Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIA

CONCORDANTIÆ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIA

CONCORDANTIAE in eadem, ex tum Veteri, tum Nouo Testamento, sacrisq; Canonibus: necnon & ex uiginti Iosephi De Antiquitatibus, & Bello Iudaico Libris excerptæ.

ANNOTATIONES ex sacris Scriptoribus sumptæ, & suis quæq; locis, & marginibus conuenientissimè dispositæ.

INTERPRAETATIONES Nominum Hæbraicorum ordine Alphabetico perpulchrè digestorum.

INDICES copiosissimi Rerum, ac Sententiarum omnium utriusque Testamenti: *Pluraq; alia ad promptiorem Sacrarum Literarum captum plurimùm conducentia: quæ Lectori Christiano non minus utilitatis adferent, quàm delectationis.*

LVGDVNI,
Apud Lucemburgum de Gabiano.
M. D. XLVI.

BIBLIOTHECA ... SOCIETATIS JESU

FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bibliorum diuisio. Tabula prima et secunda.

¶ Typographus, ac Bibliopola Lectori Salutem.

¶ Sciens & ob id ingratus sacrosanctam diuini verbi paginam quam Biblia vocamus: lector optime accedas. Nesciens inquam quantum boni apparatus & vere lucis ad eam memorie mandandam adiecimus: premonitum velim. Primo loco pulchram & sane vtilem accessisse totius operis diuisionem: deinde quinq; non aspernenda indicia: seu repertoria. quorum primum: librorum nomina. ac ordinem quo se consequuntur metrice complectitur. Secundum eadem: sed literario: seu Alphabetico ordine & soluta oratione prosequitur. Tertium item metrice omnia que in singulis capitibus totius Biblie continentur singulis fere verbis indicat. Quartum autē ordine alphabetico optimā quāq; scripturarum materiam vbi reperias: demonstrat. Et quintum subtilissime: ac compendiosissime tota per rithmos Biblia descripta, ac desyderatissimam materiam vbi reperias: demonstrat. Et quintum subtilissime: ac compendiosissime tota per rithmos Biblia descripta. Tertio loco concordantias (vt dicunt) aliorum locorum Biblie: necnon iuris pontificij: in marginibus annotauimus: & argumenta: seu summaria in frontibus capitulorum prenotauimus. Omnia demum terse ac fideliter impressimus. Quocirca nisi te gratū offenderimus: indignum profecto censuerimus: cui post hac tantum opere ac impensi impartiamus. Hec summa est. Vale lector candidissime: & memorem te beneficij nostri exhibe.

¶ Pulchra & vtilis Bibliorum diuisio.

¶ Tota Biblia in duo diuiditur testamenta vetus. inducens ad obseruantiam legis veteris per timorem penarum.
nouum. noue amorem virtutum.

¶ Vetus testamentum distinguitur in libros
- Legales
- Historiales
- Sapientiales
- Prophetales

¶ Legales dicuntur in quibus leges & iudicia dei edita promulgantur. & sunt numero quinq; videlicet Genesis: Exodus: Leuiticus: Numeri: & Deuteronomium.

¶ Historiales vocantur in quibus historie rerum gestarum memorantur. & sunt numero. xii. scilicet Josue seu Jesu Naue: Judicum: Ruth: Regum seu regnorū quatuor: Paralippomenon duo: Esdre quatuor. Tobie: Judith: Hester: Job: & Machabeorum duo.

¶ Sapientiales dicuntur in quibus prudentia & vera sapientia edocetur. & sunt numero quinq; scilicet Prouerbia: Ecclesiastes: Cantica: Sapientie: et Ecclesiasticus.

¶ Prophetales vocitantur in quibus ventura predicuntur: & sunt numero. xviij. vtputa Psalterium: Esaias: Hieremias: Baruch: Ezechiel: Amos: Daniel: Osee: Johel: Abdias: Jonas: Micheas: Naum: Abachuc: Sophonias: aggeus: zacharias: & Malachias.

¶ Nouum quoq; testamentum vt vetus iam diuisum est: diuiditur in libros
- Legales
- Historiales.
- Sapientiales
- Prophetales

¶ Legales nominantur in quibus lex noua a Christo scilicet tradita cōtinetur: & sunt numero quatuor: secundum quod quatuor sunt euangeliste: Matthеus: Marcus: Lucas: & Joannes.

¶ Historiales esse constat qui res per Christi apostolos bene gestas commemorant: & illi vno dumtaxat libro continentur: qui vocatur Actus Apostolorum.

¶ Sapientiales appellari licet in quibus sapientia noue legis per exempla et precepta beate secundū Christū viuēdi plenissime traditur: & sunt numero. xxj. videlicet epistole Pauli ad Romanos: Corinthios due: Galathas: Ephesios: Philippenses: Colossenses: Thessalonicenses due: Timotheū due: Titū: Philemonem: Hebreos: Epistola Jacobi: Epistole Petri due: et Joannis tres: & Jude vna que septem posteriores canonice appellantur.

¶ Prophetales vocamus in quibus status ecclesie Christi futurus predicitur: suntq; vno volumine contenti: qui Apocalypsis Joannis dicitur.

¶ Diuisionis librorum Biblie Finis.

¶ In tabulam primam de ordine librorum ad lectorem distichon.

Perspice nūc lector quis debitus ordo librorum.
Ordine quo posuit Biblis quēq; suo.

¶ Hec est prima quatuor tabularum continēs metrice nomina & ordinem librorum Biblie: in qua si que syllabe quantitas minus seruetur parcendum est necessitati: non enim aut ordinem mutasse: aut alias dictiones posuisse licuit.

¶ Genesis Exodi. Leuitici. Numerorum Deuteronomi.
Post Josue Judicum Ruth Regum Paralip. Esdre.
Tobias Judith Hesther Job Psalterium q3.
Prouerbi. Ecclesiast. Cantat. Sapit. Ecclesiast.
Esai. Hieremi. Baruch Ezech. Daniel q3.
Ose. Johel Amos Abdi. Jonas Miche. Naum Abac.
Sophon. et Aggeus zacha. Malachi. Machabeus.
Matheus Marcus Lucas postremo Joannes.
Roma. Corinth. Galath. Ephe. Philippen. Colocenses.
Thessal. et Timotheus Titus Philemon Hebreus.
Et Actus Jacob. Petrus Joan. et Judas Apoc.

¶ Tabule prime Finis.

¶ Tabula secunda continēs libros Biblie per ordinē alphabeti & ostendens quoto quisq; folio inchoetur: tam partialis q; principalis.

A
Abachuc incipit. fo.cxcij.
Abdias. fo.cxc.
Actus apostolorum. fo.cclxiij.
Aggeus. fo.cxciij.
Amos. fo.clxxxix.
Apocalypsis. fo.cclxv.

B
Baruch. fo.clxx.
Cantica canticorum. fo.cxxxv.
Colocenses epistola. fo.ccxlix.
Corinthios prima epistola. fo.cclxij.
Corinthios secunda epistola. fo.ccxlv.

D
Daniel. fo.clxxxij.
Deuteronomium. fo.xxxiij.

E
Ecclesiastes. fo.cxxxiij.
Ecclesiasticus. fo.cxxxix.
Ephesios epistola. fo.ccxlviij.
Esdre primus. fo.xc.
Esdre secundus. fo.xcij.
Esdre tertius. fo.xcv.
Esdre quartus. fo.xcviij.
Esaias. fo.cxlviij.
Exodus. fo.xj.
Ezechiel. fo.clxxj.

G
Galathas epistola. fo.ccxlvij.
Geneſis. fo.j.

H
Hebreos epistola. fo cclij.
Hester. fo.cxlij.
Hieremias. fo.clviij.
Hieremie treni. fo.clxix.

I
Jacobi epistola. fo.cclxj.
Job. fo.cxj.
Joannis euangelium. fo.ccxxxiij.
Joannis apostoli epistola prima. fo.cclxiij.
Joannis apostoli epistola secunda. fo.cclxiij.
Joannis apostoli epistola tertia. fo.cclxiij.
Johel. fo.clxxxviij.
Jonas. fo.cxc.
Jude epistola. fo.cclxiij.
Judith. fo.cv.
Judicum. fo.xlv.
Josue. fo.xl.

L
Leuiticus. fo.xix.
Luce euangelium. fo.ccxxv.

M
Machabeorum primus. fo.cxcvij.
Machabeorum secundus. fo.ccij.
Malachias. fo.cxciij.
Marc. euangelium. fo.ccxix.
Matthei euangelium. fo.ccxij.
Micheas. fo.cxcj.

N
Naum. fo.cxcij.
Neemie qui est Esdre secundus. fo.xcij.
Numeri. fo.xxv.

O
Osee. fo.clxxxvj.

P
Paralipomenon primus. fo.lxxvij.
Paralipomenon secundus. fo.lxxviij.
Petri epistola prima. fo.cclxij.
Petri epistola secunda. fo.cclxij.
Philemonem epistola. fo.cclij.
Philippenses epistola. fo.ccxlviij.
Prouerbia. fo.cxxix.
Psalterium. fo.cxvj.

R
Regum primus. fo.lj.
Regum secundus. fo.lvij.
Regum tertius. fo.lxiij.
Regum quartus. fo.lxx.
Romanos epistola. fo.ccxl.
Ruth. fo.l.

S
Samuelis: vide Regum: sunt enim eidem libri.
Sapientie. fo.cxxxvj.
Sophonias. fo.cxciij.

T
Thessalonicenses epistola prima. fo.ccl.
Thessalonicenses epistola secunda. fo.ccl
Timotheum epistola prima. fo.ccl
Timotheum epistola secunda. fo.cclj
Titum epistola. fo.cclij
Tobias. fo.cij
Threnorum. fo.clxix

Z
Zacharias. fo.cxciij

¶ Tabule secunde Finis.

¶ Incipit Tertia Tabula: que omnes libros tam veteris quam noui testamenti: eorumque capitula ⁊ quibus de rebus agatur in eisdem: continet. Ad cuius intellectum notandum est in ea esse ducentum quatuordecim versus omnia Biblie capitula ꝑm ordinem eius continens. Ipsorum itaq; versuum singula capita singule dictiones complectuntur. Glossule autem que sunt super dictiones tam dictorum versuum posite sunt ad declarationem ipsarum: ⁊ pro argumento cuiusque capitis cum syllabis. Numerus vero qui glossulis est superadditus capitulum libri illius qui super versus: id est in margine: signatus est: significat. Quam tabulam non multo ante hac visam: nunc(que) sexcentis mendis quibus scatebat: tersam: tu lector candidissime libens accipito: ⁊ quum poteris eam (est enim brevis) studiosissime legito. Quando quidem ea tibi brevi uiter totum divine scripture intellectum suppeditet: Hec te scire volui. Vale.

¶ Nota q̄ in Biblia .lxiij. libri sunt: scilicet .xlvij. in veteri testamento: ⁊ in nouo .xxvj.

¶ Ueteris testamenti versus centum sexaginta septem.

Sex dierum opera. f — de ligno vite ne edat. ū — Adam. ⁊ Eua. iij — occiditur a Cayn. iiij — transfertur. v — a Noe. vj — Noe ⁊ filij eius vij

Et archa fit. vj — Prohibet. vij — Peccant. viij — Abel. ix — Enoch. x — Intrant. xj

Noe archa. xij — nudatus coram filijs. xiij — filij ⁊ filie Noe. xiiij — Babel. xv — egreditur de terra. xvj

Egreditur. xvij — Vomit. xviij — Variatur. xix — Turris. xx — Et abram. xxj

1 separatur ab Abraam. xxij — ab Abraam vincuntur. xxiij — deo Abraam. xxiij — Egar. xxv — Abrae ⁊ suorum. xxvj — Sare post ostium. xxvij

Loth. xxviij — Reges. xxix — Credidit. xxx — Fuga. xxxj — Circuncisio. xxxij — Risus. xxxiij.

Sulphur. xxxiiij — destruit pentapolim. xxxv — abstulit Saram. xxxvj — Sara Isaac. xxxvij — Parit. xxxviij — Abraam filium. xxxix — Offert. xl — moritur. xli — Sara. xlij — Isaac tangitur. xliij — Rebecca.

Esau ⁊ Jacob. xliv — Post gemunos. xlv — quos fodit. xlvj — Puteū. xlvij — Jsaac filios. xlviij — Benedicit. xlix — quam vidit Jacob. l — Scala. li — Azz ⁊ Rachel. lij — Sozores.

ercoriat. liij — Zurgas. liiij — Jacob a Labā. lv — Abscedit. lvj — Jacob cum angelo. lvij — Lucratur. lviij — Esau acquiritur. lix — Gratia. lx — corrumpitur. lxj — Dina.

nascitur. lxij — Wentamin. lxiij — describitur. lxiiij — Gens esau. lxv — fratres Joseph. lxvj — Uenūdant. lxvij — a Juda cognoscitur. lxviij — Thamar. lxix — Joseph domina. lxx — Impia. lxxj — dies pistoris ⁊ pincerne. lxxij — Tres.

Joseph in Egypto. lxxiij — Preficitur. lxxiiij — fratres eius. lxxv — Ueniunt. lxxvj — ydem fratres. lxxvij — Redeunt. lxxviij — illara eis. lxxix — Post tristis. lxxx — fratres Joseph. lxxxj — Noscunt.

Jacob in Egyptum vadit. lxxxij — Omne genus. lxxxiij — regi dant Egyptij. lxxxiiij — Quintam. lxxxv — Jacob. lxxxvj — Languet. lxxxvij — filiorum Jacob. lxxxviij — Benedictio. lxxxix — mo:itur. xc — Joseph.

Pharao interfici masculos. xci — Precepit. xcij — Moysen Pharaonem. xciij — Extrepidat. xciiij — in quo deus apparuit. xcv — Rubus. xcvj — manum mittit in. xcvij — Jnde sinum. xcviij — Pharao populum. xcix — Magis tangit.

2 Moyses intimatur. c — Adonat. ci — in sanguinem vertitur. cij — Flumen. ciij — muscarum. civ — Corruptio. cv — interficit iumenta. cvj — Grando. cvij — denorat segetes. cviij — Locusta.

vsa mutuo populus. cix — Postulat. cx — primogenita angelus. cxi — Occidit. cxij — Joseph Moyses. cxiij — Egyptij in mare. cxiiij — Maria cum populo. cxv — venit Moyses. cxvj — Helim.

at aquam. cxvij — Petra. cxviij — consilium. cxix — Jetro. cxx — lex datur. cxxi — Synai. cxxij — mandata. cxxiij — Deca. cxxiiij — qualiter tradantur. cxxv — Scrui. cxxvj — qualiter iudicentur. cxxvij — Furta. cxxviij — festa celebrantur. cxxix — Per anno.

Moyses ⁊ seniores. cxxx — Ascendunt. cxxxj — vadelicet primitias. cxxxij — Faciant. cxxxiij — tabernaculum. cxxxiiij — Altare. cxxxv — facies. cxxxvj — Sacerdos. cxxxvij — fit Aaron. cxxxviij — Tollant.

Moyses Aaron. cxxxix — altare. cxl — Consecrat. cxli — Jncensi. cxlij — eligitur. cxliij — Beseel. cxliiij — fiunt. cxlv — Dij. cxlvj — peccata. cxlvij — Flent. cxlviij — dantur secundo. cxlix — Tabule post.

Moyses ꝙ dent a tabernacu.fa. cl — Narrat. cli — quod iubetur. clij — Dant. cliij — fit. cliiij — Cherub. clv — fiunt. clvj — Tentoria. clvij — ad vestes. clviij — Purpura. clix — tabernaculum tegit. clx — Nubes.

qualiter debeat immolari. clxj — Hostia. clxij — quid fiat de sacrificijs. clxiij — Si sacrum. clxiiij — quid de pacificijs. clxv — Si pacifer. clxvj — quid pro ignorantia. clxvij — Jnscia. clxviij — quid pro delicto. clxix — Linquens.

3 holocaustum. clxx — Concremat. clxxj — victimam pro delicto. clxxij — Et mactat. clxxiij — Moyses Aaron. clxxiiij — Sacrat. clxxv — Aaron. clxxvj — Offert. clxxvij — igne perit. clxxviij — Nadab. clxxix — describuntur. clxxx — Edenda.

purificatur. clxxxj — Partus. clxxxij — distinguitur. clxxxiij — Lepra. clxxxiiij — quid facere debet. clxxxv — Plans. clxxxvj — quomodo emundetur. clxxxvij — Fluxus. clxxxviij — emissarius. clxxxix — Caper. cxc — vniuerse carnis non comedes. cxci — Adde cruorem.

ne reueles aliud. cxcij — Turpia. cxciij — ꝙquum. cxciiij — Ne facias. cxcv — mortatur. cxcvj — Phitonicus. cxcvij — sacerdotis virgo. cxcviij — Uxor. cxcix — sancta qui sunt. cc — Edentes.

legalia. cci — Festas. ccij — lapidetur. cciij — Blasphemus. cciiij — celebretur. ccv — Jubileus. ccvj — bonis bona malis mala. ccvij — Baboth. ccviij — reddatur. ccix — Votum.

populus. ccx — Cognumerat. ccxi — tentoria. ccxij — Figunt. ccxiij — numeratur. ccxiiij — Leui. ccxv — tabernaculum. ccxvj — Portant. ccxvij — quomodo fit. ccxviij — Aqua zeli.

vinum Nazareno. ccxix — Non bibat. ccxx — tabernaculum. ccxxi — Erexit. ccxxij — ponuntur. ccxxiij — Lucerne. ccxxiiij — celebratur. ccxxv — Phase. ccxxvj — sonus diffunditur. ccxxvij — Tubarum.

delyderantur. ccxxviij — Porri. ccxxix — lepra Maria. ccxxx — Perfula. ccxxxi — exploratores. ccxxxij — Bis sex. ccxxxiij — territi ab exploratoribus. ccxxxiiij — Flent. ccxxxv — occiditur colligens. ccxxxvj — Lignacp. ccxxxvij — absorbetur ⁊ Abyron. ccxxxviij — Dathan.

Aaron Noxet. ccxxxix — Aurgas. ccxl — circa tabernaculum Zeuite. ccxli — Lubant. ccxlij — vitule. ccxliij — Linis. ccxliiij — moritur Aaron. ccxlv — Hor. ccxlvj — erigitur. ccxlvij — Serpens. ccxlviij — loquentem. ccxlix — Asmam. ccl — Benedicit. ccli — Baalam populum.

ostenditur. cclij — Suenit. cclij — inflatur. cclv — Phegor. cclvj — populum secundo. cclvij — Numerat. cclviij — Salphaad. cclix — Nare. cclx — sacrificium. cclxj — Juge. cclxij — clangit. cclxiij — Buccina. cclxiiij — que tenent vel non. cclxv — Uota.

propter Beelphegor. cclxvj — Mons maciam. cclxvij — pecora habet multa. cclxviij — Beth. cclxix — qualiter describitur. cclxx — Mansio. cclxxj — terre promissionis. cclxxij — Terminus. cclxxiij — Zenitarum. cclxxiiij — Oppida. cclxxv — virijs sue tribus. cclxxvj — Rubant.

¶ Genesis in quo agitur de mundi ⁊ omnium creaturarum exordio: de diluuio ⁊ archa Noe: atq; confusione linguarum: de electione populi dei: ⁊ de descensu eiusdem in Egyptū, ⁊ habet capitula l.

¶ Exodus: in quo agitur de decem plagis Pharaonis ⁊ exitu filiorū Jsrael: de Egypto: de decem preceptis ac iudicijs ⁊ instructione populi dei: de archa federis domini: ⁊ taberna culo ⁊ altaribus ac vestibus Aaron. xl.

¶ Leuiticus: in quo agitur de sacrificijs ⁊ hostijs offerendis: de vnia ⁊ vestibus Aaron: de ordine ⁊ ministerio Leuitarum. ca.xxvij.

¶ Numeri: in quo agitur de murmuratione populi sine tribuū Jsrael: de ꝓphetia Balaam: de mansionibus factis in eremo. ca.xxxvj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

¶ Deuteronomij: in quo replicantur ea que in quatuor libris prioribus tradita sunt. capit. xxxiij. 5

¶ Josue: in quo agitur de transitu Jordanis et de subuersione regnorum hostilium: de introductione populi dei in terram promissionis: et de diuisione ipsius terre. cap. xxxiij. 6

¶ Judicum: in quo agitur de principibus et iudicibus ac de defectionibus populi Israel: et de victorijs et triumphis habitis contra hostes. cap. xxj. 7

¶ Ruth: in quo traditur de matrimonio contracto inter Boos et Ruth ex quibus Christus descendit. cap. iiij. 8

¶ Regum primus: in quo de gubernatione populi israel per iudices et de electione regis Saul: de regimine gestis et morte ipsius: tractatur. ca. xxxj. 9

¶ Regum .ij. in quo agitur de regimine eiusdem populi per regem Dauid: et de factis per ipsum. ca. xxiiij. 10

¶ Regum .iij. in quo exponitur mors regis Dauid et de successione et regimine et gestis Salomonis aliorumq; regum Juda et Israel. cap. xxj. 11

¶ Regum .iiij. de casu regis Juda et Israel propter regum suorum preuaricationem: de captiuitate populi: et subuersione vrbis ac templi. cap. xxv. 12

¶ Explanat legem moyses. — ¶ Anna caro regis partem saulis. — ¶ Planctus parij. — ¶ Confortare viricho et succenditur. — ¶ Judas aquam sicut canes. — ¶ Ignis ducem militie in porta.

percutitur. seon. propter iniquitatem meam factum. medicas. ad bellum. in faciem viri contemnentis. spuet. exclamauit. ad dominum. exploratores recipit. raab. capitur. achor. pars datur. caleph. pars datur. leui. loquente angelo. flet. capitur. et lais. in parabolis proponitur. Abimelech. Et zebee. Et sanson. capitur. Et lais. Et benadab. sanam. Sal. Et azael. Et ebed melech. Et sabee. Et benadab. Et ebed melech. Et sabee. Et benadab. Et ebed melech. Et sabee. Et benadab

	ccc gaeolias.	cxvi regnat.	cxvii regnat.	cxviii celebratur.	cxviiii inde fit.	cxx sedechias rex babylonis
	Flet	manasses	iosias	phase	translatio	cecat
	f edom.	ij cognationes.	iij filios habuit.	iiij innocaut dominum.	v interficiunt.	
	¶Reges	scribarum	dauid	iabes	agareni	
	vi filij describuntur.	vij filij effrem occidunt.	viij genus describitur.	ix describuntur.	x mouit.	xi bethleem.	xij numerus cum dauid.
15	Leui	gerh	benion	custodes	saul	aqua	grandis
	xiij percutitur.	xiiij sonant.	xv dauid coram archa.	xvi coram archa.	xvij prophetat.	xviij dauid percussit.	
	Oza	piri	saltat	psallit	nathan	adadezer	
	xix nuntios.	xx dauid.	xxi incitauit dauid.	xxij pro templo dat dauid.	xxiij leuitarum.	xxiiij leuitarum.	
	Rasit	bella	sathan	aurum	numeratio	sortes	
	xxv prophetant.	xxvi habitant ianitores.	xxvij seruiunt.	xxviij dauid principes.	xxix salamonem.		
	In cytharis	celis	per menses	connocat	vngunt.		
	i apparuit deus salomoni.	ij eruditum mittite.	iij templum fit.	iiij aureos.	v salomon in templum transfert.	vi super holocaustū.	
	¶Nocte	virum	mota	phialas	arcam	cadit ignis	
16	vij domum salomon.	viij officia sacerdotum.	ix saba venit.	x tollit rogant.	xi in vijs ambulant dauid & salomonis.		
	Complet	constituit	regina	iugum	tribus annis		
	xij hierusalem ascendit	xiij regnat.	xiiij egreditur contra asa.	xv idolum contriuit.	xvi aurum datur ab asa.	xvij regnat.	
	Sedach	abia	zara	priapi	benadab	iosaphatq3	
	xviij fecit sedechias.	xix iosaphat iudicibus.	xx dirigamus ad te.	xxi occidit soram.	xxij regnat & moritur.		
	Comma	precepit	oculos	fratres	ochozias		
	xxiij constituit prepositos	xxiiij lapidatur.	xxv regnat & moritur.	xxvi rex leprosus fit.	xxvij in muro ophel multa construxit.		
	Iolada	zacharias	amasias	osias	ioathanq3		
	xxviij regnat & moritur.	xxix regnat & deo placet.	xxx aras idolorum.	xxxi leuitis sm le gem.			
	Elchaz	ezechias	destruxerunt	decimas dant			
	xxxij ezechias.	xxxiij male regnat & moritur.	xxxiiij bene regnat.	xxxv ascendit & occidit iosiam.	xxxvi iudam.		
	Egrotat	manasses	iosias	nechao	transfert.		
	i cyrus vasa templi.	ij zorobabel & alij.	iij templum.	iiij samarite contra iudeos.	v aggeus & zacharias.		
	¶Protulit	ascendunt	fundant	scripsere	prophetant		
17	vi precepit fieri templum.	vij darliteras.	viij multi cum esdra.	ix esdre.	x alienigenas.		
	Darius	artaxerxes	redeunt	otario	linquunt.		
	i neemias.	ij dat regi neemias.	iij hierusalem edificant.	iiij grande faciunt.	v neemias finem.	vi murum.	vij portas.
	¶Flet	vinum	portas	opus	excutit	explet	optat
18	viij esdras librum.	ix fedus cum domino.	x federatores	xi decimo eligitur.	xij dedicatio nis.	xiij se ab alienigenis.	
19	Legit	percutiunt	signant	pars	cantica	mundant.	
	i iubet iosias	ij iosias.	iij admonetur per regem egypti.	iiij filij iuda.	v filij iuda.		
	¶Pascha parant	moritur	ieachin	migrant	redierunt		
20	vi samarite iudeos.	vij samarite iudeis.	viij tria ponuntur.	ix zorobabel.	x dat darius zorobabel.	xi darius equites.	
	Accusant	prohibent	tres	postulat	oscula	misit.	
	xij templum.	xiij emuli ad zorobabel.	xiiij quo iubente fiat templum.	xv sunt scripta de licentia.	xvi necessaria pro templo dari.		
	Fundant	accedunt	querunt	inuenta	inbentur		
	xvij templum.	xviij quod obtenerat ab artaxerxe.	xix sanctus esdras.	xx dixit esdras lenitio.			
	Consummant	tradunt scriptum	constans	vigilate			
	xxi ponderatur.	xxij esdras vestes.	xxiij prohibet nulla esdre fieri.	xxiiij mulierum alienigenarum.	xxv legit esdras.		
	Aurum	conscindit	imber	disconia	legem.		
	i tobias gabelo decem talenta.	ij fit tobias.	iij exanditur.	iiij tobias filium.	v tobie sociatur.	vi tobias piscem.	vij fit sara.
	¶Dat	cecus	sara	vocet	angelus	extrahit	vxor
	viij ragnelis.	ix angelum vt vadat	x dixit mater.	xi recipit tobias.	xij intimat se.	xiij tobie.	xiiij filius o culos.
	Lans	rogat	heu	vitam	raphael	confessio	clausit.
21	i nabuchodonosor.	ii mittitur.	iii nationes.	iiij filij israel ad dominum.	v vera dicit holoferni		
	¶Jurat	holofernes	subijcit	clamant	achiordux		
	vi ille de bethulia achior.	vij vertuliam holoferneo.	viij volentes tradere ciuitatem.	ix iudith.	x se vestibus iudith.		
22	Soluunt	obsedit	iudith arguit	orat	adornat.		
	xi statum ciuitatis holoferni.	xij iudith ad holofernem.	xiij holofernis.	xiiij super muros.	xv filiorum de bethulia.	xvi iudith & aliorum.	
	Ruit	ingreditur	caput	pendet	impetus	hymnus.	
	i vasti effecerunt.	ii regnat.	iii exaltatur.	iiij mardochens vestimenta.	v hester regem ad conuiuium.	vi mardochens.	
23	¶Respuit	hester	aman	scidit	inuitat	honoratur	
	vii est aman in parabulo.	viij regis literas signatas.	ix aman suspenduntur.	x parum creuit in riuum.	xi epistolam dositheus et ptolomeus.		
	Suspensus	annulo	filij	fons	hinc attulerunt		
	xij scriptum.	xiij mardochens.	xiiij conuigit ad dominum.	xv super ancillam.	xvi fecit fieri scriptum pro iudeis.		
	Nuntiat	orat	hester	& corruit	rex artaxerxes.		

¶ Paralipomenō primus: in quo describitur genealogia regis Dauid: et fit recapitulatio electiōis gubernationis ac gestorum ipsius. ca. xxxix.

16 Paralipome. ij. in quo recapitulantur regimen populi per salomonem & alios reges Juda & Israel. ca. xxxvj.

17 ¶ Esdre primus: in quo tractatur de reductiōe populi Israel e captiuitate Babylonica: de instructione populi reducti per Esdram legisdoctorem. ca. i.

18 Esdre. ij. (qui a Neemia duce additus est) in quo agitur de reedificatione muri ciuitatis Hierusalem et de correctione malorum subditorum in absentia Neemie. ca. xiii.

19 Esdre. iij. (qui apocryphus est) in quo repetuntur quedam alibi scripta circa captiuitatem Babylonicā tempore Josie: quedam etiam que contigerunt sub zorobabel & Esdra interseritur quoq; solutio cuiusdam questionis. capit. iij. et sm alios. xxv.

20 Additur huic quoq; quartus qui apocryphus dicitur: in quo ponūtur quedā visiones & somnia super populi Judeorū liberatione a captiuitate & templi Hierusalem restauratione. ca. xxv.

21 ¶ Tobias: in quo narratur eius probatio et virtus multiplex: e ministerium archāgeli Raphaelis de instructiōe prolis & honestate matrimonij. ca. xiii.

22 ¶ Judith: in quo agitur de obsidione Hierusalem e populi Israel de honestate et probitate Judith: de interfectione Holofernis et liberatiōe populi Israel. capitu. xvj.

23 ¶ Hester: in quo agitur de crudelitate Aman et eius suspēcione procurata per prouidentiam et humiliatem Hester: et de exaltatione Mardochei & liberatiōe Judeorum. cap. xvj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

24 ¶Job in quo agitur de beati Job patiē
tia & perfectione: ac disputatione quam
habuit cum amicis de prouidentia diui-
na & corporis resurrectione. ca.xlij.
25 ¶Hunc librum Psalterium sequitur: cu
ius hic mentio quidem non habetur. Est
enim in quo agitur de Christi diuinitate:
humanitate: passione: resurrectione: ascē
sione: aduentu ad iudicium: & de penis
peccatorum & beneficijs dei: atq; eius lau
dibus. psal.cl.
26 ¶Proverbia in quo agitur de instructio
ne & disciplina incipientium seruire deo.
de corruptione morum et informatione
virtutum. ca.xxxi.
27 ¶Ecclesiastes in quo traditur de mundi
vanitate: de viciorum contemptu: de pio
rum ambulantium in via dei. ca.xij.
28 ¶Canticum quo agitur de viri iusti per
fectione: de contemplatione anime sanc
te et coniunctione Christi et ecclesie. ca-
pitu. viij.
29 ¶Sapientia: in quo disputatur de regi-
mine prelatorum & conuersatione iusti-
tie atq; idolorum contemptu: de aduen-
tu & passione Christi qui est vera sapien-
tia. cap.xix.
30 ¶Ecclesiasticus in quo agitur de obedie
tia subditorum: de institutione bonorum
morum: de nobilitate sapientie: & de lau
de sanctorum. cap.li.
31 ¶Esaias: in quo agitur de reprehēsione
Judeorum: & aduentu Christi in carnem
& eius passione: de vocatione Gentium:
de regno Juda & Israel. cap.lxvi.

24 ¶Uentus percussit | Job sathan. | Job diem in quo natus est. | loquitur. | et eliphaz | interfecit iracundia. | stultum
Enea | non est caro mea. | mestitia | est vita hominis super terram. | baldach | loquitur. | facit | arma rum & otiosa. | ordoz | sed scripturus. | loquitur. | sophar
Fune | precingit reues regā. | tacete | paulisper & loquar. | breues | dies hominis sunt. | eliphaz | loquitur. | vitiosa | verba nunquid habebunt finem. | sepulchrum | solum mihi superet.
Baldach | loquitur. | latrones | eius venerunt & fecerunt sibi viam per me. | sophar | loquitur. | ducunt | in bonis dies suos. | respondet. | eliphazoz
Nolo | multa fortitudine. | bouem | vidue absulerunt. | baldach | responder. | coluber | tortuosus. | vulturis | non reprehendit. | arcus | nec mituus. | mens instaurabitur.
Luto | comparatus sum. | fedus | pepigi cum oculis meis. | tres | omiserunt loqui. | eliu | loquitur. | regnareq; | facit hypocritam propter peccata. | rursum | loquitur eliphaz.
Addens | eliu locutus est. | re | quasi fusi sunt celi. | quis est | ikte timoliens sententias. | ibicium | nunquid nosti partus. | beemoth | que fecit tecum. | benedixit | dominus nouissimis iob.
Precidat | sapientia foris stans. | extranea | a muliere vt emaris. | melior | est acquisitio eius nego. | remone | a te os prauū. | bibe | aquam de cisterna tua. | sex sunt | que odit dominus.
Garrula | et vagus. | possedit | dominus me. | septem | excidit columnas. | stertit | estate filius confusionis. | simulator | ore decipit amicum.
Damnum | negligit multus. | vult | & non vult. | cor | nonit amat. | quod metis | insti medita. | parum | & insto melius. | ficcaq; | bucella eum. | turris | fortissima.
Torquens | labia sua. | res | impiosa vinum. | cor | & in manu domini. | regis | bonum melius. | nomen | statue in gutture. | cultrum | vsq; quo. | piger | rubiginem. | auser
Sulto | indecens est gloria. | lac | capiarum sufficit | pauidus | beatus qui semper est. | profert | totum spiritum stultus. | tria sunt | insatiabilis difficilis. | mulierem | fortem quis inueniet.
Flumina | intrant in mare. | plantauit | vinea. | tempus | omnia habent. | duo | fonebunt mutuo. | somnia | curas sequuntur. | centum | si genuerit liber domo
Lucus | melius est tre. | lucet | sapientia hominis. | aues | comprehenduntur laqueo. | muse | morientes perdunt. | partes | da septem necnon & octo. | tenebre erant | anteq; sol & luna.
Osculef me oris sui. | capi. | ōsimi & lectulo. | fontis. | mele | cōedi fauū cū. | quo | abīe odores tui. | quid | videbis & similice. | aque multe | nō potuerūt extinguere charitatē.
Osculo | domini replenit orbem terrarum. | flos | peccata legis. | noctes | insti tanq; scintille. | fons | generatio. | melle | insti in magna constantia. | quo | stabunt
Spiritus | durissimum his qui preerant. | improperat | primam vocem emisi. | fulgebunt | sapientia malitiam. | iustis | tuus ego sum domine. | castaq; | dominus scientiam sanctorum. | stabunt
Judicium | numero & mensura omnia disposita. | ploxans | omnium terra. | vincit | creatoris omnipotens dominator. | seruus | lignum per quod fit iustitia. | vedit illi | benedictum
Pondere | crisimauerunt deos esse. | cariot est | angelorum esca populum. | specioso est | sena turbata conscientia. | a regalibus sermo tuus. | ve impijs sine misericordia.
Idola | sapientie timor. | nutristi | in iustitia. | presumit | maior es humilia te. | sedibus | faciem potentis. | tra | esto ad audiendum. | fidelis | sedicamentum.
Radix | noli esse mendacij. | sta | nō facias. | quanto | & iracundo amicus. | contra | vnā nouā prāa breuis. | mansuetus | breuior in volatili? tuo. | amicus | & inuenies retributionem.
Ventri | inpius communicabit. | ream | mors. | non eas | qui facit bona. | omnis | timens deum melior q̄ mille. | apis | confitebetis vt calcinus. | benefacq; | sic exigui anni.
Agno | dentium & amictus. | non tardat | epecant corda | timet | peccata. | vnus | in lapide. | sanus | ventris concupiscentiam. | arene | quasi speciosa. | insuspicabilis.
Risus | mulier bona. | dona | stultus vt luna | fuge | aures tuas spinis. | piger | hospes & ornā mensam. | auser | animetue placens deo. | noue q̄ | misrere
Pars bona | beatus vir. | mutatur | adolescens vnus contra. | ¶pi | vnum & duo contra duo. | trasit | vana & mendacium | spes | noli offerre prana | munera | timens & immuna. | signa
Non abiit | cum iniusto de iustitia. | loquere | locum illum enim creauit deus. | contra | omnia opera dei. | spes | & vinum letificat cor. | munera | amara est memoria. | signa
Tracta | sermonem audiuit. | da medico | vide & benedic qui fecit. | bona valde | patrum. | musica | discens deo & dominibus. | moysen | fortis in bello. | iosuec
Non duplices | prophetā surrexit. | arcum | prophetā quando ignis. | laudes | memoria in compositione. | moyses | ante illum sacerdos magnus. | iosuec | vna florebit sapientia.
Nathan | & helias | iosue | hymeon | qui asi precox
cog.pos.fus. | dom? dñi pparatis. | ad indicandū dōs | mlieres vrā. | & pfligitis domū ad domū. | fera.clamāt. | pei. & piet. | fume tibi grā.
Bos | natus est nobis. | mons | virga furoris. | stat | de radice ascendet. | septem | consolamini es me. | ve | babylonis. | sanctus | incifer. | virgoq; | cadit assur | libium
Paruulus | assur | flos | conuersus | onus

xv onus. Ijjne Woab
xvj emitte. agnum
xvij onus. Damasci
xviij Exhyopie alarum cymbalo. Trans flumen
xix ouer Egypti
xx et deficiamus inuit eſaias Nudus
xxi onus. Deserti
xxij onus visionis. Uallis
xxiij onus. Tyro
xxiiij meum mihi. Secretum
xxv dominus omnem lachrimam. Auferet
xxvi fortitudinis nostre. Urbes
xxvij deo granci r forti. Bladio
xxviij pugilarem. Lapidem
xxix est liber. Signatus
xxx solis septemplíciter. Erit lux
xxxi abúcter vi. Idolo
xxxij populus meus in pulchritudine. Sedebit
xxxiij in decore suo videbunt oculi. Regem
xxxiiij congregati sunt. Uului
xxxv veniet r salnabit nos. Deus ipse
xxxvi loquimur blasphemias. Rapiaces
xxxvij angelus. cxxxv.milia. Percussit
xxxviij Ezechias canticum. Canit
xxxix thesauros regis nutrijs regis. Ostendit
xl dignitis molem.e borum simul Tribus
xli Ulmum
xlij fumigans non extinguit. Lignum
xliij noli timere quia redemi te. Serue meus
xliiij faber ferrarius operatus est. Uinea
xlv Cyro
xlvj Nabo
xlvij Transi flumina
xlviij tua mea. Frons
xlix meis descripsi. Manibus
l meas dedi vellentibus. Genas
li in Syon laudantes. Uentent
lij induere fortitudinē. Consurge
liij reputauimus. Leprosum
liiij per ordinem. Sternam
lv de celo. Nix
lvj est salus mea. Iusta
lvij pertr non est. Justus
lviij cuius non deficient. Fons
lix aspidum ruperunt. Quacq
lx illuminare hierusalem Surge.
lxi predica apertionem. Clausis
lxij iustus eius egreditur vt. Splendor
lxiij quis est iste qui. Edom
lxiv vtinam disrumperes. Celos
lxv ferui mei. Comedent
lxvj r noui celi. Noua terra
lxvij succēsa a facie aquilonis.mala fecit pplis me⁹.dimiserit vir vxorē.asperi terrā r ecce.ad optia. state sup.nō di,ampli⁹.regis inda ejcient. Ossa
30 ¶Olla
lxviij Duo
lxix Uulgo
lxx Nihil
lxxi Job
lxxij Uias
lxxiij Tophet
lxxiv ascēdit p senest.percāt ā celū r terrā nō fece.dñe sabaoth.si dispn.pone lībare sup.humrus eo ōñi vir vagus. mi⁹ mea.opa.ectis ꝯ pa.vri. Uoz
lxxv Dij
lxxvi Tu
lxxvij Tecum
lxxviij Lumbos
lxxix Quare
lxxx Ue mihi
lxxxi Pcius
lxxxij adamantio scripti est peccatū iude. Ungue
lxxxiij faciebat opus sup. Rotam
lxxxiiij lagūcula. Teritur
lxxxv phassur misit hieremiā in. Neruum
lxxxvi sedechias ad hieremiā. Misit
lxxxvij fecit hiere. Joachinue
lxxxviij in diebus Jsrael. Juda
lxxxix bonas r malas. Ficus
xc accepit de manu. Calicem
xci hieremias. Rapitur
xcij dicit dominus hieremie. Fac vincula
xciij Ananias cathenas. Fregit
xciv os cepit imp leri.ixx.visitabo.ofa ā locut⁹ sum in li.plorāo filios suos.emit.anatoth.ā factus sum eis.federis nō seruauerūt.filij obedibit. Anini
xcv Scribe
xcvi Rachel
xcvij Ager
xcviij Et bona
xcix Uerbacq
c Rechab
ci rex rolumiē. Scidit
cij panis daf hieremie. Porta
ciij mittit hieremiā in rex babylonis sedechiā. Lacum
civ hieremias cū godolia. Decat
cv godolias. hieresū. pro populo Manet
cvi Interit
cvij Ozat
cviij Egyptum quos dereliquerat Nabuch. Intrant
cix regine celi. Et ibant
cx Hieremias consolatur. Baruch
cxi percutitur a Nabucho. Post nechao
cxij domini vbiq no. Dmucro
cxiij propterat de eius contritione. Ad moab
cxiv similiter propterrat. Ad ammon
cxv similiter contra. Babylon
cxvi Babylon. Cecidit
cxvij reliquias transfert. Nabusardan.
cxviij ¶ anitas plena populo. Sola sedet
cxix senex cinere capita sua. Consperserunt
cxx videns paupertatem meam. Ego vir
cxxi mutatus est. Color
cxxii purum obscuratum. Aurum
cxxiij audientes Baruch. Baruch r alis. Ploant
cxxiv Jsrael mandata. Uiant
cxxv est in terris cum hominibus. Audi
cxxvi id est proīce planctum. Usus
cxxvij Jace
cxxviij Hieruſalem indue. Luctum
31 cxxix quatuor animalium. Uultus
cxxx supra pedes. Sta
cxxxi volumen istud. Comede
cxxxij super dextrum. Domui
cxxxiij pios accīncto gladio. Raditq
cxxxiiij dominus domui Jsrael. Minatur
cxxxv dicendo fac conclusionem. Concludit
cxxxvi parietem. Fodit
cxxxvij viri veniebant. Sex
cxxxviij a dextris domus. Cherub
cxxxix vigintiquinq viri in introitu porte. Bis decaquinq
cxl de loco ad locum. Migrat
cxli reprehenduntur. Falsi loqui
cxlij Noe Job Daniel. Tres
cxliij quid fiet de ligno. Uitis
cxliv vide r dixi vltne in ea. Sanguine
cxlv aquila magnarum alarum. Grandis
cxlvi acerba comeduntur Una
cxlvij facus est magnus. Leoq
cxlviij alloquitur Ezechiel. Senes
cxlix exactus r limatus. Gladius
cl es stannum r plumbum. Conflat
cli Oola r Oolida. Mulieres
clij mea morimur vespere. Uxor
cliij propheтat contra. Amon
cliiij dixit de Hierusalem. Tyrus
clv Tyri. Decor
clvi pretiosi nominantur. Et lapides
clvij prodheтat contra. Pharaonem
clviij brachium Pharaonis. Frangit
clix ad inferos Pharao. Descendit
clx super Pharaonem. Plangit
clxi domus Jsrael. Speculator
clxij meas requiram. Suesq
clxiij propheтat contra. Sex
clxiv essundam super.vestros.aperiā. Aquam
clxv pone faciem in Gog.r Magog. Tumulos
clxvi mensurat. In gog
clxvij mensurat super quod. Mons
clxviij edificium. Intus
clxix Et
clxx Extra
clxxi maiestas domini ingressa est. Templum
clxxij porta. Clausa
clxxiij sanctuarium. Piant
clxxiv qualia sacrificia fiunt. Per sabbata
clxxv alatere dextro. Post aqua
clxxvi ciuitatis domus. Nomen
clxxvij pueri. Daniel ministerium.
clxxviij pueri in fornace. Canunt
clxxix in visione apparuit. Arbor
clxxx scribit in pariete. Manus
clxxxi Daniel. visionem animalium. Diat
clxxxii 34 ¶Stant Reseratq
clxxxiij Abhorret
clxxxiiij pugilarem cum ariete. Post hircum
clxxxv apparuit. Gabriel
clxxxvi vestitus lineis.visionis aperitur. Uir
clxxxvij in tempore illo consurget. Rex
clxxxviij Michael
clxxxix Sathanna eripetur. Mulier
cxc destruitur. Bel
cxci parit vxor Osee. Tres
cxcij impta dies. Lanet
cxciij me dies multos. Expecta
cxciiij nocte mater. Tacet
cxcv effundam quasi. Jram
cxcvi die sufficiendo. Tertis
cxcvii firmamentum. Totum
35 ¶Tres

30 ¶Hieremias in quo agitur de captiuitate Judeorum r de destructione ciuitatis Hierusalem:de planctu et lamentatione propter destructionem istam. capi.lij.
31 ¶Trenidesi Jamētationes Hieremie super ciuitatem Hierusalem. ca.v.
32 ¶Baruch in quo agitur de verbis que legit captiuis in Babylonia:de penitentia ratione redditus populi Jsrael r cozā q̄ futura erunt temporibus vltimis. cap.vi.
33 ¶Ezechiel in quo agit de visiōib? ipsi? r de scelerib⁹ Judeorū:de ruina hierusalem r de eius reparatione. ca.xlviij.
34 ¶Daniel in quo agitur de mundi monarchia r de mutatiōibus temporum:de potestate r eternitate regni Christi:de victoria Susanne:et de destructione Bel atq; interfectione draconis. ca.xiiij.
36 ¶Osee qui loquitur de idolatria populi Jsrael signata per mulierem meretricē: de inundatione peccatorū r de ammonitione vt filij Jsrael ad dominum conuertantur. capitu.xv.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

35 ¶ Joel: hic loquitur de cōsummatione
terre per ericam: bruchum: locustam & ru-
piginem: de inductione ad penitentiam;
& de iudicio futuro. ca.iij.

36 ¶ Amos: qui de scelerib⁹ Judeorum:
& Gentilium: loquitur de ira dei & vindi-
cta super eos ventura: inducit quoq; ad
penitentiam: & predicit finalem repatio-
nem: & complectatur. ca.ij

37 ¶ Abdias: qui de commutatione et de-
structione Edom et eius pertinat. cap.
unicum. & fin alios ij.

38 ¶ Jonas: qui de naufragio Jone loquit-
tur: & in hoc Christi passionem prefigu-
rans mundum ad penitentiam revocat:
atq; sub nomine Ninive salutem Gentiū
prefigurat. ca.iiij

39 ¶ Michheas: qui predicit Samarie de-
vastationem et captiuitatem: ac interi-
tum principum Israel & pseudoprophe-
tarum: de ingratitudine et malitia co-
rundem. cap.vij

40 ¶ Nahum: qui loquitur de ira dei et vin-
dicta grauī contra Ninivitem qui ad pre-
dicationem Jone penitentiam egerunt
de peccatis: & postea fuerūt peccatis ma
joribus inuoluti. cap.iij

41 ¶ Abacuc: qui loquit de disputatione
quam propheta fecit cum deo & vocum vo-
do: quomodo mali conculcantur et pro-
perantur iniqui. ca.iij

42 ¶ Sophonias: qui de iudicio dei contra
Judeos & Gentes loquitur: & de consola-
tione Israel. cap.iij

43 ¶ Aggeus: qui predicit reuersionem Ju-
deorum: de reedificatione templi: ac ci-
uitatis reuocatione. cap.ij

44 ¶ Zacharias: qui loquitur de liberatio-
ne Judeorum et de vindicta contra ini-
micos eorum: & de humilitate aduentus
Christi: passionis eiusdem. ca.xiiij.

45 ¶ Malachias: qui loquitur de obiectio-
ne populi indeorū & sacrificiorum eius: &
de aduentu Christi. ca.iiij.

46 ¶ Machabeorum primus: in quo agi-
tur de preliis inter Hebreorum duces et
gentem Persarum: & de liberatione po-
puli sub Mathatia: Juda: Jonatha et
Symone. cap.xv.

47 ¶ Machabeorum. ij. in quo recapitulan
tur quedam in primo libro dicta: deinde
agitur de tribulatione populi: de con-
stantia septem fratrum & matris eorum:
& de liberatione populi per Judam Ma
chabeum. cap.xv.

¶ De nouo testamento.

1 ¶ Matheus: in quo principaliter de
Christi humanitate agitur, & habet ca-
pitu. xxviij
2 ¶ Marcus: in q⁹ precipue agitur de
Christi fortitudine & resurrectione, ca-
pitu. xvj
3 ¶ Lucas: in quo agitur specialiter de
passione & morte Christi. ca.xxiij.

Numeri librorū noui testamēti.

viij in murmuratione. | ix domino vinum. | x frondosa Israel. | xj Israel & discipi eam. | xij tumultuit iacob. | xiij ero mors tua. | xiiij ero quasi
¶ Sit tuba | non libent | vitis | puer | angelo | mors | reus

xv ceruos scisset: locusta: bruchus & rubigo. | xvj in Syon canuit tuba. | xvij seruos & ancillas & proprietas.
¶ Quatuor extirpant | ieiunant | spiritus implet

xviij Damasci. | xix planctum omnium. | xx & circumietur terra. | xxj super vnam ciuitatem & super alam.
¶ Quadricolus | stridet | tribulatur | non platt eque

xxij in tempore suo tacebit. | xxiij dormitis eburneis. | xxiij lito dominus. | xxv vicino tracta. | xxvj vidi dominum super altare.
¶ Pudens | in lectis | stat muro | pomaqs | stantem.

xxvij dominus ad gentes.
¶ Legatum misit | quando veniet dominus. | erit saluatio syon.

xxviij que ceciderunt super sonam. | xxix deglutit ionam. | xxx viri Niniuite. | xxxj Jonam pro edera.
¶ Post sortes | piscis | conuertuntur | volor angit.

xxxij dūs sup excelsa terra. | xxxiij ascēdit | xxxiv super pandō. | xxxv gregio nebulosa. | xxxvj ex te egredietur. | xxxvij popule meus quid feci. | xxxviij populum suum.
¶ Calcat | iter | pellem | turris | Bethleem | tibi | pasce

xxxix eos tibant. | xl euangelizantur & annunciant pacem. | xlj quia commouebit super eam caput.
¶ Languit | ecce pedes | vasta quoq; Ninive tota

xlij Habacuc cum deo. | xliij super rubum. | xliiij deus auditi auditionem tuam.
¶ Disputat | scribit visum | post canticū psallit

xlv domini venit. | xlvj in die illa. | xlvij similiter in die illa.
¶ Magna dies | fit pena reis | iubilatio istis

xlviij Zorobabel filius Salathiel & Jesus filius Josedech. | xlix dominus celum & terra & mare.
¶ Edificant templum | monet omnia zorobabelē.

l vidi super equum. | li quatuor venti stantes. | lij stabat a dextris. | liij lucerne inclusoria. | liiij volumen. | lv equorū rubeorum. | lvj vobismetipsis.
¶ Mirta | Fabi | sathan | apta | volans | quadriga | bibistis.

lvij promittit. | lviij ascendens super. | lix petit a dño. | lx triginta denariorū. | lxj quasi sup vnigenitū. | lxij suscitare super pastorem. | lxiij equi est factum.
¶ Par asinam | pluuiam | pactum | sient | franca | frenum

lxiiij meum gentibus. | lxv meum cum leui. | lxvj angelus. | lxvij veniet ante diem domini.
¶ Est nomen magnum | pactum | mittetur | helias

lxviij Antiochus fuit rome. | lxix pugnat pro lege. | lxx conteritur a iuda. | lxxj videns fugam suorum. | lxxij fugit ad ptolomeum.
¶ Obses | matathias | seron | lysias | thimotheus

lxxiij cadit sub elephante. | lxxiv capite privatur & dextra. | lxxv cum romanis ineunt. | lxxvj erat in dextro cornu. | lxxvij occupauit ptolomaidem.
¶ Eleazar | michanor | fedus | bacchides | alexander

lxxviij exultauit ionathan. | lxxix prodit ionathan. | lxxx cum filijs occiditur. | lxxxi summo sacerdotio fungitur. | lxxxij succedit patri.
¶ Demetrius | typhon | ionathas | simonqs | ioannes

lxxxiij de gā crassa. | lxxxiiij in luta p hieremiā. | lxxxv eliodor ambiebāt. | lxxxvj summū ambit sacerdotiū. | lxxxvij spoliat templū. | lxxxviij intima comedit. | lxxxix fratres perimuntur.
¶ Ignis | arcta | flagra | talon | antiochus | caro | septem

xc intolerabilis gentibus efficitur. | xcj Antiochus miserē. | xcij templum idei. | xciij de voluntate regis.
¶ Judas | rex moritur | purgant | dat lilia dextras

xciiij duodecim millia misit Hierosolymam. | xcv filius Antiochi Judam amplectitur. | xcvj contra Judam. | xcvij propter blasphemiam.
¶ Dragmas | cupatonis | fraus alchimi | mors nicanoris

¶ Noui testamenti versus quadraginta septem.

i Christus. | ij amagis. | iij in iordane. | iiij diabolus. | v vocatio Petri Andree Jacobi & Joannis. | vj in mōte dei pauperes. | vij dicens pater noster
¶ Natus adoratur: lotus: tentat | docet | Orat

viij Christi. | ix datur infirmis | x Matheum. | xj duodecim | xij Joannem Baptistam, | xiij fabbaro.
¶ Dogma | salus | vocat | elegit | laudat | fata transit

xiiij parabolarum. | xv Joannis truncatur. | xvj ponet. | xvij Petro dantur. | xviij transfigurationis. | xix in medio stantur
¶ post enigma | caput | septem | claues | decor | infans

xx matrimonij. | xxj operarios. | xxij Hebreorum. | xxiij census. | xxiv predicarmalis
¶ Ante | denarius | pueri | numismaqs | ēle ve

xxv ante diem iudicij. | xxvj venturum predicitur. | xxvij Christus & apostoli. | xxviij Christus. | xxix Christus.
¶ Pselia | iudicium | cenant | panturqs | resurgit

xxx Christus. | xxxj discipulos. | xxxij sibi duodecim apostolos. | xxxiij loquitur. | xxxiv mergūtur.
¶ Predicat | excusat | sociat | proverbia | pisci

xxxv filia herodiadis. | xxxvj manibus manducare non coinquinat. | xxxvij homines ambulabunt. | xxxviij candidas rectas. | xxxix per foramen acus
¶ Saltat | non lotis | velut arbor | fullo | camelum

xl vestimenta. | xlj ponit vidua. | xlij precedens iudicium. | xliij comeditur. | xliv Christus. | xlv resurrectio.
¶ Sternunt | era duo | dolor | azima | passio | vita

xlvj Elizabeth & Maria. | xlvij Jesus. | xlviij baptismatis. | xlix Naaman. | l recta. | li eligūtur.
¶ Concipiunt | Puer | vnda | Syrus | lavat | duo vni

lij mater adolescentis & peccatrix. | liij rogat pro filia. | liiij foueas habent. | lv murmurat. lxxij. | lvj dei demenia eiciunt. | lvij habeas imposita.
¶ Flent | Jairus | vulpes | bini | digito | bona multa

	iiij. mulier.	viiij fuga.	v filius pascitur.	vj thus indutur.	vij mus datur.	viij iniquus.
	Inclinata	Bonum	Siliquis	Busso	Lepra	Judex
	xx vocatur.	xx habent vnam vxorem.	xxj cum audieritis.	xxij mandicatur.	xxiij Christi.	xxiiij vobis dicit Jesus discipulis.
	Zacheus	Septem viri	Prelia	Paschaq	Mors	Pax
4	j In principio erat.	ij in nuptijs.	iij venit ad iesum nocte.	iiij samaritane.	v sane piscine.	
	Verbum	Mutat aquas	Nichodemus	Et idria	Motus	
	vj vinum.	vij vos ascendite ad diem.	viij anne dominum.	ix nuptus.	x vnum et vnus pastor.	
	Sum panis	Festum	Stat adultera	Lecus	Dule	
	xi Lazarus.	xij vnguenti.	xiij discipulorum.	xiiij ego sum.	xv ego sum.	xvj dixit Jesus discipulis. Jesus parrem. xvij
	Flet	Libra	Pedes	Vis	Vitis	Flebitis Stat
	xviij Christus.	xix Christuo.	xx Christuo.	xxj post resurrectionem discipulis.		
	Jhesus	Wontur	Surrexit	Semanifestat.		
5	j Paulus arguit.	ij arguit.	iij simul arguit.	iiij multarum gentium.	v reconciliauit nos.	
	Gentes	Judeos	Utroq	Patrem	Domini mors	
	vj Christus resurgens ex mortuis.	vij iam consentio quia bono.	viij separabit a christi.	ix est filiorum in gloria.	x creditur ad iustitiam.	
	Non moritur	Legi	Quisnos	Et adoptio	Corde	
	xi facti sunt vt ego infera.	xij alter? iuicē sum?.	xiij deū est videre in eos q̄ male agūt.	xiiij q̄ infirm? est mādu.	xv scpta sunt ad nr̄am sal.	xvj opti ad fi. scri. fidē. xvij
	Rami	Membra	Ministra	Dius	Quecunq	Salute
6	j nō sunt in vobis.	ij sapientiam loq̄mur inter.	iij potū dedi.	iiij non reputat̄ propter r̄pm.	v nostrū immolat? est christus.	vj nō possidebunt.
	Schismata	Perfectos	Lac	Stulti	Pascha	Rapaces
	vij vxorem habeat propter fornica.	viij idolum.	ix nō obturabis.	x vos nō appetebātis nisi humana.	xj suam presumit ad manducandum.	
	Quisq suam	Nihil est	Bouis os	Tentatio	Cenam	
	xij dilaudens singulis.	xiij dominum loquar et angelorum.	xiiij mulieres in ecclesia.	xv corpus spirituale.	xvj se ecclesie.	
	Ut vult	Si linguis	Taceant	Surget	Coadunent	
7	j nostra hec est testimonium cōscientie.	ij propter vos in persona christi coedis.	iij fictilibus.	iiij omnia facta sunt.	v ecce nunc acceptabile.	vj
	Gloria	Donant	Tabulis	Vasis	Nova	Tempus
	vij q̄ in omnibus cōfido in vobis.	viij volūtas.	ix parce.	x presentes in facto.	xj israelite sunt.	xij et extra corpus. xiij in ore duorum omne verbum.
8	Gaudeo	Prompta Metet	Tales	Ego	Illo	Stabit
	j apud petrum diebus. xv.	ij Petrus cum gemibus.	iiij dicte sunt pmis.	iij letare que non paris.	v spiritus est charitas.	vj est mihi mundus.
	Manſit	Edebat	Tibiae	Sterilis	Fructus	Crucifixus
9	j r̄pm ad dexterā suā in celestibus.	ij ecclis sanctorū.	iij genua mea ad patrē.	iiij dona hominibus.	v ecclesie christus.	vj tenebrarum rectores.
	Constituens	Clues	Flecto	Dedit	Et caput	Harum
10	j cupio esse cum christo	ij In nomine iesu omne genu	iij extendens meipsum.		iiij mea fiducia in domino charissimi.	
	Dissolui	Flectatur	Ad interiora			Corona
11	j per sanguinem que in celis et in terris.	ij vos decipiat per philosophiam.	iij sunt querite.	iiij	sermo vester sit sole condiens.	
	Purificans	Nequis	Que furium			Sal sit in ore
12 13	j fcti sitis oēs?. volum? ad vos.	ij vestrā mīi ad cognoscēdā.	iij oēs et vos.	iiij cū direxit archas.	v dabūt in interim.	j ij pcti filij? pdit. iij abulare incepte.
	Forma Venire	Fidem	Tuba	Pax	Penas	Homo Quosdam
14	j precepti caritas.	ij primus formatus deinde eua.	iij sue pr̄ esse nescit.	iiij ad omnia vtilis est.	v honora.	vj e pugnis.
	Finis	Adam	Domui	Pietas	Viduas	Diuntur
15 16	j cui credidi scio ec.	ij labora sicut bon?.	iij voles seipsos amātes.	iiij opportune importune.	j arie ēm esse opz.	ij apparit fidel. iij ede dis volo te cōfir.
	Certas	Viles	Erunt	Justa	Sine	Gratia Sermo
17	j fecit et fecula.	ij pater christo omnia	iij donec nominatur.	iiij est sermo dei.	v qui vocatur a deo tanq̄ aaron.	vj filium dei crucifigentes
	Per quem	Subiecit	Hodie	Unus	Nisi	Rursum
	vij salem. deus et nō homo taberna.	viij vitule aspersus.	ix lex futurorū.	x est substātia sperādarū.	xj dūs unos diligit.	xij altare de quo edere.
	Rex	Fixit	Cinis	Umbra	Fides	Castigat Habemus
18	j eligitur mathias.	ij facms est de celo.	iij claudus.	iiij communia.	v annuic.	vj diacones eliguntur. vij stephanus
	Sorte	Sonus	Salit	Omnia	Fraus	Septem Lapidatur
	viij baptizat eunuchum.	ix conuertitur.	x submissum de celo.	xj circumcīs contra petrum.		xij misit manus vt affligeret.
	Philippus	Saulus	Vas	Disceptant		Et herodes
	xiij dixit paulo ad helimā.	xiiij obtule. paulo et barna.	xv qō nec patres nec nos portare potuimus.	xvj epistole a phitonissa.		xvij predi. pau. et grecis deū.
	Cecus eris	Naaroq	Jugum	Spes questus		Athenis
	xviij persuadebat ad tribunal	xix seditionē mouēt p dyana.	xx inuenio q̄ ceciderat a fenestra.	xxj ligat paulum.		xxij ceditur paulus iussu tyranni.
	Sostenem	Ephesij	Redit vivus	Zona		Flagellis
	xxiij liberat paulum.	xxiiij audiebat paulum.	xxv venit hierusalem.	xxvj loquitur paulo.	xxvij nauis sed anime euaserunt.	xxviij venit paulus.
	Judex	Felix	Festus	Agrippaq	Naufraga	Romam
19	j terra ionem beatus vir qui.	ij ecdemones credunt.	iij nemo domare potest.	iiij et lucrum faciemus.		v sit sermo vester.
	Suffert	Tu credis	Linguam	Mercabimur		Est non
20	j sanguine redempti estote.	ij omni creature.	iij patimini propter iustitiam.	iiij charitatem habentes.		v qr aduersarius vester diabolus.
	Agni	Subiecti	Si quid	Vtinam		Vigilate

4	¶ Joannes in quo Christi diuinitatis sacramenta aperiuntur. ca. xxi.
5	¶ Ad romanos: in qua apostol? reuocat Romanos ab erroribus Gentium et ceremonijs legis ad veram catholicam fidē. capitu. xvi.
6	¶ Ad Corinthios primam: in quo quosdam a falsis apostolis et pphetis per eloquentiam: quosdā vero per obseruantiā legis Judaice seductos reuocat ad veram fidem et euangelicam sapientiam. capi. xvi.
7	¶ Ad Corinthios. ij. eosdem ad penitentiam conuersos et emendatos consolatur et laudat. capi. xiij.
8	¶ Ad Galatas. in qua ipsos seductos a falsis apostolis vt ad legem et circumcisionem reuerterentur: reuocat ad verum fidem. capitu. vi.
9	¶ Ad Ephesios: in qua Ephesij q̄ ab apostolo verbo veritatis accepto persisterent in fide ipsos collaudat. capit. vi.
10	¶ Ad Philippenses: in qua Philippēses accepto veritatis verbo persisterunt in fide. nec receperūt falsos apostolos ipsos apostolus collaudat. capitulū. iiij.
11	¶ Ad Colossenses: in quo Colossen. pnentes a pseudo apostolis corrigit eos ad fidei veritatem admonens. cap. iij.
12	¶ Ad Thessalonicenses prima: in qua apostolus eos laudat q̄ contra malos actiones fortiter resistat. cap. v.
13	¶ Ad Thessalo. ij. in qua Ro mistruit eosdem super temporibus nouissimis: de aduentu persecutione et fallacijs antichristi: et de ipsius exitiatione atq̄ ruina. ca. ij.
14	¶ Ad Timotheum primam: in qua Timotheum instruit de ordinatione et officio episcopatus et diaconatus atq̄: omnis ecclesiastice discipline. cap. vi.
15	¶ Ad Timo. ij. in qua Timotheum incitat ad martyrium informādo de catholica veritate et nouissimis temporibus. ca. iij.
16	¶ Ad Titum: in qua instruit de constitutione presbyterorum et conuersatione spiritualiū ac hereticis vitandis. ca. iij.
17	¶ Ad Philemonē: demq̄ de fide et charitate in sanctos commendat: indulgentiā Onesimo seruo precatur. ca. vnicū. Sed in versibus istis nulla fit mentio.
18	¶ Ad hebreos: in qua apostolus defectū et enacuationem legis mosaice et perfectionem legis euangelice ostendit: et q̄ Christus sit verus deus et homo dei et hominum mediator. capi. xiij.
19	¶ Actus apostolorū in quo sanctus Lucas Christo in celū assumpto inuisibilem spiritussancti missionem declarat: gestaq̄ apostolorum: et precipue Paulicarq̄ infantiam nascentis ecclesie describit. capitulum. xxviij.
20	¶ Jacobus in qua ad patientiam suadet et apud deum non esse personarum acceptionem docet: malosq̄ ex vitio lingue punientia aperit bella et controuersias reprehendit et ad virtutes inducit. capi. v.
21	¶ Petri primam qua sanct? Petrus gratias agit deo qui per passionem filij geniti saluauit humanum ad recte viuendum omnes erudiens. capi. v.

22 ¶ Petri.ij.in qua inducit credentes ad tenendam fidei veritatis constãtiam: hereticorum damnans falsitates ꝛ secundũ Christi aduentum conscribens. ca.iij.

23 ¶ Joannis primam: in qua Joãnes testificatur de verbo veritatis ꝛ vite ad confessionem peccatorum hortãs affirmat nos Jesum habere adnocatum ad patrem amorem mundi dissuadens et ad dilectionem dei ꝛ proximi inducens. cap.v.

24 ¶ Joãnis.ij.in qua electam ꝛ filios eius cõmendat ad fraternam hortatur charitatem ꝛ hereticos deuitent admonet. capitu. vnicum.

25 ¶ Joan.iij.in qua Caium extollit pietatis causa vtq; constans sic hortatur. capitulum vnicum.

26 ¶ Jude: in qua Judas omnes de salute propria monet inducens altercationem Michaelis cum Sathana: detestantur quoq; hereticorum vitam ca.i. et secundum alios iij

27 ¶ Apocalypsis: in quo agitur de reuelationibus factis Joanni per angelum in Pathmos insula: et de tribulationibus quas ecclesia Christi: tũc patiebatur ꝛ in futurum passura erit: et de supplicijs dãnatorum ac premijs electorum. ca.xxij.

i voce lapsa de celo. ii Noe iustitie preconem custodiuit. iij frater noster Paulus
22 ¶ Filius est meus Octauum Charissimus inde
i ab initio. ii exierunt. iij qm̃ de morte trãsiati sumus ad vitã. iiij charitas dei est in vobis. qui testimonium dant in celo ꝛ in terra. v
23 ¶ Quod fuit Ex nobis Scimus Perfectaq; Tres sunt
i domine scribit Joannes. i scribit Joannes. i Judas scribit qualiter. ii cum diabolo disputat. iij prophetauit.
24 ¶ Electe. ¶ Caio. ¶ Judas Archangelus Enoch.
25
26 i ecclesie candelabris. ii ecclesie docentur. iij ecclesie erudiuntur. iiij posita erat in celo. v librum ꝛ signacula eius. vi sigillum aperitur
27 ¶ Septem Bis bine Tres Sedes Soluere Sextum
vij duodecim signati. viij accepit angelus. ix abyssi aperuit. x septem locuta sunt. xi duo occiduntur.
Milia Thuribulum Puteumq; Tonitrua Testes
xij Michaelis ꝛ draconis. xiij bestie ascendunt. xiiij sancti canticum nouum. xv septem angelos habentes. xvi effundunt septem. xvij damnatio.
Pugna Due Cantant Plagas Phialas Meretricis
xviij reges terre. xix nuptiarum agni vocati sunt. xx mortui. xxi ornatam viro suo. xxij dicit sponsus.
Flebunt Ad cenam Surgunt Sponsam Uenio

¶ Tertie Tabule
Finis.

Elenchus Canonicorum Apochryphorumque librorum veteris testamenti secundum aliquos.

¶ Canonici.

Genesis.	j.
Exodus.	ij.
Leuiticus.	iij.
Numeri.	iiij.
Deuteronomium.	v.
Jesus Naue: siue Josue.	vj.
Judices.	vij.
Ruth.	viij.
Regnorum: siue Regum primus.	ix.
Regum secundus.	x.
Regum tertius.	xj.
Regum quartus.	xij.
Paralipomenon primus.	iij.
Paralipomenon secundus.	xiiij.
Esdras.	xv.
Neemias.	xvj.
Hester.	xvij.
Job	xviij.
Psalterium.	xix.
Parabole Salomonis.	xx.
Ecclesiastes.	xxj.
Canticum canticorum.	xxij.
Esaias.	xxiij.
Hieremias.	xxiiij.
Threni Hieremie.	xxv.
Ezechiel.	xxvj.
Daniel.	xxvij.
Osee.	xxviij.
Johel.	xxix.
Amos.	xxx.
Abdias.	xxxj.
Jonas.	xxxij.
Micheas.	xxxiij.
Naum.	xxxiiij.
Abacuch.	xxxv.
Aggeus.	xxxvj.
zacharias.	xxxvij.
Malachias.	xxxviij.

Tabula Quarta.

¶ Tabula Quarta alphabetica ex singulis libris et capitulis totius biblie: tam ex veteri q̄ nouo testamento: a reuerendo in sacra scriptura magistro Gabriele Brito Veneto ordinis minorum ministro prouincie terre sancte summa cura z solicitudine composita ac ordinata per quā quamcunq; materiam vel historiam in quocūq; locorum biblie positam incipiendo quandoq; a vocabulis: quandoq; a verbis z nōnunq; etiam a propriis nominibus non minus facillime q̄ copiosissime poteris muenire q; si vna z eadē historia sub diuersis vocabulis reperatur non ignoranter actum reputetur: sed vt facilius talis historia reperiatur. inuenietq; diligēs lector in hac noua presenti annotatione non solum librorum atq; capitulorū singulorum quotas: sed etiam per singula interstitia ac paragraphos suas appropriatas literas quibus facile et ad manum omnia comperiet.

¶ De incipientibus a litera A.

Aaron fit summ⁹ sacerdos. exo.xviij.a
Aaron consecratur sacer. leui.viij.a
Aaron offert sacrifi. leuit.ix.a.b
Abel occiditur a cain. geñ.iiij.b
Abela ciuita. puer. qui inter. ij.re.xx.f
Abiciamus opera tenebrarum ro.xiij.d
Abortiuus melior q̄ qui centum fi. eccl.vj.a
Abraam egreditur de terra sua. gen.xij.b
Abraam a lot seperatur geñ.xiij.c
Abraam vicit quatuor reges. gene.xiiij.c
Abraam credidit deo. gene.xv.b
Abraam offert filium pro victima. gen.xxij.b
Abraam duos filios habuit galat.iiij.c
Abrae dicte sunt repromi. galat.iij.c
Abner occiditur a ioab ij.reg.iij.e.f
Abdias rex iuda regnat. ij.par.xxij.a
Absalon fugit patrem dauid ij.reg.xiij.g
Abstinere a carnalibus desyderijs j.pet.j.b
Absterget deus omnem lachrymam apo.xxj.b
Absq; synagogis facient vos io.xvj.a
Abstulit saram abimelech gen.xx.a
Achan lapidatur ios.vij.d
Achaz rex regnat iiij.reg.xvj.a
Achaz moritur ij.paralipo.xxviij.d
Accepi a dño quod z tradidi vobis. j.cor.xj.c
Accepistis iesum in ipso ambu. colo.ij.b
Accipiens a deo patre honorem ij.pet.j.d
Acceptio personarum non est apud deum col.iij.d
Achior vera dicit holofer. iud.v.a.b.c.d
Accusatur ioseph a domina gen.xxxix.c
Accusatoꝛ fratrum nostroꝝ apoc.xij.c
Adolescentiores viduas deui. j.timot.v.b
Adonai manifestatur moysi. exo.vj.a
Adorabunt deum viri de loco suo soph.ij.c
Adorator christus a magis matt.ij.b
Adolescentiam nemo contemnat j.timo.iiij.c
Adolescentule viros suos ament tit.ij.a
Adolescentes subditi senioribus j.pet.v.b
Administratoꝛij sunt spiritus heb.j.d
Aduocatum habemus christum j.ioan.ij.a
Afflictus est ionas afflictione ioñ.iiij.a
Agag rex occiditur j.reg.xv.g
Agar ancilla sarai fugit gen.xvj.b.c
Agareni traditi sunt in ma. israel j.pa.v.c
Age penitentiam z prima opera fac. apoc.ij.b
Agnus stabat super montem syon. apo.xiiij.a
Abias prophetat vxoꝛi hiero. iiij.reg.xiij.b
Alexander occupat proloma. j.mac.x.a
Altare ordinatur exod.xxx.a
Altare sit de lignis setthim. exo.xxvij.a
Altare sacratur vnctione le.xviij.b
Altare excelsum in bethel iij.reg.xiij.a
Alchimus occiditur j.mach.ix.f
Alia clauus scelerum alia lune. j.cor.xv.e.f
Alligari z mori pro christo act.xxj.c
Amazias regnat in iudea ij.par.xv.a
Aman multum exaltatur heſt.iij.a
Ambulate in sapientia colo.iiij.a
Amicitia huius seculi inimica est io.iij.a
Amon de quo prophetat eze. eze.xlv.a
Ananias vendidit agrum act.v.a
Angit pharao israel exo.v.d
Angelus luctatur cū iacob. ge.xxxij. osee.xij.a
Angelus apprehendit semen abrae. heb.ij.d
Angeli quatuoꝛ super quatuoꝛ apo.vij.a
Angelus amictus nube z iris apo.x.a
Annis septem seruiuit iacob. ge.xxx.d
Anime tue miserere eccle.xxx.d
Animam christus posuit pro nobis j.io.iij.c
Animal primum simile leoni. apo.iiij.d
Ante bibentes exoriantur virge ge.xxx.g
Antiochus spoliat templum ij.mach.ix.c
Antiochus moritur in fetore ij.mac.ix.d
Antichristus est qui negat patrem z fi. j.io.ij.b
Antichristus est qui non confitetur ij.io j.c
Amulum tradidit aman mardo. heſt.viij.a
Annus tyberij cesaris luc.iij.a
Apparuit in som. iacob scala. ge.xxviij.c
Apparuit iesus dis. suis. post resur. io.xxj.b
Apparuit gratia saluatoris nostri tit.ij.c
Apparuit benigni. salua. tit.iij.b
Apparuerunt illis dispar. lingue act.ij.a
Aperit z nemo claudit apo.iij.b
Appellauit cesarem paulus act.xxv.c
Appollonius occiditur j.mache.iij.b
Apostoli petri liberatio act.v.g
Apollo iudeus credens predi. act.xviij.f
Aqua versa est in sanguine exo.xvij.c
Aquam de bethleem cōcupiscit dauid j.pa.xj.d
Aquam conuertit iesus in vinum io.ij.b
Aquam percussit de petra moyses exo.xvij.b
Aquam lasso non dedisti tob.xxj.a
Aque egresse bis percutiens nu.xx.b
Acquirit iacob gratiam esau gene.xxxiij.a.b
Acquisitio sapientie melioꝛ auro prouerb.iij.b
Arbitroꝛ omnia vt stercora philip.iij.b
Arboꝛ non faciens fructum luc.xij.b
Arboꝛ que non facit fructum bonum mat.vij.c
Archa noe fit centum annis genc.vj.a
Archam intrat noe z alij gene.vij.a
Archam post diluuium egreditur ge.viij.c
Archa dei transfertur in templum ij.para.v.a
Archa dei domo aminadab ij.re.vj.a
Archa transfertur de domo obed. j.par.xv.d
Argentum z aurum non est mihi act.iij.a
Argentea vasa postulant fi. israel ab. exo.xij.c
Argue peccantem j.tim.v.d.
Artaxerxes scribit esdre j.esd.vij.b
Artifex beseleel eligitur exo.xxxj.a
Ascendit iacob in egyptum ad io. gen.xlvj.d
Assecutus est meam doctrinam ij.tim.iij.c
Asina balaam loquitur nu.xxij.c
Aspersio sanguinis vitule fit leui.xvj.c
Aspicient in quem confixerunt zach.xij.c
Assur virga furoꝛis dei esa.x.b.
At vbi venit plenitudo temporis gal.iiij.a
Athalia mulier regna iiij.reg.xj.a
Athenis paulus predicat act.xvij.d
Audite celi que loquoꝛ deute.xxxij.a
Audi israel mandata vite. baruc.iij.b
Audiui vocem quarti animalis apo.vj.b
Audiui vocem vnius aquile apo.viij.d
Auferet deus omnem lachrymam esa.xxv.c
Aurum dat dauid pro templo j.para.xxij.c
Aurum ponderatum datur j.esdre.viij.g
Aurum z argentum eruginauit ia.v.a
Aioth iudicat z occidit eglon iud.iij.b.c
Azaiel percutitur ab abner ij.re.ij.c
Azima comeditur matth.xxvj.b

¶ De incipientibus a litera. B.

Babylonis turris edifi. gene.xj.a
Babylon cecidit hiere.l.a
Baldach loquitur ad iob. tob.viij.a
Balaā benedixit pplm israel. nu.xxiij.b
Baldach loquitur ad iob. tob.viij.a
Baal idoli sacer. ab heli. occi. iij.re.xviij.f
Baptizatur christus in iordane. matt.iij.c
Baptizate in nomine iesu act.viij.a
Barbe raduntur numijs dauid. ij.regum.x.a
Barach vincit zizarā ducem. iudi.iiij.d
Beatus qui semper est pauidus. prouer.xxviij.d
Beatus venter portans christum lu.xj.d
Beatus vir qui suffert tentationem ia.j.d
Beatus qui legit z audit verba prophe. apo.j.a
Beati qui custodiunt vestimenta apo.xvj.c
Beati qui ad cenam agni vocati sunt. apoca.xix.b
Beati qui lauant stolas in sanguine. apoca.xxij.c
Bel destruitur propter danielem. Dani.xiiij.d
Bellum contra inimicos deu.xx.a
Benadab rex syrie ij.para.xvj.b
Benedicitur iacob ab isaac. gene.xxvij.d
Benedixit iacob filios suos gene.xxvij.d
Benedictio duodecim tribuum deute.xxxiij.a
Benedixit samuel dauid j.regum.xvj.c
Benedixit dominus iob nouissimis iob.xlij.c
Benedictus qui venit in nomine domini. lu.xix.g
Benedictus deus z pater ꝛc. ephe j.a j.pet.j.a
Benedictio clarisac z sapientis. apo.vij.c
Benefac iusto z inuenies retri. eccle.xij.a
Beniamin nascitur genesis.xxxv.c
Beniamin cum fratribus venit ad. gene.xliij.d
Beniamin genus. j.para.viij.a
Bestia septem capitum de mari. apo.xij.a
Beseleel artifex exo.xxxj.a
Bethsabee concepit de dauid ij.regum.xj.a
Bibe aquam de cisterna prouer.v.c
Binos mittit christus discipulos. lu.x.a
Blasphemus lapidetur leui.xxiiij.c
Blasphemat rex assy. deum iiij.reg.xviij.d
Blasphemus nicanoꝛ interfici. ij.macha.xv.e
Bona bonis creata sunt eccle.xxxix.c
Bona facit dominus hiere.xxxij.b
Bonus odoꝛ sumus deo ij.coint.ij.d
Bonum certamen certaui ij.timo.iiij.b
Brachium pharaonis frangitur eze.xxx.f
Breues dies hominis sunt iob.xiiij.a
Bucella panis cum gaudio prouer.xvij.a
Buccina populus vocatur nu.xxix.a

¶ De incipientibus a litera C.

Caleph pars terre datur ios.xiiij.d
Calicem accep. de ma. hie.xxv.d
Candelabrum aureum. zac.iiij.a
Canit ezechi. canticum. esa.xxxviij.b
Canite tuba in syon ioan.ij.a
Cantica dedicationis templi. nee.xij.d
Cantabant saul percussit mille j.reg.xviij.b
Canunt tres pueri in fornace danie.iij.e
Capitur hiere. hie.xxxj.f.z melius.xxxvij.c
Capre pellis ponitur j.regum.xix.e
Caput holoferni aufertur iud.xiij.b
Carduus misit ad cedrum iiij.regum.xiiij.c
Carmen cecinit moyses exod.xv.a
Carmen deboꝛe iud.v.a
Carmina dauid post victoriam ij.reg.xix.a
Caro cruda sumitur j.regum.ij.c
Caro mea vere est cibus io.vj.f
Caro concupiscit aduersus spiritum. galath.v.c
Caritatem inuicem habentes col.iij.c
Caritas fraterna maneat in. heb xiij.a
Cecidit sors super mathiam act.xx.d
Cecidit adolescens de cenaculo act.xx.d
Cecidit dux syrie cum exerci. iiij.reg.vij.b
Cecidit spiritussanctus super omnes act.x.g
Cecus fit tobias tob.ij.b
Cecus cecum ducens lu.vj.f
Cecus a natiuitate liberatur io.ix.a
Celie sacerdotum j.pa.xxvj.c
Celum sedes mea esa.lxvj.a
Celi quasi cere fusi sunt iob.xxxvij.a
Celum nouum z terram nouam apo.xxj.a
Celum z terra transibunt lu.xxi.f
Cenat christus cum discipulis mat.xvj.b
Cenam suam quisq; presumit j.cor.xj.d
Centum quadragintaquatuoꝛ milia. apo.xiiij.a
Cepit iesus lauare pedes io.xiij.a
Cham patrem noe irridet gene.ix.d
Cain occidit abel gene.iiij.b
Cherubin cernitura a dextris eze.x.a
Coronam aureā fecit in tabernacu. exo.xxxviij.a
Chusi dissipat consilium achito. ij.regum.xvij.c
Christus in synagoga legit luc.iiij.c
Congregati sant filij israel in sana. ios.xviij.a
Congregatio hypocrite sterilis iob.xv.d
Christus pontifex futuroꝝ heb.ix.c
Christus passus pro nobis j.pet.ij.d
Christo passo in carne armamini j.pe.iiij.a
Christo confixus sum cruci gal.ij.d
Cibus salomonis describitur iij.reg.iiij.c
Cibus est caro christi io.vj.f
Cinis vitule rufe nume.xix.b
Circuncisio puerorum genesis.xvij.b
Circuncisio christi lu.ij.c
Circuncisionem accipit homo in sabba. io.vij.c
Circunciditur timotheus ac.xvj.a
Circundabunt te inimici tui. lu.xix.g
Ciuitas magna apo.xj.b.vel xvj.d
Ciuitas sancta hierusalem apo.xxj.a
Clarificetur nomen iesu christi ij.thess.j.d
Clausis predicat apertionem esa.lxj.a
Claues dantur petro matth.xvj.c
Claudus rectus ambulauit act.xiij.b
Claudit z nemo aperit apo.iij.b
Cognitio peccati per legem ro.iij.c
Cor est a deo cogni. ro.vij.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Cognouit vos ex omnibus cogna. amos.iii.a
Comburitur sodoma ⁊ gomorra gen.xix.c
Conceptio ioannis baptiste luc.j.e
Confessio tobie tobie.xxiij.a
Confitemini alterutrum peccata vestra iaco.v.d
Conflantes stagnum ⁊ plumbum eze.xxij.d
Confractus est bel ⁊ nabo. dañ.xiiij.e
Confractus est bel ⁊ nabo. naũ.j.b
Confortat dominus in tribulatione ioan.xj.f
Colliegerunt consilium contra iesum iob.xxvj.c
Coluber tortuosus. iob.xxvj.c
Columne celi contremiscunt iob.xxvj.c
Comederunt ducti ab eliseo iiij.reg.vj.e
Comederunt carnem populi mich.iij.a
Commoda mihi tres panes luc.xj.a
Comparatus sum luto iob.xxx.c
Communicatio sancti spiritus ij.corin.xiij.d
Corde prudentis requiescit sa. prouer.xiiij.d
Cor regis in manu domini prouer.xxj.a
Cor tradet ad vigilandum eccle.xxxix.a
Corda preparate domino j.reg.vij.a
Cor decreditur ad iustitiam rom.x.b
Cornelius timens deum act.x.a
Cornua fecit sedechias ij.para.xviij.c
Corripite inquietos j.the.v.c
Corrumpitur thamar a fratre amnon ij.reg.xiij.b
Corrumpitur thamar a iuda gen.xxxviij.c
Construunnur putei gen.xxvj.c
Conseruus tuus sum ⁊ fratrum tuorũ apo.xix.b
Constans animo factus sum dicit esd.iij. esd.viij.c
Consurge induere fortitudine tuam esa.lij.a
Contra faciem potentis noli resi. eccl.iiij.d
Conuertam festinitatem vestras in lu. amos.viij.c
Conuertebantur gentes in rege ione.iv.d
Conuertimini ad me zecha.j.b
Conuocat principes dauid j.para.xxviij.a
Conuersus consolatus es me esa.xij.a
Crede in iesum ⁊ saluus eris act.xvj.f
Crescite in gratia dñi nostri iesu xpi ij.pe.iij.d
Crispus archisynagogus credi. act.xviij.c
Cultrum statue in gut.tuo prouer.xxiij.a
Cultri lapidei pro circuncisione iosue.v.a
Crudelia fiunt in indeos ij.mac.vj.a
Custodes tabernaculi describuntur j pe.iv.c
Currus inimicorum dauid subner. j.reg.viij.a
Cyro christo meo. esa.xlv.a

De incipientibus a litera D.

Da mihi portionem substan. luc.xv.e
Dãnũ negligit amicus pro a. p.xij.d
Darius fecit recedi.tẽ.in hie.j. esd.vj.a
Darius misit equi.cũ zoro.iij. esd.vj.a
Datan ⁊ abiron absorbẽtur nu.xvj.c
Datus est mihi stimulus carnis ij.cor.xij.c
Dauid percussit cor suum j.reg.xxiiij.b
Dagmas.xij.mi iu. ij.mach.xij.g
Decalogi repetitio deut.v.a
Decem precepta dantur exo.xx.a
Decem leprosi mundati lu.xvij.d
Decime ⁊ primitie dari debent deut.xxvj.c
Decime dantur leuitis ij.para.xxxj.b
Decima pars eligitur nee.xj.a
Deceperunt eos idola sua amos.ij.b
Decollatur ioannes baptista mat.xiiij.a
Decorticauit virgas iacob gen.xxx.f
Decor tyri vituperatur ezec.xxvij.a
Dedit ipsum caput super omnem eccle. ephe.j.d
Dedit deus tempus penitentie. apoc.ij.f
Defertur filius vnicus matris vidue lu.vij.b
Deleuit dominus regnum israel iiij.reg.xviij.c
Delibatio sit sancta ⁊ massa rom.xj.b
Demetrius exaltauit ionatham j.mach.xj.c
Demoniacus mutus liberatur luc.xj.b
Denarius diurnus datur labo. matt.xx.a
Deponentes mendacium ephe.iiij.c
Describitur gens esau gen.xxxvj.b
Designauit xps septuagintaduos disci. luc.x.a
Desiderat paulus dissolui ⁊ esse cum xpo phi.j.d
Descendit pharao ad infe. ezec.xxxj.b
Deuorat locusta segetes exo.x.b
Deus ipse veniet esa.xxxv.b
Deus verax rom.iij.a
Deus operatur velle ⁊ perficere philip.ij.b
Deo patri gloria phili.iiij.b
Deus pacisdet vobis pacem ij.tes.iij.b
Deus dirigat corda vestra ij.tes.iij.a
Deus non est acceptor personarum act.x.e
Deus dat sapientiam abundanter iaco.j.c
Deum timete j.pet.ij.a
Deus autem omnis gratie vocauit nos j.per.v.d
Deus angelis non pepercit ij.pet.ij.a
Deum nemo vidit vnquam j.ioã.iiij.c
Deus charitas est j.io.iiij.c
Deum non videt qui male facit iij ioan.j.b
Dies magna domini veniet sopho.j.c
Dies festus azimorum luc.ij.a
Dies domini sicut fur veniet j.tess.v.a
Digito eiecit dominus demonia luc.xj.c
Digne ambuletis in vocatione ephe.iiij.a
Dignus est deus accipere gloriam apo.iiij.b
Dignus est agnus qui occisus est apo.v.e
Dij fiunt a populo israel exo.xxxij.a
Diligite inimicos vestros luc.vj.b
Diliges dominum deum tuum luc.x.e
Diligentib⁹ deũ ola coopant in bonũ ro.viij.c
Dilectio plenitudo legis rom.xiij.c
Diligite viri vxores vestras ephe.v.e
Diligens fratrem in luce manet j.ioan.ij.b
Diligamus inuicem j.ioan.iiij.c
Dimidium bonorum do pauperibus luc.xix.b
Dina corrumpitur a sichem. gen.xxxiiij.a
Dionysius ariopagita act.xviij.g
Dipsax serpens in solitudine deu.viij.c
Disputatio hieremie cum deo hie.xij.a
Disputat paulus act.xxiiij.g
Dissensio phariseorum ⁊ sadu. act.xxiij.b
Diuisiones gratiarum j.corin.xij.a
Diuites incidunt in tentationes j.tim.vj.b
Diuortia fiunt mulierum ij.esd.iij.c
Docet iesus discipulos in monte mat.v.a
Doctrina mea non est mea ioan.vij.b
Docere mulieri non permittitur j.tim.ij.b
Doech sacerdotes accusat j.reg.xxij.b
Dominus deus sabaoth hiere.xi.b
Dominus dirigit corda vestra x.tess.iij.a
Dominus stat ad iudicium esa.iij.c
Domus saltus fit iij.reg.vij.a
Domus mea domus orationis luc.xix.g
Donauit in persona christi pau. ij.corin.ij.c
Donauit illi nomen quod est super omne phi.ij.b
Dormit noe denudatus irrisus gen.ix.c
Dormies super latus tuum sini. ezech.iiij.a
Draco rufus habens capita septem apo.xij.a
Ducitur in vxorem rebecca gen.xxiiij.g
Ducunt in bonis dies suos. iob.xxj.b
Due mulieres fornicate ezc.xxiij.a
Duo fouebuntur mutuo eccle.iiij.c
Duo mala fecit populus meus hier.ij.c
Duorum hominum testimonium io.viij.c
Duodecim filiorum israel benedictio ge.xlix.a
Duodecim exploratores nu.xiij.b
Duodecim apostolos xps vocat mar.iij.b
Duodecim porte ciuitatis apo.xxj.b
Dum tps habemus operemur bonum gal.vj.c
Durum est contra stimulum calcitrare act.ix.a

De incipiennibus a litera E.

Ecce virgo concipiet esa.vij.c
Ecce ego mitto ange.mꝰ ymal.iij.a
Ecce vir nomine zacheus. lu.xix.a
Ecce video celos apertos act.vij.g
Ecce venio cito apo.iij.c
Ecce vicit leo de tribu iuda. apo.v.b
Edenda de animalibus mundis leui.xj.a
Edificium mensuratum eze.xl.b
Edictum exijt a cesare augusto luc.ij.a.
Effundam super eos indigna. sopho.iij.b
Effundite phialas septem ire apo.xvj.a
Egenus factus xps est cum di. ij.cor.viij.b
Egypti dominus ioseph constituitur. ge.xlj.f
Ego flos campi canti.ij.a
Ego veni in nomine patris mei io.v.g.
Ego sum panis viuus io.vj.e.
Ego sum lux mundi io.viij.b
Ego sum pastor bonus ioã.x.b
Ego ⁊ pater vnum sumus io.x.f
Ego lux mundi veni io.xij.g
Ego sum via veritas ⁊ vita io.xiiij.a
Ego stigmata iesu in corpore meo gal.vj.b
Ego sum iesus quem tu persequeris act.ix.a
Ego sum alpha et o apo.j.b
Ego sum primus ⁊ nouissimus apo.j.d
Egreditur noe de arca ge.viij.d
Egreditur abraam de terra sua gene.xij.b
Egreditur dominus de loco sancto suo mich.j.a
Egrotat ezechias ⁊ curatur ij.pa.xxxij.f
Eleazar cadit sub elephante j.mach.vj.f
Elegerunt stepha.plenum fide act.vj.b
Elegit xij.apost.xpi mat.xix.a luce.vj.e
Elemosyna exora pro omni ma. eccl.xxix.b
Elemosyne cornelij ascen.in conspe. act.x.a
Eleuata est nubes de raber.fed. num.x.b
Eliphaz properat iob iob.iij.a
Elimelech maritus noemi. ruth.j.a
Eliphaz loquitur cum iob iob.xxij.a
Elimus magus efficitur cecus act.xiij.b
Emitte agnum dominatorem terre esa.xvj.a
Empti enim estis precio magno j.corin.vj.b
Emuli accedunt per vim neem.xiij.a
Emulor vos dei emulatione ij.co.xj.a
Enea non est caro mea iob.vj.c
Enoch transfertur in paradisum gene.v.c
Episcopatum desiderans bonum opus j.tim.iij.a
Epistola artaxerxis regis j.esd.vij.a
Epistola mittitur super questione orta act.xv.d
Epistolam mittit claudius felici act.xxiij.f
Erat iesus ejiciens demonium luc.xj.b
Erat ioannes baptizans in ennon io.iij.c
Eratis aliquando tenebre ephe.v.b
Eratis sicut oues errantes j.pet.ij.b
Erit mons domini preparatus mich.iij.a
Erexit moyses tabernaculum nu.vij.a
Ero mors tua osee.xiij.b
Erumne numerantur transg. deu.xxxviij.b
Erunt homines seipsos amantes ij.thi.ij.a
Esau reprobatur.iacob bene. gen.xxvj.b
Esau acquiritur gratia ge.xxxiij.b
Esca nos non commendat deo j.cor.viij.c
Esto fidelis vsq; ad mortem apo.ij.c
Estote imitatores dei ephe.v.a.
Estote factores verbi dei iaco.j.b
Estote prudentes j.pe.iij.b
Euangelium iubet xps predi. mar.vj.b
Euangelium glorie beati dei j.ti.j.b
Eue peccatum quomodo incepit ge.iij.b
Euge serue bone luc.xix.c
Exclusatio inuitatorum luc.xiiij.b
Excussit neemias sinum suum neem.v.c
Exerce te ad pietatem j.thi.iiij.b
Exiui a patre ⁊ veni in mundum io.xvj.f
Explanat legem moyses deut.j.a
Exploratores eliguntur.xij. nu.xiij.b
Exploratores minuntur a iosue. iosue.iij.a
Expectat me dies multos osee.ij.b
Expectat me in die resurre. sopho.iij.b
Exurge hierusalem ⁊ sta in excelso baruc.v.b
Ezechias regnat ⁊ mo. ij.para.xxxij.g
Ezechiel propheta loquitur ad se. eze.xx.a
Ezechiel vidit conspectum domini eccl.xlix.c

De incipientibus a litera F.

Fabrica templi salo.inci. iij.re.vj.a
Fac vincula dicit.do. hie.xxvij.a
Facilius came.intrat pfora. mat.xix.c
Facta sunt encenia io.x.e
Facta est turbatio in via dñi.act.xix.e
Factus nume.credentium.v.mi. act.iij.a
Factus est terremotus magnus apo.xj.c
Factum est prelium magnum in ce. apo.xij.b
Fames magna in egypto ge.xlvj.c
Fauum messis comedit sponsus canti.v.a
Febricitans curatur a paulo act.xviij.b
Fecerunt xpo cenam martha io.xij.b
Fecerunt filij transmigra. j.esdr.vj.b
Fecit christus flagellum de funiculis io.ij.c
Federis tabernaculum fit exo.xxj.a
Fedus pepigi cum oculis meis iob.xxxvj.e
Fedus cum romanis initur j.mach.viij.c
Federati signantur. nee.x.a
Festa celebrantur in anno exo.xxiij.b
Festa legalia quomodo fieri deb. le.xxiij.a
Festinemus ingredi in illam requiem. heb.iij.c
Festucam fratris videns luc.vj.f
Ficus boni ⁊ mali hie.xxiij.a
Fides est substan.sperandarum heb.xj.a
Fides sine operibus mortua est iac.ij.c
Fides amicus medicamẽtum vite. ecclc.vj.b
Fidelis est deus qui remittit peccata. j.io.j.b
Fiduciam habemus ad deum. j.io.iij.b.
Fili quid feciſti nobis sic. luc.ij.g
Filij noe post diluuium variantur ge.x.a
Filij iuda redeunt sub cyro. vij.esdr.ij.a
Filij amon suspenduntur. hesi.x.b
Filios multos habuit dauid. j.pa.iij.a
Filie salphaad appetunt here. nu.xxvij.a
Finis meridiane plage. iosi.xv.b
Finis precepti charitas. j.thim.j.a
Flagris ⁊ taureis crucis. ij.mac.vii.b

Flet populus israel volens reuer.in — nu.xiiij.a
Flet populus peccata sua. — exo.xxxiij.b
Flet populus loquente angelo. — nu.ij.a
Flent david ⁊ ionathas simul. — j.reg.xx.g
Flentes facerdotes ante altare. — j.mac.vij.f
Flentes fecerdotes inter altare. — iiij.reg.xx.a
Fleuit ezechias — luc.xix.f
Fleuit super hierusalem Christus — luc.xix.f
Fletus ⁊ stridor dentium — esa.xj.a
Flos de radice eius ascendet — eccle.j.b
Flumina intrant mare omnia — apoc.xxij.a
Fluuius aque viue vt christallus — leui.xv.a
Fluxus sanguinis mundatur — cantic.iiij.o
Fons hortorum ⁊ lilium — esa.viij.o
Fons cuius aque non deficient — ioel.iij.a
Fontes iacob — exo.xv.a
Fontes duodecim aquarum — iiij.reg.ij.c
Fossas faciunt propter aquas — ge.xxv.g
Fratres ioseph redeunt ad patrem. — j.pe.iij.b
Fraternitatis amatores — ij.mac.xiiij.e
Fraus contra iudam — hiere.xxxviij.c
Fregit eneas cathenas — esa.xxxvij.f
Frenum ponam in labijs tuis — ezech.xxxviij.a
Frenum ponam in maxillis tuis — esa.xlvij.a
Frons tua erea est — gen.iij.b
Fructus ligni vite in medio paradisi — gal.v.b
Fructus spiritus est charitas — gen.xj.c
Fuga agar ⁊ yſmael — eccl.xxj.a
Fuge peccatum vt colubrum — prouer.xx.c
Fuge a muliere extranea — ij.pe.j.a
Fugientes concupiscentiam — j.reg.xvij.c
Funda dauid qua occidit Goliath — Job.xj.a
Fune premuntur reges — apo.xxj.f
Fundamenta ciuitatis ⁊ nomina la. — apo.xiij.c
Fumus tormentorum in secula — apo.xiij.c
Futura quadrupliciter restituuntur. — exo.xxij.a

¶ De incipientibus a litera G.

Gabaon locus expugnatur — ioſ.x.b
Gabriel angelus apparuit — dan.xj.f
Gabriel angelus matutur marie. — lu.j.
Garrulam mulierem fuge — puer.vij.b
Gaudete perfecti estote — ij.cor.xiij.c
Gaudete in domino semper — philip.iiij.a
Gaudeamus ⁊ exultemus et — apo.xix.b
Gladius acutus — apoc.j.b
Gloriatio nostra non est bona — j.cor.v.b
Gloriamur in deo — rom.v.b
Gloriamur in spe ⁊ tribulationibus — rom.v.a
Gloria viri est mulier — j.cor.xj.b
Gloria nostra testimonium conscientie — ij.cor.j.c
Gloria deo ⁊ imperium — apo.j.b
Grando destruxit vineas — exo.ix.f
Gratia vobis ⁊ pax ab eo — ij.corin.j.a
Gratia saluati estis per fidem. — ephe.ij.b
Gratia omnibus qui diligunt ieſum — ephe.vj.d
Gratia domini ieſu cum ſctis vobis — apoc.xxij.d
Grattas ago semper deo pro vobis — j.cor.j.a
Gratias ago deo meo — phil.j.a
Gratias agimus tibi dñe deus noſter — apo.xj.a
Gratiam dei in vacuum non recipiatis — ij.cor.vj.a
Grattam notam facimus vobis — ij.cor.viij.a
Grandis numerus gentium dauid — j.para.xij.g
Grandis aquila alarum — ezech.xvij.a
Gratis euangelium euangelizaui — ij.corin.xj.b
Gratis accepiſtis: gratis date. — mat.x.a
Gratulatio veſtra abundet in chriſto — phi.j.d

¶ De incipientibus a litera H.

Hy oppidum capitur — ioſ.viij.a
Habes multa bona poſi. — luc.xij.d
Hanc angelus thuribu.aur. — apo.viij.a
Hanc habemus pontificē magnū — hebr.iiij.a
Habuimus fiduciam in deo — j.the.ij.a
Hec vidua plus miſit ꝯ omnes — luc.xxj.a
Hec eſt vita eterna — ioh.xvij.a
Hec omnia operatur idem ſpiritus — j.cor.xij.a
Hec mulier modo in adulterio — ioh.viij.a
Hec eſt victoria que vincit mun. — j.ioh.viij.a
Heliſeus mittit ſalē in vas no. — iiij.reg.ij.d
Heliseus propheta quaſi ignis — eccle.xxviij.a
Hereditas noſtra eſt ad alienos — tren.v.a
Heredes dei ⁊ coheredes chriſti — rom.viij.c
Hereticum hominem deuita — titi.iij.c
Herodes occidit iacobum — act.xij.a
Heſter regnat pro vaſthi. — heſter.ij.d
Hi ſunt due olive ⁊ duo cande. — apoc.xj.a
Hierusalem que occidis prophetas — luc.xiij.g
Hierico ciuitas cadit — ioſ.vj.c
Hieremias inuenit archam teſt. — ij.mac.ij.a
Hiram rex dabit ligna ad templum — iij.reg.v.b
Hircus pugnat cum ariete — dan.viij.b.c
Hic peccatores recipit — luc.xv.a
Hic homo ciuis romanus — act.xxij.g
Hic eſt deus verus ⁊ vita eterna — j.ioh.v.d
Hiacyntina vaſa omnia inuol. — nume.xiij.a
Hoc eſt preceptum meum — j.ioh.v.b
Hoc ſentite in vobis quod et. — philip.ij.b
Holocauſta pro populo — leui.xvj.b
Holofernes dux mittitur — iudith.ij.b
Homicidium incognitum inue. — deut.xxj.a
Homo diues torquet labia ſua — prouer.xix.a
Homo de terra creatus a deo — eccle.xvij.a
Homo quidam incidit in latrones — luc.x.e
Homo quidam erat diues — luc.xvj.e
Homo peccati filius pditionis antichriſtus — ij.theſ.ij.a
Honeſtauit illum in laboribus — ſapien.x.b
Honora patrem ⁊ matrem — mat.xv.a
Honorans patrem iocundabitur — eccle.iij.a
Honora medicum propter — eccl.xxxviij.a
Honorabile connubium — hebr.xiij.a
Horror ſempiternus inhabitat — iob.x.d
Hoſpites ⁊ aduene — ephe.ij.d
Hoſpitales inuicem — j.pet.iiij.b
Hoſtia immolatur — leui.j.a
Hoſtia pacificorum — leui.iij.a
Huius rei gratia flecto genua — ephe.iij.c
Huius rei gratia ego paulus vinctus — ephe j.a
Humiliamini in conſpectu dei — iac.iiij.c
Humiliamini ſub potenti manu dei — j.pe.v.d
Humiliati caput exal.ſapientia ſi. — eccl.xj.a
Humilibus dat gratiam deus — iaco.iiij.b
Hydropicus ſanatur — luc.xiiij.a
Hyehu regnat — iiij.reg.x.d
Hylarem datorem diligit deus — ij.cor.ix.d

¶ De incipientibus a litera I.

Acob ⁊ Eſau naſcuntur — gen.xxv.c
Jacob ſeptem annis ſer. — gen.xix.d
Jacob receſſit a labā cū. — gen.xxxj.c
Jacob luctatur cū angelo — gen.xxxij.f
Jacob aſcendit in egy.ad ioſe. — gene.xlvj.a
Jacob benedixit filios ſuos — gene.xlix.a
Jaſon ambigebat ſacer. — ij.mach.iij.a
Jdola eſt imaginantur dij — ſapien.xv.a
Jdola arg.⁊ aur.abij.homo in die — eſa.xxxj.d
Jdola aufe.de terra iuda ⁊ iſrael — ij.pa.v.b
Jeſu fili dauid miſerere mei. — luce.xviij.c
Jetro ſacerdos dat moyſi conſi. — exod.xviij.c
Jgnem veni mittere in terram — luc.xij.f
Jgnis deuorauit nadab ⁊ abiu. — leui.x.a
Jgnis conſumens quadraginar. — iiij.reg.j.c
Jgnis cecidit ſuper holocau. — ij.pa.vj.a
Jgnis egreditur de aqua pingui. — ij.mach.j.d
Jgnorantie peccatum. — leui.iiij.b
Jeruſalem que occidis prophetas — luc.xiij.g
Jlle probatus eſt quem deus commen. — ij.cor.x.d
Jlluſores venient nouiſſimis die. — ij.pe.iij.a
Jlluſus ⁊ flagellatus ieſus. — ioan.xix.a
Jmitatores mei eſtote — j.cor.xj.a
Jmmolatur hoſtia — leui ij.a
Jmproperatio peccatorum legis — ſapien.j.d
Jn carne non ſm carnem — ij.corin.x.a
Jair iudicauit iſrael.xxij.annis — iudi.x.e
Jncarcerantur paulus ⁊ ſyla — act.xxj.c
Jncitat dauid ſathan. — j.pa.xxj.a
Jnduite armaturam dei. — ephe.vj.c
Jnfirmatur quis indu.preſbyteros — iaco.v.c
Jngreditur iudith ad holofer. — iudith.x.d
Jnimicus vobis factus ſum verbum di. — gal.iiij.c
Jniuriam qui facit recipiet ꝛc. — col.iij.a
Jniquitas diuidit inter deum ⁊ nos. — eſa.lix.a
Jniqua non ſunt facienda in iudicio — leui.xix.g
Jniqui regnum dei non poſſidebunt — j.corin.vj.b
Jnobedientia vnius facti ſunt mul. — ro.v.b
Jn principio erat verbum — ioan.j.a
Jntrauit arcam noe cum ceteris — geſi.vij.b
Jntrauit ieſus quoddā caſtellum. — luc.x.g
Jntrabunt lupi rapaces — act.xx.f
Jnuiſibilia dei a creatura mundi — ro.j.c
Jnuitat heſter regem ad cōuiuium — heſt.v.e
Joas regnauit in hierusalem. — iiij.reg.xij.a
Joachim predictus a hieremia — hiere.xxij.e
Joachin fit ſeruus nabucho. — iiij.reg.xxiiij.a
Joathan regnat ⁊ moritur — ij.para.xxvj.a
Joannes ſuccedit ſymoni fratri — j.mac.xvj.d
Jonathas cum filio occiditur. — j.mac.xij.g
Jordanis fluuius pertranſitur — ioſ.iij.d
Joſeph venditur iſmaelitis — ge.xxxvij.f
Joſephaccuſatur a domina — geſi xxix.a
Joſeph dominus egypti inſtituitur. — ge.xlj.e
Joſeph noſcitur a fratribus — gene.xlv.b
Joſeph moritur — ge.l.j.d
Joſue conſortatio — ioſ.j.b
Joſue memoria fit — eccl.xlvj.a
Joſias regnat — iiij.reg.xxij.a
Joſaphat regnat — ij.pa.xvij.a
Joſias bene ⁊ iuſte regnat — ij.pa.xxxiiij.a
Jſmael ⁊ agar fugiunt — ge.xvj.b
Jſboſet occiditur doloſe — ij.re.iiij.a
Jpſe eſt pax noſtra — ephe.ij.c
Jpſe eſt caput corporis eccleſie — col.j.c
Jpſe erit mihi filius — apo.xxj.b
Jte in caſtellum quod contra vos eſt — lu.xix.e
Jra ſine miſericordia imp.ſo — ſapien.xix.a
Jra domini in miſericordia conuerſa eſt.ij.macha beorum.viij.a
Jra viri iuſtitiam dei non operatur — ia.j.c
Jram effundam quaſi aquam — oſe.v.c
Jracundia interficit ſtultum. — iob.v.a
Jracundus incendit litem — ecc.xxxviij.b
Jſaac offertur pro victima — geſi.xxij.b
Jubileus annus ſeruetur — leui.xxv.b
Jubilatio eſdre ⁊ leuitarum — ij.eſd.xj.g
Judas dux efficitur — iudi.j.a
Judas ſaluabitur in diebus illis — hie.xxiij.b
Judex chriſtus viuorum ⁊ mortuorum. — act.x.f
Judicium duriſſimum qui preſunt — ſap̄.vj.a
Judicium verum iudicate — zac.viij.c
Judicium dei eſt ſm veritatem — ro.ij.a
Judicabo te ſm vias tuas. — eze.vij.g
Judicabo eum peſte ⁊ ſan. — eze.xxxviij.g
Judicatur homo ex operibus — ia.ij.c
Judicium ſine miſericordia qui non facit miſericordiam. — ia.ij.c
Jugum augmentauit roboam — ij.par.x.b
Jugum imponunt apoſtoli — act.xv.c
Jurare nolite nec per celum ꝛc. — ia.v.c
Jurauit dominus in anima ſua — amos.vj.c
Jus regis ſtatuitur — j.re.viij.c
Juſſit eos baptizari in nomine ieſu — ac.v.g
Juſtus non abiit poſt aurum — ecc.xxxj.a
Juſtus periit ⁊ nemo recogitat — eſa.vij.a
Juſtus ex fide viuit — aba.ij.a.ro j.b
Juſtus vir ſaluabitur — j.pe.iij.d
Juſti fulgebunt ſicut ſol — mat.xiij.f
Juſti ſtabunt in magna conſtantia — ſoph.v.a
Juſte ⁊ vere vie tue — apo.xv.b

¶ De incipientibus a litera L.

Laboa ſicut bonus miles — ij.tim.ij.a
Lac capiarum ſuſſi. — prouer.xxvij.d
Lachis oppidum capitur — ia.xviij.b
Lamentatio ſare — to.x.b
Lambūt aquam cum lingua. — iu.vij.b
Languorem brevem preſcidit medicus — ec.x.b
Lapidabant ſtephanum — act.vij.g
Lapis angularis — eſa.xxviij.d
Lapides duodecim de iordane — ioſ.iij.a
Lapides pretioſi notantur — eze.xxviij.e
Laqueo capiuntur aues — ec.ix.c
Laus raguelis ⁊ aliorum — tob.viij.b
Laudes dicunt deo angeli. — apo.xix.a
Laudes patrum memorantur — ec.xliij.a
Laudat chriſtus ioannem baptiſtam — mat.xj.a
Lauerunt ſtolas ſuas in ſan. — apo.vij.d
Lazarus infirmatur languens — io.xj.a
Ledentur boues non haben.fig.dei — apo.ix.a
Legatum miſit dominus ad gentes — abd.j.a
Legis precepta replicantur — deut.vj.a
Legit librum legis eſdras — nee.viij.a
Leo occiditur a ſanſone — jud.xiiij.b
Leo facius eſt magnus — eze.xix.a
Leproſus mundatur. — lu.v.c
Leproſa eſt facta manus moyſi. — exo.iiij.b
Leproſi ſeparari iubentur ab. — leui.xiij.c
Letare ſterilis que non paris — gal.iiij.d
Leui datur pars ſortis — ioſ.xxj.a
Leuites quidam vxorem mortuam. — iud.xix.g
Lex datur in monte ſyna. — exo.xx.b
Lex haberi debet ſuſpenſa ante — deu.xj.c
Lex ⁊ prophete vſq; ad ioānem — lu.xvj.d
Lex propter tranſgreſſionem poſita. — ad Galath.iij.c
Lex iram operatur — ro.iiij.c
Lex iuſto non eſt poſita — j.timo.j.c
Libant regi ceu ⁊ terre — hie.xliij.d
Liber ſignatus eſt — eſa.xxix.b
Liber ſcriptus intus ⁊ foris — apo.v.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Labrum fame grandem tibi. esa.viij.f
Libenter sufferis insipientes. ij.cor.xj.d
Lignum benedictum per qđ fit iusti. esa.xlij.a
Lignum fumigans non extinguet. esa.xlij.a
Lignum vitis igni datur. eze.xv.a
Lignum vite fructus. gene.ij.d
Lingua ignis est vniuersa. iac.iij.b
Lingua pnatur nicanor. ij.mac.xv.f
Lisias vidit & fugit. j.mach.iij.d.
Litera occidit: spiritus viuificat. j.co.iij.b
Litere nouę mandãtur. hęst.xvj.a
Locusta denotat segetes. ero.x.c
Lotis manibus manducare. mat.xv.b.
Loquebantur disci. verbum dei. act.iiij.f
Lucas medicus vos salutat. co.iiij.d
Lucerna corporis est oculus luc.xj.e.
Lucerna ardens in manibus luc.viij.e
Lucerne ponuntur circa taber. nu.viij.a
Lucifer cadit in angelis esa.xiiij.c
Luctatur iacob cum angelo. ge.xxxij.f
Luna facta est nigra sicut sanguis. apo.vj.d
Lima ferrarius operatus est. esa.xlviij.d
Lupus non associetur agno. eccle.xiij.c
Lux solis septempliciter. esa.xxx.f
Luxuriosa res vinum. prouer.xx.a
Luxerunt speciosa pastorum. amos.j.a

¶ De inciplentibus a litera M.

Madian habet multa. nu.xxxū.a
Magna iudicia domini. sap.xvij.a
Magna & mirabilia opa tua. apo.xv.c
Manifestatio dñi ingref. est tẽ. ex.xlij.a
Maior homĩ est charitas. j.co.xiij.d
Maior corde nostro deus. j.io.iij.d
Mala damur malis. leui.xxvj.per totum.
Maledictionibus dicatur amen. deu.xxvij.b
Maledictiones domini mal.ij.a
Maledixit iob diem natiuitatis. iob.iij.a
Manna pluit de celo ero.xvj.c
Manasse tribui sors datur. io.xvij.a
Manasses rex regnat. iiij.reg.ij.a
Mandatum nouum christus dat. ioā.xiij.b
Manet hieremias cum godo. hie.xl.b
Mansuetus esto audiendi verbum dei. eccle.v.c
Manibus meis descripsi te esa.xl.x.b
Manus scribit in pariete. dañ.v.a
Manus aruida sanatur. luce.vj.b.
Mardocheus vestes scidit. hęst.iiij.a
Marcum adduc tecum.q; mi.vtil. ij.ti.iiij.a
Maria sor: Aaron lep. percutitur nu.xij.c
Maria optimam partem elegit. lu.x.g.
Matathias pugnat. j.mach.ij.a
Melionathas comedit. j reg.xiiij.d
Melchisedech sacerdos. heb.vij.a
Melius est habere parum cum iusti. pro.xvj.b
Melius est ire ad domum luc. eccle.vij.a
Melius est nubere quam vri. j.co.vij.b.
Memento vnde excideris. apoc.ij.b
Memento creatoris tui. eccle.xij.a
Memoria sermonum exterminat. sap.xvj.b.
Memoria comparatur cineri. iob.xiij.b
Memoriam vestri facio in orationi. phil.j.a
Mendacium locutus es non vi. zac.xiij.b
Mendicus nomine lazarus. luc.xvj.a
Mens iusti meditabitur. prouer.xv.b
Mensura peccati plagarum. deu.xxv.a
Mensuratio per quatuor ventos. eze.xlij.a
Mentiri noli verbis tuis. eccl.vij.b
Meum est argentum & aurum. agge.ij.b
Micheas fecit sculptile. iud.xvij.a.b
Michael conturget dañ.xij.a
Michael & angeli preliabantur. apo xij.b
Migrant filij in captiuitate nec.v.a
Mihi autem absit gloriari gal.vj.b.
Mihi viuere christus est. phi.j.c
Mille anni sicut dies vnus. ij.pet.iij.b
Militia est vita hominis super terram. iob.vij.a
Milui congregati sunt. esa.xxxiiij.b
Miluus cognouit tempus suum. hie.viij.c
Miratur dominus domui israel. eze.vj.a
Miracula iesu christi. luc.vij.a b
Miphiboset occurrit in oc. ij.reg.xix.b
Misereor super turbam. mat.viij.a
Missi sedechias ad hiere. hiere.xxj.a
Missus est angelus gabriel luce.j.c
Mitte falcem tuam & mete. apo.xiiij.b
Mittitur hieremias in lacum ie.xxxviij.a
Moab prophetizat hiere.xlviij.a
Modestia vestra nota sit omnibus. phi.iiij.a
Modicum & videbitis me. io.xvj.b
Monet iosue populum ad regem. ios.xxiij.b
Mons domus domini in vertice. esa.ij.a
Montes israel audite ver. domi. ez.xxj.a
Moriar dicebat moyses in hac deu.iiij.c
Mortor dicebat moyses in hac ge.xlviij.b
Mortor en erit dominus vobiscum geñ.xxiij.a
Mortur sara gene.xlix.b
Mortur ioseph ioā.xix.f
Mortur iesus in cruce. num.xxxj.a
Mors propter idolum ios.xxiiij.f
Mors iosue sepulti j.re.iiij.c
Mors filiorum heli ij.re.iiij.c
Mors saulis nuntiatur dauid ioh.iiij.b
Mors tobie ecci.xliij.b
Mors non tardat hie.xx.f
Mors per fenestras vestras descendit act.xxj.c
Mortales sumus similes vobis coloss.iij.a
Mortificate membra vestra ij.co.iiij.c
Mortificatio christi semper in corpore ij.co.v.c
Mortuus est christus pro nobis luce.xx.g
Mortui sepeliant mortuos suos. co.iiij.a
Mortui estis & vita vestra in christo j.the.iij.b
Mortui in christo resurgent primi ero.ij.c.
Moyses timuit pharaonem ero.xv.a
Moyses cecinit carmen domino co.xxxij.a
Moysi iterum dantur tabule deu.xxxiij.b
Moses mortur nu.xxj.b
Moyses exaltauit serpentem ecci.xlv.a
Moyses dilectus deo & hominibus ecci.xlv.a
Mulierem fortem quis inueniet prouer.xxxj.b
Mulier erat in ciuitate peccatrix luce.vij.c
Mulier samaritana io.iij.a
Mulier amicta sole & luna apo.xij.a
Mulier ebria de sanguine sancto. apo.xvij.b
Mulier circundata purpura apoc.xvij.a
Mulieres sequebantur christum luc.viij.a
Mulieres in eccle sia taceant co.xiiij.g
Mulieres viris subdite sint ephe.v.c
Multi vocati pauci electi mat.xx.b
Multipharie loquens deus pa. heb.j.a
Multa signa faciebant apostoli act.ij.g
Multitudinis credentium cor. act.iiij.f.
Mundus transit & concupiscentia eius j.io.ij.c
Mundus totus positus est in mali. j.io.v.b
Mundatur templum ab alio. neem.xiij.c
Mundemus nos ab omni in quina. ij.co.vij.a.b
Mures natebullitunt j.reg.v.b
Murus ciuitatis completur nec.vj.b
Murmur erat in turba io.vij.e
Muscarum plaga ero.viij.f
Muscę morientes eccle.x.a
Musica & vinum letificant cor. eccle.xl.c
Mutuum non recipiendum. deu.xv.b

¶ De incipientibus a litera N.

Naaman mundatur a lepra. iiij.re.v.b
Nabal insipiens moritur. j.reg.xxv.f
Nabuchod. venit hie. iiij.re.xxv.a
Nabusard. transfert indã hie.lij.c
Nascitur dñs iesus christus. mat.j.b
Nathan querit iudicium a dauid. ij.re.xij.a
Nathan prophetizat j.para.xviij.a
Nauim symonis intrat iesus. lu.v.a
Nazarenus non bibit vinum. nu.vj.c
Ne multum loquaris cum stulto eccle.xxij.b
Ne quis vos decipiat per propheriam. col.ij.b
Ne quis malum pro malo reddat j.thef.v.c
Ne comedatis que immunda sunt deute.xiiij.a
Nechao rex egyptiorum percu. ij.para.xxxv.c
Nec circumcisio aliquid valet gal.vj.b
Nec requiem habent in se. apo.xiij.c
Necessaria tabernacula dant a ppto. ero.xxxv.b
Nemo potest duobus dominis seruire mat.vj.c
Nemo bonus nisi solus deus lu.xviij.b
Nemo carnem suam odio ha. ephe.v.f
Nemo vos decipiat in subli. col.ij.a
Neq; aliquando fuimus in ser. adul. j thef.ij.a
Nicanor: cecidit in prelio j.mac.vij.g
Nicanor: capitur & lingua pre. ij.mach.xv.f
Nihil aspexit in terra sine causa hiere.iij.f
Nihil interrogans propter conscientiam. j.co.x.f
Nicodemus princeps iudeorum io.iij.a
Nisi signa & prodi. videritis io.iij.g
Nix de celo descendet esa.lv.c
Nocte dauid venit ad castra saul j.re.xxvj.b
Nocte deus apparuit salomoni ij.paral.j.b
Noe xxx: eius intrant in archam geñ.vij.b
Nolo mortem peccatoris. eze xviij.g.xxxiij.c
Nomina apostolorum luc.vj.c
Nolt altum sapere sed time ro.xj.b
Nolite iudicare mat.vij.a
Nolite ante tempus iudicare j.com.iij.a
Nolite inebriari vino ephe.v.b
Nolite patres fi. ad iram prouo. ephe.vj.a
Nolite mentiri inuicem col.iij.a
Nolite diligere mundum j.io.ij.b
Nolite omni spiritui credere j.io.iij.a
Nolumus vos ignorare de dor. j.thes.iiij.c
Nomen dñi turris fortissima prouer.xviij.b
Nomen bonum melius diuitijs prouer.xxij.a
Nomina fortium in bello ponuntur. ij.re.xxiij.a
Nomina tribu. aquilonis eze.xlviij.a
Nomina vestra scripta sunt in celis lu.x.b
Non des mulieri potestatem eccle.xx.a
Non duplices sermones. eccle.xlix.a
Non auferet dominus oculos a iu. tob.xxxvj.a
Non tacebo: sed reddam iniquitatem esa.lv.a
Nonne hic est filius Joseph io.vj.c
Non plus sapere q̃ oportet sapere ro.xij.a
Non turbetur cor: vestrum io.xiiij.a
Non efficiamur inanis gloie cu. gal.vj.a.
Non est iustus deus vt obliuiscat. heb.vj.a
Non omnium est fines ij.thessa.ij.b
Non habemus hic ciuitatem manentẽ heb.xij.a
Non est vestrum nosse tempora act.ij.c
Non fecit christus peccatum nec dolus j.pe.ij.a
Non reddentes malum pro malo j.pet ij.b
Non inductas fabulas secuti ij.pe.j.b
Non diligamus ver. nec lingua j.io.iij.b
Non esurient neq; sitient apo.vij.b
Nostra conuersatio in celis est philip.iij.b
Notum mihi factum est sacramentum ephe.iij.a
Nouem intuspicabilia cordis eccle.xxv.a
Nox non est illic apo.xxj.g
Nubam mulieres suis tribu. nu.xxxvj.c
Nubes tetigit tabernaculum ero.x.b
Nudus discalciamus iuit esaias esa.xx.a
Numeratur populus in deserto nu.j.a.&.xxvj.a
Numeratio populi & ciuitatum j.para.xxiij.a
Numerus mensium hominis apud iob.xxiiij.a
Numerus filiorũ israel vt arena maris osee.j.b
Numerus signatorum.cxliij. apoc.vij.a
Numisma census mat.xxij.b
Nuntiat mardocheus eunu. edi. hęst.xij.b
Nuntiatur status filiorum israel holofer. iud.v.a

¶ De incipientibus a litera O.

Obtundo diuitiarum ro.xj.b
Obedierũt pri fi. rach. hier.xxxv.a
Obedite filij parẽtibus vris. ep.vj.a
Obedite ꝓpositis vestris. heb.xiij.c
Obedire opꝫ magis deo q̃ hoi. ac.v.c
Obeth parit ipsa ruth ruth.iij.b
Oblatio ingis precipitur nu.xxviij.a
Oblatio iusti impinguat altare eccle.xxxv.b
Oblationes animalium eze.xlvj.a.b
Obseruantur festa solennia deu.xvj.a
Obsedit holofernes bethuliam iud.vij.a
Obseruatur ventus & non eminatur eccle.xj.b
Obscuratum est aurum tre.iij.a
Obses fuit rome antiochus. j.mach.j.b
Obscuratus est sol & aer apo.vj.b
Occiditur adadezer a dauid j.par.x.a
Oculus vulturis non est intu. iob.xxviij.b
Oculos iuda direxerunt in deum ij.pa.xx.a
Ochozias regnat ij.pa.xxxij.a
Offerens quid facere debeat leui ij.b
Offert saul munera j.re.xiij.b
Offerte mane victimas vestras amos.iiij.a
Officia sacerdotum constituitur ij.par.xxv.a
Og rex basan occiditur deut.iij.a
Olim succensam vidit hiere. hier.j.c
Oleum vidue augetur iiij.reg.iiij.b
O mater mea ve mihi hier.xv.c.
O mors q̃ amara est memoria eccle.xlj.a
O mucro domini vsq;quo non re hie.xlvj.b
Omnis potentatus breuis eccle.x.b
Omnis popul⁹ debebat dare primi. eze.xlv.a
Omnis lex vno sermone completur gal.v.c
Omnis scriptura di. inspi. vti. ij.thi.iiij.b
Omnis pontifex ex hominibus assum. heb.v.a
Omnis qui in deo manet non peccat j.io.iij.a
Omo qui odit fratrẽ suum homicida est j.io.iij.c
Omne verbum in ore duoꝝ vel triũ ij.co.xiij.a
Omne datum optimum de sursum est. ia.j.b
Omne genu flectatur in nomine iesu phi.ij.b
Omnes in adam moriuntur j.co.ij.a.
Omnes quidem resurgemus j.corin.xv.c

Omnes filij dei estis per fidem. ad gal.iij.b
Omnes que sua sunt querit nō q̄ ieſu. ad phi.ij.c
Omutabus omnis factus sum. j.cor.ix.b
Omnia verbo suo fecit deus. sap̄.xix.a
Oia fecit in pondere numero ⁊ mensura. sap̄.xi.b
Omnia per ipsum facta sunt. iob.j.a
Omnia in figura contingebant illis. j.cor.x.c
Omnia possibilia sunt credenti. mar.ix.b
Omnia in gloriam dei facite. j.cor.x.g
Omnia honeste ⁊ fm ordinem fiant j.cor.xiiij.g
Omnia in nomine ieſu facite. ad colo.iij.d
Oia probate:quod bonū est tenete. j.thes.v.b
Omnia munda mundis. ad tit.j.b
Omnia facite fm exemplar. ad heb.viij.b
Onus babylonis describitur. esa.xiij.a
Onus moab describitur. esa.xv.a
Onus damasci. esa.xvij.a
Onus deserti. esa.xxj.a
Onus vallis visionis. esa.xxij.a
Onus tyri describitur. esa.xxiij.a
Opera serdierum. gesi.j.a
Opera carnis. ad gala.v.b
Opera illorum sequuntur illos. apo.xiiij.c
Operarus est petro in apostolatu. ad gal.ij.b
Oppida leuiticorum. nume.xxxv.a
Oportet manifestari ante tri. ij.cor.v.b
Oportet eū sine crimine esse. j.timo.iij.a
Opus grande edificatur. nec.iiij.b
Opus suum probet vnusquisq̄. ad gal.v.a
Oracio spiritu ⁊ mente. j.cor.xiiij.c
Oraculum fit in tabernaculo. exo.xxxvij.a
Ordo tabernaculi. exo.xxxv.b
Ordo collectarum. j.cor.xvj.a
Orat salomon pro populo. iij.reg.viij.c
Orat hieremias pro populo. hie.xlij.a
Orat baruch cum alijs. bar.ij.c
Orat daniel in lacu leonum. dan.xiiij.g
Oratio esdre. j.esdre.ix.a
Oratio neemie. nee.ix.b
Oratio iudith ad deum. iudith.xiij.a.⁊.xv.a
Oratio mardochei ad deum. Esther.xiij.c
Oratio Esther ad deum. Esther.xiiij.a
Oratio abachuc pro ignorantijs. aba.iij.a
Oratio dominica.s.pater noster. mat.vj.b
Oratio xp̄i pro apostolis ad patrem. ioh.xvij.a
Oratio fidei sanabit infirmum. iac.v.c
Orationi debemus instare vigil. ad colo.iiij.a
Orietur sol iustitie timentibus. mala.iiij.a
Os loquitur ex abundantia cordis. luc.vj.b
Ossa ioseph tulit moyses secum. exo.xiij.b
Ossa saulis regis sepeliuntur. j.reg.xxxj.a
Ossa sunt deportata. hiere.viij.a
Oculo filius hominis traditur. luc.xxij.e
Osculo esdre ⁊ darij. iij.esdre.iiij.f
Ostendit mihi ieſum sacer.ma. zach.iij.a
Ouis cadit in foueam die sabbati mat.xij.a
Ova percutitur ij.reg.vj.b
Ozias rex moritur. j.para.xxvj.a

¶ De incipientibus a litera P.

Acem sequimini cū oīb⁹. ad heb.xij.g
Pacificorū hostia dxim. le.xij.a
Pacificās p sanguinē crucis. ad col.j.c
Patientes estote vsq; ad dñi. iac.v.b
Patiētia vobis necessaria est. heb.x.g
Patientia opus perfectum habet. iac.j.a
Panis viuus ego sum dicit christus. ioh.vj.e
Panis deficit saulī. j.reg.xix.b
Parabola de lignis ⁊ olina. iudi.ix.b
Parabola seminis. mar.iij.a
Paracletus spūssanctus quem mit. io.xv.a
Paracletum alium dabit vobis. io.xiiij.b
Paraliticus sanatur. mar.ij.a
Parebona mulier bona. eccle.xxvj.a
Pars quinta datur regi egypti. gene.xlvij.c
Parit sara isaac. gene.xxj.a
Partus virginis marie. luc.ij.a
Paruulus natus est nobis. esa.ix.a
Pascha iubet ozias celebrari. iij.esdr.j.a
Pascha nostrum immolatus est xp̄s. j.cor.v.b
Passio christi in cruce. mat.xxvij.d
Pater noster dominica oratio. mat.vj.b
Pater omne iudicium dedit filio. ioh.v.d
Pater diligit filium ⁊ omnia ei demonst. io.v.d
Pf misericordiarū ⁊ deus cōsolationis. ij.cor.j.a
Pactum confirmat moyses. deute.xix.a
Paulus q̄o conuersus est ad fidem. act.ix.a
Paulo prophetat agabus ligationem. act.xxj.c
Pacem prophetantis non est pax. ezech.xiij.c
Par pax dicunt ⁊ non est pax. hie.viij.d
Pax non est impijs dicit dñs. esa.xlviij.a
Pax huic domui dicite. luc.x.a
Pax dei exuperat omnem sensum. ad phi.iij.d
Peccatum ade ⁊ eue. gene.iij.b
Peccatum cognoscitur per legem. ad ro.vij.b
Pectin idololatrie deflet pp̄s israel. exo.xxxij.a
Pctā nra xp̄s pertulit in corpe suo. j.pet.ij.d.
Peccata baby.perue.vsq; ad ce. apo.xviij.b
Pecunia tua sit tecum in perdi. act.viij.b
Pedes euangelizantium pacem. naum.j.b
Petus operati sunt q̄s patree. hie.xxj.c
Penas dabunt in interitu eter. ij.thes.j.c
Penitentiā si nō habueritis peribitis. lu.xiij.a
Peperit maria filium primogenitum. luc.ij.a
Peperit filium qui rec.erat oēs.gen. apo.iij.b
Peregrinamur dum sumus in in cor. ad cor.v.b
Peregrinatus est elimelech tēpore fa. ruth.j.a
Percussit iob ipse sathan vlcere. iob.ij.d
Percussit angelus centum millia. Isa.xxxvij.g
Percutitur domus achab a iehu. iiij.reg.x.c
Perijt sanctus de terra. mich.vij.a
Personarum acceptor non est deus. ad ephe.vj.b
Pestis propter pctm̄ dauid ve. ij.reg.xxiiij.c
Petitio auxilij a deo a populo iu. iu.vj.d
Petra dat aquam in deserto. exo.xvij.b
Petra autem est christus. j.cor.x.a
Petrus seruatur in carcere. act.xij.a
Pietas ad omnia valet. j.thi.iiij.c
Piger vult ⁊ non vult. pro.xiij.a
Piger vsq; quo dormis. prouer.xxiiij.d
Pilcem trahit tobias de aqua. To.vj.a
Pisces deglutt ionam. ione.ij.a
Ptroni in cacumine percussit dauid. j.para.xiiij.
Plaga muscarum. exo.viij.f
Plangit dauid mortem saulis. ij.reg.j.c
Plangent super se omnes tribus terre. apo.j.b
Plangunt populi super pharaonem. eze.xxxij.a
Pluit manna in deserto. exo.xvj.c
Pluit oratione samuelis. j.reg.xij.c
Pluuiam petite a dño in tempore. zach.x.a
Pollutio somnij. deute.xxiij.b
Ponam ocu.me.su.eos in ma. amos.ix.b
Populemeus quid fect tibi. mich.vj.a
Porci submerguntur in mari. mar.v.b
Porri desiderantur a filijs israel. nu.xj.b
Porta hec clausa erit in eter. ezech.xliiij.a
Porte edificantur in ierusalem. neemie.iij.a
Possedit dominus in initio viarum. prouer.viij.c
Potestas omnis a deo est. ro.xiij.a
Potens est deus deposi um meum ser. ij.ti.j.c
Preceptum ne colligantur ligna. nu.xv.b
Precepta decem dantur. exo.xx.a
Precepta multa dantur populo. exo.xxj.a
Predestinatus christus filius dei. ro.j.a
Predicatio christi in monte. mat.v.a
Predicas non furari et furaris. ad ro.ij.c
Prelium magnum factum est in celo. apo.xij.b
Premia operum in fine mundi. mat.xxv.b
Prepositi salomonis instituuntur. iij.reg.ix.b
Preterit figura huius mundi. j.cor.in.vij.f
Primitie tolluntur ab vltroneis. exo.xxv.a
Primogenita egypti occiduntur. exo.xij.b
Principium sum qui loquor vobis. io.viij.b
Probatica piscina. io.v.a
Prophetauit aggeus ⁊ zacha. j.esdre.v.a
Prophetia contra babylonem. hier.l.a
Prohibitio ne fiat templum. iij.esdr.j.c
Profectus est dracho magnus. apo xij.b.
Propagines trescentes dies sunt. gene.xl.c
Propitiatorium fit. exo.xxxvij.a
Prouideamus bona non solum. ij.co.viij.b
Proximum erat pascha iudeorum. io.xj.g
Prudentia carnis mors est. ad ro.viij.a
Psallit dauid ante archam. j.para.xvj.b
Puer israel dilexi eum. osee.xj.a.
Puellam mortuā suscitauit christus. lu.viij.a
Puerorum circuncisio. gene.xvij.b
Puluerem posuerunt super capita. tre.j.c
Punitio peccatorū q̄o fieri debet. leu.v.a
Purgatur ⁊ reparatur templum. ij.mac.x.a.
Purgatio marie secundum legem. lu.j.c
Purgatio partus puerorum. leui.xij.a
Purpureas vestes aaron. exo.xxix.a
Pusebatur iesus filius ioseph. lu.iij.c
Putei construuntur. gene.xxvj.b
Pharao premit populum israel. exo.v.b
Pharao submersus est in mari. exo.xiiij.g
Pharao vidit somnium. gene.xlj.a
Pharaonem timuit moyses. exo.ij.c
Phase solenniter celebratur. iiij.reg.xxiiij
Phase in deserto celebratur. nu.ix.a
Phegor idolum fit a populo. nu.xxv.b
Phariseus orat in templo. lu.xviij.b
Phiale fiunt per salomonem. ij.para.iiij.c
Phitonicus omnis moriatur. leui.xx.b.
Phitones non consules. deu.xviij.b
Phitonissa consulitur a saul. j.re.xxviij.b
Phul rex assyriorum. iiij.reg.v.b

¶ De incipientibus a litera Q.

Quam bonus ⁊ suauis es. sap̄.xij.a
Quanta audiuimus facta. lu.iij.b
Quāto maior es tāto humi.eccli. iij.c
Quāto tpe heres puul⁹ est. gal.iiij.a
Quātū glificauit se tm̄ da. ap.xviij.b
Quare domine taces conculcante. aba.j.a
Quare hoc vnguētum non venijt. io.xij.a
Quasi oliua speciosa. eccle.xxiiij.b
Quadraginta annis est templum edi. io.ij.b
Quatuor ventos vidit daniel. dan.vij.a
Quatuor animalium vultus. ezech.j.c
Quatuor quadrige egredien. zach.vj.a
Quatuor animalia plena oculis. apo.iiij.b
Quatuor animalia in medio seni. apo.v.b
Que seminauerit homo hec. ad gal.vj.b
Que sursum sunt querite. ad colo.iij.a
Que vidimus et audiuimus. actu.iiij.b
Quecunq; scripta sunt ad no. ad ro.xv.a
Quem diligit dominus castigat. ad heb.xij.b
Quem deus suscitauit solutis. act.ij.b
Quercu suspenditur absalom. ij.re.xviij.b
Querebant iudei ieſum interficere. io.vij.c
Querebant eum apprehendere. io.vij.g
Querent homines mortem ⁊ non. apoc.ix.b
Querere nolite quid manduce. lu.xij.b
Que siui quem diligit anima mea. cā.iij.a
Qui vos audit me audit. lu.x.c
Qui desuper sum venit super omnes est. io.iij.b
Qui intrat per ostium pastor est. io.x.a
Qui amat animam suam perdet eam. io.xij.b
Qui diligit me sermones meos. io.xiiij.c
Qui alteri seruiunt cum eo partici. j.cor.ix.b
Qui parce seminat parce ⁊ met. ij.cor.ix.b.
Qui gloriatur in domino glorietur. ij.cor.x.b
Qui dilexit me tradidit se pro me. ad gal.ij.b
Qui christi sunt carnem suam crucifi. ad gal.v.b
Qui existimat se aliquid esse. ad gal.vj.a
Qui descendit ipse qui et. ad ephe.iiij.b
Qui est imago dei inuisibilis. ad col.j.b
Qui eripuit nos de potestate tene. ad co.j.b
Qui omnia creauit deus est. ad heb.iij.a
Qui totam legem seruauerit of. iaco.ij.b
Qui dicit in christo manere. j.io.ij.a
Qui odit fratrem suum in tene. ibidem.b
Qui facit peccatū ex diabolo est. j.io.iij.a
Qui non diligit manet in mor. ibidem.c
Qui timet non est perfectus in. j.ioan.iiij.b
Qui non manet in doctrina. ij.ioan.j.c
Qui bene facit ex deo est. iij.io.j.c
Qui habet aurem audiendi audiat. apo.ij.b
Qui in gladio occidit gladio. apo.xiij.c
Qui cum mulieribus non sunt coin. apo.xiiij.a
Quicūq; baptizati estis christum. ad gal.iij.b
Quinq; panibus satiatur turba. lu.ix.b
Quinq; viros habuisti. ioan.iiij.c
Quinquaginta annos nondum. io.viij.g
Quindecim dies mansit paulus. ad gal.j.b
Quinq; panes ordeacei. ioan.vj.a
Quis est iste inuoluens. iob.xxxviij.a
Quis est iste qui venit de edom. esa.lxiij.a
Quis ex vobis habens centum. lu.xv.a.
Quis arguet me de peccato. ioan.viij.f
Quis nos separabit a charitate. ad ro.viij.f
Quis infirmatur ⁊ ego non infir. ij.co.xj.g
Quis prohibet me baptizari. act.viij.g
Quis non timebit te domine. apo.xv.b
Quodcūq; facitis ex animo opera. ad co.iij.b
Quomodo hic literas scit. ioan.vij.b
Quomodo predicabūt nisi mittantur. ad ro.x.c
Quomodo caute ambuletis. ad ephe.v.b
Quorum deus venter est. ad phi.iij.b
Quos predestinauit hos et. ad ro.viij.f
Quos ego amo arguo ⁊ casti. apo.iij.b

¶ De incipientibus a litera R.

Rachel ploat filios. hiere.xxxiij.c
Radix omnium malorum cupi. j.thi.vj.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Rami oliuarum portantur. matt.xxj.a.
Ramos palmarum acceperunt. Jo.xij.b.
Rabsaces loquitur contra do. esa.xxxvj.a.
Rebecca ducitur in vxorem. geñ.xxiij.g.
Rebecca generat Jacob ⁊ esau. geñ.xxv.c.
Rebecce nutrix mouitur. geñ.xxxv.b.
Recedite ab idolis. ezec.xiij.b.
Reconciliati sumus per mortem. ro.v.b.
Rector si positus es noli ex. eccli.xxxij.a.
Rectores orbis deos putaue. sapien.xiij.a.
Recumbe in nouissimo loco: Lu.xiiij.b.
Redemisti nos deo in san. apoc.v.c.
Redempti estis nō auro ⁊ argen. j.pe.j.b.
Reddite que sunt cesaris cesari. lu.xx.b.
Regnare facit deus hypo. iob xxxiij.b.
Reges quatuor vincuntur ab. gene.xiij.c.
Regem videbunt in decore. esa.xxxiij.c.
Regem volebant facere christum. iob.vj.b.
Regnum Dei intra vos est. Luce.xvij.e.
Regnum dei non in sermone. j.cor.iij.b.
Regina austri surget in iudicio. Lu.xj.b.
Reguli filius infirmabatur. io.iij.g.
Regina saba venit a finibus. ij.para.ix.a.
Remoue a te os prauum ⁊ tace. prouer.iiij.b.
Renouamini spiritu mentis vestre. Ephe.iiij.f.
Repleti sunt omnes spiritu sancto. act.ij.a.
Repudij libellus. deu.xxiiij.a.
Reputatus est vt leprosus. esa.liij.b.
Respice superbos confun de eos. iob.xl.b.
Resurrectio christi. mat.xxviij.a.
Reuertere sunamitis. can.vj.b.
Reuelabunt celi iniquitatem eius. iob.xx.b.
Reuelabunt pudenda tua in fa. naum.iij.b.
Rex ger are abstulit saram abiae. gene.xx.a.
Rex tuus veniet tibi iustus. zacha.ix.b.
Rex regum ⁊ dominus dominantium. apo.xix.c.
Rex constituetur quem deus elege. deut.xvij.c.
Risit sara posti ostium taberna. gene.xv.b.
Risus dentium ostendit stultus. eccl.xix.b.
Ritam non facies cum iracundo. eccl.viij.b.
Rogat tobias angelum tre. iob.ix.a.
Romam venit paulus cum ce. act.xxviij.
Rote quatuor iuxta cherubin. ezc.xj.b.
Ruben ⁊ manasses redeunt. iosue.xxij.b.
Rubiginem aufer de argento. prouer.xx.a.
Rubus visus est comburi. exo.iij.a
Ruina sansonis per columnam. iudi.xvj.g.
Ruit Esther coram assuero. Esther.xv.c.
Ruth sequitur messores in campo. ruth.v.a.

¶ De incipientibus a litera S.

Saba regina venit in hier. iij.re.x.a.
Sacerdos summus fit. exo.xxviij.a.
Sacerdos consecrat aaron. le.viij.a.
Sacrificium pro leproso. leui.xiij.a.
Sacrificium offert aaron. leui.ix.a.
Saltabat filia herodiadis. mat.vj.c.
Saluatorem expectamus. phlip.iij.b.
Salutatio marie ad elizabeth. lu.j.b.
Salus datur infirmis. mat.viij.a.
Samaritanus fecit misericordiam. lu.x.f.
Samuel nascitur ve anna. j.re.j.c.
Samuel dormiebat in templo. j.reg.iij.a.
Sanabo contritiones tuas. osee.xiiij.b.
Sanctus sanctus sanctus clama. isa.vj.a.
Sanctificati per oblationem iesu. heb.x.b.
Sanguinis fluxus quomodo curatur. leu.xv.a.
Sanguis ponatur super postes. exo.xij.a.
Sanguis vester super caput vestrū. act.xviij.b.
Sanguinem non comedatis. leui.xvij.c.
Sanson nuntiatur ab angelo. iudi.xiij.a.
Sansonis interitus per eo. iudi.xvj.g.
Sapientia fons domini. eccl.j.a.
Sapientia septem columnas. prouor.ix.a.
Sapienna hominis lucet in vul. eccle.viij.a.
Sapientia mundi stultitia est apud. j.co.iij.b.
Sapientiā petiuit Salomon. ij.reg.iij.a.
Sapite que sursum sunt. colos.iij.a.
Sara virgo exaudita a deo. tob.iij.b.
Saul rex israel moritur. j.para.x.b.
Sathanas transfigurat se in an. ij.cor.xj.c.
Scalam vidit iacob in som. ge.xxviij.c.
Scientia inflat: charitas edifi. j.cor.viij.a.
Scribe vocantur. Esther.ij.c.
Scabiones serpentes minantur. deut.vij.c.
Sedechias rex iuda exce. hier.xxxix.b.
Secretum meum mihi. esa.xxiiij.c.
Secundum misericordiam suam sal. ad titū.iij.b.
Seba regina ⁊ vidua. apo.xviij.c.
Sedet in throno salomon. iij.reg.ij.c.
Sedebit populus in pulchri. esa.xxxij.d.
Semen seminatur. mat.xiij.d.
Senes sint sobriī ⁊ pudici. ad titum.ij.a.
Seniorem ne increpaueris. j.thi.v.a.
Seon rex amorrheorum percuti. deut.ij.g.
Separatur abraham a loth. geñ.xiij.c.
Septem annis seruiuit iacob. geñ xxix.d.
Septem boues crasse. gene.xlj.a.
Septem filij de saul cruci. esa.xlij.a.
Septem mulieres apprehen. ij.mach.vij.a.
Septem fratres occiduntur. iof.xix.a.
Septem sortes tribuum. luc.v.c.
Sequuntur discipuli christum. nu.xxj.b.
Serpens erigitur in deserto. col.iij.c.
Sermo vester sit sale conditus. j.para.xxvij.a.
Seruiunt per menses sacer. iacob.v.b.
Seruus est illius: quis a quo su. ij.pe.ij.d.
Seruus centurionis curatur. luc.vij.b.
Serui obedite dominis. ephe.vj.a.
Serui quomodo a dominis de. exo.xxj.a.
Ser dierum opera que deus fecit. gene.j.a.
Ser odit dominus. prouer.vj.c.
Ser hydrie in chana galilee. ioan.ij.a.
Sesac rex egypti ascendit Jeru. ij.par.xij.a.
Siba reconciliatur dauid. ij.reg.ix.a.
Sichelech ciuitas datur dauid. j.reg.xxvij.b.
Si dixerimus q̄ peccatū nō habemus. j.io.j.c.
Signa fiebant per manus apostolorū. act.v.b.
Si hominibus placerē christi seruus. ad ga.j.b.
Si peccauerit in te frater tuus. luce.xvij.a.
Similitudo quasi aspectus ignit. exec.viij.a.
Similitudo seminis. luce.viij.b.
Simulator ore decipit ami. prouer.xj.c.
Siceram nazarei non bibent. num.vj.c.
Sine macula sunt ante thro. apo.xvij.c.
Sobriī estote ⁊ vigilate. j.pet.v.c.
Sociatur angelus tobie in via. tobie.v.d.
Socij passionum eritis ⁊ consola. ij.co.j.b
Socrus symonis tenebatur feb. luce.iiij.f.
Sodoma ⁊ gomorra comburuntur. ge.xix.e.
Sol stetit in meridie vlq; sero. iof.x.c.
Sol factus est niger tanq̄ saccus. apo.vj.
Sola sedet ciuitas plena populo. treno.j.a.
Soluetur sathan de carcere suo. apo.xx.a.
Solute templum hoc. ioan.ij.d.
Somnium vidit pharao. geñ.xlij.a.
Somnia multa sequuntur curas. eccle.v.a.
Sors cecidit super saulem. j.reg.x.d.
Sors cecidit super ionam. ione.j.c.
Sors cecidit super matthiam. act.j.d.
Spacio centū annoū fit archa noe. geñ.vj.e.
Spes vana viro insensato. eccle.xxxiij.a.
Spe enim saluati sumus. roma.viij.e.
Species mulieris exhylarat. eccle.xxxvj.d.
Spice colligantur. ruth.ij.a.
Spiritus dñi replenit orbem terrarum. sapiē.j.b.
Spiritus loquitur mysteria. j.cor.xiij.a.
Spiritus dñi raput philippum. act.viij.a.
Spiritus vbi vult spirat. ioan.iij.a.
Spiritum nolite extinguere. j thess.v.a.
Spiritusancto in spirati locuti sunt. ij.pet.j.d.
Stabimus ante tribunal christi. roīn.xiiij.d.
Statue vise mysterium aperitur. dani.ij.c.
Statuit Jesus paruulum in. mat.xviij.e.
Stella orietur ex iacob. nume.xxiiij.e.
Stella a stella differt. j.co.xv.f.
Stellarum tertia pars de ce. apoc.xij.a.
Stelle de celo ceciderunt. apoc.vj.d.
Sternuntur vestes in via. mat.xxj.a.
Stimulus mortis peccatum. j.corin.xv.g.
Stultus vt luna mutatur. eccl.xxvij.b.
Succidite lucos et sculptilia. deut.vij.a.
Stultus totum spiritum profert. prouer.xxix.a.
Stulto gloria indecens est. prouer.xvj.a.
Stulta deo est sapientia mundi. j.cor.iij.d.
Stultā fecit deus sapientiā huius mūdi. j.co.j.c.
Stultitia est verbum crucis. j.co.j.c.
Stimeon sacerdos magnus. eccl.j.a.
Symon sacerdos summus. j.mac.xiij.f.
Symon magus. act.viij.b.
Submersus pharao in mari. exo.xiij.g.
Subiecti estote omni creature. j.pet.ij.c.
Suadeo tibi emere aurum igni. apo.iij.d
Sufficit tibi panle grata mea. ij.co.xj.d.
Sulphur cadit de celo. ge.xix.c.
Surget gens contra gentem. Luce.xxj.a

De incipientibus a litera T.

Tabernaculum federis. exo.xxv.a
Tabernaculum portatur. nu.j.g.
Tbernaculi ordo. exo.xxxv.b
Tabernacla ignorāt deū. tob.xviij.b.
Tabule due iterū dātur. exo.xxxiij.a.
Tacere fecī nocte matrem tuam. osee.iij.b.
Tacentia stulti ⁊ sapientis. eccl.xx.a.
Teipsum castum custodi. j.thi.v.d.
Templum edificat salomon. ij.para.iij.a.
Templum completur. ij.para.vij.c.
Templum fundatur. j.esdr.iij.d.
Templum dei estis vos. j.cor.iij.d.
Templi mensuratio. ezech.xl.a.
Tempus omnia habent. eccle.iij.c.
Tempus meum nondum venit. io.vij.a.
Tempus breue est. j.cor.vij.c.
Tempus prope est. apocal.j.a.
Tempus non erit amplius. apoc.x.c.
Tempore accepto exaudiui te. ij.co.vj.a.
Tentatur Christus a diabolo. mat.iij.a.
Tentatio vos non apprehendat. j.cor.x.c.
Tentoria fiunt circa taber. exo.xxxvij.b.
Tentoria erigebant ad imperium. nu.ix.d.
Ter in anno festa celebrabantur. exo.xxiij.b.
Ter virgis cesus sum. ij.cor.xj.c.
Tertia die suscitabit nos. osee.vj.a.
Tertia die christus resurrexit. matt.xxvij.a.
Terre promissionis mansiones. nu.xxxiij.a.
Terminus terre promissionis. nu.xxxiij.a.
Terminus terre plagarum. ezech.xlvij.a.
Thamar vi opprimitur. ij.reg.xiij.c.
Thamar corrumpitur a iuda. ge.xxviij.a.
Thecuites loquitur pro absalon. ij.re.xiiij.b.
Thesauri templi ostendantur esa.xxxix.a.
Timotheus fugit a pha. j.mach.v.e.
Topheth non vocaberis amplius. hie.vij.g.
Tollatur crux ⁊ sequatur christus. lu.ix.c.
Torta panis datur hiere. hier.xxxvij.d.
Timor meus vbi est dicit dominus. malach.j.b.
Timor domini radix sapientie. eccle.j.c.
Timor domini bona facit. eccle.ij.b.c.
Tumete deum ⁊ date illi. apoc.xiiij.b.
Timens deum faciet bona. eccle.xv.a.
Timens filius melior est misse. eccl.vj.a.
Timēti deū nō current mala. ibidem.xxxiij.a.
Tracta cum iusto de iustitia. ibi.xxxvij.b.
Tradetur christus gentibus. luc.x.f.
Traduntur scripta regis. esdr.iij.⁊.iiij.f.
Transfertur enoch in paradisum. gene.v.c.
Translatio iude in babylo. iiij.reg.xxv.c.
Translatio iudee ⁊ fratrum. ij.pa.xxxvj.d.
Transfiguratio christi. lu.ix.d.mar.xvij.a.
Tres propagines sunt tres dies. ge.xl.c.
Tres filios parit vxor osee. osee.j.a.
Tres sunt qui testimonium dant in. j.io.v.b
Tria sunt insatiabilia. prouer.xxx.c.
Tribubus terra israel diuidūtur. iof.xiij.a.
Tribus annis roboam ambula. ij.para.xj.a.
Tribus israel duodecim. apo.vij.b.
Triphon perdidit iudam. j.mach.xij.f.
Tristitia impleuit cor vestrum. ioan.xvj.b.
Thronus dauid firmatur. ij.reg.vij.b.
Tuba sit tibi in gutture. osee.viij.a.
Tubarum sono congregantur populi. nu.x.a.
Tumulos vestros aperiam. eze.xxxvij.d.
Turbam magnam vidi. apoca.vij.c.
Turpe est in ecclesia mulie. j.co.xiiij.b.
Turpia non reuelanda. leui.xviij.b.
Turris babylonis edificatur. gene.xj.a.
Turris quinquaginta cu. ij.mach.xiij.b.
Turmas tres chaldei fecerunt. iob.j.b.

¶ De incipientibus a litera V.

Vanitati creatura sub. ro.viij.d.
Vas electionis est mihi. act.ix.c.
Vasa argētea postulātur. exo.xij.e.
Vasa tēpli ptulit rex cirus. j.esd.j.d.
Vasthi regina abijcitur. hester.j.d.
Vaticinare de ossibus istis. ezech.xxxj.
Vbera tua sicut gemelli. cantt.vij.b.
Vbi thesaurus tuus ibi ⁊ cor tuum. luc.xij.d.
Vbi corpus ibi congregantur aquile. luc.xvij.g.
Ve eis qui recesserunt a me. osee.vij.d.
Ve qui cogitatis inutile. michee.ij.a.
Ve ve hypocritis. matt.xxiij.c.
Verbum caro factum est. ioan.j.b.
Verbum dei non est alligatum. j.thi.v.b.
Verba vite eterne habes. ioan.vj.g

Velox depositio tabernaculi. ij.per.j.f
Venditur ioseph hismaelitis ge.xxxvij.c
Venerator mardochens hester.vj.c
Veniet dñs ⁊ omnes sancti cum eo. zach.xiiij.a
Ventus percussit domum filiorum iob. iob.j.d
Vestes purpuree ero.xxxix.a
Vestes scinduntur a rege eze. iij.reg.xix.a
Vestigia ejus secutus est pes. iob.xxxij.c
Vestibus adornatur iudith iudith.x.a
Vincenti dabo edere de ligno apo.ij.b
Victime pro delictis. leui.vij.a
Videō aliam legem in membris me. ro.vij.d
Vidi aquam egredientem ezech.xlvij.a
Vidi alterum angelum habentem sig. apo.vij.d
Vidua ponit duo minuta luc.xxj.a
Vidua colligit ligna ij.reg.xvij.b
Vidua postulat iudicium lu.xviij.a
Vidnas honora que vere vidue. j.tim.v.a
Vincit sapientia nulitiam sap.vij.d
Vince in bono malum. ro.xij.d
Vincuntur quatuor reges ab abram ge.xiiij.a
Vineas destruxit grando. ero.xix.f
Vineas plantauit et rigauit eccle.ij.a
Vinum dat regi neemias. neem.ij.a
Vinum fortius omnibus esdre.iij.d
Vinum domino non libabunt. osee.ix.a
Vir claudus baiulabatur act.iij.a
Vir vestitus lineis dan.x.a.
Viri galilei quid statis aspicies. act.j.b
Virga aaron floruit nu.xvj.e
Virgas decorticauit iacob ge.xxx.f
Virgo concipiet ⁊ pariet esa.vij.c
Virgo israel proiecta est. amos.vij.a
Virgo cogitat que dei sunt j.cor.vij.f
Virgines sunt ⁊ sequuntur agnum apo.xiiij.a
Virginitatis signa deu.xxij.c
Virtutes fiebant per manus pau. act.xix.a
Visio arboris nabuchō. dan.iiij.b
Visionis res aperitur. dan.x.c
Visus est in terris ⁊ conuer. baruch.iij.b
Visum recepit tobias tob.xj.c
Vita nostra vapor est ad mo. iac.iiij.b
Vitis frondosa israel osee.x.a
Vitis vera christus est ioan.xv.a
Vlmus in solitudine. esa.xlj.
Vltio vrois leuite. iud.xx.g
Vnde ememus panes. io.vj.a
Vngitur dauid in regem. ij.reg.v.a
Vngunt salomonem in regem j.pa.xxix.f
Vnus omnium introitus sap.vij.a
Vnus ex vobis me tradet io.xiij.c
Vnusquisq; propriam mercedem accipi. j.co.iij.b
Vnus deus vna fides vnum bap. eph.iiij.b
Vnusquisq; vxorem suam diligat eph.v.g
Vocat christus petrum ⁊ andream mat.iiij.c
Vocat christus matheum mat.ix.a
Vocabit iudicium ad ignem amos.vij.a
Vocabitur hierusalem ciuitas viri zach.viij.a
Volo autem iuniores nubere j.timo.v.b
Voluntas dei sanctificatio vestra j.thes.iiij.a
Vos estis templum dei ij.cor.vj.b
Votum est semper persoluendum leui.xxvj.a
Vox clamantis in deserto mat.j.a
Vrbes fortitudinis tyron esa.xxvj.a
Vrbes refugij segregentur deu.xix.a
Vrbes separantur fugitiuorum iosue.xx.a
Vrbes tuas demolitas ezech.xxvj.b
Vxor tobie tunicis fit lara. tob.vij.b
Vxores alienigene dimit. j.esdre.x.c
Vuas acerbas comedetis eze.xviij.a
Vulpes congregat san.ad se. iud.xv.a
Vulpes foueas habent luc.ix.g

¶ De incipientibus a litera Y.

Yair rex et iudex iudicum.x.a
Yoth occidit effraim. para.vij.b
Yram rex dat ligna templi ij.re.v.b
Yeus pugnat cum ariete. da.viij.b

¶ De incipientibus a litera Z.

Zabulonis appella. ge.xxx.
Zabulonis sors ter. ios.xix.a
zabulonis principes. psal.xlvij.
zabulonis extri.duodecim. apo.vij.b
zacharias regnat. iiij.reg.xv.b
zacharias indutus spiritusancto. ij.pa.xxiiij.a.
zacharie sanguis requiretur mat.xxij.d
zacharias pater ioannis prophete luc.j.f
zacheus princeps publicanorum. luc.ix.a
zebedeus pater iacobi ⁊ Joannis mat.iiij.a
zebedei mater. mat.xx.c
zelus domus tue comedit me ps.xxviij.
zelotipa mulier flagel.lig. eccl.xxvj.b
zizania inimici matt.xxiij.b
zizania sunt filij nequam mat.xxj.e
zona circuncinxit eum eccle.xlv.a
zona pellicea Joan.bap. matth.iij.a
zorobabel genitus a salathiel mat.j.b

¶ Quarte Tabule Finis.

¶ Tota Biblia cō

pendiosissime per rithmos descripta hoc (quē cernis) libello habetur per magistrum Franciscum Gorthi ordinis minorum sacre tehologie professorem. ¶ Tabula Quinta.

Nte fit lux producitur j
Diuidēs aquas congregat
Ornatus factus additur
Producta Ade subiugat.
Benedixit fons irrigat ij
Spirat flumen diuiditur
Prohibet feras nominat
Condormit Eua conditur
Callidus Enam decipit iij
Peccant ⁊ punuit deus
Induens nudos elicit
Custodit lignum angelus
Dat penas Cayn dominus iiij
Enoch ab ipso gignitur
Necat hunc Lameth bigamus
Loco Abel Seth nascitur
Enarrat qui genuerint v
A Seth tantum Noe vsq;
Tempus per quod aduixerint
Transferitur Enoch itaq;
Fiunt exosi homines vj
Delere omnes statuit
Placet Noe progenies
Mandato arcam construit.
Gens arcam intrat modica vij
Certis cum animantibus
Delentur aquis reliqua
Altiores sunt montibus
Hic minui incipiunt viij
Aque columba mittitur
De arca tussi exeunt
Altare deo conditur
Jumenta Noe omnia ix
Subdit fedus ac pangitur
Tegunt patris virilia
Sem Japheth benedicitur
Canaam multos generat x
Heber ex Sem producitur
Japhet filios procreat
De Cayn ⁊ Nemroth nascitur
Labium deus variat xj
Turrem facit dum populus
Cum Abraam duos procreat
Thare ex Sem progenitus
Vocat Abraam altissimus xij
Altare his construitur
Saram reddidit Egyptus
Rex vero cum affligitur
Nequit terra vt habitet xiij
Fratrem Abram cum nepote
In Sodomis loth remanet
Addidit deus Abrae
Obturgant reges mutuo xiiij
Captiuus Loth perducitur
Victores vicit subito
Abraam ac benedicitur
Proles Abrae promittitur xv
Pro signo vaccam accipit
Pre timore concutitur
Cum illo fedus pepigit
Quam cito agar concipit xvj
Saram habet contemptui
Afflicta fugam arripit
Monitu redit angeli
Relinquunt ambo nomina xvij
Circuncidi precipitur
Hismaeli magnalia
Facies circūciditur
Sumunt tres viri prandium xviij
Quod risit Sarra denegat
Clamor obsecrat dominum
Propter iustos ne deleat
Tenent Loh turbam execrant xix
Dant Segor perit Sodoma
Patrem due inebriant
Vxor salis fit statua
Vult Sarram rex pro coniuge xx
Terret nocte hunc dominus
Munera donat abrae
Sanantur huius precibus.
Exit Agar cum filio xxj
Sarra gignens vt imperat
Consolatur ab angelo
Rex Gera Abraam visitat.
Isaac patri dominus xxij
Vt immoletur precipit
Prohibet Abraam angelus
Retribuenda exprimit.
Sarra in mambre moritur xxiij
Tempus habes quo vixerit
Abrae ager venditur
Vxorem in quo sepelit.
Abrae trat subditus xxiiij
Prope fontem is obsecrat
Causam donat dat fratribus
Rebecca Isaac copulat.
Bona dat sua Isaac xxv
Abram nubens ac moritur
Hismael Nabaioth generat
Jus Esau esca venditur.
Cum Isaac deus loquitur xxvj
Culpat hunc rex ac reijcit
Pro puteis contenditur
Fit fedus aquam reperit
Dum Jacob benedicitur xxvij
Rediens Esau eiulat
Rebecce cor affligitur
Ad Laban vult vt fugiat
Edocet Isaac filium xxviij
Esau nubit tertio
Jacob scalam per somnium
Conspicit fouet domino.
Fontem Jacob discooperit xxix
Laban gaudet vt maneat
Filias huic tribuit
Quatuor Lya generat
Signunt bis duo famule xxx
Et Lya Joseph nascitur
Decorticantur virgule
Merces Jacob prefigitur.
Hinc ad sua reuertitur xxxj
Jacob Laban redarguit
Deos querens deluditur
In numen fedus percutit.
Jacob obuiant angeli xxxij
Faciens turmas obsecrat
Mittuntur Esau nuntij
Luctatur vir ac claudicat
Chare fratres se salutant xxxiij
Esau dona recipit
Ab inuicem se separant
Altare Jacob construit.
Lustans dina opprimitur xxxiiij
Circuncidi desyderant
Mas omni morti traditur
Urbem fratres expoliant.
Mundant se terre dominus xxxv
Mors delbo non loquitur
Cum Bala peccat filius
Post Rachel Isaac moritur.
Natos Esau hos genuit xxxvj
A Jacob se lis separat
Regens edom hos habuit
Ducens atq; quos numerat
Onus Joseph est fratribus xxxvij
In cisterna proijcitur
Vendunt hunc mercatoribus
Vestis patri remittitur
Perdit filios dominus xxxviij
Inde Thamar hunc decipit
Vtuit visis pignoribus
Phares zaram hec peperit.
Que sunt deus multiplicat xxxix
Propter ioseph Phutipharis
Domina hunc sollicitat
Gubernat vinctos carceris
Referat Joseph somnia xl
Duo vincti que viderant
Pistori dant supplicia
Pincernam rursus sublimant
Somnium regi referat xlj
Joseph princeps efficitur
Vxorem sumens generat
Conditum bladum venditur
Tradit fratres custodie. xlij
Simeon ligat referunt
Beniamin non vult mittere
Pecunias inueniunt
Vix Beniamin conceditur xliij
Pecunia non recipit
Munera dant compatitur
Fratribus partes tribuit
Extra vrbem dum exeunt xliiij
Seruus fratres redarguit
Inuento cipho redeunt
Plurima iudas repetit
Joseph se pandit fratribus xlv
Pharao de his ordinat
Redeunt cum muneribus
Vires Jacob recuperat
Zelphe genitos recuperat xlvj
Intrantes cum exprimit
Patri Joseph cum obuiat
Quid dicant fratres instruit
Allenat Joseph proprios xlvij
Gessem illis conceditur
Pascit atq; Egyptios
Jura patri pars dabitur.
Benedicuntur paruuli xlviij
Joseph Jacob compatitur
Partem donat Amorrhei
Exitus ac predicitur
Unctos vt pater filios xlix
Infirmus Jacob conuocat
Benedicensq; singulos
De sepulchro post ordinat.
Dum Joseph fiunt gemitus l
In chanaam patrem tumulat
Rediens parcit fratribus
Transferri ossa postulat.

¶ Exodus.

Augmentat deus Hebreos j
Affligunt hos operibus
Obstetrix seruat masculos
Ne submergat eos populus.
Balneat se dum filia ij
Moysen capit in filium
Duos gignit ex Sephora
Necat postq; Egyptium.
Conspicit rubum Moyses iij
Boloxem vidi populi
Seminibus ista referes
Non exhibitis vacui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Dat ligna tria dominus iiij
Moysi redit ad propria
Aaron sibi est obuius
Relinquit hunc cum sephora.
Enarrant iussa principi v
Affligit magis populum
Conqueruntur prepositi
Moyses redit ad dominum
Fedus cum tribus pepigi vj
Plebs moysi non obtemperat
Panduntur trium liberi
Natos Aaron hos generat
Gentem signis rex deseret vij
Virgam vertit in colubrum
Induratum cor remanet
Occupat sanguis fluuium.
Abundant rane nimium viij
Cinifex magos superant
Infestant nusce populum
Retrahit rex q ereant
Jumenta deus percutit ix
Uesice causant vlcera
In campis que sunt destruit
Grando:cessant tonitrua
Cari Pharaoni predicant x
Locuste perdunt omnia
Tenebre malos occupant
Rex durat in malitia
Loquens moysi dominus xj
Jubet vt vasa postulent
Audit pharaon incredulus
Primo nati q corruant
Wanducent agnum azima xij
Uedi sanguine liniant
Pereunt primogenita
Exeunt vasa postulant
Non fermentatū comedes xiij
Primogenito consecrant
Ossa ioseph fert moyses
Columna nubis obuiant
Obstinatus persequitur xiiij
Hebrei clamant territi
Mare rubrum diuiditur
Mount more egyptij
Plebs deo psallit canticum xv
De mari cum egreditur
Maria sumit tympanum
Marath dulcis efficitur
Qñ helym populus deserit xvj
Post carnes manna obtinet
Sabatho istud defecit
In signum Gomor remanet
Rupes Oreb cum tangitur xvij
Populo aquam tribuit
Amalech prece vincitur
Altare moyses construit
Sephor viro redditur xviij
Letatus Jetro immolat
Moyses vt consulitur
Judices multos ordinat
Tentoria plebs cōuocat xix
Moysen vocat dominus
Mons Sinay totus fumigat
Jubet vt sient interius
Uetat deus imagines xx
Mandata decem explicat
Confortat plebem Moyses
Immolant sic vt imperat
Expirnit sex casus xxj
Deseruis monet Anna
Penam tarat labentibus
Regno ruet cornu perans
Jubet vt fur restituat xxij
Mutuans idem facict
Uidue nullus noceat
Primogenita plebs offeret
Relat pro indigentibus xxiij
Ter anno festa celebres
Nocebo tuis hostibus
Fedus cum his non facies
Altare fit vt immolent xxiiij
In promptu plebs obtemperat
Moysen senes sociant
Caligo montem occupat
Bis tinctum z hec tribuant xxv
Post archam cherub facies
Uestes ac mensam extruant
Candelabrum sic construes

Cortinas decem facies xxvj
Saga ac tabernaculum
Tabulas infra construes
Uelum atq; tentorium.
De Sethym lignis fieri xxvij
Altare deus imperat
Atrium iubet construi
Oleum dant vt ardeat.
Eligit Aaron deus xxviij
Sibi pro sacerdotio
Normam ponit de vestibus
Dandis hunc tantummodo.
Filios cum Aaron statuit xxix
Duci deus ad hostium
Indui locos precepit
Holocaustum dari varium.
Gens mutata offerat xxx
Altare fac z labium
Thimiamata vult faciat
Unctionis ac oleum
Homines deus nominat xxxj
Descripta qui perficiant
Districte cunctis imperat
Sabbathum vt custodiant.
Immolant boni victimas xxxij
Moyses placat dominum
Culpat frangit ac tabulas
Nectantur oret iterum.
Quare omnis flet populus xxxiij
Tabernaculum erigitur
Uideri nequit dominus.
Moysi palam loquitur
Lapideas fert tabulas xxxiiij
Dat fedus non faciet
Solemnitates teneas
Hedum comuta facies.
Moyses iussa repetit xxxv
A cunctis dona postulat
Plebs cuncta prompte tribuit
Socius Bezel Caliab.
Fle plura donent statuit xxxvj
Cum sagis fit tabernaculum
Tabulas basco faciunt
Uelum atq; tentorium.
Oleum arcam circulos xxxvij
Cherubin mensam faciunt
Candelabrum ac calamos
Altare vestes construunt.
Post altare edificat xxxviij
Columnas ac tentoria
Expensas pro his computat
Exere sit cracticola.
Quibus Aaron se induit xxxix
Diuersas vestes construit
In summa facta recitat
Omnia hec pleps obtulit.
Recte deus vt imperat xl
Tabernaculum erigit
Monens nubes vt occupat
Uadunt hic quando deserit.

¶ Leuiticus.

¶ Ad placandum que offerant j
Moysi deus recitat
Differentiam faciant
Sacerdos sic se habeat.
Bene nota de simila ij
Sit sal in sacrificio
De frugibus hec regula
Fiet earum oblatio.
Cunctos qualiter offerant iij
Pacifica iam edocet
Differentiam teneant
In his semper q̄ exhibet.
Deus quemlibet admonet iiij
Ignoranter qui irritat
Pro debito quid offeret
Pstorum status variat.
Errans dat arietem v
Fraude nocens ac alteri
Perurus pauper turturem
Immundi erunt singuli.
Fiat ignis perpetuo vj
Holocaustum sic offeret
Pro peccatoq; hostie
Pro delicto lex permanet.
Gratias atq; pro laudibus vij
Que offerant notificat
Peribit edens sordidus
Sanguinem sic que comedat.
Holocaustum iam immolat viij
Pro Aaron atq; liberis
Deo istos appropriat
Israel coram filijs.
Ignis dimissa concremat ix
Uidetur dei gloria
Parante Aaron immolat
Pro se ac plene reliqua.
Caros Aaron interficit x
Prohibet vinum bibere
Pro hyrco Moyses arguit
Quod mansit iubet edere.
Licita que sunt nominat xj
Pro esu animalia
Immunda atq; explicat
Non comedat plebs talia.
Mulier cum peperit xij
Immunda diu permanet
Minus z plus statuit
Holocausta hec offeret.
Nosse lepras instruit xiij
Sacerdos de his iudicet
Extra stabunt vt precepit
Leprosam vestem concremet.
Ostendit sacerdotibus. xiiij
Modo quasi purificent
Leprosos z hinc cum domibus
Addens istis quid immolent.
Patiens fluxum seminis xv
Uir cedat quod tetigerit
Mulier ita sanguinis
Offerent hec que repetit
Que Aaron seruet explicat xvj
Intret eam sanctuariam
Peccata hyrcus deferat
Expiet tabernaculum.
Reus vult vt sit quilibet xvij
Offert qui non hostiam
Sanguinem si quis comedet
Patietur interitum
Sequi verat Egyptios
Chanaan in legitimis xviij
Cotinus ponit varios
Uidentur quia singulis
Time patrem ac dominum
Spicas surdo iniurie xix
Pomifera augurium
Statera coram capite
Ulult vt moloch non offerant xx
Qui maledicat corruet
Coeuntes sic puniant
Diuidentes plebs obruet
Exequij non lugeat xxj
Sacerdos qui est maximus
Uirginem tantum capiat
Presbyter non sordidus
Immūdus sum aduena xxij
Conseerata non comedat
Offerent nil cum macula
Hostias cras non maneat
Selat seruari festas xxiij
Manipulos hi deferent
Non colligent reliquias
Segetes nec eradicent
Afferri iubet oleum xxiiij
Blasphemus ac obruitur
Turbans ruat sic dominum
Pro membro membrum dabitur.
Bona anno iubilei xxv
Redibunt agros deserat
Hebreus potest redimi
Posse fratrem non oppugnas.
Cuncta bona hec tribuet xxvj
Mandata si custodiant
Que ponit mala inferet
Seruare si despiciant
Deuotis deus admonet xxvij
Qualiter soluj habeant
Redimi quedam inhibet
Aliqua licet valeant.

¶ Numeri.

¶ Ab anno hi vicesimo j
Tributum sortes numerat
Leuitis pro seruitio
Demptis Dei quos statuerat
Bono cum corde populus ij
Castra metando proficit
Modum illis ouem dominus
Per moysen constituit
Cunctos leuitas numerat iij
Plebisq; primogenitos
Pro culpa Aaron segregat
Tradit ei denarios.
Dent leuitis officia iiij
Filij Aaron vt ordinat
Distinguit tribus onera
Familijs quas numerat
Eiciuntur sordidi v
Mumram partem dent domino
Aquas vxor zelotipi
Bibat coram presbytero.
Facit votum Nazareus vj
Eis q̄ sit illicitum
Offerent hec est azimis
Benedicant sic populum.
Gerson boues ac merori vij
Moyses iussu diuidit
Principem donant singuli
Tribuum hec que exprimit.
Hic Aaron luminaria viij
Ponit super candelabrum
Offertur plebs leuitica
Seruiant per hoc spatium.
In mense primo dominus ix
Fieri phase precipit.
Stat vel se mouet populus.
Nubes eis vt innuit.
Canent tubis quas faciat x
Temporibus que statuit
Moyses rogat Caliab
Recedunt duces repetit.
Legit ignis qui murmurant xj
Appetitu flent carnium
Descripti ac vaticinant
Copia datur anium
Maria cum Aaron pessime xij
Moysen contra murmurat
Leprosa fit plenissime
Ad tempus extra habitat
Nabi iussu cum pluribus xiij
Ad explorandum mittitur
Redeunt hi cum fructibus
Per decem plebs reuertitur.
Omnes reuerti cupiunt xiiij
Moyses deum mitigat
Exploratores corruunt
Amalech plebem seperat.
Plebs victimam sic offerat xv
Peccans hec dat primitias
Legentem ligna lapidat
Quelibet ferat fimbrias.
Quicunq; tenet pis chore xvj
Terra vel igne perditur
In signum manent lumine
Murmurans plebs incenditur.
Recipi virgam imperat xvij
Et tribuum principibus
Solaq; Aaron germinat
Deleri timet populus.
Sumat Aaron primitias xviij
Signat deus officia
Leuitis donat decimas
Non seruent sibi pinguis.
Tradent vaccam Eleazaro xix
Crement hanc tollat cineres
Tempore mundus debito
Pollutos lustret homines.
Ulta modo deficit xx
De petra aquam hauriunt
Edom Judam rex despicit
Sursum Aaron sepeliunt.
Extirpat plebs Cananeum xxj
Loco serpens erigitur
Canunt habentes puteum
Post Seon Og conterunt.
Jussu Balaam angelus xxij
Ad regem Moab properat
Asinam terret angelus
Balach omnes remunerat.
Selat Balam pro populo xxiij
Fieri aras ordinat
Consultat laudat domino
Balac peri vt taceat
Adhuc plebs benedicitur xxiiij
Honorem rex non conferat

Balaam tandem reuertitur
Et iacob stella creat.
Beelphegor colit populus xxv
Primates fugat moyses
Pungit cessat dominus
Ducem negat cum phineeo.
Lenitur robustissimi xxvj
Multe patent familie
Senes postq̃ sunt mortui
Caleph preest z iosue.
De monte terram videat xxvij̃
Pro natis salphat consulit
Josue iussa tribuat
Cunctis coram vt precipit.
Eruditq̃ quotidie xxviij̃
Sabbatis atq̃ immolent
In calendis z pro phase
Cum frugibus hec offerent.
Festa septimi exprimit xxix
Mensis omnes quem celebrent
De holaustis instruit
Semper in his que tribuent.
Gentes de votis instruit xxx
Uxor soluet z filia
Reddet vt quemq̃ vouerit
Facietidem vidua.
Hostes percutit phineeo xxxj
Cum his ser pergens millibus
Dividit predam Moyses
Habet partem altissimus.
Jumenta sunt pro ouibus xxxij̃
Ruben gad atq̃ manasse
De duobus his regibus
Terra datur a moyse.
Quelia loco populus xxxiij̃
In deserto transferit
Suis pandit nominibus
Tempus Haron hoc habuit.
Limitatur per dominum xxxiiij̃
Terra isti quam dividet
Aras omnes z idolum
Perdent z hanc que possident.
Mandans vbes vt profugis xxxv
Leuitis atq̃ separent
Ante mortem pontificis
Erules non reuenient.
Narrant damnũ cũ principes xxxvj
Sequi potestq̃ tribubus
Assignat modum moyses
Sumendi de contagibus.

¶ Deuteronomium.

¶ Astruit moyses populum j
Principes tunc constitui
Fugistis vos amorreum
Per exploratores territi.
Breuiter narrat plurimis ij̃
Deus illi quod tulerit
De esau z loth filijs
De seon og quem tradidit.
Cepit og illo tempore iij̃
Terram eius distribuit
Confortauit ac iosue
Transire omnes voluit.
Docet tussa vt teneat iiij̃
Imagines his prohibet
Stupenda dei recitat
Profugis vibes prouidit.
Ea que sunt in tabulis v
Precepta decem repetit
Seruentur hec a singulis
Cum darentur plebs timuit.
Firmiter deum diliges. vj
In manus iussa taneas
Juradis solt seruies
Filios de his moneas.
Gentes domos ac statuas vij̃
Dele pactam amantibus
Bona dabit si teneas
Paulatim perdet dominus.
Hortatur vt custodiant viij̃
Volunt diu si viuere
Concessa cordi habeant
Defendit deos colere.
Justitijs non tribuant ix
Orauit pro his moyses
Offensas mei ti teneant.
Domino sacras pluries
Quare leui elegerit x
Narrat petit vt ambules
Peregrinum ac diligit
Cerui cem non plus eleues.
Lugeant atq̃ custodiant xj
Plantam dabit dominus
Facta que egit videant
Ager docebit hostibus.
Mandat subuerti idola xij̃
Sanguinem petet omnibus
Offerri iubet omnia
Eliget vbi dominus.
Necari omnes imperat xiij̃
Mortantes sequi idola
Populus vibem deleat
Fiuntq̃ idolatria.
Omne animal sordidum xiiij̃
Comedere deus denegat
Decimam dant bis fructuum
Leuitas nunq̃ deserat.
Pauperes semper sublevant xv
Seruant vt linquant sperat
Primogenita auferant
Feda nullus afferat.
Quod phase ita celebrant xvj
Festa duo ac docet
Judices vult vt ordinent
Statuas cunctis inhibet.
Reddant malum idolatrie xvij̃
Duobus substans rebus
Sacerdotis sententie
Rex vnq̃ extraneus
Suscipere presbyteris xviij̃
Cum plebe partem inhibet
Gentibus non sis similis
Prophetam vt me tribuet.
Tres vult bis vbes eligi xix
Percussores vt fugiant
Mendacem testem perimi
Pro membrio membrum tribuant.
Vadant quare apud prelia xx
Moyses plebis recitat
Non succidant fructifera
Pugnandi modum explicat.
Explorent pro cadauere xxj
Mulier capta lugeat
Proteruum iubet perdere
Exose natum proferat.
Invicem sua dirigant xxij̃
Honestas vestes induent
De nido pullos capiant
Puellas reas obuent.
Zelum pro templo explicat xxiij̃
Nitida castra teneant
Cum scorto vsum denegat
Vorum vuas non extrahant.
Assigner vir repudium xxiiij̃
Pignus reddes non perimant
Labous solues pretium
Reliquias non colligant.
Bono palmam dant iudices xxv
Coniunx pedem discalciet
Uroi manum auferes
Pondus idem ve amalech.
Coram vobis presbytero xxvj
Portans illis primitias
Laudes sic dabis domino
Leuite trades decimas.
De saris vult informibus xxvij̃
Altare quod edificent
Leuite coram tribubus
Maledicta hec exprimunt.
Erunt plebi hec optima xxviij̃
Mandata si custodiant
Sustinebit hec pessima
Predicta si abijciant.
Facta narrat ingentia xxix
Cum cunctis fedus percutit
Terra absq̃ idolatra
Puniantur vt asserit.
Genti parcet si doleat xxx
Jurta te est vt facias
Vtram offert vt eligat
Predico tam q̃ pereas.
Hostes vt gens non timeat xxxj
Judex lex promulgabitur
Josue deus roborat
Plebis culpa predicitur
Implet canti cum moyses xxxij̃
Lex vite prolongatio
Audit que fecit in cades
Precauit tibi domino.
Cara moyses tribubus xxxiij̃
Optat symeon deserens
Nominat ruben cirtus
Ultimo azer exprimens.
Luget moysen populus xxxiiij̃
Terram ante qui conspicit
Josue implet spiritus
Defuncti locum suscipit.

¶ Josue.

¶ Admonet iosue dominus j
Legem iubens teneat
Preparet cibos populus
Gad cum ruben obtemperat.
Binos hierico destinat ij̃
Celat raab in solario
Ut saluent suos obligat
Dimissi sunt in heremo.
Clamant transcam populus iij̃
Sequantur stant in flumine
Jordanem siccat dominus
Modo dicit quo iosue
De aqua iussu domini iiij̃
Lapides ser his capiunt
Exeunt flumen singuli
Galgalis moram contrahunt.
Emulos virtus deficit v
Cultrix plebs circunciditur
Josue vero se subijcit
Manna postq̃ subtrahitur.
Firme clauditur hierico vj
Jubet deus hanc circui
Vastatur die septima
Raab manent consanguinei.
Gens peccato prosternitur vij
Flet iosue ante dominum
Reus achor cognoscitur
Lapidatur per populum.
Hay ponit insidias viij̃
Fugat rex vibe succenditur
Nullas linquunt reliquias
Predam altare conditur.
Jungunt se reges plurimi ix
Gabaonite decipiant
Murmur de his fit populi
Seruient prout statuunt.
Gabaon reges obsident x
Cedunt sol stat os clauditur
Pedibus colla subiacent
Multiplex vibs destruitur.
Lantant equos iosue xj
Cum asor vibs percutit
Implent iussa a moyse
Enachim stirpem perimit.
Moyses duos perdidit xij̃
Reges omnes hos iosue
Jstorum terram habuit
Populus iacob varie.
Nunc dominus vt diuidat xiij̃
Josue tarram precipit
Possessionem explicat
Moyses quam distribuit.
Omne caleph q̃ postulat xiiij̃
Josue illi tribuit
Pro leuitis nil separat
Joseph pro his nam accipit.
Pars itaq̃ describitur xv
Tribus iuda quam possidet
Ara othoniel tribuuntur
Suspirans terram obtinet.
Que sit tribus exprimit xvj
Sors effraim per omnia
Chananeus his subditur
Reddens ipsi seruitia.
Reliqua sortem accipit xvij
Media tribus manasse
Filias salphaad repetit
Tribus montes Josue.
Stat silo tabernaculum xviij̃
Terra iussu describitur
Tribuit prima omnium
Beniamin in sors tribuitur.
Tribubus alij iosue xix
Ser sorte terram diuidit
Tamna saraa nouissime
Dathan sitis construit.
Vbes profugis separant xx
Jubet eos vt dominus
Cum moriatur redeant
Sacerdos qui est maximus.
Ex tussione principum xxj
Leuitis donant oppida
Non turbant hostes populi
Implet deus pollicita.
Jussu gaddite redeunt xxij̃
Altare hi edificant
Negati ipsos arguunt
Excusant se non dimicant.
Zelans admonet populum xxiij̃
Legem si seruet proteget
Mors habent si gentium
De terra ipsos auferet.
Altare atq̃ populo xxiiij̃
Josue data recitat
Pangunt fedus cum domino
Joseph ossa plebs tumulat.

¶ Judicum.

¶ Adonibezeth ceditur j
Judet symeon prevalent
Introitus ostenditur
Tributo hostes permanent.
Baal plebs colit non dominum ij̃
Flent culpat hos cum angelus
Tempore soluat iudicum
Offensus parcit hostibus.
Colunt deos ac opprimit iij̃
Othoniel regem syrie
Aloth eglon clam perimit
Sexcentos fangar vomere.
Dum mandat iudex debora iiij̃
Bellare barach incipit
Tertius fugit sysara
Clauo iahel hunc perimit.
Enarrat mira domini v
Debora psallens canticum
Collaudat quosdam populi.
Commendat iahel plurimum.
Fructus madian destruit vj
Gedeon monet angelus
Nocte aram baal conterit
Duplex signum dat dominus.
Gedeon ex suis abijcit vij̃
Firmatur nocte somnio
Trecentis tubas dividit
Se hostes truncant mutuo.
Hostes placans persequitur viij̃
Majores socoth trucidat
zebee cum salmana occiditur
Jnaures sumens generat.
Jugulat fratres abimelech ix
Ligna regem constituunt
Hostes suos bis attinet.
Fragmen ceruus hunc perimunt.
Jair regit post alium x
Delicta plebs multiplicat
Compuncti orant dominum
Ipsos amon nam aggrauat.
Legitimi eiciunt xj
Jepte sed his post imperat
Amonite hunc fugiunt
Filiam voto immolat.
Multos perdunt galasdithe xij̃
Et effraimdum exprobant
Post tepte tres succedere
Plebem vides qui iudicant.
Narrat angelus femine xiij̃
Sanson natus quid faciat
Pandit rursus hec manue
Timentem vxor roborat.
Occultus placens sumitur xiiij̃
Leonem sanson lacerat
Problema huius solutur
Triginta viros iugulat.
Perdunt blada vulpibus xv
Valde sanson se vindicat
Ligatus datur hostibus
Cum maxilla hos trucidat.
Queritu virtutem datila xvj
De nocte fores baiulat
Rasus portat opprobria
Conuiuas secum suffocat.
Reddit micha pecuniam xvij̃
Idolatra ac permanet
Ueslem componit variam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Leuitam bonis retinet.
Sacerdotem interrogant xviij
Explorant atq; redeunt
Domum miche expoliant
Sexcenti lachis destruunt.
Tertius gener reuertitur xix
Gabaa manet cum afinis
A pessimis vir queritur
Cadauer scindit coniugis.
Virorum gabaa populus xx
Punit nephas statuit
Tribus resistit omnibus
Beniamin atq; corruit.
Ex corde fiant r immolant xxj
Jabes delent dant virgines
In sylo iussu latitant
Uiri sumant vt coniuges.
¶ Ruth.
¶ Ad moab it elimelech j
Cum natis ibi moritur
Cum suis orpha remanet
Noemi ruth ac sequitur.
Booz iuuenem interrogat ij
De ruth spicas que colligit
Cum suis vult vt manicat
Socrui dicta referit.
Cuncta Ruth iam exequitur iij
Socrus illi que imperat
De nocte cum booz sequitur
Mane blado hanc onerat.
Datur booz ius alterius iiij
Ruth sibi atq; iungitur
Congaudet de hoc populo
Ex illa obeth nascitur.
¶ Regum primus.
¶ Affligit annam emula j
Helcana ipsam diligit
Putatur orans ebria
Cum heli natum asserit.
Dona fecit hec canticum ij
Samuel placet omnibus
Filij peccant nimium
Arguit heli nuntius.
Consurgit nocte samuel iij
Dicta mane pandit heli
Scit hunc omnis plebs israel
Prophetam esse domini.
Debellant archa capitur iiij
In sylo vir hec nuntiat
Post ambos heli moritur
Phinees vxor generat.
Erectus dagon frangitur v
Azotos langnor aggranat
Dum arca circunducitur
Grauatur plebs dum ambulat.
Fit magnorum concilium vj
Plaustro arca imponitur
Pro peccato dant pretium
Bethsamis plebs occiditur.
Sentem samuel instruit vij
In maspha aquam hauriunt
Territos hostes percutit
Amissas vrbes captunt.
Habere regem postulant viij
Samueli hoc displicet
Vult deus vt obtineant
Regnaturi ius edocet.
Inquirit saul asinas ix
Puer comes hic admonet
Informatur per feminas
Cum samuel nocte permanet
Saul de mane vngitur x
Signa huic dat samuel
Prophetant sorte traditur
Inuentus rex filijs israel
Luget in gabaa populus xj
Boues saul dilacerat
Fugatur naas exercitus
De tabes regnum innouat.
Molestus nulli samuel xij
Beneficia explicat
Pluuias timens israel
Et orat deum postulat.
Nolent ionathas congregant xiij
Saul culpat samuel
Se cuncti tres separant
Caret armis plebs israel
Occulte nosci consulit xiiij
Gustat mel carnes deuorat
Sorte captum plebs eripit
Maiores regni nominat.
Perdit amalech populum xv
Eligens saul optima
Culpat samuel hunc nimium
Agag necans in galgala
Quod berhleem samuel adeat xvj
Vult deus david vngitur
Saulem demon aggranat
Cum psallit missus pellitur.
Replet timore goliath xvij
Missus david arguitur
Uelsit rex: caput amputat
Fugant genus inquiritur.
Se ionathas expoliat xviij
Perturbant saul femine
Merob david non copulat.
Se michol vult hunc perdere
Tandem david recipitur xix
Declinat michol liberat
In aioth tunc queritur
Rex se vbi expoliat.
Valde david conqueritur xx
Jonathe fedus latitat
Post calendas trascitur
Plene sagittas combaulat.
Exposcit panes in nobe xxj
Fugiens david saulem
Gladium sumit golie
Simulat in geth rabsen.
Junctis david cū plurimis xxij
Cum moab suos deserit
Cum plangit saul proprīs
Sacerdotem doech perimit.
Zelat david pro ceyla xxiij
Aufugit inde postmodum
Confortatur a ionatha
Ziphei cingit monticulum.
Abscidit oram chlamydis xxiiij
Clam david cum persequebatur
Respondet saul cum lachumis
Sibi dum is conqueritur.
Bis quinq; nabal exprobat xxv
Nuntijs atq; moritur
Abigail pacificat
Uxor david sibi accingitur.
Cythus cum hasta tollitur xxvj
Cum suis rex dum dormitat
Sensum panis reuertitur
Exclamans saxlem mitigat.
Descendit david a suis xxvij
Dat achis illi sicelech
Nocet solum extraneis
Captus vitam non obtinet.
Erigit rex achis david xxviij
Pytonissa consulit
Resurgens samuel instruit
Edit saul reuertatur.
Ferre non vallent satrape xxix
Dauid vt stet in prelio
Placet achis peroptime
Reddit ramen diluculo.
Gentes sicelech concremant xxx
Flet david hos persequitur
Sua plene recuperant
Lasso preda mittitur.
Hostes saul decapitant xxxj
Cum filijs hunc auferunt
In templo arma collocant
Uiri tabes sepeliunt.
¶ Regum secundus.
¶ Amalechites nuntiat j
Saulus david interitum
Conuinceus ipsum iugulat
Cum suis plangens plurimum.
Bis sex comparens iugulat ij
Dauid iuda cum eligit
Isboseth abner infugat
Asael ioab sepelit.
Crescens david sex generat iij
Dans michol culpat isboseth
Joab abner contingulat
Hunc rex plangit: abstinet.
Duo iugulant isboseth iiij
Propter casum qui euenit
Claudus fit atq; miphiboseth
Portantes caput perimit.
Eligit david populus v
In ierusalem habitat
Uirorum crescit numerus
Philisthijm bis exterminat
Ferit ozam quum dominus vj
Merx archa relinquitur
Transfert hanc omnis populus.
A michol rex despicitur.
Gratis domum construere vij
Vult david nathan consulens
Non sinit deus facere
Orat rex gratias tribuens.
Hostes david humiliat viij
Adadezer ac subdit
Super hoc thoy iubilat
Magnatcs regni exprimit.
Indulget saulis domui ix
Consolans rex miphiboseth
Siba huic ac filij
Seruiant ipse comedet.
Carus david naas moritur x
Nuntūs amon exprobat
Bis resistens deuincitur
Syros cum hoc rex subiugat.
Luuans seducta concipit xj
Uriam facit ebrium
Necatur rex vt precipit
Bethsabee parit filium
Multum natham redarguit xij
Orat rex puer moritur
Serui queruntur cur comedit
Pari rabath vi capitur.
Nimis maceratur amon xiij
Defloratis thamar eijcit
Tunduntur oues absalon
Rex flet fratrem cum perimit
Orat david thecuites xiiij
Reducit ioab absalon
Pulcher est crement segetes
Osculatur rex filium.
Plebem absalon decipit xv
Coniurat rex egreditur
Reduci archam precipit
Plorant chusi reuertitur.
Querit rex de miphiboseth xvj
Semel huic exprobat
Absalon chusi rettinet
Urores patris violat.
Respuit rex consilium xvij
Achitofel sed non chusi
Nuntij intrant puteum
Suspendit escas plurimi.
Suos mittit ad prelium xviij
Absalon victus palpitat
Fugans erexit titulum
Currunt duo rex eiulat.
Tandem fortis rex residet xix
Ueniunt ad eum plurimi
Sic semel siba miphiboseth
Rixa redit berselai.
Uic sperat rex prouidet xx
Amasam ioab perimit
Abelan duce obsidet
Redit caput cum accipit.
Exorta fames tollitur xxj
Septem postēs crucifigunt
Cum istis saul ponitur
Quatuor bella tribuunt
Inuocabo laudabilem xxij
Quis deus preter dominum
Delebo velut pulverem
Nil tenet nisi canticum
Zemula fecit magnalia xxiij
Pluuijs herbam germinat
Fortium dauid nomina
De septem facta recitat
A rege ioab cogitur xxiiij
Dinumeret vt populum
Ex tribus pestis capitur
Cessat posi sacrificium.
¶ Regum tertius.
¶ Abisag ducunt subditi j
Bethsabee nathan rex loquatur
Adoniam linquunt territi
Salomon postēs vngitur.
Bonis rex monet filium ij
Adoniam interficit
Abiathar officium
Post ioab semey corruit.
Coniugem sumit salomon iij
Sapientiam impetrat
Reuertitur de gabaon
Meretrices pacificat.
Deserbuntur qui eminent iiij
Excessus atq; sumptuum
Perfectam pacem obtinent
Laudatur procul salomon
Ea hyram rex tribuit v
Salomoni que postulat
Pro istis sumptus recipit
Factores templi ordinat.
Facit templum rex salomon vj
Dominus ipsum instruit
Grande format oraculum
Cherubin duo construit.
Grandes domos tres ordinat vij
Columnas bases extruit
Uasa templi multiplicat
Opus omne rex perficit.
Humeris archam batulat viij
Intus ponunt rex obsecrat
Hostias plures immolat
Dedicant plebs edificat.
Informat regem dominus ix
Non placent hyram oppida
Urbes non seruit populus
De ophyr aurum filis.
Caret regina roboe x
Post senta tronus conditur
Regem volunt aspicere
Argentum vilipenditur
Linquit salomon dominum xj
Sibi loquens trascitur
Suscitat huic emulum
Jeroboam eligitur.
Monita tenet iuuenum xij
Lapidant bellum deserit
Utrumq; colunt vitulum
Jeroboam quos exirit
Nunc ara bethel sanditur xiij
Uir dei dona renuit
Edit: fons perimitur
Prophetes ipsum sepelit.
Ostendit misse grauia xiiij
Achyas puer deficit
Adorat iudas idola
Thesauros sesac accipit
Postēs abya moritur xv
Asa sordes rex dissipat
Per benadad defenditur
Pedes asa annihilat
Quecunq; zamri trucidat xvj
Debasa ac succeditur
Zamri vicit peccat achab
Urbs idcirco construitur
Ros non cadit nec pluuia xvij
Corui pascunt ac helyam
Sustentat hunc post vidua
Resumit puer animam
Seorsum herba queritur xviij
Helyas istis obuiat
Semothim hos tribuitur
Necatur aquam impetrat
Timens puerum deserit xix
Helias somno rapitur
In oreb tussa concipit
Heliseus hunc sequitur
Uincunt benadab pueri xx
Post annum murus suffocat
Impetrant pacem subditi
Percussus regem increpat.
Exprobat achaz impia xxj
Occidi naboth imperat
Possidetur dum vinea
Helias mala nuntiat
In ramoth ire suggerunt xxij
Micheas ductus claudit
Sagitta achab perimunt
Josaphat sancte regitur.
¶ Regum quartus.
¶ Ad beelzebub vt consulat j
Ochozias mittit nuncios
Helyas missis obuiat
Cremat quinquagenarios
Bini ambulant mutuo ij
Helyas raptus queritur

Sanat aquas in Hierico
Alcende calue dicitur.
Contra moabites veniunt iij
Fieri fossas imperat
Hostes aque decipiunt
Filium rex sacrificat.
Domi abundat oleum iiij
Mors in olla est inquiunt
Natum suscitat filium
Pauci panes sufficiunt.
Epistolam fert Naaman v
Ad portam stat HelyseI
Redit dominus mundiciam
Dona lepram dat Giezi.
Ferrum natans suscipitur vj
Libos clausis dans hostibus
Obsessa vbs affligitur
Perdet caput Helyseus.
Gens fugit a Samaria vij
Leprosi hoc renuntiant
Hordeum atq; similia
In porta ducem suffocant.
Habet suas res femina viij
Benadab mittit languidus
Recedit Edom a iuda
Peccant Joram z filius.
In regem Hieu vigitur ix
Coniurans venit Jezrael
Joram per hunc occiditur
Ochoziasq; Jezabel.
Chiros Achab decapitant x
Necat fratres Ochosie
Sacerdotes Baal iugulant
Spuat plebem rex Syrie.
Redit plures Athalia xj
Solus Joas absconditur
Regem facit hunc Joiada
Cum Baal illa extinguitur.
Mandat Joas presbyteris xij
Sarta tecta vt extruant
Munera dat emulis
Duo serui hunc iugulant.
Nimis decrescit populus xiij
Helyseus ac moritur
Resurgit tangens mortuus
Benadab cum deu[illegible]citur.
Occidens petit prelium xiiij
Amasias ac capitur
Jugulatur per populum
Hieroboam terra redditur.
Placet Ozias domino xv
Bis tribus regnum traditur
Neptalim fit translatio
Jonathan patrem sequitur.
Querit donis auxilium xvj
Rex Achaz ab Assyriis
Altare fit sacrilegum
Peccat deo in plurimis.
Relinquit deum populus xvij
Transfertur in Assyrios
Subsunt alij leonibus
Deos colunt hi varios.
Sordes Ezechias destruit xviij
Capitur ac Samaria
Minas dat Sennacherib
Rapsaces facit grandia.
Trucidat vestes consulit xix
Literas sumens obsecrat
Angelus hostes percutit
Esaias assecurat.
Valde flet ex dum patitur xx
Umbra redit vt postulat
Missus dum nil absconditur
Esaias hunc increpat.
Extrun vana Manasses xxj
Per ipsum plebs seducitur
Minas facit multiplices
Nequam Amon occiditur.
Josias dauid sequitur xxij
Helchias librum repperit
Lucit Olda consulitur
Mala erunt que expunit.
Zelans sordes quū destruitur xxiij
Josias ossa concremat
Post Phase victus corruit
Nechao Joachin sublimat.
Angit Joachin latrunculi xxiiij
Nabuchodonosor vrbem spoliat
Captiuantur ac plurimi
Sedechiam regem ordinat.
Binis priuatis oculis xxv
Succedunt principes transtulit
Necat rex prefert reliquis
Honorem Joachin accipit.
¶ Paralipomenon primus.
¶ A Noe atq; ab Adam j
Procreatores notificat
Gignit Esau post Abraam
Reges Edom connumerat.
Bis ser Jsrael genuit ij
Helion hos septem Hai
Hieramel plures habuit
Post natos Caleph Cynei.
Cunctos David hos procreat iij
Reges Juda ac exprimit
Zorobabel octo generat
Semeias ser habuit.
De Juda quinq; exeunt iiij
Dominum Jabes inuocat
Filij Sela z Symeon
Stetisse solem memorat.
Erant Ruben primogenita v
Filij Joseph eueniunt
Cum Gad gignit in copia
Agarenos subijciunt.
Filios Leui recitat vj
Sacerdos Aaron exiſtit
Familijs quas nominat
Has vbes plebs distribuit.
Gignunt Jsachar Beniamin vij
Neptalim iuncto Manasse
Idem Aser z Effraim
Flet natos multo tempore.
Habet Beniamin filios viij
Quicunq; vndecim Semei
Gignit Saul bis duos
Rex nati etiam fortissimi.
Hierusalem quos explicat ix
Leuite stant cum redeunt
Officia que recitat
Habent ex Saul hi exeunt.
Cadit Saul in prelio x
Remoti vbes deserunt
Consecrant arma idolo
Viri Jabes sepeliunt.
Laudantur septem strenui xj
Reges David ex fontibus
Ungunt hunc prius maximi
Prefertur Joab omnibus.
Multi David associant xij
Saulem is contimuit
In regem ipsum sublimant
Cuncte tribus vt exprimit.
Nequaq; arca linquitur xiij
In domo plus Aminadab
Sustentans Oza moritur
Obededom remunerat.
Offert Hiram que repetit xiiij
Uxores rex multiplicat
Castra Philistim bis percutit
Distanter nomen adiolat.
Plures domos edificat xv
Rex arca post deducitur
Cantores prius ordinat
A Michol ludens spernitur.
Qui offert sacrificia xvj
Dat cibos omni populo
Curat multis officia
Cantatur psalmus domino.
Retrahitur per dominum xvij
Rex dominum ne edificet
Ledatur sedens plurimum
Productio laudes exhibet.
Subiugauit dauid emulos xviij
Pacē ergo ludens thou postulat
Nominat regni maximos
Multa duo rex consecrat.
Turpe remittit nuntios xix
Amon bellum z preparat
Sociat sibi plurimos
Bis David ipsum subiugat.
Valide Joab subijcit xx
Amonitas per omnia
Cum rege Rachab destruit
Tria Philistim dant prelia.
Extribus pestis consumitur xxj
Joab plebem connumerat
Angelus perdens cernitur
Uendit Uornam rex immolatur.
Impensas templi preparat xxij
Dauid atq; artifices
Heredi dicas recitat
De ipso mouet principes
Zelans pio dei gloria xxiij
Leuitas dauid numerat
Curat ipsis officia
Filijs Aaron hos subiugat.
Assignat sacerdotium xxiiij
Filijs Aaron quos separat
Secantur vices fortium
Leuitas quosdam numerat.
Bis duodecim recitat xxv
Cantorum sortes varie
Instrumentis que nominat
Per vices debent canere.
Chore natos ac merari xxvj
Janitoris hic ordinat
Thesauros seruant varij
Gaditis plures imperat.
Duces turmari recitat xxvij
Triduum pandit principes
Prefectos regis nominat
Bonorum atq; consules.
Enarrat David pluribus xxviij
Domum cur non construxerit
Seruetur lex ab omnibus
Exemplar templi tribuit.
Feruenter templo tribuunt xxix
Dona laudat rex dominum
Hostias plures offerunt
Salomon tenet solium.
¶ Paralipomenon secundus.
¶ Accipiat sapientiam j
In Gabaon cum immolat
Dat auri abundantiam
Equos sibi multiplicat.
Plane Hiram hec offeret ij
Salomoni que postulat
Sumptus sibi vt tribuet
Factores templi numerat.
Cum templo facit porticum iij
Clauos cherubin construit
Exponit aurum plurimum.
Uelum columnas extruit.
Dic q; mare altaria iiij
Boues conchas rex facit
Mensas bases candelabra
Exere vasa fabricat.
Eminentes se congregant v
Arcam ponunt interitus
Cum sacerdotes iubilant
Templum implet altissimus.
Faciem vertens Salomon vj
Concessa dauid recitat
Prolixe orat dominum
In domo vt exaudiat.
Gloria domum occupat vij
Salomon offert plurima
Post festa ples repatriat
Regi deus dat monita.
Bis vbes rex edificat. viij
Extranei tantum seruiunt
Leuitas terre ordinat
De Ophir aurum offerunt.
Ingens format rex solium ix
Regina Sabba admonet
Ditatur atq; nimium
Uidere hunc vult quilibet.
Capit Hieroboam terminum x
Monita serui deserit
Roboas linquit imperium
Plebs a Hiuram ac obuit.
Loca Roboam plurima xj
Bellum linquens edificat
Leuite linquunt propria
Firmatus multos generat.
Multa Sesac rex arripit xij
Roboam se humiliat
Cum plebe legem deserit
Plenam deus his nauigat.
Nequissimo Hieroboam xiij
Abia verbis exprobrat
Habet Juda victoriam
Clamans deum cum inuocat.
Omnes sordes annihilans xiiij
Asa vbes edificat
Deum primo is inuocans
Ethiopes superdirat.
Pugnantes quidem roborat xv
Seruire iurant domino
Idola Asa dissipat
Patrem punat imperio.
Querit Asa auxilium xvj
Ad benadab muneribus
Affligit dei iudicium
Infirmatur in pedibus.
Requirens dei placita xvij
Confirmatur rex Josaphat
Plures huic dant munera
Robustos huius recitat.
Susceptus sedet Josaphat xviij
Micheas ductus clauditur
Pergunt in Ramoth Galaad
Achab ibi percutitur.
Tacet culpatus Josaphat xix
Plures trahit ad dominum
Judices quosdam ordinat
Admoneant vt populum.
Uarii hostes se congregant xx
Tertius orat Josaphat
Mutuo hi se iugulant
Dans pacem naues trucidat.
Extinguit fratres perfidus xxj
Joram vanis ac subditur
Spoliatur hic ab hostibus
Pessima tabe moritur.
Joram Ochozias sociat xxij
Ut Acham colliit idola
Ipsum Hieu rex iugulat
Multos necat Athalia.
Zelo vigente Joiadam xxiij
Joas regem constituit
Fotis necant Athaliam
Cum Nathan Baal plebs cōterit
Aptari templum precipit xxiiij
Joas seruit ac idolis
Joiade natum perimit
Superatur ab emulis.
Bella fert Amasias xxv
Necat linquit exercitum
Peccat capit ipsum Joas
Jugulatur per populum.
Colit Ozias dominum xxvj
Uincit turres edificat
Copiam habet fortium
Lepra deus hunc maculat
Deum Joatham diligit xxvij
Urbes sibi multiplicat
Ab Amon dona recipit
Pugnat ipsos subiugat.
Errat Acham in plurimis xxviij
Hostibus multis subditur
Munera dat assyrijs.
Captiua plebs reducitur.
Facit recte Ezechias xxix
Templum mundent vt imperat
Cum multis offert victimas
Laudant deum vt ordinat.
Gentem multam rex reuocat xxx
Epistolis ad dominum
Cum multis phase immolat
Duplicant dies festium.
Horrendos sordes trucidant xxxj
Decimas offert populus
Horrea iussa preparant
Prouident plene omnibus.
Judam grauat Sennacherib xxxij
Ezechias plebem roborat
Blasphemant hostes percuti
Sanatus opes congregat.
Quare Manasse extruit xxxiij
Sordes captus ac ducitur
Reductus ipsas destruit
Nequam Amon perimitur.
Lucos Josias ac idola xxxiiij
Annullans templum reparat
Olda remittit plurima
Plebem deus humiliat.
Mandat rite vt seruiant xxxv
Leuitas Josias domino
Cum illo phase immolant
Perimit ipsum nechao.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Nechao ioachim sublimat xxxvj
Per nabuchodonosor deponitur
Sedechias deum irritat
Cum templo vibs succenditur.

¶ Esdre primus.

¶ Antoxisat rex optimus j
Transmigratis vt redeant
Inspirat quosdam dominus
Colata vasa babulant.
Babylonem hi deserunt ij
Habetur quorum numerus
Hyerusalem reueniunt
Danur hec a principibus.
Coadunati offerunt iij
Vt debent sacrificia
Cum fletu laudes concinūt
Templi ponunt dum infirma.
Dum lecrum nolunt iudei iiij
Opus hostes quod faciant
Accusant ipsos principi
His scribit vt impediant.
Edificare incipiunt v
Prophete ipsos admonent
Mortuum cur hi construunt
Regi hostes notificant.
Firmat decretum darius vj
Perfectum templum dedicant
Mandatis sacerdotibus
Letantur pascha celebrant.
Genus esdre notificat vij
Epistolam rex tribuit
Jubet vt nil deficiat
Legem seruant vt precipit.
Esdram omnes sociant viij
Mandat quibus temunium
Munera quidem babulant
Offerunt sacrificium.
In dolore iam positus ix
Clamat esdras ad dominum
Commixtus nam est populus
aduenis per contugium.
Quare simul flet populus x
Assunt die in tertia
Decimo placet cum omnibus
Dissoluuntur conugia.

¶ Neemias.

¶ Audit cum quinto neemias j
Plebis sue opprobrium
Gemendo fundit lachrymas
Pro ipsis orat dominum.
Bonus cunctis que postulat ij
Neemie rex tribuit
Nocte murum consyderat
Justos necē plebs respicit.
Cuncti narrantur ordine iij
Hyerusalem qui renouant
Pandantur porte varie
Diuersi quas edificant.
Deridet plebs cum renouant iiij
Ad bellandum se congregat
Una manu edificant
Neemias hos roborat.
Eis volunt qui vendere v
Natos multa dant reliqui
Neemias nil exigere
Vult cum hoc edunt plurimi.
Fedus non vult percutere vj
Cum hostibus neemias
Ad templum nec confugere
Mittunt sibi epistolas.
Grandis habetur numerus vij
Audierunt qui antea
Claudūtur porte per prius
Dederunt atq; munera.
Hortatur esdras populum viij
In gradu astans ligneo
Aliportant frondes arborum
Implentur omnes gaudio.
Iniurias plebs recitat ix
Suas z precedentium
Beneficia explicat
Orando esdras dominum.
Caractizantes nominant x
Seruare legem deuouent
Per sortes multos separant
Primitias et offerunt.
Leuite gratis plurimum xj
In vide ac si resident
Decimas sic dant omnium
Dispersi alij remanent.
Multis cum sacerdotibus xij
zorobabel redierat
Partes donant cantoribus
Laudans murum plebs dedicat.
Non intrant templum aliqui xiij
Leuitas priuant decimis
Prophanant diem sabbati
Mundatur ab extraneis.

¶ Esdre secundus.

¶ Archa dei reponitur j
Leuite se purificant
Ajosia precipitur
Phases omne vt immolent.
Boues pro festo tribuunt
Sacerdotes sacrificant
Leuite istis seruiunt
Excellens phase celebrant.
Cedit iosias prelio
Nechaona hunc superat
Sepelitur a populo
Hieremias pro hoc etulat.
Dux pro patre a populo
Jechonias eligitur
Deponit ipsum nechao
Joachim rex efficitur.
Ereis tandem vinculis
Joachim rex astringitur
Non credunt dei nuntijs
Inhabilis plebs adducitur.
Femora cyri tudei ij
Ad proprium reueniunt.
Adiuuant istos proximi
Vasa templi recipiunt.
Gauiter ferunt plurimi iij
Videre quod edificant
Capientes hos retrahi
Artaxersi notificant.
Hanc rex scribit epistolam iiij
Manentibus samarie
Summt hostes audaciam
Impediunt construere.
Junenes coram dario v
Festum grande dum celebrat
Disputant tres in publico
De tribus quod preualeat.
Carior extat veritas vj
Preualet ait omnibus
zorobabel quid postulas
Inquit illi rex darius.
Locorum magnis scribitur vij
Judeis vt hec faciant
Duo vastiq; disponitur
Hebrei atq; iubilant.
Mittit gentes rex darius viij
Cum istis qui repatriant
Conuenunt de vrbibus
Simul deo sacrificant.
Nequit audire populus ix
Tubas flentq; plurimi
Plurimus nam cum laudibus
Templum fundant altissimi.
Omnes vt patet emuli x
Circunstantes aduenerunt
Nam auscultant hos iudei
Opus tamen suppediunt
Prophetant duo populo xj
Wagnates duo interrogat
Reuelant facta dario
Responsa atq; intimant.
Quid plebs iuda responderit xij
Ad hec scriptis exprimitur
Cyrus an hec decreuerit
Per darium inquiritur.
Rex hoc cyrus quod statuit xiij
Decretum firmat darius
Judeis dans quod expedit
Suspendatur contrarius.
Simul templum iam dedicant xiij
Jussum regis perficiunt
Letantur pascha celebrant
Sanctificant offerunt.
Tradit esdram quis genuit xiiij
Honoratur pre alijs
De babylone redijt
Cura est de iudicijs.
Vult rex gratis vt redeant xv
Scribens dat que licuit
Tributum nulli exigant
Judices esdras instruit.
Exiliit tamen in flumine xvj
Plurimos esdras congregat
Pro rege prius itaq;
Gratias deo recitat.
Idumeum cum psalmis. xvij
Ad flumen esdras conuocat
Thesauris ac dispositis
Securum iter postulat.
zelator legis plurimum xviij
Esdras z sui applicant
Offerunt sacrificium
Thesauros postq; ponderent.
Audit culpam cum populi xix
Flens esdras orat dominum
Ad templum currunt plurimi
Congregant plebem postmodū.
Biduo inquit populus xx
Delictum nequit corrigi
Esdras surgit cum pluribus
Amissa aptant perfici.
Cuncti plene renunciant xxj
Extraneis conugibus
In isto qui deliquerant
Exprimuntur nominibus.
Docet esdras cum populum xxij
In gradu astat ligneo
Audientes flent nimium
Replentur omnes gaudio.

¶ Tobias.

¶ Agit perfecte tobias j
Captiuis monens subuenit
Gabelo dat pecunias
Nudus latet sennacherib.
Bonum parat cum prandium ij
Cadauer celat mortui
Priuatur visu postmodum
Insultant huic proximi.
Cum fletu mori postulat iij
Tobias orans dominum
Despectat sara obsecrat
Tollat deus vt vinculum.
Docet tobias filium iiij
Mortuum de proximo
Aegabelo vult pretium
Querat iens cum aliquo.
Eunte querit tobias v
Loquitur patri angelus
Dolens mater dat lachrymas
Recessit postq; filius.
Fel piscis tussis accipit vj
Sic cor profunt hec plurimum
Vt petat sarram precipit
Rectum ponit conugium.
Gaudens raguel itaq; vij
Prandium missis exhibet
Coniungit sarram tobie
Per a[illegible] eius dubitet.
Horrendum ligat raphael viij
Coniuges orant dominum
Collaudat deum raguel
Fossam implet fit epulum.
In rages pergit angelus ix
Obsecrat vt tunc tobias
Talenta sumens perpetuo
Gabelum ducit ad nuptias.
Quare flet parens quilibet x
Natus cum non reuertitur
Raguel natam admonet
Possessio diuiditur.
Leta mater annunciat xj
Raphael monet filium
Pater visum recuperat
Ditatur laudant dominum
Mercedem dare statuunt xij
Commendat preces obtulit
Papdat se ambo coruunt
Surgunt postq; euanuit.
Nunc hyerusalem alloquens xiij
Tobias psallit canticum
Illius laudes exprimens
Benedicit altissimum.
Ostendit quantum vicit xiiij
Mandat deo vt seruiant
Parentes natus sepelit
Minue vult vt deserant

¶ Judith.

¶ Arpharat vrbem construit. j
Per nabuchodonosor vincit
Nuncios multos dirigit
Contemnus his irascitur.
Bonum videtur omnibus ij
Terram vt rex subiiciat
Holofernes cum pluribus
Innocens multos subiugat.
Cunctti iam se subiiciunt iij
Holoferni per nuncios
Dirigare hanc nequeunt
Sumit auxiliarios.
Dei plebs hostes dubitat iiij
Vertices tenent montium
Eliachim his roboratur
Jeiunant orant dominum.
Ecce achior explicat v
Sit in quo virtus populi
Mira dei cum recitat
Turbantur duces maximi.
Firmant achior arbou vj
Mirari dux cum desinit
Soluunt hunc orant hebrei
Ozias ipsum reficit.
Gens bethulie proximat vij
Subtrahant aquas fontium
Clamant vrbem vt tribuat
Ozias figit terminum.
Homines iudith arguit viij
Plebi omni qui president
Exemplis ipsos instruit
Pro se petit vt obsecrent.
Judith precatur dominum ix
Petens hostes vt conterat
Suum firmat consilium
Ducem det vt non timeat.
Cartis ornat se vestibus x
Judith vrbem egreditur
Cur fugit narrat hostibus
Holoferni adducitur.
Loci statum annunciat xj
Judici iudith acceteris
Cur venit causam recitat
Laudatur hec a plurimis.
Manet in tabernaculo xij
Foras vt vult egreditur
Ad cenam ducit vagao
Dux letus huic loquitur.
Nullus cum duce remanet xiij
Nocte iudith hunc iugulat
Circandantes se admonet
Cum achior plebs iubilat.
Ostendit eras quid faciant xiiij
Achior credit domino
Mandat duces vt exirent
Vestes scidit flens vagao.
Perdunt virtutem emuli xv
Plebs israel hos effugat
Ditantur plene singuli
Joachim iudith visitat.
Quod psallit iudith canticum xvj
Pater adonai domine
Per tempus fulget populum
Non turbant plebem vndiq;.

¶ Hester.

¶ Assueri conuiuium j
Grande est vasthi despicit
Contra istam consilium
Mamucha regi tribuit.
Bene mundantur femine ij
Quesite vt suggeritur
Sumit hester pro conuge
A monte rex eripitur.
Cunctis aman preponitur iij
Mardocheus hic despicit
Judeis ex hoc trascitur
Deleri hos rex annuit.
Dolet valde mardocheus iiij
Cur flet hester annunciat
Excusando se omnibus
Vt ieiunent hec imperat.
Est rex hester benuolus v
Prandere vt vult veniunt
Turbant aman mardocheus
Trabem parat vt suggerunt.
Facta priorum temporum vj
Nocte legi rex imperat

Ducit aman mardocheum
Suis lugens hec recitat.
Gentis sue dispendium vij
Regi hester notificat
Turbatus surgens nimium
Suspendi aman imperat
Hostes cassantur litere viij
Nouis hester vt postulat
Hebrei gaudent itaq;
Mardocheum rex sublimat.
Judei hostes trucidant ix
Filium aman coruunt
Dies istos vt teneant
Hester ⁊ mardoch statuunt.
Carus rex mardocheus x
Plebi fuit vt dicitur
Saluauit suos dominus
Somnium mardoch exponitur.
Legem poscens per somnium xj
Mardocheus qui habuit
Creuit ac fons in fluuium
Justorum plebs contremuit.
Mardocheus discooperit xij
Eunuchorum consilia
Sibi dona rex tribuit
Malis reddens supplicia.
Notari quid epistola xiij
Judeos grauans plurimum
Petit mardoch subsidia
Pro suis orans dominum.
Orauit hester dominum xiiij
Corpus subdens ieuniis
Poscens plebi auxilium
Querit malum pro emulis.
Pergit hester pro populo xv
Ad regem prout panditur
Exurgit qui de solio
Ruente blande loquitur.
Quam misit rex epistolam xvj
Pro judeis exponitur
Aman pandit malitiam
Loli dets precipitur.
¶ Liber Job.
¶ Assistit sathan domino j
De iob deus interrogat
Sibi datur possessio
Instanter hanc adnichilat.
Benedicat in faciem ij
Ulcere iob percutitur
Monuisti vt affligentem
Lugent tres nullus loquitur.
Cur in vulua non mortuus iij
Diei iob improperat
Suspiro vbi subditus
Noctem turbo possideat.
Docuisti iob plurimos iiij
Innocens nunq; periit
Pranos inuenit angelos
Nocte pauor me tenuit
Egeno spes plurima v
Beatus qui coripitur
Uidi plenum stultitia
Labor homo nascitur.
Fratres mei preterunt vj
Detrahitis sermonibus
Sagitte dei in me sunt
Affligit me doloribus.
Grauis carcer me circuit vij
Parce mihi tu domine
Cutis mea exaruit
Uita vernus est itaq;.
Hesterni sumus itaq; viij
Scito quod statim vigilet
Perdit spes hipocrite
Simplicem non proficiet.
In turbine me conueret ix
Virgam a meis auferet
Delebo terram commonet
Flagellans interficiet
Quare de vulua exij x
Reducens me in pulverem
Oculi nunquid carnei
Penam fero multiplicem.
Longior deus arida xj
Iniquitatem considerat
Dormiet cum fiducia
Culpam a se qui auferat.
Mihi cor sicut ceteris xij
In antiquis prudentia
Qui releuat de tenebris
Facit deus magnalia.
Non indiget mendacio xiij
Uelut onis memoria
Carnes meas cur lacero
Ostende mihi scelera.
Operi dexteram porriges xiiij
Ut flos homo egreditur
Excauant atq; lapides
Lignum fructum renascitur.
Plura vestis quam nouimus xv
Preripit sumens munera
Superbit semper impius
Ledetur quasi vinea
Quondam ego ditissimus xvj
Lanceis me circundedit
Hostis est me intuitus
Facies mea timuit.
Redacta sunt in nihilum xvij
Tenuabitur spiritus
Posuit in proverbium
Soror mea pro vermibus.
Semen impij desinet xviij
Expectant hunc pericula
Lux illius deficiet
Cesset huius memoria.
Tabernaculum obsident xix
Sculpantur in scalice
Noti mei non comparent
A gladio vos fugite.
Uorabit ignis impium xx
Ultra non inuebitur
Ut punctus eius gladium
Satiatus arrabitur.
Exartantur rex impij xxj
Robustus quidem moritur
Sonitu gaudent organi
Principis domus queritur.
Justus deo nil proficis xxij
Priuasti nudos vestibus
Circundatus es laqueis
Bona dabit humilibus.
Zelaui huius semitam xxiij
Fecit quodcunq; voluit
Quis dabitur vt hec videam
Caligo nam operuit.
Agrum non suum rapiunt xxiiij
Bona tulerunt vidue
Domos nocte perfodiunt
Fecerunt viros gemere.
Baldachi suites loquitur xxv
Numerus non est militum
Mundus nemo qui nascitur
Nec stelle ante dominum.
Columne celi trepidant xxvj
Omauit celos spiritus
Gigantes subtus vlulant
Ligas aquas in nubibus.
Diues secum nil auferet xxvij
Tenebo innocentiam
Uoci mali non audiet
Dabit iusto substantiam.
Ecce timor altissimi xxviij
Ipsa est sapientia
Valoris extant nihili
Respectu huius optima.
Fui orbatus oculis xxix
Tacebant ad consilium
Det quis sibi sicut vima
Ponebant os digitum.
Grauatus sum doloribus xxx
Abstulit desiderium
Versus a minoribus
Meum in vocem flentium
Hostibus malum nolui xxxj
Impleri quis det carceribus
In malis non complacui
Bene feci egentibus.
Jratus helin loquitur xxxij
Ut vides cum spiritus
Expectaui vos igitur
Plenus ergo sermonibus
Captas iob eloquentis xxxiij
Docet deus per somnium
Appropinquabit anima
Deprecabitur dominum.
Locutus est iob per pauo xxxiiij
Absit deo impietas
Considerat ac dominus
Regnare vult hypocritas
Multiplices si scelera xxxv
Nil mali deo accidet
In monte dedit carmina
Super bruta nos edocet.
Neminem ita optimas xxxvj
Uiuent diu si audiant
Post culpam caue ne eas
Caliditatem prouocant
Obuoluimur nos tenebris xxxvij
Super celos considerat
Est magne fortitudinis
Nubes sibi obtemperat
Posui mari terminum xxxviij
Pande lux vbi habitat
Producis inter luciferum
Coruo escam quis preparat
Quis libauit onagrum xxxix
Feruet equus ad prelia
Partus nosti si ibicum
Elenabitur aquila.
Reficiens humilia xl
Behemoth fenum comedet
In lumbis virtus propria
Leuiathan quis extrahet
Sternet aurum vt puluerem xlj
Flatus eius superbie
Reuelabit quis faciem
Nemo potest resistere.
Tres amici iob immolant xlij
Duplicet sibi res dominus
Fratres sui hunc visitant
Tot natos gignit quot prius.
¶ Psalterium.
¶ Post iob psalmorum codex debet situari.
De hinc sibi iunguntur proverbia salomonis.
Ter quinquagenos is continet ordine psalmos.
Octo maiores concludunt his reliquosq;.
Quinq; bis ⁊ ter primus habebis: sexq; secundus.
Septem bis ternus sic octo bis quoq; quaternus.
Bis sex quintus habet: sextus plus quinto quoq; quinq;.
Septimus ac bis sex reliquus quadraginta duosq;.
Uersus bis mille sexcentisex in eis sunt.
¶ Proverbia.
¶ Audias patris monita j
Unum nobis marsupium
Clamat foris prudentia
Desperistis consilium.
Bona scies q; plurima ij
Prudentiam si inuocas
Gaudent agunt cum pessima
Justorum calles teneas.
Cor tuum seruet monita iij
Sapiens ne sis corripit
Honora de substantia
Prudentia qui affluit.
Dilige sapientiam iiij
Uita est pranum amone
Malorum fuge semitam
Sermones meos percipe.
Ergo fili nunc audi me v
Meretrix non decipiat
Aquas tuas conduide
Utas deus considerat.
Formicam piger videat vj
Inutilis apostata
Sex his sunt que reprobat
Custodi te a femina.
Garrula fallit iuuenem vij
Occurrit dum in tenebris
Sermonem dat multiplicem
Liga legem in digitis.
Habita in consilio viij
Imperant per me principes
Possedit me ab initio
Qui amant erunt diuites.
Impium qui redargutt ix
Facit sibi duriciam
Sapientia domum condidit
Sedet stultus in cathedra.
Caritas tegit scelera x
Culpa in multi loquio
Matris stultus mestitia
Pranorum cor pro nihilo.
Liberabit iustitia xj
Pro tusto malus corruet
Salus vbi consilia
Stultus prudenti seruiet
Melior est sufficiens xij
Lucrum nunq; inuenies
Corona mulier diligens
Scattam bonus hauriet
Nunq; superbos iurgia xiij
Deserunt iustus comedet
Saluatur per os anima
Spes que differtur affliget
Occupat luctus optima xiiij
Peccat contenens proximum
In timore fiducia
Testis profert medactum.
Prudens patrem letificat xv
Stultorum cor dissimile
Culpas fides purificat
Correctionis insti ne.
Quem bonus dat patiens xvj
Renelando opera
Fodit malum insipiens
Uoluptas tergum labia.
Requirit malus iurgia xvij
Amicus semper diligit
Impius sumit munera
Dives stultus non proficit.
Stulti in rixis labia xviij
Uerba spernit prudentie
Expellatur adultera
In lingua mori ⁊ viuere.
Testis falsus non fugiet xix
Turpant stultum delicie
Bona prudens inuenict
Dantur filijs diuitie
Uiam quis potest hominum xx
Honor est qui se reparat
Exultatio iuuenum
Intuitu rex dissipat
Extinguit iram munera xxj
Regens os seruat animam
Cum rixosa non habita
Corrigit rectus semitam
Juxta viam adolescens xxij
Pauperi nunq; noceas
Nomen auro est prevalens
Abiracundo fugias
Zelare malos prohibet xxiij
Virgo puer corrigitur
Te mundus non decipiet
Blande vinum ingrediatur
Ad montem ductos libera xxiiij
Justus cadit ac septies
Male agentes increpa
Multum piger non domies.
Bonus de terra nuncius xxv
Liberat amicitia
Liberur a te emulus
Ignitur sapientia
Cur nota non respondeas xxvj
Stulto cadet in foueam
A susurrone caueas
Formidat piger bestiam.
Diligentes non deseras xxvij
Nec te laudet os proprium
Sapientie studeas
Pandens corda scit hominum.
Erit iustus intrepidus xxviij
Confessus si quis fuerit
Beatus semper pauidus
Deprecantem qui despicit.
Fuge princeps mendacia xxx
Totum stultus dat spiritum
Humilem sumet gloria
Causam iustus scit pauperum
Generationem variat xxx
Tria insaturabilia
Duo a deo postulat
Quatuor difficilia
Mortatur mater filium xxxj

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Regi viuum vt denegit
Pauperi fac iudicium
Mulierem quis inueniet.
¶ Ecclesiastes. i
¶ Aduenit generatio
Stultorum grandis est numerus
Cuncta mentis afflictio
Non saturatur oculus. ij
Bona possedi plurima
Doctus ruit vt inscius
Vanitas in his maxima
Afflictionem dicimus. iij
Cuncte tempus res obtinent
Perdurant in perpetuum
Vanitati he subiacent
Filios facit hominum iiij
Duo fouentur mutuo
Nondum natus felicior
Innocentum natus felicior
Puer rege est melior. v
Egenorum calumnias
Redde vota ne steteris
Sermones paucos proferas
Nil portat ex diuitijs. vj
Frequens malum subsidere
Bonis non frui propijs
Quid necesse est querere
In ore labor hominis. vij
Gratior morte femina
De mille vnum reperi
Stulti vbi letitia
Fuge domum conuiuij. viij
Homo prefertur homini
Mortuum non mueries
Perpetrant mala filij
Seruans malum non sentiet ix
Ignorat dignus quilibet
An amore sit vel odio
Age manus quod preualet
Vinus canis leone mortuo
Cane regi ne detrahas x
Pecunie obediunt
Ue terre cui & imperat
Puer peccant qui detrahunt
Lumen dulce est oculis xj
Non cesset manus vespere
Letare ergo iuuenis
A corde iram amoue
Memento dei itaq; xij
Doloris tempus veniet
Serua iussa plenissime
Errata iudex corriget.
¶ Liber canticorum.
¶ Bi tu post vestigia j
Myrrhe mihi fasciculus
Est collum vt monilia
Lectulus noster floridus.
Bonus fructus est gutturi ij
Amplexabitur dextera
Vulpes paruas vult accipi
Pascitur inter lilia
Coronauit in filium iij
Adiuro vos o filie
Robusti cernant lectum
Per vicos queram itaq;.
Dilecte charus loquitur iiij
Nulla in hoc est macula
In membris hec describitur
Distillans fauus labia.
Est talis vt describitur v
Dilectus ego domio
Dilecta heu percutitur
Nuncietis quod diligo.
Filie syon itaq; vj
Direrunt beatissimam
Sunamitis reuertere
Descendit ad aureolam
Guttur vt vinum optimum vij
Fructus palme accipiam
Describit charam iterum
Ere amus ad vineam
Homo quodq; propium viij
Pro amore despiciet
Me pone vt signaculum
Dilectam nullus excitet.
¶ Sapientia.
¶ Aufugit fictum spiritus j
Necat mendax et animam
Non fecit mortem dominus
Datur per iniustitiam ij
Bonis agentes turpia
Fruamur aiunt impij
Intrauit mors in vidia
Natum se dicit vt domini iij
Cepit iustos vt hostiam
Dominabuntur populis
Fugat vt qui prudentiam
Adulteri ac filijs. iiij
Damnat impios mortuus
Justis in refrigerio
De scorto ve nascentibus
Pulchra est generatio. v
En in magna constantia
Justi stabunt nec desinent
Profuit quid superbia
Insensati deficient vj
Fortiores plus puniet
Jnique de rogantibus
Prudentes vt sint admonet
Mundus deo & proximus vij
Genitus sum vt ceteri
Multiplex in hoc spiritus
Regnis illam preposui
Neminem amat dominus viij
Hanc queiui assumere
Latent nihil prudentiam
Plurima confert itaq;
Sontinus bonam animam ix
Justi vt construerem
Animam corpus aggrauat
Sedium da assistricem
Mecum necesse vt maneat.
Quatuor sapientiam x
Duobus atq; affuit
Justi tulerunt spoliam
Mercedem illis reddidit
Locis tui in heremis xj
Creauit ex materia
Odis nihil de conditis
Sub tribus fecit omnia.
Malos necasti domine xij
Agebant quia opera
Solus deus es itaq;
Disponis iuste singula.
Nihil in orbe dicitur xiij
Deus nec opus hominum
Per artem quod conditur
Frustra rogat quis ydolum.
Obest cultus sculptilium xiiij
Jmenta cur sint rectis
Mirta male sunt plurium
Modicum lignum liberat
Patiens es tu domine xv
Semper tui existimus
Sola vana vtiq;
Uesperant qui in talibus
Que fiunt tunc populis xvj
Tormenta passus exprimit
Modus plagarum varius
De celo panem prestitit.
Rusticus damna sensit xvij
Simul pastor & nimium
Plurimos timor perdidit
Turbabant monstra plurimum
Sermo venit a sedibus xviij
Habundauere mortui
Puniuit rustos dominus
Cessit dolens pontifici
Terra existit arida xix
Creatura deseruit
Faciebant enormia
Ubiq; suis afflixit
¶ Liber ecclesiasticj.
¶ Adesto sapientia j
Prebet hanc diligentibus
Timor huius est gloria
Te docet de quo latius.
Bene ad dei veniens ij
Seruaturem te habeas
Sustine & sis patiens
Quitiment sepe repetas.
Cum maior es humilia iij
Parentes honorifices
Prudens cor liquet sola
Altiora te fugies.
Docet tractare pauperes iiij
Inspirat sapientia
Tenebris hanc & diliges
Certa ac pro iustitia.
Est altissimus patiens v
Veni cito ad dominum
Culpa non sis adiiciens
Bilinguis est in odium.
Fidelis amans proteget vj
Animos plures excitat
De mille vnum consulet
Sapiens vt sis excitat.
Gemitus matris teneas vij
Ames nec tu mendacia
A viro nequam fugias
Memorare nouissima.
Habeas ne consilium viij
Cum stultis nec cor denudes
Volumus nos in gaudium
Cum potente non litiges.
Inhibet ne decipiat ix
De mulieris species
Antiquus amans maneat
Cum prudentibus conferes.
Cartor egeno operans x
Destruxit plures dominus
Uermes hereditans
Auaro nil scelestius.
Locuples cuncta deseris xj
Uita & mors a domino
Responde cum audieris
Attende a pestifero
Mercedem tu recipies xij
Justo si benefeceris
Impio mihi tribues
Caue tibi ab emulis.
Ne diuitis sis socius xiij
Tacent talis cum loquitur
Discede a matonibus
Similiter quoq; iungitur.
Oculus nequi luidi xiiij
Uenure mors non deferet
Prout pores da pauperi
Malus sibi inuidet.
Precepta deus addidit xv
Pane vite qui reficiet
Peccantis laudem despicit
Qui timet bona faciet.
Quis facta dei nuntiat xvj
Cogita inania
Impius timens preualet
Uitalis omnis anima.
Reuertere ad dominum xvij
Relinque ac facinora
Sanus laudans altissimum
Homini dedit plurima.
Simul creauit omnia xviij
In cunctis prudens metuet
Anteq; ores prepara
Animum sequi prohibet.
Tuum seruam non iudica xix
Requiter se humiliat
Correptio hec plurima
Per vinum quis apostatat.
Verbis anima ledit xx
Non exit amans famo
Tacent prius distinguitur
Mendacium deritio
Exultat vocem fatuus xxj
Peccare noli iterum
Pauperem audit dominus
In corde os prudentium.
Jubet lugeret mortuum xxij
Nequ & stultus ponderant
Cor huius semper timidum
Amicum quinq; effugient.
Zelans iurare inhibet xxiij
Aufer a me tu scelera
Adulterari prohibet
Uidet deus nam omnia.
Ambulaui in fluctibus xxiiij
Creata sum ab initio
Laborauit querentibus
Ut rosa & plantatio.
Beatus timens dominum xxv
Species odit anima
In tribus mihi placitum
De neq; docet femina
Cordisq; dolor maximus xxvj
Mulier est zelotipa
De bona fatur latius
In tribus est angustia
Deliquerunt inopia xxvij
Stultus vt luna mobilis
Fodiens cadit in fouea
Jungere fide proximis.
Emulis indulgeas xxviij
Nocuit lingua tertia
Quam sit malum hic videas
Facito ostia.
Uenerabilis proximo xxix
Proficit Eleemosyna
Suscipias hospitio.
Sanis vite initia
Gloriabis in filio xxx
Bene illum si corrigas
Ira mortis occasio
Miserans deo placeas.
Hic quis est et laudabimus xxj
Non poscas prior bibere
Sis velox in operibus
Unum malum & vtile
In pia mala non eas xxxij
Fac nil cum consilio
Musicam non impedias
Seruat qui credit domino
Charis posse non tribuas xxxiij
Mandata prudens diligit
Rebellem seruum compimas
Ex terra adam condidit
Labe omnis improbat xxxiiij
Timentis felix anima
Malorum dona reprobat
Mundaris linquens scelera
Munus prauū non conferas xxxv
Offert culpas quo deserit
Exaudit deus lachrymas
Humilis preces respicit.
Noscant te sicut nouimus xxxvj
Immuta mirabilia
Reple fron virtutibus
Fert stultum cor mendacia.
Odibilis sophisticas xxxvij
Tincta quibus cum vario
Esseq; noli auidus
Serua a consiliario.
Produc i mortuū lachrymas xxxviij
Honora atq; medicum
Sine his non fit ciuitas
Infirmus orat dominum.
Querit sapientia xxxix
Cor suum iustus tradidit
Ad vindictam sunt plurima
Bona deus que condidit.
Recitat que hominibus xl
Bonis malis sint condita
Mori enim est melius
Sunt quedam super alia
Sapientiam publica xlj
Amara mors q plurimis
Sit de his verecundia
Obserua te ab impijs
Tene hoc et doceberis xlij
Lubricam prime filiam
Nil latens in conditis
Excedit malus feminam.
Varia ferit opera xliij
Que pandit mira dominus
Narrent maris pericula
Sedit pie a gentibus
Extollit nunc preteritos xliiij
Ad enoch patres laudibus
Nominat tibi plurimos
Jacob quorum est vltimus
Jacincto atq; purpura xlv
Dominus Aaron induit
Moyses est per antea
Phynees deo placuit.
Zelauit nam pro populo xlvj
Josue prout panditur
Caleph idem pro domino
Samuel istis additur.
Audit dauid quid fecerit xlvij
Rite tenet principium
Salomon regnum habuit
Auertit robeam popalam.
Beat videntes heliam xlviij

Fecit magna eliseus
Post hunc ponit ezechiam
Esaias est ultimus.
Commendatur rex iosias xlix
Ezechiel hiere. sequitur
Erexit muros neemias
Dux fratrum ioseph nascitur.
Dedit symeon domino l
Laudem onie filius
Gentes duas accidio
De prima narrat latius.
En confitebor domino lj
Quesui sapientiam
Laudabo ac assidue
Inueni mihi plurimam.
¶ Liber esaie prophete.
¶ Auferte sacrificium plene j
Manus sunt sanguine
Dereliquerunt dominum
Discite bene facere.
Desam super quercus itaq; ij
Dominus exaltabitur
Parates mons in vertice
Sublimitas curuabitur.
Corruent nunc pulcherrimi iij
Robur omne deficiet
Principes erunt pueri
Ornatum omne auferet.
De septem mulieribus iiij
Utrum vnum que capient
Sanctus erit residuus
Creata plebem protegent.
Ecce festinus veniet v
De venia conqueritur
Sicut leo sic rugiet
Quinquies ve exprimitur.
Feret calculum dum angelus vj
Esaie mundat labia
Uidetur sedens dominus
Plebis huius cor exceca.
Grauetur licet regibus vij
Hierusalem salua permanet
Carnem tandem altissimus
Ecce virgo concipiet.
Habet prophetissa filium viij
Adducat aquas dominus
Inite vos consilium
In laqueum altissimus.
Ignis vt esca populus ix
Cauda dicens mendacium
Natus est nobis dominus
Sedebit super solium.
Cadet assur cum libanus x
Conuertentur reliqe
Furoris assur baculus
Noli syon metuere.
Lupus cum agno morabitur xj
De iesse virgo exiet
Illum gens deprecabitur
Dispersos iuda colliget.
Magnus tui in medio xij
Confitebor ac domine
Hauritis in gaudio
Populis notas facite
Non parcet deus impijs xiij
Dies eius non veniet
Babylonem ac bestijs
Dabit ipse ac destruet
Omnis terra conticuit xiiij
Regis babil. post obitum
Lucifer atq; cecidit
Destruet deus populum.
Punict moab dominus xv
Suis dabit calumnium
Ululabit frequentius
Circuit clamor terminum.
Querit sedens iudicium xvj
Emitte agnum domine
Moab adhuc supplicium
Abscessit vox leticie
Respicict tunc dominum xvij
Hemo et non ad idola
Damascus ante nimium
Cadet iacob cum gloria
Soluetur munus domino xviij
A populo terribili
Angeli ite subito
Precidentur ramuncli

Abdunt egyp. crudelibus xix
Flumina ac deficient
Roscetur ab his dominus
Mouebunt non reuenient
Uadit nudatus vestibus xx
Esaias iussu domini
Egyptum sic cum pluribus
Nudabunt fontes emuli
Exclamat babil. cecidit xxj
Possedit me angustia
Cor meum ac emarcuit
Tolletur cedar gloria
Ista somna recipiet xxij
Mouemur in crastinum
Helyachim aperiet
Uocauit ad caliticium
Zelus furoris domini xxiij
Contra tyrum ostenditur
Confusi erunt inciti
Huius cum miserebitur.
Affliget terram dominus xxiiij
Gaudium eius transtulit
Sacerdos sicut populus
Cythare vox conticuit
Bonum cunctis cõuium xxv
Mortem auget participans
Plebis tollet opprobrium
Moab erit humilians
Concepimus a facie xxvj
Urbs syon iusti semita
Pacem dabis tu domine
Relurgent claude ostia
Dure premet leuiathan xxvij
Non miserebitur populi
Succendit meri vineam
Reuenient nunc perditi.
Ego in syon lapidem xxviij
Mittam remandum dicitur
Seminabit per ordinem
Fedus mortis delebitur.
Fient hostes vt somnium xxix
Ariel liber dabitur
Honorant verbis dominum
Sanctus iacob laudabitur
Gentes perdet in nihilum xxx
Loquimini placentia
Sol lucebit tunc sepultum
Uana egyp. fiducia.
Homo egyptus non deus xxxj
Hieru. deus proteget
Assur non viri gladius
Uorabit timens fugiet.
Inopulenta requie xxxij
Stultorum cor intelliget
Par est opus iustitie
Collectio non veniet.
Quare lugebant angeli xxxiij
In mane esto brachium
Auferes vt res qui alteri
Nouum vide tabernaculum
Lege de penis ardua xxxiij
Inferet quasi dumee
Fumus erit in secula
Cubabunt ibi bestie.
Mala non scandet bestia xxxv
Claudus vt cervus saliet
Roborate delicta
Gemitus dolor fugiet
Necq; raptaces despicit xxxvj
Pharaonem ac dominum
Magnificant sennacherib
Fallere cupit populum
Quando ysay consulit xxxvij
Rex securus efficitur
Angelus fortes percutit
Sennacherib occiditur.
Preces fudit cum patitur xxxviij
Ezechias ad dominum
Ut perit sol reuertitur
Sanatus canit canticum
Que nuntijs rex iudicat xxxix
Ezechias ostenditur
Esaias hunc increpat
Tollentur hec vi dicitur
Robur deus multiplicat xl
Bis die consolamini
Palmo celos hic ponderat
Parate viam domini:

Suscepit iusti derrera xlj
Timuerunt ac insule
Mane iunt simulacra
Spina in solitudine
Te dedi fedus populi xlij
Cantare nouum canticum
Quis cecus semper situi
Combussit per circuitum
Uocaui te pro anima xliij
Ante me educ populum
Laborem agni bestia
Argento neq; calamum.
Extruunt qui sculptilia xliiij
Culpat ego nouissimus
Ut nubem delet scelera
Pudentes versi dominus
Ipse deus absconditus xlv
Tyro auxiliabitur
Vocat et non est alius
Omne genu curuabitur
Delantes pro se idola xlvj
Saluos non valent facere
Dei stabunt consilia
Peccantes ad cor redite
Asferet bona dominus xlvij
Babylonis a filia
Puniet malis pluribus
Qui det non auxilia
Babylonem deserite xlviij
Seruus est misit dominus
Transgressorem accipite
Non dabo sum' nouissimus
Cibabo tuos emulos xlix
Audite inde q̃ insule
Puree habebis filios
Exaltabuntur semite
Deus autem aperuit l
Tenebris celos induam
Uestra culpa vos vendidit
Desertum mare faciam.
Erit salus perpetua xlj
Quis vt timeas homine
Sempiterna leticia
Non bibes vltra calicem
Fontes vasa quis domini lij
Blasphematur recedite
Gratis estis venundati
Consurge ac induere.
Gentis portavit scelera liij
Auditui quis credidit
Sublatus de angustia
Oblatus quia voluit.
Habenti plures filios liiij
Non eris memor amplius
Tuos ponam ac terminos
Redemptor tuus dominus.
In pace deducemini lv
Relinquat viam impius
Populis testem tribui
Dat aquam sitientibus
Caros habebit dominus lvj
Colunt eius qui sabbata
Comparat quosdam canibus
In cunctis auaricia.
Longinquo pacem condidi lvij
Offendisti in pluribus
Ut mare feruens impij
Cum contrito stat dominus
Me requirunt quotidie lviij
Debitores repetitis
Egenis panem diuide
Orietur in tenebris.
Non est vere qui iudicet lix
Auertit culpa dominum
Insulis vicem tribuet
Locuti sunt mendacium
Omnes de sabba venient lx
Non lucebit sol amplius
Tibi reges deseruient
In mille erit minimus.
Possidebant duplicia lxj
Cunctis erit laus gentibus
Uestraq; pascent pecora
Super me dei spiritus.
Que congregabant comedent lxij
Super muros constitui
Gentes iustum respicient
Manebunt in te filij

Rubram vestem cur induis lxiij
De celo atq; respice
In amore nos redimis
Pater noster tu domine.
Sumus nos tuus populus lxiiij
Utinam tu descenderes
Vultum tibi peccauimus
Nobis culpa non deputes
Tota die me prouocat lxv
Faciet seruis optima
Punier sic vt explicat
Non essent in memoria
Uanus ista qui offeret lxvj
Cum hierusalem letamini
In igne malos puniet
Adducent fratres plurimi
¶ Liber hieremie
¶ A a a dixi domine j
Succensam ollam video
Ne formides a facie
Loqueris que mandauero.
Baal secutus est idola ij
Mala duo plebs edidit
Arguet te malicia
Gladius iustos perdidit
Cur deliquit deterius iij
Quam israel domus iuda
Pande deo peccauimus
Redi patrem me nomina
Decepisti hunc populum iiij
Nescium benefacere
Corperibit tunc principium
Audiam vocem buccine
Ecce ruperunt vincula v
Mala dicunt nos veniens
Gens te premet extranea
Peccata bonum prohibent
Frigidam fecit maliciam vj
Omnes studeant auaricie
Uictimas non suscipiam
Cilicio accingere
Gentem in porta edoce vij
Fecerunt hi deterius
Expellam vos a facie
Uox cessabit in viribus
Ossa effcient viij
Vult nullus penitentiam
Serpentes plebem punient
Sequuntur auariciam.
In me glorietur quilibet ix
Aquam dabit quis capiti
Per fenestras mors imminet
Planctum iubet his accipi
Quare valent nil idola x
Docet ipsa non timeas.
Fecit deus hec omnia
Ignorant qui te putas.
Lignum vitamus inquiunt xj
Dilectus fecit scelera
Seruare pactum renuunt
Neqnaq; pro his obsecra.
Me nosti inq̃ domine xij
Dilectam dedi animam
Uenite omnes bestie
Illos ego eiciam
Nudaui tua femora xiij
Lumbare hic absconditur
Te polluerunt scelera
Plebs hec inebriabitur
Orare pro his inhibet xiiij
In nobis es tu domine
Tribus plagis hos conteret
Habundant nimis lachryme
Percussi meum populum xv
Quia gladium ejce
In murum dedi eream
Uisita me ac erue.
Quod videt vult conuiuia xvj
Non plangentur hic mortui
Culpa non est abscondita
Plus errarunt q̃ putasti
Relinquunt te qui domine xvij
Confundentur te hostibus
Ue speranti in homine
Sabbatum colat populus
Studia iam dirigite xviij
Ad domum veni figuli
Attende ad me domine

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Deduc in manu gladium
Cert tubet lagunculam xix
Cibabo eos carnibus
Ut tophet vrbem faciam
Conteretur sic populus
Vide mala que explicat xx
Assur ipsum que percutit
Diem ortus vituperat
Non se loqui plus asserit.
Exoret vult rex dominum xxj
Extra gens habitabit
Perdent plage tres populum
Vrbs igne devorabitur
Jussa linquentes coruent xxij
Bellum non reuenient
Joachin non sepelient
Jechoniam ejicit
Zelat pro grege dominus xxiij
Juda ad hoc salvabitur
Prophetis ve mendacibus
Onus dei plebs dicitur
Adjicit duos calatos xxiiij
Ficus multas qui continent
Affiget deus ceteros
Transmigrati reuenient
Bibent omnes de calice xxv
Perfodiunt regem gladio
Nolunt plebs attendere
Non erit tunc salvatio.
Cum narrat que vult dns xxvj
Reus mortis asserit
Replicat hec principibus
Urias interficitur.
Deus injungit omnibus xxvij
Nabuchodo. vt seruiant
Cathenas mittit regibus
Verbum vasa hec audiant.
Enunciat mendacia xxviij
Ananias hic populo
De collo solvit vincula
Moritur mense septimo.
Fallentes plebem puniet xxix
Tres vitros penis arduis
Non transmigratos conteret
Bona dabit residuis.
Gentes consumet dominus xxx
Promittit Jacob optima
Erit erit nam populus
Punivit propter scelera.
Habebunt bona optima xxxj
Cessa rachel a fletibus
Circundat virum femina
Lex erit in visceribus.
Jncluso ager venditur xxxij
Miratur vibem capiet
Peccauerunt vt panditur
Bona deus pactum fiet
Quare blanditur dominus xxxiij
Dauid et plebem relinquam
Prestabat bona omnibus
Gregum dans abundantiam
Libertas pacto redditur xxxiiij
Seruis cito sed penitent
Pena illis prefigitur
Sedechiam hostes capient
Mandato patris obediunt xxxv
Rechabitarum filij
Bibere vinum renuunt
Culpantur ex hoc iudei.
Nunc verba libri nunciat xxxvj
Baruch scribit principibus
Sedechias hunc concremat
Restauratur perfectius
Orationem postulant xxxvij
Rex egypti se preparat
Hieremiam incarcerant
Sedechias hunc recreat.
Prophetam magni imperant. xxxviij
Jn lacum atq; mittur
Hunc quidem postq; liberant
Cum rege diu loquitur
Qui timet rex fugere xxxix
Hierusalem dum capitur
Confortatur abdemale
Domum cremant plebs ducitur.
Reuertentis dux recipit xl
Ut seruiant his loquitur
Joanne dicta negligi

Hieremias liber linquitur
Sumit hismael populum xlj
Godoliam cum jugulat
Promittunt decem pretium
Johanna primum effugat.
Timens caldeos populus xlij
Fieri preces postulat
Quis dici vult hec dominus
Hieremias que recitat
Verbum plebs tumens respuit xliij
Egyptum ac ingreditur
Lapides celet precipit
Destructio predicitur
Explicat mala plurima xliiij
His egypto qui residunt
Vanis quin dant libamina
Uxoribus non inhibent
Jnuuit baruch dominus xlv
Grandia vt non postulet
Adducet malum omnibus
Salvum tamen hunc faciet.
Zelans pro Jacob optimus xlvj
Egypto mala recitat
Hos nam rex babilonicus
Premet valde vt explicat
Ab aquilone venient xlvij
Atque dabuntur itaq;
Philistiim deficient
Jn vaginam ingredere
Bona deus tunc auferet xlviij
A moab vt predicitur
Sibi mala hec faciet
Jn exemplum his dabitur
Certe amon idumeam xlix
Damascum deus puniet
Post hec cedar atq; elam
Non parcens idem faciet.
Damna pandit que faciet l
Babilon altissimus
Gladius sua destruet
Non extruetur amplius
Euenient hec pessima lj
Babiloni a domino
Visitabit sculptilia
Librum pones in fluuio
Fames obsesso tenuit lij
Rex cecans necat gladio
Nabusardam hec transtulit
Joachim est in sollo

Liber baruch.

Admonet baruch populum j
Legens in babylonia
Argenti mittunt precium
Postulant ac peccamina
Babiloni qui habitant ij
Judei orant dominum
Peccata patrum recitant
Dei petunt subsidium
Clamat ad te nunc animus iij
Mandata vite percipe
Dixerunt stelle assumus
Laudabimus te domine
Donet vbs nam a gentibus iiij
Premuntur eius filij
Reducet ipsos dominus
Peribunt huius emuli.
Erecta veste lugubri v
Circunda te disfoide
Ducentur a te filij
Jn alta stans circumspice
Filios Jacob admonet vj
Timeant ne sculptilia
Exemplis ipsos edocet
Hec esse inutilia

Liber trenorum.

Abstulit montis dominus j
Urbs facta est instabilis
Eius sordes in pedibus
Videte si est similis
Bona que erant perdidit ij
Fallit est velut emulus
Altare festa repulit
Dixerunt deuorabimus
Canticum ago populo iij
Pars mea nunc dominus
Excluſit cum clamauero
Depredatus est oculus
Defecit color optimus iiij

Pulchre valde nazarei
Captus est xps dominus
Cocti sunt fame filij.
Egypto manum dedimus v
Jntuere opprobrium
Pellis nostra vt clibanus
Defecit cordis gaudium.

Liber ezechielis.

Ambulant animalia j
Rote idem hoc faciunt
Volant alis hec corpora
Dum manent penas deserunt.
Blande informat dominus ij
Ezechielem ac erigit
Ipsum mittit tribulibus
Volumen manus porrigit.
Comedi librum imperat iij
Frontem dedi durissimam
Impios his comprediceat
Liberat sibi animam.
Dicit vt sumat laterem iiij
Super latus ac dormiat
Obsideat hierusalem
Sibi panes vult faciat.
Ego hierusalem puniam v
Per barbam voces gaudium
Plagis tribus hanc conteram
Dabo ac in opprobium.
Fame obsessus coruet vj
Montibus ante loquitur
Gladius peste puniet
Terra ac desolabitur.
Germinauit superbia vij
Venit finis afflictio
Reddam iusta iudicia
Patens erit confusio.
Horrenda visu aspicit viij
Templo astans per spiritum
Clam quibus plebs non desinit.
Turbare semper dominum
Jndutus signet statuit ix
Frontes thau gementium
Ut occidant sex precipit
Preter hos omnem populum.
Quatuor rotas conspicit x
Plus cherubin qui ambulant
Jndutus ignem accipit
Jurta cobar hoc fuerant.
Lapidem cor auferam xj
Helchias ante moritur
De medio ejciam
Jn caldeam reducitur.
Mandat vasa vt faciat xij
Bibat aquam ac subito
Parietem perfodiat
Non differtur visio.
Nuntiantis mendacia xiij
Prophetas deus puniet
Virumpet crucialia
Plebem ab his eripiet.
Orent licet tres dominum xiiij
Noe iob atq; daniel
Se saluabunt non filium
Homo homo de israel.
Pene lignum plene non valet xv
Ultis ex hoc comburitur
Hierusalem sic faciet
Cum suis desolabitur.
Quam ingrata extiterit xvj
Hierusalem notificat
Que fecit sibi exprimit
Sorores malo superat
Ruet babel in medio xvij
Jt aquila ad libanum
Profuge cadent gladio
Frondemq; lignum aridum.
Sancte viuens ndn coruet xviij
Perbit tantum impius
Viuet se is dum corriget
Ruet peccat si optimus.
Terram leones lacerant xix
Figuratiue sequitur
Gentes ex hoc se congregant
Uterq; horum capitur
Una parens cum filijs
Protulerunt iudicia xx
Vobis tunc displicebitis
Cor eorum post idola.

Extrahet deus gladium
Limatum contra plurimos
Jn sagittis augurium
Ad amon hec dic filios.
Hierusalem notificat xxij
Egitq; maleficia
Omnibus penas ordinat
Fecerunt q; turpia.
Zelat in malis coliba xxiij
Colam sororem impiam
Fecerunt ambe turpia
Tarat eis miseriam
Assume illam itaq; xxiiij
Ue ciuitati sanguinum
Moritur vxor vespere
Non planget sanctuarium.
Bona mittunt omnia xxv
Malo indeq; complacent
Amon moab idumea
Palestini non fugient.
Cede nabuch. gladio xxvj
Rex tyri omnem populum
Erit ac desolatio
Predicte in perpetuum
Deseruierunt plurimi xxvij
Tyro valde que eminet
Lugebunt eam inclyti
Penitus quia coruet.
Elecit cherub dominus xxviij
Elevatum superbia
Sydoni erit gladius
Jsrael plebs in gloria.
Faciet mala optimus xxix
Pharaoni egyptijs
Humiles erunt amplius
Dabit hos pro seruitijs.
Gladius perdet ethiopes xxx
Egypto idem faciet
Pereunt huius principes
Idola deus auferet.
Hic assur cedro simulat xxxj
Strabunt sub vmbraculo
Ruinam huius recitat
Delectus est sic pharao.
Jubetur plangi pharao xxxij
Cum egypt. multitudine
Cum occisis his gladio
Dormient cesi vtiq;.
Canet speculans buccina xxxiij
Justus viuet non impius
Deficiet superbia
Sermones vertit populus.
Liberabuntur itaq; xxxiiij
Tunc oues a pastoribus
Ipsoe pascam vberrime
Secure erunt amplius.
Montem seyr altissimus xxxv
Desertum ad hec faciet
Implevit cadaueribus
Frequentantes hunc conteret.
Narret israel montibus xxxvj
Dabo vobis cor carneum
Polluit nomen populus
Eos vt gregem hominum.
Ossa itaq; arida xxxvij
Audite verbum domini
Ligna facit contigua
Rex erit vnus populi.
Plura gog mala faciet xxxviij
Congregatis ex gentibus
Murus omnis tunc coruet
Turbatus erit dominus.
Querit israel populum xxxix
Eribunt tunc de vibibus
Reducit gog in nihilum
Vescentur aues carnibus.
Remanet ezech. itaq; xl
Montem super altissimum
Mensurat templum varie
Multipler ac vestibulum.
Sancti sanctorum accipit xlj
Mensuram vir plenarie
Ezechiel ac conspicit
Cherubin in pariete.
Tandem metiri desinit xlij
Ad intra domas angelus
Plurima loca respicit
Mensurat ac exterius.

Ultra nomen non polluent xliij
Moleſtus domum occupet
Diebus ſeptem immolent
Oſtendit templum imperat.
Ex hoc templum polluitur xliij
Intrant quia extranei
Porta clauſa conſpicitur
Seruent quidem preſbyteri.
Iubet terre vt ſeparent xlv
Has domino primitias
Principes tales tribuant
Iſtas dabunt ac victimas.
Zelabit princeps populum xlvj
Nihil aliquo vi auferet
Per calendas ſabbatum
Taxatur his que offeret.
Atque abundant nimium xlvij
Mundificabunt omnia
Vere prefigit terminum.
Diuidet cum his aduena.
Beniamin atq; reliquie xlviij
Tribus terre ſic diuidant
Separentur primitie
Portas vbiq; tot conſtruant.
¶ Liber danielis.
¶ Affenes vult pueros j
Hebreis dat legumina
Excellant iſti ſocios
Magos atq; ſcientia.
Vis exposcit rex ſomnium x
Occidi magos imperat
Orat pandit myſterium
Daniel hunc ac ſublimat.
Coli iubetur ſtatua iij
Nimis fomar ſuccenditur
Probetur blaſphemia
Laudant tres quartus cernitur.
Daniel regem inſtruit iiij
De arbore quam viderat
Superbia hunc ejecit
Subdens regnum recuperat.
Epulum multis preparat v
Manus ſcribens cõſpicitur
Tremet rex ſenſum referat
Daniel ac induitur.
Fit decretum a ſatrapis vj
Danielem vt puniant
Orat traditur beſtijs
Non hunc ſed hos vilacerant
Grandes beſtias conſpicit vij
Antiquus ſedens cernitur
Ad iſtum idem peruenit
De his daniel inſtruitur.
Vitreo arieg ſubiacet viij
Ex ſtellis cornu deficit
Gabriel de his admonet
Vt ſignet iſta precipit.
Jeiunans daniel obſecrat ix
Gabriel ipſum edocet
De chriſto plura recitat
Hoſtia hac deficiet.
Caret viribus daniel x
Luget panem non comedit
Adiutor tantum michael
Perſarum princeps reſiſtit.
Rege auſtri que prelia xj
Et aquil. reges facient
Loquitur rex magnifica
Sacrificium auferent.
Mortui ſurgent varie xij
Probabuntur ac plurimi
Fulgebunt docti itaq;
Nequiter agent impij.
Nequaq; prauis ſenibus xiij
Suſanna velle tribuit
Conſentit illis populus
Falſos daniel inuenit.
Occiſus ſacerdotibus xiiij
Bel draco poſt perimitur
Datur daniel leonibus
Per abacuch reficitur
¶ Liber oſee.
Aſſumit fornicariam j
Oſee deus vt precipit
Illi parit hec filiam
Duos inter quos concipit
Beſtia matrem comedet ij
Nomina baalim auferam
Triticum terre proferet
Inter hos fedus feriam
Colunt deos extraneos iij
Adulteram tu dilige
Per dies erunt plurimos
Sine ephot e pincipe.
Dereliquerunt dominum iiij
Fornicando continue
In terra eſt mendacium
Erunt ſponſe adultere
Effraim ruet perfidus v
Dominum non inuenient
Leonis ero catulus
Vadam tollam nec eruent.
Faciam quid tibi iuda vj
Volui e ſcientiam
Suſcitabit in tertia
Tranſgreſſi ſunt ſicut adam.
Gladio cadent principes vij
Cogitarunt malitiam
Deuorauerunt principes
Ut volucrem hos detraham.
Hoſtias non ſuſcipiet viij
Edificauit delubra
Regnant ad me non pertinet
Dederunt multis munera.
In egyptum plebs redijt ix
Polluentur qui comedent
Percuſſus effraym exaruit
Nequaq; fructum facient
Cadent ere ſimulachra x
Effraim erit confuſio
Puniet propter ſcelera
Tumultus tunc in populo.
Leo quaſi ſicut rugiet xj
Portabam vt nutritius
In funiculis attrahet
Capita edet gladius.
Multiplicat mendacium xij
Supplantauit in vtero
Inuelnit ad angelum
Seruans ſpera in domino.
Neſcies deum alium xiij
Tua ex te perditio
Eſt peccatum abſconditum
Ero moriſue ac infero.
Oiſrael ad dominum xiiij
Deum tuum convertere
Germinabit vt lilium
Diligam vos ſpontanee.
¶ Johel propheta
¶ Aſcendit gens ſuper aridam j
Reliquum bruci itaq;
Spoliauit ficulneam
Putruerunt in ſtercore.
Benignus valde dominus ij
Corda non veſtes ſcindite
Dies erit nam maximus
In ſyon tuba canite.
Colles lacte tunc effugient iij
Effundam poſt hec ſpiritum
Lumen ſtelle non exhibent
In valle premam populum.
¶ Amos propheta.
¶ Amon damaſcum puniet j
Gaza azotum dominus
Cum cyro edom corruet
Accaron atq; penitus.
Bene moab principibus ij
Cum iuda malum faciet
Iſrael atq; dominus
Non fortis tunc eripiet.
Cognouit vos tantummodo iij
Neſciunt rectum facere
Viſitare cum c. pero
Ruent domus eburnee.
Dies ecce aduenient iiij
Non plui ſuper alteram
Venerunt tres vt liberent
Subuerti vos vt ſodomam
Erit planctus in omnibus v
Deum e bonum querite
Decreſcet plebs in vribus
Holocauſta relinquite
Fratrem dabit laſciuijs vj
Relicti decem corruent
In abſinthium vertitis
Gentes late vos conterent.
Genti cadent in gladio vij
Amaſie hec recitat
Trulam ponam in medio
Vis deum amos mitigat.
Habitus fletum capiet viij
Virgines pulchre deſinent
Populo finis imminet
Verbum neq; inuenient
Inferet mortem pluribus ix
Conteram quod peccauerit
Plantabit eos dominus
Suſcitabo quod ceciderit.
¶ Abdias propheta.
¶ Audiuimus nos audiuimus j
Bibent atq; exhaurient
Parvulum dedit gentibus
Reliquie deficient.
¶ Jonas propheta.
¶ Affligit ionas it atq; j
Tempeſtas grãdis oritur
Narrata cauſa itaq;
In mare is proijcitur.
Belua ionam deglutit ij
Clamat oranſ ad dominum
Juſſu piſcis hunc euomit
Maris petra periculum
Clamat ionas in ninive iij
Iterato committitur
Jeiunans ſtant in cinere
Pena is non infligitur
Dolet propheta intime iiij
Auferri petit animam
Defenditur a caumate
Turbatur propter ederam.
¶ Micheas propheta
¶ Audite omnes populi j
Agite penitentiam
Perdentur montes inclyti
Diachonum planctum faciam.
Bona ſunt verba domini ij
Jacob tunc congregabitur
Malum ve qui operamini
Parabola cantabitur.
Carnem ederunt populi iij
Ue malum qui diligitis
Docebant cauſa commodi
Recta cuncta peruertitis.
Docebit ſuas ſemitas iiij
Gentes fortes corripiet
Vgnes ponant lanceas
In babylone redimet.
Et tu bethleem effrata v
Paſcet in fortitudine
Auferam malefitia
Erunt iacob reliquie.
Feci tibi quid populc vj
Indicabo quid facies
Incepite percutere
Repleti ſunt nam diuites.
Gregem paſce tu domine vij
Peccata non proficiet
Eſt ſanctitas in nomine
Ut nulli credat admonet.
¶ Naum propheta.
¶ Aſſirii te ſed non faciam j
Miſcent ſuis hoſtibus
Virgam de doſo conteram
Non tranſibit maliuolus.
Bona multa diripite ij
Quadrigas perdet dominus
Habene currus ignee
Ruunt in itineribus.
Contra ninive loquitur iij
Egit quia enormia
In multis deſolabitur
Ducta eſt alexandria.
Abachuc propheta.
¶ Aſpice in gentibus j
Suſcitabo nam caldeos
Prevalet iuſto impius
In rhete traxit plurimos.
Vibe tu e conſpire ij
Expecta ſi tardauerit
Prodeſt nihil conflatile
Quinquies ve ac repetit.
Celos operit gloria iij
Ab auſtro deus veniet
In membus ſunt comua
Preter carnem nil continet.
¶ Sophonias propheta.
¶ Aurum nullus capiet j
Congregabo a facie
Pluribus damna inferet
Dies illa anguſtie.
Blaſphemauerunt populum ij
Multi deus quos puniet
Querite iuſti dominum
Deſertum aſſur faciet.
Cum regnis gentes colligam iij
Mane dabit iudicium
In laudem tunc vos faciam
Non loquetur mendacium.
¶ Aggeus propheta.
¶ Agere domum precipit j
Super vias cur ponite
Pluuiam his prohibuit
Timent deum reliquie
Benedicam de cetero ij
Deſideratus veniet
Domus cara eſt domino
Quadrigam ac deſtruet.
¶ Zacharias propheta.
¶ Ab hieruſalem veniam j
Stans inter mirtheta loquitur
Intra gentes puniam
De equibus inſtruitur.
Babylon fuge filiam ij
Portat quidem thuribulum
Ero hieruſa. in gloriam
Gentes iude in populum
Loram angelo domini iij
Jeſum ſathan ſolicitat
Jubet deus hunc indui
Legem addens vt teneat.
De iſtis que candelabrum iiij
Circunſtant quid ſignificent
Informatur per angelum
Deſpicis ac quid iudicent.
Eruditzachar. angelus v
De volanti volumine
Leuant atq; ſuperius
Amphoram due femine.
Fortes quadrige varie vj
Quarte eque ſunt plurimum
Extruens templum domini
Fulgebit populus primum.
Gravarunt hoſtes priſtini vij
Mandatis ne intenderent
Ad dominum mittunt aliqui
Malum fratri non cogitent.
Hec odit dicit dominus viij
Veritatem diligite
In manu erit baculus
Permittit bona facere.
In tuba canit maximus ix
Venit rex ſuper aſinam
Loquetur pacem habentibus
Perdam phariſ. ſuperbiam.
Carus ſue altiſſimus x
Plebi flet hanc reuocans
Iratus eſt paſtoribus
Aſſur erit humiliano.
Libane portas aſpere xj
Virga duplex aſſumitur
Deuorant carnem proxime
Paſtor malus habebitur.
De confixum aſpicient xij
Equum omnem percutiam
Deorſum planctum facient
Turbantes hieruſa. conteram
Nomina baalim auferam xiij
In palmis cur fers vulnera
Prophetas malos deſtruam
Relinquetur pars tertia.
Omnis terra reueniet xiiij
Preliabitur domina
Montem oliue diuidet
Veniet dies maximus.
¶ Malachias.
¶ A vobis nolo munera j
Timor vbi ſit dominus
Offertis mihi fordida
Nomen magni in gentibus.
Benedictiones deſtruam ij
Sacerdos erat angelus
Nihil placant ſuſcipiam

Tabula

Custodiatur spiritus.
Colabit levi filios iiij
Ante te mittam angelum
Beatos dicunt impios
Affligunt in his dominum.
Dies succensa veniet iiij
Supula erunt impij
Helias corda attrahet
In mente lex sit moysi.
¶ Machabeorum primus.
¶ Alexan. regnum divisit j
Egyp. verus rex spoliat
Arcem hujus gens construit
Tenentes legem trucidat.
Bellum festis committitur v
Watathias iussum despicit
Zelans hostes persequitur
Movens natos instruit.
Coruit apollonius iij
Fugant seron exercituum
Transfretat rex antiochus
In masphat orat dominum.
Delusus fugit gorgias iiij
Castrorum sumunt spolia
Superatur cum lysias
Restaurant templi perdita.
Esau cum multis vincitur v
Simon galileis subvenit
Timotheus his conteritur
Josephum gorgias subjicit.
Fraudatur rex commovitur vj
Bellare natum faciunt
Elephans ac occiditur
Obsident pax fit redeunt.
Gignat alchimus iudeos vij
Regnans necat demetrius
Fugit spernens presbyteros
Nichanor ruit perfidus.
Hostes romani subjugant viij
Subderunt reges gentium
Judei istos federant
Mittente empolemium
Judas ruit eligitur ix
Jonathas nubentes percutit
Bacchides bis devincitur
Occidens pacem tribuit.
Darius alex. diligunt x
Bis scribit his demetrius
Nuptias regis faciunt
Unctitur apollonius.
Liberatur demetrius xj
Alexandrum interimunt
Sublimatur antiochus
Ad toatham sui redeunt.
Munnit vibem variam xij
Federa prius renovant
Capiuat triphon toathan
Socios hujus trucidant.
Nunc simonem plebs sublimat xiij
Joathan triphon perimit
Xerxes scribens plura condonat
Gazam arcem plus accipit.
Omnes in pace habitant xiiij
Simon illos dum protegit
Amici fedus renovant
Pandunt dux quanta fecerit.
Plebi scribit antiochus xv
Triphonem ac persequitur
Mulus mandat hec lucius
Judeis rex trascitur.
Quod pugnent monet filios xvj
Cendebeus devincitur
Joannes necat nuncios
Pater false cum perditur.
¶ Machabeorum secundus.
¶ Adaperiat dominus j
Percusserunt antiochum
Ex aqua ignis maximus
Giant rex dat encenium.
Bonus propheta domini ij
Celasse arcam legitur
Tractanda vices exprimit
Brevitas hic intenditur.
Cuncta templi nequissimus iij
Pandit simon plebs obsecrat
Ceditur eliodorus
Sanatus visa recitat.
Deponit iason menelaus iiij
Uterq; suos aggravat
Lisimachum negat populus.
Oniam andronicus jugulat.
Equi volant per aerem v
Circuit iason profugus
Est strages in hierusalem
Trucidat apollonius.
Flammis plurimi pereunt vj
Mulieres precipitat
Peccatis templum polluunt
Eleazar carnes refutat.
Gravissime antiochus vij
Fratres septem rex perimit
Assistit mater omnibus
Monitis atq; deficit.
Hostes iudas plenarie viij
Per gyrum omnes conterit
Fugato ac nichanore
Plurimis predam dividit.
Judeos volens perdere ix
Antiochus percutitur
Bis scribit dolens intime
Pena graui extinguitur.
Cadunt cum his idumei x
Veneno templum reparant
Circundant iudam angeli
Timotheum ac jugulant.
Lysias dux devincitur xj
Vestes quidem fert candidas
Libertas iudeis traditur
Bis duas scribunt literas.
Multas naves cū concremant xij
Cum tymo vrbes capiant
Gorgiam atq; effugant
Pro furto bis sex corruunt.
Necatur vi menelaus xiij
Giant iudas interficit
Dextra donat antiochus.
Honorat pacem tribuit.
Offensus suis alchimus xiiij
Contra hos regem provocat
Nichanor cum sit emulus
Razias se precipitat
Predicat plebs nichanor xv
Recitat iuda somnium
Laudant ruunt cum emuli
Nichil suspendunt brachium.

¶ Tabule in vetus testamentum ad dei gloriam finis.

¶ Incipit secunda pars istius Tabule Quinte que per rithmos totam accepit Bibliam: in qua parte secunda describo perbreuiter et per ordinem alphabeti materias vniuscuiusq; capli noui testamenti.

¶ Animaduerte lector optime q; numerus ille qui est in fine quorūdam versuum est numerus capitulorum illius libri in quo sunt.

¶ In Euangelium Matthei.

Anibus venit dñs Matheus patres exhibet
Monet nocte vt angelus
Priuantem Joseph retinet. j
Bethleem magi veniunt ij
In egypto christus ducitur
Pueros interficiunt
In nazareth reuertitur.
Cum multos ioan. edocet iij
Increpat quosdam plurimum
De christo plura perhibet
Baptizat hunc ac postmodum.
Demon tentat in eremo iiij
Nazareth linquens predicat
Adherent fratres domino
Circumiens egros solidat.
Estis sal beat plurimos v
Racha scinde consentiens
Non iures ames singulos
Petenti da fis patiens.
Fac bona sed non publice vj
Mare suos edocet
Jeiunes lota facie
Duobus nemo seruiet
Grauarunt domum flumina vij
Pulsate trabem ejice
Arca vite est lignus
A prophetis attendite.
Habentq; vulpes foueas viij
Mundat rogat centurio
Socrui datur tranquillitas
Submergit porcos legio.
Indicat christum matheus ix
Murmurat natam suscitat
Sanatus demoniacus
Cum paral. cecos solidat.
Charos mittit vt predicent x
Persequantur vos plurimum
Corpus in solum prevalent
Mittere veni gladium.
Laudat ioannem dominus xj
Mittit ad quem de carcere
Exprobrat ciuitatibus
Super vos iugum tollite.
Manus spicas esaie xij
Ex verbis se non ejicit
Pluiq; ionas blasphemie
Fortis stans septem accipit.
Nonne fabu hic filius xiij
Facere fructum semina
Similat regnum pluribus
Mala signant zizania.
Offert caput iuuencula xiiij
Quinq; panes multiplicat
Sanatur tacta fimbria
Ex aquis petrum liberat.
Petunt quare discipuli xv
Non lotis edant manibus
De micis edunt catuli
De septem replet panibus.
Querunt signum intuemini xvj
Quem dicunt esse homines
Reuelatur mors domini
Sequi si vis te abneges.
Reddit sanum lunaticum xvij
Transfigurat se per prius.
Tolle petit tetrarcham
Didragma dat petentibus
Scinde membra a corpore xviij
Errans ouis perquiritur
Secreto fratrem corripe
Seruus nequam arguitur.
Tener vxorem imperat xix
Eunuchi tangit pueros
Qualiter vitam habeat
Relinquent que filios.
Locat missos in vineam xx
Inuident gentes domino
Filij petit cathedram
Cecos sanat in hiericho.
Extra vendentes ejicit xxj
Cum venit super asinam
Ficum posse non deserit
Primum hic locat vineam.
Inuitat rex sed refutant xxij
Numisma petit dominus
Sadducei interrogant
David dicunt est filius.
Zelant priores cathedras xxiij
Paruas res atq; decimant
Hierusalem cur lapidas
Quod foris est purificant.
Aduentus signa exprimit xxiiij
Qui legit tunc intelligat
Totum patri innotuit
Beat seruum qui vigilat
Bis quinq; ponit virgines xxv
Talenta serui duplicant
A dextris oues statuet
Justi regnum possideant.
Cena postq; perficitur xxvj
Jude dat osculum
Captus ter percutitur
Petrus negat ter dominum
Dolens iudas se suffocat xxvij
Feminas sedens edocet
Datur aurum custodibus
Undecim christus admonet

¶ In Euangelium Marci.

¶ Aquis baptizat dominum j
Tentatus fratres conuocat
Immundum pellis spiritum
Socrum leprosum solidat.
Bajulat paraliticus ij
Cum leui christus comedit
Confricant spicas manibus
Utres vinum ac destruit.
Cuidam manum solidat iij
Languentes sanos efficit
Fortis stant bis sex congregat
Sathanas se non ejicit.
Dat fructum semen varium iiij
Duobus regnum similat
Manet nihil absconditum
Christus mare obtemperat.
Est quidem indomabilis v
Legio porcos suffocat
Rogant a fluxu sanguinis
Satanas filiam suscitat
Vafer dicunt est dominus vj
Bis sex mittit vt instruant
Decollat rex de panibus
Fantasma christum estimant.
Gens querit cur discipuli vij
Non lotis edant manibus
Comedunt micas catuli
Liberat surdum dominus.
Hic panes signum abnegat viij
Oculi lumen obtinent
Quem dicunt petrus increpat
Qui vult sequi se denegent.
In monte se transfigurat ix
Lunaticum ac sanauit
Demonia ejecerat
Membra scindens vt percipit
Caret vxorem paruuli x
Merens absit diuisimus
Sedes poscunt zebedei
Cecus clamat ac validus.
Ligatum pullum equitat xj
Ficum de templo ejicit
Cum orat quis indulgeat
Posse querunt nec deserit
Multos necant agricole xij
Tributum septem feminam
Mandatum matus minime
Ue scribis laudat viduam.
Narrat finem que dominus xiij
Signa mundi preuenient
Pro tunc ve nutrientibus
Cunctis dicit vt vigilent.
Unguentum cur perditum xiiij
Post cenam orat dominus
Capiunt teste creditur
Ter hunc negat discipulus.
Petunt barabbam tribui xv
Illudunt crucifigitur
Blasphemant clamat eloy
Corpus ioseph concreditur.
Querentes iesum vngere xvj
Angelus sedens instruit
Multos nouum dum credere
Undecim scandens arguit.

¶ In euangelium Luce.

¶ Audit regimen filij j
zacharias ab angelo
Mittitur idem viginti
Visitat stat in heremo.
Bethleem christus nascitur ij
Symeon ipsum suscipi
De illo anna loquitur
In templo mater inuenit:
Cur turbis ioan. predicat iij
Multis per hunc consulitur
Partes lucas enumerat
Christus aquis contingitur
Demon tentat ter dominum iiij
Reuoluit vt precipitent
Liberat demoniacum
Cum socru multi conualent
Ecce relarant rhetia v
Leprosus paraliticum
Leui facit conuiuia
Uetat sponsus ieiunium.
Fricant spicam discipuli vj
Aridam bis sex elegit
Beat amentur emuli
Festucam domus condidit.
Demit vidue suscitat vij
Centurio rogat antea
Joannem christus approbat
Marie laxat scelera.
Homo erit qui seminat viij
Fortis stant ventis precipit.
Legio porcorum suffocat
A fluxu vitam tribuit
Informat bis sex puerum ix
Per panes eē me abneget
Transfigurat lunaticum
Vulpes ioannem prohibet.
Charos mittit vt instruant x
Absconditi hec sathanam
Latrones quendam vulnerāt
Maria partem optimam.
Lucerna ertat oculus xj
Sic orans panes postulat
Septem assumit spiritus
Pluslona pharis increpat.
Vali in corpus prevalet xij
Dives seruos elemosinā
Beat seruos si vigilent
Pacem dare da operam.
Non plus peccarunt ceteri xiij
Curuacem christus liberat
Similat regnum plurimi
Intrare misso lapidat.
Odiat vult discipulus xiiij
Hydropicum consolidat
Prandium fac pauperibus
Ad cenam claudos conuocat.
Perdita ouis queritur xv
Sic dragma petit iunior
Fame pressa reuertitur
Intrare non vult senior.
Querit debita villicus xvj
Duobus nemo seruiet
De micis cupit lazarus
Nil dives quod vult obtinet.
Remitte si peccauerit xvij
Inutiles vos dicite
Leprosis decem sabuenit
Aduentum pertimescite.
Subuenit iudex vidue xviij
Jeiuno bis in sabbato
Paruos granant diuitie
Clamat cecus in hierico.
Tenet zacheus dominum xix
Mnas seruis rex tribuit
Equitat super asinum
Plens vrbem malos ejicit
Volunt posse vt differat xx
Coloni natum iugulant
Post pharis. saduc. confutat
Domos scribe spoliant.
Extollit christus viduam xxj
Aduentus signa exprimit
Videte nunc ficulneam
Noctibus templum deserit.
Jude promittunt precium xxij
Post cenam orat capitur
Negat petrus ter dominum
Velant querunt percutitur.
Zelat preses rex despicit xxiij
Barrabam dat flent obsecrat
Blasphemant latro arguit
Pectora corpus tumulat.
Angeli stantes instruunt xxiiij
In emaus duo ambulant
Pro scriptis sensum capiunt
Ascendit sui obsecrant.

¶ In Euangelium Joannis.

¶ A patre plenum gratie j
Joan. christum se negat
Hunc videns monstrat iste
Plures sibi consociat.
Bibunt vinum ad nuptias ij
Aqua fuit quod per prius
Mensas subuertit plurimas
Se non credit credentibus.
Cum nichodemo disputat iij
Missus non est vt iudicet
Joannes multis predicat
De christo quosdam admonet
Dum samaritane predicat iiij
Albe sunt linquit ydriam
Regulinatum liberat
Reddit eum in galileam.
Est piscina fert languidus v
Suscitat vocem audiunt
Generitq; si alius
Testimonium perhibent.
Fugat rex cibat dominus vj
Super mare requiritur
Omne quod ioseph filius
Panem vinum deseritur.
Gentes in festo murmurant vij
Litteras totum sabbato
Mittant christum vt capiant
Prophetia fit dissensio.
Habet lumen adulteram viij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

Quis arguet principium
Non manet fernus gloriam
Gaudius est demonium.
Interrogant discipuli ix
Quidam cecus cur nascitur
Modum querunt pharisei
Visus ei quomodo redditur.
Charus intrat per ostium x
Sum pastor pater diligit
Circundant hunc ad porticum
Unum sumus post abijt.
Lazarus languens moritur xj
Christus siens illum suscitat
Ante pascha requiritur
Cayphae ac vaticinat.
Maria vnxit dominum xij
Osanna ministrauerit
Gentiles lumen modicum
Esaias qui non accipit.
Nunc lauat mane dominus xiij
Tradet me panem porrigit
Exit iudas continuo
Mandatum nouum tribuit
Orphanos non vos deseram xiiij
In domo multa mansio
Quod petitis hoc faciam
Mundus noscat quod diligo
Purgabit plus vt afferat xv
Esse vite se asserit
Aiment vt se bis imperat
Odio mundus habuit.
Quo vadis non interrogant xvj
Quid est q dicit modicum
Parate vos dum pertimant
Nullum dicit prouerbium.
Res suas patris asserit xvij
Clarificari postulat
Pro his rogat quos deserit
Unum vt sit hoc obsecrat
Simul cadsit cum obuiat xviij
Aurem negat dat alapam
Ducunt preses interrogat
Excusat petunt barabbam
Tradidit qui illuditur xix
Tolle quod scripsi diuidunt
Mulier cura moritur
Corpus Christi sepeliunt.
Uenit Joannes citius xx
Magdalena diluculo
Suis mittit hanc dominus
Palpatur a discipulo
Exeunt rhete extrahit xxj
Panem piscem dat dominus
Respondet ter q diligit
Non moritur discipulus.
¶Ad Romanos.
¶Accepimus nos gratiam j
Gentis debitor barbaris
Mutarunt dei gloriam
Errarunt in his vitijs
Bonum agentes gloria ij
O homo quare iudicas
Sunt lex cui facis scelera
Que non agenda predicas
Credita sunt eloquia iij
Bonum non est qui faciat
Omnesq egent gloria
Fides non lex iustificat
Deo Abraam credidit iiij
Firma sed gratiam
Omnium pater extitit
Securus dedit gloriam.
Est charitas in cordibus v
Ex uno nam iudicium
Christus pro nobis mortuus
Delicto mors in seculum
Facti serui iustitie vj
Surgens Christus non moritur
Sed instis immunditie
Libertas iam tribuitur
Gens dum viuit subjcitur vij
Non quod volo hoc facio
Peccatum lege noscitur
Repugnare hanc video.
Heredes sumus domini. viij
Pro nobis datur vnicus
Per carnem mortemini
Non separabit gladius.
Judicat quem vult dominus ix
Salue fient reliquie
Christus venit ex patribus
Offenderunt in lapide.
Capit vitam ex iustitia x
Ad istam corde creditur
In gente ducam fama
Audit fides traditur.
Nene potest miserere xj
Ramos plebem non repulit
Culta huius diuitie
In ipso cuncta asserit
Membra alter alterius xij
Non plus q̃ decet sapere
Gaudere cum gaudentibus
Ire locum tribuere.
Non resistant maioribus xiij
Hora de somno surgere
Diligatur si proximus
Impletur lex tribuite.
Olus infirmus comedat xiiij
Pertinemus ad dominum
Non iudicetis imperat
Perdas escam non proximum
Place in bonum proximo xv
Cuncta scripta ad commodum
Vadam ad vos cum gaudio.
Repleri euangelium.
Quor salutent hos admonet xvj
Declinate a talibus
Sathanam cito conteret
Salutat vos archarius.
¶Ad Corinthios prima.
¶Ago grates pro omnibus j
In vobis non sint schismata
Stulta crux est gentibus
Elegit mundi infirma
Bona non vidit oculus ij
Similis non cogitat
Sapientiam dicimus
Spiritualis iudicat.
Carnales estis nimium iij
Probabit ignis opera
Juxta laborem premium
Templum vos vestra anima
De his rhimo. vos instruet iiij
Facti sumus spectaculum
Sic se homo existimet
Genus per euangelium
Epulemur iam itaq v
Non in fermento veteri
Malis non vos coniungite
Sathane reum tradidi.
Fures carebunt gloria vj
Angelos iudicabimus
Membra sunt corpora
Destruat escas dominus.
Gens vt vocatur maneat vij
Pro virginibus consulit
Debitum vxori tribuat
Nubant alter cum desinit.
Hec non debetis edere viij
Diligit si quis dominum
Scientia inflat itaq
In mundo nil est idolum.
Juste de vestris viuimus ix
Narrantes euangelium.
Omnia factus omnibus
Accipit vnus brauium.
Capite quod apponitur x
Edere sedet populus
Nos panis dicimur.
Placeo ego omnibus.
Laudans caput cooperiet. xj
Mulier sed non masculi.
Monet digne vt capiat
Quilibet corpus domini.
Membra fecit sollicita xij
Alteri vnum subuenit
Ydolis ad simulachra
Prout vult bona tribuit.
Nihil esse se perhibet xiij
Charitate si careat
Omnia credit sustinet
Fidem spem hec saperat.
Oportet prophetare potius xiiij
Linguis loqui quam varijs
Pueri fratres sensibus
Taceant in ecclesijs.
Persecutus ecclesiam xv
Corpus surget in melius
Mortemur omnes in adam
Peccatum mortis stimulus.
Quod collectas vult faciant xvj
In charitate omnia
Timotheum hi protegant
Salutat multum aquila.
¶Ad Corinthios secunda.
¶Alia iam non scribimus
Passi sumus in asia
Consolatur nos dominus
Uestra sumus ac gloria.
Bonus odor nos domini j
Meum vestrum est gaudium
Scripsi ne contristemini
Apertum fuit ostium.
Corde impressos retinet ij
Utimur nos fiducia
Velamen deus auferet
Occidit atq litera.
Dedit lumen in cordibus iij
Premunt nos nec confundimur
Crescit homo interius
Bonum est hic quod patimur.
Est mortuus pro omnibus iiij
Corporis gesta referat
Expoliati ne lumus
Peccatum fecit ambulat.
Filij mihi estis v
Tempus nunc acceptabile
Cum non christo vos subditis
Nolite iugum ducere.
Gaudet de penitentia vj
Neminem circumuenimus
Commendatur tristitia
Per timum exaltauimus.
Abundantia suppleat vij
Egenus mit dominus
Velle facto appareat
Titusq est solicitus.
Ipsie pro ministerio viij
Scribit qui parce seminat
Abundat ac in domino
Gratias deo recitat.
Quales sumus epistola ix
Intellectum subjcio
Arma non sunt carnalia.
Gloriatur in domino.
Libenter si quis deuorat x
Sufferris enim emulos
Sathanas se transfigurat
Scit deus q non mentior.
Mihi datus est stimulus xj
Ad visiones veniam
Non vestra si vos querimus
Cum venero non lugeam.
Non parcam delinquentibus xij
Ut non peccetis obsecro
In vobis manet dominus
Gaudete iam de cetero.
¶Ad Galathas.
¶Alium nisi Jacobum j
Non vidi vos an angelum
Norum ac euangelium
Placerem si hominibus.
Bene paulus redarguit ij
Petrum veritas maneat
Se christus pro me tradidit
Neminem lex iustificat
Credidit abraam deo iij
Non dicit in feminibus
Non sumus sub pedagogo
In christo nemo masculus.
Differt nihil a subdito iiij
Heres sibi non innotuit
Iterum vos parturio
Abraam duos habuit.
Enarrat carnis opera v
Impugnat illa spiritum
Excidistis a gratia
Corrumpit massam modicum.
Ferre inuicem onera vj
Metat homo qui seminat
Paulus christi fert stigmata
Nam si quis se existimat.
¶Ad Ephesios.
¶Audistis euangelium j
Benedixit nos dominus
Caput christus fidelium
Excellit omnes spiritus.
Boni nunc sed non proprium ij
Sine deo vos itaq
Par nostra ipse dominum
Cives estis non aduene
Celauit hec prioribus iij
Quod pandam est ex gratia
Innotescant principibus
Ad patrem flecto genua.
Dedit dona hominibus iiij
Ut iam non simus paruuli
Una fides sic dominus
Spiritu renouamini.
Eratis quondam tenebre v
Ut lucis ite filij
Inebriati fugite
Uxorem iubet diligi.
Fidei scutum sumite vj
Salutis atq galeam
Armaturam accipite
Dent magnis reuerentiam.
¶Ad Philippenses.
¶Ago gratias domino j
Carte christum predicant
Dissolui atq cupio
Emuli non vos terreant.
Bona requirunt propria ij
Sentite quod in domino
Lucetis sicut lumina
Epafroditum destruo.
Circumcisus ego fui iij
Persequorq ad brauium
Christi crucis sunt emuli
Expectamus nos dominum.
Dico gaudete iterum iiij
Gaudius sum in domino
Impleat desyderium
Omnia ante habeo.
¶Ad Colocenses.
¶Ambuletis dignissime j
Creata sunt in filio
Ipse caput ecclesie
Ea que desunt impleo.
Bonum seruant propositum ij
Videte ne decipiat
Fixit cruci chirographum
Plenitudo inhabitat.
Cuncta ista deponite iij
Exultet pax in cordibus
Que sunt sursum hec sapite
Obedite parentibus
Docebit de me tichicus iiij
Sermo vester in gratia
Epafras est solicitus
Legatur hec epistola.
¶Prima ad thessalon.
¶A simulachris pluribus j
Non fuit euangelium
Forma facti credentibus
Instructi est eis plurimum.
Bonos infestant iudei ij
Fiduciam habuimus
Gaudium vos charissimi
Apud vos sancte fuimus.
Cunctis charitatem augeat iij
Timotheumq missimus
Dominus iam dirigat
Si vos statis nunc viuimus
Deus in immunditiam iiij
Nos vocauit vos itaq
Simul rapietur obuiam
Operemini vtiq
Estis iam lucens filij v
Inquietos corripite
Sicut fur dies domin
Quod bonum est suscipite.
¶Thessalon. secunda.
¶Augetur fides nimium j
Patienter patimini
Sustinebunt supplicium
Rebelles nomen domini.
Bonam spem dedit dominus ij
Non cito mouemini
Perditionis filius
Judicabuntur singuli.

Corpora vestra virgat iij
Fideles autem dominus
Otiosus non comedat
Inter vos laboramini
¶ Ad Timotheum prima.
¶ Affirmant illis dubium. j
Impius est lex posita
Peccatorum primus ego sum
Soli deo sit gloria.
Bonum est coram domino ij
Obsecrare pro omnibus.
Mulierem in silentio.
Docere non permittimus.
Custodiat episcopus iij
Mundum se vincens vicia
Mandat id diaconibus
Domus dei ecclesia.
Deuita vanas fabulas iiij
In creatis nil sordidum
Ad cuncta valet pietas
Exemplum sis fidelium.
Erudit quales viduas. v
Honore volo nubere
Peccantes palam arguas
Modico vino vtere.
Fidem amittunt cupidi vj
In mundum nil intulimus
Seruient digne subditi
Diuitum spes sit dominus.
¶ Ad Timotheum secunda.
Absoluit mortem dominus. j
Scio cui credidi.
Virtutis datur spiritus
Facta sis honesphoni.
Bonus vt miles facias ij
Verbis nolis contendere
Sectare hec vt habeas
Sunt vasa tamen varie.
Consurgent plures perfidi iij
Diebus in nouissimis
Premuntur christo subditi
Scripture sacra vtilis.
Dominus mihi astitit iiij
Liberauit me itaq;
Alexan. verbis restitit
Predica iuste argue.
¶ Ad Titum.
Admonet vt construam j
Docet esse episcopum
Que sancte iubet arguant
Fatentur nosse dominum
Bona fides vt luceat ij
In seruis cito precipit
Senes acrius hic moneat
Gratia nunc apparuit
Contentiones fugias iij
Fatuus plenus sordibus
Apparuit benignitas
Deuitetur hereticus.
¶ Ad Philemonem.
Alias philemoni j
Scribit pro honesimo
In vinculis hunc genui
Culpam pro hoc recipio.
¶ Ad Hebreos.
Adorent eum angeli j
Locutus est in filio
Te hodie nam genui
Fundati a principio.
Bonis nequaq; angelis ij
Subiecit orbem dominus
Debuit esse similis
Coronatum hunc videmus
Cuncta creans est dominus iij
Vocem si audieritis
Domus christi editimus
Iurauit ac incredulis
Die quieuit septima iiij
Festinemus nos ingredi
Oculis nuda omnia
Pontifex potest compati
Et necesse pontifici v
Pro se dona tribuere
Egens rursus instrui
Clamauit christus valide
Filium dei iterum vj
Crucifigunt confidimus
Habeamus solatium
Juravit per se dominus.
Genealogia caruit vij
Melchisedech legem pariat
Abraam isti obtulit
Sacerdotes mos purificat
Habemus iam pontificem viij
Sordibus ministerium
Ignorabor per neminem
Senex prope interitum.
Ista arca retinuit ix
Mundabit cinis vitule
Semel christus se obtulit
Nil mundum sine sanguine.
Charitatem custodiant x
Ignaros deus perimet
Holocausta non expiant
Qui venturus est veniat
Ludibria verbera xj
Sunt experti cum reliquis
Fecerunt fide grandia
Abel enoch cum reliquis
Mortem tangens vocabitur xij
Quem deus amat corrigit
Quem abel magni loquitur
Profanus esau extulit.
Non escis est sed gratia xiij
Stabilire cor optimum
Mores sine auaritia
Portantes improperium.
¶ Actuum apostolorum.
¶ Ascendit celos dominus j
Morantur sui mutuo
Loquente petro fratribus
Mathias sit de numero.
Bonos adimplet spiritus ij
Judeos petrus improbat
Augetur valde numerus
Conuersa plebs communicat
Claudus ex matris vtero iij
Sanatus laudat dominum
Predicat petrus populo
Confluit dum ad porticum.
Detinetur cum predicant iiij
Minatur his consilium
Fideles deum obsecrant
Possidet nullus propium.
Egrotos vmbra solidat v
Ananias scandens corruit
Angelus clausos liberat
Gamaliel suis consulit.
Fit dum murmur pro viduis vj
Ministros septem eligunt
Disputat steph. cum plurimis
Falsos testes inuenfunt
Gesta recitat stephanus vij
Ab abraam preterita
Lapidat ipsum populus
Flectit orans et genua
Hostes turbant discipulos viij
Samaria verbum recipit
Simon offert denarios
Eunuchus fidem suscipit.
Judeos saulus confutat ix
Conuersus submittitur
Eneam petrus liberat
Thabite vita redditur.
Cadit de celo linteum x
Jussa narrat cornelius
Docet petrus cum populum
Super hunc venit spiritus.
Loquuntur verbum plurimis xj
Que vidit petrus recitat
Subuenitur apostolis
Barnabas multos roborat
Mortt iacobus traditur xij
Liberat petrum angelus
Pulsat rode reuertitur
Consumitur rex vermibus.
Nunc saulus atq; barnabas xiij
Electi multis predicant
Resistit verbis elimas
Judei plures prouocant.
Omnes iudei confutant xiiij
Victimas sancti renuunt
Turbati talum lapidant
Presbyteros constituunt.
Periit circuncidi populum xv
Fidem licet suscipiat
Duo sex tenent consilium
Joannes duos separat
Quidam baptismum suscipit xvj
Vir erat circumciditur
Phitonissa ac eripit
Cedunt custos conuertitur.
Resistunt paulo iudei xvij
Urbem nocte egreditur
Sinunt fidem complurimi
Athenis dum alloquitur.
Saulus corinthi instruit xviij
Gallio litem refutat
Ephesum paulus deserit
Apollo plures roborat.
Tribuit bis sex spiritum xix
Curat multos apostolus
Septem nocet demonium
Urbem turbat demetrius
Vadunt cum paulo plurimi xx
Resuscitatur iuuenis
Maiores monet Ephesi
Osculantur cum lachrymis.
Exponit mala agabus xxj
Paulo diu cum naufgat
Consecrat se cum pluribus
Clamant tribunus liberat.
Innuit paulus qualiter xxij
Conuersus ipse fuerit
Clamant stringitur acriter
Romanum se se exprimit
Telant pharis apostolum xxiij
Mors voto ac exprimitur
Informat nepos claditur
Felici quoq; mittuntur.
Accusat paulum pessime xxiiij
Tertullus hic prolemulis
Excusat se egregie.
Relinquitur in vinculis
Bene appellat cesarem xxv
Volum paulus cum percipitur
Super hoc narrans erit
Agrippam festus consulit.
Luncis paulus notificat xxvj
Conuersus quare fuerit
Putatur q; insaniat
Agrippa nil redarguit.
Dum versus romam naufgant xxvij
Tempestas longa oritur
Nauem non vult q; exeant
Ut dicit nullus moritur.
Ecce nocet nil vipera xxviij
Egrotos sanat insule
Occurrunt fratres in via
Rome docet pacifice.
¶ Jacobus.
¶ A patre datum optimum j
Inconstans duplex animo
Existimate gaudium
Munda hec est religio
Bene fac tu pauperibus ij
In vno ter transgreditur
Fides sine operibus
Mortua est vt panditur
Corpus lingua coinquinat iij
Domari nequit penitus
Contentiones fugiat
Prudens qui est diuinitus.
Dat gratiam humilibus iiij
Diabolo resistite
Dicatis si vixerimus
Nolite ad detrahere.
Ecce diuites arguit v
Jurare nobis inhibet
Salvat si quis conuertitur
Orauit vt non plueret.
¶ Petri prima.
¶ Agni redempti sanguine j
Prophetarunt de gratia
Et corde vos diligite
Tanq; flos feni gloria.
Bonis simul et discolis ij
Serui estote subditi.
Lapis durus incredulis
Vestigia sequamini.
Compatimini inuicem iij
Dat iussa mulieribus
Ledere vestrum neminem
Christus semel est mortuus.
Deo honor in omnibus iiij
Prudentes sint vt vigilant
Saluabitur vir optimus
In nomine glorificent.
Estote sentoribus v
Adolescentes subditi
Circuit vos diabolus.
Pascite gregem domini.
¶ Petri secunda
¶ Audimus nos vtiq; j
Dilectus hic est filius
Donauit nobis itaq;
Virtutem nota facimus.
Blasphemant isti scelera ij
Non pepercit peccantibus
Secuti balaam dextra
Melius erat melius.
Crescite vos in gratia iij
Dies vt fur aduenit
Dissolvenda sunt omnia
Vitam falsos admonet.
¶ Joannis prima.
¶ Annuntio quod vidimus j
In deo non sunt tenebre
Ut gaudeatis scribimus
Absq; nemo est scelere.
Bona mundi non diligant ij
Pro nobis christus aduocat
Unctionem retineant
Quibus scribit hos recitat
Corde amor est dominus iij
Ex deo peccat minime
Non patuit quid erimus
Diligamus nos opere
Deum finem qui operit iiij
Non amat hic est charitas
Timorem foras eicit
Ipsum nosti si diligas.
Eis vt orent precipit v
Tres sunt qui testimonium
Qui amat hunc qui genuit
Vitam habet qui filium.
¶ Joannis secunda.
¶ Ave christum qui denegant j
Venisse ne dixeritis
De tuis vere ambulant
Spero q; me videbitis.
¶ Joannis tertia.
¶ Agens bene est a deo j
Deo trepes non recipit
Orationem facito
Laudat catum nam suscipit.
¶ Judas.
¶ Archangelus diabolo j
Non intulit blasphemiam
Digni quidem iudicio
Transferunt dei gratiam.
Bona iubet vt faciant ij
Vali sunt sicut sydera
Reprobos semper arguant
Sequentes desyderia.
¶ Apocalypsis.
¶ Apocalypsis nos abfuit j
Fui ego in insula
We dextra me tetigit
Septem vidi candelabra.
Bis bini plura recitat
Smyrne atq; Ephesi.
Emendent vt se imperat
Tyatyre ac pergamy.
Cuncta hec surdis Angele iij
Pandas ac philadelphie
Quos amo ipse arguo
Scribe hoc loadicie
De throno voces exeunt iiij
Circunstant hanc sedilia
Ter atq; sanctus concluſit
Quatuor animalia.
Ecce librum qui clauditur v
Sigillis agnus aperit
Multiplex laus tribuitur
Sibi ab his quos recipit.
Fit sol nam q; nigerrimus vj
Sigilla sex patefiunt
Procedit equus varius
Occisio stolas tribuunt
Gentem vidit complurimam vij
Signatus post ex tribubus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad Lectores Exhortatio.

Sedenti canunt gloriam
Abstergetur fletum dominus.
Ibit quid mi thuribulum viij
Tubam quartus ac cecinit
Nonem stellas absynthium
Aquila ve ter repetit.
Infestant equi plurimos ix
Locuste pius cruciant
Quatuor soluit angelos
Tubis duo vociferant.
Capit librum ab angelo x
Pedes tenetq; varie
Non erit tempus a modo
Signa tau noli scribere.
Ledent testes tunc bestia xj
Pueri quanta hic exprimit
Resurgent ruit pars decima
Septimus tuba cecinit.
Mulier sole tegitur xij
In desertum hec aduolat
Draco pugnans proiicitur
Flumen mittit vt noceat.
Nocebit sanctis bestia xiij
De marisq; progreditur
Seducit orbem alia
De terra hec que oritur.
Omnium sunt pumitie xiiij
Quiescant a laboribus
Subiectos preuiam bestie
Duo esse cum falcibus.
Plagas habent nouissimas xv
Uincentes carnem concinnunt,
Septem vnus dat phialas
Intrare templum nequeunt.
Quiq; duo angeli xvj
Effundunt septem phialas
Blasphemant deum plurimi
Uestimenta custodias.
Resider super bestia xvij
Mulier fornicaria
Pandit huius miseriam
Reges decem sunt cornua.
Se plägent valde plurimi xviij
Babylon quia cecidit
Ruit in hac vox gladij
Merces omnis ac perit
Tenere laudant dominum xix
Uenerunt agni nuptie
Edatis carnes fortium
Aspersus vincit sanguine.
Uinculatur diabolus xx
Soluetur ad hec montium
Surrexit omnis mortuus
Datur illi iudicium.
Extractos sic puniet xxj
Cuiratem bis accipit
Sole ista non indiget
Structuram huius exprimit.
Illuminabit dominus xxij
Adorare se denegat
Ostendit fluuium angelus
De verbis nemo auferat.
Explicit quinta tabula.
¶ Tabularum Biblie finis.

¶ Ad diuinarum literarum verarumq; diuitiarum amatores Exhortatio.

QUi terrenis opibus diuites fieri volunt incidunt in tentationes et in laqueum diaboli et desyderia multa et nociua: que mergunt homines in interitum et perditionem: vnde et scriptum est. Qui confidit in diuitijs suis corruet. Multos enim perdidit aurum et argentum. Et sepius conseruate sunt diuitie in malum domini sui. Pereunt namque in afflictione pessima: neque proderunt in die vltionis propheta testante. Argentum (inquit) eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Hinc etiam scriptum est. Qui amat diuitias non capiet fructum ex eis. Unde et ab ipso veritatis magistro fallaces et deceptoie diuitie appellate sunt. Hoc longe ante beatus Job declarauit dicens. Diues cum dormierit nihil secum auferet: et cetera que sequuntur. Hoc idem sanctus Dauid precinit cum dixit. Dormierunt somnum suum et nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Hinc apostolus Jacobus exprobrans illis miserias eorum terrendo dicit. Agite nunc diuites: plorate vlulantes in miserijs vestris que aduenient vobis &c. Ipsimet quoque olim diuites: nunc vero miseri in inferno errorem suum pre angustia spiritus gementes confitentur. Quid nobis profuit superbia: aut diuitiarum iactantia: quid contulit? Vos igitur literarum amatores qui vere diuites fieri cupitis; veras diuitias amate: que nec corrumpi: neque consumi: neque auferri: neque exhauriri poterunt. Illas queritelllas vobis thesaurizate. Hoc thesaurarius vester Jesus Christus diues in omnes suadet: hoc idem ipse magister vester docet et imperat. Thesaurizate (inquit) vobis thesauros in celo: vbi nec erugo nec tinea demolitur: et vbi fures non effodiunt neque furantur. Que autem sunt illa diuitie propheta expressit cum dixit. Diuitie salutis: sapientia et scientia. His profecto diuitijs nihil locupletius: nihil pretiosius: nihil denique desiderabilius in vita hominum inueniri potest. Istas vt vobis comparetis ipsa sapientia inuitat ad vos clamitans: iuxta portas ciuitatis in ipsis fortibus loquitur dicens. O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam et insipientes animaduertite. Et paulo post. Accipite (inquit) disciplinam meam et non pecuniam: doctrinam magis quam aurum diligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus pretiosissimis et omne desyderabile ei non potest comparari &c. Precipuus quoque cultor illius qui a iuuentute eam amauit: vt ad amorem ipsius vos trahat: in gentibus eam laudum preconijs extollit: dicens. Beatus homo qui inuenit sapientiam: et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri et argenti &c. Et iterum alibi. Preposui illam (inquit) regnis et sedibus et diuitias nihil esse dixi in comparatione illius &c. Et infra. Si diuitie (ait) appetuntur quid sapientia locupletius que operatur omnia? Sed multos fortassis questio pulsat vbi inestimabilis ille thesaurus inueniatur. Sic em et beatus Job secum questus dicens. Sapientia vbi inuenitur: et quis est locus intelligentie? Et infra subinnet respondendo. Deus (inquit) intelligit viam eius: et ipse nouit locum illius. Huius itaque questionis solutionem saluator noster deus: et dei verbum sibi reseruauit: quam et aperuit cum incredulos et huius thesauri ignaros ad scripturas direxit dicens. Scrutamini scripturas: quia vos putatis in ipsis vitam eternam habere. In scripturis namque sacris veluti in agro absconditus est sapientie thesaurus: quo ad eternam vitam perueniatur. De quo doctus ille scriba euangelicus profert noua nouis et vetera veteris testamenti mysteria. Scripture vero sacre quamuis et mente teneantur et voce proferantur: commodius tamen et vtilius in libris tanquam in vasis domini reconduntur: et in illis permanentius conseruantur. Omnes igitur qui hunc thesaurum inuenire desideratis in libris diuinis querite. Ibi pulsate et aperietur vobis: ibi querite et inuenietis: ibi petite et accipietis. Verum cum multi ac varij sint sanctarum scripturarum libri valde laboriosum atque difficile esset: etiam studiosis: singulos quosque conquirere: et scripta eorum reuoluere: si separatim dumtaxat: et sparsim haberentur. Ideo spiritu sapientie factum est: vt omnes tam veteris quam noui testamenti libros in vnum volumen coadunati sint. quod recte Bibliam: id est librum per excellentiā appellamus. Que post iteratam accurationemque emendationem: concordes scripturarum sententias annotat et ob id singula quoque habet capitula per literas distinctas: quibus scripture concordantes indicantur et facile citoque reperiuntur. Huic preterea summaria premittitur: totius voluminis partitio: cū breui contentorum expositione: vt sic saltem generalis omnium prenotitia habeatur. Hoc scripturarum singulare opus si comparaueritis facilius sapientie diuitias inuenire et custodire valebitis: donec in regno celorum apertis thesauris vestris cum magistris: id est sapientibus eterne sapientie Jesu Christo grata munera sine fine offeratis. Cui cum genitore et spiritu eius honor gloria et imperium in secula seculorum. Amen.

NOtandum q; translatores et interpretes biblie multi fuerunt: sicut dicit magister in hystorijs: quia ante incarnationem domini annis, cccli. temporibus Ptolomei philadelphi regis egypti. lxx. interpretes floruerunt qui leges et prophetas hoc modo transtulerunt. Ptolomeus studiosus et librorum cupidus percipiens apud iudeos legem esse ore dei editam et digito illius scriptam: missis epistolis et muneribus rogauit eleazarum pontificem iudeorum vt sibi viros seniores hebraice et grece lingue peritos qui interpretari et transferre valerent dirigeret. Etenim sua desyderia essent eam in greco translatam habere et archiuis regalibus interesse. Eleazarus autem annuens eius petitioni de vnaquaq; tribu sex legiferos vel legiferentes destinauit. Hi sunt. lxxij. interpretes: qui licet. lxxij. fuerunt more sacre scripture: nomen communiter dicitur. lxx. quia si duo superfuit hoc est modicum respectu. lxx. Qui venientes ad regem pentateuchum et prophetas transferentes coram rege disputauerunt de vno deo colendo: et q; nulla creatura esset deus. Unde est quod vbicunq; occurrebat eis in transferendo de trinitate: vel sub silentio preteribant: vel enigmatice transtulerunt: ne tres deos colendos tradidisse viderentur. Similiter de incarnatione verbi facientes. Unde translatio. lxxij. quandoq; est superflua: quandoq; diminuta. Post incarnationem autem domini et passionem annis. cxxiij. Aquila quidam iudeus ad fidem conuersus: sed postea in heresim lapsus primus interpres fecit aliam translationem de hebraico in grecum tempore Adriani imperatoris. Deinde post annos. lij. Theodotion fecit tertiam translationem sub commodo. Deinde post annos. xxx. Symmachus interpres claruit sub Seuero. Deinde post annos. vij. inuenta est quedam translatio hierosolymis: cuius author ignoratur: que dicta est vulgata translatio vel quinta editio. Deinde post annos. xvij. tempore Alexandri superuenit Origenes qui videns istas translationes imperfectas cepit corrigere translationem. lxxij. interpretum per posteriores tam dictas translationes: vel secundum aliquos solum translationem theodotionis correxit et miscuit scilicet supplens diminuta et resecans superflua. Ubicunq; igitur ad translationem. lxxij. interpretum aliquid addidit ex translationibus sequentibus vel vbi addidit que deerant ibi ponebat astericon vel asteriscum idest stellam vel formam astri: per quod innuit quod per additionem illam ejiciebantur que prius deerant. Et dicitur astericus ab aster et icon: quod est imago vel signum: et producit penultimam: quia apud grecos ei conscribitur scilicet per ei diphthongon. et dicitur astericus secundum modernos vel asteriscus secundum antiquos. Ubi vero erat superfluum ponebat obelum. Obelus enim grece dicitur sagitta latine vel veru: signans per hoc quod litera ibi superflua erat. Deinde ipse Origenes fecit aliam translationem per se plenam sine his signis. Hi omnes transtulerunt de hebraico in grecum. Deinde quidam volentes habere omnes istas translationes simul scribebant libros: sic eos ordinantes quod in medio cuiuslibet folij ponebant sex columnas a summo deorsum descendentes: ponentes in prima verba translationis prime: in secunda secunde: et sic de alijs. Et isti libi dicti sunt hexapla ab hex grece quod est sex latine quasi sexcupla: vel dicitur hexapla quasi liber habens sex translationes rectas vel rectificatas. Quidam tamen hexapla exponunt simpliciter pro exemplaria. Et his temporibus multi vtriusq; lingue scioli fecerunt alias translationes de predictis grecis translationibus in latinum. Sed nimis supervenientes beatus Hieronymus peritus in tribus linguis: hebraica: greca et latina. Primo correxit translationem. lxxij. interpretum in latino cum astericis et obelis: postea vero transtulit immediate bibliam de hebreo in latinum sine astericis et obelis et hac translatione nunc vbiq; vtitur tota romana ecclesia: licet non in omnibus libris. Et ipsius translatio merito ceteris anteferitur: quia est verborum tenacior et perspicuitate sententie clarior. Et translatio prima scilicet. lxxij. interpretum facta est in Alexandria ciuitate que metropolis est egypti. Alie autem translationes in diuersis partibus mundi vbi ruc magistri floruerunt.

NOtandum quod omnis sacra scriptura quadriformi ratione distinguitur siue exponitur. Aut enim in historico vel literali intellectu aut allegorico: aut anagogico: aut tropologico vel morali solet accipi. ¶ Historia nanq; est quando res aliqua quomodo secundum literam dicta vel facta sit plano sermone refertur: vt cum dicitur. Populus israel ex egypto saluatus tabernaculum domino fecit Et dicitur ab histerō idest videre vel cognoscere: quia anti-

quitus nemo scribebat historiam nisi qui vidisset: et sic quando dictiones intelliguntur simpliciter vt sonant: est sensus literalis vel historicus. ¶ Allegatoria autem est cum verbis aut rebus misticis presentia Christi ⁊ ecclesie sacramenta signantur. Verbis videlicet: vt ait Esa. Egredietur virga de radice iesse. quod aperte est dicere. Nascetur virgo maria de stirpe Dauid: et de ea christus nascetur. Rebus misticis: est populus israel ab egyptiaca seruitute per sanguinem agni liberatus. Allegorie ecclesiam signat que per passionem christi a demoniaca seruitute liberata est. Et nota q allegoria multis modis exponitur. Quãdoq; a persona: vt isaac signat: christum. Quandoq; a re et nõ persona: vt aries occisus significat christi carnẽ passam. Quandoq; a loco: vt christus predicaturus ascendit in montem: vbi eminentia loci signat eius sapientiam ⁊ excellentiam. Quandoq; a numero: vt apprehenderunt septem mulieres virum vnum: idest septem dona gratiarum christi. Quandoq; a negotio vel facto: vt interfectio Golie a Dauid interfectionem diaboli a Christo signat. ¶ Anagogia autem ad superiora est ducens locutio que de premio futuro et de ea quem celis est vita futura apertis siue misticis sermonibus disputat. Apertis: vt cum dicitur. Beati mundo corde Misticis: vt cũ dicitur. Beati qui lauant stolas suas: vt sit illis potestas in ligno vite: et per portas intrãt ciuitatem. quod sic exponitur anagogice. Beati qui mundant cogitationes suas et actus vt sit illis potestas videndi dominum nostrum iesum christũ qui dicit. Ego sum via vita et veritas: et per doctrinã ⁊ exẽpla precedentium patrum intrant in regna celorum. Et sic est differẽtia inter allegoriam et anagogiam: quia allegoria est misticus sensus pertinens ad militantem ecclesiam in qua sumus: sed anagogia est apertus sensus pertinens ad ecclesiam triumphantem: que est communitas sanctorum tam triumphans ⁊ regnans. ¶ Tropologia vero est moralis locutio que ad instructionem ⁊ correctionem animorũ misticẽ siue aperte respicit. Misticẽ: vt ait Salomon. Omni tẽpore sint vestimẽta tua candida: ⁊ oleum de capite tuo non deficiat: quod est dicere. Omni tẽpore sint opera tua munda: ⁊ charitas de corde tuo non deficiat. Aperte: vt Joannes dicit. Filioli non diligamus verbo neq; lingua: sed opere ⁊ veritate. Et vt breuiter habeas.

Historia docet factum.
Tropologia faciendum.
Allegoria credendum.
Anagogia appetendum.

Unde versus.

Litera gesta docet: quid credas allegoria.
Moralis quid agas: quo tendas anagogia.

¶ Hec patent in dictione hierusalem. Historice enim est nomen ciuitatis Tropologice est typus anime fidelis. Allegorice figura ecclesie militantis. Anagogice typum gerit ecclesie triumphantis.

Unde versus.

Sicut hierusalem polis est terrena fidelis.
Constans ecclesia mons fortis patria summa.

¶ Diuisio totius Biblie.

DIligenter consyderãdum est quod scriptura diuina potest diuidi in octo partes principales secundũ octo modos docendi quos assumit. ¶ Docet namq; polytice. ⁊ legislatiue in prima sui parte. i. in Pentateucho.

¶ Docet vero secundo cronice seu historice ⁊ enarratiue in altera sui parte videlicet in decem libris Josue: iudicum: ruth: regum: paralipomenon: esdra: tobia: iudith: hester: et Machabeorũ.

¶ Docet vero tertio hymnidice: et quasi Poetice et decantatiue. in altera sui parte: videlicet in tribus libris psalmorum: trenorum: et canticorum. ¶ Docet vero quarto prophetice et declaratiue quasi per modum omiliarum: sermonum ⁊ predicationum: in alia sui parte videlicet in sex libris Esaie: Hieremie: Baruch: Ezechiel: Daniel: ⁊ lib. xij. prophetarum. ¶ Docet vero quinto dialectice ⁊ disputatiue: in alia sui parte scilicet in duobus libris Job et ecclesiaste. in vtroq; namq; disceptatiue: concionatiue et disputatiue proceditur. ¶ Docet vero sexto monastice seu Ethice et consultatiue: in alia sui parte videlicet in tribus libris. in prouerbijs: sapientia et ecclesiastico. Et sic sub istis sex modis docendi comprehenduntur omnes libri veteris testamenti. ¶ Docet vero septimo testimonialiter et affirmatiue eo modo quo notarij de veritate assueti sunt informare homines: et hoc in prima parte noui testamenti: videlicet in euangelijs.

¶ Docet vero octauo epistolariter et destinatiue: et hoc in secunda parte noui testamenti videlicet in quatuor libris. In decem Pauli epistolis et in actibus qui liber fuit epistola ad Theophilum missa sicut in principio patet. Primum quidem sermonem feci de omnibus o Theophile. Igitur et in libro. vij. canonicarum. Et vltimo in libro apocal. qui liber est Epistolaris missus septem ecclesijs. vnde in principio dicitur apocalypsis Jesu christi: quam dedit deus palã facere seruis suis mittens per angelum suum seruo suo Joanni. Et statim sequitur Epistolare exordium cum sua salutatione. Joannes septem ecclesijs que sunt in Assia gratia vobis ⁊ pax ab eo qui est: et qui erat: et qui venturus est ⁊c. Et sequitur narratio. Ego Joannes frater vester et particeps ⁊ socius in tribulatione. Fui in insula que vocatur Pathmos: et fui in spiritu dominica die: et audiui post me vocem magnam ⁊c. ¶ Est autem consyderandum q in istis octo partibus occurrit liber sacri canonis: quasi varia domus dei: vt bene dicatur in verbo proposito. Venite ascendamus ad montem dñi: ⁊ ad domum dei iacob: ⁊ docebit nos vias suas. ¶ Occurrit autem vt domus lapidea in parte legislatiua ratione grauitatis legis: cuius pondus ⁊ onus vix filij israel potuerunt vnquam portare: a quo onere liberauit nos christus. ¶ Quasi domus lignea in parte narratiua ratione equitatis: nam ibi diuina iustitia super obseruatores ⁊ transgressores legis qualiter se habuit enarratur. ¶ Ut domus eburnea in parte decantatiua ratione voluptatis ⁊ suauitatis: vt patet in psalmis ⁊ canticis. ¶ Quasi domus nubea in parte declaratiua in libris prophetarus ratione obscuritatis: tenebrosa enim aqua in nubibus aeris: profunda intelligentia in prophetis ẽm Greg. super ezechie. ¶ Quasi domus aurea in parte cõsultatiua in libris sapientialibus ratione honestatis ⁊ sapiẽtie que ibi docetur. ¶ Quasi domus bellica in parte disceptatiua: ratiõe diuersitatis ⁊ contrarie probabilitatis: sicut patet in Iob vbi est conflictus varius rationum. ¶ Quasi domus celi in parte attestatiua quatuor euangeliorum: ratiõe maiestatis christi: que ibi presentialiter exhibetur: quasi in celis. ¶ Quasi domus rotida in parte destinatiua epistolarum ⁊ librorum epistolarum: rigauerũt enim in libris illis apostoli: ⁊ secundauerunt ecclesiam doctrinis suis. Venite ergo ⁊ ascendamus ad domum domini ⁊c. Ascendamus inquam ad domum lapideam ad libros regulatiuos ⁊ docebimur de vijs timoris. Lex enim illa vt lex lapidea lex timoris: vt scriptum est. Domus cum edificaretur: de lapidibus dolatis edificata est. Et in alio loco dicit. Venite filij audite me timorẽ domini docebo vos. ¶ Venite secũdo ascẽdamus ad domum dei ligneam: ad libros enarrationis: ⁊ docebimur de vijs rigoris: vbi enim manifestatur dei iustitia in punitionibus hominũ qui discesserunt ab eo: vtpote saulis: hieroboam: achab: ⁊ exaltationibus aliorum qui tenuerunt cum eo samuelis: vt dan: ezechie: iosie. vnde scriptum est. iij. Regum. vj. quod edificauit salomon partes domus intrinsecus: ⁊ operuit lignis cedrinis. Et de hac doctrina per viam rigoris habetur in psal. Disciplina tua correxit me in finem: ⁊ disciplina tua ipsa me docebit. ¶ Ascendamus tertio ad domum eburneam: ad libros decantatiuos: ⁊ docebimur de vijs dulcoris: vnde scriptum est psal. xliij. Myrra ⁊ gutta ⁊ casia a vestimẽtis tuis a domibus eburneis: ex quibus delectauerunt te filie regum in honore tuo. Et de hac materia per modum dulcoris scribitur Prouerb. xxiij. Comede fili mel: quia bonum ⁊ fauum dulcissimum gutturi tuo. Sic doctrina anime tue. ⁊c. Paralip. xxv. dicitur quod eruditebant canticum domini cuncti doctores. ¶ Ascendamus quarto ad domum dei bellicam ad libros disceptatiuos: ⁊ docebimur de vijs vigoris inuestigare: id est cũ multo vigore ratione diuinorum iudiciorũ: sicut patet in libro Job. Et hec est domus de qua scriptum est. ij. Regũ. iij. quod erat longa concertatio inter domum dauid ⁊ domũ saulis. Domus aũt saulis deficiebat quotidie. Nam inter Iob ⁊ amicos ipsius fuit longa concertatio: donec amici Iob cõuicti sunt ⁊ defecerunt. Et similiter in Eccle. legitur longa cõcertatio inter stultum ⁊ sapientem virum: quorum pars salomon vicissim mouet quasi concionator. De hoc autem modo docendi per modum vigorosum ⁊ bellicum decantabat prophera. Docet manus meas ad prelium: ⁊ digitos meos ad bellum. psal. cxliij. ¶ Ascendamus quinto ad domum dei auream ad libros cõsolationis ⁊ docebimur de vijs decoris. Scriptum est namq; iij. Regum. vj. quod nihil erat in domo quod non auro tegeretur. Et de doctrina decentissima librorum sapientialium ad literam. arg. Sapiẽ. viij. quod doctrix est discipline dei ⁊ electrix operum illius. Qua qui docti fuerunt: ⁊ in libris sapientialibus eruditi fulgebant quasi splendor firmamenti: ⁊ quasi stelle in perpetuas eternitates: sicut promittit angelus Dan. xij. ¶ Ascendamus sexto ad domum dei nubeam: ad libros declamationis omnium prophetarum: ⁊ docebimur de vijs splendoris. Scriptum est enim. ij. Paralip. v. quod domus dei impleta est nube. ⁊. iij. Regum. viij. dicitur quod nebula impleuit domũ domini: ⁊ non poterant sacerdotes propter nebulam ministrare. In libris namq; prophetalibus nebulosis non patet de facili intellectus: vt homo possit explicare: nisi quod splendores aliqui et refulgentie Jesu Christi apparent in eis aliquando sicut radius solaris in nube. Et per istum splendorem docebimur in libris prophetalibus: nam aliter clausi essent omnino sermones Joan. vij. Ascendit diluculo in templum ⁊ docebat. ⁊ Joan. viij. Perrexit iesus in montem olyueti: ⁊ diluculo iterum venit in templum: ⁊ omnis populus venit ad eum: ⁊ sedens docebat eos. ¶ Ascẽdamus septimo ad domum dei celicam ad libros attestationis quatuor euangeliorum et ibi docebimur de vijs amoris. Hec est enim illa domus super quam Jacob post iustum somnium admiratur. Gen. xxviij. dicens. Vere dominus est in loco isto: et ego nesciebam. et sequitur. Non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi: ⁊ ideo qui docentur in hac domo: docentur amorose a deo ⁊ modo filiali: sicut scriptum est. Erunt omnes docibiles dei. Joan. vj. ⁊. Esa. lviij. Ponam iaspidẽ propugnacula tua: ⁊ omnes terminos tuos in lapides desiderabiles vniuersos filios tuos doctos a domino. ¶ Ascendamus vltimo ad domũ dei rotundam: ad libros salutatiõis ⁊ epistolares: ibi docebimur de vijs secundatiui ⁊ negatiui humoris: sicut scriptũ est: fons egredietur de domo domini. Johe. iij. ⁊ zacha. xiij. Erit fons patens domui dauid ⁊ habitatoribus hierusalem. Ex qua domo oritur illa sapientia ⁊ doctrina que proloquitur Eccle. xxiiij. dicens. Ego sapientia

Universidad de Deusto
Biblioteca

effudi flumina: dirt. Rigabo ortum plantationum et inebriabo partus mei fructum: quoniam doctrinam quasi antelucanum, omnibus illumino. ¶Sic igitur in octo scholis: et in octo domibus supradictis docet nos dominus vias suas. De qua quidem inexplicabili doctrina in istis octo domibus cõprehensa: z vijs inscrutabilibus sapientie que in istis libris docetur. Hieronymus per modum cuiusdam breuis epilogi loquitur in proemio super ps. et ait. Quid hic non inueniatur q̃ faciat ad vtilitatem: aut edificationem humani generis: conditionis sexus: etatis. Habet enim hic infans quid lactet: puer quid laudet: adolescens quid corrigat: iuuenis q̃ sequatur: senior quod precetur. Hic discet femina pudicitiam: pupilli inuenient pietatem: vidue iudicem: pauperes protectorem aduene custodem. Hic inuenient reges quid audiant: iudices quid timeant. Hic tristem cõsolatur: letum temperat: iratum mitigat pauperem recreat: diuitẽ vt se agnoscat increpat: omnibus se suscipientibus apta medicamenta tribuit nec peccatorem despicit: sed remedium ei per penitentiam ingerit: post hec deus ostenditur: simulacra irritantur: fides asseritur: perfidia repudiatur: iustitia ingreditur: prohibetur iniquitas: misericordia laudatur: crudelitas abdicatur: veritas requiritur: mendacium damnatur: dolus accusatur: predicatur penitentia: pax sequenda promittitur: spes nostra nutritur. Et (quod his omnibus est excellentius) christus sacramenta laudantur. Hec Hieron.

¶Incipit epistola beati Hieronymi ad Paulinum presbyterum de omnibus diuine hystorie libris: que a nonnullis Prologus Galeatus dicitur. Capitulum. j.

Rat ambrosius tua mihi munuscula pferens detulit simul et suauissimas litteras q̃ a principio amicitiarum fidẽ probare taz fidei z veteris amicitie noua preferebãt. Vera esñ illa necessitudo est et Christi glutino copulata quam non vilitas rei familiaris: non presentia tantum corporum: non subdola et palpans adulatio: sed dei timor et diuinarum scripturarum studia consiliant. ¶Legimus in veteribus hystoriis quosdam lustrasse prouincias nouos adisse populos: maria transisse vt eos quos ex libris nouerant coram quoq; viderent. Sic Pithagoras Memphiticos vates: sic Plato egyptum et architam tarentinum: eamq; oram ytalie que quondam magna grecia dicebatur: laboriosissime peragrauit: vt qui athenis magister erat et potens: cuiusq; doctrinam achademie gymnasia personabant: fieret peregrinus atq; discipulus: malens aliena verecunde discere q̃ sua impudenter ingerere. Denicq; cum literas quasi toto orbe fugientes persequitur: captus a pyratis et venundatus etiam tyranno crudelissimo paruit: ductus: captiuus: vinctus: et seruus: tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad rium latium lacteo eloquentie fonte manantem: de vltimis hispanie: galliarumq; finibus quosdam venisse nobiles legimus: et quos ad contemplationem sui roma non traxerat vitius hominis fama perduxit: habuit illa etas inauditum omnibus seculis: celebrandumq; miraculum vt vrbem tantam ingressi aliud extra vrbem quererent. Apollonius sine ille magus (vt vulgus loquitur) sine philosophus (vt pitagorici tradunt) intrauit persas: pertransiuit caucasum: albanos: scythas: massagetas: opulentissima indie regna penetrauit: et ad extremum latissimo phison amne transmisso peruenit ad brachmanas: vt hiarcham in throno sedentem aureo et de tantali fonte potantem: inter paucos discipulos de natura: de motibus: ac de cursu: dierum et syderum audiret docẽtem. Inde per claustra: babylonios: caldeos: medos: assyrios: parthos: syros: phenices: arabes: palestinos: reuersus alexandriam perrexit ad ethiopiam vt gymnosophistas z famosissimam solis mensam videret in sabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod disceret et semper proficiens semper se melior fieret, scripsit super hoc plenissime octo voluminibus philostratus. Caput. ij.

Act. ix. e

Quid loquar de seculi hominibus cum apostolus Paulus vas electionis z magister gentium qui de cõscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens. An experimentum queritis eius qui in me loquitur christ⁹. Post damascum: arabiamq; lustratam ascendit hierosolymam vt videret petrum: et mãsit apud eum diebus. xv. Hoc enim mysterio hebdoadis z ogdoadis futurus gentium predicator: instruendus erat rursumq; post annos. xiiij. assumpto barnaba: et tito exposuit cum apostolis euangelium ne forte in vacuum curreret: aut cucurrisset. Habet enim nescio quid latentis energie viua vox: et in aures discipuli de auctoris ore trãffusa fortius sonat. Unde z eschines cum rhodi exularet z legeretur illa demosthenis oratio quam aduersus eum habuerat nurantibus cunctis atq; laudantibus suspirans ait. Quid si ipsam audisses bestiam sua verba resonantem? Caput. iij.

ij. Corin. xiij. a. Gal. j. d.

Nec hoc dico q̃ si aliquid in me tale: quod vel possis a me audire: vel velis discere: sed quo ardor tuus et discendi studium etiam ab⁹ nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid inueniatur: sed quid queras consyderamus. Mollis cera et ad formandum facilis: etiam si artificis et plastre cessent manus: tamẽ virtutis totum est quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes gamalielis legem moysi z prophetas didicisse se gloriatur vt armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter. Arma enim nostre militie nõ carnalia sunt sed potentia deo ad destructionem munitionum cogitationes destruentes z omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei et captiuantem omnem intellectum ad obediendum christo: et paratus subiugare omnẽ inobedientiã. Ad Timotheum scribit ab infantia sacris literis eruditum et hortatur ad studium lectionis ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbyterij⁹. Tito precipit vt inter ceteras virtutes episcopi quem breui sermone depinxit: scientiã quoq; non negligat scripturarum. Obtinentẽ (inquit) eum qui sm doctrinam est fidelem sermonem vt potens sit exhortari in doctrina sana: z contradicentes reuincere.

act. xvij. a
ij. cor. x. b
ij. Timo. iij. b.
Tit. j. b.
Malac. j. c. ij.
Deuter. xxiij. a
Psal. j.
dañ. xij. b
Ibidem.
Act. ix. c.
Mat. viij. b.
Act. iij.
Jo. viij. c.
Luc. xj. f.
Cor. xj. b.
Jo. j.

Caput. j ij.

Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quãtum edificat ex vite merito ecclesiam christi tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias prophetat: imo per malachiã dominus interrogauit sacerdotes legẽ. In tantum sacerdotis officium est interrogatũ respondere de lege. z in Deuter. legibus. Interroga patrem tuum z annuntiabit tibi seniores tuos et dicent tibi. In psal. quoq; cxviij. Cantabiles mihi erãt iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite dauid que est in paradiso comparauerit inter ceteras virtutes hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos: fulgere quasi stellas: z intelligentes id est doctos quasi firmamentum. Vides quãtum inter se distẽt iusta rusticitas et docta iustitia. Alij stellis alij celo comparantur. Quamq; iuxta hebraicam veritatem vtrumq; de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus. Quamq; iuxta hebraicam veritatem vtrũq; de eruditis possit intelligi. Ita est apud eos legimus. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti: z qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur dicitur paulus apostolus vas electionis? Nepe quia vas legis z scripturarum sanctarum erat armarij⁹. Pharisei stupent in doctrina domini: z miranter in petro et ioanne quomodo legem sciant cũ literas non didicerint. Quicquid enim alijs exercitatio z quotidiana in lege meditatio tribuere solet illis hoc spiritussanctus suggerebat. Et erant iuxta q̃ scriptum est docibiles deo. xij. annos saluator impleuerat et in templo sedens de questionibus legis interrogans magis docet dum prudẽter interrogat. Nisi forte rusticum Petrũ. rusticum Joannem dicamus: quorum vterq; dicere poterat: z si imperitus sermone non tamen scientia. Joannes rusticus piscator: indoctus: et vnde illa vox obsecro. In principio erat verbum et verbũ erat apud deum z deus erat verbũ. Logos grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio: et causa vniuscuiusq; rei per quã sunt singula que subsistunt: que vniuersa recte intelligimus in Christo. Caput. v.

Act. ix. c
ij. Cor. iij. c.
Act. xix. c.
Mat. xiij. b.
Act. xiij. c.
Abd. j. a.
Esaie. xxix. c.
j. Corin. j. c. ij.
Col. ij. a
Rom. j. a
j. Re. ix. b
Jo. viij. g
Ezec. j. a.
ps. cxviij
Ro. vij. c.
ij. Cor. iij. d.
Apo. v. a
Esaie. xxix. d.
apo. iij. b.
act. viij. c.

Hoc doctus Plato nescivit: hoc Demosthenes eloquẽs ignorauit. Perdam (inquit) sapientiã sapientium: z prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapiẽtia perdet falsam sapiẽtiam. Et quamq; stultitia predicationis in cruce sit: tamen paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autem non seculi huius nec principum seculi istius qui destruuntur: sed loquitur dei sapientiam in mysterio absconditã quã predestinauit deus ãte secula. Dei sapiẽtia christus est. Christus enim dei virtus z dei sapiẽtia. Hec sapiẽtia in mysterio absconditus est: de qua z noni psalmi titulus prenotatur pro occultis filij in quo sunt omnes thesauri sapientie z scientie dei abscõditi. Et qui in mysterio absconditus erat predestinatus est ante secula: predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis: vnde z prophete appellabantur videntes: quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraam vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi ezechiel qui populo peccatori clausi erant. Reuela (inquit Dauid) oculos meos z consyderabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritalis est z reuelatione opus est vt intelligatur ac reuelata facie gloriã contẽplemur. Liber in Apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti literas vt legat: respondebit tibi. Non possum. Signatus est eis. Quanti hodie putant se nosse literas et tenent signatum librum: nec aperire possunt nisi ille reseranerit qui habet clauẽ Dauid qui aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit. ¶ In acubus apostolorum sanctus eunuchus inouit (sic enim eũ scriptura cognominat) cum legeret et Esaiam prophetam interrogatus a philippo. Putasne intelligis q̃ legis? respondit q̃. Quomodo possum nisi aliq̃s me docuerit? Ego vt de me loquar interim nec sanctior sum hoc eunucho: nec studiosior qui de ethiopia: id est de extremis finibus mundi venit ad rẽplũ: reliquit aulã regiã z tãtus amator legis diuinarum scientie fuit vt etiã in vehiculo literas legeret sacras. Et tñ cũ libri teneret z verba dñi cogitatione cõciperet lingua volueret: labijs personaret ignorabat eũ quẽ in libro nescies venerabat. Venit phi-

Uppus: ostendit ei Jesum qui clausus latebat in litera. O mira doctoris virtus. Eadem hora credidit eunuchus: baptizatur: fidelis ⁊ sanctus ac magister de discipulo efficitur plus in deserto fonte ecclesie q̄ in aurato synagoge templo reppererit. Hec a me perstricta sunt breuiter (neq; enim epistolaris angustia euagari longius patiebatur) vt intelligeres te in scripturis sacris sine preuio ⁊ monstrante semitam non posse ingredi. Cap. vj.

Taceo de grammaticis ⁊ rhetoribus: philosophis: geometris: dialecticis: musicis: astronomis: astrologis: medicis: quorum scientia mortalibus satis vel vtilissima est: ⁊ in tres partes scinditur: in doctrinam: rationem et vsum. Ad minores artes veniam: ⁊ que non tam lingua quam manu administrantur. Agricole: cementarij: fabri metallorum: lignorumq; cesores: lanarij quoque et fullones ⁊ ceteri qui variam suppellectilem: et vilia opuscula fabricant: absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici: tractant fabulas fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes vendicant. Scribimus indocti doctiq; poemata passim. Hanc garrula anus: hanc delyrus senex: hanc sophista verbosus: hanc vniuersi presumunt: lacerant: docent antequam discant. Alij adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris literis philosophantur. Alij discunt prohpudor a feminis quod viros docerent. Et ne parum hoc sit quadam facilitate verborum: imo audacia ediderunt alijs quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus qui si forte ad scripturas sanctas post seculares literas venerint: et sermone compositio aures populi mulserint quicquid dixerint: hoc legem Dei putant. Nec scire dignantur quid prophete: quid apostoli senserint: sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia: quasi grande sit ⁊ non vitiosissimum dicendi genus deprauare sententias: et ad voluntatem suam scripturam sacram trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas et Virgilio centonas: ac non sic etiam ⁊ maronem sine christo possimus dicere christianum quia scripserit. Jam redit et virgo redeunt saturnia regna. Jam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium. Nate mee vires mea magna potentia solus. Et post verba saluatoris in cruce. Talia perstabat memorans fixusq; manebat. Puerilia sunt hec ⁊ circulatorum ludo similia docere quod ignores: imo (vt cum stomacho loquar) nec hoc quidem scire quod nescias. Capitulum vij.

Sess. j. ij. r. ⁊. xlvj.

Exo. ix. r. xj. ⁊. xij.

Numi. xx. xxiij et xxxiij.

j. Corinth. xiij. d.

Job. ix. d

Jo. iij. vij ⁊. xiiij. vl qz ad xxiij Esa. xvj. a. j. re. iiij. c Jbi. xxxj. d. iiij. viij. ⁊. iij. reg. iij. a. iiij. regū. xxiiij. iij. re. xij. iiij. re. vij.

Osee. j. ij et iij.

Joye. j. ⁊ ij.

Ephe. j. c

Videlicet manifestissima est Genesis: in qua de creatura mundi de exodio generis humani: de diuisione terre: de confusione linguarum: de descensione vsque ad egyptum gentis scribitur hebreorum. Pater exodus cum decem plagis: cum decalogo: cum mysticis diuinisq; preceptis. In promptu est leuiticus liber in quo singula sacrificia: imo singule pene syllabe ⁊ vestes Aaron: ⁊ totus ordo leuiticus inspirant celestia sacramenta. Numeri vero nonne totus arithmetice: et prophetie balaam: et. xlij. mansionum per eremum mysteria continent? Deuteronomium vero secunda lex et euangelice legis prefiguratio nonne sic ea habet que priora sunt: vt tamen noua sint omnia de veteribus? Hucusque Moysen: huc usque pentateuchus quibus quinque verbis loqui se velle apostolus in ecclesia gloriatur. Job exemplar patientie que non mysteria suo sermone complectitur. Prosa incipit versa labitur: pedestri sermone finitur: omnesq; leges dialectice propositione: assumptione: confirmatione: conclusione determinat. Singulam ro verbi plena sua sensibus alia vt de ceteris sileam resurrectionem corporum sic prophetat. vt nullus de ea vel manifestius: vel cautius scripserit. Scio (inquit) quod redemptor meus viuit: et in nouissimo die de terra resurrecturus sum: et rursum circumdabor pelle mea: et in carne mea videbo deum: quem visurus sum ego ipse: et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Etiam ad Jesum nauy qui typum domini non solum in gestis verum etiam in nomine portat. Transit iordanem: hostium regna subuertit: diuidit terram victori populo et per singulas vrbes: vicolos: montes: flumina: torrentes: atque confinia ecclesie celestisque hierusalem spiritalia regna describit. In iudicum libro: quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitis. Esaie expleri vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in helkana et in occisione Saul veterem legem abolitam ostendit. porro in silo ⁊ nobe atque dauid noui sacerdotij nouiq; imperij sacramenta testatur. Malachim. j. iij. et iiij. regum liber a Salomone vsq; ad iechoniam: ⁊ a hieroboam filio nabath vsq; ad Osee qui ductus est in assyrios regnum iuda ⁊ regnum describit israel. si historiam respicias: verba simplicia sunt: si in litera sensum latentem inseraris: ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in vnius voluminis angustia coartati multo aliud quam sonant in litera prefigurant. Ozee crebro nominat effraim: samariam. Joseph: Jezrael: et vrorem fornicariam: et fornicationis filios: et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam: et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Johel filius Phatuel describit terram. xij. tribuum: erucha: bruchо: locusta rubigine vastante consumptam: ⁊ post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos Dei et ancillas: id est super centum vinginti credentium nomina: ⁊ effusum iri in cenaculum syon. Qui centum viginti ab vno vsq; ad. xv. paulatim: et per incrementa surgentes. xv. graduum numerum efficiunt qui in psalterio mystice continentur. Amos pastor: et rusticus et ruborum mora distringens pauca verbis explicari non potest. Quis enim digne expromat tria et quatuor scelera damasci ⁊ gaze ⁊ tyri: et idumee ⁊ filiorum ammon et moab: ⁊ in septimo et octauo gradu iude et israel? Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in Samarie monte et rupturam domum maiorem minoremq; testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et vncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terra non famem panis: nec sitim aque: sed audiendi verbum Dei. Abdias qui interpretatur seruus domini perstrinat cōtra edom et sanguineum terrenumq; hominem: fratris quoq; iacob semper emulum hasta percutit spiritali. Jonas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat et sub nomine niniue gentibus salutem nuntiat. Micheas demoniorum coheres christi vastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum: et post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuch luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem vt christum in cruce contempletur ⁊ dicat. Operuit celos gloria eius: et laudis eius plena est terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum Dei cognitor audit clamorem a porta piscium: et eiulatum a secunda: et contritionem a collibus. Indicit quoq; vlulatum habitatoribus pile: quia conticuit omnis populus chanaan disperierunt vniuersi qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lachrymis vt in gaudio meteret: destructum templum edificat: Deumq; patrem inducit loquentem. Adhuc vnum modicum et ego commouebo celum et terram: et mare: et aridam: ⁊ mouebo omnes gentes: et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia Jesum vestibus sordidis indutum: et lapidem oculorum septem: candelabrumq; aureum cum totidem lucernis: quot oculis duas quoq; oliuas a sinistris lampadis cernit: et a dextris vt post equos nigros: rufos varios et albos et dissipatas quadrigas ex effraim: et equum de hierusalem: et pauperē in regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum: de abiectione israel et vocatione gentium. Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsq; ad occasum magnū est nomen meū in gentibus: et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Estam hieremiā: ezechielem: et danielem: quis potest vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere: sed euangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus: et quadruplex diuersis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus inuoluta: vt apud hebreos ipse partes cum exordio geneseos ante annos. xxx. non legantur. Quartus vero qui et extremus inter quatuor prophetas temporum conscius: et totius mundi philistoros lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subuertente claro sermone pronuntiat. Dauid simonides noster pindarus et alceus: flaccus quoq; catullus atq; serenus christum ipse personat: et in decachordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacifice et ambitis: domini templo coniuge: naturam docet: ecclesiam iungit: et christum sanctarumq; nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes conuiuij et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber j. instrumentum veteris epitome: tantus ac talis est vt absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iunctureque verborum et que pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur euangelij questiones. Esdras ⁊ Neemias adiutor. videlicet et consolator a domino in vnum volumen coarctantur instaurant templum muros extruunt ciuitatis: omniq; illa turba populi redeuntis in patriam ⁊ descriptio sacerdotum leuitarum. israel: proselitorum: ac per singulas familias murorum ac turrium opera diuisa: aliud in cortice preferunt aliud in medulla retinent. Vernile scripturarum amore raptū excessisse modum epistole: et tamen non impleſſe quod volui. Audiamus tantum quid nosse: quid cupere debeamus vt et nos quoque possimus debere. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omnino tempore. Ceterum illud socraticum impletur in nobis. Hoc tantum scio quod nescio. Tangam ⁊ nouum breuiter testamentum. Matthеus: Marcus: Lucas ⁊ Joannes quadriga domini: et verum cherubin: quod interpretatur scientie plenitudo per totum corpus oculati sunt: scintille emicant: discurrunt fulgura: pedes habent rectos ⁊ in sublime tendentes terga pennata: ⁊ vbiq; volitantia tenent se mutuo: sibi que perplexi sunt: et quasi rota in rota tam voluuntur et pergunt quocumq; eos flatus spiritus sancti perduxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias octaua enim ad hebreos: a plerisq; extra numerum ponitur timotheum

Amos. j et ij.

Jbid. iiij vj. ⁊. viij.

Abd. ca. vnico.

Jon. ij. et iij.

Mich. v.

Naū. j. ⁊ ij. ⁊. iij.

Abac. j. ij et. iij.

Hippala ge est. Ps. cxxv

Soph. j.

Agg. j. et

zacha. j. ij. vj. ⁊. ix.

Malac. j.

Hier. j. c. ⁊ xlij. a. c xl. vsq; in ij.

Bas. ij. ix. et xj.

In pue. in eccla incēctis best. vij.

Esdr. iij.; Neem. iij vsq; ad. j vij.

ps. xviij

Ephe. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad Colo.iij.d
ij. Corin. vij.

instruit ac titum ꝛ phylemonem pro fugitiuo famulo deprecatur su-
per quo melius tacere puto quam pauca scribere. ¶ Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam ꝛ nascentis ecclesie infantiam texere: sed si nouerimus scriptorem eorum lucam esse medicum: cuius laus est in euangelio: animaduertimus pariter omnia verba illius anime languētis esse medicinam. ¶ Jacobus: Petrus: Joannes: Judas septem epistolas ediderunt tam mystycas quam succinctas ꝛ breues pariter ac longas: breues in verbis: longas in sententijs: vt rarus sit qui non in earum cecutiat lectione. ¶ Apocalypsis Joannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi: ꝛ pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Sto te frater charissime inter hec viuere: ista meditari: nihil aliud nosse: nihil aliud quere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum ē? Nolo vt offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum: que vel vitium interpretum: vel de industrias sic parate sunt: vt rusticam concionem facilius instruerent: et in vna eadēq; sententia aliter doctus: aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes: vt hec me nosse dolleam: et eorum fructus carpere in terra: quorum radices in celo fixe sunt: sed velle fateor: sedenti me prefero magistrum renuens comitem spondeo. Petenti datur: pulsanti aperitur: querens inuenit. Discamus in terris quorum scientia nobis perseueret in celo. Obuijs te manibus excipis: ꝛ vt inepte aliquid: ac de hermagore tumiditate effantiam: quicquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum tui fratrem eusebium: qui literarum tuarum mihi gratiam duplicauit: referens honestatem morum tuorum: contemptum seculi fidem amicitie: amorem ebusti. Nam prudentiam ꝛ eloquij venustatem etiam absq; illo ipsa epistola pręferebat. Festina queso te: ꝛ herenti in salo nauicule finem magis precide q̄m solue. Cap.v ū.

Eccle.l. in fi.

Mat.vī. b. Lu.vj.b.

NEmo renunciaturus seculo bene potest vendere que contempsit vt venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: Auaro deest tam quod habet: quam quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est. Infidelis autem etiā obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil habētes ꝛ omnia possidentes. Ulcus atq; vestitus diuitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende: si nō habes proijce. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper recrastinans et diem de die trahens caute: et pedetentim mas possessiunculas venditeris non habet christus vnde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se obtulit. Apostoli tantum nauem et retia reliquerunt. Uidua duo era misit in gazophylacium: et prefertur cresi diuitijs. Facile contemnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

ij Corin. vj. Mat.v.g

Ibid.iiij. d Mat.xij d. Lu.xxj.a

¶ Explicit epistola ad Paulinum.

¶ Incipit prefatio sancti Hieronymi presbyteri in pentateuchum Moysi.

OEfydenij mei desyderatas accepi epistolas qui quodam prefagio futurorum cum Daniele sortitus est nomen obsecrantis vt translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateuchum vestrorū auribus traherent. Periculosum opus certe ꝛ obtrectatorū meorum latratibus patens qui me asserunt in.lxx. interpretum suggillationem noua pro veteribus cudere: et tra ingenium quasi vinum probantes: cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculo dei offerre que possim: nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod vt auderem Origenis me studium prouocauit qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit asterisco et obelo: id est stella ꝛ veru omne opus distinguens: dum aut illucescere facit que minus ante fuerant aut superflua quęq; iugulat ꝛ confodit: ꝛ maxime que euangelistarum et apostolorum authoritas promulgauit. In quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. vt est illud. Ex egypto vocaui filium meum ꝛ quoniam nazarenus vocabitur: et videbunt in quem compunxerunt: et flumina de ventre eius fluent aque viue: et que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit que preparauit deus diligentibus se: et multa alia que nouum fyntagma desiderant. Interrogemus ergo eos vbi hec scripta sint: ꝛ cum dicere non potuerit de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee: secundum in esaia: tertium in Zacharia: quartum in prouerbijs: quintum eque in Esaia: quod multi ignorantes apocryphorum delyramēta sectantur: et iberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Judet prudenti factum dicunt esse cōsilio ne ptolomeus vnius dei cultor etiam apud hebreos duplicem diuinitatem deprehenderet. Quod maxime idcirco faciebant: quia in platonis dogma cadere videbatur deinceps vbicunq; sacratum aliquid scriptura testatur de patre ꝛ filio ꝛ spiritu sancto: aut aliter interpretati sunt: aut omnino tacuerunt vt et regi satisfacerent: et arcanum fidei non vulgarēt. Et nescio quis primus author. lxx. cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit quibus diuisi eadem scripturarum: cū aristeus eiusdē ptolomei hyperaspites ꝛ multo post tēpore Josephus nihil tale retulerint: sed in vna basilica congregatos contulisse scribāt: non prophetasse. Aliud est enim esse vatem: aliud interpretem. Jhū spiritus ventura predicit: hic eruditio et verborum copia ea intelligit q̄ trāsfert. Nisi forte putandus est Tullius economicum xenofontis et platonis Pythagoram ꝛ demosthenis pro Ctesiphonte affatus rethorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per. lxx. interpretes: aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia retulit vt quod illi tacuerunt: hi scriptum esse mēriti sunt. Quid igitur ē? Dānamus veteres? Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante aduentum christi: et quod nesciebant dubijs protulere sententijs: nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetam quam historiam scribimus. Aliter enim audita: aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus: melius et proferimus. Audi igitur emule: obtrectator auscultа. Non damno: non reprehendo. lxx. sed confidēter cunctis illis apl̄os pfero. Per istorū os mihi christus sonat quos ante prophetas inter spiritualia charismata positos lego in quibus vltimum penegradum interpretes tenent. Quid luuore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Si cubi in translatione tibi videor errare: interroga Hebreos diuersarum vrbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habēt. Aliud est si contra se postea ab apostolis vsurpata testimonia probauerunt: ꝛ emendatiora sunt exemplaria latina quam greca: greca quam hebraica. Uerum hec cōtra inuidos. Nūc ꝛ precor Desyderi charissime: vt quia me tantum opus subire fecisti ꝛ a Genesi exordium capere oriationibus tuis quos possim eodem spiritu quo scripti sunt libros in latinos eos transferre sermonem.

Mat. iij. Dbi.ij.d

Jo xix.e Jo.vij. Iscā.b Osee.xj. a. Esa.xl a zach xij. c. Prouer. v.c. Esaie.l. liij.b

ij. Corin. xij.d

¶ Explicit prefatio in Pentateuchum.

Yo Pedro Gallin fuy puesto en Carcel por Juez Comissario en virtud de medina del Campo Recibida dicha Su dia 20 mesis octubris quinto anni 1555.

Pedro Moreno
Juez Comissario

Juan Bap.a Barnabas Gō
mro Capitano

Esta espurgado por comision de Juan Lopez de Cacalla
del Gran Alcalde Gal.o de 1640

Liber Genesis: Hebraice Beresith.

Capituli Summarium. De creatione mundi. Cap. j.

A

In principio creauit deus, celum ⁊ terram. Terra autē erat inanis ⁊ vacua, ⁊ tenebre erāt super faciem abyssi: ⁊ spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitq; deus. Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucē ꝙ esset bona: ⁊ diuisit lucem a tenebris. appellauitq; lucem, diem: ⁊ tenebras, noctē. factumq; est vespere ⁊ mane dies vnus. Dixit quoq; deus. Fat firmamētū in medio aquarum: ⁊ diuidat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum, diuisitq; aquas que erant sub firmamento, ab his que erant super firmamentum. Et factū est ita. Vocauitq; deus firmamētum, celum: et factum est vespere ⁊ mane dies secūdus. Dixit vero deꝰ. Congregentur aque que sub celo sunt, in locum vnum: et appareat arida. Et factum est ita. Et vocauit deus aridā, terram: cōgregationesq; aquarum appellauit, maria. Et vidit deus ꝙ esset bonum: ⁊ ait. Germinet terra herbam virentem ⁊ facientem semen, ⁊ lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem, ⁊ facientem semē iuxta genus suum, lignumq; faciens fructum, ⁊ habens vnūquodq; sementem scōm speciem suam. Et vidit deus ꝙ esset bonū. Et factū est vespere ⁊ mane dies tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in firmamento celi, ⁊ diuidant diem ac noctem: ⁊ sint in

Hebre. xj. a.

Psalm. cxxxv. a. Hiere. x. b.

Psalm. cxxxv. b. ⁊. lxxxviij. b.

B

Psalm. xxxv. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

figna ⁊ tempora,⁊ dies ⁊ annos: vt luceant in firmamento
celi,⁊ illumnẽt terram. Et factum est ita. Fecitq; deus duo
luminaria magna: luminare maius, vt preesset diei: ⁊ lumi
nare minus, vt preesset nocti: ⁊ stellas. ⁊ posuit eas deus in
firmamento celi, vt lucerent super terrã, ⁊ preessent diei ac
nocti, ⁊ diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit deus q̃ es-
set bonũ. Et factum est vespere ⁊ mane dies quartus. Di-
xit etiã deus. Producant aque reptile anime viuẽtis, ⁊ vo
latile super terrã sub firmamẽto celi. Creauitq; deus cete
grandia, ⁊ omnẽ animã viuentẽ atq; motabilẽ, quam pro-
duxerant aque in species suas: ⁊ omne volatile ſm genus
suũ. Et vidit deus q̃ esset bonum, benedixitq; eis, dicens.
Crescite ⁊ multiplicamini, ⁊ replete aquas maris: auesq;
multiplicẽtur super terrã. Et factũ est vespere ⁊ mane dies
quintus. Dixit quoq; deus. Producat terra aiam viuẽtẽ
in genere suo: iumenta ⁊ reptilia ⁊ bestias terre ſm species
suas. Factũq; est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta spẽs
suas, ⁊ iumenta ⁊ omne reptile terre in genere suo. Et vidit
deus q̃ esset bonũ: ⁊ ait. Faciamus hoiem ad imaginẽ ⁊ si-
militudinẽ nostrã: ⁊ preſit piscibꝰ maris, ⁊ volatilibꝰ celi,
⁊ bestijs, vniuersęq; terre, omniq; reptili q̃ mouetur in ter
ra. Et creauit deus hominẽ ad imaginẽ suã, ad imaginem
dei creauit illum, masculum ⁊ feminam creauit eos. Bene-
dixitq; illis deus, ⁊ ait. Crescite ⁊ multiplicamini, ⁊ reple
te terrã, ⁊ subijcite eã, ⁊ dominamini piscibꝰ maris, ⁊ vola-
tilibus celi, ⁊ vniuersis animãtibus q̃ mouentur sup terrã
Dixitq; deus. Ecce dedi vobis omnẽ herbã afferentẽ se-
men super terrã, ⁊ vniuersa ligna que habent in semetipsis
sementẽ generis sui, vt sint vobis in escã, ⁊ cũctis anima-
tibus terre, omniq; volucri celi, ⁊ vniuersis q̃ mouenť in ter
ra, ⁊ in quibus est anima viuens, vt habeant ad vescendũ.
Et factum est ita. Viditq; deus cuncta que fecerat: ⁊ erant
valde bona. Et factum est vespere ⁊ mane dies sextus.

¶ Capituli Summarium. Homo plasma dei. Cap. ij.

Igitur perfecti sunt celi ⁊ terra, ⁊ ois ornat⁹ eo-
rum. Cõpleuitq; deus die septimo opus suum,
q̃ fecerat: ⁊ requieuit die septimo ab vniuerso
op⁹ere q̃ patrarat. Et benedixit diei septimo, ⁊
sanctificauit illũ: q̃ in ipso cessauerat ab omni ope suo, q̃
creauit deus vt faceret. Iste sunt generationes celi ⁊ terre,
quãdo create sunt, in die quo fecit dñs deus celũ ⁊ terrã, et
omne virgultũ agri ante q̃ oriretur in terra, omnẽq; her-
bam regionis priusq; germinaret. Nõ enĩ pluerat dñs deꝰ
super terrã: ⁊ homo nõ erat qui operaretur terrã: sed fons
ascendebat e terra, irrigans vniuersam superficiem terre.
Formauit igitur dñs deus hoiem de limo terre: ⁊ inspira-
uit in faciẽ eius spiraculũ vite: ⁊ factus est homo in animã
viuentẽ. Plãtauerat aũt dñs deus paradisum voluptatis
a principio: in quo posuit hominẽ quẽ formauerat. produ-
xitq; dñs deus de humo omne lignũ pulchrũ visu, ⁊ ad ve
scendũ suaue: lignũ etiã vite in medio paradisi, lignũq; scie
tie boni ⁊ mali. Et fluuius egrediebat de loco voluptatis
ad irrigandũ paradisum: qui inde diuiditur in quatuor ca
pita. nomẽ vni Phison: ipse est qui circũit omnem terram
Euilath, vbi nascitur aurũ, ⁊ aurũ terre illius optimũ est,
ibiq; inuenitur Bdellium, ⁊ lapis Onychinus. Et nomẽ flu
uij secũdi, Geon: ipse est qui circũit omnẽ terram Ethiopie.
Nomen vero fluuius tertij, Tigris: ipse vadit ꝯtra Assy
rios. Fluuius aũt quartus, ipse est Euphrates. Tulit ergo
dñs deus hominẽ, ⁊ posuit eũ in paradisum voluptatis, vt
operaret⁹, ⁊ custoditet illũ. precepitq; ei, dicẽs. Ex omni li-
gno paradisi comede: de ligno aũt scientie boni ⁊ mali, ne
comedas. In quocũq; enĩ die comederis ex eo, morte mo-
rieris. Dixit quoq; dñs deus. Nõ est bonũ hominẽ esse so-
lũ: faciamus ei adiutoriũ simile sui. Formatis igitur dñs
deus de humo cunctis animãtibꝰ terre ⁊ vniuersis volatili
bus celi, adduxit ea ad Adã, vt videret q̃d vocaret ea. Oẽ
enim q̃ vocauit Adã aĩe viuẽtis, ipsum est nomen eius.
Appellauitq; Adã nomibus suis cuncta animantia, ⁊ vni-
uersa volatilia celi, ⁊ oẽs bestias terre: Ade vero nõ inue-
niebatur adiutor similis eius. Immisit ergo dñs deus sopo
rem in Adã: cumq; obdormisset, tulit vnam de costis eiꝰ,
⁊ repleuit carnem pro ea. Et edificauit dñs deus costã quã
tulerat de Adã, in mulierem: ⁊ adduxit eã ad Adam. Di
xitq; Adam. Hoc nũc os ex ossibus meis, ⁊ caro de carne
mea: hec vocabitur virago, q̃m de viro sumpta est. Quam
obrem relinquet homo patrem suũ ⁊ matrem: ⁊ adherebit
vxori sue: ⁊ erunt duo in carne vna. Erat autẽ vter q; nu
dus. Adam scilicet ⁊ vxor eius: ⁊ non erubescebant.

¶ Ca. Sũ. De hominis preuaricatione ⁊ pena. Cap. iij.

Sed ⁊ serpẽs erat callidior cũctis animantibus
terre que fecerat dñs deꝰ. Qui dixit ad mulie-
rẽ. Cur p̃cepit vobis deꝰ vt nõ comederetis ex
oi ligno paradisi? Cui rñdit mulier. De fructu
lignorum que sunt in paradiso, vescimur: de fructu vero li
gni q̃ est in medio paradisi, p̃cepit nobis deꝰ ne comedere
mus, ⁊ ne tangeremus illud ne forte moriamur. Dixit aũt
serpens ad mulierẽ. Nequaq̃ morte moriemini. scit enim
deus q̃ in quocũq; die comederitis ex eo aperientur oculi
vestri: ⁊ eritis sicut dij scientes bonum ⁊ malum. Vidit igi
tur mulier q̃ bonũ esset lignũ ad vescendũ, ⁊ pulchrũ ocu-
lis, aspectuq; delectabile: ⁊ tulit de fructu illi⁹, ⁊ comedit:
deditq; viro suo qui comedit. Et apti sunt oculi amborũ.
Cumq; cognouissent se esse nudos, consuerũt folia ficus, ⁊
fecerũt sibi perizomata. Et cũ audissent vocẽ dñi dei de-
ambulantis in paradiso, ad auram post meridiẽ, abscondit se
Adam ⁊ vxor eius a facie dñi dei in medio ligni paradisi.
Vocauitq; dñs deꝰ Adã, ⁊ dixit ei. Ubi es? Qui ait. Vo-
cem tuam audiui in paradiso, ⁊ timui: eo q̃ nudus essem,
⁊ abscõdi me. Cui dixit. Quis enĩ indicauit tibi q̃ nudus
esses, nisi q̃ ex ligno, de quo preceperã tibi ne comederes,
comedisti? Dixitq; Adã. Mulier quã dedisti mihi sociã,
dedit mihi de ligno, ⁊ comedi. Et dixit dominus deus ad
mulierem. Quare hoc fecisti? Que rñdit. Serpens decepit
me, ⁊ comedi. Et ait dñs deus ad serpentem. Quia fecisti
hoc, maledictus es inter oia animãtia ⁊ bestias terre: sup
pectus tuũ gradieris, ⁊ terrã comedes cunctis diebus vite
tue. Inimicitias ponam inter te ⁊ mulierẽ: ⁊ semẽ tuum et
semen illius: ipsa cõteret caput tuũ, ⁊ tu insidiaberis calca
neo eius. Mulieri q̃q; dixit. Multiplicabo erumnas tuas
et conceptus tuos: in dolore paries filios, ⁊ sub viri potẽ
eris, ⁊ ipse dñabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocẽ
vxoris tue: ⁊ comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne
comederes, maledicta terra in ope tuo: in laboribus come
des ex ea cũctis diebꝰ vite tue. spinas ⁊ tribulos germina-
bit tibi, ⁊ comedes herbas terre: in sudore vultꝰ tui vesce-
ris pane, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es:
quia pulvis es, ⁊ in pulverem reuerteris. Et vocauit Adã
nomẽ vxoris sue, eua: eo q̃ mater esset cunctorũ viuentiũ.
Fecit q̃q; dñs deus ade ⁊ vxori eius tunicas pelliceas, et in
duit eos. Et ait. Ecce Adã quasi vnus ex nobis factus est,
sciẽs bonũ ⁊ malũ. nũc ergo ne forte mittat manũ suã, ⁊ su
matet iã de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat in eternũ. Et emi-
sit eũ dñs deus de padiso voluptatis, vt operaret⁹ terrã, de q̃
sumptus est. Eiecitq; adã: ⁊ collocauit ante paradisum vo
luptatis cherubin, ⁊ flammeũ gladium atq; versatilem ad

custodiendam

Ecclesi. xxxiij.c. Marci vij.d. A Exodi xx.b. Hebre. iij.b. B J.Corint. xv.f. Ecclesi. xxiij.c. C D Watth. xix.a. Marci x.a. Sap.ij.d ⁊.x.a. Ecclesi. xvij.a. Tobie viij.b. Infra. viij.c. ⁊.ix.a. Ecclesi. xxxix.c. Marci vij.d. A

J.Corint. xj.b. Watth. xix.a. mar.x.a Ephesi. v.g. J. Corin. vj.d. A

ij. Corin. xj.a. B Ecclesi. xxv.d. C J.Corint. xiij.c. D

custodiendam viam ligni vite.

¶ S. De nece Abel & stirpe Cain. Caput.iij.

ADam vero cognouit vxorē suā: que concepit & peperit cain dicens, possedi hominē per dñm. Rursumq; peperit fratrē eius abel. Fuit aūt abel pastor ouiū, & cain agricola. Factū est autez post multos dies vt offerret cain de fructibus terre munera dño. Abel quoq; obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respexit dñs ad abel, & ad munera eius. Ad cain aūt, & ad munera illius nō respexit: ira tusq; est cain vehemēter, & concidit vultus eius. Dixitq; dominus ad eum. Quare iratus es: & cur concidit facies tua: Nonne si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum aderit: sed sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius: Dixitq; cain ad abel fratrem suum, Egrediamur foras. Cumq; essent in agro, consurrexit cain aduersus fratrem suum abel, & interfecit eum. Et ait dñs ad cain, Ubi est abel frater tuus: Qui respōdit: Nescio, nūquid custos fratris mei sum ego: Dixitq; ad eum, Quid fecisti: vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledict⁹ eris super terrā, que aperuit os suum: & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cū operatus fueris eam, non dabit fructus suos: vagus & profugus eris super terram. Dixitq; cain ad dñm, Maior est iniquitas mea, q̄ vt veniam mereā: Ecce ejcis me hodie a facie terre, & a facie tua abscondar, et ero vagus & profugus in terra: omnis igitur qui inuenerit me, occidet me. Dixitq; ei dñs, Nequaq; ita fiet: sed omnis qui occiderit cain septuplū punietur. Posuitq; dñs in cain signum, vt non interficeret eum omnis qui inuenisset eum. Egressusq; cain a facie dñi, habitauit profugus in terra ad orientalem plagam eden. Cognouit aūt cain vxorē suā, q̄ cōcepit & peperit enoch, & edificauit ciuitatē, vocauitq; nomē eius ex noie filij sui enoch. Porro enoch genuit irad, & irad genuit mauiael, & mauiael genuit mathusael, & mathusael genuit lamech: q̄ accepit duas vxores, nomen vni ada, & nomē alteri sella. Genuitq; ada iabel, q̄ fuit pater habitātiū in tētoriis atq; pastorum: & nomen fratris eius, iubal, ipse fuit pater canentiuz cithara & organo. Sella quoq; genuit tubalcain, qui fuit malleator & faber in cūcta opa eris & ferri. Soror vero tubalcain, noema. Dixitq; lamech vxoribus suis ade & sel le, Audite vocē meā vxores lamech, auscultate sermonez meū: q̄m occidi virū in vulnᵉ meū, & adolescentulū in liuorē meū. septuplū vltio dabitur de cain: de lamech vero septuagies septies. Cognouit quoq; adhuc adam vxorem suam: & peperit filium, vocauitq; nomen eius seth: dicens, Posuit mihi deus semen aliud pro abel, quem occidit cain. Sed & seth natus est filius, quem vocauit enos. iste cepit inuocare nomen domini.

¶ L. S. Genealogia Ade vsq; ad Noe. Cap.v.

HIc est liber generationis adā: in die qua creauit deᵘ hoiem, ad similitudinē dei fecit illū. Masculum & feminām creauit eos: & benedixit illis, & vocauit nomē eoꝝ adā in die quo creati sunt. Vixit aūt adā centū triginta annis: & genuit filiū ad similitudinē & imaginē suā, vocauitq; nomē eiᵘ seth. Et facti sunt dies adā postq̄ genuit seth octingēti anni, genuitq; filios & filias. Et factū est omne tēps quod vixit adaz, anni nongenti triginta, & mortuus est. Vixit quoq; seth cētum quinq; annis, & genuit enos. Vixitq; seth postq̄ genuit enos, octingentis septem annis, genuitq; filios & filias. Et facti sunt oēs dies seth nōgētoꝝ duodecim annorū, & mortuus est. Vixit vero enos nonaginta annis, et genuit cainan. Post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis, et genuit filios & filias. Factiq; sunt oēs dies enos nongenti quinq; anni, & mortuus est. Vixit quoq; cainan septuaginta annis, & genuit malaleel. Et vixit cainan postq̄ genuit malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitq; filios et filias. Et facti sunt omnes dies cainan nongenti decez anni, & mortuus est. Vixit autē malaleel seraginta quinq; annis, & genuit iared. Et vixit malaleel postquā genuit iared octingentis triginta annis: & genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies malaleel octingenti nonaginta quinq; anni, & mortuus est. Vixitq; iared centum seraginta duobus annis, & genuit enoch. Et vixit iared postq̄ genuit enoch octingentis annis, et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies iared nongenti seraginta duo anni, & mortuus est. Porro enoch vixit seraginta quinq; annis, et genuit mathusalam. Et ambulauit enoch cum deo. Et vixit enoch postquam genuit mathusalam trecentis annis, et genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies enoch trecenti seraginta quinq; anni, ambulauitq; cum deo et non apparuit: quia tulit eum deus. Vixit quoq; mathusala centum octoginta septem annis, & genuit lamech. Et vixit mathusala postq̄ genuit lamech, septingentis octoginta duobus annis, et genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies mathusale nongenti seraginta nouem anni, et mortuus est. Vixit autem lamech centum octoginta duobus annis: & genuit filium: vocauitq; nomen eius noe, dicens, Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuū nostrarum in terra cui maledixit dominus. Vixitq; lamech, postq̄ genuit noe, quingentis nonaginta quinq; annis, & genuit filios & filias. Et facti sunt omnes dies lamech septingenti septuaginta septem anni, & mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset annorum, genuit sem, cham, & iapheth.

¶ L. S. Malicia hominum causa diluuij. Ca.vj.

CUmq; cepissent homines multiplicari super terram: & filias procreassent, videntes filij dei filias hominum q̄ essent pulchre, acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant. Dixitq; deᵘ, Non permanebit spiritus meus in hoīe in eternum, quia caro est: erunt q̄z dies illius centum viginti annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. postq̄ enim ingressi sunt filij dei ad filias hominum, illeq; genuerunt, isti sunt potentes a seculo, viri famosi. Videns autem deus q̄ multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum q̄ hominem fecisset in terra. et precauens in futurum: & tactus dolore cordis intrinsecus, Delebo (inquit) hominem quem creaui a facie terre, ab homine vsq; ad animantia, a reptili vsq; ad volucres celi. Penitet enim me fecisse eos. Noe vero inuenit gratiam coram deo. Hec sunt generationes noe: Noe vir iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum deo ambulauit. & genuit tres filios, sem, cham, & iapheth. Corrupta est autem terra coram deo, & repleta est iniquitate. Cūq; vidisset deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram, dicit ad noe) Finis vniuerse carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, & ego disperdam eos cū terra. Fac tibi arcam de lignis leuigatis: mansiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinsecus & extrinsecus. Et hic facies eam, Trecentoꝝ cubitorum erit longitudo arce, quinquaginta cubitorū latitudo, & triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca facies, & in cubito consummabis summitatem eius: ostium autem arce pones ex latere deorsum: cenacula & tristega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluuij super terram, vt interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum, & vniuersa que in terra sunt, consumentur. Ponamq; fedus meum tecum: et ingredieris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tuorū tecū. Et ex cunctis animātibus vniuerse carnis bina induces in arcā, vt viuāt tecū: masculum sexus & femininū. De volucribus iuxta genus suū, & de iumētis in genere suo, & ex omni reptili terre secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum, vt possint viuere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que manduci possunt, & comportabis apud te: & erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit igitur noe omnia que preceperat illi deus.

A Sapiē. ij.d. Eccliast. xvij.a. Supra j.d. j. Para. j.a.

B

C

D

A Hebr. xj.a.

B Sapien x.a. Matth. xxiij.d. j. Joan. iij.d. Jud. j.d.

C

D

B

A

C

D Eccles. xliij.c. Hebre. xj.a.

A

B.

Eccliast. xliij.c.

C

D

¶ L.S. Diluuium omnia viuẽtia preter Noe ⁊ suos interimit. Caput.vij.

Dixitq; dñs ad eũ, Ingredere tu et oĩs domus tua in arcã: te eñ vidi iustum coꝝ me in gñatione hac. Ex oĩbus aiantib⁹ mũdis tolles septena ⁊ septena masculũ ⁊ feminam: de animantibus vero immundis duo ⁊ duo masculũ ⁊ feminam. Sed ⁊ de volatilibus celi septena ⁊ septena masculũ ⁊ feminã: vt saluetur semẽ sup faciẽ vniuerse terre. Adhuc eñ ⁊ post dies septẽ ego pluã super terrã quadraginta dieb⁹ ⁊ q̃draginta noctibus: ⁊ delebo oẽm substantiã quã feci, de superficie terre. Fecit ergo noe, oĩa q̃ mãdauerat ei dñs. Eratq; sexcẽtorũ annorum qñ diluuij aq̃ inundauerũt super terrã. Et ingressus est noe ⁊ filij eius, vxor eius, ⁊ vxores filiorũ eius cũ eo in arcã, propter aquas diluuij. De animãtibus quoq; mundis ⁊ immũdis, ⁊ de volucribus, ⁊ ex oĩq̃ mouetur super terrã duo ⁊ duo ingressa sunt ad noe in arcam, mascul⁹ ⁊ femĩa, sicut preceperat dñs noe. Cũq; trãsissent septẽ dies, aq̃ diluuij inũdauerũt super terrã. Anno sexcẽtesimo vite noe, mense scõ, septimodecimo die mẽsis, rupti sunt oẽs fontes abyssi magne: ⁊ cataracte celi apperte sunt: ⁊ facta est pluuia sup terrã q̃draginta diebus ⁊ quadraginta noctib⁹. In articulo diei illi⁹ ingressus est noe, ⁊ sem, ⁊ chã, ⁊ iapheth filij ei⁹: ⁊ vxor illi⁹, ⁊ vxores filior⁹ ei⁹ cũ eis in arcã: ipsi ⁊ oẽ aial ſm gen⁹ suũ, vniuersaq; iumẽta in gñe suo, ⁊ oẽ q̃ mouet sup terrã in gñe suo, cũctũq; volatile ſm genus suũ, vniuerse aues, oẽsq; volucres ingresse sunt ad noe in arcã, bina ⁊ bina ex oĩ carne in q̃ erat spũs vite. Et q̃ ingressa sũt, mascul⁹ ⁊ femĩa ex oĩ carne introierũt, sicut pcepat ei de⁹, ⁊ iclusit eũ dñs de foris. Factũq; est diluuium q̃draginta dieb⁹ sup terrã: ⁊ multiplicate sunt aq̃, ⁊ eleuauerũt arcã in sublime a terra. Uehemẽter ei inũdauerũt: ⁊ oĩa repleuerũt in supficie terre: porro arca ferebat sup aq̃s. Et aq̃ pcaluerũt nimis sup terrã: optiq; sunt oẽs mõtes excelsi sub vniuerso celo. Quindecim cubitis altior fuit aq̃ super mõtes q̃s operat, Cõsũptaq; ẽ oĩs caro q̃ mouebat sup terrã volucrũ, aiantiuꝫ, bestiarũ, oiumq; reptiliũ q̃ reptant sup terrã. Uniuersi homes ⁊ cũcta in q̃b⁹ spiraculũ vite est in terra, mortua sunt. Et deleuit oẽs substantiaꝫ q̃ erat super terrã ab homine vsq; ad pec⁹, tã reptile, q̃ volucres celi: ⁊ deleta sunt de terra: remãsit aũt solus noe ⁊ q̃ cũ eo erant, in arca. Obtinuerũtq; aq̃ terrã centũ quinquaginta diebus.

¶ L.S. Sublato diluuio egreditur noe. Cap.viij.

Recordat⁹ aũt de⁹ noe cũctorũq; aiantiũ, ⁊ oĩum iumẽtorũ q̃ erãt cũ eo in arca, adduxit spũm sup terrã, ⁊ imminute sunt aq̃. Et clausi sunt fontes abyssi, ⁊ cataracte celi: ⁊ prohibite sunt pluuie de celo. Reuersiq; sunt aq̃ de terra euntes ⁊ redeũtes, ⁊ ceperũt minui post cẽtũ qñq̃ginta dies. Requieuitq; arca mense septimo, vicesimo septimo die mẽsis, super montes armenie. Aq; vero ibãt ⁊ decrescebãt vsq; ad decimũ mensem: decimo eñ mẽse, prima die mẽsis appuerũt cacumia mõtium. Cũq; trãsissent q̃draginta dies, aperiens noe fenestrã arce quã fecerat, dimisit corui: ⁊ egrediebatur, ⁊ † nõ reuertebatur, donec siccarẽtur aq̃ sup terrã. Emisit quoq; colũbã post eũ, vt videret iã cessassent aq̃ super faciẽ terre. Que cũ non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eũ in arcã: aq̃ eñ erãt super vniuersam terram: extenditq; manũ suã, ⁊ apprehẽsam tulit in arcã. Expectatis ãt vltra septẽ dieb⁹ alijs, rursum dimisit colũba ex arca. At illa venit ad eũ ad vesperã portãs ramũ olive virẽtib⁹ foliis in ore suo. Intellexit ergo noe q̃ cessassent aq̃ super terrã. Expectauitq; nichilominus septẽ alios dies: ⁊ emisit colũba, q̃ nõ est reuersa vltra ad eũ. Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense prima die mensis imminute sunt aq̃ super terrã: ⁊ aperiens noe tectũ arce aspexit, viditq; q̃ exiccata' cẽt superficies terre. Mense scõo, septimo ⁊ vicesimo die mensis arefacta est terra. Locut⁹ est aũt dñs ad noe, dicens, Egredere de arca tu ⁊ vxor tua, filij tui ⁊ vxores filiorũ tuorũ tecũ. Cũcta aiantia que sunt apud te, ex oĩ carne tã in volatilib⁹ q̃ in bestijs ⁊ vniuersis reptilib⁹ q̃ reptãt super terrã, educ tecũ, ⁊ ingredimini sup terrã. crescite ⁊ multiplicamini sup eã. Egressus est ergo noe ⁊ filij eius, ⁊ vxor illius ⁊ vxores filiorũ ei⁹ cũ eo. Sed ⁊ oĩa aiantia, iumẽta ⁊ reptilia q̃ reptãt super terrã ſm genus suum, egressa sunt de arca. Edificauit aũt noe altare dño: ⁊ tollẽs de cũctis pecorib⁹ ⁊ volucrib⁹ mundis, obtulit holocaustа sup altare. Odoratusq; est dñs odorẽ suauitatis, ⁊ ait ad eũ, Nequaq̃ vltra maledicã terre ꝓpter hoies: sensus eñ, ⁊ cogitatio humani cordis in malũ pna sunt ab adolescẽtia sua: nõ igit vltra pcutiã oẽm aiã, sicut feci. Cunctis diebus terre, semẽtis ⁊ messis, frigus ⁊ estus, estas ⁊ hyems, nox dies non requiescent.

¶ Capituli Summarium. Prohibetur sanguis, percutitur fedus ⁊ inebriatur Noe. Caput.ix.

Benedixitq; de⁹ noe ⁊ filijs ei⁹, ⁊ dixit ad eos, crescite ⁊ mltiplicamini ⁊ replete terrã. Et terror vester ac tremor sit sup cũcta aialia terre ⁊ sup oẽs volucres celi, cũ vniuersis q̃ mouẽt sup terrã: oẽs pisces maris manui vestre tradite sunt. Et oẽ q̃ mouet ⁊ viuit, erit vobis in cibũ: quasi olera virentia tradidi vobis oĩa: excepto q̃ carnẽ cũ sanguine nõ comedetis. Sanguinẽ eñ aiarũ vestrarũ reqrã ꝺ manu cũctarũ bestiarũ: ⁊ de manu hois: de manu viri ⁊ fratris ei⁹ reqrã aiaꝫ hois. Quicũq; effuderit humanũ sanguinẽ, fundet sanguis illius: ad imaginẽ q̃ppe dei fact⁹ est hõ. Vos aũt crescite ⁊ multiplicamini, ⁊ ingredimini sup terrã ⁊ iplete eã. Hec q̃ dixit de⁹ ad noe, ⁊ ad filios ei⁹ cũ eo, Ecce ego statuam pactũ meũ vobiscũ, ⁊ cũ semine vro post vos: ⁊ ad oẽs aiaꝫ viuentẽ q̃ est vobiscũ: tã in volucrib⁹ q̃ in iumẽtis ⁊ pecudib⁹ terre, cũctisq; q̃ egressa sunt ꝺ arca, ⁊ vniuersis bestijs terre. Statuã pactũ meũ vobiscũ, ⁊ nequaq̃ vltra interficiet oĩs caro aq̃s diluuij, neq; erit deinceps diluuiũ dissipãs terrã. Dixitq; de⁹. Hoc est signũ federis, q̃ ꝺo inter me ⁊ vos, ⁊ ad oẽs aiam viuentẽ q̃ est vobiscũ in gñatiões sempiternas. Arcũ meũ ponã in nubib⁹: ⁊ erit signũ federis inter me ⁊ inter terrã. Cũq; obduxero nubibus celũ, apparebit arc⁹ meus in nubib⁹, ⁊ recordabor federis mei vobiscũ ⁊ cũ oi aia viuẽte q̃ carnẽ vegetat: ⁊ nõ erit vltra aq̃ diluuij ad delendã vniuersam carnẽ. Eritq; arcus in nubibus, ⁊ videbo illũ, ⁊ recordabor federis sempiterni q̃ pactũ est inter deũ ⁊ oẽm aiam viuentẽ vniuersе carnis q̃ est sup terrã. Dixitq; de⁹ ad noe, Hoc ẽ signũ federis q̃ cõstitui inter me ⁊ oẽm carnẽ sup terrã. Erãt ĝ filij noe q̃ egressi sunt de arca, sem, chã ⁊ iapheth. Porro chã ipe est pater chanaã. Tres isti, filij sunt noe: ⁊ ab his disseminatum est oẽ genus hoĩm sup vniuersam terrã. Cepitq; noe vir agricola exercere terrã, ⁊ plãtauit vineã. Bibẽsq; vinũ inebriat⁹ est, ⁊ nudat⁹ est in tabernaculo suo. Q̃ cũ vidisset chã pater chanaã, verẽda sexq; pfris suis eẽ nudata, nũtiauit duob⁹ fratrib⁹ suis foras. At vero sem ⁊ iapheth palliũ imposuerũt hũeris suis, ⁊ incedẽtes retrorsum, operuerũt verẽda pfris sui: facies q̃ eor auerse erãt, ⁊ pfris virilia nõ viderunt. Emigilãs aũt noe ex vino, cũ didicisset q̃ fecerat ei filius suus minor, ait, Maledictus chanaan, seru⁹ seruorũ

erit

A ñ. Petri. ij.b.

B Matth. xxiij.d. Luce. xxij.f. ſ. Petri. iij.d.

C

D Sapiẽ. x.a. Eccliesi. xxxix.e.

A

A Hebrei legũt ⁊ reuertebatur.

B

C Supra j.c.a.d. Infra. ix.a.

D

Supra. vj.a.

A

Supra j. c. ⁊. viij.c.

Matth. xxvj.c. Apoca. xiij.c. B Esaie xlij.b.

D

C Eccli. xlvij.d.

erit fratrib⁹ suis. Dixitq3, bñdict⁹ dñs de⁹ sem: sit chanaan
seru⁹ ei⁹. Dilatet de⁹ iapheth & habitet i tabernaculis sem
sitq3 chanaan seru⁹ ei⁹. Uixit aũt noe post diluuiũ trecẽtis
gnqginta annis. Et impleti sunt oẽs dies eius nõgẽtoꝝ
quinquaginta annorum, & mortuus est.

¶ L.S. Genealogia hũani generis post diluuiũ Cap.x.

Hẽ sunt gñatões filioꝝ noe sem, chã, & iapheth:
Natiq3 sunt eis filij post diluuiũ. Filij iapheth,
gomer, & magog, & madai: & iauan, & thubal, et
mosoch, & thiras. Porro filij gomer: ascenez, &
riphath, & thogorma. Filij aũt iauã, elisa, & tharsis, cethi
& dodanim. Ab his diuise sunt ĩsule gẽtiũ in regiõib⁹ suis,
vnusq3q3 fm linguã suã: & familias in natiõibus suis. Filij
aũt cham: chus: & mesraim: & phut & chanaan. Filij autem
chus, saba, & euila, & sabatha, & regma, & sabathaca. Filij
regma: saba, & dadã. Porro chus genuit nemrod. Ipe ce-
pit esse potẽs in terra: & erat robust⁹ venator coꝝ dño. Ab
hoc exiuit puerbiũ, q̃si nẽroth robustus venator coꝝ dño.
Fuit aũt pncipiũ regni eius babylõ, & arach, & achad, & cha
lãne i terra semaar. De terra illa egress⁹ est assur: & edifica
uit niniuẽ & plateas ciuitat3, & chale. Resen q̃z ĩter niniuẽ
& chale. Hec est ciuitas magna. Et vero mesraim gẽuit lu
dim, & anamin, & laabin & nephtuim, & phethrusim, & chas
luim, ỏ q⁹ egressi sũt philistiim, & caphorim. Chanaã aũt
gẽuit sidonẽ pmogẽitũ suũ et heũ, & iebuseũ, & amorrheũ, &
gergeseũ, & heueũ, & araceũ, sineũ, & aradiũ: samareũ, & ama
theũ. Et p hos dissẽminati sunt ppli chananeoꝝ. Factiq3
sunt termini chanaã veniẽtib⁹ a sidone gerarã vsq3 ad ga-
zã, donec ĩgrediar3 sodomã, & gomorrhã, & adamã, & sebo
im vsq3 lasa. Hi filij cham in cognationibus & linguis et
gñationib⁹ terrisq3 & gẽtib⁹ suis. De sem q̃z nati sunt pfe
oiz filioꝝ heber, ffe iapheth maioꝛe. Filij sem, elam, & as-
sur, & arpharad, lud, & arã. Filij arã, hus, & hul, & gether, &
mes. Et vo arpharad genuit sale: de q̃ ort⁹ est heber. Na
tiq3 sunt heber filij duo. Nomẽ vni phaleg, eo q⁹ in diebus
ei⁹ diuisa sit terra, & nomẽ fratris ei⁹ iectan. Qui iecte ge-
nuit elmodad, & saleph, & asarmoth: iare & adorã, & vzal
& decla: & hebal: & abimael: saba, & ophir & euila: & iobab.
Oẽs isti filij iectã. Et fctã est hbitatio eoꝝ, ỏ messa pgẽtib⁹
vsq3 sephar montem oriẽtalem. Isti filij sem fm cognatio
nes & linguas & regiões in gẽtib⁹ suis. He familie noe iu-
xta popu los, & nationes suas. Ab his diuise sunt gentes
in terra post diluuium.

¶ L.S. Confunditur lingua in Babel & deducit genea-
logia ad Abram. Cap.xj.

Erat aũt terra labij vni⁹ & fmonũ eorũdẽ. Cũq3
pficiscerent⁹ de oriẽte ĩuenerũt cãpũ i terra sen-
naar: & habitauerũt i eo. Dixitq3 alter ad pri-
mũ suũ, Uenite faciam⁹ lateres & coquam⁹ eos
igni. Habuerũtq3 lateres p saxis: & bitumẽ p cemẽto. Et
dixerũt, Uenite faciam⁹ nobis ciuitatẽ & turrĩ cui⁹ culmẽ
ptingat ad celũ: & celebrem⁹ nomẽ nostrũ añq̃ diuidamur
in vniuersas terras. Descendit autem dom⁹ vt videret
ciuitatem & turrem quaz edificabant filij adam, & dixit Ec
ce vnus est ppl's et vnum est labium omnibus, Ceperuntq3
hoc facere: nec desistẽt a cogitationibus suis donec eas ope
cõpleant. Uenite igitur descendamus & confundamus ibi
linguam eorum: vt non audiat vnusq3sq3 vocem proxim
sui. Atq3 ita dimisit eos dominus ex illo loco in vniuersas
terras. Et cessauerunt edificare ciuitatem. Et idcirco vo-
catum est nomẽ eius babel: q3 ibi confusum est labiuz vni-
uerse terre. Et inde disp'sit eos dñs sup faciẽ cũctaꝝ regio-
nũ. Hẽ sunt gñatiões sem. Sem erat cẽtũ annoꝝ q̃n genuit
arpharad: biẽnio post diluuiũ. Uixitq3 sem postq̃ genuit
arpharad gngẽtis annis: & genuit filios & filias. Porro ar
pharad vixit triginta aqnq3 ãnis: & genuit sale. Uixitq3 ar-
pharad postq̃ genuit sale q̃dringẽtis tribus ãnis: & gẽuit
filios & filias. Sale q̃z vixit triginta ãnis & genuit heber.
Uixitq3 sale postq̃ genuit heber q̃dringẽtis tribus annis:
& genuit filios & filias. Uixit aũt heber triginta quatuoꝛ an
nis: & genuit phaleg. Et vixit heber postq̃ genuit phaleg
q̃dringentis triginta ãnis: & genuit filios & filias. Uixitq3
phaleg triginta ãnis: & genuit reu. Uixitq3 phaleg postq̃
genuit reu, ducẽtis nonẽ annis, & genuit filios & filias. Ui
xit aũt reu triginta duobus annis & genuit sarug. Uixit q̃z
reu postq̃ genuit sarug ducentis septez annis: & genuit fi-
lios & filias. Uixit vero sarug triginta annis, & genuit na-
chor. Uixitq3 sarug postq̃ genuit nachor, ducẽtis annis: &
genuit filios & filias. Uixit aũt nachor vigintinonẽ annis,
& genuit thare. Uixitq3 nachor postq̃ genuit thare, cẽtum
decẽ & nouẽ ãnis: & genuit filios & filias. Uixitq3 thare se-
ptuaginta ãnis: & genuit abrã & nachor & arã. Hẽ sunt aũt
gñatiões thare. Thare genuit abrã, nachor & arã. Porro
arã gẽuit loth. Mortuus q3 est arã añ thare patrẽ suũ: i ter
ra natiuitatis sue in vr chaldeoꝝ. Duxerũt aũt abrã & na
chor vxores. Nomẽ vxoris abrã sarai: & nomẽ vxoris na-
chor, melcha, filia arã pr's melche, pr's iesche. Erat aũt
sarai sterilis: nec hẽbat liberos. Tulit itaq3 thare abrã fi-
liũ suũ: & lot filiũ aran, filiũ filij sui & sarai nurũ suã, vxorẽ
abrã filij sui: & eduxit eos de vr chaldeoꝝ vt irẽt in terram
Chanaã. Uenerũtq3 vsq3 harã, & habitauerũt ibi. Et facti
sunt dies thare ducẽtoꝝ q̃nq3 ãnoꝝ: & mortu⁹ est in harã.

¶ Capituli Summariũ. Egreditur Abram Chaldeam
& venit in chanaan atque Egyptum. Cap.xij.

Dixit aũt dñs ad abrã. Egredere ỏ terra tua & ỏ
cognatione tua, & de domo p'stui & veni in ter-
rã quã mõstrauero tibi. Faciãq3 te in gẽtẽ ma-
gnã: & bñdicã tibi & magnificabo nomẽ tuũ: eriſ
q3 bñdict⁹. Bñdicã bñdicẽtib⁹ tibi, & maledicã maledicẽti
bus tibi: atq3 in te benedicent⁹ vniuerse cognationes terre.
Egressus est itaq3 abrã sicut p̃ceperat ei dñs & iuit cum eo
loth. Septuaginta q̃nq3 annoꝝ erat abrã cũz egrederet de
harã. Tulitq3 sarai vxorẽ suã: & lot filiũ fratris sui, vniuer
sam q3 s̃baz quã possederãt: & aĩas q̃s fecerãt i harã: & egres
si sunt vt irẽt in terrã chanaã. Cũq3 venissent in eã: ptransi
uit abrã terrã vsq3 ad locũ sichem: & vsq3 ad quallẽ illustrẽ.
Chananeus aũt tũc erat i terra. Appuitq3 dñs abram & di
xit ei, Semini tuo dabo terrã hãc. Qui edificauit ibi alta-
re dño qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad mon-
tem qui erat contra orientem bethel: tetendit ibi taberna-
culuz suũ ab occidẽte habens bethel: & ab oriẽte hai. Edi
ficauit quoq3 ibi altare dño & invocauit nomẽ eius. Per-
rexitq3 abrã vadẽs & vltra pgrediẽs ad meridiẽ, Facta est
aũt fames in terra. Descẽditq3 abram in egyptũ: vt pere-
grinaret ibi. Prevaluerat enĩ fames in terra. Cũq3 prope
ẽct vt ĩgrederet egyptũ dixit sarai vxori sue, Noui q⁹ pul-
chra sis mlier: & q⁹ cũ viderint te egyptij: dicturi sint, vxor
illi⁹ est: & interficiẽt me: te reseruabũt. Dic q̃, obsecro te, q⁹
soror mea sis vt bñ sit mihi ppter te: & viuat aĩa mea ob
gr̃az tui. Cũ itaq3 ĩgressus esset abrã egyptũ: viderũt egy
ptij mulierẽ q⁹ esset pulchra nimis. Et nũtiauerũt princi-
pes pharaoni: & laudauerunt eã apud illũ. Et sublata est
mulier in domũ pharaonis: abrã vo bñ vsi sunt ppter illã.
Fuerũtq3 ei oues & boues & asini & serui, famule & asine et
cameli. Flagellauit aũt dñs pharaonẽ plagis maximis &
domum eius: ppter saraivxorẽ abrã. Uocauitq3 pharao

Universidad de Deusto
Biblioteca

Abrā,⁊ dixit ei,Quidnā ē hoc qō fecisti mihi? Quare nō indicasti mihi ꝙ vxor tua esset? Quā ob cām dixisti eē sororē tuā,vt tollerē eā mihi in vxorē.nūc igit̄,ecce coniunx tua,accipe eā,⁊ vade. ¶Precepitq; ¶Pharao sup Abrā viris:⁊ deduxerūt eū ⁊ vxorē illius,⁊ omnia que habebat.

¶ Capituli Summarium.Egressus Abram de Egypto separatur a Loth. Cap.xiij.

A Secēdit g̃ Abrā de Egypto, ipse ⁊ vxor eius,⁊ oīa q̄ habebat,⁊ Lot cū eo,ad australē plagā. Erat aūt diues valde Abrā i possessiōe auri et argenti. Reuersusq; est p iter q̄ venerat a meridie i Bethel vsq; ad locū vbi pri⁹ fixerat tabernaculū iter Bethel ⁊ Hai:in loco altar̄ q̄ fecerat prius,⁊ inuocauit ibi nomē dñi. Sed ⁊ Lot q̄ erat cū Abrā,fuerunt greges ouiū ⁊ armēta ⁊ tabernacla.nec poterat eos capere terra, B vt habitarēt simul:erat q̄ppe s̄ba eor̄ multa,⁊ nequibāt habitare cōiter. Unde ⁊ facta est rixa inter pastores gregū Abram ⁊ Lot. Eo aūt tpe Chananeus ⁊ ¶Pherezeus habitabāt in terra illa. Dixit g̃ Abrā ad Lot,Ne q̄so sit iurgiū iter me et te, ⁊ inter pastores meos ⁊ pastores tuos,frēs enī sumus. Ecce vniuersa terra coram te ē,recede a me,obsecro.si ad sinistrā ieris,ego dexteraz tenebo:si tu dexteraz elegeris,ego ad sinistrā pgā. C Eleuatis itaq; Lot oculis, vidit oēm circa regionē Jordanis,q̄ vniuersa irrigabat̄ anteqū subuerteret dñs Sodomā ⁊ Gomorrhā,sicut paradis⁹ dñi ⁊ sicut Egyptus venientib⁹ in Segor. Elegitq; sibi Lot regionem circa Jordanē,⁊ recessit ab oriente diuisiq; sunt alterutrū a frē suo Abrā habitauit in terra chanaā:Lot vō morat⁹ est i oppidis q̄ erāt circa Jordanē,⁊ habitauit i Sodomis. Homines aūt Sodomite pessimi erāt,⁊ peccatores coram dño nimis. D Dixitq; dñs ad Abrā postq̄ diuisus est ab eo Lot, Leua oculos tuos,⁊ vide a loco in quo nūc es ad aquilonē ⁊ meridiē,ad orientē ⁊ occidentē. Oēz terrā quā aspicis,tibi dabo ⁊ semini tuo vsq; in sempiternū. faciāq; semē tuū sicut puluerē terre,si quis pōt hoīs nūerare puluerē terre, semē q̄que tuū nūerare poterit. Surge g̃,⁊ pambula terrā in longitudine ⁊ latitudine sua:q; tibi daturus sum eā. ℵ Mouēs igit̄ Abrā tabernaculū suū,venit,⁊ habitauit iuxta quā lez ℵ Dābre q̄ est in ¶Hebron:edificauitq; ibi altare dño.

¶ Capituli Summarium.Abram victore bello redeūti occurrit ℵ Melchisedech. Cap.xiij.

A Factū est aūt i illo tpe, vt Amraphel rex Sennaar,⁊ Arioch rex ¶Pōti,⁊ Chodorlahomor rex Elamitar̄,⁊ Thadal rex gētiū inirēt bellū ꝫ Bera regē Sodomor̄,⁊ ꝫ Bersa regē Gomorrhe,⁊ ꝫ Senaab regē Adame,⁊ ꝫ Semeber regē Seboim,ꝫq; regē Bale,ipa est Segeor. Oēs hi q̄uenerunt in vallē Syluestrē,q̄ nūc est mare salis. Quodecim enī ānis seruierāt Chodorlahomor,⁊ tertiodecio āno recesserunt abeo. Igit̄ q̄rtodecio āno venit Chodorlahomor,⁊ reges q̄ erāt cū eo:percusserūtq; Raphaim i Astaroth Carnaim ⁊ Zuzim cū eis,⁊ Emim i Save Cariathaim, ⁊ Chorrheos in mōtib⁹ Seir,vsq; ad campestria ¶Pharā,q̄ est i solitudine. Reuersiq; sūt ⁊ venerūt vsq; ad fontē ℵ Dispha,ipa ē Cades:⁊ percusserūt oēz regionē Amalechitar̄,⁊ Amorrheor̄,q̄ habitabāt i Asasonthamar. Et egressi sunt rex Sodomor̄,⁊ rex Gomorrhe,rexq; Adame,⁊ rex Seboim, necnō ⁊ rex Bale,q̄ est Segor:⁊ direxerūt aciē ꝫ eos i valle Syluestri,scz aduersꝰ Chodorlahomor regē Elamitarū,⁊ Thadal regē gētū,⁊ Amraphel regē Sennaar, et Arioch regē ¶Pōti:q̄tuor reges aduersꝰ quinq;. Vallis aūt Syluestris habebat puteos multos bitumis. Itaq; rex Sodomor̄,⁊ rex Gomorrhe terga vertērūt,ceciderūtq; ibi:⁊ q̄ remanserāt,fugerūt ad mōtē. Tulerūt aūt oēz s̄baz Sodomor̄ ⁊ Gomorrheor̄,⁊ vniuersa q̄ ad cibū pertinēt,⁊ abierūt:necnō ⁊ Lot,⁊ s̄baz eius filiū frīs Abrā,q̄ habitabat i Sodomis. Et ecce vn⁹ q̄ euaserat,nūtiauit Abrā ¶Hebreo,q̄ habitabat i cōualle ℵ Dābre Amorrhei frīs eschol, et frīs Aner:hi ei pepigerāt fed⁹ cū Abrā. Qō cū audisset Abrā captū vez Loth frem suum,nūerauit expeditos vnaculos C suos trecētos decē ⁊ octo:⁊ psecut⁹ est eos vsq; ¶Dan. Et diuisis socijs,irruit sup eos nocte:percussitq; eos, ⁊ psecut⁹ est vsq; Choba,q̄ est ad leuā Damasci. Reduxitq; oēm s̄bam,⁊ Lot frem suū cū s̄ba illius, mulieres q̄z, ⁊ pplm. Egressus est aūt rex Sodomor̄ i occursu ei⁹ postq̄ reuersus est a cede Chodorlahomor,⁊ regū q̄ cū eo erāt i valle Save,q̄ est vallis regis. At vero melchisedech rex Salē, pferēs panē ⁊ vinū(erat aūt sacerdos dei altissimi) bñdixit ei,⁊ ait, Bñdict⁹ Abrā deo excelso,q̄ creauit celū ⁊ terrā: ⁊ bñdict⁹ deus excelsus,q̄ protegēte hostes i manib⁹ tuis sūt. Et dedit eis decias ex oīb⁹. D Dixit aūt rex Sodomor̄ ad Abrā,Da mihi aīas,cetera tolle tibi. Qui rñdit ei, Leuo manū meā ad dñm deū excelsum possessorē celi ⁊ terre, ꝙ a filo subtegminis vsq; ad corrigiā calige,nō accipiā ex oīb⁹ q̄ tua sunt,ne dicas, Ego ditaui Abrā, excepti⁹ his q̄ comederūt iuuenes,⁊ partibus virorū q̄ venerūt mecū. Abner, Eschol,⁊ ℵ Dambre,isti accipiant partes suas.

¶ Capituli Summariū. Abram loquit̄ cum deo multa eo promittente. Cap.xv.

A Postea ita q̄z trāsactis, factū est frmo dñi ab Abrā,p visionē dicēs, Noli timere Abrā,ego protector tuus sū,⁊ merces tua magna nimis. Dixitq; Abrā, Dñe deus q̄d dabis mihi:ego vadā absq; liberis, ⁊ filius procuratoris domus mee,iste ¶Damascus Eliezer. Additq; Abrā, ¶Mihi aūt nō dedisti semē,⁊ ecce vnaculus meus,heres meus erit. Statimq; frmo dñi factus est ad eū, dicēs, Nō erit hic heres tuus,sz q̄ egrediet de vtero tuo,ipse hērs hērdē. Eduxitq; eū foras,⁊ ait illi, Suspice celū, ⁊ numera stellas si potes,⁊ dixit ei,Sic erit semē tuū. Credidit Abrā deo,⁊ reputatū est illi ad iustitiam. Dixitq; ad eum, Ego dñs q̄ eduxi te de Ur Chaldeorum,vt darē tibi terrā istā,et possideres eā. At ille ait, Dñe deus,vñ scire possim q̄ possessur⁹ sim eā? Et rñdit dñs, Sume(inq;t) mihi vaccā triēnē ⁊ caprā trimā,⁊ arietē annorū triū,turturē quoq; ⁊ colūbam. Qui tollens vniuersa hec diuisit ea p medium, ⁊ vtraq; ptes ꝫ se altrinsec⁹ posuit,aues aūt nō diuisit. Descenderūtq; volucres sup cadauera,⁊ abigebat eas Abrā. Cūq; sol occūberet,sopor irruit sup Abrā ⁊ horror magn⁹ et tenebros⁹ inuasit eū. ¶Dictūq; est ad eū, Scito prenoscēs,q̄ peregrinū futurū sit semē tuū i terra nō sua:⁊ subiciēt eos seruituti,⁊ affligēt q̄drigēt̄ ānis. Uerūtū gētē cui seruitutē serunt, ego iudicabo:⁊ post hec egredient cū magna s̄ba. Tu aūt ibis ad pres tuos i pace sepult⁹ in senectute bona. Qrta aūt ætate reuertent hucnecdū enī complete sūt iniq̄tates Amorrheor̄ vsq; ad pnīs tps. Cū ē occubuisset sol,facta ē caligo tenebrosa,⁊ apparuit clibanus fumās,⁊ lāpas ignis trānsiēs iter diuisiones illas. In illo die pepigit dñs fedus cū Abram,dicens, Semini tuo dabo terram hanc a fluuio Egypti vsq; ad fluuiū magnū Euphratem, Cineos ⁊ Cenezeos Cedmoneos ⁊ ¶Hetheos ⁊ ¶Pherezeos ¶Raphaim quoq; ⁊ Amorrheos,⁊ Chananeos,⁊ Gergeseos, et Jebuseos.

¶ C.S. Agar ancilla cōcepit ex Abram Ca.xvj.

Uxor Sarai vxor Abrā nō genuerat sibi liberos:habēs ancillā Egyptiaz nōie Agar dixit marito suo, Ecce conclusit me dñs, ne parerē: ingredere ad ancillā meā,si forte saltē ex illa suscipiā filios Cūq; ille agesceret depcāti,tulit Agar Egyptiā ancillaz suā post annos decē q̄ habitare cepant i terra Chanaā:⁊ dedit eā viro suo vxorē. Qui ingressus est ad eā. Et illa cōcepisse se vidēs,despexit dñaz suā. Dixitq; Sarai ad Abrā, Iniq̄ agis ꝫ me:ego dedi ancillā meā i sinū tuū,q̄ videns ꝙ conceperit, despectui me hz.iudicet dñs inter me⁊ te. Cui rñdit Abrā, Ecce(ait) ancilla tua in manu tua est vtere ea vt libet afflige igit̄ eā Sarai,fugā iniit. Cūq; inuenisset eā ang⁹ domini iuxta fontē aq̄ i solitudie q̄ est i via Sur, i deserto,dixit ad illā, Agar ancilla Sarai vñ venis:⁊ q̄ vadis? Que rñdit,a facie Sarai dñe mee ego fugio. Dixitq; ei ang⁹ dñi, Reuertere ad dñaz tuā,⁊ humiliare sub manu illi⁹. Et rursum:ℵ Multiplicās(inq;t) multiplicabo semē

tuum,et

B Roma. iij.c. Rom.a. iij.a. Galath. iij.a. Jacobi ij.d. Supra ij.d.

Actuum vij.a. Exodi xij.f.

D

Hebre. vij.b.

Supra xij.a.

B

C

D Supra xij.b. Infra xv.b.⁊ xxvj.a.

A

B

C

A

B

C

tuū et nō nūerabit̄ p multitudie. Ad eum eps, Ecce (ait) ꝛcepisti ꝛpies filiū: vocabisqꝫ nomē ei⁹ Ismahel eo qꝫ audierit dñs afflictionē tuā. Hic erit fer⁹ hō: manꝰ ei⁹ ꝫ oēs, ꝛ manꝰ oīm ꝫ eū: ꝛ ereg̃iōe vniuersoꝝ fratrū suoꝝ figet tabernacula. Vocauit aūt nomē dñi q loq̃bat̄ ad eā, Tu deꝰ q vidisti me. Dixit enī, Profecto hic vidi posteriora vidētis me. Propter ea appellauit puteū illū, Puteū viuētis ꝛ vidēt̄ me. ipse est iter Cades ꝛ Barad. Peperitqꝫ Agar Abre filiū: q vocauit nomē ei⁹ Ismahel. Octoginta ꝛ sex annoꝝ erat Abrā qñ peperit ei Agar Ismahelem.

¶ C.S. Nomina Abram, ꝛ Sarai mutantur, circumcisio instituitur. Cap. xvij.

Postq̄ vo nonaginta ꝛ nouē ānoꝝ esse ceperat, appuit ei dñs: dixitqꝫ ad eū, Ego deꝰ oipotēs: ambula corā me, ꝛ esto pfect⁹. Ponāqꝫ fedus meū inter me, ꝛ te, ꝛ multiplicabo te vehemēter nimis. Cecidit Abrā pn⁹ in faciē. Dixitqꝫ ei deus, Ego sum, ꝛ pactū meū tecū, erisqꝫ pater multaꝝ gentiū. Nec vltra vocabit̄ nomē tuū Abrā: ſz appellaberis. Abraha, qꝫ patrē mlt̄aꝝ gētiū cōstitui te. Faciāqꝫ te crescere vehementissime, ꝛ ponam te in gentibus, regesqꝫ ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me ꝛ te, ꝛ inter semē tuū post te in gñatiōib⁹ suis federe sempiterno: vt sim deꝰ tuꝰ ꝛ semis tui post te. Daboqꝫ tibi ꝛ semini tuo post te terram pegrinatiōis tue, oēm terrā Chanaā in possessionem eternā, eroqꝫ deꝰ eoꝝ. Dixit iterꝫ deꝰ ad abraha, Et tu q̄ custodies pactū meū, ꝛ semē tuū post te i gñatiōib⁹ suis. Hoc ē pactū meū qō obseruabitis iter me ꝛ vos ꝛ semē tuū post te, Circūcidet̄ ex vobis oē masculinū, ꝛ circūcidetis carnē ꝓputij vr̄i, vt sit i signū federis iter me ꝛ vos. Infans octo dieꝝ circūcidet̄ i vobis, oē masculinū i gñatiōib⁹ vr̄is, taꝫ vnaculꝰ q̄ emptitꝰ circūcidet̄, ꝛ q̄uqꝫ nō fuerit de stirpe vr̄a: eritqꝫ pactū meū i carne vr̄a i fedꝰ eternū. Masculus cuius ꝓputij caro circūcisa nō fuerit, delebit̄ aīa illa ō populo suo, q: pactū meū irritū fecit. Dixit q̄ deꝰ ad Abrahā, Sarai vxorē tuā nō vocabis Sarai, ſz Sarā. Et bñdicā ei, ꝛ ex illa dabo tibi filiū, cui bñdicturꝰ suꝫ, eritqꝫ in nationes, ꝛ reges ppl'oꝝ orient̄ ex eo. Cecidit Abrahā i faciē suā: risit, i corde suo dicēs, Putasne cētenario nascet̄ filiꝰ? ꝛ Sara nonagenaria pariet? Dixitqꝫ ad deū, Vtinā Ismahel vinat coram te. Et ait deꝰ ad abrahā, Sara vxor tua pariet tibi filiū, vocabisqꝫ nomē ei⁹ Isaac ꝛ cōstituā pactū meū illi i fedꝰ sempiternū, ꝛ semini ei⁹ post eū. Sup Ismahel q̄ꝫ exaudiui te. ecce bñdicā ei, ꝛ augebo ꝛ multiplicabo eū valde: duodeci duces gñabit, ꝛ faciā illū i gētē magnā. Pactū vo meū statuā ad Isaac quē pariet tibi Sara tpe isto i anno altero. Cūqꝫ finiꝰ eēt sermo loq̄ntis cū eo, ascēdit deꝰ ad Abrahā. Tulit aūt abrahā Ismael filiū suū, ꝛ oēs vnaculos domꝰ sue, vniuersosqꝫ q̄s emerat, ꝛ cūctos mares ex oībus viris domꝰ sue: ꝛ circūcidit carnē ꝓputij eoꝝ statim in ipsa die, sicut ꝓcepat ei deꝰ. Abrahā nōaginta ꝛ nouē erat ānoꝝ, qñ circūcidit carnē ꝓputij sui. et Ismael filiꝰ su⁹ tredeci ānos ipleuerat tpe circūciōis sue. Eadē die circūcisus est Abrahā ꝛ Ismahel filiꝰ ei⁹. Et oēs viri domꝰ illi⁹, taꝫ vnaculi q̄ emptitij, ꝛ alienigene pariter circūcisi sunt.

¶ C.S. Tres angeli diuertunt ad Abraham. C.xviij.

Apparuit aūt ei dñs i q̄ualle mābre sedēti i ostio tabernaculi sui i ip̄o feruore diei. Cūqꝫ eleuasset oculos, appnerūt ei tres viri stātes ꝓpe eū: q̄s cū vidisset, cucurrit i occursuꝫ eoꝝ ō ostio tabernaculi sui, ꝛ adorauit in terra. Et dixit, Dñe si inueni gr̄aꝫ i oculis tuis ne trāseas ſſuū tuū ſz asserā paurillū aq̄, ꝛ lauent̄ pedes vr̄i, ꝛ requiescite sub arbore. Ponāqꝫ buccellā panis ꝛ cōfortet̄ cor vr̄m postea trāsibitis: idcirco eī declinastis ad ſruū vestrū. Qui dixerūt, Fac vt loquut⁹ es. Festinauit abrahā i tabernaculū ad Sarā, dixitqꝫ ei, Accelera, tria sata simile cōmisce, ꝛ fac subcinericios panes. Ipse vo ad armētuꝫ cucurrit, ꝛ tulit ide vitulū tenerrimū ꝛ optimū: deditqꝫ puero, q festinauit ꝛ coxit illū. Tulit q̄qꝫ butyrū, ꝛ lac, ꝛ vitulū quē coxerat, ꝛ posuit coram eis: ipe vero stabat iuxta eos sub arbore. Cūqꝫ cōedissēt, dixerūt ad eū: Vbi est Sara vxor tua? Ille rñdit, Ecce i tabernaculo est. Cui dixit, Reuertēs veniā ad te tpe isto vita comite ꝛ habebit filiū Sara vxor tua. Quo audito Sara risit post ostū tabernaculi. Erāt aūt ambo senes puecteqꝫ etatis, ꝛ desierant Sare fieri mulieb̄ria. Que risit occulte, dicens, Postq̄ cōsenui, ꝛ dñs meus vetulus est, voluptati operā dabo? Dixit aūt dñs ad Abrahā, Quare risit Sara, dicēs, Nūquid deo q̄q̄ est difficile? Iuxta cōdictū reuertar ad te hoc eodē tpe vita comite, et hēbit Sara filiū. Negauit Sara, dicēs, Nō risi: timore perterrita. Dñs aūt, Nō est (inq̄t) ita: sed risisti. Cū q̄ surrexissent inde viri, direxerūt oculos cōtra Sodomā: ꝛ Abrahā simul gradiebat deducēs eos. Dixitqꝫ dñs, Nūquid celare potero Abrahā q̄ gesturꝰ suꝫ: cū futurꝰ sit i gētē magnā ac robustissimā, ꝛ bñdicēde sint in illo oēs nationes terre? Scio enī q̄ ꝓceptur⁹ sit filiꝭ suis, ꝛ domui sue post se, vt custodiāt viā dñi, ꝛ faciāt iudiciū ꝛ iustitiā, vt adducat dñs ꝓpter Abrahā oīa q̄ locut⁹ est ad eū. Dixit itaqꝫ dñs, Clamor Sodomoꝝ et Gomorrheoꝝ multiplicat⁹ est, ꝛ peccū eoꝝ aggrauatū est nimis. Descēdā ꝛ videbo, vtrū clamorē q̄ venit a me, opa cōpleuerint: an nō est ita, vt sciā. Cōuerterūtqꝫ se inde, ꝛ abierūt Sodomā: Abrahā vero adhuc stabat cora dño. Et appropinquās ait, Nūquid pdes iustū cum ip̄io? Si fuerint q̄q̄ginta iusti in ciuitate, pibunt simul? et nō parces loco illi ꝓpter q̄q̄ginta iustos, si fuerīt i ea? Absit a te vt rē, hāc facias, ꝛ occidas iustū cū ip̄io fiatqꝫ iust⁹ sicut ip̄ius. nō est hoc tuū, q iudicas oēm terrā: nequaq̄ facias iudiciū hoc. Dixitqꝫ dñs ad eū, Si inuenero Sodomis q̄q̄ginta iustos i medio ciuitatis, dimittā oi loco ꝓpter eos. Rñdēsqꝫ abrahā ait, Qr semel cepi loq̄r ad dñm meū, cū sim puluis ꝛ cinis. Quid si minus q̄q̄ginta iustis q̄qꝫ fuerīt: delebis ꝓpter q̄dragīta q̄qꝫ vniuersam vrbē? Et ait, Nō delebo, si i uenero ibi q̄dragintaq̄qꝫ. Rursūqꝫ locut⁹ ē ad eū, Si aūt q̄dragīta ibi inūēti fuerīt, q̄d facies? Ait, Nō peutiā ꝓpter q̄dragīta. Ne q̄so (inq̄t) idigneris domine, si loq̄r. Quid si ibi inūēti fuerīt trigīta? Rñdit, Nō faciā, si inuenero ibi trigēta. Qr semel (ait) cepi, loq̄r ad dñm meū. Quid si ibi inuenti fuerīt viginti? Ait, Nō interficiā ꝓpter viginti. Obsecro (inq̄t) ne irascaris domine si loquar adhuc semel. Quid si inuenti fuerint ibi decem? Et dixit, Non delebo propter decem. Abiitqꝫ dñs postq̄ cessauit loqui ad Abraham: ꝛ ille reuersus est in locum suum.

¶ Capi. Summa. Loth ereptus a Sodomitico incendio incestum cōmisit. C.xix.

Venerūtqꝫ duo angeli Sodomā vespe, sedente Lot in foribꝰ ciuitatis. Qui cū vidisset eos, surrexit, ꝛ iuit obuiā eis: adorauitqꝫ pnus in terrā, ꝛ dixit, obsecro dñi, declinate in domum pueri vestri, ꝛ manete ibi, lauate pedes vr̄os, ꝛ mane pficiscemini in viam vr̄am. Qui dixerūt, Nō dimine sed in platea manebim⁹. Cōpulit illos oppido vt diuerterēt ad eū, ingressisqꝫ domū illi⁹, fecit cōuiuiū, ꝛ coxit azima, ꝛ comederunt. Pri⁹ aūt q̄ irēt cubitū, viri ciuitatis vallauerūt domū illius, a puero vsqꝫ ad senē, oīs ppl's simul. Vocaueruntqꝫ Lot, ꝛ dixer̄ ei, Vbi sūt viri q̄ introier̄ ad te nocte? educ il-

Universidad de Deusto
Biblioteca

los hinc, vt cognoscamus eos. Egressus ad eos Lot, post tergū accludēs ostū, ait. Nolite ōso fres mei, nolite malū hoc facere. Habeo duas filias, q̄ nōdū cognouerūt virū: educā eas ad vos, & abutimini eis sicut vobis placuerit, dūmō viris istis nihil mali faciatis: q̄ ingressi sunt sub vmbra culmis mei. At illi dixerūt, Recede illuc. Et rursus. Ingressus es (inquiunt) vt aduena, nūqd vt iudices: te ergo ipm magis & hos affligem⁹. Vimq; faciebāt Lot vehemētissimē: & ppe erat vt effringerēt fores. Et ecce miserūt manū viri, & introduxerūt ad se Lot, clauserūtq; ostū: & eos q foris erāt, percusserūt cecitate a mimo vsq; ad maximū, ita vt ostū inuenire nō possent. Dixerūt aūt ad Lot, Habes hic quēpiā tuorū generū, aut filios aut filias: & oēs q tui sunt, educ de vrbe hac: delebimus enī locū istū, eo q̄ increuerit clamor eor coram dño, q̄ misit nos vt pdam⁹ illos. Egressus itaq; Lot, locut⁹ est ad generos suos q acceptur erant filias eius, & dixit, Surgite, & egredimini de loco isto, q̄ delebit dñs ciuitatē hāc. Et visus est eis q̄si ludens loq. Cūq; esset mane, cogebāt eū angeli, dicentes, Surge, tolle vxorē tuā & duas filias q̄s hās: ne & tu pariter peas in scelere ciuitatis. Dissimulāte illo, apprehēderūt manū eius, & manū vxoris, ac duarū filiarū eius, eo q̄ parceret dñs illi: eduxerūtq; eū, & posuerūt extra ciuitatē. Ibiq; locuti sunt ad eū, dicētes, Salua animā tuā: noli respicere post tergū, nec steris oi circa regiōe: sed in mōte saluū te fac, ne & tu simul peas. Dixitq; Lot ad eos, Queso dñe mi, q̄: quoniā inuenit seru⁹ tu⁹ gratiā coram te, & magnificasti mīam tuā quā fecisti mecū vt salnares aiam meā, nec possum in mōte saluari, ne forte apprehēdat me malū & moriar: Est ciuitas hec iurta, ad quā possū fugere, pua. & saluabor in ea: nunq̄ quid nō modica est, & viuet aīa mea? Dixitq; ad eū, Ecce etiā in hoc suscepi pces tuas, vt nō subuertā vrbē p q̄ locutus es. Festina, & saluare ibi: q̄ non potero facere q̄quā, donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatū est nomē vrbis illi⁹ Segor. Sol egressus est sup terrā, & Lot ingressus est Segor. Igit dñs pluit sup Sodomā & Gomorrhā sulphur, & ignē a dño de celo: & subuertit ciuitates has, & oēs circa regionē, vniuersos habitatores vrbiū, & cūcta terre virentia. Respiciēsq; vxor ei⁹ post se, versa est in statuam salis. Abrahā aūt q̄ surgēs mane vbi steterat pri⁹ cū dño, intuitus est Sodomā & Gomorrhā, & vniuersā terrā regiōis illius: viditq; ascēdētem fauillā de terra q̄si fornacis fumū. Cū eīm subuerteret dñs ciuitates regiōis illi⁹, recordatus est Abrahe: liberauit Lot de subuersiōe vrbiū, i q̄b⁹ habitauerat. Ascēditq; Lot de Segor, & mānit in mōte, duę quoq; filie ei⁹ cū eo (timuerat enī manere in Segor) & mānit i spelūca ipse, & due filie ei⁹ cū eo. Dixitq; maior ad minorē, Pater noster senex est, & null⁹ virorū remānsit in terra qui possit ingredi ad nos iurta morē vniuerse terre. Veni, inebriem⁹ eū vino, dormiamusq; cū eo: vt seruare possim⁹ ex pre nostro semē. Dederunt itaq; patri suo bibere vinū nocte illa. Et ingressa est maior, dormivitq; cū patre: at ille non sensit, nec q̄n accubuit filia, nec q̄n surrexit. Altera quoq; die dixit maior ad minorē: Ecce dormiui heri cum patre meo, dem⁹ ei bibere vinū & hac nocte, & dormies cū eo, vt saluem⁹ semē de pre nr̄o. Dederunt & illa nocte pri⁹ suo bibere vinū, & ingressa q̄ minor filia, dormivit cū eo: & nec tūc qdē sensit q̄n accubuerit, vel q̄n illa surrexit. Cōceperūtq; due filie Lot de pre suo. Peperitq; maior filiū, & vocauit nomē ei⁹ Moab: ipse est pr̄ Moabitarū vsq; in pntē diē. Minor q̄q; peperit filiū, & vocauit nomē ei⁹ † Ammō, id est filius ppli mei: ipse est pr̄ Ammonitarū vsq; hodie.

¶ S. Abimelech peccat ppter vxorē abrahe. Cap. xx.

Profectus inde Abrahā in terrā australē, habitauit inter Cades & Sur: & peregrinat⁹ est i Gerar. Dixitq; de Sara vxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Gerare, & tulit eā. Venit aūt de⁹ ad Abimelech p somnū nocte, & ait illi, En morieris ppter mulierē quā tulisti: hz enī virū. Abimelech vo nōdū tetigerat eā, & ait, Dñe, nūqd gētē ignorātē & iustā interficies? Nōne ipse dixit mihi, Soror mea est: & ipa ait, Frater me⁹ est: in simplicitate cordis mei, & mūditia manuū mearū feci hoc. Dixitq; ad eū de⁹, Et ego scio q̄ simplici corde fecisti: & ideo custodiui te, ne peccares in me, & nō dimisi vt tāgeres eā. Nūc ergo redde viro suo vxorē, q̄ ppheta est: & orabit p te, & vives. si aūt nolueris reddere, scito q̄ morte morieris tu & oia q̄ tua sunt. Statimq; de nocte consurgēs Abimelech, vocauit oēs seruos suos: & locut⁹ est vniuersa verba hec in auribus eorū, timuerūtq; oēs viri valde. Vocauit aūt Abimelech et Abrahā, & dixit ei, Quid fecisti nobis, q̄d peccauim⁹ in te, q̄ induxisti sup me & sup regnū meū peccatū grāde: q̄ nō debuisti facere, fecisti nobis. Rursumq; expostulās ait, Quid vidisti, vt hoc faceres? Rndit Abrahā, Cogitauī mecū, dicēs, Forsitan nō est timor dei in loco isto, & interficiēt me ppter vxorē meā: alias aūt & vere soror mea est, filia patris mei, & non filia matris mee & duxi eā in vxorē. Postq̄ aūt eduxit me deus de domo patris mei, dixi ad eā, Hāc mīam facies mecū, In oī loco ad quē ingrediemur, dices q̄ frater tu⁹ sim. Tulit igitur Abimelech oues & boues & seruos & ancillas, & dedit Abrahā: reddiditq; illi Sarā vxorē suā, & ait: Terra coram vobis est, vbicūq; tibi placuerit, habita. Sare aūt dixit, Ecce mille argēteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi vel amē oculorū ad oēs q̄ tecū sunt: & quocūq; perexeris, memento te deprehēsam. Orāte aūt Abrahā sanauit de⁹ Abimelech & vxorē, ancillasq; ei⁹: & pepererūt, cōclauserat enī de⁹ oēm vulvā domus abimelech ppter Sarā vxorē abrahe.

¶ S. Mato Ysaac ejicitur Agar cū Ismael. Cap. xxj.

Visitauit aūt dñs Sarā sicut pmiserat: & implenit q̄ locut⁹ est. Cōceptitq;, & peperit filiū in senectute sua, tpe q̄ pdixerat ei de⁹. Vocauitq; Abrahā nomē filij sui quē genuit ei Sara, Ysaac. & circuncidit eū octauo die, sicut pcepat ei de⁹ cū cētū esset annor. hac ppe etate pfis nat⁹ est Ysaac. Dixitq; Sara, Risum fecit mihi de⁹ q̄cūq; audierit, corridebit mihi. Rursumq; ait, Quis auditur⁹ crederet Abrahā q̄ Sara lactaret filiū q̄nē pepit ei nā seni? Crevit igit puer, & ablactat⁹ est: fecitq; Abrahā grāde cōuiuiū in die ablactatiōis ei⁹. Cūq; vidisset Sara filiū Agar Egyptie ludētē cū Ysaac, dixit ad Abrahā, Eyce ancillā hāc & filiū ei⁹: nō enī erit filius ancille cū filio meo Ysaac. Dure accepit h̄ Abrahā p filio suo. Cui dixit de⁹, Nō tibi videat⁹ aspera sup puero & sup ancilla tua: oīa q̄ dixerit tibi Sara, audi vocē ei⁹: q̄ in Ysaac vocabit tibi semē. Sed & filiū ancille faciā in gētē magnā: q̄ semē tuū est. Surrexit itaq; abrahā mane, & tollēs panē & vtrē aq̄, iposuit scapule ei⁹, tradiditq; puerū, & dimisit eā: q̄ cū abiisset errabat i solitudīe Bersabee. Cūq; consumpta eēt aq̄ i vtre abiecit puerū subt vnā arborē q̄ ibi erat. Et abiit, sedit q̄ e regiōe, procul q̄si tū pt arcus iacere. dixit enī, Nō videbo morientē puerū. & sedēs ꝛ leuauit vocē suā, & fleuit. Exaudiuit aūt de⁹ vocē pueri: vocauitq; āgel⁹ dñi Agar ō celo, dicens, Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit enī de⁹ vocē pueri ō loco in q̄ est. Surge, tolle puerū, & tene manū illi⁹: q̄ in gētē magnā faciā eū. Aperuitq; oculos ei⁹ de⁹: q̄ vidēs puteū aq̄, abiit, & implenit vtrē, deditq; puero bibere. Et fuit de⁹ cū eo: q̄ crevit, & moratus est i solitudīe, factusq; est iuuenis sagittari⁹. Habitauitq; i deserto pharā, & accepit illi mr̄ sua vxorē ō terra egypti. Eodē tpe dixit abimelech, & Phichol princeps exercitus ei⁹ ad abrahā, Deus tecū est in vniuersis q̄ agis. Jura ergo per deum, ne noceas mihi & posteris meis, sed iurta misericordiam quā feci tibi, facies mihi & terre i q̄ versatus es aduena. Dixitq; Abrahā, Ego iurabo. Et increpauit Abimelech ppter puteū aque quē vi abstulerāt serui ei⁹. Rndit q; Abimelech, Nescium q̄s fecerit hāc rē: sed & tu nō indicasti mihi, & ego nō audiui ppter hodie. Tulit itaq; Abrahā oues & boues, & dedit Abimelech: percusserūtq; ambo fedus. Et statuit abrahā septē agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech, Quid sibi volūt septē agne iste, q̄s stat⁹ fecisti seorsū? at ille, septē (inquit) agnas accipies de manu mea: vt sint mihi in testimoniū q̄m ego fodi puteū istū. Idcirco

Sapien. xix.c.

Sapiēt. x.a.

Sapien. x.a.

Genes. xix.

Hebr. Benammi.

Genes. xx.

Supra xij.c.

Supra xvij.c. et xviij.b. Galath. iiij.c. Hebre. xj.c. Gen. j.a Supra xvij.d.

Galath. iiij.d.

Roma. ix.b. Hebre. xj.d.

Supra xx.d.

ustū. Jdcirco vocat⁹ est loc⁹ ille Bersabee: q̄ ibi vterq; iurauit. Et iurēr̄ fed⁹ p puteo inſi: surrexit aūt Abimelech & phichol princeps exercit⁹ ei⁹, reuersiq; sūt i trā palestinor̄. Abrahā vo plātauit nem⁹ i bersabee, & inocauit ibi nomē dñi dei eterni. Et fuit colon⁹ terr̄ palestinor̄ dieb⁹ multis.

¶ Ca. Sūma. Jubet Abrahā immolare filiū suū. Ca. xxij.

A Judith. vltq. c. Hebre. xj. d.

DEpost̄ gesta sunt tēptauit de⁹ Abrahā, & dixit ad eū, Abrahā Abrahā. At ille rūdit, Ad sum. Ait illi, Tolle filiū tuū vnigenitū quem diligis Jsaac, & vade i terrā Visiōis: atq; ibi offeres eū i holocaustū sup vnū mōtium quē mōstrauero tibi. Jgit Abrahā de nocte cōsurgēs strauit asinū suū: ducens secū duos iuuenes, & Jsaac filiū suū: cūq; cōcidisset ligna in holocaustū, abiit ad locū quē p̄ceperat eide⁹. ¶ Die aūt tertio, eleuatis oculis, vidit locū procul, dixitq; ad pueros suos. Expectate hic cū asino: ego aūt & puer illuc vsq; ppe rantes, postq̄ adorauerim⁹ reuertemur ad vos. Tulit q̄q; ligna holocausti, & iposuit sup Jsaac filiū suū: ipse vo portabat i manib⁹ ignē & gladiū. Cūq; duo pgerēt simul, dixit Jsaac pri suo, Pr̄ mi. At ille rūdit, Quid vis fili? Ecce (inqt) ignē & ligna: vbi ē victia holocausti? Dixit aūt abraha. De⁹ puidebit sibi victimā holocausti, fili mi. Pergebāt q̄ parit: & venerūt ad locū quē ostēderat ei de⁹, i q̄ edificauit altare, & desup ligna cōposuit: cūq; colligasset Jsaac filiū suū, posuit eū i altare sup strucē lignor̄. Extēditq; manū & arripuit gladiū vt imolaret filiū suū. Et ecce angel⁹ dñi de celo clamauit, dicēs, Abrahā Abrahā. Qui rūdit, Adsū. Dixitq; ei, Nō extēdas manū tuā sup puerū, neq; facias illi q̄cq̄: nūc cognoui q̄ timeas deū, & nō pepcisti vnigēito filio tuo pp me. Leuauit Abrahā oculos suos, viditq; post tergū arietē iter vep̄s hērētē cornib⁹: quē assumēs, obtulit holocaustū p filio. Appellauitq; nomē loci illi⁹, Dñs videt. Vñ vsq; hodie dicit, In mōte Dñs videbit. Vocauit aūt ag̈el⁹ dñi Abrahā scdo de celo, dicēs, Per memetipm iurauit dicit dñs: q̄ fecisti hāc rē, & nō pepcisti filio tuo vnigenito, bñdicā tibi, & multiplicabo semen tuū sicut stellas celi, & velut arenā q̄ ē i littore marī: possidebit semē tuū portas iimicor̄ suor̄, & bñdicent i semie tuo oēs gētes terre, q̄ obedisti voci mee. Reuers⁹ ē Abrahā ad pueros suos, abiectq; Bersabee simul: habitauit ibi. His itaq; gestis, nūtiatū ē Abrahā q̄ Melcha q̄q; genuisset filios Nachor frī suo, Hus p̄mogenitū, & Buz fratrem eius, & Camuel patrē Syror̄, & Cased, & Elzau, Phelthas q̄q; & Jedlaph, ac Bathuel, de q̄ nata ē Rebecca. octo istos genuit Melcha, Nachor frī Abrahā. Concubia vo illi⁹ nom̄e Roma, pepit tabeel Gaō & Thaas & maacha.

¶ S. Defuncta Sara sepelit i spelūca duplici. c. xxiij.

VIxit aūt Sara cētū vigīti septē annis. Et mortua ē i ciuitate Arbee, q̄ ē Hebrō, iterra Chanaā: venitq; Abrahā vt plāgeret & fleret eam. Cūq; surrexisset Abrahā ab officio funeris, locut⁹ ē ad filios Heth, dicēs: Aduena sū & pegrin⁹ apud vos: date mihi ius sepulchri vobiscū, vt sepeliā mortuum meū. Rūdentq; filij Heth, dicētes, Audi nos dñe p̄nceps dei apō nos: i electis sep̄lchris nr̄is sepeli mortuū tuū, nullusq; te p̄hibere poterit q̄n monumēto ei⁹ sepelias mortuū tuū. Surrexit abrahā, & adorauit pp̄l⁹ terre, filios vez heth: dixitq; ad eos, Si pl̄s aīe vr̄e vt sepeliā mortuū meū audite me, & itercedite p me apō Ephrō filiū Seor: vt det mihi spelūcā dn̄ plicē quā hz i extrema pte agri sui: pecunia digna tradat eā mihi corā vob̄ i possessionē sep̄lchri. Habitabat aūt Ephrō i medio filior̄ Heth: rūditq; Ephrō Hethea ad abrahā cūctis audiētib⁹ q̄ ingredieb̄ portā ciuitat⁹ illi⁹, dicēs, Neq̄q̄ ita fiet dñe mi. sz tu magis ausculta q̄ loq̄r, Agrū trado tibi, & spelūcā q̄ ieo est p̄tib⁹ filijs pp̄li mei, sepeli mortuū tuū. Adorauit Abrahā corā dño & populo trē. Et locut⁹ ē ad Ephrō circūstāte plebe ei⁹, Quaeso vt audias me, Dabo pecuniā p agro, suscipe eā, & sic sepeliā mortuū meū in eo. Rūditq; Ephron, Dñe mi. audi me: Terra quā postulas q̄drigētos siclos argēti vz: istō ē p tiū inter me & te, sz q̄ tū ē hoc: sepeli mortuū tuū. Q̄d cū audisset Abrahā, appēdit pecuniā quā Ephrō postulauerat, audiētib⁹ filijs Heth, q̄drigētos siclos argēti p bate mōete publice. Cōfirmat⁹ q̄z ē ager q̄dā Ephrōis i q̄ erat spelūca duplex respiciēs ad Mabre: tā ipe q̄q; spelūca, & oēs arbores ei⁹ i cūctis fīnib⁹ ei⁹ p circuitū Abrahe i possessionē, videntib⁹ filijs heth, & cūctis q̄ ingrediebāt portā ciuitat⁹ illi⁹. Atq; ita sepeliuit abrahā Sarā vxorē suā i spelūca agri duplici q̄ respiciebat Mabre, h̄ ē hebrō i tra chanaā: & confirmat⁹ ē ager & ātrū q̄d erat i eo, abrahe i possessiōez mōumēti a filijs heth.

¶ Rebecca a Mesopotamia adducit vxor Jacob. Cxxiiij.

ERat aūt Abrahā senex dierūq; multor̄: & dñs in cūctis bñdixerat ei. Dixitq; ad seruū seniorē domus sue, q̄ p̄erat oībus q̄ hēbat, Pone manū tuā subter femur meū: vt adiurē te p dñz deū celi & terre, vt nō accipias vxorē filio meo de filiab⁹ Chananeor̄, inter q̄s habito: sz ad terrā & cognationē meā p̄ficiscaris & inde accipias vxorē filio meo Jsaac. Rūdit seru⁹, Si nolnerit mulier venire mecū i terrā hāc, nūq̄d reducer̄ debeo filiū tuū ad locū de q̄ tu egress⁹ es? Dixitq; Abrahā, Cane neq̄ reducas filiū meū illuc. Dñs de⁹ celi & terre, q̄ tulit me de domo p̄ris mei, & de terra natiuitat⁹ mee, q̄ locut⁹ est mihi & iurauit mihi, dicēs, Semini tuo dabo terrā hāc, ipe mittet ag̈elū suū corā te, & accipies inde vxorē filio meo. Si aūt mulier noluerit leq̄ te, nō teneberis iuramēto: filiū meū tm̄ ne reducas illuc. Posuit q̄q; seru⁹ manum sub femore Abrahā dñi sui & iurauit illi sup sermone hoc. Tulitq; decē camelos de grege dñi sui, & abijt, ex oīb⁹ bonis ei⁹ portās secū: profectusq; venit i Mesopotamiā vrbē Nachor. Cūq; camelos fecisset accūbere extra oppidum iuxta puteū aq̄ vespe, eo tpe q̄ solent mulieres egredi ad hauriēdā aquā, dixit, Dñe de⁹ dñi mei Abrahā, occurre obsecro mihi hodie, & fac miaz cū dño meo abrahā. Ecce ego sto ppe fōtē aq̄, & filie habitator̄ huius ciuitat⁹ egredient ad hauriēdā aquā. Jgit puella cui ego dixero, Inclina hydriā tuā vt bibā: & illa rūderit: Bibe, q̄n & camel tuis dabo potū: ipa est quā pparasti seruo tuo Jsaac, & p hoc intelligā q̄ fecer̄ misericordiā cū dño meo. Necdū itra se verba cōpleuerat: & ecce Rebecca egrediebat filia Bathuel filij Melche vxor̄ Nachor frīs Abrahā, hūs hydriā i scapl̄a sua: puella decora nimis, virgoq; pulcherrima: & incognita viro. descēderat aūt ad fontē, & ip̄leuerat hydriā, ac reuertebat. Occurritq; ei seru⁹, & ait, Paurillū aq̄ mihi ad potandū p be ō hydria tua. Que rūdit, Bibe dñe mi. Celeriterq; deposuit hydriā sup vlnā suā, & dedit ei potū. Cūq; ille bibisset: adiecit, Quin & camel tuis hauriā aquā, donec cūcti bibāt. Effundēsq; hydriā i canalib⁹, recurrit ad puteū vt hauriret aquā: & haustā oīb⁹ camelis dedit. Ille aūt, cōtēplabat eā tacit⁹, scire volēs vtrū, p̄sperū iter suū fecisset dñs an nō. Postq̄ aūt bibēr̄t cameli, ptulit vir i aures aureas, appendētes siclos duos: & armillas totidē pōdo siclor̄ decē. Dixitq; ad eā, Cuj⁹ es filia, indica mihi. ē i domo p̄ris tui locus ad manendū: q̄ rūdit, Filia sū Bathuel filij Melche, quē peperit Nachor: & addidit, dicēs, palearū q̄z & feni plīmū ē apō nos & locus spatios⁹ ad manendū. īcliauit se hōr & adorauit dñz dicēs, bñdict⁹ dñs de⁹ dñi mei abrahā, q̄ n̄ abstulit miaz vī

Jac. ij. d.

Psal. cxliij. a. Luc. j. g.

D Eccle. xliij. d. Hebre. vj. c. j. Mac. ij. f. Luc. j. c. Act. iij. d. Eccle. xliij. d.

A

B

C

A

B

Supra. xij. e.

B

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatē ſuā a dño meo, ⁊ feto itiere me pduxit i domū frīs dñi mei. Cucurrit itaq; puella, ⁊ nūtiauit in domū matris ſue oīa q̄ audierat. Habebat aūt Rebecca fratrē noīe Labā: q̄ feſtin⁹ egreſſ⁹ eſt ad hoīez vbi erat fōs. Cūq; vidiſſet ēiam res ⁊ armillas i mānib⁹ ſororis ſue, ⁊ audiſſet cūcta verba referētis, Hec locut⁹ eſt mihi hō: venit ad virū q̄ ſtabat iuxta camelos ⁊ ppe fontē aq̄, dixitq; ad eū, Ingredere bñdicte dñi: cur foris ſtas? pparaui domū ⁊ locū cāelis tuis. Et introduxit eū i hoſpitiū: ac deſtrauit cāelos, deditq; paleas et fenū, ⁊ aquā ad lauādos pedes cāelorū, ⁊ viroꝝ q̄ venerāt cū eo. Et appoſit⁹ eſt i cōſpectu ei⁹ panis. Qui ait. Nō comedā, dōec loq̄r ſermōes meos. Rñdit ei, Loq̄re. At ille, Seru⁹, ait, Abrahā ſū. Et dñs bñdixit dño meo valde magnificatuſq; eſt: ⁊ dedit ei oues ⁊ boues ⁊ argentū ⁊ aurū, ſeruos ⁊ ācillas, cāelos ⁊ aſinos. Et pepit Sara uxor dñi mei filiū dño meo in ſenectute ſua, deditq; illi oīa q̄ habuerat. Et adiurauit me dñs me⁹, dicēs, Nō accipies uxorē filio meo de filiab⁹ Chananeoꝝ, in quoꝝ terra habito: ſed ad domū pr̄is mei pges, ⁊ de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego vo rñdi dño meo, Quid ſi noluerit venire mecū mulier? Dñs, ait, in cui⁹ ⁊ſpectu ābulo mittet angelū ſuū tecū, ⁊ dirriget viā tuā: accipies q̄ uxorē filio meo de cognatiōe mea, ⁊ de domo pr̄is mei. Innocens eris a maledictione mea cū veneris ad primos meos, ⁊ nō dederīt tibi. Veni q̄ hodie ad fontē aq̄, ⁊ dixi, Dñe deus dñi mei Abrahā, ſi direxiſti viā meā in q̄ nūc ābulo, ecce ſto iuxta fōtē aq̄, ⁊ virgo q̄ egrediet ad hauriēdā aquā, audierit a me, Da mihi paululū aq̄ ad bibēdū de hidria tua: ⁊ dixerit mihi, Et tu bibe, ⁊ camelis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam ꝑpara uit dñs filio dñi mei. Dumq; hec tacitus mecū voluerē, apparuit Rebecca veniēs cū hydria quam portabat in ſcapula: deſcēditq; ad fontē, ⁊ hauſit aquā. Et aio ad eā, Da mihi paululū bibere. Que feſtinās depoſuit hydriā de humero, ⁊ dixit mihi. Et tu bibe, ⁊ camelis tuis tribuā potū. Bibi, ⁊ adaq̄uit camelos. Interrogauiq; eā, et dixi, Cui⁹ es filia. Que rñdit, Filia Bathuelis ſum filij Nachor quē pepit ei Melcha. Suſpēdi itaq; inaures ad ornādā faciē ei⁹, ⁊ armillas poſui in manib⁹ ei⁹. Pronuſq; adoraui dñz, bñdicēs dño deo dñi mei Abrahā, q̄ pduxit me recto itinere, vt ſumerē filiā frīs dñi mei filio eius. Quā ob rē ſi facit⁹ miaz ⁊ vitatē cū dño meo, indicate mihi. ſin aūt aliud plz: ⁊ hoc dicite mihi, vt vadā ad dexterā, ſiue ad ſiniſtrā. Rñderūtq; Labā ⁊ Bathuel, a dño egreſſus eſt ſermo: nō poſſum⁹ extra placitū ei⁹ q̄cq̄ aliud loqui tecū. En Rebecca coꝝ te eſt, tolle eā ⁊ pficiſcere, ⁊ ſit uxor filij dñi tui, ſicut locut⁹ eſt dñs. Q̄ cū audiſſet puer Abraham, pcidēs adorauit in terrā dñm. Prolatiſq; vaſis argēteis, ⁊ aureis, ac veſtib⁹, dedit ea Rebecce p munere: fratrib⁹ q̄z ei⁹, ⁊ mr̄i dona obtulit. Initoq; conuio veſcentes pariter ⁊ bibētes, māſerūt ibi. Surgēs aūt mane locut⁹ eſt puer, Dimitte me, vt vadā ad dñm meū. Rñderūtq; frēs ei⁹ ⁊ mr̄. Maneat puella ſaltē decē dies apud nos: ⁊ poſt ea proficiſcetur. Nolite, ait, me retinere, q̄ dñs direxit viā meā: dimittite me vt pgā ad dñm meū. Et dixerūt, Vocemus puellā, ⁊ q̄ram⁹ ipſi⁹ voluntatē. Cūq; vocata veniſſet, ſciſcitati ſūt, Vis ire cū hoīe iſto? Que ait, Vadā. Dimiſerūt g̃ eā ⁊ nutricē illi⁹. Funiq; Abrahā, ⁊ comites eius imprēcates pſpa ſoroꝝ ſue, atq; dicētes, Soror nr̄a es, creſcas in mille milia, ⁊ poſſideat ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ. Igit⁹ Rebecca, ⁊ puelle illi⁹ aſcēſis camelis ſecute ſūt virū: q̄ feſtin⁹ reuertebat ad dñm ſuū. Eo aūt tpe deābulabat Iſaac p viā q̄ ducit ad puteū cui⁹ nomē eſt Adinētis ⁊ videtis: habitabat enī in terra auſtralī. Et egreſſus fuerat ad meditādū i agro, iclinata iā die: cūq; eleuaſſet oculos vidit camelos venientes procul. Rebecca q̄z ⁊ſpecto Iſaac, deſcēdit de camelo, ⁊ ait ad puerū, Quis eſt ille hō q̄ venit p agrū in occurſum nobis? Dixitq; ei ipſe eſt dñs meus. At illa tollēs cito pallū ſnū, opuit ſe. Seru⁹ aūt cūcta q̄ geſſerat narrauit dño ſuo Iſaac. Qui introduxit eā in tabernaculum Sare mr̄is ſue, ⁊ accepit eā uxorē, ⁊ intrā dilexit eā, vt doloꝝ q̄ ex morte mr̄is ei⁹ acciderat, tēperaret.

¶ Capitu. Summarium. Mortuo Abraham Rebecca gemellos diſcordes peperit. Caput. xxv.

Abrahā vero aliā duxit uxorē noīe Cetura: q̄ peperit ei zamrā, ⁊ Jecſan: ⁊ Madā, ⁊ Madiā: ⁊ Jeſboc, ⁊ Sue. Jeſcā q̄z genuit Saba ⁊ Dadā. Filij Dadā fuerūt Aſſuri ⁊ Latuſij, ⁊ Laomim. Et uō ex Madiā ortⁱ ē Epha, ⁊ Epher, ⁊ Enoch, ⁊ Abida, ⁊ Eldaa. oēs hi filij Ceture. Deditq; Abrahā cūcta q̄ poſſederat, Iſaac: filius aūt cōcubinarū largit⁹ eſt mūera, ⁊ ſeparauit eos ab Iſaac filio ſuo dū adhuc ipſe viueret, ad plagā orientalē. Fuerūt aūt dies vite Abrahe centū ſeptuaginta q̄nq; anni. Et deficiēs mortu⁹ ē in ſenectute bona puecteq; etatⁱ, ⁊ plen⁹ dierū: cōgregatuſq; ē ad ppl̄z ſuū. ⁊ ſepelierūt eū Iſaac ⁊ Iſmahel filij ſui in ſpelūca duplici, q̄ ſita ē i agro Ephrō filij Seor Hethei, e regiōe Mambre quā emerat a filijs Heth ubi ſepult⁹ eſt ipe, ⁊ ſara uxor ei⁹. Et poſt obitū illi⁹ bñdixit deus Iſaac filio ei⁹, q̄ habitabat iuxta puteū noīe Vinētⁱ, ⁊ videntⁱ. Hec ſunt gñatiōes Iſmahel filij Abrahe quē pepit ei Agar egyptia, famula Sare: ⁊ hec noīa filioꝝ ei⁹ in vocabulis ⁊ gñatiōibus ſuis. Primogenit⁹ Iſmahelis Nabaioth, deīde Cedar, ⁊ Adbeel, ⁊ Mabſam, ⁊ Maſma q̄z, ⁊ Duma, ⁊ Maſſa, Hadad, ⁊ Thema, ⁊ Jet, ⁊ Naphis, ⁊ Cedma. iſti ſunt filij Iſmahel: ⁊ h noīa p caſtella ⁊ oppida eoꝝ, duodecim pncipes tribuū ſuarū. Et facti ſunt ānī vite Iſmahelis cētū triginta ſeptē: deficiēſq; mortu⁹ eſt, ⁊ appoſitus ad ppl̄z ſuū. Habitauit aūt ab Euila uſq; Sur, q̄ reſpicit Egyptū itroeūtibus Aſſyrios. coꝝ cūctis fratrib⁹ ſuis obiit. Hec q̄z ſunt gñatiōes Iſaac filij Abrahā. Abrahā gēnit Iſaac: q̄ cū q̄dragita eēt ānoꝝ, duxit uxorē Rebeccā filiā Bathuelis Syri de Mdoſopotamia, ſororē Labā. Deprecatusq; ē Iſaac dñz pr uxore ſua, eo q̄ eēt ſterilis: q̄ exaudiuit eū, ⁊ dedit cōceptū Rebecce. Sz collidebanⁱ i utero ei⁹ parunli: q̄ ait, Si ſic mihi futurū erat q̄d neceſſe fuit me cōcipere? Perrexitq; Rebecca vt cōſuleret dñz. Qui rñdēs, ait, Due gētes ſunt in utero tuo, ⁊ duo ppli ex vētre tuo dividentⁱ populusq; ppl̄z ſuperabit, ⁊ maior ſeruiet minori. Jā tps pariendi aduenerat, ⁊ ecce gemini in utero ei⁹ reperti ſūt. Qui primus egreſſ⁹ eſt, ruf⁹ erat, ⁊ tot⁹ i morē pellis hiſpid⁹: vocatuſq; eſt nomē ei⁹ Esau. Protin⁹ alt egrediēs, plātā ffis tenebat manu: ⁊ ideirco appellauit eū Jacob. Sexagenari⁹ erat Iſaac q̄n nati ſunt ei parunli. Quib⁹ adultis, factⁿ eſt esau vir gnar⁹ venādi, ⁊ hō agricola: iacob aūt vir ſimplex hitabat in tabernaculis. Iſaac amabat esau, eo q̄ de venatiōib⁹ illi⁹ veſceret: ⁊ rebecca diligebat Jacob. Coxit aūt Jacob pulmētū, ad quē cū venſſet esau de agro laſſus, ait, Da mihi de coctiōe hac rufa, q̄z oppido laſſus ſuz. Quā ob cām vocatū eſt nomē ei⁹ Edō. Cui dixit Jacob. Vēde mihi pmogenita tua. Ille rñdit, En morior, q̄d mihi prōderūt pmogenita? Ait iacob, Jura q̄ mihi. Jurauit ei esau, ⁊ vēdidit pmogenita. Et ſic accepto pane ⁊ lētis edulio comedit, ⁊ bibit, ⁊ abijt: pupēdēs q̄ primogenita vēdidiſſet.

¶ C. S. Peregrinatur Iſaac in geraris cū uxore. Caput. xxvj.

Orta aūt fame ſup terrā poſt eā ſterilitatē q̄ acciderat i dieb⁹ Abrahā, abijt iſaac ad Abimelech regē Paleſtinoꝝ i Gerara. Apparuitq; ei dñs, ⁊ ait, Ne deſcēdas in Egyptū, ſz geſce i terra quā dixero tibi. Et pegrinare i ea, eroq; tecū, ⁊ bñdicā tibi: tibi enī ⁊ ſemini tuo dabo omnes regiones has, cōplēs uramentū quō ſpopōdi abrahā pr̄i tuo. Et multiplicabo ſemē tuū ſicut ſtellas celi: dabooq; poſteris tuis omnes regiōes has: ⁊ bñdicentⁱ i ſemīe tuo oēs gētes terre, eo q̄ obedierit abrahā voci mee, ⁊ cuſtodierit pcepta ⁊ mādata mea, ⁊ ceremonias legeſq; ſuas. Mānſit itaq; iſaac i gerarīs. Qui cū interrogaret a viris loci illi⁹ ſup uxoꝝ ſua, rñdit. Soror mea ē. timuerat enī pfiteri q̄ ſibi eēt ſociata cōiugio: reputās ne forte iſficerēt eū pp illi⁹ pulchritudinē. Cūq; ptrāſiſſent dies plurimi, et ibidē moraret, pſpiciens Abimelech rex Paleſtinoꝝ p feneſtram, vidit eū iocantē cū rebecca uxore ſua.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
V
X
Y
Z
AA
BB
CC
DD
EE
FF
GG
HH
II
KK
LL
MM
NN
OO
PP
QQ
RR
SS
TT
VV
XX
YY
ZZ
AAA
BBB
CCC
DDD
EEE
FFF
GGG
HHH
III
KKK
LLL
MMM
NNN
OOO
PPP
QQQ
RRR
SSS
TTT
VVV
XXX
YYY
ZZZ

J. Perali pomenō j.c.

Supra xxiij.c. ſupra vj.d j. Paralī. j.b.

Roma. x.c.

Osee xij.a. D

Mat j.a

Abd j.a

Hebre. xij.o.

Supra xxj.d

Supra xxj.b.et xiij.d.et xv.b.

B

supra xxj.d

re sua. Et accersito eo ait, Perspicuum est q̄ vxor tua sit: cur mētit⁹ es eā sororē tuā esse? Rñdit. Timui ne morerer ꝓpter eā. Dixitq; Abimelech, Quare imposuisti nobis? potuit coire q̄spiā de pp̄lo cū vxore tua, & induxeras super nos grāde pctū. Precepitq; oī populo, dicēs, Qui tetigerit hois huj⁹ vxorē, morte morietur. Seuit aūt Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno cētuplū: bñdixitq; eis dñs. Et locupletat⁹ est hō, & ibat pficiēs atq; succrescēs: donec magn⁹ vehemēter effect⁹ est habuitq; possessiōes ouiū & armētor⁹ & familie plurimū. Ob hoc inuidētes ei Palestini oēs puteos q̄s foderāt serui pris illius Abrahā, illo tpe obstruxerūt ip̄lētes humor⁹ tū vt ipse Abimelech diceret ad Isaac, Recede a nobis, q̄m potētior nobis fact⁹ es valde. Et ille discedēs, vt venret ad torrētē Gerare, habitaretq; ibi: rursū fodit alios puteos, q̄s foderāt serui pris sui Abrahā, & q̄s illo mortuo oli obstruxerant Philisthiim: appellauitq; eos eisdē noīb⁹ q̄b⁹ añ pr̄ vocauerat. Foderūtq; in torrēte, & reperūt aquā viuā. Sed & ibi iurgium fuit pastorū Gerare aduers⁹ pastores Isaac, dicētū, Nra est aq̄. Q̄ ob rē nomē putei ex eo q̄ acciderat, vocauit Calūniā. Foderūt aūt & aliū: & pro illo q̄z rixati sūt, appellauitq; eū inimicitias. Profectusq; inde fodit aliū puteū, p q̄ nō cōtenderūt: itaq; vocauit nomē ei⁹, Latitudo: dicens, Nūc dilatauit nos dñs & fecit crescere sup terrā. Ascēdit autem Isaac exillo loco in Bersabee, vbi apparuit ei dñs in ipa nocte, dicēs, Ego sum de⁹ Abrahā pris tui, noli timere, qa ego tecū sum: & bñdicā tibi, & multiplicabo semē tuū p̄pter seruū meū Abrahā. Itaq; edificauit ibi altare: & inuocato noīe dñi extendit tabernaculū: p̄cepitq; seruis suis vt foderēt puteū. Ad quē locū cū venissēt de Gerar⁹ Abimelech, & Ochozath amic⁹ illi⁹, et Phicol dux militū, locut⁹ est eis Isaac. Quid venistis ad me hoiez quē odistis, et expulistis a vobis? Qui rñderūt, Vidim⁹ tecū esse dñz: & idcirco nūc dixim⁹, Sit iuramētū iter nos, & ineamus fedus: vt nō facias nobis q̄q̄ mali, sicut & nos nihil tui⁹ attigim⁹, nec fecim⁹ q̄d te lederet, sed cū pace dimisim⁹ auctū bñdictiōe dñi. Fecit ergo eis q̄uiuiū: & post cibū & potū surgentes mane, iurauerūt sibi mutuo: dimisitq; eos Isaac pacifice in locū suū. Ecce autē venerūt in ipso die serui Isaac annūtiātes ei de puteo q̄ fodera̅t, atq; dicētes Inuenim⁹ aquā. Vñ appellauit eū Abūdātiā: & nomē vrbi ipositū ē Bersabee vsq; in p̄sētē diē. Esau vo q̄dragenari⁹ duxit vxores, Judith filiā Beeri Hethei, & Basemath filiaz Elō eiusdē loci, que ābe offēderāt animū Isaac & rebeccę.

¶ C. S. Jacob subrepta paterna benedictione, conscendit in Aram. Cap. xxvij.

Senuit aūt Isaac & caligauerūt oculi eius, & videre nō poterat, vocauitq; esau filiū suū maiorē, & dixit ei, Fili mi: Qui rñdit, Adsum. Cui pr̄, vides (iqt) q̄ senuerī, & ignorō diē mortis mee. Sume arma tua, pharetrā & arcū, & egredere foras. Cūq; venatu aliq̄d appr̄hēderis, fac mihi īde pulmentū, sicut velle me nosti & affer vt comedam: & bñdicat tibi aīa mea anteq̄ moriar. Qō cū audisset Rebecca, et ille abiisset in agrū vt insonē pr̄is impleret, dixit filio suo Jacob audiui pr̄em tuū loquētē cū Esau fratre tuo, & dicētem ei, Affer mihi de venatiōe tua, & fac cibos vt comedā, & bñdicā tibi cor̄a dño añq̄ moriar. Nūc g̃ fili mi acquiesce cōsilijs meis: & pgēs ad gregē, affer mihi duos edos optimos: vt faciā ex eis escas pr̄i tuo, q̄b⁹ libēt vescit: q̄s cū tulerīs & cōederit, bñdicat tibi priusq̄ moriat. Cui ille respōdit, Nosti q̄ Esau fr̄ me⁹ hō pilos⁹ sit: & ego lenis. Si attrectauerit me pr̄ me⁹, et senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, et inducat sup me maledictionē p̄ bñdictione. Ad quē mr̄, Jn me sit (ait) ista maledictio fili mi: tātū audi vocē meā: & pgēs affer que dixi. Abijt: & attulit: deditq; mr̄i: parauit illa cibos sicut velle nouerat pr̄es illius. Et vestib⁹ Esau valde bonis: q̄s apud se habebat domi, induit eū: pelliculasq; hedorū circūdedit manib⁹ & colli nuda p̄texit. Deditq; pulmentum: et panes q̄s coxerat: tradidit. Quibus illatis, dixit Pr̄ mi: Et ille rñdit, Audio. Quis es tu fili mi? Dixitq; Jacob, Ego sū p̄mogenit⁹ tu⁹ Esau: feci sicut p̄cepisti mihi: surge, sede, & comede de venatiōe mea, vt bñdicat mihi aīa tua. Rursūq; Isaac ad filiū suū, Quō (iqt) tā cito inuenire potuisti fili mi? Qui rñdit, Voluntas dei fuit vt cito occurreret mihi q̄o volebā. Dixitq; Isaac, Accede huc vt tāgā te fili mi, & p̄bē vtrū tu sis fili⁹ me⁹ Esau, an nō. Accessit ille ad patrem: & palpato eo, dixit Isaac: Vox qdem, vox Jacob est: sed man⁹, man⁹ Esau sunt. Et non cognouit eū: q̄ pilose man⁹ similitudinē maioris expressērat. Bñdicens g̃ illi, ait: Tu es fili⁹ me⁹ Esau? Rñdit: Ego sum. At ille, Affer mihi, inqt: cibos de venatiōe tua fili mi, vt bñdicat tibi aīa mea. Quos cū oblatos comedisset: obtulit ei & vinū, quo hausto: dixit adeū, Accede ad me, & da mihi osculum fili mi. Accessit: & osculat⁹ est eū. Statiq; vt sensit vestimētorū illi⁹ fragrātiā: bñdicens illi ait, Ecce odor fili mei sicut odor agri ꝑ leni, cui bñdixit dñs. Det tibi deus de rore celi: & de pinguedine terre abundātiā frumēti, vini, et olei. Et seruiāt tibi pp̄li: & adorēt te trib⁹: esto dñs fratrū tuorū, & incuruent añ te filij matris tue. q̄ maledixerit tibi: sit ille maledict⁹: & q̄ bñdixerit tibi: benedictionib⁹ repleat. Vix Isaac sermonem implenerat: & egresso Jacob foras, venit Esau coctosq; de venatione cibos intulit pr̄i: dicēs: Surge pr̄ mi, comede de venatiōe filij tui: vt benedicat mihi aīa tua. Dixitq; illi Isaac: Quis ei es tu? Qui rñdit: Ego sum fili⁹ tu⁹ p̄mogenit⁹ Esau. Expauit Isaac stupore vehemēti: & vltra q̄ credi pōt admirās, ait: Quis igit̄ ille ē q̄ dudū captā venationē attulit mihi: & comedi ex oīb⁹ pr⁹ q̄ tu venires bñdixitq; ei: et erit bñdict⁹. Auditis Esau sermonib⁹ pr̄is: irrugit clamore magno: & cōsternat⁹ ait: Bñdic etiā & mihi pr̄ mi. Qui ait. Venit german⁹ tuus fraudulenter: & accepit benedictionē tuā. Et ille subiūxit: Juste vocatū est nomē ei⁹ Jacob: supplantauit enī me en altera vice. p̄mogenita mea añ tulit: & nunc ecce surripuit bñdictionē meā. Rursūq; ad patrē: Nūq̄d nō seruasti, ait, & mihi benedictionē? Respōdit Isaac dñm tuū illū cōstituī: & oēs fr̄es ei⁹ p̄stituti illi⁹ subiugauī: frumento & vino et oleo stabilīui eū: & tibi posthec fili mi vltra qd faciā? Cui Esau: Num vnā: inqt: tm̄ bñdictionē habes pr̄: mihi q̄s obsecro vt bñdicas. Cūq; eiulatu magno fleret: mot⁹ Isaac dixit ad eū: In pinguedine terre: & in rore celi desuper erit benedictio tua. Vives in gladio: & fr̄i tuo seruies: tpsq; veniet cum excutias & solues iugū eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Jacob ꝑ benedictione q̄ benedixerat ei pr̄: dixitq; in corde suo: Venient dies luct⁹ pr̄is mei: & occidā Jacob fratrē meū. Nūtiata sunt hec Rebecce: que mittēs et vocans Jacob filium suū: dixit ad eū: Ecce Esau frater tu⁹ minat vt occidat te. Nunc g̃ fili mi, audi vocē meā & cōsurgēs fuge ad Labā fratrē meū in Harā: habitabisq; cū eo dies paucos: donec regescat furor fratr̄is tui: & cesset indignatio ei⁹: obliuiscatq; eor̄ q̄ fecisti in eū: postea mittā: & adducā te inde huc. Cur vtroq; orbabor filio i vno die? Dixitq; Rebecca ad Isaac: Tedet me vite mee ꝓpter filias heth: si acceperit Jacob vxorē de stirpe huius terre: nolo viuere.

¶ C. S. Transit Jacob in Mesopotamiam. & somnians videt deum in Bethel. Caput. xxviij.

B
Hebre. xj. d.
Supra xxvj. d.
Hebre. xj. d. et xij. e.
Abd. j. c.

VOcauit itaq; isaac iacob: bñdixit eū: ꝑceptq; ei dicēs. Noli accipe ꝙiugē de gñe chanaā: sz vade: ꝙficiscere i mesopotamiā syrie ad domū bathuel pr̄z mr̄is tue: et accipe tibi inde vxorē ō filiab⁹ labā auūculi tui. Deꝰ aūt oipotēs bñdicat tibi et crescere te faciat atq; multiplicet vt sis i turbas ppl'oꝝ: et det tibi bñdictiones abrahe, ⁊ semini tuo post te vt possideas terrā pegrinatiōis tue, quā pollicit⁹ est auo tuo. Cūq; dimisisset eū isaac, pfect⁹ puenit in mesopotamiā syrie ad labā filiū bathuel syrū ffrem rebecce mr̄is sue. Videns aūt esau q̄ bñdixisset pr̄ su⁹ iacob, ⁊ misisset eū i mesopotamiā syrie vt inde vxorē duceret: ⁊ q̄ post bñdictionē ꝑcepisset ei dicēs: nō accipies vxorē ō filiab⁹ chanaā: q̄q; obediēs iacob patrēt⁹ suis isset i syriā, pbās q̄z q̄ nō libēter aspiceret filias chanaā pr̄ su⁹ iit ad ismahelē ⁊ duxit vxorē absq; ijs q̄s ꝑius hēbat. mabeleth filiā ismahel filij abrahā sororē nabaioth. Igit egress⁹ iacob de bersabee, pgebat harā. Cūq; venisset ad quēdā locū ⁊ vellet i eo requiescere post sol' occubitū tulit ō lapidib⁹ q̄ iacebāt, ⁊ supponēs capiti suo, dormiit in eodē loco. Viditq; in somnis scalā stantē sup terrā: et cacumē ill⁹ tāgēs celū, angelos q̄z dei ascendētes ⁊ descēdētes p eā, ⁊ dñm innixū scale, dicentē sibi. Ego sum dñs deꝰ abrahā pr̄is tui: deꝰ isaac. Terrā in q̄ dormis tibi dabo ⁊ semini tuo. eritq; semē tuum q̄si pulvis terre. Dilataberis ad orientē ⁊ occidentē ⁊ septētrionē ⁊ meridiē, ⁊ bñdicentur in te ⁊ in semine tuo cūcte tribus terre. Et ero custos tuus quocunq; preteris, ⁊ reducā te in terrā hāc, nec dimittā nisi cōpleuero vniuersa q̄ dixi. Cūq; euigilasset iacob de somno ait. Vere dñs est in loco isto, ⁊ ego nesciebā. Pauensq; q̄ terribilis est (inq;t) locus iste. Nō est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Surgēs q̄ iacob mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desup. Appellauitq; nomē vrbis bethel, q̄ prius luza vocabat. Vouit etiā votū dicēs, Si fuerit deꝰ mecū ⁊ custodierit me in via p quā ego ambulo, ⁊ dederit mihi panē ad vescēdū, ⁊ vestimētū ad induēdū reuersusq; fuero ꝑspe ad domū pr̄is mei erit mihi dñs in deū, ⁊ lapis iste quē erexi in titulū vocabitur domus dei, cunctorumq; que dederis mihi decimas offeram tibi.

¶ Capituli Summarium. Venit Jacob ad Laban, ⁊ seruiunt pro duabus vxoribus. Caput. xxix.

PRofectꝰ q̄ iacob venit in terrā orientalē: ⁊ vidit puteū in agro, tres q̄z greges ouiū accubantes iuxta eū. Nā ex illo adāq̄bant pecora ⁊ os eius grādi lapide claudebat. Solitq; erat vt cūctis ouib⁹ congregat̄ devolueret lapidē, ⁊ refect̄ gregib⁹ rursus sup os putei poneret. Dixitq; ad pastores, Ffres vñ estis: Qui rñderūt ō harā. Quos iterrogās, Nūqd (ait) nost̄ laba filiū nachor: Dixerūt, Nouim⁹. Sanꝰne est: ingt. Valet, inq̄t, ⁊ ecce rachel filia ei⁹ venit cū grege suo. Dixitq; iacob, Adhuc mltū diei sup est: nec est tps vt reducant ad caulas greges. Date aī potū ouib⁹: ⁊ sic eas ad pastū reducite. Qui rñderūt, nō possum⁹ donec oia pecora congregētur ⁊ amoueam⁹ lapidē de ore putei vt adaq̄mus greges. Adhuc loq̄bant: ⁊ ecce rachel veniebat, cū ouib⁹ pr̄is sui. Nā gregē ipa pascebat. Quā cū vidisset iacob ⁊ sciret cōsobrinā suā ouesq; labā auūculi sui: amouit lapidē q̄ puteus claudebat. Et adaq̄to grege, osculat⁹ est eā: ⁊ elevata voce flenit: ⁊ indicauit ei q̄ frater esse pr̄is sui ⁊ filius rebecce. At illa festinās nūtiauit pr̄i suo. Qui cū audisset venisse iacob filiū sororis sue: occurrit obuiā et: cōplexusq; eū: in oscula ruēs: duxit i domū suā. Auditis aūt causis itineris: rñdit, Os meum es: ⁊ caro mea. Et postq̄ ipleti sunt dies mēsis vni⁹ dixit ei, Nū q̄ frat meꝰ es, gratis seruies mihi: Dic q̄d mercedis accipias. Hēbat vo duas filias. Nomē maioris lia: minor vo appellabat rachel. Sed lia lippis erat oculis, rachel decora facie ⁊ venusto aspectu. Quā diligens iacob: ait, Seruiā tibi p rachel filia tua minore septē annis. Rñdit labā, Melius est vt eā tibi dē q̄ alteri viro: mane apud me. Seruiuit ḡ iacob p rachel septē annis: ⁊ videbātur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitq; ad laban, Da mihi vxorē meā: q̄: iam tps ipletū est vt ingredi ar ad illā. Qui vocat̄ multis amicoꝝ turbis ad ꝙuiuiū fecit nuptias: ⁊ vespe liam filiam suā introduxit ad eū: dans ancillam filie zelphā nomine. Qd quam cū ex more Jacob fuisset ingressus: facto mane vidit liam, ⁊ dixit ad socerum suū. Quid est quod facere voluisti: Nonne pro rachel seruiui tibi: Quare imposuisti mihi: Rñdit laban. Non est in loco nostro consuetudinis vt minores ante tradamus ad nuptias. Imple hebdomadā dierum huius copule: et hanc q̄z dabo tibi pro opere quo seruaturus es mihi septē annis alijs. Acquieuit placito ⁊ hebdomada trāsacta rachel duxit vxorē. Cui pater serua balan tradiderat. Tandēq; potit⁹ optatis nuptijs amorē sequētis prioris ptulit: seruiens apud eum septem annis alijs. Videns autem dñs q̄ despiceret liam aperuit vulvā eius sorore sterili permanente. Que concepit, genuit filium: vocauitq; nomē eius ruben: dicens: vidit dominus humilitatem meā. Nunc amabit me vir meus. Rursumq; cōcepit ⁊ peperit filium ⁊ ait. Quoniam vidit me dominus haberi contēptui dedit etiā istū mihi. Vocauitq; nomē ei⁹ symeō. Concepitq; tertio et genuit aliū filiū. Dixitq;. Nūc q̄z copulabit mihi maritus meus eo q̄ peperim ei tres filios. Et idcirco appellauit nomen eius leui. Quarto cōcepit ⁊ pepit filiū ⁊ ait. Confitebor dño. Et ob hoc vocauit eū iudā. Cessauitq; parere.

¶ S. Jacob ancillas vxorē filij copulat, deinde expostulat cum Laban de mercede. Caput. xxx.

GErnēs aūtem rachel q̄ infecunda esset invidit sorori sue: ⁊ ait marito suo. Da mihi liberos alioquin moriar. Cui iratus rñdit Jacob. Nū pro deo ego tum qui priuauit te fructu vētris tui: At illa, Habeo (inquit) famulā balam: ingredere ad illā vt pariat sup genua mea ⁊ habeam ex illa filios. Deditq; illi balā in coniugiū. Que ingressio ad se viro cōcepit ⁊ peperit filiū. Dixitq; rachel. Judicauit mihi dominus: ⁊ exaudiuit vocem meā dans mihi filiū. Et idcirco appellauit nomen eius dan. Rursumq; bala concipiens peperit alterū: pro q̄ ait rachel. Comparauit me dñs cum sorore mea, ⁊ inualui. Vocauitq; cū nephthalim. Sētiēs lia q̄ parere desiisset zelphā ancillā suā marito tradidit. Que post cōceptū edēte filiū dixit, Felicit. Et idcirco vocauit nomē ei⁹ gad. Peperitq; zelpha alterū. Dixitq; lia, Hoc plitudine mea. Beatā q̄ppe me dicēt oēs mulieres. Propterea appellauit eū aser. Egressus aūt rubē tpe messis tritice in agrū repperit mādragoras: q̄s mr̄i lie detulit. Dixitq; rachel. Da mihi partē de mandragoris filij tui. Illa rñdit, Parūne tibi vr̄ q̄ ꝓripueris maritū mihi: nisi etiā mādragoras filij mei tuleris. Ait rachel. Dormiat tecū hac nocte p mādragoris filij tui. Redeūtiq; ad vesperā iacob de agro egressa est in occursum ei⁹ lia: ⁊ ait. Ad me, inq̄t, intrabis: q̄ mercede conduxi te p mādragoris filij mei. Dormiuitq; cū ea nocte illa, ⁊ exaudiuit deꝰ pces eius. Concepitq; ⁊ pepit filiū q̄ntū, ⁊ ait, Dedit deus mercedem mihi: q̄ dedi ancillā meā viro meo. Appellauitq; nomē ei⁹ issachar. Rursum lia ꝙcipiēs peperit sextū filiū: ⁊ ait, Dotauit me deꝰ dote bona. Etiā hac vice mecū erit marit⁹ meꝰ eo q̄ genuerim ei sex filios. Et idcirco appellauit nomen ei⁹ zabulon. Postq̄ pepit filiā noīe dinā. Recordat⁹ quoq; dñs rachelis exaudiuit eā ⁊ aperuit vulvā eius. Que cōcepit ⁊ pepit filiū dicēs. Ablstulit deus opprobriū meum. Et vocauit nomē eius ioseph: dicēs. Adidat mihi dñs filiū alterū. Mato aūt ioseph: dixit iacob socero suo. Dimitte me vt reuertar i patriā meā ⁊ ad terrā meam. Da mihi vxores ⁊ liberos meos p quibus seruiui tibi vt abeā. Tu vo nosti seruitutem qua seruiui tibi. Dixit illi laban. Inueniam gr̄am in ꝙspectu tuo. Experimento didici: q̄: benedixerit mihi deꝰ ꝓpter te. Constitue mercedē tuā quā dem tibi: At ille rñdit. Tu nosti quō seruierim tibi: et q̄ta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicū habuisti ante q̄ venirem ad te: ⁊ nunc dives effectus es: bñdixitq; tibi deꝰ ad introitū

Osee xij. d.

Deuter. xxij. c. et xxv. c.

E mtroitū meū: iustum est igitur vt aliqū puidea etiā domi-
mee. Dixitq; labā. Quid tibi dabo? At ille ait. Nihil vo-
lo sed si feceris qō postulo iterū pascā, & custodiaz pecora
tua. Gyra oēs greges tuos, & separa cūctas oues varias,
& sparsō vellere: & quodcūq; fuluū & masculosuz, variūq;
fuerit, tā i oulb⁹ q̄ in capris erit merces mea. Rūdebitq;
mihi, cras iustitia mea q̄ placiti tps aduenerit corā te:
& oia q̄ nō fuerint varia, & maculosa, & fulua, tā in ouibus
q̄ in capris, furti me argues. Dixitq; labā, Gratum ha
beo qō petis. Et se spauit die illa capras & oues, hircos &
arietes varios, atq; maculosos. Cunctū aūt gregē vni co
lorē idest albi aut nigri velleris, tradidit in manu filiorum
suoū. Et posuit spatiū itineris triū dierū inter se & generū
q pascebat reliquos greges eius. Tollēs ergo iacob vgas
ppleas virides, & amygdalinas, & platanis, ex parte de
corticauit eas: detractisq; corticib⁹ in bis q̄ spoliata fue-
rant, candor apparuit: illa vo que integra fuerant, viridia
permānserūt: atq; in būc modū color effectus est vari⁹. Po
suitq; eas i canalib⁹, vbi effundebāt aqua: vt cū venissent
greges ad bibendū, añ oculos haberēt vgas, & in aspectu
earū cōciperēt. Factūq; est vt in tpo caloze coitus oues in-
tuerēt vgas, & parerēt maculosa, & varia, & diuerso coloze
reipsa. Diuisitq; gregē iacob, & posuit vgas in canalibus
añ oculos arietū: erāt aūt alba & mgraqueq; laba: cetera
vo, iacob: separatis iter se gregib⁹. Igit q̄n primo tpe ascen-
debāt oues, ponebat iacob vgas in canalib⁹ aquarū ante
oculos arietū & ouium, vt in eax cōtēplatione cōciperent.
Q̄n vo serotina admissura erat, & cōcept⁹ extremus, nō po
nebat eas: factaq; sunt ea que erant serotina, laba: & q̄ pri
mi tpis, iacob. Ditatus q̄z est homo vltra modū, & habuit
greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

¶ Cap. Summa. Laban persequitur Jacob fugientem,
& expostulat cum eo. Caput. xxxj.

A Audiit aūt audiuit vba filioū labā dicētiū: Tu
lit iacob oia q̄ fuerūt pris nri, & de illi⁹ faculta-
te ditat⁹, fact⁹ ē iclyt⁹: animaduertit q̄z faciē labā
q̄ nō eēt erga se sicut heri & nudiustertiꝰ, maxie
dicēte sibi dño, Reuertere i terrā patrū tuoū: & ad gnatio-
nē tuā, & ego tecū, misit iacob, & vocauit rachel & lia ī agrū,
vbi pascebat greges, dixitq; eis: Video faciē pris vri, q̄
nō sit erga me sicut heri & nudiustertiꝰ: deus aūt patris mei
fuit mecū. Et ipe nostis q̄ totis viribꝰ meis seruieri pri vro.
Sz & pr vester circūuenit me, & mutauit mercedē meā de-
cē vicib⁹: & tū non dimisit eū de⁹ vt noceret mihi. Si q̄n di-
rit, Varie erūt mercedes tue: pariebāt oēs oues varios fe-
tus, q̄n vo e2uo ait, Alba q̄q; accipies pro mercede: oēs
greges alba peperūt. Tulitq; de⁹ substātiā pris vri, & dedit
mihi. Postq; eīn cōcept⁹ ouiū tps aduenerat, leuaui ocu
los meos, & vidi in sōnis ascēdētes mares sup feminas, va
rios & maculosos, & diuersoū coloꝝ. Dixitq; ā gel⁹ dei ad
me in sōnis, Jacob: Et ego rūdi. Adsū. Qui ait, Leua o-
culos tuos, & vide vniuersos masculos ascēdētes sup femi
nas, varios, maculosos, atq; respsos. Vidi eīn oia q̄ fecit
tibi laba. Ego sū de⁹ bethel, vbi vnxisti lapidē, & votū vo
uisti mihi. nūc q̄ surge, & egredere de terra hac, reuertēs in
terrā natiuitatis tue. Rūderūtq; rachel, & lia, Nūqd habe
mus residui qcq̄ in facultatib⁹, & hēditate dom⁹ pris nri:
Nōne q̄si alienas reputauit nos, & vēdidit, comeditq; p̄tiū
nr̄m: Sz de⁹ tulit opes pris nri, & eas tradidit nobis ac fi-
liys nris: vñ oia q̄ precepit tibi deus, fac. Surrexit itaq; ia-
cob: & posit⁹ liberꝫ, ac 2iugib⁹ suis sup camelos, abijt. Tu
litq; oēs substātiā suā, & greges, & q̄cq̄d i mesopotamia acq
sierat, pergēs ad isaac pr̄em suū in terra chanaā. Eo tpe ie-
rat laba ad tondendas oues, & rachel furata est idola pris
sui. Noluitq; iacob 2siteri socero suo q̄ fugeret. Cūq; ab-
isset tā ipse q̄ oia q̄ uaris sui erāt: & ammetrās mīsso pgeret
ꝫ montē galaad: nūtiatū est labā die tertio q̄ fugeret ia-
cob. Qui assumptꝫ fratrib⁹ suis, psecut⁹ est eū diebꝰ septē:
& cōprehendit eū in monte galaad. Uiditq; in somnis di-
centē sibi dñm, Cane ne q̄q̄ aspe loq̄ris ꝫ iacob. Jāq; ia-

cob extēderat in mōte tabernaculū: cūq; ille consecut⁹ fuis-
set eū cū fratrib⁹ suis i eodē mōte galaad fixit tētoriū. Et
dixit ad iacob, Quare ita egisti, vt clam me abigeres filias
meas q̄si captiuas gladio: Cur ignoraīte me fugere volui-
sti, nec indicare mihi: vt psequerer te cū gaudio, & canticis, et
tympanis, & citharis: Nō es passus vt osculārer filios me-
os & filias: Stulte opat⁹ es. Et nūc qdem valet man⁹ mea
reddere tibi malū. sed de⁹ pris vri heri dixit mihi, Caue
ne loq̄ris ō iacob qcq̄ duri⁹. Esto, ad tuos ire cupiebas, &
desyderio erat tibi dom⁹ pris tui: cur furat⁹ es deos me-
os: Rūdit iacob, Q̄ō insciote pfect⁹ sum timui ne violē-
ter auferres filias tuas. Q̄ō aūt furti me arguis: apō quē-
cūq; inueneris deos tuos, necē corā frib⁹ nris. scrutare. qc-
qd tuoū, apō me inuener̄, aufer, hec dicēs, ignorabat q̄ ra
chel furata esset idola. Ingress⁹ itaq; laba tabernaculū ia
cob, & lie, & vtriusq; famule, nō inuenit. Cūq; itrasset tētoriū
rachelis, illa festinās absondit idola subter stramēta ca-
meli, & sedit desup: scrutātiq; oē tentoriū, & nihil inuenien-
ti, ait, Ne irascatur dñs me⁹, q̄ corā te assurgere nequeo: q̄
iuxta ꝫsuetudinē feminarū nunc accidit mihi. sic delusa so
licitudo q̄rētis est. Tumēsq; iacob, cū urgio ait, Quā ob
culpā meā, & ob q̄ peccatū meū sic exarsisti post me, & scru-
tatus est oēm supellectilē meā: Quid inuenisti de cuncta
substātia domus tue: pone hic corā fratrib⁹ meis, & fratri-
bus tuis, & iudicent inter me & te. Idcirco viginti annis fui
tecum, oues tue & capre steriles non fuerunt, arietes gregis
tui non comedi: nec captū a bestia ostendi tibi, ego dānum
omne reddebā: quicqd furto perīt, a me exigebas: die no-
ctuq; estu vrgebar, & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis
meis. Sic p vigīti annos in domo tua seruiui tibi, q̄tuor-
decim p filiab⁹, & sex pro gregib⁹ tuis: immutasti q̄z merce
dem meā decē vicib⁹. Nisi deus patris mei abrahā & timor
isaac affuisset mihi, forsitan modo nudū me dimisisses: af-
flictionē meā & laborē manuū mearū respexit de⁹, & arguit
te heri. Rūdit ei laban, Filie mee & filiæ greges tui, & oia
que cernis, mea sunt: quid possum facere filijs & nepotibus
meis: Uenī ergo, & ineamus fedus: vt sit testimonium in-
ter me & te. Tulit itaq; iacob lapidē, & erexit illū in titulū.
Dixitq; fratrib⁹ suis, Afferte lapides. Qui 2gregantes
fecerūt tumulū, comederūtq; sup eū. Quē vocauit laba, tu
mulū testis: & iacob, acerui testimonij: vterq; iuxta ppri-
etatē ligue sue. Dixitq; laba, Tumulus iste erit testis inter
me & te hodie: & idcirco appellatū est nomē eius Galaad,
id est tumulus testis. Et adiecit laba. Intueat & iudicet do-
minus inter nos q̄n recesserim⁹ a nobis, si afflixeris filias
meas & si introduxeris alias vxores sup eas: null⁹ sermo-
nis nostri testis est absq; deo, qui presens respicit. Dixitq;
rursus ad iacob, Ecce tumulus hic & lapis quem erexi inter
me & te, testis erit. Tumul⁹ inq̄ iste & lapis sunt in testimo-
nium, si aut ego trāsiero illum pergēs ad te: aut tu preterie-
ris, malū mihi cogitās. Deus abrahā & deus nachor iudi
cet inter nos, deus patris eorum. Juraut ergo iacob p ti-
morē patris sui isaac: immolatisq; victimis in mōte voca
ut fratres suos vt ederēt panem. Qui cū comedissent mā-
serunt ibi. Laban vero de nocte q̄surgēs osculat⁹ est filios
& filias suas & benedixit illis, reuersusq; est in locum suum.

¶ Capitulū Summariū. Mittit Jacob nūcios ad Esau
& luctatur cum angelo. Caput. xxxij.

A Iacob aūt abijt in itinere qō cepat: fueruntq; ei
obuiā angeli dei. Quos cū vidisset, ait, Castra
dei sūt hec. & appellauit nomē loci illi⁹ mahanaī,
idest castra. Misit aūt & nūtios ante se ad esau
fratrem suū i terrā seir regionis edō, p̄cepitq; eis, dicens, Sic
loquimini dño meo esau. Hec dicit frater tu⁹ Jacob, Apud
laba peregrinat⁹ sum & fui vsq; in p̄sēte diē. Habeo boues &
asinos & oues & seruos & ancillas: mittoq; nūc legationē ad
dñm meū vt inueniā gratiam in conspectu tuo. Reuersiq; sunt
nūtij ad iacob, dicētes, Uenim⁹ ad esau fratrem tuū: & ecce p
perat in occursum tibi cū q̄dringētis viris. Timuit Jacob
valde, & pterrit⁹ diuisit pplm q̄ secū erat: greges q̄z & oues

E Exodi. xxij. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supra. xxxj.c.

ꝛ boues ꝛ camelos in duas turmas, dicẽs, Si venerit esau ad vnã turmã, ꝛ percusserit eã, alia turma q̃ relinq̃tur ẽ, saluabit. Dixitq; iacob, Deꝰ pris mei abrahã: ꝛ deꝰ pris mei isaac: dñe q̃ dixisti mihi, Reuertere in terrã tuã, ꝛ in locũ natiuitatis tue, ꝛ bñfaciã tibi: minor sum cũctis miserationib⁹ tuis ꝛ veritate tua quã expleuisti seruo tuo. in baculo meo transiui iordanẽ istũ: ꝛ nũc cũ duabus turmis regredior: erue me de manu ffris mei esau, q̃ valde eũ timeo: ne forte veniẽs percutiat me ꝛ matres cũ filijs. Tu locutꝰ es q̃ benefaceres mihi, ꝛ dilatares semẽ meũ sicut arenã maris, q̃ pre multitudine numerari non põt. Cumq; dormisset ibi nocte illa, separauit de his q̃ habebat, munera esau fratri suo, capras ducentas, hircos viginti, oues ducẽtas, arietes viginti, camelos fetas cũ pullis suis triginta, vaccas quadraginta, ꝛ tauros viginti, asinas viginti, ꝛ pullos earũ decẽ. Et misit per manus seruorũ suorum singulos seorsum greges, dixitq; pueris suis, Ãñcedite me, ꝛ sit spatiũ inter gregẽs ꝛ gregẽ. Et pcepit priori, dicẽs, Si obuiũ habueris fratrẽ meũ esau, ꝛ interrogauerit te, Cuiꝰ es: aut, Quo vadis: aut, Cuiꝰ sunt ista q̃ sequris: rñdebis, Serui tui iacob, munera misit dño suo esau: ipse q̃s post nos venit. Similr dedit mãdata scõo ꝛ tertio: ac cũctis q̃ sequẽbãtur greges, dicẽs, Misdẽ vbis loquimini ad esau cũ inueneritis eum, ꝛ addetis, Ipse q̃s seruus tuꝰ iacob, iter nostrũ insequitur: dixit enim, Placabo illũ muneribus q̃ pcedũt, ꝛ postea videbo illũ, forsitã ppitiabit mihi. Precesserunt itaq; munera añ eũ, ipse vo mansit nocte illa in castris. Cumq; mane surrexisset, tulit duas vxores suas ꝛ totidẽ famulas cũ vndecim filijs, ꝛ trãsiuit vadũ iaboch. Trãsductisq; oibꝰ que ad se ptinebãt, mãsit solus: ꝛ ecce vir luctabat cũ eo vsq; mane. Qui cũ videret q̃ eũ superare nõ posset, tetigit neruũ femoris eiꝰ, ꝛ statim emarcuit. Dixitq; ad eũ, Dimitte me, iam enim ascendit aurora. Rñdit, Non dimittã te nisi bñdixeris mihi. Ait ergo, Qõ nomen est tibi: Rñdit Jacob. At ille Nequaq̃ (inq̃t) iacob appellabit nomẽ tuũ, sed israel: q̃m si ꝺ deũ fortis fuisti q̃ tomagis ꝺ homines pualebis: Interrogauit eũq; iacob, Dic mihi, quo appellaris noĩe: Rñdit. Cur queris nomen meũ, qõ est mirabile: Et bñdixit ei in eodẽ loco. Vocauitq; iacob nomẽ loci illius phanuel, dicẽs, vidi deum facie ad faciẽ, ꝛ salua facta est aĩa mea. Ortusq; est ei statim sol postq̃ transgressus est phanuel: ipse vero claudicabat pede. Quam ob causam non comedunt neruum filij israel qui emarcuit in femore iacob, vsq; in presentẽ diem: eo q̃ tetigerit neruum femoris eius ꝛ obstupuerit.

¶ L.S. Jacob ꝛ Esau in itinere cõueniunt. Ca. xxxiij.

Leuãs aũt iacob oculos suos, vidit venientem esau, ꝛ cũ eo quadringẽtos viros: diuisitq; filios lie ꝛ rachel, ambarũq; famularũ: ꝛ posuit vtrãq; ancillã ꝛ liberos earũ in principio: liam vero, ꝛ filios eius in scõo loco: rachel aũt, ꝛ ioseph nouissimos. Et ipse pgrediẽs adorauit pnus i terrã septies, donec appropinquaret frater eiꝰ. Currẽs itaq; esau obuiam fratri suo, ãplexatꝰ est eũ, stringẽsq; collũ eiꝰ, ꝛ obsculãs fleuit. Leuatisq; oculis vidit mulieres ꝛ pueros earũ, ꝛ ait, Quid sibi volũt isti: ꝛ si ad te pertineãt: Rñdit, Parvuli sunt q̃s donauit mihi deꝰ seruo tuo. Et appropinquantes ancille ꝛ filij earũ incuruati sunt. Accessit q̃z lia cum pueris suis: ꝛ cum silr adorassent, extremi ioseph ꝛ rachel adorauerũt. Dixitq; esau, Quenã sunt iste turme q̃s obuiã bũi: Rñdit, Ut inuenirẽ gr̃am coram dño meo. At ille ait, Habeo pl̃ma frater mi, sint tua tibi. Dixit iacob, Noli ita obsecro, q̃z si inem gr̃az in oculis tuis: accipe munusculũ de manibus meis. sic enim vidi faciẽ tuã, quasi viderim vultum dei: esto mihi ppitius, ꝛ suscipe bñdictionẽ quã attuli tibi, ꝛ quã donauit mihi deꝰ tribuẽs oia. Vix fratre cõpellente suscipiẽs ait. Gradiamur simul: eroq; socius itineris tui. Dixitq; iacob, Nosti dñe mi q̃ parvulos habeam teneros, et oues ꝛ boues fetas mecũ: quas si plus in ambulãdo fecero laborare, moriẽt vna die cuncti greges. Precedat dñs meus ante seruũ suũ, ꝛ ego sequar paulatim vestigia eius, si cut videro parvulos meos posse, donec veniã ad dñm meũ in seir. Rñdit esau, Oro te, vt de pplo q̃ mecũ est, saltẽ socij remaneãt vie tue. Rñ est (inquit) necesse: hoc vno tm̃ indigeo, vt inueniã gratiã in cõspectu tuo dñe m̃. Reuersus est itaq; illo die esau itinere quo venerat iter. Et iacob venit in socoth: vbi edificata domo ꝛ fixis tentoriis, appellauit nomen loci illius socoth, id est tabernacula. Trãsmutq; in salẽ vrbẽ sichimorũ, que est in terra chanaã, postq̃ reuersus est de mesopotamia syrie: ꝛ habitauit iuxta oppidum. Emitq; partem agri in qua fixerat tabernacula, a filijs emor patris sichem centum agnis. Et erecto ibi altari, invocauit super illud fortissimum deum israel.

¶ L.S. Ob Dine stuprum Sichimite interimuntur. Caput. xxxiiij.

Egressa est aũt dina filia lie, vt videret mulieres regiõis illi. Quã cũ vidisset sichẽ filiꝰ emor heuei. pnceps terre illi, adamauit eã: ꝛ rapuit: et dormiuit cũ illa, vi oppñẽs vginẽ. Et cogluti nata it ani ei cũ ea, tristẽq; delinuit blãdiis. Et pgens ad emor patrẽ suũ, Accipe (inqt) mihi puella hãc coniugẽ. Qõ cũ audisset iacob, absentib⁹ filijs, ꝛ i pastu pecorũ occupatis, siluit donec redirẽt. Egresso aũt emor pr̃e sichẽ, vt loqrẽt ad iacob, ecce filijei venebãt de agro: auditoq; qõ acciderat: irati sunt valde, eo q̃ fedã rẽ opatꝰ esset i israel, ꝛ violata filia iacob rẽ illicitã ppetrasset. Locutꝰ est itaq; emor ad eos, Sichẽ filij mei adhesit aĩa filie vr̃e: date eã illi vxorẽ. Et tũgam⁹ vicissim ꝓnubia: filias vr̃as tradite nobis, ꝛ filias nr̃as accipite. Et habitate nobiscũ, terra ampte vr̃a est, exercete negotiamini, ꝛ possidete eã. Sed ꝛ sichẽ ad patrẽ ꝛ ad fr̃es eiꝰ ait, Inueniã gr̃az coram vobis, ꝛ q̃cũq; statueritis dabo. augete dotẽ, ꝛ munera postulate, ꝛ lubẽter tribuã q̃ petieritis: tm̃ mihi date puellã hãc vxorem. Rñderũt filij iacob sichẽ ꝛ patri eiꝰ in dolo, senictes ob stuprũ sororis, Nõ possum⁹ facere q̃ petitis, nec dare sororẽ nr̃am hoi circũciso: q̃ illicitũ ꝛ nepharium est apud nos. Sed in hoc valebim⁹ federari, si voluerit is etiã nr̃i, ꝛ circũcidat in vobis oĩs masculini sexꝰ. Tũc dabim⁹ ꝛ accipiem⁹ mutuo filias vr̃as ac nr̃as, ꝛ habitabim⁹ vobiscũ, eri mus q̃z vnꝰ ppl̃s. Si aũt circũcidi nolueritis, tollemus filiã nr̃am, ꝛ recedem⁹. Placuit oblatio eorũ eiꝰ, ꝛ sichẽ filio eiꝰ. Nec distulit adolescẽs, q̃n statim q̃ petebat expleret: amabat enim puellaz valde, ꝛ ipse erat inclytus in omni domo pr̃is sui. Ingressiq; portã vrbis, locuti sunt ad ppl̃m. Viri isti pacifici sunt ꝛ volũt habitare nobiscũ: negotiẽt in terra, ꝛ exerceãt eã, q̃ spatiosa ꝛ lata cultoribus indiget: filias eoꝝ accipiemus vxores, ꝛ nostras illis dabimus. Vnũ est, quo differ̃ tm̃ bonũ, Si circũcidamus masculos nostros: ritũ gẽtis imitates. Et substãtia eorũ ꝛ pecora, ꝛ cũcta q̃ possidẽt, nr̃a erũt: tm̃ ihoc acquiescam⁹, ꝛ habitates simul, vnũ efficiam⁹ ppl̃m. Assensiq; sunt oĩs circũcisis cũctis maribꝰ. Et ecce, die tertio q̃n grauissim⁹ vulnerũ dolor est, arreptis duo filij iacob: simeõ ꝛ leui fr̃es dine gladijs, ingressi sunt vrbẽ cõfidẽter: interfectisq; oĩbus masculis, emor ꝛ sichem pariter necauerunt, tollẽtes dinã de domo sichem sororẽ suã. Quibꝰ egressis irruerũt super occisos ceteri filij iacob: ꝛ depopulati sunt vrbẽ i vltionẽ stupri. Oues eorũ, ꝛ armẽta, ꝛ asinos, cũctaq; vastãtes q̃ i domibꝰ ꝛ in agris erant: parvulos q̃z eorũ ꝛ vxores duxerũt captiuas. Quibꝰ ppetratis audacter, iacob dixit ad simeon ꝛ leui, Turbastis me, ꝛ odiosum fecistis me chananeis ꝛ pherezeis habitatoribus terre huius. nos pauci sumus, illi cõgregati pcutient me, ꝛ delebor ego ꝛ domꝰ mea. Rñderunt, Numq̃d vt scorto abuti debuere sorore nostra:

¶ L.S. Redit Jacob qui ꝛ israel per Bethel ad patrẽ, morituq; Rachel. Caput. xxxv.

Iterea locutꝰ est deus ad iacob, Surge ꝛ ascende de bethel, ꝛ habita ibi, faciq; altare deo qui apparuit tibi, q̃ fugiebas esau fratrem tuũ. Jacob vocõ cõuocata omni domo sua, ait, Abycite deos alienos q̃ in medio vestri sunt, ꝛ mundamini, ac mutate vestimenta

te vestimenta vestra. Surgite, & ascendam⁹ in Bethel, & faciamus ibi altare deo, qui exaudiuit me in die tribulatiõis mee, & soci⁹ fuit itineris mei. Dederunt ḡ ei oẽs deos alienos quos habebant, & inaures q̃ erant in auri⁹ eorũ: at ille infodit eas subter terebinthum, q̃ est post vrbẽ sichẽ. Cũq; pfecti essent, terror dei inuasit oẽs p circũitum ciuitates: et non sunt ausi psequi recedẽtes. Venit igit̃ Jacob luzã, q̃ est in terra chanaã, cognomento Bethel: ipse & oĩs pp̃ls cũ eo. Edificauitq; ibi altare: & appellauit nomen loci illius, domus dei: ibi eñ appuit ei dñs cum fugeret fratrẽ suũ. Eodẽ tẽpore mortua est debora nutrix Rebecce, & sepulta est ad radices Bethel subter quercum: vocatumq; est nomen loci illius, quercus fletus. Apparuit autem iterũ deus Jacob postq̃ reuersus est de mesopotamia Syrie, bñdixitq; ei, dicẽs. Nõ vocaberis vltra iacob, sed Jsrael erit nomen tuũ. Et appellauit eum Jsrael, dixitq; ei. Ego deus oĩpotens. Cresce: multiplicare: gentes, & pp̃li nationũ ex te erunt, reges de lumbis tuis egredient̃. Terrãq; quã dedi Abrahã & Jsaac, dabo tibi & semini tuo post te. Et recessit ab eo ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei deus: libans super eum libamina, & effundẽs oleũ: vocãsq; nomen loci illius, bethel. Egressus autem inde venit vsque ad terrã q̃ ducit ephratam: in qua cum pturiret rachel, ob difficultatem partus periclitari cepit. Dixitq; ei obstetrix. Noli timere: q̃ & hunc habebis filiũ. Egrediẽte aũt aĩa pre dolore, & imminẽte iã morte, vocauit nomen filij sui benoni, idest filius doloris mei: pater vero appellauit eũ beniamin, idest filius dextre. Mortua est ergo rachel, et sepulta est in via q̃ ducit ephratã, hec est Bethlehẽ. Erexitq; Jacob titulũ sup sepulchrũ eius: hic est titulus monumẽti rachel, vsq; in pstẽ diẽ. Egressus inde fixit tabernaculũ trãs turrẽ gregis. Cũq; habitaret in illa regiõe, abijt rubẽ, & dormiuit cũ bala cõcubina patris sui: q̃ illũ minime latuit. Erãt aũt filij Jacob duodeci. Filij Lie: pmogenit⁹ rubẽ, & simeõ & leui & iudas & issachar & zabulõ. Filij rachel: Joseph & bẽiamĩ. Filij bale ancille rachel: dã & nepthali. Filij zelphe ancille Lie: gad & aser. hi sunt filij iacob q̃ nati sunt ei i mesopotamia syrie. Venit etiã ad Jsaac patrẽ suũ in mãbre ciuitatẽ arbee, hec est hebrõ: in qua peregrinat⁹ est abrahã et Jsaac. Et cõpleti sunt dies Jsaac cẽtũ octogita annor. Consumptus q̃z etate mortu⁹ est: et appositus est a pp̃lo suo senex & plenus dierũ: et sepelierũt eum esau & iacob filij sui.

¶ Capituli Summarium. Texitur genealogia Esau, et filiorum eius. Caput. xxxvj.

Hi sunt aũt gñationes esau, ipse est edom. Esau accepit vxores de filiabus chanaan: ada filiã elõ hethei, & oolibama filiã ane filie sebeõ heuei: basemath q̃z filiam ismahel sororẽ nabaioth. Peperit aũt ada, elipham: basemath genuit rahuel: oolibama genuit iebu⁹ & ihelom & core. hi filij esau qui nati sunt ei in terra chanaã. Tulit autem Esau vxores suas & filios & filias, & oẽm animã domus sue, & substantiam, & pecora, & cuncta que habere poterat in terra chanaan: & abijt in alteram regionem, recessitq; a fratre suo iacob. Diuites enim erant valde, et simul habitare non poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine gregum. Habitauitq; Esau in monte Seir, ipse est edom. Hec autẽ sunt generationes Esau patris edom in monte Seir, & hec nomina filiorum ei⁹: Elipham filius ada vxoris Esau, rahuel q̃z filius basemath vxoris eius. Fueruntq; Elipham filij: theman, omar. Sepho, & gatham, & senem. Erat autem thamna, cõcubina eliphã filij esau, que peperit ei amalec. hi sunt filij ada vxoris Esau. Filij autez Rahuel: nahath et zara, Samma & Meza. Hi filij basemath vxoris Esau. Isti quoq; erant filij Oolibama filie ane filij Sebeon vxoris esau: quos genuit ei iehus & ihelon et core. Hi duces filiorum Esau. Filij eliphã primogeniti esau, dux theman, dux omar, dux Sephua, dux cenez, dux core, dux gatham, dux amalec. hi filij eliphã in terra edõ, & hi filij ade. Hi q̃z filij rahuel filij esau: dux nabath, dux zara, dux Samma, dux meza. hi aũt duces rahuel in terra edom: isti filij basemathvxoris esau. Hi aũt filij oolibama vxoris Esau: dux iebu⁹, dux ihelon, dux core. hi duces oolibama filie ane vxoris esau. Isti sunt filij esau, & hi duces eorũ: ipse est Edom. Isti sunt filij seir horrei, habitatores terre: loram & sobal & sebeon & ana & dison & eser & disan. hi duces horrei, filij Seir in terra edom. Facti sunt aũt filij lotan: hori, & hemã. erat autem soror lotã, thamna. Et isti filij sobal: aluan et manahath & ebal & sepho & onam. Et hi filij sebeon: aia et Ana. Iste est Ana qui inuenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret asinas sebeon patris sui. Habuitq; filium disan: & filiã oolibama. Et isti filij disan: hamdã & eseban & iethrã & charan. Hi quoq; filij eser: balaã & zauã & acan. Habuit autem filios disan: hus, & aram. Hi duces horreorum: dux lotã, dux sobal, dux sebeõ, dux ana, dux dison, dux eser, dux disan. isti duces horreorum qui imperauerunt in terra seir. Reges aũt q̃ regnauerunt in terra edom, anteqũ haberent regem filij israel, fuerunt hi: bela filius beor, nomẽq; vrbis eius denaba. Mortuus est autẽ bela, & regnauit pro eo Jobab filius zare de bosra. Cũq; mortu⁹ esset iobab, regnauit pro eo husam de terra themanorũ. Hoc q̃z mortuo, regnauit p eo adad filiu⁹ badad q̃ percussit madiã in regiõe moab: & nomẽ vrbis eius auith. Cũq; mortu⁹ esset adad, regnauit p eo semla de maserecha. Hoc q̃z mortuo, regnauit pro eo Saul de fluuio Roboboth. Cũq; & hic obijsset successit in regnum Balanã filius achobor. Isto q̃z mortuo regnauit pro eo adar, nomẽq; vrbis eius Phau: & appellabat vxor eius meetabel, filia matred filie Mezaad. Hec ergo nomina ducũ Esau in cognationibus & locis & vocabulis suis: dux thãna, dux alua, dux iethetb, dux oolibama, dux Ela, dux Phinõ, dux cenez, dux Theman, dux Mabsar, dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperij sui, ipse est Esau pater idumeorum. Habitauit autem Jacob in terra chanaan, in qua pater suus peregrinatus est: & he sunt generationes eius.

¶ Capituli Summariũ. Joseph q̃ accusarit fratres & viderit somnia venditur Jsmaelitis. Caput. xxxvij.

Joseph cũ sedecim esset annorũ: pascebat gregẽ cũ ffrib⁹ suis adhuc puer: & erat cũ filijs Bale, et Zelphe vxorũ pris sui: accusauitq; fratres suos apud patrẽ crie pessimo. Jsrl aũt diligebat Joseph sup oẽs filios suos eo q̃ in senectute genuisset eum: fecitq; ei tunicã polymitã. Videntes aũt fratres ei⁹ q̃ a pre plus cunctis filijs amaret, oderãt eũ, nec poterãt ei qcq̃ pacifice loqui. Accidit q̃z, vt visum somnũ referret ffrib⁹ suis, q̃ cã maioris odij seminarũ fuit. Dixitq; Joseph fratrib⁹ suis. Audite somnium meũ qõ vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro: & q̃si cõsurgere manipulũ meum, & stare vestrosq; manipulos circunstãtes adorare manipulũ meũ. Rñderũt fratres ei⁹. Nunquid rex noster eris: aut subijcie mur ditioni tue: Hec ergo cã somniorũ atq; sermonũ, inuidie et odij fomitẽ ministrauit. Aliud q̃z vidit somniũ, qõ narrãs fratrib⁹, ait. Vidi p somniũ q̃si solẽ, & lunã, & stellas vndecim adorare me. Qõ cũ pri suo et fratrib⁹ retulisset, increpauit eum pater suus, & dixit. Quid sibi vult hoc somnũ qõ vidisti: Nũ ego, & mater tua, & ffres tui adorabimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

te sup terrā: Jnmdebāt eiꝝ igit ffes sui: pater vo rē tacitus cōsiderabat. Cūqꝫ fratres illius in pascēdis gregibꝰ pfis morarent in sichē: dixit ad eum Jsrael. Fratres tui pascunt oues in sichimis: veni, mittā te ad eos. Quo rūdente presto sum: ait. Vade ⁊ vide si cūcta ꝓspera sint erga ffes tuos et pecora ⁊ renūtia mihi qd agat. ꝛDissus de valle hebrō venit in sichē. Jnuenitqꝫ eū vir errantem in agro ⁊ interrogauit qd quereret. At ille rūdit, ffes meos qro. Jndica mihi vbi pascāt greges. Dixitqꝫ ei vir. Recesserūt de loco isto. Audiui autē eos, dicentes, Eamus in dothaim. Perrexit itaqꝫ Joseph post fratres suos, ⁊ inuenit eos in dothaim. Qui cū vidissent eū ꝓcul: anteq̄ accederet ad eos cogitauerunt illum occidere: ⁊ mutuo loq̄bant. Ecce somniator venit. Venite occidamus eū: ⁊ mittamus in cisternā veterem: dicemusqꝫ, fera pessima deuorauit eū. Et tūc apparebit qd illi ꝓsint somnia sua. Audiēs aūt hoc rubē: nitebat liberare eū de manibꝰ eorū: ⁊ dicebat. Non interficiamus animā eius: nec effundamus sanguinem, sed proijcite eum in cisternam hāc, que est i solitudine, manusqꝫ vestras seruate innoxias. Hoc aūt dicebat volēs eripe eū de manibꝰ eorū: ⁊ reddere patri suo. Cōfestim igit vt venit ad ffes suos, nudauerūt eū tunica talari ⁊ polymita: miserūtqꝫ eū in cisternam veterē q̄ nō habebat aquā. Et sedētes vt comederent panē viderūt ismahelitas viatores venire de galaad ⁊ camelos eorū portātes aromata: ⁊ resinā ⁊ stacten in egyptū. Dixit ergo iudas fratribꝰ suis. Quid nobis ꝓdest si occiderimus fratrē nostrum: ⁊ celauerimus sanguinem ipsius? melius est vt vendam⁹ ismahelitis, ⁊ manus nostre nō polluant. Frater eū ⁊ caro nostra est. Acqeuerūt ffes sermonibus illius: ⁊ ꝓtereuntibꝰ madianitis negotatoribus, extrahentes eum de cisterna vendiderunt eū ismahelitis viginti argenteis. Qui duxerūt eū in egyptū. Reuersusqꝫ rubē ad cisternā nō inuenit puerū ⁊ scissis vestibꝰ pgens ad fratres suos: ait, Puer nō cōparet: ⁊ ego quo ibo? Tulerūt autem tunicā eius ⁊ i sanguinē hedi quē occiderāt tinxerūt: mittentes qui ferrēt ad patrē ⁊ dicerent. Hanc inuenimus: vide vtrū tunica filij tui sit, an nō. Quā cum cognouisset ꝑ, ait, Tunica filij mei est. Fera pessima comedit eū: bestia deuorauit Joseph. Scissisqꝫ vestibus: indutus est cilicio: lugēs filiū suū multo tpe. Cōgregatis aūt cūctis liberis eius: vt lenirēt dolorem patris: noluit consolationem accipere: sed ait, Descendam ad filium meū lugens in infernum. Et illo perseuerante in fletu, madianite vendiderūt Joseph in egypto phutiphari eunucho pharaonis magistro militum.

¶ Capitulū Summarū. Judas pregnātem reddit Thamar nurum suam. Caput.xxxviij.

Post tpe descēdēs iudas a ffribus suis diuertit ad virū odollamitē noie hyrā. Uiditqꝫ ibi filiā hois chananei vocabꝰ Sua. Et accepta vxore ingressus ē ad eā. Que cōcepit ⁊ pepit filiū ⁊ vocauit nomē eius her. Rursumqꝫ ꝛcepto fetu natū filiū vocauit onan. Tertiū qꝫ pepit quez appellauit sela. Quo nato, parere vltra cessauit. ꝛDedit aūt iudas vxori primogenito suo her: noie thamar. Fuit qꝫ her primogenit⁹ inde nequā in ꝓspectu dñi. ⁊ ab eo occisus est. ꝛDixit q̄ iudas ad onā filiuz suū. Jngredere ad vxorē ffis tui ⁊ sociare illi vt suscites semē fratri tuo. Ille sciens nō sibi nasci filios introiens ad vxorē ffis sui: semē fundebat i terrā: ne liberi ffis nōe nascerent. Et idcirco ꝓcussit eū dñs: eo q̄ rē detestabilem faceret. Quā ob rē dixit iudas thamar nurui sue. Esto vidua in domo ꝑris tui donec crescat sela filius meus. Timebat enim ne ⁊ ipse moreret sicut ffres eius. Que abiit ⁊ habitauit in domo patris sui. Euolutis aūt multis diebꝰ mortua est filia vxor iude. Qui post luctū cōsolatione suscepta ascēdebat ad tōsores ouiū suarū, ipe ⁊ hiras opilio gregis odollamites, in thamnas. Illi nūtiatūqꝫ est thamar q̄ socer illius ascenderet in thānas ad tondendas oues. Que depositis viduitatis vestibꝰ, assumpsit theristrū, ⁊ mutato habitu sedit in biuio itineris quod ducit thamnam: eo q̄ creuisset sela ⁊ non eū accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas: suspicatus est esse meretricē. Operuerat enim vultum suū ne agnosceret. Ingredi ꝯqꝫ ad eā: ait, Dimitte me vt coeā tecū. Nesciebat enim q̄ nurus sua esset. Qua rūdente qd dabis mihi vt frnaris cōcubitu meo: dixit, ꝛDittā tibi hedum de gregibꝰ. Rursumqꝫ illa dicente: patiar quodvis: si dederis mihi arrabonē donec mittas qō polliceris. Fuit iudas. Quid vis tibi ꝓ arrabone dari: Rūdit, Annulū tuū armillam ⁊ baculum quem manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier concepit. Et surgens abiit. Depositoqꝫ habitu quem sumpserat: induta est vidualitatis vestibus. ꝛDissit autem iudas hedum per pastorem suū odollamitē vt reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cū non inuenisset eam, interrogauit hoīes loci illius. Ubi est mulier que sedebat in bimio? Respondentibus cunctis: nō fuit in loco isto meretrix: reuersus est ad iudā: ⁊ dixit ei. Non inueni eā. Sed ⁊ hoīes loci illius dixerūt mihi: nunq̄ sedisse ibi scortum. Ait iudas, Habeat sibi. Certe mēdacij arguere nos nō poterit. Ego misi hedū quē promiseram: ⁊ tu non inuenisti eā. Ecce aūt post tres mēses nūtiauerūt iude dicentes. Fornicata est thamar nurus tua ⁊ videt vterus illius intumescere. Dixitqꝫ iudas. Producite eaz vt comburatur. Que cum duceret ad penā misit ad socerū suū dicēs. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit annulus ⁊ armilla ⁊ baculus qui agnitis muneribus: ait Justior me est: quia nō tradidi eā sele filio meo. Et tamē vltra nō cognouit eā. Instante aūt partu apparuerūt gemini i vtero: atqꝫ in ipsa effusione infantiū vnꝰ protulit manū in qua obstetrix ligauit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahēte manum egressus est alter. Dixitqꝫ mulier. Quare divisa est propter te maceria? Et ob hāc causam vocauit nomen eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum: quem appellauit zara.

¶ Capitulī Summarium. Joseph adulterij a domina accusatus carceri traditur. Caput.xxxix.

Sit ioseph ductꝰ est in egyptū: emitqꝫ eū phutiphar eunuchꝰ pharaonis princeps exercitus sui, vir egyptꝰ, de manu ismahelitarū: a quibꝰ productꝰ erat. Fuitqꝫ dñs cū eo: ⁊ erat vir i cūctis prospere agēs. Habitauitqꝫ in domo dñi sui q̄ optime norat dñm esse cū eo, ⁊ oia q̄ gereret ab eo dirigi in manu illi⁹. Jnuenitqꝫ ioseph gratiā coram dño suo: ⁊ ministrabat ei. Et q̄ ꝓpositꝰ oīb⁹ gubernabat creditaqꝫ sibi domū: ⁊ vniuersa q̄ ei tradita fuerant. Benedixitqꝫ dñs domui egyptij ꝓpter ioseph: ⁊ multiplicauit tā in edibus q̄ in agris cunctam eius substantiā. Nec quicq̄ aliud nouerat: nisi panez quo vescebat. Erat autem ioseph pulchra facie ⁊ decorus aspectu. Post multos itaqꝫ dies: iniecit domina sua oculos suos i ioseph: ⁊ ait, Dormi mecū. Qui nequaq̄ acquiescēs opi nepharto, dixit ad eā. Ecce dñs meꝰ oīb⁹ mihi traditis ignorat qd habeat in domo sua: nec q̄q̄ est qō nō in mea sit ptāte vel non tradiderit mihi ꝓter te que vxor eius es. Quō ergo possuz hoc malum facere: ⁊ peccare in deū? Huiuscemodi verbis p̄ singulos dies loq̄batur, ⁊ mulier molesta erat adolescēti: ⁊ ille recusabat stupꝝ. Accidit autem quadā die vt intraret ioseph domū: ⁊ operis quippiaz absq̄ arbitris faceret ⁊ illa apphēsa lacinia vestimenti eius diceret, Dormi mecū. Qui relicto i manu eius pallio fugit ⁊ egressus est foras. Cūqꝫ vidisset mulier vestē in manibus suis ⁊ se esse cōtēptā vocauit ad se hoies domꝰ sue: ⁊ ait ad eos. En introduxit virū hebreuz vt illuderet nobis. Jngressus est ad me vt coiret mecum. Cumqꝫ ego subclamassez ⁊ audisset vocē meā, reliqt pallium qō tenebat, ⁊ fugit foras. Jn argumētum ergo fidei retētū palliū ostendit maritore uertēti domū suā, ⁊ ait. Jngressꝰ est ad me seruꝰ hebreꝰ quē adduxisti vt illuderet mihi. Cūqꝫ audisset me clamare: reliquit palliū qō tenebat ⁊ fugit foras. His auditis dñs, et nimiū credulus verbis coniugis iratꝰ est valde: tradiditqꝫ ioseph in carcerē vbi vincti regis custodiebant: et erat ibi clausus. Fuit aūt dñs cum ioseph, ⁊ misertus est illius: et dedit ei gratiā in conspectu principis carceris. Qui tradi-

dit in

dit ī manu illi⁹ vniuersos victos q in custodia tenebañ: ⁊ q cqd fiebat, subipso erat. Nec nouerat aliqd cūctis ei creditis: dñs eñ erat cum illo, ⁊ omnia opera eius dirigebat.

¶ Capitu. Summa. Joseph in carcere eunuchorū somnia interpretatur. Capitu. xl.

A Ost ita q̄z gestis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna regis Egypti, et pistor, dño suo. Iratus q̄z cōtra eos Pharao (nā alter pincernis p̄erat, alter pistoribus) misit eos ī carcerē p̄cipis militū, in q̄ erat vinct⁹ ⁊ Joseph. Et custos carceris tradidit eos Joseph, q ⁊ ministrabat eis: aliq̄tulū tēporis fluxerat, ⁊ illi ī custodia tenebañ. Viderūtq̄z ābo somnium nocte vna, iurta iterp̄tationē cōgruā sibi. Aid quos cum introyisset Joseph mane, ⁊ vidisset eos tristes, sciscitatus est eos, dicēs, Cur tristior est hodie soluto facies vra? Qui rñderūt, Somniū vidim⁹, ⁊ nō est q iterp̄retet nobis. Dixitq̄z ad eos Joseph, Nūqd nō dei ē interp̄retatio: referte mihi qd videritis. Narrauit prior, p̄posit⁹ pincernarum somniū suū, Videbā cōā me vitē, in qua erāt tres p̄pagines, crescere paulatim ī gēmas, ⁊ post flores vuas maturescere: calicēq̄z Pharaonis in manu mea. Tuli q̄ vuas, ⁊ expressi ī calicē quē tenebā, ⁊ tradidi poculū Pharaōi. Rñdit Joseph, Hec est interpretatio somnij, Tres p̄pagines, tres adhuc dies sunt, post q̄s recordabit Pharao ministerij tui, ⁊ restituet te in gradū pristinū: dabisq̄z ei calicem iuxta officiū tuū, sicut añ facere cōsueueras. Tātū memento mei, cū tibi bñ fuerit, ⁊ facies mecū misericordiā: vt suggeras Pharaoni vt educat me de isto carcere: q̄z furtim sublat⁹ sum de terra Hebreorū, ⁊ hic innocēs lacū missus sum. Videns pistorū magister q̄ prudēter somniū dissoluisset, ait, Et ego vidi somniū. Q̄ tria canistra farine haberem sup caput meū: ⁊ in vno canistro q̄ erat excelsius, portare me putabā oēs cibos q fiūt arte pistoria, aues q̄z comedere ex eo. Rñdit Joseph, Hec est interpretatio somnij, Tria canistra, tres adhuc dies sunt: post quos auferet Pharao caput tuū, a cruce, ⁊ sup̄ figet te ī cruce, ⁊ lacerabūt volucres carnes tuas. Exide dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciēs grāde q̄uiuiū pueris suis, recordat⁹ est inter epulas magistri pincernarū ⁊ pistorū p̄cipis. Restituitq̄z alterū in locū suū, vt porrigeret ei poculū: alterum suspēdit in patibulo, vt cōiectoris veritas p̄bareť. Et tū succedētibus prosperis, p̄positus pincernarū oblit⁹ est interp̄retis sui.

¶ Capitu. Summa. Joseph somnia Pharaonis interp̄retatur, ⁊ dominus Egypti constituitur. Cap. xlj.

A Dost duos annes vidit Pharao somniū, Putabat se stare sup fluuiū, de quo ascēdebāt septē boues: pulchre ⁊ crassissimis, ⁊ pascebantur in locis palustrib⁹. Alie q̄z septē emergebāt ō flumine, fede ⁊ macie: ⁊ pascebañ in ipsa amnis ripa in locis vrētib⁹. Deuorauerūtq̄z eas quarū mira spēs ⁊ habitudo corporū erat. Expergefactus Pharao, rursum dormiuit, ⁊ vidit alterū somniū, Septē spice pullulabāt in culmo vno plene atq̄z formosis: alie q̄z totidem spice tenues, ⁊ peusse vredine ouebāt, deuorātes omnē priorū pulchritudinē. Enigilans Pharao post quietē, ⁊ facto mane, pauore p̄territ⁹, misit ad oēs p̄fectores Egypti cūctosq̄z sapientes: ⁊ accersitis narrauit somniū, nec erat q iterp̄taret. Tūc demū reminiscēs pincernarū magister, ait, Cōfiteor peccatū meū, Iratus rex seruos suos, me ⁊ magistrū pistorū retrudi tussit in carcerē p̄cipis militū: vbi vna nocte vterq̄z vidimus somniū p̄sagiū futurorū. Erat ibi puer Hebre⁹, eiusdē ducis militū famulus: cui narrātes somnia, audiuimus q cqd postea rei p̄bauit euētus. Ego eñ reddit⁹ sum officio meo: ⁊ ille suspēsus est in cruce. Protinus ad regis imperū eductū de carcere Joseph totōderūt: ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait, Vidi somnia, nec est q edisserat: que audiuite sapientissime conijcere. Rñdit Joseph, Absq̄z me de⁹ dabit p̄spera Pharaōi. Narrauit ergo Pharao q̄ viderat: putabā me stare sup ripā fluminis, ⁊ septē boues de amne cōscēdere, pulchras nimis, ⁊ obesis carnib⁹: q ī pastu paludis vireta carpebāt. ⁊ ecce, has seq̄bañ alie septē boues, intātū deformes ⁊ macilēte: vt nunquā tales in terra Egypti viderim. Q̄ deuoratis ⁊ cōsumptis poul⁹, nullū saturitatis dedere vestigiū: sed simili macie et squalore torpebāt. Euigilās, rursus sopore depressus, vidi somniū, Septē spice pullulabāt ī culmo vno plene atq̄z pulcherrime, alie q̄z septē tenues ⁊ peusse vredine, oriebañ e stipula: q̄ priorū pulchritudinē deuorauerūt. Narraui p̄iectoribus somniorū, ⁊ nemo est q edisserat. Rñdit Joseph, Somniū regis vnū est: q̄ factur⁹ est de⁹, ostēdit Pharaoni. Septē boues pulchre, ⁊ septē spice plene: septē vbertatis anni sūt, eādēq̄z vim somnij cōprehēdūt. Septē q̄z boues tenues atq̄z macilēte, q̄ ascēderūt post eas, ⁊ septē spice tenues, ⁊ vēto vrēte peusse: septē āni vēture sūt famis. Qui hoc ordine cōplebunt. Ecce septē anni venīt fertilitatis magne ī vniuersa terra egypti: q̄s seq̄nt septē anni alij tāte sterilitatis, vt obliuiōi tradat cūcta retro abūdātia: cōsūptura est eñ fames oēm terrā, ⁊ vbertatis, magnitudinē p̄ritura est inopie magnitudo. Q̄ aūt vidisti secdo ad eādē rē ptinēs somniū: firmitatis, idiciū est, eo q̄ fiat sermo dei, ⁊ velociter impleat. Nūc q̄ prudeat rex virū sapiētē ⁊ industriū, ⁊ p̄ficiat eū terre Egypti. Qui cōstituat p̄positos p cūctas regiōes: ⁊ q̄ntas q̄rtē fructuū p septē annos fertilitatis, q iā nūc futuri sunt, cōgreget in horrea: ⁊ omne frumētū sub Pharaōis ptāte q̄dat, seruetur q̄z ī vrbib⁹. Et p̄placet future septē ānorū fami q̄ oppressura est Egyptū, ⁊ nō q̄sumeť terra inopia. Placuit Pharaoni q̄silium cūctis ministris ei⁹: locutusq̄z est ad eos, Nūquid inuenire poterim⁹ talē virū, q spū dei plen⁹ sit: Dixit q̄ ad Joseph, Quia ostēdit tibi de⁹ oīa q̄ locut⁹ es, nūqd sapiētior ⁊ similis tui inuenire potero: Tu eris sup domum meā, ⁊ ad tui oris ipiū cunctus p̄pl's obediet: vno tū regni solio te p̄cedā. Dixitq̄z rursū Pharao ad Joseph, Ecce, cōstitui te sup vniuersā terrā Egypti. Tulitq̄z annulū de manu sua, ⁊ dedit eum in manu eius: vestiuitq̄z eum stola byssina, ⁊ collo torquem auream circumposuit. Fecitq̄z eū ascendere super currum suum secundum, clamante p̄cone, vt omnes cora eo genu flecterent, ⁊ p̄positum esse scirent vniuerse terre Egypti. Dixit q̄z rex Egypti ad Joseph, Ego sum Pharao: absq̄z tuo ipio nō mouebit q̄s manū aut pedē in oī terra Egypti. Vertitq̄z nomē ei⁹, ⁊ vocauit eū lingua Egyptiaca, Saluatorē mundi. Deditq̄z illi vxorē Aseneth filiā Phutipharis sacerdotis Heliopoleos. Egressus est itaq̄z Joseph ad terrā Egypti (triginta annorū erat q̄n stetit ī p̄spectu regis Pharaōis) et circuiit oēs regiones Egypti. Uenitq̄z fertilitas septem annorū: ⁊ ī manipulos redacte segetes cōgregate sunt ī horrea Egypti. Ois etiā frugū abūdātia in singulis vrbib⁹ cōdita est. Tāta q̄z fuit abūdātia tritici, vt arenę maris coequaretur, ⁊ copia mēsuram excederet. Nati sunt aūt Joseph filij duo añq̄ veniret fames: q̄s peperit ei Aseneth filia Phutipharis sacerdotis Heliopoleos. Uocauitq̄z nomē primogēniti, Manasses, dicēs, Obliuisci me fecit de⁹ oīa labori meorū, ⁊ domus p̄tris mei. Nomē q̄s secdi appellauit Ephraim, dicēs, Crescere me fecit de⁹ ī terra pauptatis mee. Igitur trāsactis septē vbertatis ānis, q fuerāt ī Egypto, cepērūt venire septē anni inopie, q̄s p̄dixerat Joseph: ⁊ in vni-

Psalmo cliij. b.

Psalmo cxiij. d. Ja. Mac. q. f. Aeuum vij. b.

Psalmo lxxx. a.

Infra xlvij. c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nerso orbe fames ꝓualuit, in cūcta aūt terra Egypti erat panis. Qua esuriēte clamauit ppls ad Pharaonē alimēta petēs. Quib⁹ ille rñdit, Ite ad Joseph: et qcqd ipse vobis dixerit, facite. Crescebat aūt qtidie fames in oi terra: apuitq; Joseph vniuersa horrea, et vēdebat Egyptijs: mā illos opp̄serat fames. Omnesq; puincie venebāt in Egyptum, vt emerent escas, et malum inopie temperarent.

¶ Capi. Summa. Expostulat Joseph cū fratribus suis in egyptum profectis. Capi. xlij.

A Actuum vij. b.

VIdēs aūt Jacob q; alimēta vēderent in Egypto, dixit filijs suis, Quare negligitis: audiui q; triticū venūdet in Egypto: descēdite, et emite nobis necessaria, vt possimus viuere, et nō cōsumamur inopia. Descēdentes igit fratres Joseph decē, vt emerēt frumēta in Egypto, Beniamin domi retēto a Jacob, q dixerat fratribus eius, Ne forte in itinere quicquam patiat malū ingressi sunt terrā Egypti cū alijs q̄ pgebant ad emēdū. erat aūt fames in terra Chanaan. Et Joseph erat p̄ceps in terra egypti, atq; ad ei⁹ nutū frumēta populis vēdebat. Cūq; adorassent eum fratres sui, et agnouisset eos, quasi ad alienos durius loqnebat, interrogans eos, Ūn venistis? Qui rñderūt, De tra Chanaā, vt emamus victui necessaria. Et tū fratres ipse cognoscēs, nō est agnitus ab eis. Recordatusq; somniorū q̄ aliq̄n viderat, ait ad eos, Exploratores estis: vt videatis infirmiora terre venistis. Qui dixerunt, Nō est ita dñe, sed serui tui venerūt vt emerēt cibos. Oēs filij vnus viri sumus: pacifici venimus, nec qcq̄ famuli tui machinant mali. Quib⁹ ille rñdit, Aliter est: immunita terre hui⁹ q̄ syderare venistis. At illi dixerūt, Duodeciz (inquūt) serui tui fratres sum⁹, filij viri vni⁹ in terra Chanaā: minim⁹ cū patre nr̄o est, alius nō est sup. Hoc est, ait, qđ locut⁹ sum, Exploratores estis: tā nūc experimētū vr̄i capiā: p salutē Pharaōis nō egrediemini hinc, donec veniat frat vester minim⁹. Mittite ex vobis vnū, et adducat eū: vos aūt eritis i vinculis, donec p bent q̄ dixiss vtrū vera an falsa sint: aliogn p salutē Pharaōis exploratores estis. Tradidit q̄ illos custodie tribus dieb⁹. Die aūt tertio eductis ō carcere, ait, Facite q̄ dixi, et viuetis: deū enī timeo. Si pacifici estis, frat vr̄ vn⁹ ligef in carcere: vos aūt abite, et ferte frumēta q̄ emistis in domos vr̄as: et fratrē vr̄m minimū ad me adducite, vt possim vestros pbare sermōes, et nō moriamini. Fecerūt vt dixerat, et locuti sūt ad inuicē, Mi. merito hec patimur, q̄ peccauim⁹ in frem nr̄z, videntes āgustias anime illi⁹ dū deprecaret nos, et nō audiuim⁹: idcirco venit sup nos ista tribulatio. Et quibus vn⁹, Rubē, ait, Nūqd nō dixi vobis, Nolite peccare i puerū: et nō audistis me? en sanguis ei⁹ exigit. Nesciebant aūt q̄ intelligeret Joseph: eo q̄ p interpretē loq̄rer ad eos. Auertitq; se parūp, et flenit: et reuers⁹ locut⁹ ē ad eos. Et assumens Simeō, et ligās, illis ptib⁹, iussit ministris vt implerēt eor̄ saccos tritico, et reponerēt pecunias singulorū in sacculis suis, et dari sup̄a cibaria i viatq; fecerūt ita. At illi portātes frumēta i asinis suis, pfecti sūt. Apertoq; vn⁹ sacco vt daret iumēto pabulū i diuersorio, cōtēplat⁹ pecuniā i ore sacculi, dixit fratribus suis, Reddita est mihi pecunia mea, en habetur in sacco. Et obstupefacti, turbatiq; mutuo, dixerūt, Quidnā est hoc qđ fecit nobis deus? Venerūtq; ad Jacob patrē suū in terra Chanaā, et narrauerūt ei oia q̄ accidissent sibi, dicentes, Locut⁹ est nobis dñs terre dure, et putauit nos exploratores esse prouincie. Cui rñdim⁹, Pacifici sum⁹, nec vllas mollimur insidias. Duodecim frēs vno p̄re geniti sum⁹, vn⁹ nō est sup, minim⁹ cū p̄renō ei i tra Chanaā. Qui ait nob, Sic ꝓbabo q̄ pacifici estis, frem vestrū vnū dimittite apud me, et cibaria domib⁹ vr̄is necessaria sumite, et abite, fratrēq; vestrū minimū adducite ad me, vt sciā q̄ nō sitis exploratores, et istū q̄ tenet in vinculis recipere possitis, ac deinceps q̄ vultis emēdi habeatis licēz. His dictis cū frumēta effunderēt, singuli repererūt in ore saccor̄ ligatas pecunias: exterritiq; filijs dixit p̄ Jacob, Ablq; liberis me esse fecistis, Joseph nō est sup. Simeō tenet in vinculis, et Bēiamin auferetis: in me hec oīa mala recidērūt. Cui rñdit Ruben, Duos filios meos interfice, si nō reduxero illū tibi: trade illū in manu mea, et ego eū tibi restituā. At ille, Nō descēdet, inquit, filius me⁹ vobiscū: frater ei⁹ mort⁹ est, et ipse solus remānsit. si qd ei aduersitatis acciderit in terra ad quā pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

¶ Ducit Bēiamin in egyptū vt liberet Symeō. Capitulū. B

RUrsū fames oēm terrā vehementer p̄mebat. Cōsūptisq; cibis quos ex Egypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos, Reuertimini, et emite nob⁹ paululū escarū. Rñdit Judas, Denūtiauit nobis vir ille sub atte stationē iurisiurādi dicens, Nō videbitis faciē meā nisi frater vr̄m minimū adduxeritis vobiscū. Si ergo vis cū mittere nobiscū pgem⁹ pariter, et ememus tibi necessaria. Si aūt nō vis, non ibim⁹: vir enī vt sepe dixim⁹, denūtiauit nob⁹, dicēs, Nō videbitis faciē meā, Supra xlij. d. absq; fre vestro minimo. Dixit eis Jsrael, In meā hoc fecistis miseriā vt indicaretis ei et alij hre vos ffem. At illi rñderūt, Interrogauit nos hō per ordinem cognām pgeniē, si pater viueret, si haberem⁹ ffem et nos rñdim⁹ ei ꝓ sequēter iurta id qđ fuerat scisciatus: nūqd scire poteram⁹ qđ dicturus esset, Adducite ffem vr̄m vobiscū. Judas q̄z dixit p̄ fui⁹, Mitte puerū mecū, vt p̄ficiscamur, et possim⁹ viuere: ne moriamur nos et paruli nr̄i. Ego suscipio puerum: de manu mea requires illū nisi reduxero et reddidero eū tibi, ero peccati reus in te omni tpe. Si nō intercessisset dilatio, iaz vice altera venissemus. Igit Jsrl pater eorū dixit ad eos, Si sic necesse est, facite qđ vultis. sumite de optimis terre fructib⁹ in vasis vr̄is, et deferte viro munera: modicū resine et mellis, storacis, stactes, et terebinthi, et amygdalarū. Pecuniā q̄z duplicē ferte vobiscū: illā quā inuestinis in saccis, reportate, ne forte errore factū sit. Sed et fratrē vr̄m tollite, et ite ad virū. Deus aūt me⁹ ops faciat vobis cū placabilē: et remittat vobiscū ffez vr̄m quē tenet in vinculis, et hūc Bēiamin: ego aūt qđ orbat⁹ absq; liberis ero. Tulerūt q̄ viri munera, et pecuniā duplicē, et Bēiamin: descēderūtq; in Egyptū, et steterunt coram Joseph. Quos cū ille vidisset, et Bēiamin simul, p̄cepit dispēsatori dom⁹ sue, dicēs, Introduc viros domū, et occide victimas, et īstrue cibaria: quia hodie mecū sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut sibi fuerat imperatū, et introduxit viros domum. Ibiq; exterriti, dixerūt mutuo (Propter pecuniā quā rettulim⁹ prius in saccis nr̄is, introducti sum⁹: vt devolnat in nos calūniā, et violenter subijciat seruituti et nos, et asinos nr̄os. Quā ob rē in ipsis foribus accedētes ad dispensatorē locuti sunt, Oram⁹ dñe, vt audias nos. Jā aūt descēdimus vt emerem⁹ escas. Supra xlij. e. Quib⁹ emptis, cū venissem⁹ ad diuersoriū apuim⁹ saccos nr̄os, et inuenim⁹ pecuniā in ore saccor̄, quā nūc eodē pondere reportauim⁹. Sed et aliā attulimus argentū vt emam⁹ q̄ nobis necessaria sūt: nō est in nr̄a sciētia qs posuerit eā in marsupijs nr̄is. At ille rñdit, Pax vobiscū, nolite timere: deus vester, et deus pr̄is vr̄i dedit vobis thesauros in saccis vr̄is. nā pecuniā quā dedistis mihi, ꝓbatā ego habeo. Ēduxitq; ad eos Simeō. Et introducti domū, attulit aquā, et lauerunt pedes suos, deditq; pabulū asinis eor̄. Illi vero parabāt munera, donec ingrederet Joseph meridie. audierāt enī q̄ ibi comesturi essent panē. Igit ingressus est Joseph domū suā, obtulerūtq; ei munera, tenētes in manib⁹ suis: et adorauerūt pr̄i in terrā. At ille clemēter resalutatis eis, interrogauit eos, dicēs, Sanusne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? Qui respōderūt, Sospes est seru⁹ tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adorauerūt eū. Et tollens aūt Joseph oculos, vidit Bēiamin fratrē suū vterinū, et ait, Iste est frater vester parvulus, de q̄ dixerat⁹ mihi? Et rursum, Deus, fili, miserēat tui fili mi. Festinauitq; q̄ commota fuerāt viscera eius sup fratre suo, et erūpebāt lachrymē: et introiēs cubiculū fleuit. Rursūq; lota facie egressus, cōtinuit se, et ait, Ponite panes. Quibus appositis, seorsum Joseph, et seorsum fratri-

bus Egyptijs q̄qz q vescebām̄r simul: seorsum (illicitū est eū Egyptijs comedere cū Hebreis: z pphanū putāt hui/uscemodi cōuiuiū) sederūt ante eā eo ꝓmogenit⁹ iurta primogenita sua: z minimus iurta etatē suā. Et mirabant/ur nimis: sumptis partibus quas ab eo acceperant: maiorq̄z pars venit Beniamin: ita vt qnq; partibus excederet. Bi/beruntq; et inebriati sunt cum eo.

¶ Caput. Summarium. Scyphus argenteus subꝫcitur in saccum Beniamin. Capitu. xliij.

A Recepit aūt Joseph disp̄satorē dom⁹ sue: di/cēs, Imple saccos eoꝝ frumēto quātū possunt capere: z pone pecuniā singuloꝝ in summitate sacci. Scyphū aūt meū argēteū: z ptiū qō dedit tritici, pone i ore sacci iuniorꝭ. factūq; est ita. Et orto ma/ne, dimissi sūt cū asinis suis. Jāq; vrbē exierāt: z pcesserāt B paululū: tūc Joseph accersito disp̄satore dom⁹, ait, Sur/ge, ingt: z pseq̄re viros: z apphēsis dicito, Quare reddidi/stis malū p bono: Scyph⁹ quē furati estis: ipse est in q̄ bi/bit dn̄s me⁹: z in q̄ augurari solet: pessimā rē fecistis. Fecit ille vt iusserat. Et apprehēsis p ordinē, locut⁹ est. Qui rn̄/derūt, Quare sic loquit̄ dn̄s nr̄, vt serui tui tā flagitij com/miserint: Pecuniā quā inuenim⁹ i sūmitate saccoꝝ. repor/tauim⁹ ad te de terra Chanaā: z quō cōsequēs est vt fura/ti simus de domo dn̄i tui aurū vel argētū: Apud quēcūq; C fuerit inuētū seruoꝝ tuoꝝ qō q̄ris, moriat̄, z nos erimus serui dn̄i nr̄i. Qui dixit eis, Fiat iurta vr̄am sentētiā, apō quēcūq; fuerit inuētū, ipse sit seru⁹ me⁹, vos aūt eritis inno/xij. Itaq; festinato deponētes i terrā saccos, apuerunt sin/guli. Quos scrutat⁹, incipiēs a maiore vsq; ad minimū, in/uenit scyphū i sacco Bēiamin. At illi, scissis vestib⁹, one/ratisq; rursum asinis, reuersi sūt i oppidū. Primusq; Ju/das cū fratrib⁹ ingress⁹ est ad Joseph, necdū eū de loco ab D uerat: oēsq; aū eū parit̄ in terrā corruerūt. Quib⁹ ille ait, Cur sic agere voluistis: an ignoratis q̄ non sit similis mei i augurādi sciētia: Cui Judas, Quid rn̄debim⁹, ingt, dn̄o meo: vel qd loq̄mur, aut iuste poterim⁹ obtēdere: Deꝰ in/uenit ingtatē seruoꝝ tuoꝝ: en oēs serui sumus dn̄i mei, z nos z apō quē inuēt⁹ est scyph⁹. Rn̄ditq; Joseph, Absit a me vt sic agā: q furat⁹ est scyphū, ipe sit seru⁹ me⁹, vos āt E abite liberi ad patrē vr̄m. Accedēs aūt ppr⁹ Judas: cōfi/dēter ait, Oro dn̄e mi, loq̄t̄ seru⁹ tu⁹ verbū in auribꝰ tuis, Supra et ne ira scaris famulo tuo: tu es en̄ post Pharaonē dn̄s xliij.c. me⁹: Interrogasti pr̄: seruos tuos, Habet̄ patrē aut fra/trē: z nos rn̄dim⁹ tibi dn̄o meo, Est nobis pr̄ senex, z puer parunl⁹ q in senectute illi⁹ nat⁹ est, cui⁹ vterin⁹ frater mor/tu⁹ est, z ipm solū hz mater sua, pr̄ vero tenere diligit eū. Supra. Dixisti q; seruis tuis, Adducite eū ad me, z ponā oculos xliij.a. meos sup illū. Suggessim⁹ tibi dn̄o meo, Non potest puer relinq̄re patrē suum: si en̄ illū dimiserit, morie⁊. Et dixisti F seruis tuis, Nisi venerit fr̄ vr̄ minim⁹ vobiscū, non videbi/tis ampli⁹ faciē meā. Cū q̄ ascēdissem⁹ ad famulū tuū pa/trē nr̄m, narrauim⁹ ei oīa q̄ locut⁹ est dn̄s me⁹. Et dixit pr̄ nr̄, Reuertimini, z emite nobis parū tritici. Cui diximꝰ, Jre nō possum⁹: si fr̄ nr̄ minim⁹ descēderit nobiscū, profi/ciscemur simul: aliogn illo absēte, nō audem⁹ videre faciē Supra viri. Et ille rn̄dit, Vos scitis q duos filios genuerit mihi xxv.e. vxor mea. Egressus est vnus, z dixistis, Bestia deuorauit eū: z hucusq; nō cōparet. Si tulerit⁊ z istum, z aliqd ei in G via contigerit, deducetis canos meos cum merore ad infe/ros. Igitur si intrauero ad seruū tuū patrē nostrū, et puer defuerit, cum aīa illi⁹ ex hui⁹ aīa dependeat, videritq; eum nō esse nobiscū, morie⁊, z deducēt famuli tui canos ei⁹ cū Supra xliij.v. dolore ad inferos. Ego ppte seruus tu⁹ sim, q in meā hūc recepi fidē, z spopōdi, dicēs, Si illū reduxero eū, peccati reus ero in patrē meū omni tēpore. Manebo ita q; seruus tuus p puero in ministerio dn̄i mei, z puer ascēdat cū fratribus suis. Nō en̄ possum redire ad patrē absente puero, ne ca/lamitatis q̄ oppressura est patrem meum, testis assistam.

¶ Capit. Summarium. Joseph mittit fratres pro patre adducēdo. Capitu. xlv.

Non se poterat vltra cohibere Joseph multis coꝝ astantib⁹ vñ ꝓcepit vt egrederēt cūcti foras, z null⁹ interesset alien⁹ agnitioni mutue. Eleua/tusq; voce cū fletu: quā audierūt Egyptij oīsq; dom⁹ Pharaōis, z dixit fratrib⁹ suis, Ego sum Joseph, adhuc pr̄ me⁹ vivit: Nō poterāt rn̄dere fratres nimio ter/rore pterriti. Ad q̄s ille clemēt̄. Accedite, ingt, ad me. Et cū accessissent ppe, Ego sū, ait, Joseph frat̄ vester, quē vē/didistis i Egyptū. Nolite pauere neq; vobis durū esse vi/deat̄ q vēdidistis me i his regiōib⁹, p salute en̄ vra misit me deus ante vos. Biēnium est en̄ q cepit fames in terra esse: z adhuc q̄nq; anni restāt, q⁹ nec arari poterit, nec me/ti. Premisit q; me deꝰ vt reseruemini sup terrā, z escas ad vinēdū hēe possitis. Nō vro filio, iz de volūtate huc mis/sus sum: q fecit me q̄si patrez Pharaonis, dn̄m vniuerse dom⁹ ei⁹, ac ꝓcipē i tota Egypti. Festinate, z ascēdite ad patrē meū, z dicetis ei, Hec mādat filius tu⁹ Joseph, Deꝰ fecit me dn̄m vniuerse terre Egypti: descēde ad me ne mo/reris, z habitabis i terra Gessen: eris q; iurta me, tu, et filij tui, z filij filiorū tuoꝝ, oues tue, z armenta tua, z vniuersa que possides. Ibiq; te pascā (adhuc en̄ q̄nq; anni residui sunt famis) ne z tu pcas, z ois dom⁹ tua, z oīa q̄ possides. En oculi vri z oculi frīs mei Bēiamin vidēt q̄ os meū lo/quat̄ ad vos. Nūtiate pri mco vniuersā glām meā, z cūcta q̄ vidistis in Egypto: festinate z adducite eū ad me. Cūq; amplexat⁹ recidisset i collū Bēiamin frīs sui flenti: illo q̄z sil⁹ flēte sup collū ei⁹. Osculatusq; est Joseph oēs fratres suos, z plorauit sup singlos: post q̄ ausi sūt loq ad eū. Au/ditumq; est z celebri sermone vulgatū in aula regis, Vene/runt frēs Joseph: z gauisus est Pharao atq; oīs familia ei⁹. Dixitq; ad Joseph vt imperet fratribus suis, dicēs, Onerātes iumēta, ite in terrā Chanaā. Et tollite inde pr̄es vr̄m z cognatione, z venite ad me: z ego dabo vob oīa bo/na Egypti, vt comedatis medullā terre. Precipe etiam vt tollāt plaustra ō terra Egypti, ad subuectionē paruuloꝝ suoꝝ ac cōiugū: z dicito, Tollite pr̄em vr̄m z ppate quāto ocy⁹ venietes, nec dimittatis geq̄ⁿ de supellectili vra: quia oēs opes Egypti, vre erūt. Fecerūtq; filij Jsrl vt eis mā/datū fuerat. Quib⁹ dedit Joseph plaustra, sm Pharao/nis ipius: z cibaria i itinere. Singulis q̄z, pferri iussit binas stolas: Beniamin vō dedit trecētos argentos cū q̄nq; sto/lis optimis, tantūdē pecunie z vestū mittēs pri suo, addēs ei asinos decē, q subuehērēt ex oīb⁹ diuitijs Egypti, z to/tidē asinas: triticū in itinere: panesq; portantes. Dimisit q̄ frēs suos, z pficiscētib⁹ ait, Ne iratī camini i via. Qui a/scēdētes ex Egypto, venerūt i terrā Chanaā ad patrē suū Jacob, Et nūtiauerūt ei, dicētes, Joseph vivit: ipse dn̄a/tur i omni terra Egypti. Quo audito Jacob, q̄si de graui somno euigilās, tū nō credebat eis. Illi ecōtra referebant oēm ordinē rei. Cūq; vidisset plaustra et vniuersa q̄ mise/rat, revixit spiritus eius, z ait, Sufficit mihi si adhuc Jo/seph filius me⁹ vivit: vadā z videbo illum anteq̄ moriar.

¶ Capitu. Summa. Descendit Jacob cum filijs et nepo/tibus suis in Egyptum. Capi. xlvj.

Profectusq; Jsrael cū oīb⁹ q̄ habebat venit ad A puteū iuramēti: z mactatis ibi victimis deo pr̄is sui Jsaac, audiuit eū p visionē nocte vocātē se, z dicētē sibi, Jacob Jacob: Cui rn̄dit, Ecce ad/sum. Ait illi deꝰ, Ego sum fortissim⁹ deus patris tui, noli timere, iz descēde i Egyptū, q: in gētē magnā faciā te ibi. Ego descēdā tecū illuc, z ego ide adduca te reuertētē: Jo/seph q̄z ponet manꝰ suas sup oculos tuos. Surrexit Jacob a puteo iuramēti: tulerūtq; eū filij cū parunlis z vxoꝝbus suis in plaustris q̄ miserat Pharao ad portādū senē z oīa q̄ possederat i terra Chanaā: venitq; i Egyptū cū oi semi/ne suo, filij ei⁹ z nepotes filie z cuncta simul pgenies. Hec sunt aūt noīa filioꝝ Jsrael, q ingressi sūt in Egyptū, ipe cū liberis suis. Primogenit⁹ Ruben. Filij Ruben: Enoch et Phallu z Esrō z Charmi. Filij Symeō: Jamuel z Ja/min z Abod z Jachi z Saher, z Saul filius Chananitis

Actuum vij.b.

B Infra. l.c.

C

D

E

F

G

Actuum vij.b. Exo. j.a. Numer xxvj.a. B j. Paralip. v.a. Exodi vj.c j. Paralip. ij. j. o.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dis. Filij Leui: Gerson ⁊ Caath ⁊ Merari. Filij Juda: Her ⁊ Onan ⁊ Sela ⁊ Phares ⁊ Zara mortui sunt autē Her ⁊ Onan in terra Chanaan. Nati⁹ sunt filij Phares: Esron ⁊ Hamul. Filij Issachar: Thola ⁊ Phua et Job ⁊ Simerō. Filij Zabulō: Sared ⁊ Elon ⁊ Jahelel. Hi filij Lie quos genuit in Mesopotamia Syrie cum Dina filia sua. oēs anime filiorū eius ⁊ filiarū, triginta tres. Filij Gad: Sephon ⁊ Aggi ⁊ Esebon ⁊ Suni ⁊ Heri ⁊ Arodi et Areli. Filij Aser: Jemna et Jesua et Jesui et Beria, Sara quoq; sorore eorū. Filij Beria: Heber et Melchiel. Hi filij Zelphe, quam dedit Laban Lie filie sue: ⁊ hos genuit Jacob sedecim animas. Filij Rachel uxoris Jacob: Joseph ⁊ Beniamin. Nati⁹ sunt Joseph filij in terra Egypti, quos genuit ei Aseneth filia Phutipharis sacerdotis Heliopoleos: Manasses, ⁊ Ephraim. filij Beniamin: Bela ⁊ Hecbor et Asbel et Gera et Naaman et Echi et Ros, ⁊ Mophim, ⁊ Ophim, ⁊ Ared hi filij Rachel q̄s genuit Jacob, oēs anime quatuordecim. Filij Dan: Husim. Filij Nepthalim: Jasiel ⁊ Guni ⁊ Jeser ⁊ Sallem. hi filij Bale, quam dedit Laban Rachel filie sue: ⁊ hos genuit Jacob. omnes anime, septē. Cuncteq; anime que ingresse sunt cum Jacob in Egyptū, ⁊ egresse sunt de femore illi⁹, absq; uxoribus filiorū eius: sexaginta sex. Filij aūt Joseph qui nati sunt ei in terra Egypti, anime duo. Omnes anime domus Jacob que ingresse sunt in Egyptū, fuere septuaginta. Misit autem Jacob ludam ante se ad Joseph in Egyptum, ut nūciaret ei, ⁊ ille occurreret in Gessen. Quo cum pervenissent, iunctо Joseph curru suo, ascēdit obviam patri suo ad eūdē locū: vidēsq; eū irruit sup collū ei⁹, ⁊ inter amplexus fleuit. Dixitq; pater ad Joseph; Jam letus moriar, q̄ vidi faciē tuā, ⁊ superstite me te relinquo. At ille locutus est ad fratres suos, ⁊ ad omnem domū patris sui, Ascendā, ⁊ nuntiabo Pharaoni: dicāq; ei, Fratres mei ⁊ domus patris mei q̄ erant in terra Chanaā venerūt ad me: ⁊ sunt viri pastores ouū, curāq; habēt alēdorū gregū: pecora sua ⁊ armēta, ⁊ oia que habere potuerūt, adduxerunt secū. Cūq; vocaverit vos, et dixerit, Quod est opus vestrū: respōdebitis, Viri pastores sumus serui tui, ab infantia nostra vsq; in p̄sens ⁊ nos ⁊ patres nostri. Hec autem dicetis vt habitare possitis in terra Gessen: quia detestantur Egypti omnes pastores ouium.

¶ Cap. Summa. Jacob ducitur ad regnum Egypti et Egyptij omnia pro panibus expendunt. Cap. xlvij.

A Egressus ergo Joseph nunciauit Pharaoni, dicēs, Pater me⁹ ⁊ fratres, oues eorū ⁊ armēta ⁊ cūcta q̄ possidēt: venerūt de terra Chanaan: ⁊ ecce sunt in terra Gessen. Extremos quoq; fratrū suorū quinq; viros statuit corā rege: quos ille interrogauit, Quid habetis operis? Rnderūt, Pastores ouū sumus serui tui, ⁊ nos ⁊ patres nostri, ad peregrinādum in terrā tuā venim⁹: q̄m nō est herba gregibus seruorū tuorū, ingraueſcente fame in terra Chanaan: petimusq; vt esse nos iubeas seruos tuos in terra Gessen. Dixit itaq; rex ad Joseph, Pater tuus ⁊ fratres tui venerūt ad te. Terra Egypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac habitare eos, et trade eis terrā Gessen. q̄ si nosti in eis esse viros industrios, cōstitue illos magistros pecorū meorū. Post hec introduxit Joseph patrē suū ad regē, ⁊ statuit eū corā eo: qui benedicens illi, ⁊ interrogatus ab eo, Quot sunt dies annorū vite tue? rndit, Dies peregrinatiōis vite mee centum triginta annorū sunt, parui ⁊ mali: ⁊ nō peruenerunt vsq; ad dies patrū meorū quib⁹ peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Joseph vero patri ⁊ fratrib⁹ suis dedit possessionem in Egypto in optimo terre loco Rameſſes, vt p̄ceperat Pharao. et alebat eos, ommemq; domū patris sui, prebēs cibaria singulis. In toto enī orbe panis deerat, ⁊ oppressérat fames terrā maxime Egypti et Chanaā. Equib⁹ omnē pecuniā cōgreganit p vēditiōe fruméti, ⁊ intulit eā in erariū regis. Cūq; defecisset empto ribus pretiū venit cūcta Egyptus ad Joseph, dicēs, Da nobis panes: quare morimur coram te, deficiēte pecunia? Quibus ille respondit, Adducite pecora vestra: et dabo vobis pecis cibos, si pecuniā nō habetis. Que cū adduxissent, dedit eis alimenta pequis ⁊ ouib⁹ ⁊ bob⁹ ⁊ asinis: fuitq; eos illo anno p̄ commutatione pecorū. Venerūt quoq; anno sēcdo, ⁊ dixerūt ei, Nō celam⁹ dñō nr̄o q̄ deficiēte pecunia, pecora simul defecerūt: nec clam te est q̄ absq; corporibus ⁊ terra nihil habeamus. Cur ergo moriamur te videēte: et nos, ⁊ terra nostra tui erimus: eme nos in seruitutē regiā, ⁊ prebe semina ne pereūte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igit⁹ Joseph omnē terrā Egypti vēdētibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitq; ea Pharaoni, ⁊ cūctos populos ei⁹ a nouissimis terminis Egypti vsq; ad extremos fines eius: preter terrā sacerdotum que a rege tradita fuerat eis: quib⁹ ⁊ statuta cibaria ex horreis publicis p̄bebant, ideo nō sunt cōpulsi vēdere possessiones suas. Dixit ergo Joseph ad populos, Ecce (vt cernitis) ⁊ vos ⁊ terrā vestrā pharaoni possidēt: accipite semina, ⁊ serite agros, vt fruges hr̄e possitis. Quintā p̄te regi dabitis: quatuor reliquas p̄mitto vobis in semētē, ⁊ in cibū familijs ⁊ liberis vestris. Qui rndērūt, Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tm̄ dñs nr̄, et leti seruiemus regi. Ex eo tēpore vsq; in p̄sentē diē in vniuersa terra Egypti, regib⁹ q̄nta pars soluit, ⁊ factū est q̄si in lege: absq; terra sacerdotali, q̄ libera ab hac cōditione fuit. Habitauit q̄ Israel i Egypto, id est in terra Gessen, ⁊ possedit eā: auctusq; est ⁊ multiplicat⁹ nimis. Et vixit in ea decē ⁊ septē annis: factiq; sunt oēs dies vite illi⁹, centū q̄draginta septē annorū. Cūq; appropinq̄re cerneret diē mortis ei⁹, vocauit filiū suū Joseph, ⁊ dixit ad eū, Si inueni gratiā in cōspectu tuo, pone manū tuā sub femore meo: et facies mihi misericordiā ⁊ veritatē, vt non sepelias me in Egypto, sz dormiā cū patrib⁹ meis, ⁊ auferas me de terra hac, cōdaq; i sepulchro maiorū meorū. Cui rndit Joseph, Ego faciā q̄ iussisti. Et ille, Jura ergo mihi. Quo iurante, adorauit Israel dñm, cōuersus ad lectuli caput.

¶ S. Jacob moritur⁹ bñdicit filijs Joseph. Ca. xlviij.

Ds itaq; trālactis nūciatū ē Joseph q̄ egrotaret p̄f su⁹: q̄ assumptis duob⁹ filijs Manasse et Ephraim, ire perrexit. Dictūq; est seni, Ecce fili⁹ tu⁹ Joseph venit ad te. Qui cōfortat⁹ sedit i lectulo. Et ingresso ad se Joseph, ait, Deus oīpotēs apparuit mihi in Luza, q̄ ē in terra Chanaā: bñdixitq; mihi, ⁊ ait, Ego te augebo ⁊ multiplicabo, ⁊ faciā te in turbas populorū: daboq; tibi terrā hāc, ⁊ semini tuo post te i possessionē sēpiternā. Duo q̄ filij tui q̄ nati sūt tibi in terra Egypti añquā huc venirē ad te, mei erūt: Ephraim ⁊ Manasses sicut Rubē ⁊ Simeō reputabūt mihi. Reliq̄s autē q̄s genueris post eos tui erūt, ⁊ noie fratrū suorū vocabunt in possessiōib⁹ suis. Mihi enī q̄n veniebā de Mesopotamia, mortua ē Rachel i terra Chanaā i ipo itinere, erat q; ver nū tēp⁹: ⁊ ingrediebar Ephratā ⁊ sepelini eā iuxta viaz Ephrathe, q̄ alio noie appellat Bethlehē. Videsq; aūt filios ei⁹ dixit ad eū, Qui sunt isti? Rndit, Filij mei sunt q̄s donauit mihi de⁹ i hoc loco. Adduc, inq̄t, eos ad me, vt bñdicā illis. Oculi enī Israel caligauerāt p̄ nimia senectute,

ꝛ clare videre nō poterat. Applicitosq; ad se, deosculat⁹ ꝛ circūplexus eos, dixit ad filiū suū, Nō sum fraudat⁹ aspectu tuo: insup ostēdit mihi de⁹ semē tuū. Cūq; tulisset eos Joseph de gremio patris, adorauit pnus in terrā. Et posuit Ephraim ad dexterā suā, id est ad sinistrā Israel: ꝛ Manasses vō in sinistra sua, ad dexteram scz pris, applicuitq; ambos ad eū. Qui extendēs manū dexterā, posuit sup caput Ephraim iunioris fratris: sinistrā aūt sup caput Manasse q maior natu erat, cōmutās man⁹. Benedixitq; Jacob filijs Joseph, ꝛ ait, De⁹ in cuius cōspectu ambulauerūt pres mei Abrahā ꝛ Isaac, deus q pascit me ab adolescētia mea vsq; in psentē diē, angelus q eruit me de cūctis malis būdicat pueris istis: ꝛ inuocet sup eos nomē meum, noia quoq; patrū meorū Abrahā ꝛ Isaac, ꝛ crescāt in multitudinem sup terrā. Vidēs aūt Joseph q posuisset pater suus dexterā manū sup caput Ephraim, grauiter accepit: ꝛ apprehensam manū patris leuare conatus est de capite Ephraim, ꝛ trāsferre super caput Manasse, Dixitq; ad patrē, Nō ita cōuenit pr: q; hic est primogenit⁹, pone dexterā tuā sup caput eius. Qui renuēs ait, Scio fili mi, scio: ꝛ iste qdē erit in pplos ꝛ multiplicabit: sz frater ei⁹ iunior, maior erit illo, ꝛ semē illi⁹ crescet in gentes. Būdixitq; eis in tpe illo, dicēs, In te benedicet israel, atq; dicet, Faciat tibi de⁹ sicut Ephraī et sicut Manasse. Cōstituitq; ephraī ante Manassen: et ait ad Joseph filium suū, Ecce ego morior: ꝛ erit deus vobiscum, reducetq; vos ad terram patrū vestrorum. Do tibi partē vnā extra fratres tuos, quā tuli de manu Amorrhei in gladio ꝛ arcu meo.

¶ C.S. Jacob filius suis futura pdicēs moritur. Ca. xlix.

Vocauit autē Jacob filios suos, ꝛ ait eis, Congregamini ꝛ annūtiem q vēturа sunt vobis in diebus nouissimis. Cōgregamini ꝛ audite filij Jacob, audite Israel patrē vestrū. Rubē primogenit⁹ me⁹, tu fortitudo mea ꝛ principiuz doloris mei: prior in donis, maior in imperio. Effusus es sicut aqua, nō crescas: quia ascendisti cubile pris tui, ꝛ maculasti stratū eius. Symeon ꝛ Leui frēs: vasa iniquitatis bellātia. In cōsilium eorū nō veniat aia mea, ꝛ in cetu illorū nō sit gloria mea: q; in furore suo occiderūt virū, ꝛ in volūtate sua suffoderūt murum. Maledict⁹ furor eorū, q; ptinax: et indignatia eorū, quia dura: dividā eos in Jacob, ꝛ dispergam eos in Israel. Juda, te laudabūt fratres tui, man⁹ tua in cervicibus inimicorū tuorū, adorabūt te filij pris tui. Catulus leonis Juda: ad prēdā fili mi ascendisti requiescēs accubuisti vt leo ꝛ q̄si leena, quis suscitabit eū: Nō auferet sceptrū ꝺ Juda, ꝛ dux de femore eius: donec veniat q mittēdus est, ꝛ ipse erit expectatio gentiū. Ligās ad vineā pullū suum et ad vitē o fili mi asinā suā. Lauabit in vino stolā suam, ꝛ in sanguine vue pallium suū. Pulchriores sunt oculi ei⁹ vino, ꝛ dētes eius lacte candidiores, Zabulon i littore maris habitabit, ꝛ in statione nauiū pertingens vsq; ad Sidonem

Issachar asin⁹ fortis accubās inter terminos. Vidit requiē q; esset bona, ꝛ terrā q; optima: ꝛ supposuit humerum suū ad portādū, factusq; est tributz seruiēs. Dan iudicabit ppl'm suū sicut ꝛ alia tribus in Israel. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens vngulas equi, vt cadat ascēsor ei⁹ retro. Salutare tuū expectabo dñe. Gad accinct⁹ pliabit aīā cū: ꝛ ipse accinget retrorsuz. Aser pinguis panis ei⁹, ꝛ pbebit delitias regib⁹. Nephthali cervus emissus ꝛ dans eloquia pulchritudinis. Filius accrescēs Joseph, fili⁹ accrescēs ꝛ decorus aspectu: filie discurrerunt sup murū. Sed exasperauerūt eū, ꝛ iurgati sunt, inuiderūtq; illi habētes iacula. Sedit in forti arcus eius, ꝛ dissoluta sunt vincula brachiorū ꝛ manuū illi⁹ p man⁹ potētis Jacob: inde pastor egressus est lapis Israel. De⁹ patris tui erit adiutor tu⁹, ꝛ oīpotēs būdicet tibi benedictionibus celi desup, būdictionib⁹ abyssi iacētis deorsum, benedictionibus vberum ꝛ vulue. Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrum eius: donec veniret desyderiū collium eternorum. fiant in capite Joseph, ꝛ in vertice Nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax, mane comedet predā, ꝛ vespere dividet spolia. Omnes hi in tribus Israel duodecim: hec locutus est eis pater suus, būdixitq; singulis benedictiōibus propriis: ꝛ precepit eis, dicens, Ego congregor ad populum meū: sepelite me cū patrib⁹ meis i spelūca duplici q̄ est i agro Ephronis Hetthei cōtra Mambre in terra Chanaan, quā emit Abraham cū agro ab Ephron Hetheo i possessionē sepulchri. Ibi sepelierūt eū, ꝛ Sarā vxorē ei⁹: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua: ibi ꝛ Lia cōdita iacet. Finitisq; mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulū, ꝛ obijt: appositusq; est ad populum suum.

¶ Sepelit Jacob in spelūca duplici cū pātib⁹ suis. Ca. l.

Quod cernēs Joseph, ruit sup faciē patris flēs ꝛ deosculās eum. Precepitq; seruis suis medicis, vt aromatib⁹ cōdirēt patrē. Quib⁹ impīa explentib⁹, trāsierunt quadraginta dies: iste q; pp̄e mos erat cadauerū cōditorū: fleuitq; eū Egyptus septuaginta diebus. Et expleto planctus tpe, locutus est Joseph ad familiā Pharaōis, Si inueni gratiā in cōspectu vr̄o, loquimini in auribus Pharaonis: eo q; pater meus adiurauerit me, dicēs, Ecce morior in sepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelias me. Ascendā igit̄ ꝛ sepeliam patrē meū, ac reuertar. Dixitq; ei Pharao, Ascende, et sepeli patrē tuū sicut adiuratus es. Quo ascendente ierūt cū eo oēs senes dom⁹ Pharaōis, cunctiq; maiores natu terre Egypti: domus Joseph cū fratrib⁹ suis absq; parvulis ꝛ gregib⁹, absq; armētis q̄ dereliquerunt in terra Gessen. Habuit quoq; in comitatu currus ꝛ equites: ꝛ facta est turba nō modica. Venerūtq; ad aream Atad, que sita est trās Jordanē: vbi celebrātes exequias planctu magno atq; vehemēti impleuerūt septē dies. Qō cum vidissent habitatores terre Chanaan, dixerūt, Planctus magnus est iste Egyptijs. Et idcirco vocatū est nomen loci illius, Planctus Egypti. Fecerūt ergo filij Jacob sicut pceperat eis, ꝛ portantes eū in terrā Chanaan, sepelierunt eū in spelūca duplici quā emerat Abrahā cū agro in possessionē sepulchri ab Ephron Hetheo cōtra faciē Mambre. Reuersusq; est Joseph in Egyptū cū fratribus suis ꝛ oi comitatu, sepulto pre. Quo mortuo, timētes fratres ei⁹ et mutuo colloquētes, Ille forte memor sit iniurie quā passus est, ꝛ reddat nobis omne malū qō fecim⁹: mādauerūt ei dicētes, Pater tuus pcepit nobis antēq; moreretur vt hec tibi verbis illi⁹ diceremus, Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorū, ꝛ peccati, atq; malitie quam exercuerunt in te. nos quoq; oramus vt seruis dei pris tui dimittas iniquitatem hāc. Quib⁹ auditis, flenit Joseph, veneruntq; ad eum fratres sui: ꝛ pni adorātes in terram, dixerūt, Serui tui sumus. Quib⁹ ille rīdit, Nolite timere: nū dei possum⁹ resistere volūtati: Vos cogitastis de me malū, sed deus vertit illud in bonū: vt exaltaret me sicut impsentariū cernitis, et saluos faceret multos populos. Nolite timere: ego pascaz vos ꝛ parvulos vr̄os, ꝛ solatus q; est eos, ꝛ blāde ac leniter est locut⁹. Et habitauit in Egypto cū oī domo pris sui, vixitq; cētū decē annis. Et vidit Ephraim filios vsq; ad tertiā gnationē. Filij q̄q; Machir filij Manasse nati sunt in genib⁹ Joseph. Quib⁹ trāsactis, locut⁹ est fratribus suis, Post mortē meā de⁹ visitabit vos, ꝛ ascendere vos faciet de terra ista ad terrā quam iurauit Abrahā, Isaac, ꝛ Jacob. Cūq; adiurasset eos, atq; dixisset, De⁹ visitabit vos, asportate ossa mea vobiscū de loco isto: mortuus est, expletis cētū decē vite sue annis. Et cōditus aromatibus, repositus est in loculo in Egypto. Explicit Genesis.

¶ De decem plagis Egypti: versus.

¶ Sanguis: rana: culex: musce: pecus: vlcera: grando:
Brucus: caligo: mors: pignora prima necando.
Prima rubens vnda: ranarum plaga secunda
Inde culex tristis: post musca nocentior istis.
Quinta pecus stranuit: vesicas sexta creauit.
Inde subit grando: post brucus dente nephando.
Nona tegit solem: primam necat vltima prolem.

Hebre. xj.b.

Supra xxxv.b. Supra xxxvij.d.

Supra xxiij.d.

Supra xlv.b.

Supra xlvij.g.

Actuum vij.b. Supra xxiij.d.

Num. xxxij.g.

Hebre. xj.d.

Exodi xiij.d. Jos. xxiij.g.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Liber Exodus: Hebraice
Uelle Semoth.

Capit. Summa. Opprimuntur filij Israel in Egypto dura seruitute. Caput. j.

A Genes. xlvj.a.

Hec sunt nomina filiorũ Israel q ingressi sunt in Egyptũ cum Jacob: singuli cũ domib⁹ suis introierunt: Ruben, Simeon, Leui, Judas, Issachar, Zabulon, et Beniamin, Dan, & Nephthali, Gad, & Aser. Erant igitur omnes anime eorum qui ingressi sunt, de femore Jacob, septuaginta: Joseph autẽ in Egypto erat. Quo mortuo, & vniuersis fratrib⁹ eius, omniq; cognatione sua, filij Israel creuerũt, & quasi germinãtes multiplicati sunt: ac roborati nimis impleuerunt terrã. Surrexit interea rex nouus sup Egyptum, qui ignorabat Joseph: & ait ad populum suũ, Ecce populus filiorũ Israel multus: et fortior nobis est. Uenite, sapiẽter opprimamus eũ: ne forte multiplicet: & si ingruerit cõtra nos bellũ, addatur inimicis nostris, expugnatisq; nobis egrediatur e terra. Preposuit itaq; eis magistros operum vt affligerẽt eos oneribus: edificauerũtq; vrbes tabernaculorũ Pharaoni Phithom, & Ramasses. Quãtoq; opprimebãt eos, tãto magis multiplicabãtur, & crescebãt: oderantq; filios Israel Egyptij, & affligebãt illudẽtes eis & innidentes. Et q; ad amaritudinẽ perducebãt vitã eorũ operibus duris luti & lateris omniq; famulatu, quo in terre operibus premebant. Dixit autẽ rex Egypti obstetricibus Hebreorũ: quarum vna vocabatur Sephora, altera Phua precipiẽs eis, Cũ obstetricabitis Hebreas, & partus tps aduenerit: si masculꝰ fuerit, interficite illũ: si femina, reseruate. Timuerũt autẽ obstetrices deum, et nõ fecerũt iuxta preceptũ regis Egypti: sẽ cõseruabãt mares. Quibus accersitis ad se rex, ait, Quidnã est hoc q̃ facere voluistis, vt pueros seruaretis? Que rñdẽrũt: Nõ sunt Hebree, sicut Egyptie mulieres: ipse enim obstetricandi habẽt scientiã, et priusq; veniamus ad eas, pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus: & crescit ppls, cõfortatusq; est nimis. Et quia timuerũt obstetrices deũ, edificauit illis domos. Precepit ergo Pharao omni populo suo, dicẽs, Quicquid masculini sexus natum fuerit, in flumẽ proijcite: quicquid feminini, reseruate.

Cap. Summa. Moyses de aqua extractus, et in aula regia educat⁹, ppter homicidiũ fugit in Madian. Cap. ij.

B

Exclusus est post hec vir de domo Leui. Et accepit vxorẽ sũrpis sue q̃ cõcepit, & peperit filiũ: et videns eũ elegãtẽ abscõdit trib⁹ mẽsib⁹. Cũq; tãdiu celare nõ posset, sumpsit fiscellam scirpeã, & linit eã bitumine ac pice: posuitq; int⁹ infantulũ, & exposuit eũ in carecto ripe fluminis, stãte p̃cul sorore eius, & considerãte euẽtũ rei. Ecce autẽ descẽdebat filia Pharaonis vt lauaret in flumine: & puelle eius gradiebant p crepidinẽ aluei. Que cũ vidisset fiscellã i papyrone, misit vnã e famulab⁹ suis & allatã aperiẽs, cernẽsq; i ea paruulũ vagiẽtẽ, miserta eius, ait, De infantib⁹ Hebreorũ est hic. Cui soror pueri, Uis, inqt, vt vadã, & vocẽ tibi mulierẽ Hebreã, q̃ nutrire possit ifantulũ? Rñdit, Uade. Perrexit puella, & vocauit matrẽ suã. Ad quã locuta filia Pharaonis, Accipe, ait, puerũ istũ, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedẽ tuã. Suscepit mulier, & nutriuit puerũ: adultũq; tradidit filie Pharaonis. Quẽ illa adoptauit i locũ filij, vocauitq; nomẽ eius Moyses: dicens, Quia de aq̃ tuli eũ. In diebus illis postq̃ creuerat Moyses, egressus est ad ffres suos: viditq; afflictionẽ eorũ, & virũ Egyptiũ percutiẽtẽ quẽdã de Hebreis fratribus suis. Cũq; circũspexisset huc atq; illuc, et nullũ adesse vidisset, percussum Egyptiũ abscondit sabulo. Et egressus die altero conspexit duos Hebreos rixantes: dixitq; ei q̃ faciebat iniuriã, Quare percutis primũ tuũ? Qui rñdit, Quis cõstituit te principẽ, & iudicẽ sup nos? nũ occidere me tuis, sicut heri occidisti Egyptiũ? Timuit Moyses, & ait, Quomodo palã factũ est ꝙ̃ istud? Audiuitq; Pharao sermonẽ hũc, & q̃rebat occidere Moysen: qui fugiens de cõspectu eius, moratus est in terra Madiã, & sedit iuxta puteũ. Erãt aũt sacerdoti Madian septẽ filie, q̃ venerãt ad hauriendã aquam: & impletis canalibus adaq̃re cupiebãt greges p̃ris sui. Supuenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitq; Moyses, et defensis puellis, adaquauit oues earum. Que cũ reuertissent ad Raguel patrẽ suũ, dixit ad eas, Cur veloci⁹ venistis solito? Rñderũt, Uir Egypti⁹ liberauit nos de manu pastor: isq; hausit aquã nobiscũ, potũq; dedit ouib⁹. Et ille, Ubi est, inqt: q̃re dimisistis hominem? vocate eũ vt comedat panẽ. Jurauit ergo Moyses q̃ habitaret cũ eo. Accepitq; Sephorã filiã ei⁹ vxorẽ: q̃ peperit ei filiũ, quẽ vocauit Gersam, dicẽs, Aduena fui i terra aliena. Alterũ vo peperit: quẽ vocauit Eliezer, dicẽs, Deus enim patris mei adiutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis. Post multum vo tpis mortuus est rex Egypti: & gemiscẽtes filij Israel, pp opa vociferati sunt: ascẽditq; clamor eorũ ad deũ ab opib⁹. Et audiuit gemitũ eorũ, ac recordat⁹ est federis q̃ pepigerat cũ Abraham, Isaac & Jacob. Et respexit dñs filios Israel, & libauit eos.

Moyses a deo legat⁹ mittitur ad filios Israel. Ca. iij.

Moyses aũt pascebat oues Jethro soceri sui sacerdotis Madian: cũq; minasset gregẽ ad interiora deserti, venit ad montem dei Horeb. Apparuitq; ei dñs in flãma ignis de medio rubi: & videbat quod rubus arderet, & nõ comburerẽt. Dixit ergo Moyses, Uadã, & videbo visionẽ hanc magnã, q̃re nõ cõburat rubꝰ. Cernẽs aũt dñs q̃ pgeret ad videndũ, vocauit eũ ẽ medio rubi, & ait, Moyses Moyses: Qui rñdit, Ad suz. At ille, Ne appropies, inqt, huc: solue calceamẽtũ de pedibus tuis. locus enĩ in quo stas, terra sancta est. Et ait, Ego sum deus p̃ris tui, Deus Abrahã, & deus Isaac, & deus Jacob. Absconditq; Moyses faciẽ suã: nõ enĩ audebat aspicere contra eũ. Cui ait dñs, Uidi afflictionẽ ppli mei in Egypto, & clamorẽ eius audiui ppter duritiã eorũ q̃ pssunt opib⁹ & sciẽs doloꝛ eius, descẽdi vt liberẽ eũ ẽ manib⁹ Egyptior, & educã de tra illa i trã bonã & spaciosã i trã q̃ fluit lacte & melle, ad loca Chananei, & Hethei, & Amorrhei, & Pherezei, & Heuei & Jebusei. Clamor q̃ filiorũ Israel venit ad me: vidiq; afflictionẽ eorũ, q̃ ab Egyptijs opprimunt. Sz veni, mittã te ad Pharaonẽ: vt educas pplm meum filios Israel de

B
Hebre. xj.c.
C Actuum vij.d.
D
A Actuum vij.d.
B
Infra xvij.a. j. Paral. xxiij.d.
Matth. xxij.c. Marci. xij.b. Lu. xx.c.
B
C Actuum vij.c.
Sapien. xviij.b.
D
A Infra vj.c. Numeri xxiij.g. j. Paralip. xxiij.b.
Sapien. xviij.b. Actuum vij.c. Hebre. xj.d.

Jsrl de egypto. Dixitq; moyses ad deū, Quis sū ego, vt vadā ad pharaonē, & educā filios Jsrl de Egypto? Qui dixit ei, Ego ero tecū: & hoc habebis signū qđ miserim te. D Cū eduxeris pplm meū de Egypto, imolabis deo sup mōtē isthi. Elit aūt moyses ad deū, Ecce ego vadā ad filios Jsrl, & dicā eis, Deus patrū vroꝝ misit me ad vos. Si dixerint mihi, Qđ est nomē ei? qđ dicā eis? Dixit dñs ad moysen, EHO SUM QUI SUM. Aut, Sic dices filijs Jsrael, QUI EST, misit me ad vos. Dixitq; iterū deus ad moysen, Hec dices filijs Jsrael, Dñs deus patrū vestroꝝ deus Abrahā, deus Jsaac, & deus Jacob misit me ad E vos: hoc nomē mihi est in eternū, & hoc memoriale meū in gñatione & gñationē. Vade cōgrega seniores Jsrl & dices ad eos, Dñs deus patrū vroꝝ apparuit mihi, deus Abrahā et deus Jsaac & deus Jacob, dicēs, Visitās visitaui vos, & vidi oia q̄ acciderūt vobis i Egypto: & dixi vt educā vos de afflictiōe Egypti i terrā Chananei & Hethei & Amorrhei & Pherezei & Heuei & Jebusei, ad terrā fluētē lacte & melle. Et audiēt vocē tuā: ingredieris q; tu & seniores Jsrl ad regem Egypti, & dices ad eū, Dominus deus Hebreoꝝ vocauit nos, ibim? viā trium dierū in solitudinē, vt imolem? dño deo nro. Sz ego scio q̄ non dimittet vos rex Egypti vt eatis: nisi p manū validā. Extēdāq; manū meam, & percutiā Egyptū i cūctis mirabilib? meis, q̄ factur? sum in medio eoꝝ: post hec dimittet vos, daboq; gr̄az pplo huic coram Egyptijs: & cū egrediemini, nō exibitis vacui, Sz postulabit mulier a vicina sua & ab hospita sua vasa argentea et aurea, ac vestes: ponetisq; eas super filios et filias vestras, et spoliabitis Egyptum.

Capit. Summa. Venit moyses in Egyptū, Aaronē pro interprete habiturus. Capitu. iij.

A Respōdens moyses ait, Nō credent mihi, neq; audiēt vocē meā: Sz dicēt, Nō apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eū, Quid est qđ tenes in manu tua? Rndit, Virga. Dixitq; dñs, Proyce eā i terrā. Proiecit, & versa est in colubrū, ita vt fugeret moyses, Dixitq; dñs, Extende manū tuā, & apprehende caudā ei?. Extēdit, & tenuit, versaq; est in vgā. Vt credant (inqt) qđ apparuerit tibi dñs deus patrū tuoꝝ, deus Abrahā B & deus Jsaac & deus Jacob. Dixitq; dñs rursus, Mitte manū tuā i sinū tuū. Quā cū misisset i sinū, ptulit leprosam instar nivis. Retrahe, ait, manū tuā in sinū tuū. Retraxit, et ptulit iterū, & erat sibi carni reliq̄. Si nō crediderint, inqt, tibi, neq; audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis. Quod si nec duob? qdē his signis crediderint, neq; audierint vocē tuā: sume aquā fluminis, & effūde eā sup aridā, q̄ cū hauseris de flumine, vertet in sanguinē. L ait moyses, Obsecro dñe, nō sum eloquēs ab heri & nudiusterti? & ex quo locut? es ad seruū tuū, ipeditionis & tardioris lingue sum. Dixit dñs ad eū, Quis fecit os hominis? aut q̄s fabricat? est mutū & surdū: videntē & cecū: nōne ego? Matth. 7.c. Perge igit, & ego ero i ore tuo, & docboq; te qđ loq̄ris, At ille, Obsecro dñe, inqt, mitte quē missurus es. Jratus dñs in moysen, ait, Aaron frater tu? leuites, scio q̄ eloquens sit: ecce ipse egredietur in occursū tuū, videtq; te & letabit cor de. Loq̄re ad eū, & pone vba mea in ore ei?: & ego ero in ore tuo, & in ore illi?, & ostēdā vobis qđ agere debeatis. Et ipse loquet̄ pro te ad pplm, & erit os tuū: tu aūt eris ei in his q̄ ad deū ptinēt. Virgā q̄z hāc sume i manu tua, i q̄ facturus es signa. Abijt moyses, & reuersus ē ad Jethro socerū suū: dixitq; ei, Vadā & reuertar ad fres meos i Egyptū, vt videā si adhuc viuant. Cui ait Jethro, Vade in pace. Dixit ergo dñs ad moysen i Madiā, Vade, & reuertere i Egyptū: mortui sūt enī oēs q̄ q̄rebāt animā tuā. Tulit q̄ moyses vroꝝ suā, & filios suos, & imposuit eos sup asinū: reuersusq; est in Egyptū, portās vgā dei i manu sua. Dixitq; dñs reuertēti i Egyptū, Vide vt oia ostēta q̄ posui i manu tua, facias cōra Pharaone: ego indurabo cor ei?, & nō dimittet pplm. Diceisq; ad eū, Hec dicit dñs, Filius meus primogenit? Jsrl. Dixi tibi, Dimitte filiū meū vt seruiat mihi: & noluisti dimittere eū, ecce ego interficiā filiū tuū primogenitū. Cūq; eēt i itinere in diuersorio, occurrit ei dñs & volebat occidere eū. Tulit ilico Sephora acutissimā petrā, & circūcidit ppucium filij sui tetigitq; pedes eius, et ait, Sponsus sanguinū tu mihi es. Et dimisit eū postq̄ dixerat, Sponsus sanguinū tu mihi es: ob circumcisionem. Dixitq; dñs ad Aaron, Vade in occursū moysi i desertū. Qui G pergens obuiā ei in montē dei, & osculatus est eū. Narrauitq; moyses Aaron oia vba dñi, p q̄s miserat eū, & signa que mādauerat. Venerūtq; simul & cōgregauerūt cūctos seniores filioꝝ Jsrl. Locutusq; est Aaron oia vba q̄ dixerat dñs ad moysen: & fecit signa cora populo, & credidit populus. Audierūtq; q̄ visitasset dñs filios Jsrael, & q̄ respexisset afflictionem illorum: & proni adorauerunt.

Capi. Summa. Pharao contempta dei legatiōe grauius premit Jsraelitas. Caput. v.

Post hec ingressi sunt moyses & Aaron, & dixerūt Pharaoni, Hec dicit dñs deus Jsrl, Dimitte pplm meū vt sacrificet mihi in deserto. At ille respōdit, Quis est dñs, vt audiā vocē ei?, & dimittā Jsrl? nescio dñm, & Jsrl nō dimittā. dixerūt, Deus Hebreoꝝ vocauit nos, vt eam? viā trium dierū in solitudinē, & sacrificemus dño deo nro: ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Elit ad eos rex Egypti, Quare moyses et Aaron solicitatis pplm ab operibus suis? ite ad onera vestra. Dixitq; Pharao, Multus est pplus terre: videtis q̄ turba sit creuerit: quāto magis si dederitis eis requiem ab operibus? Precepit ergo in die illo pfectis operū exactoribus pplī, dicēs, Hequaquā vltra dabitis paleas pplo ad cōficiendos lateres, sicut pri?: sz ipsi vadāt & colligāt stipulas. Et mēsurā laterū, quā pri? faciebāt, imponetis super eos, nec minuet̄z quicq̄: vacāt enī & idcirco vociferant, dicētes, Eamus & sacrificemus deo nro. Opprimant operibus, & exerceātur: vt nō acquiescāt verbis mēdacib?. Igitur egressi pfecti operū exactores, ad pplm dixerūt, Sic dicit Pharao, Nō do vobis paleas. Ite, & colligite sicubi inuenire poteritis: nec minuetur quicq̄ de opere vestro. Dispersusq; est pplus p omnē terrā Egypti ad colligēdas paleas. Pfecti q̄z operū instabāt, dicētes, Cōplete opus vestrū quotidie, vt pri? facere solebatis q̄n dabant vobis palee. L Flagellatiq; sunt q̄ erāt op? filioꝝ Jsrl, ab exactoribus Pharaōis, dicētib?, Quare nō impletis mēsurā laterū sicut pri?, nec heri nec hodie? Venerūtq; ppositi filioꝝ Jsrael, & vociferati sunt ad Pharaonē dicētes, Cur ita agis cōtra seruos tuos? Palee nō dant nobis, & lateres sic? imperant: en famuli tui flagellis cedimur: & iniuste agit? ꝑ pplm tuū. Qui ait, Vacatis otio, & idcirco dicitis, Eam? & sacrificemus dño. Ite ergo, & operamini: pallee nō dabunt vobis, et reddetis ꝑfectū numerū laterū. Uidebātq; se ppositi filioꝝ D Jsrl in malū, eo q̄ dicerēt eis, Nō minuet̄ qcq̄ de laterib? p singulos dies. Occurrerūtq; moysi & Aaron, q̄ stabāt ex aduerso, egredientes a Pharaone: & dixerūt ad eos, Videat dñs & iudicet, q̄m fetere fecistis odorem nostrū coram Pharaone & seruis ei?, & ꝑbuistis ei gladiū vt occideret nos. Reuersusq; est moyses ad dñm & ait, Dñe cur afflixisti pplm istum: q̄re misisti me? Ex eo enī quo ingressus sum ad Pharaonē vt loq̄rer ex noie tuo, afflixit pplm tuum: & nō liberasti eos,

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Capi. Summa. Consolatur deus Israelitas, & texitur genealogia Moysis. Capi. vj.

A

Dixit dñs ad Moysen, Nũc videbis q̃ facturus sum Pharaoni: p manũ enim fortẽ dimittet eos, & in manu robusta eijciet illos de terra sua: Locutusq; est dñs ad Moysen, dicẽs. Ego dñs q̃ apparui Abrahã, Isaac & Jacob in deo oĩpotẽte: & nomẽ meũ Adonai nõ indicaui eis. Pepigiq; fedus cũ eis, vt darẽ illis terrã Chanaã, terrã peregrinationis eor̃ in qua fuerũt aduene. Ego audiui gemitũ filiorum Israel quo Egyptij oppreſſerũt eos: et recordat⁹ sum pacti mei. Idcirco dic filijs Israel. Ego dominus qui educam vos de ergaſtulo Egyptiorũ, & eruã de ſeruitute: ac redimã in brachio excelſo & iudicijs magnis. Et aſſumam vos mihi in

B

populum, & ero veſter deus: & ſcietis q̃ ego ſum dominus deus veſter qui eduxerim vos de ergaſtulo Egyptiorũ: et induxerim vos in terrã ſuper quã leuaui manum meam vt darẽ eam Abrahã, Iſaac, & Jacob: daboq; illã poſſidendam vobis ego dñs. Narrauit ergo Moyſes omnia filijs Iſrael: q̃ nõ acquieuerũt ei ꝓpter anguſtiã ſpiritus, & opus duriſſimũ. Locutuſq; eſt dñs ad Moyſen, dicens, Ingredere, & loquere ad Pharaonẽ regem Egypti, vt dimittat filios Iſrael de terra ſua. Rñdit Moyſes coram dño, Ecce filij Iſrael nõ audiũt me: & quõ audiet Pharao, preſertim cum incircumciſus ſim labijs: Locutuſq; eſt dñs ad Moyſen & Aaron: & dedit mãdatũ ad filios Iſrael, & ad Pharaonem regem Egypti vt educerent filios Iſrael de terra Egypti. Iſti ſunt principes domorũ ꝑ familias ſuas. Filij Rubẽ primogeniti Iſraelis: Enoch & Phallu, Eſron & Charmi. hę cognationes Rubẽ. Filij Symeon: Jamuel, et Jamin & Ahod, & Jachin, & Saher, & Saul filij Chananitidis. hę progenies Symeon. Et hec nomina filiorum Leui per cognationes ſuas: Gerſon & Caath, & Merari. Anni aũt vitæ Leui fuerũt, centũ triginta ſeptẽ. Filij Gerſon: Lobni & Semei, per cognationes ſuas. Filij Caath: Amram, & Iſaar: et Hebrõ & Oziel. anni q̃q; vitæ Caath, centum triginta tres. Filij Merari: Moholi & Musi. hę cognationes Leui per familias ſuas. Accepit aũt Amrã patruelem ſuam: que peperit ei Aaron et Moyſen & Mariam. Fuerũtq; anni vitæ Amrã, centũ triginta ſeptem. Filij q̃q; Iſaar: Core, & Nepheg, & Zechri. Filij q̃q; Oziel: Miſael, & Eliſaphan, & Sethri. Accepit autẽ Aaron vxorẽ Eliſabeth filiam Aminadab, ſororem Naaſſon, que peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. Filij q̃q; Core: Aſſir, & Elcana, et Abiaſaph. hę ſunt cognationes Coritarum. At vero Eleazar filius Aaron accepit vxorem de filiabus Phutiel: que peperit ei Phinees. hi ſunt principes familiarũ Leuiticarũ per cognationes ſuas. Iſte eſt Aaron & Moyſes, quib⁹ precepit dñs vt educerent filios Iſrl de terra Egypti ꝑturmas ſuas. Hi ſũt q̃ loquũt ad Pharaonẽ regẽ Egypti, vt educãt filios Iſrl de Egypto: iſte eſt Moyſes & Aaron. Die qua locut⁹ eſt dñs ad Moyſen in terra Egypti. Et locutus eſt dñs ad Moyſen, dicẽs, Ego dñs: loqre ad Pharaonẽ regẽ Egypti, oĩa q̃ ego loquor tibi. Et ait Moyſes coram dño, En incircumciſus labijs ſum, quomodo audiet me Pharao?

¶ C. S. Virga in ſerpẽtẽ. & aq̃ in ſanguinẽ vertunt. C. vij.

Dixitq; dñs ad Moyſen, Ecce cõſtitui te deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit ꝓpheta tuus. Tu loqris ei oĩa q̃ mãdo tibi: & ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat filios Iſrl de terra ſua. Ego indurabo cor ei⁹, & multiplicabo ſigna & oſtẽta mea in terra Egypti, & nõ audiet vos: imittãq; manũ meã ſup egyptum: & educã exercitũ et ꝓplm meũ filios Iſrael de terra Egypti per iudicia maxima. Et ſciẽt Egyptij q̃ ego ſum dñs q̃ extẽderim manũ meã ſup egyptum, & eduxerim filios Iſrl de medio eor̃. Fecit itaq; Moyſes & Aaron ſicut ꝓceperat dñs: ita egerũt. Erat aũt Moyſes octoginta annorũ, & Aaron octoginta triũ, cũ locuti ſũt ad Pharaonẽ. Dixitq; dñs ad Moyſen & Aaron, Cũ dixerit vobis Pharao, Oſtẽdite ſigna: dices ad Aaron, Tolle virgã tuã, & ꝓjice eã coram Pharaone, ac vertet in colubrũ. Ingreſſi itaq; Moyſes & Aaron ad Pharaonem fecerũt ſicut ꝓceperat dñs. Tulitq; Aaron virgã coram Pharaone & ſeruis eius, q̃ verſa eſt in colubrũ. Vocauit aũt Pharao ſapientes & maleficos: & fecerũt etiã ipſi ꝑ incantationes Egyptiacas & arcana quedã ſuã. Proiecerũtq; ſinguli virgas ſuas, q̃ verſe ſunt in dracones: ſed deuorauit virga Aaron virgas eorũ. Indurat⁹q; eſt cor Pharaonis, nõ audiunt eos, ſicut preceperat dñs. Dixit aũt dñs ad Moyſen, Ingrauatũ eſt cor Pharaonis, & nõ vult dimittere ꝑplm. Vade ad eũ mane: ecce egredietur ad aq̃s: & ſtabis in occurſum eius ſup ripã fluminis, & vgã q̃ cõuerſa eſt in draconẽ, tolles in manu tua, diceſq; ad eũ, Dñs deus Hebreor̃ miſit me ad te, dicens, Dimitte ꝑplm meũ vt ſacrificet mihi in deſerto: & vſq; ad ꝑſens audire noluiſti. Hec igit dicit dñs, In hoc ſcies q̃ ego ſum dñs: ecce percutiã vgã que in manu mea eſt, aquã fluminis, & vertet in ſanguinẽ. Piſces q̃q; qui ſunt in flumine morientur, & cõputreſcẽt aq̃, & affligent egyptij bibẽtes aquã fluminis. Dixit q̃q; dñs ad Moyſen, Dic ad Aaron, Tolle virgã tuã, & extende manũ tuã ſup aq̃s Egypti, & ſuper fluuios eorum, & rinos ac paludes, & oĩs lacus aquarũ, vt vertant in ſanguinẽ: & ſit cruor in omni terra egypti, tam in ligneis vaſis q̃ in ſaxeis. Fecerũtq; ita Moyſes & Aaron ſicut preceperat dñs: & eleuãs virgã percuſſit aquã fluminis coram Pharaone & ſeruis eius: que verſa eſt in ſanguinẽ. Et piſces q̃ erat in flumine, mortui ſunt: cõputruitq; fluuius, & nõ poterat Egyptius bibere aquã fluminis, & fuit ſanguis in tota terra Egypti. Fecerunt q̃q; ſil̃r malefici Egyptiorũ incantatiõib⁹ ſuis. & indurat⁹ eſt cor Pharaonis, nec audiuit eos, ſicut preceperat dñs. Auertitq; ſe et ingreſſus eſt domũ ſuam, nec appoſuit cor etiã hac vice. Foderũt aũt omnes Egyptij p circuitum fluminis aquã vt biberẽt: nõ enim poterãt bibere aquã fluminis. Impletiq; ſunt ſeptem dies, poſtq̃ percuſſit dominus fluuium.

¶ Percutitur Egyptus ranis pediculis & muſcis. C. viij.

Dixit q̃q; dñs ad Moyſen, Ingredere ad Pharaonẽ, & dices ad eum, Hec dicit dñs, Dimitte populũ meũ, vt ſacrificet mihi. Si aut nolueris dimittere, ecce ego percutiam oẽs terminos tuos ranis. Et bulliet fluuius ranas: q̃ aſcẽdẽt, & ingredietur domũ tuã, & cubiculũ lecti tui, & ſup ſtratũ tuũ, & in domos ſeruorũ tuorũ, & ꝓplm tuũ, & in furnos tuos, & in reliquias ciborũ tuorũ: & ad te & ad ꝓplm tuũ, & ad oĩs ſuos tuos intrabũt ranę. Dixitq; dñs ad Moyſen, Dic ad Aaron, Extẽde manũ tuã ſup fluuios ac ſuper rivos & paludes, & educ ranas ſup terrã egypti. Extẽdit Aaron manũ ſup aq̃s Egypti, & aſcẽderũt ranę, operuerũntq; terrã egypti. Fecerũt aũt & malefici incantatiões ſuas ſil̃r: eduxerũtq; ranas ſup terrã egypti. Vocauit aũt Pharao Moyſen & Aaron, et dixit eis, Orate dñm vt auferat ranas a me et a populo meo: & dimittã ꝓplm vt ſacrificet dño. Dixitq; Moyſes ad Pharaonẽ, Cõſtitue mihi q̃n deprecer ꝓ te et ꝓ ſeruis tuis. et ꝓ ꝓpl'o tuo, vt abigant ranę a te et a domo tua, et a ſeruis tuis, et a ꝓpl'o tuo. et tñ in flumine remaneãt. Qui rñdit, Cras. At ille, Iurta, inq̃t, verbũ tuũ faciã: vt ſcias q̃n nõ eſt ſicut dñs deus noſter, Et recedent ranę a te et a domo tua, & a ſeruis tuis, & a ꝓpl'o tuo: & tñ in flumine remanebũt. Egreſſiq; ſunt Moyſes & Aaron a Pharaone: & clamauit Moyſes ad dñm ꝓ ꝓpoſitione ranarũ quã cõdixerat Pharaoni. Fecitq; dñs iuxta verbũ Moyſi: & mortue ſunt ranę de domib⁹, & de villis, & de agris. Congregauerũtq; eas in immenſos aggeres, & cõputruit terra. Videns aũt Pharao q̃ data eſſet requies, ingrauauit cor ſuũ, nec audiuit eos ſicut ꝓceperat dñs. Dixitq; dñs ad Moyſen, Loquere ad Aaron, Extẽde virgã tuã, & percute puluerẽ terre: & ſint cynipes in vniuerſa terra Egypti. Fecerũtq; ita. Et extendit Aaron manũ, virgã tenens: percuſſitq; puluerẽ terre: & facti ſunt cynipes in hominibus et iumentis omnis pulvis terre verſus eſt in cynipes per totam terram Egypti. Fece-

¶ Genes. xlvj. b. Numeri xxvj. a. j. Paralipo. v. a. j. Paralipo. iiij. d. j. Paralipo. vj. a. & xxiij. a. Numeri iij. c. Numeri xxvj. g. j. Paralipo. vj. a. xxiij. b. Numeri iij. a.

¶ Supra iij. d.

¶ ij. Tim. iij. b.

¶ Psalmo lxxvij. c.

¶ Sapien. xvij. b.

¶ Sapien. xvij. b.

pti.Fecerũtq; filr malefici incãtationib⁹ suis, vt educerẽt cyniphes, & nõ potuerũt: erãtq; cyniphes tã i hoib⁹ q̃ i iumẽtis. Et dixerũt malefici ad Pharaonẽ, Digit⁹ dei est hoc: induratũq; ẽ cor Pharaõis: & nõ audinit eos sicut p̃cepat dñs. Dixit q̃q; dñs ad Moysen, Cõsurge diluculo, & sta corã Pharaõe egredietur enĩ ad aq̃s: & dices ad eũ. Hec dicit dñs, Dimitte pp̃lm meũ vt sacrificet mihi. Q̃ si nõ dimiseris eũ: ecce ego immittã i te, & i seruos tuos, & in pp̃lm tuũ, & i domos tuas oẽ genꝰ muscaꝝ: & iplebunt oẽs domꝰ Egyptiorũ muscis diuersi gñis, & vniuersa terra in q̃ fuerit. Faciãq; mirabiliẽ die illa terrã Gessen, in q̃ pp̃lus meꝰ est, vt nõ sint ibi muscæ: vt scias q̃m ego dñs in medio terre. Ponãq; diuisionẽ iter pp̃lm meũ, & pp̃lm tuũ: cras erit signum istud. Fecitq; dñs ita. Et venit musca grauissima i domos Pharaõis & seruoꝝ eiꝰ, & in oẽm terrã Egypti: corruptaq; ẽ terra ab huiuscemodi muscis. Vocauitq; Pharao Moysen & Aarõ, & ait eis, Ite & sacrificate deo vr̃o i terra hac. Et ait Moyses, Nõ p̃t ita fieri: aboiationes enĩ Egyptioꝝ immolabimꝰ dño deo nr̃o: q̃ si mactauerimus ea q̃ colũt Egyptij corã eis, lapidibꝰ nos obruent, Uiã triũ dierꝝ pgemꝰ i solitudinẽ: & sacrificabimꝰ dño deo nr̃o, sicut p̃cepit nobis. Dixitq; Pharao, Ego dimittam vos vt sacrificetis dño deo vr̃o in deserto: verũtamẽ lõgiꝰ ne abeatis, rogate p̃ me. Et ait Moyses, Egressus a te, orabo dñm: & recedet musca a Pharaõe, & a fr̃is suis, & a populo eiꝰ cras: verũtamẽ noli vltra fallere, vt nõ dimittas populũ sacrificare dño. Egressusq; Moyses a Pharaone, orauit dñm. Qui fecit iuxta verbũ illiꝰ: & abstulit muscas a Pharaõe, & a seruis suis, & a populo eius: nõ superfuit ne vna quidem. Et ingrauatum est cor Pharaonis, ita vt nec hac quidem vice dimitteret populum.

¶ Capituli Summariũ. Percutitur Egyptus peste animalium, vlceribus & grandine. Caput.ix.

Dixit aũt dñs ad Moysen, Ingredere ad Pharaonẽ, & loquere ad eũ, Hec dicit dñs deꝰ Hebreoꝝ, Dimitte pp̃lm meũ vt sacrificet mihi. Q̃ si adhuc renuis, & retines eos: ecce manus mea erit sup agros tuos, & sup equos & asinos, & camelos, & oues, & boues pestis valde grauis. Et faciet dñs mirabile inter possessiones Israel, & possessiones Egyptiorũ, vt nihil oĩno pereat ex eis q̃ ptinẽt ad filios Israel. Constituitq; dñs tp̃s, dicẽs, Cras faciet dñs verbũ istud in terra. Fecit ergo dñs verbũ hoc altera die: mortuaq; sunt oĩa animãtia Egyptiorũ: de animalib⁹ vero filiorũ Israel nihil oĩno periit. Et misit Pharao ad videndũ: nec erat q̃ quã mortuũ de his q̃ possidebat Israel. Ingrauatũq; est cor Pharaõis, & nõ dimisit pp̃lm. Et dixit dñs ad Moysen, & Aaron, Tollite plenas manus cineris de camino, & spargat illũ Moyses in celũ corã Pharaõe. Sitq; pulnis sup oẽm terrã Egypti: erũt enĩ in hoib⁹, & iumẽtis vlcera, & vesice turgẽtes in vniuersa terra Egypti. Tulerũtq; cinerẽ de camino, & steterũt corã Pharaõe, & sparsit illum Moyses in celũ: factaq; sunt vlcera vesicarũ turgentiũ in hoib⁹, & iumẽtis: nec poterãt malefici stare coram Moyse ppter vlcera q̃ in illis erãt, & in oi terra Egypti. Indurauitq; dñs cor Pharaõis: & nõ audiuit eos, sicut locutꝰ est dñs ad Moysen. Dixitq; dñs ad Moysen, Mane surge, & sta corã Pharaõe, & dices ad eũ, Hec dicit dñs deꝰ Hebreoꝝ, Dimitte pp̃lm meũ vt sacrificet mihi. Quia i hac vice mittã oẽs plagas meas sup cor tuũ, & sup seruos tuos, & sup pp̃lm tuũ: vt scias q̃ nõ sit filius mei in oi terra. Nũc enĩ extẽdẽs manũ meã p̃cutiã te, & pp̃lm tuũ peste, peribisq; de terra. Idcirco aũt posui te, vt ostẽdã in te fortitudinẽ meam, & narret nomẽ meũ in oi terra. Adhuc retines pp̃lm meũ: & nõ vis dimittere eũ. Ecce pluã cras hac ipa hora grandinẽ multã nimis: q̃lis nõ fuit in Egypto a die qua fundata est, vsq; i p̃sẽs tp̃s. Mitte ergo iã nũc, & congrega iumẽta tua, & oĩa q̃ hẽs i agro: homines enĩ, & iumẽta, & vniuersa q̃ inuẽta fuerit foris, nec congregata de agris, ceciderit q; sup ea grãdo, morient. Qui timuit vbũ dñi de famulis Pharaonis fecit confugere seruos suos & iumẽta i domos: q̃ aũt neglexit sermonem dñi, dimisit seruos suos, & iumenta in agris. Et dixit dñs ad Moysen, Extẽde manũ tuã in celũ, vt fiat grãdo in vniuersa terra Egypti sup homines, & sup iumẽta, & sup oẽm herbã agri in terra Egypti. Extẽditq; Moyses virgã in celũ, & dñs dedit tonitrua, & grãdinem, ac discurrẽtia fulgura sup terrã: pluitq; dñs grãdinẽ sup terrã Egypti. Et grãdo & ignis mista pariter ferebãt: tãteq; fuit magnitudinis, quãta aũ nũq̃ apparuit in vniuersa terra Egypti ex quo gẽs illa cõdita est. Et percussit grando in oi terra Egypti cũcta q̃ fuerũt in agris, ab homine vsq; ad iumẽtũ: cũctãq; herbã agri percussit grãdo, & oẽ lignũ regionis cõfregit. Tãtũ in terra Gessen, vbi erãt filij Israel, grãdo nõ cecidit. Misitq; Pharao, & vocauit Moysen & Aaron, dicẽs ad eos, Peccaui ẽt nũc: dñs, iustus: & ego & pp̃lus meꝰ, ipy. Orate dñm, vt desinãt tonitrua dei, & grãdo: vt dimittam vos, & nequaquã hic vltra maneatis. Ait Moyses, Cũ egressꝰ fuero de vrbe, extẽdã palmas meas ad dñm, & cessabũt tonitrua, & grãdo nõ erit: vt scias quia dñi est terra. Noui aũtẽ q̃ & tu, & serui tui necdum timeatis dñm deũ. Linũ ergo, & hordeũ lesum est, eo q̃ hordeũ esset spicãs, & linũ iã folliculos germinaret. Triticũ aũt, & far nõ sunt lesa, q̃ serotina erãt. Egressusq; Moyses a Pharaone de vrbe, extẽdit manus ad dñm: & cessauerũt tonitrua & grãdo, nec vltra stillauit pluuia sup terrã. Uidẽs aũt Pharao q̃ cessasset pluuia, & grãdo & tonitrua, auxit peccatũ: & ingrauatũ est cor eiꝰ, & seruorũ illius. Et induratũ nimis, nec dimisit filios Israel, sicut p̃cepat dñs p manũ Moysi.

¶ S. Percutit Egyptꝰ locustis & tenebris. Cap.x.

Et dixit dñs ad Moysen, Ingredere ad Pharaonẽ: ego enĩ induraui cor eiꝰ, & seruorũ illiꝰ: vt faciã signa mea hec in eo, & narres in auribꝰ filij tui, & nepotũ tuoꝝ, quoties contriuerim Egyptios, & signa mea fecerim in eis: & sciatis q̃ ego dñs. Introierũt ergo Moyses & Aarõ ad Pharaonẽ, & dixerũt ei, Hec dicit dñs deus Hebreoꝝ, Usquequo nõ vis subiici mihi: dimitte pp̃lm meũ, vt sacrificet mihi. Sin aũt resistis, & nõ vis dimittere eũ: ecce ego inducã cras locustã in fines tuos: q̃ operiet superficiẽ terre, ne q̃quã eiꝰ appareat, sed comedat q̃ residuũ fuerit grãdini. corrodet enĩ oĩa ligna q̃ germinãt in agris. Et implebũt domos tuas, & seruorũ tuorũ, & oĩm Egyptiorũ, quantam nõ viderũt patres tui, & aui, ex quo orti sunt sup terrã, vsq; in p̃sentẽ diem. Auertitq; se, & egressus est a Pharaone. Dixerunt autẽ serui Pharaonis ad eũ Usquequo patiemur hoc scãdalũ: dimitte homines, vt sacrificẽt dño deo suo. nõne vides q̃ perierit Egyptꝰ? Reuocauerũtq; Moysen, & Aarõ ad Pharaonẽ: q̃ dixit eis, Ite sacrificate dño deo vestro. q̃nã sunt, q̃ ituri sunt? Dixit Moyses, Cũ paruulis nostris, & senioribꝰ p̃gemus, cũ filijs & filiabꝰ, cũ ouibꝰ & armẽtis: est enĩ solẽnitas dñi dei nr̃i. Et rũdit Pharao, Sic dñs sit vobiscũ, quõ ego dimittã vos, & paruulos vestros: cernitis enĩ quia malum est q̃ pessime cogitetis. Nõ fiat ita, sed ite tñ viri, & sacrificate dño: hoc enĩ & ipsi petistis. Statimq; eiecti sunt de cõspectu Pharaonis. Dixit aũt dñs ad Moysen, Extẽde manũ tuã sup terrã Egypti ad locustã, vt ascẽdat super eã, & deuoret oẽm herbã que residua fuerit grãdini. Et extẽdit Moyses virgã sup terrã egypti: & dñs induxit vẽtum vrentẽ tota die illa, & nocte: & mane facto, vẽtus vrens leuauit locustas. Que ascẽderunt super vniuersam terrã Egypti: & sederũt in cũctis finib⁹ Egyptiorũ innumerabiles, q̃les ante illud tp̃s nõ fuerũt, nec postea future sunt. Operuerũtq; vniuersam superficiẽ terre, vastãtes oĩa. Deuorata est igit herba terre, & q̃cq̃d pomoꝝ in arboribus fuit, q̃ grãdo dimiserat: nihil q̃ oĩno virẽs relictũ est i lignis, & in herbis terre in cũcta Egypto. Quã ob rẽ festinꝰ Pharao vocauit Moysen & Aarõ, & dixit eis, Peccaui i dñm deũ vestrũ, & in vos: sed nũc dimittite peccatũ mihi etiã hac vice, & rogate dñm deũ vr̃m, vt auferat a me mortẽ istã. Egressusq; ẽ Moyses de cõspectu Pharaonis, & orauit dñm. Qui

Sapien. xvj. c. et xix. d.

Sapien. xvj. b.

Sapien. xvj. b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

F Sapien. xvij.a. Sapien. xviij.a.

flare fecit vētū ab occidēte vehemētissimū, & arreptā locustā, piecit i mare rubrū: nō remānsit nec vna qdē in cūctis finibus Egypti. Et indurauit dñs cor pharaōis, nec dimisit filios Israel. Dixit aūt dñs ad moysen, Extēde manum tuā i celū: & sint tenebre sup terrā Egypti tā dēse, vt palpari queāt. Extēditq; moyses manū in celū: & facte sunt tenebre horribiles i vniuersa terra Egypti trib⁹ diebus. Nemo vidit fratrē suū, nec mouit se de loco i q̄ erat: vbicūq; ābat habitabāt filij Israel, lux erat. Vocauitq; pharao moysen & Aaron, & dixit eis, Ite, sacrificate dño: oues tūm vre, & armēta remāeāt, puuli vri eāt vobiscū. ait moyses, Hostias q̄z & holocausta dabis nob⁹, q̄ offeram⁹ dño deo nro. Cū

G

cti greges pḡt nobiscū, nō remanebit ex eis vngula. q̄ necessaria sūt i cultū dñi dei nri: psertim cū ignorem⁹ qd debeat īmolari, donec ad ipm locū puenia⁹. Indurauit āt dñs cor pharaōis, & noluit dimittere eos. Dixitq; Pharao ad moysen, recede a me, & caue ne vltra videas facē meā: q̄ cūq; die apparueris mihi, morieris. Rndit moyses, Ita fiat vt locutus es, non videbo vltra faciem tuam.

A

C L.S. Comminatur deus penam extremam. Cap.xj.

sup. a.xij. g. & infra xij.e. Eccles. xlv.a.

Et dixit dñs ad moysen, Adhuc vna plaga tā gā Pharaonē & Egyptū, & post hec dimittet vos, & exire cōpellet. Dices ergo oī plebi vt postulet vir ab amico suo, & mulier a vicina sua vasa argētea & aurea. Dabit aūt dñs gr̄am pp̄lo suo corā Egyptijs. Fuitq; moyses vir magn⁹ valde i terra Egypti corā seruis pharaōis, & oī pp̄lo. Et ait, Hec dicit dñs, Media nocte egrediar i Egyptū: & morient oē primogenitū in terra Egyptiorū, a primogenito pharaōis q̄ sedet in solio ei⁹, vsq; ad primogenitū ancille q̄ est ad molā, & oia primogenita iumētor̄. Eritq; clamor magn⁹ i vniuersa terra Egypti, q̄lis nec aū fuit, nec postea futur⁹ est. Apō oēs aūt filios Israel nō mutiet canis ab hoīe vsq; ad pec⁹: vt sciatis quāto miraculo diuidat dñs Egyptios & Israel. Descēdētq; oēs serui tui isti ad me, & adorabūt me, dicētes, Egredere tu & oīs pp̄lus q̄ subiect⁹ ē tibi: post hec egrediemur. Et exiuit a pharaone irat⁹ nimis. Dixit aūt dñs ad Moysen, Nō audiet vos pharao vt multa signa fiāt in terra Egypti. Moyses aūt & Aaron fecerūt oia signa

D

ostēta q̄ scripta sunt, corā pharaone: & indurauit dñs cor pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

C L.S. Paschalis agni ritus & primogenitorum Egypti interitus. Caput.xij.

A

Dixit q̄z dñs ad moysen & Aaron i terra egypti, Mēsis iste, vobis principiū mēsiū: prim⁹ erit in mēsib⁹ āni. Loquimini ad vniuersum cetū filiorū Israel, & dicite eis, Decima die mēsis hui⁹ tollat vnus quisq; agnū p familias & domos suas. Sin autē minor est numer⁹ vt sufficere possit ad vescēdū agnum: assumet proximū suū q cōiūctus est domui ei⁹ iuxta numerū animarū q̄ sufficere pōt ad esum agni. Erit āt agn⁹ absq; macula, masculi⁹ ānicul⁹. Juxta quē ritū tolletis & hedū, & seruabitis eū vsq; ad q̄rtādecimā diē mēsis hui⁹: īmolabitq; cū vniuersa multitudo filiorū Israel ad vesperam. Et sumēt de sanguīe ei⁹, ac ponēt sup vtrūq; postē, & in suplimi nar ib⁹ domorū i q̄b⁹ comedēt illū. Et edēt carnes nocte illa assas igni, & azymos panes cū lactucis agrestibus. Nō

B

comedetis ex eo crudū qd nec coctū aq̄, sz assum tm̄ igni: caput cū pedib⁹ ei⁹ & intestinis vorabitis. Nec remanebit q̄quā ex eo vsq; mane: si qd residuū fuerit igne cōburetis. Sic aūt comedetis illū, Renes vros accīgetis, & calceamēta vra habēbitis i pedib⁹, tenētes baculos i manib⁹, & comedetis festinātes: est enī phase, id est trāsit⁹ dñi. Et trāsibo p terrā Egypti nocte illa, percutiāq; oē p̄mogenitū in terra Egypti ab hoīe vsq; ad pec⁹: & i cūctis dijs Egypti faciā iudicia, ego dñs. Erit aūt sanguis vobis in signū i edibus in q̄b⁹ eritis, & videbo sanguinē & trāsibo vos: nec erit

C

in vobis plaga dispdēs q̄n percussero terrā egypti. Habebitis aūt hūc diē i monimētū: & celebrabitis eā solēnē dño in gnationib⁹ vris cultu lempiterno. Septē dieb⁹ azyma comedetis, in die pmo nō erit fermētū in domib⁹ vestris: qui cunq; comederit fermētatū, peribit aīa illa de Israel, a primo die vsq; ad diē septimū. Dies pma erit sancta atq; solēnis, & dies septima eadē festiuitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his q̄ ad vescēdū ptinēt. Et observabitis azyma: in eadē em ipsa die educā exercitū vestrū de terra Egypti, & custodietis diē istū in gnatiōes vestras ritu ppetuo. Pmo mēse, q̄rtadecima die mēsis ad vesperā comedetis azyma vsq; ad diē vicesimāprimā eiusdem mēsis ad vesperā. Septē dieb⁹ fermētatū nō inueniet i domib⁹ vris: q̄ comederit fermētatū, peribit aīa ei⁹ de cetu Israel, tā de aduenis q̄ de indigenis terre. Oē fermētatū nō comedetis: in cūctis habitaculis vris edetis azyma.

Leuitī. xxiij.g. Nume. xxviij.c.

D Heb.xj.e.

Vocauit aūt moyses oēs seniores filiorum Israel & dixit ad eos, Ite tollētes aīal p familias vras, & īmolate phase. Fasciculūq; hyssopi tingite in sanguine q̄ est in lumine, et aspergite ex eo suplimmare: & vtrūq; postē: nullus vestrū egrediat ostū dom⁹ sue vsq; mane. Trāsibit em̄ dñs percutiēs Egyptios: cūq; viderit sanguinē in suplimināri & i vtroq; postē, trāscēdet ostū dom⁹, & nō sinet percussorē ingredi domos vras & ledere. Custodi verbū istud legitimū tibi & filijs tuis vsq; in eternū. Cūq; introieritis terrā quam dñs dēb⁹ datur⁹ est vobis vt pollicit⁹ est, observabitis cerimonias istas. Et cū dixerint vobis filij vestri, Que est ista religio: dicetis eis, Victima trāsit⁹ dñi est, q̄n trāsiuit sup domos filiorū Israel in Egypto pcutiēs egyptios, & domos nras liberās. Incuruatusq; pp̄lus adorauit. Et egressi filij Israel fecerūt sicut pceperat dñs Moysi & Aaron. Factū est aūt in noctis medio percussit dñs oē primogenitū in terra egypti, a primogenito Pharaōis q̄ in solio eius sedebat, vsq; ad primogenitū captiue q̄ erat in carcere, et oē primogenitū iumētorum. Surrexitq; Pharao nocte & oēs serui ei⁹, cūctaq; egypt⁹: & ort⁹ est clamor magnus in egypto, neq; em̄ erat dom⁹ in q̄ nō iaceret mortu⁹. Vocatusq; Pharao, Moyse & Aaron nocte, ait, Surgite, egredimini a pp̄lo meo, & vos & filij Israel: ite & immolate dño sicut dicitis. Oues vras & armēta assumite vt petieratis, & abeūtes bñdicite mihi. Urbebātq; egyptij pp̄lm de terra exire velociter, dicētes, Oēs moriemur. Tulit igit̄ pp̄lus cōspersam farinā anteqū fermētaret: & ligās in pallijs posuit sup humeros suos. Fecerūtq; filij Israel sicut preceperat dñs moysi: & petierūt ab Egyptijs vasa argētea & au

Supra xj.a.

F

rea, vestēsq; plurimā. Dñs aūt dedit gratiā populo coram Egyptijs vt commodarent eis: & spoliauerūt Egyptios. Profectiq; sunt filij Israel de Rameste in Socoth ferecenta fere millia peditū virorū absq; puulis & mulieribus. Sed & vulgus promiscuū innumerabile ascēdit cū eis, oues & armēta & animātia diuersi gēnis multa nimis. Coxerūtq; farinā quā dudū de Egypto cōspersam tulerāt, & fecerūt subcineritios panes azymos. neq; em̄ poterat fermētari cogētib⁹ exire Egyptijs, & nullā facere sinētibus morā: nec pulmēti q̄quā occurrerat preparare. Habitatio aūt filiorū Israel qua māserūt in Egypto fuit quadringētorū triginta annorū. Quib⁹ expletis, eadē die egressus est oīs exercit⁹ dñi de terra Egypti. Nox ista est observabilis dño, q̄

G

ēdurit eos de terra Egypti: hāc observare debēt oēs filij Israel in gnationibus suis. Dixitq; dñs ad Moysen et Aaron, Hec est religio phase. Oīs alienigena nō comedet ex eo. Oīs aūt seruus emptitius circūcidet, & sic comedet. Aduena & mercenari⁹ nō edēt ex eo. In vna domo comedetur, nec efferetis de carnib⁹ eius foras, nec os illius confringetis. Oīs cetus filiorū Israel faciet illud. Quod si q̄s peregrinorū inveterit trāsire coloniā, & facere phase dñi, circūcidet prius oē masculinū ei⁹, & tunc rite celebrabit: eritq; sicut indigena terre, si quis aūt circūcisus nō fuerit, nō vescetur ex eo. Eadē lex erit indigene & colono qui peregrinatur apud vos. Fecerūtq; oēs filij Israel sicut pceperat dñs moysi & Aaron & eadem die eduxit dominus filios Israel de terra Egypti per turmas suas.

Sapien. xviij.b.

E

nūe.xv.b. Jo.xv.f.

C L.S. Erit⁹ de egypto nunq̄ obliuiscēdus. Cap.xiij.

Locutusq;

A Infra xiij.c. Nume. xiij.c d. luc.ij.d.

LOcutusq; est dñs ad ꝛMoysen,dicēs, Sāctifica mihi oē priogenitū qđ apit vuluā i filijs isrl, tā de hoīb⁹ q̄ de iumētis:mea sunt ei oīa. Et ait ꝛMoyses ad pplm, memētote diei hui⁹ i q̄ egressi estis de Egypto ⁊ de domo seruitutis:qm̄ i manu forti eduxit vos dñs de loco isto:vt nō comedatis fermētatū panē. Hodie egredimini mēse nouar⁹ frugū. Cūq; introduxerit te dñs i terrā Chananei ⁊ Hethei ⁊ Amorrhei ⁊ hevnei,⁊ Jebusei,quā iurauit patribus tuis vt daret tibi terrā fluēte lacte ⁊ melle, celebrabis hūc morē sacroū mēse isto. Septē dieb⁹ vescēris azimis:⁊ in die septio erit solēnitas dñi. Azyma comedetis septē dieb⁹:nō appebit apō te aliq̄ fermētatū,nec i cūctis finib⁹ tuis. Narrabisq; filio tuo i die illo,dicēs, Hoc est qđ fecit mihi dñs q̄n egressus sum de Egypto. Et erit ⁊ q̄si signū in manu tua, ⁊ q̄si monimētū añ oculos tuos:⁊ vt lex dñi, semp sit in ore tuo,i manu enī fortī eduxit te dñs de Egypto. Custodies hui⁹ce mōdi cultū statuto tpe a dieb⁹ in dies. Cūq; introduxerit te dñs i terrā Chananei,sicut iurauit tibi ⁊ pribus tuis,⁊ dederit tibi eā:sepabis oē qđ apit vuluā,dño, ⁊ qđ primtiuū est i pecorib⁹ tuis:q̄cūq; habueris masculini sex⁹, consecrabis dño. Primogenitū asini mutabis one.q̄ nisi redemeris,iterficies. Oē aūt priogenitū hoīs de filijs tuis,pretio redimes. Cūq; iterrogauerit te fili⁹ tu⁹ cras,dicēs, Quid est hoc:rñdebis ei, In manu fortī eduxit nos dñs de terra Egypti de domo seruitutis. Mā cū indurat⁹ eēt Pharao, ⁊ nollet nos dimittere, occidit dñs oē primogenitū in terra Egypti a p̄mogenito hoīs, vsq; ad primogenitū iumētoꝝ:id circo ommolo dño oē qđ apit vuluā masculini sex⁹, ⁊ oīa priogenita filioꝝ meoꝝ redimo. Erit igit ⁊ q̄si signū in manu tua, ⁊ q̄si appēsus qđ, ob recordationē, añ oculos tuos:eo q̄ in manu forti eduxit nos dñs de Egypto. Jgit cū emisisset Pharao pplm, nō eos duxit dñs p viā terre Philistiim q̄ vicina est:reputās ne forte peniteret eū, si vidisset aduersum se bella cōsurgere, ⁊ reuerterēt in Egyptū. Sed circūduxit p viā deserti, q̄ est iuxta mare rubrū:⁊ armati ascēderūt filij isrl de terra Egypti. Tulit q̄q; ꝛMoyses ossa Joseph secū eo qđ adurasset filios Jsrl, dicēs, Uisitabit vos deus, efferte ossa mea hic vobiscū. Profectiq; ō Socoth castrametati sūt iethā ⁊ in extremis finib⁹ solitudis. Dñs aūt p̄cedebat eos ad ondēdā viā p diē i colūna nubis, ⁊ p nocte in colūna ignis:vt ouriq; eēt itineris vtroq; tpe. Nūq; defuit colūna nubis p diē, neq; colūna ignis per noctē, coram pplo.

¶ Capituli Summarium. Pharao cum equitatu persecutus Jsraelem submergitur in mari. Caput.xiiij.

LOcut⁹ est aūt dñs ad ꝛMoysen,dicēs, Loquere filijs Jsrael, Reuersi castrametentur e regione Phihahiroth q̄ est iter ꝛMagdalū, ⁊ mare contra Beelsephō:i cōspectu ei⁹ castra ponetis super mare. Dicturusq; est Pharao sup filijs Jsrael, Coartati sūt i terra, oclusit eos desertū. Et indurabo cor ei⁹ ac pseqūtur vos:⁊ glificabor i Pharaōe ⁊ in oi exercitu ei⁹:sciētq; Egyptij q̄ ego sum dñs. Fecerūtq; ita. Et nūtiatū est regi Egyptioꝝ q̄ fugisset pplus:īmutatūq; est cor Pharaōis ⁊ seruoꝝ ei⁹ sup pplm, ⁊ dixerūt, Quid volumus facere vt dimitterem⁹ Jsrael, ne seruiret nobis? Jūxit ergo currū, ⁊ oēm pplm suū assumpsit secū. Tulitq; sexcētos currus electos, ⁊ q̄cq̄d in Egypto currū fuit:⁊ duces toti⁹ exercit⁹. indurauitq; dñs cor Pharaōis regis Egypti, ⁊ psecut⁹ est filios Jsrael:at illi egressi erāt i manu excelsa. Cūq; psequerent Egyptij vestigia p̄cedētiū, reperer̄t eos in castris sup mare:oīs eq̄tat⁹, ⁊ curr⁹ Pharaōis, ⁊ vniuersus exercit⁹ erāt i phihahiroth ō Beelsephō. Cūq; approp̄inquasset Pharao leuātes filij Jsrael oculos, viderūt Egyptios post se:timuerūt valde, clamauerūtq; ad dñm, ⁊ dixerūt ad ꝛMoysen, Forsitā nō erāt sepulchra i Egypto, iō tulisti nos vt moreremur in solitudine:qđ hoc facere voluisti, vt educeres nos ex Egypto? Nōne iste est sermo quē loquebamur ad te i Egypto, dicētes, Recede a nobis vt seruiam⁹ Egyptijs? multo enī melius erat fuisse eis, quā mori i solitudie, Et ait moyses ad pplm, Nolite timere:state, ⁊ videte magnalia dñi q̄ faciet hodie:Egyptios enī q̄s nūc videtis neq̄q̄ vltra videbitis vsq; i sempiternū. Dñs pugnabit pro vobis, ⁊ vos tacebitis. Dixitq; dñs ad moysen, Quid clamas ad me:loqre filijs Jsrl vt p̄ficiscāt. Tu āt eleua virgā tuā, ⁊ extēde manū tuā sup mare, ⁊ diuide illud:vt gradiant filij Jsrael in medio mari p̄ siccū. Ego aūt indurabo cor Egyptioꝝ vt p̄sequant vos:⁊ glificabor i Pharaōe, ⁊ i oī exercitu ei⁹, ⁊ in curribus ⁊ in eqtib⁹ illi⁹. Et sciēt Egyptij q̄ ego sū dñs:cū glificat⁹ fuero i pharaōe, ⁊ i curribus atq; i eqtib⁹ ei⁹. Tollēsq; se angel⁹ dñi q̄ p̄cedebat castra Jsrael, abijt post eos:⁊ cū eo pariter colūna nubis, priora dimittēs, post tergū. Stetitq; inter castra Egyptioꝝ ⁊ castra Jsrael:⁊ erat nubes tenebrosa ⁊ illuminās noctem, ita vt ad cōmicē toto noctis tpe accedere nō valerēt. Cūq; extēdisset ꝛMoyses manū sup mare, abstulit illud dñs, flāte vēto vehemēti ⁊ vrēte tota nocte, ⁊ vertit in siccū:diuisaq; est aq̄. Et ingressi sūt filij Jsrael p̄ medium siccī maris:erat enī aq̄ q̄si murus a dextra eoꝝ ⁊ leua. Persequētesq; Egyptij ingressi sūt post eos, ⁊ oīs eqtat⁹ pharaōis, curr⁹ ei⁹ ⁊ eqtes p medium maris. Jāmq; aduenerat vigilia matutina:⁊ ecce respiciēs dñs sup castra Egyptioꝝ p colūnā ignis ⁊ nubis, interfecit exercitū eoꝝ, ⁊ subuertit rotas curruū, ferebāturq; in profundū. Dixerūt q̄ Egyptij, Fugiam⁹ Jsraelē:dñs enī pugnat p eis cōtra nos. Et ait dñs ad moysen, Extēde manū tuā sup mare, vt reuertant aq̄ ad Egyptios sup currus ⁊ eqtes eoꝝ. Cūq; extēdisset moyses manū cōtra mare, reuersum est prīo diluculo ad pristinū locū:fugientibusq; Egyptijs occurrerūt aq̄:⁊ involuit eos dñs i medijs fluctib⁹. Reuersiq; sūt aq̄, ⁊ oppressērūt curr⁹ ⁊ eqtes cūcti exercit⁹ Pharaonis, q̄ secūtes ingressi fuerāt mare:nec vn⁹ qđē supfuit ex eis. Filij aūt Jsrael p̄terierūt p medium siccī maris, ⁊ aq̄ eis erāt q̄si pro muro a dextris ⁊ a sinistris:liberauitq; dñs in die illa Jsrl de manu egyptioꝝ, ⁊ vidēt egyptios mortuos sup littus maris, ⁊ manū magnā quā exercuerat dñs cōtra eos:timuitq; pplus dñm, ⁊ credidērūt dño, ⁊ ꝛMoysi famulo eius.

¶ Capituli Summarium. Jsraelite cantico deum glorificantes veniunt in ꝛMarath ⁊ Elim. Caput.xv.

TUnc cecinit ꝛMoyses ⁊ filij Jsrael carmen hoc dño, ⁊ dixerūt, Cāte⁹ dño:gl̄iose enī magnificat⁹ ē, equū ⁊ ascēsorē deiecit in mare. Fortitudo mea, ⁊ laus mea dñs, ⁊ fact⁹ ē mihi i salutē: iste de⁹ me⁹ ⁊ glificabo eū, de⁹ p̄tis mei ⁊ exaltabo eū. dñs q̄si vir pugnator, ops nomē ei⁹. Curr⁹ Pharaōis ⁊ exercitū ei⁹ p̄iecit i mare:electi principes ei⁹ submersi sūt i mari rubro. Abyssi operuērūt eos, descēderūt i p̄fūdū q̄si lapis. dextera tua dñe magnificata est i fortitudie:dextera tua dñe p̄cussit inimicū. Et i multitudie gl̄ie tue deposuisti aduersarios tuos:misisti irā tuā q̄ deuorauit eos sicut stipulā. Et i spū furoris tui congregate sunt aq̄:stetit vnda fluēs, congregate sunt abyssi i medio mari. Dixit inimic⁹, Perseqūr ⁊ cōprehēdā, diuidā spolia, implebit aīa mea:educā gladiū meū, interficiet eos man⁹ mea. Flauit spūs tu⁹, ⁊ operuit eos mare:submersi sunt q̄si plūbū in aq̄s vehemētib⁹. Quis similis tui in fortibus dñe:q̄s similis tui:magnific⁹ in sanctitate, terribilis atq; laudabilis, faciēs mirabilia. Extendisti manū tuā, ⁊ deuorauit eos terra. Dux fuisti in mīa tua populo quē redemisti:⁊ portasti eū i fortitudine tua, ad habitaculū sanctū tuū. † Ascēderūt populi, ⁊ irati sūt, dolores obtinuerūt habitatores Philisthiim. Tūc conturbati sunt principes Edom, robustos ꝛMoab obtinuit tremor:obriguerūt oēs habitatores Chanaan. Irruat sup eos formido ⁊ pauor in magnitudine brachij tui fiāt immobiles q̄si lapis:donec pertrāseat pplus tu⁹ dñe, donec pertrāseat pplus tu⁹ iste quē possedisti. Introduces eos, ⁊ plātabis i mōte hereditatis tue, firmissimo habitaculo tuo qđ operat⁹ es dñe:sanctuariū tuū dñe, qđ firmauerūt manus tue. Dñs regnabit in eternū ⁊ vltra. Ingressus est enim equus, Pharaonis cū curribus ⁊ eqtib⁹ ei⁹ in mare:⁊ reduxit sup eos dñs aq̄s maris. filij aūt Jsrl ambulauerūt p siccū i medio ei⁹. Supsit ergo ꝛMaria pphetissa soror Aaron tympanum in manu sua: egressiq; sunt oēs mulieres post eā cū tympanis et choris

A Sapien. x.d. ⁊ xviij.a. psa. lxvij. d. ⁊ cxiij. d.

E Eccles. xxxix c. hebr. xj.e.

F Judith. v.b. psal. lxxvij.d. sap. xviij. b.

B

C

D

E

A

B

C

D

E

A Gesi.l.d. Flume. xiij.c. j.cor.x.a. neem.ix. d.

A

B

C

ij. mach. iij.a.

D

A sapi. x.d. esa. xij.a. ℣ psalm. cxvij.c.

B

C

D

E

F ✠ Hebr. audiſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quib⁹ ꝑcinebat, dicẽs, Lãtem⁹ dño, glorioſe eñ magnificatus eſt, equũ & aſcẽſorẽ deiecit i mare. Tulit aũt ẽ Moyſes Iſrael de mari rubro, & egreſſi ſunt in deſertũ Sur: ambulauerũtq; trib⁹ diebus per ſolitudinẽ, & non inueniebãt aquã. Et venerũt in Mara, nec poterant bibere aquas de Mara, eo qõ eſſent amare: vñ & ꝑgruũ loco nomẽ ipoſuit vocãs illũ Mara, id eſt amaritudinẽ. Et murmurauit populus ℨ Moyſen, dicẽs, Quid bibem⁹? Et ille clamauit ad dñm, q̃ oñdit ei lignũ: qõ cũ miſiſſet in aquas, in dulcedinẽ verſe ſunt: ibi cõſtituit ei ꝑcepta, atq; iudicia, & ibi tẽtauit eũ, dicẽs. Si audieris vocẽ dñi dei tui, & qõ rectũ eſt coram eo feceris, & obedieris mandatis eius, cuſtodieriſq; oia ꝑcepta illi⁹: cũctũ lãguorẽ quẽ poſui in Egypto, nõ inducã ſup te. ego eñ ſum dñs de⁹ ſanator tu⁹. Venerũt autẽ in Helim filij Iſrael, vbi erãt duodecim fontes aquarũ, & ſeptuaginta palme: & caſtrametati ſunt iuxta aquas.

¶ Capituli Summariũ. Extorquẽt Iſrahelite murmure ſuo carnes & manna de celo. Caput.xvj.

Profectiq; ſunt de Helim, & venit oĩs multitudo filiorũ Iſrael in deſertũ Sin, qõ eſt iter Helim & Sinai: quintodecio die mẽſis ſecũdi, poſtq̃ egreſſi ſunt de terra Egypti. Et murmurauit oĩs cõgregatio filiorũ Iſrael ꝯra Moyſen & Aaron i ſolitudie. Dixerũtq; filij Iſrael ad eos, Utinã mortui eſſem⁹ ꝑ manũ dñi in terra Egypti, q̃ ſedebam⁹ ſuper ollas carnũ, et comedebam⁹ panẽ in ſaturitate: cur induxiſtis nos in deſertũ iſtud, vt occideretis oĩm multitudinẽ fame? Dixit aũt dñs ad Moyſen. Ecce ego pluã vobis panes de celo: egrediat ꝑp̃ls, & colligat q̃ ſufficiũt ꝑ ſingulos dies: vt tẽtem eũ vtrũ ambulet in lege mea, an nõ. Die aũt ſexto parent qõ inferãt: & ſit duplũ q̃ colligere ſolebant ꝑ ſingulos dies. Dixerũtq; Moyſes & Aaron ad oĉs filios Iſrael, Veſpere ſcietis qõ dñs eduxerit vos de terra Egypti. Et mane videbitȝ gloriã dñi: audiuit eñ murmur veſtrũ ℨ dominũ: nos vo qd ſum⁹, q: murmurãſtis ℨ nos? Et ait Moyſes, Dabit vobis dñs veſpe carnes edere, & mane panes in ſaturitate: eo qõ audierit murmurationes veſtras, q⁹ murmurati eſtis ℨ eũ. nos eñ qd ſum⁹? & nec ℨ nos eſt murmur veſtrũ ſed ℨ dñm. Dixit quoq; Moyſes ad Aaron, Dic vniuerſe cõgregationi filiorũ Iſrael, Accedite coram dño: audiuit eñ murmur veſtrũ. Cũq; loqueret Aaron ad oĉm cetũ filiorũ Iſrael, reſpexerũt ad ſolitudinem, & ecce gloria dñi appuit i nube. Locut⁹ eſt aũt dñs ad Moyſen, dicẽs, Audiui murmurationes filiorũ Iſrael, loquere ad eos, Veſpe comedetis carnes & mane ſaturabimini panibus: ſcietiſq; qõ ego ſum dñs de⁹ veſter. Factũ eſt ergo veſpere, & aſcẽdẽs coturnix, coopuit caſtra, mane quoq; ros iacuit ꝑ circuitũ caſtrorũ. Cũq; operuiſſet ſuperficiẽ terre, apparuit in ſolitudine minutũ, & q̃ſi pilo tuſum in ſiluitudinem pruine ſup terrã. Quod cũ vidiſſent filij Iſrael, dixerũt ad inicẽ, Man hu: qõ ſignificat, Quid eſt hoc: ignorabãt eñ qd eẽt. Quib⁹ ait Moyſes, Iſte eſt panis quẽ dñs dedit vobis ad veſcẽdũ. Hic eſt ſermo, quẽ precepit dñs. Colligat vnuſqſq; ex eo quãtũ ſufficit ad veſcẽdũ: gomor ꝑ ſingula capita, iuxta numer⁹ aiar⁹ veſtrarũ, q̃ hãbãt i tabernaculo ſic tolletis. feceruntq; ita filij Iſrael, & collegerunt, alij ꝑl⁹, alij min⁹. Et mẽſi ſũt ad mẽſurã gomor: nec q̃ ꝑl⁹ collegerat, hũt ampli⁹. nec q̃ min⁹ pauerat, reperit min⁹: ſz ſing'li iuxta id qõd edere poterãt, cõgregauerũt. Dixitq; Moyſes ad eos, Null⁹ relinq̃t ex eo i mane. Qui nõ audierũt eũ, ſz dimiſerũt qdã ex eis vſq; mane, & ſcatere cepit vermib⁹, atq; ꝑputruit: & irat⁹ eſt ℨ eos Moyſes. Colligebãt aũt mane ſinguli, q̃ tũ ſufficere poterat ad veſcẽdũ: cũq; ſuccaluiſſet ſol liquefiebat. In die aũt ſexta collegerũt cibos duplices, id eſt duo gomor ꝑ ſingulos homines: venerũt autẽ oẽs ꝓncipes multitudinis, & narrauerũt Moyſi. Qui ait eis, Hoc eſt qõ locut⁹ ẽ dñs, reges ſabbathi ſanctificata eſt dño cras. qõcũq; opandũ eſt, facite: & q̃ coquẽda ſunt, coquite: quicquid aũt reliquũ fuerit, reponite vſq; i mane. Fecerũtq; ita vt ꝑcepat Moyſes & nõ ꝑputruit, neq; vermis inuẽt⁹ eſt in eo. Dixitq; Moyſes, Comedite illud hodie, q: ſabbathũ eſt dño: nõ inuenietis hodie i agro. Sex dieb⁹ colligite: in die aũt ſeptio ſabbatho eſt, idcirco nõ inuenietis. Venitq; ſeptia dies: & egreſſi de pp̃lo vt colligerẽt, nõ inuenerũt. Dixit aũt dñs ad Moyſen, Vſquequo nõ vultis cuſtodire mãdata mea, & legẽ meã: Videte q⁹ dñs dederit vobis ſabbathum, & ꝓpter hoc die ſexta tribuit vobis cibos duplices: maneat vnuſqſq; apud ſemetip̃m, null⁹ egrediat de loco ſuo die ſeptio. Et ſabbathizauit pp̃l's die ſeptio. Appellauitq; dom⁹ Iſrael nomẽ eĩ⁹ Man: q̃ erat q̃ſi ſemẽ coriãdri albũ, guſtuſq; eĩ⁹ q̃ſi ſiler cũ melle. Dixit aũt Moyſes, Iſte ẽ ſmo quẽ ꝑcepit dñs, Imple, gomor ex eo, & cuſtodiatur i futuras retro gñatiões: vt nouerit panẽ q̃ alui vos in ſolitudie, q̃ eduxi vos ẽ terra Egypti. Dixitq; Moyſes ad Aaron, Sume vas vnũ, & mitte ibi mã, q̃ tũ ꝑt capere gomor: & repone coram dño ad ſeruandũ i gñatiões vr̃as, ſicut ꝑcepit dñs Moyſi. Poſuitq; illud Aaron in tabernaculo reſeruandũ. Filij aũt Iſrael comederũt manẽ ꝛ. dragita annis: donec venirẽt i terrã hãbitabilẽ. Hoc cibo aluti ſunt, vſq; q̃ tãgerẽt fines terre Chanaã. Gomor aũt decia ps eſt ephi.

¶ Capituli Summarium. Iſrahelite poti aqua de petra pugnant contra Amalech. Caput.xvij.

Egreſſa oĩs multitudo filiorũ Iſrael de deſerto Sin ꝑ mãſiões ſuas, iuxta ſermonẽ dñi, caſtrametati ſunt i Raphidim, vbi nõ erat aq̃ ad bibẽdũ ꝑp̃lo. Qui iurgat⁹ ℨ Moyſen, ait, da nobȝ aquã, vt bibam⁹. q⁹ rñdit Moyſes, Quid iurgami ℨ me: cur tẽtatis dñm: Sitiuit ergo ibi pp̃ls pre aque penuria: & murmurauit ℨ Moyſen, dicẽs, Cur feciſti nos exire de Egypto, vt occideres nos & liberos nr̃os, aciumẽta ſiti? Clamauit aũt Moyſes ad dñm, dicẽs, Quid faciã populo huic: adhuc paululũ, & lapidabit me. Et ait dñs ad Moyſen, Antecede pp̃lm, & ſume tecũ de ſenioribus Iſrael: & virgã q̃ percuſſiſti fluuiũ, tolle i manu tua, & vade. Ecce ego ſtabo coram te, ibi ſupra petrã Horeb: percuties petrã, & exibit ex ea aq̃, vt bibat pp̃ls. Fecit Moyſes ita coram ſenioribus Iſrael. Et vocauit nomẽ loci illius Tẽtatio-Ꝑ, ꝓpter iurgiũ filiorũ Iſrael, & q: tẽtauerũt dñm, dicentes, Eſt ne dñs in nobis, an nõ? Venit aũt Amalech, & pugnabat contra Iſrael in Raphidim. Dixitq; Moyſes ad Joſue, Elige viros, & egreſſus pugna ꝯra Amalech: cras ego ſtabo in vertice collis, bñs virgã dei in manu mea. Fecit Joſue vt locut⁹ erat Moyſes, & pugnauit ꝯra amalech: Moyſes ãt, & Aaron, & Hur aſcẽderũt ſup verticẽ collis. Cũq; leuaret Moyſes man⁹, vincebat Iſrael: ſin aũt paululum remiſiſſet, ſuperabat amalech. man⁹ ãt Moyſi erãt graues: ſumẽtes igitur lapidẽ poſuerũt ſubt eũ, i q̃ ſedit: Aaron aũt, & Hur ſuſtẽtabãt man⁹ eĩ⁹ ex vtraq; ꝑte. Et factũ ẽ vt man⁹ ipſi⁹ ñ laſſarẽt, vſq; ad occaſũ ſolis. Fugauitq; Joſue Amalech, & pp̃lm eĩ⁹ i ore gladij. Dixit aũt dñs ad Moyſen. Scribe hoc ob mommẽtũ i libro, & trade auribus Joſue: deleboq; memoriã amalech ẽ ſub celo. Edificauitq; Moyſes altare: & vocauit nomẽ eĩ⁹ dñs exaltatio mea, & dicẽs, Quia man⁹ ſolij dñi, & bellũ dñi erit ℨ Amalech, a gñatiõe i gñationẽ.

¶ Capituli Summariũ. Jethro adducit ẽ Moyſi vxorem ſuam & filios eius. Caput.xviij.

Cumq; audiſſet

Judith. v.c. Eccle. xxxviij.a
Hume. xxxij.b.
Sapien. xj.a.
Eccleſi. xiv.a.
Nume. j.b. Pſal.lxxvij.c. ẽ Sapien. xvj.c. Joh.vj.d. Cor.x.a.
ij Corin viij.d.
Nece.ix.d. Judith. v.c.
Supra xxj.c. Pſal. lxxvij.b. j.cor.x.a.
Judith. xij.a. Deute. xxv.d.

A Cumq̃ audisset Jethro sacerdos ✠adian, cognatus ✠oysi, oia q̃ fecerat deus ✠oysi, et Israeli pp̃lo suo, q̃ eduxisset dñs Jsrael de Egypto: tulit Sephorã vxorẽ ✠oysi quã remiserat: ↄ duos filios ei⁹, quorũ vn⁹ vocabat Gersã, dicẽte patre, Aduena fui in terra aliena. alter vero Eliezer, Deus enim (ait) patris mei adiutor meus, ↄ eruit me de gladio Pharaonis. Venit ergo Jethro cognat⁹ ✠oysi, et filij eius ↄ vxor eius ad ✠oysen in desertum, vbi erat castrametatus iuxta mõtẽ dei. Et mãdauit ✠oysi, dicens, Ego Jethro cognat⁹ tu⁹ venio ad te, ↄ vxor tua, ↄ duo filij tui cũ ea. Qui egressus in occursum cognati sui, adorauit, ↄ osculat⁹ est eũ: salutauerũtq̃ se mutuo verbis pacificis. B Cũq̃ intrasset tabernaculũ, narrauit ✠oyses cognato suo cũcta que fecerat dñs Pharaoni ↄ Egyptijs propter Jsrael, vniuersũq̃ laborẽ q̃ accidisset eis in itinere, ↄ q̃ liberauerat eos dñs. Letatusq̃ est Jethro sup oĩb⁹ bonis q̃ fecerat dñs Jsraeli, eo q̃ eruisset eũ de manu Egyptioꝝ, ↄ ait, Benedict⁹ dñs q̃ liberauit vos de manu Egyptioꝝ, ↄ de manu Pharaõis, q̃ eruit pp̃lm suũ de manu Egypti. Nũc cognoui q̃ magn⁹ dñs sup oẽs deos, eo q̃ superbe egerint cõtra illos. Obtulit ergo Jethro cognat⁹ ✠oysi holocausta ↄ hostias deo: venerũtq̃ Aarõ ↄ oẽs seniores filioꝝ Jsrael, vt comederẽt panẽ cũ eo coram deo. Altera aũt die sedit ✠oyses vt iudicaret pp̃lm, q̃ assistebat ✠oysi C a mane vsq̃ ad vesperã. Quod cũ vidisset cognat⁹ ei⁹ oĩa q̃ agebat in pp̃lo, ait, Quid est qđ facis in plebe? cur solus sedes, ↄ oĩs popul⁹ pstolat de mane vsq̃ ad vesperã? Cui rñdit ✠oyses, Venit ad me pp̃s q̃rens sniam dei. Cũq̃ acciderit eis alĩq̃ disceptatio, veniũt ad me vt iudicẽ inter eos, ↄ oñdã pcepta dei, ↄ leges ei⁹. At ille, Nõ bona (inq̃t) rẽ facis: stulto labore cõsumeris ↄ tu, ↄ pp̃lus iste q̃ tecũ est: vltra vires tuas est negotiũ, solus illud nõ poteris sustinere. Sed audi verba mea atq̃ cõsilia, ↄ erit dñs tecũ. Esto tu pp̃lo in his q̃ ad deũ ptinent, vt referas que dicuntur, ad eũ: oñdasq̃ populo ceremonias ↄ ritũ colendi, viãq̃ per quã ingredi debeant, ↄ opus qđ facere debeant. Prouide aũt de oĩ plebe viros potẽtes ↄ timẽtes deum, in quib⁹ sit veritas, ↄ q̃ oderint auaritiã, ↄ cõstitue ex eis tribunos ↄ cẽturiones, ↄ q̃nquagenarios, ↄ decanos. Qui iudicẽt populũ oĩ tpe: qcqd aũt maius fuerit, referãt ad te, et ipsi minora tãmõ iudicent: leuius q̃ sit tibi, ptito in alios onere. Si hoc feceris, implebis ipe rũ dei, ↄ pcepta ei⁹ poteris sustẽtare, ↄ oĩs hic pp̃s reuertẽt ad loca sua cum pace. Quib⁹ auditis ✠oyses fecit oĩa q̃ ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cũcto Jsrael, cõstituit eos principes pp̃li, tribunos, ↄ cẽturiones, ↄ q̃nquagenarios, ↄ decanos. Qui iudicabãt plebẽ dñi oĩ tpe: qcquid aũt graniꝰ erat, referebant ad eum faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitq̃ cognatũ suum: qui reuersus abijt in terrã.

C Capitulj Summarium. Populus iubetur sanctificari cum dominus montem Sinai descenderet. Caput. xix.

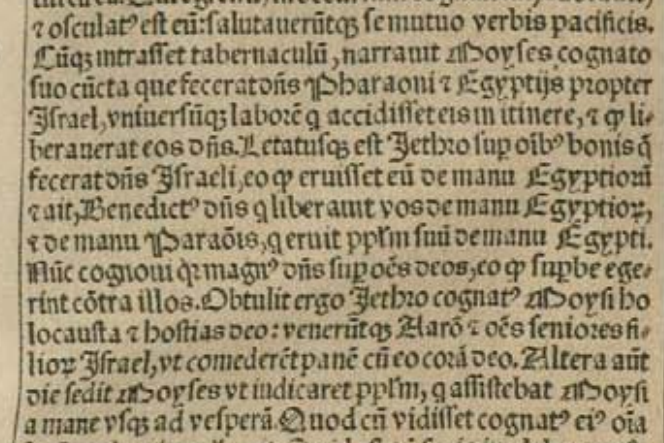

A Mense tertio egressionis filiorũ Jsrael de terra Egypti, in die hac venerũt in solitudinem Sinai, Nã pfecti de Raphidim, ↄ pueniẽtes vsq̃ in desertũ Sinai, castrametati sunt in eodẽ loco, ibiq̃ Jsrael fixit tẽtoria e regione mõtis. ✠oyses aũt ascẽdit ad deũ: vocauitq̃ eũ dñs de mõte, ↄ ait, Hec dices domui Jacob, ↄ annũtiabis filijs Jsrael, Vos ipsi vidistis q̃ fecerim Egyptijs, qũo portauerim vos sup alas aquilarũ, ↄ assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocẽ meã, ↄ custodieritis pactũ meũ, eritis mihi in peculiũ de cũctis populis: mea est enim oĩs terra. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, ↄ gens sancta. hec sunt verba q̃ loqueris ad filios Jsrael. Venit ✠oyses: ↄ vocatis maioribus natu pp̃li, exposuit oẽs sermones quos mandauerat dñs. Respõditq̃ oĩs pp̃s simul, Cuncta que locutus est dñs, faciemus. Cumq̃ retulisset ✠oyses verba pp̃li ad dñm, ait ei dñs, Jam nunc venã ad te in caligine nubis, vt audiat me pp̃s loquẽtem ad te, ↄ credat tibi in ppetuũ. Nũtiauit ergo ✠oyses verba pp̃li ad dñm. Qui dixit ei, Vade ad populũ, ↄ sanctifica illos hodie ↄ cras, lauẽtq̃ vestimẽta sua. Et sint parati in diẽ tertiũ, in die enim tertia descẽdet dñs coram oi plebe sup mõtẽ Sinai. Cõstituesq̃ terminos populo per circuitũ, ↄ dices ad eos, Cauete ne ascendatis in mõtem, nec tangatis fines illius, oĩs q̃ tetigerit mõtem, morte morietur. ✠anus nõ tãget eũ, sed lapidib⁹ opprimet, aut ẽfodiet iaculis: siue in mẽtũ fuerit siue bõ, nõ viuet. cũ ceperit clãgere buccina, tũc ascẽdãt in montẽ. Descẽditq̃ ✠oyses de mõte ad pp̃lm, ↄ sanctificauit eũ. Lũq̃ lauissent vestimẽta sua, ait ad eos, Estote parati in diẽ tertiũ, et ne appropinquetis vxoribus vestris. Jamq̃ aduenerat tertius dies, ↄ mane inclaruerat: ↄ ecce ceperũt audiri toni trua, ac micare fulgura, ↄ nubes densissima operire mõtẽ, clãgorq̃ buccine vehemẽt⁹ pstrepebat: ↄ timuit oĩs populus qui erat in castris. Cũq̃ eduxisset eos ✠oyses in occursũ dei de loco castrorũ, steterũt ad radices mõtis. Tot⁹ aũt mõs Sinai fumabat: eo qđ descẽdisset dñs deus sup eũ in igne: ↄ ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: eratq̃ oĩs mons terribilis. Et sonit⁹ buccine paulatim crescebat in maius, ↄ plenius tẽdebat: ✠oyses loquebat, ↄ deus respondebat ei. Descẽditq̃ dñs sup mõtẽ Sinai in ipsius mõtis vertice, ↄ vocauit ✠oysen in cacumẽ eius. Quo cum ascẽdisset, dixit ad eũ, Descende ↄ cõtestare pp̃lm: ne forte velit trãscẽdere terminos ad vidẽdum dñm, ↄ pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes q̃q̃ q̃ accedunt ad dñm, sanctificent, ne peutiat eos. Dixitq̃ ✠oyses ad dñm, Nõ poterit vulgus ascẽdere in mõtẽ Sinai: tu enim testificatus es ↄ iussisti, dicẽs, Pone terminos circa mõtẽ, ↄ sanctifica illum. Cui aũt dñs, Vade, descẽde: ascẽdesq̃ tu, ↄ Aarõ tecũ: sacerdotes aũt ↄ populus nõ transeant terminos, nec ascendant ad dominum, ne forte interficiat illos. Descenditq̃ ✠oyses ad populum, ↄ omnia narrauit eis.

C Capitulj Summarij. Decalogi precepta. Caput. xx.

Locutusq̃ est deus cunctos sermones hos. Ego sum dñs deus tuus, q̃ eduxi te de terra Egypti de domo seruitutis. Nõ habebis deos alienos coram me. Nõ facies tibi sculptile, neq̃ oĩs similitudinẽ que est in celo desuper, ↄ que in terra deorsum, nec eorũ q̃ sunt in aquis sub terra. Nõ adorabis ea, neq̃ coles: ego sum dñs deus tuus fortis zelotes, visitãs miquitatẽ patrũ in filios in tertiã ↄ quartam generationem eoꝝ qui oderunt me, ↄ faciens miam in milia his qui diligunt me, ↄ custodiunt precepta mea. Non assumes nomẽ dñi dei tui in vanũ. nec enim hẽbit insontẽ dñs eũ, q̃ assumpserit nomen dñi dei sui frustra. ✠emento vt diem sabbathi sanctifices. Sex diebus operaberis, ↄ facies oĩa opa tua. Septimo aũt die sabbathũ dñi dei tui est: nõ facies omne opus in eo, tu ↄ filius tuus ↄ filia tua, seruus tuus ↄ ancilla tua, iumentum tuum ↄ aduena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celũ ↄ terram ↄ mare, ↄ oĩa que in eis sunt: ↄ requieuit die septimo, idcirco benedixit dñs diei sabbathi, ↄ sanctificauit eum. Honora patrẽ tuũ ↄ matrem tuã, vt sis longeuus sup terrã quã dñs deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtũ facies. Nõ loq̃ris cõtra proximũ tuũ falsum testimoniũ.

A Deu. v.a Psalmo lxxx.c. Leuitici xxvj.a. Deu. v.a Psalmo xcvj.b.
B deu. v.b. Leuitici xix.c. mat. v.c. Eze. xx.b deu. v.b. Infra xxxj.b. gen. ij.a.
C deu. v.b. mat. xx.a. Ephes. vj.a. Matt. v. c.xx.d.
D Deuter. xxxi.a. j.per.ij.b.
Deu.j.b. Deutero no. xij.b.
Supra q.a. Numeri xxxij.c. Hebreo. xij.c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exo.xij. b.xxiij.c. Non cõcupisces domũ proximi tui. Nec desyderabis vxo rẽ eius, non seruũ, nõ ancillam, non bouem, non asinũ nec oia q̃ illi⁹ sunt. Cũctus aũt pp̃s videbat voces ⁊ lãpades ⁊ sonitũ buccine mõtẽq; fumãtẽ: ⁊ pterriti ac pauore con-
Hebr.xij.c cussi, steterũt procul, dicẽtes ad Moysi, Loquere tu nobis, ⁊
Deute. xviij.c. audiem⁹: nõ loquat̃ nobis dñs ne forte moriamur. Et ait ad Moysen ad pp̃lm. Nolite timere: vt enim pbaret vos venit
D de⁹, ⁊ vt terror eius illi⁹ esset in vobis ⁊ nõ peccaretis. Stetit q; pp̃s de lõge: Moyses aũt accessit ad caliginẽ in qua erat deus. Dixit preterea dñs ad Moysen. Hec dices filijs
Deute. xvij.a Josue viij.f. Israel, Vos vidistis q̃ de celo locut⁹ sim vobis. Nõ facietis mecũ deos argenteos nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, ⁊ offeretis super eo holocaustat pacifica vestra, oues vestras ⁊ bones in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei: veniã ad te, ⁊ benedicã tibi. Q̃d si altare lapideũ feceris mihi, nõ edificabis illud de sectis lapidibus: si enim leuaueris cultrũ tuũ super eum, polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reueletur turpitudo tua.

¶ Capituli Summarium. Judicia seu judicialia precepta Caput xxj.

A Deute. xv.c. Exo. xxi.c. Hec sunt judicia que ꝓpones eis. Si emeris seruum Hebreũ, ser annis seruiet tibi: i septimo egredietur liber gratis. Cũ quali veste intrauerit, cũ tali exeat. si habẽs vxorẽ: ⁊ vxor egredietur simul. Sin aũt dñs dederit illi vxorẽ, ⁊ pepererit filios ⁊ filias: mulier ⁊ liberi eius erũt dñi sui. ipse vero exibit cum vestitu suo. Q̃d si dixerit seruus, Diligo dñm meũ ⁊ vxorem ac liberos, nõ egrediar liber: offeret eũ dñs dñs ⁊ applicabit ad ostium ⁊ postes, perforabitq; aurem eius subula ⁊ erit ei seruus in seculũ. Si quis vẽdiderit filiam suã in famulã nõ egredietur sicut ancille exire ⁊ fueruẽt.
B Si displicuerit oculis dñi sui, cui tradita fuerit, dimittet eã: pp̃lo aũt alieno vẽdendi nõ habebit potestatẽ si spreuerit eã. Sin aũt filio suo despõderit eã, iuxta morẽ filiarũ faciet illi. Quod si alterã ei acceperit, pnidebit puelle nuptias, ⁊ vestimẽta, ⁊ pretium pudicitie nõ negabit. Si tria
Leui. xxiij.c. ista nõ fecerit, egredietur gratis absq; pecunia. Qui percusserit hoiem volẽs occidere, morte moriat. Qui aũt nõ est insidiatus, sed de⁹ illũ tradidit in manus ei⁹: cõstituam tibi locũ in quẽ fugere debeat. Si quis per industriã occiderit
Leuitti. xx.b. Prouer xx.c. Matth. xv.a. Mar. vij.b. proximũ suũ ⁊ pinsidias: ab altari meo avelles eũ vt moriatur. Qui percusserit patrẽ suũ aut matrẽ, morte moriat.
C Qui furatus fuerit hominẽ, ⁊ vendiderit eũ, cõuictus noxe morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vel matri morte moriatur. Si rixati fuerint viri, ⁊ percusserit alter primũ suũ lapide vel pugno, ⁊ ille mort⁹ nõ fuerit, sed iacuerit i lectulo: si surrexerit ⁊ ambulauerit foris sup baculũ suũ, innocẽs erit q̃ percusserit, ita tñ vt operas eius ⁊ impensas in medicos restituat. Qui percusserit seruũ suũ, vel
Exo. xxi.f. ancillã virga, ⁊ mortui fuerint in manib⁹ ei⁹, criminis reꝰ erit. Si aũt vno die vel duob⁹ supuixerit: nõ subiacebit pene q̃ pecunia illi⁹ est. Si rixati fuerint viri, ⁊ percusserit q̃s mulierẽ prẽgnãtẽ, ⁊ abortiuũ q̃dẽ fecerit, sed ipsa vixerit: subiacebit dãno quãtũ marit⁹ mulieris expetierit, ⁊ arbitri iudicauerint. Si aũt mors ei⁹ fuerit subsecuta, red-
Wat. v.f. Leuitti. xxiij.d. Deut. xix.d. det aiam pro aia, oculũ pro oculo, dentẽ pro dente, manũ pro manu, pedẽ pro pede, adustionẽ pro adustione, vuln⁹ pro vulnere, liuorẽ p liuore. Si percusserit quispiã oculũ serui sui aut ancille, ⁊ luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quẽ erui.
D Dentẽ quoq; si excusserit seruo vel ancille sue, similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu percusserit virũ aut mulierẽ, ⁊ mortui fuerint, lapidib⁹ obruet, ⁊ nõ comedentur carnes ei⁹, dñs quoq; bous innocẽs erit. Quod si bos cornupeta fuerit a heri ⁊ nudiusterti⁹, ⁊ cõtestati sunt dñm eius, nec recluserit eũ, occiderit q; virũ aut mulierẽ: bos lapidib⁹ obruet, ⁊ dñs illi⁹ occidẽt. Quod si pretiũ fuerit ei impositũ, dabit p aia sua quecũq; fuerit postulat⁹. Filiũ quoque ⁊ filiã si cornu percusserit, simili iure iudicabit. Si seruum ancillãq; inuaserit triginta siclos argẽti dño dabit, bos ve-
ro lapidib⁹ opprimet. Si q̃s aperuerit cisternã, ⁊ foderit, ⁊ nõ operuerit eã, ceciderit q; bos aut asinus in eã, reddet dñs cisterne pretiũ iumẽtorũ: q̃ aũt mortuũ est, ipsi⁹ erit. Si bos alien⁹ bouẽ alterius vulnerauerit, ⁊ ille mortuus fuerit: vẽdãt bouẽ viuũ, ⁊ diuidãt pretiũ cadaueris aũt mortui inter se dispertient. Si aũt sciebat, q̃ nocuus bos competa esset ab heri ⁊ nudiustertius, ⁊ nõ custodiunt eũ dñs suus, reddet bouem pro boue, ⁊ cadauer integrum accipiet.

¶ Capituli Summarium. Additiuntur priorib⁹ alia iudicialia. Caput xxij.

A Si quis furatus fuerit bouem aut onẽ, ⁊ occiderit, vel vẽdiderit: quinq; boues pro uno bouem restituet, ⁊ quatuor oues pro una oue. Si effractor inuentus fur domũ sue fuerit, fodiens fuerit inuentus, ⁊ accepto vulnere mortuus fuerit: percussor nõ erit reꝰ sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidiũ perpetrauit, ⁊ ipse morietur. Si non habuerit q̃ pro furto reddat, ipse venũdabitur. si inuentũ fuerit apud eũ quod furatus est, viuens, sive bos, sive asinus, sive ouis: duplũ restituet.
B Si leserit quispiã agrũ vel vineã, ⁊ dimiserit iumentũ suũ vt depascatur aliena: quicquid optimũ habuerit in agro suo vel in vinea, pro dãni estimatione restituet. Si egressus ignis inuenerit spicas, ⁊ cõsumpserit aceruos frugũ, sive stantes segetes in agris: reddet dãnũ qui ignẽ succenderit. Si quis cõmendauerit amico pecuniã aut vas in custodiã, ⁊ ab eo qui susceperat, furto ablata fuerint: si inuenit fur, duplũ reddet, si latet fur, dñs dom⁹ applicabit ad deos, ⁊ iurabit q̃ nõ extẽderit manũ in rẽ proximi sui, ad
C perpetrandã fraudẽ, tã in bouẽ quã in asino, ⁊ oue ac vestimento, ⁊ quicquid dãni inferre pot. ad deos vtrinq; causa perueniet: ⁊ si illi iudicauerint, duplũ restituet primo suo. Si quis cõmendauerit primo suo asinũ, bouẽ, ouem, ⁊ omne iumentũ ad custodiã, ⁊ mortuũ fuerit aut debilitatum, vel captũ ab hostibus, nullusq; hoc viderit: iusiurandum erit in medio q̃ nõ extenderit manũ ad rẽ primi sui: suscipietq; dñs iuramentũ, ⁊ ille reddere nõ coget. quod si
Gene. xxxj.f furto ablatũ fuerit, restituet dãnũ dño. si comestũ a bestia, deferat ad eũ q̃ occisum est, ⁊ nõ restituet. Qui a proximo suo quicquid horũ mutuo postulauerit ⁊ debilitatum aut mortuũ fuerit, dño nõ presente: reddere cõpelletur. Quod si impresentiarũ dñs fuerit, nõ restituet, maxime si conductum venerat p mercede operis sui. Si seduxerit quis virginẽ necdũ desponsatã, dormieritq; cũ ea: dotabit eã, ⁊ habebit eã vxorẽ. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniã iuxta modũ dotis, quã virgines accipere consueuerunt.
D Maleficos nõ patieris viuere. Qui coierit cũ iumento, morte moriat. Qui immolat dijs, occidet, preter dño soli. Aduenã nõ cõtristabis, neq; affliges eũ: aduene enim ⁊ ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis. Si leseritis eos, vociferabũtur ad me, ⁊ ego audiã clamorem eorũ: ⁊ indignabitur furor meus, percutiãq; vos gladio, ⁊ erũt vxores vestre vidue, ⁊ filij vestri pupilli. Si
Leuitti. xix.g. Deut. xxiij.c. pecuniã mutuã dederis pp̃lo meo pauperi qui habitat tecũ, non vrgebis eũ q̃si exactor, nec vsuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei.
E Ipsum enim est solũ quo operit indumẽtũ carnis ei⁹, nec h̃s aliud in quo dormiat: si clamauerit ad me, exaudiã eum q̃ misericors sum. Dijs nõ detrahes, ⁊ principi populi tui nõ maledices. Decimas tuas ⁊ primitias tuas nõ tardabis offerre: primogenitũ filiorũ tuorum
Act. xxij.a dabis mihi. De bobus quoq;, ⁊ ouibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octaua reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi. carnem que a bestijs fuerit
Leuitti. xvij.b. Ezech. xliiij.g. prẽgustata, non comedetis, sed proijcietis canibus.

¶ Capitulũ Summarium. Judicialibus adijciũtur quedam cerimonialia. Caput xxiij.

A Non suscipies vocẽ mendacij, nec iunges manũ tuã vt pro impio dicas falsum testimoniũ. Nõ sequeris turbã ad faciẽdũ malũ, nec in iudicio, plurimorũ acquiesces sñie, vt a vocues. Pau-

Deut.xxij.3.

peris quoq; nō miſereberis in iudicio. Si occurreris boui inimici tui, aut aſino errāti, reduc ad eū. Si videris aſinū odiētis te, nolēre ſub onere nō ptrāſibis, ſz ſublenabis cū eo. Nō declinabis in iudiciū pauperis. ✠ Dēdacium fugies. Inſontē ⁊ iuſtū nō occides; qz auerſor impiū. Nec accipies munera, q̄ etiā excecāt prudētes, ⁊ ſubuertūt verba iuſtorū. Peregrino moleſtus nō eris. Scitis enī aduenarū animas: qz ⁊ ipſi peregrini fuiſtis in terra Egypti. Sex annis ſeminabis terrā tuā, ⁊ cōgregabis fruges eius. Anno autē ſeptimo dimittes eā, ⁊ requieſcere facies, vt comedāt pauperes populi tui: ⁊ quicquid reliquū fuerit, edāt beſtie agri. Ita facies in vinea, ⁊ in oliueto tuo. Sex diebus operaberis: ſeptimo die ceſſabis, vt requieſcat bos ⁊ aſinus tuus, ⁊ refrigeret filius ancille tue, ⁊ aduena. Oia q̄ dixi vobis, cuſtodite, ⁊ per nomē externorū deorū nō iurabitis, neq; audiet ex ore veſtro. Trib⁹ vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. Solennitatē azymorū cuſtodies. Septē diebus comedes azyma, ſicut precepi tibi tpe mēſis nouorū, q̄ egreſſus es de Egypto: nō apparebis in cōſpectu meo vacuus. Et ſolennitatē mēſis primitiuorū operis tui, quecūq; ſeminaueris in agro: ſolennitatē quoq; in exitu anni, q̄n congregaueris oēs fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit oē maſculinū tuū coram dño deo. Nō immolabis ſup fermēto ſanguinē victime mee, nec remanebit adeps ſolennitatis mee vſq; mane. Primitias frugū terre tue deferes in domū dñi dei tui: nō coques hedū in lacte matris ſue. Ecce ego mittā angelū meū, q̄ p̄cedat te, ⁊ cuſtodiat in via, ⁊ introducat in locū quē preparaui. Obſerua eū, ⁊ audi vocē eius, nec cōtēnendū putes: qz non dimittet cū peccaueris, ⁊ eſt nomen meū in illo. Quod ſi audieris vocē eius ⁊ feceris oia que loquor, inimicus ero inimicis tuis, ⁊ affligā affligētes te. Precedetq; te angelus meus, ⁊ introducet te ad Amorrheū ⁊ Hetheū, ⁊ Pherezeū, Chananeūq;, ⁊ Heueū, ⁊ Jebuſeū, quos ego cōterā. Non adorabis deos eorū, nec coles eos: nō facies opa eorū: ſed deſtrues eos: ⁊ cōfriges ſtatuas eorū. Seruietiſq; dño deo veſtro, vt benedicā panib⁹ tuis, ⁊ aquis, ⁊ auferā infirmitatē de medio tui. Nō erit infecunda, nec ſterilis in terra tua: numerū dierū tuorū implebo. Terrorē meū mittā in p̄curſum tuū, ⁊ occidā oēm populū, ad quē ingredieris: ſuctorūq; inimicorū tuorū coram te terga vertā, emittēs crabrones pri⁹, ⁊ fugabūt Heueū, ⁊ Chananeū, ⁊ Hetheū, antequā introeas. Nō eiciā eos a facie tua āno vno: ne terra in ſolitudinē redigat, ⁊ creſcāt ꝓtra te beſtie. paulatim expellā eos de cōſpectu tuo, donec angearis, ⁊ poſſideas terrā. Ponā aūt terminos tuos a mari rubro vſq; ad mare Paleſtinorū, ⁊ a deſerto vſq; ad fluuiū: tradā in manibus veſtris habitatores terre, ⁊ eiciā eos de cōſpectu veſtro. Nō inibis cū eis fedus, nec cū diis eorū. Nō habitent in terra tua, ne forte peccare te faciāt in me, ſi ſeruieris diis eorum: quod tibi certe erit in ſcandalum.

Deu.vij.a.

Infra xxxiij.b.

¶ Capituli Summarium. Moyſes aſſumptis comitib⁹ aſcendit in montem. Cap. xxiiij.

A

MOyſi quoq; dixit, Aſcēde ad dñm tu ⁊ Aarō, Nadab ⁊ Abiu, ⁊ ſeptuagita ſenes ex Jſrael, ⁊ adorabitis p̄cul. Soluſq; Moyſes aſcēdet ad dñm, ⁊ illi nō appropinquabūt: nec populꝰ aſcēdet cū eo. Venit ergo, Moyſes, ⁊ narrauit plebi oia verba dñi, atq; iudicia: rñditq; cūctꝰ ppls vna voce, Oia verba dñi, q̄ locutus eſt, faciemus. Scripſit aūt Moyſes vniuerſos ſermones dñi, ⁊ mane cōſurgēs edificauit altare dño ad radices mōtis, ⁊ duodecim titulos p duodecim tribus Jſrael. Miſitq; iuuenes de filijs Jſrael, ⁊ obtulerūt holocauſta, immolauerūtq; victimas pacificas dño, vitulos. Tulit itaq; Moyſes dimidiā ptē ſanguinis, ⁊ miſit in crateras: ptē āt reſiduā fudit ſup altare. Aſſumēſq; volumē federis, legit audiēte pplo: q̄ dixerūt, Oia q̄ locutus eſt dñs faciem⁹, ⁊ erimus obedientes. Ille vō, ſumptū ſanguinē reſperſit in populū, ⁊ ait, Hic eſt ſanguis federis, q̄ pepigit dñs vobiſcū ſup cunctis ſermonibus his.

B

Deu.xxj.c.

Daſi.xiij.f.

Deu.xxj.d.

ecclſ.xx.d.

B

Infra xxxiij.c. deut.xxj.d. ecc.xxxv a.xliij.c. infra.xxxiiij.c.

C

Infra xxxiij ioſue.xxiiij.c. Deu.vij.c

D

Deu.vij.c.

Deu.vij.a.

Infra xxxiij.b.

A

C

Hebr.ix.c.

Aſcēderūtq; Moyſes ⁊ Aaron, Nadab ⁊ Abiu, ⁊ ſeptuaginta de ſenioribꝰ Jſrael: ⁊ viderūt deū Jſrael ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſapphirini, ⁊ q̄ſi celū cū ſerenū eſt. Nec ſuper eos q̄ pceul receſſerāt de filijs Jſrael, miſit manum ſuā. Viderūtq; deū, ⁊ comederunt, ac biberūt. Dixit aūt dñs ad Moyſen, Aſcēde ad me in mōtē, ⁊ eſto ibi: daboq; tibi tabulas lapideas, ⁊ legē, ac māndata q̄ ſcripſi, vt doceas eos. Surrexerūt Moyſes, ⁊ Joſue miniſter eius: aſcendēſq; Moyſes in mōtē dei, ſenioribꝰ ait, Expectate hic, donec reuertamur ad vos. Habētis Aaron, ⁊ Hur vobiſcū: ſi q̄d natū fuerit q̄nis: referetis ad eos. Cūq; aſcendiſſet Moyſes, operuit nubes montē, habitauit gloria dñi ſup Sinai, tegēs illū nube ſex diebus: ſeptimo aūt die vocauit eū de medio caligīs. Erat aūt ſpēs glorie dñi, quaſi ignis ardēs ſuper verticē mōtis in cōſpectu filiorum Jſrael. Ingreſſuſq; Moyſes medium nebule, aſcēdit in mōtē: ⁊ fuit ibi quadraginta diebus, ⁊ quadragīta noctib⁹.

D

¶ L. S. Jubēt vt formari arca, mēſa ⁊ cādelabrū. L. xxv.

LOcutuſq; eſt dñs ad Moyſen, dicēs. Loqre filijs Jſrael, vt tollāt mihi primitias: ab oi homine q̄ offert voluntarie, accipietis eas. Hec ſūt aūt q̄ accipere debetis. Aurū ⁊ argentū, ⁊ es, hyacinthū ⁊ purpurā, coccūq; bis tinctū ⁊ byſſum, pilos caprarum, ⁊ pelles arietū rubricatas, pelleſq; hyacinthinas, ⁊ ligna ſetim oleū ad luminaria cōcinnāda, aromata in vnguentū, ⁊ thymiamata boni odoris lapides onychinos, ⁊ gēmas ad ornādū ephod ac rationale. Faciētq; mihi ſanctuariū, ⁊ habitabo in medio eorū: iuxta oēm ſimilitudinē tabernaculi q̄ oſtendā tibi, ⁊ oīum vaſorū in cultū eius, ſicq; facietis illud. Arcā de lignis ſetim cōpingite, cuius lōgitudo habeat duos ⁊ ſemis cubitos, latitudo cubitū ⁊ dimidiū, altitudo cubitū ſiſr ac ſemiſſem. Et deaurabis eā auro mūdiſſimo intus ⁊ foris, faciesq; ſupra coronā aureā per circuitū: ⁊ quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arce angulos. duo circuli ſint in latere vno, ⁊ duo in altero. Facies q̄z vectes de lignis ſetim, ⁊ operies eos auro. Indūceſq; p circulos q̄ ſunt in arce lateribus, vt portet in eis: q̄ ſemp erūt in circulis, nec vnq̄ extrahent ab eis. Ponesq; in arca teſtificationē quā dabo tibi. Facies ⁊ p̄pitiatoriū de auro mūdiſſimo: duos cubitos et dimidiū tenebit lōgitudo eius, ⁊ cubitū ac ſemiſſem latitudo. Duos q̄z cherubin aureos ⁊ productiles facies ex vtraq; pte oraculi, Cherub vnus ſit in latere vno, ⁊ alter in altero. vtrūq; latus p̄pitiatorij tegāt expādētes alas, ⁊ operiētes oraculū, reſpiciātq; ſe mutuo verſis vultib⁹ in p̄pitiatoriū q̄ operiēda eſt arca, in q̄ pones teſtimoniū q̄ dabo tibi. Inde p̄cipiā, ⁊ loq̄r ad te ſupra p̄pitiatoriū, ac de medio duorū cherubin, q̄ erūt ſup arcā teſtimonij: cūctaq; mandabo p te filijs Jſrael. Facies ⁊ mēſam de lignis ſetim hūtē duos cubitos lōgitudinis, ⁊ in latitudine cubitū, ⁊ in altitudie cubitū ac ſemiſſem. Et inaurabis eā auro puriſſimo: faciesq; illi labiū aureū p circuitū, ⁊ ipſi labio coronā interraſilē altā q̄tuor digitis, ⁊ ſupillā alterā coronā aureolā. Quatuor q̄z circulos aureos p̄parabis, ⁊ pones eos in quatuor angulis eiſdem menſe per ſingulos pedes. Subter coronā erūt circuli aurei, vt mittant vectes p eos ⁊ poſſit

Infra xxxv.a.

B

Hebr. ix. a.

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

mẽsa portari. Ipsos q̃q; vectes facies de lignis setim, & circũdabis auro ad subuehendã mẽsaz. Parabis & acetabula, ac phialis, thuribula, & cyathos, in qb⁹ offerẽda sunt libamina, ex auro purissimo: & pones super mensam panes ppositiõis in cõspectu meo semp. Facies & cãdelabrũ ductile ẽ auro mũdissimo, hastile ei⁹, & calamos, cyphos & sphe
D rulas, ac lilia ex ipso pcedẽtia. Sex calami egredient̃ de latерib⁹, tres ex vno latere, & tres ex altero. Tres cyphi q̃si in nucis modũ p calamos singulos, spherule q; simul, & lilia. Et tres silr cyphi istar nucis i calamo altero, sperule q; simul & lilia. hoc erit op⁹ sex calamorũ, q pducẽdi sũt de hastili. In ipso aũt cãdelabro erũt q̃tuor cyphi in nucis modũ, spherule q; p singulos & lilia. Spherule sub duobus calamis p tria loca, q simul sex fiũt pcedentes de hastili vno. Et spherule igit & calami ex ipo erũt, vniuersa ductilia de auro purissimo. Facies & lucernas septẽ, & pones eas sup candelabrũ, vt luceant ex aduerso. Emunctoria q̃q; & vbiq; emũcta sunt extinguant̃, fiãt de auro purissimo. Oẽ põdus cãdelabri cũ vniuersis vasis suis hẽbit talẽtũ auri purissimi. Inspice, & fac fm exẽplar q̃ tibi in mõte monstratũ est.

Hebre. vij.b. Actuum vij.f.

¶ C.S. Tabernaculi ẓ Mosaici extructio. Caput.xxvj.

A Tabernaculũ vo ita fiet, Decẽ cortinas de byssо retorta, & hyacintho, ac purpura, coccoq; bis tincto, variatas ope plumario facies. Lõgitudo cortine vni⁹, hẽbit vigintiocto cubitos: latitudo, q̃tuor cubitorũ erit. Uni⁹ mẽsure fiẽt vniuersa tẽtoria. Quinq; cortine sibi iũgent̃ mutuo, & alie qnq; nexu simili cohere būt. Insulas hyacithinas i laterib⁹ ac summitatibus facies cortinarũ, vt possint inuicẽ copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraq; parte: ita insertas, vt ansa ẽtra ansam veniat, & altera alteri possit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos qbus cortinarũ vela iungenda sunt, vt vnũ tabernaculũ fiat. Facies &
B saga cilicina vndecim ad operiendũ tectũ tabernaculi. Lõgitudo sagi vnius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor: equa erit mensura sagorũ omniũ. Et quib⁹ quinq; iũges seorsum, & sex sibi mutuo copulabis, ita vt sextũ sagũ in frõte tecti duplices. Facies & qnquaginta ansas in ora sagi vni⁹, vt cõiũgi cũ altero queat: & qnquaginta ansas in ora sagi alteri⁹, vt cũ altero copulet̃. Facies & qnquaginta
C fibulas eneas qb⁹ iũgãtur anse, vt vnũ ex oĩbus operimentũ fiat. Qõ aũt supfuerit i sagis q̃ parãtur tecto, id est vnũ sagũ qõ ampli⁹ est, ex medietate ei⁹ operies posteriora tabernaculi. Et cubit⁹ ex vna pte pẽdebit, & alter ex altera q
D plus est in sagorũ lõgitudine, vtrũq; latus tabernaculi pteges. Facies & operimẽtũ aliud tecto de pellibus arietũ rubricatis: & sup hoc rursum aliud operimẽtũ de hyacithinis pellibus. Facies & tabulas stãtes tabernaculi de lignis setim, q̃ singule denos cubitos in lõgitudine habeãt, & in latitudine singl̃os ac semissem. In laterib⁹ tabule due incastrature fiẽt, qb⁹ tabula alteri tabule cõnectat̃: atq; in hũc modũ cũcte tabule parabũtur. Quarum viginti erũt in latere meridiano q̃ ver gut ad austrũ. Quib⁹ quadraginta bases
E argẽteas fundes, vt bine bases singulis tabulis p duos angulos subijciant̃. In latere quoq; scõo tabernaculi q̃ vergit ad aglonẽ, vigĩti tabule erũt, q̃dragita hũtes bases argẽteas. bine bases singulis tabulis supponent̃. Ad occidẽtalem vero plagã tabernaculi facies sex tabulas, & rursum alias duas q̃ in angulis erigant̃ posti tergũ tabernaculi. Erũtq; sibi ẓiũcte a deorsũ vsq; sursuz, & vna oẽs cõpago retinebit. Duabus q̃z tabulis q̃ in angulis põnẽde sunt, simulis iunctura seruabit. Et erunt simul tabule octo, bases earũ argẽtee sedecim, duab⁹ basib⁹ p vnã tabulã supputatis. Facies & vectes de lignis setim qnq; ad cõtinendas tabulas in vno latere tabernaculi, & quinq; alios in altero, &
F eiusdẽ numeri ad occidẽtalẽ plagã, q̃ mittent̃ p medias tabulas a sũmo vsq; ad sũmũ. Ipsas q̃z tabulas deauratis & fũdes meis ãnulos aureos p q̃s vectes tabulata ẓiciãt, q̃s operies laminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exẽplar q̃ tibi in mõte mõstratũ est. Facies & velũ de hyacintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta opere plumario & pulchra varietate cõtextũ: q̃ appẽdes ante quatuor colũnas de lignis setim, q̃ ipse qdẽ deaurate erũt, et habebũt capita aurea, sed bases argẽteas. Inseret autẽ velũ per circulos, intra q̃ pones arcã testimonij, q̃ & sanctuariũ & sanctuarij sanctuaria dinidẽtur. Pones & propitiatoriũ sup arcã testimonij in sancta sanctor⁹ mẽsamq; extra velũ: & cõtra mẽsam candelabrũ in latere tabernaculi meridiano. mẽsa aũt̃ stabit in pte aglonis. Facies & tentoriũ in introitu tabernaculi de hyacintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta ope plumarij. Et qnq; columnas deaurabis lignorum setim, ante quas ducetur tẽtorium, quarum erunt capita aurea & bases ence.

Leuitici vj.b.

¶ C.S. Altare & atriũ formari iubentur. Caput.xxvij.

A Facies & altare de lignis setim, q̃ habebit qnq; cubitos in lõgitudine, & totidẽ in latitudine, id est quadrũ, & tres cubitos in altitudine. Cornua aũt̃ per quatuor angulos ex ipso erunt: et
B operies illud ere. Facieq; in vsus eius lebetes ad suscipiendos cineres, & forcipes atq; fuscinulas, & ignium receptacula. oĩa vasa ex ere fabricabis. Craticulãq; in modũ retis eneã: p cuius quatuor angulos erũt quatuor anuli enei, quos pones subter arulã altaris. eritq; craticula vsq; ad altaris mediũ. Facies & vectes altaris de lignis setim duos, quos operies laminis eneis: & induces p circulos, erũtq; ex vtroq; latere altaris ad portandũ. Mõ solidum, sed inane & canũ intrinsec⁹ facies illud, sicut tibi in monte mõstratũ est. Facies & atriũ tabernaculi, in cuius australi, plaga cõtra meridiẽ erũt tẽtoria de byssо retorta. Centũ cubitos vnũ lat⁹ tenebit in lõgitudine & colũnas viginti cũ basibus totidẽ eneis, q̃ capita cũ celaturis suis habebunt argẽtea. Similiter & in latere aglonis p lõgũ erũt tẽtoria centũ cubitorũ, colũne viginti, & bases enee eiusdẽ numeri, & capita earũ cũ celaturis suis argẽtea. In latitudine vero atrij q̃ respicit ad occidentẽ erũt tẽtoria per qnquaginta cubitos, & colũne decẽ, bases q; totidẽ. In ea quoq; atrij latitudine q̃ respicit ad oriẽtẽ, qnquaginta cubiti erunt, in
C quibus qndecim cubitorũ tẽtoria lateri vno deputabunt̃, colũneq; tres & bases totidẽ: & in latere altero erũt tentoria cubitos obtinẽtia qndecim, colũne tres & bases totidẽ. Introitu vero atrij fient tẽtoriũm cubitorũ viginti ex hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta ope plumarij, colũnas habebit qnatuor, cũ basibus totidem. Oẽs colũne atrij p circuitũ vestite erũt argẽteis laminis, capitibus argẽteis, & basibus eneis. In longitudine occupabit atriũ cubitos centũ, in latitudine quinquaginta, altitudo qnq; cubitor⁹ erit. fietq; de byssо retorta, & habebit bases eneas. Cũcta vasa tabernaculi in oẽs vsus & ceremonias,
D tã parillos ei⁹ quã atrij, ex ere facies. Precipe filijs Israel vt afferãt tibi oleũ de arborib⁹ oliuarũ purissimũ, pilogq; cõtusum: vt ardeat lucerna semp i tabernaculo testimonij extra velũ q̃ oppẽsum est testimonio, & collocabunt eam Aaron & filij eius, vt vsq; mane luceat coram dño. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filijs Israel.

¶ C.S. Pontificalia indumẽta describũtur. Ca.xxviij.

A Applica quoq; ad te Aarõ fratrẽ tuum cũ filijs suis de medio filiorũ Israel, vt sacerdotio fungant̃ mihi Aarõ, Nadab & Abiu, Eleazar, et Ithamar. Faciesq; vestẽ sanctã Aaron fratri tuo in gloriã & decorẽ. Et loqueris cũctis sapiẽtib⁹ corde, quos repleui spũ prudẽtie, vt faciãt vestes Aaron in qbus sanctificatus ministret mihi. Hec aũt erũt vestimẽta q̃ facient, Rõnale & suphumerale, tunicã & lineã strictam, cidarim & baltheũ. Faciẽt vestimẽta sancta fratri tuo Aarõ et
B filijs eius, vt sacerdotio fungant̃ mihi. Accipiẽtq; aurum & hyacinthũ & purpurã, coccũq; bis tinctũ & byssũ. Faciẽt aũt suphumerale de auro & hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta ope polymito. Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere summitatum, vt in vnum redeant. Ipsa quoq; textura & cũcta operis varietas erit ex

auro &

auro ⁊ hyacintho ⁊ purpura, coccoq; bis tincto, ⁊ byſſo retorta. Sumeſq; duos lapides onychinos, ⁊ ſculpes in eis noia filioꝝ Iſrael, ſex noia i lapide vno, ⁊ ſex reliq; in altero, iuxta ordinẽ natiuitatis eorũ. Opere ſculptoris et celatura gẽmarũ, ſculpes eos noib⁹ filioꝝ Iſrl, incluſos auro atq; circũdatos, ⁊ pones i vtroq; latere ſuphumeralis, memoriale filijs Iſrael. Portabitq; Aarõ noia eorũ coꝝ dño ſup vtrũq; humerum, ob recordationẽ. Facies ⁊ vncinos ex auro, ⁊ duas catenulas auri puriſſimi ſibijnuicem coherẽtes, quas inſeres vncinis. Rõnale q̃q; iudicij facies opere polymito iuxta texturã ſuphumeralis ex auro, hyacintho, ⁊ purpura: coccoq; bis tincto, ⁊ byſſo retorta. Quadrãgulũ erit ⁊ duplex: menſurã palmi habebit tã in longitudine q̃ in latitudine. Ponesq; in eo q̃tuor ordines lapidũ. in primo verſu erit lapis ſardi⁹, ⁊ topazius, ⁊ ſmaragdus. i ſcõdo: carbũculus, ſapphyr⁹, ⁊ iaſpis. in tertio: ligur⁹, achates, ⁊ amethyſt⁹. in q̃rto, chryſolit⁹, onychinus, ⁊ beryllus. incluſi auro erũt p ordines ſuos. Habebũtq; noia filioꝝ Iſrl. Duodecim noib⁹ celabunt, ſinguli lapides noib⁹ ſingulorũ p duodecim trib⁹. Facies in rationali catenas ſibijnuicẽ coherẽtes ex auro puriſſimo ⁊ duos annulos aureos quos pones i vtraq; rõnalis ſummitate. catenaſq; aureas iunges annulis qui ſunt in marginib⁹ ei⁹: ⁊ ipſarũ catenarũ extrema duobus copulabis vncinis in vtroq; latere ſuphumeralis q̃ rõnale reſpicit. Facies ⁊ duos annulos aureos quos pones in ſummitatibus rõnalis, ⁊ in oris q̃ e regione ſunt ſuphumeralis ⁊ poſteriora ei⁹ aſpiciũt: nec nõ ⁊ alios duos annulos aureos q ponẽdi ſunt i vtroq; latere ſuphumeralis deorſum, q̃ reſpicit cõtra faciẽ iũcture inferioris, vt aptari poſſit cum ſuphumerali, ⁊ ſtringat rõnale annulis ſuis cum annulis ſuphumeralis vitta hyacinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, ⁊ a ſeinuicẽ rõnale ⁊ ſuphumerale nequeãt ſeparari. Portabitq; Aaron noia filioꝝ Iſrl in rõnali iudicij ſuper pectus ſuũ: q̃n ingredietur ſanctuarium memoriale coꝝ dño in eternũ. Pones aũt in rõnali iudicij doctrinã ⁊ veritatẽ, q̃ erũt in pectore Aaron q̃n ingredietur coꝝ dño, ⁊ geſtabit iudiciũ filioꝝ Iſrael in pectore ſuo in cõſpectu dñi ſemp. Facies ⁊ tunicã ſuphumeralis totã hyacinthinam, in cuius medio ſupra erit capitiũ, ⁊ ora p gyrũ ei⁹ textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtiũ partibus, ne facile rũpat. Deorſum vo ad pedes eiuſdẽ tunice p circuitũ q̃ſi mala punica facies ex hyacintho, ⁊ purpura, ⁊ cocco bis tincto, miſtis in medio tintinnabulis, ita vt tintinnabulũ ſit aureũ ⁊ malũ punicũ, rurſumq; tintinnabulũ aliud aureũ ⁊ malũ punicũ. Et veſtiet ea Aaron in officio miniſterij, vt audiat ſonit⁹ q̃n ingredit ⁊ egredit ſanctuariũ in cõſpectu dñi, ⁊ nõ moriatur. Facies ⁊ laminã de auro puriſſimo: in qua ſculpes ope celatoris, Sãctũ dño. Ligabiſq; eã vitta hyacinthina, ⁊ erit ſup tiarã immunẽs frõti põtificis. Portabitq; Aarõ iniqtates eoꝝ, q̃ obtulerũt ⁊ ſanctificauerũt filij Iſrl, in cũctis muneribus ⁊ donarijs ſuis. Erit aũt lamina ſemp i frõte ei⁹, vt placat⁹ ſit ei dñs. Striges q; tunicã byſſo, ⁊ tiarã byſſinã: facies ⁊ baltheum, opere plumarij. Porro filijs Aarõ tunicas lineas parabis, ⁊ baltheos ac tiaras i gloriã ⁊ decorẽ: veſties q; his oĩb⁹ Aarõ fratrẽ tuũ ⁊ filios eius cũ eo. Et cũctorũ cõſecrabis manus ſanctificabiſq; illos vt ſacerdotio fungant mihi. Facies ⁊ femunalia linea, vt operiãt carnẽ turpitudinis ſue a renib⁹ vſq; ad femora: ⁊ vtent eis Aaron ⁊ filij ei⁹ q̃n ingredient tabernaculũ teſtimonij, vel q̃n appropiquãt ad altare vt miniſtrẽt in ſanctuario, ne iniquitatis rei moriant. Legitimum ſempiternum erit Aaron, ⁊ ſemini eius poſt eum.

¶ C. S. Conſecrantur ſacerdotes. Caput. xxix.

Sed ⁊ hoc facies, vt mihi in ſacerdotio cõſecrẽtur: Tolle vitulũ de armẽto, ⁊ arietes duos immaculatos, paneſq; azymos, ⁊ cruſtulã abſq; fermẽto, q̃ cõſperſa ſint oleo lagana q̃ azyma oleo lita. De ſimila tritycea cũcta facies, ⁊ poſita in caniſtro offeres: vitulum aũt ⁊ duos arietes, ⁊ Aaron, ac filios eius applicabis ad oſtiũ tabernaculi teſtimonij. Cũq; laueris patrẽ cũ filijs ſuis a q̃: indues Aarõ veſtimẽtis ſuis, ideſt linea ⁊ tunica, ſuphumerali ⁊ rõnali, q̃ conſtringes baltheo: ⁊ pones tiarã i capite ei⁹, ⁊ laminã ſanctã ſup tiaram, ⁊ oleũ vnctionis fundes ſup caput eius, atq; hoc ritu cõſecrabit. Filios q̃q; illius applicabis ⁊ indues tunicis lineis, cingesq; baltheo, Aarõ ſcz ⁊ liberos ei⁹, ⁊ ipones eis mitras, erũtq; ſacerdotes mihi religione ppetua. Poſtq; initiaueris manus eoꝝ applicabis ⁊ vitulũ coꝝ tabernaculo teſtimonij. Imponẽtq; Aarõ ⁊ filij ei⁹ manus ſuper caput illius, ⁊ mactabis eũ in cõſpectu dñi iuxta oſtiũ tabernaculi teſtimonij: ſumptũq; de ſanguine vituli, p ones ſup cornua altaris digito tuo, reliquũ aũt ſanguinem fundes iuxta baſim ei⁹. Sumes ⁊ adipẽ totũq; operit inteſtina, et reticulũ iecoris, ac duos renes, ⁊ adipẽ q ſup eos eſt, ⁊ offeres incẽſum ſup altare: carnes vero vituli ⁊ coriũ ⁊ fimum cõbures foris extra caſtra, eo q; ꝑpctõ ſit. Vnũ q̃q; arietem sumes, ſup cuius caput ponẽt Aarõ ⁊ filij ei⁹ manus: quem cũ mactaueris, tolles de ſanguine ei⁹, ⁊ fundes circa altare. ipm aũt arietẽ ſecabis i fruſta, lotaq; inteſtina ei⁹ ac pedes pones ſup cõciſas carnes ⁊ ſup caput illi⁹, ⁊ offeres totũ arietẽ i icẽſum ſup altare, oblatio eſt dño, odor ſuauiſſim⁹ victime dñi. Tolles q̃q; arietẽ alterũ ſup cui⁹ caput Aaron ⁊ filij ei⁹ ponẽt manus. Quẽ cũ immolaueris, sumes de ſanguine ei⁹, ⁊ pones tup extremũ auricule dextre Aarõ et filioꝝ ei⁹, ⁊ ſup pollices manuũ eoꝝ ac pedis dextri fundeſq; ſanguinẽ ſup altare p circuitũ. Cũq; tuleris de ſanguine q eſt ſup altare ⁊ de oleo vnctionis, aſperges Aaron ⁊ veſtes ei⁹ filios ⁊ veſtimẽta eoꝝ. Cõſecratiſq; ipſis ⁊ veſtib⁹ tolles adipẽ de ariete, ⁊ caudã ⁊ aruinã q̃ operit vitalia, ac reticulũ iecoris, ⁊ duos renes, atq; adipẽ q ſup eos eſt, armũq; dextrũ, eo q; ſit aries cõſecratiõis, tortãq; panis vni⁹, cruſtulã cõſperſam oleo, laganũ de caniſtro azymorũ, q̃ poſitũ eſt in cõſpectu dñi: ponesq; oĩa ſuper manus Aarõ ⁊ filioꝝ ei⁹, ⁊ ſanctificabis eos eleuãs coꝝ dño. Suſcipiesq; vniuerſa de manib⁹ eoꝝ, ⁊ icẽdes ſup altare i holocauſtũ, odorẽ ſuauiſſimũ in cõſpectu dñi, q; oblatio eius eſt. Sumes q̃q; pectuſculũ de ariete quo initiat⁹ eſt Aarõ, ſanctificabiſq; illud eleuatũ coꝝ dño, ⁊ cedet i ptẽ tuã. Sanctificabiſq; ⁊ pectuſculũ cõſecratũ, ⁊ armũ quẽ de ariete ſeparaſti, q̃ initiat⁹ eſt Aarõ ⁊ filij ei⁹, cedẽtq; i ptẽ Aarõ ⁊ filioꝝ ei⁹ iure ppetuo a filijs Iſrael. q; primitiua ſunt ⁊ initia de victimis eoꝝ pacificis q̃ offerũt dño. Veſtem aũt ſanctã q̃ vtẽt Aarõ habebũt filij ei⁹ poſt eũ, vt vngantur in ea ⁊ conſecrent manus eoꝝ. Septẽ dieb⁹ vtẽt illa q põtifex p eo fuerit cõſtitut⁹ de filijs eius, ⁊ q ingrediet tabernaculũ teſtimonij vt miniſtret in ſanctuario. Arietẽ aũt conſecrationũ tolles, ⁊ coques carnes ei⁹ in loco ſctõ, ꝙbus veſcet Aarõ ⁊ filij ei⁹. Panes q̃q; q ſunt i caniſtro in veſtibulo tabernaculi teſtimonij comedẽt: vt ſit placabile ſacrificiũ et ſctificent offerẽtiũ manus. Alienigena nõ veſcet ex eis, q; ſcti ſunt. Qõ ſi remãſerit de carnib⁹ cõſecratis ſiue de panibus vſq; mane, cõbures reliquias igni. nõ comedentur, q; ſctificata ſunt. Oĩa q̃ ꝑcepi tibi, facias ſuper Aarõ ⁊ filijs eius. Septẽ dieb⁹ cõſecrabis manus eorũ: ⁊ vitulũ propctõ offeres p ſingulos dies ad expiãdũ. Et dũdabiſq; altare cũ immolaueris expiatiõis hoſtiã, ⁊ vnges illud in ſctificationẽ. Septẽ dieb⁹ expiabis altare ⁊ ſctificabis, ⁊ erit ſanctũ ſctoꝝ. oĩs q tetigerit illud, ſctificabit. Hoc eſt q̃ facies in altari, Agnos anniculos duos p ſingulos dies iugiter, vnũ agnũ mane, ⁊ alterũ veſpere, decimã ptẽ ſimile cõſpſe oleo tuſo, q̃ habeat mẽſurã q̃rtã ptẽ hin, ⁊ vinũ ad libandũ eiuſdẽ mẽſure in agno vno. Alterũ vo agnũ offeres ad veſperã iuxta ritũ matutine oblationis, ⁊ iuxta ea q̃ diximus i odorẽ ſuauitatis. ſacrificiũ eſt dño, oblatiõe ppetua in gñationes vras, ad oſtiũ tabernaculi teſtimonij coram dño, vbi cõſtituã vt loquar ad te. Ibiq; ꝑcipiã filijs Iſrl, ⁊ ſctificabit altare i gloria mea. Sctificabo ⁊ tabernaculũ teſtimonij cũ altari, ⁊ Aarõ cũ filijs ſuis, vt ſacerdotio fungant mihi. Et habitabo in medio filioꝝ Iſrael, eroq; eis

Sapien. xvj. d.

Ecclc. xl v. b.

Leuit. xxi. a.

Leui. j. b

Leui. iij. a.

Leuitt. viij. g.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deus, ꝛ scient quia ego dñs deus eorũ q eduxi eos de terra Egypti, vt manerem inter illos, ego dñs deus ipsorum.

¶ Capituli Summarium. De altari thymiamatis ꝛ incensi confectione. Caput.xxx.

A Facies quoq; altare ad adolẽdũ thymiama de lignis setim, habẽs cubitũ lõgitudinis, ꝛ alterũ latitudinis, id est quadrãgulũ, ꝛ duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso pcedent, vestiesq; illud auro purissimo, tã craticulã eius, q̃ parietes p circuitũ, ꝛ cornua. Facies q; ei coronam aureolam per gyrum, ꝛ duos annulos aureos sub corona per singula latera, vt mittantur in eos vectes, et altare portetur. Ipsos quoq; vectes facies de lignis setim, q̃ inaurabis. ¶ Ponesq; altare cõtra velũ, quod ante arcam pẽdet testimonij coram propitiatorio quo tegitur testimonium, vbi loquar tibi.

B Et adolebit incẽsum sup eo Aarõ, suaue fragrãs. ℣ Dane qñ cõponet lucernas incẽdet illud: ꝛ qñ collocat eas ad vesperũ, vret thymiama sempiternũ coram dño in gñatiões vestras. ¶ Nõ offeretis sup eo thymiama cõpositionis alterius, nec oblationẽ ꝛ victimã, nec libabitis libamina. Et deprecabit Aaron sup cornua eius semel p annũ in sanguine q̃ oblatũ est ppctõ, ꝛ placabit sup eo in gñatiõibus vestris. sanctũ sctõrũ erit dño. Locutusq; est dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Qñ tuleris summã filiorũ Israel iuxta numerũ, dabũt singuli ptiũ p animab⁹ suis dño, ꝛ nõ erit plaga in eis, cũ fuerint recẽsiti. Hoc aũt dabit omis q trãsit ad numerũ, dimidiũ sicli iuxta mẽsurã tẽpli. Sicl⁹, viginti obolos habet. ℣ Media pars sicli offeret dño. Qui habet in numero a viginti annis ꝛ supra, dabit pretiũ. Dives non addet ad medũ sicli, ꝛ pauper nihil minuet. Susceptãq; pecuniã, que collata est a filijs Israel, trades in vsus tabernaculi testimonij, vt sit monimẽtũ eorũ coram dño, ꝛ ppitiet animabus eorũ.

Locutusq; est dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Facies ꝛ labiũ eneũ cũ basi sua ad lauãdũ. ¶ Ponesq; illud inter tabernaculũ testimonij ꝛ altare. Et missa aqua lauabũt in ea Aarõ, ꝛ filij eius manus suas ac pedes, qñ ingressuri sunt tabernaculũ testimonij, ꝛ qñ accessuri sunt ad altare, vt offerãt in eo thymiama dño, ne forte moriãt. legitimũ sempiternũ erit ipsi, ꝛ semini ei⁹ p successiões. Locutusq; est dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Sume tibi aromata prime myrrhe, ꝛ electe gnẽtos siclos, ꝛ cinnamomi mediũ, id est ducẽtos quinquaginta siclos, calami sitr ducẽtos qnq̃ginta siclos, casie autẽ quingẽtos siclos in põdere sanctuarij, oleũ de olivetis mẽsurã hin: faciesq; vnctionis oleũ sctũ vnguẽtũ cõpositũ ope vnguẽtarij, ꝛ vnges ex eo tabernaculũ testimonij, ꝛ arcã testamẽti, mẽsamq; cũ vasis suis, candelabrũ, ꝛ vtensilia eius, altaria thymiamatis, ꝛ holocausti, ꝛ vniuersam supellectilẽ q̃ ad cultũ eorũ ptinet: sctificabisq; oia, ꝛ erũt sancta sctõrũ. q tetigerit ea, sctificabit. Aaron ꝛ filios ei⁹ vnges, sctificabisq; eos, vt sacerdotio fungantur mihi. Filijs q̃ Israel dices, Hoc oleũ vnctionis sctũ erit mihi in gñationes vras. Caro hois nõ vngẽt ex eo, ꝛ iuxta cõpositionẽ ei⁹ nõ facietis aliud, q̃ sctificatũ est, ꝛ sanctũ erit vobis. Qui cunq; tale cõposuerit, ꝛ dederit ex eo alieno, exterminabit de populo suo. Dixitq; dñs ad ℣ Moysen, Sume tibi aromata, stacten ꝛ onychã, galbanũ boni odoris, ꝛ thus lucidissimũ, eqlis ponderis erũt oia: faciesq; thymiama cõpositũ ope vnguẽtarij mistũ diligẽter, ꝛ purũ, et sanctificatiõe dignissimũ. Cũq; in tenuissimũ pulverẽ vniuersa trituderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonij, in quo loco apparebo tibi. sanctũ sanctorũ erit vobis thymiama. Talem cõpositionẽ non facietis in vsus vestros: quia sanctũ est dño. Homo quicunq; fecerit simile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis suis.

¶ Capituli Summariũ. Instituuntur artifices, ꝛ observantia sabbati denuo inculpatur. Caput.xxxj.

A Locutusq; est dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Ecce, vocaui per nomẽ Beseleel filiũ Uri filij Hur de tribu Juda, ꝛ implevi eũ spũ dei sapiẽtia, ꝛ intelligẽtia, ꝛ sciẽtia i oi ope ad excogitãdũ q̃cq̃ fabrefieri põt ex auro, ꝛ argẽto, ꝛ ere, marmore ꝛ gemmis, et diversitate lignorũ. Dedi q; ei socium Oholiab filiũ Achisamech de tribu Dan. Et in corde, oi erudito posui sapiẽtiã: vt faciãt cũcta q̃ pcepi tibi, tabernaculũ federis, ꝛ arcã testimonij, ꝛ propitiatoriũ qd̃ sup eã est, ꝛ cũcta vasa tabernaculi mẽsamq; ꝛ vasa ei⁹, cãdelabrũ purissimũ cũ vasis suis, ꝛ altare thymiamatis, ꝛ holocausti, ꝛ oia vasa eorũ, labiũ cũ basi sua, vestes sctãs in ministerio Aarõ sacerdoti, ꝛ filijs ei⁹, vt fungant officio suo i sacris, oleũ vnctiõis, ꝛ thymiama aromatũ i sanctuario. oia q̃ pcepi tibi, faciẽt.

C Supra xx.b. Ezechielis.xx.b. Et locut⁹ est dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Loqre filijs Israel, ꝛ dices ad eos, Videte vt sabbathũ meũ custodiatis, q; signũ est iter me ꝛ vos i gñatiõib⁹ vris, vt sciatis q; ego dñs q sctifico vos. Custodite sabbathũ meũ, sctũ est ei vobis: q polluerit illud, morte moriat: q fecerit in eo op⁹, peribit aia illi⁹ de medio ppli sui. Sex dieb⁹ facietis op⁹, in die septimo sabbathũ est, reges sctã dño. oĩs q fecerit op⁹ in hac die morie. Custodiãt filij Israel sabbathũ, ꝛ celebrẽt illud in gñationib⁹ suis. ¶ Pactũ est sempiternũ inter me ꝛ filios Israel, signũ q; ppetuũ. sex enim dieb⁹ fecit dñs celũ ꝛ terrã, ꝛ in septimo ab oi ope cessauit. Dedit q; dñs ℣ Moysi cõpletis huiuscemodi sermonib⁹ in monte Sinai duas tabulas testimonij lapideas, scriptas digito dei.

D Genes.j.d. Deutero no.ix.b.

¶ Capituli Summariũ. Ob adoratũ vitulũ tabule legis fraguntur, ꝛ multa millia hoim prosternũtur. Cap.xxxij.

A Videns aũt populus q; morã faceret descẽdendi de mõte ℣ Moyses, congregat⁹ aduersus Aarõ, ait, Surge, fac nobis deos q nos pcedãt: ℣ Moysi enim huic viro q nos eduxit de terra Egypti, ignoramus qd acciderit ei. Dixitq; ad eos Aarõ, Tollite inaures aureas de vxor, filiorũq; ꝛ filiarũ vestrarũ auribus, ꝛ afferre ad me. Fecitq; pplus q̃ iusserat, deferẽs inaures ad Aaron. Quas cũ ille accepisset, formauit ope fusorio ꝛ fecit ex eis vitulũ conflatilẽ. Dixerũtq;, Hi sunt dii tui Israel, q te eduxerũt de terra Egypti. Qd̃ cũ vidisset Aarõ, edificauit altare coram eo, ꝛ pconis voce clamauit, dicẽs, Cras solẽnitas dñi est. Surgẽtesq; mane, obtulerũt holocausta, ꝛ hostias pacificas, ꝛ sedit pplus mãducare, ꝛ bibere, ꝛ surrexerũt ludere. Locut⁹ est aũt dñs ad ℣ Moysen, dicẽs, Vade, descẽde, peccauit pplus tu⁹ quẽ eduxisti de terra Egypti: recesserũt cito de via, quã ostẽdisti eis: fecerũtq; sibi vitulũ cõflatilẽ, ꝛ adorauerũt, atq; immolãtes hostias ei, dixerũt, Isti sunt dii tui Israel, q te eduxerũt de terra Egypti. Rursumq; ait dñs ad ℣ Moysen, Cerno q̃ pplus iste, dure cervicis sit: dimitte me, vt irascãr furori meo eis, ꝛ deleã eos, faciãq; te in gẽtem magnã. ℣ Moyses aũt orabat dñm deũ suũ, dicẽs, Cur dñe irascit furor tuus cõtra pplm tuũ, quem eduxisti de terra Egypti, in fortitudine magna, ꝛ in manu robusta: ne q̃so dicãt Egyptij, Callide eduxit eos vt interficeret i mõtib⁹, ꝛ deleret e terra: quiescat ira tua, ꝛ esto placabilis sup nequitia ppli tui. Recordare Abraham, Isaac, ꝛ Israel seruor tuor, q̃b⁹ iurasti p temetipm, dicẽs, ℣ Multiplicabo semẽ vestrũ, sicut stellas celi: ꝛ vniuersam terrã hãc, de q̃ locut⁹ sum, dabo semini vro, ꝛ possidebitis eã semp. ¶ Placatusq; est dñs ne faceret malũ q̃d locut⁹ fuerat aduersus pplm suũ. Et reuersus est ℣ Moyses de mõte portãs duas tabulas testimonij in manu sua, scriptas ex vtraq; parte, ꝛ factas ope dñi. Scriptura q̃ dei erat sculpta in tabulis. Audiẽs aũt Josue tumultũ ppli vociferantis, dixit ad ℣ Moysen, Ululat⁹ pugne audit i castris. Qui rñdit, Nõ est clamor adhortatiũ ad pugnã, neq; vociferatio cõpellẽtiũ ad fugã: sed vocẽ cantãtiũ ego audio. Cũq; appropinquasset ad castra, vidit vitulũ, ꝛ choros, iratusq; valde, piecit de manu tabulas, ꝛ confregit eas ad radicem montis. Arripiẽsq; vitulũ quẽ fecerãt, cõbussit, ꝛ cõtrivit vsq; ad pulverẽ, quẽ sparsit i aquã, ꝛ dedit ex eo potũ filijs Israel. Dixitq; ad Aaron, Quid tibi fecit hic pplus, vt tm duceres sup eũ pctũ maximũ: Cui ille rñdit, Ne indignet dñs me⁹: tu enim nosti pplm istũ q̃ pronus sit ad malũ. Dixerũt mihi, Fac nobis deos, qui nos precedant: huic enim

B Iosue.x.b. Deutero no.xx.b. Psalmo cv.b. B Iũ. Reg. xij.g. C Infra. x xxiij.a. Psalmo cv.b. Numeri xiij.c. Geneseos xlviij.c. Geneseos xv.b. D Geneseos xij.b. E

℣ Moysi.

F

Moyſi,q nos eduxit de terra Egypti,nescim⁹ qd acciderit.Quib⁹ ego dixi, Quis vestrū habet aurū? Tulerūt,et dederūt mihi,& proiecī illud in ignē, egressusq est hic vitulus. Videſ ergo Moyses populū q esset nudat⁹(spoliauerat enī eū Aaró ppter ignominiā sordis,& inter hostes nudū cōstituerat)& stās in porta castroꝝ,ait, Si qs est dñi iungat mihi. Cōgregatiq sunt ad eū oēs filij Leui,quib⁹ ait, Hec dicit dñs de⁹ Israel, Ponat vir gladiū super femur suū:ite,& redite de porta vsq ad portā per mediū castroꝝ,& occidat vnusquisq fratrē & amicū,& primū suum. Fecerūtq filij Leui iuxta sermonē Moyſi,ceciderūtq in die illa q̄si tria millia hoīm.Et ait Moyses, Cōsecrastis manꝰ vras hodie dño,vnusqsq in filio,& in fratre suo, vt det vobis bñdictio.Facto aūt altero die,locut⁹ est Moyses ad pp̄lm, Peccastis pessimū:ascēdā ad dñm,si quo mō quiuero eū deprecari pro scelere vro. Reuersusq ad dñm,ait, Obsecro,peccauit pp̄s iste peccatū maximū, fecerūtq sibi deos aureos.aut dimitte eis hāc noxā:aut si nō facis,dele me de libro tuo quē scripsisti. Cui respondit dñs,Qui peccauerit mihi,delebo eū de libro meo:tu autē vade,& duc pp̄lm istū quo locut⁹ sum tibi,angel⁹ meꝰ precedet te. Ego aūt in die vltiōis visitabo & hoc peccatū eorū. Percussit q̄ dñs pp̄lm,p reatu vituli,quē fecerat Aaron.

B

Ecclesi. xlv.a.

¶ Capituli Summarium. Dominum iratum populo Moyses vir placat. Caput.xxxij.

A

Locutusq est dñs ad Moysen,dicens, Egrede, ascēde de loco isto tu & pp̄s tuus quē eduxisti de terra Egypti in terrā quā iurauī Abrahā, Isaac,& Jacob,dicēs, Semini tuo dabo eā, et mittā p̄cursorē tui angelū,vt eiciā Chananeū, & Amorrheū,& Hetheū,& Pherezeū & Heueū, & Jebuseum,& intres in terrā fluentē lacte & melle, Nō enī ascēdā tecū,q̄ populus dure ceruicis es,ne forte disperdam te in via. Audiēsq pp̄s sermonē hunc pessimū luxit: & nullus ex more indutus est cultu suo.Dixitq dñs ad Moysen Loquere filijs Israel, Populus dure ceruicis es,semel ascendam in medio tui,& delebo te.Jā nūc depone ornatū tuū vt sciā qd faciā tibi.Deposuerūt ergo filij Israel ornatū suū a monte Horeb.Moyses q̄q tollēs tabernaculū, tetendit extra castra,procul,vocauitq nomē eius Tabernaculū federis. Et oīs pp̄s q habebat aliquā q̄stionē,egrediebat ad tabernaculum federis extra castra. Cumq egrederet Moyses ad tabernaculū,surgebat vniuersa plebs, & stabat vnusquisq in ostio papilionis sui,respiciebātq tergū Moysi,donec ingrederet tētoriū. Ingresso aūt illo tabernaculū federis, descēdebat colūna nubis,& stabat ad ostiū, loq̄batur⁹q cū Moyse cernēt⁹ vniuersis q colūna nubis staret ad ostiū tabernaculi.Stabātq ipsi,& adorabāt p fores tabernaculorū suor.Loq̄batur aūt dñs ad Moysen facie ad faciē,sicut solet loqui homo ad amicū suū.Cūq ille reuerteret in castra,minister eius Josue filius Nun, puer non recedebat de tabernaculo.Dixit autē Moyses ad dñm, Precipis vt educā pp̄lm istū,& nō indicas mihi quē missurꝰ es mecum, presertim cū dixeris, Noui te ex noīe,& inuenisti gratiā coram me.Si ergo inueni gratiā in cōspectu tuo,ostende mihi †faciē tuā,vt sciā te,& inuenā gratiā ante oculos tuos:respice pp̄lm tuū gētē hāc.Dixitq dñs, Facies mea p̄cedet te,& requiē dabo tibi.Et ait Moyses, Si nō tu ipse precedas,ne educas nos de loco isto. In quo enī scire poterimꝰ ego & populus tuus inuenisse nos gratiā in cōspectu tuo, nisi ambulaueris nobiscū,vt glorificemur ab oīb⁹ pp̄lis qui habitāt sup terrā? Dixit aūt dñs ad Moysen, Et verbū istud q̄ locut⁹ es faciā:inuenisti enī gratiā coram me,& te ipsum noui ex noīe. Qui ait, Ostēde mihi gloriā tuā. Respōdit, Ego ostēdā omne bonū tibi, & vocabo in noīe dñi coram te,& miserebor cui voluero, & clemēs ero in quē mihi placuerit. Rursumq ait, Nō poteris videre faciē meā:nō enī videbit me homo,& viuet. Et iterū, Ecce(inquit)est locus apud me,& stabis supra petram. Cūq transibit gloria mea,ponam te in foramine petre, & protegam dextera mea:donec transeam:tollamq manum meā,& videbis posteriora mea faciem autem meam videre non poteris.

B

Roma. ix.c.

¶ Capituli Summarū. Moyses reparatis,tabulis cornutus descendit a domino. Caput.xxxiij.

A

Deuter. x.a.

Precepit ergo dñs Moysi, Excide tibi duas tabulas lapideas instar priorū,& scribā sup eas vba q̄ habuerūt tabule quas fregisti.Esto paratꝰ mane, vt ascēdas statim in montē Sinai,stabisq mecum sup vertice montis. Nullus ascēdat tecū, nec videat quispiā p totū mōtē,boues q̄q & oues nō pascant ecōtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas,quales antea fuerāt & de nocte cōsurgens ascendit in montem Sinai,sicut preceperat ei dñs,portans secum duas tabulas. Cūq descendisset dñs per nubē,stetit ibidem cum eo,inuocans nomen dñi.Quo trāseunte cōra eo,ait, Dominator dñe deꝰ misericors & clemens,patiēs & multe miserationis,ac verax,q̄ custodis misericordiam in millia,q̄ aufers iniquitatem & scelera,atq; peccata:nullusq apud te per se innocens est. Qui reddis iniquitatē patrū filijs,ac nepotib⁹ in tertiā et quartā progeniē.Festinusq Moyses,curuatus est pnus in terrā,& adorās ait, Si inueni gratiā in cōspectu tuo dñe, obsecro vt gradiaris nobiscū:pp̄s enī dure cernicis est:et auferas iniquitates nostras atq; peccata,nosq; possideas. Rndit dñs, Ego inibo pactum videntibus cunctis, signa faciā que nunq̄ visa sunt sup terrā, nec in vllis gētib⁹: vt cernat pp̄s iste,in cuius es medio,opus dñi terribile q̄ faciturus sum. Obserua cuncta,que hodie mādauī tibi.ego ipse eiciā ante faciē tuā Amorrheū,& Chananeū, & Hetheum,Pherezeū q̄q & Heueū,& Jebuseū. Caue ne vnq̄ cū habitatorib⁹ terre illius iūgas amicitias,q̄ sint tibi in ruinā sed & aras eorū destrue,& fringe statuas lucosq; succide.Non adorare deum alienū. Dñs zelotes nomē eius, deus est emulator.Ne ineas pactū cū hoib⁹ illarum regionum:ne cum fornicati fuerint cū dijs suis,& adorauerint simulachra eorū, vocet te quispiā vt comedas de immolatis.Nec vxorē de filiab⁹ eorū accipies filijs tuis: ne postq̄ ipse fuerint fornicate,fornicari faciāt & filios tuos in deos suos.Deos conflatiles nō facies tibi. Solennitatem azymorum custodies. Septē dieb⁹ vescēris azymis sicut precepi tibi in tpe mēsis nouorū.mense enī vernī tpis egressus es de Egypto.Dē q̄ aperit vuluā generis masculini,meū erit.De cunctis animantibus tā de bobus,q̄ de ouibus, meum erit.Primogenitū asini redimes ouē,si aūt nec pretiū p eo dederis,occidetur. Primogenitū filiorū tuorū redimes:nec apparebis in cōspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis,die septimo cessabis arare & metere. Solēnitatē hebdomadarū facies tibi de primitijs frugū messis tue triticee,& solēnitatē q̄ redeūte anni tpe cuncta condūtur. Trib⁹ tpibus anni apparebit omne masculinū tuū in cōspectu oīpotētis dñi dei Israel. Cū enī tulero gentes a facie tua,& dilatauero terminos tuos, nullꝰ insidiabit̄ terre tue ascendēte te & apparēte in cōspectu dñi dei tui ter in āno.Nō immolabis sup fermēto sanguinē hostie mee,nec q̄ remanserit de victima solennitatis phase. Primitias frugum terre tue offeres in domo dñi dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue.Dixitq dominꝰ ad Moysen,

Exod. xxxiij.c. Deute. vij.c. Supra xxiij.a.

Supra xxiij.c. Josue xxiij.c. Deute. vij.c. Supra xxiij.a.

Supra xxiij.a.

Supra xxiij.a.

Supra xxiij.b. Deute. xvj.d. Ecclesi. xxxv.a.

Supra xxiij.c. Deute. xxiij.c.

Hebr. legunt viam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supra xxiij.d.

Scribe tibi verba hec, q̄b⁹ t tecū t cū Jſrael pepigi fed⁹. Fuit ergo ibi cum dño ẜDoyſes quadraginta dies t quadraginta noctes: panē nō comedit, t aquā nō bibit, t ſcripſit in tabulis verba federis decē. Cūq; deſcēderet ẜDoyſes de monte Sinai, tenebat duas tabulas teſtimonij, t ignorabat q̄ cornuta eſſet facies ſua ex cōſortio ſermonis dñi. Videntes autē Aaron t filij Jſrael cornutā ẜDoyſi faciē, timuerūt ppe accedere. Vocatiq; ab eo, reuerſi ſunt tam Aaron, q̄ principes ſynagoge. Et poſtq̄ locutus eſt ad eos, venerūt ad eū etiā oēs filij Jſrael: quib⁹ preceperat cuncta q̄ audierat a dño in monte Sinai. Impletiſq; ſermonibus poſuit velamē ſup faciē ſuam. Quod ingreſſus ad dñm, t loquēs cū eo auferebat donec exiret, t tūc loquebatur ad filios Jſrael oīa q̄ ſibi fuerāt imperata. Qui videbant faciem egredientis ẜDoyſi eſſe cornutam, ſed operiebat ille rurſus faciem ſuam, ſi quādo loquebat ad eos.

¶ Capituli Summarium. Conqurūtur artificis t q̄ neceſſaria ſunt pro tabernaculo. Caput.xxxv.

Igitur cōgregata oī turba filiorū Jſrl̄, dixit ad eos, Hec ſunt q̄ iuſſit dñs fieri, Sex dieb⁹ facietis op⁹: ſeptim⁹ dies erit vobis ſanctus, ſabbathū t reqes dñi: q̄ fecerit op⁹ in eo, occidet. Non ſuccēdetis ignē i oīb⁹ habitaculis vr̄is p die ſabbathi. Et ait ẜDoyſes ad oēm caterua filior Jſrl̄, Iſte eſt ſmo quē precepit dñs, dicēs, Sepate apud vos primitias dño. Qis volūtari⁹ t pno aīo offerat eas dño: aurū t argentū, t es, hyacinthū t purpurā: coccūq; bis tinctū, t byſſum, pilos caprarū, pelleſq; arietū rubricatas, t hyacintinas, ligna ſetim, t oleū ad luminaria cōcinnāda, t vt cōficiat vnguē tū, t thymiama ſuauiſſimū, lapides onychinos, t gēmas ad ornatū ſuphumeralis t rōnalis. Quiſq; veſtrū ſapiēs eſt, veniat t faciat q̄ dñs impauit tabernaculum ſcz t tectū eius, atq; operimētū, annulos t tabulata cū vectibus, parillos t baſes, arcā t vectes, ppitiatorīū, t velū q̄ ante illud oppādit, mēſam cū vectib⁹ t vaſis t ppoſitiōis panib⁹, cādelabrū ad luminaria ſuſtētāda, vaſa illi⁹ t lucernas, t oleū ad nutrimēta ignū, altare thymiamatis, t vectes, t oleū vnctiōis t thymiama ex aromatib⁹, t tētoriū ad oſtiū tabernaculi, altare holocauſti, t craticulam eius eneā cū vectib⁹ t vaſis ſuis, labrū t baſim ei⁹, cortias atrij cū colūnis t baſib⁹, tētoriū i foub⁹ veſtibuli, parillos tabernaculi atrij cū funiculis ſuis, veſtimēta quoq; vſus eſt i miniſterio ſanctuarij, veſtes Aarō pontificis ac filiorū ei⁹ vt ſacerdotio fungāt mihi. Egreſſaq; oīs multitudo filiorū Jſrl̄ de ꝓſpectu ẜDoyſi, obtulerūt mēte pr̄optiſſima atq; deuota p̄mittas dño ad faciēdū op⁹ tabernaculi teſtimonij. Quicqd ad cultū t ad veſtes ſctās neceſſariū erat, viri cū mulieribus p̄buerūt, armillas t inaures, annulos t dextralia. Oē vas aureū i donaria dñi ſepatū eſt. Si qs habebat aurū, hyacinthū t purpurā, coccūq; bis tictū, byſſus t pilos caprarū, pelles arietū rubricatas, t hyacithinas, argēti, eriſq; metalla obtulerūt dño, lignaq; ſeti i varios vſus, Sz t mulieres docte q̄ venerāt, dederūt hyacinthū, purpurā, t vermiculū ac byſſum, t pilos caprarū, ſpōte p pria cūcta tribuētes. Principes vo obtulerūt lapides onychinos, t gēmas ad ſuphumerale t rōnale, aromataq;, t oleū ad luminaria cōcinnāda, t ad p̄parādū vnguētū, ac thymiama odoris ſuauiſſimi cōponēdū. Oēs viri t mulieres mēte deuota obtulerūt donaria, vt fierēt opa q̄ iuſſerat dñs p manū ẜDoyſi. Cūcti filij Jſrl̄ volūtaria dño dedicauerūt. Dixitq; ẜDoyſes ad filios Jſrl̄, Ecce vocauit dñs ex noīe Beſeleel filiū Uri filij Hur de tribu Juda: i pleuitq; eū ſpū dei, ſapiētia t intelligētia t ſciētia, t oī doctrina ad excogitādū, t faciēdū op⁹ i auro t argēto, t ere, ſculpēdiſq; lapidib⁹, t ope carpētario. qcqd fabre adinueniri pōt, dedit i corde ei⁹. Oholiab q̄z filiū Achiſamech de tribu Dan, ambos eruditit ſapiētia, vt faciāt opa abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacintho ac purpura, coccoq; bis tincto, t byſſo, t texāt oīa, ac noua q̄q; reperiāt.

¶ Capituli Summarium. Paratur tabernaculū iuxta

Supra xxv.a.

Supra xxj.a.

omnes partes ſuas t oblatis donarijs. Caput.xxxvj.

Fecit ergo Beſeleel t Oholiab t oīs vir ſapiēs, q̄b⁹ dedit dñs ſapiētiā t itellectū: vt ſcirēt fabre operari q̄ in vſus ſanctuarij neceſſaria ſunt, et que p̄cepit dñs. Cūq; vocaſſet eos ẜDoyſes, t oēm eruditū virū cui dederat dñs ſapiētiā, t q̄ ſponte ſua obtulerāt ſe ad faciēdū opus, tradidit eis vniuerſa donaria filior Jſrl̄. Qui cū inſtarēt operi quotidie, mane vota pp̄l's offerebat. Vñ artifices venire cpulſi, dixerūt moyſi, Plus offert pp̄l's q̄ neceſſariū eſt. Juſſit ergo ẜDoyſes, preconis voce cantari. Nec vir nec mulier q̄q̄ offerat vltra in ope ſanctuarij. Sicq; ceſſatū eſt a muneribus offerendis, eo q̄ oblata ſufficerēt t ſupabūdarēt. Fecerunt q; oēs corde ſapiētes ad explendū op⁹ tabernaculi, cortinas de cocco de byſſo retorta, t hyacintho, t purpura, coccoq; bis tincto, ope vario, t arte polymita. quarū vna habebat in lōgitudine viginti octo cubitos, t in latitudine quatuor. vna mēſura erat oīz cortinarū. Cōnūritq; cortinas q̄nq;, altera alteri, t alias q̄nq; ſibimmicē copulauit. Fecit t anſas hyacinthinas in ora cortine vni⁹ ex vtroq; latere, t in ora cortine alterius ſimiliter, vt cōtra ſeinuicē venirēt anſe, t mutuo iungerētur. vnde t q̄nquaginta fudit circulos aureos, q̄ morderēt cortinarū anſas, t fieret vnū tabernaculū. Fecit t ſaga vndecim de pilis caprarū ad operiēdū tectū tabernaculi: vnū ſagum in lōgitudine habebat cubitos triginta: t in latitudine cubitos quatuor. vni⁹ mēſure erāt oīa ſaga. quorū q̄nq; iunxit ſeorſum, t ſex alia ſeparatim. Fecitq; anſas quinquaginta in ora ſagi vnius, t quinquaginta in ora ſagi alterius, vt ſibimmicem iungerent. Et fibulas eneas q̄nquaginta, q̄bus necteret tectū, vt vnum palliū ex oībus ſagis fieret. Fecit t opertoriū tabernaculi de pellib⁹ arietū rubricatis: aliud q̄z deſup velamentū de pellibus hyacinthinis. Fecit t tabulas tabernaculi de lignis ſetim ſtātes. Decē cubitor⁹ merat longitudo tabule vna: t vnū ac ſemis cubitū latitudo retinebat. Bine inclinatura erāt p ſingulas tabulas, vt alteri altera iūgeretur. Sic fecit in oīb⁹ tabernaculi tabulis. Et q̄bus viginti ad plagā meridianā erāt cōtra auſtrū cū quadraginta baſib⁹ argēteis. Bine baſes ſub vna tabula ponebant er vtraq; pte angulorū, vbi incaſtrature laterū in angulis terminātur. Ad plagā q̄z tabernaculi q̄ reſpicit ad aquilonē, fecit vigiti tabulas cū q̄draginta baſib⁹ argēteis, duas baſes p ſingulas tabulas. Cōtra occidētē vo id eſt ad eā ptē tabernaculi q̄ mare reſpicit, fecit ſex tabulas, t duas alias p ſingulos angulos tabernaculi retro, q̄ iūcte erāt a deorſum vſq; ſurſum: t in vnā cōpaginē pariter ferebātur. Ita fecit ex vtraq; pte p ſingulos angulos: vt octo eſſent ſimul tabule, t haberēt baſes argēteas ſedecim, binas ſcz baſes ſub ſingulis tabulis. Fecit t vectes de lignis ſetim, q̄nq; ad cōtinēdas tabulas vnius lateris tabernaculi, t quinq; alios ad alterius lateris coaptādas tabulas: t extra hos q̄nq;, alios vectes ad occidentalē plagā tabernaculi ꝓtra mare. Fecit q̄z vectē aliū, q̄ per medias tabulas ab angulo vſq; ad āgulū pueniret. Ipſa āt tabulata deauranit, fuſis baſib⁹ earū argēteis. Et circulos eor fecit aureos, per quos vectes induci poſſent: quos t ipſos laminis aureis operuit. Fecit t velū de hyacintho, t purpura, vermiculo ac byſſo retorta ope polymitario, varīū atq; diſtinctum: t q̄tuor colūnas de lignis ſetim, quas cū capitib⁹ deauranit, fuſis baſib⁹ earū argēteis. Fecit t tētoriū in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo: byſſoq; retorta opere plumarij: t columnas quinq; cum capitibus ſuis, quas operuit auro, baſeſq; earum fudit eneas.

¶ S. Formātur arca, menſa t cādelabrū. Cap.xxxvij.

Fecit aūt Beſeleel t arcā de lignis ſetim, habētē duos t ſemis cubitos in lōgitudine, et cubitum ac ſemiſſem in latitudine, altitudo q̄nq; vni⁹ cubiti fuit t dimidij: veſtiuitq; eam auro puriſſimo intus ac foris. Et fecit ibi coronā aureā p gyrū, cōflās q̄tuor annulos aureos p q̄tuor angulos eius: duos

annulos

annulos in latere vno, & duos in altero. Vectes quoq; fecit de ligno setim, quos vestiuit auro, & quos misit in annulos, q erāt in lateribꝰ arce, ad portandū eā. Fecit & propitiatoriū, id est oraculū, de auro mundissimo duoꝝ cubitoꝝ & dimidij in longitudine, & cubiti ac semis in latitudine. Duos etiā cherubim ex auro ductili, q̄s posuit ex vtraq; parte propitiatorij, cherub vnū in summitate vnius ptis, et cherub alterū i summitate ptis alteriꝰ: duos cherubim in singulis summitatibus propitiatorij extēdētes alas, & tegentes propitiatoriū, seq; mutuo & illud respicientes. Fecit & mensam de ligno setim in lōgitudine duoꝝ cubitoꝝ, & in latitudine vnius cubiti, q̄ habebat in altitudine cubitū ac semissem, circundeditq; eā auro mundissimo, & fecit illi labiū aureū p gyrū, ipsiq; labio coronā aureā interrasilē q̄tuor digitoꝝ, & sup eādē alterā coronā aureā. Fudit & q̄tuor circulos aureos, quos posuit i q̄tuor angulis p singulos pedes mēse cōtra coronā, missiq; in eos vectes, vt possit mēsa portari. Ipsos q̄q; vectes fecit de lignis setim, & circundedit eos auro. Et vasa ad diuersos vsus mēse, acetabula, phialas, & cyathos, & thuribula, ex auro puro, in q̄bꝰ offerēda sunt libamina. Fecit & candelabrū ductile de auro mundissimo. De cuiꝰ vecte calami, scyphi, spheruleq; simul & lilia pcedebāt, sex in vtroq; latere. tres calami ex pte vna, & tres ex altera, tres scyphi in nucis modū p calamos singulos, spheruleq; simul & lilia: & tres scyphi īstar nucis in calamo altero, spheruleq; simul & lilia. Equū erat opꝰ sex calamoꝝ, q̄ pcedebāt de stipite cādelabri. In ipso autē vecte erāt q̄tuor scyphi in nucis modū, spheruleq; p singulos simul & lilia, & spherule sub duobꝰ calamis p loca tria, qui simul sex fiūt calami pcedētes de vecte vno. & spherule igitur, & calami ex ipso erāt vniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit & lucernas septē cum emūctoriis suis, & vasa vbi ea q̄ emūcta sunt, extinguant̄. de auro mundissimo. Talentū auri appēdebat candelabrū cū oibꝰ vasis suis. Fecit et altare thymiamatis de lignis setim, p quadrū singulos habēs cubitos, & in altitudine duos, e cuiꝰ angulis pcedebāt cornua, vestiuitq; illud auro purissimo cū craticula ac parietibꝰ & cornibꝰ. Fecitq; ei coronā aureolā p gyrū, & duos annulos aureos sub corona p singula latera, vt mittātur in eos vectes, & possit altare portari. Ipsos aūt vectes fecit de lignis setim, & operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis vnguentum, et thymiamata de aromatibus mundissimis opere pigmentarij.

¶ Capituli Summarium. Formatur altare holocausti cum labio eneo & atrio. Caput. xxxviij.

Fecit & altare holocausti de lignis setim, quinq; cubitoꝝ p quadrū, & triū in altitudine, cuiꝰ cornua de angulis pcedebant, operuitq; illud laminis eneis. Et in vsus eiꝰ parauit ex ere vasa diuersa, lebetes, forcipes, fuscinulas, vncinos, & ignium receptacula. Craticulāq; eiꝰ i modū retis fecit eneā, & subter eā in altaris medio arulā, fusis quatuor eneis annulis per totidē retiaculi summitates, ad immittēdos vectes ad portādū quos & ipsos fecit de lignis setim, & operuit laminis eneis, indurituq; in circulos q̄ in lateribꝰ altaris eminebāt. Ipm aūt altare nō erat solidū, sed cauū ex tabulatis, & intꝰ vacuū. Fecit & labrū eneū cū basi sua de speculis mulierū, q̄ excubabāt in ostio tabernaculi. Fecit & atriū, in cuius australi plaga erāt tēdicula de bysso retorta, cubitoꝝ cētum, colūne enee viginti cū basibus suis, capita columnarū, et tota opis celatura argētea. Eque ad septētrionalē plagā tentoria, colūne, baseq;, & capita columnarū eiusdē mensure, & operis ac metalli erāt. In ea vō plaga q̄ ad occidētē respicit fuerūt tēdicula cubitoꝝ quinquaginta, colūne decē cū basibus suis enee, & capita columnarū, & tota operis celatura argētea. Porro ad orientē quinquaginta cubitoꝝ parauit tēdicula, e quibus quindecim cubitos columnarum triū cū basibꝰ suis vnū tenebat latus: & in parte altera, quia inter vtraq; introitum tabernaculi fecit, quindecim eque cubitoꝝ erāt tēdicula, colūneq; tres, & baſes totidē. Cūcta atrij tēdicula byssus retorta texuerat. Baſes colūnarū fuere enee, capita aūt earū cū cūctis celaturis suis argētea, & ipsas colūnas atrij vestiuit argēto. Et in introitu eiꝰ opeplumario fecit tēdiculū ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byſſo retorta, qđ habebat viginti cubitos in lōgitudīe, altitudo vō q̄nq; cubitoꝝ erat iuxta mensuram quā cūcta atrij tēdicula habebāt. Colūne aūt i ingressu fuere quatuor cū basibꝰ eneis, capita q; earū & celature argētee. Parillos quoq; tabernaculi & atrij p gyrū fecit eneos. Hec sunt instrumēta tabernaculi testimonij, q̄ enumerata sunt iussa pceptū dñi Moysi in ceremonias Leuitarū p manū Ithamar filij Aarō sacerdotis: q̄ Beseleel filiꝰ Uri filij Hur de tribu Juda dño p Moysen iubēte cōpleuerat, iuncto sibi socio Oholiab filio Achisamech de tribu Dan: q & ipe artifex lignorū egregius fuit, & polymitariꝰ atq; plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo, & byſſo. Oē aurū qđ expensum est in opere sanctuarij, & qđ oblatū est in donarijs, viginti & nouē talētoꝝ fuit, & septingētoꝝ triginta sicloꝝ ad mēsurā sanctuarij. Oblatū est aūt ab his q trāsierūt ad numerū a viginti annis & supra, de sexcētis tribꝰ millibus, & quingētis quinquaginta armatoꝝ. Fuerūt pterea centū talēta argenti, e quibus cōflate sunt baſes sanctuarij, & introitus vbi velū pendet. Centū baſes facte sunt de talētis centū, singulis talētis per baſes singulas supputatis. De mille aūt septingētis, & septuaginta quinq; siclis fecit capita colūnarū quas & ipsas vestiuit argēto. Eris quoq; oblata sunt talenta septuaginta duo millia, & quadringenti supra sicli, ex quibus fuse sunt baſes in introitu tabernaculi testimonij, & altare eneum cum craticula sua, oīaq; vasa que ad vsum eiꝰ pertinēt, & baſes atrij tā in circuitu, q̄ in ingressu eius, & parilli tabernaculi atq; atrij per gyrum.

¶ Capituli Summarium. Perficiuntur indumenta et ornamenta pontificalia. Caput. xxxix.

Ex hyacintho vō & purpura, vermiculo ac byſſo fecit vestes, quibꝰ induerētur Aarō quando ministrabat in sanctis, sicut pceperat dñs Moysi. Fecit igit̄ & suphumerale de auro hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta, opere polymitario. Inciditq; bracteas aureas, & extenuauit in fila, vt possent texi cū pnoꝝ colorꝝ subtegmine, duasq; oras sibimuicē copulatas i vtroq; latere summitatū, & baltheū ex eisdē coloribꝰ, sicut preceperat dñs Moysi. Parauit & duos lapides onychinos, astrictos & inclusos auro, & sculptos arte gēmaria nōibus filioꝝ Israel. Posuitq; eos in lateribꝰ suphumeralis in monimētū filioꝝ Israel, sicut pceperat dñs Moysi. Fecit & rōnale opere polymito iuxta opus suphumeralis, ex auro hyacintho, purpura, coccoq; bis tincto & byſſo retorta, quadrāgulum duplex mensure palmi: & posuit in eo gemmarū ordines q̄tuor. In primo versu erat sardi, topazius, smaragd. In secūdo, carbūculus, sapphir & iaspis. In tertio, ligurius, achates & amethyſti. In quarto, chryſolithus, onychinus, & berillus, circūdati & inclusi auro p ordies suos. Ipsiq; lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuū Israel, singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali & catenulas sibi inuicē coherētes, de auro purissimo, & duos vncinos, totidēq; annulos aureos. Porro annulos posuerūt in vtroq; latere rōnalis, e q̄bus penderēt due catene auree, q̄s inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebāt. Nec & ante & retro ita quiescebāt sibi, vt suphumerale & rationale mutuo necterent̄, stricta ad baltheū & annulis fortius copulata, quos rigebat vitta hyacinthina, ne laxa fuerēt & a seinuicē moverent̄, sicut pceperat dñs Moysi. Fecerūtq; tunicā suphumeralis totā hyacinthinā: & capitiū in superiori parte & mediū oramq; p gyrū capitij textilē: deorsum aūt ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byſſo retorta: & tintinnabula de auro purissimo, q̄ posuerūt inter mala granata in extrema pte tunice p gyrū: tintinnabulū aūt aureū & malū punicū, quibus ornatus incedebat pōtifex q̄n ministerio fungebat, sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

cut ꝓceperat dñs ad Moysi. Fecerũt & tunicas byssinas opere textili Aarõ & filijs eius: & mitras cũ coronulis suis ex bysso: feminalia q̃q; linea, byssina: cingulũ vo de bysso retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo distinctum arte plumaria, sicut ꝓceperat dñs Moysi. Fecerũt & lammina sacre
F veneration is de auro purissimo, scripserũtq; in eo opere gẽmario, Sanctũ dñi: & strinxerũt eã cũ mitra vitta hyacinthina, sicut ꝓceperat dñs Moysi. ¶Perfectũ est igit̃ oẽ opꝰ tabernaculi & tecti testimonij. Fecerũtq; filij Israel cuncta q̃ preceperat dñs Moysi, & obtulerũt tabernaculũ & tectũ & vniuersam supellectilẽ, annulos, tabulas, vectes, colũnas ac bases, optoniũ de pellibꝰ arietũ rubricatis, & aliud operimẽtũ de hyacinthinis pellibꝰ, velũ, arcã, vectes, ppitiatoriũ mẽsam cũ vasis suis & ꝓpositiõis panibꝰ, cãdelabrũ
G lucernas, & vtẽsilia earũ cũ oleo, altare aureũ & vnguentũ & thymiama ex aromatibꝰ, & tẽtoriũ in itroitu tabernaculi, altare eneũ, retiaculũ, vectes, & vasa eiꝰ oĩa, labrũ cũ basi sua, tẽtoria atrij, & colũnas cũ basibꝰ suis, tẽtoriũ introitu atrij, funiculosq; illiꝰ & paxillos. ¶Nihil ex vasis defuit q̃ in ministeriũ tabernaculi, & in tectũ federis iussa sunt fieri. Vestes q̃q; quibus sacerdotes vtũtur in sanctuario Aaron scq; & filij eiꝰ obtulerũt filij Israel, sicut ꝓceperat dñs. Que postq̃ ad Moysen cuncta vidit completa benedixit eis.

¶Capituli Summarium. Erigit tabernaculum & implet̃ maiestate domini. Caput.xl.

A Locut⁹ est dñs ad Moysen, dicens, ¶Die prĩmo, prĩa die mẽsis erges tabernaculũ testimonij, & pones in eo arcã, & mittes q̃q; ante illã velũ: & illata mẽsa pones sup eã q̃ rite ꝓcepta sunt. Lãdel abrũ stabit cũ lucernis suis, & altare aureũ in quo adoletur incensum coram arca testimonij. Tentoriũ in introitu tabernaculi testimonij pones, & ante illũ altare holocausti: labrũ iter altare & tabernaculũ, qũ iplebis aq̃. Circũdabisq; atriũ tẽtorij & ingressum eiꝰ. Et assumpto vnctiõis oleo vnges tabernaculũ cũ vasis suis, vt sctificent̃ altare holo
B causti & oĩa vasa eiꝰ. labrũ cũ basi sua. Oĩa vnctiõis oleo ꝛsecrabis, vt sint sctã sctõꝝ. Applicabisq; Aarõ & filios eiꝰ ad fores tabernaculi testimonij, & lotos aq̃ indues sctis
Nu.vij.a vestibꝰ, vt ministrẽt mihi, & vnctio eoꝝ i sacerdotiũ sempiternũ ꝓficiat. Fecitq; Moyses oĩa q̃ ꝓceperat dñs. Igit̃ mẽse primo anni scõi, in prĩa die mẽsis collocatũ est tabernaculũ. Erexitq; Moyses illũ, & posuit tabulas ac bases & vectes, statutq; colũnas, & expãdit tectũ sup tabernaculũ, ꝓposito desup operimẽto, sicut dñs ꝓceperat. ¶Posuit & testimoniũ i arca, subditis infra vectibꝰ, & oraculũ desup.
L Cũq; intulisset arcã i tabernaculũ testimonij, appẽdit ante eã velũ, vt expleret dñi iussionẽ. ¶Posuit & mẽsam in tabernaculo testimonij ad plagã septẽtrionalẽ extra velũ, ordinatis coram ꝓpositiõis panibꝰ: sicut ꝓceperat dñs Moysi. ¶Posuit & candelabrũ in tabernaculo testimonij e regione mẽse in parte australi, locatis p ordinẽ lucernis iuxta preceptũ dñi. ¶Posuit & altare aureũ sub tecto testimonij con
D tra velũ, & adolenit sup eo incẽsum aromatũ, sicut iusserat dñs Moysi. ¶Posuit & tẽtoriũ i introitu tabernaculi testimonij, & altare holocausti in vestibulo testimonij, offerẽs in eo holocaustũ & sacrificia, vt dñs imperauerat. Labrũ quoq; statuit inter tabernaculum testimonij, & altare, implẽs illud aqua. Lauerũtq; in eo Moyses & Aarõ ac filij eius manus suas & pedes, cũ ingrederẽtur tectũ federis, et accederẽt ad altare, sicut preceperat dñs Moysi. Erexit & atriũ p gyrũ tabernaculi & altaris, ducto in introitu eiꝰ tẽtorio. ¶Postq̃ oĩa pfecta sunt, operuit nubes tabernaculũ testimonij, & gloria domini implenit illud. Nec poterat
Nu.ix.c. iij. regu. viij.b. Moyses ingredi tectũ federis, nube operiẽte oĩa, & maiestate dñi coruscãte, quia cuncta nubes operuerat. Si q̃n nubes tabernaculũ deserebat, proficiscebãtur filij Israel p turmas suas: si pẽdebat desup, manebãt in eodẽ loco. Nubes quippe dñi incubabat per diẽ tabernaculo, & ignis in nocte videtibꝰ cũctis pplis Israel p cũctas mãsiones suas.

¶Libri Exodi Finis.

¶Liber Leuiticus: Hebraice Vaicra.

¶Capituli Summarium. Moysi varij offerendi armenta pecora & aues. Cap. j.

A Vocauit aũt Moysen, & locutꝰ est ei dñs de tabernaculo testimonij, dicẽs, Loquere filijs Israel, & dices ad eos, ¶Homo q̃ obtulerit ex vobis hostiã dño de pecoribus, id est, de bobꝰ & ouibꝰ offerẽs victimas, si holocaustũ fuerit eiꝰ oblatio, ac de armento, Exodi xxix.b.
B masculũ immaculatũ offeret ad ostiũ tabernaculi testimonij, ad placãdũ sibi dñm, ponetq; manꝰ sup caput hostie, & acceptabilis erit, atq; in expiatiõnẽ eiꝰ ꝓficiens. Immolabitq; vitulũ coram dño, & offerẽt filij Aarõ sacerdotes sanguinẽ eiꝰ, fundẽtes p altaris circuitũ qõ est añ ostiũ tabernaculi. detractaq; pelle hostie, artus in frusta cõcident, et
C subijciẽt in altari ignẽ, strue lignorũ añ cõposita: & mẽbra q̃ sunt cesa, desup ordinãtes, caput videlicet, & cũcta q̃ adherẽt iecori, itestinis & pedibus lotis aqua: adolebitq; ea sacerdos sup altare in holocaustũ & odorẽ suauissimũ dño. Si aũt de ouibus, holocausti oblatio fuerit dño: de turturibꝰ & pullis colũbe offe
D ret eã sacerdos ad altare, & retorto ad collũ capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet sanguinẽ sup crepidinẽ altaris, vesiculã vero gutturis & plumas ꝓiciat ꝓpe altare ad orientalẽ plagã, in loco in quo cineres effundi solent. confringetq; ascellas eiꝰ, & nõ secabit, neq; ferro diuidet eã et adolebit sup altare, lignis igne suppositõ. Holocaustum est & oblatio suauissimi odoris domino.

¶Capituli Summarium. De oblatione simile oleo cõsperse atq; primitiarum. Caput.ij.

A Anima cũ obtulerit oblationem sacrificij dño, sila erit eiꝰ oblatio. fundetq; sup eã oleũ, & ponet thus ac deferet ad filios Aarõ sacerdotis: q̃rũ vnꝰ tollet pugillũ plenũ sile & olei, ac totũ
Ecclasti. vij.d. thus, & ponet memoriale sup altare in odorẽ suauissimũ dño. qõ aũt reliquũ fuerit de sacrificio, erit Aarõ & filioriũ eiꝰ, sanctũ sanctorũ de oblationibus dñi. Cũ aũt obtuleris sacrificiũ coctũ i clibano de simila, panes scz absq; fermẽto cõspersos oleo, & lagana azyma oleo lita: si oblatio tua fuerit de sartagine simile cõsperse oleo & absq; fermẽto, diuides eã minutatim, & fundes sup eã oleũ. Si aũt de
E craticula fuerit sacrificiũ, eque simila oleo cõsperget, quã offerẽs dño, trades manibꝰ sacerdotis. Qui cũ obtulerit eã, tollet memoriale de sacrificio, & adolebit sup altare in odorẽ suauitatis dño. quod aũt reliquũ est, erit Aarõ & filioꝝ eiꝰ, sctũ sctõꝝ de oblatiõibꝰ dñi. Oĩs oblatio q̃ offertur dño, absq; fermẽto fiet, nec q̃q̃ fermẽti ac mellis adolebitur

lebit in sacrificio dñi. Primitias tñ eorũ offeretis ac mu-
nera: sup altare vero nõ imponentur in odorẽ suauitatis.
Quicquid obtuleris sacrificij, sale cõdies, nec auferes sal
D foederis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offe-
res sal. Si autem obtuleris mnnus primitiarũ frugũ tua-
rum dño de spicis adhuc virẽtib⁹, torrebis eas igni, & con
fringes in morẽ farris, & sic offeres primitias tuas domi-
no, fundens super ea oleũ, & thus imponens, quia oblatio
domini est. de qua adolebit sacerdos in memoriam mune
ris partem farris fracti & olei ac totum thus.

¶ C.S. De hostia pacificorum. Caput. iij.

A Quod si hostia pacificorũ fuerit eius oblatio, et
de bobus voluerit offerre marẽ siue feminã: im-
maculata offeret coram dño: ponetq; manũ sup
Exo. xxix.b. caput victime sue que immolabit in introitu ta-
B bernaculi testimonij. fundẽtq; filij Aaron sacerdotis, san-
guinẽ per altaris circuitũ, & offerẽt de hostia pacificorum
in oblationẽ dño adipẽ qui operit vitalia, & quicquid pin-
guedinis est intrinsecus, duos renes cũ adipe quo tegũtur
ilia, & reticulũ iecoris cũ renũculis. Adolebũtq; ea super
altare in holocaustũ lignis igne suppositis, in oblationem
suauissimi odoris dño. Si vero de ouib⁹ fuerit eius obla-
C tio & pacificorũ hostia, sive masculũ obtulerit sive feminã,
immaculata erũt. Si agnũ obtulerit coram dño, ponet ma-
nũ suã super caput victime sue, q̃ immolabit in vestibulo
tabernaculi testimonij: fundẽtq; filij Aarõ sanguinẽ eius
p circuitũ altaris, & offerent de pacificorũ hostia sacrificiũ
dño, adipẽ & caudã totã cũ renibus, & pinguedinẽ q̃ operit
ventrẽ, atq; vniuersa vitalia, & vtrũq; renũculũ cũ adipe q
est iuxta ilia, reticulũq; iecoris cũ renũculis. & adolebit ea
D sacerdos sup altare in pabulũ ignis & oblationis dñi. Si
capra fuerit eius oblatio, & obtulerit eã dño, ponet manũ
suã super caput ei⁹, immolabitq; eã in introitu tabernacu
li testimonij. & effundent filij Aaro sanguinẽ ei⁹ sup altaris
circuitũ, rollentq; ex ea in pastũ ignis dñici adipẽ q̃ operit
ventrẽ, & qui tegit vniuersa vitalia, duos renũculos cũ reti
culo qõ est super eos iuxta ilia, & aruinã iecoris cũ renun-
culis: adolebitq; ea super altare sacerdos in alimoniam
ignis, & suauissimi odoris. Omis adeps, dñi erit iure perpe-
tuo in generationibus & cũctis habitaculis vestris: nec san
guinem nec adipem omnino comedetis.

¶ C.S. De hostijs que fiunt pro ignorãtijs. Cap. iiij.

A Locutusq; est dñs ad Moysen, dicẽs, Loqre fi
lijs Isrl. Alia cũ peccauerit per ignorãtiã & de
vniuersis mãdatis dñi q̃ fieri prohibuit, & fecerit
quippiã horum: Si sacerdos q̃ vnct⁹ est peccauerit,
delinqre faciẽs populum, offeret p peccato suo vitulũ immacula
tũ dño & adducet illũ ad ostiũ tabernaculi testimonij coram
dño, ponetq; manũ sup caput eius, & immolabit eum dño.
B hauriet q̃q; de sanguine vituli, inferẽs illũ in tabernaculũ
testimonij. cũq; intinxerit digitũ in sanguinẽ aspget eo se-
pties coram dño cõtra velũ sanctuarij, ponetq; de eodẽ san-
guine sup cornua altaris thymiamatis gratissimi dño qõ
est in tabernaculo testimonij. oẽm autẽ reliquũ sanguinem
fundet in basim altaris holocausti i introitu tabernaculi,
& adipẽ vituli offeret p peccato, tã eũ q̃ vitalia operit, q̃ oia
q̃ intrinsec⁹ sunt. duos renũculos & reticulũ, qõ est sup eos
iuxta ilia, & adipẽ iecoris cũ renũculis, sicut offert de vitu-
C lo hostie pacificorum, & adolebit ea super altare holocausti.
pellẽ vo & oẽs carnes cũ capite & pedib⁹ & intestinis & fimo
& reliquo corpe efferet extra castra i locũ mũdũ, vbi cineres
effundi solẽt: icẽdetq; ea sup lignor⁹ struẽ, q̃ i loco effusor⁹
cinerũ cremabunt. Qõ si ois turba filior⁹ Isrl ignorauerit,
& p imperitiã fecerit qõ dñi mandatũ est, & postea in-
tellexerit peccatũ suũ, offeret p peccato suo vitulũ, adduce-
tq; eũ ad ostiũ tabernaculi, & ponẽt seniores populi ma-
D nus sup caput eius coram dño. immolatoq; vitulo in cõspe
ctu dñi, inferet sacerdos q̃ vnct⁹ est, de sanguine eius in ta-
bernaculũ testimonij, tincto digito aspergẽs septies ꝫ ve-
lũ. ponetq; de eodẽ sanguine in cornib⁹ altaris, qõ est coram
dño in tabernaculo testimonij. reliquũ ãt sanguinẽ fundet
iuxta basim altaris holocaustor⁹, qõ est i hostio tabernacu
li testimonij. oẽmq; ei⁹ adipẽ tollet, & adolebit sup altare: E
sic faciẽs & de hoc vitulo qũo fecit & pri⁹, & rogãte p eis sa-
cerdote, ppiti⁹ erit eis dñs. ipm aũt vitulũ efferet extra ca-
stra, atq; cõburet sicut & priorẽ vitulũ, qr est p pctõ multitu
dinis. Si peccauerit princeps & fecerit vnũ e pluribus per
ignorãtiã, qõ dñi lege phibetur, & postea intellexerit pctũ
suũ, offeret hostiã dño, hircũ ò capris imaculatũ, ponetq;
manũ suã sup caput ei⁹. cũq; immolauerit eũ i loco vbi solet
mactari holocaustũ coram dño, qr p peccato est, tiget sacer
dos digitũ in sanguine hostie p peccato, tãgens cornua al
taris holocausti, & reliquũ fundẽs ad basim ei⁹, adipẽ ve-
ro adolebit supra, sicut in victimis pacificor⁹ fieri solet: ro
gabitq; p eo sacerdos, & p peccato eius, & dimittet ei. Qõ F
si peccauerit alia p ignorãtiã de populo terre, vt faciat qc
quã de his q̃ dñi lege prohibent, atq; delinquat, & cogno-
uerit peccatũ suũ, offeret capram imaculatã, ponetq; manus
sup caput hostie q̃ p peccato est, & immolabit eã in loco ho-
locausti. tolletq; sacerdos de sanguine in digito suo, & tan
gẽs cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim
eius. oẽm aũt adipẽ auferẽs sicut auferri solet de victimis
pacificor⁹, adolebit sup altare in odorẽ suauitatis dño, ro
gabitq; p eo, & dimittet ei. Si aũt de pecorib⁹ obtulerit vi G
ctimã p pctõ, ouẽ. s. imaculatã, ponet manũ sup caput ei⁹.
& immolabit eã i loco vbi solẽt cedi holocaustor⁹ hostie.
sumetq; sacerdos de sanguine ei⁹ digito suo, & tangẽs cor
nua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ei⁹: oẽm
quoq; adipẽ auferens sicut auferri solet adeps arietis, qui
immolat p pacificis, & cremabit sup altare incensum dñi,
rogabitq; pro eo & pro peccato eius, & dimittetur ei.

¶ Capituli Summarium. Quales hostie immolãde pro
ignorantia iurament⁹um & immunditijs. Caput. v.

A Si peccauerit aia & audierit vocẽ iurãtis, testis-
q; fuerit qõ aut ipe vidit, aut ꝫscius est: nisi in-
dicauerit, portabit iniqtatẽ suã. Alia q̃ tetige-
rit aliqd immundũ, siue qõ occisum a bestia est
aut p se mortuũ, aut qõlibet aliõ reptile, & oblita fuerit im
mũditie sue, rea est & deliqt. & si tetigerit qcq̃ de immũditia
hois iuxta oẽm ipuritatẽ q̃ pollui solet, oblitaq; cognoue
rit postea, subiacebit delicto. Alia q̃ iurauerit & ptulerit la
bijs suis, vt vel male qd faceret vel bene, & idipm iuramẽ-
to & sermone firmauerit, oblitaq; postea intellexerit delic-
tum suũ, agat penitẽtiã p peccato, & offerat de gregibus B
agnã siue caprũ, orabitq; p ea sacerdos & p peccato eius:
sinaũt non potuerit offerre pec⁹, offerat duos turtures, vel
duos pullos colũbarũ dño, vnũ p peccato, & alterũ in ho-
locaustũ, dabitq; eos sacerdoti. Qui primũ offerẽs p pec-
cato, retorquebit caput ei⁹ ad pennulas, ita vt collo adhe
reat, & nõ penit⁹ abrumpat, & aspergetur de sanguine eius pa
rietẽ altaris. qcqd ãt reliquũ fuerit, faciet distillare ad fun
damẽtũ ei⁹, qr p pctõ est. Alterũ vero in holocaustũ ado-
lebit, vt fieri solet: rogabitq; p eo sacerdos & p pctõ eius, C
& dimittet ei. Qõ si nõ queret man⁹ ei⁹ duos offerre turtu
res, aut duos pullos colũbarũ, offeret p peccato suo simi-
le partẽ ephi decimã. nõ mittet i eã oleũ, nec thuris aliqd
imponet, qr p peccato est, tradetq; eã sacerdoti q̃ plenũ ex
ea pugillũ hauriẽs, cremabit super altare in monimẽtum
ei⁹ q̃ obtulit, rogãs p illo & expiãs, reliquã vo ptẽ ipse ha-
bebit tãi munere. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicẽs, Alia
si quaricãs ceremonias p errorẽ in his q̃ dño sunt sctificata
peccauerit, offeret p delicto suo arietẽ immaculatus de
gregib⁹, q̃ emi põt duobus siclis, iuxta põdus sanctuarij: D
ipsumq; qõ intulit damnu restituet, & quintã partem ponet
supra, tradẽs sacerdoti, q̃ rogabit p eo, offerẽs arietẽ, & di
mittetur ei. Alia q̃ peccauerit p ignorãtiam, feceritq; vnũ
ex his q̃ dñi lege phibent, & peccati rea, intellexerit iniqui-
tatem suã, offeret arietẽ immaculatũ de gregibus sacerdo
ti, iuxta mẽsurã estimationẽq; peccati: q̃ orabit p eo, q̃ ne
sciens fecerit: & dimittet ei, q̃ p errorẽ deliquit in dominũ.

¶ Capituli Summarium. Quid offerendum pro peccato scienter cõmissorie quid holocaustum ꝛc. Caput.vj.

A

EOcutꝰ est dñs ad ꝛMoysen, dicẽs. Alia q̃ peccauerit, ꝛ cõtẽpto dño negauerit primo suo depositũ, qđ̃ fidei eiꝰ creditũ fuerat, vl̃ vi aliqđ ertoꝛserit, aũt calũniã fecerit, siue rẽpditã inuenerit, ꝛ unctas insup peierauerit, ꝛ qđlibet aliud ex pluribꝰ fecerit in qbus solẽt peccare hoies: quecta delicti, reddet oia q̃ per fraudẽ uolut obtinere, integra, ꝛ quintã insup partem dño cui damnũ intulerat. p peccato aũt suo offeret arietẽ immaculatũ de grege, ꝛ dabit eum sacerdoti, iuxta estimationẽ mẽi ur ãqꝫ delicti: qui rogabit p eo coꝛã dño, ꝛ dimittetur illi p singulis q̃ faciendo peccauit. Locutusqꝫ est dñs ad ꝛMoysen, dicẽs, ¶ Precipe Aarõ ꝛ filijs eius, ¶ Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usqꝫ mane ignis, ex eodẽ altari erit. uestietur tunica sacerdos ꝛ feminalibus lineis, tolletqꝫ cineres, quos uorãs ignis exussit, ꝛ ponẽs iuxta altare, spoliabit̃ priorib⁹ uestimẽtis, indutusqꝫ alijs, efferet eos extra castra, in loco mũdissimo usqꝫ ad fauillã cõsumi faciet. ignis aũt in altari semp ardebit, quẽ nutriet sacerdos subiyciẽs ligna mane p singulos dies, ꝛ imposito holocausto desup, adolebit adipes pacificoꝝ. ignis est iste ppetuus q nunq̃ deficiet in altari. ¶ Hec est lex sacrificij ꝛ libamentorũ, q̃ offerẽt filij Aaron coꝛã dño, et coꝛã altari. Tollet sacerdos pugillũ simile, q̃ cõsperſa est oleo, ꝛ totũ thus, qđ̃ sup simila positũ est: adolebitqꝫ illud in altari in monimentũ odoris suauissimi dño. reliquã aũt ptẽ simile comedet Aarõ cũ filijs suis absqꝫ fermẽto, ꝛ comedet in loco sancto, in atrio tabernaculi. ideo aũt nõ fermẽtabit̃, qꝛ pars eiꝰ in dñi offert incẽsum, sctũ sctõrũ erit, sicut p peccato atqꝫ delicto. mares tñ sturpis Aarõ comedẽt illud. Legitimũ ac sempiternũ erit in gñatiõibꝰ uestris de sacrificijs dñi, oĩs q tetigerit illa, sanctificabit̃. Locutusqꝫ est dñs ad ꝛMoysen, dicẽs, ¶ Hec est oblatio Aaron, ꝛ filiorũ eius, quã offerre debent dño in die unctionis sue. ¶ Decimã partẽ ephi offerẽt simile i sacrificio sempiterno, mediũ eiꝰ mane, ꝛ mediũ eiꝰ uespere, q̃ in sartagine oleo cõsperſa frigẽt̃. Offeret aũt eã calidã in odorẽ suauissimum dño sacerdos, q iure patri successerit, ꝛ tota cremabitur in

B

altari. Oẽ enĩ sacrificiũ sacerdotũ igne cõsumẽt̃, nec quisq̃ comedet ex eo. Locutꝰ est aũt dñs ad ꝛMoysen, dicẽs, Loquere Aarõ ꝛ filijs eiꝰ, Jsta est lex hostie ppeccato, In loco, ybi offert̃ holocaustũ, immolabit̃ coꝛã dño sanctũ sanctorũ est. Sacerdos q offert, comedet eã in loco sancto, in atrio tabernaculi. Quicqđ tetigerit carnes eius, sanctificabitur. Si de sanguine illiꝰ uestis fuerit aſperſa, lauabit̃ in loco sancto. Uas aũt fictile in quo cocta est, confringetur: qđ̃ si uas eneũ fuerit, defricabit̃, ꝛ lauabit̃ aqua. Oĩs masculus de genere sacerdotali uescet de carnibꝰ eiꝰ, qꝛ sanctũ sanctorũ est. ¶ Hostia enĩ q̃ ceditur p peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonij ad expiãdum in sanctuario non comedetur, sed comburetur igni.

C

¶ Capituli Summarium. ¶ Pacifica a quibus comedenda adipis ꝛ sanguinis esus prohibitus. Caput.vij.

A

DEc quoqꝫ est lex hostie p delicto, sancta sanctorũ est: idcirco ybi immolabit̃ holocaustũ, macta-
tabit̃ ꝛ victima p delicto, sanguis eiꝰ per gyrũ altaris fundet̃. Offerent ex ea candã ꝛ adipẽ q operit uitalia duos renũculos, ꝛ pinguedinẽ que iuxta ilia est, reticulũqꝫ iecoris cũ renunculis, ꝛ adolebit ea sacerdos sup altare. incensum est dñi p delicto. Oĩs masculus de sacerdotali gñe in loco sctõ uescet̃ his carnibus, qꝛ sanctũ sanctorũ est. Sicut p pctõ offert̃ hostia, ita ꝛ p delicto, utrusqꝫ hostie lex una erit. ad sacerdotẽ qui eã obtulerit, pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti uictimã, habebit pellẽ eiꝰ. Et oẽ sacrificiũ simile, qđ̃ coquit̃ in clibano, ꝛ quicqđ in craticula, uel in sartagine preparat̃, eiꝰ erit sacerdotis a quo offert̃: siue oleo cõsperſa, siue arida fuerint. cũctis filijs Aaron mẽsura equa p singulos diuidet̃. ¶ Hec est lex hostie pacificorũ, que offert̃ dño. Si p gratiarũ actiõe oblatio fuerit, offerẽt panes absqꝫ fermẽto cõsperſos oleo, ꝛ lagana azyma uncta oleo, coctãqꝫ simila, ꝛ colyridas olei admistione cõsperſas, panes quoqꝫ fermẽtatos cũ hostia gratiarũ, q̃ immolat̃ p pacificis, ex qbus unus p primitijs offertur dño, ꝛ erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinẽ. cuius carnes eadẽ comedẽtur die, nec remanebit ex eis quicq̃ usqꝫ mane. Si uoto, uel sponte quispiã obtulerit hostiã, eadẽ similiter edet̃ die: sed ꝛ siquid in crastinum remanserit: uesci licitũ est, quicqđ aũt tertiꝰ inuenerit dies, ignis absumet. ꝛ si quis de carnibus uictime pacificoꝝ die tertio comederit, irrita fiet eius oblatio, nec pderit offerẽti, quin potius quecũqꝫ anima tali se edulio ꝗtaminauerit, prenaricationis rea erit. Caro q̃ aliqđ tetigerit immũdũ, nõ comedet̃, sed cõburet̃ igni. q fuerit mũdus, uescet̃ ea. Anima polluta, q̃ ederit de carnibꝰ hostie pacificorũ, que oblata est dño, peribit de ppliis suis. Et q̃ tetigerit immunditiã hois, uel iumẽti, siue ois rei q̃ polluere pót, ꝛ comederit de huiusce modi carnibꝰ, interibit de ppliis suis. Locutusqꝫ est dñs ad ꝛMoysen, dicẽs. Loqre filijs Jsrael, Adipem ouis, ꝛ bouis, ꝛ capre nõ comedetis. Adipẽ cadaueris morticini, ꝛ eiꝰ aĩ alis qđ̃ a bestia captũ est, habebitis i uarios usus. Si qs adipẽ, qui offerri debet in incensum dñi, comederit, peribit de ppliis suo. Sanguinem quoqꝫ ois animalis nõ sumetis in cibo, tã de anibꝰ, q̃ de pecoribꝰ. Ois aia q̃ ederit sanguinẽ, peribit de populis suis. Locutusqꝫ est dñs ad ꝛMoysen, dicẽs, Loquere filijs Jsrael, dicens, Qui offert uictimã pacificoꝝ dño, offerat simul ꝛ sacrificiũ, id est libamẽta eiꝰ tenebit manibus adipẽ hostie, ꝛ pectusculũ. cũqꝫ ambo oblata dño cõsecrauerit, tradet sacerdoti, qui adolebit adipẽ super altare, pectusculũ autẽ erit Aaron ꝛ filiorũ eius. armus quoqꝫ dexter de pacificorum hostijs cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem, ꝛ adipẽ filiorũ Aaron, ipse habebit ꝛ armũ dextrum in portione sua. ¶ Pectusculũ enim elenationis, ꝛ armũ separationis tuli a filijs Jsrael de hostijs eorũ pacificis, et dedi Aaron sacerdoti, ꝛ filijs eius lege perpetua ab omni populo Jsrael. ¶ Hec est unctio Aaron ꝛ filiorũ eius in ceremonijs dñi in die quo obtulit eos ꝛMoyses, ut sacerdotio fungerentur, ꝛ que precepit eis dari dñs a filijs Jsrael religione perpetua in generationibus suis. Jsta est lex holocausti, ꝛ sacrificij pro peccato atqꝫ delicto, ꝛ pro cõsecratione ꝛ pacificorum uictimis, quam constituit dñs ꝛMoysi in monte Sinai, quando mandauit filijs Jsrael ut offerrent oblationes suas domino in deserto Sinai.

D

¶ Capituli Summariũ. Consecrantur ꝛ unguntur sacerdotes ꝛ tabernaculum. Caput.viij.

B

EOcutusqꝫ est dñs ad ꝛMoysen, dicens, Tolle Aaron cum filijs suis, uestes eorum, ꝛ unctiõis oleũ, uitulũ pro peccato, duos arietes, canistrũ cũ azymis, ꝛ cõgregabis oẽm cetum ad ostium tabernaculi. Fecit ꝛMoyses ut dñs imꝫ crauerat. Congregataqꝫ omni turba ante fores tabernaculi, ait, Jste est sermo, quem iussit dominus fieri. Statimqꝫ obtulit Aaron ꝛ filios eius. Lũqꝫ lauisset eos, uestiuit pontificẽ subucula linea, accingẽs eũ balthẽo, ꝛ indues eũ tunica hyacinthina, ꝛ desuper humerale imposuit, quod astringẽs cingulo aptauit rõnali, in quo erat doctrina ꝛ ueritas. Cidari q̃qꝫ terit caput: ꝛ super eã, cõtra frontẽ posuit laminã auream cõsecratã in sanctificatiõe, sicut preceperat ei dñs. Tulit ꝛ unctionis oleũ quo liniuit tabernaculũ cũ oi supellectili sua. Lũqꝫ sanctificãs aſperſisset altare septẽ uicibꝰ, unxit illud, ꝛ oia uasa eiꝰ, labrũqꝫ cũ basi sua sanctificauit oleo. Quod fundẽs sup caput Aaron, unxit eũ ꝛ consecrauit. filios quoqꝫ eius oblatos uestiuit tunicis lineis, ꝛ cinxit baltheis, imposuitqꝫ mitras: ut iusserat dominus. Obtulit et uitulum pro peccato, cũqꝫ super caput eius posuisset Aaron, ꝛ filij eius manus suas, immolauit eum hauriẽs sanguinem, tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrũ. quo expiato ꝛ sanctificato, fudit reliquũ sanguinẽ ad fundamẽta eius. adipẽ uero qui erat super uitalia, ꝛ reticulum iecoris, duoqꝫ

Eccles. xlv. c.

C

D

Universidad de Deusto Biblioteca

ris,duosq; renunculos cum arninulis suis adoleuit super altare:vitulū cū pelle,ɔ carnib⁹,ɔ fimo,cremans extra castra,sicut p̄cepat dñs. Obtulit ɔ arietē in holocaustū:super cui⁹ caput cū ip̄i posuissent Aarō ɔ filij ei⁹ man⁹ suas,imolauit eū,ɔ fudit sanguinē ei⁹ p circuitū altaris. ip̄mq; arietē in frusta cōcidēs,caput ei⁹,ɔ artus,ɔ adipē adoleuit ignī, lotis prius intestinis ɔ pedibus. totūq; simul arietē incendit super altare,eo q̄ esset holocaustuz suauissimi odoris dño,sicut p̄ceperat ei. Obtulit ɔ arietē scōz,i cōsecrationē sacerdotū: posuerūtq; sup caput ei⁹ Aarō ɔ filij ei⁹ man⁹ suas. quē cū imolasset ɑDoyses,sumēs de sanguīe ei⁹,tetigit extremū auricule dextre Aarō,ɔ pollicē man⁹ ei⁹ dextre,sil⁹ ɔ pedis: obtulit ɔ filios Aaron. Cumq; de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre,et pollicis man⁹ ac pedis dextri,reliquū fudit super altare per circuitū. adipē vero,ɔ caudā omnēq; pinguedinē,q̄ operit intestina,reticulūq; iecoris,ɔ duos renes cū adipib⁹ suis,ɔ armo dextro sepauit. Tollens aūt de canistro azymoꝝ,qđ erat coꝝ dño,panem absq; fermēto,et colluridā cōspersam oleo,laganūq; posuit super adipes,ɔ armū dextrū,tradens simul oīa Aarō ɔ filijs ei⁹,qui postquā leuauerūt ea coꝝ dño,rursum suscepta de manibus eorū,adoleuit super altare holocausti,eo q̄ cōsecratiōis esset oblatio in odorem suauitatis sacrificij dñi. Tulitq; pectusculum elenās illud coꝝ dño de ariete cōsecratiōis in partē suā,sicut preceperat ei dñs. Assumēsq; vnguētū,ɔ sanguinē q̄ erat in altari,aspsit sup Aarō ɔ vestimēta ei⁹,ɔ sup filios illius ac vestes eorū. Cūq; sanctificasset eos in vestitu suo,p̄cepit eis,dicēs,Coqte carnes aū fores tabernaculi,ɔ ibi comedite eas. panes q̄z cōsecrationis edite,q̄ positi sunt in canistro,sicut p̄cepit mihi dñs,dicēs. Aaron ɔ filij eius comedent eos. qcqd aūt reliquū fuerit de carne ɔ panibus,ignis absumet. De ostio q̄z tabernaculi nō exibitis septē diebus,vsq; ad diē quo cōplebit̄ tp̄s consecrationis vestre. septē em̄ diebus finit cōsecratio,sicut imprē sentiarū factū est,vt ritus sacrificij cōpleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obseruantes custodias dñi, ne moriamini: sic em̄ mihi preceptū est. Fecerūtq; Aarō ɔ filij eius cuncta que locutus est dñs per manum ɑDoysi.

¶ Pōtifex Aaron p̄nuntias sacrificioꝝ deo reddit. Cap. ix.

Facto aūt octauo die,vocauit ɑDoyses Aarō ɔ filios eius,ac maiores natu Jsrael: dixitq; ad Aaron,Tolle de armēto vitulū p̄ pctō,ɔ arietem in holocaustū,vtrūq; immaculatū,ɔ offer illos coꝝ dño,ɔ ad filios Jsrael loq̄ris,Tollite hircū p̄o peccato,ɔ vitulū atq; agnū anniculū,ɔ sine macula in holocaustū,bouē ɔ arietē p̄ pacificis: ɔ imolate eos coꝝ dño in sacrificio singulorū,simulā ɔ spsam oleo offerētes. hodie em̄ dñs appebit vob. Tulerūt ergo cūcta q̄ iusserat ɑDoyses ad ostū tabernaculi: vbi cū oīs multitudo astaret,ait ɑDoyses,Jste est sermo quē p̄cepit dñs: facite,et apparebit vobis gloria ei⁹. Et dixit ad Aarō. Accede ad altare ɔ immola p̄ peccato tuo. offer holocaustū,ɔ deprecare p te ɔ p̄ pp̄lo. cūq; mactaueris hostiā pp̄li,ora p eo,sicut p̄cepit dñs. Statimq; Aarō accedēs ad altare,imolauit vitulū p̄ peccato suo,cui⁹ sanguinē obtulerūt ei filij sui. in quo tingens digitū,tetigit cornua altaris,ɔ fudit residuum ad basim eius. adipēq;,ɔ renūculos,ac reticulum iecoris,que sunt pro pctō,adoleuit sup altare,sicut p̄ceperat dominus ɑDoysi: carnes vo ɔ pellē eius,extra castra cōbussit igni. Immolauit ɔ holocausti victimam. obtulerūtq; ei filij sui sanguinē eius,quē fudit p altaris circuitū. ipsam ēt hostiā in frusta cōcisam, cū capite ɔ mēbris singulis obtulerūt: q̄ oīa sup altare cremauit igni,lotis aqua pri⁹ intestinis ɔ pedib⁹. Et pro pctō pp̄li offerēs,mactauit hircū: expiatoq; altari,fecit holocaustū,addens in sacrificio libamēta,que pariter offerunt̄,ɔ adolēs ea sup altare absq; ceremonijs holocausti matutini. Immolauit ɔ bouē atq; arietem hostias pacificas pp̄li. obtulerunt̄q; ei filij sui sanguinē,quē fudit super altare in circuitū. adipem aūt bouis,ɔ caudam arietis,renunculosq; cum adipibus suis,ɔ reticulum iecoris posuerunt super pectora,cumq; cremati essent adipes super altare,pectora eorū,ɔ armos dextros sepauit Aarō, elenans coꝝ dño,sicut p̄ceperat ɑDoyses. Et extendens manū ad pp̄lm,bñdixit ei. Sicq; cōpletis hostijs pro peccato,ɔ holocaustis,ɔ pacificis,descendit. Ingressi autem ɑDoyses ɔ Aaron in tabernaculū testimonij,et demceps egressi,benedixerūt̄ pp̄lo. Apparuitq; gloria dñi oī multitudini: et ecce egressus ignis a dño,deuorauit holocaustū, et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe,laudauerunt dominum,ruentes in facies suas.

¶ Capituli Summarium. Igne consumptis nadab, et Abiu reliqui cautiores redduntur. Caput x.

Arreptisq; Nadab,ɔ Abiu filij Aarō thuribulis,imposuerūt ignē,ɔ incēsum desup,offerētes coꝝ dño ignē alienū,qđ eis p̄ceptum non erat. egressusq; ignis a dño deuorauit eos,ɔ mortui sunt coꝝ dño. Dixitq; ɑDoyses ad Aarō, Hoc est qđ locutus est dñs, Sanctificabor in ijs qui appropinquant mihi,ɔ in cōspectu oīs populi glorificabor. Quod audiēs,tacuit Aarō. Vocatis aūt ɑDoyses ɑDisaele,ɔ Elisaphan filijs Oziel,patrui Aarō,ait ad eos. Jte,et tollite fratres vros de cōspectu sanctuarij,ɔ asportate extra castra. Cōfestim̄q; pergētes,tulerūt eos sicut iacebāt, vestitos lineis tunicis,ɔ eiecerunt foras,vt sibi fuerat iperatū. Locutusq; ē ɑDoyses ad Aarō,ɔ ad Eleazar,ɔ Jthamar filios ei⁹, Capita vestra nolite nudare,ɔ vestimenta nolite scindere, ne forte moriamini,ɔ super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri,et omnis domus Jsrael plangant incendium quod dominus suscitauit: vos autem non egrediemini fores tabernaculi,alioquin peribitis. oleum quippe sancte vnctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum ɑDoysi. Dixitq; dominus ad Aaron. Vinū, et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filij tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonij, ne moriamini: quia preceptum sempiternum est in generationes vestras, vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum, inter pollutum et mundum: doceatisq; filios Jsrael omnia legitima mea que locutus sum ad eos per manum ɑDoysi. Locutusq; est ɑDoyses ad Aaron, et ad Eleazar et Jthamar filios eius, qui erant residui. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini, et comedite illud absq; fermento iuxta altare, quia sanctū sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filijs tuis de oblationibus domini, sicut preceptū est mihi: pectusculum quoq; quod oblatum est, et armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu et filij tui, et filie tue tecum. tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostijs salutaribus filiorum Jsrael: eo q̄ armum et pectus, et adipes qui cremantur in altari, eleuauerunt coram domino, et pertineant ad te, ɔ ad filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. Jnter hec hircum qui oblatus fuerat p̄o peccato cum quereret ɑDoyses, exustū repperit: iratusq; contra Eleazar et Jthamar filios Aaron qui remanserant, ait, Cur non comedistis hostiam p̄o peccato in loco sancto, que sancta sanctorum est, et data vobis vt

A Exodi xxix.a.

B Exodi xxix.f.

A Exodi xxix.a.

B

C

D

E

F

A Num.iij.a et xxvj.g. i. Paralip. xxiij.a.

B

C

D ij. Mac. ij.c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu dñi, pſertim cū de sanguīe illi⁹ nō sit illatū intra sctā, & comedere debueratis ea i sanctuario, sicut pceptū est mihi: Rūdit Aarō, Oblata est hodie victia p peccato & holocaustum coꝝ dño, mihi aūt accidit qō vides, quō potui comedere eā, aut placere dño in ceremonijs mēte lugubri? Quod cum audisset Moyses, recepit satisfactionem.

¶ L.S. Secernūtur animalia mūda ab immūdis. Ca. xj.

LOcutusq; est dñs ad Moysen & Aarō, dicēs, Dicite filijs Jsrael, Hec sūt animalia q̄ comedere debetis de cūctis animantib⁹ terre. Omne quod hz diuisam vngulā & ruminat in pecorib⁹ comedetis. Quicquid aūt ruminat, & hz vngulā, sz nō diuidit eā, sicut camelus & cetera, nō comedetis illud, & iter immūda reputabitis. Chirogrillū⁹ q ruminat, vngulāq; nō diuidit, immūd⁹ est. Lep⁹ q̄z, nam & ipse ruminat, sz vngulam nō diuidit. Et sus, q cū vngulā diuidat, non ruminat. horū carnib⁹ nō vescemini, nec cadauera cōtingetis, q̄ immūda sunt vobis. Hec etiā sunt q̄ gignunt in aq̄s, & vesci licitū est. Omne q̄ hz pinnulas & squamas, tam in mari q̄ in fluminibus & stagnis, comedetis. Quicqd aūt pinnulas & squamas nō hz eorū q̄ in aquis moyent & viuūt, abominabile vobis execrādūq; erit. carnes eorum nō comedetis, & morticina vitabitis. Cuncta q̄ nō habēt pinnulas & squamas in aq̄s, polluta erūt. Hec sunt que de auib⁹ comedere non debetis, & vitāda sunt vobis. Aquilā, & gryphē, & halietū, & miluū ac vulturē iuxta gen⁹ suū, & oē coruinū gēris in similitudinē suā, struthionē, & noctuā, & larū, & accipitrē iuxta gen⁹ suū, bubonē, & mergulū, & ibin, & cygnum, & onocrotalum, & porphyrionem, herodionē & charadrion iuxta genus suū, & upupā q̄z & vespertilionē. Oē de volucribus q̄ graditur sup q̄tuor pedes, abominabile erit vobis. Quicquid aūt ambulat quidē sup quatuor pedes sz hz lōgiora retro crura, p q̄ salit sup terrā, comedere debetis, vt est brucus i gēre suo, & attactus atq; ophiomachus, ac locusta singula iuxta genus suū. Quicqd aūt ex volucrib⁹ q̄tuor tm̄ hz pedes, execrabile erit vobis: & qcunq; morticina eorū tetigerit, polluet, & erit immūd⁹ vsq; ad vesperū: & si necesse fuerit vt portet qppiā hoz mortuū, lauabit vestimēta sua & immūd⁹ erit vsq; ad occasū solis. Oē aīal q̄ hz q̄dē vngulā, sz nō diuidit eā, nec ruminat, immūdū erit: & qcqd tetigerit illud, polluet. Quod ambulat sup man⁹ ex cunctis aiantib⁹ q̄ incedūt q̄drupedia, immūdū erit, q tetigerit morticia eoꝝ, polluet vsq; ad vesperū. Et q portauerit huiuscemodi cadauera, lauabit vestimēta sua, et immūd⁹ erit vsq; ad vesperū, q̄z oia hec immūda sunt vobis. Hec q̄z inter polluta reputabunt de his q̄ movent i terra, mustela & mus & crocodill⁹ singula iuxta gen⁹ suū, migale & chameleō, et stellio, & lacerta, & talpa: oia hec immūda sunt. Qui tetigerit morticina eorū, immūd⁹ erit vsq; ad vesperū: & sup qō ceciderit qcquā de morticinis eoꝝ, polluet tā vas ligneū & vestimentū, q̄ pelles & cilicia, & i quocūq; fit op⁹ tingent aq̄, & polluta erūt vsq; ad vesperū, & sic postea mūdabunt. Vas aūt fictile in qō horū qcquā intro ceciderit, polluet, & idcirco frāgēdū est. Omnis cibus quē comedetis, si fusa fuerit sup eū aq̄ immūd⁹ erit, & oē liquēs qō bibit de vniuerso vase, immundū erit. Et qcqd de morticinis huiuscemodi ceciderit sup illō, immūdū erit, sive clibani, sive chytropodes destruētur, & immūdi erunt. Fōtes vero & cisterne, & omis aquarū congregatio mūda erit. Qui morticinū eorum tetigerit, polluetur. Si ceciderit sup sementē, nō polluet eā. Si aūt q̄spiam aq̄ sementē pfuderit, & postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si mortuū fuerit aīal quod hz vobis comedere, q cadauer ei⁹ tetigerit, immūdus erit vsq; ad vesperū. et q comederit ex eo qppiā sive portauerit: lauabit vestimenta sua, & immund⁹ erit vsq; ad vesperū. Oē qō reptat sup terram, abominabile erit, nec assumet in cibum. Quicqd sup pectus q̄drupes gradit, & multos hz pedes, sive per humū trahit, non comedetis, q̄ abominabile est. Nolite q̄tamina re aias vestras, nec tangatis qcquā eoꝝ, ne immundi sitis. Ego enī sum dñs deus vester. Sancti estote, q̄z ego sanct⁹ sum. Ne polluatis aīas vestras in oī reptili, qō movet sup terrā. Ego enī sum dñs, qui eduxi vos de terra Egypti, vt essem vobis in deum. Sancti eritis, q̄z ego sanct⁹ sum: Jsta est lex animantū ac volucrū, & omnis aie viuētis q̄ movet in aq̄, & reptat in terra, vt discas nouerisque mundi & immūdi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

¶ Capit. Summa. Lex puerpere. Caput. xij.

LOcutusq; est dñs ad Moysen, dicēs, Loquere filijs Jsrael, & dices ad eos, Mulier si suscepto semine pepererit masculū, immūda erit septem diebus iuxta dies separationis menstrue. & die octauo circūcidetur infantulus. ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sanctum nō tanget, nec ingredietur in sanctuarium, donec impleantur dies purificationis sue. Si autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cumq; expleti fuerint dies purificationis sue, pro filio sive pro filia, deferat agnum anniculū in holocaustum, & pullum colūbe sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonij, & tradet sacerdoti, qui offeret illa coram dño, & rogabit pro ea, & sic mundabit a pro fluxio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculū aut feminam. Quod si non invenerit man⁹ eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum, & alterum pro peccato, orabit q̄z pro ea sacerdos, & sic mundabitur.

¶ Capit. Summarium. Lex & cognitio lepre. Cap. xiij.

LOcutusq; est dñs ad Moysen & Aarō, dicens, Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color sive pustula, aut q̄si lucens quippiā, id est plaga lepre, adducet ad Aaron sacerdotē, vel ad vnūquēlibet filiorū ei⁹. Qui cū viderit lepram in cute & pilos in albū mutatos colorem, ipsamq; speciē lepre humiliorez cute & carne reliqua, plaga lepre est, & ad arbitriū ei⁹ separabit. Si naūt lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, & pili colorus pristini, recludet eū sacerdos septē dieb⁹, & cōsyderabit die septimo. & si qdē lepra vltra nō creuerit nec trāsierit in cute priores terminos, rursum recludet eū septē dieb⁹ alijs, & die septio cōtemplabit. si obscurior fuerit lepra, et nō creuerit in cute, mūdabit eā: quia scabies est, lauabitq; homo vestimenta sua, & mund⁹ erit. Quod si postquā a sacerdote visus est et reddit⁹ mundicie, iterum lepra creuerit: adducetur ad eū, & immunditie cōdēnabit. Plaga lepre si fuerit in hoīe, adducet ad sacerdotem, & videbit eum. Cūq; color albus in cute fuerit, & capilorū mutauerit aspectū, ipsa quoq; caro viua apparuerit: lepra vetustissima indicabit atq; inolita cuti. Cōtaminabit ita q̄z eū sacerdos, & nō recludet, q̄z perspicue immūditie est. Si naūtem effloruerit discurrens lepra in cute, et operuerit omnem carnē a capite vsq; ad pedes, quicquid sub aspectu oculorum cadit, consyderabit eum sacerdos, & teneri lepra mundissima indicabit: eo q̄ omnis in candorem versa sit, et idcirco homo mūdus erit. Quando vero caro viuens in eo apparuerit, tunc sacerdotis iudicio polluetur, et inter immundos reputabitur. caro enim viua si lepra aspergitur, immunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem, et totum hominem operuerit, consyderabit eum sacerdos, et mundum esse decernet. Caro autez & cutis in qua vlcus natum est & sanatum, et in locovlceris cicatrix alba apparuerit sine subrufa, adducet homo ad sacerdotem. qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua, & pilos versos in candorem, cōtaminabit eum, plaga enim lepre orta est in vlcere. Quod si pilus, coloris est pristini, & cicatrix subobscura: & vicina carne non est humilior, recludet eum septem diebus. et si quidem creuerit, adiudicabit eum lepre. si naūtem steterit in loco suo, vlceris est cicatrix, & homo mundus erit. Caro autem et cutis quam ignis excusserit, & sanata albaz sive rufam habuerit

cicatricem

cicatricē ꝓsiderabit eā sacerdos, & ecce verū a est in albore, & loc⁹ ei⁹ reliq̄ cute est humilior, ꝓtaminabit eū, q̄ plaga lepre cicatrice orta est. Q̄ō si pilorū color nō fuerit imutat⁹, nec humilior plaga carne reliq̄, & ipa lepre spēs fuerit subobscura recludet eū septē dieb⁹, & die septimo ꝓtēplabit. si creuerit in cute lepra, ꝓtaminabit eū. sinaūt in loco suo candor steterit nō satis clar⁹, plaga ꝓbustiōis est, & idcirco mūdabit, q̄ cicatrix est cōbusture. Vir siue mulier i cui⁹ capite vel barba germinauerit lepra, videbit eos sacerdos, & si q̄ dē humilior fuerit loc⁹ carne reliq̄, & capill⁹ flauus solitoq̄ subtilior, ꝓtaminabit eos, q̄ lepra capitis ac barbe ē. Sinaūt viderit locū macule equalē vicine carni, & capillū nigrū: recludet eos septē dieb⁹, & die septio ituebit. Si nō creuerit macula, & capill⁹ sui coloris ē, & loc⁹ plage carni reliq̄ equalis: radet homo absq̄ loco macule, & ꝯcludet septem diebus alijs. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga i loco suo, nec humilior carne reliq̄, mūdabit eū, lotisq̄ vestibus suis mūd⁹ erit. Sinaūt post emūdationem rursus creuerit macula i cute, nō q̄ret ampli⁹ vtrū capill⁹ i flauū colorē sit cōmutat⁹, q̄ apte imūd⁹ est. Porro si steterit macula, & capillus nigri fuerit, nouerit hoiem sanatū ee, & ꝓfidēter eū pronūtiet mūdū. Vir siue mulier i cui⁹ cute cādor appuerit, intuebit eos sacerdos. si depbēderit subobscurū alborē lucere i cute, sciat nō ee lepra, sed macula coloris cādidi, & hoiez mūdū. Vir de cui⁹ capite capilli fluūt, calu⁹ & mūd⁹ ē. & si a fronte ceciderint pili, recalua ster & mūd⁹ ē. Sinaūt i caluitio siue in recaluatiōe alb⁹ vel rufus color fuerit ex ort⁹, & hoc sacerdos viderit, ꝓdēnabit eū handdubie lepre, q̄ orta est in caluitio. Quicūq̄z ergo maculat⁹ fuerit lepra, & sepatus est ad arbitriū sacerdotis, hēbit vestimenta dissuta, caput nudū, os veste cōtectū cōtaminatū ac sordidū se clamabit. Oī tpe q̄ lepros⁹ est & imūd⁹, sol⁹ habitabit extra castra. Vestis lanea siue linea, q̄ lepra habuerit i stamine atq̄ subtegmine, aut certe pellis vel qcqd ex pelle ꝓfectū est, si alba vel rufa macula fuerit, infecta lepra reputabit, oñdetq̄ sacerdoti. q ꝓsyderata recludet septē dieb⁹, & die septio rursus aspiciēs si depbēderit creuisse, lepra pseuerās est: pollutus indicabit vestimētū, & oē i q̄ fuerit inēta, & idcirco cōburet stāmis. Q̄ō si eā viderit nō creuisse, ꝑcipiet & lauabūt id in q̄ lepra est, recludetq̄ illud septē diebus alijs. Et cū viderit faciē q̄dē pristinā nō reuersam, nec tū creuisse lepra, imūdū iudicabit, & igne ꝓburet, eo q̄ infusa sit in supficie vestimēti vt ꝓtotū lepra. Sinaūt obscurior fuerit loc⁹ lepre postq̄ vestis est lota, abrūpet eum & a solido diuidet. Q̄ō si vltra appuerit in his locis, q̄ pri⁹ imaculata erāt lepra volatilis & vaga: dz igne cōburi. si cessauerit, lauabit aq̄ ea q̄ pura sunt, scōo, & mūda erūt. Ista ē lex lepre vestimēti lanei et linei, staminis atq̄ subtegminis, oisq̄ suppellectilis pellicee, quomodo mundari debeat vel contaminari.

¶ LS. Quomodo lepra sacrificijs expianda. Cap. xiiij.

A Matth. viij. a. Mar. j. d. Luce. v. c

LOcutusq̄ ē dñs ad Moysen, dicēs, Hic ē rit⁹ leprosi qñ mūdād⁹ est, Adducet ad sacerdotē, q egressus de castris cū inuenerit lepra esse mundata, ꝑcipiet ei q purificat vt offerat duos passeres viuos ꝓ se quos vesci licitū est, & lignū cedrinū vermiculumq̄ & hyssopū & vnū ex passerib⁹ imolari iubebit i vase fictili sup aq̄s viuētes: alū ät vinū cū ligno cedrino, & coccor hyssopo tiget in sanguīe passeris imolati, q̄ aspget illū q mūdādus est, septies, vt iure purget, & dimittet passerem viuū, vt in agrū auolet. Cūq̄ lauerit hō vestimēta sua, radet oēs pilos corpis, & lauabit aq̄, purificatusq̄ ingredietur castra, ita tm tarat vt maneat extra tabernaculū suū septē dieb⁹, & die septimo radat capillos capitis, barbāq̄ & supcilia, ac tot⁹ corpis pilos. Et lotis rursuz vestib⁹ & corpore, die octauo assumet duos agnos immaculatos, & ouē anniculā absq̄ macula, & tres decimas sile in sacrificiū q cōspersa sit oleo, & sextarium olei sextariū. Cūq̄ sacerdos purificās hoiem statuerit eū, & hec oia cora dño in ostio tabernaculi testimonij, tollet agnū & offeret eū pro delicto, oleiq̄ sextarium. Et oblatis ante dñm omnib⁹, immolabit agnū vbi solet immolari hostia ꝓ peccato et holocaustū, id est in loco sctō. Sicut enī ꝓ peccato, ita & ꝓ delicto ad sacerdotē pertinet hostia: sancta sanctor est. Assumēsq̄ sacerdos de sanguine hostie, q̄ immolata est ꝓ delicto, ponet sup extremum auricule dextre eius q mundab, & pollices manus dextre & pedis, & de olei sextario mittet i manū suā sinistrā, tigetq̄ digitū dextrū i eo, & aspget cora dño septies. q̄ō aūt reliquū est olei in leua manu, fundet sup extremū auricule dextre eius qui mūdab, & super pollices man⁹ ac pedis dextri, & super sanguinem q effusus est pro delicto, & sup caput ei⁹. Rogabitq̄ ꝓ eo sacerdos cora dño, & faciet sacrificiū pro peccato. tunc imolabit holocaustū, & ponet illud in altari cū libamētis suis, & homo rite mūdabit. Quod si pauper est, & nō pōt manus eius inuenire q̄ dicta sunt pro delicto, assumet agnū ad oblationem vt roget ꝓ eo sacerdos, decimāq̄ partē simile cōsperse oleo in sacrificiū, & olei sextarium, duosq̄ turtures siue duos pullos colūbe, quorum vnus sit ꝓ peccato, & alter in holocaustum, offeretq̄ ea die octauo purificatiōis sue sacerdoti ad ostiū tabernaculi testimonij cora dño. qui suscipiens agnū pro delicto & sextarium olei, leuabit simul: immolatoq̄ agno, de sanguine ei⁹ ponet super extremū auricule dextre illi⁹ qui mundab, & super pollices manus eius ac pedis dextri. olei vero ptē mittet in manū suā sinistrā, in quo tingēs digitū dextre manus aspget septies coram dño, tāgetq̄ extremum dextre auricule illius q mūdab, & pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est ꝓ delicto: reliquā autem partez olei q̄ est in sinistra manu mittet super caput purificati, vt placet ꝓ eo dñm, & turturē siue pullū colūbe offeret, vnū pro delicto, & alterum in holocaustū cum libamentis suis, hoc est sacrificiū leprosi, q̄ hre non pōt oia in emūdationē sui. Locutusq̄ est dñs ad Moysen & Aarō, dicens, Cūq̄ ingressi fueritis terrā Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepre in edib⁹, abit cui⁹ est domus, nuntiās sacerdoti, et dicet, Quasi plaga lepre videtur mihi esse in domo mea. At ille precipiet vt efferant vniuersa de domo priusquā ingrediatur ea, & videat vtrū leprosa sit ne immūda fiāt oia que in domo sunt. Intrabitq̄ postea vt cōsyderet lepra domus: & cum viderit in parietibus illius quasi valliculas palloze siue ruboze deformes, & humiliores superficie reliq̄, egredietur ostium domus, & statim claudet illam septē dieb⁹. reuersusq̄ die septimo, cōsyderabit ea. si inuenerit creuisse lepra, iubebit erui lapides in quib⁹ lepra est, & proijci eos extra ciuitatē in locū immundum, domū aūt ipsam radi intrinsecus p circuitū, & spargi puluerē rasure extra vrbē in locū immūdū, lapides q̄ alios repōi p his q ablati fuerit, & luto alio liniri domū. Sinaūt postq̄ eruti sunt lapides, & puluis elatus, & alia terra lita, ingressus sacerdos viderit reuersam lepra, & parietes resp sos maculis, lepra est perseuerās, & immunda domus: quā statim destruet, & lapides ei⁹ ac ligna, atq̄ vniuersum puluerē ꝓijciet extra oppidum in locū immūdū. Qui intrauerit domū q̄ clausa est, immūdus erit vsq̄ ad vesperū: et q dormierit in ea, & comederit q̄ppiā, lauabit vestimēta sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepra nō creuisse in domo, postquā denuo lita fuerit, purificabit eam reddita sanitate: & in purificatione ei⁹ sumet duos passeres, lignūq̄ cedrinū, & vermiculū atq̄ hyssoppū: & immolato vno passere in vase fictili sup aq̄s vinas, tollet lignū cedrinū, & hyssopū & coccū & passerē vinū, & tinget oia in sanguine passeris immolati, atq̄ in aquis viuētibus: & aspserget domū septies, purificabitq̄ eam tā in sanguine passeris, q̄ in aquis viuētibus, & in passere viuo lignoq̄ cedrino & hyssopo atq̄ vermiculo. Cūq̄ dimiserit passerem auolare in agrum libere, orabit pro domo, & iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre & percussure, lepre vestium et domorū, cicatricis & erūpentium papularū, lucentis macule & in varias species colorib⁹ immutatis, vt possit sciri quo tempore mundum quid, vel immundum sit.

¶ Capi. Summa. De seminifluis & mēstruosis. Cap. xv.

A LOcutusq; est dñs ad ꝛ̃Moysen & Aarõ, dicẽs, Loqmini filijs Jsrael & dicite eis, Vir q patit fluxũ seminis, ĩmundꝰ erit. Et tũc iudicabit huic vitio subiacere, cũ p singula moẽta adheserit carni eiꝰ, atq; cõcreuerit fedꝰ humor. Omne stratũ i q̃ dormierit immũdũ erit, & vbicũq; sederit. Si qs hoĩm tetigerit lectũ eiꝰ, lauabit vestimẽta sua, & ipse lotus aqua, ĩmundus erit vsq; ad vesperũ. Si sederit vbi ille sederat & ipse lauabit vestimẽta sua, & lotꝰ aqua, ĩmundꝰ erit vsq; ad vesperũ. Qui tetigerit carnẽ eiꝰ, lauabit vestimẽta sua, & ipse lotus aqua, ĩmundꝰ erit vsq; ad vesperũ. Si sanuã huiusce modi homo iecerit sup eũ q mũdus est, lauabit vestimenta sua, & lotꝰ aqua ĩmũdꝰ erit vsq; ad vesperũ. Sagma super qõ sederit immundũ erit: & qcqd subeo fuerit q fluxũ semĩis patit, pollutũ erit vsq; ad vesperũ. Qui portauerit horũ aliqd, lauabit vestimẽta sua: & ipse lotꝰ aq̃, immũdꝰ erit vsq; ad vesperũ. Oĩs quẽ tetigerit q talis est, nõ lotis añ manibꝰ, lauabit vestimẽta sua: & lotꝰ aq̃, immundꝰ erit vsq; ad vesperũ. Vas fictile qõ tetigerit, cõfringet: vas aũt ligneũ lauabit aq̃. Si sanatꝰ fuerit q huiuscemodi fluxu patit passionem, numerabit septem dies post emundationẽ sui, & lotis vestibꝰ & toto corpe in aqs viuentibꝰ, erit mundus. Die aũt octauo sumet duos turtures aut duos pullos columbe & veniet in cõspectu dñi ad ostiũ tabernaculi testimonij, dabitq; eos sacerdoti, qui faciet vnum pro peccato, & alterũ in holocaustũ, rogabitq; pro eo corã dño, vt emũdetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egredit semẽ coitus, lauabit aqua oẽ corpꝰ suũ & immũdꝰ erit vsq; ad vesperũ. Vestẽ & pellẽ quã habuerit, lauabit aq̃, & imũda erit vsq; ad vesperũ. ꝛ̃Mulier cũ q̃ coierit, lauabit aq̃, & ũmunda erit vsq; ad vesperũ. ꝛ̃Mulier q̃ redeũte mẽse patit fluxum sanguinis, septẽ diebꝰ sepabit. Oĩs q tetigerit eã ũmundus erit vsq; ad vesperũ: & locꝰ in q̃ dormierit vel sederit diebꝰ separationis sue, polluet. Qui tetigerit lectũ suũ, lauabit vestimẽta sua, & ipse lotꝰ aq̃ ĩmũdꝰ erit vsq; ad vesperũ. Oẽ vas super qõ illa sederit, q̃cqs attigerit, lauabit vestimenta sua: & ipse lotꝰ aqua, pollutꝰ erit vsq; ad vesperũ. Si coierit cũ ea vir tpe sanguinis mẽstrualis, ĩmũdꝰ erit septẽ diebꝰ: et oẽ stratũ in q̃ dormierit, polluet. ꝛ̃Mulier q̃ patit multis diebus fluxũ sanguinis nõ in tpe mẽstruali, vel q̃ post mẽstruũ sanguinẽ fluere nõ cessat, quãdiu subiacet hute passiõi, immũda erit q̃si sit in tpe menstruo. Oẽ stratũ in q̃ dormierit, et vas in quo sederit, pollutũ erit, qcũq; tetigerit eã, lauabit vestimẽta sua: & ipe lotꝰ aq̃, immũdus erit vsq; ad vesperũ. Si steterit sanguis, & fluer cessauerit, numerabit septẽ dies purificatiõis sue, & die octauo offeret p se sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad ostium tabernaculi testimonij, qui vnũ faciet pro peccato, & alterum in holocaustũ, rogabitq; pro ea corã dño, & p fluxu ĩmũditie eius. Docebitis ergo filios Jsrael vt caueãt ĩmunditias, & non moriant in sordibus suis, cũ polluerint tabernaculũ meũ qõ est inter vos. Jsta est lex eius q patit fluxũ seminis et qui pollut coitu, & que menstruus tẽporibus separat, vel q̃ iugi fluxt sanguine, & hominis qui dormierit cum ea.

¶ L. S. Qũo & qñ sacerdos sanctũ sanctorũ ingredi, item caprum emissarium a bigere debeat. Caput. xvi.

A LOcutusq; est dñs ad ꝛ̃Moysen post mortẽ duorũ filiorũ Aarõ, qñ offerẽtes ignẽ alienũ interfecti sũt, & pcepit ei dicẽs, Loqre ad Aarõ fratrẽ tuũ ne oĩ tpe ĩgrediat sanctuariũ qõ est intra velũ corã ppitiatorio q̃ tegit arca, vt non moriat: q̃ in nube apparebo sup oraculũ, nisi hec añ fecerit. Vitulũ p peccato offeret, & arietẽ in holocaustũ. Tunica linea vestietur, feminalibꝰ lineis verẽda celabit. accinget zona linea, cidarim lineã ĩponet capiti. hec enĩ vestimẽta sunt sancta, gbꝰ cũctis, cũ lotꝰ fuerit, induet. Suscipietq; ab vniuersa multitudine filiorũ Jsrael duos hircos p peccato, & vnũ arietẽ in holocaustũ. Cũq; obtulerit vitulũ, & oauerit p se & pro domo sua, duos hircos stare faciet corã dño in ostio tabernaculi testimonij: mittensq; sup vtrũq; sortẽ, vnã dño, & alterã capro emissario, cuius exierit sors dño, offeret illũ pro pctõ: cuius aũt i caprũ emissariũ statuet eũ viuũ corã dño, vt fundat pces sup eũ, & mittat eũ i solitudinẽ. ¶ Quis rite celebratis, offeret vitulũ, & rogãs p se & pdomo sua, immolabit eũ. assumptoq; thuribulo qõ de prunis altaris ipleuerit, & hauriẽs manu cõpositũ thymiama i iceũ, vltra velũ intrabit i sctã: vt positis sup ignẽ aromatibꝰ corã dño, nebula eorũ & vapor operiat oraculũ qõ ẽ supra testimoniũ, & nõ moriat. Tollet q̃ de sanguine vituli, & aspget digito septies & ppitiatorii ad orieẽtẽ. Cũq; mactauerit hircũ pro pctõ pplj, iferet sanguinẽ eiꝰ itra velũ, sicut pceptũ ẽ de sanguine vituli, vt aspgat e regiõe oraculi, et expiet sanctuariũ ab ĩmũditijs filiorũ Jsrael, & a puaricationibꝰ eorũ, cunctisq; pctis. Juxta hũc ritũ faciet i tabernaculo testimonij, qõ fixũ ẽ inter eos in medio sordiũ habitatiõis eorũ. Nullꝰ hoĩm sit i tabernaculo qñ pontifex sanctuariũ ingredietur: vt roget pro se & pdomo sua, & puniuerso cetu Jsrael, donec egrediat. Cũ aũt exierit ad altare q̃ corã dño ẽ, oret p se, & lũptũ sãguinẽ vituli atq; hirci fũdat sup cornua ei p gyrũ, aspgẽsq; digito septies, expiet, & sctificet illud ab ĩmũditijs filiorũ Jsrael. ¶ Postq̃ emũdauerit sãctuariũ & tabernaculũ & altar, tũc offerat hircũ viuẽtẽ, & posita vtraq; manu sup caput eius, cõfiteatur oẽs iniqtates filiorꝫ Jsrael, & vniuersa delicta atq; peccata eorꝫ q̃ imprecãs capiti eiꝰ, emittet illũ p hoiem patũ, i desertũ. Cũq; portauerit hircꝰ oẽs iniqtates eorꝫ in terrã solitariã, & dimissus fuerit i dẽserto, reuertet Aarõ i tabernaculũ testimonij, & depositis vestibꝰ q̃bꝰ prius idutꝰ erat, cũ intraret sanctuariũ, relictisq; ibi, lauabit carnẽ suã in loco sãcto, induetur q̃s vestibꝰ suis. Et postq̃ egressꝰ obtulerit holocaustũ suũ ac plebis, rogabit tã p se q̃ p pplo: & adipem q oblatꝰ est p peccatis, adolebit sup altare. Ille vo q dimiserit caprũ emissariũ, lauabit vestimẽta sua & corpꝰ aqua, & sic ingredietur in castra. Vitulũ aũt & hircũ q̃ p peccato fuerãt immolati, & quorũ sanguis illatꝰ est i sanctuariũ vt expiatio ꝓpleret, asportabũt foras castra, & cõburẽt igni, tam pelles q̃ carnes eorũ ac fimum: & qcũq; cõbusserit ea, lauabit vestimẽta sua & carnẽ aqua, & sic ingredietur castra. Eritq; vobis hoc legitimũ sempiternum. ꝛ̃Mense aũt septimo, decima die mẽsis affligetis aias vras, nullũq; opꝰ facietis, sive indigena sive aduena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vri, atq; mũdatio, ab oĩbus peccatis vris corã dño mundabimini. sabbatũ enĩ requietiõis est, & affligetis aias vras religione perpetua. Expiabit aũt sacerdos q vnctus fuerit, et cuius manꝰ initiate sunt vt sacerdotio fungat pro pre suo: induetur q̃ stola linea & vestibꝰ sanctis, & expiabit sãctuariũ & tabernaculũ testimonij atq; altare, sacerdotes q̃s & vniuersũ pplm. Eritq; vobis hoc legitimũ sempiternũ, vt oretis p filijs Jsrael, & pro cunctis peccatis eorũ semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus ꝛ̃Moysi.

¶ Capitu. Summarium. Soli deo sacrificia facienda & a sanguine abstinendum. Caput. xvij.

A ET locutus est dñs ad ꝛ̃Moysen, dicens, Loqre Aarõ & filijs eius & cũctis filijs Jsrael, dicẽs ad eos, Jste est sermo quẽ mãdauit dominꝰ, dicẽs, ¶ Domo glibet de domo Jsrael, si occiderit bouẽ aut ouẽ, sive capra in castris vel extra castra, & nõ obtulerit ad ostiũ tabernaculi oblationez dño, sanguinis reus erit: quasi si sanguinẽ fuderit, sic peribit de medio pplj sui. Jdeo sacerdoti offerre debẽt filij Jsrael hostias suas q̃s occidũt i agro, vt sanctificent dño añ ostiũ tabernaculi testimonij, & imolẽt eas hostias pacificas dño. Fũdetq; sacerdos sanguinẽ sup altare dñi ad ostiũ tabernaculi testimonij, & adolebit adipẽ in odorẽ suauitatis dño, & nequaq̃ vltra imolabũt hostias suas demonibꝰ, cũ quibꝰ fornicati sunt. Legitimũ sempiternũ erit illis & posteris eorꝫ. Et ad ipsos dices. ¶ Domo ꝺ domo Jsrael & de aduenis q peregrinant apud vos q̃ obtulerit holocaustũ siue victimã, et ad ostiũ tabnacli testimõij nõ adduxerit eã, vt offerat dño iteribit ꝺ pplo suo. ¶ Võ glibet ꝺ domo Jsrl, & de aduẽis q

peregrinantur

Universidad de Deusto Biblioteca

peregrinantur inter vos si comederit sanguinem obfirmabo faciē meam cōtra animā illius ⁊ disperdā eā de populo suo, quia anima carnis in sanguine est: ⁊ ego dedi illum vobis, vt super altare meū expietis pro animabus vestris, ⁊ sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filijs Israel, Omnis anima ex vobis non comedet sanguinē nec ex aduenis qui peregrinātur apud vos. Homo quicūq; de filijs Israel ⁊ de aduenis qui peregrinant apud vos, si venatione atq; aucupio ceperit feram vel auē, quibus vesci licitū est, fundat sanguinē eius ⁊ operiat illum terra: anima ēm omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filijs Israel, Sāguinem vniuerse carnis nō comedetis, quia anima carnis in sanguine est: ⁊ quicūq; comederit illū, interibit. Anima que comederit morticinum vel captum a bestia, tam de indigenis q̄ de aduenis, lauabit vestimenta sua ⁊ semetipm aqua, ⁊ cōtaminatus erit vsq; ad vesperum, ⁊ hoc ordine, mundus fiet. Quod si non lauerit vestimenta sua vel corpus, portabit iniquitatem suam.

¶ Capitulū Summarium. Qui gradus coniugij liciti et illiciti. Caput. xviij.

A LOcutus est dñs ad ℳoysen, dicens, Loquere filijs Israel, ⁊ dices ad eos, Ego sum dñs deus vester: iuxta consuetudinē terre Egypti in qua habitastis, nō facietis, ⁊ iuxta morem regionis Chanaan ad quā ego introducturus sum vos, non agetis, nec in legitimis eorū ambulabitis. Facietis iudicia mea, ⁊ precepta mea seruabitis, ⁊ ambulabitis in eis, ego dñs deus vester. Custodite leges meas atq; iudicia, que faciēs homo, viuet in eis. ego dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui nō accedet, vt reuelet turpitudinē eius. ego dñs. Turpitudinē patris tui ⁊ turpitudinē matris tue nō discooperies. ℳater tua est, nō reuelabis turpitudinē eius. Turpitudinē vxoris patris tui non discooperies. turpitudo ēm patris tui est. Turpitudinem sororis tue ex patre siue ex matre q̄ domi vel foris genita est, non reuelabis. Turpitudinē filie filij tui vel neptis ex filia non reuelabis: quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie vxoris patris tui, quam peperit patri tuo, et est soror tua, non reuelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies: quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tue non reuelabis: eo q̄ caro sit matris tue. Turpitudinem patrui tui nō reuelabis, nec accedes ad vxorem eius que tibi affinitate coniungitur. Turpitudinē nurus tue nō reuelabis, quia vxor filij tui est: nec discooperies ignominiam ei⁹. Et vxorem fratris sui nullus accipiat. Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis: q̄ turpitudo fratris tui est. Turpitudinem vxoris tue ⁊ filie eius nō reuelabis, Filiam filij eius, ⁊ filiam filie illius non sumes, vt reueles ignominiam eius, quia caro illius sunt, ⁊ talis coit⁹ incestus est. Sororē vxoris tue in pellicatum illius non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente. Ad mulierem que patit menstrua nō accedes, nec reuelabis feditatē eius. Cū vxore proximi tui nō coibis, nec seminis cōmistiōe maculaberis. De semine tuo nō dabis vt ḡsecret idolo ℳoloch, nec pollues nomen dei tui. ego dñs. Cū masculo nō cōmiscearis coitu femineo, q̄ abominatio est. Cū omni pecore non coibis, nec maculaberis cū eo. ℳulier non succūbet iumēto, nec miscebit ei: quia scelus est. Nec polluamini in oīb⁹ his q̄bus cōtaminate sunt vniuerse gentes, quas ego eiciā ante cōspectum vestrum, ⁊ quibus polluta est terra: cuius ego scelera visitabo, vt euomat habitatores suos. Custodite legitima mea atq; iudicia, ⁊ nō faciatis ex omnibus abominatiōibus istis, tam indigena q̄ colonus qui peregrinatur apud vos. Omnes ēm execrationes istas fecerūt accole terre, q̄ fuerūt ante vos, ⁊ polluerūt eā. Cauete ergo ne ⁊ vos similiter euomat, cum paria feceritis sicut euomuit gentē q̄ fuit aū vos. Oīs anima q̄ fecerit de abominationibus his q̄ppiā, peribit de medio ppli sui. Custodite mandata mea, nolite facere que fecerūt hi qui fuerūt ante vos, ⁊ ne polluamini in eis. ego dominus deus vester.

¶ Capit. Summa. Precepta quedam moralia ⁊ cerimonialia promiscue narrantur. Caput. xix.

LOcutus est dominus ad ℳoysen, dicens, Loquere ad omnem cetum filiorum Israel, ⁊ dices ad eos: Sancti estote, quia ego sanctus sum dominus deus vester. Unusquisq; patrem suum ⁊ matrem suam timeat, Sabbatha mea custodite. ego dominus deus vester. Nolite conuerti ad idola, nec deos cōflatiles faciatis vobis. ego dominꝰ deus vester. Si immolaueritis hostiā pacificorū domino vt sit placabilis, eo die quo fuerit immolata, comedetis eā, ⁊ die altero: quicquid autem residuum fuerit in diem tertium, igne comburetis, si quis post biduum comederit ex ea, prophanus erit ⁊ impietatis reus: portabitq; iniquitatem suam, quia sanctum domini pollut, ⁊ peribit anima illa de populo suo. Cūq; messueris segetes terre tue, non tondebis vsq; ad solū superficiē terre: nec remanētes spicas colliges, neq; in vinea tua racemos ⁊ grana decidentia cōgregabis, sed pauperibus ⁊ peregrinis carpenda dimittes. ego dominus deꝰ vester. Non facietis furtū, non mentiemini, nec decipiet vnusquisq; proximum suum. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomē dei tui: ego dominus. Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercennarij tui apud te vsq; mane. Non maledices surdo, nec coram ceco pones offendiculum: sed timebis dominū deū tuū, q̄ ego sum dñs. Non facies q̄ iniquum est, nec iniuste iudicabis. Nō cōsyderes psonā pauperis, nec honores vultū potentis. Juste iudica proximo tuo. Nō eris criminator, nec susurro in ppli⁹. Nō stabis ꝑ sanguinē proximi tui, ego dñs. Nō oderis fratrē tuū in corde tuo, sed publice argue eū, ne habeas sup illo peccatū. Nō q̄ras vltionem, nec memor eris iniurie ciuium tuorū. Diliges amicū tuum sicut teipsum. ego dñs. Leges meas custodite. Jumēta tua non facies coire cuꝫ alterius generis animantibus. Agrum tuum non seres diuerso semine. Uestē q̄ ex duob⁹ texta est, nō indueris. Homo si dormierit cū muliere coitu seminis que sit ancilla etiā nobilis, ⁊ tū pretio non redempta, nec libertate donata: vapulabūt ambo, ⁊ nō morientur, quia nō fuit libera. pro delicto autē suo offeret domino ad ostium tabernaculi testimonij arietē, orabitq; pro eo sacerdos ⁊ pro peccato ei⁹ coram domino, ⁊ repropitiabitur ei, dimittetur q̄ peccatū. Quando ingressi fueritis terram, et plantaueritis in ea ligna pomifera, auferetis preputia eorum. Poma que germinant, immunda erūt vobis, nec edetis ex eis. Quarto autē anno omnis fructus eorū sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autē anno comedetis fructus, congregantes poma que proferunt. ego dominus deꝰ vester. Nō comedetis carnē cū sanguine. Nō augurabimini, nec obseruabitis somnia, neq; in rotundū attondebitis comam, nec radetis barbam. Et super mortuo nō incidetis carnes vestras, neq; figuras aliquas, aut stigmata facietis vobis. ego dominus. Ne prostituas filiaꝫ tuam, ne cōtaminetur terra, ⁊ impleat piaculo. Sabbatha mea custodite, ⁊ sanctuariū meū metuite. ego dominꝰ. Nō declinetis ad ℳagos, nec ariolis aliqd scisciteminī, vt polluamini per eos. ego dñs deꝰ vester. Coram cano capite cōsur-

A Ro. r. a. eze. xx. b. gal. iij. b.

B

C

iij. Reg. xvij. e.

D

A 1. per. j. c.

B

Infra xxviij. d.

C exo. xx. b. Deu. v. b Eccl. x. a Deutero. nomij xviij. c. tob. iiij c. Deu. j. c x. xvj. d. Jac. ij. a.

D Prouer. xiiij. e. j. Jo. ij. b. et. iij. c. Eccl. xix b.

E Matth. xviij. b. Luce xvij. a. mat. v. g. et. xxv. d. ro. xiij c. gal. v. c. Jac. ij. b.

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

ge & honora personā senis:& time dñm deum tuū. ego sum dominus. Si habitauerit aduena in terra vestra,& morat⁹ fuerit inter vos,nō exprobretis ei:sed sit inter vos quasi indigena,& diligetis eū quasi vosmetipsos.fuistis enī & vos aduene in terra Egypti.ego dominus deus vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio,in regula,in pōdere,in mensura. Statera iusta,& equa sint pōdera,iustus modi⁹, equus⁊ sextarius.ego dominus deus vester,qui eduxi vos de terra Egypti. Custodite omnia precepta mea,& vniuersa iudicia,& facite ea.ego dominus.

¶ Capitu. Summarium. Precepta iudicialia mortem comminantia. Caput.xx.

A Supra xviij.c.

LOcutus⁊ est dñs ad Moysen dicēs, Dic⁊ filijs Israel, Homo de filijs Israel,& de aduenis qui habitant in Israel,si quis dederit de semine suo idolo Moloch,morte moriat⁊ populus terre lapidabit eum,& ego ponam faciem meam cōtra illum,succidā⁊ eum de medio populi sui,eo q⁹ dederit de semine suo Moloch,& cōtamināuerit sanctuariū meum, ac polluerit nomen sanctum meum. Quod si negligēs populus terre,& quasi parui pēdēs imperium meū,dissimulerit hominem qui dedit de semine suo Moloch nec voluerit eum occidere:ponam faciem meam super hominē illum, & cognationem eius,& succidā⁊ ipsum:& omnes qui consenserunt ei vt fornicarēt cum Moloch,de medio populi sui. Anima que declinauerit ad magos & ariolos,& fornicata fuerit cū eis,ponā faciē meā cōtra eam,& interficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini,& estote sancti, quia & ego sanctus sum dñs deus vester. Custodite p̄cepta mea & facite ea,& ego dñs qui sanctifico vos. Qui maledixerit patri suo,aut matri,morte moriat⁊ patri matri⁊ qui maledixerit,sanguis eius sit super eū. Si mechatus quis fuerit cū vxore alterius,& adulterū perpetrauerit cū cōiuge proximi sui,morte moriant⁊ mechus⁊ adultera. Qui dormierit cū nouerca sua,& reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriant ambo.sanguis eorū sit super eos. Si quis dormierit cū nuru sua,vtro⁊ moriat⁊,quia scelus operati sunt.sanguis eorū sit super eos. Qui dormierit cū masculo coitu femineo,vtro⁊ operatus est nefas morte moriant⁊. sit sanguis eorū super eos. Qui supra vxorē filiam,duxerit matrē eius,scelus opatus est:vinus ardebit cū eis, nec p̄manebit tui nefas in medio vestri. Qui cū iumēto & pecore coierit,morte moriat⁊:pecus q⁊ occidite. Mulier que succubuerit cuilibet iumēto,simul interficiet⁊ cū eo.sanguis eor⁊ sit sup eos. Qui accepit sororē suā filiā patris sui,vel filiā matris sue,& viderit turpitudinē eius,illa q⁊ cōspexerit fratris ignominiam:nefariā rem operati sunt,occident⁊ in cōspectu populi,eo q⁹ turpitudinē suā mutuo reuelauerunt & portabūt iniquitatē suam. Qui coierit cū muliere in fluxu mēstruo,& reuelauerit turpitudinē ei⁹,ipsa q⁊ aperuit fontē sanguinis sui,interficient⁊ ambo de medio ppli sui. Turpitudinē matertere,& amitę tue non discoopries.q⁹ hoc fecerit,ignominiā carnis sue nudauit,portabūt ambo iniquitatem suā. Qui coierit cū vxore patrui vel auunculi sui,& reuelauerit ignominiā cognationis sue,portabunt ambo peccatū suū:absq⁊ liberis morient⁊. Qui duxerit vxorē fratris sui,rem facit illicitā,turpitudinem fratris sui reuelauit:absq⁊ liberis erūt. Custodite leges meas atq⁊ iudicia & facite ea,ne & vos euomat terra quā intraturi estis & habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationū,quas ego expulsurus sum ante vos. Oia enī hec fecerūt,& abominatus sum eas. Vobis aūt loquor, Possidete terrā eor⁊,quā dabo vobis in hereditatē,terrā fluentem lacte & melle.ego dñs deus vester,qui separaui vos a ceteris pplis. Separate ergo & vos iumentū mundū ab immūdo,& auē mundā ab immūda,ne polluatis animas vras in pecore & auib⁹,& cunctis q̄ mouent⁊ in terra,& que vobis ostēdi esse pollutā. Eritis mihi sancti,quia sanctus sum ego dñs,& separaui vos a ceteris popliis,vt essetis mei. Vir siue mulier,in quibus pythonicus,vel diuinatiōis fuerit spiritus,morte moriā-

B Exodi xxij.c.

C

Deute. xviij.b. 1 Regū xxviij.b.

tur,lapidibus obruēt eos:sanguis eorum sit super illos.

¶ Capituli. Summarium. Sacerdotes a quibus cauere debeant. Caput.xxj.

A

OIrit q⁊ dominus ad Moysen,Loquere ad sacerdotes filios Aaron,& dices ad eos,Nō contamināt⁊ sacerdos in mortib⁹ eorū suorū,nisi tm̄ in cōsanguineis ac propinquis,id est sup p̄rem & matrē & filiū & filiā,frem q⁊ & sororē virginē,que nō est nupta viro,sed nec in puncipe populi sui cōtaminabit. Non radent caput,nec barbam,neq⁹ in carnibus suis faciēt incisiūras. Sancti erunt deo suo & nō polluēt nomen eius. Incēsum eī dñi,& panes dei sui offerūt,& ideo sancti erūt. Scortū & vile prostibulū non ducet vxorē nec eā que repudiata est a marito,quia cōsecratus est deo suo & panes propositionis offert. Sit ergo sanctus,quia & ego sanctus sum dñs qui sanctifico vos. Sacerdotis filia deprehēsa si fuerit in stupro,& violauerit nomen p̄ris sui,flammis exurēt. Pontifex id est sacerdos maximus inter frēs suos,super cuius caput fusum est vnctionis oleū,& cuius man⁹ in sacerdotio cōsecrate sunt,vestitusq⁊ est sanctis vestib⁹,caput suū non discooperiet,vestimēta sua non scindet & ad omnem mortuū nō ingredieť & cōtaminabit⁊ nec egredieť de sanctis ne polluat sanctuariū dei sui,q⁊ oleū sanctę vnctionis dei sui sup eū est.ego dñs. Virginē ducet vxorē:viduā aūt & repudiatam,& sordidā,atq⁊ meretricē nō accipiet:sed p̄uellā de pplo suo,ne cōmisceat stirpē generis sui vulgo gētis sue:quia ego dñs qui sanctifico eū. Locutus⁊ est dñs ad Moysen,dicēs, Loquere ad Aaron,Homo de semine tuo per familias suas q̄ habuerit maculā non offeret panes deo suo nec accedet ad ministerium ei⁹ si cecus fuerit,si claudus si vel puo vel grādi vel torto naso si fracto pede si manu,si gibbus si lippus, si albuginē habēs in oculo si iugē scabiē si impetiginem in corpe,vel hermosus. Quis qui habuerit maculā de semine Aaron sacerdotis:non accedet offerre hostias dño nec panes deo suo:vel ceť tū panibus qui offerunť in sanctuario, ita dūtaxat vt intra velū nō ingrediat⁊,nec accedat ad altare,q⁊ maculā habet & p̄taminare nō dē⁊ sanctuariū meū. Ego dñs q⁊ sanctifico eos. Locut⁹ ē q̄ moyses ad Aaron, & ad filios eius,& ad oēm Israel cūcta q̄ fuerāt sibi imperata.

B

C

Exechi. xlvij.f.

¶ Capit. Summa. Qui consecrata edant & cuiusmodi animalia offerenda. Caput.xxij.

B

LOcutus ē⁊ dominus ad Moysen,dicēs, Loquere ad Aaron & ad filios ei⁹ vt caueāt ab his que consecrata sunt filiorum Israel,& non contamināt nomen sanctificationum mihi,que ipsi offerunt.ego dominus. Dic ad eos,& ad posteros eorum, Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea que consecrata sunt,& que obtulerunt filij Israel domino,in quo est immunditia,peribit coram domino.ego sum dominus. Homo de semine Aaron qui fuerit leprosus,aut patiēs fluxum seminis,non vescetur de his que sanctificata sunt mihi,donec sanet. Qui tetigerit immundū sup mortuo,et ex quo egredit semen quasi coitus,et qui tangit reptile et quodlibet immūdū,cuius tactus est sordidus,immundus erit vsq⁊ ad vesperum,& non vescetur his que sanctificata sunt:sed cū lauerit carnē suā aqua & occubuerit soli tunc mundatus vescet de sanctificatis,q⁊ cibus illius est. Mo⁊ ticinū et captum a bestia nō comedēt,nec pollueť in eis. ego sum dñs. Custodiāt p̄cepta mea,vt nō sublaceant peccato et moriantur in sanctuario,cum polluerint illud.ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis,inquilinus sacerdotis,et mercennarius non vescentur ex eis quem autem sacerdos emerit,et qui vernaculus domus eius fuerit,hi comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit:de his que sanctificata sunt,et de primitijs non vescetur.sinautem vidua,vel repudiata,& absq⁊ liberis reuersa fuerit ad domū patris sui:sicut puella cōsuetudinis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatē.

B Exodi xxij.d. Exechi. xlviij.g.

Qui comederit

Qui comederit de ſanctificatis per ignorantiam, addet
qntã partẽ cũ eo qꝺ̃ comedit, ⁊ dabit ſacerdoti in ſanctua
riũ. Nec cõtamina būt ſanctificata filioꝝ Iſrael, q̃ offerunt
dño: ne forte ſuſtineant iniqtatẽ delicti ſui, cũ ſanctificata
comederint. ego dñs q̃ ſanctifico eos. Locutuſq; eſt dñs ad
Moyſen, dicẽs, Loq̃re ad Aaron, ⁊ filios eiꝰ ⁊ ad oẽs fi
los Iſrael, dicesq; ad eos: Homo de domo Iſrael, et de
aduenis q̃ habitãt apud vos, q̃ obtulerit oblationẽ ſuã, vel
vota ſoluẽs: vel ſpõte offerẽs, qcqd illꝺ̃ obtulerit in holo
cauſtũ dñi, vt auferaꝝ p vos, maſculꝰ imaculatꝰ erit ex bo
bus, ⁊ ex ouibꝰ, ⁊ ex capris: ſi maculã habuerit nõ offeretis,
neq; erit acceptabile. Homo q̃ obtulerit victimã pacifico
rũ dño, vel vota ſoluẽs, vel ſpõte offerẽs, taz de bobus q̃
de ouibꝰ, imaculatũ offeret, vt acceptabile ſit: oĩs macula
non erit in eo. Si cecũ fuerit, ſi fractũ, ſi cicatricẽ hñs, ſi pa
pulas, aut ſcabiẽ, aut impetiginẽ: non offeretis ea dño, nec
adolebitis ex eis ſup altare dñi. Bouẽ ⁊ ouẽ aure ⁊ cauda
amputatis, voluntarie offerre potes, votũ aũt ex ys ſolui
nõ põt. Oẽ aĩal gõvl̃ q̃tritis, vl̃ tonſis, vel ſectis ablatiſq;
teſticulis ẽ, nõ offeretis dño, ⁊ in terra vra nõ fiet hoc ne facia
tis. De manu alienigene nõ offeretis panes deo vr̃o, ⁊ qc
qd aliud dare voluerit: q̃ corrupta, ⁊ maculata ſũt oĩa, nõ
ſuſcipietis ea. Locutuſq; ẽ dñs ad Moyſen, dicẽs, Bos,
ouis, ⁊ capra cũ genita fuerint, ſeptẽ diebꝰ erunt ſub vbere
matris ſue: die aũt octauo, ⁊ deinceps offerri poterit dño. Si
ue illa bos, ſiue ouis, nõ immolabunt vna die cũ fetibꝰ ſuis.
Si immolaueritis hoſtiã p gratiã actiõe dño, vt poſſit eẽ pla
cabilis: eodẽ die comedetis eã, nõ remanebit qcquã in ma
ne alteriꝰ diei. ego dñs. Cuſtodite mandata mea, ⁊ facite
ea. ego dñs. Nec polluatis nomẽ meũ ſanctũ, vt ſanctificer
in medio filioꝝ Iſrael. Ego dñs q̃ ſanctifico vos, ⁊ eduxi
de terra Egypti, vt eſſem vobis in deum. ego dominus.

¶ Cap. S. De tribus ſolẽnitatibus legalibus. Ca. xxiij.

Locutuſq; eſt dñs ad Moyſen, dicẽs, Loquere
filijs Iſrael, ⁊ dices ad eos, Me ſũt ferie dñi, q̃s
vocabitis ſanctas. Sex diebꝰ facietis opus: dies
ſeptimꝰ q̃ ſabbathi reges eſt, vocabit̃ ſanctus.
oẽ opus nõ facietis in eo. ſabbathũ dñi eſt in cũctis habi
tationibus vr̃is. Me ſunt ergo ferie dñi ſancte: q̃s celebra
re debetis tẽporibus ſuis. Menſe primo, quartadecima die
mẽſis ad veſperũ, phaſe dñi eſt: ⁊ qntadecima die menſis
hui⁹ ſolennitas azymorũ dñi eſt. Septẽ diebꝰ azyma co
medetis dies primus erit vobis celeberrimꝰ, ſanctuſq;: oẽ
opus ſeruile nõ facietis in eo, ſz offeretis ſacrificiũ in igne
dño ſeptem diebus. dies aũt ſeptimus erit celebrior ⁊ ſanc
tior, nullũq; ſeruile opus facietis in eo. Locutuſq; eſt dñs
ad Moyſen, dicẽs, Loquere filijs Iſrael, ⁊ dices ad eos,
Cum ingreſſi fueritis terrã quã ego dabo vobis, ⁊ meſſue
ritis ſegetẽ, feretis manipulos ſpicarum primitias meſſis
veſtre, ad ſacerdotem, qui eleuabit faſciculũ coram dño, vt
acceptabile ſit pro vobis altero die ſabbathi, ⁊ ſanctifica
bit illũ. atq; in eodẽ die quo manipulus cõſecraꝝ, cedetur
agnus immaculatus anniculus in holocauſtũ dñi, et liba
menta offerenꝫ cũ eo due decime ſile cõſperſe oleo in incẽ
ſum dñi, odorẽ q̃z ſuauiſſimũ: liba quoq; vini quarta pars
hin. Panẽ, ⁊ polẽtã, ⁊ pultes nõ comedetis ex ſegete vſq;
ad diem qua offeretis ex ea deo vr̃o. Preceptũ eſt ſempi
ternũ in gñationibꝰ, cunctiſq; habitaculis vr̃is. Numera
bitis ergo ab altero die ſabbathi in q̃ obtuliſtis manipu
lum primitiarũ ſeptẽ hebdomadas plenas, vſq; ad alterã
diẽ expletiõis hebdomade ſeptie, id eſt qnquaginta dies:
⁊ ſic offeretis ſacrificiũ nouũ dño ex oĩbꝰ habitaculis ve
ſtris, panes primitiarũ duos de duabꝰ decimis ſile fermẽ
tate, quos coquetis in primitias dñi. Offeretiſq; cum pani
bus ſeptẽ agnos immaculatos anniculos, ⁊ vitulũ de ar
mẽto vnũ, ⁊ arietes duos, ⁊ erũt in holocauſtũ cũ libamẽ
tis ſuis, in odorẽ ſuauiſſimũ dño. Facietis ⁊ hircũ pro pec
cato, duoſq; agnos anniculos hoſtias pacificoꝝ. Cũq; ele
uauerit eos ſacerdos cũ panibꝰ primitiarũ coram dño, ce
dent in vſum eius. Et vocabitis hũc diẽ celeberrimũ, atq;
ſanctiſſimũ, oẽ opus ſeruile non facietis in eo. Legitimum
ſempiternũ erit in cũctis habitaculis, ⁊ gñationibus vr̃is.
Poſtquã aũt meſſueritis ſegetẽ terre veſtre non ſecabitis
eã vſq; ad ſolũ: nec remanẽtes ſpicas colligetis, ſed pau
peribꝰ ⁊ peregrinis dimittetis eas. ego ſum dñs deꝰ veſter.
Locutuſq; eſt dñs ad Moyſen, dicẽs, Loquere filijs Iſ
rael, Menſe ſeptimo prima die mẽſis erit vobis ſabbathũ
memoriale, clangentibꝰ tubis, ⁊ vocabit̃ ſanctũ: oẽ opus
ſeruile nõ facietis in eo, ⁊ offeretis holocauſtũ dño. Locu
tuſq; eſt dñs ad Moyſen, dicẽs, Decimo die mẽſis hui⁹
ſeptimi, dies expiationũ erit celeberrimꝰ, ⁊ vocabitur ſan
ctus: affligetiſq; aĩas veſtras in eo, et offeretis holocauſtũ
dño. oẽ opus ſeruile non facietis in tẽpore diei huius: quia
dies propitiationis eſt, vt ꝓpitiet̃ vobis dñs deus veſter.
Oĩs aĩa que afflicta non fuerit die hac, peribit de populis
ſuis: ⁊ q̃ opis qppiã fecerit, delebo eã de pplo ſuo. Nihil q̃
opis facietis in eo: legitimũ ſempiternũ erit vobis in cun
ctis gñationibꝰ, ⁊ habitationibꝰ veſtris. ſabbathũ requie
tionis eſt, ⁊ affligetis aĩas veſtras. Die nono menſis a ve
ſpere vſq; ad veſperũ celebrabitis ſabbatha veſtra. Et lo
cutus eſt dñs ad Moyſen, dicẽs, Loquere filijs Iſrael, A
quintodecimo die mẽſis hui⁹ ſeptimi erũt ferie tabernacu
lorũ ſeptẽ diebus dño. dies primꝰ vocabitur celeberrimus
atq; ſanctiſſimus, oẽ opus ſeruile nõ facietis in eo, ⁊ ſeptẽ
diebus offeretis holocauſta dño. dies quoq; octauus erit
celeberrimꝰ atq; ſanctiſſimꝰ, ⁊ offeretis holocauſtum dño:
eſt enĩ cetus atq; collecte: oẽ opus ſeruile nõ facietis in ea.
Me ſunt ferie dñi, q̃s vocabitis celeberrimas atq; ſanctiſ
ſimas, offeretiſq; in eis oblatiões dño holocauſta et liba
mẽta iuxta ritũ vnuſcuuſq; diei, exceptis ſabbathis dñi,
donis q̃z veſtris, ⁊ q̃ offeretis ex voto, vel q̃ ſpõte tribuetis
dño. A qntodecimo ergo die mẽſis ſeptimi, q̃n congrega
ueritis oẽs fructus terre vre, celebrabitis ferias domini ſe
ptẽ diebꝰ. Die primo ⁊ die octauo erit ſabbathũ, id ẽ reqes.
Sumetiſq; vobis die primo fructꝰ arboris pulcherrime, ſpa
tulaſq; palmarũ, ⁊ ramos ligni dẽſarũ frondiũ, ⁊ ſalices de
torrẽte, ⁊ letabimini coram dño deo vr̃o: celebrabitiſq; ſolẽ
nitatem eius ſeptẽ diebꝰ per annũ. legitimum ſempiternum
erit in gñationibꝰ veſtris. Menſe ſeptimo feſta celebrabi
tis, ⁊ habitabitis in vmbraculis ſeptẽ diebus. Oĩs q̃ de ge
nere eſt Iſrael, manebit in tabernaculis, vt diſcant poſteri
veſtri q̃ in tabernaculis habitare fecerim filios Iſrael, cũ
educerẽ eos de terra Egypti. ego dñs deꝰ veſter. Locutuſ
q; eſt Moyſes ſuper ſolennitatibus dñi ad filios Iſrael.

¶ L. S. De lucernis cõcinnãdis, panibꝰ ꝓpoſitionis or
dinandis ⁊ blaſphemus necãdis. Cap. xxiiij.

Et locutus eſt dñs ad Moyſen, dicens, Preci
pe filijs Iſrael, vt afferãt tibi oleũ de oliuis pu
riſſimũ ac lucidũ, ad cõcinnãdas lucernas iugit.
Extra velũ teſtimonij in tabernaculo federis,
ponet eas Aaron a veſpe vſq; in mane coram dño, cultu ri
tuq; perpetuo in gñationibꝰ vr̃is. Sup cãdelabrũ mũdiſſimũ
ponent̃ ſemp in cõſpectu dñi. Accipies q̃z ſimilã, ⁊ coques
ex ea duodecim panes, q̃ ſinguli hẽbũt duas decimas: quo
rũ ſenos altrinſecꝰ ſup meſaz puriſſimã coram dño ſtatues,
⁊ pones ſup eos thus lucidiſſimũ, vt ſit panis in monimen
tum oblatiõis dñi. Per ſingula ſabbatha mutabũtur co
ram dño ſuſcepti a filijs Iſrael federe ſempiterno: erũtq;
Aaron ⁊ filioꝝ eiꝰ, vt comedãt eos ĩ loco ſancto: q̃ ſanctũ
ſanctorũ eſt de ſacrificijs dñi iure ꝑpetuo. Ecce aũt egreſſꝰ
filiꝰ mlieris Iſraelitidis, quẽ pepererat de viro Egyptio
inter filios Iſrl̃, iurgatꝰ ẽ ĩ caſtris cũ viro Iſraelite. Cũq;
blaſphemaſſet nomẽ dñi ⁊ maledixiſſet ei, adductꝰ eſt ad
Moyſen. Vocabaꝝ aũt mr̃ ei⁹ Salumith filia Dabri de
tribu Dan. Miſerũtq; eũ in carcerẽ, donec noſſent qd in
beret dñs. Qui locutꝰ ẽ ad Moyſen, dicẽs, Educ blaſphe
mũ extra caſtra, ⁊ ponãt oẽs q̃ audierũt manꝰ ſuas ſup ca
put eius, et lapidet eũ ppl̃s vniuerſus. Et ad filios Iſrael
loqueris, Homo q̃ maledixerit deo ſuo, portabit peccatũ
ſuum: ⁊ q̃ blaſphemauerit nomen dñi, morte moriatur. la-

Deuter. xv. d. Eccle. xxxv. b.
Supra xix. b.
Supra xvj. g. Numeri xxix. b.
exo. xij. c. Numeri xxviij. c.

pedibus opprimet eum oīs multitudo siue ille ciuis siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit nomen domini, morte moriat. Qui percusserit & occiderit hoīem morte moriat. Exo.xxj. b. Qui pcusserit aīal, reddet vicariū, id est aīam pro aīa. Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuium suorum: sicut fecit, sic fiet ei, fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentē pro dente restituet. qualem infixerit maculam, talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumētum, reddet aliud. Qui percusserit hominem, punietur. Equum iudicium sit inter vos, siue peregrin⁹, siue ciuis peccauerit: quia ego sum dominus de⁹ vester. Locutusq; est ℳoyses ad filios Jsrael, et eduxerunt eum qui blasphemauerat extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Fecerūtq; filij Jsrael sicut precepe-
rat dominus ℳoysi.

¶ Capitulū. Summarium. Lex anni septimi et quinquagesimi. Caput. xxv.

A Locutusq; est dñs ad ℳoysen in monte Sinai dicens, Loquere filijs Jsrael, et dices ad eos, Quādo ingressi fueritis terrā quā ego dabo vobis, sabbatizetis sabbathū dño. Sex annis seres agrū tuū, & sex annis putabis vineā tuā, colliges q; fructus eius. septimo aūt anno sabbathū erit terre requietionis dñi, agrū nō seres, & vineā nō putabis. Quesponte gignet humus, nō metes: & vuas primitiarū tuarū non colliges q̄si vindemiā: annus enī requietionis terre est. Et erunt vobis in cibum, tibi & seruo tuo, ancille tue, & mercennario tuo, & aduene qui peregrinat apud te: iumētis tuis & pecoribus oīa q̄ nascunt, ꝓbebūt cibū. B Numerabis q̄q; tibi septē hebdomadas annorū, id est septies septem, q̄ simul faciūt q̄draginta nouē: & clāges buccina mēse septio, decima die mēsis, ppitiationis tpe in vniuersa terra vra. Sanctificabis q; annū quinquagesimū, & vocabis remissionē cūctis habitatorib⁹ terre vre, ipse est enī iubileus. Reuertet homo ad possessionē suā, & vnusq;q; rediet ad familiā pristinam: q; iubile⁹ est & quinquagesim⁹ annus. Nō seretis atq; metetis sponte in agro nascentia, & primitias vindemie nō colligetis, ꝙ sanctificationē iubilei, sed statim oblata comedetis. Anno iubilei rediet oēs ad possessiones suas. C Qñ vendes quippiā ciui tuo, vel emes ab eo, ne cōtristes fratrē tuum, sed iuxta numerū annorū iubilei emes ab eo, & iuxta supputationē frugum vendet tibi. Quanto plures anni remānserint post iubileum tāto crescet & ptiū: quāto minus tpis numeraueris, tanto minoris & emptio cōstabit. tps enī frugū vēdet tibi. D Nolite affligere cōtribules vestros, sed timeat vnusq;q; deū suū, q; ego dñs deus vester. Facite precepta mea, & iudicia custodite, & iplete ea, vt habitare possitis in terra absq; vllo pauore, & gignat vobis humꝰ fructꝰ suos, quibus vescamini vsq; ad saturitatē, nulliꝰ ipetū formidātes. Qđ si direritis, Quid comedem⁹ anno septio, si nō seuerimus, neq; collegerim⁹ fruges nostras? E Dabo bñdictionē meā vobis anno sexto, & faciet fructus trib annorū, seretisq; anno octauo, & comedetis veteres fruges vsq; ad nonum annum: donec noua nascant, edetis vetera. F Terra quoq; nō vēdet in perpetuū, quia mea est, & vos aduene & coloni mei estis. vnde cuncta regio possessionis vestre sub redēptiōis cōditione vendetur. G Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiūculā suā, & voluerit propinquus eiꝰ, pōt redimere qđ ille vēdiderat. Si nanq; nō habuerit proximū, & ipse ptiū ad redimēdū potuerit inuenire: cōputabunt fructus ex eo tpe quo vēdidit: & qđ reliquū est: reddet emptor, sicq; recipiet possessionē suā. qđ si nō inuenerit manꝰ eius vt reddat pretiū, habebit emptor qđ emerat vsq; ad annū iubileū. In ipso enī omnis vēditio redibit ad dñm, & ad possessorē pristinū. H Qui vēdiderit domū intra vrbis muros, habebit licentiā redimēdi, donec vnus impleat annꝰ. si non redemerit, & anni circulus fuerit euolutꝰ, emptor possidebit eam, & posteri eiꝰ in perpetuū, & redimi nō poterit etiā in iubileo. I Sin aūt in villa fuerit domꝰ, q̄ muros non hz, agrorū iure vendet. si añ redēpta non fuerit, in iubileo reuertet ad dñm suū. K Edes Leuitarū q̄ in vrbibꝰ sūt, semp pōt redimi: si redempte nō fuerint, in iubileo reuertent ad dños, qr domus vrbiū Leuiticarū ꝑ possessiōibus sunt inter filios Jsrael. L Suburbana aūt eorū nō veneāt, qr possessio sempiterna ē. M Si attenuat⁹ fuerit frater tuꝰ & infirmꝰ manu, & susceperis eū q̄si aduenam & pegrinū, & vixerit tecū, ne accipias vsuras ab eo, nec amplius quā dedisti. time deū tuū, vt viuere possit frater tuꝰ apud te. N Pecuniā tuā nō dabis ei ad vsurā, & frugū supabūdātiā nō exiges. O Ego dñs deꝰ vester, q̄ eduxi vos de terra Egypti, vt darē vobis terrā Chanaā, & essē vester deꝰ. P Si pauptate cōpulsus vēdiderit se tibi fratꝰ tuꝰ, nō eū opprimes seruitute famulorū, sed q̄si mercēnariꝰ & colonus erit, vsq; ad annū iubileū operabit apud te, & postea egrediet cū liberis suis, & reuertet ad cognationē & ad possessionē patrū suorū. Q mei enī serui sūt, & ego eduxi eos ō terra Egypti. nō veneāt cōditōe seruorū: nec affligas eū ꝑ potentiā, sed timeto deū tuū. R Seruꝰ & ancilla sint vobis de nationibus q̄ in circuitu vestro sūt. Et de aduenis q pegrinātur apud vos: vel q ex his nati fuerit in terra vra, hos habebitis famulos, & hereditario iure trāsmittetis ad posteros, ac possidebitis in eternū. fratres autē vros filios Jsrl ne opprimatis ꝑ potētiā. S Si inualuerit apud vos manꝰ aduene atq; peregrini, & attenuat⁹ fratꝰ tuꝰ vēdiderit se ei, aut cuiquā de stirpe eius, post vēditionem pōt redimi. Qui voluerit ex frib⁹ suis, redimet eū, & patruꝰ & patruelis, et consanguineꝰ, & affinis. Si nanq; & ipse potuerit, redimet se, supputatis dūtaxat annis a tpe vēditionis suę vsq; in annum iubileū, & pecunia q̄ vēditus fuerat, iuxta annorū numerus & rōnē mercēnarij supputata. T Si plures fuerint anni q remanent vsq; ad iubileū, scōm hos reddet & ptium. si pauci. ponet rōnē cū eo iuxta annoꝝ numerū, & reddet emptori qđ reliquū est annorū, qbꝰ añ seruuit mercedibꝰ iputatis: non affliget eū violēter in cōspectu tuo. Quod si ꝑ hec redimi nō potuerit, anno iubileo egrediet cū liberis suis. V Dei enim sunt serui filij Jsrael, quos eduxi de terra Egypti.

¶ L. S. Custodiētibus dei mādata promittūtur bona et trāsgredientibus mala. Caꝑ. xxvj.

A Ego dñs deus vester, nō facietis vobis idolū & sculptile, nec titulos erigetis, nec insignē lapidē ponetis i terra vestra, vt adorēt eū. ego enī sum dñs deꝰ vester. B Custodite sabbatha mea, & pauete ad sanctuariū meū. ego dñs. C Si i pceptis meis ambulaueritis, & mādata mea custodieritis et feceritis ea, dabo vobis pluuias tpibꝰ suis, & terra gignet germē suū, et pomus arbores replebunt. D Apprehēdet messiū tritura vindemiam, & vindemia occupabit semētē: & comedetis panē vestrū in saturitate, & absq; pauore habitabitis in terra vra. E Dabo pacē in finib⁹ vestris: dormietis, & non erit q exterreat. Eluferā malas bestias, & gladiꝰ nō trāsibit terminos vros. F Persequemini inimicos vros, & corruēt cora vobis. G Persequent q̄q; de vris cētū alienos, & cētū de vobis decem milia: cadēt inimici vri gladio i cōspectu vro. H Respiciam vos, & crescere faciā: multiplicabimi, & firmabo pactū meū vobiscū. I Comedetis vetustissima veterū: & vetera nouis supuenientib⁹ ꝓijcietis. K Ponā tabernaculū meū in medio vestri, & nō abijciet vos aīa mea. L Ambulabo inter vos, & ero deꝰ vester, vosq; eritis ppl⁹ meꝰ. M Ego dñs deus vester, qui

Exo.xx. a. deu.v. a. Psalmo cxvj. b. Deuter. xxviij. d.

Iob. xl. a.

ij. Corin. vj. d.

eduxi vos

eduri vos de terra Egyptiorũ ne seruiretis eis, et q cõfregi catenas cerucũ vestrarũ, vt incederetis erecti. Deut. xxviij. b. Theno. ũ. f. Walac. r. a.
Cõ si nõ audieritis me, nec feceritis oia mandata mea, sed spreueritis leges meas, et iudicia mea despexeritis vt nõ faciatis ea q a me constituta sunt, et ad irritũ pducatis pactũ meũ, ego quoq hec faciã vobis. Visitabo vos velociter in egestate et ardore, q cõficiat oculos vros, et sumat aias vras. Frustra seretis sementẽ, q ab hostib⁹ deuorabit. Ponã faciem meã cõtra vos, et corruetis coram hostib⁹ vris, et subiciemini his q oderunt vos. fugietis nemine psequẽte. Si nautem nec sic obedieritis mihi, addã correctiones vras septuplũ ppter pctã vra, et cõteram superbiã duritie vre. Daboq vobis celũ desup sicut ferrũ, et terrã eneã. Cõsumet incassum labor vester, nõ pferet terra germẽ, nec arbores poma prebebunt. Si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis audire me, addã plagas vestras vsq in septuplũ propter pctã vra: emittãq in vos bestias agri, q ẽsumãt vos, et pecora vra, et ad paucitatẽ cuncta redigãt, deserteq fiãt vie vestre. Cõ si nec volueritis recipere disciplinã, sed ambulaueritis ex aduerso mihi, ego quoq contra vos aduersus incedã, et pcutiã vos septies ppter pctã vra, inducãq sup vos gladiũ vltorẽ federis mei. Cũq cõfugeritis in vrbes, mittã pestilẽtiã in medio vri, et trademini in manibus hostiũ, postq cõfregero baculũ panis vestri: tunc vt decẽ mulieres in vno clibano coquãt panes, et reddãt eos ad pondus, et comedetis, et nõ saturabimini. Si nautem nec p hec audieritis me, sed ambulaueritis ex me, et ego icedã aduersus vos in furore vrio, et corripiã vos septẽ plagis ppter pctã vra, ita vt comedatis carnes filiorũ vrorũ et filiarũ vrarũ: destruã excelsa vra, et simulachra cõfrigã. Cadetis inter ruinas idolorũ vestrorũ: et abominabit vos anima mea, intrũ vt vrbes vestras rediga in solitudinẽ, et deserta faciã sanctuaria vestra, nec recipiã vltra odorẽ suauissimũ. Dispdãq terrã vras, et stupebunt super ea inimici vestri, cũ habitatores illius fuerint. Vos autẽ dispergam in gẽtes, et euaginabo post vos gladiũ, eritq terra vestra deserta, et ciuitates vestre dirute. Tũc placebunt terre sabbatha sua cunctis diebus solitudinis sue, quãdo fueritis in terra hostili, sabbathizabit, et requiescet in sabbathis solitudinis sue, eo q nõ requieuerit in sabbathis vestris, qñ habitabatis in ea, et q de vobis remanserint, dabo panorẽ in cordib⁹ eorũ in regionib⁹ hostiũ, terrebit eos sonitus folij volãtis, et ita fugiẽt qsi gladiũ. cadẽt nullo persequẽte, et corruẽt singuli super fratres suos quasi bella fugientes. nemo vestrum inimicis audebit resistere. Peribitis inter gentes, et hostilis vos terra cõsumet. Qõ qui de ijs aliqui remanserint, tabescẽt in iniquitatib⁹ suis, in terra inimicorum suorũ, et propter pctã patrũ suorũ et sua affligent: donec cõfiteantur iniqtates suas, et maiorũ suorũ, quib⁹ preuaricati sunt in me, et ambulauerũt ex aduerso mihi. Ambulabo igit et ego cõtra eos, et inducã illos in terrã hostilẽ, donec erubescat incircuncisa mens eorũ. Tũc orabunt p impietatib⁹ suis, et recordabor federis mei qõ pepigi cũ Iacob, et Isaac, et Abrahã. Terre quoq memorero: q cũ relicta fuerit ab eis, cõplacebit sibi i sabbathis suis, patiens solitudinẽ ppter illos. Ipsi vero rogabũt p peccatis suis, eo q abiecerint iudicia mea, et leges meas despexerint. Et tamẽ etiã cũ essent in terra hostili, nõ penit⁹ abieci eos, neq sic desperi vt cõsumerent, et irritũ facerẽ pactũ meũ cum eis. Ego enim sum dñs de⁹ eorũ, et recordabor federis mei pristini, qñ eduxi eos de terra Egypti in conspectu gentiũ: vt essem deus eorũ. ego dñs deus. Hec sunt iudicia atq precepta et leges, quas dedit dñs inter se et inter filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

¶ Cap. Sum. De votis reddendis. Caput. xxvij.

A Locutusq est dñs ad Moysen, dicẽs, Loquere filijs Israel, et dices ad eos, Homo q votũ fecerit et spopõderit deo animã suã sub estimatione dabit ptiũ. Si fuerit masculus a vicesimo anno vsq ad sexagesimũ annũ, dabit quinquaginta siclos argẽti ad mẽsurã sanctuarij: si mulier, triginta. A qnto autẽ anno vsq ad vicesimũ masculus dabit viginti siclos: femina decẽ. Ab vno mẽse vsq ad annũ qntũ p masculo dabũtur quinq sicli: pro femina tres. Sexagenarius et vltra masculus dabit quindecim siclos: femina decem. Si pauper fuerit, et estimationẽ reddere non valebit, stabit coram sacerdote: et q tum ille estimauerit, et viderit eã posse reddere, tũ dabit. Animal autẽ qõ immolari põt dño, si qs vouerit dño, sanctũ erit, et mutari nõ poterit, id est nec melio⁹ malo nec peio⁹ bono, q si mutaueritur et ipsum qõ mutatũ est, et illud p quo mutatũ est, sanctificatũ erit dño. Animal ũmũdũ qõ ũmolari dño nõ põt, si qs vouerit, adducẽt ante sacerdotẽ: q dijudicans vtrũ bonũ an malũ sit, statuet ptiũ. q si darevoluerit qui offert, addet super estimationẽ qntã ptẽ. Cõ si vouerit domũ suã, et sanctificauerit dño, psiderabit eã sacerdos vtrũ bona an mala sit, et iuxta ptiũ qõ abeo fuerit pstitutũ, venundabitur. si autẽ ille q vouerat, voluerit redimere eaz, dabit qntã ptẽ estimationis supra, et habebit domũ. Cõ si agruz possessionis sue vouerit, et cõsecrauerit dño: iuxta mensurã sementis estimabit ptiũ. si triginta modijs hordei serit terra, qnquaginta siclis venundet argenti. Si statim ab anno incipientis iubilei vouerit agrũ, quãto valere põt, tãto estimabit. si autẽ post aliquãtulum tpis, supputabit sacerdos pecuniã iuxta annorũ q reliq sunt numerũ vsq ad iubileũ, et detrahetur ex ptio. q si voluerit redimere agrum ille qui vouerat, addet qntã ptẽ estimate pecunie, et possidebit eũ. si autẽ noluerit redimere, sed alteri cuilibet fuerit venundatus, vltra eũ qui vouerat, redimere nõ poterit: q cũ iubilei venerit dies, sanctificat⁹ erit dño, et possessio cõsecrata ad ius ptinet sacerdotum. Si ager emptus est, et nõ de possessione maiorũ sanctificat⁹ fuerit dño, supputabit sacerdos iuxta annorũ numerũ vsq ad iubileũ, ptiũ, et dabit ille qui vouerat eũ, dño. an iubileo autẽ reuertet ad priorẽ dñm q vẽdiderat eũ, et habuerat in sortem possessiõis sue. Ois estimatio siclo sanctuarij ponderabit. Siclus viginti obolos habet. Primogenita q ad deũ ptinent, nemo sanctificare poterit et vouere, sive bos sive ouis fuerit: dñi sunt. Cõ si immũdũ est aial, redimet q obtulit iuxta estimationem suã, et addet qntã ptẽ ptij. si redimere noluerit, vendet alteri quãtũcũq; fuerit ante estimatũ. Oẽ qõ dño sanctificat, sive homo fuerit, sive aial, sive ager, nõ veniet nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit cõsecratũ, sanctũ sanctorũ erit dño. Et omis cõsecratio q offert ab hoie, nõ redimet, sed morte morietur. Oẽs decime terre sive de pomis arborũ sive de frugib⁹, domini sunt, et illi sanctificant. Si quis autẽ voluerit redimere decimas suas, addet quintã partẽ earũ. Omniũ decimarum bouis et ouis et capre, q sub pastoris virga trãseũt, quicqd decimum venerit, sanctificabit dño. Nõ eliget nec bonum nec malum, nec altero cõmutabit, si qs mutaueritur et quod mutatũ est, et pro quo mutatũ est, sanctificabit dño, et nõ redimet. Hec sunt precepta que mandauit dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai. ¶ Finis.

Exodi xxx. b. Numeri iij. g. Ezechi. xlv. d.

Liber Numeri: Hebraice.

Vaidaber.

¶ Capit. Summarium. Numerantur belligeri viri iuxta duodecim tribus Israel. Caput. j.

Universidad de Deusto Biblioteca

A Locutusq; est dñs ad ꝛ̃Moysen in deserto Sinai in tabernaculo federis prīa die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Egypto, dicens, Tollite summā vniuersæ congregationis filiorū Israel per cognationes ꝛ domos suas, ꝛ nomina singulorū quicquid sexus est masculini a vicesimo anno ꝛ supra, oīm virorum fortiū ex Israel, ꝛ numerabitis eos per turmas suas tu ꝛ Aaron. Eruntq; vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis, quorum ista sunt nomina. De tribu Ruben Elisur filius Sedeur. de tribu Simeō Salamiel filius Surisaddai. de tribu Juda Naason filius Amminadab. de tribu Issachar Nathanael filius Suar. de tribu zabulon Eliab filius Helon. filiorum autē Joseph de tribu Ephraim Elisama filiꝰ Ammiud. de tribu ꝛ̃Manasse Gamaliel filius Phadassur. de tribu Beniamin Abidem filius Gedeonis. de tribu Dan Ahiezer filius Ammisaddai. de tribu Aser Phegiel filiꝰ Ochrā. de tribu Gad Eliasaph filiꝰ Duel. de tribu Nephthalim Ahira filiꝰ Enan. Hi nobilissimi principes multitudinis p tribus ꝛ cognatiōes suas ꝛ capita exercituꝰ Israel, quos tulerūt ꝛ̃Moyses ꝛ Aaron cū oi vulgi multitudine, et congregauerūt primo die mēsis secūdi recēsentes eos p cognationes ꝛ domos ac familias ꝛ capita ꝛ noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, sicut preceperat dñs ꝛ̃Moysi. Numeratiq; sunt in deserto Sinai de Ruben primogenito Israelis per generationes ꝛ familias ac domos suas, ꝛ noīa capitū singulorū omne qō sexus est masculini a vicesimo anno ꝛ supra, pcedētū ad bellū quadraginta sex millia quingēti. De filijs Simeon p gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt p noīa ꝛ capita singulorū oē qō sexus est masculini a vicesimo anno ꝛ supra, pcedentū ad bellū quinquaginta nouē millia trecēti. De filijs Gad p gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q ad bella pcederēt, recēsiti sunt quadraginta quinq; millia sexcenti quinq̄ginta. De filijs Juda p gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q poterāt ad bella pcedere, recēsiti sunt septuaginta q̄tuor millia sexcenti. De filijs Issachar p gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarum p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q ad bella pcederēt, recēsiti sunt quinquaginta quatuor millia quadringenti. De filijs zabulon per gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs qui poterāt ad bella pcedere, quinq̄ginta septē millia quadrigēti. De filijs Joseph filiorū Ephraim p gñatiōes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q poterant ad bella pcedere. quadraginta millia quingēti. Porro filiorꝫ ꝛ̃Manasse p generationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt p noīa singulorū a viginti annis ꝛ supra, oēs qui poterāt ad bella pcedere, triginta duo millia ducenti. De filijs Beniamin p gñationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt noīb⁹ singulorꝫ ac vicesimo ānо ꝛ supra, oēs q poterāt ad bella pcedere, triginta quinq; millia q̄drigenti. De filijs Dan per generationes ꝛ familias ac domos cognationū suarū recēsiti sunt noīb⁹ singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q poterāt ad bella pcedere, sexaginta duo millia septingēti. De filijs Aser p gñationes et familias ac domos cognationū suarꝫ recēsiti sunt p noīa singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs q poterant ad bella pcedere, q̄draginta millia ꝛ mille quingēti. De filijs nephthalim p gñationes ꝛ familias ac domos cognationum suarū recēsiti sunt noīb⁹ singulorū a vicesimo anno ꝛ supra, oēs qui poterāt ad bella pcedere, quinq̄ginta tria millia q̄drigenti. Hi sunt quos numerauerūt ꝛ̃Moyses ꝛ Aarō ꝛ duodecim principes Israel, singulos p domos cognationum suarū. Fuerūtq; oēs filij Israel p domos ꝛ familias suas a vicesimo anno ꝛ supra, q poterāt ad bella pcedere sexcēta tria millia virorū qngēti quinq̄ginta. Leuite aūt i tribu familiarū suarum non sunt numerati cum eis. B Locutusq; est dñs ad ꝛ̃Moysen, dicēs, Tribū Leui noli numerare, neq; pones summā eorū cū filijs Israel: sed cōstitues eos super tabernaculum testimonij, ꝛ cūcta vasa eius, ꝛ quicquid ad cerimonias ptinet. Ipsi portabunt tabernaculū ꝛ omnia vtēsilia eius: et erunt in ministerio, ac per gyrū tabernaculi metabuntur. Cū proficiscendum fuerit, deponēt leuite tabernaculum: cum castrametandum, erigēt. quisquis extraneorum accesserit, occidetur. ꝛ̃Metabūtur autem castra filij Israel vnusquisq; per turmas ꝛ cuneos atq; exercitū suū. Porro leuite per gyrum tabernaculi figēt tētoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel, ꝛ excubabūt in custodijs tabernaculi testimonij. Fecerunt ergo filij Israel iuxta omnia q̄ preceperat dominus ꝛ̃Moysi.

¶ Capitulū Summariū. Quę tribus occupent in castris orientalem plagam aut meridionalem. Caput. ij.

A Locutusq; est dñs ad ꝛ̃Moysen ꝛ Aarō, dicens, Singuli p turmas, signa atq; vexilla et domos cognationū suarꝫ castrametabunt filij Israel p gyrū tabernaculi federis. Ad orientē Judas figet tētoria p turmas exercituꝰ sui: eritq; princeps filiorꝫ eiꝰ Naason filius Amminadab. ꝛ oīs de stirpe eius summa pugnantiū, septuaginta q̄tuor millia sexcēti. Juxta eū castrametati sunt de tribu Issachar, quorū princeps fuit Nathanael filius Suar. ꝛ omnis numerus pugnatorū eius quinquaginta quatuor millia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit Eliab filiꝰ Helō: omnisq; de stirpe eiꝰ exercitus pugnatorū, quinquaginta septē millia quadringēti. Uniuersi qui castris Jude annumerati sunt, fuerūt cētum octoginta sex millia q̄drigenti p turmas suas: primi egrediētur. In castris filiorū Rubē ad meridianā plagā erit princeps Elisur filiꝰ Sedeur. ꝛ cūctꝰ exercituꝰ pugnatorū eiꝰ qui numerati sunt quadraginta sex millia qngēti. Juxta eū castrametati sunt. de tribu Simeō: cuiꝰ princeps fuit Salamiel filiꝰ Surisaddai: ꝛ cunctꝰ exercituꝰ pugnatorū eiꝰ q numerati sunt, qnq̄ginta nouē millia trecēti. In tribu Gad p̄n ceps fuit Eliasaph filiꝰ Duel. ꝛ cūctꝰ exercitus pugnatorꝫ eiꝰ q nūerati sunt, q̄dragīta qnq; millia sexcēti quinq̄gīta. Oēs q recēsiti sunt in castris Rubē, cētū qnq̄gīta millia ꝛ mille quadrigēti qnq̄gīta p turmas suas, i scō loco proficiscēt. Leuabit aūt tabnaculū testimonij p officia leuitarū ꝛ turmas eorꝫ. quō erigēt, ita ꝛ deponēt. Singuli p loca et ordines suos pficiscent. Ad occidentalē plagā erūt castra filiorū Ephraī, quorū p̄nceps fuit Elisama filiꝰ Ammiud cunctꝰ exercituꝰ pugnatorꝫ eiꝰ q numerati sūt, q̄dragīta millia qngēti. Et cū eis trib⁹ filiorū ꝛ̃Manasse quorū princeps fuit Gamaliel filiꝰ Phadassur. cunctusq; exercituꝰ pugnatorū eiꝰ q numerati sunt, triginta duo millia ducēti. In tribu filiorū Beniamin princeps fuit Abidam filiꝰ Gedeonis. et cunctus exercitus pugnatorū eiꝰ, q recēsiti sunt. trigintaquinq; millia quadringenti. Omnes q numerati sunt in castris Ephraim, cētūocto millia cētū p turmas suas: ter tij proficiscentur. Ad aquilonis partē castrametati sunt filij Dan, quorū princeps fuit Ahiezer filiꝰ Ammisaddai. cunctusq; exercituꝰ pugnatorū eius qui numerati sunt, sexaginta nouē millia septingēti. Juxta eū fixere tentoria de tribu Aser, quorū princeps fuit Phegiel filius Ochran. cunctusq; exercitus pugnatorū eius q numerati sunt, quadraginta millia ꝛ mille quingenti. De tribu filiorū Nephthalim princeps fuit Ahira filiꝰ Enan. cunctus exercitus pugnatorꝫ eius q̄nquagintatria millia quadringēti. Oēs qui numerati sunt in castris Dan, fuerūt centū quinq̄ginta septē millia sexcēti: nouissimi proficiscentur. Hic numerus filiorū Israel, p domos cognationū suarū ꝛ turmas diuisi exercitus sexcētatria millia quingēti quinq̄gīta. Leuite autem nō sunt numerati inter filios Israel: sic enī preceperat dñs ꝛ̃Moysi. Fecerūtq; filij Israel iuxta oia q̄ mādauerat dominus. Castrametati sunt per turmas suas, et profecti per familias ac domos patrum suorum.

¶ Capi. Summa. Leuite in ministeriũ tabernaculi ordinati, numerant̃ pro primogenitis Israel. Caput. iij.

A Exodi vj.d.

Et sunt gñationes Aaron ⁊ Moysi in die qua locut⁹ est dñs ad Moysen in monte Sinai. Et hec noia filiorũ Aaron, Primogenit⁹ ei⁹ Nadab, deinde Abiu ⁊ Eleazar ⁊ Ithamar. Hec noia filiorũ Aarõ sacerdotũ q̃ vncti sunt, ⁊ quorũ replete ⁊ cõsecrate manus vt sacerdotio fungerentur. Moyses tui sunt eñ Nadab ⁊ Abiu cũ offerrẽt ignẽ alienũ in cõspectu dñi i deserto Sinai, absq; liberis, functiq; sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar corã Aaron patre suo. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicẽs, Applica tribũ Leui, ⁊ fac stare i cõspectu Aarõ sacerdotis vt ministrẽt ei, ⁊ excubẽt ⁊ obseruent q̃cq̃d ad cultũ ptinet multitudinis corã tabernaculo testimonij, ⁊ custodiãt vasa tabernaculi, seruãtes i ministerio ei⁹. Dabisq; dono Leuitas Aarõ ⁊ filijs ei⁹ q̃bus traditi sunt a filijs Israel. Aarõ aũt ⁊ filios ei⁹ cõstitues sup cultũ sacerdotij. Externus q̃ ad ministrãdũ accesserit, morietur. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicens, Ego tuli Leuitas a filijs Israel pro oi primogenito q̃ aperit vuluã i filijs Israel, eruntq; leuite mei. Mo eũ est cñi oẽ primogenitũ ex quo percussi primogenita in terra Egypti, sẽtificaui mihi quicq̃d primũ nascit i Israel ab hoie vsq; ad pec⁹, mei sũt, ego dñs. Locutusq; est dñs ad Moysen in deserto Sinai, dicens, Numera filios Leui p domos patrũ suor⁹ ⁊ familias, oẽm masculũ ab vno mẽse ⁊ supra. Numerauit Moyses vt pceperat dñs, ⁊ inuẽti sunt filij Leui per noia sua. Gerson ⁊ Caath ⁊ Merari. Filij Gerson: Lobni, et Semei. Filij Caath: Amrã, ⁊ Jesaar, Hebrõ, ⁊ Oziel. Filij Merari, Moholi, ⁊ Musi. De Gersõ fuere familie due, Lobnitica, ⁊ Semeitica, quarũ numerat⁹ est ppl's sex⁹ masculini ab vno mense ⁊ supra, septẽ milia quingẽtor⁹. Mi post tabernaculũ metabunt ad occidẽtẽ sub principe Heliasaph filio Lael. ⁊ habebũt excubias in tabernaculo federis, ipse tabernaculũ ⁊ operimẽtũ ei⁹ tentoriũ q̃ trabit̃ ante fores tecti federis ⁊ cortinas atrij: tentoriũ q̃s q̃ appendit̃ in introitu atrij tabernaculi, ⁊ q̃cq̃d ad ritũ altaris pertinet, funes tabernaculi ⁊ oia vtẽsilia ei⁹. Cognatio Caath habebit ppl'os amramitas ⁊ Jessaaritas ⁊ hebrõitas ⁊ Ozielitas. Me sunt familie Caathitarũ. recensite p noia sua: oẽs generis masculini ab vno mẽse ⁊ supra, octo milia sercẽti. hẽbũt excubias sanctuarij, ⁊ castrametabũt̃ ad meridianã plagã. Princeps q̃ eorũ erit Elisaphan fili⁹ Oziel. ⁊ custodiũt arcã, mẽsam q̃ ⁊ cãdelabrũ, altaria ⁊ vasa sanctuarij, in q̃bus ministrant, ⁊ velũ, cũctãq; huiuscemodi supellectilẽ, Princeps aũt principũ leuitarum Eleazar fili⁹ Aarõ sacerdotis erit super excubitores custodie sanctuarij. Mit vo de Merari erũt ppli Moholite ⁊ Musite recẽsiti per noia sua oẽs q̃s masculini ab vno mẽse ⁊ supra, sex millia ducẽti. Princeps eorũ Suriel fili⁹ Abihael: in plaga septẽtrionali castrametabunt̃. Erũt sub custodia eor⁹ tabule tabernaculi ⁊ vectes, ⁊ colũne ac bases ear⁹, ⁊ oia q̃ ad cultũ huiuscemodi ptinẽt: colũneq; atrij p circuitũ cum basibus suis ⁊ paxillis cũ funib⁹. Castrametabunt̃ añ tabernaculũ federis, id est ad orientalẽ plagã, Moyses ⁊ Aarõ cũ filijs suis, habẽtes custodiã sanctuarij i medio filior⁹ Israel. q̃s q̃ alienus accesserit, morieť. Oẽs leuite quos numerauerunt Moyses ⁊ Aaron iuxta pceptũ dñi p familias suas i gñe masculino ⁊ mense vno ⁊ supra, fuerunt vigintiduo millia. Et ait dñs ad Moysen. Numera primogenitos sexus masculini de filijs Israel ab vno mẽse ⁊ supra, ⁊ habebis sũmã eor⁹. Tollesq; leuitas mihi pro oi primogenito filior⁹ Israel, ego sum dñs: ⁊ pecora eorũ p vniuersis primogenitis pecor⁹ filior⁹ Israel. Recẽsuit Moyses sicut pceperat dñs primogenitos filiorũ Israel: ⁊ fuerũt masculi p noia sua a mẽse vno ⁊ supra, vigintiduo millia ducẽti septuagita tres. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicẽs, Tolle leuitas p primogenitis filiorũ Israel, ⁊ pecora leuitarũ p pecorib⁹ eorũ: erũtq; leuite mei. ego sum dñs. In pretio aũt ducẽtor⁹ septuagintatriũ q̃ excedũt numerũ leuitarũ de primogenitis filiorũ Israel, accipies quinq; siclos p singula capita ad mensurã sanctuarij. Exodi xxx.b. Leuitici xxvij.c. Ezechie xlv.d. Siclus habet viginti obolos. Dabisq; pecuniam Aaron ⁊ filijs eius pretiũ eorũ q̃ que supra sunt. Tulit igit̃ Moyses pecuniã eorũ q̃ fuerãt amplius ⁊ quos redemerat a leuitis p primogenitis filiorũ Israel, mille trecẽtorũ seraginta q̃nq; siclorum iuxta pondus sanctuarij, ⁊ dedit eam Aarõ ⁊ filijs eius iuxta verbum quod preceperat sibi dominus.

A

¶ L. S. Officia leuitarũ p familias distribuunt̃. Ca. iiij.

Locutusq; est dñs ad Moysen ⁊ Aarõ, dicens, Tolle summã filiorũ Caath de medio leuitarũ p domos ⁊ familias suas a tricesimo ãno ⁊ supr̃ vsq; ad q̃nq̃gesimũ annũ oẽm q̃ ingrediunt̃ vt stẽt ⁊ ministrẽt i tabernaculo federis. Hic é cult⁹ filior⁹ Caath, Tabnaculũ federis ⁊ sctũ sctorũ ingredieť Aarõ ⁊ filij ei⁹, q̃n mouẽda sunt castra, ⁊ deponẽt velũ q̃ pẽdet añ fores, inuolueťq; eo arcã testimonij, ⁊ operiẽt rursum velamine hyacinthinarũ pelliũ. extẽdẽtq; desup palliũ totũ hyacinthinũ, ⁊ inducẽt vectes. Mecnõ altare aureũ inuoluẽt hyacinthino vesthmẽto, ⁊ extẽdẽt desup operimẽtũ hyacinthinarũ pelliũ, inducẽtq; vectes. Oia vasa q̃b⁹ ministrant sanctuario inuoluẽt hyacinthino pallio, ⁊ extẽdẽt desup operimentũ hyacinthinarũ pelliũ, inducẽtq; vectes. Sz ⁊ altare mundabũt cinere, ⁊ inuoluẽt illud purpureo vestimẽto, ponẽtq; cũ eo oia vasa q̃b⁹ in ministerio ei⁹ vtunt̃, id est ignẽ receptacula, fuscinulas ac tridẽtes, vncinos ⁊ batilla. Cuncta vasa altaris operiẽt simul velamine hyacinthinar⁹ pelliũ, ⁊ inducẽt vectes. Cũq; inuoluerit Aarõ ⁊ filij ei⁹ sanctuariũ ⁊ oia vasa ei⁹ in cõmotiõe castror⁹, tũc intrabũt filij Caath vt portẽt inuolutа: ⁊ nõ tãgẽt vasa sanctuarij, ne moriantur. Mста sunt onera filiorũ Caath i tabernaculo federis, sup q̃s erit Eleazar fili⁹ Aarõ sacerdotis, ad cui⁹ curã ptinet oleũ ad cõcinnãdas lucernas ⁊ cõpositiõis icẽsum ⁊ sacrificiũ q̃ semp offerť, ⁊ oleũ vnctiõis, ⁊ q̃cq̃d ad cultum tabernaculi ptinet, oimq; vasorũ q̃ i sanctuario sunt. Locutusq; ẽ dñs ad Moysen ⁊ Aarõ, dicẽs, Molite pdere pplm Caath de medio Leuitarũ: sz hoc facite eis, vt viuãt ⁊ nõ morianť, si tetigerit sctã sctorũ. Aarõ ⁊ filij ei⁹ intrabũt, ipsiq; disponẽt opa singulorũ, ⁊ diuident q̃d portare q̃s debeat. Ellj nulla curiositate videãt q̃ sunt i sanctuario pusq̃ inoluanť, alioq; morient̃. Locutusq; ẽ dñs ad Moysen, dicẽs, Tolle sũmã etiã filiorũ Gerson p domos ac familias ⁊ cognatiões suas a trigita ãnis ⁊ supra, vsq; ad ãnos q̃nq̃ginta. Mlũera oẽs q̃ ingrediũt̃ ⁊ ministrãt i tabernaculo federis. Hoc est officiũ familie Gersonitar⁹, vt portẽt cortinas tabernaculi ⁊ tectũ federis, operimẽtũ aliud, ⁊ sup oia velamẽ hyacinthinũ, tẽtoriũq; q̃ pẽdet in introitu tabernaculi federis, cortinas atrij ⁊ velũ in introituq̃ est añ tabernaculũ. Oia q̃ ad altare ptinent funiculos ⁊ vasa ministerij, iubẽte Aarõ ⁊ filijs

B

C

D

E

F

eius portabūt filij Gerson: ꝛ scīt singuli cui debeāt oneri
mācipari. Hic est cultꝰ familie Gersonitarꝝ in tabernacu
lo federis, erūtq; sub manu Ithamar filij Aarō sacerdotis.
Filios q̄q; Merari p familias ꝛ domos patrū suorū recen-
sebis a trigīta annis ꝛ supra, vsq; ad ānos qnq̄ginta, oēs q
ingredūt ad offīū ministerij sui ꝛ cultū federis testimonij.
Hec sunt onera corū, q̄ portabūt tabulas tabernaculi ꝛ ve
ctes eius, colūnas ac bases earū, colūnas q̄q; atrij p circuitū
cū basibꝰ ꝛ paxillis ꝛ funibꝰ suis. Hīa vasa ꝛ supellectilem
ad numerū accipiēt, sicq; portabūt. hoc est officiū familie
Meraritarū ꝛ ministerij in tabernaculo federis: eruntq;
sub manu Ithamar filij Aarō sacerdotis. Recēsuerūt igit
Moyses ꝛ Aaron ꝛ principes synagoge filios Caath p
cognationes ꝛ domos patrū suorū a trigīta annis ꝛ supra,
vsq; ad annū qnq̄gesimū, oēs q ingredīunt ad ministeriū
tabernaculi federis: ꝛ inuēti sunt duo millia septingēti qn
quagīta. Hic est numerꝰ ppli Caath, q̄ itrāt tabernaculū
federis: hos numerauit Moyses ꝛ Aaron iuxta sermonē
dñi p manū Moysi. Nūerati sūt ꝛ filij Gerson p cognatio
nes ꝛ domos patrū suoꝝ a trigīta ānis ꝛ supra, vsq; ad qn
q̄gesimū annū, oēs q ingrediūnt vt mīnistrēt in tabernaculo
federis: ꝛ inuēti sunt duo millia sexcēti trigīta. hic est ppls
Gersonitarū, q̄s nūerauerūt Moyses ꝛ Aarō iuxta ver-
bū dñi. Nūerati sunt ꝛ filij Merari p cognatiōes ꝛ domos
patrū suorū a triginta annis ꝛ supra, vsq; ad annū qnq̄gesi
mū, oēs q ingrediunt ad explēdos ritꝰ tabernaculi federis:
ꝛ inuēti sūt tria millia ducēti. hic est nūerꝰ filiorū Merari,
q̄s recēsuerūt Moyses ꝛ Aarō iuxta imperiū dñi p manū
Moysi. Oēs qui recēsiti sunt de Leuitis ꝛ q̄s recēseri fecit
ad nomē Moyses ꝛ Aarō, ꝛ pncipes Isrl p cognatiōes,
ꝛ domos patrū suorū a triginta annis ꝛ supra, vsq; ad an-
nū qnq̄agesimū ingredientes ad ministeriū tabernaculi, ꝛ
onera portanda, fuerunt simul octo millia quingenti octo-
ginta, iuxta verbum dñi recēsuit eos Moyses, vnūquēq;
iuxta officium, et onera sua, sicut preceperat ei dominus.

¶ Capi. Summa. De immūdicijs extra castra arcendis,
ꝛ de lege zelotypie. Caput. v.

A Locutusq; est dñs ad Moysen, dicēs, Precipe
filijs Isrl vt eijciāt de castris oēm leprosum, et
q semine fluit, pollutusq; est sup mortuo: tā ma
sculū q̄ femīnā eijcite de castris, ne cōtaminent
ea, cū habitauerim vobiscū. Fecerūntq; ita filij Isrl, ꝛ eie-
cerūt eos extra castra, sicut locutꝰ erat dñs Moysi. Locu-
tusq; ē dñs ad Moysen, dicēs, Loqre ad filios Isrl. Vir
sine, mulier cū fecerīnt ex oīb⁹ pctis q̄ solēt hoīibus accidere
ꝛ p negligētiā trāsgressi fuerit mādatū dñi, atq; deliq̄rint,
cōfitebunt pctm̄ suū, ꝛ reddēt ipm caput. qntāq; ptē desup
ei in quē peccauerit. si autē nō fuerit q̄ recipiat, debūt dño,
ꝛ erit sacerdotis, excepto ariete q offerf p expiatione, vt sit
B placabilis hostia. Oēs q̄q; primitie q̄s offerūt filij Israel,
ad sacerdotē ptinēt: ꝛ qcqd i sanctuariū offerf a singulis, ꝛ
tradif manibꝰ sacerdotis, ipsiꝰ erit. Locutusq; est dñs ad
Moysen, dicēs, Loqre ad filios Isrl, ꝛ dices ad eos, Vir
cuiꝰ vxor errauerit, maritūq; contēnēs dormierit cū altero
viro, ꝛ hoc maritꝰ deprehēdere nō querit, sed latet adulte-
riū, ꝛ testibꝰ argui nō pōt, q; nō est imēta in stupro: si spūs
zelotypie p̄citauerit virū p̄tra vxorē suā, q̄ vel polluta est,
vel falsa suspitiōe appetit, adducet eā ad sacerdotē, ꝛ offe
ret oblationē p illa decimā ptem sati farine hordeacee. nō
fundet sup eā oleū, nec imponet thus, q; sacrificiū zelotypie
est, ꝛ oblatio inuestigās adulteriū. Offeret igit eā sacerdos
C ꝛ statuet cōrā dño. assumetq; aquā sanctā in vase fictili, et
paurillū terre de pauimēto tabernaculi mittet in eā. Cūq;
steterit mulier i cōspectu dñi, discooperiet caput eiꝰ, et po-
net sup manꝰ illīus sacrificiū recordatiōis, ꝛ oblationē zelo
typie: ipse aūt tenebit aq̄s amarissimas in quibus cū execra
tione maledicta cōgessit, adiurabitq; eam, ꝛ dicet, Si non
dormiuit vir alienꝰ tecum, ꝛ si nō polluta es, deserto mariti
thoro, nō te nocebūt aq̄ iste amarissime, i q̄s maledicta cō-
gessi: sin autē declinasti a viro tuo, atq; polluta es, ꝛ concu-
buisti cū altero viro, his maledictionibus subiacebis, det
te dñs in maledictionē, exēplūq; cūctor in pplo suo, ꝛ putre-
scere faciat femur tuū, ꝛ tumēs vter tuus disrūpat. ingredi-
ant aq̄ maledicte in ventrē tuū, vtero tumescēte putre-
scat femur. Et rūdebit mulier, Amē amē. Scribetq; sacer
dos in libello ista maledicta, ꝛ delebit ea aquis amarissi-
mis, in quas maledicta cōgessit, ꝛ dabit ei bibere. Quas cū
exhauserit, tollet sacerdos de manu eiꝰ sacrificiū zelotypie,
D ꝛ elevabit illud coram dño, imponetq; illō sup altare. ita dñs
tarat vt prius pugillū sacrificij tollat de eo q̄d offerf, ꝛ in-
cendat super altare: ꝛ sic potū det mulieri aquas amarissi-
mas. Quas cū biberit, si polluta est, ꝛ cōtēpto viro adulte-
rij rea, ptrāsibūt eā aque maledictiōis, ꝛ inflato ventre cō-
putrescet femur. eritq; mulier in maledictionē, ꝛ in exēplū
omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit innocua, ꝛ fa
ciet liberos. Ista est lex zelotypie. Si declinauerit mulier a
viro suo, ꝛ si polluta fuerit, maritusq; zelotypie spiritu cō-
citatus, adduxerit eam in conspectum domini, et fecerit ei
sacerdos iuxta omnia que scripta sunt, maritus absq; cul
pa erit, ꝛ illa recipiet iniquitatem suam.

¶ S. De nazareis ꝛ bñdictiōe sacerdotū. Caput. vj.

E Locutusq; est dñs ad Moysen, dicens, Loquere
ad filios Israel, ꝛ dices ad eos, Vir sive mulier
cū fecerint votū vt sctificent, ꝛ se voluerint dño
cōsecrare, a vino, ꝛ omi q̄ inebriare pōt, abstine-
bunt. Acetū ex vino, ꝛ ex qualibet alia potione, ꝛ qcqd de
vua exprimit, nō bibēt: vuas recētes siccasq; nō comedent
cūctis diebꝰ q̄bꝰ ex voto dño cōsecrāt: qcqd ex vinea ecē pōt,
ab vua passa vsq; ad acinū, nō comedēt. Omi tpe sepatiōis
sue nouacula nō trāsibit sup caput eiꝰ vsq; ad cōpletū diē
quo dño cōsecrat. Sctūs erit crescēte cesarie capitis eiꝰ. Omi
tpe cōsecratiōis sue sup mortuū nō igredief, nec sup patris
qdē ꝛ mris ꝛ frīs sororūq; funere cōtaminabit, q; cōsecra-
tio dei sui sup caput eiꝰ est. Oibꝰ diebꝰ sepationis sue san-
ctus erit dño. Si aūt mortuus fuerit subito q̄ spiā cōrā eo,
B polluet caput cōsecratiōis eiꝰ: q̄d radet illico i eadē die pur
gatiōis sue, ꝛ rursus i septīa in octana. aūt die offeret duos
turtures, vel duos pullos colūbe sacerdoti i introitu federis
testimonij: facietq; sacerdos vnū pro pctō, ꝛ alterū in holo
caustū, ꝛ depcabit pro eo, q; peccauit sup mortuo: sctīficabit
q̄q caput eiꝰ i die illo, ꝛ cōsecrabit dño dies sepatiōis illīus,
offerēs agnū anniculum p pctō: ita tū vt dies priores irriti
fiant, q̄m polluta est sctificatio eiꝰ. Ista est lex consecratiōis,
Cū dies q̄s ex voto decreuerat, cōplebunt: adducet eum ad
ostiū tabernaculi federis, ꝛ offeret oblationē eiꝰ dño, agnū
anniculū imaculatū i holocaustū, ꝛ ouē anniculā imacula
tā p pctō, ꝛ arietē imaculatū hostiā pacificā, canistrum q̄q
panū azymorū q cōspersi sint oleo, ꝛ lagana absq; fermen-
to vncta oleo, ac libamina singulorū: q̄ offeret sacerdos co
rā dño, ꝛ faciet tā p pctō, q̄ in holocaustū. Arietē vō im-
molabit hostiā pacificā dño, offerēs simul canistrū azymo-
rum, ꝛ libamēta q̄ ex more debent. Tūc radet Nazareꝰ ad ostiū ta
bernaculi federis cesarie cōsecratiōis sue: ꝛ tolletq; capillos
eius, ꝛ ponet super ignē, qui est suppositꝰ sacrificio pacifi-
corū, ꝛ armū coctū arietis, ꝛ tortā q̄q absq; fermēto vnā de ca
nistro, ꝛ laganū azymū vnum, ꝛ tradet in manus Nazarei,
postq̄; rasum fuerit caput eius. Susceptaq; rursum ab eo
D elevabit in conspectu dñi: ꝛ sctificata, sacerdotis erūt, sicut
pectusculus q̄d separari iussum est, ꝛ femur. post hec potest
bibere Nazareꝰ vinū. Ista est lex Nazarei, cū vouerit obla
tionē suā dño p̄ter cōsecrationis sue, exceptis his q̄ inuene-
rit manꝰ eiꝰ, iuxta q̄d mēte deuouerat, ita faciet ad pfectio
nē sctificationis sue. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicēs,
Loquere Aarō ꝛ filijs eius, Sic bñdicetis filijs Israel, et
dicetis eis, Bñdicat tibi dñs, ꝛ custodiat te. Ostendat dñs Eccle.
faciem suam tibi, et miserea- vij.d.
tur tui. Conuertat dominus
vultum suum ad te, ꝛ det tibi pacem. Inuocabuntq; nomē
meum super filios Israel, ꝛ ego benedicam eis.

¶ Capit. Summarium. Qualia numera obtulerint prin
cipes duodecim tribuum in dedicatione. Caput. vij.

Factum

A exo.xl.b.

Lectū est aūt iō ie qua cōpleuit ẓ̄Moyses tabernaculū, ⁊ erexit illud: vnxitq; ⁊ sctificauit cū oībus vasis suis: altare sil'⁊ oia vasa ei⁹. Obtulerūt ꝓncipes Isrl'⁊ capita familiarū, q̄ erāt per singulas tribus ꝓfecti eorū q nūerati fuerāt, munera coraz dño sex plaustra tecta cū duodecim bob⁹. Unū plaustrum obtulere duo duces, ⁊ vnū bouē singuli, obtulerūtq; ea in cōspectu tabernaculi. Dixit aūt dñs ad ẓ̄Moysen, Suscipe ab eis vt seruiāt in mīsterio tabernaculi, ⁊ trades ea Leuitis iuxta ordinē mīnsterij sui. Itaq; cū suscepīsset ẓ̄Moyses plaustra, ⁊ boues, tradidit ea Leuitis. Duo plaustra ⁊ q̄tuor boues dedit filijs Gerson, iuxta id qō habebant necessariū. q̄tuor alia plaustra, ⁊ octo boues dedit filijs ẓ̄Merari fm officia ⁊ cultū suū, sub manu Ithamar filij Aarō sacerdotis. filijs aūt Caath nō dedit plaustra ⁊ boues: q⁹ in sanctuario seruiūt, ⁊ onera ꝓprijs portāt humeris. Igit obtulerūt duces in dedicatiōnē altarꝭ, die q̄ vnctū ē, oblationē suā aū altare. Dixitq; dñs ad ẓ̄Moysen, Singuli duces p singulos dies offerāt munera in dedicatiōnē altaris. Prīo die obtulit oblationē suā Naason fili⁹ Aminadab de tribu Juda: fuerūtq; in ea acetabulū argēteū pōdo cētū triginta siclorū, phiala argētea habēs septuagīta siclos iuxta pōd⁹ sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo ī sacrificiū: mortariolū ex decē siclis aureis plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnum anniculū in holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ in sacrificio pacificoꝝ boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos quinq;. hec est oblatio Naason filij Aminadab. Secundo die obtulit Nathanael fili⁹ Suar dux de tribu Issachar, acetabulum argenteū appendēs cētū triginta siclos, phialā argēteā habētē septuagīta siclos, iuxta pōdus sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspersa oleo ī sacrificiū: mortariolū aureū habēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnum anniculū in holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ in sacrificio pacificoꝝ boues duos, arietes quinq;, hircos gnq;, agnos anniculos gnq;. hec est oblatio Eliab filij Helō. Die q̄rto ꝓnceps filiorū Rubē, Elisur fili⁹ Sedeur obtulit acetabulū argēteū appendens cētū trigīta siclos, phialā argenteā habētē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo ī sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū anniculū ī holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ ī hostias pacificorū boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos gnq;. hec fuit oblatio Elisur filij Sedeur. Die quto ꝓnceps filioꝝ Simeō Salamiel fili⁹ Surisaddai, obtulit acetabulū argēteū appēdēs cētū trigīta siclos, phialā argēteā hītē septuaginta siclos ad pōd⁹ sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo ī sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū anniculū ī holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ ī hostias pacificorū boues duos, arietes gnq;, hircos quinq;, agnos anniculos quinq;. hec fuit oblatio Salamiel filij Surisaddai. Die sexto ꝓnceps filiorum Gad Eliasaph filius Duel: obtulit acetabulum argēteū appendens centum triginta siclos, phialā argenteā habentē septuaginta siclos ad pōd⁹ sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū anniculū in holocaustū, hircūq; ꝓ pctō: ⁊ ī hostias pacificorū boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos quinq;. hec fuit oblatio heliasaph filij Duel, Die septio ꝓnceps filioꝝ Ephraim Elisama fili⁹ Ammiud, obtulit acetabulū argēteū appēdēs cētū trigīta siclos, phialam argenteā habētē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij, vtrūq; plenū simila oleo cōspsa in sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū anniculū ī holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ ī hostias pacificoꝝ boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos quinq;. hec fuit oblatio Elisama filij Ammiud, Die octauo ꝓnceps filiorū ẓ̄Manasse, Gamaliel fili⁹ Phadassur, obtulit acetabulū argēteū appēdēs cētū trigīta siclos phialā argēteā habētē septuagīta siclos ad pōd⁹ sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē: ⁊ agnū anniculū in holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ in hostias pacificorū boues duos, arietes gnq;, hircos quinq;, agnos anniculos gnq;. hec fuit oblatio Gamaliel filij Phadassur, Die nono ꝓnceps filioꝝ Beniamin Abidā fili⁹ Gedeonis, obtulit acetabulū argēteū appēdēs centuz triginta siclos, phialā argenteā habentē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij, vtrūq; plenū simila ꝟspsa oleo ī sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē ⁊ agnū anniculū ī holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ ī hostias pacificoꝝ boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos quinq;. hec fuit oblatio Abidan filij Gedeonis. Die decimo ꝓnceps filioꝝ Dā Ahiezer fili⁹ Ammisaddai obtulit acetabulū argēteū appēdēs cētū trigīta siclos, phialā argēteā habētē septuagīta siclos ad pōdus sctūarij, vtrumq; plenū simila cōspersa oleo ī sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū incēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū anniculū in holocaustum: hircumq; pro pctō: ⁊ in hostias pacificorū boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos quinq;. hec fuit oblatio Ahiezer filij Ammisaddai. Die vndecimo ꝓnceps filioꝝ Aser Phegiel fili⁹ Ochrā, obtulit acetabulū argēteū appēdēs cētū triginta siclos, phialā argēteā hītē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij, vtrumq; plenū simila ꝟspsa oleo in sacrificiū: mortariolū aureū appēdens decē siclos plenū icēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, et agnū anniculū in holocaustū: hircūq; ꝓ pctō, ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos gnq;. hec fuit oblatio Phegiel filij Ochran. Die duodecimo ꝓnceps filiorum Nephthalim Ahira filius Enan, obtulit acetabulū argēteum appēdēs cētuz trigīta siclos, Phialā argēteā habētē septuaginta siclos ad pondus sanctuarij, vtrūq; plenum simila oleo cōspsa in sacrificiū: mortariolū aureū appēdēs decē siclos plenū icēso: bouē de armēto, ⁊ arietē, ⁊ agnū ānniculū ī holocaustū: hircūq; ꝓ pctō: ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos, arietes gnq;, hircos gnq;, agnos anniculos gnq;. hec fuit oblatio Ahira filij Enan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a ꝓncipib⁹ Isrl', in die qua ꝟsecratū est: acetabula argētea duodecim, phiale argētee duodecī, mortariola aurea duodecim: ita vt cētum trigīta siclos argēti haberet vnum acetabulū, ⁊ septuagīta siclos argēti hr̄et vna phiala, id est tu cō mune vasoꝝ oīm ex argēto sicli duo milia ād ringēti pōdere sanctuarij, mortariola aurea duodecī plena incēso, denos siclos appēdētia pōdere sanctuarij, id est simul auri sicli cētū viginti, boues de armēto ī holocaustū duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodeci, ⁊ libamēta eoꝝ. hirci duodecim ꝓ pctō, hostie pacificoꝝ, boues vigintiquatuor, arietes sexagīta, hirci sexagīta, agni anniculi sexagīta. Hec oblata sunt ī dedicatiōe altaris, q̄ vnctū est. Cūq; ingrederet ẓ̄Moyses tabernaculū federis, vt consuleret oraculū, audiebat vocē loquētis ad se de ꝓpitiatorio, qō erat sup arcā testimonij inter duos cherubi, vñ⁊ loq̄bat ei.

¶ Capitu. Summarium. De lucernis ponendis⁊ leuitis consecrandis. Caput. viij.

Locutusq; est dñs ad ẓ̄Moysen dicēs. Loquere aarō, ⁊ dices ad eū, Cū posueris septē lucernas, cādelabrū in australi ꝑte erigāt. Hoc igit ꝓcipe vt lucerne ɔ boreā e regiōe respiciāt ad mēsam panū ꝓpositiōis: ɔ eā ꝑtē quā candelabrū respicit, lucerne

debebūt. Fecitq; Aaron: ꝛ iposuit lucernas sup cādelabrū, vt p̄cepat dñs ad Moysi. Hec aūt erat factura cādelabri: ex auro ductili, tā medi⁹ stipes q̄ cūcta q̄ ex vtroq; calamorum latere nascebant, iurta exēplū qđ ostēdit dñs Moysi, ita operat⁹ est candelabrū. Et locut⁹ est dñs ad Moysen, dicēs. Tolle Leuitas ex medio filioū Isrl̄, et purificabis eos iurta hūc ritū. Aspergant aq̄ lustrationis, ꝛ radāt oēs pilos carnis sue. Cūq; lauerint vestimenta sua, ꝛ mundati fuerint, tollent bouē de armētis, ꝛ libamētū ei⁹ similā oleo 2spersam, bouē aūt alterū de armēto tu accipies p̄ pctō: ꝛ applicabis Leuitas coram tabernaculo federis, cōuocata oi multitudine filioꝝ Isrl̄. Cūq; Leuite fuerint corā dño, ponēt filij Isrl̄ man⁹ suas sup eos, ꝛ offeret Aaron Leuitas, mun⁹ in cōspectu dñi a filijs Isrl̄, vt seruiāt in ministerio ei⁹. Leuite q̄; ponēt man⁹ suas sup capita boū, e qbus vnū facies p pctō, ꝛ alterū i holocaustū dñi, vt depreceris p eis: statuesq; Leuitas i 2spectu Aarō ꝛ filioū ei⁹, ꝛ cōsecrabis oblatos dño, ac sepabis de medio filioꝝ Israel, vt sint mei: ꝛ postea igrediant tabernaculū federis vt seruiāt mihi. Sicq; purificabis ꝛ 2secrabis eos in oblationē dñi, qm̄ dono donati sunt mihi a filijs Isrl̄. Pro p̄iogenitis q aperiunt oēm vulvā in Isrl̄, accepi eos. Mea sunt enī oia p̄iogenita filioꝝ Isrl̄ ta ex hoīb⁹ q̄ ex iumētis. Ex die quo percussi oē p̄iogenitū i tra Egypti, sctificaui eos mihi: ꝛ tuli Leuitas p cūctis p̄iogenitis filioꝝ Isrl̄, tradidiq; eos dono Aarō ꝛ filijs ei⁹ de medio filioꝝ Isrl̄, vt seruiāt mihi p Isrl̄ i tabernaculo federis, ꝛ orēt p eis ne sit in ppl̄o plaga, si ausi fuerint accedere ad sanctuariū. Fecerūtq; Moyses ꝛ Aarō ꝛ ois multitudo filioꝝ Isrl̄ sup Leuitis q̄ p̄ceperat dñs Moysi: purificatiq; sunt, ꝛ lauerūt vestimēta sua. Et leuauitq; eos Aarō in cōspectu dñi, ꝛ orauit p eis vt purificati ingrederent ad officia sua in tabernaculū federis corā Aarō ꝛ filijs ei⁹. Sicut p̄cepat dñs Moysi de Leuitis ita factū est. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicēs. Hec ē lex Leuitarū. A vigintiq; annis, ꝛ supra, ingredient vt ministrēt in tabernaculo federis: Cūq; q̄nq̄gesimū annū etatis ipleuerint, seruire cessabūt, erūtq; ministri fratrū suorū i tabernaculo federis, vt custodiāt q̄ sibi fuerit cōmēdata, opa aūt ipa nō faciāt sic. dispones Leuitas i custodijs suis.

¶ Capi. Summarium. Quādo pascha celebrabāt, ꝛ qūo nubis ductu profecti sunt. Caput. ix.

Locutus est dñs ad Moysen in deserto Sinai anno secundo, postq̄ egressi sunt de terra Egypti mēse p̄mo, dicens. Faciāt filij Isrl̄ phase in tpe suo, 14a decima die mēsis hui⁹ ad vesperā iurta oēs ceremonias et iustificationes eius. Precepitq; Moyses filijs Isrl̄ vt facerēt phase. Qui fecerūt tpe suo: 14a decima die mēsis ad vesperā i mōte Sinai. Iurta oia q̄ mādauerat dñs Moysi, fecerūt filij Isrl̄. Ecce aūt qdā immūdi sup aīa hois, q nō poterāt facere phase in die illo accedētes ad Moysen et Aarō, dixerūt eis. Immūdi sumus sup aīa hois, cur fraudamur vt nō valeam⁹ oblationē offerre dño i tpe suo iter filios Isrl̄? Quib⁹ rndit Moyses. State, vt cōsulā qd p̄cipiat dñs de vobis. Locutusq; est dñs ad Moysen, dicēs, Loc̄re filijs Isrl̄. Hō q fuerit immūd⁹ sup aīa, siue i via pegrināt̄ fuerit, faciat phase dño i mēse secūdo, 14a decima die mēsis ad vesperā: cū azymis et lacticis agrestib⁹ comedēt illud. nō relinquēt ex eo qppiā vsq; mane, ꝛ os ei⁹ nō 2fringēt, oēm ritū phase obseruabūt. Si qs aūt mund⁹ est, ꝛ mutinere non fuit, ꝛ tū nō fecit phase, exterminabit aīa illa de pplis suis q̄ sacrificiū dño non obtulit tpe suo: petū suū ipse portabit. Peregrin⁹ q̄q; ꝛ aduena si fuerint apud vos, faciant phase dño iurta ceremonias ꝛ iustificatiōes suas. Preceptū idē erit apud vos tā aduene, q̄ indigene. In die q̄ erectū est tabernaculū, operuit illō nubes. A vespe aūt sup tētoriū erat q̄si spēs ignis vsq; mane. sic fiebat iugiter. p die opiebat illud nubes, et p nocte q̄si spēs ignis. Cūq; ablata fuisset nubes q̄ tabernaculū, p tegebat tūc pficiscebant filij Isrl̄, ꝛ i loco vbi stetisset nubes, ibi castrametabant. Ad iperū dñi pficiscebant, et ad imperiū illi⁹ figebāt tabernaculū. Cūctis diebus quibus stabat nubes sup tabernaculū, manebant in eodē loco: et si euenisset vt multo tpe maneret sup illud, erāt filij Isrl̄ in excubijs dñi, ꝛ nō pficiscebant. quotquot diebus fuisset nubes sup tabernaculū. Ad iperū dñi erigebāt tentoria, ꝛ ad imperiū illi⁹ deponebāt. Si fuisset nubes a vespe vsq; ad mane, ꝛ statim diluculo tabernaculū reliquisset, pficiscebant: ꝛ si post diem ꝛ noctē recessisset, dissipabant tētoria. Si vero biduo aut vno mense vel lōgiori tpe fuisset sup tabernaculum, manebāt filij Isrl̄ i eodē loco, ꝛ nō pficiscebant: statī autē vt recessisset, mouebāt castra. Per verbū dñi figebāt tentoria, ꝛ p verbum illius pficiscebant. erātq; in excubijs domini iurta imperium eius per manum Moysi.

¶ Capi. Summarium. Quis vsus tubarū ꝛ quo ordine castra metati sint. Caput. x.

Locutusq; est dñs ad Moysen, dicens: Fac tibi duas tubas argēteas ductiles, q̄b⁹ conuocare possis multitudinē q̄n mouēda sunt castra. Cūq; increpueris tubis, cōgregabit ad te ois turba ad ostiū tabernaculi federis. Si semel clāgueris, venient ad te p̄cipes, ꝛ capita multitudinis Isrl̄. Sin aūt p̄lrior atq; concisus clāgor increpuerit, mouebūt castra p̄mi q̄ sunt ad orientalē plagā. i 2cō aūt sonitu ꝛ pari vlulatu tube leuabūt tētoria q̄ habitāt ad meridiē. ꝛ iurta hunc modū reliq̄ facient vlulātib⁹ tubis i pfectionē. Qñ aūt cōgregādus est ppl̄s simplex tubarū clāgor erit, ꝛ nō cōcise vlulabūt. Filij aūt Aarō sacerdotes clāgēt tubis: eritq; hoc legitimū sempiternū in gnationib⁹ vr̄is. Si exieritis ad bellū de tra vr̄a cū hostes q̄ dimicāt aduersum vos, clāgetis vlulātib⁹ tubis, ꝛ erit recordatio vr̄i coram dño deo vr̄o, vt eruamini de manib⁹ inimicoū vr̄oꝝ. Si q̄n habebitis epulū, et dies festos, ꝛ calēdas, canetis tubis sup holocaustis ꝛ pacificis victimis, vt sint vobis in recordationem dei vr̄i. ego dñs de⁹ vester. Anno 2cō, mēse 2cō, vicesima die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis. pfectiq; sunt filij Isrl̄ p turmas suas de deserto Sinai, ꝛ recubuit nubes i solitudine Pharā. Mouerūtq; castra p̄mi iurta imperiū dñi p manū Moysi. Filij Iuda p turmas suas, quoꝝ princeps erat Naason filius Aminadab. In tribu filioū Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar. In tribu Zabulō erat p̄nceps Eliab filius Helon. Depositū q̄ est tabernaculum, q̄d portātes egressi sunt filij Gerson ꝛ Merari. Pro fectiq; sunt ꝛ filij Rubē, p turmas ꝛ ordinē suū, quoꝝ princeps erat Elisur filius Sedeur. In tribu aūt filioū Simeō, princeps fuit Salumiel filius Surisaddai. Porro in tribu Gad erat p̄nceps Eliasaph filius Duel. Profectiq; sūt ꝛ Caathite portātes sanctuariū. Tādiu tabernaculū portabat, donec venirent ad erectiōis locū. Mouerūt castra ꝛ filij Ephraī p turmas suas, in quoꝝ exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud. In tribu autē filioū Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. ꝛ in tribu Beniamin erat dux Abidā filius Gedeōis. Nouissimi castroꝝ oīz pfecti sunt filij Dan p turmas suas, i quoꝝ exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. In tribu aūt filioū Aser erat p̄nceps Phegiel filius Ochrā. Et in tribu filioū Nephthalim p̄nceps fuit Ahira filius Enan. Hec sunt castra ꝛ pfectiones filioꝝ Isrl̄ p turmas suas q̄n egrediebant. Dixitq; Moyses Hobab filio Raguel Madianite cognato suo, Proficiscimur ad locū q̄ dñs dat⁹ est nob: veni nobiscū vt bñ faciam⁹ tibi, q̄: dñs bōa p̄misit Isrāeli. Cui ille rndit. Non vadā tecū, sed reuertar in terrā meā in qua nat⁹ sum. Et ille, Noli, inq̄t, nos relinquere. tu enī nosti in ḡbus locis p desertū castra ponere debeamus, ꝛ eris dux noster. Cūq; nobiscū veneris, q̄cq̄d optimum fuerit ex opib⁹ quas nobis trad̄itur⁹ est dñs, dabimus tibi. Profecti sunt ergo de mōte dñi viā trium dierum, arcaq; federis dñi p̄cedebat eos p dies tres quidēs castroꝝ locū. Nubes q̄q; dñi sup eos erat p die cū incederēt. Cūq; elevaret arca, dicebat Moyses, Surge dñe, ꝛ dissipent inimici tui. et fugiāt qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur,

aiebat

Universidad de Deusto Biblioteca

aiebat, Reuertere dñe ad multitudinem exercitus Israel.
¶ Capitulū Summarū. Hebrei in malū suū murmurant carnes coturnicum. Caput.xj.

A Insuper ea ortū est murmur ppli cōsi dolētiū plabore, contra dñm. Quod cū audisset iratus est. Et accēsus in eos ignis dñi, deuorauit extremā castroꝝ ptem. Cūq; clamasset ppls ad Moysen, oravit Moyses ad dñm, & absorptus est ignis. Vocauitq; nomen loci illius Incēsio: eo q; succēsus fuisset in eos ignis dñi. Vulgus q̄ppe promiscuū, qđ ascēderat cū eis flagrauit desiderio carnū sedēs & flens, iunctis sibi pariter filijs Israel: & ait, Quis dabit nobis ad vescēdū carnes? Recordamur piscū q̄s comedebam⁹ in Egypto gratis: in mētē nobis veniunt cucumeres, & pepones, porriq; & cepe, & allia. Alia n fa arida est nihil aliud respiciūt oculi nri nisi man. Erat autē man q̄si semen coriandri colorꝰ bdellij. Circuibatq; ppls, & colligēs illud, frāgebat mola, siue terebat in mortario, coquēs in olla, & faciēs ex eo tortulas saporis q̄si panis oleati. Cūq; descenderet nocte sup castra ros, descēdebat pariter & man. Audiuit ergo Moyses flentē ppl'm p familias, singulos p ostia tētoꝝ suū. Iratusq; est furor dñi valde, sed & Moysi itolerāda res visa est, & ait ad dñm. Cur afflixisti seruū tuū? q̄re nō inuenio gratiā coram te? & cur iposuisti pōd⁹ vniuersi ppli hui⁹ sup me? Nūquid ego concepi oēs hāc multitudinem, vel genui eā, vt dicas mihi, Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulū, & defer in terrā p qua iurasti patrib⁹ eoꝝ? Unū mihi carnes vt dēt tāte multitudini? Flēt coram me, dicētes, Da nobis carnes vt comedam⁹. Nō possum sol⁹ sustinere oēm hūc ppl'm, q; grauis est mihi. Sin aliter tibi videt, obsecro vt interficias me, et inueniā gr̄am in oculis tuis, ne tātis afficiar malis. Et dixit dñs ad Moysen, Cōgrega mihi septuagita viros de senibus Israel, quos tu nosti q; seniores ppli sint ac magistri: et duces eos ad ostiū tabernaculi federis, faciesq; ibi stare tecū, vt descēdā & loquar tibi, & auferā de spū tuo, tradāq; eis, vt sustētēt tecū onus ppli, & nō tu sol⁹ graueris. Ppl'o q̄q; dices, Sanctificamini: eras comedetis carnes. ego em audiui vos dicere, Quis dabit nobis escas carnū? bñ nobis erat in Egypto. Ut det vobis dñs carnes, & comedatis nō vno die nec duob⁹ vel q̄nq; aut decē, nec viginti quidē, sed vsq; ad mēsē dierū, donec exeat p nares vras, & vertat in nauseā eo q; repulerit⁹ dñm q; in medio vr̄i est, & fleueritis coram eo, dicētes, Quare egressi sum⁹ ex Egypto? Et ait Moyses, Sexcēta millia peditū hui⁹ ppli sunt: & tu dicis; Dabo eis esum carnū mēse integro? Nūqd ouiū & boū multitudo cedet, vt possit sufficere ad cibū vel oēs pisces maris in vnū cōgregabunt, vt eos satiēt? Cui rūdit dñs, Nūqd man⁹ dñi invalida est? Jā nūc videbis vtrū me⁹ sermone cōpleat. Venit igitur Moyses, & narrauit ppl'o verba dñi, congregans septuaginta viros de semb⁹ Israel, q̄s stare fecit circa tabernaculū. Descēditq; dñs p nubē, & locutus est ad eū, auferēs de spū q̄ erat in Moyse, & dās septuagintа viris. Cūq; requieuisset in eis spūs, prophetauerūt nec vltra cessauerūt. Remāserāt aūt in castris duo viri, quorū vnus vocabat Eldad, & alter Medad, sup quos requieuit spūs, nā & ipsi descripti fuerāt, & nō exierāt ad tabernaculū. Cum q; prophetarent in castris, cucurrit puer, & nūtiauit Moysi, dicēs, Eldad & Medad prophetāt in castris. Statim Josue filius Nun, minister Moysi, & electus e pluribus, ait, Dñe mi Moyses, prohibe eos. At ille, Quid, igt, emularis pro me? q̄s tribuat, vt omis ppls prophetet, & det eis dñs spūm suum? Reuersusq; est Moyses, & maiores natu Israel in castra. Uēntus aūt egrediēs a dño arreptas trāstulit de mare coturnices deditq; & dimisit in castra itinere q̄ tū vno die q̄fici pōt, ex oī parte castroꝝ p circuitū, volabātq; i aere duob⁹ cubitis altitudine sup terrā. Surgens q̄ ppls toto die illo, & nocte, ac die altero, congregauit coturnices: q parū, decē chorosq; siccauerūt eas p gyrū castroꝝ. Adhuc carnes erāt in dētib⁹ eoꝝ, nec defecerat huiusce modi cib⁹: & ecce furor dñi cōcitat⁹ in ppl'm, percussit eū plaga magna nimis. Vocatusq; est ille locus, Sepulchra cōcupiscentie: ibi em sepelierunt populum qui desyderauerat carnes. Egressi autem de sepulchris cōcupiscentie, venerunt in Aseroth, & manserunt ibi.
¶ Capi. Summa. Maria lepra percutitur co q murmurasset contra Moysen. Caput.xij.

A Locuta q; est Maria & Aarō q̄tra Moysen propter vxorē ei⁹ Ethiopissam, & dixerūt, Num per solū Moysen locut⁹ est dñs? nōne & nob⁹ l'r est locut⁹? Q̄ cū audisset dñs, iratus est. Erat em Moyses vir mitissim⁹ sup oēs homines q morabant i terra. Statim locut⁹ est dñs ad eū, & Aarō & Mariā, Egredimini vos tū tres ad tabernaculū federis. Cūq; fuissent egressi, descēdit dñs i colūna nubis, & stetit i introitu tabernaculi vocans Aaron & mariam. Qui cū issent, dixit ad eos, Audite sermones meos, Si q̄s fuerit inter vos pphēta dñi, in visione apparebo ei, vel p somnū loquar ad illū. At nō talis seru⁹ me⁹ Moyses, qui in oī domo mea fidelissimus est. ore em ad os loquor ei: palam, & nō p enigmata & figuras dñm videt. Quare q̄ non timuistis detrahere seruo meo Moysi? Iratusq; in eos, abijt. Nubes q̄q; recessit q̄ erat sup tabernaculū. Et ecce Maria apparuit candēs lepra quasi nix. Cūq; respexisset eā Aaron, & vidisset pfusaq; lepra, ait ad Moysen, Obsecro dñe mi, ne ponas nobis hoc pctm̄ qđ stulte cōmisim⁹, ne fiat hec q̄si mortua, & vt abortiuū quod pijcit de vulua matris sue. ecce iā mediū carnis eius deuoratū est a lepra. Clamauitq; Moyses ad dñm, dicēs, Deus obsecro sana eā. Cui rūdit dñs, Si pr ei⁹ spuisset in faciem illi⁹, nōne debuerat saltez septem diebus rubore suffundi? Separet septez diebus extra castra, & postea reuocabitur. Exclusa est itaq; Maria extra castra septē diebus: & ppls non est motus de loco illo donec reuocata est Maria.
¶ Capituli Summarium. Exploratores missi in terram Chanaan, portant vuam. Caput.xiij.

A Profectusq; est ppls de Aseroth fixis tentorijs in deserto Pharan. Ibiq; locutus est dñs ad Moysen, dicēs, Mitte viros q̄ exploret terrā Chanaā, quā dabo filijs Israel, singulos de singulis tribub⁹ ex principib⁹. Fecit Moyses qđ dñs imperauerat, de deserto Pharan mittēs principes viros, quorū ista sunt noīa. De tribu Rubē, Samua filiū Zechur. De tribu Simeon, Saphat filiū Huri. De tribu Juda, Caleb filiū Jephone. De tribu Issachar, Igal filiū Joseph. De tribu Ephraim, Osee filiū Nun. De tribu Beniamin Phalti filiū Raphu. De tribu Zabulō, Geddiel filiū Sodi. De tribu Joseph, sceptri Manasse, Gaddi filiū Susi. De tribu Dan, Ammiel filiū Gemalli. De tribu Aser. Sthur filiū Michael. De tribu Nephthalim, Nahabi filiū Vapsi. De tribu Gad, Guel filium Machi. hec sunt noīa virorū q̄s misit Moyses ad cōsyderandā terrā: vocauitq; Osee filiū Nū, Josue. Misit ḡ eos Moyses ad exsyderandā trā Chanaā, & dixit ad eos, Ascēdite ad meridiana plagā. Cūq; veneritis ad mōtes exsyderate trā q̄lis sit: et ppl'm q inhabitator⁹ est ei⁹, vtrū fortis sit an infirmus, pauci nūero an plesipa terra, bona an mala: vrbes q̄les, murate an absq; muris: hum⁹, pinguis an sterilis, nemorosa an absq; arborib⁹. Confortamini & afferte nobis de fructibus terre. Erat aūt tps q̄n ia pcoq; vue vesci pñt. Cūq; ascendissent, exploraverūt terrā a deserto Sin, vsq; Rohob intrātibus Emath. Ascēderūtq; ad meridiem & venerūt in Hebron, vbi erāt Achimā & Sisai & Tholmai filij Enach. nā Hebron septē annis aī Tanum vrbē Egypti condita est. Pergētesq; vsq; ad torrētē botri, abscider⁹t palmitē cū vua sua, quē portauerūt i vecte duo viri. De malisq; granatis & de ficis loci illi⁹ tulerūt, q̄ appellatus est Nebeleschol, id est Torrēs botri, eo q botrū portassent inde filij Israel. Reuersiq; exploratores fre post q̄dragita dies oī regiōe circuita venerūt ad Moysen & ad Aarō & ad oēm cetū filioꝝ Israel in desertū Pharā qđ est Cades. Locutiq; eis & oī multitudini oñderūt fructus terre & narrauerūt, dicētes, Venim⁹ in terrā ad quam misisti nos q̄ revera fluit lac & melle, vt ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

bis fructibus cognoici potuit cultores fortissimos ibi, & vr
bes grandes atq; muratas. Stirpem Enach vidimus ibi.
Amalec habitat in meridie, & Hethe⁹ & Jebuse⁹ & Amor
rhe⁹ in montanis. Chanane⁹ vo mozaĩ iurta mare & circa
fluẽta Jordanis. Inter hec Caleb cõpescẽs murmur ppli
q oriebaĩ ꝺ ꝛ̃ꝺoyſen, ait, Ascendam⁹ & possideam⁹ terrã,
qñ poterim⁹ obtinere eã. Illi vo q fuerãt cũ eo, dicebant,
Neq; ꝙ ad hũc ppl'm valem⁹ ascendere, q fortior nobis est.
Detraxerũtq; fre quã inspexerãt, apõ filios Jſrl' dicẽtes,
Terra quã lustrauimus, devorat habitatores suos. ppl's
quẽ aspexim⁹ pceres statuere ẽ: ibi vidim⁹ mõstra q̃dã filior
Enach de gñe gigãteo, q̃b⁹ cõparati, ꝙñ locuste videbamur.
¶ Capitu. Summariũ. Jsraelite malũt reuerti in Aegy
ptum ꝙ in terram promissionis. Caput. xiiij.

A Ꝉit vociferãs ois turba fleuit nocte illa, & mur
murati sunt ꝺ ꝛ̃ꝺoyſen & Aarõ cũcti filij Jſrl',
dicẽtes. Utinã mortui essem⁹ in Egypto, & non
in hac vasta solitudine. Utinã pereamus, & non
iducat nos dñs in terrã istã, ne cadamus gladio, & vxores ac
liberi nr̃i ducanĩ captiui. Mẽne melius est reuerti in Egyptũ?
Direxitq; alter ad alterũ. Cõstituam⁹ nob ducẽ, & reuer
tamur in Egyptũ. Quo audito ꝛ̃ꝺoyſes & Aarõ ceciderũt
pni in terrã cora oi multitudie filior Jſrl'. At vo Josue filius
Nun, & Caleb filius Jephone, q & ipsi lustrauerãt terrã, scide
rũt vestimẽta sua, & ad oem multitudinẽ filiorũ Jſrl' locuti
sunt. Terra quã circuiuim⁹, valde bona est. si ppitius fuerit
dñs, iducet nos in eã, & tradet humum lacte & melle manãtẽ.
Nolite rebelles esse ꝺ dñm, neq; time atis ppl'm hui⁹ q̃, sicut panẽ ita eos possum⁹ devorare. recessit ab eis oẽ ps̃i
dium. dñs nobiscum est, nolite metuere. Cũq; clamaret ois
multitudo, & lapidib⁹ eos vellet oppmere, appuit gl'ia dñi
sup tectũ federis cũctis filijs Jſrl'. Et dixit dñs ad ꝛ̃ꝺoy
sen. Usq;q̃ detrahet mihi ppl's iste? Quousq; non credent
mihi in oib⁹ signis q̃ feci cora eis? Feriã igit eos pestilẽtia
atq; cõsumãte aũt faciã pncipẽ sup gẽtẽ magnã, & fortiorẽ
q̃ hec est. Et ait ꝛ̃ꝺoyses ad dñm. Ut audiãt Egyptij de
quor medio eduxisti ppl'm istũ, & habitatores tre hui⁹ q̃ au
dierũt qõ tu dñe in ppl'o isto sis, & facie videaris ad faciẽ, &
nubes tua ptegat illos, & i colũna nubis pcedas eos p diẽ,
& i colũna ignis p noctẽ: qõ occideris stãtã mlt'itudinẽ, quasi
vnũ hoiem, & dicãt. Nõ poterat introducere ppl'm in terrã p q̃
iurauerat: idcirco occidit eos i solitudine. ¶ Magnificẽt er
go fortitudo dñi sicut iurasti, dicẽs. Dñs patiens & multe
misericordie, auferẽs iniqtatẽ & scelera, nullũq; innoxiũ de
relinquẽs, q visitas pctã patrũ i filios, i tertiã & q̃rtã gñatio
nẽ. Dimitte obsecro peccatũ ppli tui hui⁹ fm magnitudi
nẽ mie tue, sicut ppitius fuisti egredientibus de Egypto vsq;
ad locũ istũ. Dixitq; dñs, Dimiſi iurta verbũ tuum, Vino
ego: & iplebiĩ gl'ia dñi vniuersa terra. Attñ oẽs hoies q vi
derũt maiestatẽ meã & signa q̃ feci in Egypto & in solitudie,
& tentauerũt me iã p decẽ vices, nec obedierũt voci mee, nõ
videbũt terrã p q̃ iurani pr̃ib⁹ eor, nec q̃q̃ ex illis qui de
traxit mihi, ituebiĩ eã. Seruũ meũ Caleb q plen⁹ alio spiri
tu secut⁹ est me, inducã i terrã hãc quã circuiit, & semẽ eius
possidebit eã: qñ Amalecites & Chananeus habitãt in val
libus. Cras mouete castra, & reuertimini i solitudinẽ p viã
maris rubri. Locutusq; ẽ dñs ad ꝛ̃ꝺoyſen & Aarõ, dicẽs,
Usq;q̃ multitudo hec pessima murmurat ꝺ me? q̃relas fi
lior Jſrl' audiui. Dic ꝙ eis, Vino ego ait dñs, sicut locuti
estis audiẽte me, sic faciã vobis. In solitudine hac iacebũt
cadavera vr̃a. Oẽs q nũerati estis avigiti annis & supra, &
murmurastis ꝺ me nõ introibitis terrã sup quã leuauam manũ
meã, vt habitare vos facerẽ, pter Caleb filium Jephone & Josue filiũ Nun. Parvulos aũt vr̃os de q̃b⁹ dixistis quod
pde hostib⁹ forẽt, introducã vt videãt trã q̃ vob⁹ displicuit.
Ur̃a cadavera iacebũt in solitudine. Filij vr̃i erũt vagi in
deserto annis q̃dragita, & portabũt fornicationẽ vr̃am, do
nec 2sumanĩ cadavera pr̃m in deserto, iurta nũerũ q̃dragi
ta dierũ q̃b⁹ 2syderastis terrã, annꝰ p die iputabiĩ. Et qua
draginta annis recipietis imqtates vr̃as, & scietis vltionẽ
meã: qñ sicut locut⁹ sum, ita faciã oi multitudini huic pessi
me que cõsurrexit aduersum me. i solitudine hac deficiet et
morieĩ. Igit oẽs viri q̃s miserat ꝛ̃ꝺoyses ad cõtẽplãdam
terrã, & q reuersi murmurare fecerãt ꝺ eũ oẽm multitudi
nẽ, detrahentes terre q̃ esset mala, mortui sunt atq; pestis
in conspectu dñi. Josue aũt filius Nun & Caleb filius Jepho
ne vixerũt ex oib⁹ q perrexerãt ad 2syderãdã terrã. Locu
tusq; est ꝛ̃ꝺoyses vniuersa vba hec ad oẽs filios Jſrael, & lu
xit ppl's nimis. Et ecce mane primo surgẽtes, ascẽderunt
verticem mõtis atq; dixerũt. Parati sum⁹ ascẽdere ad lo
cũ de quo dñs locut⁹ est: q peccauim⁹. Quibus ꝛ̃ꝺoyses,
Cur, ingt, trãsgredimini verbũ dñi, q̃ vobis non cedet in
pperũ? Nolite ascẽdere, nõ enĩ est dñs vobiscũ: ne corru
atis cora inimicis vr̃is. Amalecites & Chananeus añ vos
sunt, quor gladio corruetis, eo q̃ noluerit is acquiescere do
mino, nec erit dñs vobiscũ. Et illi cõtenebrati ascenderũt
in verticem mõtis. Arca aũt testamẽti domini & ꝛ̃ꝺoyses
non recesserũt de castris. Descẽditq; Amalecites & Cha
naneus qui habitabant in monte: et percutiẽs eos atq; cõ
cidens, persecutus est eos vsq; Horma.
¶ Capi. Sũma. Hostie quedam & primitie quo offerẽde,
item violator sabbathi interficiendus. Caput. xv.

A Locut⁹ est dñs ad ꝛ̃ꝺoyſen, dicẽs, Loqre ad fi
lios Jſrl', & dices ad eos. Cũ ingressi fueritis ter
rã habitatiõis vr̃e quã ego dabo vobis, & fece
ritis oblationẽ dño in holocaustũ aut victimã
pacifica vota solutes, vel sponte offerẽtes munera, aut in
solẽnitatib⁹ vr̃is adolẽtes odorẽ suauitatis dño, de bob⁹
siue de oib⁹: offeret q̃cũq; immolauerit victimã, sacrificiũ
simile decimã partẽ ephi cõspersam oleo, q̃ mensurã ha
bebit quartã partẽ hin: & vinũ ad libamẽta fundẽda eiusdẽ mẽ
sure dabit in holocaustũ siue in victimã. Per agnos singu
los & arietes erit sacrificiũ simile duarũ decimarũ que con
spersa sit oleo tertie partis hin, & vinũ ad libamentũ tertie
partis eiusdẽ mẽsure offeret in odorẽ suauitatis dño. Cũ
vero de bobus feceris holocaustũ aut hostiã, vt impleas
votum vel pacificas victimas, dabis per singulos boues
simile tres decimas cõsperse oleo, q̃ habeat mediũ mẽsu
re hin, & vinũ ad libamẽta fundẽda eiusdẽ mẽsure in oblatio
nem suauissimi odoris dño. Sic facies per singulos boues
& arietes & agnos & hedos. Cũ indigene q̃ peregrini eodẽ
ritu offerẽt sacrificia. vnũ pceptũ erit atq; iudiciũ tã vobis
q̃ aduenis terre. Locut⁹ est dñs ad ꝛ̃ꝺoyſen, dicẽs, Loqre
filijs Jſrael & dices ad eos, Cũ veneritis i terrã quã dabo
vobis, & comederitis de pan⁹ regiõis illius, separabitis
primitias dño de cibis vestris. Sicut de areis primitias se
parabitis, ita & de pulmẽtis dabitis primitias dño. Qõ si
per ignoratiã preterieritis q̃q̃ horũ que locut⁹ est dñs ad
ꝛ̃ꝺoyſen, & mandauit pr̃ũ ad vos, a die qua cepit imperare
vltra, oblitaq; fuerit facere multitudo: offeret vitulũ de ar
mento holocaustũ in odorẽ suauissimũ dño, & sacrificiũ ei⁹
ac liba, vt ceremonie postulãt, hircumq; p pctõ, & rogabit
sacerdos pr̃ multitudine filiorũ Jſrl': & dimittet eis, qñ
nõ spõte peccauerũt, nihilomin⁹ offerẽtes ĩcẽsũ dño p se
& pp̃ctõ atq; errore suo: & dimittet vniuerse plebi filior Jſrl',
& aduenis q pegrinant iter eos, qñ culpa ẽ oĩs ppli p igno
rãtiã. Qõ si aĩa vna nescies peccauerit, offeret capram anni
culã p pctõ suo, & depcabit̃ p ea sacerdos, qõ ĩscia peccaue
rit cora dño: impetrabitq; ei veniã, & dimittet illi. Cũ indi
genis q̃q̃ aduenis vna lex erit oĩm q̃ peccauerint ignoran
tes. Alia vo q̃ p superbiã aliqd cõmiserit, sive civis sit ille,
sive pregrinus: qñ aduersus dñm rebellis fuit, peribit de
populo suo. verbũ enĩ dñi cõtẽpsit & preceptũ illi⁹ fecit irri
tũ: idcirco delebiĩ & portabit iniqtatẽ suã. Factũ est aũt:
cũ essent filij Jſrl' in solitudine & inuenissent hoiem colligẽ
tẽ ligna in die sabbati, obtulerunt eũ ꝛ̃ꝺoysi & Aaron &
vniuerse multitudini. Qui reclusert eũ in carcerẽ, nescien
tes quid super eo facere deberent. Dixitq; dñs ad ꝛ̃ꝺoy
sen. ꝛ̃ꝺorte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus ois
turba extra castra. Cũq; eduxissent eũ foras, obruerũt eũ

lapidibus

Ecclc. xlvj.b.
Wac.ij.f
B
C Exodi xxxij.c.
Exodi xxij.d.
Psalmo cij.b.
D
Josue xiiij.b.
E
Psalmo cv.c.
Deuter. j.f.
Josue iij.c.d.
F
Psalmo xciiij.d.
J. Corin. x.b. Hebreo. iij.d. Judith 16
B
C
D

lapidib⁹ ꝛ mort⁹ est sicut preceperat dñs. Dixit q̄ q̄z dñs ad ꝛ̄Moysen, Loq̄re filijs Jsrael, ꝛ dices ad eos vt faciant sibi fimbrias p angulos palliorū, ponētes i eis vittas hya cinthinas. quas cū viderit, recordētur oīm mādatorū dñi, ne segnātur cogitationes suas ꝛ oculos per res varias fornicantes, sed magis memores preceptorū dñi faciant ea, sintq̄z sancti deo suo. Ego dominus deus vester, qui eduxi vos de terra Egypti, vt essem deus vester.

deu. xxij. b.

¶ Capitulū Summarium. Chore seditionem mouet, absorbetur cum multis a terra. Caput.xvj.

A

Ece aūt Core filius Jsaar, filij Caath, filij Leni ꝛ Dathā atq̄z Abirō filij Eliab, ¶Hon q̄z filius Pheleth de filijs Rubē, surrexerūt ꝭ moysen, alijq̄z filijor Jsrl ducēti q̄nq̄ginta viri principes synagoge, ꝛ q tpe cōcilij p noīa vocabant. Cūq̄z stetissent aduersū ꝛ̄Moysē ꝛ Aarō dixerūt, Sufficiat vobis, q̄ ois multitudo sctorū est, ꝛ i ipsis est dñs: cur eleuamini sup pplm dñi? Qō cū audisset ꝛ̄Moyses, cecidit prius in faciē, locutusq̄z ad core ꝛ ad oēm multitudinē, ꝛ̄Mane ingt, notū faciet dñs q̄ ad se ptineāt, ꝛ sctos applicabit sibi, ꝛ quos elegerit appropīq̄bit ei. ¶Hoc igitur facite, Tollat vnusq̄sq̄z thuribula sua tu Core ꝛ oē ꝯcilium tuū: ꝛ hausto cras igne ponite desup thymiama coꝝ dño, ꝛ quēcunq̄z elegerit, ipse erit sctus. multū erigimini filij Leui. ¶Dixitq̄z rursum ad Core, Audite filij Leui, ¶Nō pauꝝ vobis est q̄ sepauit vos de⁹ Jsrael ab oi pplo, ꝛ iūxit sibi, vt seruiretis ei i cultu tabernaculi, ꝛ staretis coꝝ frequētia pplī ꝛ ministraretis ei: idcirco ad se fecit accedere te ꝛ oēs fratres tuos filios Leui, vt vobis etiā sacerdotiū vēdicetis, ꝛ ois glob⁹ tu⁹ stet ꝭ dñm: q̄s est enī Aarō vt murmuretis ꝭ eū? ¶Misit ergo ꝛ̄Moyses vt vocaret Dathan ꝛ Abirō filios eliab. Qui rāderūt, ¶Nō vēim⁹. nūq̄d parū est tibi q̄ eduxisti nos de terra q̄ lacte ꝛ melle manabat, vt occideres in deserto, nisi ꝛ dñar⁹ fueris nr̄i? ¶Reuera iduxisti nos i terrā q̄ fluit ruis lactis ꝛ mellis, ꝛ ōdisti nobis possessiōes agroꝝ ꝛ vineaꝝ: an ꝛ oculos nr̄os vis eruere? nō venim⁹. Iratusq̄z moyses valde, ait ad dñm. ¶Ne respicias sacrificia eoꝝ, tu scis q̄ nec asellū q̄dē vnq̄ acceperim ab eis, nec afflixerim quēpiā eoꝝ. ¶Dixitq̄z ad Core, Tu, ꝛ ois ꝯgregatio tua state coram dño, ipse ꝛ Aarō die crastino sepati. Tollite singuli thuribula vra, ꝛ ponite sup ea icēsum offerētes dño ducēta q̄nq̄gīta thuribula, Aarō quoq̄z teneat thuribulū suū. Qō cū fecissent, stātib⁹ ꝛ̄Moyse ꝛ Aarō, ꝛ coacernassēt ad aduersum eos oēm multitudinē ad ostū tabernaculi, appuit cūctis glia dñi. Locutusq̄z dñs ad ꝛ̄Moysen ꝛ Aarō, ait. Separamini de medio ꝯgregatiōis hui⁹, vt eos repēte dispdā. Qui ceciderūt pni in faciē, atq̄z dixerūt. Fortissime de⁹ spirituū vniuerse carnis, nūquid vno peccāte ꝭ oēs ira tua deseuiet? Et ait dñs ad ꝛ̄Moysen. ¶Precipe vniuerso pplo vt separet a tabernaculis Core ꝛ Dathan ꝛ Abirō. Surrexitq̄z ꝛ̄Moyses, ꝛ abijt ad Dathan ꝛ Abirō: ꝛ sequētib⁹ eū senioribus Jsrael, Dixit ad turbā, ¶Recedite a tabernaculis hoīm impiorū, ꝛ nolite tāgere que ad eos pertinēt, ne involuamini in peccis eoꝝ. Cūq̄z recessissent a tēt⁹ ꝛ̄ijs eorū p circuitū, ¶Dathā ꝛ Abirō egressi stabāt in introitu papilionū suorū cū vxoribus ꝛ liberis, ommq̄z frequētia. Et ait ꝛ̄Moyses. In hoc scietis q̄ dñs miserit me vt facerē vniuersa q̄ cernitis, ꝛ nō ex pprio ea corde ptulerim. Si cōsuetā hoīm morte interierint, ꝛ visitauerit eos plaga q̄ ceteri visitari solent: nō misit me dñs. sin aūt nouā rē fecerit dñs, ꝛ aperiēs terra os suū deglutiat eos ꝛ oia q̄ ad illos pertinēt, descēderintq̄z viuētes in infernū, scietis q̄ blasphemauerint dñm. Cōfestim igit vt cessauit loqui dirupta est terra sub pedib⁹ eorū: ꝛ aperiēs os suū deuorauit illos cū tabernaculis suis ꝛ vniuersa substātia eorū. descenderuntq̄z viui in infernū operti humo, ꝛ perierūt de medio multitudinis. At vero oīs Jsrael q̄ stabat p gyrū fugit a clamore pereūtū, dicēs. ¶Ne forte ꝛ nos terra deglutiat. Sed ꝛ ignis egressus a dño interfecit ducētos q̄nq̄ginta viros q̄ offerebāt incēsū. Locutusq̄z est dñs ad ꝛ̄Moysen, dicēs. ¶Dic cipe Eleazaro filio Aarō sacerdoti vt tollat thuribula q̄ iacēt in incēdio, ꝛ ignē huc illucq̄z dispgat: q̄ sanctificata sunt in mortib⁹ pcōrū: producatq̄z ea in laminas ꝛ affigat altari, eo q̄ oblatū sit in eis incensum dño, ꝛ sanctificata sint, vt cernāt ea pro signo ꝛ mōnūēto filij Jsrl. Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula enea in q̄bus obtulerāt hi quos incendiū deuorauit, ꝛ pdurit ea in laminas affigēs altari, vt haberēt postea filij Jsrael q̄bus cōmonerētur, ne q̄s accedat alienigena, ꝛ q̄ nō est de semine Aarō ad offerendū incēsum dño, ne patiatur sicut passus est Core, ꝛ ois ꝯgregatio ei⁹ loquēte dño ad ꝛ̄Moysen. murmurauit aūt ois multitudo filiorū Jsrl sequēti die ꝭ ꝛ̄Moysen ꝛ Aarō, dicēs, Vos interfecistis pplm dñi. Cūq̄z ouerēt seditio ꝛ tumult⁹ incresceret, ꝛ̄Moyses ꝛ Aarō fugerūt ad tabernaculū federis. Qō postquā ingressi sunt, opuit nubes tabernaculū, ꝛ appuit glia dñi. ¶Dixitq̄z dñs ad ꝛ̄Moysen, ¶Recedite de medio hui⁹ multitudinis, etiā nūc delebo eos. Cūq̄z iacerēt in terra, dixit ꝛ̄Moyses ad Aarō, ¶Tolle thuribulum, ꝛ hausto igne de altari mitte incēsum desup pgēs cito ad populū vt roges p eis: iā enī egressa ē ira a dño ꝛ plaga deseuit. Qō cū fecisset Aarō, ꝛ cucurrisset ad mediā multitudinē quā iā vastabat incēdiū, obtulit thymiama, ꝛ stās inter mortuos ac viuētes, p pplo depcatus est, ꝛ plaga cessauit. Fuerūt aūt q̄ pcussi sunt ātuordecim millia hoīm ꝛ septingēti, absq̄z his q̄ perīt i seditiōe Core. ¶Reuersusq̄z ē Aarō ad Moysē ad ostiū tabernaculi federis postq̄ pcussio⁹ cessauit iteritas.

E

pſa. cv. b deu. xj. a

F

G

sap. xviij. d.

¶ S. Floret virga Aaron. Caput.xvij.

A

Et locut⁹ ē dñs ad ꝛ̄Moysen, dicēs. ¶Loq̄re ad filios Jsrl, ꝛ accipe ab eis virgas singulas p cognatiōes suas a cūctis pncipib⁹ tribuū virgas duodeci, ꝛ vniuscuiusq̄z nomē superscribes vīgae: nomē aūt Aarō erit in tribu Leui, ꝛ vna virga cūctas eorū familias cōtinebit: ponesq̄z eas in tabernaculo federis coram testimōio vbi loquar ad te. quē ex his elegero, germinabit virga ei⁹, ꝛ cohibebo a me q̄rimonias filiorū Jsrael, q̄bus ꝭ vos murmurāt. Locutusq̄z est ꝛ̄Moyses ad filios Jsrl: ꝛ dederūt ei oēs pncipes virgas p singulas tribus, fuerūtq̄z virge duodecim absq̄z virga Aaron. Quas cū posuisset ꝛ̄Moyses coram dño i tabernaculo testimonij, sequēti die regressus inuenit germinasse virgā Aarō i domo Leui: ꝛ turgētib⁹ gēmis eruperāt flores q̄ folijs dilatatis, in amygdalas deformati sunt. ¶Protulit ergo ꝛ̄Moyses omnes virgas de cōspectu dñi ad cūctos filios Jsrael: viderūntq̄z, ꝛ receperunt singuli virgas suas. ¶Dixitq̄z dñs ad ꝛ̄Moysen. ¶Refer virgā Aaron in tabernaculū testimonij, vt seruet ibi in signū rebelliū filiorū Jsrael, ꝛ gescāt q̄rele eoꝝ a me, ne moriāt. Fecitq̄z ꝛ̄Moyses sicut preceperat dñs. ¶Dixerūt aūt filij Jsrael ad ꝛ̄Moysen, Ecce cōsumpti sumus, oēs perijmus: quicunq̄z accedit ad tabernaculū dñi morit⁹. num vsq̄z ad internecionē cuncti delēdi sumus?

B

C

¶ Capitulū Summarium. Sacerdotes ꝛ leuite ministerio templi addicti, vnde viuant. Caput.xviij.

A

Dixitq̄z dñs ad Aarō, Tu ꝛ filij tui, ꝛ dom⁹ patris tui tecū portabitis iniq̄tatē sanctuarij: ꝛ tu ꝛ filij tui simul sustinebitis peccata sacerdotij vestri. sed ꝛ fratres tuos de tribu Leui, sceptrū

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris tui sume tecū, ꝑstoq; sint ⁊ mīstrent tibi: tu aūt ⁊ filij tui mīstrabitis in tabernaculo testimōij. Excubabītq; Leuite ad ꝓcepta tua ⁊ ad cūcta opa tabernaculi: ita dūtaxat vt ad vasa sanctuarij ⁊ altare nō accedāt ne ⁊ illi moriantur, ⁊ vos peatis sīl. sint aūt tecū, ⁊ excubēt i custodijs tabernaculi, ⁊ i oīb⁹ ceremonijs ei⁹. Alienigena nō miscebit vobis. Excubate i custodia sanctuarij, ⁊ i mīsterio altaris: ne oriat idignatio sup filios Jsrl. Ego dedi vobis ffres vestros Leuitas de medio filioꝝ Jsrl, ⁊ tradidi donū dño vt seruiāt i mīsterijs tabernaculi ei⁹. Tu aūt ⁊ filij tui custodite sacerdotiū vrm: ⁊ oia q̄ ad cultū altaris pertinēt, ⁊ intra velū sunt, ꝑ quę sacerdotes admīstrabunt: si qs externus accesserit, occidet. Locutusq; est dōs ad Aarō: Ecce dedi tibi custodiā primitiaꝝ meaꝝ. Oia q̄ sanctificant a filijs Jsrl, tradidi tibi ⁊ filijs tuis ꝑ offō sacerdotali legitia sempiterna. Hec ergo accipies de his q̄ sctificāt, ⁊ oblata sūt dño. Oīs oblatio, ⁊ sacrificiū, ⁊ q̄cquid ꝓpctō aut ꝙ delicto reddit mihi, ⁊ cedit i sctā sctōrū, tuū erit, ⁊ filioꝝ tuoꝝ. In sanctuario comedes illud: mares tm̄ edēt ex eo, q: ꝓsecratū est tibi. Primitias aūt q̄s vouerit, ⁊ obtulerint filij Jsrl, tibi dedi, ⁊ filijs tuis, ac filiab⁹ tuis iure ꝑpetuo. q mūdus est in domo tua, vescet eis. Oēm medullā olei, ⁊ vini, ac frumēti q̄cq̄d offerūt primitiaꝝ dño, tibi dedi. Annuersa fruguz mitia q̄ gignit hum⁹, ⁊ dño deportant, cedēt in vsus tuos. q mūd⁹ est in domo tua, vescet eis. Oē qō ex voto reddiderint filij Jsrl, tuū erit. Quicq̄d primū erūpet e vulua cūcte carnis quā offerūt dño siue ex hoī⁹, siue de pecorib⁹ fuerit tui iuris erit: ita dūtaxat, vt ꝑ hois primogenito ꝑtiū accipias, ⁊ oē aīal qō immūdū est redimi facias, cui⁹ redēptio erit post vnū mēsez, siclis argēti q̄nq̄, pōdere sanctuarij. Sicl⁹ vigīti obolos hz. Primogenitū aūt bouis et ouis ⁊ capre nō facies redimi, q: sanctificata sunt dño, sanguinē tm̄ eoꝝ fundes sup altare, ⁊ adipes adolebis in suauissimū odorē dño. Carnes vō i vsuz tuū cedēt, sicut pectusculū ꝙsecratū, ⁊ arm⁹ dexter tua erūt. Oēs primitias sanctuarij quas offerūt filij Jsrael dño, tibi dedi ⁊ filijs, ac filiab⁹ tuis iure ꝑpetuo. Pactū salis est sempiternū coꝝ dño tibi ac filijs tuis. Dixitq; dōs ad Aaron, In terra eoꝝ nihil possidebitis, nec habebitis ptē iter eos: ego ps ⁊ hereditas tua i medio filioꝝ Jsrl. Filijs aūt Leui dedi oēs decimas Jsraelis i possessionē ꝑ mīsterio, q̄ seruiūt mihi i tabernaculo federis: vt nō accedāt vltra filij Jsrl ad tabernaculū, nec cōmittāt pctm̄ mortiferū, solis filijs Leui mihi in tabernaculo seruietib⁹, ⁊ portātib⁹ pctā ꝑpl̄i. legitimum sempiternū erit i gñationib⁹ vris. Nihil aliud possidebunt decia rū oblatiōe cōtēti, q̄s in vsus eoꝝ ⁊ necessaria sepani. Locutusq; est dōs ad Moysen, dicēs, Precipe Leuitis atq; denūtia. Cū acceperitis a filijs Jsrael decias q̄s dedi vobis, primitias eaꝝ offerte dño, id est decimā ptē decie, vt reputet vobis i oblationē primitiuoꝝ, tā de areis q̄ de torcularib⁹, ⁊ vniuersis, quoꝝ acciputis ꝑmitias, offerte dño ⁊ date ea Aarō sacerdoti. Oia q̄ offeretis ex decimis, ⁊ munda ria dñi sepabitis, optia ⁊ electa erūt cūcta. Dicesq; ad eos. Si ꝓclara ⁊ meliora queq; obtuleritis ex decimis, reputabit vobis q̄si de area ⁊ torcular dederitis primitias ⁊ comedetis eas i oīb⁹ locis vestris, tā vos q̄ familie vre, q: pretū est p mīsterio quo seruitis in tabernaculo testimonij. Et nō peccabitis sup hoc, egregia vobis ⁊ pinguia reseruātes, ne polluatis oblatiōes filioꝝ Jsrl, ⁊ moriamini.

¶ Capituli Summarium. Cunis vacce rufe cōbuste mūdat immundos. Caput. xix.

Locutusq; est dōs ad Moysen ⁊ Aarō, dicens, Hec est religio victime quā ꝓstituit dōs. Precipe filijs Jsrael vt adducāt ad te vaccā rufaz etatis integre, in q̄ nulla sit macula, nec portauerit iugū: tradetisq; eā Eleazaro sacerdoti, q eductā extra castra immolabit in cōspectu oīm: ⁊ tinget de sanguine ei⁹ digitū i sanguie ei⁹, asperget ꝙ fores tabernaculi septē vicib⁹, cōburetq; eā cūctis vidētib⁹, tā pelle ⁊ carnib⁹ ei⁹, q̄ sanguine ⁊ fimo stā me tradītis. Lignū quoq; cedrinum, ⁊ hyssopum, coccūq; bis tinctū sacerdos mittet in flāmā, q̄ vaccā vorat. Et tunc demū lotis vestib⁹, ⁊ corpe suo ingredief i castra, cōmaculatus q; erit vsq; ad vesperū. Sed ⁊ ille q cōbusserit eā, lauabit vestimēta sua ⁊ corp⁹, ⁊ īmūd⁹ erit vsq; ad vesperū. Col liget aūt vir mūd⁹ cineres vacce, ⁊ effundet eos extra castra in loco puriſſimo, vt sint multitudini filioꝝ Jsrael i custodiā, ⁊ in aquā aspsionis: q: ꝓpctō vacca cōbusta est. Cūq; lauerit q vacce portauerat cineres vestimēta sua immundus erit vsq; ad vesperū. Habebūt hoc filij Jsrael, ⁊ aduene q hītāt inter eos sanctū iure ꝑpetuo. Qui tetigerit cadauer hois, ⁊ ꝓpter hoc septē dieb⁹ fuerit īmūd⁹: aspergēt ex hac aq̄ die tertio ⁊ septio, ⁊ sic mūdabit. Si die tertio aspsus nō fuerit, septio nō poterit emūdari. Oīs qui tetigerit humane aīe morticinū, ⁊ aspsus hac cōmixtione nō fuerit, polluet tabernaculū dñi, ⁊ pibit ex Jsrael: q: aq̄ expiationis nō est aspersus: immūdus erit, ⁊ manebit spurcitia ei⁹ sup eū. Jsta est lex hois, q morīt in tabernaculo, Oēs q̄ ingredīnt tētoriū illius, ⁊ vniuersa vasa q̄ ibi sunt, polluta erūt septē dieb⁹. Vas qō nō habuerit opculū, nec ligaturā desup, īmūdū erit. Si qs i agro tetigerit cadauer occisi hominis, aut ꝙ se mortui, siue os illi⁹, vel sepulchrū, immūd⁹ erit septē dieb⁹. Tollētq; de cinerib⁹ cōbustiōis atq; pcti, ⁊ mittēt aq̄s vinas sup eos in vas: in q̄b⁹ cū hō mūdus tinxerit hyssopū, aspget ex eo oē tētoriū, ⁊ cūctā supellectilē, ⁊ hoies huiuscemodi cōtagiōe pollutos: atq; hoc mō mundus lustrabit immūdū tertio ⁊ septio die. expiatusq; die septimo lauabit se ⁊ vestimēta sua, ⁊ immūd⁹ erit vsq; ad vesperū. Si qs hoc ritu nō fuerit expiat⁹, pibit aīa illi⁹ de medio ecclesie: q: sanctuariū dñi polluit, ⁊ nō est aq̄ lustrationis aspersus. erit hoc preceptū legitimū sempiternū. Ipse quoq; q aspergit aquas, lauabit vestimēta sua. Oīs q tetigerit aquas expiatiōis, immūdus erit vsq; ad vesperam. Quicq̄d tetigerit immūdus, immūdū faciet: ⁊ anima que horū quippiā tetigerit, immunda erit vsq; ad vesperam.

¶ Capituli Summarium. Moriuntur Maria ⁊ Aarō ⁊ producitur aqua de petra. Caput. xx.

Venerūtq; filij Jsrael, ⁊ oīs multitudo in desertū Sin, mēse pmo: ⁊ mānsit ppl̄s in Cades, mortua q; est ibi Maria, ⁊ sepulta i eodē loco. Cūq; indigeret aqua ppl̄s, cōuenerunt aduersum Moysen ⁊ Aarō, ⁊ versi in seditionē, dixerūt, Vtinā perissemus inter fratres nr̄os coꝝ dño. Cur eduxistis ecclesiā dñi in solitudinē, vt ⁊ nos ⁊ nostra iumēta moriamur? Quare nos fecistis ascēdere de Egypto, ⁊ adduxistis in locum istū pessimū, qui seri nō pōt, q nec ficū gignit, nec vineas, nec mala granata, insup ⁊ aquā nō hz ad bibēdum? Ingressusq; Moyses ⁊ Aarō dimissa multitudine in tabernaculū federis, corruerunt pni in terrā, clamaueruntq; ad dñm, atq; dixerūt, Dñe deus audi clamorē huius populi, ⁊ aperi eis thesaurū tuum fontē aque viue, vt satiati cesset murmuratio eoꝝ. Et apparuit gloria dñi super eos. Locutusq; est dōs ad Moysen, dicēs, Tolle virgā, ⁊ congrega ppl̄m tu ⁊ Aarō frater tuus, ⁊ loquimini ad petrā coꝝ eis, ⁊ illa dabit aquas. Cūq; eduxeris aquā de petra, bibet ois multitudo ⁊ iumēta ei⁹. Tulit igit Moyses virgā, que erat in cōspectu dñi, sicut preceperat ei, cōgregata multitudine ante petram, dixitq; eis, Audite rebelles ⁊ incredulī. Num de petra hac vobis aquā poterim⁹ ejicere? Cūq; eleuasset Moyses manū, percutiēs virga bis silicē, egresse sunt aq̄ largissime, ita vt ppl̄s biberet ⁊ iumenta. Dixitq; dōs ad Moysen ⁊ Aarō, Quia nō credidistis mihi, vt sanctificaretis me coꝝ filijs Jsrael, nō introducetis hos ppl̄os in terrā quā dabo eis. Hec est aqua ꝫdictionis, vbi iurgati sunt filij Jsrl ꝫ dñm, ⁊ sanctificat⁹ est i eis. Misit interea nūtios Moyses de cades ad regē Edom, q dicerēt, Hec mādat frater tu⁹ Jsrl. Nosti oēm laborē q apprehēdit nos, quo descēderint ꝓres nr̄i in Egyptū, ⁊ habitauerim⁹ ibi multo tpe: afflixerintq; nos Egyptij, ⁊ patres nr̄os, ⁊ quo clamauerimus ad dñm, ⁊ exaudierit nos, miseritq; angelū qui ederit nos de Egypto. Et ecce in

vrbe Cades,

Supra iij.g.
Deute. xviij.a.
hebr. xiij. b.
Exod. xvij.b.
Psal. lxxvij.b. 1.cor.x.
deu.ij. nūe.xx.

vrbe Cades, q̄ est ī extremis finib⁹ tuis, positi, obsecram⁹ vt nobis trāsire liceat p terrā tuā. Nō ibim⁹ p agros, nec p vineas, nō bibem⁹ aq̄s de puteis tuis, sz gradiemur via publica, nec ad dexterā, nec ad sinistrā declinātes, donec trāseam⁹ terminos tuos. Cui rūdit Edom. Nō transibitis per me, alioqn armatus occurrā tibi. Dixeruntq̄ filij Israel, Per tritā gradiemur viā: q̄ si biberim⁹ aq̄s tuas nos ⁊ pecora nr̄a, dabim⁹ qđ iustū est nulla erit in p̄tio difficultas, tm̄ velociter trāseam⁹. At ille rūdit, Nō trāsibitis. Statimq̄ egressus est obuⁿ⁹, cū infinita multitudie, ⁊ manu forti, nec voluit acquiescere deprecanti, vt cōcederet trāsitū per fines suos. Quā obrē diuertit ab eo Israel. cūq̄ castra mouiss̄ent de Cades, venerūt in mōtē Hor, q̄ est in finibus terre Edō: vbi locut⁹ est dñs ad Moysen dicēs, Pergat Aaron ad populos suos: nō eñ intrabit terrā, quā dedi filijs Israel, eo q̄ incredul⁹ fuerit ori meo ad aq̄s ꝺdictiōis. Tolle Aarō ⁊ filiū ei⁹ cū eo, ⁊ duces eos in mōtē Hor. Cumq̄ nudaueris patrē veste sua, indues ea Eleazarū filiū eius, ⁊ Aarō colliget, ⁊ morietur ibi. Fecit Moyses vt preceperat dñs, ⁊ ascēderūt in mōtē Hor, coram oi multitudine. Cūq̄ Aarō spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarū filium eius. Illo mortuo in mōtis supercilio, descēdit cū Eleazaro. Oīs autē multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

¶ Capitulū Summarium. Percutiunt Israelite Chananeum ⁊ Amorrheum, erigiturq̄ serpens eneus. Ca. xxj.

Quod cū audisset Chananeꝰ rex Arad q̄ habitabat ad meridiē, venisse sz Israel p exploratoꝝ viā, pugnauit ꝺ illū, ⁊ victor extitit, duxit ex eo prēdā. At Israel voto se dño obligās, ait. Si tradideris pp̄lm istū ī manu mea, delebo vrbes eiꝰ. Exaudiuitq̄ dñs p̄ces Israel, ⁊ tradidit Chananeū: quē ille interfecit subuersis vrbib⁹ eiꝰ: vocauit nomē loci illiꝰ, Horma, id est anathema. Profecti sunt āt de mōte Hor p viā q̄ ducit ad mare rubrū, vt circuirēt terrā Edom, Et tedere cepit pp̄lm itineris ac laboris: locutusq̄ ꝺ dñm ⁊ Moysen, ait. Cur eduxisti nos de Egypto, vt moreremur in solitudie? Deest panis, nō sūt aq̄, aīa nr̄a iā nauseat sup cibo isto leuissimo. Quāobrē misit dñs in pp̄lm ignitos serpentes, ad quorū plagas, ⁊ mortes plurimoꝝ venerūt ad Moysen, atq̄ dixerūt, Peccauim⁹, q̄ locuti sumus ꝺ dñm ⁊ te: ora vt tollat a nobis serpētes. Oravit Moyses p populo, ⁊ locut⁹ est dñs ad eū. Fac serpētē eneū, ⁊ pone eū p signo. q̄ percussus aspexerit eū, viuet. Fecit ergo Moyses serpētē eneū, ⁊ posuit eū p signo: quē cū percussi aspicerēt, sanabant. Profectiq̄ filij Israel castrametati sunt ī Oboth. Unde egressi fixere tētoria ī Jeabarim, ī solitudie q̄ respicit moab ꝺ ortū solis. Inde mouētes, venerūt ad torrētē Zared. Quē relinquētes castrametati sunt ꝺ Arnō, q̄ est in deserto, ⁊ pmanet ī finib⁹ Amorrhei. Siquidē Arnō termin⁹ est Moab, diuidēs Moabitas ⁊ Amorrheos. Unde ī libro bellor̄ dñi. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrētib⁹ Arnō. Scopuli torrētiū inclinati sunt, vt regrederent ī Arnō, ⁊ recūberēt in finib⁹ moabitarū. Et ex eo loco apparuit puteus, sup q̄ locut⁹ est dñs ad Moysen, Cōgrega pp̄lm ⁊ dabo ei aquā. Tūc cecinit Israel Carmē istud. Ascend at pute⁹, Cōcinebāt, Pute⁹ quē foderūt principes, ⁊ parauerūt duces multitudinis in datore legis, ⁊ in baculis suis. Profectiq̄ sunt de solitudine Mathana: de Mathana in Nahaliel, de Nahaliel in Bamoth. Bamoth vallis est in regiōe Moab, in vertice Phasga, q̄ respicit ꝺ desertū. Misit aūt Israel nūtios ad Seon regē Amorrheoꝝ, dicēs. Obsecro vt trāsire mihi liceat p terrā tuā: nō declinabim⁹ in agros ⁊ vineas, nō bibem⁹ aq̄s ex puteis. via regia gradiemur: donec trāseam⁹ terminos tuos. Qui cōcedere nolut vt trāsiret Israel p fines suos: congregato egressus est obuiā in desertū, ⁊ venit in Jasa, pugnauitq̄ ꝺ eū. Al q̄ percussus est in ore gladij, ⁊ possessa est terra eiꝰ ab Arnō vsq̄ Jeboc, ⁊ filios Ammō: q̄ fortī p̄sidio tenebāt termini Ammonitarū. Tulit ergo Israel oēs ciuitates eiꝰ, ⁊ habitauit in vrbib⁹ Amorrhei, in Hesebō scz ⁊ viculis eiꝰ. Urbs Hesebō fuit Seō regis Amorrhei q̄ pugnauit ꝺ rege Moab: tulit oēm terrā q̄ ditiōis illiꝰ fuerat, vsq̄ Arnon. Idcirco dicūt in puerbio, Uenet in Hesebō, edificet ⁊ cōstruat ciuitas Seon. Ignis egressus est de Hesebō, flāma de oppido Seō, ⁊ deuorauit Arnō Moabitar̄, ⁊ habitatores excelsor̄ Arnō. Uae tibi Moab, periisti pp̄le Chamos. Dedit filios eiꝰ in fugā, ⁊ filias in captiuitatē regi Amorrheor̄ Seō. Jugū ipsorū disperiit ab Hesebō vsq̄ ad Dibō, lassi pueneruⁿt in Nophe, ⁊ vsq̄ ad Medaba. Habitauitq̄ Israel in terra Amorrhei. Misitq̄ Moyses q̄ explorarēt Jazer: cuiꝰ ceperūt viculos, ⁊ possederunt habitatores. Verterūtq̄ se, ⁊ ascēderūt p viā Basan, ⁊ occurrit eis Og rex Basan cū oī pp̄lo suo, pugnaturꝰ in Edrai. Dixitq̄ dñs ad Moysen. Ne timeas eū, q̄ in manu tua tradidi illū, ⁊ oēm pp̄lm, ac terrā eiꝰ: faciesq̄ illi sicut fecisti Seon regi Amorrheoꝝ habitatori Hesebō. Percusserūt igitur ⁊ hunc cū filijs suis, vniuersumq̄ populū eius vsq̄ ad internecionem, ⁊ possederunt terram illius.

¶ S. Uocatur Balaā vt maledicat Israeli. Ca. xxij.

Profectiq̄ castrametati sūt ī cāpestribus moab, vbi trāsito Jordane Jericho sita est. Uidens aūt Balac filiꝰ Sephor oīa q̄ fecerat Israel Amorrheo, ⁊ q̄ pmunisset eū Moabite, ⁊ ipetū eius ferre nō possent, dixit ad maiores natu Madian. Ita debebit hic pp̄s oēs q̄ in nr̄is finib⁹ cōmorant, q̄uo solet bos herbas vsq̄ ad radices carpe. Ipse aūt erat eo tpe rex in Moab. Misit ergo nūtios ad Balaā filiū Beor ariolus, q̄ habitabat sup flumē terre filioꝝ Ammō, vt vocarēt eū ⁊ dicerēt, Ecce egressus est pp̄s ex Egypto q̄ operuit superficiē terre, sedēs ꝺ me. Uenī igit, ⁊ maledic pp̄lo huic q̄ fortior me est: si quō possim pcutere ⁊ ejicere eū de terra mea. noui enī q̄ bñdictus sit, cui bñdixeris: ⁊ maledictus inquē maledicta ꝝgesseris. Perrexerūtq̄ seniores Moab, ⁊ maiores natu madian habētes diuinatiōis pretiū in manib⁹. Cūq̄ vēissent ad Balaā, ⁊ narrassent ei oīa v̄ba Balac, ille rūdit, manete hic nocte, ⁊ rūdebo q̄cq̄d mihi dixerit dñs. Manētib⁹ aūt illis apud Balaā, venit deus, ⁊ ait ad eū. Quid sibi volunt hoies isti apud te? Rūdit, Balac filius Sephor rex moabitarum misit ad me, dicens, Ecce populus qui egressus est de Egypto, operuit superficiē terre: veni ⁊ maledic ei, si quō possim pugnās abijcere eū. Dixitq̄ deus ad Balaā, Noli ire cū eis, neq̄ maledicas populo, q̄ bñdictus est. Qui mane cōsurgēs dixit ad p̄ncipes. Ite in terrā vestrā, q̄ prohibuit me dñs venire vobiscum. Reuersi p̄ncipes dixerūt ad Balac, Noluit Balaā venire nobiscū. Rursum ille multo p̄ces ⁊ nobiliores q̄ ā miserat, misit. Qui cū venissent ad Balaā, dixerūt. Sic dicit Balac filiꝰ Sephor. Ne cūcteris venire ad me, paratꝰ sū honorare te, ⁊ q̄cq̄d volueris dabo: veni, ⁊ maledic pp̄lo isti. Rūdit Balaā, Si dederit mihi Balac plenā domū suā argēti ⁊ auri, nō potero ītmutare v̄bū dñi dei mei, vt vel pl⁹ vel mīn⁹ loquar. Obsecro vt hic maneatis etiā hac nocte, ⁊ scire queā quid mihi rursum respōdeat dñs. Uenit ergo deus ad Balaam nocte, ⁊ ait ei. Si vocare te venerint homines isti, surge, et vade cum eis: ita tamen tantū, vt quod tibi precepero

Jnfra xxiij.c. Deute. xxij.g. deu. x b. Jnfra xxiij.c. sap.xvj.a j.cor.x.b. Jo. iij.b. iudi.xj.c. Deu.xxiij.c. Jnfra xxiij.c. Deu.ij.k. iudi.xj.c. Amos v.e. psal. cxxxuij.c. iudi.xj.e. Deu.xij.b. Jos. xxuij.b.

ñ.pe.ñ.c. Jud.J.d.

facias. Surrexit Balaã mane, ⁊ strata asina pfectus est cũ eis. Et irat⁹ est de⁹. Stetitq; angel⁹ dñi i via ⁊tra Balaã, qui insidebat asine, ⁊ duos pueros habebat secũ. Cernens asina angelũ stantẽ in via euaginato gladio, auertit se de itinere, ⁊ ibat per agrũ. Quã cũ verberaret Balaã, ⁊ vellet ad semitã reducere, stetit angel⁹ in angustijs duarũ maceriarũ, qbus vinee cingebant. Quẽ vidẽs asina, iũrit se parieti, ⁊ atriuit sedẽtis pedẽ. At ille iterũ verberabat eã, et nihilomin⁹ angel⁹ ad locũ angustũ trãsiẽs, vbi nec ad dexterã nec ad sinistrã poterat deuiari, obui⁹ stetit. Cũq; vidisset asina stãtẽ angelũ, cõcidit sub pedib⁹ sedẽtis. Qui iratus, vehementius cedebat fuste latera ei⁹. Aperuitq; dñs os asine, ⁊ locuta est, Quid feci tibi? cur pcutis me, ecce iã tertio? Rñdit balaã, Quia cõmeruisti ⁊ illusisti mihi: vtinã haberẽ gladiũ vt te percuterẽ. Dixit asina, Nõne aĩal tuũ sum, cui semp sedere ⁊suesti vsq; in pstẽtẽ diẽ? Dic qd sile vnquã fecerim tibi? At ille ait, Nunquã. Protinus aperuit dñs oculos Balaã, ⁊ vidit angelũ stãtẽ in via euaginato gladio, adorauitq; eũ pron⁹ in terrã, Cui angelus, cur, inqt, tertio verberas asinã tuã? Ego veni vt aduersarer tibi, q; puersa est via tua, imbriq; ⁊ria, ⁊ nisi asina declinasset de via, dãs locũ resistẽti, te occidissez, ⁊ illa viueret. Dixit Balaã, Peccaui, nesciẽs q; tu stares ⁊ me: ⁊ nũc si displicet tibi vt vadã, reuertar. Ait angelus, Uade cum istis, ⁊ cane ne aliud q̃ pcepero tibi, loquaris. Iuit igit cũ principib⁹. Qõ cũ audisset Balac, egressus est i occursum ei⁹ in oppido ✠Doabitaꝝ, qõ situm est in extremis finibus Arnõ. Dixitq; ad Balaã, ✠Misi nũtios vt vocarẽt te, cur nõ statim venisti ad me? an q; mercedẽ aduẽtui tuo redderet, nequeo? Cui ille rñdit, Ecce adsum: nũquid log potero aliud, nisi qõ de⁹ posuerit in ore meo? Perrexerũt ergo simul, ⁊ venerũt in vrbẽ q̃ in extremis regni eius finib⁹ erat. Cũq; occidisset Balac boues ⁊ oues, misit ad Balaã, et principes q cũ eo erãt, munera. ✠Mane aũt facto, duxit eũ ad excelsa Baal, ⁊ intuitus est extremam partem populi.

¶ Capituli Summarium. *Balaã maledicturus Jsraeli, benedicit ei.* Caput.xxiij.

A Dixitq; Balaã ad Balac, Edifica mihi hic septẽ aras, ⁊ para totidẽ vitulos, einsdẽq; nũeri arietes. Cũq; fecisset iuxta sermonẽ Balaã, imposuerũt sil vitulũ ⁊ arietẽ sup arã. Dixitq; balaam ad Balac, Sta paulisp iuxta holocaustũ tuũ donec vadã, si forte occurrat mihi dñs, ⁊ qcõcũq; mihi imperauerit, loquar tibi. Cũq; abijsset velociter, occurrit illi deus. Locutusq; ad eũ Balaã, Septẽ, inqt, aras, ereri, ⁊ imposui vitulũ ⁊ arietẽ desup. Dñs aũt posuit verbũ in ore ei⁹, ⁊ ait, reuertere ad Balac, ⁊ hec loq̃ris. Reuersus inuenit stantẽ Balac iuxta holocaustũ suũ, ⁊ oẽs pncipes ✠Doabitarũ: assumptaq; parabola sua, dixit, De Arã adduxit me Balac rex moabitarũ, de mõtib⁹ oriẽtis. Veni, inquit, ⁊ maledic Jacob ppera ⁊ detestare Jsrl. Quomodo maledicã, cui nõ maledixit de⁹? Qua ratione detester, quẽ dñs nõ detestat? De summis silicib⁹ videbo eũ, ⁊ de collibus cõsyderabo illũ. Ppls sol⁹ habitabit, ⁊ inter gentes nõ reputabit. Quis dinumerare possit puluerẽ Jacob, et nosse nũerũ stirps Jsrl? ✠Moriat aĩa mea morte iustorũ et ⁊ fiãt nouissima mea horũ similia. Dixitq; Balac ad Balaã. Quid est hoc qõ agis? Ut maledicteres inimicis meis, vocaui te: ⁊ tu ecõtrario bñdicis eis. Cui ille rñdit, Nũ aliõ possum log nisi qõ iusserit dñs? Dixit ergo Balac, Veni mecũ in alterũ locũ, vñ ptẽ Jsrl videas, ⁊ totũ videre non possis, ⁊ inde maledicito ei. Cũq; duxisset eũ in locũ supertricẽ mõtis ✠Phalga, edificauit Balaã septẽ aras, ⁊ imposuit supra vitulis atq; arietibus, dixit ad Balac, Sta hic iuxta holocaustũ tuum, donec obuius pergã. Cui cum dñs occurrisset, posuissetq; verbũ i ore ei⁹, ait, Reuertere ad Balac, ⁊ hec loq̃ris ei, Reuersus inuenit eũ stãtẽ iuxta holocaustũ suũ, ⁊ pncipes ✠Moabitarũ cũ eo. Ad quẽ Balac, Quid inqt locutus est dñs? At ille assumpta pabola sua, ait, Sta Balac ⁊ ausculta, audi fili Sephor, ✠Non est de⁹ q̃si homo vt mẽtiat, nec vt filius hoĩs vt mutẽt. Dixit ergo, ⁊ nõ faciet? locut⁹ est, ⁊ nõ implebit? ✠Ad bñdicẽdũ adductus sum, bñdictionẽ phibere nõ valeo. Nõ est idolũ in Jacob, nec vt simulachrũ in Jsrl. ✠Dñs de⁹ ei⁹ cũ eo est, ⁊ clãgor victorie regis in illo. ✠De⁹ eduxit illũ de Egypto, cui⁹ fortitudo silis est rhinocerotis. Nõ est augurũ in Jacob, nec diuinatio i Jsrl. Cpib⁹ suis dicet Jacob ⁊ Jsrael qd opat⁹ sit de⁹. Ecce ppls vt leena ⁊surget: ⁊ q̃si leo erigẽt: nõ accubabit donec deuoret pdã, ⁊ occisorũ sanguinẽ bibat. Dixitq; Balac ad Balaã, Nec maledicas ei, nec bñdicas. Et ille ait, Nõne dixi tibi, qõ qcqd mihi de⁹ imperaret, hoc facerẽ? Et ait Balac ad eũ, Uem, ⁊ ducã te et in alium locum: si forte placeat deo vt inde maledicas eis. Cũq; duxisset eũ sup verticẽ montis ✠Phogor, q respicit solitudinẽ, dixit ei Balaã, Edifica mihi hic septẽ aras, et para totidẽ vitulos, einsdẽq; nũeri arietes. Fecit balac vt balaã dixerat: ipositq; vitulos, ⁊ arietes p singulas aras.

¶ C.S. Uaticinat Balaã, ⁊ benedicit Jsrael. Ca.xxiiij.

A Cumq; vidisset Balaã qõ placeret dño vt bñdiceret Jsraeli, nequaquã abijt vt ante perrexerat, vt auguriũ q̃reret: sed dirigẽs cõtra desertũ vultũ suũ, ⁊ eleuãs oculos vidit Jsrael in tẽtorijs cõmorantẽ p trib⁹ suas: ⁊ irruẽte in se spiritu dei assumpta parabola ait, Dixit Balaã fili⁹ Beor, dixit homo cui⁹ obturat⁹ est ocul⁹, dixit auditor sermonũ dei, q visionẽ oipotẽtis intuit⁹ est: q cadit, ⁊ sic aperiũtur oculi ei⁹, Quã pulchra tabernacula tua Jacob, ⁊ tẽtoria tua Jsrl. vt valles nemorose, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula que fixit dñs, quasi cedri ppe aquas. Fluet aqua de situla ei⁹, ⁊ semẽ illi⁹ erit in aquas multas. Tollet propter Aga g, rex ei⁹, ⁊ auferet regnũ illius. Deus eduxit illũ de Egypto, cuius fortitudo simlis est rhinocerotis. Deuorabũt gẽtes hostes illi⁹, ossaq; eorũ cõfringent, ⁊ pforabũt sagittis. Accubãs dormuit vt leo, ⁊ quasi leena, quã suscitare null⁹ audebit q benedixerit tibi, erit ⁊ ipse benedict⁹, qui maledixerit tibi, in maledictiõe reputabitur. Iratusq; Balac cõtra Balaã, cõplosis manib⁹ ait, Ad maledicendũ inimicis meis vocaui te, qb⁹ ecõtrario tertio bñdixisti reuertere ad locũ tuũ. Decreuerã qdẽ magnifice honorare te, sed dñs priuauit te honore disposito. Rñdit Balaã ad Balac, Nõne nũtijs tuis, quos misisti ad me, dixi, Si dederit mihi Balac plenã domũ suã argẽti ⁊ auri, nõ potero preterire sermonẽ dñi dei mei. vt vel boni qd, vel mali proferã ex corde meo, sz qdqd dñs dixerit, hoc loquar? Uerũtamẽ pgẽs ad ppl'm meũ, dabo tibi cõsiliũ qd ppls tuus ppl'o huic faciat extremo tpe. Sũpta igit pabola. rursuz ait, Dixit Balaã fili⁹ Beor, dixit hõ cui⁹ obturat⁹ est ocul⁹, dixit auditor sermonũ dei, q nouit doctrinã altissimi, ⁊ visiones oipotentis videt, q cadẽs aptos hz oculos, Uidebo eũ, sed nõ mõ: ituebor illũ, sz nõ ppe: orietur stella ex Jacob, ⁊ cõsurget vga de Jsrl: ⁊ percutiet duces ✠Moab, vastabitq; oẽs filios Seth. Et erit Idumea possessio eius: hereditas Seir cedet inimicis suis: Jsrael vero fortiter aget. De Jacob erit qui dominetur, ⁊ perdat reliquias ciuitatis. Cumq; vidisset Amalec, assumens parabolam, ait, Principium gentium Amalec, cuius extrema perdentur. Uidit quoq; Cineum: ⁊ assumpta parabola, ait, Robustum quidem est habitaculum tuum: sed si in petra posueris nidum tuũ, ⁊ fueris electus de stirpe Cin, quãdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. Assumptaq; pabola iterũ locutus est, Heu quis victurus est quãdo ista faciet deus? Uenient in trieri⁹ de Italia, superabunt Assyrios: vastabũtq; Hebreos, ⁊ ad extremũ et ipsi pibũt. Surrexitq; Balaã, et reuersus est i locũ suũ. Balac quoq; via qua venerat, rediit.

¶ Capituli Summarũ. Jsraelite fornicantes suspendũtur ⁊ confodiuntur. Caput.xxv.

A Morabat aũt eo ipe Jsrl i Setim, ⁊ fornicat⁹ est ppls cũ filiab⁹ ✠Moab, que vocauerunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adorauerunt deos earum. Initiatusq; est Jsrael Beel-

D Infra xxiij.b.

B Supra xxij.d.

Supra xxij.d. C

mat. ñ.a.

D

A Iosu.xxiij.d Deu.xiij.a

phegor:ꝛ rat⁹ dñs,ait ad ꝛMoysen, Tolle cũctos pncipes ppli,ꝛ suspẽde eos ⁊ solẽ i patibulis:vt auertat furor me⁹ ab Jsrl'. Dixitq; ꝛMoyses ad Judices Jsrael,Occidat vnusqsq; primos suos q̃ initiati sũt Beelphegor. Et ecce vn⁹ de filijs Jsrl' itranit corã fratrib⁹ suis ad scortũ ꝛMadianitidẽ vidẽte ꝛMoyse,ꝛ oĩ turba filior Jsrl',q flebãt añ fores tabernaculi. Qõ cũ vidisset Phinees filius Eleazari filij Aarõ sacerdotis, surrexit de medio multitudis,ꝛ arrepto pugiõe igressus est post vir Jsraelitã i lupanar,ꝛ pfodit ãbos sil',vir scz ꝛ mulierẽ i locis genitalib⁹. Cessauitq; plaga a filijs Jsrl',ꝛ occisi sũt vigiti q̃tuor milia hoim. Dixitq; dñs ad ꝛMoysen, Phinees fili⁹ Eleazari filij Aaron sacerdotis auertit irã meã a filijs Jsrl' q zelo meo cõmot⁹ ẽ ⁊ eos,vt nõ ipe delerẽ filios Jsrl' i zelo meo. Idcirco loquere ad eũ, Ecce do ei pacẽ fœderis mei,ꝛ erit tã ipi q̃ semi ei⁹ pactũ sacerdotij sempiternũ:q; zelat⁹ est p deo suo,ꝛ expiauit scel⁹ filior Jsrl'. Erat aũt nomẽ viri Jsraelite,q occisus est cũ ꝛMadianitide,zãbri fili⁹ Salu,dux ó cognatiõe ꝛ tribu Simeõis. Porro mulier ꝛMadianitis,q̃ piter iterfecta est,vocabat' Cozbi filia Sur pncipis nobilissimi ꝛMadiamitar. Locutusq; est dñs ad ꝛMoysen,dicẽs, Hostes vos sentiãt ꝛMadiamte,ꝛ pcutite eos: qꝛ ipsi hostiliter egerũt ⁊ vos,ꝛ deceperũt insidijs p idolũ Phogor ꝛ Cozbi filiã ducis ꝛMadian sororẽ suã, que percussa est in die plage pro sacrilegio Phogor.

¶ Capituli Summarium. Numerantur Jsraelite iurta duodecim tribus a viginti annis ꝛ supra. Caput.xxvj.

DOstquã noxior sanguis effusus ẽ,dixit dñs ad ꝛMoysen ꝛ Eleazar filiũ Aarõ sacerdotẽ,Numerate oẽm sũmã filior Jsrl' a vigiti ãnis ꝛ supra,p domos ꝛ cognatiões suas,cũctos q̃ pũt ad bella pcedere. Locuti sũt itaq; ꝛMoyses,ꝛ Eleazar sacerdos i cãpestrib⁹ ꝛMoab sup Jordanẽ ⁊ Jericho ad eos q erãt a vigiti ãnis ꝛ supra,sicut dñs iperauerat,q̃rũ iste est numer⁹: Ruben pmogenit⁹ Jsrl'.hui⁹ fili⁹, Enoch,a q̃ familia Enochitar:ꝛ Phallũ,a q̃ familia Phalluitarũ:ꝛ Esrõ,a q̃ famulia Esromitar:ꝛ Charmi,a q̃ familia charmitar.he sunt familie de stirpe Rubẽ,q̃rũ numer⁹ inuẽt⁹ est q̃dragintatria millia ꝛ septigẽtitrigita. Fili⁹ Phallu, Eliab.hui⁹ filij.Namuel ꝛ Dathã ꝛ Abirõ.isti sunt. Dathan ꝛ Abirõ pncipes ppli q surrexerũt ⁊ ꝛMoysen ꝛ Aaron i seditiõe Core,qũ aduersus dñm rebellauerũt,ꝛ aperiẽs terra os suũ deuorauit Core moriẽtib⁹ pluribus,qñ cõbussit ignis ducẽtos gnãginta viros. Et factũ est grãde miraculũ,vt Core peũte filij illi⁹ nõ piret. Filij Simeon p cognatiões suas Namuel,ab hoc familia Namuelitarũ: ꝛ Jamin,ab hoc familia Jamnitar:Jachin,ab hoc familia Jachinitar:zare,ab hoc familia zareitaruz: Saul,ab hoc familia Saulitar.he sũt familie de stirpe Simeõ:q̃rũ ois numer⁹ fuit vigitiduo millia ducẽti. Filij Gad p cognatiões suas:Sephõ,ab hoc familia Sephõitar:Aggi ab hoc familia Aggitar:Suni,ab hoc familia Sunitarum: Ozni,ab hoc familia Ozmitar:Heri,ab hoc familia Heritar:Arod,ab hoc familia Aroditar:Ariel,ab hoc familia Arielitar.iste sũt familie Gad:q̃rũ ois numer⁹ fuit q̃dragita millia gnãti. Filij Juda,Her ꝛ Onan,q ambo mortui sunt i terra Chanaã. Fuerũtq; filij Juda p cognatiões suas:Sela a q̃ familia Selaitar:Phares a q̃ familia Pharesitarũ:zare,a q̃ familia zareitarũ. Porro filij Phares:Esrõ,a q̃ familia Esromitarũ:ꝛ Hamul,a quo familia Hamulitarũ.iste sunt familie Juda,q̃rũ ois nũer⁹ fuit septuagintaser milia gnãti. Filij Jssachar p cognatiões suas:Thola,a q̃ famlia Tholaitar:Phua,a quo familia Phuaitar:Jasub,a q̃ familia Jasubitarũ: Semran,a q̃ familia Sẽramitar. he sũt cognatiões Jssachar, q̃rũ numer⁹ fuit seragitaq̃tuor millia trecẽti. Filij zabulõ p cognatiões suas.Saredi a q̃ familia Sareditarũ:Elõ, a q̃ familia Elonitarũ:Jabelel,a q̃ familia Jabelelitar. he sũt cognatiões zabulõ q̃r nũer⁹ fuit seragita millia gnãti filij ioseph p cognatiões suas,ꝛ Manasse ꝛ Ephraim, De ꝛManasse ort⁹ ẽ ꝛMachir, a q̃ familia ꝛMachiritar. ꝛMachir gẽuit Galaad,a q̃ familia Galaaditar. Galaad habuit filios Jezer,a q̃ familia Jezeritarũ:ꝛ Helec,a q̃ familia Helecitar:ꝛ Asriel,a q̃ familia Asrielitarũ:ꝛ Sechẽ,a q̃ familia Sechemitarũ:ꝛ Semida a q̃ familia Semidaietar:ꝛ Hepher,a q̃ familia Hepheritarũ. Fuit ãt Hepher pr̃ Salphaad,q filios nõ hẽbat,sz tñ filias,q̃r ista sũt noia,ꝛMaala,ꝛ Hoa,ꝛ Hegla,ꝛ Melcha,ꝛ Thersa.he sũt familie ꝛManasse,ꝛ nũer⁹ earũ quinq̃gita duo milia septigẽti. Filij aũt Ephraim p cognatiões suas fuerũt hi:Suthala,a q̃ familia Suthalaitarũ:Becher,a q̃ familia Becheritarũ. Theben,a q̃ famulia Thebenitar. Porro fili⁹ Suthala fuit Heran,a q̃ familia Heranitarũ. he sũt cognatiões filior Ephraim:q̃rũ nũer⁹ fuit trigita duo millia gngẽtorũ. Isti sunt filij Joseph p familias suas. Filij Beniamin i cognatiõib⁹ suis:Bela,a q̃ familia Belaitarũ:Asbel,a q̃ familia Asbelitar:Achirã,a q̃ familia Achiramitarũ:Supham, a q̃ familia Suphamitarum: Huphã a q̃ familia Huphamitarũ. Filij Bela,Hered ꝛ Noeman.de Hered,familia Heredítarũ:de Noeman,familia Noemanitarũ.hi sunt filij Beniamin p cognatiões suas.quorũ nũer⁹ fuit q̃dragintaqnq; millia sexcẽti. Filij Dan p cognatiões suas.Suham,a q̃ familia Suhamitarũ.he sũt cognatiões,Dan p familias suas. oĩs fuere Suhamite q̃rũ nũer⁹ erat sexagintaq̃tuor millia q̃dringenti. Filij Aser p cognationes suas:Jemna, a q̃ familia Jemnaitarũ: Jessui,a q̃ familia Jessuitarũ:Brie,a q̃ familia Brieitarũ. Filij Brie:Heber,a q̃ familia Heberitarũ:et ꝛMelchiel,a q̃ familia ꝛMelchielitar. Nomẽ ãt filie aser, fuit Sara.he sunt cognatiões filior Aser,ꝛ nũer⁹ eor qn q̃gintatria millia q̃dringẽti. Filij Nephthali p cognatiões suas:Jesiel,a q̃ familia Jesielitar: Guni a q̃ familia Gunitarũ:Jeser a q̃ familia Jeseritarũ: Sellem a q̃ familia Sellemitarũ.he sunt cognatiões filiorũ Nephthalim p familias suas q̃rũ nũer⁹ q̃dragintagnq; millia q̃dringẽti. Ista est summa filiorũ Jsrl', q recẽsiti sũt sexcẽta millia,ꝛ mille septigẽtitrigita. Locutusq; ẽ dñs ad ꝛMoysẽ,dicẽs, Istis dividet terra iurta numerũ vocabulor i possessiões suas. Pluribus maiorẽ ptẽ da bis,ꝛ paucioribus minorẽ. singulis sicut nũc recẽsiti sunt tradet possessio:ita dumtarat vt sors terrã tribubus dividat ꝛ familijs. Quicqd sorte ptigerit, hoc vel plures accipiãt,vel pauciores. Hic q̃s ẽ nũer⁹ filior Leui p familias suas: Gerson,a q̃ familia Gersonitarũ: Caath,a q̃ familia Caathitarũ: ꝛMerari,a quo familia ꝛMeraritarũ.he sunt familie Leui. Familia Lobni, familia Hebrõi,familia ꝛMoholi,familia ꝛMusi,familia Core. Et vero Caath genuit Amrã,q habuit vxorẽ Jochabed filiã Leui q̃ nata est ei i Egypto.hec genuit Amrã viro suo filios,Aarõ ꝛ ꝛMoysen,ꝛ ꝛMariã sororẽ eor. De Aarõ orti sũt Nadab ꝛ Abiu ꝛ Eleazar ꝛ Ithamar: q̃rũ Nadab ꝛ Abiu mortui sunt,cũ obtulissent ignẽ alienũ corã dño. Fuerũtq; oẽs q nũerati sunt,vigititria millia gũs masculi ab vno mẽse ꝛ supra:q; nõ sunt recẽsiti inter filios Jsrl' nec eis cũ ceteris data possessio ẽ. Hic est nũer⁹ filior Jsrl',q descripti sũt a ꝛMoyse ꝛ Eleazaro sacerdote,in cãpestrib⁹ ꝛMoab supra Jordanẽ ⁊ Jericho: iter quos null⁹ fuit eorũ q añ nũerati sunt a ꝛMoyse ꝛ Aarõ i deserto. Sinai. Prediterat eis dñs q̃ oẽs morerent i solitudine. Nullusq; remãsit ex eis,nisi caleb fili⁹ Iephonẽ,ꝛ iosue fili⁹ Nũ.

¶ Capituli Summarium. Filie succedunt patri in hereditate,ꝛ ꝛMoysi ostẽditur terra promissionis. Cap.xxvij.

ACcesserũt aũt filie Salphaad,filij Hepher,filij galaad,filij machir,filij ꝛManasse,q fuit filij Joseph:q̃rũ sunt noia, ꝛMaala ꝛ Noa ꝛ Hegla ꝛ ꝛMelcha ꝛ Thersa. Steterũtq; corã moyse ꝛ Eleazaro sacerdote,ꝛ cũctis pncipib⁹ ppli ad ostiũ tabernaculi federis,atq; dixerũt,pr̃ nr̃ mortu⁹ est i deserto, nec fuit i seditiõe q̃ cõcitata est ⁊ dñm sub Core,sed in peccato suo mortu⁹ est:hic nõ habuit mares filios. Cur tollit nomẽ illi⁹ de familia sua,q nõ hz filiũ? Date nobis pos-

Gene. xlvj.b. exo.vj.b. j.pa.v.a. Supra xvj.a.g.

Infra xxxj.a.

Gene. xxxviij.a b.

Infra xxvj.a.

Supra iij.a. Leui. x.a. j.par.xxiij.a.

j.cor.x.a. Supra xiij.d.

Supra xxvj.d. Infra xxvj.a. Jos.xvij. a. Supra xvj.e.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sessionē inter cognatos pris nri. Retulitq; Moyses cām eaz ad iudiciū dñi. Qui dixit ad eū, Justā rē postulāt filie Salphaad: da eis possessionē inter cognatos patris sui, t ei in hereditate succedāt. Ad filios aūt Jsrael loq̄ris hec, Homo cū mortu⁹ fuerit absq; filio, ad filiā ei⁹ trāsibit hereditas. si filiā nō habuerit, hēbit successores ffes suos. q t si ffes nō fuerit, dabitis hereditatē fratrib⁹ pris ei⁹, sin aūt nec patruos habuerit, dabit hereditas his q ei primi sunt. eritq; h filijs Jsrl sctm lege ppetua, sicut p̄cepit dñs Moysi. Dixit q̄z dñs ad Moysen, Ascēde in mōtē istū Abarim, t ꝓtēplare inde terrā quā dabit⁹ sum filijs Jsrl. cūq; videris eā, abis t tu ad pplm tuū, sicut iuit frater tuus Aarō, q: offendistis me i deserto Sin in ꝺdictiōe multitudinis, nec sctificare me voluistis, cora eis sup aq̄s. he sūt aq̄ ꝺdictiōis in Cades ōserti Sin. cui rndit Moyses, Prouideat dñs de⁹ spirituū oīs carnis, hoiez q sit sup multitudinē hāc: t possit exire t introire aī eos, t educere eos vel introducere, ne sit ppls dñi sicut oues absq; pastore. Dixitq; dñs ad eū, Tolle Josue filiū Nun vir in q̄ est spūs, t pone manū tuā sup eū. Qui stabit cora Eleazaro sacerdote t oi multitudine, t dabis ei precepta cūctis videntib⁹, t ptē glorie tue, vt audiat eū oīs synagoga filioz Jsrael. Pro hoc si quid agēdū erit, Eleazar sacerdos cōsulet dñm. Ad verbū eius egredient t ingredient ipse, t oēs filij Jsrael cū eo, t cetera multitudo. Fecit Moyses vt preceperat dñs. Cūq; tulisset Josue, statuit eū cora Eleazaro sacerdote t omni frequentia ꝓpuli. Et impositis capiti eius manibus cuncta replicauit que mandauerat dominus.

¶ Capituli Summarium. De oblationibus faciendis t solennitatibus celebrandis. Caput.xxviij.

Dixit q̄z dñs ad Moysen, Precipe filijs Jsrl, t dices ad eos, Oblationē meā t panes, t incēsum odoris suauissimi offerte p tpa sua. Hec sūt sacrificia q̄ offerre debet, Agnos āniculos immaculatos duos q̄tidie in holocaustū sempiternū, vnū offeret, mane, t alterū ad vesperā: decimā ptē ephi silē, q̄ cōspsa sit oleo purissimo, t habeat q̄rtā ptē hin. holocaustū iuge est q̄ obtulistis i mōte Sinai i odorē suauissimū icēsi dñi, t libabitis vini q̄rtā ptē hin p agnos singulos in sanctuario dñi. Alterū q̄z agnū silr offeretis ad vesperā iuxta oēm ritū sacrificij matutini, t libamēta eorū eius, oblationes suauissimi odoris dño. Die autē sabbathi offeretis duos agnos āniculos immaculatos, t duas decias silē oleo cōspse i sacrificio, t liba q̄ rite fundunt p singula sabbatha i holocaustū sempiternū. In calēdis aūt, id est i mēsiū exordijs, offeretis holocaustū dño, vitulos de armēto duos, arietē vnū, agnos āniculos septē immaculatos, t tres decimas silē oleo cōspse in sacrificio p singulos vitulos: t duas decias silē oleo cōsperse p singulos arietes: t decimā decie silē ex oleo in sacrificio p agnos singulos. holocaustū suauissimi odoris atq; incēsi est dño. Libamēta aūt vini q̄ p singulas fundēda sūt victimas, ista erūt, Media ps hin p singulos vitulos, tertia p arietē, q̄rta p agnū. hoc erit holocaustū p oēs mēses, q sibi āno vertēte succedūt. Hircus q̄z offeret dño p pctis in holocaustū sempiternū cū libamentis suis. Mēse aūt pmo q̄rtadecima die mēsis, phase dñi erit, t qntadecima die solēnitas: septē dieb⁹ vescent azymis. Quarū dies pma venerabilis t sctā erit. oē op⁹ seruile nō facietis in ea. Offeretis q̄z icēsum holocaustū dño vitulos de armēto duos, arietē vnū, agnos āniculos immaculatos septē, t sacrificia singuloz ex simila q̄ cōspersa sit oleo, tres decimas p singulos vitulos, t duas decimas per arietē, t decimā decime p agnos singulos, id est p septē agnos, t hircū p pctō vnū, vt expiet p vobis, ꝓter holocaustū matutinuz q̄ semp offeretis. Ita facietis p singulos dies septē dierū in fomitē ignis, t i odorē suauissimū dño, q surget de holocausto t de libatiōib⁹ singuloz. Dies q̄z septim⁹ celeberrimus t sctūs erit vobis: oē op⁹ seruile nō facietis i eo. Dies etiā pmitiuoz q̄s offeretis nouas fruges dño, expletis hebdomadib⁹ venerabilis t sctā erit: oē op⁹ seruile nō facietis i ea. Offeretis q̄z holocaustū in odorē suauissimū dño, vitulos de armēto duos, arietē vnū, agnos āniculos immaculatos septē: atq; in sacrificijs eoz silē oleo cōspse, tres decimas p singulos vitulos, p arietes duos, p agnos decimaz decime, q sunt simul agni septē: hircū quoq; vnū q mactatur p expiatiōe: preter holocaustū sempiternū t liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

¶ S. De solēnitatibus mēsis septimi. Caput.xxix.

Mensis ēt septimi pria dies venerabil⁹ t sctā erit vobis. oē opus seruile nō facietis in ea, q: dies clāgoris est t tubarū. Offeretis q̄z holocaustū i odorē suauissimū dño, vitulū de armēto vnū, arietē vnū: t agnos anniculos immaculatos septē, t in sacrificijs eorū silē oleo cōspse tres decimas p singulos vitulos, duas decimas parietē, vnā decimā per agnū, q simul sunt agni septē: t hircū p pctō, q offert in expiationē p̄pli, ꝓter holocaustū calēdarū cū sacrificijs suis, t holocaustū sempiternū cū libatiōibus solitis. Eisdē ceremonijs offeretis in odorē suauissimū incēsum dño. Decima q̄z dies mēsis huius septimi erit vobis sctā atq; venerabilis, t afligetis aīas vestras: oē op⁹ seruile nō facietis in ea. Offeretis q̄z holocaustū dño in odorē suauissimū, vitulum de armento vnū, arietē vnū, agnos anniculos immaculatos septē: t in sacrificijs eorū silē oleo cōsperse tres decimas p singulos vitulos, duas decimas p arietē, decimaz decime p agnos singulos, q sunt silr agni septē: t hircū p pctō. absq; his q̄ offerri p delicto solēt in expiationē t holocaustū sempiternū, in sacrificio t libaminib⁹ eorū. Quintadecima vo die mēsis septimi, q̄ vobis sctā erit atq; venerabilis, oē opus seruile nō facietis i ea: sz celebrabitis solēnitatē dño septē dieb⁹. offeretis q̄z holocaustū in odorē suauissimū dño, vitulos de armēto tredecim, arietes duos, agnos āniculos immaculatos q̄tuordecim. t i libamētis eorū silē oleo cōspse tres decimas p vitulos singulos, q sunt simul vituli tredecim: t duas decimas arietiuno, id est simul arietib⁹ duob⁹, t decimā decime agnis singulis, q sunt simul agni q̄tuordecim: t hircū p pctō. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z t libamine ei⁹. Die altero offeretis vitulos de armēto duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificia q̄z t libamia singulorū p vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p pctō. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z t libamine ei⁹. Die tertio offeretis vitulos vndecim, arietes duos agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificia q̄z t libamina singulorū p vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p pctō. absq; holocausto sempiterno sacrificio q̄z t libamine ei⁹. Die quarto offeretis vitulos decē, arietes duos, agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificia q̄z t libamina singulorū p vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p pctō. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z ei⁹ t libamine. Die quinto offeretis vitulos nouē, arietes duos, agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificia q̄z t libamina singulorū per vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p pctō. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z ei⁹ t libamine. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos q̄tuordeci: sacrificia q̄z t libamina singulorū p vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū pro pctō. absq; holocausto sempiterno sacrificio q̄z ei⁹ t libamine. Die septimo offeretis vitulos septē, t arietes duos, agnos anniculos immaculatos q̄tuordecim: sacrificia q̄z t libamina singulorū per vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p peccato. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z eius t libamine. Die octauo qui est celeberrimus, oē op⁹ seruile nō facietis, offerētes holocaustū in odorē suauissimū dño, vitulū vnū, arietē vnū, agnos anniculos immaculatos septē: sacrificia q̄z eius t libamina singulorū p vitulos t arietes t agnos rite celebrabitis, t hircū p peccato. absq; holocausto sempiterno, sacrificio q̄z ei⁹ t libamine. hec offeretis dño in solēnitatib⁹ vris. ꝓter vota t oblationes spontanes

C Deuter. xxiij. g. Sapien. xx. b.

D deu. iiij. b.

A

Matth. xij. a.

B

C

exo. xij. c. Leuitici xxiij. a.

D

B

C

B

D

nes spontaneas in holocaustō, in sacrificio, in libamine, et in hostijs pacificis.

¶ C.S. De votis ⁊ iuramentis Caput.xxx.

A Errauitq; ad Moysen filijs Israel oia q̄ ei dñs impauerat ⁊ locut⁹ est ad p̄cipes tribuū filioꝝ Israel. Iste est sermo quē p̄cepit dñs, Si qs virorū votū dño vouerit aut se constrinxerit iuramēto nō faciet irritū verbū suū, sed oē qđ p̄misit implebit. Mulier si qpiā vouerit, ⁊ se ꝯstrinxerit iuramēto q̄ est in domo patris sui, ⁊ i etate adhuc puellari: si cognouerit p̄ B votū qđ pollicita est, ⁊ iuramētū q̄ obligauit aiam suam ⁊ tacuerit, voti rea erit: qcqd pollicita ē ⁊ iurauit, ope cōplebit. si nauū statim vt audierit ꝛdixerit pater: ⁊ vota et iuramēta ei⁹ irrita erūt, nec obnoria tenebit spōsioni, eo qđ ꝛdixerit p̄. Si maritū habuerit, ⁊ vouerit aliqd, ⁊ semel de ore eius verbū egrediēs aiam eius obligauerit iuramēto: quo die audierit vir ⁊ non ꝛdixerit, voti rea erit, reddetq; quodcūq; p̄miserat. si nauū audiēs statim ꝛdixerit, ⁊ irritas fecerit pollicitatiōes ei⁹ verbaq; q̄bus obstrinxerat aiam C suā, ppiti⁹ erit ei dñs. Vidua ⁊ repudiata qcqd vouerint, reddēt. Uxor in domo viri cū se voto ꝯstrinxerit ⁊ iuramēto, si audierit vir ⁊ tacuerit, nec ꝛdixerit sponsioni, reddet qđcūq; p̄miserat. si nauū ex tēplo ꝛdixerit, nō tenebitur promissionis rea, q̄ marit⁹ ꝛdixit, ⁊ dñs ei ppiti⁹ erit. Si vouerit, ⁊ iuramēto se cōstrinxerit vt p̄ ieiunijū vel ceterarum rerū abstinētiā affligat aiaz suā: in arbitrio viri erit sine faciat sine nō faciat. q̄ si audiēs vir tacuerit, ⁊ in altera diem D distulerit suam, qcqd vouerat atq; p̄miserat, reddet: quia statim vt audiuit tacuit. si nauū ꝛdixerit postquam resciuit, portabit ipse iniqtatē eius. Iste sunt leges q̄s ꝯstituit dñs Moysi inter virū ⁊ vxorē, inter patrē ⁊ filiā que in puellari adhuc etate est, vel que manet in parentis domo.

¶ Capituli Summariū. Pugnant Israelite cōtra Madian, ⁊ diripiunt eorum substantias. Caput.xxxj.

LOcutusq; est dñs ad Moysen, dicēs, Ulciscere prius filios Israel de madianitis, ⁊ sic colliges ad ppl'm tuū. Statimq; Moyses, Armate, inqt, ex vobis viros ad pugnā, q̄ possint vltionē dñi exp̄tere de Madianitis. mille viri de singulis tribub⁹ eligant ex Israel q̄ mittant ad bellū. Dederūtq; mille nos de singulis tribub⁹, id est duodecim millia expeditorum ad pugnā: q̄s misit Moyses cū Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa sancta, ⁊ tubas ad clangēdū tradidit eis. Cūq; pugnassent ꝯ Madianitas atq; vicissent, omnes mares occiderūt, ⁊ reges eoꝝ Eui ⁊ Recē ⁊ Sur ⁊ Hur et Rebe, quinq; p̄cipes gētis: Balaā q̄q; filiū Beor interfecerūt gladio, ceperūtq; mulieres eorū ⁊ punlos, oiaq; pecora ⁊ cūctā suppellectilē. qcqd hr̄e potuerāt populati sunt. tā vrbes, q̄ vicul⁹ ⁊ castella flāma cōsumpsit. Et tulerūt p̄dā, ⁊ vniuersa q̄ ceperūt tam ex hoīb⁹ q̄ ex iumētis, ⁊ adduxerūt ad Moysen ⁊ Eleazar sacerdotē, ⁊ ad oēm multitudinē filioꝝ Israel. reliq̄ aūt vtēsilia portauerūt ad castra i cāpestrib⁹ Moab, iurta Iordanē ꝯ Jericho. Egressi sunt aūt Moyses ⁊ Eleazar sacerdos, ⁊ oēs p̄ncipes synagoge i occursuz eoꝝ extra castra. Iratusq; Moyses p̄cipib⁹, exercit⁹ tribunis ⁊ centurionib⁹ q̄ venerāt de bello ait, Cur femīas reseruastis? Nōne iste sunt q̄ deceperūt filios Israel ad suggestionē Balaā, ⁊ p̄uaricari vos fecerūt in dño sup̄ petō Phogor, vñ ⁊ p̄cussus est ppl's? Ergo cūctos interficite qcqd est gñis masculini ēt in punlis: ⁊ mulieres q̄ nouerūt viros in coitu, iugulate: puellas aūt ⁊ oēs feminas virgines reseruate vobis, ⁊ manete extra castra septē dieb⁹. Qui occiderit hoiem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio ⁊ septimo. Et de oi p̄da siue vestimētū fuerit siue vas, ⁊ aliqd in vtēsilia p̄paratū, de capr̄arū pellibus ⁊ pilis ⁊ ligno expiabit. Eleazar q̄q; sacerdos ad viros exercit⁹, q̄ pugnauerāt, sic locut⁹ est, Hoc est p̄ceptū legis q̄d mādauit dñs Moysi, Aurū ⁊ argētū ⁊ es ⁊ ferrū ⁊ plūbū ⁊ stānū, ⁊ oē qđ pōt trāsire p flāmas, igne purgabit. qcquid aūt ignē nō pōt sustinere, aq̄ expiatiōis sctificabit: ⁊ lauabitis vestimēta vestra die septio, ⁊ purificati postea castra intrabitis. Dixitq; dñs ad Moysen, Tollite summā eorū q̄ capta sunt ab hoīe vsq; ad pecus, tu ⁊ Eleazar sacerdos ⁊ oēs p̄ncipes vulgi, diuidesq; ex equo p̄dā inter eos q̄ pugnauerūt, egressiq; sunt ad bellū, ⁊ inter oēm reliquā multitudinē, ⁊ separabis ptē dño ab his q̄ pugnauerūt ⁊ fuerūt bello, vnā aiaz de qngētis, tā ex hoīb⁹ q̄ ex bob⁹ ⁊ asinis ⁊ ouib⁹, ⁊ dabis eā Eleazaro sacerdoti, q̄ p̄mitie dñi sunt. ex media q̄q; pte filioꝝ Israel accipies qnquagesimū caput boūm ⁊ boū ⁊ asinoꝝ ⁊ ouū, cunctoꝝq; aiantiū: ⁊ dabis ea Leuitis, q̄ excubāt in custodijs tabernaculi dñi. Fecerūtq; Moyses ⁊ Eleazar, sicut p̄ceperat dñs. Fuit aūt p̄da q̄ā exercit⁹ cepat, ouiū sexcēta septuaginta q̄nq; milia, boū septuaginta duo millia, asinoꝝ sexaginta millia ⁊ mille: aie hoīm sex⁹ feminei, q̄ nō cognouerāt viros, triginta duo millia. Data q̄q; est media ps his q̄ in p̄lio fuerāt ouiū trecēta triginta septē millia qngēte: e q̄bus in ptē dñi supputate sunt oues sexcēte septuaginta q̄nq;. ⁊ de bobus triginta sex millib⁹, boues septuaginta ⁊ duo. de asinis triginta millib⁹ qngētis, asini sexaginta vn⁹. de aiabus hoīm sedecim millib⁹, cesserūt in ptē dñi triginta due aie. Tradidit q̄q; Moyses numerū p̄mitiarū dño Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatū ex media pte filioꝝ Israel, q̄ā separauerat his q̄ in p̄lio fuerāt. De media vero pte q̄ cōtigerat reliq̄ multitudini, id est de ouib⁹ trecētis triginta septē millib⁹ qngētis, ⁊ de bob⁹ triginta sex millib⁹, ⁊ de asinis triginta millib⁹ qngētis, ⁊ de hoīb⁹ sedecim millibus, tulit Moyses qnq̄gesimū caput, ⁊ dedit Leuitis q̄ excubabāt i tabernaculo dñi, sicut p̄ceperat dñs. Cūq; accessissent p̄ncipes exercit⁹ ad Moysen ⁊ tribuni, centurionesq; dixerūt, Nos serui tui recēsuim⁹ numerū pugnatoꝝ, q̄s habuim⁹ sub manu nr̄a: ⁊ ne vn⁹ qdē defuit. Ob hāc cām offerim⁹ in donariū dño singuli qđ in preda auri potuimus inuenire, pisce lides ⁊ armillas, annulos ⁊ dextralia ac murenulas, vt deprecet⁹ p nobis dñm. Suscepitq; Moyses ⁊ Eleazar sacerdos omne aurū in diuersis spēb⁹ pōdo sexdecim millia septingētos q̄nquaginta siclos a tribunis ⁊ centurionib⁹. Unusquisq; em̄ qđ in preda rapuerat, suum erat. Et susceptum intulerūt in tabernaculū testimonij, in monimentum filioꝝ Israel coram domino.

¶ Capituli Summarium. Ruben ⁊ Gad cōtendūt pro optime terre promissione. Caput.xxxij.

A Filij aūt Ruben ⁊ Gad hēbāt pecora multa, ⁊ erat illis i iumētis infinita sua. Cūq; vidissent Jazer ⁊ Galaad aptas aialib⁹ alendis terras, venerūt ad Moysen ⁊ Eleazar sacerdotē, ⁊ p̄ncipes multitudinis, atq; dixerūt, Ataroth, ⁊ Dibō, ⁊ Jazer, ⁊ Nemra, ⁊ Hesebon, ⁊ Eleale, ⁊ Sabam, ⁊ Nebbo, ⁊ Beon: terra quā p̄cussit dñs in ꝯspectu filioꝝ Israel, regiōis vberrime est ad pastū aialiū: ⁊ nos serui tui hēm⁹ iumēta pluria: p̄camur q̄q; si inuenim⁹ gr̄am coram te, vt des nobis famulis tuis eā i possessionē, nec facias nos trāsire Jordanē. Quib⁹ rūdit Moyses, Frūgd frēs vr̄i ibūt ad pugnā, ⁊ vos hic sedebitis? Cur subuertitis mētes filioꝝ Israel, ne trāsire audeāt i locū quē eis datur⁹ ē dñs? nōne ita egerūt p̄res vr̄i qñ missi de Cadesbarne ad explorādā terrā? Cūq; venissent vsq; ad vallē Botri lustrata oi regiōe, subuerterūt coꝝ filioꝝ Israel, vt non intrarent fines quos eis dominus

L Supra xxv.a.

D

E

F

B

Supra xiij.c.

A Supra xxv.d.

B Iosue xiij.e.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supra xiij.e.

dedit. Quib⁹ iratus iurauit, dicēs, Si videbūt hoies isti
q ascēderūt ex Egypto a viginti annis ⁊ supra, terrā quā
sub iuramento pollicitus sum Abrahā, Isaac, ⁊ Jacob:
⁊ noluerūt seq me, preter Caleb filiū Jephone Cenezeū, ⁊
Josue filiū Nun, isti impleuerūt volūtatem meā. Iratusq;
dñs aduersum Isrl, circūdurit eū p desertū q̄draginta an
nis, donec ꝯsumeret vniuersa gñatio q̄ fecerat malū in cō
spectu eius. Et ecce inquit, vos surrexistis ꝓ patrib⁹ vr̄is
incremēta, ⁊ alūm hominū peccatorū, vt augeretis furorē
dñi ꝫ Isrl. Quod si nolueritis seq eū in solitudine, ppl'm
derelinquet, ⁊ vos causa eritis necis oīm. Et illi ꝓpe acce
dētes, dixerūt, Caulas ouiū fabricabim⁹, ⁊ stabula iumē
torū, parvulis quoq; nostris vrbes munitas: nos aūt ipsi
armati ⁊ accincti pgem⁹ ad preliū añ filios Israel, donec
introducam⁹ eos ad loca sua. Parvuli nostri ⁊ q̄cq̄d ha
bere possumus, erūt in vrbibus munitis, ppter habitato
rum insidias. Non reuertemur in domos nostras, vsque
dum possideāt filij Israel hereditatē suā: nec q̄cquā quere
mus trans Jordanē, q̄ iā habemus nostrā possessionē in
orientali eius plaga. Quibus Moyses ait, Si facitis q̄d
ꝓmittitis, expediti pgite coram dño ad pugnā: ⁊ ois vir bel
lator armatus Jordanē trāseat, donec subuertat dñs inimi
cos suos, ⁊ subijciat ei ois terra: tūc eritis inculpabiles
apud dñm ⁊ apud Israel, ⁊ obtinebitis regiones q̄s vul
tis, coram dño. Sinaūt q̄d dicitis nō feceritis, nulli dubium
est, quin peccetis in deū: ⁊ scitote q̄si peccatū vestrū appre
hendet vos. Edificate ergo vrbes puulis vestris, ⁊ caulas
⁊ stabula ouib⁹ ac iumētis: ⁊ q̄d polliciti estis implete. Di
xerūtq; filij Gad ⁊ Ruben ad Moysen, Serui tui sum⁹,
faciemus q̄d iubet dñs noster. Parvulos nostros ⁊ mulie
res, ⁊ pecora, ac iumēta relinquemus in vrbibus Galaad:
nos aūt famuli tui oēs expediti pgem⁹ ad bellū, sicut tu
dñe lequeris. Precepit ergo Moyses Eleazaro sacerdo
ti, ⁊ Josue filio Nun, ⁊ principib⁹ familiarū p trib⁹ Isrl, et
dixit ad eos, Si trāsierint filij Gad, ⁊ filij Rubē vobiscū
Jordanē oēs armati ad bellū coram dño, ⁊ vobis fuerit ter
ra subiecta: date eis Galaad in possessionē. Sinaūt nolue
rint trāsire armati vobiscū in terrā Chanaā, inter vos ha
bitādi accipiāt loca. Rūderūtq; filij Gad, ⁊ filij Ruben,
Sicut locutus est dñs seruis suis, ita faciem⁹: ipsi armati
pergemus coram dño in terrā Chanaan, ⁊ possessionem iā
suscepisse nos ꝓfitemur trās Jordanē. Dedit itaq; Moy
ses filijs Gad ⁊ Rubē, ⁊ dimidie tribui Manasse filij Jo
seph regnū Seon regis Amorrhei, ⁊ regnū Og regis Ba
san, terrā eorū cū vrbib⁹ suis p circuitū. Igit extruerūt fi
lij Gad, Dibō, ⁊ Ataroth, ⁊ Aroer, ⁊ Roth ⁊ Sophā,
⁊ Jazer, ⁊ Jegbaa, ⁊ Bethnemra, ⁊ Betharā, vrbes mu
nitas, ⁊ caulas pecorib⁹ suis. Filij vero Ruben edificauē
rūt Hesebon, ⁊ Eleale, ⁊ Chariathaim, ⁊ Nabo, ⁊ Baal
meon versis noib⁹, Sabama q̄z, imponētes vocabula vr̄
vib⁹ quas extruxerāt. Porro filij Machir, filij Manasse
prexerūt in Galaad, ⁊ vastauerūt eā iterfecto Amorrheo
habitatore ei⁹. Dedit ergo Moyses terrā Galaad Ma
chir filio Manasse, q̄ habitauit in ea. Jair aūt filius Ma
nasse abijt, ⁊ occupauit vicos ei⁹, q̄s appellauit Auoth,
Jair, id est villas Jair. Nobe quoq; perrexit, ⁊ appellādit
Canath cū viculis suis: vocauitq; eam ex noie suo Nobe.

¶ Capituli Summarium. Enarrātur singule mansiones
filiorum Isrl. Caput. xxxiij.

HEc sunt māsiones filioꝝ Israel, q̄ egressi sunt de
Egypto p turmas suas i manu Moysi ⁊ Aa
ron, q̄s descripsit Moyses iurta castroꝝ loca q̄
dñi iussiōe mutabāt. Profecti igit de Rames
se mēse primo, qntadecima die mēsis primi, altera die pha
se filij Israel in manu excelsa, videntib⁹ cūctis Egyptijs,
⁊ sepelientib⁹ priogenitos quos percusserat dñs, (nā ⁊ in dijs
eorū exercuerat vltionē) castrametati sunt in Socoth. Et
de Socoth venerūt in Etham, q̄ est in extremis finibus so
litudinis. Inde egressi venerunt ꝫ Phihahiroth, q̄ respi
cit Beelsephon, ⁊ castrametati sunt añ Magdalū. Pro
fectiq; de Phihahiroth trāsierūt p mediū mare in solitu
dinē: ⁊ ambulātes trib⁹ dieb⁹ p desertū Ethā, castrameta
ti sunt in Mara. Profectiq; de Mara venerūt in Elim,
vbi erāt duodecim fontes aq̄rū, ⁊ palme septuagīta: vbiq;
castrametati sunt. Sz ⁊ide egressi fixerūt tētoria sup mare
rubrū. Profectiq; de mari rubro, castrametati sunt in de
serto Sin. Añ egressi venerūt in Daphca. Profectiq; de
Daphca castrametati sunt in Alus. Egressiq; de Alus,
in Raphidim fixere tētoria, vbi ppl'o defuit aq̄ ad biben
dū. Profectiq; de Raphidim, castrametati sunt in deser
to Sinai. Sz ⁊ de solitudine Sinai egressi, venerūt ad Se
pulchra cōcupiscētie. Profectiq; de sepulchris concupi
scentie, castrametati sunt in Aseroth. Et de Aseroth ve
nerūt in Rethma. Profectiq; de Rethma, castrametati
sunt in Rēmōphares. Añ egressi venerunt in Lebna. De
Lebna castrametati sunt i Ressa. Egressiq; de Ressa, ve
nerūt in Ceelatha. Añ pfecti, castrametati sunt in monte
Sepher. Egressi de mōte Sepher, venerūt in Arada. In
de pficiscētes, castrametati sunt in Maceloth. Profectiq;
de Maceloth, venerūt in Thahath. De Thahath ca
strametati sunt in Thare. Añ egressi, fixere tētoria in Me
thca. Et de Methca castrametati sunt in Esmona. Pro
fectiq; de Esmona, venerūt in Moseroth. Et de Mose
roth castrametati sunt in Beneiaacan. Profectiq; de Be
neiaacan venerūt in mōtē Gadgad. Añ pfecti, castrame
tati sunt in Jetebatha. Et de Jetebatha venerūt in He
brona, Egressiq; de Hebrona, castrametati sunt in Asiō
gaber. Inde pfecti, venerūt in desertū Sin, hec est Cades.
Egressiq; de Cades, castrametati sunt in mōtē Hor in ex
tremis finib⁹ terre Edom. Ascēditq; Aaron sacerdos in
mōtē Hor iubēte dño: ⁊ ibi mortu⁹ est āno q̄dragesimo e
gressiōis filioꝝ Isrl ex Egypto mēse qnto, prīa die mēsis,
cū esset annoꝝ cētū vigintitriū. Audiitq; Chananeus rex
Arad, q̄ habitabat ad meridiē in terrā Chanaā venisse fi
lios Israel. Et pfecti de monte Hor, castrametati sunt in
Salmona. Añ egressi, venerūt in Phunō. Profectiq; de
Phunō, castrametati sunt i Oboth. Et de Oboth vene
rūt in Jeabarim, q̄ est i finib⁹ Moabitaꝝ. Profectiq; de
Jeabarim fixere tētoria in Dibongad. Añ egressi, castra
metati sunt i Helmōdeblathaim. Egressiq; de Helmon
deblathaim, venerūt ad mōtes Abarim ꝫ Nabo. Profec
tiq; de mōtibus Abarim trāsierūt ad cāpestria Moab,
supra Jordanē cōtra Jericho. Ibiq; castrametati sunt de
Bethsimoth vsq; ad Abelsatim i planicieb⁹ locis Moa
bitaꝝ, vbi locut⁹ est dñs ad Moysen, Precipe filijs Isrl,
ad dic ad eos, Quādo trāsieritis Jordanē, intrātes terrā,
Chanaan, disperdite cūctos habitatores terre illi⁹: ⁊ frīn
gite titulos, ⁊ statuas cōminuite, atq; oīa excelsa vastate,
mūdantes terrā, ⁊ habitātes in ea. ego eā dedi vobis illā
in possessionē, quā dividetis vobis sorte. Pluribus dabi
tis latiorē, ⁊ paucioꝝ angustiorē. Singulis vt sors eccī
derit, ita tribuet hereditas. Per trib⁹ ⁊ familias possessio
dividet. Sinaūt nolueritis interficere habitatores terre,
qui remāserint, erūt vobis quasi claui in oculis, ⁊ lancee in
lateribus, ⁊ aduersabuntur vobis in terra habitatiōis ve
stre: ⁊ quicquid illis cogitaueram facere, vobis faciam.

¶ C. S. Limites terre promissionis signātur. Ca. xxxiiij.

LOcutusq; est dñs ad Moysen, dicēs, Precipe
filijs Isrl, ⁊ dices ad eos, Cuꝝ ingressi fueritis
terrā Chanaan, ⁊ in possessionē vobis sorte ce
ciderit, his finib⁹ termiabit, Pars meridiana
incipiet a solitudie Sin, q̄ est iurta Edom: ⁊ hēbit termios
ꝫ oriētē mare salsissimū: q̄ circūiacēt australē plagā p ascē
sum scorpionis, ita vt trāseat in Senna, ⁊ pueniāt ad meri
diē vsq; ad Cadesbarne, vñ egredient cōfinia ad villā no
mine Adar, ⁊ tendēt vsq; ad Asemona, ibitq; p gyrū ter
minus ab Asemona vsq; ad torrentem Egypti, et magni
maris litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari
magno incipiet, ⁊ ipso fine claudetur. Porro ad septētrio
nalē plagā a mari magno terminū incipiēt, pueniētes vsq;

ad montem

exo.xij.f.
Exo.xiij.d.
Exodi.xiij.a.
Exodi xviij.e.
Jos.iiij.c
Jos.xiij.b.xxij.a.
Deutero no.iij.b.
Gen.xl.d.
Deutero no.ij.b.
Jos.j.a.
Deutero no.xxxij.b.
Supra xxxiij.a.
Supra xxxiij.d.
Supra xxxiij.a.
Supra xxxiij.c.
Supra xxxiij.a.
Deutero no.xxxij.g.
Jos.xv.
Supra xxxiij.d.
Deutero no.xxxij.

ad montē altissimū, a quo venīet in Emath vsq; ad terminos Sedada, ubi utq; confinia vsq; ad Zephrona, & villā Enan. hi erunt termini in pte aqlonis. Inde meta būtur fines ꝫ orientalē plagā, de villa Enan vsq; Sephama, & de Sephama descēdēt fmmi i Reblatha ꝫ fontē Daphni: inde pueniēt ꝫ oriētē ad mare Cenereth, & tendēt vsq; ad Jordanē: & ad vltimū salsissimo claudent mari. Hāc habebitis terrā p fines suos i circuitu. Precepitq; Moyses filijs Israel, dicēs. Hec erit terra quā possidebitis sorte, & quā iussit dns dari nouē tribub⁹, & dumidie tribui. Tribus em filiorū Rubē p familias suas, & trib⁹ filior⁹ Gad iurta cognationū numerū, media q̄q; trib⁹ Manasse, id est due semis trib⁹, acceperūt ptē suā trans Jordanē ꝫ Jericho ad oriētalē plagā. Et ait dns ad Moysen. Hec sunt noīa virorū, q terrā vobis diuidēt. Eleazar sacerdos, et Josue filius Nun, & singuli pncipes de tribub⁹ singulis, quorū ista sunt vocabula. De tribu Juda, Caleb fili⁹ Jephōe. De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud. De tribu Beniamin, Elidad fili⁹ Chaselō. De tribu filiorū Dan, Bocci fili⁹ Jogli. Filiorū Joseph de tribu Manasse, Hanniel fili⁹ Ephod. De tribu Ephraim, Camuel fili⁹ Sephtā. De tribu zabulon, Elisaphā fili⁹ Pharnach. De tribu Issachar dux Phaltiel filius Ozan. De tribu Aser, Ahiud filius Salomi. De tribu nepthalim, Phedael filius Ammiud. Hi sunt quibus preceperat dns vt diuiderent filijs Israel terram Chanaan.

¶ Capituli Summarium. Signant suburbana Lenitis & asyla homicidis. Caput.xxxv.

Hec quoq; locut⁹ est dns ad Moysen i cāpestribus Moab supra Jordanē ꝫ Jericho. Precipe filijs Isral vt dēt Lenitis de possessionibus suis vrbes ad habitādū, & suburbana earū per circuitū, vt ipsi in oppidis maneāt, & suburbana sint pecoribus ac iumētis q̄ a muris ciuitatū forinsecus p circuitū mille passuū spatio tēdētur. cōtra oriētalē duo millia erūt cubiti, & ꝫ meridiē silr erūt duo millia: ad mare quoq; q̄ respicit ad occidētē, eadē mēsura erit, & septētrionalis plaga eq̄li termio finiet. erūtq; vrbes i medio, & foris suburbana. De ipsis aūt oppidis q̄ Lenitis dabitis sex erūt in fugitiuor⁹ aurilia sepata, vt fugiat ad ea q fuderit sanguinē: & exceptis his alia q̄dragīta duo oppida, id est sil q̄draginta octo cū suburbanis suis. Ipseq; vrbes dabuntur de possessiōib⁹ filior⁹ Isral, ab his q pl⁹ habēt, plures auferētur: & q min⁹, pauciores. singuli iurta mēsurā hereditatis sue dabūt oppida Leuitis. Elit dns ad Moysen, Loq̄re filijs Isral, & dices ad eos. Q̄n trās gressi fueritis Jordanē in terrā Chanaā, decernite q̄ vrbes esse debeāt i p̄sidia fugitiuor⁹, q nolētes, sanguinē fuderint: in qb⁹ cū fugerit pfug⁹. cognat⁹ occisi nō poterit eū occidere, donec stet i cōspectu multitudis, & cā illi⁹ iudicet. De ipsis aūt vrbib⁹, q̄ ad fugitiuorū subsidia sepanē, tres erūt trās Jordanē, & tres in terra Chanaā, tā filijs Isral, q̄ aduenis atq; peregrinis, vt cōfugiat ad eas q nolēs, sanguinē fuderit. Si qs ferro percusserit, & mortu⁹ fuerit q̄ p̄cussus est, reus erit homicidij, et ipse morieē. Si lapidē iecerit, & ict⁹ occubuerit: silr punieē. Si ligno p̄cussus interierit: p̄cussoris sanguie vindicabit. Propinqu⁹ occisi, homicidā interficiet: statim vt app̄henderit eū, interficiet. Si p odiū qs hoīem ipulerit, vel fecerit q̄ppiā in eū p insidias, aut cū esset inimic⁹, manu p̄cusserit, & ille mortu⁹ fuerit: p̄cussor, homicidij reus erit. cognat⁹ occisi statim vt inuenerit eū, iugulabit. Q̄ō si fortuitu, & absq; odio, & inimicitijs q̄q; hoc fecerit, & hoc audiēte ppl'o fuerit cōprobatū, atq; inter p̄cussorē & ppinquū sanguinis q̄stio vētilata: liber abit innocēs de vltoris manu, & reducet p sniam in vrbē ad quā cōfugerat, manebitq; ibi, donec sacerdos magn⁹, q oleo sctō vnct⁹ est, moriat. Si interfector extra fines vrbiū, q̄ exulib⁹ deputate sunt, fuerit inuētus, & p̄cussus ab eo q vltor est sanguinis: absq; noxa erit q eū occiderit. debuerat em̄ pfug⁹ vsq; ad mortē pōtificis in vrbe residere. post q̄ aūt ille obierit, homicida reuertet in terrā suā. Hec sempiterna erūt, & legitia in cūctis habitatiōib⁹ vr̄is. Homicida sub testib⁹ puniet: ad vn⁹ testimonium null⁹ cōdēnabit. Nō accipietis p̄tiū ab eo q reus est sanguinis, statim & ipse morieē. Exules & pfugi aī mortē pōtificis nullo mō in vrbes suas reuerti poterūt, ne polluatis terrā habitatiōis vr̄e q̄ insontiū cruore maculat: nec aliter expiari pōt, nisi per eius sanguinē, q alteri⁹ sanguinē fuderit. Atq; ita emūdabit vr̄a possessio me cōmorante. vobiscū. ego enim sum dominus, qui habito inter filios Israel.

¶ Capituli Summarium. Cauetur ne homines & possessiones de tribu in tribum transferantur. Caput.xxxvj.

Accesserūt aūt & p̄ncipes familiarū Galaad filij Machir, filij Manasse de stirpe filiorū Joseph: locutiq; sunt Moysi coram p̄ncipib⁹ Isral, atq; dixerūt, Tibi dño nr̄o p̄cepit dns, vt terrā sorte diuideres filijs Isral, & vt filiabus Salphaad fratris nr̄i dares possessionē debitā p̄ri, q̄s si alteri⁹ tribus hoies vxores acceperint, sequet possessio sua, & trāslata ad aliam tribū de nr̄a hereditate minuet: atq; ita fiet, vt cū iubileus, id est quīq̄gesim⁹ ann⁹ remissiōis aduenerit, cōfundat sortiū distributio, & aliorū possessio ad alios transeat. Rndit Moyses filijs Isral, & dño p̄cipiēte ait. Recte trib⁹ filiorū Joseph locuta est, & hec lex sup filiabus Salphaad a dño p̄mulgata est. Nubāt qb⁹ volūt, tātū vt sue trib⁹ hoīb⁹, ne cōmisceat possessio filiorū Isral de tribu in tribū. Oēs em̄ viri ducēt vxores de tribu & cognatione sua: & eīcte femine de eadē tribu maritos accipient: vt hereditas p̄manet in familijs, nec sibi misceat trib⁹, & ita mancāt vt a dño separate sunt. Fecerūtq; filie Salphaad vt sibi fuerat imp̄atū: & nupserūt Moala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, et Noa filijs patrui sui de familia Manasse, q fuit filius Joseph: & possessio q̄ illis fuerat attributa, mānsit in tribu & familia patris earū. Hec sunt mādata atq; iudicia q̄ māduit dns per manū Moysi ad filios Israel: in cāpestribus Moab supra Jordanē contra Jericho. ¶ Finis.

Liber Deuteronomij: Hebraice.

Elle Haddebarim.

¶ Capituli Summarium. Repetitio breuis eorum que Israelitis in itinere acciderunt. Caput.j.

Hec sunt vba q̄ locut⁹ est Moyses ad oēm Isral trās Jordanē i solitudine cāpestri, cōtra mare rubrū: inter Pharā & Thophel & Laba & Aseroth, vbi aur est plurimū. vndecim dieb⁹ de Horeb p viā montis Seir vsq; ad Cadesbarne. Quadragesimo anno, vndecimo mēse, p̄ma die mēsis locut⁹ est Moyses ad filios Isral oīa q̄ p̄ceperat illi dns vt diceret eis: post q̄ p̄cussit Seon regē Amorrheor⁹, q habitauit in Hesebō: & Og regē Basan, q mānsit in Astaroth, & in Edrai trās Jordanē i terrā Moab. Cepitq; Moyses explanare legē & dicere. Dns de⁹ noster locut⁹ est ad nos in Horeb, dicēs. Sufficit vobis q̄ in hoc mōte mansistis. Reuertimini, & venite ad mōtē Amorrheorum, & ad cetera que ei prima sunt cāpestria atq; mōtana & humiliora loca cōtra meridiē, et iurta litus maris: terrā Chananeor⁹, & Libani vsq; ad flu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

men magnū Eupharatē. En, mgt, tradidi vobis: ingredimini ⁊ possidete eā, sup qua iurauit dñs patrib⁹ vr̄is Abraham, Isaac, ⁊ Jacob, vt daret illam eis, ⁊ semini eor̄ post eos. ¶ Dixiq; vobis illo in tpe. Nō possum solus sustinere vos, qr̄ dñs de⁹ vester multiplicauit vos, ⁊ estis hodie sicut stelle celi plurimi. ¶ Dñs de⁹ patrū vestrorū addat ad hunc numerū multa millia, ⁊ bñdicat vobis sicut locut⁹ est. Non valeo solus negotia vr̄a sustinere, pōdus ac urgia. ¶ Date ex vobis viros sapientes ⁊ gnaros, ⁊ quor̄ cōuersatio sit probata i tribub⁹ vr̄is, vt ponā eos vobis principes. Tūc respondistis mihi. Bona res est quā vis facere. Tuliq; de tribub⁹ vr̄is viros sapientes ⁊ nobiles, ⁊ p̄stitui eos p̄cipes, tribunos ⁊ cēturiones ⁊ qnquagenarios ac decanos, q̄ docerēt vos singula. ¶ Precepiq; eis, dicēs. Audite illos, ⁊ qđ iustum est iudicate: siue ciuis sit ille, siue peregrinus. Nulla erit distātia psonarū, ita parui⁹ audietis vt magnū: nec accipietis cuiusq; psonā, qr̄ dei iudiciū est. Qđ si difficile vobis visum aliqd fuerit: referte ad me, ⁊ ego audiā. ¶ Precepiq; eis oia q̄ facere deberetis. ¶ Profecti aut̄ de Horeb, trāsimus p eremū terribilē ⁊ maximā solitudinē, quam vidistis per viā montis Amorrhei, sicut p̄ceperat dñs deus noster nobis. Cūq; venissem⁹ in Cadesbarne, dixi vobis, Venistis ad montē Amorrhei, qđ dñs deus noster daturus est vobis. Vide terrā quā dñs de⁹ tuus dabit tibi: ascēde ⁊ possidē eā, sicut locut⁹ est dñs de⁹ noster p̄tribus tuis. noli timere, nec qcq̄ paueas. Et accessistis ad me oēs, atq; diristis. Mittamus viros q̄ cōsiderēt terrā: ⁊ renūtiēt p qđ iter debeamus ascendere, ⁊ ad quas pergere ciuitates. Cūq; mihi ꝑmo placuisset, misi ex vobis duodecim viros, singulos de tribub⁹ suis. Qui cū prerissent ⁊ ascendissent i mōtana, venerūt vsq; ad Vallē botri: ⁊ p̄speratā terrā sumētes de fructib⁹ ei⁹ vt ostēderēt vbertatē, attulerūt ad nos, atq; dixerūt. Bona est terra, quā dñs de⁹ noster daturus est nobis. Et noluistis ascēdere, sz incredulī ad sermonem dñi dei nr̄i murmurastis in tabernaculis vestris, atq; diristis. Odit nos dñs, ⁊ idcirco eduxit nos de terra Egypti: vt traderet nos i manu Amorrhei, atq; deleret. Quo ascendemus: nuntij terruerūt cor nostrū, dicentes. Gens maior multitudo est, ⁊ nobis statura p̄cior: vrbes magne, ⁊ ad celum vsq; munite. filios Enacim vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere, nec timeat⁹ eos: dñs de⁹ q ductor est vester, ꝑ vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Egypto cūctis videntibus, ⁊ in solitudine ipsa vidistis. Portauit te dominus de⁹ tu⁹, vt solet hō gestare parvulū filiū suū, i oi via p quā ambulastis, donec veniretis ad locū istum. Et nec sic qdē credidistis dño deo vr̄o, q̄ p̄cessit vos in via, ⁊ metat⁹ est locū i quo tēt oria figere deberetis, nocte ostēdēs vobis iter p ignē, ⁊ die p colūnā nubis. Cūq; audisset dñs vocē sermonū vestrorū, irat⁹ iurauit ⁊ ait. Nō videbit qspiā de hoīb⁹ gnationis hui⁹ pessime terrā bonā, quā sub iuramēto pollicit⁹ sum p̄rib⁹ vr̄is: ꝑter Caleb filiū Jephone. ipse eā videbit, ⁊ ipsi dabo terrā quā calcauit, ⁊ filijs ei⁹, qr̄ secut⁹ est dñm. Istec mirāda indignatio i pp̄lm, cū mihi q̄z irat⁹ dñs ꝑter vos dixerit. Illec tu ingredieris illuc: sed Josue filius Nun minister tu⁹, ipse ītrabit p te. hūc exhortare ⁊ roborā, ⁊ ipse sorte terrā diuidet Israeli. ¶ Parvuli vr̄i, de qb⁹ diristis q̄ captiui ducerēt⁹, ⁊ filij q hodie boni ac mali ignorāt distantiam, ipsi ingredient: ⁊ ipsis dabo terrā, ⁊ possidebūt eā. Vos aut̄ reuertimini, ⁊ abite in solitudinē p viā maris rubri. Et rep̄ondistis mihi, ¶ Peccauimus dño, ascēdem⁹ ⁊ pugnabim⁹, sicut p̄cepit dñs de⁹ noster. Cūq; instructi armis pgeretis in montē, ait mihi dñs, Dic ad eos. Nolite ascēdere, neq; pugnetis, non enī sum vobiscū: ne cadatis cor̄ inimicis vr̄is. Locut⁹ sum ⁊ non audistis, sed aduersantes imperio dñi, ⁊ tumentes supbia ascēdistis in mōtē. Ita q; egressus Amorrheus q̄ habitabat in mōtibus, ⁊ obuiā veniēs p̄secut⁹ est vos, sicut solent apes p̄sequi: ⁊ cecidit de Seir vsq; Horma. Cūq; reuersi ploraretis cor̄ dño, nō audiit vos, nec voci vestre voluit acquiescere. Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

¶ Caputuli Summarium. Continuatur historia profectionis Israelitarum Caput. ij.

Profectiq; inde venim⁹ in solitudinē, que ducit ad mare rubrū, sicut mihi dixerat dñs: ⁊ circuiuimus montē Seir longo tpe. ¶ Dixitq; dñs ad me, Sufficit vobis circuire montē istū: ite contra aquilonē, ⁊ pp̄lo ꝑcipe, dicēs. Transibitis p terminos fratrū vestror̄ filiorū Esau, q̄ habitant in Seir, ⁊ timebūt vos. Videte ergo diligēter ne moueamini cōtra eos, neq; enī dabo vobis de terra eorū quātū pōt vni⁹ ꝑdis calcare vestigiū: qr̄ in possessionē Esau dedi montē Seir. Cibos emetis ab eis pecunia, ⁊ comedetis: aquā emptam hauriet⁹, ⁊ bibetis. ¶ Dñs de⁹ tu⁹ bñdixit tibi in oī ope manuum tuarū: nouit iter tuū quō trāsieris solitudinē hanc magnā p quadraginta annos, habitans tecū dñs de⁹ tuus, ⁊ nihil tibi defuit. Cūq; trāsissemus fratres nr̄os filios Esau, qui habitabāt in Seir, p viā campestrē de elath, ⁊ de Asiongaber, venim⁹ ad iter qđ ducit i desertū Moab. ¶ Dixitq; dñs ad me. Nō pugnes cōtra Moabitas, nec ineas aduersus eos preliū: nō enī dabo tibi quicq̄ de terra eorū, quia filijs Lot tradidi Ar in possessionē. Enim primi fuerunt habitatores eī⁹, pp̄lus magn⁹, ⁊ validus, ⁊ tam excelsus vt de Enacim stirpe quasi gigātes crederēt⁹, ⁊ essent siles filiorum Enacim. ¶ Denq; Moabite appellāt eos Emim. In Seir aūt pri⁹ habitauerūt Horrhei qb⁹ expulsis atq; deletis habitauerunt filij Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis sue, quā dedit illi dñs. Surgētes ergo vt trāsiremus torrētē Zared, venim⁹ ad eū. Tēpus aūt quo ambulauim⁹ de Cadesbarne vsq; ad trāsitū torrētis Zared, triginta ⁊ octo annorū fuit: donec cōsumerēt⁹ oīs cōgregatio hoīm bellator̄ de castris sicut iurauerat dñs, cui⁹ manus fuit aduersum eos, vt interirēt de castrorū medio. ¶ Postq̄ aut̄ vniuersi cecidērunt pugnatores, locut⁹ est dñs ad me, dicēs. Tu trāsibis hodie terminos Moab vidē noie Ar: ⁊ accedēs in vicina filiorum Ammō, caue ne pugnes ꝑtra eos: nec mouearis ad p̄liū nō enī dabo tibi de terra filior̄ Ammō, qr̄ filijs Lot dedi eā i possessionē. Terra gigantū reputata est: ⁊ i ipa olim habitauerūt gigates, quos Ammonite vocāt Zomzommim, pp̄lus magn⁹, ꝑcre lōgitudinis, sicut Enacim: quos deleuit dñs a facie eorū. et fecit illos habitare ꝑ eis: sicut fecerat filijs Esau, qui habitāt in Seir, delēs Horrheos, ⁊ terrā eor̄ illis tradēs, quā possident vsq; in p̄sens. Heucos q̄z q̄ habitabāt in Aserim, vsq; Gazam Capadoces expulerūt: q̄ egressi de capadocia deleuerūt eos, ⁊ habitauerūt p illis. Surgite ⁊ transite torrētē Arnon: ecce tradidi in manu tua Seon regē Hesebon Amorrheorū, ⁊ terrā ei⁹ incipe possidere, ⁊ cōmitte aduersus eū p̄liū. Hodie incipiam mittere terrorē atq; formidinē tuā in populos q̄ habitāt sub oī celo: vt audito nomine tuo paueāt, ⁊ in more parturiētū ꝑtremiscāt, ⁊ dolore teneantur. Misi ergo nūtios de solitudine Cademoth ad Seon regē Hesebō verbis pacificis, dicēs. Trāsibim⁹ ꝑ terrā tuā, publica gradiemur via, non diclinabim⁹ neq; ad dexterā neq; ad sinistrā. Alimēta ꝑtio vēde nobis vt vescamur: aquā pecunia tribue, ⁊ sic bibem⁹. Tātū est vt nobis cōcedas trāsitum: sicut fecerūt filij Esau, q̄ habitāt in Seir, ⁊ Moabite q̄ morāt⁹ i Ar: donec veniam⁹ ad Jordanē: ⁊ trascam⁹ ad terrā quā dñs de⁹ noster dat⁹ est nobis. Nolmtq; Seō rex Hesebon dare nobis trāsitū: qr̄ indurauerat dñs de⁹ tu⁹ spiritū ei⁹, ⁊ obstinauerat cor illi⁹, ita vt traderetur in manus tuas, sicut nūc vides. Dixitq; dominus ad me. Ecce cepi tibi tradere Seō ⁊ terrā ei⁹, incipe possidere eā. Egressusq; est Seon obuiā nobis cū oī pp̄lo suo ad p̄liū in Jasa. Et tradidit eū dñs deus noster nobis: percussimusq; eū cū filijs suis ⁊ oi pp̄lo suo. Cūctasq; vrbes in tpe illo cepim⁹, interfectis habitatorib⁹ earū, viris ac mulieribus ⁊ puniis. nō relictis⁹ in eis qcq̄: Ablatis iumētis, q̄ in ptē venere ꝑdātū: ⁊ spoliis vrbiū, q̄s cepim⁹ ab Aroer, q̄ est sup ripā torrētis Arnō, ⁊ oppido, qui in valle situ est, vsq; Galaad. Nō fuit vic⁹ ⁊ ciuitas q̄ nr̄as effugeret ma-

nus omnes tradidit dñs de⁹ noster nobis: Ablqz terra filiorū Ammon, ad quā nō accessimus: ⁊ cūctis q̄ adiacent torrēti Jeboc, ⁊ vrbibus mōtanis, vniuersisqz locis, a quibus nos prohibuit dominus deus noster.

¶ Capituli Summarium. Reciprocatur historia prelij quod gestum est contra og regem. Caput.iij.

A

Infra xx.b. Nume. xxj.g. Nume. xxvj.e.

Nume. xxj.g.

B

Nume. xxxij.f.

C

A

D Nume. xxvij.d.

TAqz ꝙuersi ascēdim⁹ p iter Basan: egressusqz est Og rex Basan in occursum nobis cum pp̄lo suo ad bellādū i Edrai. Dixitqz dñs ad me. Ne timeas eū, q̄ in manu tua tradit⁹ est cū oi pp̄lo ac terra sua: faciesqz ei sicut feciſti Seō regi Amorrheoꝝ, q̄ habitauit in Hesebō. Tradidit q̄ dñs de⁹ nr̄ i manib⁹ nr̄is etiā Og regē Basan, ⁊ vniuersū populum ei⁹: percussimusqz eos vsqz ad internecionē, vastātes cūctas ciuitates illi⁹ vno tpe. nō fuit oppidū q̄ nos effugeret: seragita vrbes, ⁊ oēm regionē Argob regni Ogi Basan. Cūcte vrbes erāt munite muris altissimis, portisqz ⁊ vectib⁹, absqz oppidis innumeris q̄ nō habebāt muros. Et delenim⁹ eos, sicut feceram⁹ Seō regi Hesebō, dispdētes oēm ciuitatē, virosqz ac mulieres ⁊ puulos: iumēta aūt ⁊ spolia vrbiū diripuimus. Tulimusqz illo in tpe terram de manu duoꝝ regum Amorrheoꝝ, q̄ erāt trās Jordanē: a torrēte Arnō vsqz ad mōtē Hermō, quē Sidonij Sanīō vocāt, ⁊ Amorrhei Sanir: oēs ciuitates q̄ site sūt i planitie, ⁊ vniuersaz terrā Galaad ⁊ Basan vsqz ad Selcha, ⁊ Edrai ciuitates regni Og i Basan. Solus q̄ppe Og rex Basan restiterat de stirpe gigātū. Et mōstrat lect⁹ ei⁹ ferre⁹ q̄ est i Rabbath filiorū Ammō, nouē cubitos habes lōgitudis, ⁊ q̄tuor latitudinis ad mēsurā cubiti virilis manus. Terrāqz possedimus i tpe illo ab Aroer, q̄ est sup ripā torrētis Arnō, vsqz ad mediā ptē mōtis Galaad: ⁊ ciuitates illi⁹ dedi Rubē ⁊ Gad. Reliquā āt ptē Galaad, ⁊ oēm Basan regni Og, tradidi medie tribui ꝛDanasse oēm regionē Argob. Cūctaqz Basan vocabatur terra gigātū. Jair fili⁹ ꝛDanasse possēdit oēm regionē Argob vsqz ad terminos Gessuri, ⁊ ꝛDachati. Vocauitqz ex noie suo Basan, Auoth Jair, id est Villas Jair, vsqz i p̄sētē diē. ꝛDachir q̄z dedi Galaad. Et tribub⁹ Rubē ⁊ Gad dedi de terra Galaad vsqz ad torrētē Arnō mediū torrētis ⁊ finiū vsqz ad torrentē Jeboc, q̄ est termin⁹ filiorū Ammō: ⁊ planitiē solitudis atqz Jordanē, ⁊ termios Cenereth vsqz ad mare deserti, q̄ō est salsissimū ad radices mōtis Phasga ℨ orientē. Precepiqz vobis i tpe illo, dicēs. Dñs de⁹ vester dat vobis terraz hāc i hereditatē, expediti p̄cedite ffes vros filios Isrl'oēs viri robusti absqz vxorib⁹, ⁊ puulis atqz iumētis. Noui enī q̄ plura habeatis pecora, ⁊ uxorib⁹ remanere debebūt, q̄s tradidi vobis: donec requiē tribuat dñs fratrib⁹ vris sicut vobis tribuit: ⁊ possideāt ipsi ēt terrā quā daturus est eis trās Jordanē: tūc reuertet vnusqz i possessionē suam quā dedi vobis. Josue q̄z i tpe illo p̄cepi, dicēs, Oculi tui viderūt q̄ fecit dñs de⁹ vester duob⁹ his regib⁹: sic faciet oibus regnis ad q̄ trāsitur⁹ es. Ne timeas eos: dñs enī de⁹ vester pugnabit p vobis. Precatusqz sum dñm i tpe illo, dicēs, Dñe de⁹ tu cepisti ostēdere seruo tuo magnitudinē tuā, manūqz fortissimā. neqz enī est ali⁹ de⁹ vel i celo, vel i terra, q̄ possit facere opa tua, ⁊ cōparari fortitudini tue. Trāsibo igit̄, ⁊ videbo terrā hāc optimā trās Jordanē, ⁊ mōtē istū egregiū: ⁊ Libanū. Iratusqz est dñs mihi propter vos, nec exaudiuit me, sz dixit mihi. Sufficit tibi, nequa q̄ vltra loq̄ris de hac re ad me. Ascēde cacumē Phasge, ⁊ oculos tuos circūfer ad occidētē, ⁊ aglonē, austrūqz ⁊ orientē, ⁊ aspice. nec enī trāsibis Jordanē istū. Precipe Josue: ⁊ corrobora eū atqz ꝛfortia: q̄ ipse p̄cedet pp̄lm istū, ⁊ diuidet eis terrā quā visur⁹ es. ꝛDāsimusqz in valle ℨ phanū Phogor.

¶ Capitulū Summarium. Inculcantur hebreis dei beneficia in legis datione exhibita. Caput.iiij.

A

ET nūc Isrl' audi p̄cepta ⁊ iudicia q̄ ego doceo te: vt faciēs ea viuas, ⁊ ingredies possideas terrā quā dñs de⁹ patrū vrox daturus est vobis. Non adderis ad vbū q̄ vobis loq̄r, nec auferetis ex eo: custodite mādata dñi dei vri q̄ ego p̄cipio vobis. Oculi vri viderūt oia q̄ fecit dñs ℨ Beelphegor, quō exterminauerit omnes cultores ei⁹ de medio vri. Vos aūt q̄ adheretis dño deo vro, viuitis vniuersi vsqz i p̄sētē diē. Scitis q̄ docuerī vos p̄cepta atqz iustitias, sicut mādauit mihi dñs de⁹ me⁹: sic facietis ea i terra quā possessuri estis, ⁊ obtinebitis, ⁊ implebitz ope. Hec est enī vra sapiētia, ⁊ intellect⁹ cora pp̄lis, vt audiētes vniuersi p̄cepta hec, dicāt. En pp̄ls sapiēs ⁊ intelligēs, gēs magna. Nec est alia natio tā grādis, q̄ habeat deos appropiquātes sibi sicut dñs de⁹ nr̄ adest cūctis obsecratiōib⁹ nr̄is. Que est enī alia gēs sic inclyta vt habeat ceremonias, iustaqz iudicia, ⁊ vniuersam legē: quā ego ppono hodie añ oculos vros? Custodi igit̄ temetipm, ⁊ aiam tuā sollicite. Ne obliuiscaris vbōrū, q̄ viderūt oculi tui, et ne excidāt de corde tuo cūctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos, dicē i q̄ stetisti cora dño deo tuo i Horeb, q̄n dñs locut⁹ est mihi dicēs. Cōgrega ad me pp̄lz, vt audiāt sermones meos, ⁊ discāt timere me oi tpe q̄ viuit in terra, doceātqz filios suos. Et accessistis ad radices mōtis q̄ ardebat vsqz ad celū: erātqz in eo tenebre, ⁊ nubes, ⁊ caligo. Locutusqz est dñs ad vos de medio ignis. Vocē vbor⁹ ei⁹ audistis, ⁊ formā penit⁹ nō vidistis. Et ostēdit vobis pactū suū q̄ p̄cepit vt faceretis, ⁊ decē vba q̄ scripsit in duabus tabulis lapideis. ꝛMihiqz mādauit in illo tpe, vt docerē vos ceremonias ⁊ iudicia q̄ facere deberetis in terra quā possessuri estis. Custodite igit̄ sollicite aīas vras. Nō vidistis aliquā silitudinē in die q̄ locutus est vobis dñs in Horeb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis sculptā silitudinē, aut imaginē masculi vel femine silitudinē oīz iumētor⁹ q̄ sunt sup terrā, vl' auiū sub celo volātiū, atqz reptiliū q̄ mouent i terra, siue pisciū q̄ sub terra morātur in aqs: ne forte eleuatz oculis ad celū videas solē ⁊ lunā, ⁊ oia astra celi, ⁊ errore decept⁹ adores ea ⁊ colas, q̄ creauit dñs de⁹ tu⁹ i misteriū cūctis gētib⁹ q̄ sub celo sunt. Vos āt tulit dñs, ⁊ eduxit de fornace ferrea Egypti vt haberet pp̄lm hēditariū, sicut est in p̄sti die. Iratusqz est dñs ℨ me propter sermones vros, ⁊ iurauit vt nō trāsirē Jordanē nec ingrederer terrā optimā quā daturus⁹ est vobz. Ecce morior i hac humo, nō trāsibo Jordanē: vos trāsibitis ⁊ possidebitis terrā egregiā. Caue ne q̄n obliuiscaris pacti dñi dei tui, q̄ō pepigit tecū: ⁊ facias tibi sculptā silitudinē eor⁹ q̄ fieri dñs phibuit: q̄r dñs de⁹ tu⁹ ignis ꝛconsumēs est, de⁹ emulator. Si genueritis filios ac nepotes, ⁊ morati fueritis in terra, deceptiqz feceritis vobz aliquā silitudinē, patrātes malū cora dño deo vro, vt eū ad iracūdiā puocetz: testes inuoco hodie celū ⁊ terrā, cito pituros vos esse de terra quā trāsito Jordane possessuri estis. nō habitabitz i ea lōgo tpe, sz delebit vos dñs atqz dispget in oēs gētes, ⁊ remanebitis pauci in nationib⁹ ad aḡs vos ductur⁹ est dñs. abiqz fuietis dijs q̄ hoīm manu fabricati sūt ligno ⁊ lapidi, q̄ nō vidēt, nec audiūt, nec comedūt, nec odorant. Cūqz q̄sieris ibi dñm deū tuū, inuenies eū: si tū toto corde q̄sieris, ⁊ tota tribulatione aīe tue. Postq̄ te inuenerit oia q̄ p̄dicta sūt, nouissimo autē tpe reuerteris ad dñm deū tuū, ⁊ audies vocē ei⁹. Quia de⁹ misericors dñs de⁹ tu⁹ est, nō dimittet te, nec oīno delebit, neqz obliuiscet pacti in q̂ iurauit p̄rib⁹ tuis. Interroga de diebus antiqs, q̄ fuerūt añ te ex die q̄ creauit dñs de⁹ hoīnē sup terrā, a sūmo celo vsqz ad sūmū ei⁹, si factū est aliq̄ hmōi cemodi res, aut vnq̄ cognitū est vt audiret pp̄ls vocē dei loquētis de medio ignis sicut tu audisti ⁊ viuisti si fecit de⁹, vt ingrederet, ⁊ tolleret sibi gentē de medio nationū p tētationes, signa atqz portēta, p pugnā ⁊ robustā manū, extētūqz brachiū, ⁊ horribiles visiōes iuxta oia q̄ fecit p vobz dñs de⁹ vester i Egypto, vidētib⁹ oculis tuis: vt scires q̄m dñs ipse est de⁹, ⁊ nō est ali⁹ p̄ter vnū. De celo te fecit audire vocē suā vt doceret te: ⁊ i terra oñdit tibi ignē suū maximū, ⁊ audisti vba illi⁹ de medio ignis, q̄r dilexit patres tuos, ⁊ elegit semē eor⁹ post eos. Eduxitqz te p̄cedens in virtute sua magna ex Egypto, vt deleret nationes maximas ⁊ fortiores te i introitu tuo: ⁊ introduceret te, daretqz tibi terrā earū i possessionē, sicut cernis in p̄sti die. Sacro ergo hodie, ⁊ cogitato in corde tuo q̄r dñs ipse est de⁹ in celo

Nume. xxv.a.

B

Supra j.f.

D

Hebre. xij.

Exodi xx.c.

E

F

Ero. xiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Nume. xxv.a.

Josue xx.c.

surſum,ꝛ in terra deorſum,ꝛ nō eſt alt⁹. Cuſtodi precepta eⁱ⁹ atq; mādata q̄ ego p̄cipio tibi:vt bñ ſit tibi,ꝛ filijs tuis poſt te,ꝛ permaneas multo tpe ſup terrā,quā dñs deus tu⁹ daturus eſt tibi. Tunc ſeparauit ℳoyſes tres ciuitates trās Jordanē ad orientalē plagā,vt cōfugiat ad eas q̄ occiderit nolēs,proximū ſuū nec ſibi fuerit inimicus añ vnus ꝛ alterū diē,ꝛ ad harū aliquā vibū poſſit euadere:Boſor in ſolitudine q̄ ſita eſt i terra cāpeſtri de tribu rubē:ꝛ Ramoth i Galaad,q̄ eſt i tribu Gad:ꝛ Golan i Baſan,q̄ eſt tribu manaſſe. Iſta eſt lex quā ꝓpoſuit ℳoyſes coram filijs Iſrl',ꝛ hec teſtimonia ꝛ ceremonie atq; iudicia q̄ locutus eſt ad filios Iſrl' qñ egreſſi ſunt de Egypto trās Jordanē i valle ℨ phanū ℙhogor in terra Seō regis Amorrhei,q̄ habitauit in Heſebō,quē peuſſit ℳoyſes. Filij q̄z Iſrl' egreſſi ex Egypto poſſederūt terrā eⁱ⁹,ꝛ terrā Og regis Baſan duorū regū Amorrheorū,q̄ erāt trās Jordanē ad ſolis ortū: ab Aroer q̄ ſita eſt ſup ripā torrētis Arnō:vſq; ad montē Sanir,q̄ eſt ꝛ Hermon,oēm planitiem trans Jordanem ad orientalem plagam,vſq; ad mare ſolitudinis,ꝛ vſq; ad radices montis ℙhaſga.

¶ Capituli Summarium. Repetitio decalogi. Cap.v.

A Vocauitq; ℳoyſes oēm Iſrael,ꝛ dixit ad eū, Audi Iſrl' ceremonias atq; iudicia q̄ ego loquor in auribꝰ vris hodie:diſcite ea,ꝛ opere complete. Dñs deꝰ noſter pepigit nobiſcū fedus in Horeb. Nō cū patribꝰ nr̄is iniit pactū:ſed nobiſcū q̄ in p̄ſentiarū ſumus ꝛ viuimꝰ. Facie ad faciē locutꝰ eſt nobis in mōte de medio ignis. Ego ſeḡſter ꝛ medi⁹ fui inter dñm ꝛ vos i tpe illo,vt annūtiarē vobis vba eiꝰ:timuiſtis enī ignē ꝛ nō aſcēdiſtis in mōtē. Et ait. Ego dñs deꝰ tu⁹,q̄ eduxi te de terra Egypti de domo ſeruitutis. Nō habebis deos alienos i ꝓſpectu meo. Nō facies tibi ſculptile,nec ſilitudinē oīm q̄ i celo ſunt deſurſ,ꝛ q̄ i terra deorſum,ꝛ q̄ v̄ſ aquā i ags ſub terra. Nō adorabis ea,ꝛ nō coles:Ego enī ſum dñs deꝰ tu⁹,deꝰ emulator,reddens iniqtatē patrū ſup filios in tertiā ꝛ q̄rtā gñationē his q̄ oderūt me,ꝛ faciēs miſericordiā in multa milia diligētibꝰ me,ꝛ cuſtodientibꝰ p̄cepta mea. Nō vſurpabis nomē dñi dei tui frūſtra:q; nō erit impunitus,q̄ ſup re vana nomē eiꝰ aſſumpſerit. Obſerua diē ſabbathi vt ſanctifices eū ſicut p̄cepit tibi dñs deꝰ tuus. Sex dieb⁹ opaberis,ꝛ facies oīa opa tua. Septimꝰ dies ſabbathi eſt,id eſt requies domini dei tui. Nō facies meo qcq̄ opis tu ꝛ filiꝰ tuꝰ ꝛ filia ſeruus ꝛ ancilla,bos ꝛ aſinꝰ,ꝛ oē iumētū tuū ꝛ peregrinꝰ q̄ eſt intra portas tuas:vt requeſcat ſeruꝰ tuꝰ ꝛ ancilla tua ſicut ꝛ tu. ℳemēto q̄ ꝛ ipſe ſeruieris in Egypto,ꝛ eduxerit te inde dñs deꝰ tuꝰ in manu forti,et brachio extēto. Ideirco p̄cepit tibi vt obſeruares diē ſabbathi. Honora patrē tuū ꝛ matrem,ſicut p̄cepit tibi dñs deꝰ tuꝰ,vt lōgo viuas tpe,ꝛ bñ ſit tibi in terra quā dñs deꝰ tuꝰ daturꝰ eſt tibi. Nō occides. Neq; mechaberis. Furtū nō facies. Nec loqueris ꝛ primū tuū falſum teſtimonium. Nō ꝛcupiſces vxorē primi tui. Nō domū nō agrū,nō ſeruū nō ācillā nō bouē nō aſinū,ꝛ vniuerſa q̄ illi⁹ ſunt. Hec vba locutꝰ eſt dñs ad oēm multitudinē veſtrā in monte de medio ignis ꝛ nubis ꝛ caliginis voce magna nihil addens ampli⁹,ꝛ ſcripſit ea in duab⁹ tabulis lapideis q̄s tradidit mihi. Vos aūt poſtq̄ audiſtis vocē de medio tenebrarum ꝛ mōtē ardere vidiſtis,acceſſiſtis ad me oēs p̄ncipes tribuū ꝛ maiores natu,atq; dixiſtis. Ecce oſtēdit nobis dñs deus noſter maieſtatē ſuā ꝛ magnitudinē ſuā,vocē eius audiuimꝰ de medio ignis,ꝛ pbauimꝰ hodie q̄ loquēte deo cū hoīe vixerit hō. Cur ergo moriemur,ꝛ deuorabit nos ignis hic maximꝰ:ꝛ Si eīm audierimꝰ vltra vocē dñi dei nr̄i,moriemur. Quid eſt oīs caro,vt audiat vocē dei viuētis,q̄ de medio ignis loquitur ſicut nos audiuimꝰ,ꝛ poſſit viuere:Tu magis accede,ꝛ audi cūcta q̄ dixerit dñs deꝰ noſter tibi:loqueriſq; ad nos,ꝛ nos audiētes faciemꝰ ea. Nō cū audiſſet dñs ait ad me. Audiui vocē v̄borū ꝓpli huiꝰ q̄ locuti ſunt tibi:bñ oīa ſunt locuti. Quis det talē eos hꝫe mētē vt timeāt me,ꝛ cuſtodiāt vniuerſa mādata mea ī oī tpe,vt bñ ſit eis ꝛ filijs eorū in ſempiternū:Vade ergo ꝛ dic eis. Reuertimini in tētoria vr̄a. Tu vero hic ſta mecū,ꝛ loquar tibi oīa mādata mea,ꝛ ceremonias atq; iudicia:q̄ docebis eos vt faciāt in terra quā dabo illis ī poſſeſſionē. Cuſtodite igit̄ ꝛ facite ea q̄ ꝓcepit dñs deus vobis:nō declinabitis neq; ad dexterā neq; ad ſiniſtrā:ſed p viā quā p̄cepit dñs deus veſter ambulabitis vt viuatis,ꝛ bene ſit vobis,ꝛ p̄lentur dies veſtri in terra poſſeſſionis veſtre.

¶ Capituli Summarium. Dominus ex corde diligēdus ꝛ mandata eius ſolicite obſeruanda. Caput.vj.

A Hec ſunt p̄cepta ꝛ ceremonie atq; iudicia,q̄ mādauit dñs deꝰ veſter,vt doceret vos vt faciatis ea i terra ad quā trāſgredimini poſſidēdā. Vt timeas dñm deū tuū ꝛ cuſtodias oīa mādata ꝛ p̄cepta eⁱ⁹,q̄ ego p̄cipio tibi ꝛ filijs ac nepotib⁹ tuis cunctis diebꝰ vite tue,vt plōgent dies tui. Audi Iſrl' ꝛ obſerua vt facias:ꝛ bñ ſit tibi ꝛ multipliceris ā⁹ li⁹:ſicut pollicitꝰ eſt dñs deꝰ patrū tuorꝰ tibi terrā lacte ꝛ melle manātē. Audi Iſrl',dñs deꝰ nr̄,deꝰ vnꝰ eſt. Et diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo,ꝛ ex tota aīa tua,ꝛ ex tota fortitudine tua. Eruntq; vba hec q̄ ego p̄cipio tibi hodie ī corde tuo:ꝛ narrabis ea filijs tuis ꝛ meditaberis ſedēs ī domo tua,ꝛ ābulās ī itinere,dormiēs,atq; ꝛſurgēs. Et ligabis ea q̄ſi ſignū i manu tua,erūtq; ꝛ monebunt̄ iter oculos tuos,ſcribeſq; ea ī limine ꝛ oſtijs domꝰ tue. Cūq; introduxerit te dñs deꝰ tuꝰ in terrā p q̄ iurauit pr̄ib⁹ tuis Abrahā,Iſaac,ꝛ Jacob:ꝛ dederit tibi ciuitates magnas ꝛ optimas q̄s non edificaſti,domos plenas cūctarū opū q̄s nō extruxiſti,ciſternas q̄s non fodiſti,vineta ꝛ oliueta q̄ nō plātaſti,ꝛ comederis ꝛ ſaturatus fueris:caue diligēter ne obliuiſcaris dñi qui eduxit te de terra Egypti,de domo ſeruitutis. Dñm deū tuū timebis ꝛ illi ſoli ſerues,ac p nomē illi⁹ iurabis. Nō ibitis poſt deos alienos cūctarū gētiū,q̄ i circuitu vr̄o ſunt:qm̄ deꝰ emulator dñs deꝰ tuꝰ in medio tui:neq; iraſcat furor dñi dei tui cōtra te,ꝛ auferat te de ſupficie terre. Nō tētabis dñm deū tuum,ſicut tētaſti in loco tētatiōis. Cuſtodi p̄cepta dñi dei tui,ac teſtimonia ꝛ ceremonias,q̄s p̄cepit tibi,ꝛ facq̄ placitū eſt ꝛ bonū in cōſpectu dñi,vt bene ſit tibi:ꝛ ingreſſus poſſideas terrā optimā,de qua iurauit dñs pr̄ib⁹ tuis,ꝛ deleret oēs inimicos tuos coram te,ſicut locutus eſt. Cū interrogauerit te filiꝰ tuꝰ cras dicēs. Quid ſibi volūt teſtimonia hec,ꝛ ceremonie,atq; iudicia,q̄ p̄cepit dñs deꝰ noſter nobis:dices ei. Serui eramꝰ ℙharaonis in Egypto,ꝛ eduxit nos dñs de Egypto i manu forti:fecitq; ſigna atq; prodigia magna ꝛ peſſima i Egypto ℨ ℙharaonē,ꝛ oēm domū illi⁹ in ꝓſpectu nr̄o,ꝛ eduxit nos inde,vt introductis daret terrā ſup q̄ iurauit pr̄ib⁹ nr̄is. ℙrecepitq; nobis dñs, vt faciamus omnia legitimā hec,ꝛ timeamus dominum deum noſtrum,vt bene ſit nobis cunctis diebꝰ vite noſtre ſicut eſt hodie. Eritq; noſtri miſericors,ſi cuſtodierimus ꝛ fecerimus omnia precepta eius coram dño deo noſtro, ſicut mandauit nobis.

¶ Capituli Summarium. Cum gentibus nulla amicitia contrahēda,nec ſculptilia earū toleranda. Ca.vij.

C Cum vō introduxerit te dñs deꝰ tuꝰ i terrā quā poſſeſſurꝰ ingrediēris,ꝛ deleuerit gētes multas coram te,

Exodi xix.b.c.

Exodi xx.a.

Exodi xx.a.

Leui. xix.a.

Pſal. xcvj.b.

Exodi xxxiij.a

B Exodi xx.b.

Leui. xix.c.

mat.v.c.

Ezech. xx.b.

Exo. xx.c.

Eccle. iij.b.

mat.xv. a.

mar.vij. b.

Ephe. vj.a.

C Matth. v.c.d.

Roma. vij b.

D

A

Matth. xvij.d. Mar.c. ix.f. Luce x.e.

B Infra xj.c.

C Matth. iiij.b. Luce iij.b.

Matth. iij.b. Luce iij.b. Nume. xxj.b.

D

A

Ethei ⁊ Gergezeũ ⁊ Amorrheũ, Chananeũ ⁊ Pherezeũ ⁊ Heueũ ⁊ Jebuseũ, septẽ gẽtes multo maioris numeri ꝙ tu es, ⁊ robustiores te: tradideritq; eas dñs de⁹ tuus tibi: ꝑcuties eas vsq; ad ĩternecionẽ. Nõ inibis cũ eis fed⁹, nec misereberis eaꝝ, neq; sociabis cũ eis ꝛmugia. Filiã tuã non dabis filio ei⁹, nec filiã illi⁹ accipies filio tuo: qꝛ seducet filiũ tuũ ne sequat me, ⁊ vt magis seruiat dijs alienis, irascetur q; furor dñi, ⁊ delebit te cito. Quin potius hec facietis eis. Aras eoꝝ subuertite, ⁊ ꝛfringite statuas, lucosq; succidite, ⁊ sculptilia cõburite: qꝛ ppl's sctũs es dño deo tuo. Te elegit dñs deus tu⁹, vt sis ei ppl's peculiaris de cunctis ppl'is q; sunt sup terrã. Nõ qꝛ cũctas gẽtes numero vinceba tis, vobis uũct⁹ est dñs, ⁊ elegit vos, cũ oib⁹ sitis ppl'is pauciores: sz qꝛ dilexit vos dñs, ⁊ custodiuit iuramẽtum qõ iurauit pr̃ib⁹ vr̃is. Eduritq; vos ĩ manu forti, ⁊ redemit de domo seruitutis, de manu Pharaonis regis Egypti. Et scies qꝛ dñs deus tu⁹, ipse est de⁹ fortis ⁊ fidelis, custodiẽs pactũ ⁊ mĩam diligẽtib⁹ se, ⁊ his q; custodiũt ꝑcepta ei⁹ in mille gñatiões: ⁊ reddẽs odiẽtib⁹ se statim, ita vt dispdat eos, ⁊ vltra nõ differat, ꝙtin⁹ eis restituẽs qõ merent. Custodi ergo ꝑcepta ⁊ ceremonias atq; iudicia, q̃ ego mando tibi hodie, vt facias. Si postq̃ audieris hec iudicia, custodieris ea ⁊ feceris, custodiet ⁊ dñs de⁹ tu⁹ pactũ tibi ⁊ miaz quã iurauit pr̃ib⁹ tuis: ⁊ diliget te ac multiplicabit, bñdicetq; fructui vẽtris tui, ⁊ fructui terre tue, frumẽto tuo atq; vindemie, oleo, ⁊ armẽtis, gregib⁹ ouiũ tuaꝝ sup terrã, ꝙ q̃ iurauit pr̃ib⁹ tuis vt daret eã tibi. Bñdict⁹ eris ĩter oẽs ppl'os. Nõ erit apud te sterilis vtriusq; sexus: tã ĩ hoĩbus quã ĩ gregib⁹ tuis. Auferet dñs a te oẽm lãguorẽ: ⁊ infirmitates Egypti pessimas ãs nouisti, nõ inferet tibi, sed cunctis hostib⁹ tuis. Deuorabis oẽs ppl'os q̃s dñs de⁹ tuus dabit⁹ est tibi. Nõ pcet eis oculus tu⁹: nec seruies dijs eorũ, ne sint in ruina tui. Si dixeris ĩ corde tuo, Plures sunt gẽtes iste quã ego, qõ potero delere eas, noli metuere, sz recordare q̃ fecerit dñs de⁹ tu⁹ Pharaoni ⁊ cũctis Egyptijs plagas maximas q̃s viderũt oculi tui, ⁊ signa atq; portenta, manũq; robustã, ⁊ extentum brachiũ vt educeret te dñs de⁹ tu⁹. sic faciet cunctis ppl'is q̃s metuis. Insup ⁊ crabrones mittet dñs de⁹ tu⁹ ĩ eos, donec deleat oẽs atq; dispdat q; tefugerint, ⁊ latere nõ potuerint. Nõ timebis eos, qꝛ dñs de⁹ tu⁹ ĩ medio tui est, de⁹ magn⁹ ⁊ terribilis: ipse consumet natiões has in ꝛspectu tuo paulatim atq; per ptes. Nõ poteris eas delere piter: ne forte multiplicẽt ꝫ te bestie terre. Dabitq; eos dñs de⁹ tu⁹ ĩ ꝛspectu tuo: ⁊ ĩterficiet illos donec penit⁹ deleãt. Tradetq; reges eoꝝ ĩ manꝰ tuas, ⁊ dispdes noia eoꝝ ꝺ sub celo: nullꝰ poterit resistere tibi donec ꝛteras eos. Sculptilia eoꝝ igne ꝛbures: nõ cõcupisces argẽtũ ⁊ aurũ, de q̃bus facta sunt, neq; assumes ex eis tibi qcq̃, ne offendas, propterea qꝛ abominatio est dñi dei tui. Nec ĩferes qppiã ex idolo in domũ tuã, ne fias anathema, sicut ⁊ illud est. Quasi spurcitiã detestaberis, ⁊ velut inquinamẽtũ ac sordes abominatiõi habebis, qꝛ anathema est.

¶ C.S. Bñficia dei ad pietatẽ inducere debẽt. Cap. viij.

Sdne mandatũ qõ ego ꝑcipio tibi hodie, caue diligenter vt facias: vt possitis viuere, ⁊ multiplicemini, ĩgressiq; possideatis terrã, ꝙ q̃ iurauit dñs pr̃ib⁹ vr̃is. Et recordaberis cũcti itineris p qõ adduxit te dñs de⁹ tu⁹ q̃dragĩta annis p desertũ, vt affligeret te atq; tẽtaret, ⁊ nota fierẽt q̃ ĩ tuo aĩo vr̃ saban tur, vtrũ custodires mãdata illius, an nõ. Afflixit te penuria, ⁊ dedit tibi cibũ mãna, qõ ignorabas tu ⁊ patres tui: vt ostẽderet tibi q; nõ ĩ solo pane viuit hõ, sz in oi vbo qõ egredit de ore dñi. Uestimẽtũ tuũ q̃ operiebaris, nequa q̃ vetustate deficit, ⁊ pes tuus nõ est subtrit⁹: en q̃dragesimus ann⁹ est: vt recogites ĩ corde tuo, qꝛ sicut erudit filiũ suũ hõ, sic dñs de⁹ tu⁹ erudiuit te, vt custodias mãdata dñi dei tui, ⁊ ambules in vijs ei⁹, ⁊ timeas eũ. Dñs enĩ de⁹ tu⁹ introducet te ĩ terrã bonã terrã riuoꝝ aquarũ q;, ⁊ fontiũ: ĩ cui⁹ cãpis ⁊ mõtib⁹ erũpũt flumiorũ abyssi, terrã frumẽti, hordei, ac vineaꝝ, in q̃ fic⁹ ⁊ mala granata ⁊ olineta nascũt, terrã olei ac mellis: vbi absq; vlla penuria comedes panẽ tuũ, ⁊ rex oĩm abũdãtia ꝑfueris: cuius lapides ferrũ sunt, ⁊ de mõtib⁹ ei⁹ eris metalla fodiunt. vt cũ comederis ⁊ satiat⁹ fueris, bñdicas dño deo tuo ꝑterra optima quã dedit tibi. Obserua ⁊ caue ne qñ obliuiscaris dñi dei tui, ⁊ negligas mãdata ei⁹ atq; iudicia ⁊ ceremonias q̃s ego ꝑcipio tibi hodie: ne postq̃ comederis ⁊ satiat⁹ fueris, domos pulchras edificaueris, ⁊ habitaueris in eis, habueriscq; armẽta boũ, ⁊ ouiũ greges, argenti ⁊ auri, cũctarũq; rerũ copiã, eleuet cor tuũ / ⁊ nõ reminiscaris dñi dei tui, q; eduxit te de terra Egypti, de domo seruitutis: ⁊ ductor tu⁹ fuit in solitudine magna atq; terribili, in q̃ erat serpẽs flatu adurẽs, ⁊ scorpio ac dipsas, ⁊ nulle oĩno aque: qui eduxit riuos de petra durissima, ⁊ cibauit te manna in solitudine, ꝙ nescierũt patres tui. Et postq̃ afflixit ac probauit te, ad extremũ misertus est tui, ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, et robur manꝰ mee hec mihi oĩa ꝑstiterũt. sed recordaberis dñi dei tui: ꝙ ipse vires tibi ꝑbuerit, vt impleret pactũ suũ, sup quo iurauit pr̃ibus tuis: sicut ꝑsens indicat dies. Si autẽ oblit⁹ dñi dei tui: secut⁹ fueris deos alienos: coluerisq; illos ⁊ adoraueris: ecce nunc ꝑdico tibi qõ oĩno dispereas. Sicut gẽtes q̃s delevit dñs in introitu tuo: ita ⁊ vos peribitis: si inobedientes fueritis voci domini dei vestri.

¶ C.S. Nihil boni nobis sed deo ascribendum. Cap. ix.

Audi Jsrael: Tu transgredieris hodie Jordanem, vt possideas nationes maximas ⁊ fortiores te, ciuitates ĩgẽtes, ⁊ ad celũ vsq; muratas: ppl'z magnũ atq; sublimẽ: filios Enacim quos ipse vidisti ⁊ audisti: q̃bus nullus põt ex aduerso resistere. Scies ergo hodie ꝙ dñs de⁹ tu⁹ ipse transibit añ te ignis deuorãs atq; cõsumẽs: q ꝛterat eos ⁊ deleat atq; dispdat ante faciẽ tuã velociter, sicut locut⁹ est tibi: ne dicas in corde tuo cũ deleuerit eos dñs de⁹ tu⁹ in cõspectu tuo: Propter iustitiã meã introduxit me dñs vt terrã hãc possidere: cũ ꝓpter impietates suas iste delete sint nationes. Neq; enĩ propter iustitias tuas, ⁊ equitatẽ cordis tui ingredieris vt possideas terras earũ: sed qꝛ ille egerũt impie, introeũte te delete sunt: ⁊ vt compleret verbũ suũ dñs, qõ sub iuramento pollicit⁹ est patrib⁹ tuis Abrahã, ⁊ Jsaac, ⁊ Jacob. Scito ergo ꝙ non ꝓpter iustitias tuas dñs de⁹ tu⁹ dederit tibi terra hãc optimã in possessionẽ, cum durissime ceruicis sis ppl's. Memẽto, ⁊ ne obliuiscaris qõ ad iracũdiã ꝓuocaueris dñm deũ tuũ in solitudine: ex eo die quo egressus es ex Egypto vsq; ad locũ istũ semp aduersum dñm cõtendisti. Nã ⁊ in Horeb ꝓuocasti eũ: ⁊ irat⁹ delere te voluit: qñ ascẽdi in montẽ, vt acciperẽ tabulas lapideas pacti qõ pepigit vobiscũ de⁹: ⁊ pseueraui in mõte q̃draginta dieb⁹ ac noctib⁹, panẽ nõ comedẽs, ⁊ aquã nõ bibẽs. Deditq; mihi dñs duas tabulas lapideas scriptas digito dei: ⁊ cõtinentes oĩa vba, q̃ vobis locut⁹ est in mõte de medio ignis: qñ cõcio ppl'i cõgregata est. Cũq; trãsissent q̃draginta dies: ⁊ totidẽ noctes: dedit mihi dñs duas tabulas lapideas, tabulas federis: dixitq; mihi: Surge, ⁊ descẽde hinc cito: qꝛ ppl's tu⁹ quẽ eduxisti de Egypto, deseruerũt velociter viã, quã demõstrasti eis: fecerũtq; sibi cõflatile. Rursumq; ait dñs ad me: Cerno qõ ppl's iste dure ceruicis sit: dimitte me, vt cõterã eũ, ⁊ deleã nomẽ eius de sub celo: ⁊ cõstituã te sup gentẽ q̃ hac maior ⁊ fortior sit. Cũq; de mõte ardente descenderẽ, ⁊ duas tabulas federis vtraq; tenerẽ manu, vidissemq; vos peccasse dño deo vestro, ⁊ fecisse vobis vitulũ conflatilẽ, ac deseruisse velociter viã eius quã vobis ostẽderat: pieci tabulas de manib⁹ meis, cõfregiq; eas in cõspectu vr̃o. Et pcidi ante dñm sicut pri⁹, q̃draginta diebus ⁊ noctib⁹ panẽ nõ comedẽs: ⁊ aquã nõ bibẽs, propter oĩa petã vr̃a q̃ gessistis cõ dñm: ⁊ eũ ad iracũdiã ꝓuocastis. timui enĩ indignationẽ ⁊ irã illi⁹, qua aduersum vos cõcitatus, delere vos voluit. Et exaudiuit me dñs etiã hac vice. Aduersum Aarõ quoq; vehemẽter irat⁹, voluit eũ cõterere, ⁊ ꝓ illo silr deprecatus sum. Peccatũ autẽ vestrum quod feceratis: id est vitulum, arripiẽs igne combussi: ⁊ in

Exodi xxiij.c. xxxiij.a. Josue xxiiij.c. D

Exodi xxxij.d. xxxiiij.b.

B

Infra xiij.a.⁊ xxvj.d.

L

Exodi xxij.d.

q̃.mach. xij.g.

A

Matt.h. iij.a. Luc. iiij. a. Infra xxvj.a. B

Exodi xvij. Exo.xix. ⁊.xxxij.

Exodi xxxj.d.

Nume. xxj.b.⁊ xx.b.⁊ Exod. xvij.a.⁊ xvj.d.

D

L

A

B

L

D Numeri xj.a.xvj.a.xxj.a.

frusta cõmunens:oĩnoqz in puluerẽ redigẽs,pieci in torrẽtẽ q de mõte descẽdit. Jn incẽdio qq̃z,t in tẽtatiõe,t in Sepulchris concupiscentie,quocastis dñm:t qñ misit vos de Cadesbarne,dicẽs. Ascẽdite,t possidete terram quã dedi vobis,t ꝓtẽpsistis imperiũ dñi dei vr̃i,t non credidistis ei neqz vocẽ ei⁹ audire voluistis,sz semp fuistis rebelles a die qua nosse vos cepi. Et iacui corã dño q̃draginta dieb⁹ ac noctib⁹,qb⁹ eũ supplicit̃ depcabar,ne deleret vos vt fuerat cõminat⁹:t orãs dixi,Dñe deus,ne dispdas pplm tuũ,t hereditatẽ tuã,quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti de Egypto in manu forti. Recordare ſuorũ tuorũ Abrahã,Jsaac,t Jacob. Nẽ aspicias duritiã ppli hui⁹,t impietatẽ at qz pctm̃:ne forte dicãt habitatores terre,de q̃ eduxisti nos. Nõ poterat dñs ĩtroducere eos ĩ terrã quã pollicit⁹ est eis,t oderat illos:idcirco eduxit,vt interficeret eos in solitudine,q sunt ppls tu⁹ t hereditas tua,q̃s eduxisti in fortitudine tua magna,t in brachio tuo extẽto.

¶ Capituli Summarium. Reparantur fracte tabule et monentur Jsraelite ad veram pietatem. Caput.x.

A Exodi xxxiij.a.

Jll tpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerunt,t ascende ad me in mõtẽ:faciesqz arcã lineã,t scribã in tabulis vba q̃ fuerũt in his q̃s ante cõfregisti,ponesqz eas in arca. Feci igit̃ arcã de lignis seti. Cũqz dolassem duas tabulas lapideas ĩstar priorũ,ascẽdi ĩ mõtẽ habẽs eas ĩ manib⁹. Scripsitqz ĩ tabulis iurta id qđ pri⁹ scripserat,vba decẽ,q̃ locut⁹ est dñs ad vos in mõte de medio ignis,qñ pplus cõgregat⁹ est,t dedit eas mihi. Reuersusqz de mõte,descẽdi,t posui tabulas in arcam quã fecerã,que bucusqz ibi sunt sicut mihi ꝓcepit dñs. Filij autẽ Jsrl moverũt castra ex Beroth filioꝝ Jachã in Mosera,vbi Aaron mortu⁹ t sepult⁹ est,pquo sacerdotio functus est Eleazar filius ei⁹. Jnde venerũt in Gadgad:de q̃ loco pfecti,castrametati sunt ĩ Jetabatha,ĩ terra aquarũ atqz torrẽtiũ.

B Numeri xxxiij.d. Numeri xx.d.

Eo tpe sepauit tribũ Leui,vt portaret arcã federis dñi,et staret corã eo ĩ ministerio,ac bñdiceret ĩ noĩe illi⁹ vsqz ĩ psentẽ diẽ. Quã obrẽnõ habuit Leui partẽ,neqz possessionẽ cũ fratrib⁹ suis,qz ipse dñs possessio ei⁹ est,sicut pmisit ei dñs de⁹ tu⁹. Ego aũt steti in mõte,sicut prius q̃draginta dieb⁹ ac noctib⁹:et exaudiuitqz me dñs etiã hac vice,t tepdere noluit. Dixitqz mihi. Vade,t pcede pplz,vt ingrediatur,t possideat terrã quã iurauí pr̃ib⁹ eoꝝ vt traderẽ eis.

C

Et nũc Jsrael qđ dñs de⁹ tu⁹ petit a te,nisi vt timeas dñm deũ tuũ,t ãbules in vijs ei⁹,t diligas eũ,t seruias dño deo tuo in toto corde tuo,t ĩ tota aĩa tua: custodiasqz mãdata dñi t ceremonias ei⁹ q̃s ego hodie ꝓcipio tibi,vt bene sit tibi:En dñi dei tui celũ est t celũ celi, terra t oĩa q̃ ĩ ea sunt: t tũ pr̃ib⁹ tuis cõglutinatus est dñs,t amauit eos,elegitqz semẽ eoꝝ post eos,id est vos,de cunctis gẽtib⁹,sicut hodie cõprobat̃. Circũcidite igit̃ ꝓputiũ cordis vr̃i,t ceruicẽ vestrã ne ĩduretis amplius:qz dñs de⁹ vester ipse est de⁹ deoꝝ, t dñs dñantiũ,de⁹ magnus t potẽs t terribilis,q psonã nõ accipit nec munera. Facit iudicium pupillo t vidue,amat peregrinũ,t dat ei victũ atqz vestitũ. t vos ergo amate peregrinos,qz t ipsi fuistis aduene ĩ terra Egypti. Dñm deũ tuum timebis,t ei soli seruies:ipsi adherebis,iurabisqz in nomine illius. Ipse est laus tua,t deus tuus,qui fecit tibi hec magnalia t terribilia que viderũt oculi tui. Jn septuaginta animabus descẽderũt patres tui in Egyptũ:t ecce, nunc multiplicauit te dñs deus tuus sicut astra celi.

¶ Capituli Summarium. Beneficia dei t terribilia signa ad amorem eius incitare debent. Caput.xj.

Ama ita qz dñm deũ tuũ,t observa ꝓcepta ei⁹ t ceremonias,iudicia,atqz mandata oĩtpe. Cognoscite hodie q̃ ignorãt filij vr̃i,q nõ viderunt disciplinã dñi dei vr̃i,magnalia eius t robustã manũ,et extẽtũqz brachiũ,signa t opa q̃ fecit ĩ medio Egypti Pharaoni regi t vniuerse terre eius,omniqz exercitui Egyptioꝝ,t equis ac curribus:qũo operuerint eos aq̃ maris rubri,cũ vos psequerent̃,t deleuerit eos dñs vsqz in pr̃sentẽ diẽ:vobisqz que fecerit in solitudine,donec veniretis ad hũc locũ. t Dathan atqz Abiron filijs Eliab:q fuit filius Rubẽ:quos apto ore suo terra absorbuit cũ domib⁹ t tabernaculis,t vniuersa substãtia eoꝝ,quã habebãt in medio Jsraelis. Oculi vr̃i viderũt oĩa opa dñi magna q̃ fecit vt custodiatis vniuersa mãdata illi⁹ q̃ ego hodie ꝓcipio vobis:t possitis ĩtroire,t possidere terrã ad quã ĩgredimini,multoqz ĩ ea vitatis tpe:quã sub iuramẽto pollicit⁹ est dñs pr̃ibus vr̃is,t semini eoꝝ lacte t melle manantem. Terra enim ad quã ingredieris possidẽdã,nõ est sicut terra Egypti de qua existi,vbi iacto semine in hortorũ morem aque ducunt irrigue:sed montuosa est,t cãpestris de celo expectãs pluuias,quã dñs de⁹ tu⁹ semp inuisit,t oculi illius in ea sunt a puncipio anni vsqz ad finem eius. Si ergo obedieritis mãdatis meis,q̃ ego hodie ꝓcipio vobis,vt diligatis dñm deũ vr̃m,t seruiatis ei ĩ toto corde vr̃o,t in tota aĩa vr̃a:dabit pluuiã terre vr̃e tẽporaneã t serotinã,vt colligatis frumẽtum,t vinũ,t oleũ,fenũqz ex agris ad pascenda iumẽta,t vt ipsi comedatis ac saturemini. Cauete ne forte decipiat̃ cor vestrũ,t recedatis a dño,seruiatisqz dijs alienis,t adoretis eos:iratusqz dñs claudat celum et pluuie nõ descẽdãt:nec terra det germẽ suũ,pereatisqz velociter de terra optima quã dñs datur⁹ est vobis. Ponite hec verba mea in cordib⁹ t in animis vr̃is,t suspendite ea ꝓ signo in manib⁹,t inter oculos vr̃os collocate. Docete filios vr̃os,vt illa meditent̃. Cũ sederis ĩ domo tua,t ambulaueris in via,t accubueris atqz surrexeris,scribes ea sup postes t ianuas dom⁹ tue,vt multiplicẽtur dies tui,t filiorũ tuorũ in terra quã iurauit dñs pr̃ibus tuis,vt daret eis quãdiu celũ immineret terre. Si enim custodieritis mandata q̃ ego ꝓcipio vobis,t feceritis ea vt diligat̃ dñz deũ vestrũ,t ambuletis in oĩb⁹ vijs ei⁹ adherẽtes ei,disperdet dñs oẽs gẽtes istas ante faciẽ vestrã,t possidebitis eas que maiores t fortiores vobis sũt. Oĩs loc⁹ quẽ calcauerit pes vester,vester erit. A deserto,t a Libano,a flumĩe magno Euphrate vsqz ad mare occidẽtale erũt termini vr̃i. Jnull⁹ stabit cõtra vos:terroꝛẽ vestrũ t formidinẽ dabit dñs deus vester sup oẽm terrã quã calcaturi estis,sicut locut⁹ est vobis. En ppono in conspectu vr̃o hodie bñdictionẽ t maledictionẽ: bñdictionẽ,si obedieritis mãdatis dñi dei vestri q̃ ego hodie ꝓcipio vobis:maledictionẽ,si nõ obedieritis mãdatis dñi dei vestri,sed recesseritis de via quã ego nunc ostendo vobis,t ambulaueritis post deos alienos,quos ignoratis. Cũ vo introduxerit te dñs de⁹ tu⁹ ĩ terrã,ad quã pergis habitãdã,pones bñdictionẽ sup mõtem Garizim, maledictionẽ sup montẽ Hebal:q sunt trãs Jordanẽ post viã q̃ vergit ad solis occubitũ in terra Chananei,q̃ habitat in cãpestribus cõtra Galgalam,q̃ est iuxta vallẽ tẽdentẽ t intrantẽ pcul. Vos enim trãsibitis Jordanẽ,vt possideatis terrã quã dñs de⁹ vester daturus est vobis,vt habeatis et possideatis illam. Videte ergo vt impleatis ceremonias atqz iudicia que ego hodie ponam in conspectu vestro.

¶ Capituli Summarium. Eliminanda idololatria,t sacrificia certo loco facienda. Caput.xij.

A

Ec sunt ꝓcepta atqz iudicia q̃ facere debetis in terra quã dñs de⁹ patrũ tuorũ datur⁹ est tibi,vt possideas eã cũctis diebus quibus super humũ gradieris. Subuertite oĩa loca in qb⁹ coluerũt gẽtes quas possessuri estis,deos suos sup mõtes excelsos, et colles:t subter omne lignũ frondosum. Dissipate aras earũ,t cõfringite statuas,lucos igne cõburite,t idola cõminute:dispdite noĩa eorũ de locis illis. Nõ facietis ita dño deo vestro:sed ad locũ quẽ elegerit dñs deus vester de cunctis tribub⁹ vestris,vt ponat nomẽ suũ ibi,t habitet in eo, venietis:t offeretis in loco illo holocausta t victimas vestras,decimas t primitias manuũ vestrarum,t vota atqz donaria,primogenita bouũ t ouiũ. Et comedetis ibi in cõspectu dñi dei vestri:ac letabimini in cũctis ad que miseritis manum vos t domus vestre in qbus bñdixerit vobis dñs de⁹ vester. Nõ facietis ibi que nos hic facimus hodie,singuli

guli qō ſibi rectū videſ. Neqz em̄ vſqz in preſens tēpus veniſtis ad requiē, t poſſeſſionē, quā dñs de⁹ veſter daturus eſt vobis. Trāſibitis Jordanē, t habitabitis in terra quā dñs de⁹ veſter daturus eſt vobis, vt requieſcatis a cunctis hoſtib⁹ p circuitū: t abſqz vllo timore habitetis i loco quē elegerit dñs de⁹ veſter, vt ſit nomē ei⁹ in eo. Illuc oīa, que precipio, cōferetis holocauſta, t hoſtias, ac decimas, t primitias manuū veſtrarū: t quicqd precipuū eſt in muneribus que vouiſtis dño. Ibi epulabimini coram dño deo veſtro vos t filij ac filie veſtre, famuli t famule atqz Leuites, qui in vrbib⁹ vr̄is cōmorātur. neqz em̄ hz alā partē t poſſeſſionē inter vos. Caue ne offeras holocauſta tua i oī loco quē videris: ſed in eo quē elegerit dñs, in vna tribuū tuarū offeres hoſtias, t facies q̄cūqz p̄cipio tibi. Si aūt comedere voluerit, t te eſus carnū delectauerit, occide t comede iuxta b̄dictionē dñi dei tui, quā dedit tibi in vrbibus tuis: ſiue immūdū fuerit, hoc eſt maculatū, t debile: ſiue mūdū, hoc eſt integrū t ſine macula, qō offerri licet, ſicut capreā t cervum, comedes, abſqz eſu dūtaxat ſanguinis, quē ſup terrā quaſi aquā effundes. Nō poteris comedere i oppidis tuis decimā frumēti, t vini, t olei tui, primogenita armētoū t pecoꝝ, t oīa q̄ voueris, t ſpōte offerre volueris, t primitias manuū tuarū: ſed coꝝ dño deo tuo comedes ea i loco quē elegerit dñs de⁹ tu⁹, tu t filij⁹ tuus t filia, ſeruus t famula, atqz Leuites, q manēt in vrbib⁹ tuis: t letaberis, t reficieris coꝝ dño deo tuo in cūctis ad q̄ extēderis manū tuam. Caue ne derelinquas Leuitē i oī tpe quo verſaris i terra. Q̄n dilatauerit dñs de⁹ tu⁹ terminos tuos, ſicut locut⁹ eſt tibi, Et volueris veſci carnib⁹ quas deſyderat aīa tua: locus aūt quē elegerit dñs de⁹ tu⁹, vt ſit nomē ei⁹ ibi, ſi peculiarem fuerit, occides de armētis t pecorib⁹ q̄ habueris, ſicut p̄cepit tibi, t comedes in oppidis tuis, vt tibi placet. Sicut comedit capreā t cervus, ita veſceris eis. t mūdus t īmūdus in cōe veſcent: hoc ſolū caue ne ſanguinē comedas. ſanguis em̄ eoꝝ p aīa eſt, t idcirco nō debes aīam comedere cū carnibus: ſed ſup terrā fundes q̄ſi aquā, vt bene ſit tibi t filijs tuis poſt te, cū feceris qō placet in cōſpectu dñi. Que autē ſanctificaueris t voueris dño, tolles, t venies ad locū quē elegerit dñs, t offeres oblationes tuas carnē t ſanguinem ſup altare dñi dei tui. ſanguinē hoſtiarū tuarū fundes in altari: carnibus aūt ipſe veſceris. Obſerua t audi omnia que ego precipio tibi, vt bene ſit tibi t filijs tuis poſt te in ſempiternū, cū feceris qō bonū eſt t placitū in cōſpectu dñi dei tui. Q̄n diſperdiderit dñs de⁹ tu⁹ ante faciē tuā gentes ad quas ingredieris poſſidēdas, t poſſederis eas, atqz habitaueris in terra earū: caue ne imiteris eas, poſtq̄ te fuerint introeūte ſubuerſe: t requiras ceremonias eaꝝ dicēs, Sicut coluerūt gētes iſte deos ſuos, ita t ego colā. Nō facies ſimiliter dño deo tuo. Oēs em̄ abominationes quas auerſatur dñs, fecerunt dijs ſuis, offerentes filios t filias, t comburentes igni. Quod precio tibi, hoc tantum facito domino: nec addas quicq̄: nec minuas.

¶ L.S. Falſus propheta lapidandus. Caput.xiij.

Si ſurrexerit in medio tui prophetes, aut q ſomnū vidiſſe ſe dicat, t p̄dixerit ſignū atqz portētū, t euenerit qō locutus eſt, t dixerit tibi, Eamus t ſequamur deos alienos quos ignoras, t ſeruiam⁹ eis: nō audies v̄ba pphete illi⁹ aut ſomniatoris, q tentat vos dñs de⁹ veſter, vt palā fiat vtrū diligatis eū an nō, in toto corde, t i tota aīa veſtra. Dñm deū veſtrū ſequimini, t ipſum timete, t mādata illi⁹ cuſtodite, t audite voceⁿ ei⁹: ipſi ſeruietis, t ipſi adherebitis. Propheta aūt ille aut fictor ſomnioū interficiet: q locut⁹ eſt vt vos auerteret a dño deo veſtro, q eduxit vos de terra Egypti, t redemit vos de domo ſeruitutis: vt errare te faceret de via quā tibi p̄cepit dñs de⁹ tuus: t auferes malū de medio tui. Si tibi voluerit pſuadere frater tu⁹ fili⁹ matris tue: aut filius tuus vel filia, ſiue vxor q̄ eſt in ſinu tuo, aut amic⁹ quē diligis vt aīam tuā, clā dicēs, Eam⁹ t ſeruiam⁹ dijs alienis, quos ignoras tu t patres tui, cunctarū in circuitu gentiū q̄ iuxta vel procul ſunt, ab initio vſqz ad finē terre: non acquieſcas ei, nec audias, neqz parcat ei oculus tu⁹ vt miſereāris t occultes eū, ſed ſtatim interficies. ſit primū manus tua ſup eū, t poſt te oīs pp̄l⁹ mittat manū. Lapidibus obrutus necabit, q̄ voluit te abſtrahere a dño deo tuo, qui eduxit te de terra Egypti de domo ſeruitutis: vt oīs Iſrl audiens timeat, t nequaq̄ vltra faciat qppiā hui⁹ rei ſile. Si audieris in vna vrbiū tuarū, quas dñs de⁹ tuus dabit tibi ad habitādū, dicētes aliquos. Egreſſi ſūt filij Belial de medio tui, t auerterūt habitatores vrbis ſue, atqz dixerunt. Eamus t ſeruiam⁹ dijs alienis quos ignoratis: quere ſolicite, t diligenter rei veritate ſpecta, ſi inueneris certū eſſeqō dicit, t abominationē hanc ope ppetratā, ſtatim percuties habitatores vrbis illi⁹ in ore gladij, t delebis eā, oīaqz q̄ in illa ſunt vſqz ad pecora. qcqd etiā ſupellectilis fuerit, cōgregabis in medio platearū ei⁹, t cū ipſa ciuitate ſuccedēs, ita vt vniuerſa cōſumas dño deo tuo, t ſit tumulus ſempiterni⁹, nō edificabit amplius, t nō adherebit de illo anathemate qcq̄ in manu tua, vt auertat dñs ab ira furoris ſui, t miſereatur tui, multiplicetqz te, ſicut iuranit patribus tuis, q̄n audieris vocē dñi dei tui, cuſtodiens oīa precepta eius que ego precipio tibi hodie, vt facias quod placitum eſt in conſpectu domini dei tui.

¶ Capituli Summarium. Diſcretio habenda inter animalia, decime reddende. Caput.xiiij.

Filij eſtote dñi dei veſtri: nō vos icidetis, nec facietis caluitiū ſup mortuo. q̄n pp̄l⁹ ſanctus es dñs deo tuo: t te elegit vt ſis ei in pp̄l'm peculiarem de cūctis gētibus q̄ ſunt ſup terrā. Non comedatis q̄ immūda ſunt. Hoc eſt animal qō comedere debetis. Bouē, t ouē, t capram, ceruū, t capreā, bubalū, tragelaphum, pygargum, orygē, camelopardum. Omne animal qō in duas ptes findit vngulā t ruminat, comedetis. De bis aūt q̄ ruminat, t vngulā non findūt, hec comedere nō debetis, camelū, leporē, chirogryllū: q̄ ruminat, t non diuidit vngulā, immūda erunt vobis. Sus quoqz q̄n diuidit vngulā, t nō ruminat, immūda erit. carnib⁹ eoꝝ non vescemini, t cadauera nō tāgetis. Hec comedetis ex oīb⁹ que morantur in aqs. Que habēt pinnulas, t ſquamas, comedite: que abſqz pinnulis, t ſquamis ſunt, ne comedatis, q: immūda ſunt. Oēs aues mūdas comedite. Immūdas ne comedatis: aquilā ſcilicet, t gryphem, t halieetū, irion, et vulturē ac miluū iuxta genus ſuū: t omne coruni gn̄is, et ſtruthionē, ac noctuā, t larū, atqz accipitrē iuxta gen⁹ ſuū herodiū ac cygnū, t ibin, ac mergulū, porphyrionē, t nycticoracez, onocrotalū, t caradriū, ſingula in gn̄e ſuo: vpupā q̄z, t veſpertilionē. Et omne qō reptat t pennulas habet, immūdū erit, nec comedeſ. Oē qō mūdū eſt, comedite. Quicqd aūt morticinū eſt, ne veſcamini ex eo. Peregrino q intra portas tuas eſt, da vt comedat, aut vende ei: q: tu pp̄l⁹ ſanct⁹ dñi dei tui es. Nō coques hedū in lacte matris ſue. Decimā ptē ſeparabis de cūctis fructib⁹ tuis q̄ naſcūtur in terra per annos ſingulos, t comedes in cōſpectu dñi dei tui in loco quē elegerit vt in eo nomē illi⁹ inuocet, decimā frumēti tui, t vini, t olei, t primogenita de armentis t ouibus tuis: vt diſcas timere dñm deum tuū in omni tpe. Cū aūt lōgior fuerit via, t locus quē elegerit dñs de⁹ tu⁹, tibiqz benedixerit, nec potueris ad eū hec cuncta portare, vēdes oīa, t in pretū rediges, portabiſqz manu tua, t proficiſceris ad locū quē elegerit dñs de⁹ tu⁹: t emes ex eadem pecunia qcqd tibi placuerit, ſiue ex armētis, ſiue ex ouib⁹: vinū quoqz, t ſicerā, t oē qō deſyderat aīa tua, t comedes coꝝ dño deo tuo, t epulaberis tu t dom⁹ tua, t Leuita q intra portas tuas eſt. caue ne derelinquas eū, q: nō hz aliā ptē in poſſeſſiōe tua. Anno tertio ſeparabis aliā decimam ex oīb⁹ q̄ naſcūtur tibi eo tpe: t repones intra ianuas tuas. Venietqz Leuites q aliā nō hz partē nec poſſeſſionē tecū, t peregrin⁹ ac pupillus t vidua, q intra portas tuas ſunt, t comedēt, t ſaturabuntur: vt benedicat tibi dñs deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ L.S. Lex septimi anni, qui est annꝰ remissiõis. Ca. xv.

A Septimo anno facies remissionẽ, que hoc ordie celebrabit. Cui debeꝫ aliqd ab amico vel primo ac fratre suo, repetere nõ poterit: qꝛ annus remissionis est dñi. Al peregrino ꝛ aduena exiges: ciuẽ ꝛ ꝓpinquũ repetẽdi nõ habebis potestatẽ. Et oĩno indigẽs, ꝛ mẽdicꝰ nõ erit iter vob: vt bñdicat tibi dñs in terra quã traditurꝰ est tibi in possessionem. Si tũ audieris vocem dñi dei tui, ꝛ custodieris vniersa q̃ iussit, ꝛ que ego hodie precipio tibi, bñdicet tibi, vt pollicitus est. Fenerabis gẽtib⁹ multis, ꝛ ipse a nullo accipies mutuũ. Dñaberis nationibus plurimis, ꝛ tui nemo dominabit. Si vnus de fratrib⁹ tuis q morañ intra portas ciuitatis tue in terra quã dñs deꝰ tuꝰ daturꝰ est tibi, ad pauptatẽ deuenerit: nõ obdurabẽ cor tuũ, nec ꝛtrahes manũ: sꝫ aperies eã pauperi, ꝛ dabis mutuũ quo eũ indigere perspexeris. Caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio, ꝛ dicas in corde tuo. Appropinquat septimus annꝰ remissiõis: ꝛ auertas oculos tuos a paupere fratre tuo, nolẽs ei qõ postulat, mutuũ cõmodare: ne clamet contra te ad dñm, ꝛ fiat tibi in pctñ. Sed dabis ei: nec ages ꝗppiã callide m eiꝰ necessitatibus subleuãdis: vt bñdicat tibi dñs deꝰ tuꝰ in oi tpe: ꝛ in cũctis ad q̃ manũ miseris. Nõ deerũt pauperes in terra habitatiõis tue: idcirco ego precipio tibi vt aperias manũ fratri tuo egeno ꝛ pauperi, q tecũ versat in terra. Cũ tibi vẽditꝰ fuerit frater tuꝰ Hebrꝰ aut Hebrea, ꝛ sex annis seruierit tibi, in septimo anno dimittes eũ liberũ: ꝛ quẽ libertate donaueris, nequaq̃ vacuũ abire patieris, sed dabis viaticũ de gregib⁹, ꝛ de area ꝛ torcular tuo, q̃bus dñs deꝰ tuꝰ benedixerit tibi. Memẽto ꝙ ꝛ ipe seruieris in terra Egypti, ꝛ liberauerit te dñs deꝰ tuus, ꝛ idcirco ego nũc ꝓcipio tibi. Si naũt dixerit. Nolo egredi, eo qõ diligat te ꝛ domũ tuã, ꝛ bñ sibi apud te esse sentiat: assumes subulã, ꝛ perforabis aurẽ eiꝰ in ianua domꝰ tue, ꝛ seruiet tibi vsq̃ in eternũ. ancille q̃z sil'r facies. Nõ auertas ab eis oculos tuos qñ dimiseris eos liberos: qñ iurta mercedẽ mercẽnarij p sex ãnos seruiuit tibi: vt bñdicat tibi dñs deꝰ tuꝰ in cũctis opibus q̃ agis. De primogenitis q̃ nascũtur in armẽtis, ꝛ ouib⁹ tuis, quicqd est sexꝰ masculini, sctificabis dño deo tuo. Nõ operaberis in primogenito bouis, ꝛ nõ tondebis primogenita ouiũ. In ꝙspectu dñi dei tui comedes ea p annos singulos in loco quẽ elegerit dñs, tu ꝛ domus tua. Si naũt habuerit maculã, ꝛ vel claudũ fuerit vel cecũ, aut ĩ aliqua pte deforme vel debile, nõ immolabit dño deo tuo, sed intra portas vrbis tue comedes illud: tã mũdus q̃ immũdus sil'r vescẽtur eis q̃si caprea, ꝛ ceruo. Hoc solũ obseruabis vt sanguinẽ eorũ non comedas, sed effundas in terram quasi aquã.

¶ L.S. De tribus solennitatibus anni. Caput. xvj.

A Obserua mẽsem nouarũ frugũ, ꝛ verni primũ tẽporis, vt facias phase dño deo tuo: qñ in isto mẽse eduxit te dñs deꝰ tuus de Egypto nocte. Immolabisq̃z phase dño deo tuo de ouibus, ꝛ de bob⁹ in loco quẽ elegerit dñs deus tuus, vt habitet nomẽ eius ibi. Nõ comedes in eo panẽ fermẽtatũ. Septẽ diebus comedes absq̃z fermẽto afflictionis panẽ, qñ in pauore egressus es de Egypto: vt memineris diei egressionis tue de Egypto oĩbus diebꝰ vite tue. Nõ apparebit fermẽtatũ in oĩbus terminis tuis septẽ diebꝰ, ꝛ nõ remanebit de carnib⁹ eius qõ immolatũ est vespere in die primo vsq̃z ad mane. Nõ poteris immolare phase i qualibet vrbiũ tuarũ, quas dñs deus tuus daturꝰ est tibi: sed in loco quẽ elegerit dñs deus tuꝰ, vt habitet nomẽ eius ibi: immolabisq̃z phase vespere ad solis occasum, qñ egressus es de Egypto. Et coques ꝛ comedes in loco quẽ elegerit dñs deus tuus, manesq̃z cõsurgẽs vades in tabernacula tua. Sex dieb⁹ comedes azyma: ꝛ in die septima, qꝛ collecta est dñi dei tui, non facies opus. Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcẽ in segetẽ miseris, ꝛ celebrabis diẽ festum hebdomadarũ dño deo tuo, oblationẽ spontaneã manus tue, quam offeres iurta benedictionẽ dñi dei tui: ꝛ epulaberis coram dño deo tuo, tu ꝛ filius tuus, ꝛ filia tua, ꝛ seruus tuus, ꝛ ancilla tua, ꝛ Leuites q est intra portas tuas, ꝛ aduena ac pupillus ꝛ vidua, q morãtur vobiscũ in loco quẽ elegerit dñs deus tuus, vt habitet nomẽ eius ibi: ꝛ recordaberis qñ seruus fueris in Egypto: custodiesq̃z ac facies q̃ precepta sunt. Solennitatẽ quoq̃z tabernaculorũ celebrabis per septẽ dies qñ collegeris de area ꝛ torcular fruges tuas: et epulaberis in festiuitate tua tu ꝛ filius tuus ꝛ filia, ꝛ seruus tuus ꝛ ancilla. Leuites quoq̃z, ꝛ aduena, ꝛ pupillus ac vidua, qui intra portas tuas sunt. Septẽ diebꝰ dño deo tuo festa celebrabis ĩ loco quẽ elegerit dñs: bñdicetq̃z tibi dñs deus tuus in cũctis frugib⁹ tuis, ꝛ in omni ope manuum tuarũ, eriscq̃z in letitia. Tribus vicib⁹ per annũ apparebit omne masculinũ tuũ in cõspectu dñi dei tui in loco quem elegerit, in solẽnitate azymorũ, ꝛ in solẽnitate hebdomadarũ, ꝛ in solẽnitate tabernaculorũ. Nõ apparebit ante dominũ vacuus: sed offeret vnusquisq̃z ꝛm qõ habuerit iurta benedictionẽ dñi dei sui, quam dederit ei. Judices ꝛ magistros cõstitues in oĩbus portis tuis, quas dñs deus tuꝰ dederit tibi, per singulas tribꝰ tuas: vt iudicẽt ppl'm iusto iudicio, nec in alterã partẽ declinẽt. Non accipies personam nec munera: qꝛ munera excecant oculos sapientũ, ꝛ mutãt verba iustorũ. Juste qõ iustum est, persequeris: vt viuas, ꝛ possideas terrã quã dñs deus tuus dederit tibi. Non plãtabis lucũ, ꝛ omnem arborem iurta altare dñi dei tui: nec facies tibi atq̃z constitues statuam que odit dñs deus tuus.

¶ Capitulu Summarium. Idololatria condemnatur et qualis rex eligendus ostenditur. Caput. xvij.

Non immolabis dño deo tuo bouẽ ꝛ ouẽ in quo est macula aut quippiã vitij: qꝛ abominatio est dño deo tuo. Cũq̃z reperti fuerit apud te intra vnã portarũ tuarꝝ, quas dñs deꝰ tuꝰ dabit tibi, vir aut mulier q faciãt malũ in cõspectu dñi dei tui, ꝛ trãsgrediañ pactũ illi⁹ vt vadãt ꝛ seruãt dijs alienis ꝛ adorẽt eos, solẽ ꝛ lunã, ꝛ oẽm militiã celi, q̃ non precepi, ꝛ hoc tibi fuerit nũtiatũ, audiẽsq̃z ingsieris diligẽter, ꝛ verũ esse repereris, ꝛ abominatio facta est in Jsrael: educes virũ ac mulierẽ qui rẽ sceleratissimã perpetrarũt, ad portas ciuitatis tue, ꝛ lapidibus obruẽtur. In ore duorum aut trium testium peribit q interficiet. Nemo occidat, vno contra se dicente testimoniũ. Manꝰ testiũ prima interficiet eũ, et manus reliqui ppli extrema mittet: vt auferas malum de medio tui. Si difficile ꝛ ambiguũ apud te iudiciũ esse prosperis inter sanguinẽ ꝛ sanguinẽ, causam ꝛ causam, leprã ꝛ non leprã, ꝛ iudiciũ intra portas tuas videris vba variari: surge, ꝛ ascẽde ad locũ quẽ elegerit dñs deꝰ tuus, venies q̃z ad sacerdotes Leuitici gñis, et ad iudicẽ q fuerit illo tpe: quereisq̃z ab eis q iudicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcũq̃z direrint q ꝓsunt loco quẽ elegerit dñs, ꝛ docuerint te iurta legẽ eiꝰ, sequerisq̃z sententiã eorũ, nec declinabis ad dexteram, neq̃z ad sinistrã. Qui aũt supbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tpe ministrat dño deo tuo: ex decreto iudicis morietur homo ille, et auferes malũ de Jsrael: cunctusq̃z ppl's audiens timebit, vt nullus deinceps itumescat supbia. Cũ ingressus fueris terrã quã dñs deꝰ tuus dabit tibi, ꝛ possederis eã, habitaueriscq̃z in illa, ꝛ dixeris. Cõstituã sup me regẽ, sicut habẽt oẽs per circũitũ natiões: eũ cõstitues quẽ dñs deꝰ tuꝰ elegerit de numero fratrũ tuorũ. Nõ poteris alteriꝰ gẽtis hoĩem regẽ facere, q nõ sit frater tuꝰ. Cũq̃z fuerit cõstitutꝰ, non multiplicabit sibi equos, nec reducet ppl'm Egyptũ, egtatꝰ numero subleuatꝰ, presertim cũ dñs ꝓceperit vobis vt nequaq̃ amplius p eãdẽ viã reuertamini. Nõ habebit vxores plurimas q̃ allicĩãt aĩm eiꝰ, neq̃z argẽti ꝛ auri immẽsa põdera. Postq̃ aũt sederit m solio regni sui, describet sibi Deuteronomiũ legis huiꝰ in volumĩe accipiẽs exẽplar a sacerdotib⁹ Leuitice tribꝰ, ꝛ habebit secũ, leget q̃z illud oĩbus diebus vite sue, vt discat timere dñm deum suum: ꝛ custodire vba ꝛ ceremonias eiꝰ q̃ in lege ꝓcepta sunt. Nec eleuet cor eiꝰ in supbiã sup fratres suos, neq̃z declinet in partẽ dexte-

rā vel sinistrā,vt lōgo tpe regnet ipse ꝛ filij eius sup Jsrael.

¶ Capi.Summa. Sacerdotes ꝛ leuite vnde vīāt:male-fici eliminandi ꝛc. Caput.xviij.

NOn habebūt sacerdotes ꝛ Leuite,et oēs qui de eadē tribu sunt,partē ꝛ hereditatē cū Jsrael:q̄ sacrificia dñi,ꝛ oblationes ei⁹ comedēt,ꝛ nihil aliud accipient de possessione fratrū suorū.dñs em ipse est hereditas eorū:sicut locut⁹ est illis. Hoc erit iudiciū sacerdotū a pplo,ꝛ ab bis q offerūt victimas:siue bouē siue onē immolauerint,dabūt sacerdoti armū ac vētriculū,primitias fruméti,vini ꝛ olei,ꝛ lanarū partē ex ouium tōsione. Ipsum em̄ elegit dñs de⁹ tu⁹ de cūctis tribub⁹ tuis, vt stet,ꝛ ministret noī dñi,ipse ꝛ filij ei⁹ in sempiternum. Si exierit Leuites ex vna vrbū tuarū ex oi Jsrael in qua habitat,ꝛ voluerit venire,desyderans locū quē elegerit dñs, ministrabit in noīe dñi dei sui,sicut oēs ffres ei⁹ Leuite,qui stabūt eo tpe corā dño. Partē ciboū eādē accipiet quam ꝛ ceteri:excepto eo qđ in vrbe sua ex pr̄na ei successiōe debet. Qñ ingressus fueris terrā quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi,caue ne imitari velis abominatiōes illarū gētiū,nec inueniatur in te q lustret filiū suū,aut filiā,ducēs p ignē:aut q ariolos scisciteť,ꝛ obseruet somnia atq̄ augurias.nec sit maleficus, nec incātator,neq̄ q pythones cōsulat,nec diuinos,ꝛ querat a mortuis veritatem.oīa em̄ hec abominať dñs,ꝛ ppter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo:perfect⁹ eris, ꝛ absq̄ macula cū dño deo tuo. Gētes iste quarū possidebis terrā,augures ꝛ diuinos audiunt:tu aūt a dño deo tuo aliter institut⁹ es. Prophetā de gente tua ꝛ de fratrib⁹ tuis sicut me,suscitabit tibi dñs de⁹ tu⁹:ipm audies vt petisti a dño deo tuo in Horeb,qñ cōcio cōgregata est,atq̄ diristi. Ultra nō audiā vocē dñi dei mei,ꝛ ignē hūc maximū amplius nō videbo,ne moriar. Et ait dñs mihi. Bñ oīa sunt locuti. Prophetā suscitabo eis de medio fratrū suor̄ similem tui:ꝛ ponā verba mea in ore ei⁹,loquetur q̄ ad eos oīa que p̄cepero illi.q aūt verba ei⁹ q̄ loquet̄ in noīe meo,audire noluerit,ego vlt̄or eriſtam. Propheta aūt q arrogantia deprauatus voluerit log in noīe meo,q̄ ego non p̄cepi illi vt diceret,aut ex noīe alienorū deorū,interficietur. Quod si tacita cogitatiōe rūderis. Qđ possum intelligere verbū qđ dñs nō est locut⁹?hoc habebis signū. Qđ in noīe dñi ppheta ille p̄dixerit,ꝛ nō euenerit:hoc dñs nō est locutus,sz p tumorē aī sui ppheta confinxit:ꝛ idcirco non timebis eū.

¶ S. Ad q̄s vrbes homicide confugere debeāt. Cxix.

CAm dispdiderit dñs de⁹ tu⁹ gētes,q̄rū tibi traditurus est terrā,ꝛ possederis eā,habitaueriſq̄ in vrbibus earū ꝛ in edibus:tres ciuitates sepabis tibi in medio terre,quā dñs de⁹ tu⁹ dabit tibi in possessionē,sternēs diligēter viā:ꝛ in tres equaliter partes totā terre tue puinciā diuides, vt habeat e vicino qui ppter homicidiū pfugus est,quo possit euadere. Hec erit lex homicide fugiētis,cuius vita seruāda est. Qui percusserit primū suū nesciens,ꝛ q heri ꝛ nudiustertius nullū contra eū odiū habuisse cōprobať,sed abijsse cū eo simpliciter in syluā ad ligna cedēda,ꝛ in succisione lignorū securis fugerit manū,ferrūq̄ lapsum de manubrio amicum eius percusserit,ꝛ occiderit:hic ad vnā suprad̄ictarū vrbium confugiet ꝛ viuet:ne forsitan proxim⁹ eius cuius effusus est sanguis,dolore stimulatus,persequať,ꝛ apprehendat eū si longior via fuerit,ꝛ percutiat aīmā eius qui nō est reus mortis:quia nullū cōtra eū qui occisus est,odiū prius habuisse monstrať. Idcirco p̄cipio tibi,vt tres ciuitates equales inter se spatij diuidas. Cum aūt dilatauerit dñs deus tu⁹ terminos tuos,sicut iurauit p̄ib⁹ tuis,ꝛ dederit tibi cūctā terrā quā eis pollicitus est(si tamen custodieris mandata eius,ꝛ feceris que hodie p̄cipio tibi,vt diligas dñm deum tuū,ꝛ ambules in vijs eius omni tpe)addes tibi tres alias ciuitates,ꝛ suprad̄ictarū trium vrbium numerū duplicabis: vt nō effundať sanguis innocuus in medio terre quam dñs deus tuus dabit tibi possidendā,ne sis sanguinis reus. Si quis aūt odio habēs proximū suū insidiat⁹ fuerit vite ei⁹, surgēsq̄ percusserit illū,ꝛ mortuus fuerit,fugeritq̄ ad vnā de suprad̄ictis vrbibus,mittēt seniores ciuitatis illi⁹,ꝛ arripient eum de loco effugij,tradētq̄ in manu proximi,cui⁹ sanguis effusus est,ꝛ morietť. Nō miserebēris ei⁹,ꝛ auferes noxium sanguinē de Jsrael,vt bene sit tibi. Nō assumes,et trāsferes terminos proximi tui quos fixerūt priores in possessione tua quā dñs de⁹ tuus dabit tibi in terra quā acceperis possidēdā. Nō stabit testis vnus cōtra aliquē,quicqd illud peccati,ꝛ facinoris fuerit:sz in ore duorū aut triū testium stabit omne verbū. Si steterit testis mēdax cōtra hominem,accusans eum preuaricatiōis,stabūt ambo quorū cā est,ań dñm in conspectu sacerdotū ꝛ iudicū q fuerint in dieb⁹ illis. Cūq̄ diligētissime pscrutātes inuenerint falsū testē dixisse ꝛ fratrē suū mēdaciū:reddēt ei sicut frī suo facere cogitauit:ꝛ auferes malum de medio tui,vt audiētes ceteri timorē habeāt,ꝛ nequaq̄ talia audeāt facere. Nō miserebēris eius,sed aīmā p aīa,oculum pro oculo,dentem pro dente,manum pro manu,pedem pro pede exiges.

¶ Capituli Summariū. Qui a bello arcendi ꝛ quomodo pugnandum. Caput.xx.

SI exieris ad bellū cōtra hostes tuos,ꝛ videris equitatus ꝛ currus,ꝛ maiorem q̄ tu habeas,ad uersarij exercitus multitudinem,non timebis eos:quia dñs deus tuus tecū est,qui eduxit te de terra Ægypti. Appropinquāte aūt iam prelio,stabit sacerdos ante aciem,ꝛ sic loquetur ad populum. Audi Jsrael, vos hodie cōtra inimicos vestros pugnā cōmittitis:nō p̄timescat cor vestrum,nolite metuere,nolite cedere,nec formidetis eos:quia dñs deus vester in medio vestri est,ꝛ pro vobis cōtra aduersarios dimicabit,vt eruat vos de periculo. Duces q̄z per singulas turmas audiēte exercitu proclamabunt. Quis est homo qui edificauit domum nouā,ꝛ nō dedicauit eam:vadat ꝛ reuertatur in domum suam,ne forte moriatur in bello,ꝛ alius dedicet eā. Quis est homo qui plantauit vineam,ꝛ necdum fecit eam esse cōem,et de qua vesci oībus liceat:vadat ꝛ reuertať in domū suam,ne forte moriatur in bello,ꝛ alius homo eius fungať officio. Quis est homo q despōdit vxorē,ꝛ nō accepit eam:vadat ꝛ reuertatur in domum suam,ne forte moriatur in bello,et alius hō accipiat eam. His dictis addēt reliqua,ꝛ loquentur ad populū. Quis est hō formidolosus ꝛ corde pauido:vadat ꝛ reuertať in domum suam,ne pauere faciat corda fratrū suorū,sicut ipse timore perterritus est. Cūq̄ siluerint duces exercitus,ꝛ finem loquendi fecerint,vnusquisq̄ suos ad bellandum cuneos p̄parabit. Si quādo accesseris ad expugnandam ciuitatem,offeres ei p̄mum pacem. Si receperit,ꝛ aperuerit tibi portas,cunctus populus qui in ea est,saluabiť,et seruiet tibi sub tributo,si nautem fedus inire noluerit,ꝛ ceperit cōtra te bellum,oppugnabis eam. Cūq̄ tradiderit dñs de⁹ tu⁹ illā in manu tua,pcutiesomne qđ in ea generis masculini est,in ore gladij,absq̄ mulieribus,et infantibus,iumentis et ceteris que in ciuitate sunt. Omnem predam exercitu diuides,et comedes de spolijs hostium tuorum,que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis ciuitatibus,que a te procul valde sunt,et non sunt de his vrbibus quas in possessionem acceptur⁹ es.

A Supra x.b. Numeri xviij.c.d. f.cor ix.b Numeri xviij.c.

B

leui.xx.d C j. Regū. xviij.a.

Prophetā xp̄s. Jo.j.g. act.iij.d. vij.c. exo.xx.d D Jo.j.g.

A

Numeri xxxv.b. Jos.xx.a

B

C

Numeri xxv.c.

D

Supra xvij.b. Matth. xviij.b. Jo.viij.c ij. Cor. xiij.a. Hebr.x.e. da.xiij.g Mat.v.f. exo.xxj.c

A

C

j. Mach. iij.g.

B

Ju.vij.a.

De his aũt ciuitatib⁹ que dabunt tibi, nullũ omnino permittes viuere, sz interficies in ore gladij. Hetheũ videlicet, z Amorrheũ, z Chananeũ, Pherezeũ, z Heueũ, z Jubuseum, sicut p̃cepit tibi dñs de⁹ tuus: ne forte doceãt vos facere cunctas abominatiões quas ipsi opati sunt dijs suis, z peccetis in dñm deũ vr̃m. Cũ obsederis ciuitatem multo tẽpore, z munitionib⁹ circũdederis vt expugnes eã, nõ succides arbores de quib⁹ vesci potest, nec securib⁹ p circuitũ debes vastare regionẽ: qm̃ lignũ est, z nõ hõ, nec põt bellantium cõtra te augere numerũ. Si qua aũt ligna nõ sunt pomifera, sed agrestia z ĩ ceteros apta vsus, succide z instrue machinas, donec capias ciuitatẽ que cõtra te dimicat.

¶ Capi. Summarium. Qualiter agendum cũ homicidio occulto, muliere captiua z filio contumace. Caput. xxj.

Quãdo inuẽtũ fueriti terra quã dñs de⁹ tu⁹ datus est tibi, hois cadauer occisi, et ignorabiẽ cedis re⁹, egredient maiores natu, z iudices tui, z metient a loco cadaueris singularũ p circuitum spatia ciuitatũ: z quã vicinior̃ ceteris esse pspexerit, seniores ciuitatis illi⁹ tollãt vitulã de armẽto, q̃ nõ traxit iugũ nec terrã scidit vomere, z ducẽt eã ad vallẽ asperã atq; saxosam, q̃ nũq̃ arata est, nec semẽtẽ recepit, z cedẽt in ea ceruices vitule. accedentq; sacerdotes filij Leui, q̃s elegerit dñs deus tuus vt ministrẽt ei, z bñdicãt in nomine eius, z ad v̄bũ eorũ omne negotiũ pẽdet: z quicqd mũdũ vel immũdũ est, iudicet. Et veniẽt maiores natu ciuitatis illi⁹ ad interfectũ, lauabũtq; manꝰ suas sup vitulã que in valle p̃cussa est, z dicẽt. Manꝰ nr̃e nõ effuderũt sanguinẽ hũc, nec oculi viderũt. ppitius esto populo tuo Jsrael, quẽ redemisti dñe, z ne reputes sanguinẽ innocẽtẽ in medio populi tui Jsrael. Et auferet ab eis reatus sanguinis: tu aũt alienus eris ab innocẽtis cruore q̃ fusus est, cũ feceris q̃ p̃cepit dñs. Si egressus fueris ad pugnã ꝛ inimicos tuos, z tradiderit eos dñs de⁹ tu⁹ in manu tua, captiuosq; duxeris, z videris ĩ numero captiuorũ mulierẽ pulchrã, z adamaueris eã, voluerisq; hr̃e vxorẽ, introduces eã in domũ tuã: que radet ceſariẽ, z circũcidet vngues, z deponet vestẽ in qua capta est, sedẽsq; in domo tua, flebit patrẽ et matrẽ suã vno mẽse, z postea intrabis ad eã, dormiesq; cũ illa, z erit vxor tua. Si aũt postea nõ insederit aio tuo, dimittes eã liberã, nec vẽdere poteris pecunia, nec opprimere p potẽtiã: quia humiliasti eã. Si habuerit hõ vxores duas, vnã dilectã, et alterã odiosã, genueritq; ex eis liberos, z fuerit filiꝰ odiose primogenitꝰ, voluerintq; substãtiã inter filios suos diuidere: nõ poterit filiũ dilecte facere p̃mogenitũ, z pferre filio odiose, sz filiũ odiose agnoscet primogenitũ, dabitq; ei de bis q̃ habuerit cũcta duplicia. iste est enim principiũ liberor̃ ei⁹, z huic debent p̃mogenita. Si genuerit hõ filiũ cõtumacẽ z pterucũ, q̃ nõ audierit p̃ris ac matris imperiũ, z coercitus obedire cõtẽpserit: appẽdẽt eũ, z ducẽt ad seniores ciuitatis illi⁹ z ad portã iudicij, dicẽtq; ad eos. Filius noster iste pteruꝰ z cõtumax est, monita nr̃a audire p̃tẽnit, comessatiõib⁹ vacat, z luxurie atq; cõuiuijs: lapidib⁹ eũ obruet ppl̃s ciuitatis, z morietꝰ, vt auferatis malũ de medio vestri, z vniuersus Jsrael audiẽs pertimescat. Qñ peccauerit hõ qõ morte plectẽdũ est, z adiudicat⁹ morti appẽsus fuerit in patibulo: nõ pmanebit cadauer eius in ligno, sed in eadẽ die sepelietꝰ: q̃ maledictꝰ a deo ẽ q̃ pẽdet i ligno, z neq̃q̃ pꝛta miabis terrã tuã quã dñs de⁹ tu⁹ dederit tibi i possessionẽ.

¶ Capitu. Summarium. [illegible], virgines non violande ꝛc. Caput. xxij.

Non videbis bouẽ frĩs tui aut ouẽ errãtẽ, z p̃tereribis, sz reduces frĩ tuo, ẽt si nõ ẽ p̃piquꝰ frĩ tuus, nec nosti eũ: duces i domũ tuam, z erũt apud te quãdiu q̃rat ea frĩ tu⁹ z recipiat. Sil̃r facies de asino, z de vestimẽto, z de oi re frĩs tui q̃ perierit: si inueneris eã, ne negligas q̃si alienã. Si videris asinũ frĩs tui aut bouẽ cecidisse in via, nõ despicies, sz subleuabis cũ eo. Nõ induet mulier veste virili, nec viri vtet veste femĩea. abominabilis enim apud deũ est q̃ facit hec. Si ambulãs per viam, in arbore vel in terra nidũ auis inueneris, z matrẽ pullis vel ouis desup incubãtẽ: nõ tenebis eã cũ filijs, sz abire patieris, captos tenẽs filios, vt bñ sit tibi, z lõgo viuas tpe. Cũ edificaueris domũ nouã, facies murũ tecti p circuitum: ne effundat sanguis in domo tua, z sis reꝰ labẽte alio, z in p̃ceps ruẽte. Nõ seres vineã tuã altero semine: ne z sementis quã seuisti, z q̃ nascunt ex vinea, pariter sanctificentur. Nõ arabis in boue simul z asino. Non indueris vestimento qõ ex lana linoq; cõtertũ est. Funiculos in fimbrijs facies p q̃ tuor angulos pallij tui, q̃ operiris. Si duxerit vir vxorem, z postea odio habuerit eã, q̃sieritq; occasiões qb⁹ dimittat eã, obijciẽs ei nomẽ pessimũ, z dixerit. Uxorẽ hanc accepi, z ingressus ad eã nõ inueni virginẽ: tollẽt eã pr̃ z mr̃ eius, z ferẽt secũ signa virginitatis ei⁹ ad seniores vrbis q̃ in porta sunt: z dicet pr̃. Filiã meã dedi hunc vxorẽ, quã q; odit, i ponit ei nomẽ pessimũ, vt dicat. Nõ inueni filiã tuã v̄ginẽ: z ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. Et expãdẽt vestimẽtũ coram senioribꝰ ciuitatis: appẽdẽtq; senes vrbis illi⁹ virũ, z verberabũt illũ, cõdẽnates i sup cẽtũ siclis argẽti, q̃s dabit pr̃i puelle, q̃m diffamauit nomẽ pessimũ sup virginẽ Jsrael: hẽbitq; eã vxorẽ, z non poterit dimittere eã oĩbus diebꝰ vite sue. Q̃d si verũ est q̃d obijcit. z nõ est in puella inuẽta virginitas: ejiciẽt eã extra fores domꝰ pr̃is sui, z lapidibus obruẽt viri ciuitatis illi⁹, z morietꝰ: q̃m fecit nefas in Jsrael, vt fornicaret in domo patris sui: z auferes malũ de medio tui. Si dormierit vir cũ vxore alteri⁹, vterq; morietur, id est, adulter z adultera: z auferes malũ de Jsrael. Si puellã virginẽ despõderit vir, z inuenerit eã aliqs in ciuitate, z cõcubuerit cũ ea: educes vtrũq; ad portã ciuitatis illi⁹ z lapidibus obruent: puella, quia nõ clamauit cũ esset in ciuitate: vir, q̃ humiliauit vxorẽ proximi sui. z auferes malũ de medio tui. Si aũt in agro repererit vir puellam que desponsata est, z apprehẽdens cõcubuerit cũ ea, ipse morietur solus: puella nihil patietꝰ, nec est rea mortis, q̃m sicut latro cõsurgit ꝛ fratrẽ suũ, z occidit aiam ei⁹: ita z puella pressa est. sola erat in agro: clamauit, z nullus affuit q̃ liberaret eã. Si inuenerit vir puellã virginẽ, que non habet sponsum, z apprehẽdens cõcubuerit cũ illa, z res ad iudiciũ venerit: dabit qui dormiuit cũ ea, patri puelle quinquaginta siclos argẽti, z habebit eã vxorẽ, quia humiliauit illam: nõ poterit dimittere eam cũctis diebus vite sue. Non accipiet homo vxorem patris sui, nec revelabit operimentum eius.

¶ Capituli Summariũ. Qui extra synagogam arcendi, et quibus cum fenerandum. Caput. xxiij.

Non intrabit eunuchꝰ attritis vel amputatis testiculis, z absciso veretro ecclesiã dñi. Nõ ingredietur mãzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam dñi vsq; ad decimã gñationem. Ammonites z zDoabites etiã post decimã gñationẽ nõ intrabũt ecclesiã dñi in eternũ: q; noluerunt vobis occurrere cũ pane z aqua i via q̃n egressi estis de Egypto: z q; cõduxerũt cõtra te Balaam filiũ Beor de zDesopotamia Syrie, vt malediceret tibi: z noluit dñs deus tuus audire Balaã, vertitq; maledictionẽ eius in benedictionẽ tuã, eo q; diligeret te. Nõ facies cum eis pacẽ nec queras eis bona cunctis diebus vite tue in sempiternũ. Non abominaberis Zdumeũ, q; frater tuus est: nec Egyptiũ, q; aduena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatiõe intrabunt in ecclesiam dñi. Cũ egressus fueris aduersus hostes tuos in pugnam, custodies te ab oi re mala. Si fuerit inter vos hõ q̃ nocturno pollutus sit somnio, egredietꝰ extra castra, z nõ reuertetꝰ p̃usquã ad vesperã lauetꝰ aq̃, z post solis occasuꝫ regredietꝰ i castra. Habebis locũ extra castra ad quẽ egrediaris ad requisita nature, gerẽs parillũ in balteo. cũq; sederis, fodies per circuitum, z egesta humo operies quo releuatus es (Dominus enim deus tu⁹ ambulat in medio castrorũ, vt eruat te, z tradat tibi inimicos tuos) z sint castra tua sancta: z nihil in eis appareat feditatis, ne derelinquat te. Non trades seruum domino suo qui ad te confugerit. habitabit tecum in loco qui ei placuerit, z in vna vrbium tuarũ requiescet:

ne cõtristes

ne cõtristes eũ. ℣ nõ erit meretrix de filiab⁹ ℑsrł, nec scorta-
℣ tor de filijs ℑsrael. ℣ nõ offeres mercedẽ pstibuli: nec pretiuz
canis in domo dñi dei tui, qcqd illud est qõ vouerit: quia
abominatio est vtrũqz apud dñm deũ tuum. ℣ nõ fenerabis
fratri tuo ad vsurã pecuniã, nec fruges, nec quãlibet aliam
rem: sed alieno. Fratri aũt tuo absqz vsura id quo indiget,
cõmodabis: vt bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ i oi ope tuo i terra
ad quã ingredieris possidẽdam. Cũ votũ voueris dño deo
tuo, nõ tardabis reddere, qz requret illud dñs de⁹ tu⁹, z si mo
ratus fueris, reputabit tibi in pctũ. Si nolueris polliceri,
absqz peccato eris. Quod aũt semel egressum est de labijs
tuis, obseruabis, z facies sicut pmisisti dño deo tuo, z ppria
voluntate z ore tuo locutus es. ℑngressus vineã primi tui,
comede vuas quantum tibi placuerit: foras autem ne effe
ras tecum. Si intraueris segetẽ amici tui, franges spicas,
et manu conteres, falce autem non metes.

¶ Capitu. Summariũ. Libellus repudij permittitur, mi-
sericordia in pauperes precipitur. Caput. xxiij.

A mat. v. c. z xix. a mar. x. a. ℑ accepit hõ vxorẽ, z habuerit eã, z nõ inuenerit
gram añ oculos ei⁹ ppt aliquã feditatẽ: scribet
libellũ repudij, z dabit in manu illi⁹, z dimittet
eã de domo sua. Cũqz egressa altez⁹ maritũ du-
xerit, z ille ꝯz oderit eã, dederitqz ei libellũ repudij, z dimi
serit de domo sua, vel certe mortu⁹ fuerit: nõ poterit prior
marit⁹ recipe eã i vxorẽ: qz polluta ẽ, z abominabilis fctã est
coram dño: ne peccare facias terrã tuã quã dñs de⁹ tu⁹ tradi
derit tibi possidẽdã. Cũ accepit hõ nup vxorẽ, nõ procedet
℣ ad bellũ, nec ei gppiã necessitatis imũget publice, ℑz vaca
bit absqz culpa domui sue, vt vno ãno letet cũ vxore sua.
℣ nõ accipies loco pignoris iferiorẽ z supiorẽ molã: qz aiam
suã apposuit tibi. Si deprẽsus fuerit hõ solicitãs fratrez
suũ de filijs ℑsrael, z vẽdito eo accepit ptiũ: interficiet, z au-
nũe. xij. a feres malũ de medio tui. Observa diligẽter ne icurras pla
gã lepre, ℑz facies qcũqz docuerit te sacerdotes Leuitici ge
neris iuxta id qõ pcepi eis, z iple solicite. Memẽtote qd fe-
cerit dñs de⁹ vester Marie in via cũ egrederemini de Egy
pto. Cũ repetes a primo tuo rẽ aliquã, quã dz tibi, non in-
L gredieris domũ ei⁹, vt pignus auferas: ℑz stabis foris, z ille
tibi proferet qõ habuerit. Si nautẽ pauper est, non pnoctabit
apud te pign⁹, ℑz statim reddes ei añ solis occasum: vt dor
mies in vestimẽto suo, bñdicat tibi, z hẽas iustitiã coram do-
Le. xix. c mino deo tuo. ℣ nõ negabis mercedẽ indigẽtis, z paupis ffis
tob. iij. c tui siue aduene q tecũ morat i terra z intra portas tuas est:
ℑz eadẽ die reddes ei ptiũ laboris sui añ solis occasum, qz
paup est, z ex eo sustẽtat aiam suã: ne clamet ℑ te ad dñm, et
reputet tibi in pctũ. ℣ nõ occident pres p filijs, nec filij pro
D iiij. regũ. patribus: ℑz vnusqsqz p pcto suo morief. ℣ nõ puertes indicũ
iiij. b. aduene z pupilli, nec auferes pignoris loco vidue vestimẽ-
ij. parali. tũ. Memẽto qd fueris i Egypto, z eruerit te dñs de⁹ tuus
xxv. b. inde. Idcirco pcipio tibi vt facias hãc rẽ. Cũ messueris se
eze. xviij. e. getẽ in agro tuo, z oblit⁹ manipulũ reliqris, non reuerteris
vt tollas illũ: ℑz aduenã, z pupillũ, z viduã auferre patieris,
vt bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ in oi ope manuũ tuarũ. Si fru-
ges collegeris olinarz, qcqd remãserit in arborib⁹, nõ reuer
teris vt colligas: ℑz relinques aduene, pupillo, ac vidue. Si
vindemiaueris vineã tuã, nõ colliges remanẽtes racemos,
℣ ℑz cedẽt in vsus aduene, pupilli, ac vidue. Memẽto qd z tu
seruieris in Egypto, z idcirco pcipio tibi vt facias hãc rẽ.

¶ Capitu. Summa. Quot plagis reus cedendus a fratre
fratris semen suscitandum. Caput. xxv.

A ℑ fuerit cã iter aliqs, z iterpellauerint iudices:
quẽ iustũ esse pspexerit, illi iustitie palmã dabũt
quẽ ipiũ, cõdẽnabũt ipietatis. Si naũt cũ q pec-
cauit, dignũ viderint plagis, psternẽt z coram se
facient verberari. ℣ pro mẽsura peccati, erit z plagarũ mo
dus: ita dũtaxat vt quadragenarũ numerũ nõ excedãt: ne
fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. ℣ nõ liga
B bis os bouis triturãtis in area fruges tuas. Cũ habitaue
rint fratres simul, z vnus ex eis absqz liberis mortuus fue-
rit, vxor defuncti nõ nubet alteri: ℑz accipiet eã frater ei⁹, z
suscitabit semẽ fratris sui: z primogenitũ ex ea filiũ nomi-
ne illius appellabit, vt non deleat nomẽ ei⁹ ex ℑsrael. Si
autẽ noluerit accipere vxorez fratris sui que ei lege debeb,
ꝯgret mulier ad portã ciuitatis, et interpellabit maiores
natu, dicetqz. Non vult frater viri mei suscitare nomẽ fra-
tris sui in ℑsrael: nec me in cõiugẽ sumere. Statimqz accer
siri eũ faciẽt, z interrogabunt. Si rñderit. Nolo eã vxorem
accipere: accedet mulier ad eũ coram senioribus, z tollet cal-
ceam mẽtũ de pede ei⁹, ℑspuetqz in faciẽ illius, z dicet. Sic fiet
homini q nõ edificat domũ fratris sui. Et vocabit nomen
illi⁹ in ℑsrael, Dom⁹ discalceati. Si habuerint iter se iur-
gium viri duo, z vnus cõtra alterũ irari ceperit: volensqz
vxor alteri⁹ eruere virũ suum de manu fortioris, miseritqz
manũ, z apprehẽderit verenda eius: abscindes manũ illi⁹,
nec flecteris super eã ylla mia. ℣ nõ habebiz in sacculo diuersa
põdera, maius z minus: nec erit in domo tua modius ma-
ior z minor. põdus habebis iustũ z verũ, z modius equalis
D z verus erit tibi: vt multo viuas tẽpore sup terrã quã dñs
deus tuus dederit tibi, abominat enim dñs eũ qui facit hec, z
auersat omnẽ iniustitiã. Memẽto que fecerit tibi Amalec exo. xvij.
in via quãdo egrediebaris ex Egypto: quõ occurrerit tibi, c.
z extremos agminis tui, qui lassi residebãt, ceciderit, quãdo
tu eras fame, z labore cõfectus, z non timuerit deũ. Cum
ergo dñs deus tuus dederit tibi requiẽ, z subiecerit cũctas
per circũitum nationes in terra quã tibi pollicitus est: de-
lebis nomen eius sub celo. Cane ne obliniscaris.

¶ C. S. Decime qbus debeãtur, z qd significent. Caput. xxvj.

A Cum qz intraueris terrã quã dñs de⁹ tu⁹ tibi da-
tur⁹ est possidẽdã, z obtinueris eã, atqz habita-
ueris in ea, tolles de cũctis frugibus tuis primi-
tias, z pones i cartallo pgesqz ad locũ quẽ dñs
deus tuus elegerit vt tibi inuocẽt nomẽ eius: accedesqz ad
sacerdotẽ q fuerit in diebus illis, z dices ad eum. ℑProfiteor
hodie coram dño deo tuo, qz ingressus suz in terrã pmissionis
quam iuranit dñs patribus nostris vt daret eã nobis. Suscipiensqz sacer-
dos cartallum de manu tua, ponet ante altare dñi dei tui, z
B loqueris in cõspectu dñi dei tui. Syrus psequebat patrem
meũ, q descẽdit in Egyptũ, z ibi pegrinatus est in pauciss-
imo numero: creuitqz in gentẽ magnã ac robustã, et infinite
multitudinis. Afflixerũtqz nos Egyptij, z pssecuti sunt, im
ponẽtes onera grauissima: z clamauimus ad dñm deũ pa-
trũ nostrorũ. q exaudiuit nos, z respexit humilitatẽ nram,
z laborem atqz angustias et eduxit nos de Egypto in ma
nu forti, z brachio extento, in ingenti pauore, in signis atqz
portentis, et introduxit ad locum istum, et tradidit nobis
terram lacte z melle manantem. Et idcirco nunc offero pri
mitias frugum terre quam dominus dedit mihi. Et dimit-
tes eas in cõspectu domini dei tui: z adorato domino deo
tuo, epulaberis in omnibus bonis q̃ dominus deus tuus
dederit tibi, et domui tue, tu et Leutes, et aduena qui tecũ
est. Quando compleueris decimam cunctarũ frugum tua-
rum, anno decimarum tertio dabis Leuite et aduene, z pu-
pillo z vidue, vt comedant intra portas tuas, z saturentur:
loqueriscz in conspectu domini dei tui. Attuli quod san-
ctificatum est de domo mea, z dedi illud Leute, et adue-
ne, z pupillo ac vidue, sicut iussisti mihi: non preteriui man
data tua, nec sum oblitus imperij tui. Non comedi ex eis in
luctu meo, nec separaui ea in qualibet immunditia, nec ex-
pendi ex his quicquam in re funebri. Obedini voci dñi Esa. lxiij.
dei mei, z feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de san d.
ctuario tuo, z de excelso celorum habitaculo, z benedic baruc. ij.
populo tuo ℑsrael, z terre quam dedisti nobis, sicut iurasti d.
patribus nostris, terre lacte et melle mananti. ℣ Hodie do-
minus deus tuus precepit tibi vt facias mandata hec atqz
iudicia: z custodias z impleas ex toto corde tuo, et ex tota
anima tua. Dominum elegisti hodie, vt sit tibi de⁹, z ambu
les in vijs eius, z custodias ceremonias illius, z mandata
atqz iudicia, z obedias eius imperio. Et dominus elegit te
hodie, vt sis ei populus peculiaris, sicus locutus est tibi:
et custodias omnia precepta illius: et faciat te excelsiorem Supra
vn. a

cunctis gẽtibus, quas creauit in laudẽ, & nomen, & gloriam
suam: vt sis populus sanctus dñi dei tui, sicut locutus est.
¶ L.S. Altare lapideum erigẽdum, benedictiones pũjs &
maledictiones impũjs imprecande. Caput.xxvij.
A Precepit aũt ꝛ Moyses & seniores Isrl' pplo, di-
cẽtes. Custodite oẽ mãdatũ qđ ꝑcipio vob ho-
die. Cũq; trãsieritis Jordanẽ in terrã quã dñs
deus tu⁹ dabit tibi, eriges ĩgẽtes lapides & cal-
ce leuigabis eos, vt possis ĩ eis scribẽ oĩa ỽba legis hui⁹
Jordane trãsmisso: vt introeas terrã quã dñs de⁹ tu⁹ dabit
exo. xx. d tibi, terrã lacte & melle manãtẽ, sicut iurauit patribus tuis.
tol. viij. f. Qñ ergo trãsieritis Jordanẽ, erigite lapides quos ego ho
die ꝑcipio vobis in mõte Hebal, & leuigabis eos calce: et
edificabis ibi altare dño deo tuo de lapidib⁹ q̃s ferrũ non
tetigit, & de saxis ĩformib⁹ & ĩpolitis: & offeres sup eo holo
causta dño deo tuo, & imm olabis hostias pacificas, come-
B desq; ibi, & epulaberis coã dño deo tuo. Et scribes super
lapides oĩa ỽba legis huius plane & lucide. ¶ Dixeruntq;
ꝛ Moyses & sacerdotes Leuitici gñis ad oẽm Isrl'. At-
tẽde, & audi Isrl'. Hodie factus es ppl's dñi dei tui, audies
voc̃e eius, & facies mãdata atq; iustitias q̃s ego ꝑcipio ti-
bi hodie. ¶ Precepitq; ꝛ Moyses pplo in die illo, dicẽs. Hi
stabũt ad bñdicẽdũ pplo sup mõtẽ Garizim. Jordãe trãs-
misso: Simeõ. Leui. Judas. Issachar, Joseph, & Bẽiamin.
C Et e regione isti stabunt ad maledicẽdũ in monte Hebal,
dañ. ix. c. Ruben, Gad, & Aser, Zabulon, Dan & Nephthalim. Et
pnũtiabũt Leuite, dicẽtq; ad oẽs viros Isrl' excelsa voce,
ꝛ Maledict⁹ hõ q̃ faciet sculptile & cõflatile abominationẽ
dñi, op⁹ manuũ artificũ, ponetq; illud in abscõdito. & rñde-
bit oĩs ppl's, & dicet, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ q̃ nõ honorat ꝑem
suũ, & matrẽ suã. & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ q̃ trãs-
fert terminos primi sui, & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledi-
ctus qui errare facit cecũ in itinere. & dicet oĩs ppl's, Amen.
ꝛ Maledict⁹ q̃ puertit iudiciũ aduene, pupilli, & vidue. & di-
cet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ qui dormit cũ vxore patris
D sui, & reuelat operimẽtũ lectuli ei⁹. & dicet oĩs ppl's, Amen.
ꝛ Maledict⁹ q̃ dormit cũ oĩ iumẽto. & dicet oĩs ppl's, Amẽ.
ꝛ Maledict⁹ q̃ dormit cũ sorore sua filia pr̃is sui, vl matris
sue. & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ q̃ dormit cum socru
sua. & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ q̃ clã pcusserit pri-
mũ suũ. & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ qui dormit cũ
gal. iij. b. vxore primi sui. & dicet oĩs ppl's, Amẽ. ꝛ Maledictus q̃ ac-
cipit munera, vt pcutiat aĩam sanguis ĩnocẽtis. & dicet oĩs
ppl's, Amẽ. ꝛ Maledict⁹ q̃ nõ pmanet in sermonib⁹ legis hu
ius, nec eos opere perficit. & dicet omnis populus, Amen.
¶ L.S. Benedictio multiplex datur obseruatorib⁹ legis,
& maledictio transgressoribus. Caput.xxviij.
A Si aũt audieris vocẽ dñi dei tui, vt facias atq;
custodias oĩa mãdata ei⁹ q̃ ego ꝑcipio tibi ho-
die, faciet te dñs de⁹ tu⁹ excelsiorẽ cũctis gẽtib⁹
q̃ ỽsank in terra. Veniẽtq; sup te vniuerse bene
dictiões iste, & apphẽdẽt te: si tñ ꝑcepta ei⁹ audieris. Bñdi-
ctus tu in ciuitate, & bñdict⁹ in agro. Bñdict⁹ fruct⁹ vẽtris
tui, & fruct⁹ terre tue, fructusq; iumentorũ tuor̃, greges ar-
mẽtorũ tuor̃, & caule ouũ tuar̃. Bñdicta horrea tua, & bñ-
dicte reliquie tue. Bñdict⁹ eris ingrediẽs & egrediẽs. ¶ Da-
bit dñs ĩmicos tuos q̃ ꝛsurgũt aduersum te, corruẽtes in
cõspectu tuo ꝑ vnã viã veniẽt ꝛ te, & per septẽ fugiẽt a facie
tua. Emittet dñs benedictionẽ sup cellaria tua, & super oĩa
opera manuũ tuarũ: bñdicetq; tibi in terra quã acceperis.
Suscitabit te dñs sibi i pplm sanctũ sicut iurauit tibi: si cu
stodieris mandata dñi dei tui, & ambulaueris in vijs eius.
Videbũtq; oẽs terrã ppli q̃ nomẽ dñi ĩuocatũ sit super
te, & timebũt te. Abũdare te faciet dñs oĩbus bonis, fructu
vteri tui, & fructu iumentorum tuorũ, fructu terre tue quaz
iurauit dñs patribus tuis vt daret tibi. Aperiet dñs the-
saurũ suũ optimũ celũ, vt tribuat pluuiam terre tue in tpe
B suo: bñdicetq; cũctis opib⁹ manuũ tuar̃. Et fenerabis gen
tib⁹ mu: ltis, & ipse a nullo fen⁹ accipies. Cõstituet te dñs in
caput, & nõ in caudã: & eris semp supra, & nõ subter: si tñ au-
dieris mãdata dñi dei tui q̃ ego ꝑcipio tibi hodie, & custo
dieris & feceris, ac non declinaueris ab eis nec ad dextram
nec ad sinistrã, nec secutus fueris deos alienos, neq; colue-
ris eos. Quod si audire nolueris vocẽ dñi dei tui, vt custo-
dias & facias, oĩa mãdata ei⁹ & ceremonias q̃s ego ꝑcipio
tibi hodie, veniẽt sup te oẽs maledictiones iste, & apphẽdẽt
te. ꝛ Maledict⁹ eris ĩ ciuitate, maledict⁹ ĩ agro. ꝛ Maledictũ
horreũ tuũ, & maledicte relige tue. ꝛ Maledict⁹ fruct⁹ vẽtris
tui, & fruct⁹ terre tue, armẽta boũ tuor̃ & greges ouiũ tuar̃.
ꝛ Maledict⁹ eris ingrediẽs, & maledictus egrediẽs. ꝛ Mittet
dñs sup te famẽ & esuriẽ, & increpationẽ in oĩa opa tua q̃ tu
facies: donec cõterat te & pdat velociter, pp adinuentiones
tuas pessimas in q⁹ reliqsti me. Adiũgat tibi dñs pestilẽ
tiã, donec ꝛsumat te de terra ad quã ĩgredieris possidẽdã.
¶ Percutiat te dñs egestate, febri & frigore, ardore & estu, et
aere corrupto & rubigine, & psequat donec peas. Sit celuz
qđ supra te est, eneũ: & terra quã calcas, ferrea. ¶ Det dñs im
brẽ terre tue puluerẽ, & de celo descẽdat sup te cinis, donec
cõteraris. Tradat te dñs corruẽtẽ añ hostes tuos: & p vnaz
viã egrediaris ꝛ eos, & p septẽ fugias, & dispgaris p oĩa re-
gna terre: sitq; cadauer tuũ i escã cũctis volatilib⁹ celi & be
stijs terre, & nõ sit q̃ abigat. ¶ Percutiat te dñs vlcere Egy-
pti, & ptẽ corpis p quã stercora digerunt, scabie q̃q; & pruri-
gine: ita vt curari nequeas. ¶ Percutiat te dñs amẽtia & ceci
tate ac furore mẽtis, & palpesin meridie sicut palpare solet
cec⁹ in tenebris, & nõ dirigas vias tuas. Oĩq; tpe calũniam
sustineas, & opprimaris violẽtia, nec habeas qui liberet te.
Uxorẽ accipias, & ali⁹ dormiat cũ ea. Domũ edifices, & nõ
habites in ea. ¶ Plãtes vineã, & nõ vindemies eã. Bos tu⁹ imo-
let coã te, & nõ comedas ex eo. Asin⁹ tu⁹ rapiat ĩ cõspectu
tuo, & nõ reddat tibi. Oues tue dent ĩimicis tuis, & non sit
qui te adiuuet. Filij tui & filie tue tradant alteri pplo vidẽ-
tibus oculis tuis, & deficientib⁹ ad cõspectũ eor̃ tota die, &
nõ sit fortitudo in manu tua. Fruct⁹ terre tue, & oẽs labores
tuos comedat ppls quẽ ignoras: & sis semp calũniam susti-
nẽs, & oppssus cũctis diebus, & stupẽs ad terrorẽ eor̃ q̃ vide-
bũt oculi tui. ¶ Percutiat te dñs vlcere pessimo in genib⁹ & ĩ
suris, sanariq; nõ possis a plãta pedis vsq; adverticẽ tuũ.
¶ Ducet te dñs, & regẽ tuũ quẽ cõstitueris sup te, in gẽtẽ quã
ignoras tu & pres tui: & seruies ibi dijs alienis ligno & lapi-
di. Et eris perdit⁹, in puerbiũ ac fabulã oĩb⁹ ppls, ad q̃s te
introduxerit dñs. Semẽtẽ multã iacies in terrã, & modicuz
cõgregabis: qr locuste deuorabũt oĩa. Uineã plãtabis & fo
dies, & vinũ nõ bibes nec colliges ex ea quippiã qñ vastabi
tur vermib⁹. Oliuas hẽbis in oĩb⁹ termnis tuis, & nõ vnge
ris oleo: qr defluẽt & deperibunt. Filios gñabis & filias, & nõ
frueris eis: qm̃ ducent ĩ captiuitatẽ. Omnes arbores tuas
& fruges terre tue rubigo consumet. Aduena q̃ tecũ versat
in terra, ascẽdet sup te, eritq; sublimior: tu autẽ descẽdes: &
eris inferior. Ipse fenerabit tibi, & tu nõ fenerabis ei. Ipse
erit in caput, & tu eris in caudã. Et veniẽt sup te omnes ma
ledictiones iste, & persequẽtes apprehẽdent te, donec inter-
eas: quia nõ audisti vocẽ dñi dei tui, nec seruasti mandata
eius & ceremonias quas ꝑcepit tibi. Et erũt in te signa atq;
ꝓdigia, & in semine tuo vsq; in sempiternũ: eo q̃ nõ seruie-
ris dño deo tuo in gaudio, corde ꝛq; letitia, ꝓpter rerũ oĩm
abũdatiã. Seruies ĩmico tuo quẽ emittet tibi dñs in fa-
me & siti & nuditate, & oĩ penuria, & ponet iugũ ferreũ super
ceruicẽ tuam, donec te conterat. Adducet dñs sup te gentẽ
de lõginquo, & de extremis terre finibus in similitudinẽ aq-
le volãtis cũ impetu: cuius linguã intelligere nõ possis, gẽ-
tem procacissimã, q̃ non deferat seni, nec misereat puero, et
deuoret fructũ iumẽtorum tuorũ, ac fruges terre tue: donec
intereas, & nõ reliquat tibi triticũ, vinũ, & oleũ, armẽta boũ
& greges ouiũ: donec te disperdat & cõterat in cũctis ci-
uitatib⁹ tuis, & destruant muri tui firmi atq; sublimes, in quib⁹ ha-
bebas fiduciã in omni terra tua. Obsideberis intra portas
tuas in omni terra quã dabit tibi dñs de⁹ tuus: & comedes
fructũ vteri tui, & carnes filiorũ tuorũ & filiarũ tuarũ quas
dederit tibi dñs deus tuus, in angustia & vastitate q̃ oppri-

Leu. xxvj. b. Tbr. ũ. f. Wala. Wauch j. d.

mich. vj. d.

agei. j. b.

met te hostis tu⁹. ℓDō delicat⁹ ī te,ꝛ luxuriosus valde inide
bit fratri suo:ꝛ vxori q̄ cubat in sinu suo,ne det eis ꝺ carnib⁹
filioꝝ suorū q̄s comedet:eo q̄ nihil aliꝺ hēat in obsidiōe et
penuria q̄ vastauerint te inimici tui intra oēs portas tuas.
Tenera mulier ꝛ delicata q̄ sup terrā ingredi nō valebat,
nec pedis vestigiū figere ppter mollitiē ꝛ teneritudinem ni
miā,inuidebit viro suo q̄ cubat in sinu ei⁹ sup filij ꝛ filie car
nib⁹,ꝛ illuuie secūdinaꝝ q̄ egrediunt̄ de medio feminū ei⁹,
ꝛ sup liberis q̄ eadē hora nati sunt.comedēt em̄ eos clā pp
rexoim penuriā,ī obsidiōe ꝛ vastitate q̄ oppugnet te inimi
cus tuus intra portas tuas. ℓNisi custodieris,ꝛ feceris oia
vba legis hui⁹ q̄ scripta sunt in hoc volumīe,ꝛ timueris no
mē ei⁹ gliosum ꝛ terribile,hoc ē dñm deū tuū:augebit dñs
plagas tuas ꝛ plagas seminis tui,plagas magnas ꝛ perse
uerātes,infirmitates pessimas ꝛ ppetuas,ꝛ cōuertet in te oēs
afflictiones Egypti,q̄s timuisti,ꝛ adherebunt tibi.Insup
ꝛ vniuersos lāguores,ꝛ plagas q̄ nō sunt scripte in volumi
ne legis hui⁹,inducet dñs sup te,donec te cōterat:ꝛ rema
nebitis pauci numero,q̄ vri⁹ eratis sicut astra celi pre mul
titudine:quū nō audisti vocē dñi dei tui.Et sicut aū letatus
est dñs sup vos,bū vobis faciēs vosq̄ multiplicās:sic leta
bitur disperdēs vos atq̄ subuertēs,vt auferamini de ter
ra ad quā ingrediemini possidēdā.ℓDisperget te dñs in oēs
pplos a summitate terre vsq̄ ad terminos ei⁹:ꝛ seruies ibi
dijs alienis quos ꝛ tu ignoras ꝛ patres tui,lignis ꝛ lapidi
bus.In gētib⁹ q̄s illis nō gesces,neq̄ erit requies vestigio
pedis tui.ℓDabit em̄ tibi dñs ibi cor pauidum,ꝛ deficiētes
oculos,ꝛ aiam cōsumptā merore,ꝛ erit vita tua q̄si pendēs
aū te,ℓtimebis nocte et die,nō credes vite tue.ℓMane di
ces.Quis mihi det vesperū?ꝛ vespere.Quis mihi det ma
ne:ppter cordis tui formidinē,qua terreberis,ꝛ propter ea
que tuis videbis oculis.Reducet te dñs classib⁹ in Egy
ptum per viā de qua dixi tibi vt eā amplius non videres.
Ibi vēderis inimicis tuis ī seruos ꝛ ācillas,nō erit q̄ emat.
ℓCap.Sū.Init dñs fedus cū Israelitis. Caput.xxix.

Hec sunt vba federis,q̄ ꝓcepit dñs ℳoysi,vt
ferret cū filijs Isrl̄ in terra ℳoab:ꝓter illud
fedꝰ q̄ cū eis pepigit ℳoreb.℣Vocauitq̄ moy
ses omnē Isrl̄,ꝛ dixit ad eos.Vos vidistis vni
uersa q̄ fecit dñs coram vobis in terra Egypti ℳpharaoni,
ꝛ oib⁹ seruis ei⁹,vniuersēq̄ terre illius,tēptatiōes magnas
q̄s viderūt oculi tui,signa illa portēntaq̄ ingētia,ꝛ nō dedit
vobis dñs cor itelligēs,ꝛ oculos videntes,ꝛ aures q̄ possint
audire vsq̄ in p̄sētē diē. ℳdduxit vos quadraginta annis
p deserti:nō sunt attrita vestimēta vestra nec calceamēta pe
dū vestrorū vetustate cōsumpta sunt. ℳpanē nō comedistis,
vinū ꝛ sicerā nō bibistis:vt sciretis q̄ ego sum dñs deus ve
ster,ꝛ venistis ad hūc locū.Egressusq̄ ē Seō rex ℳesebō,
ꝛ Ogrex Basan occurrētes nobis ad pugnā,℣t percussi
mus eos,ꝛ tulim⁹ terrā eorū,ac tradidim⁹ possidēdā rubē
n ℳad,ꝛ dimidie tribui ℳanasse. Custodite ergo verba
pacti hui⁹,ꝛ implete ea: vt intelligatis vniuersa q̄ facitis.
Vos statis hodie cuncti cora dño deo vro,principes vri ꝛ
trib⁹ ac maiores natu,atq̄ doctores,oisq̄ populus Israel,
liberi ꝛ vxores vre et aduena q̄ tecū morat in castris,exce
ptis lignorū cesoribus,ꝛ his q̄ cōportāt aq̄s: vt trāseas in
federe dñi dei tui,ꝛ in iureiurādo q̄ hodie dñs deus tuus
pcutit tecū: vt suscitet te sibi in pplm,ꝛ ipse sit dñs de⁹ tuus
sicut locut⁹ est tibi,ꝛ sicut iurauit patrib⁹ tuis,ℳbraham,
Isaac,ꝛ Jacob.Nec vobis solis ego hoc fedus ferio,ꝛ hec
iuramēta cōfirmo,q̄ cūctis p̄sētib⁹ ꝛ abūtibus.Vos em̄ no
stis quō habitauerim⁹ in terra Egypti,ꝛ quō trāsierim⁹ p
medias nationū,q̄s trāseūtes vidistis abominationes ꝛ sor
des,id ē idola eor,lignū ꝛ lapidē,argētū ꝛ aurū q̄ colebāt.
Ne forte sit inter vos vir aut mulier,familia aut trib⁹,cui⁹
cor auersum ē hodie a dño deo nro:vt vadat ꝛ seruiat dijs
illarū gētiū,ꝛ sit inter vos radix germinās fel et amaritudi
nem.Cūq̄ audierit vba iuramēti hui⁹,bñdicat sibi in cor
de suo,dicēs.ℳpax erit mihi,ꝛ ambulabo in prauitate cor
dis mei:ꝛ assumat ebria sitiētē,ꝛ dñs nō ignoscat ei:q̄ tūc
quā maxime furor ei⁹ fumet ꝛ zelus ꝺ hominē illū,ꝛ sedeāt
super eum oia maledicta q̄ scripta sunt in hoc volumine:ꝛ
deleat dñs nomē ei⁹ sub celo,ꝛ ꝺsumat eū in perditionē ex
oib⁹ tribub⁹ Israel,iuxta maledictiōes q̄ in libro legis hu
ius ac federis cōtinent̄.℣Dicetq̄ seqnēs gnatio:ꝛ filij q̄ na
scent̄ deinceps,ꝛ peregrini q̄ de lōge venerint,videntes pla
gas terre illi⁹,ꝛ infirmitates q̄bus eā afflixerit dñs sulphu
re,ꝛ solis ardore cōburens,ita vt vltra nō seratur,nec virens
q̄ppiā germinet in exēplū subuersiōis Sodome:ꝛ Gomor
rhe,ℳdame:ꝛ Seboim,quas subuertit dñs in ira:ꝛ in furo
re suo:ꝛ dicēt oēs gētes.Quare sic fecit dñs terre huic:que
est hec ira furoris eius immēsa:ꝛ Et rndebūt.Quia dereli
querūt pactū dñi q̄ꝺ pepigit cū patrib⁹ eorū,q̄ eduxit eos
de terra Egypti:ꝛ seruierūt dijs alienis,ꝛ adorauerūt eos
quos nesciebāt,ꝛ quibus nō fuerāt attributi:ideirco irat⁹
est furor dñi ꝺ terrā istam,vt induceret sup eā omnia ma
ledicta,q̄ in hoc volumine scripta sunt,ꝛ eiecit eos de ter
ra sua in ira:ꝛ in furore,ꝛ in indignatiōe maxima,proiecit
q̄s in terram alienam sicut hodie comprobatur. Abscōdi
ta,dño deo nostro:que manifesta sunt,nobis:ꝛ filijs nostris
vsq̄ in sempiternū,vt faciamus vniuersa vba legis hui⁹.
℣Ca.Sū.Vera penitentia ℳeum placat. Caput.xxx.

Cumergo venerint sup te oēs sermones isti,bñ
dictio sine maledictio quā propposui in cōspectu
tuo:ꝛ duct⁹ penitudine cordis tui in vniuersis gē
tib⁹,in q̄s disperserit te dñs de⁹ tuus,ꝛ reuersus
fueris ad eū,ꝛ obedieris ei⁹ ip̄cijs,sicut ego hodie ꝓcipio
tibi cū filijs tuis in toto corde tuo,ꝛ in tota aīa tua:reduc
et te dñs de⁹ tu⁹ de captiuitate tua,ac miserebit tui,ꝛ rur
sum cōgregabit te de cūctis pplis in q̄s te ante disperſit.Si
ad cardines celi fueris dissipat⁹ inde te retrahet dñs deus
tuus,ꝛ assumet atq̄ introducet in terrā quā possederūt pa
tres tui,ꝛ obtinebis eā:ꝛ benedicēs tibi maiores numeri te
esse faciet,q̄ fuerunt patres tui. Circūcidet dñs de⁹ tu⁹ cor
tuū,ꝛ cor seminis tui:vt diligas dñm deū tuū ex toto corde
tuo,ꝛ in tota aīa tua,vt possis viuere. Oēs autem maledi
ctiones has cōuertet sup inimicos tuos,ꝛ eos qui oderunt
te,ꝛ persequunt̄.Tu aut̄ reuerteris,ꝛ audies vocē dñi dei
tui:faciesq̄ vniuersa mādata q̄ ego ꝓcipio tibi hodie,et
abundare te faciet dñs deus tuus in cunctis operibus ma
nuū tuarum,in sobole uteri tui,ꝛ in fructu iumentorū tuo
rum,in vbertate terre tue,ꝛ in rerum omniū largitate.Re
uertetur enim dñs,vt gaudeat sup te in oīb⁹ bonis,sicut
gauisus est in patribus tuis:si tamē audieris vocem dñi dei
tui,ꝛ custodieris ꝓcepta eius ꝛ ceremonias que in hac le
ge scripta sunt,ꝛ reuertaris ad dominum deum tuū in toto
corde tuo,ꝛ in tota anima tua.ℳdātū hoc q̄ ego ꝓcipio
tibi hodie,nō supra te est,neq̄ procul positū,nec in ce
lo situm,vt possis dicere.Quis nostrū valet ad celū ascen
dere,vt deferat illud ad nos,vt audiamus,atq̄ opere cō
pleamus:Neq̄ trans mare positum:vt causeris,et dicas,
Quis e nobis poterit trāsfretare mare,ꝛ illud ad nos vsq̄
deferre:vt possimus audire et facere quod ꝓceptum est:
Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo ꝛ in corde tuo,vt fa
cias illum.Considera quod hodie proposuerim in conspe
ctu tuo vitam ꝛ bonum,ꝛ econtrario mortem ꝛ malum:vt
diligas dominum deum tuū,ꝛ ambules in vijs eius,et cu
stodias mandata illius ac ceremonias atq̄ iudicia:et vi
uas,atq̄ multiplicet te,benedicatq̄ tibi in terra ad quam
ingredieris possidendā.Si aut̄ auersum fuerit cor tuū,
et audire nolueris,atq̄ errore deceptus adoraueris deos
alienos ꝛ seruieris eis,predico tibi hodie q̄ pereas,ꝛ par
uo tempore moreris in terra ad quam Jordane tranſmis
so ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum
et terram,q̄ ꝓposuerim vobis vitam:et mortem,benedi
ctionem et maledictionem.Elige ergo vitā,vt ꝛ tu viuas,
et semen tuum:ꝛ diligas dominum deum tuum,atq̄ obe
dias voci eius,ꝛ illi adhereas(ipse est enim vita tua,ꝛ lon
gurudo dierū tuorꝝ)vt habites in terra ꝙ q̄ iurauit domin⁹
patrib⁹ tuis ℳbrahaꝫ,Isaac,ꝛ Jacob,vt daret eam illis.

A
exo.xix.a
Supra viij.a.
B
Supra iij.a.
C
D
geñ.xix.c
tij.re.ix.b
hie.xxij.c
A
psa.cv.d.
B
C
D

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

Supra
iij.d.
num.xxvij.c.

nu.xxj.c.
Supra
vij.a.

B

C

D

E

F

G

C.S.Josue vnx pcpuli loco ꝛſdoysi cõstituit. Ca.xxxj.

APut itaqꝫ ꝛſdoyses,ꝛ locut⁹ est oia verba hꝫ ad vniuersũ Jſrael,ꝛ dixit ad eos. Cẽtũ vigiti an noꝝ sum hodie,nõ possum vltra egredi ꝛ ingredi,presertim cũ ꝛ dñs dixerit mihi. Nõ transibis Jordanẽ istũ. Dñs ergo de⁹ tuus trãsibit ante te,ipse delebit oẽs gẽtes has in cõspectu tuo:ꝛ possidebis eas:ꝛ Josue iste trãsibit añ te,sicut locutus est dñs. Facietqꝫ dñs eis sicut fecit Seon ꝛ Og regibus Amorrheoꝝ,ꝛ terre eoꝝ, delebitqꝫ eos. Cũ ergo ꝛ hos tradiderit vobis,similiter facietis eis,sicut pcepi vobis. Viriliter agite ꝛ cõfortamini, nolite timere,nec paueatis ad conspectũ eoꝝq; dñs deus tuus ipse est ductor tuus,ꝛ nõ dimittet, nec derelinquet te. Vocauitqꝫ ꝛſdoyses Josue,ꝛ dixit ei coꝝ omni Jſrael. Cõfortare,ꝛ esto robustus:tu enĩ introduces pp̃lm istuꝫ in terrã quã daturũ se patrib⁹ eoꝝ inranit dñs,ꝛ tu eã sorte diuides. Et dñs q ductor est vester,ipse erit tecũ:nõ dimittet,nec derelinquet te:noli timere,nec paueas. Scripsit itaqꝫ ꝛſdoyses legẽ hãc,ꝛ tradidit eã sacerdotibus filijs Leui, qui portabãt arcã federis dñi,ꝛ cũctis semoribus Jſrael. Precepitqꝫ eis,dicẽs. Post septẽ annos anno remissiõis, in solẽnitate tabernaculoꝝ,conueniẽtibus cũctis ex Jſrl, vt appareãt in conspectu dñi dei tui,in loco quem elegerit dñs:leges vba legis hui⁹ coꝝ oi Jſrl,audientibus eis,ꝛ in vnũ oi pplo ꝙgregato tã viris q̃ mulieribꝫ,puulis ꝛ aduenis q sũt intra portas tuas:vt audiẽtes discãt,ꝛ timeãt dñm deũ vr̃m,ꝛ custodiãt,ipleãtqꝫ oẽs ꝛmones legis hui⁹. filij q̃z eoꝝ q nũc ignorãt:vt audire possint,ꝛ timeant dñm deũ suũ cũctis dieb⁹ qb⁹ vⁱ sanꝫ i terra ad quã vos Jordane trãsmisso pgitis obtinẽdã. Et ait dñs ad ꝛſdoysen: Ecce ppe sunt dies mortis tue:voca Josue,ꝛ state i tabernaculo testimonij,vt pcepiã ei. Abierũt ergo ꝛſdoyses ꝛ Josue,ꝛ stetẽrũt in tabernaculo testimonij: apparuitqꝫ dñs ibi i colũna nubis q̃ stetit in ũtroitu tabernaculi. Dixitqꝫ dñs ad moysen:Ecce tu dormies cũ pribꝫ tuis,ꝛ pplꝫ iste cõsurgẽs fornicabit post deos alienos in terra ad quã igredieꝫ vt habitet in ea:ibi derelinquet me,ꝛ irritũ faciet fed⁹ qõ pepigi cũ eo. Et irascẽt furor me⁹ ⁊ eũ in die illo:ꝛ derelinquã eũ,ꝛ abscõdã faciẽ meã ab eo,ꝛ erit in deuoratiõnẽ: inuenięt eũ oia mala ꝛ afflictiões:ita vt dicat i illo die,vere q̃z nõ ẽ de⁹ me cũ,inuenerũt me hec mala. Ego aũt abscõdã,ꝛ celabo faciẽ meã in die illo ppter oia mala q̃ fecit,q̃z secut⁹ ẽ deos alienos. Nũc ita q̃z scribite vobis canticũ istud,ꝛ docete filios Jſrael:vt memoriter teneãt ꝛ ore decãtẽt, ꝛ sit mihi carmẽ istud ꝓ testimonio inter filios Jſrael. Introducã enĩ eũ in terrã p̃ q̃ iurau⁹ patrib⁹ eius,lacte ꝛ melle manãtẽ. Cũq; comederint ꝛ saturati crassiq; fuerint,auertent̃ ad deos alienos,ꝛ seruięt eis:detrahẽtqꝫ mihi,ꝛ irritum faciẽt pactum meũ. Postquã inuenerit eũ mala multa ꝛ afflictiões,rũdebit ei canticũ istud,ꝓ testimonio,q̃ nulla delebit oblꝫo ex ore semnis tui. Scio enĩ cogitationes eius que facturus sit hodie añquã introducã eũ in terrã,quã ei pollicit⁹ sum. Scripsit ergo ꝛſdoyses canticum,ꝛ docuit filios Jſrael. Precepitqꝫ dñs Josue filio Nun,ꝛ ait,cõfortare ꝛ esto robustus: tu enĩ introduces filios Jſrael in terrã quã pollicit⁹ sum,ꝛ ego ero tecũ. Postquã ergo scripsit moyses vba legis huius in volumine,atqꝫ cõpleuit,ꝓcepit Leuitis,q portabant arcã federis dñi,dicẽs. Tollite libũ istũ,ꝛ ponite eũ in latere arce federis dñi dei vr̃i:vt sit ibi ⁊ te i testimoniũ. Ego enĩ scio cõtẽtionẽ tuã,ꝛ ceruicẽ tuã durissimã. Adhuc viuẽte me,ꝛ igredięte vobiscũ,semꝫ ꝙtẽtiose egistis ⁊ dñm:quãto magis,cũ mortuus fuero? Cõgregate ad me oẽs maiores natu p tribꝫ vⁱras,atqꝫ doctores,ꝛ loq̃r audiẽtibus eis ꝛmones istos,ꝛ inuocabo ⁊ eos celũ ꝛ terrã. Noui enĩ q̃ post mortẽ meã inique agetis et declinabitis cito de via quam precepi vobis:ꝛ occurrent vobis mala in extremo tempore,q̃ feceritis malũ in cõspectu dñi,vt irritetis eũ ꝓ opera manuum vestrarum. Locutus est ergo ꝛſdoyses audiente vniuerso cetu Jſrl vba carmis hui⁹,ꝛ ad finẽ vsq; ꝙpleuit.

C Capi. Summarium. Canticum ꝛſdoysi. Caput.xxxij.

AUdite celi q̃ loquor,audiat terra vba oris mei. Cõcrelcat i pluuiã doctria mea,fluat vt roselo quiũ meũ. Quasi iber sup herbã,et q̃si stille sup gramia. Qr nomẽ dñi inuocabo:date magnificẽtia deo nr̃o. Dei pfecta sunt opa,ꝛ oẽs vie ei⁹ iudicia. De⁹ fidelis,ꝛ absq; vlla iniq̃tate,iustus ꝛ rect⁹. Peccauerũt ei, ꝛ nõ filij ei⁹:i sordib⁹,gñatio praua atqꝫ puersa. Hecciene reddis dño ppl̃e stulte ꝛ isipiẽs:nũqd nõ ipse tẽ pr̃ tu⁹,q possedit te,ꝛ fecit,ꝛ creauit te:ꝛſdemẽto dierũ antiquoꝝ cogita gñatiões singulas:interroga pr̃em tuũ,ꝛ ãnũtiabit tibi:maiores tuos,ꝛ dicẽt tibi. Qñ diuidebat altissim⁹ gẽtes,q̃ se parabat filios Ada,ꝓstituit termios ppl⁹ ꝛurta numerũ filioꝝ Jſrl. Pars aũt dñi,ppl⁹ ei⁹ Jacob funicul⁹ hꝛditatis ei⁹. Inuenit eũ i terra deserta,i loco horroꝝ,ꝛ vaste solitudinis. Circũduxit eũ,ꝛ docuit:ꝛ custodiuit ẽ⁹si pupillaꝫ oculi sui. Sicut agla ꝓuocãs ad voladũ pullos suos,ꝛ sup eos volitãs,erpãdit alas suas:ꝛ assumpsit eũ,atqꝫ portauit in hũeris suis. Dñs sol⁹ dux ei⁹ fuit:ꝛ nõ erat cũ eo de⁹ alien⁹. Cõstituit eũ sup excelsam terrã:vt comederet fructꝰ agroꝝ,ꝛ sugeret mel de petra,oleumq; de saxo durissimo: butyrũ de armẽto,ꝛ lac de ouib⁹ cũ adipe agnoꝝ,ꝛ arietũ filioꝝ Basan,ꝛ hircos cũ medulla tritici,ꝛ sanguine vue biberet meracissimũ. Incrassat⁹ est dilect⁹,ꝛ recalcitrauit,incrassat⁹,ipinguat⁹,dilatat⁹:dereliqt deũ factorẽ suũ,et recessit a deo salutari suo. Pdronocauerũt eũ in dijs alienis, ꝛ i abominatiõib⁹ ad iracũdiã cõcitauerũt. Immolauerũt demonijs ꝛ nõ deo,dijs q̃s ignorabãt:noui recẽtesq; venerũt,quos nõ coluerũt pres eorũ. Deũ q te genuit dereliquisti,ꝛ oblit⁹ es dñi creatoris tui. Vidit dñs,ꝛ ad iracũdiam cõcitat⁹ est:ꝛ puocauerũt eũ filij sui ꝛ filie. Et ait. Abscõdã faciẽ meã ab eis,ꝛ ꝙsyderabo nouissima eoꝝ:gñatio ei⁹ puersa ẽ,ꝛ infideles filij. Ipsi me puocauerũt i eo q nõ erat de⁹,ꝛ irritauerũt in vanitatib⁹ suis:ꝛ ego puocabo eos in eo q nõ ẽ ppl̃s,ꝛ i gẽte stulta irritabo illos. Ignis succẽsus est i furore meo,ꝛ ardebit vsq; ad iferni nouissima:deuorabitqꝫ terrã cũ germie suo,ꝛ mõtiũ fundamẽta cõburet. Cõgregabo sup eos mala,ꝛ sagittas meas ꝙplebo in eis. Cõsumẽt fame,ꝛ deuorabunt eos aues morsu amarissimo: dẽtes bestiaꝝ immittã in eos,cũ furore trahẽtiũ sup terrã, atqꝫ serpẽtiũ. Foris vastabit eos gladi⁹,ꝛ int⁹ pauor,iuuenẽ sil̃ ac virginẽ,lactẽtẽ cũ hoie sene. Et dixi, Ubi nã sunt: cessare faciã ex hoib⁹ memoriã eoꝝ. Sꝫ ppter irã inimicoꝝ distuli:ne forte superbirẽt hostes eoꝝ,ꝛ dicerẽt, ꝛſmanus nr̃a excelsa,ꝛ nõ dñs,fecit hec oia. Gens absq; cõsilio est,ꝛ sine prudẽtia:vtinã saperẽt,ꝛ intelligerẽt,ac nouissima prouiderẽt. Quo psequat⁹ vn⁹ mille,ꝛ duo fugarẽ decẽ millia:Nõne iõ,q̃ de⁹ su⁹ vẽdidit eos,ꝛ dñs cõclusit illos? Nõ enĩ est de⁹ nr̃,vt dij eoꝝ:ꝛ inimici nr̃i sunt iudices. De vinea Sodomoꝝ,vinea eoꝝ,ꝛ de suburbanis Gomorrhe. Uua eoꝝ uua felis,ꝛ botri amarissimi. Fel draconũ vinum eoꝝ,ꝛ venenũ aspidũ insanabile. Nõne hec ꝙdita sunt apud me,ꝛ signata i thesauris meis:ꝛſdea ẽ vltio,ꝛ ego retribuã eis i tpe,vt labat pes eoꝝ:iuxta est dies pditõis,ꝛ adesse festinat tẽpora. Judicabit dñs ppl̃m suũ,ꝛ in seruis suis miserebit, Uidebit q̃ infirmata sit man⁹,ꝛ clausi q̃z defecerit residui q̃z cõsũpti sũt. Et dicet. Ubi sũt dij eoꝝ i q̃b⁹ hẽbãt fiduciã: De q̃rũ victimis comedebãt adipes,ꝛ bibebãt vinũ libaminũ. Surgãt,ꝛ oꝛ itulenẽ vobis,ꝛ in necessitate vos ptegãt. Uidete q̃ ego sim sol⁹,ꝛ nõ sit ali⁹ de⁹ ꝓter me,ego occidã,ꝛ ego viuere faciã:pcutiã ꝛ ego sanabo,ꝛ nõ ẽ q̃ ẽ⁹ manu mea possit eruer̃. Leuabo ad celũ manũ meã,ꝛ dicã,vivo ego in eternũ. Si acuero vt fulgur gladiũ meũ,ꝛ arripuerit iudiciũ manꝰ mea:reddã vltionẽ hostib⁹ meis,ꝛ his q̃ oderũt me retribuã. Inebriabo sagittas meas sãguine,ꝛ gladi⁹ me⁹ deuorabit carnes,de cruore occisoꝝ,ꝛ de captiuitate nudati inimicoꝝ capitũ. Laudate gẽtes pplm ei⁹,q̃z sanguinẽ seruoꝝ suoꝝ vlciscet:ꝛ vidictã retribuet in hostes eoꝝ,ꝛ propitiabit terre pplꝫ sui. Uenit ergo ꝛſdoyses,ꝛ locutus est oia verba cantici hui⁹ i aurib⁹ pplꝫ,ipse ꝛ Josue filius Nun. Cõpleuitqꝫ oẽs ꝛmões istos,loquẽs ad vniuersũ Jſrl,dixit

ad eos,

Ecclesi. xxvij.a. ro. xxj.d. heb.xi.

j.reg.ij. tob.xiij. sap.xvj.

j.machi. vj.b.

ad eos. Ponite corda vra ī oia yba q̄ ego testificor vobis hodie: vt mādet̄ ea filijs vris custodire, z facere, z implere vniersa q̄ scripta sūt ī volumine legis hui⁹: q̄ nō ieassū pceptum sunt vobis, sz vt singuli i eis viuerēt: q̄ facientes lōgo p̄ seneretis tpe ī terra ad quā Jordāe trāsmissio ingredimini possidēdā. Locutus sq̄z ē dñs ad ꝛdoysen ī eadē die, dicēs. Numeri xxvij.c. Ascēde in mōtē istū Abarim, id est trāsitū, ī mōte Nebo, q̄ est i terra ꝛdoab ℈ Jericho: z vide terrā chanaā, quā ego tradā filijs Jsrl' obtinēdā, z morere ī mōte. Quē cōscēdēs iūgeris pplis tuis, sicut mortu⁹ ē Aarō ff tu⁹ in mōte hor, z apposit⁹ pplis suis: q̄ p̄uaricati estis ℈ me in medio filiorū Jsrael ad aq̄s ℈dictiōis in Cades deserti Sin: z nō sanctificastis me inter filios Jsrael. Econtra, videbis terram, et non ingredieris in eam, quam ego dabo filijs Jsrael. xxxij.c. nūe.xx.d. xxv.c.

¶ Capitu. Summarium. Benedicit ꝛdoyses duodecim tribubus Jsrael. Caput.xxxiij.

A Hec est bñdictio q̄ bñdixit ꝛdoyses hō dei filijs Jsrael aī mortē suā. Et ait. Dñs de Sina venit, z de Seir ort⁹ ē nobis: appuit de mōte pharan, z cū eo sanctor⁹ milia. In dextera ei⁹ ignea lex. Diligit pplos, oēs sancti i manu illi⁹ sunt: z q̄ approp̄inquāt pedib⁹ ei⁹ accipiēt de doctrina illi⁹. Legē pcepit nobis ꝛdoyses hereditatē multitudis Jacob. Erit apud rectissimū rex, cōgregatis principib⁹ pplī cū tribubus Jsrael. Viuat Rubē, z nō moriat, z sit pu⁹ ī nūero. Hec est Jude bñdictio. Audi dñe vocē Jude, z ad ppl'm suū introduc eū man⁹ ei⁹ pugnabūt p̄ eo, z adiutor illi⁹ ℈ aduersarios eius erit. Leui q̄z ait. Perfectio tua, z doctrina tua a viro sctō tuo, quē pbasti in tētatiōe, z iudicasti ad aquas ℈dictiōis. Qui dixit pri suo, z mri sue. Nescio vos: z ffrib⁹ suis. Ignoro illos: z nescierūt filios suos. Dī custodierunt eloquium tuū, z pactū tuū seruauerūt, iudicia tua o Jacob, z legem tuā o Jsrael: ponēt thymiama i furore tuo, z holocaustū sup altare tuū. Bñdic dñe fortitudini ei⁹, z opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicoū ei⁹: z q̄ oderūt eū, nō cōsurgāt. Et Beniamin ait. Amātissimus dñi habitabit confidēter i eo: q̄si i thalamo tota die morabit, z inter hūeros illius requiescet. Joseph q̄z ait. De bñdictione dñi terra ei⁹, de pomis celi, z roze, atq̄z abysso subiacēte. De pomis fructuū solis ac lune, de vertice antiquor⁹ mōtiū, de pomis collīū eternoū, z de frugib⁹ terre, z de plenitudine eius. Bñdictio illi⁹ q̄ apparuit in rubo, veniat sup caput Joseph, z sup verticē nazarei inter ffres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo ei⁹, cornua rhinocerotis cornua illi⁹: in ipsis vēntilabit gētes vsq̄z ad terminos tre. he sūt multitudies ephraī, z hec millia ꝛdmanasse. Et zabulō ait. Letare zabulō in exitu tuo, z Jssachar in tabernaculis tuis. ℈pplos vocabūt ad mōtē: ibi immolabūt victimas iustitie. Qui inūdationem maris q̄si lac sugēt, z thesauros absconditos arenarū. Et Gad ait. Bñdict⁹ i latitudie Gad: q̄si leo requiescit, cepitq̄z brachiū z verticē. Et vidit principatū suū, q̄ in pte sua doctor eēt reposit⁹: q̄ fuit cū principib⁹ populi, z fecit iustitias dñi, z iudicia suū cū Jsrael. Dan q̄z ait. Dan catulus leonis, fluet largiter de Basan. Et Nepthali dixit. Nepthalim abūdātia perfruet, z plenus erit benedictionibus dñi: mare z meridiem possidebit. Aser quoq̄z ait. Benedict⁹ in filijs Aser, sit placēs ffrib⁹ suis, z tigat ī oleo pedē suū. Ferrū: et es calceamētū eius. Sicut dies iuuētutis tue, ita et senect⁹ tua. Nō ē de⁹ ali⁹ vt de⁹ rectissimi: ascēsor celi auxiliator tuus. ℈ magnificentia ei⁹ discurrūt nubes, habita culū ei⁹ sursū, z subter brachia sempiterna: eijciet a facie tua inimicū, dicetq̄z. Cōterere. Habitabit Jsrl' confidēter, z sol⁹. Oculus Jacob i terra frumēti z vini, celiq̄z caligabūt roze. Beat⁹ es tu Jsrl': q̄s filius tui pple, q̄ saluaris i dño: scutū auxilij tui et gladi⁹ glie tue. negabūt inimici tui, z tu eor⁹ colla calcabis. Dī ꝛdoyses visa terra pmissionis in mōte mont. Capitulum xxxiiij.

A Ascēdit ergo ꝛdoyses de cāpestrib⁹ ꝛdoab sup mōtē Nebo, in verticē ℈phasga ℈ Jericho: ostēditq̄z ei dñs oēm terrā Galaad vsq̄z ℈Dan, z vniersum Nepthalim, terrāq̄z Ephraim et ꝛdmanasse, z omnez terram Juda vsq̄z ad mare nouissimū, z australē partē, z latitudinē campi Jericho ciuitatis palmarū vsq̄z Segor. Dixitq̄z dominus ad eū. Hec est terra, pro qua iurauī abrahā, Jsaac, z Jacob, dicēs. Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, z nō trāsibis ad illam. Mortuusq̄z est ibi ꝛdoyses seruus dñi in terra ꝛdoab, iubēte dño: z sepeliuit eū in valle terre ꝛdoab ℈ ℈phogor: z nō cognouit hō sepulchrū ei⁹ vsq̄z in presentē diē. ꝛdoyses centū z viginti annor⁹ erat, q̄n mortuus est, nō caligauit oculus ei⁹, nec dētes illi⁹ moti sunt. Fleuerūtq̄z eū filij Jsrl' in cāpestribus ꝛdoab triginta diebus: z cōpleti sunt dies planctus lugētiū ꝛdoysen. Josue vero filius Nun repletus est spiritu sapiētie, quia ꝛdoyses posuit super eū manus suas. Et obedierūt ei filij Jsrael, fecerūtq̄z sicut precepit dñs ꝛdoysi. Et non surrexit vltra propheta in Jsrael sicut ꝛdoyses, quē nosset dñs facie ad faciem in omnibus signis atq̄z portentis, que misit per eum, vt faceret in terra Egypti pharaoni, z omnibus seruis eius, vniuersoq̄z terre illius, et cunctam manum robustam, magnaq̄z mirabilia, que fecit ꝛdoyses cora vniuerso Jsrael. Finis. Deut.xxxiij.a. Sapi.xij.a. Hiere. xxxij.b. Deut.xxxij.c. Supra iij.d. Deut.xxxiij.c. B Gen.xij. b.xv.d. C D

¶ Hieronymi in Josue prefatio.

Tandem finito Pentateucho Moysi vel vt grāci fenore liberalitat ad Jesum filium Nave manū mittimus: quez Hebrei Jehosua bēnū: id est Josue filiū Nun: vocant ad Judicum librū: quē Sophtim appellāt: ad Ruth quoq; et Esther: quos eisdē nostr⁹ effert. Vt nemo nos lectorem vt sy luā Hebraicoū nōmi: distinctiones per membra dimisa: diligens scriptor cōseruet: ne noster labor: illius studium pereat. Et vt in primis: q̄ sepe testatus sum: sciat me non in reprehensionem veterum noua cudere: sicut amici mei criminantur: sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus: quos tamen nostra delectant: vt pro Septuaginta ... quē z sumptu et labore maximo indigentem editionem nostram habeant. Et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitarint: hec illis conferentes inueniant: q̄ requirunt: maxime cum apud Latinos tot sint exemplaria: quot codices: z vnusquisq; pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est: et vtriq; non possit verum esse: quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scopi⁹: et sanctū opus venenata cupere lingua desistat: vel suscipiens: si placet: vel contemnens. si displicet. meminerit q̄ illorum versuum: Os tuum abundauit nequitia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: et aduersus filium matris tue ponebas scādalum: hec fecisti: et tacui. Extimasti iniq; quod ero tui similis: arguam te: et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis vtilitas est: nos laborando sudare: et alios detrahendo laborare: dolere Judeos quod calumniandi eis et irridendi Christianos sit ablata occasio: z ecclesie homines id despicere: imo lacerare vnde aduersarij torqueant? Quod si verum sit tantum interpretatio placet: que z mihi non displicet: z nihil extra recipiendum putant: cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel emendata: legunt et negligunt? Quare Danielem iuxta Theodotionis translationem ecclesie susceperunt? Cur eligentem miratur: z Eusebium Pamphili: cunctas editiones similiter differentes? Aut q̄ fuit stultitia: postquam vera dixerint: pferre q̄ falsa sunt? Unde autem in nouo testamēto probare poterunt assumpta testimonia que m libris veteribus non habentur? Hec dicimus: ne oino calūnantibus tacere videamur. Ceterum post sancte Paule dormitionem: cuius vita: virtutis exēplum est: et hos libros quos Eustochio virgini christi negare non potui: decreuimus dum spiritus hos regat artus prophetarum explanationi incumbere: z omissum iā diu op⁹: quasi quoddam postliminio: repetere: inserui. cū z admirabilis: sanctusq; vir Pammachius: hoc idem literis flagitet: z nos ad patriā festinantes montiferos syrenarum cantus surda debeamus aure transire.

¶ Argumentum in librum Josue.

Cius filius Nave: ty pum domini non solum in gestis verum etiam in nomine gerens: transit Jordanem: hostium regna subuertit: diuidit terram victori populo: et per singulas tribus viculos: montes: flumina: torrentes: et confinia: ecclesie: celestisq; Jerusalem spiritalia regna describit.

¶ Liber Josue hebraice iehosua.

¶ Jubet Jehosua strenue oppugnare trā promissam. Cap. j.

A Factū ē post mortez ꝛdoysi serui dñi, vt loqueret dñs ad Josue filiū Nun, ministrū ꝛdoysi, z diceret ei, ꝛdoyses seruus meus mortu⁹ est: surge, z trāsi Jordanez istū tu z omnis pplus tecū in terrā quā ego dabo filijs Jsrael. Oēm locū quē calcauerit vestigiū pedis vri, vobis tradā, sicut locut⁹ sū ꝛdoysi. A deserto A Deut.xj.c.

Libáoysqz ad flumiū magnū Euphratē,ois ēra Hetheoꝝ vsqz ad mare magnū ꝙ solis occasuz erit termin⁹ vr. Nullꝰ poterit vob resistere cūctis diebꝰ vite tue: sicut fui cū moyse,ita ero tecū: nō dimittā nec ōreliquā te. Cōfortare ⁊ esto robust⁹: tu em̄ sorte dimides pplo huic trā p q̄ iurauī pribꝰ tuis vt traderē eā illis. Cōfortare igit,⁊ esto robust⁹ valde: vt custodias ⁊ facias oēm legē quā p̄cepit tibi moyses seruus meꝰ: ne declines ab ea ad dexterā vel ad sinistrā,vt intelligas cūcta q̄ agis. Nō recedat volumē legis huius ab ore tuo: ꝛ meditaberis in eo dieb⁹ ac noctib⁹,vt custodias ⁊ facias oīa q̄ scripta sunt in eo: tūc diriges viā tuā,⁊ intelliges eā. ℣. ecce p̄cipio tibi, cōfortare,⁊ esto robust⁹. Noli me timere: nec timeas: quī tecū es dñs deꝰ tuus in oibus ad q̄cūqz p̄rgeris. ℣Precepitqz Josue principibus pplī,dicens, Trāsite p mediū castroꝝ,⁊ iperate pplo,ac dicite. ℣Preparate vobis cibaria, quī post diē tertiū transibitis Jordanē, ⁊ intrabitis ad possidēdā terrā quā dñs deꝰ vester daturus est vobis. Rubenitis q̄z,⁊ gaditis,⁊ dimidie tribui Manasse ait. Memētote sermōis quē p̄cepit vobis Moyses famul⁹ dñi,dicēs, ℣Dñs deus vester dedit vobis requiē,et oēm terrā. Uxores vestre,⁊ filij ac iumēta manebūt in terra quā tradidit vobis Moyses trās Jordanē: vos autem trāsite armati añ ffes vros,oēs fortes manu,⁊ pugnate p eis,donec det dñs requiē fratribus vestris sicut ⁊ vobis dedit,⁊ possideāt ipsi q̄z terrā quā dñs deus vester datur⁹ est eis.⁊ sic reuertimini i terrā possessiōis vre,⁊ habitabitis in ea quā vobis dedit Moyses famul⁹ dñi trās Jordanē ꝙ solis ortū. Rndentesqz ad Josue,atq; dixer̄t. Oia q̄ p̄cepisti nobis,faciemus:⁊ quocūqz miseris ibimus. Sicut obediuimus in cūctis Moysi,ita obediemus ⁊ tibi: tm̄ sit dominus deus tecū,sicut fuit cū Moyse. Qui contradixerit ori tuo,⁊ nō obedierit cūctis sermonibus quos preceperis ei, moriatur. tu tantum confortare,⁊ viriliter age.

¶Capitu. Summariū. Mittūtur exploratores Jericho, quos Raab meretrix saluat. Caput. ij.

Misit igit Josue filiꝰ Nun de Setim duos viros exploratores in abscōdito,⁊ dixit eis. Ite,⁊ cōsiderate terrā,vrbēqz Jericho. Qui pergētes ingressi sunt domū mulieris meretricis,nōie raab, ⁊ q̄euerūt apud eā. Nūtiatūqz ē regi Jericho,⁊ dictū. Ecce viri ingressi sunt huc p noctē de filijs Isrl,vt explorarent terrā. Misitqz rex Jericho ad Raab meretricem,dicens, Educ viros q̄ venerūt ad te,⁊ ingressi sunt domū tuā: exploratores q̄ppe sunt,⁊ oēm terrā p̄syderare venerūt. Tollēsqz mulier viros,abscōdit,⁊ ait. Fateor venerūt ad me,ꝛ nescieba vñ essent. cūqz porta clauderet in tenebris,⁊ illi pterierūt,nescio q̄ abierūt: persequimini cito,⁊ cōprehēdetis eos. Ipsa aūt fecit ascēdere viros in solarū dom⁹ sue,operuitqz eos stipula lini,q̄ ibi erat. Hi aūt q̄ missi fuerāt,secuti sunt eos per viā q̄ ducit ad vada Jordanis: illisqz egressis statim porta clausa est. Necdū obdormierāt q̄ latebāt,⁊ ecce mulier ascendit ad eos,⁊ ait. Noui q̄ dñs tradiderit vobis terrā: timor enī irruit i nos terror vester,⁊ elanguerūt oēs habitatores terre. Audiuim⁹ q̄ siccauerit dñs aq̄s maris rubri adventū introitū q̄ egressi estis ex egypto: ⁊ q̄ feceritis duob⁹ Amorrheorū regib⁹ q̄ erāt trās Jordanē,Seon et Og,q̄s interfeciſtis. Et hec audiētes ptimuim⁹,⁊ elanguit cor nr̄m,nec remānsit in nobis spūs ad introitū vr̄m: dñs em̄ deꝰ vester ipse ē deꝰ i celo sursum,⁊ i terra deorsum. Nūc ḡ iurate mihi p dñm,vt quēadmodū ego miam feci vobiscū,ita⁊ vos faciatis cū domo pr̄is mei: detisqz mihi verū signū: ⁊ saluetis pr̄em meū ⁊ mr̄em,fres ac sorores meas,⁊ oīa q̄ illorū sunt,⁊ eruatis animas nr̄as a morte. Quī rndērūt ei. Vita nr̄a sit pro vobis in mortē: si tū nō p̄diderīs nos. cūqz tradiderit nobis dñs terrā,faciem⁹ in te miam ⁊ veritatē. Demisit ḡ eos p funē de fenestra: domꝰ em̄ ei⁹ herebat muro. Dixitqz ad eos. Ad mōtana cōscēdite, ne forte occurrant vobis reuertētes: ibiqz latitate trib⁹ diēb⁹ donec redeat,⁊ sic ibitis p viā vr̄am. Qui dixerūt ad eā. Innocui erim⁹ a iuramēto hoc q̄ adiurasti nos,si ingrediētib⁹ nobis terrā,signū fuerit funiculꝰ iste coccineꝰ,⁊ ligaueris eū i fenestra,p quā demisisti nos: ⁊ p̄rem tuū ac mr̄em,fres q̄z,⁊ oēm cognationē tuā congregaueris i domū tuā. Qui egressus fuerit,sanguis ipsius erit i caput ei⁹,⁊ nos erim⁹ alieni. Cūctoꝝ aūt sanguis q̄ tecū i domo fuerit,redūdabit i caput nr̄m si eos aliqs tetigerit. Qd si nos pdere volueris,⁊ sermonem istū pferre i mediū,erim⁹ mūdi ab hoc iuramēto q̄ adiurasti nos. Et illa rndit,Sicut locuti estis,ita fiat. Dimittēsqz eos vt pergerēt,appēdit funiculū coccineū in fenestra. Illi vo ambulātes peruenerūt ad mōtana,⁊ mānerunt ibi tres dies,donec reuerterentur q̄ fuerāt psecuti: q̄rētes em̄ p omnē viā nō repererūt eos. Quib⁹ vbē ingressis,reuersi sunt et descēderūt exploratores de mōte:⁊ trāsmisso Jordane venerūt ad Josue filiū nū,narrauerūtqz ei oīa q̄ acciderāt sibi,atqz dixerunt. Tradidit dñs oēm terrā hanc in manus nostras,⁊ timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.

¶Cap. Sum. Israelite trāseūt exiccatū Jordanē. Cā. ij.

Cūq; Josue de nocte surgēs monit castra: egrediētesqz de Setim,venerūt ad Jordanē ipse,et oēs filij Isrl,⁊ morati sūt ibi p tres dies. Quib⁹ evolutis trāsierūt p̄cōes p castroꝝ medium,⁊ clamare ceperunt. Cū videritis arcā federis dñi dei vr̄i,⁊ sacerdotes stirpis Leuitice portātes eā,vos q̄q; cōsurgite,et segmini p̄cedētes: sitqz iter vos ⁊ arcā spatiū cubitoꝝ duū millium: vt procul magis videre possitis,⁊ nosse p quā viam ingrediamini: qz prius nō ābulastis per eā. ⁊ cauete ne appropinquetis ad arcā. Dixitqz Josue ad pplm. Sanctificamini: cras enī faciet dñs iter vos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite arcā federis,⁊ p̄cedite pplz. Qui insilia,⁊ plētes tulerūt,⁊ ābulauerūt añ eos. Dixitqz dñs ad Josue. ℣Hodie icipiā exaltare te corā oi Isrl,vt sciant q̄ sicut cū Moyse fui,ita⁊ tecū sim. Tu aūt p̄cipe sacerdotib⁹ qui portāt arcā federis,⁊ dicetis. Cū ingressi fuerit is pte aq̄ Jordanis,state in ea. Dixitqz Josue ad filios Israel. Accedite huc,⁊ audite vbā dñi dei vr̄i. Et rursuz. In hoc ingt scietis q̄ dñs deꝰ viuēs i medio vr̄i ē,⁊ dispdet i ꝓspectu vro Chananeū ⁊ Hetheū,Heueū ⁊ Pherezeū,Gergeseū q̄z ⁊ Jebuseū ⁊ Amorrheū. Ecce,arca federis dñi ois terre añcedet vos p Jordanē. ℣Parate duodecī viros de duodecim tribubus Isrl,singulos p singulas trib⁹. Et cū posuerint vestigia pedū suorū sacerdotes q̄ portāt arcā federis dñi dei vniuerse terre i aq̄s Jordanis,aq̄ q̄ inferiores sūt,decurrēt ātq; deficiāt: q̄ aūt desup venūt,in vna mole ꝙsistēt. Igit egressus est pplꝰ de tabernaculis suis,vt trāsiret Jordanē: ⁊ sacerdotes q̄ portabāt arcā federis pgebāt añ eum. Ingressiqz eis Jordanē,⁊ pedib⁹ eorū in pte aq̄ tinctis (Jordanis aūt, ripas aluei sui tpe messis implenerat) steterūt aq̄ descēdentes i loco vno,⁊ ad istar mōtis intumescētes appebāt penes ab vrbe q̄ vocat Edom,vsqz ad lat⁹ Sarthan. q̄ aūt inferiores erāt,i mare solitudis (qđ nūc vocat mortuū) defecerūt,⁊ vsqueqo oīno deficerēt. Pplꝰ aūt incedebat cōtra Jericho: ⁊ sacerdotes qui portabāt arcā federis dñi,stabāt super siccam humum in medio Jordanis accincti,omnisqz populus per arentem alueum trānsibat.

¶Capitulū Summariū. Duodecim lapides colliguntur ex Jordane. Caput. iij.

Cūq; trāsgressis dixit dñs ad Josue: elige duodecim viros singulos p singulas trib⁹,⁊ precipe eis vt tollāt de medio Jordanis alueo, vbi steterūt pedes sacerdotū, duodecim durissimos lapides,q̄s ponetis in loco castroꝝ vbi fixeritis hac nocte tētoria. Vocauitqz Josue duodecī viros,q̄s elegerat ō filijs Isrl singulos de singulis tribub⁹,⁊ ait ad eos. Ite añ arcā dñi dei vr̄i ad Jordanis medium,⁊ portate inde singuli singulos lapides i hūeris vr̄is,iuxta numerū filioꝝ Isrl,vt sit signū inter vos. Et q̄n interrogauerit vos filij vr̄i eras,dicētes. Quid sibi volūt isti lapides: rndebitis eis. Defecerūt aq̄ Jordanis añ arcā federis dñi,cū trāsiret eā: ideo posite sunt lapides isti i monimētū filioꝝ Israel vsqz i eternū. Fecerūt ergo filij Israel sicut p̄ceperat eis Josue,portantes

de medio

de medio Jordanis alueo duodecim lapides, vt dominus ei imparauerat, iuxta numerum filiorum Israel, vsq; in locũ in quo castrametati sunt, ibiq; posuerunt eos. Alios quoq; duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alueo, vbi steterũt sacerdotes, qui portabant arcam federis, et sunt ibi vsq; in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant arcam, stabãt in Jordanis medio, donec oia cõplerentur, q̃ Josue, vt loq̃ret ad pplm, pceperat dominus, et dixerat ei Moyses. Festinauitq; populꝰ, et trãsijt. Cũq; transissent oẽs, trãsiuit et arca dñi, sacerdotes quoq; Ruben, et Gad, et dimidia tribus manasse, armati precedebãt fratres suos filios Israel, sicut eis pceperat Moyses: et q̃draginta pugnatores milia p turmas, et cuneos incedebãt p plana atq; campestria vbis Jericho. In die illo magnificauit dominus Josue coram omni Israel, vt timerẽt eũ, sicut timuerant Moysen dũ adhuc viueret. Dixitq; ad eum, Precipe sacerdotibus qui portãt arcam federis, vt ascendant de Jordane. Qui precepit eis, dicẽs, ascẽdite de Jordane. Cũq; ascẽdissent portantes arcam federis domini, et siccam humũ calcare cepissent, reuerse sunt aque in alueũ suũ, et fluebãt sicut ante consueuerant. Populus aũt ascendit de Jordane decimo die mẽsis primi, et castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam vbis Jericho. Duodecim q̃z lapides, quos de Jordanis alueo sumpserãt, posuit Josue in Galgalis, et dixit ad filios Israel. Cũ interrogauerit filiꝰ vestri cras patres suos, et dixerint eis. Quid sibi volunt lapides isti: docebitis eos, atq; dicetis. Per arentẽ alueum transiuit Israel Jordanem istũ siccãte dño deo vestro aquas eius in cõspectu vestro, donec trãsiretis sicut fecerat pri⁹ in mari rubro, q̃ siccauit donec trãsiremus: vt discãt omnes terrarũ populi fortissimaꝝ dñi manũ, vt et vos timeatis dominũ deum vestrum omni tempore.

¶ Capituli Summariũ. Circũciduntur Israelite et celebrant pascha. Caput. v.

POstq̃ ergo audierũt oẽs reges Amorrheorũ, q̃ habitabãt trãs Jordanẽ ad occidẽtalẽ plagã, et cuncti reges Chanaan, qui propinqua possidebant magni maris loca, q̃ siccasset dñs fluenta Jordanis coram filijs Israel donec transirent, dissolutũ est cor eoꝝ, et nõ remãsit in eis spiritus timẽtũ introitũ filioꝝ Israel. Eo tpe ait dñs ad Josue, Fac tibi cultros lapideos: et circũcide secũdo filios Israel. Fecitq; q̃ iusserat dñs, et circũcidit filios Israel in colle preputiorũ. Hec aũt causa est scõe circũcisionis. Omnis pplus qui egressus est de Egypto generis masculini, vniuersi bellatores viri, mortui sunt in deserto, per longissimos vie circuitus, q̃ oẽs circũcisi erãt. Pplus aũt qui natꝰ est in deserto p quadraginta annos itineris latissime solitudinis ĩcircũcisꝰ fuit: donec cõsumerẽtur qui nõ audierãt vocẽ dñi, et quibus añ iurauerat vt ostẽderet eis terrã lacte et melle manantẽ. Horũ filij, in locũ successerũt patrũ, et circũcisi sunt a Josue: q̃ sicut nati fuerãt, in preputio erãt, nec eos in via aliqs circũciderat. Postq̃ aũt oẽs circũcisi sunt, mãserũt in eodẽ castrorũ loco donec sanarentur. Dixitq; dñs ad Josue, Hodie abstuli opprobriũ Egypti a vobis. Vocatũq; est nomen loci illi⁹ Galgala, vsq; in presentẽ diẽ. Mãserũtq; filij Israel in Galgalis, et fecerũt phase quartadecima die mẽsis ad vesperũ in cãpestribus Jericho: et comederũt de frugibꝰ terre die altero, azymos panes, et polẽtã eiusdẽ anni. Defecitq; manna postq̃ comederunt de frugibus terre, nec vlꝛ sunt vltra cibo illo filij Israel, sed comederunt de frugibus presentis anni terre Chanaan. Cũ aũt esset Josue i agro vbis Jericho, leuauit oculos, et vidit virũ stãtẽ cõtra se enaginatũ tenẽtẽ gladiũ, perrexitq; ad eũ, et ait. Noster es, an aduersariorũ? Qui rñdit. Nequaq̃, sed sum princeps exercitus dñi et nũc veni⁹. Cecidit Josue pnus in terrã. Et adorans ait, Quid dominus meus loquitur ad seruum suum? Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, sanctus est. Fecitq; Josue vt sibi fuerat imperatum.

¶ Capi. Sũ. Expugnat et deuastat Jericho. Caput. vj.

Ericho autẽ clausa erat atq; munita tiore filiorum Israel, et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitq; dñs ad Josue, Ecce dedi in manus tuas Jericho, et regẽ eiꝰ, oẽsq; fortes viros. Circũite vbẽ cũcti bellatores semel per diẽ: sic facietis sex diebus. Septimo autẽ die sacerdotes tollẽt septem buccinas, quarũ vsus est in iubileo, et pcedent arcã federis: septies q̃z circũibitis ciuitatẽ, et sacerdotes clãgẽt buccinis. Cũq; intonuerit vox tube lõgior atq; cõcisior, et in auribus vestris increpuerit, cõclamabit oĩs pplus vociferatione maxima, et muri fundituꝰ corruẽt ciuitatis, ingredienq; singuli per locum cõtra quẽ steterint. Vocauit ergo Josue filiꝰ Nun sacerdotes, et dixit ad eos. Tollite arcã federis: et septem alij sacerdotes tollãt septem iubileoꝝ buccinas, et incedant añ arcã dñi. Ad pplm q̃z ait, Ite et circuite ciuitatem armati, precedẽtes arcã dñi. Cũq; Josue vba finisset, et septem sacerdotes septẽ buccinis clãgerẽt añ arcã federis dñi, oĩsq; precederet armatꝰ exercitꝰ, reliquũ vulgꝰ arcã sequebatur, ac buccinis oia cõcrepabãt. Preceperat aũt Josue pplo, dicẽs. Nõ clamabitis, nec audiet vox vestra, neq; vllꝰ sermo ex ore vro egrediet, donec veniat dies in quo dicã vobis, clamate et vociferamini. Circuiuit g̃ arca dñi ciuitatẽ semel p diẽ, et reuersa in castra, mãsit ibi. Igit Josue de nocte cõsurgẽte, tulerũt sacerdotes arcã dñi, et septẽ ex eis septẽ buccinas, quarũ in iubileo vsus est: precedebãtq; arcã dñi ambulãtes atq; clãgẽtes: et armatꝰ pplus ibat ante eos, vulgꝰ aũt reliquũ sequebat arcã, et buccinis psonabat. Circuierũtq; ciuitatẽ secũdo die semel, et reuersi sunt in castra. Sicfecerũt sex diebꝰ. Die aũt septimo diluculo cõsurgentes, circũierũt vbẽ, sicut dispositũ erat, septies. Cũq; septimo circuitu clangerẽt buccinis sacerdotes, dixit Josue ad oẽm Israel. Vociferamini: tradidit eĩ vobis dñs ciuitatem, sitq; ciuitas hec anathema: et oia q̃ in ea sunt dño. sola Raab meretrix viuat cũ omnibus q̃ cũ ea in domo sunt: abscondit eĩ nũtios quos direximꝰ. Vos aũt cauete ne de his q̃ precepta sunt, quippiã cõtingatis, et sitis puaricationis rei, et oia castra Israel sub pctõ sint atq; turbent. Quicq̃d aũt auri, et argẽti fuerit, et vasorũ eneorũ ac ferri, dño cõsecret: repositũ in thesauris eiꝰ. Igit oi pplo vociferante: et clãgẽtibꝰ tubis postq̃ in aures multitudinis vox sonitusq; increpuit, muri illico corruerũt: et ascẽdit vnusq̃sq; p locum q̃ cõtra se erat: ceperũtq; ciuitatẽ, et interfecerũ oia q̃ erant in ea, a viro vsq; ad mulierẽ, ab infante vsq; ad senem. Bones q̃z et oues, et asinos in ore gladij pcusserunt. Duobꝰ autem viris, qui exploratores missi fuerãt, dixit Josue. Ingredimini domũ mulieris meretricis, et pducite eã, et oia que illiꝰ sunt, sicut illi iuramẽto firmastis. Ingressiq; iuuenes, eduxerũt Raab, et parẽtes eiꝰ, fratres q̃z, et cũctam supellectilẽ ac cognationẽ illiꝰ, et extra castra Israel manere fecerũt. Urbẽ aũt, et oia q̃ inuẽta sunt in ea, succẽderũt: absq; auro et argẽto, et vasis eneis, ac ferro, q̃ in erariũ dñi cõsecrarũt. Raab vo meretricẽ, et domũ patris eius, et oia q̃ habebat, fecit Josue viuere, et habitauerũt i medio Israel vsq; in presentẽ diẽ: eo q̃ abscõderit nũtios quos miserat vt explorarent Jericho. In tpe illo imprecatꝰ est Josue, dicẽs, Maledictus vir coram dño, q̃ suscitauerit, et edificauerit ciuitatem Jericho. In primogenito suo fundamẽta illius iaceat, et in nouissimo liberorũ ponat portas eiꝰ. Fuit ergo dominꝰ cũ Josue, et nomen eius vulgatum est in omni terra.

¶ C. S. Achan propter furtum lapidatur. Caput. vij.

FIlij aũt Israel preuaricati sunt mãdatũ, et vsurpauerũt de anathemate. Mã Achã filius Charmi filij zabdi, filij zare de tribu Juda tulit aliq̃d de anathemate: iratusq; est dñs contra filios Israel. Cũq; mitteret Josue de Jericho viros cõtra Hai, que est iuxta Bethauen, ad orientalẽ plagã oppidi Bethel, dixit eis, Ascẽdite et explorate terrã. Qui precepta complentes explorauerũt Hai. Et reuersi dixerũt ei. Non ascendat oĩs pplus, sed duo vel tria millia virorꝝ pgãt, et deleãt ciuitatẽ: q̃re oĩs pplus frustra verabitur contra hostes panciss̃imos:

A

B

C

Numeri xxiij.d.

D

Exodi xxij.e.

D

A

B

C

Supra ij.b.

Hebr. xj.f

ij.ma. xij. c.

D

Supra ij.c.

Hebr. xj.f

E

iij. Regũ xvj.g.

A

Infra xxv.d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ascēderunt ergo tria millia pugnatorꝝ. Qui statim terga
vertētes, pcussi sunt a viris vrbis Hai, ꝛ corruerunt ex eis
B triginta ꝛ sex hoies: psecutiq; sunt eos aduersarij de porta
vsq; ad Sabarim, ꝛ ceciderūt per prona fugiētes, ptimuit
q; cor ppli, ꝛ ad ista rem aque liquefactū est. Josue vero scidit
vestimēta sua, ꝛ prius cecidit i terrā coꝝ arca dñi vsq; ad
vesperā tā ipse q; oēs seres Israel miserūtq; puluerē sup
capita sua, ꝛ dixit Josue, Heu dñe deꝰ, qd voluisti tradu-
cere ppl'm istū Jordanē fluuiū, vt traderes nos in manus
Amorrhei, ꝛ pderes: vtinā vt cepim⁹, mānsissem⁹ trās Jor-
danē, Heu dñe deꝰ, qd dicā, videꝰ Israelē hostib⁹ suis ter-
ga vertētē: Audiēt Chananei, et oēs habitatores terre, et
pariter cōglobati circūdabūt nos, atq; delebūt nomē no-
strū de terra: ꝛ qd facies magno noī tuo? Dixitq; dñs ad
Josue, Surge, cur iaces prius in terra? Peccauit Israel,
ꝛ puaricatꝰ est pactū meū: tuleruntq; de anathemate: ꝛ fu-
rati sunt atq; mētiti, ꝛ absconderūt iter vasa sua. Nec pote-
rit Israel stare añ hostes suos, eosq; fugiet, qr pollut⁹ est ana
themate. nō ero vltra vobiscū, donec cōteratis eū q hui⁹ sce
leris reꝰ est. Surge sctifica ppl'm, ꝛ dic eis. Sanctificamini
in crastinū: hec eñ dicit dñs deꝰ Israel, Anathema i medio
tui est Israel, nō poteris stare coꝝ hostib⁹ tuis, donec delea
tur ex te q hoc cōtaminat⁹ est scelere. Accedetisq; mane sin
guli p tribꝰ vr̄as: ꝛ quācūq; tribuū sors ūenerit, accedet p
cognationes suas, et cognatio p domos, domus q; viros.
Et qcūq; ille in hoc facinore fuerit deprehēsus, cōburetur
igni cū oī substātia sua: qñ puaricatꝰ est pactū dñi, et fecit
nephas in Israel. Surgēs itaq; Josue mane applicuit Israel
per tribus suas, ꝛ inuēta est tribus Juda. Que cū iuxta fa-
milias suas esset oblata, inuēta est familia Zare. Illā quoq;
p domos offerēs reperit Zabdi: cui⁹ domū in singulos diui
dēs viros, inuenit Achan filiū Charmi, filij Zabdi, filij Za
re de tribu Juda. Et ait Josue ad Achā, Fili mi, da glo-
D ria dño deo Israel, ꝛ cōfitere, atq; indica mihi qd feceris, ne
abscōdas. Rñditq; Achā Josue, ꝛ dixit ei. Vere ego pec-
cauī dño deo Israel, ꝛ sic, ꝛ sic feci. vidi eñ inter spolia palliū
coccineū valde bonū, ꝛ ducētos siclos argēti, regulāq; au-
reā gnāginta siclorū: ꝛ cupiscēs abstuli, ꝛ abscōdi in terra
contra meā tabernaculi mei, argentūq; fossa humo ope
rui. Misit ergo Josue mīnistros: q currētes ad tabernacu-
lū illi⁹, repererūt cūcta abscōdita in eodē loco, ꝛ argentū si-
mul. Auferētesq; de tētorio tulerunt ea ad Josue, ꝛ ad oēs
filios Israel, posuerūtq; añ dñm. Tollēs itaq; Josue Achā
filium Zare, argētūq; ꝛ palliū, ꝛ aureā regulā, hlios q; et fi-
lias eius, boues ꝛ asinos ꝛ oues, ipsumq; tabernaculū, ꝛ cun-
cta supellectilē: ꝛ oīs Israel cū eo, duxerunt eos ad vallem
Achor, vbi dixit Josue. Quia turbasti nos, exturbet te do
minus i die hac. Lapidauitq; eū omnis Israel: ꝛ cūcta que
illius erāt, igne cōsumpta sunt. Cōgregauerūtq; sup eum
acerum magnum lapidum, qui permanet vsq; in presen-
tem diem. Et auersus est furor domini ab eis. Vocatumq;
est nomen loci illius. Vallis Achor, vsq; hodie.

¶ L.S. Capitur vrbs Hai vna cū rege eius. Caput. viij.

A Supra vj.D. Dixit autē dominꝰ ad Josue. Ne timeas, neq; for-
mides: tolle tecū omnem multitudinē pugnato
rum, ꝛ consurgens ascēde in oppidum Hai, ec-
ce tradidi in manū tuam regē eius, ꝛ ppl'm vr̄
bēq; ꝛ terrā. Facies q; vrbi Hai, ꝛ regi eiꝰ, sicut fecisti Jeri-
cho, ꝛ regi illiꝰ: predā vō, ꝛ oīa animātia diripietis vobis:
pone insidias vrbi post eam. Surrexitq; Josue, ꝛ omnis ex
ercitus bellatorū cū eo, vt ascenderēt in Hai: ꝛ electa trigi-
ta millia virorū fortium misit nocte, precepitq; eis, dicens.
Ponite insidias post ciuitatē: nec lōgiꝰ recedatis, ꝛ eritis
oēs parati. ego aūt, ꝛ reliqua multitudo, que mecū est, ascē
demus ex aduerso contra vrbem. Cūq; exierint ꝛ nos, sicut
ante fecimꝰ, fugiemus, ꝛ terga vertemꝰ: donec persequētes
ab vrbe longius ptrahātur. putabūt enim nos fugere sicut
prius. Nobis ergo fugiētib⁹, ꝛ illis psequētibus, cōsurgetis
B de insidijs, ꝛ vastabitis ciuitatē: tradetq; eā dñs deꝰ vester
in manus vr̄as. Cūq; ceperitis, succēdite eā, ꝛ sic oīa facie-
tis vt iussi. Dimisitq; eos, ꝛ perrexerunt ad locū insidiarū,
sederūtq; inter Bethel ꝛ Hai, ad occidētalem plagam vr̄
bis Hai: Josue aūt nocte illa in medio mansit populi sur-
gēsq; diluculo recēsuit socios, ꝛ ascēdit cū senioribꝰ in frō
te exercit⁹, vallatus auxilio pugnatorū. Cūq; venissent et
ascēdissent ex aduerso ciuitatis, steterunt ad septētrionalē
vr̄bis plagā, inter quā ꝛ eos erat vallis media. Quīq; aūt
C millia virorꝝ elegerat, ꝛ posuerat in insidijs inter Bethel ꝛ
Hai ex occidētali pte eiusdē ciuitatis: oīs vō reliquꝰ exer
citꝰ ad aquilonē acie dirigebat, ita vt nouissimi multitudi
nis occidētalē plagam vr̄bis attingerēt. Abijt ergo Josue
nocte illa, ꝛ stetit in vallis medio. Qō cū vidisset rex Hai,
festinauit mane, ꝛ egressus est cum oī exercitu ciuitatis: di-
rexitq; acie ꝛ desertū, ignorās qō posīt tergū latere insidie:
Josue vō, ꝛ oīs Israel cesserūt loco, simulātes metū, ꝛ fugien-
tes per solitudinis viā. At illi vociferātes pariter, ꝛ se mu
tuo cohortātes, psecuti sunt eos. Cūq; recessissent a ciuita-
te, ꝛ ne vnꝰ qdē in vrbe Hai, ꝛ Bethel remānsisset q nō pse-
queret Israel, sicut eruperāt apta oppida relinquentes, dixit
dñs ad Josue, Lena clypeū, q in manu tua est, ꝛ vrbē Hai,
qñ tibi tradā eā. Cūq; eleuasset clypeū ex aduerso ciuita-
tis, insidie q latebāt, surrexerūt cōfestim: ꝛ pgētes ad ciuita-
tem, ceperūt, ꝛ succēderūt eā. Viri aūt ciuitatis q pseqbant
Josue, respiciētes videtes fumū vr̄bis ad celū vsq; cōscen-
dere nō potuerunt, vltra huc illucq; diffugere: pīsertim cum
bi q simulauerāt fugā, ꝛ tēdebāt ad solitudinē, ꝛtra pseqnē-
tes fortissime restitissent. Videsq; Josue ꝛ oīs Israel q ca-
pta esset ciuitas ꝛ fumꝰ vr̄bis ascēderet, reuersus pcussit vi
ros Hai. Sigdē ꝛ illi q ceperāt ꝛ succēderāt ciuitatē, egres
si ex vrbe cōtra suos medios hostū ferire ceperūt. Cum er-
go ex vtraq; pte aduersarij cederent, ita vt nullus de tanta
multitudine saluaret, reqē q; vr̄bis Hai apprehēderūt vi-
uētē, ꝛ obtulerūt Josue. Igit oīb⁹ interfectis q Israelē ad
deserta tēdētē fuerāt psecuti, ꝛ in eodē loco gladio corruen
tib⁹, reuersi filij Israel pcusserūt ciuitatē. Erāt aūt q in eodē
die cōciderāt a viro vsq; ad mulierē, duodecim milia ho-
minū, oēs vr̄bis Hai. Josue vō nō contrarit manū, quā in
sublime porrexerat, tenēs clypeū, donec interficerētur oēs
habitatores Hai. Sumēta aūt ꝛ pdā ciuitatis diuiserūt si-
bi filij Israel, sicut pceperat dñs Josue. Qui succēdit vrbē, ꝛ
fecit eā tumulū sempiternū: regē q; eiꝰ suspēdit in patibu-
lo vsq; ad vesperā ꝛ solis occasum. Precepitq; Josue, ꝛ de
posuerunt cadauer eiꝰ de cruce: piecerūtq; in ip'so introitu
ciuitatis, congesto sup eū magno acerno lapidū, q pmanet
vsq; i pntē diē. Tūc edificauit Josue altare dño deo Israel
in mōte Hebal sicut pceperat Moyses famulus dñi filijs Exodi xx.D.
Israel, ꝛ scriptū est in volumine legis Moysi, altare de lapi- Deuter xxvij.a.
dib⁹ impolitis quos ferrū nō tetigit: ꝛ obtulit sup eo holo-
causta dño, immolāuitq; pacificas victimas. Et scripsit sup
lapides Deuteronomium legis Moysi, qō ille digesserat
coꝝ filijs Israel. Oīs aūt ppl's, ꝛ oēs maiores natu, onesq;
ac iudices stabāt ex vtraq; pte arce in cōspectu sacerdotū
q portabāt arcā federis dñi, vt aduena ita ꝛ indigena. Me-
dia pars eorū iuxta mōtē Garizim, ꝛ media iuxta montē
Hebal, sicut pceperat Moyses famulus dñi. Et primū qui
dē bñdixit ppl'o Israel. Post hec legit oīa verba bñdictiōis
ꝛ maledictiōis, ꝛ cūcta q scripta fuerāt in legis volumine.
Nihil ex his que Moyses iusserat reliquit intactū, sed vni
uersa replicauit coram omni multitudine Israel, mulieri-
bus ac parulis ꝛ aduenis qui inter eos morabantur.

¶ Capituli Summariū. Gabaonite imponunt Josue et filijs Israel. Caput. ix.

Quib⁹ auditis, cūcti reges trās Jordanē q; versa
bant in mōtanis ꝛ cāpestribꝰ, in maritimis ac li
B
tore magni maris hi q; habitabāt iuxta Li-
banū, Hethe⁹ ꝛ Amorrhe⁹, Chanane⁹, Phe
rezeus, ꝛ Heue⁹ ꝛ Jebuse⁹ cōgregati sunt piter, vt pugna
rēt cū Josue ꝛ Israel vno aio, eadēq; sentētia. At hi q habita
bāt in Gabaō, audiētes cūcta que fecerat Josue, Jericho
ꝛ Hai, ꝛ callide cogitātes tulerūt sibi cibaria: saccos vete-

res asinis ponentes, & vtres vinarios scissos atq; cõsutos, calceamẽta q; pannicula q; ad iciciũ vetustat⁹ pitacijs cõsuta erãt: induti veteri⁹ vestimẽtis: panes q; q; portabãt ob viaticũ, duri erãt, & fruſta cõminuti: perrexerũtq; ad Iosue q tũc morabat i castris Galgale, & dixerũt ei, atq; filijs Israel. De terra lõginqua venim⁹ pacẽ vobiscũ facere cupientes. Rñderũtq; filij Israel ad eos, atq; dixerũt. Ne forte in terrã q nobis sorte debeat habitetis, & nõ possim⁹ fed⁹ inire vobiscũ. Et illi ad Iosue: Serui, inquiũt tui sum⁹. Quibus Iosue ait, Quinã estis vosue aut vñ venistis: Rñderũt. De terra lõginqua valde venerũt fut tui i noie dñi dei tui. Audiuimus enim famã potẽtie ei⁹, cũcta q; fecit i Egypto, & duobus regib⁹ Amorrheorũ q fuerũt trãs Iordanẽ, Seõ regi Hesebõ, & Og regi Basan, q erat i Astarothdixerũtq; nobis seniores, & oĩes habitatores terre nre. Tollite i manib⁹ vras cibaria ob lõgissimã viã, & occurrite eis, & dicite, Serui vri sum⁹, fed⁹ inite nobiscũ. Et panes q; egressi sum⁹ de domibus nris, vt venirem⁹ ad vos: calidos sumpsim⁹, nũc sicci facti sunt, & vetustate minuti. vtres vini nouos impleuim⁹, nũc rupti sunt & soluti, vestes & calceamẽta quib⁹ induimur, & q; habem⁹ i pedib⁹, ob lõgitudinẽ lõgioris viæ trita sunt, & pene cõsumpta. Susceperũt igit ĩ cibarijs eor⁹, & os dñi nõ interrogauerũt. Fecitq; Iosue cũ eis pacẽ, & inito federe pollicit⁹ est vt nõ occideret: principes q; multitudinis iurauerũt eis. Post dies aũt tres initi federis audierũt q; i vicino habitarẽt, & iter eos futuri essent. Mouerũtq; castra filij Israel, & venerũt i ciuitates eor⁹ die tertio, quarũ hec vocabula sunt, Gabaõ & Caphira & Beroth & Cariathiarim. Et nõ percusserũt eos, eo q; iurassent eis principes multitudis i noie dñi dei Israel. murmurauit itaq; oĩs vulg⁹ ĩ principes. Qui rñderũt eis. Iurauim⁹ eis in noie dñi dei Israel, & idcirco nõ possum⁹ eos cõtingere. Sz hẽ faciem⁹ eis. Reseruemus qdẽ vt viuãt, ne ĩ nos ira dñi cõcitet si peieraueri-mus: sz sic viuãt, vt i vsus vniuerse multitudis ligna cedãt, aq; cõportẽt. Quib⁹ hẽ loquẽtib⁹, vocauit Gabaonitas Iosue, & dixit eis, Cur nos decipere fraude voluistis vt dicere tis. Procul valde hitam⁹ a vobis: cũ i medio nr̃i sitis: Et itaq; sub maledictione eritis, & nõ deficiet de stirpe vra ligna cedẽs, aq; cõportãs in domũ dei mei. Qui rñderũt, Nũtiatũ est nob⁹ huis tuis qõ pmisisset dñs de⁹ tu⁹ Moysi seruo suo, vt traderet vob oĩa terrã, & dispderet cũctos hitatores ei⁹. Timuimus igit valde, & puidim⁹ aĩabus nris, vt fo terrore cõpulsi: & hoc ĝ filijs iniuim⁹. nũc aũt i manu tua sum⁹, qõ tibi bonũ & rectũ videt, fac nobis. Fecit ĝ Iosue vt diximus, & liberauit eos de manib⁹ filiorũ Israel, vt nõ occiderent. Decreuitq; in illo die eos esse in ministerio cũcti populi & altaris dñi, cedẽtes ligna, & aquas comportantes vsq; in presens tempus in loco quem dominus elegisset.

¶ Capitulũ Summariũ. Cepit Iosue quinq; reges oppugnantes Gabaon sole in celo immoto. Caput. x.

Vt cũ audisset Adonisedec rex Ierusalẽ, qõ sex cepisset Iosue Hai, & subuertisset eã. (Sicut ei fecerat Iericho & regi ei⁹, sic fecit Hai, & regi illi⁹) & qõ trãstugissent Gabaonite ad Israel, & essent federati eor⁹, timuit valde. Urbs enim magna erat gabaon & vna ciuitatũ regaliũ, & maior oppido Hai, oĩsq; bellatores ei⁹ fortissimi. Misit ĝ Adonisedec rex Ierusalẽ ad Oha regẽ Hebrõ, & ad Pharã regẽ Ierimoth, ad Japhia q; regẽ Lachis, & ad Dabir regẽ Eglõ, dicẽs, Ad me ascẽdite, & ferte psidiũ, vt expugnem⁹ Gabaõ, q; re trãsfugerit ad Iosue, & ad filios Israel. Cõgregati igit ascẽderũt q; reges Amorrheor⁹ rex Ierusalẽ: rex Hebrõ rex Ierimoth, rex Lachis, rex Eglõ, simul cũ exercitib⁹ suis, & castrametati sunt circa Gabaõ, oppugnãtes eã. Habitatores aũt Gabaõ ad Iosue in castra apõ Galgalã, & dixerũt ei. Ne retrahas man⁹ tuas ab auxilio tuo⁹ tuorũ: ascẽde cito & liba nos, ferq; psidiũ: cõuenerũt eñ aduersum nos oĩes reges Amorrheor⁹, q habitãt in mõtanis. Ascẽditq; Iosue de Galgalis, & oĩs exercit⁹ bellatorũ cũ eo viri fortissimi, dixitq; dñs ad Iosue. Ne timeas eos: i man⁹ eñ tuas tradidi illos, null⁹ eñ ex eis tibi resistere poterit. Irruit itaq; Iosue sup eos repẽte, tota nocte ascẽdẽs de Galgalis. Et cõturbauit eos dñs a facie Israel: cõtrinitq; plaga magna in Gabaõ, ac psecut⁹ est eos p viã ascẽsus Bethoron, & percussit vsq; Azecha & maceda. Cũq; fugerẽt filios Israel, & essent i descẽsu Bethoron, dñs misit sup eos lapides magnos de celo vsq; ad Azecha, & mortui sunt multo plures lapidib⁹ grãdinis, q; q; gladio percusserãt filij Israel. Tũc locut⁹ ẽ Iosue dño i die q; tradidit Amorrheũ i cõspectu filior⁹ Israel, dixitq; coram eis. Sol ĩ Gabaõ ne mouearis, et luna ĩ vallẽ Ialon. Steteruntq; sol & luna, donec vlciscerẽt se gẽs de inimicis suis. Nõne scriptũ ẽ hoc in libro iusto rũ: Stetit itaq; sol i medio celi, & nõ festinauit occumbere spatio vnius diei. Nõ fuit antea & postea tã lõga dies obediẽte dño voci hois, & pugnãte p Israel. Reuersusq; est Iosue cũ oi Israel in castra Galgale. Fugerãt enim q; reges, & se abscõderãt i spelũca vrbis Maceda. Nũtiatũq; est Iosue q⁹ inuẽti essent q; reges latẽtes i specũca Maceda. Qui pcepit socijs, & ait. Voluite saxa ingẽtia ad os spelunce, & ponite viros industrios q clausos custodiãt: vos aut nolite stare, sz psequimini hostes, & extremos quosq; fugientiũ cedite: nec dimittatis eos vrbiũ suarũ intrare psidia, q⁹ tradidit dñs de⁹ in man⁹ vras. Cesis ĝ aduersarijs plaga magna, & vsq; ad internecionẽ pene cõsũptis, hi q Israel cõfugere potuerũt ingressi sunt ciuitates mũitas. Reuersusq; est oĩs exercit⁹ ad Iosue in Maceda, vbi tũc erat castra, sani & integro numero: nullusq; ĩ filios Israel mutire ausus ẽ. Precepitq; Iosue, dicẽs. Aperite os spelũce, & producite ad me q; reges q; in ea latitãt. Fecerunt q; ministri, vt sibi fuerat imperatũ: & adduxerũt ad eũ q; reges de spelũca, regẽ Ierusalẽ, regẽ Hebron regẽ Ierimoth, regẽ Lachis, regẽ Eglon. Cũq; adducti essent ad eũ, vocauit oĩs viros Israel, & ait ad principes exercit⁹ q; secũ erãt, Ite, & ponite pedes sup colla regũ istorũ. Qui cũ perrexissent, & subiectorũ colla pedib⁹ calcarẽt, rursum ait ad eos. Nolite timere, nec paueatis, cõfortamini & estote robusti: sic enim faciet dñs cunctis hostib⁹ vris aduersus q; dimicabitis. Percussitq; Iosue, & interfecit eos, atq; suspẽdit sup q; stipites: fuerunt q; suspẽsi vsq; ad vesperũ. Cũq; occũberet sol, precepit Iosue ijs vt deponerẽt eos de patibulis. Qui depositos proiecerũt i spelũcã i q; latuerãt, & posuerũt sup os ei⁹ saxa ingẽtia, q; pmanẽt vsq; i pñs. Eodẽ die Maceda q; cepit Iosue, & percussit in ore gladij, regẽq; illi⁹ interfecit, & oĩes habitatores eius. nõ dimiserũt in ea vllas reliquias. Fecerũtq; regi Lebna sicut fecerat regi Iericho. De Lebna trãsiuit in Lachis cũ omni Israel: & exercitu p gyrũ dispositio oppugnabat eã. Tradidit q; dñs Lachis i man⁹ Israel, & cepit eã die altero, atq; percussit in ore gladij, oĩemq; animam q; fuerat in ea, sicut fecerat Lebna. Eo tpe ascẽdit Horã rex Gazer, vt auxiliaret Lachis: quẽ percussit Iosue cũ oi pplo ei⁹ vsq; ad internecionẽ. Trãsiuitq; de Lachis i Eglõ, & circũdedit atq; expugnauit eã i eadẽ die: percussitq; i ore gladij oĩes aĩas q; erãt in ea iuxta oĩa q; fecerat Lachis. Ascẽdit q; q; cũ oi Israel de Eglõ in Hebrõ, & pugnauit ĩ eã: cepitq; & percussit in ore gladij, regẽ q; eius, & oĩa oppida regionis illi⁹, vniuersasq; aĩas q; in ea fuerãt cõmorate: nõ reliqt i ea vllas reliquias: sicut fecerat Eglõ sic fecit & Hebrõ, cũcta q; i ea reperit, cõsumẽs gladio. Inde reuersus i Dabir, cepit eã atq; vastauit: regẽ q; ei⁹ atq; oĩa p circuitũ oppida percussit i ore gladij: nõ dimisit in ea vllas reliquias: sicut fecerat Hebrõ & Lebna et regib⁹ earũ, sic fecit Dabir & regi illi⁹. Percussit itaq; Iosue oĩs trã mõtanã & meridianã, atq; campestrẽ, & Aseroth cũ regib⁹ suis: nõ dimisit i ea vllas reliquias: sz oĩ qõ spirare poterat, interfecit sicut pceperat ei dñs de⁹ Israel a Cadesbarne vsq; Gazã. Oĩs terrã Gosen vsq; Gabaõ, vniuersosq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

reges ꝛ regiones eorũ vno impetu cepit atq; vastaut: dñs
eñ deus Israel pugnabat pro eo. Reuersusq; est cũ omni
Israel ad locum castrorum in Galgala.

A ¶ Capi. S. Debellat Josue alios multos reges. Cap. xj.

Vt cũ audisset Jabin rex Asor, misit ad Jobab
regẽ Madõ, ꝛ ad regem Semerõ, atq; ad regẽ
Achsaph: ad reges qꝫ aquilonis, qui habita-
bant in mõtanis ꝛ in planitie contra meridiem
Cheneroth, in campestrib⁹ qq;, ꝛ in regionibus Dor iuxta
mare: Chananeũ qꝫ ab oriẽte ꝛ occidente, ꝛ Amorrheum
atq; Hetheũ ac Pherezeũ Jebuseũ in mõtanis: Heueũ
B q̃q; qui habitabat ad radices Hermõ in terra Maspha.
Egressiq; sunt oẽs cũ turmis suis, ppls multus nimis sicut
arena que est in litore maris, equi q̃z ꝛ currus immẽse mul
titudinis. Cõuenerũtq; oẽs reges isti in vnũ ad aq̃s Me-
ron, vt pugnarẽt ꝯra Israel. Dixitq; dñs ad Josue. Ne ti
meas eos, cras eñ hac eadẽ hora ego tradã oẽs istos vul-
nerãdos in cõspectu Israel: equos eor subneruabis, ꝛ curr⁹
igne cõbures. Venitq; Iosue, ꝛ omis exercit⁹ cũ eo aduersus
illos ad aq̃s Merõ subito. ꝛ irruerũt sup eos, tradiditq; il-
los dñs in man⁹ Israel. Qui percusserũt eos, ꝛ psecuti sunt vsq;
ad Sidonẽ magnã ꝛ aquas Maserephoth, cãpũq; Maspha
C ge, q est ad oriẽtalẽ illi⁹ partẽ. Jtaq; percussit oẽs, vt nul-
las dimitteret ex eis reliquias: fecitq; sicut preceperat ei dñs,
equos eorũ subneruauit, curruq; combussit igni. Reuer-
susq; statim cepit Asor ꝛ regẽ ei⁹ percussit gladio. Asor eñ
Deuter. vij. a. antiq⁹ inter oia regna hec principatũ tenebat. Percussitq;
oẽs aias q̃ ibidẽ mora bant: nõ dimisit in ea vllas reliquias,
sz vsq; ad internecionẽ vniuersa vastauit, ipsamq; vrbẽ p-
Exodi xxxiij. b. Deuter. vij. a. emit incẽdio. Et oẽs p circũitũ ciuitates, reges q̃z earũ ce-
pit, percussit atq; deleuit, sicut pceperat ei Moyses famulus
dñi. Ex hiq; vrbib⁹ que erãt in collib⁹ ꝛ in tumulis site, cete-
ras succẽdit Israel: vnã tñ Asor munitissimã flãma cõsum-
D psit. Omnẽq; pdã istarũ vrbiũ ac iumẽta diuiserũt sibi filij
Israel, cũctis hoib⁹ interfectis. Sicut pceperat dñs Moysi
seruo suo, ita pcepit Moyses Josue, ꝛ ille vniuersa cõple
uit, nõ preteriit de vniuersis mãdatis, nec vnũ quidẽ verbũ
qõ iusserat dominus Moysi. Cepit itaq; Josue omnẽ terrã
mõtanã, ꝛ meridianã: terrãq; Gosen, ꝛ planitiẽ, ꝛ occidẽta-
lem plagã, mõtẽq; Israel: ꝛ cãpestria ei⁹: ꝛ ptẽ mõtis q̃ ascẽ-
dit Seir vsq; Baalgad p planitiẽ Libani subter mõtem
Hermõ, oẽs reges eorũ cepit percussit, et occidit. Multo
tpe pugnauit Josue ꝫ reges istos. Non fuit ciuitas q̃ se nõ
traderet filijs Israel, pter Heueũ, q habitabat in Gabaõ:
oẽs eñ bellãdo cepit. Dñi eñ sñia fuerat, vt indurarentur
corda eorũ, ꝛ pugnarẽt ꝫ Israel, ꝛ caderẽt: ꝛ nõ mererent vl-
lam elemẽtiã, ac perirẽt, sicut pceperat dñs Moysi. In illo
tpe venit Josue, ꝛ interfecit Enacim de montanis Hebrõ,
et Dabir, ꝛ Anab, ꝛ de oi mõte Juda, ꝛ Israel: vrbesq; eorũ
deleuit. Nõ reliquit vllũ de stirpe Enacim, in terra filiorũ
Israel: absq; ciuitatibus Gaza, ꝛ Geth, ꝛ Azoto, in qui-
bus solis relicti sunt. Cepit ergo Josue omnẽ terram, sicut
locut⁹ est dñs ad Moysen, ꝛ tradidit eã i possessionẽ filijs
Israel ꝛm partes, ꝛ tribus suas, quieuitq; terra a preliis.

¶ Capituli Summarium. Recensentur nominati reges
quos percussit Josue. Caput. xij.

I sunt reges, quos percusserũt filij Israel, ꝛ possede
rũt terrã eorũ trãs Jordanẽ ad solis ortũ, a tor
rẽte Arnon vsq; ad mõtẽ Hermon, ꝛ oẽm oriẽ
talẽ plagã q̃ respicit solitudinẽ. Seõ rex Amor
rheor q habitabat in Hesebõ, oñatus est ab Aroer q̃ sita
est sup ripã torrẽtis Arnon, ꝛ medie ptis in valle, dimidie-
q; Galaad, vsq; ad torrẽtẽ Jeboc q ẽ termin⁹ filior Am
mon, ꝛ a solitudine vsq; ad mare Cheneroth contra oriẽtẽ,
ꝛ vsq; ad mare deserti, qõ est mare salsissimũ, ad oriẽtalem
B plagã p viã q̃ ducit Bethsimoth: ꝛ ab australi pte, q̃ subia
cet Asedoth vsq; Phasga. Terminus Og regis Basan,
de reliquijs Raphaim, q habitauit in Astaroth, et in Ed-
drai. ꝛ oñat⁹ est i mõte Hermon, ꝛ in Salecha, atq; in vni-
uersa Basan, vsq; ad terminos Gessuri, ꝛ Machati, ꝛ di
midie partis Galaad, ꝛ terminum Seon regis Hesebon.
Moyses famulus dñi, ꝛ filij israel percusserũt eos, tradidit-
q; terrã eor Moyses in possessionẽ Rubenitis, ꝛ Gaddi
tis, ꝛ dimidie tribui Manasse. Hi sunt reges terre, quos p
cussit Josue ꝛ filij Israel trãs iordanẽ ad occidẽtalẽ plagã, Psalmo. centesimo C
a Baalgad in cãpo Libani, vsq; ad montẽ, cui⁹ pars ascẽ
dit in Seir: tradiditq; eã Iosue in possessionẽ tribub⁹ Israel,
singulis ptes suas, tam in montanis q̃ in planis atq; cam
pestribus. In Aseroth, et in solitudine, ac in meridie He-
theus fuit ꝛ Amorrheus, Chanane⁹ et Pherezeus, Heueus
ꝛ Jebuseus. Rex Jericho vn⁹, rex Hai, q est ex latere
Bethel, vn⁹: rex Jerusalẽ vn⁹, rex Hebron vn⁹, rex Je-
rimoth vn⁹, rex Lachis vnus, rex Eglon vnus, rex Gazer
vn⁹, rex Dabir vn⁹, rex Gader vn⁹, rex Herma vnus, rex D
Hered vn⁹, rex Lebna vn⁹, rex Adullã vn⁹, rex Machaceda
vn⁹, rex Bethel vnus, rex Taphua vn⁹, rex Opher vnus,
rex Aphec vn⁹, rex Saron vn⁹, rex Madon vn⁹, rex Asor
vnus, rex Semeron vnus, rex Acsaph vnus, rex Thenach
vnus, rex Mageddo vn⁹, rex Cedes vnus, rex Jachanam
Carmeli vn⁹, rex Dor, ꝛ puincie Dor vn⁹, rex gẽtiũ Gal
gal vnus rex Thersa vnus: omnes reges vnus, et triginta.

¶ C. S. Terra promissionis distribuitur Israelitis. C. xiij.

Osue senex prouectoq; etatis erat, ꝛ dixit dñs ad B
eum, Senuisti, et longeuus es terraq; latissima
derelicta est, q̃ necdũ sorte diuisa est: oẽs videli-
cet Galilea, Philisthijm, ꝛ vniuersa Gessuri.
a fluuio turbido q irrigat Egyptũ vsq; ad terminos Ac-
caron cõtra aquilonẽ terra Chanaã: q̃ in quinq; regulos Phi
listhijm diuiditur, Gazeos, ꝛ Azotios, Ascalonitas, Ge
theos, ꝛ Accaronitas: ad meridiẽ vo sunt Heuei, oẽs ter-
ra Chanaã, ꝛ Maara Sidoniorũ, vsq; Aphecа ꝛ termi-
nos Amorrhei, eiusq; cõfinia. Libani quoq; regio contra
oriẽtẽ a Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediaris
Emath: Omi q habitabãt in monte a libano, vsq; ad aq̃s
Maserephoth, vniuersiq; Sidonij. Ego sum qui delebo
eos a facie filior israel. Veniat ergo in partẽ hereditatis
israel, sicut pcepi tibi. Et nũc diuide terrã in possessionẽ no- Numeri xxxiij. f.
uẽ tribub⁹, et dimidie tribui Manasse, cũ q̃ Rubẽ ꝛ Gad
possederunt terrã, quã tradidit eis Moyses famulus dñi
trãs fluẽta Jordanis, ad oriẽtalẽ plagam. ab Aroer q̃ sita
est in ripa torrentis Arnon, et in vallis medio, vniuersaq;
cãpestria Medaba, vsq; Dibon. ꝛ cũctas ciuitates Seon
regis Amorrhei, q regnauit in Hesebõ vsq; ad terminos
filiorũ Ammon. ꝛ Galaad, ac terminũ Gessurie Machaca-
ti, ꝛ omnẽ montem Hermon, ꝛ vniuersam Basan, vsq; ad
Salecha, oẽ regnũ Og in Basan, q regnauit in Astaroth
et Edrai, ipse fuit de reliquijs Raphaim: percussitq; eos
Moyses, atq; deleuit. Noluerunt⁹ disperdere filij Israel
Gessuri ꝛ Machati: ꝛ habitauerũt i medio israel vsq; in pre-
sentẽ diẽ. Tribui aũt Leui nõ dedit in possessionẽ: sz sacri- Numeri xviij. f.
ficia ꝛ victime dñi dei Israel, ipsa est ei⁹ hereditas, sicut locu-
tus est illi. Dedit ergo Moyses possessionẽ tribui filiorũ
Ruben iuxta cognationes suas. Fuitq; terminus eorũ ab
Aroer q̃ sita est in ripa torrẽtis Arnon, ꝛ i valle eiusdẽ tor-
rẽtis media: vniuersam planitiẽ q̃ ducit Medaba, et Hes-
bon, cũctosq; viculos eaꝝ q sunt i cãpestribus: Dibõ q̃z, ꝛ

Bamothbaal,ꝛ oppidũ Baalmeõ,ꝛ Iassa,ꝛ Ledmoth,
ꝛ Mephath,ꝛ Cariathaim,ꝛ Sabama,ꝛ Sarathasar i
mõte qui vocat̃ Bethphogor ꝛ Asedoth, Phasga ꝛ Beth
iesimoth.oĉs vrbes cãpestres,vniuersaq; regna Seon re-
gis Amorrhei,q regnauit in Hesebõ,quẽ percussit Moy-
ses cũ pncipib⁹ Madian: Heueũ,ꝛ Recẽ,ꝛ Sur,ꝛ Hur,
ꝛ Rebe duces Seon hitatores terre:ꝛ Balaã filiũ Beor
ariolũ occiderũt filij Isrl gladio cũ ceteris interfectis.Fa-
ctusq; est termin⁹ filiorũ Rubẽ Iordanis fiuui⁹:hec ẽ pos-
sessio Rubenitar̃ p cognatiões suas vrbiũ ꝛ viculor̃.De
dit itaq; Moyses tribui Gad ꝛ filijs eius per cognatiões
suas possessionẽ,cuius hec diuisio est: Terminus Iazer,ꝛ
oĉs ciuitates Galaad,ꝛ dimidiã ptẽ terre filior̃ Ammon
vsq; ad Aroer q̃ est cõtra Rabba,ꝛ ab Hesebõ vsq; Ra
moth,Maspheꝛ Betonim:ꝛ a Manaim vsq; ad termi-
nos Dabir; In valle quoq; Betharam,et Bethnemra,et
Socoth,ꝛ Saphõ reliquã ptẽ regni Seõ regis Hesebon.
hui⁹ q̃; finis Iordanis ẽ vsq; ad extremã ptẽ maris Cene
reth trãs iordanẽ ad orietalẽ plagã.hec est possessio filior̃
Gad p familias suas,ꝛ ciuitates,ꝛ ville earũ.Dedit ꝛ di-
midie tribui Manasse,filijsq; ei⁹ iuxta cognationes suas
possessionẽ,cui⁹ hoc pncipiũ est:a Manasi vniuersam Ba
san:ꝛ cũcta regna Og regis Basan,oĉsq; vicos Iair q sunt
in Basan:sexaginta oppida et dimidiã partẽ Galaad,et
Astaroth,ꝛ Edrai vrbes regni Og in Basan:filijs Ma-
chir:filij Manasse dimidie parti filiorũ Machir iuxta co
gnationes suas. Hãc possessionẽ diuisit Moyses in cãpe-
stribus Moab,trãs Iordanẽ cõtra Iericho ad orientalẽ
plagã.Tribui aũt Leui non dedit possessionẽ,qm̃ domi-
nus deus Israel ipse est possessio eius,vt locutus est illi.

¶ L.S.Caleb accipit possessionem. Caput.xiiij.

Hoc est qõ possederũt filij Isrl i terra Chanaã,
quã dederũt eis Eleazar sacerdos,ꝛ Iosue filij
Nun,ꝛ pncipes familiarũ p trib⁹ Isrl:sorte oĩa
diuidẽtes,sicut pcepat dõs i manu Moysi,no-
uẽ tribubus,ꝛ dimidie tribui.Duab⁹ em̃ tribubus,ꝛ dimi-
die dederat Moyses trãs Iordanẽ possessionẽ absq; Le-
uitis,q nihil ẽre accepert iter ffes suos,sꝫ in eor̃ successerũt
locũ filij Ioseph in duas diuisi trib⁹, Manasse ꝛ Ephraĩ:
nec acceperũt Leuite aliã in terra ptẽ,nisi vrbes ad habitã
dũ,ꝛ suburbana ear̃ ad alẽda iumẽta et pecora sua.Sicut
pcepat dõs Moysi,ita feceꝛt filij Isrl,ꝛ diuiserũt trã.Ac-
cesserũt itaq; filij Iuda ad Iosue in Galgala, Locutusq;
est ad eũ Caleb fili⁹ Iephone Cenezeꝰ, Nosti quid locut⁹
sit dõs ad Moysen hoiem dei de me et te in Cadesbarne.
Quadragita ãnor̃ erã qñ misit me Moyses famul⁹ dñi ꝺ
Cadesbarne, vt cõsyderarẽ trã:mũtiauiq; ei qꝺ mihi vez
videbat.Ffes autẽ mei q ascẽderãt mecũ,dissoluerunt cor
ppli:ꝛ nihilomin⁹ ego secut⁹ fuz dñm deũ meũ. Iurauitq;
Moyses in die illo,dicẽs.Terra quã calcauit pes tu⁹,erit
possessio tua,ꝛ filiorũ tuor̃ in eternũ:q; secutus es dñm deũ
tuũ. Cõcessit q̃ dõs vitã mihi,sicut pollicit⁹ est:vsq; in pñtẽ
diẽ.Quadragita ꝛ quq; ãni sunt,ex q̃ locut⁹ ẽ dõs vbũ istũ
ad Moysen,qñ ãbulabat Isrl p solitudinẽ:hodie octogi-
taquq; annor̃ sum sic valẽs:vt eo valebã tpe,qñ ad explo
rãdũ missus fuz ille⁹ in me tpis fortitudo vsq; hodie pseue-
rat,tã ad bellãdũ q̃ ad gradiẽdũ.Da q̃ mihi mõtẽ istũ quẽ
pollicitus est dõs te q̃z audiẽte,ꝛ in q̃ Enacim sunt,ꝛ vrbes
magne atq; munite:si forte sit dõs mecũ,et potuero delere
eos,sicut pmisit mihi . Benedixitq; ei Iosue,et tradidit ei
Hebrõ in possessionẽ,atq; ex eo fuit Hebron Caleb filio
Iephone Cenezeo vsq; in pñtem diẽ:q; secut⁹ est dñm deũ
Israel.Nomẽ Hebron,ante vocabat Cariatharbe:adaz
maximus ibi inter Enaciz fit⁹ est:ꝛ terra cessauit a prelijs.

¶ L.S.Tribus Iuda accipit sortem. Caput.xv.

Hic sors filiorũ Iude p cognationes suas ista
fuit:A termino Edõ vsq; ad desertũ Sin ꝫ me
ridiẽ,ꝛ vsq; ad extremã partẽ australis plage.
Initiũ ei⁹ a sũmitate maris salsissimi,ꝛ a lingua
ei⁹ q̃ respicit meridiẽ.Egredieturq; ꝫ aleẽium scorpionis
ꝛ ptrãsibit i Sina:ascẽditq; in Cadesbarne,ꝛ puenit i Es-
ron,ascẽdẽs Addarã,ꝛ circuiẽs Carcaa, atq; ideptran-
siẽs in Ascemona,ꝛ pueniẽs ad torrẽtẽ Egypti:erũtq; ter
mini eius mare magnũ.hic erit finis meridiane plage. Ab
oriẽte vo erit initiũ mare salsissimũ vsq; ad extrema iorda-
nis:ꝛ ea q̃ respiciũt ad aquilonẽ a lingua maris vsq; ad eũ-
dẽ Iordanis fiuiũ.ascẽditq; termin⁹ i Bethagla ꝛ trãsit
ab aquilõe i Betharaba:ascẽdẽs ad lapidẽ Bohẽ filij Ru
bẽ,ꝛ tẽdẽs vsq; ad ẽminos Debera de valle Achor,ꝫ aq
lonẽ respiciẽs Galgala,q̃ ẽ ex aduerso ascẽsiõis Adõmi
ab australi pte torrẽtis:trãsitq; aq̃s q̃ vocant Fons solis:et
erũt exitꝰ eius ad fontẽ Rogel:ascẽditq; p vallẽ filij Ennõ
ex latere Iebusei ad meridiẽ,hec ẽ Ierusalẽ:ꝛ ide se erigẽs
ad verticẽ mõtis,q ẽ ꝫ Gehẽnõ ad occidẽtẽ i sũmitate val
lis Raphaiz ꝫ aquilonẽ.ptrãsitq; a vertice mõtis vsq; ad fon
tẽ aq̃ Nephtoa:ꝛ puenit vsq; ad vicos mõtis Ephrõ:iclina-
turq; i Baala,q̃ ẽ Cariathiarim,id est vrbs syluarũ.ꝛ cir-
cuit de Baala ꝫ occidẽtẽ,vsq; ad mõtẽ Seir:trãsitq; iux-
ta latꝰ mõtis Iarim ad aquilonẽ,i Cheslõ:ꝛ descẽdit i Beth
sames,trãsitq; i Thãna.ꝛ puenit ꝫ aquilonẽ ptis Accaron
ex latere,inclinaturq; Sechrona,ꝛ trãsit mõtẽ Baala:pue
nitq; i Iebneel,ꝛ magni maris ꝫ occidentẽ fine cõcludit.hi
sũt ẽmini filior̃ Iuda p circuitũ i cognatiõib⁹ suis. Caleb
vo filio Iephone dedit ptẽ i medio filior̃ Iuda,sicut pre-
ceperat ei dñs:Cariatharbe pfis Enac,ipsa est Hebron.
Delenitq; ex ea Caleb tres filios Enac,Sesai ꝛ Ahimã
ꝛ Tholmai de stirpe Enac.Atq; ide cõscẽdẽs venit ad ha
bitatores Dabir,q̃ pri⁹ vocabat Cariathsepher:id est ci
uitas ffar̃.Dixitq; caleb.Qui percusserit Cariathsepher,
ꝛ cepit eã,dabo ei Achsã filiã meã vxorẽ. Cepitq; eã Othо
niel fili⁹ Cenez ff Caleb iunior:deditq; ei Achsã filiã suam
vxorẽ.Qui cũ pgerẽt sil,suasa ẽ a viro suo vt peteret a pfe
suo agrum,suspirauitq; vt sedebat in asino. Cui Caleb,
Quid habes,ingt:At illa rñdit,Da mihi bñdictionẽ:trã
australẽ ꝛ arẽtẽ dedisti mihi,iunge ꝛ irriguã. Dedit itaq;
ei Caleb irriguũ superi⁹ ꝛ iferi⁹. Hec ẽ possessio trib⁹ filio
rum Iuda p cognationes suas.Erãtq; ciuitates a extre-
mis ptib⁹ filiorũ Iuda iuxta ẽminos Edõ a meridie: Cab
seel ꝛ Eder ꝛ Iagur,ꝛ Cina ꝛ Dimona ꝛ Adada,ꝛ Ce-
des ꝛ Asor et Ithnã,ziph ꝛ Telẽ ꝛ Baloth,Asor noua
ꝛ Carioth,Hesrõ,hec ẽ Asor.Amã,Sama,ꝛ Molada,
ꝛ Asergadda ꝛ Hassemon ꝛ Bethphelet,ꝛ Hasersual et
Bethsabee ꝛ Baziothia ꝛ Baala ꝛ Iim ꝛ Esem,ꝛ Eltho
lad ꝛ Cesil,ꝛ Harma,ꝛ Siceleg ꝛ Medemena ꝛ Sẽsenna,
Lebaoth ꝛ Selim ꝛ Aen ꝛ Remon.oĉs ciuitates viginti
nouẽ,ꝛ ville earũ.In cãpestrib⁹ vo:Estaol ꝛ Sarea ꝛ Asе
na ꝛ zanoe ꝛ Engãnim ꝛ Taphua ꝛ Enam,ꝛ Ierimoth ꝛ
Adullã,Socho ꝛ Azeca ꝛ Sarí ꝛ Aditha i ꝛ Gedera et
Gederothai:vrbes q̃tuodeci,ꝛ ville earũ.Sanã ꝛ Adasa
ꝛ Magdalgad,Delcã ꝛ Maspha ꝛ Iecthel,Lachis et
Bascath ꝛ Eglõ,Chebbõ ꝛ Lehemã ꝛ Cethlis,ꝛ Gide-
roth ꝛ Bethdagõ ꝛ Naama ꝛ Maceda:ciuitates sedecim
ꝛ ville ear̃.Labana ꝛ Ether ꝛ Asan,Iephta ꝛ Esna ꝛ Ne-
sib,ꝛ Ceila ꝛ Achzib ꝛ Maresa:ciuitates nouẽ,ꝛ ville ea-
rũ.Eccarõ cũ vicis ꝛ villul̃sms.Ab Eccarõ vsq; ad ma-
re:oĩa q̃ vgũt ad Azotũ ꝛ viculos ei⁹. Azot⁹ cũ vicꝫ ꝛ vil-
lul̃ suis. Gaza cũ vicis ꝛ villulis suis,vsq; ad torrẽtẽ Egy
pti:ꝛ mare magnũ termin⁹ ei⁹. Et in mõte Samir ꝛ Jether
et Socoth ꝛ Dãna ꝛ Cariathsenna,h̃ est Dabir Enab ꝛ
Isthemo ꝛ Anim,Gosen ꝛ Olõ ꝛ Gilo:ciuitates vndecim ꝛ vil
le ear̃.Arab ꝛ Ruma ꝛ Esaan,ꝛ Janũ ꝛ Bethaphua ꝛ
Aphseca,Athmatha ꝛ Cariatharbe,h̃ ẽ Hebrõ,ꝛ Sior:
ciuitates nouẽ ꝛ ville ear̃.Maõ ꝛ Carmel ꝛ ziph ꝛ Iuta,
Iezrael ꝛ Iucadã ꝛ zanoe, Eccain, Gabaa ꝛ Thãna:ciui
tates decẽ ꝛ ville ear̃,Alul,ꝛ Bethsur,ꝛ Gedor Maareth
ꝛ Bethanoth ꝛ Eltheco:ciuitates sex ꝛ ville ear̃.Cariath
baal,hec est Cariathiarum vrbs syluar̃,ꝛ Arebba:ciuita
tes due et ville ear̃.In deserto: Betharaba , Maddim,ꝛ
Sachacha ꝛ Nebsam , Ciuitas salis ,ꝛ Engaddi:ciuita
tes sex ꝛ ville ear̃.Fiũtq; simul centũ nouẽdecim.Iebuseũ aũt

Numeri xxxj.a.

D

Numeri xxvij.c.

A

Numeri xxxiij.d.

B

Numeri xxxiij.d.

C Supra j.a.

D

Eccle. xlvj.d.

D

mar.ij.f.

A

Numeri xxxiij.a.

B

C

D

E

F

Iud.j.b.

D

G

Universidad de Deusto
Biblioteca

habitatorē Jerusalē nō potuerūt filij Juda delere: habitauitq; Jebuseus cū filijs Juda in Jerusalē vsq; in presentē diem.

¶ C.S. Sors Ephraim decernitur. Caput.xvj.

Cecidit q; sors filiorū Joseph ab Jordane ꝫ Jericho ad aq̄s et ab oriēte: solitudo q̄ ascēdit de Jericho ad montē Bethel. ⁊ egredit de Bethel Luzā trāsitq; finū Archiataroth. ⁊ descendit ad occidētē iuxta finū Jephleti, vsq; ad finos Bethhoron inferiorē, ⁊ Gazer finiūturq; regiones eius mari magno. possederūtq; filij Joseph Manasses ⁊ Ephraī. Et facta ē termin⁹ filioꝝ Ephraī p cognationes suas: ⁊ possessio eorū ꝫ oriētē Ataroth addar vsq; Bethhoron superiorē. Egrediū turq; cōfinia i mare: Machmethath vo aglonē respicit, ⁊ circuit finos ꝫ oriētē in Thanathselo: ⁊ ptrāsit a torrēte Janoe. discēditq; de Janoe i ataroth ⁊ Naaratha: ⁊ pueniti Jericho, egrediturq; ad Jordanē. De Taphua ptrā sit ꝫ mare i vallē arūdineti. sitq; egressꝰ eius in mare salsissimū. hec ē possessio filiorū Ephraī p familias suas. Urbes q; sepate sunt filijs Ephraī i medio possessiōis filiorū Manasse, ⁊ ville earū. Et nō interfecerūt filij Ephraī Chananeū qui habitabat in Gazer habitauitq; Chananeus in medio Ephraim vsq; in diem hanc tributarius.

¶ Ca. Sū. Media trib⁹ Manasse accipit sortē. Ca. xvij.

Cecidit aūt sors tribui manasse (ipe ei ē primogenitus ioseph) Machir primogenito manasse pri galaad q fuit vir pugnator habuitq; possessionē galaad ⁊ basan. ⁊ reliqs filiorū manasse iuxta familias suas, filijs abiezer, ⁊ filijs helec, ⁊ filijs esriel, ⁊ filijs sechē, ⁊ filijs hepher, ⁊ filijs semida. isti sunt filij manasse filij ioseph, mares p cognationes suas. Salphaad vo filio hepher filij galaad filij machir filij manasse nō erāt filij, sz sole filie: q̄rū ista sūt noia, maala ⁊ noa ⁊ hegla ⁊ melcha ⁊ thersa. Venerūtq; i cōspectu Eleazari sacerdotis ⁊ Iosue filij nū, ⁊ principū, dicētes, Dūs pcepit p manū moysi, vt daret nobis possessionē i medio fratrū nrōr. Deditq; eis iuxta iperiū dūi possessionē i medio fratrū pris earū. Et ceciderūt funiculi manasse, decē: absq; terra galaad ⁊ basan trās Iordanē. Filie eni manasse possederūt hereditatē i medio filiorū eius. Terra aūt galaad cecidit i sortē filiorū manasse q reliq erāt. Finisq; finis manasse ab aser machmathath, q respicit sichē: ⁊ egredit ad dexterā iuxta habitatores fontis taphue. Etenim in sortē Manasse ceciderat terra Taphue, que est iuxta finos manasse filiorū ephraim. Descēditq; termin⁹ vallis arūdineti i meridiē torrētis ciuitatū ephraī, q in medio sūt vrbiū manasse, termin⁹ manasse ab aglone torrētis, ⁊ exit⁹ eius pgit ad mare: ita vt possessio ephraī sit ab austro ⁊ ab aglone manasse, ⁊ vtrāq; claudat mare, ⁊ ꝫtīgat sibi i tribu aser ab aglone, ⁊ i tribu Issachar ab oriēte. Finisq; hereditas manasse i Issachar ⁊ i Aser. Bethsan ⁊ viculi eius, ⁊ Jeblaā cū viculis suis, ⁊ habitatores dor cū oppidis suis habitatores q̄q endor cū viculis suis, siluq; habitatores tenach cū viculis suis, ⁊ habitatores mageddo cū viculis suis, ⁊ tertia ps vrbis nopheth. Nec potuerūt filij manasse has ciuitates subuertere, sz cepit Chananeus habitare i tra ista. Postq; aūt cōualuerūt filij Israhel subiecerunt chananeos ⁊ fecerūt sibi tributarios nec iter fecerūt eos. Locutiq; sunt filij Joseph ad Josue, ⁊ dixerūt. Quare dedisti mihi possessionē sortis ⁊ funiculi vni⁹, cū sim tāte multitudinis, ⁊ benedixerit mihi dūs? Ad quos Josue ait, Si ppls multus es, ascēde in syluā, ⁊ succide tibi spatia in terra pherezei ⁊ Raphaī: q̄ angusta ē tibi possessio mōtis ephraī. Cui rndēt filij ioseph, Nō poterim⁹ ad mōtana cōscēdere, cū ferreis currib⁹ vtātur Chananei q habitāt in terra cāpestri, i q̄ site sūt bethsā cū viculis suis, ⁊ iezrael mediā possidēs vallē. Dixitq; Iosue ad domū Joseph ⁊ ephraim ⁊ manasse, Ppls multus es, ⁊ magne fortitudinis, non habebis sortē vnā. sz transibis ad montē, ⁊ succides tibi, atq; purgabis ad habitādū spatia: et poteris vltra procedere, cum subuerteris Chananeum quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum.

¶ C.S. Recipit Beniamin possessionē suā. Caput.xviij.

Congregatiq; sunt oēs filij israhel in silo ibiq; fixerūt tabernaculū testimonij, ⁊ fuit eis terra subiecta: Remānserūt aūt in filijs israhel septē trib⁹, q̄ necdū accepērat possessiōes suas. Et dixit ad eos Iosue aut, Usq; q̄ marcetis ignauia, ⁊ nō itratis ad possidēdā terrā quā dūs deus patrū vrōr dedit vob? Eligite de singulis tribub⁹ ternos viros: vt mittā eos, ⁊ pgāt atq; circueāt terrā, ⁊ describāt eā iuxta nūerū vnuscuiusq; multitudis: referātq; ad me q̄s descripserit. Dimidite vob terrā in septē ptes: Judas sit in terminis suis ab australi plaga, ⁊ domꝰ Joseph ab aglone, mediā inter hos trā i septē ptes describite ⁊ huc venietis ad me, vt coram dño deo vro mittā vob? sortē: q̄ nō est iter vos ps Leuitarū, sed sacerdotiū dūi est eor? hereditas. Gad aūt ⁊ Ruben, ⁊ dimidia trib⁹ manasse iā acceperāt possessiones suas trās iordanē ad oriētalē plagā: q̄s dedit eis moyses famul⁹ dūi. Cūq; surrexissent viri vt pgerēt ad describēdā terrā pcepit eis Josue, dicēs. Circūite trā, ⁊ describite eā, ac reuertimini ad me: vt hic coram dño in silo mittā vob? sortē. Itaq; pterierūt: ⁊ lustrātes eā i septē ptes diuisert, scribētes i volumine. Reuersiq; sūt ad Iosue i castra silo. Qui misit sortes coram dño i silo, diuisitq; terrā filijs israhel i septē ptes. Et ascēdit sors prima filioꝝ bēiamin p familias suas, vt possideret trā inter filios iuda ⁊ filios ioseph. Fuitq; termin⁹ eorū ꝫ aglonē a Jordane: pgēs iuxta lat⁹ iericho septētrionalē plage, ⁊ ide ꝫ occidētē ad mōtana cōscēdēs, ⁊ puenies ad solitudinē bethauen: atq; ptrāsies iuxta Luzā ad meridiē ipsa est Bethel: descēditq; in ataroth addar i mōtē q̄ē ad meridiē Bethhoron inferiorē, ⁊ iclinat circuīēs ꝫ mare ad meridiē mōtis q respicit bethhoron ꝫ africū: sitq; exit⁹ eius i cariathbaal, q̄ vocat ⁊ cariathiarim, vrbē filioꝝ iuda. hec ē plaga ꝫ mare ad occidētē. Et meridie aūt ex pte cariathiarim egredit termin⁹ ꝫ mare, ⁊ pueniit vsq; ad fontē aq̄rū nephtoa. Descēditq; i ptē mōtis q respicit vallē filioꝝ Ennō: ⁊ ē ꝫ septētrionalē plagā in extrema pte vallis Raphaī. Descēdit q; gehennō, id est vallis Ennō iuxta lat⁹ iebusei ad austrū: ⁊ pueniit ad fontē rogel, trāsiēs ad aglonē: et egrediēs ad ensemes, id est fontē solis, ⁊ ptrāsit vsq; ad tumulos q sūt e regione ascensus Adōmī: descēditq; abēboē, id est lapidē boē filij rubē. ⁊ ptrāsit ex latere aquilonis ad cāpestria: descēdit q; i planitiē, ⁊ ptergredit ꝫ aglonē Bethagla: sunt q; exitꝰ eius ꝫ lingua maris salissimi ab aglone i fine iordanis ad australē plagā, q est termin⁹ illius ab oriēte. hec ē possessio filiorū Bēiamin p terminos suos i circuitu, ⁊ familias suas. Fuerūtq; ciuitates eius Jericho ⁊ bethagla ⁊ vallis casis, betharaba ⁊ samarai ⁊ bethel ⁊ amim ⁊ aphara ⁊ ophera, villa hemona ⁊ ophni ⁊ Gabee: ciuitates duodecim ⁊ ville earū. Gabaō, ⁊ rama ⁊ beroth ⁊ mesphe ⁊ caphara ⁊ amosa et recē, Jarephel ⁊ tarela ⁊ sela, Eleph ⁊ ieb⁹, q est Jerusalē, Gabaath ⁊ Cariath: ciuitates quatuordecim, ⁊ ville earū. Hec est possessio filiorum Beniamin iuxta familias suas.

¶ Capitu. Sum. Tribub⁹ Symeō: ꝫabulō Issachar, ⁊c. Caput.xix.

Exiit egressa ē sors secūda filioꝝ Simeō p cognationes suas: fuitq; hereditas eorū i medio possessiōis filioꝝ iuda: Bersabee, Sabee, molada ⁊ hasersual, bala, ⁊ asē ⁊ eltholad, bethul, harma, ⁊ siceleg, ⁊ bethmarchaboth ⁊ hasersusa ⁊ bethlebaoth ⁊ sarohē ciuitates tredecī, ⁊ ville earū. Ain ⁊ rēmō ⁊ ather ⁊ asā: ciuitates q̄tuor, ⁊ ville earū, ⁊ oēs viculi p circuitū vrbiū istarū vsq; ad baalath, Beerramath ꝫ australē plagā. Hec ē hereditas filioꝝ simeō iuxta cognationes suas i possessiōe ⁊ funiculo filioꝝ iuda: q̄ maior erat, ⁊ idcirco in medio sui simeō possedert hereditatē eorū. Ceciditq; sors tertia filioꝝ zabulō p cognationes suas: et facta est termin⁹ possessiōis eorū vsq; sarid. Ascēditq; de mari ⁊ merala, ⁊ pueniit in debbaseth: vsq; ad torrētē q est ꝫ ieconā. Et reuertit de sarid ꝫ oriētē in finē chesleth thabor: ⁊ egredit ad daberath, ascēditq; ꝫ iaphie. Et inde ptrāsit vsq; ad oriētalē plagā gethhepher ⁊ tacasin: egredit in rēmon, amthar ⁊ noa. Et circūit ad aglonē hanathon: sunt q; egressus eius vallis ephtahel et cabeth ⁊ naalol ⁊ semerō ⁊ iedala ⁊ bethlehē:

Numeri xxvj.b.

Numeri xxvij.a. ⁊ xxxvj.a

Numeri xxvij.b.

ciuitates

ciuitates duodecim, & ville earū. Hec ē hēditas tribꝰ filiorū zabulō per cognatiōes suas, vrbes, & viculi earū. Issachar egressa est sors ērta p cognatiōes suas: fuitq; eiꝰ hereditas Jezrael & casaloth & sunē & hapharī & Seō et anaharath et Rabboth et ceſiō, & Abes, & rameth et engānim et Enhadda & bethphezes. Et puenit terminus eiꝰ vſq; thabor sebesima & bethsemes: erantq; exitus eius iordanis: ciuitates sedecim, & ville earū. Hec est possessio filiorū issachar p cognationes suas, vrbes, & viculi earū. Cecidit q; sors quinta tribui filiorū aser p cognatiōes suas: fuitq; terminus eorū Halcath et chali et beten et araph et elmelech & amaad & messal: & puenit vſq; ad carmelum maris et sihor et Labanath. Ac reuertit ꝫ oriētē bethdagō: et ptrāsit vſq; zabulon & vallē iephthahel ꝫ aquilonē bethemec & neihel. Egreditur q; ad leuam cabul, & abran & rohob & hamon et cana, vſq; ad sidonē magnā: reuertitur q; in Ramavſq; ad ciuitatē munitissimā tyrū, & vſq; gosa: erūtq; exitꝰ eius in mare de fumiculo achziba, et amma et aphec et rohob: ciuitates viginti due, et ville earū. Hec est possessio filiorū aser p cognatiōes suas, vrbesq;, et viculi earū. Filiorū nephthalim sexta ps cecidit p familias suas: & cepit terminꝰ de heleph et elō in saananī & adami, q̄ est neceb & iebnael vſq; Lecū: & egressus eorū vſq; ad iordanē, reuertiturq; terminꝰ ꝫ occidētē i azanoththabor, atq; inde egredit i Hucuca, & ptrāsit i zabulō ꝫ meridiē, & i aser ꝫ occidētē, & in iuda ad iordanē ꝫ ortū solis. ciuitates munitissime assedim, Ser et hammath & reccath et cenereth et edema et arama, Asor et cedes et edrai, Enasor et ierō et magdalel, Horē et Bethanath & bethsames: ciuitates decē et nouē: & ville earū. Hec est possessio tribꝰ filiorū nephthalip cognationes suas: vrbes, & viculi earū. Tribui filiorū dā p familias suas egressa est sors septia: & fuit ēmiꝰ possessiōis eiꝰ saraa, & estaol, & hirsemes, id est ciuitas sōlis, Selebim & aiolō et lethela, Elō et thēna et acrō, Eltheec, Gebethō et baalath et iud et bane et barac et gethrēmon, & aq̄ ierō & areō, cū termino q respicit ioppē, et ipso fine cōcludit. Elsecederūtq; filij Dā, & pugnauerūt ꝫ lesem, ceperūtq; eā: & percusserūt eā i ore gladij, & possederūt, & hitauerūt i ea, vocātes nomē eiꝰ Lesemdā, ex noie dā pris sui. Hec ē possessio tribꝰ filiorū dā p cognatiōes suas, vrbes & viculi earū. Cūq; complesset sorte diuidere terrā singulis p tribus suas, dederūt filij Israel possessionē Josue filio Nū in medio sui, iuxta ꝑceptū dñi, vrbē quā postulauit, Thānathsaraa in monte ephraim: & edificauit ciuitatē, habitauitq; in ea. He sunt possessiōes quas sorte diuiserūt eleazar sacerdos, et Josue filiꝰ Nun, & principes familiarū ac tribuū filiorū Israel, in Silo, coram dño ad ostiū tabernaculi testimonij partitiq; sunt terram.

¶ L.S. Ciuitates refugij statuuntur. Caput.xx.

DIxit locutꝰ est dñs ad Josue, dicens, Loq̄re filijs Israel & dic eis. Separate vrbes fugitiuorū, de q̄ bus locutꝰ sum ad vos p manū Moysi, vt cōfugiat ad eas q̄cūq; aiam percusserit nesciēs: & possit euadere ira primi q vltor est sanguis, cū ad vnā harū confugerit ciuitatū: stabitq; ante portā ciuitatis, & loquet seniorib⁹ vrbis illiꝰ ea q̄ se cōprobēt mnocētē: sicq; suscipiēt eū, & dabūt ei locū ad hitādū. Cūq; vltor sanguis eū fuerit persecutus, nō tradēt in manꝰ eiꝰ: q̄ ignorās percussit primū eiꝰ, nec ante biduū triduūve eiꝰ pbat inimicꝰ. Et hitabit in ciuitate illa, donec stet ante iudicū causam reddēs facti sui, & moriat sacerdos magnꝰ, q̄ fuerit in illo tpe: tūc reuertet homicida, & ingrediet ciuitatē, & domū suā, de q̄ fugerat. Decreuerūtq; Cedes in galilea montis nephthalim, & sichē in monte Ephraim et cariatharbe, ipsa est hebrō in mōte iuda. Et trās iordanē ꝫ oriētalē plagā Jericho, statuerunt bosor, q̄ sita est in cāpestri solitudine de tribu Rubē, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & gaulō i basan de tribu manasse. He ciuitates cōstitute sunt cunctis filijs Israel, & aduenis, q̄ hitabāt inter eos: vt fugeret ad eas q̄ animā nesciēs percussisset, & nō moreret in manu primi effusum sanguinē vindicare cupiētis, donec staret ante populum exposituros causam suā.

¶ Caput. Summa. Leuitis loca assignātur. Caput.xxj.

ACcesserūtq; principes familiarū Leui ad eleazarū sacerdotē, & iosue filiū Nū, & ad duces cognationū p singulas tribꝰ filiorū israel: Locutiq; sūt ad eos in silo terre chanaā, atq; dixerūt, Dñs ꝑcepit p manū moysi, vt darent nob vrbes ad habitādū, & suburbana earū ad alēda iumēta. Dederūtq; filij israel ō possessionib⁹ suis iuxta imperiū dñi, ciuitates & suburbana earū. Egressaq; est sors i familiā caath filiorū aarō sacerdotis ō tribu iuda et simeō & Bēiamī, ciuitates tredecim. Et reliqs filiorū caath, id est Leuitis q̄ supfuerāt de tribꝰ ephraī, & Dā, & dimidie tribus manasse ciuitates decē. Porro filijs gerson egressa est sors, vt acciperēt ō tribꝰ Issachar et aser & nephthalī, dimidiaq; tribu Manasse in basan ciuitates nūero tredecī. Et filijs Merari p cognatiōes suas de tribꝰ Rubē & gad & zabulō vrbes duodecim. Dederūtq; filij Israel Leuitis ciuitates & suburbana eaꝝ, sicut ꝑcepit dñs p manū Moysi singulis sorte tribuētes. De tribꝰ filiorū Juda & simeō dedit iosue ciuitates: quarū ista sunt noīa filijs aarō p familias caath leuitici gēnis. Prima eñ sors illis egressa cariatharbe pīsenac, q̄ vocat hebrō, in mōte Juda, et suburbana eiꝰ p circuitū. Agros vero et villas eiꝰ dederat Caleb filio Jephone ad possidēdū. Dedit q̄ filijs aarō sacerdotis hebrō q̄fugū ciuitatē, ac suburbana eiꝰ: et Lobnā cū suburbanis suis: et iether & esthemo & holō & dabir & ain & ieta bethsames, cū suburbanis suis: ciuitates nouē de tribꝰ, vt dictū est, duabꝰ. De tribu aūt filiorū Bēiamin, Gabaō & gabae & Anathoth & almō, cū suburbanis suis: ciuitates q̄tuor. Oēs sīl ciuitates filiorū Aarō sacerdotis, tredecī, cū suburbanis suis. Reliqs vō p familias filiorū caath leuitici gēnis hec est data possessio: De tribu ephraī vrbes cōfugij sichē cū suburbanis suis in mōte ephraī, & gazer & cibsaim & bethhoron, cū suburbanis suis, ciuitates q̄tuor. De tribu q̄z Dā: eltheco & gabathō & aialon & gethrēmon, cū suburbanis suis, ciuitates q̄tuor. Porro de dimidia tribu Manasse thanach & gethrēmō, cū suburbanis suis, ciuitates due. Oēs ciuitates decem, et suburbana earū date sūt filijs caath inferioris gradꝰ. Filijs q̄q; gerson leuitici gēnis dedit de dimidia tribu Manasse cōfugij ciuitates, Gaulō in basan et bosrā, cū suburbanis suis, ciuitates duas. Porro de tribu Issachar: Cesion et dabereth & iaramoth et engānim, cū suburbanis suis, ciuitates quatuor. De tribu aūt Aser, Masseal & abdō et helcath et rohob, cū suburbanis suis, ciuitates q̄tuor. De tribu q̄z nephthali ciuitates cōfugij, Cedes i galilea, & Ammothdor & carthā, cū suburbanis suis, ciuitates tres. Oēs vrbes familiarū gersō, tredecī, cū suburbanis suis. Filijs āt Merari leuitis inferioris gradꝰ p familias suas data est de tribu zabulō, Jecnā et cartha & Dāna et naalol, ciuitates q̄tuor, cū suburbanis suis. De tribu gad ciuitates cōfugij, Ramoth in galaad, & Manaī & hesebon & iazer, ciuitates q̄tuor, cū suburbanis suis. De tribu rubē vltra Jordanē ꝫ Jericho ciuitates refugij, Bosor in solitudine, Masor & iaser & Jethson & Masepha, ciuitates q̄tuor cū suburbanis suis. Oēs vrbes filiorū Merari p familias, & cognationes suas duodecī. Itaq; ciuitates vniuerse Leuitarū in medio possessiōis filiorū israel fuerūt q̄draginta octo cū suburbanis suis, singule p familias distribute. Deditq; dñs deꝰ israeli oēm terrā, quā traditurū se pribꝰ eorū iurauerat: & possederūt illā, atq; hitauerūt in ea. Dataq; ē ab eo pax i oēs p circuitū natiōes: nullusq; eis hostiū resistere ausus est, iz cuncti i eorū ditionē redacti sunt. Ne vnū qdē vbū qō illis pristurū se esse promiserat, irritū fuit: sed rebꝰ expleta sunt oīa.

¶ Capituli Summariū. Extruitur phanuz ad Jordanē a duabus tribubus & dimidia. Caput.xxij.

IOdē tpe vocauit Josue rubenitas, & gaditas, & dimidiā tribū Manasse, dixitq; ad eos, Fecistis oīa q̄ ꝑcepit vobis Moyses famulus dñi: mihi q̄z i oīb⁹ obedistis: nec reliqstis frēs vros longo tpe, vſq; in ptē diē, custodiētes imperiū dñi dei vri: Nr

Universidad de Deusto
Biblioteca

igit dedit dñs de⁹ vester ffrib⁹ vris getē ꝛ pacē, sicut pollicitus est: reuertimini, ꝛ ite i tabernaculavra, ꝛ in terrā possessiōis, quā tradidit vobis ꝛMoyses famul⁹ dñi trās iordanē, ita dūtaxat, vt custodiatis attēte, ꝛ ope cōpleatis māda tū ꝛ legē quā p̄cepit vob ꝛMoyses famul⁹ dñi, Vt diligatis dñm deū vr̄m, ꝛ ābulet in oib⁹ vijs eius, ꝛ obseruetis māda ta illius, adhereatisq; ei, ac seruiatis i oi corde, ꝛ i oi aia vra. Bñdixitq; eis Josue, ꝛ dimisit eos. Qui reuersi sūt i taber nacula sua. Dimidie autem tribui ꝛManasse possessionez ꝛMoyses dederat in basan: ꝛ idcirco medie q̄ superfuit: de dit Josue sortē iter ceteros ffres suos trās iordanē ad occi dētalē eius plagā. Cūq; dimitteret eos i tabernacula sua, et bñdixisset eis, dixit ad eos. In multa substātia atq; diuitijs reuertimini ad sedes vras cū argēto ꝛ auro, ere ac ferro, ꝛ veste multiplici: dimidite p̄dā hostiū cū fratrib⁹ vris. Re uersiq; sunt, ꝛ abierūt filij Rubē, ꝛ filij Gad, ꝛ dimidia tri bus ꝛManasse, a filijs Jsrl de silo, q̄ sita est in Chanaā, vt intrarēt Galaad trā possessiōis sue, quā obtinuerāt iurta iperiū dñi i manu ꝛMoysi. Cūq; venissent ad tumulos ior danis i terrā chanaā, edificauerūt iuxta iordanē altare infi nite magnitudinis. Q̄ō cū audissent filij Jsrl, ꝛ ad eos certi nantij detulissent edificasse filios Rubē, ꝛ Gad, ꝛ dimi die trib⁹ ꝛManasse altare i trā chanaā, sup iordanis tumu los ex filios Jsrl: congregati sūt oēs i silo, vt ascēderēt ꝛ dimica rent ex eos. Et iterum miserūt ad illos i trā Galaad Phi nees filiū eleazari sacerdotis, ꝛ decē p̄ncipes cū eo, singulos de singulis tribub⁹. Qui venerūt ad filios Rubē, ꝛ Gad, et dimidie trib⁹ ꝛManasse i terrā Galaad, dixerūtq; ad eos, Hec mādat oīs ppl's dñi. Que ē ista trāsgressio? Cur reli quistis dñm deū ist'l, edificātes altare sacrilegū, ꝛ a cultu il lius recedētes? Ēn parū vobis est q̄ peccastis i Beelphe gor, ꝛ vsq; i p̄sētē diē macula hui⁹ sceleris in nobis pmanet, multiq; de pp'lo corruerūt? Et vos hodie relictis dñm, et cras i vniuersum ist'l ira ei⁹ deseuiet. Q̄ō si putatis īmūdā esse terrā possessiōis vre, trāsite ad trā i q̄ tabernaculū dñi est, ꝛ habitate inter nos: tm̄ vt a dño, ꝛ a nro ne sortio nō re cedat, q; edificato altari p̄ter altare dñi dei vri. Nōne Achā fili⁹ ex are p̄terijt mādatū dñi, ꝛ sup oēm ppl'm ist'l ira eius incubuit? Et ille erat vn⁹ hō, atq; vtinā sol⁹ perijsset in sce lere suo. Rūderuntq; filij Rubē, ꝛ Gad, ꝛ dimidie tribus ꝛManasse p̄ncipib⁹ legatiōis Jsrl: Fortissim⁹ de⁹ dñs, for tissim⁹ de⁹ dñs ipse nouit, ꝛ Jsrl' sil' intelliget: si p̄uaricatio nis aio hoc altare cōstruxim⁹, nō custodiat nos, sed p̄mat nos in p̄nti: ꝛ si ea mēte fecim⁹, vt holocausta, ꝛ sacrificiū, ꝛ pacifica victimas sup eo iponerem⁹, ipe q̄rat ꝛ iudicet: ꝛ nō ea magis cogitatiōe atq; tractatu, vt dicerem⁹. Cras dicēt filij vri filijs nris. Quid vob ꝛ dño deo Jsrl? terminū posuit dñs iter nos ꝛ vos o filij Rubē, ꝛ filij Gad iordanē fluuiū: ꝛ idcirco p̄tē nō habebitis i dño. Et p hāc occasionē auertent filij vri filios nros a timore dñi. Q̄d itaq; meli⁹, ꝛ dixim⁹. Extruam⁹ nobis altare nō in holocausta, neq; ad victimas offerēdas, sz in testimoniū iter nos ꝛ vos, ꝛ sobolē nr̄am vr̄amq; pgenie, vt seruiam⁹ dño, ꝛ iuris nri sit offerre ꝛ holocausta, ꝛ victimas et pacificas hostias: et nequa q̄ dicāt cras filij vri filijs nris. Nō est vob ps in dño. Q̄ō si voluerint dicere, rūdebunt eis. Ecce altare dñi q̄ fe cerūt pres nri, nō in holocausta, neq; in sacrificiū, sz in testi monij nr̄m ac vr̄m. Absit a nobis hoc scel⁹ vt recedam⁹ a dño, ꝛ ei⁹ vestigia relinq̄m⁹ extructo altari ad holocausta, ꝛ sacrificia, ꝛ victimas offerēdas, p̄ter altare dñi dei nri q̄s extructū est añ tabernaculū ei⁹. Quib⁹ auditis phinees sacerdos, ꝛ p̄ncipes legatiōis ist'l, q; erāt cū eo, placati sunt: ꝛ vba filiorū Rubē, ꝛ Gad, ꝛ dimidie trib⁹ manasse, libē tissime susceperūt. Dixitq; phinees fili⁹ eleazari sacerdos ad eos. Nūc scim⁹ q̄ nobiscū sit dñs, q̄m alieni estis a p̄uaricatiōe hac, ꝛ liberastis filios ist'l de manu dñi. Reuersus q; ē cū p̄ncipib⁹ a filijs rubē ꝛ gad de trā galaad, i trā chanaā ad filios ist'l, ꝛ retulit eis. Placuitq; pmo cūctis audiē tib⁹. Et laudauerūt deū filij Jsrl, ꝛ neq; q̄ vltra direxerūt ascē derē ex eos atq; pugnarēt, ꝛ delerēt terrā possessionis eor.

Vocauerūtq; filij Rubē, ꝛ filij Gad altare q̄ extruxerāt. Testimonium nostrum, quod dominus ipse sit deus.

¶ Josue senex exhortat israelitas ad legē dei. Cap. xxiij.

Evoluto aūt multo tpe, postq̄ pacē dederat do mn⁹ israeli, subiectis i gyro nationib⁹ vniuer sis, ꝛ Josue iā lōgeuo ꝛ plenus etatis, vocauit Josue oēm israelem, maiores q; natu ꝛ p̄ncipes ac duces, et magistros: dixitq; ad eos. Ego senui ꝛ pgressionis etatis sum: vos q; cernitis oia q̄ fecerit dñs de⁹ vester cūctis p circūitū nationib⁹, q̄ro p vobis ipse pugnauerit: ꝛ nūc q; vobis sorte diuisit oēm terrā ab occīdtali pte Jordanis vsq; ad mare magnū, multeq; adhuc supsunt natiōes: dñs de⁹ vester dispdet eas, et auferet a facie vra, ꝛ possidebitis terrā sicut vobis pollicit⁹ est. tm̄ cōfortamini, et estote soliciti vt custodiatis cūcta que scripta sunt in volumine le gis ꝛMoysi: et nō declinetis ab eis neq; ad dexteram neq; ad sinistrā: ne postq̄ intraueritis ad gētes, q̄ inter vos futu re sunt, iuretis in noie deox earū, ꝛ seruiatis eis, ꝛ adoretis illos, sz adhereatis dño deo vro, q̄ fecistis vsq; in diē hāc: ꝛ tūc auferet dñs de⁹ in cōspectu vro gētes magnas et ro bustissimas: nullus vobis resistere poterit. vn⁹ e vobis p̄se quet hostiū mille viros: q; dñs de⁹ vester p vobis ipse pu gnabit: sicut pollicitus est. hoc tm̄ diligētissime p̄cauete, vt diligatis dñm deū vestrū. Q̄ō si volueritis, gētiū hax q̄ inter vos habitāt, erroribus adherere, et cū eis miscere cōnubia, atq; amicitias copulare: iā tūc scitote q̄ dñs deus vester nō eas delebit añ faciē vram, sz erūt vobis in foueam, ac la queū, ꝛ offendiculū ex latere vro, et fodes i oculis vris, do nec vos auferat atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. Ēn ego hodie ingrediar viā vniuerse terre, et toto aio cognoscetis q̄ de oīb⁹ verbis q̄ locutus est dñs de vob nō pterierit inassum. Sicut q̄ implenit opere q̄ pmisit, ꝛ pspera cuncta venerunt: sic ad ducet sup vos quicquid malorum cōminatus est, donec vos auferat atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis, eo q̄ pretereritis pactum dñi dei vestri, q̄ pepigit vobiscū, ꝛ seruieritis diis alienis, ꝛ adoraueritis eos: cito atq; velociter consurget in vos furor domini, ꝛ auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis.

¶ C.S. Cōmemorant bñficia dñi israeli ostēsa. C. xxiiij.

Congregauitq; Josue oēs trib⁹ Jsrl in Sichē, et vocauit maiores natu ac p̄ncipes, ꝛ iudices, ꝛ ma gistros: steteruntq; in cōspectu dñi, ꝛ ad pp'lm sic lo cut⁹ est. Hec dicit dñs de⁹ Jsrl. Trās fluuiū habitauerunt pres vestri ab initio. Thare pr̄ Abrahā, ꝛ Nachor: seruie rūtq; diis alienis. Tuli ergo patrē vr̄m Abrahā de ꝛMesopotamie finib⁹, ꝛ adduxi eū in terrā Chanaā: multipli cauiq; semē ei⁹, ꝛ dedi ei Jsaac: illiq; rursum dedi Jacob ꝛ Esau. Et q̄b⁹, Esau dedi mōtē Seir ad possidēdū: Jacob vo, ꝛ filij ei⁹ descēderunt in Egyptum. ꝛMisi q; ꝛMoysen ꝛ Aaron, ꝛ percussi Egyptū multis signis atq; portētis. Edu xiq; vos ꝛ pres vros de Egypto, ꝛ venistis ad mare, p̄secu tiq; sunt Egyptū patres vestros cū curribus ꝛ equitatu, vsq; ad mare rubrū. Clamauerūt aūt ad dñm filij Jsrael: q po suit tenebras inter vos ꝛ Egyptios: ꝛ adduxit sup eos ma re, et operuit eos. Viderūt oculi vestri cūcta q̄ in Egypto fecerim, ꝛ habitastis in solitudine multo tēpore: introdu xi vos in terram Amorrhei, qui habitabat trans Jordanē. Cūq; pugnarēt cōtra vos tradidi eos in manus vestras, et possedistis terrā eorum, atq; interfecistis eos. Surrexit autem Balac filius Sephor rex ꝛMoab ꝛ pugnauit contra Jsraelem. ꝛMisitq; et vocauit Balaam filium Beor, vt malediceret vobis: et ego nolui audire eum, sed econtra rio per illum benedixi vobis, et liberaui vos de manu ei⁹. Transistisq; Jordanem, et venistis ad Jericho. Pugnaue rūtq; contra vos viri ciuitatis eius, Amorrheus ꝛ Pher rezeus et Chananeus et Hethe⁹ ꝛ Gergeseus et Heue⁹ ꝛ Jebuseus et tradidi illos in manus vestras. ꝛMisi q; ante vos crabrones, ꝛ eieci eos de locis suis duos reges Amor rheox, nō in gladio ꝛ in arcu tuo. Dedi q; vobis terrā in q̄

Exo. xxiij.a.

Supra vij.a.

Genes. xij.d.

Genes. xxi.a. xxv.d. Genes. xxxvj.a. Genes. xlvj.a. Exodi xiij.c. Exodi xv.f. Exodi xvij.a.

Numeri xxi.a. Numeri xxij.a.

Supra iij.d. vi.a

Supra xj.a.

Supra xj.d.

non

non laborastis & vrbes quas nō edificastis, vt habitaretis in eis vineas & oliueta q̄ nō plātastis. Nūc ergo timete dominum, & seruite ei pfecto corde atq; verissimo: & auferte deos qb⁹ seruierūt patres vestri in mesopotamia & i Egypto, ac seruite dño. Sin aūt malum vobis vř vt dño seruiatis optio vobis dař: eligite hodie q̄ placet, cui seruire potissimū debeatis, vtrū dijs qbus seruierūt patres vestri in mesopotamia, an dijs Amorrheorū, in quoř terra habitatis: ego aūt & dom⁹ mea seruiem⁹ dño. Respōdit⁹ pp̄l's, & aut. Absit a nobis vt relinq̄m⁹ dñm, & seruiam⁹ dijs alienis. Dñs de⁹ nř ipse edurit nos & pfes nřos de terra Egypti & de domo seruitutis: fecitq; videtib⁹ nobis signa ingentia, & custodiuit nos in oi via p quā ambulauim⁹, & i cūctis pp̄lis p quos trāsiuim⁹. Et eiecit vniuersas gētes. Amorrheū hitatorē terre quā nos intrauim⁹. Seruiem⁹ igit dño, q; ipse est de⁹ nř. Dixitq; Josue ad pp̄lm. Nō poteritis seruire dño: de⁹ enī sanctus & fortis emulator est, nec ignoscet sceleribꝰ vřis atq; pctis. Si dimiseritis dñm, & seruieritis dijs alienis, quertet se & afflliget vos, atq; subuertet postq̄ vobis prestiterit bona. Dixitq; pp̄l's ad Josue. Nequaquā ita vt loq̄ris erit, sed dño seruiem⁹. Et Josue ad pp̄lm. Testes, inq̄t, vos estis, q; ipsi elegeritis vobis dñm vt seruatis ei. Rūderūtq; Testes. Nūc ergo, ait, auferte deos alienos de medio vř, & inclinate corda vřa ad dñm deū Isrl. Dixitq; pp̄l's ad Josue, dño deo nřo seruiem⁹, & obedientes erum⁹ preceptis ei⁹. Percussit ergo Josue in die illo fedus, & ppposuit pp̄lo p̄cepta atq; iudicia in Sichem. Scripsit quoq; oia verba hec in volumine legis dñi: & tulit lapidē pergrādē, posuitq; eū subter q̄rcū q̄ erat in sanctuario dñi, & dixit ad oēm pp̄lm. Ecce lapis iste erit vobis i testimoniū q̄ audieritis oia verba dñi q̄ locut⁹ est vobis: ne forte postea negare velitis, & mentiri dño deo vestro. Dimisitq; pp̄lm singulos in possessionē suā. Et post hec mortuus est Josue filiꝰ Nūn seruꝰ dñi, centū & decē annoř: sepelieruntq; eū in finib⁹ possessionis sue in Thamnathsare, q̄ est sita in mōte Ephraim, a septētrionali pte montis Gaas. Seruitq; Israel dño cūctis diebꝰ Josue & senioū, q̄ lōgo vixerant tpe post Josue, & qui nouerāt oia opa dñi q̄ fecerat in Isrl. Ossa q̄q; Joseph, q̄ tulerāt filij Israel de Egypto, sepelierūt in Sichem in pte agri quē emerat Jacob a filijs Hemor patris Sichem centū nouellis ouib⁹, & fuit in possessionem filioū Joseph. Eleazar quoq; filiꝰ Aaron mortuus est: & sepelierunt eū in Gabaath Phinees filij eius, que data est ei in monte Ephraim. Finis.

gen.l.d.

Liber Judicū: hebraice Sopthiz.

¶ L.S. Sub duce Juda infideles impugnantur. Cap.j.

POST mortē Josue, consuluerūt filij Israel dñm, dicētes. Quis ascēdet ante nos ꝰ chananeū, & erit dux belli? Dixitq; dñs. Judas ascendet: ecce tradidi terrā in manus eius. Et ait Judas Simeoni fratri suo. Ascēde mecū in sortem meā, & pugna cōtra Chananeū, vt & ego pergā tecū in sortē tuā. Et abijt cū eo Simeō. Ascēditq; Judas, & tradidit dñs Chananeū ac Pherezeū in manus eorū: & percusserūt in Bezec decem millia virorū. Inuenerūtq; Adonibezec in Bezec, & pugnauerūt ꝰ eū, ac percusserūt Chananeū & Pherezeū. Fugit aūt Adonibezec: quē p̄secuti comprehēderūt, cesis summitatib⁹ manuū ei⁹ ac pedū. Dixitq; Adonibezec, Septuagīta reges amputatis manuū ac pedū summitatib⁹, colligebāt sub mēsa mea cibos: reliqas sicut feci, ita reddidit mihi dñs. Adduxerūtq; eū i Jerusalem, & ibi mortuꝰ est. Oppugnātes ergo filij Juda Jerusalē, ceperūt eā & percusserūt in ore gladij, tradētes cūctā incēdio ciuitatē. Et postea descēdētes pugnauerūt ꝰ Chananeū q̄ habitabat in mōtanis, & ad meridiē in cāpestrib⁹. Pergēsq; Judas cōtra Chananeū q̄ hitabat in Hebrō, cui⁹ nomē fuit antiq⁹ Chariatharbe, percussit Selai, abimā, & Tholmai: atq; inde p̄fect⁹ abijt ad habitatores Dabir, cui⁹ nomē vetus erat Cariathsepher, id est ciuitas literarū. Dixitq; Caleb. Qui percusserit Chariathsepher, & vastauerit eā, dabo ei Axā filiā meā vxorē. Cūq; cepisset eā othomel filiꝰ Cenem frater Caleb minoř, dedit ei Axā filiā suā cōiugē. Quā pgētē in itinere monuit vir suꝰ vt peteret a p̄fe suo agrū. Que cū suspirasset sedēs i asino, dixit ei Caleb, Quid habes? At illa rūdit. Da mihi bñdictionē, q̄ terrā arentē dediſti mihi: da & irriguā aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguū superiꝰ & irriguū inferiꝰ. Filij aūt Cinei cognati Mōysi ascēderūt de ciuitate palmarū, cū filijs Juda in desertū sortis eiꝰ, q̄ est ad meridiē Arad, & habitauerunt cū eo. Abijt aūt Judas cū Symeōe fratre suo, & percusserūt simul Chananeū q̄ habitabat in Sephath, & interfecerūt eū. Vocatumq; est nomē vrbis, Horma, id est anathema. Cepitq; Judas Gazam cū finib⁹ suis, & Ascalonē, atq; Accarō cū terminis suis. Fuitq; dñs cū Juda & montana possedit: nec potuit delere hitatores vallis, q̄ falcatis curribus abūdabāt. Dederūtq; Caleb Hebrō sicut dixerat Moyses: qui deleuit ex ea tres filios Enac. Jebuleū aūt habitatorē Jerusalē nō deleuerūt filij Beniamin: hitauitq; Jebuseus cū filijs Beniamin in Jerusalē vsq; in p̄sentem diem. Domus quoq; Joseph ascendit in Bethel, fuitq; dñs cum eis. Nam cū obsiderent vrbē, que prius Luza vocabat, viderūt hoiem egredientē de ciuitate, dixerūtq; ad eū. Ostende nobis introitū ciuitatis, & faciem⁹ tecū miam. Qui cū oñdisset eis, percusserūt vrbē i ore gladij: hoiem aūt illū & oēm cognationē ei⁹ dimiserunt. Qui dimissus, abijt in terrā Hethim, & edificauit ibi ciuitatem, vocauitq; eam Luzam: q̄ ita appellat vsq; in p̄sētē diē. Manasses quoq; nō deleuit Bethsan, & Thanach cū viculis suis, & habitatores Dor, & Jeblaā, & Mageddo cū viculis suis, cepitq; Chananeus habitare cū eis. Postquā aūt cōfortatus est Israel, fecit eos tributarios, & delere noluit. Ephraim etiā non interfecit Chananeū q̄ habitabat in Gazer, sed habitauit cum eo. Zabulon non deleuit habitatores cethron, et Naalol: sed habitauit Chananeus in medio eiꝰ, factusq; est ei tributarius. Aser quoq; nō deleuit habitatores Accho, & Sidonis, Ahlab, & Achazib, & Amma, & Aphec, et Rohob, habitauitq; in medio chananei habitatoris illi⁹ terre, nec interfecit eū. Nephthalim quoq; non deleuit habitatores Bethsemes, & Bethanathꝫ habitauit iter Chananeum habitatorē terre, fueruntq; ei Bethsemite, & Bethanithe tributarij. Artauitq; Amorrheus filios Dan in monte, nec dedit eis locum vt ad planiora descenderēt: habitauitq; in monte Hares, quod interpretatur testatio in Ahialon, & Salebim. Et aggrauata est manus domus Joseph, factusq; est ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrhei ab ascēsu scorpionis Petra, & superiora loca.

¶ Capituli Summariū. Israelite sepe liberati reciderūt in malum. Caput.ij.

ASCēditq; angel⁹ dñi de Galgalis ad locū flentiū, & ait. Eduxi vos de Egypto & introduxi in terrā p̄ quā iuraui p̄ribꝰ vřis: & pollicit⁹ sum vt nō facerē irritū pactū meū vobiscū in sempiternū: ita dūtaxat vt nō ferretis fedꝰ cū habitatoribꝰ terre hui⁹, et aras eoū subuerteretis: & noluistis audire vocē meam. cur hoc feciſtis? Quam ob rem nolui delere eos a facie ve-

Deu.vij.d.

Iosue.xv.c.

Num.xiij.d.

exo.xxxiij.a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stra:vt habeatis hostes,ꝛ dij eoꝝ ſint vobis in ruinā. Cūq; loqueret̄ angelus dñi hec verba ad oēs filios Iſrael eleuauerūt vocē ſuā,ꝛ fleuerūt. Et vocatū eſt nomen loci illius. Flentiū ſiue lachrymarū:immolauerūtq; ibi hoſtias dño.

iol.xxiiij. g. Dimiſit ergo Joſue pp̄l'z,ꝛ abierūt filij Iſrael vnuſq;q; in poſſionē ſuā, vt obtinerēt eā:ſeruierūtq; dño cunctis diebus eius,ꝛ ſenioꝝ qui lōgo poſt eū vixerūt tpe,ꝛ nouerant oīa opa dñi que fecerat cū Iſrael. ℣Mortuus eſt autē Joſue filius Nun famulus dñi centū ꝛ decē annoꝝ,ꝛ ſepelierunt eū in finibus poſſionis ſue in Thānathares in mōte ephraim,a ſeptētrionali plaga mōtis Baas. Oiſq; illa gñatio cōgregata eſt ad patres ſuos: ꝛ ſurrexerūt alij, q nō nouerūt dñm,ꝛ opa q̄ fecerat cū Iſrael. Fecerūtq; filij Iſrael malū in cōſpectu dñi,ꝛ ſeruierūt Baalim. Et dimiſerūt dñm deū patrū ſuoꝝ, q̄ eduxerat eos de terra Egypti,ꝛ ſecuti ſunt deos alienos,deos quoq; pp̄loꝝ q̄ habitabāt in circuitu eoꝝ,ꝛ adorauerūt eos:ꝛ ad iracūdiā concitauerūt dñm,dimittentes eū,ꝛ ſeruientes Baal ꝛ Aſtaroth. Iratuſq; dñs ℨ Iſrael tradidit eos in manꝰ diripiētiū q̄ ceperūt eos,ꝛ vēdiderūt hoſtibꝰ q̄ habitabāt in gyro: nec potuerūt reſiſtere aduerſarijs ſuis, ſed q̄cūq; pgere voluiſſent,manꝰ dñi ſup eos erat,ſicut locutꝰ eſt,ꝛ iurauit eis: ꝛ vehemēter afflicti ſunt. Suſcitauitq; dñs iudices q̄ liberarēt eos de vaſtātiū manibꝰ:ſed nec eos audire voluerūt, fornicantes cū dijs alienis,ꝛ adorantes eos. Cito deſeruerūt viā p quā ingreſſi fuerāt pr̄es eoꝝ: ꝛ audiētes mādata dñi, oīa fecere ℨria. Cūq; dñs iudices ſuſcitaret,in diebus eoꝝ flectebat mia,ꝛ audiebat afflictoꝝ gemitus,ꝛ liberabat eos de cede vaſtātiū. ℣Poſtq̄ autē mortuꝰ eſſet iudex, reuertebātur,ꝛ multo faciebāt peiora,q̄ fecerāt pr̄es eoꝝ, ſequētes deos alienos ſeruiētes eis,ꝛ adorātes illos. Non dimiſerūt adinuētiōes ſuas,ꝛ viā duriſſimā p quā ambulare conſueuerāt. Iratuſq; eſt furor dñi in Iſrl',ꝛ ait. Quia irritū fecit gēs iſta pactū meū q̄ pepigerā cū pr̄ibus eoꝝ, ꝛ vocē meā audire cōtēpſit,ꝛ ego nō delebo gētes quas dimiſit Joſue,ꝛ mortuꝰ eſt: vt in ipſis experiar Iſrael, vtruꝫ cuſtodiāt viā dñi,ꝛ ambulēt in ea ſicut cuſtodierūt patres eoꝝ,an non. Dimiſit ergo dominus oēs nationes has, et cito ſubuertere noluit,nec tradidit in manus Joſue.

¶ Capituli Summarium. Iſraelite afflicti per extraneos reges liberantur per Othoniel ꝛ Abod. Caput.iij.

Et ſunt gētes q̄s dñs dereliqt, vt erudiret in eis Iſraelē ꝛ oēs q̄ nō nouerāt bella Chananeoꝝ: ꝛ poſtea diſcerēt filij eoꝝ certare cū hoſtibus,ꝛ habere conſuetudinē preliandi: q̄nq; ſatrapas ℘hiliſthinoꝝ, oēmq; Chananeū, ꝛ Sidonium atq; ℍeueū, q̄ habitabāt in monte Libano, de mōte Balhermō vſq; ad itroitū Emath. Dimiſitq; eos, vt in ipſis experiret Iſraelē vtrū audirēt mandata dñi q̄ preceperat patribꝰ eoꝝ p manū ℣Moyſi, an nō. Itaq; filij Iſrl' habitauerūt in medio Chananei,ꝛ ℍethei,ꝛ Amorrhei,ꝛ ℘herezei,ꝛ ℍeuei,ꝛ Jebuſei:ꝛ duxerūt vxores filias eoꝝ, ipſiq; filias ſuas filijs eoꝝ tradiderūt,ꝛ ſeruierūt dijs eoꝝ. Fecerūtq; malū in cōſpectu dñi,ꝛ obliti ſunt dei ſui, ſeruientes Baalim ꝛ Aſtaroth. Iratuſq; cōtra Iſrael dñs, tradidit eos in manꝰ Chuſanraſathaim regis ℣Meſopotamie, ſeruierūtq; ei octo annis. Et clamauerūt ad dñm: qui ſuſcitauit eis ſaluatorē, ꝛ liberauit eos. Othoniel videlicet filium Cenē, fratrē Caleb minorē: fuitq; in eo ſpūs dñi,ꝛ iudicauit Iſrl'. Egreſſuſq; eſt ad pugnā ꝛ tradidit dñs in manus eiꝰ Chuſanraſathaim regē Syrie,ꝛ oppreſſit eū. Quieuitq; terra quadraginta annis, ꝛ mortuꝰ eſt Othoniel filiꝰ Cenē. Addiderūt aūt filij Iſrl' facere malū in cōſpectu dñi: q̄ cōfortauit aduerſum eos Eglō regē ℣Moab: quia fecerūt malū in ℨſpectu eiꝰ. Et copulauit ei filios Ammō,ꝛ Amalec: abijtq; ꝛ percuſſit Iſrl', atq; poſſedit vrbē palmarū. Seruierūtq; filij Iſrael Eglō regi ℣Moab decē ꝛ octo annis,ꝛ poſtea clamauerūt ad dñm: q̄ ſuſcitauit eis ſaluatorē vocabulo Aod filiū Gera filij Jemini, q̄ vtraq; manu pdextera vtebat. ℣Miſerūtq; filij Iſrl' p illū munera Eglō regi ℣Moab. Qui fecit ſibi gladiū ancipitē, hūtē i medio capulū lōgitudims palme manꝰ,ꝛ accinctꝰ eſt eo ſubter ſagū in dextro femore. Obtulitq; mūera Eglō regi ℣Moab. Erat aūt Eglō craſſus nimis. Cūq; obtuliſſet ei mūera, pr̄ecutꝰ eſt ſocios q̄ cū eo venerāt. Et reuerſus de Galgal, vbi erāt idola, dixit ad regē. Verbū ſecretū hō ad te o rex. Et ille imperauit ſilentiū: egreſſiſq; oīb' q̄ circa eū erāt, ingreſſus eſt Aod ad eū: ſedebat aūt in eſtiuo cenaculo ſolꝰ, dixitq;. Verbū dei habeo ad te. Qui ſtati ſurrexit de throno. Extēditq; Aod ſiniſtrā manū,ꝛ tulit ſicā de dextro femore ſuo, infixitq; eā in ventrē eiꝰ tā valide, vt capul' ſequeret̄ ferrū in vulnere, ac pīguiſſimo adipe ſtringeret̄. Nec eduxit gladiū, ſed ita vt pcuſſerat reliqt in corpe, ſtatimq; per ſecreta nature alui ſtercora p̄uperūt: Aod aūt clauſis diligētiſſime oſtijs cenaculi,ꝛ obfirmatis ſera p poſticū egreſſus eſt. Seruiq; regis ingreſſi viderūt clauſas fores cenaculi, atq; dixerūt. Forſitā purgat aluū in eſtiuo cenaculo. Expectanteſq; diu donec erubeſcerēt,ꝛ vidētes q̄ nullꝰ aperiret, tulerūt clauē:ꝛ aperiētes inuenerūt dñm ſuū i terra iacentē mortuū. Aod aūt dū illi turbarent̄ effugit, ꝛ p trāſit locū idoloꝝ vſq; reuerſus fuerat. Venitq; in Seirath:ꝛ ſtatim inſonuit buccina in mōte Ephraim: deſcēderuntq; cum eo filij Iſrl', ipſo i fr̄ōte gradiēte. Qui dixit ad eos. Segmini me: tradidit enī dñs inimicos nr̄os moabitas i manꝰ noſtras. Deſcēderūtq; poſt eū, ꝛ occupauerunt vada Jordanis, q̄ trāſmittūt in ℣Moab:ꝛ nō dimiſerūt trāſire quēquā, ſed pcuſſerūt ℣Moabitas in tpe illo circiter decē millia, oēs robuſtos ꝛ fortes viros. nullꝰ eoꝝ euadere potuit. ℍumiliatuſq; eſt ℣Moab ī die illo ſub mānu Iſrl': ꝛ quieuit terra octoginta ānis. ℣Poſt hūc fuit ſangar filiꝰ Anath, q̄ pcuſſit de philiſthym ſexcētos viros vomere,ꝛ ipe q̄z defendit Iſrl'.

¶ Capituli Summariū. ℣Mulier Jahel interficit Siſaram ducem exercitus. Caput.iiij.

Addiderūtq; filij iſrl' facere malū i ℨſpectu dñi poſt mortē Aod:ꝛ tradidit illos dñs i manꝰ Jabin regis Chanaā, q̄ regnauit i Aſor: habuitq; ducē exercitꝰ ſui noīe Siſarā, ipe aūt hītabat i ℍaroſeth gētū. Clamauerūtq; filij Iſrl' ad dñm. nōgētos enī hēbat falcatos currꝰ,ꝛ p vigīti ānos vehemēter oppreſſerat eos. Erat āt ℣Debora pphetis vxor Lapidoth, q̄ iudicabat pp̄l'm i illo tpe. Et ſedebat ſub palma, q̄ noīe illi' vocabat̄, iter ℜama ꝛ Bethel i mōte Ephraim: aſcendebātq; ad eā filij Iſrl' i oē iudicū. Que miſit,ꝛ vocauit Barac, filiū Abinoem de Cedes Nephthalim: dixitq; ad eū. Precepit tibi dñs deꝰ Iſrl'. Vade, ꝛ duc exercitū in mōtē Thabor, tolleſq; tecū decē millia pugnatoꝝ de filijs Nephthalim,ꝛ de filijs zabulō: ego aūt adducā ad te in loco torrētis ciſon. Siſarā p̄ncipē exercituꝰ Jabin, ꝛ currus eiꝰ, atq; oēm multitudinē,ꝛ tradā eos ī mānu tua. Dixitq; ad eā Barac. Si venis mecū, vadā. ſi noluerīs vēire mecū, nō pgā. Que dixit ad eū. Ibo q̄dē tecū, ſz in hac vice victoria nō reputabit tibi, q̄r i manu mulieris tradet̄ Siſara. Surrexit itaq; ℣Debora,ꝛ prexit cū Barac in cedes. Quiq; accitis zabulō,ꝛ Nephthalim, aſcēdit cū decē milibꝰ pugnatoꝝ, hūs ℣Deborā i comitatu ſuo. ℍaber aūt cineꝰ receſſerat quōdā a ceteris Cineis ffibꝰ ſuis filijs ℍobab, cognati ℣Moyſi: ꝛ tetenderat tabernacula vſq; ad vallē q̄ vocat Sēnim,ꝛ erat iuxta cedes. Nūtiatūq; eſt Siſare q̄ aſcēdiſſet Barac filiꝰ Abinoē, i mōtē thabor: ꝛ ꝛgreganit nōgētos falcatos currꝰ, ꝛ oēm exercitū de ℍaroſeth gētū ad torrētē ciſon. Dixitq; debora ad Barac. Surge, hec eſt enī dies i q̄ tradidit dñs Siſarā i manꝰ tuas: en ipe ductor eſt tuꝰ. Deſcēdit itaq; Barac de mōte thabor, ꝛ decē millia pugnatoꝝ cū eo. ℘erterruitq; dñs Siſarā, ꝛ oēs currꝰ eiꝰ, vniuerſamq; mltitudinē i ore gladij ad ℨſpectū baracitārum vt ſiſara de curru deſilīēs, pedibꝰ fugeret, ꝛ barac pſequeret fugientes currꝰ, ꝛ exercitū vſq; ad ℍaroſeth gētiū, ꝛois hoſtiū mltitudo vſq; ad iternecionē caderet. Siſara āt fugiēs peruenit ad tētoriū Jahel vroris ℍaber cineri. Erat aūt pax iter Jabin regē aſoꝝ, ꝛ domū haber cinei: Egreſſa igit

Jahel in

iabel i occursū Sisare, dixit ad eū, ītra ad me dñe mi ītra, ne tieas. Qui igress⁹ tabernaculū ei⁹, ꝛ opt⁹ ab ea pallio di
xit ad eā, da mihi obsecro paululū aq̄, q̄ sitio valde. Que aput vtre lactis, ꝛ ōdit ei bibere. ꝛ opuit illū. ¶ Dixitq; Si
sara ad eā. Sta añ ostiū tabernaculi ꝛ cū venerit aliqs in
terrogās te, ꝛ dicēs, Nūqd hic aliqs? rñdebis, Null⁹ est.
Tulit itaq; iabel vxor Haber clauū tabernacli, assumēs
pariter ꝛ malleū: ꝛ ingressa abscōdite, ꝛ cū filētio posuit su
pra tps capitis ei⁹ clauū penssūq; malleo defixit i cerebrū
vsq; ad terrā: q̄ sopor̄ morti sociās defecit, ꝛ mortu⁹ ē. Et
ecce Barac sequēs Sisarā veniebat egressaq; Jabel i occ
ursū ei⁹, dixit ei. Veni, ꝛ ondā tibi virū quē q̄ris. Qui cū
ītrasset ad eā, vidit Sisarā iacēt̄ mortuū, ꝛ clauū i fixū in
tpe eius. ¶ Humiliauit ergo deus in die illo Jabin regem
Chanaan coram filijs Jsrael: q̄ crescebāt q̄tidie, ꝛ forti ma
nu opprimebāt Jabin regē Chanaan, donec deleret eum.
¶ La. Sum. Canticum Debore ꝛ Barach. Cap. v.
Ecinerūtq; Debora ꝛ Barac fili⁹ Abinoē in
illo die dicētes. Qui sponte obtulistis de Jsrl
aias vsq; ad piculū, bñdicite dño. Audite re
ges, auri⁹ pcipite pncipes: Ego sum, ego sum q̄
dño cana, psallā dño deo Jsrl. ¶ Dñe cū exires de Seir, et
trāsires p regiōes Edō, terra mota est, celiq; ac nubes di
stillauerūt aqs. ¶ Montes fluerūt a facie dñi, ꝛ Sinai a fa
cie dñi dei Jsrael. In dieb⁹ Samgar filij Anath, in dieb⁹
Jahel quierūt semite: ꝛ q̄ ingrediebañ p cas, ambulaue
rūt p calles devios. Cessauerūt fortes in Jsrl, ꝛ quierunt:
donec surgeret Debora, surgeret mater i Jsrl. Nova bel
la elegit dñs, ꝛ portas hostiū ipse subuertit: clype⁹ ꝛ basta
si apparuerunt in q̄draginta millib⁹ Jsrl. Cor meū diligit
pncipes Jsrl, q̄ ppria volūtate obtulistis vos discrimini:
benedicite dño. Qui ascēditis sup nitētes asinos, ꝛ sedetis
supra in iudicio, ꝛ ambulatis in via, loqmini. Ubi colli
sunt curr⁹, ꝛ hostiū suffocat⁹ est exercit⁹, ibi narrent̄ iustitie
dñi, ꝛ clemētie fortis Jsrl. Tūc descēdit ppl's dñi ad por
tas, ꝛ obtinuit pncipatū. Surge surge Debora, surge sur
ge, ꝛ loqre cāticū: surge Barac, ꝛ apprehēde captiuos tuos
fili Abinoē: saluate sunt relige ppli, dñs in fortib⁹ dimica
uit. Ex Ephraim deleuit eos in Amalec, ꝛ post eū ex Be
niamin in ppl'os tuos. o Amalec: de ¶ Machir pncipes de
scēderūt ꝛ de zabulō q̄ exercitū ducerēt ad bellā dū. ¶ Duces
Jssachar fuere cū Debora, ꝛ Barac ꝛ vestigia sunt secu
ti, q̄ si in pceps ac Baratrū se discrimini dedit: diuiso ꝫ se
Rubē, magnanimor repta est cōtētio. Quare hītas inter
duos termios, vt audias sibilos gregū: diuiso ꝫ se Rubē,
magnanimor repta est q̄tētio. Galaad trās Jordanē qe
scebat, ꝛ Dan vocabat nauib⁹: Aser hītabat in litore ma
ris, ꝛ i portub⁹ morabat. Zabulō vero ꝛ Nephthalim obtu
lerūt aīas suas morti i regiōe ¶ Jerome. Venerūt reges ꝛ
pugnauerūt, pugnauerūt reges Chanaā i Thanach iuxta
aq̄s ¶ Mageddo, ꝛ tū nihil tulere p̄dātes. De celo dimica
tū est ꝫ eos: stelle manētes i ordie ꝛ cursu suo aduersus Si
sarā pugnauerūt. Torrēs Lison traxit cadauera eor̄, tor
rens Cadumim, torrēs Lison: q̄culca aīa mea robustos.
Ungule equoꝝ ceciderūt fugiētib⁹ ipetu, ꝛ p pceps ruēti
bus fortissimis hostiū. ¶ Maledicite terre meroz, dixit ange
lus dñi, maledicite habitatorib⁹ ei⁹, q̄ nō venerūt ad auxi
liū dñi in auditoriū fortissimor ei⁹. Bñdicta inter mulieres
Jabel vxor Haber cineī, ꝛ bñdicat̄ in tabernaculo. Aquā
petēti lac dedit, ꝛ in phiala pncipū obtulit butyrū. Sini
strā manū misit ad clauū, ꝛ dextrā ad fabroꝝ malleos, p
cussitq; Sisarā q̄rēs i capite vulneri locū, ꝛ tps valide pfo
rans. Inter pedes ei⁹ ruit, defecit, ꝛ mortu⁹ est. Volnebat
añ pedes ei⁹, ꝛ iacebat exanimis ꝛ miserabilis. ¶ Per fene
strā respiciēs, vlulabat mr̄ eius, ꝛ de cenaculo loq̄bat, cur
morat regredi curr⁹ eius: q̄re tardauerūt pedes q̄drigarū
illius? Una sapiētior ceteris vxorib⁹ ei⁹, hec socrui verba
rñdit. Forsitā nūc diuidit spolia, ꝛ pulcherrima femnarū
eligit ei: vestes diuersor color Sisare tradunt i p̄dā, ꝛ su
pellex varia ad ornāda colla q̄gerit. Sic pereāt oēs inimi
ci tui dñe: qui autē diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet
ita rutilent. Quieuitq; terra per quadraginta annos.
¶ Capituli Summarium. Jsraelitis a ¶ Madian oppres
sis. Gedeon saluator destinatur. Caput. vj.
Fecerūt aūt filij Jsrl malū i ꝛspectu dñi: q tradi
dit illos i manu ¶ Madiā septē ānis, ꝛ oppssi sūt
valde ab eis. Fecerūtq; sibi antra ꝛ spelūcas in
mōtib⁹, ꝛ munitissima ad repugnādū loca. Cūq;
seuisset Jsrl, ascēdebat ¶ Madiā ꝛ Amalec, ceteriq; orīcta
liū nationū, ꝛ apud eos figētes tētoria, sicut erāt i herbis cū
cta vastabāt vsq; ad ītroitū Gaze: nihilq; oīno ad vitā p
tinēs relinquebāt i Jsrl, nō oues, nō boues, nō asinos. Ipsi
em̄ ꝛ vniuersi greges eoꝝ veniebāt cū tabernaculis suis, ꝛ
ibāt locusta⁹ vniuersa cōplebāt, īnumera multitudo hoīm,
ꝛ camelor q̄q̄d tetigerāt deuastātes. Humiliatus q; est Jsrl
valde in ꝛspectu ¶ Madiā. Et clamauit ad dñm postulans
auxiliū ꝫ ¶ Madianitas. Qui misit ad eos vir̄ pphetā, ꝛ lo
cut⁹ est. Hec dicit dñs de⁹ Jsrl. Ego vos feci ꝛscēdere de
Egypto, ꝛ eduxi vos de domo seruitutis, ꝛ liberaui de ma
nu Egyptioꝝ, oīm inimicoꝝ q̄ affligebāt vos: eiecīq; eos
ad introitū vestrū, ꝛ tradidi vobis terrā eoꝝ, ꝛ dixi. Ego
domin⁹ de⁹ vester, ne timeatis deos Amorrhēoꝝ, i quoꝝ
terra habitatis: Et nolnistis audire vocē meā. Venit autē
angel⁹ dñi, ꝛ sedit sub q̄rcū q̄ erat in Ephra, ꝛ ptinebat ad
Joas patrē familie Ezri. Cūq; Gedeō fili⁹ ei⁹ excuteret
atq; purgaret frumēta in torcular, vt fugeret ¶ Madian,
apparuit ei angel⁹ dñi, ꝛ ait. Dñs tecū virorū fortissime.
Dixitq; ei Gedeō. Obsecro mi dñe, si dñs nobiscū est, cur
ergo apprehēderūt nos hec oīa: vbi sunt mirabilia eius q̄
narrauerūt patres nostri, atq; dixerūt. De Egypto edu
xit nos dñs: Nunc autē dereliqt nos dñs, ꝛ tradidit in ma
nus ¶ Madian. Respexitq; ad eum dñs, ꝛ ait. Vade in hac
fortitudine tua ꝛ liberabis Jsrael de manu ¶ Madian: sci
to q̄ miserim te. Qui rñdēs ait. Obsecro mi dñe in quo li
berabo Jsrael: ecce familia mea infima est in ¶ Manasse, ꝛ
ego minim⁹ in domo patris mei. Dixitq; ei dñs. Ego ero
tecū, ꝛ percuties ¶ Madiā quasi vnū vir. Et ille. Si inuen,
inqt, gratiā coram te, da mihi signū q̄ tu fis q̄ loqueris ad
me. Ne recedas hinc, donec reuertar ad te, portans sacrifi
ciū, ꝛ offerēs tibi. Qui rñdit. Ego ps̄tolabor aduentū tuū.
Ingressus est itaq; Gedeō, ꝛ coxit hedū, ꝛ de farine modio
azymos panes: carnesq; ponēs in canistro, ꝛ ius carnium
mittēs i ollā tulit oīa sub q̄rcu, ꝛ obtulit ei. Cui dixit ange
lus dñi. Tolle carnes ꝛ azymos panes, ꝛ pone supra petrā
illā, ꝛ ius desup funde. Cūq; fecisset ita, extēdit angel⁹ dñi
summitatē virge quā tenebat i manu, ꝛ tetigit carnes ꝛ pa
nes azymos: ascēditq; ignis de petra, ꝛ carnes, azymosq;
panes ꝛsumpsit: angel⁹ aūt dñi euanuit ex oculis ei⁹. Videsq;
Gedeō q̄ esset angel⁹ dñi, ait. Heu mi dñe deus, q̄ vidi
angelū dñi facie ad faciē. Dixitq; ei dñs. Pax tecū: ne ti
meas, nō morieris. Edificauit ergo ibi Gedeō altare do
mino, vocauitq; illud, Dñi pax: vsq; in pñtē diē. Cūq; ad
huc esset i Ephra q̄ est familie Ezri, nocte illa dixit dñs ad
eū. Tolle taurū patris tui, ꝛ alterū taurū annoꝝ septē: de
struesq; arā Baal q̄ est pris tui: ꝛ nem⁹ q̄ circa arā est suc
cide: ꝛ edificabis altare dño deo tuo i summitate petre hu
ius, sup quā añ sacrificiū posuisti: tolleq; taur⁹ scōm, ꝛ of
feres holocaustū sup strē lignoꝝ, q̄ de nemore succideris.
Assumptis ergo Gedeō decē viris de seruis suis, fecit si
cut pceperat ei dñs. Timens aūt domū patris sui, ꝛ hoies
illi⁹ ciuitatis, per diē nolut facere, sed oīa nocte cōpleuit.
Cūq; surrexissent viri oppidi ei⁹ mane, viderūt destructā
arā Baal, lucūq; succisum, ꝛ taur⁹ alter⁹ impositū sup alta
re, q̄ tūc edificatū erat. Dixerūtq; ad inuicē. Quis hoc fe
cit? Cūq; pquirerēt auth⁹ facti, dictū est. Gedeō filius
Joas fecit hec oīa. Et dixerūt ad Joas. Produc filiū tuū
huc, vt moriatur: q̄ destruxit arā Baal, ꝛ succidit nemus.
Quibus ille rñdit. Numqd vltores estis Baal, vt pugnetis
p eo q̄ aduersari⁹ est ei⁹, moriat̄ añquā lux crastina veniat.
si deus est, vindicet se de eo qui suffodit arā ei⁹. Ex illo die

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocat⁹ est Gedeō Jerobaal, eo ꝙ diruisset Joas. Ulciscat̄ se de eo Baal, ꝙ suffodit ara ei⁹. Igit̄ oīs ꝛ̄dadiā ꝛ amalec, ꝛ orientales ppli ꝙgregati sunt iū, ꝛ trāseūtes Jordanē, castrametati sunt in valle Jezrael. Spūs aūt dñi iduit Gedeō, ꝙ clāgēs buccia ꝙuocaret domū abiezer, vt seqret̄ se. ꝛ̄disitq; nūtios in vniuersum ꝛ̄dmanassen, ꝙ ipse secutus est eū. ꝛ alios nūtios in Aser ꝛ zabulō ꝛ Nephthalim: ꝙ occurrerūt ei. Dixitq; Gedeō ad deū. Si saluū facis p manū meā ppl'm Jsrael, sicut locut⁹ es, ponā hoc vell⁹ lane in area: si ros i solo vellere fuerit, ꝛ i oī terra siccitas, sciā ꝙ p manū meā sicut locutus es, liberabis Jsrl'. Factūq; est ita. Et de nocte ꝛsurgēs expresso vellere, concham̄ roris impleuit. Dixitq; rursus ad dñm. Ne irascat̄ furor tuus ℣ me si adhuc semel tēptauero signū q̄rēs in vellere. Oro vt solū vell⁹ siccū sit, ꝛ oīs terra rore madens. Fecitq; dñs nocte illa vt postulauerat: ꝛ fuit siccitas i solo vellere, ꝛ ros in oī terra.

¶ Capituli Summarium. Gedeō irruit in castra madianitarum cum paucis. Capnt. vij.

Bit̄ Jerobaal ꝙ ꝛ Gedeon, de nocte ꝛsurgēs, ꝛ oīs ppl's cū eo, venit ad fontē ꝙ vocat̄ harad. erāt aūt castra ꝛ̄dadiā in valle ad septēntriona lē plagā collis excelsi. Dixitq; dñs ad Gedeō. ꝛ̄dult⁹ tecū est ppl's, nec tradet̄ ꝛ̄dadiā in manus eius: ne glorietꝛ ℣ me Jsrl', ꝛ dicat. ꝛ̄deis viribꝰ liberat⁹ sum. Loq̄re ad ppl'm, ꝛ cūctis auditūbꝰ p̄dica. Qui formidolosus, ꝛ timid⁹ est, reuertat̄. Recesserūtq; de mōte Galaad, ꝛ reuersi sunt ex ppl'o viginti duo millia virorū, ꝛ tm̄ decē milla remanserūt. Dixitq; dñs ad Gedeō. Adhuc ppl's mult⁹ est: duc eos ad aq̄s, ꝛ ibi ꝓbabo illos: ꝛ de ꝙ dixero tibi vt tecū vadat, ipse pgat: quē ire, ꝓhibuero, reuertat̄. Cūq; descendisset ppl's ad aq̄s dixit dñs ad Gedeō. Qui lingua lābuerint aq̄s, sicut solēt canes lābere, sepabis eos seorsum: qui aūt curuatis genibꝰ biberint, in altera pte erūt. Fuit itaq; nūer⁹ eorū ꝙ manu ad os p̄ūciente aq̄s, lābuerāt, trecēti viri: oīs aūt reliq̄ multitudo flexo poplite biberat. Et ait dñs ad Gedeon. In trecētis viris q lābuerūt aquas, liberabo vos, ꝛ tradā in manu tua ꝛ̄dadian: oīs aūt reliq̄ multitudo reuertat̄ i locū suū. Sūptis itaq; ꝓuīsionibus cibarijs, ꝛ tubis, oēm reliquā multitudinē abire p̄cepit ad tabernacula sua: ipse cū trecētis viris se certamini dedit. Castra autē ꝛ̄dadian erāt subter in valle. Eadē nocte dixit dñs ad eū. Surge, ꝛ descēde in castra: ꝙ tradidi eos in manu tua. sin aūté sol⁹ ire formidas, descēdat tecū Phara puer tu⁹. Et cū audieris qd loquāt̄, tūc cōfortabūt̄ man⁹ tue, ꝛ securior ad hostiū castra descēdes. Descēdit ergo ipe ꝛ Phara puer ei⁹ in ptē castrorū, vbi erāt armatorū vigilie. ꝛ̄dadian aūt ꝛ Amalech, ꝛ oēs orientales ppli fusi iacebāt i valle, vt locusta⁹ multitudo: cameli aūt innumerabiles erāt, sicut arena q̄ iacet in litore maris. Cūq; venisset Gedeon, narrabat alīq; somniū ꝓximo suo: ꝛ in hunc modū referebat qđ viderat. Vidi somniū, ꝛ videbat̄ mihi q̄si subcineri tuus panis ex hordeo volui, ꝛ in castra ꝛ̄dadian descēderet: cūq; peruenisset ad tabernaculū percussit illud atq; subuertit, ꝛ terre fundit⁹ coequauit. Rūdit is cui loq̄bat̄. Non est hoc aliud, nisi gladi⁹ Gedeonis, filij Joas viri Jsraelite. tradidit eū dñs in man⁹ ei⁹ ꝛ̄dadiā, ꝛ oīa castra ei⁹. Cūq; audisset Gedeō somniū, ꝛ interpretationē ei⁹, adorauit: et reuersus est ad castra Jsrl', ꝛ ait. Surgite, tradidit enī dñs in man⁹ nr̄as castra ꝛ̄dadian. Diuisitq; trecētos viros in tres ptes, ꝛ dedit tubas in manib⁹ eorū, lagenasq; vacuas, ac lāpades in medio lagenarū. Et dixit ad eos. Qđ me facere videritis, hoc facite: ingrediar ptē castrorū, ꝛ qđ fecero, sectamini. Cū psonuerit tuba in manu mea, vos q̄q; per castrorū circuitū clāgite, ꝛ ꝙclamate dño ꝛ Gedeoni. Ingressusq; est Gedeō, ꝛ trecēti viri q erāt cū eo i ptē castrorū, incipiētibꝰ vigilūs noctis medie, ꝛ custodibꝰ suscitatis, ceperūt buccinis clāgere, ꝛ cōplodere inter se lagenas. Cūq; per gyrū castrorū in tribus psonarēt locis, ꝛ hydrias ꝓfregissent, tenuerūt sinistris manibus lampades, ꝛ dextris sonantes tubas, clamauerūtq;. Gladi⁹ dñi ꝛ Gedeonis: stātes singuli in loco suo per circuitū castrorū hostiū. Omnia itaq; castra turbata sunt, ꝛ vociferantes, vlulantesq; fugerūt: ꝛ mibilomin⁹ insistebāt trecēti viri buccinis personantes. Immisitq; dñs gladiū in oībus castris, ꝛ mutua se cede truncabāt, fugiētes vsq; ad Bethseta, ꝛ crepidinē abelmehula i tabbath. Cōclamātes aūt viri Jsrl' de Nephthalim ꝛ Aser, ꝛ omni ꝛ̄dan asse psequebātur ꝛ̄dadiā. ꝛ̄disitq; Gedeon nūtios in omnē mont̄ Ephraim, dicēs. Descēdite in occursum ꝛ̄dadian, ꝛ occupate aq̄s vsq; Bethbera atq; Jordanē. Clamauitq; omnis Ephraim: ꝛ preoccupauit aquas atq; Jordanem vsq; Bethbera. Apprehēsoq; duos viros ꝛ̄dadian. Oreb ꝛ Zeb, interfecit Oreb in petra Oreb. Zeb vero in torcular̄ Zeb. Et persecuti sunt ꝛ̄dadian, capita Oreb ꝛ Zeb portantes ad Gedeon trās fluenta Jordanis.

¶ Capituli Summarium. Gedeon comprehendit reges Zebas ꝛ Salmana. Capnt. viij.

Irrūitq; ad eū viri Ephraim. Quid est hoc qđ facere voluisti, vt nos nō vocares cū ad pugnā pergeres cōtra ꝛ̄dadian: iurgātes fortiter, et prope vim inferentes. Quibus ille rūdit. Quid enī tale facere potui, quale vos fecistis: nōne melior est racem⁹ ephraim vindemijs Abiezer: In man⁹ vestras dñs tradidit principes ꝛ̄dadian. Oreb ꝛ Zeb: qđ tale facere potui, quale vos fecistis: Quod cū locut⁹ esset, requieuit spūs eorū, quo tumebāt cōtra eū. Cūq; venisset Gedeō ad Jordanem, transiuit eū cū trecētis viris qui secū erāt: ꝛ pre lassitudine, fugientes persequi nō poterāt. Dixitq; ad viros Socoth. Date obsecro panes populo qui mecū est, ꝙ valde defecerūt: vt possim⁹ persequi zebee ꝛ Salmana reges ꝛ̄dadian. Rūderunt principes Socoth. Forsitan palme manū zebee ꝛ Salmana in manu tua sunt, ꝛ idcirco postulas vt demus exercitui tuo panes: Quibus ille ait. Cū ergo tradiderit dñs zebee ꝛ Salmana in manus meas, cōteram carnes vestras cū spinis tribulisq; deserti. Et inde cōscendēs, venit in Phanuel: locutusq; est ad viros loci illi⁹ similia. Cui ꝛ illi rūderūt, sicut rūderāt viri Socoth. Dixitq; eis. Cū reuersus fuero victor in pace destruā turrim hāc. zebee aūt ꝛ Salmana requiescebāt cū oī exercitu suo. Quindecim enī milia viri remāserāt ex oībus turmis orientalū ppl'orū, cesis centū viginti millib⁹ bellatorū, ꝛ educētiū gladiū. Elscēdēsq; Gedeon p viā eorū q in tabernaculis morabāt̄ ad orientalē ptē Nobe, ꝛ Jechaa, percussit castra hostiū, qui securi erāt, ꝛ nihil aduersi suspicabant. Fugerūtq; zebee ꝛ Salmana, quos psequēs Gedeō cōprehēdit, turbato oī exercitu eorū. Reuertēsq; de bello aū solis ortū, apprehēdit puerū de viris Socoth: interrogauitq; eū noīa principū ꝛ seniorū Socoth, ꝛ descripsit septuaginta septem viros. Uenitq; ad Socoth, ꝛ dixit eis. En zebee ꝛ Salmana sup̄ q̄bus exprobrastis mihi, dicentes. Forsitā man⁹ zebee ꝛ Salmana in manib⁹ tuis sunt, ꝛ idcirco postulas vt demus viris q̄ lassi sunt, ꝛ defecerunt, panes: Tulit ergo seniores ciuitatis, et spinas deserti ac tribulos, ꝛ contrauit cum eis, atq; cōminuit viros socoth, Turrim q̄q; Phanuel subuertit, occisis habitatoribus ciuitatis. Dixitq; ad zebee ꝛ Salmana. Quales fuerūt viri quos occidistis in Thabor: Qui rūderunt. Similes tui, et vn⁹ ex eis q̄si filij regis. Quib⁹ ille rūdit. Fratres mei fuerūt, filij matris mee. viuit dñs, q̄ si seruassetis eos, nō vos occiderem. Dixitq; Jether primogenito suo. Surge, ꝛ interfice eos. Qui nō eduxit gladium: timebat enī, ꝙ adhuc puer erat. Direruntq; zebee ꝛ Salmana. Tu surge, ꝛ irrue in nos: quia iuxta etatem robur est bobis. Surrexit Gedeon, ꝛ interfecit zebee ꝛ Salmana: ꝛ tulit ornamenta ac bullas, quibus colla regalium camelorum decorari solēt. Direruntq; oēs viri Jsrael ad Gedeō. Dñare nr̄i tu ꝛ filius tuus ꝛ filius filij tui: ꝙ liberasti nos de manu ꝛ̄dadian. Quib⁹ ille ait. Nō dñabor vestri, nec dñabitur in vos filius me⁹, sed dñabit̄ vobis dñs. Dixitq; ad eos. Unā petitionē postulo a vob̄, date mihi aures ex spolijs vr̄a. aures

F

eñ aureas Ismahelite habere cõsueuerãt. Qui respondẽrũt. Libẽtissime dabim⁹. Expẽdãtesqz super terrã palliũ, piecerũt in eo inaures de preda: & fuit põdus postulatarũ inaurũ, mille septingẽti auri sicli, absqz ornamẽtis, & monilibus, & veste purpurea, quib⁹ reges ꝛ Madian uti soliti erãt, & preter torques aureas camelorũ. Fecitqz ex eo Gedeon ephod, & posuit illud in ciuitate sua Ephra. Fornicatusqz est ois Israel in eo, & factũ est Gedeõi, & omni domui ei⁹ in ruinã. Humiliat⁹ est aũt ꝛ Madiã coram filijs Israel, nec potuerũt ultra ceruices eleuare: sed quieuit terra per quadraginta annos q̃bus Gedeõ prefuit. Abijt itaqz Jerobaal filius Joas, & habitauit in domo sua: habuitqz septuaginta filios, q̃ egressi sunt de femore ei⁹, eo q̃ plures haberet uxores. Cõcubina aũt illi⁹, quã habebat in Sichẽ, genuit ei filiũ noie Abimelech. ꝛ Mortuusqz est Gedeon filius Joas in senectute bona, & sepult⁹ est in sepulchro Joas pris sui in Ephra de familia Ezri. Postq̃ aũt mortuus est Gedeõ, auerti sunt filij Isrl, & fornicati sunt in Baalim. Percusserũtqz cũ Baal fed⁹, ut esset eis in deũ: nec recordati sunt dñi dei sui q̃ eruit eos de manibus inimicorũ suorũ omniũ per circũitũ: nec fecerunt misericordiã cum domo Jerobaal Gedeon iuxta omnia bona que fecerat Israeli.

¶ L.S. Abimelech tyrannice sibi iperiũ usurpat. Ca. ix.

B

Abijt aũt Abimelech fili⁹ Jerobaal in Sichem ad fratres matris sue, & locutus est ad eos: & ad oẽm cognationẽ dom⁹ patris matrisqz sue, dicens. Loqmini ad oẽs uiros Sichẽ. Quid uobis est meli⁹, ut dominent uob septuaginta uiri oẽs filij Jerobaal: an ut dominet uobis un⁹ uir: simulq̃ considerate q̃ os ũm: & caro ũa sum. Locutiqz sunt fratres mris ei⁹ de eo ad oẽs uiros Sichẽ uniuersos sermones istos, & inclinauerũt cor eorũ post Abimelech, dicẽtes. Frater nr̃ est. Dederũtqz illi septuagĩta põdo argẽti de phano Baalberith. Qui cõduxit sibi ex eo uiros inopes & uagos, secutiqz sunt eũ. Et uenit in domũ pris sui in Ephra, & occidit fratres suos filios Jerobaal septuagĩta uiros sup lapidẽ unũ: remãsitqz Joathã fili⁹ Jerobaal minim⁹, & abscõdit⁹ est. Congregati sunt aũt oẽs uiri Sichẽ, & uniuerse familie urbis mello: abierũtqz, & cõstituerũt regem Abimelech iuxta quercũ q̃ stabat in Sechẽ. Qõ cũ nuntiatũ esset Joatham, iuit & stetit in uertice mõtis Garizim: eleuataqz uoce, clamauit & dixit. Audite me uiri Sichẽ, ita ut audiat uos dñs. Jerũt ligna, ut ungerẽt sup se regẽ: dixerũtqz oliue. Impera nobis. Que rñdit. Nunqd possum deserere pinguedinẽ meã, q̃ & dij utunt̃, & homes: & uenire ut inter ligna pmouear? Dixerũtqz ligna ad arborẽ ficũ. Ueni, & super nos regnũ accipe. Que rñdit eis. Nunqd possum deserere dulcedinẽ meã, fructusqz suauissimos, & ire ut inter cetera ligna pmouear? Locutaqz sunt ligna ad uitẽ. Ueni, & impera nobis. Que rñdit eis. Nunqd possum deserere uinum meũ, qõ letificat deũ & homes, & inter ligna cetera pmoueri? Dixerũtqz oia ligna ad rhamnũ. Ueni, & impera sup nos. Que rñdit eis. Si uere me regẽ uobis cõstituistis, uenite, & sub umbra mea regescite. si aũt nõ uultis, egrediat̃ ignis de rhamno, & deuoret cedros Libani. Nũc igit̃ si recte, & absqz peccõ cõstituistis sup uos regẽ Abimelech, & bñ egistis cũ Jerobaal, & cũ domo ei⁹, & reddidistis uicẽ bñficijs ei⁹ q̃ pugnauit p uobis, & aiam suã dedit periclis, ut eueret uos de manu madian, qui nũc surrexistis ꝛ domũ pris mei, & interfecistis filios ei⁹ septuaginta uiros sup unũ lapidẽ, & cõstituistis regẽ Abumelech filiũ ancille ei⁹ sup habitatores Sichẽ, eo q̃ frater uester sit: si ergo recte, & absqz uitio egistis cum Jerobaal, & domo ei⁹, hodie letamini in Abimelech, & ille letetur in uobis. sin aũt puerse, egrediat̃ ignis ex eo, & cõsumat habitatores Sichem, & oppidũ mello: egrediaturqz ignis de uiris Sichẽ, & de oppido ꝛ Mello, & deuoret Abimelech. Que cũ uidisset, fugit, & abijt in Bera: habitauitqz ibi ob metum Abumelech fratris sui. Regnauit itaqz Abimelech sup Israel trib⁹ annis. ꝛ Misitqz dñs spũ pessimũ inter Abimelech, & habitatores Sichem: q̃ ceperũt eũ detestari, & scel⁹ interfectiõis septuaginta filiorũ Jerobaal, & effusionẽ sanguis eorũ cõferre in Abimelech fratrẽ eorũ, & in ceteros Sichimorũ principes q̃ eũ adiuuerãt. Posuerũtqz insidias aduersum eũ in summitatẽ mõtũ: & dũ illi⁹ pstolarẽtur aduentũ, exercebãt latrocinia, agẽtes põdus de ptereũtib⁹. Nũtiatũqz est Abimelech. Uenit aũt Baal fili⁹ Obed cũ fratrib⁹ suis, & trãsiuit̃ Sichimã. Ad cui⁹ aductũ erecti habitatores Sichẽ, egressi sunt in agros & uastãtes uineas, uuasqz calcãtes: & factis cãtantiũ chorus ingressi sunt phanũ dei sui, & iter epulas & pocula maledicebãt Abimelech, clamãte Baal filio Obed, Quis est iste Abimelech, & q̃ est Sichẽ, ut seruiam⁹ ei: nũ quid nõ est ipse fili⁹ Jerobaal, & cõstituit pncipẽ Zebul seruum suũ sup uiros Emor pris Sichẽ? Cur ergo seruiemus ei. utinã daret aliqs pplm istũ sub manu mea, ut auferrẽ de medio Abimelech. Dictũqz est Abimelech, Cõgrega exercit⁹ multitudinẽ, & ueni. Zebul eñ princeps ciuitatis auditis sermonib⁹ Baal filij Obed, irat⁹ est ualde, & misit clã ad Abimelech nũtios, dicens. Ecce Baal filius Obed, uenit in Sichimã cũ fratrib⁹ suis, & oppugnat aduersum te ciuitatẽ. Surge itaqz nocte cũ populo q̃ tecũ est, & latita in agro: & prio mane oriẽte sole irrue sup ciuitatẽ. illo aũt egrediẽte aduersum te cũ ppl'o suo, fac ei qõ potueris. Surrexit itaqz Abimelech cũ oi exercitu suo nocte, et tetẽdit insidias iuxta Sichimã in q̃tuor locis. Egressusqz est Baal fili⁹ Obed, & stetit i introitu portę ciuitatis. Surrexit aũt Abimelech, & ois exercitus cũ eo de insidijs & loco. Cũqz uidisset ppl'm Baal, dixit ad Zebul. Ecce de mõtib⁹ multitudo descẽdit. Cui ille rñdit. Umbras mõtiũ uides quasi capita hoim, & hoc errore deciperis. Rursumqz Baal ait. Ecce ppl's de umbilico terre descẽdit, & un⁹ cuneus uenit per uiã, q̃ respicit quercũ. Cui dixit Zebul. Ubi est nũc os tuũ q̃ loq̃baris. Quis est Abimelech, ut seruiamus ei: Mõne hic ppl's est, quẽ despiciebas? Egredere, & pugna ꝛ eũ. Abijt ergo Baal, expectãte sichimos populo, & pugnauit ꝛ Abimelech, q̃ psecutus est eũ fugiẽtẽ, & in urbẽ cõpulit: ceciderũtqz ex pte ei⁹ plurimi, usqz ad portã ciuitatis, & Abimelech sedit in Ruma. Zebul aũt, Baal, & socios ei⁹ expulit de urbe, nec in ea passus est cõmorari. Sequẽti ergo die egressus est ppl's i cãpũ. Qõ cũ nũtiatũ eẽt Abimelech, tulit exercitũ suũ, & diuisit in tres turmas tendens insidias in agris. Uidẽsqz q̃ egrederet̃ ppl's de ciuitate, surrexit & irruit in eos, cũ cuneo suo, oppugnãs & obsidẽs ciuitatẽ: due aũt turme palãtes p cãpũ aduersarios psequebant̃. Porro Abimelech oi die illo oppugnabat urbẽ: quã cepit, interfectis habitatorib⁹ ei⁹, ipsaqz destructa, ita ut sal in ea dispgeret. Qõ cũ audissent q̃ habitabãt in turre Sichimorũ, ingressi sunt phanũ dei sui Berith, ubi fedus cũ eo pepigerãt, & ex eo loc⁹ nomẽ acceperat, q̃ erat munit⁹ valde. Abimelech q̃ ꝛ audiẽs uiros turris Sichimorũ pariter ꝙglobatos, ascẽdit in mõtẽ Selmõ cũ oi populo suo: & arrepta securi pcidit arboris ramũ, impositũqz ferens humero, dixit ad socios. Quod me uidistis facere, cito facite. Igit̃ certatim ramos de arborib⁹ precidẽtes, sequebant̃ ducẽ. Qui circũdãtes presidiũ, succenderũt: atqz ita factũ est ut fumo & igne mille hoim necarent̃, uiri pariter & mulieres habitatorũ turris Sichẽ. Abimelech aũt inde proficiscẽs uenit ad oppidũ Thebes, qõ circundans obsidebat exercitu. Erat aũt turris excelsa in media ciuitate, ad aqnã cõfugerant simul uiri ac mulieres, & oẽs pncipes ciuitatis clausa firmissime ianua, & sup turris tectum stãtes p ꝓpugnacula. Ascẽdẽsqz abimelech iuxta turrim, pugnabat fortiter. & appropiquãs ostio, ignẽ supponere nitebat̃: & ecce una mulier fragmen mole desup iaciẽs, illisit capiti Abimelech, & ꝓfregit cerebrũ ei⁹. Qui uocauit cito armigerũ suũ, & ait ad eũ. Euagina gladiũ tuũ, & pcute me ne forte dicat̃ q̃ a femina interfect⁹ sim. Qui inssa pficiẽs interfecit eũ. illo q̃s mortuo, oẽs q̃ cũ eo erãt de Isrl reuersi sunt in sedes suas: & reddidit de⁹ malũ qõ fecerat Abimelech ꝛ pr̃em suũ interfectis septuaginta frib⁹ suis. Sichi-

D

E

Supra vnj.g.

G

ij.re.xj.c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitis quoqz quod operati erant retributum est, ⁊ venit sup eos maledictio Joatham filij Jerobaal.

¶ C.S. Filij Jsrael afflicti clamant ad deum. Caput.x.

A Post Abymelech surrexit vir in Jsrl Thola filius Phua patrui Abymelech, vir ō Jssachar, q hitauit in Samir mōtis Ephraim, ⁊ iudicauit Jsrael vigīti ⁊ trib⁹ annis: mortuus qz est, ac sepult⁹ i Samir. Huic successit Jair Galaadites: q iudicauit Jsrael p vigīti ⁊ duos ānos, hūs trigīta filios sedentes sup trigita pullos asinar, ⁊ pncipes triginta ciuitatū, q er noīe ei⁹ sunt appellate Auothiair, id est oppida Jair, B vsqz ip̄sū diē i terra Galaad. ¶ Mortuus qz est Jair: ac sepult⁹ in loco, cui est vocabulū Camō. Filij aūt Jsrl petis veteribꝰ iūgētes noua, fecerūt malū i ꝓspectu dñi, ⁊ seruierūt idolis Baalim ⁊ Astaroth, ⁊ dūs Syrie ac Sydonis ⁊ Moab ⁊ filior Ammō ⁊ Philisthijm: dimiserūtqz dñm, ⁊ nō coluerūt eū. Cōtra q̄s dñs irat⁹, tradidit eos i manus Philisthijm ⁊ filiorū Ammō. Afflictiqz sūt, ⁊ vehemēter oppressi p ānos decē ⁊ octo oēs q hitabāt trās Jordanem C in terra Amorrhei, q̄ est in Galaad: intrū vt filij Ammon Jordane trāsmisso vastarēt Judā ⁊ Beniamin ⁊ Ephraī: afflictus qz est Jsrael nimis. Et clamātes ad dñm, dixerūt. Peccauim⁹ tibi, q: dereliqm⁹ dñm deū nr̄m, ⁊ seruiimus Baalai. Qui⁹ locut⁹ est dñs. Nūqd nō Egyptij ⁊ amorrhei, filijqz Ammō ⁊ Philisthijm, Sidonij q̄z ⁊ amalech ⁊ Chanaan oppſſerunt vos: ⁊ clamastis ad me, ⁊ erui vos D de manu eorū? Et tū reliqstis me, ⁊ coluistis deos alienos idcirco nō addā vt vltra vos liberē.ite, ⁊ inuocate deos q̄s elegistis, ipsi vos liberēt in tpe angustie. Direruntqz filij Jsrael ad dñm. Peccauim⁹, redde tu nobis q̄cqd tibi placet: tm̄ nūc libera nos. Que dicētes, oīa de finib⁹ suis alienor deor idola peccerūt, ⁊ seuierūt dño deo: q dolnit sup miserijs eor. Itaqz filij Ammō ꝛclamātes, in Galaad fixere tentoria: cōtra quos cōgregati filij Jsrl, in Maspha castrametati sunt. Direruntqz pncipes Galaad singuli ad pximos suos. Qui primus ex nobis cōtra filios Ammon ceperit dimicare, erit dux populi Galaad.

¶ C.S. Jepte inde fact⁹ sctificant filiam suam. Ca.xj.

A Erat itaqz illo i tpe Jephte Galaadites vir fortissimus atqz pugnator, filius mulieris meretricis q nat⁹ est de Galaad. Habuit āt Galaad vxorē, de qua suscepit filios, q postq̄ creuerāt, eiecerūt Jephte, dicētes. Heres in domo pr̄is nr̄i esse non poteris, q: de altera matre nat⁹ es. Quos ille fugiēs, atqz deuitās habitauit in terra Tob: cōgregatiqz sunt ad eū viri inopes, ⁊ latrocinātes, ⁊ quasi pncipē sequebant. In illis diebꝰ pugnabāt filij Ammō cōtra Jsrl. Quibꝰ acriter instātibꝰ perrexerūt maiores natu de Galaad, vt tolleret i auxiliū sui Jephte de terra Tob: dixerūtqz ad eū, Uem, et esto princeps noster, ⁊ pugna cōtra filios Ammō. Quibus ille rndit. Nōne vos estis q odistis me, ⁊ eiecistis de domo pr̄is mei, ⁊ nūc vēistis ad me necessitate ꝓpulsi? Direruntqz B principes Galaad ad Jephte. Ob hāc igit cām nūc ad te venim⁹, vt pficiscaris nobiscū, ⁊ pugnes cōtra filios Ammon, siqz dux oīm q habitāt in Galaad. Jephte q̄qz dixit eis. Si vere venistis ad me, vt pugnē p vobis contra filios Ammō, ⁊ tradideritqz eos dūs i man⁹ meas, ego ero vester princeps. Qui rnderunt ei, dūs q hec audit, ipse mediator ac testis est q nr̄a pmissa faciem⁹. Abijt itaqz Jephte cū pncipibꝰ Galaad, fecitqz eū ois ppl's pncipē sui. Locutusqz est Jephte oēs sermones suos cor̄ dño i Maspha, Et misit nūtios ad regē filiorū Ammō, q ex persona sua diceret. Quid mihi ⁊ tibi est q: venisti cōtra me, vt vastares terrā meā? Quibꝰ ille rndit. Quia tulit Jsrael terrā meā, Numer. xxj.f. q̄ ascendit de Egypto a finibus Arnon vsqz Jeboc atqz C Jordanē: nunc ergo cū pace redde mihi eā. Per quos rursum mādauit Jephte, ⁊ imperauit eis vt dicerēt regi Ammon. Hec dicit Jephte. Nō tulit Jsrael terrā Moab nec terrā filiorū Ammō: sed q̄ de Egypto cōscēderūt ambulauit per solitudinē vsqz ad mare rubrū, ⁊ venit in Cades. Misitqz nūtios ad regē edom, dicēs. Dimitte vt trāseam terrā tuā. Qui nolnit acquiescere precibꝰ ei⁹. Misit quoqz ad regē Moab, q ⁊ ipse trāsitū ꝑbere cōtēpsit. Mansit itaqz in cades, ⁊ circūiuit er latere terrā Edom, ⁊ terrā Moab: veniteqz ad oriētalē plagā terre Moab, ⁊ castrametat⁹ est trās arnō: nec voluit intrare terminos Moab: Arnō qppe confiniū est terre Moab. Misit itaqz Jsrael nūtios ad Seō regē Amorrheor, q hitabat in Hesebō, ⁊ direxit ei, Dimitte vt trāseā per terrā tuā vsqz ad fluuiū. Qui ⁊ ipse Jsrl vba despiciēs, nō dimisit eū trāsire p terminos suos: sed infinita multitudine cōgregata egressus est ꝛtra eū in Jasa, ⁊ fortiter resistebat. Tradiditqz eū dūs in man⁹ Jsrl cū oi exercitu suo, ⁊ percussit eū, ⁊ possedit oēm terrā Amorrhei hitatoris regiōis illi⁹, ⁊ vniuersos fines ei⁹ de Arnō vsqz ad Jeboc, ⁊ de solitudīe vsqz ad Jordanē. Dūs ergo de⁹ Jsrl subuertit amorrheū, pugnāte ꝫ illū ppl'o suo Isrl, ⁊ tu nūc vis possidere terrā ei⁹? Nōne ea q̄ possedit Chamos de⁹ tu⁹, tibi iure debētur? Que aūt dūs de⁹ nr̄ victor obtinuit, in nr̄am cedēt possionē: nisi forte melior es Balac filio Sephor rege Moab: aut docere potes, q̄ iurgrat⁹ sit ꝫ Jsrl, ⁊ pugnauerit ꝫ eū, q̄ hitauit in Hesebō, ⁊ vicinis ei⁹, ⁊ in Aroer, ⁊ villis illi⁹, vel i cūctis ciuitatibꝰ iurta Jordanē ptrecētos annos. Quare tāto tpe nihil sup hac repetitiōe tētastis? Igit nō ego pecco in te, sed tu ꝫ me male agis, indicēs mihi bella nō iusta. Judicet dūs arbiter huius diei inter Jsrl, ⁊ inter filios Ammō. Noluitqz acquiescere rex filior Ammō vbis Jephte, q̄ p nūtios mādauerat. Factus est ergo sup Jephte spūs dñi, ⁊ circūiēs Galaad, et Manasse, ⁊ Maspha q̄qz Galaad, ⁊ inde trāsiēs ad filios Ammō, votū vouit dño, dicēs. Si tradideris filios Ammō i man⁹ meas: q cūqz prim⁹ fuerit egressus de foribꝰ domus mee, mihiqz occurrerit reuertēti cū pace a filijs Ammō, eū holocaustū offerā dño. Trāsiuitqz Jephte ad filios Ammō, vt pugnaret ꝫ eos: q̄s tradidit dūs in manus ei⁹. Percussitqz ab Aroer vsquedū venias in Minnith, viginti ciuitates ⁊ vsqz ad abel, q̄ est vineis ꝛsita, plaga magna nimis. Humiliatiqz sunt filij Ammō a filijs Jsrl. Reuertēti aūt Jephte i Maspha domū suā, occurrit ei vnigenita filia sua cū tympanis ⁊ chorꝰ. non em̄ hēbat alios liberos. Quā visa scidit vestimēta sua, ⁊ ait. Heu me filia mi, decepisti me, ⁊ ipsa decepta es. aperui em̄ os meū ad dūm, ⁊ aliud facere nō potero. Cui illa rndit. Pr̄ mi, si aperuisti os tuum ad dūm, fac mihi q̄ cūqz pollicitus es, cōcessa tibi vltione atqz victoria de hostibꝰ tuis. Dixitqz ad pr̄em. Hoc solū mihi pr̄sta q̄ dēpcor. Dimitte me vt duob⁹ mēsib⁹ circūeā mōtes, ⁊ plāgā virginitatē meā cū sodalibꝰ meis. Cui ille rndit. Vade. Et dimisit eā duob⁹ mēsib⁹. Cūqz abiisset cum socijs, ac sodalibꝰ suis, flebat virginitatē suā i mōtib⁹. Expletisqz duob⁹ mēsib⁹, reuersa ē ad pr̄em suum, ⁊ fecit ei sicut vouerat, q̄ ignorabat vir. Exīde mos increuit i Jsrl, ⁊ cōsuetudo fuata est, vt post anni circulū ꝛnemāt i vnū filie Jsrl, ⁊ plangāt filiā Jephte Galaadite diebus quatuor.

¶ Capitulū Summarium. Obtrūcantur Ephraitica Jephte, apud vada Jordanis. Caput.xij.

B Ecce aūt i Ephraim orta ē seditio, nā trāseūtes ꝫ aglonē, dixerūt ad Jephte. Quare vadēs ad pugnā ꝫ filios Ammō vocare nos noluisti vt pergeremus tecū: Igit icēdem⁹ te ⁊ domū tuā. Quibꝰ ille rndit. Disceptatio erat mihi, ⁊ pp̄'o meo ꝫ filios ammō vehemēs: vocauiqz vos vt p̄beretis mihi auxiliū ⁊ facere noluistis. Qō cernēs, posui aiaz meā i manib⁹ meis, trāsiuiqz ad filios Ammō, ⁊ tradidit eos dūs i man⁹ meas. Quid ꝛmerui, vt aduersū me ꝛsurgatis in plū? Vocatq; itaqz ad se cūctis viris de galaad, pugnabat ꝫ ephraim, percusseritqz viri galaad ephraī, q: direbat, fugitiu⁹ ē galaad de ephraī, ⁊ hitat i medio ephraī ⁊ manasse. Occupauerūtqz galaadite vada Jordanis p q̄ Ephraī reuersur⁹ erat. Cūqz vēisset ad ea de ephraī nūero, fugiēs, atqz dixisset, Obsecro vt me trāsire permittas: dicebant ei Galaadite. Nūquid Ephrathеus es: Quo dicente. Non sum: in-

terrogabant

terrogabant eū. Dic ergo Scibboleth, qđ interpretatur spica. Qui rñdebat. Sibboleth: readē lra spicaz exprimere nō valēs. Statimqz apprehēsum iugulabāt in ipso Jordanis transitu. Et ceciderūt in illo tpe de Ephraim quadraginta duo millia. Judicauit itaqz Jephte Galaadites Jsrl̄ sex annis: z mortuꝰ est, ac sepultꝰ in ciuitate sua Galaad. Post hūc iudicauit Jsrl̄ Abesan de Bethlehē: qui habuit triginta filios, z totidē filias: qs emittēs foras, maritis dedit, z ciusdē nūeri filijs suis accepit vxores, introducēs i domū suā. Qui septē ānis iudicauit Jsrl̄, mortuusqz est, ac sepultꝰ i Bethlehē. Cui successit Elon zabulonites: z iudicauit Jsrl̄ decē annis: mortuusqz est ac sepultꝰ in zabulō. Post hūc iudicauit Jsrl̄ Abdon, filius Elel Pharathonites: q habuit quadraginta filios, z triginta ex eis nepotes, ascendētes super septuaginta pullos asinarū: z iudicauit Jsrael octo annis, mortuusqz est ac sepultus in Pharathon terre Ephraim, in monte Amalec.

¶ S. Annūtiat angelus samsonis ꝯceptionē. Ca. xiij.

Rursumqz filij Jsrael fecerūt malū in cōspectu dñi: qui tradidit eos in manꝰ Philisthinorum quadraginta annis. Erat aūt quidā vir de Saraa, z de stirpe dā, noie Manue, habens vxorē sterilē. cui apparuit angelus dñi, z dixit ad eā. Sterilis es, z absqz liberis: sed concipies z paries filium. caue ergo ne bibas vinū ac sicerā, nec immundū qcqđ comedas: qz cōcipies z paries filium, cuius nō tāget caput nouacula: erit em̄ nazareus dei ab infantia sua, z ex matris vtero, z ipse incipiet liberare Jsrael de manu Philisthinorū. Que cū venisset ad maritū suū, dixit ei. Vir dei venit ad me, habēs vultū angelicū, terribilis nimis. Quē cū interrogassem qs esset, z vnde venisset, z quo noie vocaret, nolut mihi dicere, sed hoc rñdit. Ecce cōcipies z paries filiū: caue ne vinū bibas nec sicerā, z ne aliquo vescaris immūdo: erit em̄ puer nazareus dei ab infantia sua, z ex vtero matris sue, vsqz ad diē mortis sue. Oravit itaqz Manue dñm, z ait, Obsecro dñe vt vir dei quē misisti, veniat iterū, z doceat nos qđ debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudiitqz dñs deprecantē Manue, z apparuit rursum angelus dei vxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset angelū, festinauit, z cucurrit ad virum suum: nūtiauitqz ei, dicēs. Ecce apparuit mihi vir quē ante videra. Qui surrexit, z secutus est vxorē suā: veniēsqz ad vir̄ dixit ei. Tu es, qui locutꝰ es mulieri? Et ille rñdit. Ego sum. Cui Manue. Cū, ingt, sermo tuꝰ fuerit expletꝰ, qđ vis vt faciat puer? aut a quo se obseruare debebit? Dixitqz angelꝰ dñi ad Manue. Ab oibus q̄ locutus sum vxori tue, abstineat se: z quicqđ ex vinea nascit, nō comedat: vinū z sicerā nō bibat, nullo vescat immūdo: z qđ ei pcepi, impleat atqz custodiat. Dixit itaqz Manue ad angelū dñi. Obsecro te, vt acqescas pcibus meis, z faciamus tibi hedū de capris. Cui rñdit angelus. Si me cogis, non comedā panes tuos: si aūt vis holocaustū facere, offer illud dño. Et nesciebat Manue q̄ angelus dñi esset: dixitqz ad eū. Quod est tibi nomē, vt si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? Cui ille rñdit. Cur queris nomē meū, qđ est mirabile? Tulit itaqz Manue hedū de capris, z libamēta, z posuit super petrā, offerēs dño qui facit mirabilia: ipse aūt z vxor eius intuebant. Cūqz ascēderet flāma altaris in celū, angelꝰ dñi pariter in flāma ascēdit. Qđ cū vidisset Manue, z vxor ei⁹, pni ceciderūt in terrā: z vltra eis nō appuit angelꝰ dñi. Statimqz intellexit Manue angelū dñi esse, z dixit ad vxorē suā. Morte moriemur, qz vidimꝰ dñm. Cui rñdit mulier. Si dñs nos vellet occidere, de manibꝰ nostris holocaustū, z libamēta nō suscepisset, nec ostendisset nobis hec oīa, neqz ea que sunt vētura, dixisset. Peperit itaqz filiū, z vocauit nomē eius Sāson. Creuitqz puer, z benedixit ei dominus. Cepitqz spiritꝰ domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa z Esthaol.

¶ Capituli Summarium. Samson duxit vxorem Philistheam z discerpsit leonem. Caput. xiiij.

Et cēdit ergo Samson i Thamnatha. vidēsqz ibi mulierē de filiabꝰ Philisthijm, ascēdit. et nūtiauit pri suo, z matri sue, dicēs. Vidi mulierē in Thamnatha de filiabꝰ Philisthinorū: quā q̄so vt mihi accipiatis vxorē. Cui dixerūt pater suꝰ z mater. Numqđ nō est mulier in filiabꝰ fratrū tuorū, z in oi pplo tuo, qz vis accipe vxorē de Philisthijm, q incircūcisi sunt? Dixitqz Samson ad patrē suū. Hāc mihi accipe: qz placuit oculis meis. Parētes autem eiꝰ nesciebāt q̄ res a dño fieret, z q̄reret occasionē cōtra Philisthijm. eo em̄ tpe Philisthijm dñabātur Jsraeli. Descēdit itaqz Samson cū pre suo z mre i Thamnatha. Cūqz venissent ad vineas oppidi, appnit catulꝰ leonis seuus, z rugiēs, z occurrit ei. Irruit aūt spūs dñi in Samson, z dilacerauit leonē, quasi hedū in frusta decerperet, nihil oīno habēs in manu: z hoc pri z matri noluit indicare. Descēdit qz, z locutꝰ est mulieri q̄ placuerat oculis ei⁹. Et post aliquot dies reuertens vt acciperet eā, declinauit vt videret cadauer leonis, z ecce examē apū in ore leonis erat ac fauꝰ mellis. Quē cū sumpsisset i manibꝰ, comedebat i via: veniēsqz ad prem suum et matrē, dedit eis ptē, q̄ z ipsi comederūt: nec tū eis voluit indicare q̄ mel de corpe leonis assumpserat. Descēdit itaqz pr ei⁹ ad mulierē, z fecit filio suo Sāson cōuiuiū. sic em̄ iuuenes facere cōsueuerāt. Cū ergo ciues loci illi⁹ vidissent eū, dederūt ei sodales triginta q̄ essent cū eo. Quibꝰ locutus est Samson. Proponā vobis pblema: qđ si solueritis mihi intra septē dies conuiuij, dabo vobis triginta sindones, z totidē tunicas. sinaūt nō potueritis soluere, vos dabitis mihi trigīta sindones, z eiusdē nūeri tunicas. Qui rñderūt ei. Propone pblema, vt audiamꝰ. Dixitqz eis. De comedēte exiuit cib⁹, z de forti egressa est dulcedo. Nec potuerūt p tres dies propositionē soluere. Cūqz adesset dies septimꝰ, dixerūt ad vxorē Sāson. Blādire viro tuo, z suade ei vt indicet tibi qđ significet pblema, qđ si facere nolueris, incēdemus te, z domū pris tui. an idcirco vocastis nos ad nuptias, vt spoliaretis? Que fundebat apud Sāson lachrimas, z querebat, dicēs. Odisti me z non diligis: idcirco problema qđ ꝓposuisti filijs populi mei, nō vis mihi exponere. Et ille rñdit. Patri meo, z matri nolui dicere: z tibi indicare potero? Septē igitur diebus cōuiuij flebat ante eū: tādemqz die septimo cū ei esset molesta exposuit. Que statim indicauit cognatis suis. Et illi dixerūt ei die septimo ante solis occubitū. Quid dulcius melle, z qđ fortius leone? Qui ait ad eos. Si nō arasssetis in vitula mea, nō inuenissetis ppositionē meā. Irruit itaqz in eū spūs dñi, descēditqz Ascalonē, z percussit ibi triginta viros: quorum ablatas vestes dedit his qui problema soluerant. Iratusqz nimis ascendit in domum patris sui: vxor autem eius accepit maritum vnum de amicis eius z pronubis.

¶ Capituli Summarium. Samson per vulpes incēdit segetes, z mādibula asini magnā cedem facit. Caput. xv.

Post aliquantulū aūt tpis, cū dies triticee messis instarēt, venit Sāson inuisere volēs vxorē suā, z attulit ei hedū de capris. Cūqz cubiculū eius solito vellet intrare, phibuit illū pater illi⁹, dicens. Putani q̄ odisses eā, z ideo tradidi illā amico tuo: sed habet sororē, q̄ iunior z pulchrior illa est, sit tibi pro ea vxor. Cui Samson rñdit. Ab hac die nō erit culpa in me cōtra Philistheos, faciā em̄ vobis mala. Perrexitqz z cepit trecētas vulpes. candasqz earū iunxit ad candas, z faces liganit in medio: quas igne succēdēs dimisit vt huc illucqz discurrerēt. Que statim perrexerūt in segetes Philisthinorū. Quibꝰ succēsis, z cōportate iā fruges, z adhuc stantes in stipula, cōcremate sunt, intūm vt vineas q̄z, z olineta, flāma ꝓsumeret. Dixerūtqz Philisthijm. Quis fecit hāc rē? Quibꝰ dictū est, Sāson gener Thanathei, q̄ tulit vxorē ei⁹, z alteri tradidit, hec opatꝰ est. Ascēdentqz philisthijm: z cōbusserūt tā mulierē q̄ prem ei⁹. Quibꝰ ait Sāson. Licet hec feceritis, tamē adhuc ex vobis expetam vltionem, et tunc quiescam. Percussitqz eos ingēti plaga, ita vt stu-

pẽtes sura femoꝝ iponerẽt. Et desceꝺẽs hitauit i spelũca petre Etam. Igit ascendẽtes Philisthiim in terrã Juda castrametati sũt i loco, q postea vocat⁹ ẽ Lechi, id est maxilla: vbi eoꝝ fusus est exercit⁹. Dixerũtq; ad eos de tribu Juda. Cur ascẽꝺistis aduersũ nos? Qui rñderũt, Vt ligemus Samson venim⁹, & reddam⁹ ei q̃ i nos opat⁹ est. Descenderũt ergo tria millia virorũ de Juda ad specũ silicis Etã, dixerũtq; ad Samson, Nescis q Philisthiim imperẽt nobis? q̃re ergo hoc facere voluisti? Quib⁹ ille ait. Sicut fecerũt mihi, sic feci eis. Ligare, inquiũt, te venimus, et tradere in man⁹ Philisthinorũ. Quib⁹ Sãson, Jurate, ait, & spõdete mihi, q̃ nõ occidatis me. Dixerunt, Non te occidemus, sed vinctũ tradem⁹. Ligauerũtq; eũ duob⁹ nouis funibus, & tulerunt eũ de petra Etam. Qui cũ veniss̃et ad locũ Maxille, & Philisthiim vociferãtes occurriss̃ent ei, irruit spũs dñi in eũ: & sicut solẽt ad ardorẽ ignis ligna ꝛsumit: ita vincula q̃b⁹ ligat⁹ erat, dissipata sũt & soluta. Inuẽtaq; maxillã, id est mãdibulã asini, q̃ iacebat, arripiens, interfecit i ea mille viros, & ait. In maxilla asini, i mãdibula pulli asinaꝝ deleui eos, & percussi mille viros. Cũq; hec verba canẽs cõplesset, piecit mãdibulã ỏ manu, & vocauit nomẽ loci illi⁹ Ramathlechi, qõ iterp̃tat eleuatio maxille. Sitiẽsq; valde, clamauit ad dñm, & ait, Tu dediſti i manu serui tui salutẽ hanc maximã atq; victoriã: & en siti morior, icidãq; in man⁹ icircũcisoꝝ. Aperuit itaq; dñs molarẽ dẽtẽ i maxilla asini, & egresse sũt ex eo aq̃. Quib⁹ hausti refocillauit spũm, & vires recepit. Idcirco appellatũ est nomen loci illi⁹, Fons inuocãtis de maxilla: vsq; in pñtẽ diẽ. Judicauitq; Jsrael in diebus Philisthiim viginti annis.

¶ Capituli Summarium. Samson sublatis portis ciuitatis, per vrozem traditur in manus hostium. Ca. xvj.

Abijtq; in Gazã, & vidit ibi mulierẽ meretricẽ, ingressusq; ẽ ad eã. Qõ cũ audiss̃et Philisthiim & perebruiss̃et apud eos, itrasse vrbẽ Sãson circũꝺederũt eũ, & positis in porta ciuitatis custodibus: & ibi tota nocte cũ silẽtio prestolãtes, vt facto mane eũ tẽ occideret. Domuit aũt Samson vsq; ad mediũ noctis: & iꝺe ꝛsurgẽs apphẽdit ambas portẽ fores cũ postib⁹ suis & sera, ipositasq; hũeris suis portauit ad verticẽ montis q respicit Hebrõ. Post hec amauit mulierẽ, q̃ habitabat in vale Sorec, & vocabat Dalila. Venerũtq; ad eam pncipes Philisthinorũ, atq; dixerũt. Decipe eum, & disce ab illo in q̃ habeat tãtã fortitudinẽ, & q̃o eũ superare valeam⁹, & vinctũ affligere: qõ si feceris, dabimus tibi singuli mille centũ argẽteos. Locuta est ergo Dalila ad Sãson. Dic mihi obsecro, i q̃ sit tua maxia fortitudo, & qd sit quo ligat⁹ erũpere nequeas. Cui rñdit Sãson, Si septẽ nerui ceis fumb⁹ necdũ siccis, & adhuc humẽtib⁹ ligat⁹ fuero, infirm⁹ ero vt ceteri hoies. Attulerũtq; ad eã satrape Philisthinoꝝ septẽ funes, vt direrat: qb⁹ vinxit eũ, latẽtib⁹ apõ se isidẽs, & i cubiculo finẽ rei expectãtibus: clamauitq; ad eũ, Philisthiim sup te Sãson. Qui rupit vincula q̃o si rũpat qs filũ de stupa tortũ sputamie cũ odorẽ ignis acceperit: & nõ est cognitũ in q̃ esset fortitudo ei⁹. Dixitq; ad eum Dalila, Ecce illusisti mihi, & falsũ locut⁹ es: saltẽ nũc indica mihi q̃ ligari debeas. Cui ille rñdit, Si ligat⁹ fuero nouis funib⁹, q nũq̃ fuerũt in ope, infirm⁹ ero, & alioꝝ hoiꝝ silis. Quib⁹ rursum Dalila vinxit eũ & clamauit, Philisthiim sup te Sãson: in cubiculo insidẽs preparatus. Qui ita rupit vincula q̃si fila telaꝝ. Dixitq; Dalila rursum ad eũ, Usqueqũ decipis me, & falsum loq̃ris: oñde q̃ vinci debeas. Cui rñdit Sãson, Si, ingt, septẽ crines capitis mei texũ licio plexueris, & clauũ his circũligatũ terre fixeris, infirm⁹ ero. Qõ cũ fecisset Dalila, dixit ad eũ, Philisthiim sup te Sãson. Qui ꝛsurgẽs de somno extraxit clauũ cũ crinibus & licio. Dixitq; ad eũ Dalila, Quo dicis q̃ amas me, cũ anim⁹ tu⁹ nõ sit mecũ? Per tres vices mẽtit⁹ es mihi, & noluisti dicere in q̃ sit maxia fortitudo tua. Cũq; molesta esset ei, & p multos dies iugiter adhereret, spatium adquietẽ nõ tribuens, defecit aia ei⁹, & ad mortẽ vsq; lassata est. Tũc aperiens veritatẽ rei, dixit ad eã, Ferrũ nunquam ascẽdit sup caput meũ, q̃ nazare⁹, id est, ꝛsecrat⁹ dño sum de vtero matris mee: si rasus fuero caput meũ, recedet a me fortitudo mea, & deficiã, eroq; sicut ceteri hoies. Vidensq; illa q̃ ꝛfessus ei esset oẽm aiam suã, misit ad pncipes philisthinorũ ac mãdauit, Ascẽdite adhuc semel, q̃ nũc mihi aperuit coꝝ suũ. Qui ascenderũt assumpta pecunia quã promiserãt. Et illa dormire eum fecit sup genua sua, & in sinu suo reclinare caput. Vocauitq; tõsorẽ, & rasit septẽ crines eius, & cepit abigere eũ & a se repellere: statim eũ ab eo fortitudo discessit, dixitq;, Philisthiim sup te Sãson. Qui de somno ꝛsurgẽs, dixit i aio suo, Egrediar sicut añ feci, & me excutiã, nesciẽs q̃ recessisset ab eo dñs. Quẽ cũ apprehẽdissent Philisthiim, statim eruerũt oculos ei⁹, & duxerũt Gazã vinctũ catenis, & clausum in carcere molere fecerũt. Jãq; capilli ei⁹ renasci ceperãt, & pncipes Philisthinoꝝ conuenerãt in vnũ vt ĩmolarẽt hostias magnificas Dagon deo suo, & epularent̃, dicẽtes, Tradidit de⁹ nr̃ inimicũ nr̃m Sãson in man⁹ nostras. Qõ etiã ppls videns, laudabat deũ suũ, eadẽq; dicebat. Tradidit deus nr̃ aduersariũ nr̃m in manus nr̃as, q̃ deleuit terrã nr̃am, & occidit plurimos. Letãteſq; p cõmunã sumptis iã epulis pceperunt vt vocaret Sãson, & añ eos luderet. Qui adduct⁹ de carcere ludebat añ eos, fecerũtq; eũ stare inter duas colũnas. Qui dixit puero regẽti gressus suos. Dimitte me, vt tangã colũnas q̃bus ỏis immineꝺ dom⁹, & recliner sup eas, & paululum requiescã. Domus aũt erat plena virorũ ac mulierũ, & erant ibi oẽs principes Philisthinorũ, ac de tecto et solario circiter tria millia vtriusq; sexus spectantes ludentẽ Samson. At ille inuocato dño ait. Dñe deus meus memẽto mei, & redde mihi nũc fortitudinẽ meã pristinã deus meus, vt vlciscar me de hostib⁹ meis, & pro amissiõe duorum luminũ vnã vltionẽ recipiã. Et apprehẽdens ambas colũnas, q̃bus innitebat̃ domus, alteraq; earũ dextera, et altera leua tenẽs, ait, Moriatur aia mea cũ Philisthiim. Lõcussisq; fortiter colũnis, cecidit domus sup oẽs principes, & ceterã multitudinẽ q̃ ibi erat: multoq; plures interfecit moriens, q̃ añ vius occiderat. Descendentes autem fratres eius, & vniuersa cognatio tulerunt corpus eius, et sepelierunt inter Saraa & Estaol in sepulchro patris sui Manue: iudicauitq; Jsrael viginti annis.

¶ L. S. Dicha fecit tibi conflatile. Caput. xvij.

Uitq; eo tpe vir quidã de mõte Ephraim noie Michas, q̃ dixit matri sue. Mille centũ argẽteos q̃s separaueras tibi, & sup q̃b⁹ me audiente iurabaꝝ, ecce ego habeo, et apud me sunt. Cui illa rñdit, Benedict⁹ fili⁹ me⁹ dño. Reddidit g̃ eos matri sue, q̃ dixerat ei, Cõsecraui, & voui hoc argẽtuꝫ dño, vt de manu mea suscipiat fili⁹ me⁹, & faciat sculptile atq; cõflatile: & nunc trado illud tibi. Reddidit igitur eos matri sue, q̃ tulit ducẽtos argẽteos, & dedit eos argẽtario, vt faceret ex eis sculptile atq; conflatile, qõ fuit in domo Michee. Qui ediculã quoq; in ea deo separauit, & fecit ephod, et theraphim, id est vestẽ sacerdotalẽ, & idola: ipleuitq; vnius filiorũ suorũ manũ, & factꝰ est ei sacerdos. In diebꝰ illi⁹ nõ erat rex in Jsrael, sed vnusquisq; qõ sibi rectũ videbatur, hoc faciebat. Fuit quoq; alter adolescens de Bethlehem Juda ex cognatione eius: eratq; ipse Leuites & habitabat ibi. Egressusq; de ciuitate Bethlehem, peregrinari voluit vbicunq; sibi cõmodum reperiret. Cumq; venisset in mõtem Ephraim iter faciens, & declinasset parũper in domũ Michee, interrogatus est ab eo vñ venisset. Cui rñdit, Leuita sum de Bethlehẽ Juda, & vado vt habitẽ vbi potuero vtile mihi pperero. Dixitq; Michas, Mane apud me, & esto mihi parẽs ac sacerdos: daboq; tibi p̃anos singulos decẽ argẽteos, ac vestẽ duplicẽ, & q̃ ad victũ sunt necessaria. Acquieuit & mansit apud hominẽ fuitq; illi quasi vnus de filijs. Impleuitq; Michas manum eius, & habuit puerum sacerdotem apud se. Nũc scio, dicens q̃ bene faciet mihi deus habenti Leuitici generis sacerdotem.

¶ Capituli Summarium. Tribus dan querit possessionē & virpit idolum z̄Diche. Caput. xviij.

IN dieb⁹ illis nō erat rex in Jsrl̄, & tribus ꝯDan q̄rebat possessionē sibi, vt habitaret ea. Usq; ad illū em̄ diē inter ceteras trib⁹ sortē nō acceperat. z̄Diserūt ergo filij ꝯDan stirpis & familie sue gnōs viros fortissimos de Saraa & Esthaol, vt explorarēt terrā, & diligēter inspicerēt: dixerūtq; eis. Jte, & cōsyderate terrā. Qui cū pgētes venissent i mōtē Ephraī, & intrassent domū z̄Diche, requieuerūt ibi: & agnoscētes vocē adolescētis Leuite, vtētesq; illo⁹ diuersorio, dixerūt ad eū. Quis te huc adduxit: qd hic agis: quā ob causaꝫ huc venire voluisti: Qui rūdit eis. Hec & hec prestitit mihi z̄Dichas, & me mercede cōduxit, vt sim ei sacerdos. Rogauerunt aūt eum vt cōsuleret dn̄m & scire possent an prospero itinere pgerēt, & res haberet effectū. Qui rūdit eis. Jte cuꝫ pace, dn̄s respicit viam vestrā, & iter quo pergitis. Euntes igitur gnōs viri venerūt Lais: viderūtq; pp̄lm habitātem in ea absq; vllo timore, iuxta consuetudinē Sidoniorū, securū & quietū, nullo ei penit⁹ resistēte, magnarūq; opum, & procul a Sidone atq; a cūctis hoīb⁹ separatū. Reuersiq; ad fratres suos in Saraa & Esthaol, qd egissent sciscitantibus rūderūt. Surgite & ascēdam⁹ ad eos. vidim⁹ em̄ terrā valde opulentā & vbēr̄: nolite negligere, nolite cessare. eamus, & possideamus eā, nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionē latissimā, tradetq; nobis dn̄s locū, in quo nullius rei est penuria eoꝝ q̄ gignūtur i terra. ¶Profecti igitur sunt de cognatione ꝯDan, id est de Saraa et Esthaol sexcēti viri accincti armis bellicis, ascēdēteq; mā serūt in Cariathiārim Jude: qui locus ex eo tpe Castroꝝ ꝯDan, nomen accepit, & est post tergū Chariathiarim. Jnde trāsierūt in montē Ephraim. Cūq; venissent ad domuꝫ z̄Diche dixerūt quinq; viri qui pi⁹ missi fuerāt ad consyderādā terrā Lais, ceteris fratrib⁹ suis. Nostis qō i domibus istis sit Ephod, theraphim, & sculptile atq; ꝓflatile: videte qd vobis placeat. Et cū paululū declinassent, ingressi sunt domū adolescētis Leuite, q erat in domo z̄Diche: salutauerūtq; eū vbis pacificis. Sexcēti aūt viri ita vt erant armati, stabāt ante ostiū. At illi q ingressi fuerāt domum inuenis sculptile & ephod & theraphim, atq; cōflatile tollere nitebant, & sacerdos stabat añ ostiū, sexcētis viris fortissimis haud pcul expectātibus. Tulerūt igit̄ q intrauerāt, sculptile, ephod & idola, atq; cōflatile. Quib⁹ dixit sacerdos. Quid facitis: Qui rūderūt. Tace, & pone digitum sup os tuū: veniq; nobiscū, vt habeamus te patrē ac sacerdotem. Quid tibi melius est, vt sis sacerdos in domo vni⁹ viri, an in vna tribu & familia in Jsrael: Qō cum audisset, acquieuit sermonib⁹ eoꝝ, & tulit ephod & idola ac sculptile, & pfect⁹ est cū eis. Qui cū pgerēt: & ante se ire feciss̄ parvulos ac iumēta, & oē qō erat p̄tiosum, iāq; a domo z̄Diche essent pcul, viri q habitabāt in edib⁹ z̄Diche ꝯclamātes secuti sunt, & post tergū clamare ceperūt. Qui cū respexissent, dixerunt ad z̄Dichā. Quid tibi vis: cur clamas: Qui rūdit. ꝯDeos meos q̄s mihi feci, tulistis, & sacerdotē, & oia q̄ habeo: & dicitis Quid tibi est: ꝯDixerūtq; ei filij ꝯDā, Cave ne vltra loquaris ad nos, & veniāt ad te viri aio concitati, & ipse cū omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerūt. Videns aūt z̄Dichas qō fortiores se essent, reuersus est in domū suā. Sexcēti aūt viri tulerūt sacerdotē, & q̄ supra diximus: venerūtq; in Lais ad pp̄lm quiescentē atq; securū, & pcussērūt eos in ore gladij: vrbemq; incēdio tradiderūt, nullo penit⁹ ferēte p̄sidiū, eo qō procul habitarent a Sidone, & cū nullo hoīm haberent quicq; societatis ac negocij. Erat aūt ē civitatis sita in regione Rohob: quā rursum extruētes habitauerūt in ea, vocato noīe civitatis ꝯDan, iuxta vocabulū patris sui quē genuerat Jsrl̄, q̄ prius Lais dicebat. ¶Posuerunt q; sibi sculptile, & Jonathan filiū Gersom filij z̄Moysi, ac filios ei⁹ sacerdotes in tribu ꝯDan, vsq; ad diem captiuitatis sue. z̄Dansitq; apud eos idolum z̄Diche omni tempore quo fuit domus dei in Silo. in diebus illis non erat rex in Jsrael.

¶ Capituli Summarium. Leuite vxor stupro extincta, in duodecim partes diuiditur. Caput. xix.

FUit quidā vir Leuites, habitās in latere montis Ephraim, qui accepit vxorē de Bethlehē Juda: q̄ reliquit eū, & reuersa est in domū patris sui in Bethlehem, māsitq; apud eū q̄tuor mensibus. Secutusq; est eā vir suus, volēs reconciliari ei. atq; blādiri & secū reducere, habens in comitatu puerū & duos asinos: que fuscepit eū, & introduxit in domum patris sui. Qō cū audisset socer ei⁹, eūq; vidisset, occurrit ei let⁹, & amplexat⁹ est hoīem. z̄Dāsitq; gener i domo soceri trib⁹ dieb⁹ comedēs cū eo & bibēs familiariter. ꝯDie aūt q̄rto de nocte cōsurgēs, pficisci volu it. Quē tenuit socer, & ait ad eū. Confirma pri⁹ pusillū panis, & cōforta stomachū, & sic pficiscēris. Sederūtq; simul, ac comederūt & biberunt. ꝯDixitq; pater puelle ad generū suū. Queso te, vt hodie hic maneas, placeatq; letemur. At ille cōsurgēs cepit velle proficisci. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit, & apud se fecit manere, z̄Dane aūt facto, parabat Leuites iter. Cui socer rursus, Obsecro, inq̄t, vt paululum cibi capias, & assumptis viribus, donec increscat dies, postea pficiscaris. Comederunt ergo simul, surrexitq; adolescēs, vt pergeret cū vxore sua & puero. Cui rursus locut⁹ est socer. Cōsydera qō dies ad occasum declinior sit, & ppinquat ad vesperū: mane apud me etiā hodie, & duc letū diē, & cras proficiscēris vt vadas in domum tuā. Nolnit gener acqescere sermonib⁹ ei⁹: sed statim surrexit, & venit contra Jebus, q̄ altero noīe vocat Jerusalem: ducēs secū duos asinos onustos, & concubinā. Jāq; aderāt iuxta Jeb⁹, & dies mutabat in noctē: dixitq; puer ad dn̄m suū. Veni obsecro, declinem⁹ ad vrbē Jebuseorū, & maneam⁹ in ea. Cui rūdit dn̄s. Nō ingrediar oppidū gētis aliene, q̄ nō est de filijs Jsrl̄: sed trāsibo vsq; Gabaa, & cū illuc puenero, manebimus in ea, aut certe in vrbe Rama. Trāsierūt ergo Jebus, & ceptū carpebāt iter, occubuitq; eis sol iuxta Gabaa, q̄ est i tribu Beniamī: diuerterūtq; ad eā, vt manerēt ibi. Quo cū itrassent, sedebāt i platea civitatis, & null⁹ eos recipe volebat hospitio. Et ecce, apparuit homo senex, reuertēs de agro & de ope suo vespere, q̄ & ipse de mōte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. hoies aūt regionis illius erāt filij Jemini. Elevatisq; oculis, vidit senex sedētē hoīem cū sarcinulis suis in platea civitatis, & dixit ad eū. Unde venis: & quo vadis: Qui rūdit ei. ¶Profecti sum⁹ de Bethlehē Juda, & pginus ad locū nostrū, q est in latere mōtis Ephraim, vñ ieramus i Bethlehē: & nūc vadim⁹ ad domū dei, nullusq; sub tectū suū nos vult recipere, habētes paleas & fenū in asinorū pabulū, & panē ac vinū in meos & ancille tue vsus, & pueri qui mecū est: nulla re indigem⁹, nisi hospitio. Cui rūdit senex. ¶Pax tecū sit, ego prebebo oīa q̄ necessaria sunt: tātū queso ne in platea maneas. Introduxitq; eū in domū suā, & pabulum asinis prebuit: ac postq̄ lauerunt pedes suos, recepit eos in cōuiuiū. Illis epulātib⁹, & post laborē itineris, cibo & potu reficiētibus corpora, venerūt viri civitatis illius filij Belial, idest absq; iugo, & circūdātes domum senis, fores pulsare cepērt, clamātes ad dn̄m dom⁹, atq; dicētes. Educ virū q̄ ingressus est domū tuā, vt abutamur eo. Egressusq; est ad eos senex, & ait. Nolite fres, nolite facere malū hoc: q̄ ingressus est hō hospitiū meū, & cessate ab hac stultitia: habeo filiā vḡinē, & hic hō hz cōcubinā, educā eas ad vos vt humilietis eas, & vestrā libidinē cōpleatis: tm̄ obsecro ne scelus hoc cōtra naturā operemini in virū. Nolebāt acquiescere sermonib⁹ illi⁹: qō cernēs hō, eduxit ad eos concubinā suā, & eis tradidit illudēdā: qua cū tota nocte abusi essent, dimiserūt eā mane. At mulier recedentib⁹ tenebris, venit ad ostiū dom⁹, vbi manebat dn̄s suus, & ibi corruit. z̄Dane facto, surrexit hō, & aperuit ostiū, vt ceptā expleret viā: & ecce cōcubina eius iacebat ante ostiū sparsis in limine manib⁹. Cui ille, putās eā quiescere, loq̄bat. Surge, vt ambulem⁹. Qua nihil rūdente, intelligēs qō erat mortua,

tulit eā, ⁊ imposuit asino, reuersusq; est in domū suā. Quā cū esset ingressus, arripuit gladiū, ⁊ cadauer vxoris cū ossibus suis in quodecim ptes ac frusta concidēs, misit in oēs terminos Israel. Q̄ cū vidissent singuli, conclamabant. Nunq; res talis facta est in Israel, ex eo die quo ascēderūt patres nostri de Egypto, vsq; in presens tempus: ferte sententiam, ⁊ in commune decernite quid facto opus sit.

¶ Capituli Summariū. Pugnant vndecim tribus cōtra Beniamin quem ⁊ fere delent. Caput. xx.

A Osee. x. c

Ergo sic itaq; sunt oēs filij Israel, ⁊ pariter cōgregati q̄si vir vn⁹ de Dan vsq; Bersabee, ⁊ terra Galaad ad dñm in Maspha: ozsq; anguli populoꝝ, ⁊ cūcte trib⁹ Israel in ecclesiā ppli dei cōuenerūt quadringēta milia peditū pugnatoꝝ. Nec latuit filios Beniamin q̄ ascēdissent filij Israel in Maspha. Interrogatusq; Leuita marit⁹ mulieris interfecte q̄o tātū scel⁹ perpetratū esse, rñdit. Veni in Gabaa Beniamin cum vxore mea, illucq; diuertī: ⁊ ecce, hoies ciuitatis illus

B circūdederūt nocte domū in qua manebā, volētes me occidere, ⁊ vxorē meā incredibili furore libidinis vexantes, denicq; mortua est. Quā arreptā, in frusta concidi, misiq; ptes in oēs terminos possessionis vre: q; nunq; tantū nefas, ⁊ tā grande piaculū factū est in Israel. Adestis oēs filij Israel, decernite q̄d facere debeatis. Stāsq; ois ppls, ⁊ quasi vni⁹ hois sermone rñdit. Nō recedem⁹ in tabernacula nostra, nec suā quisq; intrabit domū: sed hoc cōtra Gabaa in cōmune factem⁹. Decē viri eligātur e centū, ex oibus tribus Israel, ⁊ centū de mille, ⁊ mille de decē millib⁹, vt comportēt exercitui cibaria ⁊ possimus pugnare cōtra Gabaa Beniamin, ⁊ reddere ei pro scelere q̄ meretur. Cōuenitq; vniuersus Israel ad ciuitatē quasi homo vnus e adē mente, vnoq; cōsilio ⁊ miserūt nūtios ad oēm tribū Beniamī, qui dicerēt. Cur tantū nefas in vobis repertū est? Tradite hoies de Gabaa q̄ hoc flagitiū perpetrarūt, vt moriātur,

C ⁊ auferat malū de Israel. Qui noluerūt fratrū suoꝝ filioꝝ Israel audire mādatū: sed ex cūctis vrbib⁹ q̄ sortis fuerāt, cōuenerūt in Gabaa, vt illis ferrēt auxiliū, ⁊ ptra vniuersum pp̄l'm Israel' dimicarēt. Inuēti q; sunt viginti quinq; millia de Beniamin educentū gladiū, preter habitatores Gabaa, q̄ septingēti erāt viri fortissimi ita sinistra vt dextra preliātes: ⁊ sic fundās lapides ad certū iaciētes, vt capillū q̄q; possent peutere, ⁊ nequaq; in alterā partē ictus lapidis deferret. Virorū q̄q; Israel' absq; filijs Beniamin inuenta sunt quadringēta milia educentiū gladios, ⁊ paratoꝝ ad pugnā. Qui surgētes venerūt in domū dei: hoc est Silo: ⁊ soluerūtq; dñm, atq; dixerūt. Quis erit in exercitu nostro p̄nceps certaminis ⁊ filios Beniamin? Quibus rñdit dñs, Iudas sit dux vester. Statimq; filij Israel surgētes, mane castrametati sunt iuxta Gabaa: ⁊ inde procedentes ad pugnā ⁊ Beniamī vrbē oppugnare ceperūt. Egressiq;

D filij Beniamī de Gabaa, occiderūt de filijs Israel' die illo viginti duo millia virorū. Rursum filij Israel' ⁊ fortitudine, et numero confidētes, in eodē loco in quo pri⁹ certauerāt, acies direxerūt: ita tū vt pri⁹ ascēderet, ⁊ fleret coram dño vsq; ad noctē: cōsulerētq; eū ⁊ dicerēt. Debeo vltra pcedere ad dimicādū ⁊ filios Beniamī fres meos, an nō? Quib⁹ ille respōdit. Ascēdite ad eos: ⁊ iste certamē. Cū q; filij Israel' altera die ⁊ filios Beniamī ad pliū pcessissent, eruperūt filij Beniamin de portis Gabaa: ⁊ occurrētes eis tāta in illo cede bacchati sunt, vt decē ⁊ octo millia virorū educētium gladiū, pternerēt. Quā ob rē oēs filij Israel' venerūt i domū

E dei, ⁊ sedētes flebāt coram dño: ieiunauerūtq; die illo vsq; ad vesperam, ⁊ obtulerūt ei holocausta, atq; pacificas victimas, ⁊ sup statu suo interrogauerūt. Eo tpe ibi erat arca federis dñi, ⁊ Phinees fili⁹ Eleazari filij Aarō prepositus dom⁹. Cōsuluerūt igit dñm, atq; dixerūt. Exire vltra debemus ad pugnā ⁊ filios Beniamin fratres nros, an quiescere? Quib⁹ ait dñs. Ascēdite, cras eos tradā eos in manus vras. Posuerūtq; filij Israel' insidias p circuitū vrbis Gabaa: ⁊ tertia vice, sicut semel ⁊ bis, ⁊ Beniamin exercitum pdurerūt. Sed ⁊ filij Beniamin audacter eruperūt de ciuitate, ⁊ fugiētes aduersarios lōgius psecuti sunt: tuta vt vulnerarēt ex eis sicut pri⁹ die ⁊ secūdo, ⁊ cederēt p duas semitas vertētes terga, q̄rū vna ferebat in Bethel, ⁊ altera i Gabaa, atq; prosternerent triginta circiter viros. putauerunt enī solito eos more cedere. Qui fugā arte simulantes inierunt cōsiliū, vt abstraherēt eos de ciuitate, ⁊ quasi fugiētes ad supradictas semitas perducerēt. Oēs itaq; filij Israel surgētes de sedib⁹ suis, tetēderūt acie in loco qui vocatur Baalthamar. Insidie quoq; q̄ circa vrbē erāt paulatim se aperire ceperūt, ⁊ ab occidentali vrbis pte pcedere. Sed et alia decē milia virorū de vniuerso Israel' habitatores vrbis ad certamina puocabāt. Ingrauatumq; est bellū ⁊ filios Beniamin: ⁊ nō intellexerūt q̄ ex oi parte illis instaret interitus. Percussitq; eos dñs in cōspectu filiorū Israel', ⁊ interfecerūt ex eis in illo die viginti quinq; millia ⁊ centū viros, oēs bellatores ⁊ educētes gladium. Filij aut̄ Beniamin cū se inferiores esse vidissent, ceperūt fugere. Quod cernentes filij Israel', dederūt eis ad fugiendū locū, vt ad preparatas insidias deuenirēt, quas iuxta vrbem posuerāt. Qui cū repēte de latibulis surrexissent, ⁊ Beniamin terga cedētib⁹ daret, ingressi sunt ciuitatē, ⁊ pcusserūt eā i ore gladiū. Signū aut̄ dederāt filij Israel' his quos in insidijs collocauerāt, vt post q̄ vrbē cepissent, ignē accēderent: vt ascēdēte in altū fumo, capta vrbē demōstrarēt. Q̄ cū cerneret filij Israel' in ipso certamine positi (putauerūt enī filij Beniamin eos fugere, ⁊ instātius psequebātur, cesis de exercitu eorū triginta viris) ⁊ viderūt quasi columnā fumi de ciuitate cōscēdere Beniamin quoq; respiciēs retro, cū captā cerneret ciuitatē, ⁊ flāmas in sublime ferri: qui pri⁹ simulauerāt fugā, versa facie, fortiꝰ resistebāt. Q̄ cū vidissent filij Beniamin, in fugā versi sunt, ⁊ ad viā deserti ire ceperūt, illuc quoq; eos aduersarijs psequētib⁹. sed ⁊ hi qui vrbē succenderāt, occurrerūt eis. Atq; ita factū est, vt ex vtraq; pte ab hostib⁹ cederent, nec erat vlla requies morientiū. Ceciderūt, atq; pstrati sunt ad oriētalē plagā vrbis Gabaa. Fuerunt aut̄ q̄ i eodē loco interfecti sūt, decē ⁊ octo millia virorū, oēs robustissimi pugnatores. Q̄ cū vidissent q̄ remanserāt de Beniamī, fugerūt i solitudinē: ⁊ pgebāt ad petrā, cui⁹ vocabulū est Rēmon. In illa q̄q; fuga palātes, ⁊ in diuersa tēdētes, occiderūt quinq; millia viros. Et cū vltra tēderēt, persecuti sunt eos, ⁊ iterfecerūt etiā alia duo millia. Et sic factū est, vt oēs q̄ ceciderāt de Beniamin i diuersis locis, essent viginti quinq; millia pugnatores ad bella p̄optissimi. Remāserūt itaq; de oī numero Beniamin, q̄ euadere potuerūt, ⁊ fugere in solitudinē, sexcēti viri: sederūtq; i petra Rēmō mēsib⁹ quatuor. Regressi aut̄ filij Israel, oēs reliquias ciuitatis a viris vsq; ad iumenta gladio percusserunt: cunctasq; vrbes ⁊ viculos Beniamin vorax flāma cōsumpsit.

¶ L.S. Instaurat tribus Beniamin fere extincta. Caput. xxi.

A Iurauerūt q̄q; filij Israel' in Maspha, ⁊ dixerūt, Nullus nostrū dabit filijs Beniamin de filiab⁹ suis vxorē. Venerūtq; oēs ad domū dei in Silo: ⁊ i cōspectu ei⁹ sedētes vsq; ad vesperā, leuauerunt vocē ⁊ magno vlulatu ceperūt flere, dicētes. Quare dñe de⁹ Israel' factū est hoc malū i pplo tuo, vt hodie vna trib⁹ auferret ex nobis. Altera autē die diluculo cōsurgētes, extruxerūt altare: obtulerūtq; ibi holocausta, ⁊ pacificas victimas, ⁊ dixerūt. Quis nō ascēdit in exercitū dñi de vniuersis tribub⁹ Israel'? Grādi enī iuramēto se cōstrīxerāt, cū essent i Maspha, interfici eos q̄ defuissent. Ductiq; penitētia filij Israel sup fratre suo Beniamin ceperūt dicere,

B Ablata est trib⁹ vna de Israel' vñ vxores accipiēt? Oēs enī in cōe iurauim⁹ non daturos nos his filias nras. Idcirco direxerunt. Quis est de vniuersis tribub⁹ Israel', q̄ nō ascendit ad dñm i Maspha? Et ecce inuēti sunt habitatores Jabes Galaad in illo exercitu nō fuisse. Eo q̄q; tpe cū essent in Silo, nullus ex eis ibi repti⁹ est. Misērūt itaq; decē millia viros robustissimos, ⁊ preceperūt eis. Ite pcutite habitatores Jabes Galaad i ore gladij, tā vxores q̄ parvulos eorum

rũ,ꝛ hoc erit qđ obſeruare debebitis. Omne gñis maſculi,ꝛ mulieris q̃ cognouerũt viros,interficite. Inuenteq; ſunt de Jabes Galaad quadringẽte virgines,q̃ neſcierũt viri thorũ,ꝛ adduxerũt eas ad caſtra in Silo,i terrã Chanaan. ¶Diſerũtq; nũtios ad filios Beniamin,q erãt in petra Rẽmon,ꝛ pceperũt eis vt eas ſuſciperent in pace. Venerũtq; filij Beniamin in illo tpe,ꝛ date ſunt eis vxores de filiabꝰ Jabes Galaad:alias aũt nõ repererũt,quas ſimili modo traderẽt. Anuerſuſq; Iſrl valde doluit,ꝛ egit penitẽtiã ſuper interfectione vnĩ tribꝰ ex Iſrl. ¶Dixerũtq; maiores natu. Quid faciemꝰ reliqs,q non acceperũt vxores? oĩs in Beniamin femine conciderũt,ꝛ magna nobis cura ingentiq; ſtudio ꝓuidẽdũ eſt,ne vna tribus deleat ex Iſrl. Filias eĩ noſtras eis dare nõ poſſumꝰ,cõſtricti iuramẽto,ꝛ maledictione qua dixim⁹. ¶Maledictꝰ q dederit de filiabꝰ ſuis vxorẽ Beniamin. Ceperũtq; ſilũ atq; dixerũt. Ecce ſolẽnitas dñi eſt i Silo anniuerſaria,que ſita eſt ad ſeptẽtrionẽ vbis Bethel,ad oriẽtalẽ plagã vie,q̃ de Bethel tendit ad Sichimã,et ad meridiem oppidi Lebona. Preceperũtq; filijs Beniamin,atq; dixerũt. Ite,ꝛ latitate in vineis. Cũq; videritis filias Silo ad ducendos choros ex more ꝓcedere,exite repẽte de vineis,ꝛ rapite ex eis ſinguli vxores ſingulas,ꝛ pgite in terrã Beniamin. Cũq; venerint pres earũ,ac fratres,ꝛ aduerſuꝫ vos q̃ri ceperit, atq; iurgari,dicem⁹ eis. ¶Diſeremini eox:nõ eĩ rapuerũt eas iure bellãtiũ,atq; victox,ſed rogãtibus vt acciperẽt, nõ dediſtis,ꝛ a veſtra pte pctũ eſt. Fecerũtq; filij Beniamĩ vt ſibi fuerat imperatũ,ꝛ iuxta numerũ ſuũ rapuerunt ſibi de his q̃ ducebãt choros vxores ſingulas:abierũtq; i poſſeſſionẽ ſuã,edificãtes vrbes,ꝛ habitantes in eis. Filij q̃q; Iſrl reuerſi ſunt p tribꝰ,ꝛ familias in tabernacula ſua. In diebus illis nõ erat rex in Iſrael:ſed vnuſquiſq; qđ ſibi rectum videbatur,hoc faciebat. ¶Finis.

Liber Ruth.

¶Capituli Summarium. Elimelech cũ vxore ꝛ filijs in ¶Doab conſcendit. Caput.j.

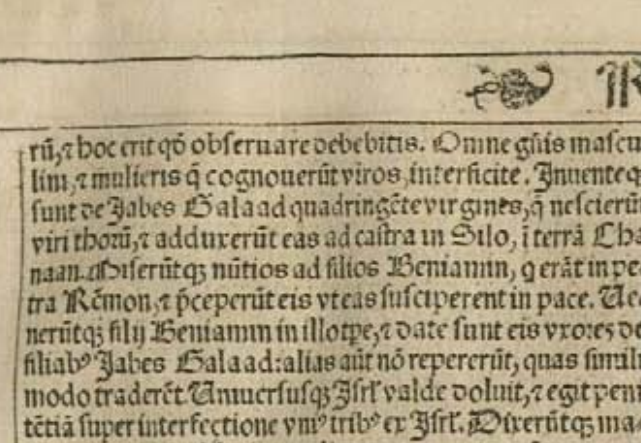

¶In dieb⁹ vnus iudicis,q̃ iudices preerãt, facta eſt fames in terra. Abijt hõ de Bethlehẽ Juda,vt peregrinaret in regiõe ¶Doabitide cũ vxore ſua,ac duobꝰ liberis:ipe vocabat Elimelech,ꝛ vxor eiꝰ Noemi:ꝛ duo filij,alter ¶Dohalõ,ꝛ alt Cheliõ Ephrathei de Bethlehẽ Juda. Ingreſſiq; regionẽ ¶Doabitidẽ, morabanꝫ ibi. Et mortuus eſt Elimelech maritꝰ Noemi, remãſitq; ipſa cũ filijs. Qui acceperunt vxores ¶Doabitidas,quax vna vocabat Orpha,altera Ruth. ¶Diſerũtq; ibi decẽ ãnis,ꝛ ambo mortui ſunt,¶Dahalõ videlicet ꝛ Cheliõ:remãſitq; mulier orbata duobꝰ liberis ac marito. Et ſurrexit,vt in patriã pergeret cũ vtraq; nuru ſua de regione ¶Doabitide:audierat enĩ qđ reſperſiſſet dñs ꝓplm ſuũ,ꝛ dediſſet eis eſcas. Egreſſa eſt itaq; de loco pegrinationis ſue cũ vtraq; nuru:ꝛ iã i via reuertẽdi poſita i terrã Juda,dixit ad eas. Ite in domũ mris vre,faciat vobiſcuꝫ dñs miſericordiã,ſicut feciſtis cũ mortuis ꝛ mecũ. Det vobis inuenire requiẽ in domibꝰ virorũ quos ſortiture eſtis: Et oſculata eſt eas. Que elevata voce,flere ceperũt,ꝛ dicere. Tecũ pgem⁹ ad pplm tuũ. Quibus illa rñdit. Reuertimini filie mee,cur venitis mecũ? nũ vltra habebo filios in vtero meo,vt viros ex me ſperare poſſitis? Reuertimini filie mee,ꝛ abite:iã eĩ ſenectute cõfecta ſum,nec aptа vinculo cõiugali. etiã ſi poſſem hac nocte cõcipere,ꝛ parere filios,ſi eos expectare velitis donec creſcãt,ꝛ annos pubertatis impleant,ante eritis vetule q̃ nubatis. Nolite queſo filie mee facere hoc:q; veſtra anguſtia magis me ꝓmit et egreſſa eſt manꝰ dñi ꝛ me. Elevata igit voce,rurſum flere ceperũt. Orpha oſculata eſt ſocrum,ac reuerſa eſt,Ruth adhęſit ſocrui ſue. Cui dixit Noemi. Ecce reuerſa eſt cognata tua ad pplm ſuũ,ꝛ ad deos ſuos,vade cum ea. Que rñdit. Ne aduerſeris mihi,vt relinquã te,ꝛ abeã:quocũq; eĩ perrexeris,pgã:ꝛ vbi morata fueris,ꝛ ego piter morabor: Pplus tuus pplus meꝰ,ꝛ deꝰ tuꝰ deꝰ meꝰ. Que te terra moriẽtẽ ſuſceperit,in ea moriar:ibiq; locũ accipiã ſepulture. Hec mihi faciat deꝰ,ꝛ hec addat,ſi non ſola mors me ꝛ te ſepauerit. Uidẽs ergo Noemi,q obſtinato aĩo Ruth decreuiſſet ſecũ pgere,auerſari noluit,nec ad ſuos vltra reditũ perſuadere:ꝓfecteq; ſunt ſimul,ꝛ venerũt in Bethlehẽ. Quibꝰ vbẽ ingreſſis,velox apud cũctos fama perebuit: dicebãtq; mulieres. Hec eſt illa Noemi. Quibꝰ aũt Ne vocetis me Noemi,id eſt pulchrã:ſꝫ vocate me. ¶Mara,id eſt amarã,q; amaritudine valde me repleuit oĩpotẽs. Egreſſa ſuꝫ plena,ꝛ vacuam reduxit me dñs. Cur ergo vocatis me Noem quam dñs humiliauit,ꝛ affligit omnipotens? Uenit ergo Noemi cum Ruth ¶Doabitide nuru ſua,de terra peregrinationis ſue:ac reuerſa eſt in Bethlehẽ,quãdo primum hordea metebantur.

¶L.S. Ruth colligit ſpicas in agro Booz. Caput.ij.

¶Erat aũt viro Elimelech cõſanguineꝰ,homo potens,ꝛ magnarũ opum,noie Booz. Dixitq; Ruth ad ¶Doabitis ad ſocrũ ſuã. Si iubes,vadã in agrũ,ꝛ colligã ſpicas q̃ fugerint manus metentiũ vbicũq; clemẽtis in me patrisfamilias reperero gratiam. Cui illa rñdit. Vade filia mi. Abijt itaq; ꝛ colligebat ſpicas poſt terga metentiũ. Accidit aũt vt ager ille haberet dñm noie Booz,q erat de cognatiõe Elimelech. Et ecce,ipſe veniebat de Bethlehẽ,dixitq; meſſoribus. Dñs vobiſcum. Qui rñderunt ei. Benedicat tibi dñs. Dixitq; Booz iuueni qui meſſoribꝰ preerat. Cuius eſt hec puella? Cui rñdit. Hec eſt ¶Doabitis que venit cũ Noemi,de regione ¶Doabitide,ꝛ rogauit vt ſpicas colligeret remanẽtes,ſequens meſſorũ veſtigia:ꝛ de mane vſq; nunc ſtat in agro:ꝛ nec ad momentũ quidẽ domum reuerſa eſt. Et ait Booz ad Ruth. Audi filia ne vadas in alterũ agrum ad colligendum,nec recedas ab hoc loco:ſed iungere puellis meis,ꝛ vbi meſſuerint,ſequere. ¶Mãdaui eĩ pueris meis, vt nemo moleſtus ſit tibi:ſed etiã ſi ſitieris,vade ad ſarcinulas,ꝛ bibe aquas de quibus ꝛ pueri mei bibũt. Que cadẽs in faciẽ ſuã,ꝛ adorãs ſuper terrã,dixit ad eum. Unde mihi hoc,vt inuenirẽ gratiã añ oculos tuos,ꝛ noſſe me dignareris peregrinã mulierẽ? Cui ille rñdit. Nuntiata ſunt mihi oĩa q̃ feceris ſocrui tue poſt mortẽ viri tui:ꝛ qõ reliq̃ris parẽtes tuos,ꝛ terrã in qua nata es,ꝛ veneris ad pplm, quẽ antea neſciebas. Reddat tibi dñs ꝓpe tuo,ꝛ plenaꝫ mercedẽ recipias a dño deo Iſrael,ad quẽ veniſti,ꝛ ſub eius cõfugiſti alas. Que ait. Inueni gratiam apud oculos tuos dñe mi,q conſolatꝰ es me,ꝛ locutꝰ es ad cor ãcille tue, q̃ nõ ſum filijs vnĩ puellarũ tuarũ. Dixitq; ad eã Booz. Cũ hora veſcendi fuerit,veni huc,ꝛ comede panẽ,ꝛ intinge buccellã tuã in aceto. Sedit itaq; ad meſſorũ latꝰ,ꝛ congeſſit polẽtã ſibi,comeditq;,ꝛ ſaturata eſt,ꝛ tulit reliquas. Etq; inde ſurrexit,vt ſpicas ex more colligeret. Precepit aũt Booz pueris ſuis,dicẽs. Etiã ſi vobiſcũ metere voluerit,ne phibeatis eã:ꝛ de veſtris q̃q; manipulis ꝓijcite de induſtria,ꝛ remanere ꝓmittite,vt abſq; rubore colligat,et colligẽtem nemo compiat. Collegit ergo in agro vſq; ad veſperã:ꝛ q̃ collegerat virga cedẽs ꝛ excutiẽs,inuenit hor:

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei quasi ephi mēsurā: id est tres modios, quos portās reuersa est in ciuitatē, t ostēdit socrum sue: insup ptulit, t dedit ei de reliquijs cibi sui, quo saturata fuerat. ¶Dixitq; ei socrus sua. Vbi hodie collegisti, t vbi fecisti op'? sit bñdictus, qui miser' est tui. Indicauitq; ei apud quē esset opata: t nomen dixit viri, qō Booz vocaretur. Cui rñdit Noemi. Benedict' sit a dño: qñ eandē gratiā, quā pbuerat viuis, seruauit t mortuis. Rursumq; ait. Propinquus noster est homo. Et Ruth. Hoc quoq; inquit, precepit mihi, vt tādiu messoribus ei' iūgerer, donec oēs segetes meterentur. Cui dixit socrus. ¶Melius est filia mi, vt cū puellis ei' exeas ad metendū, ne in alieno agro quispiā reūstat tibi. Jūcta est itaq; puellis Booz: t tandiu cum eis messuit, donec hordea t triticum in horreis condērentur.

¶Capituli Summariū. Ruth ad pedes Booz dormientis procumbit. Caput.iij.

A Postq; autē reuersa est ad socrū suā, audiuit ab ea. Filia mi, q̄rā tibi requiē, t prudebo vt bene sit tibi. Booz iste, cui' puellis in agro iūcta es, propinquus noster est, t hac nocte aream hordei vētilat. Lauare igit, t vngere, t induere cultioribꝰ vestimentis t descende in aream. nō te videat homo, donec esum potumq; finierit. Qñ aūt ierit ad dormiendū, nota locū in quo dormiat: veniesq; t discooperies pallium quo operiet a parte pedū t pijcies te, t ibi iacebis: ipse autē dicet tibi qd agere debeas. Que rñdit. Quicqd preceperis, faciā. ¶Descēdit q; in aream, t fecit oia q̄ sibi imperauerat socrus. Cūq; comedisset Booz t bibisset, t factꝰ esset hilarior, isset q; ad dormiendū iuxta acerui manipulorū, venit abscōdite, t discooperto pallio a pedibꝰ ei', se piecit. Et ecce nocte iā media expauit homo, t cōturbatus est: vidit q; mulierē iacentem ad pedes suos, t ait illi. Que es? Illaq; rñdit. Ego sum Ruth ancilla tua, expāde pallū tuū sup famulā tuā, quia propinquus es. Et ille. Bñdicta, inquit, es a dño filia, t porrem misericordiā posteriore superastiq: nō es secuta iuuenes pauperes, siue diuites. Noli ergo metuere, sed qcqd dixeris mihi, faciaz tibi. Scit enī oīs ppls qui habitat intra portas vrbis mee, mulierē te esse virtutis. Nec abnuo me propinquū, sed est alī' me ppinquior. Quiesce hac nocte: t facto mane, si te voluerit ppinquitatis iure retinere, bene res acta est: sin aūt ille noluerit, ego te absq; vlla dubitatione suscipiam, viuit dñs. dormi vsq; mane. Dormiuit itaq; ad pedes ei', vsq; ad noctis abscessum. Surrexitq; anteqū homines se cognoscerēt mutuo, t dixit Booz. Caue ne q̄s nouerit qō huc veneris. Et rursum. Expāde, inqt, pallium tuū, quo operiris, t tene vtraq; manu. Qua extendēte, t tenente, mensus est sex modios hordei, t posuit sup eā. Que portās ingressa est ciuitatē, t venit ad socrū suā. Que dixit ei. Quid egisti filia? Narrauitq; ei oia q̄ sibi fecisset homo. Et ait. Ecce sex modios hordei dedit mihi, t ait. Nolo vacua ad te reuerti ad socrū tuā. Dixitq; Noemi. Expecta filia, donec videam' quem res exitum habeat. neq; enim cessabit homo, nisi compleuerit quod locutus est.

¶C.S. Booz ducit Ruth vxorem. Caput.iiij.

A Ascendit ergo Booz ad portā, t sedit ibi. Cūq; vidisset ppinquū preterire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eū. ¶Declina paulisper, et sede hic vocās eum nōie suo. Qui diuertit, t sedit. Tollens aūt Booz decē viros de seniorib' ciuitatis, dixit ad eos. Sedete hic. Quib' residētib' locut' est ad ppinquū. ¶Partē agri fratris nri Elimelech vēdidit Noemi, que reuersa est de regiōe ¶Moabitide, qō audire te t volui t tibi dicere cora cūctis sedētibus, t maiorib' natu de populo meo. Si vis possidere iure ppinquitatis: eme, t posside. sin aūt displicet tibi hoc ipsum, indica mihi, vt sciā qd facere debeā. nulli' enī est ppinquus excepto te, qui prior es: t me, qui secūdus sum. Et ille rñdit. Ego agrū emā. Cui dixit Booz. Quādo emeris agrū de manu mulierꝭ. Ruth quoq; ¶Moabitidē, que vxor defuncti fuit, debes accipere: vt suscites nomē ppinqui tui in hereditate sua. Qui respondit. Cedo iuri propinquitatis: neq; enī posteritatē familie mee delere debeo. tu meo vtere priuilegio, quo me libenter carere pōteo. Hic aūt erat mos antiquus in Jsrl' inter ppinquos: vt si qñ alter alteri suo iuri cedebat: vt esset firma cōcessio, soluebat homo calceamētū suū, t dabat propinquo suo. hoc erat testimoniū cessiōis in Jsrl. ¶Dixit ergo ppinquo suo Booz. Tolle calceamētū. Qō statim soluit de pede suo. At ille maioribꝰ natu, t vniuerso populo. Testes vos, inqt, estis hodie, qō possederi oia q̄ fuerūt Elimelech t Chelion t ¶Mahalon, tradente Noemi: t Ruth ¶Moabitidē, vxore ¶Mahalō, in cōiugium sumpserim, vt suscitē nomē defuncti in hereditate sua. ne vocabulū eius de familia sua ac fratribꝰ t ppīo deleat. vos inq̄ huiꝰ rei testes estis. Rñdit ois ppls q erat in porta, t maiores natu. Nos testes sumꝰ: faciat dñs hāc mulierē, q̄ ingredit domū tuā. sicut Rachel, t Lia, q̄ edificauerūt domū Jsrael: vt fit exemplū virtutis in Ephratha, t habeat celebre nomen in Bethlehē: fiatq; domus tua, sicut domus Phares quem Thamar peperit Jude de semine qō tibi dederit dñs ex hac puella. Tulit itaq; Booz Ruth, t accepit vxorem: ingressusq; est ad eam, t dedit illi dñs vt cōciperet t pareret filiū. ¶Dixerūtq; mulieres ad Noemi. Bñdictꝰ dñs q nō est passus vt deficeret successor familie tue, t vocaret nomē eius in Jsrl: t habeas q cōsolet aīam tuā, t enutriat senectutē de nuru enī tua natꝰ est, q te diliget: t multo tibi melior est quā si septē haberes filios. Susceptūq; Noemi puerū posuit in sinu suo, t nutricis ac gerule fungebatur officio. Ui cine aūt mulieres cōgratulātes ei, t dicētes. Natꝰ est filius Noemi: vocauerunt nomē ei Obed, hic est pater Jsai, patris David. He sunt gñatiōes Phares: Phares genuit Esron, Esrō genuit Arā. Arā genuit Aminadab. Aminadab genuit Naason. Naason genuit Salmon. Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Jsai, Jsai genuit David regē. ¶Finis.

¶Hieronymi in libros Regum prefatio.

Vginti et duas literas esse apud Hebreos: Syrorum quoq; lingua t Chaldeorū testat: qō Hebree magna ex parte confinis est. nam et ipsi: viginti duo elemēta habent, eodem sono: sed diuersis caracteribus. Samaritani etiā pentatheucū Moysi totidē literis scriptitant figuris tm. t apicibus discrepantes. Certumq; est Esdrā scribā legisq; doctorē. post captam Jerosolymā t instaurationem tēpli sub Zorobabel. alias literas reperisse quibus nūc vtimur: cum ad illud vsq; ipsos ītē Samaritanoīū t Hebreorū characteres fuerint. In libro quoq; Numerorum hec eadē supputatio / sub Leuitarū ac sacerdotū censu. mystice ostēdit. Et nomen domini tetragrāmatō in quibusdam Grecis voluminibus vsque hodie antiquis exp̄essum literis inuenim'. Sed t psalmi tricesimus sext' t cētesimus decim'. t centesimus undecimus t centesimus decimus octauus. et centesimus quadragesimus quartus q̄q; diuerso scribantur metro. tamen eiusdē numeri teruntur alphabeto. Et Hieremie lamentationes t oratio eius: Salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inueniet? eisdem alphabetis vel incisionibus supputārur. Porro quinq; litere duplices apud Hebreos sunt: Caph. Mem. Nun. Phe. Sade. aliter enī scribunt per hec principia. medietatesque verborum. aliter fines. Unde t quinque alterisque libri duplices estimantur. Samuel. Malachim. Dibre hajamim. Hesdras. Hieremias. cum Cinoth: id est lamentationibus suis. Quo igitur viginti duo elementa sunt p que scribim' Hebraice omne qō loquimur. t eorum initijs vox humana compheditur: ita viginti duo volumina supputātur: quibus quasi literis et exordijs in dei doctrina. tenera adhuc et lactans vtri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber. vocatur Bereschith. quem nos Genesim dicimus. Secundus Elle Semoth. qui Exodus appellatur. Tertius. Vaiecra. id est Leuiticus. Quartus. Vaiedabber: quem numeros vocamus. Quintus: Elle Hadebarim: qui Deuteronomiū prenotatur. Hi sunt quinq; libri Moysi: quos proprie Thorah. id est legem appellāt. Scōm prophetarū ordinem faciunt: incipiunt ab Jesu filio Naue: qui apud eos Jehosua bennum dicitur. Deinde subiecerunt Sophtim: id est Judicum librum. Et in eundē cōpingunt Ruth: quia in diebus Judicum: facta eius narratur historia. Tertius sequit Samuel quem nos Regum primū t scōm dicimus. Quartus / Melachim. id est regum: qui tertio t quarto Regum volumine continetur. Melius q; multo est Melachim. id est regū: quā Malachoth. id est regnorum dicere. Nō enī multarū gentiū describit regna. sed vnius Jsraelitici populi: q̄ tribus duodecim continet. Quint' est Esaias. Sextus Hieremias. Septimus: Ezechiel. Octauus: liber duodecim pphetarū: qui apud illos vocatur Thare Asar. Tertius ordo: agiographa possidet. Et

primus liber incipit ab Job. Secundus a Dauid: quem quinq; inscriptionibus: & vno psalmorũ volumine cõprehẽdit. Tertius est Salomon: tres libros habens Proverbia: que Hebraice Mi parabolas: id est misse appellant. Quartus ecclesiasten. id est Cohelet. Quintus: Canticũ canticorum quẽ titulo Sir Hasirim prenotant. Sextꝰ: est Daniel. Septimꝰ: Dibre hayamim: id est verba dierum: quod significantius Chronicon totius diuine historie possumus appellare: q̃ liber apud nos Paralipomenon dicitur & scõs inscribitur. Octauꝰ Esdras: q̃ & ipse similiter apud Grecos & Latinos: in duos libros diuisus est. Nonus Esther. Atq; ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo. id est Moysi quinq; & prophetarum octo. agiographorum nouẽ. Quãq; nonnulli Ruth & Cinoth inter agiographa scripserint: & hos libros in suo putent numero supputandos: ac per hoc esse posse legis libros viginti quatuor: quos sub numero viginti quatuor seniorum Apocalypsis Joannis inducit adorantes agnũ: & coronas suas p̃strẽtis vultibus offerẽtes: Stantibus coram quatuor animalibꝰ oculatis ante & retro. id est in preteritũ & in futurũ respicientibꝰ: & indefessa voce clamãtibꝰ / Sanctus / sanctus / sanctus dñs deꝰ omnipotẽs / q̃ erat / & q̃ est & q̃ venturꝰ est: Hic prologus: scripturarum quasi galeatũ principiũ: omnibus libris quos de Hebraeo vertimus in Latinũ / conuenire põt: vt scire valeamus quicq̃d extra hos est: inter apocrypha esse ponendũ. Igitur Sapientia q̃ vulgo Salomonis inscribitur. & Jesu filij Sirach liber: & Judith: & Thobias: et Pastor non sunt in canone Machabeorum primũ librũ. Hebraicũ reperi. Scõs. Grecus est: quod ex ipsa quoq; phrasi probari potest. Que cũ ita se habeãt: obsecro te lector ne laborẽ meum: reprehensionem existimes antiquorũ. In tẽplo dei offert vnusquisq; q̃ põt alij aurũ & argentum & lapides preciosos: alij byssum & purpuram & coccũ offerũt & hyacinthũ: nobis cum bene agetur: si obtulerimus pelles & caprarũ pilos. Et ñ Apostolus cõtẽptibilia nostra magis necessaria iudicat. Unde & tota illa tabernaculi pulchritudo: et per singulas species ecclesie pãtis futureq; distinctio: pellibus tegit & caliçis: ardorẽq; solis & iniurias imbriũ ea que viliora sunt phibẽt. Lege ergo primũ Samuel & Malachim meum: meũ inq;. meũ. Quicq̃d em̃ crebrꝰ vertẽdo & emendãdo solicitꝰ & didicimus & tenemus nostrum est. Et cũ intellexeris q̃ antea nesciebas: vel interpretẽ me existimato. Si gratus es: vel paraphrastẽ. Si ingratus q̃q; mihi oino cõstat nõ sum mutasse me q̃ppiã de Hebraica veritate. Certe si incredulus es. lege Grecos codices & Latinos. & cõfer cum his opusculis. & vbicunq; discrepare inter se videris: interroga quemlibet Hebreorum: cui magis accommodare debeas fidẽ. Et si nostra firmauerit: puto eũ ñ existimes cõtectorẽ: vt in eodem loco meũ silẽt diuinarit. Sed & vos famulas Christi rogo: que domini discũbentis p̃tiosissima fidei myrrha vngitis caput: q̃ nequaq̃ saluatorẽ queritis in sepulchro: quibꝰ iam ad patrem christus ascendit: vt contra latrantes canes qui aduersum me rabido ore desiliunt: & circũeunt ciuitatẽ. atq; in eo se doctos arbitrantur si alijs detrahant: orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humilitatẽ meã: illius semper sententie recordabor: Dixi custodiã vias meas: vt nõ delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisterem peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum: & silui a bonis.

Liber primus Samuelis

Quem nos primum Regum dicimus.

Ca. Sũ. Anna sterilis impetrat Samuelẽ filiũ. Cap. j.

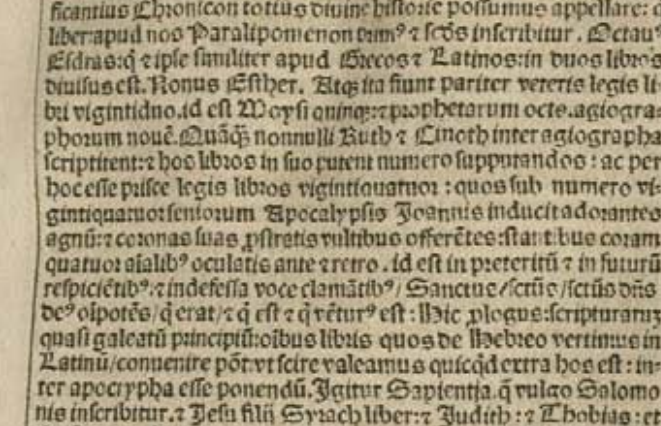

A Erat vir vnus de Ramathaim Sophim, de mõte Ephraim, & nomẽ eius Elcana, filꝰ Jeroham, filij Elim, filij Thohu, filij Zuph Ephrateꝰ: & habuit duas vxores, nomẽ vni Anna, & nomẽ scõe Phenẽna. Fuerũtq; Phenẽne filij: Anne aũt non erãt liberi. Et ascẽdebat vir ille de ciuitate sua statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret dño exercituũ i Silo. Erãt aũt ibi duo filij Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes dñi.

Venit ergo dies, & immolauit Elcana, deditq; Phenẽne vxori sue, & cũctis filijs eiꝰ, & filiabꝰ ptes: Anne autẽ dedit partẽ vnã tristis, q̃ Annã diligebat. Dñs aũt cõclusserat vuluã eius. Affligebat q̃q; eã emula eiꝰ, & vehemẽter angebat, intantũ vt exprobraret q̃d dñs cõclusisset vuluã eiꝰ. Sicq; faciebat per singulos annos, cũ redeũte tpe ascẽderẽt ad tẽplũ dñi: & sic prouocabat eã. Porro illa flebat & non capiebat cibum. Dixit ergo ei Elcana vir suus. Anna cur fles: & quare nõ comedis: & quã obrẽ affligit̃ cor tuũ: nunquid non ego melior tibi sum q̃ decẽ filij? Surrexit autem Anna postq̃ comederat, & biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes domus dñi, cum esset Anna amaro ão, orauit ad dñm flens largiter, & votũ vouit dicens. Dñe exercituũ, si respiciens videris afflictionẽ famule tue, & recordatus mei fueris, nec oblitꝰ ancille tue dederis q; seruo tuo seruum virilem: dabo eum dño omnibꝰ diebus vite eius, & nouacula nõ ascendet super caput eiꝰ. Factũ est autem, cũ illa multiplicaret preces coram dño, vt Heli obseruaret os eiꝰ. Porro Anna loquebat in corde suo, tantũq; labia illiꝰ mouebãtur, & vox penitꝰ nõ audiebatur. Estimauit ergo eã Heli temulentã, dixitq; ei. Usquequo ebria eris: digere paulisper vinũ quo mades. Respondẽs Anna. Nequaq̃, inquit, dñe mi: nã mulier infelix nimis ego sum, vinum & omne q̃d inebriare põt nõ bibi, sed effudi animã meã in cõspectu dñi. Ne reputes ancillã tuã, quasi vnã de filiabꝰ Belial: q; ex multitudine doloris: & meroris mei locuta sum vsq; in presens. Tũc Heli ait ei. Uade in pace, & deus Israel det tibi petitionẽ tuã, quam rogasti eũ. Et illa dixit. Utinã inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abijt mulier in viã suã, & comedit, vultusq; illiꝰ nõ sunt ampliꝰ in diuersa mutati. Et surrexerũt mane, & adorauerũt coram dño: reuersiq; sunt, & venerunt in domũ suã i Ramatha. Cognouit aũt Elcana Annã vxorẽ suã: & recordatꝰ est eiꝰ dñs. Et factũ est post circulũ dierũ, cõcepit Anna & peperit filiũ, vocauitq; nomen eiꝰ Samuel: eo q̃ a dño postulasset eũ. Ascẽdit aũt vir eiꝰ Elcana: & oĩs domꝰ eiꝰ, vt immolaret dño hostiã solẽnẽ & votũ suũ, & Anna nõ ascẽdit: dixit eĩ viro suo. Nõ vadã, donec ablactet̃ infans: & ducã eũ, vt appareat ante cõspectũ dñi, & maneat ibi iugiter. Et ait ei Elcana vir suus. Fac q̃ bonũ tibi videt̃, & mane donec ablactes eũ: precorq; vt ipleat dñs verbũ suũ. Mãsit ergo mulier, & lactauit filiũ suũ, donec amoueret eũ a lacte. Et addurit eũ secũ, postq̃ ablactauerat, in vitulis tribꝰ & vno modio farine, & amphora vini, & adduxit eũ ad domũ dñi in Silo. Puer aũt erat adhuc infantulꝰ, & immolauerũt vitulũ, & obtulerũt puerũ Heli. Et ait, Obsecro mi dñe, viuit aĩa tua dñe: ego sum illa mulier, q̃ steti cora te, hic orãs dñm p puero isto. Oraui & dedit mihi dñs petitionẽ meã, quã postulaui eũ. Idcirco & ego cõmodaui eum dño cunctis diebꝰ, quibus fuerit accõmodatus dño. Et adorauerunt ibi dñm. Et orauit Anna, & ait.

Capituli Summarium. Anna in cantico prophetat. et Heli redarguitur propter malos filios. Caput. ij.

Exultauit cor meũ in dño, & exaltatus est cornu meũ in dño: Dilatatũ est os meũ sup inimicos meos: q̃ letata sum i salutari tuo. Nõ est sanctꝰ vt est dñs: neq; eñ est aliꝰ extra te, & nõ est fortis icut deꝰ noster. Nolite multiplicare log sublima, gloriantes: recedãt vetera de ore vr̃o: q̃ deꝰ sciẽtiarũ dñs est, & ipsi preparant cogitationes. Arcus fortiũ supatꝰ est, & infirmi accincti sunt robore. Repleti priꝰ p panibꝰ se locauerunt, & famelici saturati sunt: donec sterilis peperit plurimos: et q̃ multos habebat filios infirmata est. Dñs mortificat, & viuificat, deducit ad inferos & reducit. Dñs pauperẽ facit, & ditat, humiliat & sublleuat. Suscitat de pulnere egenum, et de stercore eleuat pauperẽ: vt sedeat cũ principibꝰ, & solium glorie teneat. Dñi eñ sunt cardines terre, et posuit super eos orbẽ. Pedes sanctorũ suorũ seruabit, & impij in tenebris conticescent: q; nõ in fortitudine roborabit̃ vir. Dñm formidabunt aduersarij eiꝰ, sup ipsos in celis tonabit: dñs in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicabit fines terre, & dabit imperiū regi suo, & sublimabit
cornu Christi sui. Et abijt Elcana in Ramatha, in domū
L suā: puer aūt erat minister in conspectu dñi añ faciē Heli
sacerdotis. Porro filij Heli, filij Belial, nescientes dñm,
neq; officiū sacerdotū ad pplm: sed quicunq; immolasset vi-
ctimā, veniebat puer sacerdotis dū coquerent carnes, & ha
bebat fuscinulā tridentē in manu sua, & mittebat eā in lebe
betem, vel in caldariā, aut in ollam, siue in cacabū: & omne
D qđ leuabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic faciebant
vniuerso Israeli, venientiū in Silo. Etiā anteq̄ adolerēt
adipē, veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolāti. Da
mihi carnem, vt coquam sacerdoti: nō enim accipiam a te
carnē coctam: sed crudam. Dicebatq; illi immolans. In-
cendatur primū iuxta morē hodie adeps, & tolle tibi quan
tuncūq; desyderat aīa tua. Qui rūdēs aiebat ei, Nequaq̄
nūc eīm dabis, aliogn tollā vi. Erat ergo peccatū puerorum
E grāde nimis coram dño: q; detrahebāt homines a sacrificio do
mini. Samuel aūt ministrabat ante faciē dñi: puer accinct⁹
ephod lineo. Et tunicam paruā faciebat ei mater sua, quā
afferebat statutis dieb⁹, ascēdēs cū viro suo, vt immolaret
hostiā solēnē. Et bñdixit heli Elcane & vxori ei⁹, dixitq; ei,
Reddat tibi dñs semē de muliere hac, pro fenore qđ com
modasti dño. Et abierunt in locū suum. Visitauit ergo do-
min⁹ Annā, & cōcepit & pepit tres filios, & duas filias: & ma
gnificatus est puer Samuel apud dñm. Heli aūtē erat se-
F nex valde & audiuit oīa q̄ faciebāt filij sui vniuerso Israeli:
& quō dormiebāt cū mulieribus q̄ obseruabāt ad ostium ta
bernaculi, & dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi, q̄s
ego audio, res pessimas, ab oī pplo: Nolite filij mei: nō eīm
est bona fama quā ego audio, vt transgredi faciatis pplm
dñi. Si peccauerit vir in virū, placari ei pōt deus: si autē in
dñm peccauerit vir, quis orabit p eo: Et nō audierunt vo
cē patris sui: q; voluit dñs occidere eos. Puer aūt Samuel
proficiebat, atq; crescebat, & placebat tam deo q̄ hoībus.
Venit aūt vir dei ad Heli & ait ad eū. Hec dicit dñs. Nū-
quid nō aperte reuelatus sum domui patris tui cū esset in
Egypto in domo Pharaonis? Et elegi eū ex omnib⁹ tri-
bubus Israel, mihi in sacerdotē, vt ascēderet ad altare meū
& adoleret mihi incēsum, & portaret ephod coram me: & dedi
domui patris tui oīa de sacrificijs filioꝝ Israel. Quare calce
abiecistis victimā meā, & munera mea q̄ pcepi vt offerētur
in templo: & magis honorasti filios tuos q̄ me, vt comede
retis primitias oīs sacrificij Israel pplī mei? Propterea
iij.regū ij.c. aīt dominus deus Israel. Loquēs locutus sum, vt dom⁹
tua, & domus patris tui ministraret in cōspectu meo, vsq;
in sempiternum. Nunc aūt dicit domin⁹. Absit hoc a me:
sed quicūq; honorificauerit me, glorificabo eū: qui aūt cō-
tēnunt me, erūt ignobiles. Ecce dies veniūt & precidā bra-
G chium tuū, & brachium domus patris tui, vt nō sit senex in
domo tua. Et videbis emulum tuum in tēplo, in vniuersis
prosperis Israel: & nō erit senex in domo tua omnibus die
bus. Verūtū nō auferam penitus virū ex te ab altari meo:
sed vt deficiant oculi tui, & tabescat aīa tua, & pars magna
domus tue morietur cū ad virilē etatē venerit. Hoc autem
erit tibi signum, qđ venturū est duob⁹ filijs tuis Ophni et
Phinees. In die vno morient ambo. Et suscitabo mihi
sacerdotē fidelē, qui iuxta cor meū, & aīam meā faciet: & edi
ficabo ei domum fidelē, & ambulabit coram christo meo cū
ctis diebus. Futurū est aūt, vt quicūq; remānserit in domo
tua, veniat vt oretur pro eo, & offerat nūmū argenteū, & tor
tam panis, dicatq;. Dimitte me obsecro ad vnā partem
sacerdotalem, vt comedam buccellam panis.

A Cap. Sum. Puer Samuel a dño vocatur. Caput. iij.

Puer autē Samuel ministrabat dño coram Heli,
& sermo dñi erat pretiosus. In diebus illis non
erat visio manifesta. Factū est ergo i die quadā,
Heli iacebat in loco suo, & oculi ei⁹ caligauerant, nec poterāt videre lucernā dei antēq̄ extingueretur.
Samuel aūt dormiebat in tēplo dñi, vbi erat arca dei. Et
vocauit dñs Samuel. Qui respōdēs ait. Ecce ego. Et cu-
currit ad Heli, & dixit. Ecce ego: vocasti eīm me. Qui dixit.
Nō vocaui te fili reuertere, dormi. Et abijt, & dormiuit. Et
adiecit dñs rursum vocare Samuelē. Cōsurgensq; Sa-
muel abijt ad Heli & dixit. Ecce ego: q; vocasti me. Qui
rūdit. Nō vocaui te fili mi: reuertere & dormi. Porro Sa-
muel necdū sciebat dñm, nec reuelatus fuerat ei sermo do-
mini. Et adiecit dñs, & vocauit adhuc Samuelem tertio.
Qui cōsurgēs abijt ad Heli, & ait. Ecce ego: quia vocasti
me. Intellexit ergo Heli quia dñs vocaret puerū, & ait ad
Samuelem. Vade, & dormi: & si dormierit vocauerit te, di-
ces. Loquere dñe, quia audit seruus tuus. Abijt ergo Sa-
muel, & dormiuit in loco suo. Et venit dñs & stetit: & voca-
uit sicut vocauerat secūdo, Samuel Samuel. Et ait Sa-
muel. Loquere q; audit seruus tuus. Et dixit dñs ad Sa-
muelē. Ecce ego facio verbū in Israel, qđ cuncq; audierit,
tinnient ambe aures eius. In die illa suscitabo aduersum
Heli, oīa q̄ locut⁹ sum sup domū eius, incipiā & complebo.
Prędixi eīm ei qđ iudicatur⁹ essem domū eius in eternū, p
pter iniqtatē ei⁹, eo qđ nouerat indigne agere filios suos,
& nō corripuerit eos. Idcirco iurauī domui Heli, qđ non
expietur iniqtas dom⁹ ei⁹ victimis & muneribus vsq; in eter
nū. Dormiuit aūt Samuel vsq; mane, aperuitq; ostia do-
mus dñi. Et Samuel timebat indicare visionē Heli. Vo-
cauit ergo Heli Samuelem, & dixit, Samuel fili mi: Qui
rūdēs ait. Presto sum. Et interrogauit eū. Quis est sermo
q dict⁹ est ad te: oro te ne celaueris me. hec faciat tibi de⁹, &
hec addat, si abscōderis a me sermonē ex omnib⁹ verbis
que dicta sunt tibi. Indicauit itaq; ei Samuel vniuersos
sermones, & nō abscondit ab eo. Et ille rūdit. Dñs est, qđ
bonum est in oculis suis faciat. Creuit aūt Samuel, & dñs
erat cū eo & nō cecidit ex oībus verbis ei⁹ in terrā. Et co-
gnouit vniuersus Israel a Dan vsq; Bersabee, qđ fidelis
Samuel pphēta esset dñi. Et addidit dñs vt appareret in
Silo: quia reuelat⁹ fuerat dñs Samueli in Silo iuxta ver-
bum dñi. Et euenit sermo Samuelis vniuerso Israeli.

C. S. Arca dñi capitur in bello Philisthijm. Ca. iiij.

Factū est in diebus illis, conuenerūt Philisthijm in pugnā. Egressus est nāq; Israel obuiā
Philisthijm in prelium, & castrametat⁹ est iuxta
lapidē adiutorii. Porro Philisthijm venerūt
in Aphec & instruxerūt aciē cōtra Israel. Inito aūt certa-
mine terga vertit Israel Philistheis: & cesa sunt i illo cer
tamine passim per agros, quasi quatuor millia virorum. Et
reuersus est populus ad castra: dixerunq; maiores natu de
Israel. Quare pcussit nos dñs hodie coram Philisthijm:
Afferamus ad nos de Silo arcam federis dñi, & veniat in
medium nostri, vt saluet nos de manu inimicorum nostrorum.
Misit ergo populus in Silo, & tulerūt inde arcam federis
dñi exercituū sedētis super cherubim: erātq; duo filij He-
li cū arca federis dñi, Ophni & Phinees. Cumq; venisset
arca federis dñi in castra, vociferat⁹ est oīs Israel clamo-
re grandi, & personuit terra, & audierūt Philisthijm vocē
clamoris, dixeruntq;. Quenā est hec vox clamoris magni
in castris Hebreorū? Et cognouerūt q̄ arca dñi venisset
in castra. Timueruntq; Philisthijm, dicentes. Venit de⁹
in castra. Et ingemuerunt, dicentes. Ve nobis: nō eīm fuit
tanta exultatio heri & nudiustertius: ve nobis. Quis nos sal
uabit de manu deorū sublimiū istorū: hi sunt dij qui pcusse
runt Egyptū omni plaga in deserto. Cōfortamini & este
viri Philisthijm: ne seruiatis Hebreis, sicut et illi ser-
uierunt nobis: confortamini & bellate. Pugnauerūt ergo
Philisthijm, & cesus est Israel, & fugit vnusq;sq; in taberna-
culū suū: & facta est plaga magna nimis: & ceciderūt de Is-
rael triginta millia peditū, & arca dei capta est: duo quoq;
filij Heli mortui sunt, Ophni & Phinees. Currens aūtē
vir de Beniamī ex acie venit in Silo i die illa, scissa veste,
& cōspsus pulvere caput. Cūq; ille venisset, Heli sedebat
sup sellā cōtra viā spectās. Erat eīm cor eius pauēs parca
dei. Vir aūt ille postq̄ ingressus est, nūtiauit vbi: & vlula-
uit oīs ciuitas. Et audiuit Heli sonitū clamoris, dixitq;.

Quis

Quis est hic sonit⁹ tumult⁹ huius? Et ille festinauit, ⁊ venit, ⁊ nūtiauit Heli. Heli aūt erat nonaginta ⁊ octo annorū, ⁊ oculi ei⁹ caligauerāt, ⁊ videre nō poterat. Et dixit ad Heli. Ego sum q̄ veni de plio, ⁊ ego q̄ de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actū est fili mi. Rūdēs aūt ille q̄ nūtiabat. Fugit, inquit, Israel coram Philisthiim, ⁊ ruina magna facta est in populo: insuper, ⁊ duo filij tui mortui sunt, Ophni ⁊ Phinees: ⁊ arca dei capta est. Cumq̄ ille nominasset arcā dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostiū, ⁊ fractis ceruicibus mortuus est. Senex enim erat vir, ⁊ grādeuus: ⁊ ipse iudicauit Israel quadraginta annis. Nurus autem eius uxor Phinees, pregnans erat, vicinaq̄ partui: ⁊ audito nuntio q̄ō capta esset arca dei, ⁊ mortuus esset socer su⁹, ⁊ vir su⁹, incuruauit se ⁊ peperit, irruerāt enī in eaz dolores subiti. In ipso aūt mometo mortis eius, dixerunt ei que stabāt circa eā. Ne time eas q̄ filiū peperisti. Que nō rūdit eis, neq̄ animaduertit. Et vocauit puerū Icabod, dicēs. Translata est gloria dñi de Israel, quia capta est arca dei. Et pro socero suo, ⁊ pro viro suo, ait. Translata est gloria dei ab Israel. eo quod capta esset arca dei.

¶ Capituli Summarium. Propter arcam dei Dagon obtruncatur ⁊ Philisthiim afflīguntur. Caput. v.

Philisthiim aūt tulerūt arcā dei, ⁊ asportauerūt eā a Lapide adiutorij in Azotum. Tulerūntq̄ Philisthiim arcā dei, ⁊ intulerūt eā ītēplū Dagon, ⁊ statuerunt eā iuxta Dagon. Cūq̄ surrexissent diluculo Azotij altera die, ecce Dagon iacebat pnus in terra ante arcā dñi: ⁊ tulerūt Dagon, ⁊ restituerunt eū in locū suū. Rursumq̄ mane die altera cōsurgētes, inuenerūt Dagon iacētē sup facē suā in terra coram arca dñi: caput aūt Dagon, ⁊ due palme manuū ei⁹ abscise erāt super limē: porro Dagō solus trūcus remāserat i loco suo. Propter hāc causam nō calcāt sacerdotes Dagon, ⁊ oēs qui ingrediūtur tēplū ei⁹, sup limē Dagon in Azoto, vsq̄ in hodiernū diē. Aggranata est aūt manus dñi sup Azotios, ⁊ demolit⁹ est eos: ⁊ percussit in secretiori parte natum Azotū, ⁊ fines eius. Et ebullierūt ville ⁊ agri in medio regionis illius, ⁊ nati sunt mures, ⁊ facta est confusio mortis magne in ciuitate. Videntes aūt viri Azotij huiuscemodi plagā, dixerūt. Nō maneat arca dei Israel apud nos: quia dura est man⁹ ei⁹ sup nos, ⁊ sup Dagon deū nostrū. Et mittētes cōgregauerūt oēs satrapas Philisthinorū ad se, ⁊ dixerūt. Quid faciemus de arca dei Israel? Respōderūtq̄ Gethei. Circūducat arca dei Israel. Et circūduxerūt arcaz dei Israel. Illis aūt circūducētibus eā, fiebat manus dñi per singulas ciuitates interfectiōis magne nimis: ⁊ percutiebat viros vnuscuiusq̄ vrbis, a paruo vsq̄ ad maiorē, ⁊ cōputrescebāt pminētes extales eox. Intulerūtq̄ Gethei q̄silū ⁊ fecerūt sibi sedes pelliceas. Miserūt ergo arcā dei in Accaron. Cūq̄ venisset arca dei in Accaron, exclamauerunt Accaromte, dicētes. Adduxerūt ad nos arcā dei Israel, vt interficiat nos ⁊ pplm nostrū. Miserūt itaq̄, ⁊ cōgregauerūt oēs satrapas Philisthinorū: qui dixerunt. Dimittite arcā dei Israel, ⁊ reuertat in locū suū, vt non interficiat nos cū pplo nostro. Fiebat enī pauor mortis in singulis vrbib⁹, et grauissima valde manus dei. Viri quoq̄ qui mortui nō fuerāt, percutiebantur in secretiori parte natiū: ⁊ ascendebat vlulatus vniuscuiusq̄ ciuitatis in celum.

¶ Capitu. Summarium. Philisthei mittunt a se arcam domini per vaccas ⁊ plaustrum nouum. Caput. vj.

Erat ergo arca dñi in regione Philisthinorum septē mēsib⁹. Et vocauerūt Philisthiim sacerdotes ⁊ diuinos, dicētes. Quid faciem⁹ de arca dñi: indicate nobis qūo remittam⁹ eā in locum suū. Qui dixerūt. Si remittitis arcā dei Israel, nolite dimittere eā vacuā sed qō debetis, reddite ei p pctō, ⁊ tūc curabimini: ⁊ scietis cur nō recedat manus eius a vobis. Qui dixerūt. Quid est qō p delicto reddere debeamus ei? Rūderunt q̄z illi. Iurta numerū pnunciarū Philisthinorū gnaz anos aureos facietis, ⁊ gnaz mures aureos: q̄ plaga vna fuit oibus vobis, ⁊ satrapis vestris. Facietisq̄ similitudines anoū vestroū, ⁊ similitudines murū q demoliti sunt terrā, ⁊ dabitis deo Israel gloriā: si forte releuet manū suā a vobis, ⁊ a dijs vestris, ⁊ a terra vestra. Quare aggrauatis corda vestra sicut aggrauauit Egypt⁹, ⁊ Pharao cor suū: nōne postq̄ percussus est, tūc dimisit eos, ⁊ abierunt? Nunc ergo arripite ⁊ facite plaustrum nouum vnū: ⁊ duas vaccas fetas, quibus nō est impositū iugū, iungite in plaustro: ⁊ recludite vitulos earū domi. Tolletisq̄ arcā dñi, et ponetis in plaustro, ⁊ vasa aurea que exoluistis ei pro delicto, ponetis in capsellam ad latus eius: ⁊ dimitte eam vt vadat. Et aspicietis: ⁊ si quidē per viā finiū suoū ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malū grande. sin aūt minime: sciemus q̄ nequaq̄ manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. ⁊ tollentes duas vaccas q̄ lactabāt vitulos, iunxerūt ad plaustrū, vitulosq̄ earū cluserūt domi. Et posuerūt arcā dei sup plaustrum ⁊ capsellā que habebat mures aureos ⁊ similitudinē anoū. Ibant aūtē in directū vacce per viā q̄ ducit Bethsames, ⁊ itinere vno gradiebātur, pergētes ⁊ mugientes: ⁊ nō declinabāt neq̄ ad dexterā neq̄ ad sinistrā. Sed ⁊ satrape Philisthiim sequebantur, vsq̄ ad terminos Bethsames. Porro Bethsamite metebāt triticū in valle: ⁊ eleuantes oculos suos, viderūt arcam, ⁊ gauisi sunt cū vidissent. Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamite, ⁊ stetit ibi. Erat aūt ibi lapis magn⁹, ⁊ cōciderūt ligna plaustri, vaccasq̄ imposuerūt sup ea holocaustū dño. Leuite aūt deposuerūt arcā dei, ⁊ capsellā q̄ erat iurta eā in qua erāt vasa aurea, ⁊ posuerūt sup lapidē grādē. Viri aūt Bethsamite obtulerūt holocausta, ⁊ immolauerūt victimas in die illa dño. Et q̄nq̄ satrape Philisthinorum viderunt, ⁊ reuersi sunt in Accarō in die illa. Hi sunt aūt aur ei, quos reddiderūt Philisthiim pro delicto, dño: Azot⁹ vnū, Gaza vnū, Ascalon vnum, Geth vnū, Accarō vnū: ⁊ mures aureos fm nūerū vrbiū Philisthiim q̄nq̄ puinciax, ab vrbe murata, vsq̄ ad villā q̄ erat absq̄ muro, ⁊ vsq̄ ad Abel magnū sup quē posuerūt arcā dñi q̄ erat vsq̄ in die illa in agro Iosue Bethsamitis. Percussit autem dñs de viris Bethsamitib⁹, eo q̄ vidissent arcaz dñi: ⁊ percussit de pplo septuaginta viros, ⁊ quinquaginta millia plebis. Luitq̄ pplus, eo q̄ dñs percussisset plebē plaga magna. Et dixerūt viri Bethsamite. Quis poterit stare in conspectu dñi dei sancti hui⁹? ⁊ ad quē ascēdet a nobis? ⁊ Miseruntq̄ nūtios ad habitatores Cariathiarim, dicētes. Reduxerūt Philisthiim arcam dñi, descendite, ⁊ reducite eam ad vos.

¶ Capituli Summarium. Israelite cōuersi ad dñm vicerunt Philistheos. Caput. vij.

Venerūt ergo viri Cariathiarim, et reduxerunt arcā dñi, ⁊ intulerūt eā i domū Abinadabi Gabaa: Eleazarū aūt filiū ei⁹ sctificauerūt, vt custodiret arcā dñi. Et factū est ex q̄ die mānsit arca dñi in Cariathiarim, multiplicati sunt dies, erat q̄ ppe iā ann⁹ vicesim⁹: ⁊ requieuit ois domus Israel post dñm. Dixit aūt Samuel ad vniuersam domū Israel, dicēs. Si i toto corde vr̄o reuertimini ad dñm, auferte deos alienos de medio vr̄i Baalim ⁊ Astaroth: ⁊ preparate corda vr̄a dño, ⁊ seruite ei soli, ⁊ eruet vos de manu Philisthiim. Abstulerūt ergo filij Israel Baalim ⁊ Astaroth, ⁊ seruierūt dño soli. Deuter. vj. c. Dixit aūt Samuel. Cōgregate vniuersus Israel i Maspha, vt orē p vob⁹ dñm. Et q̄uenerūt i Maspha. Hauserūtq̄ aquā, ⁊ effudert i cōspectu dñi, ⁊ ieiunauerūt i die illa, atq̄ dixerūt ibi. Peccauim⁹ dño. Iudicauitq̄ Samuel filios Israel i Maspha. Et audierūt Philisthiim q̄ cōgregati essent filij Israel in Maspha, ⁊ ascēderūt satrape Philisthinorū ad Israel. Quo cū audissent filij Israel, timuerūt a facie Philisthinor⁹. Dixerūtq̄ ad Samuelē. Ne cesses pro nobis clamare ad dñm deum nr̄m, vt saluet nos de manu Philisthinor⁹. Tulit aūt Samuel agnū lactētē vnū, ⁊ obtulit illū holocaustū integrū dño: ⁊ clamauit Samuel ad dñm p Israel, ⁊ exaudiuit eū dñs. Factū est aūt, cū Samuel

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesi. lvj.d.

offerret holocaustū, ꝓhilisthijm iniere ꝓliū ꝟra Jsrael: itonuit aūt dñs fragore magno die illa sup ꝓhilisthijm ꝛ exterruit eos, ꝛ cesi sunt a filijs Jsrl. Egressiqz filij Jsrl de ꝛz Daspha ꝓsecuti sunt ꝓhilistheos, ꝛ pcusserūt eos vsqz ad locū q erat subter Bethchar. Tulit autē Samuel lapidē vnū, ꝛ posuit eū inter ꝛz Daspha ꝛ inter Sen: ꝛ vocauit nomē loci illi⁹, Lapis adiutorij. Duitqz. Hucusqz auxiliatus est nobis dñs. Et humiliati sunt ꝓhilisthijm, nec apposuerūt vltra vt venirēt in termios Jsrl. Facta est itaqz manꝰ dñi sup ꝓhilistheos, cūctis diebꝰ Samuelis: ꝛ reddite sunt vrbes qs tulerāt ꝓhilisthijm ab Jsrael. Jsraeli, ab Accarō vsqz Geth ꝛ terminos suos: liberauitqz Jsrl de manu ꝓhilisthinoꝝ, eratqz pax iter Jsrl ꝛ Amorrheum. Judicabatqz Samuel Jsraelē cūctis diebus vite sue, ꝛ ibat p singulos annos circuīēs Bethel ꝛ Galgala ꝛ ꝛz Daspha, ꝛ iudicabat Jsraelē in supradictis locis. Reuertebaturqz in Ramatha, ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat Jsraelē. Edificauit etiā ibi altare domino.

D

A

¶ C. S. Jsraelite contempto dño postulāt regē. Cap. viij.

Factū est autē cum senuisset Samuel, posuit filios suos iudices sup Jsrael. Fuitqz nomē filij eius primogeniti Joel: ꝛ nomē scōi Abia, iudicū in Bersabee. Et nō ambulauerūt filij illius in vijs eiꝰ: sed declinauerūt post auaritiā, acceperūtqz munera, ꝛ pertulerūt iudicium. Cōgregati ergo vniuersi maiores natu Jsrl, venerūt ad Samuelem in Ramatha. Dixerūtqz ei. Ecce tu senuisti, ꝛ filij tui nō ambulāt in vijs tuis: Constitue nobis regē, vt iudicet nos, sicut ꝛ vniuerse habēt nationes. Displicuitqz sermo in oculis Samuelis, eo qō dixissent. Da nobis regem, vt iudicet nos. Et oranit Samuel ad dñm. Dixit aūt dñs ad Samuelē. Audi vocē ꝓpli in oībus q̄ loquūtur tibi, nō enī te abiecerūt: sed me, ne regnē super eos. Juxta oīa opa sua que fecerūt a die qua eduxi eos de Egypto vsqz ad diē hāc: sicut dereliquerunt me, ꝛ seruierūt dijs alienis sic faciūt etiā tibi. Nūc ergo vocē eorū audi: verūtn cōtestare eos, ꝛ predic eis ius regis qui regnaturꝰ est super eos. Dixit itaqz Samuel oīa verba domini ad ꝓplm q petierat a se regē, ꝛ ait. Hoc erit ius regis qui imperaturꝰ est vobis. Filios vestros tollet, ꝛ ponet in currib⁹ suis, facietqz sibi egtes ꝛ precursores quadrigarum suarum, ꝛ constituet sibi tribunos ꝛ cēturiones, ꝛ aratores agrorū suorū, ꝛ messores segetū, ꝛ fabros armorū ꝛ currū suorū. Filias quoqz vestras faciet sibi vnguētarias ꝛ focarias ꝛ panīficas. Agros quoqz vestros, ꝛ vineas, ꝛ oliueta optima tollet, ꝛ dabit seruis suis. Sed ꝛ segetes vestras ꝛ vinearū redditus addecimabit, vt det eunuchis ꝛ famulis suis. Seruos etiam vestros, ꝛ ancillas, ꝛ iuuenes optimos, ꝛ asinos auferet, ꝛ ponet in opere suo. Greges quoqz vestros addecimabit, vosqz eritis ei serui. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis: ꝛ non exaudiet vos dñs in die illa. Nolunt aūt ꝓpls audire vocē Samuelis, sed dixerūt. Neqnaqꝫ. rex enim erit super nos, ꝛ erimus nos quoqz sicut oēs gentes: ꝛ iudicabit nos rex noster, ꝛ egredietꝫ ante nos, ꝛ pugnabit bella nostra pro nobis. Et audiit Samuel oīa verba populi, ꝛ locutꝰ est ea in auribus dñi. Dixit aūt dñs ad Samuelē. Audi vocē eorū, ꝛ cōstitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Jsrael. Uadat vnusquisqz in ciuitatem suam.

¶ Capituli Summarium. Saul querendo asinas patris sui venit ad Samuelem. Caput.ix.

Erat vir de Beniamin, noīe Cis filꝰ Abiel, filij Seror filij Bechorath, filij Aphia, filij viri Jemini fortis robore. Et erat ei filꝰ vocabulo Saul, electꝰ ꝛ bonꝰ: ꝛ nō erat vir de filijs Jsrl melior illo, ab hūero ꝛ sursum eminebat super oēm ꝓplm. Perierāt aūt asine Cis pris Saul: ꝛ dixit Cis ad Saul filiū suū. Tolle tecū vnū de pueris: ꝛ ꝛsurgēs vade, ꝛ quere asinas. Qui cū trānssent p mōtē Ephraim, ꝛ p terrā Salisa, ꝛ nō inuenissent, trānsierūt etiā p terrā Salim, ꝛ nō erant: ꝛ p terrā Jemini, ꝛ minime reperierūt. Cum aūt venissent in terrā Suph, dixit Saul ad puerū q erat cū eo. Veni, et reuertamur: ne forte dimiserit pr̄ me⁹ asinas, ꝛ solicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei est in ciuitate hac, vir nobilis: omne qō loquit̄, sine ambiguitate venit: nūc ergo eamus illuc. si forte indicet nobis de via nostra, ꝓpter quam venim⁹. Dixitqz Saul ad puerū suū. Ecce ibim⁹: sed feremus ad virū dei: panis deficit in sitarchijs nr̄is: ꝛ sportulā nō habem⁹, vt dem⁹ hoi dei, necquicq̄ aliud. Rursum puer rñdit Sauli, ꝛ ait. Ecce inuēta est in manu mea ꝛrta pars stateris argēti, dem⁹ hoi dei, vt indicet nobis viam nostrā. Olim in Jsrl sic loq̄bat vnusquisqz, vadēs cōsulere deū. Uenite, ꝛ eam⁹ ad videntē. Qui enī ꝓpheta dicitur hodie, vocabat olim videns. Et dixit Saul ad puerum suum. Optim⁹ sermo tu⁹: veni, eamus. Et ierūt in ciuitatē in qua erat vir dei. Cūqz ascenderēt cliuū ciuitatis, inuenerūt puellas egredientes ad hauriendā aquā, ꝛ dixerūt eis. Nūn hic est videns? Que rñdentes, dixerūt illis. Hic est: ecce ante te, festina nūc: hodie enī venit in ciuitatē, qr̄ sacrificiū est hodie ꝓpli in excelso. Ingredientes vrbē statim inuenietis eū anteqū ascēdat excelsum ad vescendū neqz enī comesturus est ꝓpls donec ille veniat: qr̄ ipe benedicet hostie, ꝛ deinceps comedēt q vocati sunt. Nūc ergo ascendite, qr̄ hodie reperietis eū. Et ascēderūt in ciuitatē. Cūqz illi ambularēt in medio vrbis, apparuit Samuel egrediēs obuiā eis vt ascēderet in excelsum. Dñs aūt reuelauerat auriculā Samuelis aū vnā diē quā veniret Saul, dicēs. Hac ipa hora, q̄ nunc est, cras mittā virū ad te de terra Bemamin, ꝛ vnges eum ducē sup ꝓplm meū Jsrl: ꝛ saluabit ꝓplm meum de manu ꝓhilisthinoꝝ, qr̄ resperi ꝓplm meū. venit enī clamor eoꝝ ad me. Cūqz aspexisset Samuel Saulē, dns dixit ei. Ecce vir quē dixeraz tibi, iste dñabit ꝓplo meo. Accessit autem Saul ad Samuelē in medio porte, ꝛ ait. Indica, oro, mihi, vbi est domꝰ videntis? Et rñdit samuel sauli, dicens. Ego sum videns: ascende ante me in excelsuz: vt comedas mecū hodie, ꝛ dimittā te mane: ꝛ oīa q̄ sunt in corde tuo, indicabo tibi. Et de asinis quas nudiustertiꝰ pdidisti, ne solicitus sis, qr̄ inuēte sunt. Et cuiꝰ erunt optima queqz Jsrl? nonne tibi, ꝛ oī domui pris tui? Rñdens autē saul ait. Numquid nō filiꝰ Jemini ego sum de minima tribu Jsrael, ꝛ cognatio mea nouissima inter oēs familias de tribu Beniamin: quare ergo locutꝰ es mihi sermonē istum? Assumēs itaqz Samuel saulē ꝛ puerum eius, introduxit eos in triclinium, ꝛ dedit eis locū in capite eorū q fuerāt inuitati. erāt enī q̄si triginta viri. Dixitqz samuel coco. Da ptē quā dedi tibi, ꝛ precepi vt reponeres seo: sum apud te. Leuauit aūt coccus armū, ꝛ posuit ante saul. Dixitqz samuel. Ecce qō remāsit, pone ante te, ꝛ comede: qr̄ de idustria seruatū est tibi, q̄n ꝓplm vocaui. Et comedit saul cum samuele in die illa. Et descenderūt de excelso in oppidū, ꝛ locutus est cū saule in solario. Cūqz mane surrexissent, ꝛ iā dies lucesceret, vocauit samuel saulē in solario, dicēs. surge, ꝛ dimittam te. Et surrexit saul: egressiqz sunt ambo, ipse videlicet ꝛ samuel. Cūqz descenderēt in extrema parte ciuitatis, samuel dixit ad saul. Die puero vt anteceda nos, ꝛ transeat: tu autem substiste paulisper: vt indicem tibi verbum dei.

¶ Capi. Sum. Ungitur saul in regem. Caput.x.

Tulit

A Tulit aũt Samuel lenticulã olei, ⁊ effudit super caput eius ⁊ deosculat⁹ est eũ, ⁊ ait. Ecce vnxit te dñs sup hereditatẽ suã in principem: ⁊ liberabis pp̃lm suũ de manibus inimicorũ eius, q̃ in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signũ, quia vnxit te dñs in p̃n cipem. Cũ abieris hodie a me, inuenies duos viros iuxta sepulchrũ Rachel in finibus Beniamin in meridie, dicẽtq; tibi: Inuente sunt asine, ad quas ieras perquirẽdas: ⁊ intermissis pr̃ tuis asinus, solicit⁹ est p̃ vobis, ⁊ dicit. Quid faciã de filio meo? Cũq; abieris inde, ⁊ vltra trãsieris, ⁊ veneris ad querceũ Thabor: inueniẽt te ibi tres viri ascẽdẽtes ad deũ in Bethel, vn⁹ portãs tres hedos, ⁊ ali⁹ tres tortas panis, ⁊ alius portans lagenã vini. Cũq; te salutauerint dabũt tibi duos panes, ⁊ accipies de manu eorũ. Post hec venies in collẽ dei, vbi est statio Philisthinorũ: ⁊ cũ ingressus fueris ibi vrbẽ, obuiũ habebis gregẽ pphetarũ descẽdẽtũ de excelso, ⁊ ante eos psalteriũ ⁊ tympanũ, ⁊ tibiã, ⁊ citharã, ipsosq; pphetãtes. Et insiliet in te spiritus dñi, et pphetabis cum eis, ⁊ mutaberis in virũ alium. Cũ ergo venerint signa hec oĩa tibi, fac quecũq; inuenerit man⁹ tua, quia dñs tecũ est. Et descẽdes ante me in Galgala, (ego quippe descẽdã ad te) vt offeras oblationem: ⁊ immoles victimas pacificas. Septẽ diebꝰ expectabis, donec veniã ad te, ⁊ ostẽdam tibi q̃d facias. Itaq; cũ auertisset humerũ suũ vt abiret a Samuele, immutauit ei deus cor aliud, ⁊ venerũt oĩa signa hec i die illa. Venerũtq; ad p̃dictũ collẽ, ⁊ ecce cuneꝰ pphetarũ obui⁹ ei: ⁊ insiluit sup eũ spiritus dñi, et pphetauit in medio eorũ. Uidẽtes aũt omnes q̃ nouerãt eũ heri et nudiustertiꝰ, q̃ esset cũ prophetis ⁊ pphetaret, dixerũt ad inuicẽ. Quenã res accidit filio Cis: num ⁊ Saul inter prophetas? Rñdit alius ad alterũ, dicens. Et q̃s pater eorũ? Propterea versum est in puerbiũ. Num ⁊ Saul inter prophetas? Cessauit aũt pphetare, ⁊ venit ad excelsum. Dixitq; patruꝰ Saul ad eũ, ⁊ ad puerũ eiꝰ. Quo abistis? Qui rñderũt. Querere asinas, quas cũ nõ reperissemꝰ, venimus ad Samuelẽ. Et dixit ei patruꝰ suus. Indica mihi q̃d dixerit tibi Samuel. Et ait Saul ad patruũ suũ. Indicauit nobis q̃ inuẽte essent asine. De sermone aũt regni nõ indicauit ei quẽ locut⁹ fuerat ei Samuel. Et cõuocauit Samuel pp̃lm ad dñm in Maspha, et ait ad filios Israel. Hec dicit dñs deus Israel, ego eduxi Israel de Egypto, ⁊ eripui vos de manu Egyptiorũ ⁊ de manu oĩum regum q̃ affligebant vos. Vos autẽ hodie proiecistis dñm deũ vr̃m qui solꝰ saluauit vos de vniuersis malis ⁊ tribulationibus vestris: ⁊ dixistis. Regnaq̃, ⁊ regẽ cõstitue sup nos. Nũc ergo state coram dño per tribus vr̃as, ⁊ per familias. Et applicauit Samuel oẽs tribus Israel, ⁊ cecidit sors super tribũ Beniamin. Et applicuit tribum Beniamin ⁊ cognationes eiꝰ, ⁊ cecidit sors sup cognationẽ Metri, ⁊ peruenit vsq; ad saul filium eis. Quesierũt ergo eũ, ⁊ nõ est inuẽtus. Et cõsuluerunt post hec dñm vtrũnã vẽturꝰ esset illuc. Rñditq; dñs. Ecce abscõditus est domi. Cucurrerunt itaq; ⁊ tulerũt eũ inde: stetitq; in medio pp̃li, et altior fuit vniuerso pp̃lo ab humero ⁊ sursuz. Et ait Samuel ad omnẽ populũ. Certe videtis quẽ elegit dñs, q̃m non sit similis illi in omni populo. Et clamauit oĩs pp̃s, ⁊ ait. Uiuat rex. Locutus est autem Samuel ad pp̃lm legẽ regni, ⁊ scripsit in libro, et reposuit coram dño: ⁊ dimisit Samuel omnẽ pp̃lm singulos in domuz suã. Sed ⁊ Saul abijt in domũ suã in Gabaa: ⁊ abijt cum eo pars exercitus, quorum tetigerat deus corda. Filij vero Belial dixerũt. Ni ũ saluare nos poterit iste? Et despexerũt eũ, ⁊ nõ attulerũt ei munera: ille vo dissimulabat se audire.

¶ S. Saul pcussit Naas regẽ ammon. Caput. xj.

T Ascẽdit Naas Ammonites, ⁊ pugnare cepit aduersuz Jabes Galaad. Dixerũtq; oẽs viri Iabes ad Naas. Habeto nos federatos, ⁊ seruiemus tibi. Et rũdit ad eos naas ammonites. In hoc feriã vobiscũ fedꝰ, vt eruã oĩm vr̃m oculos dextros, ponãq; vos opprobriũ in vniuerso Irl̃. Et dixerunt ad eũ seniores Jabes. Cõcede nobis septẽ dies, vt mittam⁹ nũtios ad vniuersos terminos Israel: ⁊ si non fuerit q̃ defendat nos, egrediemur ad te. Venerũt g̃ nũtij i Gabaa Saulis, ⁊ locuti sunt vba hec, audiẽte pp̃lo: ⁊ leuauit ois pp̃s vocẽ suã, ⁊ fleuit. Et ecce saul veniebat, sequens bones de agro, et ait, Quid hz pp̃s q̃ ploratꝰ? Et narrauerunt ei verba virorũ Jabes. Et insiluit spũs dñi i saul, cũ audisset vba hec, ⁊ iratus est furor eiꝰ nimis. Et assumens vtrũq; bouẽ cõcidit in frusta, misitq; in oẽs terminos Israel p̃ manũ nunciorũ dicens. Quicũq; nõ exierit, ⁊ secutꝰ fuerit Saul ⁊ Samuel, sic fiet bobꝰ eius. Inuasit ergo timor dñi pp̃lm, et egressi sunt q̃si vir vnꝰ. Et recẽsuit eos in Bezec: fuerunt q; filiorũ Israel trecẽta millia, virorũ aũt Juda triginta millia. Et dixerũt nũtijs q̃ venerãt. Sic dicetis viris, q̃ sunt i Jabes galaad, Cras erit vobis salus, cũ incaluerit sol. Venerũt ergo nuntij, ⁊ annuntiauerunt viris Jabes, q̃ letati sunt. Et dixerũt. Cras exibimus ad vos, ⁊ facietis nobis oẽ q̃ placuerit vobis. Et factũ est, cũ dies crastinꝰ venisset constituit Saul pp̃lm in tres ptes: ⁊ ingressus est media castra i vigilia matutina, ⁊ percussit Ammõ vsq; dũ incalesceret dies, reliq; autẽ dispersi sunt, ita vt non relinquerent in eis duo pariter. Et ait pp̃s ad Samuelẽ. Quis est iste q̃ dixit, Saul nõ regnabit sup nos? date viros, ⁊ interficiemꝰ eos. Et ait saul. Nõ occidet q̃squã in die hac, q̃ hodie fecit dñs salutẽ in Israel. Dixit aũt Samuel ad pp̃lm. Venite, ⁊ eamꝰ in Galgala, ⁊ inouemus ibi regnũ. Et perrexit ois pp̃s in Galgala, ⁊ fecerũt ibi regẽ saul coram dño in galgala, ⁊ immolauerũt ibi victias pacificas coram dño. Et letatꝰ est ibi saul, ⁊ cũcti viri Irl̃mi.

¶ Capituli Summarium. Quam inculpatus Samuel fuerit Israelitis. Caput. xij.

DIxit aũt samuel ad vniuersum Irl̃. Ecce audiui vocẽ vr̃am iuxta oĩa q̃ locuti estis ad me, ⁊ q̃stitui sup vos regẽ. Et nũc rex graditur añ vos: ego aũt senui, ⁊ icanui, porro filij mei vobiscũ sunt. Itaq; conuersatꝰ coram vobis ab adolescẽtia mea vsq; ad hãc diẽ, ecce pñto sum. Loquimini de me coram dño, ⁊ coram xp̃o eiꝰ, vtrũ bouẽ cuiusquã tulerim, aut asinũ. Si quẽpiã calũmatus sum, si oppressi aliquẽ, si de manu cuiusquã munꝰ accepi: ⁊ cõtẽna illud hodie, restituã q̃s vobis. Et dixerũt. Nõ es calũmiatꝰ nos, neq; oppressisti nec tulisti de manu alicuiꝰ quippiã. Dixitq; ad eos. Testis est dñs aduersum vos, ⁊ testis xp̃s eiꝰ in die hac, q̃ nõ inueneritis in manu mea q̃ppiã. Et dixerunt. Testis. Et ait samuel ad pp̃lm, dñs q̃ fecit Moysen ⁊ Aaron, ⁊ eduxit patres nr̃os de terra Egypti, adest: Nũc ergo state vt iudicio cõtẽdã aduersuz vos coram dño de oĩbꝰ misericordijs dñi, q̃s fecit vobiscũ, et cũ patribꝰ vr̃is: quo Jacob ingressus est Egyptũ, ⁊ clamauerũt pr̃es vestri ad dñm: ⁊ misit dñs Moysen ⁊ Aaron, ⁊ eduxit pr̃es vr̃os de Egypto, ⁊ collocauit eos in loco hoc. Qui obliti sunt dñi dei sui, ⁊ tradidit eos in manus Sisare magistri militie Asor, ⁊ i manu Philisthinorũ ⁊ in manu regis Moab, et pugnauerũt aduersum eos. Postea aũt clamauerũt ad dominũ, ⁊ dixerunt. Peccauimꝰ, q̃ dereliquimus dñm, ⁊ seruiuimꝰ Baalim ⁊ astaroth: nũc ergo erue nos de manu inimicorũ nr̃orũ, ⁊ seruiemꝰ tibi. Et misit dñs Jerobaal ⁊ Badã ⁊ Barach ⁊ Jephte ⁊ samuel, ⁊ eruit vos ō manu inimicorũ vestrorũ p̃ circuitũ, ⁊ habitastis q̃fidẽter. Uidẽtes aũt q̃ naas rex filiorũ ammõ venisset aduersum vos, dixistiꝰ mihi, nequaq̃, sed rex ipabit nobis, cũ dñs deꝰ vester regnaret in vobis Nũc ergo pñto ẽ rex vester, quẽ elegistis ⁊ petistis: ecce dedit vobis dñs regẽ. Si timueritis dñm, ⁊ seruieritis ei, ⁊ audieritis vocẽ eius, ⁊ nõ exasperaueritis os dñi: eritis ⁊ vos, et rex q̃ imperat vobis sequẽtes dñm deũ vr̃m. Si aũt nõ audieritis vocẽ dñi: sed exasperaueritis sermones eiꝰ, erit manꝰ dñi super vos, ⁊ sup pr̃es vr̃os. Sed ⁊ nũc state, ⁊ videte rẽ istã grãdez, quã facturus est dñs i cõspectu vr̃o. Nũquid nõ messis tritici est hodie: inuocabo dñm, ⁊ dabit voces, ⁊ pluuias: ⁊ scietis ⁊ videbitis q̃ grãde malũ feceritis vobis in cõspectu dñi, petentes sup vos regem ⁊ clamauit samuel ad dñm, et dedit dñs voces ⁊ pluuias in illa die. Et timuit oĩs pp̃s nimis dñm ⁊ Samuelez. Et dixit vniuersus pp̃s ad Samuelem, Ora

B
C
D Supra. r.d.
E Infra. x. v.
A
Eccles. xlvj.d.
B
Genes. xxvj.a.
iud. iij.a
iud. vj.c.
E
A
D

pro seruis tuis ad dñm deū tuū, vt nō moriamur. addidim⁹ enī vniuersis peccatis nr̄is malū, vt peterem⁹ nobis regē.
Dixit autē Samuel ad pp̄lm. Nolite timere, vos fecistis vniuersum malū hoc: verūtn̄ nolite recedere a tergo dñi, & seruite dño in oi corde vr̄o. Et nolite declinare post vana, q̄ nō p̄dērūt vobis, neq; eruēt vos, q̄ vana sunt: & nō derelinquet dñs pp̄lm suū, ppter nomen suū magnū: q̄ iurauit dñs facere vos sibi pp̄lm. Absit aūt a me hoc petm̄ i dño, vt cessem orare p vobis, & docebo vos viā bonā & rectam. Jgit timete dñm, & seruite ei in veritate ex toto corde vr̄o. vidistis enī magnifica, q̄ in vobis gesserit. Quod si perseueraueritis in malitia: & vos & rex vester pariter peribitis.

¶ Capitu. Summarium. Philistiei maximo apparatu bellico contra Jsrahelem armantur. Caput. xiij.

A Jlius vni⁹ anni erat Saul cū regnare cepisset: duobus autem annis regnauit super Jsrael. Et elegit sibi Saul tria millia de Jsrael: et erant cū Saul duo millia in Machmas, & in monte Bethel: mille autem cum Jonatha in Gabaa Beniamin. porro ceterum populum remisit vnumquemq; in tabernacula sua. Et percussit Jonathas stationem Philistheorū, que erat i Gabaa. Quod cū audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicēs. Audiant Hebrei. Et vniuers⁹ Jsrael audiuit huiuscemodi famā. Philistei percussit Saul stationē Philistheorū: & erexit se Jsrael aduersus Philisthiim. Clamauit ergo populus post Saul in Galgala. Et Philisthiim congregati sunt ad prelīandū cōtra Jsrl, triginta millia curruū, & sex millia equitū, & reliquū vulg⁹, sicut arena que est in littore maris plurima. Et ascēdentes castrametati sunt in Machmas ad orientē Bethauen. Q̄ō cum vidissent viri Jsrael se in arcto positos (afflict⁹ enī erat popul⁹) abscōderūt se in spelūcis, & in abditis, in petris q̄s, in antris, & in cisternis. Hebrei aūt trāsierūt Jordanem in terram Gad & Galaad. Cūq; adhuc esset Saul in Galgala, vniuersus populus perterrit⁹ est, qui sequebat eū. Et expectauit septē dieb⁹ iuxta placitū Samuelis, & nō venit Samuel in Galgala: dilapsusq; est popul⁹ ab eo. Ait ergo Saul. Afferte mihi holocaustum, & pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumq; cōpleuisset offerēs holocaustum, ecce Samuel veniebat: & egressus est Saul obuiam ei, vt saluaret eū. Locutusq; est ad eum Samuel. Quid fecisti? Rūdit Saul. Quia vidi q̄ populus dilaberet a me, & tu nō veneras iuxta placitos dies, porro Philisthiim congregati fuerāt in Machmas, dixi. Nunc descendent Philisthiim ad me in Galgala, & faciē dñi nō placaui. Necessitate compulsus, obtuli holocaustū dño. Dixitq; Samuel ad Saul. Stulte egisti, nec custodisti mandata domini dei tui, q̄ precepit tibi. Q̄ō si nō fecisses, iam nūc p̄parasset dñs regnum tuum super Jsrael in sempiternū, q̄s nequaquā regnū tuum vltra cōsurget. Quesiuit dñs sibi virū iuxta cor suū: & precepit ei dñs vt esset dux super pp̄lm suū, eo q̄ nō seruaueris que p̄cepit dñs. Surrexit aūt Samuel, & ascēdit de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliq⁹ pp̄l⁹ ascēderunt post Saul obuiā pp̄lo, qui expugnabant eos venētes de Galgala in Gabaa, in colle Bēiamin. Et recēsuit Saul pp̄l⁹, q̄ inuēti fuerāt cū eo, quasi sexcētos viros: & Saul, & Jonathas filī⁹ eius, populiq; q̄ inuētus fuerat cū eis erat in Gabaa Beniamin: porro Philisthiim confederant in Machmas. Et egressi sunt ad p̄liādū de castris Philistheorū tres cunei. vn⁹ cune⁹ pgebat p viā Ephraim ad terrā Saul, porro alt⁹ ingrediebat p viā Bethhoron. tertius aūt verterat se ad iter termini, i terra Sabaa imminētus vallis Seboim & desertū. Porro faber ferrari⁹ nō inueniebat in oi terra Jsrael. cauerāt enī Philisthiim, ne forte facerēt Hebrei gladiū aut lanceā. Descēdebat ergo omnis Jsrael ad Philisthiim, vt eracueret vnusq̄sq; vomerē suū, & ligonē & securim, & sarculū. Retuse itaq; erant acies vomerum, & ligonum, & tridentum, & securium, vsq; ad stimulum corrigendum. Cumq; venisset dies prelij, nō est inuentus ensis & lancea in manu totius populi qui erat cū Saule & Jonatha excepto Saul & Jonatha filio eius. Egressa est autē statio Philisthiim, vt transcenderet in Machmas.

¶ Capituli Summarium. Jonathas percussa statiōe Philistheorū vir mortē a patre cōminatā euadit. Caput. xiiij.

Jt accidit in quadā die vt diceret Jonathas filius Saul ad adolescētē armigerū suū. Veni & transeamus ad stationē Philistheorū, que est trās locum illū. Patri aūt suo hoc ipsum non indicauit. Porro Saul morabat in extrema parte Gabaa sub malo granato, que erat in agro Gabaa: & erat populus cū eo quasi sexcētorū virorū. Et Achias filī⁹ Achitob fratris Jchabod filij Phinees, q̄ ort⁹ fuerat ex Heli sacerdote dñi in Silo, portabat Ephod. Sed & pp̄l⁹ ignorabat quo isset Jonathas. Erāt aūt inter ascensus per q̄s nitebat Jonathas trāsire ad stationē Philistheorū, eminentes petre ex vtraq; parte, & quasi in modū dētiū scopuli hinc inde prerupti, nomē vni Boses, & nomē alteri Sene: vnus scopulus prominēs ad aquilonem ex aduerso Machmas, & alter ad meridiē cōtra Gabaa. Dixit aūt Jonathas ad adolescētē armigerū suū. Veni, trāseamus ad stationem incircunciso⁹ horū, si forte faciat dñs pro nobis: q̄ nō est dño difficile saluare vel in multis, vel in paucis. Dixitq; ei armiger suus. Fac oīa que placēt animo tuo: perge quo cupis, & ero tecum vbicūq; volueris. Et ait Jonathas, Ecce nos transimus ad viros istos. Cūq; apparuerimus eis, si taliter locuti fuerint ad nos. Manete, donec veniam⁹ ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendam⁹ ad eos. si autem dixerint. Ascendite ad nos: ascēdamus, quia tradidit eos dñs in manibus nostris, & hoc erit nobis signū. Apparuit igit vtraq; statio Philistheorū: dixeruntq; Philisthiim. En Hebrei egrediunt de cauernis, in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione ad Jonathan, & ad armigerum suum, dixerūtq;. Ascendite ad nos, & ostendemus vobis rem. Et ait Jonathas ad armigerum suum. Ascendamus, sequere me: tradidit enī dñs eos in manus Jsrael. Ascendit autem Jonathas manibus & pedib⁹ reptās, & armiger eius post eū. Jta q̄q; cū vidissent facie Jonathe. alij cadebant ante Jonathan, alios armiger ei⁹ interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima, qua percussit Jonathas & armiger eius, quasi viginti virorū in media pte iugeris, quā par boū in die arare q̄suenit. Et factū est miraculū in castris p agros: sed & ois pp̄l⁹ stationis eorū: q̄ erant ad p̄dādū, obstupuit, & cōturbata est terra, & accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt speculatores Saul, q̄ erant in Gabaa Beniamin, et ecce multitudo prostrata, et huc illuc q̄ diffugiens. Et ait Saul populo que rat cū eo. Requirite, & videte quis abierit ex nobis. Cumq; requisissent, repertum est non adesse Jonathan, et armigerum eius. Et ait Saul ad Achiam. Applica arcam dei. Erat enim ibi arca dei in die illa cū filijs Jsrael. Cūq; loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus crescebat est in castris Philistheorum: crescebatq; paulatim, & clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotē. Contrahe manum tuam. Conclamauit ergo Saul, & omnis populus qui erat cum eo, et venerunt vsq; ad locum certaminis: et ecce versus fuerat gladius vnius cuiusq; ad proximum suum et cedes magna nimis. Sed et Hebrei qui fuerant cum Philisthiim heri & nudiustert⁹, ascenderantq; cū eis in castris, reuersi sunt vt essent cū Jsrael qui erāt cū Saul et Jonatha. Omnes q̄q; Jsraelite qui se absconderāt in mōte ephraim, audientes q̄ fugissent Philisthei, sociauerunt se cum suis in prelio. Et erant cum Saul, quasi decem millia virorum, et saluauit dominus deus Jsrael in die illa. pugna autem peruenit vsq; ad Bethauen. Et viri Jsrael sociati sunt sibi in die illa: adiurauit aūt Saul pp̄lm, dicens. Maledictus vir qui comederit panē vsq; ad vesperū, donec vlciscar de inimicis meis. Et non māducauit vniuersus populus panem: omneq; terre vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri. Jngressus est itaq; populus saltum, et apparuit fluēs mel, nullusq; applicuit manū ad os suum.

timebat

timebat enim populus iuramentū. Porro Jonathas non audierat cū adiuraret pr̃ eis pp̃lm: extēditq; summitatem virge, quā habebat in manu, & intinxit in fauū mellis: & cōuertit manū suā ad os suū, & illuminati sunt' oculi eius. Rñdensq; vnus de pp̃lo, ait. Juramēto cōstrinxit pr̃ tuus populū, dicēs. Maledictus vir, q̃ comederit panē hodie. defecerat aūt pp̃s. Dixitq; Jonathas. Turbauit pater meus terrā: vidistis ipsi q̃ illuminati sunt oculi mei, eo q̃ gustauerim paululum de melle isto: quanto magis si comedisset pp̃s de preda inimicor̄ suor̄, quā reperit: nōne maior plaga facta fuisset in Philisthijm: Percusserunt ergo in die illa Philistheos a machmis vsq; in Ayalō. Defatigat⁹ est aūt pp̃s nimis, & versus ad predā tulit oues, & boues, & vitulos, & mactauerunt in terra: comeditq; pp̃s cū sanguine. Nūtiauerūt aūt Sauli dicētes q̃ pp̃s peccasset dño, comedēs cū sanguine. Qui ait, p̃uaricati estis: voluite ad me iam nunc sarū grāde. Et dixit Saul. Dispergimini in vulgus, & dicite eis vt adducat ad me vnusquisq; bouē suum & arietem, & occidite super istud, & vescimini, et nō peccabitis dño comedētes cū sanguine. Addixit itaq; oīs pp̃s vnusquisq; bouē in manu sua vsq; ad noctē, & occiderūt ibi. Edificauit aūt Saul altare dño: tuncq; primū cepit edificare altare dño. Et dixit Saul. Irruamus super Philistheos nocte, & vastem⁹ eos vsquedū illucescat mane, nec relinquamus ex eis vir. Dixitq; pp̃s. Omne q̃d bonū videt in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc ad deū. Et cōsuluit Saul dñm dicēs. Nū psequar Philisthijs: si trades eos in man⁹ Jsrael: Et nō rñdit ei in die illa. Dixitq; Saul, Applicate huc vniuersos angulos populi: & scitote, & videte per quē acciderit peccatū hoc hodie. Viuit dñs saluator Jsrael, quia si per Jonathā filiū meū factū est, absq; retractatiōe morietur. Ad q̃d null⁹ cōtradixit ei de oī pp̃lo. Et ait ad vniuersum Jsrael. Separamini vos in partē vnā, & ego cū Jonatha filio meo ero in parte altera. Rñditq; pp̃s ad Saul. Quod bonū vr̃ in oculis tuis, fac. Et dixit Saul ad dñm deū Jsrael. Dñe deus da iudiciū, q̃d est q̃ nō rñderis seruo tuo hodie. Si in me aut in Jonatha filio meo est iniquitas hec, da oīsionē. aut si hec iniq̃tas est in pp̃lo tuo, da sanctitatē. Et deprehensus est Jonathas & Saul, pp̃s autem exiuit. Et ait Saul. Mittite sortē inter me, & inter Jonathan filiū meū. Et captus est Jonathas. Dixit autem Saul ad Jonathan. Indica mihi q̃d feceris. Et indicauit ei Jonathas, & ait, Gustās gustani in summitate virge. q̃ erat in manu mea, paululum mellis, et ecce ego morior. Et ait Saul. Hec faciat mihi deus, et hec addat quia morte morieris Jonatha. Dixitq; populus ad Saul. Ergo ne Jonathas morietur, q̃ fecit salutē hanc magnā in Jsrael: hoc nefas est: viuit dñs, si ceciderit capill⁹ de capite eius in terrā, q̃ cū deo operat⁹ est hodie. Liberauit ergo pp̃s Jonathan, vt non moreret. Recessitq; Saul, nec psecutus est Philisthijm: porro philisthijm abierūt i loca sua. Et saul confirmato regno sup Jsrael, pugnabat p̃ circuitū aduersus oēs inimicos eius, Moab, & filios Ammon, & Edom, et reges Soba, & Philistheos: & q̃cūq; se verterat supabat. Cōgregatoq; exercitu percussit Amalec, & eruit Jsrl̃ de manu vastator̄ eius. Fuerūt aūt filij Saul, Jonathas, Jessui, & Melchisua: & noīa duarū filiar̄ eius, nomē primogenite Merob, & nomē minoris Michol. Et nomē vxoris Saul, Achinoem filia Achimaas: & nomē principis militie eius Abner, filius Ner, patruelis Saul. Porro cis fuerat pater Saul, & Ner pr̃ Abner, filius Abiel. Erat aūt bellū potēs aduersum Philistheos omnib⁹ diēb⁹ Saul. Nā quēcūq; viderat Saul virū fortē, & aptū ad preliū, sociabat eū sibi.

¶ Capitulū Summariū. Saul amouetur regno, q̃ imperium domini non executus est. Caput.xv.

Dixit Samuel ad saul. Me misit dñs, vt vngerē te in regē sup pp̃lm eius Jsrael: nūc ergo audi vocē dñi. Hec dicit dñs exercituū. Recensui q̃cūq; fecit Amalec Jsrael, quō restitit ei in via cū ascenderet de Egypto. Nūc ergo vade, & percute amalec. & demolire vniuersa ei⁹: nō pcas ei: & nō cōcupiscas ex reb⁹ ipsi⁹ aliq̃d: sed interfice a viro vsq; ad mulierē, & parulū atq; lactētē, bouē & ouē, camelū & asinum. Precepit itaq; Saul pp̃lo, & recensuit eos quasi agnos: ducēta milia peditū, & decē milia virorū Juda. Cūq; venisset Saul vsq; ad ciuitatē Amalec, tetēdit insidias in torrēte. Dixitq; Saul Cineo, Abite, recedite atq; discedite ab Amalec: ne forte inuoluā te cū eo. tu enī fecisti mīam cū oīb⁹ filijs Jsrael, cū ascenderent de Egypto. Et recessit Cineus de medio Amalec. Percussitq; saul Amalec ab Euila, donec venias ad sur, q̃ est ex regiōe Egypti. Et apprehēdit Agagregē Amalec viuū: oē aūt vulgus interfecit in ore gladij. Et pepcit saul & pp̃lo, Agag, & optimis gregib⁹ ouū & armētor̄, & vestib⁹ & arietib⁹, & vniuersis q̃ pulchra erāt, nec voluerūt disperdere ea. q̃cq̃d vero vile fuit & reprobū, hoc demoliti sunt. Factū est aūt vbū dñi ad samuel, dicēs. Penitet me q̃ constituerim saul regē: q̃ dereliqt me, & verba mea ope nō implenit. Contristatusq; est samuel, & clamauit ad dñm tota nocte. Cūq; de nocte surrexisset samuel, vt iret ad saul mane, nūtiatū est samueli, eo q̃ venisset saul in Carmelum, & erexisset sibi formā triūphalē, & reuersus trāsisset, descēdisset, q; in Galgala. Venit ergo samuel ad saul, & saul offerebat holocaustum dño de initijs p̃dar̄ q̃ attulerat ex Amalec. Et cū venisset Samuel ad saul. dixit ei saul. Bñdictus tu a dño, implenī verbū dñi. Dixitq; Samuel. Et q̃ est hec vox gregū q̃ resonat in auribus meis, & armētor̄ quā ego audio: Et ait Saul. De Amalec adduxerūt ea: pepercit enī pp̃s melioribus ouibus & armētis vt immolarent dño deo tuo, reliqua vero occidim⁹. Ait aūt samuel ad saul. Sine me, & indicabo tibi q̃ locut⁹ sit dñs ad me nocte. Dixitq; ei. Loquere. Et ait samuel. Nōne cū parul⁹ esses in oculis tuis, caput in tribub⁹ Jsrael factus es: vnxitq; te dñs in regē super Jsrl̃, & misit te dñs in viā, & ait. Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis ꝺ eos vsq; ad internecionē eor̄. Quare ergo nō audisti vocē dñi: sed versus ad predā es, & fecisti malū in oculis dñi: Et ait Saul ad Samuelē. Imo audiui vocē dñi, & ambulaui in via per quā misit me dñs, & adduxi Agag regē Amalec, & Amalec interfeci. Tulit aūt de p̃da pp̃s oues & boues p̃mitias eor̄ q̃ cesa sunt, vt immolet dño deo suo in Galgalis. Et ait samuel. Nunq̃d vult dñs holocausta & victimas, & non potius vt obediat̃ voci dñi: Melior est enī obediētia quam victime: et auscultare, magis q̃ offerre adipē arietū. q̃m ꝺ pctm̃ ariolādi est, repugnare: et quasi scelus idolatrie, nolle acquiescere. Pro eo ergo q̃ abiecisti sermonē dñi: abiecit te, ne sis rex. Dixitq; saul ad samuelē. Peccaui, q̃ preuaricat⁹ sum sermonē dñi, et verba tua, timēs pp̃lm, & obediēs voci eor̄. Sed nūc porta quaso peccatū meū, & reuertere mecū vt adorē dñm. Et ait Samuel ad saul. Non reuertar tecū, q̃ piecisti sermonē dñi, et proiecit te dñs, ne sis rex sup Jsrael. Et conuersus est samuel vt abiret: ille aūt apprehēdit summitatē pallij ei⁹ q̃ & scissa est. Et ait ad eū samuel. Scidit dñs regnū Jsrael a te hodie, & tradidit illud primo tuo meliori te. Porro triumphator in Jsrael nō parcet, & penitudine nō flectet, neq; enī homo est, vt agat penitentiam. Ait ille ait. Peccaui: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et coram Jsrael, et reuertere mecum, vt adorem dominum deum tuum. Reuersus ergo samuel secutus est saulē: & adorauit saul dñm. Dixitq; Samuel. Adducite ad me Agag regez Amalec. Et oblatus est ei Agag pinguissimus. Et dixit Agag. Sic cine separat amara mors: Et ait Samuel. Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absq; liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eū samuel coram domino in Galgalis. Abijt autem samuel in Rama tha, saul vero ascendit in domum suam in Gabaa. Et non vidit samuel vltra Saul vsq; ad diem mortis sue: verumtamen lugebat Samuel saulem, quoniam dominum penitebat q̃ constituisset regem Saul super Jsrael.

¶ Capitulū Summariū. Eligitur in Dauid regē, & Saul corripitur malo spiritu. Caput.xvj.

A

Dixitq̄ dñs ad samuelē. Usqueqū tu leges Saul, cū ego piecerim eū ne regnet sup Jsrael: imple cornu tuū oleo, ⁊ vem, vt mittā te ad Jsai Bethlehemitē: puidi enī in filijs eius mihi regē. Et ait samuel. Quō vadā audiet enī Saul, ⁊ interficiet me. Et ait dñs. Vitulū de armēto tolles in manu tua, ⁊ dices. Ad immolādū dño veni. Et vocabis Jsai ad victimā, ⁊ ego ondā tibi qd facias: ⁊ vnges quēcūq̄ mōstrauero tibi. Fecit ergo Samuel sicut locut⁹ est ei dñs. Venitq̄ in Bethlehē, ⁊ admirati sunt seniores ciuitatis, occurrētes ei, dixerūtq̄. Pacificus ne est ingressus tuus? Et ait. Pacifice: ad immolandū dño veni. sanctificamini, ⁊ venite mecū vt immolē. Sctificauit ergo Jsai ⁊ filios ei⁹, ⁊ vocauit eos ad sacrificium. Cūq̄ ingressi essent, vidit Eliab ⁊ ait. Plū corā dño est xp̄s ei⁹? Et dixit dñs ad Samuelē. Ne respicias vultū eius, neq̄ altitudinē stature eius: quī abieci eū, nec iuxta intuitum hois ego iudico. hō enī videt ea q̄ parent, dñs aūt intuetur cor. Et vocauit Jsai Abinadab, ⁊ adduxit eum corā Samuele. Qui dixit. Nec hunc elegit dñs. Et adduxit antē Jsai Sāma. de quo ait. Etiā hūc non elegit dñs. Adduxit itaq̄ Jsai septē filios suos corā Samuele: ⁊ ait samuel ad Jsai, Nō elegit dñs ex istis. Dixitq̄ samuel ad Jsai. Nūqd iā cōpleti sunt filij? Qui rñdit. Adhuc reliqu⁹ est puer⁹, ⁊ pascit oues. Et ait samuel ad Jsai. Mitte, ⁊ adduc eum: nec enim discumbem⁹ prius q̄ huc ille veniat. Misit ergo ⁊ adduxit eum. erat aūt rufus, ⁊ pulcher aspectu, decorāq̄ facie, ⁊ ait dñs. Surge, ⁊ vnge eū, ipse est enī. Tulit ergo samuel cornu olei, ⁊ vnxit eū in medio fratrū ei⁹: ⁊ directus est spūs dñi a die illa in Dauid, ⁊ deinceps: surgēsq̄ samuel abyt in Ramatha. Spiritⁿ aūt dñi recessit a Saul, ⁊ exagitabat eum spūs nequā a dño. Dixerūtq̄ serui saul ad eū. Ecce spiritⁿ dñi malⁿ exagitat te. Jubeat dñs nr̄, et serui tui q̄ coram te sunt, querēt hoiez scientē psallere cithara: vt qñ arripuerit te spūs dñi malus, psallat manu sua, ⁊ leuius feras. Et ait Saul ad seruos suos. Prouidete ergo mihi aliquez bene psallentem, ⁊ adducite eū ad me. Et rñdēs vnus de pueris, ait. Ecce vidi filiū Jsai Bethelehemitē scientē psallere: et fortissimū roboze, ⁊ virū bellicosum, ⁊ prudētē in verbis, et virū pulchrū: ⁊ dñs est cū eo. Misit ergo Saul nuntios ad Jsai, dicēs. Mitte ad me Dauid filiū tuū, q̄ est in pascuis. Tulit ergo Jsai asinū plenū panibus, ⁊ lagenā vini: ⁊ hedū de capris vnū, ⁊ misit p manū Dauid filij sui Sauli. Et venit Dauid ad Saul, ⁊ stetit corā eo: at ille dilexit eū nimis, et factus est eius armiger. Misitq̄ Saul ad Jsai, dicens. Stet Dauid in cōspectu meo: inuenit enim gr̄am in oculis meis. Igit̄ qñcūq̄ spūs dñi arripiebat saul, Dauid tollebat citharā, ⁊ percutiebat manu sua, ⁊ refocillabat Saul, ⁊ leuius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus.

B

Psal. vij.c.

ij. Regū. vij.b.

C psall. lxxvij.d. et lxxxviij. b. act. viij.f. xiij.d.

D

C. S. Vincit Dauid Goliath philistheū. Caput xvij.

A

Congregātes aūt Philisthym agmīa sua in prelīū, cōuenerūt i Socho Jude: ⁊ castrametati sunt inter socho ⁊ Azeca in finib⁹ Dommim. Porro saul ⁊ filij Jsrl cōgregati venerūt i vallē terebinthi, ⁊ direxerūt aciē ad pugnandū cū Philisthym. Et philisthym stabāt sup montē ex pte hac, ⁊ Jsrael stabat supra mōtē ex altera pte: ⁊ vallis erat iter eos. Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorū nōie Goliath, de Geth, altitudinis sex cubitorum ⁊ palmi: et cassis erat sup caput eius: ⁊ lorica squamata induebat. porro pōd⁹ loricē ei⁹ quīq̄ millia siclorū eris erat ⁊ ocreas ereas hēbat i cruribus: et clypeus ereus tegebat humeros ei⁹. hastile aūt hastē eius erat quasi liciatorū texētiū. ipm aūt ferrū hastē ei⁹ sexcētos siclos habebat ferri: ⁊ armiger eius ante cedebat eū. Stāsq̄ clamabat aduersus phalāgas Jsrael ⁊ dicebat eis. Quare venistis pati ad plūm: nūqd ego nō sum Philistheus, ⁊ vos serui Saul? Eligite ex vobis virū, ⁊ descēdat ad singulare certamē. si querit pugnare mecū, ⁊ percusserit me, erim⁹ vobis serui: si aūt ego pualuero, ⁊ peremero eum, vos serui eritis, ⁊ seruietis nobis. Et aiebat Philistheus. Ego exprobraui agminib⁹ Jsrael hodie. Date mihi virū, ⁊ meat mecū singulare certamen. Audiens aūt Saul, ⁊ oēs Jsraelite sermones Philisthei huiusce modi, stupebāt, ⁊ metuebant nimis. Dauid antē erat filius viri Ephrathei, de quo supra dictū est, de Bethlehē Juda, cui nomen erat Jsai, q̄ habebat octo filios, ⁊ erat vir in die⁹ Saul senex, ⁊ grādeuus inter viros. Abierūt aūt tres filij eius maiores post Saul in prelīū: ⁊ noīa triū filioz eius q̄ prexerūt ad bellū. Eliab primogenitus, ⁊ secūs Abinadab, tertiⁿ q̄ qz Samma. Dauid antē erat minim⁹. Trib⁹ ergo maiorib⁹ secutis saulē, abyt Dauid, ⁊ reuersus est a Saul, vt pasceret gregē p̄is sui in Bethlehē. Procedebat vero Philistheus mane ⁊ vespere, ⁊ stabat q̄draginta die⁹. Dixit aūt Jsai ad Dauid filiū suū. Accipe frib⁹ tuis ephi polēte, ⁊ decē panes istos, et curre i castra ad fratres tuos, ⁊ decē formellas casei has deferes ad tribunū: ⁊ fratres tuos visitabis, si recte agant, ⁊ cū quibus ordinati sunt, disce. Saul aūt ⁊ illi, ⁊ oēs filij Jsrael, in valle terebinthi pugnabāt aduersum Philisthym. Surrexit itaq̄ Dauid mane, ⁊ cōmēdauit gregē custodi, ⁊ onustus abyt, sicut p̄ceperat ei Jsai. Et venit ad locū Magala, ⁊ ad exercitum, qui egressus ad pugnā vociferatus erat in certamine. Direxerat enī aciem Jsrael, sed ⁊ philisthiz exaduerso fuerāt pparati. Dereliquēs ergo Dauid vasa q̄ attulerat sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locū certaminis, ⁊ interrogabat si oia recte agerent erga fratres suos. Cumq̄ adhuc ille loqueret eis, apparuit vir ille spurius ascēdēs, Goliath noīe, Philistheus, de Geth, de castris Philisthinorū: ⁊ loquēte eo hec eadē verba, audiuit Dauid. Oēs aūt Jsraelite, cū vidissent virum, fugerūt a facie eius, timētes eū valde. Et dixit vnus ex Jsrl, Nūquid vidistis virū hūc q̄ ascēdit? ad exprobrādū enī Jsrael, ascendit. Virū ergo q̄ percusserit eū ditabit rex diuitijs magnis, ⁊ filiā suā dabit ei, ⁊ domū patris ei⁹ faciet absq̄ tributo in Jsrael. Et ait Dauid ad viros qui stabant secum, dicēs. Quid dabit viro q̄ percusserit Philistheū hūc ⁊ tulerit opprobriū de Jsrael? quis est enī hic Philistheus incircūcisus q̄ exprobrauit aciē dei viuētis? Referebat autem ei ppls eundē sermonē, dicens. Hec dabunt viro q̄ percusserit eū. Quod cū audiisset Eliab frater eius maior, loquēte eo cū aliis, iratⁿ est in Dauid ⁊ ait. Quare venisti, ⁊ quare dereliquisti pauculas oues illas in deserto? ego noui superbiam tuā ⁊ nequitiā cordis tui: q̄ vt videres plīū, descendisti. Et dixit Dauid. Quid feci: nūqd nō verbū est? Et declinauit paululū ab eo ad alium: dixitq̄ eūdem sermonē. Et rñdit ei ppls verbū sicut prius. Audita sunt aūt verba que locut⁹ est Dauid, ⁊ annūciata in cōspectu Saul. Ad quē cū fuisset adductus, locutus est ei. Non cōcidat cor cuiuspiam in eo: ego seruus tuus vadā, ⁊ pugnabo aduersus Philistheū. Et ait Saul ad Dauid. Non vales resistere Philistheo isti, nec pugnare aduersus eū: q̄ puer es, hic aūt vir bellator est ab adolescētia sua. Dixitq̄ Dauid ad Saul. Pascebat seruus tuus patris sui gregem, et veniebat leo vel vrsus, ⁊ tollebat arietem de medio gregis, et persequebar eos, ⁊ percutiebam, eruebamq̄ de ore eorum. ⁊ illi consurgebant aduersum me, ⁊ apphēdebā mētū eorū, ⁊ suffocabā interficiebamq̄ eos. Nam ⁊ leonem ⁊ vrsum interfecit ego seruus tuus: erit igitur ⁊ Philistheus hic incircūcisus

B

Supra xvij.a.

D

Ecclesi. xlvij.a.

E

quasi vnus

quasi vnus ex eis. Nunc vadam & auferam opprobrium po-
E pulo: quoniam quis est iste Philisthæus incircucisus: qui a
ausus est maledicere exercitui dei viuentis. Et ait Dauid
dñs qui eripuit me de manu leonis & de manu ursi, ipse me
liberabit de manu Philisthæi huius. Dixit autem Saul
ad Dauid. Vade, & dominꝰ tecū sit. Et induit Saul Da-
uid vestimentis suis & imposuit galeam æream super caput
eius & vestiuit eum lorica. Accinctus ergo Dauid gladio
eius super vestē suam, cepit tētare si armatus posset incede-
re: nō enī habebat cōsuetudinē. Dixitq; Dauid ad Saul,
Nō possum sic incedere, q; nō vsum habeo. Et deposuit ea,
& tulit baculū suum quē semp habebat in manibus: & elegit
sibi quinq; limpidissimos lapides de torrēte, & misit eos in
peram pastoralem quā habebat secū, & fundā manu tulit:
& processit aduersum Philisthæum. Ibat aūt Philisthæꝰ
incedēs, & appropinquās aduersum Dauid, & armiger eiꝰ
ante eū. Cūq; inspexisset Philisthæus, et vidisset Dauid
F despexit eū. Erat aūt adolescēs rufus, & pulcher aspectu. Et
dixit Philisthæus ad Dauid. Numquid ego canis sum, q; tu
venis ad me cū baculo? Et maledixit Philisthæꝰ Dauid
in dijs suis: dixitq; ad Dauid. Veni ad me, & dabo carnes
tuas volatilibus celi, & bestijs terre. Dixit aūt Dauid ad
Philisthæū. Tu venis ad me cū gladio, & hasta, & clypeo:
ego autem venio ad te in nomine domini exercituum dei
agminum Israel, quibus exprobrasti hodie, & dabit te dñs
in manu mea, & percutiā te, & auferā caput tuū a te, & dabo
cadauera castrorum Philisthæorum hodie volatilibus celi, et
bestijs terre: vt sciat omnis terra quia est deus in Israel. Et
nouerit vniuersa ecclesia hec q; non in gladio nec in hasta
saluat dñs: ipsius enī est bellū, & tradet vos in manus nr̄as.
Cum ergo surrexisset Philisthæus, & veniret, & appropiqua
ret cōtra Dauid, festinauit Dauid, & cucurrit ad pugnā
er aduerso Philisthæi. Et misit manū suā in peram, tulitq;
f. Mach. iiij. d. psal. lxxvij. d. vnum lapidē, & fundā iecit, & percussit Philisthæū in fronte:
& infixus est lapis in frōte eius, & cecidit in faciē suā super
terrā. Prenaluitq; Dauid aduersum Philisthæū i funda
& lapide, percussumq; Philisthæū interfecit. Cūq; gladiū
non haberet in manu Dauid, cucurrit, & stetit super Phi-
listhæum, & tulit gladiū eius, & eduxit eum de vagina sua: &
interfecit eū, & decidit caput eius. Videntes aūt Philisthæi
G quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerūt. Et cōsurgentes
viri Israel & Iuda vociferati sunt, & persecuti sunt Phi-
listhæos vsquedū veniret i vallē, & vsq; ad portas Accarō:
ceciderūtq; vulnerati de Philisthæis in via Saarim, & vsq;
ad Geth, & vsq; ad Accarō. Et reuertentes filij Israel post-
quam persecuti fuerāt Philisthæos, inuaserūt castra eorū.
Assumens autem Dauid caput Philisthæi, attulit illud
in Ierusalem: arma vero eius posuit i tabernaculo suo. Eo
autē tēpore quo viderat Saul Dauid egredientem cōtra
Philisthæū, ait ad abner principē militie, de qua stirpe de-
scendit hic adolescēs Abner? Dixitq; Abner. Viuit ani-
ma tua, rex: si noui. Et ait rex. Interroga tu, cuius filius sit
iste puer. Cūq; regressus esset Dauid, percusso Philisthæo,
tulit eum abner, & introduxit coram Saule, caput Philis-
thæi habētem in manu sua. Et ait ad eum Saul. De qua
progenie es o adolescēs? Dixitq; Dauid. Filius serui tui
Isai Bethlehemite ego sum.

¶ Capituli Summariū. Saul mittitur Dauid emulum re
gni extinguere. Caput. xviij.

A Factū est: cū cōpleuisset loqui ad Saul, anima
Jonathe cōglutinata est anime Dauid, & dilexit
eum Jonathas quasi animā suā. Tulitq; enim
Saul in die illa, & nō cōcessit ei vt reuerteret in
domū patris sui. Jnierūt aūt Dauid et Jonathas fedus:
diligebat enī eum quasi animam suam. Nam expoliauit se
B Jonathas tunica qua erat indutus, & dedit iam Dauid et
reliqua vestimēta sua vsq; ad gladiū & arcū suū, & vsq; ad
baltheū. Egrediebat q; dauid ad omnia quecūq; mittebat
eū Saul, & prudēter se agebat: posuitq; eū Saul super viros
belli, et acceptus erat in oculis vniuersi populi, maximeq;
in cōspectu famulorū Saul. Porro cū reuerteretur percusso
Philisthæo Dauid, egressæ sunt mulieres de vniuersis vr-
bibꝰ Israel, cantātes, chorosq; ducētes in occursum Saul
regis in tympanis letitie & in sistris. Et præcinebāt mulieres
Eccle. xlviij. a
ludentes, atq; dicētes. Percussit Saul mille, & Dauid decē
C millia. Iratus est autē Saul nimis, et displicuit in oculis
eius sermo iste: dixitq;. Dederūt Dauid decē millia, & mihi
mille dederūt: quid ei superest, nisi solū regnū? Nō rectis ergo
oculis Saul aspiciebat Dauid a die illa & deinceps. Post
diem autē alterā, inuasit spiritus dei malus Saul, & pro-
phetabat in medio domꝰ sue, Dauid aūt psallebat manu sua,
sicut p singulos dies. Tenebatq; Saul lanceā, & misit eam,
putās q; cōfigere posset Dauid cū pariete: & declinauit Da-
uid a facie eius secūdo. Et timuit Saul Dauid: eo q; dñs
esset cū eo, & a se recessisset. Amouit ergo eū Saul a se,
& fecit eum tribunum super mille viros: & egrediebat, & in-
D grediebat in cōspectu pplī. In oībus q̄q; vijs suis Dauid
prudēter agebat, & dñs erat cū eo. Vidit itaq; Saul q; pru-
dēs esset nimis, & cepit cauere eū. Omnis aūt Israel et Juda
diligebat Dauid: ipse aūt egrediebat & ingrediebat ante
eos. Dixitq; Saul ad Dauid. Ecce filia mea maior Merob,
ipsam dabo tibi vxorē: tm̄ō esto vir fortis, & præliare
bella dñi. Saul aūt reputabat, dicēs. Nō sit manus mea in
eum, sed sit super eū manus Philisthæorū. Ait aūt Da-
uid ad Saul. Quis ego sum, aut que est vita mea, aut co-
gnatio patris mei in Israel, vt fiam gener regis? Factū est
E aūt tēpus cū deberet dari Merob filia Saul Dauid, data
est Hadrieli Molathite vxori. Dilexit autē Michol filia
Saul altera Dauid. Et nuntiatum est Saul, & placuit ei.
Dixitq; Saul, dabo eam illi, vt fiat ei in scādalū, & sit super
eum manus Philisthæorum. Dixitq; Saul ad Dauid.
In duabus rebꝰ gener meꝰ eris hodie. Et mandauit Saul
seruis suis. Loquimini ad Dauid clām me, dicētes. Ecce pla-
ces regi, & omnes serui eius diligunt te. Nūc ergo esto gener
regis. Et locuti sunt serui Saul in auribus Dauid omnia
verba hec: & ait Dauid. Num parū vr̄ vobis generū esse re
F gis: ego autē sum vir pauper et tenuis. Et renūtiauerunt
serui Saul, dicētes. Huiuscemodi verba locutꝰ est Dauid.
Dixit aūt Saul. Sic loquimini ad Dauid. Nō habet rex
spōsalia necesse: nisi tm̄ centū præputia Philisthæorum, vt
fiat vltio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat trade-
re Dauid in manus Philisthæorum. Cūq; renūtiassent
serui eius Dauid verba q̄ dixerat Saul, placuit sermo in
oculis Dauid, vt fieret gener regis. Et post paucos dies sur
gens Dauid, abijt cum viris qui sub eo erant. Et percussit
ex Philisthæis ducētos viros: & attulit eorū ppucia, & an-
G numeraut ea regi, vt esset gener eiꝰ. Dedit itaq; Saul ei
Michol filiā suā vxorē. Et vidit Saul, & intellexit q; dñs
esset cū Dauid. Michol aūt filia Saul, diligebat eum. Et
Saul magis cepit timere Dauid, factusq; est saul inimicus
Dauid, cunctis diebꝰ. Et egressi sunt principes philisthæo-
rum, a principio aūt egressionis eorū, prudētius se gerebat
Dauid, q̄ oēs serui Saul, & celebre factū est nomē eius nimis.

¶ Capituli Summariū. Saul insidiatur Dauidi sed sal
natur per Michol. Caput. xix.

A Locutus est aūt Saul ad Jonathan filiū suū, et
ad oēs seruos suos, vt occiderēt Dauid. Porro
Jonathas filius Saul, diligebat Dauid valde.
Et indicauit Jonathas Dauid, dicens. Querit
Saul pr̄ meus occidere te: cāpropter obserua te q̄so mane,
& manebis clām, & abscōderis. Ego aūt egrediēs, stabo iuxta
patrem meum in agro, vbicunq; fuerit: & ego loquar de te
ad patrē meū, & quodcunq; videro, nuntiabo tibi. Locutus
est ergo Jonathas de Dauid bona, ad Saul patrem suū:
dixitq; ad eum. Ne peccet rex in seruum suum Dauid, quia
nō peccauit tibi, & opera eius bona sunt tibi valde, & posuit
B animā suā in manu tua: & percussit Philisthæū, & fecit dñs
salutē magnā vniuerso Israeli. Vidisti, & letatus es. quare
ergo peccas in sanguine innocio, interficiēs dō, q̄ est absq;
culpa? Qō cū audisset saul, placatꝰ voce Jonathe, iurauit

Vnit dñs,quia non occidetur. Vocauit itaq; Jonathas Dauid,& indicauit ei omnia verba hec:et introduxit Jonathas dauid ad Saul,& fuit añ cũ sicuterat heri & nudius tertiꝰ. Addotũ est aũt rursum bellũ:& egressus Dauid,pugnauit aduersum Philisthym:percussitq; eos plaga magna,& fugerũt a facie eius. Et factus est spũs dñi malus in Saul:sedebat aũt in domo sua,& tenebat lãceã,porro dauid psallebat manu sua. Et fusq; est Saul ꝓfigere dauid lãcea in pariete:& declinauit dauid a facie Saul:lãcea autẽ casso vulnere plata est in parietẽ,& dauid fugit & salvatꝰ est nocte illa. Addisit ergo Saul satellites suos i domũ dauid, vt custodirẽt eũ,& interficerẽt mane. Quod cũ annuntiasset Dauid Michol vxor sua,dicens. Nisi salvaueris te nocte hac,cras moueris:deposuit euꝫ p fenestrã,porro ille abijt & aufugit,atq; salvatꝰ est. Tulit aũt Michol statuã,et posuit eã sup lectum,& pellẽ pilosam caprarũ posuit ad caput eius,& operuit eã vestimẽtis. Addisit aũt Saul apparitores q raperẽt dauid:& ñium est ꝙ egrotaret. Rursumq; misit Saul nũtios vt viderẽt Dauid,dicens. Afferte eũ ad me in lecto,vt occidat. Cũq; venissent nũtij, inuẽtũ est simulachrũ super lectũ,& pelles caprarum ad caput eius. Dixitq; Saul ad Michol. Quare sic illusisti mihi,et dimisisti inimicum meũ,vt fugeret:Et rñdit Michol ad Saul. Quia ipse locutus est mihi,dimitte me,aliogn interficiã te. Dauid autẽ fugiens,salvatus est,& venit ad samuel in Ramatha,& nunciauit ei oia que fecerat sibi Saul:& abierũt ipse & samuel,& morati sunt in Naioth. Nuntiatũ est aũt Sauli a dicentibꝰ. Ecce Dauid in Naioth in Ramatha. Addisit ergo Saul lictores,vt raperẽt Dauid:qui cũ vidissent cuneum prophetarũ vaticinãtiũ et Samuelẽ stantẽ sup eos, factus est etiã spiritus dñi in illis,& ꝓphetare ceperũt etiaꝫ ipsi. Quod cũ nũtiatũ esset Sauli,misit & alios nũtios:prophetauerũt aũt & illi. Et rursuꝫ misit Saul tertios nũtios: qui & ipsi prophetauerũt. Ad vltimũ etiam ipse iit Ramatha,& venit vsq; ad cisternã magnã que est in socho,& interrogauit,& dixit. In quo loco sunt samuel & Dauid:? Dictũq; est ei. Ecce in Naioth sunt i Ramatha. Et abijt i Naioth in Ramatha,& factus est etiã sup eũ spũs dñi,& ambulabat ingrediẽs,& ꝓphetabat vsq; dũ veniret in Naioth in Ramatha. Et expoliauit etiã ipse se vestimẽtis suis,& prophetauit cũ ceteris coram samuele,& cecinit nudus tota die illa & nocte. Vñ & exiuit prouerbiũ. Nũ & saul inter prophetas:?

¶ Capitulũ Summarium. Jonathas Dauidẽ patri suo consiliare non potest. Caput.xx.

A Egit aũt dauid de Naioth q̃ est i Ramatha. veniẽsq; locutꝰ est coram Jonatha. Quid feci:q̃ est iniqtas mea,& q̃ peccatũ meũ in pfem tuũ, q: q̃rit animã meã:? Qui dixit ei,Absit nõ morieris:neq; eũ faciet pater meus quicquã grãde vel parũ, nisi prius indicauerit mihi:hũc ergo celauit a me pater meꝰ sermonẽ tantũmodo:? Nequaquã erit istud. Et iurauit rursuꝫ Dauidi:& ille ait. Scit profecto pater tuus quia inueni gratiã in oculis tuis,& dicet. Nesciat hoc Jonathas,ne forte tristetur. Quinimo viuit dñs,& viuit anima tua,quia vno tãtũ(vt ita dicã)gradu,ego morꝫ diuidimur. Et ait Jonathas ad Dauid. Quodcũq; dixerit mihi aia tua faciam tibi. Dixit autẽ Dauid ad Jonathan. Ecce calẽde sunt crastino,& ego ex more sedere soleo iuxta regẽ ad vescẽdum:dimitte ergo me vt abscõdar in agro vsq; ad vesperam diei tertie. Si respiciẽs requisierit me pater tuꝰ,rñdebis ei. Rogauit me Dauid,vt iret celeriter in Bethlehem ciuitatẽ suam:quia victime solẽnes ibi sunt vniuersis cõtribulibus suis. Si dixerit bñ,pax erit seruo tuo.si autẽ fuerit iratus,scito quia cõpleta est malitia eius. Fac ergo misericordiam in seruum tuũ:q; fedus dñi me famulũ tuũ tecum inire fecisti.si aũt est iniquitas aliq̃ in me, tu me interfice,et ad patrẽ tuum ne introducas me. Et ait Jonathas. Absit hoc a te:neq; eñ fieri potest,vt si certe cognouero cõpletaꝫ esse patris mei malitiã ꝛ te nõ annũtiẽ tibi. Rñditq; Dauid ad Jonathan. Quis renũtiabit mihi,si qd forte rñderit tibi pr̃ tuus dure:? Et ait Jonathas ad Dauid. Veni,& egrediamur foras in agrũ. Cũq; exissent ambo in agrum, ait Jonathas ad dauid:? Dñe deꝰ Jsrael,si inuestigauero sniam patris mei crastino vel perendie:& aliqd boni fuerit sup dauid,& non statim misero ad te,& notũ tibi fecero,hec faciat dñs Jonathe,& hec augeat.si autẽ pseuerauerit patris mei malitia aduersum te,reuelabo aurẽ tua,& dimittã te,vt vadas in pace,& sit dñs tecũ,sicut fuit cum patre meo. Et si vixero,facies mihi miam dñi:si vero mortuus fuero, non auferes miam tuã a domo mea vsq; in sempiternum. Aut si nõ fecero q̃n eradicauerit dñs mimicos dauid:vnũquẽq; de terra. ¶ Depigit ergo Jonathas fedus cuꝫ domo Dauid,& requisiuit dñs de manu inimicoꝝ dauid. Et addidit Jonathas deterare dauid,eo qõ diligeret illũ:sicut eñ aiam suã,ita diligebat eũ. Dixitq; ad eũ Jonathas,cras calẽde sunt,& regreris,requiret enim sessio tua vsq; perendie. Descẽdes ergo festinus,& venies in locũ vbi celãdus es in die q̃ operari lx & sedebis iuxta lapidẽ cui nomẽ est Ezel. Et ego tres sagittas mittã iuxta eũ,& iaciã quasi exercens me ad signũ. Addittã q̃x puerũ,dicẽs ei. Vade,& affer mihi sagittas. Si dixero puero, Ecce sagitte intra te sunt, tolle eas:tu veni ad me,quia pax tibi est, et nihil est mali,viuit dominꝰ. Si aũt sic locutus fuero puero. Ecce sagitte vltra te sunt:vade in pace,quia dimisit te dñs. De verbo aũt qõ locuti sumus ego & tu:sit dñs inter me & te,vsq; in sempiternum. Absconditus est ergo dauid in agro,& venerũt calende,& sedit rex ad comedẽdũ panem. Cũq; sedisset rex super cathedrã suã sicõ cõsuetudinẽ q̃ erat iuxta parietẽ surrexit Jonathas,& sedit Abner ex latere Saul,vacuusq; apparuit locꝰ dauid. Et nõ est locutꝰ Saul qcquã in die illa: cogitabat enim q̃ forte euenisset ei vt non esset mundus nec purificatus. Cũq; illuxisset dies secunda post calẽdas,rursus apparuit vacuus locus dauid. Dixitq; Saul ad Jonathã filiũ suũ. Cur nõ venit filius Jsai nec heri nec hodie ad vescẽdũ:? Respõditq; Jonathas Sauli,Rogauit me obnixe,vt iret i Bethlehem, & ait. Dimitte me q̃n sacrificiũ solẽne est in ciuitate,vnus de fratribus meis accersiit me:nunc ergo si inueni gratiã in oculis tuis,vadã cito & videbo fratres meos.ob hãc cãm,nõ venit ad mẽsam regis. Jratus aũt Saul aduersum Jonathã dixit ei. Fili mulieris virũ vltro rapientis,nũquid ignoro q: diligis filiũ Jsai in confusionẽ tuã,& in confusionẽ ignominiose matris tue? Oibus enim diebus quibus filius Jsai vixerit sup terrã non stabilieris tu,neq; regnum tuũ.itaq; tam nunc mitte,et adduc eũ ad me,q: filius mortis est. Rñdẽs autẽ Jonathas Sauli patri suo,ait. Quare moriet?quid fecit. Et arripuit Saul lanceã,vt ꝑcuteret eũ. Et intellexit Jonathas ꝙ definitum esset a patre suo,vt interficeret dauid. Surrexit ergo Jonathas a mẽsa in ira furoris,& nõ comedit in die calendarũ secũda panẽ. Contristatus est enim sup dauid,eo ꝙ confudisset eũ pater suꝰ. Cũq; illuxisset mane,venit Jonathas in agrum iuxta placitum dauid,& puer parunlus cum eo. Et ait ad puerũ suum,Vade,& affer mihi sagittas quas ego iacio. Cũq; puer cucurrisset,iecit aliam sagittam trãs puerum. Venit itaq; puer ad locum iaculi,q̃ miserat Jonathas:& clamauit Jonathas post tergũ pueri,et ait. Ecce ibi est sagitta porro vltra te. Clamauitq; iterũ Jonathas post tergũ pueri,dicens,Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer Jonathe sagittas,& attulit ad dominum suum:& quid ageretur,penitus ignorabat,tãtum modo eũ Jonathas & Dauid rem nouerãt. Dedit ergo Jonathas arma sua puero,et dixit ei. Vade,& defer in ciuitatẽ. Cũq; abisset puer,surrexit Dauid de loco qui vergebat ad austrum,et cadens pronus in terram,adorauit tertio:& osculantes se alterutrum,fleuerunt pariter,Dauid autem amplius. Dixit ergo Jonathas ad Dauid. Vade in pace, quecũq; iurauimus ambo in nomine domini,dicentes,dominus sit inter me et te et inter semen tuum,& semen meum vsq; in sempiternum. Et surrexit Dauid,& abijt:sed & Jonathas ingressus est ciuitatem.

¶ Capitu. Summarium. Fugit Dauid ad Achimelech sacerdotem, et ad Achis regem geth. Caput.xxj.

A Venit aũt Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotẽ: et obstupuit Achimelech eo q̃ venisset Dauid. Et dixit ei. Quare tu solꝰ, et nullꝰ est tecũ: Et ait Dauid ad Achimelech sacerdotez, Rex p̃cepit mihi sermonẽ, et dixit. Nemo sciat rem, propter quã missus es a me, et cuius modi p̃cepta tibi dederim: nã et pueris meis cõdixi in illũ et illũ locũ. Nũc ergo si qd habes ad manũ vel q̃cq̃ panes, da mihi, aut qcqd inueneris. Et rñdens sacerdos ad Dauid, ait illi. Nõ habeo laicos panes ad manũ, sed tm̃ panẽ sanctũ: si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus. Et respondit Dauid sacerdoti, et dixit ei. Equidẽ si de mulieribus agit̃, cõtinuimus nos ab heri et nudiustertiꝰ, quando egrediebamur, et fuerũt vasa puerorũ sancta. porro via hec polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panẽ, neq̃ eñ erat ibi panis. nisi tantũ panes propositionis, qui sublati fuerant a facie dñi, vt ponerent panes calidi. Erat autẽ ibi vir quidã de seruis Saul, in die illa intus in tabernaculo domini: et nomen eius Doeg Idumeus: potentissimus pastorum Saul. Dixit aũt Dauid ad Achimelech. Si habes hic ad manum hastã aut gladium: quia gladium meum, et arma mea nõ tuli mecũ. sermo eñ regis vrebat. Et dixit sacerdos. Ecce gladiꝰ Goliath Philisthei, quẽ percussisti in valle terebinthi, est involutꝰ pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle. neq̃ eñ hic est alius absq̃ eo. Et ait Dauid. Nõ est huic alter similis: da mihi eum. Surrexit itaq̃ Dauid, et fugit in die illa a facie Saul: et venit ad Achis regẽ Geth. Dixeruntq̃ serui Achis ad eũ. Nunqd nõ iste est Dauid rex terre: nõne huic cantabant p̃ choros dicẽtes. Percussit Saul mille, et Dauid decẽ millia: Posuit autem Dauid sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth. Et immutauit os suum coram Achis, et collabebatur inter manus eorũ: et impingebat i ostia porte, defluebãtq̃ saliue eiꝰ i barbã. Et ait Achis ad seruos suos. Vidistis hoiez insanũ: cur adduxistis eũ ad me? An deficiunt nobis furiosi, q̃ introduxistis istũ, vt furiret me p̃sente? Dimitte illũ hic ne ingrediat domũ meã.

¶ Capituli Summariũ. Saul occidit sacerdotes domini propter Dauid. Caput.xxij.

B Abit ergo Dauid inde, et fugit in spelũcã Odollã. Quod cũ audissent fratres eiꝰ, et ois domus patris eius, descẽderũt ad eũ illuc. Et q̃nerũt ad eũ oẽs q̃ erãt in angustia cõstituti, et oppressi ere alieno, et amaro animo factus est eorũ princeps: fuerũtq̃ cũ eo quasi quadringẽti viri. Et profectus est Dauid inde in Maspha, que est in Moab: et dixit ad regẽ Moab, Maneat, oro, pater meus et mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis Moab: mãseruntq̃ apud eum cũctis diebus quibus Dauid fuit in p̃sidio: Dixitq̃ Gad propheta ad Dauid, Noli manere in p̃sidio, p̃ficiscere, et vade in terrã Juda. Et profectus est Dauid: et venit in saltum Hareth. Et audiunt Saul q̃ apparuisset Dauid, et viri qui erant cum eo. Saul aũt cũ maneret in Gabaa, et esset in nemore qõ est in Rama, hastã manu tenẽs, cũctiq̃ serui eiꝰ circũstarent eũ, ait ad seruos suos q̃ assistebãt ei. Audite me nũc filij Jemini: nunquid oibus vobis dabit filius Jsai agros et vineas, et vniuersos vos faciet tribunos, et cẽturiones: q̃m conspiratis oẽs aduersum me, et nõ est qui mihi reuẽletur, maxime cum et filius meus fedus inierit cum filio Jsai: Non est qui vicẽ meam doleat ex vobis, nec qui annũtiet mihi: eo q̃ suscitauerit filius meus seruũ meũ aduersum me, insidiantẽ mihi vsq̃ hodie. Respõdẽs aũt Doeg Idumeus q̃ assistebat, et erat primus inter seruos Saul. Vidi, inquit, filium Jsai in Nobe apud Achimelech filium Achitob. Qui cõsulnit pro eo dominum, et cibaria dedit ei: sed et gladiũ Goliath Philisthei dedit illi. Misit ergo rex ad accersendũ Achimelech sacerdotẽ filiũ Achitob, et oẽm domũ patris eius sacerdotum, qui erant in Nobe. q̃ vniuersi venerũt ad regẽ. Et ait Saul, Audi fili Achitob. Qui rñdit. Presto sum dñe. Dixitq̃ ad eũ Saul. Quare cõiurastis aduersum me tu et filius Jsai, et dedisti ei panes et gladium, et cõsulusti p eo dñm, vt cõsurgeret aduersum me insidiator vsq̃ hodie permanẽs? Respõdẽsq̃ Achimelech regi, ait. Et quis in omnibus seruis tuis, sicut Dauid fidelis, et gener regis: et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Nũ hodie cepi p̃o eo cõsulere dominum? absit hoc a me: ne suspicetur rex aduersus seruũ suum rem huiuscemodi, in vniuersa domo patris mei. non enim nouit seruus tuus quicquã super hoc negocio, vel modicum vel grande. Dixitq̃ rex, Morte moreris Achimelech, tu, et omnis domus patris tui. Et ait rex emissarijs, qui circumstabant eum. Conuertimini, et interficite sacerdotes domini: nam manus eorũ cũ Dauid est: scientes q̃ fugisset, et nõ indicauerũt mihi. Noluerunt autem serui regis extendere manus suas in sacerdotes domini. Et ait rex ad Doeg. Conuertere tu, et irrue in sacerdotes. Conuersusq̃ Doeg Idumeus, irruit in sacerdotes, et trucidauit in die illa octogintaquinq̃ viros vestitos Ephod lineo. Nobe autẽ ciuitatẽ sacerdotuz percussit in ore gladij, viros et mulieres, et parulos, et lactentes, bouẽq̃ et asinum, et ouẽ in ore gladij. Euadẽs autẽ vnus filiꝰ Achimelech filij Achitob, cuius nomẽ erat Abiathar, fugit ad Dauid, et annuntiauit ei q̃ occidisset Saul sacerdotes domini. Et ait Dauid ad Abiathar. Sciebã in die illa, q̃ cum ibi esset Doeg Idumeus, proculdubio annũtiaret Sauli: ego sum reus omnium animarũ domus patris tui. Mane mecum, ne timeas: si quis quesierit animã meã, queret et animam tuã, mecumq̃ seruaberis.

¶ Capituli Summarium. Dauid liberat ab hostibus Ceilam et proditur Sauli a zipheis. Caput.xxij.

E T annũtiauerunt Dauid, dicẽtes. Ecce Philisthijm oppugnãt Ceilã et diripiũt areas. Consuluit ergo Dauid dominũ dicẽs, Nũ vadã, et percutiã Philistheos istos? Et ait dñs ad Dauid, Vade, et percuties Philistheos, et Ceilam saluabis. Et dixerunt viri qui erãt cũ Dauid, ad eũ. Ecce nos hic in Judea cõsistẽtes timemus: quãto magis si ierimꝰ in Ceilã aduersum agmina Philisthinoꝝ? Rursum ergo Dauid cõsuluit dñm. Qui rñdẽs, ait ei, Surge, et vade in Ceilam: ego eñ tradã Philistheos in manu tua. Abiit ergo Dauid, et viri eiꝰ in Ceilã et pugnauit aduersum Philistheos, et abegit iumẽta eorũ, et percussit eos plaga magna: et salnauit Dauid habitatores Ceile. Porro eo tẽpore quo fugiebat Abiathar filiꝰ Achimelech ad Dauid in Ceilã, Ephod secũ habẽs descẽderat. nũtiatũ est aũt Sauli q̃ venisset Dauid in Ceilã: et ait Saul. Tradidit eũ dñs in manus meas, cõclususq̃ est introgressus vrbẽ in qua porte et sere sunt. Et p̃cepit Saul oi p̃plo vt ad pugnã descẽderet i Ceilã, et obsideret Dauid et viros eiꝰ. Qõ cũ Dauid rescisset q: p̃pararet ei Saul clã malũ, dixit ad Abiathar sacerdotẽ. Applica Ephod. Et ait Dauid, dñe deꝰ Jsrl, audiuit fama seruꝰ tuꝰ q̃ disponat Saul venire i Ceilã, vt euertat vrbẽ p̃p̃ me. Si tradẽt me viri ceile i manꝰ eiꝰ? et si descẽdet Saul, sicut audiuit fꝰ tuꝰ: dñe deꝰ isrl indica fuo tuo.

Et ait dñs, Descēdet. Dixitq; Dauid. Si tradēt me viri Ceile r viros q̄ sunt meū in manus Saul: Et dixit dñs, tradent. Surrexit ergo Dauid r viri eius quasi sexcenti, et egressi de Ceila, huc atq; illuc vagabant incerti: nuntiatū q; est Sauli q̄ fugisset Dauid de Ceila et saluatus esset: quā ob rē dissimulauit exire. Mo: abat aūt Dauid in deserto in locis firmissimis, mānitq; in mōte solitudinis ziph, in mōte opaco: querebat eū tñ Saul cūctis diebus: nō tradidit eū dñs in manꝰ eius. Et vidit Dauid q̄ egressus esset Saul vt quereret aiam eiꝰ. Porro Dauid erat in deserto ziph in syluā. Et surrexit Jonathas filiꝰ Saul, et abijt ad Dauid in Syluā, r cōfortauit manꝰ eiꝰ in deo, dixitq; ei. Ne timeas: neq; eū inueniet te manꝰ Saul patris mei: et tu regnabis sup Jsrael, r ego ero tibi scōs: Jz r Saul pater meus scit hoc. Percussit ergo vterq; fedꝰ cora dño: mānitq; Dauid in syluā. Jonathas aūt reuersus est in domū suā. Ascēderūt aūt ziphei ad Saul in Gabaa, dicētes. Nōne Dauid latitat apud nos in locis tutissimis syluę, in colle Hachile, que est ad dexterā deserti: Nunc ergo sicut desyderauit aia tua vt descēderes, descēde: nr m aūt erit vt tradamus eū in manꝰ regis. Dixitq; Saul. Benedicti vos a dño, quia doluistis vicem meā. Abite ergo oro, et diligētiꝰ pparate, r curiosius agite, r cōsiderate locū vbi sit pes eiꝰ, vel qs viderit eū ibi. recogitat enī de me, q̄ callide insidier ei. Cōsiderate, r videte oīa latibula eiꝰ, in quibꝰ abscōdit: r reuertimini ad me ad rē certā, vt vadā vobiscū. q̄ si etiā in terrā se obstruxerit, pscrutabor eū in cūctis millibus Juda. At illi surgētes abierūt i ziph añ Saul: Dauid aūt r viri eiꝰ erāt in deserto Maon, in cāpestribꝰ ad dexterā Jesimō: Juit ergo Saul r socij eiꝰ ad querēdū eū: r nūtiatū est Dauid, statiq; descēdit ad petrā, r versabat in deserto Maō. qō cū audisset Saul psecutꝰ est Dauid in deserto Maō. Et ibat Saul ad latus mōtis ex pte vna Dauid aūt r viri eius erāt in latere mōtis ex parte altera: porro Dauid desperabat se posse euadere a facie Saul: atq; Saul, et viri eius in modū corone cingebāt Dauid, r viros eiꝰ, vt caperēt eos. Et nuntius venit ad Saul, dicēs. Festina r veni, q̄n infuderunt se Philisthiim super terrā. Reuersus est ergo Saul desistēs pseq; Dauid, r perrexit in occursū Philisthinorū. ppter hoc vocauerūt locū illū Petram diuidentem.

¶ Capituli Summariū. Dauid abscindit oram chlamidis Saul in spelunca. Caput. xxiiij.

Ascēdit ergo Dauid ide, r hītauit i locis tutissimis Engaddi. Cūq; reuersus esset Saul, post quā plecutus est Philistheos, nuntiauerunt ei, dicentes, Ecce, Dauid in deserto est Engaddi. Assumēs ergo Saul tria milia electorū virorū ex oī Jsrael perrexit ad inuestigādū Dauid r viros eiꝰ, etiā sup abruptissimas petras, que solis ibicibꝰ pueniunt. Et venit ad caulas ouiū, q̄ se offerebāt viāti: erat q; ibi spelūca, quā ingressus est Saul, vt purgaret vētre: porro Dauid r viri eiꝰ in interiore parte spelūce latebāt. Et dixerūt serui Dauid ad eū. Ecce dies de qua locutꝰ est dñs ad te. Ego tradā tibi inimicū tuū, vt facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid, r pscidit ora chlamydis Saul sileter. Post hec percussit cor suū Dauid, eo q̄ abscidisset ora chlamydis saul. Dixitq; ad viros suos. Propitius sit mihi dñs, ne faciam hāc rē dño meo xpo dñi, vt mittā manū meā in eum, q; xps dñi est. Cohibuit dñs, q; nisi dñs percusserit eū, aut dies eiꝰ venerit vt moriat, aut descēdens in pluū perierit: ppitiꝰ mihi sit dñs vt nō mittā manū meā in xpm dñi. Et confregit Dauid viros suos sermonibꝰ, r non pmisit eos vt cōsurgerēt in Saul: porro Saul erurgēs de spelūca, pergebat cepto utinere. Surrexit aūt Dauid post eum: r egressus de spelūca, clamauit post tergū Saul, dicens. Dñe mi rex. Et respexit Saul post se. r inclinās se Dauid pnus in terrā, adorauit, dixitq; ad Saul. Quare audis verba hominū loquētium: Dauid q̄rit malū aduersum te. Ecce hodie viderunt oculi tui q̄ tradiderit te dñs in manu mea in spelunca: r cogitaui vt occiderē te, sed pepercit tibi oculus meus, dixi enī. Non extēdā manū meā in dñm meū, q; xps dñi est. Quin potius pr̄ mi, vide, r cognosce oram clamydis tue in manu mea: qm̄ cū pscinderē summitatem clamydis tue, nolui extēdere manū meā in te. anima aduerte, r vide qm̄ nō est in manu mea malū, neq; iniqtas, neq; peccaui in te: tu aūt insidiaris aiame, vt auferas eā. Judicet dñs inter me r te, et vlciscat me dñs ex te: manꝰ aūt mea nō sit in te. Sicut r in puerbio antiquo dicit. Ab impijs egredietur ipietas: manꝰ ergo mea nō sit in te. Quē persequeris rex Jsrael: quē psequeris? canē mortuū psequeris, r pulicē vnum. Sit dñs iudex, r iudicet inter me r te: r videat, r iudicet causaz meā, r eruat me de manu tua. Cū aūt cōpleret Dauid loquēs sermōes hutuscemōi ad Saul, dixit Saul. Nūqd vox hec tua est fili mi Dauid? Et leuauit Saul vocē suā, r fleuit, dixitq; ad Dauid, Justior tu es, q̄ ego: tu enī tribuisti mihi bona, ego aūt reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie q̄ feceris mihi bona: qñō tradiderit me dñs in manū tuā, r nō occideris me. Quis eī cū inuenerit inimicū suū: dimittet eū in via bona? Sed dñs reddat tibi vicissitudinē hāc, pro eo qō hodie operatus es in me. Et tūc q; scio q̄ certissime regnaturꝰ sis, r habiturus in manu tua regnū Jsrael: iura mihi in dño ne deleas semen meū post me, neq; auferas nomē meū de domo patris mei. Et iurauit Dauid Sauli. Abijt ergo Saul in domū suā: et Dauid, r viri eius ascenderunt ad tutiora loca.

¶ Capituli Summariū. Mortuus Samuel, r Dauid cōmouetur contra Nabal. Capit. xxv.

Mortuus est aūt Samuel, r cōgregatꝰ est vniuersus Jsrael, r plāxerūt eū, r sepelierūt eū in domo sua in Ramatha. Cōsurgēsq; Dauid descendit in desertū Pharā. Erat aūt vir quispiā in solitudine Maō, r possessio eiꝰ in Carmelo, r hō ille magnus nimis: erantq; ei oues tria milia, r mille capre: r accidit vt tōderet gregē eiꝰ in Carmelo. Nomē aūt viri illius erat Nabal: r nomē vroris eiꝰ, Abigail. eratq; mulier illa pudētissima r speciosa: porro vir eiꝰ, durꝰ, r pessimꝰ, r malitiosus: erat aūt de gne Caleb. Cū aūt audisset Dauid in deserto, q̄ tōderet Nabal gregē suū, misit decem iuuenes, r dixit eis, Ascēdite in Carmelū, r venietis ad Nabal r salutabitis eū ex noie meo pacifice. Et sic dicetis. Sit fribus meis r tibi pax, et domui tue pax, r oībus q̄cūq; habes, sit pax. Audiui q̄ tōderēt pastores tui q̄ erāt nobiscū in deserto: nūq̄ eis molesti fuimus, nec aliq̄ defuit quicquam eis de grege oī tēpore quo fuerūt nobiscū in carmelo. Jnterroga pueros tuos, r indicabūt tibi. Nunc ergo inueniāt pueri tui gram in oculis tuis: in die enī bona venimus. quodcūq; inuenerit manus tua, da seruis tuis, r filio tuo Dauid. Cūq; veniissent pueri Dauid, locuti sunt ad Nabal oīa vba hec ex noie Dauid: r siluerūt. Rndēs aūt Nabal pueris Dauid, ait, Quis est Dauid: r quis est filiꝰ Jsai: hodie increuerūt serui q̄ fugiunt dños suos. Tollā ergo panes meos, r aquas meas, r carnes pecorum que occidi tōsoribꝰ meis, r dabo viris q̄s nescio vñ sint. Regressi sunt itaq; pueri Dauid p viā suā, r reuersi venerūt, r annūtiauerūt ei oīa verba que dixerat Nabal. Tūc ait Dauid pueris suis. Accingat vnusq̄sq; gladio suo. Et accincti sunt singuli gladijs suis, accinctusq; est r Dauid ense suo: r secuti sunt Dauid quasi q̄dringēti viri, porro ducēti remānerūt ad sarcinas. Abigail aūt vroi Nabal nūtiauit vnus de pueris suis: dicens, Ecce Dauid misit nūtios de deserto, vt bñdicerēt dño nostro, r auersatus est eos. hoies isti, boni satis fuerūt nobis, r nō molesti: nec q̄quā aliq̄ perijt oī tpe quo fuimus cōuersati cū eis in deserto: p muro erāt nobis tā in nocte q̄ i die oībus diebꝰ quibꝰ pauimus apud eos greges. Quā ob rez cōsydera, r recogita q̄d facias: qm̄ cōpleta est malitia aduersuz virū tuū, r aduersuz domū tuā, r ipse est filiꝰ Belial, ita vt nemo possit ei log. Festinauit igitur Abigail, et tulit ducētos panes, r duos vtres vini, r quinq; arietes coctos, r q̄nq; sata polēte, r centū ligaturas vue passe, r ducentas massas caricarū, r iposuit sup asinos, dixitq; pueris suis, Precedite me, r ecce, ego post tergū sequar vos. viro autez

Nabal

suo Nabal nō indicauit. Cū ergo ascēdisset asinū, & descenderet ad radicē montis. Dauid & viri ei⁹ descēdebāt i occursum eius: quibus ipa occurrit. Et ait Dauid. Vere frusta seruaui oia q̄ huic erāt in deserto, & nō periit quicq̄ de cunctis q̄ ad eū ptinebāt: & reddidit mihi malum p bono. Hec faciat deus inimicis Dauid, & hec addat. Si reliq̄o de oībus q̄ ad ipsum ptinēt vsq; mane mingētē ad parietē. Cum aūt vidisset Abigail Dauid festinauit, & descendit de asino, & pcidit corā Dauid sup faciē suā, & adorauit super terrā, & cecidit ad pedes eius, & dixit. In me sit dñe mi hec iniquitas: loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis: et audi verba famule tue. Ne ponat oro dñs meus rex cor suū sup virū istū iniquū Nabal: q̄ fm nomē suū stultus est: & stultitia est cū eo: ego aūt ancilla tua nō vidi pueros tuos dñe mi, quos misisti. Nunc ergo dñe mi viuit dñs, & viuit aia tua, q̄ prohibuit te ne venires in sanguinē, & salu aut manū tuam tibi: & nunc fiant sicut Nabal inimici tui, & q̄ q̄runt dño meo malū. Qua propter suscipe bñdictionē hāc: quā attulit ancilla tua tibi dño meo: & da pueris q̄ sequunt te dñm meū. Aufer ingratē famule tue: faciens eū faciet dñs tibi dño meo domū fidelē: q̄ plia dñi dñe mi tu pliaris: malitia ergo non inueniat in te oib⁹ diebus vite tue. Si eū surrexerit aliq̄s hō psequēs te et q̄rēs aiam tuā, erit aia dñi mei custodita quasi in fasciculo viuētiū apud dñm deū tuum: porro inimicoū tuoū aia rotabit, q̄si in impetu, & circulo funde. Cū ergo fecerit dñs tibi dño meo oia hec q̄ locut⁹ est bona de te, & cōstituerit te ducē sup Isrl, nō erit tibi hoc in singultū, & in scrupulū cordis dño meo, q̄ effuderis sanguinē innocentiū: aut ipse te vlt⁹ fueris: et cū bñfecerit dñs dño meo recordaberis ancille tue. Et ait Dauid ad Abigail. Bñdict⁹ dñs deus Isrl, q̄ misit te hodie in occursum meū, & bñdictū eloquium tuū, & benedicta tu, q̄ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinē, et vlciscerer me manu mea. Alioquin viuit dominus deus Israel qui prohibuit me ne malum facerē tibi: nisi cito venisses in occursum mihi, nō remansisset Nabal vsq; ad lucem matutinā mingēs ad parietē. Suscepit ergo Dauid de manu eius oia que attulerat ei, dixitq; ei. Vade pacifice in domū tuā: ecce audiui vocē tuam, & honorauī faciē tuā. Venit aūt Abigail ad Nabal: & ecce erat ei cōuiuiū in domo eius quasi conuiuiū regis, & cor Nabal iucūdū, erat eī ebrius nimis: & nō indicauit ei vbū pusillū aut grāde vsq; mane. Diluculo autem cū digessisset vinū Nabal, indicauit ei vxor sua vba hec, & emortuū est cor eius intrinsec⁹, & factus est q̄si lapis. Cūq; ptrāsissent decē dies, percussit dñs Nabal, & mortu⁹ est. Q̄d cum audisset Dauid mortuū Nabal, ait, Bñdictus dñs q̄ iudicauit causam opprobrij mei de manu Nabal, & seruū suū custodiuit a malo, & malitiam Nabal reddidit dñs in caput eius. Misit ergo Dauid, & locut⁹ est ad Abigail, vt sumeret eā sibi i vxorē. Et venerūt pueri Dauid ad Abigail in Carmelū, & locuti sunt ad eā, dicētes, Dauid misit nos ad te, vt accipiat te sibi in vxorē. Que surgēs adorauit p̄na in terrā, & ait. Ecce famula tua sit i ācillā, vt lauet pedes seruor⁹ dñi mei. Et festinauit, & surrexit Abigail, & ascēdit sup asinum, & quīq; puelle ierūt cū ea, pedisseque eius, & secuta est nuntios Dauid: & facta est illi vxor. Sed & Achinoā accepit Dauid de Jezrahel: & fuit vtraq; vxor ei⁹. Saul aūt dedit Michol uxorē suā vxorē Dauid, Phalti, filio Lais q̄ erat de Gallī.

¶ Capituli Summarium. Dauid abstulit hosti Sauli cyphum & lanceam. Caput.xxvj.

Et venerūt ziphei ad Saul in Gabaa, dicētes, Ecce, Dauid absconditus est in colle Hachile, q̄ est ex aduerso solitudinis. Et surrexit Saul, & descēdit i desertū ziph, & cū eo tria millia virorū de electis Isrl, vt q̄reret Dauid in deserto ziph. Et castrametatus est Saul in Gabaa Hachile, q̄ erat ex aduerso solitudinis in via. Dauid aūt habitabat i deserto. Videns aūt q̄ venisset saul post se in desertū, misit exploratores, & didicit q̄ venisset certissime. Et surrexit Dauid, & venit ad locū vbi erat saul: cūq; vidisset locū in quo dormiebat saul, & Abner filius Ner princeps militie ei⁹: & Saul & dormientē in tentorio, & reliquū vulgus p circuitū eius, ait Dauid ad Achimelech Hetheū, et Abisai filiū saruie fratrē Joab, dicēs. Quis descēdet mecū ad saul i castra? Dixitq; Abisai. Ego descēdā tecū. Venerūt q̄ Dauid & Abisai ad populū nocte, & inuenerūt saul iacētē & dormientē i tentorio, & hastam fixā in terra ad caput eius: Abner autem & pplm dormientes in circuitu ei⁹. Dixitq; Abisai ad Dauid, Cōclusit deus inimicū tuū hodie i manus tuas: nūc q̄ pfodiā eū lācea i ira semel, & scōo op⁹ nō erit. Et dixit Dauid ad Abisai. Ne interficias eū: quis eī extēdet manū suā in christū dñi, & innocēs erit? Et dixit Dauid. Viuit dñs, q̄ nisi dñs percusserit eū, aut dies ei⁹ venerit vt moriat, aut in pliū descēdēs perierit, ppitius sit mihi dñs ne extēdā manū meā in christū dñi. nūc igit tolle hastā q̄ est ad caput eius & cyphū aque, & abeamus. Tulit igit Dauid hastā, & cyphū aq̄, q̄ erat ad caput saul, & abierūt. & nō erat qui q̄ videret, & intelligeret, & euigilaret, q̄s oēs dormiebāt, q̄ sopor dñi irruerat super eos. Cūq; trāsisset Dauid ex aduerso, & stetisset in vertice mōtis de lōge, & esset grāde iter nallū inter eos, clamauit Dauid ad pplm, & ad Abner filium Ner, dicēs. Nōne rīdebis Abner? Et rīdens Abner ait. Quis es tu q̄ clamas, et inquietas regē? Et ait Dauid ad Abner. Nunqd non vir tu es? & qs alius sicut tui in Isrl? q̄re q̄ nō custodisti dñm tuū regē? ingressus est enī vn⁹ de turba vt interficeret regē dñm tuū. nō est bonū hoc q̄ fecisti: viuit dñs q̄m filij mortis estis vos, q̄ nō custodistis dñm vestrū christum dñi. nunc q̄ vide vbi sit hasta regis, & vbi sit cyphus aq̄, q̄ erat ad caput eius. Cognouit aūt saul vocē Dauid, & dixit. Nūquid vox hec tua fili mi Dauid? Et ait Dauid, Vox mea dñe mi rex. Et ait, Quā ob cām dñs meus persequit seruū suū? Quid feci? aut q̄ est malū i manu mea? Nūc ergo audi oro dñe mi rex verba famuli tui. Si dñs incitat te aduersus me, odoret sacrificiū, si aūt filij hoīm, maledicti sunt in cōspectu dñi: q̄ eiecerunt me hodie, vt nō habitē i hereditate dñi, dicētes. Vade, serui dijs alienis. Et nūc nō effundat sanguis meus in terra corā dño: q̄ egressus est rex Isrl vt q̄rat publicē vnū, sicut persequit pdix montib⁹. Et ait saul. Peccaui, reuertere fili mi Dauid: nequaq̄ enī vltra tibi malefaciā, eo q̄ pciosa fuerit aia mea i oculis tuis hodie: apparet enī q̄ stulte egerī, & ignorauerim multa nimis. Et rīdens Dauid, ait. Ecce hasta regis trāseat vnus de pueris regis, & tollat eā. Dñs aūt retribuet vnicuiq; fm iusticiā suā & fidem: tradidit enī te dñs hodie i manū meā, & nolui extēdere manū meā i christum dñi. Et sicut magnificata est aia tua hodie in oculis meis, sic magnificet aia mea i oculis dñi, & liberet me de oi angustia. Dixit ergo saul ad Dauid. Bñdictus tu fili mi Dauid: equidē faciēs facies, & potēs poteris. Abijt aūt Dauid in viam suam, & Saul reuersus est in locum suum.

¶ Capituli Summarium. Fugit Dauid cum domo sua ad regem Achis. Caput.xxvij.

Dixit aūt Dauid in corde suo. Aliquā icidā vna die in manus saul: nonne melius est vt fugiā, & saluer in terra Philistinorū, & ōsperet saul, cessetq; me querere in cūctis finib⁹ Isrl: fugiā q̄ manus eius. Et surrexit Dauid et abijt ipse, et sexcenti viri cum eo, ad Achis filiū Maoch regē Geth. Et habitauit Dauid cū Achis i Geth, ipse & viri eius, & domus eius, Dauid & due vxores eius. Achinoā Jezraelitis, & Abigail vxor Nabal Carmeli. Et nūtiatū est saul q̄ fugisset Dauid in Geth, & nō addidit vltra q̄rere eū. Dixit aūt Dauid ad Achis. Si inuenī gratiā i oculis tuis, det mihi loc⁹ i vna vrbū regiōis huius, vt habitē ibi: cur enī manet seruus tuus in ciuitate regis tecū? Dedit itaq; ei Achis in die illa Siceleg: propter quā causam facta est Sicelegregū Juda, vsq; in diē hāc. Fuit aūt numer⁹ dierū q̄s habitauit Dauid in regione Philisthinorū, quatuor mēsiū. Et ascēdit Dauid & viri eius, & agebāt p̄das de Gessuri, & de Gezri, & de Amalecitis: hi enim pagi habitabant in terra antiquus, euntibus Sur vsq; ad terrā Egypti. Et percutiebat Dauid oēm terrā, nec relinque-

Universidad de Deusto
Biblioteca

D bat vinētē virū ⁊ mulierē: tollēsq; oues, ⁊ boues, ⁊ asinos, ⁊ camelos, ⁊ vestes reuertebat, ⁊ veniebat ad Achis. Dicebat aūt ei Achis. In quē irruistis hodie? Rūdebat Dauid. Cōtra meridiē Iude, ⁊ cōtra meridiē Jerameel, ⁊ contra meridiē Ceni. virū ⁊ mulierē nō viuificabat Dauid, nec adducebat in Geth, dicēs. Ne forte loquant aduersus nos. Hec fecit Dauid: ⁊ hoc erat decretū illi oīb⁹ diēb⁹ q⁹ habitauit in regione Philisthinorum. Credidit ergo Achis Dauid, dicēs. Multa mala operatus est cōtra populum suum Jsrael: erit igitur mihi seruus sempiternus.

¶ Saul bello petitus iubet suscitari Samuelē. C.xxviii.

A Actū est aūt in diēb⁹ illis, cōgregauerūt Philisthiim agmina sua, vt prepararent ad bellū contra Jsrl: dixitq; Achis ad Dauid. Sciens nūc scito quoniā mecū egredieris in castris tu ⁊ viri tui. Dixitq; Dauid ad Achis. Nunc scies que factur⁹ est seruus tuus. Et ait Achis ad Dauid. Et ego custodem capitis mei ponā te cūctis diēb⁹. Samuel autē mortuus est, plāxitq; eū oīs Jsrl, ⁊ sepelierūt eū in Ramathaym sue sua. Et Saul abstulit magos ⁊ ariolos de terra. Congregatiq; sunt Philisthiim, ⁊ venerūt, ⁊ castrametati sunt in Sunā: cōgregauit aūt ⁊ Saul vniuersum Jsrl, ⁊ venit in Gelboe Et vidit Saul castra Philisthiim, ⁊ timuit, et expauit cor ei⁹ nimis. Cōsulutq; dūm, et nō rūdit ei, neq; p somnia, neq; per sacerdotes, neq; p prophetas. Dixitq; Saul seruis suis. Querite mihi mulierē habētē pythonē, ⁊ vadā ad eā ⁊ sciscitabor p illā. Et dixerūt serui ei⁹ ad eū. Est mulier pythonē habēs in Endor. Mutauit ergo habitum suū, vestitusq; est alijs vestimētis, ⁊ abijt ipse, ⁊ duo viri cū eo venerūntq; ad mulierem nocte, ⁊ ait illi. Diuina mihi in pythone, ⁊ suscita mihi quē dixero tibi. Et ait mulier ad eū. Ecce tu nosti quanta fecerit Saul, et quō eraserit magos ⁊ ariolos de terra: q're ergo insidiaris aīe mee, vt occidar? Et iurauit ei Saul in dūo dicēs. Viuit dūs, q⁹ nō eueniet tibi⁹ occō mali ppter hāc rē. Dixitq; ei mulier. Quē suscitabo tibi? Qui ait, Samuelē mihi suscita. Cū aūt vidisset mulier samuelē, exclamauit voce magna, ⁊ dixit ad Saul. Quare imposuisti mihi? tu es cū Saul. Dixitq; ei rex. Noli timere: qd vidisti? Et ait mulier ad Saul. Deos vidi ascēdentes de terra. Dixitq; ei. Qualis est forma eius? Que ait, Vir senex ascendit, ⁊ ipse amict⁹ est pallio. Et intellexit saul qō samuel esset, ⁊ inclinauit se sup faciē suā in terra, ⁊ adorauit. Dixit aūt samuel ad Saul. Quare ingetasti me vt suscitarer? Et ait saul. Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnāt aduersum me, ⁊ deus recessit a me, ⁊ exaudire me noluit neq; in manu prophetarū, neq; p somnia: vocaui ergo te vt ostēderes mihi qd faciā. Et ait samuel. Quid interrogas me, cū dūs recesserit a te, ⁊ trāsierit ad emulū tuū? Faciet eū tibi dūs sicut locutus est in manu mea, et scindet regnū tuū de manu tua, ⁊ dabit illud proximo tuo Dauid: quia nō obedisti voci dūi, neq; fecisti irā furoris ei⁹ in Amalec. idcirco qō pateris, fecit tibi dūs hodie, et dabit dūs etiam Jsrael tecum in manus Philisthiim: eras autem tu et filij tui mecum eritis, sed et castra Jsrael tradet domin⁹ in manus Philisthiim: Statimq; Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enī valde verba samuelis, ⁊ robur nō erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaq; mulier ad Saul, et vidit: conturbatus enim erat valde. Dixitq; ad eum. Ecce obediuit ancilla tua voci tue, ⁊ posui animam meā in manu mea: ⁊ audiui sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi ⁊ tu vocē ancille tue, ⁊ ponam coram te bucellam panis, vt comedēs connalescas, ⁊ possis iter agere. Qui renuit ⁊ ait. Non comedam. Coegerūt autem eū serui sui ⁊ mulier, ⁊ tandē audita voce eorum surrexit de terra, ⁊ sedit super lectum. Mulier autē illa habebat vitulum pascualē in domo, ⁊ festinauit, ⁊ occidit eum: tollēsq; farinā, miscuit eam, et coxit azyma, ⁊ posuit ante Saul, ⁊ ante seruos eius. Qui cum comedissent, surrexerunt ⁊ ambulauerunt per totam noctem illam.

¶ L.S. Dauid ejcit de exercitu philisthiim. Caput.xxix.

Supra xxv.a.

B

C

Ecclē. xlvj.d.

Supra xvij.f.

D

Congregata sunt ergo Philisthiim vniuersa agmina i Aphec: ⁊ Jsrael castrametat⁹ est inp fontē, q erat in Jezrael. Et satrape qdē Philisthiim incedebāt in cēturijs ⁊ millibus. Dauid aūt ⁊ viri ei⁹ erant in nouissimo agmine cū Achis. Dixerūtq; principes Philisthiim. Quid sibi volūt Hebrei isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim. Nunqd ignoratis Dauid, qui fuit seruus Saul regis Jsrael, et est apud me multis diebus vel annis: ⁊ nō inueni in eo quicq; ex die qua transfugit ad me, vsq; ad diem hanc. Jrati sunt autē aduersus eū principes Philisthiim, ⁊ dixerūt ei. Reuertatur vir, ⁊ sedeat in loco suo in quo cōstituisti eū: ⁊ nō descēdat nobiscum in prelium, ne fiat nobis aduersarius. cū preliari ceperim⁹: quō enī aliter poterit placare dūm suū: nisi in capitibus nostris? Nonne iste est Dauid cui cantabāt in choris, dicētes. Percussit Saul in milib⁹ suis, ⁊ Dauid in decē millibus suis? Vocauit ergo Achis Dauid, ⁊ ait ei. Viuit dūs, q; rect⁹ es tu, ⁊ bon⁹ in cōpectu meo, ⁊ exit⁹ tu⁹, ⁊ introit⁹ tu⁹ mecū est in castris: ⁊ nō inuenī in te qcquā mali ex die q̄ venisti ad me, vsq; in diē hāc, sz satrapis nō places. Reuertere ergo, ⁊ vade in pace, ⁊ nō offendes oculos satraparū Philisthiim. Dixitq; Dauid ad Achis. Quid enī feci, ⁊ qd inuenisti i me seruo tuo a die qua fui i cōspectu tuo vsq; i diē hāc, vt nō veniā, ⁊ pugnē cōtra inimicos dūm mei regis? Rūdēs aūt Achis locut⁹ est ad Dauid. Scio q; bonus es tu in oculis meis sicut angel⁹ dei. sz principes philisthinor⁹ dixerūt. Nō ascēdet nobiscū in plīū. Igit cōsurge mane, tu ⁊ serui dūi tui, q venerūt tecū: ⁊ cū de nocte surrexeritis, ⁊ ceperit diluescere, pgite. Surrexit itaq; de nocte Dauid ipse ⁊ viri eius, vt pficiscerent mane, ⁊ reuerterentur ad terrā Philisthiim: Philisthiim aūt ascēderūt Jezrael.

¶ Capituli Summarium. Dauid abductam familiā recuperat hostibus trucidatis. Caput.xxx.

Cumq; venissent Dauid ⁊ viri eius in Siceleg die tertia. Amalecite impetū fecerant ex parte australi in Siceleg, ⁊ percusserāt Siceleg, ⁊ succenderant eā igni. Et captiuas duxerant mulieres ex ea a minimo vsq; ad magnū: ⁊ nō interfecerāt quēq; sed secū duxerāt: ⁊ pgebāt iter suo. Cū ergo venisset Dauid ⁊ viri ei⁹ ad ciuitatē, ⁊ inuenissent eā succēsam igni, ⁊ vxores suas, ⁊ filios suos, ⁊ filias ductas esse captiuas, leuauerūt Dauid ⁊ pplūs q erat cū eo, voces suas, ⁊ plāxerūt donec deficerēt i eis lachryme. Sigdē ⁊ due vxores Dauid captiue ducte fuerāt. Achmoā Jezraelitis, ⁊ Abigail vxor Nabal Carmeli. Et cōtristat⁹ est Dauid valde: volebat enī eū populus lapidare, q; amara erat aīa vnius cuiusq; viri sup filijs suis, ⁊ filiab⁹: cōfortat⁹ est aūt Dauid in dūo deo suo. Et ait ad Abiathar sacerdotē filiū achimelech. Applica ad me ephod. Et applicauit Abiathar ephod ad Dauid, ⁊ cōsuluit Dauid dūm, dicēs. Persequar latrūculos hos, ⁊ cōprehēdā eos, an nō. Dixitq; ei dūs. Persequere: absq; dubio enī cōprehēdes eos, ⁊ executies pdā. Abijt ergo Dauid ipse ⁊ sexcēti viri q erāt cū eo, ⁊ venerūt vsq; ad torrētē Besor: ⁊ lassi qdā substiterūt. Persecutus est aūt Dauid ipse et q̄drigēti viri: substiterāt enī ducēti, q lassi trāsire nō poterāt torrētē Besor. Et inuenerūt virū Egyptiū in agro, ⁊ adduxerūt eū ad Dauid: dederūtq; ei panē vt cōederet, ⁊ biberet aquā, sz ⁊ fragmē masse caricar: ⁊ duas ligaturas vue passe. Que cū comedisset, reuersus est spūs ei⁹, ⁊ refocillat⁹ est: nō enī comederat panē, neq; biberat aquā trib⁹ diēb⁹ ⁊ tribus noctib⁹. Dixit itaq; ei Dauid. Cui⁹ es tu: vel vnde: et quo pergis? Qui ait. Puer Egypti⁹ ego sum, seruus viri Amalecite: dereliqt aūt me dūs meus q; egrotare cepi nudiustert⁹. Sigdē nos erupim⁹ ad austrinalē plagam Cerethi, ⁊ cōtra Judā, ⁊ ad meridiē Caleb, ⁊ Siceleg succendimus igni. Dixitq; ei Dauid. Potes me ducere ad cuneum istū? Qui ait. Jura mihi p deū, qō nō occidas me, ⁊ nō tradas me in manus dūi mei: ⁊ ego ducā te ad cuneū istū. Qui cū duxisset eū, ecce illi discūbebant sup faciē vniuerse terre comedentes ⁊ bibentes, ⁊ quasi festū celebrantes diep; pro

cuncta

cuncta preda,ꝛ spolijs q̄ ceperant de terra Philisthijm et
E de terra Juda.Et percussit eos dauid a vespere vsq; ad ve-
sperā alteri⁹ diei,ꝛ nō euasit ex eis quisq̄; nisi quadringen-
ti viri adolescētes q̄ ascēderāt camelos,ꝛ fugerant. Eruit
ergo Dauid oia q̄ tulerāt Amalecite,ꝛ duas vxores suas
erut.Nec defuit quicq̄ a paruo vsq; ad magnū,tā de filijs
q̄ de filiabus,ꝛ de spolijs:ꝛ quecūq; rapuerāt,oia reduxit
dauid.Et tulit vniuersos greges ꝛ armēta,ꝛ minauit ante
faciem suam:dixerūtq;.Hec est preda Dauid.Venit autē
dauid ad ducētos viros:q̄ lassi substiterāt:nec seq̄ poterāt
F Dauid,ꝛ residere eos iusserat in torrēte Besor:qui egressi
sunt obuiā dauid,ꝛ pplo q̄ erat cū eo. Accedēs aūt dauid
ad pplm,salutauit eos pacifice. Rndēsq; ois vir pessim⁹,
ꝛ iniquus de viris q̄ ierāt cū dauid,dixit. Quia non vene-
runt nobiscū,nō dabim⁹ eis quicq̄ de preda quā eruimus:
sed sufficiat vnicuiq; vxor sua ꝛ filij,quos cū acceperint re
cedāt.Dixit aūt dauid. Nō sic facietis fratres mei de his
que tradidit nobis dñs,ꝛ custodiuit nos,et dedit latruncu-
B los q̄ eruperant aduersum nos,in manus nostras:nec au-
diet vos quisq̄ sup sermone hoc. equa cā pars erit descen
dentis ad prelium,ꝛ remanētis ad sarcinas:ꝛ sil'r dividēt.
Et factū est hoc ex die illa,ꝛ deinceps cōstitutū ꝛ pfinutuꝫ.
ꝛ quasi lex in Jsrl vsq; in diē hāc. Venit ergo dauid in Si
celeg,ꝛ misit dona de preda seniorib⁹ Juda proximis su-
is dicens.Accipite benedictionē de pda hostiū dñi:His q̄
erāt in Bethel,ꝛ q̄ in Ramoth ad meridiē:ꝛ q̄ in Bether
ꝛ qui in Aroer,ꝛ qui in Sephamot,ꝛ q̄ in Esthamo,et qui
in Rabal,ꝛ q̄ in vrbibus Jerameel,ꝛ q̄ in vrbibus Ceni,
ꝛ qui in Harama,ꝛ q̄ in lacu Asan,ꝛ q̄ in Athach,et qui
in Hebron:ꝛ reliquis qui erant in his locis in quibus com
moratus fuerat Dauid ipse ꝛ viri eius.

¶ Capituli Summarium. Saul cum suis in prelio oc-
cumbit. Caput.xxxj.

A 1. Paral. x.a. Philisthijm autē pugnabāt aduersum Jsrael:ꝛ
fugerunt viri Jsrael ante faciem Philisthijm,
ꝛ ceciderūt interfecti in monte Gelboe. Irrue-
runtq; Philisthijm in Saul ꝛ in filios eius,ꝛ per
cusserunt Jonathā ꝛ Abinadab ꝛ Melchisua filios saul,
totūq; pondus plij versum est in Saul:ꝛ cōsecuti sunt eum
viri sagittarij,ꝛ vulneratꝰ est vehemēter a sagittarijs. Di-
xitq; Saul ad armigerū suū. Educ gladium tuū,ꝛ per
cute me:ne forte veniāt incircūcisi isti,ꝛ interficiant me illu-
B dentes mihi.Et noluit armiger eius:fuerat enī nimio terro-
re perterritus.arripuit itaq; Saul gladiū suum,ꝛ irruit su-
per eum.Quod cum vidisset armiger eius,videlicet quod
mortuus esset Saul,irruit etiam ipse super gladium suū,ꝛ
mortuus est cū eo.Mortuus est ergo Saul,ꝛ tres filij eius,ꝛ
armiger illius,ꝛ vniuersi viri eius in die illa pariter.Vidē-
tes autē viri Jsrael qui erāt trās vallē ꝛ trans Jordanem,
q̄ fugissent viri Jsraelite,et q̄ mortuus esset Saul,et filij
C eius,reliquerunt ciuitates suas ꝛ fugerūt:venerūtq; Phi
listhijm,ꝛ habitauerunt ibi.Facta autem die altera,vene-
runt Philisthijm vt expoliarent interfectos,ꝛ inuenerunt
Saul ꝛ tres filios eius iacētes in mōte Gelboe.Et precide
runt caput Saul,ꝛ expoliauerūt eum armis:ꝛ miserunt in
terram Philisthinoꝝ per circūitū,vt annūtiaret in tēplo
D idoloꝝ,ꝛ in populis.Et posuerūt arma eius in tēplo Asta-
roth,corpus vero eius suspēderūt in muro Bethsan. Q̄
cum audissent habitatores Jabes Galaad,quecūq; fece-
ij. Regū. rāt Philisthijm Saul,surrexerūt oēs viri fortissimi,ꝛ am-
ij.a. bulauerūt tota nocte,ꝛ tulerūt cadauer Saul,ꝛ cadavera
filioꝝ eius de muro Bethsan:venerūtq; Jabes Galaad,
et combusserunt ea igni:ꝛ tulerunt ossa eorum,ꝛ sepelierūt
in nemore Jabes,ꝛ ieiunauerunt septem diebus.

¶ Finis.

¶ Secundus Liber Samuelis:

Quem nos secundum Regum dicimus.

¶ Capituli Summarium. Dauid nuntium mortis Saul
obtruncat. Caput.j.

A Factum est aūt postq̄ mortuus est Saul,vt
Dauid reuerteret a cede Amalec,ꝛ mane
ret in Sicelegdnos dies.In die autē tertia
apparuit hō veniens de castris Saul veste
cōscissa,ꝛ pulvere cōspersus caput:ꝛ vt ve-
nit ad Dauid cecidit sup faciē suā,ꝛ ado-
rauit.Dixitq; ad eū dauid.Undevenis?Qui ait ad eū,de
castris Jsrael fugi.Et dixit ad eū dauid.Q̄ō est verbū q̄ō
factū est:indica mihi.Qui ait.Fugit pplus est plio,et multi
corruētes e populo mortui sunt.Jz ꝛ Saul ꝛ Jonathas fi-
lius eius interierūt.Dixitq; dauid ad adolescētē qui nūtia-
B bat ei.Unde scis q̄ mortuus est saul ꝛ Jonathas filius eius?
Et ait adolescēs qui nūtiabat ei. Casu veni in mōtē Gel-
boe,ꝛ Saul incūbebat sup hastā suā:porro currus ꝛ egres
appropinq̄bāt ei,ꝛ cōuersus post tergū suū,vidēsq; me vo-
cauit.Cui cū respondissem. Adsum:dixit mihi Quisnam
es tu?Et aio ad eum,Amalecites ego sum. Et locutus est
mihi.Sta super me,ꝛ interfice me:q̄m tenēt me angustie,et
adhuc tota aīa mea īme est.Stāsq; sup eū,occidi illū:scie-
bā enī q̄ō vivere non poterat post ruinā:ꝛ tuli diadema q̄ō
erat in capite eius,ꝛ armillā de brachio illius,ꝛ attuli ad te
dñm meū huc.Apprehēdēs aūt Dauid vestimēta sua sci-
dit,oēsq; viri q̄ erāt cū eo,ꝛ plāxerūt.ꝛ fleuerūt,ꝛ ieiunave-
runt vsq; ad vesperā super Saul,ꝛ sup Jonathā filiū eius,ꝛ
sup pplm dñi,ꝛ sup domū Jsrael,eo q̄ō corruissent gladio.
C Dixitq; Dauid ad iuuenē qui nunciauerat ei.Unde es tu:
Qui rndit.Filius hois aduene Amalecite ego sum. Et ait
ad eū dauid.Quare nō timuisti mittere manū tuā vt occi-
deres christū dñi?Vocāsq; Dauid vnū de pueris suis ait, Psal.
Accedēs irrue in eū.Qui percussit illū,ꝛ mortuus est. Et ait cxiij.b.
ad eū dauid.Sanguis tuus sup caput tuū:os enī tuū locu-
tum est aduersum te dicēs.Ego interfeci christū dñi.Plā-
xit aūt dauid plāctū huiuscemodi sup saul ꝛ sup Jonathā
filiū eius:ꝛ pcepit vt docerēt filios Juda arcū sicut scriptum
est in libro iustoꝝ.Et ait.Consydera Jsrael p his q̄ mor-
tui sunt sup excelsa tua vulnerati.Inclyti Jsrl super mōtes
tuos interfecti sunt:quō ceciderūt fortes. Nolite annuntia-
re in Geth,neq; annuncietis in cōpitis Ascalonis:ne forte D
letentur filie Philisthijm,ne exultent filie incircūcisorum.
Mōtes Gelboe,nec ros,nec pluuia veniant sup vos.neq;
sint agri primitiarū:q̄ ibi abiectꝰ est clypeus fortiū,clypeus
Saul q̄si nō esset vnctus oleo. A sanguine interfectoꝝ ab
adipe fortiū,sagitta Jonathe nūq̄ redijt retrorsum,ꝛ gla-
dius saul nō est reuersus inanis. Saul ꝛ Jonathas amabi
les,et decori valde in vita sua,in morte quoq; non sunt di-
uisi:aquilis velociores,leonibꝰ fortiores. Filie Jsrael sup
saul flete,qui vestiebat vos coccino in deliciis,qui prebe-
bat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt
fortes in prelio Jonathas in excelsis tuis occisus est.Do-
leo super te frater mi Jonatha decore nimis,et amabilis
super amorem mulierum. Sicut mater vnicum amat filiū
suum,ita ego te diligebam.Quomodo ceciderūt robusti,ꝛ
perierunt arma bellica.

¶ Capituli Summarium. Dauid in regem Juda vngi-
tur,et nascitur grauis dissensio inter domum Saul et
Dauid. Caput.j.

A Egitur post hec consuluit Dauid dñm, dicēs. Nū ascendā in vnā de ciuitatib⁹ Juda? Et ait dñs ad eū. Ascēde. Dixitq; dauid. Quo ascendā? Et rūdit ei. In Hebron. Ascēdit ergo Dauid, & due vxores eius Achinoam Jezraelitis et Abigail vxor Nabal Carmelitis sed et viros q erāt cū eo, duxit Dauid singulos cū domo sua: & māserūt in oppidis Hebron.

j. macha. ij. f. Uenerūtq; viri Juda, & vnxerūt ibi dauid, vt regnaret sup domum Juda. Et nuntiatū est dauid qō viri Jabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo dauid nuntios ad viros

j. regum. xiij. d. Jabes Galaad, dixitq; ad eos. Benedicti vos a dño, q fecistis misericordiā hāc cū dño vro Saul, & sepelistis eum. Et

B nūc retribuet vobis qdē dñs misericordiā & veritatē: sed & ego reddā gratiā, eo qō fecistis vbū istud. Cōforten mini vre, & estote filij fortitudinis: Iz enim mortuus sit dñs vester Saul, tū me vnxit dom⁹ Juda in regē sibi. Abner aūt filius Ner princeps exercitus saūl, tulit Jsboseth filiū Saul, & circūduxit eū p castra: regēq; cōstituit sup Galaad, & sup Assuri, & sup Jezrahel, & sup Ephraim, & sup Bēiamin, & sup

C Jsrael vniuersum. Quadraginta annoū erat Jsboseth filius Saul, cū regnare cepisset sup Jsrael, & duob⁹ annis regnauit: sola aūt dom⁹ tuda seqbāt dauid. Et fuit numerus dierū quos cōmorat⁹ est dauid, imperās in Hebrō sup domū Juda, septē annoū, et sex mēsiū. Egressusq; est Abner filius Ner, & pueri Jsboseth filij Saul de castris in Gabaō. Porro Joab filius Saruie, & pueri dauid egressi sunt, & occurrerūt eis iuxta piscinā Gabaō. Et cū in vnū cōuenissent

D e regione, sederunt, hi in vna pte piscine, & illi ex altera. Dixitq; Abner ad Joab. Surgant pueri, & ludāt coram nobis. Et rūdit Joab. Surgāt. Surrexerunt ergo, & trāsierūt numero duodecim de Bēiamin, ex pte Jsboseth filij Saul, et duodecim de pueris dauid. Apprehēsoq; vnusq;q capite comparis sui, defixit gladiū in latus cōtrarij, & ceciderūt simul: vocatūq; est nomē loci illi⁹. Ager robustor, in Gabaon. Et ortū est bellū durū satis in die illa: fugatusq; est Abner & viri Jsrael a pueris dauid. Erant aūt ibi tres filij Saruie. Joab, & Abisai, & Asael: porro Asael cursor velocissim⁹ fuit, quasi vn⁹ de capreis q morant in syluis. Persequebatur aūt Asael Abner, & nō declinauit ad dexterā neq; ad sinistram omittēs persequi Abner. Respexit itaq; Abner post tergū suum, & ait. Tune es Asael? Qui rūdit.

E Ego sum. Dixitq; ei Abner. Vade ad dexterā siue ad sinistram, & apprehēde vnū de adolescentibus, & tolle tibi spolia eius. Noluit autē Asael omittere quin vrgeret eū. Rursumq; locutus est abner ad Asael. Recede, & noli me seq, ne forte cōpellar cōfodere te in terrā, & leuare nō potero faciem meā ad Joab fratrē tuū. Qui audire contēpsit, & noluit declinare: percussit ergo eū Abner aversa hasta in inguine, & transfodit, & mortuus est in eodē loco: oēsq; q trāsibant per locū in quo ceciderat Asael, & mortu⁹ erat, subsistebant. Persequētibus autem Joab & Abisai fugientem

F Abner, sol occubuit: & veneruntvsq; ad collē aqueductus, qui est ex aduerso vallis, itineris deserti in Gabaon. Congregatiq; sunt filij Bēiamin ad Abner: & cōglobati in vnū cuneū, steterunt in summitate tumuli vnus. Et exclamauit Abner ad Joab, & ait, Num vsq; ad internecionē tuus mucro deseruet: an ignoras qō periculosa sit desperatio: vsq; quo nō dices pplo vt omittat persequi fratres suos? Et ait Joab. Viuit dñs si locutus fuisses mane, recessisset popul⁹ persequēs fratrē suū. Insonuit ergo Joab buccina, & stetit

G omnis exercit⁹, nec persecuti sunt vltra Jsrael neq; iniere certamen. Abner aūt & viri eius abierūt per cāpestria, tota nocte illa: & transierūt Jordanē, & lustrata oi Bethboron, venerūt ad castra. Porro Joab reuersus omisso abner, cōgreganit oēm pplm & defuerūt de pueris dauid decē et octo uē viri, excepto asaele. Serui aūt dauid, percusserūt de Beniamin, & de viris q erāt cū abner trecētos seragita viros, q & mortui sunt. Tulerūtq; asael, & sepelierūt eū in sepulchro patris sui in Bethlehē: & ambulauerūt tota nocte Joab, & viri q erāt cū eo, & in ipso crepusculo peruenerūt in Hebron.

Capitulū Summarium. Abner deficit a domo saul ad Dauid & interficitur a Joab. Caput iij.

A Facta est ergo lōga certatio iter domū dauid, & inter domū Saulis: Dauid proficiēs & semp se ipso robustior, dom⁹ aūt Saul decrescēs quotidie. Nati q sunt sex filij dauid in Hebrō: fuitq; primogenit⁹ eius Ammon de achinoam Jezrahelitide. Et post eū Cheleab de abigail vxore Nabal Carmelitide: porro tertius Absalō filius Maacha filie Tholmai regis Gessur. Quartus aūt Adonias filius Haggith: & quintus Saphatia, filius Abital. Sextus q̄q; Jethraā de Egla vxore Dauid. hi nati sunt dauid in Hebrō. Cū q esset pliū iter domū Saul & domū dauid. Abner filius Ner regebat domū Saul. Fuerat aūt Sauli cōcubina nōie Respha, filia Aia. Dixitq; Jsboseth ad abner. Quare ingressus es ad cōcubinā patris mei? Qui iratus nimis ppter verba Jsboseth, ait. Numq̄d caput canis ego sum aduersum Judā hodie, q fecerim misericordiā super domū saul patris tui, & super fratres & proximos eius, & nō tradidi te in manus dauid, & tu requisisti in me qō arguere p muliere hodie? Hec faciat deus abner, & hēc addat ei, nisi qūo iurauit dñs dauid, sic faciā cum eo, vt trāsferat regnū de domo Saul, & eleuet thronum dauid sup Jsrl, et sup Judā, a Dan vsq; Bersabee. Et nō potuit rūdere ei qq; metuebat illū. Misit ergo abner nūtios ad dauid pro se dicētes. Cuius est terra? Et vt loquerent. Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecū, & reducā ad te vniuersum Jsrl. Qui ait. Optime: ergo faciā tecū amicitias: Iz vnā rē peto a te, dicēs. Non videbis faciē meam anteq̄ adduxeris mihi Michol filiā Saul: & sic venies & videbis me. Misit autē Dauid nūtios ad Jsboseth filiū saul, dicēs. Redde vxorem meā Michol quā despōdi mihi centū preputijs Philisthym. Misit ergo Jsboseth, & tulit eā a viro suo Phaltiel filio Lais. Sequebaturq; eā vir suus, plorās vsq; Bahurim: et dixit ad eū Abner. Vade, & reuertere. Qui reuersus est Sermonem q̄z intulit abner ad seniores Jsrael, dicens. Tam heri q̄ nudiustertius querebatis Dauid, vt regnaret super vos. Nūc ergo facite: qm̄ dñs locutus est Dauid, dicens. In manu serui mei Dauid, saluabo pplm meum Jsrael de manu Philisthym, & oīm inimicorū eius. Locutus est aūt abner etiā ad Bēiamin. Et abiit vt loqueret ad dauid in Hebrō omnia q placuerāt Jsraeli & vniuerso Beniamin. Uenitq; ad dauid in Hebrō cū viginti viris: & fecit dauid abner, & viris eius qui venerāt cū eo, cōuiuiū. Et dixit abner ad dauid. Surgā, vt congregem ad te dñm meū regē omnē Jsrael, & ineā tecū fedus, & imperes oīb⁹, sicut desiderat anima tua. Cū ergo deduxisset Dauid abner, et ille isset in pace statim pueri dauid & Joab venerunt cesis latronibus: cū p̄da magna nimis: Abner autē nō erat cū dauid in Hebrō: q iā dimiserat eū, & pfect⁹ fuerat in pace. Et Joab & omis exercitus q erāt cū eo, postea venerāt: nuntiatū est itaq; Joab a narrātib⁹. Uenit abner filius Ner ad regē, & dimisit eū, & abiit in pace. Et ingressus est Joab ad regē, et ait. Quid fecisti: ecce venit abner ad te: cūre dimisisti eum, et abiit & recessit: ignoras Abner filiū Ner, qm̄ ad hoc venit, vt deciperet te, & sciret exitū tuū & introitū tuū, et nosset oīa q agis? Egressus itaq; Joab a Dauid, misit nuntios post abner, & reduxit eū a cisterna Sira, ignorante dauid. Cūq; reduxisset abner in Hebrō, seorsus addurit eū Joab ad mediū portē, vt loqrēt ei in dolo: & percussit illū ibi in īguine, & mortuus est in vltionē sanguinis asael fratris ei⁹. Qō cū audisset Dauid rē ita gestā, ait. Mundus ego sum & regnū meū apud deū vsq; in sempiternū a sanguine abner filij Ner, & veniat sup caput Joab, & sup oēm domū patris eius: nec deficiat de domo Joab fluxū seminis sustinēs & leprosus, & tenens fusum, et cadēs gladio, & indigēs pane. Igit Joab & abisai frater eius interfecerūt abner, eo qō occidisset asael fratrē eorū in Gabaō in plio. Dixit aūt Dauid ad Joab, & ad oēm pplm q erat cū eo. Scindite vestimēta vra, & accingimini saccis, & plangite ante exequias abner. Porro rex dauid sequebat feretrum. Cūq; sepelissent abner in Hebrō, leuauit rex vocē suā, & flevit super

uit super tumulū Abner: fleuit aūt ⁊ oīs ppl's. Plangens q̄z rex Abner, ait. Nequa q̄ vt mori solēt ignaui, mortuus est
B Abner. Manꝰ tue ligate nō sunt, ⁊ pedes tui nō sunt compediꝫ aggrauati: sz sicut solēt cadere coꝝ filijs iniquitatis, sic corruisti. Cōgeminā sq̄z oīs ppl's fleuit sup eū. Cūq̄z venisset vniuersa multitudo cibū capere cū Dauid, clara ad huc die, iurauit Dauid, dicēs. Hec faciat mihi deus, et hec addat si aūt occasum solis gustauero panē vel aliud quicq̄. Oisq̄z ppl's audiunt, ⁊ placuerūt eis cūcta q̄ fecit rex in conspectu totius ppli. Et cognouit oē vulgꝰ, ⁊ vniuersus Isrl in die illa q̄m non actū fuisset a rege vt occideret Abner filius Ner. Dixit q̄z rex ad seruos suos. Num ignoratis q̄m princeps ⁊ maximus cecidit hodie in Isrl? Ego aūt adhuc delicatus ⁊ vnctus rex: porro viri isti filij Saruie duri sunt mihi: retribuat dōs faciēti malum iuxta malitiam suam.

¶ Capituli Summarium. Jubet Dauid occidi interfectores Isboseth. Caput.iiij.

A Audiuit aūt Isboseth filiꝰ Saul q̄ cecidisset Abner in Hebrō, et dissolute sunt manꝰ eius, oisq̄z Israel pturbataꝰ est. Duo aūt viri principes latronū erāt filio Saul nomē vni Baana, et nomē alteri Rechab, filij Remmon Berothite de filijs Beniamin: siq̄dē ⁊ Beroth reputata est in Beniamin. et fugerunt Berothite in Gethaim, fueruntq̄z ibi aduene vsq̄z ad tps illud. Erat aūt Jonathe filio Saul filiꝰ debilis pedibus: quinquēnis eī fuit, q̄n venit nūtius de Saul ⁊ Jonatha ex Jezrahel. tollēs itaq̄z eū nutrix sua, fugit: cūq̄z festinaret vt
B fugeret, cecidit: ⁊ claudus effectus est: habuitq̄z vocabulū Miphiboseth. Venientes igitur filij Remmon Berothite, Rechab ⁊ Baana, ingressi sunt feruēte die domū Isboseth: qui dormiebat sup stratū suū meridie. Et ostiaria domus purgās triticū, obdormiuit. Ingressi sunt aūt domum latēter assumentes spicas tritici, ⁊ percusserunt eū in inguine
C Rechab ⁊ Baana frater eiꝰ, ⁊ fugerūt. Cum aūt ingressi fuissent domū, ille, dormiebat sup lectū suum in conclani. ⁊ percutientes interfecerūt eū: sublatoq̄z capite eius, abierūt per viā deserti tota nocte, ⁊ attulerunt caput Isboseth ad Dauid in Hebron: dixeruntq̄z ad regē. Ecce caput Isboseth filij Saul inimici tui, qui querebat animam tuā: et dedit dominus domino meo regi vltionem hodie de Saul, ⁊ de semine eius. Rūdēs aūtē Dauid Rechab, ⁊ Baana fratri eius filijs Remon Berothite, dixit ad eos. Viuit dōs
Supra j.b. qui eruit animā meam de omni angustia: q̄m eū q̄ annūtiauerat mihi, et dixerat, Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nuntiare, tenui, ⁊ occidi eū in Siceleg, cui oportebat mercedē dare pro nuntio. Quāto magis nunc cū homines impij interfecerint virum innoxiū, in domo sua, sup lectum
D suum. non querā sanguinem eius de manu vestra, ⁊ auferā vos de terra: Precepit itaq̄z Dauid pueris suis, ⁊ interfecerunt eos: precidēteq̄z manus ⁊ pedes eorū, suspēderūt eos super piscinam in Hebrō: caput aūtē Isboseth tulerūt, et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

¶ Capituli Summari. Fit Dauid rex super totū Israel, expugnatoq̄z arcem Sion. Caput.v.

A j. Paral. xj.a. Et venerunt vniuerse tribus Israel ad Dauid in Hebrō, dicentes. Ecce nos os tuū, ⁊ caro tua sumꝰ. Sz ⁊ heri ⁊ nudiustertiꝰ cū esset Saul rex sup nos, tu eras educēs ⁊ reducēs Isrl: dixit autem dōs ad te. Tu pasces ppl'm meū Isrl, ⁊ tu eris dux sup Israel. Venerūt q̄q̄z ⁊ seniores Israel ad regē in Hebrō, et percussit cū eis rex Dauid fedꝰ in Hebrō coram dōo: unxerunt q̄z Dauid in regē sup Isrl. Filiꝰ triginta annorū erat Dauid, cū regnare cepisset, ⁊ q̄dragita annis regnauit. In Hebron regnauit sup Judā septē annis, ⁊ sex mēsibꝰ: in Jerusalē aūtē regnauit triginta triꝫ annis sup oēm Isrl ⁊ Judā.
B Et abijt rex, ⁊ oēs viri q̄ erant cū eo, in Jerusalē ad Jebuseū habitatorē terre: dictūq̄z est Dauid ab eis. Non ingredieris huc, nisi abstuleris cecos ⁊ claudos, dicentes. Nō ingredietur Dauid huc. Cepit aūt Dauid arcē Sion, hec est ciuitas Dauid. Proposuerat eī Dauid in die illa premium qui percuteret Jebuseū ⁊ tetigisset domatū fistulas, ⁊ abstulisset cecos ⁊ claudos odictes aīam Dauid: idcirco dicit in puerbio, Cecus ⁊ claudus nō intrabūt in tēplum. Habitauit aūt Dauid in arce, ⁊ vocauit eā. Ciuitatē Dauid: ⁊ edificauit p gyrū a Mello ⁊ intrinsecꝰ. Et ingrediebat' pficiens atq̄z succrescēs, ⁊ dōs deꝰ exercituū erat cū eo. Misit quoq̄z Hirā rex Tyri nūtios ad Dauid, ⁊ ligna cedrina, ⁊ artifices lignorū, artificesq̄z lapidū ad parietes: ⁊ edificauerunt domū Dauid. Et cognouit Dauid q̄m confirmasset eū dōs regē super Israel, ⁊ quoniā eraltasset regnū eius sup ppl'm suū Israel. Accepit ergo Dauid adhuc cōcubinas ⁊ vxores de Jerusalem, postq̄z venerat de Hebron: natiq̄z sunt Dauid ⁊ alij filij ⁊ filie: ⁊ hec nomina eorū qui nati sunt ei in Jerusalem, Samua ⁊ Sobab ⁊ Nathan ⁊ Salomon et Jebahar ⁊ Elisua ⁊ Nepheg ⁊ Japhia ⁊ Elisama ⁊ Eliada ⁊ Eliphalet. Audierunt ergo Philisthijm qōvnxissent Dauid in regē super Israel: ⁊ ascēderūt vniuersi vt quererent Dauid. quod cū audisset Dauid, descēdit in p̄sidū. Philisthijm autē venientes, diffusi sunt in valle Raphaī. Et cōsuluit Dauid dōm, dicēs. Si ascendam ad Philisthijm: ⁊ si dabis eos in manu mea? Et dixit dominus ad Dauid. Ascēde, quia tradēs dabo Philisthijm in manu tua. Venit ergo Dauid in Baalpharasim, ⁊ percussit eos ibi, ⁊ dixit. Diuisit dominus inimicos meos coram me, sicut diuiduntur aque. Propterea vocatum est nomē loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua: que tulit Dauid, ⁊ viri eius. Et addiderunt adhuc Philisthijm vt ascenderēt, ⁊ diffusi sunt in valle Raphaim. Cōsuluit aūt Dauid dōm. Si ascēdā ꝫ Philistheos, ⁊ tradas eos i manus meas: Qui rndit. Nō ascēdas ꝫ eos, sz gyra post tergū eorū, ⁊ venies ad eos ex aduerso pyrorū. Et cū audieris sonitū gradiētis in cacumine pyrorū, tūc inibis pliu: quia tunc egredietur dōs ante faciē tuā, vt percutiat castra Philisthijm. Fecit itaq̄z Dauid sicut preceperat ei dōs, ⁊ percussit Philisthijm de Gabaa, vsq̄z dum venias Gezer.

¶ Capituli Summariū. Fit Ludit Dauid ante arcā dei ducitq̄z in ciuitatem. Caput.vj.

A Congregauit aūt rursum Dauid oēs electos ex Isrl triginta millia. Surrexitq̄z Dauid ⁊ abijt, ⁊ vniuersus ppl's qui erat cū eo de viris Juda, vt adduceret arcā dei sup quā inuocatū est nomen dōi exercituū sedētis in cherubim sup eā. Et imposuerūt arcam dei sup plaustrū nouū: tulerūq̄z eā de domo Abinadab, q̄ erat in Gabaa: Oza aūtē ⁊ Ahio filij Abinadab, minabant plaustrū nouū. Cūq̄z tulissent eā de domo Abinadab, q̄ erat in Gabaa custodiēs arcā dei, Ahio precedebat arcā: Dauid aūt, ⁊ oīs Isrl ludebāt coram dōo i oībꝰ lignis fabrefactis, ⁊ citharis, ⁊ lyris, ⁊ tympanis, ⁊ sistris, ⁊ cymbalis. Postq̄z aūt venerūt ad aream Nachor, extēdit Oza manū ad arcā dei, ⁊ tenuit eā: quī calcitrabāt boues, ⁊ declinauerūt eā. Iratusq̄z est indignatiōe dōs cōtra Ozā, ⁊ percussit eū sup temeritate: q̄ mortuꝰ est ibi iuxta arcaꝫ dei.
B Cōtristatꝰ est aūt Dauid eo q̄ percussisset dōs Ozā, ⁊ vocatū est nomē loci illiꝰ. Percussio Oze: vsq̄z in diē hāc. Et extimuit Dauid dōm in die illa, dicēs. Quo ingrediet ad me arca dōi? Et noluit diuertere ad se arcā dōi in ciuitatez Dauid: sz diuertit eā i domū Obededom Gethei. Et habitauit arca dōi i domo Obededom Gethei trib' mēsibꝰ: ⁊ bñdixit dōs Obededom, ⁊ oēm domū eiꝰ. Nuntiatūq̄z est regi Dauid q̄ bñdixisset dōs Obededom, ⁊ oia eiꝰ ppter
C arcā dei. Abijt ergo Dauid, et adduxit arcam dei de domo Obededom in ciuitatē Dauid cū gaudio: ⁊ erāt cū Dauid septē chori, ⁊ victima vituli. Cūq̄z transcēdissent, q̄ portabāt arcā dōi sex passus, imolabat boue, ⁊ arietē: ⁊ Dauid percutiebat in organis armigatis, ⁊ saltabat totis viribꝰ ante dōm: Porro Dauid erat accinctꝰ ephod lineo. Et Dauid ⁊ oīs domꝰ Isrl ducebāt arcā testamēti dōi in iubilo, et in clāgore buccine. Cūq̄z intrasset arca dōi in ciuitatē Dauid, Michol filia Saul pspiciēs p fenestrā, vidit regē Dauid subsiliētē, atq̄z saltātē coram dōo: ⁊ despexit eū in corde suo.

j. Paral. xiij.a.

C

j. Paral. iij.b.

D

Esaye. xxviij.f.

E

j. Paral. xiij.b.

j. Regum vij.a.

B

j. Paral. xv.d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D Et introduxerũt arcã dñi, & ĩposuerũt eã in loco suo in medio tabernaculi, qõ tetẽderat ei Dauid: & obtulit Dauid holocausta: & pacifica, coram dño. Cũq; cõplesset offerẽs holocaustũ & pacifica bñdixit pplo in noĩe dñi exercituum. Et partit⁹ est vniuerse multitudini Isrl'tã viro q̃ mulieri singulis collycidã panis vnã, & assaturã bubale carnis vnam, & similã frixã oleo: & abiit oĩs ppls vnusquisq; ĩ domũ suã. Reuersusq; est Dauid vt bñdiceret domui suæ: et egressa Michol filia Saul in occursum Dauid, ait. Quã gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas seruoꝝ suoꝝ, & nudat⁹ est, q̃si si nudet̃ vn⁹ de scurris. Dixitq; Dauid ad Michol. Ante dñm, qui elegit me pot⁹, q̃ patrem tuũ & q̃ omẽ domũ ei⁹: & præcepit mihi vt essem dux sup populum dñi in Israel, Et ludã, & vilior fiam plus q̃ factus sum: & ero humilis in oculis meis, et cũ ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo. Igit̃ Michol filiæ Saul non est natus filius vsq; in diem mortis sue.

¶ Capituli Summarium. Dauid confirmat̃ in regno: eo q̃ proposuit extruere domum domini. Caput. vij.

A j. Paral. xvij.a. Factũ est aũt cũ sedisset rex in domo sua, et dñs dedisset ei requiẽ vndiq; ab vniuersis inimicis suis, dixit ad Nathã prophetã. Videsne qõ ego habitẽ in domo cedrina, et arca dei posita sit in medio pellitũ? Dixitq; Nathan ad regẽ. Oẽ q̃ est in corde tuo, vade fac, q̃ dñs tecũ est. Factum est aũt in illa nocte, et ecce sermo dñi ad Nathã, dicẽs. Vade & loquere ad seruũ meũ Dauid. Hec dicit dñs. Nũqd tu edificabis mihi domũ ad habitãdum? Nec̃ enĩ habitaui in domo ex die illa, qua eduri filios Israel de terra Egypti, vsq; in diẽ hãc: sz ambulabã in tabernaculo, & i tẽtorio p cũcta loca q̃ trãsiui cũ oĩb⁹ filiis Isrl': nũqd loquẽs locut⁹ sum ad vnã de tribubus Israel, cui pcepi vt pasceret pplm meũ Israel, dicens. B j. Reguz xvj.e. Quare nõ edificasti mihi domũ cedrinã? Et nũc hec dices seruo meo Dauid. Hec dicit dñs exercituum. Ego tuli te de pascuis sequẽtẽ greges, vt esses dux sup pplm meũ Isrl': & fui tecũ in oĩbus vbicũq; ambulasti: & interfeci vniuersos inimicos tuos a facie tua: feciq; tibi nomẽ grãde iuxta nomẽ magnoꝝ q̃ sunt in terra. Et ponã locũ pplo meo Isrl', et plãtabo eũ, & habitabit sub eo, & nõ turbabit amplius: nec addet filius iniqtatis vt affligãt eũ sicut pri⁹ ex die qua constitui iudices sup pplm meũ Israel: & requiẽ dabo tibi ab oĩbus inimicis tuis. Predicitq; tibi dñs q̃ domum faciat tibi dñs. Cũq; cõpleti fuerint dies tui, & dormieris cũ patribus tuis, suscitabo semen tuũ post te, q̃ egredietur de vtero tuo, & firmabo regnũ eius. Ipse edificabit domũ noĩ meo, & stabiliã thronũ regni eius vsq; in sempiternũ. Ego ero in ei patrẽ, & ipse erit mihi in filiũ: q si iniq aliqd gesserit, arguã eũ in virga virorũ, & in plagis filiorũ hoĩm. Misericordiã aũt meã non auferã ab eo sicut abstuli a Saul, quẽ amoui a facie tua. Et fidelis erit domus tua, & regnũ tuum vsq; in eternũ ante faciẽ tuã, & thronus tuus erit firm⁹ iugiter. Secũdũ oĩa vba hec, & iuxta vniuersam visionẽ istã, sic locut⁹ est Nathã ad Dauid. Ingressus est autẽ rex Dauid, & sedit coram dño, & dixit. Quis ego sum dñe deꝰ, & q̃ dom⁹ mea, q: adduxisti me hucusq;? Sz & hoc parũ visum est in cõspectu tuo dñe deꝰ, nisi loq̃reris etiã de domo serui tui in lõginquũ: ista est enĩ lex Adã dñe deꝰ. Quid ergo addere poterit adhuc Dauid, vt loquat̃ ad te: tu enĩ scis seruũ tuũ dñe deus. Propter verbũ tuũ, & sm cor tuuz fecisti oĩa magnalia hec, ita vt notũ faceres seruo tuo. Idcirco magnificat⁹ es dñe deꝰ, q: nõ est similis tui, neq; est deus extra te, in oĩbus q̃ audiuimus auribꝰ nr̃is. Que est aũt vt pls tua Isrl', gẽs in terra, ppter quã iuit deꝰ vt redimeret eã sibi i pplm, & poneret sibi nomẽ, faceret q; eis magnalia, & horribilia super terram a facie ppli tui, quẽ redemisti tibi ex Egypto gentẽ & domum ei⁹? Firmasti enĩ tibi pplm tuũ Isrl', in populum sempiternũ: & tu dñe deꝰ factꝰ es eis in deum. Nũc ergo dñe deus vbũ q̃ locut⁹ es sup seruũ tuũ, & sup domũ ei⁹, suscita in sempiternũ: & fac sicut locut⁹ es, & magnificet̃ nomẽ tuum vsq; in sempiternũ, atq; dicat̃. Dñs exercituũ, deus super Israel. Et dom⁹ serui tui Dauid erit stabilita coram dño, q: tu dñe exercituũ deꝰ Isrl' revelasti auriculã serui tui, dicens. Domũ edificabo tibi: pp̃terea inuenit seruꝰ tuus cor suũ, vt oraret te oratione hac. Nũc ergo dñe deꝰ tu es deꝰ, & verba tua erũt vera. locutus es enim ad seruũ tuum bona hec. Incipe ergo, & benedic domui serui tui, vt sit in sempiternum coram te: quia tu dñe deus locutus es, et benedictione tua benedicetur domus serui tui in sempiternum.

¶ Capituli Summarium. Dauid feliciter pugnat contra hostes suos. Caput. viij.

A j. Paral. xviij.a. Factum est aũt post hec percussit Dauid Philisthiim, & humiliauit eos, & tulit Dauid frenum tributi de manu Philisthiim. Et percussit Moab et mensus est eos funiculo coequans terre: mẽsus est aũt duos funiculos, vnũ ad occidendũ & vnũ ad viuificãdũ: factusq; est Moab Dauid seruiẽs sub tributo. Et percussit Dauid Adarezer filiũ Rohob regẽ Soba, q̃n pfectus est vt dñaret sup flumẽ Euphratẽ. Et cepit Dauid ex parte eius mille septingẽtos equitꝰ & viginti millibꝰ peditum, subnervauit oĩs iugales curruũ: dereliquit aũt ex eis centũ currus. Venit q̃z Syria Damasci, vt psidium ferret Adarezer regi Soba: & percussit Dauid de Syria viginti duo millia virorꝝ. Et posuit Dauid psidiũ in Syria Damasci: factaq; est Syria Dauid seruiẽs sub tributo: seruauitq; dñs Dauid in oĩb⁹ ad q̃cũq; pfect⁹ est. Et tulit Dauid arma aurea, q̃ habebãt serui Adarezer, & detulit ea in Jerusalẽ. Et de Bete, & de Berothai ciuitatibus Adarezer tulit rex Dauid es multum nimis, de quo fecit Salomon oĩa vasa erea in templo: & mare eneũ, & colũnas, & altare. Audiuit aũt Thou rex Emath, q̃ percussisset Dauid oẽ robur Adarezer, & misit Thou Joram filiũ suum ad regẽ Dauid, vt salutaret eũ cõgratulans, & gras ageret: eo q̃ expugnasset adarezer, & percussisset eum. Vasis q̃ppe erat Thou Adarezer, & in manu eius erãt vasa aurea, & vasa argẽtea, & vasa erea: q̃ & ipsa sanctificauit rex Dauid dño cũ argẽto & auro q̃ sanctificauerat de vniuersis gẽtibꝰ q̃s subegerat, de Syria, & Moab, & filys Ammõ, & Philisthiim, & Amalec et de manubijs Adarezer filij Rohob regis Soba. Fecit q̃z sibi Dauid nomẽ, cũ reuerteret̃ capta Syria in valle salinarũ, cesis decẽ & octo millibꝰ: & posuit i Idumea custodes, statuitq; presidiũ: & facta est vniuersa Idumea seruiẽs Dauid. & seruauit dñs Dauid in oĩb⁹ ad q̃cũq; pfect⁹ est. Et regnauit Dauid sup omnẽ Isrl': faciebat q̃z Dauid iudiciũ, & iustitiã oĩ pplo suo. Joab aũt filius Saruie erat sup exercitum: porro Josaphat filius Ahilud, erat a cõmentarijs: & Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: et Saraias, scriba: Banaias autẽ filius Joiade sup Cerethi & Phelethi: filij aũt Dauid, sacerdotes erant.

¶ Capituli Summarium. Dauid misericordiam præstat semini Jonathe. Caput. ix.

Dixit Dauid. Putasne est aliqs q̃ remanserit de domo Saul, vt faciam cum eo misericordiã ppter Jonathan? Erat aũt de domo Saul seruus, noĩe Siba: quẽ cũ vocasset rex ad se, dixit ei. Tune es Siba? Et ille rñdit. Ego sum seruus tuus. Et ait rex. Nũqd superest aliqs de domo Saul: vt faciã cũ eo miam

tũ.regũ. viij.c.

C iij.regũ. v.a. j. Paral. xxij.c. Heb.j.b.

Psal.xxviij.a.

D

eo misericordiam dei:¶Dixitq; Siba regi. Supereſt filius
B Jonathan debilis pedibus. Ubi,inquit,eſt:¶Et Siba ad
regem Ecce,ait,in domo eſt ℣Machir filij Ammiel in Lo
dabar.℣Misit ergo rex ¶Dauid,¶tulit eum de domo ℣Ma
chir filij Ammiel de Lodabar.Cum autem veniſſet ℣Mi
phiboſeth filius Jonathan filij Saul ad ¶Dauid,corruit
in faciem ſuam,¶adorauit.¶Dixitq; ¶Dauid,℣Miphibo
ſeth:¶Qui reſpondit:Adſum ſeruus tuus.¶Et ait ei dauid.
Ne timeas:quia faciens faciam in te miſericordiã propter
C Jonathan patrem tuum,¶reſtituã tibi omnes agros Saul
patris tui,¶tu comedes panẽ in menſa mea ſemper. Qui
adorans eũ,dixit.Quis ego ſum ſeruus tuus,qñ reſpexiſti
ſuper canẽ mortuũ ſimilem mei:¶Vocauit itaq; rex Sibaz
puerum Saul,¶dixit ei.Omnia quecũq; fuerunt Saul,et
vniuerſam domũ eius,dedi filio dñi tui. Operare igitur ei
terrã tu,¶filij tui,¶ſerui tui:¶inferes filio dñi tui cibos,vt
alatur:℣Miphiboſeth autẽ filius dñi tui comedet ſemp pa
D nem ſup mẽſam meã.¶Erãt aũt Sibe qndecim filij,¶viginti
ſerui.¶Dixitq; Siba ad regem.Sicut iuſſiſti dñe mi rex ſer
uo tuo,ſic faciet ſeruus tuus:¶℣Miphiboſeth comedet ſup
menſam meam quaſi vnus de filijs regis. ¶Habebat autem
℣Miphiboſeth filiũ parvulũ nomine ℣Micha:omnis vero
cognatio domꝰ ſibe ſeruiebat ℣Miphiboſeth.¶Porro ℣Mi
phiboſeth habitabat in Jeruſalẽ:quia de menſa regis iu
giter veſcebatur:et erat claudus vtroq; pede.

¶Capituli Summarium.Ulciſcitur ¶Dauid illatã iniu
riam ab Ammonitis. Caput.x.

A ¶Factum eſt aũt poſt hec,vt moreret rex filiorum
j. Paral. Ammon,¶regnauit ¶Hanon filius eius pro eo.
xix.a. ¶Dixitq; ¶Dauid.¶Faciam miſericordiam cum
¶Hanon filio ¶Naas,ſicut fecit pater eius mecum
miſericordiam.℣Misit ergo ¶Dauid cõſolãs eũ per ſeruos
ſuos ſuper patris interitu.¶Cũ aũt veniſſent ſerui dauid in
terrã filiorũ Ammõ,dixerũt principes filiorũ Ammon ad
¶Hanõ dñm ſuum.¶Putas qꝺ ꝓpter honorẽ patris tui mi
ſerit ¶Dauid ad te cõſolatores,¶nõ ideo vt te inueſtigaret,
¶exploraret ciuitatẽ,¶euerteret eaz,miſit ¶Dauid ſeruos
B ſuos ad te:¶Tulit itaq; ¶Hanon ſeruos dauid,raſitq; dimi
diam partem barbe eorũ,¶preſcidit veſtes eorum medias
vſq; ad nates,¶dimiſit eos. Quod cũ nuntiatũ eſſet ¶Da
uid,miſit in occurſum eorũ,erãt enim viri cõfuſi turpiter val
de:¶mãdauit eis dauid.℣Manete in Jericho,donec creſcat
barba veſtra,¶tũc reuertimini.Videntes aũt filij Ammõ,
qꝺ iniuriã feciſſent ¶Dauid,miſerũt,et cõduxerũt mercede
Syrũ ¶Rohob,¶Syrũ ſoba viginti millia peditũ,¶a rege
℣Maacha mille viros,¶ab ¶Iſtob decẽ millia virorũ. Qꝺ
cũ audiſſet dauid,miſit Joab¶omnẽ exercitũ bellatorum.
Egreſſi ſunt ergo filij Ammon,¶direxerunt aciẽ ante ipm
introitum porte:Syrus autẽ Soba,¶¶Rohob,et ¶Iſtob,et
℣Maacha ſeorſuz erãt in cãpo.Videꝫ igiꝫ Joab qꝺ prepa
C ratũ eſſet aduerſum ſe ꝓliũ,¶ex aduerſo¶poſt tergũ elegit
ſibi ex oĩb⁹ electis Iſrl,¶inſtruxit aciẽ cõtra Syrũ:reliquã
aũt partẽ ppli tradidit Abiſai fratri ſuo:q direxit aciem
aduerſus filios Ammon.Et ait Joab.Si ꝓualuerint ad
uerſum me ſyri,eris mihi in adiutoriũ:ſi aũt filij Ammon
preualuerint aduerſum te,auxiliabor tibi. Eſto vir fortis,
¶pugnemꝰ ꝓ ppło nro,¶ciuitate dei noſtri:dñs autẽ faciet
qꝺ bonũ eſt in conſpectu ſuo. Jniit itaq; Joab et ppłs qui
erat cũ eo,certamẽ cõtra ſyros:q ſtatim fugerũt a facie eiꝰ.
¶Filij aũt Ammon videntes qꝺ fugiſſent ſyri,fugerũt¶ipſi a
facie Abiſai,¶ingreſſi ſunt ciuitatẽ:reuerſuſq; eſt Joab a
filijs Ammon,¶venit Jeruſalẽ. Videntes igiꝫ ſyri qñ cor
ruiſſent coram Iſrael,cõgregati ſunt pariter. ℣Misitq; adare
zer,¶eduxit ſyros q erãt trãs fluuiũ,¶addurit coꝝ exercitũ:
Sobach autem magiſter militie ¶Adarezer, erat princeps
D eorum.Quod cum nuntiatum eſſet ¶Dauid,cõtraxit omnẽ
Iſraelẽ,¶trãſiuit Jordanẽ,venitq; in ¶Helam:¶direxerũt
aciem ſyri ex aduerſo ¶Dauid,¶pugnauerũt cõtra eũ.¶Fu
gerũtq; ſyri a facie Iſrael:¶occidit dauid de ſyris ſeptin
gentos curr⁹,¶quadraginta millia equitũ:¶Sobach prin
ceꝑem militie percuſſit,q ſtatim mortuus eſt.Uidẽtes autẽ
vniuerſi reges q erãt in preſidio ¶Adarezer,ſe victos eſſe ab
Iſrael fecerunt pacem cum Iſrael,¶ſeruierunt eis,timue
runtq; Syri auxilium prebere vltra filijs Ammon.

¶L.S.¶Dauid homicidiũ adulterio iungit. Caput.xj.

A ¶Factum eſt autẽ,vertẽte anno eotpe quo ſolent
j. Paral. reges ad bella procedere,miſit ¶Dauid Joab,¶
xx.a. ſeruos ſuos cũ eo,¶vniuerſum Iſrael,¶vaſta
uerunt filios Ammon,et obſederunt ¶Rabba.
¶Dauid autẽ remanſit in Jeruſalem.¶Dum hec agerẽtur,
accidit quadam die vt ſurgeret ¶Dauid de ſtratu ſuo poſt
meridiem,¶de ambularet in ſolario domus regie:viditq;
mulierẽ ſe lauantem ex aduerſo ſup ſolariũ ſuum:erat au
tem mulier pulchra valde.℣Misit ergo rex,et requiſiuit que
eſſet mulier.¶Nuntiatumq; eſt ei quod ipſa eſſet Bethſabee
filia ℣Eliam,vxor Urie ¶Hethei.℣Miſſis itaq; ¶Dauid nun
tijs tulit eam:que cũ ingreſſa eſſet ad illum,dormiuit cũ ea:
ſtatiq; ſanctificata eſt ab immũditia ſua,¶reuerſa eſt in do
mum ſuã concepto fetu.℣Mittenſq; nũtiauit ¶Dauid,¶ait,
Concepi.℣Misit autem dauid ad Joab dicens.℣Mitte ad
me Uriam ¶Hethеum.℣Miſitq; Joab Uriam ad ¶Dauid.
¶Et venit Urias ad ¶Dauid:queſiuitq; dauid ꝙ recte age
ret Joab,¶populus,¶quomodo adminiſtraretur bellum.
¶Et dixit ¶Dauid ad Uriam,Uade in domuz tuam,¶lauа
pedes tuos.¶Et egreſſus eſt Urias de domo regis,ſecutuſq;
eſt eum cibus regius.¶Dormiuit autem Urias ante portã
domus regie,cum alijs ſeruis domini ſui,¶nõ deſcẽdit ad
domum ſuam.¶Nuntiatumq; eſt ¶Dauid a diceñibus.¶Non
iuit Urias in domum ſuam.¶Et ait ¶Dauid ad Uriã.¶Nun
quid non de via veniſti:quare non deſcẽdiſti in domũ tuã:
¶Et ait Urias ad ¶Dauid.Arca,¶Iſrael,¶Juda habitãt
in papilionibus,¶dñs meus Joab,¶ſerui dñi mei ſuper fa
ciem terre manẽt:¶ego ingrediar domũ meã,vt comedam
¶bibã,¶dormiã cũ vxore mea:ꝑ ſalutẽ tuã,¶ꝑ ſalutẽ ani
me tue nõ faciã rem hãc.¶Ait ergo dauid ad uriam.℣Mane
hic etiã hodie,¶cras dimittã te.℣Manſit aũt Urias in Je
ruſalẽ in die illa altera,¶vocauit eũ dauid,vt comederet
coram ſe¶biberet,¶inebriauit eũ:q egreſſus veſpere:dormi
uit in ſtratu ſuo cũ ſeruis dñi ſui,¶in domũ ſuã nõ deſcẽdit.
¶Factum eſt ergo mane,¶ſcripſit ¶Dauid epiſtolã ad Joab:
miſitq; per manũ Urie,ſcribẽs in epiſtola.¶Ponite Uriam
ex aduerſo belli,vbi fortiſſimus eſt preliũ:¶derelinquite eũ,
vt percuſſus intereat.¶Igiꝫ cũ Joab obſideret vrbem,poſuit
Uriam in loco vbi ſciebat viros eſſe fortiſſimos.¶Egreſſiq;
viri de ciuitate,bellabant aduerſum Joab:¶ceciderunt de
populo ſeruorũ dauid,et mortuus eſt etiã Urias ¶Hethe⁹.
℣Misit itaq; Joab,¶nuntiauit dauid oĩa vba preliꝫ,¶prece
pitq; nũtio,dicẽs.Cũ cõpleueris vniuerſos ſermones belli
ad regẽ,ſi eũ videris indignari,¶dixerit.Quare acceſſiſtis
ad muruz,vt preliaremini:an ignorabatis qꝺ multa de ſup
ex muro telа mittant:¶Quis percuſſit ¶Abimelech filium¶Je
robeſeth:nonne mulier miſit ſuper eũ fragmẽ molę de mu
ro,¶interfecit eum in¶Thebes:quare iuxta murum acceſſi
ſtis:dices. Etiam ſeruus tuus Urias ¶Hethеus occubuit.
¶Abijt ergo nuntius,¶venit,¶narrauit dauid oĩa q̃ ei ꝑce
perat Joab.¶Et dixit nuntius ad dauid.¶Preualuerunt ad
uerſus nos viri,¶egreſſi ſunt ad nos in agrũ:nos aũt facto
impetu perſecuti eos ſumus vſq; ad portã ciuitatis.¶Et dixere
runt iacula ſagittarij ad ſeruos tuos ex muro deſup:mor
tuiq; ſunt de ſeruis regis:quinetiã ſeruus tuus Urias ¶He
thеus mortuus eſt.¶Et dixit ¶Dauid ad nuntium. Hec dices
Joab.Nõ te frãgat iſta res:varius enim euentus eſt belli,¶nunc
hunc,¶nunc illũ cõſumit gladius:confortа bellatores tuos
aduerſus vrbẽ,vt deſtruas eam,¶exhortare eos. Audiuit
aũt vxor Urie,qꝺ mortuus eſſet Urias vir ſuus,¶planxit
eum.Trãſactoq; luctu miſit ¶Dauid,¶introduxit eam in
domum ſuam,¶facta eſt ei vxor,peperitq; filium:¶diſpli
cuit verbum hoc quod fecerat ¶Dauid,coram domino.

¶Capituli Summarium.Increpatur ¶Dauid a prophe
ta ſuper adulterio¶homicidio. Caput.xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Ecclē. xlvij.

Misit ergo dñs Nathan ad Dauid: qui cum venisset ad eum, dixit ei. Duo viri erāt in ciuitate vna, vnus diues, & alter pauper. Diues habebat oues & boues plurimos valde. Pauper autem nihil habebat omnino, preter ouē vnam parulā quā emerat & nutrierat, et que creuerat apud eū cū filijs eius simul, de pane illius comedēs, & de calice eius bibēs, & in sinu illius dormiēs, eratq; illi sicut filia. Cū autē peregrin⁹ quidam venisset ad diuitē, parcens ille sumere de ouibus, & de bobus suis, vt exhiberet conuiuium peregrino illi q venerat ad se, tulit ouem viri pauperis, & preparauit cibos homini illi q venerat ad se. Iratus aūt indignatione Dauid aduersus hominē illum nimis, dixit ad Nathā. Viuit dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Quē reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbū istud, & nō pepercerit. Dixit autem Nathā ad Dauid. Tu es ille vir. Hec dicit dñs deus Israel. Ego vnxi te in regē super Israel, et ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum domini tui, & vxores dñi tui in sinu tuo, dedique tibi domū Israel & Iuda: & si parua sunt ista, adijciaz tibi multo maiora. Quare ergo cōtempsisti verbum domini, vt faceres malum in conspectu meo? Uriam Hetheum percussisti gladio, et vxorem illius accepisti in vxorem tibi, et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam ob rem nō recedet gladius de domo tua vsq; in sempiternum, eo quod despexeris me, et tuleris vxorem Urie Hethei, vt esset vxor tua. Itaq; hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollā vxores tuas in oculis tuis & dabo proximo tuo, & dormiet cū vxoribus tuis in oculis solis hui⁹. Tu enī fecisti abscōdite: ego aūt faciā verbū istud in conspectu oīs Isral, & in cōspectu solis. Et dixit Dauid ad Nathan, Peccaui dño. Dixitq; Nathā ad Dauid. Dñs q̄q; trāstulit peccatū tuū: non moreris. Uerūtū qm̄ blasphemare fecisti inimicos nomē dñi: propter verbū hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur. Et reuersus est Nathan in domū suā. Percussit q̄q; dñs paruulū quē pepererat vxor Urie Dauid, & desperatus est. Deprecatusq; est dauid dñm p paruulo, et ieiunauit dauid ieiunio, & ingressus seorsum iacuit sup terrā. Uenerūt aūt seniores domus ei⁹, cogētes eum vt surgeret de terra: q noluit, nec comedit cū eis cibū. Accidit autē die septima vt moreret infans: timuerūtq; serui Dauid nūtiare ei qō mortuus esset paruulus, dixerūt ei. Ecce, cum paruulus adhuc viueret, loq̄bamur ad eū, & nō audiebat vocē nostrā: quātomagis si dixerimus. Mortuus est puer: se affliget? Cū ergo dauid vidisset seruos suos mussitātes, intellexit qō mortuus esset infantulus: dixitq; ad seruos suos. Nūmortuus est puer? Qui responderūt ei. Mortuus est. Surrexit ergo dauid de terra, & lotus unctusq; est: cūq; mutasset vestes, ingressus est domū domini: & adorauit, & venit in domum suā, petiuitq; vt ponerēt ei panē, & comedit. Dixerūt aūt ei serui sui. Quis est sermo quē fecisti? propter infantem, cū adhuc viueret, ieiunasti & flebas: mortuo aūt puero surrexisti, & comedisti panē? Qui ait. Propter infantē dū adhuc viueret, ieiunaui & flebam: dicebam enī. Quis scit si forte donet eū mihi dñs, & viuet infans? Nūc aūt q; mortuus est, quare ieiunem? nunqd potero reuocare eū amplius? ego vadā magis ad eū: ille vero nō reuertet ad me. Et consolatus est Dauid Bethsabee vxorē suā, ingressusq; ad eā, dormiuit cū ea: q̄ genuit filiū, & vocauit nomē ei⁹ Salomō, & dñs dilexit eū. Misitq; eū in manu Nathā pphete, & vocauit nomen ei⁹ Amabilis dño: eo qō dilexit eū dñs. Igitur pugnabat Joab cōtra Rabbath filiorū Ammon, & expugnabat vrbē regiā. Misitq; Joab nūtios ad dauid, dicēs. Dimicaui aduersum Rabbath, & capiēda est vrbs aquarum. Nūc igitur cōgrega reliquā partē populi, & obside ciuitatē, & cape eā: ne cū a me vastata fuerit vrbs, nomini meo asc̄ribatur victoria. Cōgregauit itaq; Dauid omnē populū, & profectus est aduersum Rabbath: cūq; dimicasset, cepit eā. Et tulit diadema regis eorū de capite eius pōdo auri talētum, habēs gēmas pretiosissimas, & impositū est sup caput Dauid. Sed & predam ciuitatis asportauit multā valde, populū q̄q; eius adducens seruauit, & circūegit sup eos ferrata carpenta: diuisitq; cultris, & traduxit in typo laterum: sic fecit vniuersis ciuitatibus filiorum Ammon: et reuersus est Dauid, & omnis exercitus in Jerusalem.

B

C

D Ecclē. xlvij.b.

E

F

G 3. Paral. xx.a.

¶ Capituli Summarium. Absalon occidit ammon propter incestū sororis. Caput. xiij.

Factū est aūt post hec, vt Absalon filius Dauid haberet sororē speciosissimā vocabulo Thamar, adamaret Ammon filius Dauid, & deperiret in eam valde: ita vt propter amorē eius egrotaret: q̄ cū esset virgo, difficile ei videbat, vt quippiā inhoneste ageret cū ea. Erat autē Ammon amicus, nomine Jonadab filius Semmaa fratris Dauid, vir prudēs valde. Qui dixit ad eū. Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies: cur nō indicas mihi. Dixitq; Ammon, Thamar sororem fratris mei Absalon amo. Cui rndit Jonadab, Cuba super lectū tuū, & languorē simula: cūq; venerit pater tuus vt visitet te: dic ei. Veniat oro Thamar soror mea, vt det mihi cibū, & faciat pulmētū, & comedam de manu eius. Uecubuit itaq; Ammon, & quasi egrotare cepit: cūq; venisset rex ad visitādū eū, ait Ammon ad regē. Veniat obsecro Thamar soror mea, vt faciat i oculis meis duas sorbitūculas, & cibum capiā de manu eius. Misit ergo Dauid ad Thamar domū, dicēs. Veni in domū Ammon fratris tui, et fac ei pulmētum. Uenitq; Thamar in domū Ammon fratris sui: ille aūt iacebat. q̄ tollēs farinā cōmiscuit, & liquefaciēs in oculis ei⁹ coxit sorbitūculas. Tollēsq; q̄ coxerat, effudit & posuit cora eo, & noluit comedere: dixitq; Ammō. Eiucite vniuersos a me. Cūq; eiecissent oēs, dixit Ammon ad Thamar. Infer cibus in conclaui, vt vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitūculas quas fecerat: & intulit ad Ammon fratrē suū in cōclaui. Cūq; obtulisset ei cibum, apprehēdit eā, & ait. Veni, cuba mecum soror mea. Quae rndit ei. Noli frater mi, noli opprimere me: neq; enim hoc fas est in Jsrael, noli facere stultitiam hanc. Ego enī ferre non potero opprobriū meum, & tu eris quasi vnus de insipientibus in Jsrael: quin potius loqre ad regē, & non negabit me tibi. Noluit aūt acquiescere precib⁹ ei⁹, sed prevalēs viribus oppressit eā, & cubuit cū ea. Et exosam eam habuit Ammon odio magno nimis: ita vt maius esset odiū quo oderat eam, amore quo aūt dilexerat. Dixitq; ei Ammō. Surge, & vade. Quae respondit ei. Maius est hoc malū qō nūc agis aduersum me, q̄ qō ante fecisti, expellēs me. Et noluit audire eū, sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit. Ejice hanc a me foras: & claude ostiū post eā. Quae iduta erat talari tunica: huiuscemodi enī filie regis vīgines vestibus vtebant. eiecit itaq; eā minister illius foras, clausitq; fores post eaz. Quae aspergēs cinerē capiti suo, scissa talari tunica, impositis⁹ manib⁹ sup caput suū ibat ingrediēs, & clamās. Dixit aūt ei Absalō frater suus, Nūqd Ammō frater tu⁹ cōcubuit te cū: sed nūc soror tace, frater tu⁹ est: neq; affligas cor tuū p hac re. Mansit itaq; Thamar contabescēs in domo Absalō fratris sui. Cū aūt audisset rex Dauid vba hec, cōtristatus est valde, & noluit cōtristare spm̄ Ammō filij sui, q̄m diligebat eū, q̄ primogenit⁹ erat ei. Porro nō est locut⁹ Absalon ad Ammō, nec malū, nec bonū: oderat ei Absalō Ammō, eo qō violasset Thamar sororē suā. Factū est aūt post tps biēnij, vt tonderent oues Absalōi Baalhasor, q̄ est iuxta Ephraim: & vocauit Absalon oēs filios regis, venitq; ad regē, & ait ad eū. Ecce tondentur oues serui tui: veniat oro rex cū seruis suis ad seruū suū. Dixitq; rex ad absalō. Noli fili mi, noli rogare vt veniamus omnes, et graueris te. Cū aūt cogeret eū, & nolusset ire, benedixit ei. Et ait absalon. Si non vis venire, veniat obsecro nobiscū saltem Ammon frater me⁹. Dixitq; ad eū rex. Nō est necesse vt vadat tecum. Coegit itaq; absalon eum, & dimisit cum eo Ammō & vniuersos filios regis. Precepera aūt Absalō pueris suis, dicēs. Obſuate cū tempulāt⁹ fuerit Ammō vino, & dixero vob. Percutite eū, & interficite, nolite timere: ego enī iuz

qui precipio vobis: roborammini, & estote viri fortes. Fece-
rūt ergo pueri Absalon aduersum Amnō, sicut pceperat
eis Absalō: surgēteſq; oēs filij regis ascēderūt singuli mu
las suas: & fugerūt. Cūq; adhuc pergerent in itinere, fama
pruenit ad Dauid, dicens. Percussit Absalō oēs filios
regis, & nō remansit ex eis saltē vnus. Surrexit itaq; rex, et
scidit vestimēta sua, & cecidit sup terrā: & oēs serui illi⁹ qui
assistebāt ei, sciderūt vestimēta sua. Rndēs aūt Jonadab
filius Sēmaa fratris Dauid dixit. Ne estimet dōs me⁹ rex
q̄ oēs pueri filij regis occisi sint: Amnō solus mortuus est,
qñ in ore Absalō erat posit⁹ ex die qua oppressit Thamar
sororem eius. Nunc ergo ne ponat dōs meus rex super cor
suū verbū istud, dicens. Omnes filij regis occisi sunt: quo-
niam Amnō solus mortuus est. Fugit aūt Absalō, & ele-
nauit puer speculator oculos suos, & aspexit, & ecce popu-
lus multus veniebat per iter deuiū ex latere mōtis. Dixit
aūt Jonadab ad regē. Ecce filij regis adsunt: iuxta verbū
serui tui, sic factū est. Cūq; cessasset loqui, apparuerūt & fi-
lij regis: & intrātes leuauerūt vocē suā, & fleuerunt: sed & rex
& omnes serui eius fleuerūt planctu magno nimis. Porro
Absalō fugiēs, abijt ad Tholomai filiū Ammiud regē
Gessur: luxit ergo Dauid filium suū multis diebus. Ab-
salō autem cum fugisset, & venisset in Gessur, fuit ibi trib⁹
annis. Cessauitq; rex Dauid persequi Absalō, eo q̄ con
solatus esset super Amnon interitu.

¶ Capituli Summarium. Absalon per prudentem mu-
lierem regi conciliatur. Caput.xiiij.

Intelligēs aūt Joab filius Saruie, q̄ cor regis
versum esset ad Absalō, misit Thecuā, & tulit
inde mulierē sapientē, dixitq; ad eā. Lugere te
simula, & induere veste lugubri, & ne vngaris o-
leo, vt sis q̄si mulier plurimo iā tpe lugens mortuū: & ingre
dieris ad regē, & loqueris ad eum sermones huiuscemodi.
Posuit aūt Joab verba in ore ei⁹. Ingtaq; cū ingressa fuisset
mulier Thecuitis ad regē, cecidit corā eo sup terrā, & ado
rauit, & dixit. Serua me rex. Et ait ad eam rex. Quid cause
habes? Que rndit. Heu, mulier vidua ego sum: mortuus
est enim vir meus. Et ancille tue erant duo filij: qui rixati
sunt aduersum se in agro nulluſq; erat qui eos prohibere
posset: & percussit alter alterū, & interfecit eū. Et ecce cōsur-
gens vniuersa cognatio aduersum ancillā tuā, dicit. Tra-
de eū qui percussit fratrē suū, vt occidamus eū pro aīa fra-
tris sui quē interfecit, & deleamus heredē: & q̄runt extingue
guere scintillā meā q̄ relicta est, vt nō supersit viro meo no
men, & reliquie sup terrā. Et ait rex ad mulierē. Uade in do
mū tuā, & ego iubebo pro te. Dixitq; mulier Thecuitis ad
regē. In me dñe mi rex sit iniquitas, & in domū patris mei:
rex aūt & thronus eius sit innocēs. Et ait rex. Qui cōtradi-
xerit tibi, adduc eū ad me, & vltra non addet vt tangat te.
Que ait. Recordet rex dñi dei sui, vt nō multiplicētur p-
ximi sanguinis ad vlciscendū, & nequa aquā interficiāt filiū
meū. Qui ait. Viuit dōs q̄ nō cadet de capillis filij tui su-
per terrā. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad do-
minū meū regē verbum. Et ait. Loquere. Dixitq; mulier.
Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei,
et locutus est rex verbū istud vt peccet: & nō reducat eiectuz
suū: Oēs morimur, & q̄si aque dilabimur in terrā, q̄ non re
uertunt: nec vult deus perire animā, sed retractat cogitās
ne penitus pereat q abiectus est. Rūc igitur veni, vt loquar
ad dōm meū regem verbum hoc pñte pplo. Et dixit ancil-
la tua. Loquar ad regē, si quo mō faciat rex verbū ancille
sue. Et audiuit rex, vt liberaret ancillā suā de manu oīum
qui volebāt de hereditate dei delere me, & filiū meū simul.
Dicat ergo ancilla tua, vt fiat verbuz dñi mei regis, sicut
sacrificiū. Sicut enim angelus dñi, sic est dōs meus rex, vt
nec benedictione, nec maledictione moueat: vñ & dōs deus
tuus est tecū. Et rndens rex, dixit ad mulierem. Ne abscon-
das a me verbū quod te interrogo. Dixitq; ei mulier. Lo-
quere dñi mi rex. Et ait rex. Rumquid manus Joab tecum
est in oībus istis? Rndit mulier, & ait. Per salutem aīe tue
dñe mi rex, nec ad sinistrā, nec ad dextrā est ex oībus his q̄
locutus est dōs meus rex, seruus enim tuus Joab, ipse pre
cepit mihi, & ipse posuit in os ancille tue oīa verba hec. Ut
verterem figuram sermonis huius, seruus tuus Joab pre
cepit istud: tu autem dñe mi rex, sapiens es, sicut habet sa-
pientiam angelus dei, vt intelligas oīa super terrā. Et ait
rex ad Joab. Ecce placatus feci verbum tuū, vade ergo, &
reuoca puerū Absalō. Cadēsq; Joab sup faciē suā in ter-
ram, adorauit, & būdixit regi: & dixit Joab. Hodie intelle-
xit seruus tu⁹ q̄ inueni gfam in oculis tuis dñe mi rex: feci
sti enim sermonē rex serui tui. Surrexit ergo Joab, & abijt
in Gessur, & adduxit Absalon in Jerusalem. Dixit autez
rex. Reuertatur in domum suam, & faciem meam non vi-
deat. Reuersus est itaq; Absalō in domū suam, & faciē re-
gis non vidit. Porro sicut Absalō, vir nō erat pulcher in
omni Jsrael, & decorus nimis: a vestigio pedis vsq; adver
ticem, nō erat in eo macula. Et q̄n tōdebat capillū (semel
autem in anno tondebat, q̄ grauabat eū cesaries) pōdera
bat capillos capitis sui ducētis siclis pōdere publico. Na
ti sunt aūtē Absalō filij tres: & filia vna, nomine Thamar,
elegātis forme. Mansitq; Absalō in Jerusalem duobus
annis, & faciē regis non vidit. Misit itaq; ad Joab, vt mit
teret eum ad regē: qui noluit venire ad eum. cumq; secūdo
misisset, & ille noluisset venire ad eum, dixit seruis suis. Sci
tis agrū Joab Juxta agrum meum, habētem messem hor
deiz: ite igitur, & succendite eum igni. Succēderūt ergo serui
Absalō segetē igni. Et venientes serui Joab, scissis vesti-
bus suis, dixerunt. Succenderūt serui Absalō partē agri
igni. Surrexitq; Joab, & venit ad Absalō in domum eius,
& dixit. Quare succenderūt serui tui segetē meā igni? Et re
spondit Absalon ad Joab. Misi ad te obsecrans vt veni-
res ad me, & mitterē te ad regem, vt diceres ei. Quare veni
de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo vt videā
faciem regis: q̄ si memor est iniqtatis mee, interficiat me.
Ingressus itaq; Joab ad regē, nuntiauit ei oīa: vocatusq;
est Absalon, & intrauit ad regem, & adorauit super faciem
terre coram eo: osculatusq; est rex Absalon.

¶ Capituli Summarium. Absalon grandē coniuratio-
nem excitat contra patrem. Caput.xv.

Bitur post hec fecit sibi Absalō curr⁹ & eqtes,
& qnquaginta viros q̄ precederent eū. Et mane
cōsurgens Absalō, stabat iuxta introitum por
te in via, & omnem virum qui habebat negotiū
vt veniret ad regis iudiciū, vocabat absalon ad se, et dice-
bat. De qua ciuitate es tu? Qui rndens aiebat: Ex vna tri
bu Jsrael ego sum seruus tuus. Respōdebatq; ei absalō.
Uidentur mihi sermones tui boni & iusti, sed non est qui te
audiat constitutus a rege. Dicebatq; absalon. Quis me
constituat iudicē super terrā, vt ad me veniant omnes qui
habent negotiū, & iuste iudicem? Sed & cum accederet ad
eum homo vt salutaret illū, extendebat manū suam, & ap-
prehendens, osculabatur eū. Faciebatq; hoc omni Jsrael
venienti ad iudicium vt audiretur a rege, & solicitabat cor
da virorū Jsrael. Postq̄ quadraginta aūtē annos, dixit
Absalō ad regē Dauid. Uadā & reddā vota mea que vo-
ui dño in Hebrō. Uouēs enī vouit seruus tu⁹, cum esset in

D eze.xvij. g. xxxiij. c.

E

F

B

A

B

C

Hessur Syrie, dicēs. Si reduxerit me dñs in Jerusalē, sacrificabo dño. Dixitq; ei rex David. Uade in pace. Et surrexit, & abijt in Hebron. Misit aūt Absalō exploratores in vniuersas trib⁹ Jsrael, dicēs. Statim vt audieritis clāgorē buccine, dicite. Regnabit Absalō in Hebron. Porro cum Absalon ierunt ducēti viri de Jerusalē vocati, eūtes simplici corde, & causam penitus ignorantes. Accersiuit quoq; Absalon Achitophel Gilonitē cōsiliariū Dauid de ciuitate sua Gilo, cū immolaret victimas, & facta est cōiuratio valida, populusq; cōcurrens augebatur cum Absalō. Uenit igitur nūtius ad Dauid, dicēs. Toto corde vniuersus Jsrl sequit Absalō. Et ait dauid seruis suis qui erāt cū eo in Jerusalē. Surgite, fugiamus: neq; enim erit nobis effugiū a facie Absalon: festinate egredi, ne forte veniēs occupet nos, & impellat super nos ruinā, & percutiat ciuitatē in ore gladij. Dixerūtq; serui regis ad eū. Oia quecūq; ꝓceperit dñs noster rex, libēter exeq̄mur serui tui. Egressus est ergo rex: & vniuersa dom⁹ eius pedib⁹ suis: et dereliqt rex decē mulieres cōcubinas ad custodiendā domū. Egressusq; rex & oīs Jsrl pedib⁹ suis, stetit procul a domo: & vniuersi serui ei⁹ ambulabāt iuxta eū, & legiones Cerethi & Pheletbi, & oēs Gethei pugnatores validi sercēti viri qui secuti eū fuerāt de Geth pedites, precedebāt regē. Dixit aūt rex ad Ethai Getheū. Cur venis nobiscū: reuertere, & habita cū rege, q: peregrin⁹ es: & egressus es de loco tuo. Heri venisti, & hodie cōpelleris nobiscum egredi: ego aūt vadā q̄ itur⁹ sum: reuertere, & reduc tecū fratres tuos, & dñs faciet tecū miam & veritatē, q: ostēdisti gratiaz & fidem. Et rñdit Ethai regi, dicēs. Uiuit dñs, & vivit dñs me⁹ rex: q̄n in quocūq; loco fueris dñe mi rex, siue in morte, siue in vita, ibi erit seru⁹ tuus. Et ait David Ethai. Veni, & transi. Et transiuit Ethai Getheus, & oēs viri q cū eo erāt, & reliq̄ multitudo. Oēsq; flebāt voce magna, & vniuersus ppl's transibat: rex q̄z trāsgrediebat torrētē Cedron, & cūctus ppl's incedebat ꝑ viā oliue q̄ respicit ad desertum. Uenit aūt & Sadoc sacerdos, & vniuersi Leuite cū eo, portātes arcā federis dei, & deposuerūt arcā dei: & ascēdit abiathar, donec expletus esset oīs ppl's q egressus fuerat de ciuitate. Et dixit rex ad Sadoc. Reporta arcā dei in vrbē: si inuenero gratiā in oculis dñi, reducet me, & ostēdet mihi eā & tabernaculū suū. Si aūtē dixerit mihi. Nō places, presto sum, faciat mihi q̄ bonū est coram se. Et dixit rex ad sadoc sacerdotē. O videns reuertere in ciuitatē in pace: & Achimaas filius tuus, & Jonathan filius Abiathar duo filij vri, sint vobiscū. Ecce ego abscōdar in cāpestrib⁹ deserti, donec veniat sermo a vobis, indicās mihi. Reportauerunt ergo Sadoc & Abiathar arcā dei in Jerusalē, & mānserunt ibi, Porro David ascēdebat clīuū olinarū, scādēs & flēs, nudis pedib⁹ incedēs, & operto capite: sed & oīs ppl's qui erat cū eo, operto capite ascēdebat plorās: Nūtiatū est aūt David q̄ Achitophel esset in cōiuratiōe cū Absalon: dixitq; David. Infatua queso dñe cōsiliū Achitophel. Cumq; ascēderet David summitatē mōtis in quo adoratur⁹ erat deū, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, & terra pleno capite. Et dixit ei David. Si veneris mecū, eris mihi oneri: si aūt in ciuitatē reuertaris, & dixeris ad Absalō, Seruus tuus sum ego rex, sicut fui seru⁹ patris tui, sic ero seruus tuus: dissipabis cōsiliū Achitophel. Habes autez tecū Sadoc & Abiathar sacerdotes: & omne verbū quodcunq; audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar sacerdotib⁹. Sunt eū cū eis duo filij eorū Achimaas filius Sadoc, & Jonathan filius Abiathar: & mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Uemente ergo Chusai amico David in ciuitatem, Absalon quoq; ingressus est Jerusalem, & Achitophel cum eo.

¶ C. S. Siba ꝓpont david, & Semei q̄ritꝫ ꝑpetit. C. xvj.

Cumq; David transisset paululum montis verticem, apparuit Siba, puer Miphiboseth, in occursum eius, cū duob⁹ asinis, qui onerati erāt ducentis panib⁹, & centū alligaturis vue passe, et centū massis palatarum, & vtre vini. Et dixit rex Sibe. Quid sibi volunt hec? Respondit⁹q; Siba, Asini domestici regis vt sedeant, & panes & palate ad vescendum pueris, vinū autem vt bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filj⁹ domini tui? Respondit⁹q; Siba regi. Remansit in Jerusalem, dicens. Hodie restituet mihi domus Jsrael regnū patris mei. Et ait rex Sibe. Tua sint omnia que fuerunt Miphiboseth. Dixitq; Siba, oro vt inueniā gratiam apud te dñe mi rex. Uenit ergo rex David vsq; Baburim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei filius Gera, procedebat egrediens, & maledicebat. Mittebatq; lapides contra David, & contra vniuersos seruos regis David: omnis autē populus, & vniuersi bellatores a dextro & a sinistro latere regis incedebāt. Jta autem loquebatur Semei cum malediceret regi. Egredere, egredere vir sanguinū, & vir Belial. Reddidit tibi dominus vniuersum sanguinē dom⁹ Saul: quoniam inuasisti regnū pro eo, & dedit dñs regnum in manu Absalon filij tui: & ecce premunt te mala tua quoniam vir sanguinum es. Dixit autem Abisai filius Saruie, regi. Quare maledicit canis hic mortu⁹ dño meo regi: vadam, & amputabo caput eius. Et ait rex. Quid mihi & vobis est filij Saruie? dimittite eum vt maledicat: dñs enim precepit ei vt malediceret David: & quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Et ait rex Abisai, & vniuersis seruis suis. Ecce filius meus, qui egressus est de vtero meo, querit animā meā: quanto magis hic filius Jemini? dimittite eum vt maledicat iuxta preceptum dñi, si forte respiciat dominus afflictionem meā, & reddat mihi dñs bonū pro maledictiōe hac die hodierna. Ambulabat itaq; David, & socij eius per viā cum eo: Semei autē per ingum mōtis ex latere, contra illū gradiebatur, maledicens, & mittens lapides aduersum eū, terrāq; spargēs. Uenit itaq; rex david, & vniuersus popul⁹ cū eo lassus, & refocillati sunt ibi. Absalon autem & oīs populus eius ingressi sunt Jerusalē, sed et Achitophel cū eo. Cum aūt venisset Chusai Arachites amicus David ad Absalō, locut⁹ est ad eum. Salue rex, salue rex. Ad quem Absalō. Hec est, inquit, gratia tua ad amicum tuū: quare non iuisti cū amico tuo? Respondit⁹q; Chusai ad Absalō. Nequaquam, q: illius ero quē elegit dominus, & omnis hic populus & vniuersus Jsrael, & cum eo manebo. Sed vt & hoc inferā, cui ego seruitur⁹ sum: nōne filio regis? sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi. Dixit aūt Absalō ad Achitophel. Inite consilium, quid agere debeamus. Et ait Achitophel ad Absalō. Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: vt cum audierit omnis Jsrael q⁹ fedaueris patrē tuū, roborentur tecū manus eorum. Tetenderunt ergo Absalon tabernaculum in solario, ingressusq; est ad cōcubinas patris sui coram vniuerso Jsrael. Cōsilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret deum: sic erat omne consilium Achitophel, & cum esset cū David, & cum esset cum Absalon.

¶ Capituli Summarium. Achitophel reiecto, Chusai sententia recipitur. Caput xvii.

Dixit ergo Achitophel ad Absalō. Eligā mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar David hac nocte. Et irruens super eū (q̄ pe qui lassus est, & solutis manibus) percutiā eū: cūq; fugerit omnis populus qui cū eo est, percutiā regē desolatum. Et reducam vniuersum populū, quo vnus homo reuerti solet, vnum enim virū tu queris: & oīs populus erit in pace. Placuitq; sermo eius Absalō, & cunctis maioribus natu Jsrael. Dixit aūt Absalō. Uocate & Chusai archithen, & audiamus quid etiā ipse dicat. Cumq; venisset Chusai ad absalō, ait Absalon ad eū. Huiusce modi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non: q̄ tu das consiliū? Et dixit Chusai ad Absalō. Nō est bonū cōsilium quod dedit Achitophel hac vice. Et rursum intulit Chusai. Tu nosti patrem tuum, & viros qui cū eo sunt

esse fortissimos

esse fortissimos ⁊ amaro aĩo, veluti si vrsa raptis catulis in saltu semat: sed ⁊ pater tu⁹ vir bellator est, nec morabitur cũ pplo. Forsitan nunc latitat in foueis, aut in vno quo voluerit loco: ⁊ cũ ceciderit vnus quilibet in principio, audiet quicunqz audierit, ⁊ dicet facta est plaga in populo qui sequebatur Absalõ. Et fortissimus ipse, cuius cor est quasi leonis, pauore solaetur. scit enim oĩs Israel fortẽ esse patrẽ tuũ: ⁊ robustos oĩs qui cũ eo sunt. Sed hoc mihi videt rectũ esse consiliũ. Cõgregẽt ad te vniuersus Israel, a dan vsqz Besabee, q̃si arena maris innumerabilis: ⁊ tu eris in medio eorũ. Et irruem⁹ sup eũ in q̃cũqz loco inuẽtus fuerit ⁊ operiem⁹ eũ, sicut cadere solet ros sup terrã: ⁊ nõ relinq̃mus de viris q cũ eo sunt ne vnũ quidẽ. Qõ si vrbẽ aliquã fuerit ingressus, circũdabit oĩs Isrl̃ ciuitati illi funes ⁊ trahem⁹ eã in torrentẽ, vt nõ reperiat nec calcul⁹ quidẽ ex ea. Dixitqz absalõ, ⁊ omnes viri Isrl̃. Melior est cõsiliũ chusai Arachite, cõsilio Achitophel. Dñs aũt nutu dissipatũ est cõsiliũ Achitophel vtile, vt induceret dñs sup Absalõ malũ. Et ait Chusai Sadoc ⁊ Abiathar sacerdotib⁹. Hoc ⁊ hoc modo cõsiliũ dedit Achitophel Absalõ, ⁊ senioribus Israel: ⁊ ego tale ⁊ tale dedi cõsiliũ. Nũc ergo mittite cito, ⁊ nũtiate Dauid, dicẽtes. Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absq; dilatione trãsgredere: ne forte absorbeatur rex, ⁊ ois pplus q cũ eo est. Jonathas aũt ⁊ Achimaas stabant iuxta fontẽ Rogel: abijt ancilla, ⁊ nũtiauit eis, illi pfecti sunt, vt referrẽt ad regẽ Dauid nuntiũ: nõ enim poterant videri, aut introire ciuitatẽ. Vidit autẽ eos quidã puer, ⁊ indicauit absalon: illi vero cõcito gradu ingressi sunt domũ cuiusdã viri in Bahurim, q habebat puteũ in vestibulo suo, ⁊ descenderũt in eũ. Tulit aũt mulier, et expãdit velamẽ sup os putei, quasi siccãs ptisanas: ⁊ sic latuit res. Cũq; venissent serui Absalõ in domũ ad mulierem, dixerũt. Vbi est Achimaas ⁊ Jonathas? Et rndit eis mulier: Trãsierũt festinãter, gustata paululũ aqua. At hi qui querebãt, cũ nõ reperissent, reuersi sunt in Jerusalem. Cũq; abijssent, ascenderũt illi de puteo, ⁊ pergentes nuntiauerunt regi Dauid, ⁊ dixerunt. Surgite, ⁊ transite cito fluuiũ: qm̃ huiusce modi dedit cõsiliũ contra vos Achitophel. Surrexit ergo Dauid, ⁊ ois pplus qui cum eo erat, ⁊ transierũt Jordanẽ, donec diluceſceret: ⁊ ne vnus quidẽ residuus fuit qui nõ trãsisset fluuiũ. Porro Achitophel videns q⁹ nõ fuisset factũ consiliũ suũ, strauit asinũ suũ, surrexitqz, ⁊ abijt in domũ suã ⁊ in ciuitatẽ suã: ⁊ disposita domo sua, suspẽdio interijt, ⁊ sepult⁹ est ĩ sepulchro pris sui. Dauid aũt venit in castra, ⁊ Absalõ trãsijt Jordanẽ, ipse et oĩs viri Israel cũ eo. Amasam vero cõstituit Absalõ pro Joab sup exercitũ: Amasa autẽ erat filius cuiusdã viri, qui vocabat Jetra de Jesraeli, q ingressus est ad Abigail filiã Naas, sororẽ Saruie q̃ fuit mater Joab. Et castrametat⁹ est Isrl̃ cũ Absalõ in terra Galaad. Cũq; venisset dauid in castra, Sobi filius Naas de Rabath filiorũ Ammõ, ⁊ Machir filius Ammiel de Lodabar, ⁊ Berzellai Galaadites de rogelim, obtulerũt ei stratoria ⁊ tapetia, ⁊ vasa fictilia, frumentũ ⁊ hordeũ ⁊ farinã ⁊ polẽtã ⁊ fabã et lentẽ, ⁊ frixũ oleo cicer, ⁊ mel ⁊ butyrũ, oues ⁊ pingues vitulos, dederũtqz dauid, ⁊ pplo qui cũ eo erat, ad vescendũ: suspicati enim sunt populũ fame ⁊ siti fatigari in deserto.

¶ C.S. Absalon persequens patrẽ transfodit. Ca.xviij.

Igitur cõsiderato Dauid pplo suo, constituit sup eos tribunos ⁊ cẽturiones, tradidit populi tertiã partẽ sub manu Joab, ⁊ tertiã partẽ sub manu Abisai filij Saruie fratris Joab, ⁊ tertiã partem sub manu Ethai, qui erat de Geth: dixitqz rex ad populũ. Egrediar ⁊ ego vobiscũ. Et rndit ppls. Nõ eribis: sine enim fugerimus, nõ magnopere ad eos de nobis ptinebit: sine media ps ceciderit e nobis, nõ satis curabũt: q; tu vnus solus p decẽ milibus cõputaris: melius est igit vt sis nobis in vrbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis videt rectũ, hoc faciã. Stetit ergo rex iuxta portã: egrediebaturqz populus p turmas suas centeni ⁊ milleni. Et pcepit rex Joab ⁊ Abisai ⁊ Ethai, dicẽs. Seruate mihi puerũ Absalon. Et ois populus audiebat precipientẽ regẽ cũctis principibus p Absalõ. Itaqz egressus est populus in campum cõtra Israel, ⁊ factũ est prelium in saltu Ephraim. Et cesus est ibi populus Israel ab exercitu Dauid, factaqz est plaga magna in die illa viginti milliũ. Fuit aũt ibi prelium dispersum sup faciẽ ois terre, ⁊ multo plures erãt quos saltus cõsumpserat de populo, q̃ hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit autẽ vt occurreret Absalon seruis Dauid, sedens mulo: cumqz ingressus fuisset mulus subter cõdensam quercũ ⁊ magnã, adhesit caput eius quercui: ⁊ illo suspenso inter celũ ⁊ terrã, mulus cui insederat, pertrãsiuit. Vidit aũt hoc quidã, ⁊ nũtiauit Joab, dicens. Vidi Absalon pendere de quercu. Et ait Joab viro qui nũtiauerat ei. Si vidisti, quare nõ cõfodisti eũ cũ terra? ⁊ ego dedissez tibi decem argenti siclos, ⁊ vnuz Baltheum. Qui dixit ad Joab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos, neq̃aquã mitterẽ manum meã in filium regis: audientib⁹ enim nobis precepit rex tibi, ⁊ Abisai, ⁊ Ethai, dicens. Custodite mihi puerũ Absalon. Sed ⁊ si fecissem contra animã meã audacter, neq̃aquã hoc regẽ latere potuisset, ⁊ tu stares ex aduerso. Et ait Joab. Nõ sicut tu vis, sed aggrediar eũ coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua, et infixit eas in corde Absalõ: cũqz adhuc palpitaret hereens in quercu, currerunt decẽ iuuenes armigeri Joab, et percutientes interfecerũt eũ. Cecinit aũt Joab buccina, ⁊ retinuit populũ ne persequerẽt fugientẽ Israel, volẽs pcere multitudinẽ. Et tulerũt Absalõ, ⁊ proiecerũt eũ in saltu in foueã grandẽ, ⁊ cõportauerũt sup eũ acerũ lapidum magnum nimis: ois autẽ Isrl̃ fugit in tabernacula sua. Porro Absalõ erexerat sibi, cũ adhuc viueret, titulũ qui est in valle regis: dixerat enim. Nõ habeo filiũ, ⁊ hoc erit monimentũ nois mei. Vocauitqz titulũ noĩe suo, ⁊ appellat⁹ est Dan⁹ Absalon: vsqz ad hãc diẽ. Achimaas aũt filius Sadoc, ait. Curram, ⁊ nũtiabo regi: q; iudiciũ fecerit ei dñs de manu inimicorũ eius. Ad quẽ Joab dixit. Nõ eris nũtius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nũtiare, filius enim regis est mortuus. Et ait Joab, Chusi. Vade, ⁊ nũtia regi que vidisti. Adorauit Chusi Joab, ⁊ cucurrit. Rursus autẽ Achimaas filius Sadoc dixit ad Joab. Quid impedit si etiã ego curram post Chusi? Dixitqz ei Joab. Quid vis currere fili mi? Veni huc, nõ eris boni nuntij baiulus. Qui rndit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currens ergo Achimaas p viã cõpendij trãsiuit Chusi. Dauid aũt sedebat inter duas portas: speculator vero q erat in fastigio porte sup murũ, eleuans oculos, vidit hominẽ currentẽ solũ. Et exclamans indicauit regi: dixitqz rex. Si solus est, bonus est nũtius in ore eius. Properãte aũt illo, ⁊ accedente propius, vidit speculator hominẽ alterũ currentem, ⁊ vociferãs in culmine, ait. Apparet mihi alter homo currẽs solus. Dixitqz rex. Et iste bon⁹ est nunti⁹. Speculator aũt, Cõtẽplor, ait, cursuz p̃oris q̃si cursuz Achimaas filij Sadoc. Et ait rex. Vir bon⁹ est: ⁊ nũtiũ portans bonũ, venit. Clamans aũt Achimaas, dixit ad regẽ. Salue rex. Et adorans regẽ corã eo pnus in terrã, ait. Bñdictus dñs deus tuus, q̃ cõclusit hoies q leuauerũt man⁹ suas ꝟ dñm meũ regẽ. Et ait rex. Est ne pax puero Absalon? Dixitqz Achimaas. Vidi tumultum magnũ, cum mitteret Joab seruus tuus, o rex, me seruum tuũ: nescio aliud. Ad quem rex. Transi, ait: ⁊ sta hic. Cũqz ille trãsisset, ⁊ staret, apparuit Chusi: ⁊ veniens ait. Bonum apporto nũtium dñe mi rex: iudicauit enim pro te dñs hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad Chusi. Est ne pax puero Absalon? Cui respondens Chusi. Fiant, inquit, sicut puer, inimici dñi mei regis: ⁊ vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malum. Contristatus itaqz rex ascẽdit cenaculum porte, ⁊ fleuit. Et sic loquebatur, vadẽs. Fili mi Absalon, Absalon fili mi: quis mihi tribuat vt ego moriar pro te? Absalon fili mi, fili mi Absalon.

¶ C.S. Cõspiratores reconciliant regi Dauid. Ca.xix.

A Untiatū est aūt Joab q̄ rex fleret, ⁊ lugeret filiū suū: ⁊ vſa est victoria illuctū i die illa oi pplo: audiuit enī pplūs die illa dicī, dolet rex super filio suo. Et declinauit pplūs in die illa ingredi ciuitatem qūo declinare solet pplūs versus, ⁊ fugiēs de prelio. Porro rex operuit caput suum, ⁊ clamabat voce magna. Fili mi Absalō, Absalon fili mi. Ingressus ergo Joab ad regē in domū, dixit. Cōfudisti hodie vultus oīm seruorum tuorū q̄ saluā fecerūt aiam tuā, ⁊ aiam filiorū tuorū ⁊ filiarū tuarū, ⁊ aiam vxorū tuarū, ⁊ aiam cōcubinarū tuarū. Diligis odientes te, ⁊ odio habes diligētes te: ⁊ oīndisti hodie q̄ nō curas de ducib⁹ tuis, ⁊ de seruis tuis: ⁊ vere cognoui mō, q̄ si Absalō viueret, ⁊ oēs nos occubuissem⁹, tūc placeret tibi. Nūc igit surge, ⁊ pcede: ⁊ alloquens satisfac seruis tuis: iuro enī tibi p dōm, q̄ si nō exieris, ne vn⁹ qdē remansur⁹ sit tecū nocte hac ⁊ peius erit hoc tibi, q̄ oīa mala q̄ venerūt sup te ab adolescētia tua vsq̄ in pūs. Surrexit ergo rex, ⁊ sedit in porta: ⁊ oī pplo nūtiatū est q̄ rex sedet in porta: venitq̄ vniuersa multitudo cora rege, Isrl aūt fugit in tabernacula sua. Ois q̄z pplūs certabat in cūctis tribubus Isrl, dicēs. Rex liberauit nos de manu inimicorū nr̄oū, ipse saluauit nos de manu Philistheorū: ⁊ nūc fugit de terra ppter Absalon, Absalon aūt quē vnximus super nos mortuus est in bello: vsq̄ quo siletis, ⁊ nō reducitis regē? Rex vero Dauid misit ad Sadoc ⁊ Abiathar sacerdotes, dicēs. Loquimini ad maiores natu Juda, dicentes. Cur venitis nouissimi ad reducendū regē in domū suā? Sermo aūt oīs Israel peruenerat ad regē in domum eius qui a dixerat rex. Vos dicetis ad pplūm Juda. Fratres mei vos, os meū, ⁊ caro mea vos: quare nouissimi reducitis regē? Et amase dicite. Nonne os meum, ⁊ caro mea es? Hec faciat mihi deus, ⁊ hec addat: si non magister militie fueris cora me oī tpe p Joab. Et inclinauit cor oīm viri Juda q̄si viri vn⁹: miserūtq̄ ad regē, dicētes. Reuertere tu ⁊ oēs serui tui. Et reuersus est rex: ⁊ venit vsq̄ ad Jordanē, ⁊ ois Juda venit vsq̄ in Galgala, vt occurreret regi ⁊ traduceret eū Jordanē. Festinauit autē Semei filius Gera filij Jemini de bahurim, ⁊ descēdit cum viris Juda in occursum regis Dauid cum mille viris de Beniamin, ⁊ Siba puer de domo Saul: ⁊ quindecim filij eius, ac viginti serui erāt cū eo: ⁊ irrūpentes Jordanē, aū regē trāsierūt vada vt traducerēt domū regis, ⁊ facerēt iucta iussionem ei⁹: Semei aūt filius Gera pstrat⁹ cora rege, cū iā transisset Jordanē, dixit ad eū. Ne reputes mihi dñe mi iniquitatē, neq̄ memineris iniuriarū fui tui i die q̄ egress⁹ es dñe mi rex de Jerusalē, neq̄ ponas rex in corde tuo. Agnosco enī seru⁹ tu⁹ pctū meū: ⁊ ideirco hodie primus veni de oī domo Joseph, descēdiq̄ in occursū dñi mei regis. Rndēs vero Abisai filius Sarue, dixit. Nunqd p his verbis nō occidet Semei, q̄ maledixit xp̄o dñi? Et ait dauid. Quid mihi et vobis filij Sarue? cur efficimini mihi hodie in sathan? ergone hodie interficiet vir in Isrl? an ignoro hodie me factū regē sup Israel? Et ait rex Semei. Non morieris. Jurauitq̄ ei. ⁊ Miphiboseth q̄z filius Saul descēdit i occursū regis illotis pedib⁹, ⁊ intonsa barba: vestesq̄ suas nō lauerat a die q̄ egressus fuerat rex, vsq̄ ad diē reuersionis eius in pace. Cūq̄ Jerusalē occurrisset regi, dixit ei rex. Quare nō venisti mecū ⁊ Miphiboseth? Et rndēs ait. Dñe mi rex, seru⁹ me⁹ cōtēpsit me: dixitq̄ ei ego famul⁹ tu⁹ vt sterneret mihi asinū, ⁊ ascēdēs abirē cū rege: claud⁹ enī suz seru⁹ tu⁹. Insup ⁊ accusauit me seruū tuū ad te dōm meum regē, tu aūt dñe mi rex, sicut angel⁹ dei es, fac qd placitum est tibi. Neq̄ enī fuit dom⁹ p̄ris mei, nisi morti obnoxia dño meo regi: tu aūt posuisti me seruū tuū inter q̄nas mēse tue: qd ergo habeo iuste q̄rele: aut qd possum vltra vociferari ad regē? Ait ergo ei rex. Quid vltra loq̄ris? firū est q̄d locut⁹ sum: tu ⁊ Siba diuidite possessiones. Rndit q̄z Miphiboseth regi. Etiā cūcta accipiat, postq̄ reuersus est dñus me⁹ rex pacifice in domū suā. Berzellai q̄z Galaadites descendens de Rogelim traduxit regē Jordanē, parat⁹ etiā vltra fluuiū psequi eū. Erat aūt Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenari⁹, ⁊ ipse prebuit alimēta regi, cum moraret i castris: fuit quippe vir dives nimis. Dixit itaq̄ rex ad Berzellai. Vem mecū, vt regescas secure mecum in Jerusalem. Et ait Berzellai ad regē. Quot sunt dies annorū vite mee, vt ascēdā cū rege in Jerusalē? Octogenari⁹ sum hodie: nunqd vigēt sensus mei ad discernendū suauе aut amarū? aut delectare pōt seruū tuū cib⁹ ⁊ pot⁹? vel audire possum vltra vocē cantorū atq̄ cātatricū? cur ergo seruus tu⁹ sit oneri dño meo regi? Paululū pcedat famulus tuus ab Jordane tecū: nō indigeo hac vicissitudine, sed obsecro vt reuertar seruus tu⁹, ⁊ moriar in ciuitate mea, ⁊ sepeliar iuxta sepulchrum patris mei ⁊ matris mee. Est aūt seruus tu⁹ Chamaā, ipse vadat tecū dñe mi rex, ⁊ fac ei quicquid tibi bonū videt. Dixit itaq̄ rex. Decū trāseat Chamaā, ⁊ ego faciam ei quecqd tibi placuerit: ⁊ oē q̄ petieris a me, impetrabis. Cūq̄ trāsisset vniuersus pplūs ⁊ rex Jordanē, restitit, ⁊ osculatus est rex Berzellai, ⁊ benedixit ei: ⁊ ille reuersus est in locū suū. Trāsiuit ergo rex in Galgalam, ⁊ Chamaā cū eo: ois aūt pplūs Juda traduxerat regem, ⁊ media tm̄ pars affuerat de pplo Jsrael. Itaq̄ oēs viri Jsrael cōcurrentes ad regē, dixerūt ei. Quare te furati sunt fratres nostri viri Juda, ⁊ traduxerūt regē ⁊ domū eius Jordanē, oēsq̄ viros Dauid cū eo? Et rndit ois vir Juda ad viros Jsrael. Quia mihi ppior est rex: cur irasceris sup hac re: nūquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? Et rndit vir Jsrael ad viros Juda ⁊ ait. Decem partibus maior ego sum apud regem, magisq̄ ad me pertinet Dauid, q̄ ad te: cur fecisti mihi iniuriam, et nō mihi nunti atum est prior, vt reducerem regem meum? Durius autem respondерunt viri Juda viris Jsrael.

¶ Capi. Sum. Seba seditionē mouet in regno. Caput. xx.

Accidit q̄z, vt ibi eēt vir belial noie Seba filius Bochri, vir Jemineus: ⁊ cecinit buccina, ⁊ ait. Nō est nobis pars in Dauid, neq̄ hereditas in filio Jsai: reuertere in tabernacula tua Jsrael. Et separatus est ois Jsrael a dauid secutusq̄ est Seba filiū Bochri: viri aūt Juda adhesерunt regi suo a Jordane vsq̄ Jerusalē. Cūq̄ venisset rex in domū suā in Jerusalē, tulit decē mulieres cōcubinas suas, quas dereliquerat ad custodiēdam domū, ⁊ tradidit eas in custodiā, alimēta eis prebēs: ⁊ nō est ingressus ad eas, sed erāt clause vsq̄ in diē mortis sue in viduitate viuētes. Dixit autem rex Amase, Conuoca mihi oēs viros Juda in diē tertium, ⁊ tu adesto pūs. Abiit ergo Amasa vt cōuocaret Judā, ⁊ moratus⁹ est extra placitū q̄s ei cōstituerat. Dixit autem Dauid ad abisai. Nūc magis afflicturus est nos Seba filius Bochri q̄ Absalon: tolle igit seruos dñi tui, ⁊ persequere eū ne forte inueniat ciuitates munitas ⁊ effugiat nos: Egressi sunt ergo cum eo viri Joab, Cerethi q̄z ⁊ Phelethi, ⁊ oēs robusti exierūt de Jerusalē ad psequēdū Seba filium Bochri. Cūq̄ illi essent iuxta lapidē grandē q̄ est in Gabaō, Amasa veniēs ad faciē illorū occurrit eis. Porro Joab vestit⁹ erat tunica stricta ad mēsurā hūt⁹ sui, ⁊ dēsup accīt⁹ gladio dependēte vsq̄ ad ilia i vagina q̄ fabricat⁹ leui motu egredi poterat, ⁊ pcutere. Dixit itaq̄ Joab ad amasā. Salue mi ff.

Ettenuit

Universidad de Deusto Biblioteca

ti.Regū ij.a.

Et tenuit manu dextra mētū amasę, q̄si osculās eū. Porro Amasa nō obseruauit gladiū, quē habebat Joab: q̄ percussit eū in latere, ꝛ effudit intestina ei⁹ in terrā, ꝛ mortuus est, nec secōm vuln⁹ apposuit Joab aūt, ꝛ Abisai frater ei⁹ p̄secuti sunt Seba filiū Bochri. Interea q̄dā viri cū stetissent iuxta cadauer amasę de sotijs Joab, dixerūt. Ecce q̄ esse voluit p Joab comes Dauid. Amasa aūt q̄spersus sanguine, iacebat in media via. Vidit hoc q̄dā vir q̄ subsisteret oīs ppls ad videndū, ꝛ amouit Amasam de via in agrū: operuitq; eū vestimēto ne subsisterēt trāseūtes, ppter eū. Amoto ergo illo de via: trāsibat oīs vir sequens Joab ad p̄sequēdū Seba filiū Bochri. Porro ille trāsierat per oēs trib⁹ Jsrł vsq; in Abelam ꝛ Bethmaacha: oēsq; viri electi cōgregati fuerūt ad eū. Venerunt itaq; ꝛ oppugnabāt eū in Abela, ꝛ in Bethmaacha, ꝛ circūdederunt munitionib⁹ ciuitatē, ꝛ obsessa est vrbs: oīs aūt turba q̄ erat cum Joab, moliebat destruere muros. Et exclamauit mulier sapiēs de ciuitate. Audite audite, dicite Joab, appropinqua hūc, ꝛ loq̄r tecū. Qui cū accessisset ad eā, ait illi. Tu es Joab? Et ille rndit. Ego sum. Ad quē sic locuta est. Audi sermones ancille tue. Qui rndit, audio. Rursumq; illa. Sermo, inqt, dicebat in veteri puerbio. Qui interrogant, interrogēt in abela: ꝛ sic p̄ficiāt. Nōne ego sum q̄ rndeo veritatē in Jsrł, ꝛ tu q̄ris subuertere ciuitatē, ꝛ euertere matrez in Jsrł: cūre p̄cipitas hereditatē dñi? Rndēsq; Joab, ait. Absit, absit hoc a me, nō p̄cipito, neq; demolior. Non sic se hz res, sed hō de mōte ephraim Seba filius Bochri cognomine, leuauit manū suā ꝛ regē Dauid: tradite illū solū, ꝛ recedemus a ciuitate. Et ait mulier ad Joab. Ecce caput ei⁹ mittet ad te p murū. Ingressa est ergo ad oēm ppl̄z, ꝛ locuta est eis sapiēter: q̄ abscisum caput Sebe filij Bochri p̄iecerūt ad Joab. Et ille cecinit tuba, ꝛ recesserūt ab vrbe, vnusq̄sq; in tabernacula sua: Joab aūt reuersus est Jerusalē ad regē. Fuit ergo Joab super omnez exercitum Jsrael: Banaias aūt fili⁹ Joiade super ceretheos ꝛ Phelletheos: Adurā vero sup tributa: porro Josaphat filius Ahilud: a cōmentarijs: Siua aūt, scriba. Sadoc vo ꝛ abiathar, sacerdotes: Jra aūt iatrites erat sacerdos Dauid.

¶ L.S. Crucifiguntur posteri Saul. Caput.xxj.

A Facta est q̄z fames in diebus dauid trib⁹ annis sugiter: ꝛ cōsulnit dauid oraculū dñi. Dixitq; dñs. Propter Saul, ꝛ domū ei⁹ sanguinū, quia occidit Gabaonitas. Uocatis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro gabaonite non erant de filijs Jsrł, sed reliquie Amorrheorū: filij q̄ppe Jsrael iurauerāt eis, ꝛ voluit Saul p̄cutere eos zelo, quasi p filijs Jsrł, ꝛ uda. Dixit ergo Dauid ad Gabaonitas. Quid faciam vobis: ꝛ q̄ō erit vestri piaculum, vt benedicatis hereditati dñi? Dixerūtq; ei Gabaonite. Nō est nobis sup argēto et auro q̄ō, sed ꝛ Saul, ꝛ ꝛ domū ei⁹, neq; volum⁹ vt interficiat homo de Jsrł. Ad quos ait. Quid ergo vultis vt faciā vobis? Qui dixerūt regi. Uirū qui attriuit nos ꝛ oppsit inique, ita delere debem⁹, vt ne vn⁹ q̄dē residu⁹ sit de stirpe ei⁹ in cūctis finib⁹ Jsrael. Dētur nobis septē viri de filijs ei⁹, ꝛ crucifigamus eos dño in Gabaa Saul quondā electu dñi. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitq; rex Miphiboseth filio Jonathe filij Saul, ppter iusiurandū dñi q̄ō fuit inter Dauid, ꝛ inter Jonathā filiū Saul. Tulit itaq; rex duos filios respha filie aia, quos peperit Sauli, Armoni, ꝛ Miphiboseth: ꝛ quinq; filios michol filie Saul, quos genuerat Hadrieli filio berzellai qui fuit de Mabolati, ꝛ dedit eos in manus Gabaonitarū: q̄ crucifixerunt eos in mōte cora dño: ꝛ ceciderūt hi septē simul occisi in diebus messis primis, inciptēte messiōe hordei. Tollēs aūt Respha filia Aia, ciliciū, substrauit ibi supra petrā ab initio messis, donec stillaret aqua super eos de celo: ꝛ nō dimisit aues lacerare eos die, neq; bestias per noctē. Et nūtiata sunt Dauid q̄ fecerat Respha filia Aia pzcubina Saul. Et abiit dauid ꝛ tulit ossa Saul, ꝛ ossa Jonathan filij ei⁹ a viris Jabes Galaad, qui furati fuerāt ea de platea Bethsan, in qua suspēderāt eos Philisthijm cū interfecissent Saul in Gelboe, ꝛ asportauit inde ossa Saul, ꝛ ossa Jonathe filij ei⁹: ꝛ colligētes ossa eorū, q̄ affixi fuerāt, sepelierunt ea cū ossib⁹ Saul, ꝛ Jonathe filij eius in terra Beniamin, in latere in sepulchro Cis p̄sis ei⁹: fecerūtq; oīa q̄ precepat rex, ꝛ repropitiat⁹ est de⁹ terre post hec. Factū est aūt rursum p̄liū Philisthijm aduersum Jsrael, ꝛ descendit dauid ꝛ serui ei⁹ cū eo, ꝛ pugnabāt ꝛ Philisthijm. Defecitq; aūt dauid, Jesbibenob q̄ fuit de gñe Arapha cui⁹ hasta trecētas vncias appēdebat, ꝛ accinct⁹ erat ense nouo, nisus est p̄cutere dauid. Auxilioq; ei fuit abisai filius Saruie, ꝛ p̄cussit Philistheū interfecit. Tūc iurauerūt viri dauid, dicētes. Jā nō egredieris nobiscū in bellū, ne extinguas lucernā Jsrł. Scōm quoq; bellū fuit in Gob ꝛ Philistheos: tūc p̄cussit Sobochai de Husathi, Saph de stirpe Arapha de gñe Gigātū. Tertiū quoq; fuit bellū in Gob ꝛ Philistheos, in q̄ p̄cussit Eldeodat⁹ fili⁹ Saltus polymitari⁹ Bethlehemites Goliath Getheū, cuius hastile hastę erat q̄si luciatorū texentiū. Quartū bellum fuit in Geth: in q̄ vir fuit excelsus, q̄ senos in manib⁹ pedibusq; habebat digitos, id est viginti quatuor, ꝛ erat de origine Arapha. Et blasphemauit Jsrł: p̄cussit aūt eū Jonathā fili⁹ samaa fratris dauid. Hi q̄tuor nati sunt de arapha in Geth, ꝛ ceciderūt in manu dauid, ꝛ seruorum eius.

¶ Cap. Sum. Canticum seu psalmus Dauid. Cap. xxij.

Locut⁹ est aūt dauid dño verba carminis hui⁹, in die q̄ liberauit eū dñs de manu oīm inimicorū suorū, ꝛ de manu Saul. Et ait, dñs petra mea, ꝛ robur meū, ꝛ saluator meus. Deus fortis meus sperabo in eū: scutū meū ꝛ cornu salutis mee: eleuator me⁹ ꝛ refugiū meū: saluator me⁹, de iniqtate liberabis me. Laudabilē inuocabo dñm, ꝛ ab inimicis meis salu⁹ ero. Quia circūdederūt me cōtritiones mortis: torrentes Belial terruerūt me. Funes inferi circūdederūt me: p̄uenerūt me laq̄i mortis. In tribulatione mea inuocabo dñm, ꝛ ad deū meū clamabo: ꝛ exaudiet de tēplo suo vocē meā, ꝛ clamor me⁹ veniet ad aures ei⁹. Cōmota est, ꝛ p̄tremuit terra, ꝛ funda mēta mōtiū p̄cussa sunt, ꝛ cōmota q̄m irat⁹ est eis. Ascēdit fumus de naribus ei⁹, ꝛ ignis de ore ei⁹ vorabit, carbones succēsi sūt ab eo. Et inclinauit celos, ꝛ descēdit: ꝛ caligo sub pedib⁹ ei⁹. Et ascēdit sup cherubim, ꝛ volauit: ꝛ lapsus est sup pēnas vēti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulū: cribras aq̄s de nubib⁹ celorū. Pre fulgore in cōspectu eius succensi sunt carbones ignis. Tonabit de celo dñs, ꝛ excelsus dabit vocē suam. Misit sagittas, ꝛ dissipauit eos: fulgura, ꝛ p̄sumpsit eos. Et apparuerūt effusiones maris, ꝛ reuelata sunt fundamēta orbis ab increpatiōe dñi, ab inspiratiōe spūs furoris ei⁹. Misit de celo, ꝛ assumpsit me, ꝛ extraxit me de aq̄s multis. Liberauit me ab inimico meo potentissimo, ꝛ ab his q̄ oderāt me: q̄m robustiores me erant. Preuenit me in die afflictiōis mee, ꝛ fact⁹ est dñs firmamētū meū, ꝛ eduxit me in latitudinē: liberauit me, q̄ cōplacui ei: Retribuet mihi dñs scōm iustitiā meā, ꝛ scōm mūditiā manuū mearū reddet mihi. Quia custodiui vias dñi, ꝛ nō egi impie a deo meo. Quia oīa iudicia ei⁹ in p̄spectu meo et precepta eius nō amouī a me. Et ego p̄fectus cora eo, ꝛ custodiā me ab iniquitate mea. Et restituet mihi dñs secūdū iustitiā meā: ꝛ scōm mūditiā manuū mearū in p̄spectu oculorū suorū. Cū sancto sanctus eris ꝛ cū robusto perfectus. Cū electo electus eris, ꝛ cū peruerso puerteris. Et populū pauperē saluū facies, oculisq; tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea dñe, et tu dñe illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus, in deo meo transiliam murū. Deus immaculata via eius, eloquiū dñi igne examinatum: scutum est oīm sperantium in se. Quis est deus preter dñm: ꝛ quis deus fortis preter deū nostrum? Deus qui accinxit me fortitudine, ꝛ cōplanauit perfectā viam meā. Coequās pedes meos ceruis, ꝛ super excelsa mea statuēs me. Docens manus meas ad p̄liū, ꝛ cōponens quasi arcū ereum brachia mea. Dedisti mihi clypeū salutis tue, ꝛ mā

Josue ij.c.

j.re.xviij.a.

j.re.xxxj.c.

D

E

F

B

A

B

C

D

A

Psalmo xvij.a.

B

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

suetudo tua multiplicauit me. ¶Dilatasti gressus meos subtus me, ꝛ non defecerūt tali mei. ¶Persequar inimicos meos, et apprehendam illos, ꝛ non reuertar donec consumā eos. Cōsumā eos ꝛ confringā eos, vt non consurgāt: cadēt sub pedibus meis. ¶Accinxisti me fortitudine ad prelium, incuruabis resistentes mihi subtus me. ¶Inimicos meos dedisti mihi dorsum: odientes me, ꝛ disperdā eos. ¶Clamabūt, ꝛ non erit qui saluet: ad dominum, ꝛ non exaudiet eos. ¶Delebo eos vt puluerem terre: quasi lutum plateārum comminuam eos, atque confringā. ¶Saluabis me a contradictionibus populi mei: custodies me in caput gentium. ¶Populus quem ignorabam, seruiet mihi, filij alieni resistent mihi, auditu auris obedient mihi. ¶Filij alieni defluxerūt, ꝛ claudent in angustijs suis. ¶Uiuit dominus, ꝛ benedictus deus meus, ꝛ exaltabitur deus fortis salutis mee. ¶Deus qui das vindictas mihi, ꝛ deijcis populos sub me. ¶Qui educis me ab inimicis meis, ꝛ a resistentibus mihi eleuas me: a viro iniquo liberabis me. ¶Propterea confitebor tibi domine in gentibus, ꝛ nomini tuo cantabo: ¶Magnificās salutes regis sui, ꝛ faciēs misericordiā christo suo ¶Dauid, ꝛ semini eius in sempiternum.

¶L.S. Catalogus illustrium virorum Dauid. Ca.xxiij.

¶Hec autē sunt verba nouissima que dixit dauid filius Jsai: ¶Dixit vir cui constitutum est de christo dei Jacob, egregius psaltes Jsrl. ¶Spūs domini locutus est per me, ꝛ sermo eius per linguam meam. ¶Dixit deus Jsrl, mihi locutus est fortis Jsrl: dominator hominum, iustus dominator in timore dei. ¶Sicut lux aurore oriēte sole, mane absque nubibus rutilat, ꝛ sicut pluuijs germinat herba de terra. ¶Nec tanta est domus mea apud deum, vt pactum eternum mecum firmum in omnibus atque munitum: cuncta enim salus mea, ꝛ omnis voluntas: nec est quequam ex ea que non germinet. ¶Preuaricatores autem quasi spine euellent vniuersique non tollunt manibus. ¶Et si quis tangere voluerit eas, armabit ferro ꝛ ligno lanceato, igne quoque succense comburētur vsque ad nihilum. ¶Hec nouissima fortium ¶Dauid. ¶Dauid sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres ipse est qui tenerrimus ligni veruiculus, qui octingentos interfecit ipetu vno. ¶Post hūc, Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres fortes, qui erat cum dauid qui exprobrauerunt ¶Philisthijm, ꝛ congregati sunt illuc in prelium: Cumque ascendissent viri Jsrael, ipse stetit ꝛ percussit ¶Philistheos donec defecerat manus eius, ꝛ obrigesceret cum gladio: fecitque dominus salutem magnā in die illa: ꝛ populus qui fugerat, reuersus est ad cesorum spolia ꝛ detrahēda. ¶Et post hūc, Semma filius Agge de Arari: ¶Et congregati sunt ¶Philisthijm in statione erat quippe ibi ager lētis plenus. ¶Cumque fugisset populus a facie ¶Philisthijm, stetit ille in medio agri, ꝛ tutatus est eum, percussitque ¶Philistheos, ꝛ fecit dominus salutem magnā. ¶Necnō ꝛ tres de xxx principes descenderāt ad messem ad dauid in speluncā Odollā: castra autem ¶Philisthim nomen erat posita in valle Gigātis. ¶Et dauid erat in presidio: porro statio ¶Philisthim in Bethlehē. ¶Desiderauit ergo ¶Dauid, ꝛ ait. O si quis mihi daret potum aque de cisterna que est in Bethlehē iuxta portā. ¶Irruperūt ergo tres fortes castra ¶Philisthim: ꝛ hauserunt aquā de cisterna Bethlehē, que erat iuxta portā, ꝛ attulerūt ad ¶Dauid: at ille noluit bibere sed libauit eā domino, dicēs. ¶Propitius sit mihi deus ne faciā hoc: numquid sanguinē hominum istorum qui profecti sunt, ꝛ animarum periculū bibā? ¶Noluit ergo bibere. hec fecerunt tres robustissimi. ¶Abisai quoque frater Joab filius Saruie, princeps erat de tribus: ipse est qui leuauit hastā suā cōtra trecentos, quos interfecit, nomen habuit in tribus, ꝛ inter tres nobilior, erat quoque eorum princeps, sed vsque ad tres primos non peruenerat. ¶Et Banaias filius Joiade viri fortissimi magnorum operum de Cabseel: ipse percussit duos leones ¶Moab, ꝛ ipse descendit, ꝛ percussit leonē in media cisterna in die niuis. ¶Ipse quoque interfecit virum ¶Egyptium, virum dignum spectaculo, habentē in manu hastā: itaque cum descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu ¶Egyptij, ꝛ interfecit eum hasta sua. hec fecit Banaias filius Joiade. ¶Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erat inter triginta nobiliores: verūtamen vsque ad tres non peruenerat: fecitque eum sibi ¶Dauid auricularium a secreto. ¶Asael frater Joab inter triginta. ¶Elehanā filius patruus eius de Bethlehē, Semma de Harodi, Elica de Harodi, heles de Phalti, Hira filius Accees de Thecua. ¶Abiezer de anathoth, ¶Mebonnai de husati, Selmon Aholhites, ¶Maharai Netophatites, ¶Heled filius Baana, ꝛ ipse Netophathites, Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin Banaia ¶Pharathonites, ¶Hiddai de torrente Gaas, Abialbon Arbathites, Azmaueth de Beromi, Eliaba de Salabonni. Filij Jassen, Jonathan. ꝛ Semma de Ororri. Ahiā filius Sarar Araarites, Eliphelet filius Ahasbai filij machati Eliam filius Achitophel Gelonites Esrai de carmelo, Pharai de arbi, Igaal filius Nathan de Soba. Bani de Gadi, Selec de Ammoni, Nahara Berothites armiger Joab filij Saruie, Ira Jethrites, Gareb ꝛ ipse Jethrites, Urias Hetheus. Omnes triginta septem.

¶Capituli Summarium. ¶Dauid grauiter deum offendit numerando populum. Caput.xxiiij.

¶Et addidit furor domini irasci Jsrl, ꝛ mouit dauid eis dicēte ad Joab. Uade numera Jsrael ꝛ Judā. ¶Dixitque rex ad Joab, principē exercitus sui. ¶Perambula cunctas tribus Jsrl a Dan vsque Bersabee, ꝛ numera populum, vt sciam numerum eius. ¶Dixitque Joab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum tuum quātus nunc est iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis: sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? ¶Obtinuit autem sermo regis verba Joab, ꝛ principum exercitus: egressusque est Joab, ꝛ principes militum a facie regis, vt numerarent populum Jsrl. ¶Cumque peruenissent Jordanē, venerūt in Aroer ad dexterā vrbis que est in valle Gad: ꝛ post Jazer. ¶Trāsierūt in Galaad ꝛ in terrā inferiorem Hadsi, ꝛ venerūt in Dan siluestria. Circumeuntesque iuxta Sidonē trāsierunt ppe menia Tyri, ꝛ omnem terrā Heuei ꝛ Chananei, venerūtque ad meridiē Juda in Bersabee: ꝛ lustrata vniuersa terra affuerūt post nouem menses ꝛ viginti dies in Jerusalē. ¶Dedit ergo Joab numerum descriptionis populi regi: inuenta sunt de Jsrl octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: ꝛ de inda quingenta millia pugnatorum. ¶Percussit autem cor ¶Dauid eum, postquā numerat est populus: dixit dauid ad dominum. ¶Peccaui valde in hoc facto. Sed precor domine vt trāsferas iniquitatem serui tui, quia stulte egi nimis. Surrexitque dauid mane, ꝛ primo domini factus est ad ¶Gad prophetam ꝛ videntem ¶Dauid dicēs. ¶Uade, ꝛ loquere ad dauid. ¶Hec dicit dominus. Trium tibi dat optionem, elige vnum quod voluerit ex his, vt faciā tibi. ¶Cumque venisset gad ad dauid nūtiauit ei, dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos, ꝛ illi te persequentur: aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. ¶Nunc ergo delibera ꝛ vide quem rndeā ei qui me misit sermonem. ¶Dixit autem dauid ad gad, coarctor nimis: sed melius est vt incidā in manus domini (multe enim misericordie sunt) quam in manus hominum. ¶Immisitque dominus pestilentiā in Jsrl, de mane vsque ad tempus constitutum, ꝛ mortui sunt ex populo a ¶Dan vsque ad Bersabee septuaginta millia virorum. ¶Cumque extendisset manum suam angelus domini sup Jerusalē vt disperderet eā, misertus est dominus super afflictione, ꝛ ait angelo percutienti populum. Sufficiat nunc continue manum tuam. erat autem angelus domini iuxta aream ¶Aroana Jebusei. ¶Dixitque dauid ad dominum cum vidisset angelum cedētem populum. Ego sum qui peccaui, ꝛ ego iniquum egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt: vtat obsecro manus tua contra me, ꝛ contra domum patris mei. ¶Uenit autem gad propheta ad dauid in die illa, ꝛ dixit ei. Ascende, ꝛ constitue altare domino in area aroana Jebusei. ¶Et ascendit dauid iuxta sermonem gad, quem precepérat ei dominus. ¶Conspiciensque aroana, animaduertit regem ꝛ seruos eius trāsire ad se. ꝛ egressus adorauit regem pno vultu in terrā, ꝛ ait. Quid causa est, vt veniat dominus meus rex ad seruum suum? ¶Cui dauid ait. Vt emam a te aream, ꝛ edificem altare domino, ꝛ cesset interfectio que grassatur in populo. ¶Et ait aroana ad dauid accipiat, ꝛ offerat dominus meus rex, sicut placet ei: habes boues in holocaustum, ꝛ plaustrum ꝛ iuga boum in vsum ligni. ¶Omnia dedit ¶Aroana regi: dixitque ¶Aroana ad regem, dominus deus tuus suscipiat votum tuum. ¶Cui rndens rex, ait, nequaquam vt vis, sed emam precio a te, ꝛ non offeram domino deo meo holocausta gratuita. ¶Emit ergo ¶Dauid aream ꝛ boues, argenti siclis quinquaginta: ꝛ edificauit ibi ¶Dauid altare domino, ꝛ obtulit holocausta ꝛ pacifica: ꝛ placatus est

tiatus est dñs terre, & cohibita est plaga ab Jsrl. Finis.

Liber tertius Regũ: secundum Hebreos, primus Melachim.

Capituli Summarium. David senio confectus subsicuit Salomonem in regnum. Caput.j.

A Et rex David senuerat, hẽbatq; etatis plurimos dies: cũq; opiret vestib⁹, non calefiebat. Dixerũt ergo ei serui sui. Queramus dño nr̃o regi adolescẽtulã virginẽ, & stet cor̃ rege, & foueat eũ, dormiatq; in sinu tuo, & calefaciat dñm nr̃m regẽ. Quesierũt igitur adolescentulã speciosam in oib⁹ finib⁹ Jsrael, & inuenerũt abysag sunamitidẽ, & addurerũt eã ad regẽ. Erat aũt puella pulchra nimis, dormiebatq; cum rege, & ministrabat ei: rex vero nõ cognouit eã. Adonias aũt filius Haggith eleuabat, dicẽs. Ego regnabo. Fecitq; sibi currũ & equites, et quinquagita q currerẽt añ eũ. Nec corripuit eũ pr̃ su⁹ aliq̃n, dicẽs. Quare hoc fecisti? erat aũt & ipse pulcher valde, secundus natu post Absalon. Et sermo ei⁹ cũ Joab filio sarue, & cũ abiathar sacerdote, q adiuuabãt ptes adonie. Sadoc vero sacerdos, & Banaias fili⁹ Joiade, & Nathã propheta, & Semei, & Rebi, & oẽ robur exercit⁹ dauid nõ erat cũ Adonia. Jmmolatis ergo Adonias arietib⁹, & vitulis, & vniuersis pinguib⁹ iuxta lapidẽ zoheleth, q erat vicinus fonti Rogel, vocauit vniuersos fratres suos filios regis, & oẽs viros Juda seruos regis. Nathan aũt ppheta, & Banaiã, & robustos quosq;, & Salomonẽ fratrẽ suũ nõ vocauit. Dixit itaq; Nathã ad Bethsabee mr̃em Salomonis. Nũm audisti q̃ regnauerit Adonias fili⁹ Haggith, & dñs nr̃ David hoc ignorat? Nũc ergo veni, accipe cõsiliũ a me, & salua aĩam tuã, filijq; tui Salomonis. Uade, & ingredere ad regẽ David, & dic ei. Nõne tu dñe mi rex iurasti mihi ancille tue, dicẽs. Qõ Salomõ fili⁹ tu⁹ regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Adonias? et adhuc ibi te loquẽte cũ rege, ego veniã post te, & complebo sermones tuos. Jngressa est itaq; Bethsabee ad regẽ i cubiculo: rex aũt senuerat nimis, & Abisag Sunamitis ministrabat ei. Jnclinauit se Bethsabee, & adorauit regem. Ad quã rex. Quid tibi inquit, vis? Que rñdẽs ait, dñe mi, tu iurasti p dñm deũ tuũ ancille tue, Salomõ filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Adonias regnat, te dñe mi rex ignorãte. Mactauit boues & pinguia quoq;, & arietes plurimos, & vocauit oẽs filios regis, Abiathar quoq; sacerdotẽ, & Joab principẽ militie, Salomonẽ aũt seruũ tuũ nõ vocauit. Uerũtñ dñe mi rex, in te oculi respiciũt totius Jsrael, vt indices eis quis sedere debeat i solio tuo dñe mi rex post te. Eritq;, cũ dormierit dñs me⁹ rex cũ patrib⁹ suis, erimus ego & filius meus Salomõ peccatores. Adhuc illo loquente cũ rege, Nathan prophe ta venit. Et nũtiauerũt regi, dicẽtes. Adest Nathã prophe ta. Cũq; introisset in cõspectũ regis, & adorasset eũ pnus in terrã, dixit Nathan dñe mi rex, tu dixisti, Adonias regnet post me, & ipse sedeat sup thronũ meũ. Quia descẽdit hodie, & immolauit boues & pinguia & arietes plurimos, & vocauit vniuersos filios regis, & pncipes exercit⁹, Abiathar quoq; sacerdotẽ: illisq; vescentib⁹ & bibẽtib⁹ cor̃ eo, & dicẽtibus. Uiuat rex Adonias. Me serui tui & Sadoc sacerdotẽ, & Banaiã filiũ Joiade, & Salomonẽ famulũ tuũ nõ vocauit. Nũquid a dño meo rege exiuit hoc verbum, & mihi nõ indicasti seruo tuo q̃s sessur⁹ esset sup thronũ dñi mei regis post eum? Et rñdit rex David dicẽs. Uocate ad me Bethsabee. Que cũ fuisset ingressa cor̃ rege, & stetisset ante eũ, iurauit rex, & ait. Uiuit dñs, q̃ eruit aĩam meã de oi angustia, q̃ sicut iurauit tibi p dñm deũ Jsrl, dicẽs, Salomon filius tu⁹ regnabit post me, & ipse sedebit sup solium meũ p me: sic faciã hodie. Sũmissoq; Bethsabee in terrã vultu, adorauit regẽ, dicens. Uiuat dñs meus rex David in eternũ. Dixit q̃q; rex David. Uocate mihi Sadoc sacerdotẽ, & Nathan prophetã, & Banaiã filiũ Joiade. Qui cũ ingressi fuissent cor̃ rege, dixit ad eos. Tollite vobiscũ seruos dñi vestri, & imponite Salomonẽ filiũ meũ sup mulam meã, & ducite eũ i Gihon. Et vngat eũ ibi Sadoc sacerdos, & Nathan ppheta in regẽ super Jsrael: & canetis buccina, atq; dicetis. Uiuat rex Salomon. Et ascẽdetis post eũ, et veniet, & sedebit sup solũ meũ, & ipe regnabit pro me: illiq; precipiã vt sit dux super Jsrl, & Judã. Et rñdit Banaias filius Joiade regi, dicẽs. Amen: sic loquatur dñs deus dñi mei regis. Qñ fuit dñs cũ dño meo rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium eius a solio dñi mei regis David. Descendit ergo Sadoc sacerdos & Nathan propheta, & Banaias filius Joiade, & Cerethi & Phelethi: & imposuerũt Salomonẽ sup mulã regis David & adduxerũt eũ in Gihon. Sũpsitq; Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Salomonẽ: & cecinerũt buccina, & dixit ois ppls. Uiuat rex Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo post eũ, & ppls cantiũ tibijs, & letantiũ gaudio magno & insonuit terra a clamore eor. Audiuit aũt Adonias, & oẽs q̃ inuitati fuerãt ab eo: iãq; cõuiuiũ finitũ erat: sed & Joab, audita voce tube, ait. Quid sibi vult clamor ciuitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente, Jonathan filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias. Jngredere, quia vir fortis es, & bona nũtians. Respõditq; Jonathan Adonie. Nequaq̃: dñs enim nr̃ rex David regẽ cõstituit Salomonẽ: misitq; cũ eo Sadoc sacerdotẽ, & Nathã propheta, & Banaiam filiũ Joiade, & Cerethi, & Phelethi, et imposuerũt eũ sup mulã regis. Unxerũtq; eũ Sadoc sacerdos, & Nathan ppheta regẽ in Gihon: & ascenderũt inde letãtes, & insonuit ciuitas. hec est vox quã audistis. Sed et Salomõ sedet sup soliũ regni, & ingressi serui regis, bñdixerũt dño nr̃o regi David, dicẽtes. Emplificet de⁹ nomẽ Salomonis sup nomẽ tuũ, & magnificet thronũ ei⁹ super thronũ tuũ. Et adorauit rex David in lectulo suo insup: & hec locut⁹ est. Bñdict⁹ dñs de⁹ Jsrael, qui dedit hodie sedentẽ in solio meo, videntibus oculis meis. Territi sunt ergo, & surrexerunt oẽs q̃ inuitati fuerant ab Adonia, et iuit vnusq;q; in viã suã. Adonias aũt timẽs Salomonẽ, surrexit, & abiit in tabernaculum dñi, tenuitq; cornu altaris. Et nuntiauerũt Salomoni, dicẽtes. Ecce Adonias timẽs regẽ Salomonẽ, tenuit cornu altaris, dicens. Juret mihi rex Salomõ hodie q̃ nõ interficiat seruũ suũ gladio. Dixitq; Salomõ. Si fuerit vir bonus, non cadet ne vnus q̃dẽ capill⁹ eius in terrã: si aũt malũ inuentũ fuerit in eo, morietr. Misit ergo rex Salomõ, & eduxit eũ ab altari, & ingressus adorauit regẽ Salomonẽ: dixitq; ei Salomõ. Uade in domũ tuam.

Capituli Summarium. Post mortem David Adonias & Joab interficiuntur. Caput.ij.

A Appropinquauerunt aũt dies David vt moreret, pcepitq; Salomoni filio suo, dicẽs. Ecce ego ingredior viã vniuerse terre: roborare, & esto vir fortis. Et obserua vt custodias mãdata dñi dei tui, vt ambules in vijs eius, & custodias ceremonias eius, & pcepta eius, et iudicia et testimonia, sicut scriptũ est in lege Moysi: vt intelligas vniuersa que facis, & quocũq; te verteris. Ut cõfirmet dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens. Si custodierint filij tui viã suã, & ambula-

ij.reg.iij.e. ij.re.xx.c. B ij. re.xix. f. ij.re.xvj. b. ij. re. xix. c. Act. ij.e. 2.xiij.e. E ij.paralī. xxix.f. P ij.re.iij.e. ij.re.xx.c

uerint coram me in veritate, in oi corde suo, & in oi iaia tua, nō auferet tibi virū de solio Isrl. Tu aūt nosti q̄ fecerit mihi Joab filius Saruie, q̄ fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, & Amase filio Jether: q̄s occidit, et effudit sanguinē belli in pace: & posuit cruorē plj in balteo suo, q̄ erat circa lūbos ei⁹, & i calceamēto suo q̄ erat in pedib⁹ ei⁹. Facies ergo iuxta sapiētiā tuā, & nō deduces canitiē ei⁹ pacifice ad inferos. Sed & filijs Berzellai galaaditis reddes gr̄az, erūtq; comedētes i mēsa tua: occurrerūt e mi mihi, q̄n fugiebā a facie Absalō fratris tui. Habes aūt & apud te Semei filiū Gera filij Jemini de Baburum, q̄ maledixit mihi maledictiōe pessima, qūtībā ad castra: sed q̄ descēdit mihi i occursū cū trāsirē Jordanē, & iurauī ei p dñm, dicēs. Nō te interficiā gladio: tu noli pati eū cē innoxiū. Air aūt sapiēs es, & scies q̄ facies ei, deducesq; canos eius cum sanguine ad inferos. Dormiuit igit̄ David cū p̄ib⁹ suis, & sepult⁹ est i ciuitate David. Dies aūt q̄b⁹ regnauit david sup Jsrael q̄dragīta anni sunt: in Hebron regnauit septē annis: i Jerusalē trigīta trib⁹. Salomō aūt sedit sup thronū david p̄is sui, & firmatū est regnū ei⁹ nimis. Et ingressus est Adonias filj⁹ Haggith ad Bersabee m̄rem salomonis. Que dixit ei. Pacificusne est ingressus tu⁹? Qui rādit Pacifice⁹. Addiditq; Sermo mihi est ad te. Cui ait. Loq̄re. Et ille. Tu, inq̄t, nosti q̄ meū erat regnū, & me preposuerat oīs Jsrl sibi in regē: sed trāslatū est regnū, & factū est frīs mei: a dño enī cōstitutū est ei. Nūc ergo petitionē vnā deprecor a te, ne confundas faciē meā. Que dixit ad eū. Loq̄re. Et ille ait. Precor vt dicas Salomoni regi (neq; enī negare tibi q̄quā pōt) vt det mihi Abisag sunamitidē vxorē. Et ait Bethsabee. Bñ, ego loquar p te regi. Venit ergo Bethsabee ad regē Salomonē, vt loqueret ei pro Adonia: et surrexit rex in occursum eius, adorauitq; eā, & sedit super thronū suū: positusq; est thron⁹ matri regis, q̄ sedit ad dexterā eius. Dixitq; ei. Petitionē vnā parvulā ego deprecor a te, ne cōfundas faciē meā. Et dixit ei rex. Pete m̄r mea: neq; enī fas est vt auertā faciē tuā. Que ait. Det Abisag Sunamitis Adonie fratri tuo vxor. Rādit q; rex Salomon, & dixit matri sue. Quare postulas Abisag sunamitidē Adonie: postula ei & regnū: ipse est enī frater me⁹ maior me, & hz abiathar sacerdotem, & Joab filiū Saruie. Juravit itaq; rex Salomō p dñm, dicens. Hec faciat mihi deus, et hec addat, q̄r ī aīmā suā locut⁹ est Adonias verbū hoc. Et nūc viuit dñs, q̄ firmauit me, & collocauit me sup soliū David patris mei, & q̄ fecit mihi domū, sicut locutus est, q̄r hodie occidet Adonias. Misitq; rex Salomon p manū Banaie filij Joiade, q̄ interfecit eū, & mortu⁹ est. Abiathar q̄q; sacerdoti dixit rex. Vade in Anathoth ad agrū tuū, es q̄dē vir mortis: sed hodie te nō interficiā, q̄r portasti arcā dñi dei coram David p̄re meo, & sustinuisti laborē i oībus, in q̄b⁹ laborauit p̄r me⁹. Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt nō esset sacerdos dñi, vt ipleret sermo dñi quē locut⁹ est sup domū Heli in Silo. Venit aūt nūtius ad Salomonē q̄ Joab declinasset post Adoniā, & post Salomonem nō declinasset: fugit ergo Joab in tabernaculū dñi, et apprehēdit cornu altaris. Nūtiatūq; est regi Salomoni q̄ fugisset Joab in tabernaculū dñi, et esset iuxta altare: misitq; Salomō Banaiam filiū Joiade, dicēs. Vade, interfice eum. Et venit Banaias ad tabernaculū dñi, et dixit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Nō egrediar, sed hic moriar. Renūtiauit Banaias regi sermonē, dicēs. Hec locutus est Joab, & hec rādit mihi. Dixitq; ei rex. Fac sicut locut⁹ est, & interfice eū, & sepeli: & amouebis sanguinē innocentē, q̄ effusus est a Joab, a me, & a domo patris mei. Et reddet dñs sanguinē eius sup caput eius, q̄r interfecit duos viros iustos, meliores q̄ se: et occidit eos gladio, patre meo David ignorāte: Abner filiū Ner principē militie Jsrl, et Amasam filiū Jether principē exercit⁹ Juda: & reuertet sanguis illor⁹ in caput Joab, & i caput semis ei⁹ i sempiternū: David aūt & semini eius, & domui, & throno illius sit pax vsq; in eternū a dño. Ascēdit itaq; Banaias filj⁹ Joiade, & aggressus eū interfecit, sepultusq; est i domo sua i deserto. Et cōstituit rex Banaiā filiū Joiade p eo super exercitū, & Sadoc sacerdotē posuit p Abiathar. Misit q̄s rex, & vocauit Semei, dixitq; ei. Edifica tibi domū in Jerusalem, & habita ibi: & non egredieris inde huc atq; illuc. Quacūq; aūt die egressus fueris, & trāsieris torrētē Cedron, scito te interficiendū: sanguis tuus erit sup caput tuū. Dixitq; semei regi. Bon⁹ sermo: sicut locut⁹ est dñs me⁹ rex, sic faciat seru⁹ tu⁹. Habitauit itaq; Semei in Jerusalē dieb⁹ multis. Factū est aūt post annos tres vt fugerēt serui semei ad Achis filiū Maacha regē Geth: nūtiatūq; est semei q̄ serui ei⁹ essent in geth. Et surrexit Semei, & strauit asinū suū, iuitq; ad Achis in Geth ad regrēdū seruos suos, & adduxit eos de Geth. Nūtiatū est aūt regi Salomoni q̄ isset Semei in Geth de Jerusalem, & redijsset. Et mittens vocauit eū, dixitq; illi. Nonne testificat⁹ sum tibi p dñm, & p̄dixi tibi, Quacūq; die egressus fueris huc & illuc, scito te esse moritur⁹: & rndisti mihi. Bon⁹ sermo quē audiui. Quare ergo nō custodisti iusurādū dñi, & p̄ceptū q̄d p̄ceperā tibi? Dixitq; rex ad semei. Tu nosti oē malū, cui⁹ tibi cōscia est cor tuū q̄d fecisti David patri meo: reddiditq; dñs malitiam tuā in caput tuū. Et rex Salomon bñdictus, & thronus David erit stabilis coram dño vsq; in sempiternum. Jussit itaq; rex Banaie filio Joiade: q̄ egressus p̄cussit eū, & mortuus est.

¶ Capituli Summarium. Salomon in somno accipit sapientiam, quam in meretricum lite primū ostendit. Ca. iij.

Confirmatū est igit̄ regnū i manu Salomōis, & affinitate iūct⁹ est Pharaōi regi Egypti: accepit nāq; filiā eius, & adduxit i ciuitatē David, donec cōpleret edificās domū suā, & domū dñi, & murū Jerusalē p circūitū. Attū pp̄ls imolabat i excelsis: nō enī edificatū erat tēplū nois dñi vsq; in diē illū. Dilexit aūt Salomō dñm, ābulās i p̄ceptis David p̄ris sui excepto q̄ in excelsis imolabat, & accēdebat thymiama. Abijt itaq; Salomō i Gabaō, vt īmolaret ibi: illud q̄ppe erat excelsus maximus: mille hostias i holocaustū obtulit Salomō sup altare illud i Gabaō. Appruit aūt dñs Salomōi p somnīū nocte, dicēs. Postula q̄d vis, vt dē tibi. Et ait Salomon. Tu fecisti cū seruo tuo David p̄re meo mīaz magnā, sicut ambulauit in cōspectu tuo i veritate & iustitia, & recto corde tecū: custodisti eī ei mīam grādē, & dedisti ei filiū sedētē sup thronū eius, sicut est hodie. Et nunc dñe de⁹ me⁹, tu regnare fecisti seruū tuū p̄ David p̄re meo: ego aūt sum puer paul⁹, & ignorās egressū & introitū meū. Et seru⁹ tu⁹ in medio est pp̄li quē elegisti, pp̄li infiniti, q̄ nūerari & supputari nō pōt pre multitudine. Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populū tuū iudicare possit, & discernere iter bonū & malū. q̄s enī pōt iudicare pp̄lm istū, pp̄lm tuū hūc multū? Placuit ergo p̄mo coram dño, q̄d Salomō postulasset huiuscemodi rē. Et dixit dñs Salomoni. Quia postulasti verbū hoc, et non petisti tibi dies multos nec diuitias, aut aīas inimicorum tuor, sed postulasti tibi sapiētiā ad discernendū iudicū: ecce feci tibi scōm sermones tuos, & dedi tibi cor sapiēs & intelligens, in tū vt nullus añ te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Sed & hec q̄ nō postulasti dedi tibi, diuitias scilz & gloriā, vt nemo fuerit similis tui i regib⁹ cūctis retro diebus. Si aūt ambulaueris in vijs meis, & custodieris precepta mea & mandata mea, sicut ambulauit David p̄r tu⁹, lōgos faciā dies tuos. Igit̄ euigilauit Salomō, & intellexit q̄d ēt somnīū: cūq; venisset Jerusalē, stetit coram arca foederis dñi, & obtulit holocaustā, & fecit victimas pacificas & grāde cōuiuiū vniuersis famulis suis. Tūc venerūt due mulieres meretrices ad regē, steterūtq; coram eo, & vna ait. Obsecro mi dñe, ego & mulier hec hītabam⁹ i domo vna, & peperi apud eā in cubiculo. Tertia aūt die postq̄ ego peperi, peperit & hec: eramus simul, nullusq; alius nobiscū in domo, exceptis nobis duab⁹. Mortu⁹ est aūt filj⁹ mulieris huius nocte, dormiēs q̄ppe oppressit eū. Et cōsurgēs inōpeste noctis silentio, tulit filiū meū de latere meo ancille tue dormiētis, & collocauit in sinu suo: suū aūt filiū, q̄ erat mortu⁹,

posuit in

posuit in sinu meo. Cūq surrexissem mane, vt darē lac filio meo, apparuit mortu⁹: quē diligēt⁹ intuēs clara luce, deprehēdi non esse meū quē genuerā. Rūditq altera mulier. Nō est ita vt dicis, sz fili⁹ tu⁹ mortu⁹ est, meus autē viuit. Ecōtrario illa dicebat. ℣Mētiris: fili⁹ quippe meus viuit, z fili⁹ tu⁹ mortu⁹ est. Altq in hūc modū cōtēdebāt corā rege. Tūc rex ait. Hec dicit. Fili⁹ me⁹ viuit, z fili⁹ tu⁹ mortuus est: Et ista rūdit. Nō, sed fili⁹ tu⁹ mortu⁹ est, meus autē viuit. Dirit ergo rex. Afferte mihi gladiū. Cumq attulissent gladiū corā rege. Diuidite, inqt, infantē viuū in duas ptes, z date dimidiā ptē vni, z dimidiā ptē alteri. Dirit autē mulier cui⁹ filius erat viuus, ad regē (cōmota sunt quippe viscera ei⁹ sup filio suo) Obsecro dñe, date illi infantē viuū, z nolite interficere eū. Ecōtrario illa dicebat. Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidat. Rūdit rex, z ait. Date huic infantē viuū, z nō occidatur: hec est enī mater eius. Audiit itaq oīs Isrl iudiciū q̄ iudicasset rex, z timuerūt regem, videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudiciū.

¶ Capituli Suymarium. De magnifico sumptu Salomonis z prefectis regionum. Caput iiij.

A

Erat aūt rex Salomō regnās sup oēm Isrāel: et hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc, sacerdos: Elihoreph z Albia filij Sisa, scribe: Josaphat fili⁹ Ahilud, a cōmētarijs: Banaias fili⁹ Joiade, super exercitū: Sadoc aūt z Abiathar, sacerdotes: Azarias fili⁹ Nathā, sup eos q assistebāt regi: Zabud fili⁹ Nathā sacerdos amicus regis: z Abisar prepositꝰ domꝰ: z Aldonirā fili⁹ Abda sup tributa. Habebat aūt Salomō duodecim pfectos sup oēm Isrl qui prebebāt annonā regi, z domui ei⁹: p singulos enī mēses in anno, singuli necessaria ministrabāt. Et hec noia eorū: Benhur, in mōte Ephraim. Bēdecar in Macces, z in Salebī, z in Bethsames z in Elon z in Bethhanā. Bēhesed in Arnboth, ipsi⁹ enī erat Socho, z oīs terra Epher. Benabinadab, cuius oīs Nephaddor, Taphetb filiā Salomonis habebat vxorem. Bana fili⁹ Ahilud regebat Tamach z Mageddo, z vniuersam Bethsan, q̄ est iuxta Sarthana subter Jezrahel, a Bethsan vsq Abelmehula e regione Jemaā. Bēgaber in Ramoth Galaad, habebat Auoth Jair filij Manasse in Galaad, ipe preerat toī regiōe Argob, q̄ est in Basan, sexaginta ciuitatib⁹ magnis, atq munratis, q̄ habebāt seras ereas. Ahimadab fili⁹ Addo erat in Manaim. Achimaas in Nephthalim: sed z ipse habebat Basemath filiā Salomonis in cōiugio. Baana filius Husi, in Aser, z in Balotb. Josaphat filius Pharue, in Issachar. Semei fili⁹ Ela, z in Beniamin. Gaber fili⁹ Uri, in terra Galaad, z in terra Seon regis Amorrhei, z Og regis Basan sup oīa q̄ erāt in illa terra. Juda z Isrl innumerabiles, sicut arena maris in multitudine comedētes et bibētes, atq letātes. Salomō aūt erat in ditiōe sua, habēs oīa regna secū a flumine terre Philisthym vsq ad terminū Egypti: offerentiū sibi munera, z seruētiū ei cūctis diebus vite eius. Erat autē cib⁹ Salomonis p dies singulos triginta cori simile, z sexaginta cori farine, decē boues pingues, z viginti boues pascuales, z centum arietes, excepta venatione ceruorū, capreārū, atq bubalorꝫ, z auiū altiliū. Ipse enī obtinebat oēm regionē q̄ erat trās flumē, a Thapbsa vsq ad Gazā z cūctos reges illarū regionū: z habebat pacē ex oī pte in circuitu. Habitabatq Juda z Isrl absq timore vllo, vnusquisq sub vite sua, z sub ficu sua a Dan vsq Bersabee cunctis diebꝰ Salomonis. Et habebat Salomō q̄dragīta millia p̄sepia equorū currilium, z duodecim milia equestrū. Nutriebātq eos supradicti regis p̄fecti: sed z necessaria mēse regis Salomonis cū ingēti cura p̄bebāt in tpe suo. Hordeū quoq, z paleas equorū z iumētorū deferebāt in locū vbi erat rex iuxta cōstitutū sibi. Dedit quoq⁹ de⁹ sapientiā Salomoni, z prudētiā multā nimis, z latitudinē cordis, q̄si arenā q̄ est in litore maris. Et p̄cedebat sapientia Salomonis sapiam oīm orientaliū, z Egyptiorū, z erat sapientior cūctis hoib⁹: sapientior Ethā Ezrahite, z Hemā, z Chalcol z Dorda filijs Mahol: et erat noiat⁹ in vniuersis gētibus p circuitū. Locutus est q̄q Salomō tria millia parabolas: z fuerūt carmina ei⁹ q̄nq millia. Et disputauit sup lignis a cedro, q̄ est in Libano, vsq ad hyssopum que egredit de pariete: z disserit de iumētis z volucrib⁹ z reptilib⁹ z piscibus. Et veniebāt de cūctis pplis ad audiendā sapientiam Salomonis, z ab vniuersis regibus terre, qui audiebant sapientiam eius.

¶ Capituli Summarium. Conducuntur cesores lignorū z lapidum pro templi structura. Caput.v.

Misit q̄q Hirā rex Tyri nuos suos ad Salomonē: audiuit enī q̄ ip̄z vnxissent regē sup Isrāel p p̄fe ei⁹: q̄ amic⁹ fuerat Hirā Dauid oī tpe. Misit aūt Salomon ad Hirā, dicēs. Tu scis volūtatē Dauid p̄fis mei, z q̄ nō potuit edificare domū noī dñi dei sui, ppter bella imminētia p circuitū, donec daret dñs eos sub vestigio pedū ei⁹. Nūc aūt requiē dedit de⁹ mi⁹ mihi p circuitū: z non est satan, neq occursus malus. Quā ob rē cogito edificare tēplū noī dñi dei mei, sicut locut⁹ est dñs Dauid p̄fi meo, dicēs. Fili⁹ tu⁹ quē dabo pro te sup soliū tuū ipe edificauit domū noī meo. Precipe igitur vt p̄cidāt mihi serui tui cedros de Libano, z serui mei sint cū seruis tuis: mercedē aūt seruoꝝ tuoꝝ dabo tibi quā cunq petieris: scis enī q̄ non est in pplo meo vir q̄ noverit ligna cedere sicut Sidonij. Cū ergo audisset Hirā vba Salomonis, letat⁹ est valde, z ait. Bñdict⁹ dñs de⁹ hodie, q̄ dedit Dauid filiū sapientissimū sup ppl'm hūc plurimū. Et misit Hirā ad Salomonē, dicēs. Audiui quecūq mādasti mihi: ego faciā oēm volūtatē tuā in lignis cedrinis z abiegnis. Serui mei deponēt ea de Libano ad mare: z ego cōponā ea in ratibus in mari, vsq ad locū quē significaueris mihi z applicabo ea tibi, z tu tolles ea: prebebisq necessaria mihi, vt det cibus domui mee. Itaq Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, z ligna abiegna, iuxta omnē volūtatē ei⁹. Salomon aūt prebebat Hirā viginti millia coros tritici in cibū domui ei⁹, z viginti coros purissimi olei: hec tribuebat Salomon Hirā per singulos annos. Dedit q̄q dñs sapiētiā Salomoni, sicut locut⁹ est ei: z erat pax inter Hirā z Salomonē, z pcusserunt ambo fedus. Elegitq rex Salomon operarios de oī Isrl, z erat indictio triginta millia virorū. Mittebatq eos in Libanū decē millia per menses singulos viciſſim, ita vt duob⁹ mēsib⁹ essent in domibus suis: z Aldonirā erat sup huiuscemodi indictiones. Fuerūt itaq Salomoni septuaginta millia eorū q onera portabāt: z octoginta millia latomorū in mōte: absq prepositis q̄ preerāt singulis operib⁹, numero triū milliū, z trecentorū precipientiū pplo, z his q faciebant opus. Precepitq rex vt tollerent lapides grādes, lapides pretiosos in fundamentū tēpli, z quadrarēt eos: quos dolauerūt cementarij Salomonis, z cementarij Hiram: porro Giblij preparauerunt ligna z lapides ad edificandam domum.

¶ C.S. Extruitur templum Salomonis. Caput.vj.

Factum est ergo quadringentesimo z octogesimo anno egressiōis filiorū Israel de terra Egypti, in anno quarto, mense zio (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, edifi-

D

Ecclesi. xlvij.c.

C

D

Ecclesi. xlvij.c.

B

A ij. Para. ij.a.

D

A ij. Para. iij.a.

care cepit domũ dño. Domus aũt quã edificabat rex Salomõ dño, hẽbat xagita cubitos i lõgitudie, & vigiti cubitos i latitudie, & trigita cubitos i latitudie. Et porticꝰ erat añ tẽplũ vigiti cubitoꝝ lõgitudis, iuxta mẽsurã latitudis tẽpli & habebat decẽ cubitos latitudinis ante faciẽ templi. Fecitq; in templo fenestras obliquas. Et edificauit sup parietem tẽpli tabulata p gyrum in parietibus domus p circũtũ templi & oraculi, & fecit latera in circũitu. Tabulatũ qõ subter erat, quinq; cubitos habebat latitudinis & medium tabulatũ sex cubitorũ latitudinis, & tertiũ tabulatum septẽ habẽs cubitos latitudinis. Trabes aũt posuit in domo p circuitũ forinsecus, vt nõ hererẽt muris tẽpli. Domꝰ aũt cũ edificarẽt, de lapidibꝰ dolatis atq; pfectis edificata est: & malleꝰ, & securis, & oẽ ferramentũ nõ sunt audita i domo cũ edificarẽt. Ostiũ lateris medij in pte erat domus dextre, & p cochleã ascẽdebãt in mediũ cenaculũ, & a medio in tertiũ. Et edificauit domũ, & cõsummauit eã: texit q; domũ laquearibus cedrinis. Et edificauit tabulatũ super omnẽ domũ quinq; cubitis altitudinis, & operuit domũ lignis cedrinis. Et factꝰ est ſmo dñi ad Salomonẽ, dicẽs. Domus hec quã edificas: si ambulaueris in pceptis meis, & iudicia mea feceris, & custodieris oĩa mãdata mea, gradiens p ea, firmabo ſmonẽ meũ tibi, quẽ locutꝰ sum ad Dauid patrẽ tuũ. Et habitabo in medio filioꝝ Isrl, & nõ derelinquã populũ meũ Isrl. Igit edificauit Salomõ domũ, & ꝓsummauit eã. Et edificauit parietes domꝰ intrinsecꝰ, tabulatis cedrinis: a pauimẽto domꝰ vsq; ad sũmitatẽ parietũ, et vsq; ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsecꝰ: et texit pauimẽtũ domꝰ tabulis abiegnis. Edificauitq; viginti cubitorũ ad posteriorẽ ptẽ tẽpli tabulata cedrina, a pauimẽto vsq; ad superiora. Et fecit interiorẽ domũ oraculi in sctũ sanctoꝝ. Porro oraculũ xxta draginta cubitoꝝ erat ipsum tẽplũ p foribꝰ oraculi. Et cedro oĩs domꝰ intrinsecꝰ vestiebat, bĩs tornaturas, & uũcturas suas fabrefactas, & celaturas eminentes, oĩa cedrinis tabulis vestiebant: nec oĩno lapis apparere poterat i pariete. Oraculũ aũt in medio domꝰ i interiori pte fecerat, vt poneret ibi arcã federis dñi. Porro oraculũ habebat vigiti cubitos lõgitudinis, & vigiti cubitos latitudis, & vigiti cubitos altitudis: & opuit illud atq; vestiuit auro purissimo. Iz & altare vestiuit cedro. Domũ q; aũ oraculum operuit auro purissimo, & affixit laminas clauis aureis. Nihilq; erat in tẽplo qꝑ nõ auro tegereꝰ: Iz & totũ altare oraculi texit auro. Et fecit i oraculo duos cherubim de lignis oliuarũ decẽ cubitoꝝ altitudinis. Quinq; cubitorũ ala cherub vna, & quinq; cubitoꝝ ala cherub altera: id est decẽ cubitos habẽtes, a summitate ale vnius vsq; ad ale alterius summitatẽ. Decẽ q; cubitoꝝ erat cherub scõs: in mẽsura pari, & opꝰ vnũ erat in duobꝰ cherubim, id est altitudinẽ habebat vnus cherub decẽ cubitoꝝ, & sic cherub scõs. Posuitq; cherubim in medio tẽpli interioris: ertẽdebant aũt alas suas cherubim, & tãgebat ala vna parietem, & ala cherub scõi tãgebat parietẽ alterũ: ale aũt altere in media pte tẽpli seinuicẽ cõtingebãt. Texit q; cherubim auro. Et oẽs parietes tẽpli p circũitũ sculpsit varijs celaturis, & torno. Et fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, q̃si pminẽtes de pariete, & egredientes. Sed & pauimẽtũ domus texit auro intrinsecꝰ & extrinsecꝰ. Et i ingressu oraculi fecit ostiola de lignis oliuarũ, postesq; angulorũ quinq;. Et duo ostia de lignis oliuarũ: & sculpsit in eis picturã cherubim, & palmaꝝ spẽs, & anaglypha valde pminẽtia, & texit ea auro: & operuit tam cherubim, quã palmas, & cetera, auro. Fecitq; i introitu tẽpli postes de lignis oliuarũ q̃dragulatos. Et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus: & vtriusq; ostiũ duplex erat, & seinuicẽ tenẽs apiebat. Et sculpsit cherubim, & palmas, & celaturas valde eminentes: & operuitq; oĩa laminis aureis ope q̃dro ad regulã. Et edificauit atriũ interius trib⁹ ordinibꝰ lapidũ politoꝝ, & vno ordine lignoꝝ cedri. Anno q̃rto fundata est domꝰ dñi in mẽse zio. & in anno vndecimo, mẽse Bul (ipse est mensis octauus) perfecta est domus in omni opere suo, & in vniuersis vtẽsilibꝰ suis: edificauitq; eam annis septem.

¶ Capituli Summarium. Palatiũ Salomonis & vtensilia templi sumptuosissima parantur. Caput. vij.

Domũ aũt suã edificauit Salomõ tredecim annis, & ad pfectũ vsq; perdurit. Edificauit q; domũ saltꝰ Libani centũ cubitorũ lõgitudinis, et quinquaginta cubitorũ latitudinis, & triginta cubitorũ altitudinis: & q̃tuor deambulatoria inter colũnas cedrinas. ligna qppe cedrina exciderat in colũnas. Et tabulatis cedrinis vestiuit totã camerã, q̃ quadraginta q; colũnis sustẽtabat. Unus aũt ordo habebat colũnas quindecim contra se inuicẽ positas, & e regiõe se respicientes, & equali spatio inter colũnas, & sup colũnas quadrãgulata ligna in cũctis equalia. Et porticũ colũnarũ fecit quinquaginta cubitorũ longitudinis, & triginta cubitorũ latitudinis: & alterã porticũ in facie maioris porticꝰ: & colũnas, & epistylia sup colũnas fecit. Porticũ q; solij, i qua tribunal est, fecit: & texit lignis cedrinis a pauimẽto vsq; ad summitatẽ. Et domũcula in q̃ sederẽt ad iudicãdũ, erat in media porticu silicis ope. Domũ q; fecit filie Pharaonis (quã vxorẽ duxerat Salomõ) tali ope, quali & hãc porticũ. Oĩa lapidibꝰ ptiosis, q ad normã quãdã atq; mensurã tã intrinsecꝰ q̃ extrinsecus serrati erãt: a fundamẽto vsq; ad summitatẽ parietũ, & intrinsecꝰ vsq; ad atriũ maiꝰ. Fundamẽta aũt de lapidibus pretiosis, lapidibꝰ magnis decẽ sine octo cubitorũ. Et desup lapides ptiosi equalis mẽsure secti erãt, silꝝq; de cedro. Et atriũ maiꝰ rotũdũ triũ ordinũ de lapidibꝰ sectis, & vnꝰ ordinis de dolata cedro. necnõ & in atrio domꝰ dñi interiori, & in porticu domꝰ. Audiit q; rex Salomon, & tulit Hirã de Tyro: filiũ mulieris vidue de tribu Nephthalim, patre Tyrio, artificẽ erarũ, & plenũ sapiẽtia, & intelligẽtia, & doctrina ad faciendũ oẽ opꝰ ex ere. Qui cũ venisset ad regem Salomonẽ, fecit oẽ opꝰ eius. Et finxit duas colũnas ereas, decẽ & octo cubitorũ altitudinis colũnã vnã: & linea duodeci cubitoꝝ ambiebat colũnã vtraq;. Duo q; capitella fecit, q̃ ponerent sup capita colũnarũ fusilia ex ere: q; cubitoꝝ altitudinis capitellũ vnũ, & q; cubitoꝝ altitudinis capitellũ alterũ: & q̃si in modũ retis, & catenarũ sibi inuicẽ miro ope ꝓtextarũ. Utrũq; capitellũ colũnarũ, fusile erat: septena versuũ retiacula in capitello vno, & septena retiacula i capitello altero. Et pfecit colũnas, & duos ordines p circũitũ retiaculorũ singulorũ, vt tegerẽt capitella q̃ erãt sup sũmitatẽ malorũ granatorũ: eodẽ mõ fecit & capitello secõdo. Capitella aũt q̃ erãt sup capita colũnarũ, q̃si ope lilij fabricata erãt in porticu, q̃tuor cubitoꝝ. Et rursus alia capitella i summitate colũnarũ desup iuxta mẽsurã colũne & retiacula: malorũ granatorũ aũt duceti ordines erãt i circũitu capitelli secõdi. Et statuit duas colũnas in porticu tẽpli: eũq; statuisset colũnã dexterã, vocauit eã noie Jachin: silr erexit colũnã scõam, & vocauit nomẽ eiꝰ Booz. Et sup capita colũnarũ opꝰ i modũ lilij posuit: pfectũq; est opꝰ colũnarũ. Fecit q; mare fusile decẽ cubitoꝝ a labio vsq; ad labiũ rotũdũ i circũitu: q; cubitorũ altitudo eiꝰ, & funiculꝰ triginta cubitoꝝ cingebat illud p circũitũ. Et sculptura subter labiũ circũibat illud decẽ cubitis ambiẽs mare: duo ordines sculpturarũ bistriatarũ erãt fusile. Et stabãt super duodeci boues, e q̃b⁹ tres respiciebãt ad aglonẽ, & tres ad occidẽtẽ, & tres ad meridiẽ, & tres ad orientẽ: & mare sup eos desup erat: quorũ posteriora vniuersa intrinsecꝰ latitabãt. Grossitudo aũt lateris, trũ vnciaꝝ erat: labiũq; eiꝰ, q̃si labiũ calicis, & foliũ repãdi lilij: duo millia batos capiebat. Et fecit decẽ bases eneas, q̃tuor cubitorũ longitudinis bases singulas, & q̃tuor cubitorũ latitudinis, & trũ cubitorũ altitudis. Et ipm opꝰ Basiũ, iterr asile erat: & sculpture iter iuncturas. Et inter comulas & plectas, leones et boues et cherubim: & i iũcturis silr desup: & subter leones & boues q̃si lora ex ere deped̃ãtia. Et quatuor rote p bases singulas, et ares ereꝰ: & p q̃tuor ptes q̃si humeruli subter luterẽ fusiles, cõtra seinuicẽ respectãtes. Os q; lateris intrinsecꝰ erat in capitis summitate: & qõ forinsecus apparebat, vnius cubiti

erat,

erat totū rotūdū pariterq; habebat vnū cubitū ⁊ dimidiū: in angulis aūt colūnarū varie celature erāt: ⁊ media itercolūnia: q̄drata nō rotūda. Quatuor q̄z rote, q̄ p q̄tuor angulos basis erāt, coherebāt sibi subter basim: vna rota habebat altitudis cubitum semis. Tales aūt rote erāt q̄les solent curru fieri: ⁊ axes earū, ⁊ radij, ⁊ canthi, ⁊ modioli, oīa fusilia. Mā ⁊ humeruli illi q̄tuor p singulos angulos basis vni⁹, ex ipsa basi fusiles ⁊ coniūcti erāt. In summitate aūt basis erat q̄dā rotunditas vnius ⁊ dimidij cubit, ita fabrefacta, vt luter desup posset ponī, hīs celaturas suas, variasq; sculpturas ex semetipsa. Sculpsit q̄z in tabulatis illis q̄ erāt ex ere, ⁊ in angulis cherubin, ⁊ leones, ⁊ palmas, q̄si in similitudinē hoīs stātis, vt nō celata, sed apposita p circuitū viderent. In hūc modū fecit decē bases, fusura vna, ⁊ mēsura sculptura q̄z cōsimili. Fecit aūt decē luteres eneos q̄draginta batos capiebat luter vn⁹ eratq; q̄tuor cubitorū: singulos q̄z luteres p singulas, id est decem bases, posuit. Et cōstituit decē bases, quaz ad dexterā ptē tēpli, ⁊ quinq; ad sinistrā: mare aūt posuit ad dexterā ptē tēpli cōtra orientem ad meridiē. Fecit q̄z Hirā lebetes, ⁊ scutras, ⁊ amulas, ⁊ p fecit oē opus regis Salomonis in templo dñi. Columnas duas ⁊ funiculos capitelloꝝ sup capitella colūnarū duos: ⁊ retiacula duo, vt operirent duos funiculos, q erāt sup capita colūnarū. Et mala granata q̄dringēta in duob⁹ retiaculis: duos vers⁹ malorū granatorū in retiaculis singulis, ad operiēdos funiculos capitelloꝝ q erāt sup capita colūnarum. Et bases decem, ⁊ luteres decē sup bases. Et mare vnū ⁊ boues duodeci subter mare. Et lebetes, ⁊ scutras, ⁊ amulas, oīa vasa q̄ fecit Hirā regi Salomoni i domo dñi de auricalco erāt. In cāpestri regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth ⁊ Sarthan. Et posuit Salomō oīa vasa: ppter multitudinē aūt nimiam nō erat pōdus eris. Fecitq; Salomō oīa vasa in domo dñi altare aureū, ⁊ mēsam sup quā ponerent panes ppositiōis aureā: ⁊ cādelabra, q̄nq; ad dexterē, ⁊ q̄nq; ad sinistrā contra oraculū ex auro puro: ⁊ quasi lilij flores, ⁊ lucernas desup aureas: ⁊ forcipes aureos, ⁊ hydrias, ⁊ fuscinulas, ⁊ phialas ⁊ mortariola, ⁊ thuribula de auro purissimo: et cardines ostiorū dom⁹ iterioris sancti sctōrū, ⁊ ostioꝝ dom⁹ tēpli, ex auro erant. Et pfecit oē op⁹ q̄ faciebat rex Salomō i domo dñi, ⁊ intulit q̄ sanctificauerat Dauid pater suus, argentū, ⁊ aurū, ⁊ vasa reposuitq; in thesauris dom⁹ dñi.

¶ Capituli Summarium. Introducitur arca dñi in templum tempore dedicationis eiusdem. Caput.viij.

Tunc cōgregati sunt oēs maiores natu Jsrl̄ ceu principib⁹ tribuū, ⁊ duces familiarū filiorū Jsrael ad regē Salomonē in Jerusalē: vt deferret arcam federis dñi de ciuitate Dauid, id est de Sion. Cōuenitq; ad regē Salomonē vniuersus Jsrl̄ i mēse Ethanim, in solēni die, ipse est mēsis septim⁹. Venerūtq; cūcti senes de Jsrl̄, ⁊ tulerūt arcā sacerdotes, ⁊ portauerūt arcā dñi, ⁊ tabernaculum federis, ⁊ oīa vasa sanctuarij q̄ erāt in tabernaculo: ⁊ ferebāt ea sacerdotes ⁊ Leuite. Rex aūt Salomō, ⁊ oīs multitudo Jsrl̄ q̄ cōuenerat ad eū, gradiebāt cū illo añ arcā, ⁊ imolabāt oues ⁊ boues absq; estimatiōe ⁊ numero. Et intulerūt sacerdotes arcā federis domini i locū suū, i oraculū tēpli, i sanctū sanctoꝝ subter alas cherubim. Siq̄dē cherubi expādebāt alas sup locū arce, ⁊ protegebāt arcā, ⁊ vectes eius desup. Cūq; eminerēt vectes ⁊ apparerēt summitates eoꝝ foris sanctuarij añ oraculū, nō apparebāt vltra extrinsec⁹, q ⁊ fuerūt ibi vsq; in p̄sentē diē. In arca aūt nō erat aliud nisi due tabule lapidee, quas posuerat in ea Moyses in Horeb, q̄n pepigit dñs fedus cū filijs Jsrl̄, cū egrederent de terra Egypti. Factū est aūt, cū exissent sacerdotes de sanctuario, nebula ipleuit domū dñi, ⁊ nō poterāt sacerdotes stare ⁊ ministrare ppter nebulā: impleuerat em̄ gloria dñi domū dñi. Tūc ait Salomō, Dñs dixit vt habitaret in nebula. Edificans edificaui domū in habitaculū tuū, firmissimū solū tuū in sempiternū. Conuertitq; rex faciē suā, ⁊ bñdixit oi ecclesie Jsrael: oīs em̄ ecclesia Jsrael stabat. Et ait. Benedict⁹ dñs de⁹ Jsrl̄ qui locut⁹ est ore suo ad Dauid patrē meū, ⁊ in manibus ei⁹ p̄fecit, dicēs. A die qua eduxi pp̄lm meū Jsrl̄ de Egypto, nō elegi ciuitatē de vniuersis tribub⁹ Jsrael, vt ędificaret domus, ⁊ esset nomē meū ibi: sed elegi Dauid vt esset sup pp̄lm meū Jsrael. Voluitq; Dauid pater me⁹ edificare domū noī dñi dei Jsrael: ⁊ ait dñs ad Dauid patrē meū. Quod cogitasti i corde tuo edificare domū noī meo, benefecisti hoc ipsum mēte tractās. Verūtamē tu nō edificabis domū, sed filius tuus q egredietur de renib⁹ tuis, ipse edificabit domū noī meo. Cōfirmauit dñs sermonē suum, quē locut⁹ est: stetiq; p Dauid patre meo, ⁊ sedi sup thronū Jsrael, sicut locut⁹ est dñs: ⁊ edificaui domū noī dñi dei Jsrael. Et cōstitui ibi locū arce, in qua fedus dñi est, quō p cussit cū patribus nostris q̄n egressi sunt de terra Egypti. Stetit aūt Salomō ante altare dñi in cōspectu ecclesie Jsrael, ⁊ expādit manus suas in celū, ⁊ ait. Dñe deus Jsrael, nō est similis tui deus in celo desuper, ⁊ sup terrā deorsum: qui custodis pactū ⁊ misericordiā seruis tuis q ambulant cora te in toto corde suo. Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo, q̄ locutus es ei ore locut⁹ es, ⁊ manibus perfecisti, vt hec dies probat. Illūcigitur dñe deus Jsrael, conserua famulo tuo Dauid patri meo q̄ locut⁹ es ei, dicēs. Nō auferetur de te vir coram me, q sedeat sup thronū Jsrael: ita tamē si custodierint filij tui viā suā, vt ābulēt coram me sicut tu ambulasti in cōspectu meo. Et nūc dñe de⁹ Jsrl̄ firmētur verba tua q̄ locut⁹ es seruo tuo Dauid p̄ri meo. Ergo ne putandū est q̄ō vere de⁹ habitet sup terrā? si em̄ celū, ⁊ celi celorum te capere nō possunt, quātomagis dom⁹ hec quā edificaui? Sed respice ad orationē serui tui, ⁊ ad p̄ces ei⁹ dñe de⁹ me⁹: audi hymnū ⁊ orationē quā seru⁹ tu⁹ orat coram te hodie. Ut sint oculi tui aperti sup domū hāc nocte ac die: sup domū de qua dixisti. Erit nomen meū ibi: vt exaudias orationē quā orat in loco isto ad te seru⁹ tu⁹. Ut exaudias deprecationē serui tui ⁊ pp̄li tui Jsrl̄, q̄cūq; orauerit in loco isto, ⁊ exaudies in loco habitaculi tui i celo: ⁊ cū exaudieris, p̄pitius eris. Si peccauerit hō in p̄ximū suū, ⁊ habuerit aliq̄ iuramentū quo teneat astrict⁹: ⁊ venerit ppter iuramentū coram altari tuo in domū tuā, tu exaudies in celo: ⁊ facies: ⁊ iudicabis famos tuos, dānās impiū, ⁊ reddēs viā suā sup caput eius, iustificāsq; iustū, ⁊ retribuēs ei sm̄ iustitiaz suā. Si fugerit pp̄lus tu⁹ Jsrl̄ inimicos suos, q̄ peccaturus est tibi: ⁊ agētes penitentiā, ⁊ confitētes noī tuo venerint, et adorauerint: ⁊ deprecati te fuerit i domo hac: exaudi i celo, ⁊ dimitte peccatū pp̄li tui Jsrl̄, ⁊ reduces eos in terrā quā dedisti p̄ribus eorū. Si clausum fuerit celū, ⁊ nō pluerit propter pctā eoꝝ, ⁊ orātes in loco isto penitētiā egerit noī tuo, ⁊ a pctis suis conuersi fuerint ppter afflictionē suā: exaudi eos in celo, ⁊ dimitte pctā seruorū tuorū, ⁊ pp̄li tui Jsrl̄: et ostēde eis viā bonā p quā ābulēt, ⁊ da pluuiā sup terrā quā dedisti pp̄lo tuo i possessionē. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilētia, aut corrupt⁹ aer, aut erugo, aut locusta, vel rubigo, ⁊ afflixerit eū inimic⁹ eius portas obsidēs, oīs plaga vniuersa infirmitas, cūcta deuotio, ⁊ iprecatio, q̄ac ciderit oī hoī de pp̄lo tuo Jsrl̄: si qs cognouerit plagā cordis sui, ⁊ expāderit manū suas in domo hac, tu exaudies in celo in loco habitatiōis tue, ⁊ repropitiaberis, ⁊ facies, vt des vnicuiq; sm̄ oēs vias suas, sicut videris cor eius, q: tu nosti solus cor oīm filioꝝ hoīm: vt timeāt te cunctis diebus q̄b⁹ viuūt sup faciē terre quā dedisti p̄ribus nr̄is. Insup et alienigena, q nō est de pp̄lo tuo Jsrl̄, cū venerit de terra lōginqua ppter nomen tuū (audiet em̄ nomen tuū magnū, et manū tuā fortis, ⁊ brachiū tuū extētū) q̄z cū venerit ergo, ⁊ orauerit i hoc loco: tu exaudies i celo, i firmamēto habitaculi tui, ⁊ facies oīa p quibus inuocauerit te alienigena: vt discāt vniuersi pp̄li terrarū nomē tuū timere, sicut pp̄lus tu⁹ Jsrl̄, ⁊ p̄bent q: nomē tuū inuocatū est sup domū hāc, quā edificaui. Si egressus fuerit pp̄lus tuus ad bellū cōtra inimicos suos, per viā quocūq; miseris eos: orabūt te contra viā ciuitatis quā elegisti, cōtra domū quā edificaui no-

ñ. Para. vj.g. j. Jo. j.d. Eccles vij.c.

mini tuo, & exaudies in celo orationes eorũ, & preces eorũ, & facies iudiciũ eorũ. Qñ si peccauerint tibi (nõ est enim homo q nõ peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captiui ducti fuerint in terrã inimicorũ lõge vel ppe, & egerit pentẽtiã in corde suo in loco captiuitatis, & cõuersi deprecati te fuerint in captiuitate sua, dicẽtes. Peccauim⁹, iniq egimus, impie gessimus: & reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo, & tota aĩa sua in terra inimicorũ suorũ, ad quas captiui ducti fuerint: & orauerint te cõtra viã terre sue quã dediſti patrib⁹ eorũ, & ciuitatis quã elegiſti, & tẽplo qñ ediſicaui noi tuo: exaudies in celo in firmamẽto solij tui orationes eorũ, & preces eorũ, & facies iudiciũ eorũ: & ppitiaberis pplo tuo q peccauit tibi, & oĩbus iniq̃tatibus eorũ quibus preuaricati sunt in te: & da bis misericordiã coram eis q eos captiuos habuerint, vt misereantur eis. Ppls eñ tu⁹ est, & hereditas tua, quos eduriſti de terra Egypti, de medio fornacis ferree. Ut sint oculi tui aperti ad deprecationẽ serui tui, & pplũ tui Jſrael, & exaudias eos in vniuersis p quibus inuocauerint te. Tu eñ separaſti eos tibi in hereditatem de vniuersis pplis terre, sicut locut⁹ es p ꝙ Moyſen seruũ tuũ, qñ eduriſti pres nostros de Egypto dñe de⁹. Factũ est aũt, cũ cõpleſſet Salomon orãs dñm oẽm orationem, & deprecationẽ hãc, surrexit de cõspectu altaris dñi: vtrũq; eñ genu in terrã fixerat, & man⁹ expãderat in celũ. Stetit ergo, & bñdixit oi ecclesie Jſrael voce magna, dicẽs. Bñdict⁹ dñs qui dedit requiẽ pplo suo Jſrl, iuxta oĩa q̃ locut⁹ est: nõ cecidit ne vnus quidẽ sermo ex oĩbus bonis, q̃ locutus est p ꝙ Moyſen seruũ suũ. Sit dñs de⁹ noſter nobiscũ, sicut fuit cũ patribus nr̃is, nõ derelinquẽs nos, neq; pjiciẽs. Sz inclinet corda nostra ad se, vt ambulem⁹ in vniuersis vijs eius, & custodiam⁹ mãdata eius, & ceremonias eius, & iudicia quecũq; mãdauit pr̃ibus nostris. Et sint sermones mei isti quib⁹ deprecat⁹ sum coram dño, appropinquãtes dño deo nostro die ac nocte, vt faciat iudiciũ seruo suo, & pplo suo Jſrael per singulos dies: & scient oẽs ppli terre q̃ dñs ipse est de⁹, & non est vltra absq; eo. Sit q̃s cor nostrũ pfectũ cũ dño deo nostro, vt ambulem⁹ in decretis ei⁹, & custodiam⁹ mãdata ei⁹, sicut & hodie. Jgit̃ rex & oĩs Jſrl cũ eo, immolabãt victimas coram dño. ꝙ Dixitq; Salomõ hostias pacificas, quas immolauit dño, boũ vigintiduo millia, & ouiũ centũ viginti millia: & dedicauerũt tẽplũ dñi rex & oẽs filij Jſrael. In die illa sanctificauit rex medium atrij q̃ erat ante domũ dñi: fecit quippe holocaustũ ibi, & sacrificiũ, & adipem pacificor⁹: qñ altare ereũ q̃ erat coram dño, min⁹ erat, & capere nõ poterat holocaustũ, & sacrificiũ, & adipẽ pacificorũ. Fecit ergo Salomõ in tẽpore illo festiuitatẽ celebrẽ, & oĩs Jſrael cũ eo multitudo magna ab introitu Emath vsq; ad riuum Egypti coram dño deo nostro, septẽ diebus, & septẽ diebus, id est quatuordecim diebus. Et in die octaua dimiſit populos: qui benedicentes regi, pfecti sunt in tabernaculis suis letantes, & alacri corde super omnibus bonis q̃ fecerat dñs Dauid seruo suo, & Jſrael populo suo.

¶ Capituli Summarium. Monetur Salomon ad dei placita seruanda &c. Caput.ix.

A ñ. Para. vij.c. Supia vj.b.

Factũ est aũt cũ pfeciſſet Salomon edificiũ domus dñi, & edificium regis, & oẽ q̃ optauerat & voluerat facere, apparuit ei dñs ſcõdo sicut apparuerat & in Gabaon. Dixitq; dñs ad eum. Exaudiui orationẽ tuã & deprecationẽ tuã, quã deprecat⁹ es coram me: sanctificaui domũ hãc quã edificaſti, vt ponerem nomẽ meũ ibi in sempiternũ, & erũt oculi mei & cor meũ ibi cũctis diebus. Tu quoq; si ambulaueris coram me sicut ambulauit Dauid pater tuus, in simplicitate cordis, & in equitate: & feceris oĩa que precepi tibi, & legitima mea & iudicia mea seruaueris: Ponã thronũ regni tui sup Jſrael in sempiternũ sicut locutus sum Dauid patri tuo, dicẽs. Nõ auferetur vir de genere tuo de solio Jſrael. Si aũt auersione auersi fueritis vos & filij vestri, nõ sequẽtes me, nec custodiẽtes mandata mea, & ceremonias quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos: & adorueritis eos: auferam Jſrael de superficie terre quã dedi eis, & tẽplũ quod sanctificaui noi meo pjiciã a cõspectu meo: eritq; Jſrl in proverbiũ, & in fabulã cũctis pplis. Et dom⁹ hec erit in exemplũ: oĩs q̃ trãsierit per eã, stupebit, & sibilabit, & dicet. Quare fecit dñs sic terre huic & domui huic? Et respondebũt. Qr dereliquerũt dñm deũ suũ, q̃ eduxit patres eorũ de terra Egypti, & secuti sunt deos alienos, & adorauerũt eos, & coluerũt eos: idcirco induxit dñs sup eos oẽ malũ hoc. Expletis autẽ annis vigiti postq̃ edificauerat Salomõ duas domos, idest domũ dñi & domũ regis Hirã, rege Tyri pbẽte Salomoni ligna cedrina & abiegna, & aurũ iuxta oẽ q̃ opus habuerat: tũc dedit Salomõ Hirã viginti oppida in terra Galilee. Et egressus est Hirã de Tyro, vt videret oppida q̃ dederat ei Salomõ, & nõ placuerũt ei, & ait. Hecine sunt ciuitates quas dediſti mihi frater? Et appellauit eas Terrã Chabul, vsq; in diẽ hãc. ꝙ Misitq; quoq; Hirã ad regẽ Salomonẽ cẽtũ viginti talẽta auri. Hec est summa expensarũ, quã obtulit rex Salomõ ad edificãdã domũ dñi & domũ suã, & ꝙ Mello, & murũ Jerusalẽ, & heser, & ꝙ Mageddo, & Gazer. Pharao rex Egypti ascẽdit, & cepit Gazer, succẽditq; eã igni: & Chananeũ q̃ habitabat in ciuitate, interfecit, & dedit eã in dotẽ filie sue vxori Salomonis. Edificauit ergo Salomõ Gazer & Bethhoron inferiorẽ, & Baalath & Palmirã in terra solitudinis. Et oẽs vicos q̃ ad septimebãt, & erãt absq; muro, munivit, & ciuitates curruũ, & ciuitates equitũ, & quẽcũq; ei placuit vt ediſicaret in Jerusalẽ & in libano & in oi terra potestatis sue. Vniuersũ pplm q̃ remãserat de Amorrheis, & de Hetheis, & Pherezeis, & Heueis, & Jebuseis, q̃ nõ sunt de filijs Jſrl: horũ filios, q̃ remãserãt in terra, quos scz nõ poterãt filij Jſrl exterminare: fecit Salomõ tributarios vsq; in diẽ hanc. De filijs aũt Jſrl nõ cõstituit Salomõ seruire quẽq̃, sed erãt viri bellatores, & ministri eius & principes & duces & pfecti curruũ & equorũ. Erãt aũt principes sup oĩa opa Salomonis prepositi, q̃ngẽti q̃nquaginta q̃ habebãt subiectũ pplm et statutis opib⁹ imperabãt. Filia aũt Pharaonis ascendit de ciuitate Dauid in domũ suã quã ediſicauerat ei Salomon: tũc edificauit ꝙ Mello. Offerebat q̃z Salomõ tribus vicib⁹ p annos singulos holocausta, & pacificas victimas sup altare q̃ ediſicauerat dño, & adolebat thymiama coram dño: perfectũq; est tẽplũ. Classem q̃z fecit rex Salomon in Asiongaber, q̃ est iuxta Abilam in litore maris rubri, in terra Idumee. ꝙ Misitq; Hirã in classe illa seruos suos viros nauticos & gnaros maris, cũ seruis Salomõis. Qui cũ venissent in Ophir, sumptũ inde aurũ quadringentorũ viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

¶ Capituli Summarium. Regina Saba miratur Salomonis magnificentiam. Caput.x.

ñ. Para. ix.a. Matth. xij.d. Luce xj.d.

Sed & regina Saba audita fama Salomonis, in nole dñi venit tẽtare eũ in enigmatib⁹. Et ingressa Jerusalẽ multo cũ comitatu: & diuitijs, camelis portãtib⁹ aromata, & aurũ infinitũ nimis, & gẽmas pr̃tiosas, venit ad Salomonẽ, & locuta est ei vniuersa q̃ habebat in corde suo. Et docuit eã Salomõ oĩa vba q̃ pposuerat: nõ fuit sermo q̃ regẽ posset latere, et non respõderet ei. Vidẽs aũt regina Saba oẽs sapiẽtiã Salomonis, & domũ quã ediſicauerat, & cibos mense eius, & habitacula seruor⁹, & ordines ministrãtiũ, vestesq; eor⁹, & pincernas, & holocausta q̃ offerebat in domo dñi: nõ habebat vltra spm̃, dixitq; ad regẽ: Ver⁹ est sermo quẽ audiui in terra mea sup sermonib⁹ tuis, & sup sapia tua: & nõ credebã narrantibus mihi: donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & pbaui q̃ media pars mihi nuntiata non fuerit: maior est sapia & opa tua, quã rumor quẽ audiui. Beati viri tui, & beati serui tui hi qui stãt coram te semp, & audiũt sapientiã tuã. Sit dñs de⁹ tu⁹ bñdict⁹, cui cõplacuiſti, & posuit te sup thronũ Jſrael, eo q̃ dilexerit dñs Jſrl in sempiternũ: & constituit te regem, vt faceres iudiciũ & iustitiã. Dedit ergo regi centũ viginti talẽta auri, & aromata multa nimis, & gẽmas pretiosas: nõ sũt allata vltra aromata tã multa, q̃ea q̃ dedit re-

B ñ. regum vij.b.c.d.

gina Saba regi Salomoni. Sed ⁊ classis Hirā, qui porta
bat aur̄ de Ophir, attulit ex Ophir ligna thina multa ni
mis, ⁊ gēmas pretiosas. Fecitq; rex de lignis thinis fulcra
domus dñi, ⁊ domus regie, ⁊ citharas lyr̄as q; cantoribus:
nō sunt allata huiuscemodi ligna thina, neq; visa vsq; in
presentē diē. Rex aūt Salomon dedit regine Saba oīa q̄
voluit, ⁊ petiuit ab eo exceptis his q̄ vltro obtulerat ei mu
nere regio. Que reuersa est, ⁊ abiit in terrā suam cū seruis
suis. Erat aūt pondus auri qō afferebatur Salomoni per
annos singulos, sexcētorum sexagintasex talentorū auri,
excepto eo qō afferebāt viri, qui super vectigalia erāt, ⁊ ne
gotiatores, vniuersiq; scuta vendētes, ⁊ oēs reges Ara
bie, ducesq; terre. Fecit quoq; rex Salomō ducēta scuta
de auro purissimo: sexcentos auri siclos dedit in laminas
scuti vnius. Et trecētas peltas ex auro probato: trecēteq;
mine auri vnā peltā vestiebant: posuitq; eas rex in domo
saltus Libani. Fecit etiā rex Salomō thronū de ebore grā
dem: ⁊ vestiuit eū auro fuluo nimis, q̄ habebat sex gradus:
et summitas throni, rotunda erat in parte posteriori: ⁊ due
manꝰ hinc atq; inde tenētes sedile: ⁊ duo leones stabāt iu
xta manꝰ singulas. Et duodecim leūculi stātes sup sex gra
dus hinc atq; inde: non est factū tale opus in vniuersis re
gnis. Sz ⁊ oīa vasa, de qbꝰ potabat rex Salomō, erāt au
rea: ⁊ vniuersa supellex domus saltus Libani de auro pu
rissimo: nō erat argentū, nec alicuiꝰ ptij putabat in diebus
Salomonis, q; classis regis p mare cū classe Hirā semel
per tres annos ibat in Tharsis deferēs inde aurū ⁊ argē
tū, ⁊ dētes elephātorū, ⁊ simias, ⁊ pauos. Magnificatus est
ergo rex Salomō sup oēs reges terre a diuitijs ⁊ sapientia.
Et vniuersa terra desiderabat vultū Salomonis, vt audi
ret sapiam eiꝰ, quā dederat deꝰ in corde eiꝰ. Et singuli defe
rebāt ei munera, vasa argētea ⁊ aurea, vestes ⁊ arma belli
ca, aromata q̄z ⁊ equos, ⁊ mulos p annos singulos. Con
gregauitq; Salomō currꝰ ⁊ eqtes, ⁊ facti sunt ei mille qua
dringēti currꝰ ⁊ duodecim millia eqtū: ⁊ disposuit eos p ci
uitates munitas, ⁊ cū rege in Jerusalē. Fecitq; vt tāta esset
abundātia argēti in Jerusalē, quāta ⁊ lapidū: ⁊ cedrorum
pbuit multitudinē q̄si sycomoros, q̄ nascunt in cāpestribꝰ.
Et educebātur equi Salomoni de Egypto ⁊ de Coa. Ne
gotiatores enī regis emebant de Coa, ⁊ statuto pretio per
ducebāt. Egrediebat aūt quadriga ex Egypto sexcētis si
clis argenti, ⁊ equus centū q̄nquaginta. Atq; in hūc modū
cuncti reges Hetheorum ⁊ Syrie equos venundabant.

C La. Sū. Salomon per mulieres infatuatur. La. xj.

Rex aūt Salomō adamauit mulieres alienige
nas multas, filiā q; Pharaonis, ⁊ Moabitī
das, ⁊ Ammonitidas, Idumeas, ⁊ Sidonias
⁊ Letheas: de gētibꝰ sup q̄bus dixit dñs filijs
Jsrael. Nō ingrediemini ad eas, neq; de illis ingrediētur
ad vestras: certissime enī auertent corda vr̄a vt sequamini
deos earum. His itaq; copulatꝰ est Salomō ardētissimo
amore. Fuerūtq; ei vxores quasi regine septingēte, ⁊ cōcu
bine trecēte: ⁊ auerterūt mulieres cor eius. Cūq; iā esset se
nex, deprauatū est cor eiꝰ p mulieres vt sequeret deos alie
nos: nec erat cor eiꝰ perfectū cū dño deo suo, sicut cor Da
uid patris eiꝰ. Sed colebat Salomō Astarthen deā Si
donioꝝ, ⁊ Moloch idolū Ammonitarū. Fecitq; Salo
mon q̄ nō placuerat corā dño, ⁊ nō adimpleuit vt sequere
tur dñm, sicut Dauid pater eiꝰ. Tūc edificauit Salomon
phanū Camos idolo Moab, in mōte qui est cōtra Jeru
salē, ⁊ Moloch idolo filioꝝ Ammō. Atq; in hūc modum
fecit vniuersis vxoribꝰ suis alienigenis q̄ adolebāt thura ⁊
immolabāt dijs suis. Igitur iratus est dñs Salomoni, q̄
auersa esset mens eius a dño deo Jsrael, q̄ apparuerat ei se
cūdo, ⁊ preceperat de verbo hoc ne sequeret deos alienos,
⁊ nō custodiuit q̄ mādauit ei dñs. Dixit itaq; dñs Salo
moni. Quia habuisti hoc apud te, ⁊ nō custodisti pactū meū,
⁊ precepta mea q̄ mādam tibi, disrūpens scindā regnū tuū,
⁊ dabo illud seruo tuo. Uerūtā in diebꝰ tuis nō faciā pro
pter Dauid patrē tuū: de manu filij tui scindā illud, nec
totū regnū auferā: sed tribū vnā dabo filio tuo ꝓpter Da
uid seruū meū, ⁊ Jerusalem quā elegi. Suscitauit aūt dñs
aduersariū Salomoni Adad Idumeū de semine regio,
qui erat in Edō: Cū enī esset Dauid in Idumea, ⁊ ascen
disset Joab princeps militie ad sepeliendū eos qui fuerāt
interfecti, ⁊ occidisset oē masculinū in Idumea (sex enī mē
sibus ibi morat⁹ est Joab, ⁊ oīs Jsrl, donec interimeret oē
masculinū in Idumea) fugit Adad ipse ⁊ viri Idumei de
seruis patris eius cū eo, vt ingrederet Egyptū: erat autē
Adad puer paruulus. Cūq; surrexissent de Madian, ve
nerūt in Pharā: tulerūtq; secū viros de Pharā, ⁊ introie
runt Egyptū ad Pharaonē regē Egypti: q̄ dedit ei do
mum ⁊ cibos cōstituit, ⁊ terrā delegauit. Et inuenit Adad
gratiā corā Pharaone valde, intantū vt daret ei vxorē,
sororē vxoris sue germanā Taphnes regine. Genuitq; ei
soror Taphnes Genubath filiū, ⁊ nutriuit eū Taphnes
in domo Pharaonis: eratq; Genubath habitans apud
Pharaonē cū filijs eiꝰ. Cūq; audisset Adad in Egypto
dormisse Dauid cū patribꝰ suis, ⁊ mortuū esse Joab prin
cipē militie, dixit Pharaoni. Dimitte me, vt vadā in ter
rā meā. Dixitq; ei Pharao. Quia enī re apud me idiges,
vt queras ire ad terrā tuam? At ille rūdit. Nulla: sed obse
cro te vt dimittas me. Suscitauit quoq; ei deꝰ aduersariū
Razon filiū Eliada, qui fugerat Adadezer regē Soba
dñm suū: ⁊ cōgregauit cōtra eū viros, ⁊ factus est princeps
latronū cū interficeret eos Dauid: abierūtq; Damascū,
et habitauerūt ibi, ⁊ cōstituerunt enim regē in Damasco,
eratq; aduersariꝰ Jsraeli cūctis diebꝰ Salomonis: ⁊ hoc
est malū Adad, ⁊ odiū cōtra Jsrael, regnauitq; in Syria.
Jeroboā quoq; filiꝰ Nabat, Ephrateus, de Sareda, ser
uus Salomonis, cuiꝰ mater erat nōie Seruba, mulier vi
dua: leuauit manū cōtra regē. Et hec est causa rebellionis
aduersus eū, q̄ Salomon edificauit Mello, ⁊ coequauit
voraginē ciuitatis Dauid pr̄is sui. Erat aūt Jeroboam,
vir fortis ⁊ potēs: vidensq; Salomō adolescētē bone indo
lis ⁊ industrij, cōstituerat eū prefectū sup tributa vniuerse
domꝰ Joseph. Factū est igit̄ in tpe illo, vt Jeroboā egrede
ret de Jerusalē, ⁊ inueniret eū Ahias Silonites ppheta,
in via, opertꝰ pallio nouo: erāt aūt duo tantū in agro. Ap
prehēdensq; Ahias palliū suū nouū quo coopertꝰ erat, sci
dit in duodecim ptes. Et ait ad Jeroboā. Tolle tibi decez
scissuras: hec enī dicit dñs deus Jsrael. Ecce ego scindam
regnū de manu Salomōis, ⁊ dabo tibi decē tribꝰ. Porro
vna tribus remanebit ei ꝓpter seruū meū Dauid, ⁊ ꝓpter
Jerusalē ciuitatē quā elegi ex oībus tribubꝰ Jsrael: eo qō
dereliquerit me, ⁊ adorauerit Astarthen deā Sidoniorū,
et Chamos deū Moab, ⁊ Moloch deū filioꝝ Ammon:
⁊ nō ambulauerit in vijs meis vt faceret iustitiā corā me, ⁊
precepta mea, ⁊ iudicia sicut Dauid pater eiꝰ. Nec auferaz
oē regnū de manu eiꝰ, sed ducē ponā eū cunctis diebꝰ vite
sue, ꝓpter Dauid seruū meū quē elegi, q̄ custodiuit māda
ta mea ⁊ p̄cepta mea. Auferā aūt regnū de manu filij eiꝰ,
⁊ dabo tibi decē tribꝰ: filio aūt eiꝰ dabo tribū vnā, vt rema
neat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus, corā me in
Jerusalē ciuitate quā elegi vt esset nomē meū ibi. Te autē
assumā, ⁊ regnabis sup oīa q̄ desiderat aīa tua, eritq; rex su
per Jsrael. Si igitur audieris oīa que precepero tibi, ⁊ am
bulaueris in vijs meis, ⁊ feceris q̄ rectū est corā me, custo
diens mādata mea, ⁊ p̄cepta mea, sicut fecit Dauid seruꝰ
meꝰ: ero tecū, ⁊ edificabo tibi domū fidelem, qūo edificaui
Dauid domū, ⁊ tradā tibi Jsrl, ⁊ afflictā semē Dauid sup
hoc, verūtamē nō cūctis diebꝰ. Voluit ergo Salomon in
terficere Jeroboā: q̄ surrexit ⁊ aufugit in Egyptū ad Se
sac regē Egypti, ⁊ fuit in Egypto vsq; ad mortē Salomo
nis. Reliquū aūt verborū Salomonis, ⁊ oīa q̄ fecit, ⁊ sapiē
tia eius: ecce vniuersa scripta sunt in libro verborū Salo
monis. Dies aūt quos regnauit Salomon in Jerusalem
sup oēm Jsrael, quadraginta anni sunt. Dormiuitq; Sa
lomon cū patribꝰ suis: ⁊ sepultꝰ est in ciuitate Dauid pa
tris sui, regnauitq; Roboam filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Regnum Israel sub Roboaz scinditur in duas partes. Caput.xij.

A ij. Para. x.a.

VEnit aũt Roboã in Sichẽ: illuc eñ ꝯgregatus erat omis Isrl ad cõstituẽdũ regẽ. At vero Jeroboã filiꝰ Nabath, cũ adhuc esset i Egypto pfugus a facie regis Salomonis, audita morte eiꝰ reuersus est de Egypto. ¶ Miserũtq; & vocauerũt eũ: venit ergo Jeroboã, & omis multitudo Isrl, & locuti sunt ad Roboã, dicẽtes. Pater tuꝰ durissimũ iugũ imposuit nobis: tu itaq; nũc imminue paululũ de imperio pris tui durissimo, & de iugo grauissimo qõ imposuit nobis, & seruiemus tibi.

B Qui ait eis. Jte vsq; ad tertium diez, & reuertimini ad me. Cũq; abiisset ppls, iniit cõsiliũ rex Roboã cum senioribꝰ qui assistebãt coràm Salomone pre eius, cũ adhuc viueret, & ait. Qõ datis mihi cõsiliũ, vt respõdeã pplo huic? Qui dixerũt ei. Si hodie obedieris pplo huic, & seruieris, & petitiom eorũ cesseris, locutusq; fueris ad eos verba lenia, erũt tibi serui cũctis diebꝰ. Qui dereliquit cõsiliũ senũ qõ dederant ei, & adhibuit adolescẽtes q nutriti fuerãt cũ eo, & assistebãt illi, dixitq; ad eos. Qõ mihi datis cõsiliũ, vt respondeã pplo huic, q dixerũt mihi. Leuius fac iugũ, qõ imposuit pater tuꝰ sup nos. Et dixerũt ei iuuenes q nutriti fuerãt cũ eo. Sic loqre pplo huic, q locuti sunt ad te dicentes.

C Eccles. xlvij.d. Pater tuꝰ aggrauauit iugũ nostrũ, tu relena nos. Sic loqris ad eos. ¶ Minimꝰ digitꝰ meꝰ grossior est dorso pris mei. Et nunc pater meus posuit sup vos iugũ graue. Ego aũt addã sup iugũ vestrũ: pater meus cecidit vos flagellis, ego aũt cedã vos scorpionibꝰ. Venit ergo Jeroboã, & omis populus ad Roboã die tertia, sicut locutꝰ fuerat rex, dicens. Reuertimini ad me die tertia. Rũditq; rex pplo dura derelicto cõsilio senioriũ qõ ei dederãt, & locutꝰ est eis ꝓm cõsiliũ iuuenũ, dicẽs. Pater meꝰ aggrauauit iugũ vestrũ, ego aũt addã iugo vro: pater meꝰ cecidit vos flagellis, ego aũt cedã vos scorpionibus. Et nõ acqeuit rex pplo: qñ auersatus fuerat eũ dñs, vt suscitaret vbũ suũ qõ locutus fuerat

D in mann Albie Silomite ad Jeroboã filiũ Nabath. Uidẽs itaq; pplus qõ noluisset eos audire rex, respondit ei, dicẽs. Que nobis psi ¶ Dauid: vl q̃ hereditas i filio Jsai: Unade i tabernacula tua Isrl, nũc vide domũ tuã ¶ Dauid, & abiit Isrl in tabernacula sua. Sup filios aũt Isrl, qcũq; habitabant in ciuitatibus Juda, regnauit Roboã. ¶ Misit ergo rex Roboã Adurã q erat super tributa: & lapidauit eũ ois Isrl, & mortuꝰ est. Porro rex Roboã festinꝰ ascẽdit currũ,

E & fugit in Jerusalẽ, recessitq; Isrl a domo ¶ Dauid, vsq; in presentẽ diẽ. Factũ est aũt cũ audisset ois Isrl qõ reuersus esset Jeroboã, miserũt, & vocauerũt eũ congregato cetu, et cõstituerũt eũ regẽ sup oẽm Isrl, nec secutꝰ est quis piã domũ ¶ Dauid, ꝓter tribũ Juda solã. Uenit aũt Roboã Jerusalẽ, & cõgreganit vniuersam domũ Juda, & tribũ Beniamin cẽtũ octoginta millia electoꝝ viroũ, & bellatoꝝ, vt pugnarẽt ꝰ domũ Isrl, & reducerẽt regnũ Roboã filio Salomonis. Factus est aũt sermo dñi ad Semeiam virum dei, dicẽs. Loqre ad Roboã filiũ Salomonis regẽ Juda, & ad

F ij. Para. xj.a. oẽm domũ Juda, & Beniamin: & reliquos de pplo, dicens. Hec dicit dñs. Nõ ascẽdetis, neq; bellabitis cõtra fratres vros filios Isrl: reuertat vir in domũ suã, a me enim factum est verbũ hoc. Audierũt sermonẽ dñi, & reuersi sunt de itinere sicut eis ꝓceperat dñs. Edificauit aũt Jeroboam Sichen in mõte Ephraim, & habitauit ibi: & egressus inde edificauit ¶ Phanuel. Dixitq; Jeroboã in corde suo. Nunc reuertet regnũ ad domũ ¶ Dauid, si ascẽderit pplus iste vt faciat sacrificia in domo dñi in Jerusalẽ: & cõuertet cor pplꝰ hui? ad dñm suũ Roboã regẽ Juda, interficiẽtq; me, & reuertẽtur ad eũ. Et cogitato cõsilio, fecit duos vitulos aureos, & dixit eis. Nolite vltra ascẽdere in Jerusalẽ. Ecce dij tui Isrl, qui te eduxerũt de terra Egypti. ¶ Posuitq; vnũ in Bethel, & alterũ in Dan: & factũ est verbũ hoc in peccatũ: ibat enim populus ad adorandũ vitulũ, vsq; in Dan. Et fecit phana in excelsis, & sacerdotes de extremis populi qui nõ erant de filijs Leui. Cõstituitq; diẽ solẽnẽ in mẽse octauo, quintadecima die mensis, in similitudinẽ solemnitatis q̃ celebrabatur in Juda. Et ascendẽs, altare sil'r fecit in Bethel, vt immolaret vitulis quos fabricatꝰ fuerat. ¶ Stituitq; in Bethel sacerdotes excelsoriũ q̃ fecerat. Et ascẽdit super altare qõ extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octaui, quem finxerat de corde suo: & fecit solemnitatẽ filijs Isrl, & ascendit super altare, vt adoleret incensum.

¶ Capituli Summarium. ¶ Prophetа mittitur ad Hieroboam qui & a leone discerpitur. Caput.xiij.

TEcce vir dei venit de Juda in sermone dñi in Bethel, Jeroboã stãte sup altare, & tlꝰ iacẽte. Et exclamauit ꝰ altare i sermone dñi, & ait. Altare, altare, hec dicit dñs. Ecce filius nascetur domui ¶ Dauid, Josias noie, & immolabit sup te sacerdotes excelsoriũ, q nũc in te thura succẽdunt, & ossa hoim sup te incẽdet. Deditq; in illa die signũ, dicẽs. Hoc erit signũ qõ locutꝰ est dñs. Ecce, altare scindet, & effundet cinis q in eo est. Cũq; audisset rex sermonẽ hois dei quẽ inclamauerat ꝰ altare in Bethel, extẽdit manũ suã de altari, dicens. Apprehẽdite eũ. Et exaruit manꝰ eiꝰ quã extenderat ꝰ eũ: nec valuit retrahere eã ad se. Altare qz scissus est, & effusus est cinis de altari, iuxta signũ qõ ꝓdixerat vir dei in sermone dñi. Et ait rex ad virũ dei. Deprecare faciẽ dñi dei tui, & ora p me, vt restituat manus mea mihi. Oranitq; vir dei faciẽ dñi, & reuersa est manꝰ regis ad eũ, & facta est sicut priꝰ fuerat. Locutꝰ est aũt rex ad virũ dei. Veni mecũ domũ vt prandeas, & dabo tibi munera. Rũditq; vir dei ad regem. Si dederis mihi mediã partẽ domꝰ tue, nõ veniã tecũ, nec comedã panẽ, neq; bibã aquã in loco isto: sic enim mandatũ est mihi in sermone dñi precipiẽtis. Non comedes panẽ, neq; bibes aquã, nec reuerteris p viã qua venisti. Abiit ergo p aliã viã, & nõ est reuersus per iter quo venerat in Bethel. ¶ Prophetes aũt quidã senex habitabat in Bethel, ad quẽ venit filiꝰ suꝰ, & narrauit ei oĩa opa q̃ fecerat vir dei illa die in Bethel, & ẽba q̃ locutꝰ fuerat ad regẽ, & narrauerũt ꝓri suo. Et dixit eis pr eorũ. Per quã viã abiit? Ostenderũt ei filij sui viã p quã abierat vir dei q venerat de Juda. Et ait filijs suis. Sternite mihi asinum. Qui cũ strauissent, ascẽdit, & abiit post virũ dei, & inuenit eũ sedẽtẽ subtꝰ terebinthũ: & ait illi. Tune es vir dei: qui venisti de Juda? Rũdit ille. Ego sum. Dixitq; ad eũ: Veni mecũ domũ, vt comedas panẽ. Qui ait. Nõ possum reuerti, neq; venire tecũ, nec comedã panẽ, neq; bibã aquã in loco isto: q̃ locutꝰ est dñs ad me i sermone dñi, dicẽs. Nõ comedes panẽ, & nõ bibes aquã ibi, nec reuerteris p viã q̃ ieris. Qui ait illi. Et ego ppheta sum filius tui: & angelꝰ locutꝰ est mihi in sermone dñi, dicẽs. Reduce eũ tecũ i domũ tuã, vt comedat panẽ, & bibat aquã. Fefellit eũ, & reduxit secũ: comedit ergo panẽ in domo eiꝰ, & bibit aquã. Cũq; sederẽt ad mẽsam, factꝰ est sermo dñi ad ppheta q reduxerat eũ. Et exclamauit ad virũ dei, q venerat de Juda, dicẽs. Hec dicit dñs. Quia nõ obedisti fuisti ori dñi, & nõ custodisti mandatũ qõ precepit tibi dñs deꝰ tuꝰ: & reuersus es, comedisti panem, & bibisti aquã i loco i q̃ ꝓcepit tibi ne comederes panẽ neq; biberes aquã, nõ inferet cadauer tuũ i sepulchrũ patrũ tuoꝝ. Cũq; comedisset & bibisset, strauit asinũ suũ ppheta quem reduxerat. Qui cũ abiisset, inuenit eũ leo in via, & occidit, & erat cadauer eiꝰ ꝓiectũ i itinere: asinꝰ aũt stabat iuxta illũ, & leo stabat iuxta cadauer. Et ecce viri trãseũtes viderũt cadauer ꝓiectũ in via, & leonẽ stãtẽ iuxta cadauer. Et venerũt, & diuulgauerũt in ciuitate i q̃ ppheta ille senex habitabat. Qõ cũ audisset ppheta ille q reduxerat eũ de via, ait. Vir dei est, q inobediẽs fuit ori dñi, & tradidit eũ dñs leoni, & cõfregit eũ, & occidit iuxta vbũ dñi qõ locutus est ei. Dixitq; ad filios suos. Sternite mihi asinũ. Qui cũ strauissent, & ille abiisset, inuenit cadauer eiꝰ ꝓiectũ in via: & asinũ & leonẽ stãtes iuxta cadauer: nõ comedit leo de cadauere, nec lesit asinũ. Tulitq; ppheta cadauer viri dei, & posuit illud super asinũ, & reuersus intulit i ciuitatẽ ppheta senex, vt plãgerent eũ. Et posuit cadauer eiꝰ in sepulchro suo, & planxe-

runt

runt eū. Heu mi frater. Cūq; plantrissent eū, dixit ad filios
G suos. Cū mortu⁹ fuero, sepelite me in sepulchro in quo vir
sepult⁹ est: iuxta ossa ei⁹ ponite ossa mea. Profecto eñ ve-
niet sermo quē p̄dixit in sermone dñi ℨ altare qđ est in Be-
thel, ℨ oīa phana excelsorū que sunt in vrbib⁹ Samarie.
post verba hec nō est reuersus Jeroboam de via sua pessi-
ma, sed ecōtrario fecit de nouissimis pplis sacerdotes ex-
celsor: quicūq; volebat, implebat manū suā, ℨ fiebat sacer
dos excelsorū. Et propter hanc causam peccauit domus
Jeroboā, ℨ euersa est et deleta de superficie terre.

¶ Capituli Summarium. Impius Jeroboam punitur, ℨ
regnum Juda prede exponitur. Caput.xiiij.

A In tpe illo egrotauit Abia filius Jeroboā. Di-
rit q; Jeroboā vxori sue. Surge, ℨ cōmuta habi
tū, ne cognoscaris qđ sis vxor Jeroboā, ℨ vade
Supra xij.f. in Silo, vbi est Ahias pphet̄a q locut⁹ est mihi
qđ regnatur⁹ essem sup̄ pp̄lm hunc. Tolle ēq; in manu tua
decē panes, ℨ crustulā, ℨ vas mellis, ℨ vade ad illū: ipse eñ
indicabit tibi qđ eueturū sit puero huic. Fecit vt dixerat,
vxor Jeroboā, ℨ cōsurgens abijt in Silo, ℨ venit in domū
Ahie: at ille nō poterat videre, q caligauerāt oculi ei⁹ pre
B senectute. Dixit aūt dñs ad Ahiā. Ecce vxor Jeroboā in
gredit, vt cōsulat te sup filio suo q egrotat: hec ℨ hec loque
ris ei. Cū ergo illa intraret, ℨ dissimularet se esse que erat,
audiuit Ahias sonitū pedū eius introeūtis p ostiū, ℨ ait.
Ingredere vxor Jeroboam, quare aliā te esse simulas? ego
aūt missus sum ad te dur⁹ nūtius. Vade ℨ dic Jeroboam.
Hec dicit dñs deus Jsrael. Quia exaltaui te de medio po
puli, ℨ dedi te ducē super populū meū Jsrael: ℨ scidi regnū
dom⁹ Dauid, ℨ dedi illud tibi, ℨ nō fuisti sicut seru⁹ meus
Dauid, q custodiuit mādata mea, ℨ secutus est me in toto
corde suo, faciēs qđ placitū esset in cōspectu meo: sed ope-
ratus es male sup oēs qui fuerunt ante te, ℨ fecisti tibi deos
alienos, ℨ cōflatiles, vt me ad iracūdiā p̄uocares, me autē
C proiecisti post tergū tuū. Idcirco ecce ego inducā mala sup
domū Jeroboā, ℨ percutiā de Jeroboā mingentē ad pariē
tē, ℨ clausum, ℨ nouissimū in Jsrael: ℨ mundabo reliquias
domus Jeroboā, sicut mundari solet fimus vsq; ad purū.
Qui mortui fuerint de Jeroboā in ciuitate, comedēt eos
canes: qui autē mortu fuerint in agro, vorabunt eos aues
celi: q; dñs locut⁹ est. Tu igit surge, ℨ vade in domū tuā: et
in ipso introitu pedū tuorū in vrbē, morietur puer, ℨ planget
D eū ois Jsrl, ℨ sepelient: iste eñ sol⁹ inferet de Jeroboā in se-
pulchrū, q; inuentus est sup eo sermo bon⁹ a dño deo Jsrl
in domo Jeroboā. Cōstituet aūt sibi dñs regē sup Jsrael,
qui percutiet domū Jeroboā in hac die, ℨ in hoc tpe: ℨ per
cutiet dñs deus Jsrael, sicut moueri solet arūdo in aqua: ℨ
euellet Jsrael de terra bona hac, quā dedit patribus eor:,
E ℨ ventilabit eos trans flumen: q; fecerūt sibi lucos, vt irri-
tarēt dñm. Et tradet dñs Jsrael pp̄ter peccata Jeroboā,
qui peccauit, ℨ peccare fecit Jsrael. Surrexit itaq; vxor Je-
roboā, ℨ abijt, ℨ venit in Thersa: cūq; illa ingrederet limē
E domus, puer mortuus est, ℨ sepelierūt eū. Et planxit eum
ois Jsrl iuxta sermonē dñi quē locut⁹ est in manu serui sui
Ahie pphete. Reliqua aūt verborū Jeroboā quō pugna
uerit, et quō regnauerit, ecce scripta sunt in libro verborū

dierum regū Jsrl. Dies aūt q̄bus regnauit Jeroboam, vi
gintiduo anni sunt: ℨ dormiuit cū patribus suis: regnauitq;
Nadab filius ei⁹ pro eo. Porro Roboā filiꝰ Salomonis
regnauit in Juda: quadraginta ℨ vni⁹ anni erat Roboā, F
cū regnare cepisset: decē ℨ septem annos regnauit in Jeru- iij. Para.
salē ciuitate, quā elegit dñs vt pōeret nomē suū ibi, ex oīb⁹ xij.d.
tribub⁹ Jsrael. Nomen aūt matris eius Naama Ammo-
nitis. Et fecit Judas malū cor̄ā dño, ℨ irritauerūt eū sup
omnib⁹ q̄ fecerāt patres eorū in peccatis suis q̄ pecca-
uerūt. Edificauerūt enim ℨ ipsi sibi aras, ℨ statuas, ℨ lucos
super oēm collē excelsum, ℨ subter oēm arborē frondosaz:
sed ℨ effeminati fuerūt in terra, fecerūtq; oēs abominatio-
nes gentiū, quas attrinit dñs ante faciē filiorū Jsrl. In qn
to aūt anno regni Roboā, ascendit Sesac rex Egypti in G
Jerusalē, ℨ tulit thesauros dom⁹ domini, ℨ thesauros re- iij.Reg.
gios, ℨ vniuersa diripuit: scuta quoq; aurea, q̄ fecerat Sa- xiiij.c.
lomō, p q⁹ fecit rex Roboā scuta erea: ℨ tradidit ea i mā
nū ducū scutariorū ℨ eor̄ qui excubabāt añ ostiū dom⁹ re-
gis. Cūq; ingrederet rex in domū dñi, portabāt ea q̄ preeū
di habebant officiū: ℨ postea reportabant ad armamenta-
rium scutariorū. Reliqua aūt sermonū roboā, ℨ oīa que fe
cit, ecce scripta sunt in libro sermonū dieruz regum Juda.
Fuitq; bellū inter Roboā ℨ Jeroboā cunctis diebus. Do-
rmiuitq; Roboā cū patribus suis, ℨ sepultus est cum eis in
ciuitate Dauid: nomen autem matris eius Naama Am-
monitis: ℨ regnauit Abiam filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Referuntur gesta regum Ju-
da, Abie, Asse, ℨ Josaphat. Caput.xv.

A Nno aūt octauodecimo anno regni Jeroboz H
filij Nabath, regnauit Abiā sup Judā. Tribus
annis regnauit in Jerusalē, nomen matris eius
Maacha filia Abessalon. Ambulauitq; in oi
bus pctis p̄ris sui, q̄ fecerat ante eū: nec erat cor eius perfe
ctū cū dño deo suo, sicut cor Dauid patris ei⁹. Sed pp̄ter
Dauid dedit ei dñs deus su⁹ lucernā in Jerusalē, vt susci
taret filiū eius post eū, ℨ statueret in Jerusalē: eo qđ fecisset
Dauid rectū in oculis dñi, ℨ nō declinasset ab omnibus q̄ ij.regum
p̄ceperat ei cūctis diebus vite sue, excepto sermone Vrie xij.a.
Hethei. Attū bellū fuit inter Roboā ℨ Jeroboā omni tpe B
vite eius. Reliqua aūt sermonū Abie, ℨ oīa q̄ fecit, nōne
hec scripta sunt in libro verborū dierū regū Juda? Fuitq; ij. Para.
prelū inter Abiā ℨ iter Jeroboā. Et dormiuit abia cū pa xiij.a.
tribus suis, ℨ sepelierūt eū in ciuitate Dauid: regnauitq; ij. Para.
Asa filius eius p eo. In anno ergo vicesimo Jeroboā re- xiij.d.
gis Jsrael regnauit Asa rex Juda: ℨ quadraginta ℨ vno
anno regnauit in Jerusalē. Nomē matris eius Maacha,
filia Abessalō. Et fecit Asa rectū ante cōspectū dñi, sicut
Dauid pater eius: ℨ abstulit effeminatos de terra, purga-
uitq; vniuersas sordes idolor:, q̄ fecerant patres eius. In-
super ℨ Maachā matrē suā amouit, ne esset princeps in sa C
cris Priapi, ℨ in luco eius quē consecrauerat: subuertitq;
specū eius, ℨ confregit simulachrū turpissimū ℨ cōbussit in
torrente Cedron: excelsa aūt nō abstulit. Verūtā cor Asa
perfectū erat cū dño cūctis diebus suis: ℨ intulit ea q̄ sancti-
ficauerat pater suus, ℨ vouerat in domū dñi, argentū, ℨ au-
rū, ℨ vasa. Bellū aūt erat inter Asa ℨ Baasa regē Jsrael
cūctis diebus eorū. Ascēdit quoq; Baasa rex Jsrael in Ju
dā, ℨ edificauit Rama, vt nō posset quispiā egredi vel in-
gredi de parte Asa regis Jude. Tollēs itaq; Asa oē ar-
gentū ℨ aurū qđ remāserat in thesauris dom⁹ dñi ℨ in the- D
sauris dom⁹ regie, dedit illud in man⁹ seruorū suorū: ℨ mi-
sit ad Benadad filiū Tabremon filij Hezion regē Syrie, q̄
habitabat in Damasco, dicēs. Fedus est inter me ℨ te, ℨ in-
ter patrē meū, ℨ patrē tuum: ideo misi tibi munera argētū
ℨ aurū: ℨ peto vt venias: ℨ irritū facias fedus qđ habes cuz
Baasa rege Jsrael, ℨ recedat a me. Acquiescens Bena-
dab regi Asa, misit principes exercitus sui in ciuitates Is
rael, ℨ percusserunt Ahion ℨ Dan ℨ Abel, domū Maa-
cha, ℨ vniuersum Cenneroth, omnem scilicet terram Ne- E
phthalim. Quod cuz audisset Baasa, intermisit edificare

Rama,ꝛ reuersus est in Thersa. Rex aũt Asa nuntium
misit in oẽm Judá, dicẽs. Nemo sit excusatꝰ. Et tulerũt la-
pides de Rama,ꝛ ligna eius quibꝰ edificauerat Baasa,ꝛ
extruxit de eis rex Asa, Gabaa Beniamin,ꝛ Maspha.
Reliqua aũtẽ oĩm sermonũ Asa,ꝛ vniuersa fortitudinis
eius,ꝛ cuncta que fecit,ꝛ ciuitates quas extruxit, nõne hec
scripta sunt in libro verboꝝ dierum regum Juda? Se-
runtamen in tẽpore senectutis sue dolut pedes. Et dormi-
uit Asa cum patribus suis, et sepultus est cum eis in ciui-
tate Dauid patris sui. Regnauitqꝫ Josaphat filius eiꝰ,
pro eo. Nadab vero filius Jeroboam regnauit super Is-
rael anno secũdo Asa regis Juda: regnauitqꝫ super Isrl
duobꝰ annis. Et fecit qõ malũ est in conspectu dñi,ꝛ ambu
lauit in vijs patris sui, et in peccatis eius quibus peccare
fecit Israel. Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahie de
domo Issachar,ꝛ percussit eũ in Gebbethõ, que est vrbs
Philisthinorũ: siquidem Nadab,ꝛ oĩs Israel obsidebãt
Gebbethon. Interfecit ergo illum Baasa in anno tertio
Asa regis Juda,ꝛ regnauit pro eo. Cumqꝫ regnasset, per-
cussit omnẽ domũ Jeroboam: nõ dimisit nec vnam quidẽ
animã de semine eius, donec deleret eum iuxta verbũ dñi
qõ locutꝰ fuerat in manu serui sui Ahie Silonitis, ꝓpter
peccata Jeroboam que peccauerat: ꝛ quibus peccare fece-
rat Israel: ꝛ propter delictũ quo irritauerat dñm deũ Is-
rael. Reliqua aũt sermonũ Nadab,ꝛ oĩa que operatꝰ est:
nõne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierũ regũ Israel?
Fuitqꝫ bellũ inter Asa ꝛ Baasa regẽ Israel cunctis dieb⁹
eorum. Anno tertio Asa regis Juda regnauit Baasa fi-
lius Ahie, sup oẽm Israel in Thersa viginti quatuor an-
nis. Et fecit malum coram dño, ambulauitqꝫ in vijs Jero-
boam,ꝛ in peccatis eius quibus peccare fecit Israel.

¶ Capitulꝫ Summariũ. Narrantur gesta regum Israel.
Baasa Ela, Zamri, Amri ꝛc. Caput.xvj.

A Factus est aũt sermo dñi ad Jehu filiũ Hana-
ni contra Baasa, dicens. Pro eo quod exalta-
ui te de pulvere, ꝛ posui te ducem super populũ
meum Israel, tu autem ambulasti in via Jero-
boam,ꝛ peccare fecisti ꝓplm meum Israel, vt me irritares
in peccatis eorũ: ecce, ego demetam posteriora Baasa, et
posteriora domꝰ eius: ꝛ faciam domũ tuam sicut domũ Je-
roboam filij Nabath. Qui mortuus fuerit de Baasa in ci
uitate, comedent eũ canes: ꝛ qui mortuus fuerit ex eo in re
gione, comedent eum volucres celi. Reliqua aũt sermonũ
Baasa,ꝛ quecũqꝫ fecit,ꝛ prelia eius: nõne hec scripta sunt
in libro verboꝝ dierum regum Israel? Dormiuit ergo
Baasa cũ patribus suis, sepultusqꝫ est in Thersa: ꝛ regna
uit Ela filius eius pro eo. Cũ aũt in manu Jehu filij Ha-
nani prophete verbũ dñi factũ esset cõtra Baasa,ꝛ contra
domũ eius: ꝛ cõtra omne malũ qõ fecerat coram dño ad irri
tandũ eũ in operibꝰ manuum suarũ, vt fieret sicut domus
Jeroboã: ob hanc causam occidit eũ, hoc est Jehu filium
Hanani prophetam. Anno vicesimosexto Asa regis Ju
da regnauit Ela filius Baasa super Israel in Thersa duo
bus annis. Et rebellauit cõtra eũ seruus suus Zambri, dux
medie partis equitũ, erat aũt Ela in Thersa bibens, ꝛ te-
mulentus in domo Arsa prefecti Thersa. Irruens ergo
Zambri, percussit ꝛ occidit eũ anno vicesimoseptimo Asa
regis Juda,ꝛ regnauit pro eo. Cumqꝫ regnasset,ꝛ sedisset
super solũ eius, percussit omnẽ domum Baasa,ꝛ nõ dere
liquit ex ea mingentẽ ad parietem,ꝛ propinquos ꝛ amicos
eius. Deleuitqꝫ Zambri omnem domũ Baasa iuxta ver-
bum dñi qõ locutus fuerat ad Baasa in manu Jehu pro
phete propter vniuersa peccata Baasa ꝛ peccata Ela filij
eius qui peccauerunt,ꝛ peccare fecerunt Israel prouocan-
tes dominum deũ Israel in vanitatibus suis. Reliqua au
tem sermonum Ela,ꝛ omnia que fecit, nonne hec scripta
sunt in libro verboꝝ dierũ regum Israel? Anno vicesi-
moseptimo Asa regis Juda, regnauit Zambri septẽ die-
bus in Thersa: populo exercitꝰ obsidebat Gebbethon vr-
bem Philisthinorũ. Cumqꝫ audisset rebellasse Zambri,ꝛ
occidisse regem, fecit sibi regem oĩs Israel Amri qui erat
princeps militie super Israel in die illa in castris. Ascẽdit
ergo Amri,ꝛ oĩs Israel cũ eo de Gebbethon,ꝛ obsidebãt
Thersa. Videns autẽ Zambri qõ expugnanda esset ciuitas,
ingressus est palatiũ,ꝛ succẽdit se cũ domo regia: ꝛ mortuꝰ
est in peccatis suis q̃ peccauerat faciẽs malum coram dño,ꝛ
ambulans in via Jeroboã,ꝛ in peccato eius, quo fecit pec-
care Israel. Reliqua aũt sermonũ Zambri,ꝛ insidiarũ eius, E
ꝛ tyrannidis, nõne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierũ
regũ Israel? ¶ Tũc diuisus est ꝓplꝰ Israel in duas partes:
media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth, vt
constitueret eum regem: ꝛ media pars, Amri. Preualuit
autem ꝓplꝰ qui erat cum Amri, ꝓplo qui sequebãt Thebni
filiũ Gineth: mortuusqꝫ est Thebni,ꝛ regnauit Amri. An
no tricesimonono Asa regis Juda regnauit Amri super
Israel duodecim annis: in Thersa regnauit sex annis. E
Emitqꝫ montẽ Samarie a Somer duobꝰ talẽtis argenti: et
edificauit eũ,ꝛ vocauit nomẽ ciuitatis quã extruxerat, no-
mine Somer dñi mõtis Samarie. Fecit aũt Amri malũ
in cõspectu dñi,ꝛ operatꝰ est nequiter sup oẽs qui fuerũt aũ
eũ. Ambulauitqꝫ in oĩ via Jeroboã filij Nabath,ꝛ in pec-
catis eiꝰ quibꝰ peccare fecerat Israel: vt irritaret dñm deũ
Isrl in vanitatibꝰ suis. Reliqua aũt sermonũ Amri,ꝛ pre
lia eius q̃ gessit, nõne hec scripta sunt in libro verboꝝ die-
rũ regũ Isrl? Dormiuitqꝫ Amri cũ patribꝰ suis,ꝛ sepultꝰ
est in Samaria: regnauitqꝫ Achab filiꝰ eiꝰ pro eo. Achab. E
vero filius Amri regnauit sup Israel anno tricesimoocta-
uo Asa regis Juda. Et regnauit Achab filiꝰ Amri super
Isrl in Samaria viginti ꝛ duobꝰ annis. Et fecit Achab fi
lius amri malũ in cõspectu dñi sup oẽs q̃ fuerũt ante eũ. Nec
suffecit ei vt ambularet in petijs Jeroboã filij Nabath: in-
super duxit vxorẽ Jezabel filiã Ethbaal regis Sidoniorꝫ:
ꝛ abijt,ꝛ seruiuit Baal,ꝛ adorauit eũ. Et posuit arã Baal
in tẽplo Baal, q̃ edificauerat in Samaria,ꝛ plantauit lu
cum: ꝛ addidit Achab in opere suo, irritãs dñm deũ Isrl
sup oẽs reges Isrl, q̃ fuerũt ante eũ. In diebꝰ eiꝰ edificauit
Hiel de Bethel, Jericho: in Abirã primitiuo suo funda-
uit eã,ꝛ in Segub nouissimo suo posuit portas eius: iuxta
verbũ dñi quod locutus fuerat in manu Josue filij Nun.

¶ Capitulꝫ Summa. Elias claudit celum, auget farinã,
ꝛ suscitat mortuum. Caput.xvij.

Dixit Elias Thesbytes de habitatoribꝰ Ga-
laad ad Achab. Viuit dñs deꝰ Isrl in cuiꝰ cõ-
spectu sto si erit annis his ros ꝛ pluuia, nisi iu-
xta oris mei vẽba. Et factũ est verbũ dñi ad eũ,
dicẽs. Recede hinc,ꝛ vade ꝓtra orientẽ,ꝛ abscondere in tor-
rente Carith, qui est cõtra Jordanẽ,ꝛ ibi de torrẽte bibes:
comisꝫ precepi vt pascãt te ibi. Abijt ergo,ꝛ fecit iuxta
verbũ dñi: cũqꝫ abijsset, sedit in torrẽte Carith, q̃ est cõtra
Jordanẽ. Corui quoqꝫ deferebãt ei panẽ ꝛ carnes mane, si
militer panẽ ꝛ carnes vesperi,ꝛ bibebat de torrente. Post
dies aũt aliquãtos siccatꝰ est torrẽs: nõ enĩ pluerat sup ter-
rã. Factꝰ est ergo sermo dñi ad eũ, dicens. Surge: ꝛ vade in
Sareptha Sidoniorꝫ,ꝛ manebis ibi: precepi enĩ ibi mu-
lieri vidue vt paschat te. Surrexit ꝛ abijt in Sareptha: cũqꝫ
venisset ad portã ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colli-
gens ligna,ꝛ vocauit eã, dixitqꝫ ei. Da mihi paululũ aque
in vase, vt bibã. Cũqꝫ illa pgeret, vt afferret, clamauit post
tergũ eiꝰ, dicẽs. Affer mihi obsecro ꝛ buccellã panis in ma-
nu tua. Que rñdit. Viuit dñs deꝰ tuꝰ, q̃ nõ habeo panẽ, nu-
si quantũ pugillus capere põt farine in hydria,ꝛ paululuꝫ
olei in lecyto: en colligo duo ligna, vt ingrediar,ꝛ faciã il-
lud mihi ꝛ filio meo, vt comedamꝰ,ꝛ moriamur. Ad q̃ d
Elias ait. Noli timere, sed vade,ꝛ fac sicut dixisti: verũta-
men mihi primũ fac de ipsa farinula subcinericium panez
parvulum,ꝛ affer ad me: tibi autem,ꝛ filio tuo facies post
ea. Hec aũt dicit dñs deꝰ Isrl. Hydria farine non deficiet, F
nec lecythus olei minuetur vsq; ad diem in qua dominus
daturus est pluuiam super faciem terre. Que abijt,ꝛ fecit
iuxta verbum Elie: ꝛ comedit ipse,ꝛ illa,ꝛ domꝰ eius: ꝛ ex

illa die

Universidad de Deusto Biblioteca

illa die hydria farine nō defecit, & lecythus olei nō est imminutus iuxta verbū dñi qō locutus fuerat in manu Helie. Factum est autē post verba hec, egrotauit filius mulieris matris familias, & erat lāgnor eius fortissimus, ita vt non remaneret in eo halitus. Dixit ergo ad Heliā. Quid mihi & tibi vir dei? ingressus es ad me, vt rememorent iniquitates mee & interficeres filiū meum? Et ait ad eā: da mihi filium tuum. Tulitq; eum de sinu eius, & portauit in cenaculū vbi ipse manebat & posuit super lectulū suū, & clamauit ad dominum, & dixit. Dñe deus meus, etiā ne viduā apud quam ego vteq; suste?tor, afflixisti, vt interficeres filiū ei? Et extendit se, atq; mēsus est sup puerum tribus vicibus, & clamauit ad dñm, & ait. Dñe deus meus reuertat? obsecro aia pueri huius in viscera eius. Et exaudiuit dominus vocem Helie, & reuersa est anima pueri intra eū, et reuixit. Tulitq; Helias puerū, & depositit eū de cenaculo in inferiorē domū, & tradidit matri sue, & ait illi, En viuit filius tuus. Dixitq; mulier ad Heliam. Nunc in isto cognoui quoniam vir dei es tu, & verbum domini in ore tuo verum est.

¶ Capitulī Summarium. Helias in carmelo sacerdotes Baal trucidat. Caput.xviij.

Post dies multos factū est verbū dñi ad Heliā in anno tertio, dicēs. Vade, & ostēde te Achab, vt dem pluuiā super faciē terre. Iuit ergo Helias, vt ostēderet se Achab: erat aūt fames vehemēs in Samaria. Vocauitq; Achab Abdiā dispēsatorem domus sue. Abdias aūt timebat dñm deū valde. Nā cum interficeret Jezabel prophetas dñi, tulit ille centū prophetas: & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncas, et pauit eos panē & aqua. Dixit ergo Achab ad Abdiam. Vade in terrā ad vniuersos fontes aquarū, & in cūctas valles: si forte possimus inuenire herbā, & saluare equos & mulos, & nō penitus iumēta intereāt. Diuiserūtq; sibi regiones, vt circūirēt eas: Achab ibat per viā vnā, & Abdias per viā alterā seorsum. Cūq; esset Abdias in via. Helias occurrit ei: q cū cognouisset eū, cecidit super faciē suā, & ait. Nō tu es domine mi Helias? Cui ille respondit. Ego: vade, & dic dño tuo. Adest Helias. Et ille. Quid peccaui, inquit, q̄m tradis me seruū tuū in manu Achab, vt interficiat me. Viuit dñs deus tuus, quia nō est gens aut regnū in quo nō miserit dñs meus te requirēs: & respondentibus cūctis. Nō est hic: adiurauit regna singula, & gentes, eo q̄ minime reperireris. Et nunc tu dicis mihi, vade, & dic dño tuo, adest Helias. Cūq; recesserō a te, spiritus dñi asportabit te in locū quē ego ignorō: et ingressus nūciabo Achab, & nō inueniens te, interficiet me: seruus aūt tuus timet dñm ab infantia sua. Nunqd nō indicatū est tibi dño meo qd fecerim cū interficeret Jezabel prophetas dñi, q̄ abscōderim de prophetis dñi cētū viros quinquagenos & quinquagenos in spelūcis, & pauerim eos panē & aq̄? Et nunc tu dicis. Vade, & dic dño tuo. Adest Helias: vt interficiat me. Et dixit Helias. Viuit dñs exercituum, ante cuius vultū sto q̄ hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias in occursū Achab: & indicauit ei: venitq; Achab in occursū Helie. Et cū vidisset eū, ait. Tune es ille q̄ cōturbas Israel? Et ille ait. Nō ego turbaui Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mādata dñi, & secuti estis baalim. Verūtā nunc mitte, & congrega ad me vniuersum Israel in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringētos quinquaginta, prophetas lucorū quadringētos, qui comedūt de mēsa Jezabel. Misit Achab ad ōes filios Israel, & cōgregauit prophetas in mōte Carmeli. Accedēs aūt Helias ad oēm plēm Israel, ait. Usquequo claudicatis in duas plagas? si dñs est deus, sequimini eū: si aūt Baal, sequimini illū. Et nō respondit ei ppl's verbū. Et ait rursus Helias ad plēm. Ego remāsi propheta dñi solus, prophete aūt Baal, quadringēti & quinquaginta viri sunt. Detur nobis duo boues, & illi eligāt sibi bouē vnū, & in frusta cedētes ponāt super ligna, ignē aūt nō supponant: & ego faciā bouē alterū, & impona sup ligna, ignē aūt nō supponā. Inuocate nomina deorū vestrorū, et ego inuocabo nomē dñi: & deus qui exaudierit per ignē, ipse sit deus. Respōdēs omnis plebs ait. Optima propositio. Dixit ergo Helias prophetis Baal. Eligite bouē vnū, & facite primi, q̄ vos plures estis: & inuocate nomina deorū vestrorū: ignēq; nō supponatis. Qui cū tulissent bouē, quem dederat eis, fecerūt: & inuocabāt nomen Baal de mane vsq; ad meridiē, dicētes, Baal exaudi nos. Et nō erat vox, nec qui respōderet, transiliebātq; altare q̄ fecerant. Cūq; esset iā meridies, illudebat illis Helias, dicens. Clamate voce maiore. Deus enim est, & forsitā loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certe dormit, vt excitetur. Clamabāt ergo voce magna, et incidebant se iuxta ritum suum cultris, & lanceolis, donec perfunderentur sanguine. Postquā aūt trāsijt meridies, & illis prophetantibus venerat tps quo sacrificiū offerri solet, nec audiebat vox, nec aliqs rūdebat, nec attendebat orantes: dixit Helias omni plebi. Venite ad me. Et accedēte ad se plebe, curauit altare dñi, quod destructum fuerat. Et tulit duodecim lapides iuxta numerū tribuū filiorū Jacob, ad quē factus est sermo dñi: dicēs. Israel erit nomē tuū. Et edificauit de lapidibus altare in nōe dñi: fecitq; aqueductū, quasi p duas aratiūculas in circuitu altaris, & cōposuit ligna: diuisitq; p membra bouē, & posuit sup ligna, & ait. Implete q̄tuor hydrias aq̄, et fundite sup holocaustum, et sup ligna. Rursumq; dixit, Etiā secundo hoc facite. Qui cū fecissent secūdo, ait. Etiā tertio idipsum facite. Fecerūtq; & tertio, et currebant aque circum altare, & fossa aqueductus repleta est. Cūq; iam tēpus esset vt offerret holocaustū, accedēs Helias propheta, ait. Dñe deus Abraha, & Isaac, & Israel, ostēde hodie q̄ tu es deus Israel, & ego seruus tuus, & iuxta preceptum tuū feci omnia verba hec. Exaudi me dñe, exaudi me: vt discat populus iste quia tu es dñs deus, & tu cōuertisti cor eorum iterū. Cecidit aūt ignis domini: & vorauit holocaustum, & ligna, & lapides, pulueremq; quoq; & aquā que erat in aqueductu labens. Quod cū vidisset omnis plebs, cecidit in faciem suam, et ait. Dñs ipse est deus, dñs ipse est deus. Dixitq; Helias ad eos. Apprehendite prophetas Baal, et ne vnus quidē effugiat ex eis. Quos cū apprehendissent, duxit eos Helias ad torrentē Cison, & interfecit eos ibi. Et ait Helias ad Achab. Ascēde, comede, & bibe: quia sonus multe pluuie est. Ascēdit Achab, vt comederet, & biberet. Helias aūt ascēdit in verticē Carmeli, & pronus in terram posuit faciē suam inter genua sua, & dixit ad puerū suū. Ascende, & prospice cōtra mare. Qui cū ascendisset, & cōtēplatus esset, ait. Non est quicquā. Et rursum ait illi. Reuertere septem vicibus. In septima aūt vice ecce nubecula parua: quasi vestigiū bois ascendebat de mari. Qui ait. Ascende, & dic Achab, Junge, & descēde, ne occupet te pluuia. Cumq; se verteret huc atq; illuc, ecce celi cōtenebrati sunt, & nubes, & vētus, & facta est pluuia grandis. Ascendens itaq; Achab abiit in Jezrahel, & manus domini facta est super Heliā, accinctisq; lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Jezrahel.

¶ Capitulī Summarium. Helias fugit Jezabelem in desertum & videt dominum. Caput.xix.

Nūntiauit aūt achab Jezabel oīa q̄ fecerat Helias, & quomodo occidisset vniuersos prophetas Baal gladio. Misitq; Jezabel nuntium ad Heliam, dicens. Hec mihi faciant dij, hec addāt,

Genes. xxxij.

Universidad de Deusto Biblioteca

mſi hac hora cras poſuero aiaz tuã ſicut aiam vni⁹ ex illis. Timuit ergo Elias,z ſurgẽs abijt q̃ cũqz eũ ferebat volũtas: venitqz in Berſabee Juda,z dimiſit ibi puerũ ſuum,z perit in deſertũ viã vni⁹ diei. Cũqz veniſſet,z ſederet ſubter vnã iuniperum,petiuit aie ſue vt moreret,z ait. Sufficit mihi dñe,tolle aiaz meã:neqz eñ melior ſuz q̃ patres mei. Projecitqz ſe,z obdormiuit ī vmbra iuniperi:z ecce angelus tetigit eũ,z dixit illi. Surge,z comede. Et reſpexit,z ecce ad caput ſuũ ſubcineriti⁹ panis,z vas aq̃:comedit ergo, z bibit,z rurſum obdormiuit. Reuerſuſqz eſt angelus dñi ſecundo,z tetigit eũ,dixitqz illi. Surge,comede:grãdis eñ tibi reſtat via. Qui cũ ſurrexiſſet,comedit z bibit,z ambulauit in fortitudine cibi illius q̃dragita dieb⁹,z q̃draginta noctib⁹ vſqz ad montẽ dei Horeb. Cũqz veniſſet illuc,mãſit in ſpelũca.z ecce ſermo dñi ad eum,dixitqz illi. Quid hic agis Elia? At ille rñdit,zelo zelatus ſum p dño deo exercituũ,q̃ dereliquerũt pactũ tuũ filij Iſrl: altaria tua deſtruxerũt,z pphetas tuos occiderũt gladio,z derelict⁹ ſum ego ſolus,z q̃rũt aiam meã vt auferant eã. Et ait ei. Egredere, z ſta in mõte coꝝ dño:z ecce dñs trãſit,z ſpũs grãdis,z fortis ſubuertẽs mõtes,z cõterẽs petras añ dñm:nõ in ſpiritu dñs,z poſt ſpiritũ cõmotio:non in cõmotione dñs. Et poſt cõmotionẽ ignis:nõ in igne dñs,z poſt ignẽ ſibilus aure tenuis. Quod cũ audiſſet Elias, operuit vultũ ſuũ pallio et egreſſus ſtetit in oſtio ſpelunce, et ecce vox ad eum,dicens. Quid hic agis Elia? Et ille rñdit,zelo zelatus ſuz p dño deo exercituũ,q̃ dereliquerũt pactũ tuuz filij Iſrael:altaria tua deſtruxerũt,z prophetas tuos occiderũt gladio,z derelictus ſum ego ſol⁹,z q̃rũt aiam meã vt auferant eã. Et ait dñs ad eũ. Uade,z reuertere in viã tuã p deſertũ in Damaſcũ:cũqz veneris illuc,vnges Hazael regẽ ſuper Syriã,z Jehu filiũ Namſi vnges regẽ ſup Iſrael. Eliſeũ aũt filium Saphat,q̃ eſt de Abelmeula,vnges pphetã pro te. Et erit qcũqz fugerit gladiũ Hazael,occidet eũ Jehu:z qcũqz fugerit gladiũ Jehu,interficiet eũ Eliſe⁹. Et derelinquã mihi in Iſrl ſeptẽ millia viror,quor genua nõ ſunt icuruata añ baal,z oẽ os qd nõ adorauerit eũ oſculãs manũ. Profectus ergo inde Elias,reperit Eliſeũ filiũ Saphat,arãtẽ in duodecim iugis boũ,z ipſe in duodecim iugis boũ arantibus vnus erat:cũqz veniſſet Elias ad eum,miſit pallium ſuũ ſup illũ. Qui ſtatim relictis bobus cucurrit poſt Eliã, z ait. Oſculer oro,patrẽ meũ,z matrem meã,z ſic ſequar te. Dixitqz ei. Uade,et reuertere:qd eñ meum erat,feci tibi. Reuerſus autẽ ab eo,tulit par boũ,z mactauit illud,et in aratro boũ coxit carnes,z dedit populo,z comederunt:cõſurgẽſqz abijt,z ſecutus eſt Eliam,z miniſtrabat ei.

¶ Capituli Summarium. Cedũtur Syri ſub Benadad magna plaga ab Iſraelitis. Caput.xx.

Porro Benadad rex Syrie,cõgregauit omnem exercitũ ſuũ,z triginta duos reges ſecũ,z equos, z currus:z aſcẽdẽs pugnauit ꝛ Samariã,z obſedit eã. Misitqz nũtios ad Achab regẽ Iſrl in ciuitatẽ,ait. Hec dicit Benadad. Argẽtum tuũ,z aurũ tuũ meũ eſt:vxores tue,z filij tui optimi,mei ſunt. Rñditqz rex Iſrael. Juxta verbum tuum dñe mi rex,tuus ſum ego,z oĩa mea. Reuertẽteſqz nũtij,dixerũt. Hec dicit Benadad,q̃ miſit nos ad te. Argentũ tuũ,z aurum tuũ,z vxores tuas,z filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadẽ hora mittaz ſeruos meos ad te,z ſcrutabunt domũ tuã,z domũ ſeruor tuorũ:z omne quod eis placuerit,ponẽt in manibus ſuis,z auferent. Uocauit autẽ rex Iſrael oẽs ſeniores terre,z ait. Animaduertite z videte qm̃ inſidiaꝝ nobis: miſit eñ ad me pro vxoribus meis,z filijs,z pro argẽto z auro,z nõ abnui. Dixerũtqz omnes maiores natu,z vniuerſus populus ad eum. Nõ audias neqz acquieſcas illi. Reſpondit itaqz nuntijs Benadad. Dicite dño meo regi. Omnia propter que miſiſti ad me ſeruũ tuum in initio,faciam:hãc autẽ rẽ facere non poſſum. Reuerſiqz nuntij retulerũt ei. Qui remiſit,z ait,hec faciãt mihi dij,z hec addãt,ſi ſuffecerit pulvis Samarie pugillis omnis populi qui ſequitur me. Et rñdens rex Iſrael,ait. Dicite ei. Ne gloietur accinctus ẽgne vt diſcinctus. Factũ eſt autem cum audiſſet verbũ iſtud,bibebat ipſe z reges in vmbraculis,z ait ſeruis ſuis. Circũdate ciuitatem. Et circũdederunt eã. Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Iſrael,ait ei. Hec dicit dñs. Certe vidiſti omnẽ multitudinẽ hanc:ecce ego tradã eaz in manũ tuã hodie,vt ſcias qz ego ſuz dñs. Et ait Achab. Per quẽ? Dixitqz ei. Hec dicit dñs. Per pediſſequos pñcipũ prouinciarũ. Et ait. Quis incipiet preliari? Et ille dixit. Tu. Recẽſuit ergo pueros pncipũ puiciarũ,z reperit numer⁹ ducẽtor trigintaduor:recẽſuit poſt eos ppl'm.oẽs filios Iſrl ſeptẽ millia:z egreſſi ſunt meridie. Benadad aũt bibebat temulẽt⁹ in vmbraculo ſuo,z reges trigintaduo cũ eo,q̃ ad auxiliũ ei⁹ venerãt. Egreſſi ſunt aũt pueri pncipũ puiciarz in pria frõte:miſit ita qz Benadad. Qui nũtiauerũt ei,dicentes. Viri egreſſi ſunt de Samaria. At ille ait. Siue p pace veniũt,apprehẽdite eos vios:ſiue vt plieñ,vios eos capite. Egreſſi ſunt q̃ pueri pncipũ pmunciarz,ac reliquus exercit⁹ ſequebat eos:z percuſſit vnuſqz virũ q̃ ſe venebat:fugerũtqz Syri,z pſecut⁹ eſt eos Iſrl. Fugit q̃qz Benadad rex Syrie in eq̃ cũ equitib⁹ ſuis. Egreſſus rex Iſrl percuſſit eq̃s,z curr⁹,et percuſſit Syriã plaga magnanimis. Accedẽs aũt pphet a ad regẽ Iſrl,dixit ei. Uade,et cõfortare,z ſcito,z vide qd facias:ſequẽti eñ anno rex Syrie aſcẽdet ꝛ te. Serui vero regis Syrie dixerũt ei,dij montũ ſunt dij eor,iõ ſuperauerũt nos:ſz melius eſt vt pugnem⁹ ꝛ eos in cãpeſtrib⁹,z obtinebimus eos. Tu ergo verbũ hoc fac. Amoue reges ſingulos ab exercitu tuo,et pone pncipes p eis,z inſtaura numerũ militũ q̃ ceciderunt de tuis, et equos ſcõm equos priſtinos,z currus ſcõm currus q̃s ante habuiſti:z pugnabim⁹ ꝛ eos in cãpeſtrib⁹,z videbis q̃ obtinebim⁹ eos. Credidit cõſilio eor,z fecit ita. Igit poſtquã ann⁹ trãſierat,recẽſuit Benadad ſyros,z aſcẽdit in aphec, vt pugnaret ꝛ Iſrl. Porro filij Iſrl recẽſiti ſunt,z acceptis cibarijs,pfecti ex aduerſo,caſtraqz metati ſunt ꝛ eos,quaſi duo pui greges caprar. Syri aũt repleuerũt terrã. Et accedẽs vir dei,dixit ad regẽ Iſrael. Hec dicit dñs. Quia dixerunt Syri. Deus montiũ eſt dñs,z nõ eſt deus vallium:dabo omnẽ multitudinẽ hãc grandẽ in manu tua,z ſcietis q̃ ego ſum dñs. Dirigebãt itaqz ſeptẽ diebus ex aduerſo hi,atqz illi acies,ſeptima aũt die cõmiſſuz eſt bellũ:peuſſerũtqz filij Iſrael de ſyris centũ millia peditũ in die vna. Fugerũt aũt Syri q̃ remãſerũt in Aphec,in ciuitatẽ:z cecidit mur⁹ ſup viginti ſeptẽ millia boim q̃ remanſerãt. Porro Benadad fugiẽs ingreſſus eſt ciuitatẽ in cubiculũ qd erat intra cubiculũ,dixerũtqz ei ſerui ſui. Ecce,audiuim⁹ q̃ reges domus Iſrael clemẽtes ſint,ponam⁹ itaqz ſaccos in lũbis noſtris, z funiculos in capitibus nr̃is,z egrediamur ad regẽ Iſrael forſitan ſaluabit aiaz nr̃as. Accinxerũt ſaccis lũbos ſuos et poſuerũt funiculos in capitib⁹ ſuis,venerũtqz ad regem Iſrael,z dixerũt ei. Seruus tu⁹ Benadad dicit, viuat oro te,aia mea. Et ille ait. Si adhuc viuit,frater meus eſt. Qd acceperũt viri pro omine:z feſtinãtes rapuerũt verbũ ex ore eius,atqz dixerũt. Frr tu⁹ Benadad vivit. Et dixit eis, Ite,z adducite eũ ad me. Egreſſus eſt ergo ad eũ Benadad,z leuauit eũ in currũ ſuũ. Qui dixit ei. Ciuitates quas tulit pr̃ me⁹ a pre tuo,reddã,z plateas fac tibi in Damaſco, ſicut fecit pr̃ me⁹ in Samaria,z ego federatus recedã a te. Pepigit ergo fedus,z dimiſit eũ. Tũc vir qdã de filijs pphetarũ dixit ad ſocium ſuũ i ſermone dñi. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluiſti audire vocẽ dñi,ecce, recedes a me,z peutiet te leo. Cũqz paululum receſſiſſet ab eo,inuenit eum leo,atqz peuſſit. Sed z alterũ inuenies virũ, dixit ad eũ. Percute me. Qui percuſſit eum,et vulneravit. Abijt ergo pphet a,z occurrit regi in via,z mutauit aſpectione pulueris oculos ſuos. Cũqz rex trãſiſſet,clamauit ad regẽ,z ait,ſeru⁹ tu⁹ egreſſus eſt ad pliãdũ comm⁹:cũqz fugiſſet vir vnus,adduxit eũ qdã ad me,z ait. Cuſtodi virum iſtũ.q̃ ſi lapſus fuerit,erit aia tua p aia ei⁹,aut talẽtũ argẽti appẽdes. Dum autem ego turbatus huc illucqz me verterem,

terē,subito nō cōparuit.Et ait rex Jsrael ad eū.Hoc est iudiciū tuū,qō ipse decreuisti.Et ille statim absterſit puluerē de facie ſua,ꝛ cognouit eum rex Jsrael qꝝ eſſet de pphetis. Qui ait ad eū.Hec dicit dōs.Quia dimiſiſti virū dignum morte de manu tua,erit anima tua pro aīa eius,ꝛ populus tuus pro populo eius. Reuerſus est igit rex Jsrael in domum ſuā,audire contēnens,et furibundus venit in Samariam.

Infra xxj.f.

¶ Capituli Summarium.Occiditur Naboth a Jezabel propter vineam. Caput.xxj.

A

Post verba autē hec,vinea erat Naboth Jezrahelite,qꝝ erat in Jezrahel,iuxta palatiū achab regis Samarie.Locutꝰ est ergo Achab ad Naboth,dicēs. Da mihi vineā tuā,vt faciā mihi hortū olerū,qꝝ vicina est,ꝛ ppe domū meā,dabo qꝝ tibi pro ea vineā meliorē:aut si cōmodiꝰ tibi putas,argēti ptiū quātus digna est,dabo.Cui rūdit Naboth.Propitius sit mihi dōs,ne dem hēditatē patrū meorū tibi. Venit ergo achab

B

in domū ſuā indignās,ꝛ frendēs ſup verbo qō locutꝰ fuerat ad eū Naboth Jezrahelites,dicēs.Nō dabo tibi hereditatem patrū meorū.Et pijciēs ſe in lectulū ſuū,auertit faciē ſuā ad parietē,ꝛ nō comedit panē.Ingreſſa est aūt ad eum Jezabel vxor ſua,dixitqꝫ ei.Quid est hoc,vñ aīa tua contriſtata est:ꝛ cūre nō comedis panē:Qui rūdit ei. Locutus ſum Naboth Jezrahelite,ꝛ dixi ei,Da mihi vineā tuam, accepta pecunia:aut ſi tibi plz dabo tibi vineā pro ea.Et ille ait,Non dabo tibi vineā meam.Dixit ego ad eū Jezabel

C

vxor eiꝰ,Grandis authoritatis es,ꝛ bene regis regnū Jsrl surge,ꝛ comede panē,ꝛ equo aīo esto,ego dabo tibi vineā Naboth Jezrahelite.Scripſit itaqꝫ lras ex noīe achab,et ſignauit eas ānulo eius,ꝛ miſit ad maiores natu,ꝛ optimates q erāt in ciuitate eiꝰ,ꝛ hitabāt cū Naboth lrās autez hec erat ſnīa.Predicate ieiunium,ꝛ ſedere facite Naboth

D

inter pmos ppli:ꝛ ſubmittite duos viro filios Belial ꝫ eū, ꝛ falſum teſtimoniū dicant.Bñdixit Naboth deū ꝛ regē:ꝛ educite eū,ꝛ lapidate ſicqꝫ moriat.Fecerūt ḡ ciues eiꝰ maiores natu ꝛ optimates q hitabāt cū eo in vrbe,ſicut pceperat eis Jezabel,ꝛ ſicut ſcriptū erat i lris quas miſerat ad eos:pdicauerūt ieiunīū,ꝛ ſedere fecerūt Naboth inter primos ppli.Et adductis duobꝰ viris filijs diaboli,fecerunt eos ſedere cōtra eū:at illi,ſcz vt viri diabolici,dixerūt cōtra eum teſtimoniū coram multitudine.Benedixit Naboth deū ꝛ regē:quā ob rē edurerūt eū extra ciuitatē,ꝛ lapidibus interfecerūt.Miſerūtqꝫ ad Jezabel,dicētes. Lapidatꝰ est Naboth,ꝛ mortuus est.Factū est aūt,cum audiſſet Jezabel lapidatum Naboth,ꝛ mortuū,locuta est Achab.Surge, poſſide vineā Naboth Jezrahelite qui noluit tibi acquiescere et dare eam accepta pecunia:nō enim viuit Naboth,

E

ſed mortuus est.Quod cum audiſſet Achab,mortuum videlicet Naboth,surrexit,ꝛ deſcēdebat in vineam Naboth Jezrahelite,vt poſſideret eā.Factus est igit ſermo domini ad Eliam Thesbitē,dicens.Surge,ꝛ deſcende in occurſum Achab regis Jsrael,qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth deſcēdit,vt poſſideat eā:ꝛ loqueris ad eū,dicēs.

F

Hec dicit dōs deus,Occidiſti,inſuper ꝛ poſſediſti.Et post hec addes,hec dicit dominus.In loco hoc in quo linxerūt canes ſanguinē Naboth,lābent qꝫ ſanguinē tuum. Et ait Achab ad Eliaz.Nū inueniſti me inimicū tibi:Qui dixit. Inueni,eo qꝰ venūdatus ſis,vt faceres malum in cōſpectu domini.Ecce ego inducā ſuper te malū,ꝛ demetā poſteriora tua,ꝛ interficiā de Achab mingentē ad parietē,et clauſum ꝛ vltimū in Jsrael.Et dabo domū tuā,ſicut domū Jeroboā filij Nabat,ꝛ ſicut domū Baaſa filij Ahia:qꝛ egiſti, vt me ad iracundiā puocares,ꝛ peccare feciſti Jsrl. Sed ꝛ de Jezabel locutꝰ est dōs,dicēs. Canes comedēt Jezabel in agro Jezrahel.Si mortuꝰ fuerit Achab i ciuitate,comedēt eum canes:ſi aūt mortuus fuerit in agro,comedēt eum volucres celi.Jgit nō fuit alter talis,ſicut Achab qui venūdatꝰ est vt faceret malū in cōſpectu dōi:concitauit eū eum Jezabel vxor ſua,ꝛ abominabilis factus est,in tantū, vt ſequeret idola q̄ fecerāt Amorrhei,quos cōſumpſit dōs a facie filiorū Jsrael.Jtaqꝫ cum audiſſet Achab ſermones iſtos,ſcidit veſtimenta ſua,ꝛ operuit ciliciō carnē ſuā, ieiunauitqꝫ,ꝛ dormiuit in ſacco,et ambulauit demiſſo capite.Et factus est ſermo domini ad Eliam Thesbiten,dicens.Nōne vidiſti humiliatum Achab coram me?quia igit humiliatus est mei cauſa non inducā malum in diebus eiꝰ, ſed in diebus filij ſui inferam malum domui eius.

iiij.regū xx.c.

¶ Capituli Summarū.Achab ſeductus per falſos prophetas perit in bello. Caput.xxij.

A

Trāſierūt igit tres anni abſqꝫ bello,inter Syriā et Jsrl.In anno aūt tertio,deſcēdit Joſaphat rex Juda ad regē Jsrl.Dixitqꝫ rex Jsrl ad ſeruos ſuos:Ignoratis qꝝ nr̄a ſit ramoth Galaad, ꝛ negligimꝰ tollere eā de manu regis Syrie:Et ait ad Joſaphat.Venieſne mecū ad pliādū i ramoth Galaad:Dixitqꝫ Joſaphat ad regem Jsrael.Sicut ego ſum,ita et tu: ppls meus,ꝛ ppls tuus vnū ſunt,ꝛ equites mei equites tui. Dixitqꝫ Joſaphat ad regē Jsrl.Quere,oro te,hodie ſermonē dōi. Cōgregauit ergo rex Jsrael pphetas quadringētos circiter viros,ꝛ ait ad eos.Jre debeo in Ramoth galaad ad bellandū,an geſcere:Qui rūderūt.Aſcende,ꝛ dabit eā dōs in manu regis.Dixit aūt Joſaphat.Nōn est hic pphēta dōi qſpiā,vt interrogemus p eū:Et ait rex Jsrael

ij.paralī. xviij.a.

B

ad Joſaphat.Remānſit vir vnꝰ p quē poſſumꝰ interrogare dōm:ſz ego odi eum,qꝝ nō pphetat mihi bonū,ſz malū, Micheas filiꝰ Jemla.Cui Joſaphat ait.Ne loquaris ita rex.Vocauit ergo rex Jsrael eunuchum quēdam,ꝛ dixit ei, Feſtina adducere Micheā filiū Jemla.Rex aūt Jsrael, ꝛ Joſaphat rex Juda ſedebāt vnuſquiſqꝫ in ſolio ſuo veſtiti cultu regio,in area iuxta oſtiū porte Samarie,ꝛ vniuerſi pphete pphetabāt in cōſpectu eorū.Fecit aūt ſibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea,ꝛ ait.Hec dicit dōs. His vētilabis Syriā,donec deleas eā. Oēſqꝫ pphete ſīr pphetabāt,dicētes.Aſcēde in Ramoth Galaad,ꝛ vade pſpere,ꝛ tradet eam dōs in manus regis.Nūtius vero q ierat vt vocaret Micheā,locutus est ad eū,dicens.Ecce ſermones

C

pphetarū ore vno regi bona pdicant:ſit ergo ꝛ ſermo tuus ſimilis eorū,ꝛ loquere bona.Cui Micheas ait.Viuit dōs, quia quodcūqꝫ dixerit mihi dōs,hoc loquar. Venit itaqꝫ ad regem,ꝛ ait illi rex.Micheа,ire debemus in Ramoth Galaad ad prelīandū,an ceſſare:Cui ille rūdit.Aſcēde, et vade proſpere,ꝛ tradet dōs in manus regis.Dixit aūt rex ad eū.Iterū atqꝫ iterū aduro te,vt non loquaris mihi niſi qō verū est,in nomine dōi.Et ille ait.Vidi cunctū Jsrl diſperſum in montibus quaſi oues non habentes paſtorē:ꝛ ait dōs.Non habent iſti dōm,reuertat vnuſqſqꝫ in domuz ſuā in pace.Dixit ergo rex Jsrael ad Joſaphat.Nunquid nō dixi tibi quia nō pphetat mihi bonū,ſz ſemp malū:Ille vero addens,ait.Propterea audi ſermonē dōi. Vidi dōm

D

ſedentem ſup ſolium ſuum,ꝛ omnem exercitum celi aſſiſtentem ei a dextris ꝛ a ſiniſtris:ꝛ ait dominus.Quis decipiet Achab regē Jsrael,vt aſcendat,ꝛ cadat in Ramoth Galaad:Et dixit vnus verba huiuſcemodi,ꝛ alius aliter. Egreſſus est aūt ſpiritus,ꝛ ſtetit coram dōo,ꝛ ait. Ego decipiam illum.Cui locutus est dōs.In quo:Et ille ait. Egrediar,ꝛ ero ſpiritus mendax in ore omniū prophetarū eius. Et dixit dominus.Decipies,ꝛ prevalebis:egredere,ꝛ fac ita.Nunc igit ecce dedit dōs ſpiritum mendacij in ore oīm prophetarum tuorum,qui hic ſunt,ꝛ dōs locutus est cōtra te malū.Accеſſit aūt Sedecias filius Chanaana,ꝛ percuſſit Micheam in maxillam,et dixit.Mene ergo dimiſit ſpiritus domini,ꝛ locutus est tibi:Et ait Micheas.Viſurus es in die illa,quando ingredieris in cubiculum intra cubiculum,vt abſcōdaris.Et ait rex Jsrael.Tollite Micheam,et maneat apud Amon principē ciuitatis,ꝛ apud

E

Joas filium Amelech,et dicite eis.Hec dicit rex.Mittite virum iſtum in carcerem,et ſuſtentate eum pane tribulationis et aqua angustie,donec reuertar in pace. Dixitqꝫ Micheas.Si reuerſus fueris in pace,non est locutus in me dominus.Et ait.Audite populi omnes. Aſcendit itaqꝫ rex

iij.regū xx.b.

Supra xv.g. Supra xvj.a.

iiij.regū ix.g.

Jsrael,ꝛ Josaphat rex Juda in Ramoth Galaad.Dixit itaq; rex Jsrl ad Josaphat,Sume arma,ꝛ ingredere plm̃, iduere vestib⁹ tuis:porro rex Jsrael mutauit habitũ suũ,ꝛ ingressus est bellũ. Rex aũt Syrie ꝓceperat principib⁹ curruũ trigintaduob⁹,dicẽs.Nõ pugnabitis ꝫ minorẽ ꝛ maiorem quẽpiã,nisi ꝫ regẽ Jsrael solũ. Cũ ergo vidissent principes curruũ Josaphat,suspicati sunt q; ipe esset rex Jsrl, ꝛ impetu facto pugnabãt ꝫ eũ:ꝛ exclamauit Josaphat.Intellexerũtq; ꝑncipes curruũ q; nõ esset rex Jsrl,ꝛ cessauerũt ab eo.Vir aũt quidã tetẽdit arcũ,in incertũ sagittã dirigẽs ꝛ casu percussit regẽ Jsrael inter pulmonẽ ꝛ stomachũ.Ait ille dixit aurige suo.Verte manũ tuã,et eĳce me de exercitu, q; graviter vulneratus sum.Cõmissum est ergo ꝓlium in die illa:ꝛ rex Jsrael stabat in curru suo ꝫ Syros,ꝛ mortuꝰ est vespere:fluebat aũt sanguis plage in sinũ currus,et ꝑco insonuit in vniuerso exercitu anteq; sol occumberet,dicẽs. Unusquisq; reuertat in ciuitatẽ,ꝛ in terrã suã.Mortuꝰ est aũt rex,ꝛ platꝰ est in Samariã:sepelierũtq; regẽ in Samaria,ꝛ lauerũt currũ eiꝰ in piscĩa Samarie,ꝛ linxerũt canes sanguinẽ eius,ꝛ habenas lauerũt,iuxta verbũ dñi q̃ locutus fuerat. Reliqua aũt sermonũ Achab,ꝛ vniuersa q̃ fecit,ꝛ domus eburnea quã edificauit,cũctarũq; vrbiũ quas extruxit nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ Jsrael:Dormiuit ergo Achab cũ patrib⁹ suis ꝛ regnauit Ochozias filius eius ꝓ eo.Josaphat vero filiꝰ Asa regnare ceperat sup Judã,anno quarto Achab regis Jsrl.Triginta q; annorũ erat cũ regnare cepisset,ꝛ vigintiquinq; annis regnauit in Jerusalẽ:nomen matris eiꝰ Azuba filia Salai.Et ambulauit in oĩ via asa patris sui,ꝛ nõ declinauit ex ea:fecitq; q̃ rectũ erat in cõspectu dñi.Verũtn excelsa nõ abstulit:adhuc enĩ ppls sacrificabat,ꝛ adolebat incẽsum in excelsis.Pacẽq; habuit Josaphat,cũ rege Jsrael. Reliq̃ aũt verboꝝ Josaphat,ꝛ opera eius q̃ gessit,ꝛ plia, nõne hec scripta sunt in libro verboꝝ dierũ regũ Juda:Sz ꝛ reliquias effeminatorũ,q; remãserãt in diebꝰ Asa patris eius,abstulit de terra.Nec erat tunc rex cõstitutꝰ in Edom. Rex vero Josaphat fecerat classes in mari,q̃ nauigarẽt in Ophir ꝓpter aurũ:et ire nõ potuerũt,quia cõfracte sunt in Asiongaber.Tũc ait Ochozias filius Achab ad Josaphat.Vadãt serui mei cũ seruis tuis in nauibus.Et noluit Josaphat.Dormiuitq; Josaphat cũ patribꝰ suis,ꝛ sepultus est cũ eis in ciuitate Dauid ꝓgenitoris sui:regnauitq; Joram filiꝰ eius ꝓ eo.Ochozias aũt filiꝰ Achab regnare ceperat super Jsrael in Samaria,anno septimodecimo Josaphat regis Juda,regnauitq; sup Jsrael duobus annis. Et fecit malũ in cõspectu dñi,ꝛ ambulauit in via patris sui ꝛ matris sue,et in via Jeroboã filij Nabat,q; peccare fecit Jsrl. Seruuit q̃q; Baal,ꝛ adorauit eũ,ꝛ irritauit dominũ deũ Jsrael,iuxta omnia que fecerat pater eius. Finis.

Liber quartus Regũ.secũdum Hebreos,Melachim liber secundus.

Capitulũ Summarium.Moritur Ochozias eo q̃ cõsuluisset Beelzebub. Caput.j.

Reuaricatꝰ est aũt Moab in Jsrael,postquã mortuus est Achab.Ceciditq; Ochozias ꝑ cancellos cenaculi sui qõ habebat in Samaria,ꝛ egrotauit:misitq; nuntios,dicẽs ad eos,Jte,cõsulite Beelzebub deum Accarõ,vtrũ viuere queam de infirmitate mea hac.Angelus autem domini locutus est ad Eliam Thesbiten,dicẽs.Surge,ꝛ ascende in occursum nũtiorum regis Samarie,ꝛ dices ad eos.Nũquid nõ est deꝰ in Jsrl, vt eatis ad cõsulendũ Beelzebub deũ Accarõ?Quaꝝ obrem,hec dicit dominus.De lectulo super quẽ ascẽdisti,nõ descẽdes sed morte morieris.Et abiit Elias,reuersiq; sunt nũtij ad Ochoziam.Qui dixit eis.Quare reuersi estis? At illi respondẽrũt ei.Vir occurrit nobis,ꝛ dixit ad nos,Jte,ꝛ reuertimini ad regẽ qui misit vos,ꝛ dicetis ei.Hec dicit dominus.Nunquid quia nõ erat deus in Jsrael,mittis vt cõsulatur Beelzebub deus Accaron?Idcirco de lectulo super quẽ ascẽdisti nõ descẽdes,sed morte morieris.Qui dixit eis.Cuius figure ꝛ habitus est vir ille qui occurrit vobis,ꝛ locutus est verba hec?At illi dixerunt.Vir pilosus,ꝛ zona pellicea accinctus renibus.Qui ait.Elias Thesbites est. Misitq; ad eũ quinquagenariũ principem,ꝛ quiquaginta qui erant sub eo.Qui ascendit ad eum:sedentiq; in vertice montis,ait.Homo dei,rex precepit vt descẽdas. Rndẽsq; Elias,dixit quinquagenario.Si homo dei sum,descendat ignis de celo,ꝛ deuoret te,ꝛ quinquaginta tuos.Descendit itaq; ignis de celo,ꝛ deuorauit eum,ꝛ quinquaginta q̃ erãt cum eo.Rursumq; misit ad eũ principem quinquagenariũ alterum,ꝛ quinquaginta cũ eo.Qui locutus est illi.Homo dei hec dicit rex.Festina,descẽde. Respondens Elias,ait. Si homo dei ego sum,descẽdat ignis de celo,ꝛ deuoret te, ꝛ quinquaginta tuos.Descẽdit ergo ignis de celo,ꝛ deuorauit illum,ꝛ quinquaginta eius.Iterum misit principẽ quinquagenarium tertiũ,ꝛ quinquaginta qui erant cum eo.Qui cum venisset,curuauit gẽua cõtra Eliam,ꝛ precatus est eũ, ꝛ ait.Homo dei,noli despicere animam meã,ꝛ animas seruorum tuorum qui mecũ sunt.Ecce descendit ignis de celo ꝛ deuorauit duos principes quinquagenarios primos,ꝛ quinquagenos qui cum eis erant:sed nunc obsecro,vt misereris anime mee.Locutus est autem angelus dñi ad Eliam, dicẽs.Descẽde cũ eo,ne timeas.Surrexit igit̃,ꝛ descendit cũ eo ad regem,ꝛ locutus est ei.Hec dicit dñs.Quia misisti nũtios ad cõsulẽdũ Beelzebub deum Accaron,quasi non esset deus in Jsrael,a quo posses interrogare sermonẽ,ideo de lectulo sup quẽ ascendisti,nõ descẽdes,sed morte morieris.Mortuus est autẽ iuxta sermonẽ dñi quem locutus est Elias,ꝛ regnauit Joram frater eius pro eo,anno secundo Joram filij Josaphat regis indemon enim habebat filium. Reliqua aũt verborum Ochozie que operatus est,nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Jsrael? C.S. Rapitur Elias ab Eliseo in celum. Caput.ij.

Actũ est aũt:cũ leuare vellet dñs Eliã per turbinẽ in celũ,ibant Elias ꝛ Eliseus de Galgalis.Dixitq; Elias ad Eliseũ. Sede hic,q; dñs misit me vsq; in Bethel.Cui ait Eliseus.Viuit dñs,ꝛ viuit anima tua,quia non dereliquã te.Cũq; descendissent Bethel,egressi sunt filij prophetarũ,q; erant in Bethel,ad Eliseum,ꝛ dixerunt ei.Nunquid nosti quia hodie dñs tollet dñm tuum a te.Qui rndit.Et ego noui:silete.Dixit autẽ Elias ad Eliseum.Sede hic,quia dñs misit me in Jericho.Et ille ait.Viuit dñs,ꝛ viuit anima tua quia non derelinquã te.Cũq; venissent Jericho,accesserunt filij prophetarum qui erant in Jericho,ad Eliseum,ꝛ dixerunt ei. Nũquid nosti quia dñs hodie tollet dñm tuum a te?Et ait. Et ego noui:silete.Dixit autem ei Elias. Sede hic,quia dñs misit me vsq; ad Jordanem.Qui ait.Viuit dñs,ꝛ viuit anima tua,q; non derelinquam te. Jerunt igitur ambo pariter,et quinquaginta viri de filijs prophetarum secuti sunt eos,qui ꝛ steterunt e contra longe:illi autem ambo stabãt sup Jordanẽ. Tulitq; Elias pallũ suũ,ꝛ inuolutũ,
ꝛ percussit aq̃s:q̃ diuise sunt in vtrãq; pte:ꝛ transierũt ambo p siccũ.Cũq; trãssissent,Elias dixit ad Eliseũ. Postula q̃

vis vt faciam tibi, antequam tollar a te? Dixitq; Eliseus, Obsecro vt fiat in me duplex spūs tu⁹. Qui rñdit, Rē difficilem postulasti: attñ si videris me qñ tollar a te, erit tibi qđ petisti: si aūt nō videris, nō erit. Cūq; pgerēt: & incedentes sermocinarent, ecce, curr⁹ igneus, & equi ignei diuiserūt vtrūq; & ascēdit Elias p turbinē in celū. Eliseus aūt videbat, & clamabat. Pr̄ mi, pr̄ mi, currus Israel et auriga ei⁹. Et nō vidit eū amplius: apphendítq; vestimēta sua, & scidit illa in duas ptes. Et leuauit palliū Elie, qđ ceciderat ei: reuersusq; stetit sup ripā Jordanis, & pallio Elie quod ceciderat ei, percussit aquas & nō sunt diuise & dixit. Vbi est deus Elie etiā nūc? Percussitq; aq̄s, & diuise sunt huc atq; illuc, & trāsiit Eliseus. Uidētes autem filij prophetarū qui erāt in Jericho ecōtra, dixerūt. Requiescit spiritus Elie sup Eliseū. Et venientes in occursum ei⁹, adorauerūt eū prone in terrā, dixerūntq; illi. Ecce, cū seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & q̄rere dñm tuū, ne forte tulerit eum spiritus dñi, & piecerit eū in vnū montiū, aut in vnā vallū. Qui ait. Nolite mittere. Coegerūtq; eū, donec acgesceret, & diceret. Mittite. Et miserūt qnquaginta viros: q cū quesissent tribus diebus, nō inuenerūt. Et reuersi sunt ad eū: at ille habitabat in Jericho, & dixit eis. Nūqd nō dixi vobis. Nolite mittere? Dixerūt quoq; viri ciuitatis ad Eliseum. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sicut tuipse dñe prospicis, sed aque pessime sunt, & terra sterilis. Et ille ait. Afferte vas nouum, & mittite in illud Sal. Quod cū attulissent, egressus ad fontē aquarū, misit in illū sal, & ait. Hec dicit dñs. Sanaui aquas has, et nō erit vltra in eis mors, neq; sterilitas. Sanate sunt ergo aque, vsq; in diem hāc iuxta verbū Elisei qđ locutus est. Ascendit aūt inde Eliseus in Bethel: cūq; ascēderet per viā, pueri pui egressi sunt in ciuitate, & illudebāt ei, dicētes. Ascēde calue, ascēde calue. Qui cum respexisset, vidit eos, & maledixit eis in noīe dñi egressiq; sunt duo vrsi de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Abijt autem inde in montem Carmeli, & inde reuersus est in Samariam.

¶ 4. Reg. Rex Israel & Rex Juda percutiūt Moab. Capitulum. iij.

Ioram vero filius Achab regnauit sup Israel in Samaria anno decimooctauo Josaphat regis Jude. Regnauitq; duodecim annis. Et fecit malum coram dño, sz nō sicut pater suus & mater: tulit enim statuas Baal quas fecerat pater ei⁹. Uerūtm in peccatis Jeroboaz filij Nabat, qui peccare fecit Israel: adhesit, nec recessit ab eis. Porro Mesa rex Moab, nutriebat pecora multa, & soluebat regi Israel centum millia agnorū, & centū millia arietū cū velleribus suis. Cūq; mortu⁹ fuisset Achab p̄uaricatus est fedus, qđ habebat cū rege Israel. Egressus est igitur rex Joram in die illa de Samaria, & recēnsuit vniuersum Israel. Misitq; ad Josaphat regē Juda, dicēs, rex Moab recessit a me, veni mecū contra eū ad prelium. Qui rñdit. Ascēdā: q me⁹ est, tu⁹ est: ppl's me⁹, popul⁹ tu⁹: & equi mei eq tui. Dixitq;, Per quā viā ascēdem⁹? At ille rñdit. Per desertum Idumee. Perrexerūt igit rex Israel, & rex Juda, & rex Edom, & circūerūt per viā septē dierum, nec erat aqua exercitui & iumentis que sequebant eos. Dixitq; rex Israel. Heu heu heu, cōgregauit nos dñs tres reges, vt traderet in manu Moab. Et ait Josaphat. Est ne hic prophetes dñi, vt deprecemur dñm per eū? Et rñdit vn⁹ de seruis regis Israel. Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Elie. Et ait Josaphat. Est apud eū sermo dñi? Descēditq; ad eū rex Israel, et Josaphat & rex Edom. Dixit aūt Eliseus ad regē Israel. Quid mihi & tibi est? vade ad prophetas patris tui, & matris tue. Et ait illi rex Israel. Quare cōgregauit dñs tres reges hos, vt traderet eos in manus Moab? Dixitq; ad eū Eliseus. Uiuit dñs exercituū, in cui⁹ cōspectu sto, q si nō vultū Josaphat regis Jude erubescerē, nō attendissem qdem te, nec respexissem. Nūc aūt adducite mihi psaltem. Cūq; caneret psaltes, facta est sup eū manus dñi, & ait. Hec dicit dñs. Facite alueos torrentis huius fossas & fossas. Hec enī dicit dñs. Nō videbitis vētū, neq; pluuiā: & alue⁹ iste replebit aqs, et bibetis vos, & familie vre, & iumēta vra. Parūq; est hoc cōspectu dñi: insup tradet etiā Moab in manus vras. Et percutietis omnē ciuitatē munitā, & omnē urbē electā, et vniuersum lignū fructiferū succidetis, cūctosq; fontes aquarū obturabitis, & omnē agrū egregiū opietis lapidib⁹. Factū est igit mane, qñ sacrificiū offerri solet & ecce, aq̄ venebāt per viā Edom: & repleta est terra aquis. Uniuersi aūt Moabite audiētes q⁹ ascēdissent reges vt pugnarēt aduersum eos, cōuocauerūt oēs qui accincti erāt balthneo desup, & steterūt in terminis. Primoq; mane surgētes, & orto iā sole ex aduerso aquarū, viderūt Moabite ecōtra aquas rubras, q̄si sanguinē, dixerūtq;. Sāguis gladij est, pugnauerūt reges ⁊ se, & ceciderunt mutuo: nūc perge ad p̄dā Moab. Perrexerūtq; in castra Israel: porro cōsurgēs Israel, percussit Moab: at illi fugerūt coram eis. Uenerūt igit q vicerāt, & percusserūt Moab, & ciuitates destruxerūt: & omnē agrū optimū, mittētes singuli lapides, repleuerunt. & vniuersos fontes aquarū obturauerūt: & oīa ligna fructifera succiderūt, ita vt muri tū fictiles remanerēt: & circundata est ciuitas a fundibularijs, & magna ex pte percussa. Quod cū vidisset rex Moab p̄ualuisse scz hostes, tulit secū septigētos viros educētes gladios, vt irrūperēt ad regē Edom: & nō potuerunt. Arripiēsq; filiū suū primogenitū, q regnaturus erat p eo, obtulit holocaustū sup murū, & facta est indignatio magna in Israel, statimq; recesserūt ab eo, & reuersi sunt in terrā suā.

¶ Capituli Summarium. Eliseus ditat mulierem oleo filiumq; alterius suscitat a mortuis. Caput. iiij.

Mulier aūt qđā de vxoribus pphetarū clamabat ad Eliseū, dicēs. Seruus tuus vir me⁹ mortuus est, & tu nosti q⁹ seruus tuus fuit, timēs dominū: & ecce creditor vēit vt tollat duos filios meos ad seruiendū sibi. Cui dixit Eliseus. Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi, qđ habes in domo tua? At illa rñdit. Nō habeo ancilla tua qcquā in domo mea, nisi parū olei q̄ vngar. Cui ait. Uade, pete mutuo ab oīb⁹ vicinis tuis vasa vacua nō pauca. Et ingredere, & clande ostiū tuū, cū intrinsecus fueris tu & filij tui: & mitte inde in oīa vasa hec: & cū plena fuerint, tolles. Iuit itaq; mulier, & clausit ostium sup se, & sup filios suos: illi offerebāt vasa, & illa infundebat. Cūq; plena fuissent vasa, dixit ad filiū suum. Affer mihi adhuc vas. Et ille rñdit. Nō habeo. Stetitq; oleū. Uenit aūtē illa, & indicauit hoī dei. Et ille. Uade, inqt, vēde oleū, & redde creditori tuo: tu aūt & filij tui viuite de reliq̄. Facta est aūt qđā dies & trāsibat Eliseus p Sunā ciuitatē: erat aūt ibi mulier magna q̄ tenuit eū vt comederet panē: cūq; frequēter inde transiret, diuertebat ad eā vt comederet panē. Que dixit ad virū suū. Ecce iam animaduerto q⁹ vir dei sanct⁹ est iste, q trāsit p nos frequēter. Faciam⁹ ergo ei cenaculū paruū, & ponam⁹ ei in eo lectulū, & mēsaz, & sellā & cādelabrū, vt cūvenerit ad nos, māeat ibi. Facta est ergo dies qđā, & venies diuertit in cenaculū, & requieuit ibi. Dixitq; ad Giezi puerū suū. Uoca Sunamitidem istā. Qui cū vocasset eā, & illa stetisset coram eo, dixit ad puerū suū. Loqre ad eā. Ecce, sedule in oīb⁹ ministrasti nobis, qđ vis vt faciā tibi: nūqd habes negotium, & vis vt loquar regi, siue principi militie? Que rñdit. In medio ppli mei habito. Et ait. Quid ergo vult vt faciā ei? Dixitq; Giezi. Ne qras. filiū eni nō hz, & vir eius senex est. Precepit itaq; vt vocaret eā: q̄ cū vocata fuisset, astitisset ad ostiū, dixit ad eā. In tpe isto, in hac eadē hora si vita comes fuerit, hēbis in vtero filiū. At illa rñdit. Noli q̄so dñe mi vir dei, noli mētiri ancille tue. Et concepit mulier, & peperit filiū in tpe, & in hora eadē q̄ dixerat ei Eliseus. Creuit aūt puer. Et cū esset q̄dam dies, & egressus esset ad p̄rem suū, ad messores, ait p̄ri suo, caput meū, caput meū. At ille dixit puero. Tolle, duc eum ad mrem suā. Qui cū tulisset, & duxisset eū ad mrem suā, posuit eū illa sup gēna sua vsq; ad meridiē, & mortu⁹ est. Ascēdit aūtē & collocauit eū sup lectulū hoīs dei, & clausit ostium: et egressa vocauit virū suū, & ait. Mitte mecū obsecro vnū de pueris, & asinā: vt excurrā vsq; ad hoiem dei: & reuertar. Qui

ait illi. Quã ob causam vadis ad eũ hodie nõ sunt Calẽ-
de, néqz sabbathũ. Que rñdit, vadã. Strauitqz asinã, & pre-
cepit puero. ☩Dina, & ppera, ne mihi morã facias in eũdo:
& hoc age qp̃ p̃cipio tibi. ☩Profecta est igit̃, et venit ad virũ
dei in montẽ Carmeli: cũqz vidisset eã vir dei de contra, ait
ad Giezi puerum suũ. Ecce sunamitis illa. Uade ergo in
occursum ei⁹, & dic ei. Rectene agit̃ circa te, & circa virum
tuum, & circa filiũ tuum. Que rñdit. Recte. Cũqz venisset
ad virũ dei in montẽ, apphẽdit pedes ei⁹, et accessit Giezi
vt amoueret eã. Et ait hõ dei. Dimitte illã: aĩa em̃ eius in
amaritudine est, et dñs celauit a me, & non indicauit mihi.
Luc.x. Que dixit illi. ☩Nũqd petiui filiũ a dño meo: nũqd non dixi
tibi. ☩Ne illudas me: Et ille ait ad Giezi. Accinge lumbos
tuos, & tolle baculũ meũ in manu tua, & vade. Si occurre-
rit tibi hõ, nõ salutes eũ: & si salutauerit te quispiã, non rñ-
deas illi, & pones baculũ meũ super faciẽ pueri. ☩Porro ma-
ter pueri ait. Viuit dñs, & viuit aĩa tua, nõ dimittã te. Sur-
rexit ergo, & secutus est eã. Giezi aũt p̃cesserat añcos, & po-
suerat baculũ super faciẽ pueri: & nõ erat vox, neqz sensus:
reuersusqz est in occursum ei⁹, & nũtiauit ei, dicens. ☩Nõ sur-
rexit puer. Ingressus est ergo Elisẽ⁹ domũ, & ecce, puer mor-
tuus iacebat in lectulo ei⁹: ingressusqz clausit ostiũ sup se, &
super puerũ: & oauit ad dñm. Et ascẽdit, & incubuit super
puerũ, posuitqz os suũ sup os ei⁹, et oculos suos sup ocu-
los eius, & manus suas sup man⁹ eius: et incuruauit se sup
eũ, & calefacta est caro pueri. Et ille reuersus, deambulauit
in domo semel huc atqz illuc: & ascẽdit, & incubuit sup eũ: &
oscitauit puer septies, aperuitqz oculos. Et ille vocauit
Giezi, & dixit ei. Uoca Sunamitidẽ hãc. Que vocata, in-
gressa est ad eũ. Qui ait. Tolle filium tuũ. Uenit illa, & cor-
ruit ad pedes ei⁹, & adorauit super terrã: tulitqz filiũ suũ, &
egressa est, & Eliseus reuersus est in Galgala. Erat autem
fames in terra, & filij prophetarũ habitabãt corã eo, dixitqz
vni de pueris. ☩Pone ollã grãdẽ, & coque pulmẽtũ filijs pro-
phetarũ. Et egressus est vnus in agrũ vt colligeret herbas
agrestes: inuenitqz quasi vitẽ syluestrẽ, & collegit ex ea colo
cynthidas agri, & implenit palliũ suũ, & reuersus conscidit
in ollã pulmẽti: nesciebat enim̃ qd esset. Infuderunt ergo so-
cijs, vt comederẽt: cũqz gustassent de coctione, exclamaue-
runt dicẽtes. ☩Mors in olla vir dei. Et non potuerũt come-
dere. Et ille. ☩Afferte, inquit, farinã. Cũqz tulissent, misit in
ollã, & ait. Infunde turbe, vt comedãt. Et nõ fuit amplius
quicqz amaritudinis in olla. Uir aũt qdã venit de Baal
salisa deferẽs viro dei panes primitiarum, & viginti panes
hordeaceos, & frumẽtũ nouũ in pera sua. Et ille dixit. Da
pplo, vt comedat. ☩Rñditqz ei minister ei⁹. Quantũ est hoc
vt apponã corã centum viris: rursum ille ait. Da pplo vt
comedat: hec enim̃ dicit dñs. Comedent, & supererit. ☩Posuit
ita qz corã eis: q comederũt, & superfuit iuxta verbum dñi.

¶ L.S. Lepra ☩Naaman adheret Giezi. Caput.v.

A NAmã aũt p̃nceps militie regis Syrie, erat vir
magn⁹ apud dñm suũ, & honorat⁹: p illũ em̃ de-
dit dñs salutẽ Syrie: erat aũt vir fortis & diues,
sz leprosus. ☩Porro de Syria egressi fuerãt la-
trũculi, & captiuã duxerãt de terra Israel puellã paruulã. q̃
erat in obsequio vxoris ☩Naamã, que ait ad dominã suam.
Utinã fuisset dñs meus ad prophetã qui est in Samaria:
pfecto curasset eũ a lepra, quã hz. Ingressus est itaqz ☩Naa
mã ad dñm suũ, & nũtiauit ei, dicẽs. Sic & sic locuta est puel
la de terra Israel. Dixitqz ei rex Syrie. Uade, & mittã lite-
B ras ad regem Israel. Qui cũ profectus esset, & tulisset secũ
decẽ talẽta argẽti, & sex millia aureos, & decẽ mutatoria ve
stimẽtorũ: detulit literas ad regẽ Israel, in hec verba. Cũ
acceperis epistolã hãc, scito q̃ miseriz ad te ☩Naamã seruũ
meũ, vt cures eũ a lepra sua. Cũqz legisset rex Israel ſcas,
scidit vestimẽta sua, & ait. ☩Numqd de⁹ ego sum, vt occidere
possim, & viuificare: quia iste misit ad me, vt curẽ hominẽ a
lepra sua: aĩaduertite, & videte q̃ occasiones q̃rat aduersuz
me. Quod cũ audisset Eliseus vir dei, scidisse videlz regẽ
Israel vestimẽta sua, misit ad eũ, dicẽs. Quare scidisti ve-
stimenta tua: veniat ad me, & sciat esse prophetã in Israel.
Uenit ergo ☩Naamã cũ equis & curribus, & stetit ad ostium C
domus Elisei: misitqz ad eũ Eliseus nũtium, dicẽs. Uade,
& lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua.
atqz mũdaberis. Iratus ☩Naamã recedebat, dicẽs. Putabam q̃ egrederet ad me, & stãs inuocaret nomẽ dñi dei sui,
& tãgeret manu sua locũ lepre, & curaret me. ☩Nũqd non me-
liores sunt Abana & Pharphar fluuij Damasci oĩbus
aquis Israel, vt lauer in eis, & mũder: Cum ergo vertisset
se, & abiret indignãs, accesserũt ad eũ serui sui, & locuti sunt
ei. Pater, si rẽ grãdẽ dixisset tibi propheta, certe facere de- D
bueras, quanto magis q̃ nũc dixit tibi. Lauare, & mũdabe
ris: ☩Descẽdit, & lauit in Iordane septies iuxta sermonem Lucæ.
viri dei: et restituta est caro eius, sicut caro pueri paruuli, &
mũdat⁹ est. Reuersusqz ad virũ dei cũ vniuerso comitatu
suo venit, & stetit corã eo, & ait. Uere scio q̃ nõ sit de⁹ in vni-
uersa terra nisi tm̃ in Israel. Obsecro itaqz vt accipias bẽdi-
ctionẽ a seruo tuo. Et ille rñdit. Uiuit dñs añ quẽ sto, q̃ nõ
accipiã. Cũqz vix faceret, premit⁹ nõ acquieuit. ☩Dixitqz ☩Naa
mã. Ut vis: sz obsecro p̃cede mihi seruo tuo, vt tollã onus
duoz burdonũ de terra: nõ em̃ faciet vltra seru⁹ tu⁹ holo- E
causthũ, aut victimã dijs alienis, nisi dño. Hoc aũt solũ é de
quo deprecaberis dñm pro seruo tuo. Quando ingredit̃ dñs
meus templũ Remmõ, vt adoret: & illo innitẽte sup manũ
meã, si adorauero in tẽplo Remmõ, adorãte eo in eodẽ lo
co: vt ignoscat mihi dominꝰ seruo tuo pro hac re. Qui di-
xit ei, vade in pace. Abijt ergo ab eo electo tempore. ☩Di-
xitqz Giezi puer viri dei. ☩Pepercit dominus meus ☩Naa-
mã Syro isti, vt non acciperet ab eo que attulit: viuit dñs,
quia currã post eum, & accipiã ab eo aliquid. Et secutus est F
Giezi post tergũ ☩Naaman: quem cũ vidisset ille currentem
ad se, desilijt de curru in occursuz eius, & ait. Rectene sunt
omnia: Et ille ait. Recte: dominus meus misit me ad te, di
cens. ☩Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte
Ephraim ex filijs pphetarũ: da eis talẽtũ argenti, & vestes
mutatorias duplices. Dixitqz ☩Naamã. ☩Melius est vt ac-
cipias duo talẽta. Et coegit eũ, ligauitqz duo talenta argẽ
ti in duobus saccis, & duplicia vestimenta, & imposuit duo
bus pueris suis, qui & portauerunt coram eo. Cũqz venisset G
iam vesperi, tulit de manu eorũ, et reposuit in domo, dimi-
sitqz viros, & abierũt: ipse aũt ingressus, stetit coram domi-
no suo. Et dixit Eliseus. Undeveniz Giezi? Qui rñdit. Nõ
iuit seruus tuus quoquã. Et ille ait. ☩Nõne cor meum in pñti
erat, qñ reuersus est hõ de curru suo in occursum tui? ☩Nunc
igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, vt emas oliue-
ta, & vineas & oues & boues & seruos & ancillas. Sed & lepra
☩Naaman adherebit tibi, & semini tuo vsqz in sempiternum.
Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

¶ Capituli Summarium. Ferrum in aqua natat, hostes
excecantur, & mulier comedit filium suum. Caput.vj.

H Ierunt autem filij prophetarum ad Eliseum.
Ecce, locus in quo habitamus coram te, an-
gustus est nobis. Eamus vsqz ad Iordanem et
tollant singuli de sylua materias singulas, vt e-
dificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ve-
te. Et ait vnus ex illis. Uenı ergo & tu cum seruis tuis. Re-
spondit. Ego veniam. Et abijt cum eis. Cumqz venissent
ad Iordanem, cedebãt ligna. Accidit autem, vt cum vnus
materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam: ex
clamauitqz ille, et ait. Heu heu heu domine mi. et hoc ipm
mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit?
At ille monstrauit ei locum: precidit ergo lignum, et misit
illuc: natauitqz ferrum, et ait. Tolle. Qui extendit ma-
num, & tulit illud. Rex autem Syrie pugnabat contra
Israel. Consiliumqz iniit cum seruis suis, dicens. In lo-
co illo et illo ponamus insidias. ☩Dixit ita qz vir dei ad re-
gem Israel, dicens. Cane ne transeas in locum illum: quia
ibi Syri in insidijs sunt. ☩Misit itaqz rex Israel ad locum L
quem dixerat ei vir dei, et preoccupauit eum, et obseruauit
se ibi, non semel neqz bis. Conturbatumqz est cor regis

Syrie pro hac re: & conuocatis seruis suis, ait. Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? Dixitq; vnus seruorū ei⁹. Nequaquā dñe mi rex, sz Eliseꝰ pphēta q est in Israēl indicat regi Israēl oīa vba q̄cūq; locutꝰ fueris in conclāui tuo. Dixitq; eis. Ite, et videte vbi sit, vt mittā & capiā eū. Annūtiauerūtq; ei, dicētes. Ecce in Dothaim. Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: q cū venissent nocte, circūdederūt ciuitatē. Cōsurgēs autem diluculo minister viri dei, egressus est, viditq; exercitum in circuitu ciuitatis, & equos & currus: nuntiauitq; ei, dicens. Heu heu heu dñe mi, qd faciem⁹. Et ille rūdit. Noli timere: plures em̄ nobiscū sunt, q̄ cū illis. Cūq; oraſſet Eliseꝰ, ait. Dñe, aperi oculos huiꝰ, vt videat. Et aperuit dominꝰ oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorū & currū igneorum in circuitu Eliſei. Hostes vero descenderunt ad eū: porro Eliseus orauit ad dñm, dicēs. Percute obsecro gentē hāc cecitate. Percussitq; eos dñs ne viderent, iuxta verbū Eliſei. Dixit aūt ad eos Eliseꝰ. Nō est hec via, neq; ista est ciuitas: sequimini me, & ostēdā vobis virū quē queritis. Duxit ergo eos in Samariam: cūq; ingressi fuissent in Samariā, dixit Eliseus, dñe aperi oculos istoꝝ, vt videāt. Aperuitq; dñs oculos eorum, & viderūt se esse in medio Samarie. Dixitq; rex Israel ad Eliseū, cū vidisset eos. Nunquid percutiā eos pater mi? Et ille ait. Nō percuties: neq; em̄ cepisti eos gladio, & arcu tuo, vt percutias: sz pone panē, et aquā coram eis, vt comedāt, & bibāt, & vadāt ad dñm suum. Appositaq; est eis ciborū magna ꝓparatio, & comederūt, & biberūt, & dimisit eos, abierūtq; ad dñm suum. Et vltra nō venerūt latrones syrie in terrā Israēl. Factū est aūt post hꝫ, cōgreganit Benadad rex Syrie vniuersum exercitū suum, et ascēdit & obsidebat Samariā. Factaq; est fames magna in Samaria: & tādiu obsessa est, donec venūdaref caput asini octoginta argēteis, & quarta pars cabi stercoris colūbarum quinq; argēteis. Cūq; rex Israel trāsiret per murū, mulier quedā exclamauit ad eū, dicēs. Salua me dñe mi rex. Qui ait. Non, te saluet dñs: vnde te possum saluare? de area, vel de torcular? Dixitq; ad eā rex. Quid tibi vis? Que rūdit. Mulier ista dixit mihi. Da filiū tuum, vt comedamus eū hodie, & filiū meū comedemus cras. Coximus ergo filium meum, & comedimus: Dixiq; ei die altera. Da filiū tuum vt comedamus eū. Que abscōdit filiū suū. Qō cū audisset rex, scidit vestimēta sua, & trāsibat per murum. Viditq; oīs ppl's ciliciū, quo vestitus erat rex ad carnē intrinsecus. Et ait rex. Hec mihi faciat deus, & hec addat, si steterit caput Eliſei filij Saphat super ipsum hodie. Eliseꝰ aūt sedebat in domo sua, & seniores sedebāt cū eo. Premisit ita q virum. & antequā veniret nūtiꝰ ille, dixit ad senes. Nunquid scitis q̄ miserit filius homicide hic, vt precidat caput meū? videte ergo, cum venerit nuntius, claudite ostū, & nō sinatis eū introire: ecce em̄ sonitus pedū dñi eiꝰ post eū est. Adhuc illo loquēte eis, apparuit nūtius, q venebat ad eū, & ait. Ecce, tantum malum a dño est: quid amplius expectabo a dño?

¶ Capitulū Summarium. Fugat dñs Syros ex Israel, & fame periclitantibus succurrit. Caput. v ij.

Dixit aūt Eliseus. Audite verbū dñi. Hec dicit dñs. In tpe hoc eras modiꝰ sile vno statere erit & duo modij hordei statere vno in porta Samarie. Rūdēs vnꝰ de ducibꝰ, sup cuiꝰ manū rex incubebat, hoi dei ait. Si dñs fecerit etiā cataractas i celo, nūq̄d poterit esse q̄ loqueris? Qui ait. Videbis oculis tuis, & inde nō comedes. Quatuor q̄ viri erāt leprosi iuxta introitū porte: q dixerūt adinuicē. Quid hic esse volum⁹ donec moriamur? Siue ingredi voluerim⁹ ciuitatē, fame morieмur: siue māserim⁹ hic, moriēdū nobis est: venite ergo, & trāsfugiam⁹ ad castra Syrie. si pepercerint nobis, viuem⁹: si autē occidere voluerint, nihilominus morieмur. Surrexerūt q̄ vesperi vt venirēt ad castra Syrie. Cūq; venissent ad principiū castroꝝ Syrie, nullū ibidē repererūt. Siqdē dñs sonitū audiri fecerat in castris Syrie, curruū, & equorū, & exercitus plurimi: dixerūtq; adinuicem. Ecce mercede conduxit aduersum nos rex Israēl reges Hetheoꝝ, & Egyptioꝝ, & venerūt sup nos. Surrexerūt ergo, & fugerūt in tenebris, & dereliquerūt tētoria sua, & equos & asinos in castris, fugerūtq; aīas suas saluare cupientes. Igit cum venissent leprosi illi ad p̄ncipiū castroꝝ, ingressi sunt vnū tabernaculū, & comederūt & biberūt. tulerūtq; inde argētū, & aurū, & vestes, et abierūt, & abscōderūt: & rursus reuersi sunt ad aliud tabernaculū, & inde sil' auferētes abscōderūt. Dixerūtq; adinuicē. Nō recte facim⁹: hec em̄ dies boni nūtij est. Si tacuerimus, & noluerim⁹ nūtiare vsq; mane, sceleris arguemur: venite, eam⁹, & nūtiem⁹ in aula regis. Cūq; venissent ad portā ciuitatis, narrauerūt eis, dicētes. Iuimus ad castra Syrie, et nullū ibidē reperim⁹ hoiem, nisi equos, & asinos alligatos & fixa tētoria. Perūt ergo portarij, & nūtiauerunt in palatio regis intrinsecꝰ. Qui surrexit nocte, & ait ad seruos suos, dico vobis qd fecerint nobis Syri. Sciūt q̄ fame laboram⁹, & idcirco egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicētes. Cū egressi fuerint de ciuitate, capiem⁹ eos viuos, & tūc ciuitatē ingredi poterim⁹. Rūdit aūt vnꝰ seruoꝝ eius. Tollamus quinq; eqs, q remāserūt in vrbe, q̄ ipsi tū sunt in vniuersa multitudine Israēl, alij em̄ q̄sumpti sunt: & mittētes, explorare poterim⁹. Adduxerūt ergo duos equos, misitq; rex in castra Syroꝝ, dicens. Ite, & videte. Qui abierūt post eos vsq; ad Iordanē: ecce aūt oīs via plena erat vestibus, & vasis, q̄ piecerāt Syri cū turbarent: reuersiq; nūtij indicauerunt regi. Et egressus ppl's diripuit castra Syrie: factusq; est modius silē statere vno, & duo modij hordei statere vno iuxta verbū dñi. Porro rex ducē illū, in cuiꝰ manu incūbebat, q̄stituit ad portā: quē q̄culcauit turba in itroitu porte, & mortuus est, iuxta q̄ locutꝰ fuerat vir dei, q̄ descēderat rex ad eū. Factūq; est scōm sermonē viri dei, quem dixerat regi, q̄ dixit, duo modij hordei statere vno erūt. & modiꝰ silē statere vno, hoc eodē tpe cras in porta Samarie: q̄ rūderat dux ille viro dei, & dixerat. Etiā si dñs fecerit cataractas in celo, nunquid poterit fieri q̄ loqueris? Et dixit ei. Videbis oculis tuis, & inde nō comedes. Euenit ergo ei sicut predictum erat, & conculcauit eū ppl's in porta, et mortuus est.

¶ Capitulī Summarium. Famē predicit Eliseus mortēq; regis Syrie &c. Caput. viij.

Eliseus aūt locutꝰ est ad mulierē cuiꝰ viuere fecerat filiū, dicēs. Surge, et vade, tu & domꝰ tua, et peregrinare vbicunq; repereris: vocauit em̄ dñs famē, & veniet sup terrā septē annis. Que surrexit, & fecit iuxta verbū hoīs dei: & vadēs cū domo sua, peregrinata est in terra Philisthiim diebꝰ multis. Cūq; finiti essent anni septē, reuersa est mulier de terra Philisthiim: & egressa est vt iterpellaret regē p̄ domo sua & p agris suis. Rex aūt loquebat cū Giezi puero viri dei, dicens. Narra mihi oīa magnalia q̄ fecit Eliseus. Cūq; ille narraret regi quō mortuū suscitasset, apparuit mulier cuiꝰ vinificauerat filiū clamās ad regē p̄ domo sua, & p agris suis: Dixitq; Giezi. Dñe mi rex, hec est mulier, & hic est filiꝰ eiꝰ quē suscitauit Eliseꝰ. Et iterrogauit rex mulierē, q̄ narrauit ei: Deditq; ei rex eunuchū vnū, dicēs. Restitue ei oīa q̄ sua sunt, & vniuersos reddituꝰ agroꝝ a die q̄ reliqt terrā, vsq; ad pñs. Venit q̄q; Eliseus Damascū, & Benadad rex Syrie egrotabat: nūtiauerunt q; ei, dicentes. Venit vir dei huc. Et ait rex ad Hazael. Tolle tecū munera, & vade in occursum viri dei, & cōsule dñm p eū, dicēs. Si euadere potero de infirmitate mea hac? Iuit igit Hazael in occursum eiꝰ, habēs secū munera, & oīa bona Damasci, onera q̄dragīta camelorū. Cūq; stetisset coram eo, ait. Filius tuus Benadad rex Syrie, misit me ad te, dicēs. Si sanari potero de infirmitate mea hac? Dixitq; ei Eliseus. Vade, dic ei. Sanaberis: porro ostēdit mihi dñs q̄ morte morietur. Stetitq; cum eo, et conturbatus est vsq; ad suffusionem vultus: fleuitq; vir dei. Cui Hazael ait. Quare dominus meus flet? Et ille dixit. Quia scio que facturus sis filijs Israel mala, ciuitates eorum munitas igne succendes, & iuuenes eorum interficies gladio, et parvulos eorum elides, et pregnantes

A Supra iij. k.

diuides. Dixitq; Hazael. Quid eñ sum seruus tuus canis, vt faciam rẽ istam magnam? Et ait Eliseus. Ostendit mihi dñs te regẽ Syrie fore. Qui cũ recessisset ab Eliseo, venit ad dñm suũ: q ait ei. Quid dixit tibi Eliseus? At ille rñdit, dixit mihi, Recipies sanitatẽ. Cũq; venisset dies altera, tulit stragulũ, & infudit aquã, & expãdit sup faciẽ eius: E q̃ mortuo, regnauit Hazael pro eo. Anno qnto Joram filij achab regis Israel, regnauit Joram filius Josaphat rex Juda. Triginta duor annor erat cũ regnare cepisset, & octo annis regnauit in Jerusalẽ. Ambulauitq; in vijs regũ Israel, ij. Regũ. viij. b. sicut ambulauerat domus achab: filia eñ achab erat uxor ei⁹: & fecit qđ malũ est in cõspectu dñi. Nolunt aũt dñs dispdere Judã ppter Dauid puũ suũ, sicut pmiserat ei, vt daret illi lucernã, & filijs ei⁹ cunctis die⁹. In die⁹ ei⁹ recessit Edom, ne esset sub Juda, & ꝓstituit sibi regẽ. Uenitq; Joram Seira, & ois currus cũ eo: & surrexit nocte, percussitq; Idumeos q eũ circũdederãt, & principes curruũ, ppls aũt fugit in tabernacula sua. Recessit ergo Edom, ne eẽt sub iuda, vsq; ad diẽ hãc. Tũc recessit & Lobna itpe illo. Reliq̃ aũt sermonũ Joram, & vniuersa q̃ fecit, nõne hec scripta sunt in libro v̄boꝝ dier regũ Juda? Et dormiuit Joram cũ patribus suis, sepultusq; est cũ eis in ciuitate dauid, & regnauit ochozias filius ei⁹ p eo. Anno duodecimo Joram filij achab regis ij. Para. xxj. a. Israel regnauit Ochozias filius Joram regis Jude. Uiginti duor annorũ erat Ochozias, cũ regnare cepisset, & vno anno regnauit in Jerusalẽ: nomẽ mr̃is eius athalia filia amri regis Israel. Et ambulauit in vijs dom⁹ achab: et fecit qđ malũ est coram dño, sicut dom⁹ achab: gener eñ dom⁹ achab fuit. Abijt q̃s cũ Joram filio achab, ad pliãdũ ꝫ Hazael regẽ Syrie i Ramoth Galaad, & vulnerauerũt Syri Joram. Qui reuersus est vt curaret in Jezrahel: q̃ vulnerauerant eũ Syri in Ramoth preliantẽ cõtra Hazael regẽ Syrie. Porro Ochozias filius Joram rex Juda, descẽdit inuisere Joram filium Achab in Jezrahel, quia egrotabat ibi.

¶ Capitulj Summarium. Jehu vnctus in regem occidit Joram & Jezabelem. Caput. ix.

A ij. Regũ. ix. c. Eliseus aũt pphetes vocauit vnũ de filijs pphetar, & ait illi, accinge lũbos tuos, & tolle lẽticulaz olei hanc in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. Cũq; veneris illuc, videbis Jehu filium Josaphat filij Namsi: & ingressus suscitabis eum de medio frm suor, & introduces i mter⁹ cubiculũ. Tenẽsq; lẽticulã olei, fundes sup caput eius, & dices. Hec dicit dñs. Unxi te regẽ sup Israel. Aperiesq; ostiũ, & fugies, & nõ ibi subsistes. Abijt ergo adolescẽs puer pphete in Ramoth Galaad, & ingressus ẽ illuc: ecce aũt pncipes exercit⁹ sedebãt, & ait. Uerbũ mihi ad te o pnceps. Dixitq; Jehu, ad quẽ ex oib⁹ nobis? At ille dixit, ad te o pnceps. Et surrexit, & ingressus est cubiculũ: at ille fudit oleũ sup caput ei⁹, & ait. Hec ót dñs deus Israel. Unxi te regẽ sup pplm dñi Israel, & pcuties domũ achab dñi tui: & vlciscar sanguinẽ seruorũ meor pphetar, & sanguinẽ ommũ seruorũ dñi, de manu Jezabel. Perdãq; ommẽ domũ achab: & interficiã de domo achab mingẽtem ad parietẽ, & clausum, & nouissimũ in Israel. Et dabo domũ Achab, sicut domũ Jerobdã filij Nabat, & sicut domũ Baasa filij ahia. Jezabel q̃z comedẽt canes in agro Jezrahel, nec erit q sepeliat eã. Aperuitq; ostiũ & fugit. Jehu aũtẽ ingressus est ad seruos dñi sui, q dixerunt ei. Rectene sunt oĩa: qd venit insan⁹ iste ad te? Qui ait eis. Nostis hoiem, & qd locutus sit. At illi rñderunt. Falsum est, sz magis narra nobis. Qui ait eis. Hec & hec locut⁹ est mihi, & ait. Hec dicit dñs. Unxi te regẽ sup Israel. Festinauerũt itaq; & vnusquisq; tollẽs palliũ suũ posuerũt sub pedib⁹ eius in simili tudinẽ tribunalis, & cecinerũt tuba, atq; dixerũt. Regnabit Jehu. Conspirauit ergo Jehu filius Josaphat filij Namsi ꝫ Joram: porro Joram obsederat Ramoth Galaad, ipse & ois Israel ꝫ Hazael regẽ Syrie: & reuersus fuerat, vt curaret in Jezrahel, pter vulnera, q̃ percusserãt eũ Syri, pliãtẽ cõtra Hazael regẽ Syrie. Dixitq; Jehu, Si placet vob⁹, nemo egrediat̃ pfugus de ciuitate, ne vadat, & nũtiet in Jezrahel. Et ascẽdit, & pfect⁹ est in Jezrahel: Joram eñ egrotabat ibi, & Ochozias rex Juda descẽderat ad visitandũ Joram. Speculator q̃ stabat sup turrim Jezrahel vidit globũ Jehu veniẽtis, & ait. Uideo ego globũ. Dixitq; Joram. Tolle curum, & mitte in occursum eor, & dicat vadẽs. Recteneq; sunt oĩa? Abijt ergo q ascẽderat curruũ, in occursum eius, & ait, Hec dicit rex. Pacatane sunt oĩa? Dixitq; Jehu. Quid tibi & paci? trãsi, & seq̃re me. Nũtiauit q̃z speculator, dicẽs. Uenit nũt⁹ ad eos, & nõ reuertit̃. Misit etiã curruũ equor: qui: venitq; ad eos, & ait. Hec dicit rex. Nunquid pax est? Et ait Jehu. Quid tibi & paci? trãsi, & seq̃re me. Nũtiauit aũt speculator, dicẽs. Uenit vsq; ad eos, & non reuertit̃: est aũt incessus q̃si incessus Jehu filij Nãsi, pceps eñ gradit̃. Et ait Joram. Jũge currũ. Jũxitq; currũ ei⁹, & egressus est Joram rex Israel, & Ochozias rex Juda, singuli in curribus suis, egressiq; sunt in occursum Jehu, & inuenerũt eũ in agro Naboth Jezrahelite. Cũq; vidisset Joram Jehu, dixit. Pax ẽ Jehu? At ille rñdit. Que pax? adhuc fornicatiões Jezabel mr̃is tue, & veneficia ei⁹ multa vigẽt. Cõuertit aũt Joram manum suã, & fugiens ait ad Ochoziam. Insidie Ochozia. Porro Jehu tetẽdit arcũ manu, & percussit Joram inter scapulas: et egressa est sagitta p cor ei⁹, statiq; corruit in curru suo. Dixitq; Jehu ad Badacer ducẽ, tolle, pjce eũ i agrũ Naboth Jezrahelite. memini eñ qñ ego & tu sedẽtes in curru sequebamur achab patrẽ hui⁹, q⁹ dñs on⁹ hoc leuauerit sup eũ, dicẽs. Si nõ p sanguine Naboth, & p sanguine filiorũ ei⁹, quẽ vidi heri, ait dñs, reddã tibi in agro isto dicit dñs. Nũc ergo tolle, & pjce eũ in agro iuxta v̄bũ dñi. Ochozias aũt rex Juda videns hoc, fugit p viã dom⁹ horti: persecutusq; est eũ Jehu, & ait. Etiã hũc percutite in curru suo. Et percusserũt eũ in ascẽsu Bur q est iuxta Jeblaã: q fugit in Mageddo, & mortu⁹ est ibi. Et iposuerũt eũ serui ei⁹ sup currũ suũ, & tulerũt in Jerusalẽ: sepelierũtq; eũ in sepulchro cũ pr̃ib⁹ suis in ciuitate Dauid. Anno vndecimo Joram filij achab regis Israel, regnauit Ochozias super Judam, venitq; Jehu in Jezrahel. Porro Jezabel introitu ei⁹ audito, depinxit oculos suos stibio, & ornauit caput sup, & respexit p fenestrã ingrediẽtẽ Jehu p portã, & ait. Nũqd pax põt esse zãbri, q interfecit dñm suũ? Leuauitq; Jehu faciẽ suã ad fenestrã, et ait. Que est ista? Et inclinauerũt se ad eũ duo vel tres eunuchi. Et ille dixit eis. Precipitate eã deorsuz. Et ꝓcipitauerũt eã, aspersusq; ẽ sanguine paries, & equor vngule cõculcauerũt eã. Cũq; ingressus eẽt vt comederet, biberetq;, ait. Ite, & videte maledictã illã, & sepelite eam: q̃ filia regis est. Cũq; issent, vt sepelirẽt eã, nõ inuenerũt nisi caluariã, & pedes, & summas man⁹. Reuersiq; nũtiauerũt ei. Et ait Jehu. Sermo dñi est, quẽ locut⁹ est per seruũ suũ Eliã Thesbitẽ, dicẽs. In agro Jezrahel comedẽt canes carnes Jezabel, & erũt carnes Jezabel, sicut stercus super faciẽ terre in agro Jezrahel, ita vt pretereũtes dicãt, hecine est illa Jezabel?

¶ Capitulj Summarium. Delet Jehu domum Achab et sacerdotes Baal. Caput. x.

ERant aũt Achab septuagĩta filij i Samaria: scripsit ergo Jehu lr̃as, & misit in Samariã, ad optimates ciuitatis, & ad maiores natu, & ad nutritios Achab, dicẽs. Stativt acceperitis lr̃as has, q̃ habetis filios dñi v̄ri, & curr⁹ & equos, & ciuitates inf. Samaritas, & arma, eligite meliorẽ: & eũ q vobis placuerit de filijs dñi v̄ri, & eũ ponite sup solũ patris sui, & pugnate p domo dñi v̄ri. Timuerũt illi vehementer, & dixerũt. Ecce duo reges nõ potuerũt stare coram eo, & quõ nos valebimus resistere? Misserũt ergo ꝓpositi dom⁹, & pfecti ciuitatis, et maiores natu, et nutritij, ad Jehu, dicentes. Serui tui sumus, q̃cũq; iusseris faciemus, nec cõstituemus nobis regẽ: q̃cũq; tibi placẽt, fac. Rescripsit aũt eis lr̃as sc̃do, dicẽs. Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorũ dñi v̄ri, et venite ad me hac eadẽ hora cras in Jezrahel. Porro filij regis septuaginta viri apũd optimates ciuitatis nutriebant. Cũq; venissent lutere ad eos, tulerũt filios regis, & occiderũt septuaginta viros, & posuerũt capita eorũ in cophinis, & mi-

serunt

serũt ad eũ in Jezrahel. Uenit aũt nũtiꝰ, & indicauit ei, dicẽs. Attulerunt capita filiorũ regis. Qui rñdit. Ponite ea ad duos aceruos iuxta introitũ porte vsq; mane. Cũq; diluxisset, egressus est, & stãs dixit ad omnẽ pplm. Justi estis: si ego coniurani ꝛ dñm meũ, & interfeci eum, qs percussit oẽs hos. Uidete ergo nũc qm̃ nõ cecidit de sermonibus dñi in terrã, quos locutꝰ est dñs sup domũ Achab, & dñs fecit qõ locutus est in manu serui sui Helie. Percussit igitur Jehu oẽs q reliqui erãt de domo Achab in Jezrahel, et vniuersos optimates eiꝰ & notos & sacerdotes, donec nõ remanerẽt ex eo reliquie. Et surrexit, & venit in Samariã, cũq; venisset ad camerã pastorũ, in via inuenit fratres Ochozie regis Juda, dixitq; ad eos. Quinã estis vos? Qui responderunt. Fratres Ochozie regis sumus, & descẽdimus ad salutãdos filios regis & filios regine. Qui ait. Cõprehẽdite eos vivos. Quos cũ cõprehẽdissent viuos, iugulauerũt eos in cisterna iuxta camerã, quadraginta duos viros, & nõ reliqt ex eis quẽq;. Cũq; abyssset inde, inuenit Jonadab filiũ Rechab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait Jehu ad eum. Numquid est cor tuũ rectũ cũ corde meo: sicut cor meũ cum corde tuo? Et ait Jonadab, Est. Si est, inquit, da mihi manum tuã. Qui dedit ei manum suam. Et ille leuauit eũ ad se i currũ, dixitq; ad eũ. Ueni mecũ, & vide zelũ meũ p dño. Et imposituũ currui suo, duxit in Samariã. Et percussit oẽs qui reliqui fuerant de Achab in Samaria, vsq; ad vnũ iuxta verbũ domini qõ locutꝰ est per Eliã. Cõgregauit ergo Jehu omnẽ pplm, & dixit ad eos, Achab coluit Baal parum, ego aũt colã eũ amplius. Nũc igit̃ omnes prophetas Baal, & vniuersos seruos eiꝰ, et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me: nullus sit q nõ veniat, sacrificiũ enim grãde est mihi Baal: quicũq; defuerit, nõ viuet. Porro Jehu faciebat hoc insidiose, vt disperderet cultores Baal, & dixit. Sanctificate diẽ solẽnem Baal. Uocauitq;, & misit in vniuersos terminos Jsrael, & venerũt cũcti serui Baal: nõ fuit residuus ne vnus quidẽ q nõ veniret. Et ingressi sunt tẽplũ Baal: & repleta est domꝰ Baal: a summo vsq; ad summũ. Dixitq; his q preerãt sup vestes. Proferte vestimẽta vniuersis seruis Baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusq; Jehu, & Jonadab filiꝰ Rechab tẽplũ Baal, ait cultoribꝰ Baal. Perquirite & videte ne quis forte vobiscũ sit de seruis domini, sed vt sint serui Baal soli. Ingressi sunt igitur vt facerẽt victimas & holocausta: Jehu autem preparauerat sibi foris octoginta viros, & dixerat eis. Quicũq; fugerit de hominibus his quos ego adduxero in manꝰ vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est aũt: cũ cõpletũ esset holocaustũ, precepit Jehu militibus & ducibꝰ suis. Ingredimini, & percutite eos, nullus exeat. Percusserũtq; eos in ore gladij, & proiecerũt milites & duces: & ierunt in ciuitatẽ templi Baal, & protulerũt statuã de phano Baal, & cõbusserũt, & cõminuerũt eam. Destruxerũt q̃q; edẽ Baal, & fecerũt ꝑ ea latrinas vsq; in diẽ hãc. Deleuit ita q; Jehu Baal de Jsrael: verũtamẽ a peccatis Jeroboam filij Nabath, q peccare fecit Jsrael, nõ recessit, nec dereliqt vitulos aureos q erãt in Bethel & i Dan. Dixit aũt dñs ad Jehu. Quia studiose egisti qõ rectũ erat & placebat i oculis meis, & oĩa q̃ erãt in corde meo fecisti ꝺ domũ Achab: filij tui vsq; ad q̃rtã gnationẽ sedebũt sup thronũ Jsrael. Porro Jehu nõ custodiuit vt ambularet in lege dñi dei Jsrl̃ i toto corde suo: nõ eñ recessit a pctis Jeroboã, q peccare fecerat Jsrl̃. In diebꝰ illis cepit dñs tedere sup Jsrl̃: percussitq; eos Hazael in vniuersis finibꝰ Jsrl̃, a Jordane ꝺ orientalẽ plagã, oẽz terrã Galaad & Gad & Rubẽ & Manasse, ab Aroer q̃ est sup torrẽtẽ Arnon, & Galaad & Basan. Reliqua aũt verboꝝ Jehu, & vniuersa q̃ fecit, & fortitudo eius, nõne hec scripta sunt in libro vboꝝ dierũ regũ Jsrael? Et dormiuit Jehu cum patribus suis, sepelieruntq; eum in Samaria: & regnauit Joachã filius eius pro eo. Dies aũt quos regnauit Jehu sup Jsrael, viginti & octo anni sunt in Samaria.

¶ Capitu. Summariũ. Interfecta impia Athalia Joas rex constituitur. Caput. xj.

Athalia vero mater Ochozie, vidẽs mortuũ filium suũ, surrexit, et interfecit omne semẽ regiũ. Tollens autem Josaba filia regis Jorã, sororꝰ Ochozie, Joas filiũ Ochozie, furata est eũ de medio filiorũ regis qui interficiebanꝰ, et nutricẽ eiꝰ de triclinio: & abscõdit eũ a facie Athalie, vt nõ interficereꝰ. Erat q; cũ ea sex ãnis clãi domo dñi: porro Athalia regnauit sup terrã septẽ annis. Anno aũtez septimo misit Joiada, & assumẽs centuriones, et milites introduxit ad se in tẽplũ domini, pepigitq; cũ eis fedus: & adiurãs eos in domo dñi, ostẽdit eis filiũ regis, & precepit illis, dicens. Jste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrũ introeat Sabbatho, & obseruet excubias domus regis. Tertia aũt pars sit ad portam Sur: & tertia pars sit ad portam que est post habitaculũ scutariorũ: & custodietis excubias domꝰ ꝛdñi. Due vero partes e vobis omnes egredientes Sabbatho custodiant excubias domus domini circa regem. Et vallabitis eum, habentes arma in manibus vestris: si quis autẽ ingressus fuerit septum tẽpli, interficiatur: eritisq; cũ rege introeũte, & egrediẽte. Et fecerũt centuriones iuxta omnia que preceperat eis Joiada sacerdos: & assumentes singuli viros suos, qui ingrediebantur ad Sabbathũ cum his qui egrediebãtur e Sabbatho, venerũt ad Joiadã sacerdotẽ. Qui dedit eis hastas, & arma regis Dauid, que erãt in domo dñi. Et steterũt singuli habẽtes arma in manu sua a pte templi dextera, vsq; ad partẽ sinistrã altaris, & edis circum regem. Produxitq; filiũ regis, & posuit sup eũ diadema et testimoniũ: fecerũtq; eum regẽ, & vnxerunt, & plaudentes manu dixerũt. Uiuat rex. Audiuit autẽ Athalia vocẽ populi currẽtis: & ingressa ad turbas in templum domini, vidit regẽ stantẽ sup tribunal iuxta morẽ, & cãtores & tubas prope eũ, omnẽq; populũ terre letantẽ, & canentẽ tubis: & scidit vestimẽta sua, clamauitq;. Cõiuratio, cõiuratio. Precepit autem Joiada sacerdos centurionibus qui erãt sup exercitũ, & ait eis. Educite eam extra septa tẽpli: et quicũq; eã secutꝰ fuerit, feriat gladio. Dixerat eñ sacerdos. Non occidat in tẽplo dñi. Imposuerũtq; ei manus, & impegerũt eã per viã introitꝰ equorũ, iuxta palatiũ, & interfecta est ibi. Pepigit ergo Joiada fedus inter dñm & regẽ, & inter populum, vt esset pplꝰ dñi, & inter regẽ & pplm. Ingressusq; est oĩs pplꝰ terre tẽplũ Baal, & destruxerũt aras eiꝰ, & imagines contriuerunt valde: Mathã q̃ sacerdotẽ Baal, occiderũt coram altari. Et posuit sacerdos custodiãs in domo dñi, tulitq; cẽturiones, & Cerethi et Phelethi legiones, et omnẽ pplm terre, deduxerũtq; regem de domo dñi: & venerunt per viam porte scutariorum in palatium, & sedit super thronum regũ. Letatusq; est omnis pplꝰ terre: & ciuitas cõquieuit. Athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septemq; annorum erat Joas, cum regnare cepisset.

¶ Capitulu. Summarium. Colligitur pecunia in templi structuram. Caput. xij.

Anno septimo Jehu regnauit Joas: q̃draginta annis regnauit in Jerusalẽ. nomen matris eius Sebia de Berſabee. Fecitq; Joas rectũ coram dño cũctis diebꝰ quibꝰ docuit eũ Joiada sacerdos. Uerũtamẽ excelsa nõ abstulit: adhuc eñ pplꝰ imolabat

Infra xv.c.

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝛ adolebat in excelsis incẽsum. Dixit Joas ad sacerdotes, Oẽm pecuniã sanctoꝝ ꝙ illata fuerat in tẽplũ dñi a ptereũtibus quæ offert pro pretio animæ, ꝛ quam spõte ꝛ arbitrio cordis sui inferũt in tẽplũ dñi: accipiãt illam sacerdotes iuxta ordinẽ suum, ꝛ instaurẽt sartatecta domus si qd necessarium viderint instaurationi. Igitur vsqꝫ ad vicesimũ tertiũ annum regis Joas, nõ instaurauerũt sacerdotes sartatecta templi. Vocauitqꝫ rex Joas Joiadã pontificem ꝛ sacerdotes, dicẽs eis. Quare sartatecta nõ instauratis tẽpli: nolite ergo amplius accipere pecuniã iuxta ordinẽ vestrũ, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitiqꝫ sunt sacerdotes vltra accipere pecuniã a populo, et instaurare sartatecta domus. Et tulit Joiada põtifex gazophylacũ vnũ aperuitqꝫ foramẽ desuper, ꝛ posuit illud iuxta altare ad dexterã ingredientiũ domum dñi, mittebãtqꝫ in eo sacerdotes qui custodiebãt ostia, omnẽ pecuniã quæ deferebatur ad templũ dñi. Cumqꝫ viderẽt nimiã pecuniã esse in gazophylacio, ascẽdebat scriba regis ꝛ pontifex, effundebãtqꝫ, ꝛ numerabãt pecuniã quæ inueniebatur in domo dñi: ꝛ dabant eam iuxta numerũ atqꝫ mensurã in manu eorũ ꝙ præerant cemẽtarijs domus dñi: qui impendebant eã in fabris lignorũ, ꝛ in cemẽtarijs ijs qui operabantur in domo dñi, ꝛ sartatecta faciebãt: ꝛ in ijs qui cedebãt sara, ꝛ vt emerent ligna ꝛ lapides qui excidebãtur: ita vt impleret instauratio domus dñi in vniuersis quæ indigebãt expẽsa ad muniẽdã domũ. Verũtamẽ nõ fiebant ex eadẽ pecunia hydriæ tẽpli dñi, ꝛ fuscinulæ ꝛ thuribula ꝛ tubæ, ꝛ omne vas aureũ ꝛ argẽteũ, de pecunia quæ inferebaꝫ in tẽplũ dñi. Jis enim ꝙ faciebãt opus, dabaꝫ, vt instauraret tẽplũ dñi: ꝛ nõ fiebat ratio ijs hominibus qui accipiebãt pecuniã vt distribuerẽt eam artificibus sed in fide tractabãt eam. Pecuniã vero pro delicto, ꝛ pecuniã pro peccatis nõ inferebãt in tẽplũ dñi: ꝛ qꝫ sacerdotum erat. Tunc ascẽdit Hazael rex Syriæ, ꝛ pugnabat cõtra Geth, cepitqꝫ eam: ꝛ direxerit faciẽ suã vt ascẽderet in Jerusalẽ. Quã ob rẽ tulit Joas rex Juda oĩa sanctificata, ꝙ cõsecrauerãt Josaphat, ꝛ Joram, ꝛ Ochozias patres eius reges Juda, ꝛ quæ ipse obtulerat: ꝛ vniuersum aurum qõ inueniri potuit in thesauris tẽpli dñi, ꝛ in palatio regis: misitqꝫ Hazaeli regi Syriæ, ꝛ recessit ab Jerusalem. Reliqua aũt sermonũ Joas, ꝛ vniuersa quæ fecit, nõne hæc scripta sunt in libro verborũ dierũ regũ Juda? Surrexerũt aũt serui eius, ꝛ cõiurauerũt inter se, percusserũtqꝫ Joas in domo Mello in descẽsu Sella. Jozachar nãqꝫ filius Semath, ꝛ Jozabad filius Somer serui eius, percusserunt eũ ꝛ mortuus est: ꝛ sepelierunt eum cũ patribus suis in ciuitate Dauid, regnauitqꝫ Amasias filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarũ. Joas rex Jsrael venit ad Eliseũ morturum. Caput. xiij.

Anno vicesimo tertio Joas filij Ochozie regis Jude, regnauit Joachã filius Jehu sup Jsrael in Samaria decẽ ꝛ septẽ annis. Et fecit malum coꝝ dño, secutusqꝫ est petã Jeroboam filij Nabath, ꝙ peccare fecit Jsrl, nõ declinauit ab eis. Jratusqꝫ ẽ furor dñi ɔ Jsrl, ꝛ tradidit eos in manu Hazael regis Syrie, ꝛ in manu Benadad filij Hazael cunctis diebus. Deprecatus est autem Joacham faciẽ domini, ꝛ audiuit eum dñs: vidit enim angustiã Jsrl, qꝫ attriuerat eos rex Syriæ: et dedit dñs saluatorẽ Jsraeli, ꝛ liberatus est de manu regis Syriæ: habitauerũtqꝫ filij Jsrael in tabernaculis suis, sicut heri ꝛ nudiusterti. Verũtamẽ nõ recesserũt a pctis domꝰ Jeroboã, ꝙ peccare fecit Jsrl, sed in ipsis ambulauerũt: sigdẽ ꝛ lucus pmãsit in Samaria, ꝛ nõ sunt derelicti Joachã de pplo, nisi quinqginta eqtes, ꝛ decẽ curꝰ, ꝛ decẽ millia pditũ: interfecerat enim eos rex Syriæ, ꝛ redegerat eos quasi puluerem in tritura aree. Reliqua aũt sermonũ Joacham, ꝛ vniuersa ꝙ fecit, ꝛ fortitudo eiꝰ, nõne hæc scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ Jsrl? Dormnitqꝫ Joachã cũ pribꝰ suis, ꝛ sepelierũt eũ in Samaria: regnauitqꝫ Joas filiꝰ eiꝰ pro eo. Anno tricesimo septimo Joas regis Juda regnauit Joas filiꝰ Joacham sup Jsrael in Samaria sedecim annis: ꝛ fecit ꝙ malũ est in cõspectu dñi: nõ declinauit ab oĩbꝰ pctis Jeroboã filij Nabath, ꝙ peccare fecit Jsrl, in ipsis ambulauit. L

Reliqua aũt sermonum Joas, ꝛ vniuersa ꝙ fecit, ꝛ fortitudo eiꝰ quo pugnauerit cõtra Amasiã regẽ Juda, nõne hæc scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ Jsrl? Et dormiuit Joas cũ pribꝰ suis: Jeroboã aũt sedit sup soliũ eiꝰ. Porro Joas sepultꝰ est in Samaria cũ regibꝰ Jsrael. Eliseus aũt egrotabat infirmitate, qua ꝛ mortuus est: descẽditqꝫ ad eũ Joas rex Jsrl, ꝛ flebat coram eo, dicebatqꝫ. Pater mi, pater mi, curꝰ Jsrl ꝛ auriga eiꝰ. Et ait illi Eliseus. Affer arcũ et sagittas. Cũqꝫ attulisset ad eũ arcũ ꝛ sagittas, dixit ad regẽ Jsrl. Pone manũ tuã sup arcũ. Et cũ posuisset ille manũ suam, superposuit Eliseus manꝰ suas manibꝰ regis, ꝛ ait, Aperi fenestrã orientalẽ. Cũqꝫ aperuisset, dixit Eliseus. Jace sagittã. Et iecit. Et ait Eliseus, Sagitta salutis domini, ꝛ sagitta salutis cõtra Syriã: percuties Syriã in Aphec, donec cõsumas eã. Et ait. Tolle sagittas. Qui cũ tulisset rursum dixit ei. Percute iaculo terrã. Et cũ percussisset tribus vicibꝰ, ꝛ stetisset, iratus est vir dei cõtra eũ, ꝛ ait. Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisses Syriã vsqꝫ ad cõsummationẽ: nũc aũt tribꝰ vicibus percuties eã. Mortuus est ergo Eliseus, et sepelierũt eũ. Latrũculi autem de Moab venerũt in terrã in ipso anno. Quidã aũt sepelientes hoĩem viderũt latrũculos, ꝛ proiecerũt cadauer in sepulchrũ Eliseiꝰ: qꝫ ambulauit, ꝛ tetigit ossa Eliseꝰ ꝛ reuixit homo, ꝛ stetit sup pedes suos. Igit Hazael rex Syriæ afflixit Jsrl cunctis diebus Joachã: ꝛ misertꝰ est dñs eoꝝ, ꝛ reuersus est ad eos ppter pactũ suũ qõ habebat cũ Abraham ꝛ Jsaac et Jacob: ꝛ noluit disperdere eos, neqꝫ proiicere penitus vsqꝫ in præsens tps. Mortuus est autẽ Hazael rex Syriæ, et regnauit Benadad filius eiꝰ pro eo. Porro Joas filiꝰ Joachã, tulit vrbes de manu Benadad filij Hazael, quas tulerat de manu Joacham patris sui iure prælij: tribus vicibꝰ percussit eum Joas, ꝛ reddidit ciuitates Jsrael.

¶ Capituli Summarũ. Joas rex Jsrael superato Amasia rege Juda, diripit Jerusalem. Caput. xiij.

In anno secõdo Joas filij Joacham regis Jsrael regnauit Amasias filius Joas regis Juda. Viginti quinqꝫ annorũ erat cũ regnare cepisset: viginti aũt ꝛ nouẽ annis regnauit in Jerusalem: nomen matris eius Joadã de Jerusalem. Et fecit rectum coram domino: verũtamẽ nõ vt Dauid pater eiꝰ. Juxta oĩa quæ fecit Joas pater suus fecit, nisi hoc tantũ qõ excelsa nõ abstulit: adhuc enim populus adolebat ꝛ immolabat incensum in excelsis. Cũqꝫ obtinuisset regnũ, percussit seruos suos qui interfecerãt regẽ patrem suum: filios aũt eorũ qui occiderãt nõ occidit, iuxta qõ scriptũ est in libro legis Moysi, sicut præcepit dñs, dicens. Non morientur patres pro filijs, neqꝫ filij moriẽtur pro patribus: sed vnusquisqꝫ in peccato suo morietur. Ipse percussit Edõ in valle Salinarum decem millia, ꝛ apprehendit petram in prælio, vocauitqꝫ nomen eius Jectheel, vsqꝫ in præsentẽ diem. Tũc misit Amasias nũtios ad Joas filiũ Joacham, filij Jehu regis Jsrl, dicẽs. Veni, ꝛ videamus nos. Remisitqꝫ Joas rex Jsrael ad Amasiã regẽ Juda, dicẽs, Carduus Libani misit ad cedrũ, qui est in Libano, dicẽs, Da filiã tuã filio meo vxorẽ. Trãsierũtqꝫ bestiæ saltus q̃ sunt in Libano, ꝛ cõculcauerũt carduũ. Percutiẽs inualuisti super Edom, ꝛ sublenuit te cor tuum: cõtẽtus esto gloria, ꝛ sede in domo tua: quare ꝓuocas malũ, vt cadas tu ꝛ Judas tecũ? Et nõ acquieuit Amasias: ascẽditqꝫ Joas rex Jsrael, ꝛ viderũt se ipse et Amasias rex Juda in Bethsames oppido Juda. Percussus q̃q̃ est Juda coram Jsrael: ꝛ fugerũt vnusquisqꝫ in tabernacula sua. Amasiã vero regẽ Juda filiũ Joas filij Ochozie cepit Joas rex Jsrl in Bethsames, ꝛ adduxit eũ in Jerusalẽ: ꝛ interrupit murũ Jerusalẽ, a porta Ephraim vsqꝫ ad portã anguli, quadringentis cubitis. Tulitqꝫ omne aurũ ꝛ argentũ, et vniuersa vasa quæ inuenta sunt in domo domini et in thesauris regis, ꝛ obsides, ꝛ reuersus est in Samariam. Reliqua autem verborum Joas quæ fecit et fortitudo eius qua

pugnauit

pugnauit cõtra Amasiam regem Juda, nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ Jsrl'. Dormiuitq; Joas cum patribus suis, & sepultus est in Samaria cum regibus Jsrael: & regnauit Jeroboam filius eius pro eo. Vixit autẽ Amasias filius Joas rex Juda, postq; mortuus est Joas filius Joachã regis Jsrael viginti quinq; annis. Reliqua autẽ sermonum Amasie, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierũ regum iuda? Facta q; est cõtra eũ coniuratio in Jerusalem: at ille fugit in Lachis. Misq; rũt post eũ in Lachis, & interfecerunt eum ibi. Et asportauerũt in equis, sepultusq; est in Jerusalem cum patribus suis in ciuitate Dauid. Tulit autem vniuersus populus Jude Azariam annos natum sedecim, & constituerũt eum regem pro patre eius Amasia. Ipse edificauit Ailam, et restituit eã Jude, postq; dormiuit rex cum patribus suis. Anno quintodecimo Amasie filij Joas regis iuda, regnauit Jeroboã filius Joas regis Jsrael in Samaria quadraginta & vno anno: & fecit quod malum est coram domino. Nõ recessit ab omnibus peccatis Jeroboã filij Nabath, q peccare fecit israel. Ipse restituit terminos Jsrael ab introitu Emath vsq; ad mare solitudinis, iuxta sermonem domini dei israel quem locutus est per seruum suum Jonã filium Amathi prophetam qui erat de Geth que est in Opher. Vidit eñ dñs affrictionẽ israel amaram nimis, et quod consumpti essent vsq; ad clausos carcere & extremos, & nõ esset qui auxiliaretur israel. Nec locutus est dominus vt deleret nomẽ israel de sub celo, sed saluauit eos in manu Jeroboam filij ioas. Reliqua autem sermonum Jeroboam, & vniuersa que fecit, et fortitudo eius qua preliatus est, et quomodo restituit Damascũ & Emath iude in israel: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Dormiuitq; Jeroboam cum patribus suis regibus Jsrael, & regnauit Zacharias filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Describũtur gesta regũ israel, Zacharie & Sanaben, phaceu ꝛc. Caput.xv.

Anno vicesimoseptimo Jeroboã regis israel regnauit Azarias filius Amasie regis iuda. Sedecim annorum erat, cũ regnare cepisset, & quinquaginta duobus annis regnauit in ierusalem: nomen matris eius iechelia de Jerusalem. Fecitq; qõ erat placitum coram dño iuxta omnia q̃ fecit Amasias pater eius. Verũtamen excelsa nõ est demolitus: adhuc populus sacrificabat, & adolebat incẽsum in excelsis. Percussit autẽ dominus regem, & fuit leprosus vsq; in diem mortis sue, & habitabat in domo libera seorsum: Joathã vero filius regis gubernabat palatũ, & iudicabat populũ terre. Reliqua autẽ sermonum Azarie, & vniuersa que fecit, nõne hec scripta sunt in libro verbũ dierũ regũ iuda? Et dormiuit Azarias cum patribus suis: sepelierũtq; eũ cũ maioribus suis in ciuitate Dauid, & regnauit ioathã filius eius pro eo. Anno tricesimooctauo Azarie regis iude, regnauit zacharias filius Jeroboã super israel in Samaria sex mẽsibus: & fecit quod malũ est coram dño, sicut fecerãt patres eius: nõ recessit a pctis Jeroboã filij Nabath, qui peccare fecit israel. Coniurauit autẽ cõtra eum Sellũ filius iabes: percussitq; eum palã: et interfecit, regnauitq; pro eo. Reliqua autẽ verbũ zacharie, nonne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ israel? Iste est sermo domini quẽ locutus est ad iehu, dicens. Filij tui vsq; ad quartã gñationẽ sedebũt de te super thronum israel. Factũq; est ita. Sellũ filius iabes regnauit tricesimonono anno Azarie regis iude: regnauit autẽ vno mense in Samaria. Et ascendit Manahẽ filius Gadi de Therla: venitq; in Samariã, & percussit Sellũ filiũ iabes in Samaria, & interfecit eũ, regnauitq; pro eo. Reliqua autẽ verborũ Sellũ, & cõiuratio eius, per quam tetẽdit insidias: nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierum regum israel? Tunc percussit Manahẽ Thapsa, & omnes qui erant in ea, & terminos eius de Thersa, noluerant eñ aperire ei: & interfecit omnes prẽgnantes eius, & scidit eas. Anno tricesimonono Azarie regis iude regnauit Manaben filius Gadi super israel decem annis in Samaria. Fecitq; quod erat malum coram dño: nõ recessit a peccatis ieroboã filij Nabath, q peccare fecit israel, cunctis diebus eius. Veniebat Phul rex Assyriorum in terrã, & dabat Manahẽ Phul mille talẽta argenti, vt esset ei in auxiliũ, & firmaret regnũ eius. Indixitq; Manahẽ argentum super israel cũctis potentibus, & diuitibus, vt daret regi assyriorum quinquaginta siclos argenti p singulos: reuersusq; est rex assyriorũ, & nõ est moratus in terra. Reliqua autem sermonũ Manahẽ, & vniuersa que fecit, nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regum israel? Et dormiuit Manahẽ cum patribus suis: regnauitq; Phaceia filius eius pro eo. Anno quinquagesimo Azarie regis iude, regnauit Phaceia filius Manahẽ super israel in Samaria biẽnio, & fecit qõ erat malũ coram dño: nõ recessit a peccatis ieroboã filij Nabath, qui peccare fecit israel. Coniurauit autẽ aduersus eum Phacee filius Romelie dux eius, & percussit eũ in Samaria in turre domus regie iuxta Argob, & iuxta Uriah: & cũ eo quinquaginta viros de filijs Galaaditarũ & interfecit eum, regnauitq; pro eo. Reliqua autẽ sermonũ Phaceia, & vniuersa que fecit, nõne hec scripta sunt in libro sermonum dierũ regũ israel? Anno quinquagesimo secundo Azarie regis iude, regnauit Phacee filius Romelie super israel in Samaria viginti annis. Et fecit quod erat malum coram domino: nõ recessit a peccatis Jeroboam filij Nabath, qui peccare fecit israel. In diebus Phacee regis israel venit Theglath phalasar rex Assur, & cepit Aion, & Abel, domum Maacha, & Janoe, & Cedes, & Asor, & Galaad, & Galileam & vniuersam terrã Nephthalim, & trãstulit eos in Assyrios. Coniurauit autẽ, & tetẽdit insidias Osee filius Ela cõtra Phacee filiũ Romelie, & percussit eũ, & interfecit: regnauitq; pro eo vicesimo anno Joathã filij Ozie. Reliqua autẽ sermonum Phacee, & vniuersa que fecit, nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regũ israel? Anno scõo Phacee filij Romelie regis israel, regnauit ioathã filius Ozie regis iuda. Viginti quinq; annorũ erat, cũ regnare cepisset, et sedecim annis regnauit in ierusalem: nomẽ matris eius, ierusa filia Sadoc. Fecitq; quod erat placitum coram domino: iuxta oia que fecerat Ozias pater suus, operatus est. Verũtamen excelsa nõ abstulit: adhuc populus immolabat, & adolebat incẽsum in excelsis: ipse edificauit portã domus dñi sublimissimam. Reliqua autẽ sermonũ ioathã, & vniuersa que fecit, nõne hec scripta sunt in libro verborum dierum regũ iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iudã Rasin regẽ Syrie, & Phacee filium Romelie. Et dormiuit ioathan cum patribus suis, sepultusq; est cũ eis in ciuitate Dauid patris sui, & regnauit Achaz filius eius pro eo.

¶ Capituli Summa. Gesta Achã regis iuda. Cap.xvj.

Anno decimoseptimo Phacee filij Romelie, regnauit Achã filius Joathã regis iuda. Viginti annor erat Achã, cũ regnare cepisset, & sedecim annis regnauit in Jerusalẽ: nõ fecit qõ erat placitũ in cõspectu dñi dei sui, sicut Dauid pr eius. Sz ambulauit in via regũ israel: insup & filiũ suũ cõsecrauit, trãsferens per ignẽ sm idola gẽtiũ, q̃ dissipauit dñs coram filijs israel. Immolabat q̃q victimas, & adolebat incensum in excelsis, et

esa.viij.a

in collib⁹ ⁊ sub oi ligno frondoso. Tūc ascendit Rasin rex Syrie ⁊ Phacee filius Romelie rex Israel in Jerusalē ad preliandū: cūq; obsiderēt Achā nō valuerūt superare eū.

B

In tpe illo restituit Rasin rex Syrie Ailā Syrie ⁊ eiecit iudeos de Aila: ⁊ idumei ⁊ Syri venerūt in Ailā ⁊ habitauerūt ibi vsq; in diem hāc. ¶Misit autē Acham nuntios ad Theglathphalasar regē Assyriorū dicēs. Servus tuus ⁊ filius tuus ego sum: ascende ⁊ salua me de manu regis Syrie ⁊ de manu regis Israel qui consurrexerūt aduersum me. Et cū collegisset Achā argentū ⁊ aurū qđ inueniri potuit in domo dñi ⁊ in thesauris regis, mīsit regi Assyriorū munera. Qui ⁊ acqeuit volūtati eius: ascēdit eū rex Assyriorū in Damascū ⁊ vastauit eam ⁊ trāstulit habitatores eius Cyrenē, Rasin aūt interfecit.

C

Perrexitq; rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorū in Damascū: cūq; vidisset altare damasci, misit rex Acham ad Uriam sacerdotē exēplar eius ⁊ similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitq; Urias sacerdos altare: iuxta omnia que preceperat rex Acham de damasco ita fecit sacerdos Urias, donec veniret rex Acham de Damasco. Cūq; venisset rex de Damasco, vidit altare ⁊ veneratus est illud: ascenditq; ⁊ immolauit holocausta ⁊ sacrificiū suū ⁊ libauit libamina ⁊ fudit sanguinem pacificorū que obtulerat super altare.

D

Porro altare ereum qđ erat corā dño trāstulit de facie tēpli ⁊ de loco altaris ⁊ de loco tēpli dñi: posuitq; illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit qq; rex Acham Urie sacerdoti, dicens. Super altare maius offer holocaustū matutinū ⁊ sacrificiū vespertinū ⁊ holocaustū regis ⁊ sacrificiū eius ⁊ holocaustū vniuersi populi terre, et sacrificia eorū, ⁊ libamina eorum: et omnē sanguinē holocausti ⁊ vniuersum sanguinē victie sup illō effundes: altare vo ereū erit paratū ad voluntatē meā. Fecit igit Urias sacerdos iuxta oīa que preceperat rex Achā. Tulit autē rex Acham celatas bases ⁊ luterē ⁊ erat desup: ⁊ mare deposuit de bobus ereis ⁊ posuit illud ⁊ posuit super pauimētū stratū lapide. ¶Dusach qđ sabbathi qđ edificauerat in tēplo ⁊ ingressum regis exterius, cōuertit in tēplū dñi propter regē Assyriorū. Reliqua aūt verborū Achā que fecit, nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regum iuda? Dormiuitq; Achā cū patribus suis ⁊ sepultus est cū eis in ciuitate Dauid ⁊ regnauit Ezechias filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Regnum Israel post multa facinora captiuum abducitur in Assyriam. Caput.xvij.

A

Anno duodecimo Achaz regis Juda regnauit Osee filius Ela in Samaria sup Israel nouē annis. Fecitq; malū coram dño: sed non sicut reges Israel q ante eū fuerūt. Cōtra hūc ascēdit Salmanasar rex Assyriorū ⁊ factus est ei Osee seruus, reddebatq; illi tributa. Cūq; deprehēdisset rex Assyriorū Osee, qđ rebellare nitēs, misisset nūtios ad Sua regē Egypti ne prestaret tributa regi Assyriorum sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum ⁊ vinctum mīsit in carcerem.

Infra xvij.c.

Perambulatusq; est omnē terrā: ⁊ ascēdēs Samariā, obsedit eā tribus annis. Anno autē nono Osee, cepit rex Assyriorū Samariam, ⁊ trāstulit Israel in Assyrios: posuitq; eos in Hala ⁊ in Habor iuxta fluuiū Gozā, in ciuitatibus Medorū. Factum est eū cum peccassent filij Israel dño deo suo, qui eduxerat eos de terra Egypti de manu Pharaonis regis Egypti coluerūt deos alienos. Et ambulauerūt iuxta ritum gentiū quas cōsumpserat dñs in conspectu filiorū Israel, et regū Israel: qui fecerāt. Et irritauerūt filij Israel vbis nō rectis dñm deū suū: ⁊ edificauerūt sibi excelsa in cūctis vrbibus suis a turre custodū vsq; ad ciuitatē munitā. Fecerūtq; sibi statuas ⁊ lucos in omni colle sublimi, et subter omne lignū nemorosum ⁊ adolebāt ibi incēsum sup aras in more gentiū quas trāstulerat dñs a facie eorū: fecerūtq; vba pessima irritātes dñm, ⁊ coluerunt immūditias de qb⁹ preceperat eis dñs ne facerēt vbū hoc. Et testificat⁹ est dñs in Israel et in Juda p manū oīs pphetarū ⁊ vidētiū dicēs, Reuertimini a vijs vestris pessimis, ⁊ custodite precepta mea ⁊ ceremonias, iuxta omnē legē quā precepi patrib⁹ vestris: ⁊ sicut misi ad vos in manu seruorū meorū prophetarū. Qui nō audierunt: sed indurauerūt ceruicē suā iuxta ceruicē patrū suorū qui nolūerunt obedire dño deo suo. Et abiecerūt legitima eius ⁊ pactū qđ pepigit cum patribus eorū ⁊ testificatiōes quibus testificatus est eos: secutiq; sunt vanitates ⁊ vane egerūt: ⁊ secuti sunt gētes q erāt p circuitū eorū, sup q⁹ preceperat dñs eis vt nō facerēt sicut ille faciebāt. Et dereliquerūt omnia precepta dñi dei sui: fecerūtq; sibi cōflatiles duos vitulos ⁊ lucos, ⁊ adorauerūt vniuersam militiā celi: seruierūtq; Baal ⁊ cōsecrauerūt filios suos ⁊ filias suas per ignem: ⁊ diuinationibus inseruiebāt ⁊ augurijs: ⁊ tradiderunt se vt facerēt malū corā dño, vt irritarēt eum. Iratusq; est dñs vehemēter Israeli, ⁊ abstulit eos a cōspectu suo, ⁊ nō remānsit nisi tribus Juda tantummodo. Sed nec ipse Juda custodiuit mādata domini dei sui: verūtamen ambulauit in erroribus Israel quos operatus fuerat. Proiecitq; dñs omne semē Israel, ⁊ afflixit eos, ⁊ tradidit eos in manu direptiōū, donec proijceret eos a facie sua: ex eo tā tpe, quo scissus est Israel a domo Dauid, ⁊ cōstituerūt sibi regē Jeroboā filiū Nabath: separauit enī Jeroboam Israel a dño, ⁊ peccare eos fecit peccatū magnū. Et ambulauerūt filij Israel in vniuersis peccatis Jeroboā que fecerat: nō recesserunt ab eis, vsq; quo dñs auferret Israel a facie sua, sicut locut⁹ fuerat in manu omnium seruorū suorū prophetarū: trāslatusq; est Israel de terra sua in Assyrios vsq; in diē hanc. Adduxit aūt rex Assyriorū de Babylone, ⁊ de Cutha, ⁊ de Ana, et de Emath, ⁊ de Sepharuaim: ⁊ collocauit eos in ciuitatib⁹ Samarie pro filijs Israel: qui possederūt Samariā ⁊ habitauerunt in vrbibus eius. Cūq; ibi habitare cepissent: non timebāt dñm: ⁊ immisit in eos dñs leones qui interficiebant eos. Nuntiatūq; est regi Assyriorū, ⁊ dictū. Gentes q⁹ trāstulisti ⁊ habitare fecisti in ciuitatibus Samarie, ignorant legitima dei terre, ⁊ immisit in eos dñs leones: ⁊ ecce, interficiūt eos, eo quod ignorēt ritū dei terre. Precepit aūtē rex Assyriorū, dicens. Ducite illuc vnū de sacerdotib⁹, quos inde captiuos adduxistis, ⁊ vadat, ⁊ habitet cū eis: ⁊ doceat eos legitima dei terre. Igit cū venisset vnus de sacerdotib⁹ his qui captiui ducti fuerāt de Samaria, habitauit in Bethel, ⁊ docebat eos qđo colerēt dñm. Et vnaquēq; gēs fabricata est deum suū: ⁊ posuerūtq; eos in phanis excelsis que fecerant Samarite gēs, ⁊ gēs in vrbibus suis in quib⁹ habitabant. Viri enī Babylonij fecerunt Socothbenoth: viri autē Cuthei fecerūt Nergel: ⁊ viri de Emath fecerūt Asima. Porro Heuei fecerūt Nebahā et Tharthac. Hi aūt qui erant de Sepharuaim, comburebant filios suos igni, Adramelech et Anamelech dijs Sepharuaim, et nihilominus colebāt dñm. Fecerūt aūt sibi de nouissimis sacerdotes excelsor⁹, ⁊ ponebāt eos in phanis sublimibus. Et cum dñm colerēt, dijs qđ suis seruiebāt iuxta cōsuetudinē gēnū: de qbus trāslati fuerāt in Samariā. Usq; in presentē diem morē sequuntur antiquū: nō timēt dñm, neq; custodiūt ceremonias eius, atq; iudicia ⁊ legē ⁊ mandatū qđ preceperat dñs filijs Jacob, quē cognominauit Israel: ⁊ pcussit cū eis pactū ⁊ mādauerat eis, dicens. Nolite timere deos alienos ⁊ nō adoretis eos, neq; colatis eos, ⁊ nō immoletis eis. Sed dñm deū vestrū q eduxit vos de terra Egypti in fortitudine magna, ⁊ in brachio extento: ipsum timete, et illum adorate, ⁊ ipsi immolate. Ceremonias q⁹, ⁊ iudicia et legē ⁊ mādatū qđ scripsit vobis, custodite, vt faciatis cūctis diebus: ⁊ nō timeatis deos alienos. Et pactū qđ pcussit vobiscū nolite oblusci: nec colatis deos alienos. Sed dñm deū vestrū timete, ⁊ ipse eruet vos de manu omnium inimicorū vestrorum. Illi vero nō audierūt, sed iuxta consuetudinem suam pristinam pergebant. Fuerunt igitur gētes ille timentes quidem dominum, sed nihilominus ⁊ idolis suis seruientes: nam filij eorum, ⁊ nepotes: sicut fecerunt patres sui: ita faciunt vsq; in presentem diem.

Jerem. xxv.b.

¶ Capituli Summarium. Pietas Ezechie cōmendat, quem rex Assyriorum oppugnat. Caput.xviij.

Anno

A j. Paral. xxix.a.

Anno tertio Osee filij Ela regis Israel regnauit Ezechias filius Achaz regis Juda. Viginti quinq; annorū erat, cū regnare cepisset: & viginti nouē annis regnauit i Jerusalē: nomē matris ei⁹ Abi filia zacharie. Fecitq; qđ erat bonum coꝝ dño, iuxta oīa q̄ fecerat Dauid p̄r eius. Ipse dissipauit excelsa, et cōtriuit statuas, & succidit lucos, cōfregitq; serpētē Eneuz. quē fecerat Moyses: siqdē vsq; ad illud tp̄s filij Israel adolebāt ei incēsuz: vocauitq; nomē ei⁹ Nehustan. In dño deo Israel speranit: itaq; post eū nō fuit similis ei de cūctis regib⁹ Juda, sed neq; in his q̄ añ eū fuerūt: & adhesit dño, & nō recessit a vestigijs ei⁹, fecitq; mādata ei⁹ q̄ p̄ceperat dominꝰ Moysi. Erat & dñs cū eo, & in cūctis ad q̄ pcedebat sapiēter se agebat. Rebellauit q̄q; ꝺ regē Assyriorū, & nō seruiuit ei. Ipse percussit Philistheos vsq; ad Gazā, & oēs terminos eorū, a turre custodū vsq; ad ciuitatē munitam. Anno q̄rto regis Ezechie, q̄ erat annꝰ septimus Osee filij Ela regis Israel, ascēdit Salmanasar rex Assyriorū in samariā, & oppugnauit eā, & cepit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechie, id est nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria: & trāstulit rex Assyrioꝝ Israel in Assyrios, collocauitq; eos in Hala, & in Habor fluuijs Gozā in ciuitatib⁹ Medorū: q̄ nō audierūt vocē dñi dei sui, sed p̄tergressi sunt pactū eius: oīa q̄ p̄ceperat Moyses seruus dñi, nō audierūt, neq; fecerūt. Anno quartodecimo regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyriorū. ad vniuersas ciuitates inda munitas: & cepit eas. Tūc misit Ezechias rex Juda, nūtios ad regē Assyrioꝝ in Lachis, dicēs. Peccaui, recede a me, et omne q̄ imposueris mihi, ferā. Indixit itaq; rex Assyriorum Ezechie regi Jude trecēta talēta argēti, & triginta talēta auri. Deditq; Ezechias omne argētū q̄ repertum fuerat in domo dñi, & in thesauris regis. In tēpore illo cōfregit Ezechias valuas tēpli dñi, & lamnas auri quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorū. Misit aūt rex Assyriorū Tharthā et Rabsacen de Lachis ad regē Ezechiā cū manu valida, Jerusalē: qui cū ascēdissent, venerūt Jerusalez, et steterūt iuxta aqueductum piscine superioris, que est in via agri fullonis. Vocauerūtq; regē: egressus est autē ad eos Eliacim filius Helcie p̄positus domus, et Sobna scriba, & Joabe filius Asaph a commentarijs. Dixitq; ad eos Rabsaces, Loquimini Ezechie. Hec dicit rex magnus rex Assyriorū, Que est ista fiducia qua niteris? Forsitā inijsti cōsiliū, vt p̄pares te ad p̄liū: in quo cōfidis, vt audeas rebellare? In sperasin baculo arūdineo atq; ꝺfracto Egypto: sup quē si incubuerit hō, cōminutus ingredietur manū eius, & p̄forabit eā: sic est Pharao rex Egypti, omnibus q̄ cōfidūt in se. Q̄ō si dixeritis mihi, In dño deo nostro habem⁹ fiduciā: nōne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria: & p̄cepit Jude & Jerusalem, Ante altera hoc adorabitis in Jerusalē. Nūc igitur transite ad dñm meū regem Assyriorū, & dabo vobis duo milia equorum, et videte an hāc valeatis ascensores eorū. Et q̄ōmodo potestis resistere ante vnū satrapā de seruis dñi mei minimus? An fiduciā habes in Egypto p̄pter currus & equites? Nunqd sine dñi voluntate ascēdi ad locū istum, vt demolirer eum? dñs dixit mihi. Ascēde ad terrā hāc, & demolire eā. Dixerūt autem Eliacim filius Helcie, & Sobna scriba, & Joabe, Rabsaci, Precamur vt loq̄ris nobis seruis tuis Syriace, siqdē intelligimus hāc liguā: & nō loq̄ris nobis iudaice audiēte populo, qui est sup murū. Rndiq; eis Rabsaces, dicēs, Nunqd ad dñm tuū, & ad te misit me dñs me⁹, vt loq̄rer sermōes hos & nō poti⁹ ad viros q̄ sedēt sup murū, vt comedāt stercora sua, & bibāt vnā suā vobiscū? Stetit itaq; Rabsaces, et exclamauit voce magna iudaice, & ait. Audite verba regis magni, regis Assyriorū. Hec dicit rex. Nō vos seducat Ezechias: nō eīm poterit eruere vos de manu mea. Neq; fiduciā vobis tribuat sup dñm, dicēs. Eruēs liberabit nos dñs & nō tradet ciuitas hec in manu regis Assyriorū. Nolite audire Ezechiā. Hec eīm dicit rex Assyriorū. Facite mecū q̄ vobis est vtile, & egredimini ad me: et comedet vnusquisq; de vinea sua, & de ficu sua: & bibetis aquas de cisternis vestris, donec veniā, & trāsferā vos in terrā q̄ similis est terre vestre, in terrā fructiferā, & fertilē vini, terrā panis & vinearū, terrā olearū, & olei ac mellis: & viuetis, & non morieminī. Nolite audire Ezechiā, q̄ vos decipit, dicēs, Dñs liberabit nos. Nūquid liberauerūt dij gētiū terrā suā de manu regis Assyriorū? Ubi est deus Emath et Arphad? Ubi est deus Sepharuaim, Ena & Ana? Nūqd liberauerūt Samariā de manu mea? Quinā illi sunt in vniuersis dijs terrarum: q̄ eruerūt regionē suā de manu mea, vt possit eruere dñs Jerusalē de manu mea? Tacuit itaq; pp̄ls, & nō rndit ei q̄q̄: siquidē p̄ceptum regis acceperat vt nō rnderet ei. Venitq; Eliacim filius Helcie, p̄positus domus, & Sobna scriba, & Joabe filius Asaph a cōmētarijs, ad Ezechiā scissis vestibus, & nūtiauerunt ei verba Rabsacis.

¶ Capituli Summarū. Angelus percutit centū octoginta quinq; millia Assyriorum. Caput. xix.

A Esa. xxxvij.a.

Que cū audisset Ezechias rex, scidit vestimenta sua, & operꝰ est sacco, ingressusq; est domū dñi. Et misit Eliacim p̄positū domus, & Sobnam scribā, & senes de sacerdotib⁹ opertos saccis, ad Esaiā pp̄hetā filiū Amos. Qui dixerūt ei. Hec dicit Ezechias. Dies tribulationis & increpationis, & blasphemie dies iste: venerūt filij vsq; ad partū: & vires nō hꝫ pturiēs. Si forte audiat dñs deus tuus vniuersa vba Rabsacis, quē misit rex assyrioꝝ dñs suus, vt exprobraret deū viuētē, et argueret verbis q̄ audiuit dñs deus tuus: & fac oratiōnē pro reliquijs, q̄ reperte sunt. Venerūt ergo serui regis Ezechie ad Esaiā. Dixitq; eis Esaias. Hec dicetis dño vro. Hec dicit dñs. Nolī timere a facie sermonū quos audisti, gb⁹ blasphemauerūt pueri regis Assyrioꝝ me. Ecce ego immittā ei spīm, & audiet nūtū, & reuertet in terrā suā, & deiciā eū gladio in terra sua. Reuersus est ergo Rabsaces, et inuenit regē Assyriorū expugnātē Lobnā: audierat enī q̄ recessisset de Lachis. Cūq; audisset de Tharaca rege Ethiopie, dicentes. Ecce, egressus est vt pugnet aduersum te: et iret cōtra eū, misit nuntios ad Ezechiā, dicens. Hec dicite Ezechie regi Iuda. Nō te seducat deus tuus, in quo habes fiduciam: neq; dicas. Nō tradet Jerusalē in manus regis Assyriorū. Tu enī ipse audisti que fecerūt reges Assyriorum vniuersis terris, quō vastauerūt eas: tu ergo solus poteris liberari? Nūqd liberauerūt dij gētiū singulos, quos vastauerunt patres mei, Gozā videlicet, & Haran, & Reseph, & filios Eden, q̄ erāt in Thelassar? Ubi est rex Emath, & rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuaim, Ena, & Ana? Itaq; cū accepisset Ezechias literas de manu nūtiorū, et legisset eas, ascēdit in domū dñi, & expādit eas coꝝ dño, & orauit in cōspectu eius, dicēs. Dñe deus Israel, qui sedes sup cherubim, tu es deus solus regū omniū terre: tu fecisti celū & terrā. Inclina aurē tuā & audi: aperi dñe oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, qui misit vt exprobraret nobis deū viuentē. Vere dñe dissipauerūt reges Assyriorū gētes & terras earū. Et miserūt deos eorū in ignē: non enī erant dij, sed opera manuū hoīm ex ligno & lapide, & p̄derdiderunt eos. Nūc igit dñe deus noster, saluos nos fac de manu eius, vt sciant omnia regna terre q̄ tu es dñs deus solus. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechiā, dicēs. Hec dicit dñs deus Israel. Que deprecatus es me sup Sēnacherib rege Assyriorū, audiui. Iste est sermo quē locutus est dñs de eo. Spreuit te, & subsannauit te virgo filia Sion: post tergum tuū caput mouit filia Jerusalē. Cui exprobrasti, & quē blasphemasti: cōtra quem exaltasti vocē tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos: cōtra sanctū Israel. Per manum seruorum tuorū exprobrasti domino, & dixisti. In multitudine currū meorum ascēdi excelsa mōtium in summitate Libani, & succidi sublimes cedros eius, et electas abietes illi⁹. Et ingressus sum vsq; ad terminos eius, & saltū Carmeli eius ego succidi. Et bibi aquas alienas, & siccaui vestigijs pedum meorum omnes aquas clausas. Nunquid audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmaui

illud,& nūc adduxi:erūtq; in ruinā collū cōpugnantiū ciuitates munite.Et q̄ sedēt in eis humules manu:contremuerunt & cōfusi sunt,facti sunt velut fenū agri,& virens herba tectoriū,q̄ arefacta est anteq̄ veniret ad maturitatē. Habitaculum tuū,& egressum tuū,& introitū tuū,& viam tuā ego prescium,& furorē tuū contra me.Insanisti in me,& superbia tua ascēdit in aures meas:ponā itaq; circulum in naribus tuis,& chamū in labijs tuis,& reducā te in viā p quā venisti. Tibi aūt Ezechia hoc erit signū,Comede hoc anno q̄ repereris,in secūdo aūt anno q̄ sponte nascunt:porro in tertio anno seminate & metite:plātate vineas,& comedite fructū earū.Et qcūq; reliquū fuerit de domo Juda,mittet radicem deorsum,& faciet fructū sursum.De Jerusalē quippe egredient reliquie,& qui saluet de monte Sion.zelus dñi exercituū faciet hoc.Quam ob rē hec dicit dñs de rege assyriorū.Non ingredietur vrbē hāc,nec mittet ibi sagittā,nec occupabit eā clypeus,nec circūdabit eā munitio.Per viā q̄ venit reuertet:& ciuitatē hāc nō ingredietur,dicit dñs.Protegā itaq; vrbē hāc,& saluabo eā ppter me,& ppter Dauid seruum meū.Factū est igit in nocte illa,venit angelus dñi:& percussit in castris Assyriorū cētū octogintaq; milia.Cūq; diluculo surrexisset,vidit oia corpa mortuorū:& recedēs abijt,& reuersus est Sēnacherib rex assyrioz,& mānsit in Ninive.Cūq; adoraret in tēplo Nesroch deū suum,Adramelech & Sarasar filij eius percusserūt eū gladio,fugerūtq; in terrā Armenioz,& regnauit Asarhaddon filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarū. Sol in celo retrocedit ad sanationem Ezechie. Caput.xx.

In dieb⁹ illis egrotauit Ezechias vsq; ad mortē:& venit ad eū Esaias filius Amos ppheta,dixitq; ei.Hec dicit dominus.Precipe domui tue: morieris em tu,& nō vives.Qui cōuertit faciem suam ad parietem,& orauit dñm,dicens.Obsecro dñe,memēto q̄so quō ambulauerim cora te i veritate,& i corde perfecto,& q̄ placitū est coram te fecerim.Fleuit itaq; Ezechias fletu magno.Et anteq̄ egrederet Esaias mediā ptē atrij, factus est sermo dñi ad eū,dicens.Reuertere,& dic Ezechie duci ppli mei.Hec dicit dñs deus Dauid pris tui.Audiui orationē tuā,vidi lachrymā tuā:ecce,sanaui te,die tertio ascēdes tēplū dñi.Et addā dies tuis qndecim annos: sed de manu regis assyriorū liberabo te,& ciuitatē hāc,& protegā vrbē istā ppter me,& ppter Dauid seruū meū. Dixit Esaias.Afferte massā ficoz.Quā cū attulissent,& posuissent sup vlcus eius,curatus est.Dixerat aūt Ezechias ad Esaiā.Q̄ nō erit signū q̄ dñs me sanabit,& q̄ ascēsurus sum die tertia tēplū dñi:Cui ait Esaias.Hoc erit signū a dño, q̄ fact⁹ sit dñs sermonē quē locut⁹ est:vis vt ascēdat vmbra decē lineis,an vt reuertat totidē gradib⁹?Et ait Ezechias.Facile est vmbrā crescere decem lineis:nec hoc volo vt fiat,sed vt reuertat retrorsum decē gradibus.Invocauit itaq; Esaias ppheta dñm,& reduxit vmbrā p lineas,gbus iā descēderat in horologio Achā,retrorsuq; decē gradib⁹. In tpe illo misit Berodach Baladan filius Baladan rex Babyloniox,lras,& munera ad Ezechiā:audierat em q̄ egrotasset Ezechias.Letatus est aūt in aduētu eoū Ezechias,& ostēdit eis domū aromatū,& aurū,& argētū,& pigmēta varia,vnguēta q̄s,& domū vasoz suoz,& oia q̄ haberi poterat in thesauris suis. Nō fuit verbū q̄d nō monstraret eis Ezechias in domo sua,& in oi potestate sua. Venit aūt Esaias ppheta ad regē Ezechiā,dixitq; ei.Quid dixerūt viri isti:aut vnde venerunt ad te:Cui ait Ezechias. De terra longinqua venerūt ad me de Babylone.At ille rūdit.Quid viderūt in domo tua:Ait Ezechias.Oia que cūq; sunt in domo mea,viderūt:nihil est q̄d nō mōstraueri eis in thesauris meis.Dixit itaq; Esaias Ezechie.Audi sermonē dñi.Ecce dies venient,& auferent oia q̄ sunt in domo tua,& q̄ cōdiderūt pres tui vsq; in diē hāc,in Babylonē: nō remanebit q̄q̄,ait dñs.Sed & de filijs tuis q̄ egredientur ex te quos genabis,tollent et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.Dixitq; Ezechias ad Esaiā,Bonus sermo dominu,quem locutus es:sit tantū pax & veritas in diebus meis. Reliqua aūt sermonū Ezechie,& oīs fortitudo ei⁹,& quomodo fecerit piscinā,& aqueductum,et introduxerit aquas in ciuitatem,nōne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Juda?Dormiuitq; Ezechias cū patribus suis,& regnauit Manasses filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarū. Ostenditur q̄ impie vixerit Manasses & filius eius. Caput.xxj.

Duodecim annoz erat Manasses cū regnare cepisset,& quinquaginta quinq; annis regnauit in Jerusalem:nomē matris ei⁹ Aphsiba. Fecitq; malū in cōspectu dñi,iuxta idola gētiū q̄s delevit dñs a facie filioz Israel.Conuersus est,& edificauit excelsa q̄ dissipauerat Ezechias pr ei⁹:& erexit aras Baal,et fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israel:& adorauit oēm milicię celi,& coluit eā.Extruxitq; aras i domo dñi,de qua dixit dñs.In Jerusalē ponā nomen meū.Et extruxit altaria vniuerse milicie celi in duobus atrijs tēpli dñi. Et tradidit filiū suū p ignē:& ariolatus est,& obseruauit auguria, & fecit pythones,& arupices multiplicauit,vt faceret malū cora dño,vt irritaret eū. Posuit q̄q̄ idolū luci quē fecerat in tēplo dñi,sup quo locut⁹ est dñs ad Dauid,& ad Salomonē filiū ei⁹.In tēplo hoc & in Jerusalē quā elegi de cunctis tribubus Israel,ponā nomē meū in sempiternū.Et vltra nō faciā cōmoueri pedē Israel de terra quā dedi patribus eorū:si tn custodierint opere oia q̄ pcepi eis,& vniuersam legē quā mādauit eis seruus meus Moyses.Illi vo nō audierūt: q̄ seducti sunt a Manasse,vt facerēt malū sup gētes quas cōtruit dñs a facie filioz Israel. Locutusq; est dñs in manu seruoz suoz ppbetarū,dicēs.Quia fecit Manasses rex Juda abominationes ista pessimas super omnia que fecerūt Amorrhei ante eū,& peccare fecit etiā Judā in immūditijs suis:ppterea hec dicit dñs deus Israel.Ecce ego inducā mala sup Jerusalē & Judā:vt quicūq; audierit,tinniāt ambe aures ei⁹.Et extēdā sup Jerusalē funiculū Samarie,& pōdus domus Achab:& delebo Jerusalē,sicut deleri solēt tabule: delēs vertā,& ducā crebrius stylū sup faciē eius. Dimittā vero reliquias hereditatis mee,et tradā eas in manus inimicoū eius:erūtq; in vastitatē,& in rapinā cūctis aduersarijs suis:eo q̄d fecerint malū cora me,& perseueraverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eoū ex Egypto, vsq; ad hanc diē. Insuper & sanguinē innoxiū fudit Manasses multū nimis,donec impleret Jerusalem vsq; ad os: absq; peccatis suis quibus peccare fecit Judam,vt faceret malū coram dño. Reliqua aūt sermonū Manasse,& vniuersa que fecit,& peccatū eius q̄d peccauit:nōne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regū Juda?Dormiuitq; Manasses cū patribus suis,& sepultus est in horto domus sue,in horto Oza:& regnauit Amon filius eius pro eo.Viginti duoz annoū erat Amon cū regnare cepisset:duobus q̄q; annis regnauit in Jerusalē.nomē matris eius Messelemeth filia Harus de Jateba.Fecitq; malum in cōspectu dñi sicut fecerat Manasses pater eius.Et ambulauit in omni via per quā ambulauerat pater eius:seruiuitq; immūditijs quibus seruierat pater eius,& adorauit eas,& dereliquit dñm deum patrū suoū,& nō ambulauit in via dñi.Tetenderūtq; ei insidias serui sui,& interfecerūt regē in domo sua.Percussit aūt pplus terre oēs qui cōiurauerant contra regē Amon:et cōstituerunt sibi regē Josiam filiū eius pro eo.Reliqua aūt sermonum Amon que fecit,nonne hec scripta sunt in libro sermonū dierū regum Juda?Sepelierūtq; eū in sepulchro suo in horto Oza:& regnauit Josias filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Josias pius rex instaurat sartatecta templi. Caput.xxij.

Octo annoz erat Josias cum regnare cepisset,et triginta vno anno regnauit in Jerusalē:nomē matris ei⁹ Jdida,filia Adaia de Beseccath.Fecitq; q̄d placitum erat cora dño,& ambulauit p oēs vias Dauid pris sui:nō declinauit ad dexteram aut ad sinistram.Anno aūt octauodecimo regis Josie,misit rex,

Saphā filiū Alsalia,filū zDesſulā ſcribā tēpli dñi,dicēs, Uade ad Helciā ſacerdotē magnum,vt conflet pecunia q̄ illata eſt in tēplū dñi,quam collegerūt ianitores a populo, deturq; fabris per prepoſitos in domo dñi:qui & diſtribuāt eam his qui operantur in tēplo dñi,ad inſtaurāda ſartatecta tēpli tignarijs videlicet & cemētarijs,et ijs qui interrupta cōponunt:& vt emantur ligna,& lapides de lapidicinis ad inſtaurandum templū domini.Uerūtā nō ſupputet eis argētū qō accipiūt,ſed in poteſtate habeāt,& in fide.Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan ſcribā. Librū legis reperi in domo domini.Deditq; helcias volumē Saphā, qui & legit illud.Uenit quoq; Saphan ſcriba ad regem,et renūtiauit ei qō ꝓceperat,& ait.'Cōflauerūt ſerui tui pecuniam,que reperta eſt in domo domini:& dederūt vt diſtribueretur fabris ac prefectis operuq; tēpli domini.Narrauit quoq; Saphan ſcriba regi,dicens.Librū dedit mihi Helcias ſacerdos.Quem cum legiſſet Saphā cōrā rege,& audiſſet rex verba libri legis domini,ſcidit veſtimēta ſua.Et precepit Helcie ſacerdoti,& Ahicā filio Saphā,& Achobor filio zDichaia,& Saphan ſcribe,& Aſaie ſeruo regis, dicens.Ite,& cōſulite dominum ſuper me,& ſuper populo, & ſuper omni Juda,de verbis voluminis iſtius qō inuentū eſt:magna eſt ira domini ſuccēſa eſt cōtra nos:quia nō audierunt patres noſtri verba libri huius,vt facerēt omne qō ſcriptū eſt nobis.Jerūt itaq; Helcias ſacerdos,& Ahicā, & Achabor,& Saphan,& Aſaia ad Oldā ꝓphetidē vxorem.Sellū filij Thecue,filij Araas cuſtodis veſtiū,que habitabat in Jeruſalem,in Secunda:locutiq; ſunt ad eā.Et illa reſpondit.Hec dicit dñs deus Iſrael.Dicite viro qui miſit vos ad me.Hec dicit dominꝰ.Ecce,ego adducā mala ſuper locū iſtū,& ſuper habitatores eius,omnia verba legis que legit rex Juda:quia dereliquerūt me,& ſacrificauerunt dijs alienis,irritantes me in cūctis operibus manuū ſuarū:& ſuccendet indignatio mea in loco hoc,& nō extinguet. Regi autem Juda qui miſit vos vt cōſuleretis dñm,ſic dicetis.Hec dicit dñs deus Iſrael.Pro eo qō audiſti verba voluminis,& perterritum eſt cor tuum,& humiliatus es coram domino,auditis ſermonibus contra locū iſtum,& habitatores eius,quod videlicet fierent in ſtuporem et in maledictum:& ſciduſti veſtimēta tua,& fleuiſti coram me,& ego audiui,ait dominus:idcirco colligam te ad patres tuos,& colligeris ad ſepulchrū tuum in pace,vt non videant oculi tui omnia mala que inducturus ſum ſuper locum iſtum.

¶ Capituli Summarium. Joſias cultu dei renouato in bello perit. Caput.xxiij.

A ij. parali. xxxiij.f.

Et renūtiauerūt regi qō dixerat. Qui miſit & cōgregati ſunt ad eū oēs ſenes Juda et Jeruſalē. Aſcēditq; rex tēplum dñi,& oēs viri Juda,vniuerſiq; qui habitabāt in Jeruſalē cum eo ſacerdotes & prophete,& omnis ppls a paruo vſq; ad magnū:legitq; cūctis audiētibus omnia verba libri federis,qui inuētus eſt in domo domini.Stetitq; rex ſuper gradū:et fedus percuſſit coram domino,vt ambularēt poſt dñm,& cuſtodirent precepta eius,& teſtimonia,& ceremonias in omni corde,& in tota anima,et ſuſcitarent verba federis huius que ſcripta erāt in libro illo:acquieuitq; populus pacto:& prepcepit rex Helcie pontifici,& ſacerdotibus ſecūdi ordinis,& ianitoribus,vt proijcerēt de tēplo domini omnia vaſa que facta fuerāt Baal,& luco,& vniuerſe militie celi:et cōbuſſit ea foris Jeruſalem in cōualle Cedron,& tulit puluerē eorū in Bethel.Et deleuit arupiſces quos poſuerant reges Juda ad ſacrificandū in excelſis per ciuitates Juda, et in circuitu Jeruſalem:& eos qui adolebāt incenſum Baal,et Soli,& Lune,& duodecī ſignis,& omni milite celi.Et efferri fecit lucum de domo domini foras Jeruſalē in conualle Cedron:& cōbuſſit eū ibi,& redegit in pulueē,& proiecit ſuper ſepulchra vulgi.Deſtruxit quoq; ediculas effeminatorum que erāt in domo dñi,ꝓ quib⁹ mulieres texebant ōſi domūculas luci.Cōgregauitq; omnes ſacerdotes de ciuitatibus Juda:et cōtaminauit excelſa,vbi ſacrificabāt ſacerdotes,de Gabaa vſq; Berſabee:& deſtruxit aras portarū in introitu oſtij Joſue principis ciuitatis,quod erat ad ſiniſtram porte ciuitatis.Uerūtamē nō aſcendebant ſacerdotes excelſorum ad altare domini in Jeruſalem:ſed tantum comedebāt Azyma in medio fratrū ſuor. Cōtamina ut quoq; Thopheth,quod eſt in conualle filij Ennom: vt nemo conſecraret filium ſuū aut filiā per ignem,zMoloch. Abſtulit q̄q; equos quos dederant reges Jude.Soli,in introitu tēpli domini,iuxta exedrā Nathanmelech eunuchi, qui erat in Pharurim:currus autē Solis combuſſit igni. Altaria q̄ſ que erant ſuper tecta cenaculi Acham,que fecerant reges Juda,& altaria que fecerat zManaſſes in duobus atrijs templi dñi deſtruxit rex:& cucurrit inde,& diſperſit cinerem eorū in torrentē Cedron.Excelſa quoq; q̄ erant in Jeruſalē ad dexterā partē montis. Offenſionis,q̄ edificauerat ſalomon rex Iſrael Aſtaroth idolo Sidoniorū,& Chamos offenſioni zMoab,et zMelchom abominationi filiorū Ammon,polluit rex.Et contriuit ſtatuas,& ſuccidit lucos:repleuitq; loca eorū oſſib⁹ mortuor.Inſup & altare q̄ erat in Bethel,& excelſum q̄ fecerat Jeroboā filiꝰ Nabath,qui peccare fecit Iſrael:& altare illud excelſum deſtruxit atq; cōbuſſit,& cōminuit in puluerē,ſuccēditq; etiam lucū.Et cōuerſus Joſias,vidit tibi ſepulchra q̄ erāt in mōte: miſitq; & tulit oſſa de ſepulchris,& cōbuſſit ea ſup altare,& polluit illud iuxta verbū dñi,qō locutꝰ eſt vir dei,q̄ predixerat verba hec.Et ait.Quis eſt titulus ille quē video:& Rñderūtq; ei ciues vrbis illi⁹.Sepulchrū eſt hois dei,qui venit de Juda,& predixit vba hec q̄ feciſti ſup altare Bethel. Et ait.Dimittite eū,nemo cōmoueat oſſa eius.Et intacta māſerunt oſſa illius cū oſſibus prophete q̄ venerat de Samaria.Inſup & oīa phana excelſorū,q̄ erant in ciuitatibus Samarie,q̄ fecerāt reges Iſrael ad irritādū dñm.Abſtulit Joſias:& fecit eis ſm oīa opera q̄ fecerat in Bethel.Et occidit vniuerſos ſacerdotes excelſorū,q̄ erāt ibi,ſuper altaria:& cōbuſſit oſſa humana ſuper ea:reuerſuſq; eſt Jeruſalem.Et precepit omni populo,dicēs.Facite phaſe domino deo veſtro,ſm qō ſcriptū eſt in libro federis huius. Nec enī factū eſt phaſe tale a diebꝰ iudicū,qui iudicauerūt Iſrael, & omniū dierum regū Iſrael,& regū Juda,ſicut in octauodecimo anno regis Joſie factū eſt phaſe iſtud dño in Jeruſalem.Sed et pythones et ariolos,et figuras idolorum,et immūditias,& abominationes que fuerāt in terra Juda,et Jeruſalem,abſtulit Joſias:vt ſtatueret verba legis,q̄ ſcripta ſunt in libro quez inuenit Helcias ſacerdos in templo domini.Similis illi nō fuit ante eum rex,qui reuerteret ad dñm in omni corde ſuo,& in tota aīa ſua,& in vniuerſa virtute ſua iuxta oēm legē zMoyſi:neq; poſt eum ſurrexit ſimilis illi.Uerumtamē nō eſt auerſus dñs ab ira furoris ſui magni,quo iratus eſt furor eius cōtra Judam: propter irritationes quibus prouocauerat eum zManaſſes.Dixit itaq; dñs.Etiā Judā auferā a facie mea,ſicut abſtuli Iſrael: et proijciā ciuitatē hāc quā elegi Jeruſalē,et domum de qua dixi.Erit nomē meū ibi.Reliqua vero ſermonum Joſie,et vniuerſa que fecit,nōne hec ſcripta ſunt in libro verborum dierū regū Juda:In diebꝰ eiꝰ aſcēdit Pharao Nechao rex Egypti contra regē Aſſyriorū ad flumen Euphraten:

B Eccleſi. xlix.a.

B

C

D

C

ij. Para. xxxv.a. iij. Eſdr. j.a.

E

iij. Regū xxiij.a.

iij. Regū xxij.g.

iij. Regū xxij.b.

D

E

F

Universidad de Deusto Biblioteca

ij. Para. xxv.a.

& abijt Josias rex in occursum eiꝰ: & occisus est in ẜdaged do cū vidisset eum. Et portauerunt eum serui sui mortuum de ẜdageddo: & pertulerunt in Jerusalem, & sepelierūt eū in sepulchro suo. Tulitq; populus terre Joacham filium Josie: & vnxerunt eum, & constituerūt eum regem pro patre suo. Uiginti trium annorū erat Joacham cum regnare ce pisset, et tribus mensibus regnauit in Jerusalē: nomē matris eius Amital, filia Jeremie de Lobna. Et fecit malum coram dño, iuxta omnia que fecerant patres eius. Uinxitq; eum Pharao Nechao in Rebla, que est in terra Emath, ne regnaret in Jerusalem: & imposuit mulctam terre centū talētis argenti, & talento auri. Regēq; constituit Pharao Nechao Eliacim filium Josie, pro Josia patre eius, vertitq; nomen eius Joacim: porro Joacham tulit & duxit in Egyptum. Argentū autem & aurum dedit Joacim Pharaoni, cū indixisset terre per singulos, vt conferretur iuxta preceptū Pharaonis: & vnūquēq; iuxta vires suas exegit, tam argentū q̄ aurū de populo terre, vt daret Pharaoni Nechao. Uiginti quinq; annorum erat Joacim cum regnare cepisset: & vndecim annis regnauit in Jerusalem: nomē matris eiꝰ zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

ij. Para. xxxvj.c.

B

C Capitu. Summariū. Tribus Juda ducitur in Babylonem, & diripiuntur vasa templi. Caput. xxiij.

A

In dieb⁹ eiꝰ ascēdit Nabuchodonosor rex Babylonis et factꝰ est ei Joacim seruus tribus annis: & rursum rebellauit cōtra eum. Immisitq; ei dñs latrūculos Chaldeorū et latrūculos Syrie & latrunculos ẜdoab, & latrūculos filiorum Ammon & immisit eos i Judam, vt disperderēt eum iuxta verbū domini quod locutus fuerat per seruos suos prophetas. Factū est autem hoc per verbū dñi cōtra Judam, vt auferret eū corā se propter peccata ẜdanasse vniuersa que fecit: et propter sanguinem innocuum quem effudit, & impleuit Jerusalem cruore innocētiū: & ob hāc rem noluit dñs propitiari. Reliqua autē sermonū Joacim, & vniuersa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonū dierum regum inda: Et dormuit Joacim cū patribus suis: & regnauit Joachin filius eiꝰ p eo. Et vltra nō addidit rex Egypti vt egrederetur de terra sua: tulerat enī rex Babylonis a riuo egypti, vsq; ad fluuiū Euphraten omnia que fuerāt regis Egypti. Decē & octo annorū erat Joachin cū regnare cepisset: & tribꝰ mensibus regnauit in Jerusalem: nomē matris eius Nebustha filia Elnathā de Jerusalē. Et fecit malum corā domino, iuxta omnia que fecerat pater eiꝰ. In tēpore illo ascēderūt serui Nabuchodonosor regis Babylonis in Jerusalem, et circūdata est vrbs munitionibus. Uenitq; Nabuchodonosor rex Babylonis ad ciuitatem, cum serui eius oppugnarent eam. Egressusq; est Joachin rex Juda ad regē Babylonis ipse & mater eius, & serui eius, & principes eiꝰ, & eunuchi eius: & suscepit eum rex Babylonis anno octauo regni sui. Et ptulit inde oēs thesauros domus dñi, et thesauros domꝰ regie: & cōcidit vniuersa vasa aurea q̄ fecerat Salomon rex Jsrael in tēplo dñi iuxta verbum dñi. Et trāstulit omnē Jerusalē, & vniuersos principes, & oēs fortes exercitus. decē milia in captiuitatē: & omnē artificē & inclusorem: nihilq; relictū est, exceptis pauperibus populi terre. Transtulit q̄z Joachin in Babylonem, & matrē regis, et vxores regis, & eunuchos regis: & iudices terre duxit in captiuitatē de Jerusalem in Babylonem. Et omnes viros robustos, septem milia, & artifices & inclusores mille, omnes viros fortes et bellatores: duxitq; eos rex Babylonis captiuos in Babylonem. Et cōstituit ẜdatthaniam patruum eius pro eo: composuitq; nomē ei Sedechiam. Uicesimum & primum annū etatis habebat Sedechias, cū regnare cepisset, & vndecim annis regnauit in Jerusalē: nomen matris eius erat Amital filia Jeremie de Lobna. Et fecit malū coram domino iuxta omnia que fecerat Joacim. Jrascebatur enī dominus contra Jerusalē & contra Judā, donec proiceret eos a facie sua: recessitq; Sedecias a rege Babylonis.

D Esther. ij.a.

Hieremi. xxvij.a. & xxiij.a.

C Capituli Summariū. Jerusalē a Nabuchodonosor denastatur, & exuritur. Caput. xxv.

Factū est autē anno nono regni eius, mēse decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius in Jerusalem, & circūdederunt eā: & extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est ciuitas atq; vallata, vsq; adyndecimum annum regis Sedechie nona die mēsis, pualuitq; fames in ciuitate, nec erat panis pp̄lo terre. Et interrupta est ciuitas: & omnes viri bellatores nocte fugerūt per viā porte que est inter duplicē murū ad hortum regis: porro Chaldei obsidebant in circuitu ciuitatē: fugit itaq; Sedechias per viā que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus Chaldeorū regē: cōp̄hendiderūtq; eum in plamtie Jericho: & oēs bellatores qui erāt cū eo, dispersi sunt, & reliquerūt eū. Appreheſuz ergo regē duxerunt ad regem Babylonis in Reblatha: qui locutus est cū eo iudicia. Filios autē Sedechie occidit corā eo, & oculos eius effodit: vinxitq; eū catenis: & adduxit in Babylonem. ẜdecimo quinto, septima die mēsis, ipse est annus nonusdecimus regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus regis Babylonis in Jerusalem. Et succendit domū dominū, & domū regis: & omnes domos Jerusalē, omnemq; domū magnā cōbussit igni. Et muros Jerusalē in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldeorū, q̄ erat cū principe militū. Reliquā autē populi partē, que remāserat in ciuitate, & perfugas q̄ transfugerāt ad regē Babylonis, & reliquū vulgus trāstulit Nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Colūnas aūt ereas q̄ erāt in tēplo dñi, & bases, & mare ereū q̄d erat in domo dñi, cōfregerūt Chaldei, & trāstulerunt es omnū in Babylonē. Ollas quoq; ereas & trullas, & tridētes, & lcyphos, & mortariola, & oīa vasa erea, in quibus ministrabāt, tulerūt. Flecnō & thuribula, & phialas: que aurea, aurea: & que argentea, argētea, tulit princeps militie: id est, colūnas duas, mare vnum, & bases quas fecerat Salomon in tēplo dñi. nō erat pondus eris omniū vasorum. Decē et octo cubitos altitudinis habebat colūna vna: & capitellum ereum super se altitudinis triū cubitoꝝ: & retiaculū: & malo granata super capitellū colūne, omnia erea: simulē & colūna secūda habebat ornatū. Tulit quoq; princeps militie Saraiam sacerdotem primū: et Sophoniā sacerdotē secundū & tres ianitores. Et de ciuitate eunuchū vnū qui erat prefectus super bellatores viros: & quinq; viros de his qui steterant coram rege, quos reperit in ciuitate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terre: & sexaginta viros e vulgo, qui inuēti fuerāt in ciuitate. Quos tollēs Nabuzardan princeps militum, duxit ad regē Babylonis in Reblatha. Percussitq; eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatꝰ est Juda de terra sua. Populo autem qui relictus est in terra Juda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, pfecit Godoliā filiū Ahicā filij Saphā. Qō aūdissent oēs duces militum, ipsi & viri q̄ erāt cū eis, videlicet qō cōstituisset rex Babylonis Godoliā: venerūt ad Godoliam in ẜdaspha, Jsmahel filius Nathanie, et Johanan filius Caree, & Sarata filius Thanehumeth Netophathites, & Jezonias filius ẜdaachathi ipsi & socij eorum. Juravitq; Godolias ipsis & socijs eorum, dicēs. Nolite timere seruire Chaldeis: manete in terra, et seruite regi Babylonis, et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo, venit Jsmahel filius Nathanie filij Elisama de semine regio, et decem viri cum eo: percusseruntq; Godoliam qui et mortuus est: sed et Judeos et Chaldeos qui erant cum eo in ẜdaspha. Consurgensq; omnis populus a parvo vsq; ad magnum, et principes militum venerunt in Egyptum timentes Chaldeos. Factum est vero in anno tricesimoseptimo transmigrationis Joachin regis Jude, mēse duodecimo, vicesimaseptima die mēsis: sublenauit Euilmerodach rex Babylonis anno quo regnare ceperat caput Joachin

regis Juda de carcere. Et locutus est ei benigne: & posuit thronũ eius sup thronũ regũ q erãt cũ eo in Babylone. Et mutauit vestes eiꝰ ãs habuerat in carcere, & comedebat panẽ semper in cõspectu eius cũctis diebus vite sue. Annonam quoq; constituit ei sine intermissione quę dabatur ei a Rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

¶ Explicit scõs liber malachim id est Regum quartus.

¶ Incipit prefatio prima sancti Hieronymi in librũ Dibre Haiamim qui est Paralipomenon: qõ nos dicere possumus verba dierum.

SI Septuaginta Interpretũ pura: & (vt ab eis in Grecum versa est) edito permaneret: superflue me Chromatii Episcoporum sanctissime atq; doctissime: impellere: vt Hebrea tibi volumina Latino sermone transferrem. Quod enim semel aureo hominum eccupauerat: et nascentis Ecclesie roborauerat fidem: tutum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum: diuersa ferantur exemplaria: & germana illa antiquaq; translatio corrupta sit: atq; violata: nostri arburũ putas: aut e pluribus iudicare quid verum sit: aut nouum opus in veteri opere cudere: illudentibusq; Judeis: Comicum (vt dicitur) oculos configere. Alexãdria & Egyptus in septuaginta suis: Esychium laudant authorẽ. Constantinopolis vsq; Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Medie inter has Prouincie Palestinos Codices legũt: quos ab Origene elaboratos Eusebius & Pamphilus vulgauerunt: totusq; Orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe Origenes nõ solum exempla composuit quatuor editionũ: & e regione singula verba describens: vt vnus dissentiens: statim ceteris inter se consentientibus arguatur: sed quod maioris audacie est in editione septuaginta Theodotionis editionem miscuit: asteriscis vel designans q̃ minus fuerãt: & virgulis que ex superfluo vidobantur apposita. Si igitur alijs licuit non tenere quod semel susceperant: & post septuaginta cellulas: que vulgo sine Authore iactãtur: singulas cellulas aperuere: hocq; in ecclesijs legitur: quod Septuaginta nescierunt: cur me non suscipiant Latini mei: qui (inuiolata editione veteri) ita nouam condidi: vt laborem meum Hebreis: et (quod ijs maius est) Apostolis Authoribus comprobẽ? Scripsi nuper Librum de optimo genere interpretandi: ostendẽs illa de Euangelio: Ex Egypto vocaui filium meum: et (Quoniam Nazareus vocabitur: et Videbunt in quem compunxerũt: et illud Apostoli (Que oculus non vidit: nec auris audiuit: & nec in cor hominis ascenderunt: que preparauit Deus diligentibus se: ceteraq; ijs similia in Hebreorum Libris inueniri. Certe Apostoli et Euangeliste: Septuaginta Interpretes nouerant: & vnde eis hec que in Septuaginta Interpretibus nõ habentur Christus dominus noster vtriusq; Testamenti Conditor in Euangelio secundum Joãnem: (Qui credit (inquit) in me (sicut dicit scriptura) flumina de vẽtre eius fluent aque viue. Vtiq; scriptum est: quod Saluator scriptum esse testatur: vbi scriptum est? Septuaginta non habent: apocrypha nescit Ecclesia. Ad Hebreos igitur reuertendum est: vnde et Dominus loquitur: & Discipuli exempla presumunt. Hec (pace Ueterum) loquor: & obtrectatoribus meis tantum respondeo: qui canino dente me roduntur in publico detrahentes: & legentes in angulis: idem & accusatores & defensores cum in alijs probent: quod in me reprobãt: quasi virtus & vitium non in rebus sit: sed cum Authore mutetur. Ceterum memini editionem Septuaginta Trãslatorum olim de Greco emendatam tribuisse me nostris: nec inimicum debere existimari eorum: quos in conuentu Fratrum semper edissero. Et quod nũc Dibrehaiamim: id est verba dierum interpretatus sum: idcirco feci: vt inextricabiles moras: & syluam nominũ: que Scriptorum confusa sunt vitio: sensumq; barbariem apertius et per versuum cola digererem: mihimetipsi: & meis iuxta Ismenã canẽs: si aures surde sunt ceterorum.

¶ Explicit prefatio prima.

¶ Eiusdem beati Hieronymi prefatio secunda.

QVomodo Grecorum historias magis intelligunt qui Athenas viderint: & tertium Uergilij Librum: qui a Troade per Leucatẽ: & Acroceraunia ad Siciliam et inde ad ostia Tyberis nauigauerint: ita sanctam scripturam lucidius intuebitur: qui Judeã oculis cõtemplatus sit: et antiquarum vrbium memorias: locorumq; vel eadem vocabula: vel mutata cognouerit. Vnde et nobis cure fuit cũ eruditissimis Hebreorum hanc laborem subire: vt circũtremus prouinciam quam vniuerse Christi Ecclesie sonant. Fateor enim: mi Domnion et Rogatiane charissimi: nunquam me in diuinis voluminibus: propijs viribus meis credidisse: nec habuisse opinionem meam: sed ea etiam: de quibus scire me arbitrabar: interrogare me solitum: quanto magis de his: super quibus anceps eram? Denicq; cum a me nuper literis flagitassetis: vt vobis Paralipomenon Latino sermone transferrem: de Tyberiade quendam legis Authorem: qui apud Hebreos admirationi habebatur: assumpsi: & contuli: cum eo: a vertice (quod aiunt) vsq; ad extremum vnguem: et sic confirmatus: ausus sum facere quod iubebgtis. Libere enim vobis loquor: ita in Grecis & Latinis Codicibus hic nominum Liber vitiosus est: vt non tam Hebrea quam Barbara quedãm: et Sarmatica nomina conjecta arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta Interpretibus: qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerunt trãstulerunt: sed Scriptorum culpe ascribendum dum de emendatis inemendata scripitant: et sepe tria nomina (subtractis e medio syllabis) in vnum vocabulum cogunt: vel e regione vnum nomen propter latitudinem suam: in duo: vel tria vocabula diuidũt. Sed et ipse appellationes: non homines plerique existimant: sed vrbes: et regiones: & saltus: et prouincias sonant: et obliique sub interpretatione et figura eorum: quedam narrantur historie: de quibus in regnorum libro dicitur: Nonne ecce hec scripta sunt in Libro verborum dierum Regum Juda? Que vtiq; in nostris Codicibus nõ habentur. Hoc primum sciendum: q̃ apud Hebreos Paralipomenon Liber vnus sit: et apud illos vocatus Dibre Haiamim: id est verba dierum: qui propter magnitudinem: apud nos diuisus est: quod nonnulli etiam in Bruto Ciceronis Dialogo faciunt: vt eum in tres partes secẽt: cum vnus a suo Authore sit editus. Deinde etiam illud attendendum: q̃ frequenter nomina: non vocabula hominum: sed rerum (vt dixi) significantias sonant. Ad extremum: q̃ omnis eruditio scripturarum in hoc continetur: et historie que vel pretermisse sunt in suis locis: vel perstricte leuiter: hic perq; quedã verborum compendia explicentur. Orationum itaq; vestrarum a diuinus auxilio: mihi Librum benevolis placiturum: tamẽ inuidis displicaturum esse non ambigo. Optima enim quęque (vt ait Plinius) malunt contemnere plerique: quã discere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehẽdere: interroget Hebreos: suam conscientiã recolat: videat ordinẽ & verumq; sermonis: & tũc nostro labori si potuerit detrahat. Ubicũq; ergo asteriscos: id est stellas: radiare in hoc volumine viderit: ibi sciatis de Hebreo additũ: oꝰ in Latinis Codicibꝰ nõ habetur. Ubi vero obelꝰ: transuersa sez virga prepositra est: illic signatur: quid Septuaginta Interpretes addiderint: vel ob decoris gratiã: vel ob sancti Spiritus authoritatem: licet in Hebreis voluminibus non legatur.

¶ Explicit Prefatio Secunda.

¶ Incipit Liber Primus.

Dibre Haiamim: id est Paralipomenon.

¶ Capituli Summarium. Genealogia ab Adam vsq; ad Jacob, & Esau describitur. Caput. j.

ADam, Seth, Enos, Cainam, Malaleel, Jared, Enoch, mathusale, Lamech, noe, Sem, Cham et Japhet. Filij Japheth: Gomer & Magog & madai & Jauã, thubal, mosoch, thiras. Porro filij Gomer: Ascenẽ & riphath, & thogorma. Filij autẽ Jauan: Elisa & tharsis, Cethim & Dodanim. Filij Chã: Chus & Mesraim & Phut & Chanaã. Filij autẽ Chus: Saba & Euila, Sabatha & regma & Sabathacha. Porro filij regma: Saba & Dadan. Chus autẽ genuit Nemrod: iste cepit esse potẽs in terra. Mesraim vo genuit Ludim & anamim & Laabim & Nephtuim, Phethrusim ẽq; et Chasluim: de quibus egressi sunt Philisthijm & Caphtorim. Chanaam vero genuit Sidonem primogenitum suum, Hetheum quoq;, Jebuseum et Amorrheum, et Gergeseũ, Heueumq;, & Araceum, & Sineum, Aradium quoq;, & Samareum, & Amatheum. Filij Sem: Elam et Assur & Arphaxad & Lud & Aram. Hi sunt filij Aram. Hus & Hul & Gether & mosoch. Arphaxad autẽ genuit Sale, q & ipe genuit Heber. Porro Heber nati sunt duo filij nomẽ vni Phaleg, q in diebꝰ eiꝰ diuisa est terra: & nomẽ fris eiꝰ iectã. Jectã aũt genuit Elimodad & Saleph et Asarmoth & Jare, adoram quoq; & Uzal & Decla, He-

A Genesis v.a. Genesis x.a.

Genesis x.b.

B Genesis x.d. xj.b.

Genesis xj.d. Genesis xxv.b.

bal etiã & Abimael & Saba, necnõ & Ophir & Euila & Jobab. omnes isti. filij Jectan. Sem, Arphaxad, Sale, Heber, Phaleg, Regau, Serug, Nachor, Thare, Abram, iste est Abraham. Filij autem Abraham, Isaac & Ismael. Et he generationes eorum. Primogenitus Ismahelis, Nabaioth & Cedar & Adbeel & Mabsam & Masma et Duma, massa hadad & Thema, Jetur, naphis: Cedma, hi sunt filij Ismahelis. Filij autem ceture cõcubine Abraham quos genuit Zamaran, Jecsan, Madan, Madian, Jesboc, & Sue. Porro filij Jecsan: Saba, & Dadan. Filij autem Dadan: Assurim et Latussim & Laomim. Filij autem Madian: Epha et Epher et Enoc & Abida & Elda a, omnes hi, filij Ceture. Genuit ante Abrahã Isaac: cuius fuerũt filij Esau & Israel. Filij Esau: Eliphaz, Rahuel, Jehus, Jhelom & Core. Filij Eliphaz Theman, Omar, Sephi, Gatham, Cenem, Thamna, Amalec. Filij Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Mosa. Filij Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan. Filij Lotan: Hori, Homam, Soror autem Lotan fuit Thãna. Filij Sobal, Alian, & Manahath, & Ebal, Sephi et Onam. Filij Sebeon: Aia & Ana, Filij Ana: Dison, Filij Dison: Hamarã, & Eseban & Jethran & Charan. Filij Eser: Balaan & zauan & Jacan. Filij Dison: Hus & Arã. Isti sunt reges qui imperauerũt in terra Edom, anteq̃ esset rex super filios Isrl. Bela filius Beor, & nomẽ ciuitatis eius, Denaba. Mortuus est aũt Bela, & regnauit pro eo Jobab, filius zare de Bosra. Cũq; & Jobab fuisset mortuus, regnauit pro eo husam de terra Themanorũ. Obijt quoq; & Husam, & regnauit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab: & nomẽ ciuitatis eius Auith. Cumq; & Adad fuisset mortuus, regnauit pro eo Semla de Masreca. Sed & Semla mortuus est: et regnauit pro eo Saul de Rohoboth, que iuxta amnem sita est. Mortuo quoq; Saul, regnauit pro eo Balanan filius Achobor. Sz et hic mortuus est, & regnauit pro eo Adad: cuius urbis nomen fuit Phai, et appellata est uxor eius Meetabel filia Matred filie Mezaab. Adad aũt mortuo, duces pregibus in Edom esse ceperũt: dux Thamna, dux Alua, dux Jeheth, dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux Cenem, dux Theman, dux Mabsat, dux Magdiel, dux Hiram. hi duces Edom.

¶ Capituli Summariũ. Genealogia a filijs Jacob vsq; ad Isai patrem Dauid. Cap. ij.

A Genesis xxx.g. et xxx.a. et xxxv.c.d.

Filij aũt Israel: Ruben, Symeõ, Leui, Juda, Issachar, et zabulon, Dan, Ioseph, beniamin, Nephthalim, Gad et Aser. Filij Juda: Her, Onan, & Sela: hi tres, nati sunt ei de filia Sue Chananitidis. Fuit aũt Her primogenitus Juda, malus coram dño, & occidit eũ. Thamar autẽ nurus eius peperit ei Phares & zara: oẽs ergo filij Juda, quinq;. Filij aũt phares: Esron & Hamul. Filij quoq; zare: zamari & Ethan et Eman, Chalchol quoq; & Dara, simul quinq;. Filij Charmi: Achar, q turbauit Isrl, & peccauit in furto anathematis. Filij Ethan: Azarias. Filij autẽ Esron q nati sunt ei: Jerameel & Ram & Calubai. Porro Ram genuit Aminadab. Aminadab aũt genuit Naason principem filiorũ Juda. Naason q̃q; genuit Salma, de quo ortus est Booz. Booz vero genuit Obed, qui & ipse genuit Isai. Isai autẽ genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab, tertium Simmaa quartum Nathanael, quintum raddai, sextum Asom, septimum Dauid. quorum sorores fuerunt Saruia & abigail: Filij Saruie: Abisai, Joab & Asahel, tres. Abigail autem genuit Amasa, cuius pater fuit Jether Ismahelites. Caleb vero filius Esron accepit uxorẽ nomine Azuba, de qua genuit Jerioth: fueruntq; filij eius Jaser & Sobab & Ardon. Cumq; mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephratha: que peperit ei Hur. Porro Hur genuit Uri: & Uri genuit beseleel. Post hec ingressus est Esron ad filiam Machir patris Galaad, et accepit eam cum esset annorũ sexaginta: que peperit ei Segub. Sed & Segub genuit Jair, & possedit viginti tres ciuitates i terra Galaad. Lepitq; Gessur & Arã oppida iair, & Canath & viculos eius sexaginta ciuitatũ: oẽs isti, filij machir patris Galaad. Cũ aũt mortuus esset Esron in gressus est Caleb ad Ephratha. Habuit quoq; Esron uxorẽ alia, que peperit ei Asshur patrẽ Thecue. Nati sunt aũt filij Jerameel primogeniti Esron, Rã primogenitus eius, & Buna & Aran, & Asom & Achia. Duxit quoq; uxorẽ alteraz Jerameel noie Atara, q̃ fuit mater Onã. Sed & filij Rã primogeniti Jerameel, fuerunt Maoz, Jamin & Achar. Onã aũt habuit filios Samai & Jada. Filij aũt samai: nadab & Abisur. Nomẽ vero uxoris Abisur, Abihail q̃ peperit Ahobban, & Molid. Filij aũt Nadab fuerũt saled, Appharim. Mortuus est aũt Saled absq; liberis. Filius vero Appharim, Jesi: qui Jesi, genuit Sesan. Porro Sesan genuit Oholai. Filij aũt Jada fratris Samai: Jether & Jonathan. Sz & Jether mortuus est absq; liberis. Porro Jonathan genuit Phaleth & zisa. Isti fuerunt filij Jerameel.

B Ruth iij.d.

Sesan aũt nõ habuit filios, sz filias: & seruũ Egyptiũ noie Jeraa. Dedit q; ei filiã suã uxorẽ q̃ peperit ei Ethei. Ethei aũt genuit Nathan, & Nathan genuit zabad, zabad quoq; genuit Ophlal, & Ophlal genuit Obed, Obed genuit Jehu, Jehu genuit Azariam, Azarias genuit Helles, & Helles genuit Elasa, Elasa genuit Sisamoi, sisamoi genuit sellum, Sellum genuit Jecamia, Jecamia aũt genuit Elisama. Filij autẽ Caleb fratris Jerameel: Mesa primogenitus eius, ipse est pater ziph: & filij Mareса patris Hebron. Porro filij Hebrõ, Core & Taphua & Recẽ & Samma. Samma aũt genuit Ragam patrẽ Jercaam, et Recẽ genuit sammai. Filius aũt sammai, Maon: & Maon pater Bethsur. Epha autem cõcubina Caleb peperit Haran & Mosa & Gezer. Porro Harã genuit Gezer. Filij aũt iahaddai: Regom & Joatham & Gesan & phalet & Epha et caph. Concubina caleb Maacha, peperit saber et Tharana. Genuit autem saaph pater Madmena, Sue patrẽ Machbena, & patrẽ gabaa. Filia vero caleb, fuit Achsa.

E 1.Regũ xvj. b. et xvij.b.

Hi erãt filij Caleb, filij Hur primogeniti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim, Salma pater Bethlehem, Hariph pater Beth gader. Fuerunt aũt filij sobal patris Cariathiarim, q̃ videbat dimidiũ requietionũ, & de cognatione Cariathiarim. Jethrei et Phutei & semathei et Maserei. Ex his egressi sunt saraithe & Esthaolite. Filij Salma patris Bethlehem, & Netophati coronę dom⁹ Joab, & dimidiũ requietiõis Sarai. Cognatiões quoq; scribarũ habitãtiũ in iabes, canentes atq; resonantes, & in tabernaculis cõmorãtes. Hi sunt Cinei, qui venerũt de calore patris domus Rechab.

¶ Capituli Summarium. Cathalogus regum Juda cũ filijs eorum. Caput iij.

A ũ. regum iij.a.

David vero hos habuit filios, q̃ ei nati sunt in Hebron: primogenitũ Ammõ ex Achinoã Jezrahelitide: secũdum Daniel de Abigail Carmelitide: tertiũ Absalom filiũ Maacha filie Tholmai regis Gessur, quartũ Adoniã filiũ Aggith, quintum Saphatiã ex Abital, sextũ Jethrahã de Egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ybi regnauit septẽ annis & sex mẽsibus. Triginta aũt & trib⁹ annis regnauit in Jerusalẽ. Porro in Jerusalẽ nati sunt ei filij simmaa & sobab, et Nathan & Salomon, q̃tuor de Bethsue filia Ammiel. Jebaar q̃q; et Elisama & eliphalet & Noge, & nepheg & Japhia, necnon Elisama & Eliada & Eliphelet, nouẽ. oẽs hi, filij Dauid, absq; filijs cõcubinarũ: habuerũtq; sororẽ Thamar. Filij aũt salomonis, Roboã: cui⁹ Abia filius, genuit Asa. De hoc quoq; natus est Josaphat pater Joram: qui Joram, genuit Ochoziã, ex quo ortus est Joas: huius Amasias filius, genuit Azariam. Porro Azarie filius Joatham: peccauit Achaz patrem Ezechie, de quo natus est Manasses. Sed & Manasses genuit Amos patrem Josie. Filij aũt Josie fuerũt: primogenit⁹ Johanam, secũs Joacim, tertius Sedechias, q̃rtus sellũ. De Joacim

B ũ. regum v.c.

natus est

natus est Jechonias ⁊ Sedechias. Filij Jechonie fuerūt:
D mat.j.b. Asir, Salathiel, ad Melchirā, phadaia senneser ⁊ iecemia,
et hosama ⁊ nadabia. De phadaia orti sunt Zorobabel ⁊
Semei. Zorobabel genuit ad Mosollam, Hananiā, ⁊ Salo
mith sororem eorū. Hasabā quoq; ⁊ ohol ⁊ barachiam,
⁊ hasadiā. iosabhesed, quinq; filiꝰ aūt hanani e phaltias
pater ieseie, cuius filiꝰ raphaia. huius quoq; filiꝰ, arnā, de
quo natꝰ est obdia, cuiꝰ filiꝰ fuit sechenias. Filiꝰ sechenie,
semeia: cuiꝰ filij Hattus ⁊ Jegaal ⁊ Baria ⁊ Maria ⁊ Sa
phat, ser numero. Filius Haarie, Elionai ⁊ Ezechias et
Ezricā, tres. Filius Elioenai, oduia ⁊ elia sub ⁊ Phelelia
et Acub ⁊ Johanan ⁊ Dalaia ⁊ Anani, septem.

¶ S. Describunt posteri iude ⁊ Symonis. Caput. iij.

A 5.ij.a. Genesis xxxviij.d ⁊.xlvj.b. Filij Jude: Phares Esron ⁊ Charmi ⁊ hur ⁊
Subal. Raia vero filiꝰ sobal genuit Jahath,
de quo nati sunt ahumai ⁊ laad. he cognatiões
sarathi. Ista q̄q; stirps etam: iezrael ⁊ iesema ⁊
Jedebos. Nomē q̄q; sororis eorū, asalelphumi. Phannel
aūt pr̄ gedor ⁊ Ezer pr̄ hosa, isti sunt filij Hur primogeniti
Ephratha pr̄is bethlehē. Assur vo pr̄is thecue erāt one
vrores, halaa ⁊ naara. Peperit aūt ei naara, aozā ⁊ He
pher ⁊ themani ⁊ Ahasthari. isti sunt filij naara. Porro fi
B lij halaa: sereth, ⁊ sahar ⁊ ethnā. Chos aūt genuit anob ⁊
soboba, ⁊ cognatiões aharel filij arū. Fuit aūt Jabes incly
tus pre fribꝰ suis, ⁊ mater eiꝰ vocauit nomē illiꝰ iabes, di
cēs, Quia peperi eū in dolore. Invocauit ergo Jabes deū
Jsrl, dicēs. Si būdicens būdixeris mihi, ⁊ dilataueris ter
minos meos, ⁊ fuerit manꝰ tua mecū, ⁊ feceris me a malti
a nō oppumi. Et p̄stitit deꝰ q̄ p̄catꝰ est. Caleb aūt fr̄ sua,
genuit mahir, q̄ fuit pr̄ est hō. Porro esthon genuit bethra
pha ⁊ phesse ⁊ tehina pr̄em vbis Haas. hi sunt viri recha.
C Filij aūt renē: otoniel ⁊ saraia. Porro filij Othoniel, ha
thath ⁊ ad Saonathi. ad Saonathi genuit Ophra. Saraia
aūt genuit ioab pr̄e vallis artificū: ibi eppe artifices erāt.
Filij vero caleb filij iephone: hir et ela ⁊ nahā. Filij q̄q; ela:
cenez. Filij q̄q; ialleleel: ziph ⁊ zipha thiria ⁊ asrael. Et filij
ezra: iether ⁊ Mered ⁊ Epher ⁊ Jalō, genuitq; ad Mariā ⁊
Sāmai ⁊ iesba patrē esthamo. Uxor q̄q; eiꝰ Judaia, pepit
Jared patrē gedor ⁊ heber patrē socho, ⁊ Jeuthiel pr̄em
zanoe. hi aūt filij Bethie filie pharaonis, quā accepit me
D Genesis xxxviij.a red ⁊ filij vxoris odaie sororis nahā pr̄is Keila Garmi, ⁊
⁊ esthamo q fuit de machati. Filij q̄q; simō: ammū ⁊ rinna fi
lius hanā, ⁊ thilō. Et filij iesi: zoheth ⁊ benzoheth. filij se
la, filij iude: her pr̄ lecha, ⁊ laada pr̄ maresa: ⁊ cognatiões
domꝰ operantū byssum in domo iuramenti. Et q̄ stare fecit
solē, viriq; mēdacij, ⁊ securꝰ ⁊ incēdēs, q̄ principes fuerūt in
moab ⁊ q reuersi sunt in labē. hec aūt vba vetera. Hi sunt
Genesis xlvj.a. figuli habitātes in plātatiōibꝰ ⁊ in sepibꝰ apud regē in o
peribꝰ eiꝰ cōmoratiq; sunt ibi. Filij Simeō: namuel ⁊ Ja
E min, iarib, zara, saul. Sellū filiꝰ eiꝰ, mabsam filiꝰ eiꝰ, mas
ma filius eiꝰ. Filij masma: hamuel filiꝰ eiꝰ, zachur filiꝰ eiꝰ,
semei filiꝰ eiꝰ. Filij semei sedecim, ⁊ filie ser: fratres aūt eiꝰ
nō habuerūt filios multos, ⁊ vniuersa cognatio nō potuit
adequare summā filiorū iuda. Habitauerūt aūt in bersa
bee ⁊ molada ⁊ hasarsuhal, ⁊ in bala, ⁊ in asom, ⁊ in Tho
lad, ⁊ in bathuel, ⁊ in horma, ⁊ in siceleg, ⁊ in bethmarcha
both, ⁊ in hasarsusim, ⁊ in bethberai, ⁊ in saarim. he ciuita
tes eorū vsq; ad regē dauid. Ville q̄q; eorū: Et tā ⁊ aen. rēmon
F ⁊ thochen ⁊ Asan, ciuitates q̄nq;. Et vniuersi viculi eorū p
circūitū ciuitatū istarū vsq; ad baal. hec est habitatio eorū, et
sedū distributio. Ad Sosobab q̄q; ⁊ iemlech, ⁊ iosa filiꝰ amas
sie, ⁊ ioel, iehu filiꝰ iosabie filij saraie filij asiel, ⁊ elioenai et
iacoba ⁊ isuhaia ⁊ asaia ⁊ adiel ⁊ isimiel ⁊ banaia, ziza q̄q;
filiꝰ Sephei filij allon filij idaia filij semri filij samaia. Isti
sunt noiati pncipes in cognatiōibꝰ suis, ⁊ in domo affinita
tū suarū multiplicati sunt vehemēter. Et pfecti sunt, vt in
G gredierent i gador vsq; ad oriētē vallis, ⁊ vt q̄rerēt pascua
gregibꝰ suis. Invenerūtq; pascuas vberes ⁊ valde bonas,
⁊ terrā latissimā ⁊ getā ⁊ fertilē, in q̄ habitauerāt de stirpe
cham. Hi ergo venerūt, q̄s supra descripsimꝰ noiatim, in
dieb⁹ ezechie regis iuda: ⁊ percusserūt tabernacula eor: ⁊ ha
bitatores q̄ inuēti fuerāt ibi, ⁊ deleuerūt eos vsq; in presen
tem diē: habitauerūtq; pro eis, quoniā uberrimas pascuas
ibidem repererunt. De filijs quoque Simeon abierunt in
montem Seir viri quingenti, habentes pncipes phaltiaz
et naariam ⁊ Raphaiā ⁊ Oziel filios Jesi: ⁊ percusserunt
reliquias qui euadere poterant, amalecitarum, ⁊ habita
uerunt ibi pro eis vsq; ad diem hanc.

¶ S. Catalogꝰ filiorū Rubē. Gad ⁊ ad Manasse. C. v.

A Genesis xxxv.d.⁊ xlix.a. Filij quoq; Rubē pmogeniti Jsrl (ipe eppe fuit
pmogenitꝰ eiꝰ: sed cū violasset thorū pr̄is sui, da
ta sunt primogenita eiꝰ filijs Joseph filij Jsrl ⁊
nō est ille reputatꝰ in primogenitū. Porro Ju
das q erat fortissimꝰ inter fratres suos, de stirpe eiꝰ pnci
pes geminati sunt: pmogenita aūt reputata sunt Joseph)
filij ergo ruben primogeniti Jsrl: Enoch ⁊ phallu, esron ⁊
charmi. Filij Joel: samaia filiꝰ eius, gog filiꝰ eiꝰ, semei filiꝰ
eius, micha filius eiꝰ, reia filiꝰ eius, Baal filiꝰ eiꝰ, beera fi
liꝰ eiꝰ, quē captiuū duxit thelgathphalnasar rex assyrioꝝ,
⁊ fuit princeps in tribu Ruben. Fratres aūt eius ⁊ vniuer
sa cognatio eius quādo numerabātur per familias suas,
habuerūt pncipes Jehiel ⁊ Zacharia. Porro Bala filiꝰ
Azam, filij samma, filij Joel, ipse habitauit in Aroer vsq;
B ad Nebo ⁊ Beelmeō. Contra orientalē q̄q; plagā habita
uit vsq; ad introitū eremi ⁊ flumen euphratē, ad multū qppe
iumētoꝝ numerū possidebāt in terra Galaad. In diebus
aūt saul pliati sunt ꝫ agarenos, ⁊ interfecerūt illos, habita
uerūtq; p eis in tabernaculis eorū in oi plaga q̄ respicit ad
orientē galaad. Filij vero gad e regiōe eor: habitauerūt i terra
basan vsq; selcha: joel i capite, ⁊ sophā scōs: ianai aūt ⁊ sa
phat i basan. Fratres vero eorū scōm domos cognationū
suarū, michael ⁊ mosollā ⁊ sebe ⁊ Jorai ⁊ Jachan ⁊ zie et
heber, septē. Hi filij abihail, filij huri, filij iara, filij Gala
ad, filij michael, filij iesesi, filij Jeddo, filij buz. Fratres q̄q;
C filij abdiel, filij guni, pncipes domꝰ in familys suis: ⁊ ha
bitauerūt in galaad ⁊ i basan ⁊ in viculis eiꝰ, ⁊ i cūctis sub
urbanis saron vsq; ad terminos. Oēs hi nūerati sūt i diebꝰ
ioathā regis iuda, ⁊ in diebꝰ ieroboā regis Jsrl. Filij ruben
et gad ⁊ dimidie tribus manasse, viri bellatores, scuta por
tātes, ⁊ gladios, ⁊ tēdētes arcū, eruditiq; ad plia, q̄dragin
taquatuor millia, ⁊ septigēti seraginta, pcedētes ad pugnā
dimicauerūt ꝫ agarenos. Jturei vero, ⁊ naphis, ⁊ Nodab
pbuerūt eis auxiliū. Traditiq; sunt in manꝰ eor: agareni, ⁊
vniuersi q fuerāt cū eis, q: deū invocauerunt cū pliarent: et
exaudiuit eos, eo q credidissent in eum. Ceperunt q; oia q̄
possederāt, camelor: q̄nquaginta millia, ⁊ ouiū ducēta q̄n
quaginta millia, ⁊ asinos duo millia, ⁊ aias hoīm centum
millia. Vulnerati aūt multi corruerunt. fuit enī bellum dñi.
Habitauerūtq; p eis vsq; ad trāsmigrationē. Filij q̄q; di
midie tribꝰ manasse possederūt terrā a finib⁹ Basan vsq;
Baal hermō ⁊ sanir, ⁊ montē hermō. ingēs q̄ppe numerus
erat. Et hi fuerūt pncipes domꝰ cognatiōis eorū, epher,
Jesi, ⁊ eliel, ⁊ ezriel, ⁊ Jeremia, ⁊ odoia, ⁊ Jediel viri fortis
simi ⁊ potētes, ⁊ nominati duces in familys suis. Relique
runt aūt deū patrū suoꝝ, ⁊ fornicati sunt post deos pplor
terre, q̄s abstulit deus cor: ā eis: ⁊ suscitauit deus Jsrael spi
ritum Phul regis assyrioꝝ, ⁊ spiritū Thelgathphalna
sar regis assur: ⁊ abstulit Ruben ⁊ Gad, ⁊ dimidiā tribum
Manasse, ⁊ addurit eos in Labela, ⁊ in Habor, ⁊ Ara et
fluuium Gozan, vsq; ad diem hanc.

¶ S. Numerātur filij Leui cū vxibus eorū. Cap. vj.

A Genesis xlvj.b. Infra xxij.b. Filij Leui: Gerson, Caath, ⁊ Merari. Filij ca
ath, Amram, Jsaar, Hebrō, ⁊ Oziel. Filij am
ram: Aaron, Moyses ⁊ Maria. Filij Aarō:
Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. Eleaz
zar genuit Phinees, et Phinees genuit Abisue, Abi
sue vero genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi, Ozi genuit
zarahiā, ⁊ zarahias genuit meraioth. Porro Meraioth
genuit Elmariam et amarias genuit Achitob, Achitob
genuit sadoc, ⁊ sadoc genuit achimaas, achimaas genuit

Azariã, azarias genuit iohanã, iohanã genuit azariã, ipe
est q sacerdotio functꝰ est in domo, quã edificauit salomõ
in ierusalẽ. Genuit aũt azarias amariã, & amarias genuit
achitob, achitob genuit Sadoc, & sadoc genuit sellũ, sellũ
genuit helciã, & helcias genuit azariã, azarias genuit Sa-
raiã, & saraias genuit iosedec. Porro iosedec egressus est,
qñ trãstulit dñs iudã & ierusalẽ pmanꝰ Nabuchodonosor,
Filij ergo leui: gerson, caath, & merari. Et hec noia filiorũ
gerson: Lobni, & semei. Filij caath: amram, & Isaar, & He-
bron, & oziel. Filij merari: moholi & musi. He autẽ gñatio-
nes leui fm familias eorũ. Gerson, Lobni filiꝰ eiꝰ, iahath
filiꝰ eiꝰ, zãma filiꝰ eiꝰ, ioab filiꝰ eiꝰ, addo filiꝰ eiꝰ, zara filius
eiꝰ, iethrai filiꝰ eiꝰ. Filij caath, aminadab filiꝰ eiꝰ, Core fi-
lius eiꝰ, asir filiꝰ eius, Elcana filiꝰ eiꝰ, abiasaph filius eiꝰ,
asir filiꝰ eius, thahath filiꝰ eiꝰ, Uriel filiꝰ eiꝰ, Ozias filius
eius, saul filiꝰ eiꝰ. Filij elcana: amasai, & achimoth, & elca-
na. Filij elcana sophai filiꝰ eius, Nahath filius eiꝰ, Eliab
filiꝰ eiꝰ, ierobã filiꝰ eiꝰ, elcana filiꝰ eiꝰ. Filij samuel: primo-
genitus vasseni, & abia. Filij aũt merari, moholi: lobni filius
eius, semei filiꝰ eiꝰ, oza filiꝰ eiꝰ, sammaa filiꝰ eiꝰ, haggia fi-
lius eiꝰ, asaia filiꝰ eiꝰ. Isti sunt qꝫs ꝓstituit David sup can
tores domꝰ dñi, ex q collocata est arca: & ministrabãt coram
tabernaculo testimonij, canẽtes donec edificaret Salomõ
domũ dñi i Jerusalẽ: stabãt aũt iurta ordinẽ suũ i mimste-
rio. Hi vo sũt q assistebãt cũ filijs suis, de filijs caath, He-
man cãtor: filiꝰ ioel, filij samuel, filij elcana, filij ierobã, filij
Eliel, filij Thobu, filij suph, filij elcana, filij ioel, filij Za-
hath, filij amasai, filij elcana, filij ioel, filij Azarie, filij So
phonie, filij thahath, filij Assir, filij abiasaph, filij core, filij
isaar, filij caath, filij leui, filij Israꝫ & frater eiꝰ asaph q sta-
bat a dextris eiꝰ, asaph filiꝰ Barachie, filij samaa, filij mi-
chael, filij basaie, filij melchie, filij Athanai, filij zara, filij
Adaia, filij ethan, filij zãma, filij semei, filij ieth, filij Ger-
son, filij Leui. Filij aũt merari frẽs eorũ, ad sinistrã: Ethã
filiꝰ cuſi, filij abdi, filij maloch, filij hasabie, filij Amasie, fi
lij Helcie, filij amasai, filij homi, filij somer, filij moholi, fi-
lij musi, filij merari, filij Leui. Hres qꝫs eoꝝ Leuite, q ordi
nati sunt i cũctũ mĩsterũ tabernaculi domꝰ dñi. Aarõ vo
& filij eiꝰ adolebãt icẽsuꝫ sup altare holocausti, & sup alta
re thymiamatis i oẽ opꝰ scõrũ sanctorũ: & vt ꝓcarent ꝓ Israꝫ
iurta oia q ꝑcepat Moyses seruꝰ dei. Hi sunt aũt filij aa-
ron: Eleazar filiꝰ eiꝰ, Phinees filius eiꝰ, Abisue filiꝰ eiꝰ,
Bocci filiꝰ eiꝰ, ozi filiꝰ eius, zarahia filiꝰ eius, meraioth fi-
lius eius, amarias filiꝰ eiꝰ, achitob filiꝰ eius, Sadoc filiꝰ
eius, achimaas filiꝰ eius: Et hec habitacula eorũ ꝑ vicos
atq cõfinia, filiorũ scz Aarõ, iurta cognatiões Caath, dita
rũ: ipsis eñ sorte ꝓtigerãt. Dederũt igit eis Hebrõ i terra
Juda, & suburbana eius per circuitũ: agros aũt ciuitatis,
& villas, Caleb filio Jephone. Porro filijs Aarõ dederũt
ciuitates, ad cõfugiẽdũ hebrõ: & lobna & suburbana eiꝰ, ie-
ther qꝫ & Esthemo cum suburbanis suis, Hedet Helon, et
Dabir cum suburbanis suis, Asan quoq & bethsemes et
suburbana earum. De tribu aũt Beniamin: gabee & sub-
urbana eius, & Almath cũ suburbanis suis, anathoth q̃q
cũ suburbanis suis. oẽs ciuitates, tredecim ꝑ cognatiões
suas. Filijs aũt caath reliquis de cognatiõe sua dederunt
ex dimidia tribu manasse in possessionẽ vrbes decẽ. Por-
ro filijs gersom ꝑ cognatiões suas de tribu Issachar, & de
tribu Aser, & de tribu Nephthalim, & de tribu manasse in
basan, vrbes tredeci. Filijs aũt merari ꝑ cognationes suas
de tribu Ruben, & de tribu gad, & de tribu zabulõ, dederunt
sorte ciuitates duodecim. Dederũt q̃q filij Israel leuitis
ciuitates, & suburbana earũ. Dederũtq ꝑ sorte, ex tribu fi-
liorũ Juda, & ex tribu filiorũ simeõ, & ex tribu filiorũ benia-
min, vrbes has qꝫs vocauerũt nois suis, & his q erãt de co-
gnatione filiorũ Caath: fuerũtq ciuitates i termis eoꝝ de
tribu Ephraim. Dederũt ergo eis vrbes, ad confugiendũ
Sichẽ cũ suburbanis suis in monte Ephraim: & Gazer cũ
suburbanis suis, Jecmaã qꝫs cũ suburbanis suis, & Beth-
horõ silr, necnõ & alalõ cũ suburbanis suis, & gethrẽmõ in
cũdẽ modũ. Porro ex dimidia tribu manasse, aner & sub-
urbana eiꝰ, Balaũ & suburbana eiꝰ: his videlzq de cogna
tione filiorũ Caath relig erãt. Filijs aũt gersom de cogna
tione dimidie tribꝰ manasse, gaulon in basan, & suburbana
eius, & astaroth cum suburbanis suis. De tribu Issachar,
Cedes & suburbana eius, & dabereth cũ suburbanis suis,
ramoth q̃q̃z & suburbana eiꝰ, & anẽ cũ suburbanis suis. De
tribu vero aser, masal cũ suburbanis suis, et abdon simili
ter, hacac qꝫs & suburbana eiꝰ, & robob cũ suburbanis suis.
Porro de tribu Nephthalim. Cedesin galilea & suburba
na eiꝰ, Hamõ cũ suburbanis suis, & Cariathaim, & subur
bana eiꝰ. Filijs aũt merari residuis: de tribu zabulon, Re-
mono & suburbana eiꝰ, & thaor cũ suburbanis suis. Trans
Jordanẽ qꝫs ex aduerso iericho ꝙ orientẽ Jordanis, de tribu
Ruben, Bosor in solitudine cũ suburbanis suis, et Jasa
cũ suburbanis suis. Cademoth qꝫs & suburbana eius, & m
phaath cũ suburbanis suis. Necnon de tribu gad, ramoth
in galaad, & suburbana eiꝰ, & manaim cũ suburbanis suis
qꝫs & Hesebõ cũ suburbanis suis, & iezer cũ suburbanis suis.

¶ Capituli Summarium. Genealogia Issachar. Benia-
min. Nephthalim. Manasse Ephraim & Aser. Cap. vij.

Porro filij Issachar: thola, & phua, iasub & sime
rõ q̃tuor: Filij thola: ozi & raphaia, & ieriel & ie
mai, & Jebsem, & samuel, ꝓncipes ꝑ domos co
gnationũ suarũ. De stirpe thola viri fortissimi
nũerati sũt i diebꝰ david, vigintiduo millia ducẽti. Filij ozi,
Jzrahia, de q̃ nati sũt michael, & obadia, & Joel, & iesia, qn-
q̃ oẽs principes. Cũ eis ꝑ familias, & ꝓpos suos, accincti
ad ꝓlĩ, viri fortissimi triginta & sex millia: multas enim ba
buerũt vxores & filios. Fres qꝫs eoꝝ ꝑ oẽs cognationẽ Issa-
char robustissimi ad pugnãdũ, octogita septẽ millia nũe-
rati sunt. Filij beniamin: bale, & bechor, & iadihel tres. Fi
lij bale, esbon & ozi & oziel & ierimoth & irai, qnq̃ ꝓncipes
familiarũ, & ad pugnãdũ robustissimi: nũerꝰ aũt eoꝝ, vigin
duo millia & trigintaquatuor. Porro filij bechor, Zamira,
et Joas, & Eliezer, & elioenai, & amri, & ieremoth, & Abia
anathoth, & almath. oẽs hi, filij bechor. Hsumerati sunt aũt
per familias suas ꝓncipes cognationũ suarũ ad bella for-
tissimi, vigiti millia & ducẽti. Porro filij iadihel: balan. fi-
lij aũt balã: iehus, & Beniamin, & Hod, & Chanaana, & ze-
thã, & Tharsis, & ahisahar. oẽs hi filij Jadihel, ꝓncipes
cognationũ suarũ: viri fortissimi, decẽ & septẽ millia & du-
centi ad plĩ ꝓcedẽtes. Sephã qꝫs & hapham filij hir: & ha-
sim filij aher. Filij aũt nephthalim: iahiel, & guni, & Jeser, &
sellũ, filij bala. Porro filiꝰ manasse, esriel: cõcubina q̃q ei
Syra peperit machir patrẽ galaad. Hic machir aũt acceptꝫ
vxorẽ filijs suis hap phim & saphã: habuit sororem noi
maacha: nomẽ aũt scõi, salphaad: mateq sũt salphaad &
lie. Et pepit maacha vxor machir filium, vocauitq nomẽ
eiꝰ phares: porro nomẽ fris eiꝰ, sares: & filij eiꝰ, Vlã et re-
cem. Filiꝰ aũt vlã, badã. hi sũt filij galaad, filij machir, fili
manasse. Soror aũt eiꝰ regia peperit vxorẽ decoꝝ, & abiezer
& mohola. Erãt aũt filij semida: ahian, & sechem, et Leci, et
Aniã. Filij aũt ephraim suthala, bared filius eius, Thaa
bath filiꝰ eiꝰ, elada filiꝰ eiꝰ, & thabath filiꝰ eiꝰ, & buꝯ filiꝰ za
bad, & buꝯ filiꝰ suthala, & buꝯ filiꝰ ezer & elad: occiderunt
aũt eos viri gethidigene, q descẽderãt vt innaderẽt posses
sionẽs eorũ. Lurit igit ephraim pr eoꝝ multis diebꝰ, & ve-
nerũt frẽs eiꝰ vt ꝙsolarent eũ. Ingressusq est ad vxorẽ suã:
q̃ cõcepit & pepit filiũ, & vocauit nomẽ eiꝰ beria, eo q in ma
lis domꝰ eiꝰ oriꝰ erat: filia aũt eiꝰ fuit sara, q ędificauit beth
horõ iferiorẽ & supiorẽ, & ozelsara. Porro filij eiꝰ raphae,
& resseph, & thale, de q̃ natꝰ est thaan, q genuit laadan, huius
q̃z filiꝰ ammiud, q genuit elisama, de q̃ oriꝰ est Nun, q ha
buit filiũ iosue. Possessio aũt eoꝝ & habitatio, bethel cũ fi-
nibus suis, & ꝙ orientẽ noran, ad occidẽtalẽ plagã gazer & filij
eius, Sichem qꝫs cũ filiabꝰ suis, vsq ad Aia cum filiabus
eiꝰ. Jnfra filios quoq manasse, bethsan & filias eius, tha
nach & filias eiꝰ, mageddo & filias eiꝰ, dor & filias eiꝰ. In hi
bitauerũt filij Joseph, filij Israꝫ: filij aũt er: Jemna, & Jesua,

& Jessui,

B Exodi vj.c.

C

D

E Josue xxj.b.

F

iosue xxj.b.

Genes. xlvi.b. G

et Jessui, & baria, & sara sorore eor. Filij aũt baria: Heber, et melchiel: ipe est pr barzaith. Heber aũt genuit iephlat, & somer, & Hotham & suaa sororẽ eor. Filij iephlat: phosech, & Hamaal, & Asoth: hi filij iephlat. Porro filij Somer: ahi, & Roaga, & Haba, & Aram. Filij aũt Helem fratris ei⁹: supha, & iẽna, & selles, & amal. Filij supha: sue, harnapher, & sual, & Beri, & Jamra, Bosor, & hod, & Samma, & Salusa, & iethran, & Bera. Filij iether: iephone, & Phaspha, & Ara. Filij aũt Olla: aree, & haniel, & resia. Oẽs hi filij aser, pncipes cognationũ electi atq; fortissimi duces ducũ: numer⁹ aũt eor etatis q̃ apta esset ad bellũ. xxvj. millia.

A Genesis xlvj.c. ō.vij.b.

¶ Cap. Summa. Genealogia Beniamin. Caput viij.

Beniamin aũt genuit Bela pmogenitũ suũ, asbel secũ, Aharа tertiũ, nohaa q̃rtũ, & rapha quintũ. Fuerũtq; filij Bela: addar, & Gera, & abiud, abisue q̃, & Naamã, & ahoe, sed & gera, & sephuphan, & huram. Hi sunt filij Ahod, pncipes cognationũ habitãtiũ in gabaa, q trãslati sũt i Manahath. Naamã aũt, & achia, & gera ipse trãstulit eos, & genuit Oza & ahihud. Porro saharaim genuit in regione Moab postquam dimisit Husim & Bara uxores suas. Genuit aũt de hodes uxore sua, iobab, & sebia, & mosa, & melchom, iebus q̃, & sechia, & marma. hi sũt filij eius pncipes i familijs suis. De husim vo genuit Abitob, & elphaal. Porro filij elphaal: Heber, & misaam, & samad: hic edificauit ono & lod, & filias eius. Baria aũt & sama pncipes cognationũ habitãtiũ in Ahalõ: hi fugauerũt habitatores geth. Et ahio, & sesac, & Jerimoth, & zabadia, & arod, & heder. Michael q̃q; & iespha, & ioha filij Baria. Et zabadia, & mosollã, & hezeci, & Heber, & iesamari, & Jezlia, & iobad filij elphaal. Et Jacim, & zechri, & zabdi, et elioenai, & selethai, & Eliel, & adaia, & baraia, & samarathi filij semei. Et iesphan, & heber, & eliel, & abdõ, & zechri, & hanan, & Hanania, & Helam, et Anathothia, et Jephdaia, & phannel filij sesac. Et samsari, & soboria, & otholia, & Jerimia, & elia, & zechri, filij ierobã. hi pfiarche, & cognationum pncipes, q habitauerũt in Jerusalẽ. In gabaõ aũt habitauerũt abi gabaõ, & nomẽ uxoris ei⁹ maacha: filiusq; ei⁹ pmogẽt⁹ abdon, & sur, & Cis, & Baal, & nadab, gedor q̃q; et Ahio, et zacher, & macelloth: & macelloth genuit samaa: habitauerũt q̃q; ex aduerso ffm suor i Jerusalẽ cũ ffrib⁹ suis. Ner aũt genuit Cis, & Cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan, & melchisua, & abinadab, & esbaal. Filij⁹ aũt ionathã, Meribaal: et meribaal genuit micha. Filij micha: phithon, et Melech, & tharaa, & ahaz. Et ahaz genuit ioada: & ioada genuit alamath, & Azmoth, & zamri: porro zãri, genuit Mosa. Et mosa genuit banaa, cui⁹ fili⁹ fuit rapha, ō quo ort⁹ est Elasa, q genuit asel. Porro asel sex filij fuerũt, bis noib⁹, Ezricã, bochru, Ismabel, saria, obdia, & Hanã: oẽs hi filij asel. Filij aũt esec ffris ei⁹, Ulam pmogenit⁹, & iehus scõs, & eliphalet tertiꝰ. Fuerũtq; filij vlã viri robustissimi et magno robore tendẽtes arcũ: & multos hũtes filios ac nepotes vsq; ad centũ quinquaginta. Oẽs hi, filij Beniamin.

¶ C.S. Sacerdotũ & leuitarũ officia describunt. Cap. ix.

B

Visi uersus ergo Jsrl' o inumerat⁹ est: & sũma eor scripta est i libro regũ Jsrl', & iuda: trãslatiq; sũt in babylonẽ ppẽ delictũ suũ. Qui aũt habitauerũt primi in possessiõib⁹, & in urbib⁹ suis: Jsrl', & sacerdotes, & Leuite, & nathinei. Cõmorati sunt i Jerusalẽ de filijs iuda, et de filijs Beniamin, de filijs q̃q; Ephraim, et manasse. Othei fili⁹ ammiud, filius emri, filij Omri, filij bani de filijs phares filij iuda. Et de silom: asaia pmogenitus, et filij ei⁹. De filijs aũt zara: Jehuel, & fratres eor sexcẽti nonagĩta. Porro de filijs Beniamin: salo fili⁹ Mosollã, filij oduia, filij asana: & iobania filij⁹ ieroham: & ela filius ozi: filij mochori: & Mosollã fili⁹ saphatie, filij rabuel, filij Jebanie. & ffres eorũ p familias suas nõgẽti qnq̃ginta sex. Oẽs hi, pncipes cognationũ p domos pr̃m suorũ. De sacerdotib⁹ aũt iedaia, Joiarib, & iachin: Azarias q̃s filius helcie, filij mosollã, filij sadoc, filij maraioth, filij achitob pũtifex dom⁹ dei. Porro adaias filij⁹ ierobã: filij phassur, filij melchie & maasai, filij⁹ adiel, filij iezra, filij mosollã, filij mosollamuth, filij emmer. ffres q̃q; eorũ pncipes p familias suas, mille septigẽti sexaginta: fortissimi robore ad faciendũ op⁹ misterij i domo dei. De leuitis aũt: Semeia filius hassub, filij ezricam, filij hasebia de filijs merari. Bacbacar q̃q; carpentari⁹, & galal, et mathania filij⁹ micha, filij zechri, filij Asaph: & obdia filius semeie filij galal, filij iedithũ & barachia filij⁹ asa, filij elcana, q hitatauit i atrijs neto phati. Janitores aũt: sellũ, & accub, & telmõ, & ahimã: & frater eorũ sellũ pncep⁹. vsq; ad illud tẽpus, in porta regis ad orientẽ obseruabãt p uices suas de filijs Leui. Sellum vero filij⁹ core, filij abiasaph, filij core cũ fratrib⁹ suis, & domo pr̃is sui, hi sunt conte sup opa mimsterij custodes vestibulorũ tabernaculi: & familie eor p uices castrorũ dñi custodiẽtes introitũ. Phinees aũt filij⁹ Eleazari erat dux eorũ coram dño. Porro zacharias filius mosollamia, ianitor porte tabernaculi testimonij. Oẽs hi electi in hostiarios p portas, duocẽti duodecim: & descripti in villis pprijs: q̃s cõstituerũt Dauid, & samuel uidẽs in fide sua tã i; sos, q̃ filios eorũ in ostijs dom⁹ dñi, & in tabernaculo uicibus suis. Per q̃tuor vẽtos erãt ostiarij: id est ad orientẽ, & ad occidentẽ, & ad aquilonẽ & ad austrũ. ffres aũt eorũ in uiculis morabant, & veniebãt in Sabbathis suis de tpe vsq; ad tẽpus. His q̃tuor Leuitis credit⁹ erat oĩs numer⁹ ianitor, & erãt sup exedras, & thesauros dom⁹ dñi. Per gyrũ q̃q; tẽpli dñi morabãtur i custodijs suis: vt cũ tps fuisset, ipsi mane aperirẽt fores. De hor grege erãt & sup vasa mimsterij: ad numerũ essi & inferebant vasa, & efferebant. De ipsis & qui credita hẽbãt vtẽsilia sanctuarij, sperãt simile, & vino, & oleo, et thuri, & aromatib⁹. Filij aũt sacerdotũ vnguẽta ex aromatibus cõficiebãt. Et Mathathias Leuites pmogenit⁹ sellũ Corite pfect⁹ erat eor q̃ in sertagine frigebant. Porro de filijs Caath fratrib⁹ eor, sup panes erãt ppositõis, vt semp nouos p singula sabbatha ppararẽt. Hi sunt pncipes cãtor p familias Leuitarũ, q i exedris morabãtur, ita vt die ac nocte ingiter suo mimsterio deseruirẽt. Capita leuitarũ p familias suas, pncipes mãserũt in Jerusalem. In Gabaon aũt cõmorati sunt pater Gabaon Jehiel, & nomen uxoris ei⁹ Maacha. Filius primogenit⁹ eius abdõ, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner, & Nadab, Gedor q̃s, & Ahio, & zacharias, & Macelloth. Porro Macelloth genuit Samaã: isti habitauerũt e regiõe fratrũ suorũ in Jerusalẽ cũ fratrib⁹ suis. Ner aũt genuit Cis: & cis genuit Saul: & saul genuit Jonathã, Melchisua, & Abinadad, et esbaal. Filius autem Jonathã, & meribaal: & Meribaal genuit micha. Porro filij Micha, Phithon & Melech, & thara et Ahaz. Ahaz aũt genuit iara: & Jara genuit Alamath, & azmoth, et zamri, zamri autẽ genuit Mosa: Mosa vero genuit Banaa, cuius filij⁹ Raphaia genuit Elasa, de quo ort⁹ est asel. Porro asel sex filios habuit his noib⁹, ezricã, bochru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanã. hi sunt filij Asel.

¶ C.S. Quomodo rex Saul in bello perierit. Caput x.

Philisthijm aũt pugnabãt Jsrl', fugerũtq; viri Isrl' Philistheos, & ceciderũt vulnerati in mõte Gelboe. Cũq; appropiquassent philisthei persequẽtes Saul & filios ei⁹, peusserũt ionathan, &

Infra ix.f. D

j. regum xxij.g.

c. viij.c.

E

F

D

E

F

G

A

j. regum xxxj.a.

Abinadab, & nō elchisua filios Saul. Et aggrauatū est p̄
B liū ꝫ Saul inuenerūtq; eū sagittarij, & vulnerauerūt iacu-
lis. Et dixit Saul ad armigerū suū. Euagina gladiū tuū, et
interfice me: ne forte veniāt i circūcisi isti, & illudāt mihi. No-
luit aūt armiger eius hoc facere, timore pterritus: arripuit er-
go Saul ensē, & irruit i eū. Qō cū vidisset armiger eius, vidz
mortuū esse Saul, irruit etiā ipe i gladiū suū, & mortuus est.
Interijt ergo Saul, & tres filij eius, & ois domus illius pariter
C cōcidit. Qō cū vidissent viri Isrl q̄ habitabāt i cāpestribus, fu-
gerūt: & Saul ac filijs eius mortuis pereligrūt vrbes suas, &
huc illucq; dispsi sunt: venerūtq; philisthijm, & habitauerūt i
eis. Die igit altero detrahētes Philisthijm spolia ceso-
rū, inuenerūt Saul, & filios eius iacētes i mōte gelboe. Cūq;
spoliassent eū, & amputassent caput, armisq; nudassent, mi
serūt in terrā suā, vt circūferret, & oīderet idolorū tēplis &
pplis: arma aūt eius cōsecrauerūt in phano dei sui, & caput
D affixerūt in tēplo dagō. Hoc cū audissent viri Jabes Ga-
laad, oia q̄cq; fecerāt Philisthijm fecerāt sup Saul, surrexerūt
singuli virorū fortiū, & tulerūt cadauera Saul & filiorū eius:
attulerūtq; ea in Jabes, & sepelierūt ossa eorū subter q̄rcū q̄
erat in Jabes, & ieunauerūt septē dieb⁹. Mortuus est ergo
Saul pter iniqtates suas, eo q̄ puaricatus sit mādatū dñi
q̄ō preceperat, & nō custodierit illud: sed insup etiā pythō-
nissam cōsuluerit, nec sperauerit in dño, pter q̄ō interfe-
cit eum, & transtulit regnum eius ad Dauid filium Jsai.

C.S. Dauid vnctus i regē stipulat electi, militib⁹. C.xj.

A Ongregatus ē igit ois isrl ad dauid i hebrō, di-
ij.re.v.a. cēs. Os tuū sumus & caro tua. Heri q̄z & nudius
tertius cū adhuc regnaret Saul, tu eras q̄ educe
bas & introducebas Isrl: tibi cīt dixit dñs deus
tu⁹. Tu pasces pplm meū isrl, & tu eris pnceps sup eū. Ve-
nerūt ergo oēs maiores natu Isrl ad regē in Hebrō, & iūxit
Dauid cū eis fedus coram dño: vnxerūtq; eū regē sup isrl, iux
ta pmonē dñi quē locutus est i manu samuel. Abijt q̄z dauid
& ois Isrl i Jerusalē, hec est Jebus, vbi erāt Jebusei habitato-
res terre. Dixerūtq; q habitabāt i Jebus ad dauid. Nō ingre-
B dieris huc. Porro dauid cepit arcē Sion, q̄ est ciuitas da
uid, dixitq; Ois q̄ percusserit Jebuseū in primis, erit prin-
ceps & dux. Ascēdit igit primus Joab filius Saruie, & factus
est pnceps. Habitauit aūt Dauid i arce, & idcirco appella
ta est ciuitas dauid. Edificauitq; vrbē i circūitu a Mello,
vsq; ad gyrū: Joab aūt reliqs vrbis extruxit. Proficiebatq;
ij.Regū xiij.a. Dauid, vadēs & crescēs, & dñs exercituū erat cū eo. Hi pn
C cipes virorū fortiū Dauid, q̄ adiuuerūt eū vt rex fieret sup
oēm Isrl iuxta vbū dñi qō locutus est ad Isrl. Et iste nume
rus robustorū Dauid: Jesbaā filius Hachamoni pnceps
inter triginta: iste leuauit hastā suā sup trecētos vulnera-
tos vna vice. Et post eū Eleazar filius patrui eius Ahohites,
q̄ erat iter tres potētes. Iste fuit cū dauid i Phesdomī, q̄n
Philisthijm congregati sūt ad locū illū i plū: & erat ager re
giōis illius plen⁹ hordeo fugeratq; pplus a facie philisthino
rū. Hi steterūt in medio agri, & defenderūt eū: cūq; percussis-
sent Philistheos, dedit dñs salutē magnā pplo suo. De
scēderūt aūt tres de triginta pncipib⁹ ad petrā, i q̄ erat da-
D uid ad spelūcā Odollā, q̄n Philisthijm fuerāt castrame-
tati i valle raphai. Porro dauid erat i psidio, & statio phi-
listhinorū in Bethlehē. Desideranit igit dauid & dixit. O
si q̄s daret mihi aquā de cisterna Bethlehē, q̄ est in porta.
Tres ergo isti p media castra Philisthinorū pterierunt, et
hauserūt aquā de cisterna Bethlehē, q̄ erat in porta, & attu
lerūt ad dauid vt biberet: qui noluit, sed magis libauit illā
dño dicēs. Absit vt in cōspectu dei mei hoc faciā, & sangui
nē istorū virorū bibā, q̄ i periculo aiārū suarū attulerūt mihi
aquā. Et ob hāc cām noluit bibere. hec fecerūt tres robustis
simi. Abisai q̄q ff Joab ipse erat pnceps triū, & ipse leua-
E uit hastā suā sup trecētos vulneratos, & ipe erat inter tres no
minatissim⁹, & inter tres secūs, iclyt⁹ & princeps eorū: verūtā
vsq; ad tres primos nō puenerat. Banaia filius Joiade viri
robustissimi, q̄ multa opa ppetrarat de Cabseel: ipse pcus-
sit duos, Ariel, Moab: & ipse descēdit, & interfecit leonē in
media cisterna tpe nimis, & ipe pcussit virū Egyptiū, cuius
statura erat q̄nq; cubitorū, & habebat lāceā vt licia textorum
terētiū: descēdit igit ad eū cū virga, & rapuit hastā quā te-
nebat manu, & interfecit eū hasta sua. Hec fecit Banaia fi
lius Joiade, q̄ erat iter tres robustos noiatissimus, iter triginta
primus, verūtā ad tres vsq; nō puenerat: posuit aūt eū Da-
uid ad auriculā suā. Porro fortissimi viri in exercitu Asa
hel frater Joab, & elehanā filius patrui eius de bethlehē, Sā
moth Arrotites, Helles Phalonites, Jra filius Icces
Thecuites, Abiezer Anathothites, Sobbochai Usathi
tes, Jlai Ahohites, Maharai Netophathites, Heled fi
lius Baana Netophathites, Ethai filius Ribai de Gaba
ath filiorū Beniamin, Banaia Pharathonithes, Hurai
de torrēte Gaas, Abihel Arbathites, Armoth Baura-
mites, Eliaba Salabonites. Filij Assem Gezonites, Jo-
nathā filius Sage Ararites, Ahiā filius Sachar ararites.
Eliphal filius Ur, Hepher Mecherathites, Ahia Phe-
lonites, Hezro Carmelites, naarai filius Azbai, Joel fra
ter nathā: mbabar filius Agarai, Selec ammonites, Naha
rai Berothites armiger Joab filij Saruie, Jra Jethreus,
Gareb Jethreus, Urias Hetheus. Zabad filius Oboli,
Adina filius Siza Rubenites pnceps Rubenitarū, & cum
eo triginta: Hanan filius Maacha, & Josaphat Mathani
thes, Ozia Astarothites, Samma & Jehiel filij Hothā.
Arrotites, Jedibel filius Samri, & Joha frater eius Tho sai
tes, Eliel mahumites, & Jeribai & Josaia filij Elnaem, et
Jethma Moabites, Eliel & Obed, & Jasiel de Masobia.

C.S. Recēsent hi q̄ adheserūt dauid pfugo &c. C.a.xij.

Hi q̄q venerūt ad Dauid in Siceleg, cū adhuc
fugeret Saul filiū Cis, q̄ erāt fortissimi & egre-
gij pugnatores, tēdētes arcū, & vtraq; manu fu
dis sara iacientes, & dirigētes sagittas: de fratri
bus Saul ex Beniamin. Princeps Abiezer, & Joas filij
Samaa gabaathites: & Jaziel & Phallet filij Azmoth,
& Baracha & Jehu Anathothites. Samaias q̄q Gabao
nites fortissimus iter triginta & sup triginta. Jeremias et Ze-
heziel & Joanan et Jezabad Gaderothites. et Eluzai et
Jerimuth, & Baalia & Samaria et Saphatia Haruphi-
tes. Elcana & Jesia & Azareel & Ioezer & Jesbaā de Care-
him: Joela q̄s & Zabadia filij Jerobā de Gedor. Sed & de
Gaddi trāsfugerūt ad Dauid, cū lateret i deserto, viri ro
bustissimi & pugnatores optimi, tenētes clypeū & hastā: fa-
cies eorū q̄si facies leonis, & veloces q̄si capree in montibus:
Ezer pnceps, Obdias secūs, Eliab tertius, Masmana q̄rtus,
Jeremias q̄ntus, Ethi sextus, Eliel septimus, Johanan octa-
uus, Elzebat nonus, Jeremias decimus, Mathbanai vnde-
cimus. hi de filijs Gad pncipes exercitus: minimus, cētū mil
libus perat, & maximus mille. Isti sunt qui trāsierūt Jordanē
mēse primo, q̄n mūdare cōsueunt sup ripas suas: & oēs fuga
uerūt q̄ morabant in vallib⁹ ad orientalē plagā & occidēta
lē. Venerūt aūt & de Beniamin & de Juda ad psidiū in q̄ mo
rabat Dauid. Egressusq; est Dauid obuiā eis, & ait. Si
pacifice venistis ad me vt auxiliemini mihi, cor meū iūga
tur vobis. si aūt insidiamini mihi p aduersarijs meis, cum
ego imqtate in manib⁹ nō habeā, videat de⁹ patrū nr̄orū,
& iudicet. Spūs vero induit amasai pncipē inter triginta, et
ait. Tui sumus o Dauid, & tecū filij Isai: pax pax tibi & pax
adiutoribus tuis. te enim adiuuat de⁹ tu⁹. Suscepit ergo
eos dō, & cōstituit pncipes turme. Porro de manasse tran
fugerūt ad dō, q̄n venebat cū Philisthijm aduersus Saul,
vt pugnaret: & nō dimicauit cū eis, q̄r inito cōsilio remiserūt
eū pncipes Philisthinorū, dicētes. Periculo capitis nr̄i
ij.Regū xxvij.a. reuertet ad dñm suū Saul. Qui igit reuersus est in siceleg,
trāsfugerūt ad eū de manasse, Ednas & Jozabad, & Jedi
hel, & michael & obad, & Eliu, & Salathi, principes milli
in manasse, hi pparerūt auxiliū Dauid aduersus latrūcu-
los: oēs enī erāt viri fortissimi, & facti sunt principes in exer-
citu. Sed & p singulos dies veniebāt ad dauid ad auxiliādū
ei, vsq; dū fieret grādis numer⁹ q̄si exercitus dei. Iste q̄q est
numer⁹ principū exercitus: qui venerunt ad Dauid, cū esset

in hebron

in hebron.vt trãsferrẽt regnũ Saul ad eũ,iuxta verbũ dñi.
Filij Juda portãtes clypeũ ⁊ hastã,ser millia octingẽti expediti ad pliũ.De filijs Symeõ viroꝝ fortissimorũ ad pugnandũ,septẽ millia cẽtũ.De filijs Leui,q̃tuor millia sexcẽti.Joiada q̃s ꝓnceps de stirpe Aarõ,⁊ cũ eo tria millia septingẽti.Sadoc etiã puer egregie indolis,⁊ domus pris eiꝰ ꝓnceps viginti duo.De filijs aũt Beniamin frib⁹ Saul, tria millia.magna eñ ps eoꝝ adhuc seq̃bat domũ Saul.
Porro de filijs Ephraim viginti millia octingẽti,fortissimi robore viri nobiles i cognatiõib⁹ suis.Et ex dimidia pte trib⁹ ℣Manasse,decẽ ⁊ octo millia,singuli p nobia sua venerunt vt cõstituerẽt regẽ Dauid.De filijs q̃s Issachar viri eruditi,q̃ nouerãt singula tẽpora ad precipiendũ qd facere deberet Isrl̃,ꝓncipes ducẽtũ:reliq̃ aũt trib⁹,eoꝝ ꝯfilijs seq̃bat.Porro de zabulõ q egrediebãtur ad pliũ,⁊ stabãt in acie instructi armis bellicis,quinquaginta millia venerũt auxiliũ nõ in corde duplici.Et de Nepthalim ꝓncipes mille:⁊ cũ eis instructi clypeo ⁊ hasta,triginta ⁊ septẽ millia.De Dan ẽt ꝓparati ad pliũ,vigintiocto millia sexcẽti.Et de asser egredientes ad pugnã ⁊ in acie ꝓuocãtes,quadraginta millia.Trans Jordanẽ autẽ de filijs Ruben,et de Gad,⁊ dimidia parte tribus ℣Manasse instructi armis bellicis,centũ viginti millia.Omnes isti viri bellatores et expediti ad pugnandũ,corde perfecto venerũt in Hebron, vt cõstituerẽt regẽ Dauid super vniuersum Jsrael:sed et oẽs reliq̃ ex Jsrael,vno corde erant vt rex fieret Dauid.
Fuerũtq̃ ibi apud Dauid trib⁹ diebus comedẽtes ⁊ bibẽtes,ꝓparauerãt eñ eis fratres sui.Sed ⁊ q̃ iuxta eos erãt, vsq̃ ad Issachar ⁊ zabulon ⁊ Nepthalim,afferebãt panes in asinis,⁊ camelis,⁊ mulis,⁊ bobus ad vescendũ:farinã,palathas,vuã passam,vinũ,oleum,boues,aretes ad omnem copiam.gaudium quippe erat in Jsrael.

¶ C.S.Arca dñi reducitur de Cariath Jarim. Ca.xiij.

Dixit aũt ꝓncipibus Dauid cũ tribunis ⁊ cẽturiõib⁹,⁊ vniuersis ꝓncipib⁹,⁊ ait ad omnẽ cetũ Jsrl̃.Si plz vobis,⁊ a dño deo nr̃o egredit̃ sermo quem loq̃r:mittam⁹ ad frẽs nr̃os reliq̃s in vniuersas regiões Isrl̃,⁊ ad sacerdotes ⁊ Leuitas q habitãt i suburbanis vrbiũ,vt ꝯgregent ad nos,⁊ reducamus arcã dei nostri ad nos:nõ eñ requisiuimus eã in diebus Saul.Et rñdit vniuersa multitudo vt ita fieret:placuerat eñ sermo oi ppl̃o.
Cõgregauit ergo Dauid cũctũ Jsrl̃ a Sihor Egypti,vsq̃ dũ ingrediaris Emath,vt adduceret arcã dei de Cariathiarim.Et ascẽdit Dauid ⁊ oĩs vir Jsrl̃ ad collẽ Cariathiarim,q est in Jnda,vt offerret inde arcã dñi dei sedẽtis sup cherubim,vbi inuocatũ est nomẽ eiꝰ.Imposuerũtq̃ arcã dei sup plaustrũ nouũ de domo Abinadab:Osa aũt,⁊ fratres eiꝰ minabãt plaustrũ.Porro Dauid ⁊ vniuersus Jsrael,ludebãt coram deo oi virtute,in cãticis ⁊ in citharis,et psalterijs,⁊ tympanis,⁊ cymbalis,⁊ tubis.Cũ aũt peruenissent ad areã Chidõ,tetẽdit Oza manum suã,vt sustẽtaret arcã:bos q̃ppe lasciuiẽs,paululũ idinauerat eã.Jrat⁹ est itaq̃ dñs ℣ Ozam,⁊ percussit eũ,eo q̃ tetigisset arcã:⁊ mortuꝰ est ibi coram deo.Cõtristatusq̃ est dauid,eo q̃ diuisisset dñs Ozã:vocauitq̃ locũ illũ.Diuisio Oze,vsq̃ in pñtem diẽ.Et timuit deũ tũc ptis,dicẽs.Quo possum ad me introducere arcã dei?Et ob hãc cãz nõ adduxit eã ad se,hoc est in ciuitatẽ Dauid,sz auertit in domũ Obededõ Gethei.
℣Mãsit ergo arca dei in domo Obededõ tribus mensibus: ⁊ benedixit dñs domui eius,⁊ omnibus que habebat.

¶ Ca.Sũ.Enumerant filij dauid,⁊ quedã bella. Ca.xiiij.

Misit quoq̃ Hirã rex Tyri nũtios ad Dauid,⁊ ligna cedrina,⁊ artifices parietũ ligneorũq̃:vt edificarẽt ei domũ.Cognouitq̃ Dauid eo q̃ cõfirmasset eũ dñs in regẽ sup Jsrl̃,⁊ subleuatũ est regnũ suũ sup ꝓplem eiꝰ Jsrael.Accepitquoq̃ Dauid alias vxores in Jerusalẽ:genuitq̃ filios ⁊ filias.Et hec nomina eorũ qui nati sunt ei in Jerusalẽ:Samua ⁊ Sobab, Nathan ⁊ Salomõ,Jebahar,⁊ Elisua,⁊ Elipholet,Noga q̃q̃,⁊ Napheg,⁊ Japhia:Elisama,⁊ Baliada,⁊ Eliphalet.Audiẽtes aũt Philisthiim eoq̃ vnct⁹ esset Dauid in regẽ sup vniuersum Jsrl̃,ascẽderãt oẽs vt quererẽt eum:q̃ cũ audisset Dauid,egressus est obuiã eis.Porro Philisthiim veniẽtes,diffusi sunt i valle Raphaim.Cõsuluitq̃ Dauid dñm,dicẽs.Si ascẽdã ad Philisthiim,⁊ si trades eos in manu mea.Et dixit ei dñs.Ascẽde,⁊ tradã eos in manu tua.Cũq̃ illi ascẽdissent in Baalpharasim, percussit eos ibi Dauid,⁊ dixit,diuisit deꝰ inimicos meos ꝑ manum meam,sicut diuidunt aq̃.⁊ idcirco vocatũ est nomen illi⁹ loci,Baalpharasim.Dereliqueruntq̃ ibi deos suos q̃s Dauid iussit exuri.Alia etiã vice philisthiim irruerũt,⁊ diffusi sunt in valle.Cõsuluitq̃ rursus Dauid deũ: ⁊ dixit ei deꝰ.Nõ ascẽdas post eos,recede ab eis,⁊ venies ℣ illos ex aduerso Pyroꝝ.Cũq̃ audieris sonitũ gradientis in cacumine pyroꝝ,tũc egredieris ad bellũ.egressus est eñ deꝰ añ te,vt percutiat castra Philisthiim.Fecit ergo Dauid sicut ꝑcepat ei deꝰ,⁊ percussit castra philisthinoꝝ de Gabaon,vsq̃ gazera.Diuulgatũq̃ est nomẽ Dauid in vniuersis regionibus,⁊ dñs dedit panorẽ eius sup oẽs gentes.

¶ Capituli Summarium. Reducitur arca domini in Jerusalem cum magno iubilo. Caput.xv.

Fecit q̃s sibi domos i ciuitate Dauid:⁊ edificauit locũ arce dei.tetẽditq̃ ei tabernaculũ.Tũc dixit Dauid.Illicitũ est vt a quocũq̃ portet̃ arca dei nisi a Leuitis q̃s elegit dñs ad portãdũ eã, ⁊ ad ministrãdũ sibi,vsq̃ i eternũ.Cõgreganitq̃ vniuersũ Isrl̃ in Jerusalẽ,vt afferret̃ arca dei in locũ suũ quẽ ꝓparauerat ei:necnõ ⁊ filios Aarõ ⁊ Leuitas.de filijs Caath, Uriel ꝓnceps fuit:⁊ frẽs eiꝰ ducẽti viginti.De filijs merari, Asaia ꝓnceps:⁊ ffres eiꝰ ducẽti viginti.De filijs gersom, Joel,ꝓnceps:⁊ fratres eius cẽtũ triginta.de filijs Elisaphan,Semeias ꝓnceps:⁊ ffres eiꝰ ducenti.de filijs Hebrõ, Eliel princeps:⁊ ffres eiꝰ octoginta.de filijs Oziel,Aminadab ꝓnceps:⁊ ffres eiꝰ centũ duodecim.Uocauitq̃ Dauid Sadoc ⁊ Abiathar sacerdotes,⁊ Leuitas Uriel,Asaiã, Joel,Semeiã,Eliel,⁊ aminadab:⁊ dixit ad eos.Uos qui estis ꝓncipes familiarũ Leuitice,sanctificamini cũ frib⁹ vestris,⁊ afferte arcã dñi dei Jsrael ad locũ q ei preparaui: est:ne vt a principio,ꝙ nõ eratis pñtes percussit nos dñs:sic ⁊ nũc fiat,illicitũ quid nobis agẽtib⁹.Sanctificati sunt ergo sacerdotes ⁊ Leuite vt portarent arcam dñi dei Jsrael.Et tulerũt filij Leui arcã dei sicut preceperat ℣Moyses iuxta verbũ dñi,humeris suis,in vectibus.Dixitq̃ Dauid ꝓncipib⁹ Leuitarũ,vt cõstituerẽt de frib⁹ suis cãtores in organis musicorũ nablis videlz,⁊ lyris ⁊ cymbalis,vt resonaret in excelsis sonit⁹ letitie.Cõstituerũtq̃ Leuitas:Heman filiũ Joel,⁊ de fratrib⁹ eius Asaph filiũ Barachie. de filijs vero ℣Merari,⁊ frib⁹ eoꝝ:Ethan filiũ Casaie.Et cũ eis fratres eorũ,in secõdo ordine,zachariã ⁊ Ben ⁊ Jaziel et Semiramoth,⁊ Jahiel,⁊ Ami,eliab ⁊ Banaiã ⁊ ℣Maasiam ⁊ ℣Mathathiã ⁊ Eliphalu ⁊ ℣Macenia ⁊ Obededõ ⁊ Jehiel,ianitores.Porro cãtores,Heman,Asaph,⁊ Ethan:in cymbalis eneis ꝯcrepãtes.zacharias aũt ⁊ Oziel, et Semiramoth ⁊ Jahiel ⁊ Ami ⁊ Eliab ⁊ ℣Maasias ⁊ banaias in nablis arcana cãtabãt.Porro ℣Mathathias et Eliphalu ⁊ ℣Macenias ⁊ Obededõ ⁊ Jehiel ⁊ Ozazin:in citharis ꝓ octaua canebãt epinicion.Chonenias aũt ꝓnceps Leuitarũ,ꝓphetie ꝑerat,⁊ ad ꝑcinendã melodiã erat q̃ppe valde sapiẽs.Et Barachias ⁊ Elcana:ianitores arce.Porro Sebenias et Josaphat et Mathanael ⁊ Amasai ⁊ Zacharias ⁊ banaias ⁊ Eliezer sacerdotes,clãgebãt tubis coram arca dei:⁊ Obededõ ⁊ Jehias erant ianitores arce.Igit̃ Dauid ⁊ maiores natu Isrl̃,⁊ tribuni ierunt ad deportãdã arcã federis dñi de domo Obededõ cũ letitia. Cũq̃ audisset deꝰ Leuitas q portabant arcã federis dñi: immolabanꝫ septẽ tauri ⁊ septẽ arietes.Porro Dauid erat indut⁹ stola byssina,⁊ vniuersi Leuite qui portabant arcã,cãtoresq̃,⁊ Chonenias princeps prophetie inter cãtores:Dauid aũt indutus erat ephod lineo.Uniuersusq̃ Jsrael deducebant arcam federis dñi in iubilo,et sonitu

Universidad de Deusto
Biblioteca

buccine,ꝛ tubis,ꝛ cymbalis,ꝛ nablis ꝛ cytharis cōcrepantes. Cūqꝫ pueniſſet arca federis dñi vſqꝫ ad ciuitatē ꝯDauid: ꝫMichol filia Saul pſpiciens p feneſtrā,vidit regē dauid ſaltantem atqꝫ ludentem,ꝛ deſpexit eum in corde ſuo.

¶ Capituli Summarium. ꝯDauid ꝛ ſacerdotes confitentur domino coram arca. Caput.xvj.

A ij.regum vj.d.

ET tulerūt igiſ arcā dei: ꝛ cōſtituerūt eā i medio tabernaculi,qō tetenderat ei ꝯDauid: ꝛ obtulerūt holocauſta ꝛ pacifica coꝝ deo. Cūqꝫ ꝓpleſſet ꝯDauid offerēs holocauſta ꝛ pacifica,bñdixit pplō in noīe dñi. Et diuiſit vniuerſis per ſingulos a viro vſqꝫ ad mulierē tortā panis,ꝛ ptē aſſe carnis bubalę,ꝛ friram oleo ſimilā. Cōſtituitqꝫ coꝝ arca dñi de Leuitis,qui miniſtrarēt: ꝛ recordarēt operū eius,ꝛ glorificarēt,atqꝫ laudarēt dñm deū Iſrł: Aſaph principē,ꝛ ſcōm eius Zachariam. Ozoro Iahiel ꝛ Semiramoth ꝛ Iehiel ꝛ ꝫMathathiā ꝛ Eliab ꝛ Banaia ꝛ Obededō,ꝛ Iehiel ſup organa pſalterij ꝛ lyras. Aſaph aūt,vt cymbalis pſonaret: Banaiā vero ꝛ Iahaziel ſacerdotes,vt canerēt tuba ingiter coꝝ arca federis dei. In illo die fecit ꝯDauid principē ad confitendū dño,Aſaph,ꝛ fratres eiꝰ. Cōfitemini dño,ꝛ inuocate nomē eius: notas facite in pplīs adinnētiones eiꝰ.

B ꝓo.cūſq; b. eſa.xij.a.

Cantate ei,ꝛ pſallite ei: ꝛ narrate oīa mirabilia eiꝰ. Laudate nomē ſanctū eiꝰ: letet cor ꝝrētiū dñm. Querite dñm, ꝛ virtutē e⁹: ꝝrite faciē eius ſemp. Recordamini mirabiliū eius q̄ fecit: ſignorū illius,ꝛ iudiciorū oris eius. Semen Iſrael ſerui eius: filij Iacob electi eiꝰ. Ipſe dñs deꝰ noſter: in vniuerſa terra iudicia eiꝰ. Recordamini in ſempiternuꝫ pacti eiꝰ: ſermonis quē cepit in mille gñatiōes. Quē pepigit cū Abrahā: ꝛ iuramēti illiꝰ cū Iſaac. Et cōſtituit illud Iacob in p̄ceptū: ꝛ Iſrael in pactū ſempiternū, dicens. Tibi dabo terrā Chanaan,funiculum hereditatis vſe. Cum eſſent pauci numero,parui ꝛ colom eiꝰ. Et trāſierunt de gēte in gentē,ꝛ de regno ad pplm alterū. Nō dimiſit quenquā calūniari eos: ſꝫ increpauit p eis reges. Nolite tāgere chriſtos meos: ꝛ in prophetis meis nolite malignari. Cantate dño oīs terra: annūtiate ex die in diē ſalutare eius. Narrate in gētibꝰ gloriā eius: in cūctis pplīs mirabilia eiꝰ. Quia magnus dñs,et laudabilis nimis: ꝛ horribilis ſup omnes deos. Oēs enī dij pplorꝫ idola: dñs aūt celos fecit. Confeſſio ꝛ magnificentia coꝝ eo: fortitudo ꝛ gaudiū in loco eiꝰ. Afferte dño familie pplorꝫ: afferte dño gloriā ꝛ imperiuꝫ. Date dño gloriā noī eius,leuate ſacrificiū,ꝛ venite in conſpectu eiꝰ: ꝛ adorate dñm i decore ſancto. Cōmoueaī a facie eius oīs terra: ipſe enī fundauit orbē immobilē. Letētur celi,ꝛ exultet terra: ꝛ dicāt in natiōibꝰ. Dñs regnauit. Tonet mare,ꝛ plenitudo eius: exultent agri,ꝛ oīa q̄ in eis ſunt. Tūc lauda būt ligna ſaltus coꝝ dño: qꝫ venit iudicare terram. Confitemini dño qꝫ bonꝰ: qꝫ in eternū mia eius. Et dicite. Saluna nos deus ſaluator nr̄: ꝛ cōgrega nos,ꝛ erue de gētibus,vt cōfiteamur noī ſancto tuo,ꝛ exultemꝰ in carminibꝰ tuis. Bñdictꝰ dñs deus Iſrael ab eterno,ꝛ vſqꝫ in eternū: ꝛ dicat oīs pplꝰ Amen,ꝛ hymnū dño. ꝯDereliquit itaqꝫ ibi coꝝ arca federis dñi Aſaph ꝛ fratres eiꝰ: vt miniſtrarēt in cōſpectu arce ingiter per ſingulos dies,ꝛ vices ſuas. ꝯPorro Obededō,ꝛ fratres eiꝰ ſexagita octo: ꝛ Obededō filium Idithun,ꝛ ꝫHoſa cōſtituit ianitores. Sadoc autē ſacerdotē ꝛ fratres eius ſacerdotes,coꝝ tabernaculo dñi in excelſo,qō erat in Gabaō: vt offerrent holocauſta dño ſup altare holocauſtomatis iugiter mane ꝛ veſpere,iuxta oīa q̄ ſcripta ſunt in lege dñi,quā preceꝑit Iſraeli. Et poſt eū Heman ꝛ Idithū,ꝛ reliquos electos,vnūquenqꝫ vocabulo ſuo ad confitendū dño: qꝫ in eternum miā eius. Heman quoqꝫ ꝛ Idithun canentes tuba,ꝛ quatiētes cymbala: ꝛ oīa muſicorū organa ad canendū deo: filios autem Idithun fecit eſſe portarios. Reuerſusqꝫ eſt oīs populus in domum ſuam: ꝛ ꝯDauid,vt benediceret etiā domui ſue.

¶ Capituli Summarium. Non ꝯDauid ſed Salomon iubetur extruere domum domini. Caput.xvij.

C Um aūt habitaret ꝯDauid in domo ſua,dixit ad Nathan prophetā. Ecce ego habito in domo cedrina: arca aūt federis dñi ſub pellibꝰ eſt. Et ait Nathā ad ꝯDauid. Oīa q̄ in corde tuo ſunt,fac: deꝰ enī tecū eſt. Igiſ nocte illa factꝰ eſt ſermo dei ad Nathā, dicēs. Uade,ꝛ loqre ꝯDauid ſeruo meo. Hec dicit dñs. Nō edificabis tu mihi domū ad habitandū. Neqꝫ enī māſi i domo ex eo tpe q̄ eduxi Iſrł vſqꝫ de terra egypti ad diē hāc: ſz fui ſemp mutās loca tabernaculi,ꝛ in tentorio manēs cū oī Iſrł. Nunqd locutus ſum ſaltē vni iudicū Iſrael,qbus preceperā vt paſcerēt pplm meū,ꝛ dixi. Quare nō edificaſtis mihi domū cedrinā? Hūc itaqꝫ ſic loqueris ad ſeruum meū ꝯDauid: Hec dicit dñs exercituū. Ego tuli te,cū in paſcuis ſequereris gregē: vt eſſes dux pplo meo Iſrael. Et fui tecū q̄cūqꝫ preriſti: ꝛ interfeci oēs inimicos tuos coꝝ te,feciqꝫ tibi nomē quaſi vni magnorū q̄ celebrant in terra. Et dedi locū pplo meo Iſrł: plātabiꝝ,ꝛ habitabit i eo,ꝛ vltra nō cōmouebiꝝ: nec filij iniqtatis atterent eos,ſicut a principio ex diebꝰ,qbꝰ dedi iudices pplo meo Iſrael,ꝛ humiliaui vniuerſos inimicos tuos. Ennuntio ergo tibi,q̄ edificaturus ſit tibi dñs domū. Cūqꝫ impleueris dies tuos vt vadas ad pꝛes tuos,ſuſcitabo ſemen tuū poſt te,qō erit de filijs tuis: ꝛ ſtabiliā regnū eius. Ipſe edificabit mihi domū ꝛ firmabo ſoliū eius vſqꝫ in eternū. Ego ero ei in patrem,ꝛ ipſe erit mihi in filiū: ꝛ miam meā nō auferā ab eo,ſicut abſtuli ab eo q̄ ante te fuit. Et ſtatuā eū in domo mea,ꝛ in regno meo vſqꝫ in ſempiternū: ꝛ thronꝰ eiꝰ erit firmiſſimꝰ in ꝑpetuū. Iuxta oīa verba hec,ꝛ iuxta vniuerſam viſionem iſtā,ſic locutꝰ eſt Nathan ad ꝯDauid. Cūqꝫ veniſſet rex dauid,ꝛ ſediſſet coꝝ dño,dixit. Quis ego ſum dñe deꝰ,ꝛ q̄ domus mea,vt ꝑſtares mihi talia? Sz ꝛ hoc parū viſuꝫ eſt in cōſpectu tuo,ideoqꝫ locutꝰ es ſup domū ſerui tui etiā in futurū: ꝛ feciſti me ſpectabilē ſuper oēs homines dñe deus. Quid vltra addere pōt ꝯDauid: cū ita glorificaueris ſeruū tuū,ꝛ cognoueris eū? Dñe ꝑpter famulū tuū iuxta cor tuū feciſti oēm magnificētiā hāc,ꝛ nota eſſe voluiſti vniuerſa magnalia. Dñe nō eſt ſilis tui: ꝛ nō eſt aliꝰ deus abſqꝫ teo oībꝰ quos audiuimꝰ auribꝰ nr̄is. Quis enī eſt aliꝰ,vt ꝑpls tuꝰ Iſrł,gens vna in terra,ad quā p̄cepit deꝰ,vt liberaret,ꝛ faceret pplm ſibi,ꝛ magnitudine ſua,atqꝫ terroribus ejiceret nationes a facie eiꝰ,quē de Egypto liberarat? Et poſuiſti pplm tuū Iſrł tibi in pplm vſqꝫ in eternū,ꝛ tu dñe factus es deus eiꝰ. Hūc igiſ dñe,ſermo quē locutꝰ es famulo tuo,ꝛ ſup domū eius,cōfirmeī in perpetuū,ꝛ fac ſicut locutus es. Permaneatqꝫ,ꝛ magnificeī nomē tuū vſqꝫ in ſempiternū,ꝛ dicaī. Dñs exercituū deus Iſrael,ꝛ dom⁹ ꝯDauid ſerui eius ꝑmanēs coꝝ eo. Tu enī dñe deus meus reuelaſti auriculā ſerui tui,vt edificares ei domū: idcirco inuenit ſeruus tuus fiduciā,vt oret coꝝ te. Hūc ergo dñe tu es deus: ꝛ locutus es ad ſeruum tuum tanta beneficia. Et cōpiſti benedicere domui ſerui tui: vt ſit ſemper coram te: te enim dñe benedicente,benedicta erit in perpetuum.

¶ C.S. ꝯDauid pcuſſit multos reges ꝛ pplos. Capitulū.

E Ctū eſt aūt poſt hec,vt percuteret dñs Philiſthym,ꝛ humiliaret eos,ꝛ toilleret getū ꝛ filias eius de manu Philiſthiim: pcuteretqꝫ ꝫMoab,ꝛ fierēt Moabite ſerui Dauid,offerētes ei munera.

A ij.regum viij.a.

Eo tempore

Eo tpe pcussit Dauid etiã Adarezer regẽ Soba regiõis hemath, qñ pterit vt dilataret ĩperũ suũ vsq; ad flumen Euphratẽ. Cepit ergo dauid mille q̃drigas ei⁹, ⁊ septẽ milia egtũ, ac viginti milia viro⁹ peditũ: subnervauitq; oẽs equos curruũ, exceptis cẽtũ quadrigis q̃s reservauit sibi. Supervenit aũt ⁊ Syr⁹ Damascen⁹, vt auxiliũ preberet Adarezer regi Soba: sz ⁊ hui⁹ pcussit Dauid vigintidno millia virorũ. Et posuit milites in Damasco, vt Syria q̃s haberet sibi, ⁊ offerret mũera. Adiuuitq; eũ dñs in cũctis ad q̃ pterat. Tulit q̃z dauid pharetras aureas, q̃s habuerãt serui Adarezer: ⁊ attulit eas in Jerusalẽ. Necnõ de Tebah ⁊ Chun vrbib⁹ Adarezer eris plurimũ, de q̃ fecit Salomon mare eneũ ⁊ colũnas, ⁊ vasa enea. Qõ cũ audisset Thou rex Emath pcussisse vez dauid oẽm exercitũ Adarezer regis soba: misit Adorã filiũ suũ ad regẽ Dauid, vt postularet ab eo pacẽ, ⁊ gratularet ei eo q̃ pcussisset ⁊ expugnasset Adarezer: aduersari⁹ q̃ppe erat Thou Adarezer. Sz ⁊ oĩa vasa aurea, ⁊ argẽtea, ⁊ enea sanctificauit dauid rex dño cũ argẽto ⁊ auro q̃ tulerat ex vniuersis gẽtib⁹, tã de Idumea ⁊ de Moab ⁊ filijs Ammõ, q̃ de Philisthijm ⁊ Amalec. Abisai vẽ fili⁹ Saruie pcussit Edõ in valle salinarũ, decẽ ⁊ octo millia: ⁊ cõstituit in Edõ psidiũ, vt esset Idumea Dauid: salvauitq; dñs dauid i cũctis ad q̃ pterat. Regnauit ergo dauid sup vniuersũ isrl, ⁊ faciebat iudiciũ atq; iustitiã cũcto pplo suo. Porro Joab fili⁹ Saruie erat sup exercitũ: ⁊ Josaphat filius ahilud a cõmentarijs. Sadoc aũt filius achitob, ⁊ achimelech filius Abiathar, sacerdotes: ⁊ Susa, scriba: banaias q̃z filius ioiade sup legiones cerethi ⁊ phelethi: porro filij dauid primi ad manũ regis.

¶ Capitulũ Summarium. Rex Ammon seruos Dauid contumelia afficit vnde bellum nascitur cruentũ. Ca. xix.

Accidit aũt, vt moreret Naas rex filiorum Ammon, ⁊ regnaret filius eius p eo. Dixitq; dauid, Faciã misericordiã cũ Hanõ filio Naas: pstitit enim mihi pr ei⁹ gratiã. ⁊ Misit q̃z Dauid nũtios ad cõsolãdũ eũ sup morte pris sui. Qui cũ puenissent in terrã filiorũ Ammon, vt consolarent Hanon, dixerũt principes filiorũ Ammõ ad Hanõ. Tu forsitan putas q̃ Dauid honoris causa in patrẽ tuũ, miserit q̃ consolarent te, nec animaduertis q̃ vt exploret, ⁊ inuestigẽt ⁊ scrutent terrã tuã venerint ad te serui ei⁹? Igit Hanõ pueros Dauid decalcauit ⁊ rasit, ⁊ pcidit tunicas eorũ a natibus vsq; ad pedes, ⁊ dimisit eos. Qui cũ abijssent, ⁊ hoc mãdassent Dauid, misit i occursum eor (grãde em q̃ tumeliã sustinuerãt) ⁊ pcepit vt manerẽt i Jericho, donec crescerent barba eorũ, ⁊ tunc reuerterent. Videtes aũt filij Ammon q̃ iniuriã fecissent Dauid, tã Hanõ q̃ reliqu⁹ pplus, miserũt mille talẽta argẽti, vt q̃ducerẽt sibi de Mesopotamia, ⁊ de Syria Maacha, ⁊ de Soba curr⁹ ⁊ eqtes. Cõdurerũtq; triginta duo millia curruũ, ⁊ regẽ Maacha cũ pplo ei⁹. Qui cũ venissent, castrametati sunt e regiõe Medaba. Filij q̃z Ammon q̃gregati de vrbib⁹ suis, venerũt ad bellũ. Qõ cũ audisset Dauid, misit Joab ⁊ oẽm exercitũ virorum fortiu: egressiq; filij Ammon, direxerũt aciẽ iuxta portam ciuitatis: reges aũt q̃ ad auxiliũ ei⁹ venerãt, sepatim in agro steterunt. Igit Joab intelligẽs bellũ ex aduerso, ⁊ post tergũ sibi esse, elegit viros fortissimos de vniuerso isrl, et direxit i Syrũ. reliquã aũt ptẽ pplo dedit sub manu Abisai fratris sui: ⁊ direxerũt i filios Ammõ. Dixitq; Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi: si aũt sup auerint te filij Ammõ, ero tibi in psidiũ. Cõfortare, ⁊ agam⁹ viriliter p pplo nro, ⁊ p vrbib⁹ dei nri: dñs aũt qõ in cõspectu suo bonũ est, faciat. Perrexit q̃ Joab, ⁊ pplus q cũ eo erat, i Syr ad pliũ, ⁊ fugauit eos. Porro filij Ammõ, videtes qõ fugissent Syrus ipsi q̃z fugerũt Abisai fratrẽ ei⁹, ⁊ ingressi sunt ciuitatẽ: reuersusq; est etiã Joab i Jerusalẽ. Videns aũt Syr⁹ qõ cecidisset cora Isrl, misit nũtios, ⁊ adduxit Syrũ q̃ erat trans fluuiũ. Sophach aũt pceps militie adarezer, erat dux eorũ. Qõ cũ annũtiatũ esset Dauid, q̃gregauit vniuersum isrl, et trãsiuit Jordanẽ, irruitq; in eos, ⁊ direxit ex aduerso aciẽ illis i pugnãtib⁹. Fugit aũt Syr⁹ isrl: ⁊ interfecit Dauid de Syris septẽ millia curruũ, ⁊ q̃draginta millia peditũ, ⁊ Sophach exercitus principẽ. Videtes aũt serui adarezer se ab Isrl esse superatos, trãsfugerũt ad Dauid, ⁊ seruierũt ei: noluitq; vltra Syria auxilium prebere filijs Ammon.

¶ L. S. Pugnat Dauid i Ammõ ⁊ philisthеos. L. xx.

Actũ est aũt post anni circulũ, eo tpe quo solent reges ad bella pcedere, q̃gregauit Joab exercitũ ⁊ robur militie, ⁊ vastauit terrã filiorũ Ammõ: peritq; ⁊ obsedit Rabba: porro Dauid manebat in Jerusalẽ, qñ Joab pcussit Rabba, ⁊ destruxit eã. Tulit aũt Dauid coronã Melchõ de capite ei⁹, ⁊ inuenit in ea auri põdo talẽtũ, ⁊ pciosissimas gẽmas: fecitq; sibi inde diadema: manubias q̃z vrbis plurimas tulit. Populũ aũt, q erat in ea, eduxit: ⁊ fecit sup eos tribulas, ⁊ trahas, ⁊ ferrata carpẽta trãsire, ita vt dissecarent ⁊ cõtererentur: sic fecit Dauid cũctis vrbib⁹ filior Ammon: ⁊ reuersus est cũ oi pplo suo i Jerusalẽ. Post hec initũ est bellũ in Gazer aduersus Philisthеos: in q̃ pcussit Sobochai Husathites, Saphai de gẽe Raphaim, ⁊ hũliauit eos. Aliõ q̃z bellũ gestũ est aduersus Philisthеos, in q̃ pcussit Adeodatus filius Salt⁹ Bethlehemites ferem Goliath gethei, cui⁹ haste lignũ erat q̃si liciatorũ texẽtiũ. Sz ⁊ aliud bellũ accidit in Geth, in q̃ fuit hõ lõgissim⁹ senos hũs digitos, id est simul viginti quatuor: q ipse de Rapha fuerat stirpe gẽnatus. Hic blasphemauit Isrl: ⁊ pcussit eũ Jonathã filius Samaa fratris Dauid. Hi sunt filij Rapha in Geth, qui ceciderunt de manu Dauid ⁊ seruorum eius.

¶ L. S. Dauid deũ offendit numerãdo populum. L. xxi.

Onsurrexit aũt satan q̃ Isrl: ⁊ incitauit Dauid vt numeraret Isrl. Dixitq; dauid ad Joab, et ad principes pplũ. Ite, ⁊ mũerate Isrl a Bersabee, vsq; Dan: ⁊ afferte mihi numerũ, vt sciam. Rñditq; Joab. Augeat dñs pplum suũ cẽtuplũ, quã sunt nõne oĩe mi rex, oẽs serui tui sunt: q̃re hoc q̃rit dñs meus, qõ i pctũ reputet Israhel? Sz sermo regis magis pualuit: egressusq; est Joab, et circũiuit vniuersũ Isrl: ⁊ reuersus est Jerusalẽ. Dedit q̃z Dauid numerũ eorũ q̃s circũierat: ⁊ inuent⁹ est oĩs numer⁹ Isrl mille millia, ⁊ cẽtũ millia virorũ educẽtiũ gladiũ: de Juda aũt q̃drigẽta septuagĩta millia bellatorũ. Mã Leui ⁊ Bẽiamin nõ numerauit: eo qõ Joab multũ exegrẽ regis ĩperiũ. Displicuit autẽ deo qõ iussum erat: ⁊ pcussit Isrl. Dixitq; dauid ad deũ. Peccaui nimis vt hoc facerẽ: obsecro aufer iniqtatẽ serui tui, q̃ insipienter egi. Et locut⁹ est dñs ad gad videtẽ dauidis, dicẽs. Vade ⁊ loqre ad Dauid ⁊ dic ei. Hec dicit dñs. Triũ tibi optionẽ do: vnũ qõ volueris elige, ⁊ faciam tibi. Cumq; venisset Gad ad Dauid, dixit ei. Hec dicit dñs. Elige qõ volueris. Aut trib⁹ annis pestilẽtiã famis: aut trib⁹ mẽsib⁹ te fugere hostes tuos: ⁊ gladiũ eorũ nõ posse euadere: aut trib⁹ dieb⁹ gladiũ dñi, ⁊ mortẽ versari in terra, ⁊ angelũ dñi interficere in vniuersis finib⁹ Isrl: nũc igit vide qd respõdeã ei, q misit me. Et dixit Dauid ad Gad. Exoĩpte me angustie pmũt: sz melio⁹ mihi est vt incidã i manu⁹ dñi: q̃ multe sunt miseratiões ei⁹: quã i manu⁹ hoĩm. Misit q̃ dñs pestilentiã in Isrl: ⁊ ceciderũt de Isrl septuaginta millia virorũ. Misit q̃z ãgelũ i Jerusalẽ, vt peuteret eã: cũq; peuteret, vidit dñs, ⁊ misert⁹ est sup magnitudine mali: ⁊ imperauit angelo q̃ peutiebat. Sufficit, tã cesset manu⁹ tua. Porro angelus dñi stabat iuxta areã Oman Jebusei. Leuãsq; Dauid oculos suos, vidit angelũ dñi stantẽ inter celũ ⁊ terrã, ⁊ enaginatũ gladiũ in manu ei⁹, ⁊ versum i Jerusalẽ: ⁊ ceciderũt tã ipe, q̃ maiores natu vestiti cilicijs proni in terrã. Dixitq; Dauid ad eũ. Nõne ego sum q̃ iussi vt numeraret pplus? Ego q peccaui, ego q malũ feci: iste grex q̃d commeruit? Dñe de⁹ me⁹ vertat obsecro manu⁹ tua i me, ⁊ i domũ pris mei: pplus aũt tu⁹ nõ peutiat. Angel⁹ aũt dñi precepit Gad, vt diceret Dauid vt ascẽderet extrueretq; altare domino deo i area Oman Jebusei. Ascẽdit q̃ Dauid iuxta sermonẽ Gad, quẽ locutus ei fuerat ex noie dñi. Porro Oman

cū aſperiſſet,ꝛ vidiſſet angelū,ꝗtuorꝙ filij eⁱ⁹ cū eo abſcō-
derūt ſe:nā eo tpe terebatī area triticū.Igit cū veniret da
uid ad Ornā,cōſpexit eū ornā,ꝛ proceſſit ei obuiā de area,
ꝛ adorauit eū pnus ī terrā.Dixitꝙ ei dauid.Da mihi lo-
cū aree tue,vt edificē in ea altare dño:ita vt quātū valet ar
genti accipias:vt ceſſet plaga a pplo.Dixit aūt Ornā ad
dauid.Tolle,ꝛ faciat dñs me⁹ rex qcūꝙ ei placet:ſz ꝛ bo
ues do i holocauſtū,ꝛ tribulas ī ligna,ꝛ triticū ī ſacrificiū,
oīa libēs pbebo.Dixitꝙ ei rex dauid.Nequaq̄ ita fiet,ſed
argētū dabo q̄ tū valet:neꝙ eū tibi auferre debeo,ꝛ ſic of
ferre dño holocauſta gratuita.Dedit ergo Dauid ornā,
pro loco,ſiclos auri inſtiſſimi pōderis ſercētos.Et edifica
uit ibi altare dño:obtulitꝙ holocauſta,ꝛ pacifica:ꝛ īuoca
uit dñm,ꝛ exaudiuit eū ī igne de celo ſup altare holocauſti.
Precepitꝙ dñs angelo:ꝛ conuertit gladiū ſuū in vaginā.
Protinus ergo dauid,vidēs qō exaudiſſet eū dñs in area
Ornā Jebuſei,immolauit ibi victimas.Tabernaculū aūt
dñi,qō fecerat Moyſes in deſerto,ꝛ altare holocauſtorū,
ea tēpeſtate erat in excelſo Gabaon.Et nō pualuit dauid
ire ad altare:vt tibi obſecraret deū:nimio eū fuerat timore
perterritus videns gladium angeli domini.

¶ C.S.Preparantur ſumptus pro edificio tēpli.C.xxij.

DIxitꝙ dauid.Hec eſt dom⁹ dei,ꝛ hoc altare in
holocauſtū iſrl.Et pcepit vt ꝛgregarent oēs p
ſelytī de terra iſrl,ꝛ cōſtituit ex eis latomos ad
cedēdos lapides ꝛ poliēdos,vt edificaretur do
mus dei.Ferrū qz plimū ad clauos ianuarū,ꝛ ad cōmiſſu-
ras atꝙ iūcturas pparauit dauid:ꝛ eris pond⁹ innumerabi
le.Ligna q̄z cedrina nō poterāt eſtimari,q̄ Sydonij ꝛ Ty
rij deportauerāt ad dauid.Et dixit dauid,Salomon fili⁹
me⁹ puer puul⁹ eſt ꝛ delicat⁹,dom⁹ aūt quā edificare volo
dño,talis eſſe dz vt in cūctis regionib⁹ noīet:p parabo q̄ ei
neceſſaria.Et ob hāc cauſaz,ante mortē ſuā oēs pparauit
impēſas.Vocauitꝙ Salomonē filiū ſuū:ꝛ pcepit ei vt edi
ficaret domū dño deo iſrl.Dixitꝙ dauid ad Salomonē,
Fili mi,voluntatis mee fuit vt edificarē domū noī dei mei.
Sz fact⁹ eſt ſmo dñi ad me,dicēs.Multū ſanguinē effudi
ſti,ꝛ plurima bella bellaſti:nō poteris edificare domū noī
meo,tāto effuſo ſanguie coram me:fili⁹ q naſcet tibi,erit vir
getiſſim⁹:faciā eū cū regeſcere ab oīb⁹ inimicis ſuis p cir
cuītū:ꝛ ob hāc cauſaz Pacific⁹ vocabit:ꝛ pacē,ꝛ otiū da
bo in iſrl cūctis diēb⁹ ei⁹.Ipſe edificabit domū noī meo:ꝛ
ipe erit mihi ī filiū,ꝛ ego ero illi ī patrē:firmaboꝙ ſolīū re-
gni ei⁹ ſup iſrl in eternū.Hūc q̄ filium,ſit dñs tecū ꝛ pſpera
re,ꝛ edifica domū dño deo tuo,ſicut locutus eſt de te.Det
q̄z tibi dñs prudētiā ꝛ ſenſum,vt regere poſſis iſrl,ꝛ cuſto-
dire legē dñi dei tui.Tūc eū ꝛſicere poteris,ſi cuſtodieris
māndata,ꝛ iudicia q̄ pcepit dñs Moyſi vt doceret iſrl:ꝛfor-
tare,ꝛ viriliter age,ne timeas neqz paueas.Ecce ego ī pau
pertate mea pparaui impēſas dom⁹ dñi,auri talēta cētū
millia,ꝛ argēti mille milia talētorū,eris vero,ꝛ ferri nō eſt
pōd⁹:vincit eū numer⁹ magnitudine:ligna ꝛ lapides ppa
raui ad vniuerſa īpēdia.Habes q̄z plurimos artifices la-
tomos,ꝛ cemētarios,artifices q̄z lignorū,ꝛ oīm artiū ad fa
ciēdū op⁹ prudētiſſimos ī auro ꝛ argēto ꝛ ere ꝛ ferro,cui⁹ nō
eſt numer⁹.Surge igit ꝛ fac,ꝛ erit dñs tecū.Precepit q̄z dō
cūctis pncipib⁹ iſrl,vt adiuuarēt Salomonē filiū ſuū.Cer
nitis,inquiens,qō dñs de⁹ veſter vobiſcū ſit,et dederit vobis
requiē p circuītū,ꝛ tradiderit oēs inimicos vros ī manꝰ ve
ſtras,ꝛ ſubiecta ſit terra coram dño,ꝛ coram pplo ei⁹.Prebete
igit corda vra ꝛ animas vras,vt q̄ratis dñm deū veſtrū:ꝛ cō
ſurgite ꝛ edificate ſanctuarū dño deo:vt introducat arca
federis dñi,ꝛ vaſa deo ꝛſecrata ī domū q̄ edificat noi dñi.

¶ C.S.Officia ſacerdotū ꝛ Leuitarū diſtribuūt.C.xxiij.

LItur Dauid ſener ꝛ plen⁹ dierū regē ꝛſtituit
Salomonē filiū ſuū ſup iſrl.Et ꝛgregauit oēs
principes iſrl,ꝛ ſacerdotes atꝙ Leuitas.Numera
tiq; ſunt Leuite a triginta annis,ꝛ ſupra:ꝛ in
uenta ſunt triginta octo millia virorū.Ex his electi ſunt,et
diſtributi in miniſterū dom⁹ dñi vigintiq̄tuor milia:ppoſi-
torū aūt ꝛ iudicū,ſex milia.Porro q̄tuor milia ianitores:
ꝛ totidē pſaltes cantēs dño in organis q̄ fecerat ad canen
dum.Et diſtribuit eos Dauid p vices:Filiorū Leui,Ger
ſon videlicet,ꝛ Caath,ꝛ Merari.Filij Gerſon:Leedā,et
Semei.Filij Leedā:princeps Jahiel ꝛ Zethā,ꝛ Joel,tres.
Filij Semei:Salomith,ꝛ Hoziel,ꝛ Aran,tres:iſti princi-
pes familiarū Leedā.Porro filij Semei:Jebeth,et Zina,
et Jaus,ꝛ Baria:iſti filij Semei,qtuor.Erat autē Jebeth
prior,Zina ſecūdus:porro Jaus ꝛ Baria nō habuerūt plu-
rimos filios:ꝛ idcirco in vna familia vnaqz domo cōputati
ſunt.Filij Caath:Amrā,ꝛ Jſaar,Hebrō,ꝛ Oziel,qtuor.
Filij Amrā Aarō,ꝛ Moyſes.Sepatuſqz eſt aarō,vt mi
niſtraret in ſctō ſctōr,ipſe,ꝛ filij ei⁹ iſempiternū,ꝛ adoleret
incēſum dño ſm ritū ſuū,ac bñdiceret noī ei⁹ in ſempiternū.
Moyſi q̄z hois dei filij ānumerati ſunt ī tribu Leui.Filij
Moyſi:Gerſom,ꝛ Eliezer.Filij Gerſom,Subuel pmus.
Fuerūt aūt filij Eliezer:Rohobia prim⁹:ꝛ nō erāt Eliezer
filij alij.Porro filij Rohobia multiplicati ſunt nimis.Fi
lij Jſaar:Salomith primus.Filij Hebrō:Jeriau primus,
Amarias ſcōs,Jahaziel tert⁹,Jecmaā q̄rt⁹.Filij Oziel:
Micha prim⁹,Jeſia ſcōs.Filij Merari:Moholi,ꝛ Muſi.
Filij Moholi:Eleazar,ꝛ Cis.Mortuus eſt aūt Eleazar,
ꝛ nō habuit filios ſz filias:acceperūtq; eas filij Cis fres ea
rū.Filij Muſi:Moholi,ꝛ Eder,ꝛ Jerimoth,tres.Hi filij
Leui ī cognationib⁹ ꝛ familijs ſuis,principes p vices,ꝛ nu
merū capitū ſinguloꝝ q̄ faciebant opera miniſterij domus
dñi a vigīti annis,ꝛ ſupra.Dixit eīm Dauid.Requiē dedit
dñs deus Iſrl pplo ſuo,ꝛ habitatiōne Jeruſalē vſq; in eter
nū.Nec erit officij Leuitarū vt vltra portet tabernaculum
ꝛ oīa vaſa ei⁹ ad miniſtrādū.Jurta pcepta q̄z Dauid no
uiſſima ſupputabit numerus filioꝝ Leui a vigīti annis et
ſupra.Et erūt ſub manu filioꝝ Aaron in cultū dom⁹ dñi,
in veſtibulis,ꝛ in exedris,ꝛ ī loco purificatiōis,ꝛ in ſanctua
rio,ꝛ in vniuerſis opib⁹ miniſterij tēpli dei.Sacerdotes au
tem ſup panes ppoſitiōis,ꝛ ad ſile ſacrificiū,ꝛ ad lagana ꝛ
azyma ꝛ ſartaginē,ꝛ ad torrēdū ꝛ ſup oē pondus atꝙ mē-
ſurā.Leuite vo,vt ſtent mane ad cōfitendū,ꝛ canendū dño.
ſiliqz ad veſperā,tā in oblatione holocauſtorū dñi,q̄ ī ſab
batis:ꝛ Calēdis,ꝛ ſolēnitatib⁹ religiq; iurta numerum ꝛ cere
monias vniuſcuiuſqz rei iugiter coram dño.Et cuſtodiāt ob
ſeruatiōes tabernaculi federis,ꝛ ritū ſanctuarij:ꝛ obſerua
tionē filiorū Aarō fratrū ſuorū vt miniſtrēt ī domo dñi.

¶ Capituli Summa.Due familie ſacerdotū deſcribun-
tur,nempe Eleazar ꝛ Ithamar. Caput.xxiij.

POro filij Aaron he partitiōes erant filij Aa-
rō:Nadab ꝛ Abiu ꝛ eleazar ꝛ Ithamar.Mor-
tui ſunt aūt Nadab ꝛ Abiu an patrē ſuū abſq;
liberis ſacerdotioqz funct⁹ eſt Eleazar et Ith
mar.Et diuiſit eos Dauid ꝛ Sadoc de filijs Eleazari,et
Abimelech de filijs Ithamar ſm vices ſuas ꝛ miniſterū.
Innūeriq; ſunt multo plures filij Eleazar in principib⁹ viris
q̄ filij Ithamar.Diuiſit aūt eis,hoc eſt filijs Eleazar prin
cipes p familias ſedecim:ꝛ filijs Ithamar p familias ſuas octo.
Porro diuiſit vtraſqz iter ſe familias ſortī
bus:erant eīm principes ſanctuarij ꝛ principes dei tā de filijs
Eleazar:q̄ de filijs Ithamar.Deſcripſitq; eos Semeias
filius Nathanael ſcriba leuites coram rege ꝛ principibus,et
Sadoc ſacerdote,ꝛ Achimelech filio Abiathar,principi-
bus q̄z familiarū ſacerdotalū ꝛ Leuiticarū:vnā domū,q̄
ceteris preerat,Eleazar:et alterā domum q̄ ſub ſe habebat
ceteros,Ithamar.Exiit aūt ſors prima Joiarib,ſecūda
Jedeie,tertia Harim,q̄rta Seorim,q̄nta Melchia,ſexta
Maiamā,ſeptima Accoz,octaua Abia,nona Jeſua,de-
cima Sechenia,vndecima Eliaſib,duodecima Jacim,tre
decima Hoppha,decimaq̄rta Iſbaab,decimaq̄nta Belga,
decimaſexta Emmer,decimaſeptia Ezir,decimaoctaua
Aphſes,decimanona Phetheia,vicesima Hezecel,vi-
ceſima prima Jachin,viceſimaſcōa Gamul,viceſimatertia
Dalaiau,viceſimaq̄rta Maaziau.He vices eoꝝ ſm mi-
niſteria ſua,vt ingrediāt domū dñi iurta ritū ſuū ſub ma-

Aaron pfis eor: sicut pcepit dñs deꝰ Isrl. Porro filioꝝ Leui q reliqui fuerant: de filijs Amrā erat Subael: et de filijs Subael, Jehedeia. De filijs q̄ꝫ Rohobie princeps Jesias. Isaari vo filiꝰ Salemoth. filiusq̄ Salemoth Jahath: filiusq̄ eiꝰ Jerian primꝰ, Amarias secꝰ, Jahaziel tertiꝰ, Jecmaā q̄rtꝰ. Filiꝰ Oziel, ꝛ Dicha: filiꝰ ꝛ Dicha. Samir. Frater ꝛ Dicha, Jesia: filiusq̄ Jesie, zacharias. Filij ꝛ Merari: ꝛ Doboli ꝛ Dusi. filiꝰ Oziau: Bēno. Filiꝰ quoq̄ ꝛ Merari: Oziau ꝛ Soā ꝛ zacchur ꝛ Hebri. Porro moboli filiꝰ, Eleazar: q non habebat liberos. Filius vero Cis, Jerameel. Filij ꝛ Dusi: ꝛ Doboli, Eder ꝛ Jerimoth isti filij Leui fm domos famliarū suaꝝ. ꝛ Diseruntq̄ ꝛ ipi sortes cōtra ffes suos filios Aaron corā Dauid rege, ꝛ Sadoc, ꝛ Abimelech, ꝛ pncipib⁹ famliarū sacerdotaliū et Leuiticarū tā maiores q̄ minores, oēs sors equaliter diuidebat.

¶ L. S. Recēsentur cantores, psaltes ꝛ citharedi. Cap. xxv.

Citur Dauid ꝛ magistratꝰ exercitꝰ segregauerūt in ministerū filios Asaph ꝛ Hemā ꝛ idithū q̄ pphetarēt in citharis, ꝛ psalterijs, ꝛ cymbalis fm numerū suū dedicato sibi officio seruientes. De filijs asaph: zachur ꝛ Joseph ꝛ nathania ꝛ asarela, filij Asaph: sub manu Asaph pphetantes iuxta regē. Porro Idithū: filij Idithū, Godolias, Sori, Jeseias, et Hasabias, ꝛ mathattias, sex sub manu pfis sui Idithū, q̄ in citthara pphetabāt sup cōfitētes ꝛ laudātes dñm. Hemā q̄ꝫ: filij Hemā, Boccian, ꝛ Dathanian, Oziel, Subuel, ꝛ Jerimoth, Hanaias, Hanani, Eliatha, Gedelthi, ꝛ romēthiezer, Jesbacassa, ꝛ Dellothi, othir, mahazioth: oēs isti, filij hemā vidētis regis in fmonib⁹ deiꝰ vt exaltaret cornu: deditq̄ deꝰ Hemā filios q̄tuordecī, ꝛ filias tres. vniuersi sub manu pfis sui ad cātādū in tēplo dñi distributi erāt in cymbalis, ꝛ psalterijs, ꝛ cytharis in ministeria domꝰ dei iuxta regē: Asaph vcꝫ, ꝛ Idithū ꝛ Hemā. Fuit aūt numerus eoꝝ cū ffrib⁹ suis, q̄ erudiebāt cāticū dñi: cūcti doctores ducēti octoginta octo. ꝛ Diserūtq̄ sortes pvices suas, ex equo tā maior q̄ minor, doctꝰ pariter, ꝛ indoctus. Egressaq̄ est sors pria Joseph, q̄ erat de Asaph. Secūa Godolie, ipsi ꝛ filijs eiꝰ, ꝛ fratribus eiꝰ duodecim. Tertia zachur, filijs et fratribꝰ eiꝰ duodecim. Quarta Isari, filijs ꝛ fratribꝰ eius duodecim. Quinta Nathanie, filijs ꝛ fratribus eiꝰ duodecim. Sexta Boccian, filijs ꝛ fratribꝰ eiꝰ duodecim. Septima Isreela, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Octaua Jesaie, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Nona ꝛ Dathanie, filijs ꝛ ffribus eiꝰ duodecim. Decima Semeie, filijs ꝛ ffribꝰ eius duodeci. Undecia Azareel, filijs ꝛ fratribꝰ eiꝰ duodecim. Duodecima Hasabie, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Tertiadecima Subael filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Quartadecima ꝛ Dathathie, filijs ꝛ ffribꝰ eius duodecim. Quintadecima Jerimoth, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Sextadecima Hananie, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Septimadecima Jesbacasse, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Octauadecima Hanani, filijs et ffribꝰ eiꝰ duodecim. Nonadecima ꝛ Dellothi, filijs ꝛ ffribus eiꝰ duodeci. Uicesima Eliatha, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Uicesima pria Othir, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodeci. Uicesima secūda Geddelthi, filijs ꝛ ffribꝰ eiꝰ duodecim. Uicesima tertia ꝛ Dahazioth, filijs ꝛ fratribꝰ eiꝰ duodecim. Uicesima quarta Romemthiezer, filijs ꝛ fratribus eius duodecim.

¶ L. S. Janitoribus sua cōmittuntur officia. Cap. xxvj.

Duisiones aūt ianitoꝝ. de Coritis ꝛ Deselemia, filiꝰ core, de filijs Asaph: Filij ꝛ Deselleme: zacharias priogenitꝰ, Jadihel secꝰ. zabadias tertius, Jathanaer q̄rtꝰ, Elā quintꝰ, Johanā sextꝰ, Elioenai septimꝰ. Filij aūt Obededō: Semeias priogenitus, Jozabab secꝰ, Joaha tertiꝰ, Sachar q̄rtꝰ, Nathanael quintus, Ammiel sextꝰ. Issachar septimꝰ. Pholl athi octauus: q̄ benedixit illi dñs. Semeie aūt filio eiꝰ nati sunt filij principes familiarū suarū: erāt enī viri fortissimi. filij ergo Semeie: Othni, ꝛ Raphael, ꝛ Obed, Elzabad, ꝛ ffres eiꝰ viri fortissimi: Eliu q̄ꝫ, ꝛ Samachias. oēs hi de filijs Obededō: ipsi ꝛ filij, ꝛ fratres eoꝝ fortissimi ad ministrādū, sexagintaduo de Obededō. Porro ꝛ Deselemie filij, ꝛ fratres eoꝝ robustissimi, decē ꝛ octo. De hosa aūt, id est de filijs merari: Semri princeps, (nō enī habuerat primogenitū, et idcirco posuerat eū pater eiꝰ principē:) Helcias secundus, Tabelias tertiꝰ, zacharias quartꝰ: oēs hi filij, ꝛ ffres Hosa, tredecim. Hi diuisi sunt in ianitores, vt semp principes custodiarū sicut ꝛ fratres eorum ministrarēt in domo dñi. ꝛ Disse sunt ergo sortes ex equo, ꝛ paruis ꝛ magnis p familias suas in vnāquāq̄ portarū. Cecidit ergo sors orientalis Selemie. Porro zacharie filio eiꝰ, viro prudētissimo, ꝛ erudito sortito obtigit plaga septētrionalis. Obededom vero, ꝛ filijs eius, ad austrū: in qua pte domꝰ, erat seniorus cōciliū. Sephim, ꝛ Hosa, ad occidētē, iuxta portā q̄ ducit ad viā ascēsionis: custodia cōtra custodiā. Ad ouētē vero Leuite ser: ꝛ ad aquilonē quatuor p die: atq̄ ad meridiē similiter in die quatuor: ꝛ vbi erat cōciliū, bini ꝛ bini. In cellulis quoq̄ ianitorū ad occidentē, quatuor in via: bini q̄ cellulas. he sunt diuisiones ianitorū filioꝝ Core, ꝛ Derari. Porro Hebias erat sup thesauros domꝰ dei, ꝛ vasa sanctorū. Filij q̄ꝫ Ledan filij Gersonni: de Ledā principes familiarū, Ledan ꝛ Gersonni, Jeiel. Filij Jeiel, zatham, ꝛ Joel fratres eiꝰ sup thesauros domus dñi, Amramitis, ꝛ Issaaritis, ꝛ Hebronitis ꝛ Ozihelitis, Subael aūt filius Gerson, filij ꝛ Doysi ꝓpositus thesauris. Fratres q̄q̄ eius Eliezer, cuiꝰ filius Rahabia, ꝛ huiꝰ filiꝰ Esaias, ꝛ huius filius Joram, huius quoq̄ filiꝰ zechri, ꝛ huiꝰ filiꝰ Selemith: ipse Selemith, ꝛ fratres eiꝰ sup thesauros sctōrū, q̄ sanctificauit Dauid rex, ꝛ principes famliarū, ꝛ tribuni, ꝛ centriones, ꝛ duces exercituꝰ, de bellis ꝛ manubijs ꝓliorque cōsecrauerāt ad instaurationē ꝛ supellectilē tēpli dñi. Nec aūt vniuersa sctificauit Samuel vidēs, ꝛ saul filiꝰ Cis: ꝛ Abner filiꝰ Ner, ꝛ Joab filiꝰ Saruie: oēs q̄ sctificauerant ea p manū Selemith, ꝛ fratrū eius. Isaaritis vo preerat Chonenias, ꝛ filij eiꝰ ad opa forinsecꝰ sup israel ad docēdū, ꝛ iudicandū eos. Porro de Hebronitis Hasabias, ꝛ ffres eiꝰ viri fortissimi, mille septigēti preerāt Israeli trās Jordanem cōtra occidētē, i cūctis opib⁹ dñi, ꝛ i ministeriū regis. Hebronitarū aūt princeps fuit Jeria fm familias, ꝛ cognationes eoꝝ. Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt: ꝛ inuēti sunt viri fortissimi in Jazer Galaad, fratresq̄ eiꝰ robustioris etatis, duo millia septingēti principes familiarum. Prepositꝰ aūt eos Dauid rex Rubenitis ꝛ Gaditis, ꝛ dimidie tribui ꝛ Danasse, in oē ministeriū dei ꝛ regis.

¶ L. S. Recēsentur prefecti regis Dauid. Caput. xxvij.

Filij aūt Isrl fm numerū suū, ꝓncipes familiarū, tribuni ꝛ cēturiones, ꝛ ꝑfecti, q̄ ministrabāt regi iurta turmas suas igredientes ꝛ egredientes p singulos mēses in anno: vigintiq̄tuor millib⁹ singuli preerāt. Prie turme i prio mēse Jesboā preerat filius zabdiel: ꝛ sub eo vigintiq̄tuor millia. De filijs Phares, ꝓnceps cūctorū principū exercituꝰ mēse prio. Secūi mensis habebat turmā Dudia Ahohites, ꝛ post se alter noie ꝛ Dacelloth, q̄ regebat partē exercituꝰ vigintiq̄tuor millū. Dux q̄ꝫ turme tertie i mēse tertio, erat Bananias filiꝰ Joiade sacerdos: ꝛ i diuisiōe sua vigintiq̄tuor millia. Ipse est Banaias fortissimꝰ iter triginta, ꝛ sup triginta. preerat autē turbe ipsiꝰ Amizabad filiꝰ eiꝰ. Quartus mēse q̄rto, Elzabel frater Joab, ꝛ zabadias filiꝰ eiꝰ post eū: ꝛ in turma eius vigintiq̄tuor millia. Quintꝰ, mēse qnto ꝓnceps Samaoth Jezerites: ꝛ in turma eiꝰ vigintiq̄tuor millia. Sextꝰ, mense sexto, Hira filiꝰ Aces Thecuites: ꝛ in turma eiꝰ vigintiq̄tuor millia. Septimꝰ, mēse septimo. Helles Phallonites de filijs Ephraim: ꝛ in turma eiꝰ vigintiq̄tuor millia. Octauus, mēse octauo, sobochai Husathites de stirpe zarahi: ꝛ in turma eiꝰ vigintiq̄tuor millia. Nonꝰ, mēse nono, Abiezer Anathothites de filijs Jemini: ꝛ in turmas eius vigintiq̄tuor millia. Decimꝰ, mense decimo, ꝛ Darai, ꝛ ipse Netophathites de stirpe zarahi: ꝛ in turma eius vigintiq̄tuor millia. Undecimꝰ, mēse vndecimo, Banaias Pharathonites de filijs Ephraim: ꝛ in turma eius vigintiq̄tuor mil-

lia. Duodecim⁹ mẽse duodecimo. Holdai Netophathites de stirpe Gothoniel: ⁊ in turma ei⁹ vigintiquatuor millia. Porro tribub⁹ preerãt in Isrl: Rubenitis, dux Eliezer filius zechri: Simeonitẽ dux Saphatias filius Maacha: Leuitis Hasabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc: Judaitis, Eliu fr̃ Dauid: Issacharitis, Amri filius Michael: zabulonitis Jesmaias filius Abdie: Nephthalitibus, Jerimoth filius Oziel: filijs Ephraim, Osee filius Ozazu: dimidie tribui Manasse, Joel filius Phadaie: ⁊ dimidie tribui Manasse in Galaad, Jaddo filius zacharie: Beniamin aũt, Jasiel filius Abner: Dan vo, Ezriel filius Jerohã. hi principes filiorũ isrl. Noluit aũt dauid nũerare eos a vigiti ãnis inferius: qm dixerat dñs vt multiplicaret isrl q̃si stellas celi. Joab filius Saruie ceperat numerare, nec cõpleuit: q̃ super hoc ira irruerat in isrl: ⁊ idcirco nũer⁹ eor̃ q fuerãt recẽsiti, nõ est relat⁹ in fastos regis Dauid. Sup thesauros aũt regis fuit Azmoth filius Adiel. his aũt thesauris q erãt in vrbibus, et in vicis, ⁊ in turrib⁹ pfidebat Jonathã filius Ozie. Operi aũt rustico, ⁊ agricolis q exercebãt terrã per at Ezri filius Chelub. Vineariis q cultoribus, Semeias Ramathites: cellis aũt vinarijs zabdias Saphomites. Olivis sup olineta ⁊ siceta, q erãt in cãpestribus, Balanã Gaderites: sup apothecas aũt olei, Joas. Porro armẽtis q pascebant in Saron ppositus fuit Setrai Saronites: ⁊ sup boues i vallibus, Saphat filius Adli: sup camelos vo Obil Ismahelites: ⁊ sup asinos, Jadias Meronathites: sup oues q̃s Jazis Agaren⁹. oẽs hi pncipes substãtie regis dauid. Jonathã aũt patruus dauid gsiliari⁹, vir potẽs ꝓnudẽs ⁊ literat⁹: ipse et Jahiel filius Hachamoni, erãt cũ filijs regis. Achitophel etiã cõsiliari⁹ regis, ⁊ Chusai Arachites amicus regis. Post Achitophel fuit Joiada filius banaie, ⁊ abiathar. Princeps autem exercitus Regis, erat Joab.

¶ Capituli Summarium. Exhortatur Dauid Salomonem ad edificiũ templi. Caput. xxviij.

Conuocauit igit dauid oẽs pncipes isrl, duces tribuũ, ⁊ pfectos turmarũ, q ministrabãt regi: tribunos q̃s ⁊ cẽturiones, ⁊ q̃ erãt substãtie, et possessionib⁹ regis, filiosq; suos cũ eunuchis, ⁊ potẽtes, ⁊ robustissimos quosq; i exercitu, Jerusalẽ. Cũq; surrexisset rex, ⁊ stetisset, ait. Audite me fratres mei, ⁊ popu
ij. regum vij. b. lus me⁹. Cogitaui vt edificarẽ domũ in q̃ requiesceret arca federis dñi, ⁊ scabellũ pedũ dei nr̃i: ⁊ ad edificãdũ oia ppa
raui. Deus aũt dixit mihi. Nõ edificabis domũ nomi meo: eo q̃ pugnator ⁊ sanguinẽ fuderis. Sed ⁊ elegit dñs de⁹ isrl me de vniuersa domo pris mei, vt essem rex sup isrl in sempiternũ: de Juda enim elegit pncipes: porro de domo Juda, domũ pris mei: ⁊ de filijs pris mei, placuit ei vt me
B Sap. ix. b. eligeret regẽ sup cunctũ Isrl. Si ⁊ de filijs meis (filios enim mihi multos dedit dñs) elegit Salomonẽ filiũ meũ, vt sederet in throno regni dñi sup isrl, dixitq; mihi. Salomõ filius tu⁹ edificabit domũ meã, ⁊ atria mea: ipsum enim elegi mihi i filiũ, ⁊ ego ero ei in patrẽ. Et firmabo regnũ ei⁹ vsq; in eternũ, si perseuerauerit facere pcepta mea et iudicia, sicut ⁊ hodie. Nũc ergo cor̃ã vniuerso cetu isrl audiẽte deo nr̃o,
po. vij. c. custodite ⁊ perquirite cũcta mãdata dñi dei vr̃i: vt possideatis terrã bonã, ⁊ relinq̃tis eã filijs vr̃is post vos vsq; in sempiternũ. Tu autẽ Salomõ fili mi, scito deũ patris tui, ⁊ serui ei corde pfecto ⁊ animo volũtario. Omia enim corda scrutat⁹ dñs, ⁊ vniuersas mẽtium cogitatiões intelligit. Si q̃sieris eũ, inue
L mes: si aũt dereliq̃ris eũ, pyciet te in eternũ. Nũc g̃ q̃ elegit te dñs vt edificares domũ sanctuarij, confortare ⁊ pfice. Dedit aũt Dauid Salomoni filio suo descriptionẽ porticꝰ, ⁊ tẽpli, ⁊ cellariorũ, ⁊ cenaculi, ⁊ cubiculorũ i adytis, ⁊ dom⁹ propiciatiõis necnõ ⁊ oĩm q̃ cogitauerat animo suo ⁊ eredrarũ p circuitũ i thesauros dom⁹ dei ⁊ i thesauros sactor̃: diuiño nũq; sacerdotaliũ ⁊ Leuiticarũ i oia opa dom⁹ dñi ⁊ i vni
uersa vasa ministerij tẽpli dñi. Aurũ i pondere p singula vasa ministerij. Argẽtiq; pondus p vasorũ ⁊ operũ diuersitate. Si ⁊ ad cãdelabra aurea, ⁊ ad lucernas eorũ, aur⁹ pmẽsura vnuscuiusq; cãdelabri ⁊ lucernar⁹. Similr ⁊ i cãdelabra argẽtea, ⁊ in lucernas eor̃, p diuersitate mẽsure, pond⁹ argẽti tradidit. Aurũ q̃s dedit i mẽsas propositionis p diuersitate mẽsarũ. Similr ⁊ argẽtũ i alias mẽsas argẽteas. Ad fuscinulas q̃q; ⁊ phialas, ⁊ thuribula ex auro purissimo, ⁊ leũculos aureos p q̃litate mẽsure pond⁹ distribuit i leũculũ ⁊ leũculũ. Similr ⁊ i leones argẽteos diuersum argẽti pond⁹ sepauit. Altari aũt in q̃ adolef icẽsum, aurũ purissimũ dedit: et vt ex ipso fieret similitudo q̃drige cherubim extẽdẽtiũ alas, ⁊ velãtiũ arcã federis dñi. Oia ingt, venerũt scripta manu dñi ad me, vt intelligerẽ vniuersa opa exẽplaris. Dixit q̃q; Dauid Salomoni filio suo. Viriliter age, ⁊ confortare, et fac: ne timeas ⁊ ne paueas. Dñs enim de⁹ me⁹ tecũ erit, ⁊ nõ dimittet te, nec derelinquet, donec pficias oẽ op⁹ ministerij dom⁹ dñi. Ecce diuisiões sacerdotũ ⁊ Leuitarũ in omne ministerium domus dei assistunt tibi, ⁊ parati sunt, ⁊ noue rũt tam pncipes q̃ populus facere omnia precepta tua.

¶ Explicãt ipẽse dom⁹, qb⁹ ppls donaria adijcit. Cxxix.

Locutus q̃q; est Dauid rex ad oẽm ecclesiã, Salomonẽ filiũ meũ vnũ elegit de⁹, adhuc puerum ⁊ tenellũ: op⁹ enim grãde est, neq; enim hoi preparãda habitatio, sed dño deo. Ego aũt totis viribus meis pparaui ipẽsas dom⁹ dei mei. Aur⁹ ad vasa aurea, ⁊ argẽtũ i argẽtea, es i enea, ferrũ i ferrea, ligna ad lignea, ⁊ lapides onychinos, ⁊ q̃si stibinos, ⁊ diuersor̃ color̃ oẽmq; pretiosum lapidẽ ⁊ marmor: parilũ abũdantissime. ⁊ sup hec q̃ obtuli i domũ dei mei de peculio meo aurũ ⁊ argẽtũ do in tẽplũ dei mei, excepti⁹ his q̃ pparaui i edẽ sanctã. Tria mil lia talẽta auri de auro Ophir: ⁊ septẽ milia talẽtor̃ argẽti pbatissimi, ad deaurãdos parietes tẽpli. Et vbicũq; op⁹ est aurũ de auro, ⁊ vbicũq; op⁹ est argentũ de argento, opa fiãt p man⁹ artificũ: ⁊ si q̃s spõte offert, ipleat manũ suã hodie, ⁊ offerat q̃ voluerit dño. Pollicti sunt ita q̃q; pncipes familiarũ, ⁊ pceres tribuũ Isrl, tribuni q̃q; ⁊ cẽturiones, et pncipes possessionũ regis. Dederũtq; in opa dom⁹ dei auri talenta q̃q; millia, ⁊ solidos decẽ millia: argenti talẽta decẽ millia, ⁊ eris talenta decẽ ⁊ octo millia: ferri q̃s cẽtum millia talẽtor̃. Et apũd quẽcũq; inuẽti sunt lapides, dederũt in thesauros dom⁹ dñi p manũ Jahiel Gersonitis. Letatus q̃q; est ppls, cũ vota spõte promitterent: q̃ corde toto offerebãt ea dño: Iõ ⁊ Dauid rex letat⁹ est gaudio magno. Et bñdixit dño cor̃ã vniuersa multitudine: ⁊ ait. Bñdictus es dñe de⁹ Isrl pris nr̃i ab eterno in eternũ. Tua est dñe magnificentia, ⁊ potentia, ⁊ gloria, atq; victoria, et tibi laus: cũcta enim q̃ in celo sunt, ⁊ in terra, tua sunt, tuũ dñe regnũ, ⁊ tu es sup oẽs pncipes. Tue diuitie, ⁊ tua est gloria: tu dominaris oĩm: in manu tua virt⁹ ⁊ potẽtia, in manu tua magnitudo ⁊ imperiũ oĩm. Nũc igit de⁹ noster cõfitemur tibi, et laudam⁹ nomen tuũ inclytũ. Quis ego ⁊ q̃s ppls meus, vt possim⁹ hec tibi vniuersa pmittere: tua sunt oia, ⁊ q̃ de manu tua accepim⁹, dedimus tibi. Peregrini enim sum⁹ cor̃ã te ⁊ aduene sicut oẽs pres nr̃i. Dies nr̃i q̃si vmbra sup terrã, ⁊ nulla est mora. Dñe de⁹ noster, oĩs hec copia, quã paraui mus vt edificarẽt domus noi sctõ tuo de manu tua est, ⁊ tua sunt oia. Scio de⁹ me⁹ q̃ pbes corda, ⁊ simplicitatem diligas, vñ ⁊ ego in simplicitate cordis mei letꝰ obtuli vniuersa hec: ⁊ pplm tuũ q̃ hic repꝰ est, vidi cũ igẽti gaudio tibi offerre donaria. Dñe de⁹ Abrahã, ⁊ Isaac, ⁊ Israel patrũ nr̃or̃: custodi i eternũ hãc volũtatẽ cordis eor̃, ⁊ semper i veneratiõe tui mẽs ista pmaneat. Salomoni q̃q; filio meo da cor pfectũ, vt custodiat mãdata tua, testimõia tua, ⁊ ceremonias tuas, ⁊ faciat vniuersa: ⁊ edificet edẽ, cui⁹ impẽsas paui. Precepit aũt dauid vniuerse ecclie. Bñdicite dño deo vr̃o. Et bñdixit oĩs ecclia dño deo patrũ suor̃: et inclinauerũt se, ⁊ adorauerũt dñm, ⁊ deinde regẽ. Immolauerũtq; victimas dño, ⁊ obtulerũt holocausta die sequẽti tauros mille, arietes mille, agnos mille cũ libamĩb⁹ suis, ⁊ vniuerso ritu abũdantissime i oẽm isrl. Et comederũt, ⁊ biberũt cor̃ã dño i die illo cũ grãdi letitia: ⁊ vnxerũt secũdo Salomonẽ filiũ Dauid. Unxerũt aũt eũ dño in pncipẽ, ⁊ Sadoc i pontificẽ. Sedit q̃q; Salomõ super solũ dñi in regẽ pro

Dauid pfe suo, & cunctis placuit: & paruit illi ois isrl. Sz & vniuersi pncipes & potetes, & cuncti filij regis Dauid dederūt manū, & subiecti fuerūt Salomoni regi. Magnificauit ergo dns Salomonē sup oēm isrl: & dedit illi gloriā regni, qualē nulli habuit ante eū rex isrl. Igit Dauid filius Isai regnauit sup vniersum Israel. Et dies quibus regnauit sup isrl, fuerūt qdraginta annis in Hebron regnauit septē annis, & i Jerusalē annis triginta tribus. Et mortuus est in senectute bona, plenus dierum, & diuitijs, & gloria. Et regnauit Salomon filius eius pro eo. Gesta aūt Dauid regis prora & nouissima scripta sunt in libro Samuelis videtis, & in libro Nathā pphete, atq; in volumine Gad videntis: vniuersiq; regni eius & fortitudinis, & tēporū q trāsierunt sub eo, siue in Israel: siue in cunctis regnis terrarum.

B ij.regum ij.c.

Liber secūdus Paralipomenō

Hebraice Dibre Hajamim.

C.S. Dns in Gabaon noctu appet Salomoni. Ca.j.

A tij.regū tij.a.

Confortatus est ergo Salomō filius Dauid i regno suo, & dns deus erat cū eo, & magnificauit eū in excelsuz. Precepitq; Salomon vniuerso Israeli, tribunis, & centurionibus, & ducibus, & iudicibus ois Isrl, & pncipibus familiarū: & abijt cū vniuersa multitudine in excelsum Gabaon, vbi erat tabernaculū federis dei, qd fecit Moyses famulus dei in solitudine. Arcā aūt dei adduxerat Dauid de Cariathiarim in locū quē preparauerat ei, & vbi fixerat illi tabernaculū, hoc est i Jerusalē. Altare q̄z eneū, qd fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filij Hur, ibi erat coram tabernaculo dni, qd & requisiuit salomō, & ois eccl'ia. Elcēditq; Salomō ad altare eneū coram tabernaculo federis dni, & obtulit in eo mille hostias. Ecce autē in ipsa nocte apparuit ei deus, dicēs. Postula qd vis, vt dē tibi. Dixitq; Salomō deo. Tu fecisti cū Dauid pfe meo misericordiā magnā: & constituisti me regē p eo. Nūc ergo domine deus impleat sermo tuus, quē pollicitus es Dauid patri meo: tu enī me fecisti regē sup pplm tuū multū, q tā innumerabilis est, q̄ pulus terre. Da mihi sapiētiā & intelligētiā, vt ingrediar & egrediar coram pplo tuo: q̄s enī pōt hūc pplm tuū digne, q tā grādis est iudicare? Dixit aūt deus ad Salomonē. Q: hoc magis placuit cordi tuo, & non postulasti diuitias, & substātiā, & gloriā, neq; aias eoz q te oderūt, sed nec dies vite plurimos: petisti aūt sapiētiā & scientiā, vt iudicare possis pplm meū, sup quē constituit te regē. Sapiētia & scientia data sunt tibi: diuitias aūt, & substātiā, & gloriā dabo tibi, ita vt nullus in regibus nec ante te, nec post te fuerit similis tui. Uenit ergo Salomō ab excelso Gabaon in Jerusalē coram tabernaculo federis, & regnauit sup Israel. Cōgregauitq; sibi currus & egtes: & facti sunt ei mille quadringēti currus, & duodecim millia egtū: & fecit eos esse in vrbibus quadrigarū, & cū rege i Jerusalē. Prebuitq; rex argentū & aurū in Jerusalē q̄si lapides, & cedros q̄si sycomoros, q̄ nascūtur in cāpestribus multitudine magna. Adducebant aūt ei equū de Egypto, & de Coa a negotiatoribus regis qui ibant, & emebāt pretio quadridā equorū sexcētis argēteis & equū centū quinquaginta: similiter de vniuersis regnis hetheorū, & a regibus Syrie emptio celebrabatur.

C Capituli Summariū. Conducit Salomon artifices & operarios ad structuram templi. Caput.ij.

A

Decreuit aūt Salomō edificare domū noī dni, & palatiuz sibi. Et nūerauit septuaginta millia virorū portātiū humeris, & octoginta millia q cederēt lapides in mōtibus, & ppositos q̄z eoz tria millia sexcētos. Misit q̄s ad Hirā regē Tyri, dicēs. Sicut egisti cū Dauid pfe meo, & misisti ei ligna cedrina, vt ediificaret sibi domū, in q̄ & habitauit: sic fac mecū vt edificē domū noi dni dei mei, vt cōsecrē eā ad adolēdū incēsum coram illo, & fumigāda aromata, & ad ppositionē panū semp̄iternā & ad holocaustomata mane & vespere, sabbathis q̄z, et neomenijs & solēnitatibus dni dei nri in sempiternū, q̄ māda ta sunt Israeli. Dom⁹ enī quā edificare cupio, magna est: magn⁹ est enī deus noster sup oēs deos. Quis ergo poterit pualere, vt edificet ei dignā domū: si celū, & celi celoz capere eū nequeūt: quātus ego sum, vt possim edificare ei domū: sed ad hoc tm, vt adoleat incēsum coram illo. Mitte ergo mihi virū eruditū, q nouerit operari in auro & argēto, ere & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & q sciat sculpere celaturas, cū his artificib⁹ q̄s mecū habeo in Judea et Jerusalē, q̄s pparauit Dauid pf me⁹. Sz & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea de Libano: scio enī q̄ seruitui nouerint cedere ligna de Libano, & erūt serui mei cū seruis tuis: vt parent mihi ligna plurima. Dom⁹ enī quā cupio edificare, magna est nimis & inclyta. Preterea operarijs q cesuri sunt ligna seruis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, oleiq; sata viginti millia. Dixit aūt Hirā rex Tyri p literas q̄s miserat Salomoni. Quia dilexit dns pplm suū, idcirco te regnare fecit super eū. Et addidit, dicēs. Bñdict⁹ dns deus Isrl, q fecit celū & terrā, q dedit Dauid regi filiū sapientē & eruditū & sensatū atq; prudētē, vt ediificaret domū dno, & palatiū sibi. Misi ergo tibi virū prudētē, & scientissimū Hirā patrē meū filiū mulieris de filiabus Dan: cui⁹ pater fuit Tyrius, q nouerit operari in auro & argento, ere & ferro, & marmore, et lignis, in purpura quoq; & hyacintho, & byssо & coccino: & q sciat celare oēm sculpturā, & adinuenire prudēter q̄cūq; in opere necessarium est cū artificib⁹ tuis, & cū artificib⁹ dni mei Dauid patris tui. Triticū ergo, & hordeū, & oleū, & vinū, que pollicitus es dne mi, mitte seruis tuis. Nos aūt cedemus ligna de Libano, quot necessaria habueris, & applicabimus ea ratib⁹ per mare in Joppe: tuū aūt erit trāsferre ea in Jerusalē. Numerauit igit Salomon oēs viros proselytos qui erāt in terra Israel, post dinumerationē quā dinumerauit Dauid pater eius: & inuēti sunt quinquaginta tria millia & sexcēti. Fecitq; ex eis septuagita millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia qui lapides de mōtib⁹ cederent: tria autem millia, & sexcentos prepositos operum populi.

B

C

D

Exodi xxxviij. a

B

C Capituli Summarium. Extruitur templum. Cap.iij.

A tij.regū vj.a.

Cepit Salomon edificare domū dni in Jerusalē in mōte Moria q demōstrat⁹ fuerat Dauid pri ei⁹, i loco quē parauerat Dauid i area Ornā Jebusei. Cepit aūt edificare mense scdo, anno q̄rto regni sui. Et hec sunt fundamēta q̄ iecit Salomon, vt edificaret domū dei, lōgitudinis cubitos in mensura prīa septuagita, latitudinis cubitos viginti. Porticū vero ante frōtē, q̄ tēdebat in lōgū iuxta mēsurā latitudis dom⁹ cubitorū viginti: porro altitudo cētū viginti cubitoz erat: vndeauraut eā intrinsec⁹ auro mūdissimo. Domū q̄z maiorē texerit tabulis ligneis abiegnis, & laminas auri obrizi affixit per totū: sculpsitq; i ea palmas, & q̄si catenulas se invicē cōplectētes. Straut q̄z pauimētū tēpli ptiosissimo marmore decore multo. Porro aurū erat pbatissimū, de cui⁹ laminis texit domū, & trabes ei⁹ & postes, & parietes, & ostia: & celauit cherubim in parietib⁹. Fecit q̄z domū sanctisctōrū: lōgitudinē iuxta latitudinē dom⁹, cubitoz viginti: & latitudinē sil'r viginti cubitorū. & laminis aureis texit eā, q̄si talētis sexcētis. Sz & clauos fecit aureos, ita vt singuli clauiculos

E j.parali. xxviij.b. Sapien. ix.b.

B

quinquagenos appẽderẽt: cenacula quoq; texit auro. Fecit etiã in domo sanctis sanctoũ cherubim duos, ope statuario: & texit eos auro. Ale cherubim viginti cubitis exte debantur, ita vt vna ala haberet cubitos quinq;, & tãgeret parietẽ domꝰ: & altera quinq; cubitos habens, alã tãgeret alterius cherub. Sil' cherub alterꝰ ala, quinq; habebat cubitos, & tãgebat parietẽ: & ala eiꝰ altera quinq; cubitoũ, alam cherub alterius cõtingebat. Igit ale vtriusq; cherubim expãse erãt, & exte debant p cubitos viginti: ipsi aũt stabãt erectis pedibus, & facies eoũ erãt verse ad exteriorẽ domum. Fecit quoq; velũ ex hyacintho, purpura, cocco, & byssoret intexuit ei cherubim. ante fores etiã tẽpli duas colũnas, q̃ triginta & quinq; cubitos habebãt altitudinis: porro capitella earũ, quinq; cubitoꝝ. Plecnõ & quasi catenulas in oraculo, & supposuit eas capitibꝰ colũnarũ: mala granata etiã centũ, que catenulis interposuit. Ipsas quoq; colũnas posuit in vestibulo tẽpli, vnã a dextris & alterã a sinistris: eã que a dextris erat, vocauit Jachin: & q̃ ad leuã, vocauit Booz.

¶ Capituli Summarium. Fabrefiunt altare eneum, mare, cande labra ꝛc. Caput. iiii.

Fecit q̃z altare eneũ viginti cubitoũ longitudinis, & viginti cubitoũ latitudis, & decẽ cubitorũ altitudinis. Mare etiã fusile decẽ cubitis a labio vsq; ad labiũ, rotũdũ p circũitũ: quinq; cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitoꝝ ambiebat gyrũ eiꝰ. Sil'itudo q̃z boũ erat subter illud: & decem cubitis q̃dã extrinsecꝰ celature, q̃si duobꝰ versibꝰ labiũ maris circũibãt. Boues aũt erãt fusiles: & ipm mare sup duodecim boues ipositũ erat, quoũ tres respiciebãt ad aquilonẽ, & alii tres ad occidentẽ, porro tres alii meridiẽ, & tres q reliq erãt, orientẽ, habẽtes mare suppositũ: posteriora autẽ boũ erãt intrinsecꝰ sub mari. Porro vastitas eiꝰ habebat mẽsurã palmi, & labiũ illiꝰ erat tãq̃ labiũ calicis, vt repãdi lilij: capiebatq; tria millia metretas. Fecit q̃z ꝛchas decẽ: & posuit quinq; a dextris, & quinq; a sinistris, vt lauarẽt in eis oia q̃ in holocaustũ oblaturi erãt: porro i mari sacerdotes lauabant. Fecit autẽ & cãdelabra aurea decẽ, fm speciẽ q̃ insta erant fieri: & posuit ea in tẽplo quinq; a dextris, & quinq; a sinistris. Plecnõ & mẽsas decẽ: & posuit eas i tẽplo, quinq; a dextris, & quinq; a sinistris. Phialas q̃z aureas cẽtũ. Fecit etiã atriũ sacerdotũ, & basilicã grandẽ: & ostia in basilica, q̃ texit ere. Porro mare posuit i latere dextro ꝛ ouẽtẽ ad meridiẽ. Fecit aũt Hirã lebetes, & creagras, & phialas: & compleuit oẽ opꝰ regis in domo dei. Hoc est, colũnas duas, & epistylia, & capita & q̃si q̃dã retiacula, q̃ capita tegerẽt sup epistylia. & dala granata q̃z quadringẽta, & retiacula duo, ita vt bini ordines malorũ granatorũ singulis retiaculis nũgerẽtur, q̃ ptegerẽt epistylia, & capita colũnarũ. Bases etiã fecit, & cõchas, q̃s suppposuit basibꝰ: mare vnũ, boues q̃z ono decim sub mari. Et lebetes, & creagras, & phialas. Oia vasa fecit Salomon Hirã pfecꝰ in domo dñi ex ere mũdissimo. In regiõe Jordanis fudit ea rex i argillosa terra inter Socoth & Saredatha. Erat aũt multitudo vasorũ innumerabilis, ita vt ignoraret pondꝰ eris. Fecitq; Salomõ oia vasa domꝰ dei, & altare aureũ, & mẽsas: & sup eas panes propositiõis. Cãdelabra q̃z cũ lucernis suis vt lucerẽt añ oraculũ iuxta ritũ, ex auro purissimo: & florẽtia q̃dã, & lucernas, & forcipes aureos, oia de auro mũdissimo facta sunt. Thymiamateria q̃q;, & thuribula, & phialas, & mortariola ex auro purissimo. Et ostia celaut tẽpli interioris, id est i sancta sanctorũ: & ostia tẽpli fortin secus aurea. Sicq; cõpletus est omne opus quod fecit Salomon in domo domini.

¶ Capituli Summarium. Arca federis. Caput. v.

Attulit igit Salomon oia q̃ vouerat Dauid pfuꝰ argẽtũ, & aurũ, & vniuersa vasa posuit i thesauris domus dei. Post q̃ cõgregauit maiores natu Jsrl, & cunctos principes tribuũ & capitaneos familiarũ de filijs Jsrl in Jerusalẽ: vt adduceret arcã federis dñi de ciuitate Dauid, que est Sion. Venerũt itaq; ad regẽ oẽs viri Jsrl in die solẽni mẽsis septimi. Cũq; venissent cuncti seniores Jsrl, portauerũt Leuite arcã, & intulerũt eã & omnẽ paratura tabernaculi. Porro vasa sanctuarij, q̃ erãt i tabernaculo, portauerũt sacerdotes cũ leuitis. Rex aũt Salomõ, & vniuersus cetꝰ Jsrl & oẽs q̃ fuerũt congregati añ arcã immolabãt arietes & boues absq; vllo nũero tãta eñ erat multitudo victimarũ. Et intulerũt sacerdotes arcã federis dñi i locũ suũ, id est ad oraculũ tẽpli in sctã sctoꝝ subter alas cherubim: ita vt cherubim expãderẽt alas suas sup locũ in quo posita erat arca, & ipsam arcã tegerẽt & vectibꝰ eiꝰ. Vectiũ aũt qbꝰ portabãt arca: q; paululũ longiores erãt, capita parebãt añ oraculũ: foris q; paululũ fuissent extrinsecꝰ, eos videre nõ poterat. Fuit itaq; arca ibi vsq; in pñtẽ diẽ. Nihilq; erat aliud in arca nisi due tabule, ãs posuerat Moyses in Horeb, qñ legẽ dedit dñs filijs Jsrael egredientibꝰ ex Egypto. Egressis aũt sacerdotibus de sanctuario (oẽs enim sacerdotes q̃ ibi potuerãt inueniri, sanctificati sunt: nec adhuc i illo tpe vices & ministerioꝝ ordo inter eos diuisus erat) tam leuite q̃ cantores, id est & q̃ sub Asaph erãt, & q̃ sub Hemã, & q̃ sub Jdithũ, filij & fratres eoꝝ vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & cithara concrepabãt, stãtes ad orientalẽ plagã altaris, & cũ eis sacerdotes cẽtũ viginti canẽtes tubis. Igit cũctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diuersi gñis musicoꝝ ꝛcinentibꝰ, & voce in sublime tollentibꝰ, lõge sonꝰ audiebat: ita vt cuꝝ dñm laudare cepissent, & dicere. Cõfitemini dño quoniam bonꝰ, qñ in eternũ misericordia eiꝰ: impleret domꝰ dñi nube, ne possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginem. Compleuerat enim gloria domini domum dei.

¶ Capituli Summa. Oratio Salomonis ad deũ. Ca. vj.

Tunc Salomõ ait. Dñs pollicitꝰ est vt habitaret in caligine: ego aũt edificaui domũ noi eiꝰ, vt habitaret ibi in ppetuũ. Et cõuertit rex faciẽ suã, & bñdixit vniuerse multitudini Jsrael (nam oẽs turba stabat mẽta) & ait. Bñdictꝰ dñs deus Jsrl, qui locutꝰ est Dauid pri meo, opere cõpleuit, dicens. Ex die eduxi ppm meũ de terra Egypti, nõ elegi ciuitatẽ de cunctis tribubꝰ Jsrl vt edificaret in ea domꝰ noi meo: neq; elegi quẽq; alũ virũ, vt esset dux i pplo meo Jsrl: sz elegi Jerusalẽ vt sit nomẽ meũ in ea, & elegi Dauid, vt cõstitueret eũ sup pplm meũ Jsrl. Cũq; fuisset voluntatis Dauid pris mei, vt edificaret domũ noi dñi dei Jsrl, dixit dñs ad eum. Quia hec fuit voluntas tua, vt edificares domũ noi meo: bñ gdẽ fecisti huiuscemodi habere voluntatẽ: sz nõ tu edificabis mihi domũ, veruntã filius tuꝰ, qui egredietur de lũbis tuis, ipse edificabit domũ noi meo. Cõpleuit q̃ dñs sermonẽ suũ, quẽ locutꝰ fuerat: & ego surrexi p pfẽ meo Dauid, & sedi sup thronũ Jsrl, sicut locutꝰ est dñs: & edificaui domũ noi dñi dei Jsrl. Et posui i ea arcã in q̃ est pactũ dñi q̃ pepigit cũ filijs Jsrl. Stetit q̃ coram altari dñi ex aduerso vniuerse multitudinis Jsrl, & extendit manꝰ suas. Siqdẽ fecerat Salomon basim eneã, & posuerat eã in medio basilice, habentẽ quinq; cubitos lõgitudinis, & quinq; latitudinis, et tres cubitos altitudinis: stetitq; sup eã, & deinde flexis genibus ꝛ vniuersam multitudinẽ Jsrl, & palmis in celũ tensis, ait. Dñe deus Jsrl, nõ est sicut tu deus in celo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cũ seruis tuis, qui ambulant

A tiũ. regũ vij. g. tiũ. regũ viij a.

ambulāt coꝝ te in toto corde suo. Qui pstitisti fuo tuo da
ñ.mach. uid pri meo q̄cunq; locut⁹ fueras ei: & q̄ ore prmiseras, ope
ñ.b. cōplesti, sicut & pñs tps pbat. Nūc g̃ dñe de⁹ isrl' imple fuo
tuo pri meo Dauid q̄cunq; locut⁹ es, dicens. Non deficiet
er tevir coꝝ me, q̄ sedeat sup thronū Isrl': ita tñ si custodie
rint filij tui viā suam, & ambulauerint in lege mea, sicut & tu
ambulasti coꝝ me. Et nūc dñe de⁹ Isrl' firmet̄ sermo tuus
qué locut⁹ es seruo tuo Dauid. Ergone credibile est vt ha
bitet de⁹ cū hominib⁹ sup terrā: Si celū & celi celorū non te
capiūt: quāto magis domus ista quam edificaui? Sed ad
D hoc tñ facta est, vt respicias orationē serui tui, & obsecra
tionē eius, dñe deus meus, & audias preces quas fudit fa
mulus tu⁹ coꝝ te: vt aperias oculos tuos sup domū istam
die⁹ ac noctib⁹ super locū in quo pollicit⁹ es vt inuocetur
nomē tuū: & exaudires orationē quā seru⁹ tuus orat in eo,
& exaudias preces famuli tui, & ppli tui Israel. Quicunq;
orauerit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est de ce
lis, & propitiare. Si peccauerit quispiā in primū suū, & iura
re cōtra eū parat⁹ venerit, seq; maledicto cōstrinxerit coꝝ
altari in domo ista: tu audies de celo, & facies iudiciū fuo
rū tuorū, ita vt reddas iniquo viā suā in caput proprīū, et
E vlciscaris iustū, retribuēs ei ꝓm iustitiā suā. Si superatus
fuerit popul⁹ tu⁹ Isrl' ab inimicis (peccabūt enī tibi) & con
uersi egerint pniam, & obsecrauerint nomē tuū, & fuerint de
precati te in loco isto, tu exaudies de celo, & propitiare pcō
ppli tui Israel, & reduc eos in terrā quā dedisti eis, & prib⁹
eor. Si clauso celo pluuia nō fluxerit ꝓpter pctā ppli tui, &
deprecati te fuerint in loco isto, & cōfessi nom̄ tuo, & cōuersi a
pctis suis, cum eos afflixeris: exaudi de celo dñe, & dimitte
pctā seruis tuis & populi tui Isrl', & doce eos viā bonā per
Infra quā ingrediant̄, & da pluuiā terre quā dedisti ppło ad possi
tr.b. dendū. Fames si orta fuerit in terra, & pestilētia, erugo, & lo
custa, & bruchus, & hostes vastatus regionibus, portas obse
derint ciuitatis, omnisq; plaga, & infirmitas prefferit: siqs
de ppło tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscēs plagā, et
infirmitatē suā, & expanderit manus suas in domo hac: tu
exaudies de celo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, & pro
pitiare, & redde vnicuiq; ꝓm vias suas quas nosti eū habe
F re in corde suo: tu enī solus nosti corda filiorū hominū. Ut
timeāt te, & ambulēt in vijs tuis cūctis die⁹ quib⁹ viuunt
sup faciē terre quā dedisti patrib⁹ nr̄is. Exterū q̄q; qui nō
est de ppło tuo isrl', si venerit de terra lōginq̄, ꝓpter nomen
tuū magnū, & ꝓpter manū tuā robustā, & brachiū tuū exten
tū, & adorauerit in loco isto: tu exaudies de celo firmissimo
habitaculo tuo, & facies cūcta p q̄b⁹ inuocauerit te ille pe
regrin⁹: vt sciāt oēs ppli terre nomē tuū, & timeāt te sicut po
pulus tu⁹ isrl', & cognoscāt q; nomē tuū inuocatū est sup do
mū hāc quā edificaui. Si egressus fuerit ppl's tu⁹ ad bellū
ꝛ aduersarios suos p viā in q̄ miseris eos, adorabunt te ꝛ
viā in qua ciuitas hec est quā elegisti, & dom⁹ quā edificaui
noī tuo: & exaudies de celo ꝑces eor, & obsecrationē, & vlci
scaris. Si aūt peccauerint tibi (neq; enī est hō q; nō peccet)
G & iratus fueris eis, & tradideris hostib⁹ & captiuos duxe
iij.regū rint eos in terrā lōginquā vel certe q̄ iuxta est: & conuersi in
viij.c. corde suo in terra ad quā captiui ducti fuerāt, egerint peni
Eccles tentiā, & deprecati te fuerint in terra captiuitatis sue, dicen
vij.c. tes. Peccauimus, iniq̄ fecim⁹, iniuste egim⁹: & reuersi fue
j.ioā.j.d. rint ad te in toto corde suo, & in tota aīa sua, in terra captī
uitatis sue ad quā ducti sunt, adorabūt te contra viā terre
sue quā dedisti pri⁹ eorū: & vrbis quā elegisti, & dom⁹ quā
edificaui noī tuo: tu exaudies de celo: hoc est de firmo ha
bitaculo tuo ꝑces eorū, & facias iudiciū, & dimittas populo
Psalmo tuo quāuis pctōri. Tu es enī de⁹ meus, aperiant̄ q̄so oculi
cxxxj.c. tui, & aures tue itēte sint ad orationē, q̄ fit i loco isto. Nūc igi
tur cōsurge dñe de⁹ in requiē tuā, tu & arca fortitudinis tue:
Sacerdotes tui dñe deus induantur salutē, & sancti tui letē
tur in bonis. Domine deus meus ne auerseris faciē Chri
sti tui: memento misericordiarum Dauid serui tui.

¶ Caputuli Summariū. Apparuit maiestas domini, ac
ceptans preces Salomonis. Caput. vij.

CUmq; cōplesset Salomō fundēs preces, ignis
descēdit de celo, & deuorauit holocausta & victi
mas: & maiestas dñi iplenit domū. Nec poterāt
sacerdotes ingredi tēplū dñi, eo q̄ iplesset ma
iestas dñi tēplū dñi. Sed & oēs filij isrl' videbāt descēdentē
ignē, & gloriā dñi sup domū: & corruētes pni in terrā super
pauimētū stratū lapide, adorauerūt: & laudauerūt dñm q̄m
bon⁹, q̄m i seculū misericordia ei⁹. Rex aūt & oīs ppl's im
molabāt victimas coꝝ dño. Immactauit igit̄ rex Salomon
hostias, boū viginti duo millia, arietū cētū viginti millia: &
dedicauit domū dei rex & vniuersus ppl's. Sacerdotes au
tē stabāt in officijs suis: & Leuite in organis carminū dñi,
q̄ fecit Dauid rex ad laudādū dñm q̄m in eternū miseri cor
dia ei⁹, hymnos Dauid canētes p man⁹ suas: porro sacer
B dotes canebāt tubis ante eos: cūctus q; isrl' stabat. Sanctifica
uit quoq; Salomō medium atrij añ tēplū dñi: obtulerat enī
ibi holocausta adipes pacificorū: q; altare eneum q̄ fece
rat, nō poterat sustinere holocausta et sacrificia & adipes.
Fecit ergo Salomon solēnitatē in tpe illo septē diebus, et
oīs isrl' cū eo, ecclia magna valde, ab introitu Emath vsq;
ad torrētē Egypti. Fecitq; die octauo collectā, eo q̄ dedi
casset altare septē diebus, & solēnitatē celebrasset die⁹ se
ptē. Igit̄ in die vicesimo tertio mēsis septimi dimisit popu
los ad tabernacula sua letātes atq; gaudētes super bono
C q̄ fecerat dñs Dauid, & Salomoni, & Isrl' pplo suo. Cō
pleuitq; Salomon domū dñi, & domū regis, & oīa q̄ dispo
ñ.regum suerat i corde suo, vt faceret i domo dñi, & i domo sua, & p
ix.a. sperat⁹ est. Apparuit aūt ei dñs nocte, & ait. Audiui ora
tionē tuā, & elegi locū istū mihi in domū sacrificij. Si clausero
celū, & pluuia nō fluxerit, & mādauero & pcepero locuste vt
deuoret terrā, & misero pestilētiā i ppl'm meū: & uersus autē
ppl's me⁹, sup quos inuocatū est nomē meū, deprecatus me
fuerit, & exq̄sierit faciē meā, & egerit pniam a vijs suis pessi
mis: & ego exaudiā de celo, & ppitiꝰ ero pctis eorū: & sana
bo terrā eor. Oculi q̄q; mei erūt apti, & aures mee erecte ad
orationē ei⁹ q; in loco isto orauerit. Elegi enī, & sanctificaui lo
cū istū, vt sit nomē meū ibi in sempiternū, & pmaneāt oculi
D mei, & cor meū ibi cūctis die⁹. Tu q̄q; si ambulaueris co
rā me, sicut ambulauit Dauid pr̄ tuus, & feceris iurta oīa
q̄ pcepi tibi, & iustitias meas, iudicia q; seruaueris: suscita
bo thronū regni tui, sicut pollicit⁹ sum Dauid pri tuo, di
cēs. Nō auferet̄ de stirpe tua vir, q; nō sit princeps in Israel.
Si aūt auersi fueritis, & dereliq̄ritis iustitias meas, et pre
cepta mea q̄ ꝓposui vobis, & abeūtes seruieritis dijs alie
nis, & adoraueritis eos: euellā vos de terra mea quā dedi
vobis, & domū hāc quā sanctificauī noī meo, pjciā a facie
mea, & tradā eā i parabolā & exēplū cūctis ppl'is. Et dom⁹
ista erit in prouerbiū vniuersis trāseūtibus: & dicēt stupentes.
Quare fecit dñs sic terre huic, & domui huic? Rūdebūtq;.
Q; dereliq̄rūt dñm deū patrū suorū, q; edurit eos de terra
Egypti, & apprehēderūt deos alienos, & adorauerūt eos, &
coluerunt: idcirco venerunt super eos vniuersa hec mala.

¶ Capitali Summarium. Instaurat Salomon ciuitates
quasdam ab Hiram sibi donatas. Caput. viij.

EXpletis aūt vigīti ānis postq̄ edificauit Salo
mō domū dñi & domū suā: ciuitates quas dede
rat Hirā Salomoni, edificauit, & habitare ibi
fecit filios isrl'. Abijt q̄q; in emath Soba, & obti
nuit eā. Et edificauit Palmiram in deserto, & alias ciuita
tes munitissimas edificauit in Emath. Extruxitq; bethho
ron superiorem, & Bthhoron inferiorem, ciuitates mura
tas habentes portas & vectes & seras. Balaath etiā & oēs
vrbes firmissimas, q̄ fuerunt Salomonis, cunctasq; vrbes
quadrigarum, & vrbes equitū. Oīa q̄cunq; voluit, fecit rex
Salomon atq; disposuit: edificauit in Jerusalem et in Li
bano, & in vniuersa terra potestatis sue. Oēm ppl'm qui de
relictus fuerat de Hetheis, & Amorrheis, & Pherezeis, &
Heueis, & Jebuseis, qui non erāt de stirpe Israel, de filijs
eor. Et de posteris quos nō interfecerāt filij Israel, subiu
gauit Salomō in tributarios, vsq; in diē hāc. Porro de

filijs Jsrł nō posuit vt seruirent opib⁹ regis, ipsi enī erant viri bellatores, ⁊ duces primi ⁊ principes ꝯgarigarū ⁊ egtus eius. Oēs aūt principes exercitus regis Salomonis fuerūt
L ducēti quīquaginta, q erudiebāt pplm. Filiā vo Pharaonis trāstulit de ciuitate Dauid in domū quam edificauerat ei. Dixit enī. Nō habitabit vxor mea in domo Dauid regis Jsrł eo qō sctificata sit: q ingressa est ea arca dñi. Tūc obtulit Salomon holocausta dño sup altare dñi, qō extruxerat ante porticū vt p singulos dies offerret i eo iurta preceptum Moysi in sabbathis ⁊ i calēdis, ⁊ i festis diebus ter p annū, idest i solēnitate azymorū, ⁊ i solēnitate hebdomadarū, ⁊ i solēnitate tabernaculorū. Et cōstituit iurta dispositionē Dauid pris sui officia sacerdotum in ministerijs suis: ⁊ Leuitas in ordine suo: vt laudarēt ⁊ ministrarēt cora sacerdotib⁹ iurta ritum vniuscuiusq; diei: ⁊ ianitores in diuisionib⁹ suis p portā ⁊ portā: sic enim precepat Dauid
D hō dei nec ptergressi sunt de mādatis regis tā sacerdotes ꝙ Leuite ex oīb⁹ q̄ ꝓceperat. ⁊ in custodijs thesaurorum oēs impēsas ꝓparatas habuit Salomō, ex eo die quo fundauit domū dñi, vsq; in diē quo pfecit eā. Tūc abijt Salomon in Asiongaber, ⁊ in Ailath ad orā maris rubri q̄ est in terra Edom. Misit ergo ei Hirā p manū seruorū suorū naues ⁊ nautas gnaros maris, ⁊ abierunt cum seruis Salomonis in Ophir: tulerūtq; inde quadringenta quīquaginta talenta auri, ⁊ attulerunt ad regem Salomonem.

¶ Capituli Summarium. Regina Saba venit ad Salomonem ⁊c. Caput.ix.

A iij. reguz x.a. Matthei xij.d. Luc.xj.d

Regina q̄z Saba cū audisset famā Salomonis venit vt tēptaret eū in enigmatib⁹ in Jerusalē: cū magnis opib⁹ ⁊ camelis q portabant aromata ⁊ auri plurimū, gēmasq; ptiosas. Cūq; venisset ad Salomonē, locuta est ei q̄cūq; erāt in corde suo. Et exposuit ei Salomon oīa q̄ ppositerat: nec quicq̄ fuit qō nō pspicuū ei fecerit. Que postq̄ vidit, sapiaz̄q; Salomōis, ⁊ domū quā edificauerat, necnō ⁊ cibaria mēse eius, habitacula seruorū, ⁊ officiū ministrorū eiꝰ ⁊ vestimēta eorꝫ pincernas q̄z ⁊ vestes eorꝫ, ⁊ victimas q̄s immolabat in domo dñi nō erat ꝓ stupore vltra in ea spūs. Dixitq; ad regē, Ver⁹ est sermo quē audierā in terra mea de virtutibus ⁊ sapiētia tua. Nō credebā narrātib⁹, donec ipsa venissez̄, ⁊ vidissent oculi mei: ⁊ probassem vir medietatē sapie tue mihi fuisse narratā: vicisti famā virtutib⁹ tuis. Bti viri tui, ⁊ bti
B serui tui, bti q̄ assistunt coram te oī tpe, ⁊ audiūt sapientiā tuā. Sit dñs de⁹ tuꝰ bñdictus, q̄ voluit te ordinare sup thronū suū regē dño dei tui. Quia diligit deus Jsrł ⁊ vult fuare eū in eternū: idcirco posuit te sup eum regē, vt facias iudicia atq; iustitiā. Dedit āt regi cētū vigiti talēta auri, ⁊ aromata multa nimis, ⁊ gēmas ptiosissimas nō fuerunt aromata talia, vt hec q̄ dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et serui Hirā cū seruis Salomōis attulerūt aurū de Ophir, ⁊ ligna Thina, ⁊ gēmas ptiosissimas. De qb⁹ fecit rex de lignis sctis Thinis, gradus in domo dñi ⁊ in domo regia, citharas q̄s ⁊ psalteria cātoribus: nunq̄ visa sunt i terra Ju
L da ligna talia. Rex aūt Salomō dedit regine Saba cuncta q̄ voluit, ⁊ q̄ postalauit, ⁊ multo plura q̄ attulerat ad eū: q̄ reuersa, abijt in terrā suā cū seruis suis. Erat aūt pōdus auri qō afferebat Salomoni p singulos annos sexcenta sexagīta sex talēta auri: excepta ea summa quā legati diuersarꝫ gētū, ⁊ negotiatores afferre ꝙsueuerāt, oēsq; reges Arabie, ⁊ satrapē terrarū, q̄ cōportabāt aurum ⁊ argētum Salomoni. Fecit igitur rex Salomon ducētas hastas aureas de summa sexcentorū aureorū, q̄ in singulis hastis expandebātur. Trecēta quoq; scuta aurea trecentorū aureorū quib⁹ tegebant singula scuta: posuitq; ea rex i armamētario, qō erat cōsitum nemore. Fecit quoq; rex solīū eburneum grande, ⁊ vestiuit illud auro mundissimo. Sex quoq;
D gradus quib⁹ ascēdebatur ad solīū: ⁊ scabellū aureum, et brachiola duo altrinsecus, ⁊ duos leones stātes iurta brachiola: sed ⁊ alios duodecim leūculos stātes super sex gradus ex vtraq; parte: nō fuit tale solium in vniuersis regnis.

Omnia quoq; vasa conuiuij regis erant aurea: ⁊ vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis ꝓ nihilo reputabatur. Siquidez naues regis ibant in Tharsis cū seruis Hiram semel in annis tribus: ⁊ deferebāt inde aurū ⁊ argentū, ⁊ ebur, ⁊ simias, ⁊ pauos. Magnificatus est igit Salomō sup oēs reges terre diuitijs, ⁊ gloria. Oēsq; reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis: vt audirēt sapientiā quā dederat deꝰ in corde eiꝰ. Et deferebāt ei munera, vasa argētea ⁊ aurea, et vestes, ⁊ arma, ⁊ aromata, equos ⁊ mulos, per singulos annos. Habuit quoq; Salomō quadraginta millia equorum in stabulis, ⁊ curruum equitūq; duodecim millia: cōstituitq; eos in vrbibus quadrigarum, ⁊ vbi erat rex in Jerusalem. Exercant etiam potestatem super cunctos reges a flumine Euphrate vsq; ad terrā Philistinorū, ⁊ vsq; ad terminos Egypti. Tantamq; copiā prebuit argenti in Jerusalem quasi lapidum: ⁊ cedrorum tantam multitudinem velut sycomorum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de Egypto, cunctisq; regionibus. Reliqua autem opera Salomonis priorum ⁊ nouissimorum scripta sunt in verbis Nathā ppbete, ⁊ in libris abie Silonitis, in visione quoq; Addo vidētis, contra Jeroboam filium Nabath. Regnauit aūt Salomō in Jerusalem super omnez̄ Jsrael quadraginta annis. Dormiuitq; cum patribus suis: ⁊ sepelierunt eum in ciuitate Dauid: regnauitq; Roboam filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Sub Roboam scinditur regnum Jsrael in duo. Caput.x.

Profectus est aūt Roboā in Sichem: illuc enī cunctus Jsrael conuenerat, vt cōstituerēt cū regē. Qō cū audisset Jeroboā filius Nabath, qui erat in Egypte (fugerat quippe illuc ante Salomonē) statim reuersus est. Vocauerunteq; eum, ⁊ venit cū vniuerso Jsrael, ⁊ locuti sunt ad Roboā, dicentes. Pater tuus durissimo iugo nos pressit: tu leuiora impera ꝑce tuo, qui nobis imposuit graue seruitutem, ⁊ paululū de onere subleua, vt seruiam⁹ tibi. Qui ait. Post tres dies reuertimini ad me. Cumq; abijsset populus, iniit consilium cū senibus, qui steterant coram patre eiꝰ Salomone, dum adhuc viueret, dicēs. Quod datis consilium, vt respondeam populo? Qui dixerūt ei. Si placueris populo huic, ⁊ limeris eos verbis clemētibus, seruēt tibi omni tpe. Et ille reliquit consilū senū, ⁊ cum iuuenibus tractare cepit, qui cū eo nutriti fuerat, ⁊ erāt in comitatu illius. Dixitq; ad eos. Quid vobis videt? vel quid respōdere debeo ppō huic, q̄ dixit mihi. Subleua iugū, qō imposuit nobis pater tuus? At illi rūderūt vt iuuenes, ⁊ nutriti cū eo in delitijs, atq; dixerunt. Sic loq̄ris ppō, q̄ dixit tibi. Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu subleua, ⁊ sic respondebis eis. Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei? Pater meus imposuit vobis graue iugum, et ego magis pondus apponā: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Venit ergo Jeroboā, ⁊ vniuersus populus ad Roboam die tertio: sicut precepterat eis. Respondit q̄z rex dura, derelicto cōsilio seniorū, locutusq; est iurta iuuenū valūtatem. Pater meus graue vobis imposuit iugum, quod ego granius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Et nō acquieuit populi precibus: erat enim voluntatis deꝰ: vt cōfirmaret sermonē suum, quē locutus fuerat per manū Ahie Silonitis ad Jeroboā filium Nabath. Populus aūtē vniuersus rege durior⁹ dicēte, sic locutus est ad eū. Non est nobis pars in Dauid, neq; hereditas in filio Jsai. Reuertere in tabernacula tua Jsrael, tu aūtē pasce domū tuā Dauid. Et abijt Jsrael in tabernacula sua. Super filios aūt Jsrł qui habitabāt in ciuitatib⁹ Juda, regnauit Roboā. Misitq; rex Roboā Aduram qui preerat tributis, ⁊ lapidauerunt eum filij Jsrael, ⁊ mortuus est: porro rex Roboam currum festinauit ascēdere, ⁊ fugit in Jerusalē. Recessitq; Jsrael a domo Dauid vsq; ad diem hanc.

¶ C.S. Roboā p pphetā ne pugnet ꝫ Jsrl. Ca.xj.

A Emit aūt Roboa in Jerusalē, et cōuocauit vniuersam domū Juda ⁊ Beniamin cētū octogīta milia electorū, atq; bellantiū, vt dimicaret ꝫ Jsrael, ⁊ cōuerteret ad se regnū suū. ¶ Factusq; est iij. regū xij.c. sermo dñi ad semeiā hoīem dei, dicēs. Loquere ad Roboā filiū Salomonis regē iuda, ⁊ ad vniuersum Jsrl q est in iuda ⁊ Bēniamin: Hec dicit dñs. Nō ascēdetis neq; pugnabitis ꝫ ffres vros: reuertat vnusq;q in domū suā, q; mea hoc gestū est voluntate. Qui cum audissent sermonē dñi, reuersi sunt, nec perrexerūt ꝫ Jeroboā. Habitauit aūt Roboā in Jerusalē, ⁊ edificauit ciuitates muratas in iuda. Extruxitq; Bethlehē, ⁊ Etā, ⁊ Thecue, Bethsur q̄q, ⁊ Socho, ⁊ odollā, necnō ⁊ geth, ⁊ maresa, ⁊ ziph: Isꝫ ⁊ Adurā, ⁊ lachis, ⁊ azeca: Sara a q̄q, ⁊ Aialon, ⁊ hebron, q̄ erāt in iuda ⁊ Bēniamin ciuitates munitissimas. Cūq; clausisset eas muris, posuit i eis pncipes, ciborūq; horrea hoc ē olei, ⁊ vini. Sꝫ ⁊ i singlis vrbib⁹ fecit armamentaria scutorū, ⁊ hastarū: firmauitq; eas summa diligēcia, ⁊ imperauit sup iudā, ⁊ Bēniamin. Sacerdotes aūt, ⁊ leuite q erāt in vniuerso Jsrl, venerūt ad eū de cūctis sedibus suis, relinquētes suburbana, ⁊ possessiōes suas, ⁊ trāseūtes ad iudā, ⁊ Jerusalem: eo q̄ abiecisset eos Jeroboā, et posteri eius, ne sacerdotio dñi fungerēt. Qui cōstituit sibi sacerdotes excelsorū, ⁊ demoniorū, vitulorūq; q̄s fecerat. Sed ⁊ de cūctis tribub⁹ Jsrl, gēuq; dederāt cor suū vt quererēt dñm deū Jsrl, venerūt in Jerusalē ad imolādū victias suas coā dño deo patrū suorū. Et roborauerūt regnū iuda: ⁊ cōfirmauerūt roboā filiū Salomonis per tres annos: ambulauerūt eū in vijs dauid, et Salomonis annis tñ trib⁹. ¶ Duxit aūt roboā vxorē mahalath filiam Jermoth filij ¶ Dauid: Abihail q̄q filiā Eliab filij Jsai, q̄ pepit ei filios ieus, ⁊ somoniā, ⁊ zoom. ¶ Post hāc q̄q accepit maacha filiā absalō, q̄ pepit ei abia, ⁊ Ethai, ⁊ ziza, ⁊ salomith. Amauit aūt roboā maacha filiā Absalom sup oēs vxores suas, ⁊ cōcubinas: nā vxores decē ⁊ octo duxerat, cōcubinas aūt sexaginta: ⁊ genuit viginti octo filios, ⁊ sexaginta filias. Cōstituit vero in capite Abiā filiū maacha ducē sup oēs fratres suos: ipm enī regē facere cogitabat, q; sapiētior fuit, ⁊ potētior super oēs filios eius, et in cūctis finibus Juda, ⁊ Beniamin, ⁊ in vniuersis ciuitatib⁹ muratis: prebuitq; eis Escas plurimas, ⁊ multas petiuit vxores.

¶ C.S. Rex Egypti spoliat Hierusalem. Caput.xij.

A Umq; roboratū fuisset regnū Roboā, ⁊ cōfortatū, dereliqt legē dñi, ⁊ ois Jsrl cū eo. Anno antē qnto regni roboā ascendit Sesac rex Egypti in Jerusalē (quia peccauerūt dño) cū mille ducētis currib⁹, ⁊ sexaginta milib⁹ equitū: nec erat numerus vulgi q̄ venerat cum eo ex Egypto, Libyes scilz, ⁊ Troglodyte, ⁊ Ethiopes. Cepitq; ciuitates munitissimas in iuda, ⁊ venit vsq; in Jerusalē. Semeias aūt pphēta ingressus ē ad roboā, ⁊ pncipes iuda, q cōgregati fuerāt i Jerusalē, fugiētes Sesac: dixitq; ad eos. Hec dicit dñs. Vos reliqstis me, ⁊ ego reliq vos in manu Sesac. Cōsternatiq; pncipes Jsrl, ⁊ rex, dixerūt: Justꝰ est dñs. Cūq; vidisset dñs q̄ hūliati essent, factꝰ est hmo dñi ad semeiā, dicēs. Quia humiliati sunt, nō dispdaz eos: dabo q; eis paurillum auxilij, et non stillabit furor meus sup Jerusalē p manū Sesac. Verūtā fuiēt ei: vt sciant distantiā seruitutis mee, ⁊ fruitutis regniterrarū. Receſſit itaq; Sesac rex Egypti ab Jerusalē, sublatis thesauris domus dñi, ⁊ domꝰ regis, oia q̄q secū tulit: ⁊ clypeos aureos q̄s fecerat Salomon: p q̄s fecit rex eneos ⁊ tradidit illos pncipib⁹ scutariorū q custodiebāt vestibulū palatij. Cūq; introiret rex domū dñi, veniebāt scutarij, ⁊ tollebāt eos: itēruq; referebāt eos ad armamētariū suū. Verūtā q̄ hūliati sunt, auersa est ab eis ira dñi, nec deleti sunt penitꝰ: sigdē in Juda inuēta sunt opa bona. Cōfortatꝰ est ḡr rex Roboā in Jerusalē, atq; regnauit: q̄draginta aūt ⁊ vnꝰ anni erat cuz regnare cepisset: ⁊ decē ⁊ septē annis regnauit in Jerusalez vrbe quā elegit dñs vt cōfirmaret nomē suū ibi de cūctis tribubus Jsrl: nomē aūt mris eius Naama Ammanitis. Fecitq; malū, ⁊ nō pparauit cor suū vt q̄reret dñm. Opa vero Roboā pria ⁊ nouissima scripta sunt in libris Semeie pphete ⁊ Addo vidētis, ⁊ diligēter expolita: pugnauerūtq; aduersum se Roboā ⁊ Jeroboā cūctis diebus. Et dormiuit Roboam cum patribus suis: sepultusq; est in ciuitate Dauid ⁊ regnauit Abia filius eius pro eo.

¶ C.S. Abia rex inda pugnat cōtra Jeroboā. Cap.xiij.

A Nno octauodecimo regis Jeroboam regnauit Abia sup Judā. Trib⁹ annis regnauit in Jerusalē nomē q̄ mris ei⁹ michaia, filia vriel de gabaa: ⁊ erat bellū inter abia ⁊ Jeroboā. Cūq; iniisset abia certamē, ⁊ hꝫet bellicosissimos viros, ⁊ electorū iij.regū xv.c. q̄dringēta milia: Jeroboā instruxit econtra aciē octingēta milia virorū, q ⁊ ipsi electi erāt, ⁊ ad bella fortissimi. Stetit ergo abia sup montē semerō, q̄ erat in Ephraiz, ⁊ ait, audi Jeroboā, ⁊ ois Jsrl, Nū ignoratis q̄ dñs deꝰ Jsrl dederit regnū dauid sup Jsrl i sempiternū, ipsi ⁊ filijs eiꝰ in pactū salis? Et surrexit Jeroboā filiꝰ Nabath, seruꝰ Salomonis filij dauid: ⁊ rebellauit ꝫ dñm suū. Cōgregatiq; sunt ad eū viri vanissimi, ⁊ filij Belial ⁊ pualuerūt ꝫ roboā filiū Salomōis porro roboā erat rudis, ⁊ corde pauido, nec potuit resistere eis. Nūc ergo vos dicitis q̄ resistere potestis regno dñi, q̄ possidet per filios ¶ Dauid: habetisq; grandem populi multitudinē: atq; vitulos aureos quos fecit vobis Jeroboā in deos. Et eiecistis sacerdotes dñi filios aarō, atq; Lemitas: ⁊ fecistis vobis sacerdotes, sicut oēs pp̄li terrarū q̄cūq; venerit, ⁊ imtiauerit manū suā in tauro de bobus, et iij.Regū xij.c. in arietibus septē, fit sacerdos eorū qui nō sunt dij. Noster aūt dñs deꝰ est, quē nō reliquimus, sacerdotesq; ministrant dño de filijs Aarō: ⁊ Leuite sunt in ordine suo. Holocaustā q̄q offerēt dño p singulos dies mane ⁊ vespere: ⁊ tymama incta legis pcepta cōfectū, ⁊ pponunt panes in mensa mundissima, et q̄q apud nos candelabrum aureū, ⁊ lucerne eius, vt accendantur semper ad vesperam: nos q̄ppecustodimus pcepta dñi dei nr̄i quē vos reliqstis. Ergo merecitu nostro dux deꝰ est: ⁊ sacerdotes eiꝰ qui clangūt tubis, ⁊ resonāt cōtra vos. filij Jsrael nolite pugnare contra dñm deū patrū vestroz, q̄ nō vobis expedit. Hec illo loquēte, ieroboā retro molliebat insidias. Cūq; ex aduerso hostiū staret, ignorātē Judā suo ambiebat exercitu. Respiciēsq; in das, vidit instare bellū ex aduerso ⁊ post tergū, ⁊ clamauit ad dñm: ac sacerdotes tubis canere ceperūt. Oēsq; viri Juda vociferati sunt. Et ecce, illis clamātibus pterruit deus Jeroboā, ⁊ oēm Jsrael q̄ stabat ex aduerso Abia ⁊ iuda. Fugerūtq; filij Jsrael Judam, ⁊ tradidit eos deꝰ in manu eorū. Percussit ergo eos abia, ⁊ ppl's eius plaga magna: ⁊ corruerūt vulnerati ex Jsrl quīgēta milia virorū fortium. Hūliatiq; sunt filij Jsrl in tpe illo: ⁊ vehemēctissime cōfortati filij iuda, eo q̄ sp̄assent i dño deo patrū suorū. ¶ Persecutꝰ est aūt abia fugientē Jeroboā: ⁊ cepit ciuitates eius, Bethel ⁊ filias eius. ⁊ Jesana cū filiabꝰ suis: Ephrō q̄q ⁊ filias eiꝰ. Nec valuit vltra resistere Jeroboā in diebꝰ Abia quē percussit dñs, ⁊ mortuꝰ est. Igit Abia confortato impio suo, accepit vxores q̄tuordecim: pcreauitq; viginti duos filios, ⁊ sedecim filias. Reliq aūt sermonū Abia, viarūq; ⁊ operū eiꝰ, scripta sunt diligētissime in libro Addo pphete.

A iij.regū. xv.b.

¶ L.S. Describunt gesta Asa regis Juda. Caput.xiiij.

Dormiuit aūt Abia cū pribꝰ suis,⁊ sepelierūt eū in ciuitate dauid:regnauitq; asa filꝰ eiꝰ p eo,in cuiꝰ diebꝰ quieuit terra annis decē. Fecit ergo asa qđ bonū ⁊ placitū erat in cōspectu dei sui,⁊ subuertit altaria pegrim cultꝰ,⁊ excelsa,⁊ confregit statuas,lucosq; succidit. Et pcepit Jude vt q̄reret dñm deū patrum suorū,⁊ faceret legē,⁊ vniuersa mādata. Et abstulit de cunctis vrbibꝰ iuda aras ⁊ phana,⁊ regnauit in pace. Edificauitq; vrbes munitas in Juda,q; quietꝰ erat,⁊ nulla tpibus eiꝰ bella surrexerāt,pacē dño largiente. Dixit aūt Jude. Edificemꝰ ciuitates istas,⁊ vallemus muris,⁊ roboremus turribꝰ ⁊ portis,⁊ seris:donec a bellis quieta sunt oia,eo q̄ quesierimꝰ dñm deū patrū nr̄oꝝ,et dederit nobis pacē per gyrū. Edificauerūtq; ⁊ nullū in extruēdo impedimētum fuit. Habuit aūt Asa in exercitu suo portātiū scuta ⁊ hastas,de iuda trecēta milia,de Bēiamin vero scutariorum, ⁊ sagittariorū ducēta octogita milia:oēsq; isti viri fortissimi. Egressus est aūt ꝫ eos zara Ethiops cum exercitu suo decies cētena milia,⁊ curribꝰ trecēttis:⁊ venit vsq; maresa.

B

C

Porro asa prexit obuiā ei,⁊ instruxit aciē ad bellū in valle sephatha,q̄ est iuxta maresa. Et inuocauit dñm deū,⁊ ait. Dñe nō est apud te vlla distātia,vtrū in paucis auxilieris, an in plurib⁹:adiuua nos dñe deus nr̄,in te enī,⁊ in tuo noīe habētes fiduciā venim⁹ ꝫ hāc multitudinē. Dñe deꝰ nr̄ tu es,nō prevaleat ꝫ te homo. Exterruit itaq; dñs Ethiopes corā Asa ⁊ Juda:fugerūtq; Ethiopes. Et persecutus est eos Asa,⁊ pplūs q̄ cum eo erat,vsq; gerara:⁊ ruerūt Ethiopes vsq; ad internecionē,q; dño cedēte cōtriti sunt,⁊ exercitui illiꝰ pliante:tulerūt ergo spolia multa. Et percusserūt ciuitates oēs per circuitū gerare:grādis qppe cūctos terror inuaserat:⁊ diripuerūt vrbes,⁊ multam prēdā asportauerunt. Sed ⁊ caulas omū destruētes,tulerūt pecorum infinitam multitudinē,⁊ camelorū:reuersiq; sunt in Jerusalē.

D

3.Regū. xiiij.a.

¶ Capituli Summariū. Commendat rex ⁊ populus iuda ob vite integritatem. Caput.xv.

Azarias aūt filꝰ obed facto in se spū dei egressus est i occursum asa,⁊ dixit ei,audite me asa,⁊ oīs iuda ⁊ Beniamin,dñs vobiscū,q; fuistis cū eo. Si q̄sieritis eū,inuenietis:si aūt dereliq̄ritis,derelinq̄t vos. Trānibūt aūt multi dies in isrl̄ absq; deo vero, ⁊ absq; sacerdote,absq; doctore,⁊ absq; lege. Cūq; reuersi fuerintī angustia sua ad dñm deū Jsrl̄,⁊ q̄sierint eū,repiēt eū. In tpe illo nō erit par egredięti,⁊ ingredienti:sed terrores vndiq; i cūctis hitatoribꝰ terrarū:Pugnabit enī gēs ꝫ gētē,⁊ ciuitas ꝫ ciuitatē:q; dñs cōturbabit eos in oī angustia. Vos ergo cōfortamini,⁊ nō dissoluant̄ manus vr̄e:erit enī merces opi vr̄o. Qđ cū audisset asa,vba scz,⁊ pphetiā azarie filij Obed pphete,cōfortatꝰ est,⁊ abstulit idola de oī terra iuda,⁊ de Bēiamin,⁊ ex vrbibꝰ quas ceperat montis Ephraim:⁊ dedicauit altare dñi,qđ erat ante porticū dñi.

A

B

Cōgregauitq; vniuersum iudā,⁊ Bēiamin,⁊ aduenas cū eis de Ephraim,⁊ de manasse,⁊ de Symeō:plures enī ad eū cōfugerāt ex Jsrl̄,videtes qđ dñs deꝰ illiꝰ esset cū eo. Cūq; venissent i ierusalē mēse tertio,anno decimoquinto regni asa, immolauerūt dño ī die illa de manubijs ⁊ prēda quā addurerāt,boues septingētos,⁊ arietes septē milia. Et intrauit ex more ad cōroborādū fedꝰ,vt q̄reret dñm deū patrū suorū in toto corde,⁊ i tota aīa sua. Si qs aūt,inqt,nō q̄sierit dñm deum Jsrael,moriatur,a minimo vsq; ad maximum,a viro vsq; ad mulierem. Jurauerūtq; domino voce magna in iubilo,⁊ in clangore tube,⁊ in sonitu bucinarū omnes q̄ erāt in iuda cū execratiōe:i oī enī corde suo iurauerūt,⁊ i tota volūtate q̄sierūt eū,⁊ inuenerūt:pstititq; eis dñs requiem p circuitū. Sed ⁊ maachā matrē asa regis ex augusto deposuit ipio,eo q̄ fecisset i luco simulachrū. Quaq; cōtriuit,⁊ in frusta cōminuēs cōbussit i torrēte Cedrō. Excelsa aūt derelicta sunt in Jsrl̄:attū cor asa erat pfectū cūctis diebꝰ eius. Eaq; q̄ vouerat pr̄ patrꝰ:⁊ ipse intulit in domū dñi:argentū ⁊ aurū,vasorūq; diuersam supellectilē. Bellū vero nō fuit vsq; ad tricesimū quintum annum regni Asa.

C

D

¶ Capituli Summarium. Rex Juda vocat regē Syrie contra regem Jsrael. Caput.xvi.

Anno aūt tricesimo sexto regni eiꝰ ascēdit Baasa rex Jsrl̄ iudā,⁊ muro circūdabat rama,vt nullus tute posset egredi,et ingredi de regno Asa. Protulit autē asa argentū ⁊ aurū de thesauris domus dñi,⁊ de thesauris regis:mittitq; ad benadad regē Syrie,qui habitabat in Damasco,dicēs,fedus inter me ⁊ te est,pr̄ q̄ꝫ meus ⁊ pr̄ tuꝰ habuere cōcordiā:quā ob rē misi tibi argētū ⁊ aurū,vt rupto federe q̄ꝫ habes cū baasa rege Jsrl̄,facias eū a me recedere. Quo cōperto benadad misit principes exercituū suoꝝ ad vrbes Jsrl̄:q; percusserūt abion. ⁊ dan,⁊ Abelmaim,⁊ vniuersas vrbes nephthalim munitas. Quod cū audisset baasa,desiit edificare rama,⁊ intermisit opus suū. Porro Asa rex assumpsit vniuersum iudā, ⁊ tulerūt lapides de rama,⁊ ligna q̄ edificationi preparauerat Baasa:edificauitq; ex eis Gabaa,⁊ zabaspha. In tpe illo venit Hanani pphēta ad Asam regē Juda,⁊ dixit ei. Quia habuisti fiduciā in rege Syrie,⁊ non in dño deo tuo: idcirco euasit Syrie regis exercitus de manu tua. Nonne Ethiopes ⁊ Lybies multo plures erāt quadrigis ⁊ equitibus,⁊ multitudine nimia:quos cū dño credidisses,tradidit in manu tua:Oculi enī dñi cōtēplant̄ vniuersam terrā,et prebēt fortitudinē his q̄ corde perfecto credunt in eū. Stulte igit egisti,⁊ pptēr hoc ex pūc tpe aduersum te bella consurgēt. Iratusq; Asa aduersus videntem,iussit eū mitti in neruū:valde quippe sup hoc fuerat indignatus:⁊ interfecit de pplo in tpe illo plurimos. Opera aūt Asa prima ⁊ nouissima scripta sunt in libro regū iuda ⁊ Jsrael. Egrotauit etiā Asa anno tricesimonono regni sui,dolore pedū vehementissimo,⁊ nec in infirmitate sua q̄siuit dñm,ꝫ magis in medicorū arte cōfisus est. Dormiuitq; cū pribꝰ suis:⁊ mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Et sepelierūt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in ciuitate Dauid: posueruntq; eum super lectum sumn plenum aromatibus, ⁊ vnguentis meretricijs,que erāt pigmentariorum arte cōfecta,⁊ combusserunt super eum ambitione nima.

A

1

2

¶ L.S. Josaphat rex Juda bonus ⁊ pius in deū. Caput.xvij.

Regnauit aūt Josaphat filius eius p eo,⁊ inualuit cōtra Jsrael. Cōstituitq; militū numeros in cunctis vrbibus Juda,que erant vallate muris. Presidiaq; disposuit in terra Juda,⁊ in ciuitatibus Ephraim quas ceperat Asa pr̄ eiꝰ. Et fuit dñs cum Josaphat,q; ambulauit in vijs Dauid patris sui primis: ⁊ non speravit in Baalim,sed in deo patris sui,⁊ perrexit in preceptis illius,⁊ nō iuxta peccata Jsrael. Confirmauitq; dñs regnum in manu eiꝰ:⁊ dedit omnis Juda munera Josaphat:factaq; sunt ei infinite diuitie,⁊ multa gloria. Cūq; sumpsisset cor eius audaciā propter vias dñi,etiā excelsa ⁊ lucos de iuda abstulit. Tertio aūt anno regni sui misit de principibus suis Benhail,⁊ Obdiam,⁊ zachariā,⁊ nathanael,⁊ Micheam,vt docerēt in ciuitatibus Juda:cū eis Leuitas. Semeiam,⁊ Nathaniam,⁊ zabadiā,Asael q̄ꝫ ⁊ Semiramoth ⁊ Jonatham,Adoniāq; ⁊ Tobiam ⁊ Thobadoniam Leuitas:⁊ cum eis Elisama ⁊ Joram sacerdotes:docebantq; populum in Juda,habentes librum legis domini,⁊ circuibant cunctas vrbes Juda,atq; erudiebāt populum. Jtaq; factus est pauor domini sup omnia regna terrarum que erant per gyrum Juda:nec audebant bellare cōtra Josaphat. Sed ⁊ Philisthei Josaphat munera deferebant,⁊ vectigal argēti:Arabes quoq; adducebant pecora arietum septem milia septingentos,et hircos totidem. Creuit ergo Josaphat,et magnificatus est vsq; in sublime:atq; edificauit in Juda domos ad instar turriū, vrbesq; muratas. Et multa opera patrauit in vrbibus iuda:viri quoq; bellatores,⁊ robusti erant in Jerusalē,quorum iste numerus per domos atq; familias singulorum. In Juda principes exercitꝰ Ednas dux,⁊ cum eo robustissimi viri trecēta milia. Post hūc,Iohanā pnceps,⁊ cū eo ducē-

ta octoginta

ta octoginta milia. Post istũ ꝙs Amasias filiꝰ zechri cõsecratꝰ dño, & cũ eo ducẽta milia virorũ fortiũ. Huic sequebatur robustꝰ ad pliã Eliada, & cũ eo tenẽtiũ arcũ & clypeum ducẽta milia. Post istũ ẽt, Iozabad & cũ eo cẽtũ octoginta milia expeditorũ militũ. Hi oẽs erãt ad manũ regis, exceptis alijs ꝙs posuerat i vrbibꝰ muratis, & i vniuerso iuda.

¶ Capituli Summarium. Iosaphat fert auxilium impio Achab in pugna. Caput.xviij.

A iij.regũ xxij.a.

TAut ḡ Iosaphat diues & iclytꝰ miltũ, & affinitate cõiũctꝰ ẽ achab. Descẽditq; post ānos ad eũ in samariã: ad cuiꝰ aductũ mactauit achab arietes, & boues plurimos ipsi & pplo qui venerat cũ eo: psuasitq; illi vt ascẽderet in ramoth galaad. Dixitq; achab rex israel ad iosaphat regẽ iuda, Veni mecum in Ramoth galaad. Cui ille rũdit. Ut ego, & tu sicut ppls tuus, sic & populꝰ meus: tecũq; erimꝰ in bello. Dixit Iosaphat ad regẽ israel, cõsule obsecro ipresentiarꝝ sermonem dñi. Cõgreganit igit rex israel pphetarũ ꝗdringentos viros, & dixit ad eos. In ramoth galaad ad belladũ ire debemus, an gescere? At illi, Ascẽde, iquiũt, & tradet deꝰ in manu regis. Dixitq; Iophat, Nũqd non est hic pphetes dñi, vt ab illo ẽt requiramꝰ? Et ait rex israel ad iosaphat. Est virꝰ a quo possumꝰ ꝛgrere dñi voluntatẽ: sed ego odi eũ, quia nõ pphetat mihi bonũ, sed malũ omni tpe: est aũt micheas filiꝰ iemla. Dixitq; iosaphat. Ne logˢ aris rex hoc modo. Vocauit ergo rex israel vnũ de eunuchis, & dixit ei, voca cito micheã filiũ iemla. Porro rex israel, & iosaphat rex iuda vterq; sedebãt solio suo, vestiti cultu regio. sedebãt aũt in area iuxta portã Samarie, oẽsq; pphete vaticinabãtur coram eis. Sedecias vero filiꝰ chanaana fecit sibi cornua ferrea, & ait. Hec dicit dñs, his vẽtilabis Syriã, donec conteras eã. Oẽsq; prophete similiter pphetabãt, atq; dicebant. Ascẽde in ramoth galaad, & psperaberis & tradet eos dñs in manu regis. Nuntiꝰ aũt q ierat ad vocandũ micheã, ait illi. En, verba omniũ prophetarũ vno ore bona regi annũtiant: queso ergo te, vt & sermo tuus ab eis nõ dissentiat, loquarisq; pspera. Cui rũdit micheas. Viuit dñs, qꝛ qcũq; dixerit mihi deus meus, hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait, micheа, ire debemꝰ in ramoth galaad ad bellãdum, an gescere? Cui ille rũdit. Ascẽdite, cũcta eũ pspera eueniẽt, & tradent hostes in manus vras. Dixitq; rex iterũ atq; iterũ te adiuro, vt mihi nõ loquaris, nisi qõ verũ est in noĩe dñi. At ille ait. Vidi vniuersum Israel dispersum in mõtibꝰ, sicut oues absq; pastore: & dixit dñs. Nõ habent isti dños, reuertaẽ vnusquisq; in domũ suã in pace. Et ait rex Israel ad Iosaphat. Nõne dixi tibi q nõ prophetaret iste mihi quicquã boni sz ea q̃ mala sunt? At ille. Idcirco, ait, audite verbũ dñi. Vidi dñm sedentẽ in solio suo, & omnem exercitũ celi assistentẽ ei a dextris & a sinistris. Et dixit dñs. Quis decipiet Achab regẽ Israel, vt ascẽdat & corruat in Ramoth galaad? Cũq; diceret vnus hoc mõ, & alter alio: processit spiritus: & stetit corã dño, & ait. Ego decipiã eũ. Cui dñs. In quo, inquit, decipies? At ille rũdit. Egrediar, & ero spiritus mẽdax in ore oĩm prophetarũ eius. Dixitq; dñs. Decipies, & ꝓualebis: egredere & fac ita. Nũc igit ecce dñs dedit spiritũ mẽdacij in ore oĩm pphetarũ tuorũ: & dñs locutus est de te mala. Accessit aũt sedecias filiꝰ Chanaana, & percussit michee maxillã, & ait. Per qua viã trãsiuit spus dñi a me, vt loqueret tibi? Dixitq; micheas. Tu ipse videbis in die illo, qñ ingressus fueris cubiculũ de cubiculo, vt abscondaris. Precepit aũt rex Israel, dicẽs. Tollite micheã, & ducite eũ ad Amõpncipẽ ciuitatis, & ad Joas filiũ Amelech. Et dicetis, hec dicit rex, mittite hũc in carcerẽ, & date ei panis modicũ, & aq̃ paruulũ, donec reuertar in pace. Dixitq; micheas. Si reuersus fueris in pace nõ est locutus dñs in me. Et ait. Audite omnes ppli. Igit ascẽderunt rex Israel, & Iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitq; rex Israel ad iosaphat. Mutato habitũ & sic ad pugnã vadã. Tu aũt induere vestibus tuis. Mutato q̃ rex Israel habitu, venit ad bellũ. Rex aũt Syrie preceperat ducibus equitatus sui, dicens. Ne pugnetis contra minimum, aut contra maximũ, nisi cõtra solum regem Israel. Itaq; cum vidissent principes equitatus Iosaphat, dixerũt. rex Israel est iste. Et circũdederũt eum dimicãtes: at ille clamauit ad dominũ, & auxiliatus est ei, atq; auertit eos a illo. Cũ enim vidissent duces equitatus q nõ esset rex Israel, reliquerunt eum. Accidit aũt vt vnus e populo sagittã in incertũ iaceret, & percuteret regẽ Israel inter cerniculã & scapulas: at ille, aurige suo ait. Cõuerte manũ tuã, et educ me de acie, quia vulneratꝰ sum. Et finita est pugna in die illo: porro rex Israel stabat in curru suo contra Syros vsq; ad vesperam, & mortuus est occidente sole.

¶ Capituli Summarium. Iosaphat preficit populo bonos iudices. Caput.xix.

A

REuersus est autem Iosaphat rex iuda in domũ suam pacifice in Jerusalem. Cui occurrit Jehu filius hanani videns, & ait ad eũ, impio phes auxilium, & his qui oderũt dñm amicitia iũgeris: & idcirco iram quidẽ dñi meruisti: sed bona opera inuẽta sunt in te, eo q̃ abstuleris lucos de terra iuda, & pparaueris cor tuũ vt requireres deũ. Habitauit ergo Iosaphat in Jerusalem: rursumq; egressus est ad pplm de Bersabee vsq; ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad dñm deũ patrũ suorũ. Cõstituitq; iudices terre in cũctis ciuitatibus Juda munitis per singula loca, et pcipiẽs iudicibus. Videte, ait, quid faciatis: nõ tantũ hominis exercetis iudiciũ, sed dñi: & qcũq; iudicaueritis, in vos redũdabit. Sit timor dñi vobiscum: & cũ diligẽtia cũcta facite: nõ est enim apud dñm deũ nostrũ iniquitas, nec personarũ acceptio, nec cupido munerum. In Jerusalem q̃q; cõstituit iosaphat Leuitas, & sacerdotes & principes familiarũ ex Israel, vt iudiciũ causam dñi iudicarẽt habitatoribus eius. Preceptq; eis dicens. Sic agetis in timore dñi fideliter, & corde perfecto. Omnem causam q̃ venerit ad vos fratrum vestrorũ qui habitant in vrbibus suis, inter cognationẽ & cognationẽ, vbicũq; cõ est de lege, de mãdato, de ceremonijs, de iustificationibus: ostẽdite eis, vt nõ peccẽt in dominũ, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes nõ peccabitis. Amarias aũt sacerdos & pontifex vester, in his q̃ ad deũ ptinẽt, psidebit: porro zabadias filius Jsmahel, qui est dux in domo iuda, super ea opera erit que ad regis officiũ pertinent: habetisq; magistros Leuitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter: & erit dominus vobiscum in bonis.

B

C

Deu.xvj.c. Ro.xj.b. gal.v.j.b. Ephe. vj.b. Coloss. iij.d. Act.x.e. j.per.j.c.

D

¶ Capituli Summarium. Sternit deus ad preces Josaphat magnas hostium copias. Caput.xx.

A

DOst hec cõgregati sunt filij moab, & filij ammõ, & cũ eis de Ammonitis, ad Josaphat, vt pugnaret ꝛ eũ. Venerũtq; nũtij, & indicauerũt ioſaphat, dicẽtes. Venit cõtra te multitudo magna de his locis que trãs mare sunt, & de Syria, & ecce cõsistũt in Asasonthamar, q̃ est Engaddi. Josaphat aũt timore pterritꝰ, totum se cõtulit ad rogandũ dñm: & predicauit ieiunũ vniuerso Juda. Cõgregatusq; est Judas ad deprecandũ dñm: sed & omnes de vrbibus suis venerũt ad obsecrandũ eum. Cũq; stetisset Josaphat in medio cetu Jude, & Jerusalẽ in domo domini ante atrium nouũ, ait. Dominus deus patrum nostrorũ, tu es deus in celo, & dñaris cũctis regnis gẽtium: in manu tua est fortitudo, & potentia, nec quisquã tibi potest resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terre huius coram pplo tuo Jsrael, & dediſti eam semini Abrahã amici tui in sempiternum? Habitauerũtq; in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicẽtes. Si irruerint super nos mala, gladius iudicij, pestilẽtia, & fames, stabimus corã domo hac in conspectu tuo, in qua inuocatum est nomẽ tuũ, & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies nos, saluosq; facies. Nunc igitur ecce filij Ammon, & Moab, & mons Seir, per quos nõ cõcessisti filijs Jsrael vt transirent qñ egrediebantur de Egypto, sed declinauerunt ab eis, et non interfecerunt illos: ecõtrario agunt, et nituntur eijcere nos de possessione quam

B

Supra vj.c.

Deu.ij.a

tradidisti nobis ¶Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidē nō est tanta fortitudo, vt possim⁹ huic multitudini resistere que irruit sup nos. Sed cū ignorem⁹ quid agere debeamus, hoc solū habemus residui, vt oculos nros dirigam⁹ ad te. Dis vero Juda stabat coram dño cū parvulis, & vxorib⁹, & liberis suis. Erat autē Jahaziel filius zacharie, filij banaie filij iehiel, filij mathanie, Leuites de filijs asaph, sup quē factus est spūs dñi in medio turbe, & ait. Attendite omis inda, & qui habitatis in ierusalē, & tu rex Josaphat: hec dicit dñs vobis, Nolite timere, nec paueatis hac multitudine, nō est enī vestra pugna sed dei. Cras descēdetis ad eos: ascēsuri enī sunt p clivū noie Sis, & inuenietis illos in sūmitate torrētis, q est ad solitudinē Jeruel. Nō enī eritis vos q dimicabitis, sz tm̄ mō cōfidēter state, & videbitis auxiliū dñi sup vos, o inda, & Jerusalē: nolite timere nec paueat, cras egredimini ad eos, & dñs erit vobiscū. Josaphat ergo, & inda, & oēs habitatores Jerusalē ceciderūt proni in terrā coram dño, & adorauerūt eū. Porro leuite de filijs caath, & de filijs core laudabant dñm deū Jsrl voce magna in excelsum. Cūq; mane surrexissent egressi sunt p desertū thecua: profectisq; eis stās Josaphat in medio eor, dixit. Audite me viri inda, & oēs habitatores Jerusalē: credite in dño deo vro, & securi eritis: credite pphetis ei⁹, & cūcta eueniēt prospera. Deditq; cōsiliū pplo, & statuit cātores dñi, vt laudarēt eū in turmis suis, & antecederēt exercitū, ac voce cōsona dicerēt. Cōfitemini dño, q̄m in eternū mia ei⁹. Cūq; cepissent laudes canere, vertit dñs insidias eor in semetipsos, filior sez Ammō, & moab, & montis seir: q egressi fuerāt vt pugnarent ad Judā, & pcussi sunt. Nāq; filij ammō, & moab cōsurrexerūt aduersum habitatores mōtis seir, vt interficerēt, & delerēt eos, cūq; hoc ope ppetrassent et in semetipsos versi, mutuis pcidere vulneribus. Porro inda cū venisset ad spelūcā q respicit solitudinē, vidit procul oēm late regionē plenā cadaueribus, nec superesse quēquā. q necem potuisset euadere. Venit ergo ioſaphat, & ois pplus cū eo ad detrahēda spolia mortuor: inuenerūtq; inter cadavera, varia supellectilē, vestes quoq;, & vasa ptiosissima: & diripuerūt, ita vt oia portare nō possent, nec p tres dies spolia auferre prē de magnitudine. Die aūt qrto congregati sūt in valle bñdictiōis: etenim ibi bñdixerāt dño, vocauerunt locū illum vallis bñdictiōis, vsq; i pūtē diē. Reuersusq; est ois vir inda, & habitatores Jerusalē, & Josaphat añ eos in Jerusalē cū letitia magna, eo q dedisset eis dñs gaudiū de inimicis suis. Ingressiq; sūt i Jerusalē cū psalteriis, & citharis, & tubis in domū dñi. Irruit aūt pauor dei sup vniersa regna terrar, cum audissent q pugnasset dñs cōtra inimicos Jsrael. Quieuitq; regnū Josaphat, & pbuit ei deus pacē p circuitū. Regnauit igit Josaphat sup Judā, & erat triginta quinq; ānor, cū regnare cepisset: viginti aūt & quinq; annis regnauit i Jerusalē: & nomē mris ei⁹ azuba filia Selahi. Et ambulauit in via pris sui Asa, nec declinauit ab ea, faciēs q placita erāt coram dño. Verūtn excelsa nō abstulit et adhuc pplus nō direxerat cor suū ad deū patrū suor. Reliq; autē gestor Josaphat priorū & nouissimor scripta sunt in verbis Jehu filij hanani, q̄ digessit in libro regū isrl. Post hec iniit amicitias ioſaphat rex inda cū ochozia rege isrl, cuius opera fuerūt impissima. Et ptceps fuit vt faceret naues q irēt in tharsis: fecerūtq; classez i asiō gaber. Prophetauit autem eliezer filius dodau de maresa ad Josaphat dicēs. Quia habuisti fedus cū Ochozia, percussit dominus opera tua, contritēq; sunt naues, nec potuerunt ire in tharsis.

¶ Capituli Summarium. Describitur impietas Jehoram m deum et proximum. Caput.xxj.

Dormiuit aūt Josaphat cū pribus suis, & sepult⁹ est cū eis i ciuitate dauid: regnauitq; iosā filius eius p eo. Qui habuit fres filios ioſaphat, azariā, & iahiel, & zachariā & azariaz, & michael, & saphatiā: oēs hi, filij Josaphat regis Juda. Deditq; eis pr suus multa mūera argēti, & auri, & pciosissimis in Juda, regnū aūt tradidit Jorā, eo q eet primogenitus. Surrexit aūt Jorā sup regnū pris sui: cūq; se confirmasset, occidit oēs fres suos gladio, & quosdā de principibus Jsrl. Trigintaduor annor erat Jorā, cū regnare cepisset: & octo ānis regnauit i Jerusalē. Ambulauitq; i vijs regū israel, sicut egerat dom⁹ achab: filia q̄ppe achab erat vxor ei⁹: & fecit malū in cōspectu dñi. Noluit aūt dñs disperdere domū Dauid ppter pactū, qđ inierat cū eo: & q promiserat vt daret ei lucernā, & filijs ei⁹ omni tpe. In diebus illius rebellauit Edom, ne esset subdit⁹ Juda, & cōstituit sibi regē. Cūq; transiret Jorā cū principibus suis, & cūcto equitatu q erat secū, surrexit nocte, & pcussit Edom q se circumdederat, oēs duces eqtatus ei⁹. Attamē rebellauit Edom, ne esset sub ditione inda vsq; ad hāc diē: eo tpe & lobna recessit, ne esset sub manu illi⁹. Dereliquerat enī dñm deū patrum suorū, insup & excelsa fabricat⁹ est in vrbib⁹ inda, & fornicari fecit habitatores Jerusalē, & pnaricari Judā. Allate sunt aūt ei litere ab Elia propheta, in quib⁹ scriptū erat, Hec dicit dñs deus dauid patris tui. Quoniā nō ambulasti in vijs ioſaphat pris tui, & in vijs asa regis Juda, sz incessisti p uter regū israel, & fornicari fecisti Judā, & habitatores Jerusalē, imitat⁹ fornicationē domus achab: insuper & fratres tuos domū patris tui meliores te occidisti: ecce dominus pcutiet te plaga magna cū pplo tuo, & filijs, & vxoribus tuis, vniuersaq; substātia tua. tu aūt egrotabis pessimo languore vteri tui, donec egrediant vitalia tua paulatim p singulos dies. Suscitauit ergo dñs sp̄m Philistinorū, & arabū, qui cōfines sunt Ethiopib⁹. & ascenderunt in terrā Juda, & vastauerūt eā: diripueruntq; cūctam substātiā que inuēta est in domo regis, insuper & filios eius, & vxores: nec remānit ei filius, nisi Joachā, q minimus natu erat. Et sup hec oia pcussit eū dñs alui lāguore insanabili. Cūq; diei succederet dies, & tempor spacia voluerentur, duor annorū explet⁹ est circulus: & sic lōga pūrt⁹ est tabe, ita vt egereret et viscera sua: lāguore pariter, & vita caruit. Mortuusq; est i infirmitate pessima, & nō fecit ei pplus cōmoriē cōbustiones exequias sicut fecerat maiorib⁹ ei⁹. Triginta duor annor fuit cū regnare cepisset: & octo annis regnauit in Jerusalem. Ambulauitq; nō recte, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid: verūtn non in sepulchris regum.

¶ C. S. Jehu occidit reges Ochoziā. & Jorā. Cap. xxij.

Constituerunt aūt habitatores Jerusalē ochoziam filium eius minimū regem pro eo: omnes enim maiores natu, qui ante eum fuerant, interfecerunt latrones Arabum, qui irruerant in castra: regnauitq; Ochozias filius Joram regis Juda. Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cepisset, & vno anno regnauit in Jerusalem, & nomen matris eius Athalia filia Amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim eius impulit eum vt impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliarij post mortem patris sui in interitum eius. Ambulauitq; in consilijs eorum. Et perrexit cum Joram filio Achab rege Jsrael in bellum contra Hazael regē Syrie in Ramoth Galaad: vulneraueruntq; Syri Jorā. Qui reuersus est vt curaret, in iezrael: multas enī plagas acceperat i supradicto certamine. Igit Ochozias filius Joram rex Juda descendit vt inuiseret Joram filium Achab in Jezrahel egrotantē. Voluntatis quippe fuit dei aduersus Ochoziaz vt veniret ad Jorā: & cum venisset, & egrederetur cum eo aduersus Jehu filium Namsi, quem vnxit dñs vt deleret domum Achab. Cum ergo cuerteret Jehu domum Achab, inuenit principes Juda, & filios fratrum Ochozie, qui ministrabant ei, & interfecit illos. Ipsum quoq; perquirens Ochoziā, comprehendit latitantem in Samaria: adductumq; ad se, occidit, & sepelierunt eum: eo q esset filius Josaphat, qui quesierat dominum in toto corde suo. nec erat vltra spes aliqua vt de stirpe quis regnaret Ochozie. siquidem Athalia mater eius videns q mortuus esset filius suus, surrexit, et interfecit omnem stirpem regiam domus Juda. Porro

iiij. regū xj.a.

Josabeth filia regis tulit Joas filiū Ochozie, ⁊ furata est eū de medio filiorū regis, cū interficerētur: absconditq; eū cū nutrice sua i cubiculo lectulor: Josabeth aūt q̄ absconderat eū, erat filia regis Joram, uxor ioiade pontificis, soror ochozie: ⁊ idcirco athalia nō interfecit eū. Fuit ergo cū eis in domo dei absconditus sex annis q̄b⁹ regnauit athalia sup terrā.

¶ C.S. Ungit Joas i regē ⁊ interficit Athalia. Cap. xxiij.

A iiij. regū. xj.a

Anno aūt septimo confortatus Joiada, assūpsit cēturiones, azariā videlicet filium Jerobā, ⁊ ismahel filiū Johānan, azariā quoq; filiū obed, ⁊ maasiam filiū adaie, Elisaphat filiū zechri: et iniit cū eis fedus. Qui circūeuntes iudam, congregauerunt Leuitas de cunctis urbib⁹ iuda, ⁊ principes familiarū isrl: veneruntq; in ierusalē. Iniit ergo oīs multitudo pactum in domo domini cū rege: dixitq; ad eos ioiada, Ecce filius regis regnabit, sicut locutus est dñs super filios dauid. Iste est ergo sermo quē facietis: Tertia pars vestrū qui veniunt ad sabbathū, sacerdotū, ⁊ Leuitarum, ⁊ ianitorū eritis in portis: tertia vero pars ad domū regis: ⁊ tertia ad portam que appellat̄ fundamēti. omne vero reliquū vulgus sit in atriis domus dñi. Nec quispiā alius ingrediat̄ domū dñi, nisi sacerdotes ⁊ q̄ ministrāt de Leuitis: ipsi tm̄ modo ingrediant̄, q̄ sanctificati sūt: ⁊ omne reliquū vulgus obseruet custodias dñi. Leuite aūt circundent regē, habētes singuli arma sua. Et si qs alius ingressus fuerit templū, interficiat̄: sintq; cū rege et intrāte ⁊ egredīte. Fecerūt ergo Leuite, ⁊ vniuersa iuda iuxta oīa que ꝓceperat ioiada pōtifex: ⁊ assumpserūt singuli viros qui sub se erāt, ⁊ veniebāt per ordinē sabbathi, cum his q̄ impleuerāt sabbathū, ⁊ egressuri erāt siquidē ioiada pōtifex nō dimiserat abire turmas q̄ sibi p singulas hebdomadas succedere cōsueuerant. Deditq; Joiada sacerdos centurionib⁹ lāceas, clypeosq; ⁊ peltas regis Dauid, quas cōsecrauerat in domo dei. Cōstituitq; omnē populū tenentiū pugiones a parte templi dextra, vsq; ad ptē templi sinistrā, coram altari, ⁊ templo per circuitū regis. Et eduxerūt filiū regis, ⁊ imposuerūt ei diadema, ⁊ testimonium, dederūtq; in manu ei⁹ tenēdam legē ⁊ cōstituerūt eū regē: unxit q̄s illum Joiada pōtifex, ⁊ filij ei⁹: imprecatiq; sūt ei, atq; dixerunt, Uiuat rex. Q̄d cū audisset Athalia, vocē scilicet currētiū atq; laudātiū regē, ingressa est ad pplm̄ in templū dñi. Cūq; vidisset regē stantem sup gradū in introitu, ⁊ principes, turmasq; circa eū, oēmq; pplm̄ terre gaudentē, atq; clangentē tubis, ⁊ diuersi gñis organis cōcinentē, vocēq; laudātium, scidit vestimēta sua, ⁊ ait. Insidie insidie. Egressus autem ioiada pōtifex ad cēturiones ⁊ principes exercit⁹, dixit eis, Educite illā extra septa templi, ⁊ interficiatur foris gladio. Precepitq; sacerdos ne occideret in domo dñi. Et imposuerūt ceruicib⁹ eius manus: cūq; intrasset portam equorū domus regis, interfecerūt eā ibi. Pepigit aūt ioiada fedus inter se, vniuersūq; pplm̄ ⁊ regē, ut esset ppls dñi. Itaq; ingressus est oīs ppls domū Baal, ⁊ destruxerūt eā: ⁊ altaria ac simulachra illi⁹ cōfregerūt: Mathā quoq; sacerdotem Baal interfecerūt añ aras. Cōstituit autē ioiada ꝓpositos in domo dñi, sub manibus sacerdotū ⁊ Leuitarū, quos distribuit Dauid in domo dñi: ut offerrent holocausta dño, sicut scriptū est in lege Moysi in gaudio ⁊ cāticis, iuxta dispositionē Dauid. Cōstituit quoq; ianitores in portis domus dñi, ut nō ingrederet eam immūdus in oīi re. Assumpsitq; cēturiōes ⁊ fortissimos viros ac principes populi, ⁊ oē vulgus terre, ⁊ fecerūt descendere regem de domo dñi, ⁊ introire p mediū porte superioris in domū regis, ⁊ collocauerunt eū in solio regali. Letatusq; est omnis populus terre, ⁊ urbs quieuit: porro Athalia interfecta est gladio.

¶ Capituli Summariū. Joas ante mortē Joiade iustus ⁊ rectus, sed post obitum eius malus. Caput. xxiij.

A iiij. regū. xij.a.

Septē annorum erat ioas, cū regnare cepisset: et quadraginta annis regnauit in ierusalē: nomē matris ei⁹ Sebia de Berlsabee. Fecitq; q̄d bonum est cora dño cunctis diebus ioiade sacerdotis. Accepit aūt ei ioiada uxores duas, e q̄b⁹ genuit filios et filias. Post q̄ placuit ioas ut instauraret domū domini. Congregauitq; sacerdotes ⁊ Leuitas, ⁊ dixit eis, Egredimini ad ciuitates iuda, ⁊ colligite de uniuerso Israel pecuniā ad sartatecta templi dei uestri p singulos annos, festinatoq; hoc facite: porro Leuite egere neglegētius. Uocauitq; rex ioiadā principē, ⁊ dixit ei, Quare tibi nō fuit cure ut cogeres Leuitas inferre de iuda ⁊ de ierusalē pecuniam que cōstituta est a Moyse seruo dñi, ut inferret eā omnis multitudo Isrl in tabernaculū testimonii? Athalia enī impiissima, ⁊ filij ei⁹ destruxerūt domū dei ⁊ de uniuersis q̄ sanctificata fuerāt in templo domini, ornauerunt phanū Baalim. Precepit ergo rex, ⁊ fecerūt arcam: posuerūtq; eam iuxta portā dñi foris secus. Et ꝑdicatū est in iuda ⁊ Jerusalē ut deferrent singuli ptū dño, q̄d cōstituit Moyses seruus dei super oēm israel in deserto. Letatiq; sūt cūcti principes, et omnis ppls: ⁊ ingressi cōtulerūt in arcā dñi, atq; miserunt, ita ut ipleret. Cūq; tēpus esset ut deferrēt arcam coram rege per manū Leuitarū (videbant enī multā pecuniā) ingrediebatur scriba regis, ⁊ q̄dē primus sacerdos cōstituerat: effundebantq; pecuniā q̄ erat in arca: porro arcā reportabāt ad locū suum: sicq; faciebāt per singulos dies, ⁊ cōgregata est infinita pecunia. Quā dederūt rex, ⁊ ioiada his qui perant operib⁹ domus dñi: at illi cōducebāt ex ea cesores lapidū, et artifices operū singulorū, ut instaurarent domū domini: fabros quoq; ferri ⁊ eris: ut q̄ cadere ceperat, fulcirēt. Egerūtq; hi qui opabant industrie, ⁊ obducebat parietū cicatrix p manus eorum: ac suscitauerūt domū, domini in statū pristinū, ⁊ firmiter eā stare fecerunt. Cūq; cōplessent oīa opa, detulerunt coram rege ⁊ ioiada reliquas partē pecunie: de qua facta sunt uasa templi in ministerium ad holocausta, phiale quoq; ⁊ cetera uasa aurea ⁊ argētea: ⁊ offerebantur holocausta in domo dñi iugiter cūctis diebus ioiade. Senuit aūt Joiada plen⁹ dierū, ⁊ mortuus est cū esset centum triginta annorū: sepelieruntq; eū in ciuitate Dauid cū regibus, eo q̄ fecisset bonū cum Israel, ⁊ cū domo ei⁹. Postquam aūt obijt ioiada, ingressi sunt principes iuda, ⁊ adorauerunt regē: qui delinitus obsequijs eorū, acquieuit eis. Et dereliquerūt templū dñi dei patrum suorū, seruierūtq; lucis et sculptilib⁹: ⁊ facta est ira ꝑ Judā ⁊ Jerusalem ꝓpter hoc peccū. Mittebatq; eis ꝓphetas, ut reuerterentur ad dñm: quos ptestātes illi audire nolebāt. Spūs itaq; dei iduit Zacharian filiū ioiade sacerdotē, ⁊ stetit in cōspectu populi, ⁊ dixit eis, Hec dixit dñs deus, Quare transgredimini ꝑceptum dñi, q̄d vobis nō proderit: ⁊ dereliquistis dñm, ut derelinqueret vos: Qui cōgregati aduersus eū, miserūt lapides iuxta regis imperiū, in atrio domus dñi. Et non est recordatus Joas rex, misericordie quā fecerat Joiada pater illius secū, sed interfecit filium eius. Qui cū moreretur, ait, Uideat dñs, ⁊ requirat. Cūq; euolutus esset ann⁹, ascendit ꝑ eum exercitus Syrie: uenitq; in Judam ⁊ Jerusalē ⁊ interfecit cūctos principes ppli, atq; uniuersam ꝑdam miserunt regi in Damascū. Et certe cū pmodicus uenisset numerus Syrorū, tradidit dñs in manibus eorū infinitā multitudinē: eo q̄ dereliquissent dñm deū patrum suorum: in Joas quoq; ignominiosa exercuere iudicia. Et abeūtes dimiserunt eū in languoribus magnis: surrexerunt aūt cōtra eū serui sui in ultionē sanguinis zacharie filij Joiade sacerdotis, ⁊ occiderunt eū in lectulo suo, ⁊ mortuus est: sepelierūtq; eum in ciuitate Dauid, sed non in sepulchris regū. Insidiati uero sunt ei zabad filius Semaath Ammonitidis, ⁊ Jozabad filius Semarith Moabitidis. Porro filij ei⁹, ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo, ⁊ instauratio dom⁹ dei scripta sunt diligentius in libro regum: regnauit autem Amasias filius eius pro eo.

¶ C.S. Amasias post felicē pugnā labit i impietatē. ca. xxv.

A iiij. regū. xiij.a.

Triginta q̄nq; annorū erat Amasias, cū regnare cepisset, ⁊ uiginti nouē annis regnauit in Jerusalē nomē mris eius Joadā de Jerusalē. Fecitq; bonū in cōspectu dñi, uerūtū nō in corde perfecto. Cūq; roboratū sibi uideret imperiū, iugulauit seruos q̄ occi-

Deuter. xxiiij.c.

derãt regẽ patrẽ suũ. Sz filios eorũ non interfecit sicut scriptum est in libro legis dñi, quẽ præcepit dominꝰ, dicẽs. Non occidẽt patres pro filijs, neq; filij pro patribus suis: sz unusquisq; in suo peto morietur. Cõgregauit igit Amasias Judã, & cõstituit eos p familias, tribunosq; & centuriones in universo Juda & Beniamin, & recẽsuit a viginti annis sursum, inuenitq; triginta millia iuuenũ qui egrederẽt ad pugnã, et tenerẽt hastã & clypeũ. Insuper cõduxit de Jsrl centum milia robustorũ centũ talẽtis argenti. Venit aũt homo dei ad illũ, & ait, O rex, ne egrediat tecũ exercitꝰ Jsrael: nõ est enĩ dñs cũ Jsrael, & cũctis filijs Ephraim. Qd si putas in robore exercitꝰ bella cõsistere, superari te faciet deus ab hostibꝰ: deus quippe & adiuuare, & in fugã cõuertere. Dixitq; Amasias ad hominem dei. Quid ergo fiet de cẽtũ talentis q̃ dedi militibus Jsrael? Et respõdit ei hõ dei. Habet dñs, unde tibi dare possit multo his plura. Separauit itaq; Amasias exercitũ q̃ venerat ad eũ ex Ephraim, ut reuerterẽt in locũ suum: at illi Z iudã vehemẽter irati, reuersi sũt in regionẽ suã. Porro amasias cõfidẽter egressus, percussitq; filios Seir decẽ milia. Et alia decẽ milia virorũ ceperunt filij Juda, & adduxerũt ad præruptũ cuiusdã petre, & precipitauerunt eos de sũmo in præceps, qui uniuersi crepuerunt. At ille exercitꝰ quẽ remiserat Amasias, ne secũ iret ad pliũ, diffusus est in ciuitatibus Juda, a Samaria usq; ad Bethhoron, & interfectis tribꝰ milibꝰ, diripuit prdã magnã. Amasias uero post cedẽ idumeorũ, & allatos deos filiorũ Seir, statuit illos in deos sibi, & adorabat eos, & illis adolebat incensum. Quã ob rem iratus dñs Z Amasiã, misit ad illum prophetã, qui diceret ei, Cur adorasti deos qui nõ liberauerunt pplm suũ de manu tua. Cũq; hec ille loqueret rũdit ei, Num cõsiliarius regis es: quiesce, ne interficiã te. Discedẽsq; propheta, Scio, inquit, q̃ cogitauerit deus occidere te, q̃ fecisti hoc malũ, & insup nõ acquieuisti cõsilio meo. Igit. Amasias rex Juda inito pessimo cõsilio, misit ad Joas filiũ Joachã filij Jehu regẽ Jsrl, dicẽs. Veni, videamꝰ nos mutuo. At ille remisit nũtios, dicẽs. Cardᵘs q̃ est in Libano misit ad cedrũ Libani, dicẽs. Da filiã tuã filio meo uxorẽ: & ecce bestie q̃ erãt in sylua Libani trãsierũt, & cõculcauerunt carduum. Dixisti, Percussi Edom: & idcirco erigit cor tuũ in superbiã: sz in domo tua, cur malũ aduersum te puocas, ut cadas & tu et iudas tecũ? Noluit autẽ audire amasias, eo q̃ dñi esset uolũtas ut traderet in manꝰ hostiũ pp deos Edõ. Ascendit igit Joas rex Jsrl, & mutuos sibi pbuere cõspectus: Amasias autem rex Juda erat in Bethsames Jude. Corruitq; Judas cora Jsrl, & fugit in tabernacula sua. Porro amasiã regẽ Juda filiũ Joas filij Joachã cepit Joas rex Jsrl in Bethsames, & addurit in Jerusalẽ: destruitq; murũ eꝰ a porta Ephraim usq; ad portã anguli quadrigẽtis cubitis. Omne q̃z aurũ, & argẽtũ, & vniuersa uasa q̃ repererat in domo dei, & apud Obededom, in thesauris etiã domus regie, necnon & filios obsidũ reduxit in Samariã. Uixit autẽ Amasias filius Joas rex Juda, postquam mortuus est Joas filius Joachãz rex Jsrael quindecim annis. Reliqua aũt sermonũ Amasie priorũ & nouissimorũ scripta sunt in libro regum Juda & Jsrael. Qui post quã recessit a dño, tetenderũt ei insidias in Jerusalẽ. Cũq; fugisset Lachis, miserunt, & interfecerunt eum ibi. Reportãtesq; super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate Dauid.

¶ L.S. Oziꝰ potitus victoria insolescit. Caput.xxvj.

Omnis aũt ppls iuda filiũ eiꝰ Oziã annorũ sedecim cõstituit regẽ pro amasia patre suo. Ipse edificauit Hilath, & restituit eam ditioni iude, postquã dormiuit rex cũ pribꝰ suis. Sedecim annorũ erat Oziꝰ, cũ regnare cepisset, & quinquaginta duobꝰ annis regnauit in Jerusalẽ: nomen matris eiꝰ Jecheliade Jerusalẽ. Fecitq; qd erat rectũ in oculis dñi, iuxta oia que fecerat amasias pater eiꝰ. Et exquisiuit deũ in diebꝰ zacharie intelligẽtis et uidẽtis deũ: cũq; regreret dñm, direxit eũ in oib⁹. Deniq; egressus est, & pugnauit cõtra philisthym, & destruxit murũ Geth, & murũ Jabnie, murũq; azoti: edificauit q̃z oppida in Azoto, & in Philisthiim. Et adiuuit eũ deus cõtra Philisthiim, & cõtra arabes q̃ habitabãt in Burbaal, & Z ammonitas. Appẽdebãtq; Ammonite munera oziæ: & diuulgatũ est nomẽ eiꝰ usq; ad introitũ Egypti propter crebras victorias. Edificauitq; ozias turres i Jerusalẽ super portã anguli, & sup portã uallis, & reliq̃s in eodẽ muri latere, firmauitq; eas. Extruxit etiã turres in solitudine, & effodit cisternas plurimas, eo q̃ bñet multa pecora tã in cãpestribus, q̃ in eremi ualitate: uineas q̃z habuit, & uinitores in mõtibꝰ, & in Carmelo, erat q̃ppe hõ agriculture deditus. Fuit aũt exercitꝰ bellatorũ eiꝰ, q̃ pcedebãt ad pliã sub manu Jehiel scribe, maasieq; doctoris, & sub manu hananie q̃ erat de ducibꝰ regis. Oisq; numerꝰ principũ per familias uirorũ fortiũ duorũ millium sercẽtorũ. Et sub eis uniuersus exercitꝰ trecẽtorũ, & septẽ miliũ quingẽtorũq; erant apti ad bella, q̃ p rege Z aduersarios dimicabãt. Præparauit q̃z eis oziꝰ, id est cũcto exercitui clypeos & hastas et Galeas & loricas, arcusq; & fundas ad iactãdos lapides. Et fecit in Jerusalẽ diuersi gñis machinas, q̃s in turribꝰ collocauit, & in angulis murorũ, ut mitterẽt sagittas, & sara grãdia: egressumq; est nomen eiꝰ procul, eo q̃ auxiliaret ei dñs, & corroborasset illũ. Sed cũ corroboratꝰ esset, eleuatũ est cor eiꝰ in interitũ suũ, & neglexit dñm deũ suũ: ingressusq; tẽplũ dñi, adolere uoluit incẽsum sup altare thymiamatis. Statimq; ingressus post eũ Azarias sacerdos, & cũ eo sacerdotes dñi octoginta uiri fortissimi, restiterunt regi, atq; dixerunt. Non est tui officij Oziæ, ut adoleas incẽsum dño: sed sacerdotũ, hoc est filiorũ Aarõ, qui cõsecrati sunt ad huiusmodi ministerũ: egredere de sanctuario, ne cõtẽpseris: q̃z nõ reputabit tibi in gloriã hoc a dño deo. Iratusq; oziaꝰ, & tenẽs in manu thuribulũ ut adoleret incẽsum, minabatur sacerdotibꝰ. Statimq; orta est lepra in fronte eius cora sacerdotibus in domo dñi super altare thymiamatis. Cũq; respexisset eũ Azarias pontifex, & oẽs reliq̃ sacerdotes, uiderunt lepra in fronte eius, & festinato expulerũt eũ. Sed & ipse perterritus acceleranit egredi, eo q̃ sensisset ilico plagam dñi. Fuit igitur Oziaꝰ rex leprosus usq; ad diẽ mortis sue, & habitauit in domo separata plenus lepra, ob quã electus fuerat de domo dñi. Porro Joathã filius eius rexit domũ & iudicabat populũ terre. Reliqua autem sermonũ Oziæ priorũ & nouissimorum scripsit Jsaias filius Amos propheta. Dormiuitq; Oziaꝰ cum patribus suis, et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum, eo q̃ esset leprosus: regnauitq; Joathan filius eius pro eo.

¶ L.S. Joathan rex iuda feliciter regnauit. Cap.xxvij.

Viginti q̃ annorũ erat Joathã cũ regnare cepisset, & sedecim annis regnauit in Jerusalẽ: nomẽ matris eius Jerusa filia Sadoc. Fecitq; qd̃ rectũ erat coram dño iuxta oia q̃ fecerat Oziaꝰ pater suus: excepto qd̃ nõ est ingressus tẽplum dñi: & adhuc pplꝰ delinq̃bat. Ipse edificauit portã domꝰ dñi excelsam: & in muro Ophel multa cõstruxit. Urbes q̃q; edificauit in mõtibus Juda: & in saltibus castella, & turres. Ipse pugnauit Z regẽ filiorũ Ammon, & uicit eos: dederũtq; ei filij ammon in tpe illo centũ talẽta argenti, & decẽ milia coros tritici, & totidem coros hordei: Hec ei pbuerũt filij Ammon in anno secundo & tertio. Corroboratusq; est Joathan, eo q̃ direxisset uias suas cora dño deo suo. Reliqua autẽ sermonũ Joathan, & oẽs pugne eius, et opera, scripta sunt in libro regum Jsrael et Juda. Viginti quinq; annorum erat cum regnare cepisset et sedecim annis regnauit in Jerusalem. Dormiuitq; Joathã cum patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid, & regnauit acham filius eius pro eo.

¶ Capitulũ Summarium. Enarrantur mala acta Achã regis Juda. Caput.xxvij.

Viginti annorũ erat Achã cũ regnare cepisset, & sedecim annis regnauit in Jerusalẽ: non fecit rectũ cõspectu dñi sicut Dauid pr eiꝰ. Sz ambulauit in uijs regũ Jsrael, insuper & statuas fudit

Baalim,

Universidad de Deusto Biblioteca

Baalim. Ipse est q adoleuit incẽsuz in valle Benennõ: r lustranit filios suos in igne iurta ritũ gẽtũ qs iterfecit dñs in aduẽtu filiorũ Jsrl. Sacrificabat qz, r thymiama succẽdebat i excelsis, r i collib⁹, r sub oi ligno frõdoso. Tradiditqz eũ dñs de⁹ ei⁹ i manu regis Syrie, q pcussit eũ, magnãqz p dã cepit de ei⁹ imperio, r adduxit in Damascũ: mambus qz regis Jsrl tradit⁹ est, r pcussus plaga grãdi. Occiditqz phacee fili⁹ romelie, de iuda cẽtũ viginti millia in die vno, oẽs viros bellatores: eo q religissent dñm deũ patrũ suorũ. Eodẽ tpe occidit zechri vir potẽs ex ephraim maasiã filiuz regis, r exricã ducẽ dom⁹ ei⁹, Elcanã qz scõm a rege. Ceperũtqz filij Jsrl de fratrib⁹ suis ducẽta millia mulierũ, puerorũ, r puellarũ r infinitã pdã: ptulerunt qz eã in Samariã. Ea tẽpestate erat ibi ppheta dñi, noie Oded: qui egressus obuiã exercitui veniẽti i Samariã, dixit eis. Ecce, ira⁹ dñs de⁹ patrũ vr̃or̃ z Judã, tradidit eos in manib⁹ vr̃is, r occidistis eos atrociter, ita vt ad celũ ptingeret vr̃a crudelitas. Insup filios Juda, r Jerusalẽ vultis vobis subijcere i seruos, r ancillas qõ neq̃quã facto opus est, peccastis cũ sup dñm deo vr̃o. Sz audite cõsiliũ meũ, r reducite captinos qs adduxistis de fratrib⁹ vr̃is: qz magn⁹ furor dñi imminet vobis. Steterũt itaqz viri de ppcipib⁹ filior̃ Ephraim, Azarias fili⁹ Johanã, Barachias filius z Dosollamoth, Ezechias fili⁹ Sellũ, et Amasa fili⁹ Hadali, z eos q veniebãt de plio, r dixerũt eis. Nõ introducetis huc captiuos, ne peccem⁹ dño. Quare vultis adijcere sup pctã nr̃a, r vetera cumulare delicta: grãde q ppe pctũ est, r ira furoris dñi immunet sup Jsrl. Dimiserũtqz viri bellatores pdã, r vniuersa q ceperãt, coram ppcipib⁹ r oi multitudine. Steterũtqz viri qs supra memoraum⁹: r apphẽdẽtes captinos, oẽs qz q nudi erãt, vestierũt de spolijs: cũqz vestissent eos, r calceassent, r refecissent cibo ac potu, vnxissentqz ppter laborẽ, r adhibuissent eis curã: gcũqz ambulare nõ poterãt, r erãt imbecillo corpore, ipsi posuerũt eos iumẽtis, r adduxerũt Jericho ciuitatẽ palmarũ ad fratres eor̃ ipsiqz reuersi sunt in Samariã. Tpe illo misit rex Achã ad regẽ assyriorũ, postulãs auxiliũ. Venerũtqz Idumei, r percusserũt multos ex iuda, r ceperũt pdã magnã. Philisthijz qz diffusi sunt p vr̃bes cãpestres, r ad meridiẽ Jude: ceperũtqz Bethsames, r Aialõ, r Gaderoth, Socho qz, r Thamnã, r Gamzo cum viculis suis: r habitauerũt in eis. Humiliauerat eñ dñs Judã p ꝛ ter Achã regẽ Juda, eo q nudasset eũ auxilio, r cõtẽptui habuisset dñz. Adduxitqz z eũ Thelgathphalnasar regẽ Assyriorũ, q r afflixit eũ, r nullo resistẽte vastauit. Igit Achã spoliata domo dñi, r domo regũ, ac ppcipũ, dedit regi Assyriorũ munera: r tñ nihil ei pfuit. Insuper r tpe angustie sue auxit cõtẽptũ in dñm, ipse p se rex Achã. Immolauit dijs damasci victimas pcussorib⁹ suis, r dixit. Dij regũ Syrie auxiliant eis, qs ego placabo hostijs, r aderũt mihi: cũ econtrario ipsi fuerint ruine ei, r vniuerso Jsrael. Direptis itaqz Acham oibus vasis domus dei, atqz cõfractis, clausit ianuas tẽpli dei: r fecit sibi altaria in vniuersis angulis Jerusalẽ, in oibus qz vr̃bib⁹ Juda extruxit aras ad cremãdũ thus. atqz ad ira cũdiã prouocauit dñm deũ patrũ suorũ. Reliq aũt sermonũ eius, r oẽm operũ suor̃ prioꝛũ, r nouissimorũ scripta sunt in libro regũ Juda et Jsrael. Dormiuitqz achã cũ patrib⁹ suis, r sepelierũt eũ in ciuitate Jerusalem: neqz enim receperunt eum in sepulchra regum Jsrael. Regnauitqz Ezechias filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Ezechias rex pius cultum dei abolitum restaurat. Caput. xxix.

A iij. Reg. xviij. a

Igit Ezechias regnare cepit cũ viginti quinqz esset annorum, r viginti nouẽ annis regnauit in Jerusalẽ: nomẽ matris ei⁹ Abia, filia zacharie. Feciteqz qõ erat placitũ in z spectu dñi, iuxta oia q fecerat Dauid pr̃ ei⁹. In ipso anno, r mẽse pmo regni sui aperuit valuas domus dñi, r instaurauit eas. Adduxitqz sacerdotes, atqz leuitas, r cõgreganit eos in plateã orientalẽ. Dixitqz ad eos, Audite me Leuite, et sanctificamini, mũdate domũ dñi dei patrũ vr̃orũ, r auferte omnẽ immũditiã de sanctuario. Peccauerũt pres nr̃i, r fecerũt malũ in conspectu dñi dei nr̃i, dereliquẽtes eũ: auerterũt facies suas a tabernaculo dñi, r pbuerũt dorsum. Clauserũt ostia q erãt in porticu, r extinxerũt lucernas. incẽsumqz nõ adoleuerũt, r holocausta nõ obtulerũt in sanctuario deo Jsrl. Cõcitatus est itaqz furor dñi sup udã r ierusalẽ: tradiditqz eos in cõmotionẽ, r in interitũ, r in sibilũ, sicut ipsi cernitis oculis vr̃is. Ecce, corruerũt pres nr̃i gladijs: filij nr̃i, r filie nr̃e, r cõiuges captiue ducte sunt ppter hoc scel⁹. Nunc q plz mihi vt ineamus fedus cũ dño deo Jsrael, r auertet a nobis furorẽ ire sue. Filij mei nolite negligere: vos elegit dñs vt stetis coram eo, r ministretis illi, colatisqz eũ r cremetis ei incẽsuz. Surrexerũt ergo leuite: mahath fili⁹ amasai, r Joel filius Azarie, de filijs Caath. Porro de filijs merari: Cis fili⁹ abdi, r azarias filius ialaleel. De filijs aũt gerson: Joab fili⁹ Zẽma, r eden filius Joab. At vo de filijs Elisaphan: samri r iahiel. De filijs qz asaph zacharias r mathanias. Heman õ de filijs hemã, Jahiel r semei. Iz r de filijs Idithun, semeias r Oziel. Cõgregauerũtqz fres suos, r sanctificati sunt, r ingressi iurta mãdatũ regis r imperiũ dñi, vt expiarẽt domũ dei. Sacerdotes qz igressi tẽplũ dñi vt sanctificarẽt illud, extulerũt omnẽ ũmũditiã, quã intro repererãt i vestibulo dom⁹ dñi: quã tulerunt Leuite, r asportauerunt ad torrẽtẽ cedrõ foras. Ceperũt aũt pria die mẽsis pmi mũdare, r i die octauo eiusdẽ mẽsis ingressi sunt porticũ tẽpli dñi, expiauerũtqz tẽplũ dieb⁹ octo, r i die sextadecia mẽsis eiusdẽ, qõ ceperãt, ipleuerũt. Ingressi qz sunt ad ezechiã regẽ, r dixerũt ei. Sanctificauim⁹ oẽs domũ dñi, r altare holocausti, vasaqz ei⁹, necnõ r mẽsam ppositiõis cũ oib⁹ vasis suis, cũctaqz tẽpli supellectilẽ quã polluerat rex acham in regno suo, postq̃ puaricat⁹ est: r ecce exposita sunt oia coram altari dñi. Cõsurgẽsqz diluculo Ezechias rex, adunauit oẽs ppcipes ciuitatis, r ascẽdit i domũ dñi: obtulerũtqz simul tauros septẽ, r arietes septẽ, agnos septẽ, r hircos septem pro pctõ, pregno, p sanctuario, p iuda: dixitqz sacerdotib⁹ filijs aarõ vt offerrent sup altare dñi. Immolauerũt igit tauros, r susceperũt sanguinẽ sacerdotes, r fuderũt illũ sup altare: mactauerũt etiã arietes, r illor̃ sanguinẽ sup altare fuderũt: immolauerũt agnos, r fuderũt sup altare sanguinẽ. Applicuerũt hircos pro pctõ coram rege, r vniuersa multitudine: iposuerũtqz manꝰ suas sup eos. Et immolauerũt illos sacerdotes, r aspserunt sanguinẽ eor̃ altari p piaculo vniuersi Jsraelis: p oi qppe Jsrl pcepat rex vt holocaustũ fieret r p pctõ. Cõstituit qq Leuitas in domo dñi cũ cymbalis, r psalterijs, r citharis scõm dispositionẽ dauid, r gad vidẽtis regis, r Nathã ppbete: sigdẽ dñi pceptũ fuit p manũ ppbetarũ eius. Steterũtqz Leuite tenẽtes organa Dauid, r sacerdotes tubas. Et iussit Ezechias vt offerrẽt holocausta sup altare: cũqz offerrent holocausta, ceperũt laudes canere dño, r cãgere tubis, atqz in diuersis organis q Dauid rex Jsrl repererat, cõcrepare. Oi aũt turba adorãte, cãtores, r ij q tenebãt tubas, erãt in offõ suo donec compleret holocaustũ. Cũqz finita esset oblatio, incuruatus est rex, r oẽs q erãt cũ eo, r adorauerũt. Precepitqz ezechias, r principes Leuitis vt laudarent dñm sermonibus Dauid r Asaph vidẽtis: qui laudauerunt deũ magna letitia, r incurnato genu adorauerũt. Ezechias aũt etiã hec addidit, Implestis manus vr̃as dño, accedite, r offerte victimas, et laudes in domo domini. Obtulit ergo vniuersa multitudo hostias, r laudes, r holocausta mente deuota. Porro numerus holocaustorũ que obtulit multitudo, hic fuit. Tauros septuaginta, arietes centũ, agnos ducẽtos. Sanctificaueruntqz dño boues sexcẽtos, r oues tria milia. Sacerdotes vero pauci erãt, nec poterãt sufficere vt pelles holocaustorum detraherent: vnde r Leuite fratres eor̃ adiuuerunt eos, donec impleret opus, r sanctificarẽtur antistites: Leuite quippe facilioꝛi ritu sanctificantur, q̃ sacerdotes. Fuerũt ergo holocausta plurima, adipes pacificorũ, r libamina holocaustorum: r completus est cultus domus dñi. Letatusqz est Ezechias, r omnis populus, eo q ministerium

Universidad de Deusto
Biblioteca

dñi esset expletum.derepente quippe hoc fieri placuerat.

¶ Capitulu Summarium.¶ Mandat Ezechias pascha solenne celebrari. Caput.xxx.

A MIsit q̄z Ezechias ad oēm Isrl & Judā:scripsitq; epl'as ad Ephraim & ¶ Manassen vt venirent ad domū dñi in Jerusalē,& facerent phase dño deo Isrl. Inito q̄ cōsilio regis,& principū,& vniuersi cet⁹ Jerusalē,decreuerūt vt facerēt phase mēse scōo. Nō enī occurrerāt facere itpe suo:q: sacerdotes q̄ possent sufficere,sanctificati nō fuerāt,& ppl's necdū cōgregat⁹ erat in Jerusalē. ¶ Placuitq; sermo regi,& oi multitudini. Et decreuerūt vt mitterēt nūtios in vniuersū Isrl de Bersabee vsq; Dan,vt venirēt et facerent phase dño deo Israel in Jerusalē:multi enī nō fecerāt sicut l lege p̄scriptū est. ¶ Perrexerūtq; cursores cū epl'is ex regis imperio,& principū ei⁹ in vniuersum Isrl & Judā iuxta id qđ rex iusserat,p̄dicātes. Filij isrl reuertimini ad dñm deū Abrahā,& Isaac,& Isrl: & reuertet ad reliq̄as q̄ effugerūt man⁹ regis Assyriorum. Nolite fieri sicut p̄res vr̄i & fratres q̄ recesserunt a dño deo
B patrū suor̄,& tradidit eos in interitū,vt ipsi cernitis. Nolite indurare ceruices vestras sicut p̄res vr̄i:tradite man⁹ dño, & venite ad sanctuariū ei⁹ qđ sanctificauit in eternū:seruite dño deo patrū vr̄oū & auertet a vobis ira furoris eius. Si enī vos reuersi fueritis ad dñm,fratres vr̄i & filij habebūt miām coram dñis suis q illos duxerūt captiuos,& reuertētur in terrā hāc:pius enī & clemēs est dñs deus vester,& nō auertet faciē suā a vobis,si reuersi fueritis ad eū. Igit̄ cursores pergebāt velociter de ciuitate in ciuitatē p terrā Ephraim & manasse,vsq; ad zabulon,illis irridētibus et subsannātibus eos. Attū qdā viri ex Aser & ¶ Manasse & zabulō acquiescētes cōsilio,venerūt Jerusalē. In Iuda vero facta est manus dñi,vt daret eis cor vnū,vt facerēt iuxta p̄ceptū regis & principū verbū dñi. Cōgregatiq; sunt in Jerusalē populi multi,vt facerēt solēnitatē Azymorū in mēse secūdo. Et surgētes destruxerunt altaria que erāt in Jerusalē:atq; vniuersa in quib⁹ idolis adolebāt incēsum,subuertētes,piecerunt in torrentē Cedron. Immolauerūt aūt phase q̄rtadecima die mēsis scōi. Sacerdotes q̄z,atq; Leuite tādē sanctificati obtulerunt holocausta in domo dñi. Steterūtq; in
C ordine suo iuxta dispositionē & legē ¶ Moysi hois dei:sacerdotes vero suscipiebant effundendū sanguinē de manibus Leuitarū,eo q̄ multa turba sanctificata nō esset:& idcirco immolarēt Leuite phase his q nō occurrerant sanctificari dño. ¶ Magna etiā pars populi de Ephraim & ¶ Manasse & Issachar & zabulō,q̄ sanctificata nō fuerat,comedit phase, nō iuxta quod scriptū est:& orauit pro eis Ezechias,dicēs. ¶ Dñs bonus propitiabit cunctis q in toto corde requirunt dñm deū patrū suor̄:& nō imputabit eis q̄ min⁹ sanctificati sunt. Quē exaudiuit dñs,& placatus est pplo. Feceruntq; filij Israel q inuēti sunt in Jerusalē,solēnitatē Azymorū septē diebus in letitia magna,laudātes dñm per singulos
D dies,Leuite q̄z & sacerdotes p organa,q̄ suo officio cōgruebāt. Et locut⁹ est Ezechias ad cor dñm Leuitar̄ q̄ habebāt intelligētiā bonā sup dño:& comederūt septē diebus solēnitatis immolātes victimas pacificoū,& laudātes dñm deū patrū suoū. ¶ Placuitq; vniuerse multitudini vt celebrarēt etiā alios dies septē:q̄s & fecerunt cum ingēti gaudio. Ezechias aūt rex Iuda prebuerat multitudini mille tauros et septem millia ouium:principes vero dederāt pplo tauros mille & oues decem millia:sanctificata est ergo sacerdotū plurima multitudo. Et hilaritate perfusa ois turba Iuda tā sacerdotum & Leuitarū q̄ vniuerse frequētie q̄ venerat ex Israel:proselytorum quoq; de terra Israel,& habitātū in Iuda. Factaq; est grandis celebritas in Jerusalē,qualis a diebus Salomonis filij ¶ Dauid regis Israel in ea vrbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atq; Leuite benedicentes populo:& exaudita est vox eorū,peruenitq; oratio in habitaculum sanctum celi.

¶ Capituli Summarū. Sacerdotes instituuntur ad sua officia,& populus largus est ad offerendum. Caput.xxxj.

CUmq; hec fuissent rite celebrata,egressus ē cōis Isrl,q̄ inuēt⁹ fuerat in vrbib⁹ Iuda,& fregerūt simulachra,succiderūtq; lucos,demoliti sunt excelsa,& altaria destruxerūt:non solū de vniuerso Iuda & Benamin,sz & de Ephraim q̄z & manasse,donec penitus euerterēt:reuersiq; sunt oēs filij Isrl in possessiōes et ciuitates suas. Ezechias aūt cōstituit turmas sacerdotales,& leuiticas p diuisiōes suas,vnūquēq; in offō ppriō,tā sacerdotū vcz,q̄ leuitarū,ad holocausta,& pacifica,vt ministrarēt & cōfiterent̄ canerētq; in portis castror̄ dñi. Pars aūt regis erat,vt de ppria ei⁹ substātia offerret holocaustū mane semp,& vespere,sabbathis q̄z,& calēdis,& solennitatibus ceteris,sicut scriptū est in lege dñi. ¶ Precepit etiā pplo habitātiū Jerusalē,vt darēt partes sacerdotib⁹ & Leuitis, vt possent vacare legi dñi. Qō cū percrebuisset in auribus multitudinis,plurimas obtulere primitias filij Isrl,frumēti,vini,& olei:mellis q̄z,& oim q̄ gignit humus decimas obtulerūt. Sed & filij Isrl & Iuda,q̄ habitabāt in vrbib⁹ Iuda, obtulerūt decimas boū & ouū,decimasq; sanctoū que vouerāt dño deo suo:atq; vniuersa portātes,fecerūt acernos plurimos,mēse tertio ceperūt acernoū iacere fundamēta, & mēse septimo cōpleuerūt eos. Cūq; ingressi fuissent Ezechias & principes ei⁹,viderūt acernos,et bñdixerūt dño ac pplo Isrl. Interrogauitq; Ezechias sacerdotes et Leuitas,cur ita iacerēt acerui. Rñdit illi Azarias sacerdos primus de stirpe sadoc,dicēs. Ex quo ceperūt offerri primitie in domo dñi comedim⁹,& saturati sum⁹,& remāserūt plurima:eo q̄ bñdixerit dñs pplo suo.reliquiarū aūt copia est ista,quā cernis. ¶ Precepit igit̄ Ezechias vt ppararēt horrea in domo dñi. Qō cū fecissent,intulerūt tā primitias q̄ decimas,& quecūq; vouerāt fideliter. Fuit aūt p̄fect⁹ eoū Chonenias Leuita,& Semei frater ei⁹ scōs:post quē Jahiel,& Azazias,& Nahath,& Asael,& Jerimoth,& iosabad q̄z,& Eliel,& Jesmachias,& ¶ Mahath,& Banaias,p̄positi sub manib⁹ Chonenie & Semei fratris ei⁹,ex imperio ezechie regis & Azarie pōtificis dom⁹ dei,ad qs oia ptinebāt. Core vero fili⁹ Jēna Leuites,& ianitor ouētalis porte,preposit⁹ erat ijs q̄ spōte offerebant deo,primitiasq; & cōsecratis in sancta sanctoū. Et sub cura eius edē & Beniamin,Jesue & Semeias,Amarias q̄z & Sechenias,in ciuitatib⁹ sacerdotū:vt fideliter distribuerēt fratrib⁹ suis ptes minorib⁹ atq; maiorib⁹:exceptis maribus ab annis trib⁹ & supra cunctisq; q ingrediebant tēplū dñi,& qcqd p singulos dies cōducebat in ministerio atq; obseruationib⁹ iuxta diuisiones suas sacerdotibus per familias,& Leuitis a vicesimo anno & supra p ordines & turmas suas,vniuersoq; multitudini tā vroūb⁹ q̄ liberis eoū vtriusq; sexus,fideliter cibi de his q̄ sanctificata fuerāt p̄bebant. Sz & filior̄ Aarō per agros,& suburbana vrbiū singularū dispositi erāt viri,q ptes distribuerēt vniuerso sexui masculino,de sacerdotib⁹ et leuitis. Fecit q̄ Ezechias vniuersa q̄ dirim⁹ in oi Iuda:operatusq; est bonū & rectū,& verū coram dño deo suo,in vniuersa cultura ministerij dom⁹ dñi,iuxta legē & ceremonias,volens requirere deū suū in toto corde suo:fecitq;,& prosperatus est.

¶ Capituli Summarū. Exercitus Assyrius ab angelo domini deletur de terra Juda. Caput.xxxij.

Deinde

A iij.regū. xviij.c Esa.xxxvj.a.

HOc quę ꝛ huiuscemodi veritatem, venit Sennacherib rex Assyriorū, ꝛ ingressus Judā, obsedit ciuitates munitas, volēs eas capere. Q̄ cū vidisset Ezechias, venisse sez Sēnacherib, ꝛ totuz belli ipetū verti cōtra Jerusalē, cōsilio suo principib⁹ cōsilio, virisq; fortissimis, vt obturarēt capita fontiū q erant extra vrbē: ꝛ hoc oīm decernēte sniа, cōgregauit plurimā multitudinē, ꝛ obturauerūt cūctos fontes, ꝛ riuū q fluebat in medio terre, dicētes. Ne veniant reges Assyriorū, et inueniant aquaz abūdātiam. Edificauit q̄z agēs industrie oēm murū q fuerat dissipat⁹, ꝛ extruxit turres desuper, ꝛ forinsecus alterū murū: instauraūitq; ad Dello in ciuitate Dō, et fecit vniuersi gñis armaturā, ꝛ clypeos. Constituitq; principes bellatorū in exercitu. Et cōuocauit vniuersos in platea porte ciuitatis, ac locut⁹ est ad cor eorū, dicēs. Viriliter agite, ꝛ cōfortamini, nolite timere nec paueatis regē Assyriorū, ꝛ vniuersam multitudinē que est cū eo: multo eñ plures nobiscū sunt, q̄ cū illo. Cū illo eñ ē brachiū carneū, nobiscū dñs deus noster q auxiliator est noster, pugnatq; p nobis. Cōfortatusq; est pp̄s huiuscemodi verbis Ezechie regis Juda. Que postq̄ gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum seruos suos, Jerusalē (ipse eñ cū vniuerso exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiā regē Juda, ꝛ ad oēm pp̄lm qui erat in vrbe, dicēs. Hec dicit Sēnacherib rex Assyriorū. In quo habentes fiduciā, sedetis obsessi in Jerūm: Ut interficiam Ezechias decepit vos, vt tradat morti in fame et siti, affirmās q̄ dñs de⁹ vester liberet vos de manu regis assyriorū? Nūqd nō iste est Ezechias q destruxit excelsa illius, ꝛ altaria, ꝛ precepit Jude ꝛ Jerūm, dicens. Corā altari vno adorabitis, ꝛ in ipso cōburetis incēsum? Nō ignoratis q̄ ego fecerim, ꝛ p̄fes mei cūctis terrarū pp̄lis? nūqd prevaluerunt dij gentiū, omniūq; terrarū liberare regionē suā de manu mea? Quis est de vniuersis dijs gētiū, quas vastauerūt patres mei, q potuerit eruere pp̄lm suū de manu mea, vt possit etiā de⁹ vester eruere vos de hac manu? Nō vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, neq; credatis ei. Si eñ nullus potuit de⁹ cūctarū gētiū atq; regnoruz liberare pp̄lm suū de manu mea, ꝛ de manu patrū meorū, cōsequēter nec de⁹ vester poterit eruere vos de manu mea. Sed ꝛ alia multa locuti sunt serui ei⁹ ꝛ dñm deū, ꝛ ꝛ Ezechiā seruū ei⁹. Epistolas q̄z scripsit plenas blasphemie in dñm deū Jsrl, ꝛ locut⁹ est aduersum eū. Sicut dij gentium ceterarū nō potuerūt liberare pp̄lm suum de manu mea, sic et de⁹ Ezechie eruere nō poterit pp̄lm suum de manu ista. Insup ꝛ clamore magno lingua Judaica ꝛ pp̄lm qui sedebat in muris Jerūm, personabat, vt terreret eos, et caperet ciuitatē. Locutusq; est ꝛ deū Jerūm, sicut aduersum deos pp̄lorū terre opa manuū hoīm. Orauerunt igit̄ Ezechias rex, ꝛ Esaias filius Amos pphetes aduersum hāc blasphemiā, ac vociferati sunt vsq; in celū. Et misit dñs angelū qui percussit oēm virū robustū, ꝛ bellatorē, ꝛ principē exercit⁹ regis Assyriorū. Reuersusq; est cū ignominia in terrā suā. Cūq; ingressus esset domū dei sui, filij q egressi fuerant de vtero ei⁹, interfecerūt eū gladio. Saluauitq; dñs Ezechiā, ꝛ habitatores Jerūm, de manu Sennacherib regis Assyriorū, ꝛ de manu oīm, ꝛ p̄stitit ei quietē p circuitū. Multi etiā deferebāt hostias, ꝛ sacrificia dño in Jerūm, ꝛ munera Ezechie regi Juda: q exaltat⁹ est post hec corā cūctis gentibus. In dieb⁹ illis egrotauit Ezechias vsq; ad mortem, ꝛ orauit dñm: exauditusq; eū, ꝛ dedit ei signū. Sed nō iuxta beneficia que acceperat, retribuit, quia elevatū est cor ei⁹: et facta est ꝛ eū ira, ꝛ cōtra Judā et Jerūm. Humiliatusq; est postea, eoq̄ exaltatū fuisset cor eius, tā ipse, q̄ habitatores Jerūm: ꝛ idcirco nō venit sup eos ira dñi in dieb⁹ Ezechie. Fuit aūt Ezechias diues ꝛ inclyt⁹ valde, ꝛ thesauros sibi plurimos cōgregauit, argēti ꝛ auri, et lapidis pretiosi, aromatum, ꝛ armoū vniuersi gñis, ꝛ vasoū magni pretij. Apothecas q̄z frumēti, vini, ꝛ olei, ꝛ p̄sepia oīm iumētoū caulasq; pecoū, et vrbes edificauit. habebat q̄ppe greges ouiū ꝛ armētoū innumerabiles, eoq̄ dedisset ei dñs substātiā multā nimis. Ipse est Ezechias q obturauit supior⁹ fontem aquarū Gihon, ꝛ auertit eas subter ad occidentem vrbis Dauid: in oīb⁹ operibus suis fecit p̄spere que voluit. Attū in legatiōe p̄ncipū Babylonis, q̄ miss̄i fuerāt ad eū, vt interrogarēt de portēto q̄ accid̄erat super terrā, dereliquit eū deus vt tētaret⁹, ꝛ nota fierēt oīa que erāt in corde ei⁹. Reliq̄ aūt sermonū Ezechie, ꝛ misericordiarū ei⁹ scripta sunt in visione Esaie filij Amos prophete, et in libro regū Juda et Jsrael. Dormiuitq; Ezechias cum patrib⁹ suis, ꝛ sepelierunt eum super sepulchra filiorum Dauid: ꝛ celebrauit eius exequias vniuersus Juda, ꝛ omnes habitatores Jerusalem: regnauitq; Manasses filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Impius Manasses per flagella ad pietatem reducitur. Caput.xxxiij.

DUodecim annoū erat Manasses, cum regnare cepisset: ꝛ q̄nq̄gintaq; annis regnauit in Jerusalem. Fecit aūt malū corā dño, iuxta abominationes gētiū q̄s subuertit dñs corā filijs Jsrael. Et cōuersus instauraūit excelsa que demolit⁹ fuerat Ezechias p̄ ei⁹: cōstruxitq; aras Baalim, ꝛ fecit lucos: ꝛ adoraūit oēm milītiā celi, ꝛ colut eā. Edificauitq; altaria in domo dñi, de qua dixerat dñs. In Jerūm erit nomē meū in eternum. Edificauit aūtē ea cuncto exercitui celi, in duobus atrijs domus dñi. Trāsireq; fecit filios suos p ignē, in valle Ben Ennom: observabat somnia, sectabat auguria, maleficis artib⁹ inseruiebat: habebat secū magos, ꝛ incantatores: multaq; mala operatus est coram dño, vt irritaret eū. Sculptile q̄z, ꝛ cōflatile signū posuit in domo dei de qua locutus est dñs ad Dauid, ꝛ ad Salomonē filiū eius, dicēs. In domo hac, ꝛ in Jerūm quā elegi de cūctis tribubus Isrl, ponam nomē meū in sempiternū. Et monere nō faciā pedē Jsrael, de terra quā tradidi patribus eorū: ita dūtaxat, si custodierint facere que p̄cepi eis, cunctāq; legē, ꝛ ceremonias atq; iudicia que mādauit per manū Moysi. Igit̄ Manasses seduxit Judā ꝛ habitatores Jerusalē, vt facerēt malum sup oēs gētes quas subuerterat dñs a facie filioū Jsrael. Locutusq; est dñs ad eū, et ad pp̄lm illi⁹: ꝛ attēdere noluerūt. Idcirco superinduxit eis principes exercit⁹ regis Assyriorū: ceperūtq; Manassen ꝛ vinctū catenis, atq; cōpedib⁹ duxerūt in Babylonē. Qui postq̄ coangustatus est, orauit dñm deū suū: ꝛ egit p̄niam valde corā deo patrū suoz. Deprecatusq; est eū, ꝛ obsecrauit intēte: ꝛ exaudiuit orationem eius, reduxitq; eū Jerūm in regnū suū. ꝛ cognouit Manasses q̄ dñs ipse esset de⁹. Post hec edificauit murū extra ciuitatē Dauid, ad occidentē Gihō, in cōualle: ab introitu porte piscium per circuitū vsq; ad Ophel, ꝛ exaltauit illū vehemēter: cōstituitq; p̄napes exercit⁹ in cūctis ciuitatibus Juda munitis. Et abstulit deos alienos, ꝛ simulachrum de domo dñi: aras q̄z quas fecerat in monte domus dñi, ꝛ in Jerūm: ꝛ p̄iecit oīa extra vrbem. Porro instauravit altare dñi, ꝛ immolauit sup illud victimas ꝛ pacifica, ꝛ laudē: p̄cepitq; Jude vt seruiret dño deo Jsrl. Attū adhuc populus immolabat in excelsis dño deo suo. Reliq̄ aūt gestoz Manasse, ꝛ obsecratio ei⁹ ad deū suū: verba q̄z vidētiū: q̄ loquebant ad eū in noie dñi dei Jsrl, cōtinent̄ in sermonib⁹ regū Jsrl. Oro q̄z ei⁹ ꝛ exauditio, ꝛ cūcta petā, atq; p̄cept⁹, loca etiā in q̄b⁹ edificauit excelsa, ꝛ fecit lucos, ꝛ statuas, ante q̄ ageret penitētiā, scripta sunt in sermonib⁹ Hozai. Dormiuit q̄ Manasses cū p̄rib⁹ suis, ꝛ sepelierūt eū in domo sua: regnauitq; p eo filius ei⁹ Amō. Viginti duoz annoū erat Amō, cū regnare cepisset: ꝛ duob⁹ annis regnauit I Jerūm. Fecitq; malū in cōspectu dñi sicut fecerat Manasses pater ei⁹: ꝛ cūctis idolis q̄ Manasses fuerat fabricat⁹, immolauit, atq; seruiuit. Et non est reveritus faciē dñi, sicut reverit⁹ est Manasses pater eius: ꝛ multo maiora deliquit. Cūq; cōiurassent aduersus eum serui sui, interfecerunt eū in domo sua. Porro reliqua populi multitudo cesis ijs qui Amon percusserant, constituit regem Josiam filium eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Josias instauratis templum reperit librum legis. Caput.xxxiiij.

B iij.Regū xxij.a.

C

D

E

F iij.Regū xx.a. Esa.xxxviij.a.

B

C

D

A iiij.regū. xxij.a.

OCto annoꝝ erat Josias cum regnare cepisset: & triginta & vno anno regnauit in Jerl'm. Fecitq; quod erat rectū in cōspectu dñi, & ambulauit in vijs Dauid patris sui: non declinauit neq; ad dexterā: neq; ad sinistrā. Octauo aūt anno regni sui, cū adhuc esset puer, cepit querere deū patris sui Dauid: & duodecimo anno postq̄ ceperat, mundauit Judā & Jerl'm ab excelsis & lucis, simulachrisq;, & sculptilib⁹. Destruxerūtq; coram eo aras Baalim: & simulachra q̄ supposita fuerāt, demoliti sunt: lucos etiā, & sculptilia succidit atq; cōminuit: & sup tumulos eorū q eis immolare ꝙsueuerā, fragmēta dispsit. Ossa preterea sacerdotū cōbussit i altarib⁹ idoloꝝ, mūdauitq; Judā & Jerl'z. Sed & i vrbib⁹ Manasse, & Ephraim, & Sīneon vsq; Nephthalim cūcta subuertit. Cunq; altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia ꝙtriuisset in frusta, cūctaq; delubra demolitus esset de vniuersa terra Jsrl' reuersus est in Jerl'm. Jgit anno octauodecimo regni sui, mundata iā terra, & tēplo dñi, misit Saphan filiū Eselie, & Maasiam principē ciuitatis, & Joha filiū Joachā a commentarijs vt instauraret domū dñi dei sui. Qui venerūt ad Helciā sacerdotē magnū acceptāq; ab eo pecuniā, q̄ illata fuerat in domū dñi, & quā cōgreganerāt Leuite & ianitores de Manasse & Ephraim, & vniuersis reliquijs Jsrl', ab oi q̄q; Juda & Beniamin, & habitatorib⁹ Jerl'm: tradiderunt in manib⁹ eorū q p̄erāt operarijs in domo dñi vt instauraret tēplū, & infirma quēq; sarcirēt. Artifilli dederūt eā artificib⁹, & cemētarijs, vt emerēt lapides de lapidicinis, & ligna ad cōmissuras edificij, & ad ꝙtignationē domoꝝ q̄s destruxerāt reges Juda. Qui fideliter cūcta faciebāt. Erāt aūt prepositi operantiū, Jahath & Abdias de filijs Merari: Zacharias & Mosollā de filijs Caath, q vrgebāt opus: oēs Leuite scientes organis canere. Sup eos vero, q ad diuersos vsus onera portabāt, erāt scribe & magistri de Leuitis ianitores. Cūq; efferrēt pecuniā q̄ illata fuerat in tēplū dñi, reperit Helcias sacerdos librū legis dñi, q datꝰ fuerat p manū Moysi & ait ad Saphan scribā. Librū legis inueni in domo dñi. Et tradidit ei. Artille intulit volumē ad regē et nūtiauit ei, dicēs. Oia q̄ dedisti in manu seruoꝝ tuoꝝ, ecce cōplent. Argētū qd repertū est i domo dñi, ꝙflauerūt: datūq; est p̄fectis artificū & diuersa opa fabricātiū. Preterea tradidit mihi Helcias sacerdos hūc librū. Quē cū rege pāte recitasset, audisset q; ille verba legis, scidit vestimēta sua: & p̄cepit Helcie & Ahicā filio Saphan, & Abdon filio Micha, Saphā q̄q; scribe, & Asaie seruo regis, dicens, Jte, & orate dñm p me, & p reliquijs Jsrl' & Juda, sup vniuersis sermonib⁹ libri isti⁹ q repꝰ est: magnus em̄ furor dñi istillauit sup nos, eo qd nō custodierint p̄fes nri verba dñi, vt facerent oia q̄ scripta sunt in isto volumine. Abijt q̄ Helcias, & hi q simul a rege missi fuerāt, ad Oldā pphetidē, vxorē Sellum filij Thecuath filij Basra custodis vestiū: q̄ habitabat in Jerusalē in scōa: & locuti sunt ei verba q̄ supra narrauimus. Et illa rūdit eis. Hec dicit dñs deꝰ Jsrl': dicite viro q misit vos ad me, Hec dicit dñs, Ecce. Ego inducā mala sup locū istū, & sup habitatores eius: cūcta q̄q; maledicta q̄ scripta sunt in libro hoc, quē legerūt coram rege Juda: eo q derelicq̄rūt me, & sacrificauerūt dijs alienis, vt me ad iracundiam puocarēt in cūctis operib⁹ manuū suarū: idcirco stillabit furor meus sup locū istū, & nō extinguet. Ad regē aūt Juda, q misit vos, p dño deprecādo, sic loquimini. Hec dicit dñs deꝰ Jsrl'. Qm̄ audisti verba voluminis, atq; emolitū est cor tuū: & humiliatꝰ es in cōspectu dei sup his q̄ dicta sunt cōtra locum hūc, & habitatores Jerl'm: reuerituſq; faciē meā, scidisti vestimēta tua, & flenisti coram me: ego q̄q; exaudiui te, dicit dominus. Jā em̄ colligā te ad p̄fes tuos, & infereris in sepulchrū tuū in pace: nec videbūt oculi tui oē malū q̄d ego inducturus sum sup locū istū, & sup habitatores eius. Retulerūt itaq; regi cūcta q̄ dixerat. Et ille cōuocatis vniuersis maioribus natu Juda, & Jerl'm, ascēdit in domū dñi, vnaq; oēs viri Juda et habitatores Jerl'm sacerdotes & Leuite, & cūctꝰ pplus a minimo vsq; ad maximū. Quib⁹ audictis⁹ in domo dñi legit rex oia verba voluminis. Et stās in tribunali suo, pcussit fedus coram dño, vt ambularet post eū, & custodiret precepta, & testimonia, & iustificationes eius in toto corde suo, & in tota aīa sua, faceretq; q̄ scripta sunt i volumine illo q̄d legerat. Adiurauit q̄q; sup hoc oēs q repti fuerāt in Jerl'm & Beniamin: & fecerūt habitatores Jerl'm iuxta pactū dñi dei patrū suorū. Abstulit ergo Josias cūctas abominationes de vniuersis regionib⁹ filioꝝ Jsrael: & fecit oēs qui residui erāt in Jsrael, seruire domino deo suo. Cūctis diebus vite eius nō recesserūt a domino deo patrum suorum.

¶ Capituli Summarium. Josias solēne pascha celebrat, et deinde perit in bello. Caput.xxxv.

A iiij.regū. xxxiij.c.

FEcit aūt Josias in Jerl'm phase dño, q̄d immolatū est quartadecima die mēsis primi. Et constituit sacerdotes i officijs suis: hortatusq; est eos vt ministrarēt in domo dñi. Leuitis q̄q; ad quoꝝ eruditionē oīs Jsrl' sanctificabat dño, locutus est. Ponite arcā in sanctuario tēpli q̄d edificauit Salomō filiꝰ dauid, rex Jsrl': nequaq̄ eā vltra portabitis: nūc ergo ministrate dño deo vro, & pplo eius Jsrl'. Et pparate vos p domos & cognationes vras in diuisionib⁹ singuloꝝ, sicut p̄cepit dauid rex Jsrl', & descripsit Salomō filiꝰ eius. Et ministrate in sanctuario eius p familias turmasq; Leuiticas, & sctificati immolate phase: & ffes etiā vros, vt possint iuxta verba q̄ locutꝰ est dñs in manu Moysi facere, preparate. Dedit preterea Josias oi pplo q ibi fuerat munera i solēnitate phase, agnos et hedos de gregib⁹, & reliq̄ pecoris triginta millia, boū q̄q; tria milia. hec de regis vniuersa substa. Duces q̄q; eius sponte q̄ vouerāt, obtulerūt, tā pplo, q̄ sacerdotib⁹ & leuitis. Porro helcias & zacharias & Jahiel p̄cipes domꝰ dñi dederūt sacerdotib⁹ ad faciēdū phase pecora ꝙmixtū duo milia sexcēta, & boues trecētos. Chonenias aūt, & Semeias, & Nathanael ffres eius: necnō hasabias, & Jehiel, & Jozabad p̄cipes Leuitarū, dederūt ceteris Leuitis ad celebrādū phase q̄nq; milia pecoꝝ, et boues q̄ngentos. Preparatūq; est ministeriū & steterunt sacerdotes in officio suo: Leuite q̄q; in turmis iuxta regis imperiū. Et immolatū est phase: & asperserūt sacerdotes manu sua sanguinē: & Leuite detraxerunt pelles holocaustoꝝ. Et separauerunt ea vt darēt p domos & familias singuloꝝ, & offerrent dño: sicut scriptū est in libro Moysi. de bob⁹ q̄q; fecerunt sic̄r. Et assauerunt phase super ignē, iurta q̄d in lege p̄ceptū est: pacificas vo hostias coquerūt in lebetibus, & cacabis, & ollis: & festinato distribuerunt vniuerse plebi. Sibi aūt, & sacerdotibus postea parauerūt. nā in oblatiōe holocaustoꝝ & adipū, vsq; ad noctē sacerdotes fuerūt occupati: vñ Leuite sibi, & sacerdotib⁹ filijs Aaron parauerūt nouissimis. Porro cātores filij Asaph stabāt in ordine suo iurta p̄ceptū dauid, & Asaph, & Eman, & Jdithū pphetarū regis. Jānitores vo p portas singulas obseruabāt, ita vt nec pūcto quidē discederēt a ministerio: quā ob rē et fratres eorū Leuite parauerunt eis cibos. Ois igit cultura dñi rite completa est in die illa, vt facerent phase, & offerrēt holocausta sup altare dñi, iurta p̄ceptum regis Josie. Fecerūtq; filij Jsrl' q repti fuerant tibi, phase in tpe illo & solēnitatē azymoꝝ septē dieb⁹. Nō fuit phase sile huic in Isrl' a diebꝰ Samuelis pphete: nec q̄q̄ de cūctis regib⁹ Jsrl' fecit phase sicut Josias sacerdotib⁹ & Leuitis, & oi Jude & Jsrl' q reptus fuerat, et habitātibus in Jerl'm. Octauodecimo anno regni Josie, hoc phase celebratū est. Postq̄ instaurauerat Josias tēplū, ascendit Nechao rex Egypti ad pugnādū in Charcamis iurta Euphatē: & processit in occursum eius Josias. At ille missis ad eū nuntijs, ait. Quid mihi et tibi est rex Juda? nō aduersum te hodie venio, sed contra aliā pugno domū, ad quā me deus festinare p̄cepit: desine aduersum deū facere, q mecū est, ne interficiat te. Noluit Josias reuerti, sed preparauit cōtra eū bellū: nec acquieuit sermōib⁹ Nechao ex ore dei: verū pugnauit, vt diuicaret in cāpo Mageddo. Ibiq; vulneratꝰ a sagittarijs dixit pueris suis. Educite me de plio, q̄ oppido vulneratꝰ sum. Qui trāstulerūt eū de curru in alterū currū, qui sequebantur

B

C

D

E

F

G

A iiij.regū. xxxv.f.

sacharie xxxj.f.

bantur eū more regio: ⁊ asportauerūt eū in Jerusalē, mortuusq; est: ⁊ sepultus in mausoleo patrū suorū: vniuersus Juda ⁊ Jerusalem luxerunt eū. Jeremias maxime: cuius omnes cantores atq; cantatrices vsq; in presentē diem lamentationes sup Josiam replicant, et quasi lex obtinuit in Jsrael: ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum Josie ⁊ misericordiarū eius, que lege precepta sunt domini, opera quoq; illius prima et nouissima, scripta sunt in libro regum Juda ⁊ Jsrael.

¶ Capituli Summarium. Rex Babylonis capit reges Juda ⁊ destruit Jerusalem. Caput. xxxvj.

A tiū. regū. xxiij. f.

Tulit ergo populus terre Joacham filiū Josie: ⁊ cōstituit regē pro patre suo in Jerusalē. Viginti trium annor erat Joachā cū regnare cepisset: ⁊ tribus mensibus regnauit in Jerusalē. Amouit autem eum rex Egypti cū venisset in Jerusalē, ⁊ cōdēnauit terrā centū talētis argēti, ⁊ talēto auri. Constituitq; pro eo regem Eliacim fratrē ei⁹, sup Judā ⁊ Jerusalē: ⁊ vertit nomen eius Joacim. ipsum vero Joacham tulit secū, ⁊ adduxit in Egyptū. Viginti quinq; annor erat Joacim cum regnare cepisset, ⁊ vndecim annis regnauit in Jerusalē: fecitq; malum cora dño deo suo. Cōtra hūc ascēdit Nabuchodonosor rex Chaldeoū: ⁊ vinctū catenis duxit in Babylonem. Ad quā ⁊ vasa dñi trāstulit, et posuit ea in templo suo.

Wat. f. b

B

Reliqua autē verborū Joacim, ⁊ abominationū ei⁹, quas operatus est, ⁊ que inuēte sunt in eo, cōtinētur in libro regū Juda ⁊ Jsrl. Regnauit aūt Joachin filiꝰ eius p eo. Octo annorū erat Joachin cū regnare cepisset: ⁊ trib⁹ mēsib⁹, ac decem dieb⁹ regnauit in Jerusalē: fecitq; malū in cōspectu dñi. Cūq; anni circulus voluere ⁊, misit Nabuchodonosor rex nūtios, qui ⁊ adduxerūt eū in Babylonē, ⁊ asportatis simul pretiosissimis vasis dom⁹ domini. Regem vero constituit. Sedechiā patruū ei⁹ sup ndā ⁊ Jerusalem. Viginti ⁊ vni⁹ anni erat Sedechias, cū regnare cepisset: ⁊ vndecim annis regnauit in Jerusalē. Fecitq; malū in oculis dñi dei sui nec erubuit facie Jeremie prophete loquētis ad se ex ore dñi. Ā rege quoq; Nabuchodonosor recessit, qui adiurauerat eū p deū: ⁊ indurauit ceruicē suā ⁊ cor: vt nō reuerteretur ad dñm deū Jsrael. Sed ⁊ vniuersi principes sacerdotum ⁊ pp̄l's p̄uaricati sunt inique iuxta vniuersas abominationes gentiū: ⁊ polluerunt domū dñi, quā sanctificauerat sibi in Jerusalē. Mittebat aūt dñs deus patrū suorum ad illos p manum nūtiorū suorū, de nocte cōsurgēs, et quotidie commonēs: eo q̄ parceret populo et habitaculo suo. Et illi subsannabāt nūtios dei, ⁊ parui pēdebāt sermones ei⁹, illudebātq; ppbetis: donec ascenderet furor dñi in populū ei⁹, ⁊ esset nulla curatio. Addurit eīm super eos regē Chaldeor, ⁊ interfecit iuuenes eor gladio in domo sanctuarij sui: nō est miserꝰ adolescētis, ⁊ virginis, ⁊ senis, nec decrepiti qdē: sed oēs tradidit in manibus ei⁹. Vniuersaq; vasa domus dñi tā maiora q̄ minora, ⁊ thesauros tēpli, et regis ⁊ principū trāstulit in Babylonem. Incēderūt hostes domū dei, destruxerūtq; murū Jerusalē: vniuersas turres combusserūt, ⁊ quicqd pretiosum fuerat, demolit sunt. Si quis euaserat gladiū, ductus in Babylonē seruiuit regi et filijs ei⁹, donec imperaret rex Persarū. Ut cōpleret sermo dñi ex ore Jeremie: ⁊ celebraret terra sabbatha sua: cunctis eīm dieb⁹ desolationis egit sabbathū, vsq; dū cōplerētur septuaginta anni. Anno aūt primo Cyri regis Persarum, ad explendū sermonē dñi, quem locutus fuerat per os Jeremie, suscitauit dñs spiritū Cyri regis Persarū: qui iussit predicari in vniuerso regno suo, etiā per scripturā, dicens. Hoc dicit Cyrus rex Persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: ⁊ ipse precepit mihi vt edificarē ei domū in Jerusalē que est in Judea: q̄s ergo vobis est in omni populo eius: sit dñs deus suus cum eo, ⁊ ascendat.

C

D

Jeremi. xxv. c. et xxx. c.

1. Esd. j. a

¶ Explicit liber Dabreiamin siue Paralipomenon secundus.

¶ Oratio Manasse regis Juda cum per captiuitatē humiliatus esset. Non autem habetur apud Hebreos.

Omine deꝰ oīpotēs patrū nostrorū Abraham, Jsaac, ⁊ Jacob, ⁊ semini eorū iusto, q̄ fecisti celū ⁊ terrā cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo p̄cepti tui, q̄ conclusisti abyssum, et signasti terribili ⁊ laudabili nomini tuo q̄ō omnes pauent et tremūt a vultu virtutis tue: ⁊ insustētabilis ira super peccatores cōminationis tue, immensa vero ⁊ muestigabilis misericordia promissionis tue: q̄m tu es dñs deus altissimus super omnē terrā, lōganimis, ⁊ multum misericors, ⁊ penitēs super malitiā hoim. Tu aūt dñe f̄m bonitatem tuā p̄misisti penitentiam remissionis peccatorū, ⁊ tu deus iustorū nō posuisti penitētiā iustis Abrahā, Jsaac, ⁊ Jacob ijs q̄ tibi non peccauerūt: q̄m peccaui super numerum arene maris, multiplicate sunt iniquitates mee, incurua⁹ sum multo vinculo ferri, ⁊ non est respiratio mihi, quia excitasti ira cūdiā tuam, ⁊ malū cora te feci, statuēs abominationes, et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei precans a te bonitatē dñe. Peccaui domine, peccaui, ⁊ iniquitatem meā agnosco. Peto rogās te dñe remitte mihi, remitte mihi: ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neq; in eternum reserues mala mihi, quia indignū saluabis me f̄m magnā misericordiā tuā, ⁊ laudabo te semp omnibus diebus vite mee, q̄m te laudat omnis virtus celorum, ⁊ tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Hieronymus ad Domnionem et Rogatianum in Esdram et Nehemiam. Prefatio.

Verum difficilis⁹ sit facere quod poscitis: an negare: necdum statui. Nā neq; vobis aliquid imperātibus abnuere: sententie est: et magnitudo oneris impositi ira cerutices premit: vt ante sub fasce q̄ēdum sit: q̄s leuandum. Decedunt ad hoc inuidorum studia: qui omne quod scribimus: reprehendendum putant. Et interdum contra se cōscientia repugnante: publice lacerant: q̄ō occulte legunt: in tantū: vt clamare compellar: ⁊ dicere: Domine: libera animā meā a labijs iniq̄s: ⁊ a lingua dolosa. Tertius annus est: q̄ semper scribitis atq; rescribitis: vt Ezre librum: et Esther vobis de hebraeo transferā: quasi nō habeatis Greca et Latina volumina: aut quicquid illud est: quod a nobis vertitur: non statim ab omnibus conspuendū sit. Frustra autem (vt ait quidam) nititur: neq; aliud fatigādo nisi odium quereris extreme dementie est. Itaq; obsecro vos: mi Domnion et Rogatiane charissimi: vt priuata lectione contenti: libros non efferatis in publicum: nec fastidiosis cibos ingeratis: vitetisq; eorum superciliū qui iudicare tantū de alijs: et ipsi facere nihil nouerunt. Si qui autem fratrum sunt: quibus nostra non displicent: ijs tribuatis exemplar: admonentes vt Hebrea nola: quorū grandis in hoc volumine copia est: distincte ⁊ per interualla transcribāt. Nihil enim proderit emendasse librū: nisi emendatio Librariorū diligentia conseruetur. Nec quēq; moueat: q̄ vnus a nobis liber editꝰ est: nec apocryphorum tertij ⁊ quarti Libri somnijs delectet: quia et apud Hebreos: Ezre Nehemieq; sermones in vnum volumen coartantur: et que non habētur apud illos: nec de viginti quatuor senibus sunt: procul abijciēda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit Interpretes: quorum exēplaria varietas ipsa lacerata et inuersa demonstrat: nec potest vtiq; verū asserri: quod diuersum est. mittite eum ad Euāgelia: in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento: q̄ apud septuaginta Interpretes non habentur: velut illud: Quoniam Nazareus vocabitur. et Ex Egypto vocaui filium meum. ⁊ Videbunt in quem compūxerunt: multaq; alia: que latiori operi reseruamus: ⁊ querite ab eo vbi scripta sunt. Cumq; proferre nō potuerit: vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita: maledicorum quotidie linguis confodiuntur. Sed vt ad compendiū veniam: certe quod silaturus fui: equissimus est. Edidi aliquid q̄ō nō habetur in Greco: aut aliter habetur: q̄ā me versum est. Quid Interpretem laniante? Interrogent Hebreos: ⁊ ipsis authoribus: trāslationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est: si clausis (q̄ō dicitur) oculis mihi volūt maledicere: ⁊ nō imitantur Grecorū studium ac benevolentiā: qui posti septuaginta trāslatores: iam Christi Euāgelio conlucente: Judeos et Hebionitas legis veteris interpretes: Aquilā videlicet: ⁊ Symmachū: ⁊ Theodotionem: ⁊ curiose legūt ⁊ per Origenis laborem in hexaplis: ecclesijs dedicarunt. Quanto magis Latini grati esse debēt: q̄ō exultantē cernerent Greciā a se aliquid mutuarie? Primū eīm magnorū sumptuū est et infinite difficultatis: exēplaria posse habere oia: deinde etiam qui habuerint et Hebraei sermonis ignari sunt: magis errabunt: ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiā sapiētissimo cuidam nuper apud Grecos accidit: vt interdū scripture sensum relinquēs. vnius cuiusliber interpretis sequeretur errorem. Nos aūt qui Hebree linguę sal tē partā habemus sciētiā: ⁊ Latinus nobis vtcūq; sermo nō deest ⁊ de alijs magis possumus iudicare: ea q̄ ipsi intelligim⁹ in nostra lingua promere. Itaq; Ezra scribet: vt reor: Simon incendia iacta munq; meū: iuuante Christo: silebit eloquium: etiam precisa lin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gua balbuttiet. Legãt qui volũt q̃ nolũt abijcãt. Euenulent apices: ureras eãlũtentur. Magis vestra charitate pronocabor: ad studiũ: q̃ illorum detractione z odio deterreboz.

¶ Explicit prefatio.

¶ Incipit Liber Esdre primus.

¶ C.S. Cyrus rex Jsraelitis captiuitatẽ relaxat. Cap.j.

A Hieremi. xxv.c.z xx.c. ij. Para. xxxvj.d. ij.Esdre ij.a.

IN anno primo Cyri regis Persarũ, vt cõpleretur verbũ dñi ex ore Hieremie: suscitauit dñs spiritũ Cyri regis Persarũ: et tradurit vocẽ in omni regno suo, etiam per scripturã dicẽs, Hec dicit Cyrꝰ rex Persarũ. Oia regna terre dedit mihi dñs deus celi, z ipse precepit mihi vt edificarẽ ei domũ in Jerusalẽ, que est in Judea. Quis est in vobis de vniuerso pplo eius? Sit deꝰ illius cũ ipo. Ascẽdat in Jerusalẽ que est in Judea, z edificet domũ dñi dei Jsrl, ipse est deus q̃ est in Jerusalẽ. Et oẽs reliqui in cũctis locis vbicũq; habitãt, adiuuent eũ viri de loco suo, argẽto z auro, z substãtia, z pecoribus, excepto q̃ volũtarie offerũt in tẽplo dei, q̃ est in Jerlm. Et surrexerũt principes patrũ de Juda z Beniamin, z sacerdotes z leuite, z oĩs cuius deꝰ suscitauit spiritũ vt ascẽderet ad edificandũ templũ dñi, q̃ erat in Jerusalẽ. Vniuersiq; qui erant in circũitu, adiuuerũt manus eorũ in vasis argẽteis z aureis, in substãtia z iumẽtis, in supellectili, exceptis his q̃ sponte obtulerãt. Rex quoq; Cyrus ptulit vasa templi dñi, q̃ tulerat Nabuchodonosor de Jerusalem, z posuerat ea in tẽplo dei sui. Protulit aũt ea Cyrus rex Persarũ p manum Mithridathis filij Gazabar, et annumerauit ea Sassabasar principi Jude. Et hic est numerꝰ eorũ. Phiale auree triginta, phiale argẽtee mille, cultri viginti nouem, scyphi aurei triginta, scyphi argẽtei secũdi quadrigẽti decem: vasa alia mille. Oia vasa aurea z argẽtea, quinq; milia quadringẽta: vniuersa tulit Sassabasar cũ his qui ascẽdebant de transmigratione Babylonis in Jerusalem.

¶ Capituli Summarium. Numerus reuertentium de Babylone in Hierusalem. Caput.ij.

A ij.Esdre v.a.

HI sunt autẽ prouincie filij, q̃ ascẽderũt de captiuitate quã trãstulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonẽ, z reuersi sunt in Jerlm z Judeã vnusquisq; in ciuitatẽ suã. Qui venerũt cũ zorobabel, Jesua, Nehemia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Balsan, Mesphar. Beguai, Rehũ, Baana. Numerus virorũ populi Jsrael: Filij Pharos duo milia centum septuaginta duo. filij Saphatia, trecenti septuaginta duo, filij Area, septingẽti septuaginta quinq; filij Phahath moab, filiorũ Josue Joab duo milia octingẽti duodecim. filij Elã, mille ducẽti quinq̃ginta q̃tuor. filij zethua, nõgenti q̃dragintaquinq;. filij zacchai, septingẽti septuagita. filij Bani, sexcenti quadraginta duo. filij Bebai sexcenti viginti tres. filij Azgad, mille ducenti viginti duo. filij Adonicam, sexcenti sexaginta sex. filij Beguai, duo milia quinquaginta sex. filij Adin, quadringẽti quinquaginta q̃tuor. filij Ater, qui erãt ex Ezechia, nonaginta octo. filij Besai trecenti viginti tres. filij Jora, cẽtum duodecim. filij Hasum, ducenti viginti tres filij Gebbar, nonaginta quinq;. filij Bethlehem, cẽtũ viginti tres. Viri Netupha, quinquaginta sex. viri Anathoth, cẽtũ viginti octo. filij Azmaueth, quadraginta duo. filij Cariathiarim, Cephira, z Beroth, septingẽti quadraginta tres, filij Rama z Gabaa, sexcẽti viginti vnꝰ. viri machmas, cẽtũ viginti duo. viri bethel z Hai, ducẽti viginti tres. filij Nebo, quinq̃ginta duo. filij Megbis, cẽtũ quinq̃ginta sex. filij Elã alterius, mille ducẽti quinq̃ginta q̃tuor. filij Harim, trecenti viginti. filij Lodhadid z Ono, septingenti viginti quinq;. filij Jericho, trecenti quadraginta quinq;. filij Senaa, tria milia sexcenti triginta. Sacerdotes: Filij Jadaia in domo Jesue, nõgenti septuaginta tres. filij Emmer, mille quinq̃ginta duo. filij Phesshur, mille ducenti q̃draginta septẽ. filij Harim, mille decẽ z septẽ. Leuite: Filij Jesue et Cedmiel filiorũ Odouie septuaginta q̃tuor. Cãtores: Filij Asaph, cẽtum viginti octo. Filij Janitor: filij Sellum, filij Ater, filij Telmõ, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: vniuersi centum triginta nouẽ. Nathinei: filij Siha, filij Hasupha, filij Tabaoth, filij Ceros, filij Siaa, filij Phadõ, filij Lebana, filij Hagaba, filij Accub, filij hagab, filij Sẽlai, filij Hanan, filij Gaddel, filij Gaher, filij Raaia, filij Rasin, filij Necoda, filij Gazã, filij Aza, filij Phasea, filij Besee, filij Asena, filij Munim, filij Nephusim, filij Bacuc, filij Hacupha, filij Harhur, filij Besluth, filij Mahida, filij Hasar, filij Bercos, filij Sisara, filij Thema, filij Nasia, filij Hatipha, filij seruorũ Salomõis. filij Sotai. filij Sophereth, filij Pharuda, filij Jasa, filij Dercõ, filij Geddel. filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth, qui erãt de Asebaim, filij Ami. oẽs nathinei z filij seruor Salomonis, trecẽti nonaginta duo. Et hi q̃ ascẽderũt de Thelmela, Thelharsa, Cherub, z Addõ, z Emer: z nõ potuerũt indicare domũ patrum suorũ z semẽ suũ, vtrum ex Jsrael essent. Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, sexcẽti q̃nquaginta duo. Et de filijs sacerdotum: Filij Hobia, filij Accos, filij Berzellai, q̃ accepit de filiab⁹ Berzellai Galaaditis vxorẽ, z vocatꝰ est noie eor. hi q̃sierũt scripturã genealogie sue, z nõ inuenerũt, et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit Athersatha eis, vt nõ comederẽt de sancto sanctor, donec surgeret sacerdos doctꝰ atq; perfectus. Omnis multitudo quasi vir vnus quadraginta duo milia trecẽti sexaginta: exceptis seruis eorũ z ancillis, qui erant septẽ milia trecẽti triginta septẽ: z in ipsis cantores atq; cantatrices ducenti. Eq eorum septingenti triginta sex. muli eor, ducẽti quadraginta quinq;. cameli eorum, quadringenti triginta quinq;. asini eorum, sex milia septingẽti viginti. Et de principibus patrũ cũ ingrederentur templũ dñi q̃ est in Jerusalẽ sponte obtulerũt in domũ dei ad extruẽdã eã in loco suo. Scõm vires suas dederũt impensas operis, auri solidos sexaginta milia, z mille, argẽti mnas quinq; milia, z vestes sacerdotales centum. Habitauerunt ergo sacerdotes, et Leuite, z de populo, z cãtores, z ianitores, z Nathinei in vrbibus suis, vniuersusq; Jsrael in ciuitatibus suis.

¶ C.S. Erigũt Jsraelite tẽplũ z celebrãt festos dies. C.ij.

A ij.Esdre v.c.

IAmq; venerat mẽsis septimꝰ, z erãt filij Jsrael in ciuitatibus suis: congregatus est ergo populꝰ quasi vir vnus in Jerusalem. Et surrexit Josue filius Josedec, z fratres eius sacerdotes, z zorobabel filius Salathiel, z fratres eius: z edificauerunt altare dei Jsrael: vt offerrent in eo holocaustomata, sicut scriptum est in lege Moysi viri dei. Collocauerũt autem altare dei super bases suas, deterrentibus eos per circumitũ populis terrarũ: z obtulerũt super illud holocaustũ domino mane z vespere. Fecerũtq; solẽnitatem tabernaculorũ, sicut scriptũ est: z holocaustũ diebus singulis per ordinem ſm preceptũ, opus diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge, tã in Calẽdis q̃ in vniuersis solẽnitatibus dñi q̃ erãt consecrate, z in omnibus in quibus vltro offerebãt munus dño. A primo die mensis septimi ceperũt offerre holocaustum domino: porro templum dei nondum fundatum erat. Dederunt autem pecunias latomis, et cemẽtarijs: cibum quoq;, et potum, et oleum Sidonijs, Tyrijsq;, vt deferrẽt ligna Cedrina de Libano ad mare Joppẽ, iurta quod

preceperat Cyrus rex psarū eis. Anno aūt scdo aduēr⁹ eo
C rū ad tēplū dei in Jer'lm mēse scdo ceperūt zorobabel filⁱ⁹
Salathiel, ⁊ Josue filⁱ⁹ Josedec, ⁊ relīq de fratribus eorū
sacerdotes, ⁊ Leuite, ⁊ oēs q venerāt de captiuitate in Je-
rusalē: cōstituerūt Leuitas a viginti annis, ⁊ supra, vt vr-
gerēt op⁹ dñi. Stetitq; Josue ⁊ filij ei⁹ ⁊ ffres eius, Cedmi-
bel ⁊ filij ei⁹, filij Juda, q̄si vir vn⁹: vt instarēt sup eos q fa-
ciebāt op⁹ in tēplo dei: filij Henadad, ⁊ filij eorū, et fratres
eorū Leuite. Fundato igit a cemētarijs tēplo dñi, steterunt
sacerdotes in ordine suo cum tubis: ⁊ Leuite filij Asaph in
D Cymbalis, vt laudarent deum per manus Dauid regis
Jsrael. Et concinebat in hymnis, ⁊ confessione dño, q̄m bo
nus, q̄m in eternū mia ei⁹ super Jsrael. Omis q̄z ppl's voci-
ferabaf clamore magno in laudādo dñm, eo q̄ fundatū eēt
tēplū dñi. Plurimi etiā de sacerdotibus ⁊ Leuitis ⁊ princi-
pes patrū, ⁊ seniores q viderāt tēplū pri⁹ cū fundatū esset, ⁊
hoc tēplū in oculis eorū, flebāt voce magna: ⁊ multi vocife-
rātes in letitia, eleuabāt vocē. Nec poterat gsq; agnoscere
vocē clamoris letantiū, ⁊ vocē fletⁱ⁹ ppli: cōmixtim enī ppl's
vociferabatur clamore magno, ⁊ vox audiebatur procul.
C L.S. Hostes Jsraelis impedūt structurā tēpli. C.iij.
A iij.Esdre v.g. Audierūt aūt hostes Jude ⁊ Beiamin q̄ filij ca-
ptiuitatis edificarēt tēplū dño deo isrl. Et acce-
dētes ad zorobabel, ⁊ ad p̄ncipes patrū, dixerūt
eis. Edificem⁹ vobiscū, q̄ rita vt vos, q̄rim⁹ deū
vestrū: ecce nos īmolauim⁹ victimas a diebⁱ⁹ Asorhadan
regis Assur, q̄ adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel, et
Josue, ⁊ reliq principes patrū Jsrl. Nō est nobis ⁊ vobis vt
edificemus domū deo nr̄o: sed nosipsi soli edificabim⁹ dño
deo nr̄o Jsrael, sicut p̄cepit nobis Cyrus rex psarū. Factū
est igit vt ppl's terre impediret manus ppli Jude, ⁊ turba-
ret eos in edificādo. Cōduerūt q̄z aduersus eos cōsiliato-
iij.Esdre iij.o. res, vt destruerēt cōsiliū eorū oibus diebus Cyri regis per-
sarū, ⁊ vsq; ad regnū Darij regis Persarū. Jn regno aūt
B Assueri in principio regni ei⁹, scripserūt accusationem ad-
uersus habitatores Jude ⁊ Jerusalē. Et in diebus Arta-
xerxis scripsit Beselam Mithridathes, ⁊ Tabeel, et reliq
qui erant in cōsilio eorū, ad Artaxerxē regē Persarū: ep'la
aūt accusationis scripta erat Syriace, ⁊ legebaf sermone
Syro. Reū Beelteem, ⁊ Samsai scriba scripserūt epistolā
vnā de Jer'lm Artaxerxi regi, huiuscemodi. Reū Beelteē,
⁊ Samsai scriba, ⁊ relīq cōsiliatores eorū. Dinei ⁊ Aphar
sathachei, Terphalei, Arphasei, Erchuei, Babylonij,
Susanechei, Dieui, ⁊ Elamite: et ceteri de gentibus quas
trāstulit Asenaphar magn⁹ ⁊ gloriosus: ⁊ habitare eas fe
cit in ciuitatib⁹ Samarie, ⁊ in reliqs regionib⁹ trās flumē
C in pace: (Hoc est exēplar epistole, quā miserūt ad eū) Ar-
taxerxi regi serui tui viri qui sunt trās fluuiū, salutē dicunt.
Notū sit regi q̄: Judei q ascēderūt a te ad nos, venerunt in
Jerusalē ciuitatē rebellē ⁊ pessimā, quā edificāt extruentes
muros eⁱ⁹, ⁊ parietes cōponētes. Nūc igit notū sit regi q̄: si
ciuitas illa edificata fuerit, ⁊ muri eⁱ⁹ instaurati, tributum,
⁊ vectigal, ⁊ annuos reddit⁹ nō dabunt, ⁊ vsq; ad reges hec
nocua ducnet. Nos aūt memores salis q̄ō in palatio come-
dim⁹, ⁊ q̄ lesiones regis videre nefas ducim⁹: idcirco mi-
simus ⁊ nūtiauim⁹ regi, vt recēseas in libris historiarū patrū
tuor⁹, ⁊ inuenies scriptū in cōmētarijs: ⁊ scies q̄m vrbs illa,
vrbs rebellis est, ⁊ nocēs regib⁹, ⁊ puincijs, ⁊ bella cōcitanf
in ea ex diebⁱ⁹ antiqs, quā ob rē: ⁊ ciuitas ipsa destructa est.
Plūtam⁹ nos regi, q̄m si ciuitas illa edificata fuerit, et mu-
D ri ipsius instaurati, possessionē trās fluuium non habebis.
Verbū misit rex ad Reū Beelteem, ⁊ Samsai scribā, ⁊ ad
reliquos q erāt in cōsilio eor̄ habitatores Samarie, ⁊ cete-
ris trās fluuiū, salutē dicens ⁊ pacē. Accusationē quā mi-
sistis ad nos, manifeste lecta est corā me, ⁊ a me p̄ceptū est. et
recēsuerūt, inuenerūtq; q̄m ciuitas illa a diebⁱ⁹ antiqs ad-
uersum reges rebellat, ⁊ seditiōes ⁊ p̄lia cōcitanf in ea. Nā
⁊ reges fortissimi fuerūt in Jer'lm: q ⁊ dñati sunt oī regioni
q̄ trās fluuiū est. Tributū q̄z, ⁊ vectigal, ⁊ redditus accipie
bāt. Nūc ergo audite sentētiam. Prohibeatis viros illos,

vt vrbs illa non edificetur, donec si forte a me iussum fuerit.
Videte ne negligēter hoc īpleatis, ⁊ paulatim crescat malū
contra reges. Jtaq; exēplū edicti Artarerxis regis lectum
est coram Reum Beelteem, ⁊ Samsai scriba, ⁊ cōsiliarijs
eorum, ⁊ abierunt festini in Jerusalem ad Judeos, ⁊ prohi
buerūt eos in brachio et robore. Tūc intermissum est opus
domus dei in Jerusalem, et non fiebat vsq; ad annum secū
dum regni Darij regis Persarum.

C L.S. Admittitur structura templi. Caput.v.

A iij.Esdre v.a. Prophetauerūt aūt Aggeus pphēta, ⁊ zacha-
rias filⁱ⁹ Addo pphētātes ad Judeos qui erāt
in Juda ⁊ Jer'lm, in noīe dei Jsrl. Tūc surrexe-
rūt zorobabel filⁱ⁹ Salathiel, ⁊ Josue filⁱ⁹ Jo-
sedec: ⁊ ceperūt edificare tēplū dei in Jer'lm, ⁊ cū eis pphe-
te dei adiuuātes eos. Jn ipso aūt tpe venit ad eos thathā-
nai q̄ erat dux trās flumē, ⁊ Stharbuzanai, ⁊ cōsiliarij eor̄:
sicq; dixerūt eis. Quis dedit vobis consiliū vt domū hanc
edificaretis, ⁊ muros eⁱ⁹ instauraretis? Ad q̄d rndim⁹ eis
q̄ essent noīa hoīm authorū edificatiōis illi⁹. Oculus aūt
B dei eorū factus est super senes Judeorū, ⁊ nō potuerūt inhi
bere eos. Placuitq; vt res ad Darium referref, ⁊ tūc sa-
tisfacerent aduersus accusationem illam. Exēplar epistole
quā misit Thathanai dux regionis trās flumē, ⁊ Stharbu
zanai, et cōsiliatores ei⁹ Arphasachei qui erāt trās flumē,
ad Darū regē. Sermo quem miserāt ei, sic scriptus erat,
Dario regi pax omnis. Notū sit regi isse nos ad Judeam
pruinciam, ad domū dei magni, que edificaf lapide impo
lito, ⁊ ligna ponunf in parietibus: opusq; illud diligēter ex
truitur, ⁊ crescit in manib⁹ eorū. Interrogauimus ergo se-
nes illos, ⁊ ita dirimus eis. Quis dedit vobis potestatē vt
domū hanc edificaretis, ⁊ muros hos instauraretis? Sed
C ⁊ nomina eorū quesiuimus ab eis, vt nūtiaremus tibi: scri-
psimusq; noīa eorū viroū qui sunt principes in eis. Huius-
cemodi aūt sermonē respōderūt nobis, dicētes. Nos sumus
serui dei celi ⁊ terre, ⁊ edificamus tēplū q̄s erat extructū añ
nos multos: quodq; rex Jsrael magn⁹ edificauerat
⁊ extruxerat. Postq; aūt ad iracundiā prouocauerūt pfes
nostri deū celi, tradidit eos in manus Nabuchodonosor re
gis Babylonis, Chaldei: domum q̄z hanc destruxit, ⁊ po-
pulū eius transtulit in Babylonē. Anno autē primo Cyri
regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum vt domus
dei edificaretur. Nam ⁊ vasa tēpli dei aurea ⁊ argētea, que
Nabuchodonosor tulerat de tēplo q̄s erat in Jerusalem, ⁊ D
asportauerat ea in tēplū Babylonis: ptulit Cyrus rex de
tēplo Babylonis, ⁊ data sunt Sassabasar vocabulo, quē
⁊ principē constituit, dirutq; ei. Hec vasa tolle, ⁊ vade: ⁊ po
ne ea in tēplo q̄s est in Jerusalez, ⁊ domus dei edificetur in
loco suo. Tunc itaq; Sassabasar ille venit, ⁊ posuit funda
menta tēpli dei in Jerusalē, ⁊ ex eo tēpore vsq; nūc edifica-
tur, ⁊ necdum completum est. Nūc ergo si vidēf regi bonum,
recēseat in bibliotheca regis, que est in Babylone, vtrūnā
a Cyro rege iussum fuerit vt edificaretur dom⁹ dei in Je-
rusalem, ⁊ voluntatem regis super hac remittat ad nos.

C Capituli Summarium. Darius interpellatus structu
ram templi non prohibet. Caput.vj.

A iij.Esdre vj.c. Tunc Darius rex p̄cepit: ⁊ recensuerūt in biblio
theca librorū, q erāt repositi in Babylone, ⁊ in-
uentū est in Ecbathanis: q̄s est castrū in Mede
na prouncia, volumē vnū, taliq; scriptus erat
in eo commentarius. Anno primo Cyri regis, Cyrus rex
decreuit vt domus dei edificaretur, que est in Jerusalem, in
loco vbi immolant hostias, ⁊ vt ponāt fundamēta suppor
tantia altitudinem cubitorum sexaginta, ⁊ latitudinē cubi-
torum sexaginta, ordines de lapidibus impolitis tres, ⁊ sic
ordines de lignis nouis: sumptus autē, de domo regis da-
buntur. Sed ⁊ vasa templi dei aurea ⁊ argētea, que Nabu-
chodonosor tulerat de tēplo Jerusalē, ⁊ attulerat ea i Ba-
bylonē, reddantur, ⁊ referanf in templū Jerusalem in locū
suum, que ⁊ posita sunt in tēplo dei. Nūc ergo Thathanai B
dux regionis que est trans flumen, Stharbuzanai, et consi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

liarij vri Apharsachei,q estis trās flumē,procul recedite ab illis,z dimittite fieri tēplū dei illud a duce Judeorum z a senioribus eor,z domū dei illā edificēt in loco suo. Sz z a me p̄ceptū est qd oporteat fieri a presbyteris Judeor illis vt edificet dom⁹ dei,scz vt de arca regis,id est de tributis q̄ dant de regione trans flumē,studiose sumptus dent viris illis,ne impediat op⁹. Q̄ō sine necesse fuerit,z vitulos,z agnos z hedos in holocaustū deo celi,frumēta,sal,vinū,z oleum, sm ritū sacerdotū q̄ sunt in Jer'lm,det eis p̄ singulos dies: ne sit in aliquo q̄rimonia. Et offerant oblationes deo celi, oret̄ p̄ vita regis,z filior ei⁹. Et me ergo positū est decretū. Ut oīs hō q̄ hāc mutauerit iussionē,tollat signū de domo ipsius z erigat,z cōfigat in eo,dom⁹ aūt eius publicet̄. De⁹ autē q̄ habitare fecit nomē suū ibi,dissipet oīa regna, z pp'lm q̄ extenderit manū suā vt repugnet,z dissipet domū dei illā,que est in Jer'lm: Ego Darius statui decretū:quod studiose impleri volo. Igit Thathanai our regionis trās flumē,z Stharbuzanai,z q̄siliarij ei⁹,sm q̄ p̄ceperat Darius rex,sic diligēter executi sunt. Seniores autē Judeorū edificabāt,z p̄sperabant iuxta p̄phetiā Aggei prophete,z zacharie filij Addo:z edificauerūt z q̄struxerūt iubēte deo Jsrl,z iubēte Cyro z Dario,z Artarexe regib⁹ Persarū:z p̄pleuerūt domū dei istā,vsq̄ ad diē tertiū mēsis adar, q̄ est annus sext⁹ regni Darij regis. Fecerunt aūt filij Jsrl sacerdotes z Lenite,z relīq filior trāsmigrationis dedicationē dom⁹ dei in gaudio:z obtulerūt in dedicatiōe domus dei,vitulos centū,arietes ducētos,agnos q̄dringētos,hircos capraru p̄ peccō toti⁹ Jsrl duodecim,iuxta numerū tribuū Isrl. Et statuerūt sacerdotes i ordinib⁹ suis,z Lenitas in vicib⁹ suis sup opa dei in Jer'lm,sicut scriptū est in libro Moysi. Fecerūt aūt filij Isrl trāsmigrationis pascha q̄rta decima die mēsis primi. Purificati enī fuerant sacerdotes z Lenite q̄si vn⁹:oēs mūdi ad immolādū pascha vniuersis filijs trāsmigratiōis,z ffrib⁹ suis sacerdotib⁹,z sibi. Et comederūt filij Jsrl q̄ reuersi fuerāt de trāsmigratiōe,z oēs q̄ se sepauerāt a coingnatiōe gētiū terre ad eos vt q̄rerēt dñm deū Isrl. Et fecerūt solēnitatē azymoū septē dieb⁹ i letitia, q̄m letificauerat eos dñs:z conuerterat cor regis Assyr ad eos:vt adiuuaret man⁹ eor in opere dom⁹ dñi dei Jsrael.

¶ Capituli Summarium. Artarexes mittit Ezram cum literis Hierusalem. Caput.vij.

Post hec aūt vba i regno Artarexis regis psarū,Esdras filius Sarae,filij azarie,filij Helcie, filij Sellū,filij Sadoc,filij Achitob,filij Amarie,filij Azarie,filij Maraioth,filij zaraie,filij Ozi,filij Bocci,filij Abisue,filij Phinees,filij Eleazar,filij Aaron sacerdotis ab initio. Ipse Esdras ascendit de Babylone,z ipse scriba velox in lege Moysi,quā dñs deus dedit Jsrl:z dedit ei rex sm manū dñi dei ei⁹ bonā sup eū, oēm petitionē ei⁹. Et ascēderūt de filijs isrl,z de filijs sacerdotū,z de filijs Lenitarū,z de cantoribus,z de ianitoribus, et de nathineis in Jer'lm anno septimo. Artarexis regis, Et venerūt in Jer'lm mēse qnto,ipse est ann⁹ septim⁹ regis. Quia in primo die mēsis primi cepit ascēdere de Babylone,z in primo die mēsis qnti venit in Jer'lm,iuxta manū dei sui bonā sup se. Esdras aūt parauit cor suū,vt inuestigaret legē dñi,z faceret z doceret in Jsrl p̄ceptū et iudiciū. Hoc est autē exēplar epl'e edicti,q̄ dedit rex Artarexes Esdre sacerdoti,scribe erudito in sermonib⁹ z p̄ceptis dñi,z ceremonijs eius in Jsrl. Artarexes rex regū Esdre sacerdoti, scribe legis dei celi doctissimo,salutē. A me decretū est,vt cuicūq̄ placuerit in regno meo de p̄pl'o Jsrl,z de sacerdotibus ei⁹,z de Lenitis ire in Jer'lm,tecū vadat. A facie enī regis z septē cōsiliatorū ei⁹ missus es,vt visites Judeam z Jer'lm in lege dei tui,q̄ est in mann tua,z vt feras argētū et aurū q̄ rex z cōsiliatores ei⁹ sponte obtulerūt deo Jsrl,cui⁹ in Jer'lm tabernaculū est. Et omne argentū z aurū q̄cūq̄ inueneris in vniuersa prouincia Babylonis,z pp'lo offerre voluerit,z de sacerdotib⁹ q̄ sponte obtulerint domui dei sui, que est in Jer'lm,libere accipe,z studiose eme de hac pecunia vitulos,arietes,agnos,z sacrificia z libamina eorum,z offer ea super altare tēpli dei vri,q̄ est in Jer'lm. Sed et q̄d tibi z fratrib⁹ tuis placuerit de reliquo argēto z auro vt faciatis,iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa q̄z q̄ dantur tibi in ministeriū dom⁹ dei tui,trade in cōspectu dei tui in Jer'lm. Sed z cetera quibus opus fuerit in domo dei tui quātumcūq̄ necesse est vt expēdas,dabis de thesauro,z de fisco regis,et a me. Ego Artarexes rex statui atq̄ decreui oīb⁹ custodib⁹ arce publice,q̄ sunt trās flumē,vt q̄cūq̄ petierit a vob Esdras sacerdos scriba legis dei celi,absq̄ mora detis,vsq̄ ad argēti talēta cētū,z vsq̄ ad frumēti coros centū,z vsq̄ ad vini batos centū,et vsq̄ ad batos olei centū,sal vero absq̄ mēsura. Oē q̄d ad ritū dei celi p̄tinet, tribuat diligēter in domo dei celi ne forte irascat ꝺ regnū regis,z filior eius. Vobis q̄z notū facim⁹ de vniuersis sacerdotibus,z Lenitis,z cantoribus,z ianitorib⁹,nathineis,et ministris dom⁹ dei huius,vt vectigal z tributū z annonas nō habeatis p̄tātē iponēdi sup eos. Tu aūt Esdra sm sapiētiā dei tui,q̄ est in manu tua,p̄stitue iudices et p̄sides,vt iudicēt oī pp'lo q̄ est trās flumē,bis vez q̄ nouerūt legē dei tui,sz z imperitos docete libere. Et oīs q̄ nō fecerit legē dei tui,z legē regis diligēter,iudiciū erit de eo,siue i mortē siue in exiliū,sine i q̄dēnationē sbe ei⁹,vel certe in carcerē. Bñdictus dñs de⁹ patrū nror,q̄ dedit hoc in corde regis vt glorificaret domū dñi q̄ est in Jer'lm,z in me inclinauit miam suā coram rege z cōsiliatorib⁹ ei⁹,z vniuersis p̄ncipib⁹ regis potētibus:et ego cōfortatus manu dñi dei mei q̄ erat in me, congregaui de Jsrael principes,qui ascenderent mecum.

¶ S. Ezras cū multis exulib⁹ venit Hierl'm. Ca.viij.

Hi sunt ergo p̄ncipes familiarū z genealogia eorū q̄ ascēderūt mecū i regno Artarexis regis de Babylone. De filijs Phinees,Gersom. De filijs Ithamar,Daniel. De filijs Dauid,Hattus. De filijs Sechenie,z de filijs Pharos zacharias:z cū eo numerati sunt viri cētū qnq̄ginta. De filijs Phahath Moab,Elioenai filius zarehe:z cū eo ducēti viri. De filijs Sechenie filius Ezechiel:z cū eo trecēti viri. De filijs Adin, Ebed filius Jonathā:z cū eo qnq̄ginta viri. De filijs Elā, Esaias filius Athalie:z cū eo septuaginta viri. De filijs saphatie,zebedia filius Michael:z cū eo octogita viri. De filijs Joab,Obedia filius Jabiel:z cū eo ducēti decē z octo viri. De filijs Selomith,filius Josphie:et cū eo cētū seragita viri. De filijs Bebai,zacharias filius Bebai:z cū eo viginti octo viri. De filijs Azgad, Johanā filius Eccetan:et cū eo cētū et decē viri. De filijs adonicā,q̄ erāt nouissimi:z hec noīa eorum,Eliphelet,z Jebiel,et Samaias:et cū eis seraginta viri. De filijs Begui,Uthai,et zachur:et cū eis septuaginta viri. Congregaui aūt eos ad fluuiū q̄ decurrit ad Ahaua,z māsim⁹ ibi trib⁹ dieb⁹:q̄sim q̄ in pp'lo z in sacerdotibus de filijs Leui,z nō inueni ibi. Itaq̄ misi Eliezer,z Ariel,z Semeiā,z Elnathā,z Jarib,z alterū Elnathā,z Nathā,et zachariā,et Mosollā principes:et Joiarib,z Elnathā sapientes. Et misi eos ad Eddo,qui est primus in Chasphie loco:z posui in ore eor vba q̄ loqrent ad Eddo,z ad fres ei⁹ nathineos i loco Chasphie,vt adducerēt nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerūt nobis p manū dei nri bonā sup nos,virū doctissimū de filijs moholi filij Leui filij Isrl,z Sarabiā z filios ei⁹,z fratres eius decē et octo:z Hasabiam,z cū eo Isaiā de filijs Merari, fratresq̄ eius,z filios ei⁹ viginti. Et de nathineis quos dederat Dō,et principes ad ministeria Lenitarū,nathineos ducētos viginti.oēs hi suis noib⁹ vocabant. Et p̄dicaui ibi ieiunū iuxta fluuium Ahaua,vt affligeremur coram dño deo nro,z peteremus ab eo viā rectā nobis z filijs nostris, vniuersq̄ substātie nre. Erubui enī petere a rege auxilium z eqtes,q̄ defenderent nos ab inimico in via,q̄ dixeramus regi,manꝰ dei nri est sup oēs q̄ q̄rūt eū in bonitate:et imperiū eius z fortitudo eius et furor super oēs q̄ derelinquūt eū. Ieiunauim⁹ aūt,z rogauimus deū nostrū p hoc:et euenit nobis p̄spere. Et separaui de p̄ncipib⁹ sacerdotū duo-

decim

decim,Sarabiã,ꝛ Hasabiã,ꝛ cũ eis de fratrib⁹ eoꝝ decẽ: appẽdiqꝫ eis argẽtũ ꝛ aurũ,ꝛ vasa cõsecrata dom⁹ dei nr̃i, q̃ obtulerat rex ꝛ cõsiliatores ei⁹ ꝛ p̃ncipes ei⁹,vniuersusqꝫ Isrl eoꝝ q inuẽti fuerãt.ꝛ appẽdi in manib⁹ eorũ argẽti talẽta sexcẽta q̃nq̃ginta,ꝛ vasa argẽtea cẽtũ,auri centũ talenta:ꝛ crateres aureos viginti,q habebãt solidos millenos, ꝛ vasa eris fulgentis optimi duo pulchra,vt aurũ. Et dixi eis.Vos sancti dñi,ꝛ vasa sancta,ꝛ argentũ ꝛ aurũ qõ spõte oblatũ est dño deo patrum vestroꝝ,vigilate,ꝛ custodite, donec appẽdatis corã principibus sacerdotũ,ꝛ Leuitarũ, ꝛ ducib⁹ familiarũ Isrl in Jerl'm,in thesaurũ domus dñi. Susceperũt aũt sacerdotes ꝛ Leuite põd⁹ argẽti,ꝛ auri,et vasoꝝ,vt deferrẽt Jerl'm in domũ dei nr̃i. Promouim⁹ q̃ a flumine Ahaua duodecimo die mẽsis primi,vt pergeremus Jerl'm:ꝛ manus dei nr̃i fuit super nos,ꝛ liberauit nos de manu inimici ꝛ insidiatoris in via. Et venim⁹ Jerl'm,et mãsimus ibi tribus diebꝫ. Die aũt q̃rta,appẽsum est argẽtum ꝛ aurũ,ꝛ vasa in domo dei nr̃i p manũ Meremoth filij Urie sacerdotis,ꝛ cũ eo Eleazar filius Phinees,et cum eis Jozabed fili⁹ Josue,ꝛ Noadaia fili⁹ Bennoi Leuite, iuxta numerum ꝛ põdus oĩm. Descriptũq̃ est oẽ põdus in tpe illo. Sed ꝛ q venerãt de captiuitate filij transmigrationis obtulerũt holocaustomata deo Isrl,vitulos duodecim p oi populo Isrl,arietes nonagintasex,agnos septuagintaseptẽ,hircos pro pctõ duodecim.oĩa in holocaustum dño. Dederũt aũt edicta regis satraphis q erãt de ꝛspectu regis ꝛ ducib⁹ trãs flumẽ,ꝛ eleuauerunt pp'lm et domum dei.

¶ Capituli Summarium. Cõqueritur Ezras Israelitas contraxisse matrimonia cum gentibus. Caput.ix.

A iij.Esdre viij.e.

Postq̃ aũt hec cõpleta sunt,accesserũt ad me p̃ncipes,dicẽtes. Nõ est sepatus pp'lus Isrl ꝛ sacerdotes ꝛ Leuite a pp'lis terraꝝ,ꝛ de abominationibus eorũ,Chananei vcz,et Hethei,et Pherezei,ꝛ Jebusei,ꝛ Ammonitarum,ꝛ Moabitarũ,ꝛ Egyptiorũ,ꝛ Amorrheorũ.tulerũt em̃ de filiab⁹ eoꝝ sibi,ꝛ filijs suis,et cõmiscuerũt semẽ sanctũ cũ pp'lis terrarũ. Manus etiã p̃ncipũ et magistratuũ fuit in trãsgregione hac prima. Cũq̃ audissem sermonẽ istũ,scidi pallium meũ ꝛ tunicã,et euulsi capillos capitis mei ꝛ barbe,ꝛ sedi merens. Cõuenerunt aũt ad me oĩs q timebãt verbũ dei Isrl p trãsgressione eoꝝ q de captiuitate venerãt:et ego sedebaz tristis,vsqꝫ ad sacrificiũ vespertinũ. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea,ꝛ scisso pallio et tunica,curuaui genua mea,ꝛ expãdi manus meas ad dñm deũ meũ,ꝛ dixi. Deus me⁹ cõfundor ꝛ erubesco leuare faciẽ meã ad te,q̃ iniqtates nostre multiplicate sunt super caput nostrũ,ꝛ delicta nostra creuerũt vsqꝫ ad celũ,a diebꝫ patrũ nr̃oꝝ. Sz ꝛ nosipsi peccauim⁹ grauiter vsqꝫ ad diẽ hãc,ꝛ in iniqtatib⁹ nr̃is traditi sum⁹ ipsi ꝛ reges nr̃i ꝛ sacerdotes nr̃i in manũ regũ terrarum,ꝛ in gladiũ,in captiuitatẽ,et rapinã,ꝛ confusionem vult⁹,sicut et die hac. Et nũc q̃si parũ et ad momentũ facta est deprecatio nostra ad dñm deũ nostrũ,vt dimitterent⁹ nobis reliquie,ꝛ daret⁹ par illius in loco sctõ eius,ꝛ illuminaret oculos nr̃os de⁹ noster,ꝛ daret nobis vitã modicã i seruitute nr̃a,q̃ serui sumus,ꝛ in seruitute nostra nõ dereliqt nos de⁹ noster:ꝛ inclinauit sup nos miam corã rege Persarũ,vt daret nobis vitã,ꝛ sublimaret domũ dei nostri,et extrueret solitudines ei⁹,et daret nobis spem in Juda ꝛ Jerusalẽ. Et nũc qd dicemus dñe deus noster post hec,q̃ dereliquim⁹ mãdata tua q̃ p̃cepisti i manu seruoꝝ tuoꝝ ,ppheta rũ,dicẽs.Terra ad quã vos ingredimini vt possideatis eã, terra imũda est iuxta imũditiã pp'lorũ,ceterarũq̃ terrarũ, abominationib⁹ eoꝝ q repleuerũt eã a ore vsqꝫ ad os coinquinatione sua. Nũc ergo filias vestras ne detis filijs eoꝝ,ꝛ nec filias eoꝝ accipiatis filijs vr̃is:ꝛ nõ queratis pacẽ eoꝝ, et psperitatẽ eorũ vsqꝫ in eternũ,vt cõfortemini,ꝛ comedatis q̃ bona sunt terre,et hereditem habeatis filios vr̃os vsqꝫ in seculũ. Et post oĩa q̃ venerũt sup nos in opib⁹ nr̃is pessimis,ꝛ delicto nostro magno,quia tu de⁹ noster liberasti nos de iniquitate nostra,ꝛ dedisti nobis salutem sicut est hodie, vt non cõuerteremur,et irrita faceremus mãdata tua,neqꝫ matrimonia ungeremus cum populis abominationũ istarum. Nunquid iratus es nobis vsqꝫ ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine deus Israel iustus es tu:quoniam derelicti sumus qui saluaremur sicut die hac.Ecce corã te sumus in delicto nostro. Nõ enim stari potest coram te super hoc.

¶ Capituli Summarium. Israelite penitentes abijciunt vxores alienigenas. Caput.x.

A iij.Esdre viij.g.

Sic ergo orãte Esdra,ꝛ imploratẽ deũ,ꝛ flente,et iacẽte ante tẽplũ dei,collect⁹ est ad eũ de Israel cet⁹ grãdis nimis virorũ ꝛ mulierũ ꝛ puerorũ:ꝛ fleuit pp'ls fletu multo.Et rñdit Sechenias fili⁹ Jahiel de filijs Elã,ꝛ dixit Esdre.Nos preuaricati sumus in deũ nostrũ,ꝛ duxim⁹ vxores alienigenas de populis terre:ꝛ nũc si est penitẽtia in Israel sup hoc,pcutiamus fedus cũ domino deo nostro,vt proijciamus vniuersas vxores:ꝛ eos qui de his nati sunt,iuxta volũtatẽ dñi,ꝛ eorũ q timẽt p̃ceptã dñi dei nostri:ꝛ fiat lex.Surge,tuum est discernere,nosqꝫ erimus tecum:confortare,ꝛ fac.Surrexit ergo Esdras,ꝛ adiurauit p̃ncipes sacerdotũ ꝛ Leuitarũ,et omnẽ Isrl,vt facerẽt sm verbũ hoc:et iurauerũt.Et surrexit Esdras añ domũ dei,et abijt ad cubiculũ Johanã filij Elia sib:ꝛ ingressus est illuc:panẽ nõ comedit,ꝛ aquã nõ bibit:lugebat em̃ trãsgressionem eorũ q venerãt de captiuitate. Et missa est vox in Juda,ꝛ in Jerl'm oĩbus filijs trãsmigrationis vt congregarentur in Jerl'm:et oĩs q nõ venerit in trib⁹ diebus iuxta cõsiliũ p̃ncipũ ꝛ seniorũ,auferetur vniuersa substãtia eius,et ipse abijciet de cetu trãsmigrationis. Cõuenerũt igit oĩs viri Juda ꝛ Bẽiamin in Jerl'm trib⁹ diebus,ipse est mẽsis nonus,vicesima die mẽsis:ꝛ sedit ois populus in platea domus dei,tremẽtes p pctõ et pluuijs. Et surrexit Esdras sacerdos,et dixit ad eos. Vos transgressi estis,ꝛ duxistis vxores alienigenas,vt adderetis super delictũ Isrl. Et nũc date cõfessionẽ dño deo patrũ vr̃orũ,et facite placitũ eius:et separamini a pp'lis terre,ꝛ ab vxoribus alienigenis. Et rñdit vniuersa multitudo,dixitq̃ voce magna.Juxta v̄bũ tuũ ad nos sic fiat.Verũtñ q̃ pp'ls multus est,ꝛ tps pluuie,et nõ sustinemus stare foris,ꝛ opus non est diei vni⁹ vel duoꝝ(vehemẽter qpe peccauim⁹ in sermone isto)ꝛstitua nr̃ p̃ncipes in vniuersa multitudine:ꝛ oĩs in ciuitatib⁹ nr̃is q duxerũt vxores alienigenas,veniãt in tẽporibus statutis,ꝛ cũ his seniores p ciuitatẽ ꝛ ciuitatẽ,ꝛ iudices eius,donec auertat⁹ ira dei nostri a nobis sup pctõ hoc.

C

Igit Jonathã fili⁹ Azahel,ꝛ Jaazia filius Thecue stetẽrunt super hoc,ꝛ Mosollã ꝛ Sebethai Leuites adiuuerũt eos:fecerũtq̃ sic filij trãsmigrationis.Et abierunt Esdras sacerdos,ꝛ viri p̃ncipes familiaꝝ in domos patrũ suoꝝ,ꝛ oĩs p noĩa sua:ꝛ sederũt in die p̃mo mẽsis decimi,vt q̃rerẽt rẽ.Et cõsummati sunt oĩs viri q duxerũt vxores alienigenas,vsqꝫ ad diẽ p̃mã mẽsis p̃mi.Et inuẽti sunt de filijs sacerdotũ,q duxerãt vxores alienigenas.De filijs Josue filij Josedec,ꝛ ffes ei⁹,Maasia ꝛ Eliezer ꝛ Jarib ꝛ godolia, Et dederũt man⁹ suas vt eijcerent vxores suas,ꝛ p delicto suo arietẽ de ouib⁹ offerrẽt.Et de filijs Emmer,Hanani ꝛ Zebedia.Et de filijs Harim,Maasia et Elia et Semeia, et Jehiel ꝛ Ozias.Et de filijs phesshur, Elioenai,maasia, ismahel,nathanael,iozabed ꝛ elasa.Et de filijs Leuitaꝝ, Jozabed ꝛ Semei et Celaia,ipse est Calita. Phathaia, Juda ꝛ Eliezer.Et de cãtoribus,Eliasib.Et de ianitorib⁹, Sellum ꝛ Thelem ꝛ Uri.Et ex Israel,de filijs Pharos, Semeia et Jezia et Melchia et Miamin et Eliezer et Melchia et Banea.Et de filijs Elã, Mathania zacharias et Jehiel et Abdi ꝛ Jerimuth et Elia. Et de filijs Zethua, Elioenai,Eliasib, Mathania et Jerimuth et Zabad ꝛ Aziza.Et de filijs Bebai,Johanã,Hanania,zabbai,Athalai.Et de filijs Bani, Mosollam ꝛ Melluch ꝛ Adaia,Jasub et Saal et Ramoth.Et de filijs phahath Moab,Edna ꝛ Chalal,Banaias et Maasias,Mathanias,Beseleel,Bẽnui ꝛ Manasse.Et de filijs Here,Elie-

zer, Jesue, ꝛDelchias, Semeias, Simeō, Bēiamin, ꝛDaloch, Samarias. Et de filijs Hasom, ꝛDathanai, ꝛDathatha, zabad, Eliphelet, Jermai, ꝛDanasse, Semei. De filijs Bani, ꝛDaaddi, Amrā et Uel, Baneas et Badaias, Eheliau, Uania, ꝛDarimuth et Eliasib, ꝛDathanias, mathanai, et Jasi, et Bani et Bēnui, Semei et Salmias et Nathan et Adaias, et ꝛDachnadbai, Sisai, Sarai, Ezreel, et Selemiau, Semeria, Sellum, Almaria, Joseph. De filijs Nebo, Jehiel, mathathias, zabad, zabina, Jeddu, et Joel, et Banaias. Omnes hi acceperant uxores alienigenas, et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios. ¶Finis.

¶Liber Nehemie: qui et Esdre secundus dicitur.

¶Capituli Summarium. Nehemias dolet de afflictione Jsraelitarum in Hierusalem. Caput.j.

Verba Nehemie filij Helchie. Et factū est in mēse Casleu, anno vicesimo, et ego erā in Susis castro. Et venit Hanani vn⁹ de fratrib⁹ meis, ipse, et viri ex Juda: et interrogaui eos de Judeis q remāserāt, et superāt de captiuitate, et Jer'lm. Et dixerūt mihi. Qui remāserūt, et derelicti sunt de captiuitate ibi i puincia: afflictione magna sunt, et in opprobrio: et mur⁹ Jer'lm dissipatus est, et porte ei⁹ cōbuste sunt igni. Cūq audissem verba huiusce modi, sedi, et flevi, et luxi diebus multis, et ieiunabam, et orabā añ facie dei celi. Et dixi. Queso dñe deus celi fortis, magne atq terribilis, q custodis pactū, et mīam cū his qui te diligūt, et custodiūt mādata tua: fiāt aures tue auscultantes, et oculi tui apti, vt audias oronē serui tui, quā ego oro coram te hodie, nocte et die p filijs Jsrl serui tuis: et confiteor p pctis filioꝝ Jsrl, q⁹ peccauerūt tibi: et ego, et domus pris mei peccauim⁹, vanitate seducti sum⁹, et nō custodiuim⁹ mādatum, et ceremonias, et iudicia q̄ pcepisti ꝛDoysi famulo tuo. ꝛDemēto vbi qō mādasti ꝛDoysi seruo tuo, dicēs. Cū trāsgressi fueritis, ego dispdā vos in pp̄los. Et si reuertamini ad me, et custodiatis pcepta mea, et faciatis ea: etiā si abducti fueritis ad extrema celi, inde congregabo vos, et reducā in locū quē elegi vt habitaret nomen meū ibi. Et ipsi serui tui, et pp̄ls tuus, quos redemisti in fortitudine tua magna, et in manu tua valida. Obsecro dñe, sit auris tua attēdēs ad orationē serui tui et ad orationē seruoꝝ tuoꝝ q volunt timere nomē tuū: et dirige seruū tuū hodie, et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis.

¶Capituli Summarium. Nehemias impetratis a rege literis in Hierusalem venit. Caput.ij.

Factū est aūt in mēse Nisan, anno vicesimo Artarerxis regis, et vinū erat añ eum: leuani vinū, et dedi regi: et erā q̄si lāguidus añ facie ei⁹. Dixitq mihi rex. Quare vult⁹ tuus tristis est, cum te egrotū nō videā: Nō est hoc frustra, sed malū nescio qō i corde tuo est. Et timui valde, ac nimis, et dixi regi. Rex in eternū vive: q̄re nō mereat vult⁹ meus, q̄ ciuitas domus sepulchroꝝ pris mei deserta est, et porte ei⁹ cōbuste sunt igni? Et ait mihi rex. Pro q̄ re postulas? Et oraui deum celi: et dixi ad regē. Si videt regi bonū, et si placet seruus tuus añ facie tuā vt mittas me in iudeā ad ciuitatē sepulchri patris mei, et edificabo eā. Dixitq mihi rex, et regina q̄ sedebat iuxta eū. Usq ad qō tps erit iter tuū, et quā reuerteris? Et placuit añ vultū regis, et misit me: et constitui ei tps. Et dixi regi. Si regi vl bonū, epl̄as det mihi ad duces regiōis trās flumē, vt traducāt me, donec veniā in iudeā: et epl̄am ad asaph custodē salt⁹ regis, vt det mihi ligna, vt tegere possim portas tēpli, turres dom⁹, et muros ciuitatis, et domū quā ingressus fuero. Et dedit mihi rex iuxta manū dei mei bonā mecum. Et veni ad duces regionis trās flumē, dediq eis epl̄as regis. ꝛDiserat aūt rex mecū principes militū, et eqtes. Et audierūt sanaballat horonites et Tobias seru⁹ ammanites, et cōtristati sunt afflictiōe magna, q̄ venisset hō q q̄reret p̄speritatē filioꝝ Jsrl. Et veni Jer'lm, et erā ibi trib⁹ diēb⁹: et surrexi nocte ego, et viri pauci mecū, et nō indicaui cuiq̄ qd dūs dedisset i corde meo vt facerē i Jer'lm: et iumētū nō erat mecū, nisi aīal cui ipse sidebā. Et egressus sum p portā vallis nocte, et añ fontē draconis, et ad portā stercoris: et p̄syderabā murū Jer'lm dissipatū, et portas ei⁹ p̄sumptas igni. Et trāsiui ad portā fontis, et ad aq̄ductū regis, et nō erat loc⁹ iumēto cui sedebā, vt trāsiret. Et ascēdi p torrētē nocte, et cōsyderabam murū: et reuersus veni ad portā vallis, et redij. ꝛDagistrat⁹ aūt nesciebāt q̄ abyssem, aut qd ego facerē: nec iudeis et sacerdotibus, et optimatib⁹, et magistratibus, et reliqs q faciebāt op⁹, usq ad id loci nihil indicauerā. Et dixi eis. Uos nostis afflictionē in q̄ sum⁹: q̄ Jer'lm deserta est, et porte eius cōsumpte sunt igni: venite et edificemus muros Jer'lm, et nō simus vltra opprobriū. Et indicaui eis manū dei mei q̄ esset bona mecū, et verba regis q̄ locut⁹ esset mihi, et aiūt, Surgam⁹, et edificem⁹. Et cōfortate sunt man⁹ eoꝝ in bono. Audierūt aūt sanaballat Horonites, et tobias seru⁹ ammanites, et gosem arabs: et subsannauerūt nos, et despexerūt, dixerūtq. Que est hec res quā facitis: nūqd ꝛ regē vos rebellatis? Et reddidi eis sermonem, dixiq ad eos. Deus celi ipse nos iuuat: et nos serui eius surgam⁹, et edificem⁹, vobis autem non est pars et iustitia, et memoria in Jerusalem.

¶C.S. Extruitur ciuitas Hierusalem. Caput.iij.

Et surrexit Eliasib sacerdos magn⁹, et ffres eius sacerdotes: et edificauerūt portā gregis: ipsi sanctificauerūt eam, et statuerūt valuas eius, et vsq ad turrim centū cubitoꝝ sanctificauerūt eā, vsq ad turrim Hananeel. Et iuxta eū edificauerūt viri Jericho, et iuxta eū edificauit zachur filius amri. Portā aūt piscium edificauerūt filij asnaa: ipsi texerūt eā, et statuerūt valuas eius: et seras et vectes. Et iuxta eos edificauit marimuth filius vrie, filij accus. Et iuxta eos edificauit mosollā filius barachie, filij mesezebel: et iuxta eos edificauit sadoc filius Baana. Et iuxta eos edificauerūt thecuenī: optimates aūt eoꝝ nō supposuerūt colla sua in ope dñi sui. Et portā veterē edificauerūt ioiada filius Phasea, et mosollā filius Besodia: ipsi texerūt eā, et statuerūt valuas eius, et seras et vectes. Et iuxta eos edificauerūt meltias Gabaonites, et iadon meronathites, viri de Gabaō, et maspha: p duce q̄ erat in regiōe trās flumē. Et iuxta eū edificauit eziel filius araia aurifex: et iuxta eum edificauit ananias filius pigmētarij: et dimiserūt Jer'lm vsq ad murū platee latioris. Et iuxta eos edificauit raphaia filius hur p̄nceps vici Jer'lm. Et iuxta eos edificauit iedaia filius haromaph ꝛ domū suā: et iuxta eū edificauit hattus filius hasebonie. ꝛDeinde p̄tē vici edificauit melchias filius herē, et hasub filius phahathmoab, et turrim furnoꝝ. Et iuxta eū edificauit sellū filius alobes p̄nceps medie p̄tis vici Jer'lm, ipse et filij ei⁹. Et portā vallis edificauit hanū, et habitatores zanoe ipsi edificauerūt eā, et statuerūt valuas ei⁹, et seras, et vectes, et mille cubitos i muro, vsq ad portā stercorinij. Et portā sterquilinij edificauit melchias filius rechab p̄nceps vici bethacharē: ipse edificauit eā, et statuit valuas ei⁹ et seras et vectes. Et portā fontis edificauit sellū filius cholhoza, p̄nceps pagi maspha: ipse edificauit eā, et texit, et statuit valuas ei⁹, et seras, et vectes, et muros piscine siloe in hortus regis, et vsq ad gradus qui descendūt de ciuitate ꝛDauid.

Post

Post eũ edificauit Nehemias filꝰ Azboc, princeps dimidie partis vici bethsur, vsq; cõtra sepulchrũ Dauid, & vsq; ad piscinã que grãdi opere cõstructa est, & vsq; ad domũ fortiũ. Post eũ edificauerunt leuite, rehũ filius Bẽni. post eum edificauit hasebias princeps dimidie partis vici ceile in vico suo. Post eũ edificauerunt fratres eorũ banai filꝰ Henadad, princeps dimidie partis ceile. Et edificauit iuxta eũ Azer filꝰ Josue, ꝓnceps maspha mẽsurã scõam, cõtra ascẽsum firmissimi anguli. Post eũ in monte edificauit Baruch filius zachai mensurã secundã, ab angulo vsq; ad portã domus eliasib sacerdotis magni. Post eũ edificauit merimuth filius vrie filij baccus mensurã secundã, a porta domꝰ Eliasib, donec extenderet̃ domꝰ Eliasib. Et post eũ edificauerunt sacerdotes viri de cãpestribus Jordanis. Post eos edificauit Beniamin & Hasub contra domum suã: & post eũ edificauit azarias filꝰ maasie filij ananie contra domũ suã. Post eũ edificauit bẽnui filꝰ henadad mensurã secũdã, a domo azarie vsq; ad flexurã, & vsq; ad angulum. Post eũ edificauit phalel filꝰ ozi ꝫ flexurã & turrim q̃ eminet de domo regis excelsa, id est in atrio carceris: post eũ phadaia filꝰ pharos. Nathinei aũt habitabãt in Ophel, vsq; ꝫ portã aquarũ ad orientẽ, & turrim que prominebat. Post eũ edificauerũt thecueni mẽsurã secundã e regiõe, a turre magna & eminẽti vsq; ad murũ tẽpli. Sursus aũt ad portã equorũ edificauerũt sacerdotes, vnusquisq; ꝫ domũ suã. Post eos edificauit sadoc filꝰ Emmer ꝫ domũ suam. Et post eũ edificauit Semaia filꝰ Sechenie, custos porte orientalis. Post eũ edificauit hanania filꝰ selemie, & hanũ filius Seleph sextus mẽsurã secũdã: post eũ edificauit mosollam filꝰ Barachie, cõtra gazophylaciũ suũ. Post eũ edificauit Melchias filꝰ Aurificis, vsq; ad domũ nathineorũ, & scruta vendentũ cõtra portam iudicialem, & vsq; ad cenaculum anguli. Et inter cenaculum anguli in porta gregis edificauerunt artifices & negotiatores.

¶ Capituli Summarium. Judei edificant vna manu, altera gladium tenentes. Caput.iiij.

Et cũ audisset sanaballat q̃ edificarem murũ, iratus est valde: & motꝰ nimis subsannauit iudeos, & dixit coram fratribus suis, & frequẽtia Samaritanorum. Quid indei faciũt imbecilles: nũ dimittẽt eos gẽtes: Nũ sacrificabũt, & cõplebunt in vna die: Nunqd edificare poterũt lapides de acervis pulueris, q̃ cõbusti sunt? Sz & tobias ammanites proximus eiꝰ, ait. Edificẽt: si ascẽderit vulpes, trãsiliet murũ eorũ lapideũ. Audi deꝰ nr̃, q̃ facti sumus despectui: cõuerte opprobriũ sup caput eorũ, & da eos in despectionẽ in terra captiuitatis. Ne operias iniquitatẽ eorũ, & pctm̃ eorũ coram facie tua nõ deleat: q̃ irriserũt edificãtes. Ita q̃z edificauimꝰ murũ, & cõiunxim⁹ totũ vsq; ad partẽ dimidiã: & prouocatũ est cor pplꝰ ad operãdũ. Factũ est aũt, cũ audisset Sanaballat, & Tobias, & arabes, & Ammonite, & Azotij, q̃ obducta esset cicatrix muri Jerusalẽ, & q̃ cepissent interrupta cõcludi: irati sunt nimis. Et cõgregati sunt oẽs pariter, vt venirẽt, & pugnarẽt cõtra Jerusalẽ, & molirentur insidias. Et oramus deũ nostrũ, & posuim⁹ custodes super murũz die ac nocte cõtra eos. Dixit aũt Judas, debilitata est fortitudo portãtis, & humus nimia est, & nos nõ poterim⁹ edificare murũ. Et dixerũt hostes nostri. Nescient & ignorẽt, donec veniamus in mediũ eorũ, & interficiamus eos, & cessare faciamus opus. Factũ est aũt veniẽtibꝰ indeis qui habitabant iuxta eos, & dicẽtibus nobis ꝓ decẽ vices ex oĩbus locis q̃bus venerãt ad nos, statu in loco post murũ p circuitũ pplm in ordinẽ cũ gladijs suis, & lãceis, & arcubꝰ. Et perspexi atq; surrexi: & aio ad optimates & magistratꝰ, & ad reliquã partẽ vulgi, nolite timere a facie eorũ. Dñm magnũ & terribilis memẽtote, & pugnate ꝓ fratribus vestris, filijs vestris & filiabꝰ vxis & vxoribꝰ vestris & domibꝰ vestris. Factũ est aũt, cũ audissent inimici nr̃i nũtiatũ esse nobis, dissipauit deꝰ cõsiliũ eorũ. Et reuersi sumus oẽs ad muros, vnusquisq; ad opꝰ suũ. Et factũ est a die illa, media pars inuenum eorũ faciebat opus, & media parata erat ad bellũ, & lãcee, & scuta, & arcꝰ, & lorice, & ꝓncipes post eos in oi domo iuda edificãtiũ in muro, & portãtiũ onera, & imponẽtium: vna manu sua faciebat opꝰ, & altera tenebat gladiũ. Edificantiũ enim vnusquisq; gladio erat accinctꝰ renes. Et edificabãt, & clangebãt buccina iuxta me. Et dixi ad optimates, & ad magistratꝰ, & ad reliquã ptẽ vulgi, opus grande est & latũ, & nos sepati sumꝰ in muro ꝓcul alter ab altero: in loco quocunq; audieritis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deꝰ noster pugnabit ꝓ nobis. Et nos ipsi faciamꝰ opus: et media pars nostrũ teneat lãceas ab ascensu aurore, donec egrediant̃ astra. In tpe q̃z illo dixi populo, vnusquisq; cum puero suo maneat in medio Jerusalẽ, & sint vobis vices p noctẽ & diẽ ad operandũ. Ego autem, & fratres mei & pueri mei, & custodes qui erant post me, non deponebamus vestimenta nostra: vnusquisq; tantũ nudabatur ad baptismũ.

¶ Capituli Summarium. In fame Nehemias prohibet vsuras. Caput.v.

Et factus est clamor ppli, & vxor eiꝰ magnꝰ aduersus fratres suos iudeos. Et erãt q̃ dicerent. Filij nri & filie nre multe sunt nimis: accipiamꝰ ꝓ ptio coꝛ frumẽtũ, & comedamꝰ, & viuamus. Et erat q̃ dicerẽt, agros nros, & vineas, & domus nostras opponamus: & accipiamus frumẽtũ in fame. Et alij dicebãt. Mutuo sumamꝰ pecunias in tributa regis, demusq; agros nros & vineas: & nũc sicut carnes fratrũ nostrorũ, sic carnes nre sunt: & sicut filij eorũ, ita & filij nri. ecce nos subiugamus filios nros, & filias nras in seruitutẽ, & de filiabus nris sunt famule, nec hãbemus vñ possint redimi, & agros nostros & vineas nostras alij possident. Et iratus sum nimis, cũ audissez clamorẽ eoꝛ & scõm verba hec: cogitauit q̃z cor meũ, et increpaui optimates et magistratus, et dixi eis. Usuras ne singuli a frib⁹ vr̃is exigitis? Et cõgregaui aduersum eos cõcionẽ magnã, & dixi eis. Nos, vt scitis, redemimus fratres nros iudeos q̃ venditi fuerãt gentibꝰ, scõm possibilitatẽ nostram: & vos igit̃ vendite fratres vestros, et redimemus eos? Et siluerũt, nec inuenerũt qd rñderẽt. Dixiq; ad eos. Nõ est bona res, quã facitis: quare nõ in timore dei nostri ambulatis, ne exprobret̃ nobis in gẽtibus inimicis nr̃is? Et ego & fratres mei & pueri mei cõmodauimꝰ plurimis pecuniã & frumentũ: non repetamus in cõe istud. es alienũ cõcedamus, q̃ debet̃ nobis. Reddite eis hodie agros suos, & vineas suas, & oliueta sua, & domos suas: q̃n potius et centesimã pecunie, frumẽti, vini & olei, quam exigere soletis ab eis, date pillis. Et dixerũt, reddemus, & ab eis nihil q̃remus: sicq; faciemus vt loqueris. Et vocaui sacerdotes, & adiraui eos vt facerẽt iuxta q̃ dixerã. Insuper excussi sinũ meũ, & dixi. Sic excutiat deus omnẽ virum qui nõ cõpleuerit verbũ istud de domo sua & de laboribꝰ suis: sic excutiatur, & vacuus fiat. Et dixit vniuersa multitudo, Amen. Et laudauerunt dñm. Fecit ergo ppls sicut erat dictum. A die aũt illa qua ꝓceperat rex mihi vt essem dux in terra Juda, ab anno vicesimo vsq; ad annum tricesimũ secundum artaxerxis regis, per annos duodecim, ego & fratres mei annonas que ducibus debebãtur, nõ comedimus. Duces aũt primi, q̃ fuerãt ante me, grauauerũt populũ, & acceperũt ab eis in pane, & vino, & pecunia quotidie siclos quadraginta: sed & ministri eorũ deprimebãt populũ: Ego aũt non feci ita, ppter timorẽ dei: q̃n potius in opere muri edificaui, & agrũ nõ emi, & oẽs pueri mei cõgregati ad opus erant. Judei quoq; & magistratus centũ quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant. Parabatur autem mihi ꝓ dies singulos bos vnus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diuersa, & alia multa tribuebam: insuper & annonas ducatus mei nõ quesiui. valde enim attenuatus erat populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic.

¶ Capituli Summarium. Sannaballat verbis & literis insidiosis Judeos ad fedus incitat. Caput.vj.

A Factū est aūt,cū audisset sanaballat,⁊ tobias,⁊ Gosez arabs,⁊ ceteri inimici nr̄i, ꝙ edificassē ego murū,⁊ nō eēt i ipso residua iterruptio(usq ad tp̄s aūt illud ualuas nō posuerā i portis) miserūt sanaballat,⁊ gosez arabs ad me,dicētes. Veni,et percutiam⁹ fed⁹ pariter in viculis in cāpo ono. Ipsi aūt cogitabāt vt facerēt mihi malū. ℣Misi ergo ad eos nūtios,dicēs. Opus grāde ego facio,⁊ nō possum descēdere:ne forte negligat,cū venero,⁊ descēdero ad vos. ℣Miserūt autē ad me,scōm verbū hoc,ꝙ quatuor vices:⁊ rūdi eis iuxta ſmonē priorē. Et misit ad me sanaballat iuxta verbū pri⁹ qnta vice puer suū,⁊ epistolā habebat in manu sua scriptā hoc mō. In gētib⁹ auditū est,⁊ gosem dixit ꝙ tu,⁊ iudei cogitetis rebellare,⁊ ꝓpterea edifices murū,⁊ leuare te velis sup eos regē: ꝓpter quā cām ⁊ pphetas posueris q prædicēt de te in Jerusalē,dicētes,rex in iudea est. Auditur⁹ est rex vba hec:idcirco nūc veni,vt ineam⁹ cōsiliū pariter. Et misi ad eos,dicens. ℣Nō est factū scōm verba hec q̄ tu loqueris. de corde em̄ tu o tu cōponis hec. Oēs em̄ hi terrebāt nos,cogitantes ꝙ cessarēt man⁹ nr̄e ab opere,⁊ quiesceremus. Quā ob cām magis ꝛfortaui man⁹ meas: ⁊ ingressus sum domū semaie filij dalaie filij metabeel secreto. Qui ait,tractem⁹ nobiscū i domo dei i medio tēpli,⁊ claudam⁹ portas edis: qr̄ venturi sunt vt interficiāt te,⁊ nocte venturi sunt ad occidēdū te. Et dixi. ℣Nū quisquā silis mei fugit:⁊ qs vt ego,ingrediet tēplū,⁊ viuet:⁊ nō ingrediar. Et intelleri qō de⁹ nō misisset eū,sed quasi vaticinās locutus esset ad me,⁊ tobias ⁊ sanaballat cōduxissent eū. Acceperat em̄ pretiū,vt territ⁹ facerē,⁊ peccarē,⁊ haberēt malum qō exprobrarēt mihi. ℣Memento mei de⁹ ꝙ Tobia ⁊ sanaballat,iuxta opa eorū talia:sed ⁊ noadie pphete,⁊ ceterorū pphetarū q terrebāt me. Cōplet⁹ est aūt mur⁹ vicesimoqnto die mēsis Elul,qnquaginta duob⁹ dieb⁹. Factū est ergo cū audissent oēs inimici nr̄i,vt timerēt vniuerse gētes q̄ erāt in circūitu nr̄o,et ꝛciderēt intra semetipsos,⁊ scirēt ꝙ a deo factū esset opus hoc. Sz ⁊ in dieb⁹ illis multe optimatū Judeorū epl̄e mittebant ad tobiā,⁊ a tobia veniebāt ad eos. ℣Multi em̄ erāt in iudea habētes iuramētū eius,qr̄ gener erat sechenie filij area,⁊ Johanā fili⁹ ei⁹ acceperat filiā mosollā filij barachie. sed ⁊ laudabant eum coram me,⁊ verba mea nuntiabāt ei: et Tobias mittebat epistolas,vt terreret me.

¶ Capituli Summarium. ℣Recensentur nomina eorum qui ex captiuitate redierunt. Caput.vij.

A Esdre xlix.d. Postquā aūt edificat⁹ est mur⁹,⁊ posui ualuas,⁊ recēsui ianitores,⁊ cātores,⁊ leuitas:ꝑcepi hanani fr̄i meo,⁊ hananie ꝓncipi dom⁹ de ierusalē. Ipse em̄ quasi vir verax ⁊ timēs deū plus ceteris videbat. Et dixi eis,non aperiant̄ porte ierusalē vsq ad calorē solis. Cūq adhuc assisterēt,clause porte sunt,et oppilate:⁊ posui custodes de hitatorib⁹ ierusalē,singulos per vices suas,⁊ vnūquēq cōtra domū suā. Ciuitas autē erat lata nimis ⁊ grādis,⁊ pp̄l's paru⁹ in medio eius,⁊ non erāt dom⁹ edificate. ℣De⁹ aūt dedit in corde meo,⁊ cōgregaui optimates,⁊ magistrat⁹ ⁊ vulgus,vt recēserē eos: ⁊ inueni liburū cēsus eorū q ascēderāt primū,⁊ inuētū est scriptū in eo:isti filij puincie,q ascēderūt de captiuitate migrātiū,q̄s trāstulerat Nabuchodonosor rex babylonis,⁊ reuersi sunt in Jerusalē,⁊ i iudeā, vnusqsq i ciuitatē suā,q venerūt cū zorobabel,iosue,nehemias,azarias,raamias,nahamani, mardoche⁹,belsan,mespharath,begoai,nahū,baana. Numer⁹ viroꝝ pp̄l's isr̄l,filij pharos,duo millia cētū septuagitaduo. filij saphatia,trecēti septuagitaduo. Filij area,sexcenti qnquagintaduo. Filij phahathmoab filiorū iosue ⁊ Joab,duo millia octingēti decē ⁊ octo. Filij Elā,mille ducēti qnquagintaquatuor. Filij zethua,octingēti quadragitaqnq. filij zachai,septingēti seraginta. filij bānui,sexcēti quadragintaocto. filij bebai,sexcēti vigitiocto. filij azgad, duo millia trecenti vigintiduo. filij Adonicā,sexcēti seragintaseptē. filij beguai,duo millia seragitaseptē. filij Ater filij hezecie, nonagintaocto. filij hasem trecēti vigitiocto. filij besai,trecēti vigintiquatuor. filij areph,cētū duodeci. filij gabaō, nonagintaqnq: filij bethlehē ⁊ netupha,cētū octogintaocto. viri anathoth,cētū vigintiocto. Viri bethazmoth,q̄dragintaduo. Viri cariathiarim,cephira,⁊ beroth,septigēti q̄draginta tres. Viri rama ⁊ geba,sexcēti vigiti vn⁹. Viri machmas, cētū vigitiduo. Viri bethel ⁊ hai,cētū vigintitres. Viri nebo alteri⁹,qnq̄gintaduo. Viri Elā alteri⁹,mille ducēti qnquagintaquatuor. Filij harē,trecēti viginti. Filij iericho, trecēti quadragintaqnq. filij lodhadid ⁊ ono,septingēti vigiti vn⁹. filij senaa,tria millia nōgēti triginta. Sacerdotes, filij idaia in domo iesua,nōgēti septuagintatres. Filij emmer,mille qnquagintaduo. Filij phashur,mille ducēti quadragintaseptē. Filij harem,mille decē ⁊ septē. Leuite: Filij iosue ⁊ cedmiel filiorū oduie,septuagintaquatuor. Cantores:filij asaph,cētū quadragintaocto. Janitores:filij sellū, filij ater,filij telmon,filij accub,filij hatita,filij sobai: cētū trigintaocto. Nathinei: filij soha,filij hasupha,filij Tebbaoth,filij ceros,filij siaa,filij phadō,filij lebana,filij hagaba,filij Selmon,filij hanan,filij geddel,filij gaher,filij raaia,filij rasin,filij necoda,filij gezem,filij oza,filij phasea, filij Besai,filij Asunim,filij nephussim,filij Bechuc,filij hacupha,filij Hahur,filij besloth,filij mahida,filij Harsa,filij bercos,filij sisara,filij Thema,filij Nasia,filij hatipha,filij seruorū salomonis,filij sotai,filij sophereth,filij Pharida,filij Jabala,filij Darcō,filij ieddel,filij saphatia,filij hatil,filij Phochereth,q erat ortus ex sabaim filio amō. Oēs nathinei,⁊ filij seruorū salomonis,trecēti nonagintaduo. ℣Hi sunt aūt qui ascenderūt de thelmela thelharsa,cherub,addō,⁊ emmer: ⁊ nō potuerūt indicare domū patrū suorū,⁊ semē suū,vtrū ex Jsrael essent,filij dalaia, filij tobia,filij necoda sexcēti quadragintaduo. Et de sacerdotibus filij habia,filij haccos,filij berzellai,q accepit de filiab⁹ berzellai galaaditis vxorē:⁊ vocatus est noie eorū. hi quesierūt scripturā suā in censu,⁊ nō inuenerūt: ⁊ eiecti sunt de sacerdotio. Dixitq Athersatha eis:vt nō māducarēt de sanctis sanctorū, donec staret sacerdos doctus ⁊ eruditus. Oīs multitudo quasi vn⁹ q̄dragintaduo millia sexcēti sexaginta:absq seruis ⁊ ancillis eorū,q erāt septem millia trecēti trigitaseptē:⁊ inter eos cātores,⁊ cātatrices ducēti quadragintaqnq. Equi eorū,septingēti trigintasex. muli eorū,ducēti quadragintaqnq. cameli eorū,quadringēti trigintaquinq. asini,sex millia septingēti viginti.

Ducusq refertur: quod in commentario scriptum fuerit: exin Nehemie historia texitur.

Nōnulli aūt de ꝓncipib⁹ familiar⁹ dederūt i op⁹. Athersatha dedit in thesaurū auri dracmas mille,phialas qnq̄ginta,tunicas sacerdotales qngēta triginta. Et de ꝓncipibus familiar⁹ dederūt in thesaurū opis auri dracmas viginti millia ⁊ argēti mnas duo millia ducētas. Et qō dedit reliqu⁹ pp̄l's,auri dracmas viginti millia,⁊ argēti mnas duo millia,⁊ tunicas sacerdotales seragitaseptē. Habitauerūt aūt sacerdotes,⁊ Leuite,⁊ ianitores,⁊ cātores,⁊ reliquū vulgus,⁊ nathinei,⁊ omnis Jsrael in ciuitatibus suis.

¶ Cap.Sum. Ezras scriba explicat Judeis legē. C.viij.

Et venerat mēsis septim⁹: filij aūt isr̄l erāt i ciuitatib⁹ suis. Cōgregatusq est oīs pp̄l's,quasi vir vn⁹ ad plateā,q̄ est añ portā aquarū: ⁊ dixerunt Esdre scribe vt afferret librū legis moysi,quā ꝑcepat dōs isr̄aeli. attulit ergo esdras sacerdos legē coram multitudine viroꝝ ⁊ mulierū,cūctisq q poterāt itelligere,in die p̄ma mēsis septim. Et legit i eo apte i platea q̄ erat añ portā aq̄rū,de mane vsq ad mediā diē in ꝛspectu viroꝝ,⁊ mulierū,⁊ sapiētiū: ⁊ aures oīs pp̄l's erāt erecte ad librū. Stetit aūt Esdras scriba sup gradū ligneū quē fecerat ad loquēdū: ⁊ steterūt iuxta eū mathathias,⁊ semeia,⁊ ania,⁊ uria,⁊ helcia,⁊ maasia,ad dexterā ei⁹,⁊ ad sinistrā,Phadaia, misael,⁊ melchia,⁊ hasum,⁊ hasbadana,zacharia,⁊ ℣Mosollā. Et aperuit Esdras librū coram oī populo:sup vniuersum quippe pp̄l'm eminebat. Et cum aperuisset eum,stetit

omnis populus

Universidad de Deusto Biblioteca

oñis ppl's. Et benedixit Esdras dño deo magno: & respondit omis ppl's, Amẽ amẽ: eleuatis manib⁹ suis & incuruati sunt & adorauerũt deũ pni i terrã. Porro Josue, & bani & serebia, Jamin, accub, sebthai, odia, maaia, celita, Azarias, Jozabed, hanã, phalaia, leuite silẽtiũ faciebãt i ppl'o ad audiendã legẽ. ppl's aũt stabat in gradu suo. Et legeft i libro legis dei distincte, & apposite ad intelligẽdũ: & intellexerũt cũ legeretur. Dixit aũt nehemias (ipse est atherfatha) & esdras sacerdos & scriba, & leuite interpretãtes vniuerso ppl'o, Dies sanctificat⁹ est dño deo vro, nolite lugere, & nolite flere. Flebat enĩ omis ppl's, cũ audiret vba legis. Et dixit eis, Jte comedite pingnia, & bibite mulsum, & mittite partes his qui non ꝓparauerũt sibi, q: sctũs dies dñi est, & nolite ꝯtristari. gaudiũ etenĩ dñi est fortitudo vra. Leuite aũt silentiũ faciebant in omi ppl'o, dicẽtes, tacete, q: dies sctũs est, & nolite dolere. Abijt itaq; omis ppl's, vt comederet, & biberet, & mitteret ptes, & faceret letitiã magnã: q: intellexerãt verba q̃ docuerat eos. Et in die scõo cõgregati sunt principes familiarũ vniuersi ppli, sacerdotes, & leuite ad esdrã scribã, vt interpretaret eis verba legis. Et inuenerũt scriptũ in lege, ꝓcepisse dñs in manu moysi, vt habitẽt filij Jsrl' in tabernaculis in die soleni, mẽse, septio: & vt ꝓdicẽt, & diuulgẽt vocẽ in vniuersis vrbibus suis, & in Jerlm, dicẽtes, Egredimini in montẽ, & afferte frondes olive, & frõdes ligni pulcherrimi, frõdes myrti, & ramos palmarũ, & frõdes ligni nemorosi, vt fiant tabernacula, sicut scriptũ est. Et egressus est ppl's, & attulerunt. Fecerunt⁹q; sibi tabernacula vnusq;q; in domate suo, & in atrijs suis, & in atrijs domus dei, & in platea porte aquarum, & in platea porte Ephraim. Fecit ergo vniuersa ecclesia eorũ q redierãt de captiuitate tabernacula, & habitauerũt in tabernaculis: nõ enĩ fecerãt a diebus Josue filij Nun taluer filij Jsrl' vsq; ad diẽ illã. Et fuit letitia magna nimis. Legit aũt in libro legis dei per dies singulos, a die primo vsq; ad diem nouissimũ. & fecerunt solẽnitatem septem diebus, & in die octauo collectam iuxta ritum.

¶ Capituli Summarium. Cõmemorat Ezras beneficia dei Jsraelitis exhibita. Caput.ix.

A Die aũt vicesimoquarto mẽsis hui⁹ queneft filij Jsrl' in ieiunio, & in saccis, & hum⁹ sup eos. & separatũ est semẽ filiorũ Jsrl' ab oi filio alienigena: & steterũt, & ꝯfitebant pctã sua, & iniqtates patrũ suorũ. Et cõsurrexerũt ad stãdũ: & legerũt in volumine legis dñi dei sui, quater in die, & q̃ter ꝯfitebant, & adorabant dñm deũ suũ. Surrexerũt aũt sup gradũ leuitarũ Josue, & bani, & cedmiel, sabania, bũni, sarebias, bani, & chanam, et clamauerũt voce magna ad dñm deũ suũ. Et dixerũt leuite Josue, & cedmiel, bani, basebnia, serebia, odaia, sebnia, Phathabia: Surgite, benedicite dño deo vro ab eterno vsq; in eternũ: & benedicãt noi gloríe tue excelso in omni benedictione & laude. Tu ipse dñe sol⁹, tu fecisti celũ, & celũ celorũ, & omnẽ exercitũ eorũ terrã, & vniuersa q̃ in ea sunt: maria, & oia q̃ in eis sunt: & tu viuificas oia hec, & exercitus celi te adorat. Tu ipse dñe deus, q elegisti abram, et eduristi eum de igne chaldeorũ: & posuisti nomẽ eius abraham, Et inuenisti cor ei⁹ fidele coram te: & pcussisti cũ eo fedus vt dares ei terrã chananei, hethei, & heuei, & amorrhei, et pherezei & iebusei, & gergesei, vt dares semini ei⁹: & implesti verba tua qm̃ iustus es. Et vidisti afflictionẽ patrũ nrorũ in egypto, clamorẽq; eorũ audisti sup mare rubrũ. Et dedisti signa atq; portẽta in pharaone, & in vniuersis seruis ei⁹, & in omni ppl'o terre illius. cognouisti enĩ q: superbe egerãt cõtra eos: & fecisti tibi nomẽ sicut et in hac die. Et mare diuisisti ante eos, & transierũt per mediũ maris in ficco: persecutores aũt eorũ precipisti in profundũ, quasi lapidẽ i aquas validas. Et in colũna nubis ductor eorũ fuisti per diem: & in colũna ignis per noctẽ: vt appareret eis via ꝑ quã ingrediebant. Ad montẽ q̃q; Sinai descẽdisti, & locut⁹ es cũ eis de celo: & dedisti eis iudicia recta, & legẽ veritatis, ceremonias, & precepta bona. Et sabbathũ sanctificatũ tuũ ostendisti eis, & mãdata, & ceremonias, & legẽ precepisti eis in manu moysi serui tui. Panẽ q̃q; de celo dedisti eis in fame eor & aquã de petra eduristi eis sitientib⁹: & dixisti eis vt ingrederẽt & possiderẽt terrã sup quã leuasti manũ tuã, vt traderes eis. Ipsi vero, & patres nostri superbe egerũt, & indurauerũt ceruices suas, & nõ audierũt mandata tua. Et noluerũt audire: & non sunt recordati mirabiliũ tuorũ, q̃ feceras eis. Et indurauerũt ceruices suas, & dederunt caput vt cõuerterẽt ad seruitutẽ suã quasi per cõtẽtionẽ. Tu autẽ deus ppitius, clemẽs, & misericors, lõganimis, & multe miserationis nõ dereliquisti eos, & quidẽ cũ fecissent sibi vitulũ cõflatilẽ, & dixissent. Jste est de⁹ tu⁹, qui eduxit te de Egypto, Fecerũtq; blasphemias magnas: Tu aũt in misericordijs tuis multis non dimisisti eos in deserto: colũna nubis non recessit ab eis per diẽ, vt duceret eos in viã: & columna ignis per noctẽ, vt ostẽderet eis iter p qõ ingrederẽtur. Et spiritũ tuũ bonũ dedisti q̃ doceret eos, & mãna tuũ nõ phibuisti ab ore eorũ. & aquã dedisti eis in siti. Quadraginta annis pauisti eos in deserto, nihilq; eis defuit: vestimenta eorũ nõ inueterauerũt, & pedes eorũ nõ sunt attriti. Et dedisti eis regna & ppl'os, & partitus es eis sortes: & possederũt terrã seon, & terrã regis hesebon, & terrã og regis basan. Et multiplicasti filios eorũ sicut stellas celi, & adduxisti eos ad terrã de qua direras pribus eorũ vt ingrederẽt & possiderent. Et venerũt filij, & possederũt terrã, & humiliasti coram eis habitatores terre chananeos, & dedisti eos in manu eorũ, & reges eorũ, & populos terre, vt facerẽt eis, sicut placebat illis. Ceperũt itaq; vrbes munitas & humũ pinguẽ, et possederũt domos plenas cũctis bonis: cisternas ab eis fabricatas, vineas, & oliueta, & ligna pomifera multa: & comederũt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abũdauerunt delitijs in bonitate tua magna. Prouocauerunt autẽ te ad iracũdiã & recesserũt a te, & proiecerunt legẽ tuã post terga sua: & pphetas tuos occiderũt, q cõtestabãt eos vt reuerterẽt ad te: fecerũtq; blasphemias grãdes. Et dedisti eos in manũ hostiũ suorũ, & afflixerũt eos. Et in tpe tribulationis sue clamauerunt ad te, & tu de celo audisti, & scõm miserationes tuas multas dedisti eis saluatores q̃ saluarẽt eos de manu hostiũ suorũ. Cũq; requieuissent, reuersi sunt, vt facerẽt malũ in ꝯspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorũ suorũ, & possederũt eos. Cõuersiq; sunt & clamauerunt ad te: tu autẽ de celo exaudisti, & liberasti eos in miseri cordijs tuis multis tpib⁹. Et cõtestatus es eos vt reuerterẽtur ad legẽ tuã. Ipsi vero superbe egerũt, et non audierunt mãdata tua, & in iudicijs tuis peccauerũt, q̃ faciet hõ, & viuet in eis: & dederũt humerũ recedentẽ, & cervicẽ suã induruerunt, nec audierũt. Et ptraristi sup eos annos multos, & cõtestat⁹ es eos in spũ tuo p manũ pphetarũ tuorũ: & nõ audierũt, et tradidisti eos in manũ ppl'orũ terrarũ. In misericordijs aũt tuis plurimis nõ fecisti eos in ꝯsumptionẽ, nec dereliquisti eos: qm̃ deus miserationũ, et clemẽs es tu. Nunc itaq; de⁹ noster magne, fortis & terribilis, custodiens pactũ & miam ne auertas a facie tua oẽm laborẽ q̃ inuenit nos, reges nostros, et principes nostros, et sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & oẽm populũ tuũ a diebus regis Assur, vsq; ad diẽ hanc. Et tu iustus es in oĩb⁹ q̃ venerũt sup nos: q: veritatẽ fecisti nobis, nos autẽ impie egim⁹. Reges nri, principes nri, sacerdotes nostri, & patres nri nõ fecerũt legẽ tuã, & nõ attẽderũt mãdata tua, & testimonia tua q̃ testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis bonis, & in bonitate tua multa quã dederas eis, & in terra latissima & pingui quã tradideras in cõspectu eorũ, nõ seruierunt tibi, nec reuersi sunt a studijs suis pessimis. Ecce nosipsi hodie serui sum⁹: & terra, quã dedisti patribus nris vt comederẽt panẽ eius & q̃ bona sunt ei⁹, & nosipsi serui sumus in ea. Et fruges ei⁹ multiplicãtur regibus quos posuisti sup nos ꝓpter peccata nra, & corporib⁹ nris dñant, & iumẽtis nris scõm voluntatẽ suã, & in tribulatiõe magna sumus. Sup oĩb⁹ ergo his nosipsi pcutim⁹ fedus, & scribim⁹, & signant principes nostri, leuite nostri, & sacerdotes nostri.

¶ C. S. Jurant Hebrei obseruare legem dei. Cap.x.

A Signatores aũt fuerũt nehemias, Atherſatha filius hachelai, ⁊ ſedecias, ſaraias, azarias, ieremias, phelhur, amarias, melchias, hattº, ſebenia, melluch, harem, merimuth, obdias, daniel, gẽthon, baruch, moſollam, abia, miamĩ, maazia, belgai, ſemeia: hi ſacerdotes. Porro leuite, ioſue filiº azanie bennui de filijs henadad, cedmiel: ⁊ ffres eorũ, ſebenia, oduia, Celita, phalaia, hanaã, micha, Rohob, Haſebia, zachur, ſerebia, ſabania, odia, bani, Baninu capita populi, pharos, phahatmoab, elam, zethu, Bani, Bonni azgad, bebai, Adonia, begoai, adin, ater, hezecia, azur, Odeuia, haſum, beſai, hareph, anathoth, nebai, Megphias. Modollam, hazir, mezizabel, ſadoc, ieddua, phelthia, hanã, anaia, oſee, hanania, haſub, alohes, phalea, ſobec, rehũ maaſia, echaia, hanan, anan, melluch. Harã, Baana: ⁊ reliq de pplo, ſacerdotes. Leuite, ianitores, ⁊ cantores, nathinei, et omnes qui ſe ſeparauerũt de populis terrarũ ad legẽ dei, vxores eorũ filij eorũ, ⁊ filie eorum, oẽs qui poterãt ſapere ſpondẽtes pro fratribº ſuis optimates eor, ⁊ qui veniebãt ad pollicendũ ⁊ iurandũ vt ambularẽt in lege dei quã dederat in manu moyſi ſerui ſui, vt facerẽt ⁊ cuſtodirẽt vniuerſa mãdata dñi dei noſtri, ⁊ iudicia eiº ⁊ ceremonias eius, ⁊ vt nõ daremº filias nras pplo terre, ⁊ filias eorũ nõ acciperemº filijs nris. Populi q̃q terre, q̃ importãt venalia, ⁊ oĩa ad vſum p die ſabbathi vt vendãt, non accipiemus ab eis in ſabbatho ⁊ in die ſanctificato. Et dimittemº annũ ſeptimũ, ⁊ exactionẽ vniuerſe manus. Et ſtatuemº ſuper nos precepta, vt demº tertiã partẽ ſicli p annũ ad opus domus dei nri ad panes ppoſitionis, ⁊ ad ſacrificiũ ſempiternũ, ⁊ in holocauſtũ ſempiternũ in ſabbathis, in calẽdis, in ſolẽnitatibº, ⁊ in ſctificatis, ⁊ p pctõ: vt exorẽt p Iſrl ⁊ in omnez vſum domº dei nri. Sortes ergo miſimus ſup oblationẽ lignoz inter ſacerdotes, Leuitas, ⁊ pplm, vt inferrent in domũ dei nri p domos patrũ nrorũ, p tpa a tpibus anni vſqz ad annũ: vt arderẽt ſup altare dñi dei nri, ſicut ſcriptũ eſt in lege moyſi. ⁊ vt afferremº primogenita terre nre, ⁊ primitiua vniuerſi fructº oĩs ligni ab anno in annũ, in domo dñi. ⁊ primitiua filiorũ nrorũ, ⁊ pecorũ nrorũ ſicut ſcriptũ eſt in lege, ⁊ primitiua boũ nrorũ, ⁊ ouũ nrarũ, vt offerrẽtur in domo dei nri ſacerdotibus q miniſtrãt in domo dei nri. Et primitias ciborũ nrorũ, ⁊ libaminũ nrorũ, ⁊ poma oĩs ligni, vindemie q̃q, ⁊ olei afferemº ſacerdotibº ad gazophylacium dei nri, ⁊ decimã partem terre nre Leuitis. Ipſi leuite decimas accipiẽt ex oĩbº ciuitatibº operũ nrorz. Erit aũt ſacerdos filiº Aarõ cũ leuitis i decimis leuitaz, ⁊ leuite offerẽt decimã ptẽ decime ſue in domo dei nri, ad Gazophylaciũ in domo theſauri. Ad gazophylaciũ enĩ deportabunt filij Iſrael, ⁊ filij leui primitias frumenti, vini, ⁊ olei: ⁊ ibi erunt vaſa dñi ſanctificata, ⁊ ſacerdotes et cantores, ⁊ ianitores et miniſtri, ⁊ non dimittemus domum dei noſtri.

¶ Capituli Summarium. Nominantur qui habitant in Jeruſalem ⁊ Juda. Caput.xj.

A Habitauerũt aũt pncipes pplĩ in Jeruſalẽ: reliqua vero plebs miſit ſorẽ, vt tolleret vnã ptẽ de decẽ, qui habitaturi eſſent in Jeruſalẽ ciuitate ſancta, nonẽ vero partes in ciuitatibº. Bñdixit aũt pplus oĩbus viris q ſe ſpõte obtulerãt vt hitarẽt in Jeruſalẽ. Hi ſunt itaq; principes puincie q hitauerũt in Jeruſalẽ, ⁊ in ciuitatibº Juda. Hitauit aũt vnuſqſq; in poſſeſſione ſua, in vrbibº ſuis iſrl, ſacerdotes, leuite, nathinei, ⁊ filij ſeruoz ſalomonis. Et in Jeruſalẽ hitauerũt de filijs iuda, ⁊ de filijs bẽiamin, ⁊ de filijs iuda, athaias filiº ozie, filij zacharie, filij Amarie, filij ſaphatie, filij malaleel: de filijs phares. Maaſia filiº Baruch, filiº cholhoza, filiº hazia, filiº Adaia, filiº Joiarib, filiº zacharie, filiº ſilonitis, oĩs hi, filij phares, q hitauerũt in Jeruſalẽ, q̃dringẽti ſexaginta nouẽ viri fortes. Hi ſunt aũt filij bẽiamin: ſellu filius moſollã, filiº Joed, filiº phadaia, filiº colaia, filiº maaſia, filiº ethiel, filiº iſaie, ⁊ poſt eũ Gebbai, ſellai: nõgẽti viginti octo. ⁊ ioel filiº zechri ppoſitº eorũ, ⁊ iudas filiº ſenua ſup ciuitatẽ ſcõs. Et de ſacerdotibº, idaia filiº ioarib, ioachi, ſaraia filiº helcie, filiº moſollã, filiº ſadoc, filiº meraioth, filiº achitob princeps domº dei, ⁊ fratres eorũ faciẽtes opa templi: octingenti viginti duo. Et adaia filiº ierohã, filius phelelia, filiº amſi, filiº zacharie, filiº phehur, filius Melchie, ⁊ ffres eiº pncipes patrũ: ducẽti q̃dragita duo. Et amaſſai filiº azreel, filiº ahazi, filiº moſolamoth, filiº emmer, et frẽs eorũ potẽtes nimis: centũ viginti octo, ⁊ prepoſitº eorũ zabdiel filiº potẽtiũ. Et de leuitis ſemeia filiº haſub, filius azaricã, filiº haſabia, filiº boni, ⁊ ſabathai, ⁊ iozabed, ſup oĩa opa q̃ erãt foriſec i domo dei a pncipibº leuitarũ. Et mathania filiº micha, filiº zebedei, filiº aſaph, princeps ad laudãdũ, ⁊ ad q̃ſitẽdũ in oratiõe, ⁊ becbecia ſcõs de ffribus eiº, ⁊ abda filiº ſammua, filiº galal, filiº idithũ. oẽs Leuite in ciuitate ſancta, ducẽti octogintaq̃tuor. Et ianitores, gecub, tehnõ, ⁊ fratres eorũ, q̃ cuſtodiebãt oſtia: cẽtũ ſeptuagintaduo. Et reliq exiſrl ſacerdotes ⁊ leuite in vniuerſis ciuitatibº iuda, vnuſqſq; in poſſeſſiõe ſua. Et nathinei q̃ habitabãt i ophel, ⁊ ſia haa, ⁊ gaſpha de nathineis. Et epõs Leuitarũ in Jeruſalẽ, azzi filiº bani, filiº haſabie, filiº mathanie, filiº miche. De filijs aſaph, cãtores i miniſterio domº dei. Preceptũ q̃ppe regis ſup eos erat, ⁊ ordo i cãtoribº p dies ſingulos, ⁊ phatha hia filiº meſezebel de filijs zara filij iuda in manu regis, iurta omne verbũ pplĩ, ⁊ in domibº p oẽs regiões eoz. De filijs iuda hitauerũt in cariatharbe ⁊ in filiabº eiº, ⁊ in dibõ ⁊ in filiabº eiº, ⁊ in cabſeel ⁊ in vicuis eius, ⁊ in ieſue, ⁊ in molada, ⁊ in bethphalet, ⁊ in haſerſual, ⁊ in berſabee, ⁊ in filiabº eiº, ⁊ in ziceleg, ⁊ in mechona ⁊ in filiabº eiº, ⁊ in Remmõ, ⁊ in ſaraa, ⁊ in ierimuth, zonoa, odollam ⁊ in villis earũ, lachis ⁊ in regionibº eius, azeca ⁊ in filiabº eius. Et manſerunt in berſabee vſqz ad vallem ennom. Filij aũt Bẽiamin, a geba, Machmas, ⁊ hai, ⁊ Bethel, ⁊ filiabus eius: anathoth, nob, anania, Aſor, rama, gethaim, hadid, ſeboim, ⁊ neballat, lod, ⁊ ono valle artificum. ⁊ de Leuitis portiones Jude ⁊ Beniamin.

¶ Capituli Summarium. Agitur de nominibº ⁊ officijs ſacerdotum atq; Leuitarum. Caput.xij.

I Sunt aũt ſacerdotes ⁊ leuite q aſcẽderũt cũ Zorobabel filio ſalathiel, ⁊ ioſue: ſaraia, ⁊ ieremias eſdras, amaria, melluch, hattº, Sebenias, rehũ, merimuth, addo, gẽthõ, abia, miamin, madia, belga, ſemeia, ⁊ ioiarib, idaia, ſellũ, amoch, elcias, idaia. Iſti pncipes ſacerdotũ, ⁊ frẽs eorũ in diebº ioſue. Porro leuite, ieſua, bẽnui, cedmiel, ſarebia, iuda, Mathanias, ſup hymnos ipſi ⁊ fratres eoz: ⁊ becbecia atq; hanni, ⁊ fratres eoz vnuſqſq; in offõ ſuo. Joſue aũt gennit ioaci, ⁊ ioacim gennit eliaſib, ⁊ eliaſib gennit Joiada, ⁊ ioiada gennit ionathã, ⁊ ionathã gennit ieddoa. In diebus aũt Joacim erãt ſacerdotes ⁊ pncipes familiarũ: ſaraia, maraia, Jeremia, hanania, eſdra, moſollã, amaria, iohanã, milico, Jonathã, ſebenie, ioſeph, harẽ, edna, maraioth, helci, adaia, zacherie, gẽthõ, moſollã, abia, zechri, Miamin, ⁊ Moadia, phelti, belga, ſammua, ſemaia, ionathã, Joiarib, mathanai, ioiade, Ozzi, ſellai, celai, amoc, heber, helcie, haſebia, idaia, nathanael. Leuite in diebus eliaſib, ⁊ Joiada, ⁊ iohanã, ⁊ ieddoa ſcripti principes familiarũ, et ſacerdotes i regno Darij perſe. Filij Leui pncipes familiarũ ſcripti in libro verborũ diez, ⁊ vſq; ad dies ionathã filij Eliaſib. Et pncipes leuitaz, haſebia, ſerebia ⁊ ieſue filiº Cedmiel: et fratres eorũ p vices ſuas, vt laudarẽt, et cõfiterenr iurta pceptũ dauid viri dei, ⁊ obſeruarẽt eq̃ per ordinẽ. Mathania, ⁊ becbecia, obedia, Moſollã, telmõ, Accub, cuſtodes portaz, ⁊ veſtibulorũ añ portas. Hi diebº ioacim filij Joſue, filij ioſedec, ⁊ in diebº nehemie ducis, ⁊ Eſdre ſacerdotis ſcribeq;. In dedicatiõe aũt muri ieruſalẽ regſierũt Leuitas de oĩbº locis ſuis, vt adducerẽt eos in Jeruſalẽ, ⁊ facerẽt dedicationẽ, ⁊ letitiã in actiõe graz, ⁊ cãtico, ⁊ in cymbalis, pſalteriis, ⁊ citharis. Cõgregati ſunt aũt filij cãtoz, de cãpeſtribus circa ieruſalẽ, ⁊ de villis netuphati, ⁊ de domo galgal, ⁊ de regionibus geba et Azmaueth: qm̃ villas

edificauerunt

edificauerũt sibi cătores in circũitu Jerusalem. Et mundati sunt sacerdotes ⁊ Leuite, ⁊ mũdauerunt ppl'm ⁊ portas, ⁊ murũ. Ascẽdere aũt feci pncipes iuda sup murũ, ⁊ statui duos magnos choros laudantiũ. Et ierũt ad dexterã sup murũ ad portã sterquliniũ. Et unit post eos osaias, ⁊ media pars principũ Jude, ⁊ Azarias, Esdras, ⁊ mosollã, Juda ⁊ Beniamin, ⁊ semeia, ⁊ Jeremias. Et de filijs sacerdotum in tubis zacharias filius Jonathã, filiꝰ Semeie, filius mathanie, filiꝰ Michaie, filiꝰ zechur, filiꝰ Asaph, ⁊ ffres eius semeia ⁊ Azareel, Malalai, Galalai, Maai nathanael, ⁊ Juda, ⁊ banam, in vasis cãtici Dauid viri dei: ⁊ Esdras scriba ante eos in porta fontis. Et ꝫ eos ascẽderũt in gradibus ciuitatꝭ Dauid i ascẽsu muri sup domũ dauid, ⁊ vsq; ad portã aquarũ ad orientẽ. Et chorus scõs gr̃as referẽtiũ ibat ex aduerso, ⁊ ego post eũ: ⁊ media ps ppl'i sup murũ ⁊ sup turrim furnorũ, ⁊ vsq; ad murũ latissimũ, ⁊ sup portã Ephraim, ⁊ sup portã antiquã, ⁊ sup portã piscium ⁊ turrim Hananeel, ⁊ turrim Emath, ⁊ vsq; ad portã gregis: ⁊ steterũt in porta custodie. steterũtq; duo chori laudãtiũ in domo dei, ⁊ ego, ⁊ dimidia pars magistratuũ mecũ. Et sacerdotes Eliacim, Maasia, miamin, michea, Elioenai, zacharia, Hananta in tubis, ⁊ maasia, ⁊ semeia: ⁊ eleazar et Uzzi, ⁊ Johanã, ⁊ Melchia, ⁊ Elam, ⁊ Ezer. Et clare cecinerũt cantores, ⁊ Jezraia prepositus: ⁊ immolauerunt in die illa victimas magnas, ⁊ letati sunt: deus enim letificauerat eos letitia magna. Sed ⁊ vxores eorũ ⁊ liberi gauisi sunt, ⁊ audita est letitia Jerusalẽ procul. Recẽsuerũt quoq; in die illa viros super Gazophilacia thesauri ad libamina, ⁊ ad primitias, ⁊ ad decimas, vt introferrẽt p eos principes ciuitatis in decore gr̃arũ actiões, sacerdotes ⁊ leuitas: q; letificatꝰ est iuda in sacerdotibꝰ, ⁊ leuitis astãtibus. Et custodierũt obseruationẽ dei sui, ⁊ obseruationẽ expiationis ⁊ cantores ⁊ ianitores iuxta preceptũ Dauid, ⁊ Salomonis filij eiꝰ. q; in diebꝰ dauid ⁊ asaph ab exordio erãt principes cõstituti cantorũ in carmine laudantiũ, ⁊ cõfitentiũ deo. Et omis israel in diebꝰ zorobabel, ⁊ in diebus nehemie dabant partes cãtorũbꝰ, ⁊ ianitorũbꝰ p dies singulos, ⁊ sanctificabant Leuitas, ⁊ Leuite sanctificabãt filios Aaron.

¶ Capituli Summarium. Ejciuntur extranei. ⁊ violatores sabbathi arcentur. Caput. xiij.

In die aũt illo lectũ est in uolumine moysi audiẽte pplo: ⁊ inuẽtũ est scriptũ i eo, qõ nõ debeãt introire Ammonites ⁊ Moabites in ecclesiã dei, vsq; in eternũ: eo q nõ occurrerũt filijs Israel cũ pane ⁊ aqua: ⁊ cõduxerunt aduersum eos Balaã ad maledicẽdũ eis, ⁊ conuertit deꝰ noster maledictionẽ in bñdictionẽ. Factũ est aũt, cũ audissent legẽ, sepauerũt oẽm alienigenã abi israel. Et sup hoc erat Eliasib sacerdos q fuerat ꝓpositꝰ in gazophylacio domꝰ dei nr̃i, ⁊ prumꝰ Tobie. Fecit ergo sibi gazophylaciũ grãde, ⁊ ibi erãt aũ eũ reponẽtes mũnera ⁊ thus, ⁊ vasa, ⁊ decimã frumẽti, vini ⁊ olei, partes Leuitarũ, ⁊ cãtorũ, ⁊ iamtor: ⁊ ꝓmittias sacerdotales. In oibꝰ aũt his nõ fui i Jerusalẽ, q; anno triceſimo scõo artazerxis regis Babylõnis veni ad regẽ: ⁊ in fine dierũ rogaui regem. Et veni i Jerl'm, ⁊ itelleri malũ qđ fecerat Eliasib Tobie. vt faceret ei thesaurũ i vestibulis domꝰ dei. Et malũ mihi visum est valde. Et ieci vasa domꝰ Tobie foras de gazophylacio. Precepiq; ⁊ emũdauerũt gazophylaciũ: ⁊ retuli ibi vasa domꝰ dei, sacrificiũ, ⁊ thus. Et cognoui q ptes Leuitarũ nõ fuissent date: ⁊ fugisset vnusquisq; in regionẽ suã de Leuitis, ⁊ cantoribus, ⁊ de his q ministrabant: ⁊ egi causam aduersum magistratꝰ, ⁊ dixi. Quare dereliqꝰ domũ dei? Et cõgregaui eos: ⁊ feci stare in statiõibꝰ suis. Et omis inda apportabat decimã frumẽti, vini ⁊ olei in horrea. Et ꝓstituiꝰ sup horrea Selemiã sacerdotẽ, ⁊ Sadoc scribã, ⁊ phadaiã de Leuitis ⁊ iuxta eos Hanan filiũ zachur filium mathanie: qm̃ fideles cõprobati sunt, ⁊ ipsis credite sunt partes fratrũ suorũ. Memẽto mei deꝰ meꝰ p hoc, ⁊ ne deleas miserationes meas q̃s feci in domo dei mei, ⁊ in cerimonijs eiꝰ. In diebꝰ illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbatho, portãtes aceruos, ⁊ onerãtes sup asinos vinũ, ⁊ vuas, ⁊ ficꝰ, ⁊ oẽ onꝰ: ⁊ inferẽtes in Jerusalẽ die sabbathi. Et cõtestatꝰ sum vt in die q̃ vẽdere liceret, vẽderẽt. Et Tyrij habitauerũt in ea, inferẽtes pisces, ⁊ oĩa venalia: ⁊ vẽdebãt in sabbathis filijs iuda ⁊ Jerusalẽ: ⁊ obiurgaui optimates Jnda, ⁊ dixi eis. Que est hec res mala quã vos facitis, ⁊ pphanatis diẽ sabbathi? Nunqd nõ hec fecerũt patres nr̃i ⁊ addurit deꝰ noster sup nos oẽ malũ hoc, ⁊ sup ciuitatẽ hanc? Et vos additis iracũdiã sup Israel violãdo sabbathũ. Factũ est aũt, cũ gentissent porte Jerusalẽ in die sabbathi, dixi: ⁊ clauserũt ianuas, ⁊ ꝓcepi vt nõ aperirent eas vsq; post sabbathũ: ⁊ de pueris meis cõstitui sup portas, vt nullꝰ inferret onꝰ in die sabbathi. Et mãserũt negociatores, ⁊ vẽdẽtes vniuersa venalia foris Jerusalẽ semel ⁊ bis. Et cõtestatus sum eos, ⁊ dixi eis. Quare manetis ex aduerso muri? si scõo hoc fecerit, manũ mittã i vos. Jtaq; ex tpe illo nõ venerũt in sabbatho. Dixi q̃ Leuitis vt mũdarẽtur, ⁊ venirẽt ad custodiẽdas portas, ⁊ sanctificãdam diẽ sabbathi: ⁊ p hoc ergo memẽto mei deꝰ meꝰ, ⁊ pce mihi fm multitudinẽ miserationũ tuarũ. Sz ⁊ in diebꝰ illis vidi Judeos ducẽtes vxores Azotidas, Ammonitidas, ⁊ moabitidas. Et filij eorũ ex media parte loq̃bant Azotice, ⁊ nesciebãt loq Judaice, ⁊ loq̃bantur iuxta lingũã ppli ⁊ ppli. Et obiurgaui eos, ⁊ maledixi. Et cecidi ex eis viros, ⁊ decaluaui eos, ⁊ adiuraui in deo vt nõ darẽt filias suas filijs eorũ, ⁊ nõ acciperẽt de filiabꝰ eor̃ filijs suis, ⁊ sibimetipsis, dicẽs. Nunqd nõ in hmõi peccauit salomõ rex Jsrl? ⁊ certe in gẽtibꝰ multis nõ erat rex similis ei: ⁊ dilectꝰ deo suo erat, et posuit eũ deꝰ regẽ sup oẽm Jsrl: ⁊ ipsum ergo duxerũt ad pctũ mulieres alienigene. Nunqd ⁊ nos inobediẽtes faciemus oẽ malũ grãde hoc, vt preuaricemur in deo nr̃o ⁊ ducamꝰ vxores pegrinas? De filijs aũt Joiada filij Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat horonites qnẽ fugaui a me. Recordare dn̄e deꝰ meꝰ aduersum eos q polluũt sacerdotiũ, ius q; sacerdotale, ⁊ leuiticũ. Jgit mũdaui eos ab oibꝰ alienigenis: ⁊ cõstitui ordines sacerdotũ, ⁊ leuitarũ, vnũquẽq; in ministerio suo: ⁊ i oblatiõe lignoꝝ in tpibꝰ cõstitutis, ⁊ in ꝓmitijs: memẽto mei deꝰ meꝰ in bonũ. amẽ.

¶ Explicit liber Neemie: qui est secundus Esdre.

¶ Jncipit liber Esdre tertius.

¶ Capituli Summarium. Repetuntur obiter gesta Josie. Jechonie, ⁊ Joachim regum Juda. Caput. j.

Et fecit Josias pascha i Jerosolymis dño, et immolauit phase q̃rtadecima luna primi mẽsis: statnẽs sacerdotes p vices dierũ stolis amictos in tẽplo dñi: ⁊ dixit Leuitis sacris seruis Jsrl, vt sanctificarẽt se dño in positione sancte arce dñi, in domo quã edificauit Salomõ filius Dauid rex. Non erit vobis tollere sup humeros eã. Et nunc deseruite dño vestro, ⁊ curã agite gentis illius Jsrl, ex parte secũdũ pagos ⁊ tribus vestras, secundũ scriptũrã Dauid regis Jsrl, ⁊ secundũ magnificẽtiam Salomonis filij eius, oẽs in templo, ⁊ secundũ particulam principatus paternã vestrã eorũ, qui stãt in conspectu fratrũ filiorũ Jsrl. Immolate pascha, ⁊ sanctificia parate fratribus vestris, ⁊ facite secundũ preceptũ dñi q̃ datũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ꝛſdoysi. Et donauit Josias in plebē q̄ inuenta est ouiū, agnorū, ꝛ hedorū ꝛ caprar triginta millia, vitulos tria mil
B lia: hec de regalib⁹ data sūt ꝑ̄m ꝓmissionē pp̄o: ꝛ sacerdo tib⁹ in pascha, oues numero duo millia, ac vituli cētū. Et Jechonias, ꝛ Semeias, ꝛ Nathanael frēs, ꝛ Habasabias, ꝛ Oziel, ꝛ Coraba ī phase, ones q̄nq̄ millia, vitulos q̄ngēt os. Et hec cū fierēt elegāter, steterūt sacerdotes, ꝛ Leuite, habētes azyma p tri⁹. Et ꝑ̄m ptes p̄ncipatus p̄̄m in con spectu pp̄li offerebāt dño, ꝑ̄m ea q̄ in libro ꝛſdoysi scripta sunt: ꝛ atſauerūt phase igni, put oportebat: ꝛ hostias core rūt in abenulis: ꝛ in ollis cū benenolētia: ꝛ attulerūt oīb⁹ q̄ erāt ex plebe: ꝛ post hec parauerūt sibi, ꝛ sacerdotibus. Sa cerdotes eñ offerebāt adipes, vsq̄ dum finita esset hora: ꝛ Leuite parauerūt sibi, ꝛ fratribus suis filijs Aaron. Et sa cri cantores filij Asaph erāt p ordinē secūdum preceptum
C Dauid, et Asaph, ꝛ Zacharias, ꝛ Jeddumus, q̄ erat a re ge. Et ostiarij per singulas ianuas, ita vt nō prenaricarer vnusq̄sq̄ suā: fratres eñ illorū parauerūt illis. Et cōsum mata sunt q̄ pertinebāt ad sacrificiū dñi. In illa die egerūt phase, ꝛ offerebant hostias sup dñi sacrificiū, secundū pre ceptū regis Josie. Et egerūt filij Jsrl̄, qui inuēti sunt in tem pore illo, phase: ꝛ diē festū azymorū per dies septē: ꝛ nō est celebratū phase tale in Jsrael, a tpibus Samuel pphete: ꝛ oēs reges Jsrael nō celebrauerūt tale pascha, quale egit Josias, ꝛ sacerdotes, ꝛ Leuite, ꝛ Judei, ꝛ oīs Jsrael, q̄ inuēti sunt in commoratione Jerosolymis. Octauodecimo anno regnante Josia, celebratū est phase. Et directa sunt opera a Josie in conspectu dñi sui in corde pleno metuentia:
D ꝛ q̄ circa illū quidē conscripta sunt in posteris tpi⁹ de eis qui peccauerūt, quiq̄ irreligiosi fuerūt in dñm pre oī gēte, ꝛ qui nō queñerūt verba dñi super Jsrael. Et post omnem actum hūc Josie, ascēdit Pharao rex Egypti, veniens in Charcamis ab itinere super Euphraten, ꝛ exiit obuiā illi Josias. Et misit rex Egypti ad Josiā, dicēs. Quid mihi ꝛ tibi est rex Jude? Nō sum missus a dño vt pugnē ꝓtra te: su per Euphraten eñ bellū meū est, festinās descende. Et non est reuersus Josias super currum: sed expugnare eū cona batur, nō attēdēs verbū pphete ex ore dñi: sed cōstituit ad eū bellū in campo ꝛſdageddo. Et descēderūt principes ad
E. regē Josiā. Et dixit rex pueris suis. Amouete me a prelio, infirmatus sum eñ valde. Et statim amouerunt eum pueri ipsi⁹ de acie. Et ascēdit sup currū secūdariū suū: ꝛ puenīēs Jerosolymam, vita functus est: ꝛ sepultus est in paterno sepulchro. Et in tota Judea lugebāt Josiā: q̄ ꝑsidebāt cū vxorib⁹ lamētabāt eū vsq̄ in hūc diē. Et datū est hoc fieri semp in oē genus Jsrl̄. Hec aūt prescripta sunt in libro hi storiarū regū Jude: ꝛ singula gesta actus Josie, ꝛ eius glo ria, ꝛ intellectus eius in lege dñi: quecq̄ gesta sunt ab eo, ꝛ q̄ nō scripta sunt in libro regū Jsrael, ꝛ Jude. Et assumētes,
F qui erāt ex gente Jechoniā filiū Josie, cōstituerūt regē pro Josia patre suo, cū eēt annor trigītatriū. Et regnauit sup Jsrl̄ mēsib⁹ trib⁹. Et amouit eū rex Egypti ne regnaret in Jerosolymis: ꝛ mulctauit gentē argēti talēta cētū ꝛ auri talentū vnū. Et cōstituit rex egypti Joacim fratrē ipsi⁹, re gem Jude ꝛ Jerusalē: ꝛ alligauit magistratus Joacim et Zaracelē fratrē suū, ꝛ apprehēdēs redurit ī egyptū. Anno rum erat Joacim viginti quinq̄, cū regnare cepisset in ter ra Juda ꝛ Jerusalē: ꝛ fecit malū ī cōspectu dñi. Post hūc aūt ascēdit Nabuchodonosor rex Babylonis, ꝛ alligās eū in ere o vinculo, pdurit ī Babylonā: ꝛ sacra vasa dñi acce pit Nabuchodonosor, ꝛ tulit ꝛ cōsecrauit in tēplo suo in ba bylonia. Nā de immūditia illi⁹, ꝛ irreligiositate scriptū est in libro tpm regū. Et regnauit Joacim filius eius p eo. Cū aūt cōstitut⁹ eēt rex, erat annorū decē ꝛ octo. Regnauit aūt mēses tres, ꝛ dies decē in Jerusalē. ꝛ fecit malū in ꝓspectu dñi: ꝛ post annū mittens Nabuchodonosor, trāsmigrauit eū in Babyloniā simul cū sacris vasis dñi. Et cōstituit Se deciā regē Juda ꝛ Jerusalē, cū esset annor viginti vnius. Regnauit aūt annis vndecim. Et fecit malū in ꝓspectu do mini, ꝛ nō est verit⁹ a vbis q̄ dicta sunt ab Jeremia pphēta
Jeremie xxvij. ex ore dñi: ꝛ adiurat⁹ a rege Nabuchodonosor, periurans discessit, ꝛ indurata ceruice sua, ꝛ corde suo, trāsgressus est legitima dñi dei Jsrael. Et duces populi dñi multa inique gesserūt, ꝛ impie egerūt sup oēs immūditias gentiū: ꝛ pol luerunt tēplū dñi, q̄ sanctū erat in Jerosolymis. Et misit deus patrū ipsorū p̄ angelū suū reuocare eos, ꝑpter quod parceret illis, ꝛ tabernaculo. Ipsi vero subsannabāt in an gelis suis: ꝛ q̄ die locut⁹ est dñs, erāt illudētes pphetis ei⁹. 15
Qui vsq̄ ad iracūdiā cōcitat⁹ est sup gentē suā, ꝑpter irre ligiositatē suā, ꝛ ꝑcepit ascēdere reges Chaldeorū. Qui oc cidērūt iuuenes eorū in gladio, in circūitu sancti tēpli eorū ꝛ nō pepcerūt iuueni, ꝛ seni, ꝛ virgini, ꝛ adolescēti: sed oēs traditi sunt in man⁹ ipsorū, ꝛ oīa sacra vasa dñi, ꝛ regales apothecas resumētes, tulerūt in Babyloniā, ꝛ incenderūt domū dñi, ꝛ demolierūt muros Jerusalē, ꝛ turres ei⁹ incen derūt igne, ꝛ cōsummauerūt oīa honorifica eius, ꝛ ad nihi lum redegerūt, ꝛ reliquos a gladio duxerūt in Babylonē. Et erāt serui illi⁹ vsq̄ dū regnarēt Perse in repletiōe ver bi dñi in ore Jeremie, quousq̄ benigne ageret terra sabba tha sua, oī tpe desertiōis sue sabbathizauit in applicatio ne annorum septuaginta sep tem. Jeremie xxv.c. et xxix.c.

C L.S. Syrus remittit Judeos captiuos ī terrā suā. C.ij.

B ij. Par. xxxvj.a. j. Esdre j.a.

Regnante Cyro rege persarū in cōsummatione verbi dñi in ore Jeremie, suscitauit dñs spiritū Cyri regis Persarū, ꝛ predicauit ī toto regno suo simul per scripturā dicēs. Hec dicit Cyrus rex Persarū. ꝛſde cōstituit regē orbi terrarū dñs Jsrl̄ dñs excelsus, ꝛ significauit mihi edificare domū sibi in Jerusa lē, q̄ est in Judea. Si quis est ex genere vestro, dñs ipsi⁹ ascē dat cū eo in Jerusalem. Quotquot ergo circa loca habi tant, adiuuēt eos qui sunt in loco ipso, m auro, ꝛ argento in dationibus cū equis ꝛ iumentis cumq̄ aliis que secūdū vota apponūtur in edē dñi que est in Jerusalē. Et stantes principes tribuū, pagorū, ꝛ Judee ex tribu Beniamin, ꝛ sa cerdotes, ꝛ Leuite, quos excitauit dñs ascēdere, ꝛ edifica re domū dñi, q̄ est in Jerusalē, ꝛ qui erāt in circūitu eorum, adiuuerūt in omni auro ꝛ argēto ei⁹, ꝛ iumētis, ꝛ votis cō plurib⁹, multi quorū sensus excitat⁹ est. Et Cyrus rex pro tulit vasa sacra dñi, q̄ trāstulit Nabuchodonosor rex Ba bylonis ex Jerusalē, ꝛ cōsecrauit ea idolo suo. ꝛ ꝑ ferēs ea Cyrus rex Persarū, tradidit ꝛſdithradatho, qui erat sup thesauros ipsi⁹. Per hūc aūt tradita sunt Salmanasaro presidi Judee. Horū aūt hic numer⁹: Libatoria argentea duo millia quadringēta, athisce argētee trigita: phiale au ree trigita, itē argētee, duo millia q̄drigēte, ꝛ alia vasa mil le. oīa aūt vasa aurea ꝛ argētea, q̄nq̄ millia octingēta sexa ginta. Et enumerata sunt Salmanasaro sīl cū his q̄ ex ca ptiuitate Babylonie venerāt in Jerosolymā. In Artarer xis aūt regis Persarū trib⁹ scripserūt ei de his q̄ habita bant in Judea ꝛ Jerusalē, Balsamus, ꝛ ꝛſdithradathes ꝛ Sabellī⁹, ꝛ Rathim⁹, Balthem⁹, Sameli⁹ scriba, ꝛ reliq̄ habitātes in Samaria, ꝛ ceteris locis, subiectā epistolā re gi Artarexxi. Dñe, pueri tui Rathim⁹ ab accidētibus, et Sabellī⁹ scriba, ꝛ reliq̄ curie tue indices ī Celesyria ꝛ Phe nice. Et nūc notū sit dño regi q̄m Judei q̄ ascēderunt a vo bis ad nos, venientes i Jerusalē ciuitatē refugā ꝛ pessimā, edificāt furnos ei⁹, ꝛ statuūt muros, ꝛ tēplū suscitāt. Quod si ciuitas ista, ꝛ muri ꝓsummati fuerīt nō tibi tributa nō su stinebunt ꝑ̄ ēdere, sed etiā regib⁹ resistēt. Et q̄ id agit̄ circa tēplū recte haberi arbitrati sum⁹ nō despicere hoc i ꝑ̄m: ꝛſ notū facere dño regi, vt si videbit̄, rex, q̄rat in libris patrū tuorū, ꝛ inuenies i admonitiōib⁹ scripta de his, ꝛ scies eā ciuitas ista fuit refuga, ꝛ reges ꝛ ciuitates ꝓcutiēs, ꝛ Judei refuge, ꝛ ꝓlia cōmittētes i ea ab eterno, ob quā cām ciuitas ista deserta est. Nūc ergo notū facim⁹ dño rex, q̄m si ciuitas hec edificata fuerit, ꝛ huī⁹ muri erecti fuerūt, descensus tibi nō erit in Celesyriā ꝛ Phenicē. Tūc scripsit rex rathimo, q̄ scribebat accidētia, ꝛ Balthemo, ꝛ Sabellio scribe, ꝛ ce teris ꝓstitutis, ꝛ habitāti b⁹ ī Syria ꝛ Phenice, ea q̄ subie cta sunt. Legi epl̄az quā misist̄ mihi. Precepi ergo ingri, ꝛ

D

innentū est qñ ciuitas illa est ab euo regib⁹ reuſtēs, ⁊ hoies refuge, ⁊ plia in ea efficiētes, ⁊ reges fortiſſimi erāt in Jeruſalē dñantes, ⁊ tributa exigētes a celeſyria ⁊ phenice. Nunc ergo p̄cepi phibere hoies illos edificare ciuitatē, ⁊ phibere negd vltra hec fiat, ſz nec p̄cedāt in plurimū, ex quo ſunt mlitie, ita vt regib⁹ moleſtia ꝑportet. Tūc recitatis his q̄ a rege artaxerxe ſcripta fuerāt, rathum⁹, ⁊ ſabelli⁹ ſcriba, ⁊ q̄ cū his cōſtituti erāt inūgētes feſtināter venerūt in Jeruſalem cū equitatu, ⁊ turba, ⁊ agmine: ceperuntq; edificantes prohibere, ⁊ vacabant ab edificatione templi in Jeruſalē, vſq; ſecundo anno regni darij regis Perſarum.

¶ Capituli Summarium. Problema, nū vinum, mulier rex, aut veritas fortior ſit. Caput. iij.

A

Rex Darius fecit cenā magnā oībus vernaculis ſuis, ⁊ oīb⁹ magſatib⁹ medie ⁊ Perſid⁹, ⁊ oīb⁹ purpuratis, ⁊ ptorib⁹, ⁊ ꝑſulib⁹, ⁊ p̄fectis ſub illo ab Jndia vſq; Ethiopiā, cētū viginti ſeptez puinctz. Et cū māducaſſent ⁊ bibiſſent, ⁊ ſatiati reuerterē tur, tunc darius rex aſcēdit in cubiculū ſuū, ⁊ dormiuit, et expgefactus eſt. Tunc illi tres iuuenes corpis cuſtodes, qui cuſtodiebāt corp⁹ regis, dixerūt alter alteri. Dicam⁹ vnuſq; ſqz nſz ſmonē q̄ p̄cellat: ⁊ cuiuſcūq; appuerit ſmo ſapiētior alteri⁹, dabit illi rex Darius dona magna purpura cooperiri, ⁊ lauro bibere, ⁊ ſup aurū dormire, ⁊ currū aureo freno ⁊ cydariz byſſinā, ⁊ torquē circa collū: ⁊ ſecūdo loco ſedebit a dario ꝓpter ſapiam ſuā, ⁊ cognatus Darij vocabit. Tūc ſcribētes ſinguli ſuū vbum ſignauerūt, ⁊ poſuerūt ſub⁹ cernical darij regis, ⁊ dirext, cūq; ſurrexerit rex, dabimus illi ſcripta nſa: q̄cūq; iudicauerit rex et trib⁹, ⁊ magiſtrat⁹ Perſidis, qñ vbū ei⁹ ſapiēti⁹ eſt, ipſi dabit victoria ſicut ſcriptū eſt. Un⁹ ſcripſit: Forte eſt vinū. Alius ſcripſit, Fortior eſt rex. Tertiꝰ ſcripſit, Fortiores ſunt mulieres. ſup oīa aūt vicit veritas. Et cū ſurrexiſſet rex, accepert ſcripta ſua, ⁊ dederūt illi, ⁊ legit ⁊ mittēs vocauit oēs magiſtratus perſarū, ⁊ Medos, ⁊ purpuratos, ⁊ ptores, ⁊ p̄fectos: ⁊ ſederūt in cōcilio: ⁊ lecta ſunt ſcripta coꝝ ipſis. Et dixit, Vocate adoleſcētes, ⁊ ipſi indicabūt verba ſua. Et vocati ſunt ⁊ introierūt. Et dixit illis, Jndicate nobis de his q̄ ſcripta ſunt ⁊ cepit prior, qui dixerat de fortitudine vini, ⁊ dixit. Viri q̄ p̄ualet vinū oīb⁹ hoibus q̄ bibūt illud? Seducit mētē Jtēq; regis ⁊ orphani facit. mentē vanā. Jtē ſerui ac liberi, pauperis ac diuitis, ⁊ oēm mētē q̄uertit in ſecuritatē ⁊ incunditatē, ⁊ nō meminit oēm triſtitiā ⁊ debitū, ⁊ oīa precordia facit honeſta, ⁊ nō meminit regē, nec magiſtratū, ⁊ oīa ptalenta log facit. Et nō meminerūt cū biberūt, amicitiā, nec fraternitatē: ſz nō multū poſt ſumūt gladios. ⁊ cū a vino merſerint, ⁊ ſurrexerūt, nō meminerūt q̄ geſſerūt. O viri, nū p̄cellit vinū? qs ſic cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

¶ Capituli Summarium. Obtinet palmā qui veritatem omnibus fortionem predicat. Caput. iiij.

A

Et ichoauit ſequēs dicere, q̄ dixit de fortitudine regis. O viri, nū p̄cellunt hoies, q̄ terrā ⁊ mare obtinēt, ⁊ oīa q̄ in eis ſunt: Rex aūt ſup oīa prevellit, ⁊ dñat eor: ⁊ oē q̄cunq; dixerit illis, faciūt. Et ſi miſerit illos ad bellatores, vadunt, ⁊ demoliunt mōtes: ⁊ muros, ⁊ turres. Jugulant, ⁊ iugulāt, ⁊ regis verbū nō pretereūt. nā ſi vicerint, afferūt regi oīa q̄cunq; p̄data fuerint. Silr ⁊ alij oēs, ⁊ q̄tquot nō militāt, nec pugnāt, ſz colūt terrā: rurſum cū fuerint metētes, afferūt tributa regi ⁊ ipſe vnus ſolus ſi dixerit occidite, occidunt: dixerit remittite, remittunt: dixerit pcutite, pcutiūt: dixerit exterminate, exterminat, dixerit edificate, edificant: dixerit excidite, excidunt: dixerit plantate, plantant: ⁊ oīs plebs, ⁊ virtutes eius obaudiūt. ⁊ ſuper hoc ipſe recumbit, ⁊ bibit, ⁊ dormit. Vi aūt cuſtodiūt in circūtu eum, ⁊ nō p̄nt ire ſinguli, et facere opa ſua, ſed in dicto obaudiētes ſunt ei. Viri, q̄uo nō p̄cellit rex, q̄ ſic diffamatur? Et tacuit. Tertiꝰ q̄ dixerāt de mulieribꝰ ⁊ veritate, hic eſt zorobabel, cepit log. Viri, non magnus rex, ⁊ multi hoies nec vinū p̄cellit. Quis eſt ergo, qui dominat eorum? Nōne mulieres genuerūt regē, ⁊ omnem populū, q̄ dñatur mari ⁊ terre: ⁊ ex illis nati ſunt, ⁊ ipſe educauerunt eos qui plantauerūt vineas ex q̄bus vinū fit? Et ipſe faciūt ſtolas oīm hominū, ⁊ ipſe faciūt gloriā hoibus ⁊ nō poſſunt hoies ſeparari a mulieribꝰ. Si cōgregauerint aurū ⁊ argentū, ⁊ oēm rem ſpecioſam, ⁊ viderint mulierem vnā bono habitu, ⁊ bona ſpecie, oīa hec relinquētes in eam intendūt, ⁊ aperto ore conſpiciūt, ⁊ eam alliciūt magis q̄ aurū ⁊ argentū, ⁊ omnē rem pretioſam. Homo patrē ſuum relinquit, q̄ enutrīt illū, ⁊ ſuam regionē, ⁊ ad mulierem ſe coniungit. Et cū muliere remittit aīam ⁊ neq; patrē memnit, neq; matrē, neq; regionē. Et hinc opz vos ſcire, q̄ſi mulieres dñantur veſtri. Nōne doletis? Et accepit hō gladiū ſuū, ⁊ vadit i viā facere furta, ⁊ homicidia, ⁊ mare nauigare, ⁊ flumina, ⁊ leonē videt, ⁊ in tenebris ingredit: ⁊ cū furtū fecerit, ⁊ fraudes, ⁊ rapinas, a mabili ſue affert. Et iterū diligit homo vxorē ſuā magis q̄ patrem aut matrē. Et multi demētes facti ſunt ꝓpter vxores ſuas ⁊ ſerui facti ſunt ꝓpter illas, ⁊ multi perierūt ⁊ iugulati ſunt, ⁊ peccauerūt ꝓpter mulieres. Et nunc credite mihi, q̄ magnus eſt rex in poteſtate ſua: quoniā oēs regiones verenr tāgere eū. Vi debā tū Apemē filiā Bezacis mirifici, cōcubinā regis ſedētem iuxta regē ad dexterā, ⁊ auferentē diadema de capite eius ⁊ imponentē ſibi, ⁊ palmis cedebat regē de ſiniſtra manu. Et ſup hec apto ore intuebatur eā: ⁊ ſi ariſerit ei, ridet nā ſi indignata ei fuerit, blādit, donec recōciliet in gratiā. O viri cur nō ſunt fortiores mulieres? Magna eſt terra, ⁊ excelſus eſt celū: ⁊ q̄ iſta agit? Et tunc rex, ⁊ purpurati intuebātur in alterutrū. Et incohoauit loqui de veritate. O viri, nonne fortes ſunt mulieres? Magna eſt terra, ⁊ excelſum eſt celū: ⁊ velox curſus ſolis cōuertit in gyro celū in locum ſuū in vna die. Nonne magnificus eſt q̄ hec facit? Et veritas magna, ⁊ fortior ꝓ omnib⁹. Dis terra vītatē inuocat celū etiā ipſam bñdicit, ⁊ oīa opa monent ⁊ tremūt eā, ⁊ nō eſt cū ea q̄nequā iniquū. Vinū iniquū, iniquus rex, iniquæ mulieres, iniqui oēs filij hoīm, ⁊ inīq̄ illorū oīa opa, ⁊ nō eſt in ipſis veritas, ⁊ in ſua iniqtate peribūt: ⁊ veritas manet, et invalеſcit in eternū, ⁊ vivit ⁊ obtinet in ſecula ſeculorum. Nec eſt apud eā accipe pſonas, neq; dñas: ſed q̄ iuſta ſunt facit oībus iniuſtis ac malignis, ⁊ oēs benignant in operibus eius. Et nō eſt in iudicio eius iniquum, ſed fortitudo, ⁊ regnū, ⁊ ptās, ⁊ maieſtas oīm euorū. Bñdictus deus veritatis. Et deſijt loquēdo. Et oēs ppli clamauerūt, ⁊ dixerunt, Magna eſt veritas, ⁊ p̄ualet. Tunc rex ait illi, Pete, ſi qd vis amplius, q̄ q̄ ſcripta ſunt ⁊ dabo tibi, ſcōm q̄ inuētus es ſapiētior: primus, ⁊ prim⁹ mihi ſedebis, ⁊ cognat⁹ meus vocaberis. Tunc ait regi, Memor eſto voti tui, quod vouiſti, edificare Jeruſalem, in die qua regnum accepiſti: ⁊ omnia vaſa que accepta ſunt ex Jeruſalem, remittere que ſeparauit Cyrus, qñ mactauit Babyloniam, ⁊ voluit remittere ea ibi. Et tu vouiſti edificare templum, q̄ incenderunt Jdumei, qñ exterminata eſt Judea a chaldeis. Et nūc hoc eſt q̄ poſtulo dñe, ⁊ q̄ peto, hoc eſt maieſtas q̄ a te poſtulo, vt facias votum q̄ vouiſti regi celi ore tuo. Tunc ſurgēs Darius rex, oſculatus eſt illum, ⁊ ſcripſit epiſtolam ad oēs diſpenſatores, ⁊ p̄fectos, ⁊ purpuratos, vt deducerent eum, ⁊ eos qui cū illo erant oēs aſcendentes edificare Jeruſalē. Et oībus p̄fectis qui erant in Syria, ⁊ phenice, et Libano ſcripſit epiſtolas, vt traherent ligna cedrina a Libano in Jeruſalē, vt edificarent cum eis ciuitatē. Et ſcripſit omnibus Judeis qui aſcēdebant a regno in Judeam pro libertate omnem potentem, ⁊ magiſtratū, ⁊ p̄fectum non ſuperuenire ad ianuas ipſorum, ⁊ omnem regionem quam obtinuerant immunem eſſe eis, ⁊ Jdumei relinqnāt caſtella que obtinent Judeorum, et in ſtructuram templi dare per ſingulos annos talenta viginti, vſq; dum perficeretur: ⁊ ſuper ſacrariū holocauſtomata hoſtilare quotidie, ſicut habēt p̄ceptum, alia talenta decē offerre per ſingulos annos, ⁊ m omnib⁹ qui procedunt a Babylonia condere ciuitatem: vt eſſet libertas tam ipſis quam filijs eorum, ⁊ omnibus ſacerdotib⁹ qui precedūt. Scripſit autem

et quãtitatẽ, ꝛ sacrã stolã iussit dari in qua deseruirẽt, ꝛ Le
uitis scripsit dare ꝓcepta, vsq; in diẽ qua cõsummabit̃ do-
mus, ꝛ Jerusalẽ extruet̃: ꝛ oĩb⁹ custodiẽtibus ciuitatẽ, scri-
psit dari eis sortes ꝛ stipẽdia. Et dimisit oĩa vasa q̃cũq; sepa
rauerat Cyr⁹ a Babylonia, ꝛ oĩa q̃cũq; dixit Cyr⁹, ꝛ ipe
ꝓcepit fieri, ꝛ mitti Jerusalẽ. Et cũ ꝓcessisset ille adolescẽs,
eleuãs faciẽ in Jerusalẽ, benedixit regẽ celi, ꝛ dixit. Abs te
est victoria, ꝛ abs te est sapiẽtia ꝛ claritas. Et ego seru⁹ tu-
us sum. Benedict⁹ es, qui dedisti mihi sapiẽtiã, ꝛ tibi cõfite
bor dñe de⁹ patrũ nostrorũ. Et accepit epkas, ꝛ pfect⁹ est in
Babyloniã. Et venit, ꝛ nũtiauit fratribus suis oĩbus qui
fuerũt in Babylonia, ꝛ benedixerũt deũ patrũ suorum, q̃m
dedit illis remissionẽ ꝛ refrigeriũ, vt ascẽderẽt ꝛ edificarẽt
Jerusalẽ, ꝛ templũ vbi nominatum est nomen eius in ipo,
et exultauerunt cum muscis ꝛ letitia diebus septem.

¶ Capituli Summarium. Describunt q ex Babylonia
in Judeam redierunt. Caput. v.

A f.esd.ij.a. Post hec aũt electi sunt, vt ascẽderẽt ꝓncipes pa
gorũ p domos, ꝛ tribꝰ suas, ꝛ vxores illorũ, ꝛ filij
ꝛ filie eorũ, ꝛ serui ꝛ ancille ipsorũ, ꝛ pecora eorũ.
Et Darius rex misit vna cũ eis egtes mille, do
nec deducerẽt eos in Jerusalẽ cũ pace, ꝛ cũ muscis, ꝛ cum
tympanis ꝛ tybijs: ꝛ oĩs fratres erãt ludẽtes, ꝛ fecit eos a-
scendere simul cũ eis. Et hec sunt noĩa virorũ, q ascẽderunt
per pagos suos in tribꝰ, ꝛ in partẽ principatꝰ ipsorũ. Sacer
dotes: Filij Phinees, filij Aaron, Jesus filius Josedec,
Joacim filiꝰ zorobabel filij Salathiel de domo Dauid,
ex ꝓgenie Phares, de tribu Juda, q locutus est sub Da-
rio rege persarũ sermones mirificos in secũdo anno regni
ipsius, mẽse Misan primo. Sũt aũt hi, qui ascẽderũt ex Ju-
dea de captiuitate trãsmigratiõis, quos trãsmigrauit Na
buchodonosor rex Babylonie in Babylonẽ, ꝛ reuersus
est in Jerusalẽ. Et reg̃siuit partẽ Judee vnusq̃sq; in ciuita
tẽ suã, q venerũt cũ zorobabel ꝛ Jesu, Nehemias, areores,
Elimeo, emmanio, Mardocheo, beelsuro, Mespharatho-
chor, Olioro, emonia vnꝰ de principibꝰ eorũ. Et numerꝰ a
B gentibꝰ eorũ, ex ꝓpositis eorũ filij phares duo millia cen
tũ septuagintaduo: filij ares, tria millia cẽtũ quinquagintase
ptẽ: filij phemo, cẽtũ q̃dragintaduo: in filijs Jesu ꝛ oabes,
mille trecẽtiduo: filij bẽnin, duo millia q̃dringẽti septuagi
ta: filij choraba, ducẽti quinq; filij Banica, cẽtũ seragintao-
cto: filij bebech, q̃dringẽtitres: filij archad, q̃dringẽti vigi-
tiseptẽ: filij chan, trigitaseptẽ: filij zoroar, duo millia sera-
gintaseptẽ: filij adinn, q̃dringẽti seraginta vnꝰ: filij adere-
ctis, cẽtũocto: filij ciaso ꝛ zelas, cẽtũseptẽ: filij azoroc q̃drin
gẽti trigintanonẽ: filij iedarbone, cẽtũ trigita duo: filij ana
nie, cẽtũtriginta: filij asoni, nonagita: filij masar, q̃dringẽti
vigintiduo, filij zabarꝰ, nonagintaquinq; filij Sepolemõ, cẽ
tũ vigintitres: filij Nepopas, quinquagintaquinq; filij Be-
chanatus, centũ quinq̃gintaocto: filij cebetbamus cẽtũtrigintа-
duo: filij Crearpatros, q enocadies, ꝛ modie, q̃dringẽti vi
gintitres: q ex gramas ꝛ gabea, cẽtũ viginti vnꝰ: q ex besse-
lon, ꝛ ceagge, seragita quinq; q ex bastaro, cẽtũ viginti duo.
Qui ex bechenobes, quinq̃gintaquinq; filij Iuptis, cẽtũ ququa
gintaquinq; filij labonni, trecẽti quinq̃gintaseptẽ: filij siebem,
trecẽti septuaginta: filij suadõ, ꝛ cliomꝰ, trecẽti septuagita
octo: filij ericꝰ, duo millia cẽtũ quadragitaquinq; filij anaas
trecẽti septuaginta. Sacerdotes: filij ieddus, filij enther, fi
C lij elisib, trecẽti septuagintaduo: filij emerus, ducenti quin
quagitaduo: filij phasurij, trecẽti quinq̃gitaseptẽ: filij caree,
ducẽti viginti septẽ. Leuite, Filij Jesu i cadubel, et bamus,
ꝛ serebias, ꝛ edias septuagintaquatuor. oĩs numerꝰ a duo
decimo anno, triginta millia q̃dringẽti seragintaduo. Filij
ꝛ filie: ꝛ vxores, oĩs cõputatio, q̃dringẽta millia ducẽti qua
dragitaduo. Filij sacerdotũ, q psallebãti tẽplo: filij asaph,
centũ viginti octo. Ostiarij vero: filij esmenni, filij azer, filij
amõ, filij accuba, topa filij tobi, oĩs centũ trigintanouem.
Sacerdotes seruiẽtes i tẽplo: filij sel, filij gaspha: filij tob-
loch, filij carie, filij su: filij bellu, filij labana, filij armacha,
filij accub, filij vtha, filij cetba, filij Aggab, filij Obai, filij
anani, filij cãna, filij geddu, filij an, filij radin, filij desanõ,
filij nachoba, filij caseba, filij gaze: filij ozni, filij sinone, filij
attre, filij hastem, filij Asiana, filij manei, filij Phasisim, filij
accufa, filij agista, filij azur, filij fauõ, filij phasalõ, filij me-
edda, filij phusa, filij caree, filij barcꝰ, filij saree, filij coesi, fi
lij nasith, filij agisti, filij pedõ. salomõ filij ei⁹ filij asophot,
filij phazida, filij zeli, filij dedõ, filij gaddabel, filij sephegi
filij Aggia, filij sachareth, filij sabathẽ, filij caronoth, filij
malsith, filij ame, filij sasus, filij addus, filij suba, filij eura,
filij rabotis, filij phasphat, filij malmõ. oĩes sacro seruien-
tes, ꝛ pueri salomõis q̃dringẽti octogitaduo. Hi sunt filij q
ascẽderũt a thelmela thelarsa: ꝓncipes eorũ, carmellã, ꝛ ca
reth: ꝛ nõ poterãt edicere ciuitates suas, ꝛ progenies suas,
quẽadmodũ sint ex Jsrl. Filij dalari, filij tubal, filij Hiecho
daici, ex sacerdotibꝰ, q fungebant sacerdotio: ꝛ nõ sunt inẽ
ti filij obia, filij achisos, filij addin, q accepit vxorẽ ex filia
bus phargeleu: ꝛ vocati sunt noĩe eiꝰ. ꝛ horũ q̃sita est gñis
scripta i pedatura, ꝛ nõ est inuẽta, ꝛ phibiti sunt sacerdotio
fungi. Et dixit illis nehemias, ꝛ astharas, ne ꝓticipent san
cta, donec exurgat põtifex doctꝰ in ostensionẽ, ꝛ veritatatẽ.
Oĩs aũt isrl erat, exceptis seruis, ꝛ ancillis, q̃dragitaduo
millia trecẽti q̃dragita. Serui horũ, ꝛ ancille: septẽ millia
trecẽti triginta septẽ. Cãtores ꝛ cãtatrices: ducẽti segita-
quinq;. Cameli: q̃dringẽti trigitaquinq;. Equi: septẽ millia tri
gintasex: Mmuli, ducẽta millia q̃dragintaquinq;. Subiuga- E
lia: quinq; millia vigintiquinq;. Et de ꝓpositis ipsis p pagos,
dũ venirẽt in tẽplũ dei, qõ erat in Jerusalẽ, inouare, ꝛ susci
tare tẽplũ in loco suo: scõm suã vtutẽ: ꝛ dari in tẽplũ the-
saurũ operũ sacrũ auri mnas duodecim millia, ꝛ mnas ar
gẽti quinq; millia, ꝛ stolas sacerdotales cẽtũ. Et habitauerunt
sacerdotes, ꝛ Leuite, ꝛ q exierãt de plebem Jerusalẽ ꝛ in
regione, ꝛ sacri cãtores, ꝛ ostiarij, ꝛ oĩs israel in regiõibus
suis. Instãte aũt septio mẽse, cũq; essent filij Jsrl vnusq̃s- J.Esdre
q̃sq; in suis rebꝰ, cõuenerũt vnanimes i atriũ, qõ erat ante ia uij.a.
nuã oriẽtalẽ. Et stãtes Jesus filiꝰ Josedec, ꝛ fratres eiꝰ sa-
cerdotes, ꝛ zorobabel filiꝰ salathiel, ꝛ huiꝰ fratres, paraue
rũt altare, vt offerrẽt sup illud holocaustomata, scdm qõ in
libro Moysi hois dei scripta sunt. Et quenerũt ibi ex alijs
nationibꝰ terre, ꝛ erexerũt sacrariũ i loco suo oĩs gẽtes ter-
re, ꝛ offerebant hostias, ꝛ holocaustomata dño matutina.
Et egerũt scenopegiã, ꝛ diẽ solennẽ, sicut ꝓceptũ est in lege:
et sacrificia quotidie, sicut oportebat, ꝛ post hec oblatiões
institutas, ꝛ hostias sabbathorum, ꝛ neomeniarũ, et dierũ F
solenniũ oĩm sanctificatorũ. Et quotquot vouebant dño o
neomenia septimi mẽsis, ceperũt hostias offerre deo, ꝛ tem
plũ dñi nondũ erat edificatũ. Et dederũt pecuniam lapida
rijs ꝛ fabris, ꝛ potũ, ꝛ pabula cũ gaudio. Et dederũt carra
sidonijs, vt tyrijs, vt transueherent illis de Libano trabes
cedrinas, ꝛ facerẽt rates in Joppe portu, scõm decretũ qõ
scriptũ erat eis a cyro rege Persarũ. Et i scdo anno veniẽ
tes in tẽplũ dei in Jerusalẽ, mẽse scdo inchoauit zorobabel
filius Salathiel, ꝛ Josue filiꝰ iosedec, ꝛ ffres ipsorũ, ꝛ sacer
dotes, ꝛ Leuite, ꝛ oĩes q venerãt de captiuitate in Jerusalẽ:
ꝛ fundauerũt tẽplũ dei nouilunio scdi mẽsis scdi anni, cũ ve
nissent in iudeã ꝛ ierusalẽ. Et statuerunt Leuitas a viginti
annis, sup opa dñi: ꝛ stetit Jesus ꝛ filius eius, ꝛ ffres, oĩes le-
uite cõspirãtes, ꝛ executores legis, faciẽtes opa i domo do
mini. Et steterũt sacerdotes hũtes stolas cũ tubis: ꝛ Leui-
te filij asaph, hũtes cymbala collaudãtes dñm, ꝛ benedicẽ
tes scõm Dauid regẽ isrl. Et cãtabãt cãticũ dño, qm̃ dulce- G
do eius, et honor in secula sup oĩem Jsrl. Et ois ppls tuba
cecinerũt, ꝛ pclamauerũt voce magna, collaudãtes dñm i
suscitatiõe domꝰ dñi. Et venerũt ex sacerdotibꝰ, ꝛ levitis, ꝛ
pfidẽtibꝰ scõm pagos senioribꝰ, q viderãt pristinã domũ: ꝛ
ad huius edificationẽ cũ clamore ꝛ plãctu magno, ꝛ multi
cũ tubis ꝛ gaudio magno: in trm vt ppls nõ audiret tubas
ꝓpter plãctũ ppli. Turba eñ erat tubis canẽs magnifice, J.Esdre
ita vt lõge audiret. Et audierũt inimici tribꝰ Jude, ꝛ Ben uij.a.
iamin, ꝛ venerũt scire q̃ esset vox tubarũ. Et cognouerũt.
Qui q erant ex captiuitate, edificant tẽplũ dño deo Jsrl.

Et accedentes

Et accedentes ad zorobabel, ⁊ Jesum prepositos pagorū, dixerūt eis. Edificabimus vna vobiscū: similiter enim audimus dñm vestrū, ⁊ ipsi pariter incedimus a diebꝰ Asbazarethregis Assyriorū q trālmugrauit nos huc. Et dixit illis zorobabel, ⁊ Jesus, ⁊ principes pagorū Jsrl. Nō est nobis ⁊ vobis edificare domū deo nr̄o: nos eā soli edificabimus dño Jsrl fm ea q̄ pcepit nobis Cyrꝰ rex Persarū. Gētes aūt terre incūbētes hīs q sunt in Judea, ⁊ leuantes opus edificatiōis, ⁊ insidias, ⁊ pplos adducētes, prohibebāt eos edificare, ⁊ aggressuras exercētes impedieft, ne cōsummaretur edificiū omni tpe vite Cyri regis, ⁊ protraxerunt structuram per biennium, vsq; ad Darij regnum.

¶ C.S. Judei cōcessione Darij extruūt templū. Ca.vj.

A j.Esdre v.a.

In secundo aūt anno regni Darij, prophetauit Aggeus, ⁊ zacharias filiꝰ Addin pphete apud Judeā ⁊ Jerusalē in noīe dei Jsrael super eos. Tūc stans zorobabel filiꝰ Salathiel, ⁊ Jesus filiꝰ Josedec, incboauerūt edificare domū dñi, q̄ est in Jerusalē: cum adessent eis prophete dñi, ⁊ adiuuarēt eos. In ipso tpe venit ad illos Sisennes subregulꝰ Syrie, ⁊ Phenicis, ⁊ Satrabuzanes, ⁊ sodales eiꝰ, ⁊ direrūt eis. Quo pcipiente vobis domū hāc edificatis, ⁊ tectū istud, ⁊ alia oīa perficitis? Et qui sunt structores, qui hec edificant? Et habuerunt gratiā visitatiōe facta super eos, qui erāt ex captiuitate a dño seniores Judeorū, ⁊ nō sunt impediti edificare, donec significarēt Dario de oībꝰ istis, ⁊ rūsum acciperetur. Exēplū epistole quā miserūt Dario. Sisennes subregulus Syrie, ⁊ Phenicis ⁊ satrabuzanes, ⁊ sodales eius in Syria ⁊ Phenice presides, regi Dario salutē. Oia nota sint dño regi, q̄ cū venissemꝰ in regionē Judee, ⁊ introissemus in Jerusalē, inuenimꝰ edificātes domū dei magnā: ⁊ templū ex lapidibꝰ politis, ⁊ magnis, ⁊ pretiosis materijs in parietibꝰ, ⁊ opa illa instanter fieri, ⁊ suffragare, ⁊ prosperare in manibus eorū, ⁊ in oī gloria quā diligētissime pfici. Tūc interrogauimus seniores, dicētes. Quo pmittēte vobis edificatis domū istā, ⁊ opa hec fundatis? Ideo autē interrogauimꝰ eos, vt notū facerem⁹ tibi hoīes, ⁊ ppositos, ⁊ nominū scriptura prepositorū postulauimus illos. At illi rīderūt nobis, dicētes. Nos sumus serui dñi, qui fecit celū ⁊ terrā, ⁊ edificabāt hec domꝰ ante annos istos multos a rege Jsrl magno ⁊ fortissimo, ⁊ cōsummata est. Et qm̄ patres nr̄i exacerbātes erāt, ⁊ peccauerūt in deū Jsrl, tradidit eos in manꝰ Nabuchodonosor regis Babylonie, regis Chaldeorū: ⁊ domū istā demolientes incēderunt, ⁊ pplm captiuū duxerūt in Babylonē. In pīo anno regnāte Cyro rege babylonie, scripsit Cyrus rex domū hāc edificare: ⁊ illa sacra vasa aurea ⁊ argentea q̄ extulerat Nabuchodonosor de domo que est in Jerusalē, ⁊ cōsecrauerat ea in suo templo: rursus ptulit ea Cyrus rex de templo qō erat in Babylonia, ⁊ tradita sunt zorobabel, ⁊ Salmanasaro subregulo, ⁊ preceptum est eis vt offerrēt hec vasa, ⁊ reponerent in templo, qō erat in Jerusalē, ⁊ ipsum tēplū dei edificare in loco suo. Tūc Salmanasarus subiecit fundamēta domꝰ dñi, que est in Jerusalē: ⁊ exinde vsq; nūc edificat, ⁊ nō accepit cōsummationē. Nūc ergo si iudicat ate o rex, perquiratur in regalibꝰ bibliothecis Cyri regis q̄ sunt in babylonia: ⁊ si inuentū fuerit cōsilio Cyri regis ceptā esse structurā domus dñi, q̄ est in Jerusalē, ⁊ iudicabit a dño rege nr̄o, scribat de his nobis. Tūc Darius rex precepit ingri in bibliothecis, ⁊ innētꝰ est in Ecbathanis oppido, qō est in media regiōe locꝰ vnus in quo scripta erāt ista. Anno primo regnāte Cyro rex Cyrꝰ precepit domū dñi q̄ est in Jerusalē edificare, vbi incēdebāt igni assiduo, cuius altitudo sit cubitorū decē, ⁊ latitudo cubitorū sexaginta, quadratū lapidibus politis trib⁹, ⁊ meniano ligno eiusdē regiōis, ⁊ meniano vno nouo, ⁊ impendia dari de domo cyri regis: ⁊ sacra vasa domꝰ dñi tā aurea q̄ argētea, q̄ extulit Nabuchodonosor in domū dñi q̄ est in Jerusalē, vbi erant posita, vt ponātur illic, ⁊ precepit curā agere Sisennē subregulū Syrie, ⁊ Phenicis, ⁊ Satrabuzanē, ⁊ sodales eius, ⁊ qui ordinati erāt in Syria ⁊ Phenice presides, vt abstinerent se ab eodem loco. Et ego quoq; precepi in totum edificare: ⁊ prosperi, vt adiuuent eos qui sunt ex captiuitate Judeorū: donec cōsummetur templū edis dñi: ⁊ a vexatione tributorū Celesyrie ⁊ Phenicis, diligēter quātitatē dari his hominibus ad sacrificiū dñi, zorobabel prefecto, ad thauros, et arietes, ⁊ agnos: similiter aūt ⁊ frumentū, ⁊ sal, ⁊ vinum, oleū instanter per singulos annos, prout sacerdotes q̄ sunt in Jerusalē, dictauerint cōsumi quotidie sine vlla dilatiōe: vt offerantur libatiōes summo deo pro rege ⁊ pueris eiꝰ, et orent pro ipsorū vita: ⁊ denuntietur, vt quicunq; transgressi fuerint aliquid ex his q̄ scripta sunt, aut spreuerint, accipiatur lignū de suis proprijs, ⁊ suspendantur, ⁊ bona ipsorum regi asscribantur. Propterea ⁊ dñs, cuius nomen inuocatū est ibi, exterminet omnem regē ⁊ gentem, qui manum suam extenderit prohibere, aut male tractare domum domini illam que est in Jerusalem. Ego Darius rex decreui q̄ diligentissime secundum hec fieri.

B

¶ C.S. Domus dñi extructa dedicat ⁊ cōsecrat. Ca.vij.

A j.Esdre vj c.

Tunc Sisennes subregulus Celesyrie ⁊ Phenicis, ⁊ Satrabusanes, ⁊ sodales obsecuti his que a dario rege erāt decreta, insistebāt sacrosanctis operibꝰ diligētissime, cooperātes cū senioribus iudeorū principibꝰ syrie, ⁊ psperata sunt sacrosancta opera, pphetātibꝰ aggeo ⁊ zacharia prophetis. Et cōsummauerūt oīa per preceptū dñi dei Jsrl, ⁊ ex consilio Cyri ⁊ Darij, ⁊ artarexis regis persarū. Et cōsummata est domꝰ nr̄a vsq; ad tertiā ⁊ vicesimā diē mēsis Adar, sexto anno Darij regis. Et fecerūt filij Jsrael, ⁊ sacerdotes ⁊ Leuite, ⁊ ceteri q̄ erāt ex captiuitate, q̄ appositi sunt fm ea que scripta sunt in libro Moysi. Et obtulerunt in dedicationē tēpli dñi, tauros cētū, arietes ducētos, agnos quadrigētos, ⁊ hedos pctis vniuersi Jsrl duodecim, fm numerꝰ tribuū Jsrl. Et steterūt sacerdotes, ⁊ Leuite amicti stolis p tribus sup oīa opa dñi dei Jsrl fm librū Moysi, ⁊ ostiarij per singulas ianuas. Et egerūt filij Jsrl cū his qui erāt ex captiuitate illud phase quarta decima luna mensis primi, q̄ sanctificati sunt sacerdotes ⁊ leuite. Oēs filij captiuitatis nō sunt simul sanctificati, quia Leuite oēs simul sanctificati sunt. Et immolauerūt phase vniuersi filij captiuitatis, ⁊ fratribꝰ suis sacerdotibꝰ, ⁊ sibimetipsis. Et māducauerūt filij Jsrl qui erāt ex captiuitate oēs q remāserant ab oībꝰ execrationibꝰ gētiū terre querētes dñm, ⁊ celebrauerūt diē festū azymorū septē diebꝰ epulātes in conspectu domini, q̄m conuertit consilium regis Assyriorū in eos, confortare manus eorum ad opera domini dei Jsrael.

B

D

¶ Ezras legis doctor mittit a rege Hierosolymā. C.vij.

A j.Esdre vij.a.

Et post hunc regnāte Artarexre Persarū rege accessit Esdras filiꝰ azarie, filij Helcie, filij Salome, filij Sadoc, filij Achitob, filij Ameri, filij Azabel, filij Bocci, filij Abisue, filij Phinees, filij Eleazari, filij Aaron primi sacerdotis: hic Esdras ascendit de Babylonia, cū esset scriba ⁊ ingeniosus in lege Moysi, q̄ data est a dño deo Jsrael docere ⁊ facere. Et dedit ei rex gloriā qō inuenisset gratiā in omni dignitate ⁊ desiderio in cōspectu eius. Et ascēderūt simul cū ipo ex filijs Jsrael, ⁊ sacerdotibꝰ, ⁊ Leuitis, ⁊ sacris cantoribꝰ templi, ⁊ ostiarijs, ⁊ seruis tēpli in Jerusalē. Anno septimo regnante Artarexre in quinto mense, hic annus septimus est regni, exeūtes de Babylonia nouilunio quinti mēsis, venerunt Jerosolymā iuxta preceptū illius fm psperitatem itineris a dño ipsorū datam eis. In his enim Esdras magnam disciplinā obtinebat, ne prętermitteret quic q̄ eorū, que essent ex lege dñi ⁊ preceptis: ⁊ docēdo vniuersum isrl, oēm iustitiā ⁊ iudiciū. Ascēdētes aūt qui scribebant scripta Artarexris regis, tradiderūt scriptū qō obuenerat ab Artarexre rege ad Esdrā sacerdotem, ⁊ lectorē legis dñi, cuius exemplū subiectū est. Rex Artarexres Esdre sacerdoti ⁊ lectori legis dñi salutē. Humaniores ego iudicans in beneficijs, precepi eis qui desiderant ex gente Judeorum

B

C

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

B sna spōte:r ex sacerdotib⁹,r Leuitis,q sunt in regno meo, comitari tecū in Jer'lm. Si q ergo cupiūt ire tecū,ꝙueniāt, r pficiscanť sicut placuit mihi,r septē amicis meis cōsiliarijs,vt visitēt ea q̄ agunť ſm Judeā r ierusalē,obseruātes sicut habes in lege dñi,r ferāt munera dño deo isrl' que vo ui ego r amici Jer'lm:r oē aurū r argētū qđ inuentū fuerit in regiōe Babylonie dño in Jer'lm cū illo,qđ est donatū p ipsa gēte i tēplo dñi eoꝝ qđ est i ierlm:vt colligak hoc aurū r argētū,r tauros,r arietes,r agnos,r hedos et q̄ his sunt cōgruētia,vt offerāt hostias dño sup altare dñi ipsoū,qđ est in Jer'lm. Et oia q̄cūq; volueris cū ffrib⁹ tuis facere auro r argēto,pfice pro volūtate tua ſm p̄ceptū dñi dei tui:r sacrosctā vasa,q̄ data sunt tibi ad opa dom⁹ dñi dei tui,q̄ est in ierlm,r cetera q̄cūq; tibi subuenerint ad opa tēpli dei tui,dabis de regali gazophylacio:cū volueris cū ffrib⁹ tuis facere auro r argēto,pfice ſm volūtatē dñi. Et ego qui dē rex Artarexres p̄cepi custodib⁹ thesaroū Syrie r pheni cis,vt q̄cūq; scripserit Esdras sacerdos:r lector legis dñi, diligēter dek ei vsq; ad argēti talēta cētū,sil'r r auri: r vsq; ad frumēti modios cētū,r vini āphoras cētū,r alia q̄cūq; abūdāt sine taxatiōe. Oia ſm legē dei fiāt deo altissimo,ne forte exurgat ira in regno regis,r filij,et filioū ei⁹. Vobis aūt dō,vt oib⁹ sacerdotib⁹,r Leuitis,r sacris cātoribus,et suis tēpli,r scribis tēpli hui⁹ nullū tributū,neq; vlla alia indictio irrogek,nec habeat qsq̄ ptātem obijcere eis qcq̄.

C Tu aūt Esdra ſm sapiam dei ꝓstitue iudices,r arbitros,i tota Syria r Phenice:r oēs q legē dei tui nō nouerūt do ce:vt quotquot trāsgressi fuerint legē,diligēter plectanť siue morte,siue cruciatu,siue etiā pecunie mulctatiōe,vl' ab ductiōe. Et dixit Esdras scriba. Bñdict⁹ deꝰ patrū nſoū, q dedit hāc volūtatē i cor regis,clarificare domū suā q̄ est in ierlm,r me honorificauit i cōspectu regis,r ꝓsiliaꝝ,r amicoꝝ,r purpuratoū ei⁹ r ego ꝓstās aio fact⁹ suꝫ ſm opi tulationē dñi dei mei,r ꝙgregani ex Jsrael viros,vt simul ascēderēt mecū. Et hi sūt p̄positi ſꝫ suas pfias,r p̄ncipat⁹ portionales eoꝝ q mecū ascēderūt de Babylonia in regno Artarexis. Et ex filijs phares, Gersom⁹: ex filijs siemaritb,Almen⁹:filioū Dō Acch⁹ fili⁹ Cecilie:ex filijs pha res,zacharias,r cū eo reuersi sunt viri cētū qnq̄ginta:ex fi lijs ductoris moabiliomis zaraei,et cū ipso viri ducēti qn q̄ginta:ex filijs zachues,Jechonias zechoeli,r cū ipso vi ri ducēti qnq̄gita: ex filijs Sala zDaasias Botholie,r cū ipo viri septuagita: ex filijs saphatie,zacharias mibeli,r cū ipso viri octogita:ex filijs Job,abdias Jebeli,r cū ipso viri ducēti duodecim:ex filijs banie,Salimoth,fili⁹ Josa phie,r cū ipso viri cētū sexagita: ex filijs Beer,zacharias Bebei,r cū ipso viri ducētiocto:ex filijs ezead,Joehes eze chā,r cū ipso viri cētūdecē:ex filijs Adonicā ipsis postre mis,r hec sunt noīa eoꝝ,Eliphalā,fili⁹ gebel,r semeias,r

D cū ipso viri septuagita. Et ꝙgregaui eos ad fluuiū q dicit thia,r metati fuimus illic triduo,r recognoui eos. Et ex fi lijs sacerdotū r Leuitaꝝ nō inueni illic. Et misi ad Eleaza rū,r eccelō,r masmā,r malobā,r enaathā,r samea,r iori bū,nathā,ennagā,zachariā,r zDoſolamū ipsos ductores r peritos:r dixi eis vt venirēt ad loddeū,q erat apud locuꝫ gazophylacij. Et mādaui eis,vt dicerēt loddeo,r ffrib⁹ ei⁹, r illis q erāt i gazophylacio,vt mitterēt nobis eos q sacer dotio fungerēt i domo dñi dei nſi,r adducerēt nobis ſꝫ ma nū validā dñi dei nſi viros peritos: ex filijs zDoholi,filij Leui,filij isrl',sedebiā,r filios r fratres,q erāt decē r octo: Asbiā r ami ex filijs filioū chananei,r filij eoꝝ viri vigiti. Et ex his q tēplo seruiebāt,q̄s dedit Dō,r ipsi p̄ncipes ad opationē leuitis tēplo seruētiū ducēti viginti. Oia noia si gnificata sunt in scripturis. Et voui illic ieiuniū iuuenib⁹ in cōspectu dei,vt q̄rerē ab eo bonū iter nobis,r q nobiscū erāt,r filijs,r pecoribꝰ ppt̄ insidias. Erubui enī petere a rege pedites,r equites i comitatu,r tutele gr̄a ꝫ aduersarios no stros. Dixim⁹ enī regi,q̄m virt⁹ dñi erit cū eis q inquirūt eum in oī affectu. Et iterū deprecati sum⁹ dñm deū nr̄m ſm hec: quē et ppitiū habuim⁹,r cōpotes facti sumus deo nſo. Et

1.Esdre viij.a.

E separani ex plebis p̄positis,r sacerdotib⁹ tēpli viros duo decim,r Sedebiā,r Asannā,r cū eis ex ffrib⁹ eoꝝ viros de cem. r appēdi eis aurū,r argētū,r vasa sacerdotalia dom⁹ dei nſi,q̄ donauerat rex,r ꝓsiliarij ei⁹,r p̄ncipes,r ois isrl'. Et cū appēdissem,tradidi argēti talēta centū qnq̄ginta,r vasa argētea talētoꝝ cētū,r auri talēta cētū,r vasoꝝ aureo rū septies viginti,r vasa erea de bono eramēto splēdētia, duodecim auri speciem reddentia:et dixi eis. Et vos sancti estis dño,r vasa sunt sancta,r aurū r argentū votū est dño deo patrū nſoū. Vigilate, et custodite,donec tradatis ex plebis p̄positis,r sacerdotib⁹,r leuitis,r p̄ncipib⁹ ciuitatū Jsrl' in Jer'lm,in pastoforio dom⁹ dei nſi. Et hi q̄ susceperunt sacerdotes r Leuite aurū r argentū r vasa,intulerunt in Jer'lm in templū dñi. Et pmouimus a fluuio Thia,die duodecima mēsis primi,vsq; quo introirim⁹ in Jer'lm. Et cū fact⁹ fuisset tert⁹ dies,q̄rta aūt die pōderatū aurū,r ar gētū traditū est i domo dñi dei nſi marimoth filio Jori sacerdoti:r cū ipso erat Eleazar fili⁹ phinees:r erāt cū ipsis Josadus fili⁹ Jesu,et nDedias,et Bāni fili⁹ Leuite ad nu merū,r ad pōdus vniuersa. Et scriptū est pōdus ipsoū ea dē hora. Qui aūt venerūt ex captiuitate,obtulerūt sacrifi ciū dño deo isrl',tauros duodecim,pol isrl',arietes octogi taser,agnos septuagintaduos,hircos p pctō duodecim,r pro salute vaccas duodecim,oia in sacrificiū dñi. Et relegerūt p̄cepta regis regalibus dispēsatoribus,r su bregulis Celesyrie,r pheni cis,et honorificauerūt gētē,r tēplū dñi. Et ꝙsummatis his,accesserūt ad me p̄positi,dicētes. Non segreganerūt gen⁹ isrl',r principes,r sacerdotes,r Leuite, alienigene gētes,r nationes terre īmūditias suas a Cha naneis et Hetheis et Pherezeis,et Jebuseis,et nDoabi tis,r Egyptijs de Idumeis. cōiūcti enī sunt filiabus eorū et ipsi,r filij eorū:r mistū est semen sanctū alienigenis gen tib⁹ terre,r pticipes erant p̄positi,r magistrat⁹ iniquitatis ei⁹ ab initio ipsi⁹ regni. Et mox vt audiui ista,cōscidi vesti menta,r sacrā tunicā:r laceras capillos capitis,r barbā, sedi dolēs r mestus. Et cōuenerūt quotquot tūc moneban tur in verbo dñi dei isrl' ad me lugētē sup iniqtatē istā,r se debā tristis vsq; ad sacrificiū vesptinū. Et cōsurgēs a ieiu nio,cōscissa habēs vestimēta,r sacrā tunicā,ingemiculās,r extēdēs man⁹ ad dñm,dicebā. Dñe,cōfusus sum,r reueri tus suꝫ añ faciē tuā. Peccata enī nſa multiplicata sūt sup capita nſa,r iniqtates nr̄e exaltate sunt vsq; ad celū,qm̄ a tpib⁹ patrū nſoū sumus in magno pctō vsq; ad diē hunc. Et ppter pctā nſa,r patrū nſoū sum⁹ traditi cū ffrib⁹ no stris,r cū sacerdotib⁹ nſis regib⁹ terre in gladiū r captiui tatē,r depdationē cū cōfusione vsq; i hodiernū diē. Et nūc quātū est hoc qđ ꝓtigit nobis mia a bs te dñe deus,r dere linque nobis radicē,r nomē i locū sctificatiōis tue,detege re luminare nſm in domo dñi dei nſi,dare nobis cibū in oī tpe seruitutis nr̄e. Et cū seruirem⁹,nō fuim⁹ derelicti a do mino deo nſo:ſꝫ ꝓstituit nos i gr̄a,ponēs nobis reges psa rū dare cibū,r clarificare tēplū dñi dei nſi,r edificare de serta Sion,dare nobis stabilitatē in Judea r Jerusalē. Et nūc qđ dicim⁹ dñe habētes hec:Transgressi enī sum⁹ p̄ce pta tua,q̄ dedisti in man⁹ puerorū tuorū pphetarū,dicens. Qm̄ terra,in quā introistis possidere hereditatē eius,terra polluta est coinquinationibus alienigenarū terre,r immū ditie illoū repleuerūt eā totā immūditia sua. Et nūc filias vestras nō cōiungetis filijs eorū,r filias eorū nō accipietis filijs vr̄is,r non ingretis pacē habere cū illis omni tpe,vt inualescētes manducetis optima terre,r hereditatē distri buatis filijs vr̄is vsq; in eum. Et q̄ cōtingūt nobis,oia fiūt ppter opa nſa maligna,r magna pctā nſa. Et dedisti no bis talē radicē,r rursuꝫ reuersi sum⁹ trāsgredi legitia tua. vti cōmisceremur īmūditie alienigenaꝝ gētiū terre huius. Nōne irasceris nobis pdere nos,quoadusq; nō relinquat radix,r nomē nſm:Dñe deꝰ Jsrl' verax es. Derelicta est enī radix vsq; in hodiernū diē. Ecce nūc sumus in ꝓspectu tuo in iniqtatibus nostris. Non est enī adhuc stare ante te in his. Et cū adorādo cōfiterer Esdras flens,humi prostra-

1.Esdre ix.a.

tus ante

tus ante tẽplũ:cõgregati sunt añ eũ ex Jer'lim turba magna valde,viri ⁊ mulieres ⁊ iuuenes ⁊ iuuẽcule.Fletus eñ erat magn⁹ in ipsa multitudie.Et cũ clamasset, Jechonias Jehelj ex filijs isr',dixit Esdre.Nos in dñm peccauim⁹ qõ collocauim⁹ nobis i matrimoniũ mulieres alienigenas ex gẽtib⁹ terre.Et nũc es sup oẽm isr'.In his ergo sit iusiurãdũ a dño expellere oẽs vxores nr̃as,q̃ ex alienigenis sunt cũ filijs earũ.sicut tibi decretũ est a maioribꝰ ꝑm legẽ dñi exurgẽs explica.Ad te eñ spectat negotiũ, ⁊ nos tecũ sum⁹.viriliter fac.Et exurgens Esdras adiurauit principes sacerdotũ,⁊ leuitas,⁊ oẽm Jsrael facere ꝑm hec,⁊ iurauerunt.

¶ Capituli Summariũ.Docent Jsraelite abijcere vxores alienigenas. Caput.ix.

A j.Esdre x.a.

EXurgẽs Esdras ab ante atriũ tẽpli, abijt in pastophoriũ Jonathe filij nasabi, ⁊ hospitat⁹ illic nõ gustauit panẽ,nec aquã bibit sup inigtatẽ multitudis.Et facta est ꝓdicatio i oi Judea, ⁊ ier'lim oiꝰ q erãt ex captiuitate in Jer'lim ꝯgregati, vt q cũq nõ occurrerit biduo vel triduo diei ꝑm iudiciũ assidẽtiũ senioꝝ,tollerent facultates sue,⁊ ipse alienꝰ indicaret a multitudie captiuitatis.Et ꝯgregati sunt oẽs q erant ex tribu Juda,⁊ Bẽiamin i tribꝰ diebꝰ in Jer'lm. hic mẽsis est nonꝰ,dies mẽsis vicesimꝰ.Et sedit oĩs multitudo in area tẽpli tremẽtes ꝓpter hyemẽ ꝑsentẽ.Et exurgẽs Esdras,dixit illis. Vos inique fecistis collocãtes vobis in matrimoniũ B vxores alienigenas,vt adderetis ad pctã isr'.Et nũc date cõfessionẽ, ⁊ magnificẽtiã dño deo patrũ nr̃oꝝ:⁊ pficite voluntatẽ ipsi⁹,⁊ discedite a gẽtib⁹ terre,⁊ ab vxorib⁹ alienigenis.Et clamauit oĩs multitudo,⁊ dixerũt voce magna. Sicut dixisti,faciem⁹.Sed qm̃ multitudo magna est,⁊ tps hybernũ,⁊ nõ possum⁹ insubsidiati stare:⁊ hoc op⁹ nõ est nobis vni⁹ diei,neq; bidui,multũ eñ in his peccauimus: stẽt ꝓpositi multitudinis,⁊ oẽs qui nobiscũ inhabitãt ,⁊ quotquot habẽt vxores apud se alienigenas ,⁊ assistãt accepto tpe ex oĩ loco ꝓsidẽ byteri,⁊ iudices,vsq; quo soluãt irã dñi negotij hui⁹.Jonathas aũt filꝰ Ezeli,⁊ Ozias Thecam susceperũt ꝑm hec:⁊ Bosoram⁹,⁊ leuis,⁊ Sabbatheus simul cooperati sunt cũ illis.Et steterũt ꝑm hec oĩa vniuersi, q erant ex captiuitate.Et elegit sibi viros esdras sacerdos principes magnos de pfib⁹ eorũ ꝑm noĩa:⁊ ꝯsederũt noni lunio mẽsis decimi examinare negotiũ istud. Et determinatum est de viris,q habebãt vxores alienigenas, vsq; ad neomeniã primi mensis:⁊ inuẽti sunt ex sacerdotib⁹ pmisti, q habebãt alienigenas vxores. Ex filijs Jesu filij iosedec, ⁊ fratrib⁹ ei⁹: Maseas,⁊ Eliozerus,⁊ Jorib⁹,⁊ Joadeus, ⁊ miserũt manus,vt expellerẽt vxores suas:⁊ ad litãdum in exorationẽ arietẽ ꝓ ignorantia sua.⁊ ex filijs Semmeri: Maseas ⁊ Esses ⁊ Jeeleb azarias.⁊ ex filijs Hosere: Limosias, Ismaenis,⁊ Nathanee, Jussio , Redd⁹,⁊ Tallas:⁊ ex Leuitis,Jozabdus,⁊ Semeis,⁊ Colnis,⁊ Calitas,⁊ Facteas,⁊ Colnas,⁊ Elionas:⁊ ex sacris cãtoribus, Eliasib,zaccar⁹,⁊ ex ostiarijs, Salumus,⁊ Tolbanes,⁊ ex Jsrl':ex filijs Foro,ozi,⁊ Remias ⁊ Geddias ⁊ melchias ⁊ michel⁹ Eleazar⁹ ⁊ Jẽmebias ⁊ Banas.⁊ ex filijs Jolamã: Chamas ⁊ zacharias ⁊ Jezrel⁹ ⁊ ioddi⁹ ⁊ erimoth et Helias.et ex filijs zathoim: Eliadas ⁊ liasum⁹,zochias et Larimoth ⁊ zabdis et Tebedias.⁊ ex filijs zebee: Johannes,⁊ Amanias ⁊ zabdias ⁊ emẽs.⁊ ex filijs Banni: Olamus ⁊ maluch⁹ ⁊ iedde⁹ ⁊ iasub ⁊ asab⁹ ⁊ ierimoth .⁊ ex filijs addim: naathus ⁊ moosias ⁊ cale⁹ ⁊ raanas,maaseas, mathathias et beseel ⁊ bõnus ⁊ manasses .⁊ ex filijs nuae: Moneas ⁊ afeas ⁊ melchias ⁊ sameas ⁊ Simõ.Benamin et malebus ⁊ marras.⁊ ex filijs asom: cariane⁹,mathatias ⁊ bãnus ⁊ eliphalach ⁊ manasses ⁊ semei,⁊ ex filijs Bãni: Jeremias ⁊ Moadias ⁊ Abramus ⁊ Joel ⁊ Baneas ⁊ pelias ⁊ Jonas ⁊ marimoth et eliasib ⁊ mathane⁹ ⁊ Eliasis ⁊ Ozias ⁊ dielus ⁊ semedi⁹ ⁊ zambris ⁊ Josephus.⁊ ex filijs Mobei: Idelus ⁊ mathathias ⁊ Sabadus ⁊ zecheda, Sedui ⁊ Jessei,Baneas.oĩs isti cõiũxerũt sibi vxores alienigenas,⁊ dimiserũt eas cũ filijs. Et inhabitauerunt sacerdotes,⁊ leuite:⁊ qui erãt ex Jsrl' in Jer'lm,⁊ in tota vna regione nouilunio mẽsis septimi.Et erãt filij Jsrl' in commoratiõib⁹ suis.Et ꝯgregata est oĩs multitudo simul in areã, E que est ab oriente porte sacre:⁊ dixerũt Esdre pontifici,et lectori:vt afferret legẽ moysi,q̃ tradita est a dño deo Jsrl'. Et attulit Esdras põtifex legẽ omni multitudini eorũ a viro vsq; ad mulierẽ,⁊ oĩb⁹ sacerdotib⁹ audire legẽ nouilunio mẽsis septimi. Et legebat in area,q̃ est ante sacrã portã templi:a prima luce vsq; ad vesperã coram viris, ⁊ mulieribus.Et dederũt oẽs sensum ad legẽ.Et stetit Esdras sacerdos,⁊ lector legis sup ligneũ tribunal,q̃ fabricatum erat. Et steterũt ad eũ mathathias,⁊ sam⁹,Ananias,Azarias, vrias,ezechias,⁊ balsam⁹ ad dexterã:⁊ ad sinistrã falde⁹, Misael,Malachias,Absusthas,Sab⁹, Nabadias,⁊ zacharias. Et assumpsit Esdras librũ coram oi multitudine: ꝑsidebat eñ in gloria in cõspectu oĩm.Et cũ absoluisset legẽ, oẽs erecti steterũt:⁊ bñdixit esdras dñm deũ altissimũ, deum Sabaoth oĩpotẽtem.Et rñdit oĩs ppl's .Amen. Et eleuatis sursum manib⁹ ꝑcidẽtes in terrã , adorauerũt dominũ Jesus ⁊ Banae⁹ ⁊ Sarebias ⁊ Jaddim⁹ ⁊ Accub⁹ et Sabbathe⁹ ⁊ Calithes ⁊ Azarias et Joradus ⁊ Elnanias ⁊ Phelias Leuite ,q docebãt legẽ dñi,⁊ in multitudine legebãt legẽ dñi,⁊ ꝑferebãt singuli eos,q̃ intelligebãt lectionẽ.Et dixit Athbarathes Esdre põtifici,⁊ lectori,⁊ Leuitis,q docebãt multitudinem,dicẽs.Dies hic sanctus est dño.Et oẽs flebãt,cũ audissent legẽ.Et dixit esdras .Digressi ergo mãducate pinguissima queq; ,et bibite dulcissima queq;,⁊ mittite munera his q nõ habent. Sctũs eñ est hic dies dñi,et nolite mesti esse .Dñs eñ clarificabit vos. B Et Leuite denuntiabant in publico oĩbus,dicẽtes: Dies hic sanctus est,nolite mesti esse.Et abierũt oẽs mãducare, et bibere,⁊ epulari ,⁊ dare munera his qui nõ habebant , vt epulentur.Magnifice eñ sunt exaltati verbis,quibus edocti sunt.Et congregati sunt vniuersi in Jerusalẽ celebrare letitiam,ꝑm testamentum domini dei Jsrael ¶ Finis.

¶ Liber Esdre quartus qui inter Apocrypha ponitur.

¶ Hic liber apud Hebreos non habet,sed nec in multis Latinis vetustis exẽplarib⁹,qppe quẽ plerisq; veteres ,veluti somnijs ⁊ inanib⁹ visiõib⁹ refertũ neglexerũt.tãetsi nusq̃ nõ legẽtib⁹ peccãdi vxorẽ iudicioꝝ dei incutiat terrorẽ.

LIber Esdre prophete secũdus,filij Sarei, filij Azarei,filij Helchie,filij Sadauie,filij Sadoch,filij Achitob, filij Achie,filij Phinees,filij Heli,filij Amerie filij asiei, filij Marimoth, filij Arna,filij Ozie,filij Borith,filij abisei,filij Phinees,filij eleazar,filij Aarõ ex tribu leui,q̃ fuit captiu⁹ in regiõe Medorũ,in regno Artaxersis regis Persarũ. Et factũ est verbũ dñi ad me,dicẽs.Vade et nuntia pplo meo facinora ipsorum,⁊ filijs eorũ imgtates,quas in me admiserunt vt nuntient filijs filiorũ:q; pctã parẽtum ipsorũ in illis creuerunt. Obliti eñ mei sacrificauerũt dijs alienis. Nonne ego eduxi eos de terra Egypti de domo seruitutis? Ipsi aũt irritauerũt me,⁊ consilia mea spreuerũt. Tu aũt excute comã capitis tui,⁊ pijce oĩa mala super illos:q̃ nõ obedierũt legi mee.Populus aũt est indisciplinat⁹.Usq; quo eos sustinebo,q̃b⁹ tãta bñficia cõtuli? Reges multos ꝓpter eos subuerti. Pharaonẽ cũ pueris suis,⁊ oẽm exercitũ ei⁹ percussi. Oẽs gentes a facie eorũ pdidi,⁊ in oriẽte puinciarũ duarũ pplos Tyri,⁊ Sidonis dissipaui ,⁊ oẽs aduersarios eorũ interfeci.Tu vo loq̃re ad eos,dicẽs. Hec dicit dñs: Nẽpe ego vos per mare trãsmeaui,⁊ plateas vobis in itio muntas exhibui:ducem vobis dedi Moysen,⁊ Aarõ sacerdotẽ: lucẽ vobis per colũnã ignis prestiti ,⁊ magna mirabilia feci in vob.s:vos autẽ mei obliti estis,dicit dñs. Hec dicit dñs oĩpotens: Coturnix vobis in signo fuit ,castra vobis ad tutelã dedi,⁊ illic murmurastis:⁊ non triũphastis in nomine meo de perditione inimicorũ vestrorũ:sed adhuc nũc

Universidad de Deusto
Biblioteca

vsq murmuraſtis. Vbi ſunt bñficia, q̄ ꝑſtiti vobis: Nōne i deſerto cū eſuriretis, pclamaſtis ad me, dicētes, Ut qd nos in deſertū iſtud adduxiſti interficere nos? melꝰ nobis fuerat ſeruire Egyptijs, q̄ mori in deſerto hoc. Ego dolui gemitus vſos, & dedi vobis mana in eſcā. Panē angelor mā ducaſtis. Nōne cū ſitiretis, petrā excidi, & fluxerūt aq̄ in ſaturitate? Propter eſtꝰ folijs araborū vos texi. Dimiſi vobis terras pingues: Chananeos, & Pherezeos, & Philiſthēos a facie veſtra pieci, qd faciā vobis adhuc dicit dominus? Hec dicit dñs oīpotēs: In deſerto cū eſſetis in flumine amor rheo ſitiētes, & blaſphemātes nomen meū, non ignē vobis p blaſphemijs dedi, ſed mittēs lignū in aquā, dulce feci flumē. Qui tibi faciam Jacob? Noluiſti obedire Juda. Trāſferā me ad alias gētes, & dabo eis nomē meū, vt cuſtodiant legitima mea. Qñ me dereliqſtis, & ego vos derelinquam. Petentibꝰ vobis a me miam nō miſerebor. Qñ invocabitis me, ego nō exaudiā vos. Maculaſtis enī manꝰ vras ſanguine & pedes vri impigri ſunt ad cōmittēda homicidia. Nō q̄ſi me dereliqſtis, ſz vosipſos, dicit dñs. Hec dicit dñs oꝑs: Nōne ego vos rogaui, vt pr̄ filios, & vt mr̄ filias, & vt nutrix puulos ſuos, vt eſſetis mihi in pp̄m, & ego vobis i deū? & vos mihi i filios, & ego vobis in pfem? Ita vos collegi, vt gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. Modo autē qd faciā vobis? Proijciā vos à facie mea. Oblationē cū mihi attuleritis, auertā faciē meā a vobis. Dies enī feſtos veſtros, & neomenias & circūciſiones repudiaui. Ego miſi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeciſtis, & laniaſtis corpa eorū, quorū ſanguinē exquirā, dicit dñs. Hec dicit dñs oꝑs: Dom? veſtra deſerta eſt. Proijciā vos ſicut vēt? ſtipulā, & filij ꝓcreationē nō faciēt: qñ mādatū meū neglexerūt, & qō malū eſt cora me, fecerūt. Tradā domos vras pp̄lo veniēti, qui me nō audiētes credunt, quibus ſigna nō oſtēdi, faciēt q̄ precepi. Prophetas nō viderūt, & memorabūtur iniquitatum eor. Teſtor pp̄li veniētis gratiā, cuius paruuli exultāt cū letitia, me non videntes oculis carnalibus: ſed ſpiritu credētes que diri. Et nūc frater aſpice, q̄ gloria: & vide pp̄lm vementē ab oriente qbus dabo ducatū Abraham, Iſaac, & Jacob, & Oſee, et Amos, & Michee, & Joel, & Abdie, & Jone, & Naū, & Habacuc, Sophonie, Aggei, Zacharie, & Malachie, qui & angelus domini vocatus eſt. Caput. ij.

Hec dicit dñs: Ego eduxi pp̄lm iſtū de ſeruitute, qb? mādata dedi ꝑ pueros meos prophetas quos audire noluerūt, ſed irrita fecerūt mea cōſilia. Pater q̄ eos gñauit, dicit illis: Ite filij, q̄ ego vidua ſum & derelicta. Educaui vos cum letitia, et amiſi vos cū luctu & triſtitia, qñ peccaſtis cora dño deovestro, & qō malū eſt cora eo feciſtis. Modo aūt qd faciā vobis? Ego vidua ſuz, & derelicta: ite filij, & petite a dño miſericordiā. Ego aūt te pater teſtē invoco ſup matrē filiorū, q̄ noluerūt teſta mētū meū ſeruare, vt deleis ꝓfuſionē, & matrē eorū i oꝛeptionē, ne gñatio eoꝝ fiat. Diſperganť in gētes noīa eoꝝ, deleanť a terra: qñ ſpreuerūt ſacramētū meū. Ue tibi aſſur, q̄ abſcōdis miq̄os penes te. Gēs mala, memorare qd fecerim Sodome & Gomorrhe quorū terra iacet in piceis glebis & aggeribus cinerū. ſic dabo eos, qui me nō audierūt, dicit dñs oīpotens. Hec dicit dñs ad Eſdrā. Nuntia pp̄lo meo, qñ dabo eis regnū Jeruſalē, qō daturus erā iſrael. Et ſumā mihi gloriā illoꝝ, & dabo eis tabernacula eterna, q̄ ꝑparauerā illis. Lignuz vite erit illis in odore vnguenti, & nō laborabunt neq̄z fatigabunť. Ite, et accipietis. Rogate vobis dies paucos, vt īmorenť. Jā paratū eſt vobis regnū, vigilate. Teſtare celū & terrā. Cōtrim enī malū, & creauit bonū, q̄ viuo ego, dicit dñs. Mater amplectere filios tuos, educa illos cū letitia. Sicut colūba cōfirma pedes eorū: qñ te elegi, dicit dñs. Et reſuſcitabo mortuos de locis ſuis, & de monumētis educā illos, qñ cognoui nomen meū in iſrl. Nolit timere mater filiorū, qñ te elegi, dicit dñs. Mittā tibi aduitorū pueros meos Iſaiā & Jeremiā ad quorū ꝓſiliū ſanctificaui, & parani tibi arbores duodecim granatas varijs fructib?, & totidē fontes fluētes lac & mel: & mōtes immēſos ſeptē, habētes roſam & lilū, in quibus gaudio implebo filios tuos. Viduaz iuſtifica, & pupillo iudica, egēti da, orphanū tuere, nudū veſti, cōfractū & debilem cura, claudū irridere noli, tutare mācū, & cecū ad viſionē claritatis mee admitte. Senē & iuuenē itra muros tuos ſerua: mortuos vbi inueneris ſignās cōmēda ſepulchro, et dabo tibi primam ſeſſionē in reſurrectione mea. Panſa & queſce pp̄le meꝰ, q̄ veniet rex tua. Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes eorum. Seruos quos tibi dedi, nemo ex eis interiet. ego enī eos requiram de numero tuo. Noli fatigari. Cū enī venerit dies p̄ſſure & angſtie, alij plorabūt, & triſtes erūt: tu aūt hilaris, & copioſa eris. Celabunt gētes, et nil aduerſus te poterūt, dicit dñs. Man? mee regāt te, ne filij tui gehēnā videāt. Jucūdare mater cum filijs tuis, q̄ ego te eripiā, dicit dñs. Filios tuos dormiētes memorare, qñ ego eos educā de lateribꝰ terre, & mīam cū illis faciā: qñ miſericors ſuz, dicit dñs oīpotēs. Implectere natos tuos vſq dū venio, & preſtem illis miam: qñ eruberant fontes me, & gratia mea nō deficiet. Ego eſdras ꝑceptū accepi a dño in monte Oreb, vt irē ad iſrl: ad quos cū venirē, reprobauerūt me, & reſpuerūt mandatū dñi. Ideoq̄z vobis dico gētes, q̄ auditis & intelligitis. Expectate paſtorem veſtrū, requiē eternitatis dabit vobis: qñ in primo eſt ille, q̄ in fine ſeculi aduenīet. Parati eſtote ad premia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per eternitatē tpis. Fugite vmbrā ſeculi hui?: accipite iucunditatē glorie vſe. Ego teſtor palā ſaluatorē meū. Cōmēdatū donū accipite, & iucundamini, gr̄as agētes ei, q̄ vos ad celeſtia regna vocauit. Surgite, & ſtate, & videte numerū ſignatoꝝ i quinto dñi. Qui ſe de vmbra ſeculi trāſtulerūt, ſplēdidas tunicas a dño acceperūt. Recipe Sion numerū tuum, et cōclude candidatos tuos, qui legē dñi cōpleuerūt. Filiorū tuorū quos optabas plen? eſt numer?. Roga imperiū dñi, vt ſctificet pp̄le tuus, qui vocat? eſt ab initio. Ego Eſdras vidi in mōte Sīō turbam magnā, quā numerare nō potui, & oēs canticis collaudabant dñm. Et in medio eorū erat iuuenis ſtatura celſus, eminētior oībus illis, & ſingulis eorū capitib? ꝑponebat coronas, et magis exaltabať. Ego autem miraculo tenebar. Tunc interrogaui angelū, & diri. Qui ſunt hi dñe? Qui reſpōdēs, dixit mihi. Hi ſunt, q̄ mortalē tunicā depoſuerūt, & īmortalē ſumpſerūt, & cōfeſſi ſunt nomē dei. Modo coronantur, & accipiūt palmas. Et diri angelo. Ille iuuenis qs eſt, q̄ eis coronas imponit & palmas in manꝰ tradit? Et reſpōdēs dixit mihi. Ipſe eſt filiꝰ dei, quē in ſcō cōfeſſi ſunt: ego aūt magnificare eos cepi, q̄ fortiter ꝑ noīe dñi ſteterūt. Tūc dixit mihi angelus. Vade, amūtia pp̄lo meo, qualia et quanta mirabilia domini dei vidiſti. Caput. iij.

Anno tricesimo ruine ciuitatis erā in Babylone & turbať? ſum ſup cubiculo meo recūbēs, & cogitationes mee aſcēdebāt ſup cor meū: qñ vidi deſertionē Sion, & abūdātiā eoꝝ q̄ habitabant in babylone. & vētilať? eſt ſpūs meꝰ valde, & cepi log ad altiſſimum verba timorata, & diri. O dñator dñe, tu diriſti ab initio, qñ plātaſti terrā, & hoc ſolꝰ, & ſperaſti pp̄lo, & dediſti Adā corꝑ mortuū: ſed & ipm figmētū manuū tuarū erat, & inſufflaſti in eū ſpīm vite, & factꝰ eſt viuēs cora te: & induriſti eū in paradiſo, quē plantauerat dextera tua ante q̄ terra adnētaret. Et huic mādaſti diligere viā tuā, & ꝓteriit eā, & ſtatim inſtituiſti i eo mortē, & i natiōib? eiꝰ, & nate ſunt gētes, & tribꝰ & pp̄li, & cognatiōes, quarū nō eſt numerus. Et ambulauit vnaquaq̄z gēs i volūtate ſua, & mira agebāt cora te, & ſpernebāt p̄cepta tua. Iterū aūt in tpe induriſti diluuiū ſuper inhabitantes ſeculū & pdidiſti eos. Et factū eſt in vnoquoq̄z eoꝝ, ſicut Adē mori, ſic his diluuiū. Dereliquiſti aūt vnū ex his Noe cū domo ſua, & ex eo inſti oēs. Et factū eſt, cū cepiſſent multiplicari, q̄ habitabant ſup terrā, et multiplicauerunt filios, & populos, & gētes multas: et ceperūt iterato impietatē facere plus q̄ priores. Et factū eſt, cū iniquitatē facerēt cora te, & elegiſti tibi virū ex his cui nomē

erat

erat Abrahã. Et dileristi eũ, & demonstrasti ei soliv olũtatẽ tuã: & disposuisti ei testamẽtũ eternũ, & dixisti ei vt nõ vnq̃ derelinq̃res semen ei⁹. Et dedisti ei Jsaac, & Jsaac dedisti Jacob & Esau. Et segregasti tibi Iacob, Esau aũt separasti. Et facta⁹ est Jacob in multitudine magna. Et factũ est, cũ educeres semen eius ex Egypto, adduxisti super montẽ Sina. Et inclinasti celos, & statuisti terrã, & cõmouisti orbẽ, & tremere fecisti abyssos, & cõturbasti seculũ, & transijt gloria tua portas quatuor ignis & terremot⁹, & spũs, & geln, vt dares semini Jacob legẽ, & gĩatiõi Jsrl diligentiã. Et nõ abstuliisti ab eis cor malignum, vt faceret lex tua in eis fructũ. Cor enĩ malignũ baulãs prim⁹ Adã trãsgressus & victus est, sz & oẽs q de eo nati sunt. Et facta est pmanẽs infirmitas & lex cũ corde ppli, cũ malignitate radicis, & discessit qõ bonũ est, & mansit malignũ. Et transierunt tpa, & finiti sunt anni: & suscitasti tibi seruũ noie Dauid, & dixisti ei edificare ciuitatẽ nominis tui, & offerre tibi in eadẽ thus & oblatiões. Et factũ est hoc annis multis, & dereliq̃rũt q habitabãt ciuitatẽ, in oĩbus faciẽtes sicut fecit Adã & oẽs gĩationes ei⁹. vtebãtur enĩ & ipsi corde maligno. Et tradidisti ciuitatẽ tuã i manib⁹ inimicor tuor. Nũqd meliora faciũt q habitãt Babylonẽ: Et ppter hoc dñabit Sion. Factũ est, cũ venissem huc, & vidissem impietates, quarũ nõ est numerus: & delinquẽtes multos vidit aia mea hoc tricesimo anno, et excessit cor meũ: qm̃ vidi qõ sustines eos peccantes, & pepercisti impie agẽtib⁹, & pdidisti ppl'm tuũ, & cõseruasti inimicos tuos, et non significasti. Nihil memini qũo debeat derelinqui via hec. Nunqd meliora facit Babylõ, q̃ Sion: aut alia gẽs cognouit te ꝑter isrl: Aut q̃ tribus crediderũt testamẽtis tuis, sicut Jacob. Quarũ merces nõ cõparuit, neq; labor fructificauit. Pertrãsiẽs enĩ pertrãsiui in gẽtib⁹, & vidi abũdãtes eas, & nõ memorãtes mãdatorũ tuorũ. Nũc ergo põdera in statera nr̃a as iniqtates, & eorũ q habitãt in seculo: & nõ inueniẽt nomẽ tuum, nisi in isrl. Aut qũ nõ peccauerũt in cõspectu tuo, q habitãt terrã: aut q̃ gẽs sic obseruauit mãdata tua: Vos quidẽ per nom̃a inuenies seruasse mãdata tua, gentes autẽ nõ inuenies. Caput.iiij.

Et respondit ad me angelus, q̃ missus est ad me, cui nomẽ Uriel, & dixit mihi. Excedens excessit cor tuũ in seculo hoc, & cõprehẽdere cogitas viã altissimi. Et dixi. Jta dñe me⁹. Et rñdit mihi, et dixit. Tres vias missus sum ostẽdere tibi, & tres similitudines ꝓponere corã te: de quib⁹ mihi si renuntiaueris vnã ex his: & ego tibi demõstrabo viã quã desideras videre, & docebo te vnde sit cor malignũ. Et dixi. Loq̃re dñe meus. Et dixit ad me, vade, põdera mihi ignis põdus, aut mensura mihi flatũ vẽti, aut reuoca mihi diẽ q̃ ꝑterijt. Et rñdi, & dixi. Quis nãtorũ poterit facere, vt me interroges de his: Et dixit ad me. Si essem interrogãs te, dicens. Quãte habitationes sunt in corde maris, aut quãte vene sunt in principio abyssi, aut quante vene sunt sup firmamentũ, aut qui sunt exit⁹ paradisi: diceres mihi fortassis. Jn abyssum non descẽdi, neq; i infernũ adhuc, neq; in celũ vnq̃ ascẽdi. nũc autẽ nõ interrogaui te, nisi de igne, & vẽto, & die, ꝑ quã trãsisti, et a qb⁹ separari nõ potes: & non rñdisti mihi de eis. Et dixit mihi. Tu q̃ tua sunt, tecũ coadolescẽtia, non potes cognoscere: & qũo poterit vas tuũ capere altissimi viã, & iã exteri⁹ corrupto seculo intelligere corruptionẽ euidentem in facie mea: Et dixi illi. Adeli⁹ erat nos nõ esse, q̃ adhuc viuentes viuere iimpietatib⁹, & pati, & nõ intelligere de q̃ re. Et rñdit ad me, & dixit. Proficiscẽs ꝑfect⁹ suz ad sylua lignorũ cãpi, & cogitauerũt cogitationẽ, & direrũt. Uenite, & eamus, & faciamus ad mare bellũ, vt recedat corã nobis, & faciam⁹ nobis alias sylnas. Et sic fluct⁹ maris & ipsi cogitauerunt cogitationẽ, & direrũt. Uenite ascẽdẽtes, debellem⁹ sylnas campi, vt & ibi cõsumemus nobis metipsis aliam regionez. Et fact⁹ est cogitat⁹ sylue in vanũ: venit enĩ ignis, & ꝓsumpsit eã. Sic & cogitat⁹ fluctuũ maris, stetit enĩ arena, & phibuit eos. Si enĩ esses iudex horũ, quẽ icipes iustificare, aut quẽ cõdẽnare: Et respondi, & dixi. Utiq; vanã cogitationẽ cogitauerunt. Terra enĩ data est sylue, & mari loc⁹ portare fruct⁹ suos. Et respõdit ad me, & dixit. Bene tu iudicasti, et q̃re non iudicasti tibimetipsi: Quẽadmodũ enĩ terra sylue data est, & mare fluctib⁹ suis: sic q sup terrã habitãt, q̃ sunt sup terrã, itelligere solũmodo possunt: & q sup celos, q̃ sup altitudinẽ celor. Et respõdi: & dixi. Deprcor te dñe, vt mihi dẽt sensus intelligẽdi: nõ enĩ volui interrogare de supiorib⁹ tuis, sz de his, q̃ ptrãseũt p nos q̃ tidie, ꝓpter qõ Jsrael datus in opprobriũ gentib⁹, quẽ dileristi populũ datus est tribub⁹ umpijs, & lex patrũ nostror in interitũ deducta est, & dispositiones scripte nusq̃ sunt: & ptrãsiunt⁹ de seculo, vt locuste, & vita nr̃a stupor et pauor, & nec digni sum⁹ miam cõseq. Sz qd faciet noi suo qõ inuocatũ est sup nos: Et de his interrogaui. Et respõdit ad me, & dixit. Si fueris pluri mũ scrutat⁹, frequenter miraberis: qm̃ festinans festinat seculũ pertransire, & nõ capit portare q̃ in futuris tẽporib⁹ iustis repromissa sunt. qm̃ plenũ iiustitia est scl'm hoc, & infirmitatib⁹. De qbus aũt interrogas, dicã: Seminatũ enĩ est malũ: & necdũ venit destructio ipsius. Si ergo nõ inuersum fuerit qõ seminatũ est, & discesserit loc⁹ vbi seminatũ est malum: nõ veniet vbi seminatũ est bonũ. Qm̃ granẽ seminis mali seminatũ est in corde Adã ab initio: & quãtũ impietatis gĩauit vsq; nũc, & generat vsq; cũ veniat area: Estima aũt apud te granẽ mali seminis, quantũ fructũ impietatis generauit: qm̃ secate fuerint spice, quarũ nõ est numer⁹, quã magnã areã incipiẽt facere: Et respõdi, & dixi. Quomõ, et qm̃ hec: Quare modici & mali anni nostri: Et respondit ad me, et dixit mihi. Nõ festines tu sup altissimũ. Tu enĩ festinas inaniter esse sup ipm: nã excessus tuus mult⁹. Nõne de his interrogauerũt aie iustor in prõptuarijs suis, dicẽtes. Usq; quo spero sic, & qm̃ veniet fruct⁹ aree mercedis nostre. Et respõdit ad ea Jeremiel archangelus, & dixit. Qũ impletus fuerit numer⁹ seminũ in vobis, qm̃ in statera põderauit seculũ, & mẽsura mẽsurauit tpa, & numero numerauit tpa, & nõ cõmouit, nec excitauit vsquedũ impleat predicta mensuras. Et respondi & dixi. O dominator dñe, sed et nos oẽs pleni sum⁹ impietate. Et ne forte ꝓpter nos nõ impleãtur iustorũ aree, ꝓpter peccata inhabitãtiũ sup terrã. Et respõdit ad me, & dixit. Uade & interroga ꝓgnãtẽ, si q̃m impleuerit nouẽ menses suos, adhuc poterit matrix eius retinere partũ in semetipa: Et dixi. Nõ pot dñe. Et dixit ad me. Jn inferno prõptuaria aiar matrici assimilata sunt. Quẽ admodũ enĩ illa festinat q̃ parit, effingere necessitatẽ pt⁹: sic et hec festinat reddere ea q̃ cõmẽdata sunt. Ab initio tibi demõstrabit de his q̃ cõcupiscis videre. Et respõdi, & dixi. Si inueni gr̃am añ oculos tuos, & si possibile est, & si idone⁹ sum, demõstra mihi, si plus q̃ ꝑteritũ sit hz venire, aut plura ptrãsierũt supra q̃ futurũ est. Quid ptrãsiunt, scio: quid aũt futurũ sit, ignoro. Et dixit ad me. Sta sup dexterã partem, & demõstrabo tibi interpretationem similitudinis. Et steti, & vidi: & ecce fornax ardẽs transijt coram me: & factũ est cũ trãsiret flãma, vidi, & ecce supauit fum⁹. Post hec trãsijt corã me nubes plena aq̃, & immisit pluuiã impetu multã. et cũ trãsisset impet⁹ pluuie supauerũt in ea gutte. Et dixit ad me. Cogita tibi, sicut crescit pluuia ampli⁹ q̃ gutte, & ignis q̃ fumus: sic supabũdauit q̃ trãsiuit mẽsura. Superauerũt aũt gutte, & fum⁹: & oraui, & dixi. Putas vino vsq; in dieb⁹ illis: vel qd erit in dieb⁹ illis: Rñdit ad me, & dixit. De ignis, de qbus me interrogas, ex pte possum tibi dicere: de vita aũt tua nõ sum missus dicere tibi, sed nescio. Cap.v.

Et ignis aũt: ecce dies veniẽt in qb⁹ apphẽdent q inhabitãt terrã in cẽsu multor: & abscõdet vita tis via: & sterilis erit a fide regio: & mltiplicabit iinstitia sup hãc quã ipe tu vides: & sup quã audisti oli: & erit imposito vestigio, quã nũc vides regnare regionẽ, & videbũt eã desertã. Si aũt tibi dederit altissim⁹ viuere, videbz post tertiã tnbã, & relucescet subito sol noctu, & luna ter in die, & de ligno sanguis stillabit, & lapis dabit vocem suã, & populi cõmouebunt: & regnabit, quẽ nõ sperant qui inhabitãt super terrã, & volatilia cõmigrationẽ faciẽt:

et mare Sodomiticū pisces reijciet, & dabit vocem noctu, quā nō nouerāt multi. oēs aūt audiēt vocē ei⁹, et chaos fiet p loca multa, et ignis frequēter remittet, et bestie agreſtes trāſmigrabūt: & mulieres mēſtruate pariēt mōſtra, & īdulcib⁹ aquis ſalſe inuenient: & amici oēs ſemetipſos expugnabunt & abſcondet tūc ſenſus, & intellectus ſeparabit in prō ptuarijs ſuīs: & quere & a multis, & nō inuenie & : et multiplicabitur iniuſtitia, & incontinenta ſup terrā & interrogabit regio primā ſuā, & dicet. Numqd p te pträſyt iuſtitia inſtū facies: Et hoc negabit. Et erit in illo tpe & ſeparabūt boies, & nō impetrabūt: laborabūt, & nō dirigētur vie eorū. Hec ſigna dicere tibi pmiſſum eſt mihi: & ſi oraueris iterū, & ploraueris, ſicut & nūc, & ieiunaueris ſeptē dieb⁹, audies iterato horum maiora. Et euigilauit, & corp⁹ meū horruit valde, & aīa mea laborauit: vt deficeret: & tenuit me q venit angelus, q loquebat in me, & confortauit me, & ſtatuit me ſup pedes. Et factū eſt i nocte ſecūda, & venit ad me Salathiel dux ppli, & dixit mihi. Ubi eras: & q̄re vultus tuus triſtis: An neſcis, qm̄ tibi credit⁹ eſt iſrl in regione trāſmigrationis eor: Exurge ergo, & gusta panē, & nō derelinq̄s nos, ſicut paſtor gregē ſuū in manib⁹ luporū malignorū. Et dixi ei. Uade a me, & non appropies ad me. Et audiuit, vt dixi: & receſſit a me. & ego ieunaui diebus ſeptē vlulās & plorans, ſicut mihi mādauit Uriel angelus. Et factum eſt poſt dies ſeptē, & iterum cogitationes cordis mei moleſte erant mihi valde, & reſumpſit aīa mea ſpūs intellect⁹: & iterū cepi loqui coram altiſſimo ſermōes, et dixi. Dñator dñe ex oī ſylua terre, & oībus arborib⁹ ei⁹, elegiſti vineā vnicā: & ex oī terra orbis, elegiſti tibi foueā vnā: et ex oīb⁹ floribus orbis, elegiſti tibi liliū vnū: & ex oīb⁹ abyſſis maris, repleſti tibi riuū vnū: & ex oīb⁹ edificatis ciuitatib⁹, ſanctificaſti tibimetipſi Siō: & ex oīb⁹ creatis volatilib⁹, noiaſti tibi colūbā vnā, & ex oībus plaſmatis pecorib⁹ prouidiſti tibi ouem vnam & ex oībus multiplicatis ppl'is, acquiſiuiſti tibi ppl'm vnū: & ab oībus ybatā legē donaſti huic, quē deſideraſti ppl'o. Et nunc dñe, vt qd tradidiſti vnū pluribus: Et preparaſti ſup vnā radicē alias, & diſperdidiſti vnicū tuū in multis: & cōculcauerūt eū, q cōtradicebāt ſpōſionib⁹ tuis, q̄ꝫ tuis teſtamentis nō credebāt. Et ſi odiēs odiſti ppl'm tuū, tuis manib⁹ oꝛ caſtigari. Et factū eſt, cū locut⁹ eſſem ſermones, & miſſus eſt angelus ad me, q ante venerat ad me ꝓterita nocte, & dixit mihi. Audi me, & inſtruā te: & īntēde mihi, & adūciā coram te: & dixi. Loquere dñe me⁹. Et dixit ad me. Valde tu in exceſſu mentis fact⁹ es p Iſrl. an plus dileriſti eū, q̄ꝫ q eū fecit: Et dixi ad eū. Nō dñe, ſꝛ dolēs locut⁹ ſum. Torquent enī me renes mei p oēm horā, q̄rētē apprehēdere ſemitā altiſſimi, & inueſtigare ptē iudicij ei⁹. Et dixit ad me. Non potes. Et dixi. Quare dñe: Ad qd natcebar, aut q̄re non fiebat matrix mr̄is mee mihi ſepulchrū, vt nō viderē laborē Jacob, & defatigationē gñis Iſrl: Et dixit ad me. Numera mihi q̄ necdū venerāt, & colligе mihi diſperſas guttas, & reuirida mihi aridos flores, & aperi mihi clauſa ꝓptuaria, & pduc mihi incluſos in eis flat⁹, demōſtra mihi vocis imaginē: & tūc oſtēdā tibi laborē, quē rogas videre. Et dixi. Dñator dñe, qs enī eſt, q poſt hec ſcire, niſi q cū hoībus habitationē nō habet: Ego aūt inſipiēs: & quo potero dicere de his, quib⁹ me interrogaſti: Et dixit ad me. Quo modo nō potes facere vnū de his, q̄ dicta ſunt: ſic non poteris inuenire iudicū meū, aut i fine charitatē, quā pp'o pmiſi. Et dixi. Sed ecce dñe, tu ppe es ijs, q in finē ſunt: & quid facient, q ante me fuerūt, aut nos, aut hi q poſt nos: Et dixit ad me. Corone aſſimilabo iudicū meū. Sicut non nouiſſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas. Et rñdi, et dixi. Hec poteras facere eos q facti ſunt, & q ſunt, & q futuri ſūt, in vnū, vt celeri⁹ iudicū tuū oſtēdas: Et rñdit ad me, & dixit. Nō poteſt feſtinare creatura ſup creatorē nec ſuſtinere ſeculū eos q ieo creādi ſunt in vnū. Et dixi. Quomō dixiſti ſuo tuo, qm̄ viuificās viuificaſti a te creatā creaturā i vnū, & ſuſtinebat creatura: poterit & nūc portare ꝓſentes in vnū. Et dixit ad me. Interroga matricem mulieris, et dices ad eā. Et ſi paris, quare per tēpus: Roga ergo eā, vt det decē in vnū. Et dixi. Non vti⁹ poterit, ſed ſcōm tēpus. Et dixit ad me. Et ego dedi matricē terre his, qui ſeminati ſunt ſuper eā per tp̄s. Quēadmodū enī infans nō parit ea, q̄ ſenū ſunt: ſic ego diſpoſui a me creatū ſeculū. Et interrogauī, & dixi, Cū tā dederis mihi viā, loquar coram te: nā mater noſtra, de qua diciſti mihi, adhuc inuenis eā in ſenectuti appropinquat. Et rñdit ad me, & dixit. Interroga eam que parit, & dicet tibi. Dices enim ei. Quare quos peperiſti, nunc non ſunt fīles his qui ante te, ſed minores ſtatura: Et dicet tibi & ipſa. Alij ſunt, q in iuuētute virtutis nati ſunt: et alij qui ſub tpe ſenectutis deficiēte matrice ſunt nati. Conſidera ergo et tu, q̄m minori ſtatura eſtis pre his, qui ante vos et qui poſt vos minores q̄ vos, quaſi iā ſenescētes creature, et fortitudinem iuuētutis pretereuntes. Et dixi. Rogo domine, ſi inuenī gratiam ante oculos tuos, demōſtra ſeruo tuo, per quem viſites creaturam tuam.

Caput vj.

ET dixit ad me. Intio terreni orbis, & anteq̄ ſtarent eritus ſeculi, & anteq̄ ſpirarēt cōuentiones ventorū, & anteq̄ ſonarēt voces tonitruū, & anteq̄ ſplēderēt nitores coruſcationū, & anteq̄ cōfirmarētur fundamenta paradiſi, & anteq̄ viderent decori flores, & anteq̄ cōfirmarētur monte virtutes, & anteq̄ colligerent innumerabiles militie angelor, & anteq̄ extollerent altitudines aeris, & anteq̄ nominarent menſure firmamentorum, & anteq̄ eſtuarent cammi in Sion, & anteq̄ inueſtigarent preſentes anni, & anteq̄ abalienarētur eorū q nunc peccāt admīnēt, & cōſignati eſſent q fidē theſaurizauerūt: tūc cogitaui, & facta ſunt p me ſolū, & nō p aliū, & finis p me & nō p aliū. Et rñdi, & dixi. Que erit ſepatio tēporis: aut q̄ ꝓris finis, & ſequētis initū: Et dixit ad me. Ab Abraha uſq̄ ad Iſaac, q̄ nati ſunt ab eo Jacob & Eſau, manu Jacob tenebat ab initio calcaneū Eſau: finis enī hui⁹ ſcli Eſau, & principiū ſequētis Jacob. Hominis manus inter calcaneū, & manū. Aliud noli querere eſdra. Et rñdi & dixi. O dñator dñe, ſi inuenī gratiā ante oculos tuos, oro vt demonſtres ſeruo tuo finē ſignor tuorū, quor partē mihi demōſtraſti nocte ꝓcedēti. Et rñdit, & dixit ad me. Surge ſup pedes tuos, & audi vocē pleniſſimam ſonitus. Et erit ſicut cōmotio, nec cōmouebit locus, in quo ſtas ſup eū. Ideo cū loquitur, tu nō expaueas, q̄m de fine verbū & fundamētum terre intelligitur, q̄m de ipſis ſermo tremiſcit & cōmouetur. Scit enī q̄m finē eorū oportet cōmutari. Et factū eſt, cū audiſſem, ſurrexi ſup pedes meos, & audiui, & ecce vox loquēs, & ſon⁹ ei⁹ ſicut ſon⁹ aquarū multarū, & dixit. Ecce dies veniunt, & erit, quādo appropinquare incipiā, vt viſitē habitantes in terra: & q̄ ingrere incipiā ab eis, q iniuſti nocuerunt iniuſtitia ſua, & q̄ ſuppleta fuerit humilitas. Sion et cū ſuperſignabit ſeculū q̄ incipiet ptäſire, hec ſigna faciā. Libri aperient ante faciē firmamēti, et oēs videbūt ſimul, & annuculi infantes loquent vocib⁹ ſuis: & ꝓgnantes immaturos pariēt infantes triū & q̄tuor menſiū, & viuēt & ſuſcitabūtur. Et ſubito apparebūt ſeminata loca nō ſeminata, et plena ꝓptuaria ſubito inuenientur vacua: & tuba canet cū ſono, quā cū oēs audierint ſubito expauescēt. Et erit in illo tpe, debellabūt amici amicos vt inimici, & expauescet terra cū his: & venie fontiū ſtabunt, & nō decurrent in horis tribus. & erit, oīs q derelict⁹ fuerit ex oībus iſtis quib⁹ prediri tibi, ipſe ſalua bit, & videbit ſalutare meū, & finem ſeculi veſtri. Et videbūt q recepti ſunt boies, q mortem nō guſtauerunt a natiuitate ſua, & mutabit cor inhabitātiū, & conuertetur in ſenſum aliū. Delebit enī malum, & extinguetur dolus. Florebit aūt fides, & vincet corruptela, & oſtendet veritas q̄ ſine fructu fuit diebus tāt̄is. Et factū eſt cū loqueret mihi, & ecce paulatim intuebar ſup eū ante quē ſtabā, & dixit ad me hec. Veni tibi oſtēdere tēpus venture noctis. Si ergo iterū rogaueris: & iterū ieunaueris ſeptē diebus, iterū tibi renuntiabo horū maiora: q dict⁹ quā audiſti. Audū a eſt enī vox tua apud altiſſimū. Uidit enim fortis directionem tuā, & puidit pudicitiā, quā a iuuētute tua habuiſti: et ꝓ-

pter hoc misit me demõstrare tibi hec omnia, ⁊ dicere tibi: Cõfide, ⁊ noli timere, ⁊ noli festinare cũ priorib⁹ tpib⁹ cogitare vana, vt nõ ꝓperes a nouissimis tpib⁹. Et factũ est post hec, ⁊ fleui iterũ: ⁊ simlr ieiunam septẽ diebus, vt suppleã tres hebdomadas, q̃ dicte sunt mihi. Et factũ est i octaua nocte, ⁊ cor meũ turbabat iterato in me, ⁊ cepi loq̃ cor̃ altissimo. Inflãmabat enim spũs meus valde, ⁊ aia mea aniabat, ⁊ dixi. O dñe, loquens locutus es ab initio creature in primo die, dicens. Fiat celũ ⁊ terra: ⁊ tuũ verbũ opus perfectũ. Et erat tunc spũs, ⁊ tenebre circũferebant, ⁊ silentiũ, sonus vocis hoĩs nõdũ erat abs te. Tũc dixisti de thesauris tuis ꝓferri lumen luminosum, quo appareret opus tuũ. Et die scõo creasti spũ firmamẽti, ⁊ imperasti ei vt diuideret ⁊ diuisionẽ faceret inter aquas, vt pars q̃dã sursuz recederet, pars vo deorsum maneret. Et tertia die imperasti aqs ꝓgregari in septima parte terre: sex vero partes siccasti ⁊ conseruasti, vt ex his sint cor̃ te ministrãtia semina ta a deo, ⁊ culta. Verbũ enĩ tuũ processit, ⁊ opus statim fiebat. Processit enĩ subito fructus multitudinis immẽsus, et cõcupiscentie gustus multiformes, ⁊ flores colore immutabili, ⁊ odores odoramẽti inuestigabilis: ⁊ die tertia hec facta sunt. Quarta aũt die imperasti fieri solis splẽdorẽ, lune lumẽ, stellarũ dispositionẽ ⁊ imperasti eis, vt deseruirẽt futuro plasmato hoĩ. Quinto autẽ die dixisti septime parti, vbi erat aqua cõgregata, vt ꝓcrearet aialia, et volatilia, et pisces: ⁊ ita fiebat aqua multa, ⁊ sine aĩa q̃ dei nutu inbebãtur, aialia faciebat, vt ex hoc mirabilia tua nationes enarrẽt. Et tũc cõseruasti duas aias, nomẽ vni vocasti Enoch, ⁊ nomẽ scõe vocasti Leuiathã, ⁊ separasti ea ab alterutro. Mõ enĩ poterat sex tuma pars, vbi erat aqua cõgregata, capere ea. Et dedisti Enoch vnam partẽ que siccata est tertio die, vt habitet in ea vbi sunt mõtes mille. Leuiathã aũt dedisti septimã partẽ humidã, ⁊ seruasti eã, vt fiat in deuorationẽ quib⁹ vis, ⁊ q̃n vis. Sexto aũt die imperasti terre, vt crearet cor̃ te iumẽta, ⁊ bestias, ⁊ reptilia: ⁊ sup his Adã, quẽ cõstituisti ducẽ sup oĩbus factis q̃ fecisti, ⁊ ex eo educimur nos oĩs, quẽq̃ elegisti populũ. Hec aũt oĩa dixi cor̃ te dñe, q: ꝓpter nos creasti seculũ. Residuas aũt gẽtes ab Adã natas dixisti eas nil esse, ⁊ q̃n salue assimilate sunt, ⁊ q̃si stillicidiũ de vase simlasti abũdantiã eor̃. Et nũc dñe, ecce, iste gẽtes q̃ in nihilũ deputate sunt, ⁊ ceperũt dñari nostri, ⁊ deuorare: nos aũt ꝓpls tuus quẽ vocasti primogenitũ, vnigenitũ emulatorẽ tuũ traditi sum⁹ in manib⁹ eorũ: et si ꝓpter nos creatũ est seculũ, quare nõ hereditatẽ possidemus cum seculo? Vsquequo hec? Caput.vij.

A Et factũ est, cũ finissem loquiẽs ba hec, missus est ad me angelus, qui missus fuerat ad me primis noctib⁹, ⁊ dixit ad me. Surge Esdra, ⁊ audi sermones quos veni loqd te. Et dixi. Loq̃re deus meus. Et dixit ad me. Mare positũ est in spatioso loco, vt esset altũ ⁊ immẽsuz, erit aũt ei introit⁹ in angusto loco positus, vt eẽt similis fluminib⁹. Quis enĩ volẽs voluerit ingredi mare, ⁊ videre eũ vel dominari ei⁹: si nõ trãsierit angustũ, in latitudinem quomodo venire poterit? Itẽ aliud. Ciuitas est edificata, ⁊ posita in loco cãpestri: est aũt plena oĩm bonorũ introitus eius angustus ⁊ in precipiti positus vt eẽt a dextris qdẽ ignis, a sinistris aqua alta: semita aũt est vna sola inter eos posita, hoc est inter ignẽ ⁊ aquã, vt nõ capiat semita, nisi solũmodo vestigiũ hoĩs. Si autẽ dabit ciuitas hoi in hereditatẽ, si nũq̃ antepositũ piculũ ptrãsierit, quomodo accipiet hereditatem suã? Et dixi. Sic dñe. Et dixit ad me. Sic est ⁊ isrl̃ pars. Propter eos eĩ feci seculum: et q̃ transgressus est Adam cõstitutiões meas, iudicatum est qõ factũ est. Et facti sunt introitus huius seculi angusti, ⁊ dolẽtes, ⁊ laboriosi: pauci aũt ⁊ mali, ⁊ periculorum pleni, ⁊ labore magnopere fulti. nam maioris seculi introitus spatiosi ⁊ securi, ⁊ faciẽtes immortalitatis fructum. Si ergo ingrediẽtes nõ fuerunt ingressi qui vinũt, angusta ⁊ vana hec: nõ poterũt recipeq̃ sunt reposita. Nũc ergo q̃re tu cõturbaris, cũ sis corruptibilis? ⁊ quid moueris tu cum sis mortalis? Et quare nõ accepisti in corde tuo qõ est futurũ, sed qõ in pñti? Rñdi ⁊ dixi. Dñator dñe, ecce disposui sti lege tua, q̃n iusti hereditabũt hec, impij aũt peribũt: iusti aũt ferẽt ãgusta, sperãtes spatiosa. q eĩ impie gesserũt, ⁊ angusta passi sunt: ⁊ spatiosa nõ videbũt. Et dixit ad me. Nõ est iudex sup deũ, neq̃ intelligẽs sup altissimũ. Pereũt B eĩ multi psentes, q: negligẽt q̃ anteposita est dei lex. Mandãs enĩ mãdauit de⁹ veniẽtib⁹, q̃n venerũt, qd faciẽtes viuerẽt, ⁊ qd obseruãtes nõ punirent. Vi aũt nõ sunt pſuasi ⁊ ꝓtradiderũt ei, ⁊ ꝓstituerũt sibi cogitamẽ vanitatis, ⁊ proposuerũt sibi circũuẽtiones delictorum, ⁊ supdixerũt altissimo nõ esse, ⁊ vias ei⁹ nõ cognouerũt, ⁊ legẽ ei⁹ spreuerũt, ⁊ spõsiones ei⁹ abnegauerũt, ⁊ in legitimis eius fidẽ non habuerũt, ⁊ opa eius nõ pfecerũt. Propter hoc Esdra vacua vacuis, ⁊ plena plenis. Ecce tps veniet, ⁊ erit, q̃n venient signa q̃ pdixi tibi, ⁊ apparebit sponsa, ⁊ apparescẽs ostẽdet q̃ nũc subducit terra: ⁊ ois q liberat⁹ est de pdictis malis, ipse videbit mirabilia mea. Reuelabit enĩ filius meus Jesus, cũ his q cũ eo sunt: ⁊ iucũdabũt q relicti sunt in annis quadringẽtis. Et erit post annos hos, ⁊ morietꝫ filius meus Christus, ⁊ oẽs q spiramẽtũ habẽt hoies: ⁊ conuertet seculũ in antiquũ silẽtiũ dieb⁹ septẽ, sicut in prioribus iudicijs, ita vt nemo derelinquat. Et erit post dies septẽ, ⁊ excitabit qõ nõdũ vigilat seculũ, ⁊ morietꝫ corruptũ. ⁊ terra reddet q̃ in ea dormiũt, ⁊ puluis qui in eo silentio habitãt, ⁊ promptuaria reddẽt q̃ eis cõmẽdate sunt aie. Et reuelabit altissimus sup sedẽ iudicij, ⁊ ptrãsibũt miserie, ⁊ lõganimitas cõgregabit. Iudiciũ aũt solũ remanebit, veritas stabit et fides cõualescet. ⁊ op⁹ subsequet, ⁊ merces ostẽdet, ⁊ iustitie vigilabũt, ⁊ iniustitie nõ dñabunt. Et dixi. Primus Abrahã propter Sodomitas oranit, ⁊ moyses ꝓ ꝑribus q in deserto peccauerũt, ⁊ q post eũ p isrl̃ dieb⁹ Achaz. ⁊ Samuelis, ⁊ Dauid. ꝓ fractiõe, ⁊ Salomõ ꝓ eis q venerũt i sctificationẽ, et Elias p his q pluuiã acceperũt, ⁊ p mortuo vt viueret, ⁊ Ezechias ꝓ ꝑplexoĩ dieb⁹ Sẽnacherib, ⁊ multi pro multis. Si ergo mõ q̃n corruptibile increuit, ⁊ iustitia multiplicata est, ⁊ oranerũt iusti p ipijs: q̃re ⁊ nũc sic nõ erit? Et rñdit ad me, ⁊ dixit. Pñs sc̃m nõ est finis, gl̃ia in eo frequẽs manet, ꝓpter hoc oranerunt pro inualidis. Dies enim iudicij erit finis tpis hui⁹, ⁊ initiũ tpis future imortalitatis, in quo trãsiuit corruptela, soluta est intẽperãtia, abscissa est incredulitas, creuit aũt iustitia, orta est veritas, tũc eĩ nemo poterit saluare eũ q perijt, neq̃ demergere q vicit. Et rñdi, et dixi. Hic est sermo meus primus ⁊ nouissimus, q̃n melius erat nõ dare terrã Adã, vel cũ iã dedisset coercere eũ, vt nõ peccaret. Quid eĩ ꝓdest hoĩbus in psenti vinere in tristitia, et mortuos sperare punitionẽ? O tu, qd fecisti Adã? Si enim tu peccasti, nõ est fact⁹ soli⁹ tuus casus, sed ⁊ nr̃ q ex te aduenim⁹. Quid eĩ ꝓdest nobis si promissum est nobis immortale tps, nos aũt mortalia opera egimus? Et q̃n ꝓdicta est nobis perẽnis spes: nos vero pessimi vani facti sumus. Et q̃n reposita sunt nobis habitacula sanitatis ⁊ securitatis: nos vero male ꝙuersati sumus. Et q̃n reposita est gl̃ia altissimi ꝓtegere eos q tarde ꝙuersati sunt: nos aũt pessimis vijs ambulauim⁹. Et q̃n ostendet paradisus, cui⁹ fructus incorruptus perseuerat in quo est securitas et medela: nos vero nõ ingrediemur. in ingratis enĩ locis cõuersati sum⁹. D Et q̃n sup stellas fulgebũt facies eor̃, q abstinẽtiã habuerũt: nr̃e aũt facies sup tenebras nigre. non eĩ cogitauimus vinẽtes q̃n iniqtatẽ faciebam⁹, qõ incipiem⁹ post mortem pati. Et rñdit, ⁊ dixit. Hoc est cogitamentũ certaminis qõ certabit, qui super terrã natus est homo, vt si victus fuerit, patiat qõ dixisti: si autẽ vicerit, recipiet qõ dico: q̃n hec est vita quã Esdras dixit cũ viueret, ad ꝓpl̃m dicẽs. Elige tibi vitã, vt vinas. Mõ crediderũt aũt ei, sed nec post eũ ꝓphetis: sed nec mihi q locutus sum ad eos: q̃n non esset tristitia in perditionẽ eorũ, sicut futurũ est gaudiũ super eos quibus persuasa est salus. Et rñdi ⁊ dixi. Scio dñe, q̃n vocat⁹ est altissim⁹ misericors in eo, qõ misereat his q nõdũ in seculo aduenerũt, ⁊ qõ misereat illis q cõuersionẽ faciũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

in lege ei⁹: ⁊ longanimis est, qñ longanimitatē prestat his qui peccauerūt quasi suis operib⁹: ⁊ munific⁹ est, qñ quidē donare vult p erigētijs: ⁊ multe misericordie, qñ multiplicat magis mīas his q pūtes sunt, ⁊ q preterierūt ⁊ qui futuri sunt. Si enim nō multiplicauerit misericordias suas, nō viuificabitur seculū cū his q inhereditabāt in eo. ⁊ donat: qñ si nō donauerit de bonitate sua, vt alleuient hi qui iniquitatem fecerunt, de suis iniquitatibus, nō poterit decies millesima pars viuificari hominū. ⁊ iudex si non ignouerit his qui curati sunt verbo ei⁹, ⁊ deleuerit multitudinem cōtentionum: non fortassis derelinquerentur in innumerabili multitudine, nisi pauci valde. Caput. viij.

Et respondit ad me, ⁊ dixit. Hoc seculū fecit altissim⁹ ꝓpter multos, futurū autē propter paucos. Dicā autē corā te sīlitudinē Esdra. Quomodo aūt interrogabis terram, ⁊ dicet tibi, qñ dabit terrā multā magis vnde fiat fictile, paruū aūt pulverē vnde aurū fit: sic ⁊ actus psentis seculi. Multi qdē creati sunt, pauci aūt saluabunt. Et rndi, ⁊ dixi. Absorbe ergo aīa sensus, ⁊ deuora qō sapit. Quemisti enī obaudire, ⁊ pphetare volēs. Nec ei tibi datū est spatiū, nisi solūmō viuere. O dñe, si nō ꝓmittes suo tuo, vt orem⁹ corā te, ⁊ des nobis semē cordi, ⁊ sensui culturā, vñ fruct⁹ fiat, vñ viuere possit oīs corrupt⁹: q portabit locū hois? Sol⁹ enī es, ⁊ vna plasmatio nos sum⁹ manuū tuar, sicut locut⁹ es: ⁊ qūo nūc in mfice plasmatū est corp⁹, ⁊ pstās mēbra: ꝓseruat ī igne ⁊ aq tua creatio? nouē mēsib⁹ patit tua plasmatio tuā creaturam q̄ in ea creata est: ipm aūt qō seruat, ⁊ qō seruat, vtraq serua būtur: seruataq qñq iterū reddit matrix, q̄ in ea creuerūt. Imperasti enī ex ipsis mēbris, hoc est māmillis prebere lac fructui mammillarū, vt nutriat id qō plasmatū est vsq in tps aliqō ⁊ postea disponas eū tue misericordie, enutristi eū tua iustitia, ⁊ erudisti eū in lege tua, ⁊ corripuisti eum tuo intellectu: ⁊ mortificabis eū, vt tuā creaturā: ⁊ viuificabis eū, vt opus tuū. Si ergo ꝓdideris eū q fatis laboribus plasmatus est: tuo iussu facile est ordinari, vt ⁊ id qō fiebat seruaret. Et nūc dñe dicā: de oi hoīe tu magis scis: de pp'lo aūt tuo ob quē doleo: ⁊ de hereditate tua, ꝓpter quam lugeo: ⁊ ꝓpter Israel, ꝓpter quē tristis sum: ⁊ de Jacob, ꝓpter quē doleo: ideo incipiā orare corā te pro me, ⁊ pro eis: qñ video lapsus nr̄os, qm inhabitam⁹ terrā. Sed audiui celeritatē iudicis, q futurus est. Jdeo audi vocē meā, ⁊ intellige sermonē meū, ⁊ loquar corā te. Initiū vbor Esdre priusq assumeret: ⁊ dixi. Dñe, q inhabitas sēlm, cui⁹ oculi elenati in superna ⁊ aerē: ⁊ cui⁹ thronus inestimabilis, et glia incōprehēsibilis: cui astat exercit⁹ angelorū cū tremore, quorū seruatio in vento ⁊ igni cōuertit: cui⁹ verbū verax, et dicta pseuerātia: cuius iussio fortis, ⁊ dispositio terribilis: cui⁹ aspectus arefacit abyssos, ⁊ indignatio tabescere facit mōtes, ⁊ veritas testificat: exaudi orationē serui tui, ⁊ auribus percipe precationē figmēti tui. Dum enī viuo, loquar: ⁊ dū sapio, rndebo. Nec respicias ppr̄ii tui delicta, sed qui tibi in veritate seruiūt. Nec intēdas impia gentium studia, sed q tua testimonia cū doloīb⁹ custodierūt. Nec cogites q in cōspectu tuo false ꝙuersati sunt, sed memorare qui ex volūtate tua timorē cognouerūt. Nec q volueris perdere qui pecudū mores habuerūt: sed respicias eos, qui legē tuā splēdide docuerūt. Nec indigneris eis, qui bestijs peiores indicati sunt: sed diligas eos, qui semper in tua iustitia ꝙfidūt, ⁊ glia. Qñ nos ⁊ pres nr̄i talib⁹ morbis lāguemus: tu aūt propter nos petōres misericors vocaberis. Si enim desideraueris vt nr̄i miserearis, tūc misericors vocaberis, nobis aūt nō habētib⁹ opa iustitie. Justi enī q⁹ sunt opera multa reposita, ex propr̄ijs operib⁹ recipiēt mercedem. Quid est enī hō, vt ei indigneris: aut gen⁹ corruptibile, vt ita amarus sis de ipo? In veritate enī nemo de genitis est, q nō impie gessit: ⁊ de cōfitentib⁹, q nō deligt. In hoc enim annūtiabit iustitia tua, et bonitas tua dñe, cū miser⁹ fueris eis q nō habēt substātiā bonor̄ operū. Et rndit ad me, et dixit. Recte locut⁹ es aliqua: ⁊ iurta sermones tuos, sic et fiet. quoniā nō vere cogitabo super plasma eorū qui peccauerūt ante mortē, ante iudicū, ante perditionē: sed tucū dabo: sup iustorū figmentū, ⁊ memorabor peregrinationis quoq, ⁊ saluationis, et mercedis receptionis. Quomodo ergo locutus sum, sic ⁊ est. Sicut enim agricola serit sup terram semina multa, ⁊ plātationes multitudinis plātat, sed non in tēpore oīa q̄ seminata sunt, saluant, sed nec oīa que plātata sunt, radicabūt: sic ⁊ qui in seculo seminati sunt, nō oēs saluabunt. Et respōdi, ⁊ dixi. Si ineni gratiā, loquar. Quomodo semen agricole si nō ascēderit, aut non acceperit pluuiam tuā in tēpore, aut si corruptū fuerit multitudine pluuie: sic perit ⁊ similiter homo q manib⁹ tuis plasmatus est, ⁊ tu ei imago noīatus: quoniā similat⁹ es ei, ꝓpter quē oīa plasmasti, ⁊ similasti semini agricole. Nō irascaris sup nos, sed parce pp'lo tuo, ⁊ miserere hereditati tue. Tu aūt creature tue misereris. Et rndit ad me, ⁊ dixit. Que sunt presenti a presentibus, ⁊ que futura futuris. Multū enim tibi restat, vt possis diligere meam creaturā super me: tibi autē frequēter et ipsi proximam, iniustus aūt numq̄. Sed et in hoc mirabilis es corā altissimo, qñ humiliasti te sicut decet te: non iudicasti te, vt inter iustos plurimū glorificeris. Propter qō miserie multe, ⁊ misērabiles efficient eis, qui habitāt seculū in nouissimis: qr̄ in multa superbia ambulauerūt. Tu aūt pro te intellige, ⁊ de similib⁹ tuis inquire gloriā. Vobis enī apertus est paradisus, plātata est arbor vite, preparatū est futurū tēpus, preparata est abūdantia, edificata est ciuitas, probata est requies pfecta est bonitas, ⁊ pfecta sapiētia. Radix mali signata est a vobis: infirmitas, ⁊ tinea a vobis absconsa est: ⁊ in infernū fugit corruptio in oblīuione. Transierūt dolores, ⁊ ostensus est in fine thesaurus immortalitatis. Noli ergo adūcere ingrēdo de multitudine eorum qui pereunt. Nam ⁊ ipsi accipientes libertatē, spreuerūt altissimū, ⁊ legē eius contēpserūt, ⁊ vias eius dereliquerūt. Adhuc aūt iustos eius cōculcauerūt, et dixerūt in corde suo nō esse deū: ⁊ quidē sciētes quoniā moriunt. Sicut enim vos suscipiēt q̄ ꝓdicta sunt: sic eos sitis, ⁊ cruciat⁹, q̄ ꝓparata sunt. Nō enī volnit hoīem dispdi. Sz ⁊ ipsi, q creati sunt, coinquinauerūt nomē ei⁹ qui fecit eos: et ingrati fuerunt ei qui ꝓparauit eis vitā. Quapropter iudiciū meū modo appropinquat. Que non oībus demonstraui, nisi tibi, ⁊ tibi sīlibus paucis. Et rndi, ⁊ dixi. Ecce nunc dñe demōstrasti mihi multitudinē signorū, q̄ icipies facere in nouissimis: sed nō demonstrasti mihi quo tpe. Cap. ix.

Et respōdit ad me, ⁊ dixit. Metiēs metire tempus in semetip̄ so: ⁊ erit, cū videris, quādo trāsierit pars quedā signor̄ q̄ predicta sunt, tūc intelliges quoniā ip̄m est tps in quo incipiet altissimus visitare seculū qō ab eo factū est. Et qñ videbit in seculo motio locorū, ⁊ populor̄ turbatio, tūc intelliges quoniā de his erat altissim⁹ locutus a diebus, qui fuerunt ante te ab initio. Sicut enim omne qō factū est i seculo, initiū habet, pariter ⁊ cōsummationem, ⁊ cōsummatio est manifesta: sic et altissimi tēpora initia habent manifesta in prodigijs, et in virtutib⁹, ⁊ consummationes in actu ⁊ in signis. Et erit, omnis qui saluus fact⁹ fuerit, ⁊ qui ꝓterit effugere p opera sua ⁊ per fidē, in qua credidistis, relinquet de predictis periculis, ⁊ videbit saluare meū in terra mea, et in finibus meis, quoniā sanctificauī mea seculo. Et tunc miserebunt, qui nūc abusi sunt vias meas: et in tormentis commorabūtur hi qui eas proiecerunt in contemptu. Qui enim nō cognouerūt me, viuētes bñficia cōsecuti: et qui fastidierūt legem meam, cū adhuc erāt habētes libertatē, ⁊ cum adhuc esset eis apertus penitētie locus, nō intellexerunt, sed spreuerunt: hos oportet post mortem in cruciamēto cognoscere. Tu ergo noli adhuc curiosus esse, quomodo impij cruciabunt: sed inquire quomodo iusti saluabunt, ⁊ quorū seculum, ⁊ propter quos seculū, et quādo. Et respōdi, ⁊ dixi. Olim locutus sum, ⁊ nunc dico, et postea dicam: quoniam plures sunt qui pereunt, quam qui saluabuntur: sicut multiplicatur fluctus super guttam. Et respondit ad me, et dixit,

rit. Qualis ager, talia & semina: & ḡles flores, tales & tinctu-
re: ḡlis opator, talis & creatio: & ḡlis agricola, talis cultu-
ra: qm̄ tps erat seculi. Et nūc cū essem parās eis bis q nunc
sunt, antequā fieret seculū, in q̄ habitarēt: & nemo mihi ꝺ̄ dixit.
tūc ei qsq̄, & nūc creatoꝛi mūdo hoc pato, & messe indeficiē-
ti, & lege inuestigabili corrupti sunt mores eoꝝ. Et ꝙ sydera
ni seculū, & ecce erat piculū pp cogitatiōes q̄ in eo aduene-
rūt. Et vidi, & pepci ei valde: & seruaui mihi acinū de botro,
& plātationē de tribu multa. Pereat ergo multitudo, q̄ sine
cā nata est, & seruet̄ acinus me⁹, & plātatio mea: qꝛ cū multo
labore pfect̄. Tu aūt si adhuc intromittas septē dies alios,
sz nō iciunabis in eis: ibis in cāpū floꝝ, vbi dom⁹ nō est edi-
ficata: & māducabis solūmō de floꝛib⁹ cāpi, et carnē nō gu-
stabis, & vinū nō bibes, sz solūmō flores. depc̄are altissimū
sine ītermissiōe, & venā, & loq̄r tecū. Et pfect⁹ sum, sicut dixit
mihi in cāpū q vocat ardath, & sedi ibi i floꝛib⁹. Et de her-
bis agri māducani, & facta ē esca eaꝝ mihi i saturitatē. Et
factū est post dies septē, & ego discūbebā supra fenum, & cor
meū iterū turbabat sicut añ. Et aptū est os meū, & inchoaui
dicere cor̄ altissimo, & dixi. O dñe, te nobis oñdēs ostēsus
es pr̄ib⁹ nr̄is in deserto, qō nō calcat̄: & in fructuoso, qm̄ erāt
exeūtes de egypto: & dicēs dixisti. Tu Isr̄l audi me, et semē
Jacob intēde sermōib⁹ meis. Ecce enī ego semio i vobis le
gem meā, & faciet in vobis fructū, & glorificabimini in eo p
seculū. Nā patres vr̄i accipiētes legē, nō seruauerūt, & legi-
tima mea nō custodierūt, & fact⁹ est fructus legis nō parēs:
nec enī poterat, qm̄ tuus erat. Nā q acceperūt, perierūt, non
custodiēt̄es qō in eis seminatum fuerat. Et ecce, cōsuetudo
est, vt cū accepit terra semē, vel nauem mare, vel vas aliqō
escā vel potū: cū fuerit exterminatū id, in quo seminatū est,
vel in qō missus est: simul id qō seminatū, vel missum est, vel
q̄ suscepta sunt, exterminant̄, & suscepta tā nō manēt apud
nos. Sz nobis ſic nō factū est. Nos qdē q legem accepimus,
peccātes periimus, & cor nr̄m qō suscepit eā: nā lex nō pe-
rīt, sz pmānsit in suo labore. Et cū loq̄rer hec in corde meo,
respexi oculis meis, & vidi mulierē in dextera pte: & ecce hec
lugebat, & plorabat cū voce magna, & aīo dolebat valde, &
vestimēta ei⁹ discissa, & cinis sup caput eius. Et dimisi cogi
tatus, in quibus erā cogitās, & cōuersus sum ad eā, & dixi ei.
Ut qd fles: & qd doles aīo: & dixit ad me. Dimitte me dñe
meus, vt deflcā me, & adjeciā dolorē: qm̄ valde amaro tum
aīo, & humiliata sum valde. Et dixi ei. Quid passa es: Dic
mihi. Et dixit ad me. Sterilis fui ego famula tua, & non pe-
peri, habēs maritū annis triginta. Ego enim per singulas
horas, & p singulos dies, & annos hos triginta depc̄or altis-
simū nocte ac die. Et factū est, post trigita annos exaudiuit
me deus ancillā tuā, & vidit humilitatē meā, & attēdit tribu
lationi mee, & dedit mihi filiū: & iucūdata sum sup eū valde
ego, & vir meus, & oēs ciues mei, & honorificabamus valde
fortē. Et nutrini eū cū labore mlto. Et factū est, cū creuisset,
& venisset accipere vxorem, feci diem epuli. Caput. x.

Et factū est, cū introisset filius meus in thalamo
suo, cecidit, et mortu⁹ est: & euertimus oēs lumi-
na, & surrexerūt oēs ciues mei ad cōsolādū me, &
quieui vsq; i aliū diē vsq; nocte. Et factū est, cū
oēs quieuissent vt me cōsolarent̄ vt gesceret̄: & surrexi nocte, &
fugi: & veni sicut vides in hoc cāpo: & cogito iā nō reuerti in
ciuitatē, sz hic cōsistere: & neq; māducare, neq; bibere, sed si-
ne intermissione lugere, & ieunare vsq; dū moriar. Et dere-
liq̄ sermones in qbus erā, & r̄ndi cū ira cūdia ad eam, & dixi.
Stulta sup oēs mulieres, non vides luctū nostrū, & q̄ nobis
cōtingit: Qm̄ Sion mr̄ nr̄a oī tristitia ꝙtristat̄, & humiliata
te hūiliata est, luget validissime. Et nūc qm̄ oēs lugem⁹ & tri-
stes sum⁹: qm̄ oēs ꝙtristati sum⁹, tu aūt ꝙtristaris in vno
filio: Interroga ei terrā, & dicet tibi: qm̄ hec est q̄ debeat lu-
gere casu tāto: sup eā germinātiū. Et ex ipa ab initio oēs
nati, & alij veniēt: & ecce, pene oēs i pditionē ābulāt, & exter-
minū fit multitudo eoꝝ. Et qs ergo dz lugere magis, nisi
hec q̄ tā magnā multitudinē perdidit, q̄ tu, q̄ p vno doles:
Si aūt dicis mihi. Qm̄ nō est plāct⁹ me⁹ filius terre: qm̄ fru-
ctū vētris mei pdidi, qnē cū meroꝛib⁹ peperi, & cū doloꝛibus
genui: terra aūt scōm viā terre: abytq; i ea multitudo pīs,
quo mō euenit: et ego tibi dico, sicut tu cū labore peperisti,
sic & terra dat fructū suū boi ab initio ei q fecit eā. Nūc ergo
retine apud temetipsam doloꝛē tuum, & fortiter fer qui tibi
cōtigerūt casus. Si enī iustificaueris terminū dei, & consiliū
suū recipies in tpe, & i talibus collaudaberis. Ingredere ergo
in ciuitatē ad virū tuū. Et dixit ad me. Nō faciā, neq; in-
grediar ciuitatē, sed hic moriar. Et appolui adhuc log ad
eā, & dixi. Noli facere hūc ꝓmonē, sz cōsenti pſuadēti. Quot
enī casus Sion: Consolare ppter doloꝛē Jerusalē. Vides
enī qm̄ sanctificatio nr̄a deserta effecta est, & altare nr̄m de
molitū est, & tēplū nr̄m destructū est, & psalteriū nr̄m hūlia-
tū est, & hymn⁹ cōticuit, & exultatio nr̄a dissoluta est, & lumē
cādelabri nr̄i extinctū est, & arca testamēti nr̄i direpta est, et
sancta nr̄a ꝙtaminata sunt, & nomē qō inuocatū ē sup nos,
pene ꝓphanatū est: & libri nr̄i ꝙtumeliā passi sunt, & sacerdo
tes nostri succēi sunt, & Leuite nr̄i in captiuitatē abierūt, et
virgines nr̄e coinquinate sunt, & mulieres nostre vim passe
sunt, & iusti nr̄i rapti sunt, et puuli nr̄i pditi sunt, et iuuenes
nr̄i seruierūt, & fortes nr̄i iualidi facti sunt: & qō oīm maius
signaculū Sion, qm̄ resignata est de gloria sua. Nam et tra-
dita est in manib⁹ eoꝝ, q nos oderūt. Tu ergo excute tuam
tristitiā multā, & depone abs te multitudinē doloꝝ, vt tibi
ꝓpitiet̄ fortis, & requiē faciet tibi altissimus requietionē
laborum. Et factū est, cū loquebar ad eā, facies eius fulge
bat subito & spēs, coruscus fiebat visus ei⁹, vt essem pauēs
valde ad eā & cogitarem qd esset hoc. Et ecce, subito emisit
sonitū vocis magnū timore plenum, vt cōmouerēt terra a
mulieris sono. & vidi: & ecce, amplius mulier nō cōparebat
mihi, sz ciuitas edificabat̄, & locus demōstrabat̄ de funda
mētis magnis: & timui, & clamaui voce magna, et dixi, vbi
est uel angel⁹, q a principio venit ad me: & qm̄ ipse me fecit
venire in multitudine in excessu mētis hui⁹, & factus est finis
meus in corruptionē, & oro mea in improperiū. Et cū essem
loquēs ego hec, ecce venit ad me, & vidit me: & ecce erā posi
tus vt mortu⁹, & itellect⁹ me⁹ alienat⁹ erat, & tenuit dexterā
meā, & confortauit me, & statuit me super pedes meos, et di-
xit mihi. Quid tibi est: & qre cōturbat⁹ est intellect⁹ tuus, &
sensus cordis tui: & qre cōturbaris: Et dixi. Qm̄ dereliqui
sti me, & ego qdē feci scōm ꝓmōes tuos, & exiui in cāpū: & ec
ce vidi & video qō nō possum enarrare. Et dixit ad me. Sta
vt vir, & cōmouebo te. Et dixi. Loquere dñe meus tu in me,
noli me derelinq̄re, vt nō frustra moriar: qm̄ vidi q̄ non scie
bā, & audio q̄ nō scio. Aut nūqd sensus me⁹ fallit, aīa mea
suprem at: Nūc ergo deprecor te, vt demōstres seruo tuo de
excessu hoc. Et r̄ndit ad me, & dixit. Audi me, vt doceā te, et
dicā tibi de quib⁹ times: qm̄ altissim⁹ reuelauit tibi myste-
ria multa. Vidit rectā viā tuā, qm̄ sine intermissiōe ꝙtrista-
baris pplo tuo, & valde lugebas pp sion. Hic ergo intel-
lect⁹ visionis q̄ tibi appuit añ paululū. Quā vidisti lugentē
inchoasti consolari eam. Nunc autem iam speciem mulie-
ris nō vides, sed apparuit tibi ciuitas edificari: & quoniam
enarrabat tibi de casu filij sui, hec absolutio est. Hec mu-
lier quam vidisti, hec est Sion: quam vt dixi tibi et nunc
conspicies, vt ciuitatem edificatam. Et quoniam dixit tibi,
quia sterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni
scilicet triginta, quando non erat in ea adhuc oblatio ob-
lata. Et factū est post annos triginta, edificauit Salomon
ciuitatem, et obtulit oblationes, tunc fuit quando peperit
sterilis filiū. Et quod tibi dixit, qm̄ nutruit eū cum labore,
hoc erat habitatio in Jerusalem. Et quoniam dixit tibi, q
filius meus veniēs in suo thalamo mortu⁹ esset, & cōtigisset
ei casus, hoc erat que facta est ruina Jerusalem. Et ecce, vi
disti similitudinē eius: & quoniam filium lugeret, inchoasti
consolari eam, et de his que contigerunt. hec erant tibi ape
riēda. Et nūc videt altissimus, qm̄ ex animo cōtristatus es,
et quoniā ex toto corde pateris pro ea, ostēdit tibi claritatē
glorie ei⁹ & pulchritudinē decoris ei⁹. Propterea enī dixit
tibi, vt maneres in campo vbi domus nō est edificata. scie-

bam eſſi ego,qñ altiſſimꝰ icipiebat tibi oſtẽdere hec,ꝓpter ea dixi tibi,vt venires in agrũ vbi nõ eſt fundamentũ edificij.Nec enĩ poterat opꝰ edificij hois ſuſtineri in loco,vbi incipiebaꝫ altiſſimi ciuitas oſtẽdi.Tu ergo noli timere,neqꝫ expaueſcat corꝫ tuũ:ſꝫ ingredere,ꝛ vide ſplẽdorẽ ꝛ magnitudinẽ edificij,quãtũ capax eſt tibi viſu oculoꝝ videre:et poſt hec audies quãtũ capit auditꝰ aurũ tuarũ audire.Tu enĩ beatus es pre multis,ꝛ vocatus es apud altiſſimũ ſicut et pauci.Noctẽ aũt que in craſtinum futura eſt,manebis hic: ꝛ oſtendet tibi altiſſimus has viſiones ſupremorũ,q̃ facit altiſſimus his qui habitant ſuper terram a nouiſſimis diebus.Et dormiui illã noctẽ ꝛ aliã ſicut dixerat mihi. Ca.xj.

A

ET vidi ſomniũ,ꝛ ecce aſcẽdebat de mari agla, cui erãt duodecim ale pẽnarũ,ꝛ capita tria. Et vidi,ꝛ ecce expãdebat alas ſuas in omnẽ terrã,ꝛ oẽs vẽti celi inſufflabãt eã,ꝛ colligebanꝫ. Et vidi,ꝛ de pẽnis eiꝰ naſcebanꝫ ãne pẽne,ꝛ ipſe fiebãt in pẽnaculis minutis ꝛ modicis.Nã capita eius erãt geſcẽtia,ꝛ dimidiũ caput erat maius alioꝝ capitũ,ſꝫ ipſa geſcebat cum eis.Et vidi,ꝛ ecce agla volauit i pẽnis ſuis,ꝛ regnauit ſup terrã,ꝛ ſuper eos q habitãt in ea.Et vidi,qñ ſubiecta erãt ei oĩa ſub celo,ꝛ nemo illi ãdicebat,neqꝫ vnus de creatura q̃ ẽ ſup terrã.Et vidi,ꝛ ecce ſurrexit agla ſup vngues ſuos, ꝛ miſit vocẽ pennis ſuis,dicens.Nolite oẽs ſimul vigilare, dormite vnuſqſq; in loco ſuo,ꝛ p tps vigilate.Capita aũt in nouiſſimo ſeruent.Et vidi,ꝛ ecce vox nõ exibat de capitibus eiꝰ,ſꝫ de medietate corpis eiꝰ.Et numeraui ãnas pẽnas eius,ꝛ ecce ipſe erant octo.Et vidi,ꝛ ecce a dextera pte ſurrexit vna pẽna,ꝛ regnauit ſup oẽm terrã.Et factũ eſt cũ regnaret,venit ei finis,ꝛ nõ appuit locꝰ eiꝰ:ꝛ ſequẽs exurrexit,ꝛ regnabat.Ipſa multũ tenuit tẽpus.Et factum eſt cuꝫ regnaret,ꝛ veniebat finis eius,vt nõ apperet ſicut priores.Et ecce vox emiſſa eſt illi,dicẽs.Audi tu que tanto tpe tenuiſti terrã,hec annuntio tibi antequã incipias nõ appere.Nemo poſt te tenebit tps tuũ,ſꝫ nec dimidiũ eiꝰ.Et leuauit tertiã, ꝛ tenuit principatũ ſicut ꝛ priores:ꝛ nõ apparuit ꝛ ipſa.Et ſic cõtingebat ex oĩbus alys ſingulatis principatũ gerere,ꝛ iterũ nuſquã cõparere.Et vidi,ꝛ ecce in tpe ſequẽtes penne erigebanꝫ a dextera pte,vt tenerẽt ꝛ ipſe principatum:et ex his erãt q̃ tenebãt,ſꝫ tũ ſtatim nõ cõpareſcebant.Nã ꝛ aliq̃ ex eis erigebanꝫ,ſed nõ tenebãt principatum.Et vidi poſt hec,ꝛ ecce nõ cõparuerũt duodecim ãne,ꝛ duo pẽnacula: ꝛ nihil ſupererat in corpore aquile,niſi duo capita quieſcentia ꝛ ſex pẽnacula.Et vidi,ꝛ ecce ſex pennaculis diuiſe ſunt due,ꝛ mãſerũt ſub capite,qõ eſt ad dexterã partẽ.Nã q̃tuor mãſerũt in loco ſuo.Et vidi,ꝛ ecce ſubalares cogitabãt ſe erigere,ꝛ tenere principat?.Et vidi ꝛ ecce vna erecta eſt,ſꝫ ſtatim nõ cõparuit.Et ſecũde velocius,q̃ priores non comparuerũt.Et vidi,ꝛ ecce due q̃ ſuperauerunt apud ſemetipſas cogitabãt ꝛ ipſe regnare:ꝛ in eo cũ cogitarẽt,ecce vnũ quieſcẽtiũ capitũ qõ erat medium,euigilabat, hoc enĩ erat duoꝝ capitũ maius.Et vidi qñ cõpleta ſunt duo capita ſecũ:ꝛ ecce cõuerſum eſt caput cũ bis,q̃ cũ eo erãt,et comedit duas ſubalares q̃ cogitabãt regnare.Hoc ẽt caput percõterruit oẽm terrã,ꝛ dñabaꝫ in ea bis q habitãt terrã cũ labore multo,ꝛ potẽtatũ tenuit orbis terrarũ ſup oẽs alas que fuerũt.Et vidi poſt hec,ꝛ ecce mediũ caput ſubito nõ comparuit,ꝛ hoc ſicut ale.Superauerũt aũt duo capita,que et ipſa ſibi regnauerũt ſup terrã,ꝛ ſup eos q habitãt in ea.Et vidi,ꝛ ecce deuorauit caput a dextera parte illõ qõ a leua. Et audiui vocẽ dicẽtẽ mihi.Cõſpice ãte,ꝛ cõſydera qõ vides.Et vidi,ꝛ ecce ſicut leo concitatus de ſylua rugiens:ꝛ vidi qñ emittebat vocẽ hois ad aglã.Et dixit dicẽs.Audi tu,loquar ad te,ꝛ dicet altiſſimus tibi.Nõne tu es q ſuperaſti de q̃tuor aialibꝰ,q̃ fecerã regnare in ſeculo meo,ꝛ vt per eos veniret finis tẽpoꝝ eorũ?Et quartus veniẽs deuicit oĩa aialia q̃ trãſierũt,ꝛ potẽtatu tenuit ſeculũ cũ tremore multo,ꝛ oẽm orbẽ cũ labore peſſimo,ꝛ inhabitauit tot tpibus orbẽ terraꝝ cũ dolo.Et iudicaſti terrã nõ cũ veritate.Tribulaſti enĩ mãſuetos,ꝛ leſiſti quieſcẽtes,ꝛ dilexiſti mẽdaces ꝛ deſtruxiſti hãbitationes eoꝝ q fructificabãt:ꝛ hũiliaſti muros eorũ q̃ te nõ nocuerũt.Et aſcendit contumelia tua vſq; ad altiſſimũ,ꝛ ſuperbia tua ad fortẽ.Et reſpexit altiſſimus ſupba tpa,ꝛ ecce finita ſunt,ꝛ ſcelera eiꝰ cõpleta ſunt.Propterea nõ appareas tu agla,ꝛ ale tue horribiles,ꝛ pẽnacula tua peſſima,ꝛ capita tua maligna,ꝛ vngues tui peſſimi ꝛ omne corpus tuum vanũ,vt refrigeretur omnis terra,et reuertatur liberata de tua vi,ꝛ ſperet iudicium ꝛ miſericordiam eius qui fecit eam. Caput.xij.

A

ET factũ eſt,dũ loquerer ad leo verba hec ad aglã: et vidi,ꝛ ecce qõ ſupanerat caput,ꝛ nõ comperuerũt q̃tuor ale ille q̃ ad eũ tranſierũt,ꝛ erecte ſunt vt regnarent:ꝛ erat regnum eoꝝ exile,ꝛ tumultu plenũ.Et vidi,ꝛ ecce ipſa nõ appebãt,ꝛ oẽ corpus agle incendebaꝫ,ꝛ expaueſcebat terra valde,ꝛ ego a tumultu ꝛ exceſſu mẽtis,ꝛ a magno timore vigilaui,ꝛ dixi ſpiritui meo. Ecce tu ꝓſtitiſti mihi hoc in eo,qõ ſcrutaris vias altiſſimi. Ecce adhuc fatigatus ſum aĩo,ꝛ ſpũ meo mualidꝰ ſum valde,ꝛ nec modica eſt in me virtus a multo timore,quã expaui nocte hac.Nũc ergo orabo altiſſimũ,vt me cõfortet vſq; in finẽ.Et dixi,dñator dñe,ſi inueni gratiã añ oculos tuos,et ſi iuſtificatꝰ ſum apud te pre multis,ꝛ ſi certe aſcẽdit depcatio mea añ faciẽ tuã,cõforta me,ꝛ oſtende ſeruo tuo mihi interpretationẽ ꝛ diſtinctionẽ viſus horribilis huius,vt plenius me cõſoleris aĩam meã.Dignũ enĩ me habuiſti oſtendere mihi tẽpoꝝ nouiſſima.Et dixit ad me.Hec eſt interptatio viſionis huiꝰ.Aglã quã vidiſti aſcendẽtẽ de mari,hoc eſt regnũ qõ viſum eſt in viſione danieli frĩ tuo.Sꝫ nõ eſt illi interpretatũ,qñ ego nũc tibi interpretor.Ecce dies venũt,et exurget regnũ ſup terrã,ꝛ erit timor acrior oĩm regnorũ q̃ fuerunt añ eũ.Regnabũt autẽ in ea reges duodecim,vnus poſt vnũ.Nã ſecõs incipiet regnare,et ipſe tenebit amplius tps pre duodecim.Hec eſt interptatio duodecim alarũ q̃s vidiſti.Et quã audiſti vocẽ q̃ locuta eſt,nõ de capitibꝰ eius exeũtẽ,ſꝫ de medio corpis eiꝰ,hec eſt interpretatio,qñ poſt tẽpus regni illiꝰ naſcenſ cõtẽtiones nõ modice ꝛ piclitabitur vt cadat:ꝛ nõ cadet tũc,ſꝫ iterꝫ cõſtituet in ſuũ mittũ.Et qñ vidiſti ſubalares octo coherẽtes alis eius,hec eſt interptatio.erurgẽt in ipſo octo reges,quoꝝ erũt tpa leuia,ꝛ anni citati,ꝛ duo qdẽ ex ipſis periẽt.Appropinquãte autẽ tpe medio,q̃tuor ſeruabunſ in tpe,cũ incipiet appropinquare tps eius vt finiaſ,due vero in finẽ ſeruabunſ.Et qñ vidiſti tria capita quieſcentia,hec eſt interpretatio.In nouiſſimis eius ſuſcitabit altiſſimus tria regna,ꝛ renouabit in ea multa,ꝛ dñabunſ terrã,ꝛ q̃ habitãt in ea,cũ labore multo ſuper oẽs q fuerũt añ hos.ꝓpter hoc ipſi vocati ſunt capita aquile.Iſti enim erunt qui recapitulabunt impietates eius,et q perficient nouiſſima eius.Et quoniam vidiſti caput maius non apparens,hec eſt interpretatio eius,quoniam vnus ex eis ſuper lectum ſuum morietur,ꝛ tamẽ cum tormẽtis.Nã duo qui perſeuerauerint,gladius eos comedet.Unius enĩ gladius comedet qui cũ eo:ſed tũ hic gladio in nouiſſimis cadet.Et qñ vidiſti duas ſubalares traycientes ſup caput quod eſt in dextera parte,hec eſt interpretatio:hi ſunt quos cõſeruauit altiſſimus in finem ſuum,hoc eſt regnum exile,ꝛ turbationis plenum.Sicut vidiſti et leonem,quem vidiſti de ſylua euigilantem,ꝛ rugientẽ,ꝛ loquentem ad aquilam, ꝛ arguentẽ eã,ꝛ mutitias ipſius per oẽs ſermones eius ſicut audiſti: hic eſt ventus quem ſeruauit altiſſimus in finẽ ad eos,ꝛ impietates ipſorum,ꝛ arguet illos,ꝛ incutiet coram ipſis diſcerptiones eorum.Statuet enim eos in iudicio vivos:ꝛ erit,cum arguerit eos,tũc corripiet eos.nã reſiduum populũ meum liberabit cum miſeria,qui ſaluati ſunt ſup fines meos,et iucundabit eos quoad vſq; veniet finis dies iudicij:de quo locutus ſum tibi ab initio.Hoc ſomnium qõ vidiſti,ꝛ he interptationes.Tu ergo ſolꝰ digꝰ fuiſti ſcire altiſſimi ſecretũ hoc.Scribe ergo oĩa iſta in libro quẽ vidiſti ꝛ pone eã loco abſcõdito:ꝛ docebis ea ſapiẽtes de populo tuo,q̃rũ corda ſcis poſſe capere ꝛ ſeruare ſecreta hec.Tu aũt adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptẽ,vt tibi oſtẽdaſ quod viſus

fuerit

fuerit altissimo ostendere tibi. Et profectus est a me. Et factum est, cū audisset ois ppls qū pertrāsierunt septē dies et ego nō fuissem reuersus in ciuitatem, ꝛ congregauit se ois a minimo vsq; ad maximum: ꝛ venit ad me, et dixerunt mihi dicētes. Quid peccauim⁹ tibi, ꝛ qd iniuste eginmus in te, qū dereliquens nos sedisti in loco hoc? Tu em̄ nobis superes sol⁹ ex oīb⁹ pplis, sicut botr⁹ de vinea, ꝛ sicut lucerna in loco obscuro, ꝛ sicut portus ꝛ navis salvata a tēpestate. Aliut nō sufficiūt nobis mala q̄ cōtingunt: Si ergo tu nos dereliqueris, quāto nobis erat melⁱ⁹ si essemus succēsi ꝛ nos cum incēdio Sion? Nec em̄ nos sum⁹ meliores ex⁹ q ibi mortui sunt. Et plorauerūt voce magna. Et rūdi ad eos, ꝛ dixi. Cō fide Israel, ꝛ noli tristari tu domus Jacob. Est em̄ memoria vr̄i cor̄ altissimo, ꝛ fortis nō est oblit⁹ vr̄i in tentatione. Ego em̄ nō dereliq vos, neq; excessi a vobis: sz veni in hūc locū, vt deplorarem p desolatiōe Sion, vt q̄rerē mām pro humultate sanctificatiōis vr̄e. Et nūc ite vnusq;q; vr̄m in domū suā, ꝛ ego veniā ad vos post dies istos. Et pfect⁹ est popul⁹, sicut dixi ei, in ciuitatē: ego aūt sedi in cāpo septē diebus, sicut mihi mādauit, ꝛ manducabā de floribus solūmō agri, de herbis facta est esca mihi in diebus illis. Cap. xiij.

ET factū ē post dies septē, ꝛ somniauī somnū nocte. Et ecce de mari vēt⁹ exurgebat, vt cōturbaret oēs fluct⁹ ei⁹. Et vidi, ꝛ ecce q̄ male scebat ille hō cū milibus celi: et vbi vultū suū vertebat vt cōsideraret, tremebāt oīa q̄ sub eo videbant: ꝛ vbicūq; eribat vox de ore ei⁹, ardescebāt oēs q audiebāt voces eius, sicut quiescit terra q̄n̄ senserit ignem. Et vidi post hec, et ecce cōgregabāt multitudo hoīm quor̄ nō erat numerus de q̄tuor vētis celi, vt debellarent hoiem q ascenderat de mari. Et vidi, ꝛ ecce sibimetipsi sculpserat montē magnū, ꝛ volauit sup eū. Ego aūt q̄siui videre regionē, vel locum vñ sculptus esset mons, ꝛ nō potui. Et post hec vidi, ꝛ ecce, oēs qui cōgregati sunt ad eū, vt expugnarēt eū, timebant valde, tñ audebāt pugnare. Et ecce, vt vidit impetū multitudinis venientis nō leuauit manū suā m̄, neq; phrameā tenebat, neq; aliq̄ vas bellicosum, nisi solūmō vt vidi, q̄n̄ emisit de ore suo sicut flatū ignis, ꝛ de labijs ei⁹ spūs flāme, et de lingua eius emittebat scintillas, ꝛ tēpestates, ꝛ cōmista sunt oīa simul, hic flatus ignis, ꝛ spūs flāme, ꝛ multitudo tēpestatis: et cōcidit super multitudinē in impetu, q̄ pparata erat pugnare, ꝛ succēdit oēs, vt subito nihil videretur de innumerabili multitudine, nisi solūmō puluis, et fumi odor: et vidi, ꝛ extimui. Et post hec vidi ipsum hoiem descēdētē de monte, et vocātē ad se multitudinē alīā pacificā, ꝛ accedebat ad eum vultus hoīm multorū quorūdā gaudētiū, q̄rūdā tristantiū: aliqui vero alligati, aliq adducētes ex eis qui offerebant. et egrotaui a multitudine pauoris, ꝛ expergefact⁹ sum, ꝛ dixi. Tu ab initio demōstrasti seruo tuo mirabilia hec, ꝛ dignū me habuisti vt susciperes deprecationē meā: ꝛ nūc demonstra mihi adhuc interpretationē somnij huius. Sicut enim existimo in sensu meo, ve q derelicti fuerint in diebus illis: ꝛ multo plus ve his q non sunt derelicti. Qui em̄ non sunt derelicti, tristes erant. Intelligo nūc q̄ sunt reposita in nouissimis dieb⁹, ꝛ occurrēt eis, sz ꝛ his q derelicti sunt. Propter hoc venerūt em̄ in pericula magna, ꝛ necessitates multas sicut oūdit somnia hec. Attñ facili⁹ est periclitātē venire i hūc, q̄ ptrāsire, sicut nubē a seculo, ꝛ nūc videre q̄ cōtingūt in nouissimo. Et rūdit ad me, ꝛ dixit. Et visionis interpretationē dicā tibi: ꝛ de quibus locutus es, adaperiā tibi. Qm̄ de his dixisti q derelicti sunt, hec est interpretatio. q aufert periculū illo tpe, hic se custodiuit. q in periculo inciderunt, hi sunt, q hūt opa, ꝛ fidē ad fortissimū. Scito ergo q̄n̄ magis beatificati sunt, qui derelicti sup eos q mortui sunt. Hec interpretationes visionis q̄r vidisti virū ascendentē de corde maris, ipse est quē conseruat altissimus multis tpibus, q p semetipsum liberabit creaturā suā: ipse disp̄onet, q derelicti sunt. Et q̄n̄ vidisti de ore eius exire, vt spūm, ꝛ ignē, et tēpestatē: et q̄n̄ nō tenebat phrameā, neq; vas bellicosum: corrupit em̄ impet⁹ ei⁹ multitudinē, q̄ venerat expugnare eū. Hec est interpretatio, ecce dies veniunt, q̄n̄ incipiet altissimus liberare eos q sup terrā sunt: ꝛ veniet in excessu mētis sup eos q habitāt terrā. Et alij alios cogitabūt debellare: ciuitas ciuitatem, ꝛ locus locū, ꝛ gens aduersus gentē, ꝛ regnū aduersus regnū. Et erit, cū fient hec, ꝛ cōtingēt signa q̄ añ ostēdi tibi: ꝛ tūc reuelabit filius meus, quē vidisti, vt virū ascendentem. Et erit q̄n̄ audierint oēs gentes vocem eius: et derelinquet vnusq;q; in regiōe sua bellū suū, q̄ hūt ad alterutrū: ꝛ colliget in vnū multitudo innumerabilis, sicut volētes venire, ꝛ expugnare eū. Ipse aūt stabit sup cacumē mōtis siō. Sió aūt veniet, ꝛ oūdet oīb⁹ pata, ꝛ edificata: sicut vidisti montē sculpi sine manib⁹. Ipse aūt fili⁹ me⁹ arguet q̄ adinuenerunt gentes, impietates cor̄ has, q̄ tēpestati appropinquauerūt, ppter mala cogitamēta eorū, ꝛ cruciamēta, q̄b⁹ incipiēt cruciari: q̄ assimilate sunt flāme, ꝛ pdet eos sine labore p legē, q̄ igni assimilata est. Et q̄n̄ vidisti eū colligentem ad se aliā mltitudinē pacificā, he sunt decē trib⁹, q̄ captiue facte sunt de terra sua, in dieb⁹ Osee regis, quē captiuū duxit Salmanasar rex Assyriorū: ꝛ trāstulit eos trās flumen, et trāslati sunt in terrā aliā. Ipsi aūt sibi dederūt consiliū hoc, vt derelinquerēt multitudinē gētiū, ꝛ pficiscerent in vlteriorē regionē, vbi nunquā inhabitauit genus humanū: vel ibi obseruare legitima sua, q̄ nō fuerāt seruātes in regiōe sua. Per introitus autē angustos fluminis Euphratē introierūt. Fecit em̄ eis tūc altissimus signa, ꝛ statuit venas fluminis vsquequo trāsirent. Per eā em̄ regionē erat via multa itineris, anni vnius, et dimidij: nā regio illa vocatur Arsareth. Tūc inhabitauerūt ibi vsq; in nouissimo tpe: ꝛ nūc ite rū cū ceperint venire, iterū altissim⁹ statuet venas fluminis, vt possint trāsire: propter hec vidisti multitudinē cum pace. Sz q derelicti sunt de pplo tuo, hi sunt q inuenient intra terminū meū. Factū erit q̄, q̄n̄ incipiet perdere multitudinē eor̄, q̄ collecte sunt gētes, pteget eos q superauerūt popl̄m: ꝛ tūc ostēdet eis multa plurima portēta. Et dixi ego. Dñator dñe, hoc mihi oñde, ppter qō vidi virū ascēdētē de corde maris. Et dixit mihi. Sicut non potes hec vel scrutari, vel scire, q̄ sunt in pfundo maris: sic nō poterit q̄q; sup terrā videre filiū meū, vel eos, q cū eo sunt, nisi in tpe diei. Hec est interpr̄tatio somnij, qō vidisti, ꝛ ppter qō illuminatus es hic solus. Dereliqsti em̄ tuā, ꝛ circa meā vacasti legē, ꝛ q̄sisti. Vitā em̄ tuā disposuisti in sapiētia, ꝛ sensum tuū vocasti mē em: ꝛ ppter h̄ ostēdi tibi merces apud altissimū. erit enim post alios tres dies, ad te alia loquar, ꝛ exponam tibi grauia, ꝛ mirabilia. Et pfectus sum, ꝛ trāsij in cāpū, multū glorificans, ꝛ laudans altissimum de mirabilibus, que per tempus faciebat: ꝛ quoniam gubernat ipsum, ꝛ que sunt in tēporibus illata, ꝛ sedi ibi tribus diebus. Caput. xiiij.

ET factū est tertio die, ꝛ ego sedebam sub quercu. Et ecce, vox exiuit ꝑ me de rubo, ꝛ dixit, Esdra Esdra. Et dixi. Ecce ego dñe. Et surreri sup pedes meos. Et dixit ad me, reuelās reuelat⁹ sum sup rubū, ꝛ locutus sum moysi, q̄n̄ pp̄l's meus seruiebat in Egypto, ꝛ misi eū, ꝛ eduxi pp̄l'm meū de Egypto, et adduxi eum super montem Sina, ꝛ detinebam eū apud me diebus multis: ꝛ enarraui ei mirabilia multa, ꝛ ostendi ei tēporum secreta ꝛ finem: ꝛ pcepi ei, dicens. Hec in palam facies verba, ꝛ hec abscondes. Et nunc tibi dico: signa que demonstraui, ꝛ somnia q̄ vidisti, et interpretationes quas tu vidisti, in corde tuo repone ea: tu em̄ recipieris ab omnibus cōnerteris residuus cū cōsilio meo, et cū similibus tuis, vsquequo finiant tpa. q̄n̄ seculū perdidit iuuentutē suā, et tpa appropinquāt senescere. Duodecim em̄ ptib⁹ diuisum est seculū, ꝛ trāsierūt ei⁹ decima, ꝛ dimidiū decime ptis: supsunt aūt ei⁹ post mediū decime ptis. Nūc ergo dispone domū tuā, et corripe populum tuum, ꝛ consolare humiles eorum, et renuntia iam corruptele, et dimitte abs te mortales cogitationes, et proijce abs te pondera humana, et exue te iam infirmam naturam: et repone in vnam partem molestissima tibi cogitamēta, ꝛ festina trāsmigrare a tēporib⁹ his. q̄ em̄ vidisti nūc cōtigisse mala, iterū hoīb⁹ deteriora faciēt. quātū

Universidad de Deusto Biblioteca

ẽñ inualidũ fiet ſeculum a ſenectute,tñ multiplicabuntur
ſup inhabitãtes mala.Prolongauit eñ ſe magis veritas,
& approximauit mendacũ.Jã eñ feſtinat venire,quã vi-
diſti viſionẽ.Et rñdi,& dixi coã te dñe. Ecce enim ego abi-
bo,ſicut p̃cepiſti mihi,& corripiã p̃ſẽtẽ pp̃lm. Qui autẽ ite-
rum nati fuerint,qs comonebit? Poſitus eſt ergo ſecnlum
in tenebris:& q̃ inhabitãt in eo,ſine lumine. Qñ lex tua in-
cẽſa eſt,ppter qõ nemo ſcit q̃ a te facta ſunt,vel q̃ incipient
opa.Si eñ inueni in te gratiã,imitte i me ſpñ ſanctũ,& ſcri
ba oẽ qõ factũ eſt in ſeculo ab initio,q̃ erãt in lege tua ſcri-
pta,vt poſſint hoies inuenire ſemitã:& q volnerint viuere in
nouiſſimis,viuãt.Et rñdit ad me,& dixit. Vadẽs cõgrega
populum,& dices ad eos vt nõ q̃rãt te dieb⁹ q̃draginta.Tu
aũt p̃para tibi buxos multos,& accipe tecũ Sareã,Dabriã,
Salemã,Echanũ,& Aſiel qnq̃ hos,q pati ſunt ad ſcribẽ
dũ velociter:& venias huc,& ego accẽdã in corde tuo lucer-
nã intellectus,q̃ non extinguet,q̃ aduſq̃ finiant,q̃ incipias
ſcribere.Et tũc pfectis q̃dã palã facies,q̃dã ſapiẽtibus ab
ſcõſe trades.in craſtinũ eñ hac hora,incipies ſcribere. Et p
fectus ſum,ſicut mihi p̃cepit,& congregaui oẽm pp̃lm,& dixi.
Audi Iſrl verba hec:Peregrinati ſunt pr̃es nr̃i ab initio
in Egypto,& liberati ſunt inde:& acceperũt legẽ vite,quã nõ
cuſtodierũt,quã & vos poſt eos trãſgreſſi eſtis:& data eſt vo
bis terra in ſortẽ,& terra Sion,& pr̃es v̄ri,& vos iniquitatẽ
feciſtis,& nõ ſeruaſtis vias q̃s p̃cepit vobis altiſſim⁹:& iu-
ſtus iudex cũ ſit,abſtulit a vobis in tpe,q̃ donauerat. Et
nũc vos hic eſtis,& fr̃es v̄ri introrſus v̄rm ſunt.Si ergo ipe-
rauerit⁹ſenſui veſtro,& erudieritis cor v̄rm,vim cõſeruati
eritis,& poſt mortẽ miam conſequemini.Judicium eñ poſt
mortẽ venit,qñ iterũ reuiuiſcem⁹:& tũc iuſtorũ noia pare-
bũt,& impior facta oñdent. Ad me igit nemo accedat nũc,
neq; req̃rat me vſq; dies q̃draginta.Et accepi qnq̃ viros,
ſicut mãdauit mihi,& pfecti ſumus in cãpũ,& mãſimus ibi.
Et fact⁹ ſum in craſtinũ,& ecce vox vocauit me,dicens.Eſ-
dra,aperi os tuũ,& bibe q̃ te potauero.Et aperui os meũ,et
ecce calix plenus porrigebatur mihi. Hoc erat plenũ ſicut
aqua:color autẽ eius vt ignis ſilis.Et accepi,& bibi:& in eo
cũ bibiſſem,cor meũ cruciabat intellectu,& in pectus meus
increſcebat ſapiẽtia. Illã ſpũs meus cõſeruabat memoria.
Et aptũ eſt os meũ,& nõ eſt clauſum amplius. Altiſſim⁹ de-
dit intellectũ qnq̃ viris,& ſcripſerũt q̃ dicebant exceſſiones
noctis q̃s nõ ſciebãt.Nocte aũt mãducabãt panẽ,ego autẽ
p die loq̃bar,& p noctẽ nõ tacebã. Scripti ſunt aũt p q̃dra-
ginta dies libri ducẽtiquatuor. Et factũ eſt cũ cõpleuiſſent
quadraginta dies,locutus eſt altiſſimus,dicens.Priora q̃
ſcripſiſti,in palã pone,& legant digni & indigni:nouiſſimos
aũt ſeptuaginta conſeruabis,vt tradas eos ſapiẽtibus de
populo tuo.In his eñ vena intellectus,& ſapientie fons et
ſcientie flumen.Et feci ſic. Caput.xv.

A Ecce loq̃re i aures plebis mee ſermones p̃phetie
q̃s inuiſero in os tuũ,dicit dñs,& fac vt in charta
ſcribant,qñ fideles & veri ſunt.Ne timeas a co-
gitationib⁹ aduerſus te,nec turbẽt te incredulita
tes dicẽtiũ.Qñ ois incredul⁹ in incredulitate ſua morietr.
Ecce ego induco,dicit dñs,ſup orbẽ terrar̃ mala,gladiũ,&
famẽ & mortẽ,& interitũ:ppter qõ ſuppolluit iniquitas oẽm
terrã,& adimpleta ſunt opa nocina illor̃.Propterea dicit
dñs:Jã nõ ſilebo de impietatibus eorũ q̃ irreligioſe agũt,
nec ſuſtinebo in his q̃ inique exercẽt,ecce ſanguis innoxior̃
triſtis clamat ad me,& aie iuſtor̃ clamãt ſeueraẽter.Undi
cans vindicabo illos dicit dñs,& accipiã oẽm ſanguinẽ in-
noxiũ ex illis ad me.Ecce pp̃ls meus q̃ſi grex ad occiſionẽ
ducitur,iã non patiar illũ habitare in terra Egypti:ſz edu
cã eũ in manu potẽti,& brachio excelſo,& pcutiã plaga ſicut
prius,& corrumpam oẽm terrã eius.Lugebit Egyptus,et
fundamẽta eius plaga verberata,& caſtigatõe quas indu
cet ei deus.Lugebũt cultores operãtes terrã,q̃ñ deficiẽt ſe-
mina eorũ ab vredine & grãdine,& a ſydere terribili.Ve ſe-
culo,& q habitãt iñ eo:q̃ appropinquauit gladius & cõtritio
eorũ,et exurget gens ꝫ gentẽ ad pugnã,& rhõphea in ma-
nibus eor̃.Erit eñ inconſtabilitio hoibus,& alij alijs inua-
leſcẽtes nõ curabũt regẽ ſuũ & principes,vie geſtor̃ ſuor̃ in
potẽtia ſua.Cõcupiſcet eñ hõ in ciuitatẽ ire,& nõ poterit.
Propter ſupbiã eñ eorũ ciuitates turbabunt̃,domus ex-
terent̃,hoies metuẽt.Nõ miſerebit̃ hõ proximũ ſuũ ad irri-
tum faciẽdũ domos eorũ in gladiũ,ad diripiẽdas ſubſtan
tias eorũ ppter famẽ panis & tribulationem multam.Ecce
ego cõuoco,dicit deus,oẽs reges terre ad me verẽdũ,q̃ ſunt
ab oriẽte,& ab auſtro,ab euro,& a Libano,ad cõuertendos
ad ſe,& reddere q̃ dederũt illis:ſicut faciunt vſq; hodie ele-
ctis meis,ſic faciã & reddã in ſinu eorũ.Hec dicit dñs deus.
Nõ parcet dextera mea ſup pctõres,nec ceſſabit Rhõpea
ſup effundẽtes ſanguinẽ innoxiũ ſup terram. Exijt ignis ab
ira eius & deuorauit fundamenta terre,& pctõres q̃ñ ſtramẽ
incẽſum.Ve eis q̃ peccãt,& nõ obſeruãt mãdata mea,dicit
dñs.nõ parcã illis.Diſcedite filij a ptãte.Nolite cõtamina
re ſanctificationẽ meã,qñ nouit dñs oẽs qui deliquunt in
illũ.ppterea tradidit eos in mortẽ,& in occiſionẽ. Jã enim
venerũt ſup orbẽ terrarũ mala,& manebitis in illis.nõ eñ
liberabit vos deus,propter q̃ peccaſtis in eum.Ecce viſio
horribilis,et facies illius ab oriẽte.Et exient nationes dia
conũ Arabũ in curribus multis,et ſicut flatus eorũ nume
rus ferẽt ſup terrã,vt viam timeant& trepident oẽs qui illos
audient carmonẽ inſamẽtes in ira,& exient vt apri de ſylua
& aduenient in virtute magna,& conſtabunt in pugnã cum
illis,& vaſtabũt portionẽ terre Aſſyror̃.Et poſt hec ſuper
ualeſcent dracones natiuitatis ſue memores,& cõuertẽt ſe
cõſpirantes in virtute magna ad pſequendos eos.Jſti tur-
babunt & ſilebunt in virtute illorũ & conuertent pedes ſuos
in fugã,& a territorio Aſſyriorũ ſubſeſſor obſidebit eos,et
cõſumet vnũ ex illis,& erit timor & tremor in exercitu illorũ,
& contentio in reges ipſorum.Ecce nubes ab oriente,& a ſe-
ptẽtrione vſq; ad meridianũ,& facies earũ horrida valde,
plena ire & pcelle,& collident ſe inuicẽ,& collident ſydus co
pioſus ſup terrã,& ſydus illor̃,& erit ſanguis a gladio vſq;
ad ventrẽ,& fimus hois vſq; ad ſubſtramẽ cameli,& erit ti-
mor & tremor multus ſup terrã,& horrebũt q̃ videbũt iram
illã,et tremor apprehẽdet illos:& poſt hec mouebunt̃ nim-
bi copioſi a meridiano,& ſeptẽtrione,& portio alia ab occi-
dẽte:et ſuperinualeſcent vẽti ab oriente,et recludẽt eã,& nu
bẽ quã ſuſcitauit in ira,& ſydus ad faciẽdã exterritationẽ
ad oriẽtalẽ ventũ & occidentẽ violabitur:& exaltabunt̃ nu-
bes magne & valide plene ire,& ſydus,vt exterreãt oẽm ter
ram,& inhabitãtes eã,& infundẽt ſup oẽm locũ altũ et emi-
nẽtẽ ſydus terribile,ignẽ & grãdinẽ,& rhõpheas volantes,
& aq̃s multas,vt etiã impleant̃ oẽs cãpi,& oẽs riui plenitu-
dine aquar̃ multar̃,& demolient̃ ciuitates,& muros,& mõ-
tes,& colles,& ligna ſyluar̃,& fenũ prator̃,& frumenta eorũ.
Et trãſibũt cõſtãtes vſq; Babylonẽ,et exterẽt eam:conue-
niẽt ad ipſaz,& circũibũt eã,& effundẽt ſydus & oẽm irã ſup
eã,& ſubibit puluis & fumus vſq; in celum,& oẽs in circuitu
lugebũt eã:& q ſub ea remãſerint,ſeruiẽt his q exterruerũt.
Et tu Aſia cõcors in ſpẽ Babylonis,et gloria pſone eius:
ve tibi miſera ppter qõ aſſimilaſti ei,et ornaſti filias tuas
in fornicatione ad placendũ et gloriandum in amatoribus
tuis,q tecũ cupierunt ſemp fornicari.Odibilẽ imitata es in
oĩbus operibus eius,& in adinuentionibus eius,propterea
dicit deus.Jmmittã tibi mala,viduitatẽ,paupertatem,et
famẽ,et gladiũ,et peſtẽ,ad deuaſtãdas domos tuas a vio-
latione,& morte,& gloria virtutis tue.Sicut flos ſiccabitur,
cũ exurget ardor q̃ emiſſus eſt ſuper te infirmaberis vt pau
cula plagata,& caſtigata a mulierib⁹,vt nõ poſſint te ſu-
ſcipere potẽtes et amatores.Nunq̃d ego ſic zelabor te dicit
dñs,nũ occidiſſes electos meos in oĩ tpe,exaltãs percuſſio
nẽ manuũ,& diceres ſup mortẽ eor̃,cũ mebriata eſſes.eor
na ſpẽm vult⁹ tui:& merces fornicationis tue in ſinu tuo,pp
hoc redditionem accipies.Sicut facies electis meis,dicit
dñs,ſic faciet tibi deus:& tradet te in malũ.Et nati tui fame
iterient:& tu rhõphea cades,& ciuitates tue p̃terent̃,& oẽs tui i cã
po gladio cadẽt.Et q ſunt i mõtib⁹ fame pibũt,& mãduca-

bunt carnes

bunt carnes suas,et sanguinem bibent a fame panis et siti aque.Infelix per maria venies,et rursum accipies mala. Et in transitu allident ciuitatē occisam,ꝛ exterēt aliquam portionem terre tue,ꝛ partē glorie tue exterminabunt,rursum reuertentes conuersam. Et deserta erit illis pro stipula,ꝛ ipsi erunt tibi ignis ꝛ deuorabūt te,ꝛ ciuitates tuas, terram tuam,ꝛ montes tuos,omnes siluas tuas,ꝛ lignum fructiferum igni comburent.Filios tuos captiuos ducent, et censum tuum in predam habebunt,et gloriam facies tue exterminabunt. Caput.xvj.

A VE tibi Babylō ꝛ Asia,ve tibi egypte ꝛ Syria. Precingite vos saccis ꝛ cilicijs ꝛ plāgite filios vestros,ꝛ dolete:qm̄ approximauit contritio vra.Immissus est vobis gladi⁹,ꝛ qs est q auertat illum:Immissus est in vobis ignis,ꝛ qs est q extingnat illū:Immissa sunt vobis mala,ꝛ qs est q repellat ea:Nunq d repellet aliquis leonem esurientē in silua,aut extinguet ignē in stipula mox qñ ceperit ardere:Nūqd repellet aliqs sagittā a sagittario forti missam:Dñs fortis immittit mala,ꝛ qs est q repellat ea:Exijt ignis ex ira cūdia eius,ꝛ quis est q extingnat cū:Conscabit,ꝛ qs nō timebit:Tonabit, ꝛ qs nō pauebit:Dñs cōminabit̄,ꝛ qs nō funditus conteretur a facie ipsius:Terra tremuit ꝛ fundamēta eius,mare fluctuat de profundo,ꝛ fluctus eius disturbabunt̄,ꝛ pisces eius a facie dñi,ꝛ a gloria virtutis eius:qm̄ fortis dextera eius que arcū tendit,sagitte eius acute que ab ipso mittunt̄ nō deficiēt cū ceperint mitti in fines terre. Ecce mittunt̄ mala,ꝛ non reuertentur,donec veniant super terrā.Ignis succenditur,ꝛ non extinguet̄:donec cōsumat fundamēta terre. Quēadmodum nō redit sagitta missa ab valido sagittario: sic non reuertentur mala,q̄ missa fuerint in terrā:Ve mihi, ve mihi:qs me liberabit in illis diebus:Initium dolorū ꝛ multi gemitus,initiū famis et multi interitus,initiū bellorum ꝛ formidabūt potestates,initiū malorū ꝛ trepidabunt omnes.In his quid factū cum venerint mala:Ecce fames ꝛ plaga,ꝛ tribulatio,ꝛ angustia missa sunt flagella in emēdatione,ꝛ in his omnibus se nō cōuertent ab iniquitatibus suis,neq; flagellorum memores erūt semper.Ecce,erit annone vilitas super terrā sic vt putent sibi esse directā pacē, ꝛ tunc germinabunt mala super terram,gladius,fames ꝛ magna cōfusio.Al fame eñ plurimi qui inhabitāt terrā interient,ꝛ gladius perdet ceteros,qui superauerint a fame, ꝛ mortui sicut stercora proijcientur,ꝛ nō erit qui consoletur eos.Derelinquetur eñ terra deserta,ꝛ ciuitates eius deijcientur.Nō derelinquet̄ qui colat terram,et qui seminet eā. Ligna dabūt fructus,ꝛ quis vindemiabit illa.Una matura fiet,ꝛ quis calcabit illa?:Erit eñ locis magna desertio. Cupiet eñ homo hominē videre,vel vocē ei⁹ audire. Relinquentur eñ de ciuitate decem,ꝛ duo de agro qui absconderint se in dēsis nemoribus,ꝛ fissuris petrarū.quēadmodū dū derelinquunt̄ in oliueto,ꝛ singulis arboribus tres aut q̄tuor olīue:aut sicut in vinea vindemiata racemi relinquunt̄ ab his qui diligenter vineā scrutātur:sic relinquent̄ in diebus illis tres aut quatuor scrutātibus domos eorum in Rhōphea.Et relinquet̄ terra deserta,ꝛ agri eius inuete rabunt,ꝛ vie eius ꝛ omnes semite eius germinabūt spinas, eo q̄ non trāsient homines per eam.Lugebūt virgines non habētes sponsos,lugebūt mulieres nō habētes viros,lugebunt filie earum non habētes adiutorū spōsi earū.in bello cōsumentur,ꝛ viri earū in fame exterent̄.Audite vero ista, ꝛ cognoscite ea serui dñi. Ecce vbū domini,excipite illud: ne dijs credatis,de quibus dicit dominus.Ecce appropinquant mala,ꝛ non tardant.Quemadmodum pregnans cū parit in nono mense filium suū,appropinquante hora partus eius ante horas duas vel tres,dolores circūeunt vētrē eius,ꝛ prodeūte infante de vētre non tardabūt vno pūcto: sic non morabuntur mala ad prodeundū super terrā,ꝛ seculum gemet,ꝛ dolores circūtenebunt illud.Audite verbum, plebs mea:Parate vos in pugnā,ꝛ in malis sic estote,q̄si adnene terre.Qui vēdit,quasi qui fugiat:ꝛ q emit,quasi q

B

C

D

pēturus.Qui mercat̄,q̄si q fructū nō capiat:ꝛ qui ēdificat, q̄si nō habitaturus.Qui seminat q̄si q nō metet:sic ꝛ qui vineā putat,q̄si q nō vindemiaturus. Qui nubūt sicut quasi filios nō facturi:ꝛ q nō nubūt,sic q̄si vidui.Propter q̄ qui laborāt sine cā laborāt.Fructꝰ eñ illorū alienigene metēt, ꝛ substantiā illorū rapient,ꝛ domos euertēt,ꝛ filios ecꝝ captiuabunt,qꝝ in captiuitate et fame generant natos suos. Et q negotiant̄ in rapina,quātū oīa eorū ornāt ciuitates ꝛ domos suas,ꝛ possessiones ꝛ personas suas,tanto magis adzelabor eos sup peccata sua,dicit dñs Quomō zelat̄ formicaria mulierē idoneā ꝛ bonā valde sic zelabit̄ iustitia iniquitatē cū eromat se,ꝛ accusat eā in facie,cum venerit q defendat exgrentē oē peccatū sup terrā. Propterea nolite similari ei,nec opib⁹ eius:qm̄ adhuc pusillū,et tollet̄ iniquitas a terra,ꝛ iustitia regnabit in vos.nō dicat peccator:se nō peccasse:qm̄ carbones ignis cōburet sup caput eius qui dicit. Nō peccaui cora dño deo,ꝛ gloria ipsius.Ecce dñs cognoscet oīa opera hoīm,ꝛ adinuētiones illorū,et cogitationes illoꝝ,ꝛ corda illorū.Dixit eñ.Fiat terra,ꝛ facta est:fiat celum,ꝛ factū est.Et in verbo illi⁹ stelle fundate sunt,ꝛ nouit numerum stellarum.Qui scrutatur abyssum,ꝛ thesauros illarū:q mēsus est mare,ꝛ cōceptū eius.Qui cōclusit mare in medio aquarū,ꝛ suspendit terrā super aquas verbo suo. Qui extendit celū quasi camerā,super aquas fundauit eū. Qui posuit in deserto fontes aquarū ꝛ super verticē montium lacus ad emittenda flumina ab eminēti petra,vt potaret terram.Qui finxit hominē,ꝛ posuit cor suū in medio corporis,ꝛ misit ei spiritū,vitam,ꝛ intellectū,ꝛ spiramē dei omnipotentis qui fecit omnia,ꝛ scrutinat omnia ablconsa in ablcōsis terre.Ille nouit adinuentionem vestram,ꝛ que cogitatis in cordibus vestris,peccātes,ꝛ volētes occultare peccata vestra.Propter q̄ dñs scrutinādo scrutinauit oīa opera vestra,ꝛ tracucet vos oēs,ꝛ vos cōfusi eritis cū processerint peccata vestra cora hominibus,ꝛ iniquitates erūt que accusatores stabunt in die illo.Quid facietis:aut qūo ablcōdetis peccata vestra coram deo,ꝛ angelis eius:Ecce mitet deus,timete eum.Desinite a peccatis vestris,ꝛ oblunicamini iniquitates vestras iam agere eas in sempiterno,ꝛ de ꝛ ēducet vos ꝛ liberabit de omni tribulatione.Ecce enim incenditur ardor super vos turbe copiose,et rapient quosdam ex vobis,ꝛ cibabunt idolis occisos:ꝛ qui consenserint eis,erunt illis in derisum,ꝛ in improperium,ꝛ in conculcationem.erit enim locis locus,ꝛ in vicinas ciuitates exurrectio multa super timentes dominū.Erunt quasi insani, nemini parcentes: ad diripiendum ꝛ denastandum adhuc timentes dominum,quia denastabunt ꝛ diripient substantias,ꝛ de domibus suis eos ejcient.Tunc parebit probatio electorum meorum,vt aurum quod probatur ab igne. Audite dilecti mei,dicit dominus.Ecce adsunt dies tribulationis,ꝛ de his liberabo vos.Ne timeatis,nec hesitetis: quoniam deus dux vester est.Et qui seruat mandata ꝛ precepta mea,dicit dominus deus,ne preponderent vos peccata vestra,ne superleuent se iniquitates vestre.Ue qui cōstringuntur peccatis suis,et obteguntur ab iniquitatibus suis,quemadmodum ager constringitur a silua,et spinis tegitur semita eius per quam non transit homo,ꝛ excluditur,ꝛ mittitur ad denorationem ignis. Finis.

Hieronymus ad chromatiū ꝛ heliodorum in Tobiam prefatio.

MIrari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim vt libum Chaldeo sermone conscriptum:ad Latinum stylum traham:librumq; Tobie:quē Hebrei de catalogo diuinarum scripturarū secantes: his que agiographa memorant:manciparunt. Feci satis desiderio vestro:nō tñ meo studio.Arguit ꝛ nos hebreorū studia: ꝛ imputant nobis:cōtra suū canonē latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicās Phariseorū displicere iudicio:ꝛ pontificū iussionibus deseruire:institi vt potui.Et quia vicina est Chaldeorū lingua sermoni Hebraico:vtriusq; ligue peritissimū loquacē reperi:ei⁹ diei laborem arripui:ꝛ quicquid illa mihi Hebraicis verbis expressit:hoc ego accito notario sermonibus Latinis exposui.Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo:cum gratū vobis didicero me quod iubere estis dignati:complesse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Incipit Liber Tobie.

¶ Capituli Summarium. Tobias in captiuitatē ductus pietatem in deū ⁊ proximum non deseruit. Caput. j.

A TObias ex tribu et ciuitate Nephthalim, q̄ est in superioribus galilee supra Naasson, post uiā que ducit ad occidentem, in sinistro habēs ciuitatē Sephet: cū captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captiuitate tū positus, uiā ueritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat, quotidie cōcaptiuis fratribus, q̄ erant ex eius genere, impertiret. Cūq; esset iunior omniū in tribu Nephthalim, nihil tū puerile gessit in opere. Deniq; cum irent oēs ad uitulos aureos. ās Jeroboā fecerat rex Jsrael, hic solus fugiebat consortia omnium: ⁊ pergebat in Jerusalē ad templū domini, ⁊ ibi adorabat dñm deum Jsrael, omnia primitiua sua ⁊ decimas suas fideliter offerēs, ita ut in tertio anno proselytis et aduenis ministraret omnē decimationem. Hec et his similia scōm legē dei puerulus obseruabat. Cū uero factus fuisset uir, accepit uxorem annā de tribu sua: genuitq; ex ea filiū, nomen suū imponēs ei, q̄nē ab infantia timere deū docuit, ⁊ abstinere ab omni peccato. Jgit dñs per captiuitatē deuenisset cum uxore sua ⁊ filio in ciuitatem Niniuē, cū omni tribu sua: ⁊ cū omnes ederent ex cibis gentiliū, iste custodiuit animā suā, ⁊ nūquam cōtaminatus est in escis eorū. Et q̄m memor fuit dñi in toto corde suo, dedit illi deus gratiam in cōspectu Salmanasar regis: ⁊ dedit illi potestatē quocūq; uelletire, habēs libertatē quecūq; facere uoluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captiuitate, ⁊ monita salutis dabat eis. Cū autē uenisset in Rages ciuitatē Medorū, ⁊ ex his quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decē talenta argenti, ⁊ cū in multa turba generis sui Babelum egentē uideret qui erat ex tribu ei⁹, sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum uero tēporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius ei⁹ pro eo, ⁊ filios Jsrael exosos haberet in cōspectu suo, Tobias quotidie pergebat p oēm cognationē suā, ⁊ cō solabat eos, diuidebatq; unicuiq;, put poterat, de facultatibus suis, esurientes alebat, nudisq; uestimēta prebebat, et mortuis atq; occisis sepulturā solicitus exhibebat. Deniq; cū reuersus esset rex Sennacherib fugiēs a Judea plagam, quam circa eum fecerat deus propter blasphemiam suam, ⁊ iratus multos occideret ex filijs Jsrael, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi, ⁊ tulit omnem substantiam eius. Tobias uero cum filio suo, ⁊ cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post dies uero quadraginta quinq;, occiderunt regem filij ipsius, ⁊ reuersus est Tobias in domū suam, omnisq; facultas eius restituta est ei.

iij. Regū xij. f.

B

C

D

iiij. regū. xix. g. Eccles. xlviij. d. Esa. xxxvij. g. j. macha. vij. f. ⁊. ij. ma. viij. e

¶ Capituli Summarium. Tobias mortuorum fatigatus sepultura excecatur. Caput. ij.

A

POst hec uero cū esset dies festus dñi, et factū esset prādium bonū in domo Tobie, dixit filio suo, uade, ⁊ adduc aliquos de tribu nostra timētes deū, ut epulentur nobiscū. Cūq; abijsset, reuersus nuntiaut unum ex filijs Jsrael iugulatū iacere in platea. Statimq; exiliens de accubitu suo, relinquēs prandiū, ueniens peruenit ad corpus: tollēsq; illud portauit ad domū suam occulte, ut dū sol occubuisset, caute sepeliret eū. Cūq; occultasset corpus, māducauit panē cū luctu, ⁊ tremore memorās illū sermonē, quē dixit dñs per amos prophetā. Dies festi uestri cōuertent in lamētationē, ⁊ luctū. Cū uero sol occubuisset, abijt, ⁊ sepeliuit eū. Arguebāt autē eū omnes primi eius, dicētes. Jā huius rei cā interfici iussus es, ⁊ uix effugisti mortis imperiū, ⁊ iterū sepelis mortuos? Sed Tobias plus timēs deū q̄ regē, rapiebat corpora occisorū, ⁊ occultabat in domo sua, ⁊ medijs noctibus sepeliebat ea. Cōtigit autē, ut quadā die fatigatus a sepultura, ueniēs in domum suā, iactasset se iuxta parietē, ⁊ obdormisset: et ex nido hirundinū dormiēti illi, calida stercora incidērēt sup oculos eius, fieretq; cecus. Hanc aūt tentationē ideo permisit dñs euenire illi, ut posteris daret exemplū patiētie eius, sicut et sancti Job. Nam cū ab infantia sua semper deū timuerit, ⁊ mādata eius custodierit, nō est cōtristatus ⁊ deū q̄ plaga cecitatis euenerit ei: sz immobilis in dei timore permansit, agens gratias deo omnibus diebus uite sue. Nā sicut beato Job insultabant reges: ita isti parētes, ⁊ cognati eius irridebāt uitā eius, dicētes, ubi est spes tua, pro qua eleemosynas, ⁊ sepulturas faciebas? Tobias uero increpabat eos, dicēs. Nolite ita loqui, q̄n filij sanctorū sumus, ⁊ uitā illam expectamus, quā deus daturus est his, qui fidē suā nunq̄ mutāt ab eo. Anna uero uxor eius ibat ad opus textrinum quotidie: ⁊ de labore manuū suarum uictū, quē cōsequi potuisset, deferebat. Unde factū est, ut hedū capraru accipiēs detulisset domi. Cuius cū uocē balātis uir eius audisset, dixit. Uidete ne forte furtiuus sit. reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere. Ad hec uxor ei⁹ irata, rādit, manifeste uana facta est spes tua, ⁊ elemosyne tue modo apparuerunt. Atq; his, ⁊ alijs huiusce modi uerbis exprobrabat ei.

B Amos viij. c.

C

D

¶ Capituli Summarium. Tobias patiens est, ⁊ Sara septem maritis spoliatur. Caput. iij.

A

TUnc Tobias ingemuit, ⁊ cepit orare cū lachrymis, dicens. Justus es domine, ⁊ omnia iudicia tua uera sunt: ⁊ omnes uie tue misericordia, et ueritas, et iudiciū. Et nunc domine memor esto mei, ⁊ ne uindictā sumas de peccatis meis, neq; reminiscaris delicta mea uel parentum meorum. Quoniā nō obediuimus preceptis tuis: ideo traditi sumus in direptionem, ⁊ captiuitatem, ⁊ mortē, ⁊ in fabulam, ⁊ in improperiū omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos. Et nūc dñe magna iudicia tua, quia non egimus secūdum precepta tua, ⁊ nō ambulauimus synceriter coram te. Et nūc domine secūdum uoluntatem tuam fac mecum, ⁊ precipe in pace recipi spiritum meū. Expedit enī mihi mori magis q̄ uiuere. Eadem itaq; die contigit, ut Sara filia raguelis in rages ciuitate medorū, ⁊ ipsa audiret improperiū ab una ex ancillis patris sui q̄n tradita fuerat septē uiris, ⁊ demoniū nomine Asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cū pro culpa sua increparet puellam, rādit ei, dicēs. Amplius ex te nō uideamus filiū, aut filiā super terrā, interfectrix uirorū tuorū. Nunquid ⁊ occidere me uis, sicut etiam occidisti septē uiros? Ad hanc uocem perrexit in superius cubiculum domus sue: ⁊ tribus diebus, ⁊ tribus noctibus nō manducauit, neq; bibit: sed in oratione persistēs cū lachrymis deprecabatur deū, ut ab isto improperio liberaret eā. Factū est aūt die tertia, dū cōpleret orationē, bñdicēs dñm, dixit. Benedictum est nomē tuū deus patrū nostrorū: qui cū iratus fueris, misericordiā facies, ⁊ in tēpore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te. Ad te dñe facie meā cōuerto: ad te oculos meos dirigo. Peto dñe, ut de uinculo improperij huius absoluas me, aut certe desup terrā eripias me. Tu scis dñe quia nūquā cōcupiui uirū, ⁊ mūdam seruaui aiam meā ab omni cōcupiscētia. Nūquā cū ludentibus miscui me: neq; cū his q̄ in leuitate ambulant participem me

B

C

cipē me pbm. Virū aūt cū timore tuo, nō cū libidie mea cōsensū suscipe. Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitā mihi nō fuerūt digni: q forsitan viro alij cōseruasti me. Nō est eñ in hominis ptāte cōsiliū tuū. Hoc autē p certo hz ois q te colit, z vita ei⁹, si in pbatiōe fuerit, coronabit: si aūt in tribulatiōe fuerit, liberabit: z si in correptiōe fuerit, ad miam tuā venire licebit. Nō eñ delectaris in perditionib⁹ nr̄is: q post tēpestatē trāquillū facis, z post lachrymationē z fletū, exultationē infundis. Sit nomē tuū de⁹ Isrl̄ bñdictū in secula. In illo tpe exaudite sunt pces ambox in ꝯspectu glie summi dei: z missus est angel⁹ dñi scūs raphael, vt curaret eos ambos, q̄rū vno tpe sunt oones ī ꝯspectu dñi recitate.

¶ S. Tobias senior filio salutis monita pponit. C. iiij.

D

A Ecc. xij. c

Cūq cū Tobias putaret oīonē suā exaudiri, vt mori potuisset, vocauit ad se tobiā filiū suū, dixitq ei, audi fili mi verba oris mei, z ea in corde tuo q̄si fundamētū cōstrue. Cū accepit de⁹ aiam mea, corp⁹ meū sepeli: z honorē habebis matri tue omnib⁹ diebus vite eius. memor eñ esse debes, q̄ et quanta pericula passa sit ppter te in vtero suo. Cū aūt z ipsa cōpleuerit tps vite sue, sepelias eā circa me. Oībus aūt diebus vite tue in mēte habeto deū, z cane ne aliq̄ū pctō cōsentias, z ptermittas pcepta dñi dei nr̄i. Ex substātia tua fac eleemosynā, z noli auertere faciez tuā ab vllo paupere: ita eñ fiet vt nec a te auertatur facies dñi. Q̄ō poteris, ita esto misericors. Si multū tibi fuerit, abūdāter tribue: si exiguū tibi fuerit, etiā exiguū libēter impertiri stude. Præmiū eñ bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, q̄m eleemosyna ab oi pctō, z a morte liberat, et nō patietur aīmā ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo, eleemosyna omnib⁹ facientibus eā. Attende tibi fili mi ab omni fornicatiōe: z preter vxorē tuā nūq̄ā patiaris crimen scire. Superbiā nūq̄ā in tuo sensu, aut in tuo verbo dñari permittas: in ipsa enim initiū sumpsit omnis perditio. Quicūq tibi aliq̄d operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, et merces mercēnarij tui apud te omino nō remaneat. Q̄ō ab alio odoris fieri tibi, vide ne tu aliquādo alteri facias. Panē tuū cum esurientibus, et egenis comede: et de vestimentis tuis nudos tege. Panē tuū, z vinū tuū sup sepulturā iusti constitue, z noli ex eo māducare, z bibere cū peccatoribus. Consiliū semper a sapiēte perquire. Omni tpe bñdic deū: et pete ab eo vt vias tuas dirigat, z oia cōsilia tua in ipso permaneant. Indico etiā tibi fili mi dedisse me decē talēta argenti, dū adhuc infantulus esses, Gabelo, in rages ciuitate medorū, z chirographū ei⁹ apud me habeo: z ideo perquire q̄ō ad eū pueniās, z recipias ab eo supra memoratū pondus argēti, z restituas ei chirographū suū. Noli timere fili mi, pauperē qdē vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus deum, z recesserimus ab omni peccato, z fecerimus bene.

¶ Capituli Summarium. Angelus Raphael ducit Tobiam in Rages ciuitatem Medorum. Caput. v.

A

Tunc rñdit tobias pri suo, z dixit. Oīa quecunq̄ pcepisti mihi faciā pr̄. Q̄ō aūt pecuniā hāc requirā, ignoro. Ille me nescit, z ego eum ignoro: qō signū dabo ei: Sed neq̄ viā, p quā pgat illuc aliq̄ū cognoui. Tunc pr̄ suus rñdit illi, et dixit, Chirographū qdē illius apud me habeo: qō dū illi ostēderis, statim restituet. Sed pge nūc, z ingre tibi aliquē fidelē virū, qui eat tecū salua mercede sua: dū adhuc vivo, vt recipias eā. Tūc egressus tobias, inuenit iuuenē splēdidū stantē precinctus, z quasi paratū ad ambulādū. Et ignorans quod Angelus dei esset, salutauit eū, z dixit. Vñ te habem⁹ bone iuuenis: At ille rñdit. Ex filijs Israel. Et tobias dixit ei. Nosti viā que ducit in regionem medorū: Cui rñdit. Noui, et omnia itinera eius frequēter ambulaui, z māsi apud gabelum fratrē nostrum q̄ morat in rages ciuitate medorū, q̄ posita est in monte Ecbatanis. Cui tobias ait. Sustine me obsecro, donec hec ipsa nūtiē patri meo. Tūc ingressus Tobias, indicauit vniuersa hec patri suo. Sup q̄ admiratus pater, rogauit vt introiret ad eum. Ingressus itaq̄ salutauit eum, z dixit, gaudiū tibi sit semp. Et ait tobias. Quale gaudium mihi erit, q̄ in tenebras sedeo, z lumen celi non video: Cui ait iuuenis. Forti aio esto, in proximo est vt a deo cureris. Dixit itaq̄ illi Tobias. Si tunc poteris pducere filiū meū ad Gabelū in rages ciuitatē Medoz: Et cū redieris, restituam tibi mercedē tuā. Et dixit ei angelus. Ego ducam, et reducā eū ad te. Cui tobias rñdit, rogo te, indica mihi de q̄ domo, aut de qua tribu es tu: Cui Raphael angel⁹ dixit, Genus q̄ris mercēnarij, an ipm mercēnariū q cū filio tuo eat: Sed ne forte solicitū te reddā, ego sum Azarias Ananie magni filius. Et Tobias rñdit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris, q̄ voluerim cognoscere genus tuū. Dixit aūt illi angelus. Ego sanū ducā, z sanum tibi reducam filiū tuū. Rñdēs aūt Tobias, ait. Bene ambuletis, et sit deus in itinere vro, z angelus ei⁹ comitet vobiscū. Tūc paratis oibus q̄ erāt in via pōtāda, fecit tobias vale patri suo z matri sue, z ambulauerunt ambo simul. Cūq̄ pfecti essent, cepit mr̄ eius flere, z dicere, Baculū senectutis nostre tulisti, z trāsmisisti a nobis. Nūquā fuisset ipsa pecunia, pro qua misisti eū. Sufficiebat eñ nobis paupertas nr̄a: vt diuitias cōputaremus hoc, q̄ videbamus filium nostrū. Dixitq̄ ei Tobias, noli flere, saluus perueniet filius noster, et saluus reuertetur ad nos, z oculi tui videbūt illum. Credo eñ q̄ angelus dei bonus comitet ei, z bene disponat oia q̄ circa eum geruntur it a vt cū gaudio reuertatur ad nos. Ad hanc vocem cessauit mater eius flere, z tacuit.

¶ Capitulī Summarium. Exenterat Tobias piscem, et medicamina hinc tollit. Caput. vj.

A

Profectus est aūt tobias, z canis secutus est eū, z māsit prima māsione iuxta fluuium tigris. Et exiit vt lauaret pedes suos, z ecce piscis immanis exiit ad deuorandū eū. Quē expauescēs tobias, clamauit voce magna, dicens, dñe inuadit me. Et dixit ei angelus. Apprehēde brāchiā eius, z trahe eum ad te. Quod cū fecisset, attraxit eū in siccū, z palpitare cepit ante pedes eius. Tūc dixit ei angelus. Exenterā hunc piscem: z cor eius, z fel, z iecur repone tibi. sunt eñ hec necessaria ad medicamenta vtiliter. Quod cum fecisset, assauit carnes eius, z secū tulerūt in via: cetera saliērūt q̄ sufficerēt eis, q̄ usq̄ pueniret in Rages ciuitatē Medoz. Tūc interrogauit Tobias angelum, z dixit ei. Obsecro te Azaria frater, vt dicas mihi q̄ō remediū habebūt ista que de pisce seruare iussisti: Et rñdens angel⁹, dixit ei. Cordis eius particulam, si sup carbones ponas, fumus eius extricat oē genus demoniorū, siue a viro, siue a muliere, ita vt vltra non accedat ad eos. Et fel valet ad vngēdos oculos in q̄bus fuerit albugo, z sanabuntur. Et dixit ei Tobias. Ubi vis vt maneamus: Rñdensq̄ angelus, ait. Est hic Raguel nomine vir propinquus de tribu tua, z hic hz filiā noie Saram: sed neq̄ masculū, neq̄ feminā vllam hz aliam preter eā. Tibi debet ois substātia eius, z op̄z eā te accipere coniugē. Pete ergo eā a pr̄e ei⁹, z dabit tibi eā in vxorē. Tūc rñdit Tobias, z dixit, audio q̄ tradita est septē viris, et mortui sunt sed z hoc audiui, q̄ demonū occidit illos. Timeo ergo, ne forte z mihi hec eueniāt: z cū sim vnicus parētibus meis, deponā senectutē illoū cū tristitia ad inferos. Tūc angel⁹ raphael, dixit ei. Audi me, z ostendā tibi qui sunt quibus prevalere pōt demonium. Hi nāq̄ q coniugium ita suscipiūt, vt deum a se, et a sua mente excludant, z sue libidini ita vacent, sicut equus z mulus, quibus nō est intellectus, hz potestatem demonium super eos. Tu aūt cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, et nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte, incēso iecore piscis, fugabitur demonū. Secūda vero nocte in copulatione sanctorū patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionē consequeris, vt filij ex vobis procreentur incolumes. Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore domini, amore filiorum magis q̄ libidine ductus, vt in semine Abrahe benedictionem filijs consequaris.

D Leuit. xix. c. Deute. xxiij. c. Matth. vij. b.

E

B Luce xiij. c. Prouer. iij. b. ecc iij. a. z. xxiij. b. Eccle. xxx. c.

C

D

B

D

Psalmo xxxj.

Universidad de Deusto Biblioteca

A

¶ S. Tobias accepit Saram in vxorē. Caput. vij.

Egressi sunt aūt ad raguelē, ⁊ suscepit eos raguel cū gaudio. Intrōq; tobiā raguel, dixit anne vxori sue. Quā similis est iuuenis iste consobrino meo: Et cum hec dixisset, ait. Unde estis iuuenes fratres nostri: At illi dixerunt. Ex tribu Nephthalim sumus, ex captiuitate niniue. Dixitq; illis Raguel, nostis Tobiam fratrē meum: Qui dixerunt, Nouimus. Cumq; multa bona loqueret de eo, dixit angelus ad Raguelē. tobias, de q̄ interrogas, pater istius est. Et misit se Raguel, ⁊ cū lachrymis osculatus est eū, ⁊ plorās supra collū eius, dixit, Benedictio sit tibi fili mi, quia boni ⁊ optimi viri filius es. Et anna vxor eius, ⁊ sara ipsorū filia lachrymate sunt. Postquā autē locuti sunt, precepit Raguel occidi arietē, et parari cōuiuiū. Cūq; hortaret eos discūbere ad prādiū, Tobias dixit. Nec ego hodie nō māducabo, neq; bibam, nisi prius petitionem meā cōfirmes ⁊ promittas mihi dare sarā filiā tuā. Quo audito verbo Raguel, expauit sciēs qd euenerit illis septē viris, q ingressi sunt ad eam: ⁊ timere ce pit ne forte ⁊ huic similiter cōtingeret. Et cū nutaret, ⁊ non daret petenti vllū responsum, dixit ei angelus, noli timere dare eam isti, qñ huic timēti deū debetur cōiunx filia tua: propterea alius nō potuit habere illā. Tūc dixit Raguel. Non dubito, q deus preces, ⁊ lachrymas meas in cōspectu suo admiserit. Et credo, qm̄ ideo fecit vos venire ad me, vt ⁊ ista coniungeret cognationi sue scōm legē moysi: et nunc noli dubiū gerere q tibi eam tradā. et apprehēdēs dexterā filie sue, dextre Tobie tradidit, dicēs. Deus abrahā, ⁊ deus Isaac, ⁊ deus Jacob vobiscum sit ⁊ ipse cōiūgat vos, implleatq; benedictionē suā in vobis. Et accepta charta, fecerunt cōscriptionē cōiugij. Et post hec epulati sunt, benedicentes deū. Uocauitq; Raguel ad se annā vxorē suā, ⁊ precepit ei vt prepararet alterū cubiculū. Et introduxit illuc sarā filiā suā, ⁊ lachrymata est. Dixitq; ei, forti aio esto filia mea: dñs celi det tibi gaudiū pro tedio q perpessa es.

Numeri xxxvj.c. D

¶ S. Sara cū Tobia cubās liberat a demonio. C. viij.

Postquā vero cenauerūt, introduxerūt iuuenē ad eā. Recordatus itaq; Tobias sermonū angeli, protulit de cassidili suo partē iecoris, posuitq; eam super carbones vinos. Tūc Raphael angelus apprehendit demoniū, ⁊ relegauit illud in deserto superioris Egypti. Tunc hortatus est virginē Tobias, dixitq; ei, Sara, exurge, ⁊ deprecemur deum hodie, ⁊ cras, et scōm cras: quia his tribus noctibus deo iūgimur: tertia aūt trāsacta nocte, in nostro erimus cōiugio. Filij quippe sanctorū sumus, et nō possumus ita conūgi, sicut gētes que ignorāt deum. Surgentes autem pariter instāter orabant ambo simul, vt sanitas daretur eis. Dixitq; Tobias, domine deus patrū nostrorū, benedicāt te celi ⁊ terra, mare q; et fontes, ⁊ flumina, ⁊ omnes creature tue q̄ in eis sunt. Tu fecisti Adā de limo terre, dedistiq; ei adiutorium Euā. Et nūc domine tu scis, quia nō luxurie causa accipio sororē meā cōiugē, sz sola posteritatis dilectione, in qua benedicat nomē tuū in secula seculorum. Dixit itaq; Sara, Miserere nobis dñe, miserere nobis, ⁊ consenescamus ambo pariter sani. Et factum est circa pullorum cantum, accersiri iussit raguel seruos suos, ⁊ abierunt cum eo pariter, vt foderēt sepulchrū. Dicebat enī. Ne forte simili modo euenerit ei, quo ⁊ ceteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam. Cūq; parassent fossam, reuersus Raguel ad vxorem suam, dixit ei. Mitte vnam ex ancillis tuis: ⁊ videat si mortuus est, vt sepeliā eum q̄ñ illuxerit dies. Et illa misit vnā ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum, reperit eos salnos ⁊ incolumes, secum pariter dormientes. Et reuersa, nuntiauit bonū nuntium, ⁊ benedixerūt dominum, Raguel videlicet, ⁊ anna vxor ei⁹, ⁊ dixerunt. Benedicimus te dñe deus Israel, qm̄ nō cōtigit quem admodū putabamus. Fecisti enī nobiscum miam tuam, ⁊ exclusisti a nobis inimicum persequētem nos. Misertus es autem duobus vnicis. Fac eos dñe plenius benedicere te: ⁊ sacrificiū tibi laudis tue, ⁊ sue sanitatis offerre, vt cognoscat vniuersitas gentiū q̄ tu es deus solus in vniuersa terra. Statimq; pcepit seruis suis raguel, vt replerēt terra fossam quam fecerāt, priusquā eluceſceret. Uxori autem sue dixit vt instrueret cōuiuiū, ⁊ ppararet oīa que in cibos erant iter agētibus necessaria. Duas q̄z pingues vaccas, ⁊ quatuor arietes occidi fecit, ⁊ parari epulas oībus vicinis suis, cunctisq; amicis. Et adiurauit Raguel Tobiā, vt duas hebdomadas moraretur apud se. De omnib⁹ aūt que possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobie, ⁊ fecit hāc scripturam, vt pars dimidia que superat post obitum eorum, Tobie domnio deueniret.

B

geñ. xj. b.

¶ S. Datur pecunia pro chirographo. Caput. ix.

Unc vocauit Tobias angelum ad se, quē quidem hominem existimabat: dixitq; ei, Azaria frater, peto vt auscultes vba mea: Si meipsum tradam tibi seruum, non ero condignus prouidentie tue. Tamē obsecro te, vt assumas tibi animalia siue seruitia, ⁊ vadas ad gabelum in Rages ciuitatem Medorum: reddasq; ei chirographū suum, ⁊ recipies ab eo pecuniam, ⁊ roges eum venire ad nuptias meas. Scis enī ipse, qm̄ numerat pater meus dies: ⁊ si tardauero vna die plus, cōtristat aīa eius. Et certe vides quō adiurauit me raguel, cuius adiuramentū spernere non possum. Tunc Raphael assumēs quatuor ex seruis Raguelis, ⁊ duos camelos, in Rages ciuitatem medorum perrexit: ⁊ inueniens gabelū, dedit ei chirographum suum, ⁊ recepit omnem pecuniam. Indicauitq; ei de Tobia filio Tobie omnia q̄ gesta sunt: fecitq; eum secum venire ad nuptias. Cūq; ingressus esset domum Raguelis, inuenit Tobiam discumbentem: ⁊ exiliens, osculati sunt seuuicem: ⁊ fleuit Gabelus, benedixitq; deum, ⁊ dixit, Benedicat te deus Israel, quia filius es optimi viri, ⁊ iusti, ⁊ timentis deum, ⁊ eleemosynas facientis: et vicatur benedictio sup vxorē tuā, ⁊ super parētes vestros, ⁊ videatis filios vestros, ⁊ filios filiorū vestrorū, vsq; in tertiā ⁊ quartā generationē: ⁊ sit semē vestrum benedictum a deo Israel, qui regnat in secula seculorum. Cūq; oēs dixissent amen, accesserunt ad conuiuium: sed ⁊ cum timore domini nuptiarum conuiuium exercebant.

A

B

C

D

¶ Capituli Summarium. Parentes Tobie dolent longam eius moram. Caput. x.

Cum vero moras faceret Tobias, cā nuptiarū, solicitus erat pater ei⁹ Tobias, dicens. Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi: Putasne Gabelus mortuus est, et nemo reddet illi pecuniam: Cepit autem contristari nimis ipse ⁊ Anna vxor eius cū eo: ⁊ ceperūt ambo simul flere, eo q̄ die statuto nimime reuerteretur filius eorū ad eos. Flebat igitur mater eius irremediabilius lachrymis, atq; dicebat, Heu me fili mi vt qd te misimus peregrinari lumē oculorū nostrorū, baculū senectutis nostre, solatiū vite nostre, spem posteritatis nostre: Oīa simul in te vno habentes, te nō debuim⁹ dimittere ire a nobis. Cui dicebat Tobias, Tace, ⁊ noli turbari, sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille cū quo misimus eum. Illa aūt nullo mō consolari poterat, sz quotidie exiliens circūspiciebat ⁊ circūibat vias omnes per quas spes remeādi videbat, vt pcul videret eūsi fieri posset veniētē. At vero Raguel dicebat ad genē suum, Da me hic, ⁊ ego mittā nūtiū salutis de te ad Tobiā patrē tuum. Cui Tobias ait. Ego noui q̄ pr̄ meus ⁊ mr̄ mea mō dies cōputāt, ⁊ cruciat spirit⁹ eorū in ipsis. Cūq; verbis multis rogaret raguel tobiā, ⁊ ille eum nulla ratiōe vellet audire, tradidit ei Sarā, ⁊ dimidiā partē ois substantie sue in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, ⁊ in vaccis, ⁊ pecunia multa: ⁊ saluū atq; gaudentem dimisit eum a se, dicēs. Angelus dñi sanctus sit in itinere vestro, pducatq; vos incolumes, ⁊ inueniatis oia recte circa parentes vestros, ⁊ videant oculi mei filios vestros priusquā moriar. Et apprehendētes parētes filiā suā, osculati sunt eā, ⁊ dimiserūt ire monentes eam honorare socer os, diligere maritum, regere familiā, gubernare domū, ⁊ seipsaz irreprēhēsibilē exhibere.

Cumq;

¶ Capituli Summarium. Tobias cum gaudio redit domum pater q; eius visum recipit. Caput. xj.

A CAmq; reuerterẽtur, peruenerũt ad Charã q̃ est in medio itinere contra Niniuen, vndecimo die. Dixitq; angelus. Tobias frater, scis quẽ admodũ religisti patrẽ tuũ. Si placet itaq; tibi, precedamus, & lẽto gradu insequanr̃ iter nostrũ familie, simul cũ coninge tua, & cũ animalibus. Cũq; hoc placuisset vt irent, dixit Raphael ad Tobiã. Tollete cũ ex felle piscis: erit em̃ necessarium. Tulit itaq; Tobias ex felle illo, et abierunt. Anna aũt sedebat secus viã quotidie in supcilio mõtis, vñ respicere poterat de lõginquo. Et dũ ex eodẽ loco specularetur aduentũ eius, vidit a longe, & ilico cognouit vementẽ filium suum: currẽsq; nuntiauit viro suo, dicẽs. Ecce venit filiꝰ tuus. Dixitq; Raphael ad Tobiã. At vbi introieris domũ tuam, statim adora dñm deum tuũ: & gratias agens ei, accede ad patrẽ tuum, & osculare eum. Statimq; limi sup oculos eius ex felle isto piscis, qõ portas tecũ. Scias enim quoniã mox aperientur oculi eius, & videbit pater tuus lumen celi, & in aspectu tuo gaudebit. Tunc pcucurrit canis, q simul fuerat in via: et quasi nuntius aduenies, blãdimento sue caude gaudebat. Et consurgens cecus pater eius, cepit offendẽs pedibus currere: et data manu puero, occurrit obuiam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum vxore sua, & ceperũt flere pre gaudio. Cũq; adorassent deũ, & gratias egissent, consederunt. Tunc sumens Tobias de felle piscis, liniuit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiã fere horam: & cepit albugo ex oculis eius, quasi membrana ouj, egredi. Quam apprehendẽs Tobias traxit ab oculis eius, statimq; visum recepit. Et glorificabant deum, ipse videlicet & vxor eius, & omnes qui sciebãt eũ. Dicebatq; Tobias, Benedico te domine deꝰ Israel, q̃ tu castigasti me, et tu saluasti me: & ecce, ego video Tobiã filiũ meũ. Ingressa est etiam post septẽ dies Sara vxor filij eius, & omnis familia & pecora sana, & cameli, & pecunia multa vxoris, ſz & illa pecunia quam receperat a Gabelo: & narrauit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eũ per hominem qui eum duxerat. Venerũtq; Achior et Nabath cõsobrini Tobie, gaudẽtes ad Tobiã, & cõgratulãtes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderat deus. Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gauisi sunt.

¶ C.S. Angelus Raphael se manifestat. Caput. xij.

A TVnc vocauit ad se Tobias filiũ suũ, dixitq; ei, Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum? Respondens Tobias, dixit patri suo. Pater, quã mercedẽ dabimus ei? aut quid dignus poterit esse beneficijs eius? qui duxit, & reduxit sanũ, pecuniam a Gabelo ipse recepit, vxorẽ ipse me habere fecit, & demoniũ ab ea ipse cõpescuit, gaudiũ parentibꝰ eius fecit, meipsum a deuoratione piscis eripuit, te quoq; videre fecit lumen celi, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hec poterimus dignũ dare? Sed peto te pater mi, vt roges eum, si forte dignabitur medietatẽ de omnibus que allata sunt, sibi assumere. Et vocãtes eũ, pater scilicet, & filius tulerũt eum in partẽ: & rogare ceperunt, vt dignaret dimidiã partẽ omnium que attulerant, acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite deũ celi, & cor̃ã omnibus viuentibus cõfitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiã suam. Et enim sacramentũ regis abscondere, bonũ est: opera autem dei reuelare et confiteri, honorificũ est. Bona est oratio cum ieiunio: & eleemosyna magis quam thesauros auri recõdere, quoniã eleemosyna a morte liberat, & ipsa est que purgat peccata, & facit inuenire vitã eternam. Qui autẽ faciunt peccatũ & iniquitatẽ, hostes sunt anime sue. ¶ Manifesto ergo vobis veritatem, & nõ abscõdam a vobis occultum sermonẽ. Quãdo orabas cũ lachrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuũ: & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuã domino. Et quia acceptus eras deo, necesse fuit vt tẽtatio probaret te. Et nunc misit me dominus vt curarẽ te, & Sarã vxorẽ filij tui a demonio liberarẽ. Ego enim sum Raphael angelus vnus ex septẽ, qui astamus ante dñm. Cũq; hec audissent, turbati sunt, & tremẽtes ceciderũt super terrã in faciẽ suã. Dixitq; eis angelus. Pax vobis, nolite timere. Et em̃ cũ essem vobiscũ, p̃ volũtatẽ dei eram: ipsum bñdicite, & cantate illi. Videbar quidẽ vobiscũ manducare, & bibere: ſz ego cibo inuisibili, & potu, q̃ ab hoibus videri non potest, vtor. Tẽpus est ergo, vt reuertar ad eũ q̃ me misit: vos aũt bñdicite deũ, & narrate oia mirabilia eiꝰ. Et cũ hec dixisset, ab aspectu eorũ ablatꝰ est, & vltra eũ videre nõ potuerũt. Tũc prostrati per horas tres in faciẽ bñdixerunt deũ: & exurgẽtes narrauerunt oia mirabilia eius.

¶ C.S. Bñdicit & cõfitet Tobias senior dño. Caput. xij.

A APeriẽs aũt Tobias senior os suũ, bñdixit dominũ, & dixit. ¶ Magnus es dñe in eternũ, & in oia secula regnũ tuũ: q̃m tu flagellas, & saluas: deducis ad inferos, & reducis: et nõ est q̃ effugiat manũ tuã. Cõfitemini dño filij Israꝫ, & in cõspectu gẽtiũ laudate eũ: q̃m ideo dispersit vos inter gẽtes, q̃ ignorãt eũ, vt vos enarretis mirabilia eius, et faciatis scire eos q; nõ est alius deus oipotens p̃ter eũ. Ipse castigauit nos ꝓpter iniq̃tates nostras, & ipse saluabit nos ꝓpter miam suã. Aspicite ergo q̃ fecit nobiscũ, & cũ timore & tremore confitemini illi: regẽq; seculoꝝ exaltate in opib⁹ vr̃is. Ego aũt in terra captiuitatis mee cõfitebor illi: q̃m ostẽdit maiestatẽ suã in gentem peccatricẽ. Cõuertemini ita q; peccatores, et facite iustitiã cor̃ã deo, credẽtes q̃ faciat vobiscũ miam suã. Ego aũt, & aĩa mea in eo letabimur. Bñdicite dñm oẽs electi eius: agite dies letitie, & confitemini illi. Jer'lm ciuitas dei, castigauit te dñs in operib⁹ manuũ tuarũ. Confitere dño in bonis tuis, & bñdic deũ seculoꝝ, vt reedificet in te tabernaculũ suũ, & reuocet ad te oẽs captiuos, & gaudeas in oia secula seculorũ. Luce splẽdida fulgebis, et oẽs fines terre adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te veniẽt: & munera deferentes, adorabũt in te dñm. & terrã tuã in sanctificationẽ habebũt. Nomẽ em̃ magnũ inuocabũt in te. ¶ Maledicti erũt q̃ contẽpserint te: & cõdẽnati erũt oẽs q̃ blasphemauerint te, bñdictiq; erũt q̃ edificauerint te. Tu aũt letaberis in filijs tuis, q̃m oẽs bñdicẽtur, & cõgregabunr̃ ad dñm. Beati oẽs q̃ diligunt te, & qui gaudent sup pace tua. Anima mea benedic dñm, q̃m liberauit Jerusalẽ ciuitatẽ suã a cũctis tribulationibus eius dñs deus noster. Beatus ero, si fuerint reliquie semis mei ad videndam claritatẽ Jerusalẽ. Porte Jerusalem ex Sapphiro, & Smaragdo edificabuntur: et ex lapide pretioso omnis circũitus muroꝝ eius. Ex lapide candido, & mundo omnes platee eius sternẽtur: & per vicos eius halleluia cãtabitur. Benedictus dominus, qui exaltauit eã, vt sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen.

¶ Capituli Summarium. Tobias senior moriturus filiũ & nepotes ad pietatem hortatur. Caput. xiij.

A ET cõsummati sunt sermones Tobie. Et postq̃ illuminatus est Tobias, vixit annis q̃draginta duobus, & vidit filios nepotum suoꝝ. Cõpletis itaq; annis centũ duobus, sepultꝰ est honorifice in Ninive. Quinq̃ginta nãq; & sex annoꝝ lumen oculorum amisit: sexagenariꝰ võ recepit. Reliquũ võ vite sue in gaudio fuit, & cũ bono ꝓfectu timoris dei prexit in pace. In hora autẽ mortis sue vocauit ad se Tobiã filiũ suũ, et septem iuuenes filios suos nepotes, dixitq; eis. Prope erit interitus Ninive. nõ em̃ excidit verbũ dñi: & fratres nostri qui dispersi sunt a terra Jsrael, reuertẽtur ad eã. Dis aũt deserta terra eiꝰ replebit, & domus dei, q̃ in ea incẽsa est, iterũ reedificabit: ibiq; reuertent oẽs timẽtes deũ, & relinquent gentes idola sua, & venient in Jer'lm, & habitabũt in ea: & gaudebũt mea, oẽs reges terre, adorãtes deũ Jsrl. Audite g̃ filij mei patrẽ vestrũ: Seruite dño in veritate, & ingrite vt faciatis q̃ placita sunt illi: & filijs vr̃is mãdate vt faciant iustitias, et eleemosynas, vt sint memores dei, & benedicant eũ in oi tpe in veritate, & in tota virtute sua. Nunc ergo filij audite me, & nolite manere hic: sed quacũq; die sepelieritis matrẽ vestrã

Deuter. xxxij. f. j. Regũ. ij. a. Sapien. xvj. b.

Apoca. xxj.

circa me in vno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros, vt exeatis hinc. Video enim quę inigtas eius finę habitei. Factum est autem post obitum matris suę. Tobias abscessit ex Ninive cum vxore sua, et filijs, et filiorum filijs, et reuersus est ad soceros suos. Inuenitq; eos incolumes in senectute bona. et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum: et omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit: viditq; quintam gnationem, filiosq; filiorum suorum. Et completis annis nonaginta nouem in timore dñi cum gaudio, sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius, et omnis generatio eius in bona vita, et in sancta conuersatione permansit, ita vt accepti essent tam deo, quam hominibus, et cunctis habitantibus in terra.

¶ Finis.

¶ Hieronymi prefatio in librum Judith.

Apud Hebreos liber Judith inter agiographa legitur cuius authoritas ad roborandam fidem in cōtentione veniunt: minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone cōscriptus inter historias computatur. Sed et huic libro sy nodus Nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse: acquiescat postulationi vestre: imo exactioni: et seposita occupationibus quibus vehementer arctabar: huic vnam lucubratiuculam dedi: magis sensum e sensu: quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum veritatem vitiosissimam amputaui: sola ea que intelligentia integra in verbis Chaldeis inuenire potui: Latinis expressi. Accipite Judith: et iuuam: castitatis exemplum: et triumphali laude perpetuis eam preconijs declarate. Habet enim non solum feminis: sed et viris imitabilem dedit: qui castitatis eius remunerator: virtutem et talem tribuit: vt inuictum omnibus hominibus vincere: et insuperabilem superare.

¶ Liber Judith.

¶ Capituli Summa. Nabuchodonosor victo rege Medorum omnibus dominari cupit. Caput.j.

Arphaxad itaq; rex Medorum subiugauerat multas gentes imperio suo, et ipse edificauit ciuitatem potentissimam, quam appellauit Ecbathanis. Ex lapidibus quadratis et sectis fecit muros eius, in altitudine cubitorum septuaginta, et in latitudine cubitorum triginta: turres vero eius posuit in altitudine cubitorum centum. Per quadrum vo earum latus vtrumq; vicenorum pedum spatio tendebat. posuitq; portas eius in altitudine turrium. Et gloriabat quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur duodecimo regni sui. Nabuchodonosor rex Assyriorum, q regnabat in Ninive ciuitate magna, pugnauit contra Arphaxad: et obtinuit eum in campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphratem, et Tigrin, et Jadason in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, et cor eius eleuatum est: et misit ad omnes, qui habitabant in Cilicia, et Damasco, et Libano: et ad gentes que sunt in Carmelo, et Cedar, et inhabitantes Galileam in campo magno Esdrelon: et ad omnes q erant in Samaria et trans flumen Jordanem vsq; ad Jerm, et omnem terram Jesse, quousq; perueniatur ad montes Ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui omnes vno animo contradixerunt, et remiserunt eos vacuos, et sine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonosor rex ad omnem terram illam, iurauit per thronum et regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.

¶ Capituli Summarum. Mittitur dux Holofernes ad deuastandum terras et populos. Caput.ij.

Anno tertiodecimo Nabuchodonosor regis, vicesima et secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, vt defenderet se. Vocauitq; omnes maiores, omnesq; duces et bellatores suos, et habuit cum eis mysterium consilij sui. Diritq; cogitationem suam in eo esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio. Quo dicto, cum placuisset omnibus, vocauit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militie sue, et dixit ei. Egredere aduersum omne regnum occidentis: et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus vlli regno, omnemq; urbem munitam subugabis mihi. Tunc Holofernes vocauit duces, et magistratus virtutis Assyriorum: et dinumerauit viros in expeditione: sicut precepit ei rex, centum viginti milia peditum pugnatorum, et equites sagittarios duodecim milia. Omnemq; expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his que exercitibus sufficerent copiose: bouum quoq; armenta, greges quoq; ouium, quorum non erat numerus. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum, de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus, cum quadrigis et equitibus, et sagittarijs, qui cooperuerunt faciem terre, sicut locuste. Cumq; ptransisset fines Assyriorum, venit ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Cilicie, ascendit omnia castella eorum, et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem ciuitatem opinatissimam Melothi, predauitq; oves filios Tharsis et filios Ismahel, q erat contra faciem deserti, et ad austrum terre Chellon. Et transiuit Euphratem, et venit in Mesopotamiam: et fregit oes ciuitates excelsas que erant ibi, a torrente Mabre, vsq; quo pueniat ad mare: et occupauit terminos eius, a Cicilia vsq; ad fines Japheth, qui sunt ad austrum. Adduxitq; oes filios Madiam, et predauit omnem locupletationem eorum, oesq; resistentes sibi occidit in ore gladij. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis, et succendit omnia sata, omnesq; arbores et vineas fecit incidi, et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

¶ Capituli Summarum. Tyrannus Holofernes sponte se dedentibus non parcit. Caput.iij.

Tunc miserunt legatos suos vniuersarum vrbium, ac puinciarum reges ac principes. Syrie scz et Mesopotamie, et Syrie Sobal, et Libie, atq; Cilicie, q venientes ad Holofernem, dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim, vt viuentes seruiamus Nabuchodonosor regi magno, et subditi simus tibi, quam moriętes cū interitu nostro ipsi seruitutis nostre dāna patiamur. Omnis ciuitas nostra, oisq; possessio, oes montes, et colles, et capi, et armenta boum, greges quoq; ouium et caprarum, equorumq; et camelorum, et vniuerse facultates nostre atq; familie in conspectu tuo sunt. sint omnia sub lege tua. Nos etiam et filij nostri, serui tui sumus. Veni nobis pacificus dñs, et vtere seruitio nostro, sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, et obtinuit omnem ciuitatem, et omnem inhabitantem terram. De vniuersis autem vrbibus, assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, et electos ad bellum. Tantusq; metus pauoris illis incubuit, vt vniuersarum vrbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent in obuiam venienti, excipientes eum cū coronis et lampadibus ducentes choros in tympanis et tibijs. Hec ista tamen facientes, ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et ciuitates eorum destruxit, et lucos eorum excidit. Preceperat enim illi Nabuchodonosor rex, vt omnes deos terre exterminaret, videlicet vt ipse solus diceretur deus ab his nationibus que potuissent Holofernis potentia subiugari. Pertransiens ante Syriam Sobal, et omnem Apamiam, omnemq; Mesopotamiam, venit ad Idumeos in terram Gabaa, accepitq; ciuitates eorum, et sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari precepit vniuersum exercitum virtutis sue.

¶ L.S.

¶ Capituli Summarium. Filij Israel muniunt se contra Holofernem. Caput. iij.

A Tunc audientes hec filij Israel, qui habitabãt in terra Juda, timuerũt valde a facie ei⁹. Tremor etiã & horror inuasit sensus eorũ, ne hoc faceret Jerl'm & tẽplo dñi, qõ fecerat ceteris ciuitatibus & tẽplis earũ. Et miserũt in oẽm Samariam per circumitũ vsq; Jericho, & poccupauerũt oẽs vertices mõtiũ. Et muris circũdederũt vicos suos et congregauerũt frumenta in preparationẽ pugne. Sacerdos etiã Eliachim, scripsit ad vniuersos, q erãt cõtra Esdrelon: que est cõtra faciẽ campi B magni, iuxta Dothaim, & vniuersis per quos vie transitus esse poterat, vt obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, & illic custodirẽt vbi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerũt filij Israel sm qõ constituerat eis sacerdos dñi Eliachim. Et clamauit oĩs ppl's ad dñm instãtia magna, & humiliauerũt aĩas suas in ieiunijs et orationibus, ipsi et mulieres eorũ. Et induerunt se sacerdotes cilicijs, & infantes prostrauerũt cõtra faciem tẽpli dñi, & altare dñi operuerũt cilicio. Et clamauerũt ad C dñm deum Israel vnanimiter, ne darentur in pdam infantes eorum, et vxores eorum in diuisionem, ciuitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent in opprobriũ gẽtibus. Tũc Eliachim sacerdos dñi magnus circũiit oẽm Israel, allocutusq; est ad eos, dicẽs. Scitote qm exaudiet dñs preces vestras, si manentes permanseritis in ieunijs, & orationibus in cõspectu dñi. Mdemores estote D Exodi xvij.d. Mdoysi serui dñi, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potẽtia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, nõ ferro pugnãdo, sed precibus sanctis orãdo deiecit. sic erũt vniuersi hostes Israel, si perseueraueritis in hoc opere, qõ cepistis. Ad hanc igitur exhortationẽ eius deprecãtes dominum, permanebãt in cõspectu domini, ita vt etiam hi qui offerebant domino holocausta, precincti Cilicijs offerrent sacrificia domino, & erat cinis supra capita eorum. Et ex toto corde suo oẽs orabãt deum, vt visitaret populum suum Israel.

¶ Capituli Summarium. Achior monet holofernem ne temere pugnet contra Judeos. Caput. v.

A Nntiatũ q est Holoferni pncipi militie Assyriorũ, qõ filij Israel prepararẽt se ad resistẽdũ, ac montium trinera cõclusissent: & furore nimio exarsit in iracundia magna, & vocauitq; oẽs principes Moab & duces Ammon, & dixit eis. Dicite mihi quis sit populus iste, qui Montana obsidet: aut que, & quales, et quãte sint ciuitates eor: que etiã sit virt⁹ eorũ, aut q̃ sit multitudo eor, vel quis rex militie illorũ: & quare pre oĩbus qui habitãt monẽte, isti cõtẽpserũt nos, & nõ exierũt in obuiam nobis, vt susciperẽt nos cum pace. Tunc Achior dux oĩm filiorũ Ammon respõdẽs, ait. Si digneris audire dñe mi, dicam veritatẽ in cõspectu tuo de populo isto, q in montanis habitat, & nõ egredietur verbũ falsum ex ore meo. Ppl's iste ex pgenie Chaldeorũ est. hic pmũ in Mesopotamia habitauit, qm noluerũt sequi deos patrũ suorũ, qui erãt in terra Chaldeorũ. Deserẽtes itaq; ceremonias patrũ suorũ, q in multitudine deorũ erãt, vnũ deũ celi coluerũt, qui et precepit eis vt exirent inde, & habitarent in Charan. Cũq; B operuisset oẽm terrã fames, descẽderũt in Egyptũ, illicq; per quadringẽtos annos sic multiplicati sunt, vt dinumerari eorum nõ posset exercitus. Cũq; granasset eos rex Egypti, atq; in edificationib⁹ vrbiũ suarũ in luto & latere subiugasset eos, clamauerunt ad dñm suũ, & percussit totã terrã Egypti plagis varijs. Cũq; eiecissent eos Egypty a se, et cessasset plaga ab eis, & iterũ eos vellẽt capere, & ad suũ seruitiũ reuocare, fugientibus his deus celi mare aperuit, ita vt hinc inde aque quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundũ maris perambulãdo trãsirẽt. In quo loco dum innumerabilis exercitus Egyptiorũ eos persequeretur, ita aqs coopertus est, vt nõ remaneret vel vnus qui factũ posteris nuntiaret. Egressus etiã mare rubrũ, deserta Sina montis occupauerũt, in qbus nunq̃ homo habitare potuit, vel filius hominis requiescit. Illic fontes aquarũ obdulcati sunt eis ad bibẽdum, & per annos quadraginta annonã de celo consecuti sunt. Ubicũq; ingressi sunt sine arcu et sagitta, et absq; scuto & gladio, deus eorum pugnauit pro eis, & vicit. Et nõ fuit q insultaret ppl'o isti, nisi quando recessit a cultu dñi dei sui. Quotiescũq; aũt preter ipsum deũ suũ, alterum coluerũt, dati sunt in predam, & in gladiũ, & in opprobrium. Quotiescũq; autẽ penituerũt se recessisse a cultura dei sui, dedit eis de⁹ celi vtutẽ resistẽdi. Denicq; Chananeũ regẽ, & Jebuzeũ, & Pherezeũ, & Hethey, & Heueum, & Amorrheũ, & oẽs potẽtes in Hesebon pstrauerũt, & terras eorum & ciuitates eorum ipsi possederũt: & vsq; dum non peccarẽt in cõspectu dei sui, erãt cũ illis bona. Deus enĩ illorũ odit iniquitatẽ. Nam & ante hos annos cũ recessissent a via quã dederat illis de⁹, vt ambularẽt in ea, exterminati sunt prelijs a multis nationib⁹, & plurimi eorũ captiui abducti sunt in terrã nõ suã. Super autẽ reuersi ad dñm deũ suum, ex dispersione qua dispersi fuerãt, adunati sunt, & ascẽderũt montana hec oĩa, & iterũ possidẽt Jerusalẽ, vbi sunt sancta sanctorũ. Nũc ergo mi dñe, perquire si est aliqua iniquitas eorũ in cõspectu dei eorũ: & ascẽdemus ad illos, quoniã tradens tradet illos deus eorũ tibi: & subiugati erũt sub iugo potentie tue. Si vo nõ est offensio populi hui⁹ corã deo suo, nõ poterimus resistere illis, qm̃ deus eorum defendet illos, et erimus in opprobriũ vniuerse terre. Et factũ est cum cessasset loqui Achior verba hec, irati sunt omnes magnates holofernis, & cogitabant interficere eũ, dicentes ad alterutrum. Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor & exercitibus eius, homines inermes, et sine virtute, & sine peritia artis pugne: Ut ergo agnoscat achior qm̃ fallit nos, ascẽdamus in montana: et cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transuerberabit: vt sciat omnis gens quoniam Nabuchodonosor deus terre est, & preter ipsum alius non est.

¶ Capituli Summarium. Achior ab Holoferne tradit in manus Judeorum. Caput. vj.

A Factum est autẽ, cũ cessassent loqui, indignatus Holofernes vehemẽter, dixit ad Achior. Qm̃ ppbetasti nobis, dicẽs, qõ gens Israel defendatur a deo suo, vt ostendam tibi qm̃ non est deus, nisi Nabuchodonosor, cũ percusserimus eos oẽs sicut hominẽ vnũ, tunc & ipse cũ illis Assyriorũ gladio interibis. et oĩs Israel tecum perditione disperiet. et probabis quoniã Nabuchodonosor dñs sit vniuerse terre, tũcq; gladi⁹ militie mee transiet per latera tua, & cõfixus cades inter vulneratos Israel, & nõ respirabis vltra, donec exterminẽris cũ illis. Porro aũt si prophetiã tuã verã existimas, nõ concidat vultus tuus, & pallor qui faciẽ tuã obtinet, abscedat a te, si verba mea hec putas impleri nõ posse. Ut autẽ noueris q̃ simul cũ illis hec experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis: vt dũ dignas mei gladij penas exceperint, ipse simul vltioni subiaceas. Tũc Holofernes precepit seruis suis vt cõprehẽderẽt Achior, & ducerẽt eũ in Bethuliã, & traderẽt eũ in manꝰ filiorũ Israel. Et accipientes eũ serui Holofernis, pfecti sunt per campestria: sed cũ appropinquassent ad montana, exierũt cõtra eos fundibularij. Illi aũt diuertẽtes a latere montis, ligauerunt Achior ad arborẽ manib⁹ & pedib⁹, & sic vinctũ restibus dimiserũt eũ, & reuersi sunt ad dñm suũ. Porro filij Isrl' descẽdẽtes de Bethulia, venerũt ad eũ. Quẽ solutes duxerũt ad Bethuliã, atq; in mediũ populi illũ statuentes pcũctati sunt qd rerũ esset qõ illum vinctũ Assyrij reliquissent. In diebus illis erãt illic principes, Ozias filius Mdicha de tribu Simeon. & Charmi, q & Gothoniel. In medio itaq; seniorũ, & in cõspectu oĩm, Achior dixit oĩa q̃ locut⁹ ipse fuerat ab Holoferne interrogat⁹: & qualiter ppl's Holofernis voluisset propter hoc verbũ interficere eũ, & quẽadmodũ ipse Holofernes irat⁹ iusserit eũ Israelitis hac de causa tradi: vt dũ vinceret filios Isrl', tũc & ipm Achior diuersis subeat interire

Universidad de Deusto
Biblioteca

supplicijs,ꝑpter hoc qđ dixisset.Deus celi defensor eorum
est.Cumqꝫ Achior vniuersa hec exposuisset,ois ppl's ceci
dit in facie,adorãtes dñm,ꝛ cõmunt lamentatione ꝛ fletu
vnanimes preces suas dños effuderũt,dicẽtes.Dñe deus
celi ꝛ terre,intuere supbiã eoꝝ,ꝛ respice ad nostrã hũilita
tẽ,ꝛ facie sctõꝝ tuoꝝ attẽde,ꝛ ostende qm̃ nõ derelinqs ꝑsu
mẽtes de te:ꝛ ꝑsumẽtes de se,ꝛ de sua virtute gloriãtes,hu
milias.Finito itaqꝫ fletu,ꝛ p totã die ofone pp'lorũ cõple
ta,cõsolati sunt Achior,dicẽtes.Dꝰ patrũ nostrorũ,cuꝰ
tu virtutẽ ꝑdicasti,ipse tibi hãc dabit vicissitudinẽ,vt eorũ
magistu interitũ videas.Cũ vero dñs deus noster dederit
hãc libertatẽ sernis suis sit ꝛ tecũ deus in medio nostri:vt
sicut placuerit tibi,ita cũ tuis oibus cõuerseris nobiscum.
Tunc Ozias:finito cõsilio,suscepit eũ in domũ suã,ꝛ fecit
cenã magnã.Et vocatis oibꝰ ꝓsbyteris simul expleto ie
iunio refecerũt.Postea vo cõnocatꝰ est ois ppl's,ꝛ per totã
noctẽ intra ecclesiã orauerũt,petẽtes auxiliũ a deo Israel.
¶ L.S.Holofernes Israelitas siti cruciat. Caput.vij.

Holofernes aũt altera die ꝑcepit exercitibꝰ suis
vt ascẽderẽt cõtra Bethuliã.Erãt aũt pedites
bellatorũ centũ viginti milia et equites viginti
duo milia,ꝑter ꝑparatiões virorũ illoꝝ ꝗs occu
pauerat captiuitas,ꝛ adducti fuerãt de puincijs,ꝛ vrbibus
vniuerse inuẽtutis.Oẽs parauerunt se pariter ad pugnã ꝛ
filios Israꝫ,ꝛ venerũt p crepidinẽ mõtis vsqꝫ ad apicẽ,q re
spicit supdothaĩ,a loco q dicit Belma vsqꝫ ad Chelmõ,q
est ꝛ Esdrelõ.Filij aũt Israꝫ,vt viderũt multitudinẽ illorũ,
ꝑstrauerũt se sup terrã,mittẽtes cinerẽ sup capita sua,vna
nimes orãtes vt deus Israel miam suã ostẽderet sup ppl'm
suũ.Et assumẽtes arma sua bellica,sederũt p loca q̃ ad an
gusti itineris tramitẽ dirigũt inter mõtosa,ꝛ erãt custodiẽ
tes ea tota die ꝛ nocte.Porro Holofernes,dum circũit p
Bytũ,reperit qđ fons q influebat,aqueductũ illoꝝ a parte
australi extra ciuitatẽ dirigeret,ꝛ incidi ꝑcepit aqueductꝫ
illoꝝ.Erãt tamẽ nõ lõge a muris fontes,ex qbus furtim vi
debanꝫ haurire aquã ad refocillãdũ potius,ꝙ ad potãdũ.
Sed fili Ammon ꝛ ꝛ Moab accesserũt ad Holofernẽ,dicẽ
tes.Filij Israel nõ in lãcea,nec in sagitta cõfidũt,sꝫ mõtes
defendũt illos,ꝛ muniũt illos colles in precipitio cõstituti.
Ut ergo sine cõgressione pugne possis superare eos,pone
custodes fontũ,vt nõ hauriant aquam ex eis,ꝛ sine gladio
interficies eos,vel certe fatigati tradent ciuitatẽ suã,quam
putant in montibus posita superari nõ posse.Et placuerũt
verba hec corã Holoferne,ꝛ corã satellitibus eius,ꝛ cõsti
tuit per Bytũ centenarios per singulos fontes. Cũqꝫ ista
custodia per dies viginti fuisset expleta,defecerũt cisterne,
ꝛ collectiões aquarum omnibus inhabitãtibus Bethuliã,
ita vt nõ esset intra ciuitatem vnde saturarenturvel vna die,
quomã ad mensurã dabaꝫ populis aqua quotidie.Tũc ad
Oziã congregati omnes viri,femineqꝫ iuuenes,ꝛ paruuli,
omnes simul vna voce dixerunt.Iudicet deus inter nos ꝛ
te qm̃ fecisti in nos mala,nolẽs loqui pacifice cũ Assyrijs,
ꝛ ꝓpter hoc vẽdidit nos deus in manibus eorũ. Et ideo nõ
est q adiuuet,cũ prosternamur ante oculos eorũ in siti,ꝛ p
ditione magna.Et nũc congregate vniuersos q in ciuitate
sunt,vt spõte tradamus nos oẽs ppl'o Holofernis.Melꝰ
est enim,vt captui bũdicamꝰ dñm viuẽtes,ꝙ moriamur,ꝛ si
mus opprobrũ omni carni,cũ videamus vxores nostras ꝛ
infantes nr̃os mori añ oculos nr̃os.Cõtestamur hodie ce
lum,ꝛ terrã,ꝛ deũ patrũ nr̃orũ,q vlciscit nos ꝛm pctã nr̃a,
vt ita tradatis ciuitatẽ in manu militie Holofernis,vt sit fi
nis noster breuis in ore gladij,q lõgior efficit in ariditate si
tis.Et cũ hec dixissent,factꝰ est fletus ꝛ vlulatꝰ magnus in
ecclesia oibꝰ,ꝛ p multas horas vna voce clamauerũt ad deũ
dicẽtes.Peccauimꝰ cũ ꝓgenib nr̃is,iniuste egimus iniqtatẽ
fecimꝰ.Tu qꝛ pius es miserere nr̃i,ꝛ in tuo flagello vindi
ca iniqtates nr̃as,ꝛ noli tradere cõfitentes te ppl'o q igno
rant te:vt nõ dicãt inter gẽtes.Ubi est deꝰ eorũ?Et cũ fatiga
ti his clamoribus,ꝛ his fletibus lassati fuissent,exurgens
Ozias,infusus lachrymis,dixit.Equo ani o estote fratres,
ꝛ hos qnqꝫ dies expectemꝰ a dño miam.Forsitã enim idigna
tionẽ suã abscidet,ꝛ dabit gl'iaꝫ noi suo.Si ãt trãierit qnqꝫ
diebꝰ non venerit adiutoriũ,faciemꝰ hec ꝟba q̃ locuti estis.
¶ Capituli Summarium. Iudith vacillantes ꝛ deditio-
nem cogitantes firmat ꝛ corroborat. Caput.viij.

Et factũ est,cũ audisset hec ꝟba Iudith vidua A
que erat filia Merari,filij Idor,filij Joseph,fi
lij Ozie,filij Elai,filij Jamnor,filij Gedeõ,fi
lij Raphaim,filij Achitob,filij Melchie,filij
Enan,filij Nathame,filij Salathiel,filij Simeõ,filij Ru
ben:ꝛ vir eius fuit Manasses,q mortuꝰ est in diebꝰ messis
hordeacee.instabat enim super alligãtes manipulos in cãpo,
ꝛ venit estus sup caput eius,ꝛ mortuꝰ est in Bethulia ciuita
te sua,ꝛ sepultꝰ est illic cũ ꝑribꝰ suis.Erat aũt Iudith reli
cta eiꝰ vidua iã annis tribꝰ,ꝛ mẽsibꝰ ser.Et in superioribus
domꝰ sue fecit sibi secretũ cubiculũ,in q̃ cũ puellis suis clau
sa morabaꝫ:ꝛ habẽs sup lũbos suos cilicũ,ieiunabat oibꝰ
diebꝰ vite sue,ꝓter sabbatha,ꝛ neomenias,ꝛ festa domus
Israꝫ.Erat aũt elegãti aspectu nimis,cui vir suus reliq̃rat
diuitias multas ꝛ familiã copiosam,ac possessiones armẽ
tis boũ ꝛ gregibꝰ ouũ plenas.Et erat hec in oibꝰ famosissi
ma,qm̃ timebat dñm valde:nec erat q loq̃reꝫ de illa verbũ B
malũ.Hec itaqꝫ cũ audisset qm̃ Ozias promisisset,qđ transa-
cto quinto die traderet ciuitatẽ,misit ad presbyteros Cha
bri,ꝛ Charmi.Et venerunt ad illã,ꝛ dixit illis.Qđ est hoc
verbũ,in quo cõsensit Ozias vt tradat ciuitatẽ Assyrijs,
si intra quinqꝫ dies non venerit vobis adiutoriũ:Et q estis
vos,q tẽtatis dñm:Nõ est iste sermo q miam ꝓuocet:sꝫ po-
tius q irã excitet,ꝛ furorẽ accendat.Posuistis vos tps mi
serationis dñi,ꝛ in arbitriũ vestrũ die cõstituistis ei.Sed q
patiẽs dñs est,in hoc ipso peniteamꝰ,ꝛ indulgẽtiã eius fu
sis lachrymis postulemus.nõ enim quasi hõ,sic deus cõmina-
bitur:neqꝫ sicut filiꝰ hois ad iracundiã inflãmabit.Et ideo
humiliemus illi aias nostras:ꝛ in spiritu cõstituti humilia
to.seruiẽtes illi dicamꝰ flentes dño,vt fm voluntatẽ suã sic
faciat nobiscũ misericordiã suã:vt sicut cõturbatum est cor
nostrũ in supbia eorũ,ita etiam de nostra humiliate gloriẽ-
mur,qm̃ nõ sumꝰ secuti pctã patrũ nostrorũ,q dereliquerũt
deũ suũ,ꝛ adorauerũt deos alienos:ꝓ quo scelere dati sunt
in gladiũ,ꝛ in rapinã,et in cõfusionẽ inimicis suis.nos autẽ C
alterũ deũ nescimꝰ ꝓter ipsum.Expectemꝰ humiles cõsola
tionẽ eiꝰ,ꝛ exqret sanguinẽ nostrũ de afflictionibꝰ inimico-
rũ nostrorũ:ꝛ humiliabit oẽs gẽtes quecũqꝫ insurgũt con-
tra nos:et faciet illas sine honore dñs deus noster. Et nunc
fratres qm̃ vos estis ꝑsbyteri in ppl'o dei,ꝛ ex vobis pẽdet
aĩa illorũ,ad eloquiũ vr̃m corda eorũ erigite,vt memores
sint qtẽtati sunt ꝑres nostri,vt ꝓbarenꝫ si vere colerẽt deũ Genes.
suũ.Memores esse debẽt,quo pater noster Abraha tenta xxij.a.
tus est,ꝛ p multas tribulatiões probatꝰ,dei amicus effectꝰ
est.Sic Isaac,sic Jacob,sic Moyses:ꝛ oẽs qui placuerũt
deo p multas tribulatiões trãsierũt fideles. Illi aũt q ten-
tationes nõ susceperũt cum timore dñi,ꝛ impatiẽtiã suã,et
improperium murmuratiõis sue cõtra dñm ptulerũt,exter
minati sunt ab exterminatore,ꝛ a serpẽtibꝰ perierũt.Et nos
ergo nõ vlciscamur nos ꝓ his q̃ patimur:sꝫ reputãtes pctis
nr̃is hec ipsa supplicia minora esse flagella dñi quasi serui J. Corin.
q corripimur,ad emẽdationẽ,ꝛ nõ ad perditionẽ nr̃am eue x.b.
nisse credamꝰ.Et dixerũt illi Ozias,ꝛ ꝑsbyteri.Oĩa q̃ locu D
ta es,vera sunt,ꝛ nõ est in sermonibus tuis vlla reprehẽsio.
Nũc ꝙ ora ꝓ nobis,qm̃ mulier sctã es,ꝛ timẽs deũ.Et dixit
illis Iudith.Sicut qđ potui log,dei esse cognoscitis:ita qđ
facere disposui,ꝓbate si ex deo est:ꝛ orate,vt firmum faciat
deus cõsilium meũ.Stabitis vos ad portã nocte ista,ꝛ ego
exeã cũ abra mea:ꝛ orate,vt sicut dixistis:in diebus qnqꝫ
respiciat dominus populum suũ Israel. Vos aũt nolo vt
scrutemini actũ meũ:ꝛ vsqꝫ dum renũtiẽ vobis nihil aliud
fiat,nisi oratio pro me ad dñm deũ nostrum. Et dixit ad eã
Ozias princeps Jude.Uade in pace,ꝛ dñs sit tecum in vl-
tionẽ inimicorum nostrorum.Et reuertentes abierunt.
¶ L.S.Iudith orat deum pro auxilio. Caput.ix.

Quibus

Quibus ascēdentib⁹. Judith ingressa est oratoriū suū: & induens se cilicio, posuit cinerē sup caput suum: & prosternens se dño, clamabat ad dñm, dicēs. Dñe deus patris mei Simeon, q dedisti illi gladiū in defensionē alienigenarū, qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, & denudauerūt femur virginis in cōfusionē: & dedisti mulieres illor⁹ in predā, & filias illorum in captiuitatē: & omnē predā in diuisionē seruis tuis, q zelanerūt zelū tuū: subueni queso te dñe de⁹ meus mihi vidue. Tu enī fecisti priora: & illa post illa cogitasti: et hoc factū est qđ ipse voluisti. Oēs enim vie tue parate sunt, & tua iudicia in tua prouidētia posuisti. Respice castra Assyriorū nūc: sicut tunc castra Egyptiorū videre dignatus es, qñ post seruos tuos armati currebāt, cōfidētes in qua drigis: & in equitatu suo, & in multitudine bellator⁹. Sed aspexisti sup castra eorū, & tenebre fatigauerūt eos. Tennit pedes eorū abyssus, & aque operuerūt eos. Sic fiant et isti dñe, q cōfidūt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lāceis gloriātur, et nescīt q tu ipse es deus noster, qui cōteris bella ab initio, & dñs nomē est tibi. Erige brachium tuū, sicut ab initio: & allide virtutē illorū in virtute tua: cadat virtus eorū in iracundia tua, qui promittūt se violare sancta tua, & pollnere tabernaculum nominis tui, & deijcere gladio suo cornu altaris tui. Fac dñe, vt gladio p prio eius superbia amputet, capiat laqueo oculorū suorū in me, & penties eum er labijs charitatis mee. Da mihi in animo cōstantiam, vt cōtemnā illū: & virtutē eius, vt euertā illum. Erit enī hoc memoriale nominis tui, cū manus femine deiecerit eū. Nō enī in multitudine est virt⁹ tua domine, neq; in equorū viribus voluntas tua est. Nec superbi ab initio placuerunt tibi sed humiliū, & mansuetorū semper tibi placuit deprecatio. Deus celorū, creator aquarū, et dominus totius creature, exaudi me miserā deprecantē, & de tua misericordia presumentē. Memēto dñe testamēti tui, et da verbum in ore meo, & in corde meo cōsiliū corrobora, vt domus tua in sanctificatione tua permaneat: & omnes gentes agnoscant quia tu es deus, & non est alius preter te.

¶ Capituli Summarium. Judith compta hostiū obtutibus sese exhibet. Caput. x.

Factū est autem, cuz cessasset clamare ad dñm surrexit de loco, in quo iacuerat pstrata ad dominum. Vocauitq; ancillā suam, & descendens in domum suam, abstulit a se cilicū, & exuit se vestimentis viduitatis sue, & lauit corpus suū, & vnxit se myrro optimo, & discriminauit crinē capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & indnit se vestimētis iucunditatis sue induitq; sandalia pedib⁹ suis, assumpsitq; dextraliola, & lilia, & inaures, & annulos, & omnib⁹ ornamētis suis ornauit se. Cui etiā dominus cōtulit solēdoriē: qñ omnis ista cōpositio nō ex libidine, sed ex virtute pēdebat: & ideo dñs hāc in illam pulchritudinem ampliauit, vt incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaq; Abre sue ascopam: vinū, & vas olei, & polentam, & Lapates, et panes: & caseū, & profecta est. Cūq; venissent ad portam ciuitatis inuenerunt expectantem Oziam et presbyteros ciuitatis. Qui cū vidissent eā, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinē eius. Nihil tamē interrogātes eā, dimiserūt trāsire, dicentes. Deus patrū nostrorū det tibi gratiā, & omne consiliū tui cordis sua virtute corroboret, & glorietur sup te Jerusalē, & sit nomē tuū in numero sanctorū, & iustorum. Et direrunt hi qui illic erant, omnes vna voce. Fiat fiat. Judith vero orās dñm trāsiuit pportas ipsa et abra eius. Factum est aūt, cum descēderet mōtē, circa ortū diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorū, & tenuerūt eā, dicētes. Unde venis: aut quo vadis: Que respondit. Filia sum Hebreorum, ideo ego fugi a facie eorū, qñ futurū agnoui qđ dentur vobis in depredationē, pro eoq; cōtēnētes vos, noluerūt tradere seipsos, vt inuenirent misericordiam in cōspectu vestro. Hac de causa cogitaui mecum, dicens. Vadam ad faciē principis Holofernis, vt indicem illi secreta illorū, & ostendā illi quo aditu possit obtinere eos: ita vt non cadat vir vnus de exercitu eius. Et cū audissent viri illi verba eius, cōspydera bāt faciē eius: & erat in oculis eorū stupor, qñ pulchritudinē eius mirabant nimis. Et direrūt ad eā. Cōseruasti animā tuā, eo qđ tale reperisti consiliū, vt descenderes ad dñm nostrū. Hoc aūt sciās: qñ cum steteris in cōspectu eius, bū tibi faciet, & eris gratissima in corde eius. Duxerūtq; illam ad tabernaculū Holofernis, annuntiātes eam. Cumq; intrasset ante faciē ei⁹, statim captus est in suis oculis Holofernes. Direrūtq; ad eū satellites eius. Quis cōtēnat populū Hebreor⁹, qui tam decoras mulieres habēt, vt nō propter his merito pugnare cōtra eos debeam⁹: Videns itaq; Judith Holofernē sedentē in conopeo qđ erat ex purpura, et auro, & Smaragdo, & lapidibus pretiosis intertū: & cum intuitum eius intendisset, adorauit eum, prosternens se super terrā. Et eleuauerūt eā serui Holofernis, iubente dño suo.

¶ Capituli Summarium. Querit Holofernes Judith causam fuge. Caput. xj.

Tunc Holofernes dixit ei. Equo ao esto, & noli timere in corde tuo: qñ ego nūquam nocui viro q voluit seruire Nabuchodonosor regi. Ppls aūt tuus, si nō cōtēpsisset me, nō alienassem lanceā meā sup eū. Nunc aūt dic mihi, q ex cā recessisti ab illis, & placuit tibi vt venires ad nos: Et dixit illi Judith, sume verba ancille tue: qñ si secutus fueris verba ancille tue pfectā rē faciet dñs tecū. Viuit enī Nabuchodonosor rex terre, & viuit virtus eius q est in te ad correptionem omnium aiarū errātiū. qñ nō solū hoies seruiunt illi per te sed & bestie agri obtēperāt illi. Nuntiat enī animi tui industria vniuersis gētibus, & indicatū est oi seculo qñ tu solus bonus et potēs es in oi regno eius, & disciplina tua oībus prouincijs predicatur. Nec hoc latet, qđ locutus est Achior, nec illud ignorat qđ ei iusseris euenire. Constat enī deum nostrum sic peccatis offensum, vt mādauerit p pphetas suos ad populum, q⁹ tradat eū p peccatis suis. Et qñ sciunt se offendisse deum suū filij Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiā fames inuasit eos, & ab ariditate aque eā inter mortuos computantur. Demūq; hoc ordinant, vt interficiant pecora sua, & bibāt sanguinē eorū: & sancta dñi dei sui, que precepit deus non cōtingi, in fruмēto, vino, & oleo, hec cogitauerūt impendere, & volunt consumere que nec manibus deberent cōtingere. ergo qñ hec faciūt, certum est qđ in perditionem dabūtur. Qđ ego ancilla tua cognoscēs fugi ab illis, & misit me dñs hec ipsa nuntiare tibi. Ego enī ancilla tua deum colo, etiā nūc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo deū, et dicet mihi qñ eis reddat peccatū suū, & veniēs nuntiabo tibi, ita vt ego adducā te p mediā ierusalē, & habebis oēm pplm Israel, sicut oues q⁹ nō est pastor, & nō latrabit vel vnus canis cōtra te, qñ hec mihi dicta sunt per pnidētiā dei. Et qñ irat⁹ est illis deus. hec ipsa missa sum nūtiare tibi. Placuerūt aūt oīa vba hec corā Holoferne, & corā pueris ei⁹ & mirabantur ad sapiētiā ei⁹, & dicebāt alter ad alterū. Nō est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborū. Et dixit ad illam Holofernes. Bene fecit deus, qui misit te ante populum, vt des illum, tu in manibus nostris. & quoniā bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc

deus tuus, erit ꝛ deus meus, ꝛ tu in domo Nabuchodonosor magna eris: ꝛ nomẽ tuum noiabitur in vniuersa terra.

¶ Capituli Summarium. Obtinet Judith facultatẽ ingrediendi ꝛ egrediendi. Caput.xij.

A Tunc iussit eã introire, vbi repositi erãt thesauri eius, ꝛ iussit illic manere eã, ꝛ constitut quid daretur illi de cõuiuio suo. Cui respondit Judith. ꝛ dixit. Nũc nõ potero mãducare ex his q̃ mihi precipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autẽ que mihi detuli, mãducabo. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi ista que tecũ detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Judith. Viuit anima tua domine meus, quoniam non expandet omnia hec ancilla tua, donec faciat deus in manu mea hec que cogitaui. Et indurerunt illam serui eius in tabernaculũ quod preceperat. Et petijt dum introiret, vt daret ei copia nocte ꝛ ante lucem egrediendi foras ad orationẽ, ꝛ deprecandum dominum. Et precepit cubicularijs suis, vt sicut placeret illi, exiret ꝛ introiret ad adorandum deum suum per triduũ. Et exibat noctibus in vallem Bethulie, ꝛ baptizabat se in fonte aque. Et vt ascẽdebat, orabat ad dominum deum Israel, vt dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens, munda manebat in tabernaculo, vsq; dum acciperet escam suam in vespere. Et factũ est in quarto die. Holofernes fecit cenã seruis suis, ꝛ dixit ad Vagao eunuchum suum. Vade: ꝛ suade Hebreã illam vt sponte consentiat habitare mecum. Fedum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum agendo, vt immunis abeo transeat. Tunc introiuit Vagao ad Judith, ꝛ dixit. Nõ vereatur bona puella introire ad dominũ meum, vt honorificetur ante faciem eius, ꝛ manducet cum eo, ꝛ bibat vinũ in iucũditate. Cui Judith respondit. Que ego sum, vt contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum, optimum, faciam. Quicquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit, ꝛ ornauit se vestimento suo, ꝛ ingressa stetit ante faciẽ eius. Cor autẽ holofernis concussum est, erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes, Bibe nũc, ꝛ accũbe in iucũditate, quoniã inuenisti gratiam coram me. Et dixit Judith, Bibam dñe, q̃m magnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit, ꝛ mãducauit, ꝛ bibit coram ipso, ea que parauerat illi ancilla ei⁹. Et iucũdus factus est Holofernes ad eam, bibitq; vinum multum nimis, quantum nunq̃ biberat in vita sua.

¶ C. S. Judith Holofernẽ obtrũcat. Caput.xiij.

A Vt aũt sero factũ est, festinauerũt serui illius ad hospitia sua, ꝛ cõclusit Vagao ostia cubiculi, ꝛ abiit erant aũt oẽs fatigati a vino. Erat q; Judith sola in cubiculo. Porro Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopit⁹. Diritq; Judith puelle sue vt staret foris ante cubiculũ, ꝛ obseruaret. Stetitq; Judith ante lectum, orãs cũ lachrymis, ꝛ labiorum motu in silẽtio, dicens. Cõfirma me dñe deus Israel, ꝛ respice in hac hora ad opera manuũ mearũ, vt sicut promisisti, Jerl'm ciuitatẽ tuã erigas: ꝛ hoc q̃ credẽs per te posse fieri cogitaui, perficiam. Et cũ hec dixisset, accessit ad colũnã, que erat ad caput lectuli eius, ꝛ pugionẽ eius, q̃ in ea ligatus pẽdebat, exoluit. Cũq; euaginasset illũ, apprehẽdit comam capitis eius, ꝛ ait. Cõfirma me domine deus in hac hora, ꝛ percussit bis in ceruicẽ eius, ꝛ abscidit caput eius, ꝛ abstulit conopeũ eius a colũnis, ꝛ euoluit corpus eius trũcum. Et post pusillum exiuit, ꝛ tradidit caput Holofernis ancille sue, ꝛ iussit vt mitteret illud in perã suã. Et exierũt due, sm̃ consuetudinem suam, quasi ad orationem, ꝛ transierunt castra: ꝛ B Gyrantes vallẽ, venerũt ad portam ciuitatis. Et dixit Judith a longe custodibus murorum. Aperite portas, q̃m nobiscũ est deus, qui fecit virtutẽ in Israel. Et factũ est, cũ audissent viri vocẽ eius, vocauerũt presbyteros ciuitatis. Et occurrerunt ad eam omnes, a minimo vsq; ad maximũ: quoniam sperabãt eã iam non esse venturã. Et accẽdẽtes lumnaria cõgyrauerũt circa eam vniuersi. Illa aũt ascendẽs in eminẽtiorem locũ, iussit fieri silentium. Cũq; omnes tacuissent, dixit Judith. Laudate dñm deũ nostrũ, qui non deseruit sperantes in se: ꝛ in me ancilla sua adumpleuit misericordiam suam, quã promisit domui Israel: ꝛ interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput Holofernis, ostẽdit illis, dicens. Ecce caput Holofernis principis militie Assyriorum. Et ecce conopeum illius, in quo recũbebat in ebrietate sua, vbi ꝛ per manũ femine percussit illũ dñs deus noster. Viuit autẽ ipse dñs, q̃m custodiuit me angelus eius ꝛ hinc euntem, ꝛ ibi cõmorantẽ, ꝛ inde huc reuertentem: ꝛ nõ permisit me dñs ancillã suã coinquinari, sed sine pollutiõe peccati reuocauit me vobis gaudẽtem in victoria sua, in euasiõe mea, ꝛ in liberatione vestra. Confitemini illi omnes, q̃m bonus, q̃m in seculũ misericordia eius. Vniuersi autem adorãtes dñm, direrũt ad eã Bñ dixit te dñs in virtute sua, quia p te ad nihilũ redegit inimicos nostros. Porro Ozias prẽceps populi Israel, dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo excelso, pre oĩbus mulieribus super terrã. Benedictus dñs, qui creauit celũ ꝛ terrã, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorũ, quia hodie nomẽ tuum ita magnificauit, vt nõ recedat laus tua de ore hominũ qui memores fuerit virtutis dñi in eternũ, pro quibus nõ pepercisti anime tue pter angustias ꝛ tribulationem generis tui, sed subueniste rume añ cõspectum dei nostri. Et dixit omnis ppl's. Fiat fiat. Porro Achior vocatus venit, ꝛ dixit ei Judith. Deus Israel cui tu testimoniũ dedisti qõ vlciscatur se de inimicis suis, ipse caput omniũ incredulor incidit in hac nocte in manu mea. Et vt pbes q; ita est, ecce caput Holofernis, q̃ in contẽptu superbie sue deũ Israel cõtẽpsit, ꝛ tibi interitũ minabat, dicens. Cũ captus fuerit ppl's Israel, gladio perforari precipiã latera tua. Videns autẽ Achior caput Holofernis angustiatus pre pauore cecidit in faciẽ suã super terrã, ꝛ estuauit aia ei⁹. Postea vero q̃ resumpto spiritu recreatus est, pcidit ad pedes ei⁹, ꝛ adorauit eã, ꝛ dixit. Bñdicta tu a deo tuo in omni tabernaculo Jacob: quoniam in omni gente q̃ audierit nomẽ tuum magnificabitur super te deus Israel.

¶ Capituli Summariũ. Suspenditur caput Holofernis in muro, ꝛ corpus truncũ ab hostibus inuenit. Caput.xiiij.

A Gressi aũt Judith ad omnẽ populũ. Audite me fratres. Suspendite caput hoc super muros nostros, ꝛ erit, cum exierit sol, accipiat vnusquisq; arma sua, ꝛ erite cum impetu: nõ vt descẽdatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit vt fugiant ad principẽ suum excitandum ad pugnam. Cũq; duces eorũ cõcurrerint ad tabernaculũ Holofernis, ꝛ inuenerint eum truncũ in suo sanguine volutatũ, decidet super eos timor. Cũq; cognoueritis fugere eos, ite post illos securi: q̃m dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior vidẽs virtutẽ quã fecit deus Israel, relicto gẽtilitatis ritu, credidit deo, ꝛ circũcidit carnẽ preputij sui, ꝛ appositus est ad populũ Israel, ꝛ omnis successio generis eius vsq; in hodiernum diem. Q̃d autem vt ort⁹ est dies, suspẽderũt sup muros caput Holofernis, accepitq; vnusquisq; vir arma sua, ꝛ egressi sunt cũ grãdi strepitu ꝛ vlulatu. Q̃ vidẽtes exploratores, ad tabernaculũ Holofernus

Universidad de Deusto Biblioteca

lofernis cucurrerũt. ¶Porro hi q̃ in tabernaculo erãt vemẽtes, & ante ingressum cubiculi persrepẽtes excitãdi gratia, ingetudinẽ arte moliebantur, vt nõ ab excitãtibus, sed a sonantibus Holofernes euigilaret. Nullus enĩ audebat cubiculum virtutis Assyriorũ pulsando aut intrãdo aperire. Sed cũ venissent ei⁹ duces ac tribuni, et vniersi maiores exercitus regis Assyriorum, dixerũt cubicularijs. Intrate, & excitate illũ, qñ egressi mures de cauernis suis, ausi sunt prouocare nos ad prelium. Tũc ingressus Bagao cubiculum eius, stetit ante cortinã, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enĩ illum cum Judith dormire. Sed cũ nullũ motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam & elenans eam, vidẽsq; cadauer absq; capite Holofernis in suo sanguine tabefactuz iacere super terrã, exclamauit voce magna cum fletu, & scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculũ Judith, nõ inuenit eam, & exiliit foras ad populum, & dixit. Una mulier Hebrea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. ecce enĩ Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimẽta sua, & intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

¶ S. Fugũt Assyrij Hebreos insequentes. Cap. xv.

Audiq; omnis exercitus decollatum Holofernẽ audisset, fugit mẽs & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati, fuge presidium sumunt, ita vt nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite relictis omnibus euadere festinabãt Hebreos, quos armatos super se venire audierant, fugientes p vias cãporum & semitas colliũ. Uidentes itaq; filij Israel fugiẽtes, secuti sunt illos. Descẽderũtq; clangẽtes tubis, et vlulantes post ipsos. Et quoniã Assyrij non adunati ad fugã ibant precipites, filij autem Israel vno agmine persequentes, debilitabant omnes quos inuenire potuissent. Misitq; Ozias nuntios per oẽs ciuitates, & regiões Israel. Omnis itaq; regio omnisq; vrbs, electam iuuẽtutem armatã misit post eos, & persecuti sunt eos in ore gladij, quousq; peruenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autẽ qui erãt in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, et predã quã fugientes Assyrij reliquerant, abstulerunt, & onusti sunt valde. Ii vero qui victores reuersi sunt ad Bethuliã, omnia que erant illorum abstulerũt secum, ita vt non esset numerus in pecoribus, & iumẽtis & vniersis mobilibus eorũ, vt a minimo vsq; ad magnũ omnes diuites fierent de predationibus eorum. Joachim autem summus pontifex de Jerusalem, venit in Bethuliam cum vniuersis presbyteris suis, vt videret Judith. Que cum exisset ad illum, benedixerunt eam omnes vna voce, dicẽtes. Tu gloria Jerusalem, tu letitia Israel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris, & post virum tuum, alterum nescieris, ideo & manus domini confortauit te, & ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis populus. Fiat fiat. Per dies autẽ triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorũ a populo Israel. Porro autem vniersa que Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederũt Judith in auro & argẽto, & vestib⁹, & gemmis, & omni supellectili, et tradita sunt omnia illi a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus, & virginibus, & iuuenibus, in organis, & citharis.

¶ Capituli Summa. Canticum Judith. Caput. xvj.

Tunc cantauit cãticum hoc domino Judith, dicens. Incipite domino in Tympanis, cantate domino in Cymbalis, modulamini illi psalmũ nouum, exultate & inuocate nomen eius. Dominus conterẽs bella, dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, vt eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Uenit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue. Cuius multitudo obturauit torrentes, et equi eorũ cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, & iuuenes meos occisurũ gladio, infantes meos dare in predam, & virgines in captiuitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manu femine, et confudit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuuenibus, nec filij Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei sue dissoluit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimẽto letitie in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam vnguento, et colliganit cincinnos suos mitra, accepit stolam nouam ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerũt oculos eius, pulchritudo eius captiuam fecit animam eius, amputauit pugione cerucem eius. Horruerunt Perse constantiam eius, & Medi audaciã eius. Tunc vlulauerũt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti. Filij puellarum compunxerũt eos, & sicut pueros fugiẽtes occiderũt eos, perierũt in prelio a facie domini dei mei. Hymnum cantemus domino, Hymnũ nouum cantemus deo nostro. Adonai domine magnus es tu, et preclarus in virtute tua: & quem superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura: quia dixisti, et facta sunt: misisti spiritum tuũ, et creata sunt, et nõ est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis mouebuntur cum aquis, petre sicut cera liquescẽt ante faciem tuam. Qui autem timent te, magni erũt apud te per omnia. Ue genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicij visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorũ, vt vrãtur & sentiãt vsq; in sempiternum. Et factum est post hec, omnis populus post victoriã venit in Jerusalem adorare dominum: & mox vt purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas. Porro Judith vniuersa vasa bellica Holofernis, que dedit illi populus, & conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in Anathema oblionionis. Erat autem populus iucundus sin faciem sanctorum, & per tres menses gaudiũ huius victorie celebratum est cum Judith. Post dies autem illos vnusq; redijt in sua, & Judith magna facta est in Bethulia, & preclarior erat vniuerse terre Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta. ita vt nõ cognosceret virũ omnibus diebus vite sue, ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria. Mansit autem in domo viri sui, annos centum quinq;, et dimisit Abram suam liberam, & defuncta est ac sepulta cũ viro suo in Bethulia. Luritq; illã omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius nõ fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis. Dies autẽ victorie huius festiuitatis, ab Hebreis in numero sanctorum dierum accipitur: et colitur a Judeis ex illo tempore, vsq; in presentem diem.

¶ Finis.

¶ Hieronymi in librum Esther prefatio.

Liburn Esther varijs translatoribus cõstat esse vitiatũ: quem ego de arcanis Hebreorum reuuans: verbum e verbo expressius trãstuli. Quem librum editio vulgata: lacinijs hinc inde verborum finibus trahit: addẽs ea que ex tempore dici poterant: et audiri: sicut solitum est scholaribus disciplinis: impto themate: excogitare quibus verbis vti potuit qui iniuriam passus est: vel qui iniuriã fecit. Uos autem o Paula & Eustochium: quoniam tantum Bibliothecas Hebreorum studuistis intrare: & interpretuz certamina comprobastis: tenentes Esther Hebraicum librum: per singula verba nostrã translationem aspicite: vt possitis agnoscere: me nihil etiaz augmẽtasse addẽdo: sed fideli testimonio simpliciter: sicut in Hebreo habetur: historiam Hebraicã Latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum: nec vituperationes expauescimus. deo enim placere curantes: minas hominum penitus nõ timemus: quoniam deus dissipat ossa eorum qui hominibus placere desiderant: et secundum apostolum: qui eiusmodi sunt: serui Christi esse nõ possunt. Rursum in libro Esther Alphabetum ex minio vsq; ad Teth literam fecimus diuersis in locis: volentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebraicum: ordinem prosequi: etiam in septuaginta editione maluimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Liber Esther.

Capituli Summarii. Regina Vasthi marito inobediens repudiatur. Caput.j.

A In diebus Assueri, qui regnauit ab India vsq; Ethiopiā sup cētū vigintiseptē puincias: qñ sedit in solio regni sui. Susan ciuitas regni ei⁹ exordiū fuit. Tertio igit̄ anno imperū sui fecerat grāde cōuiuiū cūctis pncipibus ⁊ pueris suis fortissimis ꝓ Persarū et Medorū inclytis, ⁊ prefectis puinciarū cotā se, vt ostenderet diuitias glorie regni sui, ac magnitudinē atq; iactantiā potentie sue multo tpe cētum videlicet ⁊ octoginta diebus. Cūq; implerent dies cōuiuij inuitauit oēm pplm, q inuentus est in Susan, a maximo vsq; ad minimū: et iussit septē dieb⁹ cōuiuiū preparari in vestibulo horti ⁊ nemoris, quod regio cultu, ⁊ manu cōsitū erat. Et pēdebāt ex oi parte tētoria erei coloris ⁊ carbasini, ac hyacinthini: sustētata funibus byssinis, atq; purpureis, qui ebur neis circulis inserti erāt, ⁊ colūnis marmoreis fulciebant. Lectuli q̄z aurei, ⁊ argētei super pauimētū, Smaragdino, ⁊ pio stratū lapide dispositi erāt: q̄ mira varietate pictura decorabat. Bibebāt aūt q̄ inuitati erāt, aureis poculis ⁊ alijs atq; alijs vasis cibi inferebant. Vinū q̄z, vt magnificētia regia dignum erat, abundans ⁊ precipuū ponebat. Nec erat q nolentes cogeret ad bibendū: sed sicut rex statuerat, preponens mensis singulos de principibus suis, vt sumeret vnusquisq; quod vellet. Vasthi quoq; regina fecit cōuiuiū feminarū in palatio, vbi rex Assuerus manere cōsueuerat. Itaq; die septimo, cū rex esset hilarior, et post nimiā potationē incaluisset mero, precepit Damnā ⁊ Bazatha ⁊ Harbona ⁊ Bagatha ⁊ Abgatha ⁊ Zethar ⁊ Charchas septē eunuchis, q in cōspectu ei⁹ ministrabāt, vt introducerēt reginā Vasthi corā rege, posito sup caput eius diademate, vt ostēderet cūctis pplis, et principib⁹ pulchritudinē illi⁹: erat enī pulchra valde. Que renuit, ⁊ ad regis imperiū, q̄ p eunuchos mādauerat, venire cōtēpsit. Unde iratꝰ rex, ⁊ nimio furore succēsus, interrogauit sapiētes, q ex more regio semper ei aderāt, et illorum faciebat cūcta cōsilio, sciētiā leges, ac iura maiorꝫ (erāt autem primi, ⁊ primi, Charsena, et Sethar, et Admatha, et Tharsis ⁊ Ares ⁊ Marsana ⁊ Damuchan, septē duces Persarū, atq; Medorū: q videbāt faciē regis, ⁊ primi post eū residere soliti erāt) cui sentētie Vasthi regina subiaceret, que Assueri regis imperiū, q̄ p eunuchos mādauerat, facere noluisset. Respōditq; Damuchā, audiēte rege atq; principib⁹. Nō solū regē lesit regina Vasthi, sed et oēs pplos, ⁊ principes, q sunt in cūctis puncijs regis Assueri. Egredietꝫ ei sermo regie ad oēs mulieres, vt cōtēnāt viros suos, ⁊ dicāt. Rex Assuerus iussit vt regina Vasthi intraret ad eū, ⁊ illa noluit. Atq; hoc exēplo oēs principū coniuges Persarū, atq; Medorū parupēdēt imperia maritorū. vñ regis iusta est indignatio. Si ergo tibi placet, egrediatur edictū a facie tua, ⁊ scribat iurta legē Persarū atq; Medorū, quā pterire illicitū est, vt nequa q̄ regina Vasthi ingrediat ad regē, sz regnū illi⁹, altera, q melior est illa: accipiat. Et hoc in oē (qō latissimū est) puinciarū tuarū diuulgetur imperiū, vt cuncte vxores tā maiorū q̄ minorū deferāt maritis suis honorē. Placuit cōsiliū ei⁹ regi, ⁊ principibus: fecitq; iurta cōsiliū Damuchan, ⁊ misit epistolas ad vniuersas prouincias regni sui: vt quecq; gens audire ⁊ legere poterat diuersis linguis, ⁊ literis, esse viros principes, ac maiores in domibus suis: ⁊ hoc p cūctos populos diuulgari.

Capituli Summarium. Assuero desiderantur plurime virgines, inter quas est ⁊ Esther. Caput.ij.

A Postq; gestis, postq; regis Assueri indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi ⁊ que fecisset vel q̄ passa esset: diuersūq; pueri regis, ac ministri ei⁹. Quer ant̄ regi puelle vīgines, ac speciose, ⁊ mittantur q cōsyderēt p vniuersas puincias puellas speciosas, ⁊ virgines: ⁊ adducāt eas ad ciuitatē Susan, ⁊ tradant eas in domū feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est ꝓpos⁹ ⁊ custos mulierū regiarū ⁊ accipiāt mundū muliebrē, ⁊ cetera ad vsus necessaria. ⁊ q̄cūq; inter oēs oculis regis placuerit, ipsa regnet p Vasthi. Placuit sermo regi: ⁊ ita vt suggesserat, iussit fieri. Erat vir Jude⁹ in Susan ciuitate, vocabulo Mardochee⁹, filius Jair, filij Semei, filij Cis, de stirpe Jemini, q translatus fuerat de Jerusalem eo tpe, quo Jechoniā regē Juda Nabuchodonosor rex Babylonis trāstulerat, qui fuit nutritius filie fratris sui. Edisse, q̄ altero nomine vocabat Esther: ⁊ vtrūq; parentē amiserat: pulchra nimis, ⁊ decora facie. Mortuisq; patre ei⁹, ac matre, Mardochee⁹ sibi eā adoptauit in filiā. Cūq; perlatū esset regis imperiū: ⁊ iurta mandatū illi⁹ multe pulchre virgines adducerent Susan, ⁊ Egeo traderent eunucho: Esther q̄s inter ceteras puellas ei tradita est, vt seruaret in numero feminarū. Que placuit ei, ⁊ inuenit gratiā in cōspectu illius. Et p̄cepit eunucho vt acceleraret mūdū muliebrē, ⁊ traderet ei ptes suas, ⁊ septē puellas speciosissimas de domo regis, et tā ipsam, q̄ pedisequas eius ornaret, atq; excoleret. Que noluit indicare ei pplm, et patriā suā. Mardocheus enī p̄ceperat ei, vt de hac re oīno reticeret: q deambulabat quotidie ante vestibulū dom⁹: in qua electe virgines seruabant, curā agens salutis Esther, ⁊ scire volēs qd ei accideret. Cū aut̄ venisset tp̄s singularū p ordinē puellarū, vt intrarēt ad regē, expletis oīb⁹ q̄ ad cultū muliebrē ptinebant, mensis duodecimus vertebat: ita' dūtaxat, vt sex mensibus oleo vngerent Myrrhino, ⁊ alijs sex quibusdā pigmētis, ⁊ aromatib⁹ vterent. Ingredietesq; ad regē, q̄cūq; postulassent ad ornatū ptinēs, accipiebāt: ⁊ vt eis placuerat, cōposite, de triclinio feminarū ad regis cubiculū trāsibāt. Et que intrauerat vespere, egrediebat mane, atq; inde in secūdas edes deducebat, q̄ sub manu Saasagazi eunuchi erāt, q concubinis regis p̄sidebat, nec habebat potestatē ad regem vltra redeundi, nisi voluisset rex, ⁊ eam vocari iussisset ex noie. Euoluto aut̄ tpe p ordinē, instabat dies quo Esther filia Abihail fratris Mardochei, quā sibi adoptauerat i filiā, deberet intrare ad regē. Que non q̄siuit muliebrē cultū, sed quecūq; voluit Egeus eunuchus custos virginū, hec ei ad ornatū dedit. Erat enī formosa valde, ⁊ incredibili pulchritudine, omniū oculis gratiosa, ⁊ amabilis videbat. Ducta est itaq; ad cubiculū regis Assueri mēse decimo, qui vocatur Thebeth, septimo anno regni eius. Et adamauit eam rex plus q̄ oēs mulieres, habuitq; gratiā et miam corā eo sup oēs mulieres, ⁊ posuit diadema regni in capite eius, fecitq; eā regnare in loco Vasthi. Et iussit cōuiuiū ꝓparari p magnificū cūctis pncipibus, ⁊ seruis suis p q̄iūctiōe, ⁊ nuptijs Esther. Et dedit requiē vniuersis prouincijs, ac dona largitus est iurta magnificētiā pncipalē. Cūq; ⁊ scōdo quererent virgines, ⁊ cōgregarentur: Mardocheus manebat ad ianuā regis. nec dū prodiderat Esther patriā ⁊ populū suum, iurta mandatū eius. Quicqd enī ille p̄cipiebat, obseruabat Esther: ⁊ ita cūcta faciebat, vt eo tpe solita erat, quo eā paruulā nutriebat. Eo igit̄ tpe, quo Mardocheus ad regis ianuam morabat, irati sunt Bagathā, ⁊ Thares duo eunuchi regis, qui ianitores erāt ⁊ in primo palatij limine p̄sidebāt: voluerūtq; insurgere in regē ⁊ occidere eū.

Quod Mardocheū nō latuit:staticq nūtiauit regine Esther:q illa regi ex noīe mardochei,q ad se rē detulerat.Que situ cū est,q inuētū:q appēsus ē vterq eorū in patibulo.Mandatumq est historijs,q annalibus traditum coram rege.

¶ Capituli Summarii.Impetrat superbus Aman necē omnium Judeorum. Caput.iij.

A

Post hec rex assuer⁹ exaltauit Amā filiū Amadathi,q erat de stirpe agag:q posuit solū eius sup oēs principes qs habebat. Cūctiq serui regis q in foribꝰ palatij versabātur, flectebāt genua,q adorabāt Aman:sic em̄ pceperat eis impator.solus Mardocheus nō flectebat genu,neq adorabat eū. Cui dixerūt pueri regis,q ad fores palatij pōsidebāt. Cur preter ceteros nō obseruas mādatū regis? Cūq hoc crebrius dicerent,q ille nollet audire,nūtiauerūt Aman,scire cupiētes

B

vtrū perseueraret in sūia.dixerat em̄ eis,se esse Judeū. Qō cū audisset Aman,q experimento pbasset,q Mardocheꝰ nō flecteret sibi genu,nec se adoraret, iratꝰ est valde,q pro nihilo duxit in vnū mardocheū mittere manꝰ suas.audierat em̄ q esset gētis Judee.magisq voluit oēm Judeorū,

C

qui erāt in regno assueri,perdere nationē.Mense primo(cuius vocabulum est Nisan)anno duodecimo regni assueri, missa est sors in vrnā,q Hebraice dicit phur,coram Aman, quo die q quo mēse gens Judeorū deberet interfici,q eximit mēsis duodecimꝰ q vocatur Adar. Dixitq Amā regi assuero.Est pplūs p oēs puincias regni tui dispsus,q a se mutuo separatꝰ,nouis vtēs legibꝰ q ceremonijs.insup q regis scita cōtemnens.Et optime nosti q nō expediat regno tuo vt insoleſcat per licentiā.si tibi placet,decerne vt pareat,q decē millia talētorū appēdā arcarijs gaze tue. Tulit ergo rex annulū quo vtebat,de manu sua,q dedit eū Amā filio amadathi de pgeme agag hosti Judeorū, dixitq ad eū.

D

Argētū qō tu polliceris,tuū sit:de pplo age qō tibi placet. Vocatiq sunt scribe regis mēse primo Nisan,tertiadecia die eiusdē mēsis,q scriptū est,vt iusserat Aman,ad oēs satrapas regis,q iudices puinciarū,diuersarūq gentium,vt queq gens legere poterat q audire p varietate linguarum ex noīe regis assueri:q lr̄e signate ipsiꝰ ānulo misse sūt p cursores regis ad vniuersas prouincias,vt occiderēt atq deleret oēs Judeos,a puero vsq ad senē,parulos q mulieres vno die hoc est tertiodecimo mēsis duodecim,q vocat Adar,q bona eorū diriperent. Sūma aūt epistolarum hec sunt,vt oēs puincie scirēt q pararēt se ad predictā diē. Festinabāt cursores q missi erāt regis imperiū explere. Statimq in sula pependit edictum,rege q Aman celebrante conuiuium,q cunctis qui in vrbe erant, flentibus.

¶ Capituli Summarium.Esther suborn atur vt Judeoꝝ necem preueniat. Caput.iij.

B

Que cū audisset mardocheꝰ,scidit vestimēta sua q indutꝰ est sacco,spargēs cinerē capitī:q in platea medie ciuitatis,voce magna clamabat, ostē dēs amaritudinē animi sui, q hoc eiulatu vsq ad fores palatij gradiens. Nō em̄ erat licitū:indutū sacco aulam regis intrare.In oībus quoq puincijs,oppidis,ac locis,ad que crudele regis dogma peruenerat,plāctus ingens erat apud Judeos.Jeiunijū,vlulatꝰ,q fletus,sacco et

C

cinere multis pro stratu vtētibus.Ingresse aūt sunt puelle Esther q Eunuchi,nūtiauerūntq ei.Quod audiēs,cōsternata est:q veste mīsit,vt ablato sacco induerēt eā:quam accipere noluit.Accitoq Athac Eunucho,quem rex ministrum ei dederat,precepit vt iret ad mardocheū,q disceret ab eo cur hoc faceret.Egressusq Athach, iuit ad Mardocheum stātē in platea ciuitatis ante ostiū palatij qui indicauit ei oia q acciderant,quomodo Amā promisisset vt inthesauros regis pro iudeoꝝ nece inferret argentū:exemplar quoq edicti qō pēdebat in Susan,dedit ei vt regine ostenderet,q moneret eā vt intraret ad regē,q deprecaretur eū p pplo suo.Regressusq Athach,nuntiauit Esther oia que mardocheus dixerat. Que rūdit ei,q iussit vt diceret mardocheo.Oēs serui regis,q cūcte q sub ditione eius sunt noD

runt puincie,q siue vir,siue mulier nō vocatꝰ, interiꝰ atriū regis intrauerit, absq vlla cūctatiōe statim interficiat:nisi forte rex aureā virgā ad eū tetēderit p signo clemētie, atq ita possit viuere. Ego igit qūo ad regē intrare potero q triginta iā diebus nō sum vocata ad eū? Qō cū audisset mardocheus,rursum mandauit Esther,dicēs. Ne putes quod animā tuam tantū liberes,q in domo regis es pre cunctis Judeis.si em̄ nūc silueris p aliā occasionē liberabunt Judei:q tu,q domus patris tui peribitis. Et q sn nouit, vtrum idcirco ad regnū veneris,vt in tali tēpore parareris? Rursumq Esther hec Mardocheo verba mādauit. Vade,et cōgrega omnes Judeos,quos in Susan repereris,q orate pro me.Nō comedatis,q nō bibatis tribus diebus, q tribꝰ noctibus: et ego cum ancillulis meis similiter ieiunabo, et tunc ingrediar ad regem,contra legem faciens nō vocata, tradensq me morti q periculo.Iuit itaq Mardocheus,q fecit omnia que ei Esther preceperat.

¶ Capituli Summarium.Esther regem q Aman ad conuiuium vocat. Caput.v.

A

Die aūt tertio:induta est Esther regalibus vestimētis,q stetit in atrio domus regie quod erat interius ꝫ basilicā regis:at ille sedebat super soliū suū in cōsistorio palatij contra ostiū domus. Cūq vidisset Esther reginā stantē, placuit oculis eius,et ertēdit cōtra eā virgā auream quā tenebat manu.Que accedens,osculata est summitatē virge eius. Dixitq ad eam rex.Quid vis Esther regina? Que est petitio tua? etiam si dimidiam partē regni petieris,dabit tibi.At illa rūdit.Si regi placet,obsecro vt venias ad me hodie,et aman tecum ad conuiuiū qō parauī. Statimq rex. Vocate,inquit,cito Aman,vt Esther obediat voluntati. Venerunt itaq rex q Aman ad cōuiuium,qō eis regina parauerat. Dixitq ei rex,postquā vinum biberat abūdanter.Quid petis vt detur tibi? q pquare postulas? Etiam si dimidiā partē regni mei petieris impetrabis.Cui rūdit Esther. Petitio mea, q pces sunt iste:Si inueni in conspectu regis gratiā,et si regi placet,vt det mihi qō postulo,q meā impleat petitionē:

B

Veniat rex q Amā ad conuiuiū qō parauī eis,q cras agā regi volūtatem meā.Egressus est itaq illo die Aman letꝰ et alacer.Cūq vidisset Mardocheum sedentē ante fores palatij,q nō solū nō assurrexisse sibi sed nec motū quidē de loco cessiōis sue,indignatus est valde:q dissimulata ira reuersus in domū suā,cōuocauit ad se amicos suos,et Zares vxorē suā,q exposuit illis magnitudinē diuitiarū suarum, filiorūq turbā,q quāta eum gloria sup oēs principes q seruos suos rex eleuasset.Et post hec ait. Regina qq Esther, nullum alium vocauit ad cōuiuiū cū rege, preter me:apud quā etiā cras cū rege prāsurus sum. Et cū hec oia habeaꝫ, nihil me habere puto, quādiu videro Mardocheū indeum sedentem ante fores regias. Responderuntq ei Zares vxor eius,q ceteri amici. Jube parari excelsam trabē, hītē altitudinis cxqnaginta cubitos:et dic mane regi,vt appendatur super eā Mardocheus,q sic ibis cū rege letus ad cōuiuiū. Placuitq ei cōsiliū,q iussit excelsam preparari crucē.

C

¶ Capituli Summarium. Mardocheus vt secundus a rege honoratur. Caput.vj.

A

Noctem illam durit rex insomnem, iussitq sibi afferri historias et annales priorum temporuꝫ. Que cū illo presente legerentur, ventum est ad illum locum, vbi scriptum erat, quō nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares Eunuchorum,regem Assuerum iugulare cupientium.Quod cū audisset rex,ait.Quid pro hac fide honoris ac premij Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei serui illius,ac ministri. Nihil omnino mercedis accepit. Statimq rex. Quis est inquit,in atrio? Aman quippe interius atrium domus regie intrauerat,vt suggereret regi,q iuberet Mardocheū affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderūt pueri,Aman stat in atrio.Dixitq rex,Ingrediatur.Cūq esset ingressus, ait illi. Quid debet fieri viro, quem rex

B

Universidad de Deusto
Biblioteca

honorare desiderat? Cogitans aũt in corde suo Aman, et reputãs q̃ nullum alium rex nisi se, vellet honorare, rũdit. Homo quẽ rex honorare cupit, dz indui vestib⁹ regijs: et imponi sup equũ q̃ de sella regis est, & accipere regium diadema sup caput suũ, & p̃mus de regijs p̃ncipib⁹ ac tyrãnus teneat equũ eius: & p plateã ciuitatis incedẽs, clamet, & dicat. Sic honorabitur, quẽcũq; voluerit rex honorare. Dixitq; ei rex. Festina, & sumpta stola & equo, facita vt locutus es, Mardocheo Judeo, q̃ sedet aũ fores palatij. Caue ne q̃quã de his q̃ locutus es p̃termittas. Tulit itaq; Aman stolã & equũ, indutũq; Mardocheum in platea ciuitatis, & imposito equo p̃cedebat, atq; clamabat. Hoc honore dignus est, quemcũq; rex voluerit honorare. Reuersusq; est Mardoche⁹ ad ianuã palatij: & Amã festinauit ire in domũ suã, lugẽs & opto capite: narrauitq; uxori sue, et amicis oĩa q̃ euenissent sibi. Cui rũderunt sapientes quos secũ habebat in cõsilio, & uxor eius. Si de semine Judeorũ est Mardocheus, ante quem cadere cepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus, venerunt Eunuchi regis, & cito eum ad cõuiuium q̃ regina parauerat, pergere compulerunt.

¶ Capituli Summarium. Accusatus Aman ab Esther, in patibulo suspenditur. Caput. vij.

Intrauit itaq; rex & Aman, vt biberẽt cũ regia. Dixitq; ei rex ẽt secũda die postquã vino incaluerat. Que est petitio tua Esther, vt dẽ tibi: & q̃d vis tibi fieri: etiã si dimidiã ptẽ regni mei petieris, ip̃etrabis. Ad quẽ illa rũdit. Si inueni gr̃am in oculis tuis o rex, & si plz, dona mihi aiam meã p̃ qua rogo, et pp̃lm meum p̃ quo obsecro. Traditi enĩ sum⁹ ego et pp̃s meus, vt cõteramur, iugulemur, & pereamus. Atq; vtinã in seruos & famulas vẽderemur: esset tolerabile malũ, & gemẽs tacerẽ. Hũc aũt hostis nr̃ est, cuj⁹ crudelitas redũdat in regẽ. Rũdensq; rex Assuer⁹ ait. Quis est iste: & cuius potentie, vt hec audeat facere? Dixitq; Esther. Hostis & inimicus noster pessimus iste est Amã. Quod ille audiẽs, illico obstupuit, vultũ regis ac regine ferre nõ sustinẽs. Rex autem iratus surrexit, & de loco cõuiuij intrauit in hortum arboribus cõsitũ. Aman quoq; surrexit, vt rogaret Esther reginã p̃ aia sua. intellexit enĩ a rege sibi paratũ malũ. Qui cũ reuersus esset de horto nemorib⁹ cõsito, & intrasset cõuiuij locũ, reperit Aman super lectulũ corruisse, in quo iacebat Esther, & ait. Etiã reginã vult opprimere me p̃sente in domo mea. Nondum verbũ de ore regis exierat, & statim operuerũt faciẽ ei⁹. Dixitq; Harbona, vn⁹ de Eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignũ quod parauerat Mardocheo, qui locutus est p̃ rege, stat in domo Amã, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex. Appendite eum in eo. Suspensus est itaq; Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheo: & regis ira quieuit.

¶ Capituli Summarũ. Esther pristinam Judeis securitatem impetrat. Caput. viij.

Die illo dedit rex Assuer⁹ Esther regine domũ Amã aduersarij Judeor̃, & mardoche⁹ ingressus est aũ faciẽ regis. Cõfessa est enĩ ei Esther, q̃ esset patru⁹ su⁹. Tulitq; rex annulũ quez ab Aman recipi iusserat, & tradidit mardocheo. Esther autẽ cõstituit mardocheũ sup domũ suã. Nec his cõtẽta, pcidit ad pedes regis: fleuitq;, & locuta ad eũ, orauit vt malitiam Aman agagite, & machinatiões eius pessimas q̃s excogitauerat ꝰ Judeos, iuberet irritas fieri. Et ille ex more sceptrũ aureũ ptẽdit manu, quo signum clemẽtie mõstrabatur. Illaq; cõsurgẽs stetit aũ eũ, & ait. Si placet regi, & si inueni gr̃az i oculis ei⁹, & depcatio mea nõ ei vr̃ esse ꝰ ria, obsecro vt nouis epl̃is veteres Aman lr̃e insidiatoris & hostis Judeor̃, q̃b⁹ eos i cũctis regis pulcijs perire p̃ceperat, corrigant. Quo enim potero sustinere necẽ, & interfectionẽ pp̃li mei: Rũditq; rex assuer⁹ esther regie, & mardocheo iudeo domũ Amã ꝓcessi esther regine: & ip̃m iussi affigi cruci, q̃ ausus est manũ mittere in Judeos. Scribite ergo Judeis, sicut vobis plz, ex regis noĩe, signãtes literas annulo meo: Nec enĩ cõsuetudo erat, vt ep̃lis q̃ ex regis noĩe mittebat, & illi⁹ annulo signate erãt, nemo auderet ꝰdicere. Accitisq; scribis & librarijs regis (erat autẽ tp̃s tertij mẽsis, q̃ appellat Sibã) vicecima & tertia die illi⁹ scripte sunt ep̃le vt mardoche⁹ voluerat. ad Iudeos & ad p̃cipes, procuratoresq; et iudices, q̃ cẽtũ vigitiseptẽ puĩcijs ab Indi'a, vsq; ad Ethiopiã p̃sidebãt, p̃uincie atq; puĩcie, pp̃o & pp̃o iuxta linguas & literas suas, & iudeis, put legere poterãt & audire. Ipseq; ep̃le, q̃ ex regis noĩe mittebant, annulo ipsi⁹ obsignate sunt, & misse p veredarios: q̃ p oẽs p̃uincias discurrẽtes, veteres lr̃as nouis nũtijs preuenirẽt. Quib⁹ imp̃aut rex vt cõuenirẽt Judeos p singulas ciuitates, & in vnũ p̃ciperẽt ꝓgregari, vt starẽt p aiab⁹ suis, & oẽs inimicos suos cũ cõiugibus ac liberis & vniuersis domib⁹ interficerẽt atq; delerẽt. Et cõstituta est p oẽs puĩcias vna vltiõis dies, id est tertiadecia mẽsis duodecimi adar. Sũmaq; ep̃le hec fuit, vt i oĩb⁹ terris ac pp̃lis q̃ regis Assueri subiacebãt impio, notũ fieret patos eẽ iudeos ad capiẽdã vĩdictã de hostib⁹ suis. Egressiq; sunt veredarij celeres nũtia pferẽtes & edictũ regis pepẽdit in Susan. mardoche⁹ aũt de palatio, & de ꝓspectu regis egrediẽs fulgebat vestib⁹ regijs hyacinthinis vez & crinis, coronã aureã portãs in capite, & amictus serico pallio atq; purpureo. Oĩsq; ciuitas exultauit, atq; letata est. Judeis aũt nona lnr oriri visa est, gaudiũ, honor, & tripudiũ. Apud oẽs pp̃los, vrbes atq; puĩncias q̃ cũq; regis p̃cepta veniebãt, mira exultatio, epule, atq; ꝓuiuia, & fest⁹ dies: intantũ vt plẽs alteri⁹ gẽtis & secte, eor̃ religiõi & ceremonijs iungerẽt grãdis enĩ cũctos iudaici nois terror inuaserat.

¶ Capituli Summarium. Judei occidunt hostes suos et perpetuo solennẽ diem plurimum ducunt. Caput. ix.

Bit duodecimi mensis, quẽ Adar vocari aũ iã ourim⁹, tertiadecima die q̃ cũctis indeis interfectio pabat, & hostes eor̃ ibiabãt sanguini, versa vice indei superiores esse ceperũt, & se de aduersarijs vindicare. Cõgregatiq; sunt p singulas ciuitates & oppida & loca, vt extẽderent manũ ꝰ inimicos, & persecutores suos. Nullusq; ausus est resistere, eo q̃ oẽs pp̃los magnitudinis eor̃ formido penetraret. Nã & puiciarũ iudices & duces, & procuratores, oĩsq; dignitas q̃ singulis locis ac operibus p̃erat, extollebãt iudeos timore mardochei: quẽ p̃ncipẽ esse palatij, & plurimũ posse cognouerãt. fama quoq; nominis ei⁹ crescebat q̃tidie & p cũctorũ ora volitabat. Itaq; pcusserũt iudei inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddẽtes eis q̃ sibi parauerãt facere: intrũ, vt ẽt in Susan q̃ngẽtos viros interfacerẽt, extra decẽ filios Amã agagite hostis iudeor̃: q̃rũ ista fuit noia, & harsandatha, & velphõ, et Esphatha, & phoratha, & adalia, & aridatha, & phermesta, & arisai & aridai, & iezatha. Quos cũ occidissent, p̃das de substãtijs eor̃ agere noluerũt. Statimq; numer⁹ eorũ q occisi erãt in Susan, ad regẽ relatus est. Qui dixit regine in vrbe Susan interfecerũt iudei q̃ngẽtos viros, & alios decẽ filios amã: quãtã putas eos exercere cedẽ in vniuersis p̃uincijs? Quid vltra postulas, & q̃d vis vt fieri iubeã? Cui illa rũdit. Si regi placet, detur p̃tãs indeis, vt sicut fecerũt hodie in Susan, sic & cras faciãt, & decẽ filij Aman in patibulis suspẽdant. Precepitq; rex vt ita fieret. Statimq; in Susan pepẽdit edictũ, & decẽ filij amã suspẽsi sunt. Cõgregatis iudeis q̃rtadecima die mẽsis Adar interfecti sunt i Susan trecẽti viri: nec eor̃ ab illis direpta substãtia est. Sz & per oẽs puĩncias q̃ ditioni regis subiacebãt, p aiab⁹ suis stetẽrũt iudei, interfectis hostib⁹ ac psecutorib⁹ suis: intãtũ vt septuagintaquinq; millia occisorũ implerent, & nulli⁹ de substantijs eor̃ q̃quã cõtingeret. Dies aũt tertius decim⁹ mẽsis Adar vnus apud oẽs interfectionis fuit, & quartadecima die cedere desierunt. Quẽ cõstituerũt esse solennem, vt in eo omni tempore deinceps vacarẽt epulis, gaudio atq; conuiuijs. At vbi q̃ in vrbe Susan cedẽ exercuerant, terniodecio & q̃rtodecio die eiusdẽ mẽsis i cede v̄sati sunt: q̃ntodecimo aũt die pcutere desierũt. Et idcirco eũdẽ die cõstituerũt

solennem,

E solennē epularum atq; letitie. Ii vero Judei q in oppidis nō muratis ac villis morabāt̄, quartūdecimū diē mensis adar cōmunitū, & gaudij decreuerūt, ita vt exultent in eo, & mittant sibi mutuo partes epularū & ciborū. Scripsit itaq; mardocheus oīa hec, & literis cōprehensa misit ad iudeos, qui in omnib⁹ regis pumcijs morabāt̄, tā in vicino positis q̄ pcul, vt quartādecimā & qntādecimā diē mēsis adar pro festis susciperent, & reuertēte semp anno solēm celebrārēt honore: q̄ in ipsis diebus se vlti sunt Judei de inimicis suis, & luctus atq; tristitia in hilaritatē gaudiumq; cōuersi sunt essentq; dies isti epularū atq; letitie, & mitterent sibi inuicē ciborū partes, & pauperibus munuscula largirētur.

F Susceperūtq; Judei in solēnem ritū cūcta, q̄ eo tpe facere ceperant, & que mardocheus literis faciēda mandauerat. Aman enī filius Amadathi stirpis Agag hostis, & aduersarius Judeorū, cogitaut cōtra eos malū, vt occideret illos, atq; deleret: & misit phur (qđ nostra lingua vertur in sortē) & postea ingressa est Esther ad regē, obsecrans vt conatus eius literis regis irritus fierent: & malū, qđ contra Judeos cogitauerat, reuerteretur in caput eius: deniq; & ipm & filios eius affixerūt cruci, atq; exillo tpe dies isti appellati sunt phurim, id est sortiū, eo q̄ phur, id est sors in vrnā missa fuerit. Et cūcta que gesta sunt, epistole, id est libri huius volumine cōtinētur: queq; sustinuerūt, & que deinceps immutata sunt, susceperunt Judei super se, & semen suū, & sup cūctos qui religioni eorū voluerūt copulari, vt nulli liceat duos hos dies abq; solēnitate trāsigere: quos scriptura testatur, & cetera expetunt tpa annis sibi iugiter succedētib⁹.

G Isti sunt dies, quos nulla vnquā delebit oblivio: & per singulas generatiōes cūcte in toto orbe pmuncie celebrabūt: nec est vlla ciuitas: in qua dies phurim, id est sortiū, nō obseruētur a Judeis, & ab eorū pgenie, q̄ his ceremonijs obligata est. Scripserūtq; Esther regina filia Abihail, & mardocheus Judeus etiā scōam epistolā, vt oī studio dies ista solēnis sanciretur in posterū. & miserūt ad oēs Judeos, qui in centū vigintiseptē prouincijs regis Assueri versabāt̄, vt haberēt pacē, & susciperēt veritatē, obseruantes dies sortiū, & suo tpe cū gaudio celebrarent: sicut cōstituerant mardocheus & Esther. Et illi obseruanda susceperunt a se, & a semine suo ieiunia, atq; clamores, & sortium dies, & omnia que libri huius, qui vocatur Esther, historia continentur.

¶ Ca. Sum. Explicatio somniorum Mardochei. Ca. x.

A Rex vero Assuerus oēm terrā, & cūctas maris insulas fecit tributarias: cuius fortitudo, & imperiū, & dignitas, atq; sublimitas, qua exaltauit mardocheū, scripta sunt in libris medorū, atq; Perlarum: & qđo mardocheus Judaici generis secūdus a rege Assuero fuerit: & magnus apud Judeos, & acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo, & loquens ea, que ad pacem seminis sui pertinerent.

B Que habētur in Hebreo: plena fide expressi. Hec autem que sequuntur: scripta reperi in editione vulgata: que Grecorum lingua: et literis continentur: et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obelo: id est veru prenotauimus.

Dixitq; Mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnij, quod vidēra, hec eadē significātis: nec eorū qcquā irritū fuit. Parvus fons q̄ creuit i fluuiū, & in lucem, solēq; cōuersus est, & in aquas plurimas redundauit: Esther est, quā rex accepit vxorē, & volunt eē reginā. Duo aūt dracones: ego sum, & Aman. Gētes que cōuenerāt, hi sunt q conati sunt delere nomē Judeox. Gēs aūt mea: isrl est, q̄ clamauit ad dōm, & salui fecit dōs ppl'm suū: liberauitq; nos ab oīb⁹ malis, & fecit signa magna, atq; portenta

D inter gentes: & duas sortes esse pcepit, vnā ppli dei, & alterā cūctarū gentiū. venitq; vtraq; sors in statutū et illo iā tēpore diē cora deo vniuersis gētib⁹: & recordat⁹ est dōs populi sui, ac misertus est hereditatis sue. Et obseruabuntur dies isti in mēse Adar q̄rtadecima, & qntadecima die eiusdem mēsis, cū omni studio, & gaudio in vnum cetum populi cōgregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

¶ Ca. Sum. Descriptio somnij Mardochei. Caput. xj.

A Anno quarto regnātib⁹ ptolemeo, & cleopatra, attulerūt Dositheus, qui se sacerdotē, & Leuiti ci generis ferebat, & Ptolemeꝰ filius eius hāc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatā esse Lysimachum Ptolemei filium in Jerusalem.

Hoc quoq; principium erat in editione vulgata: quod nec in Hebreo nec apud vlium fertur interpretum.

B Anno scō, regnante Artaxerre maximo, prima die mensis Nisan, vidit somniū Mardocheus filius Jairi filij semei, filij Cis de tribu Beniamin: homo Judeus, q̄ habitabat in vrbe Susan, vir magnus, & inter primos aule regie. Erat aūt de eo numero captiuorū, quos trāstulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalē cū Jechonia rege Juda: & hoc eius somnū fuit. C Apparuerūt voces & tumultus, tonitrua & terre mot⁹, & cōturbatio sup terrā: & ecce duo dracones magni paratiq; ꝫ se in preliū. Ad quox clamorē cūcte cōcitate sunt nationes, vt pugnarēt ꝫ gentē iustorū. Fuitq; dies illa tenebrarū & discrimnis, tribulationis & angustie, & ingēs formido super terrā. Cōturbataq; est gēs iustorū, timentū mala sua, & preparata ad mortē. Clamauerūtq; ad deū: & illis vociferātibus, fons parvus creuit in fluuiū maximū, & in aquas plurimas redūdauit. Lux & sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & deuorauerunt inclytos. Quod cū vidisset Mardocheus, & surrexisset de stratu, cogitabat quid deus facere vellet: & firuz habebat in animo, scire cupiens quid significaret somnium.

¶ Capituli Summarium. Repetuntur quedam ex secundo capite. Caput. xij.

A Morabat aūt eo tpe in aula regis, cū bagatha et thara eunuchis regis, q̄ ianitores erāt palatij. C Cūq; intellexisset cogitatiōes eorū, & curas diligētius peruidisset, didicit q̄ conarētur in regē Artaxerxē manus mittere: & nuntiauit super eo regi. Qui de vtroq; habita q̄one, confessos iussit duci ad mortē. Rex

B autē qđ gestum erat, scripsit in cōmentarijs: sed & Mardocheus rei memoriā literis tradidit. Precepitq; ei rex, vt in aula palatij moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius Amadathi bugeus erat gloriosissim⁹ coram rege, & voluit nocere Mardocheo, & populo eius pro duobus eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

C Vucusq; prohemium. Que sequūtur: in eo loco posita erāt: vbi scriptum est in volumine: Et diripuerunt bona vel substantias eorum, que in sola vulgata editione reperimus. Epistole autem hoc exemplar fuit quod subijcitur.

¶ Capi. Summa. Epistola Artaxerxis. Caput. xiij.

A Rex magnus artaxerxes ab Jndia vsq; Ethiopiā, cētū vigintiseptē prouinciarū pncipib⁹, & ducibus, q̄ eius imperio subiecti sunt, salutē. Cū plurimis gētibus imperarē, & vniuersum orbē mee ditioni subiugassem, volui nequaquā abuti potētie magnitudine, sed clemētia: & lenitate gubernare subiectos: vt absq; vllo terrore vitā silētio trāsigētes, optata cunctis mortalibus pace fruerent. Querente aūt me a cōsiliarijs meis qđo posset hoc ipleri, vn⁹ q̄ sapiētia, & fide ceteros pcellebat, et

B erat post regē secūdus Aman noīe, indicauit mihi in toto orbe terrarū ppl'm esse dispersum, q̄ nouis vteret legib⁹, et ꝫ oīm gentiū cōsuetudinē faciēs regū iussa cōtēneret, & vniuersarū concordiā nationū sua dissensiōe violaret. Quod cū didicissemus, videtes vnā gentē rebellē aduersus omne

C hominū genus peruersis vti legibus, nostrisq; missionibus contraire, & turbare subiectarū nobis puinciarū pacē, atq; concordiā: nissimus vt quoscūq; Aman, q̄ oībus puincijs ppositus est, & scōs a rege, & quē prīs loco colim⁹, mōstrauerit: cū ꝫiugib⁹ ac liberis deleant ab inimicis suis, nulluscq; eox misereatur q̄rtadecima die duodecimi mensis Adar, anni presentis: vt nefarij hoies vno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacē, quam turbauerant.

D Vucusq; exemplar epistole. Que sequūtur: post eum locum scripta reperi: vbi legitur: Pergensq; mardocheus: fecit omnia que ei mandauerat Esther. Hec tamen habetur in hebraico: & apud nullum penitus feruntur interpretum.

Mardocheus aũt dep̃cat⁹ est dñm memor oĩm operũ eius, & dixit. Dñe dñe rex ops in ditione eñ tua cũcta sunt posita: & nõ est q possit tue resistere voluntati, si decreueris saluare Isrl. Tu fecisti celũ & terrã, & qdqd celi ambitu cõtinet: dñs oĩm es, nec est q resistat maiestati tue. Cũcta nosti, & scis q̃ nõ pro superbia & cõtumelia, & aliqua glorie cupiditate fecerim hoc, vt nõ adorarẽ Aman supbissimũ. libẽter eñ p salute Isrl etiã vestigia pedũ eius deosculari parat⁹ essem: sed timui ne honorẽ dei mei trãsferrẽ ad hoẽm, & ne quẽq̃ adorarẽ, excepto deo meo. Et nunc dñe rex deus Abrahã miserere pp̃li tui, q̃ volũt nos inimici nostri perdere, & hereditatẽ tuã delere. Ne despicias partẽ tuã quam redemisti tibi de Egypto. Exaudi deprecationẽ meã, & propiti⁹ esto sorti & funiculo tuo, & cõuerte luctũ nostrũ in gaudiũ, vt viuentes laudemus nomẽ tuũ dñe, & ne claudas ora te canentium. Dis q̃q Isrl pari mẽte & obsecratione clamauit ad dominum, eo q̃ eis certa mors imenderet.

¶ L.S. Esther in spiritu humilitatis obsecrat deũ. Cxiiij

Esther q̃q regina cõfugit ad dñm, pauẽs periculũ qõ imminebat. Cumq̃ deposuisset vestes regias, fletibus & luctui apta indumẽta suscepit, & pynguentis varijs, cinere & stercore implenit caput, & corpus suũ humiliauit ieiunijs, oiaq̃ loca in q̃bus antea letari cõsueuerat, criniũ laceratiõe cõplenit. Et deprecabat dñm deũ Isrl, dicẽs: dñe mi, q̃ rex noster es sol⁹, adiuua me solitariã, & cuius preter te null⁹ est auxiliator alĩ⁹. Periculũ meũ in manib⁹ meis est. Audiui a pr̃e meo, q̃ tu dñe tulisses Israel de cũctis gẽtibus, & patres nr̃os ex oĩb⁹ retro maiorib⁹ suis, vt possideres hereditatẽ sempiternã, fecisti q̃q eis sicut locut⁹ es. Peccauim⁹ in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in man⁹ inimicorũ nr̃orũ: coluimus eñ deos eorũ. Justus es dñe. Et nũc nõ eis sufficit q̃ durissima nos opprimũt seruitute, sed robur manuũ suarũ idolorũ potẽtie deputãtes, volũt tua mutare pmissa, & delere hereditatẽ tuã, & claudere ora laudantiũ te: atq̃ extinguere gloriã templi & altaris tui, vt aperiãt ora gentiũ, & laudent idolorũ fortitudinẽ: & predicẽt carnalẽ regẽ in sempiternũ. Ne tradas dñe sceptrũ tuũ his q̃ nõ sunt, ne rideãt ad ruinam nostrã: sed cõuerte cõsiliũ eorũ sup eos, & eũ qui in nos cepit seuire, disperde. Memento dñe, & ostende te nobis in tẽpore tribulatiõis nostre, & da mihi fiduciã dñe rex deorũ, et vniuerse potestatis, tribue sermonẽ cõpositũ in ore meo in cõspectu leonis, & transfer cor illius in odiũ hostis nostri, vt & ipse pereat & ceteri qui ei cõsentiũt. Nos autẽ libera in manu tua, & adiuua me ancillã tuã nullũ aliud auxiliũ habentẽ, nisi te dñe: qui habes oĩm scientiã, & nosti q̃ oderim gloriã iniquorũ, & detester cubile incircũcisorũ, & oĩs alieni gene. Tu scis necessitatẽ meã q̃ abominer signũ superbie et glorie mee, quod est super caput meum in diebus ostentationis mee, & detester illud quasi pãnũ menstruate, et non portẽ in dieb⁹ silẽtij mei, & q̃ nõ comederim in mẽsa Amã, nec mihi placuerit cõuiuiũ regis, & nõ biberim vinũ libaminũ: & nunquã letata sit ancilla tua ex quo huc trãslata sum vsq̃ in presentẽ diẽ, nisi in te dñe de⁹ abraham. Deus fortus super oẽs exaudi vocẽ eorũ qui nullã aliã spẽ habent, & libera nos de manu iniquorũ, & erue me a timore meo.

¶ L.S. Dixit Mardocheus Esther ad regem. Ca.xv.

Et mãdauit ei (haud dubiũ, q̃n Esther mardocheus) vt ingrederet ad regẽ, & rogaret p̃ pplo suo, & p̃ patria sua. Memorare, ingt, dierũ humilitatis tue, quõ nutrita sis in manu mea, quia Amã iscõs a rege locut⁹ est 3 nos in mortẽ: & tu invoca dominum, et loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon et ista que subdita sunt: in editione vulgata reperi.

Die autem tertio, deposuit vestimẽta ornatus sui, & circũdata est gloria sua. Cũq̃ regio fulgeret habitu, & invocasset omniũ rectorem & saluatorem deum, assumpsit duas famulas: & super vnã quidẽ innitebatur, quasi pre delitijs et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinẽs: altera autem famularum sequebatur dominam destruentia immundum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitẽtib⁹ oculis tristẽ celabat aĩm, & nimio timore cõtractũ ingressa igitur cuncta per ordines ostia, stetit cõtra regẽ, vbi ille residebat sup̃ soliũ regni sui, indutus vestibus regijs, auroq̃ fulgens & pretiosis lapidibus, eratq̃ terribilis aspectu. Cũq̃ eleuasset faciẽ, & ardẽtibus oculis furorẽ pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorẽ colore mutato, lassum super ancillulam reclinauit caput. Cõuertitq̃ deus spiritũ regis in mãsuetudinẽ, & festinus ac metuens exiliuit de solio: & sustentans eã vlnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur. Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere. Nõ morieris: nõ enim p̃ te, sed pro oĩbus hec lex constituta est. Accede igitur, & tãge sceptrũ. Cũq̃ illa reticeret, tulit auream virgã, & posuit super collũ eius, & osculatus est eã, & ait. Cur mihi nõ loqueris? Que rñdit. Vidi te dñe quasi angelũ dei, & cõturbatũ est cor meum pre timore glorie tue. Valde eñ mirabilis es dñe, & facies tua plena est gratiarum. Cumq̃ loqueretur, rursus corruit, & pene exanimata est. Rex autem turbabatur, & omnes ministri eius consolabãtur eam.

¶ Capituli Summarium. Epistola Artaxerxis reuocãtis primas literas. Caput.xvj.

Rex magnus artaxerxes ab Indĩa vsq̃ Ethiopiã cẽtũ vigintiseptẽ puinciarũ ducib⁹ ac pncipib⁹, q̃ nr̃e iussioni obediũt, salutẽ dicit. Multi bonitate principũ & honore, q̃ in eos collat⁹ est, abusi sunt in superbiã: & nõ solũ subiectos regib⁹ nitunt̃ opprimere, sz datã sibi gloriã nõ ferẽtes, i ipsos q̃ dederũt moliunt̃ msidias. Nec p̃tẽti sunt gr̃as nõ agere bñficijs, & hũanitatis in se iura violare, sed dei q̃z cũcta cernẽtis arbitrãtur se posse fugere sniam. Et in tm̃ vesanie prouperunt, vt eos qui credita sibi officia diligẽter obseruant, & ita cuncta agunt, vt oĩm laude digni sint, mẽdaciorũ cumulis conentur subuertere, dũ aures principũ simplices, & ex sua natura alios estimantes, callida fraude decipiũt. Que res & ex veteribus p̃bat̃ hist̃ijs, & ex his q̃ gerũtur quotidie, quõ malis quorũdã suggestionib⁹ regũ studia deprauent̃. Uñ puidẽdũ est paci oĩm puinciarũ. Nec putare debetis, si diuersa iubeamus, ex aĩ nr̃i venire leuitate, sed p̃ãlitate & necessitate tẽporũ, vt reipublice poscit vtilitas, ferre sniam. Et vt manifesti⁹ q̃ dicim⁹ intelligatis: Amã filius amadathi, & aio, & gẽte Macedo, alienus q̃z a Persar̃ sanguine & pietatẽ nr̃am sua crudelitate ꝛmaculãs, pegrin⁹ a nobis suscept⁹ est: & tãta in se exp̃t⁹ hũanitatẽ, vt p̃ nr̃ vocaret̃, & adorare ab oĩb⁹, post regẽ scõs: q̃ in tm̃ arrogãtie tumorẽ subleuat⁹ est, vt regno p̃uare nos uteret̃ & spũ. Mã mardocheũ, cui⁹ fide & bñficijs viuum⁹, & cõsortẽ regni nr̃i Esther cũ oĩ gente sua nouis q̃busdã atq̃ inauditis machinis expetiuit i mortẽ: hoc cogitãs vt illis interfectis insidiaret̃ nr̃e solitudini, & regnũ Persarũ transferret in macedonas. Nos autẽ a pessimo mortaliũ Judeos neci destinatos, in nulla penit⁹ culpa reperim⁹, sed ecõtrario iustis vtẽtes legib⁹, et filios altissimi & maximi, sempq̃z viuẽtis dei, cuius bñficio & p̃ribus nr̃is & nobis regnũ est traditũ, & vsq̃ hodie custodit̃. Uñ eas lr̃as q̃s sub nomie nr̃o ille direxerat, sciatis eẽ irritas. Pro q̃ scelere añ portas hui⁹ vrbis, id est Susis, & ipse q̃ machinatus est, & oĩs cognatio ei⁹ pendet in patibulis: nõ nobis: sed deo reddẽte ei q̃ meruit. Hoc aũt edictũ q̃ nũc mittimus, vrbib⁹ pponat̃, vt liceat Judeis vti legib⁹ suis. Quib⁹ debetis eẽ admiculo, vt eos q̃ se ad necẽ eor̃ pauerãt, possint iterficere tertiadecima die mẽsis duodecimi q̃ vocat̃ Adar, hãc eñ diẽ, de⁹ op̃s meroris et luct⁹ eis vtit in gaudiũ. Uñ & vos inter ceteros festos dies, hãc hẽtote diẽ, & celebrate eã cũ oĩ letitia, vt & i posterũ cognoscant̃ oẽs q̃ fideliter p̃sis obediũt dignã p̃ fide recipere mercedẽ: q̃ aũt insidiant̃ regno eor̃ pire p̃ scelere. Quis aũt puincia & ciuitas q̃ noluerit solennitatis hui⁹ esse pticeps, gladio & igne peat & sic deleat̃, vt nõ solũ hostib⁹, sz ẽtiã a bestijs sit in semp̃ternũ, p̃ exẽplo contẽp̃us & inobedientie.

¶ Finis.

¶ Logo:

¶Hieronymi in librum Job Prefatio.

Ogo: per singulos scripture diuine libros aduersario rum respõdere maledicis: qui interpretationẽ meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur: quasi non et apud Grecos Aquila: Symmachus: et Theodotio: vel verbum e verbo: vel sensum e sensu: vel ex vtroq; commixtum: ⁊ medie temperatum genus translationis expresserint: et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisq; distinxerit: quos vel additos: vel de Theodotione sumptos translationi antique inseruit: probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto: quod in partibus susceperunt: aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neq; enim fieri potest vt quos plura interm̃isse susceperint: non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur: precipue in Job: cui si ea que sub asteriscis addita sunt: subtraxeris: pars maxima detruncabitur: et hoc dudum erat apud Grecos. Ceterum apud Latinos: ante eam translationem quam sub asteriscis ⁊ obelis nuper edidimus: septingẽti ferme: aut octingenti versus desunt: vt decurtatus et laceratus: corrosusq; liber fiditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem: sed ex ipso Hebraico: Arabicoq; sermone: et interdum Syro: nunc verba: nunc sensus: nunc simul vtrunq; resonabit. Obliquus enim etiam apud Hebreos totus liber fertur: et lubricus: et quod Greci rethores vocant: eschematismenos: dum aliud loquitur aliud agit: vt si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus: quanto fortius presseris: tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis: Ryddeum quendam preceptorem: qui apud Hebreos primus haberi putabatur: non paruis redemisse nummis: cuius doctrina an aliquid profecerim: nescio. Hoc vnum scio: non potuisse me interpretari: nisi quod ante intellexeram. A principio itaq; voluminis: vsq; ad verba Job: apud Hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Job: in quibus ait: Pereat dies in qua natus sum: et nox in qua dictum est: Conceptus est homo: vsq; ad eum locum vbi ante finem voluminis scriptum est: Idcirco ipse me reprehendo: et ago penitentiam in fauilla et cinere: hexametri versus sunt: dactylo: spondeoq; currentes: et propter lingue idioma: crebro recipientes et alios pedes: non earundem syllabarum: sed eorundem temporum. Interdum quoq; rhythmus ipse dulcis et tinnulus fertur: numeris pedum solutis: quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. At supradicto autem versu vsq; ad finem libri: paruum comma quod remanet: prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum: metra scilicet esse apud Hebreos: et in morem nostri Flacci: Grecisq; Pindari: et alcei: et Sapphus: vel psalterium: vel lamentationes Jeremie: vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi: legat Philonem: Josephum: Origenem: Cesariensem Eusebium: et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse: non vt interpretationem antiquam reprehenderem: sed vt ea que in illa aut obscura sunt: aut omissa: aut certe scriptorum vitio depravata: manifestiora nostra interpretatione fierent: qui et Hebreum sermonem ex parte didicimus: et in latinis pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti fuimus. Quod si apud Grecos post septuaginta editionem: iam christi euangelio conscante: Judeus aquila et Symmachus ac Theodotio: Judaizantes heretici sunt recepti: qui multa mysteria saluatoris subdola interpretatione celarunt: et tamen in hexaplis habentur apud ecclesias: et explanantur ab ecclesiasticis viris: quanto magis ego Christianus: ⁊ de parentibus Christianis natus: et verum crucis in mea fronte portans (cuius studium fuit omissa repetere: depravata corrigere: et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone) vel a fastidiosis: vel a malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt: veteres libros: vel in membranis purpureis auro argẽtoq; descriptos: vel uncialibus: vt vulgo aiunt: literis onera magis erarata: q̃ codices: dummodo mihi meisq; permittant pauperes habere schedulas: ⁊ non tam pulchros codices q̃ emẽdatos. Vtraq; autem editio: ⁊ septuaginta iuxta Grecos: ⁊ mea iuxta hebreos: in Latinum meo labore translata est. Eligat vnusquisq; quod vult: ⁊ studiosum me magis: q̃ malevolum probet.

¶Alia prefatio.

¶Explicit primus prologus in librum Job.

¶Item secundus prologus in Job ℈m hebraicum.

Si aut fiscellam funco texerem: aut palmarum folia cõplicarem: vt in sudore vultus mei comederem panẽ: et ventris opus solicita mente pertractarem: nullus me: oderet: nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam saluatoris: volo operari cibum qui nõ perit: et antiquam diuinorum voluminum viam sentibus virgultisq; purgare: errori mihi geminus infligitur: correctoris vitiorum: falsarius vocor: et errores non auferre: sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo: vt etiam confessa pleriq; vitia placeant: dum magis pulchros habere volunt codices: q̃ emendatos. Quapropter o fratres dilectissimi: vnicum nobilitatis et humilitatis exemplar: pro flabello: calathis: sportellisq; munusculis monachorum: spiritalia hec ⁊ mansura dona suscipite: et beatum Job qui adhuc apud larinos iacebat in stercore: et vermibus scatebat erroum: integrum immaculatumq; gaudete. Quo modo enim post probationem atq; victoriam: duplicia sunt ei vniuersa reddita: ita ego in lingua nostra: vt audacter loquar: feci eum habere que amiserat. Igitur et vos: ⁊ vnumquemq; lectorem solita prefatione commoneo: ⁊ in principijs librorum eadem semper annectens: rogo: vt vbicunq; semper precedentes virgulas videritis: sciatis ea que subiecta sunt: in Hebraicis voluminibus non haberi. porro vbi stella imago prefulserit: ex Hebraico in sermone nostro addita sunt. Hec non? illa que haberi videbantur: ⁊ ita corrupta erant vt sensum legentibus tollerent: orantibus vobis magno labore correxi: magis vale quid ex otio meo ecclesijs Christi venturum ratus: q̃ ex alterius negotio.

¶Incipit argumentum in librum Job.

In terra quidem Habitasse Job illustrem in finibus Idumee. et arabie fertur: et erat ei ante nomen Jobab. Et accepit vxorem Arabissam: et genuit filium quem vocauit Ennon. Erat autem ipse filius quidem Zarah: de Esau filijs filius: de matre vero Bosra: ita vt sit quintus ab Abraham. Et hi sunt reges qui regnauerunt in Edom: in qua ⁊ ipse regnauit. sed primus in ea regnauit Bela filius Beor: ⁊ nomen ciuitatis eiusdem: Denaba. Post hunc autem Balach post eũ: Jobab: qui vocatur Job. Post Job autem: Husam qui erat dux ex Themanorum regiõe. Et post illũ: regnauit Adad filius Badad qui percussit Madian in campo Moab: ⁊ nomen ciuitatis eius Auith.

¶Incipit liber Job.

¶Capituli Summarium. Felicitas Job tentationis gratia vertitur in summam calamitatem. Caput.j.

Vir erat in terra Hus, nomine Job: ⁊ erat vir ille simplex ⁊ rectus, ac timens deum et recedẽs a malo. Nati q̃ sunt ei septem filij, ⁊ tres filie. Et fuit possessio eius septẽ milia ouium, ⁊ tria milia camelorum, quingenta quoq; iuga boum, et quingente asine, ac familia multa nimis: eratq; vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filij eius, ⁊ faciebant conuiuia per domos, vnusquisq; in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, vt comederent, ⁊ biberent cum eis. Cũq; in orbem transissent dies conuiuij, mittebat ad eos Job, et sanctificabat illos: consurgens q̃ diluculo, offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne forte peccauerint filij mei, ⁊ benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus. Quadam autẽ die, cum venissent filij dei, ⁊ assisterent coram domino, affuit inter eos etiã satan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respõdens, ait. Circuiui terram, ⁊ perambulaui eam. Dixitq; dominus ad eum. Numquid consyderasti seruum meum Job, q̃ nõ sit ei similis in terra, hõ simplex ⁊ rectus, ac timẽs deum, ⁊ rece-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lens a malo: Cui respondens satā, ait. Numquid Job frustra timet deum. Nonne tu vallasti eū, ac domū eius, vniuersamq substantiam eius per circuitum: operibus manuū eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra: Sed extende paululū manum tuā, & tange cuncta que possidet, nisi in faciē benedixerit tibi. Dixit ergo dñs ad satan. Ecce, vniuersa que habet in manu tua sunt, tñ in eū ne extendas manū tuam. Egressusq est satan a facie dñi. Cum aūt quadā die filij & filie eius comederēt, & biberēt vinum in domo fratris sui primogeniti nuntius venit ad Job, qui diceret. Boues arabant, & asine pascebantur iuxta eos, & irruerunt Sabei, tuleruntq omnia, & pueros percusserunt gladio: et euasi ego solus, vt nūtiarem tibi. Cumq adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit. Ignis dei cecidit e celo, et tactas oues pueroſq consumpsit, & effugi ego solus, vt nūtiarem tibi. Sed et adhuc illo loquente venit alius, & dixit. Chaldei fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percusserūt gladio: & ego fugi solus: vt nū tiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intrauit, et dixit. Filijs tuis & filiabus vescentibus & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, que corruens oppressit liberos tuos, et mortui sunt: & effugi ego solus, vt nuntiarē tibi. Tūc surrexit Job, et scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram, adorauit, et dixit. Nudus egressus sum de vtero matris mee, et nudus reuertar illuc. Dominus dedit, dominus abstulit: sicut domino placuit, ita factum est: sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccauit Job, neq stultum quid contra deum locutus est.

¶ Capituli Summarū. Job in corpore percutitur, et ab vxore molestatur. Caput. ij.

Factum est aūtē, cū quadā die veniſſent filij dei, et starent coram dño, venisset quoq satan inter eos, & staret in conspectu eius, vt diceret dñs ad satan. Unde venies? Qui rñdens ait. Circuiui terrā, & perambulani eā. Et dixit dñs ad satan. Nūquid cōsideraſti seruū meum Job, q̄ non sit ei similis in terra, vir simplex & rectus, ac timens deū, & recedēs a malo, & adhuc retinens innocentiā: Tu aūt cōmouisti me aduersus eum, vt affligerem eū frustra. Cui respondens satan, ait. Pellē pro pelle, & cuncta que habet homo, dabit pro anima sua: alioquin mitte manū tuam, & tange os eius & carnē, & tunc videbis q̄ in faciē benedicat tibi. Dixit ergo dñs ad satā. Ecce, in manu tua est, verūtamen aīam illius serua. Egressus igitur satan a facie dñi, percussit Job vlcere pessimo, a planta pedis vsq ad verticem eius, qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio. Dixit aūt illi vxor sua. Adhuc tu pmanes in simplicitate tua: benedic deo, & morere. Qui ait ad illam. Quasi vna de stultis locuta es. si bona suscepimus de manu dei, mala quare non sustineamus? In omnibus his non peccauit Job labijs suis. Igit audientes tres amici Job omne malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo. Elipam Themanites, & Baldad Suhites, et Sophar Naamathites. Cōdixerant enim vt pariter venientes visitarent eum, & consolarentur. Cumq eleuassent procul oculos suos, non cognouerunt eum. Et exclamantes ploranerunt, scissisq vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et sederunt cum eo in terra, septem diebus & septem noctibus: & nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem.

¶ C.S. Maledicit Job tempori natiuitatis sue. Cap. iij.

Post hec aperuit Job os suum, & maledixit diei suo, & locutus est. Pereat dies in qua natꝰ sum. et nox in qua dictum est. Conceptus est homo, Dies illa vertatur in tenebras. nō requirat eū deus desuper, & non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et vmbra mortis. occupet eum caligo, & involuatur amaritudine. Noctē illā tenebrosus turbo possideat: nō cōputetur in diebus anni nec numeret in mensibus. Sit nox illa solitaria, nec laude digna: maledicāt ei qui maledicūt diei, qui parati sunt suscitare Leuiathan. Obtenebrentur stelle caligine eius: expectet lucem, et nō videat, nec ortum surgētis aurore. Quia nō conclusit ostia ventris qui portauit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare nō in vulua mortuus sum? egressus ex vtero non statim perij? Quare exceptus genibus? cur lactatus vberibus? Nūc eñ dormiens silerē, & somno meo requiescerē. Cū regibus & cōsulibus terre: q̄ edificant sibi solitudines. Aut cū principibus q̄ possident aurū, & replent domos suas argento. Aut sicut abortiuū absc̄ditū nō subsisterē, vel q̄ cōcepti nō viderūt lucē. Ibi impij cessauerūt a tumultu, & ibi requieuerunt fessi robore. Et quādā vincti pariter sine molestia, nō audierūt vocē exactoris. Paruus & magnus ibi sunt, & seruus liber a dño suo. Quare misero data est lux, & vita his q̄ in amaritudine aie sunt? Qui expectant mortē, & non venit: quasi effodientes thesaurū. Gaudentq vehementer cū inuenerint sepulchrū. Viro cuius absc̄ondita est via, & circūdedit eū deus tenebris. Antequā comedam, suspiro: & quasi inūdantes aque, sic rugitus meus. Quia timor: quē timebam euenit mihi: & q̄ verebar, accidit. Nonne dissimulani: nō quieui: nonne silui: & venit super me indignatio.

¶ Capituli Summarium. Eliphaz arguit Job vt flagellis dignum. Caput. iiij.

Respondens aūtē Eliphaz Themanites, dixit. Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce, docuisti multos, & manus lassas roborasti. Vacillantes cōfirmauerunt sermones tui, & genua tremētia cōfortasti. Nūc aūtē venit super te plaga, & defecisti: tetigit te, et conturbatus es. Ubi est timor tuꝰ, & fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viaꝝ tuarū? Recordare obsecro te, quis eñ vnquam innocens periit? aut q̄ recti deleti sunt: Quin potius vidi eos, qui operātur iniquitatem, & semināt dolores, & metunt eos. Flante deo perisse, et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene, & dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit, eo q̄ nō haberet predam: & catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absc̄ditum, & quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius. In horrore visionis nocturne: quando solet sopor occupare hoīes. Pauor tenuit me, & tremor, & oīa ossa mea pterrita sunt. Et cū spiritus me presente trāsiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidā, cuius non agnoscebam vultū, imago coram oculis meis, & vocem quasi aure lenis audiui. Nunquid hō, dei cōparatiōe iustificabit, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in angelis suis reperit prauitatem. Quanto magis hi, qui habitant domos luteas, quiterrenū habent fundamentum, cōsumentur velut a tinea? De mane vsq ad vesperam succidentur: & q̄ nullus intelligit, in eternum peribunt. Qui aūt reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia.

¶ C.S. Deus supbos humiliat & pauperes exaltat. C.v.

Voca ergo si est qui tibi respōdeat, & ad aliquem sanctorum conuertere. Vere stultū interficit ira, & cundia, & parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchitudini eius statim. Longe fient filij eius a salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibēt sitientes divitias eius. Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egredietꝰ dolor. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatū. Quam obrem ego deprecabor deū, & deum ponā eloquū meū. Qui facit magna, & inscrutabilia, & mirabilia absq nūero. Qui dat pluuiam super faciem terre, & irrigat aquis vniuersa. Qui ponit humiles in sublime, & merētes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorū, ne possint implere manus eorū quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat. Per diē incurrent tenebras: & quasi in nocte, sic palpabūt in meridie.

Jac.5.b.

D

A

B

C

D

B

C

A

B

C

D

Porro salnũ faciet egenũ a gladio oris eorum, & de manu violẽti pauperẽ. Et erit egeno spes, iniquitas aũt ꝓhibebit os suũ. Beat⁹ hõ q̃ corripit a deo: increpationẽ ergo dñi ne reprobes: Quia ipse vulnerat, & medet: percutit, & manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tãget te malũ. In fame eruet te de morte: & in bello, de manu gladij. A flagello lingue absconderis: et nõ timebis calamitatẽ, cum venerit. In vastitate, & fame ridebis: & bestias terre nõ formidabis. Sed cũ lapidib⁹ regionũ pactũ tuum: & bestie terre pacifice erũt tibi. Et scies q̃ pacem habeat tabernaculũ tuũ: & visitans speciẽ tuam, nõ peccabis. Et scies q̃ũ multiplex erit semẽ tuũ, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tpe suo. Ecce, hoc vt inuestigauimus, ita est: quod auditum mente pertracta.

¶ Capituli Summarium. Job extremam miseriam non commeruit peccatis suis. Caput. vj.

Respondẽs aũt Job dixit. Utinã appenderẽtur peccata mea, q̃bus irã merui: et calamitas quã patior, in statera: Quasi arena maris, hec grauior appareret: vñ & verba mea dolore sunt plena. Quia sagitte dñi in me sunt: quarũ indignatio ebibit spiritũ meũ, & terrores dñi militant ꝛ me. Numquid rugiet onager, cũ habuerit herbã: aut mugiet bos, cũ añ ꝓsepe plenũ steterit: Aut potest comedi insulsus q̃ nõ est sale ꝙditus: aut pũt aliqs gustare, q̃ gustatũ affert mortẽ? Que prius nolebat tãgere aĩa mea, nũc pre ãgustia cibi mei sũt. Quis det, vt veniat petitio mea: & q̃ expecto, tribuat mihi deus: Et q̃ cepit, ipse me ꝓterat: solua manũ suã, & succidat me: Et hec mihi sit cõsolatio, vt affligẽs me dolore, nõ parcat: nec ꝙdicã sermonib⁹ sancti. Que est enĩ fortitudo mea, vt sustineã: aut q̃s finis me⁹, vt patiẽter agam: Nec fortitudo lapidũ fortitudo mea, nec caro mea enea est. Ecce, non est auxilium mihi in me, & necessarij q̃q̃ mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo miam, timorẽ dñi derelingt. Fratres mei preterierũt me, sicut torrens q̃ raptim transit in cõuallibus. Qui timẽt pruinam, irruet sup eos nix. Tpe quo fuerint dissipati, peribunt: & vt incaluerint, soluent̃ de loco suo. Inuolute sunt semite gressũ eorũ, ambulabunt in vacuũ, & peribũt. Considerate semitas Themã, itinera Saba, & expectate paulisper. Cõfusi sunt, q̃ speraui: venerunt q̃s vsq̃ ad me, & pudore cooperti sunt. Nunc venistis, & mõ videtes plagã meã timetis. Numqd dixi. Afferte mihi, & de substãtia vestra donate mihi: Uel liberate me de manu hostis, & de manu robustor̃ eruite me: Docete me, & ego tacebo: et si qd forte ignorani, instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis, cũ e vobis null⁹ sit, q̃ possit arguere me: Ad increpãdũ tñ eloquia cõcinnatis, & in vẽtũ verba ꝓfertis. Sup pupillũ irruitis, & subuertere nitimini amicũ vestrũ. Uerũtñ q̃ cepistis, explete: prebete aurẽ, & videte an mentiar. Rũdete obsecro absq̃ contẽtione: & loquentes id q̃ iustum est, iudicate. Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

¶ C.S. Homo nulla, ideo penitẽdũ de peccatis. Ca. vij.

Militia est vita hois sup terrã: & sicut dies mercenarij, dies ei⁹. Sicut cernus desiderat vmbram, & sicut mercenarius ꝓstolat finẽ opis sui, Sic et ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Si dormiero, dicã, q̃n cõsurgã: & rursum expectabo vesperã, & replebor doloribus vsq̃ ad tenebras. Induta est caro mea putredine, & sordibus pulueris: cutis mea aruit, & ꝛeta est. Dies mei velociꝰ trãsierũt, q̃ a texente tela succiditur, & cõsumpti sunt absq̃ vlla spe. Memento q̃ ventus est vita mea, & nõ reuertet̃ oculus meus vt videat bona. Nec aspiciet me visus hois: oculi tui in me, & nõ subsistã. Sicut cõsumit̃ nubes & ptrãsit: sic q̃ descenderit ad inferos nõ ascẽdet, Nec reuertet̃ vltra ĩ domũ suã, neq̃ cognoscet eũ amplius locus ei⁹. Quapropter & ego non parcam ori meo, loq̃r in tribulatiõe spũs mei: cõfabulabor cũ amaritudine aĩe mee. Numqd mare ego sum, aut cetus, q̃ circumdedisti me carcere: Si dixero, Cõsolabit̃ me lectulus meus, & releuabor loquẽs mecũ in stratu meo: Terrebis me p somnia, & p visiões horrore cõcutiens. Quã ob rẽ elegit suspendiũ aĩa mea, & mortẽ ossa mea. Desperani, neq̃q̃ã vltra iã viuã: pce mihi, nihil enĩ sunt dies mei. Quid est hõ, q̃ magnificas eũ: aut qd apponis erga eũ cor tuũ: Uisitas eũ diluculo, & subito probas illũ: vsquequo nõ parcis mihi, nec dimittis me vt glutiã salivã meã: Peccaui, quid faciam tibi o custos hominũ: quare me posuisti ꝓtrariũ tibi, & factus sum mihimetipsi grauis: Cur nõ tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam: ecce nũc in puluere dormiam: & si mane me quesieris non subsistam.

¶ Capituli Summarium. Obliuiscentes deum, flagella non euadent. Caput. vij.

Respõdens aũt Baldad Suhites, dixit. Usquequo loqueris talia, et spũs multiplex sermonis oris tui: Numqd deus supplãtat iudiciũ: aut ops subuertit q̃ iustũ est: Etiã si filij tui peccauerũt ei, & demisit eos in manu iniquitatis sue: Tu tñ si diluculo cõsurrexeris ad deũ, & oĩpotentẽ fueris deprecatus: Si mũdus & rectus incesseris statim euigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculũ iustitie tue. Intuẽ vt priora tua fuerint parua, & nouissima tua multiplicent̃ nimis. Interroga enĩ gñationẽ pristinã, & diligenter inuestiga patrũ memoriam. (Hesterni q̃ppe sumus, & ignoram⁹: q̃m sicut vmbra dies nostri sup terrã.) Et ipsi docebũt te: loquent̃ tibi, & de corde suo ꝓferẽt eloquia. Numqd virere põt scirp⁹ absq̃ humore: aut crescere carectũ sine aq̃? Cũ adhuc sit in flore, nec carpatur manu, añ oẽs herbas arescit: Sic vie oĩm, q̃ obliuiscuntur deũ: & spes hypocrite peribit. Nõ ei placebit vecordia sua, & sicut tela aranearũ fiducia eius. Innitet̃ sup domũ suã, & nõ stabit: fulciet eã, & nõ cõsurget. Humectus vt ante q̃ã veniat sol, & in ortu suo germen eius egredietur. Super aceruũ petrarũ radices eius dẽsabũtur, & inter lapides cõmorabit̃. Si absorbuerit eũ de loco suo, negabit eũ, & dicet. Non noui te. Hec est enĩ letitia vie eius, vt rursum de terra alij germinentur. Deus nõ proiiciet simplicẽ, nec porriget manum malignis. Donec impleatur risu os tuũ, et labia tua iubilo. Qui oderunt te, induentur confusione: et tabernaculum impiorum non subsistet.

¶ C.S. Potentissimo deo nemo resistere potest. Cap. ix.

Et ridens Job, ait. Uere scio q̃ ita sit, & q̃ non iustificet̃ hõ cõpositus deo. Si voluerit cõtendere cũ eo, nõ poterit ei rñdere vnum p mille. Sapiẽs corde est, & fortis robore: q̃s restitit ei, & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subuertit in furore suo. Qui cõmouet terram de loco suo, & colũne eius cõcutiunt. Qui ꝓcipit soli, & nõ oritur: & stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extẽdit celos solus, & graditur sup fluct⁹ maris. Qui facit arcturũ, & oriona, & hyadas & interiora austri. Qui facit magna, & incõprehensibilia, & mirabilia, quorũ non est numerus. Si venerit ad me, nõ videbo eũ: si abierit, nõ intelligã. Si repente interroget, quis rñdebit ei: vel quis dicere ei põt. Cur ita facis: Deus cuius ire nemo resistere põt, & sub quo curuãtur qui portãt orbẽ. Quãtus ergo sum ego, vt rñdeam ei, & loquar verbis meis cũ eo? Qui etiã si habuero quippiã iustũ, nõ rñdebo, sed meũ iudicẽ deprecabor. Et cũ invocãtẽ exaudierit me, non credo q̃ audierit vocẽ mea. In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiã sine causa. Nõ cõcedit resperscere spũ meũ, & implet me amaritudinib⁹. Si fortitudo querit̃, robustissimus est. si equitas iudicij, nemo audet p me testimoniũ dicere. Si iustificare me voluero, os meũ cõdẽnabit me: si innocentẽ ostẽdere, prauũ me comprobabit. Etiã si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit aĩa mea, & tedebit me vite mee. Unũ est q̃ locut⁹ sum, & innocentẽ & impiũ ipse cõsumit. Si flagellat, occidat semel, & nõ de penis innocentum rideat. Terra data est in manus impij, vultum iudicum eius operit. q̃ si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerũt cursore: fugerunt, & nõ viderunt bonum.

Psalmo cxliij.a.

Pertrãsierũt q̃si naues poma portãtes sicut agla volans ad escã. Cũ dixero. Nequaquã ita loquar: cõmuto faciem meã, & dolore torqueor. Verebar oĩa opa mea, sciẽs q̃ non pceres delinquẽti. Si aũt & sic impi⁹ sum, q̃re frustra laboraui? Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint velut mundissime manꝰ mee: Tũ sordib⁹ intinges me, & abominabũtur me vestimẽta mea. Neq; enĩ viro q̃ sicꝰ mei est, rñdebo: nec q̃ mecũ in iudicio ex equo possit audiri. Nõ est q̃ vtrũq; valeat arguere, & ponere manũ suã in ambobus. Auferat a me virgã suã, & pauor eius nõ me terreat. Loquar, & non timebo eum: nec enim possum metuens respondere.

¶ Capituli Summarium. Obuertit Job deo fragile figmentum humane vite. Caput. x.

Tedet aĩam meã vite mee, dimittã aduersus me eloquiũ meum, loquar in amaritudine aĩe mee. Dicã deo, noli me ꝯdẽnare: idica mihi cur me ita iudices? Nũqd bonũ tibi videt, si calũnieris me, & oppumas me opꝰ manuũ tuarũ, & ꝯsiliũ ipiorũ adiuues? Nũquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt hõ, et tu videbis? Nũqd sicut dies hois dies tui, & anni tui sicut humana sunt tpa? Ut q̃ras iniqtatẽ meã, & pcm̃ meũ scrutaris? Et scias q̃ nihil impiũ fecerim, cũ sit nemo q̃ de manu tua possit eruere. Manus tue fecerunt me, & plasmauerunt me totũ in circũitu: & sic repẽte ꝓcipitas me? Memẽto quaeso, q̃ sicut lutũ feceris me, & in puluerẽ reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle & carnib⁹ vestisti me, ossibus & neruis cõpegisti me. Vitã et miam tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spm̃ meum. Licet hec celes in corde tuo, tñ scio q̃ vniuersoũ memineris. Si peccaui, & ad hoꝛã pepercisti mihi, cur ab iniqtate mea mũdũ me esse nõ pateris? Et si impius fuero, ve mihi est: & si iustus, nõ leuabo caput, saturat⁹ affrictione et miseria. Et ꝓpter superbiã q̃si leenã capies me, reuersusq; mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos cõtra me, & multiplicas irã tuã aduersum me, & pene militant in me. Quare de vulua eduxisti me? q̃ vtinã cõsumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi nõ essem de vtero trãslatus ad tumulũ. Nunqd nõ paucitas dierũ meoꝝ finiet breui? dimitte ergo me, vt plangã paululũ doloꝛẽ meũ. Antequam vadã, & non reuertar: ad terram tenebrosam, & opertã mortis caligine. Terrã miserie & tenebrarum, vbi vmbra mortis, et nullus ordo, sed sempiternus horꝛor inhabitat.

¶ Capituli Summariũ. Asserit Sophar Job percussum ob peccata sua. Caput. xj.

Respondens aũt Sophar Naamathites, dixit. Nunqd q̃ multa loquit̃, nõ & audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebũt hoies? & cũ ceteros irriseris, a nullo cõfutaberis? Dixisti enĩ. Purus est sermo meꝰ, & mũdus sum in cõspectu tuo. Atq; vtinã deꝰ loqueret tecũ, & aperiret labia sua tibi. Ut ostenderet tibi secreta sapiẽtie, & q̃ multiplex esset lex eius, et intelligeres q̃ multo minora exigaris a deo, q̃ meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei cõprehendes, & vsq; ad perfectũ omnipotentẽ reperies. Excelsior celo est, & quid facies? ꝓfundior inferno, & vñ cognosces? Lõgior terra mensura eius, & latior mari. Si subuerterit oĩa, vel in vnũ coarctauerit, quis ꝓtradicet ei? vel qs dicere ei põt, cur ita facis? Ipse enĩ nouit hoĩm vanitatẽ, & videns iniqtatẽ nõne considerat? Vir vanus in supbiã erigit̃, & tanq̃ pullũ onagri se liberũ natũ putat. Tu aũt firmasti cor tuum, & expãdisti ad eũ manꝰ tuas. Si iniqtatẽ que est in manu tua abstuleris a te, & nõ mãserit in tabernaculo tuo iniustitia. Tunc leuare poteris faciẽ tuã absq; macula, & eris stabilis, & non timebis. Miseriã q̃z obliuisceris, & quasi aquarũ q̃ preterierũt recordaberis. Et quasi meridian⁹ fulgor consurget tibi ad vesperã: & cũ te cõsumptũ putaueris, oriens vt lucifer. Et habebis fiduciã ppositã tibi spe, & defossus securꝰ dormies. Requiesces, & nõ erit qui te exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficiẽt, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio anime.

¶ L. S. Nullꝰ sapiẽs ignorat oĩa a deo pendere. Cap. xij.

Respondens aũt Job, dixit. Ergo vos estis soli hoies, & vobiscũ morietur sapiẽtia? Et mihi ẽ cor sicut & vobis, nec inferior vr̃i sum: q̃s enĩ hec que nostis ignorat? Qui deridet̃ ab amico suo sicut ego, invocabit deũ, & exaudiet eũ: deridet̃ enĩ insti simplicitas. Lãpas cõtẽpta apud cogitatiões diuitum, parata ad tps statutũ. Abũdãt tabernacula pconũ, & audacter puocant deũ, cũ ipse dederit oĩa in manꝰ eoꝝ. Nimiꝝ interroga iumẽta, & docebũt te: & volatilia celi, & indicabũt tibi. Loq̃re terre, & respõdebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat q̃ oĩa hec manꝰ dñi fecerit? In cuius manu aĩa oĩs viuentis, & spũs vniuerse carnis hois. Nonne auris verba dijudicat: & fauces comedẽtis, saporẽ? In antiqs est sapiẽtia, & in multo tpe prudẽtia. Apud ipm̃ est sapiẽtia & fortitudo, & ipse hz consiliũ & intelligentiã. Si destruxerit, nemo est q̃ edificet: si incluserit hoiem, nullꝰ est q̃ aperiat: Si continuerit aquas, oĩa siccabuntur: & si emiserit eas, subuertẽt terrã. Apud ipm̃ est fortitudo & sapiẽtia: ipse nouit & decipiẽtẽ, & eũ q̃ decipit̃. Adducit cõsiliarios in stultũ finem, & iudices in stupoꝛẽ. Balteũ regum dissoluit, & precingit funes renes eoꝝ. Ducit sacerdotes ĩglorios, & optimates supplãtat. Cõmutans labiũ veraciũ, & doctrinã senũ auferẽs. Effundit despectionẽ sup principes: & eos q̃ oppssi fuerãt, releuat. Qui reuelat pfunda de tenebris, & pducit in lucem vmbrã mortis. Qui multiplicat gẽtes & pdit eas, & subuersas i ĩtegrũ restituit. Qui immutat cor ꝓncipũ ppli terre, et decipit eos vt frustra incedãt p inuiũ. Palpabũt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

¶ Cap. Sum. Expostulatio Job cum amicis. Caput. xiij.

Ece oĩa hec vidit oculus meus, & audiuit auris mea & intellexi singula. Scõm scientiã vestrã, & ego noui: nec inferior vr̃i sum. Sz tñ ad oĩpotẽtẽ loq̃r, & disputare cũ deo cupio: Vri⁹ vos oñdẽs fabricatores mẽdacij, & cultores puersoũ dogmatũ. Atq; vtinã taceretis, vt putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiões meas, & iudiciũ labioꝝ meoꝝ attẽdite. Nunqd deus indiget vr̃o mẽdacio, vt ꝓ illo loquamini dolos? Nũ quid faciẽ eius accipitis, & pro deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quẽ celare nihil põt? aut decipiet̃, vt hõ vestris fraudulẽtijs? Ipse vos arguet, qm̃ in abscõdito faciẽ eius accipitis. Statim vt se commouerit, turbabit vos: & terror eius irruet sup vos. Memoria vr̃a cõparabit̃ cineri, et redigentur in lutũ ceruices vestre. Tacete paulisp, vt loquar q̃cũq; mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dẽtibus meis, & animã meã pono in manib⁹ meis? Etiã si occiderit me, in ipso sperabo: verũtñ vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit saluator meus: non enĩ veniet in cõspectu eius ois hypocrita. Audite sermonem meum, & enigmata ꝓcipite auriꝝ vestrarum. Si fuero iudicatus, scio q̃ iust⁹ inueniar. Quis est q̃ iudicet̃ mecũ. Veniat quaeso cens cõsumor? Duo tñ ne facias mihi, & tũc a facie tua nõ abscõdar. Manũ tuã lõge fac a me, & formido tua non me terreat. Voca me, & ego rñdebo tibi, aut certe loquar, et tu rñde mihi. Quantas habeo iniqtates & petã, scelera mea & delicta mea ostẽde mihi. Cur faciẽ tuã abscõdis, & arbitraris me inimicũ tuũ? Cõtra foliũ qõ vẽto rapit̃, oñdis potẽtiã tuã, & stipulã siccã psequeris. Scribis enĩ ꝯra me amaritudines, & cõsumere me vis pctis adolescentie mee. Posuisti in neruo pedẽ meũ, & obseruasti oẽs semitas meas, & vestigia pedũ meoꝝ cõsiderasti. Qui quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentũ qõ comeditur a tinea.

¶ Capituli Summarium. Mortalis homo spem habet resurgendi. Caput. xiiij.

Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egredit̃ et conteritur, et fugit velut vmbra, et nunquam in eodem statu permanet. Et dignumducis super huiuscemodi aperire oculos tuos: & adducere eũ tecum in iudicũ? Quis potest facere mundum de immun-

do cõceptũ semine: nonne tu qui solus es? Breues dies hominis sunt, numerus mẽsiũ eius apud te est: cõstituisti terminos eius q̃ pterire nõ poterũt. Recede paululũ ab eo vt quiescat, donec optata veniat, & sicut mercenarij dies eius. Lignũ habet spẽm: si pcisum fuerit, rursum virescit, & rami eius pullulãt. Si senuerit in terra radix eius, & i puluere emortuus fuerit trũcus illius, ad odorẽ aque germinabit, et faciet comã q̃si cũ plãtatũ est. Hõ vo cũ mortuus fuerit, & nudatus atq; 2sumptus, vbi q̃so est? Quomõ si recedãt aque de mari, & fluuius vacuefactus arescat: Sic hõ cũ dormierit nõ resurget, donec atteratur celũ, nõ euigilabit, nec 2surget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno ptegas me, & abscõdas me, donec ptranseat furor tuus, & 2stituas mihi tps in q̃ recorderis mei? Putasne mortuus hõ rursum viuet? cũctis diebus, q̃bus nũc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, & ego rei põdebo tibi: operi manũ tuarum porriges dexterã. Tu quidẽ gressus meos dinumerasti, sed parce pctis meis. Signasti q̃si in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatẽ meã. Mõs cadẽs defluit, & saxũ tranferet de loco suo. Lapides exedũt aq̃, & alluuiõe paulati terra 2sumit, & boies ergo silr pdes. Roborasti eũ paululũ, vt in ppetuũ trãsiret: immutabis faciẽ eius, & emittes eũ. Siue nobiles fuerint filij eius, siue ignobiles, nõ intelliget. Attñ caro eius, dũ viuet, dolebit, & aia illius super semetipso lugebit.

¶ Capituli Summarium. Job ab Eliphaz & iniquus & superbus aperta voce condemnatur. Caput. xv.

Respondens autẽ Eliphaz Themanites, dixit
Nunqd sapiẽs rũdebit quasi in ventũ loquẽs, & implebit ardore stomachũ suũ? Arguis vbis eũ q̃ nõ est eq̃lis tibi, & loqueris qõ tibi nõ expedit. Quãtũ in re est, euacuasti timorẽ, & tulisti preces cor̃ deo. Docuit eñ iniqtas tua os tuũ, & imitaris linguã blasphemãtiũ. Cõdẽnabit te os tuũ, & nõ ego: & labia tua respõdebũt tibi. Nũqd primus hõ tu natus es, & ante colles formatus? Nunqd 2siliũ dei audisti, & inferior te erit ei? sapiẽtia: Quid nosti qõ ignorem? Quid intelligis qõ nesciam? Et senes & antiq sunt in nobis multo vetustiores q̃ pres tui. Nunqd grãde est, vt 2solet te deus: sed vba tua praua hoc phibẽt. Quid te eleuat cor tuũ, & q̃si magna cogitãs, attonitos habes oculos? Quid tumet cõtra deũ spũs tuus, vt pferas de ore tuo huiuscemodi ẽmones? Quid est hõ, vt imaculatus sit, & vt iust? appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et celi nõ sunt mũdi in cõspectu eius: Quãtomagis abominabilis & inutilis hõ, q̃ bibit q̃si aq̃s iniqtatẽ? Ostendã tibi, audi me: qõ vidi narrabo tibi. Sapiẽtes cõfitent, & nõ abscõdũt patres suos. Quib̃ solis data est trra, & nõ trãsiuit alien̄ p eos. Cũctis diebus suis impius superbit, & numer̄ annor̄ icert̄ est tyrãnidis ei̇. Sonitus terroris sempiternus illi: & cũ pax sit, ille insidias suspicatur. Nõ credit qõ reuerti possit de tenebris, circũspectans vndiq; gladiũ. Cũ se mouerit ad q̃rẽdũ panẽ, nouit qõ parat̄ sit in manu ei̇ tenebrar̄ dies. Terrebit eũ tribulatio, & angustia vallabit eũ sicut regẽ q̃ pparat ad preliũ. Tetẽdit eñ aduersus deũ manũ suã, & cõtra oĩpotentẽ roborat̄ est. Cucurrit aduersus eũ erecto collo, & pingui cervice armat̄ est. Operuit faciẽ ei̇ crassitudo, & de lateribus eius aruina dependẽt. Habitauit in ciuitatib̃ desolatis, et in domib̃ desertis, q̃ in tumulos sunt redacte. Nõ ditabitur, nec pseuerabit substãtia ei̇, nec mittet in terra radicẽ suã. Nõ recedet de tenebris: ramos ei̇ arefaciet flãma, & auferet̄ spiritu oris sui. Nõ credet frustra errore deceptus, qõ aliquo ptio redimẽdus sit. Anteq̃ dies eius impleat̄, peribit: & man̄ eius arescet. Ledet̄ q̃si vinea in primo flore botrus eius, & quasi oliua proĩciens florem suum. Cõgregatio enim hypocrite sterilis, & ignis deuorabit tabernacula eorũ qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, & vterus eius preparat dolos.

¶ C. S. Querit̄ Job dolorẽ & calamitatẽ suam. Cap. xvj.

Respõdẽs aũt Job, dixit. Audiui frequenter talia: cõsolatores onerosi oẽs vos estis. Nũqd habebunt finẽ verba ventosa? aut aliqd tibi molestum est si loquaris? Poterã & ego similia vestri loqui: atq; vtinã esset aia vestra pro aia mea. Cõsolarer et ego vos sermonib̃, & mouerẽ caput meũ sup vos. Roborarẽ vos ore meo: & mouerẽ labia mea, q̃si parcens vobis. Sed quid agã? Si locut̄ fuero, nõ quiescet dolor me⁹: et si tacuero, nõ recedet a me. Nũc autẽ oppressit me dolor meus: & in nihilũ redacti sunt oẽs artus mei. Ruge mee testimoniũ dicũt cõtra me, & suscitat̄ falsiloquus aduersus faciem meã, cõtradicẽs mihi. Collegit furorẽ suũ in me, & cõminãs mihi infremuit cõtra me dentibus: hostis me⁹ terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt sup me ora sua, exprobrantes percusserunt maxillã meã, satiati sunt penis meis. Cõclusit me deus apud imquũ, & manib̃ impiorũ me tradidit. Ego ille quondã opulẽt̄ repẽte cõtrit̄ sum: tenuit cervicẽ meã, confregit me, & posuit me sibi quasi in signũ. Circũdedit me lanceis suis: cõuulnerauit lũbos meos, & nõ pepercit, & effudit in terra viscera mea. Consecidit me vulnere sup vuln̄, irruit in me quasi gigas. Saccũ cõsui super cutẽ meã, & operui cinere carnẽ meã. Facies mea intumuit a fletu, & palpebre mee caligauerũt. Nec passus sum absq; iniquitate manus mee, cũ haberẽ mũdas ad deũ preces. Terra ne operias sanguinẽ meũ, neq; inueniat in te locũ latẽdi clamor meus. Ecce eñ in celo testis me⁹, & cõscius meus in excelsis. Verbosi amici mei, ad deũ stillat oculus me⁹. Atq; vtinam sic iudicaretur vir cum deo, quomodo iudicat̄ filius hominis cũ collega suo. Ecce enim breues anni trãseunt & semitam per quam non reuertar, ambulo.

¶ Capituli Summarium. Preter peccata Job flagellatum se asserit. Caput. xvij.

Spiritus me⁹ attenuabit̄, dies mei breuiabunt̄, & solũ mihi supereſt sepulchrũ. Nõ peccaui, & in amaritudinib̃ morat̄ oculus me⁹. Libera me, & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet cõtra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea nõ exaltabũtur. Predã pollicet̄ socijs, & oculi filiorũ eius defician̄t. Posuit me quasi in puerbiũ vulgi, & exẽplũ sum cor̃ eis. Caligauit ab indignatione oculus meus, & mẽbra mea quasi in nihilũ redacta sunt. Stupebũt iusti sup hoc, & innocens cõtra hypocritã suscitabit. Et tenebit iustus viã suã, & mũdis manibus addet fortitudinẽ. Igitur oẽs vos conuertimini, & venite, & nõ inueniã in vobis vllum sapientem. Dies mei trãsierũt, cogitatiões mee dissipate sunt torquẽtes cor meũ. Noctẽ verterunt in diẽ, & rursum post tenebras spero lucẽ. Si sustinuero, infernus domus mea est, in tenebris straui lectulũ meũ. Putredini dixi. Pater meus es: Mater mea, & soror mea vermib̃. Ubi est ergo nũc pstolatio mea, & patiẽtiã meã qs cõsiderat? In pfundissimũ infernũ descẽdẽt oĩa mea: putasne saltẽ ibi erit requies mihi?

¶ Capituli Summarium. Indicat Baldad que & quãta mala immineant impijs. Caput. xviij.

Respondens aũt Baldad Subites, dixit. Usq; ad quẽ finem verba iactabis? intellige prius, & sic loquamur. Quare reputati sum⁹ vt iumẽta, et sorduimus coram te? Quid pdis animã tuã in furore tuo? nũquid propter te derelinquet̄ terra, & trans-

ferentur montes de loco suo: ℳōne lux impij extinguetur, nec splēdebit flāma ignis ei⁹: ℒux obtenebrescet i tabernaculo illi⁹: ⁊ lucerna que super eū est extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis eius, ⁊ precipitabit eū cōsiliū suū. Immisit enī in rete pedes suos, ⁊ in maculis ei⁹ ambulat. Tenebitur plāta illi⁹ laqueo, ⁊ exardescet contra eū sitis. Abscōdita est in terra pedica ei⁹, ⁊ decipula illi⁹ sup semitam. Undiq; terrebūt eū formidines, ⁊ inuoluēt pedes eius. Et tenuetur fame robur ei⁹, ⁊ media inuadat costas illi⁹. ℳorte uoret pulchritudinē cutis ei⁹, cōsumat brachia illi⁹ primogenita mors. Euellaī de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet sup eū quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illi⁹ socij eius qui nō est, aspergaī in tabernaculo eius sulphur. ℳeorsum radices ei⁹ siccētur, sursum aūt atteratur messis ei⁹. ℳemoria illi⁹ pereat de terra, ⁊ nō celebreī nomen eius in plateis. Expellet eū de luce in tenebras, ⁊ de orbe trāsferet eū. ℳō erit semē ei⁹, neq; pgenies in pplo suo, nec ylle reliquie in regiōibus eius. In die eius stupebunt nouissimi, ⁊ primos inuadet horor. Hec sunt ergo tabernacula iniqui, ⁊ iste locus eius qui ignorat deum.

¶ C.S. Queritur Job se ab omnibus destitutū. Ca.xix.

Respondens aūt Job, dixit. Usq; quo affligitis aiam meam, ⁊ atteritis me sermonibus. En, decies cōfunditis me, ⁊ non erubescitis opprimentes me. ℳēpe ⁊ si ignorani, mecū erit ignorantia mea. At vos ǫtra me erigimini, ⁊ arguitis me opprobrijs meis. Saltē nūc intelligite q; deus nō equo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce, clamabo vim patiēs, ⁊ nemo exaudiet: vociferabor, ⁊ nō est qui iudicet. Semitā meā circūsepsit, ⁊ trāsire nō possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliauit me gloria mea, ⁊ abstulit coronā de capite meo. Destruxit me vndiq;, ⁊ pereo, ⁊ quasi euulse arbori abstulit spem meā. Iratus est cōtra me furor eius, ⁊ sic me habuit quasi hostē suū. Simul venerūt latrones ei⁹, et fecerūt sibi viā per me, ⁊ obsederūt in gyro tabernaculū meū. Fratres meos lōge fecit a me, ⁊ noti mei ḡsi alieni recesserūt a me. Dereliquerūt me ppinqui mei: ⁊ q me nouerāt, obliti sunt mei. Inquilini domus mee, ⁊ ancille mee sicut alienū habuerūt me, ⁊ ḡsi peregrin⁹ fui in oculis eor. Seruum meū vocaui, ⁊ nō rūdit, ore proprio deprecabar illū. ℳalitū meū exhorruit vxor mea, ⁊ orabā filios veteri mei. Stulti q̄q; despiciebāt me: ⁊ cū ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quōdā cōsiliarij mei: ⁊ quē marime diligebā, auersat⁹ est me. ℘elli mee ꝯsumptis carnib⁹ adhesit os meū, ⁊ derelicta sunt tantūmodo labia circa dētes meos. ℳiseremini mei, miseremini mei, saltē vos amici mei, q; manus dñi tetigit me. Quare psequimini me sicut de⁹, et carnibus meis saturamini. Quis mihi tribuat vt scribātur sermones mei: ḡs mihi det vt exarenī in libro stylo ferreo, ⁊ plumbi lamina, vel celte sculpātur in silice: Scio enī q̄d redēptor me⁹ viuit, ⁊ in nouissimo die de terra surrectur⁹ sum. Et rursus circūdabor pelle mea, ⁊ in carne mea videbo deū. Quē visur⁹ sum ego ipse, ⁊ oculi mei conspecturi sunt, ⁊ nō ali⁹. reposita est hec spes mea i sinu meo. Quare ergo nūc dicitis. ℘ersequamur eū, ⁊ radicē verbi inueniamus cōtra eum. Fugite ergo a facie gladij, quoniā vltor iniquitatum gladius est, ⁊ scitote esse iudicium.

¶ C.S. Felicitas impiorū est instar puncti. Cap.xx.

Respondens aūt sophar ℳaamathites, dixit. Id circo cogitatiōes mee varie succedūt sibi, ⁊ mēs in diuersa rapit. Doctrinā qua me arguis audiā, ⁊ spūs intelligentie mee rūdebit mihi. Hoc scio a principio: ex quo posit⁹ est homo sup terrā, q̄d laus impiorū brevis sit, ⁊ gaudiū hypocrite ad instar pūcti. Si ascenderit vsq; ad celū superbia ei⁹, ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit: Quasi sterquilinij in fine perdet: ⁊ qui eū viderāt, dicēt. Ubi est? Velut somnij auolans nō inueniet, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat, non videbit: nec vltra intuebitur eū locus suus. Filij eius atterētur egestate, ⁊ man⁹ illi⁹ reddēt ei dolorē suū. Ossa eius implebūtur vitijs adolescentie eius, ⁊ cū eo in puluere dormiēt. Cū enī dulce fuerit in ore ei⁹ malū abscōdet illud sub lingua sua. ℘arcet illi, ⁊ nō derelinquet illud, ⁊ celabit i gutture suo. ℘anis eius in vtero illius vertet in fel aspidū intrinsecus. Diuitias quas deuorauit euomet, ⁊ de ventre illi⁹ extrahet eas de⁹. Caput aspidū suget, occidet eū lingua vipere. ℳō videat riuulos fluminis, torrētes mellis, ⁊ butyri. Luet que fecit oia, nec tamē cōsumetur: iuxta multitudinē adinuentionū suarū, sic ⁊ substinebit. Qñ confringens nudauit pauperes: domū rapuit, ⁊ nō edificauit eā. ℳec est satiatus vēter eius: ⁊ cū habuerit que cōcupierat, possidere nō poterit. ℳō remānsit de cibo eius, ⁊ ꝓpterea nihil permanebit de bonis eius. Cū satiatus fuerit arctabitur, estuabit, ⁊ ois dolor irruet super eū. Utinā impleaī venter eius, ⁊ emittat in eū irā furoris sui, ⁊ pluat super illū bellū suū. Fugit arma ferrea, ⁊ irruet in arcū ereū. Educt⁹, ⁊ egrediēs de vagina sua, ⁊ fulgurās in amaritudine sua: vadet, ⁊ venient super eū horribiles. Oēs tenebre abscōdite sunt in occultis eius: deuorabit eū ignis, q; nō succēdiī, afflīget relictus in tabernaculo suo. ℜeuelabūt celi iniquitatē eius, ⁊ terra consurget aduersus eū. Apertum erit germē domus illius, detrahetur i die furoris dei. Hec est pars hominis impija deo, et hereditas verborum eius a domino.

¶ C.S. Impij in suis delictijs nō agnoscūt deū. Cap.xxi.

Respondēs aūt Job, dixit. Audite queso sermones meos, ⁊ agite penitētiam. Sustinete me, vt ego loquar: ⁊ post mea si vidēbiī, verba ridete: ℳumqd ḡtra hoiem disputatio mea est, vt merito nō debeā contristari? Attēdite me, ⁊ obstupescite, ⁊ supponite digitū ori vestro. Et ego qñ recordat⁹ fuero, ptimesco, ⁊ cōcutit carnē meā tremor. Quare ergo impij viuunt, subleuati sunt, cōfortatiq; diuitijs? Semē eor ꝑmanet coram eis: ꝓpinquor turba, ⁊ nepotū in cōspectu eorū. Domus eorū secure sunt, ⁊ pacate, ⁊ nō est virga dei sup illos. Bos eorū ꝯcepit, ⁊ nō abortiuit: vacca peperit, ⁊ nō est priuata fetu suo. Egrediūtur quasi greges puuli eorū, ⁊ infantes eorū exultāt lusib⁹. Tenēt tympanū, ⁊ citharam, ⁊ gaudent ad sonitū organi. Ducūt in bonis dies suos, ⁊ in puncto ad inferna descendūt. Qui dixerunt deo. Recede a nobis, scientiā viarū tuar nolumus. Quis est oīpotēs, vt seruiamus ei? Et qd nobis pdest, si orauerimus illū? Uerūtamen q; nō sunt in manu eor bona sua, cōsiliū impiorū lōge sit a me. Quotiens lucerna impiorū extinguet, ⁊ supueniet eis inundatio, ⁊ dolores diuidet furoris sui. Erūt sicut palee ante faciē vēti, ⁊ sicut faulla quā turbo dispergit. ℳe⁹ seruabit filijs illi⁹ dolorē patris: ⁊ cū reddiderit, tūc sciet. Uidebūt oculi eius interfectionē suā, ⁊ de furore oīpotētis bibet. Qnd enī ad eū ptinet de domo sua post se: ⁊ si numerus mēsiū ei⁹ dimidiet? ℳumqd deū docebit q̄spiā scientiā, q excelsos iudicat? Iste morit robust⁹ ⁊ sanus, diues et felix. Uiscera ei⁹ plena sunt adipe, ⁊ medullis ossa illi⁹ irrigant. Alius vo morit in amaritudine aie absq; vllis opib⁹. Et tamē simul in puluere dormiēt, ⁊ vermes operiēt eos. Certe noui cogitatiōes vras: ⁊ sententias ꝑ me iniquas. Dicitis enī. Ubi est dom⁹ ꝓncipis? ⁊ vbi tabernacula impiorū? Interrogate quēlibet de viatorib⁹, ⁊ hec eadē illum intelligere cognoscetis. Quia in die pditiōis seruaī malus, et ad die furoris ducet. Quis arguet cora eo viā ei⁹? ⁊ q̄ fecit, ḡs reddet illi? Ipse ad sepulchra ducet, ⁊ in cōgerie mortuorū vigilabit. Dulcis fuit glareis cocyti, ⁊ post se oēm hoiem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igit ꝯsolamini me frustra, cum rīsio vra repugnare ostensa sit veritati?

¶ Capituli Summarium. Job vt oppressor pauperū ab Elipham condemnatur. Caput.xxij.

Respondens autē Elipha⁹ Themanites, dixit. ℳumquid deo pōt cōparari homo, etiā cū perfecte fuerit scientie? Quid pdest deo, si iustus fueris? aut qd ei ofert, si imaculata fuerit via tua? ℳumquid timens te, arguet te, ⁊ veniet tecū in iudicium? Et non propter malitiam tuam plurimam et infinitas iniqui-

tates

tates tuas: Abstulisti enī pignus fratrū tuorū sine causa, & nudos spoliasti vestibus. Aquā lasso nō dedisti, & esurienti subtraxisti panē. In fortitudine brachij tui possidebas terrā, & potentissim⁹ obtinebas eā. Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorū cōminuisti. Propterea circūdatus es laqueis, & conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras nō visurū, & impetu aquarū inundātiū nō oppressum iri. An nō cogitas qō de⁹ excelsior celo sit, & super stellarum verticē sublimet? Et dicis, Quid enī nouit de⁹? & quasi per caliginē iudicat. Nubes latibulū eius, nec nostra cōsiderat, circa cardines celi perābulat. Nūqd semitā seculorū custodire cupis, quā calcauerunt viri iniq, qui sublati sunt ante tēpus suū, & fluui⁹ subuertit fundamentū eorū. Qui dicebāt deo, Recede a nobis: & q̄si nihil possit facere oīpotēs, estimabāt eū. Cū ille implesset domos eorū bonis: quorū sentētia pcul sit a me. Videbūt iusti & letabunt, & innocēs subsannabit eos. Nōne succisa est erectio eorū, & reliquias eorū deuorauit ignis? Acquiesce igit ei, & habeto pacē & p hec habebis fructū optimos. Suscipe ex ore illi⁹ legē, & pone sermones ei⁹ in corde tuo. Si reuersus fueris ad oīpotētē, edificaberis, & lōge facies imigtatē a tabernaculo tuo. Dabit pterra silicē, & p silice torrētes aureos. Eritq; oīpotēs contra hostes tuos, & argētū coaceruabit tibi. Tūc sup oīpotētē delitijs affluēs, & eleuabis ad deū faciem tuā. Rogabis eū, & exaudiet te, & vota tua reddes. Decernes rē, & veniet tibi, & i vijs tuis splēdebit lumē. Qui enī humiliat⁹ fuerit, erit in gloria: & q̄ inclinauerit oculos suos, ipse salvabitur. Saluabit innocēs, saluabit aūt in mūditia manuū suarū.

¶ S. Potentia & sūa egssimi iudicis verēda. Ca. xxiij.

RESpōdēs aūt Job, ait. Nūc quoq; in amaritudine est sermo meus, & manus plage mee aggrauata est sup gemitū meū. Quis mihi tribuat vt cognoscant & inueniā illū, & veniā vsq; ad soliū eius? Ponā corā eo iudiciū, & os meū replebo increpationibus. Ut sciā verba q̄ mihi respōdeat, & intelligā quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecū, nec magnitudinis sue mole me premat. Proponat equitatem cōtra me, & pueniat ad victoriā iudiciū meū. Si ad orientē iero, nō apparet: si ad occidentē, nō intelligam eum. Si ad sinistram, qd agā? nō apprehēdā eū. si me vertā ad dexterā, nō videbo illū. Ipse vero scit viā meā, & probabit me quasi aurū qō p ignē tranſit. Uestigia eius secut⁹ est pes me⁹, viā eius custodiui, & nō declinaui ex ea. A mandatis labiorum ei⁹ nō recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ei⁹. Ipse enī solus est, & nemo auertere potest cogitationē eius: & aīa ei⁹ quo ideūq; voluit, hoc fecit. Cumq; expleuerit in me voluntatē suā, & alia multa similia presto sunt ei. Et idcirco a facie ei⁹ turbat⁹ sum: & cōsiderans eū, timore solicitor. Deus mollinit cor meū, & oīpotēs cōturbauit me. Nō enī perij propter imminētes tenebras, nec faciē meā operuit caligo.

¶ Cap. Sū. Violentia impiorum in pauperes. Ca. xxiiij.

A Boīpotēte nō sunt abscondita tpa: q aūt nouerūt eū, ignorāt dies illius. Alij terminos trāstulerūt, diripuerūt greges, & pauerūt eos. Asinum pupilloū abegerunt, & abstulerūt p pignore bouem vidue. Subuerterūt pauperū viā, & oppresserunt pariter māsuetos terre. Alij quasi onagri in deserto egrediunt ad opus suū, vigilantes ad predā: preparāt panem liberis. Agrū nō suū demetūt: & vineā ei⁹, quē vi oppresserunt, vindemiāt. Nudos dimittūt boues, indumēta tollentes, quib⁹ nō est operimētū in frigore. Quos imbres montiū rigant: & nō habētes velamē, amplexant lapides. Cum fecerūt depredantes pupillos, & vulgū pauperē spoliauerunt. Nudis, incedētibus absq; vestitu, & esurientib⁹ tulerunt spicas. Inter acernos eorū meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De ciuitatib⁹ fecerunt viros gemere, & aīa vulneratorū clamauit, & deus inultū abire nō patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nesciūt vias eius: nec reuersi sunt per semitas eius. Mane primo cōsurgit homicida, iterficiet egenū et pauperē: per noctē vero erit quasi fur. Oculus adulteri obseruat caliginē, dicens. Nō me videbit oculus: & operiet vultū suum. Perfodit in tenebris domos, sicut in die cōdixerāt sibi, & ignorauerūt lucē. Si subito apparuerit aurora, arbitrātur vmbrā mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Leuis est super faciē aque: maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viā vinearū. Ad nimiū caloremtrāsiet ab aquis niuiū, & vsq; ad inferos pctm illius. Obliuiscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes, nō sit in recordatione: sed cōterat quasi lignum infructuosum. Pauit enī sterilē & que nō parit, & vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, & cū steterit, nō credet vite sue. Dedit ei de⁹ locū penitētie, & ille abutitur eo in superbia: oculi autē eius sunt in vijs illius. Eleuati sunt ad modicū, et nō subsistent, & humiliabūtur sicut oīa & auferent, & sicut summitates spicarū cōterent. Qō si nō est ita, quis me potest arguere esse mentitum, & ponere ante deū verba mea?

¶ S. Nemo deo cōparat⁹ mūdus inuenitur. Cap. xxv.

RESpondēs aūt Baldad Suhites, dixit. Potestas & terror apud eū est, q facit cōcordiā in sublimibus suis. Numquid est numerus militū ei⁹? & super quē non surget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus deo, aut apparere mundus natus de muliere? Ecce luna etiam non splēdet, et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis?

¶ Capituli Summarium. Magnificētia & potentia dei a nobis explicari nequit. Caput. xxvj.

RESpondens aūt Job, dixit. Cuius adiutor es? nunqd imbecillis, & sustētas brachiū eius, q nō est fortis? Cui dedisti cōsiliū? forsitā illi qui non habet sapientiā, & prudentiā tuā ostēdisti plurimā. Quē docere voluisti? nōne eū qui fecit spiramētū? Ecce gigātes gemūt sub aquis, & qui habitāt cum eis. Nudus est infernus corā illo, & nullum est operimētum perditioni. Qui extēdit aqlonē sup vacuū, & appēdit terrā sup nihilū. Qui ligat aquas in nubib⁹ suis, vt nō erūpāt pariter deorsum. Qui tenet vultū solij sui, & expādit super illud nebulā suā. Terminū circūdedit aquis vsq; dū finiantur lux et tenebre. Colūne celi cōtremiscūt, & pauent ad nutum ei⁹. In fortitudine illi⁹ repēte maria congregata sunt, & prudentia ei⁹ percussit superbū. Spirit⁹ ei⁹ ornauit celos: & obstetricante manu ei⁹, eductus est coluber tortuosus. Ecce, hec ex parte dicta sunt viarū ei⁹: & cū vix paruā stillā sermonis eius audierimus, qs poterit tonitrnū magnitudinis illi⁹ intueri?

¶ Capituli Summarium. Sanctum Job nulla vis a sua innocentia diuellere potuit. Caput. xxvij.

ADdidit quoq; Job, assumens parabolā suā, et dixit. Viuit deus, q abstulit iudiciū meū, & oīpotens qui ad amaritudinē adduxit aīam meam. Quia donec superest halit⁹ in me, & spūs dei in narib⁹ meis. Nō loquent labia mea iniquitatē, nec lingua mea meditabitur mendaciū. Absit a me, vt iustos vos esse iudicē: donec deficiā, nō recedā ab innocētia mea. Justificationē meā quā cepi tenere, nō deseram, neq; enī reprehēdit me cor meū in oī vita mea. Sit vt impius inimicus meus, et aduersarius meus quasi iniquus. Que est enī spes hypo-

crite si anare rapiat, ⁊ nō liberet de⁹ aīam ei⁹? Plungd deus audiet clamorē eius, cū venerit super eum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari, ⁊ invocare deū omni tempore? Docebo vos per manū dei que omnipotēs habeat, nec abscōdam. Ecce, vos oēs nostis, ⁊ vt quid bec sine causa vana loqmini? Bec est pars hominis impij apud deū, et hereditas violentorum, quā ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt, ⁊ nepotes eius nō saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, ⁊ vidue illius non plorabunt. Si cōportauerit quasi terrā argentū, ⁊ sicut lutum preparauerit vestimēta: Preparabit quidem, sed iustus vestietur illis, ⁊ argentum innocēs dividet. Edificauit sicut tinea domū suā, et sicut custos fecit umbraculū. Dives cū dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, ⁊ nihil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas. Tollet eū ventus vrens, ⁊ auferet, ⁊ velut turbo rapiet eum de loco suo. Emittet super eum, ⁊ non parcet, de manu eius fugiēs fugiet. Stringet super eum manus suas, et sibilabit super illum, intuens locum eius.

¶ Capituli Summarium. Ferrum, aurum, ⁊ lapides pretiosi ex terra trahuntur, non autem sapientia. Cap. xxviij.

Habet argētū, venarū suarū principia, ⁊ auro locus est in quo cōflat. Ferrū de terra tollitur: ⁊ lapis solut⁹ calore in es vertit. Tēpus posuit tenebris, ⁊ vniversorū finē ipse cōsiderat, lapidem quoq; caliginis, ⁊ umbre mortis. Dividet torrēs a populo peregrināte, eos quos oblitus est pes egētis bois et invios. Terra de qua oriebat panis i loco suo, igni subuersa est. Locus sapphiri lapides eius, ⁊ glebe illius aurū. Semitam ignorauit auis, nec intuit⁹ est eā oculus vulturis. Nō calcauerūt eā filij institorū nec ptrasiuit p eā leena. Ad silicem extēdit manum suā, subuertit a radicibus mōtes. In petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoq; fluviorū scrutatus est, et abscondita in lucem produxit. Sapientia vero vbi invenitur: et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius nec invenit in terra suaviter viventiū. Abyssus dicit. Nō est in me: ⁊ mare loquit. Nō est mecū. Nō dabitur aurū obrizū pro ea nec appēdet argētū in cōmutatione eius. Nō cōferetur tinctis Indie coloribus, nec lapidi sardonico ptiosissimo, vel sapphiro. Nō adequabitur ei aurum vel vitrū, nec cōmutabūtur pro ea vasa auri. Excelsa ⁊ eminētia nō cōmemorabūtur cōparatiōe ei⁹: trahit aūt sapiētia de occultis. Nō adequabitur ei topazius de Ethiopia, nec tincture mundissime cōponentur. Unde ergo sapientia venit: ⁊ quis est loc⁹ intelligētie? Abscōdita est ab oculis omniū viventiū, volucres quoq; celi latet. Perditio ⁊ mors dixerunt. Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viā eius, ⁊ ipse novit locū illi⁹. Ipse enī fines mundi intuet: ⁊ omnia q̄ sub celo sunt respicit. Qui fecit vētis pōdus, ⁊ aquas appendit in mēsura. Quādo ponebat pluviis legē, ⁊ viā procellis sonantibus. Tunc vidit illam, ⁊ enarrauit, ⁊ preparauit, ⁊ invenstiganit. Et dixit homini. Ecce, timor dñi, ipsa est sapientia: ⁊ recedere a malo, intelligentia.

¶ Capituli Summarium. Refert Job in quanta felicitate fuerit. Caput. xxix.

Addidit quoq; Job, assumens parabolam suā, et dixit. Quis mihi tribuat, vt sim iurta menses pristinos sm dies quib⁹ deus custodiebat me: Quādo splēdebat lucerna ei⁹ sup caput meū, ⁊ ad lumē ei⁹ ambulabā in tenebris: Sicut fui in dieb⁹ adolescētie mee quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quādo erat oīpotēs mecum: ⁊ in circuitu meo pueri mei. Quādo lauabā pedes meos butyro, ⁊ petra fundebat mihi rivos olei. Quādo pcedebā ad portā civitatis, ⁊ in platea parabāt cathedrā mihi. Videbāt me iuvenes, ⁊ abscōdebant: ⁊ senes assurgētes stabāt. Principes cessabāt log, ⁊ digitū superponebāt ori suo. Vocē suā cohibebāt duces, ⁊ lingua eor gutturi suo adherebat. Auris audiēs beatificabat me, ⁊ oculus videns testimoniū reddebat mihi. Eo qō liberassem pauperē vociferātē, ⁊ pupillū cui nō esset adiutor. Benedictio perituri super me venebat, ⁊ cor vidue cōsolatus sum. Justitia indut⁹ sum: ⁊ vestiui me sicut vestimēto, ⁊ diademate iudicio meo. Oculus fui ceco, ⁊ pes claudo. Pater erā pauperū: ⁊ causam quā nescieba, diligētissime investigabā. Cōterebā molas iniqui, ⁊ de dētibus illius auferebā predā. Dicebāq;, In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea apta est secus aqs, ⁊ ros morabit in messione mea. Gloria mea semp innouabitur, ⁊ arcus meus in manu mea instaurabit. Qui me audiebāt, expectabāt sententiā, ⁊ intēti tacebāt ad consiliū meū. Verbis meis addere nihil audebant, ⁊ super illos stillabat eloquiū meū. Expectabāt me sicut pluviā, ⁊ os suū aperiebant quasi ad imbrē serotinū. Si qñ ridebā ad eos, nō credebāt, ⁊ lux vult⁹ mei nō cadebat in terrā. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus: cūq; sederem quasi rex circūstāte exercitu, eram tamen merentium consolator.

¶ Cap. Sum. Job omniam ludibrio expositus. Cap. xxx.

Nunc aūt derident me iuniores tpe, quorū non dignabar patres ponere cū canibus gregis mei: Quorū virt⁹ manuū mihi erat p nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalētes calamitate ⁊ miseria. Et mādebāt herbas, ⁊ arborū cortices, ⁊ radix iuniperorū erat cibus eorū: Qui de convallibus ista rapiētes, cū singula reperissent, ad ea cū clamore currebāt. In desertis habitabāt torrentiū, ⁊ in cavernis terre vel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur, ⁊ esse sub sentibus delitias cōputabant. Filij stultorū ⁊ ignobiliū, ⁊ in terra penitus non parentes. Nunc in eorū canticū versus sum ⁊ fact⁹ sum eis in proverbium. Abominātur me, ⁊ longe fugiunt a me, ⁊ faciem meam conspuere non verētur. Pharetram enim suam aperuit, ⁊ affixit me, ⁊ frenū posuit in os meū. Ad dexterā orientis calamitatis mee ilico surrexerunt: pedes meos subuerterunt, ⁊ oppressērūt quasi fluctibus semitis suis. Dissipauerunt itinera mea, insidiati sunt mihi: et prevaluerunt, ⁊ non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro, ⁊ aperta ianua irruerunt super me, ⁊ ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilū: abstuliſti quasi ventus desiderū meum: ⁊ velut nubes pertransijt sal⁹ mea. Nunc aūt in memetipso marcescit aīa mea, ⁊ possident me dies afflictionis. Nocte os meū perforatur dolorib⁹: ⁊ qui me comedūt, nō dormiūt. In multitudine eorū consumuntur vestimētum meum, ⁊ quasi capitio tunice succinxerunt me. Cōparat⁹ sum luto, ⁊ assimilat⁹ sum fauille ⁊ cineri. Clamo ad te, ⁊ nō exaudis me: sto, ⁊ nō respicis me. Mutatus es mihi in crudelē, ⁊ in duritia man⁹ tue adversaris mihi. Elevasti me, quasi sup ventū ponēs elisisti me valide. Scio quia morti trades me, vbi cōstituta est dom⁹ omni viventi. Verūtamen nō ad cōsumptionē meā emittis manū tuā: ⁊ si corruerint, ipse salvabis. Flebā quondam super eo qui afflictus erat, ⁊ cōpatiebatur aīa mea pauperi. Expectabā bona, ⁊ venerūt mihi mala: prestolabar lucē, ⁊ eruperunt tenebre. Interiora mea efferbuerunt absq; vlla requie, prevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebā, sine furore cōsurgens, in turba clamabā. Frater fui draconū, ⁊ socius struthionū. Cutis mea denigrata est sup me, ⁊ ossa mea aruerunt pre caumate. Versa est in luctum citbara mea, ⁊ organum meum in vocem flentium.

¶ Capituli Summarium. Innocentia Job. Caput. xxxj.

Depigi fed⁹ cū oculis meis, vt nec cogitarē quidē de virgine. Quā enī partē haberet in me de⁹ desup, ⁊ hereditarē omnipotēs de excelsis: Nūquid nō pōitio est iniquo, ⁊ alienatio operantibus inusitatam? Nōne ipse cōsiderat vias meas, et cūctos gressus meos dinumerat? Si ambulaui in vanitate, ⁊ festinauit in malo pes meus: Appendat me in statera iusta, et sciat deus simplicitatē meā. Si declinauit gressus meus de via, ⁊ si secutus est oculus meus cor meum, ⁊ si in manibus

meis

meis adhesit macula: seram, & alius comedat, & pgenies mea eradicet. Si deceptū est cor meū super muliere: & si ad ostiū amici mei insidiat⁹ sum, Scortū alteri⁹ sit vxor mea, & super illā incuruent alij. Hoc enī nefas est, & ingtas maxia. Ignis est vsq ad pditionē devorās, & oīa eradicās genimina. Si cōtēpsi subire iudicium cū seruo meo & ancilla mea, cū disceptarēt aduersum me. Quid enī faciā, cū surrexerit ad iudicādū de⁹? & cū quesierit, quid rūdebo illi? Nunqd nō in vtero fecit me, q & illū operat⁹ est: & formauit me i vulua vnus? Si negaui qō volebāt pauperibus, & oculos vidue expectare feci. Si comedi bucellā meā solus, & nō comedit pupillus ex ea. (Quia ab infantia mea creuit mecum miseratio: & de vtero matris mee egressa est mecuz.) Si despexi pretereūtē, eo qō nō habuerit indumētū, & absqz operimēto pauperē. Si nō būdixerūt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Si leuaui super pupillū manū meā, etiā cū viderē me in porta superiorē. Humerus meus a iunctura sua cadat, & brachiū meū cū suis ossibus cōfringatur. Semper enī quasi tumētes super me fluctus timui deū, & pondus eius ferre nō potui. Si putaui aurū robur meū, & obrizo dixi, Fiducia mea. Si letatus sum super multis diuitijs meis, & qz plurima reperit manus mea. Si vidi solem cū fulgeret, & lunam incedentē clare. Et letatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manū meam ore meo. Que est iniquitas maxima, & negatio contra deū altissimū. Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat: et exultaui qō inuenisset eū malū. Nō enim dedi ad peccandum guttur meū, vt expeterē maledicēs aiāe⁹. Si nō dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de carnibus eius, vt saturemur? Foris nō mansit peregrinus, ostiū meū viatori patuit. Si absc̄di quasi homo peccatū meum, & celaui in sinu meo iniquitatē meā. Si expaui ad multitudinem nimā, & despectio propinquoū terruit me: & nō magis tacui nec egressus sum ostiū. Quis mihi tribuat auditorem, vt desideriū meū audiat omnipotēs: & librū scribat ipse q iudicat. Vt in humero meo portē illū, & circūdē illum quasi coronā mihi? Per singulos grad⁹ meos pnūtiabo illū, et quasi principi offeram eū. Si aduersum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absqz pecunia, & animam agricolarū eius afflixi. Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Job.

¶ C.S. Redarguit Heliu silētiū amicorū Job. C.xxxij.

Quiescerūt aūt tres viri isti respōdere Job eo qō iustus sibi videret. Et iratus, indignatusqz est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est aūt aduersum Job, eo qō iustū se esse diceret coram deo. Porro aduersum amicos eius indignatus est, eo qō nō inuenissent respōsionē rationabilē, sed tm̄modo cōdēnassent Job. Igit Eliu expectauit Job loquentē: eo qō seniores essent, qui loquebant. Cum antē vidisset qō tres respōdere nō potuissent, iratus est vehementer. Respōdēsqz Eliu filius Barachel Buzites, dixit: Junior sum tpe, vos autē antiquiores: idcirco demisso capite verit⁹ sum vobis indicare meā sententiā. Sperabā enī q̄ etas plūrior loquerē, & annorū multitudo doceret sapientiā. Sed vt video, spūs est in hoīb⁹, & inspiratio oīpotentis dat intelligētiā. Nō sunt longeui sapiētes, nec seues intelligūt iudiciū. Ideo dicā, audite me, ostēdā vobis etiam ego meā sapiētiā. Expectaui enī sermones vestros, audiui prudentiam vestram, donec disceptarem mihi sermonib⁹. Et donec putabā vos aliqd dicere, cōsiderabā, sed vt video, non est qui possit arguere Job, & rūdere ex vobis sermonib⁹ eius: Ne forte dicatis, Inuenimus sapientiā, deus piecit eū, nō homo. Mihi locutus est mihi, & ego nō ī̄m sermones vestros respōdebo illi. Extimuerūt nec respondērūt vltra, abstulerunt qz a se eloquia. Quia igit expectaui & nō sunt locuti: steterūt, nec vltra respōdērūt: Respōdebo & ego partē meā, & ostendā sciētiā meā. Plenus sum enim sermonib⁹, & coartat me spūs vteri mei. En venter meus quasi mustum absqz spiraculo, qō lagūculas nouas disrūpit. Loquar, & respirabo paululū: aperiam labia mea, & respōdebo. Non accipiā personā viri, & deū homini non equabo. Nescio enī quādiu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus.

¶ C.S. Redarguit Elin Job vt temerarium. Ca.xxxiij.

Audi igitur Job eloquia mea, et oēs sermones meos ausculta. Ecce, aperui os meū, loquetur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, & sciētiā purā labia mea loquentur. Spūs dei fecit me, & spiraculū oīpotētis vīuificauit me. Si potes, respōde mihi, & aduersus faciē meā cōsiste. Ecce, & me sicut & te fecit deus, & de eodē luto ego quoqz format⁹ sum. Verūtamē mīraculū meū nō te terreat, & eloquētia mea nō sit tibi grauis. Dixisti ergo in auribus meis, & vocē verborū tuorū audiui. Mundus sum ego, & absqz delicto immaculatus, & nō est iniquitas in me. Quia querelas in me reperit, ideo arbitrat⁹ est me inimicū sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodiuit oēs semitas meas. Hoc est ergo, in quo nō es iustificatus. respōdebo tibi: qz maior sit deus homine. Aduersus eū cōtēdis qō nō ad oīa verba respondeat tibi. Semel loquit deus, & secūdo idipsum non repetit. Per somniū in visiōe nocturna, quādo irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo: Tūc aperit aures virorū, & erudiēs eos, instruit disciplina, vt auertat hominē ab his que fecit, & liberet eū de superbia. Eruēs aiāe eius a corruptione: & vitā illius, vt nō trāseat in gladiū. Increpat quoqz pdoloxē in lectulo, & oīa ossa eius marcescere facit. Abominabilis ei fit in vita sua panis, & anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, & ossa q̄ tecta fuerāt, nudabūtur. Appropinquabit corruptioni aīa eius, & vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquēs vnus de similib⁹, vt annuntiet hois equitatē. Miserebit⁹ eius, & dicet. Libera eū, vt nō descendat in corruptionē: inueni in quo ei ppitier. Cōsumpta est caro eius a supplicijs, reuertat ad dies adolescentie sue. Deprecabitur deū, & placabilis ei erit: & videbit faciē eius in mbilo, & reddet homini iustitiā suam. Respiciet homines, & dicet. Peccaui, & vere deliqui: & vt eram dignus, nō recepi. Liberauit aiam suā, ne pergeret in interitum, sed vīuēs lucē videret. Ecce, hec oīa operatur deus tribus vicib⁹ per singulos, vt reuocet aias eorū a corruptiōe, & illuminet luce vīuentiū. Attende Job, & audi me, & tace dū ego loquor. Si aūt habes quid loquaris, respōde mihi: loquere: volo enim te apparere iustum. Quod si nō habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

¶ Capituli Summarium. Eliu loquēs ad sapientes subsannat beatum Job. Caput.xxxiiij.

Pronūtiās ita qz Eliu, etiā hec locut⁹ est. Audite sapientes verba mea, & eruditi auscultate me. Auris enim vba pbat, & guttur escas gustu dijudicat. Judiciū eligamus nobis, & inter nos videam⁹ qd sit melī⁹. Quia dixit Job. Justus sum, & deus subuertit iudiciū meū. In iudicādo enī me, mēdaciū est: et violēta sagitta mea absqz vllo peccato. Quis est vir vt est Job q bibit subsannationē quasi aquā. Qui graditur cum operantibus iniquitatē, & ambulat cū virīs impīs? Dixit enim. Nō placebit vir deo, etiaz si cucurrerit cū eo. Ideo viri cordati audite me, absit a deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enī hois reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enī deus nō cōdemnabit frustra, nec omnipotēs subuertet iudiciū. Quē cōstituit aliū super terram: aut que posuit super orbē quē fabricatus est? Si direxerit ad eū cor suum, spiritū illius & flatū ad se trahet: Deficiet oīs caro simul, & homo in cinerem reuertet. Si habes ergo intellectū, audi qō dicit, & ausculta vocē eloquij mei. Numquid qui non amat iudiciū, sanari potest? & quomodo tu eū qui iustus est, in tantū cōdēnas? Qui dicit regi apostata, qui vocat duces impios. Qui nō accipit personas principū, nec cognouit tyrānū cū disceptaret cōtra pauperē: opus enim manuū eius sunt vniuersi. Subito morientur, & in media nocte turbabuntur populi, & pertransibunt, & auferent vio-

B Deuter. x.d. ij. parali. xix.c. Sapien. vj.b. Eccles. xxxv.b. Ro.ij.b. Gala.ij. b. ephe. vj. b. Colo.iij. d. Act. x.c. j.pet.iij.e.

lentum absq; manu. Oculi enī ei⁹ super vias hoīm, et oēs gressus eorū ꝓsiderat. Nō sunt tenebre, ꝛ nō est vmbra mortis, vt abscōdātur ibi qui operant̄ iniqtatē. Neq; enī vltra in hominis potestate est, vt veniat ad deū in iudiciū. Cōtēret multos ꝛ innumerabiles, ꝛ stare faciet alios pro eis. Nouit enī opera eor: ꝛ idcirco īducet noctē, ꝛ cōterent̄. Quasi impios ꝑcussit eos in loco videntiū. Qui quasi de industria recesserūt ab eo, ꝛ oēs vias ei⁹ intelligere noluerūt. Ut perenire facerēt ad eū clamorē egeni, ꝛ audiret vocē pauperū. Ipso enī cōcedēte pacē, qs est q cōdēnet: er quo abscondērit vultū, qs est q cōtēplet eū: ꝛ sup gētes ꝛ sup oēs homines. Qui regnare facit hominē hypocritā, ꝓpter peccata ꝑpli. Quia ergo ego locut⁹ sum ad deū, te q; nō ꝓhibebo. Si errani, tu doce me: si iniqtatem locut⁹ sum, vltra nō addā. Nūqd a te de⁹ expetit eā, qz displicuit tibi: tu enī cepisti loqui, ꝛ nō ego: qō si quid nosti meli⁹, loq̄re. Viri intelligētes loquātur mihi, ꝛ vir sapiēs audiat me. Job autem stulte locut⁹ est, ꝛ verba illi⁹ nō sonāt disciplinā. Pater mi, ꝓbet̄ Job vsq; ad finē: ne desinas ab hoīe iniqtatis. Qui addidit sup peccata sua blasphemiā: inter nos interim cōstringatur, ꝛ tunc ad iudiciū ꝓuocet sermonib⁹ suis deum.

¶ Capituli Summariū. Non deo sed homini prodest aut obest ꝓietas aut impietas. Caput. xxxv.

DIcitur Eliu hec rursum locut⁹ est. Nunqd eqa videtur tua cogitatio, vt diceres. Justior sum deo: Dixisti enī. Non tibi placet qō rectū est: vel quid tibi proderit, si ego peccauero: Itaq; ego rūdebo sermonib⁹ tuis, ꝛ amicis tuis tecū. Suspice celum ꝛ intuere, ꝛ cōtēplare etherea qō altior te sit. Si peccaueris, quid ei nocebis: ꝛ si multiplicate fuerint iniqtates tue, quid facies ꝙtra eū: Porro si iuste egeris, qd donabis ei, aut qd de manu tua accipiet: Homini q similis tui est, nocebit impietas tua: ꝛ filiū hois adiuuabit iustitia tua. Propter multitudinē calūniatorū clamabūt, ꝛ eiulabūt propter vim brachij tyrannorū. Et nō dixit. Ubi est deus qui fecit me, q dedit carmina in nocte: Qui docet nos super iumēta terre, ꝛ sup volucres celi erudit nos. Ibi clamabūt, ꝛ nō exaudiet, propter superbiā malorū. Nō ergo frustra audiet deus, ꝛ oī potens causas singulorū intuebit. Etiā cū dixeris. Nō cōsiderat iudicare coram illo, ꝛ expecta eū. Nunc enim non infert furorē suū, nec vleiscitur scelus valde. Ergo Job frustra aperit os suum, ꝛ absq; scientia verba multiplicat.

¶ Capituli Summarium. Deus equus iudex. Ca. xxxvj.

ADdens quoq; Eliu, hec locut⁹ est. Sustine me paululū, ꝛ indicabo tibi: adhuc enī habeo qō ꝓ deo loquar. Repetā scientiā meā a principio, et operatorē meū ꝓbabo iustū. Vere enī absq; mēdacio sermones mei, ꝛ ꝑfecta scientia ꝓbabit tibi. De⁹ potētes nō abijcit, cū ꝛ ipse sit potens, sed nō saluat impios, ꝛ iudiciū pauperib⁹ tribuit. Nō auferet a iusto oculos suos, ꝛ reges in solio collocat in ꝑpetuū, ꝛ illi erigūtur. Et si fuerint in cathenis, ꝛ vinciant̄ funibus paupertatis. Indicabit eis opera eorū ꝛ scelera eorū, qz violenti fuerint. Reuelabit quoq; aurē eor, vt corripiat: ꝛ loquet, vt reuertantur ab iniquitate. Si audierint ꝛ obseruauerint, cōplebūt dies suos in bono, ꝛ annos suos in gloria. Si aūt nō audierint transibūt ꝑ gladiū, ꝛ cōsument̄ in stultitia. Simulatores et callidi ꝓuocāt irā dei, nec; clamabūt cū victi fuerint. Nō rient in tēpestate aia eor, ꝛ vita eor inter effeminatos. Eripiet de angustia sua pauperem, ꝛ reuelabit in tribulatione aurē ei⁹. Igit̄ saluabit te de ore angusto latissime, ꝛ nō habēte fundamentū subter se: requies aūt mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impij iudicata est, causam iudiciūq; recipies. Nō te ergo superet ira, vt aliquem opprimas: nec multitudo donorū inclinet te. Depone magnitudinem tuā absq; tribulatione, ꝛ oēs robustos fortitudine. Ne ꝓtrahas noctē, vt ascēdāt ꝑpli pro eis. Caue ne declines ad iniqtatē: hāc enī cepisti sequi post miseriā. Ecce, de⁹ excelsus in fortitudine sua, ꝛ nullus ei silis in legislatorib⁹. Quis poterit scrutari vias eius: aut quis audet ei dicere, Operatus es iniqtatē: ¶ Deméto qō ignores opus eius, de quo cecinerūt viri. Oēs hoies vident eū, vnusquisq; intuetur procul. Ecce de⁹ magnus vincēs scientiā nostrā: numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluuie, ꝛ effundit imbres ad instar gurgitū. Qui de nubib⁹ fluunt, que preterūt cuncta desup. Si voluerit extēdere nubes quasi tentorū suū. Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoq; maris operiet. Per hec enī iudicat populos, et dat escas multis mortalibus. In manib⁹ abscōdit lucem, et precipit ei vt rursus adueniat. Annuntiat de ea amico suo, quod possessio eius sit, ꝛ ad eam possit ascendere.

¶ La. Sum. Deus in loco nubiū mira facit. Cap. xxxvij.

SUper hoc expauit cor meū, ꝛ emotū est de loco suo. Audite auditionē in terrore vocis ei⁹, ꝛ sonū de ore illi⁹ procedētē. Subter oēs celos ipse cōsiderat, ꝛ lumē illi⁹ super terminos terre. Post eū rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis sue, ꝛ nō inuestigabit, cū audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter: qui facit magna ꝛ inscrutabilia. Qui ꝑcipit niui vt descēdat super terrā, ꝛ hyemis pluuijs, ꝛ imbri fortitudinis sue. Qui in manu oīm hominū signat, vt noueriūt singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulū, ꝛ in antro suo morabit. Ab interioribus egredietur tēpestas, ꝛ ab arcturo frigus. Flāte deo cōcrescit gelu, ꝛ rursum latissime fundunt̄ aque. Frumentū desiderat nubes, ꝛ nubes spargūt lumen suū. Que lustrāt per circuitū quocūq; eas voluntas gubernātis duxerit ad omne qō precepit illis sup faciē orbis terrarū. Siue in vna tribu, siue in terra sua, siue in quocunq; loco misericordie sue eas inuenire. Ausculta hec Job: sta, ꝛ cōsidera mirabilia dei. Nunqd scis qñ precepit deus pluuijs, vt ostēderet lucē nubiū eius: Nunqd nosti semitas nubiū magnas, ꝛ perfectas sciētias: Nonne vestimēta tua calida sunt, cū ꝑflata fuerit terra austro: Tu forsitā cū eo fabricat⁹ es celos, q solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostēde nobis qd dicamus illi: nos quippe inuolui mur tenebris. Quis narrabit ei que loquor: ꝛ etiam si locutus fuerit homo, deuorabitur. Et nunc non vidēt lucē: subito aer coget̄ in nubes, ꝛ vētus trāsiens fugabit eas. Ab aquilone aurū venit, ꝛ a deo formidolosa laudatio. Digne eū inuenire nō possum⁹: magnus fortitudine, ꝛ iudicio, ꝛ iustitia, et enarrari non pōt. Ideo timebunt eum viri, ꝛ non audebūt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

¶ Capituli Summarium. Obuertit deus ipsi Job mirabilia que fecit in creaturis. Caput. xxxviij.

REspondens autem dñs Job de turbine, dixit. Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis: Accinge sicut vir lūbos tuos, interrogabo te: ꝛ responde mihi. Ubi eras qñ ponebam fundamenta terre: indica mihi, si habes intelligentiā. Quis posuit mensuras eius si nosti: ꝛ vel quis tetendit sup eam lineā: Super quo bases illius solidate sunt: ꝛ aut quis dimisit lapidem angularem eius. Cum me laudarent simul astra matutina, ꝛ iubilarent omnes filij dei: Quis cōclusit ostijs mare, quādo erumpebat quasi de vulua procedens. Cū ponerē nubē vestimentū eius, ꝛ caligine illud quasi pannis infantie obuoluerem: Circūdedi illud terminis meis,

et posui

et posui vectē ꝛ hostia. Et dixi. Usq; huc venies, ꝛ nō proce
des amplius, ꝛ hic cōfringes tumentes fluctus tuos. Nun
quid post ortū tuū precepisti diluculo, ꝛ ostēdisti auroꝛe lo
cum suum: Et tenuisti concutiēs extrema terre, ꝛ excussisti
impios ex ea: Restituet vt lutū signaculū, ꝛ stabit sicut ve
stimētū. Auferet ab impijs lux sua, ꝛ brachiū excelsum cō
fringet. Nunqd ingressus es pfundū maris, ꝛ in nouissimis
abyssi deambulasti: Nūquid aperte sunt tibi porte mortis
ꝛ ostia tenebrosa vidisti: Nūqd cōsideraſti latitudines ter
re: indica mihi si nosti oia. In qua via lux habitet, ꝛ tene
brarū qs locus sit. Vt ducas vnū qōq; ad terminos suos,
ꝛ intelligas semitas domꝰ ei⁹. Sciebas tunc qō nasciturus
esses: ꝛ numerū dierū tuoꝝ noueras: Nūquid ingressus es
thesauros niuis, aut thesauros grandinis aspexisti: Que
preparaui in tēpus hostis, in diē pugne ꝛ belli: Per quā
viā spargit lux, dividit estus sup terrā: Quis dedit vehe
mētissimo imbri cursum, ꝛ viā sonantis tonitrui. Vt plue
ret sup terrā absq; hoie in deserto, vbi nullus mortaliū cō
morat. Vt umpleret inuiam ꝛ desolatā, ꝛ pduceret herbas
virentes: Quis est pluuie pater: vel quis genuit stillas ro
ris: De cuꝰ vtero egressa est glacies: ꝛ gelu de celo qs ge
nuit: In silitudinē lapidis aque duranť ꝛ superficies abyssi
cōstringit. Nūqd cōiūgere valebis micātes stellas Pleia
des, aut gyrū arcturi poteris dissipare: Nunqd pducis lu
ciferū in tpe suo, ꝛ vesperū sup filios terre cōsurgere facis:
Nunqd nosti ordinem celi, ꝛ pones rationem eius in terra:
Nūquid leuabis ad nebulā vocē tuā, ꝛ impetus aquaruꝫ
operiet te: Nūquid mittes fulgura ꝛ ibūt, ꝛ reuertēta dicēt
tibi. Assumus: Quis posuit in visceribus hoīs sapiētiā:
vel quis dedit gallo intelligentiā: Quis enarrabit celoruꝫ
rōnē, ꝛ concentū celi quis dormire faciet: Quando funda
batur puluis in terra, ꝛ glebe compingebantur: Nunquid
capies leene predam, ꝛ animā catulorum eius implebis,
quando cubant in antris ꝛ in specubus insidiātur: Quis
preparat coruo escam suam, quando pulli eius clamāt ad
deum vagientes, eo quod non habeant cibos:

¶ Dira dei sapia i gbusdā aniāb⁹ ꝛ q̄drupedib⁹. Lxxrir.

Nunqd capies leene predā, ꝛ animā catulorꝫ eiꝰ.
A implebis. Quādo cubāt in antris, ꝛ in specubꝰ
insidianť: Quis preparat coruo escā suā, quan
do pulli eiꝰ clamāt ad deū, vagiētes, eo qō non
habeāt cibos: Nūquid nosti tēpus partus ibicū in petris,
vel parturiētes ceruas obseruasti: Dinumeraſti mēses cō
ceptus earū, ꝛ scisti tps partꝰ earū: Incuruātur ad fetum ꝛ
parūt, ꝛ rugitꝰ emittūt. Separātur filij earū, ꝛ pergūt ad pa
stum: egrediūtur, ꝛ nō reuertunť ad eas. Quis dimisit ona
grū liberū, ꝛ vincula eiꝰ quis soluit. Cui dedi in solitudine
B domū, ꝛ tabernacula eiꝰ in terra salsuginis. Cōtēnit mul
titudinē ciuitatis, clamorē exactoris nō audit. Circūspicit
montes pascue sue, ꝛ virentia queq; perquirit. Nūquid vo
let rhinoceros seruire tibi, aut morabit ad pēsepe tuū. Nun
quid alligabis rhinocerota ad arādū loro tuo: aut cōfrin
get glebas valliū post te: Nunquid fiduciā habebis in ma
gna fortitudine eius, ꝛ derelinques ei labores tuos: Nunq
d credes illi, qñ sementē reddat tibi, ꝛ areā tuā ꝯgreget:
Pēna struthionis silis est pēnis herodij, ꝛ accipitris. Qñ
derelinquit ouа sua in terra, tu fotā i puluere calefacies
ea. Obliniscit qō pes cōculcet ea, aut bestia agri conterat.
C Durať ad filios suos q̄si nō sint sui, frustra laborauit nul
lo timore cogēte. Priuauit eñ eā deꝰ sapientia, nec dedit
illi intelligētiā. Cum tps fuerit, in altū alas erigit: deridet
equū ꝛ ascēsorē eiꝰ. Nūquid pbebis equo fortitudinem, aut
circūdabis collo eiꝰ hinnitū: Nunqd suscitabis eū q̄si locu
stas: gloria narīū eiꝰ terror. Terram vngula fodit, exultat
audacter: in occursum pergit armatis. Cōtēnit pauorē, nec
cedit gladio. Sup ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta
ꝛ clipeus. Feruens ꝛ fremēs sorbet terrā, nec reputat tube
sonare clangorē. Vbi audierit buccinā, dicit Vah, procul
D odorat urt belli, exhortationē ducū, ꝛ vlulatū exercit⁹. Nun
quid p sapiētiā tuā plumescit accipiter, expādēs alas suas
ad austrū: Nūqd ad pceptū tuū eleuabiť aqla, ꝛ in arduis
ponet nidū suū: In petris manet, in preruptis silicib⁹ com
morat ur, atq; in inaccessis rupib⁹. Inde ptēplatur escam,
ꝛ de longe oculi eiꝰ pspiciūt. Pulli eiꝰ lambūt sanguinē: ꝛ
vbicūq; cadauer fuerit, statim adest. Et adiecit dñs ꝛ locu
tus est ad Job. Nunqd qui cōtēdit cū deo, tā facile cōquie
scit: vtiq; q arguit deū, dz respōdere ei. Respondēs autem
Job dño, dixit. Qui leuiter locutus sum, rūdere quid pos
sum: manū meā ponā sup os meū. Vnū locutus sum, quod
vtinam non dixissem, ꝛ alterum, quibus vltra non addam.

¶ L. S. Deus etiā dñator Behemoth ꝛ Leuiathā. C. xl.

Respōdēs aūt dñs Job de turbine, dixit. Accīn
A ge sicut vir lūbos tuos: interrogabo te, ꝛ indica
mihi. Nūquid irritū facies iudicium meū: ꝛ con
demnabis me, vt tu iustificeris: Et si habes bra
chiū sicut deus, ꝛ si voce silī tonas: Circūda tibi decorē, ꝛ in
sublime erigere, ꝛ esto gl'iosus, ꝛ speciosis induere vestib⁹.
Disperge superbos furore tuo, ꝛ respiciēs oēm arrogantē
B humilia. Respice cūctos superbos, ꝛ cōfunde eos, ꝛ cōte
re impios i loco suo. Absconde eos i puluere simul, ꝛ facies
eoꝝ demerge i foueā, Et ego cōfitebor qō salnare te possit
dextera tua. Ecce, Behemoth quē feci tecū, fenū quasi bos
comedet. Fortitudo eiꝰ in lūbis eiꝰ, ꝛ virtꝰ illiꝰ in vmbilico
vētris eiꝰ. Stringit caudā suā quasi cedrū, nerui testiculoꝝ
eiꝰ perplexi sunt. Ossa eiꝰ velut fistule aeris, cartilago illiꝰ
q̄si lamine ferree. Ipse est principiū viarū dei q fecit eū, ap
C plicabit gladiū eiꝰ. Huic montes herbas ferūt: oēs bestie
agri ludēt ibi. Sub vmbra dormit in secreto calami, i locis
humētib⁹. Protegūt vmbre vmbrā eiꝰ, circūdabūt eū sali
ces torrētis. Ecce, absorbebit fluniū, ꝛ non mirabiť: habet
fiduciā, qō influat Jordanis in os eiꝰ. In oculis eius quasi
hamo capiet eū, ꝛ in fudib⁹ pforabit nares eiꝰ. Ein extrahe
re poteris Leuiathā hamo, ꝛ fune ligabis linguā eiꝰ. Nun
D qd pones circulū in naribꝰ eiꝰ, aut armilla pforabis maxil
lā eiꝰ: Nūqd multiplicabit ad te pces, aut loqueť tibi mol
lia: Nūquid feriet tecū pactū, ꝛ accipies eū seruū sempiter
nū: Nūquid illudes ei q̄si auī: aut ligabis eū ancillis tuis:
Cōcidēt eū amici, diuidēt illū negotiatores. Nunqd imple
bis sagenas pelle eiꝰ, ꝛ gurgustiū pisciū capite illius: Po
nes sup eū manū tuā: memēto belli, nec vltra addas loqui.
Ecce, spes eiꝰ frustrabiť eū, ꝛ vidētibus cūctis pcipitabiť.

¶ L. S. Describitur Behemoth iurta mēbra sua. C. xlj.

Non quasi crudelis suscitabo eū: quis eñ resiste
A re potest vultui meo: Et qs ante dedit mihi, vt Idtere.
reddā ei: oīa q̄ sub celo sunt, mea sunt. Nō par l. 3.
cam ei, verbis potētib⁹, ꝛ ad deprecādū cōpositis. Quis reuelabit faciē indumēti eiꝰ: ꝛ in mediū oris eius
quis intrabit: Portas vultꝰ eius qs aperiet: per gyrū den
tium eiꝰ formido. Corpus illiꝰ quasi scuta fusilia, cōpactū
squamis se premētib⁹. Una vni cōiūgitur, ꝛ ne spiraculum
B quidē incedit per eas. Una alteri adherebūt, ꝛ tenentes se
nequaq; separabunť. Sternutatio eiꝰ splēdor ignis, ꝛ ocu
li eiꝰ vt palpebre diluculi. De ore eius lampades pcedunt
sicut tede ignis accense. De naribꝰ eiꝰ pcedit fumus sicut
olle succēse, atq; feruētis. Halitꝰ eiꝰ prunas ardere facit, ꝛ
flāma de ore eiꝰ egrediť. In collo eiꝰ morabiť fortitudo, et
faciē eiꝰ precedet egestas. Membra carniū eiꝰ coherētia sibi:
mittet cōtra eū fulmina, ꝛ ad locū alium non ferentur. Cor
ei⁹ indurabiť tā q̄ lapis, ꝛ stringeť quasi malleatoris incus.
C Cū sublatꝰ fuerit, timebūt angeli, ꝛ territi purgabunť. Cū
apphēderit eū gladiꝰ, subsistere nō poterit, neq; hasta, neq;
thorax. Reputabit eñ quasi paleas ferrū: ꝛ quasi lignū pu
tridū es. Non fugabit eū vir sagittariꝰ, in stipulā versi sunt
ei lapides funde. Quasi stipulā estimabit malleū, ꝛ deride
bit vibrantē hastā. Sub ipso erūt radij solis, sternet sibi au
rū quasi lutū. Feruescere faciet quasi ollā pfundū maris: ꝛ
D ponet quasi cū vnguēta bulliūt. Post eum lucebit semita,
estimabit abyssum quasi senescentē. Nō est sup terrā pote
stas, que cōpareture i, q factus est vt nullū timeret. Omne
sublime videt, ipse est rex super vniuersos filios superbie.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

¶C.S. Job recupatꝫ cū fenore amilliſ tādē moꝛiē. C.xlij.

RESpōdens aūt Job dño, dixit, Scio qꝛ oīa potes, ⁊ nulla te latet cogitatio. Quis eſt iſte q̄ celat cōſiliū abſq; ſcientia? ideo inſipiēter locutus ſum, ⁊ q̄ vltra modū excedūt ſciētiā meā. Audi, ⁊ ego loquar: interrogabo te, ⁊ reſpōde mihi. Auditu auris audiui te, nunc aūt oculus meus videt te. Idcirco ipſe me reprehēdo, ⁊ ago penitētiā in fauilla ⁊ cinere. Poſtq̄ autē locutus eſt dñs verba hec ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitatē. Iratus eſt furoꝛ meus in te, ⁊ in duos amicos tuos, qñ nō eſtis locuti coꝛā me rectū, ſicut ſeruus meus Job. Sumite ergo vobis ſeptē tauros, ⁊ ſeptem arietes, et ite ad ſeruum meū Job, ⁊ offerte holocauſtum pro vobis: Job aūt ſeruus meus oꝛabit pro vobis: faciē eiꝰ ſuſcipiā, vt non vobis imputetur ſtultitia: neq; enī locuti eſtis coꝛā me rectū, ſicut ſeruus meus Job. Abierunt ergo Eliphaz Themanites, ⁊ Baldad Suhites, ⁊ Sophar Naamathiteoꝛ: ⁊ fecerūt ſicut locutꝰ fuerat dñs ad eos, ⁊ ſuſcepit dñs faciem Job. Dñs quoq; cōuerſus eſt ad penitentiā Job, cū oꝛaret ille pro amicis ſuis. Et addidit dñs oīa quecūq; fuerant Job, duplicia. Venerūt aūtē ad eū oēs fratres ſui, ⁊ vniuerſe ſoꝛores ſue, ⁊ cuncti qui nouerāt eū prius, ⁊ comederūt cū eo panē in domo eius. Et monerūt ſuper eum caput, et conſolati ſunt eum ſuper omni malo q̄ intulerat dñs ſup eū. Et dederūt ei vnuſquiſq; ouem vnā, ⁊ inaurem aureā vnā. Dñs aūtē benedixit nouiſſimis Job magis q̄ principio eiꝰ. Et facta ſunt ei quatuoꝛdecim millia ouiū, et ſex millia cameloꝝ, ⁊ mille iuga boum, et mille aſine. Et fuerunt ei ſeptem filij, ⁊ tres filie. Et vocauit nomen vnius Diem, ⁊ nomē ſecunde Caſſiam, ⁊ nomen tertie Cornuſtibij. Non ſunt aūt inuente mulieres ſpecioſe, ſicut filie Job in vniuerſa terra. Deditq; eis pater ſuus hereditatem inter fratres earū. Vixit aūt Job poſt flagella hec, cētū quadraginta annis, ⁊ vidit filios ſuos, ⁊ filios filiorum ſuoꝝ vſq; ad quartā gñationē, ⁊ moꝛtuꝰ eſt ſenex, ⁊ plenꝰ dieꝝ.

¶Explicit Job.

¶Incipit prologus primus beati Hieronymi. preſbyteri in pſalteriū.

B

C

D

OSalteriū Rome dudū poſitꝰ emēdaꝝ ⁊ iuxta ſeptuaginta interpretes (licet curſim) magna tamen ex parte correxeram. Quod q̄ rurſum videtis o paula ⁊ euſtochium ſcriptoꝝ vitio depꝛauatū pluſq; antiquū erroꝛē q̄; nouam emēdationē valere: me cogitis vt veluti quodā nouali ſciſſum tā aruuz exerceāt: ⁊ obliquis ſulcis renaſcentes ſpinas eradicē: equum eſſe dicentes: vt quod crebꝛo male pullulat: crebꝛius ſuccidatur. Unde cōſueta prefatione commoneo tā vos q̄bus foꝛte laboꝛ iſte deſudat: q̄; eos qui exēplaria iſtiuſmodi habere voluerint. vt que diligenter emendauī cū cura ⁊ diligentia trāſcribātur. Notet ſibi vnuſquiſq; vel iacērem lineā vel radiantia ſigna: idest obelos vel aſteriſcos: ⁊ vbicunq; viderit virgulā precedentem: ab ea vſq; ad duo puncta que impreſſim: ſciat in ſeptuaginta tranſlatoꝝbus plus haberi. Ubi aūt ꝓſpexerit ſtelle ſimilitudinē de Hebꝛeis voluminibus additū nouerit eque vſq; ad duo puncta: iuxta theodotionis duntaxat editionē: qui ſimplicitate ſermonis a ſeptuaginta interpretibus non diſcordat. Hec ergo ⁊ vobis ⁊ ſtudioſo cuiq; feciſſe me ſciēs non ambigo multos foꝛe q̄ vel inuidia vel ſupercilio malint contemnere videri preclara q̄; diſcere: et de turbulento magis riuoq; de puriſſimo fonte potare.

¶Explicit prologus primus in pſalteriū.

¶Incipit prologus ſecundus beati Hieronymi. preſbyteri in pſalteriū.

DAuid filius ieſſe cum eſſet in regno ſuo: quatuoꝛ elegit q̄ pſalmos canerēt: id eſt Aſaph: Heman: Ethan: ⁊ Idithū. Octoginta ⁊ octo dicebāt pſalmos ⁊ ducenti ſubdita pſalma: ⁊ cytharā percutiebat Abiuth cū Dauid reduxiſſet arcā dei in Jeruſalē poſt annos viginti reuocatam ab Azotis: ⁊ remanſit in domo Aminadab. Hanc impoſuit ſubiugali nouo: ⁊ adduxit Jeruſalē electis viris ex omni gēe filioꝝ Iſrael ſeptuaginta nullibus viris. Ex quibus quatuoꝛ principes preeſſe cantoribus cōſtituit: Aſaph: Eman: Ethā: et Idithū: vnicuiq; eoꝝ diuidēs ſeptuaginta duos viros ſuccinentes laudē: ⁊ canticū cāticoꝝ dño. Et vnus quidē eoꝝ feriebat cymbalū: alius cytharā: alꝰ tuba cornea exultās. In medio aūt eoꝝ Dauid ſtabat ipſe tenēs pſalteriū. Arcā aūt antecedebant ſeptem choꝝ: ⁊ ſacrificium titulorum. Populus autē virtuetſus ſequebatur poſt arcam. Sunt aūt oēs pſalmi Dauid centum quinquaginta. Quoꝝ omniū quidem nouē fecit ipſe Dauid. triginta duo nō ſunt ſuꝑſcripti: ſeptuaginta duo in Dauid: duodecim in Aſaph: duodecim in Idithum: nouem filijs choꝛe: vnus Moyſi: duo in Salomonē: duo in Aggeum ⁊ zachariam: fiunt omnes itaq; pſalmi Dauid numero centum quinquaginta. Dyapſalma numero ſeptuaginta quinq; Cantica graduum quindecim. Primus pſalmꝰ nulli aſſignatus eſt: quoniam omniū eſt. Deinde quis alius intelligitur in primo niſi primogenitus: vt merito ſuperſcripto neceſſaria non fuerit. Deinde quia ipſe pſalmus rationem chriſti facit quādo dicit aduerſus chriſtum eius: exponendo perſonam in ſcribendo cauſam omnino non indiget. Ordines hyſtoꝛie immutatos legimus in titulis pſalmoꝝ. Sed pſalmi non ſecundū hyſtoꝛiam: ſed ſecundū prophetiam leguntur. Ita ordines pſalmoꝝ turbare non poteſt oꝛdo titulorum. Pſalmi omnes qui inſcribuntur ipſi Dauid: ad chriſti pertinent ſacramentum.

¶Explicit prologus ſecundus in pſalteriū.

¶Incipit prologus tertius beati Hieronymi preſbyteri in pſalteriū.

LIber pſalmoꝝ q̄; vno concludatur volumine nō eſt tamen vno eodē factoꝛe. Decem enim pphete pene ſunt qui eos diuerſo tēpoꝛe ſcripſerūt: id eſt Moyſeoꝛ: Dauid: Salomon: Aſaph: ⁊ Emā: Etham ⁊ Idithum filij Choꝛe: Aſſur: Elama: Eliazab ſiue Eſdras. Nonnulli etiam Aggei ⁊ zacharie exiſtimātur. De his autem qui ſine titulis ſunt: traditio vera talis eſt vt cuiꝰ authoꝛis preſcriptio preceſſerit: ceteri qui ſine titulo ſequuntur ipſius eſſe credātur. Eſt autem hic liber allegoꝛicis acrypicis ſacramentis ſignatus: ſpecialiter autem q̄ natus: q̄ paſſus: quod reſurrexit chriſtus: pene omniū pſalmoꝝ reſonat oꝛganus. Sciēdum tamen quod apud hebꝛeos omnes pſalmi permixti fuerunt ⁊ inoꝛdinati quos quidē primus Eſdras in vnum volumen coegit: ⁊ oꝛdinem numeroq; diſpoſuit: atq; per occultū ſacramētum myſterium aliis alios pretulit oꝛdine dum poſteꝛioꝛes videantur in tempoꝛe. Nam ſcōm hiſtoꝛiam tertius pſalmus quinquageſimo pſalmo poſteꝛioꝛ eſt: ſed propter myſteriuz in oꝛdine prioꝛ eſt. Sic etiam habetur in ceteris: quia ſpiritusſanctus eos preoꝛdinauit vt voluit.

¶Explicit prologus tertius in pſalteriū.

¶Incipit Liber hymnoꝝ ſiue pſalmoꝝ ſiue ſoliloquioꝝ.

¶Pſalmus Dauid. j.

BEatus vir qui non abiit in conſilio impioꝝ, ⁊ in via peccatoꝝ nō ſtetit, et in cathedra peſtilentie non ſedit. Sed in lege dñi voluntas eiꝰ: ⁊ in lege eiꝰ meditabitur die ac nocte. Et erit tāq; lignū q̄; plātatum eſt ſecus decurſus aquaꝝ, q̄; fructū ſuū dabit in tēpoꝛe ſuo. Et foliū eius nō defluet: ⁊ oīa quecunq; faciet, proſperabuntur. Nō ſic impij, nō ſic: ſed tanq; puluis quē proijcit ventus a facie terre. Ideo nō reſurgent impij in iudicio: neq; peccatoꝛes in conſilio iuſtoꝝ. Quoniam nouit dñs viam iuſtoꝝ: ⁊ iter impioꝝ peribit. Jer. xvij. b.

¶Pſalmus Dauid. ij.

QUare fremuerūt gētes, ⁊ populi meditati ſunt inania. Aſtiteruīt reges terre, ⁊ pncipes cōuenerunt in vnū aduerſus dñm ⁊ aduerſus xp̄m eiꝰ. Dirūpamus vincula eoꝝ, ⁊ proijciamus a nobis iugū ipſoꝝ. Qui habitat in celis irridebit eos: ⁊ dñs ſubſannabit eos. Tūc loquet ad eos in ira ſua: ⁊ in furoꝛe ſuo conturbabit eos. Ego aūt cōſtitutus ſum rex ab eo ſup Sion montē ſanctū eius, predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Actuum iiij. c. Actuum xiij. c. Hebꝛe. j. b.

Poſtula

apo.ij.g. xxix.c. Postula a me, & dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã, & possessionem tuã terminos terre. Reges eos virga ferrea, et tanquã vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite dño in timore: & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinã, nequãdo irascat dominꝰ, & pereatis de via iusta. Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

¶ Psalmꝰ dõ cũ fugeret a facie absalõ filij sui. ij. reg. xv. iij.

Omine qd multiplicati sunt q tribulãt me, multi insurgũt aduersum me. Multi dicũt aie mee. Nõ est salus ipsi in deo eius. Tu autẽ dñe susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meũ. Voce mea ad dñm clamaui: & exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui, & soporatus sum: & exurrexi quia dñs suscepit me. Nõ timebo milia populi circũdãtis me: exurge dñe, saluum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti oẽs aduersantes mihi sine cãusa dentes peccatorũ contriuisti. Domini est salus: & super ꝓpulum tuum benedictio tua.

Joã.ij.d.

¶ In finem in carminibus. Psalmus Dauid. iij.

Cum inuocarẽ exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei: & exaudi orationẽ meã. Filij hoim, vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ, & quritis mendacium. Et scitote qm mirificauit dñs sanctum suũ: dñs exaudiet me cũ clamauero ad eum. Irascimini, & nolite peccare: q dicitis in cordibus vestris, & in cubilibꝰ vestris cõpũgimini. Sacrificate sacrificium iustitie, & sperate in dño. multi dicũt. Quis ostẽdit nobis bona? Signatũ est super nos lumẽ vultus tui dñe: dedisti letitiã in corde meo. A fructu frumẽti, vini, & olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiã & requescã. Qm tu dñe singulariter in spe cõstituisti me.

Ephe. iij.f.

¶ Psalmus dauid. v.

Verba mea auribus pcipe dñe: intellige clamorẽ meũ. Intẽde voci orationis mee, rex meus & deus meus. Qm ad te orabo dñe: mane exaudies vocẽ meã. Mane astabo tibi & videbo: qm non deus volens iniquitatẽ tu es. Neq; habitabit iuxta te malignus neq; permanebũt inmusti añ oculos tuos. Odisti oẽs q operant iniquitatẽ: pdes oẽs q loquunt mendaciũ. Virum sanguinũ & dolosum abominabitur dñs. Ego aũt in multitudine mie tue introibo in domũ tuã: adorabo ad templũ sanctũ tuũ in timore tuo. Dñe deduc me in iustitia tua: ppter inimicos meos dirige in cõspectu tuo viã meã. Qm non est in ore eorũ veritas: cor eorũ vanũ est. Sepulchrũ patens est guttur eorũ: linguis suis dolose agebant, iudica illos deus.

Infra xij.b. Ro.iij.b.

Decidãt a cogitatiõibꝰ suis: secũm multitudinẽ impietatũ eorũ expelle eos, qm irritauerũt te dñe. Et letentur oẽs qui sperant in te: in eternũ exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabunt in te omnes qui diligũt nomẽ tuũ: qm tu benedices iusto. Domine vt scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

¶ In finẽ in carminibus psalmus Dauid pro octaua. vj.

Omine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Miserere mei dñe, qm infirmꝰ sum: sana me dñe, qm cõturbata sunt ossa mea. Et aia mea turbata est valde: & tu dñe vsq; quo. Conuertere dñe, & eripe aiam meã: saluũ me fac pp miam tuã. Qm nõ est in morte q memor sit tui: in inferno aũt qs cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Turbatus est a furore oculus meus: inueteraui inter oẽs inimicos meos. Discedite a me oẽs q operamini iniquitatẽ: qm exaudiuit dñs vocẽ fletꝰ mei. Exaudiuit dñs deprecationẽ meã: dñs orationẽ meã suscepit. Erubescant, & cõturbentur vehemẽter oẽs inimici mei: conuertantur et erubescant valde velociter.

Matth. vij.d. xxv.d. Luce xiij.f.

¶ Psalmus Dauid quem cantauit domino pro verbis Chusi filij Jemini. vij.

Omine deꝰ meus in te speraui: saluũ me fac ex oibꝰ psequentibꝰ me, & libera me. Ne quũ rapiat vt leo aiam meã, dũ nõ sit q redimat, neq; q saluũ faciat. Dñe deꝰ meus si feci istud, si est iniqtas in manibꝰ meis. Si reddidi retribuẽtibꝰ mihi mala: decidam merito ab inimicis meis manis. Persequat inimicus aiam meã, & cõprehendat, & cõculcet in terra vitã meã, & gloriam meã in puluerẽ deducat. Exurge dñe in ira tua: & exaltare in finibꝰ inimicorũ meorũ. Et exurge dñe deus meus in precepto qõ mãdasti: & synagoga ppl'orũ circũdabit te. Et ppter hãc in altũ regredere: dñs iudicat ppl'os. Iudica me dñe secundũ iustitiã meã, & scõm innocẽtiã meã sup me. Cõsumet nequitia peccatorũ, & dirriges iustũ, scrutãs corda & renes deus. Iustum adiutoriũ meũ a dño, q saluos facit rectos corde. Deꝰ iudex iustus, fortis, & patiens, nũqd irascit per singulos dies? Nisi cõuersi fueritis, gladiũ suũ vibrabit, arcũ suũ tetendit, & parauit illũ. Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibꝰ effecit. Ecce parturit iniustitiã, cõcepit dolorẽ: & peperit iniquitatẽ. Lacũ aperuit & effodit eũ: & incidit in foueã quã fecit. Cõuertet dolor eius in caput eius: & in verticẽ ipsius iniquitas eius descendet. Cõfitebor dño secundum iustitiã eius: & psallam nomini domini altissimi.

j. Regũ. xvj.b. j. Paral. xxviij.b.

¶ In finem pro torcularibus? Psalmus Dauid. viij.

Omine dñs nr, q̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra: Qm̃ elenata est magnificẽtia tua sup celos. Ex ore infantiũ & lactẽtiũ pfecisti laudem ppter inimicos tuos: vt destruas inimicum & vltorẽ. Qm̃ videbo celos tuos, opera digitorũ tuorũ: lunã. et stellas q̃ tu fundasti. Quid est hõ, q̃ memor es eius? aut filius hois qm̃ visitas eũ? Minuisti eũ paulominus ab angelis: gloria & honore coronasti eũ, & cõstituisti eũ sup opa manuũ tuarũ. Oia subiecisti sub pedibꝰ eius: oues & boues vniuersas: insup & pecora cãpi. Volucres celi, et pisces maris q̃ p ambulant semitas maris. Domine dñs noster, q̃ admirabile est nomen tuũ in vniuersa terra.

Matth. xxj.b. Hebreo. j.a. j. Corin. xv.d.

¶ In finem pro occultis filijs psalmus Dauid. ix.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo oia mirabilia tua. Letabor & exultabo in te, psallã nomi tuo altissime. In cõuertẽdo inimicũ meũ retrorsum, infirmabunt, & peribunt a facie tua. Qm̃ fecisti iudiciũ meũ & cãm meã: sedisti sup thronũ q̃ iudicas iustitiam. Increpasti gentes: et perijt impius, nomen eorũ delesti in eternũ & in seculũ seculi. Inimici defecerunt phramee in finẽ, & ciuitates eorũ destruxisti. Perijt memoria eorũ cũ sonitu, & dñs in eternũ permanet. Parauit in iudicio thronũ suũ: & ipse iudicabit orbẽ terre in equitate iudicabit populos in iustitia. Et factus est dñs refugiũ pauperi, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te q̃ nouerũt nomen tuũ, qm̃ nõ dereliquisti querẽtes te dñe. Psallite dño q̃ habitat in Sion: annũtiate inter gẽtes studia eius. Qm̃ requirẽs sanguinẽ eorũ recordatus est: non est oblitus clamorẽ pauperũ. Miserere mei dñe: vide hũilitatẽ meã de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, vt nũtiẽ oẽs laudationes tuas in portis filie sion. Exultabo i salutari tuo: infixe sunt gẽtes in interitu quẽ fecerũt. In laqueo isto quẽ absconderũt, cõprehẽsus est pes eorum. Cognoscet dñs iudicia facies: in opibꝰ manuũ suarũ cõprehẽsus est peccator. Cõuertant pctõres in infernũ, oẽs gentes q̃ obliuiscunt deũ. Qm̃ nõ in finẽ oblivio erit pauperis: patiẽtia pauperũ nõ peribit in finẽ. Exurge dñe nõ cõfortet hõ: iudicent gẽtes in cõspectu tuo. Cõstitue dñe legislatorẽ sup eos: sciãt gẽtes qm̃ homines sunt. Ut quid dñe recessisti longe, despicis in opportunitatibꝰ in tribulatione? Dũ superbit impius incẽdit pauper, cõprehẽdant in cõsilijs quibꝰ cogitãt. Qm̃ laudat peccator in desyderijs aie sue, & iniquus bñdicitur. Exacerbauit dñm pctor: secũm multitudinẽ ire sue nõ q̃ret. Nõ est deus in cõspectu eius: inquinate sunt vie illius in oi tpe. Auferuntur iudicia tua a facie eius: omniũ inimicorũ suorũ dñabit. Dixit enim in corde suo. Nõ mouebor a gñatiõe in gñationẽ sine malo. Cuius maledictione os plenũ est, & amaritudine, & dolo, sub lingua eius labor & dolor. Sedet in insidijs cũ divitibꝰ, in occultis vt interficiat innocẽtẽ. Oculi eius in pauperẽ respiciũt, insidiat in abscõdito quasi leo in spelũca sua. Insidiatur vt rapiat pauperẽ, rapere pauperẽ dũ attrahit eum.

Infra xiij.b. Ro. iij.c.

In laqueo suo humiliabit eū:inclinabit se,ꝛ cadet cū dñatus fuerit pauperū. Dixit enī in corde suo. Oblitꝰ est deus, auertit faciē suā ne videat in finē. Exurge dñe deus,exaltetur manꝰ tua:ne obliuiscaris pauperū. Propter qd irritauit impius deū:dixit enī in corde suo. Non requiret. Vides qm̄ tu laborē,ꝛ dolorē cōsyderas:vt tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. Cōtere brachiū peccatoris ꝛ maligni:q̄rē peccatū illius,ꝛ nō muenies. Dñs regnabit in eternū ꝛ in seculū seculi:peribitis gētes de terra illius. Desyderiū pauperū exaudiuit dñs:pparationē cordis eoꝝ audiuit auris tua. Judicare pupillo ꝛ hūli:vt nō appōat vltra magnificare se hō sup trā.

¶ In finem Psalmus Dauid. x.

In dño confido:quō dicitis aie mee. Trāsmigra in montē sicut passer? Qm̄ ecce pctōres intēderunt arcū:parauerūt sagittas suas in pharetra,vt sagittēt in obscuro rectos corde. Qm̄ q̄ perfeciſti destruxerunt:iustus aūt qd fecit? Dñs in tēplo sancto suo: dñs in celo sedes eius. Oculi eiꝰ in pauperē respiciunt,palpebre eius interrogāt filios hoīm. Dñs interrogat iustū et impiū:q aūt diligit iniquitatē,odit aīam suā. Pluet super peccatores laqueos ignis,ꝛ sulphur,ꝛ spiritꝰ procellarum, pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus,et iustitias dilexit:equitatem vidit vultus eius.

¶ In finem pro octaua. Psalmus Dauid. xj.

Saluū me fac dñe,qm̄ defecit sanctus,qm̄ diminute sunt veritates a filijs hominū. Vana locuti sunt vnusqsq ad primū suū:labia dolosa in corde,ꝛ corde locuti sunt. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa,linguam magniloquā. Qui dixerunt. Linguam nostrā magnificabimus,labia nr̄a a nobis sunt,qs nr̄ dñs est? Propter miseriā inopū,et gemitū pauperū nunc exurgam:dicit dñs. Ponā in salutari,fiducialiter agam in eo. Eloquia dñi,eloquia casta:argētū igne examinatū:probatū terre,purgatū septuplum. Tu dñe saluabis nos:ꝛ custodies a generatione hac in eternū. In circuitu impij ambulant:secundū altitudinē tuam multiplicasti filios hominū.

¶ In finem Psalmus Dauid. xij.

Usquequo dñe obliuiscēris me in finē? vsquequo auertis faciē tuā a me? Quādiu ponā cōsilia in aīa mea:dolorē in corde meo p diē? Usquequo exaltabit inimicus meꝰ sup me:respice,ꝛ exaudi me dñe deus meꝰ. Illumina oculos meos ne vnqnā obdormiā in morte:neq̄ dicat inimicus meus. Preualui aduersus eū. Qui tribulāt me,exultabūt si motus fuero,ego autē in mia tua speraui. Exultabit cor meū in salutari tuo:cantabo dño qui bona tribuit mihi: et psallā nomi dñi altissimi.

¶ In finem Psalmus Dauid. xiij.

Dixit insipiens in corde suo, nō est deus. Corrupti sunt,ꝛ abominabiles facti sunt in studijs suis: nō est q faciat bonū,nō est vsq ad vnū. Dñs de celo prospexit sup filios hoīm:vt videat si est intelligēs aut requirēs deū. Oēs declinauerūt,simul inutiles facti sunt:nō est q faciat bonū,nō est vsq ad vnū. Sepulchrū patēs est guttur eoꝝ:linguis suis dolose agebāt,venenū aspidū sub labijs eoꝝ. Quorū os maledictiōe ꝛ amaritudie plenū est:veloces pedes eorū ad effundēdū sanguinē. Cōtritio ꝛ infelicitas in vijs eoꝝ,ꝛ viā pacis nō cognouerūt:nō est timor Dei añ oculos eoꝝ. Nōne cognoscēt oēs q opant iniqtatē,q devorāt plebē meā sicut escā panis? Dñm non invocauerūt:illic trepidauerunt timore vbi nō erat timor. Qm̄ dñs in gñatiōe iusta est. Consiliū iopis confudistis:qm̄ dñs spes eiꝰ est. Quis dabit ex Sion salutare Israel:cū auerterit dñs captiuitatē plebis sue,exultabit Jacob ꝛ letabitur Israel.

¶ Psalmus Dauid. xiij.

Domine qs habitabit in tabernaculo tuo:aut qs requiescet in mōte scto tuo? Qui ingredit sine macula,ꝛ opat iustitiā. Qui loquit veritatē in corde suo,q nō egit dolū in lingua sua. Nec fecit proximo suo malū,ꝛ opprobriū nō accepit aduersus proximos suos. Ad nihilū deductꝰ est in cōspectu eius malignus,timētes aūt dñm glorificat. Qui iurat proximo suo ꝛ nō decipit,qui pecuniā suā nō dedit:ad vsurā,ꝛ munera sup innocentem nō accepit. Qui facit hec:nō mouebitur in eternū.

¶ Tituli inscriptio ipsi Dauid. xv.

Conserua me dñe,qm̄ speraui in te. dixi dño, deus meus es tu,qm̄ bonorū meorū nō eges. Sanctis qui sunt in terra eius mirificauit oēs voluntates meas in eis. Multiplicate sūt infirmitates eorū: postea acceleraverūt. Nō congregabo conuēticula eorū de sanguinibꝰ:nec memor ero nominū eorū per labia mea. Dñs pars hereditatis mee. ꝛ calicis mei,tu es q restitues hereditatem meā mihi. Funes ceciderūt mihi in pclaris:etenim hereditas mea pclara est mihi. Benedicā dñm q tribuit mihi intellectū,insuper ꝛ vsq ad noctem increpuerunt me renes mei. Act.ij.d. Prouidebā dñm in conspectu meo semp: qm̄ a dextris est mihi ne cōmouear. Propter hoc letatū est cor meū,ꝛ exultauit lingua mea:insuper ꝛ caro mea requiescet in spe. Qm̄ nō derelinques aīam meā in inferno:nec dabis sanctū tuum videre corruptionē. Notas mihi feciſti vias vite:adimplebis me letitia cū vultu tuo:delectatiōes in dextera tua vsq in finē. Actuum xiij.e.

¶ Oratio Dauid. xvj.

Exaudi dñe iustitiā meā:intende deprecationē meā. Auribꝰ percipe orationē meā,nō in labijs dolosis. De vultu tuo iudicū meū prodeat: oculi tui videant equitatē. Probasti cor meū, ꝛ visitasti noctē:igne me examinasti,ꝛ nō est inuenta in me iniquitas. Ut nō loquatur os meū opa hoīm:propter verba labiorū tuorum,ego custodiui vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis:vt non moueant vestigia tua. Ego clamaui,qm̄ exaudisti me deus:inclina aurē tuā mihi,ꝛ exaudi vba mea. Mirifica misericordias tuas,q saluos facis sperātes in te. A resistentibus dextere tue, custodi me, vt pupillam oculi. Sub vmbra alarū tuarū protege me a facie impiorū qui me afflixerūt. Inimici mei aīam meā circumdederunt, adipem suū cōcluserūt, os eorū locutū est superbiam. Proiicientes me,nūc circūdederunt me:oculos suos statuerunt declinare in terrā. Susceperūt me sicut leo paratus ad prdā,ꝛ sicut catulus leonis habitās in abditis. Exurge dñe prueni eum, ꝛ supplāta eū:eripe aīam meā ab impio, phrameā tuā ab inimicis manus tue. Dñe a paucis de terra, divide eos in vita eorū:de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filijs,ꝛ dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

¶ In finē puero dñi Dauid:qui locutꝰ est dño verba cantici huius:in die qua eripuit eū dñs de manu omnium inimicorū eius:ꝛ de manu Saul:ꝛ dixit.ij.reg.xxij.a. xvij.

Diligā te dñe fortitudo mea: dñs firmamentum meū,ꝛ refugiū meū,ꝛ liberator meus. Deus meus adiutor meus:ꝛ sperabo in eū. Protector meus, ꝛ cornu salutis mee,ꝛ susceptor meus. Laudans invocabo dñm:ꝛ ab inimicis meis salvus ero. Circūdederūt me dolores mortis,ꝛ torrētes iniqtatis cōturbauerunt me. Dolores iferni circūdederūt me:preoccupauerūt me laquei mortis. In tribulatiōe mea invocaui dñm,ꝛ ad deū meum clamaui. Et exaudiuit de tēplo sancto suo vocē meā,ꝛ clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius. Cōmota est ꝛ cōtremuit terra:ꝛ fundamēta montiū cōturbata sunt, ꝛ cōmota sunt,qm̄ iratus est eis. Ascēdit fumus in ira eiꝰ, ꝛ ignis a facie eius exarsit:carbones succensi sunt ab eo. Inclinauit celos ꝛ descēdit,ꝛ caligo sub pedibꝰ eiꝰ. Et ascendit sup cherubim,ꝛ volauit:volauit sup pēnas ventorū. Et posuit tenebras latibulū suū,i circūtu eiꝰ tabernaculū eiꝰ tenebrosa aq̄ in nubibꝰ aeris. Pre fulgore in cōspectu eiꝰ nubes transierūt,ꝛ grādo,ꝛ carbones ignis. Et intonuit de celo dñs,ꝛ altissimꝰ dedit vocē suā:grādo ꝛ carbones ignis. Et misit sagittas suas,ꝛ dissipauit eos:fulgura multiplicauit, ꝛ cōturbauit eos. Et apparuerūt fontes aquarū,ꝛ revelata sūt fundamēta orbis terrarū. Ab increpatiōe tua dñe, ab inspiratione

Universidad de Deusto Biblioteca

abac.ij.d

Jnfra.lj.

Ro.iij.b.

Supra v.c.

Ro.iij.b.

Supra ix.c.

Ro.iij.c.

esa.lix.b.

Ro.iij.c.

Ilheb. ij.c

spiratiõe spũs ire tue. ⁊ dissit de sũmo, ⁊ accepit me: ⁊ assũm
pſit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, ⁊ ab his qui oderunt me: quũ cõfortati sunt sup me.
Preuenerũt me in die afflictionis mee: ⁊ factus est dñs protector meus. Et eduxit me in latitudinem: saluum me fecit, quũ voluit me. Et retribuet mihi dñs secundũ iustitiã meã, ⁊ scõm puritatẽ manuũ mearũ retribuet mihi. Quia custodiui vias dñi, nec impie gessi a Deo meo. Quũ oĩa iudicia eius in ꝛspectu meo: ⁊ iustitias eius nõ repuli a me. Et ero immaculatus cũ eo: ⁊ obseruabo me ab inigtate mea. Et
ij. Regũ. xxij. c. retribuet mihi dñs secũdũ iustitiã meã: ⁊ secundũ puritatẽ manuũ mearũ in cõſpectu oculoꝝ eius. Cũ sancto sanctus eris: ⁊ cũ viro innocẽte innocẽs eris. Et cũ electo electꝰ eris: ⁊ cũ puerſo puerteris. Quũ tu ppl'm humilẽ saluũ facies: ⁊ oculos superborũ humiliabis. Quũ tu illuminas lucernã meam dñe: deus meus illumina tenebras meas. Quũ in te eripiar a tẽtatione: ⁊ in deo meo trãsgrediar murũ. Deus meus impolluta via eius: eloquia dñi igne examinata: protector est omniũ sperãtiũ in se. Quũ quis deus pter dñm: aut qs deus preter deũ nr̃m: Deꝰ q pcinxit me virtute: ⁊ posuit immaculatã viã meã. Qui pfecit pedes meos tãq̃ ceruoꝝ: ⁊ sup excelſa statuens me. Qui docet manus meas ad preliũ: ⁊ posuisti vt arcũ ereũ brachia mea. Et dedisti mihi p
ij. Regũ. xxij. c. tectionẽ salutis tue: ⁊ dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finẽ, ⁊ disciplina tua ipſa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me, ⁊ nõ sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos, ⁊ cõprehendã illos ⁊ nõ cõuertar donec deficiãt. Cõfringam illos nec poterũt stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellũ, supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum: ⁊ odiẽtes me disperſisti.
Clamauerũt, nec erat qui saluos faceret: ad dñm. nec exaudiuit eos. Et cõminuã eos vt puluerẽ añ faciẽ vẽti: vt lutũ platearũ delebo eos. Eripies me de ꝛdictionibus populi: cõstitues me in caput gentiũ. Populus quem non cognoui seruiuit mihi: i auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mẽtiti sunt mihi filij alieni inueterati sunt, ⁊ claudicauerunt a semitis suis. Viuit dñs, ⁊ benedictus deus meus, ⁊ exaltẽt deus salutis mee. Deꝰ q das vindictas mihi, ⁊ subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgẽtibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea cõfitebor tibi in nationibus dñe: ⁊ nomini tuo psalmũ dicã. Magnificãs saluos regis eius, ⁊ faciens miam xpo suo Dauid: ⁊ semini eius vsq; in seculũ.
℣ In finem Psalmus Dauid. xviij.
Celi enarrãt gloriã dei, ⁊ opa manuũ eius annũtiat firmamentũ. Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat sciam. Non sunt loquele neq; sermones, quoꝝ nõ audiant voces eor. In oẽm terram exiuit sonus eorũ: et in fines orbis terre verba eorũ.
Ro. x. d. In sole posuit tabernaculũ suũ: ⁊ ipse tanq̃ sponsus procedẽs de thalamo suo. Exultauit vt gigas ad currẽdã viã a summo celo egressio eius. Et occursus eius vsq; ad summũ eiꝰ: nec est q se abscõdat a calore eius. Lex dñi immaculata, cõuertens aiaꝫ: testimoniũ dñi fidele sapiẽtiã pstãs parvulis.
Luce xviij. g. Justitie dñi recte, letificãtes corda: pceptũ dñi lucidũ illuminãs oculos. Timor dñi sanctꝰ permanẽs in seculũ seculi, iudicia dñi vera, iustificata in semetipsa. Desyderabilia sup aurũ ⁊ lapidẽ ptiosũ multũ: ⁊ dulciora sup mel ⁊ fauũ.
Prouer. xxx. a. Etenim seruus tuus custodit ea: in custodiẽdis illis retributio multa. Delicta qs intelligit: ab occultis meis mũda me: ⁊ ab alienis pce seruo tuo. Si mei nõ fuerint dñati, tunc immaculatus ero, ⁊ emundabor a delicto maximo. Et erũt vt cõplaceant eloquia oris mei: ⁊ meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Dñe adiutor meus ⁊ redemptor meus.
℣ Psalmus Dauid. xix.
Exaudiat te dñs in die tribulatiõis: protegat te nomẽ dei Jacob. Mittat tibi auxiliũ de sancto: et de Sion tueat te. Memor sit oĩs sacrificij tui: et holocaustum tuũ pingue fiat. Tribuat tibi fm cor tuũ: ⁊ oẽ cõsiliũ tuũ confirmet. Letabimur in salutari tuo: ⁊ in nõie dei nr̃i magnificabimur. Impleat dñs oẽs petitiones tuas: nunc cognoui qm̃ saluũ fecit dominus xp̃m suum. Exaudiet illũ de celo sancto suo: in potẽtatibus salus dextere eius. Hi in curribus, ⁊ hi in equis: nos autẽ in nõie dñi dei nostri inuocauimus. Ipſi obligati sunt ⁊ ceciderunt: nos autem surreximus ⁊ erecti sumus. Domine saluum fac regem: ⁊ exaudi nos in die qua inuocauerimus te.
℣ In finem Psalmus Dauid. xx.
Domine in virtute tua letabit̃ rex: ⁊ sup salutare tuũ exultabit vehementer. Desyderium cordis eius tribuisti ei: ⁊ volũtate labioꝝ eius nõ fraudasti eũ. Quũ preuenisti eũ in bñdictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Vitã petijt a te: ⁊ tribuisti ei lõgitudinẽ dierũ in seculum et in seculũ seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriã ⁊ magnũ decorẽ impones sup eũ. Quũ dabis eum in bñdictionẽ in seculũ seculi: letificabis eũ in gaudio cum vultu tuo. Quũ rex sperat in dño: ⁊ in mia altissimi nõ commouebitur. Inueniat manꝰ tua oĩbus inimicis tuis: dextera tua inueniat oẽs qui te oderunt. Pones eos vt clibanum ignis in tpe vultus tui: dñs in ira sua conturbabit eos, ⁊ devorabit eos ignis. Fructũ eorũ de terra pdes: ⁊ semẽ eorũ a filijs hoĩm. Quũ declinauerunt in te mala: cogitauerunt consilia que non potuerũt stabilire. Quũ pones eos dorsum: in reliquijs tuis preparabis vultũ eorum. Exaltare dñe i virtute tua: cantabimus ⁊ psallemus virtutes tuas.
℣ In finẽ pro susceptiõe matutina: Psalmus Dauid. xxj.
Deus deus meꝰ respice in me: quare me dereliqsti: lõge a salute mea verba delictorũ meoꝝ. Deus meꝰ clamabo per diem, ⁊ nõ exaudies: ⁊ nocte, ⁊ nõ ad insipientiã mihi. Tu autẽ in sancto habitas, laus Israel. In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt, ⁊ liberasti eos. Ad te clamauerunt, et salui facti sunt: in te sperauerũt, ⁊ nõ sunt cõfusi. Ego aũt sum vermis ⁊ non hõ: opprobriũ hoĩm ⁊ abiectio plebis. Oẽs videntes me, deriserunt me: locuti sunt labijs ⁊ mouerũt caput. Speranit in dño, eripiat eũ: saluũ faciat eũ, qm̃ vult eũ. Quoniam tu es q extraxisti me de ventre: spes mea ab vberibꝰ matris mee, in te piectus sum ex vtero. De vẽtre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quũ tribulatio proxima est, qm̃ nõ est qui adiuuet. Circundederũt me vituli multi: tauri pingues obsederũt me. Aperuerũt super me os suũ: sicut leo rapiẽs ⁊ rugiẽs. Sicut aq̃ effusus sum: ⁊ dispsa sunt oĩa ossa mea. Factũ est cor meũ tanq̃ cera liquescẽs: in medio vẽtris mei. Aruit tanq̃ testa virtꝰ mea: ⁊ lingua mea adhesit faucibꝰ meis: ⁊ in puluerẽ mortis deduxisti me. Quũ circũdederũt me canes multi: cõciliũ malignãtiũ obsedit me. Foderũt manus meas ⁊ pedes meos, dinumerauerũt oĩa ossa mea. Ipſi vero consyderauerũt ⁊ inspexerũt me: diuiserunt sibi vestimẽta mea, ⁊ sup vestẽ meã miserunt sortẽ. Tu autẽ dñe ne clõgaueris auxiliũ tuũ a me: ad defensionẽ meã conspice. Erue a phramea aĩam meã: et de manu canis vnicã meã. Salua me ex ore leonis: ⁊ a cornibꝰ vnicorniũ hũilitatẽ meã. Narrabo nomẽ tuũ frib̃ meis: in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis deũ laudate eũ: vniuersum semẽ Jacob glorificate eũ. Timeat eũ oẽ semen Israel: quũ nõ sprevit neq; despexit deprecationẽ pauperis. Nec auertit faciẽ suã a me: ⁊ cũ clamarẽ ad eum, exaudiuit me. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddã in cõspectu timẽtũ eũ. Edẽt pauperes ⁊ saturabunt̃: ⁊ laudabũt dñm q requirunt eũ: viuẽt corda eorum in seculũ seculi. Reminiscent̃, ⁊ conuertent̃ ad dñm vniuersi fines terre. Et adorabũt in cõspectu eius vniuerse familie gẽtiũ. Quũ dñi est regnum: et ipse dñabit̃ gentiũ. Manducauerũt ⁊ adorauerunt oẽs pingues terre: in cõspectu eius cadẽt oẽs q descendũt in terram. Et anima mea illi viuet: ⁊ semẽ meum seruiet ipsi. Annuntiabitur domino generatio ventura: ⁊ annuntiabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur, quem fecit dominus.
℣ Psalmus Dauid. xxij.

Matth. xxvij. c. Marci. xv. c.

Matth. xxvij. d. Marci. xv. c.

Matth. xxvij. d. Johan. xvij. e.

hebr. ij. c.

Omin⁹ regit me,⁊ nihil mihi deerit:in loco pascue ibi me collocauit.Sup aquã refectiõis educauit me:aiaz meã conuertit.Deduxit me sup semitas iustitie:ppter nomẽ suũ. Nã⁊ si ambulauero in medio vmbre mortis,nõ timebo mala:qm̃ tu mecũ es.Virga tua⁊ baculus tuus:ipsa me cõsolata sunt.Parasti in cõspectu meo mẽsam aduersus eos q tribulãt me.Impinguasti in oleo caput meũ:⁊ calix meus inebriãs q̃ pclarus est.Et mia tua subsequet̃ me oĩbus diebus vite mee: Et vt inhabitem in domo domini,in longitudinẽ dierum.

¶Psalmus Dauid prima sabbathi xxiij.

j.cor.x.f. Omini est terra,⁊ plenitudo eius:orbis terrarũ⁊ vniuersi qui habitãt in eo.Quia ipse sup maria fundauit eũ:⁊ sup flumina ꝓparauit eũ. Quis ascẽdet in mõtẽ dñi:aut qs stabit in loco sancto eius:Innocẽs manib⁹⁊ mũdo corde,q nõ accepit in vano aiam suã,nec iurauit i dolo ꝓximo suo.Hic accipiet bñdictionẽ a dño,⁊ miam a deo salutari suo.Hec est gñatio q̃rentiũ eũ,q̃rentiũ faciẽ dei Jacob.Attollite portas principes vras,⁊ elenamini porte eternales:⁊ introibit rex glie. Quis est iste rex glie:dñs fortis⁊ potẽs,dñs potẽs i plio.Attollite portas principes vras,⁊ elenamini porte eternales:⁊ introibit rex glie.Quis est iste rex glie:dñs virtutũ ipe ẽ rex glie.

¶Psalmus Dauid. xxiiij.

Ad te dñe leuaui aiam meã:deꝰ meus in te cõfido non erubescã.Neq; irrideant me inimici mei: etenim vniuersi q sustinẽt te,nõ cõfundent̃.Cõfundant̃ oĩs iniq̃ agẽtes supuacue.Vias tuas dñe demõstra mihi:⁊ semitas tuas edoce me.Dirige me in veritate tua,⁊ doce me:qr tu es deus saluator meus,⁊ te sustinui tota die.Reminiscere miserationũ tuarũ dñe,⁊ miarũ tuarũ q̃ a seculo sunt.Delicta iuuẽtutis mee,⁊ ignorãtias meas ne memineris.Scdz miaz tuã memẽto mei tu,ppter bonitatẽ tuã dñe.Dulcis⁊ rectus dñs:ppter hoc legẽ dabit delinquẽtibus in via.Diriget mãsuetos in iudicio:docebit mites vias suas.Vniuerse vie dñi,mia⁊ veritas requirentibus testũ eius,⁊ testimonia eius.Propter nomen tuũ dñe propitiaberis peccato meo:multũ est cñ.Quis est hõ q timet dñm: legẽ statuit ei in via quã elegit.Alia eius in bonis demorabit̃:⁊ semẽ eius hereditabit terrã.Firmamentũ est dñs timẽtib⁹ eũ:⁊ testñ ipsius vt manifestet̃ illis. Oculi mei semp ad dñm: qm̃ ipse euellet de laqueo pedes meos.Respice in me⁊ miserere mei:qr vnicus⁊ paup sum ego.Tribulationes cordis mei multuplicate sunt:de necessitatibus meis erue me.Vide humilitatẽ meam⁊ laborem meum:⁊ dimitte vniuersa delicta mea.Respice inimicos meos,qm̃ multiplicati sunt,⁊ odio iniquo oderũt me.Custodi aiam meã.⁊ erue me:non erubescã,qm̃ speraui in te. Innocentes⁊ recti adheserunt mihi:quia sustinui te.Libera Deus Jsrael,ex omnibus tribulationibus suis.

¶In finem Psalmus Dauid. xxv.

Judica me dñe,qm̃ ego in innocẽtia mea ingressus sum:⁊ in dño sperans nõ infirmabor.Proba me dñe⁊ tenta me:ure renes meos⁊ cor meũ. Qm̃ mia tua ante oculos meos est:⁊ cõplacui in veritate tua.Nõ sedi cũ cõcilio vanitatis,⁊ cũ iniqua gerentibus nõ introibo.Odiui ecclesiã malignantiũ:⁊ cũ impijs nõ sedebo.Lauabo inter innocẽtes manus meas:⁊ circundabo altare tuũ dñe.Ut audiã vocẽ laudis tue,⁊ enarrem vniuersa mirabilia tua.Dñe dilexi decorẽ dom⁹ tue, ⁊ locũ habitationis gloie tue.Ne perdas cũ impijs aiam meã,⁊ cũ viris sanguinũ vitã meã.In quorũ manibus iniq tates sunt:dextera eorũ repleta est muneribus.Ego autẽ in innocentia mea ingressus sum: redime me,⁊ miserere mei. Pes meus stetit in directo:in ecclesijs benedicã te domine.

¶Psalmus Dauid priusquam liniretur. xxvj.

Dominus illuminatio mea,⁊ salus mea:quem timebo:Dñs protector vite mee:a quo trepidabo:Dum appꝓpiant sup me nocẽtes, vt edãt carnes meas.Qui tribulãt me inimici mei,ipsi infirmati sunt⁊ ceciderũt.Si cõsistãt aduersum me castra, non timebit cor meũ.Si exurgat aduersum me pliũ:in hoc ego sperabo. Unam petij a dño,hanc requiram:vt inhabitem in domo dñi oĩbus diebus vite mee.Ut videam voluptatem dñi,⁊ visitẽ templũ eius.Quoniã abscõdit me in tabernaculo suo:in die malorũ protexit me in abscondito tabernaculi sui.In petra exaltauit me:⁊ nũc exaltauit caput meũ super inimicos meos. Circuiui⁊ immolaui in tabernaculo eius hostiã vociferationis:cãtabo⁊ psalmũ dicam dño.Exaudi dñe vocem meam qua clamaui ad te miserere mei,⁊ exaudi me.Tibi dixit cor meũ,exquisiuit te facies mea:faciem tuã domine requiram.Ne auertas faciem tuã a me:ne declines in ira a seruo tuo.Adiutor mens esto:ne derelinquas me,neq; despicias me deus salutaris meus. Quoniã pater meus⁊ mater mea dereliquerunt me: dñs autẽ assumpsit me.Legẽ pone mihi domine in via tua:⁊ dirige me in semita recta propter inimicos meos.Ne tradideris me in animas tribulantiũ me:quoniam insurrexerũt in me testes iniqui,⁊ mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viuentium. Expecta dominum,viriliter age:⁊ confortetur cor tuum,⁊ sustine dominum.

¶Huic Dauid. xxvij.

Ad te dñe clamabo,deus meus ne sileas a me: nequando taceas a me,⁊ assimilabor descẽdentibus in lacũ.Exaudi dñe vocem deprecatiõis mee dũ oro ad te,dũ extollo manus meas ad tẽplum sanctum tuũ.Ne simul tradas me cũ peccatoribus:⁊ cum operantibus iniquitatẽ ne perdas me.Qui loquũtur pacẽ cũ ꝓximo suo,mala autẽ in cordibus eorũ.Da illis scdm opera eorũ,⁊ secũdum nequitiã adinuentionum ipsorum.Secundũ opera manuũ eorum tribue illis;redde retributionẽ eorũ ipsis.Quoniam nõ intellexerunt opera dñi,⁊ in opera manuũ eius,destrues illos⁊ nõ edificabis eos.Benedictus dñs:qm̃ exaudiuit vocẽ deprecationis mee.Dñs adiutor mens⁊ ꝓtector meus:⁊ in ipso speranit cor meũ,⁊ adiutus sum.Et refloruit caro mea:⁊ ex voluntate mea cõfitebor ei.Dominus fortitudo plebis sue:⁊ protector salutionũ Christi sui est.Saluũ fac populũ tuũ dñe,⁊ benedic hereditati tue:⁊ rege eos⁊ extolle illos vsq; in eternum.

¶Psalmus Dauid in cõsummatiõe tabernaculi. xxviij.

Afferte dño filij dei,afferte dño filios arietũ.Afferte dño gloriã⁊ honorẽ,afferte dño gloriã nomini eius:adorate dñm in atrio sancto eius. Vox dñi sup aquas,deus maiestatis intonuit:dominus sup aquas multas.Vox dñi in virtute:vox domini in magnificentia.Vox dñi confringentis cedros:⁊ confringet dñs cedros Libani.Et cõminuet eas tanq̃ vitulũ Libani,⁊ dilectus quemadmodũ filius vnicornũ.Vox domini intercidẽtis flammã ignis:vox dñi cõcutientis desertũ⁊ cõmouebit dñs desertũ cades.Vox dñi ꝓparantis cervos,⁊ reuelabit condensa:⁊ in tẽplo eius oĩs dicent gloriã. Dns diluuiũ inhabitare facit:⁊ sedebit dñs rex eternũ. Dñs virtutẽ ppło suo dabit:dñs bñdicet ppło suo i pace.

¶Psalmus cantici in dedicatione domus Dauid. xxix.

Exaltabo te dñe,qm̃ suscepisti me:nec delectasti inimicos meos sup me.Dñe deus meus clamaui ad te,⁊ sanasti me.Dñe eduxisti ab iferno aiam meã:salnasti me a descendẽtibus in lacũ. Psallite dño sancti eius:⁊ confitemini memorie sanctitatis eius.Qm̃ ira in indignatiõe eius:⁊ vita in voluntate eius.Ad vesperũ demorabit̃ fletus:⁊ ad matutinũ letitia.Ego autẽ dixi in abũdantia mea,Nõ mouebor in eternũ.Dñe in voluntate tua ꝓstitisti decori meo virtutẽ.Auertisti faciẽ tuã a me,⁊ factus sum cõturbatus.Ad te dñe clamabo,⁊ ad deũ meũ deprcabor.Que vtilitas i sanguine meo dũ descẽdero in corruptionẽ;Nũqd cõfitebit̃ tibi pulus,aut annũciabit veritatẽ tuã?Audiuit dñs,⁊ miserꝰ est mei:dñs factus est adiutor meus.Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ mihi:cõcidisti saccũ meũ,⁊ circũdedisti me letitia:Ut cantet tibi gloria mea⁊ nõ cõpungar:dñe deus meus in eternũ cõfitebor tibi.

¶ In finem Psalmus David. xxx.

IN te dñe speraui,nō cōfundar in eternū:in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurē tuā:accelera vt eruas me. Esto mihi in deū protectorē,& in domū refugij:vt saluum me facias. Quā fortitudo mea & refugiū meū es tu:& ppter nomen tuū deduces me,et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem abscōderūt mihi:quā tu es protector me⁹. In manꝰ tuas cōmendo spiritū meū:redemisti me dñe deꝰ vitatis. Odisti obseruātes vanitates supuacue. Ego aūt in dño speraui:exultabo & letabor in mia tua. Quā respexisti hūlitatē meā,saluasti de necessitatibꝰ aiaz meā. Nec cōclusisti me in manibꝰ inimici:statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei dñe quā tribulor: cōturbatꝰ est in ira oculꝰ meꝰ,aīa mea,& vēter meꝰ. Quā defecit in dolore vita mea,& anni mei in gemitibꝰ. Infirmata ē in pauptate virtꝰ mea,& ossa mea cōturbata sunt. Super oēs inimicos meos factꝰ sum opprobriū vicinis meis valde,et timor notis meis. Qui videbāt me foras fugerūt a me:obliuion datꝰ sum tāq̄ mortuꝰ a corde. Factꝰ sum tanq̄ vas pditū:quā audiui vituperationē multorū commorātiū in circuitu. In eo dū cōuenirēt simul aduersum me:accipe aīam meā ꝯsiliati sunt. Ego aūt in te spaui dñe:dixi,deꝰ meꝰ es tu, in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorū meorū,& a psequētibꝰ me. Illustra faciē tuā sup seruū tuū, saluū me fac in mia tua:dñe nō cōfundar,quā inuocaui te. Erubescāt impij,& deducanꝫ in infernū:muta fiāt labia dolosa. Que loquunꝫ aduersus iustū in iniqtatē in superbia & in abusione. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscondisti timētibꝰ te. Perfecisti eis q sperāt in te,in ꝯspectu filiorū hoim. Absc̄des eos in absc̄dito facieitue a cōturbatiōe hoim. Protteges eos in tabernaculo,a ꝯdictiōe linguarū. Bñdictꝰ dñs:quā mirificauit mia suā mihi in ciuitate munita. Ego aūt dixi in excessu mētis mee. Proiectꝰ sum a facie oculorū tuorū. Ideo exaudisti vocē orōnis mee,dū clamarē ad te. Diligite dñm oēs sancti eius:quā veritatē requret dñs,& retribuet abūdanter facientibus superbiā. Viriliter agite,& cōfortet cor vestrū omnes qui speratis in domino.

¶ Ipsi Dauid intellectus. xxxj.

BEati,quorū remisse sunt iniqtates,& quorū tecta sunt peccata. Beatꝰ vir,cui nō iputauit dñs peccatū,nec est in spū eius dolꝰ. Quā tacui inueterauerūt ossa mea:dū clamarem tota die. Quā die ac nocte grauata est sup me manꝰ tua:cōuersus sum in erumna mea,dū ꝯfigit spina. Delictū meū cognitū tibi feci:& iniustitiā meā nō abscōdi. Dixi,cōfitebor aduersum me iniustitiam meā dño:& tu remisisti impietatē peccti mei. Pro hac orabit ad te oīs sanctus in tpe opportuno. Verūtū in diluuio aquarū multarū,ad eū nō approximabūt. Tu es refugiū meū a tribulatiōe q̄ circūdedit me: exultatio mea eme me a circūdātibꝰ me. Intellectū tibi dabo,& īstruā te in via hac q̄ gradieris:firmabo sup te oculos meos. Nolite fieri sicus equꝰ & mulus:quibꝰ nō est intellectꝰ. In camo & freno maxillas eorū cōstringe q nō approximāt ad te. Multa flagella peccatoris:sperātē aūt in dño mia circūdabit. Letamini in dño & exultate iusti:& gloriamini omnes recti corde.

¶ In finem Psalmus Dauid. xxxij.

EXultate iusti in dño:rectos decet collaudatio. Cōfitemini dño in citharā:in psalterio decē chordarū psallite illi. Cāte ei cāticū nouū:bñ psallite ei in vociferatione. Quia rectū est vbū dñi,& oīa opa eius in fide. Diligit miam & iudiciū:mia dñi plena est terra. Verbo dñi celi firmati sunt,& spiritu oris eius oīs virtus eorū. Cōgregās sicut in vtre aquas maris,ponēs in thesauris abyssos. Timeat dñm oīs terra:ab eo autē commoueant oēs inhabitātes orbē. Quā ipse dixit,& facta sunt: ipse mādauit,& creata sunt. Dñs dissipat cōsilia gentiū:reprobat aūt cogitationes pplorū,& reprobat cōsilia prīcipū. Cōsiliū autē dñi in eternū manet:cogitationes cordis eius in gnātione & gnationē. Beata gens cuius est dñs deꝰ eius: pplus quē elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dñs, vidit oēs filios hoim. De pparato habitaculo suo respexit super oēs qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorū:qui intelligit oīa opera eorū. Nō saluat rex per multā virtutē:et gigas non saluabit in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutē:in abundātia aūt virtutis sue non saluabit. Ecce oculi dñi sup metuentes eū:& in eis q sperāt sup mia ei⁹. Ut eruat a morte aīas eorū:& alat eos in fame. Anima nra sustinet dñm:quā adiutor & protector noster est. Quia in eo letabit cor nrm:& in noie sancto ei⁹ speraui⁹. Fiat mia tua dñe super nos:quēadmodū speraui⁹ in te. 1. Regū xxj.d.

¶ Dauid cum immutauit vultū suū coram Abimelech:& dimisit eum:& abijt. ps.xxxiij.

BEnedicā dñm in oī tpe:semp laus ei⁹ in ore meo. In dño laudabit aīa mea:audiant mansueti:& letentur. Magnificate dñm mecum:et exaltemus nomē eius in idipsum. Exquisiui dñm:& exaudiuit me,et ex oībus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum,& illuminamini:& facies vestre nō cōfundentur. Iste pauper clamauit,& dñs exaudiuit eū:& ex oībus tribulationibus eius saluauit eū. Immittet angelus dñi in circuitu timētiū eū:& eripiet eos. Gustate,& videte quā suauis est dominus:beatus vir qui sperat in eo. Timete dñm oēs sancti eius:quā nō est inopia timētibus eum. Diuites egueruntꝫ et esurierūt:inquirētes aūt dñm nō minuent oī bono. Venite filij audite me:timorē dñi docebo vos. Quis est hō q vult vitā,diligit dies videre bonos? Prohibe linguā tuā a malo,et labia tua ne loquanꝫ dolū. Diuerte a malo & fac bonū,inquire pacē et psequere eā. Oculi dñi super iustos:aures eius in pces eorū. Vultus aūt dñi sup facientes mala:vt pdat de terra memoriā eorū. Clamauerūt iusti,& dñs exaudiuit eos:& ex oībus tribulationibus eoꝝ liberauit eos. Iuxta est dñs ijs qui tribulato sunt corde:& hūles spiritu saluabit. Multe tribulationes iustorū:& de oībus his liberabit eos dñs. Custodit dñs oīa ossa eorū:vnum ex his nō cōteretur. Mors peccatorū pessima:& qui oderūt iustū,delinquent. Redimet dñs animas seruorum suorum:& nō delinquent omnes qui sperant in eo.

¶ Huic Dauid. xxxiij.

IUdica dñe nocentes me:expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutū:et exurge in adiutorium mihi. Effunde phrameam,& cōclude aduersus eos qui persequuntur me:dic anime mee. Salus tua ego sum. Confundantur et reuereantur querentes animam meam. Auertantur retrorsum & confundantur cogitantes mihi mala. Fiant tanq̄ pulus ante faciem venti,& angelus domini coartans eos. Fiant vie illorum tenebre et lubricum:et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui, supernacue exprobrauerunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat,et captio quam abscondit apprehendat eum:et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino:& delectabitur sup salutari suo. Omnia ossa mea dicent,Domine,quis similis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum eius,egenū & pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui,que ignorabā interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis:sterilitatem anime mee. Ego autem cum mihi molesti essent induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam: & oratio mea in sinu meo conuertat. Quasi proximū,& quasi fratrem nostrum,sic complacebam:quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et aduersum me letati sunt,& conuenerunt:congregata sunt super me flagella,et ignorani. Dissipati sunt nec compuncti,tentauerūt me,subsannauerūt me subsannatione:frenduerūt super me dentibus suis. Domine,quando respicies:restitue animam meam a malignitate eorum,a leonibus vnicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna,in populo graui laudabo te. Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique,qui oderunt me gratis,et annuunt oculis. Quoniā mihi quidē pacifice loquebant:et in iracūdia terre loquētes,dolos cogitabant.

Luce xxiij.b.

Esaie. lxv.d.

Judith xvj.d.

Ro.liij.a.

Ecclē. xv.d. Hebreo. iiij.c.

Jo.xv.d.

Et dilatauerũt sup me os suum: dixerũt. Euge, euge, viderunt oculi nri. Vidisti dñe ne sileas: dñe ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo: deus meus, et dñs meus in causam meã. Judica me scõm iustitiã tuã dñe deus meus: ⁊ nõ supergaudeant mihi. Nõ dicãt in cordibus suis Euge, euge, aĩe nostre: nec dicãt, Deuorabimus eum. Erubescant ⁊ reuereantur simul qui gratulant malis meis. Induantur cõfusione ⁊ reuerẽtia qui magna loquunt super me. Exultent ⁊ letentur qui volũt iustitiã meã: ⁊ dicant semper, Magnificetur dominus, qui volũt pacem serui eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

¶ In finem sermo domini Dauid. xxxv.

Dixit iniustus vt delinquat in semetipso, nõ est timor dei ante oculos eius. Quõm dolose egit in cõspectu eius: vt inueniat iniquitas eius ad odiũ. Verba oris eius iniqtas ⁊ dol⁹: noluit intelligere vt bñ ageret. Iniqtatẽ meditatus est in cubili suo: astitit oĩ vie nõ bone, malitiã aũt nõ odiuit. Dñe in celo mĩa tua: ⁊ veritas tua vsq; ad nubes. Justitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines ⁊ iumẽta saluabis dñe: quẽadmodũ multiplicasti mĩam tuã deus. Filij autẽ hoĩm in tegmine alarũ tuarũ sperabũt. Inebriabunt abybertate domus tue: ⁊ torrẽte voluptatis tue potabis eos. Quoniã apud te est fons vite: ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumẽ. Prorrẽde dñe mĩam tuã sciẽtib⁹ te, ⁊ iustitiã tuã bis q recto sunt corde. Nõ veniat mihi pes superbie: et manus peccatoris nõ moueat me. Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

¶ Ipsi Dauid. xxxvj.

Noli emulari in malignãtib⁹, neq; zelaueris facientes iniqtatẽ. Quõm tanquã fenũ velociter arescẽt: ⁊ quẽadmodũ olera herbarũ cito decidẽt. Spera in dño, ⁊ fac bonitatẽ, ⁊ habita terrã, ⁊ pascẽris in diuitijs ei⁹. Delectare in dño: ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela dño viã tuã, ⁊ spera in eo: ⁊ ipse faciet. Et educet q̃si lumẽ iustitiã tuã, ⁊ iudiciũ tuũ tanquã meridiẽ: subditus esto dño, ⁊ ora eũ. Noli emulari in eo qui prosperat in via sua, in hoĩe faciente iniustitias. Desine ab ira, ⁊ derelinq̃ furorẽ: noli emulari vt malignẽris. Quõm qui malignant exterminabunt: sustinẽtes aũt dñm ipsi hereditabũt terrã. Et adhuc pusillũ, ⁊ nõ erit peccator: ⁊ q̃res locũ eius, ⁊ nõ inuenies. Mansueti autẽ hereditabũt terrã, ⁊ delectabunt in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustũ: ⁊ stridebit sup eũ dẽtibus suis. Dñs aũt irridebit eũ: quõm prospicit q̃ venet dies eius. Gladiũ euaginauerunt peccatores, intenderũt arcũ suũ. Vt decipiant pauperẽ ⁊ inopem, vt trucidẽt rectos corde. Gladius eorũ intret in corda ipsor: ⁊ arcus eor q̃ cõfringat. Melius est modicũ iusto sup diuitias peccatorũ multas. Quõm brachia pctor q̃ conterent: cõfirmat aũt iustos dñs. Nouit dñs dies imaculator: ⁊ hereditas eorũ in eternũ erit. Nõ cõfundent in tpe malo, ⁊ in diebus famis saturabuntur: q̃ pctores peribũt. Inimici vero dñi mor vt honorificati fuerint ⁊ exaltati: deficiẽtes quẽadmodũ fumo deficiẽt. Mutuabit peccator, ⁊ nõ soluet: iustus aũt miseret ⁊ retribuet. Quia bñdicentes ei hereditabũt terrã: maledicẽtes aũt ei, disperibũt. Apud dñm gressus hoĩs dirigent: et viã eius volet. Cũ ceciderit, nõ collidet: q̃ dñs supponit manũ suã. Junior fui, etenim senui: ⁊ non vidi iustũ derelictũ nec semẽ ei⁹ querẽs panẽ. Tota die miseret ⁊ cõmodat: ⁊ semen illi⁹ in bñdictiõe erit. Declina a malo, ⁊ fac bonũ, ⁊ inhabita in seculũ seculi. Quia dñs amat iudiciũ: ⁊ nõ derelinquet sanctos suos: in eternũ conseruabunt. Iniusti puniẽtur: ⁊ semẽ impior⁹ peribit. Justi aũt hereditabũt terrã: ⁊ inhabitabũt in seculũ seculi sup eã. Os iusti meditabit sapiẽtiam: ⁊ lingua eius loquet iudiciũ. Lex dei ei⁹ in corde ipsi⁹: ⁊ nõ supplãtabunt gressus eius. Cõsyderat peccator iustũ: ⁊ querit mortificare eũ. Dominus aũt nõ derelinquet eum in manib⁹ ei⁹: nec dãnabit eũ cũ iudicabit illi. Expecta dñm, et custodi viã ei⁹: ⁊ exaltabit te vt hereditate capias terrã: cũ perierint peccatores videbis. Vidi impiũ supereraltatũ ⁊ elevatum sicut cedros Libani. Et trãsiui, ⁊ ecce non erat: quesiui eũ, ⁊ nõ est inuẽtus locus eius. Custodi innocẽtiam, ⁊ vide equitatem: quoniã sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibũt: simul reliquie impiorum interibũt. Salus autẽ iustorũ a domino: ⁊ protector eorũ in tẽpore tribulationis. Et adiuuabit eos dñs, et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus, ⁊ saluabit eos: quia sperauerũt in eo.

mat. v.a.

ecclĩ.c.

Esa. lj.c.

¶ Psalmus in rememoratione: diei sabbathi. xxxvij.

Domine, ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Quõm sagitte tue infixe sunt mihi: ⁊ cõfirmasti sup me manũ tuã. Nõ est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie pcatorũ meorũ. Quõm iniqtates mee supergresse sunt caput meũ ⁊ sicut on⁹ graue grauate sunt sup me. Putruerũt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee a facie insipiẽtie mee. Miser fact⁹ sum ⁊ curuat⁹ sum vsq; in finẽ: tota die contristatus ingrediebar. Quõm lũbi mei impleti sunt illusiõibus: ⁊ nõ est sanitas in carne mea. Afflict⁹ sum ⁊ hũiliat⁹ sum nimis: rugiebã a gemitu cordis mei. Dñe, aũ te oẽ desyderiũ meũ ⁊ gemitus me⁹ a te nõ est abscõditus. Cor meũ cõturbatũ est, dereliqt me virt⁹ mea: ⁊ lumẽ oculorũ meor q̃ ipm nõ est mecũ. Amici mei ⁊ primi mei, aduersum me appropiq̃uerũt ⁊ steterũt. Et q̃ iuxta me erãt de lõge steterũt: et vim faciebant qui q̃rebãt aĩam meã. Et q̃ ingrebãt mala mihi locuti sunt vanitates ⁊ dolos tota die meditabantur. Ego aũt tanq̃ surdus, nõ audiebã: ⁊ sicut mutus nõ aperiens os suũ. Et factus sum sicut hõ nõ audiens, ⁊ nõ habens in ore suo redargutiones. Quõm in te dñe speraui, tu exaudies me dñe deus meus. Quia dixi, Nequã supergaudeant mihi inimici mei: ⁊ dũ cõmouent pedes mei, sup me magna locuti sunt. Quõm ego in flagella parat⁹ sum: ⁊ dolor meus in cõspectu meo semp. Quõm iniquitatẽ meã annũtiabo: ⁊ cogitabo p peccato meo. Inimici autẽ mei vivũt, ⁊ confirmati sunt sup me: ⁊ multiplicati sunt qui oderũt me iniq̃. Qui retribuũt mala pro bonis, detrahebãt mihi qm̃ sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum, dñe deus salutis mee.

¶ In finem pro Jdithum canticum Dauid. xxxviij.

Dixi, Custodiã vias meas: vt nõ delinquã in lingua mea. Posui ori meo custodiã: cũ consisteret peccator aduersum me. Obmutui, ⁊ humiliatus sum, ⁊ silui a bonis: ⁊ dolor meus renouatus est. Cõcaluit cor meũ intra me: ⁊ in meditatiõe mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea. Notũ fac mihi dñe finẽ meũ. Et numerũ dierũ meorũ quis est: vt sciã qd desit mihi. Ecce mẽsurabiles posuisti dies meos: ⁊ substãtia mea tanquã nihilũ aũ te. Verũtamen vniuersa vanitas: omis hõ viuens. Verũtamen in imagine pertransit hõ: sed ⁊ frustra cõturbat. Thesaurizat: ⁊ ignorat cui cõgregabit ea. Et nũc q̃ ẽ expectatio mea: nonne dñs, ⁊ substãtia mea apud te est: Ab omnibus iniqtatibus meis eripe me: opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui, ⁊ non aperui os meũ, quõm tu fecisti: amoue a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hoiem. Et tabescere fecisti sicut araneã animã eius, verũtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meã dñe, et deprecationem

cationem meā auribus pape lacrymas meas. Ne sileas: quō aduena ego sum apud te & pegrinus, sicut oēs pres mei. Remitte mihi, vt refrigerer prius & abeā: & amplius nō ero.

℣ In finem, Psalmus Dauid. xxxix.

EXpectans expectaui dñm: et intendit mihi. Et exaudiuit pces meas, & eduxit me de lacu miserie, et de luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et imisit in os meū cāticū nouum, carmen deo nro. Videbūt multi & timebunt: & sperabūt in dño. Beat⁹ vir cuius est nomē dñi spes eius: et nō respexit in vanitates, & insanias falsas. Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis nō est q̄ similis sit tibi. Annūtiani & locut⁹ sum: multiplicate sunt sup numerū. Sacrificiū & oblationē noluisti: aures aūt pfecisti mihi. Holocaustū et p̄ peccato non postulasti: tunc dixi. Ecce venio. In capite libri scriptū est de me vt facerē volūtatē tuā: deus meus volui, et legē tuā in medio cordis mei. Annūtiani iustitiā tuā in ecclesia magna: ecce labia mea nō prohibebo, dñe tu scisti. Justitiā tuā nō abscōdi in corde meo, veritatē tuā & salutare tuū dixi. Nō abscōdi miam tuā & veritatē tuā a cōcilio multo. Tu aūt dñe ne lōge facias miserationes tuas a me: miā tua & veritas tua semper suscepērūt me. Quīm circūdederūt me mala quorū nō est numer⁹: cōprehenderūt me iniqtates mee, & nō potui vt viderem. Multiplicate sunt sup capillos capitis mei: et cor meū dereliquit me. Complaceat tibi dñe vt eruas me: dñe ad adiuuādum me respice. Cōfundant & reuereant simul: q̄ q̄rūt aiaz meā vt auferant eā. Cōuertant retrorsum & reuereant qui volūt mihi mala. Ferāt cōfestim cōfusionē suā, q̄ dicūt mihi. Euge, euge. Exultēt & letent sup te oēs q̄rētes te, & dicant semper, magnificet dñs, q̄ diligunt salutare tuum. Ego autem mēdicus sum & paup, dñs solicitus est mei. Adiutor meus & protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

℣ In finem Psalmus Dauid. xl.

BEat⁹ vir q̄ intelligit sup egenū & pauperē: in die mala liberabit eū dñs. Dñs cōseruet eū, & viuificet eū, & beatū faciat eū in terra: & nō tradat eū in aiam inimicorū ei⁹. Dñs opē ferat illi sup lectū doloris eius: vniuersuz stratū ei⁹ versasti in infirmitate ei⁹. Ego dixi, Dñe miserere mei: sana aiam meā, q̄ peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi, q̄m morie & peribit nomē ei⁹? Et si ingrediebāt vt videret, vana loqbāt cor ei⁹: cōgregabant iniqtatē sibi. Egrediebāt foras: et loquebāt in idipsum. Aduersum me susurrabāt oēs inimici mei: aduersum me cogitabāt mala mihi. Verbū iniquū cōstituerūt aduersuz me. Nūgd q̄ dormit non adijciet vt resurgat? Et teū hō pacis mee in q̄ sperauī, q̄ edebat panes meos: magnificauit sup me supplātationē. Tu aūt dñe miserere mei, & resuscita me: retribuā eis. In hoc cognouī q̄m voluisti me: q̄m nō gaudebit inimicus meus sup me. Me aūt p̄ter innocētiā suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Bñdictus dñs deus Israel a seculo & vsq̄ in seculū: fiat fiat.

℣ In finem intellectus filijs core Psalmus. xlj.

QUemadmodū desyderat cervus ad fontes aquarū: ita desyderat aia mea ad te deus. Sitiuit aia mea ad deū fontē viuū, q̄n veniā et apparebo añ faciē dei? Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte: dū dicit mihi quotidie. Ubi est deus tuus? Hec recordatus sum, & effudi in me aiam meā: q̄m transibo in locū tabernaculi admirabilis vsq̄ ad domū dei. In voce exultationis & cōfessionis sonus epulātis. Quare tristis es aia mea: & quare cōturbas me? Spera in deo, q̄m adhuc cōfitebor illi: salutare vultus mei, & deus meus. Ad meip̄m anima mea cōturbata est: p̄pterea memor ero tui de terra Jordanis, & Hermonijm a mōte modico. Abyssus abyssū inuocat in voce cataractarū tuarū. Oia excelsa tua & fluctus tui sup me trāsierūt. In die mādauit dñs miam suā, & nocte cāticū eius. Apud me or⁹ deo vite mee: dicam deo, suscep⁹ meus es. Quare oblit⁹ es mei: & q̄re cōtristat⁹ incedo, dum affligit me inimic⁹? Dū confringunt ossa mea: exprobrauerunt mihi qui tribulāt me inimici mei. Dū dicūt mihi per singulos dies. Ubi est deus tuus? quare tristis es aia mea: & quare conturbas me? Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & deus meus.

℣ Psalmus filijs core. xlij.

JUdica me deus, & discerne cām meā de gēte non sancta: ab hoie iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea: q̄re me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? Emitte lucē tuā, & veritatē tuā: ipsa me deduxerūt & adduxerunt in mōtē sanctū tuū, & in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deū qui letificat iuuentutem meā. Confitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis es anima mea? et quare cōturbas me? Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & deus meus.

℣ In finem filijs core ad intellectum. xliij.

DEus auribus nris audiuim⁹: patres nri annūtiauerūt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorū, & in dieb⁹ antiquis. Manus tua gētes dissperdidit, & plātasti eos: afflixisti pp̄los, et expulisti eos. Nec enī in gladio suo possederūt terrā, & brachium eorū nō saluauit eos. Sed dextera tua, & brachiū tuū, & illuminatio vultus tui: q̄n complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus & deus meus: q̄ mandas salutes Jacob. In te inimicos nros vētilabimus cornu: & in noie tuo spernemus insurgētes in nobis. Nō enī in arcu meo sperabo: & gladius me⁹ nō saluabit me. Saluasti enī nos de affligēti b⁹ nos: & odiētes nos cōfudisti. In deo laudabimur tota die: & in nomine tuo cōfitebimur in secula. Nūc aūt repulisti & cōfudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & q̄ oderūt nos diripiebāt sibi. Dedisti nos tanq̄ oues escarū: & in gentibus dispersisti nos. Vēdidisti pp̄lm tuū sine p̄tio: & nō fuit multitudo in cōmutationib⁹ eorū. Posuisti nos opprobriū vicinis nris, subsannationē & derisum his q̄ sunt in circūtu nro. Posuisti nos in similitudinē gētibus: cōmotionē capitis in populis. Tota die verecūdia mea ꝫ me est, & confusio faciei mee cooperuit me. A voce exprobrātis & obloquētis, a facie inimici & persequētis. Hec oia venerūt sup nos, nec obliti sumus te: & inique nō egim⁹ in testō tuo. Et nō recessit retro cor nostrū: & declinasti semitas nostras a via tua. Quīm humiliasti nos in loco afflictionis: & cooperuit nos vmbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: & si expandimus manus nostras ad deū alienū. Nōne deus requiret ista? ipse enī nouit abscōdita cordis. Quīm p̄pter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisiōis. Exurge, quare obdormis dñe: exurge, & ne repellas in finē. Quare faciē tuā auertis? obliuiscēris inopie nre, & tribulationis nostre? Quīm humiliata est in puluere aia nostra: cōglutinat⁹ est in terra vēter nr̄. Exurge dñe adiuua nos: & redime nos p̄pter nomē tuū.

ro. viij. g.

℣ In finem pro ijs qui cōmutabuntur: filijs core ad intellectum: canticum pro dilecto. xliij.

ERuctauit cor meū verbū bonum: dico ego opa mea regi. Lingua mea calamus scribe velociter scribētis. Speciosus forma pre filijs hominum, diffusa est gr̄a in labijs tuis: p̄pterea bñdixit te deus in eternū. Accingere gladio tuo super femur tuum, potētissime. Specie tua & pulchritudine tua, intende prospere, procede, & regna. Propter veritatē & mansuetudinē & iustitiā: & deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute (populi sub te cadent) in corda inimicorū regis. Sedes tua deus in seculū seculi: virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiā, & odisti iniquitatē: p̄pterea vnxit te deus deus tuus oleo letitie, pre consortibus tuis. Myrrha et gutta et casia a vestimētis tuis a domib⁹ eburneis: ex q̄b⁹ delectauerunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circūdata varietate. Audi filia & vide, et inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus, et adorabunt eum.

Heb. J. c.

Matth. xvj. b. Marci viij. b. Luce viij. b. Joham. viij. b. Act. j. c.

Et filie Tyri, in muneribus vultū tuū deprecabunt oēs di-
uites plebis. Omis gloria eius filie regis ab intus, in fimbrijs
aureis circūamicta varietatibus. Adducent regi virgines
posteā: prime eius afferent tibi. Afferent in letitia et exulta-
tiōe, adducent in tēplū regis. Pro pfibus tuis nati sunt tibi
filij, cōstitues eos principes super omnem terram. Memor
ero nominis tui domine in omni gnatione et gnationē. Pro
pterea populi cōfitebunt tibi in eternum, et in seculū seculi.

℣ In finē filijs core pro arcanis. Psalmus. xlv.

DEus nr refugiū et virt⁹: adiutor in tribulatiōib⁹
q̄ inuenerūt nos nimis. Propterea nō timebim⁹
dū turbabit terra, et trāsferent mōtes in cor ma-
ris. Sonuerūt et turbate sunt aq̄ eorū: cōturbati
sunt mōtes in fortitudine eius. Flumnis impetus letificat
ciuitatē dei: sanctificauit taberna culū suū altissim⁹. Deus
in medio eius nō cōmouebit: adiuuabit eā deus mane dilu
culo. Cōturbate sunt gētes, et inclinata sunt regna: dedit vo
cem suā, mota est terra. Dñs virtutū nobiscū: susceptor no
ster deus Jacob. Venite, et videte opa dñi, q̄ posuit pdigia
sup terrā: auferēs bella vsq; ad finē terre. Arcū cōteret et cō
fringet arma: et scuta cōburet igni. Vacate, et videte q̄m ego
sum deus: exaltabor in gētibus, et exaltabor in terra. Dñs
virtutum nobiscum: susceptor noster deus Jacob.

℣ In finem pro filijs core. Psalmus. xlvj.

OMnes gētes plaudite manibus: iubilate deo in
voce exultationis. Q̄m dñs excelsus, terribilis,
rex magn⁹ sup oēm terrā. Subiecit populos no-
bis: et gētes sub pedib⁹ nr̄is. Elegit nobis here-
ditatē suā: spēm Jacob quē dilexit. Ascendit de⁹ in iubilo:
dñs in voce tube. Psallite deo nostro, psallite: psallite regi
nostro, psallite. Q̄m rex omnis terre deus: psallite sapiēter.
Regnabit deus super gentes, deus sedet super sedē sanctā
suā. Principes populorū cōgregati sunt cū deo Abrahā:
quoniam dij fortes terre vehementer eleuati sunt.

℣ Psalmus cāntici filijs core seōa sabbati. Psalm⁹. xlvij.

MAgn⁹ dñs et laudabilis nimis in ciuitate dei nr̄i,
i mōte sctō ei⁹. Fūdat exultatiōe vniuerse terre:
mons sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni.
De⁹ in domib⁹ ei⁹ cognoscet: cū suscipiet eam.
Q̄m ecce reges terre cōgregati sunt: cōuenerūt in vnū. Ipsi
vidētes, sic admirati sunt, cōturbati sunt, cōmoti sunt: tre-
mor apprehēdit eos. Ibi dolores vt pturiētis: in spū vehe-
mēti cōteres naues Tharsis. Sicut audiuim⁹ sic vidim⁹ in
ciuitate dñi virtutū, in ciuitate dei nr̄i: de⁹ fundauit eam in
eternū. Suscepim⁹ de⁹ mīam tuā in medio tēpli tui. Scōm
nomē tuū de⁹, sic et la⁹ tua in fines terre: iustitia plena est de-
xtera tua. Letet mons sion, et exultēt filie Jude: pptere iudi
cia tua dñe. Circūdate siō, et cōplectimini eā, narrate in tur
ribus eius. Ponite corda vestra in virtute ei⁹, et distribuite
domos eius, vt enarretis in pgenie altera. Q̄m hic est de⁹,
deus nr̄ in eternū, et in seculū seculi: ipse reget nos in secula.

℣ In finem filijs core. Psalmus. xlviij.

*Psalmo. lxxvij.

AUdite hec oēs gētes: auribus percipite oēs q̄ habi-
tatis orbē. Quiq; terrigene et filij hoīm simul in
vnū dines et pauper. Os meū loquet sapientiā:
et meditatio cordis mei prudentiā. Inclinabo in
parabolā aurē meā, aperiā in psalterio propositionē meā.
Cur timebo in die malā: iniquitas calcanei mei circūdabit
me. Qui confidūt in virtute sua: et in multitudie diuitiar⁹ sua-
rū gloriant. Frater nō redimit, redimet hō: non dabit deo
placationē suā. Et pciū redēptionis aie sue: et laborabit in
eternū, et vinet adhuc in finē. Nō videbit interitū, cū viderit
sapiētes moriētes: simul insipiēs et stultus peribūt. Et relin-
quēt alienis diuitias suas: et sepulchra eor̄ domus illor̄ in
eternū. Tabernacula eor̄ in pgenie et pgenie, vocauerūt
noīa sua in terris suis. Et hō cū in honore esset nō intellexit:
cōparatus est iumētis insipiētibus, et similis factus est illis.
Hec via illor̄ scandalū ipsis: et postea in ore suo complace
bunt. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.
Et dñabunt eorū iusti in matutino: et auxilium eor̄ vetera-
scet in inferno a gloria eorū. Verūtū deus redimet aiam
meā de manu inferi cū acceperit me. Ne timueris cū diues
factus fuerit hō: et cū multiplicata fuerit gloria dom⁹ eius.
Q̄m cū interierit, nō sumet oia: neq; descendet cū eo gloria
eius. Quia aia eius in vita ipsius benedicet: confitebit tibi
cū bñfeceris ei. Introibit in pgenies patrū suorū: et vsq; in
eternū nō videbit lumē. Hō cū in honore esset nō intellexit:
cōparatus est iumentis insipientibus, et silis factus est illis.

℣ Psalmus Asaph. xlix.

DEus deorū dñs locutus est: et vocauit terram. A
solis ortu vsq; ad occasum: ex Sion species de-
coris eius. Deus manifeste veniet: deus noster,
et nō silebit. Ignis in cōspectu eius exardescet: et
in circūtu ei⁹ tēpestas valida. Aduocauit celū desursum:
et terrā discernere pp̄lm suū. Cōgregate illi sanctos eius: q̄
ordināt testm̄ eius super sacrificia. Et annūtiabunt celi iu-
stitiā eius: q̄m deus iudex est. Audi pp̄le me⁹, et loq̄r: Isrl, et
testificabor tibi: deus deus tuus ego sum. Non in sacrificijs
tuis arguam te: holocausta autē tua in cōspectu meo sunt
semp. Nō accipiā de domo tua vitulos: neq; de gregib⁹ tuis
hircos. Q̄m mee sunt oēs fere syluarū, iumēta in mōtibus,
et boues. Cognoui oia volatilia celi: et pulchritudo agri me
cum est. Si esuriero, nō dicā tibi: meus est enī orbis terre: et
plenitudo eius. Numq̄d māducabo carnes taurorū: aut san-
guinē hircorum potabo? Immola deo sacrificiū laudis: et
redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulatiōis:
eruā te: honorificabis me. Peccatori aūt dixit de⁹. Quare
tu enarras iustitias meas, et assumis testm̄ meū per os tuū?
Tu vero odisti disciplinā: et pieciste sermones meos retror-
sum. Si videbas furē, currebas cū eo, et cum adulteris por-
tionē tuā ponebas. Os tuū abūdauit malitia: et lingua tua
cōcinnabat dolos. Sedens, aduersus fratrē tuum loqueba
ris, et aduersus filiū mr̄is tue ponebas scādalū: hec feciste et
tacui. Existimasti inique q⁹ ero tui silis: arguā te, et statuā cō
facie tuā. Intelligite hec q̄ obliuiscimini deū: nequando ra
piat, et nō sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit
me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

℣ In finem Psalmus Dauid cum venit ad eum Nathā
propheta: quando intrauit ad Bethsabee. ij. reg. xij. l.

MIserere mei deus scōm magnā mīam tuam. Et
scōm multitudinē miserationū tuar⁹ dele iniqui-
tatē meā. Amplius laua me ab iniqtate mea: et
a peccato meo munda me. Q̄m iniquitatē meā Ro. iij. a
ego cognosco: et pctm̄ meū cōtra me est semp. Tibi soli peccaui,
et malū coram te feci: vt iustificeris in sermonib⁹ tuis, et vincas
cum iudicaris. Ecce enī in iniquitatibus cōceptus sum: et in
peccatis cōcepit me mr̄ mea. Ecce enī veritatē dilexisti: in-
certa et occulta sapiētie tue manifestasti mihi. Asperges me
hyssopo, et mundabor: lauabis me, et sup niuē dealbabor.
Auditui meo dabis gaudiū et letitiā: et exultabūt ossa hūi-
liata. Auerte faciē tuā a pctis meis: et oēs iniquitates meas
dele. Cor mūdū crea in me de⁹: et spm̄ rectū innoua in visce
ribus meis. Ne pijcias me a facie tua: et spm̄ sanctū tuū ne
auferas a me. Redde mihi letitiā salutaris tui: et spū pnci-
pali cōfirma me. Docebo iniq̄s vias tuas: et impij ad te cōver
tent. Libera me de sanguinib⁹ de⁹ de⁹ salutis mee: et exalta
bit lingua mea iustitiā tuam. Dñe labia mea aperies, et os
meū annūtiabit laudē tuā. Q̄m si voluisses sacrificium de-
disssem. vtiq; holocaustis nō delectaberis. Sacrificiū deo,
spūs cōtribulatus: cor cōtritū et humiliatū deus nō despi-
cies. Benigne fac dñe in bona voluntate tua Sion, vt edifi-
centur muri Jerusalē. Tūc acceptabis sacrificiū iustitie, ob-
lationes et holocausta, tūc imponēt super altare tuū vitulos.

℣ In finē intellectus Dauid: cū venit ad eū Doeg Idu
meus: et annūtiauit Saul: et dixit, venit Dauid in domū
Abimelech. j. reg. xxij. b. lj.

QUid gloriaris in malitia, q̄ potēs es in iniquita-
te: Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: si-
cut nouacula acuta feciste dolū. Dilexisti malī-
tiā sup benignitatē: iniqtatē magis, q̄ loqui equi-

tatem.

tem. Diliſti omnia verba precipitatiõis, lingua doloſa. Propterea deꝰ deſtruet te in finẽ: euellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, ⁊ radicẽ tuã de terra viuẽtiũ. Videbũt iuſti ⁊ timebũt, ⁊ ſup eũ ridebũt: ⁊ dicẽt. Ecce homo qui non poſuit deũ adiutorẽ ſuũ. Sed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum: ⁊ preualuit in vanitate ſua. Ego autẽ ſicut oliua fructifera in domo dei, ſperaui in miſericordia dei in eternũ, ⁊ in ſeculũ ſeculi. Confitebor tibi in ſeculũ qꝛ feciſti, ⁊ expectabo nomẽ tuũ, qm̃ bonũ eſt in cõſpectu ſcõꝝ tuorũ.

¶ In finem pro Mahalath intelligentia Dauid. liij.

Dixit inſipiẽs in corde ſuo, Non eſt deꝰ. Corrupti ſunt ⁊ abominabiles facti ſunt in iniqtatibꝰ, nõ ẽ qꝫ faciat bonũ. Deꝰ de celo pſperit ſup filios hominũ: vt videat ſi eſt intelligẽs: aut requirens deũ. Oẽs declinauerũt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qꝫ faciat bonũ, nõ eſt vſqꝫ ad vnũ. Nõne ſciẽt oẽs qꝫ operant iniqtatẽ, qꝫ deuorãt plebẽ meã vt cibũ panis? ⁊ Deũ nõ inuocauerũt: illic trepidauerũt timore, vbi nõ erat timor. Qm̃ deꝰ diſſipauit oſſa eorũ qꝫ hoibꝰ placẽt: cõfuſi ſunt, qm̃ deus ſpreuit eos. Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrl? cũ cõuerterit deus captiuitatẽ plebis ſue, exultabit Iacob, ⁊ letabit Iſrael.

¶ In finẽ in carminibꝰ intellectꝰ dauid cũ veniſſent zyphei: ⁊ dixiſſent ad ſaul, Nõne dauid abſcõditꝰ eſt apud nos? liij.

Deus in noſe tuo ſaluũ me fac, ⁊ in virtute tua iudica me. Deꝰ exaudi oratiõẽ meã, auribꝰ percipe verba oris mei. Qm̃ alieni inſurrexerũt aduerſum me, ⁊ fortes queſierũt aiam meã: ⁊ non ꝓpoſuerũt deũ ante cõſpectũ ſuũ. Ecce enim deꝰ adiuuat me, et dñs ſuſceptor eſt aĩe mee. Auerte mala inimicis meis: et in veritate tua diſperde illos. Voluntarie ſacrificabo tibi: ⁊ confitebor nomini tuo dñe qm̃ bonũ eſt. Qm̃ ex oĩ tribulatione eripuiſti me, ⁊ ſup inimicos meos deſpexit oculus meus.

¶ In finem in carminibus intellectus Dauid. liiij.

Exaudi deꝰ oratiõẽ meã, ⁊ ne deſpexeris deprecatiõẽ meam: intẽde mihi, ⁊ exaudi me. Cõtriſtatus ſum in exercitatione mea: et conturbatus ſum a voce inimici ⁊ a tribulatione peccatoris. Qm̃ declinauerũt in me iniqtates: ⁊ in ira moleſti erãt mihi. Cor meũ cõturbatũ eſt in me: ⁊ formido mortis cecidit ſup me. Timor ⁊ trẽmor venerũt ſup me: ⁊ contexerũt me tenebre. Et dixi. Quis dabit mihi pẽnas ſicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requieſcã? Ecce elongaui fugiẽs: ⁊ mansi in ſolitudine. expectabã eũ qꝫ ſaluũ me fecit a puſillanimitate ſpũs, ⁊ tempeſtate. Precipita dñe, divide linguas eorũ: qm̃ vidi iniqtatẽ ⁊ cõtradictiõẽ in ciuitate. Die ac nocte circũdabit eã ſup muros eiꝰ iniqtas: ⁊ labor in medio eiꝰ, et iniuſtitia. Et nõ defecit de plateis eiꝰ vſura ⁊ dolus. Qm̃ ſi inimicꝰ meus maledixiſſet mihi: ſuſtinuiſſem vtiqꝫ. Et ſi is qꝫ oderat me, ſup me magnalocutꝰ fuiſſet: abſcõdiſſem me forſitã ab eo. Tu vero homo vnanimis, dux meꝰ ⁊ notus meꝰ. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimꝰ cũ cõſenſu. Veniat mors ſup illos: ⁊ deſcẽdãt in infernũ viuentes. Qm̃ nequitie in habitaculis eorũ in medio eorũ. Ego autem ad deũ clamaui: ⁊ dñs ſaluauit me. Veſpere, ⁊ mane: et meridie narrabo ⁊ annũtiabo, ⁊ exaudiet vocẽ meã. Redimet in pace aiam meã ab his qꝫ appropinquant mihi: qm̃ inter multos erãt mecũ. Exaudiet deus, ⁊ humiliabit illos: qui eſt ante ſecula. Nõ enim eſt illis cõmutatio, ⁊ nõ timuerũt deũ: extẽdit manũ ſuã in retribuẽdo. Cõtaminauerũt teſtamentũ eiꝰ, diuiſi ſunt a ira vultꝰ eius: et appropinquit cor illius. Mollita ſunt ſermones eiꝰ ſup oleũ: ⁊ ipſi ſunt iacula. Jacta ſup dñm curã tuã, ⁊ ipſe te enutriet: non dabit meternũ fluctuationẽ iuſto. Tu vero deus deduces eos in puteũ interitus. Viri ſanguinum et doloſi, non dimidiabunt dies ſuos, ego autem ſperabo in te domine. Wauh. vj.d. Luce xij.c. j.pet.v.b.

¶ In finẽ pro populo qꝫ a ſanctis longe factꝰ eſt Dauid in tituli inſcriptione cũ tenuerunt eũ Philiſthei in Geth. lv.

Miſerere mei deus, qm̃ cõculcauit me homo: tota die impugnãs tribulauit me. Cõculcauerũt me inimici mei tota die: qm̃ multi bellantes aduerſum me. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te ſperabo. In deo laudabo ſermones meos, in deo ſperaui: nõ timebo qd faciat mihi caro. Tota die vba mea execrabant, aduerſum me oẽs cogitatiões eorũ in malũ. Inhabitabũt ⁊ abſcõdent, ipſi calcaneũ meũ obſeruabũt. Sicut ſuſtinuerũt aiam meã, ꝓ nihilo ſaluos facies illos: in ira populos cõfringes. Deus vitã meam annũtiaui tibi: poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo. Sicut et in promiſſione tua: tunc conuertent inimici mei retrorſum. In quacũqꝫ die inuocauero te: ecce cognoui qm̃ deꝰ meꝰ es. In deo laudabo verbũ, in dño laudabo ſermonẽ: in deo ſperaui, non timebo qd faciat mihi hõ. In me ſunt deꝰ vota tua, que reddã laudationes tibi. Qm̃ eripuiſti aiam meã de morte, et pedes meos de lapſu, vt placeam cor̃ deo in lumine viuentium. ij. Regũ. xxij.c.xxiij.

¶ In finem ne diſperdas Dauid, in tituli inſcriptione: cũ fugeret a facie ſaul in ſpeluncam. lvj.

Miſerere mei deꝰ, miſerere mei, qm̃ in te confidit aĩa mea. Et in vmbra alarũ tuarũ ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Clamabo ad deũ altiſſimũ, deũ qui benefecit mihi. Miſit de celo ⁊ liberauit me, dedit in opprobriũ conculcantes me. Miſit deus miſericordiã ſuã ⁊ veritatẽ ſuã, ⁊ eripuit aiam meã de medio catulorũ leonũ: dormiui cõturbatꝰ. Filij hoim, dentes eorũ arma ⁊ ſagitte: ⁊ lingua eor gladius acutus. Exaltare ſup celos deꝰ: ⁊ in oẽm terrã gloria tua. Laqueũ parauerũt pedibꝰ meis: ⁊ incurnauerũt aiam meã. Foderũt ante faciẽ meã foueã: ⁊ inciderũt in eã. Paratũ cor meũ deus, paratum cor meũ: cantabo ⁊ pſalmũ dicam. Exurge gloria mea, exurge pſalterium ⁊ cithara: exurgã diluculo. Confitebor tibi in populis dñe: pſalmũ dicã tibi in gẽtibꝰ. Qm̃ magnificata eſt vſqꝫ ad celos miſia tua, ⁊ vſqꝫ ad nubes veritas tua. Exaltare ſuper celos deus: ⁊ ſuper omnem terram gloria tua. j. Regũ. xxij.c.xxiij. Jo.ij.d.

¶ In finẽ ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptiõe. lvij.

Si vere vtiqꝫ iuſtitiam loquimini: recte iudicate filij hoim. Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniuſtitias manus veſtre cõcinnãt. Alienati ſunt peccatores a vulua: errauerunt ab vtero, locuti ſunt falſa. Furor illis ſm̃ ſimilitudinem ſerpentis: ſicut aſpidis ſurde, ⁊ obturãtis aures ſuas. Que non exaudiet vocẽ incãtantiũ, ⁊ venefici incantãtis ſapiẽter. Deus cõteret dẽtes eorũ in ore ipſorũ: molas leonũ cõfringet dñs. Ad nihilũ deuenient tãq̃ aqua decurrẽs: intẽdit arcũ ſuum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferent: ſupercecidit ignis, ⁊ nõ viderũt ſolem. Priuſq̃ intelligerẽt ſpine veſtre rhamnũ: ſicut vmbr̃ ſic in ira abſorbet eos. Letabitur iuſtus cũ viderit vindictam: manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Et dicet homo. Si vtiqꝫ eſt fructus iuſto: vtiqꝫ eſt deus iudicans eos in terra.

¶ In finẽ ne diſperdas Dauid in tituli inſcriptiõe: qm̃ miſit ſaul, ⁊ cuſtodiuit domũ eius vt interficeret eum. lvij.

Eripe me de inimicis meis deꝰ meus: ⁊ ab inſurgentibus in me libera me. Eripe me de operãtibus iniquitatem: et de viris ſanguinũ ſalua me. Quia ecce ceperũt aiam meã: irruerũt in me fortes. Neqꝫ iniquitas mea, neqꝫ peccatũ meũ dñe, ſine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occurſum meũ et vide: et tu j. Regũ. xix.

Universidad de Deusto Biblioteca

dñe deus virtutū deus Jsrael. Intēde ad visitādas oēs gentes: nō miserearis oibus qui operant iniquitatē. Conuertētur ad vesperā, & famē patiētur vt canes: & circūibūt ciuitatē. Ecce loquent in ore suo, & gladi⁹ in labijs eorū: qm̄ quis audiuit? Et tu dñe deridebis eos, & ad nihilū deduces oēs gētes. Fortitudinē meā ad te custodiā, quia deus susceptor me⁹ es: deus me⁹ misericordia ei⁹ preueniet me. Deus ostēdit mihi sup inimicos meos, ne occidas eos: neq̄ obliuiscant ppli mei. Disperge illos in virtute tua: & depone eos protector me⁹ dñe. Delictū oris eor sermonē labior ipsor, & cō prehēdant in superbia sua. Et de execratiōe & mēdacio annūtiabunt in cōsummatione: in ira cōsummationis, & nō erūt. Et sciēt quia deus dñabit Jacob, & finū terre. Conuertent ad vesperā, & famē patient vt canes: & circūibunt ciuitatē. Ipsi dispergent ad māducādū: si vero nō fuerint saturati, & murmurabunt. Ego aūt cātabo fortitudinē tuā, & exaltabo mane misericordiā tuā. Quia factus es susceptor me⁹, & refugium meū in die tribulatiōis mee. Adiutor mens tibi psallā, quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.

℣ In finem, p ijs qui immutabunt, in tituli inscriptiōe ipsi Dauid in doctrinam, cum succēdit Syriā mesopotamie: & Syriam Soba, & conuertit Joab, & percussit Jdumeam in valle Salinarū duodecim millia. lix.

ñ. Re. Būvtij. & j. Paral. xviij.

Deus repulisti nos, & destruxisti nos, iratus es et misert⁹ es nobis. Cōmouisti terrā, et cōturbasti eā: sana cōtritiones ei⁹, quia cōmota est. Ostendisti pplo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. Dedisti metuētib⁹ te significationē: vt fugiant a facie arc⁹? Vt liberent dilecti tui: saluū fac dextera tua, et exaudi me. Deus locut⁹ est in sancto suo. Letabor, & ptibor Sichimā, & cōuallē tabernaculorū metibor. Mē⁹ est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim fortitudo capitis mei. Juda rex me⁹, Moab olla spei mee. In Jdumeā extēdā calceamētū meū mihi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatē munitā: quis deducet me vsq; i Jdumeā: Nōne tu deus q repulisti nos: & nō egredieris deus in virtutib⁹ nr̄is? Da nobis auxiliū de tribulatiōe: quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutē: & ipse ad nihilū deducet tribulātes nos.

℣ In finem, in hymnis ps Dauid. lx.

Exaudi deus deprecationē meā: intende orationi mee. Ab finib⁹ terre ad te clamaui, dū anxiaret cor meum: in petra exaltasti me. Deduxisti me, quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo i secula: protegar in velamēto alarū tuarū. Quōm tu deus me⁹ exaudisti orationem meā: dedisti hereditatē timētib⁹ nomē tuū. Dies sup dies regis adijcies: annos ei⁹ vsq; in diē gnationis et gnationis. Permanet in eternū in conspectu dei: misericordiā & veritatem eius quis requiret. Sic psalmum dicā nomini tuo in seculum seculi: vt reddam vota mea de die in diem.

℣ In finem pro Jdithum Psalmus Dauid. lxj.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enī salutare meū. Nā & ipse deus meus et saluator me⁹: susceptor me⁹, & nō mouebor amplius. Quo usq; irruitis in hoiem: interficitis vniuersi vos: tāq̄ parieti inclinato, & macerie depulse? Verūtamen pretiū meū cogitauerūt repellere: cucurri i siti, ore suo bñdicebāt, & corde suo maledicebāt. Verūtamē deo subiecta esto aia mea: quoniā ab ipso patiētia mea. Quia ipse deus meus & saluator meus: adiutor me⁹, nō emigrabo. In deo saluatore meum, & gloria mea: deus auxiliū mei, & spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: deus adiutor noster in eternū. Verūtamē vani filij hominum, mēdaces filij hominū in stateris: vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite cōcupiscere: diuitie si affluant, nolite cor apponere. Semel locutus est deus, duo hec audiui: quia potestas dei est, & tibi domine misericordia, quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera sua.

Cor. ñ. b. Gal. vj. b j. Regū. xxij.

℣ Psalmus Dauid cum esset in deserto Jdumee. lxij.

Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitiuit in te aia mea, & multipliciter tibi caro mea. In terra deserta, inuia & inaquosa, sic in sancto apparui tibi vt viderē virtutē tuā & gloriā tuā. Quōm melior est mia tua sup vitas: labia mea laudabūt te. Sic bñdicam te in vita mea: & in noīe tuo leuabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repleat aia: & labijs exultatiōis laudabit os meū. Si memor fui tui sup stratū meū: in matutinis meditabor in te q⁹ fuisti adiutor meus. Et in velamēto alarū tuarū exultabo, adhesit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanū q̄sierūt aiam meā, introibūt in inferiora terre, tradētur in manus gladij, partes vulpium erunt. Rex vero letabit in deo, laudabunt omnes qui iurāt in eo, quia obstructum est os loquentium iniqua.

℣ In finem Psalmus Dauid. lxiij.

Exaudi deus orationē meā cū deprecor: a timore inimici eripe aiam meā. Protexisti me a cōuentu malignātiū: a multitudine operātū iniquitatē. Quia exacuerūt vt gladiū linguas suas, intēderūt arcū rē amarā: vt sagittēt i occultis imaculatū. Subito sagittabūt eū, & nō timebūt: firmauerūt sibi sermonē nequā. Narrauerūt vt abscōderēt laqueos: dixerunt, quis videbit eos? Scrutati sunt iniquitates, defecerūt scrutātes scrutinio. Accedet hō ad cor: altū, & exaltabit⁹ deus. Sagitte parulorū facte sunt plage eorū, & infirmate sunt cōtra eos lingue eor. Cōturbati sunt oēs q videbāt eos, & timuit oīs homo. Et annūntiauerūt opera dei: & facta ei⁹ intellexerūt. Letabitur iustus in dño, & sperabit in eo: & laudabunt oēs recti corde.

℣ In finem Psalmus Dauid. lxiiij.

Te decet hymn⁹ deus in Sion: & tibi reddet votū in Jerusalē. Exaudi deus orationē meā, ad te oīs caro veniet. Verba iniquor⁹ prevaluerūt sup nos: & impietatib⁹ nr̄is tu ppitiaberis. Beat⁹ quē elegisti & assumpsisti: inhabitabit i atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctū est templū tuū, mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes oīm finū terre, & in mari lōge. Preparās mōtes in vtute tua, accinct⁹ potētia: q cōturbas profundū maris, sonū fluctuū ei⁹. Turbabunt gētes, & timebūt q habitāt terminos, a signis tuis: exitus matutini & vespere delectabis. Visitasti terrā & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumē dei repletū est aquis: parasti cibū illor: quia ita est apparatio ei⁹. Rivos ei⁹ inebriās, multiplica genimina eius in stillicidijs eius letabit germinans. Benedices corone anni benignitatis tue, & campi tui replebunt vbertate. Pinguescent speciosa deserti: & exultatione colles accingent. Indut⁹ sunt arietes ouium: & valles abundabūt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicēt.

℣ In finem Psalmus Dauid. lxv.

Jubilate deo oīs terra, psalmum dicite nomini eius: date gloriā laudi ei⁹. Dicite deo. Quā terribilia sunt opa tua dñe: in multitudine virtutis tue mentient tibi inimici tui. Omis terra adoret te, et psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo. Venite, et videte opera dei: terribilis in cōsilijs sup filios hoim. Qui cōuertit mare in aridā, in flumine ptrāsibūt pedestribi letabimur in ipso. Qui dñatur in virtute sua in eternū, oculi ei⁹ sup gētes respiciunt: q exasperāt, non exaltent in semetipsis. Bñdicite gētes deū nostrū, & auditā facite vocē laudis eius. Qui posuit aiam meā ad vitā: & nō dedit i cōmotionē pedes meos. Quōm pbasti nos deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argētū. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti hoies sup capita nostra. Transiimus per ignē & aquā, & eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domū tuā in holocaustis: reddā tibi vota mea, q̄ distinxerunt labia mea. Et locutū est os meū in tribulatione mea. Holocausta medullata offerā tibi cū incēso arietum: offerā tibi boues cū hircis. Venite et audite: oēs q timetis deū, & narrabo quanta fecit aie mee. Ad ipsum ore meo clamaui, & exultaui sub lingua mea. Iniquitatē si aspexi in corde meo: nō exaudiet dñs. Propterea exaudiuit de⁹: & attē-

dit voci deprecationis mee. Benedictus deus, qui nō amouit orationem meam, & misericordiam suam a me.

¶ In finem in hymnis Psalmus cantici Dauid. lxvj.

DEus misereat nr̄i, & benedicat nobis: illuminet vultū suum super nos, & misereat nr̄i. Ut cognoscamus in terra viā tuā: in oīb⁹ gētib⁹ salutare tuū. Cōfiteant tibi pp̄li de⁹: confiteant tibi pp̄li oēs. Letent̄ & exultent gentes, q̄m iudicas pp̄los in eq̄tate, & gētes in terra dirigis. Cōfiteantur tibi populi deus, cōfiteant tibi pp̄li oēs: terra dedit fructū suū. Bñdicat nos deus de⁹ nr̄, bñdicat nos deus, & metuant eū oēs fines terre.

¶ In finem Psalmus cantici Dauid. lxvij.

EXurgat deus & dissipētur inimici eius: & fugiant qd oderūt eū, a facie ei⁹. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis: sic pereāt peccatores a facie dei. Et iusti epulent̄, & exultent in cōspectu dei: & delectent̄ in letitia. Cantate deo, psalmū dicite nōi eius: iter facite ei q̄ ascēdit sup occasum. Dominus nomē illi. Exultate in cōspectu ei⁹, turbabunt̄ a facie eius: patris orphanorū, & iudicis viduarū. Deus in loco sancto suo: deus q̄ inhabitare facit vni⁹ moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine, similr̄ eos q̄ exasperāt, q̄ habitāt in sepulchris. De⁹ cū egredieris in conspectu pp̄li tui, cum pträieris in deserto. Terra mota est, etenim celi distillauerunt a facie dei Sinai, a facie dei Israel. Pluuiā voluntariā segregabis de⁹ hereditati tue: & infirmata est, tu vero perfecisti eā. Animalia tua habitabūt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi de⁹. Dñs dabit verbū euāgelizātibus virtute multa. Rex virtutū dilecti dilecti: & speciei dom⁹ dividere spolia. Si dormiatis iter medios cleros, pēne colūbe deargētate, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Dū discernit celestis reges super eā, nive dealbabunt̄ in Selmon: mons dei mons pinguis, mons coagulatus mons pinguis: vt qd suspicamini montes coagulatos? mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dñs habitabit in finē. Currus dei decē millib⁹ multiplex, millia letantiū: dñs in eis in Sinai in sancto. Ascēdisti in altū, cepisti captiuitatē: accepisti dona in hoīb⁹. Etenim nō credētes inhabitare dñm deū. Bñdictus dñs die quotidie: prosperū iter faciet nobis, deus salutarii nostrorū. De⁹ noster de⁹ saluos faciēdi: & dñi dñi exitus mortis. Verūtamē deus cōfringet capita inimicorū suorū, verticē capilli perambulantiū in delictis suis. Dixit dñs. Ex Basan cōuertā, cōuertā in profundū maris. Ut intingat̄ pes tuus in sanguine, lingua canū tuorū ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos de⁹, ingressus dei mei, regis mei, q̄ est in sctō. Preuenerūt principes cōiūcti psallentibus, in medio iuuēcularū tympanistriarū. In ecclesijs bñdicite deo dño: de fontib⁹ Israel. Ibi Bēiamin adolescētulus in mētis excessu. Principes iuda, duces eorū: principes zabulon, principes Nepthalim. Māda de⁹ virtuti tue, cōfirma hoc de⁹, q̄ operatus es in nobis. A tēplo tuo in Jerusalē, tibi offerēt reges munera. Increpa feras arūdinis, congregatio taurorū in vaccis pplorū: vt excludāt eos q̄ pbati sunt argento. Dissipa gētes q̄ bella volūt, venient legati ex Egypto. Ethiopia preueniet man⁹ eius deo. Regna terre cantate deo: psallite dño. Psallite deo q̄ ascendit sup celū celi: ad oriētē. Ecce dabit voci sue vocē virtutis, date gloriā deo super Israel: magnificētia eius, & virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis, de⁹ Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi sue: benedictus deus.

¶ In finem pro ijs que commutabuntur Dauid. lxviij.

SAluū me fac de⁹, q̄m intrauerunt aque vsq; ad aiam meā. Infixus sum in limo profundi: et nō est substātia. Veni in altitudinē maris: & tempestas demersit me. Laborauī clamans: rauce facte sunt fauces mee, defecerunt oculi mei, dū spero in deum meū. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei q̄ oderunt me gratis. Cōfortati sunt q̄ persecuti sunt me inimici mei inique: q̄ nō rapui, tūc exoluebā. De⁹ tu scis insipientiā meā: & delicta mea a te nō sunt abscōdita. Nō erubescāt in me q̄ expectāt te dñe: dñe virtutū. Nō cōfundant̄ sup me qui querunt te, de⁹ Israel. Q̄m ppter te sustinui opprobriū: operuit cōfusio faciē meā. Extraneus factus sum fratribus meis: & peregrin⁹ filijs matris mee. Q̄m zelus domus tue comedit me: & opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt sup me. Et operui in ieunio aiam meā: & factū est in opprobriū mihi. Et posui vestimētū meū ciliciū: & fact⁹ sum illis in parabolam. Aduersum me loquebant̄ q̄ sedebāt in porta: & in me psallebant q̄ bibebāt vinū. Ego vō oratiōnē meā ad te dñe: tēpus bēplaciti deus. In multitudine misericordie tue exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto, vt non infigar: libera me ab his qui oderunt me, & de pfundis aquarū. Nō me demergat tēpestas aque, neq; absorbeat me profundū: neq; vrgeat sup me pute⁹ os suū. Exaudi me dñe q̄m benigna est misericordia tua: sm̄ multitudinē miserationum tuarū respice in me. Et ne auertas faciē tuam a puero tuo: q̄m tribulor, velociter exaudi me. Intēde anime mee & libera eā: ppter inimicos meos eripe me. Tu scis improperiū meū, & cōfusionē meā, & reuerētiā meā. In cōspectu tuo sunt oēs q̄ tribulāt me, improperiū expectauit cor meum & miseriā. Et sustinui q̄ simul cōtristaret̄, & nō fuit: & qui cōsolaret̄: & nō inueni. Et dederūt in escā meā fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eorū coram ipsis in laqueū: & in retributiōes & in scādalū. Obscurent̄ oculi eorū ne videant: & dorsum eor̄ semp incurua. Effunde sup eos irā tuā: & furor ire tue cōprehēdat eos. Fiat habitatio eor̄ deserta: & in tabernaculis eorū nō sit q̄ inhabitet. Q̄m quē tu percussisti, persecuti sunt: & sup dolorē vulnerū meor̄ addiderūt. Appone iniqtatē sup iniqtatē eor̄, & nō intrēt i iustitiā tuā. Deleant̄ de libro viuēt̄ū, & cū iustis nō scribant̄. Ego sum paup & dolens, sal⁹ tua deus suscepit me. Laudabo nomē dei cū cantico: & magnificabo eū in laude. Et placebit deo super vitulū nouellū, cornua pducētē & vngulas. Videāt pauperes & letentur, q̄rite deū, & viuet aīa vestra. Q̄m exaudiuit pauperes dominus: & vinctos suos nō despexit. Laudēt illū celi & terra: mare & oīa reptilia in eis. Q̄m de⁹ saluā faciet Sion: et edificabuntur ciuitates Jude. Et inhabitabūt ibi, et hereditate acquirent eā. Et semen seruorū eius possidebit eā: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

¶ In finem Dauid in rememoratiōe: eo quod saluū eum fecit dominus. lxix.

DEus in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuandum me festina. Cōfundant̄ & reuereant̄ q̄ querunt aiam meā. Auertant̄ retrorsus et erubescāt qui volūt mihi mala. Auertant̄ statim erubescētes, qui dicūt mihi Euge euge. Exultent & letentur in te oēs qui querūt te: & dicāt semp magnificet̄ dñs, q̄ diligunt saluare tuū. Ego vero egenus & pauper sum: deus adiuua me. Adiutor meus & liberator meus es tu dñe ne moreris.

¶ Psalmus dō filiorū Jonadab: & priorū captiuorū. lxx.

IN te dñe speraui, nō confundar in eternū: in iustitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurē tuam: & salua me. Esto mihi in deū protectorē, & in locū munitū: vt saluū me facias. Q̄m firmamētū meū: & refugiū meū es tu. De⁹ me⁹ eripe me de manu peccatoris, & de manu cōtra legem agētis & iniqui. Quoniā tu es patientia mea dñe: dñe spes mea a iuuentute mea. In te cōfirmat⁹ sum ex vtero: de vētre matris mee tu es protector me⁹. In te cantatio mea semp: tāq; pdigiū factus sum multis, & tu adiutor fortis. Repleat̄ os meū laude: vt cantem gloriā tuā, tota die magnitudinē tuā. Ne proijcias me in tpe senectutis, cū defecerit virtus mea ne dereliquas me. Quia dixerūt inimici mei mihi: & qui custodiebāt aiam meā, cōsiliū fecerūt in vnū. Dicētes, Deus dereliquit eum: psequimini, & cōprehēdite eū, q̄r non est q̄ eripiat. Deus ne elōgeris a me: de⁹ me⁹ in auxiliū meū respice. Cōfundant̄ & deficiāt detrahētes aīe mee: operiant̄ confusione & pudore, q̄ querunt mala mihi. Ego aūt semp sperabo: & adijciā sup oēm laudē tuā. Os meū annūtiabit iustitiā tuā: tota die salutare tuū. Q̄m nō cognoui literaturā, introibo in potētias

Ephe. iij.b.

Jo.ij.d. Ro.xv.a.

Jo.x.e. Ro.xj.b.

Actuum x.d.

dñu:dñe memorabor iustitie tue solius. ℣ Deus docuisti me a iuuẽtute mea:& vsq; nũc pnuntiabo mirabilia tua. Et vsq; in senectã & senũ:deus ne derelinq;s me. ℣ Donec annuntiẽ brachiũ tuũ gnatiõi oi q̃ vẽtura est. ℣ Potẽtiã tuã & iustitiã tuã deus vsq; in altissima q̃ fecisti magnalia: deus qs similis tibi: ℣ Quãtas oñdisti mihi tribulatiões multas & malas & cõuersus vivificasti me:& de abyssis terre iterũ reduxisti me. ℣ Multiplicasti magnificẽtiã tuã:& cõuersus cõsolatus es me. ℣ Nã & ego cõfitebor tibi in vasis psalmi veritatẽ tuã deus:psallã tibi i cithara sancte isrl. Exultabũt labia mea cũ cãtauero tibi:& aĩa mea quã redemisti. ℣ Sed & lingua mea tota die meditabit iustitiã tuã:cũ cõfusi & reueriti fuerint q̃ q̃rũt mala mihi.

¶ Psalmus Salomoni. lxxj.

DEus iudiciũ tuũ regi da:& iustitiã tuã filio regis. Judicare pplm tuũ in iustitia:& pauperes tuos in iudicio. Suscipiãt montes pacẽ pplo:& colles iustitiã. Judicabit pauperes ppli, et salvos faciet filios pauperũ:& humiliabit calũniatorẽ. Et permanebit cum sole & ante lunã in gnatione & gnationẽ. Descẽdet sicut pluuia in vellus:& sicut stillicidia stillãtia sup terram. Orieť in diebꝰ eius iustitia & abũdãtia pacis:donec auferatur luna. Et dñabit a mari vsq; ad mare: et a flumine vsq; ad terminos orbis terrarũ. Coram illo pcident Ethiopes:et inimici eius terrã lingẽt. Reges Tharsis & insule munera offerẽt:reges Arabũ & Saba dona adducẽt. Et adorabũt eũ oẽs reges terre:oẽs gẽtes seruiẽt ei. Quia liberabit pauperẽ a potẽte, & pauperẽ cui nõ erat adiutor. ℣ Parcet pauperi & inopi:& animas pauperũ saluas faciet. Ex vsuris et iniqtate redimet animas eorũ:& honorabile nomẽ eorũ coram illo. Et vivet, & dabit ei de auro Arabie, & adorabunt de ipso semper:tota die benedicẽt ei. Et erit firmamentum in terra in summis montiũ, superextolletur super Libanus fructus eius:& florebunt de ciuitate sicut fenũ terre. Sit nomen eius benedictum in secula:ante solẽ permanet nomen eius. Et benedicenť in ipso omnes tribus terre:omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dñs deus Jsrael, qui facit mirabilia solus. Et benedictũ nomen maiestatis eius in eternũ, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat fiat.

¶ Defecerunt laudes ℣ Dauid filij Jesse.

¶ Psalmus Asaph. lxxij.

QUam bonꝰ Jsrael deꝰ his qui recto sunt corde: ℣ Dei autẽ pene moti sunt pedes:pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui sup iniquo, pacẽ peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorũ:& firmamẽtũ in plaga eorũ. Jn labore hominũ nõ sunt:& cũ hoibus nõ flagellabuntur. Jdeo tenuit eos superbia:operti sunt iniqtate & impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum:transierũt in affectũ cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiã:iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerũt in celũ os suũ:& lingua eorũ transiit in terra. Jdeo cõuertẽť pplus meus hic:& dies pleni inuenienť in eis. Et dixerunt. Quomodo scit deus, et si est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abũdãtes in seculo:obtinuerunt diuitias. Et dixi, Ergo sine causa iustificaui cor meũ:& laui inter innocẽtes manꝰ meas. Et fui flagellatꝰ tota die, et castigatio mea in matutinis. Si dicebã, Narrabo sic:ecce nationem filiorũ tuorũ reprobaui. Existimabã vt cognoscerem hoc:labor est ante me. ℣ Donec intrẽ in sanctuariũ dei:& intelligam in nouissimis eorũ. Uerũtamen ppter dolos posuisti eis:deiecisti eos dũ alleuarenť. Quomodo facti sunt in desolatiõnẽ subito defecerũt, perierũt ppter iniquitatẽ suam. Velut somnium surgentiũ dñe, in ciuitate tua imaginẽ ipsorũ ad nihilũ rediges. Quia inflammatus est cor meũ, & renes mei commutati sunt:& ego ad nihilũ redactus sum, & nescivi. Ut iumẽtũ factus sum apud te:et ego semp tecũ. Tenuisti manũ dexterã meã:& in voluntate tua deduxisti me:& cũ gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in celo:et a te q̃d volui super terrã? ℣ Defecit caro mea & cor meũ:deus cordis mei, & pars mea deus in eternũ. Quia ecce, qui elõgãt se a te, peribunt: perdidisti oẽs q̃ fornicanť abs te. ℣ Mihi autẽ adherere deo bonũ est:ponere in dño deo spem meam. Ut annũtiem omnes predicationes tuas in portis filie Sion.

¶ Intellectus Asaph. lxxij.

UT qd deus repulisti in finẽ:iratus est furor tuus sup oues pascue tue:? ℣ Memor esto congregationis tue, quã possedisti ab initio. Redemisti virgã hereditatis tue:mons Sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorũ in finẽ:quãta malignatus est inimicꝰ in sancto. Et gloriati sunt q̃ oderũt te: in medio solẽnitatis tue. Posuerũt signa sua, signa:et non cognouerũt sicut in exitu sup summũ. Quasi in sylua ligno rũ securibꝰ exciderũt ianuas eius in idipsum:in securi & ascia deiecerũt eã. Incẽderũt igni sanctuariũ tuũ i terra:polluerũt tabernaculũ nois tui. ℣ Dixerunt in corde suo cognatio eorũ simul. Quiescere faciamus oẽs dies festos dei a terra. Signa nostra nõ vidimus, iã nõ est ppheta:& nos nõ cognoscet amplius. Usq;quo deus improperabit inimicus:irritat aduersarius nomẽ tuũ in finẽ? Ut qd auertis manũ tuam & dexterã tuã de medio sinu tuo in finẽ? ℣ Deus autẽ rex noster ante secula:operatus est salutẽ in medio terre. Tu cõfirmasti in virtute tua mare: cõtribulasti capita draconũ in aquis. Tu cõfregisti capita draconis:dedisti eũ escã pplis Ethiopũ. Tu dirupisti fontes & torrẽtes:tu siccasti fluuios Ethã. Tuus est dies:& tua est nox:tu fabricatus es auroram & solẽ. Tu fecisti oẽs terminos terre:estatẽ et ver tu plasmasti ea. ℣ Memor esto hui, inimicus improperauit dño: et pplus insipiẽs incitauit nomẽ tuũ. Ne tradas bestijs animas cõfitẽtiũ tibi:& aĩas pauperũ tuorũ ne obliuiscaris in finẽ. Respice in testamẽtũ tuũ:q̃ repleti sunt q̃ obscurati sunt terre domibꝰ iniqtatũ. Ne auertať humilis factꝰ cõfusus:pauper & inops laudabũt nomẽ tuũ. Exurge deus, iudica causam tuã: memor esto improperiorũ tuorũ, eorũ q̃ ab insipiẽte sunt tota die. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum:superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.

¶ In finẽ, ne corrũpas ¶ Psalmꝰ Asaph cantici. lxxiij.

CONfitebimur tibi deus, cõfitebimur, & inuocabimus nomẽ tuũ. Narrabimus mirabilia tua: cum accepero tps ego iustitias iudicabo. Liq̃facta est terra, & oẽs q̃ habitãt in ea:ego cõfirmaui columnas eius. ℣ Dixi iniqs. Nolite inique agere:& delinquẽtibus, Nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altũ cornu vestrũ, nolite loqui aduersus deũ iniquitatẽ. Quia neq; ab oriẽte, neq; ab occidẽte, neq; a desertis montibus: qm̃ deus iudex est. Hũc humiliat, & hunc exaltat:q̃ calix in manu dñi vini meri plenꝰ misto. Et inclinauit ex hoc in hoc:verũtamẽ fex eius nõ est exinanita:bibẽt oẽs pctores terre. Ego autẽ annuntiabo in seculũ:cantabo deo Jacob. Et omnia cornua peccatorum confringam:& exaltabuntur cornua iusti.

¶ In finẽ in laudibus canticũ. ¶ Psalmus Asaph. lxxv.

NOtus in Judea deus:in Jsrael magnum nomen eius. Et factꝰ est in pace locus eius:& habitatio eius in Sion. Ibi cõfregit potẽtias, arcũ, scutũ, gladiũ & bellũ. Illuminãs tu mirabiliter a montibꝰ eternis:turbati sunt oẽs insipiẽtes corde. Dormierũt somnum suum:& nihil inuenerũt oẽs viri diuitiarũ in manibus suis. Ab increpatione tua deus Jacob dormitauerũt q̃ ascẽderũt equos. Tu terribilis es, & quis resistet tibi:ex tunc ira tua. De celo audĩtũ fecisti iudiciũ:terra tremuit et quieuit. Cũ exurgeret in iudiciũ deus:vt saluos faceret oẽs mansuetos terre. Qm̃ cogitatio hois cõfitebiť tibi:& reliquie cogitationis diẽ festũ agent tibi. Vouete, & reddite dño deo vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritũ principũ, terribili apud reges terre.

¶ In finẽ pro Jdithun. ¶ Psalmus Asaph. lxxvj.

VOce mea ad dñm clamaui:voce mea ad deũ, et intẽdit mihi. In die tribulationis mee deum exquisiui, manibus meis nocte contra eum: et non sum deceptus. Renuit cõsolari anima mea memor fui dei et delectatus sum, et exercitatus sum: et defecit spiritus meus. Anticipauerũt vigilias oculi mei:turbatus

sum,

Libr. Regũ. xxv. c.

Luc. j. g.

sum,ꝛ non sum locutus. Cogitaui dies antiquos:et annos eternos in monte habui. Et meditat⁹ sum nocte cum corde meo,ꝛ exercitabar,ꝛ scopebā spiritū meū. Numqd in eternū proiciet deus:aut nō apponet vt cōplacitior sit adhuc:Aut in finē misericordiā suā abscindet,a ḡnatione in ḡnationē:Aut obliuiscet miserari de⁹:aut ꝛtinebit in ira sua miseri cordias suas:Et dixi,Nūc cepi,hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operū dñi:quia memor ero ab initio mirabilū tuorū. Et meditabor in oībus operibus tuis:ꝛ in adinuē tionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua:quis de⁹ magnus sicut de⁹ noster:tu es de⁹ q facis mirabilia. Notā fecisti in pplis virtutē tuā,redemisti in brachio tuo populū tuū,filios Jacob ꝛ Joseph. Viderūt te aque de⁹,viderunt te aque,ꝛ timuerūt ꝛ turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarū,vocē dederūt nubes. Etenim sagitte tue trāseunt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre:cōmota est ꝛ cōtremuit terra. In mari via tua,ꝛ semite tue in aquis multis:ꝛ vestigia tua non cognoscent. Deduxisti sicut oues pplm tuū in manu Moysi ꝛ Aaron.

¶ Intellectus Asaph. lxxvij.

Attēdite populе me⁹ legē meā:inclinate aurem vestrā in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meū:loquar propositiones ab initio. Quāta audiuim⁹ ꝛ cognouimus ea:ꝛ pres nostri narra uerūt nobis:Nō sunt occultata a filijs eorū in ḡnatione altera. Narrātes laudes dñi,ꝛ virtutes eius,ꝛ mirabilia eius q fecit. Et suscitauit testimoniū in Jacob,ꝛ legem posuit in Israel. Quāta mādauit pfib⁹ nostris nota facere ea filijs suis,vt cognoscat ḡnatio altera. Filij qui nascentur et exurgēt,ꝛ narrabūt filijs suis. Vt ponāt in deo spem suam,ꝛ non obliuiscant operū dei,ꝛ mādata eius exquirāt. Ne fiant sicut patres eorū,ḡnatio prauа ꝛ exasperās. Ḡnatio que nō direxit cor suū,ꝛ nō est credit⁹ cū deo spūs eius. Filij Ephrē intendētes ꝛ mittētes arcū:cōuersi sunt in die belli. Non custodierūt testamētū dei:ꝛ in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactoꝝ eius:ꝛ mirabiliū eius q ostēdit eis. Coram patribus eorū fecit mirabilia in terra Egypti:in cāpo Taneos. Interrupit mare ꝛ pduxit eos:ꝛ statuit aquas q̄si in vtre. Et deduxit eos in nube diei:ꝛ tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petrā in eremo:ꝛ adaquauit eos velut in abyssо multa. Et eduxit aquam de petra:ꝛ eduxit tā quam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei:in irā excitauerunt excelsum in inaquoso. Et tentauerūt deum in cordibus suis vt peterēt escas aiab⁹ suis. Et male locuti sunt de deo:dixerūt,Numqd poterit de⁹ parare mēsam in deserto:Quū percussit petrā,fluxerūt aque,ꝛ torrētes inūdauerunt. Numqd ꝛ panē poterit dare,aut parare mensam pplo suo. Ideo audiuit dñs,ꝛ distulit:ꝛ ignis accensus est in Jacob,ꝛ ira dei ascēdit in Israel. Quia nō crediderūt in deo, nec sperauerūt in salutari ei⁹. Et mādauit nubib⁹ desup,et ianuas celi aperuit. Et pluit illis mānа ad manducandū:ꝛ panē celi dedit eis. Panē angelorū māducauit homo:cibaria misit eis in abūdantia. Trāstulit Austrū de celo:ꝛ induxit in virtute sua Africū. Et pluit super eos sicut puluerem carnes:ꝛ sicut arenā maris volatilia pēnata. Et ceciderunt in medio castrorū eorū:circa tabernacula eorū. Et māducauerūt ꝛ saturati sunt nimis,ꝛ desyderiū eorū attulit eis:nō sunt fraudati a desyderio suo. Adhuc esce eorū erāt in ore ipsorū:ꝛ ira dei ascēdit sup eos. Et occidit pingues eorū:ꝛ electos Israel impediuit. In oībus his peccauerūt adhuc:ꝛ nō crediderūt in mirabilibus ei⁹. Et defecerūt in vanitate dies eorū:ꝛ anni eorū cū festinatione. Cū occideret eos querebāt eū:ꝛ reuertebātur,ꝛ diluculo veniebāt ad eum. Et rememorati sunt q deus adiutor est eorū:ꝛ deus excelsus redemptor eorū est. Et dilexerūt eū in ore suo,ꝛ lingua sua mēdti sunt ei. Cor aūt eorū nō erat rectū cum eo:nec fideles habiti sunt in testamēto ei⁹. Ipse autē est misericors,ꝛ ppitiꝰ fiet peccatis eorū:ꝛ non disperdet eos. Et abūdauit vt auerteret irā suā:ꝛ nō accēdit oēm irā suā. Et recordat⁹ est q caro sunt:spūs vadēs ꝛ nō rediēs. Quotiēs eraceruauerūt eum in deserto:in irā ꝛcitauerūt eū in maquoso. Et cōuersi sunt,ꝛ tētauerūt deū:ꝛ sanctū Israel eracerbauerūt. Nō sunt recordati manꝰ ei⁹,die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in Egypto signa sua:ꝛ prodigia sua in cāpo Taneos. Et conuertit in sanguinē flumina eorū: et imbres eorū ne biberēt. Misit in eos cynomyiam et comedit eos:ꝛ ranā,ꝛ dispdidit eos. Et dedit erugini fructꝰ eorū:ꝛ labores eorū locuste. Et occidit in grādine vineas eorū:ꝛ moros eorū in pruina. Et tradidit grādini iumēta eorū:ꝛ possessionē eorū igni. Misit in eos iram indignationis sue:indignationē,ꝛ irā,ꝛ tribulationē:immissiones per angelos malos. Viā fecit semite ire sue,ꝛ nō pepercit a morte aiab⁹ eorū:et iumēta eorū in morte cōclusit. Et percussit omne primogenitū in terra Egypti:primitias oīs laboris eorū in tabernaculis Cham. Et abstulit sicut oues pplm suū:ꝛ pduxit eos tāq̄ gregē in deserto. Et deduxit eos in spe,ꝛ nō timuerūt:ꝛ inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue:montē quē acquisiuit dextera eius. Et eiecit a facie eorū gētes:ꝛ sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorū tribus Israel. Et tētauerūt,ꝛ eracerbauerūt deū excelsum:ꝛ testimonia ei⁹ nō custodierūt. Et auerterūt se,ꝛ non seruauerūt pactū:quēadmodū patres eorū:cōuersi sunt in arcū prauū. In irā cōcitauerūt eū in collib⁹ suis:ꝛ in sculptilib⁹ suis ad emulationē eū puocauerūt. Audiuit de⁹,ꝛ sprenit:ꝛ ad nihilū redegit valde Israel. Et repulit tabernaculū Silo,tabernaculū suū vbi habitauit in hoīb⁹. Et tradidit in captiuitatē virtutē eorū:ꝛ pulchritudinē eorū in manus inimici. Et cōclusit in gladio populū suū:ꝛ hereditatē suā sprenit. Juuenes eorū comedit ignis:ꝛ virgines eorū nō sunt lamentate. Sacerdotes eorū in gladio ceciderūt:ꝛ vidue eorū non plorabant. Et excitatus est tāq̄ dormiēs dñs,tāq̄ potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobriū sempiternū dedit illis. Et repulit tabernaculum Joseph,ꝛ tribū Ephraim nō elegit. Sed elegit tribum Juda,montē Sion quē dilexit. Et edificauit sicut vnicornium sanctificiū suū in terra:quam fundauit in secula. Et elegit Dauid seruū suū,ꝛ sustulit eū de gregib⁹ ouiū:de postfetātes accepit eū Pascere Jacob seruū suum,ꝛ Israel hereditatem suam. Et pauit eos in innocētia cordis sui:ꝛ in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

¶ Psalmus Asaph. lxxviij.

Deus venerūt gētes in hereditatē tuam,polluerūt tēplū sanctū tuū:posuerūt Jerusalē in pomorū custodiā. Posuerūt mortacina seruorū tuorū escas volatilib⁹ celi:carnes sctōrū tuorū bestijs terre. Effuderūt sanguinē eorū tāq̄ aquā in circuitu Jerlm:ꝛ nō erat q sepeliret. Facti sum⁹ opprobriū vicinis nostris: subsannatio ꝛ illusio his q in circuitu nostro sunt. Usq̄quo dñe irascēris in finē:accēdet velut ignis zelus tuus:Effunde ira tuā in gētes q̄ te nō nouerūt:ꝛ in regna q̄ nomē tuum nō inuocauerūt. Quia comederūt Jacob:ꝛ locū ei⁹ desolauerūt. Ne memineris iniqtatū nostrarū antiquarū:cito anticipēt nos misericordie tue:q̄ pauperes facti sum⁹ nimis. Adiuua nos deus salutaris noster:ꝛ ppter gloriā nois tui dñe libera nos,ꝛ ppitius esto pctis nostris ppter nomē tuū. Ne forte dicāt in gētib⁹. Ubi est de⁹ eorū:ꝛ innotescat in nationib⁹ coram oculis nostris. Ultio sanguinis seruorū tuorū q effusus est:introeat in conspectu tuo gemitus compeditorū. Scōm magnitudinē brachij tui posside filios mortificatorū. Et redde vicinis nostris septuplū in sinu eorū:improperiū ipsorū q̄ exprobrauerūt tibi dñe. Nos aūt pplus tuus et oues pascue tue cōfitebimur tibi in seculū. In generatione ꝛ generationem annuntiabimus laudem tuam.

¶ In finē p his q cōmutabunt:testimoniū asaph. ps. lxxix.

Qui regis Israel intēde:q deducis velut ouem, Joseph. Qui sedes sup cherubim, manifestare coram Ephraim,Beniamin,ꝛ Manasse. Excita potētiā tuā:ꝛ veni,vt saluos facias nos. Deus cōuerte nos,ꝛ ostēde faciē tuā,ꝛ salui erim⁹. Dñe deus vir-

Exodi xiij.e.

Exodi xiij.e.

Ps.cxiij.d Exodi xvij.b. Nu.xj.a. Nu.xx.b Nu.xj.a. Exodi xvj.c. Nu.xj.b. Jo.vj.d. 1.co.x.a. Nu.xj.g.

Exodi vij.d. Exodi viij.f. Exodi vij.a. Exo.x.c. Exo.ix.a Exo.ix.e

Exodi xij.d.

Exodi xlviij.e. Josue. xiij.b.

j. Regū. iiij.a.

Jere.x.d

Esaie. lxiij.

tutum,quousq; irascēris super oratiōnē serui tui: Cibabis nos pane lachrymarū,& potū dabis nobis in lachrymis in mēsura: ¶Posuisti nos in cōtradictionem vicinis nostris,& inimici nostri subsannauerūt nos. ¶Deus virtutum cōuerte nos,& ostēde faciē tuam & salui erimus. Vineā de Egypto trāstulisti: eiecisti gētes,et plātasti eā. Dux itineris fuisti in cōspectu ei⁹: & plātasti radices ei⁹,& implenit terram. Operuit montes vmbra ei⁹,& arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos vsq; ad mare: & vsq; ad flumē propagines ei⁹. Ut qd destruxisti maceriā eius: & vindemiāt eā oēs q preterg rediunt viā: Exterminauit eā aper de sylua: et singularis ferus depastus est eā. ¶Deus virtutum cōuertere: respice de celo & vide,& visita vineā istā. Et perfice eā quam plātauit dextera tua: & sup filiū hois quē cōfirmasti tibi. Incēsa igni & suffossa: ab increpatione vultus tui peribūt. Fiat manus tua super virum dextere tue,& super filium hominis quē cōfirmasti tibi. Et non discedimus a te: viuificabis nos,& nomē tuum invocabimus. ¶Domine deus virtutum cōuerte nos,& ostende faciem tuam & salui erimus.

¶In finē p torcularibus ps Asaph. qnta sabbathi. lxxx.

Exultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob. Sumite psalmū,& date tympanum: psalterium iucundū cum cithara. Buccinate in Neomenia tuba,in insigni die solēnitatis vestre. Quia preceptū in Israel est,et iudiciū deo Jacob. Testimonium in Joseph posuit illud,cū exiret de terra Egypti: linguā quā non nouerat audiuit. Diuertit ab oneribus dorsum eius: manus ei⁹ in cophino seruierunt. In tribulatione invocasti me,& liberaui te,exaudiui te in absc̄ōdito tēpestatis: probaui te apud aquā cōtradictionis. Audi pp̄s meus,& cōtestabor te. Israel si audieris me nō erit in te deus recēs neq; adorabis deū alienū. Ego enī sum dñs deus tuus q eduxi te de terra Egypti: dilata os tuū,& implebo illud. Et non audiuit pp̄s meus vocē meā: et Israel nō intendit mihi. Et dimisi eos sm desyderia cordis eorū,ibūt in adinuētionibus suis. Si pp̄s meus audisset me: Israel si in vijs meis ambulasset. Pro nihilo forsitā inimicos eorū humiliassem: & sup tribulātes eos misissem manū meā. Inimici dñi mētiti sunt ei: & erit tēpus eorum in secula. Et cibauit eos ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos.

¶Psalmus Asaph. lxxxj.

Deus stetit in synagoga deor̄,in medio aūt deos dijudicat. Usq; quo iudicatis iniquitatē: et facies peccatorum sumitis? Judicate egeno & pupillo: humilē & pauperē iustificate. Eripite pauperē,& egenum de manu peccatoris liberate. Nescierūt neq; intellexerunt,in tenebris ambulāt: mouebunt oia fundamenta terre. Ego dixi,Dij estis,& filij excelsi oēs. Vos aut̄ sicut homines moriemini,& sicut vnus de principib⁹ cadetis. Surge deus iudica terrā,qm tu hereditabis in oibus gentibus.

¶Canticum. ¶Psalmus Asaph. lxxxij.

Deus quis similis erit tibi: ne taceas: neq; compescaris de⁹. Qm ecce inimici tui sonuerūt: & qui oderūt te,extulerūt caput. Sup pp̄lm tuū malignauerunt consiliū: & cogitauerūt aduersus sanctos tuos. Dixerūt. Venite,& disperdamus eos de gente: & nō memoret nomē Israel vltra. Qm cogitauerūt vnanimiter: simul aduersus te testamentū disposuerūt,tabernacula Idumeorum & Ismahelite, Moab et Agareni, Gebal et Ammon,& Amalec: alienigene cū habitantib⁹ Tyrū. Et enim Assur venit cū illis: facti sunt in adiutoriū filijs Lot. Fac illis sicut Madiā & Sisare: sicut Jabin in torrēte Cison. Disperierūt in Endor: facti sunt vt stercus terre. Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb: et Zebee,et Salmana. Oēs principes eorū,q dixerunt. Hereditate possideamus sanctuariū dei. Deus me⁹ pone illos vt rotā,& sicut stipulā ante faciē venti. Sicut ignis q cōburit syluā,et sicut flāma cōburēs montes. Ita persequeris illos in tēpestate tua,& in ira tua turbabis eos. Imple facies eorū ignominia: & quer̄t nomē tuū dñe. Erubescāt & cōturbent in seculū seculi: et cōfundant & pereāt. Et cognoscāt q; nomē tibi Dominus tu solus altissimus in omni terra.

¶In finē p torcularibus filijs Chore ¶Psalmus. lxxxij.

Quam dilecta tabernacula tua dñe virtutū,concupiscit & deficit aia mea in atria dñi. Cor meū & caro mea exultauerūt i deū viuū. Etenim passer inuenit sibi domū: & turt̄ nidū sibi,vbi repōat pullos suos. Altaria tua domine virtutū: rex meus & de⁹ me⁹. Beati q habitāt in domo tua domine,in secula seculorum laudabūt te. Beat⁹ vir cui⁹ est auxiliū abs te ascēsiones in corde suo disposuit,in valle lachrymarū i loco quē posuit. Etenim bñdictionē dabit legislator,ibūt de virtute in virtutē: videbit deus deorū in Sion. ¶Dñe de⁹ virtutū exaudi oratiōnē meā: auribus pcipe de⁹ Jacob. ¶Protector noster aspice de⁹,& respice in faciem Christi tui. Quia melior est dies vna in atrijs tuis sup millia. Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei: magis q habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiā & veritatē diligit de⁹. gratiā & gloriā dabit dominus. Nō priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: domine virtutum,beatus homo qui sperat in te.

¶In finem filijs Core ¶Psalmus. lxxxiij.

Benedixisti dñe terrā tuā,auertisti captiuitatem Jacob. Remisisti iniquitatē plebis tue: operuisti oia peccata eorū. Mitigasti omnē iram tuam: auertisti a bra indignationis tue. Cōuerte nos de⁹ salutaris noster: & auerte irā tuā a nobis. Nūqd in eternū irasceris nobis? aut extendes irā tuā a gnatione in gnationē? De⁹ tu cōuersus viuificabis nos: & plebs tua letabitur in te. Ostēde nobis dñe miam tuā: & salutare tuū da nobis. Audiā qd loquat̄ in me dñs de⁹: qm loquet̄ pacē in plebē suā. Et sup sanctos suos,& in eos qui cōuertunt̄ ad cor. Uerūtamē prope timētes eum salutare ipsius: vt inhabitet in terra nostra. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: & iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatē: & terra nostra dabit fructum suum. Justitia ante eum ambulabit,& ponet in via gressus suos.

¶Oratio ipsi Dauid. lxxxv.

Inclina dñe aurem tuā,& exaudi me: qm inops & pauper sum ego. Custodi aiam meā qm sanctum: saluū fac seruū tuū de⁹ me⁹ sperantē in te. Miserere mei dñe qm ad te clamaui tota die: letifica aiam serui tui,qm ad te dñe animam meam leuaui. Qm tu dñe suauis & mitis,et multe misericordie oībus invocātib⁹ te. Auribus pcipe dñe oratiōnē meā: & intende voci deprecationis mee. In die tribulatiōis mee clamaui ad te: q exaudisti me. Nō est similis tui in dijs dñe: & nō est sm opera tua. Oēs gētes quascūq; fecisti venient et adorabunt coram te dñe,& glorificabūt nomē tuū. Qm magnus es tu,et faciens mirabilia: tu es de⁹ solus. ¶Deduc me dñe in via tua,& ingrediar in veritate tua: letet̄ cor meū vt timeat nomē tuū. Cōfitebor tibi dñe de⁹ me⁹ in toto corde meo,et glorificabo nomē tuū in eternū. Qm miā tua magna est sup me: & eruisti aiam meā ex inferno inferiori. ¶De⁹ iniq insurrexerūt sup me & synagoga potentiū quesierūt aiam meā: & non pposuerunt te in cōspectu suo. Et tu dñe de⁹ miserator & misericors, pa-

Genes. xlj.f.

Exodi xvij.b.

Exodi xx.a.

Actuum xiij.e.

Baruc. iij.b.

Prouer. xxiij.a.

Jo.x.g.

Judic. vij.f. Judic. viij.d.

Judic. vij.g.

Joel iij.

tiens ⁊ multe miſericordie es verax. Reſpice in me, ⁊ miſerere mei. da imperiū tuū puero tuo: ⁊ ſaluū fac filū ancille tue. Fac mecū ſignū in bonū, vt videāt q̄ oderunt me, ⁊ confundantur: q̄ſ tu dñe adiuniſti me, ⁊ conſolatus es me.

¶ Filijs Core Pſalmus cantici. lxxxvj.

FUndamenta eius in montib⁹ ſanctis: diligit dñs portas Sion ſup oia tabernacula Jacob. Gloriosa dicta ſunt de te, ciuitas dei. ℣ Memor ero Raab ⁊ Babylonis ſciētiū me. Ecce alieni gene, ⁊ Tyrus, ⁊ pp̄ls Ethiopū: hi fuerunt illic. Nunqd Sion dicet. Homo, ⁊ hō natus es in ea: ⁊ ipse fundauit eā altiſſimus. ℣ Dñs narrabit in ſcripturis populoū ⁊ p̄ncipū: horū qui fuerunt in ea. Sicut letantium oīm habitatio est in te.

¶ Canticum Pſalmi filijs Core in finē p̄ro ℣ Mahalath ad reſpondendū, intellectus Eman Ezrahite. lxxxvij.

DOmine deus ſalutis mee, in die clamaui ⁊ nocte coram te. Intret in cōſpectu tuo oratio mea: inclina aurē tuā ad p̄ecē meā. Quia repleta est malis aīa mea: ⁊ vita mea inferno appropinquauit. Estimat⁹ sum cū deſcēdētib⁹ in lacū: factus sum ſicut hō ſine adiutorio, inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormiētes in ſepulchris, quorū non es memor amplius: ⁊ ipſi de manu tua repulſi ſunt. Poſuerunt me in lacu inferiori: in tenebroſis, ⁊ in vmbra mortis. Super me cōfirmatus est furor tu⁹: ⁊ oēs fluct⁹ tuos induriſti ſup me. Lōge feciſti notos meos a me: poſuerūt me abominationē ſibi. Traditus sum, ⁊ non egrediebar: oculi mei languerūt p̄re inopia. Clamaui ad te dñe tota die: expādi ad te manus meas. Nūqd mortuis facies mirabilia: aut medici ſuſcitabūt, ⁊ cōfitebunt tibi? Nūqd narrabit aliqs in ſepulchro miam tuā, ⁊ veritatē tuā in perditiōe? Nūqd cognoſcent in tenebris mirabilia tua, ⁊ iuſtitia tua in terra obliuionis? Et ego ad te dñe clamaui, et mane oratio mea p̄ueniet te. Ut qd dñe repellis orationem meā, auertis faciē tuā a me? Pauper sum ego, ⁊ in laboribus a iuuētute mea: exaltat⁹ aūt humiliat⁹ sum ⁊ cōturbatus. In me trāſierūt ire tue, ⁊ terrores tui cōturbauerūt me. Circūdederūt me ſicut aq̄: tota die circūdederūt me ſimul. Elongaſti a me amicū ⁊ proximū: ⁊ notos meos a miſeria.

¶ Intellectus Ethan Ezrahite. lxxxviij.

MIſericordias dñi in eternū cantabo. In gnatione ⁊ gnationē annūtiabo veritatem tuam in ore meo. Qm̄ dixiſti. In eternū mia edificabit in celis, p̄parabit veritas tua in eis. Diſpoſui te ſtamētum electis meis, iurauī Dauid ſeruo meo. Uſq; in eternū p̄parabo ſemē tuū. Et edificabo in gnatiōe ⁊ gnationem ſedē tuā. Cōfitebunt celi mirabilia tua dñe: etenī veritatē tuā in eccleſia ſctōr. Qm̄ qs in nubib⁹ eq̄bit dño: ſimilis erit deo in filijs dei? Deus q̄ glorificatur in cōcilio ſanctoū: magn⁹ ⁊ terribilis ſup oēs q̄ in circūitu eius sunt. ℣ Dñe deus virtutū, qs ſimilis tibi: potēs es dñe, et veritas tua in circūitu tuo. Tu dñaris poteſtati maris: motū aūt fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliaſti ſicut vulneratū, ſuperbū: in brachio virtutis tue diſperſiſti inimicos tuos. Tui sunt celi ⁊ tua est terra, orbē terre ⁊ plenitudinem eius tu fundaſti: aquilonem ⁊ mare tu creaſti. Thabor ⁊ Hermon in noīe tuo exultabūt: tuū brachiū cū potētia. Firmet man⁹ tua, ⁊ exaltet dextera tua: iuſtitia ⁊ iudicium p̄paratio ſedis tue. ℣ Miſericordia ⁊ veritas p̄cedēt faciē tuā, beat⁹ populus q̄ ſcit iubilationē. Dñe in lumine vultus tui ambulabūt, ⁊ in noīe tuo exultabūt tota die, ⁊ in iuſtitia tua exaltabunt. Qm̄ gloria virtutis eorū tu es, ⁊ in beneplacito tuo exaltabit cornu noſtrum. Quia dñi est aſſumptio nr̄a, et ſancti Iſrl regis nr̄i. Tūc locut⁹ es in viſiōe ſanctis tuis, ⁊ dixiſti. Poſui adiutoriū in potēte: ⁊ exaltaui electū de plebe mea. Inueni Dauid ſeruum meū: oleo ſancto meo vnxi eū. ℣ Manus enī mea auxiliabit ei: ⁊ brachiū meū cōfortabit eū. Nihil p̄ficiet inimic⁹ in eo: ⁊ filius iniquitatis nō apponet nocere ei. Et cōcidā a facie ipſius inimicos eius: ⁊ odiētes eū, in fugā cōuertā. Et veritas mea ⁊ miſericordia mea cū ipſo: ⁊ in noīe meo exaltabit cornu eius. Et ponā in mari manū eius: ⁊ in fluminib⁹ dexteram eius. Ipſe inuocauit me. Pater meus es tu: deus meus ⁊ ſuſceptor ſalutis mee. Et ego p̄rimogenitū ponā illū: excelſum p̄re regibus terre. In eternū ſeruabo illi miam meā: ⁊ teſtimoniū meū fidele ipſi. Et ponā in ſeculū ſeculi ſemen eius: ⁊ thronū eius ſicut dies celi. Si aūt dereliquerint filij eius legē meā: ⁊ in iudicijs meis nō ambulauerint. Si iuſtitias meas p̄phanauerint: ⁊ mādata mea nō cuſtodierint. Uiſitabo in virga iniquitates eorū, ⁊ in verib⁹ peccata eorū. ℣ Miſericordiā aūt meā nō diſpergā ab eo, neq; nocebo in veritate mea. Neq; p̄phanabo teſtimoniū meū: ⁊ q̄ p̄cedūt de labijs meis nō faciā irrita. Semel iuraui in ſcō meo ſi Dauid mētiar: ſemē eius in eternū manebit. Et thron⁹ eius ſicut ſol in cōſpectu meo, ⁊ ſicut luna p̄fecta in eternū: ⁊ teſtis in celo fidelis. Tu vero repuliſti: deſperaſti: diſtuliſti Christū tuū. Auertiſti teſtimoniū ſerui tui: p̄phanaſti in terra ſanctuariū eius. Deſtruxiſti oēs ſepes eius: poſuiſti firmamētū eius formidinē. Diripuerūt eū oēs tranſeuntes viā: factus est opprobriū vicinis ſuis. Exaltaſti dexteram deprimentiū eū: letificaſti oēs inimicos eius. Auertiſti adiutoriū gladij eius: ⁊ nō es auxiliat⁹ ei i bello. Deſtruxiſti eū ab emūdatione: ⁊ ſedē eius in terra colliſiſti. ℣ Minoraſti dies tp̄is eius: p̄fudiſti eū cōfuſione. Uſq; quo dñe auertis in finē, exardeſcet ſicut ignis ira tua? ℣ Memorare q̄ mea ſubſtantia: nūquid enī vane conſtituiſti oēs filios hoīm? Quis est hō q̄ viuet, ⁊ nō videbit mortē, eruet aīam ſuā de manu inferi? Ubi ſunt miſericordie tue antique dñe, ſicut iuraſti Dauid in veritate tua? ℣ Memor eſto dñe oppr̄obrij ſeruoꝝ tuorū q̄ cōtinui in ſinu meo multarū gētiū. Q̄ exprobauerunt inimici tui dñe, q̄ exprobrauerūt cōmutationē Chriſti tui. Benedictus dominus in eternum: fiat fiat.

¶ Oratio ℣ Moyſi hominis dei. lxxxix.

DOmine, refugiū factus es nobis a gnatione in generationē. Priuſq; mōtes fierent: aut formaret terra, ⁊ orbis: a ſeculo ⁊ vſq; in ſeculū tu es deus. Ne auertas hoīem in humilitatē, ⁊ dixiſti, Conuertimini filij hoīm. Qm̄ mille anni ante oculos tuos: tāq̄ dies heſterna q̄ p̄teriit. Et cuſtodia in nocte, q̄ p̄mbilo habent, eorū anni erūt. ℣ Mane ſicut herba trāſeat, mane floreat ⁊ tranſeat: veſpere decidat, induret, ⁊ areſcat. Quia defecimus in ira tua, ⁊ in furore tuo turbati sum⁹. Poſuiſti iniquitates noſtras in cōſpecta tuo, ſeculū noſtrū in illuminatiōe vultus tui. Qm̄ oēs dies noſtri defecerūt: ⁊ in ira tua defecimus. Anni noſtri ſicut aranea meditabunt: dies annorū noſtrorū in ipſis ſeptuaginta anni. Si aūt in potētatib⁹ octoginta anni: ⁊ amplius, eorū labor ⁊ dolor. Qm̄ ſupuenit mansuetudo, ⁊ corripiemur. Quis nouit poteſtatē ire tue: ⁊ pre timore tuo irā tuā dinumerare? Dexterā tuā ſic notā fac, ⁊ eruditos corde in ſapiētia. Conuertere dñe, vſq; quo: et deprecabilis eſto ſup ſeruos tuos. Repleti sumus mane miſericordia tua: ⁊ exultauim⁹ ⁊ delectati sum⁹ oībus diebus noſtris. Letati sum⁹ pro diebus quib⁹ nos humiliaſti: annis quib⁹ vidimus mala. Reſpice in ſeruos tuos, ⁊ in opa tua: et dirige filios eorum. Et ſit ſplēdor dñi dei noſtri ſup nos: ⁊ opera manuū noſtrarū dirige ſup nos, ⁊ opus manuū noſtrarum dirige.

¶ Laus Cantici Dauid. xc.

QUi habitat in adiutorio altiſſimi, in protectiōe dei celi cōmorabit. Dicet dño. Suſceptor meus es tu: ⁊ refugiū meū deus meus, ſperabo in eū. Qm̄ ipſe liberabit me de laqueo venātum: ⁊ a verbo aſpo. Scapulis ſuis obūbrabit tibi, ⁊ ſub pēnis eius ſpabis. Scuto circūdabit te vītas eius, nō timebis a timore nocturno. A ſagitta volāte in die, a negotio pambulāte in tenebris: ab incurſu ⁊ demonio meridiano. Cadēt a latere tuo mille, ⁊ decē millia a dextris tuis: ad te aūt nō appropinq̄bit. Uerūtū oculis tuis conſyderabis, ⁊ retributionē pctōr videbis. Qm̄ tu es dñe ſpes mea, altiſſimū poſuiſti refugiū tuū. Nō accedet ad te malū, ⁊ flagellū nō appropinq̄bit tabernaculo tuo. Qm̄ angelis ſuis mādauit de te, vt cuſtodiāt te in oībus viis tuis. In manib⁹ portabūt te, ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. Sup aſpidē ⁊ baſiliſcū ambulabis, ⁊ cōculcabis leonē ⁊ draconē. Qm̄ in me ſperauit, liberabo eū: p̄tegā eū,

1. Regū. viij.c.

Eccle. xxxvij.

Geñ. ja.

ij. Regū. xxiij.c. Numm xij.d.

Matth. iiij.a. Luce iiij.b.

qñ cognouit nomen meū. ℭClamauit ad me, ⁊ ego exaudiā eum: cū ipso sum in tribulatiōe: eripiā eū, ⁊ glorificabo eū. Longitudine dierū replebo eū, ⁊ ostēdam illi salutare meū.

ℭPsalmus cantici in die sabbathi. xcj.

BOnū est cōfiteri dño: ⁊ psallere nōi tuo altissime. Ad annūtiandū mane misericordiā tuā, ⁊ veritatē tuā p noctē. In decachordo psalterio, cū cātico in cithara. Quia delectasti me dñe in factura tua, ⁊ in operib⁹ manuū tuarū exultabo. Quam magnificata sunt opera tua dñe: nimis profunde facte sunt cogitatiōes tue. Vir insipiēs nō cognoscet: ⁊ stultus nō intelliget hec. ℭCū exorti fuerint peccatores sicut fenū, ⁊ apparuerint oēs q operant iniquitatē. Ut intereāt in seculū seculi: (tu aūt altissim⁹ in eternū dñe). Quñ ecce inimici tui dñe, quñ ecce inimici tui peribūt: ⁊ dispergent oēs q operant iniquitatē. Et exaltabit sicut vnicornis cornu meū: ⁊ senectus⁹ mea in misa vberi. Et despexit oculus me⁹ inimicos meos: ⁊ ab insurgentib⁹ in me malignātibus, audiet auris mea. Iust⁹ vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabit. Plātati in domo dñi, in atriis domus dei nostri florebūt. Adhuc multiplicabunt in senecta vberi: ⁊ bene patiētes erūt vt annuntient. Quñ rectus dñs deus noster, ⁊ non est iniquitas in eo.

ℭLaus cantici Dauid in die ante sabbathū: quando inhabitata est terra. xcij.

DOmin⁹ regnauit, decorē indut⁹ est: indutus est dñs fortitudinē, ⁊ pcinxit se. Etenī firmauit orbē terre: qui nō cōmouebit. Parata sedes tua ex tūc: a seculo tu es. Eleuauerūt flumina dñe: eleuauerunt flumina vocē suā. Eleuauerunt flumina fluctus suos: a vocib⁹ aquarū multarū. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dñs. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domuz tuā decet sanctitudo dñe in longitudinē dierū.

ℭPsalmus Dauid quarta sabbathi. xciij.

DEus vltionū dñs, de⁹ vltionū libere egit. Exaltare q iudicas terrā: redde retributiōnē superbis. Vsq; quo peccatores dñe, vsq; quo pctōres gloriabunt: effabunt ⁊ loquent iniquitatē, loquent oēs q operant iniustitiā? Populū tuū dñe humiliauerunt, ⁊ hereditatē tuā vexauerūt. Viduā ⁊ aduenā interfecerunt: ⁊ pupillos occiderūt. Et dixerūt. Nō videbit dñs: nec intelliget deus Jacob. Intelligite insipiētes in pplo, ⁊ stulti aliqñ sapite. Qui plantauit aurē, nō audiet: aut q finxit oculum nō cōsyderat? Qui corripit gētes, nō arguet: q docet hoiez sciētiā? Dñs scit cogitationes hoīm, quñ vane sunt. Beat⁹ ho quē tu erudieris dñe, ⁊ de lege tua docueris eū. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiat peccatori fouea. Quia nō repellet dñs plebē suā, ⁊ hereditatē suā nō derelinquet. Quoadusq; iustitia conuertat in iudiciū, ⁊ q iuxta illā: oēs q recto sunt corde. Quis cōsurget mihi aduersus malignātes? aut qs stabit mecū aduersus operātes iniquitatē? Nisi q dñs adiuuit me: paulo min⁹ habitasset in inferno ānia mea. Si dicebā: Mot⁹ est pes meus: mia tua dñe adiuuabat me. Secōm multitudinē dolorū meor in corde meo, cōsolatiōes tue letificauerūt aiam meā. Numqd adheret tibi sedes iniquitatis: q fingis laborē i pcepto? Captabūt in aiam iusti: ⁊ sanguinē innocētē cōdēnabūt. Et factus⁹ est mihi dñs in refugiū: ⁊ de⁹ me⁹ in adiutoriū spei mee. Et reddet illis iniquitatē ipoꝝ: ⁊ in malitia eoꝝ disperdet eos, disperdet illos dñs deus nr̄.

ℭLaus cantici ipsi Dauid. xciij.

VEnite exultem⁹ dño, iubilem⁹ deo saluatori nr̄o. Preoccupem⁹ faciē ei⁹ in cōfessiōe: ⁊ in psalmis iubilem⁹ ei. Quñ de⁹ magnus dñs: ⁊ rex magnus super oēs deos. Quia in manu eius sunt fines terre: ⁊ altitudines mōtiū ipius sunt. Quñ ipsius est mare, ⁊ ipse fecit illud: ⁊ siccā manus ei⁹ formauerūt. Venite adoremus, ⁊ procidam⁹, ⁊ ploremꝰ añ dñm q fecit nos: q ipse est dñs de⁹ noster. Et nos pplus pascue ei⁹: ⁊ oues manus eius. Hodie si vocē ei⁹ audieritis nolite obdurare corda vra. Sicut in irritatiōe sm diē tētationis in deserto. Vbi tētauerūt me pres vri, pbauerūt ⁊ viderūt opa mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: ⁊ dixi, Semp hi errant corde. Et isti non cognouerunt vias meas: vt iurauī in ira mea, Si introibunt in requiem meam.

ℭCanticū Dō qñ dom⁹ edificabat post captiuitatē. xcv.

CAntate dño canticū nouū: cātate dño oīs terra. Cantate dño, ⁊ benedicite nōi eius: annuntiate de die in die salutare ei⁹. Annūtiate iter gētes gloriā ei⁹: in oīb⁹ pplis mirabilia ei⁹. Quñ magnus dñs ⁊ laudabilis nimis, terribilis est super oēs deos. Quñ oēs dii gētiū demonia, dñs aūt celos fecit. Confessio ⁊ pulchritudo in cōspectu ei⁹: sctimonia ⁊ magnificētia in sctificatiōe ei⁹. Afferte dño patrie gētiū, afferte dño gloriā ⁊ honorē: afferte dño gloriā nōi ei⁹. Tollite hostias, ⁊ introite in atria ei⁹: adorate dñm i atrio sctō ei⁹. Cōmoueat a facie ei⁹ vniuersa terra: dicite in gētib⁹ q dñs regnauit. Etenī correxit orbē terre q nō cōmouebit, iudicabit pplos in equitate. Letent celi ⁊ exultet terra, cōmoueat mare ⁊ plenitudo ei⁹: gaudebūt cāpi, ⁊ oīa q in eis sunt. Tūc exultabūt oīa ligna syluarū a facie dñi q venit: qñ venit iudicare terrā. Iudicabit orbem terre in equitate, ⁊ populos in veritate sua.

ℭMitte Dauid qñ terra eius restituta est. xcvj.

DOmin⁹ regnauit, exultet terra: letent insule multe. Nubes ⁊ caligo in circūitu ei⁹: iustitia ⁊ iudicii correctio sedis ei⁹. Ignis añ ipsum pcedet: ⁊ inflāmabit in circuitu inimicos ei⁹. Illuxerunt fulgura ei⁹ orbi terre: vidit ⁊ cōmota ē terra. Montes sicut cera fluxerūt a facie dñi: a facie dñi oīs terra. Annūtiauerūt celi iustitiā ei⁹, ⁊ viderūt oēs pplī gloriā ei⁹. Cōfundant oēs q adorāt sculptilia: ⁊ q gloriant i simulachris suis. Adorate eū oēs angeli ei⁹: audiuit, ⁊ letata est Siō. Et exultauerūt filie Jude pp iudicia tua dñe. Quñ tu dñs altissim⁹ super omnē terrā, nimis exaltatus es sup oēs deos. Qui diligitis dñm, odite malū: custodit dñs aīas sctōr suoꝝ, de manu pctōris liberauit eos. Lux orta est iusto, ⁊ rectis corde letitia. Letamini iusti in dño: ⁊ cōfitemini memorie sanctificatiōis eius.

ℭPsalmus ipsi Dauid. xcvij.

CAntate dño cāticū nouū: q mirabilia fecit. Salnauit sibi dextera ei⁹, ⁊ brachiū sanctū eius. Notū fecit dñs salutare suū: in cōspectu gētiū reuelauit iustitiā suā. Recordat⁹ est mie sue, ⁊ vitatis sue domui Jsrl. Viderūt oēs termini terre salutare dei nostri. Jubilate deo oīs terra: cantate, ⁊ exultate, ⁊ psallite. Psallite dño in cithara, in cithara ⁊ voce psalmi: in tubis ductilibus, ⁊ voce tube cornee. Jubilate in conspectu regis dñi: moueat mare ⁊ plenitudo eius: orbis terrarū, ⁊ qui habitant in eo. Flumina plaudēt manu, simul montes exultabunt a conspectu domini: qñ venit iudicare terrā. Judicabit orbem terrarum in iustitia: ⁊ populos in equitate.

ℭPsalmus Dauid. xcviij.

DOmin⁹ regnauit, irascant pplī: q sedet sup cherubim moueat terra. Dñs in Sion magn⁹ ⁊ excelsus sup oēs pplos. Cōfiteant nōi tuo magno qñ terribile ⁊ sanctū est: ⁊ honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiōes: iudiciū ⁊ iustitiā i Jacob tu fecisti. Exaltate dñm deū nr̄m: ⁊ adorate scabellū pedū ei⁹: qñ sctū est. Moyses ⁊ Aarō in sacerdotib⁹ ei⁹: ⁊ Samuel inter eos q invocāt nomē ei⁹. Invocabāt dñm, ⁊ ipse exaudiebat eos: in colūna nubis loquebat ad eos. Custodiebāt testimonia eius, ⁊ pceptū q dedit illis. Dñe deus noster tu exaudiebas eos: deus tu ppiti⁹ fuisti eis, ⁊ vlciscēs in oēs adinuētiones eorū. Exaltate dominū deū nostrum, ⁊ adorate in monte sancto eius, quoniam sanctus dñs deus noster.

ℭPsalmus in confessione. xcix.

JUbilate deo oīs terra: seruite dño in letitia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quñ dñs ipse est deus: ipse fecit nos, ⁊ nō ipi nos. Populus eius ⁊ oues pascue eius, introite portas ei⁹ in cōfessiōe: atria ei⁹ in hymnis cōfitemini illi. Laudate nomē eius, quñ suauis est dñs, in eternum misericordia eius, ⁊ vsq; in generationem et generationem veritas eius.

ℭPsalmus

Hebreo. iij.a.

f. Paral. xvj.d.

Eccles. xlvij.d.

Exodi xx.a. Leuit. xxvj.a. Deuter. v.a. Hebreo. j.c. Amos v.d. Roma. xxij.b. Esa. lij. c. lxvij.b.

Hebreo. iij.b.

¶ Psalmus ipsi Dauid. c.

MIsericordiã & iudiciũ cantabo tibi dñe. Psallã & intelligã in via immaculata, qñ venies ad me. Perambulabã in innocẽtia cordis mei, in medio domus mee. Nõ ꝓponebã añ oculos meos rem iniustã, faciẽtes ꝓuaricatiões odiui. Non adhesit mihi cor prauũ, declinãtẽ a me malignũ nõ cognoscebã. Detrahẽtem secreto primõ suo, hũc ꝑsequebar. Supbo oculo et insatiabili corde cũ hoc nõ edebã. Oculi mei ad fideles terre vt sedeãt mecũ, ambulãs in via immaculata, hic mihi ministrabit. Nõ habitabat in medio domꝰ mee q facit superbiã, qui loquit iniqua nõ direxit in cõspectu oculorũ meorum. In matutino interficiebã omnes peccatores terre, vt disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

¶ Oratio pauperis cum anxiatus fuerit, & coram domino effuderit precem suam. cj.

OMine exaudi orationem meã, & clamor meus ad te veniat. Nõ auertas faciẽ tuã a me, i q̃cũq; die tribulor, iclina ad me aurẽ tuã. In qua cũq; die inuocauero te, velociter exaudi me. Quia defecerũt sicut fumꝰ dies mei, & ossa mea sicut cremiũ aruerũt. Percussus sum vt fenũ, & aruit cor meũ, q; oblitꝰ sum comedere panẽ meũ. A voce gemitus mei, adhesit os meũ carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui, et factus sum sicut passer solitariꝰ in tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei, & q laudabãt me, aduersus me iurabãt. Quia cinerẽ tanq̃ panẽ mãducabã, & potũ meũ cũ fletu miscebã. A facie ire indignatiõis tue, q; eleuãs allisisti me. Dies mei sicut vmbra declinauerũt, & ego sicut fenũ aru. Tu autẽ dñe in eternũ pmanes, & memoriale tuũ in gñatiõe & gñationẽ. Tu exurgẽs dñe miserebe ris Sion, q; tps miserendi eiꝰ, q; venit tps. Qñ placuerũt seruis tuis lapides eiꝰ, & terre eius miserebũtur. Et timebũt gẽtes nomen tuũ dñe, & oẽs reges terre gloriã tuã. Quia edificauit dñs Siõ, & videbit in gloria sua. Respexit in oratiõnẽ humiliũ, & nõ sprevit precẽ eorũ. Scribant hec in gñatiõe altera, & ꝑplus q creabit laudabit dñm. Quia ꝓspexit de excelso sancto suo, dñs de celo i terrã aspexit. Vt audiret gemitꝰ cõpeditorũ, vt solueret filios interẽptorũ. Vt annũtient in Sion nomẽ dñi, & laudẽ eius in Jerusalẽ. In cõuenire do pplos in vnũ, & reges vt seruiãt dño. Nũdit ei in via virtutis sue, paucitatẽ dierũ meorum nũtia mihi. Ne reuoces me i dimidio dieꝝ meoꝝ, i gñatiõe & gñationẽ anni tui. Initio tu dñe terram fundasti, & opera manuũ tuaꝝ sunt celi. Ipsi peribũt, tu aũt ꝑmanes, & oẽs sicut vestimẽtũ veterascẽt. Et sicut opertoriũ mutabis eos, & mutabũtur, tu aũt idẽ ipse es, & anni tui non deficiẽt. Filij seruorũ tuorũ habitabunt, & semẽ eorũ in seculũ dirigetur.

¶ Ipsi Dauid. cij.

BEnedic aĩa mea dño, & oĩa q̃ intra me sũt nomini sctõ eius. Benedic aĩa mea dño, & noli obliuisci oẽs retributiões eiꝰ. Qui ꝓpitiat oĩbꝰ iniqtatibus tuis, q sanat oẽs infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitã tuã, qui coronat te in mĩa & miseratiõibus. Qui replet in bonis desyderiũ tuũ, renouabit vt aquile iuuẽtus tua. Faciẽs mias dñs, & iudiciũ oĩbus iniuriã patientibus. Notas fecit vias suas Moysi, filijs Jsrl voluntates suas. Miserator & misericors dñs, lõganimis & multũ misericors. Nõ in ꝑpetuũ irascẽt, neq; in eternũ cõminabitur. Nõ secõm pecta nr̃a fecit nobis, neq; secõm iniqtates nr̃as retribuit nobis. Qm̃ secõm altitudinẽ celi a terra, corroborauit miam suã sup timẽtes se. Quãtũ distat ortus ab occidẽte, lõge fecit a nobis iniqtates nr̃as. Q̃uo miserebit ꝑ filiorũ, miserꝰ est dñs timẽtibꝰ se, qm̃ ipse cognouit figmẽtum nostrũ. Recordat est qm̃ pulis sumus, hõ sicut fenũ, dies eius tanq̃ flos agri sic efflorebit. Qm̃ spũs ꝑtrãsibit in illo & nõ subsistet, & nõ cognoscet amplius locũ suũ. Misia autez dñi ab eterno, & vsq; in eternũ super timẽtes eũ. Et iustitia illius in filios filioꝝ, his q seruant testm̃ eius. Et memores sunt mãdatoꝝ ipsius ad faciẽdũ ea. Dñs i celo parauit sedem suã, & regnũ ipsius oĩbus dñabitur. Bñdicite dño oẽs angeli eius, potentes virtute, faciẽtes verbum illius, ad audiendam vocem sermonũ eius. Bñdicite dño oẽs virtutes eius, ministri eius qui facitis volũtatẽ eius. Bñdicite dño oĩa opa eius, in oĩ loco dñationis eius bñdic aĩa mea dño.

¶ Ipsi Dauid. ciij.

BEnedic aĩa mea dño, dñe deꝰ meus magnificatus es vehemẽter. Cõfessionẽ & decorẽ induisti, amictus lumine sicut vestimẽto. Extẽdens celũ sicut pellẽ, q tegis aqs supiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuũ, qui ambulas super pẽnas vẽtorum. Qui facis angelos tuos spũs, & ministros tuos ignẽ vrentem. Qui fundasti terrã sup stabilitatẽ suã, nõ inclinabit in seculũ seculi. Abyssus sicut vestimẽtũ amictus eius, super mõtes stabũt aque. Ab increpatiõe tua fugiẽt, a voce toni tui tui formidabũt. Ascendunt mõtes & descendũt campi in locũ q̃ fundasti eis. Terminũ posuisti q̃ nõ trãsgredient, neq; conuertent operire terram. Qui emittit fontes in cõuallibus, inter mediũ mõtũ ptrãsibunt aque. Potabũt oẽs bestie agri, expectabũt onagri in siti sua. Sup ea volucres celi habitabũt, de medio petrarũ dabũt voces. Rigãs mõtes de superioribꝰ suis, de fructu operũ tuorũ satiabit terra. Producens fenũ iumẽtis, & herbã seruituti hominũ. Vt educas panẽ de terra, & vinũ letificet cor hominis. Vt exhilaret faciẽ in oleo, & panis cor hois cõfirmet. Saturabũtur ligna campi, & cedri Libani quas plãtauit, illic passeres nidificabũt. Erodij domus dux est eoꝝ, mõtes excelsi ceruis, petra refugiũ herinacijs. Fecit lunã in tempora, sol cognouit occasum suũ. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertrãsibunt oẽs bestie sylue. Catuli leonũ rugiẽtes vt rapiant, & querãt a deo escã sibi. Ortus est sol, & cõgregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suũ, & ad operationẽ suã vsq; ad vesperã. Quam magnificata sunt opera tua dñe oĩa i sapiẽtia fecisti, impleta est terra possessiõe tua. Hoc mare magnũ, & spatiosus manibꝰ, illic reptilia quorũ nõ est numerꝰ. Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertrãsibũt. Draco iste quẽ formasti ad illudendũ ei, oĩa a te expectãt, vt des illis escã in tẽpore. Dãte te illis, colligẽt, aperiente te manũ tuã, oĩa replebuntur bonitate. Auertẽte aũt te faciẽ, turbabunt, auferes spiritũ eorũ, & deficiẽt, & in pulverẽ suũ reuertent. Emittes spũs tuũ & creabuntur, & renouabis faciẽ terre. Sit gloria dñi in seculũ, letabit dñs in opibꝰ suis. Qui respicit terrã, & facit eã tremere, q tãgit montes & fumigant. Cantabo dño in vita mea, psallã deo meo quãdiu sum. Jucũdũ sit ei eloquiũ meum, ego vero delectabor in dño. Deficient peccatores a terra, & iniqui, ita vt non sint, benedic aĩa mea domino.

Hebr. j.c

¶ Alleluia. ciiij.

COnfitemini domino, & inuocate nomẽ eius, annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei, et psallite ei narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius, letetur cor querentium dominum. Querite dominũ, & confirmamini, querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit prodigia eius & iudicia oris eius. Semen Abraham, serui eius, filij Jacob electi eius. Ipse dominus deus noster, in vniuersa terra iudicia eius. Memor fui in seculum testamenti sui, verbi quod mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham, & iuramenti sui ad Jsaac. Et statuit illud Jacob in preceptum, & Jsrael in testamentum eternum. Dicens, Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero breui, paucissimi, & incole eius. Et pertransierunt de gente in gẽtem, et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis, et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Et vocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit. Misit ante eos virum, in seruum venundatus est Joseph. Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransijt animam eius, donec veniret verbum eius.

Iheb. j.c.d.

Iame. iiij.c.

j. Para. xvj. Esa. xij.

Gene. xij.c.d.

j. Para. xvj.c.d. ij. reg. j.c. Gene. xxxvij.f. xxxix.d.

Eloquũ dñi ínflãmauit eũ, mísit rex & solut eum, princeps populorũ & dimísit eũ. Cõstituit eũ dñm domꝰ sue, & principem oĩs possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum, & senes eius prudẽtiã doceret. Et intrauit Jsrl in Egyptũ, & Jacob accola fuit in terra Cham. Et auxit ppl'm suũ vehemẽter, & firmauit eũ sup ínimicos eius. Cõuertit cor eorũ vt odirent ppl'm eius, & dolũ facerent in seruos eius. Misit Moysen seruũ suũ, Aaron quẽ elegit ipm. Posuit in eis verba signorum suorũ, & pdigiorũ in terra Cham. Misit tenebras, & obscurauit, & nõ exacerbauit sermones suos. Cõuertit aq̃s eorũ i sanguinẽ, & occidit pisces eorũ. Edidit terra eorũ ranas in penetralibus regũ ipsorũ. Dixit, & venit cynomia, & cinyphes in oĩbus finibus eorũ. Posuit plauias eor grãdinẽ, ignẽ cõburẽtẽ i terra ipsor. Et pcussit vineas eorũ & ficulneas eorũ, & contriuit lignũ finũ eorũ. Dixit, & venit locusta & bruchus, cuius non erat numerus. Et comedit oẽ fenũ in terra eor & comedit oẽm fructũ terre eor. Et pcussit oẽ primogenitũ i terra eorũ, primutias oĩs laboris eorũ. Et eduxit eos cũ argẽto & auro: & nõ erat in tribub' eorũ infirmus. Letata est Egyptus in pfectione eorũ, q incubuit timor eorũ sup eos. Expandit nubem in ptectionẽ eorũ, & ignẽ vt luceret eis p noctẽ. Petierũt, & venit coturnix, & pane celi saturauit eos. Dirupit petram, & fluxerũt aque, abierũt in ficco flumina. Qñ memor fuit verbi sancti sui qõ habuit ad Abrahã puerũ suum. Et eduxit ppl'm suũ in exultatione, & electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gẽtiũ, & labores populorũ possederũt. Ut custodiant iustificationes eius, & legẽ eius exquirant.

Halleluia halleluia. cv.

Confitemini dño qm̃ bonꝰ, qm̃ i seculũ mia eius. Quis loquet potentias dñi, auditas faciet oẽs laudes eius? Beati q custodiũt iudiciũ, & faciũt iustitiã in oi tpe. Memẽto nostri dñe in bñplacito populi tui, visita nos in salutari tuo. Ad videndũ in bonitate electorũ tuorũ, ad letãdum in letitia gentis tue, vt laueris cũ hereditate tua. Peccauimus cũ patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatẽ fecimus. Patres nostri in Egypto nõ intellexerũt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis mie tue. Et irritauerũt ascẽdentes in mare, mare rubrũ. Et saluauit eos ppter nomẽ suũ, vt notam faceret potentiã suã. Et increpuit mare rubrũ, & exiccatus est, & deduxit eos in abyssis sicut i deserto. Et saluauit eos de manu odientiũ, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulãtes eos, vnus ex eis nõ remãsit. Et crediderũt vbis ei, & laudauerũt laudẽ ei. Cito fecerũt, obliti sunt operũ eius, & nõ sustinuerũt cõsiliũ eius. Et concupierunt concupiscẽtiã in deserto, & tẽtauerũt deũ in inaquoso. Et dedit eis petitionẽ ipsorũ, & misit saturitatẽ in animas eor. Et irritauerũt Moysen in castris. Aaron sanctũ dñi. Aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & operuit sup congregationẽ Abirõ. Et exarsit ignis in sinagoga eorũ, flamma cõbussit peccatores. Et fecerũt vitulũ in Horeb, & adorauerũt sculptile. Et mutauerũt gloriã suã in similitudinẽ vituli comedentis fenũ. Obliti sunt deũ q saluauit eos, qui fecit magnalia in Egypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et dixit vt disperderet eos, si nõ Moyses electus eius stetisset in cõfractiõe in conspectu eius. Ut auerteret irã eius ne disperderet eos, & pmbilo habuerũt terrã desyderabilẽ. Nõ crediderũt verbo eius, & murmurauerũt in tabernaculis suis, nõ exaudierũt vocem dñi. Et eleuauit manũ suã sup eos, vt psterneret eos i deserto. Et vt deiceret semẽ eorũ in natiõibus, & dispderet eos in regiõib'. Et initiati sunt Beelphegor, & comederũt sacrificia mortuor. Et irritauerũt eũ in adinuẽtionib' suis, & multiplicata est in eis mia. Et stetit Phinees, & placauit, & cessauit quassatio. Et reputatũ est ei in iustitiã in gñatiõe & gñationẽ, vsq; in sempiternũ. Et irritauerũt eũ ad aq̃s Dictõis, & veratus est Moyses ppter eos, q exacerbauerũt spm eius. Et distinxit in labijs suis, nõ dispdiderũt gẽtes q̃s dixit dñs illis. Et cõmisti sunt iter gẽtes, & didicerũt opa eor, & seruerũt sculptilib' eor, & factũ est illis i scãdalũ. Et imolauerũt filios suos, & filias suas demonijs. Et effuderũt sanguinẽ in nocẽtẽ, sanguinẽ filior suor & filiar suar, q̃s sacrificauerũt sculptilib' Chanaã. Et infecta est terra in sanguinib', & pollutta est operib' eorũ, & fornicati sunt i adinuẽtiõib' suis. Et iratus est furore dñs in ppl'm suũ, & abominatus est hereditatẽ suã. Et tradidit eos in manꝰ gẽtiũ, & dñati sunt eorũ q oderũt eos. Et tribulauerũt eos inimici eorũ, et humiliati sunt sub manib' eor, sepe liberabit eos. Ipsi aũt exacerbauerũt eũ i cõsilio suo, & hũiliati sunt i iniqtatib' suis. Et vidit cũ tribularent, & audiuit oratiõnẽ eor. Et memor fuit testamẽti sui, & penituit eũ scõm multitudinẽ mie sue. Et dedit eos in mias, in conspectu oĩm q ceperãt eos. Saluos nos fac dñe deꝰ nr, & cõgrega nos de nationib'. Ut cõfiteamur noĩ sancto tuo, & gloriemur in laude tua. Bñdictus dñs deus Jsrael a seculo & vsq; in seculũ, & dicet oĩs ppl's. Fiat fiat.

Halleluia. cvj.

Confitemini dño qm̃ bonꝰ, qm̃ in seculũ mia eius. Dicãt q redẽpti sunt a dño, q̃s redemit de manu inimici, & de regiõibus cõgregauit eos. A solis ortu & occasu, ab aq̃lõe & mari. Errauerũt i solitudine in inaquoso, viã ciuitatis habitaculi nõ invenerũt. Esurientes & sitientes, aia eorũ in ipsis defecit. Et clamauerunt ad dñm cũ tribularent, & de necessitatib' eorũ eripuit eos. Et deduxit eos in viã rectã, vt irẽt in ciuitatẽ habitatiõis. Cõfiteant dño mie eius, & mirabilia eius filijs hoim. Qma satiauit aiam inanẽ, & aiam esurientẽ satiauit bonis. Sedẽtes in tenebris & in vmbra mortis, vinctos in mẽdicitate & ferro. Quia exacerbauerũt eloquia dei, & consiliũ altissimi irritauerũt. Et humiliatus est in laboribus cor eorũ, infirmati sunt, nec fuit q adiuuaret. Et clamauerunt ad dñm cũ tribularent, & de necessitatib' eor liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula eorũ disrupit. Cõfiteant dño mie ei, & mirabilia ei filijs hoim. Qma cõtriuit portas ereas, & vectes ferreos cõfregit. Suscepit eos de via iniqtatis eor, ppter iustitias eius suas hũiliati sunt. Oẽm escã abominata est aia eor, & appropinquauerũt vsq; ad portas mortis. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent, & de necessitatib' eor liberauit eos. Misit vbũ suũ, & sanauit eos, & eripuit eos de interitiõib' eorũ. Cõfiteantur dño mie eius, & mirabilia ei filijs hoim. Et sacrificẽt sacrificiũ laudis, & annũtiẽt opa ei in exultatiõe. Qui descẽdũt mare in nauib', faciẽtes operationẽ in aquis multis. Ipsi viderũt opa dñi, & mirabilia ei in pfundo. Dixit, & stetit spus procelle, & exaltati sunt fluct ei. Ascẽdũt vsq; ad celos, & descendunt vsq; ad abyssos: aia eor in malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omis sapiẽtia eor devorata est. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularent, & de necessitatibus eor eduxit eos. Et statuit procellã ei in auram, & silenuerũt fluct ei. Et letati sunt q silenuerũt, & deduxit eos i portũ voluntatis eor. Cõfiteant dño mie ei, & mirabilia ei filijs hominũ. Et exaltẽt eũ i eccl'ia plebis, & in cathedra seniorũ laudẽt eũ. Posuit flumia i desertũ, & exitꝰ aquar in sitim. Terrã fructiferã in salsuginẽ, a malitia inhabitatũ i ea. Posuit desertũ in stagna aquar, & terrã sine aq̃ in exitꝰ aquar. Et collocauit illic esurientes, & cõstituerũt ciuitatẽ hitatiõis. Et seminauerũt agros, & plãtauerũt vineas, & fecerũt fructũ natiuitatis. Et bñdixit eis, & multiplicati sunt nimis, & iumẽta eorũ nõ miorauit. Et pauci facti sunt, & vexati sunt a tribulatiõe malor & dolore. Effusa est cõtẽtio sup pncipes, & errare fecit eos i invio, & nõ in via. Et adiuuit pauperẽ de inopia, & posuit sicut oues familias. Videbunt recti & letabuntur, & omnis iniquitas opilabit os suũ. Quis sapiens, & custodiet hec, & intelliget misericordias domini?

Canticum Psalmus Dauid. cvij.

Paratũ cor meũ deꝰ, paratũ cor meũ, cãtabo & psallã in gl'ia mea. Exurge gl'ia mea, exurge psalterium & cithara, exurgã diluculo. Cõfitebor tibi in populis dñe, & psallam tibi in nationibus. Qr magna est super celos mia tua, & vsq; ad nubes veritas tua.

Exaltare

Deute. xxxa.

Judith xiij.c.

Job xxij.c.

ero.j.b.c iij.c.iiij. v.e.

Exodi xij.d.

Exodi xvij. Psalm. lxxviij.b. Exodi xvj.c. nũe. xx.c Gene. xxij.c.d. Josue iij.d. Judith xiij.c. Eccles. xlvj.c.

Judith viij.d.

Exodi xiiij.c.

Exodi xv.g.

Exodi xvij.a. nũe.xj.g.

Nume. xvj.e.

Exodi xxxij.a.

Exodi xxxij.c.

Nume. xiij.e.

Nume. xxv.b. nũe.xx.a

Exaltare sup celos deꝰ, & sup oēm terrā gl'ia tua, vt liberent dilecti tui. Saluū fac dextera tua, & exaudi me, deus locutꝰ est in sctō suo. Exultabo, & diuidā Sichimā: & cōuallē tabernaculoꝝ dimetiar. Meus est Galaad, & meꝰ est manasses & Ephraim fortitudo capitis mei. Juda rex meus: Moab lebes spei mee. In Idumeā extēdā calceamētū meū, mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitā: quis deducet me vsq; in Idumeā: Nōne tu deꝰ qui repulisti nos: & nō exibis deꝰ in virtutibꝰ nr̄is: Da nobis auxiliū de tribulatione: quia vana salus hois. In deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

¶ In finem Psalmus Dauid. cviij.

DEus laudē meā ne tacueris: quia os pctōris et os dolosi sup me apertū est. Locuti sunt aduersum me lingua dolosa, & sermonibꝰ odij circūdederunt me: & expugnauerūt me gratis. Pro eo vt me diligerēt detrahebāt mihi, ego aūt orabā. Et posuerūt aduersum me mala pro bonis, & odiū pro dilectiōe mea. Cōstitue sup eū pctōrem, & diabolus stet a dextris eiꝰ. Cū iudicatur, exeat cōdēnatꝰ, & oratio eiꝰ fiat in pctm̄. Fiāt dies eiꝰ pauci, & episcopatū eiꝰ accipiat alter. Fiāt filij eius orphani, & uxor eius vidua. Mutātes trāsferant filij eiꝰ, & mēdicēt, & ejciant de habitationibus suis. Scrutet fenerator oēm substantiā eiꝰ, & diripiāt alieni labores eiꝰ. Nō sit illi adiutor: nec sit qui misereat pupillis eiꝰ. Fiant nati eius in interitū, in generatione vna deleat nomē eius. In memoriā redeat iniquitas patrū eiꝰ in cōspectu dñi, & pctm̄ mr̄is eiꝰ nō deleat. Fiāt cōtra dñm semp, & dispereat de terra memoria eoꝝ, pro eo qꝺ nō est recordatꝰ facere miam. Et persecutꝰ est hoiem inopem & mendicū, & cōpunctū corde mortificare. Et dilexit maledictionē & veniet ei, & noluit benedictionē, & elōgabit ab eo. Et indutꝰ maledictione sicut vestimētū, & intrauit sicut aq̄ in interiora eiꝰ, & sicut oleū in ossibꝰ eius. Fiat ei sicut vestimētū qꝺ operit, & sicut zona qua semp precingit. Hoc opus eorū qui detrahūt mihi apud dñm, & qui loquūtur mala aduersus aiam meā. Et tu dñe dñe fac mecū ꝓpter nomē tuū, quia suauis est mia tua. Libera me quia egenꝰ & pauper ego sum, & cor meū cōturbatū est intra me. Sicut vmbra cū declinat, ablatꝰ sum, & excussus sum sicut locuste. Genua mea infirmata sunt a ieunio, & caro mea imutata est ꝓpter oleū. Et ego factꝰ sum opprobriū illis, viderūt me, & monerūt capita sua. Adiuua me dñe deꝰ meꝰ, saluū me fac scōm miam tuā. Et sciāt quia manꝰ tua hec, & tu dñe fecisti eā. Maledicēt illi, & tu bñdices, qui insurgūt in me, cōfundant, seruus aūt tuus letabit. Induant qui detrahunt mihi pudore, & opiant sicut diploide cōfusione sua. Cōfitebor dño nimis in ore meo, et in medio multorū laudabo eū. Quia astitit a dextris pauperis, vt saluam faceret a persequentibus animam meam.

¶ Psalmus Dauid. cix.

DIxit dñs dño meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuoꝝ. Virgā virtutis tue emittet dñs ex Sion, dñare in medio inimicoꝝ tuoꝝ. Tecū principiū in die virtutis tue in splēdoribus sanctorū, ex vtero ante luciferū genui te. Juranit dñs, & nō penitebit eū, tu es sacerdos in eternum, scōm ordinē Melchisedec. Dñs a dextris tuis, confregit in die ire sue reges. Judicabit in natiōibus, implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.

¶ Alleluia. cx.

CONfitebor tibi dñe in toto corde meo, in cōsilio iustoꝝ & cōgregatiōe. Magna opa dñi, exquisita in oēs volūtates eius. Cōfessio & magnificentia opꝰ eius, & iustitia eiꝰ manet in seculū seculi. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ, misericors & miserator dominꝰ, escā dedit timētibꝰ se. Memor erit in seculū testamēti sui, virtutē operū suoꝝ annūtiabit ppō suo. Vt det illis hereditatē gentiū, opa manuū eiꝰ, veritas & iudiciū. Fidelia oīa mādata eiꝰ, cōfirmata in seculū seculi, facta in veritate & equitate. Redēptionem misit populo suo, mandauit in eternū testamētū suū. Sanctū & terribile nomē eius, initium sapientie timor dñi. Intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in seculum seculi.

¶ Alleluia reuersionis Aggei & Zacharie. cxj.

BEatus vir qui timet dñm, in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semē eius, generatio rectoꝝ benedicet. Gloria & diuitie in domo eius, & iustitia eiꝰ manet in seculū seculi. Exortū est in tenebris lumē rectis, misericors & miserator & iustus. Jucundus homo qui miseret & cōmodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in eternū nō cōmouebit. In memoria eterna erit iustus, ab auditione mala non timebit. Paratū cor eius sperare in dño, confirmatū est cor eius, nō cōmouebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabit in gloria. Peccator videbit, & irascet, dentibus suis fremet & tabescet, desiderū peccatorum peribit.

¶ Alleluia. cxij.

LAudate pueri dominū, laudate nomē domini. Sit nomen domini benedictum, ex hoc nunc et vsq; in seculū. A solis ortu vsq; ad occasum, laudabile nomen domini. Excelsus sup omnes gētes dominus, & sup celos gloria eius. Quis sicut dñs deus noster qui in altis habitat, & humilia respicit in celo & in terra: Suscitās a terra inopem, & de stercore erigēs pauperē. Vt collocet eū cum principibus, cū principibꝰ populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo, matrē filiorū letātē.

¶ Alleluia. cxiij.

EXitu Israel de Egypto, domꝰ Jacob de populo barbaro. Facta est Judea sctificatio eius, Israel potestas eius. Mare vidit & fugit, Jordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouiū. Quid est tibi mare qꝺ fugisti, & tu Jordanis qꝛ conuersus es retrorsum: Montes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium. A facie domini mota est terra, a facie dei Jacob. Qui cōuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & veritate tua, nequando dicant gentes, vbi est deus eorum? Deus autem noster in celo omnia quecunq; voluit fecit. Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuū hominū. Os habent, & non loquentur, oculos habent, & nō videbunt. Aures habent, & non audient, nares habent, & nō odorabunt. Manus habent & nō palpabunt, pedes habēt & non ambulabunt, non clamabūt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, & oēs qui cōfidunt in eis. Domus Israel speranit in dño, adiutor eorum & protector eorum est. Domus Aarō speranit in dño, adiutor eorum & protector eorum est. Qui timent dominum speranerunt in domino, adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri, & benedirit nobis. Benedirit domui Israel, benedirit domui Aaron. Benedirit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus. Adijciat dominus super vos, super vos & super filios vestros. Bñdicti vos a dño, qui fecit celū & terrā. Celum celi dño, terram autem dedit filijs hominū.

Joan. xvij. c. actu. j. d.

Matth. xxij. d. j. Corin. xv. d. Hebr. j. b. v. c. Actū. j. Matthe. vij. c.

Joa. vij. c. Heb. v. b.

Prouer. j. a. & ix. c. Eccles. j. b.

Exo. xiij. c.

sap. xv. d.

Baruch ij.d. Daniel. ij.c.

ñ mortui laudabũt te dñe, neq̃ oẽs q descẽdũt i infernũ. Sed nos q viuim⁹, bũdicim⁹ dño, ex hoc nũc ℟ vsq̃ i sc̃m.

℣ Alleluia. crij.

Dilexi, qm̃ exaudiet dñs vocẽ orationis mee. Qr inclinauit aurẽ suã mihi, ℟ in diebus meis invocabo. Circũdederũt me dolores mortis, ℟ pericula inferni invenerũt me. Tribulationẽ ℟ dolorẽ inveni, ℟ nomẽ dñi invocaui. O dñe libera aiam meam, misericors dñs, ℟ iustus, ℟ deꝰ noster miserek. Custodiẽs pusulos dñs, humiliatus sum ℟ liberauit me. Cõuertere aia mea in requiẽ tuã, qr dñs benefecit tibi. Quia eripuit aiam meam de morte, oculos meos a lachrymis, pedes meos a lapsu. ℘ Placebo dño, in regione viuorum.

℣ Halleluia. crv.

ñ. Corin. i ij.c. rõa. iij.c.

Credidi, ꝓpter qõ locutꝰ sum, ego autẽ humiliatꝰ sũ nimis. Ego dixi in excessu meo, oĩs homo mẽdax. Quid retribuã dño ꝓ oĩbꝰ que retribuit mihi? Calicẽ salutaris accipiam, ℟ nomen dñi invocabo. Vota mea dño reddã coꝝ oĩ pplo eius, pretiosa in cõspectu dñi, mors sanctorũ eius. O dñe qr ego seruus tuus, ego seruus tuus ℟ filiꝰ ancille tue. Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiã laudis, ℟ nomen dñi invocabo. Vota mea dño reddã in cõspectu oĩs populi eius, in atriis domus domini, in medio tui Jerusalem.

℣ Halleluia crvj.

rõa. xv.c Jo. xũ.c.

Laudate dominum omnes gentes, Laudate eũ omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, ℟ veritas domini manet in eternum.

℣ Halleluia crvij.

Confitemini dño qm̃ bonꝰ, qm̃ in sc̃m mia eius. Dicat nũc Jsrael qm̃ bonus, qm̃ in seculũ mia eius. Dicat nũc domus Aarõ, qm̃ in sc̃m mia eius. Dicãt nũc q timent dñm, qm̃ in sc̃m mia eius. De tribulatiõe invocaui dñm, ℟ exaudiuit me i latitudie dñs. Dñs mihi adiutor, nõ timebo qd faciat mihi hõ. Dñs mihi adiutor, ℟ ego despiciã inimicos meos. Bonũ est cõfidere in dño, ꝙ confidere in hoĩe. Bonũ est sperare in dño, ꝙ sperare in principibꝰ. Oẽs gẽtes circũierũt me, ℟ in noĩe dñi qr vltus sum in eos. Circũdantes circundederunt me, ℟ in noĩe dñi qr vltus sum in eos. Circũdederũt me sicut apes, ℟ exarserũt sicut ignis in spinis, ℟ in noĩe dñi qr vltus sum in eos. Impulsus eversus sum vt caderem, ℟ dñs suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dñs, et factus est mihi in salutẽ. Vox exultationis ℟ salutis in tabernaculis iustorũ. Dextera dñi fecit virtutem, dextera dñi exaltauit me, dextera dñi fecit virtutẽ. Non moriar, sed viuã, ℟ narrabo opa dñi. Castigãs castigauit me dñs, ℟ morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitie, ingressus in eas confitebor dño, hec porta dñi, iusti intrabũt in eã. Confitebor tibi qm̃ exaudisti me, ℟ factꝰ es mihi in salutẽ. Lapidẽ quem reprobauerũt edificãtes, hic factꝰ est i caput anguli. A dño factũ est istud, ℟ est mirabile i oculis nr̃is. Hec est dies quã fecit dñs, exultem⁹ ℟ letemur i ea. O dñe saluũ me fac, o dñe bñ ꝓsperare, bũdictꝰ q venit i noĩe dñi. Bũdiximus vobis de domo dñi, deus dñs, ℟ illuxit nobis. Constituite diẽ solẽnẽ in ꝓdẽsis, vsq̃ ad cornu altaris. Deꝰ meꝰ es tu, ℟ ꝓfitebor tibi, deus meus es tu, ℟ exaltabo te. Confitebor tibi qm̃ exaudisti me, ℟ factus es mihi in salutem. Cõfitemini dño quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Hebre. xiij.a.

℣ Halleluia Aleph cxviij.

Beati immaculati in via, q ambulãt in lege dñi. Beati qui scrutãtur testimonia eius, in toto corde exquirunt eũ. Nõ enim qui operãtur iniquitatẽ, in vijs eiꝰ ambulauerũt. Tu mãdasti mandata tua custodiri nimis. Utinã dirigãtur vie mee, ad custodiendas iustificatiões tuas. Tunc non confundar, cũ perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directiõe cordis, in eo q̃ didici iudicia iustitie tue. Justificationes tuas custodiam, non me derelinquas vsquequaq̃.

℣ Beth

Ut quo corrigit adolescẽtior viã suã, in custodiẽdo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te, ne repellas me a mãdatis tuis. In corde meo abscõdi eloquia tua, vt nõ peccẽ tibi. Bñdictus es dñe, doce me iustificatiões tuas. In labijs meis pronuntiaui omnia iudicia oris tui. In via testimonium tuorum delectatus sum sicut in omnibus diuitijs. In mãdatis tuis exercebor, ℟ considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.

℣ Gimel

Retribue seruo tuo, viuifica me, ℟ custodiã sermones tuos. Reuela oculos meos, ℟ cõsyderabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra, nõ abscõdas a me mãdata tua. Cõcupiuit aia mea desyderare iustificatiões tuas in oĩ tpe. Increpasti superbos, maledicti q declinãt a mãdatis tuis. Aufer a me opprobriũ ℟ cõtẽptũ, qr testimonia tua exqsiui. Etenim sederunt principes, ℟ aduersum me loquebanꝰ, servus aũt tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam ℟ testimonia tua meditatio mea est, ℟ consilium meum iustificationes tue.

℣ Daleth

Adhesit pauimento aia mea, viuifica me scõm verbũ tuũ. Vias meas enũtiaui, ℟ exaudisti me, doce me iustificationes tuas. Viã iustificationũ tuarum instrue me, ℟ exercebor in mirabilibus tuis. Dormitauit aia mea pre tedio, ꝓfirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amoue a me, ℟ de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi, iudicia tua nõ sum oblitꝰ. Adhesi testimonijs tuis dñe, noli me confundere. Viam mãdatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

℣ He

Lege pone mihi dñe viã iustificationũ tuarũ et exqrã eã semp. Da mihi intellectũ ℟ scrutabor legẽ tuã, ℟ custodiã illã in toto corde meo. Deduc me i semita mãdatorũ tuorũ, qr ipsam volui. Inclina cor meũ i testimonia tua, ℟ nõ in auaritiã. Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ i via tua viuifica me. Statue seruo tuo eloquiũ tuum in timore tuo. Amputa opprobriũ meũ quod suspicatus sum, quia iudicia tua iucunda. Ecce concupiui mandata tua in equitate tua viuifica me.

℣ Vau

Et veniat sup me mia tua dñe, salutare tuũ secũdũ eloquiũ tuũ. Et rñdebo exprobrãtibus mihi verbũ, qr speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbũ veritatis vsquequaq̃, qr in iudicijs tuis superspera. Et custodiã legẽ tuã semp in seculũ ℟ in seculũ seculi. Et ambulabam in latitudine, qr mandata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regum, ℟ non confundebar. Et meditabar in mãdatis tuis que dileri. Et leuaui manus meas ad mandata tua que dileri, ℟ exercebor in iustificationibus tuis.

℣ Zain

Memor esto verbi tui seruo tuo, in q̃ mihi spẽ dedisti. Hec me ꝓsolata est in humilitate mea, qr eloquiũ tuũ vivificauit me. Superbi inique agebant vsquequaq̃, a lege aũt tua non declinaui. Memor fui iudiciorũ tuorũ a seculo dñe, ℟ cõsolatus sum. Defectio tenuit me ꝓ peccatorib⁹ derelinquẽtib⁹ legẽ tuã. Cãtabiles mihi erãt iustificatiões tue i loco pegrinatiõis mee. Memor fui nocte nois tui dñe, ℟ custodiui legẽ tuam. Hec facta est mihi, qm̃a iustificationes tuas exquisiui.

℣ Heth

Portio mea dñe, dixi custodire legẽ tuã. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo, miserere mei secundum eloquiũ tuũ. Cogitaui vias meas ℟ conuerti pedes meos i testimõia tua. Paratus sum, ℟ nõ suz turbatꝰ, vt custodiã mãdata tua. Funes peccatorũ circũplexi sunt me, ℟ legẽ tuã non sũ oblitꝰ. Media nocte surgebã ad ꝓfitẽdũ tibi sup iudicia iustificatiõis tue.

Particeps ego sum oīm timētiū te, ⁊ custodiētiū mādata tua. Mia tua dñe plena ē tra, iustificatiões tuas doce me.

¶ Teth.

Bonitatē fecisti cū seruo tuo dñe, scōm v̄bū tuū. Bonitatē, ⁊ disciplinā, ⁊ sciam doce me, q̄ mandatis tuis credidi. Priusq̄ humiliarer ego deliqui, propterea eloquiū tuū custodiui. Bonus es tu, ⁊ in bonitate tua doce me iustificatiões tuas. Multiplicata est super me iniqtas superboꝝ, ego aūt in toto corde meo scrutaboꝝ mādata tua. Coagulatū est sicut lac cor eoꝝ, ego vero legē tuā meditatus sum. Bonū mihi, q̄ humiliasti me, vt discam iustificatiões tuas. Bonū mihi lex oris tui super millia auri ⁊ argenti.

¶ Jod

Mānꝰ tue fecerūt me ⁊ plasmauerūt me, da mihi intellectū, vt discā mādata tua. Qui timēt te videbūt me, ⁊ letabūtur, q̄ in v̄ba tua supsperaui. Cognoui dñe q̄ eqtas iudicia tua, ⁊ in veritate tua hūiliasti me. Fiat mia tua ⁊ cōsolet me, scōm eloquiū tuū seruo tuo. Ueniāt mihi miserationes tue, ⁊ viuā, q̄ lex tua meditatio mea est. Cōfundant supbi q̄ inuste iniqtatē fecerūt in me, ego aūt exercebor in mādatis tuis. Cōuertant mihi timētes te, ⁊ q̄ nouerunt testimonia tua. Fiat cor meū immaculatū in iustificatiōibus tuis, vt nō confundar.

¶ Caph

Defecit in salutare tuū aia mea, ⁊ in verbū tuū supersperaui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuū, dicētes q̄n cōsolaberis me? Quia factus sum sicut vter in pruina, iustificatiões tuas nō sum oblit⁹. Quot sunt dies serui tui, q̄n facies de persequētibus me iudiciū? Narrauerūt mihi iniqui fabulatiões sed nō vt lex tua. Oia mādata tua veritas, iniqui psecuti sunt me, adiuua me. Paulominus cōsummauerunt me in terra, ego aūt nō dereliqui mandata tua. Secundū miam tuam viuifica me, ⁊ custodiam testimonia oris tui.

¶ Lamed.

In eternū dñe v̄bū tuū pmanet ī celo. In q̄ñatione ⁊ q̄ñationē veritas tua, fundasti terrā, ⁊ pmanet. Ordinatiōe tua perseverat dies, q̄n oīa seruiunt tibi. Nisi q̄ lex tua meditatio mea est, tūc forte peryissem ī hūilitate mea. In eternū nō obliuiscar iustificatiões tuas, q̄ ī ipsis viuificasti me. Tu⁹ sum ego, saluum me fac, q̄n iustificationes tuas exq̄siui. Me expectauerūt pctōres vt perderēt me, testimonia tua intelleri. Oīs consummationis vidi finem, latū mandatum tuum nimis.

¶ Mem

Quomō dileri legē tuā dñe tota die meditatio mea est. Sup inimicos meos prudētē me fecisti mādato tuo, q̄ ī eternū mihi est. Sup oēs docētes me intelleri, q̄ testimōia tua meditatio mea est. Sup senes intelleri, q̄ mādata tua q̄siui. Ab oī via mala phibui pedes meos, vt custodiā verba tua. A iudicijs tuis nō declinaui, q̄ tu legē posuisti mihi. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel ori meo. A mādatis tuis intelleri, propterea odiui omnem viam iniquitatis.

¶ Nun

Lucerna pedib⁹ meis v̄bū tuū, ⁊ lumen semitis meis. Juraui et statui custodire iudicia iustitie tue. Hūliat⁹ sum vsquequaq̄ dñe, viuifica me scūdū v̄bū tuū. Uolūtaria oris mei bēplacita fac dñe, ⁊ iudicia tua doce me. Aīa mea ī manib⁹ meis sp̄r legē tuā nō sū oblit⁹. Posuerūt pctōres laqueū mihi, ⁊ ō mādatis tuis nō erraui. Hereditate acquisiui testimōia tua in eternū, q̄ exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificatiões tuas in eternū, ꝓpter retributionē.

¶ Samech

Iniquos odio habui, ⁊ legē tuā dileri. Adiutor ⁊ susceptor meus es tu, ⁊ in verbū tuū supsperaui. Declinate a me maligni, ⁊ scrutaboꝝ mādata dei mei. Suscipe me scōm eloquiū tuū et viuam, ⁊ nō confundas me ab expectatione mea. Adiuua me et saluus ero, ⁊ meditaboꝝ in iustificationibus tuis semper. Sprenisti oēs discedentes a iudicijs tuis q̄a iniusta cogitatio eoꝝ. Prenaricantes reputani omnes peccatores terre, ideo dileri testimonia tua. Cōfige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timui.

¶ Ain

Feci iudicium ⁊ iustitiam, nō tradas me calumniantibus me. Suscipe seruum tuum in bonū, non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum, et in eloquium iustitie tue. Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuā, ⁊ iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Tempus faciēdi dñe, dissipauerunt legem tuam. Ideo dileri mandata tua sup aurum ⁊ topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.

¶ Phe

Mirabilia testimōia tua, ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat, ⁊ intellectum dat paruulis. Os meū aperui, ⁊ attrari spiritum, quia mandata tua desyderabam. Aspice in me ⁊ miserere mei secundum iudiciū diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secūdum eloquiū tuū, ⁊ nō dñetur mei ois in iustitia. Redime me a calūnijs hoīm, vt custodiā mādata tua. Faciē tuā illumina super seruum tuū, ⁊ doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, q̄ nō custodierūt legē tuā.

¶ Sade

Iustus es domine, ⁊ rectum iudiciū tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua, ⁊ veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus, q̄ obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquiū tuum vehementer, ⁊ seruus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego ⁊ contemptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Justitia tua iustitia in eternum, ⁊ lex tua veritas. Tribulatio ⁊ angustia inuenerūt me, mādata tua meditatio mea ē. Eqtas testionia tua ī eternū, itellectū da mihi, ⁊ viuā.

¶ Coph

Clamaui in toto corde, Exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clamaui ad te, Saluum me fac, vt custodiam mandata tua. Preuenī in maturitate, ⁊ clamaui, q̄ in verba tua supersperaui. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Uocem meam audi secundum misericordiam tuam domine, ⁊ secundum iudicium tuum viuifica me. Appropinquauerunt persequentes me iniquitati, a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine, ⁊ omnes vie tue veritas. Initio cognoui de testimonijs tuis, quia in eternum fundasti ea.

¶ Res

Vide humilitatem meam, ⁊ erip̄e me, quia legē tuam nō sum oblitus. Judica iudicium meum ⁊ redime me, propter eloquiū tuum viuifica me. Longe a peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Miserationes tue multe domine, secūdum iudicium tuum viuifica me. Multi qui persequuntur me, ⁊ tribulant me, a testimonijs tuis non declinaui. Uidi prenaricantes, ⁊ tabescebam, quia eloquia tua nō custodierunt. Uide quoniam mandata tua dileri domine, in misericordia tua viuifica me. Principiū verborum tuorum veritas, in eternum omnia iudicia iustitie tue.

¶ Sin

Principes psecuti sunt me gratis, ⁊ a v̄bis tuis formidauit cor meū. Letaboꝝ ego super eloquia tua, sicut q̄ inuenit spolia multa. Iniqtatē odio habui ⁊ abominatus sum, legē aūt tuā dileri. Septies in die laudē dixi tibi sup iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legē tuā: ⁊ nō ē illis scādalū. Expectabā salutare tuū dñe: ⁊ mandata tua dileri. Custodiuit aia

mea testimonia tua: & dilexit ea vehemēter. Seruaui mandata tua & testimonia tua: q̄ oēs vie mee in cōspectu tuo.

¶ Thau.

Appropinquet deprecatio mea in cōspectu tuo dñe iuxta eloquiū tuū da mihi intellectū. Intret postulatio mea in cōspectu tuo: scōm eloquiū tuū eripe me. Eructabūt labia mea hymnū, cū docueris me iustificatiōes tuas. Pronūtiabit lingua mea eloquiū tuū: q̄ oīa mādata tua equitas. Fiat manꝰ tua vt salvet me: q̄m mādata tua elegi. Concupiui salutare tuū dñe: & lex tua meditatio mea est. Viuet aīa mea & laudabit te: et iudicia tua adiuuabūt me. Erraui sicut ouis que perūt: q̄re seruum tuum dñe, quia mandata tua non sum oblitus.

¶ Canticum graduum. cxix.

Ad dñm cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Dñe libera aīam meā a labijs iniqs & a lingua dolosa. Quid detur tibi aut qd apponat tibi ad linguā dolosam? Sagitte potētis acute: cū carbonibus desolatorijs. Hei mihi q̄ incolatus meus prolōgatus est, habitaui cū habitantibus Cedar: multum incolatus fuit anima mea. Cū his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

¶ Canticum graduum. cxx.

Leuaui oculos meos in montes: vñ veniet auxiliū mihi. Auxiliū meū a dño: q̄ fecit celū & terrā. Nō det in cōmotionē pedē tuū: neq̄ dormitet q̄ custodit te. Ecce non dormitabit neq̄ dormiet q̄ custodit Israel. Dñs custodit te, dñs protectio tua, sup manū dexterā tuā. Per diē sol nō vret te: neq̄ luna per noctē. Dñs custodit te ab oī malo: custodiat aīam tuā dñs. Dñs custodiat introitū tuū & exitū tuū: ex hoc nūc, & vsq̄ in scm.

¶ Canticum graduum. cxxj.

Letatus sum in his q̄ dicta sunt mihi, in domū dñi ibimus. Stātes erāt pedes nri in atrijs tuis Jerusalē. Jerusalē q̄ edificat vt ciuitas, cuius participatio ei in idipm. Illuc enī ascēderūt tribus, tribus dñi: testimoniū Israel, ad confitendū noī dñi. Quia illic sederūt sedes in iudicio: sedes sup domū David. Rogate q̄ ad pacē sunt Jerusalē: & abūdantia diligētibus te. Fiat pax in virtute tua: & abūdātia in turribus tuis. Propter fratres meos & primos meos: loquebar pacem de te. Propter domum dñi dei nostri: quesiui bona tibi.

¶ Canticum graduum. cxxij.

Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorū in manibus dñorū suorū. Sicut oculi ancille in manibus dñe sue, ita oculi nostri ad dñm deū nrm, donec misereat nostri. Miserere nostri dñe, miserere nostri: q̄ multū repleti sumus despectione. Quia multum repleta est aīa nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

¶ Canticum graduum. cxxiij.

Nisi q̄ dñs erat in nobis, dicat nūc israel, nisi q̄ dñs erat in nobis. Cū exurgerent homines in nos: forte vivos deglutissent nos. Cū irasceret furor eorū in nos, forsitā aqua absorbuisset nos. Torrentē pertrāsiuit aīa nra: forsitan pertrāsisset aīa nra aquā intolerabilē. Bñdictus dñs, q̄ nō dedit nos in captionē dētibus eorū. Alia nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. Laqueus cōtritus est, & nos liberati sumus. Adiutoriū nostrum in nomine dñi, qui fecit celum & terram.

¶ Canticum graduum. cxxiij.

Qui cōfidūt in dño sicut mōs Sion: nō cōmouebitur in eternū qui habitat in Jerusalē. Montes in circuitu eius: & dñs in circuitu populi sui, ex hoc nunc & vsq̄ in seculū. Quia non relinquet dñs virgam peccatorū super sortē iustorū: vt nō extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Bene fac dñe bonis & rectis corde. Declinantes autē in obligationes, adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel

¶ Canticum graduum. cxxv.

In conuertendo dñs captiuitatē Sion, facti sumus sicut consolati. Tūc repletū est gaudio os nrm, et lingua nra exultatiōe. Tūc dicēt inter gētes magnificauit dñs facere cū eis. Magnificauit dñs facere nobiscū, facti sumus letātes. Cōuertere dñe captiuitatē nram sicut torrēs in austro. Qui seminant in lachrimis, in exultatiōe metēt. Euntes ibāt & flebāt, mittētes semina sua. Uenientes aūt venient cū exultatiōe, portātes manipulos suos.

¶ Canticum graduum Salomoni. cxxvj.

Nisi dñs edificauerit domū, in vanū laborauerūt q̄ edificāt eā. Nisi dñs custodierit ciuitatem, frustra vigilat q̄ custodit eā. Uanū est vobis ante lucē surgere, surgite postq̄ sederitis q̄ māducatis panē doloris. Cū dederit dilectis suis somnū, ecce hereditas dñi filij, merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis, ita filij excussorum. Beatus vir q̄ impleuit desyderiū suū ex ipsis, non cōfundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

¶ Canticum graduum. cxxvij.

Beati oēs q̄ timēt dñm, q̄ ambulāt in vijs eius. Labores manuū tuarum q̄ māducabis, beatus es, & bñ tibi erit. Uxor tua sicut vitis abūdās in lateribus domus tue. Filij tui sicut nouelle olivarū, in circuitu mēse tue. Ecce sic bñdicet hō q̄ timet dñm. Bñdicat tibi dñs ex Sion, & videas bona Jerusalē oībus diebus vite tue. Et videas filios filiorū tuorū, pacē super Israel.

¶ Canticum graduum. cxxviij.

Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea, dicat nūc Israel. Sepe expugnauerūt me a iuuētute mea: etenim nō potuerunt mihi. Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores, plōgauerūt iniquitatē suā. Dñs iustus concidet cervices peccatorū, confundant & cōuertant retrorsum oēs q̄ oderūt Sion. Fiant sicut fenū tectorū, q̄ priusq̄ evellat, exaruit. De quo nō impleuit manū suā q̄ metet, & sinū suū, q̄ manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribant. Benedictio domini super vos, benedximus vobis in nomine domini.

¶ Canticum graduum. cxxix.

De profundis clamaui ad te dñe, dñe exaudi vocē meā. Fiāt aures tue intēdētes in vocē deprecationis mee. Si iniquitates obseruaueris dñe, dñe quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te dñe. Sustinuit aīa mea in verbo eius, speravit aīa mea in dño. A custodia matutina vsq̄ ad noctem, speret Israel in dño. Quia apud dominū misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius.

¶ Canticum graduum. cxxx.

Domine non est exaltatum cor meū neq̄ elati sunt oculi mei. Neq̄ ambulaui in magnis, neq̄ in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui aīam meam. Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea. Speret Israel in domino, ex hoc nunc & vsq̄ in seculum.

¶ Canticum graduum. cxxxj.

Memēto dñe David, & omnis mansuetudinis eius. Sicut iuravit dño, votū vovit deo Jacob. Si introiero in tabernaculū domus mee, si ascēdero in lectū stratī mei. Si dedero somnū oculis meis, & palpebris meis dormitationē. Et requiē tpibus meis, donec inueniā locū dño, tabernaculū deo Jacob. Ecce audiuimus eā in Ephratha, inuenimus eā in cāpis silue. Introibimus in tabernaculū eius, adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius. Surge dñe in requiē tuā, tu & arca sanctificatiōis tue. Sacerdotes tui induant iustitia, & sancti tui exultēt. Propter david seruū tuū, nō auertas faciē xpi tui. Jurauit dñs david veritatē, & nō frustrabit eū, de fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. Si custodierint filij tui testmn meū, & testimōia mea hec q̄ docebo eos. Et filij eorum vsq̄ in scm sedebunt super sedē tuā. Quoniam elegit dñs Sion, elegit eam in habitationē sibi. Hec requies mea in scm seculi, hic habitabo, q̄m elegi eā.

ij. Par. vj.g.

Luc. j. c. Actuum ij. c.

Viduam

Luc.j.g. Wala. tij.a. Luc.j.b.

Uduam eius bñdicēs benedicā,pauperes eius saturabo panibus.Sacerdotes eius indnā salutari:ꝛ sancti eiꝰ exultatione exultabunt. Illuc producā cornu Dauid:paraui lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

¶ Canticum graduum. cxxxij.

Ecce qꝑ bonū ꝛ qꝑ iucūdū,habitare fratres iunū. Sicut vnguētū in capite,qđ descendit in barbā, barbā Aarō. Qđ descēdit in orā vestimēti eiꝰ: sicut ros Hermon q descendit in montē Sion. Qm illic mādauit dñs benedictionē: ꝛ vitā vsq; in seculū.

¶ Canticum graduum. cxxxij.

Ece nūc bñdicite dñm oēs serui dñi. Qui statis in domo dñi,in atrijs domꝰ dei nr̄i. In noctibꝰ extollite manus vestras in sancta:ꝛ bñdicite dominū. Bñdicat te dñs ex siō,q fecit celū ꝛ terrā.

¶ Alleluia. cxxxiij.

Laudate nomē dñi,laudate serui dñm. Qui statis in domo dñi,in atrijs domꝰ dei nr̄i. Laudate dñm,qꝛ bonus dñs: psallite noī eius qm suaue. Qm Jacob elegit sibi dñs, Jsrl'in possessionem sibi. Quia ego cognoui qꝛ magnꝰ est dñs:ꝛ deꝰ nr̄ꝰ pre oībus dijs. Oīa qcūq; voluit dñs fecit in celo ꝛ in terra,in mari,ꝛ in oībus abyssis. Educēs nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiam fecit. Qui pducit vētos de thesauris suis:q percussit primogenita Egypti ab hoīe vsq; ad pecus. Et misit signa ꝛ pdigia i medio tui Egypte,i Pharaonē, ꝛ in oēs seruos eiꝰ. Qui percussit gētes multas:ꝛ occidit reges fortes. Seō regē Amorrheorū,ꝛ Og regē basan,ꝛ oīa regna Chanaā. Et dedit terrā eorū hereditatē,hereditatē Jsrael pplo suo. Dñe nomē tuū in eternū,dñe memoriale tuū in gnatiōe ꝛ gnationē. Quia iudicabit dñs pplm suū: et in seruis suis deprecabitur. Simulachra gentiū argētū, ꝛ aurū,opa manuū hoīm. Os habēt,ꝛ nō loquēt̄:oculos habēt,ꝛ nō videbūt. Aures habēt ꝛ nō audiēt, neq; enī est spūs in ore ipsoꝝ. Similes illis fiāt q faciūt ea,ꝛ oēs q cōfidūt in eis. Domus Jsrael bñdicite dño,domꝰ Aarō bñdicite dño. Domꝰ Leui benedicite dño,q timetis dñm,bñdicite dño. Bñdictꝰ dñs ex Sion,qui habitat in Jerusalem.

¶ Alleluia. cxxxv.

Confitemini dño qm bonꝰ,qm in eternū mīa eiꝰ. Cōfitemini deo deoꝝ,qm. Cōfitemini dño dominoꝝ qm. Qui facit mirabilia magna solus, qm. Qui fecit celos i intellectu,qm. Qui firmauit terrā sup aq̄s. Qui fecit luminaria magna qm. Solē in potestatē diei. Lunā ꝛ stellas,in ptātē noctis. Qui percussit Egyptū cū primogenitis eorum. Qui eduxit Jsrael de medio eoꝝ. In manu potēti ꝛ brachio excelso. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones. Et eduxit Jsrael per medium eius. Et excussit Pharaonē ꝛ virtutē eius in mari rubro. Qui traduxit pplm suū p desertū. Qui percussit reges magnos. Et occidit reges fortes,qm. Seon regē Amorrheorū,qm. Et Og regē Basan,qm. Et dedit terrā eorū hereditatem. Hereditatē Jsrael seruo suo,qm. Quia in humilitate nostra,memor fuit nr̄ꝰ,qm. Et redemit nos ab inimicis nr̄is, qm. Qui dat escam oī carni,qm. Confitemini deo celi,qm. Cōfitemini dño dominoꝝ,qm in eternum misericordia eius.

¶ Jeremie. cxxxvj.

Sup flumina Babylonis illic sedimꝰ ꝛ fleuimꝰ, dū recordaremur tui Siō. In salicibꝰ in medio eiꝰ suspēdimꝰ organa nr̄a. Quia illic interrogauerūt nos q captiuos duxerūt nos, verba cātionū. Et q abduxerūt nos, Hymnū cātate nobis de canticis Sion. Quō cātabimꝰ cāticū dñi,in terra aliena? Si oblitꝰ fuero tui Jerusalē,obliuiō det dextera mea. Adhereat lingua mea faucibꝰ meis,si nō meminero tui. Si nō proposuero Jerusalē i principio letitie mee. Memor esto dñe filioꝝ Edom,in die Jerusalem. Qui dicūt, Exinanite,exinanite vsq; ad fundamentū in ea. Filia Babylonis misera, beatꝰ qui retribuet tibi retributionē tuam,quā retribuisti nobis.

Beatus qui tenebit ꝛ allidet parvulos suos ad petram. esa.xiij.c.

¶ Ipsi Dauid. cxxxvij.

Confitebor tibi dñe i toto corde meo,qm audisti verba oris mei. In ꝑspectu angeloꝝ psallā tibi adorabo ad tēplū sctm tuū,ꝛ cōfitebor nomi tuo. Sup mia tua ꝛ vitate tua,qm magnificasti sup oē nomē,sanctū tuū. In qua cūq; die inuocauero te exaudi me,multiplicabis in aīa mea virtutē. Cōfiteātur tibi domine oēs reges terre:qꝛ audierūt oīa verba oris tui. Et cantēt in vijs dñi,qm magna est gloria dñi. Qm excelsus dñs, ꝛ humilia respicit,ꝛ alta a longe cognoscit. Si ambulauero in medio tribulationis,vivificabis me,ꝛ super iram inimicorum meorum extēdisti manum tuam,ꝛ saluum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me dñe misericordia tua in seculum,opera manuum tuarum ne despicias.

¶ In finem psalmus Dauid. cxxxviij.

Domine ꝓbasti me,ꝛ cognouisti me,tu cognouisti sessionē meā,ꝛ resurrectionē meā. Intellexisti cogitatiōes meas de lōge:semitā meā ꝛ funiculū meū inuestigasti. Et oēs vias meas ꝓuidisti,qꝛ nō est sermo i lingua mea. Ecce tu dñe cognouisti oīa nouissima ꝛ antiq̄:tu formasti me,ꝛ posuisti sup me manum tuā. Mirabilis facta est sciētia tua ex me,cōfortata est,et non potero ad eā. Quo ibi a spū tuo:ꝛ q̄ a facie tua fugiā? Si ascēdero in celū,tu illic es:si descēdero in infernū ades. Si sumpsero pēnas meas diluculo,ꝛ habitauero in extremis maris. Et enī illuc manꝰ tua deducet me,ꝛ tenebit me dextera tua. Et diri,Forsitan tenebre cōculcabūt me,ꝛ nox illuminatio mea in delicijs meis. Quia tenebre nō obscurabunt a te,ꝛ nox sicut dies illuminabit:sicut tenebre eius ita ꝛ lumen eius. Quia tu possedisti renes meos,suscepisti me de vtero mr̄is mee. Cōfitebor tibi qꝛ terribiliter magnificatꝰ es,mirabilia opa tua,ꝛ aīa mea cognoscet nimis. Nō est occultatū os meū a te,q̄ fecisti in occulto,ꝛ substantia mea in inferioribꝰ terre. Imperfectū meū viderūt oculi tui,ꝛ i libro tuo oēs scribent̄,dies formabunt̄:ꝛ nemo in eis. Mihi aūt nimis honorificati sunt amici tui deꝰ,nimis cōfortatus est ꝓncipatꝰ eorū. Dinumerabo eos,ꝛ sup arenā multiplicabunt̄,exurrexi,ꝛ adhuc sum tecū. Si occideris deus peccatores,viri sanguinū declinate a me. Quia dicitis in cogitatiōe,accipiēt in vanitate ciuitates tuas. Nōne q oderūt te dñe,oderā:ꝛ super inimicos tuos tabescebā? Perfecto odio oderam illos,inimici facti sunt mihi. Proba me deꝰ ꝛ scito cor meū,interroga me ꝛ cognosce semitas meas. Et vide si via iniqtatis in me est,ꝛ deduc me in via eterna. Amos ix.a.

¶ In finem Psalmus Dauid. cxxxix.

Eripe me dñe ab homie malo,a viro iniq̄ eripe me. Qui cogitauerūt iniqtates i corde,tota die cōstituebāt ꝓlia. Acuerūt linguas suas sicut spētes venenū aspidū sub labijs eoꝝ. Custodi me dñe de mānu pctōris,ꝛ ab hoīb iniqs eripe me. Qui cogitauerūt supplātare gressꝰ meos,absconderūt superbi laqueū mihi. Et funes extēderunt in laqueū,iuxta iter scādalū posuerunt mihi. Dixi dño deꝰ meꝰ es tu,exaudi dñe vocē deprecatiōis mee. Dñe deꝰ virtꝰ salutis mee,obūbrasti sup caput meū in die belli. Ne tradas me dñe a desyderio meo pctōri,cogitauerūt ꝛ me,ne derelinq̄s me,ne forte exaltent̄. Caput circuitus eoꝝ,labor labioꝝ ipsoꝝ opiet eos. Cadēt sup eos carbones,i igne deijcies eos,i miserijs nō subsistēt. Vir linguosus nō dirigēt̄ i terra,virū iniustū mala capiēt i interitu. Cognoui qꝛ faciet dñs iudiciū inopis,ꝛ vindictā pauperū. Verūtamen iusti cōfitebūtur noī tuo,ꝛ habitabunt recti cū vultu tuo. s.xiij.b. rōa.xij.b.

¶ Psalmus Dauid. cxl.

Domine,clamaui ad te,exaudi me,intende voci mee,cum clamauero ad te. Dirigat̄ oꝛō mea sicut incēsum in ꝓspectu tuo,elevatio manuū meaꝝ sacrificiū vespertinum. Pone dñe custodiā ori meo,ꝛ ostiū circūstātie labijs meis. Nō declines cor meū in vba malitie,ad excusandas excusatiōes in pctis. Cū hoīb operantibus iniquitatē,ꝛ nō cōmunicabo cū electis eorū.

Luc.j.g. Wala. tij.a. Luc.j.b.

Jere.x.c. Exod. xij.d.

Psalme. xxj.e.g.

Iob.xij.c.

Sap.xv.d.

Gen.j.a. b. Exodi xi.d. Exodi xij.d. Psalme. xxj.e. xxj.g. Psalme. xxj.e. Iob.xxj.e.

Corripiet me iustus in mia, & increpabit me: oleū autē pec
catoris nō impinguet capit meū. Qm̄ adhuc & oro mea in
beneplacitis eorū: absorpti sunt iuncti petre iudices eorum.
Audient verba mea qm̄ potuerunt: sicut crassitudo terre
erupta est super terrā. Dissipata sunt ossa nostra secus in
fernū: quasi te dñe, dñe oculi mei, in te speraui, nō auferas
aiam meā. Custodi me a laqueo quem statuerūt mihi: & a
scandalis operantiū iniquitatem. Cadent in retiacula eius
peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

¶ Intellectus Dauid cū esset in spelunca oratio. cxlj.

VOce mea ad dñm clamaui, voce mea ad dñm
deprecat⁹ sum. Effundo in conspectu ei⁹ oronē
meā, & tribulationē meā añ ipm pnūtio. In defi
ciendo ex me spūs meus: & tu cognouisti semitas
meas. In via hac qua ambulabā, absconderūt laqueū mihi.
Cōsyderabā ad dexterā, & videbā: & nō erat qui cognosce
ret me. Perijt fuga a me: & nō est q requirat aiam meā. Cla
maui ad te dñe, dixi. Tu es spes mea, portio mea in terra
viuentiū. Intende ad deprecationē meā: q humiliat⁹ sum
nimis. Libera me a persequētibus me: q cōfortati sunt su
per me. Educ de custodia aiam meam, ad confitendum no
mini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

¶ Psalmus Dauid qū eū filius suus persequebat. cxlij.

OMine exaudi oronē meā, auribus pcipe obse
crationē meā: in veritate tua exaudi me in tua
iustitia. Et nō intres in iudiciū cū seruo tuo: q
nō iustificabit cōspectu tuo oīs viuēs. Quia
persecut⁹ est inimic⁹ aiam meā: humiliauit in terra vitā meā.
Collocauit me i obscuris sicut mortuos seculi, & anxiatus
est sup me spūs me⁹: in me turbatū est cor meū. Memor fui
dierū antiquor⁹ meditat⁹ sum i oīb⁹ opib⁹ tuis: i factis ma
nuū tuarū meditabar. Expādi man⁹ meas ad te: aia mea si
cut terra sine aq̄ tibi. Velociter exaudi me dñe, defecit spiri
tus meus. Nō auertas faciē tuā a me, & similis ero descēdenti
bus in lacū. Audita fac mihi mane miam tuā, q̄: i te spaui.
Nota fac mihi viā in q̄ ambulē, q: ad te leuaui aiam meā.
Eripe me de inimicis meis dñe, ad te cōfugi: doce me face
re volūtatē tuā, q: deus meus es tu. Spūs tu⁹ bon⁹ deduc
cet me in terrā rectā, ppter nomen tuū dñe vivificabis me
in equitate tua. Educes de tribulatiōe aiam meā, & in mia
tua disperdes omnes inimicos meos. Et perdes oēs q tri
bulant aiam meam, quoniam ego seruus tuus sum.

¶ Dauid aduersus Goliath. cxliij.

BEnedictus dñs de⁹ meus q docet manus meas
ad pliū: & digitos meos ad bellū. Mia mea et
refugiū meū: susceptor meus, & liberator meus.
Protector meus, & in ipo speraui: q subdis po
pulū meū sub me. Dñe qd est hō q innotuisti ei, aut filius
hois q reputas eū: Hō vanitati similis fact⁹ est: dies eius si
cut vmbra ptereūt. Dñe inclina celos tuos, & descēde, tāge
montes, & fumigabūt. Fulgura coruscationē, & dissipabis
eos: emitte sagittas tuas, & cōturbabis eos. Emitte manū
tuā de alto, eripe me & libera me de aqis multis, & de manu
filior⁹ alienor⁹. Quor⁹ os locutū est vanitatē, & dextera eor⁹
dextera iniqtatis. Deus cāticū nouū cātabo tibi, in psalte
rio decachordo psallā tibi. Qui das salutē regibus: q rede
misti Dauid seruū tuum, de gladio maligno eripe me. Et
erue me de manu filiorū alienor⁹, quor⁹ os loquutū est vani
tatē: & dextera eor⁹ dextera iniquitatis. Quor⁹ filij sicut no
uelle plātatiōes in iuuētute sua. Filie eor⁹ cōpositē, circūor
nate vt similitudo tēpli. Promptuaria eor⁹ plena, eructātia ex
hoc in illud. Oues eor⁹ fetose, abūdātes in egressibus suis:
boues eorū crasse. Nō est ruina macerie, neq̄ trāsitus, neq̄
clamor in plateis eor⁹. Beatum dixerunt populum cui hec
sunt: beatus populus, cuius dominus deus eius.

¶ Laudatio ipsi Dauid. cxliij.

EXaltabo te de⁹ me⁹ rex, & bñdicā nomini tuo i secu
lū, & in seculū seculi. Per singulos dies bñdicā
tibi, & laudabo nomē tuū in seculū, & in seculum
seculi. Magn⁹ dñs & laudabilis nimis: & magni
tudinis ei⁹ nō est finis. Gñatio & gñatio laudabit opa tua:
& potētiā tuā pnūtiabūt. Magnificētiā glorie sanctitatis
tue loquentur, & mirabilia tua narrabūt. Et virtutē terribi
liū tuorū dicēt: & magnitudinē tuā narrabūt. Memoriam
abundātie suauitatis tue eructabunt, & iustitia tua exulta
bunt. Miserator & misericors dñs: patiens & multū miseri
cors. Suauis dñs vniuersis: & miserationes ei⁹ sup oīa opa
eius. Cōfiteant tibi dñe oīa opa tua, & sancti tui benedicāt
tibi. Gloriā regni tui dicēt: & potētiā tuā loquent. Vt notā
faciāt filij hoīm potentiā tuā: & gloriā magnificentie regni
tui. Regnū tuū regnū oīm seculorū: & dñatio tua in oi gna
tione & gnationē. Fidelis dñs in oībus verbis suis, et sanc
tus in oīb⁹ opib⁹ suis. Alleuat dñs oēs q corruūt, & erigit
oēs elisos. Oculi oīm i te sperāt dñe, & tu das escā illorū in
tpe opportuno. Aperis tu manū tuā, & imples oē aīal bñdi
ctiōe. Just⁹ dñs i oīb⁹ vijs suis: & sanct⁹ i oīb⁹ opibus suis.
Prope est dñs oīb⁹ inuocātib⁹ eū: oīb⁹ inuocātib⁹ eū in verita
te. Voluntatē timētiū se faciet, & deprecationē eorū exau
diet: & salvos faciet eos. Custodit dñs oēs diligentes se, et
oēs peccatores dispdet. Laudationē dñi loquet os meum,
& bñdicat oīs caro nomini sctō eius in seculū & in seculū seculi.

¶ Halleluia Aggei & zacharie. cxlv.

LAuda aīa mea dñm: laudabo dñm in vita mea,
psallā deo meo q̄diu fuero. Nolite cōfidere i prin
cipib⁹, neq̄ in filijs hoīm, i q⁹ nō est sal⁹. Exibit
spūs ei⁹ & reuertet in terrā suā: in illa die pibūt
oēs cogitatiōes eor⁹. Beat⁹ cuius de⁹ Jacob adiutor eius,
spes ei⁹ in dño deo ipsius, q fecit celū & terrā, mare & oīa q̄
in eis sunt. Qui custodit veritatē in seculum, facit iudicium
iniuriā patiētib⁹, dat escā esurientib⁹. Dñs soluit compedi
tos, dñs illuminat cecos. Dñs erigit elisos, dñs diligit iu
stos. Dñs custodit aduenas, pupillum & viduā suscipiet: &
vias peccatorum disperdet. Regnabit dominus in secula
deus tuus Sion, in generatione & generationem.

act. xiij. c. apo xviij. b.

¶ Halleluia. cxlvj.

LAudate dñm qm̄ bonus est psalm⁹: deo nr̄o sit
iucūda decora q̄ laudatio. Edificans Jerusalē
dñs, dispsiones Jsraelis congregabit. Qui sanat
cōtritos corde, & alligat contritiones eorū. Qui
numerat multitudinē stellarū, & oīb⁹ eis noīa vocat. Ma
gnus dñs noster, & magna virt⁹ ei⁹: & sapiētie eius nō est nu
merus. Suscipiēs māsuetos dñs: humilians aūt peccato
res vsq̄ ad terrā. Precinite dño in confessiōe, psallite deo
nr̄o in cithara. Qui operit celū nubibus, & parat terre plu
uiā. Qui pducit in mōtibus fenū & herbā seruituti hominū.
Qui dat iumētis escā ipsorū, & pullis coruorū invocātib⁹
eū. Nō in fortitudine equi volūtatē habebit: nec in tibijs vi
ri beneplacitū erit ei. Beneplacitū est domino super timen
tes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

¶ Halleluia. cxlvij.

LAuda Jerusalē dñm, landa deū tuū Sion. Quo
mā cōfortauit seras portarū tuarū: benedixit fil⁹
tuis in te. Qui posuit fines tuos pacē: & adipe fru
mēti satiat te. Qui emittit eloquiū suū terre, ve
lociter currit sermo ei⁹. Qui dat niuē sicut lanā, nebulam si
cut cinerē spargit. Mittit crystallū suā sicut buccellas, ante
faciē frigoris ei⁹ qs sustinebit? Emittet verbū suū, & lique
faciet ea: flabit spūs eius, & fluent aque. Qui annūtiat ver
bum suum Jacob, iustitias & iudicia sua Jsrael. Non fecit
taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

¶ Halleluia. cxlvij.

LAudate dñm de celis, laudate eū i excelsis. Lau
date eum omnes angeli eius, laudate eū omnes
virtutes eius. Laudate eum sol & luna, laudate
eum omnes stelle & lumen. Laudate eum celi ce
lorum, & aque que super celos sunt, laudent nomē domini.
Quia ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit et creata sunt.
Statuit ea in eternum & in seculum seculi: preceptum po
suit, et non preteribit. Laudate dominum de terra, dra co
nes et omnes abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus

Danie. iij. c.

procellarum

procellarum,que faciunt verbum eius. Montes ⁊ omnes colles,ligna fructifera,⁊ omnes cedri. Bestie,⁊ vniuersa pecora,serpentes,⁊ volucres pennate. Reges terre,⁊ omnes populi, principes, et omnes iudices terre. Iuuenes,⁊ virgines,senes cum iunioribus,laudent nomen domini, quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram, et exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

¶ Hallelvia. cxlix.

Cantate domino canticum nouum,laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur Israel in eo qui fecit eum, et filie Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro,in tympano ⁊ psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo,⁊ exaltauit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria,letabũtur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum,⁊ gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus,increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum,gloria hec est omnibus sanctis eius.

¶ Hallelvia. cl.

Laudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius, laudate eum ſm multitudinez magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube laudate eum in psalterio et cithara. Laudate eum in tympano ⁊ choro,laudate eum in chordis ⁊ organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus,laudate eum in cymbalis iubilationis,omnis spiritus laudet dominum.

¶ Explicit psalterium.

¶ Epistola sancti Hieronymi presbyteri:ad Chromatium ⁊ Heliodorum episcopos de libris Salomonis.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium: imo charta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee Amos et zachariam: Malachiam quoq; poscitis. Scripsissem si licuisset pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum: notarios nostros ⁊ librarios sustentatio vt vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diuersa poscẽtium quasi aut equum sit me vobis esurientibus alijs laborare: aut in ratione dati ⁊ accepti:cuiq; preter vos obnoxius sim. Itaq; longa egrotatione fractus: ne penitus hoc anno reticerem: et apud vos mutus essem: tridui opus nomini vestro consecraui interpretationem:videlicet trium Salomonis voluminum: Misse quod Hebrei parabolas: vulgata autem editio prouerbia vocat. Coeleth:quem grece ecclesiasten:latine concionatorem possumus dicere: Sir Hasirim:quod in lingua nostra vertitur: Canticum Canticorum. Fertur ⁊ paneretos Iesu filij Sirach liber: et alius pseudepigraphus:qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem:hebraicum reperi:non ecclesiasticum vt apud Latinos:sed parabolas prenotatum.cui iuncti erant:Ecclesiastes et Canticum Canticorum:vt similitudinẽ Salomonis:non solum numero librorum: sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus: apud Hebreos nusq; est quin et ipse stylus:Grecam eloquentiam redoleret:et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudei Philonis affirmant. Sicut ergo Iudith: et Tobie:et Machabeorum libros legit quidem ecclesia: sed eos inter canonicas scripturas non recipit: sic ⁊ hec duo volumina legat ad edificationem plebis:non ad authoritatẽ ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane septuaginta interpretum magis editio placet:habet eam a nobis olim emendatam. Neq; enim noua sic cudimus:vt vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit:sciat magis nostra scripta intelligi: que non in tertium vas transfusa coacuerint:sed statim de prelo purissime commendata teste:suum saporem seruauerint.

¶ Explicit Epistola sancti Hieronymi.

¶ Incipit prologus in libros eiusdem.

Tribus nominibus vocatum fuisse Salomonem scripture manifestissime docent. Pacificum id est Salomonem:et Idida: hoc est dilectum domini: et quod nunc dicitur Coeleth: id est Ecclesiasten. Ecclesiastes autem greco sermone est appellatus:quia cetum: id est ecclesiam congreget: quem nos nuncupare possumus concionatorem eo quod loquatur ad populum: et sermo eius non specialiter ad vnum:sed ad vniuersos dirigatur generaliter. Porro pacificus: et dilectus domini ab eo quod regno eius parfuerit: ⁊ eum dominus dilexerit appellatus est. Nã ⁊ psalmus xliij.⁊ lxxj. dilecti ⁊ pacifici titulo prenotantur. Qui tamen et si ad prophetiam Christi ecclesieq; pertinentes: felicitatem et vires Salomonis excedunt: tamen secundum historiam super Salomonem scripti sunt. Itaq; iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit. Prouerbia: Ecclesiasten: Canticum Cãticorum. In prouerbijs paruulum docens:⁊ quasi de officijs per sententias erudiens. Unde ⁊ ad filium sermo crebro reperitur. In Ecclesiaste vero mature virum etatis instituens:ne quicq; in mundi rebus putet esse perpetuum: sed caduca et breuia vniuersa que cernimus. Ad extremum iam consummatum virum ⁊ calcato seculo preparatum: in Canticis canticorum: sponse iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia: et pompis seculi renuntiantes expeditos nos ad aduentum preparauerimus non possumus cantare Canticum Canticorum. Sed et hoc diligentius attendendum tres libros authore diuerso esse intitulatos. In prouerbijs enim notantur prouerbia Salomonis filij Dauid regis Israel. In Ecclesiaste vero verba Ecclesiastes filij Dauid regis Ierusalem. Superfluum quippe est Israel hic/quod male in Grecis et Latinis codicibus inuenitur. In Cantico autem Canticorum nec filius Dauid nec rex Israel siue Ierusalem prescribitur: sed tantum Canticum Canticorum Salomonis. Sicut enim prouerbia et rudis institutio ad duodecim tribus et ad totum pertinet Israel: et quomodo contemptus mundi non nisi Metropolitis conuenit: hoc est habitatoribus Ierusalem: ita Canticum canticorum ad eos proprie pertinet qui tãtum superna desyderant. Ad incipientes et proficientes et paterna dignitas et regni proprij merito vendicatur authoritas:ad perfectos vero vbi non timore eruditur: sed amore: proprium nomen sufficit:et equalis magister est:⁊ nescit se esse regem. Que omnia referuntur ad Christum.

¶ Incipit alius Prologus.

Tres libros Salomonis: id est prouerbia: Ecclesiasten: et Canticum Canticorum: veteri septuaginta interpretum authoritati reddidi: vel antepositis lineis superflua quecq; designans vel stellis titulo prenotatis ea que minus habebantur interferens vt plenius Paula ⁊ Eustochium cognoscatis:q̃d in libris nostris minus sit quidue redũdet. Necnon etiam illa que imperiti trãslatores male in linguam nostram de Greco sermone verterãt obliterans ⁊ antiquans curiosissima veritate correxi. Et vbi prepostero ordine atq; peruerso sententiarum fuerat lumen ereptum: suis locis restituens feci intelligi quod latebat. Porro in eos libro quia plerisq; sapiẽtia Salomonis inscribitur:et in Ecclesiastico quẽ esse Jesu filij Syrach nullus ignorat:calamum temperaui:tantummodo canonicas scripturas vobis emendare desyderans:⁊ studium meum certis magis q̃ dubijs commẽdare. Ideo Greco ⁊ Hebreo prefatiuncula vtraq; in libro premissa est:quia nonnulla de Greco. hoc ad illuminationem sensus et legentis edificationem vel inserta Hebraice trãslationi:vel extrinsecus iuncta sunt. Et idcirco qui legis semper peregrina memento.

¶ Incipit Liber Prouerbiorum.

quem Hebrei Misle vel Maslotb appellant.

¶ Capituli Summarium. Sapientia amplectenda, malorum consortium vitandum. Caput.i.

A Parabole Salomonis filij Dauid regis Israel: ad sciendam sapientiam & disciplinam, ad intelligenda verba prudentie et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam, & iudicium, & equitatē: vt detur paruulis astutia, adolescenti scientia & intellectus. Audiens sapiens, sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Eliaduertet parabolam & interpretationem, verba sapientum, & enigmata eorū. Timor dñi, principium sapientie. Sapientiam atq; doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tue, vt addat gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas. Si dixerint. Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontē frustra, deglutiamus eū sicut infernus viuentē, & integrum quasi descendentē in lacum. Omnēpretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spolijs, sortem mitte nobiscum, marsupium vnū sit oīm nostrū: fili mi ne ambules cū eis, prohibe pedē tuum a semitis eorū. Pedes enim illorū ad malū currunt, & festināt vt effundant sanguinē. Frustra autē iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoq; contra sanguinem suū insidiantur, & molliūtur frandes cōtra animas suas: sic semite omnis auari animas possidentiū rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocē suam: in capite turbarum clamitat, in foribus portarum vrbis profert verba sua, dicens. Vsq;quo paruuli diligitis infantiā, & stulti ea que sibi sunt noxia cupiunt, & imprudentes odibunt scientiam? Cōuertimini ad correptionē meā: en proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo cū vobis id qō timebatis aduenerit. Cū irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia tunc inuocabūtme, & nō exaudiā: mane cōsurgēt & nō inuenient me: eo qō exosam habuerint disciplinā, & timorē domini nō susceperint, nec acquieuerint cōsilio meo, & detraxerint vniuerse correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue, suisq; consilijs saturabuntur. Auersio paruulorū interficiet eos, & prosperitas stultorū perdet illos. Qui autem me audierit, absq; terrore requiescet, & abūdantia perfruetur, timore malorum sublato.

¶ Capituli Summarium. Sapientia magnum dei donū, & sine ea vbiq; erratur. Caput. ij.

Fili mi si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te, vt audiat sapientiā auris tua, inclinabis cor tuum ad cognoscendā prudentiā. Si enī sapientiā inuocaueris, & inclinaueris cor tuum prudentie, si quesieris eā quasi pecuniā, et sicut thesauros effoderis illā, tūc intelliges timorem dñi, & scientiā dei inuenies. q; dñs dat sapiētiā, & ex ore eius prudentia & sciētia. Custodiet rectorū salutem, & proteget gradientes simpliciter, seruans semitas iustitie, & vias sanctorum custodiēs. Tunc intelliges iustitiam & iudiciū, & equitatem, & oēm semitā bonam. Si intrauerit sapiētia cor tuū, & sciētia anime tue placuerit: consiliū custodiet te, & prudentia seruabit te, vt eruaris a via mala, ab hoie qui peruersa loquitur. Qui relinquunt iter rectū & ambulant per vias tenebrosas, qui letātur cū malefecerint, & exultāt in rebꝰ pessimis: quorum vie peruerse sunt, & infames gressus eorū. Vt eruaris a muliere aliena, & ab extranea que mollit sermones suos, & relinquit ducē pubertatis sue, & pacti dei sui oblita est (inclinata est enī ad mortē domus eius, & ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, nō reuertentur nec apprehendent semitas vite) vt ambules in via bona, & calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea: impij vero de terra perdentur, & qui inique agunt, auferentur ex ea.

¶ Capituli Summarium. Dictas in deum & proximum, vera sapientia. Caput. iij.

A

Filimi,ne obliuiscaris legis mee,z pcepta mea cor tuū custodiat.lōgitudinē eīm dierū,z annos vite,z pacē apponent tibi.Misericordia z veritas te nō deserāt,circūda eas gutturi tuo,z describe in tabulis cordis tui:z inuenies gratiā z disciplinam bonā coram deo z hoīb⁹. Habe fiduciā in dño ex toto corde tuo,z ne innitaris prudentie tue. In oībus vijs tuis cogita illū,z ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time dñm,z recede a malo.sanitas quippe erit umbilico tuo,z irrigatio ossiū tuor. Honora dñm de tua substantia,z de primitijs oīm frugū tuarū da pauperib⁹,z implebunt horrea tua saturitate,z vino torcularia tua redūdabunt. Disciplinā dñi fili mi,ne abijcias,nec deficias cū ab eo corriperis.quē eīm diligit dñs,corripit:z quasi pater in filio cōplacet sibi.Beat⁹ homo q inuenit sapientiā,z qui affluit prudētia.melior est acqsitio eī⁹ negotiatiōe argēti,z auro primo fruct⁹ eius.pretiosior est cūctis opibus,z oīa q̄ desyderant,huic nō valēt cōparari.lōgitudo dierū in dextera eī⁹,z in sinistra illius diuitie z gloria. vie eius vie pulchre,z omnes semite illius pacifice.lignū vite est his q apprehenderint eā,z qui tenuerit eā,beatus. Dñs sapientia fundauit terrā,stabiliuit celos prudentia. Sapiētia illius eruperūt abyssi,z nubes rore cōcrescunt. Fili mi,ne effluāt hec ab oculis tuis. Custodi legē atq consilium:z erit vita anime tue,z gratia faucibus tuis.tunc ambulabis fiducialiter in via tua,z pes tuus nō impinget. si dormieris,non timebis:quiesces,z suauis erit somnus tuus. Ne paneas repentino terrore,z irruentes tibi ruinas impiorū. dñs enim erit in latere tuo,z custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eū qui potest.si vales,z ipse benefac. Ne dicas amico tuo. Uade z reuertere, et cras dabo tibi: cū statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malū,cū ille in te habeat fiduciā. Nō cōtendas aduersus hoīem frustra, cū ipse tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris hoīem iniustū, nec imiteris vias eius: q abominatio dñi est oīs illusor,et cū simplicibus sermocinatio eius. Egestas a dño in domo impij,habitacula aūt iustorū benedicentur. Ipse deludet illusores, z mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt,stultorum exaltatio ignominia.

¶ Capituli Summarium. Sapientia ornat hominem, et ducit per semitam iustitie. Caput.iij.

Audite filij disciplinā pris,z attēdite,vt sciatis prudentiā.Donū bonū tribuā vobis,legē meā ne dereliquatis.nā z ego fili⁹ fui pris mei,tenellus,z vnigenit⁹ coram matre mea: z docebat me, atq dicebat. Suscipiat verba mea cor tuū, custodi pcepta mea,z vines. Posside sapiētiā,posside prudentiā. Ne obliuiscaris,neq declines a verbis oris mei. Ne dimittas eaz, z custodiet te,diligē eā,z conseruabit te. Principiū sapientie,posside sapiētiā,z in oī possessiōe tua acgre prudētiam. arripe illā,z exaltabit te:glorificaberis ab ea, cū eā fueris amplexat⁹. Dabit capiti tuo augmēta gratiaruz,z corona inclyta pteget te. Audi fili mi,z suscipe verba mea,vt multiplicent tibi anni vite.viam sapiētie monstraui tibi,z duxi te p semitas equitatis. qs cū ingressus fueris,nō arctabunt gressus tui,z currēs nō habebis offendiculum. Tene disciplinā,ne dimittas eā.custodi illā,q ipa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorū,nec tibi placeat malorū via. fuge ab ea,nec trāseas p illā,declina z desere eā.nō eīm dormiūt, nisi malefecerint:z nō rapit somn⁹ ab eis, nisi supplātauerint. Comedūt panē impietatis,z vinū iniqtatis bibūt. Iustorū aūt semita,quasi lux splēdēs,pcedit z crescit vsq ad pfectā diē. Via impiorū tenebrosa:nesciūt vbi corruāt. Fili mi ausculta sermones meos,z ad eloquia mea inclina aurem tuā.ne recedāt ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui.vita eīm sunt inuenientibus ea, et vniuerse carni sanitas. Omni custodia serua cor tuum, q ex ipso vita pcedit. Remone a te os prauū, z detrahentia labia sint pcul a te. Oculi tui recta videāt, z palpebre tue pcedāt gressus tuos. Dirige semitas pedibus tuis, z omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexterā, neq ad sinistram:auerte pedē tuū a malo.vias enim que a dextris sunt,nouit dñs,pernerse vero sunt, que a sinistris sunt. Ipse enim rectos faciet cursus tuos,itinera autem tua in pace producet.

¶ Capitulū Summarium. Cauēdum ab extranea muliere,z adherendum proprie vxori. Caput.v.

Fili mi,attēde ad sapiētiā meā, z prudētie mee inclina aurē tuā,vt custodias cogitatiōes.z disciplinā labia q̄seruēt. Ne intēderis fallacie mulieris.fauus eīm distillās labia meretricis, z nitidius oleo guttur eī⁹: nouissima aūt illius amara quasi absynthium,z lingua eius,acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem, z ad inferos gressus eius penetrat.per semitam vite non ambulant, vagi sunt gressus eī⁹ z inuestigabiles. Nūc ergo fili mi audi me,z ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viā tuā,z ne appropinques foribus dom⁹ eī⁹. Ne des alienis honorē tuum,et annos tuos crudeli: ne forte impleant extranei viri b⁹ tuis, z labores tui sint in domo aliena,z gemas in nouissimis qñ consumpseris carnes tuas z corpus tuū,z dicas. Cur detestatus sum disciplinā, z increpationibus nō acquieuit cor meū,nec audiui vocē docētiū me, z magistris nō inclinaui aurē meam: Pene fui in omni malo,in medio ecclesie z synagoge. Bibe aquā de cisterna tua,z fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui foras, z in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus,nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta, z letare cum muliere adolescentie tue.cerua charissima,z gratissimus hinnulus. vbera eius inebrient te in omni tēpore,in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena,z foueris in sinu alteri⁹? Respicit dñs vias hoīs,z omnes gressus eius cōsyderat. Iniquitates sue capiunt impiū,z funibus peccatorū suorum confringitur. Ipse morietur,quia nō habuit disciplinam,z in multitudine stultitie sue decipietur.

¶ Capituli summarium. Pigritia abominabilis, z septē sunt que odit dominus. Caput.vj.

Fili mi,si spopōderis p amico tuo,defixisti apō extraneū manū tuā, illaqueatus es verbis oris tui,z captus pprijs sermonib⁹. Hac ergo qō dico fili mi,z temetipm libera, q incidisti in manū primi tui. Discurre,festina,suscita amicū tuū,ne dederis somnū oculis tuis,nec dormitent palpebre tue. Eruere q̄si damula de manu,z quasi auis de manu aucupis. Uade ad formicā o piger,z q̄sidera vias eī⁹,z discе sapiētiā: q cū nō habeat ducē,nec preceptorem, nec principē:parat in estate cibū sibi, z cōgregat in messe qō comedat. Usqquo piger dormies:qñ cōsurges e somno tuo? Paululum dormes, paululū dormitabis, paululū cōseres manus tuas vt dormias, z veniet tibi quasi viator egestas, z pauperies quasi vir armatus. Si vo mpiger fueris, veniet vt fons messis tua,z egestas longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis graditur ore perverso, annuit oculis,terit pede,digito loquit̄,prauo corde machinat malū, z omni tpe iurgia seminat.huic ex tēplo veniet pditio sua, z subito q̄teret̄,nec habebit vltra medicinā. Sex sunt q̄ odit dñs,z septimū detestatur aīa eī⁹:oculos sublimes,linguā mēdacē,man⁹ effundentes innoxiū sanguinē,cor machinās cogitationes pessimas,pedes veloces ad currēdū in malū,pferentē mēdacia testē fallacē,z eū que seminat inter fratres discordias. Cōserua fili mi precepa patris tui,z ne dimittas legem matris tue,liga ea in corde tuo iugiter, z circunda gutturi tuo. cuz ambulaueris,gradiātur tecū:cū dormieris,custodiāt te,et euigilās loquere cū eis:q mādatū lucerna est, et lex lux,et via vite increpatio disciplinе,vt custodiāt te a muliere mala,z a blāda lingua extranee. Nō q̄cupiscat pulchritudinē eius cor tuū,ne capiaris nutibus illius.pretiū eīm scorti vix est vnius panis: mulier autem viri pretiosam aīam capit. Numqd potest hom⁹ abscōdere ignē in sinu suo, vt vestimēta illius nō ardeant:aut ambulare super prunas,vt nō cōburātur plāte eius? sic q ingredit̄ ad mulierē proximi sui:

Job. xxxiij.c.

D non erit mūdus, cū tetigerit eā. Nō grādis est culpa, cū quis furatus fuerit. furatur enī vt esuriētem impleat animā, deprehēsus quoq; reddet septuplū, & oēm substantiā domus sue tradet, & liberabit se. Qui aūt adulter est, ppter cordis inopiā perdet animā suā turpitudinē & ignominiā congregat sibi, & opprobriū illius nō delebitur. quia zelus & furor viri nō parcet in die vindicte, nec acquiescet cuiusq; precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

¶ Capituli Summarium. Adolescētes blāditijs mulierum facile irretiuntur. Caput.vij.

A Fili mi, custodi sermones meos, & precepta mea recōde tibi. Fili honora dñm, & valebis, preter eū vo, ne timueris alienū. Serua mādata mea, & vives: & legē meā quasi pupillā oculi tui. liga ea in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie. Soror mea es, & prudētiā voca amicā tuā, vt custodiat te a muliere extranea, & ab aliena q̄ verba sua dulcia facit. De fenestra enī domus mee p cancellos prsperi, & video parvulos. Cōsydero vecordē iuvenē, qui trāsit per plateas iuxta angulū: & prope viā dom⁹ illi⁹ graditur in obscuro, aduesperascēte die, in noctis tenebris, & caligine. et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, pparata ad decipiēdas animas, garrula & vaga, quietis impatiēs, nec valens in domo cōsistere pedib⁹ suis, nūc foris, nūc in plateis, nūc iuxta angulos insidiās. Apprehēsum q̄ deosculat⁹ iuvenē, & pcaci vultu blādit⁹, dicēs. Victimas p salute deuoui, hodie reddidi vota mea. idcirco egressa sum i occursum tuū, desyderās te videre, & reperi. intexui funib⁹ lectulū meum, straui tapetib⁹ pictis ex Ægypto, aspersi cubile meū myrrha & aloe, & cinnamomo. veni, veninebriemur vberib⁹, et fruamur cupitis amplexib⁹, donec illucescat dies. non est enī vir in domo sua, abijt via longissima. sacculū pecunie secū tulit, in die plene lune reuersur⁹ est in domū suā. Irretiuit eū multis sermonib⁹, & blāditijs labioꝝ ptraxit illum. Statim eā sequit⁹ quasi bos duct⁹ ad victimā, & quasi agn⁹ lasciuiēs, & ignorat q̄ ad vincula stult⁹ trahat⁹, donec trāfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueum, & nescit q̄ de periculo aie illius agit⁹. Nunc ergo fili mi audi me, & attēde verbis oris mei. Ne abstrahatur in vijs illius mens tua, neq; decipiaris semitis eius. multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.

¶ Cap. Sum. Sapientie nil equari potest. Caput.viij.

A Vnqd nō sapiētia clamitat & prudētia dat vocem suā: In summis excelsisq; verticib⁹ supra viā in medijs semitis stans, iuxta portas ciuitatis in ipsis foub⁹ loquit⁹, dicens. O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominū. Intelligite parvuli astutiā, & insipiētes animaduertite audite qm̄ de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, vt recta prodicent. Veritatē meditabit⁹ guttur meū, & labia mea detestabuntur impiā. Justi sunt oēs sermones mei, nō est in eis pravum quid, neq; peruersum, recti sunt intelligētibus, & equi inuenētibus scientiā. Accipite disciplinā meā, & nō pecuniā: doctrinā magis, & aurū diligite. Melior est enī sapientia cūctis pretiosissimis: & omne desyderabile ei nō pōt cōparari. Ego sapiētia habito in cōsilio, & eruditis intersum cogitationibus. Timor dñi odit malū: arrogantiā, & superbiā, & viā prauā, & os bilingue detestor. Mea enim est cōsiliū & equitas, mea est prudētia mea est fortitudo. Per me reges regnāt, & legū cōditores iusta decernūt. Per me principes imperant, & potentes decernūt iustitiā. Ego diligentes me, diligo: & qui mane vigilant ad me, inuenient me. Mecum sunt diuitie & gloria, opes superne & iustitia. Melior est fructus meus auro & lapide pretioso: & genimina mea argēto electo. In vijs iustitie ambulabo, in medio semitarū iudicij vt ditē diligentes me, & thesauros eorū repleam. Dñs possedit me in initio viarū suarum, anteq̄ quicq̄ faceret a principio, ab eterno ordinata sum, & ex antiquis anteq̄ terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram: necdum fontes aquarū eruperant, necdū montes gravi molle cōstiterant. Ante colles ego parturiebar: adhuc terrā nō fecerat, & flumina: & cardines orbis terre. Quādo preparabat celos, aderam: quādo certa lege & gyro vallabat abyssos, quādo ethera firmabat sursum, & librabat fontes aquarū, quādo circūdabat mari terminū suū, & legē ponebat aquis, ne trāsirēt fines suos. Quādo appendebat fundamenta terre, cū eo eram cuncta componens. Et delectabar per singulos dies, ludēs coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarū: & delitie mee, esse cū filijs hominū. Nunc ergo filij audite me. Beati q̄ custodiunt vias meas. Audite disciplinam & estote sapiētes, & nolite abijcere eam. Beat⁹ homo qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem a dño. qui aūt in me peccauerit, ledet animam suā. Oēs qui me oderunt, diligunt mortem.

¶ L. S. Sapientia omnes invitat ad se ꝛc. Caput.ix.

A Sapiētia edificauit sibi domū, excidit colūnas septē. Immolauit victimas suas, miscuit vinū, & proposuit mēsam suā. Misit ancillas suas vt vocarēt ad arcē, & ad mēnia ciuitatis. Si q̄s est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est. Venite comedite panē meū, & bibite vinū quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit, & qui arguit impium, sibi maculā generat. Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, & diliget te. Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce iustū, & festinabit accipere. Principiū sapientie, timor domini: & scientia sanctorum, prudētia. Per me enim multiplicabūtur dies tui, & addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum. Mulier stulta & clamosa, plena q̄q illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus sue super sellam in excelso vrbis loco, vt vocaret transeuntes per viam & pergentes in itinere suo. Quis est parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta est. Aque furtiue dulciores sunt, & panis absconditus suauior. Et ignorant quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni conuiue eius. Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos, nam qui abscesserit ab ea saluabitur.

¶ Parabole Salomonis.

¶ Ca. Sum. Labia & lingua iusti, lignum vite. Caput.x.

A Filius sapiēs letificat patrē: filius vo stult⁹ mestitia est matris sue. Nil pderūt thesauri impietatis: iustitia vo liberabit a morte. Nō affliget dñs fame animā iusti, & insidias impioꝝ subuertet. Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortiū diuitias parat. Qui nititur mēdacijs, hic pascit vētos, idē aūt ipse sequit⁹ aues volātes. Qui congregat in messe filius sapiēs est, qui aūt stertit estate filius cōfusionis. Benedictio dñi super caput iusti, os autē impiorū operit iniquitas. Memoria iusti cum laudibus, & nomē impiorum putrescet. Sapiēs corde precepta suscipiet, stultus ceditur labijs. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter, qui autē depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem, & stultus labijs verberabitur. Vena vite, os iusti: os autē impiorū operit iniquitas. Odiū suscitat rixas: & vniuersa delicta operit charitas. In labijs sapientis invenitur sapiētia: & virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiā, os autē stulti confusioni proximum est. Substātia diuitis, vrbs fortitudinis eius: pavor pauperū, egestas eorū. Opus iusti ad vitā, fructus autem impij ad peccatū. Via vite custodienti disciplinā: qui autē increpationes relinquit, errat. Abscōdunt odium labia mēdacia, qui profert cōtumeliā insipiēs est. In multiloquio non deerit peccatū: qui aūt moderat labia sua prudētissim⁹ est. Argentū electū lingua iusti, cor autē impiorum pro nihilo. Labia iusti eruditunt plurimos: qui aūt indocti sunt, in cordis egestate morientur. Benedictio dñi diuites facit, nec sociabitur ei afflictio. Qui asi per risum stult⁹ ope-

ratur

Universidad de Deusto Biblioteca

ratur scelus: sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius, veniet super eum: desyderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetū dentibus, & fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Timor domini apponet dies, & anni impiorum breuiabūtur. Expectatio iustorum, letitia: spes autem impiorū peribit. Fortitudo simplicis, via domini: & pauor his qui operant malum. Justus in eternum non commouebitur: impij aūt non habitabūt super terram. Os iusti parturiet sapientiā, lingua prauorum peribit. Labia iusti consyderant placita: & os impiorum peruersa.

¶ C.S. Bonorum & malorū cōtrarie operatiōes. Cap. xj.

A Statera dolosa abominatio est apō dominū, & pondus equū voluntas eius. Vbi fuerit superbia, ibi erit & cōtumelia: vbi aūt est humilitas, ibi & sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos, & supplantatio peruersorum vastabit illos. Non proderunt diuitie in die vltionis, iustitia autē liberabit a morte. Justitia simplicis diriget viam eius: in ipietate sua corruet impius. Justitia rectos liberabit eos, & in insidijs suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit vltra spes, & expectatio solicitorū peribit. Justus de angustia liberatus est, & tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicū suū, iusti aūt liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit ciuitas, & in perditione impiorū erit laudatio. Benedictione iustorū exaltabitur ciuitas, & ore impiorum subuertetur. Qui despicit amicum suum, indigēs corde est, vir autē prudens tacebit. Qui ambulat fraudulēter, reuelat arcana: qui autē fidelis est, celat amici commissum. Vbi non est gubernator, populus corruet, salus autē, vbi multa consilia. Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autē cauet laqueos, securus erit. Mulier gratiosa inueniet gloriam, & robusti habebunt diuitias. Bene facit anime sue vir misericors: qui autē crudelis est, etiā propinquos abijcit. Impius facit opus instabile: seminanti aūt iustitiam, merces fidelis. Clementia preparat vitā, & sectatio malorum mortem. Abominabile dño cor prauū, & voluntas eius in his qui simpliciter ambulāt. Manus in manu non erit innocens malus: semen autē iustorum saluabitur. Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua. Desyderium iustorum omne bonū est: prestolatio impiorum furor. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non sua: & semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabit, & qui inebriat, ipse quoq; inebriabit. Qui abscōdit frumēta, maledicetur in populis benedictio autē super caput vēdentiū. Bene cōsurgit diluculo, q̄ querit bona: qui aūt inuestigator malorū est, opprimet ab eis. Qui cōfidit in diuitijs suis, corruet: iusti autē quasi virens folium germinabunt. Qui cōturbat domū suam, possidebit ventos, & qui stultus est, seruiet sapienti. Fructus iusti lignū vite, & qui suscipit animas, sapiens est. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator.

¶ Ca. S. Justorū & impiorū contrarie cōditiones. Ca. xij.

A Qui diligit disciplinā, diligit scientiam: qui aūt odit increpationes, insipiens est. Qui bonus est, hauriet gratiā a dño: qui autē cōfidit in cogitatiōibus suis, impie agit. Non roborabitur homo ex impietate: & radix iustorū nō cōmouebitur. Mulier diligēs, corona est viro suo: & putredo in ossibus eius, que cōfusione res dignas gerit. Cogitationes iustorū, iudicia: & consilia impiorū, fraudulenta. Verba impiorū insidiātur sanguini, os iustorū liberabit eos. Verte impios, & nō erūt: domus autē iustorū permanebit. Doctrina sua noscetur vir: qui aūt vanus & exors est patebit cōtemptui. Melior est pauper & sufficiens sibi, q̄ glorios & indigēs pane. Non auit iustus iumentorū suorū animas: viscera autē impiorū crudelia. Qui operatur terrā suā, satiabit panib⁹, qui autē sectatur otiū, stultissimus est. Qui fugauis est vnit in moderationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.

Desyderiū impij monumētū est pessimorum: radix aūt iustorū pficiet. Propter peccata labiorū ruina primat malo, effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui vnus quisq; replebitur bonis, & iurta opa manuū suarū retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius: qui aūt sapiēs est, audit cōsilia. Fatuus statim indicat irā suam: qui aūt dissimulat iniuriā, callidus est. Qui q̄ nouit loquit, iudex iustitie est, qui aūt mētitur, testis fraudulētus. Est q̄ pmittit, & quasi gladio pūgitur cōscientia: lingua autē sapientū, sanitas est. Labiū veritatis firmū erit in perpetuū, qui aūt testis est repētinus, cōcinnat linguā mēdacij. Dolus in corde cogitantiū mala: qui autē pacis ineūt cōsilia, sequitur eos gaudium. Non cōtristabit iustū, quicquid ei acciderit: impij aūt replebūtur malo. Abominatio est dño labia mēdacia: qui autē fideliter agūt, placent ei. Homo versutus celat scientiā, & cor insipiētiū puocat stultitiā. Manus fortiū dñabit: que autem remissa est, tributis seruiet. Meror in corde viri humiliauit illum, & sermone bono letificabitur. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est, iter autem impiorum decipiet eos. Non inueniet fraudulētus lucrum, & substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitie, vita: iter autem deuium ducit ad mortem.

¶ C.S. Justi & sapientes opa agunt sine querela. Ca. xiij.

A Filius sapiens, doctrina patris: qui aūt illusor est, nō audit cū arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis, aia autē preuaricatorum iniqua. Qui custodit os suū, custodit animam suā: qui aūt inconsyderatus est ad loquendū, sentiet mala. Vult & non vult piger, anima aūt operantiū impinguabit. Verbū mendax iustus detestabitur, impius autē cōfundit & cōfundetur. Justitia custodit innocentis viam, impietas autē peccatorem supplātat. Est quasi diues, cum nihil habeat: & est quasi pauper, cum in multis diuitijs sit. Redemptio anime viri, diuitie sue, qui autē pauper est, increpatiōnē non sustinet. Lux iustorū letificat, lucerna autē impiorū extinguet. Inter superbos semp iurgia sunt, qui aūt agunt opa cum consilio, regūtur sapientia. Substātia festinata minuetur, que autē paulatim colligit manu, multiplicabit. Spes que differtur, affligit aiam: lignū vite desyderiū veniens. Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurū obligat, qui autē timet preceptū in pace versabitur. Filio doloso nihil erit boni, seruo autē sapiēti, prosperi erunt actus, & dirigetur via eius. Lex sapiētis fons vite, vt declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiā: in itinere contēptorū vorago. Astutus opa agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiā. Nuntius impij cadet in malū, legatus autē fidelis, sanitas. Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinam, qui autē acquiescit arguenti, glorificabitur. Desyderium si cōpleatur, delectat animā, detestātur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cū sapientibus graditur sapiens erit, amicus stultorū similis efficietur. Peccatores persequetur malū, & iustis retribuētur bona. Bonus relinquet heredes, filios & nepotes: & custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrum, et alijs congregantur absq; iudicio. Qui parcit virge sue, odit filium suum, qui autem diligit illum, instanter erudit. Justus comedit, & replet animam suā: venter autem impiorum insaturabilis.

¶ C.S. Sapiētes & stulti cōtraria sentiūt, & agūt. C. xiij.

A Sapiēs mulier edificauit domū suam, insipiens extructā quoq; manibus destruet. Ambulans recto itinere, & timēs dñm, despicitur ab eo qui infami gradtur via. In ore stulti virga superbie, labia autē sapientū custodiūt eos. Vbi nō sunt boues, presepe vacuū est: vbi autem plurime segetes, ibi manifesta est fortitudo bouis. Testis fidelis non mētietur, profert autem mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiā, & non inuenit, doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum, & nescit labia prudētie. Sapientia callidi est intelligere viam suam, & imprudentia stultorum errās. Stultus illudet peccatū, & inter iustos morabitur gratia.

Cor quod nouit amaritudinē anime sue, in gaudio eius nō miscebitur extraneus. Domus impiorū delebitur, tabernacula iustorum germinabunt. Est via que videtur homini iusta, nouissima autē eius deducūt ad mortem. Risus doloze miscebitur, z extrema gaudij luctꝰ occupabit. Uijs suis replebit stultus, z sup eū erit vir bonus. Innocēs credit omni verbo: astutus cōsyderat gressus suos. Filio dolosonihil erit boni: seruo aūt sapiēti psperi erūt actus, z dirigetur via eiꝰ. Sapiēs timet, z declinat a malo: stultus trāsilit z cōfidit. Impatiēs operabitur stultitiā, z vir versutus odiosus est. Possidebūt parvuli stultitiam, z expectabunt astuti scientiā. Jacebūt mali ante bonos, z impij ante portas iustorū. Etiā proximo suo pauper odiosus erit: amici vero diuitū multi. Qui despicit proximū suum, peccat, qui autē miserek pauperis, beatꝰ erit. Qui credit in dño, misericordiā diligit. Errāt qui operātur malū: misericordia et veritas preparāt bona. In omni opere erit abundātia: vbi aūt verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Corona sapientū, diuitie eorū, fatuitas stultorū, imprudētia. Liberat aias testis fidelis: z profert mēdacia versipellis. In timore domini fiducia fortitudinis, z filijs eius erit spes. Timor dñi fons vite, vt declinet a ruina mortis. In multitudie populi dignitas regis: z in pancitate plebis ignominia principis. Qui patiēs est, multa gubernatur sapiētia: qui aūt impatiens est, exaltat stultitiā suā. Uita carnium, sanitas cordis: putredo ossiū, inuidia. Qui calūniatur egentē, exprobrat factori eius: honorat aūt eū, qui miseretur pauperis. In malitia sua repelletur impius, sperat aūt iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, z indoctos quosq; erudiet. Justitia eleuat gentem: miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens: ira cundiam eius inutilis sustinebit.

¶ Capituli summarium. Addites z patientes, deo z hominibus grati. Caput.xv.

Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorē. Lingua sapientū ornat scientiam: os fatuorū ebullit stultitiā. In omni loco, oculi dñi contēplantur bonos z malos. Lingua placabilis, lignū vite: que autē immoderata est, cōteret spiritum. Stultus irridet disciplinā patris sui: qui aūt custodit increpationes, astutior fiet. In abundāti iustitia virtus maxima est, cogitationes autē impiorū eradicabūtur. Domꝰ iusti plurima fortitudo, z in fructibus impij conturbatio. Labia sapientum disseminabūt scientiā: cor stultorū dissimile erit. Uictime impiorū abominabiles dño: vota iustorū placabilia. Abominatio est dño via impij: qui sequitur iustitiā, diligit ab eo. Doctrina mala deserentiū viā: vite qui increpationes odit, morietur. Infernus z perditio corā dño: quāto magis corda filiorū hominū? Nō amat pestilens eū qui se corripit: nec ad sapiētes gradit. Cor gaudēs exhilarat faciē: in merore animi deijcitur spūs. Cor sapiēs queret doctrinā, z os stultorū pascetur imperitia. Oēs dies pauperis, malus: secura mens quasi iuge conuiuiū. Melius est parum cū timore dñi, q̄ thesauri magni z insatiabiles. Melius est vocari ad olera cū charitate, q̄ ad vitulū saginatū cū odio. Uir iracūdꝰ prouocat rixas: qui patiēs est, mitigat suscitatas. Iter pigrorū quasi sepes spinarū: via iustorū absq; offendiculo. Filius sapiēs letificat patrē: z stultus homo despicit matrē suā. Stultitia gaudiū stultorū: z vir prudēs dirigit gressus suos. Dissipātur cogitationes vbi nō est cōsilium: vbi vero sunt plures cōsiliarij, cōfirmātur. Letat homo in sentētia oris sui: z sermo oportunꝰ est optimus. Semita vite super eruditū, vt declinet de inferno nouissimo. Domū superboꝝ demolietur dñs, z firmos faciet terminos vidue. Abominatio dñi cogitationes male, z purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suā, qui sectat auaritiā: qui autē odit munera, viuet. Per misericordiā z fidē purgātur peccata, per timorē aūt dñi declinat omnis a malo. Addens iusti meditabitur sapiētiam, os impiorum redundat malis. Longe est dñs ab impijs: et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorū letificat animam, fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite, in medio sapientū commorabitur. Qui abycit disciplinā, despicit animam suam: qui autē acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie, z gloriam precedit humilitas.

¶ Capituli Summarium. Prudentia z prouidentia precedere debent verba z actus. Caput.xvj.

Hominis est animā preparare, z dñi gubernare linguā. Omnes vie hominū patent oculis eius, spirituū ponderator est dñs. Reuela dño opera tua, z dirigentur cogitationes tue. Universa propter semetipsum operatus est dñs, impiū quoq; ad diem malū. Abominatio dñi est oīs arrogans: etiā si manus ad manū fuerit, nō erit innocēs. Initium vie bone, facere iustitiā: accepta est aūt apud deū magis, q̄ immolare hostias. Addisericordia z veritate redimit iniquitas: z in timore dñi declinatur a malo. Cū placuerint dño vie hois, inimicos quoq; eius conuertet ad pacē. Melius est parū cū iustitia, q̄ multi fructus cū iniquitate. Cor hominis disponit viaz suā, sed dñi est dirigere gressus eius. Diuinatio in labijs regis, in iudicio non errabit os eius. Pondus z statera iudicia dñi sunt: z opera eius oēs lapides sacculi. Abominabiles regi qui agūt impie: q̄n iustitia firmatur soliū. Uolūtas regū labia iusta: qui recta loquit, diligetur. Indignatio regis, nuntij mortis: z vir sapiēs placabit eam. In hilaritate vultus regis, vita: z clementia eius quasi imber serotinus. Possidе sapientiam, q̄ auro melior est: z acquire prudentiam, q̄ pretiosior est argento. Semita iustorū declinat mala: custos aie sue seruat viā suā. Contritionem precedit superbia, z ante ruinā exaltabitur spūs. Melius est humiliari cū mitibꝰ, q̄ diuidere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona: z qui sperat in dño beatus est. Qui sapiēs est corde, appellabit prudēs: z qui dulcis eloquio, maiora reperiet. Fons vite eruditio possidētis: doctrina stultorū, fatuitas. Cor sapiētis, erudiet os eiꝰ, z labijs eiꝰ addet gratiā. Fauus mellis cōposita verba, dulcedo anime z sanitas ossiū. Est via que videt homini recta, z nouissima eiꝰ ducūt ad mortē. Anima laborātis laborat sibi, quia cōpulit eū os suū. Uir insipiens fodit malū, z in labijs eiꝰ ignis ardescit. Homo peruersus suscitat lites, z verbosus separat principes. Uir iniquus lactat amicū suū, z ducit eū per viam non bonā. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficiet malū. Corona dignitatis senectus que in vijs iustitie reperietur. Melior est patiens viro forti: z qui dominabitur animo suo, expugnatore vrbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a domino temperantur.

¶ L.S. Prudēs omnibus sese attemperat. Caput.xvij.

Melior est bucella sicca cū gaudio, q̄ domꝰ plena victimis cū iurgio. Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, z inter fratres hereditatē diuidet. Sicut igne probatur argentū, z aurū camino, ita corda probat dñs. Malus obedit lingue inique: z fallax obtemperat labijs mendacibus. Qui despicit paupere, exprobrat factori eius: z qui in ruina letatur alterius, nō erit impunitus. Corona senū, filij filiorum: z gloria filiorū, patres eorū. Nō decent stultū verba cōposita, nec principem labiū mentiēs. Gemma gratissima expectatio prestolantis: quocūq; se vertit, prudēter intelligit. Qui celat delictū, querit amicitias, qui altero sermone repetit, separat federatos. Plus proficit correctio apud prudentem, q̄ centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus: angelus aūt crudelis mittetur contra eū. Expedit magis vrse occurrere raptis fetibus, q̄ fatuo cōfidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malū de domo eius. Qui dimittit aquā, caput est iurgiorū: z anteqū patiatur cōtumeliā, iudiciū deserit. Qui iustificat impiū, et qui condemnat iustum, abominabilis est vterq; apud deum. Quid prodest stulto habere diuitias, cū sapientiā emere non possit? Qui altam facit domum suam, querit

ruinam, & qui eruit at discere, incidet in mala. Omni tempo
re diligit qui amicus est, & frater in angustijs cõprobatur.
Stultus homo plaudet manibus, cũ spopondert pro ami
co suo. Qui meditatur discordias, diligit rixas: & qui exal
tat os suũ, querit ruinã. Qui peruersi cordis est, non inue
niet bonũ: et qui vertit linguã, incidet in malum. ¶Natus est
stultus in ignominiã suã, sed nec pater in fatuo letabitur.
D Animus gaudẽs etatẽ floridam facit: spiritus tristis exic
Eccli. cat ossa. ¶Munera de sinu impius accipit, vt peruertat semi
ij.c.viij.a tas iudicij. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stulto
rum in finibus terre. Ira patris filius stultus, & dolor ma
Jac.j.c. tris que genuit eum. Nõ est bonum, damnum inferre iusto,
nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur
sermones suos, doctus & prudens est: & pretiosi spiritus, vir
eruditus. Stultus quoq; si tacuerit, sapiens reputabitur: &
si compresserit labia sua, intelligens.
¶ Capituli Summarium. Stultus & impius non verẽtur
male agere. Caput.xviij.
A Occasiones querit, qui vult recedere ab amico,
omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit
stultus verba prudentie, nisi ea dixeris que ver
santur in corde eius. Impius cum in profundũ
venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignomi
nia & opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri: & tor
rens redundans fons sapientie. Accipere personam impij
non est bonũ, vt declines a veritate iudicij. Labia stulti mi
scent seriis, & os eius iurgia prouocat. Os stulti cõtritio
B eius, & labia ipsi⁹ ruina anime ei⁹. Verba bilinguis, quasi
simplicia, & ipsa perueniunt vsq; ad interiora ventris. ¶Pi
grum deiecit timor: anime autem effeminatorum esurient.
Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua ope
ra dissipantis. Turris fortissima nomen domini: ad ipsam
currit iustus, & exaltabitur. Substantia diuitis vrbs robo
ris eius, & quasi murus validus circundans eum. Ante eꝝ
cõteratur, exaltatur cor hominis: & ante eꝝ glorificetur, hu
miliatur. Qui prius respondet eꝝ audiat, stultum se esse
demonstrat, & confusione dignum. Spiritus viri sustentat
imbecillitatem suam, spiritum vero ad irascendum facilẽ
quis poterit sustinere? Cor prudentis possidebit scientiã,
et auris sapientium querit doctrinam. ¶Donum hominis
dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Justus
prior est accusator sui: venit amicus ei⁹, & inuestigabit eũ.
Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoq;
dijudicat. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas fir
ma, & iudicia quasi vectes vrbium. De fructu oris viri re
plebitur venter eius, & genimma labiorum ipsius satura
bunt eũ. ¶Mors & vita in manibus lingue: qui diligunt eam,
comedent fructus eius. Qui inuenit mulierem bonam inue
nit bonũ, & hauriet iucunditatem a dño. Qui expellit mu
lierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram
stultus est & insipiens. Cum obsecrationibus loquetur pau
per, & diues effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem
magis amicus erit: eꝝ frater.
¶ Capituli Summarium. Pauperes & abiecti plerunq;
postponuntur diuitibus & abiectis. Caput.xix.
M Elior est pauper q ambulat in simplicitate sua,
eꝝ torquens labia sua, & insipiens. Ubi non est
scientia anime, non est bonum: & qui festinus est
pedibus, offendet. Stultitia hominis supplan
tat gressus eius, & contra dñm feruet animo suo. ¶Diuitie ad
Dante. dunt amicos plurimus: a paupere autem & hi quos habuit
xiij.g. separãtur. Testis falsus nõ erit impunit⁹, & qui mendacia
B loquitur, non effugiet. ¶Multi colunt personam potentis, et
amici sunt dona tribuentis. Fratres oẽs pauperis oderũt
eũ, insuper & amici procul recesserunt ab eo. Qui tantũ ver
ba sectatur, nihil habebit: qui autẽ possessor est mentis, di
ligit animam suam, & custos prudentie inueniet bona. Fal
sus testis nõ erit impunit⁹, & qui loquitur mẽdacia peribit.
Non decent stultũ delitie, nec seruũ dominari principibus.
¶Doctrina viri per patiẽtiã noscitur, & gloria ei⁹ est inigna
pretergredi. Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: et sicut
ros super herbã, ita & hilaritas eius. ¶Dolor patris, filius
stultus, & tecta inter perstillãtia, litigiosa mulier. ¶Dom⁹
& diuitie dantur a patribus, a dño autem proprie vxor pru
dens. ¶Pigredo immittit soporem, & aĩa dissoluta esuriet.
Qui custodit mãdatum, custodit animã suam: qui aũt ne
gligit viam suã, mortificabitur. Feneratur dño, qui misere
tur pauperis, & vicissitudinẽ suã reddet ei. Erudi filiũ tuũ,
ne desperes: ad interfectionẽ autem eius ne ponas animam
tuã. qui enim impatiẽs est, sustinebit damnũ: & cũ rapuerit,
aliud apponet. Audi cõsiliũ, & suscipe disciplinã, vt sis sa
piens in nouissimis tuis. ¶Multe cogitatiões in corde viri:
volũtas autẽ dñi in eternũ permanebit. ¶Homo indigẽs mi
sericors est: & melior est pauper, eꝝ vir mendax. Timor dñi
D ad vitã, & in plenitudine commorabitur absq; visitatione
pessimi. Abscondit piger manum suã sub asella, nec ad os
Infra suũ applicat eam. ¶Pestilente flagellato stultus sapientior
xxj.b. erit: si autẽ corripueris sapientẽ, intelliget sapiẽtiam. Qui
affligit patrem, & fugit matrẽ, ignominiosus erit, & infelix.
Non cesses audire fili doctrinã, nec ignores sermones scie
tie. Testis iniquus deridet iudicium, & os impiorum deuo
rat iniquitatẽ. ¶Parata sunt derisoribus iudicia, & malleis
percutientes stultorum corporibus.
¶ Capituli Summarium. Ebrietas, contentio, immundi
tia, crudelitas fugienda &c. Caput.xx.
A Luxuriosa res vinũ, & tumultuosa ebrietas: qui
cunq; his delectatur, non erit sapiẽs. Sicut ru
gitus leonis, ita & terror regis: qui prouocat eũ,
peccat in animas suam. ¶Honor est homini qui
separat se a contentionibus, omnes autẽ stulti miscentur
contumelijs. ¶Propter frigus piger arare noluit, mendica
bit ergo estate, & non dabitur illi. Sicut aqua profunda sic
consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.
¶Multi homines misericordes vocantur, virum autẽ fidẽ
lem quis inueniet? Justus qui ambulat in simplicitate sua,
beatos post se filios derelinquit. Rex qui sedet in solio in
dicij, dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dice
re, ¶Mundum est cor meum, purus sum a peccato? ¶Pon
dus & pondus, mensura & mensura, vtrũq; abominabile est
apud dñm. Ex studijs suis intelligitur puer, si munda & recta
sint opera eius. Aurẽ audientem & oculum videntẽ, dñs fe
cit vtrunq;. Noli diligere somnum ne te egestas oppримat.
Aperi oculos tuos & satura re panibus. ¶Malũ est, malum
est, dicit omnis emptor. & cũ recesserit, tunc gloriabitur. Est
aurũ, & multitudo gemmarum: vas autem pretiosum labia
scientie. Tolle vestimentum eius, qui fideiussor extitit alie
ni, & pro extraneis aufer pignus ab eo. Suauis est homini
panis mendacij, & postea implebitur os eius calculo. Co
gitationes cõsilijs roborãtur, & gubernaculis tractãda sunt
bella. Ei qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & di
latat labia sua, ne cõmiscearis. Qui maledicit patri suo &
matri, extinguetur lumen eius in mediis tenebris. ¶Hereditas
ad quã festinatur in principio, in nouissimo benedictio
ne carebit. Ne dicas. ¶Reddã malum: expecta dñm & libera
bit te. Abominatio est apud dñm pondus & pondus, statera
dolosa nõ est bona. A dño diriguntur gressus viri quis
autem hominum intelligere potest viã suã? Ruina est ho
mini deuotare sanctos, & post vota retractare. Dissipat im
pios rex sapiẽs, & incuruat super eos fornicem. Lucerna do
mini spiraculũ hominis, que inuestigat oia secreta vẽtris.
¶Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur cle
mentia thronus eius. Exaltatio iuuenũ fortitudo eorũ, et
dignitas senum canities. Liuor vulneris abstergit mala, &
plage in secretioribus ventris.
¶ Capituli Summarium. Qui misericors est proximo,
habebit deum propitium. Caput.xxj.
A Sicut diuisiones aquarũ, ita cor regis in manu
dñi: quocũq; voluerit, inclinabit illud. Omis via
viri recta sibi videt, appẽdit aũt corda dñs. Fa
cere iustitiã & iudicium magis placet dño, eꝝ vi-

Exodi xxj.c. Leuitici xx.b. Matth. xv.a. D ẽ. xvij.c. Roma. xij.d. j.pet.ij.b. j.thes.v. d.

j. Jo.j.a. iij. regũ. viij.c. ij. Para. vj.g. Eccles vij.c.

ctime. Exaltatio oculorum ⁊ dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia, omnis autem piger in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacij, vanus ⁊ excors est, ⁊ impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorū detrahent eos, qui noluerunt facere iudicium. Peruersa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectū opus eius. ℳelius est sedere in angulo domatis, q̄ cum muliere litigiosa, ⁊ in domo cōmuni. Anima impij desyderat malum non miserebitur proximo suo. ℳulctato pestilente sapientior erit parvulus: ⁊ si sectetur sapientē, sumet scientiā. Excogitat iustus de domo impij, vt detrahat impios a malo. Qui obturat aurē suam ad clamorem pauperis, ⁊ ipse clamabit, ⁊ non exaudietur. ℳunus absconditum extinguit iras, ⁊ donum in sinu indignationē maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, ⁊ pauor operantibus iniquitatē. Vir qui errauerit a via doctrine, in cetu gigātium cōmorabitur. Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum ⁊ pinguia, nō ditabitur. Pro iusto datur impius, ⁊ pro recto iniquus. ℳelius est habitare in terra deserta, q̄ cum muliere rixosa ⁊ iracūda. Thesaurus desyderabilis, ⁊ oleum in habitaculo iusti: ⁊ imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam ⁊ misericordiam, inuenet vitam, iustitiam ⁊ gloriam. Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitq; robur fiducie eius. Qui custodit os suum, ⁊ linguam suā, custodit ab angustijs animam suam. Superbus ⁊ arrogans vocat indoctus, qui intra operatur superbiā. Desyderia occidūt pigrū, noluerunt enim quicq̄ manus eius operari. Tota die cōcupiscit ⁊ desyderat: qui aūt iustus est, tribuet, ⁊ non cessabit. Hostie impiorū abominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis mēdax peribit, vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suū: qui autem rectus est, corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuit.

¶ Capituli Summarium. Probitas vite diuitijs anteponenda. Caput.xxij.

ℳelius est nomē bonum, q̄ diuitie multe: super argentum enim ⁊ aurū gratia bona. Diues et pauper obuiauerunt sibi: vtriusq; operator est dōs. Callidus vidit malum, ⁊ abscondit se: innocens pertransyt, ⁊ afflictus est damno. Finis modestie timor dōi, diuitie ⁊ gloria ⁊ vita. Arma ⁊ gladij in via peruersi: custos autē anime sue longe recedit ab eis. Prouerbium est. Adolescens iuxta viā suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Diues pauperibus imperat: ⁊ qui accipit mutuum, seruus est fenerantis. Qui semnat iniquitatem, metet mala, ⁊ virga ire sue cōsummabitur. Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enī suis dedit pauperi. Victoriam ⁊ honorē acquiret qui dat munera: animā autem aufert accipientiū. Eijce derisorē, ⁊ exibit cū eo iurgium, cessabuntq; cause, ⁊ contumelie. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiā labiorum suorum habebit amicū regem. Oculi dōi custodiunt scientiā, ⁊ supplantantur verba iniqui. Dicit piger, Leo est foris, in medio platearū occidendus sum. Fouea profunda os aliene: cui iratus est dōs, incidet in eā. Stultitia colligata est in corde pueri, ⁊ virga disciplme fugabit eā. Qui calūniatur pauperem, vt augeat diuitias suas, dabit ei, se ditior, ⁊ egebit. Fili mi inclina aurē tuam, ⁊ audi verba sapientium. Appone autem cor ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum seruaueris eam in ventre tuo, ⁊ redundabit in labijs tuis: vt sit in dōo fiducia tua, vnde ⁊ ostēdi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationib⁹ ⁊ scientia, vt ostenderē tibi firmitatē ⁊ eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiā pauperi, quia pauper est: neq; cōteras egenum in porta: qr iudicabit dōs causam eius, ⁊ confliget eos qui cōfixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas eius, ⁊ sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, ⁊ qui vades se offerunt pro debitis: si enim nō habes vnde restituas, quid cause est vt tollat operimētum de cubili tuo? Ne trāsgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

¶ Ca. Sum. ℳoderationi per oia studendum. Ca. xxiij.

Quando sederis vt comedas cū principe, diligēter attende q̄ posita sunt ante faciē tuā, ⁊ statue cultrū in gutture tuo, si tamē habes in potestate animam tuā. Ne desyderes de cibis eius in quo est panis mēdacij. Noli laborare vt diteris, sed prudētie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas nō potes habere: qr facient sibi pennas quasi aquile, ⁊ volabunt in celum. Ne comedas cum homine inuido, ⁊ ne desyderes cibos eius: quoniam in similitudinem arioli ⁊ coniectoris estimat quod ignorat. Comede ⁊ bibe, dicet tibi: et mens eius nō est tecum. Cibos quos comederas euomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas parvulorum terminos et agrum pupillorum ne introeas, propinquus enim illorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, ⁊ aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam. si enim percusseris eum virga, non morietur. tu virga percuties eum: ⁊ animā eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecū cor meum: ⁊ exultabunt renes mei, cū locuta fuerint recta labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores, sed in timore dōi esto tota die: qr habebis spem in nouissimo: et prestolatio tua auferetur. Audi fili mi, ⁊ esto sapiens, ⁊ dirige in via animū tuum. Noli esse in conuiuijs potatorum, nec in comessationibus eorū qui carnes ad vescendū cōferunt: qma vacantes potibus, ⁊ dantes symbola, consumētur, ⁊ vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te: ⁊ ne contemnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, ⁊ noli vendere sapientiam, ⁊ doctrinam ⁊ intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti: ⁊ qui sapientē genuit, letabitur in eo. Gaudeat pater tuus, ⁊ mater tua, ⁊ exultet que genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi, ⁊ oculi tui vias meas custodiāt. Fouea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, ⁊ quos incautos inuenerit interficiet. Cui ve, cuius patri ve, cui rixe, cui fouee, cui sine causa vulnera, cui suffossio oculorum: nonne his qui commorantur in vino, ⁊ student calicib⁹ epotandis? Ne intuearis vinum, quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in nouissimo mordebit vt coluber, ⁊ sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, ⁊ cor tuum loquetur peruersa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clauo, et dices. Verberauerunt me, sed non dolui: traxerunt me, ⁊ ego non sensi. quādo euigilabo, et rursus vina reperiam?

¶ Capituli Summarium. ℳali fugiendi, ⁊ post lapsum mox resurgendum ⁊c. Caput.xxiiij.

Ne emuleris viros malos, nec desyderes esse cū eis: quia rapinas meditatur mens eorū, ⁊ fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus, ⁊ prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria, vniuersa substātia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens, fortis est: vir doctus, robustus ⁊ validus: quia cum dispositiōe initur bellum, ⁊ erit salus vbi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est: et abominatio hominum detractor. Si desperaueris lapsus in die angustie: imminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducūtur ad mortem, ⁊ qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris. Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit, ⁊ seruatorem anime tue nihil fallit, reddetq; ho-

mini

mini iuxta opa sua. Comede fili mi mel, q̃ bonum est, et fauum dulcissimũ gutturi tuo, sic̃ doctrina sapientie, anime tue: quã cũ inueneris, habebis in nouissimis spem, et spes tua nõ peribit. Ne insidieris, ⁊ queras impietatem in domo iusti, neq; vastes requiẽ eius. septies enĩ cadet iustus, ⁊ resurget, impij aũt corruẽt in malũ. Cũ ecciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ⁊ in ruina eius ne exultet cor tuũ: ne forte videat dominus, ⁊ displiceat ei, ⁊ auferat ab eo iram suam. Ne cõtendas cum pessimis, nec emuleris impios, q̃ nõ habent futurorũ spẽ mali, ⁊ lucerna impiorũ extinguet. Time dñm fili mi ⁊ regẽ, ⁊ cũ detractoribus non cõmiscearis. Q̃ repẽte cõsurget perditio eorũ, ⁊ ruinã vtriusq; quis nouit? Hec q̃z sapiẽtibus. Cognoscere personã in iudicio, nõ est bonũ. Qui dicit impio. Justus es: maledicẽt eis populi, ⁊ detestabuntur eos tribus. Qui arguũt eum, laudabuntur, et superipsos veniet benedictio. Labia deosculabit, qui recta vba respõdet. Prepara foris opus tuũ, ⁊ diligẽter exerce agrũ tuũ, et postea edifices domũ tuã. Ne sis testis frustra contra proximũ tuũ, nec lactes quẽquã labijs tuis. Ne dicas, Quõ fecit mihi, sic faciã ei: reddã vnicuiq; scõm opus suum. Per agrum hominis pigri trãsiui, ⁊ per vineam viri stulti, ⁊ ecce totum repleuerant vrtice, operuerant superficiẽ eius spine, ⁊ macerialapidũ destructa erat. quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinã. Usquequo piger dormies, vsquequo de somno consurges? Parum inquam dormies, modicum dormitabis, paurillum manus conseres, vt quiescas: et veniet tibi quasi cursor egestas tua, ⁊ mẽdicitas quasi vir armatus.

¶ L.S. Reuerenter agendũ cũ maioribus. ⁊c. Caput. xxv.

¶ Hec quoq; parabole Salomonis, quas transtulerũt viri Ezechie regis Juda.

Gloria dei est celare verbum, ⁊ gloria regũ inuestigare sermonem. Celum sursum, ⁊ terra deorsum, ⁊ cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum. aufer impietatẽ de vultu regis, ⁊ firmabitur iustitia thronus eius. Ne glorioſus appareas corã rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est enĩ vt dicat tibi. Ascẽde huc, q̃ vt humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito: ne postea emẽdare nõ possis, cum dehonestaueris amicum tuum. Causam tuã tracta cum amico tuo, ⁊ secretum extraneo ne reueles: ne forte insultet tibi cum audierit, ⁊ exprobrare non cesset. Gratia ⁊ amicitia liberant, quas tibi serua, ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argẽteis, qui loquitur verbũ in tẽpore suo. Jnauris aurea, ⁊ margaritũ fulgẽs, qui arguit sapientẽ ⁊ aurem obediẽtẽ. Sicut frigus niuis in die messis, ita legatus fidelis ei q̃ miserit eũ, animã ipsius refocillare facit. Nubes ⁊ vẽtus pluuiã nõ sequentes, vir glorioſus, ⁊ promissa nõ cõplẽs. Patiẽtia lenietur princeps: et lingua mollis confringet duritiã. Mel inueniſti, comede q̃ sufficit tibi: ne forte satiatus euomas illud. Subtrahe pedẽ tuũ de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te. Jaculũ ⁊ gladius ⁊ sagitta acuta, hõ q̃ loquit cõtra proximum suum falsum testimoniũ. Dens putridus, ⁊ pes lassus q̃ sperat super infideli in die angustie, ⁊ amittit palliũ in die frigoris. Acetũ in nitro, qui cãtat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere. prunas enĩ congregabis super caput eius, ⁊ dñs reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluuias, ⁊ facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis, q̃ cum muliere litigiosa et in domo cõmuni. Aqua frigida anime sitiẽti, ⁊ nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede, ⁊ vena corrupta, iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multũ comedit, nõ est ei bonũ: sic q̃ scrutator est maiestatis, opprimet a gloria. Sicut vrbs patens ⁊ absq; murorũ ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

¶ Capituli Summarium. Stulto nihil cõmittẽdũ presertim futili ⁊ maledico. Caput. xxvj.

Quomodo nix in estate, ⁊ pluuie in messe, sic indecens est stulto gloria. Sicut auis ad alia trãsuolans, ⁊ passer quolibet vadẽs: sic maledictũ frustra prolatũ in quẽpiã superueniet. Flagellũ eq̃, ⁊ camus asino, ⁊ virga dorso imprudẽtiũ. Ne rñdeas stulto iuxta stultitiã suã, ne efficiaris ei similis. Rñde stulto iuxta stultitiã suã, ne sibi sapiẽs esse videat. Claudus pedibus, ⁊ iniquitatẽ bibẽs, qui mittit verba per nuntiũ stultum. Quõ pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecẽs est in ore stultorũ parabola. Sicut qui mittit lapidẽ in acerniũ mercurij: ita qui tribuit insipienti honorẽ. Quõ si spina nascat in manu temulenti: sic parabola in ore stultorũ. Judiciũ determinat causas: ⁊ qui imponit stulto silentiũ, iras mitigat. Sicut canis qui reuertit̃ ad vomitũ suũ sic imprudens qui iterat stultitiam suã. Vidisti hominem sapientẽ sibi videri, magis illo spẽ habebit insipiẽs. Dicit piger. Leo est in via, ⁊ leena in itineribꝰ. Sicut ostiũ vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manus sub ascella sua, ⁊ laborat si ad os suum eas conuerterit. Sapiẽtior sibi piger videt̃ septẽ viris loquẽtibus sentẽtias. Sicut q̃ apprehendit auribus canẽ, sic qui trãsit impatiẽs, ⁊ cõmiscet̃ rixe alterius. Sicut noxius est q̃ mittit sagittas, ⁊ lãceas, ⁊ mortem: ita vir q̃ fraudulẽter nocet amico suo, ⁊ cũ fuerit deprehensus, dicit, Ludẽs feci. Cũ defecerint ligna, extinguetur ignis: ⁊ susurrone subtracto, iurgia cõquiescũt. Sicut carbones ad prunas, ⁊ ligna ad ignẽ, sic homo iracũdus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perueniunt ad intima cordis. Quõ si argẽto sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumẽtia cum pessimo corde sociata. Labijs suis intelligitur inimicus, cũ in corde tractauerit dolos. q̃ submiserit vocẽ suã, ne credideris ei, q̃m septẽ nequitie sunt in corde illius. Qui operit odiũ fraudulẽter, reuelabit̃ malitia eius in concilio. Qui fodit foueam, incidet in eam: ⁊ qui voluit lapidẽ, reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, et os lubricum operatur ruinas.

¶ L.S. Cohibẽda est ira, ⁊ cauẽda fraudulẽtia. ca. xxvij.

Ne glorieris in crastinũ, ignorãs q̃d supernẽtura pariat dies. Laudet te alienus, et non os tuum, extraneus, ⁊ nõ labia tua. Grane est sarũ, ⁊ onerosa arena: sed ira stulti vtroq; grauior. Jra nõ habet misericordiam, nec erũpens furor: ⁊ impetũ concitati ferre q̃s poterit? Melior est manifesta correptio, q̃ amor abscõditus. Melliora sunt vulnera diligentis, q̃ fraudulẽta oscula odientis. Anima saturata calcabit fauũ, ⁊ anima esuriẽs etiã amarũ p̃ dulci sumet. Sicut auis trãsmigrans de nido suo, sic vir qui derelinqt locũ suũ. Unguẽto ⁊ variis odoribus delectat̃ cor: et bonis amici consilijs anima dulcoratur. Amicum tuũ, ⁊ amicũ patris tui ne dimiseris: ⁊ domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est vicinus iurta, q̃ frater procul. Stude sapientie fili mi, ⁊ letifica cor meũ, vt possis exprobranti respondere sermonem. Astutus vidẽs malũ, absconditus est, parvuli trãseuntes sustinuerũt dispẽdia. Tolle vestimẽtũ eius qui spopondit pro extraneo, ⁊ pro alienis aufer ei pignus. Qui bñdicit primo suo voce grãdi, de nocte cõsurgens, maledicẽti similis erit. Tecta perstillãtia in die frigoris, ⁊ litigiosa mulier cõparantur. qui retinet eam, quasi qui ventũ teneat, ⁊ oleum dextre sue euacuet. Ferrũ ferro exacuit̃, ⁊ homo exacuit faciem amici sui. Qui seruat ficum, comedet fructus eius: ⁊ q̃ custos est domini sui, glorificabitur. Quomodo in aqis respondent vultus prospicentium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Jnfernus et perditio nunquã implẽtur, similiter et oculi hominũ insatiabiles. Quo modo probatur in conflatorio argentum, ⁊ in fornace aurum: sic probatur homo ore laudãtis. Cor iniqui inquirit mala, cor aũt rectum inquirit scientiam. Si cõtuderis stultum in pila, q̃si ptisanas feriente desuper pilo, nõ auferetur ab eo stultitia eius. Diligẽter agnosce vultum pecoris tui tuosq; greges considera. non enĩ habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generatione et gñationẽ. Aperta sunt prata, et

apparuerūt herbe virētes,⁊ collecta sunt fena de montib⁹. Agni ad vestimentum tuum,⁊ hedi agri pretiū. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos,⁊ in necessaria domus tue, et ad victum ancillis tuis.

¶ L.S. Equitas ⁊ iustitia in cūctis seruāda. Caput.xxviij.

A — FUgit impius nemine persequente,iustus autem quasi leo confidens,absq; terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius:⁊ propter hominis sapientiam ⁊ horum scientiam que dicūtur,vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes,similis est imbri vehemēti,in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem,laudant impium,qui custodiunt,succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudiciū,qui autem inquirunt dominū,animaduertunt omnia. Melior est pauper ambulās in simplicitate sua q̄ diues in prauis itineribus. Qui custodit legem,filius sapiēs est qui aūt comessatores pascit,confundit patrem suum. Qui coacervat diuitias vsuris,⁊ fenore liberali,in pauperes ꝯgregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem,oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala,in interitu suo corruet,⁊ simplices possidebūt bona. Sapiēs sibi videt vir diues,pauper autē prudēs scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est,regnātibus impijs ruine hominum. Qui abscōdit scelera sua,nō dirigēt,qui aūt cōfessus fuerit,et reliquerit ea,misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pauidus:qui vero mentis est dure,corruet in malum. Leo rugiens,⁊ vrsus esuriens,princeps impius super populū pauperē. Dux indigens prudētia,multos opprimet per calūniā:qui aūt odit auaritiā,longi fient dies eius. Homine qui calūniat animę sanguinē,si vsq; ad lacū fugerit,nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter,saluus erit:qui peruersis gradit vijs,cōcidet semel. Qui operatur terrā suam,satiabit panibus:qui autē sectat ocium,replebitur egestate. Vir fidelis multū laudabitur:q autē festinat ditari,nō erit innocēs. Qui cognoscit in iudicio faciem,nō bene facit,iste ⁊ pro bucella panis deserit veritatē. Vir qui festinat ditari,⁊ alijs inuidet,ignorat q̄ egestas supueniet ei. Qui corripit hominē,gratiā postea inueniet apud eum magis,q̄ ille qui per lingue blādimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo,⁊ a matre,⁊ dicit hoc nō esse peccatum:particeps homicide est. Qui se iactat ⁊ dilatat,iurgia cōcitat:q vero sperat in dño,sanabitur. Qui cōfidit in corde suo,stultus est:q autē gradit sapiēter,ipse saluabit. Qui dat pauperi,nō indigebit,qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam. Cum surrexerint impij,abscondētur homines:cum illi perierint,multiplicabuntur iusti.

¶ L.S. Sub rectoribus iustis floret respublica. Cap.xxix.

A — VIr qui corripiente dura ceruice cōtēnit,repentinus ei superueniet interitus,⁊ eum sanitas nō sequet. In multiplicatione iustoū letabit vulgus:cū impij sumpserint principatū,gemet pplūs. Vir qui amat sapientiā,letificat patrem suum:qui autē nutrit scorta,perdet substantiā. Rex iustus erigit terram,vir auarus destruit eam. Homo qui blādis fictisq; sermonib⁹ loquitur amico suo,recte expādit gressibus suis. Peccantē virū iniquū muoluet laqueus,⁊ iustus laudabit atq; gaudebit. Nouit iustus causam pauperū,impius ignorat scientiam. Homines pestilētes dissipant ciuitatē,sapiētes vero auertūt furorē. Vir sapiēs si cū stulto cōtēderit,siue irascatur,siue rideat,nō inueniet requiem. Viri sanguinū oderūt simplicē:iusti aūtē querunt animā eius. Totū spiritū suum pfert stultus:sapiēs differt ⁊ reseruat in posterū. Princeps qui libenter audit verba mendacij,omnes ministros habet impios. Pauper ⁊ creditor obuiauerunt sibi:vtriusq; illuminator est dominꝰ. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in eternum firmabitur. Virga atq; correctio tribuit sapientiam,puer autem qui dimittitur voluntati sue, confundit matrem suam. In multiplicatione impiorū multiplicabuntur scelera,et iusti ruinas eorum videbūt. Erudi filium tuū,⁊ refrigerabit te,et dabit delitias anime tue. Cū

Supra xx.a.

B

C

Supra xx.b. Eccle. xx.d.

D

A

Luc. xv.e.

B

C

ppheta defecerit,dissipabitur populus: qui vero custodit legem,beatus est. Seruus verbis non ꝓtest erudiri: quia quod dicis intelligit,et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum,stultitia magis sperāda est q̄ illi⁹ correctio. Qui delicate a pueritia sua nutrit seruum suum,postea sentiet eum cōtumacem. Vir iracundus prouocat rixas:et qui ad indignandum facilis est,erit ad peccata procliuior. Superbum sequitur humilitas,⁊ humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cū fure partitur,odit animam suam,adiurantē audit,et non iudicat. Qui timet hominem,cito corruet:qui sperat in dño,subleuabitur. Multi requirunt faciem principis,et iudicium a domino egreditur singulorum. Abominantur iusti virum impium,⁊ abominantur impij eos qui in recta sunt via. Verbū custodiēs filius,extra peditionem erit.

D

Job xxij.d.

¶ Capitulū Summarium. Sapientia a deo petenda,duo a deo ꝓstulanda,tria insaturabilia.&c. Caput.xxx.

A — VErba congregantis filij vomentis. Visio quam locutus est vir,cum quo est deus,⁊ qui deo secū morante confortatus,ait. Stultissimus sum virorum,⁊ sapientia hominum non est mecum. nō didici sapientiam,⁊ noui scientiam sanctorum. Quis ascēdit in celum,atq; descendit: Quis continuit spiritū in manibus suis: Quis colligauit aq̄s quasi in vestimēto: Quis suscitauit omnes terminos terre: Quod nomē est eius,⁊ qō nomen filij eius,si nosti: Omnis sermo deo ignitus,clypeus est sperantibus in se. Ne addas quicquā verbis illius,et arguaris,inueniarisq; mendax. Duo rogaui te,ne deneges mihi antequam moriar. Vanitatē,⁊ verba mendacij longe fac a me. Mendicitatem,⁊ diuitias ne dederis mihi,tribue tantum victui meo necessaria. ne forte satiatus illiciar ad negandum,et dicam,Quis est dominus: aut egestate compulsus furer,et periurem nomen dei mei. Ne accuses seruū ad dominum suum,ne forte maledicat tibi,⁊ corruas. Generatio que patri suo maledicit,et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi munda videt,⁊ tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi,⁊ palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dētibus gladios habet,et commandit molaribus suis,vt comedat inopes de terra,⁊ pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie,dicentes. Affer affer. Tria sunt insaturabilia,et quartū quod nūquā dicit,Sufficit. Infernus,⁊ os vulue,⁊ terra que nō satiatur aqua:ignis vero nunquā dicit Sufficit. Oculum qui subsannat patrem,et qui despicit partum matris sue,suffodiant eum corui de torrentibus,et comedant eum filij aquile. Tria sunt difficilia mihi,et quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo,viam colubri super petram,viam nauis in medio mari,⁊ viam viri in adolescentula. Talis est via mulieris adultere,que comedit,⁊ tergēs os suum,dicit. Non sum operata malum. Per tria mouetur terra,et quartum non potest sustinere. Per seruū cū regnauerit,per stultū cum saturatus fuerit cibo,et per odiosam mulierem cum in matrimonium fuerit assumpta,⁊ per ancillam cum fuerit heres domine sue. Quatuor sunt minima terre,et ipsa sunt sapientiora sapientib⁹: formice populus infirmus,qui preparat in messe cibum suū, lepusculus plebis inualida,qui collocat in petra cubile suum: regem locusta non habet,et egreditur vniuersa per turmas suas: stellio manibus nititur,et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur,⁊ quartum quod incedit feliciter: leo fortissimus bestiarum,ad nullius pauebit occursum: gallus succinctus lumbos suos,⁊ aries,nec est rex qui resistat ei. Et qui stultus apparuerit,postq; eleuatus est in sublime: si cū intellexisset,ori suo imposuisset manū. Qui autē fortiter premit vbera ad eliciendum lac,exprimit butyrum: ⁊ qui vehementer emungit,elicit sanguinem: et qui prouocat iras,producit discordias.

B

Psalmo xvij.c.

C

¶ Capituli Summarium. Mirentes consolandi. Item qualis debeat esse mulier proba. Caput.xxxj.

¶ Verba Lamuelis regis. visio qua erudiuit eū mater sua.

A Quid dilecte mi, qđ dilecte vteri mei, qđ dilecte votorũ meorũ: Ne dederis mulieribꝰ substantiã tuã, & vias tuas ad delẽdos reges. Noli regibus o Lamuel, noli regibꝰ dare vinũ: qꝛ nullũ secretũ est, vbi regnat ebrietas. ne forte bibãt & obliuiscant iudiciorũ, & mutẽt cãm filiorũ pauperis. Date siceram merentibus, & vinũ his q amaro sunt aio. Bibãt & obliuiscant egestatis sue, & doloris sui nõ recordent amplius. Api os tuũ muto, & causis oĩm filiorũ q pertranseunt. Aperi os tuũ, decerne qđ iustũ est, & vindica inopẽ, & pauperẽ. Aleph. Mulierẽ fortẽ qs inueniet: procul, & de vltimis finibꝰ ptũ eius. Beth. Cõfidit in ea cor viri sui, & spolijs nõ indigebit. Bimel. Reddet ei bonũ, & nõ malũ, oĩbus diebꝰ vite sue. Daleth. Quesiuit lanã, & linũ, & opata est cõsilio manũ suarũ. He. Facta est quasi nauis institoris de lõge portãs panem suũ. Uau. De nocte surrexit, dediteꝫ ꝑdã domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Zain. Cõsiderauit agrũ, & emit eum, de fructu manuũ suarũ plantauit vineam. Heth. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachiũ suuꝫ. Teth. Gustauit qm̃ bona est negotiatio eius, nõ extinguet in nocte lucerna eius. Iod. Manũ suam misit ad fortia, et digiti eius apprehẽderũt fusum. Caph. Manũ suã aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperẽ. Lamed. Non timebit domui sue a frigoribus nimis, oẽs enĩ domestici eius vestiti sunt duplicibus. Mem. Stragulatam vestem fecit sibi, byssus & purpura indumentum eius. Nun. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cũ senatoribus terre. Samech. Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit chananeo. Ain. Fortitudo & decor indumentum eius et ridebit in die nouissimo. Phe. Os suũ aperuit sapientie, et lex clementie in lingua eius. Sade. Cõsiderat semitas domus sue, & panẽ otiosa nõ comedit. Coph. Surrexerũt filij eius, et beatissimã predicauerũt: vir eius, & laudauit eã. Res. Multe filie congregauerũt diuitias: tu supergressa es vniuersas. Sin. Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens dñm ipsa laudabitur. Thau. Date ei de fructu manuum suarum, et laudent eam in portis opera eius. ¶ Finis.

¶ Explicitunt prouerbia Salomonis.

¶ Incipit prologus sancti Hieronymi in librum ecclesiasten.

Memini me ante hoc ferme quinquennũ cũ adhuc rome essem et ecclesiastẽ sancte blesille legerẽ vt eã ad contẽptũ mũdi huius prouocarẽ: & oẽ qđ in mũdo cerneret putaret esse pro nihilo rogatũ ab ea: vt in morẽ cõmentariolũ obscura queq; dissererẽ: vt absq; me posset intelligere q̃ legebat: Itaq; qm̃ in pcinctu nr̃i opis subita mortẽ subtracta est: & vbi nõ meruim⁹ o paula & eustochium talem vite nr̃e hr̃e consortẽ tãtoq; vulnere tũc percussus obmutui: & nũc in bethleẽ positus: angustioꝛe vez ciuitate: silentij memorie & vobis reddo qđ debeo. Hoc breuiter admonẽs q̃ nullius autoritatẽ secutus sum: sed de hebreo trãsferẽs maxime septuaginta interpꝛũ consuetudini me coaptauiꝛ in his dũtaxat q̃ nõ multũ ab hebraicis discrepabant. Interdũ aq̃le & symmachi & theodotionis recordat⁹ sum: vt nec nouitate nimia lectoꝛis studiũ deterrerẽ: nec rursum cõtra cõsciam meam fonte veritatis omisso: opinionum riuulos consecrarer.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit Liber Ecclesiastes: qui ab Hebreis cobeleth appellatur.

¶ C.S. Omnia transitoria & stulta in mundo. Caput.j.

A Verba ecclesiastis filij Dauid regis Ierusalẽ. Uanitas vanitatum: dixit Ecclesiastes, vanitas vanitatũ, et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de vniuerso labore suo quo laborat sub sole? Generatio preterit, et generatio aduenit, terra aũt in eternũ stat. Oritur sol, & occidit, & ad locum suum reuertit, ibiq; renascens Gyrat per meridiẽ & flectit ad aquilonẽ. Lustrãs vniuersa in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertit. Oĩa flumina intrãt in mare, & mare nõ redũdat. Ad locũ vñ exeũt flumina, reuertunt, vt iterũ fluant. Cũcte res difficiles: nõ põt eas hõ explicare sermone. Nõ saturat oculus visu, nec auris auditu impleꝛ. Quid est qđ fuit, ipm̃ qđ futurũ est. Quid est qđ factum est? ipsum qđ faciẽdũ est. Nihil sub sole nouũ, nec valet quisquã dicere. Ecce hoc recens est, iã ẽm pcessit in seculis, q̃ fuerunt ante nos. Nõ est priorũ memoriã, sed nec eorũ qdẽ q̃ postea futura sunt, erit recordatio apud eos q futuri sunt in nouissimo. Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalẽ, & proposui in aio meo q̃rere & inuestigare sapiẽter de oĩbus que fiũt sub sole. Mãc occupationẽ pessimã dedit deus filijs hoĩm: vt occuparent in ea. Uidi que fiunt cuncta sub sole, et ecce vniuersa vanitas, & afflictio spiritus. Peruersi difficile corrigunt, & stultorũ infinitus est numerus. Locut⁹ sum in corde meo, dicens. Ecce magnus effectus sum, et pcessi omnes sapia, qui fuerũt ante me in Ierusalẽ, et mens mea cõtemplata est multa sapiẽter, & didici: dediq; cor meũ, vt scirem prudentiã atq; doctrinã, erroꝛesq; & stultitiã. & agnoui q̃ in his q̃q; esset labor, & afflictio spiritus, eo q̃ in multa sapia, multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & dolorẽ.

¶ C.S. Uoluptatibus frena laxare vanitas est. Caput.ij.

A Ixi ergo in corde meo. Uadã & affluã delicijs, & fruar bonis. Et vidi q̃ hoc quoq; esset vanitas. Risum reputaui erroꝛem, & gaudio dixi. Quid frustra deciperis? Cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnem meam, vt animũ meũ transferrẽ ad sapientiam, deuitarẽq; stultitiã, donec viderẽ quid esset vtile filijs hoĩm, qđ facto opꝰ est sub sole numero dierũ vite sue. Magnificaui opera mea, & edificaui mihi domos, & plãtaui vineas, feci hortos & pomeria, & consaui ea cunctis gñis arboꝛũ: extruxi mihi piscinas aquarũ, vt irrigarẽ syluam lignoꝛ germinantiũ. Possedi seruos & ancillas, multamq; familiã habui: armenta quoq; & magnos ouium greges vltra oẽs q fuerũt añ me in Ierusalẽ. Coacernaui mihi argẽtum & aurũ, & substantias regũ & puinciarũ. Feci mihi cantoꝛes, & cãtatrices, & delicias filioꝛ hoĩm scyphos, & urceos in ministerio ad vina fundenda: & supgressus sum opibꝰ oẽs q añ me fuerũt in Ierusalẽ. Sapiẽtia q̃q; pseuerauit mecũ. & oĩa q̃ desiderauerũt oculi mei, non negaui eis: nec phibui cor meũ qn omni voluptate frueret, & oblectaret se in his q̃ ꝑparauerã. Et hãc rat⁹ sum ptẽ meã, si vterer labore meo. Cũq; me conuertissem ad vniuersa opa q̃ fecerãt manꝰ mee, et ad labores in qbꝰ frustra sudauerã, vidi in oĩbꝰ vanitatẽ & afflictionẽ animi, & nihil pmanere sub sole. Trãsiui ad contẽplandã sapientiã, erroꝛesq; & stultitiã. Quid est, inquam, hõ vt seq possit regẽ factorẽ suũ? Et vidi q̃ tñ pcederet sapientia stultitiã, quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius, stult⁹ in tenebris ambulat. Et didici qđ vnꝰ vtriusq; esset interit⁹, & dixi in corde meo. Si vnꝰ & stulti & meus occasus erit: qđ mihi prodest q̃ maiorẽ sapiẽ dedi operã? Locutusq; cũ mẽte mea, aduerti q̃ hoc q̃q; esset vanitas. Nõ enĩ erit memoria sapiẽtis sili⁹ vt stulti i perpetuũ: & futura tpa obliuione cũcta pariter operiẽt. Morit̃ doct⁹ sili⁹ vt indoct⁹, & idcirco tedut me vite mee videntẽ mala vniuersa esse sub sole, & cuncta vanitatem et afflictionẽ spirit⁹. Rursus detestatus sum omnẽ industriã meã, qua sub sole studiosissime laboraui, habiturus heredem post me, quem ignoro vtrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboꝛibus meis quibꝰ desudaui & solicit⁹ fui: & est quã tam vanũ? Unde cessaui, renũtiauitq; cor meũ vltra laborare sub sole. Nã cũ alius laboret i sapia & doctria & solici-

Infra viij.a. Prouer. xvij.d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tudine, homini otioso quesita dimittit. et hoc q3 vanitas et magnum malum. Quid eñ proderit homini de vniuerso labore suo, et afflictiõe spiritus, qua sub sole cruciatus est: Cuncti dies eius doloribus 7 erũnis pleni sunt, nec p noctẽ mente requiescit. et hoc nõne vanitas est? Nonne melius est comedere, 7 bibere, 7 ostẽdere anime sue bona de laborib9 suis: 7 hꝫ de manu dei est. Quis ita vorabit 7 deliciis affluet vt ego? Homini bono in cõspectu suo dedit deus sapiam 7 scientiã 7 letitiã: peccatori aũt dedit afflictionem 7 curam superfluam, vt addat et congreget, et tradat ei qui placuit deo. sed et hoc vanitas est et cassa solicitudo mentis.

¶ L.S. Omnia suo tempore facienda sunt. Caput. iij.

A Omnia tempus habẽt, et suis spatijs transeunt vniuersa sub celo. Tẽpus nascẽdi, 7 tẽpus moriendi. Tẽpus plãtandi, 7 tẽpus euellẽdi quod plantatũ est. Tẽpus occidendi, 7 tẽpus sanãdi. Tẽpus destruẽdi, 7 tps edificãdi. Tẽpus flẽdi, 7 tps ridẽdi. Tẽpus plãgẽdi, 7 tẽpus saltãdi. Tẽpus spargẽdi lapides, et tẽpus colligẽdi. Tẽpus amplexãdi, 7 tẽpus lõge fieri ab amplexibus. Tẽpus acquirẽdi, 7 tẽpus perdendi. Tempus

B custodiẽdi, 7 tẽpus abijciẽdi. Tẽpus scindẽdi, 7 tẽpus consuendi. Tẽpus tacẽdi, 7 tẽpus loquẽdi. Tẽpus dilectiõis, 7 tẽpus odij. Tẽpus belli, 7 tẽp9 pacis. Quid habet amplis homo de labore suo? Vidi afflictionẽ quã dedit deus filijs hoim, vt distendant in ea. Cuncta fecit bona in tpe suo, 7 mundũ tradidit disputationi eorũ, vt nõ inueniat hõ opus, qõ opatus est deus ab initio vsq3 ad finẽ. Et cognoui q9 nõ

C esset melius, nisi letari, 7 facere bene in vita sua. Dis eñ hõ qui comedit 7 bibit, 7 videt bonũ de labore suo, hoc donum dei est. Didici q9 omnia opera que fecit deus, perseuerẽt in perpetuũ nõ possumus eis quicquã addere, nec auferre, que fecit deus vt timeatur. Quod factum est, ipsum permanet. Que futura sunt, iam fuerũt: 7 de9 instaurat qõ abijt. Vidi sub sole in loco iudicij impietatẽ, 7 in loco iustitie iniquitatẽ: 7 dixi in corde meo. Justũ 7 impiũ iudicabit dñs, 7 tempus

D omni rei tũc erit. Dixi in corde meo de filijs hominum, vt probaret eos deus, 7 ostẽderet similes esse bestijs. Idcirco vnus interitus est hominis 7 iumẽtorũ, 7 equa vtriusq3 conditio. sicut morit homo, sic 7 illa moriunt. similiter spirant omnia, 7 nihil habet homo iumẽto amplius. Cuncta sub iacent vanitati, 7 oia pergunt ad vnũ locũ. De terra facta sunt, 7 in terram pariter reuertũtur. Quis nouit si spiritus filiorũ Adam ascẽdat sursum, 7 si spiritus iumẽtorũ descẽdat deorsum? Et deprehendi nihil esse melius, q9 letari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, vt post se futura cognoscat?

¶ Capituli Summarium. Multe calũnie, oppressiones,

A 7 afflictiones in mundo. Caput. iiij.

Verti me ad alia, 7 vidi calũnias q̃ sub sole gerũtur, 7 lachrymas innocẽtiũ, et neminẽ cõsolatorem, nec posse resistere eorũ violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudaui magis mortuos, q9 viuentes: 7 felicioꝛẽ vtroq3 iudicaui qui necdũ natus est, nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum cõtẽplatus sum

B omnes labores hominũ, et industrias animaduerti patere inuidie proximi. 7 hoc ergo vanitas, 7 cura supflua est. Stultus cõplicat manus suas, 7 comedit carnes suas, dicens. Melior est pugillus cũ requie, q9 plena vtraq3 manus cum labore, 7 afflictione animi. Cõsideraꝛ reperi 7 aliã vanitatẽ sub sole. vnus est, 7 scõm nõ habet, non filiũ, non fratrem, 7

C tamen laborare nõ cessat, nec satiantur oculi eius diuitijs: nec recogitat, dicens. Cui laboro, 7 fraudo animam meam bonis? 7 in hoc q̃q3 vanitas est, 7 afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul, q9 vnum: habent eñ emolumentum societatis sue: si vnus ceciderit, ab altero fulciet. Ve soli: q3 cum ceciderit, nõ habet sublenantẽ se. Et si dormierint duo, fouebuntur mutuo. Unus quomodo calefiet? Et si quispiã

D preualuerit cõtra vnum, duo resistent ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens, rege sene 7 stulto, qui nescit prouidere in posterũ. Quod 7 de carcere, catenisq3 interdũ quis egrediatur ad regnũ: 7 alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cũctos viuentes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo. Infinitus numerus est populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt, non letabuntur in eo. sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuũ ingrediẽs domum dei, 7 appropinqua vt audias. multo enim melior est obedientia, quam stultorum victime, qui nesciũt quid faciunt mali.

¶ Capituli Summarium. Cauẽda preceps loquacitas, 7 insatiabilis auaritia. Caput. v.

A Ne temere quid loquaris, neq3 cor tuum sit velox ad pferẽdũ sermonẽ corã deo. Deus eñ in celo, et tu super terrã, idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequunt somnia, 7 in multis sermonibus inuenietur stultitia. Si qd vouisti deo, ne moreris reddere. displicet eñ ei infidelis 7 stulta pmissio. q3cũq3 voueris redde. Multoq3 melius est nõ vouere, q̃ post votũ promissa non reddere. Ne dederis os tuũ vt peccare facias carnẽ tuã. neq3 dicas corã angelo. Nõ est prouidẽtia: ne forte iratus de9 cõtra sermones tuos dissipet cũcta opera manuum tuarũ. Ubi multa sunt somnia, plurime sunt vanitates, 7 sermones innumeri. Tu vero deũ time. Si videris ca-

B lũnias egenorũ 7 violenta iudicia, 7 subuerti institiã in prouincia, nõ mireris sup hoc negotio: quia excelso excelsior est alius, 7 super hos quoq3 eminẽtiores sunt alij, 7 insup vniuerse terre rex imperat seruiẽti. Auarus non implebit pecunia: 7 qui amat diuitias, fructum nõ capiet ex eis. et hoc

C ergo vanitas. Ubi multe sunt opes, multi q comedunt eas. Et quid pdest possessori, nisi q9 cernit diuitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti, siue parũ, siue multum comedat: saturitas autem diuitis non sinit eum dormire. Est et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole: diuitie conseruate in malum domini sui. pereũt eñ in afflictione pessima. Genuerit filium qui in summa egestate erit. sicut egressus

D est nudus de vtero matris sue, sic reuertetur, et nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quo modo venit, sic reuertetur. Quid ergo prodest ei q9 laborauit in ventum? Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris 7 in curis multis, 7 in erũna atq3 tristitia. Hoc itaq3 visum est mihi bonum vt comedat quis 7 bibat, et fruatur letitia ex labore suo quo laborauit ipe sub sole numero dierũ vite sue quos dedit ei de9, 7 hec est ps illi9. Et omni homini cui dedit deus diuitias, atq3 substantiã, potestatẽq3 ei tribuit vt comedat ex eis, 7 fruatur parte sua, 7 letet de labore suo hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue, eo q9 deus occupet delitijs cor eius.

¶ L.S. Auari non satis audent comedere. Caput. vj.

A Est 7 aliud malum quod vidi sub sole, 7 quidem frequẽs apud homines. vir cui dedit deus diuitias 7 substantiam 7 honorem, 7 nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat: nec tribuit ei potestatem deus vt comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, 7 miseria magna est. Si genuerit quispiam centum liberos, 7 vixerit multos annos, 7 plures

B dies etatis habuerit, 7 anima illius non vtatur bonis substantie sue, sepultura q3 careat: de hoc ego pronũtio q9 melior illo sit abortiuus. frustra eñ venit 7 pergit ad tenebras, 7 oblitione delebitur nomen eius non vidit solem neq3 cognouit distantiã boni 7 mali, etiam si duobus milibus annis vixerit, 7 non fuerit perfruitus bonis. Nonne ad vnũ lo-

C cum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius: sed anima eius nõ implebitur. Quid habet amplius sapiẽs a stulto? et quid pauper, nisi vt pergat illuc, vbi est vita? Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias. sed et hoc vanitas est, et presumptio spiritus. Qui

D futurus est, iam vocatum est nomen eius, et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Uerba sunt plurima, multamq3 in disputando habentia vanitatem.

¶ Capituli

1. Regi. xv.c. Ose vj.c.

Deuter. xxiij.d.

Job. j.d. 1. Timo. vj.b.

¶ Capituli Summarium. Tristitia anteferenda letitie, et opulentia iuncta sapientie prodest. Caput.vij.

QUid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis sue, & tempore qō velut umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare, quid post eum futurum sub sole sit? ¶ Melius est nomen bonum, quā vnguenta pretiosa, & dies mortis die natiuitatis. ¶ Melius est ire ad domū luctus, q̄ ad domū cōuiuij, in illa enī finis cūctorū admonetur hominū, et vincs cogitat quid futurū sit. ¶ Melior est ira risu, q̄ per tristitiā vultus, corrigit animus delinquētis. Cor sapiētū vbi tristitia est, & cor stultorū vbi letitia. ¶ Melius est a sapiētiore corripi, q̄ stultorū adulatione decipi: q̄ sicut sonitus spinarū ardētiū sub olla, sic risus stulti, sed & hoc vanitas. Calūnia cōturbat sapientem, & perdet robur cordis illius. ¶ Melior est finis oratiōis, q̄ principiū. ¶ Melior est patiēs arrogāte. Ne festines velox ad iram, secūdū: quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas. Quid putas causa est, q̄ priora tpa meliora fuere q̄ nūc sunt: stulta enim est huiusce modi interrogatio. Utilior est sapia cū diuitiis, & magis prodest videntibus solē. Sicut enī protegit sapia, sic protegit pecunia. Hoc autē plus hz eruditio & sapia, q̄ vitā tribuūt possessori suo. Cōsidera opa dei, q̄ nemo possit corrigere, quē ille deseruerit. In die bona fruere bonis, & malam diem pcaue. sicut enī hāc sic & illā fecit deus, vt non inueniat homo contra eū iustas querimonias. Hec q̄z vidi in diebus vanitatis mee. Justus perit in iustitia sua, et impius multo viuit tpe in malitia sua. Noli esse iustus multū: neq; pl⁹ sapias, q̄ necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multū: & noli esse stultus, ne moriaris in tpe nō tuo. Bonū est te iustētare iustū, sed & ab illo ne subtrahas manū tuā: quia qui timet deū, nihil negligit. Sapia cōfortauit sapiēt̄, sup decem principes ciuitatis. Nō est enī homo iustus in terra, qui faciat bonū, & nō peccet. Sed & cūctis sermonib⁹ q̄ dicuntur, ne accōmodes cor tuū: ne forte audias seruū tuū maledicentē tibi. Scit enī cōscientia tua q; & tu crebro maledixisti alijs. Cūcta tentaui in sapia. Dixi, Sapiēs efficiar: & ipsa longius recessit a me, multo magis q̄ erat: & alta profunditas, quis inueniet eā? Lustraui vniuersa animo meo: vt scirem & cōsyderarē, & quererē sapiam & rationē, vt cognoscerem impietatē stulti, & errorē imprudētiū: inueni amariorē morte mulierem, que laqueus venator est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius. q placet deo, effugiet illā: qui aūt peccator est, capietur ab illa. Ecce hoc inueni, dixit Ecclesiastes, vnum & alterū, vt inuenirē rationē, quā adhuc querit anima mea, & nō inueni. Virum de mille vnū reperi: mulierem ex omnibus nō inuenī. Solūmodo hoc inueni, q̄ fecerit deus hominē rectū, & ipse se infinitis miscuerit q̄stiōib⁹. Quis talis vt sapiēs est? & quis cognouit solutionē verbi?

¶ Capituli Summarium. Impij sepe diu viuunt in malum suum. Caput.viij.

SApientia hois lucet in vultu eius, et potentissimus faciē illius commutabit. Ego os regis obserno, et precepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius, neq; permaneas in opere malo: quia omne quod voluerit faciet, et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest. Quare ita facis? Qui custodit precepeum nō experietur quicquā mali. Tempus & rīsionē cor sapientis intelliget. Omni negotio tēpus est, & opportunitas, et multa hominis afflictio: quia ignorat preterita, & futura nullo scire pōt nuntio. Non est in hominis potestate prohibere spiritū, nec habet potestatē in die mortis, nec finitur quiescere ingruēte bello, neq; salnabit impietas impiū. Cūcta hec cōsyderaui, & vedi cor meū in cūctis operibus q̄ fiunt sub sole. Interdū dōnatur homo hoi in malū suū. Vidi impios sepultos: q etiā cum adhuc viuerēt, in loco sancto erāt, & laudabant in ciuitate quasi instor operū. sed & hoc vanitas est. Eteni cor nō profert cito cōtra malos sententia, absq; timore vllo filij hominū perpetrant mala. Attamē peccator ex eo q̄ centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego cognoui q̄ erit bonum timentibus deum qui verentur faciem eius. Non sit bonū impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi vmbra trascat, qui non timet faciem domini. Est et alia vanitas que fit super terram. sunt iusti quibus mala proueniunt quasi opera egerint impiorum: & sunt impij qui ita securi sunt, quasi iustorū facta habeant, sed & hoc vanissimum iudico. Laudaui igitur letitiā, q̄ non esset homini bonum sub sole, nisi q̄ comederet, & biberet, atq; gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vite sue quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meum: vt scirem sapiētiam, et intelligerem dissentionem que versatur in terra. Est homo qui diebus & noctibus somnum non capit oculis. Et intellexi q̄ omnium operum dei nullam possit homo inuenire rationem eorum que fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit ad querendū, tanto minus inueniet. etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire. Omnia hec tractaui in corde meo, vt curiose intelligerem.

¶ Capituli Summarium. ¶ Dali sepe insolētiores fiūt, q̄ videant omnia cūctis eque euenire. Caput.ix.

SUnt iusti, atq; sapientes, et opera eorum in manu dei: & tamē nescit homo vtrū amore, an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta: eo q̄ vniuersa eque eueniāt iusto & impio, bono & malo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contēnenti. Sicut bonus, sic & peccator: vt periurus, ita & ille qui verum deierat. Hoc est pessimū inter omnia que sub sole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt. vnde et corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hec ad inferos deducuntur. Nemo est qui semp, viuat & qui huic rei habeat fiduciā. ¶ Melior est canis viuus leone mortuo. viuētes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil nouerūt amplius nec habent vltra mercedem: quia oblionī tradita est memoria eorum. Amor quoq; & odium, & inuidie simul perierunt, nec habent partem in hoc seculo: et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo, et comede in letitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum vxore quam diligis, cunctis diebus vite instabilitatis tue, qui dati sunt tibi sub sole, omni tempore vanitatis tue hec est enim pars in vita, & in labore tuo q̄ laboras sub sole. Quodcūq; facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapiētia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum diuitias, nec artificum gratiam: sed tempus casumq; in omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines tempore malo, cum eis extemplo superuenerit. Hanc quoq; sub sole vidi sapientiam. et probaui maximam: ciuitas parua, et pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus, et vallauit eam, extruxitq; munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inuentusq; est in ea vir pauper et sapiens, et liberauit vrbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est et verba eius nō sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio, plus quam clamor principis inter stultos. ¶ Melior est sapientia, quam arma bellica: et qui in vno peccauerit, multa bona perdet.

¶ Capituli Summarīū. Stultitia, mala lingua & Ebrietas principum plurimum nocent. Caput.x.

MUsce morientes perdunt suauitatem vnguenti. Pretiosior est sapientia, et gloria, parua et ad tempus stultitia. Cor sapiētis in dextera eius, cor stulti in sinistra illius. Sed & in via stultus ambulans, cū ipse insipiēs sit, omnes stultos estimat. Si spiritus

Universidad de Deusto
Biblioteca

potestatē habētis ascēderit sup te,locū tuū ne dimiseris:q̄ curatio faciet cessare pctā maxima.Est malū,qđ vidi sub sole quasi p errorē egrediens a facie principis:positū stultū in dignitate sublimi,z diuites sedere deorsum.Vidi seruos in equis:z principes ambulātes sup terrā,quasi seruos.Qui fodit foueā incidet ī eā:z q̄ dissipat sepē,mordebit eū coluber.Qui trāsfert lapides,affligetur in eis:qui scindit ligna vulnerabit̄ ab eis.Si retusum fuerit ferrū,z hoc nō vt prius, sed habetatum fuerit,multo labore exacuet̄,et post industriam sequet̄ sapiētia.Si mordeat serpēs in silentio,nihil eo minus hz q̄ occulte detrahit.Verba oris sapiētis grā,z labia insipiētis precipitabunt eū.Initiū verborū eius stultitia,z nouissimū oris illius error pessimus.Stultus verba multiplicat.Ignorat homo quid ante se fuerit:et quid post se futurū sit,quis ei poterit indicare.Labor stultorū affliget eos,qui nesciūt in vrbē pergere.Ve tibi terra,cui⁹ rex puer est,z cui⁹ principes mane comedūt.Beata terra,cui⁹ rex nobilis est,z cuius principes vescunt in tpe suo ad reficiēdū,z nō ad luxuriā.In pigritijs humiliabit̄ cōtignatio,z in infirmitate manuū perstillabit domus.In risu faciūt panē z vinū, vt epulent̄ viuentes.Et pecunie obediunt omnia.In cogitatione tua regi ne detrahas,et in secreto cubiculi tui non maledixeris diuiti:quia z aues celi portabunt vocem tuā, et qui habent pennas annunciabunt sententiam.

¶L.S.Futura a nobis cognosci nequeunt. Caput.xi

MItte panē tuū super trāseūtes aquas: quia post tpa multa inuenies illū.¶Da partē,septē,necnō z octo q̄ ignoras qđ futurū sit mali super terrā. Si replete fuerint nubes,imbrē sup terrā effundent.Si ceciderit lignū ad austrū,aut ad aquilonē,in quocūq̄z loco ceciderit,ibi erit.Qui obseruat vētū,nō seminat: z q̄ cōsiderat nubes nūq̄ metet.Quomodo ignoras que sit via spūs,z qua ratione cōpingant̄ ossa in vētre p̄gnātis:sic nescis opera dei,q̄ fabricator est oīm.¶Mane semina semētē tuū,z vespere ne cesset manus tua:q̄ nescis qđ magis oriat̄, hoc an illud:z si vtrūq̄z simul,melius erit.¶Dulce lumē,z delectabile est oculis videre solē.Si annis multis vixerit hō,z in his oībus letus fuerit,meminisse debet tenebrosi tpis,et dierū multorum:q̄ cūuenerint,vanitatis arguent̄ preterita. Letare ergo iuuenis in adolescētia tua,z in bono sit cor tuū in diebus iuuētutis tue,z ambula in vijs cordis tui z in intuitu oculorū tuorū,z scito q̄ pro omnibus his adducet te deus in iudicium.Aufer iram a corde tuo,z amoue malitiam a carne tua.Adolescentia enim,z voluptas vana sunt.

¶L.S.Cogitandus deus a teneris annis. Caput.xij.

MEmēto creatoris tui in diebus iuuentutis tue anteqū veniat tps afflictiōis tue,z appropinquent anni,de q̄bus dicas.Nō mihi placēt.anteqū tenebrescat sol z lumē,z stelle,z luna,z reuertant nubes post pluuiā:q̄n cōmouebunt custodes domus,z nutabūt viri fortissimi,z otiose erunt molētes in minuto numero,et tenebrescēt videntes per foramina,z claudēt ostia in platea, in humilitate vocis molētis:z cōsurgēt ad vocē volucris,z obsurdescēt oēs filie carminis,excelsa q̄z timebūt,z formidabūt in via,florebit amygdalus,impinguabit̄ locusta:et dissipabit̄ capparis,quā ibit hō in domū eternitatis sue,et circūibūt in platea plāgētes:anteqū rumpat̄ funiculus argenteus,z recurrat vitta aurea,z cōteratur hydria sup fontem,z cōfringatur rota super cisternā,z reuertat̄ puluis in terrā suam vnde erat,z spiritus redeat ad deū qui dedit illū. Vanitas vanitatum dixit Ecclesiastes:et omnia vanitas. Cūq̄z esset sapiētissimus Ecclesiastes,docuit populum,et enarrauit q̄ fecerat:z inuestigās cōposuit parabolas multas.Quesiuit vba vtilia:z cōscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.Verba sapientium,sicut stimuli,z quasi claui in altū defixi,que per magistrorū cōsilium data sunt a pastore vno.His amplius fili mi ne requiras.Faciēdi plures libros nullus est finis:frequēs q̄z meditatio,carnis afflictio est.Finem loquēdi,pariter oēs audiamus.¶Deū time,z mādata eius obserua,hoc est enī omnis homo.z cūcta que fiunt,adducet deus in iudicium pro omni errato,siue bonū, siue malum sit. ¶Finis.

¶Incipiunt cantica canticorum.

¶Vox optantis christi aduentum. Caput.j.

OSculetur me osculo oris sui:q̄ meliora sunt vbera tua vino,fragrantia vnguentis optimis.Oleū effusum nomē tuum,ideo adolescentule dilexerūt te.Trahe me post te,curremus in odorē vnguētorū tuorū.Introduxit me rex in cellaria sua.Exultabimus z letabimur in te,memores vberū tuorū super vinū.Recti diligūt te.Nigra sum,sed formosa filia Jerusalē,sicut tabernacula Cedar,sicut pelles Salomonis.Nolite me cōsiderare q̄ fusca sum,q̄ decoloratio me sol,filij mris mee pugnauerūt cōtra me,posuerūt me custodē in vineis:vineā meā nō custodiui.Indica mihi,quem diligit aīa mea,vbi pascas, vbi cubes in meridie,ne vagari incipiā post greges sodaliū tuorū.Si ignoras te o pulchra inter mulieres,egredere z abi post vestigia gregum tuorum,z pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorū.Eqtatui meo ī currib⁹ ¶Pharaonis assimilaui te amica mea.¶Pulchre sunt gene tue sicut turturis: collū tuū:sicut monilia.¶Aurenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argēto.¶Dum esset rex in accubitu suo,nardus mea dedit odorē suū.Fasciculus mirrhe dilect⁹ me⁹ mihi, inter vbera mea cōmorabit̄.Botrus cypri dilectus meus mihi,in vineis Engaddi.Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es,oculi tui columbarum.Ecce tu pulcher es dilecte mi,z decorus.Lectulus noster floribus,tigna domorum nostrarum cedrina,laquearia nostra cypressina.

¶Vox christi. Caput.ij.

EGo flos cāpi z liliū cōuallium.Sicut liliū inter spinas,sic amica mea inter filias.Sicut malus inter lygna syluarū,sic dilect⁹ me⁹ inter filios.Sub vmbra illius quē desyderauerā,sedi:z fructus eius dulcis gutturi meo.Introduxit me rex in cellā vinariā,ordinauit in me charitatē.Fulcite me floribus,stipate me malis:q̄ amore lāgueo.Leua eius sub capite meo,et dextera illius amplexabit̄ me.Adiuro vos filie Jerusalē p capreas,cernosq̄z cāporū,ne suscitetis,neq̄z euigilare faciatis dilectā,donec ipsa velit.Vox dilecti mei,ecce iste venit saliēs in montib⁹,trāsiliens colles.Similis est dilect⁹ me⁹ capree,hinnuloq̄z ceruorū.Ecce ipse stat post parietē nr̄m respiciēs p fenestras,pspiciēs p cācellos.Ecce dilect⁹ me⁹ loquit̄ mihi.Surge,propera amica mea,colūba mea,formosa mea,et veni.Iā enī hyemis trāsiit,imber abiit,z recessit.Flores apparuerūt in terra nr̄a,tps putatiōis aduenit:vox turturis audita est in terra nostra,ficus protulit grossos suos,vinee florētes dederūt odorem suū.Surge amica mea,speciosa mea z veni. Columba mea in foraminibus petre,in cauerna macerie, ostēde mihi faciē tuā,sonet vox tua in auribus meis,vox enī tua dulcis,z facies tua decora.Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas.nā vinea nostra floruit.¶Dilectus me⁹ mihi,z ego illi,qui pascit̄ inter lilia,donec aspiret dies,z inclinētur vmbre.Reuertere,similis esto dilecte mi capree, hinnuloq̄z ceruorum super montes Bethel.

¶ Vox ecclesie electe de gentibus. Caput.iij.

In lectulo meo per noctes quesiui quem diligit anima mea:quesiui illum,& non inueni. Surgã. & circumibo ciuitatem:per vicos & plateas quã quem diligit anima mea.quesiui illum,& inueni. Inuenerunt me vigiles,qui custodiũt ciuitatem. Num quem diligit anima mea,vidistis:Paululum cum pertrãsissem eos,inuenj quem diligit anima mea. Tenui eum,nec dimittam,donec introducam illum in domũ matris mee,& in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie Jerusalem per capreas,cernosq; camporum,ne suscitetis,neq; euigilare faciatis dilectam,donec ipsa velit. Que est ista,que ascẽdit per desertum,sicut virgula fumi ex aromatibꝰ myrrhe, et Thuris,et vniuersi pulueris pigmentarij? Ecce lectulum Salomonis seraginta fortes ambiũt ex fortissimis Jsrael, omnes tenentes gladios,& ad bella doctissimi. vnicuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Colũnas eius fecit argenteas,reclinatorium aureum,ascensum purpureũ media charitate cõstrauit propter filias Jerusalem. Egredimini et videte filie Sion,regẽ Salomonem in diademate:quo coronauit illũ mater sua in die desponsatiõis illius, et in die letitie cordis eius.

¶ Vox christi. Caput.iiij.

Tota pulchra es amica mea,& pulchra es. Oculi tui columbarum,absq; eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarũ,que ascẽderũt de monte Galaad. Dentes tui,sicut greges tonsarum,que ascenderunt de lauacro,omnes gemellis fetibus,& sterilis nõ est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua,& eloquium tuum dulce. Sicut fragmẽ mali punici ita gene tue,absq; eo quod intrinsecus latet. Sicut turris Dauid collum tuũ,que edificata est cum propugnaculis.mille clypei pendẽt ex ea,omnis armatura fortium. Duo vbera tua,sicut duo hinnuli capree gemelli,qui pascũtur in liliis, donec aspiret dies,& inclinentur vmbre. Vadam ad montẽ myrrhe,& ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est in te. Veni de Libano sponsa mea veni de Libano,veni:coronaberis de capite Amana,de vtice Sanir,& Hermon,de cubilibus leonum,de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa,vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorũ,& in vno crine colli tui. Quã pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa:pulchriora sunt vbera tua vino,& odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Fauus distillans labia tua sponsa,mel et lac sub lingua tua:& odor vestimentorum tuorum,sicut odor thuris. Hortus conclusus soror mea sponsa,hortus cõclusus, fons signatus. Emissiões tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,nardus & crocus,fistula,& cinnamomum cum vniuersis lignis Libani,Myrrha & aloe cum omnibus primis vnguentis. Fons hortorum:puteus aquarum viuentium,que fluunt impetu de Libano. Surge aquilo,& veni auster,perfla hortũ meũ, et fluent aromata illius.

¶ Ecclesia de christo dicit. Caput.v.

Veniat dilectus meus in hortũ suum,& comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortũ meũ, soror mea sponsa,messui myrrham meam cum Aromatibus meis:comedi fauum meum cum melle meo,bibi vinũ meum cum lacte meo:comedite amici,& bibite,inebriamini charissimi. Ego dormio,& cor meũ vigilat:vox dilecti mei pulsantis. Aperi mihi soror mea, amica mea,columba mea,immaculata mea,q; caput meũ plenum est rore,& cincinni mei guttis noctiũ. Expoliaui me tunica mea,& quomodo induar illa:laui pedes meos,quomodo inquinabo illos:Dilectus meus misit manũ suam per foramẽ,& venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi,vt aperirem dilecto meo:manꝰ mee stillauerunt myrrham,& digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo:at ille declinauerat,atq; transierat. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutꝰ est. quesiui,et non inueni illum:vocaui,et non respondit mihi. Inuenerunt me custodes qui circumeunt ciuitatẽ:percusserunt me,& vulnerauerunt me,tulerunt pallium meum mihi custodes murorum. Adiuro vos filie Jerusalem,si inueneritis dilectum meum,vt nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto,o pulcherrima mulierum:Qualis est dilectus tuus ex dilecto,quia sic adiurasti nos:Dilectus meus candidus & rubicundꝰ,electus ex millibus. Caput eius aurum optimum. Come eius,sicut elate palmarũ,nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super riuulos aquarum,que lacte sunt lote,et residentia iuxta fluenta plenissima. Gene illius,sicut areole aromatum cõsite a pigmentarijs. Labia eius lilia distillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles auree,plene hyacinthis. Venter eius eburneus,distinctus sapphiris. Crura illius columne marmoree,que fundate sunt super bases aureas. Species eius vt Libani,electꝰ vt cedri. Guttur illius suauissimum:& totus desyderabilis.talis est dilectus meus,et iste est amicus meus filie Jerusalẽ. Quo abijt dilectus tuus o pulcherrima mulierum:quo declinauit dilectus tuus,et queremus eum tecum?

¶ Vox synagoge ad ecclesiam. Caput.vj.

Dilectus meus descendit in hortũ suum ad areolam aromatis,vt pascatur in hortis,et lilia colligat. Ego dilecto meo,et dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea, suauis et decora,sicut Jerusalem:terribilis vt castrorum acies ordinata. Auerte oculos tuos a me,quia ipsi me auolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum,que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut greges ouium,que ascenderunt de lauacro:omnes gemellis fetibus,et sterilis non est in eis. Sicut coccus mali punici,sic gene tue absq; occultis tuis. Seraginta sunt regine,& octoginta concubine,& adolescentularum non est numerus. Una est columba mea,perfecta mea:vna est matri sue,electa genitrici sue. Viderunt eam filie:& beatissimam predicauerunt,regine & concubine,& laudauerunt eam. Que est ista,que progreditur quasi aurora consurgens,pulchra vt luna,electa vt sol terribilis vt castrorum acies ordinata:Descendi in hortum nucum,vt viderem poma conuallis,et inspicerem si floruisset vinea,& germinassent mala punica. Nescini,anima mea conturbauit me propter quadrigas Aminadab. Reuertere,reuertere Sunamitis,reuertere reuertere vt intueamur te.

¶ Vox christi de synagoga. Caput.vij.

Quid videbis in Sunamite,nisi choros castrorum? Quã pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis. Juncture feminum tuorum,sicut monilia que fabricata sunt in manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis,nunquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici,et vallatus liliis. Duo vbera tua,sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Hesebon,que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani,que respicit cõtra Damascum. Caput tuum vt Carmelus,& come capitis tui,sicut purpura regis uincta canalibus. Quam pulchra es,et q̃ decora charissima in delicijs. Statura tua assimilata est palme,& vbera tua botris. Dixi,Ascendam in palmam,& apprehẽdam fructus eius:& erunt vbera tua sicut botri vineę:& odor oris tui,sicut odor malorum. Guttur tuum,sicut vinum optimum,dignum vt dilecto meo ad potandum,labijsq; et dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo,et ad me conuersio eius. Veni dilecte mi,egrediamur in agrum,commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas,videamus si floruit vinea,si flores fructus parturiunt,si floruerunt mala punica:ibi dabo tibi vbera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma noua et vetera dilecte mi seruaui tibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Vox patriarcharum de christo. Caput.viij.

A QUis mihi det te fratrē meū, sugētē vbera mris mee, vt inuemā te foris, & deosculer te, etiā me nemo despiciat: Apphēdā te, & ducā i domū mris mee, & in cubiculū genitricis mee. Ibi me docebis, & dabo tibi poculū ex vino cōdito, & mustū malor̄ granatorū meorum. Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplerabit̄ me. Adiuro vos filie Jerusalem, ne suscitetis, neq; euigilare faciatis dilectā, donec ipsa velit. Que ē ista, q̄ ascēdit de deserto, delicijs affluēs, innixa sup dilectū suū: sub arbore malo suscitani te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me vt signaculū sup cor tuū, vt signaculū sup brachiū tuū: q̄ fortis est vt mors, dilectio: dura sicut infernus, emulatio: lāpades eius, lapandes ignis, atq; flāmar̄. Atque multe nō potuerūt extinguere charitatē, nec flumina obruēt illā: si dederit hō oēm substātiā domus sue p dilectione, q̄si nihil despiciet eā. Soror nra pua, & vbera nō hz. qd faciemus sorori nostre in die q̄n alloquēda est: Si murus est, edificemus super eū ppugnacula argētea: si ostiū est, cōpingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus, & vbera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacē reperiēs. Vinea fuit pacifico, in ea q̄ hz pplos: tradidit eā custodib9, vir affert pfructu eius mille argēteos. Vinea mea coram me est: mille tu pacifici, & ducenti his q̄ custodiūt fructus eius. Que habitas in hortis, amici auscultāt te, fac me audire vocem tuā. Fuge dilecte mi, et assimilare capree hinnuloq; ceruorū super montes aromatum.

¶ Finis.

¶ Expliciunt cantica canticorum.

¶ Incipit prologus in librum Sapientie.

LIber sapientie apud hebreos nusquā est. Unde et ipse stylus grecam magis eloquentiam redolet. Hunc iudei Philonis esse affirmār. Qui proinde sapientie nominatur: quia in eo christi aduentus: qui est sapientia patris: et passio eius euidenter expriminur.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit Liber Sapientie.

¶ L. S. Spiritus sapiētie apud iniquos locū nō hz. La. j.

A esa. lvj. a. DIligite iustitiā, qui iudicatis terrā. Sentite de dño in bonitate, & in simplicitate cordis q̄rite illū: q̄m inuenit̄ ab his q̄ nō tentāt illū: apparet aūt eis q̄ fidē hnt in illū. puerse enī cogitatiōes separāt a deo: pbata aūt virt9 corripit insipiētes. q̄m in maliuolā aiam nō introibit sapia, nec habitabit i corpore subdito pctis. Spūs enim sanct9 discipline effugiet fictū. et auferet se a cogitationibus q̄ sunt sine intellectu, & corripiet̄ a superuenēte iniquitate. Benignus est enī spūs sapie, et non liberabit maledictum a labijs suis: q̄m renū illius testis est deus, et cordis illius scrutator est verus, & lingue eius auditor. Q̄m spirit9 dñi replenit orbē terrar̄: & hoc qđ cōtinet oia, sciētiā habet vocis. Propter hoc q̄ loquit̄ iniqua, nō pōt latere, nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit: sermonum autem illius auditio ad deū veniet, ad correptionē iniquitatū illius. Q̄m auris zeli audit oia, & tumultus murmurationū nō abscōdet. Custodite ergo vos a murmuratione, que nihil prodest, & a detractione parcite lingue, quoniam sermo obscur9 in vacuū nō ibit: os autem quod mentitur, occidit aiam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre, neq; acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. Quoniam deus mortem non fecit, ne letatur in perditione viuorum. Creauit enim, vt essent omnia, & sanabiles fecit nationes orbis terrarum: & non est in illis medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra. Justitia enim perpetua est, & immortalis, iniustitia autem mortis est acquisitio. impij autē manibus & verbis accersierūt illam: & estimantes illam amicam, defluxerunt, & sponsiones posuerunt ad illam: quoniam morte digni sunt, qui sunt ex parte illius.

¶ Capituli Summarium. Impij hoies et voluptatibus dediti putant spiritum cum corpore interire. Caput.ij.

B IGnorāt enim impij cogitātes apud se nō recte. Exiguū, & cū tedio est tps vite nre, & nō est refrigerium in fine hoīs, & non est q̄ agnitus sit reuersus ab inferis: q̄r ex nihilo nati sum9, et post hoc erimus tāquā si nō fuerimus: q̄m fumus afflatus est in naribus nostris, & sermo scintille ad cōmouendum cor nostrum: qua extincto cinis erit corpus nostrū, & spūs diffundet̄ tanquā mollis aer, & trāsibit vita nra tanquā vestigiū nubis, et sicut nebula dissoluet̄, q̄ fugata est a radijs solis, & a calore illius aggrauata: et nomen nostrū oblionē accipiet p tps & nemo memoriā habebit operū nrorū. Umbre enī trāsitus est tempus nostrū, & nō est reuersio finis nostri: q̄m consignata est, et nemo reuertitur. Uenite ergo, & fruamur bonis que sunt, & vtamur creatura, tanquam in iuuētute celeriter. Uino ptioso, & vnguētis nos impleamus, & nō ptereat nos flos tpis. Coronem9 nos rosis, anteq̄ marcescant, nullū pratum sit qđ nō perträseat luxuria nra. Nemo vestrū exors sit luxurie nre: vbiq; relinquam9 signa letitie: q̄m hec est pars nostra: & hec est sors nra. Opprimamus pauperē iustum, et nō parcamus vidue, nec veterani reuereamur canos multi tēporis. Sit aūt fortitudo nra, lex iustitie. qđ enī infirmum est, inutile inuenitur. Circūueniamus ergo iustum, q̄m inutilis est nobis, & cōtrarius est opib9 nris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos pcta discipline nostre. Promittit se sciētiā dei hre, & filū dei se noīat. Factus est nobis in traductionē cogitationū nostrarū. Grauis est nobis etiā ad videndum, q̄m dissimilis est alijs vita illius, & immutate sunt vie eius. Tanquam nugaces estimati sumus ab illo, & abstinet se a vijs nostris tanquā ab immūditijs, & pfert nouissima iustorū, et gloriat̄ patrē se habere deū. Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tētemus q̄ vētura sunt illi, & sciemus q̄ erunt nouissima illius. Si enī est verus filius dei. suscipiet illū, et liberabit illū de manu cōtrariorū. Contumelia, & tormento interrogemus eū, vt sciamus reuerentiam eius, & probemus patiētiā illi9. Morte turpissima cōdemnemus eum, erit enī respectus ex sermonibus illius. Hec cogitauerunt, & erraverunt: excecauit enī illos malitia eorū. Et nescierūt sacramēta dei, neq; mercedē sperauerūt iustitie, nec iudicauerūt honorē aiarū sanctarū. Q̄m deus creauit hominē inexterminabilē, & ad imaginem similitudinis sue fecit illū. Invidia aūt diaboli mors introuit in orbem terrarum. imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius.

¶ L. S. Justi per tribulationes probantur. Caput.iij.

C IUstorū aūt aīe in manu dei sunt, & nō tāget illos tormētū mortis. Uisi sunt oculis insipiētiū mori, & estimata est afflictio exitus illorū. Et ab itinere iusto abierunt in exterminiū, et quod a nobis est iter exterminij: illi autē sunt in pace. Et si corā hominibus tormenta passi sunt, spes illorū immortalitate plena est. Et in paucis verati, in multis bene disponent̄: quoniā deus tētauit eos, & inuenit illos dignos se. Tanquā aurū in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiā accepit illos, et in tpe erit respectus illorū. Fulgebūt iusti, & tanquā scintille in arūdineto discurrēt. Judicabūt nationes, & dominabunt populis: & regnabit dñs illorū in perpetuū. Qui cōfidūt in illo, intelligent veritatē, & fideles in dilectione acquiescent illi: q̄m donū & pax est electis eius. Impij aūt secūdū q̄ cogitauerūt correptionē habebūt: qui neglexerūt iustum, et a dño recesserunt. Sapientiā enim, & disciplinam qui abijcit, infelix est: & vacua est spes illor̄, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum. Mulieres eorū insensate sunt, & nequissimi filij illorū. Maledicta creatura eor̄: q̄m felix est sterilis, & incoinquinata, q̄ nescivit thorū in delicto, hēbit fructū in respectiōe aiarū sanctarū, & spado q̄ nō operat̄ est p manus suas iniquitatē, nec cogitauit aduersus deum nequissima. dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in tēplo dei acceptissima. Bonorū enī laborū gloriosus est fructus, & q̄ nō cōcidit radix sapie. Filij autē adulterorū in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem

A Esa. lvj. a. B iere. xlij. e C D A B C D

A j. Paral. xxix. a. Esaie lvj. a. B Watth. xxvj. c. Watth. xxvij. e iere. xj. d. Benef. j. d. q. b. v. a. Eccles. xvij. a. geñ. iij. a. A Deuter. xxxij. a. B Watth. xxij. f. C D

quidem longe vite erũt,in nihilũ cõputabunt,& sine honore erit nouissima senectus illor.Et si celerius defuncti fuerint, non habebũt spem,nec in die agnitionis allocutionem.Ma tiones enim inique,dire sunt consummationis.

¶ Capituli Summarium.Justi plerũq; tempestiue tollun tur,ne ab impijs seducantur. Caput.iiij.

A QUã pulchra est casta gñatio cũ claritate:imor talis est enim memoria illius:qm̃ & apud deũ nota est,& apud homes. Cũ pñs est imitant illã:& desi derat eã cũ se eduxerit,& in ppetuũ coronata triũ phat incoingnator certaminũ pmiũ vincens. Multigena aũt impiorũ multitudo nõ erit vtilis,& adulterine plãtatio nes nõ dabũt radices altas,nec stabile firmamẽtũ colloca bũt.Et si in ramis in tpe germinauerint:infirmiter posita,a vẽto cõmouebunt,& a nimietate vẽtorũ eradicabunt. Con fringent enim rami incõsummati,& fructꝰ illor inutiles,& acer bi ad mãducandũ,& ad nihilũ apti.Ex iniquis enim oẽs filij q nascunt,testes sunt negtie aduersus parẽtes in interroga tione sua.Justus aũt si morte preoccupatꝰ fuerit,in refrige rio erit.Senectꝰ enim venerabilis est,nõ diuturna,neq; anno rũ numero cõputata.cani autẽ sunt sensus hominis:& etas senectutis,vita immaculata.Placẽs deo factus dilectꝰ,et vinẽs inter pctores trãslatꝰ est.raptꝰ est,ne malitia mutaret intellectũ eiꝰ,aut ne fictio deciperet aiam illiꝰ. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona,et incõstãtia cõcupiscentie trãsuertit sensum sine malitia.Cõsummatus in breui explet tpa multa.Placita enim erat deo aia illiꝰ:ppter hoc pro peranit educere illum de medio iniqtatũ,ppli aũt videntes, & nõ intelligẽtes,nec ponentes in precordijs talia.Quia gra deiꝰ & misericordia in sanctos eiꝰ,et respectꝰ in electos illiꝰ. Cõdẽnat autẽ iustus mortuꝰ vinos impios,& iuuẽtus celer rimus cõsummata lõgã vitã multꝰ.Videbũt enim finẽ sapien tis,& non intelligẽt quid cogitauerit de illo deꝰ,& quare mi nuerit illũ dñs.Videbũt enim,& cõtẽnẽt eũ.illos aũt deminus irridebit.& erũt post hec decidẽtes sine honore,& in cõtume lia inter mortuos in perpetuũ:qm̃ dirumpet illos infatos sine voce,& cõmouebit illos a fundamentis & vsq; ad supre mum desolabunt:& erũt gementes,& memoria illorũ periet. Venient in cogitatione peccatorum suorũ timidi,& traduc cent illos ex aduerso iniquitates ipsorum.

¶ Capituli Summarium.Impij in futuro seculo deplo rabunt malam vitam suam. Caput.v.

A TUnc stabũt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerũt,& q abstulerũt labores eorũ.Uidẽtes turbabunt timore horribili,& mi rabunt in subitatione insperate salutis gemen tes pre angustia spiritꝰ,dicẽtes intra se,penitẽtiã agẽtes,et pre angustia spiritꝰ gemẽtes.Hi sunt quos habuimus ali quãdo in derisum,& in similitudinẽ improperij.Nos insen sati vitã illorũ estiabamꝰ insanã,et finẽ illorũ sine honore: ecce quomodo cõputati sunt inter filios dei,& inter sanctos sors illorũ est.Ergo errauimus a via veritatis,& iustitie lu men nõ luxit nobis,& sol intelligẽtie nõ est ortꝰ nobis.Lassa ti sumus in via iniquitatis,& perditionis,et ambulauimus vias difficiles:viã aũt dñi ignorauimꝰ. Quid nobis pfuit supbia,aut ouantiarũ iactãtia qd cõtulit nobis:Transierũt oia illa tãq; vmbra,& tãq; nũtiꝰ pcurrẽs:& tãq; nauis q̃ per transit fluctuantẽ aquã,cuiꝰ,cũ preterierit,nõ est vestigium inuenire,neq; semitã carine illiꝰ in fluctibus.aut tãq; auis q̃ trãsuolat in aere,cuius nullũ inuenit̃ argumentũ itineris illius,sed tm̃ sonitꝰ alarũ verberãs lenẽ vẽtũ:& scindẽs per vim itineris aerẽ,cõmotis alis trãsuolauit,& post hoc nul lũ signũ inuenit̃ itineris illiꝰ.aut tãq; sagitta emissa in locũ destinatum:diuisus aer cõtinuo in se reclusus est,vt ignoret transitus illius:sic & nos nati cõtinuo desinumꝰ esse,& virtu tis quidẽ nullũ signũ valuimꝰ ostẽdere,in malignitate autẽ nostra cõsumpti sumꝰ.Talia dixerũt in inferno hi q pecca uerũt:qm̃ spes impij tãq; lanugo est q̃ a vento tollit:& tãq; spuma gracilis que a procella dispergit̃:& tãq; fumꝰ q a vẽto diffusus est:& tãq; memoria hospitis vnius diei pretereun tis.Justi aũt in perpetuũ viuẽt,& apud dñm est merces eo rum:& cogitatio illorũ apud altissimũ.Ideo accipiẽt regnũ decoris,& diadema speciei de manu dñi,qm̃ dextera sua te get eos,et brachio sancto suo defendet illos. Accipiet ar maturã zelus illiꝰ,& armabit creaturã ad vltionẽ inimico rũ.Induet pro thorace iustitiã,& accipiet pro galea iudicii certũ.sumet scutũ inexpugnabile equitatẽ,acuet aũt diram irã in lanceã,& pugnabit cũ illo orbis terrarũ cõtra insensa tos.Jbũt directe emissiones fulgurũ,et tanq̃ a bene curua to arcu nubiũ exterminabunt,& ad certũ locum insilient.Et a petrosa ira plene mittentur grãdines,ercandescet in illos aqua maris,& flumina cõcurrẽt duriter.Cõtra illos stabit spiritus virtutis,& tanq̃ turbo venti diuidet illos:& ad ere mum perducet omnem terram iniquitas illorum,et mali lignitas euertet sedes potentium.

¶ Capituli Summarium.Rectoribus iniquis graue im minet iudicium. Caput.vj.

A MElior est sapiẽtia q̃ vires:et vir prudens q̃ fortis.Audite ergo reges,& intelligite,discite iudi ces finiũ terre.Prebete aures vos qui continetis multitudines,& placetis vobis in turbis na tionũ:qm̃ data est a dño potestas vobis,& virtus ab altissi mo,qui interrogabit opera vestra,& cogitationes scrutabi tur:qm̃ cũ essetis ministri regni illius,non recte iudicastis, nec custodistis legẽ iustitie:neq; fm̃ voluntatẽ dei ambula stis.Horrẽde & cito apparebit vobis:qm̃ iudiciũ durissimũ in his qui presunt,fiet.Exiguo enim cõceditur misericordia, potẽtes aũt potẽter tormẽta patient̃.Nõ enim subtrahet per sonam cuiusq̃ deus qui est omniũ dominator nec verebit magnitudinẽ cuiusq̃:qm̃ pusillũ & magnũ ipse fecit,& equa liter cura est illi de omnibus.Fortioribus aũt fortior instat cruciatio.Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei,vt di scatis sapiẽtiã,& nõ excidatis.Qui enim custodierint iustitiã, iuste iudicabunt:& qui didicerint iusta,inuenient qd respon deant.Concupiscite ergo sermones meos,diligite illos,et habebitis disciplinã.Clara est,& que nũq̃ marcescit sapiẽ tia,& facile videtur ab his qui diligũt eam,& inuenit̃ ab his qui querũt illã.Preoccupat q se cõcupiscẽt:vt illis se prior oñdat.Qui de luce vigilauerit ad illã,nõ laborabit:assidẽ tem enim illã foribus suis inueniet.Cogitare ergo de illa,sen sus est cõsummatus,& qui vigilauerit propter illã,cito secu rus erit.Quoniã dignos se,ipsa circũit querẽs,& in vijs ostẽ det se illis hilariter,& in omni prouidẽtia occurret illis.Ini tium enim illius verissima est discipline cõcupiscentia.Cura ergo discipline,dilectio est:& dilectio custodia legũ illiꝰ est. Custoditio autẽ legũ,consummatio incorruptionis est:in corruptio autem,facit esse proximum deo.Concupiscentia itaq; sapientie deducit ad regnum perpetuũ.Si ergo delec tamini sedibus & sceptris o reges populi,diligite sapien tiam,vt in perpetuum regnetis.diligite lumẽ sapientie oẽs qui preestis populis.Quid est autem sapientia,& quemad modum facta sit,referam:& nõ abscondam a vobis sacra menta dei,sed ab initio natiuitatis inuestigabo,et ponã in lucem scientiã illius,& nõ preteribo veritatẽ,neq; cum inui dia tabescẽte uter habebo:quoniã talis homo non erit par ticeps sapiẽtie.Multitudo autẽ sapiẽtiũ,sanitas est orbis terrarũ,& rex sapiẽs populi stabilimentũ est.Ergo accipite disciplinam per sermones meos,& proderit vobis.

¶ Capituli Summarium.Unus omnium introitus & exi tus,& deo sapientia expetenda est. Caput.vij.

A SUm quidẽ & ego mortalis homo,similis omni bus,et ex genere terreno illius qui prior factus est,& in vẽtre matris figuratus sum caro,decem mensiũ tempore coagulatus sum in sanguine,ex semine hominis,& delectamẽto somni conueniente.Et ego natus accepi communẽ aerem,& in similiter factã decidi in terrã,& primam vocẽ similem omnibus emisi ploratũ.In inuolumentis nutritus sum,& curis magnis.Nemo enim ex re gibus aliud habuit natiuitatis initiũ.Unus ergo introitus est omnibus ad vitã,& similis exitus.Propter hoc optaui,

Job xxviij.c.

ꝙ dat⁹ est mihi sensus: ꝛ inuocau⁹, ꝛ venit in me spirit⁹ sapiē
tie. ꝛ preposui illā regnis ꝛ sedibus, ꝛ diuitias nihil esse diri
in cōparatione illi⁹. Nec cōparaui illi lapidē ꝓtiosum: qm̄
omne aurū in cōparatiōe illi⁹ arena est exigua, ꝛ tanq̄ lutū
estimabit argētū in cōspectu illi⁹. Sup salutē, ꝛ spēm dileri
illā, ꝛ ꝓposui p luce habere illā: qm̄ inextinguibile est lumē
illi⁹. Uenerūt aūt mihi oīa bona pariter cū illa, ꝛ innumera
bilis honestas per manus illi⁹, ꝛ letat⁹ sum in oīb⁹: qm̄ an
tecedebat me ista sapiētia, ꝛ ignorabā qm̄ horū oīm mater
est. Quā sine fictione didici, ꝛ sine inuidia cōmunico, et ho
nestatē illi⁹ nō abscōdo. Infinit⁹ em̄ thesaurus est hoīb⁹:
quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitie dei, propter
discipline dona cōmendati. Dibi aūt dedit deus dicere ex
nia, ꝛ ꝓsumere digna horū, q̄ mihi dan⁹: qm̄ ipse sapientie
dux est, ꝛ sapiētiū emēdator. in manu em̄ illius ꝛ nos, ꝛ ser
mones nostri, et oīs sapia, ꝛ operū scientie disciplina. Ipse
em̄ dedit mihi horū q̄ sunt scientiā verā, vt sciā dispositionē
orbis terrarū, ꝛ virtutes elemētorū, initiū ꝛ cōsummationē
ꝛ medietatē tēporū, vicissitudinē pmutationes, ꝛ mutatio
nē oīm morū, mutatiōes et diuisiones tēporū, anni cursus,
ꝛ stellarū dispositiones. naturas aialiū, ꝛ iras bestiarū, vim
ventorū, ꝛ cogitationes hoīm, differētias virgultorū: ꝛ vir
tutes radicū, ꝛ q̄cūq̄ sunt abscōsa ꝛ improuisa, didici. Oīm
em̄ artifex docuit me sapiētia. Est em̄ in illa spūs intelligē
tie sanct⁹ multiplex, vnic⁹, subtilis, disert⁹, mobilis, incoin
quinat⁹, cert⁹, suauis, amās bonū, acut⁹, q̄ nihil vetat būfa
cere, humanus, benign⁹, stabilis, cert⁹, secur⁹, omnē habēs
virtutē, oīa pspiciēs, ꝛ q̄ capiat oēs spūs intelligibiles, mū
dus, subtilis. Oīb⁹ em̄ mobilibus mobilior est sapiētia. at
tingit aūt vbiq̄ ppter suā mūditiā. Uapor est em̄ virtutis
dei, ꝛ emanatio q̄dā est claritatis oīpotentis dei syncera: ꝛ
iō nihil inquinatū in eā incurrit. candor est em̄ lucis eterne, ꝛ
speculū sine macula dei maiestatis, ꝛ imago bonitatis illius.
Et cū sit vna, oīa pōt: ꝛ in se permanens oīa innouat. ꝛ per
nationes in animas sanctas se trāsfert: amicos dei ꝛ pphe
tas cōstituit. Neminē em̄ diligit deus, nisi eū q̄ cū sapientia
inhabitat. Est quidē hec speciosior sole, ꝛ super omnem di
spositionem stellarum, luci cōparata inuenitur prior. Illi
enim succedit nox. sapientiam autem non vincit malitia.

¶ Capituli Summarium. Sapientia omnia docet. cap. viij.

ATtingit ergo a fine vsq̄ ad finē fortiter, ꝛ dispo
nit oīa suauiter. Hāc amaui, ꝛ exposui eā a iuuē
tute mea, ꝛ q̄siui in spōsam mihi eā assumere, et
amator fact⁹ sum forme illi⁹. Generositatē illi⁹
glorificat, cōturbernīū habēs dei: sed ꝛ oīm dīs dilexit illā.
doctrix em̄ est discipline dei, ꝛ electrix operū illius. Et si di
uitie appetunt in vita, qd sapiētia locupleti⁹, q̄ operat oīa:
Si aūt sensus operatur, qs horūque sunt magis, q̄ illa est
artifex: Et si iustitiā qs diligit: labores hui⁹ magnas habēt
virtutes: sobrietatē em̄, ꝛ sapiētiā docet, et iustitiā, ꝛ virtu
tem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Et si multi
tudinē scientie desiderat qs: sciet ꝓterita, ꝛ de futuris estimat,
scit versutias sermonū, ꝛ dissolutiones argumētorū, signa
ꝛ monstra scit anteq̄ fiant, ꝛ euētus tēporū ꝛ seculorū. Ꝓpo
posui ergo hāc adducere mihi ad cōiuiādū: scāes q̄m me
cum communicabit de bonis, ꝛ erit allocutio cogitatiōis, ꝛ
tedij mei. Habebo ppter hāc claritatē ad turbas, ꝛ honorē
apud seniores: iuuenis, ꝛ acutus inueniar in iudicio, ꝛ in cō
spectu potentium admirabilis ero, ꝛ facies principū mira
buntur me. tacentē me sustinebūt, ꝛ loquentē me respiciēt: ꝛ
sermocināte me plura, man⁹ou suo imponēt. Ꝓterea ha
bebo per hāc, immortalitatē, ꝛ memoriā eternā his q̄ post
me futuri sunt relinquā. Disponā populos: ꝛ natiōes mihi
erūt subdite. Timebunt me audiētes reges horrēdi: in mul
titudine videbor bonus, ꝛ in bello fortis. Intrās in domum
meam, cōquiescam cū illa. non em̄ habet amaritudinē con
uersatio illius nec tedium cōuictus illius, sed letitiā ꝛ gau
dium. Hec cogitās apud me, et cōmemorans in corde meo
quoniā immortalitas est in cognatione sapientie, ꝛ in ami
citia illius, delectatio bona, et in operibus manuum illius
honestas sine defectiōe, ꝛ in certamine loquele illius sapiē
tia, ꝛ preclaritas in cōmunicatione sermonū ipsius: circūi
bam querēs, vt mihi illam assumerē. Puer autē erā ingē
niosus, ꝛ sortitus sum aiam bonā. Et cū essem magis bon⁹,
veni ad corpus incoinquinatum. Et vt sciui q̄m aliter non
possem esse continēs, nisi deus det, ꝛ hoc ipsum erat summa
sapientia, scire cuius esset hoc donum, adij dominū, et de
precatus sum illum, ꝛ dixi ex totis precordijs meis.

¶ L. S. Oratio pro sapientia obtinenda. Caput. ix.

DEus patrū meorū, ꝛ dñe misericordie tue, q̄ feci
sti oīa vbo tuo, ꝛ sapiētia tua cōstituisti hoīem,
vt dñaretur creature q̄ a te facta est, vt disponat
orbē terrarum in equitate ꝛ iustitia, ꝛ in directio
ne cordis iudiciū iudicet: da mihi sedū tuarū assistricē sa
pientiā, ꝛ noli me reprobare a pueris tuis: qm̄ seruus tuus
sum ego, ꝛ fili⁹ ancille tue, hō infirm⁹, ꝛ exigui tpis, ꝛ mino
ad intellectū iudicij ꝛ legū. Et si qs erit cōsummat⁹ inter fi
lios hoīm, si ab illo abfuerit sapiētia tua, in nihilū cōputa
bitur. Tu elegisti me regē pplo tuo, et iudicē filioꝝ tuorū, et
filiarū, ꝛ dixisti me edificare tēplū in monte sctō tuo, et in ci
uitate habitationis tue altare, similitudinē tabernaculi sancti
tui q̄ ꝓparasti ab initio. et tecū sapiētia tua, q̄ nouit opera
tua, q̄ ⁊ affuit tūc cū orbē terrarū faceres, ꝛ sciebas qd esset
placitū oculis tuis, ꝛ quid directū in preceptis tuis. Ditte
illā de celis sanctis tuis ꝛ a sede magnitudinis tue, vt mecū
sit ꝛ mecū laboret, vt sctā quid acceptū sit apud te. scit enim
illa omnia, ꝛ intelligit, ꝛ deducet me in operib⁹ meis sobrie
ꝛ custodiet me in sua potētia. Et erunt accepta opera mea,
ꝛ disponā populū tuum iuste, ꝛ ero dignus sediū pris mei.
Quis em̄ hoīm poterit scire cōsiliū dei: aut qs poterit cogi
tare qd velit deus: Cogitatiōes em̄ mortalū timide, ꝛ in
certe prouidentie nostre. Corpus em̄ qđ corrūpit, aggrauat
animā: ꝛ terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogi
tantē. Et difficile estimam⁹ q̄ in terra sunt: ꝛ q̄ in prospectu
sunt, inuenimus cū labore. Que in celis sunt aūt, qs inuesti
gabit: Sensum autē tuū qs sciet, nisi tu dederis sapiētiā, ꝛ
miseris spiritum sanctum tuū de altissimis: ꝛ si correcte sint
semite eorum qui sunt in terris, ꝛ que tibi placent didicerint
homines: Nam per sapientiam sanati sunt, quicunq̄ pla
cuerunt tibi domine a principio.

¶ Capituli Summarium. Sapientia iustos ex omnibus liberat periculis. Caput. x.

HEc illū q̄ primū format⁹ est a deo pr̄ orbis terra
rū, cū solus esset creatus, custodiunt, ꝛ eduxit illū
a delicto suo. Et eduxit illū de limo terre: ꝛ dedit
illi virtutem cōtinēdi omnia. Ab hac vt recessit
iniustus in ira sua, per irā homicidij fraternitatis deperijt.
Ꝓpter qđ cū aqua deleret terrā, sanauit iterū sapientia
per cōtemptibile lignū iustum gubernās. Hec et in cōsensu
superbie, cum se nationes extulissent, scuit iustum, ꝛ cōser
uauit sine q̄rela deo, ꝛ in filijs misericordiā fortē custodiuit.
Hec iustū a pereūtibus impijs liberauit fugiētē, descēdēte
igne in pentapolim: quibus in testimoniū nequitie fumiga
bunda cōstat deserta terra, ꝛ in certo tēpore fructus haben
tes arbores, ꝛ incredibilis anime memoria stans figmētum
salis. Sapientiā em̄ pretereūtes non tm̄ in hoc lapsi sunt vt
ignorarēt bona: sed ꝛ insipiētie sue reliquerunt hoīb⁹ me
moriā, vt in his q̄ peccauerūt, nec latere potuissent. Sapia
autē hos qui se obseruāt, dolorib⁹ liberauit. Hec aūt, pro
fugum ire fratris iustū deduxit per vias rectas, ꝛ ostēdit illi
regnū dei, ꝛ dedit illi sciētiā sanctorū, honestauit illū in la
boribus, ꝛ cōpleuit labores illi⁹. In fraude circūuenientiū
illū affuit illi, ꝛ honestū fecit illū. Custodiuit illū ab inimi
cis, ꝛ a seductorib⁹ tutauit illum, ꝛ certamē forte dedit illi,
vt vinceret, ꝛ sciret q̄m omniū potētior est sapia. Hec vendi
tum iustū nō dereliqt, sed a pctōrib⁹ liberauit cū: descēdit q̄s
cū illo in foueā, ꝛ in vinculis nō dereliqt illū, donec afferret
illi sceptrū regni, ꝛ potētiā aduersus eos q̄ eū deprimebāt:
ꝛ mēdaces ostēdit q̄ maculauerūt illū, ꝛ dedit illi claritatē
eternā. Hec populū iustum, ꝛ semē sine querela liberauit a

Exodi iij.b. Exodi xiiij.c. Psalmo lxxvij.b. Exodi xij.c. Exodi xv.a. Numeri xx.b.

nationibus q̄ illū opprimebāt. Intrauit in animā serui dei, et stetit cōtra reges horrēdos in portētis ⁊ signis. Et reddidit iustis mercedē laborū suorū, ⁊ deduxit illos in via mirabili: fuit illis in velamēto diei, ⁊ in luce stellarū per noctē. ⁊ trāstulit illos p mare rubrū, ⁊ trāsuexit illos p aquā nimiā. Inimicos aūt illorū demersit in mare, ⁊ ab altitudine inferorū eduxit illos. Ideo iusti tulerūt spolia impiorū, ⁊ decātauerūt dñe nomē sanctū tuū, ⁊ victricē manū tuā laudauerunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.

¶ Capituli Summarium. Per que homines peccauerūt, per hec ⁊ puniti sunt. Caput. xj.

Exterit opera eorū in manibus prophete sancti. Iter fecerūt p deserta, que nō habitabantur: ⁊ in locis desertis fecerūt casas. Steterunt cōtra hostes, ⁊ de inimicis se vindicauerūt. Sitierunt, et inuocauerūt te, ⁊ data est illis aqua de petra altissima ⁊ requies sitis de lapide duro. Per que em̄ penas passi sunt inimici illorū, a defectione potus sui: in eis, cū abundarēt filij Isrl, letati sunt. Per hec, cū illis deessent, bene cū illis actū est. Illā p fonte qdē sempiterni fluminis, humanū sanguinē dedisti inustis. Qui cū minuerent in traductione infantū occisorū, dedisti illis abūdātē aquā inspate: ostēdēs p sitim que tunc fuit, quēadmodum tuos exaltares, ⁊ aduersarios illorū necares. Cum em̄ tētati sunt, ⁊ quidē cū misericordia disciplinam accipientes, scierūt quēadmodum cū ira iudicati impij torquenturi. Nos quidē tanq̄ pater monens pbasti: illos aūt tāq̄ durus rex interrogās cōdēnasti. Absentes em̄, et pśentes siḿ torquebant. Dupler em̄ illos acceperat tedium ⁊ gemitus cū memoria pteritorū. Cū em̄ audirēt per sua tormēta bene secū agi, commemorati sunt dñm admirātes in fine exitus. Quē em̄ in expositiōe prauia proiectū deriserūt, in finem euētus mirati sunt: nō siḿ iustis facies, pro cogitationibus aūt insensatis iniquitates illorū. Quod quidā errantes colebāt mutos serpentes, et bestias superuacuas, immisisti illis multitudinem multorū aialiū in vindictā: vt scirēt quia per q̄ peccat qs, per hec ⁊ torquet. Nō em̄ impossibilis erat oīpotens manus tua que creauit orbē terrarū ex materia informi, immittere illis multitudinē vrsorū, aut audaces leones, aut noui generis ira plenas, et ignotas bestias, aut vaporē igneū spirātes, aut fumi odorem proferentes, aut horrēdas ab oculis scintillas emittentes: quarum nō solū lesura poterat illos exterminare, sed ⁊ aspect⁹ per timorē occidere. Sed ⁊ sine his vno spiritu poterāt occidi persecutionē passi ab ip̄sis factis suis, ⁊ dispergi p spiritū virtutis tue: sz oia in mēsura ⁊ numero ⁊ pondere disposuisti. Multū em̄ valere tibi soli supererat semper: ⁊ virtuti brachij tui qs resistet: Qm̄ tanq̄ momētū statere, sic est ante te orbis terrarū, ⁊ tanq̄ gutta roris antelucani, q descēdit in terrā. Sed misereris oīm, q: oīa potes, ⁊ dissimulas peccata hoīm ppter penitētiā. Diligis em̄ oīa que sunt, et nihil odisti eorū q̄ fecisti: nec em̄ odiens aliqd cōstituisti aut fecisti. Quō aūt posset aliqd permanere, nisi tuo luisses: aut qō a te vocatū nō esset, conseruaretur? Parcis autē omnibus quoniā tua sunt dñe, qui amas animas.

¶ L. S. Judicia dei erga peccatores iusta. Caput. xij.

Quā bon⁹, ⁊ suauis est dñe spūs tuus in oībus: Ideoq; eos q exerrāt partib⁹, corripis: ⁊ de quibus peccāt, admones ⁊ alloq̄ris, vt relicta malitia, credāt in te dñe. Illos enim antiquos inhabitatores terre sctē tue, quos exhorruisti, q̄m odibilia opa tibi faciebāt p medicamina, ⁊ sacrificia iniusta, ⁊ filiorū suorū necatores fine mia, ⁊ comestores viscerū hoim, ⁊ deuoratores sanguinis, ⁊ authores parētes animarū inauxiliatarū perdere voluisti a medio sacramēto tuo p man⁹ parētū nostrorū, vt dignā pciperēt peregrinationē puerorū dei, que tibi oīm charior est terra. Sed ⁊ his tā q̄ hoīb⁹ peperciisti, ⁊ misisti antecessores exercitus tui vespas, vt illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subijcere impios iustis, aut bestijs fens, aut verbo duro simul exterminare: sed partib⁹ iudicās dabas locū penitētie nō ignorans q̄m nequā est natio eorū, ⁊ naturalis malitia ipsorū, ⁊ q̄m nō poterat mutari cogitatio illorū in ppetuū. Semē em̄ erat maledictū ab initio, nec timens aliquē: veniam dabas peccatis illor. Quis em̄ dicet tibi. Quid fecisti: aut qs stabit contra iudiciū tuū: aut qs in cōspectu tuo veniet vindex iniquorum hoim: aut qs tibi imputabit, si perierint nationes, q̄s tu fecisti: Nec em̄ est ali⁹ de⁹ q̄ tu, cui cura est de oībus. vt ostēdas q̄m nō iniuste iudicas iudiciū. Neq; rex, neq; tyrānus in cōspectu tuo inquirēt de his quos pdidisti. Cū ergo sis iustus, iuste oīa disponis: ipsum q̄z, q nō debet puniri, cōdēnas, ⁊ exterū estimas a tua virtute. Uirt⁹ em̄ tua, iustitie inimicū est: ⁊ ob hoc q̄ō oīm dñs es, oīb⁹ te parcere facit. Uirtutē em̄ ostēdis tu, q nō credēris esse in vtute cōsummat⁹, ⁊ horū q te nesciūt, audaciā traducis. Tu aūt dñator virtutis, cū trāq̄llitate iudicas, ⁊ cū magna reuerētia disponis nos. Subest em̄ tibi cū voluerīs posse. Docuisti autem pplm tuū p talia opa, q̄m iudicās opz iustū esse ⁊ humanū, ⁊ bone spei fecisti filios tuos: q̄m das locū i pctis penitētie. Si em̄ inimicos seruorū tuorū ⁊ debitos morti, cū tāta cruciasti attētione, ⁊ liberasti, dās tps ⁊ locū p q̄ possent mutari a malitia: cū quanta diligētia iudicasti filios tuos, quorū parētib⁹ iuramēta ⁊ cōuentiōes dedisti bonarū promissionū: Cū ergo das nobis disciplinā, inimicos nostros multipliciter flagellas, vt bonitatē tuā cogitem⁹ iudicātes. ⁊ cū de nobis iudicāt, sperem⁹ miam tuā. Nā ⁊ illis, q i vita sua insensate et iniuste vixerūt, p hec q̄ coluerūt, dedisti summa tormēta. Et em̄ in erroris via diutⁿ errauerūt, deos estimātes hec q̄ i aialib⁹ sunt supuacua, infantū insensatorū more viuētes. Propter hoc tāq̄ pueris insensatis iudicium inderisum dedisti. Qui aūt ludibrijs increpatiōis nō sunt correcti, dignū dei iudiciū experti sunt. in his em̄ que patiebantur, moleste ferebāt. in quibus patientes indignabant. Per hec quos putabāt deos in ipsis cū exterminarentur, videntes illum qnē olim negabāt se nosse, verū deū agnouerunt: propter qō ⁊ finis cōdēnationis eorum veniet super illos.

¶ Capituli Summarū. Uani homines creatore relicto creaturas coluerunt. Caput. xiij.

Uani aūt sunt oēs hoies, in quib⁹ nō subest scientia dei, ⁊ de his que nō vident bona, nō potuerūt intelligere eū q est, neq; operib⁹ attēdētes agnouerunt qs esset artifex, sed aut ignē, aut spm̄, aut citatū aerē, aut gyrū stellarū, aut nimiā aquā, aut solē ⁊ lunā rectores orbis terrarū deos putauerūt. Quor⁹ ⁊ si specie delectati deos putauerūt: sciāt quanto his dñator eorū speciosior est speciei em̄ gñator hec oīa cōstituit. Aut si virtutē, ⁊ opera eor⁹ mirati sunt intelligāt ab illis quoniā q hec fecit fortior est illis. a magnitudine em̄ speciei, ⁊ creature, cognoscibiliter poterit creator horū videri, sz tū adhuc in his minor est q̄rela. Et hi enim fortasse errāt, deū q̄rētes, ⁊ volentes inuenire. Et tm̄ cū in opib⁹ illi⁹ conuersent: inquirūt, ⁊ pſuasum hūt q̄m bona sunt q̄ vident. Sed terū aūt nec his dz ignosci. Si enim tantū potuerūt scire, vt possent estimare seculū: quō hui⁹ dñm nō facilius inuenerūt? Infelices autē sunt, ⁊ inter mortuos spes illorū est, qui appellauerūt deos opera manuū hoim, aurū ⁊ argentū, artis inuētionē, ⁊ similitudines aialiū, aut lapidē mutilē opus man⁹ antique. Aut si qs artifex faber de sylua lignū rectum secuerit, ⁊ hui⁹ docte ara dat oēm corticē, ⁊ arte sua vsus diligēter fabricet vas vtile in cōuersationē vite, reliquias aūt hui⁹ opis ad ꝓparationē esce abutat: ⁊ reliquū horū q̄ ad nullū vsum facit lignū curuū, ⁊ verticib⁹ plenū sculpat diligēter p vacuitatē suā, ⁊ p sciam sue artis figuret illud, ⁊ assimilet illō imagini hois, aut alicui ex aialib⁹ illud cōparet, pliniēs rubrica, ⁊ rubicū dū facies fuco colorē illi⁹, ⁊ oēm maculā q̄ in illo est pliniēs, ⁊ faciat ei dignā habitationē, ⁊ in pariete ponēs illud, ⁊ 2firmās ferro, ne forte cadat, pspiciēs illi, sciēs q̄m nō pōt adiuuare se, imago ei est, ⁊ op⁹ est illi adiutorij. Et de substātia sua, ⁊ de filijs suis, ⁊ de nuptijs votum faciēs, inquirit. Non erubescit loqui cū illo q sine aīa est: ⁊ p sanitate qdē infirmū

Esaie. xliij.b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deprecatur, & p vita rogat mortuū, & in adiutoriū inutilem inuocat: & pro itinere petit ab eo qui ambulare nō potest: et de acquirendo, & de operando, & de omniū rerum euentu petit ab eo qui in omnibus est mutilis.

¶ Capituli Summarium. Idololatrie origo. Cap. xiiij.

A

Exodi xliij.d.

TErum alius nauigare cogitās, & p feros fluctꝰ iter facere incipiēs, ligno portāte se fragilius ligniū inuocat. Illud em̄ cupiditas agrēdi excogitauit, & artifex sapia fabricauit sua. Tua autē pater puidētia ab initio cūcta gubernat: qm̄ dediſti in mari viā, & inter fluctꝰ semitā firmiſſimā, ostēdēs quoniā potēs es ex oīb⁹ saluare, etiā si sine rate aliqs adeat mare. Sed vt nō essent vacua sapie tue opera, propter hoc etiā et exiguo ligno credūt hoīes animas suas: & trāseūtes mare, per ratē liberati sunt. Sed & ab initio cum perirent superbi gigātes, spes orbis terrarū ad ratē cōfugiēs, remisit seculo semē natiuitatis, que manu tua erat gubernata. Benedictū est enim lignū, per qō fit iustitia. ¶ Per manus aūt qō fit idolū, maledictus est & ipsum, & qui fecit illud: quia ille quidē operatus est, illud aūt cum esset fragile, deus cognominatus est. Sil'r aūt odio sunt deo, impius & impietas eius. Etem̄ qō factū est, cū illo qui fecit, tormenta patiēt. ¶ Propter hoc & in idolis nationū non erit respectus: qm̄ creature dei in odiū facte sunt, & in tētationē animis hominū, & in muscipulā pedib⁹ insipiētiū. Initiū em̄ fornicationis, est exquisitio idolorum: et adinuentio illorum, corruptio vite est. neq; em̄ erant ab initio, neq; erunt in perpetuū. Superuacuitas em̄ hominū, hec adinuenit in orbē terrarū, & ideo breuis illorum finis est inuentus. Acerbo em̄ luctu dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginē: & illū qui tūc quasi homo mortuꝰ fuerat, nūc tanq; deū colere cepit, & cōstituit inter seruos suos sacra, et sacrificia. ¶ Deinde interueniēte tēpore, cōualescente iniqua cōsuetudine, hic error tanq; lex custoditus est, & tyrānorum imperio colebāt figmēta. Et hos quos in palā homines honorare nō poterāt, ppter hoc qō lōge essent, e lōginquo figura eorū allata euidentē imaginē regis, quem honorare volebāt, fecerūt: vt illum qui aberat: tanq; presentē colerēt sua solicitudine. ¶ Prouexit aūt ad horū cultura & hos qui ignorabāt, artificis eximia diligentia. Ille em̄ volens plus placere illi qui se assumpsit, ela borauit arte sua, vt similitudinem in melius figuraret. Multitudo aūt hoīm abducta per speciē operis, eū qui ante tēpus tanq; homo honoratus fuerat, nūc deū estimauerunt. Et hec fuit vite humane deceptio, qm̄ aut affectui, aut regibus deseruiētes homines incōmunicabile nomē lapidibus & lignis imposuerūt. Et nō sufficerat errasse eos circa dei sciētiam, sed & in magno viuentes insciție bello, tot et tā magna mala pacē appellant. Aut em̄ filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia faciētes, aut insanie plenas vigilias habētes: neq; vitā, neq; nuptias mundas iam custodiūt, sed & alius aliū per inuidiā occidit, aut adulterās cōtristat: & omnia cōmista sunt sanguis, homicidium furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurij, tumultus, bonorū dei immemoratio, animarū inquinatio, natiuitatis immutatio, nuptiarū inconstātia, inordinatio mechie, & impudicitie. Infandorum em̄ idolorꝰ cultura, oīs mali causa est, & initium & finis. Aut em̄ dū letant, insaniūt: aut certe vaticinant falsa, aut viuūt iniuste, aut periurāt cito. Dū em̄ cōfidunt in idolis que sine aia sunt, male iurātes noceri se nō sperāt. Utraq; ergo illis euenīēt digne, qm̄ male senserūt de deo attēdētes idolis, et iurauerūt iniuste in dolo contēnentes iustitiā. Nō em̄ iurantium est virtus, sed peccantium pena perambulat semper iniustorum preuaricationem.

B

¶ S. Figuli manu fingunt inutiles deos. Caput. xv.

C

A

TU aūt deꝰ noster, suauis & verꝰ es, patiēs & in misericordia disponēs oīa. Etem̄ si peccauerim⁹, tui sum⁹ sciētes magnitudinē tuā: & si nō peccauerim⁹, scim⁹ qm̄ apud te sum⁹ cōputati. Nosse em̄ te, cōsummata iustitia est: & scire iustitiā, & virtutē tuā radix est immortalitatis. Nō em̄ in errorē idurit nos hoīm male artis excogitatio, nec vmbra picture labor sine fructu, & effigies sculpta p varios colores, cuiꝰ aspectus insensato dat cōcupiscētiā, et diligit mortue imaginis effigiē sine anima. Malorꝰ amatores digni sunt morte, q spem habēt i talib⁹, & q faciūt illos, & q diligūt, & q colunt. Sed & figulus mollē terrā premēs laboriose fingit ad vsus nostros vnūquodq; vas, & de eodē luto fingit q̄ mūda sunt in vsus vasa, & silr q̄ his sunt cōtraria. horū aūt vasorꝰ qs sit vsus, iudex est figulus. Et cū labore vano deū fingit de eodē luto: ille q paulo ante de terra factꝰ fuerat, & post pusillū redurit vñ acceptꝰ est repetitꝰ aīe debitū quā habebat. Sed cura est illi, nō q laboratur⁹ est, nec qm̄ breuis illi vita est, sed cōcertat auriſicibus & argētarijs: sed & erarios imitat, & gloriā prefert, qm̄ res supuacuas fingit. Limus est em̄ cor eiꝰ, & terra supuacua spes illiꝰ, & luto vilior vita eiꝰ: qm̄ ignorauit q se finxit, & qui inspirauit illi aiam q̄ opat. et q insufflauit ei spiritū vitalē. Sed & estimauerūt lusum esse vitā nostrā, & cōuersationem vite cōpositā ad lucrū, & oportere vndecūq; etiā ex malo acquirere. Hic em̄ scit se sup oēs delinq̄re, q ex terre materia fragilia vasa, & sculptilia fingit. Oēs em̄ insipiētes, & infelices supra modū aīe supbi sunt, inimici pplī tui, & imperātes illi: qm̄ oīa idola nationū deos estimauerūt, q̄bus neq; oculorū visus est advidendū, neq; nares ad pcipiēdū spū̄, neq; aures ad audiēdū, neq; digiti manuū ad tractādū, sꝫ & pedes eorꝰ pigri ad ambulandū. homo ei fecit illos, & q spūm mutuatus est, is finxit illos. Nemo em̄ sibi simlē hō poterit deū fingere. Cū ei sit mortalis, & mortuū fingit mambꝰ iniquis. Melior em̄ est ipse his quos colit, q̄ ipse qdē vixit, cū esset mortalis, illi aūt nūq̄. Sed & aialia miserrima colūt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem dei laudem, & benedictionem eius.

¶ Capituli Summarium. Creature insensate puniūt peccatores, & iustis deseruiunt. Caput. xvj.

D

Ro. ii.d.

Num. xxj.g.

Num. xxj.b

B

Exodi x.a.vlō.f. Apocal. ix.b.

Deuter. xxxij.f. j. Regū. ij.a. Tobie. xiij.a.

C Exodi ix.e.

ROpter hec & his filia passi sunt digne tormenta, & per multitudinē bestiarū exterminati sunt. Pro qbꝰ tormētis bñ disposuisti pplo tuo, quibus dediſti cōcupiscētiā delectamēti sui nouum saporē, escā parās eis ex terra gometrā: vt illi qdē ꝓcupiscētes escā ppter ea q̄ illis ostēsa & missa sunt, etiā a necessaria cōcupiscētia auerterent. Hi aūt in breui inopes facti, nouam gustauerūt escā. Oportebat enim illis sine excusatione qdē supuenire interitū exercētib⁹ tyrānidē: his aūt tantū ostēdere, quē admodū inimici eorū exterminabant. Et ei cū illis supueniunt sena bestiarū ira, morsib⁹ puersorꝰ colubrorū exterminabant. Sz nō in ppetuū ira tua pmānit, sz ad correptionē in breui turbati sunt, signū habētes salutis ad cōmemorationē mādati legis tue. Qui ei cōuersus est, nō per hoc qō videbat sanabat, sz p te oīm saluatorē. in hoc aūt ostendisti inimicis tuis, q̄ tu es q liberas ab oī malo. Illos enim locustarū, & muscarū occiderūt morsus, nō est inuēta sanitas aīe illorū, q̄ digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios aūt tuos, nec draconū, nec venenatorꝰ vicerūt dētes, misericordia enim tua aduenīēs sanabat illos. In memoria enim sermonū tuorū exterminabant, & velociter sanabant, ne in altā incidētes oblionē nō possent tuo vti adiutorio. eteniz neq; herba, neq; malagma sanauit eos, sed tuꝰ dñe sermo, q sanat oīa. Tu es enim dñe, q vite & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis & reducis: homo aūt occidit qdē p malitiā animā suā, & cū exierit spūs, nō reuertetur, nec reuocabit aiam q̄ recepta est. sed tuā manū effugere impossibile est. Negātes enim te nosse impij, p fortitudinē brachij tui flagellati sunt: nouis aquis, & grādinibus & pluuijs psecutionē passi, & p ignē cōsumpti. Qō em̄ mirabile erat: in aqua, que omnia extinguit, plus ignis valebat. vinder est enim orbis iustorū. Quodā ei tpe māsuetabat ignis, ne cōburerent q̄ ad ipios missa erāt aialia sz vt ipsi videntes scirēt qm̄ dei iudicio patiunt psecutionē. Et quodā tpe i aqua supra virtutē ignis exardescebat vndiq;, vt inigna terre nationē exterminaret. Pro qbꝰ angelorū esca nutriuisti populum

pulū tuū,ꝛ paratū panē de celo prestitisti illis sine labore,oē delectamētū in se habētē,ꝛ ois saporis suauitatē. Substantia enim tua dulcedinē tuā quā in filios habes ostēdebat:ꝛ deseruiēs vnusquisq; volūtati,ad qđ q̄sq; volebat cōuertebat. Ignis aūt,ꝛ glacies sustinebāt vim ignis,ꝛ nō tabescebāt:vt scirēt quoniā fructus inimicoū exterminabat ignis ardēs in grādine ꝛ pluuia coruscans. Hoc aūt iterū,vt nutrirent iusti,ignis etiā sue virtutis oblitus est. Creatura enī tibi factori deseruiēs,exardescit in tormētū aduersus iniustos:ꝛ leniōr fit ad benefaciēdū pro his q̄ in te cōfidūt. Propter hoc ꝛ tūc omnia trāsfigurata omniū nutrici gratie tue deseruiebant ad voluntatē eoū qui a te desiderati sunt:vt scirent filij tui,quos dilexisti dñe,q̄m nō natiuitatis fructus pascūt homines,sed sermo tuꝰ hos qui in te crediderint cōseruat. Quod ei ab igne nō poterat exterminari,statim ab exiguo radio solis calefactū tabescebat:vt notū oibꝰ esset, quoniā opꝫ preuenire solē ad benedictionē tuā,et ad ortum lucis te tibi adorare. Ingrati enim spes tanquā hybernalis glacies tabescet,ꝛ diſperiet tanq̄ aqua superuacua.

¶ Capituli Summarium. Mirabilia dei iudicia in malorū punitione. Caput.xvij.

Magna sunt enī iudicia tua dñe,ꝛ inenarrabilia verba tua,propter hoc indisciplinate aie errauerūt. Dū enī psuasum habēt iniqui,posse dñari nationi sancte:vinculis tenebrarū,ꝛ lōge noctis cōpediti,inclusi sub tectis fugitiui ppetue prouidētie iacuerunt. Et dū putāt se latere in obscuris pctis,tenebroso oblionis velamēto dispersi sunt,pauētes horrēde,ꝛ cū admiratione nimia pturbati. Neq; enī q̄ cōtinebat illos spelūca, sine timore custodiebat:quoniā sonitꝰ descēdēs pturbabat illos,ꝛ pśone tristes illis apparētes,pauorē illis prestabāt. Et ignis qđē nulla vis poterat illis lumē prebere, nec fideliū limpide flāme illuminare poterāt illā noctē horrendam. Apparebat antē illis subitaneꝰ ignis,timore plenꝰ:ꝛ timore pcussi illiꝰ q̄ nō videbāt faciei,estimabāt deteriora esse q̄ videbant:ꝛ magice artis appositi erant derisus,et sapiētie gloria correptio cū cōtumelia. Illi enim q̄ pmittebāt timores,ꝛ pturbationes expellere se ab aīa lāgnēte,hi cū derisu pleni timore languebant. Illā ꝛ si nihil illos ex monstris perturbabat:trāsitu aīaliū,et serpentiū sibilatione cōmoti,tremebūdi peribant,ꝛ aerē quē nulla rōne qs effugere posset, negātes se videre. Frequēter enī preoccupāt pessima,redarguēte cōscia. Cū enim sit timida nequitia,dat testimoniuꝫ cōdēnata.semp enim pśumit sena pturbata cōsciētia. Nihil enim est timor,nisi pśumptiōis adiutoriū,pditio cogitationis auxilioū. Et dū ab intromino est expectatio,maioremq; cōputat sniam eius cause de qua tormētū prestat. Illi autē qui impotentē vere noctē,ꝛ ab infimis ꝛ ab altissimis inferis superuenientē eundē somnū dormiētes,aliq̄n monstrorum exagitabant timore,aliq̄n anime deficiebāt traductione.subitaneus enim illis,ꝛ insperatus timor superuenerat. Deinde si quisq̄ ex illis decidisset,custodiebāt i carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor,aut agri laborū operariꝰ preoccupatus esset:ineffugibilē sustinebat necessitatē. Una enī catena tenebrarum omnes erāt colligati. Siue spiritus sibilans,aut inter spissos arborum ramos auiū sonus suauis,aut vis aque decurrentis nimiū, aut sonus validus precipitatarū petrarū,aut ludentiū animaliū cursus inuisus,aut mugiētiū validā bestiaꝝ vox,aut resonās de altissimis montibus Echo:deficiētes faciebant illos pre timore. Ois enim orbis terrarū limpido illuminabatur lumine,ꝛ nō impeditis operibꝰ cōtinebāt. Solis autē illis superposita erat grauis nox,imago tenebrarū,que superuēturā illis erat. Ipsi ergo sibi erāt grauiores tenebris.

¶ S. Durū Egyptioꝝ describit iudiciū. Caput.xviij.

Sanctis aūt tuis maxima erat lux,ꝛ horū quidem vocē inimici audiebāt, sꝫ figurā nō videbāt. Et q̄ nō ꝛ ipsi eadē passi erāt, magnificabāt te:et q̄ ante lesi erāt,q̄ nō ledebātur,grās agebāt tibi: ꝛ vt esset differētia,te deū petebāt. Propter qđ ignis ardētem columnā ducē habuerūt ignote vie, et solē sine lesura boni hospitij prestitisti. Digni quidē illi carere luce,ꝛ pari carcerē tenebrarū,q̄ meluso custodiebant filios tuos,p q̄s incipiebat īcorruptū legis lumē seculo dari. Cū cogitarent iustorū occidere infantes:ꝛ vno exposito filio, sed liberato in traductionē illorū multitudinē filioū abstulisti, et pariter illos pditisti in aqua valida. Illa enī nox ante cognita est a patrib⁹ nostris:vt vere sciētes quibꝰ iuramētis credidērunt aiequiores essent. Suscepta est aūt a pplo tuo sanitas quidem iustorū,ministroū aūt exterminatio. Sicut enim le sisti aduersarios nostros:sic ꝛ nos ꝓuocans magnificasti. Absconse enī sacrificabāt iusti pueri bonorū,ꝛ iustitie legē in cōcordia disposuerūt:sil'r ꝛ bona ꝛ mala recepturos iustos, patri oīm dēcātates laudes. Resonabat aūt icōueniēs inimicoꝝ vox,ꝛ flebilis audiebāt plāctꝰ ploratorū ifantiū. Simili aūt pena seruꝰ cū dño afflictꝰ ē,ꝛ popularis homo regi simulta passꝰ. Sil'r ergo oēs vno nōie mortis,mortuos habebāt innumerabiles. Nec enī ad sepelendū vini sufficiebant:q̄m vno momēto que erat ꝑclarior natio illorū exterminata est. De oibꝰ enī nō credētes ꝓpter beneficia,tūc cū primū fuit exterminiū primogenitorū, spopōderūt populū dei se esse. Cū enim quietū silentiū ꝛtineret oia,ꝛ nox in suo cursu mediū iter haberet omnipotēs sermo tuꝰ dñe exiliēs de celo a regalibꝰ sedib⁹,durꝰ debellator i mediā exterminij terrā psiliit, gladiꝰ acutꝰ īsimulatū īperiū tuū portās ꝛ stans repleuit oia morte,ꝛ vsq; ad celū attingebat stās in terra. Tūc cōtinuo visus somniorū malorū turbauerunt illos ꝛ timores supuenerūt insperati. Et aliꝰ alibi ꝓiectus semiuius:propter quā moriebāt causam demōstrabat mortis. Visiones enī que illos turbauerūt,hec premonebant,ne inscij quare mala patiebant,perirēt. Tetigit aūt tūc ꝛ iustos tentatio mortis,ꝛ cōmotio in eremo facta est multitudinis:sꝫ nō diu pmānsit ira tua. Properās enī hō sine q̄rela deprecari p pplis,proferens seruitutis sue scutū oronē,ꝛ p incensum depcationē allegās restitit ire,ꝛ finē imposuit necessitati,ostendēs q̄m tuꝰ est famulꝰ. Vicit aūt turbas, non in virtute corpis,nec armatura potētie,sꝫ verbo illū q̄ se verabat subiecit,iuramēta parētū ꝛ testamētū cōmemorans. Cū enī iam aceruatim cecidissent sup alterutrū mortui,interstitit,ꝛ amputauit impetū,ꝛ diuisit illā q̄ ad vitos ducebat viā. In veste enī poderis,quā habebat, totꝰ erat orbis terrarum,ꝛ parentum magnalia in quatuor ordinibꝰ lapidum erant sculpta ꝛ magnificentia tua in diademate capitis illius scripta erat. Bis aūt cessit qui exterminabat,ꝛ hec extimuit.erat enim sola tentatio ire sufficiens.

¶ Capituli Summarium. Israelite post exitum de Egypto sepe puniti. Caput.xix.

Impijs aūt vsq; in nouissimū sine mīa ira supuenit. Prescierat enī ꝛ futura illorū: q̄m cū ipsi reuerti essent,amisissent, vt se educerent, ꝛ cū magna solicitudine pmisissent illos penitētie actus. Adhuc ei iter mantꝰ bētes luctū,ꝛ ōplorātes ad monumēta mortuoū, aliā sibi assumpserūt cogitationē insciētie:ꝛ q̄s rogātes piecerāt,hos tāq̄ fugitiuos pseq̄bant. ducebat enī illos ad hūc finē digna necessitas:ꝛ horū q̄ acciderāt cōmemorationē amittebāt,vt q̄ deerant tormētis,repleret punitio,ꝛ ppls qđē tuus mirabiliter trāsiret,illi aūt nouā mortē inuenirēt. Ois enī creatura ad suū genꝰ ab initio refigurabāt,deseruiēs tuis ꝓceptis,vt pueri tui custodirent illesi. Nam nubes castra illoꝝ obūbrabat,ꝛ ex aqua que aū erat, terra arida apparuit,ꝛ i mari rubro via sine impedimēto, et campus germinans de profundo nimio.p quē ois natio trāsiuit q̄ tegebāt tua manu,vidētes tua mirabilia et monstra. Tāq̄ enī equi depauerūt escā,ꝛ tāq̄ agni exultauerūt magnificātes te dñe,q̄ liberasti illos. Memores ei erāt adhuc eoū q̄ in incolatu illoꝝ facta fuerāt:quā admodū p nationē aīaliū produxit terra muscas,ꝛ pro piscibꝰ eructauit fluuius multitudinē ranarū. Nouissime aūt viderunt nouā creaturā auiū,cū adducti cōcupiscētia postulauerūt escas epulationis. In allocutione enim desiderij ascendit illis de

Universidad de Deusto
Biblioteca

mari oxygometra,ꝛ vexationes pctōrib⁹ supuenerūt non sine illis q̄ ante facta erāt argumentis p vim fulminū.iuste eīs patiebant fm suas negtias. Et eīs detestabilioē inhospitalitatē instituerūt.alij qdē ignotos non recipiebāt aduenas,alij aūt bonos hospites in seruitutē redigebant. Et nō solū hec,sed ꝛ ali⁹ qdē respect⁹ illorū erat:cū inuiti recipiebāt extraneos. Qui aūt cū letitia receperūt hos,q eisdē vsi erāt institutis,seuissimis afflixerūt doloribus. ¶Percussi sunt aūt cecitate:sicut illi i foribꝰ iusti cū subitaneis coopti essent tenebris,vnusquisq; transitū ostij sui querebat. In se enim elementa dum conuertunt,sicut in organo qualitatis sonus immutat,oīa suū sonū custodiunt. Unde estimari ex ipso visu certo potest. Agrestia enim in aquatica cōuertebant:ꝛ quecūq; erāt natātia,in terra trāsibāt. Ignis in aqua valebat supra suā virtutē,ꝛ aqua extinguētis nature obliuiscebat. Flāme ecōtrario,ꝛ corruptibiliū aialiū nō verasunt carnes coābulātiū, nec dissoluebāt illā q̄ facile dissoluebatur,sicut glacies bonā escā. In omnibus enim magnificasti populū tuum domine,ꝛ honorasti,ꝛ nō despexisti in omni tempore,ꝛ in omni loco assistens eis.

gen. ix.c. D

¶Explicit Liber Sapientie.

¶Incipit prologus libri Jesu filij Syrach q̄ Ecclesiastic⁹ appellat.

Multa nobis ꝛ magna p legē ꝛ prophetas aliosq; q̄ secuti sunt illos sapiēta demōstrata est:in quibus oportuit laudare Israel doctrine ꝛ sapiētie cā:ꝛ non solū ipsos loquētes necesse est esse peritos:sed etiā extraneos posse et dicentes ꝛ scribentes doctissimos fieri. Auus meus Jesus postq; se amplius dedit ad diligētiā lectionis legis ꝛ prophetarum ꝛ aliorū librorū q̄ nobis a patrib⁹ nr̄is traditi sunt voluit ꝛ ipse scribere aliq̄d horū q̄ ad doctrinā ꝛ sapiētiā pertinēt vt desiderantes discere ꝛ illorū periti fieri magis:magisq; attendāt animo ꝛ cōfirmēt a d legū:ā vitā. Hortor itaq; vos cū benuolentia:ꝛ attētione studio lectionē facere:ꝛ veniā habere in illis in quibꝰ videmur sequētes imaginē sapiētie ꝛ deficere in verborū cōpositione. Nam deficiūt verba hebraica q̄n fuerit trāslata ad alteram linguam. Nō aūt solū hoc sed ꝛ ipsa lex ꝛ pphete:ceteraq; aliorum librorum nō paruā hr̄ie differentiā q̄n inter se dicunt. Nā in octauo ꝛ tricesimo anno regis Ptolomei euergetis regis postq; perueni in Egyptum:ꝛ cum multum tēporis ibi fuissem:inueni ibi libros relictos non parue neq; contēnende doctrine. Ptaq; bonū ꝛ necessariū putaui ꝛ ipse aliquā addere diligētiā:ꝛ laborem interpretandi libū istum:ꝛ multa vigilia attuli doctrinem in spatio tpis ad illa que ad finem ducunt librum istum dare:ꝛ illio qui volunt animum intendere:ꝛ discere/quēadmodū oporteat instituere mores qui secundum legem domini proposuerint vitam agere.

¶Explicit prologus.

¶Incipit prologus Rabbani in librum Ecclesiasticum.

Librum Jesu filij Syrach dicit se Hieronymus reperisse apud hebreos non ecclesiasticū: vt apud latinos sed parabolas prenotatū cui iuncti erāt ecclesiastes et canticum canticorū:vt Salomonē nō modo librorum numero:sed materie genere coequaret:librum vero sapiencie se nō reperisse apud eos sed magis Grecā redolere eloquentiā q̄dē nonnulli philonis esse affirmāt. Ecclesiasticus vero sicut ecclesiastes ecclesie vtilissimus est:qui congregator vel collector interpretatur sicut ille concionator. Sed ecclesiastes xp̄m refert:ꝛ ad quemlibet predicatorem ecclesiastic⁹:q̄ ppter excellentiā virtutum suarum p̄anarete:id est omnium virtutū capax appellatur. Cuius tanta claritas tantaq; latinitas est,vt ipse sibi commenta sit.

¶Explicit prologus Rabbani.

¶Incipit Liber Ecclesiasticus.

¶Capituli Summarium. Sapientia dei omnia cōstant, ꝛ initium sapientie timor domini. Caput.j.

Omnis sapiētia a dño deo est,ꝛ cum illo fuit semp,ꝛ est ante euū. Arenā maris et pluuie guttas,ꝛ dies seculi q̄s dinumerauit? Altitudinē celi,ꝛ latitudinē terre et profundum abyssi q̄s dimēsus est? Sapiētiā dei p̄cedētē oīa,quis inuestigauit? Prior oīm creata est sapiētia,ꝛ intellectus prudētie ab euo. Fōs sapiētie verbum dei in excelsis,ꝛ ingressus illi⁹ mādata eterna. Radix sapiētie,cui reuelata est? ꝛ astutias illius quis agnouit? Disciplina sapiētie cui reuelata est,ꝛ manifestata? ꝛ multiplicationē ingressus illius quis intellexit? Unus est altissim⁹ creator omnū,omnipotēs,ꝛ rex potēs,et metuēdus nimis: sedēs super thronum illius ꝛ dominans deus. Ipse creauit illam in spiritu sancto,ꝛ vidit,ꝛ dinumerauit,et mēsus est. Et effudit illam super omnia opera sua,ꝛ super oēm carnē fm datū suum,ꝛ prebuit illā diligētibus se. Timor dñi gloria,ꝛ gloriatio,ꝛ letitia,ꝛ corona exultationis. Timor dñi delectabit cor,ꝛ dabit letitiā ꝛ gaudiū in lōgitudinē dierū. Timēti dñm bene erit in extremis,ꝛ in die defunctiōis sue benedicet. Dilectio dei,honorabilis sapia. Quibus autez apparuerit in visu,diligūt eā in visione,ꝛ in agnitiōe magnalitū suorū. Initiū sapie timor dñi,ꝛ cū fidelibus in vulua cōcreatus est,ꝛ cū electis feminis gradit,ꝛ cū iustis ꝛ fidelibus agnoscit. Timor dñi,scientie religiositas. Religiositas custodiet ꝛ iustificabit cor,incūditatē atq; gaudiū dabit. Timenti dominū bene erit,ꝛ in diebus cōsummationis illius bñdicet. Plenitudo sapie est,timere deū,ꝛ plenitudo a fructibus illi⁹. Omnē domū illius implebit a gñationibus et receptacula a thesauris illius. Corona sapie,timor dñi,replēs pacē,ꝛ salutis fructū:ꝛ vidit,ꝛ dinumerauit eā. Vtraq; aūt sunt dona dei. Scientiā ꝛ intellectū prudētie sapientia cōpartietur:ꝛ gloriā tenētiū se,exaltat. Radix sapiētie est, timere dñm:ꝛ rami illius longeui. In thesauris sapie intellect⁹,ꝛ scientie religiositas,execratio aūt peccatorib⁹ sapia. Timor dñi expellit p̄ctm.nam qui sine timore est,nō poterit iustificari.ira iracūdia etiā animositatis illius,subuersio illius est. Usq; in tp̄s sustinebit patiēs,ꝛ postea redditio iucūditatis. Bonus sensus vsq; in tēpus absondet verba illi⁹,ꝛ labia multorū enarrabunt sensum illius. In thesauris sapie significatio disciplineꝛ execratio aūt peccatorib⁹,cultura dei. Fili cōcupiscēs sapiētiā,cōserua iustitiā,ꝛ deus p̄bebit illā tibi. Sapia em̄ et disciplina timor dñi:ꝛ q̄ bene placitū est illi, fides ꝛ mānsuetudo,ꝛ adimplebit thesauros illi⁹. Cōtumax nō sis,ꝛ incredibilis timori dei:ꝛ ne accesseris ad illū duplici corde. Ne fueris hypocrita in cōspectu hoīm,ꝛ nō scādalizeris in labijs tuis. Attēde in illis ne forte cadas,ꝛ adducas anime tue inhonorationē,ꝛ reuelet de⁹ abscōsa tua,et in medio synagoge elidat te: q̄m accessisti maligne ad dominum,et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

¶C.S. Patientia ꝛ timor domini docentur. Caput.ij.

Fili accedens ad seruitutē dei sta in iustitia ꝛ in timore,ꝛ p̄para aiam tuā ad tēptationē. Depume cor tuū,ꝛ sustine:ꝛ iclina aurē tuā,ꝛ suscipe verba intellectus,ꝛ ne festines in tempus obductionis. Sustine sustētationes dei:cōmingere deo,ꝛ sustine, vt crescat in nouissimo vita tua. Omne q̄d tibi applicitum fuerit,accipe:ꝛ in dolore sustine,ꝛ in humilitate tua patientiam habe:q̄m in igne probatur aurū et argentū, homines vero receptibiles in camino humiliatiōis. Crede deo,ꝛ recuperabit te:ꝛ dirige viam tuā ꝛ spera in illū. Serua timorē illius,ꝛ in illo veterasce. Qui timetis dñm sustinete miam eius:ꝛ non deflectatis ab illo,ne cadatis. Qui timetis dñm, credite illi:ꝛ nō euacuabit merces vestra. Qui timetis dominum,sperate in illum:ꝛ in oblectationem veniet vobis mia. Qui timetis dñm diligite illum,ꝛ illuminabunt corda vra. Respicite filij nationes hoīm:ꝛ scitote q̄ null⁹ sperauit in dño,ꝛ cōfusus est. Quis em̄ p̄mānsit in mādatis eius,ꝛ derelict⁹ est,aut q̄s inuocauit eū,ꝛ despexit illū: Qm̄ pius ꝛ misericors est deus,ꝛ remittit in die tribulationis pctā:et protector est oīb⁹ exq̄rēnt⁹ se in veritate. Ue duplici corde,ꝛ

A

B

Prouer. ja.ix.c. ps.cx.d.

C

D

C ps.xxxvj.

labijs

labijs scelestis,⁊ manibus malefactētiū,⁊ peccatoꝝ terrā
ingrediēti duab⁹ vijs. Ue dissolutis corde,q nō credūt deo:
⁊ iō nō protegēt ab eo. Ue his q̄ perdiderūt sustinētiā,⁊ q̄ de-
reliq̄runt vias rectas,⁊ diuerterūt in vias prauas. Et qd fa-
cietis,cū inspicere ceperit dñs. Qui timēt dñm nō erunt in-
credibiles verbo illi⁹:⁊ q̄ diligūt illū,cōseruabūt vias illi⁹.
Qui timēt dñm,inquirēt q̄ bñplacita sunt ei:⁊ q̄ diligūt eū,
replebunt lege ipsi⁹. Qui timēt dñm ꝓparabūt corda sua,et
in cōspectu illius sanctificabūt aias suas. Qui timēt dñm,
custodiūt mādata illi⁹,⁊ patiētiā habebunt vsq; ad inspe-
ctionē illius,dicentes. Si ꝓniam nō egerimus incidem⁹ in
manus dñi,⁊ nō in manus hominū. Scōm enim magnitu-
dinem ipsius,sic et misericordia illius cum ipso est.

¶ Capituli Summarium. ℙParentes honorandi-humili-
tati studendum,⁊ curiositas fugienda. Caput.iij.

Filij sapie,ecclia iustoꝝ:⁊ natio illoꝝ obediētia
⁊ dilectio. Iudiciū patris audite filij,⁊ sic facite
vt salui sitis. Deꝰ enī honorauit patrē in filijs:⁊
iudiciū matris exquirēs,firmauit in filios. Qui
diligit deū,exorabit p̄ peccatis,⁊ cōtinebit se ab illis,⁊ in ora-
tione dierū erudiet⁹.⁊ sicut q̄ thesaurizat,ita⁊ qui honori-
ficat matrē suā. Qui honorat patrē suū,iucūdabit⁹ in filijs
⁊ in die oratiōis sue exaudiet⁹. Qui honorat patrē suū,vita
vinet longior:⁊ q̄ obedit patri refrigerabit matrē. Qui ti-
met dñm honorat parentes,⁊ quasi dñis seruet his q̄ se ge-
nuerunt. In ope et sermone ⁊ oī patiētia honora patrē tuū,
vt superueniat tibi bñdictio a deo,⁊ bñdictio illius in no-
uissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filioꝝ:
maledictio autē matris eradicat fundamēta. Ne glorieris
in cōtumelia patris tui:nō enī est tibi gloria,sed cōfusio.glo
ria enim hois ex honore patris sui,⁊ dedecus filij pater sine
honore. Fili suscipe senectā patris tui,⁊ nō cōtristes eū in
vita illi⁹:⁊ si defecerit sensu,venia da,⁊ ne spernas eū in vir
tute tua,eleemosyna enī patris nō erit in obliuione. Mā pro
peccato matris restituet⁹ tibi bonū,et in iustitia edificabitur
tibi,⁊ in die tribulatiōis cōmemorabit⁹ tui,⁊ sicut in sereno
glacies,soluent⁹ pctā tua. Quā male fame est q̄ dereliq̄t pa
trē.⁊ est maledict⁹ a deo,q̄ exasperat matrē. Fili in mansue-
tudine opa tua pfice,⁊ super hoīm gloriā diligeris. Quāto
magn⁹ es,humilia te in oīb⁹,⁊ cora deo inuenies gratiā:qm̄
magna potētia dei soli⁹,⁊ ab hūilib⁹ honorat⁹. Altiora te
ne q̄sieris,⁊ fortiora te ne scrutat⁹ fueris:sed q̄ precepit tibi
deꝰ,illa cogita semp,⁊ in pluribus opib⁹ eius ne fueris curio-
sus,nō est enī tibi necessariū ea q̄ abscōdita sunt videre ocu
lis tuis. In supuacuis reb⁹ noli scrutari multipliciter,et in
pluribus operib⁹ ei⁹ nō eris curiosus. ℙPlurima enī sup sen-
sum hoīm ostēsa sunt tibi. ℣Multos enī supplātauit suspitio
illoꝝ,⁊ in vanitate detinuit sensus illoꝝ. Cor durū habe-
bit male in nouissimo:⁊ q̄ amat periculū,in illo pibit. Cor in-
gredies duas vias nō habebit successus,⁊ prauū cor i illis
scādalizabit. Cor nequā grauabit in doloribus,⁊ peccator
adyciet ad peccādum. Sinagoge supboꝝ non erit sanitas:
frutex enī pessimꝰ eradicabit⁹ in illis,⁊ nō intelliget. Cor sapiē
tis intelliget in sapiētia,⁊ auris bona audiet cū oī cōcupi-
scentia sapientiā. Sapiēs cor⁊ intelligibile abstinebit se a
peccatis,⁊ in operibus iustitie successus habebit. Ignē ar-
dentē extinguit aqua,⁊ eleemosyna resistit peccatis:⁊ deus
⁊ prospector est eius,qui reddit gratiā. ℣Deminit in posterū,⁊
in tempore casus sui inueniet firmamentum.

¶ Capituli Summarium. ℣Misericordia pauperibus ex-
hibenda,⁊ sapientia pre omnibus tenenda. Caput.iiij.

Fili eleemosynā pauperis ne defraudes,et ocu-
los tuos ne trāsuertas a paupere. Animā esurie-
tem ne deseperis,et nō exasperes pauperem in
inopia sua. Cor inopis ne affligeris,et non pro-
trahas datū angustianti. Rogationem cōtribulati ne abij
cias:⁊ nō auertas faciē tuā ab egeno. Ab inope ne auertas
oculos tuos ꝓpter īrā:⁊ nō relinquas querentib⁹ tibi retro
maledicere. ℣Maledictis enim tibi in amaritudine anime
exaudiet⁹ deprecatio illius,exaudiet autē eū,qui fecit illum

Cōgregationi pauperū affabilē te facito,⁊ presbytero hu
milia animā tuā,⁊ magnato humilia caput tuū. ℙDeclina
pauperi sine tristitia aurē tuā,⁊ redde debitū tuū,⁊ respon-
de illi pacifice in māsuetudine. Libera eū q̄ iniuriam patit⁹
de manu supbi:⁊ nō acide feras in aīa tua. In iudicādo esto
pupillis misericors vt pr̄,⁊ p viro mr̄i illoꝝ:⁊ eris tu velut
filius altissimi obediēs,⁊ miserebit⁹ tui magis q̄ mater. Sa-
piētia filijs suis vitā inspirat,⁊ suscipit exq̄rētes se,⁊ preibit
in via iustitie.⁊ q̄ illā diligit,diligit vitā:⁊ qui vigilauerint
ad illā cōplectent⁹ placorē ei⁹. Qui tenuerint illā,vitā here
ditabunt:⁊ quo introibit,bñdicet deꝰ. Qui seruiūt ei,obse-
quētes erūt sctō:⁊ eos q̄ diligūt illā,diligit deus. Qui audit
illā iudicabit gētes:⁊ q̄ intuet illā,ꝑmanebit ꝑfidēs. Si cre-
diderit ei,hereditabit illā,⁊ erunt in cōfirmatione creature
illoꝝ:qm̄ in tētatiōe ambulat eū eo,⁊ in primis eligit eum.
Timorem⁊ metū,⁊ probationē inducet super illū,⁊ crucia
bit illum in tribulatione doctrine sue,donec tētet eū in co-
gitationibus suis,⁊ credat anime illius. Et firmabit illū,et
iter adducet directum ad illū,⁊ letificabit illū,⁊ denudabit
abscōdita sua illi,⁊ thesaurizabit super illū scīam,⁊ ītelle-
ctum iustitie. Si aūt oberrauerit,derelinquet eū,⁊ tradet eū
in manus inimici sui. Fili cōserua tēpus,⁊ deuita a malo.
Pro anima tua ne cōfundaris dicere verum,est enī cōfusio
adducēs peccatū,⁊ est cōfusio adducēs gloriam⁊ gratiam.
Nec accipias faciem aduersus faciem tuam,nec aduersus
animā tuam mendaciū. Ne reuerearis prorumpere tuū in casu
suo:nec retineas verbū in tēpore salutis. Nō abscondas sa-
pientiā tuam in decore suo. In lingua enī sapiētia dignosci
tur:⁊ sensus,⁊ scīētia,⁊ doctrina in vbo sensati,et firmamē-
tum in operibus iustitie. Nō cōtradicas vbo veritatis vllo
modo,⁊ de mēdacio mendutionis tue cōfundere. Non con-
fundaris cōfiteri pctā tua,⁊ ne subijcias te oi hoi pro petō.
Noli resistere cōtra faciem potētis,nec coneris cōtra ictum
fluuij. Pro iustitia agonizare p aīa tua,⁊ vsq; ad mortem
certa pro iustitia,⁊ deus expugnabit pro te inimicos tuos.
Noli citatus esse in lingua tua:⁊ inutilis,⁊ remissus in ope
ribus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua,euertēs domesti-
cos tuos,⁊ opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta ma-
nus tua ad accipiendum,⁊ ad dandum collecta.

¶ Capituli Summarium. Non gloriandū in peccatis,nec
differenda penitentia. Caput.v.

Noli attēdere ad possessiones iniquas,⁊ ne dice-
ris. Est mihi sufficiens vita. nihil enim ꝑderit in
tpe vindicte⁊ obductiōis. Ne seq̄ris in fortitu-
dine tua concupiscentiā cordis tui,⁊ ne direris,
Quomodo potui:⁊ quis me subjciet ꝓpter facta mea?
Deus enī vindicās vindicabit. Ne direris, ℙPeccaui,⁊ qd
mihi accidit triste: Altissimus enī est patiens redditor. De
propitiato peccato noli esse sine metu,neq; adjcias pecca
tum super peccatū. Et ne dicas:℣Miseratio domini magna
est,multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebitur. ℣Misericor-
dia enim,⁊ ira ab illo cito prorimāt,⁊ in peccatores respi-
cit ira illius. Nō tardes cōuerti ad dominū,⁊ ne differas de
die in diem. subito enī veniet ira illius,⁊ in tēpore vindicte
disperdet te. Noli animus esse in diuitijs iniustis:nō enī pro-
derūt tibi in die obductiōis⁊ vindicte. Nō vētiles te in oēm
ventum,⁊ nō eas in omnē viā. sic enim omnis peccator pro-
batur in duplici lingua. Esto firmus in via domini,⁊ in ve
ritate sensus tui⁊ scientia,et prosequatur te verbum pacis
⁊ iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei,vt in-
telligas:⁊ cū sapiētia ꝓfer responsum verū. Si est tibi intelle
ctus,respōde proximo:si nautē,sit manus tua super os tuū,
ne capiaris in verbo indisciplinato,⁊ confundaris. Honor
⁊ gloria in sermone sensati,lingua vero imprudētis subuer
sio est ipsi⁹. Non appelleris susurro in vita tua,⁊ lingua tua
ne capiaris⁊ confundaris. Super furem enim est confusio,
et penitentia,⁊ denotatio pessima super bilinguem: susur-
ratori autem odium,et inimicitia et contumelia. Justifica
pusillum,⁊ magnum similiter.

¶ C.S. Non quiuis temere in amicitiā recipiēd⁹. Cap.vj.

A

Oli fieri pro amico inimicus primo. impropriū enim & cōtumeliam malus hereditabit, & ois peccator inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione aīe tue, velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignū aridū in eremo. anima eīm nequā disperdet q se habet, & in gaudiū inimicis dat illum, & deducet in sortē impiorū. Verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat. Multi pacifici sint tibi, & cōsiliarius sit tibi vnus de mille. Si possides amicū, in tentatione posside eū, & ne facile credas ei teipsum. Est enim amicus sm tps suū,

B

& nō permanebit in die tribulationis. Et est amicus q conuertitur ad inimicitiam: & est amicus qui odiū & rixā & conuitia denudabit. Est autē amicus socius mēse, & nō permanebit in die necessitatis. Amicus si permānserit firus, erit tibi quasi coequalis, & in domesticis tuis fiducialiter aget. si humiliauerit se cōtra te, & a facie tua absconderit se, vnanimē habebis amicitiam bonā. Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attēde. Amicus fidelis, protectio fortis: qui autē inuenit illū, inuenit thesaurū. Amico fideli nulla est cōparatio, & nō est digna ponderatio auri et argēti contra bonitatē fidei illi⁹. Amicus fidelis medicamentū vite, & immortalitatis: & qui metuūt dīm, inuenīet illū. Qui timet deū, eque hēbit amicitiā bonā: qm sm illū erit amicus illius.

C

Fili a iuuentute tua excipe doctrinā, & vsq; ad canos inuenies sapiētiam. Quasi is qui arat, & qui seminat, accede ad eā, & sustine bonos fructꝰ illi⁹. in opere enim ipsius eris gnūs laborabis, & cito edes de gnationibus illius. Quā aspera est nimiū sapiētia in doctis hominibus, & nō permanebit in illa ercors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, & nō demorabunt proijcere illam. Sapīa enim doctrine sm nomen est eius, & nō est multis manifesta. quibus aūt cognita est, permanet vsq; ad conspectū dei. Audi fili, & accipe consilium intellectus, & ne abyicias cōsiliū meū. inijce pedē tuū in cōpedes illi⁹, & in torques illius collū tuū. subijce humerum tuū, & porta illā, & ne accideris vinculis eius. In omni aīo tuo accede ad illā, & in omni virtute tua conserua vias eius. Inuestiga illā, & manifestabitur tibi, & continēs factus ne derelinquas eam. in nouissimis enim inuenies requiē in ea, & conuertet tibi in oblectationē. Et erūt tibi cōpedes ei⁹ in protectionē fortitudinis, & bases virtutis, et torques illi⁹ in stolā glorie. decor enim vite est in illa, & vincula illius alligatura salutaris. Stola glorie indues eā, & coronā gratulationis superpones tibi. Fili, si attēderis mihi, disces: & si accōmodaueris animū tuū, sapiēs eris. Si inclinaueris aurē tuam, excipies doctrinam: & si dilexeris audire, sapiēs eris. In multitudine pbyterorū prudētiū sta, & sapientie illorū ex corde cōiūgere, vt omnē narrationē dei possis audire, et puerbia laudis nō effugiāt a te. Et si videris sensatū, euigila ad eū, & gradus ostiorū illius exterat pes tuus. Cogitatū tuū habe in pceptis dei, & in mādatis illi⁹ maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & cōcupiscētia sapie dabitur tibi.

¶ Capituli Summarium. Potestas nō ambienda mēdacium & multiloquium fugienda &c. Caput.vij.

A

Nolī facere mala, & nō te apprehendēt. Discede ab iniquo, & deficiēt mala abs te. Fili, non semines mala in sulcis iniustitie, & nō metes ea in septuplū. Noli q̄rere ab hoie uncatus, neq; a rege cathedrā honoris. Nō te iustifices añ deū, qm agnitor cordis ipse est: & penes regē noli velle videri sapiēs. Noli q̄rere fieri iudex, nisi valeas virtute irrūpere iniquitates: ne forte extimescas facie potētis, & ponas scādalū in agilitate tua. Nō pecces in multitudinē ciuitatis, nec te immittas in populū, neq; alliges duplicia petā: nec eīm in vno eris imunis. Molieſſe pusillanimis in aīo tuo. Exorare et facere elemosinam ne despicias. Ne dicas. In multitudine munerū meorū respiciet deus, & offerēte me deo altissimo, munera mea suscipiet. Nō irrideas hominē in amaritudine anime: est eīm qui humiliat & exaltat, circūspector deꝰ. Noli orare mēdacium aduersus fratrem tuū: neq; in amicū siīr facias. Noli velle mēturi omne mendacium: assiduitas eīm illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine pbyterorum: et nō iteres verbū in oratiōe tua. Nō oderis laboriosa opera, et rusticationē creatam ab altissimo. Nō te reputes in multitudine indisciplinatorū. Memēto ire, quoniam nō tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniā vindicta carnis impij, ignis & vermis. Noli preuaricari in amicū pecuniam differentē, neq; fratrem charissimum auro spreueris. Noli discedere a muliere sensata & bona, quā sortiꝰ es in timore domini: gratia eīm verecundie illius super aurum. Non ledas seruū in veritate operantem, neq; mercēnariū dantē animā suam. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, nō defraudes illū libertate, neq; inopē dereliquas illū. Pecora tibi sunt, attēde illis: & si sunt vtilia, pseuerēt apud te. Filij tibi sunt, erudi illos, & curua illos a pueritia eorū. Filie tibi sunt, serua corpus illarum, et nō ostēdas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiā, & grande opus feceris, et homini sensato da illā. Mulier si est tibi sm animā tuā, nō proijcias illā: & odibili non credas te in toto corde tuo. Honora patrem tuum, & gemitus matris tue ne obliuiscaris. Memēto qm̄ nisi p illos natus non fuisses: et retribue illis, quomodo & illi tibi. In tota anima tua time dīm, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, & ministros eiꝰ nō derelinquas. Honora deū ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachijs. Da illis partem, sicut mandatū est tibi primitiarum & purgationis: et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorū et sacrificium sanctificationis offeres dño, & initia sanctorū: & pauperi porrige manus tuā, vt perficiāt propitiatio, & benedictio tua. Gratia datus in cōspectu omnis viuentis, & mortuo non prohibeas gratiā. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectiōe firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in eternum non peccabis.

¶ Capituli Summarium. Maiores non irritandi, nec seniores despiciendi. Caput.viij.

A

Non litiges cum hoie potente, ne forte incidas in manus illius. Nō contēdas cū viro locuplete, ne forte ecōtra cōstituat litem tibi. multos eīm perdidit aurū & argentū, & vsq; ad cor regū extēdit, et cōuertit. Non litiges cū homine linguato, & non strues in ignem illius ligna. Nō cōmunices homini indocto, ne mala de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem auertentem se a peccato, neq; improperes ei. memēto qm̄ omnes in corruptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute: etenī ex nobis senescūt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciēs qm̄ omnes morimur, & in gaudiū volumus venire. Ne despicias narrationē presbyterorū sapiētiū, & in prouerbijs eorū cōseruare. ab ipsis enim disces sapientiā, & doctrinam intellectus, & seruire magnatis sine querela. Nō te pretereat narratio seniorum: ipsi enim didicerūt a patribus suis: qm̄ ab ipsis disces intellectū, & in tempore necessitatis dare respōsum. Nō incēdas carbones peccatorum arguēs eos, & ne incendaris flāma ignis peccatoꝝ illorū. Ne contra faciem stes cōtumelioſi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari hoī fortiori te: qō si feneraueris, quasi perditū habe. Non spōdeas super virtutem tuam, qō si spoponderis, quasi restituēs cogita. Nō iudices cōtra iudicē: qm̄ sm qō iustū est iudicat. Cū audace nō eas in via, ne forte grauet mala sua in te: ipse eīm sm voluntatē suā vadit, & simul cū stultitia illi⁹ peries. Cū tractūdo nō facias rixā, et cū audace non eas in desertū: quoniā quasi nihil est ante illum sanguis, & vbi nō est adiutorij, elidet te. Cū fatuis consiliū non habeas. nō enim poterūt diligere, nisi que eis placent. Coram extraneo nō facies consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, et conuitietur tibi.

¶ L.S. Cū mulieribus caute ambulandū &c. Caput.ix.

Non zeles

C

Ecclesiastici ij.a.

D

Matth. xxv.d.

A Non zeles mulierē sinus tui, ne ostendat super te malitiā doctrine nequā. Nō des mulieri potestatem aie tue, ne ingrediat in virtute tua, ꝛ cōfundaris. Ne respicias mulierē multinolā, ne forte incidas in laqueos illi⁹. Cū saltatrice ne assiduus sis: nec audias illā, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne cōspicias, ne forte scandalizeris in decore illi⁹. Ne des fornicarijs animā tuā in vllo, ne perdas te ꝛ hereditatē tuam. Noli circūspicere in vicis ciuitatis, nec oberraueris in plateis illi⁹. Auerte faciē tuā a muliere cōpta, ꝛ ne circūspicias speciem alienā. propter speciē mulieris multi perierūt: ꝛ ex hoc, cōcupiscentia quasi ignis exardescit. Omis mulier q̄ est fornicaria, quasi stercus in via ab omnibus pretereūtibus cōculcabit. Speciē mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. colloquiū enī illius quasi ignis exardescit. Cū aliena muliere nō sedeas omno, nec accūbas cū ea super cubitū: ꝛ nō alterceris cū illa in vino, ne forte declinet cor tuū in illā, ꝛ sanguine tuo labaris in pditionē. Ne derelinquas amicū antiquū: nouus enī nō erit similis illi. Vinū nouū, amicus nouus: veterascet, ꝛ cū suauitate bibes illud. Non zeles gloriā, ꝛ opes peccatoris. non enī scis que futura sit illius subuersio. Nō placeat tibi iniuria iniustoꝝ sciens q̄m vsq; ad inferos nō placebit impius. Longe a besto ab hoie ptātē habēte occidēdi, ꝛ nō suspicaberis timorē mortis. et si accesseris ad illū, noli aliquid cōmittere, ne forte auferat vitam tuā. Cōmunionē mortis scito q̄m in medio laqueorū ingredieris, ꝛ sup dolentiū arma ambulabis. Secūdum virtutē tuā caue te a primo tuo, ꝛ cū sapiētibus ꝛ prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi cōmune, ꝛ in timore dei sit tibi gloriatio ꝛ in sensu sit tibi cogitat⁹ dei, ꝛ ois enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificū opera laudabūtur, ꝛ princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus: ꝛ temerarius in verbo suo odibilis erit.

¶ C.S. Talem esse populū, qualis est magistrat⁹. Ca.x.

B Vdex sapiens iudicabit ppl'm suū, ꝛ principat⁹ sensati stabilis erit. Secūdū iudicē populi, sic et ministri eius: ꝛ q̄lis rector est ciuitas, tales ꝛ inhabitātes in ea. Rex insipiens pdet ppl'm suū: ꝛ ciuitates inhabitabūtur per sensum prudētium. In manu dei ptās terre: ꝛ execrabilis ois iniquitas gentiū, ꝛ vtilem rectorē suscitabit in tps sup illā. In manu dei ptās hois, ꝛ super faciē scribe imponet honorē suū. Omis iniurie proximi ne memineris, ꝛ nihil agas in opibus iniurie. Odibilis coram deo est ꝛ hoibus superbia, ꝛ execrabilis ois iniquitas gentium. Regnū a gente in gentē trāsfertur ppter iniustitias, ꝛ iniurias, ꝛ cōtumelias, ꝛ diuersos dolos. Auaro autē nihil est scelestius. Quid superbit terra ꝛ cinis? Nihil est iniquius, q̄ amare pecuniā. hic enī ꝛ aiam suā venalē habuit in vita sua. et piecit intima sua. Omis potentatus, breuis vita. Languor prolixior grauat medicū. Breuē languorē precidit medic⁹: sic ꝛ rex hodie est, ꝛ cras moriet. Cū enī moriet homo, hereditabit serpētes, ꝛ bestias, ꝛ vermes. Initiū superbie hois, apostatare a deo, q̄m ab eo q̄ fecit illū, recessit cor eius. q̄m initiū omis peccati est superbia. q̄ tenuerit illam, adumplebitur maledictis, ꝛ subuertet eū in finē. Propterea exhonorauit dñs cōuentus malorū, ꝛ destruxit eos vsq; in finē. Sedes ducū superborū destruxit de⁹, ꝛ sedere fecit mites pro eis. Radices gentiū superbarū arefecit de⁹, ꝛ plantauit humiles ex ipsis gentib⁹. Terras gentiū euertit dñs, ꝛ perdidit eas vsq; ad fundamentū. Arefecit de⁹ ex ipsis, ꝛ disperdidit eos, ꝛ cessare fecit memoriā eoꝝ a terra. Memoriā superborū pdidit de⁹ ꝛ reliquit memoriā humilium sensu. Nō est creata hoibus superbia: neq; ira cūdita natiōi mulierū. Semē hoim honorabit hoc q̄ timet deū, semen aūt hoc exhonorabitur, q̄ preterit mādata dñi. In medio fratrū rector illorū in honorem qui timēt dñm, erūt in oculis illi⁹. Gloria diuitū honoratoꝝ ꝛ pauperum, timor dei est: nō despicere hoiem iustū pauperē ꝛ nō magnificare virū potētē diuitē. Magnus est iudex, ꝛ potēs est in honore: et nō est maior illo qui timet deū. Seruo sensato liberi seruient: ꝛ vir prudens ꝛ disciplinatus nō murmurabit correptus, ꝛ insci⁹ nō honorabitur. Noli extollere te in faciēdo opere tuo, ꝛ noli cūctari in tēpore angustie. Melior est qui operatur, ꝛ abūdat in oībus, q̄ qui gloriatur, ꝛ eget pane. Fili mi, in māsuetudine serua aiam tuā, ꝛ da illi honorem scōm meritū suū. Peccantē in aiam suā q̄s iustificabit: et quis honorificabit exhonorantē aiam suā? Pauper gloriat per disciplinā ꝛ timorē suum: ꝛ est hō q̄ honorificat ppter substantiā suā. Qui aūt gloriat i pauptate, quāto magis in substātia: ꝛ qui gloriatur in substātia, paupertatē vereat.

¶ C.S. Ab extremis nemo iudicandus ꝛc. Caput.xj.

Sapiētia humiliati exaltabit caput illi⁹, ꝛ in medio magnatorū cōsedere illū faciet. Nō laudes virum in specie sua, neq; spernas hoīem in visu suo. breuis in volatilib⁹ est apis, ꝛ initiū dulcoris hz fructū illi⁹. In vestitu ne glorieris vnquā, nec in die honoris tui extollaris: q̄m mirabilia opa altissimi solitus, ꝛ gloriosa, ꝛ absc̄osa, ꝛ inuisa opa illi⁹. Multi tyranni sederunt in throno, ꝛ insuspicabilis portauit diadema. Multi potētes oppressi sunt valide, ꝛ gloriosi traditi sunt in manū alteroꝝ. Priusquā interroges, ne vituperes quenquā: ꝛ cū interrogaueris, corripe iuste. Priusquā audias ne rūdeas verbū, ꝛ in medio sermonū ne adijcias loqui. De ea re, que te nō molestat, ne certeris, ꝛ in iudicio peccantium ne cōsistas. Fili, ne in multis sint actus tui: ꝛ si diues fueris nō eris immunis a delicto. Si enī secutus fueris nō apprehēdes, ꝛ nō effugies si p̄cucurreris. Est homo laborans, ꝛ festinās, ꝛ dolēs impius, ꝛ tātomagis nō abundabit. Est homo marcidus egēs recuperatione, plus deficiēs virtute, ꝛ abundās paupertate, ꝛ oculus dei respexit illū in bono, ꝛ erexit eum ab humilitate ipsi⁹, ꝛ exaltauit caput: ꝛ mirati sunt in illo multi, ꝛ honorauerūt deū. Bona ꝛ mala, vita ꝛ mors, paupertas ꝛ honestas, a deo sunt. Sapiētia ꝛ disciplina, ꝛ scia legis apud deū. Dilectio, ꝛ vie bonorū apud ipsum. Error ꝛ tenebre peccātibus cōcreata sunt: q̄ autē exultāt in malis, cōsenescūt in malo. Datio dei pmanet iustis ꝛ pfect⁹ illi⁹ successus habebit in eternū. Est q̄ locupletat⁹ parce agēdo, ꝛ hec est pars mercedis illi⁹ in eo q̄ dicit. Inueni requiem mihi, ꝛ nūc mādūcabo de bonis meis solus. ꝛ nescit q̄ tēp⁹ pretereat illū. ꝛ mors appropinquet, ꝛ relinquet oia alijs, et moriet. Sta in testō tuo, ꝛ in illo colloquere, ꝛ in ope māda torū tuorū veterasce. Ne māseris in opib⁹ pctōrū. Confide aūt in deo, ꝛ mane in loco tuo. Facile est enī in oculis dei subito honestare pauperē. Bñdictio dei in mercedē iusti festinat, ꝛ in honore velociꝰ pcessus illius fructificat. Ne dicas. Quid est mihi opus, ꝛ q̄ erūt mihi ex hoc bona? Ne dicas. Sufficiens mihi sum: ꝛ qd er hoc pessimabor? In die bonorū ne immemoris malorū ꝛ in die malorum non immemoris bonorum: q̄m facile est cora deo in die obitus retribuere vnicuiq; scōm vias suas. Malitia hore oblitionem facit luxurie magne, ꝛ in fine hois denudatio operū illius. Ante mortē ne laudes hominē quēquam, q̄m in filijs suis agnoscitur vir. Nō omnē hoīem inducas in domū tuā. multe enī sunt insidie dolosi. Sicut enī eructāt p̄cordia fetētiū, ꝛ sicut pdix inducit in caueā, ꝛ vt caprea in laqueū: sic ꝛ cor superboꝝ, ꝛ sicut prospector videns casum primi sui. Bona enī in mala cōuertēs insidiat, ꝛ in electis imponet maculā. Al scintilla enī vna auget ignis, ꝛ ab vno doloso auget sanguis: homo vero peccator sanguini insidiat. Attende tibi a pestifero, fabricat enī mala: ne forte inducat sup te subsannationem in perpetuū. Admitte ad te alienigenā, ꝛ subuertet te in turbine, ꝛ abalienabit te a vijs proprijs.

¶ Capitulū Summarium. Quibus benefaciēdum, ꝛ quo modo inimicus cognoscendus. Caput.xij.

Si bñ feceris, scito cui feceris, ꝛ erit gr̄a in bonis tuis multa. Bñfac iusto, ꝛ inuenies retributionē magnā: ꝛ si nō ab ipo, certe a dño. Non est enī ei bñ q̄ assidu⁹ est i malis, ꝛ eleemosynas nō dāt: q̄m ꝛ altissim⁹ odio hz pctōres, ꝛ misert⁹ ē penitētib⁹. Da

Universidad de Deusto
Biblioteca

misericordi,ꝛ ne suscipias pctōrē :ꝛ impijs ꝛ pctōrib⁹ rede vindictā custodiēs eos in diē vindicte. Da bono,ꝛ non receperis pctōrē. Bñ fac humili,ꝛ nō dederis impio. Prohibe panes illi dare,ne inipsis potētior te sit. nam duplicta mala inuenies in oībus bonis,quecūq; feceris illi:qm̄ ꝛ altissimus odio hꝫ pctōres,ꝛ impijs reddet vindictam. Non agnoscet in bonis amicus,ꝛ nō abscōdet in malis inimic⁹. In bonis viri,inimici illi⁹:in tristitia ꝛ in malitia illi⁹,amicus agnit⁹ est. Nō credas inimico tuo ī eternū. sicut em̄ ærāmētū eruginat negtia illi⁹.ꝛ si humiliat⁹ vadat curu⁹,adhuc aīm tuū,ꝛ custodi te ab illo. Nō statuas illū pene te nec sedeat ad dexterā tuā,ne cōuersus stet in loco tuo:ne forte cōuersus in locū tuū,ingrat cathedrā tuā,ꝛ in nouissimo cognoscas verba mea,ꝛ in sermonib⁹ meis stimulerīs. Quis miserebit incātatoꝝ a serpēte pcusso,ꝛ oīb⁹ qui appropiāt bestijs:sic ꝛ q comitat cū viro iniquo,ꝛ obnolut⁹ est ī pctis ei⁹. Una hora tecū permanebit:si aūt declinaueris,nō supportabit. In labijs suis indulcat inimic⁹,ꝛ in corde suo insidiatur,vt subuertat te in foueā. In oculis suis lacrymat inimic⁹:ꝛ si inuenerit tps nō satiabit sanguine.ꝛ si incurrerint tibi mala,inuenies eū illic priorē ꝛ quasi adiuuans suffodiet plantas tuas. Caput suum mouebit,ꝛ plandet manu,ꝛ multa susurrans commutabit vultum suum.

¶ L.S. Pauperib⁹ a quictu diuitū esse tēperādū. C.xiij.

QUi tetigerit picē ,ingnabit ab ea:ꝛ q cōicauerit superbo ,induet superbiā. Pōdus sup se tollet, qui honestiori se cōmunicat. Et dutiori te ne socius fueris. Quid cōicabit cacabus ad ollā:qñ em̄ se colliserint ꝛfringet. Dines iniuste egit,ꝛ fremet:pauper aūt lesus tacebit. Si largit⁹ fueris,assumet tecū,si nō habueris,derelinquet te. Si habes, cōmuet tecū,ꝛ enacuabit te,ꝛ ipse nō dolebit sup te. Si necessari⁹ illi fueris, supplantabit te,ꝛ subridēs spē dabit narrās tibi oia bona ,ꝛ dicet. Quid opus est tibi? Et cōfundet te in cibis suis ,donec terinaniat bis,ꝛ ter:ꝛ in nouissimo deridebit te. postea vidēs derelinquet te,ꝛ caput suū mouebit ad te. Humiliare deo, ꝛ expecta manū ei⁹. Attēde ,ne seduct⁹ in stultitia humilieris. Noli esse humilis in sapiētia tua ,ne humiliar⁹ in stultitiā seducaris. Aduocatus a potentiore discede,ex hoc em̄ magis te aduocabit. Ne improbus sis,ne impinguaris:ꝛ ne longe sis ab eo,ne eas in oblitionē. Ne retineas ex equo loqui cū illo ,nec credas multis verbis illius.ex multa enim loquela tentabit te,ꝛ subridens interrogabit te de abscōditis tuis. Immitis animus illius conseruabit verba tua ,et nō parcet de malitia,ꝛ de vinculis. Caue tibi,ꝛ attende diligenter auditui tuo:quoniā cum subuersiōe tua ambulas. Audiēs vero verba illa ,quasi in somnis vide:ꝛ vigilabis. Omni vita tua dilige deū,ꝛ inuoca illū in salute tua. Omne animal diligit simile sibi : sic ꝛ oīs hō primū sibi. Dis caro ad similē sibi cōūget,ꝛ ois homo simili sui sociabit. Si cōi cabit lup⁹ agno aliqñ:sic peccator iusto. Que cōicatio sancto hominī ad canē:aut q̄ pars bona diuiti ad pauperē:? Uenatio leonis onager in eremo : sic ꝛ pascua diuitū sunt pauperes. Et sicut abominatio est superbo humilitas : sic et execratio diuitis paup. Dines cōmotus cōfirmat ab amicis suis:humilis autē cū ceciderit,expellet a notis. Diuiti decepto multi recuperatores:locutus est superba,ꝛ iustificauerūt illū. humilis decept⁹ est,insup ꝛ arguitur:locut⁹ est sensate,ꝛ nō est dat⁹ ei loc⁹. Dines locutus est,ꝛ oēs tacuerunt,ꝛ verbū illius vsq; ad nubes perducent.pauper locutus est,ꝛ dicunt. Quis est hic:? Et si offenderit,subuertunt illum. Bona est substātia ,cui nō est peccatum in cōsciētia,et nequissima paupertas in ore impij. Cor hominis immutat faciem illius, siue in bono ,siue in malo. Uestigium cordis bonū ꝛ faciem bonam difficile inuenies,ꝛ cum labore.

¶ L.S. Fugienda auaritia ꝛ bñ faciēdū añ mortē. C.xiiij.

BEatus vir q̄ nō est lapsus verbo ex ore suo,ꝛ nō est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui nō habuit ai sui tristitiā,ꝛ non excidit a spe sua. Uiro cupido ꝛ tenaci ,sine ratione est ſba , ꝛ hoī liui do ad qd aurū:? Qui aceruat er aīo suo iniuste,alijs cōgregat ꝛ in bonis illius alt⁹ luxuriabit . Qui sibi nequā est, cui alij bonus erit:ꝛ nō incūdabit in bonis suis. Qui sibi inuidet,nihil est illo nequius,ꝛ hec redditio est malitie illius:et si bene fecerit,ignoranter ,ꝛ nō volens facit,ꝛ in nouissimo manifestat malitiā suā. Nequā est oculus liuidi,ꝛ auertens faciē suā,ꝛ despiciēs animā suā. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniqtatis:nō satiabit ,donec cōsumat arefaciēs animā suā. Oculus malus ad mala:ꝛ nō satiabit pane indigēs,ꝛ in tristitia erit super mēsam suā. Fili,si habes,benefac tecū,ꝛ deo dignas oblationes offer . Memor esto quoniā mors nō tardat,ꝛ testamētū inferoꝝ q̄ demonstratum est tibi.testū em̄ huius mūdi morte morieꝛ. Ante mortē bene fac amico tuo,ꝛ secōm vires tuas exporrigens da paupēri. Nō defrauderis a die bono,ꝛ particula bone dicī non pretereat. Nonne alijs relinques dolores ,ꝛ labores tuos:? In diuisione sortis da,ꝛ accipe,ꝛ iustifica animā tuā. Ante obitū tuū operare iustitiā ,qm̄ nō est apud inferos inuenire cibū. Dis caro sicut fenum veterascet,ꝛ sicut foliū fructificans in arbore viridi. Alia generātur,ꝛ alia deijciūtur : sic generatio carnis ꝛ sanguinis,alia finit,ꝛ alia nascitur. Oē opus corruptibile in fine deficiet:ꝛ qui illud operat ,ibit cū illo. Et omne opus electū iustificabit,ꝛ qui operat illud honorabit in illo. Beat⁹ vir,qui in sapiētia morabit:ꝛ qui in iustitia sua meditabitur,ꝛ in sensu suo cogitabit circūspectionē dei. Qui excogitat vias illius in corde suo ,ꝛ in abscōsis suis intelligēs,vadēs post illā quasi inuestigator, et in vijs illi⁹ cōsistens:q respicit per fenestras illi⁹,ꝛ in ianuis illius audiēs:qui requiescet iuxta domū illius,ꝛ in parietibus illius figēs palū. Statuet casulā suā ad manus illi⁹,ꝛ requiescet in casula illius bona per eū. Statuet filios suos sub tegmine illius,ꝛ sub ramis eius morabitur,protegetur sub tegmine illius a feruore,ꝛ in gloria eius requiescet.

¶ L.S. Timorem dei comitātur multa cōmoda. C.xv.

QUi timet deū faciet bona.ꝛ qui cōtinēs est iustitie ,apprehēdet illā,ꝛ obuiabit illi, quasi mater honorificata,ꝛ quasi mulier a virginitate suscipiet illū. Cibabit illū pane vite,ꝛ intellectus, et aqua sapiētie salutaris potabit illū,ꝛ firmabit in illo,ꝛ nō flectet:ꝛ cōtinebit illū,ꝛ nō cōfundet : ꝛ exaltabit illū apud proximos suos,ꝛ in medio ecclesie aperiet os eius,ꝛ adimplebit illū spiritu sapiētie ꝛ intellect⁹ ,ꝛ stola glorie vestiet illū. Jncūditatē ꝛ exultationē thesaurizauit super illum,ꝛ nomē eterno hereditabit illū. Homines stulti nō apprehendent illā,ꝛ homes sensati obuiabūt illi . homes stulti nō videbunt eā,longe em̄ abest a superbia ꝛ dolo:viri mēdaces nō erūt illi⁹ memores,ꝛ viri veraces inuenient in illa,ꝛ successum habebūt vsq; ad inspectionē dei. Nō est speciosa laus in ore peccatoris : qm̄ a deo pfecta est sapiētia.sapiētie em̄ dei astabit laus,ꝛ in ore fideli abūdabit,ꝛ dominus⁹ dabit eā illi. Nō direris, Per deū abest.q̄ em̄ odit ne feceris. Non dicas. Ille me implanauit,non em̄ necessarij sunt ei homes impij. Omne execramentū errōis odit dñs,ꝛ nō erit amabile timētibus eū. Deus ab initio cōstituit hoīem,ꝛ reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mādata,ꝛ precepta sua. si volueris mandata seruare, conseruabunt te , et in perpetuum fidem placitā seruare . Apposuit tibi aquam ꝛ ignē: ad quod volueris,porrige manum tuam . Ante hominem vita ꝛ mors, bonum ꝛ malum:quod placuerit ei dabitur illi:quoniam multa sapientia dei,ꝛ fortis in potentia,vidēs omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam hominis. Neminī mandauit impie agere,et nemini dedit spatium peccandi. nō enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium ꝛ inutilium.

¶ Capituli Summarum. Non letandum in filijs impijs, nec confidendum virtuti propie. Caput.xvj.

NE incūderis in filijs impijs,si multiplicent:nec oblecteris sup ipsos,si non est timor dei in illis. Nō credas vite illoꝝ , ꝛ ne respexeris i labores eoꝝ. Melior est em̄ vn⁹ timens deū,q̄ mille fi-

lij impũ. Et vtile est mori sine filijs, & relinquere filios impios. Ab vno sensato inhabitabit patria, & a trib⁹ impijs deseret. Multa talia vidit oculus meus, & fortiora his audiuit auris mea. In synagoga peccantiũ exardebit ignis, & in gẽte incredibili exardescet ira. Nõ exorauerunt p peccatis suis antiq gigãtes, q destructi sunt cõfidẽtes sue virtuti: & nõ pepercit peregrinationi illorũ, & execratus est eos pre superbia verbi illorũ. Nõ miserꝰ est illis gentẽ totã perdens, & extollentẽ se in peccatis suis. Et sicut sexcẽta millia peditũ qui cõgregati sunt in duritia cordis sui: & si vnꝰ fuisset cernicatꝰ, mirũ si fuisset immunis: mia enĩ & ira est cũ illo. Potẽs exoratio, & effundens irã scõm miam suã: sic & correptio illiꝰ, hoiem scõm opera sua iudicat. Nõ effugiet in rapina peccator, & nõ retardabit sufferẽtia miam facientis. Dis mia faciet locũ vnicuiqꝫ scõm meritũ operũ suorũ, et scõm intellectũ peregrinatiõis ipsiꝰ. Nõ dicas. A deo abscondar, & ex summo quis mei memorabit: in ppło magno nõ agnoscar: q est enĩ aia mea ĩtã immẽsa creatura: Ecce, celũ, & celi celorũ, abyssus & vniuersa terra, & q̃ in eis sunt, in cõspectu illiꝰ cõmouebunt: mõtes simul, & colles & fundamenta terre: & cũ cõsperexerit illa deꝰ, tremore cõcutiẽtur. Et in oibus his insensatũ est cor: & oẽ cor intelligitur ab illo: et vias illiꝰ qs intelligit, & ꝓcellã quã nec oculꝰ videbit hois: Mã plurima illiꝰ opa sunt in abscõsis: sed opa iustitie eius qs enũtiabit: aut qs sustinebit: Lõge enĩ est testũ a qbusdã, & interrogatio oĩm in cõsummatiõe est. Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudẽs & errãs cogitat stulta. Audi me fili, & disce disciplinã sensus & in verbis meis attẽde in corde tuo, & dicã in eqtate disciplinam, & scrutabor enarrare sapiẽtiã: & in verbis meis attẽde in corde tuo, & dico in eqtate spũs virtutes qs posuit deꝰ in opa sua ab mitio, & in veritate enũtio sciam eius. In iudicio dei opa eius ab mitio, & ab instõne ipsoꝝ distinxit ꝓtes illorũ, & mitia eorũ in gẽtibꝰ suis. Ornauit in eternũ opera illoꝝ, nec esurierũt, nec laborauerũt, & nõ destiterũt ab opibꝰ suis. Vnusqsqꝫ primũ sibi nõ angustiabit vsqꝫ in eternũ. Nõ fis incredibilis verbo illiꝰ. Post hec deus in terrã respexit, & implenit illam bonis suis. Anima autem omnis vitalis denuntiabit ante faciem ipsius, & in ipsa iterum reuersio illorum.

¶ C. S. Voluntas dei hominibus patefacta. Cap. xvij.

Deus creauit de terra hoiem, & scõm imaginem suã fecit illũ. Et iterũ cõuertit illũ in ipsam, & secundũ se vestiuit illũ virtute. Numerũ dierum et tps dedit illi, & dedit ptãtẽ eorũ q̃ sunt sup terrã. Posuit timorẽ illiꝰ sup oẽm carnẽ, & dñatus est bestiarũ et volatilũ. Creauit ex ipso adiutoriũ simile sibi, cõsiliũ & lingnã: & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitãdi: & disciplina intellectꝰ replenit illos. Creauit & illis sciam spũs, & sensu implenit cor illorũ, & mala & bona ostẽdit illis. Posuit oculũ suũ sup corda illorũ ostendere illis magnalia operũ suorũ, vt nomẽ sanctificationis collaudẽt: & gloriari in mirabilibꝰ illius, vt magnalia enarrẽt operũ eius. Addidit illis disciplinã, & legẽ vite hereditauit illos. Testm eternum cõstituit cũ illis & iustitiã & iudicia sua ostẽdit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illorũ, & honorem vocis audierũt aures illorũ, & dixit illis. Attendite ab oi iniquo. Et mãdauit illis vnicuiqꝫ de primo suo. Vie illorũ coram illo sunt semp, & nõ sunt abscõse ab oculis ipsius. In vnãquãqꝫ gentẽ preposuit rectorẽ: & pars dei Isrl facta est manifesta. Et oia opa illorũ velut sol in conspectu dei: & oculi eius sine intermissione inspiciẽtes in vijs eorũ. Nõ sunt absconsa testamẽta propter iniquitatẽ illorum, & oẽs iniquitates eorũ in conspectu dei. Eleemosyna viri quasi sacculus cũ ipso, & gratiã hois quasi pupillã conseruabit: & postea resurget, & retribuet illis retributionem, vnicuiqꝫ in caput ipsorũ, & cõuertet in inferiores partes terre. Penitentibus autẽ dedit viã institie, & cõfirmauit deficientes sustinere, et destinauit illis sortẽ veritatis. Conuertere ad dñm, & relinque peccata tua, precare ante faciẽ dñi, & minue offendicula. Reuertere ad dñm, & auertere ab iniustitia, & nimis odito execrationẽ: & cognosce iustitias & iudicia dei, & sta in sorte ppositionis, & orationis altissimi dei. In partes vade seculi sancti, cum viris & diuitibus confessionẽ deo. Non demoreris in erroꝛe impioꝝ, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio. Cõfiteberis viuens, viuus & sanus cõfiteberis & laudabis deũ, & gloriaberis in miserationibus illius. Quã magna misericordia dñi, & propitiatio illius cõuertẽtibus ad se: Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam nõ est immortalis filius hominis, & in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius sole: & hic deficit. Aut quid nequius, & quod excogitauit caro, & sanguis: & hoc arguitur. Virtutem altitudinis celi ipse cõspicit, & omnes homines terra & cinis.

¶ Capituli Summarium. Mirabilia opera dei potissimum miseratio eius. Caput. xviij.

Qui viuit eternũ, creauit oĩa simul. Deus solus iustificabitur, & manet inuictus rex in eternum. Quis sufficit enarrare opa illiꝰ: Quis enĩ inuestigabit magnalia eius: Virtutẽ autẽ magnitudinis eius qs enũtiabit: aut quis adijciet enarrare miam eius: Nõ est minuere, neq; adijcere, nec est inuenire magnalia dei. Cũ cõsummauerit hõ, tunc incipiet: & cũ quieuerit, opabit. Quid est hõ, & q̃ est gratia illius: & quid est bonum, aut qd nequã illius: Numerus dierũ hoĩm, vt multũ centũ anni: q̃si gutte aq̃ maris deputati sunt: & sicut calculꝰ arene sic exigui anni in die eui. Propter hoc patiens est deꝰ in illis & effundit sup eos miam snã. Vidit ꝓsumptionẽ cordis eoꝝ qm̃ mala est, & cognouit subuersionẽ illorũ qm̃ nequam est. Iõ adimplenit ppitiationẽ suã in illis, & ostẽdit eis viã equitatis. Miseratio hois, circa primũ suũ: mia autẽ dei sup oẽm carnẽ. Qui miam hz, docet, & erudit q̃si pastor gregẽ suũ. Miserek excipientis doctrinã miseratiõis, & qui festinat in iudicijs eius. Fili, in bonis nõ desquerelã, & in oĩ dato nõ des tristitiã verbi mali. Nõne ardoꝛẽ refrigerabit ros: sic & verbũ melius q̃ datũ. Nõne ecce verbũ sup datũ bonũ: & vtraq; cũ hoie iustificato. Stultꝰ acriter improperabit, & datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudiciũ para iustitiã tibi, & antequam loquaris disce. Ante lãguoꝛẽ adhibe medicinã, & ante iudiciũ interroga teipm, & in cõspectu dei inuenies ppitiationẽ. Ante lãguoꝛẽ humilia te, & in tpe infirmitatis ostẽde cõuersationẽ tuã. Non impediaris orare semper, & ne veteris vsqꝫ ad mortẽ iustificari: quoniam merces dei manet in eternũ. Ante orationẽ prepara aiam tuã, & noli esse quasi homo qui tẽtat deũ. Memento ire in die consummationis, & tẽpus retributionis in conuersione faciei. Memento paupertatis in tẽpoꝛe abundantie, & necessitatẽ paupertatis in die diuitiarũ. A mane vsqꝫ ad vesperã immutabit tps, & hec oĩa citata in oculis dei. Homo sapiens in oibus metuet, & in diebus delictoũ attendet ab inertia. Dis astutus agnoscit sapientiã, & inuenienti eã dabit cõfessionẽ. Sensati in verbis & ipsi sapiẽter egerunt, & intellexerũt veritatẽ, & iustitiam, & imploꝛauerũt prouerbia & iudicia. Post cõcupiscentias tuas nõ eas, & a voluntate tua auertere. Si prestes aie tue concupiscentias eius, faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis, nec in modicis, assidua enim est commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenoꝛe, & nõ est tibi nihil in seculo: eris enim mundus anime tue.

¶ Capituli Summarium. Secreta non temere aperiẽda, & prorsus corripiendus. Caput. xix.

Operarius ebriosus nõ locupletabit: & qui spernit modica paulatim decidet. Vinũ & mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent sensatos: & qui se iungit fornicarijs, erit nequam, putredo & vermes hereditabũt illũ, & extolletur in exemplum maius, & extolletur de numero anima eiꝰ. Qui credit cito, leuis corde est & minorabit: & qui delinquit in aiaꝫ suã, in sup habebit. Qui gaudet iniqtate, denotabit: & q odit correptionẽ, minuet vita: & q odit loquacitatẽ, extinguit malitiã. Qui peccat in aiam suã, penitebit: & q iucũdat in ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

litia, denotabit. Ne iteres verbū nequā & dux, & nō minora beris. Amico & inimico noli narrare sensum tuū: & si est tibi delictum, noli denudare. audiet enim te, & custodiet te, et quasi defendēs pctū odiet te, & sic aderit tibi semp. Audisti verbū aduersus proximū tuū: cōmoriat in te, fidēs qm nō te dirūpet. A facie verbi parturit fatuus, tanquā gemitus partꝰ infantis. Sagitta infixa femori canis, sic verbū in corde stulti. Corripe amicū, ne forte nō intellexerit, & dicat. Nō feci: aut si fecerit, ne iterū addat facere. Corripe primū, ne forte nō dixerit: & si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicus: sepe enī fit cōmissio. & nō omni verbo credas. Est q labitur lingua sua, sed nō ex aio. Quis est enī, q nō deliquerit in lingua sua? Corripe proximū antequā cōmineris. Et da locū timori altissimi: quia ois sapiētia timor dei, & in illa timere deū, & in oi sapiētia dispositio legis. Et nō est sapiētia negtie disciplina: & nō est cogitatꝰ pctōꝝ prudētia. Est negtia, & ipsa execratio: & est insipiēs, q minuitur sapia. Melior est hō q minuit sapia, & deficiēs sensu in timore dei, ꝙ q abundat sensu, & trāsgreditur legē altissimi. Est solertia certa, & ipsa iniqua. Et est qui emittit verbū certū enarrās veritatē. Est qui nequiter humliat se, & interiora eiꝰ plena sunt dolo. & est iustꝰ qui se nimiū submittit a multa humilitate: & est iustus q mclinat faciē suā, & fingit nō videre se q̄ ignoratū est. Et si ab imbecillitate viriū vetet peccare, si inuenerit tēpus malefaciēdi, malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, et risus dentiū & ingressus hominis enuntiāt de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi: & est iudicium, quod nō probatur esse bonum & est tacens, & ipse est prudens.

¶ Capitulū Summarium. Modus corripiendi peccatorem stultorumq descriptio. Caput. xx.

QUā bonū est arguere, ꝙ irasci: & cōfitētē in ofone nō phibere. Cōcupiscētia spadonis deuirginauit iuuēculā: sic q facit p vim iudiciū iniquū. Quā bonū est correptū manifestare penitētiā: sic enī effugies voluntariū pctī. Est tacēs, q inuenit sapiens: & est odibilis, q pcar est ad loquēdū. Est aūt tacēs, nō habēs sensum loqle, & est tacēs, sciēs tps apti tpis. Hō sapiēs tacebit vsq ad tps: lasciuꝰ aūt, & imprudēs nō seruabit tps. Qui multis vtit verbis, ledet aiam suā: & q ptātē sibi sumit inuste, odiet. Est pcessio in malis viro indisciplinato, & est inuētio in detrimētū. Est datū q̄ nō est vtile: & est datū, cuiꝰ retributio dupler. Est ppter gloriā minoratio: & est q ab humilitate leuabit caput. Est q multa redimat modico ptio, & restituēs ea in septuplū. Sapiēs in verbis seipm amabiles facit, gr̄e aūt fatuorū effundētur. Datꝰ insipiens non erit vtilis tibi: oculi enī illiꝰ septēplices sunt. Exigua dabit, et multa improperabit: & aptio oris illiꝰ inflāmatio est. Hodie fenerat qs, & cras expetit, & odibilis est hō hmōi. Fatuo nō erit amicus, & nō erit gr̄a in bonis illiꝰ. Qui enī edūt panē illiꝰ: false ligue sunt. Quoties, & quāti irridebūt eū? Flexq enī q̄ habēdū erat, directo sensu distribuit: silr & q̄ nō erat habēdū. Lapsus false lingue, quasi q in pauimēto cadens sic casus malorū festināter veniēt. Hō acharis quasi fabula vana: & in ore indisciplinatorū assidua erit. Ex ore fatui reprobabit parabola: nō enī dicit illā in tpe suo. Est q vetatur peccare pre inopia, & in requie sua stimulabit. Est q perdet aiam suā pre cōfusiōe, & ab imprudēti psona pdet eā: psone aūt acceptiōe pdet se. Est q pre cōfusiōe pmittit amico, & lucratꝰ est eū inimicū gratis. Opprobriū nequā in homē mēdaciū, & in ore indisciplinatorꝝ assidue erit. Potior est fur ꝙ assiduitas viri mēdacis. perditionē aūt ambo hereditabūt. Mores hoīm mēdaciū sine honore: & cōfusio illoꝝ, cū ipsis sine intermissiōe. Sapiēs in vbis producet seipm, & hō prudens placebit magnatis. Qui opat terrā suā, inaltabit acerū frugū: & q opat iustitiā, ipse exaltabit: qui vero placet magnatis, effugiet iniqtatē. Xenia & dona excecant oculos iudicū, & quasi mutꝰ ore auertit correptiones eoꝝ. Sapiētia abscōsa & thesaurꝰ inuisus: q̄ vtilitas i vtrisq; Melior est qui celat insipiētiā suā, ꝙ hō qui abscōdit sapiētiā suā.

¶ L. S. Lauendum summopere a peccato. Caput. xxj.

FIli, peccasti: nō adijcias iterū: sed & de pristinis deprecare vt tibi dimittātur. Quasi a facie colubri fuge peccata: & si accesseris ad illa, suscipiēt te. Dētes leonis dētes eiꝰ, interficiētes animas hoīm. Quasi rōphea bis acuta ois iniqtas, plage illius nō est sanitas. Obiurgatio, & iniurie annullabūt substātiā: & domus q̄ nimis locuples est, annullabit superbia: sic substātia superbi eradicabit. Deprecatio pauperis ex ore vsq ad aures eius perueniet, & iudiciū festinato aduenient illi. Qui odit correptionē vestigiū est peccatoris: & q timet deū, cōuertet ad cor suū. Motꝰ a longe potēs lingua audaci: & sensatꝰ scit labi se ab ipso. Qui edificat domū suā impēdijs alienis, quasi q colligit lapides suos in hyeme. Stupa collecta synagoga peccantiū, & cōsummatio illoꝝ flamma ignis. Via peccātiū cōplanata lapidibꝰ, & in fine illoꝝ inferi, & tenebre, & pene. Qui custodit iustitiā, cōtinebit sensum eiꝰ. Cōsummatio timoris dei sapiētia & sensus. Non erudiet, q nō est sapiēs in bono. Est aūt insipiētia, q̄ abūdat in malo: & nō est sensus vbi abūdat amaritudo. Sciētia sapiētis tāquā inūdatio abūdabit, & cōsiliū illiꝰ sicut fons vite pmanet. Cor fatui quasi vas cōfractū, & oēm sapiētiā nō tenebit. Verbū sapiēs q̄cūq audierit sciꝰ laudabit, et ad se adijciet: audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & pijciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via. nā in labijs sensati inueniet gratia. Os prudētis querit in eccl'ia, & v̄ba illiꝰ cogitabūt in cordibꝰ suis. Tāquā domꝰ exterminata, sic fatuo sapiētia: & scia insensati inenarrabilia verba. Cōpedes in pedibꝰ, stulto doctrina, & quasi vincula manuū sup manū dextrā. Fatuꝰ in risu exaltat vocē suā: vir aūt sapiens vix tacite ridebit. Ornamentū aureū prudēti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui faculis in domū primi: & hō peritꝰ cōfundet a persona potētis. Stultꝰ a fenestra respiciet in domū: vir aūt eruditꝰ foris stabit. Stultitia hois auscultare p ostiū: & prudēs grauabit contumelia. Labia imprudētiū stulta narrabūt: verba aūt prudentiū statera ponderabūtur. In ore fatuorū cor illorum: & in corde sapientiū os illorū. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suā. Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur: & qui permanserit, odiosus erit: tacitus & sensatus honorabitur.

¶ L. S. Perdit oleū & operā qui docet stultū. Cap. xxij.

IAm lapide luteo lapidatꝰ est piger, & oēs loquent sup aspernationē illiꝰ. De stercore boū lapidatus est piger: & ois qui tetigerit eū, excutiet manus suas. Cōfusio patris est de filio indisciplinato: filia aūt fatua in deminoratiōe fiet. Filia prudens hereditas viro suo. nā q̄ cōfundit, in cōtumeliā sit genitoris. Patrē & virū cōfundit audax, & ab impijs nō honorabit, ab vtrisq; aūt inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in oi tpe sapiētia. Qui docet fatuū, q̄si qui cōglutinat testā. Qui narrat verbū nō audiēti, quasi q excitat dormientē de graui somno. Cū dormiēte loquitur, q enarrat stulto sapientiā: & in fine narrationis dicit. Quis est hic? Sup mortuū plora, defecit enī lux eius: & super fatuū plora, deficit enim sensu. Modicū plora supra mortuū, qm requieuit. Nequissimi enī nequissima vita, sup mortē fatui. Luctus mortui septem dies: fatui aūt, & impij oēs dies vite illoꝝ. Cū stulto ne multū loquaris, & cū insensato ne abieris. Serua te ab illo, vt nō molestiā habeas, et nō coinquinaberis peccato illius. Deflecte ab illo, & inuenies requiē, & nō acediaberis in stultitia illiꝰ. Super plūbū grauabitur: & q̄ illi aliud nomē, ꝙ fatuus? Arenā & salē, & massam ferri facilius est ferre, ꝙ hoiem imprudentē, & fatuū, & impiū. Sicut lorametū ligneū colligatū in fundamēto edificij nō dissoluetur: sic & cor cōfirmatū in cogitatione cōsilij. Cogitatꝰ sensati in omni tpe vel metu nō deprauabitur. Sicut ornatꝰ arenosus in pariete limpido, & sicut pali in excelsis, & cemēta sine impēsa posita ꝫ faciē venti nō pmanebūt: sic & cor timidū in cogitatiōe stulti ꝫ ipetū timo-

ris nō resistet. Cor trepidū in cogitatiōe fatui, oī tēpore nō metuet: sic q̄ in preceptis dei manet semp. ¶Pungēs oculū, deducit lachrymas: q̄ pūgit cor, profert sensum. ¶Dittēs lapidē in volatilia, deiciet illa: sic q̄ cōuitiat amico, dissoluit amicitiā. ¶Ad amicū si pduceris gladium nō desperes, est enī regressus ad amicū. Si aperuerit os triste, non timeas, est enī cōcordatio: excepto cōuitio, q̄ improperio q̄ superbia, q̄ mysterij reuelatiōe, q̄ plaga dolosa. in his oībus effugiet amicus. Fidē possidecū amico in pauptate illius, vt q̄ in bonis illius leteris. Jn tpe tribulatiōis illi⁹ pmane illi fidelis vt q̄ in hereditate illi⁹ coheres sis. ¶Añ ignē camini vapor q̄ fumus ignis in altare: sic q̄ ante sanguinē maledicta, q̄ cōtumelie q̄ mine. Amicū salutare nō cōfundaris. A facie illi⁹ nō me abscōdā: q̄ si mala mihi euenerint per illum, sustinebo. Quis q̄ audiet, cauebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam, q̄ super labia mea signaculum certū, vt non cadam in ipsis q̄ lingua mea perdat me?

¶ C.S. Orandū ꝫ vitia q̄ cauendū a iuramētis. Ca.xxiij.

DOmine pater q̄ dñator vite mee, ne derelinquas me in cogitatu, q̄ cōsilio eor: nec sinas me cadere in illa exprobratiōe. Quis superponit in cogitatu meo flagella, q̄ in corde meo doctrinā sapiētie, vt ignoratiōib⁹ eorū nō parcat mihi, q̄ nō appareāt delicta eorū, q̄ ne adincrescāt ignorātie mee, q̄ multiplicent delicta mea, q̄ peccata mea abūdent, q̄ incidā in cōspectum aduersariorū meorū, q̄ gaudeat inimicus me⁹? ¶Dñe pr̄, et deus vite mee, ne derelinquas me in cogitatu illorū. Ext olentiā oculorū meorū ne dederis mihi, q̄ oē desyderiū averte a me. Aufer a me vētris cōcupiscētias q̄ cōcubitus cōcupiscentie ne apprehendāt me, q̄ ale irreuerēti q̄ infrunite ne tradas me. ¶Doctrinā oris audite filij: q̄ q̄ custodierit illam nō periet labijs, nec scādalizabit in operib⁹ negligimis. Jn vanitate sua apprehendet peccator, q̄ superb⁹ q̄ maledict⁹ scandalizabit in illis. Jurationi nō assuescat os tuū, multi enī casus in illa. Noiatio vero dei nō sit assidua in ore tuo, q̄ noīb⁹ sanctorū nō admiscearis: qm̄ nō eris immunis abeis. Sicut enī seruus interrogat⁹ assidue, a liuore nō mmui tur: sic oīs iurās, q̄ noīans, in toto a pctō nō purgabit. Vir multū iurans implebit iniquitate, q̄ nō discedet a domo illius plaga. Et si frustrauerit fratrē, delictū illius sup ipsum erit: q̄ si dissimulauerit, delinquet dupliciter: q̄ si innocuū iuraverit, nō iustificabit. replebitur enī retributiōe domus illius. Est q̄ alia loquela ꝫua morti, nō inueniat in hereditate Jacob. Et enī a misericordib⁹ oia hec auferent, q̄ in delictis nō volutabūtur. Jndisciplinate loquele non assuescat os tuū: est enī in illa verbū peccati. ¶Memento patris q̄ matris tue, in medio enī magnatorū cōsistis: ne forte obliuiscatur te dē⁹ in cōspectu illorū: q̄ assiditate tua infatuat⁹ improperiū patiaris, q̄ malnisses non nasci, q̄ die natiuitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperij, in oībus diebus suis nō erudiet. Duo genera abūdant in pctis, q̄ tertiū adducit irā, q̄ vditionē. Ira calida q̄si ignis ardēs nō extinguet, donec aliquid glutiat: q̄ homo nequam in ore carnis sue nō desinet donec incēdat ignē. Homini fornicario oīs panis dulcis, nō fatigabit trāsgrediēs vsq̄ ad finē. Oīs hō, q̄ trāsgredit lectū suū, contēnens in aīam suā, q̄ dicens. Quis me videt: tenebre circūdant me, q̄ parietes cooperiūt me, q̄ nemo circūspicit me: quē vereor: delictorū meorum nō memorabit altissim⁹. Et nō intellexit qm̄ oia videt oculus illius, qui expellit a se timorē dei hmōi hoīs timor, et oculi oīm timētes illum: q̄ nō cognouit qm̄ oculi dñi multo plus lucidiores sunt sup sole, circūspicientes oēs vias hominū, q̄ pfundū abyssi, q̄ hoīm corda intuētes in abscondita ptes. Dño enī deo anteqū crearent oia, sunt agnita: sic q̄ post pfectū respicit oia. Hic in plateis ciuitatis vindicabit, q̄ q̄si pullus egn⁹ fugabit, q̄ vbi nō sperauit apprehēdet. Et erit dedecus oībus, eo q̄ nō intellexerit timorē dñi. Sic q̄ mulier oīs relinquēs virū suū, q̄ statuēs hereditatē ex alieno matrimonio. primo enī in lege altissimi incredibilis fuit et scōo in virū suū deliquit: tertio i adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiā adducetur, q̄ in filios eius respiciet. Nō tradēt filij eius radices, q̄ rami eius nō dabūt fructū. Derelinquent in maledictū memoriaz eius, q̄ dedecus illius nō delebitur. Et agnoscēt qui derelicti sunt, qm̄ nihil melius est, q̄ timor dei: q̄ nihil dulcius, q̄ respicere in mandatis dñi. Gloria magna est sequi dominum, longitudo enim dierum assumetur ab eo.

¶ C.S. Excellentiam describit diuine sapiētie. Ca.xxiiij.

SApiētia laudabit aiam suā, q̄ in deo honorabitur, q̄ in medio ppli sui gliabit, q̄ in ecclesijs altissimi aperiet os suū, q̄ in cōspectu vtutis illius gliabit, q̄ in medio ppli sui exaltabit, q̄ in plenitudine sctā admirabit, q̄ in multitudie elector habebit laudē, q̄ inter bñdictos bñdicet, dicēs. Ego ex ore altissimi pdiui, primogenita añ oēm creaturā. Ego feci in celis vt oriretur lumē indeficiēs, q̄ sicut nebula teri oēm terrā. Ego in altissimis habitaui, q̄ thron⁹ me⁹ in colūna nubis. Girū celi circūiui sola, q̄ profundū abyssi penetraui, q̄ in fluctib⁹ maris ambulaui, q̄ i oī terra steti. Et in oī pplo, q̄ in oī gēte primatū habui: q̄ oīm excellētiū, q̄ humiliū corda virtute calcaui, q̄ in his oībus requiē quesiui, q̄ in hereditate ei⁹ morabor. Tūc pcepit, q̄ dixit mihi creator oīm, q̄ q̄ creauit me requieuit in tabernaculo meo, q̄ dixit mihi. Jn Jacob inhabita, q̄ in Jsrl hereditare, q̄ in electis meis mitte radices. Ab initio q̄ ante secula creata sum, q̄ vsq̄ ad futurum seculum nō desinā: q̄ in habitatiōe sancta coram ipo ministraui. Et sic i Siō firmata sum, q̄ in ciuitate sctificata silr requieui, q̄ in Jerusalē ptās mea. Et radicaui in pplo honorificato, q̄ in partes dei mei hereditas illi⁹, q̄ in plenitudine sctōrū detētio mea. Quasi cedr⁹ exaltata sum in Libano, q̄ q̄si cypressus in mōte Siō. q̄si palma exaltata sum in Cades q̄ q̄si plātatio rose in Jericho. Quasi oliua speciosa in cāpis, q̄ q̄si platanus exaltata sum iurta aquā i plateis. Sicut cinamomū, q̄ balsamū aromatizās odorē dedi: q̄si mirrha electa, dedi suauitatē odoris: q̄ q̄si storax q̄ galban⁹: q̄ vngula, q̄ gutta, q̄ q̄si Liban⁹ nō incisus vaporaui habitationē meā, q̄ quasi balsamū nō mistū odor me⁹. Ego quasi terebinthus extēdi ramos meos, q̄ rami mei honoris q̄ gfe. Ego quasi vitis fructificaui suauitatē odoris: q̄ flores mei fruct⁹ honoris q̄ honestatis. Ego mater pulchre dilectiōis, q̄ timoris, q̄ agnitionis, q̄ sancte spei. Jn me gratia oīs vie q̄ veritatis. in me oīs spes vite q̄ virtutis. Trāsite ad me oēs qui ꝫcupiscitis me, q̄ a gñationib⁹ meis adimplemini. Spūs enī meus sup mel dulcis q̄ hereditas mea sup mel q̄ fauū. ¶Memoria mea in gñatiōe seculoꝝ. Qui edūt me adhuc esurient, q̄ q̄ bibūt me, adhuc sitiēt. Qui audit me, nō cōfundet: q̄ q̄ operant in me, nō peccabūt. Qui elucidāt me, vitam eternā habebūt. hec oīa liber vite, q̄ testm̄ altissim, q̄ agnitio veritatis. Legem mādauit ¶Moyses in preceptis iustitiarū, q̄ hereditatē domui Jacob, q̄ Jsrl promissiones. ¶Posuit Dauid puero suo excitare regē ex ipso fortissimū, q̄ in throno honoris sedentē in sempiternū. Qui implet quasi ¶Phison sapientiā, q̄ sicut Tigris in diebus nouorū. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Jordanis in tpe messis. Qui mittit disciplinā sicut lucē, q̄ assistēs quasi Gihon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam, q̄ infirmior nō inuestigabit eā. A mari enī abūdabit cogitatio ei⁹, q̄ consiliū illi⁹ in abyssō magna. Ego sapiētia effudi flumia. Ego q̄si trames aq̄ immēse de fluuio, ego q̄si fluui⁹ doctr̄, q̄ sicut aqueduct⁹ exiui de paradiso. ¶Dixi, ¶Rigabo hortū meū plātationē, q̄ inebriabo pratī mei fructū. Et ecce fact⁹ est mihi trames abūdās, q̄ fluui⁹ me⁹ appropiquauit ad mare. qm̄ doctrinā q̄si aū lucanū illumino oīb⁹, q̄ enarrabo illā vsq̄ ad lōginquū. ¶Penetrabo oēs inferiores ptes terre, q̄ inspiciā oēs dormiētes, q̄ illūinabo oēs sperātes i dño. Adhuc doctrinā q̄si pphetiā effundā, q̄ relinquā illā q̄rentib⁹ sapiētiā, q̄ nō desinā in pgenies illoꝝ vsq̄ in euū sanctū. Videte qm̄ nō soli mihi laborauī, sed oībus exquirētibus veritatē.

¶ Capituli Summarium. Sapientie tria placent, tria displicent, item timor dei super omnia ꝛc. Caput. xxv.

A

In tribus placitū est spiritui meo, q̄ sunt pbata coꝝ deo ⁊ hoīb⁹. Cōcordia fratrū: ⁊ amor primoꝝ: ⁊ vir ⁊ mulier bñ sibi ꝓsentiētes. Tres species odiunt aīa mea, ⁊ aggrauor valde aie illoꝝ. Pauperē superbū, ⁊ diuitē mendacē, ⁊ senē fatuū ⁊ insensatū. Que in iuuētute tua nō cōgregasti, quō in senectute tua inuenies? Quā speciosum canitiei iudiciū: ⁊ pbūs cognoscere cōsiliū. Quā speciosa veteranis sapia, ⁊ gloriosus itellectus, ⁊ cōsiliū. Corona senū multa peritia, ⁊ gloria illoꝝ timor dei. Monē insuspicabilia cordis magnificaui, ⁊ decimū dicā in lingua hoīb⁹. Bō q̄ iucūdat in filijs, viuēs ⁊ videns subuersionē inimicoꝝ suoꝝ. Beatus qui habitat cū muliere sensata, ⁊ qui lingua sua nō est lapsus, ⁊ q̄ nō seruuit indignis se. Beatus q̄ inuenit amicū verū, ⁊ q̄ enarrat iustitiā auri audiēti. Quā magn⁹, q̄ inuenit sapiam ⁊ sciam sed nō est super timētē dñm. Timor dei sup oīa se superposuit. Beatus hō, cui donatū est hꝫe timorē dei. Qui tz illū, cui assimilabit? Timor dei initiū dilectionis eius: fidei autē initiū agglutinandū est ei. Ois plaga tristitia cordis est: ⁊ ois malitia nequitia mulieris. Et oēm plagā, ⁊ nō plagā videbit cordis: ⁊ oēm nequitiā, ⁊ nō neqtiā mulieris: ⁊ oēm obductū, ⁊ nō obductū odientiū: ⁊ oēm vindictā ⁊ nō vindictā inimicoꝝ. Nō est caput nequius super caput colubri: et nō est ira super irā mulieris. Cōmorari leoni, ⁊ draconi placebit, q̄ habitare cū muliere nequā. Nequitia mulieris immutat faciē eius: ⁊ obcecabit vultū suū tāq̄ vrsus: ⁊ quasi saccū ostendet in medio primoꝝ. Ingemuit vir eius, ⁊ audiens suspirauit modicū. Breuis ois malitia sup malitiaz mulieris, sors peccatoꝝ cadat sup illā. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata hoi quieto. Ne respicias in mulieris speciē, ⁊ nō cōcupiscas mulierē in specie. Mulieris ira, irreuerētia ⁊ ꝯfusio magna. Mulier si primatum habeat, ꝫria est viro suo. Cor humile, ⁊ facies tristis, ⁊ plaga mortis, mulier nequā. Manꝰ debiles, ⁊ genua dissoluta mulier q̄ nō beatificat virū suum. A muliere initiū factū est peccati, ⁊ pillā oēs moriumur. Non des aquae tue exitū, nec modicū: nec mulieri nequā veniā pdeūdi. Si nō ambulauerit ad manū tuā, cōfundet te ī ꝓspectu inimicorum. A carnibus tuis abscinde illā, ne semper te abutatur.

B

C Capituli Summarium. Mulier bona, donum optimū, mala vero, pestis intolerabilis. Caput.xxvj.

Mulieris bone beat⁹ vir, numer⁹ eī annoꝝ illoꝝ duplex. Mulier fortis oblectat virū suum, ⁊ annos vite illi⁹ in pace implebit. Pars bona, mulier bona, in pte bona timētiū deū, dabit viro pro factis bonis: ditis autē, ⁊ pauperis cor bonū, in oī tpe vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meū, et in quarto facies mea metuit. Delatura ciuitatis: ⁊ collectionē populi: ⁊ calūniā mēdacē: super mortē oīa grauia. Dolor cordis, ⁊ luctus, mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellū lingue, oībus cōicans. Sicut bou iugū q̄ mouetur ita ⁊ mulier nequā: q tz illā, q̄si qui apprehendit scorpionē. Mulier ebriosa, ira magna, ⁊ cōtumelia, ⁊ turpitudo illius nō tegetur. Fornicatio mulieris in extollētia oculorum, ⁊ in palpebris illi⁹ agnoscet. In filia nō auertente se, firma custodiā: ne inuēta occasione abutat se. Ab oī irreuerētia oculoꝝ eī⁹ caue: ⁊ ne mireris, si te neglexerit. Sicut viator sitiēs ad fontē os aperiet, ⁊ ab oī aq̄ prima bibet, ⁊ ꝫ oēm palum sedebit, ⁊ ꝫ oēm sagittā aperiet pharetraz, donec deficiat. Gfa mulieris sedule delectabit virū suū, ⁊ ossa illi⁹ ipīguabit. Disciplina illi⁹ datū dei est. Mulier sensata et tacita, nō est imutatio erudite aie. Gfa sup gfam mulier sancta, ⁊ pudorata. Ois aūt pōderatio nō est digna continentis aie. Sicut sol oriens mundo in altissimus dei, sic mulieris bone species in ornamētū domus eī⁹. Lucerna splēdēs sup cādelabrū sanctū, ⁊ species faciei sup etatē stabilē. Colūne auree sup bases argēteas, ⁊ pedes firmi sup plātas stabilis mulieris. Fūdamēta eterna supra petrā solidā, sic mādata dei in corde mulieris sancte. In duob⁹ cōtristatū est cor meū, ⁊ in tertio iracūdia mihi aduenit. Vir bellator deficiēs p̄ opia ⁊ vir sensat⁹ cōtēptus, ⁊ q̄ trāsgredit a iustitia ad peccatū, deus paratū eū ad rompheā. Due species difficiles ⁊ piculose mihi apparuerunt. Difficile eruitur negotiās a negligentia: ⁊ non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

C Capituli Summarium. Inopia quādoq; est causa peccati, in timore domini proficiendum. Caput.xxvij.

Propter inopiā multi deliquerūt: ⁊ q̄ qrit locupletari, auertit oculū suū. Sicut in medio cōpaginis lapidū palus figit: sic ⁊ inter medium vēditionis, ⁊ emptiōis angustiabit peccatis. Cōtere cū delinquēte delictū. Si nō in timore dñi tenueris te instāter, cito subuertet dom⁹ tua. Sicut in pcussura cribri remanebit sterc⁹, sic opera hoīs in cogitatu illi⁹. Vasa figuli pbat fornax, ⁊ hoīes iustos tētatio tribulatiōis. Sicut rusticatio de ligno ostēdit fructū illi⁹: sic verbum ex cogitatu cordis hoīs. Ante sermonē nō laudes virū, hec enī tētatio est hominū. Si sequaris iustitiā, apprehēdes illā: ⁊ indues quasi poderē honoris, ⁊ inhabitabis cū ea: ⁊ pteget te ī sempiternū ⁊ in die agnitiōis inuenies firmamētum. Volatilia ad sibi similia cōueniūt: ⁊ veritas ad eos q̄ operant illā, reuertet. Leo venatiōi insidiat semp: sic peccata operātibus iniquitates. Homo sanct⁹ in sapiētia manet sicut sol: nam stult⁹ sicut luna mutat. In medio insensatoꝝ serua verbū tpi: in medio aūt cogitātiū assiduus esto. Narratio peccatiū odiosa, ⁊ risus illoꝝ in delictis peccati. Loquela multū iurās, horripilationē capiti statuet, ⁊ irreuerētia ipsius obturatio auriū. Effusio sanguinis in rica superboꝝ: ⁊ maledictio illoꝝ audit⁹ grauis. Qui denudat arcana amici: fidē perdit, ⁊ nō inuenet amicū ad animū suū. Dilige primū, ⁊ cōiūgere fide cū illo. Qō si denudaueris absconsa illius, nō persequeris post eū. Sicut enī hō q̄ pdit amicū suū: sic ⁊ q̄ pdit amicitiā primi sui. Et sicut qui dimittit auē de manu sua, sic dereliqsti primū tuū, ⁊ nō eū capies. non illū sequaris, qm̄ lōge abest: effugit enī quasi caprea de laqueo, qm̄ vulnerata est aīa eius, vltra, eū nō poteris colligare, et maledicti est cōcordatio. Denudare autē amici mysteria, desperatio est aie infelicis. Annuēs oculo fabricat iniqua, ⁊ nemo eū abijciet, in cōspectu oculoꝝ tuoꝝ conculcabit os suū, ⁊ super sermones tuos admirabitur. Nouissime aūt peruertet os suū, ⁊ in verbis tuis dabit scandalū. Multa audiui, ⁊ non coequauit ei, ⁊ dñs odiet illū. Qui in altū mittit lapidē, super caput eī⁹ cadet, ⁊ plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Et qui foueā fodit, incidet in eā: ⁊ qui statuit lapidē proximo suo, offendet in eo: ⁊ qui laqueuz alij ponit, peribit in illo. Faciēti nequissimū cōsiliū, super ipm deuoluetur, ⁊ nō agnoscet vnde adueniat illi. Illusio ⁊ improperiū superboꝝ, ⁊ vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum, dolor autem consumet illos antequā moriantur. Ira ⁊ furor vtraq; execrabilia sunt, ⁊ vir peccator continens erit illorum.

C Capituli Summarium. Vindicta non expetenda, nec maledica lingua ferenda. Caput.xxviij.

Qui vindicari vult, a domino inueniet vindictaz ⁊ peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te: ⁊ tūc deprecanti tibi peccata soluent. Homo homini reseruat irā, ⁊ a deo querit medelam: In hominē similē sibi non habet miam, ⁊ de peccatis suis deprecatur: Ipse cū caro sit, reseruat irā: ⁊ propitiationē petit a deo: quis exorabit pro delictis illius: Memēto nouissimoꝝ, ⁊ desine inimicari. Tabitudo enim, ⁊ mors imminent in mādatis eius. Memorare timorem dei, ⁊ non irascaris proximo. Memorare testamētum altissimi, ⁊ despice ignorantiā proximi. Abstine te a lite, et minues peccata. homo enim iracundus incendit litē, et vir peccator turbabit amicos, ⁊ in medio pacē habentium immittit inimicitiā. Secundū enim ligna syluę, sic ignis exardescit: ⁊ secundū virtutē boīs, sic iracundia illius erit, ⁊ secūdū substātiā suā exaltabit irā suā. Certamē festinatū incēdit ignē: ⁊ lis festinās effundit sanguinē: ⁊ lingua testificās adducet mortē. Si sufflaueris quasi ignis exardebit: si ex-

Ecclesiastici

Prouer. rrj.c.

Gene. iij.b.

Prouer. r.b.

Prouer. rrrj.d. eccl.r.b.

Deute. rrrij.c. Roma. rij.d. Matth. vj.b. mar.xj.c.

pueris supillã, extinguet. vtraq; ex ore pficiscunt. Sulurro & bilinguis maledictus: multos enĩ turbauit pacẽ habẽtes. Lingua tertia multos cõmouit, & dispsit illos de gente in gentẽ: ciuitates muratas diuitũ destruxit, & domos magnatoꝝ effodit. Virtutes pplorũ cõcidit, & gẽtes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribꝰ suis. q respicit illã, nõ habebit requiẽ, nec habitabit cũ requie. Flagelli plaga liuorẽ facit plaga aũt lingue cõminuet ossa. Multi ceciderũt in ore gladij sed nõ sic q̃si q interierũt p lingũã suã. Beatꝰ q tectꝰ est a lingua neq;, q in iracũdia illius nõ trãsiit, & q nõ attrarit iugũ illius, et in vinculis eius nõ est ligatꝰ. iugũ enĩ illiꝰ, iugũ ferreũ est, et vinculũ illius vinculũ ereũ est. Mors illius, mors nequissima: & vtilis potiꝰ inferus, q̃ illa. Perseuerãtia illiꝰ nõ permanebit, sed obtinebit vias iniustoꝝ: in flãma sua nõ cõburet iustos. Qui derelinquit dñm incidẽt in illã, & exardebit in illis, & nõ extinguet, & mittet in illos q̃s leo, & q̃si pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, & lingũã nequã noli audire, & os tuo facito ostia, & seras auribꝰ tuis. Aurũ tuũ et argẽtum tuũ cõfla, & verbis tuis facito staterã, & frenos oris tui rectos: & attẽde ne forte labaris i lingua, & cadas in ꝓspectu inimicoꝝ insidiãtũ tibi, & sit casus tuꝰ insanabilis i mortẽ.

¶ Capituli Summarium. Gratis fenerandum, & pauper eleemosyna iuuandus. Caput.xxix.

QUi facit miam, fenerat primo suo: & q preualet manu, mãdata fuat. Fenerare primo tuo in tpe necessitatis illiꝰ, & iterũ redde primo in tpe suo. Cõfirma vbũ, & fideliter age cũ illo, et inuenies qõ tibi necessariũ est. Multi q̃si inuẽtionẽ estimauerũt fenus, & presterũt molestiã bis q se adiuuerũt. Donec accipiãt, osculant manus dãtis, & in pmissionibꝰ bumiliant vocẽ suã. Et i tpe redditõis postulabit tps, & loquet verba tedij & murmurationum, & tps causabit. si aũt potuerit reddere, aduersabit solide, vix reddet dimidiũ. & cõputabit illud q̃si inuẽtionẽ: si naũt, fraudabit illũ pecunia sua, & possidebit illũ inimicũ gratis, & conuitia & maledicta reddet illi, & p honore & bñficio reddet illi cõtumeliam. Multi nõ cã negtie nõ fenerati sunt sz fraudari gratis timuerunt. Uerũtũ super humilem aĩa fortior esto, & pro eleemosyna nõ trahas illũ. Propter mãdatũ assume pauperẽ: & ppter inopiã eius ne dimittas eũ vacuũ. Perde pecuniã propter fratrẽ & amicũ, & nõ abscõdas illã sub lapide in pditionẽ. Pone thesaurũ tuũ in ꝑceptis altissimi, & pderit tibi magis, q̃ aurũ. Cõclude eleemosynã in corde pauperis, & hec pro te exorabit ab oi malo. Eleemosyna viri q̃si saccul⁹ cũ ipo, & gratiã hois q̃si pupillã ꝑseruabit: & postea resurget, & retribuet illis retributionẽ vnicuiq; in caput illorũ. Sup scutũ potẽtis, & suplanceã, aduersus inimicũ tuum pugnabit. Uir bonus fidẽ facit p primo suo: & q perdiderit cõfusionẽ, derelinquet sibi. Gratiã fideiussoris ne obliuiscaris: dedit enĩ p te aiam suã. Repromissorẽ fugit peccator & immundus. Bona repromissoris sibi adscribit peccator: et ingratus sensu, dereliquet liberãtẽ se. Uir repromittit de proximo suo: & cũ pdiderit reuerẽtiã, derelinquet ab eo. Repromissio negssima multos pdidit diligentes, & cõmouit illos q̃si fluct⁹ maris. Uiros potẽtes gyrãs migrare fecit, & vagari sunt in gẽtibꝰ alienis. Peccator trãsgrediẽs mãdatũ dñi, incidet in pmissionẽ nequã: & q conat multa agere, incidet in iudiciũ. Recupera primũ scõm virtutẽ tuã, & attẽde tibi ne incidas. Initiũ vite hois, aq; & panis, & vestimẽtũ, & domus ptegẽs turpitudinẽ. Melior est victꝰ paupis sub tegmine asseꝝ, q̃ epule splẽdide in pegre sine domicilio. Diuinũ pro magno placeat tibi, & improperiũ pegrinationis nõ audies. Uita nequã hospitãdi de domo in domũ: & vbi hospitabit, nõ fiducialiter aget, nec apiet os. Hospitabit & pascet, & potabit ingratos, & ad hec amara audiet. Trãsi hospes, & orna mẽsam, & q̃ in manu habes, ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorũ meorũ: necessitudine domus mee hospitio mihi factus est frater. Grauia hec homini habẽti sensum. Correptio domus, & improperium feneratoris.

¶ Capituli Summarium. Iuuenilis etas recte formãda, et sanitas corporis auro preferenda. Caput.xxx.

QUi diligit filiũ suũ, assiduat illi flagella vt letet in nouissimo suo, & nõ palpet primorum estia. Qui docet filiũ suũ, laudabit in illo, & i medio domesticoꝝ illo gloriabit. Qui docet filiũ suũ in zelũ mittit inimicũ, & in medio amicorũ gloriabit in illo. Mortuꝰ est pr ei⁹, & q̃si nõ est mortuꝰ. simlẽ enĩ reliquit sibi post se. In vita sua vidit, & letatꝰ est in illo, in obitu suo nõ est cõtristatꝰ, nec cõfusus est cora inimicis. reliqt enĩ defensorẽ domꝰ ꝫ inimicos, & amicis reddẽtẽ gratiã. Pro aĩabꝰ filioꝝ colligabit vulnera sua, & sup oẽm vocẽ turbabũtur viscera eius. Equus indomitꝰ euadet durꝰ, & filiꝰ remissus euadet preceps. Lacta filiũ tuũ, & pauentẽ te faciet: lude cũ eo, & cõtristabit te. Nõ corrideas illi: ne cõdoleas, & in nouissimo obstupescẽt dentes tui. Nõ des illi ptãtẽ in iuuẽture, & ne despicias cogitatꝰ illiꝰ. Curua cerucẽ eiꝰ in iuuẽture, & tunde latera eius dũ infans est, ne forte induret, & nõ credat tibi, & erit tibi dolor aĩe. Doce filiũ tuũ, & opare in illo, ne in turpitudinẽ illius offendas. Melior est pauper sanꝰ & fortis viribꝰ, q̃ diues imbecillis & flagellatus malitia. Salus aĩe in sanctitate iustitie, & melior est oi auro & argẽto: & corpus validũ q̃ cẽsus immẽsus. Nõ est cẽsus sup cẽsum salutis corpis: & nõ est oblectamẽtũ sup cordis gaudium. Melior est mors, q̃ vita amara: & requies eterna, q̃ languor ꝑseuerãs. Bona abscõdita i ore clauso, q̃si appositiões epularũ circũpposite sepulchro. Quid pderit libatio idolorũ nec enĩ mãducabit nec odorabitur. sic q effugat a dño, & portãs mercedes iniquitatis. Uidẽs oculis, & ingemiscẽs, sicut spado cõplectẽs virginẽ & suspirãs. Tristitiã nõ des aĩe tue, & non affligas temetipsum in cõsilio tuo. Iucunditas cordis hec est vita hominis & thesaurus sine defectione sanctitatis: & exultatio viri est longeuitas. Miserere anime tue placens deo, & contine, & cõgrega cor tuũ in sanctitate eius, et tristitiã longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia, et non est vtilitas in illa. zelus & iracũdia minuũt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor, bonum in epulis est: epule enim illius diligenter fiunt.

¶ Capituli Summarium. Aurum non diligẽdum, & modestia in mensa seruanda. Caput.xxxj.

VIgilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatꝰ illius auferet somnũ. Cogitatꝰ prescientie auertit sensum, & infirmitas grauis sobriã facit aĩam. Laborauit diues in cõgregatiõe substãtie, & in requie sua replebit bonis suis. Laborauit paup in diminutione victus, & in fine inops fit. Qui aurũ diligit, nõ iustificabit: & q insequit cõsumptionẽ, replebit ea. Multi dati sunt in auri casus, & facta est in specie ipsius perditio illoꝝ. Lignũ offensionis est aurũ sacrificãtiũ. ve illis qui sectãtur illud, & oĩs imprudẽs deperiet in illo. Beatꝰ diues, q inuẽtꝰ est sine macula: & q post aurũ nõ abijt, nec speranit in pecunia & thesauris. Quis est hic, & laudabim⁹ eũ? Fecit enĩ mirabilia in vita sua. Qui pbatꝰ est in illo, & pfectꝰ inuentus est, & erit illi gloria eterna. q potuit trãsgredi, & nõ est transgressus, & facere mala, & nõ fecit. ideo stabilita sunt bona illius in dño, & eleemosynas illiꝰ enarrabit oĩs eccla sctorũ. Supra mẽsaz magnã sedisti: nõ aperias sup illã faucẽ tuã prior. Nõ dicas, si multa sunt, q̃ super illã sunt. Memento qñ malus est oculus nequã. Nequius oculo qd creatũ est: ideo ab oi facie sua lachryma bitur, cũ viderit. Ne extẽdas manũ tuã prior, & inuidia cõtaminatꝰ erubescas. Ne cõprimaris in cõuiuio, vino. Intellige que sunt prim tui ex teipso. Utere q̃si homo frugi his q̃ tibi apponũtur: vt non cũ manducas multũ, odio habearis. Cessa prior, causa disciplinẽ: & noli nimiꝰ esse, ne forte offendas. Et si in medio multorũ sedisti, prior illis ne extẽdas manũ tuam: nec prior poscas bibere. Quã sufficies est hoi erudito vinũ exiguũ, & in dormiẽdo nõ laborabis ab illo, & nõ senties dolorẽ. vigilia et cholera, & tortura viro infrunito: somnꝰ sanitatis in homine pco. dormiet vsq; in mane, & aĩa illiꝰ cũ ipso delecta-

A Prouer. xiij.d. et xxiij.b.

B

D

5.vij.c.

L

B

Luc. vj.d.

B

L

D

Tobie iij.b. 5.xvij.c.

Infra. xxxi.c.

bitur. Et si coactus fueris in edendo multū, surge e medio
& vome: & refrigerabit te, & nō adduces corpori tuo infirmi-
tatē. Audi me fili, & ne spernas me. & in nouissimo inuenies
verba mea. In omnibus operib⁹ tuis esto velox, & ois infir
mitas nō occurret tibi. Splendidū in panib⁹ benedicent la-
bia multorū, & testimoniū veritatis illi⁹ fidele. In negssimo
pane murmurabit ciuitas, & testimoniū negtie illi⁹ vex est.
Diligentes in vino noli puocare: multos eñ exterminauit
vinū. Jgnis ꝓbat ferrū durum: sic vinū corda superborū ar-
guet in ebrietate potatū. Equa vita hoibus, vinū in sobrie
tate: si bibas illud moderate, eris sobrius. Que vita est ei q
minuit vino? Quid defraudat vitā? Mors. Vinū in tucū
ditatē creatū est, nō in ebrietatē, ab initio. Exultatio aie et
cordis vinū moderate potatū. Sanitas est anime & corpis
sobrius potus. Vinū multū potatum, irritationē, & irā, et
ruinas multas facit. Amaritudo aie vinū multū potatum.
Ebrietatis animositas, imprudētis offensio, minorans vir
tutē, & faciens vulnera. In conuiuio vini non argnas pro-
ximum: & nō despicias eum in iucunditate illius: verba im-
properij non dicas illi, & non premas illum in repetendo.

¶ S. Omnia cum modestia facienda sunt. Cap. xxxij.

Rectorem te posuerunt: noli extolli, esto in illis
quasi vnus ex ipsis. Curā illorū habe, & sic cōsy
dera, & omni cura tua explicita recumbe: vt lete
ris ꝓpter illos & ornamentū gratie accipias co
ronā, & dignationem consequaris ꝙgregationis. Loquere
maiori natu: decet eñ te primū verbum diligenti scientiā,
& nō impedias musicā. Vbi auditus nō est, nō effundas ser
monē, & importune noli extolli in sapiētia tua. Gemmula
carbūculi in ornamēto auri, & cōparatio musicorū in conui
uio vini. Sicut in fabricatione auri signū est smaragdi: sic
numer⁹ musicorū in tucūdo & moderato vino. Audi tacēs,
& preuerētia accedet tibi bona gratia. Adolescens loque
re in tua causa vix cū necesse fuerit. Si bis interrogat⁹ fue-
ris, habeat caput rūsum tuū. In multis esto quasi insciꝰ,
& audi tacēs simul & querens. In medio magnatorū loqui
nō presumas: & vbi sunt senes, nō multū loquaris. Ante to
nitruum preibit coruscatio: & ante verecundiā preibit gra-
tia, & pro reuerētia accedet tibi bona gratia. Et hora surgē
dinō te trices: precurre autē prior in domū tuā, & illic ano-
care, & illic lude, & age cōceptiones tuas, & non in delictis &
verbo superbo. Super his oībus benedicito dñm qui fecit
te, & inebriantē te ab oībus bonis suis. Qui timet dñm, ac-
cipiet doctrinā eius: & qui vigilauerint ad illū, inueniēt be-
nedictionē. Qui querit legē, replebitur ab ea: & qui insidio
se agit, scādalizabitur ab ea. Qui timēt dñm, inuenient in-
dicium iustū, & iustitias quasi lumē accendēt. Peccator ho
mo vitabit correptionē, & scōm voluntatē suā inueniet cō-
parationē. Vir cōsilij nō disperdet intelligentiā, alienus et
superbus nō pertimescet timorē, etiā postquā fecit cum eo
sine cōsilio, & suis insectatiōibus arguetur. Fili, sine cōsilio
nihil facias, & post factū nō penitebis. In via ruine nō eas,
& non offendes in lapides: nec credas te vie laborioſe, nec
ponas aie tue scandalum. Et a filijs tuis caue, & a domesti
cis tuis attende. In omni opere tuo crede ex fide anime tue.
hoc est enim cōseruatio mandatorū. Qui credit deo, atten
dit mandatis, & qui confidit in illo, non minorabitur.

¶ Capituli Summarium. Timēti deum, & amanti legem
suam, nihil mali occurrit. Caput. xxxiij.

Jmenti dñm nō occurrent mala, sed in tentatio
ne deus illū cōseruabit, & liberabit a malis. Sa
piens nō odit mandata & iustitias, & nō illidetur
quasi in procella nauis. Homo sensatus credit
legi dei, & lex illi fidelis. Qui interrogationē manifestat, pa
rabit verbū, & sic deprecatus exaudietur, & cōseruabit disci
plinam, & tunc rūdebit. Precordia fatui quasi rota carri: &
quasi axis versatilis cogitat⁹ illius. Equus emissarius sic &
amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit. Qua-
re dies die superat, & iterū lux luce, & annus annum a sole:
A dñi sanctia separati sunt facto sole, & preceptū custodie-
te, per dei sapientiā diuidūtur. Et immutauit tēpora, & dies
festos ipsorū, & in illis dies festos celebrauerūt ad horā. Ex
ipsis exaltauit & magnificauit deus, & ex ipsis posuit in nu-
merū dierū, & oēs hoies de solo, & ex terra vnde creatus est
Adam. In multitudine disciplīe dñs separauit eos, & im
mutauit vias eorū. Ex ipsis benedixit, & exaltauit, & ex ipsis
sanctificauit, & ad se applicauit: & ex ipsis maledixit & humi
liauit, & conuertit illos a separatione ipsorū. Quasi lutum
figuli in manu ipsius, plasmare illud & disponere. Oēs vie
eius scōm dispositionē eius: sic homo in manu illius q se fe
cit & reddet illi scōm iudiciū suū. Cōtra malū bonū est, & cō
tra vitā mors, sic & cōtra virū iustū peccator. Et sic intuere
in oīa opa altissimi. Duo cōtra duo, & vnū ꝙtra vnū. & ego
nouissimus euigilaui, & quasi q colligit racimos post vinde
miatores. In benedictione dei & ipse speraui: & quasi q vin
demiat, repleui torcular. Respicite qñ nō mihi soli labo-
raui, sed & oībus exquirentibus disciplinā. Audite me ma-
gnates, & oēs populi, & rectores ecclesie aurib⁹ percipite. Fi
lio & mulieri, fratri & amico nō des potestatē sup te in vita
tua: & nō dederis alij possessionē tuā: ne forte peniteat te, et
depreceris pillis. Dū adhuc superes & aspiras, nō immu-
tabit te ois caro. melius est eñ vt filij tui te rogent, q̄ te re-
spicere in manus filiorū tuorū. In oībus operibus tuis pre
cellens esto. Ne dederis maculā in gloriā tuā. In die ꝙsum-
mationis dierū vite tue, & in tēpore exitus tui distribue he-
reditatē tuam. Cibaria, & virga & onus asino: panis, & disci
plina, & op⁹ seruo. Operatur in disciplina, & querit requie-
scere: laxa manus illi & querit libertatē. Jugum & lorū cur
uant collū durum, & seruum inclinat operationes assidue.
Seruo maleuolo tortura & cōpedes, mitte illū in operatio-
nē, ne vacet multā enim malitiā docuit otiositas. in opa cō
stitue eū: sic enim cōdecet illū. Quod si nō obaudierit, cur-
na illū cōpedibus, & nō amplifices super omnē carnē. Ve-
rum sine iudicio nihil facias graue. Si est tibi seruus fide-
lis, sit tibi quasi anima tua quasi fratrem sic eū tracta: qñ
rum sine iudicio nihil facias graue. Si est tibi seruus fide-
lis, sit tibi quasi anima tua quasi fratrem sic eū tracta: qñ
in sanguine anime cōparasti illum. Si leseris eum iniuste,
in fugam conuertetur. & si extollens discesserit, quem que-
ras, et in qua via queras illum, nescis.

¶ S. Cauēdū a somnijs augurijs & mēdacijs. Cxxxiij.

Vana spes, & mēdacia viro insensato: & somnia
extollūt imprudentes. Quasi qui apprehendit
vmbrā & persequit ventū: sic & qui attēdit ad vi-
sa mēdacia. hoc scōm hoc visio somniorū. An-
te faciē hois similitudo alterius hois. Ab immūdo qd mūda
bitur: & a mendace quid verū dicet? Diuinatio erroris et
auguria, mēdacia & somnia malefacientiū, vanitas est. Et
sicut parturiētis, cor tuū phātasias patit: nisi ab altissimo
fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuū. multos eñ
errare fecerūt somnia, & exciderunt sperantes in illis. Sine
mendacio cōsummabit verbū legis & sapiētia in ore fidelis
cōplanabit. Qui nō est tētatus, qd scit? Vir in multis erp-
tus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intelle-
ctū. Qui nō est expertus, pauca recognoscit: q autē in mul-
tis fatuus est, multiplicat malitiā. Qui tētatus nō est, qua-
lia scit? Qui implanat⁹ est, abūdabit nequitia. & multa vi-
di errādo, & plurimas verborū cōsuetudines. Alliquoties
vsq ad mortē periclitatus sum horū causa, & liberat⁹ sum
gratia dei. Spūs timentiū deū querit, & in cōspectu illi⁹ be
nedicet. spes enim illorū in saluantē illos, & oculi dei in di-
ligentes se. Qui timet dñm, nihil trepidabit, & nō pauebit:
qñ ipse est spes eius. Timentis dñm beata est aīa eius. Ad
quē respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi dñi sup timen
tes eū, protector potentie, firmamentū virtutis, tegumen ar-
doris & vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, &
adiutorium casus, exaltans aiam, & illuminās oculos, dās
sanitatē, & vitam, & benedictionem. Immolātis ex iniquo
oblatio est maculata, & non sunt beneplacite subsannatio-
nes iustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veri
tatis & iustitie. Dona iniquorum non probat altissimus,
nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine

sacrificio rũeorũ propitiabit̃ peccis. Qui offert sacrificiũ ex substãtia pauperũ, quasi q victima t filiũ in cõspectu patris sui. Panis egentiũ, vita pauperis est: qui defraudat illũ, homo sanguinis est. Qui aufert in fraudem panẽ, quasi q occidit primũ suũ. Qui offendit sanguinẽ, & qui fraudẽ facit mercenario, fratres sunt. Unus edificãs, & vnus destruẽs, quid prodest illis, nisi labor? Unus orãs, & vn⁹ maledicẽs: cuius vocẽ exaudiet de⁹? Qui baptizatur a mortuo, & iterũ tangit mortuũ, quid p̃ficit lauatio illi⁹? sic homo qui ieiunat in peccatis suis: & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? oratione illius quis exaudiet?

¶ C.S. Nihil a sacrificio dñi minuendum. Caput.xxxv.

QUi cõseruat legẽ, multiplicat orationẽ. Sacrificiũ salutare est attẽdere mãdatis, & discedere ab oi iniqtate: & p̃pitiationẽ litare sacrificijs super iniustitias: & deprecatio p̃ peccatis, recedere ab iniustitia. Retribuet gratiã, q offert similaginẽ: & q facit misericordiã, offert sacrificiũ. Beneplacitum est dño recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Nõ apparebis ante cõspectũ dñi vacuus. Hec enim oia propter mãdata dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, & odor suauitatis in cõspectu altissimi. Sacrificiũ iusti acceptũ est, & memoriã ei⁹ nõ obliuiscet dñs. Bono aio gloriã redde deo, & non minuas primitias manuũ tuarum. In omni dato hilarẽ fac vultũ tuũ, & in exultatiõe sanctifica decimas tuas. Da altissimo sm datum eius, & in bono oculo admuentionẽ facito manuũ tuarũ: qm̃ dñs retribuẽs est, & septies tantũ reddet tibi. Noli offerre munera prava, nõ enĩ suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificiũ iniustũ, qm̃ dñs iudex est, & nõ est apud illũ gloria persone. Nõ accipiet dñs personã in pauperẽ, & deprecationẽ lesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli: nec viduã, si effundat loquelã gemitus. Nonne lachrymę vidue ad maxillã descendũt, & exclamatio ei⁹ super deducentẽ eos? A maxilla enĩ ascẽdũt vsq; ad celũ, & dñs exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat deũ in oblectatione, suscipietur, & deprecatio illi⁹ vsq; ad nubes ꝓpinquabit. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec ꝓpinquet, nõ consolabitur: & nõ discedet, donec altissimus aspiciat. Et dñs nõ elongabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudiciũ & fortissimus nõ habebit in illis patientiã, quousq; cõtribulet dorsum ipsorũ, & gentibus reddet vindictã, donec tollat plenitudinẽ superbiũ, & sceptra iniquorum cõtribulet, donec reddat hominibus sm actus suos, & sm opera Ade, & sm p̃sumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis sue, & oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis quasi nubes pluuie in tempore siccitatis.

¶ Capituli Summarium. Oratio cõtra impios, item magnum bonum mulier bona. Caput.xxxvj.

MIserere nostri deus oĩm, & respice nos, & ostende nobis lucẽ miserationũ tuarũ, & immitte timorẽ tuũ super gentes que nõ exquisierũt te: vt cognoscãt, q nõ est deus nisi tu, vt enarrẽt magnalia tua. Allena manũ tuã sup gẽtes alienas, vt videãt potẽtiã tuã. Sicut enĩ in cõspectu eor sanctificat⁹ es in nobis, sic in cõspectu nostro magnificaberis in eis: vt cognoscant te, sicut & nos cognouim⁹ qm̃ nõ est de⁹ preter te dñe. Innoua signa, & immuta mirabilia. Glorifica manũ, & brachiũ dextrũ. Excita furorẽ, & effunde irã. Extolle aduersarium, et affligę inimicũ. Festina tẽpus, & memento finis, vt enarrent mirabilia tua. In ira flãme deuorẽt q salutẽ: & q pessimant plebẽ tuã, inueniãt perditionẽ. Contere caput principũ, & inimicorũ dicẽtiũ. Nõ est ali⁹ ꝑter nos. Cõgrega oẽs tribus Jacob: & cognoscãt quia nõ est de⁹, nisi tu, vt enarrent magnalia tua: & hereditabis eos, sicut ab initio. Miserere plebi tue, super quã inuocatũ est nomẽ tuũ: & Jsrael, quem coequasti primogenito tuo. Miserere ciuitati sanctificationis tue Jerusalem, ciuitati requiei tue. Reple Sion inenarrabilib⁹ verbis tuis, & gloria tua populum tuũ. Da testimoniũ quia ab initio creature tue sunt, & suscita precationes quas locuti sunt in noĩe tuo prophete priores. Da mercedẽ sustinẽtib⁹ te, vt pphete tui fideles inueniantur, & exaudi orationes seruor tuor. Scõm bñdictionẽ Aarõ da populo tuo, & dirige nos in viã iustitie: vt sciãt oẽs q habitãt terrã quia tu es de⁹ cõspector seculor. Oẽm escã mãducabit vẽter, & est cibus cibo melior. Fauces cõtingũt cibum, & cor insensatum verba mẽdacia. Cor prauum dabit tristitiã, & homo peritus resistet illi. Oẽm masculũ excipiet mulier, & est filia melior filio. Species mulieris exhilarat faciẽ viri sui, & sup oẽm cõcupiscẽtiã hois superducit desyderiũ. Si est lingua curationis, est & mitigationis, & misericordie: non est vir illius sm filios hominũ. Qui possidet mulierem bonã, incboat possessionẽ: adiutoriũ sm illũ est, & colũna vt requies. Ubi nõ est sepes, diripiet̃ possessio: & vbi nõ est mulier, ingemiscet egens. Cui credit, qui non habet nidũ? Et deflectens vbicunq; obscurauerit, quasi succinctus latro exiliens de ciuitate in ciuitatem.

¶ Capituli Summarium. Non quilibet temere pro amico aut fideli consiliario habendus. Caput.xxxvij.

OMnis amicus dicet. Et ego amicitiã copulaui. sed est amicus solo noĩe amicus. Nõne tristitia ineſt vsq; ad mortẽ? Sodalis aũt, & amicus ad inimicitiã cõuertẽtur. Oĩ psumptio nequissima, vnde creata es cooperire aridã malitiã, & dolositatẽ illius? Sodalis amico cõiucũdabit̃ in oblectationibus, & in tẽpore tribulationis aduersari⁹ erit. Sodalis amico cõdolet causa ventris, & cõtra hostẽ accipiet scutum. Nõ obliuiscaris amici tui in aio tuo, & nõ immemor sis illi⁹ in operib⁹ tuis. Noli ꝓsiliari cũ socero tuo, & a zelatib⁹ te abscõde cõsiliũ. Oĩs ꝓsiliari⁹ pdit cõsiliũ, & est ꝓsiliari⁹ in semetipso. A cõsiliario malo serua animã tuã. prius scito q̃ sit illius necessitas: & quid ipse enĩ in aio suo cogitabit. ne forte mittat sudẽ in terrã, & dicat tibi. Bona est via tua. & stet econtrario videre quid tibi eueniat. Cũ viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia, & cũ muliere de his que emulatur: cum timido de bello, cũ negotiatore de traiectione, cũ emptore de vẽditione, cũ viro liuido de gratijs agendis, cũ impio de pietate, cũ inhonesto de honestate, cũ operario agrario de oi ope, cũ opario annuali de ꝓsummatione anni, cũ seruo pigro de multa opatiõe. nõ attẽdas his in oi cõsilio. Sed cũ viro sancto assidu⁹ esto, quẽcũq; cognoueris obseruãtẽ timorẽ dei, cui⁹ aĩa est sm aĩam tuã: q cum titubauerit in tenebris, cõdolebit tibi. Et cor boni consilij statue tecũ: non est enĩ tibi aliud pluris illo. Alia viri sancti enũtiat aliq̃ vera, ꝙ septẽ circũspectores sedẽtes in excelso ad speculãdũ. Et in his oĩbus deprecare altissimũ, vt dirigat i veritate viã tuã. Ante oĩa opa verbũ verax p̃cedat te, & ante oĩ actũ cõsilũ stabile. Uerbũ nequã imminabit cor: per quo partes q̃tuor oriũtur, bonũ & malũ, vita & mors, & dñatur illorũ est assidua lingua. Uir peritus multos erudit & anime sue suauis est. Qui sophistice loquit̃, odibilis est: in oi re defraudabit̃. nõ est enĩ illi data a dño gratia: oi enim sapiẽtia defraudatus est. Est sapiẽs aĩe sue sapiens: & fructus sensus illius laudabilis. Uir sapiens plebẽ suam erudit, & fructus sensus illius fideles sunt. Uir sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt. Uita viri in numero dierum: dies aũt Jsrael innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit viuens in eternũ. Fili in vita tua tenta animã tuã: & si fuerit nequam, non des illi potestatem. nõ enim omnia omnibus expediunt, & non omni aĩe omne genus placet. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam. in multis enim escis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vsq; ad choleram. Propter crapulã multi obierunt: qui autẽ abstinens est, adijciet vitam.

¶ C.S. Corpis & animi morbis simul medẽdũ. C.xxxviij.

HOnora medicũ propter necessitatem. etenim illum creauit altissimus. A deo est enim omnis medela, & a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu

magnatorū collaudabit. Altissimus creauit de terra medi
cinā, & vir prudēs nō abhorebit illā. Nōne a ligno idulcata
Exodi xv.c. est aqua amara? Ad agnitionē hominū virtus illorū, & de-
dit hominibus scientiā altissimus honorari in mirabilib⁹
suis. In his curās mitigabit dolorē, & vnguentarius faciet
pigmēta suauitatis, & vnctiones cōficiet sanitatis, & nō cō-
summabunt opera eius. Par enī dei sup faciē terre. Fili,
in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora dīm, & ipse
B curabit te. Auerte a delicto, & dirige man⁹, & ab oī delicto
munda cor tuū. Da suauitatem, & memoriam similagnis,
& impingua oblationem, & da locum medico, etenim illum
dīs creauit: & non discedat a te, quia opera eius sunt neces
saria. Est enim tēpus quādo in manus illorū incurras: ipsi
ō.xxij.b. vero dīm deprecabūtur, vt dirigat requiē eorū & sanitatē,
propter cōuersationē illorum. Qui delinquit in conspectu
eius qui fecit eum, incidet in manus medici. Fili in mortuū
produc lachrymas, & quasi dira passus incipe ploare, & se
cundū iudicium cōtege corpus illius, & nō despicias sepul-
turam illius. Propter delaturā autem amare fer luctum
illius vno die, & consolare propter tristitiam, & fac luctum
Ecclesi. xxij.b. & Gener. xv.b et xvij.d. sm meritum eius vno die vel duobus propter detractionē.
Et tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutē, & tristitia
cordis flectit ceruicem. In abductione permanet tristitia: et
substantia inopis sm cor eius. Ne dederis in tristitia cor
tuum sed repelle eam a te: & memento nouissimorum, & noli
C obliuisci. neq; enī est cōuersio, & huic nihil proderis, & te
ipsum pessimabis. Memor esto iudicij mei: sic enim erit et
tuum. mihi heri, & tibi hodie. In requie mortui requiesce-
re fac memoriā eius, & cōsolare illū in exitu spiritus sui. Sa-
pientiā scribe in tēpore vacuitatis: & qui minoratur actu, sa
pientiam percipiet: & sapientia replebitur. Qui tenet ara
trum, & qui gloriatur in iaculo, stimulo boues agitat, & cō-
uersatur in operib⁹ eorū, & enarratio eius in filijs taurorū.
Cor suū dabit ad versandos sulcos, & vigilia eius in sagi-
na vaccarū. Sic oīs faber & architectus, qui noctem tanq̄
D die trāsigit qui sculpit signaculo sculptilia, & assiduitas ei⁹
vari at picturā. cor suū dabit in similitudinē picture, & vigi
lia sua proficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta in-
cudē, & cōsyderās opus ferri. Vapor ignis uret carnes ei⁹,
& in calore fornacis cōcertatur. Vox mallei innouat aures
eius, & cōtra similitudinē vasis oculus eius. Cor suū dabit
in cōsummationē operum, & vigilia sua ornabit imperfe-
ctionē. Sic figulus sedens ad opus suū, cōuertens pedib⁹
suis rotā, qui in solicitudine positus est semp propter opus
suū: & innumera est oīs operatio ei⁹. In brachio suo forma-
bit lutū, & ante pedes suos curuabit virtutē suā. Cor suum
dabit vt cōsummet limitionem, & vigilia sua mundabit for
nacem. Omnes hi in manibus suis speraueruṅ, & vnusq̄sq;
in arte sua sapiēs est. sine his oībus non edificatur ciuitas.
Et nō inhabitabūt, nec ambulabunt, & in ecclesiam non
transilient. Super sella iudicis non sedebunt, & testamentū
iudicij nō intelligēt, neq; palā facient disciplinā & iudiciū,
& in parabolis nō inuenientur: sed creaturam eui confirma
bunt, & deprecatio illorum in operatione artis accommo-
dantes animas suas, & conquirentes in lege altissimi.
¶ Capituli Summarium. Sapiens non desinit proficere
in sapientia [redacted] Ca. xxxix.
A Sapientiā omniū antiquorū exquiret sapiens et
in prophetis vacabit. Narrationē virorū nomi-
natorū cōseruabit, & in versutias parabolarum
simul introibit. Occulta prouerbiorū exquiret, &
in abscōditis parabolarum conuersabitur. In medio ma-
gnatorum ministrabit, & in conspectu presidis apparebit.
In terram alienigenarū gentium pertransiet. bona enim, &
mala in omnibus tentabit. Cor suum tradet ad vigilan-
dum diluculo ad dīm qui fecit illū, & in conspectu altissimi
deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, & pro delictis
suis deprecabitur. Si enim dīs magn⁹ voluerit, spiritu in-
telligētie replebit illum: & ipse tanq̄ imbres mittet eloquia
sapientie sue, & in oratione confitebitur dño. Et ipse diriget
consilium eius, & disciplinam, & in absconditis suis cōsilia-
bitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue, & in lege
D testamenti dīi gloriabitur. Collaudabunt multa sapientiā
eius, & vsq; in seculum non delebitur. Non recedet memoria
eius, & nomen eius requiretur a generatione in generatio-
nem. Sapientiā eius enarrabūt gentes, & laudem eius enū
tiabit ecclesia. Si permānserit nomen eius, derelinquet plus
q̄ mille: & si requieuerit, proderit illi. Adhuc cōsiliabor, vt
enarrem: vt furore enim repletus sum. In voce dicit. Obau
dite me diuini fructus, & quasi rosa plantata super riuos
aquarū fructificate. Quasi Libanus odorē suauitatis ha-
bete. Florete flores, quasi liliū, & date odorem, & frondete in
gratiā, & collaudate canticū, & benedicite dīm in operibus
suis. Date nomini eius magnificentiā, & confitemini illi in
voce labiorū vestrorū, & in canticis labiorū, & citharis, & sic
E dicetis in cōfessione. Opera dīi vniuersa bona valde. In
verbo enim eius stetit aqua sicut congeries: & in sermone oris
Gen.i.d. Ware vij.d. illius, sicut exceptoria aquarū q̄m in precepto ipsius placor
fit, & nō est minoratio in salute ipsius. Opera oīs carnis co-
ram illo, & nō est quicq̄ absconditū ab oculis eius. A secu
lo vsq; in seculū respicit, & nihil est mirabile in cōspectu ei⁹.
Nō est dicere. Quid est hoc, aut quid est istud: oīa enim in
Deu.xij. d. tēpore suo querent. Benedictio illi⁹ quasi fluuius inundabit:
& quo modo cataclysmus aridā inebriauit, sic ira ipsius gē
Exodi xiiij.c. tes que nō exquisierunt eū hereditabit. Quomodo conuer-
tit aquas in siccitatē, & siccata est terra, & vie illius vijs illo
rū directe sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bo
na bonis creata sunt ab initio, sic neq̄ssima bona & mala.
Ō.xxiij.d. In initiū necessarie rei vite hominū aqua, ignis, & ferrus, sal,
F lac, & panis similagineus, & mel, & botrus vue, & oleū & vesti
mentū. Hec oīa sanctis in bona, sic & impijs, & peccatorib⁹
in mala cōuertentur. Sunt spiritus qui ad vindictā creati
sunt, & in furore suo cōfirmauerūt tormēta sua, & in tpe con
Infra xl.d. summationis effundēt virtutē: & furorē eius qui fecit illos,
cōfundent. Ignis grando, fames, & mors, oīa hec ad vindi
ctam creata sunt. bestiarum dentes, & scorpij, & serpentes, et
romphea vindicās in exterminiū impios. In mādatis eius
epulabuntur, & super terram in necessitate preparabūtur, &
in temporibus suis nō preterient verbū. Propterea ab initio
cōfirmatus sum, & consiliatus sum, & cogitaui, & scripta
dimisi. Omnia opera dīi bona, & omne opus hora sua sub
ministrauit. Non est dicere. Hoc illo nequius est: oīa enim
in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde &
ore collaudate, & benedicite nomen domini.
¶ Capituli Summarium. Innumera mala comitantur
hominem post lapsum Ade. Caput. xl.
G Occupatio magna creata est oīb⁹ hoīb⁹, & iu
gum graue sup filios Adam a die exitus de vē
tre matris eorū, vsq; in diē sepulture in matrē
oīm. Cogitationes eor, & timores cordis adin-
uentiones expectatiōis: & dies finitionis a presidente super
sedē gloriosa, vsq; ad humiliatū in terrā, & cinerē, abeog
vtitur hyacintho, & portat coronā vsq; ad eū q̄ operit lino
crudo. Furor, zelus, tumultus, fluctuatio et timor mortis,
ira cūdia perseuerās, & cōtētio, & in tpe refectionis in cubili
H somn⁹ noctis immutat sciētiā ei⁹. Quodcū aūt tanq̄ nihil
in requie, & ab eo in somnis, quasi in die respectus. Contur
batus est in visu cordis sui, tanq̄ qui euaserit in die belli.
In tpe salutis sue euurrerit, & admirans ad nullū timorem
Ō.xxxix. d. cum omni carne, ab hoie vsq; ad pecus, & super peccatores
Gen.vj. septuplū. Ad hec mors, sanguis, contētio, & romphea, op-
Infra xli.b. pressiones, fames, & cōtritio, & flagella: super iniquos crea-
Eccles j.b. ta sunt hec oīa, & ppter illos factus est cataclysmus. Oia
I q̄ de terra sunt, in terrā cōuertent, & oēs aq̄ in mare conuer-
tentur. Omne mun⁹, & iniqtas delebit, & fides in seculū sta-
bit. Substātie iniustorū sicut fluuius siccabunt, & sicut tonī
truū magnū in pluuia psonabūt. In aperiēdo man⁹ suas,
letabitur: sic prenaricatores in consummatione tabescent.
Impij impior nō multiplicabūt ramos, & radices immū
de super eas cumē petre sonāt. Sup oēm aquā viriditas, & ad

oram

oram summis ante omne senũ euelletur. Gratia sicut paradisus in bñdictionibus, z misericordia in seculo pmanet. Vita sibi sufficientis operarij cõdulcabit, z in ea inuenies thesaurum. Edificatio ciuitatis confirmabit nomen, z sup hãc mulier immaculata cõputabitur. Vinũ z musica letificant cor, z sup vtraq; dilectio sapie. Tibie z psalteriũ suauem faciũt melodiã, z sup vtraq; lingua suauis. Gratiam z speciem deyderabit oculus tuus, z sup hec virides sationes. Amicus z sodalis in tpe cõueniẽtes, z sup vtrosq; mulier cũ viro. Fratres in adiutoriũ intpe tribulationis, z super eos misericordia liberabit. Aurũ z argẽtum est cõstitutio pedũ: z sup vtrũq; cõsiliũ beneplacitũ. Facultates z virtutes exaltant cor, z super hec timor dñi. Non est in timore dñi minoratio, z nõ est in eo inquirere adiutorium. Timor dñi sicut paradisus benedictionis, z super oẽm gloriã operuerunt illũ. Fili, in tpe vite tue ne indigeas. melius est enim mori, q̃ indigere. Vir respiciẽs in mensam alienam, non est vita eius in cogitatiõe victꝰ. alit enĩ aĩam suã cibis alienis. Vir autẽ disciplinatus, z eruditus custodiet se. In ore imprudentis cõdulcabit inopia, z in vẽtre eius ignis ardebit.

¶ Capituli Summarium. Mors non timẽda, item ratio habenda boni nominis. Caput.xli.

O Mors q̃ amara est memoria tua homini pacẽ habẽti in substãtijs suis, viro quieto, z cuius vie directe sunt in oĩbus, z adhuc valẽti accipere cibũ. O mors bonũ est iudiciũ tuũ homini indigẽti, z qui minorat viribꝰ, defecto etate, z cui de oĩbus cura est, z incredibili, q̃ pdit sapiẽtiã. Noli metuere iudiciũ mortis. Memẽto q̃ ante te fuerũt, z q̃ supuẽtura sunt tibi: hoc iudiciũ a dño omni carni. z q supuemẽt tibi in bñplacito altissimi, siue decem, siue centũ, siue mille anni. Nõ est enim in inferno accusatio vite. Filij abominationũ fiũt filij pectorũ, z q̃ querunt secus domos impioꝝ. Filioꝝ pctõrũ pereunt hereditas, z cũ semine illoꝝ assiduitas opprobrij. De patre impio querunt filij, qm̃ ꝓpter illũ sunt in opprobrio. Ve vobis viri impij, q̃ dereliquistis legẽ dñi altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini: si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Oĩa q̃ de terra sunt in terrã cõuertent: sic impij a maledicto in pditionẽ. Luctus hominũ in corpore ipsoꝝ, nomẽ aũt impiorũ delebitur. Curã habe de bono noie. hoc enĩ magis permanebit tibi, q̃ mille thesauri ptiosi z magni. Bone vite numerꝰ dierũ: bonũ autem nomẽ pmanebit in euũ. Disciplinã in pace cõseruate filij. Sapiẽtia enĩ absc̃ondita, z thesaurꝰ inuisus, q̃ vtilitas in vtrisq;: Melior est homo qui abscondit stultitiam suam q̃ homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reuertimini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnẽ irreuerentiã obseruare: z non oĩa oĩbus bene placẽt in fide. Erubescite a patre z a matre de fornicatiõe: z a presidẽte, z a potẽte de mendacio: a principe, z a iudice de delicto, a synagoga z plebe de iniquitate: a socio z amico de iniustitia: z de loco in quo habitas, de furto, de veritate dei, z testamento, de discubitu in pambus, z ab obfuscatione dati z accepti: a salutãtibus de silẽtio: a respectu mulieris fornicarie: z ab auersione vultꝰ cognati. Ne auertas faciẽ tuã a primo tuo, z ab auferẽdo partẽ, z non restituendo. Ne respicias mulierẽ alieni viri, z ne scruteris ancillã eius, neq; steteris ad lectũ eius. Caue ab amicis de sermonibus improperij: z cum dederis, ne improperes.

¶ Capituli Summarium. Cauendum a secretorum proditione, personarum acceptione ꝛc. Caput.xlij.

A Monduplices sermonẽ audit ꝰ de reuelatione sermonis absc̃oditi, z eris vere sine cõfusione, z inuenies gratiã in ꝓspectu oĩm hoĩm: ne ꝓ his oĩbus cõfundaris. z ne accipias personã, vt delinquas. De lege altissimi, z testamẽto, z de iudicio iustificare impiũ, z de verbo sociorũ z viatorum, z de datione hereditatis amicorũ, de equalitate statere z põderũ, de acqsitione multorũ z paucorũ, de correptiõe emptionis z negotiatorum, z de multa disciplina filiorũ, z seruo pessimo latꝰ sangunare. Super mulierẽ nequã bonũ est signũ. Abi manus multe sunt, claude: z q̃dcũq; trades numera z appẽde, datum vero z acceptũ omne describe. de disciplina insensati z fatui, z de senioribꝰ q̃ iudicant ab adolescẽtibꝰ: z eris eruditus in oĩbus, z ꝓbabilis in cõspectu oĩm virorum. Filia patris absc̃odita est. vigilia z solicitudo eiꝰ aufert somnũ, ne forte in adolescẽtia sua adultera efficiatur, z cũ viro cõmorata odibilis fiat, nequãdo pollnat in virginitate sua, et in paternis suis granida inueniat, ne forte cũ viro cõmorata trãsgrediat, aut certe sterilis efficiatur. Sup filiã luxuriosam cõfirma custodiã: neq; faciat te in opprobriũ venire inimicis, a detractione in ciuitate, et obiectione plebis, z confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, z in medio mulierum noli cõmorari. De vestimẽtis enĩ ꝓcedit tinea, z a muliere iniquitas viri. Melior est enĩ iniquitas viri, q̃ mulier benefaciẽs, z mulier cõfundens in opprobriũ. Memor ero igit̃ operũ dñi, z que vidi annũtiabo in sermonibꝰ dñi opera eius. Sol illuminãs per oĩa respexit, z gloria dñi plenũ est opus eius. Nõne dñs facit sanctos enarrare oĩa mirabilia sua, q̃ cõfirmauit dñs omnipotens stabiliri in gloria sua? Abyssum, z cor hoĩm inuestigauit: z in astutia eorũ excogitauit. Cognouit enim dñs oẽm scientiã, z inspexit in signũ eum, annũtiãs que ꝓterierũt z q̃ supernẽtura sunt reuelãs vestigia oculorũ. Non ꝓterit illũ oĩs cogitatus, nõ absc̃ondit se ab eo vllꝰ sermo. Magnalia sapiẽtie sue decorauit: q est ante seculũ z vsq; in seculũ: neq; adiectũ est neq; minuitur, z nõ eget alicuius cõsilio. Quã deyderabilia oĩa opera eiꝰ, z tanq̃ scintilla que est cõsiderare. Oĩa hec viuũt, z manẽt in seculũ, et in omni necessitate omnia obaudiũt ei. Oĩa duplicia, vnum contra vnum, z non fecit quicq̃ deesse. Vnusquisq; cõfirmabit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius.

¶ S. Pulchritudo celi annũtiat gloriã dei. Cap.xliij.

A Altitudinis firmamentũ pulchritudo eiꝰ est, species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuntiãs in exitu, vas admirabile opꝰ excelsi. In meridiano exuret terrã, z in cõspectu ardoris eius qs poterit sustinere? Fornacẽ custodiẽs in operibus ardoris. Tripliciter sol exurẽs mõtes, radios igneos exufflans, z refulgẽs, radijs suis obsecat oculos. Magnꝰ dñs qui fecit illũ, z in sermonibꝰ eius festinauit iter. Et luna in oĩbus in tpe suo, ostẽsio temporis, z signũ eui. A luna signum diei festi, luminare q̃ minuit in cõsummatiõe. Mensis fm nomẽ eiꝰ est crescẽs mirabiliter in cõsummatiõe. Vas castrorũ in excelsis, in firmamẽto celi resplẽdẽs gloriose. Spẽs celi gloria stellarũ mũdũ illuminãs in excelsis dñs. In verbis sancti stabũt ad iudiciũ, z nõ deficiẽt in vigilijs suis. Vide arcũ, z benedic eũ q̃ fecit illũ: valde speciosus est in splẽdore suo. Circuyrauit celũ in circũitu glorie sue, manꝰ excelsi aperuerunt illũ. Imperio suo accelerauit ninẽ, z accelerat consecutiones emittere iudicij sui. Propterea aperti sunt thesauri, z euolauerũt nebule sicut aues. In magnitudine sua posuit nubes: z cõfracti sunt lapides grãdinis. In cõspectu eius cõmouebũtur mõtes, z in yolũtate eiꝰ aspirauit notus. Vox tonitrui eius verberauit terrã, tẽpestas aglonis, z congregatio spũs, z sicut auis deponẽs ad sedendũ, aspergit nuem, z sicut locusta demergẽs descẽsus eius. Pulchritudinẽ candoris eiꝰ admirabit̃ oculꝰ, z sup imbrẽ eius expauescit cor. Gelu sicut salẽ effundet sup terrã: z dũ gelauerit, fiet tanq̃ cacumina tribuli. Frigidꝰ vẽtus aglo flauit, z gelauit crystallus ab aqua. sup oẽm cõgregationẽ aquarũ requiescet, z sicut lorica induet se aquis. Et devorabit mõtes, z exuret desertũ, z extinguet viride sicut ignẽ. Medicina omniũ infestinatione nebule, z ros obuians ab ardore venietꝰ humilẽ efficiet eũ. In sermone eiꝰ siluit vẽtus, z cogitatione sua placauit abyssum, z plãtauit illũ dñs iesus. Qui nauigant mare, enarrant pericula eius: z audientes auribus nostris admirabimur. Illic ꝑclara opa z mirabilia, varia bestiarũ, z oĩm pecorũ, z creatura beluarũ. Propter ipm confirmatus est itineris finis, z in sermone eius cõposita sunt oĩa.

ps. xcv.a

ps.cv.a.

A

B

C Genes. xv.c. heb.xj.a. Gen. vj. b.vq.a. hebr.xj.b

Gen. xvij.a.

D Gen. xxij.d. Gal.iij.b Gen. xxij.c.

A Exodi xj.a. Exodi vj.vij.viij Exodi cvj.c. exo.xix.b exo.xxj.b

B Exodi xxviij.k.

Laudemus viros gloriosos, et parētes nostros in gñatiōe sua. Multā gloriā fecit dñs magnificētia sua a seculo. Dominantes in potestatib⁹ suis homines magni virtute, et prudētia sua prediti, nūtiātes in pphetis dignitatē prophetarū, et imperantes in presenti pplo, et in virtute prudētie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina in scriptura. Hoīes diuites in virtute pulchritudinis studiū habētes: pacificātes in domib⁹ suis. Oēs isti in gñationib⁹ gētis sue gloriā adepti sunt, et in diebus suis habētur in laudib⁹. Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomē narrādi laudes eor. et sunt quor non est memoria: perierūt quasi qui nō fuerint, et nati sunt quasi non nati, et filij eorū cū ipsis. Sed illi viri misericordie sunt quorum pietates nō defuerūt, et cū semine eor permanet bona hereditas, et nepotū ipsorū semē in testamēto stetit: et filior ipsorum semē propter illos vsq; in eternū manet, semē eorum, et gloria eor nō derelinquet. Corpora ipsor in pace sepulta sunt, et nomē eor viuet in gñatione et gñationē. Sapientiam ipsorū narret ppli, et laudē eor nūtiet ecclesia. Enoch placuit deo, et trāslatus est in paradisum, vt det gētibus penitētiā. Noe inuētus est pfectus, iustus, et in tpe iracūdie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquū terre, cum factū est diluuium. Testamēta seculi posita sunt apud illū, ne deleri posset diluuio ois caro. Abraham magnus pater multitudinis gentiū, et nō est inuētus silis illi in gloria, qui cōseruauit legē excelsi, et fuit in testamēto cū illo. In carne eius stare fecit testamētū, et in tētatione inuētus est fidelis. Ideo iureiurādo dedit illi gloriā in gēte sua, crescere illum quasi terre cumulū, et vt stellas exaltare semē eius, et hereditare illos a mari vsq; ad mare, et a flumine vsq; ad terminos orbis terre. Et Isaac eodē modo fecit ppter Abrahā patrē eius. Bñdictionē oīm gētiū dedit illi dñs, et testamentū suū cōfirmauit sup caput Jacob. Agnouit eū in bñdictionibus suis, et dedit illi hereditatē, et diuisit illi partem in tribubus duodecim. Et conseruauit illi homines misericordie inuenientes gratiam in oculis omnis carnis.

C L. S. Moses, Aaron et Phinees cōmēdant. Ca. xlv.

Dilect⁹ deo et hoīb⁹ Moyses, cui⁹ memoriā in benedictione est. Silem illū fecit in gria sanctorū, et magnificauit eū in timore inimicorū, et in verbis suis mōstra placauit. Glorificauit illū i cōspectu regū, et iussit illi corā populo suo, et ostēdit illi gliam suā. In fide et lenitate ipsius sanctū fecit illū, et elegit eum ex oi carne. Audiuit enī eū, et vocē ipsi⁹, et induxit illū in nubē. Et dedit illi corā precepta, et legem vite, et disciplīe docere Jacob testiū suū, et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aarō fratrē suū, et silem sibi de tribu Leui. Statuit ei testamentū eternū, et dedit illi sacerdotiū gentis, et beatificauit illum in gloria. et circucinxit eū zona iustitie, et induit ei stolā glorie, et coronauit eū in vasis virtutis. Circūpedes et femoralia, et humerale posuit ei, et cinxit illuz tintinnabulis aureis plurimis in gyro: dare sonitū in excessu suo, audituz facere sonitū in tēplo in memoriā filijs gētis sue. Stolā sanctam auro et hyacintho, et purpura, opus textile, viri sapiētis iudicio et veritate prediti. Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarij sculptis in memoriā sm numerū tribuum Israel. Corona aurea sup mitrā ei⁹ expressa signo sanctitatis: et gloria honoris, et opus virtutis, desyderia oculorū ornata. Sic pulchra ante ipsum nō fuerūt talia vsq; ad originē. Nō est indutus illa alienigena aligs, sed tātum filij ipsius soli, et nepotes ei⁹ p omne tēpus. Sacrificia ipsius cōsummata sunt igne quotidie. Cōpleuit Moyses man⁹ ei⁹, et unxit illum oleo sancto. Factū est illi in testamētū eternū, et semini eius sicut dies celi fungi sacerdotio, et habere laudē, et glorificare populū suū in nōie suo. Ipsum elegit ab oi viuēte, offerre sacrificiū deo, incēsum, et bonū odorē in memoriā placare pro populo suo: dedit illi in preceptis suis potestatē, in testamētis iudiciorum, docere Jacob testimonia, et in lege sua lucē dare Israel. Qua 3 illū steterunt alieni, et ppter inuidiā circūdederūt illū hoīes i deserto q erāt cū Dathā et Abirō, et cōgregatio Core in iracūdia. Uidit dñs deus. et nō placuit illi, et cōsumpti sunt in impetu iracūdie. Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit Aarō gloriā, et dedit illi hereditatē, et primitias frugū terre diuisit illi. Panē ipsius in primis parauit in satietatem. nā et sacrificia dñi edēt, q̄ dedit illi, et semini ei⁹. Cetez inter gētes nō hereditabit, et pars nō est illi in gente. ipse est enim pars ei⁹, et hereditas. Phinees fili⁹ Eleazari tertij⁹ in gloria est, imitādo eū in timore dñi, et stare in reuerētia gentis, in bonitate, et alacritate aie sue placuit deo Israel. Ideo statuit illi testamētū pacis, principē sanctorū et gentis sue, vt sit illi et semini eius sacerdotij dignitas in eternū. Et testamētū Dauid regi filio Jesse de tribu Juda, hereditas ipsi et semini eius, vt daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia: ne abolerentur bona ipsorū, et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit.

C L. S. Josue, Caleb, Samuel commendantur. Ca. xlvj.

Fortis in bello Jesus Naue successor Moysi in pphetis, q fuit magn⁹ sm nomē suū, maximus in salutē electorū dei, expugnare insurgētes hostes, vt cōsequeret hereditatē Israel. Quā gloriā adept⁹ est extollēdo man⁹ suas, et iactādo cōtra ciuitates rōpheas: Quis ante illū sic restitit? Nā hostes ipse dñs percussit. Aut nō in iracūdia ei⁹ impedit⁹ est sol, et vn⁹ dies factus est quasi duo: Inuocauit altissimū potentem in oppugnādo inimicos vndiq;, et audiuit illū magn⁹ et sanct⁹ deus in saxis grādinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gētē hostilē, et in descēsu pdidit cōtrarios, vt cognoscāt gētes potentiā ei⁹, q̄ cōtra deū pugnare nō est facile, et secutus est a tergo potētes. Et in dieb⁹ Moysi miam fecit ipse et Caleb filij⁹ Jephone, stare contra hostē: et phibere gētē a peccatis: et pfringere murmur malitie. Et ipsi duo cōstituti, a periculo liberati sunt, a numero sexcētorū milliū peditū inducere illos in hereditatē, in terrā q̄ manat lac et mel. Et dedit dñs ipsi Caleb fortitudinē, et vsq; in senectutē pmānsit illi virt⁹, vt ascēderet in excelsum terre locū, et semen ipsius obtinuit hereditatē: vt viderēt oēs filij Israel q̄ bonū est obseq sancto deo. Et iudices singuli suo nōie, quorū nō est corruptū cor, q non auersi sunt a dño, vt sit memoria illor in bñdictione, et ossa eor pullulēt de loco suo, et nomē eor pmaneat in eternū, pmanēte ad filios illor sanctor virorū gloria. Dilect⁹ a dño deo suo Samuel pphet a domino, renouauit imperiū, et unxit pncipes in gēte sua. In lege dñi congregationem iudicauit, et vidit dñs Jacob, et in fide sua pbatus est ppheta. Et cognit⁹ est in verbis suis fidelis q̄ vidit deū lucis, et inuocauit dñm oipotētē i oppugnādo hostes circūstātes vndiq;, in oblatiōe viri iniolati. Et intonuit de celo dñs, et in sonitu magno auditā fecit vocē suam et cōtriuit pncipes Tyrior, et oēs duces philisthym. Et añ tps finis vite sue et seculi testimoniū pbuit in cōspectu dñi et Christi. pecunias et vsq; ad calceamenta ab⁹ oi carne non accepit, et nō accusauit illum homo. Et post hec dormiuit, et notū fecit regi, et ostendit illi finem vite sue, et exaltauit vocem eius de terra in prophetia delere impietatem gentis.

C Leuitici viij.b.

Numero xvj.a.

D

Numeri xxv.c. 1.mach. vj.l.

A

Jos.x.c.

B

Numeri xiij.e.

Josue xxiij.c.

C

j.re.vij.c.

j.re.xij.a.

j.regum xxv.a.

j.regum xxvij.c.

¶ Capituli Summariū. ⁊ magnificata gesta Dauid, et Salomonis commendantur. Caput.xlvij.

A ij.regum xij.a. j.regum xvij.d.

OSt hec surrexit Mathā pphēta in diebus Dauid. Et quasi adeps separatus a carne, sic Dauid a filijs Jsrael. Cū leonib⁹ lusit q̄si cū agnis ⁊ in vrsis silr fecit sicut in agnis ouiū in iuuētute sua. Nūqd nō occidit gigātē, ⁊ abstulit opprobriū de gēte: in tollendo manū in saxo funde deiecit exultationē Golie? vbi inuocaut dñm oipotētē, ⁊ dedit in dextera eius tollere hoiem fortē in bello, ⁊ exaltare cornu gētis sue. Sic in decez millibus glorificauit eū, ⁊ laudauit eū in bñdictionibus domini, in offerendo illi coronā glorie. contriuit eñ inimicos vndiqz, ⁊ extirpauit Philisthiim ⁊ tyrannos vsqz in hodiernum diē: cōtriuit cornu ipsoū vsqz in eternū. Jn omni opere dedit cōfessionē sancto, ⁊ excelso in vbo glorie. De oi corde suo laudauit dñm, ⁊ dilexit deū qui fecit illū, ⁊ dedit illi cōtra inimicos potētiā: ⁊ stare fecit cantores cōtra altare, ⁊ in sono eorū dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus, ⁊ ornauit tpa vsqz in consummationem vite, vt laudarēt nomē sanctū dñi, ⁊ amplificarēt mane dei sanctitatē. Christus purgauit peccata ipsius, ⁊ exaltauit in eternum cornu ei⁹: ⁊ dedit illi testamētum regni, ⁊ sedē glorie in Jsrael. Post ipsum surrexit filiꝰ sensatus, ⁊ pp̄ter illū deiecit oēm potētiā inimicoū. Salomon imperauit in diebus pacis, cui subiecit deꝰ oēs hostes, vt cōderet domū in nōie suo, ⁊ pararet sanctitatē in sempiternū, quēadmodū erudi tus est in iuuētute sua. Et implet⁹ est quasi fluuiꝰ sapiētia, ⁊ terrā reterit aia sua. Et replesti in cōparationib⁹ enigmata, ad insulas longe diuulgatū est nomē tuū, ⁊ dilectus es in pace tua. Jn cantilenis ⁊ puerbijs, ⁊ cōparationib⁹, ⁊ interpretationibus mirate sunt terre, ⁊ in nōie dñi dei cui est cognomē, Deꝰ Jsrael. Collegisti quasi aurichalcū aurū, et vt plūbū cōplesti argētū, ⁊ inclinasti femora tua mulieribꝰ Potestatē habuisti in corpe tuo. Dedisti maculā in gloria tua, ⁊ pphanasti semē tuū inducere iracūdiam ad liberos tuos, ⁊ in ceteris stultitiā tuā, vt faceres imperiū bipartitū, ⁊ ex Ephraim impare imperiū durū. Deꝰ aūt non derelinquit mīam suam, ⁊ non corrūpet, nec delebit opa sua, neqz pdet a stirpe nepotes electi sui: ⁊ semē eiꝰ q̄ diligut dñm non corrūpet. Dedit aūt reliquū Jacob, ⁊ Dauid de ipsa stirpe. Et finē habuit Salomon cū patribꝰ suis. Et dereliquit post se de semine suo gētis stultitiā, ⁊ immunitū prudentia Roboā, q̄ auertit gētē cōsilio suo, ⁊ Jeroboā filiū Nabath, qui peccare fecit Jsrael, ⁊ dedit viā peccandi Ephraim, et plurima redūdauerūt peccata ipsoꝝ. Ualde eñ auerterūt illos a terra sua. Et quesiuit oēs nequitias, vsqz dū ueniret ad illos defensio, ⁊ ab omnibus peccatis liberauit eos.

¶ Capituli Summarium. Cōmendātur Elias, Eliseus, ⁊ Ezechias ob singulares virtutes. Caput.xlviij.

A iij.regū xvij.a.

ET surrexit Elias pphēta quasi ignis, ⁊ verbū ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit i illos famē, ⁊ imitātes illū iuidia sua, pauci facti sunt nō eñ poterāt sustinere p̄cepta dñi. Uerbo dñi exaltauit celū, ⁊ detecit a se ignem terre. sic amplificatus est Elias in mirabilibꝰ suis. Et plus qs potest silr sic gloriari tibi. Qui suscitasti mortuum ab inferis, de sorte mortis, in verbo dñi dei. Qui deiecisti reges ad pernicie, ⁊ cōfregisti facile potētiā ipsoꝝ, ⁊ gloriosos de lecto suo. Qui audisti in Sina iudiciū, ⁊ in Horeb iudicia defensionis. Qui vngis reges ad penitentiam, ⁊ pphetas facis successores post te. Qui receptꝰ es in turbine ignis in curru equoꝝ igneorum. Qui inscriptꝰ es in iudicijs tēporū lenire iracūdiā dñi, conciliare cor patris ad filiū, ⁊ restituere tribus Jacob. Beati sunt q̄ te viderūt, ⁊ in amicitia tua decorati sunt. nā nos vita viuimus tātū, post mortē aūt nō erit tale nomē nostrum. Elias q̄ in turbine tectꝰ est, ⁊ in Eliseo cōpletꝰ est spūs eiꝰ: in diebꝰ suis nō ptimuit principē, ⁊ potētia nemo vicit illū. Nec superauit illum verbū aliq̄ō, ⁊ mortuum prophetauit corpus eius. Jn vita sua fecit monstra, ⁊ in morte mirabilia operatus est. Jn oīb⁹ istis nō penituit populus, et non recesserunt a pctis suis vsqz dū eiecti sunt de terra sua, ⁊ dispersi sunt in oēm terrā, ⁊ relicta est gens perpauca, et princeps in domo Dauid. Quidā ipsoū fecerunt q̄ō placeret deo: alij aūt multa cōmiserūt peccata. Ezechias munuit ciuitatē suā, ⁊ induxit in mediū ipsi⁹ aquā, ⁊ fodit ferro rupem ⁊ edificauit ad aquā puteū. Jn diebus ipsius ascendit Sēnacherib, ⁊ misit Rapsacem ⁊ sustulit manū suā cōtra illos ⁊ extulit manum suam in Sion, ⁊ superbus factus est potentia sua. Tunc mota sunt corda, ⁊ manus ipsoꝝ: et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et inuocauerunt dñm misericordē, ⁊ expandentes manus suas extulerūt ad celū, ⁊ sanctus dñs deus audiuit cito vocē ipsoꝝ. Nō est cōmemoratus peccatoū illoꝝ. neqz dedit illos inimicis suis, sed purgauit eos in manu Jsaie sancti prophete. Dimisit castra Assyrioū, ⁊ cōtriuit illos angelus dñi. nā fecit Ezechias q̄ō placuit deo, ⁊ fortiter uit in via Dauid patris sui, quā mandauit illi Jsaias pphēta magnus ⁊ fidelis in conspectu dei. Jn diebus ipsius retro redijt sol, ⁊ addidit regi vitam. Spiritu magno vidit vltima, ⁊ consolatus est lugētes in Sion, vsqz in sempiternum. Ostendit futura, ⁊ absconditā anteq̄ euenirent.

iiij.regū xvij.d. ij.regum xvij.f. j.regum xviij.b. B ij.regum xij.d. C iij.regum viij.c. iij.regum viij.d. iij.regū xij.a. D iij.regū xij.e. A iij.regū xvij.a. iij.regū xx.c. iiij.regū g.b. B iiij.regū xxij.d. C iiij.regū xxiij.d. D

¶ Capituli Summarium. Josie, Zorobabel, et Nehemie pia facta narrantur. Caput.xlix.

MEmoria Josie in cōpositiōe odoris facta opus pigmentarij. Jn omni ore quasi mel indulcabit eius memoria, ⁊ vt musica in cōuiuio vinū. Ipse est directꝰ diuinitus in penitētia gentis, et tulit abominationes impietatis. Et gubernauit ad dñm cor ipsius, ⁊ in diebus peccatorum corroborauit pietatē. Preter Dauid, ⁊ Ezechiā, ⁊ Josiam, oēs peccatū cōmiserunt. nā reliquerūt legē altissimi reges Juda, ⁊ cōtēpserunt tumorē dei. Dederūt enim regnū suū alijs ⁊ gloriā suā alienigene genti. Incēderūt electā sanctitatis ciuitatē, ⁊ desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremie. Nam male tractauerūt illū, qui a ventre matris consecratus est pphēta, euertere ⁊ eruere, et perdere, et iterū edificare, ⁊ renouare. Ezechiel q̄ vidit conspectū glorie, quā ostendit illi in curru cherubim. Nam cōmemoratꝰ est inimicoꝝ in imbre, bñfacere illis qui ostēderūt rectas vias. Et duodecim pphetarum ossa pullulent de loco suo. nam corroborauerūt Jacob, ⁊ redemerūt se in fide virtutis sue. Quomodo amplificemꝰ Zorobabel? nā ⁊ ipse quasi signā in dextera manu Jsrael. Et Jesum filium Josedech? qui in diebꝰ suis edificauerūt domū, ⁊ exaltauerunt templū sanctū dñō paratū in gloriam sempiternā. Et Nehemias in memoria multi tēpous, qui erexit nobis muros euersos, ⁊ stare fecit portas ⁊ seras, q̄ erexit domos nostras. Nemo natus est in terra, qualis Enoch. nam ⁊ ipse receptus est a terra. Et Joseph qui natꝰ est homo, princeps fratrū, firmamentū gentis, rector fratrū, stabilimētū populi, ⁊ ossa ipsius visitata sunt, ⁊ post mortem prophetauerūt. Seth ⁊ Sem apud homines gloriam redepti sunt, ⁊ super omnem animam in origine Adam.

Jeremie xxxviij.b Jere.j.b. C Ezech.j. Agge. ij.d. zach?a. iij.a. Esdre iij.b. D Nehe. vij.a. ō.xliij.c. Ecclī.l.d.

¶ Capituli Summarium. Preconiū Simonis filij Onie sacerdotis magni. Caput.l.

SImon Onie filius, sacerdos magnus q̄ in vita sua suffulsit domū, ⁊ i diebꝰ suis corroborauit tēplū. Templi etiā altitudo ab ipso fundata est, duplex edificatio, ⁊ excelsi parietes templi. Jn diebꝰ ipsi⁹ remanauerūt putei aquarū, ⁊ quasi mare adimpleti sunt supra modū. Qui curauit gētem suā, ⁊ liberauit eā a perditione. Qui preualuit amplificare ciuitatē, q̄ adeptus est gloriā in q̄uersatiōe gētis: ⁊ ingressum domꝰ, ⁊ atriū amplificauit. Quasi stella matutina in medio nebule, ⁊ q̄si luna plena in diebꝰ suis lucet. Et quasi sol refulgens, sic ille effulsit in tēplo dei. Quasi arcꝰ refulgēs inter nebulas glorie, ⁊ quasi flos rosarū in diebꝰ vernis. ⁊ quasi lilia q̄ sunt in trāsitu aque, ⁊ quasi thus redolens in diebꝰ estatis. Quasi ignis effulgens, ⁊ quasi thus ardēs in igne. Quasi vas auri solidū ornatū omni lapide pretioso. Quasi oliua pullulans, ⁊ cypressus in altitudinem se extollens in' accipiendo

A iij.regū xxij.a. B iij.regū xxiij.b.

ipsum stolam glorie, & vestiri eū consummatione virtutis. In ascensu altaris sancti gloriā dedit sanctitatis amictū. In accipiendo aūt partes de manu sacerdotū, & ipse stans iuxta arā. Circa illū corona fratrū: & quasi plantatio cedri in mōte Libano, sic circa illū steterūt ēsi rami palme & oēs filij Aaron in gloria sua. Oblatio aūt dñi in manib⁹ ipsorū, coram omni synagoga Israel, & cōsummatione fungens in arā, amplificare oblationē excelsi regis porrexit manum suā in libatione, & libauit de sanguine vue. Effudit in fundamēto altaris odorē diuinū excelso principi. Tunc exclamauerūt filij Aaron, in tubis ductilibus sonuerūt, et auditā fecerūt vocē magnā in memoriā coram dño. Tūc ois populus simul pperauerūt, & cecidērūt in faciē sup terrā adorare dñm deum suum, & dare preces oipotenti deo excelso. Et amplificauerūt psallātes in vocib⁹ suis, & in magna domo auctus est sonus suauitatis plenus. Et rogauit pp⁹s dñm excelsum in prece vsq; dū pfect⁹ est honor dñi, & munꝰ suū pfecerūt. Tūc descēdēs, manus suas extulit in oēm cōgregationē filioꝝ Israel dare gloriā deo a labijs suis, & in nomine ipsius gloriari. & iterauit orationē suā, volēs ostendere virtutē dei. Et plus orauit deum oīm, qui magna fecit in omni terra, & auxit dies nostros a ventre matris nostre, & fecit nobiscū ꝑm suā misericordiā. det nobis iucunditatē cordis, & fieri pacē in diebꝰ nostris in Israel per dies sempiternos credere Israel nobiscum esse dei misericordiā, vt liberet nos in diebus suis. Duas gētes odit aīa mea: & tertia aūt nō est gēs quā oderim. q sedēt in mōte Seir: & Philisthijm: & stultus populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam sapiētie & disciplinę scripsit in codice isto Jesus filius Sirach Jerosolymita, q renouauit sapiētiā de corde suo. Beat⁹ qui in istis versatur bonis. qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper. Si enim hec fecerit: ad omnia valebit. quia lux dei, vestigium eius est.

¶ Capitu. Summa. Oratio Jesu filij Sirach. Caput. lj.

COnfitebor tibi dñe rex & collaudabo te deū saluatorē meum. Cōfitebor nomini tuo, qm̄ adiutor & ꝓtector factus es mihi, & liberasti corpus meū a perditione, a laqueo lingue inique, & a labijs operantiū mēdaciū, & in cōspectu astātiū fact⁹ es mihi adiutor. Et liberasti me ꝑm multitudinē misericordie tuę a rugiētib⁹ ꝑparatis ad escā, de manib⁹ querentium animā meā, & de portis tribulationum que circumdederunt me: a pressura flamme, q̄ circūdedit me, & in medio ignis nō sum estuatus. De altitudine ventris inferi, & a lingua coinquinata, & a vbo mēdacij, a rege iniquo, & a lingua iniusta. Laudabit vsq; ad mortē aīa mea dñm, & vita mea appropinquās erat ī inferno deorsum. Circūdederūt me vndiq;, & nō erat q adiuuaret. Respiciēs eram ad adiutoriū hominum, & non erat. Memoratus sum misericordie tue dñe, et cooperationis tue que a seculo sunt: qm̄ eruis sustinētes te dñe, & liberas eos de manibus gētiū. Exaltasti sup terram habitatiōnē meā, & ꝓ morte defluente deprecatus sum. Inuocaui dñm patrē dñi mei vt nō dereliquat me ī die tribulationis mee, & in tpe supborū sine adiutorio. Laudabo nomen tuū assidue, & collaudabo illud in cōfessione, & exaudita est oratio mea. Et liberasti me de perditione, & eruisti me de tēpore iniquo. Propterea cōfitebor, & laudē dicam tibi & benedicā nomini dñi. Cū adhuc iunior sum, prius q̄ oberrarē, quesiui sapiētiā palā in oratione mea. Ante templum postulabam pro illa, & vsq; in nouissimis inquirā eam, & florebit tanq̄ precox vua. Letatū est cor meū in ea, ambulauit pes meus iter rectū, a iuuētute mea inuestigabā eam. Inclinaui modice aurē meā, & excepi illā. Multā inuenī in meipso sapientiā, & multū ꝓfeci in ea. Dāti mihi sapientiā, dabo gloriā. Cōsiliat⁹ sum enī vt facerē illā: zelat⁹ sum bonū & nō cōfundar. Colluctata est aīa mea in illa, & in faciendo eā cōfirmat⁹ sum. Manus meas extēdi in altū, & in sapiētia ei⁹ luxit aīa mea, & ignorātias meas illuminauit. Animā meā dilexi ad illā, & in agnitione inuenī eā. Posside dī cum ipsa cor ab initio, ꝓpter hoc nō derelinquar. Uēter meus cōturbatus est querendo illā, ꝓpterea bonā possidebo possessionē. Dedit enī mihi dñs linguā mercedē meā, & in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domū disciplinę. quid adhuc retardatis: & qd dicitis in his: anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meū & locut⁹ sum. Parate vobis sine argento, & collum vestrum subijcite iugo, & suscipiat aīa vestra disciplinā. in ꝓximo est enim inuenire eā. Uidete oculis vestris, quia modicum laborauī, & inueni mihi multā requiē. Assumite disciplinā m multo numero argēti, & copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius, et nō confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tēpus, & dabit vobis mercedē vestrā in tempore suo.

Explicit liber ecclesiasticus.

¶ Incipit oratio Salomonis.

ET inclinauit Salomon genua sua in cōspectu totius ecclesie Israel: & aperuit manus suas ad celū: & dixit. Dñs deꝰ Israel nō est similis deꝰ in celo sursum neq; in terra deorsum: q̄ custodis testamētū tuū: & miam pueris tuis euntibus in cōspectu tuo in toto corde: seruans puero tuo David q̄ locutus es illi: & locut⁹ es in ore tuo: & in manu tua implesti quasi dies iste. Et nunc dñe deus Israel custodi puero tuo David pr̄i meo q̄ locutus es illi: dicēs. Non deerit tibi vir a facie mea: sedēs in throno Israel. Uerūtm̄ si custodierint filij tui legez meā: & in preceptis meis ambulēt: sicut ambulauerunt in cōspectu meo fideles. Et nūc dñe deus Israel creditū est verbū quod locutus es puero tuo David: qm̄ si vere habitabit deꝰ cū hoibus in terra. Si celū & celi celorum nō sufficiāt tibi: quātomagis domus hec quā edificaui. Sed respicies ad orationē serui tui: & deprecationem eius: vt exaudias dñe placationē orationis quā puer tuus orat coram te hodie: vt sint oculi tui sup domū hāc die ac nocte: in locum quem dixisti inuocare nomē tuū: & exaudias orationē quā puer tuꝰ orat in hoc loco: & exaudias precationē pueri tui: & populi tui Israel: si orauerint in loco isto: & exaudias in loco habitationis de celo: & exaudias: & propitius sis si peccauerit vir in te.

¶ Explicit oratio Salomonis.

¶ Ad paulam & Eustochium in translationem. Ysaie ex hebraica veritate prefatio.

QUemcū ꝓphetas versibus viderit esse descriptos: metro eos existimet apud Hebreos ligari: et aliqd simile habere de psalmis vel operibus Salomōis: sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri: vt per colla scribātur & commata: q̄ vtriq; prosa & nō versibus conscripserunt. Nos quoq; vtilitati legētiū prouidētes: interpretationem nouā: nouo scribendi genere distinximus. Ac primū de Ysaia sciendū quod in sermone suo disertus sit: quippe vt vir nobilis & vrbane eloquentie: nec habens quicq̄ in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit: vt pre ceteris florem sermonis eius translatio nō potuerit cōseruare. Deinde etiā hoc adiciendū: q̄ nō tā ꝓpheta dicendus sit: q̄ euangelista. Ita enī vniuersa Christi ecclesiq; mysteria ad liquidum prosecutus est: vt nō putes eū de futuro vaticinari: sed de preteritis historiā texere. Unde cōicio noluisse tunc tēporis septuaginta interpretes fidei sue sacramēta perspicue ethnicis prodere: ne sanctum canibus: & margaritas porcis darent: que cuz hanc additionem legeritis: ab illis animaduertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere: nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione: nisi intellexerit anteq̄ legerit: nos quoq; patere morsibus plurimorum: qui stimulāte inuidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammā mitto manū: & nihilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor: vt quomodo Greci post septuaginta translatores Aquilam et Symmachum: & Theodotionē legūt vel ob studium doctrine sue vel vt septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: sic & isti saltem vnum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius & postea despiciant: ne videantur nō ex iudicio: sed ex odij pre sumptione ignorata damnare. Prophetauit autem Ysaias in Ierusalem: & in Judea: necdum decem tribubus in captiuitatē ductis: ac de vtroq; regno: nunc committim: nunc separatim terit oraculū. Et cum interdum ad presentem respiciat historia: & post Babylonie captiuitatem reditum populi significet in Judeam: tamen oēs eius cura de vocatione gentium: ad nemm Christi est. Quē quanto plus amatis o Paula & Eustochium: tanto magis ab eo petite: vt pro obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniāt: ipse mihi mercedem restituat in futuro: qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse: ne Judei de falsitate scripturarum eccle sijs eius diutius insultarent.

¶ Argumentum in prophetiam Ysaie.

ISaias in Jerusalem nobili genere ortus est: ibiq; prophetauit. Sub Manasse rege sectus in duas partes: occubuit. Sepultusq; est sub quercu Bogel iuxta riuum aquarum: quas olim Ezechias rex iacto obstruxerat puluere.

¶ Explicit argumentum.

Incipit

¶Incipit Liber Ysaie prophete.

¶Capituli Summarium. [illegible] Caput j.

VIsio Ysaie filij Amos, quam vidit sup Judā ⁊ Jerusalē in diebꝰ Ozie, ⁊ Joathan, Achā ⁊ Ezechie regū Juda. Audite celi, ⁊ auribus percipe terrā, qm̄ dñs locutꝰ est. Filios enutriui, ⁊ exaltaui, ipsi aūt spreuerūt me. Cognouit bos possessorē suū, ⁊ asinus presepe dñi sui: Ysrael aūt non cognouit, ⁊ ppls meus nō intellexit. Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequā filijs sceleratis. Dereliquerūt dñm, blasphemauerūt sanctū Ysrael, abalienati sunt retrorsus. Sup quo percutiā vos vltra, addentes preuaricationem? Omne caput languidum, ⁊ omne cor merens. A planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus ⁊ livor, ⁊ plaga tumens: non est circumligata nec curata medicamine, neq; fota oleo. Terra vestra deserta: ciuitates vestre succense sunt igni. Regionem vestram coram vobis alieni deuorant, et desolabitur, sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion vt umbraculū in vinea, ⁊ sicut tuguriū in cumerario, ⁊ sicut ciuitas que vastatur. Nisi dñs exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissem⁹ ⁊ quasi Gomorrha similes essemus. Audite verbū dñi principes Sodomorū. percipite auribꝰ legē dei nostri populus Gomorrhe. Quo mihi multitudinē victimarū vestrarum, dicit dñs? Plenus sum holocausto arietū, ⁊ adipe pinguiū: ⁊ sanguinem vitulorum ⁊ agnorū ⁊ hircorū nolui. Cū veneritis ante conspectum meū, quis q̄siuit hec de manibꝰ vestris: vt ambularetis in atrijs meis? Ne offeratis vltra sacrificium, frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniā, ⁊ sabbathū ⁊ festiuitates alias nō ferā, iniqui sunt cetꝰ vestri. Calcēdas vestras, ⁊ solēnitates vestras odiuit aīa mea. facta sunt mihi molesta: laboraui sustinēs. Et cū extēderitis manꝰ vestras, auertā oculos meos a vobis: ⁊ cū multiplicaueritis orationē, nō exaudiā. Manus vestre sanguine plene sunt. Lauamini, mūdi estote, aufferte malū cogitationū vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Querite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduaz. Et venite: ⁊ arguite me, dicit dñs. Si fuerit peccata vestra vt coccinū: quasi nix dealbabunt. ⁊ si fuerint rubra sicut vermiculus velut lana, alba erunt. Si volueritis, ⁊ audieritis, bona terre comedetis. Qđ si nolueritis, et me ad iracundiā puocaueritis: gladiꝰ deuorabit vos, q̄ os dñi locutū est. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Justitia habitauit in ea, nūc aūt homicide. Argentū tuū versum est in scoriā: vinū tuū istum est aqua. Principes tui infideles, socij furū. Oēs diligunt munere, sequunt retributiones. Pupillo nō iudicāt: ⁊ causa vidue nō ingredit ad illos. Propter hoc ait dñs deus exercituum fortis Ysrael, Heu cōsolabor: sup hostibꝰ meis, ⁊ vindicabor de inimicis meis ⁊ cōuertā manū meā ad te, ⁊ excoquā ad purū scoriā tuā, ⁊ auferā omne stānū tuū, ⁊ restituā iudices tuos vt fuerūt prius, ⁊ cōsiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis Ciuitas iusti, vrbs fidelis. Sion in iudicio ⁊ redimetur, ⁊ reducent eam in iustitia. Et conteret scelestos, ⁊ peccatores simul: ⁊ q derelinquerunt dominū cōsumentur. Cōfundētur enī ab idolis quibꝰ sacrificauerūt ⁊ erubescetis sup hortis, quos elegeratis, cū fueritis velut quercus defluentibꝰ folijs, ⁊ velut hortꝰ absq; aqua. Et erit fortitudo vestra vt fauilla stupe, ⁊ opus vestrū q̄si scintilla: ⁊ succendetur vtrūq; simul ⁊ non erit qui extinguat.

¶Capituli Summarium. Tempore messie conflūet gentes ad montem domus domini. Caput. ij.

VErbū qđ vidit Ysaias filius Amos sup Judā ⁊ Jerusalē. Et erit in nouissimis diebꝰ preparatus mōs domus dñi in vertice montiū, ⁊ eleuabitur sup colles et fluent ad eū oēs gētes, ⁊ ibūt populi multi, ⁊ dicēt, Venite, ⁊ ascēdamus ad montē dñi, ⁊ ad domū dei Jacob ⁊ docebit nos vias suas, ⁊ ambulabimus in semitis eius: q; de Siō exibit lex, ⁊ verbū dñi de Jerusalem ⁊ iudicabit gentes, ⁊ arguet populos multos. Et cōflabūt gladios suos in vomeres, ⁊ lanceas suas i falces. Nō leuabit gēs ꝓtra gētē gladiū, nec exercebunt vltra ad prelium. Domus Jacob venite, ⁊ ambulemus in lumine dñi. Proiecisti cū pplm tuū domū Jacob: q; repleti sunt vt oli, ⁊ augures habuerūt vt Philisthijm, ⁊ pueris alienis adhesērūt. Et repleta est terra eiꝰ argento ⁊ auro: ⁊ non est finis thesaurorū eius. Et repleta est terra eius equis: ⁊ innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius idolis. Opus manuū suarū adorauerūt, qđ fecerūt digiti eorū. Et incuruauit se homo, ⁊ humiliatus est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petrā, ⁊ absc̄ōdere in fossa humo a facie timoris dñi, ⁊ a gloria maiestatis eius oculi sublimes hominis humiliati sunt, ⁊ incuruabit altitudo virorū: exaltabitur aūt dñs solus in die illa. Quia dies dñi exercituū super oēm superbū ⁊ excelsum, ⁊ sup oēz arrogātē, ⁊ humiliabit: ⁊ sup oēs cedros Libani ⁊ sublimes ⁊ erectas, ⁊ sup omnes quercus Basan, ⁊ sup oēs mōtes excelsos, ⁊ sup oēs colles elevatos ⁊ sup oēm turrim excelsam, ⁊ sup oēm murū munitū, ⁊ sup oēs naues Tharsis, ⁊ sup omne qđ visu pulchrū est. Et incuruabitur sublimitas hoīm, ⁊ humiliabit altitudo virorū. Et eleuabit dñs solus in die illa ⁊ idola penitus cōterent. Et introibūt in spelūcas petrarū, ⁊ in voragines terre a facie formidinis dñi, ⁊ a gloria maiestatis eius, cū surrexerit percutere terram. In die illa pjciet homo idola argenti sui, ⁊ simulachra auri sui, que fecerat sibi vt adoraret, talpas ⁊ vespertiliones. Et ingredietur scissuras petrarum ⁊ in cauernas saxorum a facie formidinis domini, ⁊ a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus in naribus eius est: quia excelsus reputatus est ipse.

¶L.S. Auferendū pdicitur a Judeis imperiū. Cap. iij.

ECce enī dominator dñs exercituū auferet a Jerusalē ⁊ a Juda validū ⁊ fortem, omne robur panis, ⁊ omne robur aque: fortē, ⁊ virū bellatorem, iudicē, ⁊ pphetā, ⁊ ariolū, ⁊ senē: principes sup quinquaginta, ⁊ honorabilem vultu, ⁊ cōsiliariū, ⁊ sapientem de architectis, ⁊ prudentē eloquij mistici. Et dabo pueros principes eorū, ⁊ effeminati dominabunt eis. Et corruet populus, vir ad virū: ⁊ vnusquisq; ad primū suū. Tumultuabitur puer cōtra senē, ⁊ ignobilis cōtra nobilē. Apprehēdet enī vir fratrē suū domesticū patris sui. Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina aūt hec sub manu tua. Respondebit in die illa, dicēs, Non sum medicus, ⁊ in domo mea non est panis neq; vestimentū: nolite cōstituere me principem populi. Ruit enim Jerusalem ⁊ Judas concidit quia lingua eorum, ⁊ adinuentiones eorū cōtra dñm, vt puocarēt oculos maiestatis eiꝰ. Agnitio vultus eorum respondit eis: ⁊ peccatū suū quasi Sodoma predicauerūt, nec absc̄oderūt. Ve aie eorū qm̄ reddita sunt eis mala. Dicite iusto qm̄ bene, qm̄ fructū adinuentionū suarū comedet. Ve impio in malū: retributio enī manuū eiꝰ fiet ei. Populum meum exactores sui spoliauerūt: ⁊ mulieres dominate sunt eius populo meus, qui beatū dicunt ipsi te decipiūt, et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicādū dominus, ⁊ stat ad iudicandos populos. Dñs ad iudicium veniet cū senibꝰ ppli sui, ⁊ principibꝰ eius: vos enī depastiestis vineā, rapinā pauperis in domo vestra. Quare atteritis populū meū, ⁊ facies pauperū cōmolitis? dicit dñs deus exercituū: Et dixit dñs. Pro eo qđ eleuate sunt filie Sion, ⁊ ambulauerūt extēto collo, ⁊ nutibꝰ oculorū ibāt, ⁊ plaudebāt, ambulabāt pedibꝰ suis ⁊ cōposito gradu incedebāt decaluabit dñs verticē filiarū Sion, ⁊ dñs crinem earū nudabit. In die illa auferet dñs ornamētū calceamentorum, ⁊ lunulas, ⁊ torques, ⁊ monilia, ⁊ armillas, ⁊ mitras, ⁊ discriminalia, ⁊ periscelides, ⁊ murenulas, ⁊ olfactoriola, ⁊ inaures, ⁊ annulos ⁊ gemmas in fronte pendentes, ⁊ mutatoria, ⁊ palliola, ⁊ linteamina, ⁊ acꝰ, ⁊ specula ⁊ sindones,

et vittas ⁊ theristra. Et erit, pro suauí odore fetor, ⁊ pro zona funiculus, ⁊ pro crispanti crine caluitium, ⁊ pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoq; viri tui gladio cadent, ⁊ fortes tui in prelio. Et merebuntur atq; lugebunt porte eius, ⁊ desolata in terra sedebit.

¶ Ca. Sum. Erigit germen dñi in magnificentia. Ca. liij.

A ET apprehendẽt septem mulieres virum vnum in die illa, dicentes, panem nostrum comedem⁹, ⁊ vestimentis nostris operiemur: tantũmodo inuocetur nomen tuũ super nos, aufer opprobriũ nostrũ. In die illa erit germẽ dñi in magnificẽtia, ⁊ gloria, ⁊ fructus terre sublimis, ⁊ exultatio his qui saluati fuerint de Jsrael. Et erit: omnis qui relictus fuerit in Sion ⁊ residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus
B est in vita in Jerusalem: si abluent dñs sordẽ filiarũ Sion, ⁊ sanguinẽ Jerusalẽ lauerit de medio eius in spiritu iudicij ⁊ spiritu ardoris. Et creabit dñs super oẽm locũ mõtis Sion, ⁊ vbi inuocatus est, nubem per diem, ⁊ fumũ ⁊ splendorem ignis flammãtis in nocte. Super omnẽ enim gloriam protectio, ⁊ tabernaculum erit in vmbraculũ diei ab estu, ⁊ in securitatem ⁊ absconsionem a turbine ⁊ a pluuia.

¶ C. S. Vinea dñi, domus Jsrael desolata est. Caput. v.

A CAntabo dilecto meo canticũ patruelis mei vinee sue: Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei. Et sepiuit eam, ⁊ lapides elegit ex ea, ⁊
Jere. ij. d Matth. xxj. d. plantauit vineam electã: ⁊ edificauit turrim in medio eius, ⁊ torcular extruxit in ea. Et expectauit vt faceret vuas, ⁊ fecit labruscas. Nũc ergo habitatores Jerusalẽ, ⁊ viri Juda, iudicate inter me ⁊ vineã meã. Quid est qđ debui vltra facere vinee mee, ⁊ non feci ei? an qđ expectani vt
B faceret vuas, ⁊ fecit labruscas? Et nũc ostendã vobis quid ego faciã vinee mee. Auferẽ sepẽ eius, ⁊ erit in direptionẽ: diruam maceriã eius ⁊ erit in cõculcationẽ. Et ponã eam desertã: nõ putabitur, ⁊ nõ fodietur: ⁊ ascendẽt sup eam vepres ⁊ spine, ⁊ nubib⁹ mãdabo ne pluant sup eã imbrẽ. Vinea enim dñi exercituũ, domus Jsrael est, ⁊ vir Juda, germẽ delectabile eius. Et expectaui vt faceret iudiciũ, ⁊ ecce iniquitas: ⁊ institiã, ⁊ ecce clamor. Ue q cõiungitis domũ ad
C domum, ⁊ agrũ agro copulatis vsq; ad terminũ loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terre? In auribus meis sunt hec domini exercituũ. Nisi dom⁹ multe deserte fuerint grandes ⁊ pulchre absq; habitatore. Decẽ enim ingera vinearũ facient lagunculam vnã, ⁊ triginta modij semẽtis faciem modios tres. Ue qui cõsurgitis mane ad ebrietatem sectandã, ⁊ potendũ vsq; ad vesperã, vt vino estuetis. Cithara, ⁊ lyra, ⁊ tympanũ, ⁊ tibia, ⁊ vinũ in cõuiuijs vestris: ⁊ opus dñi nõ respicitis, nec opera manuũ eius cõsyderatis. Propterea captiuus ductus est populus me⁹, q; nõ habuit scientiam, ⁊ nobiles eius interierũt fame, ⁊ multitudo
D eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animã suã, ⁊ aperuit os suũ absq; vllo termino. Et descendent fortes eius ⁊ pp'l's eius, ⁊ sublimes glorioſiq; ei⁹ ad eũ. Et incuruabit homo, ⁊ humiliabit vir, ⁊ oculi sublimium deprimẽtur. Et exaltabit dñs exercituũ in iudicio, ⁊ de⁹ sanctus sanctificabit in iustitia. Et pascentur agni iurta ordinẽ suũ, ⁊ deserta ipsorũ vbertatẽ versa aduene comedẽt. Ue q trahitis iniquitatẽ in funiculis vanitatis, ⁊ q̃si vinculũ plaustri peccatũ. Qui dicitis, Festinet, ⁊ cito veniat op⁹ ei⁹, vt videam⁹: ⁊ appropiet, ⁊ veniat consiliũ sancti Jsrael, ⁊ sciem⁹ illud. Ue q
E dicitis malũ bonũ, ⁊ bonũ malũ: ponẽtes tenebras lucẽ, ⁊ lucem tenebras: ponẽtes amarũ in dulce, ⁊ dulce in amarum.
Prouer. iij. a. Ro. xij. d Ue q sapientes estis in oculis vestris, ⁊ coram vobismetipsis prudẽtes. Ue q potẽtes estis ad bibendũ vinũ, ⁊ viri fortes ad miscendã ebrietatẽ. Qui iustificatis impiũ p̃ munerib⁹, ⁊ iustitiã iusti auferetis ab eo. Propter hoc sicut devorat stupulã lingua ignis, ⁊ calor flãme exurit: sic radix eorum quasi fauilla erit, ⁊ germẽ eorũ vt pulvis ascẽdet. Abiecerũt enim legẽ dñi exercituũ ⁊ eloquiũ sancti Jsrael blasphemauerũt. Jdeo iratus est furor dñi in populũ suũ, ⁊ extẽdit manum
F suã super eũ, ⁊ percussit eũ: ⁊ conturbati sunt montes ⁊ facta sunt mortiena eorũ quasi stercus in medio platearum. In his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et leuabit signum in nationib⁹ procul, ⁊ sibilabit ad eũ de finib⁹ terre: ⁊ ecce festinus velociter veniet. Nõ est deficiens neq; laborãs in eo: non dormitabit neq; dormiet, neq; soluetur cingulum renũ eius nec rumpetur corrigia calceamenti eius. Sagitte eius acute, ⁊ oẽs arcus eius extenti vngule equorũ eius vt silex, ⁊ rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius vt leonis, rugiet vt catuli leonum ⁊ frendet ⁊ tenebit predam, ⁊ amplexabitur, ⁊ non erit qui eruat. Et sonabit sup eum in die illa sicut sonitus maris. Aspiciemus in terram, ⁊ ecce tenebre tribulatiõis, ⁊ lux obtenebrata est in caligine eius.

¶ C. S. Vidit Jsaias dñm in maiestate sua sedẽtẽ. Ca. vj.

A IN anno quo mortuus est rex Ozias, vidi dominum sedẽtem super solium excelsum ⁊ elevatum ⁊ ea que sub ipso erãt replebãt templum. Seraphim stabãt super illud, ser ale vni, ⁊ ser ale alteri. Duab⁹ velabãt faciem eius ⁊ duab⁹ velabant pedes eius, ⁊ duabus volabant, ⁊ clamabãt alter ad alterũ, ⁊ dicebat. Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Et cõmota sunt superliminaria cardinũ a voce clamãtis, ⁊ domus repleta est fumo. Et dixi, Ue mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, ⁊ in medio populi polluta labia habentis ego habito, ⁊ regem dñm exercituum vidi oculis meis. Et volauit ad me vnus de Seraphim, et in manu calculus, quem forcipe tulerat de altari. Et tetigit os meũ, ⁊ dixit, Ecce, tetigit hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur. Et audiui vocem dñi dicentis, Quem mittam? ⁊ quis ibit nobis? Et dixi Ecce ego, mitte me. Et dixit, Vade, ⁊ dices populo huic. Audite audiẽtes, ⁊ nolite intelligere: ⁊ videte visionem, ⁊ nolite cognoscere. Excaeca cor populi huius, ⁊ aures eius aggraua, et oculos eius claude: ne forte videat oculis suis, et auribus suis audiat, et corde suo intelligat, ⁊ conuertatur, ⁊ sanem eum. Et dixi, Usq; quo domine? Et dixit, Donec desolentur ciuitates absq; habitatore, ⁊ dom⁹ sine homine, ⁊ terra relinquetur deserta, et longe faciet dominus homines, ⁊ multiplicabitur que derelicta fuerat in medio terre. Et adhuc in ea decimatio, ⁊ conuertetur: ⁊ erit in ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus que expandit ramos suos. Semẽ sanctum erit id quod steterit in ea.

¶ C. S. Conceptis Christi in virgine predicit. Cap. vij.

B ET factum est in diebus Achaz filij Joathan, filij Ozie regis Juda. ascendit Rasin rex Syrie, ⁊ Phacee filius Romelie rex Jsrael in Jerusalem ad preliandum contra eam: et non potuerunt debellare eam. Et nuntiauerunt domui David dicentes. Requieuit Syria super Ephraim, et commotum est cor eius ⁊ cor populi eius: sicut mouentur ligna syluarum a facie venti. Et dixit dominus ad Jsaiam. Egredere in occursum Achaz tu, et qui derelictus est Jasub filius tuus, ad extremum aqueductus piscine superioris in via agri fullonis, et dices ad eum. Vide vt sileas: moli timere, et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumi-

gantiū istorū in tra furoris. Rasin regis Syrie, ⁊ filij Romelie: eo q̄ cōsiliū inierūt cōtra te Syria in malū, Ephraim, ⁊ filius Romelie, dicētes, Ascēdam⁹ ad Judā, ⁊ suscitemus eū, ⁊ attollamus eū ad nos, ⁊ ponam⁹ regē in medio ei⁹ filiū Tabeel. Hec dicit dōs de⁹, Nō stabit, ⁊ nō erit istud. Sed caput Syrie damascus, ⁊ caput Damasci Rasen. Et ad huc sexaginta ⁊ quinq; anni, ⁊ desinet Ephraim esse pp̄s. et caput Ephraim Samaria, ⁊ caput Samarie filius Romelie. Si nō credideritis, non p̄manebitis. Et adiecit dōs loq̄ ad Achaz, dicēs. Pete tibi signū a dño deo tuo in p̄fundū inferni, siue in excelsum supra. Et dixit Achaz. Nō petam ⁊ non tētabo dōm. Et dixit, Audite ergo domus Dauid, Nunqd parū vobis est molestos esse hominibus, q̄ molesti estis ⁊ deo meo? Propter hoc dabit dōs ipse vobis signū, Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filiū, ⁊ vocabit nomē ei⁹ Emanuel. Butyrū ⁊ mel, comedet, vt sciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. Qui anteqū sciat puer reprobare malū ⁊ eligere bonū, derelinquet terra quā tu detestaris a facie duoꝝ regum suorū. Adducet dōs sup te, ⁊ sup p̄p̄lm tuū, ⁊ sup domū p̄ris tui dies, q̄ nō venerūt a die⁹ segregatiōis Ephraim a Juda cū rege Assyriorū. Et erit in die illa: sibilabit dōs musce, q̄ est in extremo fluminū Egypti: ⁊ api, q̄ est in terra Assur: ⁊ venēt ⁊ requiescēt oēs in torrētib⁹ vallium ⁊ in cauernis petrarū, ⁊ in oib⁹ frutetis ⁊ in vniuersis foraminib⁹. In die illa radet dōs in nouacula cōducta in his q̄ trās flumen sunt i rege Assyriorū, caput ⁊ p̄los pedū, ⁊ barbā vniuersam. Et erit in die illa: nutriet hō vaccā boū, ⁊ duas oues, ⁊ pre vbertate lactis comedet butyrū. Butyrū enī ⁊ mel manducabit oīs q̄ relict⁹ fuerit in medio terre. Et erit in die illa: oīs locus vbi fuerint mille vites, mille argēteis, in spinas ⁊ in vepres erūt. Cū sagittis ⁊ arcū ingredient illuc. Vepres enī ⁊ sapiētie erūt in vniuersa terra. Et oēs mōtes qui in sarculo sarriētur, non venient illuc terror spinarū ⁊ vepriū, et erit in pascua bonis, ⁊ in conculcationem pecoris.

¶ C.S. Adinat dōs damasci, ⁊ Samarie excidiū. C. viij.

Et dixit dōs ad me, Sume tibi librū grādem, et scribe in eo stylo hois, Velociter spolia detrahere, cito predare. Et adhibui mihi testes fideles Uriā sacerdotē, ⁊ zachariā filiū Barachie: ⁊ accessi ad p̄phetissam, ⁊ concepit, ⁊ peperit filiū. Et dixit dominus ad me, Voca nomē eius, Accelera spolia detrahere, festina p̄dari. Quia anteq̄ sciat puer vocare patrem suum ⁊ matrē suā, auferet fortitudo Damasci, ⁊ spolia Samarie cōtra regē assyriorū. Et adiecit dōs loq̄ ad me adhuc dicens, Pro eo q̄ abiecit populus iste aquas Siloe, q̄ vadunt cū silētio, ⁊ assumpsit magis Rasin, ⁊ filiū Romelie propter hoc ecce dōs adducet sup eos aquas fluminis fortes ⁊ multas, regē Assyriorū, ⁊ oēm gloriā eius: ⁊ ascēdet super oēs riuos eius, ⁊ fluet sup vniuersas ripas eius, ⁊ ibit per Judā inundās, ⁊ transiens vsq; ad collū veniet. Et erit extensio alarū eius, implēs latitudinē terre tue o Emanuel. Congregamini populi, ⁊ vincimini, ⁊ audite vniuerse p̄cul terre. Cōfortamini ⁊ vincimini, accingite vos ⁊ vincimini: inite consiliū, ⁊ dissipabitur: loquimini verbū, ⁊ nō fiet: quia nobiscū deus. Hec enī ait dōs ad me, Sicut in manu fortis, erudiuit me, ne irem in via populi huius, dicēs. Ne dicatis, cōiuratio. oia enī que loquit̄ p̄p̄s iste, cōiuratio est: ⁊ timorem eius ne timeatis, neq; paueatis. Dōm exercituū ipsum sanctificate, ⁊ ipse pauor vester, ⁊ erit vobis in sanctificationem. In lapidē aūt offensiōis ⁊ petrā scandali duabus domibus Jsrael, in laqueū ⁊ in ruinā habitantibus Jerusalē. Et offendēt ex eis plurimi, ⁊ cadēt, ⁊ conterentur, ⁊ irretientur, ⁊ capient. Liga testimoniū, signa legē in discipulis meis. Et expectabo dōm q̄ abscōdit faciem suā a domo Jacob, ⁊ prestolabor eū. Ecce, ego ⁊ pueri mei, quos dedit mihi dōs in signū, ⁊ in portentū Jsrael a dño exercituum, qui habitat in mōte Sion. Et cū dixerint ad vos. Querite a phythonibus, ⁊ a diuinis qui stridēt in incantationibus suis. Nūquid nō populus a deo suo requiret visionē p̄ viuis ac mortuis? Ad legē magis ⁊ ad testimoniū. Quod si nō dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux, ⁊ trāsibit p eā, ⁊ corruet, ⁊ esuriet: ⁊ cū esurierit, irascetur, maledicet regi suo, et deo suo, ⁊ suscipiet sursum, ⁊ ad terrā intuebitur: ⁊ ecce tribulatio ⁊ tenebre, dissolutio, ⁊ angustia, et caligo plequēs, et non poterit auolare de angustia sua.

¶ C.S. Uaticiniū de Christi natiuitate. Caput. ix.

Primo tēpore alleuiata est terra zabulō et terra Nephthali, ⁊ nouissimo aggrauata est via maris trās Jordanē Galilee gentiū. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnā: habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentē non magnificasti letitiā. Letabunt coram te, sicut qui letant in messe, sicut exultant victores capta preda, q̄n diuidūt spolia. Jugū enī oneris eius, ⁊ virgā humeri ei⁹, et sceptrum exactoris eius superasti, sicut in die Madiam. Quia omnis violēta predatio cum tumultu, et vestimentū mixtum sanguine, erit in combustionem ⁊ cibus ignis. Parvulus enī natus est nobis, ⁊ filius datus est nobis, et factus est principatus super humerū eius: ⁊ vocabit nomē ei⁹ admirabilis, cōsiliarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Multiplicabit ei⁹ imperiū, ⁊ pacis nō erit finis. Super soliū Dauid, ⁊ super regnū ei⁹ sedebit: vt cōfirmet illud, ⁊ corroboret in iudicio ⁊ iustitia amodo ⁊ vsq; in sempiternū. zelus domini exercituū faciet hoc. Uerbū misit dōs in Jacob, ⁊ cecidit in Jsrael. Et sciet oīs popul⁹ Ephraim, ⁊ habitantes Samariā in superbia ⁊ magnitudine cordis, dicentes. Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus edificabim⁹: sycomoros succiderūt, sed cedros immutabimus. Et eleuabit dōs hostes Rasin per eum, ⁊ inimicos eius instimulabit, Syriā ab oriēte, ⁊ Philisthiim ab occidente, ⁊ deuorabūt Jsrael toto ore. In omnib⁹ his nō est auersus furor ei⁹. sed adhuc manus eius extēta, ⁊ populus non est reuersus ad percutientē se, ⁊ dōm exercituū nō exquisierūt. Et diuisperdet dōs ab Jsrael caput ⁊ caudā incuruantem et depranātē die vna. Nōgenus ⁊ honorabilis, ipse est caput: ⁊ propheta docēs mēdacium, ipse est cauda. Et erūt qui beatificant p̄p̄lm istum seducentes, ⁊ q̄ beatificant precipitati. Propter hoc sup adolescentulis eius nō letabit̄ dominus: ⁊ pupillorū eius, ⁊ viduarū nō miserebitur: q̄ oīs hypocrita est ⁊ nequā, ⁊ vniuersus os locutū est stultitiā. In omnibus his nō est auersus furor eius, ⁊ adhuc manus eius extenta. Succēsa est enī quasi ignis impietas, vepres et spinā vorabit: ⁊ succēdet in densitate saltus, ⁊ cōuoluet superbia fumi. In ira dōi exercituū cōturbata est terra, ⁊ erit p̄p̄s q̄si esca ignis. Uir fratri suo nō pcet, ⁊ declinabit ad dexteram, ⁊ esuriet, ⁊ comedet ad sinistrā, ⁊ nō saturabit̄. Unusquisq; carnē brachij sui vorabit: Manasses ephraim, ⁊ Ephraim Manasses, simul ipsi contra Judam. In omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

¶ C.S. Assur virga dōi, ⁊ tandē in ignē p̄iecta est. cap. x.

Ue qui condunt leges iniquas, ⁊ scribentes iniustitiam scripserūt: vt opprimerēt in iudicio pauperes, ⁊ vim facerent cause humilium populi mei: vt essent vidue p̄da eorū, ⁊ pupillos diriperent. Quid facietis in die visitatiōis, et calamitatis de longe venientis? Ad cuius confugietis auxilium? et vbi derelinquetis gloriam vestrā, ne incuruemini sub vinculo, et cum interfectis cadatis? Super oībus his non est auersus furor eius sed adhuc manus eius extēta. Ue Assur, virga furoris mei et baculus ipse, in manu eorum indignatio mea. Ad gentē fallacem mittam eum, et contra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat spolia, ⁊ diripiat predam, et ponat illū in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem nō sic arbitrabitur, et cor eius non ita existimabit: sed ad conterendum erit cor eius, et ad internectionem gentium nō pauca rū. Dicite enim, Nunquid non principes mei simul reges sunt? Nūgd nō vt Charcamis, sic calamo? ⁊ vt arphad, sic Emath? Nūgd nō vt damasc⁹, sic samaria? Quo mō inuenit manus mea regna idoli, sic et simulachra eorū de Jerusalē ⁊ de samaria. Nūgd nō sicut feci Samarie ⁊ idolis ei⁹?

Luc. ij. e. Ro. ix. g. 1 pet. ij. b. Deb. ij. d

sic faciam Jerusalem et simulachris eius: Et erit: cum impleuerit dominus cuncta opera sua in monte Sion & in Jerusalē, visitabo super fructū magnifici cordis regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enī, In fortitudine manus mee feci, & in sapia mea intellexi: & abstuli terminos populorū, & principes eorū depredatus sum, et detraxi quasi potēs insublimi residentes. Et inuenit quasi nidū manꝰ mea fortitudinē populorū: & sicut colliguntur ouа q derelicta sunt, sic vniuersam terrā ego congregaui: et non fuit q moueret pennā, & aperiret os, & gānīret. Nūquid gloriabitur securis cōtra eum q secat in ea: aut exaltabit serra cōtra eū a quo trahit? Quō si eleuet virga cōtra eleuātē se, et exaltet baculus qui vtiq; lignum est. Propter hoc mittet dñator dñs exercituū in pinguibus eius tenuitatē: & subtus gloriā eiꝰ succēsa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen Jsrael in ignē: & sanctꝰ eius in flāmā. Et succēdet, & devorabitur spina eius, & vepres in die vna: & gloria saltꝰ eiꝰ et Carmeli eius ab aīa vsq; ad carē consumet. Et erit terrore profugus, & reliquie ligni saltꝰ eiꝰ pre paucitate numerabūtur, & puer scribet eos. Et erit in die illa: nō adijciet residuum Jsrael, & hi q fugerint de domo Jacob, innitī super eo qui percutit eos: sed innitet sup dñm sanctum Jsrael, in veritate. Reliquie cōuertentur, reliquie inq̄ Jacob ad dominū fortē. Si enī fuerit ppls tuus Jsrael quasi arena maris, reliquie cōuertent ex eo, consummatio abbreuiata inūdabit iustitiā. Cōsummationē enī, et abbreuiationē dominus deus exercituū faciet in medio oīs terre. Propter hoc hec dicit dñs deꝰ exercituū. Noli timere ppls meꝰ habitator Sion, ab Assur, in virga enī percutiet te, et baculū suū leuabit sup te in via Egypti. Adhuc enī paululuz modicūq; & cōsummabit indignatio & furor meꝰ sup scelꝰ eorū. Et suscitabit sup eū dñs exercituū flagellū, iuxta plagā Madiā in petra Oreb, & virgā suā super mare, et leuabit eam in via Egypti. Et erit in die illa: auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo, & cōputrescet iugum a facie olei. Veniet in Aiath, transibit in Magron: apud Mach mas cōmendabit vasa sua. Transierunt cursum Gabaa sedes nra. Obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit. Ilinni vocē tuā filia Gallim, attende Laisa paupercula Anathoth. Migrauit Medemena: habitatores Gabim cōfortamini. Adhuc dies est, vt in Nobe stetur: agitabit manum suam super montē filie Sion, collē Jerusalē. Ecce, dominator dñs exercituum cōfringet lagunculā in terrore & excelsi statura succidentur, & sublimes humilia abunt. Et subuertētur condensa saltus eius ferro: & Libanus cū excelsis cadet.

¶ Capituli Summarū. Ex Jesse egredietur virga & flos, Christus scilicet dominus. Caput. xj.

ET egrediet virga de radice Jesse, & flos de radice eius ascendet. Et requiescet sup eum spiritus dñi, spiritus sapientie & intellectus, spūs consilij & fortitudinis, spiritus sciētie & pietatis: et replebit eū spiritus timoris dñi. Non secūdum visionem oculorū iudicabit, neq; secundū auditū auriū arguet, sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in equitate pro mansuetis terre. Et percutiet terram virga oris sui: & spiritu labiorum suorū interficiet impium. Et erit iustitia cingulum lūborū eius, & fides cinctoriū renū eius. Habitabit lupus cū agno: & pardus cū hedo accubabit: vitulus, et leo, & ouis simul morabuntur, & puer parvulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascent: simul requiescēt catuli eorū: et leo quasi bos comedet paleas. Et delectabit infans ab vbere super foramine aspidis: & in caueruā reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet. Non nocebūt, & non occident in vniuerso mōte sancto meo: q; repleta est terra sciētia dñi, sicut aqua maris operientis. In die illa radix Jesse, qui stat in signum populorū, ipsum gentes deprecabunt, & erit sepulchrū eius gloriosum. Et erit in die illa: adijciet dominus secūdo manū suā ad possidendū residuū populi sui, qō relinquetur ab Assyrijs, & ab egypto, & a Phethros, & ab Ethiopia, & ab Elā, & a Sennar, & ab Emath, & ab insulis maris. Et leuabit signū in nationes, & cōgregabit profundos Jsrael: & dispersos Juda colliget a quatuor plagis terre. Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Juda peribūt. Ephraim nō emulabitur Judā, & Judas nō pugnabit cōtra Ephraim: & volabunt in humeros Philisthijm per mare simul predabuntur filios oriētis. Idumearū & Moab preceptū manus eorū et filij Ammon obedientes erunt. Et desolabit dñs linguā maris Egypti, & leuabit manū suam super flumē in fortitudine spiritus sui: & percutiet eum in septē riuis, ita vt transeant per eum calceati. Et erit via residuo populo meo qui relinquet ab Assyrijs: sicut fuit Jsrael in die illa qua ascēdit de terra Egypti.

¶ Capituli Summarium. Canticum Jsaie. Caput. xij.

DIces in die illa. Confitebor tibi domine, qm̄ iratus es mihi: conuersus est furor tuus, & cōsolatus es me. Ecce deus saluator meus fiducialiter agā, & nō timebo: quia fortitudo mea, & laus mea dñs deus, & factus est mihi in salutē. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris, & dicetis in die illa. Confitemini domino, & invocate nomen eius: notas facite in populis adinuētiones eius: mementote quoniam excelsum est nomē eius. Cantate domino, quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in vniuersa terra. Exulta, et lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Jsrael.

¶ Capituli Summariū. Predicet vastatio Babylonis & totius regni illius. Caput. xiij.

ONus Babylonis, qō vidit Jsaias filiꝰ Amos. Sup mōtē caliginosum leuate signū, et exaltate vocē, leuate manū, & ingrediant portas duces. Ego mādaui sanctificatis meis, & vocaui fortes meos in ira mea, exultātes in glia mea. Vox multitudinis in mōtibus, quasi ppl'oꝝ frequētiū, vox sonantꝰ regū gētiū cōgregatarū: dñs exercituū pcepit militie belli. Venientib⁹ de terra procul, a summitate celi: dñs, & vasa furoris eiꝰ: vt dispdat oēm terrā. Ululate, q; ppe est dies dñi: quasi vastitas a dño veniet. Propter hoc oēs manꝰ dissoluent, & omne cor hois cōtabescet & cōterent: tonsiones & dolores tenebūt, quasi perturiēs dolebūt. Vnusq̄sq; ad primū suū stupebit, facies cōbuste vultꝰ eorū. Ecce dies dñi venit crudelis, & indignatiōis plenꝰ, & ire, furorisq; ad ponendā terrā in solitudinē, & pctōres eiꝰ cōterendos de ea: qm̄ stelle celi, et splendor earū nō erpādent lumē suū. Obtenebratꝰ est sol i ortu suo, & luna nō splēdebit in lumine suo. Et visitabo sup orbis mala, & impios iniqtatē eoꝝ, & cessare faciā superbiā infideliū, & arrogantiā fortiū humiliabo. Pretiosior erit vir auro, & homo mūdo Obryzo. Sup hoc, celū turbabo: & mouebit terra de loco suo, ppter indignationē dñi exercituū, et ppter diē ire furoris eius. Et erit q̄si damula fugiēs, & q̄si ouis: & nō erit q cōgreget. Vnusq̄sq; ad ppl'm suū conuertet, & singuli ad terrā suā fugiēt. Omis q inuētus fuerit, & occidet: & omis q supuenerit, cadet in gladio. Infantes eoꝝ allidentur in oculis eoꝝ: diripient domꝰ eoꝝ, & vxores eorū violabunt. Ecce ego suscitabo sup eos Medos, q argētū nō q̄rant, nec aurū velint: & sagittis puluos interficiēt, & lactētiū vteris nō miserebūtur, & sup filios nō pcet oculꝰ eorū. Et erit Babylō illa ciuitas gloriosa in regnis, inclyta i superbia Chaldeoꝝ, sicut subuertit dñs Sodomā & Gomorrhā. Nō habitabit vsq; in finē, & nō fundabit vsq; ad gnationē & gnationē: nec ponet ibi tētoria Arabs, nec pastores requiescēt ibi. Sed requiescent ibi bestie, & replebunt domus eoꝝ draconibus: & habitabūt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi vlule in edibus eius, & syrenes in delubris voluptatis.

¶ Capituli Summariū. Congratulantur oēs nationes, presertim Judei in Babyloniorum excidio. Caput. xiiij.

QUoniam est vt veniat tps eius, & dies eius nō elongabunt. Miserebitur enim dñs Jacob, & eliget adhuc de Jsrael, & requiescere eos faciet super humū suā: adiūget se aduena ad eos et adherebit domui Jacob. Et tenebūt eos ppli, & adducēt eos in locum suū & possidebit eos domꝰ Jsrael sup terram dñi in seruos

& ancillas

D

D

E

Xo. xij. f.

F

Infra xx viij. f.

Jud. vij.

G

A

Actuum xiij. d.

ij. thessa. ij. c.

Infra lxv. d.

B

C

Xo. xv. c.

C

Exech. xxviij. Joel. iij. c. Matth. xxiiij. c. Marci xiij. c. Luc. xxi.

D

Psalmo cxxxvij.

Genesis xix. c.

E

F

C

Psalmo xxxvij. d. j. Paral. xvij. b. Psalmo cxvij.

B

D

et ancillas:& erũt capiẽtes eos q̃ se ceperãt,& subijcient exactores suos. Et erit in die illa:cũ requiẽ dederit tibi dñs a labore tuo,& a concussione tua:& a seruitute dura qua ante seruisti,sumes parabolã istã cõtra regẽ babylonis,& dices. Quõ cessauit exactor,quieut tributũ? Contriuit dominus baculũ impiorũ virgã dñantiũ,cedentem pp̃los in indignatiõe,plaga insanabili,subjciẽtẽ in furorẽ gẽtes,persequẽtẽ crudeliter. Lõquieunt & siluit omnis terra,gaudsa est & exultauit:abietes quoq̃ letate sunt super te,& cedri Libani.ex q̃ dormisti,non ascẽdit qui succedat nos. Infernus subter cõturbatus est in occursum aduẽtus tui,suscitauit tibi gigãtes. Omnes principes terre surrexerũt de solijs suis,oẽs principes nationũ. Uniuersi rñdebũt,& dicẽt tibi. Et tu vulneratus es sicut & nos,nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua,cõcidit cadauer tuũ.subter te sternet tinea:& operimentũ tuũ erũt vermes. Quõ cecidisti de celo lucifer,q̃ mane oriebaris? Corruisti in terrã,q̃ vulnerabas gẽtes:qui dicebas in corde tuo. In celũ cõscẽdã,super astra dei exaltabo soliũ meũ,& sedebo in mõte testamẽti in lateribus aquilonis. Ascẽdã super altitudinẽ nubiũ similis ero altissimo. Uerũtamen ad infernũ detraheris in profundũ laci. Qui te viderint,ad te inclinabunt,teq̃ prospicãt. Nũquid iste est vir qui cõturbauit terrã,q̃ concussit regna,q̃ posuit orbẽ desertũ,& vrbes eius destruxit,vinctis eius nõ aperuit carcerẽ? Omnes reges gentiũ vniuersi dormierũt in gloria, vir in domo sua:tu autẽ proiect⁹ es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis pollutus,& obuolut⁹ cũ his q̃ interfecti sunt gladio & descenderũt ad fundamenta laci. Quasi cadauer putridũ non habebis cõsortiũ,neq̃ cũ eis in sepultura. Tu enim terrã tuã disperdidisti,tu pp̃lm tuũ occidisti:non vocabitur in eternũ Semẽ pessimorũ. Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrũ suorũ:nõ cõsurgãt,nec hereditabũt terrã,neq̃ iplebũt faciẽ orbis ciuitatũ. Et cõsurgã super eos dicit dñs exercituũ:& pdã Babylonis nomẽ,& reliquias,et germẽ,& progeniẽ:dicit dñs. Et ponã eam in possessionem ericij,& in paludes aquarum,& scopabo eã in scopa terens, dicit dñs exercituũ. Juranit dñs exercituum dicens. Si non vt putaui,ita erit,& qũo mente tractaui,sic eueniet. Ut conterã Assyriũ in terra mea,& in mõtib⁹ meis cõculcẽ eum,& auferet ab eis iugũ eius,& onus illius ab humero eorũ tolletur. Hoc cõsiliũ,qd̃ cogitaui sup oẽm terrã,& hec est manus extẽta sup vniuersas gẽtes. Dñs enim exercituũ decreuit,et q̃s poterit infirmare? Et manus eius extẽta:& q̃s auertet eã? In anno q̃ mortuus est rex Achaz,factũ est onus istud. Ne leteris Philisthea oĩs tu,q̃m comminuta est virga percussoris tui. de radice enim colubri egrediet regulus,& semẽ eius absorbens volucrẽ. Et pascent primogeniti pauperũ,& pauperes fiducialiter regescẽt:& iterire faciẽ in fame radicẽ tuã,& reliquias tuas interficiã. Ululа porta,clama ciuitas pstrata est Philisthea oĩs. Ab aglone enim fumus veniet,& nõ est q̃ effugiet agmẽ eius. Et qd rñdebit nũtijs gentis. Quia dñs fundauit Sion,& in ipsa sperabũt pauperes populi eius.

¶ C.S. Prophetia contra Moab. Caput.xv.

Onus Moab.q̃ nocte vastata est Ar Moab,cõticuit. Ascẽdit dom⁹ & Dibõ ad excelsa in planctũ:sup Nabo,& super Medaba,Moab vlulabit. In cũctis capitib⁹ eius calnitũ,et oĩs barba radet. In triuijs eius accincti sunt sacco:sup tecta eius,& in plateis eius oĩs vlulat,descẽdit in fletũ. Clamabit Hesebon & Eleale,vsq̃ Jasa audita est vox eorum. Sup hoc expediti Moab vlulabũt,aia eius vlulabit sibi. Cor meũ ad Moab clamabit,vectes eius vsq̃ ad Segor vitulã cõternantẽ. Per ascẽsum enim Luith flẽs ascẽdet,& in via Oronaim clamorẽ cõtritiõis leuabũt. Aque enim Nemrim deserte erũt,q̃ aruit herba,defecit germẽ,viror oĩs interijt. Secõm magnitudinẽ opis & visitatio eor. Ad torrentem salicũ ducẽt eos, quia circumibit clamor terminũ Moab. Usq̃ ad Gallim vlulatus eius,& vsq̃ ad puteũ Elim clamor eius,q̃ aque Dibõ replete sunt sanguine. Ponam enim super Dibon addita menta his qui fugerint de Moab leonẽ,& reliquijs terre.

¶ C.S. Moab humilitas. Caput.xvj.

Emitte agnũ dñatorẽ terre,de petra deserti ad mõtẽ filie Sion. Et erit sicut auis fugiẽs,& pulli de nido auolãtes,& sic erũt filie Moab in trãsceẽ su Arnõ. Jni cõsiliũ,coge conciliũ:pone q̃si noctem vmbrã tuam in meridie:absconde fugiẽtes,& vagos ne perdas. Habitabũt apud te pfugi mei:Moab esto latibulũ eorũ a facie vastatoris:finit⁹ est enim puluis,cõsummat⁹ est miser,defecit q̃ cõculcabat terrã. Et ꝑparabit⁹ in mia solũ, & sedebit sup eũ in veritate in tabernaculo Dauid iudicãs & q̃rens iudiciũ,& velociter reddẽs q̃ iustũ est. Audiuimus superbiã Moab,sup⁹b⁹ est valde:superbia eius & arrogãtia eius & indignatio,plusq̃ fortitudo eius. Idcirco vlulabit moab ad Moab,vniuersus lulabit:bis q̃ letanẽ sup muros,cocti lateris loquimini plagas suas. Quia suburbana Hesebon deserta sunt,& vineã Sabama domini gentium exciderunt. Flagella eius vsq̃ ad Jazer peruenerũt,errauerũt in deserto,ppagines eius relicte sunt trãsierũt mare. Sup hoc plorabo in fletu Jazer,vineã Sabama. Jnebriabo te lachryma mea Hesebõ,& Eleale q̃a sup vindemiã tuã,& sup messem tuã vor calcantium irruit. Et auferet letitia & exultatio de Carmelo,& in vineis non exultabit neq̃ iubilabit. Uinũ in torcularibus nõ calcabit q̃ calcare cõsueuerat:vocẽ calcantiũ abstuli. Super hoc vẽter meus ad moab q̃si cithara sonabit, & viscera mea ad murũ cocti lateris. Et erit cũ apparuerit q̃ laborauit Moab sup excelsis suis,ingrediet ad sancta sua vt obsecret,& nõ valebit. Hoc verbũ q̃ loquut⁹ est dñs, ad Moab extũc. Et nũc locutus est dñs,dicens,in tribus annis q̃si anni mercẽnarij auferet gl̃ia Moab sup oĩ pp̃lo multo,& relinquet paruus & modicus,nequaquam multus.

¶ C.S. Prophetia contra Damascum. Caput.xvij.

Onus Damasci. Ecce Damascus desinet esse ciuitas,& erit sicut aceruus lapidũ in ruina. De relicte ciuitates Aroer gregib⁹ erunt,& requiescẽt ibi,& nõ erit q̃ exterreat. Et cessabit adiutorium ab Ephraim,& regnũ a Damasco,& reliquia Syrie,sicut gloria filiorũ Jsrael erũt,dicit dñs exercituũ. Et erit in die illa:attenuabit⁹ gloria Jacob,& pinguedo carnis eius emarcescet & erit sicut cõgregãs in messe,q̃ resistente,& brachiũ eius spicas leget. Et erit sicut querens spicas in valle Raphaim,et relinquet in eo sicut racemus,& sicut excussio olee duarũ vel trium oliuarum in summitate rami,sine quatuor aut quinq̃ in cacuminibus eius fructus eius,dicit dñs deus Jsrael. Jn die illa inclinabitur homo ad factorem suum,et oculi eius ad sanctũ Jsrael respiciẽt,& nõ inclinabit⁹ ad altaria que fecerũt manus eius,& que operati sunt digiti eius, non respiciet lucos & delubra. Jn die illa erũt ciuitates fortitudinis eius derelicte sicut aratra,et segetes que derelicte sunt a facie filiorum Jsrael,et erit deserta. Quia oblita es dei saluatoris tui & fortis adiutoris tui non es recordata: propterea plãtabis plãtationẽ fidelẽ,& germẽ alienũ seminabis. Jn die plãtationis tue labrusca,et mane semẽ tuum florebit. Ablata est messis in die hereditatis,& dolebit graviter. Ue multitudini populorum multorum,vt multitudo maris sonãtis:& tumultus turbarũ,sicut sonitus aquarum multarũ. Sonabũt populi sicut sonitus aquarũ inundãtiũ. & increpabit eũ,& fugiet procul. Et rapiet sicut puluis montium a facie vẽti,& sicut turbo coram tẽpestate. Jn tpe vespere & ecce turbatio:in matutino,& non subsistent. hec est pars eorum qui vastauerunt nos,& sors diripientium nos.

¶ C.S. Prophetia cõtra populos meridianos. cap.xviij.

Ue terre cymbalo alarum que est trans flumen Ethiopie qui mittit in mare legatos,& in vasis papyri super aquas. Jte angeli veloces ad gentem cõuulsam,& dilaceratam:ad populum terribilem post quem non est alius:ad gentem expectantem et conculcatam,cuius diripuerũt flumina terrã eius. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra,cum elenatũ fuerit signũ in montibus,videbitis,& clangorẽ tube audietis: q̃ hec dicit dñs ad me. Ego quiescã,et considerabo in loco

meo sicut meridiana lux clara est, & sicut nubes roris in die messis. Ań messem eñ tot⁹ effloruit, & immatura perfectio germinabit, & pcident ramusculi ei⁹ falcib⁹: & que derelicta fuerint, abscindent & exurent. Et relinquentur simul animalibus montiū, & bestijs terre: & estate ppetua erūt sup eū volucres, & oēs bestie terre sup illā hyemabūt. In tpe illo deferetur munus dño exercituum a pplo divulso et dilacerato: a pplo terribili, post quē nō fuit ali⁹ a gente expectante, expectante & conculcata: cuius diripuerūt flumina terrā eius ad locum nominis domini exercituum montem Sion.

¶ C.S. Mala Egypto imminentia predicunt. Cap. xix.

Onus Egypti. Ecce dñs ascendet sup nubē leuē, & ingredietur Egyptum, & mouebunt simulachra Egypti a facie ei⁹, & cor Egypti tabescet in medio ei⁹. Et cōcurrere faciā Egyptios aduersus Egyptios: & pugnabit vir cōtra fratrē suū, & vir cōtra amicum suū, ciuitas aduersus ciuitatē, regnū aduersus regnū. Et dirūpet spiritus Egypti in visceribus eius, & consilium eius precipitabo: & interrogabūt simulachra sua, & diuinos suos, & pythones & ariolos. Et tradā Egyptū in manu dominorū crudelium, & rex fortis dominabit eorū, ait dñs deus exercituū. Et arescet aqua de mari, & fluuius desolabit & siccabit, & deficiēt flumina. Et attenuabunt, & siccabunt riui aggerū. Calamus & iūcus marcescet, nudabit alueus rini a fonte suo. Et omnis sementis irrigua siccabit, arescet, et nō erit. Et merebūt piscatores, et lugebūt omnes mittentes in flumē hamū, et expandētes rete super facie aquarū emarcescent. Cōfundent q operant linū, plectētes & texētes subtilia. Et erūt irrigua eius flaccentia, oēs qui faciebāt lacunas ad capiēdos pisces. Stulti principes Taneos, sapientes cōsiliarij Pharaonis dederūt cōsiliū insipiēs quō dicetis Pharaoni, Filius sapientiū ego, filius regū antiquorū: Ubi nūc sunt sapiētes tui: Annūtiēt & indicēt tibi qd cogitauerit dñs exercituū sup Egyptum. Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerūt principes Memphitheos, decepe runt Egyptū, angulū populoū ei⁹. Dñs miscuit in medio eius spiritū vertiginis: & errare fecerunt Egyptū in oī opere suo sicut errat ebrius & vomēs. Et nō erit Egypto opus q̄ō faciat, caput & caudā incuruantē & refrenantem. In die illa erit Egyptus quasi mulieres, & stupebūt & timebunt a facie cōmotionis manus domini exercituū, quam ipse mouebit super eā, et erit terra Juda Egypto in pauorē. Omnis qui illius fuerit recordatus, pauebit a facie cōsilij domini exercituum, q̄ō ipse cogitauit super eā. In die illa erūt quinq̄ ciuitates in terra Egypti, loquentes lingua Chanaan, & iurantes per dñm exercituum. Ciuitas solis vocabit vna. In die illa erit altare dño in medio terre Egypti, & titulus domini iuxta terminū eius: & erit in signum & in testimoniū dño exercituum in terra Egypti. Clamabunt enī ad dñm a facie tribulātis, & mittet eis saluatorem & propugnatorē qui liberet eos. Et cognoscetur dñs ab Egypto, & cognoscēt Egyptij dñm in die illa, & colēt eū in hostijs et in muneribus: et vota vouebunt domino, & soluēt. Et percutiet dñs Egyptū plaga, & sanabit eā, & reuertent ad dñm, et placabit eis, & sanabit eos. In die illa erit via de Egypto in Assyrios, & intrabit Assyrius in Egyptū: & Egyptius in assyrios, & seruiēt Egyptij Assur. In die illa erit Israel tertius Egyptio et assyrio: bñdictio in medio terre, cui bñdixit dñs exercituū, dicens, Benedictus populus meus Egypti, & opus manuū mearum Assyrius, hereditas autem mea Israel.

¶ C.S. Egyptus & Ethiopia capiēde ab assyrijs. cap. xx.

In anno quo ingressus est Thartan in Azotū cū misisset eum Sargon rex Assyrioꝝ, & pugnasset cōtra Azotū, & cepisset eā: in tpe illo locutus est dñs in manu Isaie filij Amos, dicens, Vade, et solue saccum de lumbis tuis, & calceamēta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadēs nudus, & discalceatus. Et dixit dñs, Sicut ambulauit seru⁹ me⁹ Isaias nud⁹ & discalceat⁹ triū annorū signū & portētū erit sup Egyptū & super Ethiopiā: sic minabit rex Assyrioꝝ captiuitatē Egypti, & trāsmigrationē Ethiopie, iuuenē, & senē, nudū & discalceatum discoopertis natib⁹ ad ignominiā Egypti. Et timebūt, & cōfundent ab Ethiopia spe sua, & ab Egypto gloria sua. Et dicet habitator insule eius in die illa: Ecce hec erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium, vt liberarent nos a facie regis Assyriorum. Et quō effugere poterimus nos?

¶ C.S. Babylon casura predicatur. Caput xxi.

Onus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt: de deserto venit, de terra horribili. Visio dura nūtiata est mihi. Qui incredul⁹ est, incredeliter agit: & q depopulator: ē vastat. Ascēde Elā, obside Mede: oēm gemitū ei⁹ cessare feci. Propterea repleti sunt lūbi mei dolore, & angustia possedit me sicut angustia pturiētis. Curui cū audirē, conturbatus sum cū viderem, emarcuit cor meū, tenebre stupefecerūt me. Babylō dilecta mea, posita est mihi in miraculum. Pone mensam, cōtēplare in specula: comedētes & bibētes surgite pncipes, arripite clypeū. Hec enī dixit mihi dom⁹, Vade, et pone speculatorem: & quodcūq̄ viderit annūtiet. Et vidit currū duorum equitū, ascēsorē asini, & ascēsorē cameli: & cōtēplat⁹ est diligenter multo intuitu. Et clamauit leo, Super speculam domini ego sum, stans iugiter per diem: & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce, iste venit ascēsor vir bige equitū, & rūdit, & dixit, Cecidit cecidit Babylon, & omnia sculptibilia deoꝝ eius cōtrita sunt in terra. Tritura mea & filius aree mee, que audiui a domino exercituum deo Israel, annuntiaui vobis. Onus Duma, ad me clamat ex Seir. Custos quid de nocte: custos qd de nocte? Dixit custos, Venit mane & nox. Si queritis, querite: conuertimini & venite. Onus in Arabia. In saltu ad vesperā dormietis, in semitis Dedanim. Occurrentes sitienti ferte aquam, qui habitatis terram austri, cum panibus occurrite fugiēti. A facie enī gladiorum fugerūt, a facie gladij imminentis, a facie arcus extenti, a facie grauis prelij: quoniā hec dicit dom⁹ ad me, Adhuc in vno anno quasi in anno mercēnarij et auferetur omnis gloria Cedar, & reliquie numeri sagittariorū fortium de filijs Cedar imminuentur. dominus enim deus Israel locutus est.

¶ C.S. Plangit Isaias vastitatē ppli sui. Caput xxii.

Onus vallis visiōis. Quidnā quoq̄ tibi est, quia ascendisti & tu oēs in tecta: clamoris plena, vrbs frequens, ciuitas exultans: interfecti tui non interfecti gladio: nec mortui tui in bello. Cūcti pncipes tui fugerunt simul, & ure q̄ ligati sunt. Omnes qui inuenti sunt, vincti sunt pariter, procul fugerunt. Propterea dixi, Recedite a me, amare flebo. Nolite incūbere, vt cōsolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis & cōculcationis, & fletuū domino deo exercituum in valle visionis, scrutans murum, & magnificus super montē. Et Elam sumpsit pharetram, currū hominis equitis, & parietem nudauit clypeus. Et erūt electe valles tue plene quadrigarū, & equites ponent sedes suas in porta. Et reuelabit operimentū Jude, et videbitis in die illa armamentariū domus saltus: & scissuras ciuitatis Dauid videbitis, q̄ multiplicate sunt. Et cōgregastis aquas piscine inferioris, & domos Jerusalē numerastis, & destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacū fecistis inter duos muros, ad aquam piscine veteris: et non suspexistis ad eum qui fecerat eam, & operatorem eius de longe nō vidistis. Et vocabit dñs deus exercituū in die illa ad fletū, & ad planctū, ad caluitiū, et ad cingulū sacci: & ecce gaudiū & letitia occidere vitulos & mugulare arietes, & comedere carnes & bibere vinum. Comedamus & bibam⁹, cras enī moriemur. Et reuelata est in auribus meis vox domini exercituū Si dimittet iniquitas hec vobis donec moriamini: dicit dñs dñs exercituū. Hec dicit dominus dñs exercituum. Vade, ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam prepositum templi, & dices ad eum. Quid tu hic: aut quasi quis hic & qua excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter, impetra tabernaculū tibi. Ecce dñs asportante, faciet,

sicut

sicut asportat gallus gallinaceus, ꝛ ꝯsi amictū sic subleuabit te. Coronās coronabit te tribulatione: quasi pilā mittet te in terrā latā et spatiosam. Ibi morieris, et ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domꝰ dñi tui. Et expellā te de statione tua: ꝛ de ministerio tuo deponā te. Et erit in die illa: vocabo seruū meū Eliacim filiū Helcie, ꝛ induā illum tunica tua, ꝛ cingulo tuo cōfortabo eū, ꝛ potestatē tuā dabo in manus eius: ꝛ erit ꝯsi pr habitātibꝰ Jerusalē, ꝛ domui Juda. Et dabo clauem domus dauid sup humerū eiꝰ: ꝛ aperiet: ꝛ nō erit q claudat: ꝛ claudet, ꝛ nō erit q aperiat. Et figā illū paxillū in loco fideli, ꝛ erit in soliū gloriæ domui patris sui: ꝛ suspendent sup eū omnē gloriā domus patris eius, vasorū diuersa gēa, oē vas parulū a vasis craterarū vsq; ad oē vas muricorū. In die illa dicit dñs exercituum, auferet paxillus qui firmus fuerat in loco fideli: et frangetur, ꝛ cadet, et peribit quod pependerat in eo, quia dominus locutus est.

¶ L.S. Denatur dominus extui Tyro. Caput.xxiij.

Ulula Tyri. Ululate naues maris, quia vastata est domus, vnde venire cōsueuerāt: de terra Cethim reuelatū est eis. Tacete q habitatis in insula: negotiatio Sidonis transfretantes mare, repleuerunt te. In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius: et facta es negotiatio gentiū. Erubesce Sidon, ait enim mare, fortitudo maris, dicens. Nō parturiui, ꝛ non peperi, ꝛ nō enutriui iuuenes, nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditū fuerit in Egypto, dolebūt cū audierint de Tyro. Trāsite maria, vlulate qui habitatis in insula. Numqd nō vestra hec est, q̄ gloriabat a diebus pristinis in antiqtate sua. Ducēt eam pedes sui lōge ad pegrinādū. Quis cogitauit hoc super Tyrū quondā coronatā: cuius negotiatores principes unstitores eiꝰ inclyti terre. Dñs exercituū cogitauit hoc, vt detraheret superbiā oīs gloriæ, ꝛ ad ignominiam deduceret vniuersos inclytos terre. Trāsi terram tuā, ꝯsi flumē filia maris, nō est cingulū vltra tibi. Extēdit manū suā ꝛtēdit sup mare, ꝛ cōturbauit regna. Dominꝰ mādauit aduersus Chanaan, vt cōtereret fortes eius, ꝛ dixit. Non adijcies vltra vt glorieris: calūniā sustinēs virgo filia Sidonis in Cethim. Consurgens trāsfreta, ibi quoq; non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum talis ppls nō fuit, Assur fundauit eā. In captiuitatē traduxerūt robustos eiꝰ, suffoderūt domos eiꝰ, ꝛ posuerunt eā in ruinā. Ululate naues maris, quia deuastata est fortitudo vra. Et erit in die illa: in oblitione eris o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis vnius. Post septuaginta aūt annos erit Tyro quasi canticū meretricis. Sume citharā, circumi ciuitatē meretrix oblitioni tradita. Bñ cane, frequenta cāticū, vt memoria tui sit. Et erit post septuagita annos, visitabit dñs Tyrum, ꝛ reducet eā ad merces suas: ꝛ rursum fornicabit cum vniuersis regnis sup faciē terre. Et erunt negotiatio eius et merces eiꝰ sanctificate dño, nō cōdent, neq; reponentur: q̄ his qui habitauerint cora dño, erit negotiatio eius, vt māducent in saturitatem, ꝛ vestiantur vsq; ad vetustatem.

¶ L.S. Perdet deus Reipublice turbatores. Cap.xxiiij.

Ece dñs dissipabit terrā, ꝛ nudabit eā, ꝛ affliget faciē eius, ꝛ dispergēt habitatores eius. Et erit sicut populus, sic sacerdos: ꝛ sicut seruus, sic dñs eius: ꝛ sicut ancilla, sic dña eiꝰ: sicut emēs, sic ille qui vendit: sicut fenerator, sic is qui mutuū accepit: sicut qui repetit, sic qui debet. Dissipatione dissipabit terra, et direptiōe dabit. dñs enī locutꝰ est verbū hoc. Lurit, ꝛ defluxit terra, et infirmata est: defluxit orbis infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribꝰ suis: quia trāsgressi sunt leges, mutauerūt ius, dissipauerūt fedꝰ sempiternū. Propter hoc maledictio vorabit terrā, ꝛ peccabūt habitatores eius. ideoq; insanient cultores eius, ꝛ relinquentur homines pauci. Lurit vindemia, infirmata est vitis, ingemnerūt omnes q letabant corde. Cessauit gaudiū tympanorū, quieuit sonitus letantū, cōticuit dulcedo citharæ. Cū cantico nō bibēt vinū: amara erit potio bibētibus illā. Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domꝰ nullo introeūte. Clamor erit super vino in plateis: deserta est oīs letitia, trāslatū est gaudiū terre. Relicta est in vrbe solitudo, ꝛ calamitas opprimet portas: q̄ hec erūt in medio terre, in medio ppl'orū, quo mō si pauce olive q̄ remāserunt, excutiant ex olea, ꝛ racemi, cū fuerit finita vindemia. Hi leuabūt vocē suā, atq; laudabūt: cū glorificatus fuerit dñs, hinnīēt de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dñm: in īsulis maris nomē dñi dei Jsrl. A finibꝰ terre laudes audiuimus, gloriā iusti. Et dixi, Secretū meū mihi, secretū meū mihi, ve mihi: p uaricātes p uaricati sunt, ꝛ preuaricatione trāsgressorū p uaricati sunt. Formido, ꝛ fouea, ꝛ laqueꝰ sup te q habitator est terre. Et erit: q fugerit a facie formidinis, cadet in foueā: ꝛ q se explicauerit de fouea, tenebit laqueo: q̄ cataracte de excelsis aperte sunt, ꝛ cōcutient fundamēta terre. Cōfractiōe cōfringet terra: cōtritiōe cōteret terra: cō motione cōmouebit terra. Agitatione agitabit terra sicut ebrius: et auferet ꝯsi tabernaculū vniꝰ noctis. Et grauabit eam iniqtas sua, ꝛ corruet, ꝛ nō adijciet vt resurgat. Et erit in die illa: visitabit dñs sup malitiā celi in excelso: ꝛ sup reges terre, q̄ sunt sup terrā. Et cōgregabunt in cōgregatione vnius fascis in lacū, ꝛ claudent ibi in carcere: ꝛ post multos dies visitabunt. Et erubescet luna, ꝛ cōfundet sol, cū regnauerit dominus exercituum in mōte Sion, ꝛ in Jerusalem, ꝛ in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

¶ Capituli Summarium. Dominus in monte Hierosolymitano precipitauit mortem. Caput.xxv.

Domine deus meꝰ es tu, exaltabo te, et cōfitebor noī tuo: q̄m fecisti mirabilia, cogitationes antiqs fideles amē. Quia posuisti ciuitatē in tumulū, vrbē fortē in ruinā, domū alienorū: vt non sit ciuitas, ꝛ in sempiternum nō edificet. Sup hoc laudabit te ppls fortis, ciuitas gētiū robustarū timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes a turbine, vmbraculū ab estu. Spiritus enī robustorū quasi turbo impellēs parietē. Sicut estus in siti, tumultum alienorū humiliabis: ꝛ quasi calore sub nube torrēte ꝓpaginē fortiū marcescere facies. Et faciet dñs exercituū oībus ppls in mōte hoc, cōuiuiū pinguiū cōuiuiū vindemie, pinguiū medullatorū, vindemie defecate. Et ꝑcipitabit in monte isto faciē vinculi colligati super oēs ppl'os: et telam quā ordditus est sup oēs nationes. Precipitabit mortē in sempiternum. Et auferet dñs deus lachrimā ab omni facie, ꝛ opprobriū ppli sui auferet de vniuersa terra: q̄ dñs locutꝰ est. Et dicēt in die illa. Ecce deus noster iste, expectauimꝰ eum, ꝛ saluabit nos: iste dñs, sustinuimus eum, ꝛ exultabimus, et letabimur in salutari eiꝰ: q̄ requieuit manus dñi in monte isto. Et triturabitur Moab sub eo, sicuti terūtur palee in plaustro. Et extendet manus suas ab eo, sicut extendit natans ad natandū: ꝛ humiliabit gloriā eius cū allisione manuū eius. Et munimēta sublimiū murorū tuorū cōcident, ꝛ humiliabuntur, ꝛ detrahētur in terram vsq; ad puluerem.

¶ L.S. Humiliat deꝰ supbos ꝛ humiles exaltat. ca.xxvj.

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nre Sion saluator, ponetur in ea murus ꝛ antemurale. Aperite portas, et ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem. Vetus error abijt: seruabis pacem, quia in te speranimus. Speraſtis in domino in seculis eternis, in domino deo forti in perpetuū. Quia incuruabit habitantes in excelso, ciuitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam vsq; ad terram: detrahet eam vsq; ad puluerem. Conculcabit eā pes, pedes pauperis gressus egenorū. Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandū. Et in semita iudiciorū tuorum dñe sustinuimus te: nomen tuū, ꝛ memoriale tuū in desiderio anime. Anima mea desideranit te in nocte: ꝛ et spū meo in ꝓcordijs meis de mane vigilabo ad te: cum feceris iudicia tua in terra, iustitiā discēt habitatores orbis. Miseream impio, ꝛ nō discet iustitiā facere, in terra sanctorū iniq̄ gessit: ꝛ nō videbit gliā dñi. Dñe exaltet manꝰ tua vt nō videāt: videāt, ꝛ cōfundant zelātes ppli, et ignis hostes

tuos deuoret. Dñe dabis pacē nobis: oīa enī opera nostra operatus es nobis. Dñe deus noster, possederunt nos dñi absq; te, tm̄ in te recordemur nominis tui. Mortuientes non viuant, gigantes nō resurgāt: propterea visitasti & cōtriuisti eos, & perdidisti omnē memoriā eorum. Indulsisti gēti dñe, indulsisti genti: nūquid glorificatus es: elongasti oēs terminos terre. Dñe in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua est. Sicut que concepit, cū appropinq̄uerit ad partū, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus. A facie tua dñe concepimus, & quasi parturiuimus, & peperimus spiritū salutis. Justitia nō fecim⁹ in terra: ideo nō ceciderūt habitatores terre. Viuēt mortui tui, interfecti mei resurgēt: expergiscimini, & laudate qui habitatis in pulnere: q; ros lucis ros tuus, & terrā gigantū detrahes in ruinam. Vade pp̄le meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua super te, absconde modicum ad momentū, donec pertranseat indignatio. Ecce enī dñs egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terre cōtra eum, & reuelabit terra sanguinē suū, & nō operiet vltra interfectos suos.

¶ C.S. Consolatur deus Israel. Caput.xxvij.

In die illa visitabit dñs in gladio suo duro, & grāli & forti, sup leuiathā serpētē vectē, & sup leuiathan serpētē tortuosum, occidet cetū q̄ in mari est. In die illa vinea meri cātabit ei. Ego dñs q̄ seruo ea, repēte rpinabo ei, ne forte visitet cōtra eā: nocte & die seruo eā. Indignatio non est mihi. Quis dabit me spinā & vepres mihi. In plio gradiar sup eā, succēdā eā pariter: An potius tenebit fortitudinē mea: faciet pacē mihi, pacem faciet mihi. Qui egredientur impetus Jacob, florebit & germinabit Israel, & implebūt facie orbis semine. Nūquid iuxta plagam percutientis se percussit eū: aut sicut occidit interfectos eius, sic occisus est: In mēsura cōtra mēsurā cū abiecta fuerit, iudicabit eā: meditatus est in spiritu suo duro die estus. Idcirco super hoc dimittet iniquitas domui Jacob, & iste ois fructus vt auferat peccatum eius, cū posuerit oēs lapides altaris sicut lapides cineris allisos, nō stabūt luci & delubra. Ciuitas enim munita desolata erit, speciosa: relinquetur & dimittet quasi desertū: ibi pascet vitulus, et ibi accubabit, & cōsumet summitates eius. In siccitate messis illius cōterent mulieres venientes et docētes eā: nō est enim pp̄le sapiēs, propterea nō miserebit eius qui fecit eū: & q̄ formauit eū, non p̄cet ei. Et erit in die illa: percutiet dominus ab alueo fluminis vsq; ad torrentē Egypti, & vos cōgregabimini vnus & vnus filij Israel. Et erit in die illa, clāgetur in tuba magna, & venient qui perditi fuerant de terra Assyriorum, et qui electi erant de terra Egypti, & adorabunt dominum in monte sancto in Jerusalem.

¶ C.S. Ebriosi inepti ad docendū & iudicādū. Ca.xxviij.

Ve corone superbie ebriis Ephraim, & flori decidēti, glorie exultationis eius, q̄ erāt in vertice vallis pinguissime errātes a vino. Ecce validus & fortis dñs sicut impetus grādinis turbo cōfringēs, sicut impetus aquarū multarū inūdantiū & emissarū sup terrā spatiosam. Pedibus cōculcabit coronas superbie ebriorum Ephraim, & erit flos decidens glorie exultationis eius, qui est sup verticē vallis pinguiū, q̄si tēporaneū aū maturitatē autūni: q̄ cū asperexerit videns, statim vt manu tenuerit, deuorabit illud. In die illa erit dñs exercituū corona glorie et sertum exultationis residuo pp̄li sui, & spūs iudicij sedenti sup iudiciū, & fortitudo reuertentibus de bello ad portam. Sed & hi quoq; pre vino nescierunt, & pre ebrietate errauerunt. Sacerdos et pp̄heta nescierunt pre ebrietate, absorpti sunt a vino, errauerūt in ebrietate, nescierūt videntem, ignorauerūt iudiciū. Oēs enī mēse replete sunt vomitu sordiūq;, ita vt nō esset vltra locus. Quē docebit sciam: & quē intelligere faciet auditū: Ablactatos a lacte, auulsos ab vberib⁹, q̄: Manda remāda, mānda remāda, expecta reexpecta: expecta reexpecta modicū ibi, modicum ibi. In loquela enim labij, & lingua altera loquet ad pp̄lm istū: cui dixit. Hec est requies mea, reficite lassum, & hoc est meū refrigerium. & noluerūt audire. Et erit eis verbū dñi. Mānda remāda, manda remāda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi modicū ibi: vt vadāt & cadāt retrorsum, & conterant̄, et illaqueent̄, et capiant̄. Propter hoc audite verbū dñi viri illusores, qui dñamini super pp̄lm meū q̄ est in Jerusalem. Diristis enī. Percussimus fedus cū morte, & cū inferno fecimus pactū. Flagellū inūdās cū trānierit, nō veniet super nos quia posuimus mendaciū spem nostrā, & mēdacio protecti sumus. Idcireo hec dicit dñs deus. Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidē probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum. Qui crediderit, non festinet. Et ponā in pondere iudiciū, & iustitiam in mensura. Et subuertet grādo spem mēdacij, & protectionē aque inundabunt. Et delebitur fedus vestrum cum morte, & pactum vestrū cū inferno nō stabit. Flagellū inundās cū transierit, eritis ei in conculcationē. Quandocūq; pertransierit, tollet vos: q̄m mane diluculo pertransibit in die & in nocte, & tantummodo sola veratio intellectū dabit auditu. Lo angustatum est enī stratum, ita vt alter decidat, et pallium breue vt tūq; operire non pōt. Sicut enī in monte diuisionis stabit dominus: sicut in valle que est in Gabaon tra[illegible] vt faciat opus suum, alienū opus eius, vt operetur opus suū, peregrinum opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra. Consummationem enim et abbreuiationem audiui a domino deo exercituum super vniuersam terrā. Auribus percipite, & audite vocē meam, attendite & audite eloquiū meum. Nunquid tota die arabit arans vt serat, proscindet & sarriet humū suā? Nonne cum adequauerit facie eius, seret gith, & cyminū sparget, & ponet triticū per ordinē, & hordeū, & milū & vitiā in finibus suis? Et eruditet illū in iudicio, deus suus docebit illū. Non enim in tribulo trituranbit gith nec rota plaustri sup cyminū circūducet: sed in virga excutiet gith, & cyminū in baculo. Panis autē cōmunuetur: verū nō in perpetuum triturās triturabit illum, neq; verabit eū rota plaustri, neq; vngulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituū exiuit, vt mirabile faceret consilium, & magnificaret iustitiam.

¶ Capituli Summariū. Israelite humiliandi vsq; ad puerem, sed non sine vltione hostium. Caput.xxix.

Ve Ariel: Ariel ciuitas quam expugnabit David. Additus est annus ad annum solēnitates euolute sunt. Et circūualabo Ariel, et erit tristis & merens, & erit mihi quasi Ariel. Et circumdabo quasi sphēram in circūitu tuo, & iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuū. Et erit q̄si pythonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuū mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilātium tuorum: et sicut fauilla pertransiens multitudo eorum q̄ cōtra te prevaluerunt. Et rursū repēte, cōfestim a dño exercituū visitabitur in tonitruo: et cōmotione terre, et voce magna turbinis & tēpestatis, & flamma ignis deuorantis. Et erit sicut somniū visionis nocturne multitudo omnium gentū que dimicauerūt cōtra Ariel, & omnes qui militauerunt, et obsederunt, et prevaluerunt aduersus eam. Et sicut somniat esuriens et comedit: cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius, et sicut somniat sitiens et bibit, & postquā fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, et anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium gentū que dimicauerūt cōtra mōtē Sion. Obstupescite, & admiramini fluctuate & vacillate: inebriamini, & non a vino movemini, & non in ebrietate: quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet oculos vestros: prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas dicent: Lege istū, & rūdebit, Non possum, signatus est enim. Et dabit liber nescienti literas: dicetur q̄ ei, Lege. et rūdebit. Nescio literas. Et dixit dominus. Eo q̄ appropinquat populus iste ore suo, et labijs suis glorificat me, cor autē eius lōge est a me, & timuerūt me mādato hoīm & doctrina: ideo

ecce ego addā vt admiratione faciam pplo huic miraculo
E grādi & stupēdo. perībit enī sapia a sapiētib⁹ ei⁹, & intellect⁹
1 cor. 1. c. prudētū eius abscōdet. Ve q profundi estis corde vt a dño
abd. 1. c. Eccle. si. abscōdatis cōsiliū, quorū sunt in tenebris opa dicūt. Quis
xxij. c. videt nos, & qs nouit nos? Peruersa est hec vra cogitatio:
quasi lutū figulo figulū cogitet, & dicat op⁹ factori suo. Non feci-
F me. & figmētū dicat fictori suo. Nō intelligis. Nonne ad-
Infra huc in modico, & in breui cōuertet Libanus in Charmel, et
xxxij. d. charmel in saltū reputabit? Et audiēt in die illa surdi verba
libri & de tenebris & caligine oculi cecorū videbūt. Et addēt
mites in dño letitiā, & pauperes hoīes in sancto Israel exul
tabūt: quia defecit qui prevalebat. cōsummatus est illusor, et
succisi sunt oēs qui vigilabāt sup iniquitatē q peccare facie
bāt hoīes in verbo, & arguēti in porta supplātabāt, & declinauerūt frustra a iusto. Propter hoc, & hec dicit dñs ad do
G mum Jacob, q redemit Abrahā. Nō mō cōfundet Jacob,
nec mō vultus eius erubescet: sed cū viderit filios suos, opa
manuū mearū in medio sui sanctificātes nomē meū, & sancti
ficabūt sanctū Jacob, & deum Israel predicabunt, & scient
errantes spiritu intellectum, et murmuratores discent legem.
¶ Capituli Summariū. Israēlitarum dei⁹ si preter ipsum hu
mano cōsilio innitantur. Caput. xxx.
H Væ filij desertores, dicit dñs, vt faceretis cōsiliū,
et nō ex me: & ordiremini telā, & nō p spīm meum,
vt adderetis pctīs sup pctīs. q ambulatis vt de-
scēdatis in Egyptū, & os meū nō interrogastis,
sperātes auxilium in fortitudine Pharaonis, & hūtes fidu
ciā in vmbra Egypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis
I in confusionē, & fiducia vmbre Egypti in ignominiā. Erant
enī in Tani principes tui, & nūtij tui vsq; ad Hanes puene
runt. Oēs cōfusi sunt sup pplo q eis pdesse nō potera t: non
fuerūt in auxiliū, & in aliquā vtilitatē, sed in confusionē & in
opprobriū. Onus iumentorū austri. In terra tribulationis
& angustie, leena & leo ex eis, vipera & regul⁹ volās, portan
tes sup humeros iumētorū diuitias suas, & sup gibbum ca
melorū thesauros suos ad pplm qui eis pdesse nō poterit.
K Egypt⁹ enī frustra, et vane auxiliabit: ideo clamaui sup hoc.
Superbia tua est, qescе. Nūc ergo ingressus scribe ei sup burū
& in libro diligēter exara illud, & erit in die nouissimo in testi
monium vsq; in eternū. Pplus enī ad iracundiā prouocās est, & fi
lij mēdaces, filij nolētes audire legē dei. Qui dicūt videntibus. Nolite videre: & aspicientib⁹, Nolite aspicere nobis ea
q recta sunt: loquimini nobis placētia, videte nobis errores:
auferte a me viā, declinate a me semitā, cesset a facie nostra
sanct⁹ Israēl. Propterea hec dicit sanct⁹ Israēl. Pro eo q re
probastis verbum hoc, & sperastis in calūnia et tumultu, et
innixi estis sup eo: propterea erit vobis iniquitas hec sicut iter-
ruptio cadēs, & requisita in muro excelso: quoniā subito dū
nō sperat, veniet cōtritio eius: & cōminuet sicut cōteritur lage-
na figuli cōtritione pualida, & nō inuenet de fragmētis eius
testa, in qua portet ignículus de incēdio, aut hauriat parū
aque de fonea: q hec dicit dñs deus sanctus Israel. Si re-
uertamini & quiescatis salui eritis. In silentio, et in spe erit
fortitudo vestra. Et noluistis: & dixistis. Nequaquā, sed ad
equos fugiemus. ideo fugietis. Et sup veloces ascēdemus.
ideo velociores erūt, qui persequent vos. Mille homines a
facie terroris vnius, et a facie terroris quinq; fugietis, donec
relinquamini quasi malus nauis in vertice montis, et quasi
signū super collē. Propterea expectat dñs vt misereat ve-
stri: & ideo exaltabit pcēs vobis: q deus iudicij dñs. Beati oēs
q expectāt eū. Pplus enī Sion habitabit in Jerusalē. Plo-
rās nequā plorabis, miserēs miserebit tui. Ad vocem cla
mōris tui statim vt audierit, rūdebit tibi. Et dabit vobis dñs
panē arctū, & aquā breuē: & nō faciet auolare a te vltra do-
ctorē tuū: & erunt oculi tui videntes preceptorē tuū, & aures
tue audiēt verbū post tergū monētis. Hec est via, ambula-
te in ea: & non declinetis neq; ad dexterā, neq; ad sinistrā. Et
cōtaminābis lamināas sculptiles argēti tui, et vestimentum
cōflatilis auri tui, & dispges ea sicut immunditiā mēstruate.
Egredere, dices ei: & dabit pluuia semini tuo vbicūq; semi-
naueris in terra, & panis frugum terre erit vberrimus & pin
guis. pascet in possessione tua in die illo agnus spacioseet
tauri tui, & pulli asinorum qui operantur terram, cōmistum
migma comedent sicut in area ventilatum est. Et erūt super
omnem montem excelsum, & super omnem collem eleuatū
riui currētium aquarum in die interfectionis multorū cum
ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis, et lux solis
erit septēpliciter, sicut lux septem dierum in die qua alliga-
uerit dominus vulnus populi sui, & percussuras plage eius
sanauerit. Ecce nomē domini veniet de lōginquo, ardens
furore eius, & grauis ad portādum. Labia eius repleta sunt
indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorās. Spiritus
eius velut torrēs inundas vsq; ad medium colli ad perdē-
das gētes in nihilum, & frenum erroris quod erat in mandi-
bulis populorum. Canticum erit vobis sicut nox sanctificate
solēnitatis, et letitia cordis sicut qui pergit cum tibia vt in-
tret in mōtem domini ad fortem Israel. Et audita m faciet
dominus gloriam vocis sue, & terrorem brachij sui ostendet
in comminatione furoris, et flamma ignis deuorantis: al-
lidet in turbine & in lapide grandinis. A voce enim domini
pauebit Assur virga percussus, erit transitus virge fundā-
tus, quā requiescere faciet dominus super eū in tympanis
& citharis: & in bellis precipuis expugnabit eos. Preparā
ta est enim ab heri Tophet, a rege preparata, profunda et
dilatata. Nutrimēta eius ignis & ligna multa, flatus domi-
ni sicut torrens sulphuris succendens eam.
¶ C. S. Repetit fere pōris capitis obiurgatio. Ca. xxxj.
A Væ qui descendūt in Egyptū ad auxiliū, in equis
sperātes, & habentes fiduciā super quadrigis: q
multe sunt, et super equitibus quia prevalidi ni-
mis: & nō sunt cōfisi sup sanctū Israel, & dñm nō
requisierūt. Ipse autē sapiēs adduxit malū. & verba sua nō
B abstulit. Et consurget cōtra domū pessimorū, & cōtra auxi-
lium operantiū iniquitatem. Egyptus, homo: & nō deus: &
equi eorū, caro: & nō spīritus. Et dñs inclinabit manū suā,
& corruet auxiliator, & cadet cui prestat auxiliū, simulq; oēs
consument. Quia hec dicit dñs ad me. Quō si rugiat leo, et
C catulus leonis super predā suam, cum occurrerit ei multi-
tudo pastorum, a voce eorum nō formidabit, et a multitu-
dine eorū nō pauebit: sic descendet dominus exercituum vt
prelietur super montē Sion, & super collē eius. Sicut aues
volātes, sic pteget dñs exercituū Jerusalē, protegēs et libe-
rans, trānsiēs & saluās. Cōuertimini sicut in pfundū recesse-
ratis filij Israel. In die enim illa abijciet vir idola argenti
D sui, & idola auri sui, que fecerūt vobis manus vestre in pec-
catū: et cadet Assur in gladio nō viri, & gladius non homi-
nis vorabit eū, & fugiet nō a facie gladij: & iuuenes eius ve-
ctigales erunt: & fortitudo eius a terrore transibit, et pauē-
bunt fugientes principes eius. Dixit dominus, cuius ignis
est in Sion, & caminus eius in Jerusalem.
¶ Capituli Summarium. Tempore Messie ceci spiritu
A illuminabuntur, aures surdorum aperiunt &c. Caput. xxxij.
Ecce in iustitia regnabit rex, & principes in iudi-
cio preerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a
vento, & celat se a tempestate, sicut riui aquarum
in siti, & vmbra petre prominentis in terra deser
ta. Non caligabunt oculi videntium, et aures audientium
diligenter auscultabunt, & cor stultorum intelliget scientiā,
et lingua balborum velociter loquetur & plane. Non voca-
B bitur vltra is qui insipiens est, princeps: neq; fraudulentus
appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur, & cor ei⁹
faciet iniquitatem, vt perficiat simulationē, & loquatur ad
dominum fraudulenter, et vacuam faciat animam esurien-
tis, & potum sitienti auferet. Fraudulenti vasa pessima sunt:
ipse enim cogitationes concinnauit ad perdendos mites in
sermone mendacij, cum loqueretur pauper iudicium. Prin-
ceps vero, ea que digna sunt principe cogitabit, et ipse su-
per duces stabit. Mulieres opulente surgite, et audite vo-
cem meam: filie cōfidenter percipite auribus eloquium meū.
Post dies & annum & vos cōturbamini cōfidētes: consum-

mata est eñ vindemia, collectio vltra non veniet. Obstupescite opulẽte, cõturbamini cõfidẽtes: exuite vos, & cõfundimini, accigite lũbos vros. Sup vbera plãgite, sup regione desiderabili, sup vinea fertili. Sup humũ ppli mei spine et vepres ascẽdent: quãto magis sup oẽs domos gaudij ciuitatis exultãtis: ¶Dom⁹ eñ dimissa est, multitudo vrbis relicta est, tenebre & palpatio facte sunt sup speluncas vsq; in eternũ. Gaudiũ onagror⁹ pascua gregũ, donec effundatur sup nõ spũs de excelso. Et erit desertũ i Charmel, & Charmel i saltũ reputabit: & habitabit i solitudine iudiciũ, & iustitia i Charmel sedebit. Et erit op⁹ iustitie pax, & cult⁹ iustitie silẽtiũ, & securitas vsq; in sempiternũ. Et sedebit popul⁹ meus i pulchritudine pacis, & i tabernaculis fiducie, & in requie opulenta. Grando aũt in descensione saltus, & humilitate humiliabitur ciuitas. Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini.

D
5.xxix.f.

¶ Capituli Summariũ. Orat propheta pro salutari dei, subindicãs qui digni sint fructu eius. Cap. xxiij.

A

VE qui ꝑdaris, nonne & ipse predaberis: Et qui spernis, nõne & ipse sperneris: Cũ consummaueris depdationẽ, depredaberis. Cũ fatigatus desieris cõtenere, contẽneris. Dñe miserere nostri: te eñ expectauimus. esto brachiũ nostrum in mane, & salus nra in tempore tribulatiõis. A voce angeli fugerũt populi, & ab exaltatiõe tua dispse sunt gentes. Et congregabunt spolia vra sicut colligit bruch⁹, velut cũ fosse plene fuerint eo. ℟ Magnificat⁹ est dñs, qñ habitauit in excelso. Implebit Sion iudicio & iustitia. Et erit fides in tpibus tuis: diuitie salutis sapia & scia, timor dñi ipse est thesaur⁹ eius. Ecce videntes clamabũt fortes, angeli pacis amare flebũt. Dissipate sũt vie, cessauit trãsiens p semitã, irritũ factũ est pactũ, piecit ciuitates, non reputauit hoies. Luxit, & elãguit terra, cõfusus est Liban⁹, & obstupuit. Et fact⁹ est Sarõ, sicut desertũ: & cõcussa est Basan, & Carmel⁹. Nũc consurgã dicit dñs, nũc exaltabor, nũc sublleuabor. Cõcipietis ardorẽ, & parietis stipulã: spũs vester vt ignis vorabit vos. Et erũt ppli quasi de incẽdio cinis, spine cõgregate igni cõburent. Audite q lõge estis, q̃ fecerim, & cognoscite viam fortitudinem meã. cõterriti sunt in Sion pctores, possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cũ igne devorãte: quis habitabit ex vobis cũ ardoribus sempiternis: Qui ambulat i iustitijs & loquit veritatẽ, q̃ pjcit auaritiã ex calũnia, & excutit man⁹ suas ab oi munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinẽ, & claudit oculos suos ne videat malũ. iste i excelsis habitabit, munimẽta saxorũ sublimitas ei⁹: panis ei dat⁹ est, aq̃ ei⁹ fideles sunt. Regẽ in decore suo videbũt oculi ei⁹, cernet terrã de lõge. Cor tuũ meditabit timorẽ. Ubi est l'fatus: vbi ẽ legis verba pderãs: vbi est doctor puerorũ. Pp'lm ipudẽtẽ nõ videbis: pp'lm alti sermonis: ita vt nõ possis itelligere disertitudinẽ lingue ei⁹, i quo nulla ẽ sapia. Respice Sion ciuitatẽ solẽnitatis nre. Oculi tui videbũt Jerusalẽ bitationẽ opulentã, tabernaculũ qõ nequaquã trãsferri potent: nec auferent claui eius in sempiternũ, & oẽs funiculi ei⁹ nõ rumpent: q: solũmõ ibi magnificus est dñs nr. Locus fluuiorũ ruui latissimi, & patẽtes: non trãsibit p eũ natus remigũ, neq; trieris magna trãsgredietur eũ. Dñs eñ iudex nr, dñs legifer nr, dñs rex nr: ipe saluabit nos. Laxati sunt funiculi tui: sed nõ prevalebũt. Sic erit mal⁹ tu⁹: vt dilatare signum nõ queas. Tunc dividẽt spolia pdarũ multarũ, claudi diripiẽt trapinã, nec dicet vicinus, Elãgui. Pp'ls q̃ bitabit in ea, auferet ab eo iniqtas.

B

¶ L.S. Intolerabilis hostibus vltio diuina. Cap. xxxiiij.

A

ACcedite gẽtes, & audite, & pc'li attendite: audiat terra, & plenitudo eius, orbis, & oẽ germen eius. Quia indignatio dñi sup oẽs gẽtes, & furor sup vniuersam malitiã eorũ. Interfecit eos, & dedit eos in occisionẽ. Interfecti eorũ proyicient, & de cadaueribus eor⁹ ascẽdet fetor. Tabescẽt mõtes a sanguine eor⁹, & tabescet ois militia celor⁹, & cõplicabunt sicut liber celi: & ois militia eorũ defluet sicut defluit folium de vinea & de ficu: q̃ inebriatus est in celo gladi⁹ meus. Ecce sup Idumeam descendet & sup pplm interfectiõis mee ad iudiciũ. Gladi⁹ dñi replet⁹ est sanguine, incrassat⁹ est adipe de sanguine agnorũ & hircor⁹, de sanguine medullator⁹ arietũ. Victima enim dñi in Bosra, & interfectio magna i terra Edom. Et descẽdent vnicornes cũ eis, & tauri cũ potentib⁹. Inebriabit terra eorũ sanguine & humus eor⁹ adipe pinguium: q: dies vltionis dñi, annus retributionũ iudicij Sion. Et cõuertent torrentes ei⁹ in picẽ, & humꝰ ei⁹ in sulphur: & erit terra eius in picem ardẽtem, nocte & die nõ extinguet. In sempiternũ ascendet fum⁹ ei⁹: a gñatione i gñationẽ desolabit, in secula seculorũ nõ erit trãsiẽs p eã. Et possidebũt illã onocrotalus, & ericius, & ibis & corvus habitabũt in ea. Et extendetur sup eã mensura, vt redigat ad nihilũ, & ppendiculũ in desolationẽ. Nobiles ei⁹ nõ erũt ibi: regẽ poti⁹ invocabũt, & oẽs principes ei⁹ erũt in nihilũ. Et orient in domib⁹ ei⁹ spine, et vrtice, & pallur⁹ in munitionib⁹ ei⁹: & erit cubile draconum et pascua struthionũ: & occurrent demonia onocentaur⁹, & pilosus clamabit alter ad alterũ. Ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiẽ: ibi habuit fouea ericiũ, & enutriuit catulos & circũfodit, & fouit in vmbra ei⁹ allue cõgregati sunt milui, alter ad alterũ. Regrite diligẽter in libro dñi, & legite: vnũ ex eis nõ defuit, alter alterũ nõ q̃siuit. q: qõ ex ore meo procedit, ille mãdauit, & spũs ei⁹ ipse cõgregauit ea. Et ipe misit eis sortẽ, & man⁹ ei⁹ diuisit eã illis in mẽsurã: vsq; in eternũ possidebũt eã, in gñatione & gñationẽ habitabunt in ea.

B

¶ L.S. Que factur⁹ erat dñs tpe liberatiõis pp'li sui. c.xxxv.

A

LEtabit deserta & inia, & exultabit solitudo, & florebit q̃si lilium. Germinans germinabit, & exultabit letabũda & laudãs. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Sarõ. Ipsi videbũt gloriam dñi, & decorẽ dei nri. Cõfortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Dicite pusillanimes, Confortamini, nolite timere. ecce de⁹ vester vltionem adducet retributionis: deus ipse veniet, & saluabit vos. Tũc aperiẽtur oculi cecorũ, & aures surdorũ patebũt. Tũc saliet sicut ceru⁹ claudus, et apta erit lingua mutorũ: q: scisse sunt i deserto aq̃, & torrentes in solitudine, & q̃ erat arida in stagnũ, & sitiens in fontes aquarũ. In cubilib⁹ in q̃b⁹ pri⁹ draco habitabãt, orietur viror calami & iunci, & erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur. Nõ trãsibit per eã pollutus, & hec erit vobis directa via, ita vt stulti nõ errẽt per eã. Nõ erit ibi leo, & mala bestia non ascẽdet per eã, nec inueniet ibi. Et ambulabũt q liberati fuerint, & redempti a dño: cõuertent & venient in Sion cum laude, et letitia sempiterna super caput eorum. Gaudium et letitiam obtinebunt, & fugiet dolor et gemitus.

C

¶ Capituli Summarium. Oppugnatur Jerusalem ab exercitu Assyriorum. Cap. xxxvj.

A

FActũ est in q̃rtodecimo anno regis Ezechie, ascẽdit Sẽnacherib rex Assyriorũ sup oẽs ciuitates Juda munitas, et cepit eas. Et misit rex Assyriorũ Rabsacen de Lachis in Jerusalem, ad regẽ Ezechiã in manu grani, & stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus ẽ ad eũ Helias cim filius Helcie, q erat sup domũ, & Sobna scriba & Joabe filius Asaph a cõmẽtarijs. Et dixit ad eos Rabsaces. Dicite ezechie, Hec dicit rex magn⁹, rex assyriorũ. Que ẽ ista fiducia q̃ cõfidis? aut quo cõsilio vel fortitudie rebellare disponis? sup quẽ habes fiduciã, q: recessisti a me? Ecce cõfidis sup baculũ arundineũ confractũ istũ sup Egyptũ: cui si innixus fuerit hõ, intrabit in manũ eius, & pforabit eam: sic Pharao rex Egypti oib⁹ q cõfidunt in eo. Q̃ó si rũderis mihi, In dño deo nro cõfidimus: nõne ipse est cui⁹ abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Jude & Jerusalẽ, Coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te dño meo regi Assyriorũ, & dabo tibi duo mlia equorũ, nec poteris ex te prebere ascensores eorũ: & quõ sustinebis facẽ iudicis vni⁹ loci ex seruis dñi mei minorib⁹? Quod si confidis in Egypto, in quadriga, & in equitibus: & nunc quinquid sine dño ascendi ad terrã istã, vt disperderem eam? Dominus dixit

ad me,

ad me, Ascende sup terrā istā, & dispersde eā. Et dixit Eliacim, et Sobna, et Joabe a Rabsacen. Loquere ad seruos tuos Syra lingua: intelligim⁹ enī, ne loquaris ad nos Judaice in auribꝫ populi qui est super murū. Et dixit ad eos Rabsaces. Nūqd ad dñm tuū & ad te, misit me dñs meus, vt loquerer oīa verba ista, & nō potiꝰ ad viros q sedēt i muro, vt comedāt stercora sua, & bibāt vrinā pedū suoꝝ vobiscum? Et stetit Rabsaces, & clamauit voce magna Judaice et dixit. Audite verba regis magni, regis Assyriorum. Hec dicit rex. Nō seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos: & nō vobis tribuat fiduciā Ezechias sup dño. dicēs. Eruens liberabit nos dñs, nō dabitur ciuitas ista in manu regis Assyriorū. Nolite audire Ezechiam. Hec enī dicit rex Assyriorū. Facite mecū būdictionē, et egredimini ad me, & comedite vnusquisqꝫ vineā suā, & vnusquisqꝫ ficum suā: & bibite vnusquisqꝫ aquā cisterne sue, donec veniā & tollam vos a terra, que est vt terra vestra, terrā frumēti et vini terrā panū & vinearū. Nec cōturbet vos Ezechias, dicens. Dñs liberabit nos. Nūquid liberauerūt dij gentium vnusquisqꝫ terrā suam de manu regis Assyriorū? Ubi est deus Emath & Arphad? Ubi est deus Sepharuaim? Nunquid liberauerūt Samaria de manu mea? Quis est exoibꝰ dijs terrarū istarū, q eruerit terrā suā de manu mea, vt eruat dominus Jerusalē de manu mea? Et siluerunt, & nō respōderunt ei verbū. Nā dauerat enī eis rex, dicēs. Ne respōdeatis ei. Et ingressus est Eliacim filius Helcie q erat sup domum, & Sobna scriba, & Joabe filiꝰ Asaph a cōmētarijs, ad Ezechiā scissis vestibꝰ, & nūtiauerūt ei, vba Rabsacis.

¶ Capituli Summarium. Spe diuini subsidij animos obsessorum firmat Ysaias. Caput. xxxvij.

Et factū est: cum audisset rex Ezechias, scidit vestimēta sua, & obuoluitꝰ est sacco, & intrauit in domum dñi. Et misit Eliacim, q erat sup domū, et Sobnā scribā, & seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Ysaiā filiū Amos pphetā, & dixerunt ad eū. Hec dicit Ezechias, Dies tribulationis, & correptionis, & blasphemie dies hec: q venerūt filij vsqꝫ ad partū, & virtus non est pariēdi. Si quomodo audiat dñs deus tuus verba Rabsacis, quē misit rex Assyriorū dñs suus ad blasphemādū dñm deū viuētē, & exprobrādū sermonibꝰ quos audiuit dñs deus tuus. Leua ergo orationē pro reliquijs, q reperte sunt. Et venerunt serui regis Ezechie ad Ysaiā, et dixit ad eos Ysaias. Hec dicetis dño vro. Hec dicit dñs, Ne timeas a facie verboꝝ q audisti, qbꝰ blasphemauerūt pueri regis Assyriorū me. Ecce, ego dabo ei spīm, & audiet nuntiū, & reuertēt ad terrā suā, & corruere eū faciā gladio in terra sua. Reuersus est aūt Rabsaces, & inuenit regē Assyriorū preliātē aduersus Lobnā. Audierat enī q profectus esset de Lachis, & audiuit de Tharaca rege Ethiopie, dicētes. Egressus est vt pugnet cōtra te. Quod cū audisset, misit nuntios ad Ezechiam, dicens. Hec dicetis Ezechie regi Jude dicētes. Nō te decipiat deus tuus, in quo tu confidis dicēs. Nō dabit Jerusalē in manu regis Assyrioꝝ. Ecce, tu audisti oīa q fecerūt reges Assyriorū oibꝰ terris quas subuerterūt, & tu poteris liberari? Nūquid eruerūt eos dij gentiū, quos subuerterūt pfes mei Gozā & Harā: & Reseph, & filios Eden, q erāt in Thalassar? Ubi est rex Emath, & rex Arphad, & rex vrbis Sepharuaim, Ena et Ana? Et tulit Ezechias libros de manu nuntioꝝ, & legit eos, & ascendit in domū dñi, expādit eos Ezechias coram dño. Et oravit ad dñm, dicēs. Dñe exercituū deꝰ Isrl q sedes sup cherubim: tu es deꝰ solus omnū regnorū terre, tu fecisti celū & terram. Inclina dñe aurē tuā & audi: aperi dñe oculos tuos et vide. & audi oia vba Sēnacherib, q misit ad blasphemādū deū viuētē. Vere enī dñe delerta fecerunt reges Assyrioꝝ terras, & regiones earū. Et dederūt deos eoꝝ igni: nē enī erant dij, sed opa manuū hoim, lignū & lapis, & cōminuerunt eos. Et nūc dñe deꝰ noster salua nos de manu eiꝰ, & cognoscant oia regna terre quia tu es dñs solus. Et misit Ysaias filius Amos ad Ezechiā, dicēs. Hec dicit dñs deꝰ Israel. Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorū, hoc est verbū qđ locutus est dñs sup eū. Despexit te, & subsannauit te virgo filia Sion: post te caput mouit virgo filia Jerusalem. Cui exprobrasti, & quē blasphemasti, & sup quē exultasti vocē tuā, & leuasti altitudinē oculoꝝ tuorū? Ad sanctum Israel, in manu seruorū tuorū exprobrasti dño, & dixisti. In multitudine quadrigarū meaꝝ ego ascendi in altitudinem montiū iuga Libani: & succidā excelsa cedroꝝ eiꝰ, & electas abietes illius, & introibo altitudinē summitatis eius, saltū Carmeli eius. Ego fodi, & bibi aquā, & exiccabo vestigio pedis mei oēs riuos aggerū. Nunquid nō audisti q olim fecerim ei? Et diebꝰ antiquis ego plasmaui illud: & nunc adduxi, & factū est in eradicationē colliū cōpugnātū, et ciuitatū munitaꝝ. Habitatores eaꝝ abbreuiata manu cōtremuerūt & confusi sunt: facti sunt sicut fenū agri, et gramen pascue, et herba tectorū q exaruit anteq̄ matureſceret. Habitationē tuā, & egressum tuū, & introitū tuū ego cognoui, et insaniam tuā cōtra me. Cū fureres aduersum me, superbia tua ascēdit in aures meas, ponā ergo circulū in naribꝰ tuis, et frenum in labijs tuis, & reducā te in viā p quā veniſti. Tibi aūtē hoc erit signū, Comede hoc anno que sponte nascūt, et in anno secundo pomis vescere: in anno aūt tertio seminate, & metite: et plātate vineas et comedite fructū earum. Et metet id qđ saluatū fuerit de domo Juda, et qđ reliquum est, mittet radicē deorsum, & faciet fructū sursum: q de Jerusalem exibunt reliquie, et saluatio de monte Sion: zelus dñi exercituū faciet istud. Propterea hec dicit dñs de rege Assyriorū. Nō intrabit ciuitatē hāc, & nō iaciet ibi sagittā: & non occupabit eā clypeus, & nō mittet in circuitu eius aggerē. In via qua venit, per eā reuertet, & ciuitatē hac non ingredietur, dicit dñs. Et p̄tegā ciuitatē istā, vt saluē eā ppter me, & propter Dauid seruum meū. Egressus est aūtē angelus dñi, et percussit in castris Assyriorum centū octoginta quinq̄ milia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes cadauera mortuoꝝ. Et egressus est, & abijt: et reuersus est Sēnacherib rex Assyriorum. & habitauit in Ninive. Et factum est cum adoraret in templo Nesrach deum suum, Adramelech, et Sarasar filij eius percusserunt eum gladio, fugerūtq̄ in terrā Ararat, et regnauit Asarhaddon filius eius pro eo.

¶ Capituli Summarium. Ezechias ingenti miraculo celi conualescit a morbo. Caput. xxxviij.

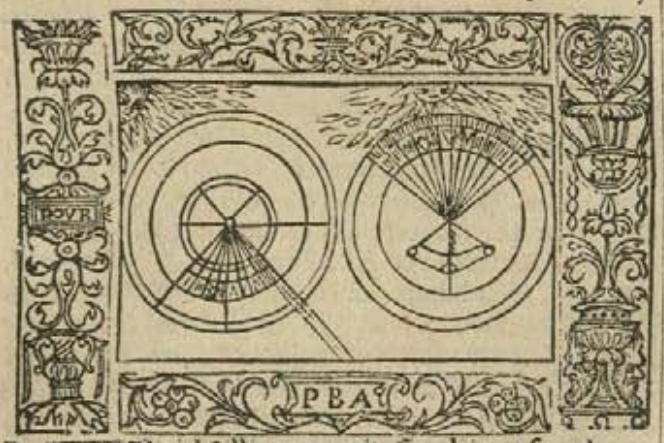

In dieb⁹ illis egrotauit Ezechias vsqꝫ ad mortē: & introiuit ad eū Ysaias filiꝰ Amos pphetā, et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue, q morieris tu, & nō viues. Et conuertit Ezechias faciē suā ad parietem, & oravit ad dominum, & dixit. Obsecro dñe, memento queso qūo ambulauerim coram te in veritate, et in corde pfecto, & qđ bonū est in oculis tuis fecerim. Et flenit Ezechias fletu magno. Et factum est verbum dñi ad Ysaiam, dicēs. Vade & dic Ezechie, Hec dicit dñs deus David patris tui. Audiui orationē tuam, et vidi lachrymas tuas, et ecce ego adijciā sup dies tuos quindecim annos, et de manu regis Assyriorū eruā te et ciuitatē istā, & p̄tegā eā. Hoc aūt tibi erit signū a dño q faciet dñs verbū hocq̄ locutꝰ est. Ecce ego reuerti faciā vmbrā linearū, per quas descēderat in horologio Achā in sole retrorsum

A iiij. Reg. xix.a.

B

C

D

E

F

G

A iiij. Reg. xx.a. ij. Paral. xxxij.f.

B

C

D

iiij. Reg. ix.g. Eccl. xlviij. j. machab. vij. f. g. Macha. viij.c.

decē lineis. Et reuersus est sol decē lineis per gradus quos descēderat. Scriptura Ezechie regis Juda cū egrotasset, & cōualuisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierū meoꝝ. Vadā ad portas inferi: quesiui residuū annorū meorū. Dixi, Nō videbo dñm deū in terra viuētiū, non aspiciā hominē vltra & habitatorē quietis. Generatio mea ablata est: & cōuoluta est a me, quasi tabernaculū pastoꝝ. Precisa est velut a texēte vita mea: dum adhuc ordirer, succidit me. De mane vsqꝫ ad vesperam finies me. Sperabam vsqꝫ ad mane, quasi leo sic cōtriuit oia ossa mea. De mane vsqꝫ ad vesperā finies me. Sicut pullus hirūdinis sic clamabo, meditabor vt columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Dñe vim patior, respōde pro me. Quid dicā, aut quid respōdebit mihi, cū ipse fecerit? Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee. Dñe si sic viuitur, & in talib⁹ vita spūs mei, corripies me & viuificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima: tu autem eruisti animā meā vt non periret, proiecisti post tergū tuū omnia peccā mea. Quia nō infern⁹ cōfitebit tibi, neqꝫ mors laudabit te: nō expectabūt q descēdūt in lacū, veritatē tuam. Viuens viuēs ipse cōfitebit tibi, sicut et ego hodie: pater filiis notā faciet veritatē tuā. Dñe saluū me fac, et psalmos nostros cātabimus cūctis diebus vite nostre in domo dñi. Et iussit Ysaias vt tollerēt massam de ficis, & cataplasmarent super vulnus eius, et sanaretur. Et dixit Ezechias. Quod erit signum quia ascendam in domum domini:

¶ Capituli Summariū. Ostendit Ezechias Babylonis thesauros regios. Caput.xxxix.

A iiij. Reg. xx.c.

In tempore illo misit merodach Baladan filius Baladan rex Babylonis, libros et munera ad Ezechiā: audierat enī qō egrotasset, & cōualuisset. Letat⁹ est aūt sup eis Ezechias, et ostēdit eis cellā aromatum, & argēti, & auri, & odoramētoū, et vnguēti optimi, & oēs apothecas supellectilis sue, et vniuersa q inuenta sunt in thesauris eius. Nō fuit verbū qō non ostēderet eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua. Introiuit aūt Ysaias propheta ad Ezechiā regē, et dixit ei. Quid dixerūt viri isti, et vnde venerunt ad te? Et dixit Ezechias. De terra lōginqua venerūt ad me de Babylone. Et dixit, Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias, Omnia que in domo mea sunt, viderunt: non fuit res quam nō ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Ysaias ad Ezechiam. Audi verbum domini exercituum: Ecce dies venēt, et auferentur omnia q in domo tua sunt, & q thesaurizauerūt patres tui vsqꝫ ad diē hāc, in Babylonē: nō relinquetur qcq, dicit dñs. Et de filiis tuis qui exibunt de te, quos genueris, tollēt, & erūt eunuchi in palatio regis Babylonis. Et dixit Ezechias ad Ysaiā, Bonum verbum domini quod locut⁹ est. Et dixit, Fiat tantum pax & veritas in diebus meis.

¶ S. Gloria dñi per Christū reuelanda. Caput.xl.

Matth. iij.a. Marci j.a. Luce iij.a Joā. j.c. B Eccles. xlix.c. Jac. j.b. j. pet. j.d. Joā. xij.

Consolamini cōsolamini populē meus, dicit deus vester. Loquimini ad cor Jerusalē, et aduocate eā: quia cōpleta est malitia eius, dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu dñi duplicia p oībus peccatis suis. Vox clamātis in deserto: parate viā domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur, & oīs mons & collis humiliabitur, & erūt prauа in directa, et aspera in vias planas. Et reuelabitur gloria domini, & videbit omnis caro pariter qō os domini locutū est. Vox dicētis, Clama. Et dixi, Quid clamabo? Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccatum est fenum, et cecidit flos: quia spiritus domini sufflauit in eo. Vere fenū est ppls. Exiccatū est fenū, & cecidit flos: verbum aūt dei nostri manet in eternū. Sup mōtē excelsum ascēde tu que euāgelizas Siō exalta in fortitudine vocē tuā que euāgelizas Jerusalem, exalta, noli timere. Dic ciuitatibus Jude. Ecce deus vester: ecce dñs deus in fortitudine veniet, & brachiū eius dñabit. Ecce, merces eius cū eo, & opus illius coram illo. Sicut pastor, gregē suū pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fetas ipse portabit. Quis mēsus est pugillo aquas & celos palmo pōderauit? Quis appēdit tribus digitis molē terre, & librauit in pōdere montes, & colles in statera? Quis adiuuit spūtū dñi: aut qs cōsiliarius eius fuit & ostēdit illi? Cū quo iniit cōsiliū et instruxit eum, et docuit eum semitam iustitie, et eruditit eum scientia, et viam prudentie ostendit illi? Ecce, & gentes quasi stilla situle & quasi momētū statere reputate sunt. Ecce, insule quasi puluis exiguus, & Liban⁹ nō sufficiet ad succēdendū, & animalia eius nō sufficiēt ad holocaustū. Oēs gentes quasi nō sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilū & inane reputate sunt ei. Cui ergo similē fecistis deū? aut quā imaginē ponetis ei? Nūqd sculptile cōflabit faber? aut aurifex auro figurabit illud, & lamīnis argēteis argētarius? Forte lignum et imputribile elegit artifex sapiēs, qrit quō statuat simulachrū qd nō moueat. Nūqd nō scietis? nūqd nō audietis? nūquid nō annuntiatū est vobis ab initio? nunqd non intellexistis fundamēta terre? Qui sedet sup gyrū terre, & habitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velut nihilū celos, & expādit eos sicut tabernaculū ad inhabitandū. Qui dat secretorū scrutatores quasi non sint, iudices terre velut vanū fecit: equidem neqꝫ plantatos, neqꝫ satos, neqꝫ radicato in terra trunco eorum. repente flauit in eos, & arruerunt, turbo quasi stipulā auferet eos. Et cui assimilastis me, et adequastis, dicit sanctus? Leuate in excelsum oculos vestros, & videte quis creauit hec. Qui educit in numero militiam eorū, et omnes ex nomine vocat. Pre multitudine fortitudinis, et roboris, virtutisqꝫ eius neqꝫ vnum reliquum fuit. Quare dicis Jacob, & loqueris Jsrael. Abscondita est via mea a dño, & a deo meo iudiciū meū trānsiit. Nūquid nescis, aut non audisti, Deus sempiternus dñs, qui creauit terminos terre, nō deficiet neqꝫ laborabit, neqꝫ est inuestigatio sapientie eius? Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt, fortitudinem, & robur multiplicat. Deficient pueri, & laborabūt, & iuuenes infirmitate cadent. Qui autē sperāt in domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquile, current et nō laborabunt, ambulabunt et non deficient.

¶ S. Que bona fidelibus largiatur deus. Caput.xli.

Tacēt ad me insule & gētes mutent fortitudinē. Accedāt & tūc loquant, simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitauit ab oriente iustū, vocauit eū vt sequeret se? dabit in cōspectu eius gētes, et reges obtinebit: dabit quasi puluerē gladio eius, sicut stipulā vento raptā arcui eius? Persequet eos, trāsibit in pace semita in pedibus eius nō apparebit. Quis hec operat⁹ est & fecit, vocās generatiōes ab exordio? Ego dñs primus, & nouissimus ego sum. Viderunt insule, & timuerūt extrema terre obstupuerūt, & appropinquauerūt, & accessērūt. Vnusquisqꝫ primo suo auxiliabit, & fratri suo dicet, Cōfortare. Cōfortauit faber ararius percutiēs malleo cū eo qui eudebat tūc tēporis, dicēs glutino, Bonū est. & confortauit eum clauis, vt non moueatur. Et tu Jsrael serue meus, Jacob quem elegi, semen Abrahā amici mei, in quo apprehēdi te ab extremis terre, & a longinquis eius vocani te, & dixi tibi. Seruus meus es tu, elegi te, & nō abieci te. Ne timeas, quia ego tecū sum: ne declines: quia ego deus tuus. Confortauit te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur & erubescēt omnes qui pugnāt aduersum te. Erūt quasi nō sint, & peribūt viri q contradicūt tibi. Queres eos, & nō inuenies viros rebelles tuos: erūt quasi nō sint, et veluti cōsumptio hominis bellantis aduersum te. quia ego dñs deus tuus apprehēdens manū tuā, dicens qꝫ tibi. Ne timeas, ego adiuui te. Noli timere vermis Jacob, q mortui estis er Jsrael: ego auxiliatus sum tui, dicit dñs, & rēdēptor tuus sanctus Jsrael. Ego posui te quasi plaustrū triturās nouū, hūs rostra serrātia. Triturabis mōtes, & cōminues, colles quasi puluerē pones. Ventilabis eos, & ventus tollet eos, & turbo disperget eos: & tu exultabis in dño, & in sancto Jsrael letaberis. Egen et pauperes qrūt aquas, & nō sunt: lingua eorū siti aruit. Et dominus exaudiā eos, deus Jsrael nō derelinquā eos. Aperiā in supremis collibus flumina, &

in medio cāporū fontes. Ponā desertū in stagna aquarū, ⁊ terrā inuiā in riuos aquarū. Dabo in solitudinē cedrum, ⁊ spinā, ⁊ myrtū, ⁊ lignū oliue: ponā in deserto abietē, vlmū, ⁊ Buxū simul: vt videāt, ⁊ sciāt, ⁊ recogitēt, ⁊ intelligāt pariter q̄ manus dñi fecit hec, ⁊ sanctus Israel creauit illud. Prope facite iudiciū vestrū, dicit dñs: afferte, si quid forte habetis, dixit rex Jacob. Accedāt, ⁊ nuntiēt nobis quecūq; ventura sunt. priora que fuerūt nūtiate, et ponemus cor nostrum, ⁊ sciemus nouissima eorū, ⁊ que vēture sunt indicate nobis. Annuntiate que vēture sunt in futurū, ⁊ sciem⁹ quia dij estis vos. Bene quoq; aut male, si potestis, facite: ⁊ loq̄mur, ⁊ videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo, ⁊ opus vestrum ex eo q̄ nō est: abominatio est qui elegit vos. Suscitaui ab aq̄lone, et veniet, ab ortu solis: vocabit nomē meū, et adducet magistratus, quasi lutū, ⁊ velut plastes cōculcās bumū. Quis annuntiauit ab exordio, vt sciamus: et a principio, vt dicamus, Justus es: Nō est annuntiās neq; prediceus, neq; audiens sermones vestros. Primus ad Sion dicet. Ecce adsum, ⁊ Jerusalem euangelistam dabo. Et vidi, et non erat ex istis qui q̄sq; quā iniret consilium, et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes eorum, ⁊ opera eorum, ventus ⁊ inane simulachra eorum.

¶ L.S. Predicat a ppheta māsuetudo christi. cap. xlij.

Ecce seruus meus, suscipiā eū: electus me⁹: cōplacuit sibi in illo aia mea. Dedi spm̄ meū super eū, iudiciū gētibus pferet. Nō clamabit, neq; accipiet psona, nec audiet vox eius foris. Calamū quassatū nō cōteret, ⁊ linū fumigās nō extinguet. In veritate educet iudiciū: nō erit tristis, neq; turbulētus, donec ponat in terra iudiciū: ⁊ legē eius insule expectabūt. Hec dicit dominus deus creās celos, ⁊ extendēs eos, fumās terrā, et que germinat ex ea: dās flatū pplo, qui est sup eā, ⁊ spiritū calcātibus eā. Ego dominus vocaui te in iustitia, ⁊ apprehendi manū tuā, ⁊ seruauit te. Et dedi te in fedus populi, in lucem gentium: vt aperires oculos cecorū, ⁊ educeres de cōclusiōe vinctū de domo carceris, sedētes in tenebris. Ego dom⁹, hoc est nomē meū. Gloriam meā alteri nō dabo, et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerūt, ecce venerunt. noua quoq; ego annuntio: ante q̄ oriantur, audita vobis faciam. Cantate dño canticum nouum. laus eius ab extremis terre, qui descēdetis in mare, ⁊ plenitudo eius: insule, ⁊ habitatores earum. Letet deserta, ⁊ ciuitates eius: in domibus habitabit Cedar. Laudate habitatores petra, de vertice montium clamabūt. Ponēt domino gloriā, ⁊ laudē eius in insulis nuntiabūt. Dominus sicut fortis egredief, sicut vir pretiator suscitabit zelum. Vociferabitur, ⁊ clamabit: sup inimicos suos confortabit. Tacui, semp silui, patiēs fui, sicut parturiēs loquar. Dissipabo, ⁊ absorbebo simul: desertos faciā montes, ⁊ colles, ⁊ omne gramē eor⁹ exiccabo: ⁊ ponā flumina in insulas, ⁊ stagna arefaciā. Et educā cecos in viā quā nesciūt: ⁊ in semitis quas ignorauerunt, ambulare eos faciā. Ponā tenebras coram eis in lucē, ⁊ prava i recta. Hec verba feci eis, ⁊ nō dereliqui eos. Conuersi sunt retrorsum. Cōfundātur cōfusione, q̄ cōfidūt in sculptili, q̄ dicūt cōflatili. Vos dij nostri. Surdi audite, ⁊ ceci intuemini ad videndū. Quis cecus, nisi seruus meus: ⁊ surdus, nisi ad quē nuntios meos misi: Quis cecus, nisi q̄ venūdatus est: Quis cecus, nisi seru⁹ dñi: Qui vides multa, nōne custodies: Qui apertas habes aures, nonne audies: Et dñs voluit vt sanctificaret eū, ⁊ magnificaret legē, ⁊ extolleret: ipse autē pplus direptus, ⁊ vastat⁹. Laqueus iuuenū oēs, ⁊ in domib⁹ carcerū absconditi sunt. Facti sunt in rapina: nec est qui eruat: in direptionē, nec est qui dicat, Redde. Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat, ⁊ auscultet futura: Quis dedit in direptionem Jacob, ⁊ Israel vastantibus: nonne dominus ipse, cui peccauimus: Et nolnerunt in vijs eius ambulare, ⁊ non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui, ⁊ forte bellum: ⁊ combussit eū in circuitu, ⁊ non cognouit: ⁊ succendit eum, et non intellexit.

¶ L.S. Dilpsos fideles de⁹ misericors cōgregat. ca. xliij.

Et nūc hec dicit dñs creans te Jacob, ⁊ formans te Israel: Noli timere, q̄ redemi te, ⁊ vocauit te nomine tuo: meus es tu. Cū trāsieris p aquas, tecū ero, ⁊ flumina non operiēt te. Cū ambulaueris in igne nō cōbureris, ⁊ flāma nō ardebit in te: q̄ ego dñs deus tuus sanct⁹ Israel saluator tuus, dedi propitiationē tuam Egyptū. Ethiopiā ⁊ Saba pte. Ex quo honorabilis fact⁹ es in oculis meis, ⁊ glorios⁹: ego dilexi te, ⁊ dabo homines p te, ⁊ pplos p aia tua. Noli timere, q̄ ego tecū sum. Ab oriēte adducā semē tuū, ⁊ ab occidēte cōgregabo te. Dicā aquilonī, Da: ⁊ austro, Noli phibere, affer filios meos de longinquo, ⁊ filias meas ab extremis terre. Et omnē q̄ inuocat nomē meū, in gloriā meā creaui eū: formaui eū, ⁊ feci eum. Educ foras populū cecū, ⁊ oculos habentē, surdū, ⁊ aures habentes. Oēs gētes cōgregate sunt simul, ⁊ collecte sunt trib⁹: quis in vobis annūtiet istud, ⁊ q̄ prima sunt, audire nos faciet: Dent testes eorū, ⁊ iustificent, ⁊ audiāt, et dicāt, Vere. Vos testes mei, dicit dñs, ⁊ seruus me⁹ quē elegi: vt sciatis, ⁊ credatis mihi, ⁊ intelligatis q̄ ego ipse sum. Ante me nō est format⁹ deus: ⁊ post me nō erit. Ego sum, ego sum dñs, ⁊ nō est absq; me saluator. Ego annūtiaui, ⁊ saluaui: audituū feci, ⁊ nō fuit in vobis alienus. Vos testes mei, dicit dñs, et ego deus. Et ab initio ego ipse, ⁊ nō est qui de manu mea eruat. Operabor, ⁊ quis auertet illud: Hec dicit dñs redēptor vester sanctus Israel. Propter vos emisi in Babylonē, ⁊ detraxi vectes vniuersos, ⁊ Chaldeos in nauib⁹ suis gloriātes. Ego dñs sanct⁹ vester, creās Israel rex vester. Hec dicit dñs: q̄ dedit in mari viā, ⁊ in aq̄s torrētibus semitā. Qui edurit quadrigam ⁊ equū: agmen, robustūq; simul obdormierūt, nec resurgēt: contriti sunt q̄si linū, ⁊ extincti sunt. Ne memineritis priora, ⁊ antiqua ne itueamini. Ecce ego facio noua, ⁊ nunc orient, vtiq; cognoscetis ea. Ponā in deserto viā, ⁊ in inuio flumina. Glorificabit me bestia agri, draco nes ⁊ strutiones: q̄ dedi in deserto aquas, flumina in inuio, vt dare potū populo meo, electo meo. Populū istū formaui mihi, laudē meā narrabit. Non me inuocasti Jacob, nec laborasti in me Israel. Nō obtulisti mihi arietē holocausti tui, ⁊ victimis tuis nō glorificasti me. Nō te seruire feci in oblatione, nec laborē tibi prebui in thure. Nō emisti mihi argētō calamū, ⁊ adipe victimarū tuarū nō inebriasti me. Verū tamē seruire me fecisti in peccatis tuis, ⁊ offendisti me in iniquitatib⁹ tuis. Ego sum, ego sum ipse q̄ deleo iniquitates tuas ppter me, ⁊ peccatorū tuor⁹ nō recordabor. Reduc me in memoriā, ⁊ iudicemur simul: narra si quid habes vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit, ⁊ interpretes tui puaricati sunt in me. Et contaminaui principes sanctos, ⁊ dedi ad interecionem Jacob, ⁊ Israel in blasphemiam.

¶ Capituli Summarū. Deus est primus ⁊ nouissimus, ⁊ idola sunt nihil. Caput. xliij.

Et nunc audi Jacob seruе meus, ⁊ Israel quem elegi. Hec dicit dom⁹ faciēs ⁊ formans te, ab vtero auxiliator tuus: Noli timere serue meus Jacob, ⁊ rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientē, ⁊ fluenta super aridā. Effundā spiritum meū sup semē tuum, ⁊ benedictionē meā sup stirpē tuam, et germinabūt inter herbas q̄si salices iuxta pterfluētes aq̄s. Iste dicet, Dñi ego sum, et ille vocabit in nomine Jacob. Et hic scribet manu sua dño, et in noie Israel assimilabit. Hec dicit dñs rex Israel, ⁊ redēptor eius dñs exercituum, Ego primus, ⁊ ego nouissim⁹, ⁊ absq; me non est de⁹. Quis similis mei: vocet ⁊ annūtiet: ⁊ ordinē exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum: vēntura et que futura sunt annuntiēt eis. Nolite timere, neq; cōturbemini: extunc audire te feci, ⁊ annūtiaui: vos estis testes mei. Numq̄d est de⁹ absq; me: ⁊ formator quē ego non nouerim: Plaste idoli omnes nihil sunt, ⁊ amātissima eorū nō pderūt eis. Ipsi sunt testes eorū q̄ nō vidēt neq; intelligūt, vt confundantur. Quis formauit deū, ⁊ sculptile cōflauit ad nihil vtile: Ecce oēs participes eius confundent. Fabri enim sunt ex hoibus. Conuenient enim oēs, stabunt ⁊ pauebunt, et confundent simul.

Sapien. xiij.c.

Faber ferrarius lima operatus est:in prunis,& in malleis formauit illud,& operatus est in brachio fortitudinis sue:esuriet et deficiet,nō bibet aquam:& lassescet. Artifex lignarius extēdit normā,formauit illū in runcina. Fecit illud in angularib⁹,& in circino tornauit illud:& fecit imaginē viri q̄si speciosum hoiem habitātē in domo. Succidit cedros,tulit ilicem,& quercū q̄ steterat inter ligna saltus. Plātauit pinū, quā pluuia nutriuit,& facta est hominib⁹ in focū. Sumpsit ex eis,& calefactus est:& succendit,& coxit panes:de reliquo aūt operat⁹ est deū,& adorauit:fecit sculptile,et curuat⁹ est ante illud. Mediū eius combussit igni,& de medio ei⁹ carnes comedit:coxit pulmētū,& saturat⁹ est,& calefactus est,& dixit,Vah calefact⁹ sum:vidi focū. Reliquū aūt eius deū fecit & sculptile sibi. Curuatur ante illud,et adorat illud,et obsecrat,dicens. Libera me,quia deus meus es tu. Nescierunt,neq; intellexerunt. Oblti enī sunt,ne videant oculi eorum,& ne intelligāt corde suo. Non recogitant in mente sua, neq; cognoscunt,neq; sentiūt:vt dicāt. Medietatē eius cōbussi igni,& coxi sup carbones eius panes:coxi carnes et comedi,& de reliquo eius idolum faciā,ante truncū ligni procidam. Pars ei⁹ cinis est:cor insipiēs adorabit illud,& non liberabit animā suā:neq; dicet. Forte mēdaciū est in dextera mea. Memento horum Jacob et Jsrael,quoniā seruus me⁹ es tu. Formaui te,seruus me⁹ es tu, Jsrael non obliuiscaris mei. Deleui vt nubē iniquitates tuas,& quasi nebulam peccata tua. Reuertere ad me,quoniā redemi te. Laudate celi,quoniā fecit dōs:iubilate extrema terre. Resonate montes laudationē,saltus & omne lignū ei⁹:q̄m redemit dōs Jacob,& Jsrael gloriabitur. Hec dicit dōs redemptor tuus,& formator tuus ex vtero. Ego sum dōs faciēs omnia, extendēs celos solus,stabiliēs terrā,& nullus mecū. Irrita faciens signa diuinorū,& ariolos in furorē vertens. Conuertens sapiētes retrorsum:& scientiā eor⁹ stultā faciēs. Suscitans verbum serui sui,& cōsiliū nuntiorū suor⁹ cōplēs. Qui dico Jerusalē,Habitaberis:& ciuitatib⁹ Jude,Edificabimini,& deserta ei⁹ suscitabo. Qui dico profundo,Desolare,& flumina tua arefaciam. Qui dico Cyro,Pastor meus es:& omnem volūtatem meam complebis. Qui dico Jerusalem,Edificaberis:& templo,Fundaberis.

¶ Capituli Summarium [redacted]

Caput.xlv.

Hec dicit dōs christo meo Cyro,cui⁹ apprehendi dexterā,vt subyciā ante faciē ei⁹ gētes,& dorsa regū vertā,& aperiā coram eo ianuas,& porte non claudent. Ego ante te ibo:et gloriosos terre humiliabo. Portas ereas cōterā,et vectes ferreos cōfringam. Et dabo tibi thesauros abscōditos,& arcana secretorū:vt scias q̄ ego dōs qui voco nomē tuū de⁹ Jsrael,propter seruū meū Jacob,& Jsrael electum meū. Et vocauite noīe tuo:assimilaui te,& nō cognouisti me. Ego dōs,et non est amplius:extra me nō est de⁹. Accinxi te,& nō cognouisti me:vt sciāt hi q̄ ab ortu solis,& q̄ ab occidēte q̄m absq; me nō est. Ego dōs,& nō est alter:formās lucem et creans tenebras:faciēs pacē,& creās malum. Ego dōs faciēs oia hec. Rorate celi de sup,& nubes pluāt iustū:aperiat terra,& germinet saluatorem:& iustitia oriatur simul. Ego dōs creaui eū. Ue q̄ cōtradicit factori suo,testa de samijs terre. Nūqd dicet lutū figulo suo. Quid facis,& opus tuū absq; manib⁹ est:Ue q̄ dicit patri. Quid generas:& mulieri. Quid parturis:? Hec dicit dōs sanct⁹ Jsrael & plastes eius. Uētura interrogate me:sup filios meos:et super opus manuū mearū mādate mihi. Ego feci terrā:& hoiem sup eā creaui:ego,manus mee tetēderūt celos,& oi militie eor⁹ mādaui. Ego suscitaui eū ad iustitiā,& oēs vias ei⁹ dirigā. Ipse edificabit ciuitatē meā,& captiuitatē meam dimittet,non in pretio,neq; in muneribus,dicit dōs de⁹ exercituū. Hec dicit dōs, Labor Egypti & negotiatio Ethiopie,& Sabaim viri sublimes ad te trānsibūt,& tui erūt. Post te ambulabunt,vincti manicis pergēt,& te adorabūt,teq; deprecabunt. Tātū in te est de⁹, & nō est absq; te deus Jsrael. Uere tu es de⁹ absconditus,de⁹ Jsrl̄ saluator. Cōfusi sunt,& erubuerūt oēs:simul abierunt in cōfusionē fabricatores erroris. Jsrael saluatus est in dōo salute eterna. Nō cōfundemini & nō erubescetis vsq; in seculum seculi:q̄ hec dicit dōs creās celos,ipse de⁹ formās terrā,& faciēs eā,ipse plastes ei⁹. Nō in vanū creauit eā:vt haberet formauit eā. Ego dōs,& nō est alius. Nō in abscōdito locutus sum,in loco terre tenebrosо. Nō dixi semini Jacob. Frustra querite me. Ego dōs loquens iustitiam,annūtians recta. Cōgregamini & venite,& accedite simul q̄ saluati estis ex gētib⁹. Nescierūt q̄ leuāt lignū sculpture sue,& rogāt deū nō soluantē. Annūtiate & venite,& cōsiliamini simul. Quis audiuit hoc ab initio:extūc p̄dixit illud. Nunqd nō ego dōs,& nō est vltra de⁹ absq; me;? De⁹ iustus & saluās nō est preter me. Cōuertimini ad me,& saluemini oēs fines terre: q̄ ego de⁹ & nō est alius. In memetipso iurauī. Egredietur de ore meo iustitie v̄bū,& nō reuertet:q̄ mihi curuabit̄ omne genu,& iurabit omis lingua. Ego in dōo,dicet,mee sunt iustitie & imperiū. Ad eū venient,& cōfundent̄ oēs qui repugnāt ei. In dōo iustificabitur & laudabitur omne semen Jsrael.

¶ Capituli Summarium [redacted]

Caput.xlvj.

Contractus est Bel,cōtrit⁹ est Nabo,facta sunt simulacra eorū bestijs & iumentis. onera vestra graui pondere vsq; ad lassitudinē cōta buerūt,& trita sunt simul. Nō potuerūt saluare portātē, et ala eorū in captiuitatē ibit. Audite me domus Jacob,et omne residuū dom⁹ Jsrael,q̄ portamini a meo vtero,q̄ gestamini a mea vulua. Usq; ad senectā ego ipse,& vsq; ad canos ego portabo. Ego feci,& ego feram:ego portabo,& saluabo. Cui assimilastis me,& adequastis & comparastis me, et fecistis similem:equi confertis aurum de sacculo,& argentum in statera ponderauerunt:conducētes aurificem:vt faciat deum:& procidunt & adorāt. Portant illū in humeris gestātes,& ponētes in loco suo,& stabit,ac de loco suo nō mouebitur. Sed & cum clamauerint ad eum non audiet:de tribulatione nō saluabit eos. Memētote istud,& confundamini: redite preuaricatores ad cor. Recordamini priorus seculi, quū ego sum de⁹,& nō est vltra de⁹,nec est similis mei annuntians ab exordio nouissimū,& ab initio q̄ necdū facta sunt, dicēs. Cōsiliū meū stabit,& omnis volūtas mea fiet:vocās ab oriēte auē,& de terra longinqua virū volūtatis mee. Et locutus sum & adducam illud:creaui,& faciā illud. Audite me duri corde,qui longe estis a iustitia. Propefeci iustitiā meam non elongabitur:& salus mea nō morabitur. Dabo in Sion salutem,& in Jsrael gloriam meam.

¶ Capituli Summariū. Superba Babylon per astrologos seducta in vilem venit seruitutem. Caput.xlvij.

Descende:sed in puluere virgo filia Babylon:sede in terra. Nō est tibi solium filie Chaldeorū,q̄ vltra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam, & mole farinā. Denuda turpitudinē tuā,discoperi humerū,reuela crura,& trāsi flumina. Reuelabit̄ ignominia tua,& videbit opprobriū tuū. Ultionē capiam,& non resistet mihi homo. Redēptor noster. Dōs exercituum nomen illi⁹,sanctus Jsrael. Sede tacēs,et intra in tenebras filia Chaldeorū:q̄ nō vocaberis vltra dōna regnorū. Iratus sum sup pp̄lm meū,cōtaminaui hereditatē meā,& dedi eos in manu tua. Non posuisti eis misericordias. Sup senē aggrauasti iugū tuū valde,& dixisti. In sempiternum ero dōna. Non posuisti hec super cor tuū,neq; recordata es nouissimi tui. Et nūc audi hec delicata,& habitās cōfidenter,q̄ dicis in corde tuo. Ego sum,& nō est preter me amplius non sedebo vidua,& ignorabo sterilitatem. Uenient tibi duo hec subito in die vna,sterilitas & viduitas. Uniuersa venerūt super te,ppter multitudinē maleficiorū tuor⁹,& propter durissimam incantatorū tuor⁹ vehemētē. Et fiduciā habuisti in malitia tua,& dixisti. Non est qui videat me. Sapiētia tua & scientia tua,hec decepit te. Et dixisti in corde tuo. Ego sum,et preter me nō est altera. Uenient sup te malū,et nescies ortū eius: et irruet sup te calamitas,quā non poteris expiare. Uenient

super te repẽte miseria, quã nescies. Sta cũ incantatoribus tuis, & cũ multitudine maleficiorũ tuorũ in quibus laborasti ab adolescẽtia tua, si forte quid prosit tibi & si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine cõsiliorum tuorum. Stent et saluẽtte augures eis, qui cõtemplabantur sydera, & supputabant menses, vt ex eis annuntiarẽt ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula: ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flãme: non sunt prune quibus calefiant, nec focus, vt sedeãt ad eum. sic facta sunt tibi, in quibus cũq; laboraueras. Negotiatores tui ab adolescẽtia tua, vnusquisq; in via sua errauerunt: non est qui saluet te.

¶ Capituli Summariũ. Deus que Israeli fecit, ante per prophetas prenuntiauit. Caput. xlviij.

AUdite hec dom⁹ Jacob, qui vocamini nomine Israel, & de aquis iuda existis, qui iuratis in nomine domini, & dei Israel recordamini nõ in veritate neq; in iustitia. De ciuitate enim sancta vocati sunt, & super deũ Israel constabiliti sunt. Dominus exercituum nomen eius. Priora extũc annuntiaui, & ex ore meo exierũt, et audita feci ea: repẽte operatus sum, & venerunt. Sciui eñ q̃ durus es tu, & nervus ferreus cervix tua, et frons tua erea. Predixi tibi extunc: anteq̃ venirent indicaui tibi, ne forte diceres, Idola mea fecerũt hec, & sculptilia mea, & conflatilia mandauerũt ista. Que audisti, vidisti omnia: vos autem non annuntiastis. Audita feci tibi nova extũc, & conseruata qui nescisti. Nũc creata sunt, et nõ extũc: & ante diem, & nõ audisti ea, ne forte dicas. Ecce ego cognoui ea. Neq; audisti, neq; cognouisti, neq; extũc aperta est auris tua. Scio eñ quia prevaricans prevaricaberis, & transgressorem ex vtero vocaui te. Propter nomen meum longe faciã furorem meum: & laude mea infrenabo te, ne intereas. Ecce excoxi te, sed nõ quasi argentũ: elegite in camino paupertatis. Propter me, propter me faciã, vt nõ blasphemer: & gloriam meã alteri non dabo. Audi me Jacob, et Israel quẽ ego voco. Ego ipse, ego primus, & ego nouissim⁹. Manus q̃q; mea fundauit terrã, & dextera mea mensa est celos: ego vocabo eos, & stabũt simul. Cõgregamini omnes vos, & audite: quis de eis annũtiauit hec? Dominus dilexit eũ, faciet voluntatẽ suã in Babylone, & brachiũ suũ in Chaldeis. Ego ego locut⁹ sum, & vocaui eũ: adduxi eũ, & directa est via eius. Accedite ad me, & audite hec: non a principio in abscõdito locutus sum: ex tẽpore anteq̃ fieret, ibi erã, & nũc dominus deus misit me, & spiritus eius. Hec dicit dñs, redẽptor tuus sanctus Israel. Ego dñs deus tuus docens te vtilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mãdata mea: facta fuisset sicut fluuiꝰ pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris, & fuisset quasi arena semẽ tuũ, & stirps vteri tui vt lapilli eius: non interisset, nec nõ fuisset attritum nomẽ eius a facie mea. Egredimini de Babylone: fugite a Chaldeis, in voce exultationis annũtiate: auditũ facite hoc, & efferte illud vsq; ad extrema terre. Dicite. Redemit dñs seruum suum Jacob. Nõ sitierunt in deserto, cũ educeret eos. Eliquam de petra produxit eis, et scidit petrã, et fluxerunt aque. Non est pax impijs, dicit dominus.

¶ S. Libertas Israeli promittitur. Caput. xlix.

AUdite insule, & attẽdite ppli de longe. Dñs ab vtero vocauit me, de vẽtre matris mee recordatus est nominis mei. Et posuit os meũ quasi gladium acutũ. in vmbra manus sue protexit me et posuit me sicut sagittã electam. In pharetra sua abscõdit me, & dixit mihi, Seruus meus es tu Israel, quia in te glorificabor. Et ego dixi, Inuanum laborani sine causa, et vane fortitudinẽ meam cõsumpsi. Ergo iudicũ meũ cũ domino, & opus meũ cũ deo meo. Et nũc hec dicit dñs formãs me ex vtero seruum sibi, vt reducã Jacob ad eum, & Israel nõ cõgregabit. Et glorificatus sum in oculis domini, & deus meus factꝰ est fortitudo mea. Et dixit, Parũ est vt sis mihi seruus ad suscitãdas tribus Jacob, & feces Israel conuertendas. Dedi te in lucẽ gentium, vt sis salus mea vsq; ad extremũ terre. Hec dicit dominus redẽptor Israel, sanctus eius, ad cõtemptibilẽ animã, ad abominatam gentẽ, ad seruũ dñorum: reges videbũt, & cõsurgẽt principes, & adorabũt ppter dñm, quia fidelis est, & sanctũ Israel qui elegit te. Hec dicit dñs. In tẽpore placito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tui. Et seruaui te, et dedi te in fedus populi, vt suscitares terram, & possideres hereditates dissipatas: vt diceres his qui vincti sunt, Exite: & his q̃ in tenebris, Reuelamini. Super vias pascẽtur, & in omnibus planis pascua eorum. Nõ esurient, neq; sitient, & nõ percutiet eos estus et sol: quia miserator eorũ reget eos, & ad fontes aquarũ potabit eos. Et ponã omnes montes meos in viã, et semite mee exaltabuntur. Ecce isti de longe venient, et ecce illi ab aquilone & mari, & isti de terra australi. Laudate celi et exulta terra, iubilate montes laude: quia cõsolatus est dñs populũ suum, & pauperũ suorũ miserebitur. Et dixit Siõ. Dereliquit me dñs, & dñs oblitꝰ est mei. Numqd obliuisci potest mulier infantẽ suũ, vt nõ misereat filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tũ nõ obliuiscar tui. Ecce, in manibꝰ meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper. Venerũt structores tui destruẽtes te, & dissipãtes a te exibũt. Leua in circuitu oculos tuos & vide, oẽs isti cõgregati sunt, venerunt tibi. Viuo ego, dicit dñs: q̃ oĩbus his, velut ornamẽto vestieris, et circũdabis tibi eos q̃si spõsa. q̃ deserta tua, et solitudines tue et terra ruine tue nũc angustia erũt pre habitatoribꝰ, & lõge fugabunt q̃ absorbebãt te. Adhuc dicẽt in auribꝰ tuis filij sterilitatis tue, Angustus est mihi locus, fac spacium mihi vt habitẽ. Et dices in corde tuo. Quis genuit mihi istos? Ego sterilis, & non pariens, transmigrata & captiua: & istos q̃s enutriuit? Ego destituta & sola: & isti vbi hic erant? Hec dicit dñs deus. Ecce, leuabo ad gẽtes manũ meam, & ad populos exaltabo signũ meũ. Et afferent filios tuos in vlnis, et filias tuas sup humeros portabũt. Et erũt reges nutritij tui, & regine nutrices tue. Vultu in terra demisso adorabũt te, & puluerem pedũ tuorum lingent. Et scies, quia ego dñs, sup quo nõ cõfundent q̃ expectãt eũ. Numqd tolletur a forti, preda: aut quod captũ fuerit a robusto, saluũ esse poterit? Quia hec dicit dominus. Etquidẽ & captiuitas a forti tolletur: & quod ablatum fuerit a robusto, saluabitur. Eos vero qui iudicauerũt te, ego iudicabo et filios tuos ego saluabo. Et cibabo hostes tuos carnibꝰ suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabunt. Et sciet omnis caro quia ego dominus saluans te, et redemptor tuus fortis Jacob.

¶ Capitali Summarium. Predicitur populi dei p christi passionem liberatio. Caput. l.

HEc dicit dñs. Quis est hic liber repudij matris vestre, quo dimisi eã? Aut q̃s est creditor meus, cui vẽdidi vos? Ecce eñ in iniquitatibꝰ vestris vẽditi estis, & in sceleribꝰ vestris dimisi matrem vestrã: q̃ veni, & nõ erat vir: vocaui, & nõ erat q̃ audiret. Numquid abbreuiata & paruula facta est manus mea vt nõ possim redimere? aut nõ est in me virtꝰ ad liberãdũ? Ecce, in increpatiõe mea desertũ faciã mare, ponã flumina in siccum. Cõputrescẽt pisces sine aqua, & morient in siti. Induam celos tenebris, & saccũ ponã operimẽtũ eorũ. Dñs dedit mihi linguã eruditã, vt sciã sustẽtare eũ q̃ lassus est, vẽbo. Erigit mane, mane erigit mihi aurẽ, vt audiã quasi magistrum. Dñs deꝰ aperuit mihi aurẽ: ego aũt non cõtradico, retrorsum nõ abij. Corpꝰ meũ dedi percutientibꝰ, & genas meas vellentibꝰ. Faciẽ meã nõ auerti ab increpãtibꝰ, & cõspuentibꝰ. Dñs deꝰ auxiliator meꝰ, ideo nõ sum confusus: ideo posui faciẽ meã vt petrã durissimã, & scio q̃m nõ cõfundar. Iuxta est q̃ iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul. quis est aduersariꝰ meꝰ? accedat ad me. Ecce dñs deus, auxiliator meus: q̃s est q̃ cõdẽnet me? Ecce oẽs quasi vestimẽtum cõterent, et tinea comedet eos. Quis ex vobis timens dñm, audiẽs vocẽ serui sui, q̃ ambulauit in tenebris, & non est lumen ei: speret in nõie dñi, & innitat super deum suum. Ecce vos omnes accedentes ignem accincti flammis: ambulate in lumine ignis vestri, & in flãmis quas succendistis, de manu mea factum est hoc vobis in doloribus dormietis.

¶ Capituli Summarium. Salutem Abrahe promissam, deus adesse prenuntiat. Caput.lj.

A Audite me qui sequimini qō iustum est, & queritis dñm: attendite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci de qua precisi estis. Attendite ad Abraham patrē vestrū, & ad Saram q̄ peperit vos: q̄ vnū vocaui eū, & benedixi ei, & multiplicaui eū. Cōsolabitur ergo dñs Sion, & cōsolabit omnes ruinas eius: & ponet desertum eius quasi delitias, et solitudinē eius quasi hortū dñi. Gaudiū, & letitia inuenietur in ea: gratiarū actio, & vox laudis. Attendite ad me populе meus, & tribus mea me audite: quia lex a me exiet, & iudiciū meū in lucem populorū requiescet. ¶ Prope est iustus meus, egressus est saluator meus, & brachia mea populos iudicabūt. ¶ De insule exspectabunt, & brachiū meum sustinebūt. Leuate in celū oculos vestros, et videte sub terra deorsum. q̄ celi sicut fumus liquescēt, et terra sicut vestimentū atteret, & habitatores eius sicut hec interibūt. Salus autē mea in sempiternū erit, & iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustū, populus meus lex mea in corde eorū. Nolite timere opprobriū hoim, & blasphemias eorū ne metuatis. Sicut enī vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. Salus aūt mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum. Cōsurge cōsurge, induere fortitudinem brachiū domini: consurge sicut in diebus antiquis, in generationib⁹ seculorū. Nunquid nō tu percussisti superbum, vulnerasti draconē? Nūquid nō tu siccasti mare aquā abyssi vehemētis: qui posuisti profundum maris viam, vt trāsirēt liberati? Et nūc q redēpti sunt a dño, reuertentur, & venēt in Sion laudātes, & letitia sempiterna super capita eorū: gaudiū & letitiā tenebūt, fugiet dolor & gemitus. Ego ego ipse cōsolabor vos. q̄s tu vt timeres ab hoie mortali, & a filio hois, q̄ q̄si fenū ita arescet: & oblitus es dñi factoris tui, qui tetēdit celos, & fundauit terrā: & formidasti iugiter tota die a facie furoris eius q̄ te tribulabat, et parauerat ad perdendū. Vbi nūc est furor tribulātis? Cito veniet gradiens ad aperiendū, & nō interficiet vsq̄ ad internecionē, nec deficiet panis eius. Ego aūt sum dñs deus tuus, q̄ cōturbo mare, & intumescūt fluctus eius. Dñs exercituū nomē meū. Posui verba mea in ore tuo, & in vmbra manus mee protexi te, vt plantes celos, & fundes terrā, et dicas ad Sion. Populus meus es tu. Exurge, exurge, consurge Ierusalē, que bibisti de manu dñi calicem ire eius: vsq̄ ad fundū calicis soporis bibisti, & potasti vsq̄ ad feces. Nō est qui sustētet eā ex oib⁹ filijs q̄s genuit: & nō est q apprehēdat manū eius ex omnib⁹ filijs quos enutriuit. Duo sunt que occurrerūt tibi: q̄s contristabit super te: vastitas & cōtritio, & fames, et gladi⁹, q̄s cōsolabitur te. Filij tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnū viarū, sicut oryx illaqueatus: plenі indignatiōe dñi, increpatione dei tui. Idcirco audi hoc paupercula, & ebria nō a vino. Hec dicit dominator tuus dñs, & deus tuus, qui pugnauit pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicē soporis, fundum calicis indignationis mee. nō adijcies vt bibas illum vltra. Et ponā illum in manu eorum qui te humiliauerūt, & dixerunt anime tue. Incurua, vt transeamus, & posuisti vt terram corpus tuū, & quasi viam trāseuntibus.

¶ Capituli Summarū. Jubentur bono esse animo a domino redimendi. Caput.lij.

A Consurge, cōsurge, induere fortitudine tua Sion: induere vestimentis glorie tue Ierusalē ciuitas sancti, q̄ nō adijciet vltra vt pertrāseat per te incircūcisus & immūdus. Excutere de puluere, cōsurge, sede Ierusalem. Solue vincula colli tui captiua filia Sion: q̄ hec dicit dñs, Gratis venūdati estis, & sine argento redimemini. Quia hec dicit dñs de⁹. In Egyptū descēdit populus meus in principio: vt colonus esset ibi: et Assur absq̄ vlla causa calūniat⁹ est eū. Et nūc quid mihi est hic, dicit dñs: q̄m ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius inique agunt, dicit dñs: & iugiter tota die nomen meū blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meū in die illa: quia ego ipse q̄ loquebar ecce adsum. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & predicantis pacem: annuntiantis bonum, predicantis salutem: dicentis Sion. Regnabit deus tuus. Vox speculatorū tuorum leuauerūt vocem, simul laudabūt: quia oculo ad oculum videbunt cū conuerterit dñs Sion. Gaudete et laudate simul deserta Ierusalē: q̄ cōsolatus est dñs populū suū, redemit Ierusalē. Parauit dñs brachiū sanctū suum in oculis omnū gētium: & videbūt oēs fines terre salutare dei nostri. Recedite, recedite, exite inde, pollutū nolite tangere. Exite de medio ei⁹, mūdamini q̄ fertis vasa dñi. Qm̄ nō in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis. Precedet enī vos dñs, & congregabit vos deus Israel. Ecce intelliget seruus meus, exaltabit, & elevabit, & sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super te multi: sic inglorius erit inter viros aspect⁹ ei⁹, & forma eius inter filios hoim. Iste asperget gētes multas, super ipsum continebunt reges os suū quia quibus non est narratū de eo, viderūt: & qui non audierunt, cōtēplati sunt.

¶ Capituli Summarium. Christus ferēs iniquitates nostras: vt ouis oblatus est. Caput.liij.

Quis credidit auditui nostro? et brachiū dñi cui reuelatū est? Et ascēdet sicut virgultū coram eo, et sicut radix de terra sitienti. Nō est species ei neq̄ decor. Et vidimus eū, & nō erat aspectus, & desideraumus eū despectū, & nouissimū virorū, virū dolorū et scientē infirmitatē. Et quasi absconditus vultus eius et despect⁹, vnde nec reputauimus eū. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et nos reputauimus eū quasi leprosum, & percussum a deo et humiliatū. Ipse aūt vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eū, et liuore eius sanati sum⁹. Oēs nos quasi oues errauim⁹, vnusquisq̄s in viā suā declinauit: & posuit dñs in eo iniquitatē omnium nostrum. Oblatus est q̄: ipse voluit, et nō aperuit os suum. Sicut ouis ad occisionē ducet, & quasi agnus coram tondēte se, obmutescet & nō aperiet os suū. De angustia et de iudicio sublatus est: generationē eius q̄s enarrabit? q̄: abscissus est de terra viuentiū: propter scelus ppli mei percussi eū. Et dabit impios pro sepultura, & diuitē p morte sua: eo q̄ iniquitatē non fecerit, neq̄ dolus fuerit in ore ei⁹. et dñs voluit conterere eū in infirmitate. Si posuerit pro peccato animā suā, videbit semē longeuū, & voluntas domini in manu eius dirigēt. Pro eo q̄ laborauit anima eius, videbit & saturabitur. In scientia sua iustificabit ip̄e iustus seruus meus multos, & iniquitates eorū ipse portabit. Idco diuidet ei plurimos, & fortiū diuidet spolia, pro eo q̄ tradidit in mortem animam suam, & cū sceleratis reputatus est: et ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit.

¶ C. S. Blanditur dominus Israeli penit⁹ tr. & apud. liij.

Tuda sterilis q̄ nō paris: decan.. dē et hymni, que nō paries: q̄m multi filij deserti magis q̄ eius q̄ habebat virū, dicit dñs. Dilata locū tētorij tui, & pelles tabernaculorū tuorū extēde, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clauos tuos cōsolida. Ad dexterā enī, & ad leuā penetrabis: & semē tuū gentes hereditabit, & ciuitates desertas ihabitabit. Noli timere, quia nō cōfunderis, neq̄ erubescas. Nō enī te pudebit: quia confusiōis adolescētie tue oblīuisceris, et opprobriū viduitatis tue nō recordaberis amplius. Quia dñabit tui qui fecit te, Dñs exercituū nomē eius: & redēptor tuus sanct⁹ Israel. Deus oīs terre vocabit. Quia vt mulierē derelictā, et merētē spū vocauit te dñs, & vxorē ab adolescētia abiectā. Dixit deus tuus. Ad pūctum in modico dereliqui te: et in miserationibus magnis cōgregabo te. In momēto indignationis abscondi faciem meā parūper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui: dixit redēptor tuus dñs. Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui iurauī ne inducerē aquas Noe vltra supra terrā: sic iurauī vt nō irascar tibi, & non increpem te. Montes enī cōmouebūtur, & colles contremiscent: misericordia autem mea nō recedet a te, & fœdus pacis mee

non mouebitur

Universidad de Deusto Biblioteca

nō monebitur: dixit miserator tuus dñs. Paupercula tempestate cōmulsa absq; vlla cōsolatione. Ecce ego sternā per ordinē lapides tuos, & fundabo te in saphiris, & ponā iaspidem propugnacula tua: & portas tuas in lapides sculptos, & oēs terminos tuos in lapides desiderabiles: vniuersos filios tuos doctos a dño: & multitudinē pacis filijs tuis: & in iustitia fundaberis. Recede procula calūnia, quia nō timebis: & a pauore, quia nō appropinquabit tibi. Ecce accola veniet, qui nō erat mecum, aduena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce, ego creaui fabrum suffiātem in ignem prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creaui interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum est, cōtra te non dirigetur: & omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec est hereditas seruorum domini, et iustitia eorum apud me, dicit dominus.

¶ L.S. Gentes ad verbum dñi vocāde. Caput.lv.

ODnes sitientes venite ad aquas: et qui non habetis argentum, ppērate, emite & comedite. Venite, emite absq; argento, et absq; vlla commutatione vinū et lac. Quare appēditis argentum nō in panibus, & laborem vestrum nō in saturitate? Audite audientes me, & comedite bonū, & delectabit̄ in crassitudine aīa vra. Inclinate aurē vestrā, & venite ad me: audite, & viuet aīa vra, & feriā vobiscū pactū sempiternū, mīas dauid fideles. Ecce testē pplis dedi eū, ducē ac pceptorē gētibus. Ecce, gentē quā nescie bas, vocabis: & gentes q̄ te nō cognouerūt, ad te currēt ppter dñm deū tuū, & sanctū Israel: quia glorificauit te. Querite dñm dum inueniri potest, invocate eū dū prope est. Derelinquat impius viā suā, & vir iniquus cogitatiōes suas, & reuertatur ad dñm, & miserebitur eius, et ad deū nostrū, qm̄ multꝰ est ad ignoscēdū. Nō em̄ cogitationes mee cogitationes vestre: neq; vie vestre, vie mee, dicit dñs. Quia sicut exaltant celi a terra, sic exaltate sunt vie mee a vijs vestris, & cogitatiōes mee a cogitationibꝰ vr̄is. Et quomodo descēdit imber, & nix de celo, et illuc vltra nō reuertitur, sed inebriat terrā & infundit eā, et germinare eam facit, & dat semen serēti, & panē comedēti: sic erit verbū meū quod egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me vacuū, sed faciet quecūq; volui, & prosperabitur in his ad que misi illud. Quia in letitia egrediemini, et in pace deducemini. Montes & colles cantabunt coram vobis laudem, et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliūcula ascēdet abies, & pro vrtica crescet myrtus. Et erit dominus nominatus in signum eternum, quod non auferetur.

¶ Capituli Summarium. Hortatur dominus ad obseruantiam sabbati & federis sui. Caput.lvj.

HEc dicit dñs, Custodite iudicium et facite iustitiā: quia iuxta est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur. Beatus vir qui facit hoc, & filius hois, qui apprehēdet istud. Custodiēs sabbathum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malū. Et nō dicat filiꝰ aduene. Qui adheret dño, dicens. Separatione diuidet me dñs a populo suo. Et nō dicat eunuchus. Ecce ego lignum aridū. Quia hec dicit dñs eunuchis. Qui custodierint sabbatha mea, & elegerint que volui & tenuerint fedus meū. Dabo eis in domo mea, et in meis locū, & nomē melius a filijs & filiabꝰ: nomē sempiternū dabo eis, q̄ nō peribit. Et filios aduene qui adherēt dño vt colāt eū, & diligāt nomē eiꝰ, vt sint ei in seruos, omnē custodiētē sabbathū ne polluat illud, & tenentē fedus meū. Adducā eos in mōtē sanctū meū, & letificabo eos in domo orōnis mee. Holocausta eorū, & victime eorū placebūt mihi sup altari meo: q̄ domꝰ mea, domꝰ orōnis vocabit̄ cunctis pplis. Ait dñs deꝰ q congregat dispersos Israel. Adhuc cōgregabo ad eū cōgregatos eiꝰ. Oēs bestie agri venite ad deuorandū, vniuerse bestie saltus. Speculatores eius cecī oēs, nescierūt vniuersi: canes multi nō valentes latrare, videtes vana, dormiētes, & amantes somnia. Et canes impudentissimi nescierunt saturitatē: ipsi pastores ignorauerunt intelligentiā: oēs in viā suam declinauerūt, vnusquisq; ad auaritiam suam, a summo vsq; ad nouissimū. Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius.

¶ Capituli Summarium. Sanat dominus suos ab idolorum abominationibus. Caput.lvij.

IUstus perit, & nō est qui recogitet in corde suo, & viri misericordie colligūtur, q̄ nō est qui intelligat: a facie em̄ malitie collectꝰ est iustꝰ. Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulauit in directione sua. Vos aūt accedite huc filij auguratricis, semē adulteri: & fornicarie. Sup quē lusistis: super quē dilatastis os, & eiecistis linguam: nunqd nō vos filij scelesti, semē mendax: qui consolamini in dijs subter omne lignū frondosum, immolantes paruulos in torrentibus subter eminentes petras: In partibus torrētis pars tua, hec est sors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificiū, nunquid super his nō indignabor. Super montem excelsum et sublimen posuisti cubile tuū, & illuc ascendisti, vt immolares hostias. Et post ouium, & retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperuisti, et suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum manu aperta, et ornasti te regio vnguento, & multiplicasti pigmenta tua. Direxisti legatos tuos procul, & humiliata es vsq; ad inferos. In multitudine vie tue laborasti: nec dixisti. Quiescam. Vitam manus tue inuenisti, propterea non rogasti. Pro quo solicita timuisti, quia mentita es, & mei non es recordata, neq; cogitasti in corde tuo: quia ego tacēs, et quasi non videns, & mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiā tuā, & opera tua non proderunt tibi. Cum clamaueris, liberent te cōgregati tui, et omnes eos auferet vētus, tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, et possidebit montem sanctum meū. Et dicam, Viam facite, prebete iter, declinate de semita, auferte offendicula de via populi mei. Quia hec dicit excelsus, & sublimis habitans eternitatem, & sanctū nomē eius in excelso & in sancto habitās, & cū contrito et humili spiritu, vt viuificet spiritum humilium, vt viuificet cor cōtritorum. Non enim in sempiternū litigabo, neq; vsq; ad finem irascar: quia spiritꝰ a facie mea egredietur: et flatus ego faciam. Propter iniquitatem auaritie eius iratus sum, & percussi eū: abscōdi, & indignatus sum: & abijt vagus in via cordis sui. Vias eius vidi, & sanauī eum, & reduxi eum, & reddidi cōsolationes ipsi, & lugētibus eius. Creaui fructū labiorū pacē, pacem ei q̄ longe est & q̄ prope, dixit dñs, & sanauī eū. Impij autē quasi mare feruens, quod quiescere nō potest, & redundant fluctus eius in cōculcationem & lutum. Non est pax impijs, dicit dominus deus.

¶ L.S. Veri ieiunij descriptio. Caput.lviij.

CLama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuā, & annūtia populo meo scelera eorū, & domui Iacob peccata eorū. Me etenim de die in diē querunt, & scire vias meas volūt: quasi gens q̄ iustitiam fecerit, & iudiciū dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitie, & appropinquare deo volunt. Quare ieiunauimus, & non aspexisti: humiliauimus animas nostras, et nescisti? Ecce in die ieiunij vestri inuenit̄ volūtas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce, ad lites, & ad cōtentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut vsq; ad hāc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunū quod elegi, per diem affligere hominē animā suam et nūquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum & cinerem sternere? nunquid istud vocabis ieiunium, & diem acceptabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunū q̄ō elegi? dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes, dimitte eos qui cōfracti sunt liberos, et omne onus dirumpe. Frange esurienti panē tuum, & egenos vagosq;, induc in domū tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumē tuū, & sanitas tua citius orietur, et anteibit faciē tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis, et dñs exaudiet te: clamabis, et dicet.

Ecce adsum.si abstuleris de medio tui catenam,et desieris
ertendere digitum,z loqui quod non prodest.cum effuderis
esurienti animam tuam,z animã afflictam repleueris:orie-
tur in tenebris lux tua,z tenebre tue erũt sicut meridies. Et
requiem tibi dabit dominus semper,et implebit splendori-
bus animam tuam,et ossa tua liberabit.Et eris quasi hor-
tus irriguus,et sicut fons aquarũ,cuius nõ deficient aque.
Et edificabuntur in te deserta seculorum:fundamẽta gene-
rationis z generationis suscitabis:z vocaberis Edificabor
sepium,auertẽs semitas in quietem.Si auerteris a sabba-
tho pedem tuum facere voluntatẽ tuam in die sancto meo,
et vocaueris sabbathum delicatum,et sanctũ domini glo-
riosum,et glorificaueris eum dum non facis vias tuas,et
non inuenietur voluntas tua vt loquaris sermonẽ:tunc de-
lectaberis super domino, et sustollam te super altitudines
terre, et cibabo te hereditate Jacob patris tui. Os enim
domini locutum est.

¶ Capituli Summarium. Veritas, iustitia, iudiciũ par
z equitas corruerunt apud Judeos. Caput.lx.

Ecce,non est abbreuiata manus dñi vt saluare
nequeat neqz aggrauata est auris eius vt nõ ex-
audiat:sz iniquitates vestre diuiserũt inter vos
z deũ vestrũ,z peccata vestra abscõderunt faciẽ
eius a vobis ne exaudiret.Manus enim vestre pollute sunt
sanguine,z digiti vestri iniquitate:labia vestra locuta sunt
mendaciũ,z lingua vestra iniquitatẽ fatur. Nõ est qui invo-
cet iustitiã,neqz est qui iudicet vere:sed confidũt in nihili et
loquunt vanitates. Cõceperunt laborem,z pepererũt mi-
quitatẽ.Ova aspidum ruperunt,et telas aranee texuerunt.
Qui comederit de ouis eorum,morietur:et qõ confotũ est,
erumpet in regulum.Tele eorum nõ erunt in vestimentum,
neqz operientur operibus suis.opera eorũ opera inutilia,z
opus iniquitatis in manibus eorũ. Pedes eorum ad ma-
lum currunt,z festinãt vt effundãt sanguinem innocentem.
Cogitationes eorum cogitationes inutiles:vastitas et con-
tritio in viis eorũ.Viam pacis nescierũt,et nõ est iudicium
in gressibus eorum.Semite eorũ incuruate sunt eis:omnis
qui calcat in eis,ignorat pacem. Propter hoc elongatum
est iudicium a nobis:z nõ apprehendet nos iustitia. Expe-
ctauimus lucẽ,z ecce tenebre:splendorẽ,z in tenebris ambu-
lauimus. Palpauimus sicut ceci parietem, et quasi absqz
oculis attrectauimus. Impegimus meridie quasi in tene-
bris,in coliginosis quasi mortui: Rugiemus quasi vrsi om-
nes,z quasi colũbe meditantes gememus. Expectauimus
iudiciũ,z nõ est salutem,et elongata est a nobis.Multipli-
cate sunt enim iniquitates nostre coram te, et peccata nostra
responderunt nobis.quia scelera nostra nobiscum,z iniqui-
tates nostras cognouimus,peccare z mentiri cõtra dñm:et
auerti sumus ne tremus post tergum dei nostri,vt loquere-
mur calũniam z trãsgressionem.Concepimus,et locuti su-
mus de corde verba mẽdacij,z cõuersum est retrorsum iu-
dicium,et iustitia lõge stetit,quia corruit in platea veritas,
et equitas nõ potuit ingredi.Et facta est veritas in oblitio-
nem:z qui recessit a malo,prede patuit.Et vidit dominus,
z malum apparuit in oculis eius,quia non est iudicium.Et
vidit qz nõ est vir:z appropriatus est quia nõ est qui occur-
rat.Et saluauit sibi brachium suum,et iustitia eius ipsa cõ-
firmauit eum.Indutus est iustitia vt lorica,z Galea salu-
tis in capite eius.Indutus est vestimentis vltionis,et oper-
tus est quasi pallio zeli.Sicut ad vindictam quasi ad retri-
butionem indignationis hostibus suis,z vicissitudinem ini-
micis suis,insulis vicem reddet. Et timebunt qui ab occi-
dente,nomẽ domini:z qui ab ortu solis,gloriam eius:cum
venerit quasi fluuius violentus, quem spiritus domini co-
git,z venerit Sion redemptor,et eis qui redeunt ab iniqui-
tate in Jacob,dicit dominꝰ. Hoc fedus meum cum eis di-
cit dominus.Spiritus meus qui est in te,et verba mea que
posui in ore tuo,nõ recedẽt de ore tuo,et de ore seminis tui,
dicit dominus,ammodo z vsqz in sempiternum.

¶ Capituli Summarii. Ad gloriam Jerusalem festinãt
extranee gentes. Caput.lxi.

Surge,illumina Jerusalem.quia venit lumen
tuũ,z gloria dñi super te orta est.Quia ecce tene-
bre operient terram,et caligo populos: super te
autem orietur dominus z gloria eius in te vide-
bitur.Et ambulabũt gentes in lumine tuo,z reges in splen-
dore ortus tui.Leua in circũitu oculos tuos,z vide omnes
isti congregati sunt,venerunt tibi.Filij tui de longe venẽt,
et filie tue de latere surgent.Tũe videbis z afflues,z mira-
bitur et dilatabitur cor tuum,quando cõuersa fuerit ad te
multitudo maris,fortitudo gentium venerit tibi.Inunda-
tio camelorum operiet te,z dromedarij Madian et Epha:
omnes de Saba venient,aurũ z thus deferentes,z laudem
domino annũtiantes.Omne pecus Cedar cõgregabitur tibi,
arietes Nabaioth ministrabũt tibi:offerentur super place-
bili altari meo,et domum maiestatis mee glorificabo.Qui
sunt isti,q vt nubes volãt,z quasi colũbe ad fenestras suas?
Me enim insule exspectabũt,z naues maris in principio,vt
adducam filios tuos de longe.Argentũ eorũ,z aurũ eorum
cum eis nomini domini dei tui,z sancto Jsrael,qm glori-
ficauit te.Et edificabunt filij peregrinorũ muros tuos,z re-
ges eorũ ministrabũt tibi.In indignatione enim mea percussi
te,z in reconciliatione mea miserebar tui.Et aperientur
porte tue iugiter:die ac nocte non claudentur,vt afferat ad
te fortitudo gentium,z reges earũ adducantur. Gens enim
z regnũ qđ non seruierit tibi,peribit:z gentes solitudine va-
stabunt. Gloria Libani ad te veniet,abies z burus z pinus
simul,ad ornandũ locũ sanctificationis mee,z locum pedũ
meorũ glorificabo.Et venient ad te curui filij eorũ q humi-
liauerũt te:z adorabũt vestigia pedũ tuorũ omnes q detra-
hebant tibi,z vocabunt te Ciuitatem domini Sion sancti
Jsrael.Pro eo qđ fuisti derelicta z odio habita,z non erat
q per te transiret,ponam te in superbiam seculorũ, gaudiũ
in generationẽ z generationẽ.z suges lac gentiũ:z mamilla
regũ lactaberis:z scies quia ego dominus saluans te,z redẽ-
ptor tuus fortis Jacob.Pro te afferam aurum,z pro ferro
afferã argentũ:z pro lignis eis,z pro lapidibus ferrũ.Et po-
nam visitationẽ tuam pacem,et prepositos tuos iustitiam.
Non audietur vltra iniquitas in terra tua,vastitas z cõtri-
tio in terminis tuis,z occupabit salus muros tuos,et por-
tas tuas laudatio.Non erit tibi amplius sol ad lucendũ per
diẽ,nec splẽdor lune illuminabit te:sz erit tibi dominus in
lucẽ sempiternã,z deus tuus in gloriam tuam.Non occidet
vltra sol tuus,z luna tua nõ minuet:qz erit tibi dominus in
lucẽ sempiternam,z complebunt dies luctus tui.Populus
autem tuus omnes iusti in perpetuũ hereditabũt terrã,ger-
men plantationis mee opus manuum mee ad glorificandum.
Minimus erit in mille,z parvulus in gentem fortissimam.
Ego dominus in tempore eius subito faciam istud.

¶ Capituli Summariũ. Messias mittendus in solatium
miserorum. Caput.lxi.

Spiritus dñi super me,eo quod unxerit dominꝰ
me:ad annuntiandũ mansuetis misit me.vt me-
derer contritis corde,z predicarem captiuis in-
dulgentiam,z clausis apertionem:vt predicarẽ
annum placabilem domino,z diem vltionis deo nostro:vt
consolarer omnes lugentes,vt ponerem lugentibus Sion,
et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu,
pallium laudis pro spiritu meroris.Et vocabuntur in ea
fortes iustitie,plantatio domini ad glorificandum. Et edi-
ficabunt deserta a seculo, et ruinas antiquas erigent,et in-
staurabunt ciuitates desertas,dissipatas in generationẽ et
generationem.Et stabunt alieni,et pascent pecora vestra:
filij peregrinorum,agricole et vinitores vestri erunt. Vos
autem sacerdotes domini vocabimini.Ministri dei nostri,
dicetur vobis:fortitudinem gentium comedetis,z in gloria
earum superbietis.Pro confusione vestra duplicia et rubo-
re laudabunt partem eorum: propter hoc,in terra sua du-
plicia possidebũt,letitia sempiterna erit eis.quia ego domi
nus diligẽs iudicium,odio habens rapinam in holocau-

stum. Et dabo op̃a eoꝝ in veritate, ⁊ fedus ꝑpetuū feriam eis. Et sciet in gentib⁹ semē eoꝝ, ⁊ germen eoꝝ in medio populoꝝ. Oēs q̃ viderint eos, cognoscēt illos q̃ isti sunt semen cui benedixit dñs. Gaudēs gaudebo in dño, ⁊ exultabit ala mea i deo meo. Quia indūit me vestimētis salutis: ⁊ indumēto iustitie circūdedit me. ℭ Si sp̃sum decorauit corona, ⁊ q̃si sp̃sam ornauit monilib⁹ suis. Sicut em̃ terra ꝓfert germē suū, ⁊ sicut hortus semē suū germinat: sic dñs deus germinabit iustitiā, ⁊ laudē coram vniuersis gentibus.

ℭ S. Salus dñi promittitur Jerusalem. Cap. lxij.

Propter Sion nō tacebo, ⁊ ꝓpter Jerusalē nō quiescā, donec egrediat vt iustꝰ lēdor iustus eius, ⁊ saluator eius vt lāpas accēdat. Et videbūt gētes iustū tuū, ⁊ cūcti reges inclytū tuū: ⁊ vocabitur tibi nomē nouū, q̃d os dñi nominauit. Et eris corona glorie in manu dñi, ⁊ diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis vltra derelicta: nec terra tua nō vocabit amplius desolata sed vocaberis volūtas mea in ea, ⁊ terra tua inhabitata. q̃ cōplacuit dño in te: terra tua inhabitabit. Habitabit em̃ in iuuenis cum virgine, ⁊ habitabūt in te filij tui. Et gaudebit sponsus sup sponsam, ⁊ gaudebit sup te deꝰ tuus. Sup muros tuos Jerusalē cōstitui custodes: tota die ⁊ tota nocte ꝑpetuo nō tacebūt. Qui reminiscimini dñi, ne taceatis, ne detis silentium ei, donec stabiliat, ⁊ donec ponat Jerusalē laudē in terra. Juranit dñs in dextera sua, et in brachio fortitudinis sue, Si dedero triticū tuū vltra cibū inimicis tuis: ⁊ si biberint filij alieni vinū tuū in quo laborasti. Quia q̃ cōgregabūt illud, comedēt, ⁊ laudabūt dñm: et qui cōportāt illud, bibēt in atriis sanctis mei. Trāsite transite ꝑportas, ꝑparate viā ꝑpl̃o planū facite iter, ⁊ eligite lapides, ⁊ eleuate signū ad ꝑpl̃os. Ecce dñs audituum fecit in extremis terre, dicite filie Sion, Ecce saluator tuus venit, ecce merces eius cum eo, ⁊ opus eius coram illo. Et vocabūt eos Populus sanctus, redempti a dño. Tu autem vocaberis, Quesita ciuitas ⁊ non derelicta.

ℭ S. Dñs cōspersus est sanguine gētiū. Cap. lxiij.

Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego qui loquor iustitiam ⁊ ꝓpugnator sum ad saluandū. Quare ergo rubrū est indumentū tuū, ⁊ vestimēta tua sicut calcantium in torcular? Torcular calcaui solus de gentibus nō est vir mecū: calcaui eos in furore meo, conculcaui eos in ira mea: ⁊ aspersus est sanguis eoꝝ sup vestimenta mea, ⁊ omnia indumēta mea inquinaui. Dies em̃ vltionis in corde meo, annus redēptionis mee venit. Circūspexi, ⁊ nō erat auxiliator q̃situ, ⁊ nō fuit qui adiuuaret. Et saluauit mihi brachiū meū, ⁊ indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Et cōculcaui ꝑpl̃os in furore meo, ⁊ inebriaui eos in indignatione mea, ⁊ detraxi in terrā virtutē eoꝝ. ℣ Misericordiā dñi recordabor, laudē dñi sup omnib⁹ q̃ reddidit nobis dñs, ⁊ sup multitudinē bonoꝝ domui Jsrael, q̃ largitus est eis secundū indulgentiā suā ⁊ sm̃ multitudinē miarū suarū. Et dixit, Verūtā ꝑpl̃s meus est filij nō negātes: ⁊ factꝰ est eis saluator in omni tribulatiōe eoꝝ nō est tribulatus, ⁊ angelus faciei eiꝰ saluauit eos: in dilectione sua, ⁊ in indulgētia sua ipe redemit eos, ⁊ portauit eos, ⁊ eleuauit eos cūctis diebus seculi. Ipsi aūt ad iracundiā ꝓuocauerūt, ⁊ afflixerunt spiritū sanctū eius: ⁊ quersus est eis in inimicū, ⁊ ipe debellauit eos. Et recordatꝰ est dierū seculi ℣ Moysi populi sui: Ubi est qui eduxit eos de mari cū pastoribꝰ gregis sui: vbi est q̃ posuit in medio eius spiritū sancti sui: Qui duxit ad dexterā ℣ Moysen brachio maiestatis sue: q̃ scidit aq̃s aī eos, vt faceret sibi nomē sempiternū: qui eduxit eos ꝑ abyssos, quasi equum in deserto nō impingētē. Quasi aīal in cāpo descēdēs, spūs dñi ductor eius fuit: sic aduristi ꝑpl̃m tuum, vt faceres tibi nomē glie. Respice de celo, ⁊ vide de habitaculo sctō tuo ⁊ glie tue. Ubi est zelꝰ tuꝰ, ⁊ fortitudo tua, multitudo viscerū tuoꝝ, ⁊ miserationū tuaꝝ? Sup me cōtinuerūt se. Tu em̃ pater noster, ⁊ Abraham nescuit nos, ⁊ Jsrael ignorauit nos: tu dñe pater noster, ⁊ redēptor noster a seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti domine de vijs tuis: indurasti cor nostrū ne timerem⁹ te? Conuertere ꝓpter seruos tuos, tribus hereditatis tue. Quasi mibilū possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcauerūt sanctificationē tuā. Facti sum⁹ quasi in principio, cum nō dñareris nr̃i, neq; inuocarer nomē tuū sup nos. Deuter. xxxj. d. baruch ij. d.

ℭ S. Magna ꝓparauit deꝰ expectātib⁹ se. Cap. lxiij.

Vtinā dirūperes celos, ⁊ descēderes: a facie tua montes defluerēt sicut exustio ignis tabescerēt, aque arderēt igni, vt notū fieret nomen tuū inimicis tuis: a facie tua gētes turbarent. Cū feceris mirabilia, nō sustinebim⁹. Descendisti ⁊ a facie tua mōtes defluxerūt. A seculo non audierūt, neq; auribus perceperunt, oculus nō vidit deū absq; te, q̃ ꝓparasti expectantibus te. Occurristi letanti, ⁊ faciēti iustitiā: in vijs tuis recordabuntur tui. Ecce, tu iratꝰ es, ⁊ peccauimus: in ipsis fuimus semper, ⁊ saluabimur. Et facti sumus vt immundus omnes nos, quasi pannus menstruate vniuerse iustitie nostre: Et cecidim⁹ quasi foliū vniuersi ⁊ iniquitates nr̃e quasi vētus abstulerūt nos. Nō est qui inuocet nomē tuū: qui cōsurgat, ⁊ teneat te. Abscōdisti faciē tuā a nobis, ⁊ allisisti nos in manu iniquitatis nostre. Et nūc dñe, pater noster es tu, nos vero lutū: ⁊ fictor noster tu, ⁊ opa manuū tuarū oēs nos. Ne irascaris dñe satis, ⁊ ne vltra memineris iniquitatis: ecce, respice, ꝑpl̃s tuꝰ oēs nos. Ciuitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est. domus sanctificationis nostre ⁊ glie nostre, vbi laudauerūt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, ⁊ omnia desyderabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid super his continebis te dñe, tacebis ⁊ affliges nos vehementer? A. D. ꝑsal. lxxviij. b.

ℭ Capituli Summarium. Reddet deꝰ ⁊ impijs ⁊ seruis suis iuxta opera eorum. Caput. lxv.

Quesierunt me qui ante nō interrogabāt, inuenerunt qui nō q̃sierūt me. Dixi. Ecce ego ecce ego ad gentē q̃ nō inuocabat nomē meū. Expandi manus meas tota die ad populū incredulū, q̃ gradit in vias nō bona post cogitationes suas. Populus qui ad iracundiā ꝓuocat me ante faciem meā semper: qui immolāt in hortis, ⁊ sacrificant sup lateres qui habitāt in sepulchris, ⁊ in delubris idolorum dormiūt, qui comedūt carnem suillam, ⁊ ius ꝓphanū in vasis eorum. Qui dicūt Recede a me nō appropinques mihi, q̃ immūdus es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est coram me: nō tacebo, sed reddam ⁊ retribuam in sinu eorum: iniquitates vestras ⁊ iniquitates patrū vestrorum simul, dicit dominus: qui sacrificauerunt sup montes, ⁊ super colles exprobrauerunt mihi, ⁊ remetiar opus eorum primum in sinu eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inueniatur granum in botro, et dicatur, Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam ꝓpter seruos meos, vt nō disperdam totum. Et educam de Jacob semen, ⁊ de Juda possidentem montes meos: et hereditabunt eam electi mei, ⁊ serui mei habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum, ⁊ vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me. Et vos qui derelinquistis dominum, qui obliti estis montē sanctum meū qui ponitis Fortune mensam, ⁊ libatis super eam, numerabo vos in gladio, ⁊ omnes in cede corruetis: ꝓ eo quod vocaui et non respondistis: locutus sum, et non audistis, et faciebatis malum in oculis meis: ⁊ que nolui, elegistis. ꝓpter hoc hec dicit dominus deus, Ecce, serui mei comedent, et vos esurietis: Ecce serui mei bibent, et vos sitietis: Ecce serui mei letabuntur, ⁊ vos confundemini. Ecce, serui mei laudabunt pre exultatione cordis, et vos clamabitis pre dolore cordis, et pre contritione spiritus vlulabitis, ⁊ dimittetis nomen vestrū in iuramentū electis meis. Et interficiet te dominus deus, ⁊ seruos suos vocabit nomine alio. In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in deo amen. Et qui iurat in terra, iurabit in deo A. rōa. x. d. Prouer. j. c. iere. vij. c.

amen: q; obliuiõi tradite sunt angustie priores, ꝛ q; absco-
dite sunt ab oculis nostris. Ecce eñ ego creo celos nouos
Apoca. xxj.a. ꝛ terrã nouã: ꝛ nõ erunt in memoria priora, ꝛ nõ ascendent
sup cor. Sed gaudebitis ꝛ exultabitis vsq; in sempiternũ
in his que ego creo: q; ecce ego creo Jerusalẽ exultationem
ꝛ populũ eius gaudium: ꝛ exultabo in Jerusalem, ꝛ gaude
bo in populo meo: ꝛ nõ audiet in ea vltra vor fletus et vor
clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum, ꝛ senex qui
D non impleat dies suos: quoniam puer sanctum annorum
morietur ꝛ peccator centum annorum maledictus erit. Et
edificabunt domos, ꝛ inhabitabunt: ꝛ plantabunt vineas,
et comedent fructum earum. Non edificabunt, ꝛ alius ha
bitabit: non plantabunt, ꝛ alius comedet: secundum enim
dies ligni, erunt dies populi mei, ꝛ opera manuum eorum
põ. xxxj. inueterabunt electis meis. Non laborabunt frustra, neq;
generabunt in conturbatione: quia semen benedictorũ dñi
est, ꝛ nepotes eorum cum eis. Eritq; antequam clament,
ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Lu
pus ꝛ agnus pascentur simul, ꝛ leo ꝛ bos comedent paleas,
ẽ. xj.b. ꝛ serpenti pulvis panis eius. Nõ nocebũt neq; occident in
omni monte sancto meo dixit dominus.

¶ Capituli Summarium. Deus populum suum conso
latur ꝛ auget. Caput.lxvj.

A Hec dicit dñs, Celũ sedes mea, terra autem sca
bellũ pedũ meorũ: que est ista domus quã edifi
Actuum vij.f. cabitis mihi: ꝛ quis est iste locus requietionis
mee? Omia hec manus mea fecit, ꝛ facta sunt vni
uersa ista, dicit dñs. Ad quẽ aũt respiciam, nisi ad pauper
culum, ꝛ cõtritum spũ, ꝛ trementem sermones meos? Qui
immolat bouẽ, quasi qui interficiat virũ. Qui mactat pe
cus, quasi qui excerebret canẽ. Qui offert oblationẽ, quasi q
sanguinẽ suillum offerat. Qui recordatur thuris, quasi qui
B benedicat idolo. Hec oĩa elegerũt in vijs suis, ꝛ in abomi
nationibus suis aĩa eorum delectata est. Unde ꝛ ego eligã
puer.j.c. illusiones eorũ: ꝛ que timebam, adducant eis: q; vocaui, et
ier. vij.c. nõ erat qui respõderet: locutus sum, ꝛ nõ audierunt. Fece
ẽ. lxv.b. runtq; malum in oculis meis, ꝛ que nolui elegerũt. Audite
verbum dñi qui tremitis ad verbum eius: dixerũt fratres
C vestri odientes vos, ꝛ abijciẽtes propter nomẽ meum: glo
rificetur dñs, ꝛ videbimus in letitia vestra: ipsi aũt confun
dentur. Vox populi de ciuitate, vox de tẽplo, vox dñi red
dentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret
peperit: antequam veniret partus eius, peperit masculum.
Quis audiuit vnquã tale, ꝛ quis vidit huic simile: nũquid
parturiet terra in die vna, aut parietur gens simul, q; par
turiuit ꝛ peperit Sion filios suos? Nũquid ego, qui alios
parere facio, ipse non pariam, dicit dñs, si ego q generatio
nem ceteris tribuo, sterilis ero, ait dñs deus tuus? Leta
mini cum Jerusalem, et exultate in ea omnes qui diligitis
D eam: gaudete cum ea gaudio vniuersi qui lugetis super eã,
vt sugatis, ꝛ repleamini ab vberibus cõsolationis eius: vt
mulgeatis, ꝛ delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius.
Quia hec dicit dñs, Ecce ego declinabo super eam quasi
fluuium pacis, ꝛ quasi torrentem inundantem gloriam gẽ
tium, quã sugetis: ad vbera portabimini, ꝛ sup genua blan
dientur vobis. Quomodo si cui mater blãdiat, ita ego con
solabor vos, ꝛ in Jerusalẽ cõsolabimini. Uidebitis, ꝛ gau
debit cor vestrum, ꝛ ossa vestra quasi herba germinabũt, ꝛ
cognoscetur manus dñi seruis eius, ꝛ indignabitur inimicis
suis. q; ecce dominꝰ in igne veniet, ꝛ quasi in turbo quadri
E ge eius: reddere in indignatione furorem suum, ꝛ increpa
tionem suam in flamma ignis: q; in igne dñs dijudicabit, ꝛ
in gladio suo ad omnem carnem, ꝛ multiplicabũtur inter
fecti a dño. Qui sanctificabantur, ꝛ mũdos se putabant in
hortis post vnam intrinsecus, qui comedebant carnẽ suil
lam, ꝛ abominationem ꝛ murem, simul consumentur, dicit
F dominus. Ego autem opera eorum, ꝛ cogitationes eorum
venio vt congregem cum omnibus gentibus et linguis: et
venient, ꝛ videbunt gloriam meam. Et ponã in eis signum,
et mittam ex eis qui saluati fuerint, ad gentes in mare, in
Aphricam, ꝛ Lydiam tenentes sagittam: in Italiã ꝛ Gre
ciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, ꝛ
non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriã meã
gentibus, ꝛ adducent omnes fratres vestros de cũctis gen
tibus donum domino, in equis, ꝛ in quadrigis, ꝛ in lecticis, G
ꝛ in mulis, ꝛ in carrucis ad montem sanctum meum Jeru
salem, dicit dominus quomodo si inferant filij Jsrael mu
nus in vase mundo in domum domini. Et assumam ex eis
in sacerdotes, ꝛ leuitas, dicit dominus: quia sicut celi noui
Apoca. xxj.a. ꝛ terra noua, que ego facio stare coram me, dicit dominus
deus: sic stabit semen vestrum, ꝛ nomen vestrũ. Et erit men
sis ex mense, ꝛ sabbathum ex sabbatho: veniet omnis caro
vt adoret coram facie mea, dicit dominus. Et egredientur
We.j. ꝛ videbunt cadauera virorum, qui preuaricati sunt in me:
vermis eorum non morietur, ꝛ ignis eorum non extinguet:
ꝛ erunt vsq; ad satietatem visionis omni carni.

¶ Finis.

¶ Explicit Jsaias.

¶ Incipit prefatio in Jeremiam prophetam.

Hec interpretatio Hieronymi est. Si quid i ea nouerit
scõm hebreos codices exploret. Alia est septuagin
ta interpretũ ecclesijs vsitata. Que quis nõnulla aliter
habeat ẽ in hebreis codicibus inuenit tñ veraq; id est
scõm septuaginta ꝛ scõm hebream apostolica authoma
te firmata esse nõ errore neq; reprehensione superiori: sed certo consi
lio septuaginta nonnulla aliter dixisse vel contexuisse intelligũtur.
Quod ideo premonemus ne quis q; alteram ex altera velit emen
dare. Quod singulorum in suo genere veritas obseruanda est.

¶ Incipit prologus in eundem.

Jeremias propheta: cui hic prologus scribitur: sermo
ne quidem apud Hebreos Jsaie ꝛ Osee ꝛ quibusdã
aliis prophetis videtur esse rusticior: sed sensibus par
est: quippe qui eodẽ spiritu prophetauerit. Poro sim
plicitas eloquij in loco ei in quo natꝰ est: accidit. Fuit
enim anathothites: qui est vicus hodie viculus: tribus ab Jerosoly
mis distans milibus: sacerdos ex sacerdotibus: ꝛ in matris vtero
sanctificatus. virginitate sua euangelium virum Christi ecclesie de
dicans. Hic vaticinari exorsus est puer: ꝛ captiuitatem vbis atq;
Jude: non solum spiritu sed ꝛ oculis carnis intuitus est: iam decẽ
tribus Jsrael assyrijs in Medos transtulerant: iam terras earũ: co
lonie gentium possidebant. Unde in Juda tantũ: ꝛ in Beniamin
prophetauit: ꝛ ciuitatio sue ruinas quadruplici plãctu alphabeti
quod nos mensure metri: versibusq; reddidimus. Preterea oditnẽ
visionũ qui apud Hebreos ꝛ Latinos omnino cõfusus est ad pristi
nam fidẽ correximus. Libri aũt Baruch notarij eius: qui apud he
breos nec legit: nec habetur: preterm̃isimus: pro his oibus maledi
cta ab emulis prestolantes: quibꝰ me necesse est per singula opuscu
la rñdere. Et hoc patior: q; vos me cogitis. Ceterũ ad cõpendium
mali rectius fuerat modũ furori eorũ silentio meo ponere: cũ quo
tidie nouã aliquid scripturientem inuidorum insaniam prouocare.

¶ Incipit alius prologus in eundem.

Jdacim filius Josie: cuius tertiodecimo anno prophe
tare orsus est Jeremias: sub quo ꝛ olda mulier prophe
tauit: ipse est qui alio nole appellatur eliachim: et regna
uit super tribũ Juda ꝛ Jerusalem annis vndecim. Cui
successit in regnum filius Joachin cognomento Je
chonias qui tertio mense regni eius die decima captus a Nabuco
nabuchodonosor ductus est in Babylonem: ꝛ in loco eius consti
tutus est Sedechias filius Iosie patruus eius. Cuius anno vndeci
mo Jerusalem capta atq; subuersa est. Nemo igitur putet eundem
in danielis principio Joachim qui in ezechielis exordio Joachim
scribitur. Iste extremam syllabam chim habet: ille chin. Et ob hãc
causam in euangelium secundum Mattheum vna videtur deesse
generatio: q; secunda thessaredecas in Joachim desinit: filium Jo
sie: ꝛ tertia incipit a Joachin filio Joachim. Quod ignorans por
phyrius calũniam instruit ecclesie: suã ostendens imperitiam: dum
euãgelistam Mattheum arguere nititur falsitatis. Quodq; tradi
tum scribitur Joachim: monstrat non aduersariorum fortitudinis
fuisse victoriam: sed domini voluntatis.

¶ Argumentum in Jeremiam.

Jeremias Anathothites: qui est vicus tribus ꝛ Jo
rosolymis distans milibus: apud Chaphnas in Egy
pto a populo lapidatus obtutus occubuit. Jacet vero
in eo loco sepultus: quo dudum Pharao rex habitare
rat. Et quoniam postulari de sua defugans ab eodem
loco serpentibus: Egyptios a tactu aspidum facit esse securos: ma
gna cum ibi religione Egyptij venerantur.

¶ Incipit

¶Incipit Jeremias propheta.

¶Capituli Summarium. Jeremias puer impletus dei spiritu mittitur ad Judam. Caput.j.

VErba Jeremie filij Helcie, de sacerdotib⁹ qui fuerũt in Anatoth, in terra Beniamin Quod factum est verbum domini ad eum in diebus Josie filij Amon regis Juda, in tertiodecimo anno regni eius. Et factum est in diebus Joacim filij Josie regis Juda, vsq; ad cõsummationem vndecim anni Sedechie filij Josie regis Juda, vsq; ad transmigrationem Jerusalẽ, in mense quinto. Et factum est verbũ domini ad me, dicẽs, Priusquã te formarẽ in vtero, noui te: ⁊ antequam exires de vulua, sanctificaui te, ⁊ prophetã in gẽtibus dedi te. Et diri, A, a, a, domine deus: ecce ne scio loqui, quia puer ego sum. Et dixit dom⁹ ad me, Noli dicere q; Puer sum, qñ ad omnia que mittam te, ibis: ⁊ vniuersa quecunq; mandauero tibi, loqueris. Ne timeas a facie eorum: q; tecũ ego sum vt eruam te. dicit dominus. Et misit dom⁹ manum suam, ⁊ tetigit os meum: ⁊ dixit dom⁹ ad me, Ecce, dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super gentes, ⁊ sup regna: vt euellas, ⁊ destruas, ⁊ disperdas, ⁊ dissipes ⁊ edifices, ⁊ plantes. Et factum est verbum domini ad me, dicens, Quid tu vides Jeremia? Et diri, Virgam vigilantem ego video ⁊ dixit dom⁹ ad me. Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo vt faciã illud. Et factum est verbum domini secũdo ad me, dicens. Quid tu vides, Et diri, Ollã succensam ego video, ⁊ facie eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pãdetur malum super oẽs habitatores terre. q; ecce ego cõuocabo oẽs cognationes regnoꝝ aquilonis, ait dominus, ⁊ venient, ⁊ ponent vnusquisq; solium suum in introitu portarum Jerusalem, ⁊ super omnes muros eius in circuitu: ⁊ super vniuersas vrbes Juda. ⁊ loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum qui dereliquerũt me, ⁊ libauerũt dijs alienis, ⁊ adorauerũt opus manuũ suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos, ⁊ surge ⁊ loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorũ: nec enim timere te faciã vultũ eorũ. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatẽ munitam, ⁊ in columnã ferream, ⁊ in murum ereũ sup oẽm terram, regibus Juda, principibus eius ⁊ sacerdotibus, ⁊ populo terre. Et bellabunt aduersum te, ⁊ nõ preualebũt quia ego tecum sum, ait dominus, vt liberem te.

¶Capituli Summa. Exprobratur Judeis idololatria ⁊ cordis instabilitas. Caput.ij.

ET factum est verbũ domini ad me, dicẽs, Vade, ⁊ clama i aurib⁹ Jerusalẽ, dicẽs, Hec dicit dñs, Recordatus sum tui miserãs adolescentiam tuã, ⁊ charitatẽ desponsationis tue, qñ secuta es me in deserto, in terra que nõ seminat. Sanctus Israel dño primitie frugum eius: oẽs q; deuorãt eũ delinquũt mala veniẽt super eos, dicit dñs. Audite verbũ dñi domus Jacob, ⁊ oẽs cognationes domus Israel: hec dicit dñs. Quid inuenerũt patres vestri in me iniquitatis, q; elongauerũt a me, ⁊ ambulauerũt post vanitatẽ, ⁊ vani facti sunt Et non dixerũt, Vbi est dñs q ascendere nos fecit de terra Egypti qui traduxit nos per desertum, per terrã inhabitabilem ⁊ inuiam, per terram sitis ⁊ imaginẽ mortis, p terram in qua nõ ambulauit vir neq; habitauit homo? Et induxi vos in terram Carmeli, vt comederetis fructũ eius ⁊ bona illius: ⁊ ingressi cõtaminastis terram meam, ⁊ hereditatem meã, posuistis in abominationẽ. Sacerdotes nõ dixerunt vbi est dominus, ⁊ tenentes legẽ nescierunt me, ⁊ pastores prenaricati sunt in me: ⁊ prophete prophetauerunt in Baal, ⁊ idola secuti sunt. ¶Propterea adhuc iudicio cõtendam vobiscum, ait dom⁹: ⁊ cum filijs vestris discepta bo. Transite ad insulas Cetthim ⁊ videte: ⁊ in Cedar mittite, ⁊ considerate vehementer: ⁊ videte si factum est huiusce modi. Si mutauit gens de os suos, ⁊ certe ipsi non sunt dij ¶Populus vero meus mutauit gloriam suam in idolũ. Obstupescite celi super hoc, ⁊ porte eius desolamini vehementer, dicit dominus. ¶Duo enim mala fecit populus meus, ¶De dereliquerunt fontem aque viue, ⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas, que continere non valent aquas. ¶Nunquid seruus est Jsrael, aut vernaculus, quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones, ⁊ dederũt vocem suam, posuerunt terram eius in solitudinem: Ciuitates eius eruste sunt, ⁊ nõ est qui habitet in eis. ¶Filij quoq; ¶Dempheos ⁊ Taphnes cõstupr̃auerunt te vsq; ad verticem. ¶Nunquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti dominum deum tuum, eo tempore, quo ducebat te p viã? Et nunc q̃d tibi vis in via Egypti, vt bibas aquã turbidã? et quid tibi cum via Assyriorum vt bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, et auersio tua increpabit te. Scito ⁊ vide, quia malum ⁊ amarum est reliquisse te dominum deum tuum, ⁊ non esse timorem mei apud te: dicit dominus deus exercituum. ¶A seculo cõfregisti iugũ meum, rupisti vincula mea: ⁊ dixisti ¶Non seruiam. In omni enim colle sublimi, ⁊ sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantaui te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conuersa es mihi in prauã vinea aliena, ¶Si laueris te nitro, ⁊ multiplicaueris tibi herbã borith: maculata es in iniquitate tua cor̃ã me, dicit dominus deus. Quomodo dicis, ¶Non sum polluta, post Baalim non ambulaui, Vide vias tuas in cõualle, scito quid feceris: cursor leuis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine, in desiderio anime sue attraxit vẽtum amoris sui: nullus auertet eam: omnes qui querũt eã, non deficient in menstruis eius inueniẽt eam. ¶Prohibe pedem tuum a nuditate, ⁊ guttur tuum a siti. Et dixisti, ¶Desperaui, nequaquam faciã: adamaui quippe alienos, ⁊ post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quãdo deprehenditur, sic confusi sunt domus Jsrael, ipsi ⁊ reges eorũ, principes ⁊ sacerdotes, ⁊ prophete eorum: dicentes ligno, ¶Pater meus es tu: ⁊ lapidi, Tu me genuisti. Verterunt ad me tergũ, ⁊ nõ faciẽ: ⁊ in tpe afflictionis sue dicẽt, Surge, ⁊ libera nos. Vbi sunt dij tui quos fecisti tibi? surgant ⁊ liberẽt te in tempore afflictionis tue: secundum numerum quippe ciuitatum tuarũ erãt dij tui Juda. Quid vultis mecũ iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit dominus. Frustra percussi filios vestros, disciplinam nõ receperunt. Deuorauit gladi⁹ vester prophetas vestros quasi leo vastator, generatio vestra. Videte verbum domini, ¶Nũquid solitudo fact⁹ sum Jsraeli, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus, Recessimus, non veniemus vltra ad te? ¶Nunquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fascie pectoralis sue? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, que insuper et malitias tuas docuisti vias tuas, ⁊ in alijs tuis inuentus est sanguis animarum pauperum ⁊ innocentum? ¶Non in fossis inueni eos, sed in omnib⁹ que supra memorani. Et dixisti, Absq; peccato ⁊ innocens ego sum: ⁊ propterea auertatur furor tuus a me. Ecce, ego iudicio contendam tecum, eo q; dixeris, ¶Non peccaui. Quam vilis facta es nimis, iterãs vias tuas? ⁊ ab Egypto confunderis, sicut cõfusa es ab Assur. ¶Nam ⁊ abista egredieris, ⁊ manus tue erunt super caput tuum: quoniam obtriuit dominus confidentiam tuam, ⁊ nihil habebis prosperum.

¶C.S. Juda ab idolorum cultu reuocatur. Cap.iij.

VAlgo dicitur, Si dimiserit vir vxorem suam, ⁊ recedens ab eo, duxerit virum alterum: nũquid reuertetur ad eam vltra? nunquid non polluta, ⁊ contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit dominus. Leua oculos tuos in directum, ⁊ vide vbi non prostrata sis. In vijs sedebas, expectãs eos quasi latro in solitudine: ⁊ polluisti terram in fornicationib⁹ tuis, ⁊ in malitijs tuis. Quam obrem ꝓhibite sunt stille pluuie,

rum,⁊ serotin⁹ imber nō fuit:frons mulieris meretricis fa-
cta est tibi,⁊ noluisti erubescere.Ergo saltem amodo voca
me.Pater me⁹,dux virginitatis mee es tu.Nūquid irasce-
ris in ppetuū,aut pseuerabis in finē.Ecce locuta es,⁊ feci-
sti mala,⁊ potuisti.Et dixit dñs ad me in dieb⁹ Josie regis,
Nunquid vidisti que fecerit auersatrix Jsrael,abyt sibimet
ō.ñ.d. sup oēm montē excelsum,⁊ sub oi ligno frondoso,⁊ fornica
ta est ibi.Et dixi cū fecisset hec oia.Ad me reuertere:⁊ non
C est reuersa.Et vidit preuaricatrix soror ei⁹ Juda,q; p eo
q; mechata esset auersatrix Jsrael,dimisissem eā,⁊ dedis-
sem ei libellū repudij:⁊ nō timuit preuaricatrix Juda so-
ror eius,sed abyt,⁊ fornicata est etiā ipsa,⁊ facilitate for-
nicationis sue cōtaminauit terrā,⁊ mechata est cū lapide⁊ li
gno.Et in oībus bis nō est reuersa ad me preuaricatrix so-
ror eius Juda in toto corde suo,sed in mendacio,ait dñs.
D Et dixit dñs ad me,Justificauit aiaz suā auersatrix Jsrl,
cōparatione preuaricatricis Juda.Vade,⁊ clama sermo
nes istos cōtra aglonē,⁊ dices,Reuertere auersatrix Jsrl,
ait dñs:⁊ nō auertā faciē meā a vobis:q; sanctus ego sum,
dicit dñs,⁊ nō irascar in perpetuū.Verūtamē scito iniqtatē
tuā q; in dūm deū tuū preuaricata es:⁊ dispsisti vias tuas
alienis sub omni ligno frondoso,⁊ vocē meam nō audisti,
ait dñs.Cōuertimini filij reuertētes,dicit dñs:qua ego vir
E uester:⁊ assumā vos vnū de ciuitate,⁊ duos de cognatiōe,
⁊ introducā vos in Sion.Et dabo vobis pastores iusta cor
meū,⁊ pascent vos scientia⁊ doctrina.Cūq; multiplicati
fueritis,⁊ creueritis in terra in diebus illis,ait dñs:non di-
cent vltra,Arca testamēti dñi:neq; ascendet sup cor,neq;
recordabūtur illius,nec visitabit,nec fiet vltra.In tpe illo
vocabūt Jerusalem Solū dñi:⁊ cōgregabūtur ad eū oēs
gentes in nōie dñi in Jerusalem,⁊ nō ambulabūt post pra-
uitatem cordis sui pessimi.In diebus illis ibit domus Ju-
da ad domū Jsrael,⁊ venient simul de terra aquilonis ad
F terrā quā dedi patribus vestris.Ego autē dixi,Quō ponā
te in filios,⁊ tribuā tibi terram desyderabilē,hereditatem
preclarā exercituum gentiū:Et dixi patrem vocabis me,⁊
post me ingredi nō cessabis.Sed quomodo si cōtēnat mu
lier amatorē suū:sic contēpsit me domus Jsrael,dicit dñs.
Vos in vijs audita est,ploratus,⁊ vlulatus filior Jsrael:
G quoniā iniquā fecerūt viam suā,obliti sunt domini dei sui,
Cōuertimini filij reuertentes,⁊ sanabo auersiones vestras.
Ecce,nos venimus ad te:tu enī es dūs deus noster.Vere
mendaces erant colles,⁊ multitudo montium:vere in dño
deo nostro salus Jsrael.Cōfusio comedit laborē patrum
nostrorū ab adolescentia nostra,⁊ greges eorū,⁊ armenta
eorū,filios eorū⁊ filias eorū.Dormiemus in cōfusione no-
stra,⁊ operiet nos ignominia nostra:qm dño deo nostro pec
cauimus nos,⁊ patres nostri ab adolescentia nostra vsq;
ad diem hanc:⁊ non audiuimus vocem domini dei nostri.
¶ Capituli Summarium.Jsraeli incircunciso corde,ma
la ab aquilone imminent. Caput.iij.
A Si reuerteris Jsrael,ait dñs,ad me conuertere.
Si abstuleris offendicula tua a facie mea,non
cōmoueberis.Et iurabis viuit dñs,i veritate,
⁊ in iudicio,⁊ in iustitia:⁊ bñdicent eū gentes ip-
sumq; laudabūt.Hec enī dicit dñs viro Juda,⁊ Jerusalē
Jnovate vobis novale,⁊ nolite serere sup spinas:circūcidi
ose.x.d. mini dño,⁊ auferte preputia cordiū vestrorū viri Juda,et
habitatores Jerusalē:ne forte egrediatur vt ignis indigna
B tio mea,⁊ succēdatur,⁊ nō sit qui extinguat:ppter malitiā
cogitationū vestrarū.Annūtiate in Juda,⁊ in Jerusalem
auditū facite:loquimini,⁊ canite tuba in terra:clamate forti
ter,⁊ dicite,Cōgregamini⁊ ingrediamur ciuitates muni-
ō.j.c. tas.Jeuate signū in Sion.Cōfortamini,nolite stare:q; ma-
lū ego adduco ab aglone,⁊ cōtritionē magnā.Ascēdit leo
C de cubili suo,⁊ predo gentiū se leuauit:egressus est de loco
suo,vt ponat terrā tuā in solitudinē:ciuitates tue vastabun
tur,remanentes absq; habitatore.Sup hoc accingite vos
cilicijs,plangite,⁊ vlulate:q; nō est auersa ira furoris dñi
a nobis.Et erit in die illa,dicit dñs.Peribit cor regis,et
cor principū:⁊ obstupescent sacerdotes,⁊ prophete cōster-
nabuntur.Et dixi,Heu,heu,heu dñe deus,ergo ne decipi-
sti populum istū,⁊ Jerusalē,dicens,Pax erit vobis:⁊ ecce
peruenit gladius vsq; ad animā?Ja tēpore illo dicetur po
pulo huic,⁊ Jerusalem.Uentus vrens in vijs que sunt in
deserto vie filie populi mei,nō ad ventilandū,⁊ ad purgā-
dum.Spiritus plenus ex bis veniet mihi:⁊ nūc ego loquar
iudicia mea cū eis.Ecce,quasi nubes ascendet,⁊ quasi tem
pestas currus eius:velociores aquilis equi illi⁹.Ue nobis,
quoniā vastati sumus.Lena a malitia cor tuum Jerusalē,
vt salua fiat:Usquequo morabuntur in te cogitationes no
xie:Uox enim annuntiātis a Dan,⁊ notū facientis idolū
de monte Ephraim.Dicite gētibus,Ecce auditū est in Je
rusalem custodes venire de terra longinqua,⁊ dare super
E ciuitates Juda vocem suam.Quasi custodes agrorū facti
sunt super eā in gyro:q; me ad iracundiam prouocauit,di
cit dñs.Uie tue,⁊ cogitationes tue fecerūt hec tibi:ista ma sap.ij.
litia tua,q; amara,q; tetigit cor tuum.Uentrem meū,ven-
trem meum doleo,sensus cordis mei turbati sunt in me:nō
tacebo,q;ñ vocem buccine audiuit anima mea,clamorem
prelij.Contritio super contritionē vocata est:⁊ vastata est
omnis terra.Repente vastata sunt tabernacula mea sub-
to pelles mee.Usquequo videbo fugientem,audiam vocē
buccine?Quia stultus populus meus me non cognouit:fi
F lij insipientes sunt,⁊ vecordes:sapientes sunt vt faciāt ma
la,bene autem facere nescierunt.Aspexi terram,⁊ ecce va-
cua erat,⁊ nihili:⁊ celos,⁊ non erat lux in eis.Vidi mōtes,
⁊ ecce mouebantur:⁊ oēs colles conturbati sunt.Intuitus
sum,⁊ nō erat homo:⁊ omne volatile celi recessit.Aspexi,
⁊ ecce Carmelus desertus:⁊ oēs vrbes eius destructe sunt
a facie dñi,⁊ a facie ire furoris eius.Hec enī dicit dñs,De
serta erit oīs terra,sed tamē cōsummationē non faciā.Lu
gebit terra,⁊ merebūt celi desuper,eo q; locutus sum.Co
gitaui,⁊ nō penituit me nec auersus sum ab eo.A voce eq-
G tis,⁊ mittentis sagittā fugit omnis ciuitas:ingressi sunt ar
dua,⁊ ascenderunt rupes:vniuerse vrbes derelicte sunt,et
non habitat in eis homo.Tu autem vastata quid facies?
Cū vestieris te coccino,cū ornata fueris monili aureo,⁊ pī
geris stibio oculos tuos:frustra componeris,cōtempserūt
te amatores tui,animā tuā querent.Uocem enim quasi pti
rientis audiui,angustias vt puerpere.Uor filie Sion inter
morientes,expandentesq; manus suas.Ue mihi quia defe
cit anima mea propter interfectos.
¶ Capituli Summarium.Minatur dominus Judeis eri
tium ob sceleram pernicaciam. Caput.v.
A Circumite vias Jerusalē,⁊ aspicite,⁊ cōsydera-
te,⁊ querite in plateis eius,an inueniatis virū fa-
cientē iudiciū,⁊ querentē fidē:⁊ propitius ero ei.
Oō si etiā viuit dñs,dixerint:⁊ hoc falso iura-
bunt.Dñe oculi tui respiciūt fidē:percussisti eos,⁊ nō dolue-
rūt:attriuisti eos,⁊ renuerūt accipe disciplinā:iduruerūt
facies suas supra petrā,⁊ noluerūt reuerti.Ego autē dixi.
Forsitā pauperes sunt,⁊ stulti,ignorātes viā dñi,iudicium
B dei sui.Ibo igit ad optimates,⁊ loquar eis:ipsi enī cognō-
nerunt viam dñi,iudiciū dei sui.⁊ ecce,magis hi simul con
fregerunt iugum,ruperunt vincula.Ideirco percussit eos
leo de sylua lupus ad vesperam vastauit eos,pardus vigi
lans super ciuitates eorū.Oīs qui egressus fuerit ex eis ca
pietur:q; multiplicate sunt preuaricationes eorū,confor-
tate sunt auersiones eorū.Super quo propitius tibi esse po-
tero?Filij tui dereliquerunt me,⁊ iurant in bis qui nō sunt
deij.Saturaui eos,⁊ mechati sunt,⁊ in domo meretricis lu
C xuriabant.Eq amatores in feminas et emissarij facti sunt Ezechi.
vnusquisq; ad vxorē proximi sui hinniebat.Numqd super xxiij.c.
his non visitabo,dicit dominus,et in gente tali non vlc-
scetur anima mea?Ascendite muros eius,⁊ dissipate,con-
summationem autē nolite facere:auferte propagines ei⁹,
quia non sunt domini.Preuaricatione enim preuaricata
est in me domus Jsrael,⁊ domus Juda,ait dñs.Negauc-
runt dñm,⁊ dixerūt,Nō est ipse:neq; veniet super nos ma-

lum:gladium,

lum gladiū, & famē nō videbimus. Prophete fuerūt in vē
tum locuti, & responsum non fuit in eis: hec ergo euenient
illis. Hec dicit dominꝰ deꝰ exercituum. Quia locuti estis
verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignē: et
populum istum in ligna, & vorabit eos. Ecce ego adducam
super vos gentē de longinquo domus Israel ait dñs: gen-
tem robustā: gentē antiquā: gentē cuiꝰ ignorabilis linguā,
nec intelliges quid loquat. Pharetra eiꝰ quasi sepulchrum
patēs: vniuersi fortes. Et comedet segetes tuas, & panē tuū
deuorabit filios tuos, & filias tuas: comedet gregē tuū, & ar
menta tua: comedet vineā tuā, & ficū tuam, & cōteret vrbes
munitas tuas, in quibꝰ tu habes fiduciā, gladio. Uerūtamē
in diebꝰ illis, ait dñs, nō faciā vos in cōsummationē. Cū
si direritis, Quare fecit nobis dñs deꝰ noster hec oia, dices
ad eos. Sicut dereliquistis me, & seruistis deo alieno in ter
ra vestra, sic seruietis alienis in terra nō vestra. Annūtiate
hec domui Jacob, & auditū facite in Juda dicētes. Audi
populе stulte qui nō habes cor: qui habētes oculos nō vi-
detis: & aures, & nō auditis. Me ergo nō timebitis, ait dñs,
& a facie mea nō dolebitis: Qui posui arenā terminū mari
preceptū sempiternū qō non pteribit: & cōmouebunt, & non
poterūt: & intumescēt fluctus eius, & nō transibūt illud po-
pulo aūt huic factū est cor incredulū & exasperās: recesserūt
& abierūt. Et nō direrūt in corde suo. Timeamꝰ dñm deū
nostrū, qui dat nobis pluuiā tēporaneā & serotinā in tēpore
suo: plenitudinē annue messis custodientē nobis. Iniqui-
tates vestre declinauerūt hec: & peccata vestra phibuerūt
bonū a vobis. Quia inuēti sunt i populo meo impij: insidiātes
quasi aucupes. Jaqueos ponētes & pedicas ad capiēdos vi
ros. Sicut decipula plena auibus, sic domus eorū plene
dolo: ideo magnificati sunt & ditati. Incrassati sunt & im-
pinguati: & preterierunt sermones meos pessime. Causam
non iudicauerūt, cām pupilli nō direxerunt, & iudiciū pau
perum nō iudicauerunt. Nunquid super his nō visitabo,
dicit dñs: aut super gentē huiusce modi nō vlciscet aīa mea,
Stupor & mirabilia facta sunt in terra: pphete pphetabāt
mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: &
populus meꝰ dilexit talia: qd igitur fiet in nouissimo eius:

¶ S. Judeorum fraus & auaritia. Caput. vj.

Confortamini filij Beniamin in medio Jerusa
lem, & in Thecua clāgite buccina, & super Betha
carem leuate vexillū: quia malū visum est ab aqui
lone & cōtritio magna. Speciose & vdelicate assi
milaui filiā Sion. Ad eā veniēt pastores, & greges eorū: fi-
xerunt in ea tentoria in circuitu: pascet vnusquisq eos qui
sub manu sua sunt. Sanctificate super eā bellū: consurgite, &
ascendamus in meridie. Ue nobis, quia declinauit dies: quia
longiores facte sunt vmbre vesperi. Surgite, & ascēdamꝰ
in nocte, & dissipemus domos eius. Quia hec dicit dñs exer
cituum, Cedite lignum eius, & fundite circa Jerusalē agge
rem: hec est ciuitas visitationis, omnis calumnia in medio
eius. Sicut frigidam facit cisterna aquā suā: sic frigidā fe-
cit malitiā suā: iniquitas & vastitas audiet in ea, coram me
semper infirmitas & plaga. Erudire Jerusalē, ne forte rece-
dat aīa mea a te, ne forte ponā te desertā terrā inhabitabi-
lem. Hec dicit dñs exercituū, Usq ad racemū colligēt qsi
in vinea reliquias Israel: conuerte manū tuā, quasi vin-
demator ad cartallū. Cui loquar: & quē cōtestabor, vt au-
diat: ecce, incircūcise aures eorū, & audire nō possunt. Ecce
verbū dñi factū est eis in opprobriū: & non suscipiēt illud.
Idcirco furore dñi plenus sum, & laborauī sustinēs: effun-
de super parulū foris, & super consiliū iuuenū simul: vir eñ cū
muliere capiet, senex cū pleno dierū. Et transibunt domus
eorū ad alteros, agri & vxores pariter: qr extendam manū
meā super habitātes terrā, dicit dñs. A minore quippe vsq
ad maiorem oēs auaritie studēt: & a pphēta vsq ad sacer
dotē cūcti faciūt dolū. Et curabāt contritionē filie populi
mei cū ignominia, dicētes, Pax, pax: & nō erat pax. Cōfu-
sisunt, qr abominationē fecerūt: quin potiꝰ confusione non
sunt cōfusi, & erubescere nescierūt. Quā ob rē cadēt iter rue
tes: in tēpore visitationis sue corruēt, dicit dñs. Hec dicit
dominꝰ, State super vias, & videte, & interrogate de semitis
antiquis que sit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis re-
frigeriū aīabus vestris. Et direrūt, Nō ambulabimꝰ. Et cō
stitui super vos speculatores. Audite vocē tube. Et direrūt,
Non audiemꝰ. Ideo audite gētes, & cognosce cōgregatio,
quāta ego faciā eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala
super populū istū, fructū cogitationū eius: qr verba mea non
audierūt, & legē meā piecerūt. Ut qui mihi thus de Saba
affertis, & calamū suaue olentē de terra longinqua: Holo-
caustomata vestra nō sunt accepta, & victime vestre nō pla-
cuerūt mihi. Propterea hec dicit dominꝰ. Ecce ego dabo
in populū istū ruinas, & ruent in eis patres & filij simul, vici
nus & primus, & peribūt. Hec dicit dñs, Ecce populus ve-
niet de terra aquilonis, & gens magna cōsurget a finibꝰ ter
re. Sagittā & scutū arripiet: crudelis est, & nō miserebit. vox
eius quasi mare sonabit: & super equos ascendēt, pparati
quasi vir ad prelium, aduersus te filia Sion. Audiuimꝰ famā
eius, dissolute sunt manus nostre: retribulatio apprehēdit
nos, dolores vt parturientē. Nolite exire ad agros, & via
ne ambuletis: qm gladius inimici pauor circūitu. Filia po
puli mei accingere cilicio, & cōspergere cinere: luctū vnige-
nti fac tibi planctū amarū, qr repente veniet vastator super
nos. Probatorē dedi te in populo meo robustū: & scies, et
probabis vias eorū. Oēs isti principes declinātes, ambu-
lantes fraudulenter, es & ferrū: vniuersi corrupti sunt. De-
fecit sufflatorium, in igne cōsumptum est plūbum, frustra cō
flaut conflatores: malitie enim eorum nō sunt cōsumpte. Ar
gentum reprobum vocate eos, qr dominus proiecit illos.

¶ Capituli Summarium. Ceremonie non placent deo, si magna vitia non deserantur. Caput. vij.

Verbū qō factū ē ad Jeremiā a dño, dicēs, Sta
in porta domus dñi, & pdica ibi verbum istud, &
dic. Audite verbū dñi oīs Juda, q ingredimini
p portas has vt adoretis dñm. Hec dicit dñs
exercituum deꝰ Israel, bonas facite vias vestras, & studia
vra: & habitabo vobiscū i loco isto. Nolite confidere in vbis
mēdacij dicētes. Templū dñi, templū dñi, tēplum dñi est.
Qm si bene direxeritis vias vestras & studia vra: si feceritis
iudiciū inter virū & proximū ei, aduenē & pupillo & vidue nō
feceritis calūniā, nec sanguinē innocentē effuderitis in lo-
co hoc, & post deos alienos nō ambulaueritis in malū vo
bismetipsis: habitabo vobiscū in loco isto, in terra quam
dedi patribus vestris a seculo vsq in seculū. Ecce: vos cō
fiditis vobis in sermonibꝰ mēdacij: qui nō pderūt vobis.
Furari, occidere, adulterari, iurare mēdaciter, libare Ba-
alim, & ire post deos alienos, quos ignoratis. Et venistis, & ste
tistis cora me in domo hac, in qua inuocatū est nomē meū,
& diristis, Liberati sumus, eo qd fecerimus oēs abomina-
tiones ista. Numquid ergo spelūca latronū facta est domus
ista, in qua inuocatū est nomē meū in oculis vestris? Ego
sum: ego vidi, dicit dñs. Ite ad locum meū in Silo, vbi ha
bitauit nomē meū a principio: & videte q fecerim ei ppter
malitiam populi mei Israel. Et nūc qr fecistis oia opera
hec, dicit dñs: & locutus sum ad vos mane consurgēs, & lo
quēs & nō audistis: & vocaui vos, & nō rūdistis, faciam do-
mui huic in qua inuocatum est nomē meū, & in qua vos ha-
betis fiduciā: & loco quē dedi vobis, & patribꝰ vestris, sicut
feci Silo: & pjciam vos a facie mea, sicut proieci oēs fra-
tres vestros vniuersum semen Ephraim. Tu ergo noli ora
re p populo hoc, nec assumas p eis laudē & orationē, & non
obsistas mihi qr nō exaudiā te. Nōne vides quid isti faciūt
in ciuitatibꝰ Juda & in plateis Jerusalē? Filij colligunt li
gna, & pres succēdūt ignē, & mulieres cōspergūt adipē, vt fa
ciāt placētas regie celi, & libēt dijs alienis, vt me ad iracūdiā
puocēt. Numquid me ad iracūdiā puocāt, dicit dñs: nōne
semetipsos in confusionē vultꝰ sui? Ideo hec dicit dñs
deus, Ecce furor meus, & indignatio mea conflatur super
locum istum, super viros, & sup iumēta, & sup lignū regio-
nis, & sup fruges terre, & succēdet, & nō extinguet. Hec dicit

Jla. j. f. jac. vij. c.
Infra xxxj. d.
Jla. lxvj. d. & Infra xlij. d.
Matth. xj. d.
Jla. j. d.
Infra xxj. d.
Matth. xxj. b.
mar. xj. c. luc. xix. g
Prou j. c
Isa. lxv. b. j. re. iij. b
Infra xliij. d.
Infra xliij. c.

dñs exercituũ deus Jsrael, Holocaustomata vestra addite victimis vestris, & comedite carnes: q; non sum locutus cum patribus vestris, & nõ precepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti, de verbo holocaustomatũ & victimarũ. sed hoc verbũ precepi eis, dicens, Audite vocẽ meã, & ero vobis deus, & vos eritis mihi popul⁹: & ambulate in omni vía quã mãdauo vobis, vt bene sit vobis. Et nõ audierunt, nec inclinauerũt aurẽ suam: sed abierũt in voluntatibus & in prauitate cordis sui mali: factiq; sunt retrorsum & nõ in ante, a die qua egressi sunt patres eorum de terra Egypti, vsq; ad diẽ hãc. Et misi ad vos oẽs seruos meos prophetas per diẽ, cõsurgens diluculo, & mittẽs. Et nõ audierunt me, nec inclinauerũt aurẽ suã: sed induratierũt ceruicẽ suã: & pessimi operati sunt, sup patres eorũ. Et loqueris ad eos oia verba hec, & nõ audient te: & vocabis eos, & nõ rũdebũt tibi. Et dices ad eos, Hec est gens que nõ audiuit vocẽ dñi dei sui, nec recepit disciplinã. Perijt fides, & ablata est de ore eorũ. Tonde capillũ tuũ & pijce, & sume in directũ planctũ: q; piecit dñs, & reliquit gñationẽ furoris sui, q; fecerũt filij Juda malũ in oculis meis, dicit dñs. Posuerũt offendicula sua in domo in qua invocatũ est nomẽ meũ, vt polluerẽt eã: & edificauerũt excelsa. Topheth, q̃ est i valle filij Ennõ: vt incẽderent filios suos, & filias suas igni: q̃ nõ precepi nec cogitaui in corde meo. Ideo ecce dies venient, dicit dñs, et nõ dicet amplius, Topheth & vallis filij Ennon, sed vallis interfectiõis: & sepelient in Topheth eo q; nõ sit locus. Et erit morticinũ p; ri huius in cibũ volucrib⁹ celi & bestijs terre, & nõ erit qui abigat. Et quiescere faciã de vrbib⁹ Juda, & de plateis Jerusalem vocem gaudij & vocem letitie, vocẽ sponsi & vocem sponse: in desolatione enim erit terra.

¶ Capituli Summarium. Noluerũt Judei resipiscere ad vocem prophetarum. Caput.viij.

In illo tpe, ait dñs eijcient ossa regis Juda, & ossa principũ eius, & ossa sacerdotũ, & ossa pphetarũ & ossa eorũ qui habitauerũt Jerusalẽ. de sepulchris suis: & expandẽt ea ad solẽ, & lunã, & omnẽ militiã celi q̃ dilexerũt, & quib⁹ seruierũt, & post q̃ ambulauerũt, & q̃ quesierũt & adorauerũt. Nõ colligẽtur, & nõ sepelientur: in sterquiliniũ sup faciẽ terre erũt. Et eligent magis mortẽ q̃ vitã oẽs qui residui fuerint de cognatiõe hac pessima in vniuersis locis q̃ derelicta sunt, ad que eieci eos dicit dñs exercituũ. Et dices ad eos, Hec dicit dñs, Nũquid qui cadet, nõ resurget: & qui auersus est nõ reuertet: Quare ergo auersus est pp̃s iste in Jerusalẽ auersione cõtentiosa: Apprehenderũt mẽdaciũ, & noluerũt reuerti. Attendi, & auscultaui: nemo qõ bonũ est loquut, nullus est q̃ agat penitentiã super pctõ suo, dicẽs, Quid feci: Oẽs cõuersi sunt ad cursum suũ, quasi equus impetu vadẽs ad preliũ. Milius in celo cognouit tẽpus suum: turtur, & hirũdo, & ciconia custodierũt tẽpus aduẽtus sui: pp̃s aũt meus non cognouit iudiciũ dñi. Quõ dicitis, Sapientes nos sumus, & lex dñi nobiscum est: Vere mẽdaciũ operatus est stylus mẽdax scribarũ. Cõfusi sunt sapientes, perterriti & capti sunt: verbũ eñ dñi proiecerũt, & sapiẽtia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorũ exteris, agros eorũ heredibus: q; a minimo vsq; ad maximũ oẽs auaritiã sequunt: a pphẽta vsq; ad sacerdotẽ cũcti faciũt mẽdaciũ. Et sanabãt cõtritionẽ filie pp̃li mei ad ignominiã dicẽtes, Pax, pax: cũ esset pax. Confusi sunt, q; abominationẽ fecerũt: quinimo cõfusione nõ sunt cõfusi, & erubescere nescierũt: idcirco cadẽt inter corruẽtes, in tpe visitatiõis sue corruẽt, dicit dñs. Cõgregãs cõgregabo eos, ait dñs. Nõ est vua in vitib⁹, & nõ sunt ficus in ficulnea, foliũ defluxit: & dedi eis q̃ preter gressa sunt. Quare sedemus: cõuenite & ingrediamur ciuitatẽ munitã, & sileamus ibi: q; dñs deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquã fellis: peccauimus eñ dño. Expectauimus pacẽ, & non erat bonũ: tps medele, & ecce formido. A Dan audit⁹ est fremitus equorũ eius, a voce hinnitus pugnatorũ eius cõmota est omis terra. Et venerũt, & devorauerũt terrã, & plenitudinẽ eius: vrbẽ & habitatores eius. Quia ecce ego mittã vobis serpentes regulos, quibus nõ incãtatio: & mordebũt vos, ait dominus. Dolor meus super dolorem: in me cor meum merẽs. Ecce, vox clamoris filie populi mei de terra longinqua, Nũquid dñs nõ est in Sion: aut rex eius nõ est in ea: Quare ergo me ad iracundiã concitauerũt in sculptilibus suis, & in vanitatibus alienis: Transijt messis, finita est estas & nos saluati nõ sumus. Super contritione filie populi mei cõtristatus sum & cõtristatus, stupor obtinuit me. Nũquid resina non est in Galaad: aut medicus nõ est ibi: quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei:

¶ L. S. Deploratur interitus Jsraelitarum. Caput.ix.

Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarũ: & plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei: Quis dabit me in solitudine diuersoriũ viatorũ: & derelinquã populũ meũ, & recedã ab eis: q; oẽs adulteri sunt, & cetus prevaricatorũ. Et extẽderũt linguã suã quasi arcũ mẽdacij & nõ veritatis: cõfortati sunt in terra, q; de malo ad malum egressi sunt, & me nõ cognouerũt, dicit dñs. Vnusquisq; se a proximo suo custodiat, & in omni fratre suo nõ habeat fiduciã: q; oĩs frater supplantãs supplãtabit: & oĩs amicus fraudulẽter incedet. Et vir fratrẽ suũ derideb it, & veritatẽ nõ loquẽtur: docuerunt enĩ linguã suã loqui mendaciũ vt iniq; agerẽt laborauerunt. Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire me, dicit dñs. Propterea hec dicit dñs exercituũ, Ecce ego conflabo & probabo eos: quid enĩ aliud faciã a facie filie populi mei: Sagitta vulnerãs lingua eorũ, dolũ locuta est. In ore suo pacẽ cũ amico suo loquitur, & occulte ponit ei insidias. Nũquid sup hijs nõ visitabo, dicit dñs: aut in gẽte huiusce modi nõ vlciscetur aĩa mea: Super mõtes assumã fletũ ac lamentũ, & super speciosa deserti plãctũ: eñ incẽsa sunt, eo q̃ nõ sit vir pertransiẽs: & nõ audierunt vocẽ possidentis: a volucre celi vsq; ad pecora trãsmigrauerunt & recesserunt. Et dabo Jerusalẽ in aceruos arene, & cubilia draconũ: & ciuitates Juda dabo in desolationẽ, eo q̃ nõ sit habitator. Quis est vir sapiẽs qui intelligat hoc, & ad quẽ verbum oris dñi fiat vt annuntiet istud: quare perierit terra, et exusta sit quasi desertum eo q̃ nõ sit qui pertrãseat: Et dixit dñs, Quia dereliquerũt legẽ meã, quã dedi eis, & nõ audierunt vocẽ meã, & nõ ambulauerũt in ea: & abierunt post prauitatẽ cordis sui, & post Baalim, q̃ didicerunt a patribus suis. Ideo hec dicit dñs exercituũ deus Jsrael, Ecce ego cibabo pp̃lm istũ absynthio, & potũ dabo eis aquã fellis: & dispergã eos in gẽtibus, quas non nouerunt ipsi et patres eorũ: & mittã post eos gladiũ donec cõsumant eos. Hec dicit dñs exercituũ, Cõtẽplamini, & vocate lamẽtatrices, vt veniãt: & ad eas que sapientes sunt, mittite, & properent, festinent & assumant super nos lamentũ. Deducant oculi nostri lachrymas, & palpebre nostre effluant aquis: q; vox lamentationis audita est de Sion, Quõ vastati sumus et cõfusi vehementer: q; dereliquimus terrã, eñ dejecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbũ dñi, & assumant aures vestre sermonem oris eius: & docete filias vestras lamentũ, & vnaqueq; proximã suã planctũ: q; ascẽdit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos de foris, iuuenes de plateis. Loquere, Hec dicit dñs, Et cadet morticinũ hois quasi stercus sup faciẽ regionis, & quasi fenũ post tergũ metentis, & nõ est qui colligat. Hec dicit dñs, Non glorietur sapiens in sapientia sua, & nõ glorietur fortis in fortitudine sua, & nõ glorietur dives in diuitijs suis: sed in hoc glorietur qui glorian. scire & nosse me q; ego sum dñs qui facio miam & iudiciũ & iustitiam in terra. hec enim placẽt mihi, ait dñs. Ecce dies veniũt, dicit dñs: & visitabo super oẽm qui circũcisum hz preputiũ, sup Egyptũ, & super Judã, & super Edom, & super filios Ammon, & super Moab, & super omnes qui attonsi sunt in comam, habitantes in deserto: q; omnes gentes habent preputium, omnis aũt domus Jsrael incircũcisi sunt corde.

¶ Capituli Summarium. Vanus cultus idolorum, cum deus sit verus deus. Caput.x.

Audite verbū qō locut⁹ est dñs sup vos domus Jsrael, Hec dicit dñs: Juxta vias gētiū nolite discere: ⁊ a signis celi nolite metuere, q timēt gētes: qz leges ppl'oꝝ vane sunt: qz lignū de saltu precidit op⁹ man⁹ artificis in ascia. Argēto ⁊ auro decorauit illud, clauis ⁊ malleis cōpegit, vt nō dissoluat. Jn similitudinē palme fabricata sunt, ⁊ nō loquent: portata tollentur: qz incedere nō valēt. Nolite ergo timere ea, qz nec male possunt facere, nec bene. Non est similis tui dñe: magn⁹ es tu, ⁊ magnū nomē tuū in fortitudine. Quis nō timebit te o rex gentiū: Tuū est enī decus. Jnter cunctos sapientes gentium, ⁊ in vniuersis regnis eorū nullus est similis tui. Pater insipientes ⁊ fatui pbabuntur: doctrina vanitatis eorū lignū est. Argentū inuolutū, de Tharsis affert: ⁊ aurū de ophaz: opus artificis, ⁊ manus erarij: hyacinthus ⁊ purpura indumentū eorū. opus artificū vniuersa hec. Dñs autē deus verus est: ipse deus viuēs, ⁊ rex sempiternus. Ab mdignatione eius cōmouebitur terra: ⁊ nō sustinebūt gētes cōminationē eius. Sic ergo dicetis eis, Dij q celos ⁊ terram non fecerūt, pereāt, de terra ⁊ de his que sub celo sunt. Qui facit terrā in fortitudine sua, pparat orbē in sapiētia: ⁊ prudentia sua extendit celos. Ad vocē suā dat multitudinem aquarū in celo, ⁊ eleuat nebulas ab extremitatib⁹ terre: fulgura in pluuiā facit, ⁊ educit vētū de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia, cōfusus est artifex oīs in sculptili: qm falsum est qd conflauit ⁊ nō est spūs in eis. Uana sunt, ⁊ opus risu dignū: in tpe visitationis sue peribunt. Nō est his similis pars Jacob: q enim formauit oīa, ipse est: ⁊ Jsrael virga hereditatis ei⁹: Dñs exercituū nomen illi. Cōgrega de terra cōfusionē tuā, que habitas in obsidione: qz hec dicit dñs, Ecce, ego longe pjiciam habitatores terre in hac vice: ⁊ tribulabo eos, ita vt nō inueniantur. Ue mihi sup cōtritione mea, pessima plaga mea. Ego aūt dixi, Plane hec infirmitas mea est, ⁊ portabo illā. Tabernaculū meū vastatū est, oēs funiculi mei dirupti sunt: filij mei exierūt ad me, ⁊ nō subsistūt: nō est q extēdat vltra tē torium meū, ⁊ erigat pelles meas. Quia stulte egerūt pastores, ⁊ dominū nō qsierūt: ppterea nō intellexerūt, ⁊ oīs grex eorū dispersus est. Vox auditionis ecce venit, ⁊ cōmotio magna de terra aquilonis vt ponat ciuitates Juda in solitudinē habitaculū draconū. Scio dñe qz nō est hominis via eius: nec viri est vt ambulet, ⁊ dirigat gressus suos. Corripe me dñe, verūtamē in iudicio, ⁊ nō in furore tuo: ne forte ad nihilū redigas me. Effunde indignationē tuā sup gentes que nō cognouerūt te, ⁊ super prouincias que nomē tuum nō inuocauerūt: qz comederūt Jacob, ⁊ deuorauerūt eum ⁊ consumpserūt illum: ⁊ deus eius dissipauerunt.

¶ Capituli Summarium. Dei fedus in exitu de Egypto percussum Judeis de oculos reducitur. Caput. xj.

Verbū qō factū est a dño ad Jeremiā, dicēs, Audite verba pacti huius, ⁊ loquimini ad viros Juda, ⁊ ad habitatores Jerusalē, ⁊ dices ad eos: hec dicit dñs deus Jsrael, Maledict⁹ vir q nō audierit verba pacti huius: qō pcepi patrib⁹ vestris in die qua eduxi eos de terra Egypti de fornace ferrea, dicēs, Audite vocem meā, ⁊ facite oīa que pcepi vobis: ⁊ eritis mihi in pplm, ⁊ ego ero vobis in deū: vt suscitē iuramentū, qō iurauī patribus vestris daturū me eis, terrā fluentē lacte et melle: sicut est dies hec. Et rndi, ⁊ dixi, amen dñe. Et dixit dñs ad me, Uociferare oīa verba hec in ciuitatib⁹ Juda, ⁊ foris Jerusalē: dicēs. Audite verba pacti huius, ⁊ facite illa qz contestans cōtestatus sum patres vestros in die qua eduxi eos de terra Egypti vsqz ad diē hāc. Mane consurgens cōtestatus sum, ⁊ dixi, Audite vocē meā. ⁊ nō audierūt nec inclinauerūt aurē suā: sed abierūt vnusqsqz in pruitate cordis sui mali. Et induxi sup eos oīa verba pacti huius, qō pcepi vt facerēt, ⁊ nō fecerūt. Et dixit dñs ad me Inuēta est cōiuratio in viris Juda, ⁊ in habitatorib⁹ Jerusalē. Reuersi sunt ad iniqtates patrū suorū priores: q noluerunt audire verba mea. Et hi ergo abierunt post deos alienos, vt seruirēt eis. Jrritum fecerunt domus Jsrael et domus Juda pactum meū, quod pepigi cū patribus eorū. Quamobrem hec dicit dñs, Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterūt: ⁊ clamabunt ad me, et non exaudiam eos. Et ibūt ciuitates Juda, ⁊ habitatores Jerusalē, ⁊ clamabūt ad eos quibus sīb ant, ⁊ nō saluabūt eos in tēpore afflictionis eorū. Secundū numerū enim ciuitatū tuarum erāt dij tui Juda: ⁊ scōm numerū viarum Jerusalē posuisti aras cōfusiōis ad libādū Baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, ⁊ ne assumas p eis laudē, ⁊ orationē: qz non exaudiā in tēpore clamoris eorū ad me, in tempore afflictionis eorū. Quid est q dilectus meus in domo mea facit scelera multa: numquid carnes sancte auferent a te malitias tuas, in quibus gloriata es? Olīuā vberē, pulchram, fructiferam, speciosam vocauit dñs nomē tuū. Ad vocem loquele, grandis erarsit ignis in ea, ⁊ cōbusta sunt fruteta eius. Et dominus exercituū qui plantauit te, locutus est super te malū: pro malis dom⁹ Jsrael ⁊ domus Juda, que fecerūt sibi ad irritādum me libantes Baalim. Tu autē domine domōstrasti mihi, ⁊ cognouī: tu ostendisti mihi studia eorū. Et ego quasi agnus mānsuetus, qui portatur ad victimā: ⁊ non cognoui quia cogitauerunt super me cōsilia, dicentes, Mittamus lignum in panem eius, et eradamus eum de terra viuēntiū, ⁊ nomē eius nō memoretur amplius. Tu aūt dñe sabaoth, qui iudicas iuste, ⁊ probas renes ⁊ corda, videā vltionē tuam ex eis: tibi enim reuelaui causam meam. Propterea hec dicit dñs ad viros Anatoth, qui querunt animā tuā, ⁊ dicūt. Non ppbetabis in nomine domini, ⁊ nō morieris in manib⁹ nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo sup eos: iuuenes morientur in gladio, filij eorum ⁊ filie eorū morientur in fame, ⁊ reliquie non erunt ex eis: inducam enim malum super viros anatoth, annum visitationis eorum.

¶ S. Malorū in hoc mūdo felicitas. Caput. xij.

Justus quidē tu es dñe, si disputē tecū: verumtamen iusta loquar ad te: quare via impiorū prosperat: bene est oīb⁹ q p̄uaricant, ⁊ iniqz agūt? Plātasti eos, ⁊ radicē miserūt: pficiūt, ⁊ facīt fructū: prope es tu ori eorū, ⁊ longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me, vidisti me, ⁊ pbasti cor meū tecū. Cōgrega eos quasi gregem ad victimā, ⁊ sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit terra, ⁊ herba omnis regionis siccabitur ppter malitiā habitantiū in ea? Consumptū est animal ⁊ volucre: quoniā dixerūt, Non videbit nouissima nostra. Si cū peditibus currens laborasti: qūo contendere poteris cum equis? Cum aūt in terra pacis securus fueris quid facies in superbia Jordanis. Nam ⁊ fratres tui, ⁊ domus patris tui, etiā ipsi pugnauerūt aduersum te, ⁊ clamauerunt post te plena voce. Ne credas eis, cū locuti fuerint tibi bona. Reliqui domū meā, dimisi hereditatē meā: dedi dilectam animā meā in man⁹ inimicorū eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in sylua: dedit cōtra me vocē, ideo odiui eā. Numqd auis discolor hereditas mea mihi nūquid auis tincta p totū? venite cōgregamini oēs bestie terre, properate ad deuorādū. Pastores multi demoliti sunt vineā meā, cōculcauerūt partē meā: dederūt portionē meā desyderabilē in desertū solitudinis. Posuerūt eā in dissipationē, luxitq sup me. desolatione desolata est oīs terra, qz nullus est q recogitet corde. Sup oēs vias deserti venerūt oēs vastatores terre, qz gladius dñi deuorabit ab extremo terre vsqz ad extremū ei⁹: nō est pax vniuerse carni. Seminauerūt triticū, ⁊ spinas messuerūt: hereditatē acceperūt, ⁊ nō eis pderit. Cōfundemini a fructib⁹ vīs, ppter irā furoris dñi. Hec dicit dñs aduersus oēs vicinos meos pessimos, qui tangunt hereditatē, quam distribui populo meo Jsrael: Ecce, ego euellā eos de terra sua, ⁊ domum Juda euellam de medio eorū. Et cū euulsero eos, cōuertar, ⁊ miserebor eorū: ⁊ reducā eos, virū ad hereditatē suā, ⁊ virū in terrā suā. Et erit: si eruditi didicerīt vias ppli mei, vt iurēt in noīe meo viuit dñs, sicut docuerunt populū meū iurare

Baal redificabũtur in medio populi mei. Qđ si non audierint: euellã gentẽ illã euulsione ⁊ perditione, ait dominus.

¶ Capitulũ Summarium. Judicio lũbaris prefiguratur Jude misera inspersio. Caput xiij.

A Hec dicit dñs ad me. Vade ⁊ possidetibi lumbare lineũ ⁊ pones illud sup lũbos tuos, ⁊ in aquã nõ inferes illud. Et possedi lũbare iurta verbũ dñi ⁊ posui circa lũbos meos. Et factus est sermo dñi ad me scđo dicẽs. Tolle lumbare qđ possedisti, qđ est circa lumbos tuos, ⁊ surgẽs vade ad Euphraten, ⁊ absconde ibi illud in foramine petre. Et abij, ⁊ abscõdi illud in Euphrate sicut preceperat mihi dñs. Et factum est post dies plurimos dixit dñs ad me. Surge ⁊ vade ad Euphraten: ⁊ tolle inde lumbare, qđ precepi tibi vt absconderes illud ibi. Et abij ad Euphraten, ⁊ fodi, ⁊ tuli lumbare de loco vbi absconderam illud, ⁊ ecce cõputruerat lumbare, ita vt nulli vsui aptũ esset. Et factũ est verbum dñi ad me, dicens. Hec dicit dñs, Sic cõputrescere faciã superbiã Juda, ⁊ superbiã Jerusalẽ multã. populũ istũ pessimũ, qui nolunt audire verba mea, ⁊ ambulant in prauitate cordis sui: abieruntq; post deos alienos, vt seruirent eis ⁊ adorarent eos: ⁊ erunt sicut lumbare istud qđ nulli vsui aptum est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi oẽm domũ Jsrael, ⁊ omnẽ domũ Juda, dicit dñs: vt esset mihi in populũ, ⁊ in nomẽ, ⁊ in laudẽ, ⁊ in gloriam: et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonẽ istũ. Hec dicit dñs deus Jsrael, Omis lagũcula implebitur vino. Et dicẽt ad te. Nunqd ignoramus qz omis lagũcula implebit vino? Et dices ad eos. Hec dicit dñs, Ecce ego implebo omnes habitatores terre huius, ⁊ reges qui sedẽt de stirpe Dauid super thronũ eius, ⁊ sacerdotes, ⁊ prophetas, ⁊ oẽs habitatore Jerusalẽ, ebrietate: ⁊ dispergã eos virũ a fratre suo, ⁊ patres, ⁊ filios pariter, ait dñs: nõ percã, ⁊ nõ cõcedã: neqz miserebor vt nõ disperdã eos. Audite ⁊ auribus percipite. :ihuc. j. a. Nolite elevari, qz dñs locutus est. Date dño deo vestro gloriam antequã cõtenebrescat, ⁊ antequã offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucẽ, ⁊ ponet eam in vmbrã mortis, ⁊ in caliginẽ. Quodsi hoc non audieritis in abscondito plorabit aĩa mea a facie superbie. Plorans plorabit, ⁊ deducet oculus meus lachrymã, qz captus est grex dñi. Die regi ⁊ dñatrici, Humiliamini sedete: qm descendet de capite vestro corona glorie vestre. Ciuitates austri clause sunt, ⁊ nõ est qui aperiat: trãslata est oĩs Juda transmigratione perfecta. Leuate oculos vestros, ⁊ videte q venitis ab aquilone: vbi est grex qui datus est tibi, pecus inclytum tuũ? Quid dices cũ visitauerit te? Tu enim docuisti eos aduersum te, ⁊ erudisti in caput tuũ. Nũquid nõ dolores apprehendẽt te, quasi mulierẽ parturientẽ? Quod si dixeris in corde tuo. Quare venerunt mihi hec? Propter multitudinem iniquitatis tue revelata sunt verecũdiora tua, pollute sunt plante tue. Si mutare põt Ethiops vellẽ suũ aut pardus varietates suas: ⁊ vos poteritis benefacere, cũ didiceritis malũ. Et dissipabo eos quasi stipulã q vẽto raptat in deserto. Hec sors tua pars q mẽsure tue a me, dicit dñs: qz oblita es mei, ⁊ cõfisa es in mẽdacio. vnde ⁊ ego nudaui femora tua cõtra faciẽ tuã, ⁊ apparuit ignominia tua, adulteria tua, ⁊ hinnitus tuus, scelus fornicationis tue: super colles in agro vidi abominationes tuas. Ue tibi Jerusalem: non mundaberis post me: vsquequo adhuc?

¶ L. S. Siccitas terre Judeox malitie imputãda. Cxiiij.

Quod factũ est verbũ dñi ad Jeremiã de sermõibus siccitatis. Luxit Judea, ⁊ porte eius corruerũt ⁊ obscurate sunt in terra, ⁊ clamor Jerusalẽ ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquã venerũt ad hauriẽdũ: nõ inuenerũt aquã, reportauerũt vasa sua vacua: cõfusi sunt, ⁊ afflicti, ⁊ operuerunt capita sua. Propter terre vastitatẽ, qz nõ venit pluuia in terrã, cõfusi sunt agricole, operuerũt capita sua. Nam ⁊ cerua in agro peperit, ⁊ reliquit, qz nõ erat herba. Et onagri steterũt in rupibus, traxerũt ventũ quasi dracones, defecerunt oculi eorũ, qz nõ erat herba. Si iniqtates nostre rũderint nobis: dñe fac propter nomẽ tuũ, qm̃ multe sunt auersiões nostre, tibi peccauimus. Expectatio Jsrael saluator eius in tẽpore tribulationis quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendũ? Quare futurus es velut vir vag⁹, ⁊ fortis qui nõ põt saluare? Tu aũt in nobis es dñe, ⁊ nomen tuũ inuocatũ est super nos, nõ derelinquas nos. Hec dicit dñs pplo huic, qui sic dilexit mouere pedes suos, ⁊ nõ quieuit, ⁊ dño nõ placuit. Nũc recordabit iniquitatũ eorũ, ⁊ visitabit petã eorũ. Et dixit dñs ad me. Noli orare p pplo isto in bonũ. Cũ ieiunauerint, nõ exaudiã preces eorũ: ⁊ si obtulerint holocaustomata ⁊ victimas, nõ suscipiã ea: qm̃ gladio, ⁊ fame, ⁊ peste cõsumã eos. Et dixi, A, a, a dñe deus. Prophete dicũt eis, Nõ videbitis gladium, ⁊ fames nõ erit in vobis, sed pacẽ verã dabit vobis in loco isto. Et dixit dñs ad me, Falso prophete vaticinãtur in noie meo: nõ misi eos, ⁊ nõ precepi eis, neqz locutus sum ad eos: visionẽ mendacẽ ⁊ diuinationẽ, ⁊ fraudulentiã, ⁊ seductionẽ cordis sui prophetãt vobis. Idcirco hec dicit dñs de pphetis, qui pphetãt in noie meo, quos ego nõ misi, dicentes, Gladius ⁊ fames nõ erit in terra hac: In gladio ⁊ fame cõsumẽtur pphete illi: ⁊ pplo quibus pphetant, erunt proiecti in vijs Jerusalẽ pre fame ⁊ gladio, ⁊ nõ erit qui sepeliat eos: ipsi, ⁊ vxores eorũ, filij ⁊ filie eorũ, ⁊ effundã super eos malũ suũ. Et dices ad eos verbũ istud, Deducant oculi mei lachrymã p noctẽ ⁊ die, ⁊ nõ taceãt: qm̃ cõtritione magna cõtrita est virgo filia pplj mei, plaga pessima vehemẽter. Si egressus fuero ad agros: ecce occisi gladio. ⁊ si introiero ciuitatẽ: ecce attenuati fame. Propheta quoq; ⁊ sacerdos abierunt in terram quã ignorabant. Nunquid proijciens abiecisti Judam? aut Sion abominata est anima tua? Quare ergo percussisti nos, ita vt nulla sit sanitas? Expectauimus pacem, ⁊ nõ est bonũ, ⁊ tẽpus curationis, ⁊ ecce turbatio. Cognouimus dñe impietates nostras, iniquitates patrũ nostrorum quia peccauimus tibi. Ne des nos in opprobriũ, propter nomẽ tuũ, neq; facias nobis contumeliam: solij glorie tue recordare, ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Nunqd sunt in sculptilibus gentium qui pluãt? aut celi possunt dare imbres? Nonne tu es dominus deus noster, quem expectauimus? Tu enim fecisti omnia hec.

¶ Capituli Summarium. Fame, gladio, peste, ⁊ captiuitate vlturum se dominus pronuntiat. Caput xv.

Et dixit dñs ad me, Si steterint Moyses ⁊ Samuel coram me, nõ est aĩa mea ad pplm istũ. Eijce illos a facie mea, ⁊ egrediant. Qđ si dixerit ad te, Quo egrediemur? dices ad eos, Hec dicit dñs, Qui ad mortẽ, ad mortẽ: ⁊ q ad gladiũ, ad gladiũ: ⁊ q ad famẽ, ad famẽ: ⁊ q ad captiuitatẽ, ad captiuitatẽ. Et visitabo sup eos quatuor species, dicit dñs, Gladiũ ad occisionẽ, ⁊ canes ad lacerandũ, ⁊ volatilia celi ⁊ bestias terre ad deuorãdũ ⁊ dissipandũ: ⁊ dabo eos in feruorẽ vniuersis regnis terre propter Manassem filiũ Ezechie regis Juda, super oĩbus q fecit in Jerusalẽ. Quis enim miserebit tui Jerusalẽ? aut qs cõtristabit p te? aut qs ibit ad rogandũ pro pace tua? Tu reliquisti me, dicit dñs: retrorsum abijsti, et extendã manũ meã sup te ⁊ interficiam te: laboraui rogãs. Et dispgã eos ventilabro in portis terre: interfeci ⁊ dispdidi pplm meum, ⁊ tñ a vijs suis nõ sunt reuersi. Multiplicate sunt mihi vidue eius sup arenã maris, induxi eis super matrẽ adolescẽtis vastatorẽ meridie: emisi sup ciuitates repente terrorẽ. Infirmata est que peperit septẽ, defecit aĩa eius, occidit ei sol, cũ adhuc esset dies: confusa est ⁊ erubuit. Et residuos eorũ in gladiũ dabo in cõspectu inimicorũ eorũ ait dñs. Ue mihi mater mea: qre genuisti me virũ rixe, virum discordie in vniuersa terra? Non feneraui, nec feneranit mihi qsquã: oẽs maledicũt mihi. Dicit dñs, Si non reliquie tue in bonũ, si nõ occurri tibi in tpe afflictionis, ⁊ in tẽpore tribulationis aduersus inimicum. Nunquid fœderabitur ferrum ferro ab aquilone, ⁊ es? Diuitias tuas ⁊ thesauros tuos in direptionẽ dabo gratis in omnibus peccatis tuis,

⁊ in omnibus

Deuter. xxxij.c. Roma. x.d.

Infra xxx.c.

Infra xxxij.c.

Infra xxxiij.b.

& in oībus terminis tuis: & adducam inimicos tuos de terra quā nescis: quia ignis succensus est in furore meo, et super vos ardebit. Tu scis dñe, recordare mei, & visita me, & tuere me ab his q̄ persequūtur me. Noli in patiētia tua suscipere me. scito q̄m̄ sustinui ꝓpter te opprobrium. Inuenti sunt sermones tui & comedi eos: & factū est mihi verbū tuū in gaudiū & in letitiā cordis mei: q̄m̄ invocatum est nomen tuū sup me dñe deꝰ exercituū. Nō sedi in cōsilio ludentium, & gloriatus sum a facie manus tue: solus sedebā, q̄m̄ cōminatione replesti me. Quare factus est dolor meus ꝑpetuus, & plaga mea desperabilis renuit curari: facta est mihi quasi mendaciū aquarū infideliū. Propter hoc hec dicit dñs, Si cōuerteris, cōuertā te & ante faciē meā stabis: & si separaueris pretiosum a vili, quasi os meum eris. conuertent ipsi ad te, & tu nō cōuerteris ad eos. Et dābo te populo huic in murū ereū fortē: & bellabunt aduersum te, & nō ꝑualebūt: q; ego tecū sum vt saluem te, & eruā te, dicit dñs. Et liberabo te de manu pessimorum, & redimā te de manu fortium.

¶ Capituli Summarium. In summa calamitate predicūtur Judei morituri. Caput.xvj.

A

Factum est verbum dñi ad me dicēs, Nō accipies vxorem, & nō erūt tibi filij & filie in loco isto. Quia hec dicit dñs super filios & filias, qui generantur in loco isto: & super matres eorū q̄ genuerūt eos: & super patres eorū, de quorū stirpe sunt nati in terra hac, Mortibus egrotationū morientur: nō plangentur, & nō sepelientur in sterquiliniū super faciē terre erūt. Et gladio & fame cōsumentur. & erit cadauer eorū in escam volatilibus celi, & bestijs terre. Hec enim dicit dñs, Ne ingrediaris domū conuiuij, neq; vadas ad plāgendū, neq; consoleris eos: q̄ abstuli pacē meā a populo isto dicit dñs, misericordiā & miserationes. Et morientur grandes, & parui in terra ista: nō sepelientur neq; plangentur, & nō se incident: neq; caluitiū fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panē ad consolandū super mortuo: & non dabunt eis potū calicis ad consolandū super patre suo & matre. Et domus conuiuij non ingrediaris, vt sedeas cum eis, & comedas, et bibas. q̄: hec dicit dñs exercituū deus Jsrael, Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris vocem gaudij, & vocē letitie, vocē sponsi & vocē sponse. Et cū annūtiaueris populo huic omnia verba hec, & dixerint tibi, Quare locutus est dñs super nos omne malum grande istud: que iniquitas nostra: aut q̄ peccatū nostrū quod peccauimus domino deo nostro? Dices ad eos, Quia dereliquerunt me patres vestri, ait dñs: & abierunt post deos alienos, & seruierunt eis, & adorauerūt eos: & me dereliquerunt, & legē meā nō custodierunt. Sed & vos peius operati estis, ꝙ patres vestri. ecce enim ambulat vnusquisq; post prauitatem cordis sui mali, vt me non audiat. Et ejiciā vos de terra hac, in terra quam ignoratis vos, & patres vestri: & seruietis ibi dijs alienis die hac nocte, qui nō dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniunt, dicit dñs, & non dicetur vltra. Viuit dñs q̄ eduxit filios Jsrael de terra Egypti: sed Viuit dñs qui eduxit filios de terra aquilonis, & de vniuersis terris ad quas ejeci eos: & reducā eos in terram suā, quā dedi patribꝰ eorū. Ecce ego mittā piscatores multos, dicit dñs, & piscabūtur eos. Et post hec mittā eis multos venatores: & venabūtur eos de omni monte & de omni colle, & de cauernis petrarū. quia oculi mei sunt super oēs vias eorum: nō absconditē a facie mea, & nō fuit occultata iniquitas eorū ab oculis meis. Et reddā primum duplices iniquitates & peccata eorū: quia contaminauerunt terram meā, in morticinis idolorū suorū, & abominationibus suis impleuerunt hereditatem meam. Dñe fortitudo mea, & robur meū, & refugium meū in die tribulationis: ad te gentes venient ab extremis terre, & dicent, Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem que eis non profuit. Nunquid faciet sibi homo deos, & ipsi nō sunt dij? Idcirco ecce ego ostendā eis per vicem hanc, ostendam eis manū meā, et virtutem meam: & scient quia nomen mihi dominus.

¶ La.S. Confidendum soli deo, non homini. Cap.xvij.

A

Infra xlviij.a.

B

pō.j.a.

pō. vij.c. j. regum xvj.b.

Deccatū Juda scriptū est stilo ferreo in vngue adamantino, eraratū sup latitudinē cordis eorū, & in cordibus ararū eorū. Cū recordati fuerint filij eorū ararū suarū, & lucorū suorū, lignorum q; frondētiū in mōtibꝰ excelsis, sacrificātes in agro fortitudinē tuā: & ōes thesauros tuos in direptionē dabo, excelsa tua ꝓpter peccata in vniuersis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua, quā dedi tibi, & seruire te faciam inimicis tuis in terra quā ignoras: q̄m̄ ignem succēdisti in furore meo: vsq; i eternū ardebit. Hec dicit dñs. Maledict⁹ homo qui cōfidit in homine, & ponit carnē brachiū suū, & a dño recedit cor ei⁹. Erit enī quasi myrice in deserto, & nō videbit cū venerit bonū: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis & inhabitabili. Benedictus vir qui cōfidit in dño, & erit dñs fiducia ei⁹. Et erit quasi lignum q̄ trāsplātat sup aquas, q̄ ad humorē mittit radices suas: & nō timebit cū venerit estus. Et erit folium ei⁹ viride, & in tempore siccitatis nō erit sollicitū nec aliq̄n desinet facere fructum. Prauū est cor oīm & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego dñs scrutans cor, & pbās renes: qui do vnicuiq; iuxta viā suā, & iuxta fructū adinuētionū suarum. Perdix fouit q̄ nō peperit: fecit diuitias, & nō in iudicio: in dimidio dierū suoꝝ derelinquet eas, & in nouissimo suo erit insipiēs. Solium glorie altitudinis a principio, locus sanctificatiōis nostre expectatio Jsrael. Dñe, oēs q̄ te derelinquūt, cōfundētur: recedētes a te, in terra describētur: q̄m̄ dereliquerūt venā aquarū viuārū dñm. Sana me dñe, & sanabor: saluū me fac, & saluus ero: q̄m̄ laus mea tu es. Ecce ipsi dicūt ad me, Vbi est verbū dñi: veniat. Et ego nō sum turbatus, te pastorē secutus: & diē hoīs nō desyderaui, tu scis. Q̄d egressum est de labijs meis, rectū in cōspectu tuo fuit. Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis. Cōfundantur qui me persequunt, & nō cōfundar ego: paueāt illi, & non paueā ego. Induc sup eos diē afflictionis, & duplici contritione cōtere eos. Hec dicit dñs ad me Vade, & sta in porta filiorū populi ꝙā ingrediunt reges Juda, & egrediūtur: & in cunctis portis Jerusalē: & dices ad eos Audite verbū dñi reges Juda, & oīs Juda, cunctiq; habitatores Jerusalem q̄ ingredimini ꝑ portas istas. Hec dicit dñs, Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbathi: nec inferatis per portas Jerusalē, & nolite ejicere onera de domibꝰ vrīs in die sabbathi, & omne opus non facietis. Sanctificate diē sabbathi, sicut precepi patribꝰ vestris. Et nō audierūt, nec inclinauerūt aurē suā: sed indurauerūt cervicē suā ne audirēt me & ne acciperēt disciplinā. Et dixit: Si audieritis me, dicit dñs, vt nō inferatis onera ꝑ portas ciuitatis huius in die sabbathi: & si sanctificaueritis diē sabbathi ne faciatis in eo omne opus: ingredient ꝑ portas ciuitatis hui⁹ reges & principes sedētes sup soliū Dauid, & ascēdentes in curribꝰ & equis ipsi & principes eorꝝ viri Juda, & habitatores Jerusalē: et habitabitur ciuitas hec in sempiternum. Et veniēt de ciuitatibus Juda & de circuitu Jerusalē, & de terra Bēiamin, & de campestribus, & de mōtuosis, & ab austro, portantes holocaustum, & victimam. et sacrificium, & thus, & inferent oblationem in domū dñi. Si autē non audieritis me, vt sanctificetis diem sabbathi, et ne portetis onus, et ne inferatis per portas Jerusalem in die sabbathi: succendam ignem in portis eius, & deuorabit domos Jerusalem, & non extinguetur.

D

¶ Capituli Summarium. Vt lutū in manu figuli, ita homo in manu dei. Caput.xviij.

A

Verbum qd factū est ad Jeremiā a dño, dicens, Surge, & descēde in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descēdi in domum figuli, et ecce, ipse faciebat opus sup rotā. Et dissipatum est vas qd ipse faciebat e luto, manibus suis: cōuersusq; fecit illud, vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret. Et factū est verbū dñi ad me, dicens. Nūquid sicut figulus iste, nō potero vobis facere domus Jsrael, ait dñs? Ecce,

Roma. ix.d. Isa.xlv.b.

sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel. Repente loquar aduersum gentē & aduersus regnū. vt eradicē & destruā & disperdā illud. Si penitentiam egerit gēs a malo suo qō locutus sum aduersus eam: agam et ego penitētiā sup malo qō cogitaui vt facerem ei: & subito loquar de gēte & de regno: vt edificē & plantē illud. Si fecerit malum in oculis meis, vt nō audiat vocē meā: penitentiā agam super bono quod locutus sum vt facerē ei. Nunc ergo dic viro Juda, & habitatoribus Jerusalem dicens. Hec dicit dōs. Ecce ego fingo contra vos malū, & cogito contra vos cogitationē. Reuertatur vnusquisq; a via sua mala, & dirigite vias vestras & studia vestra. Qui dixerunt, Desperauimus: post cogitationes eē nostras ibimus, & vnusquisq; prauitatē cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit dominus, Interrogate gentes, Quis audiuit talia horribilia, que fecit nimis virgo Israel: Numquid deficiet de petra agri nix Libani: aut euelli possunt aque erūpentes frigide, & defluentes: Quia oblitus est mei pp̄s meus, frustra libantes, & impingentes in vijs suis & in semitis seculi, vt ambularent per eas in itinere non trito: vt fieret terra eorum in desolationē, & in sibilum sempiternū. Omis qui preterierit eā, obstupescet, & mouebit caput suū. Sicut ventus vrens dispgam eos coram inimico: dorsum, & non faciē ostendam eis in die perditionis eorū. Et dixerunt, Venite & cogitemus contra Jeremiā cogitationes: non eē peribit lex a sacerdote, neq; consiliū a sapiēte, nec sermo a propheta. venite & percutiamus eū lingua, & non attendamus ad vniuersos sermones ei⁹. Attende dōe ad me, & audi vocē aduersariorum meorū. Numquid reddetur pro bono malū: quia foderunt foueā anime mee: Recordare q̄ steterim in cōspectu tuo vt loquerer pro eis bonū, & auerterē indignationē tuā ab eis. Propterea da filios eorū in famem, & deduc eos in manus gladij: fiant vxores eor̄ absq; liberis, & viduē: & viri earū interficiantur mortē: iuuenes eorū cōfodiantur gladio in p̄lio. Audiatur clamor de domib⁹ eorū: adduces eē super eos latronē repente: quia foderunt foueā, vt caperēt me, & laqueos abscōderunt pedibus meis. Tu aūt dōe scis omne consiliū eorū aduersum me in mortē: ne ppitieris iniquitati eorum, & peccatū eorū a facie tua nō deleatur: fiant corruētes in cōspectu tuo, in tpe furoris tui abutere eis.

¶ L. S. Minatur dōs excidiū Jerosolymitanū. Ca. xix.

Hec dicit dōs, Vade & accipe lagūculam figuli testeā a senioribus populi, & senioribus sacerdotum, & egredere ad vallē filij Ennō, q̄ est iuxta introitū portē fictilis: & p̄dicabis ibi verba que ego loquor ad te, & dices, Audite verbū dōi reges Juda, & habitatores Jerusalē: hec dicit dōs exercituū deus Israel, Ecce ego inducā afflictionē sup locū istū: ita vt omnis qui audierit illam, tinniāt aures ei⁹, eo qō dereliquerūt me, et alienū fecerūt locū istū: & libauerūt in eo dijs alienis, quos nescierūt ipsi, & patres eorū: reges Juda & repleuerūt locum istū sanguine innocentū: & edificauerunt excelsa Baal ad cōburendos filios suos igni in holocaustū Baal, q̄ non precepi, nec locut⁹ sum, nec ascēderūt in cor meū. Propterea ecce dies veniūt, dicit dōs: & nō vocabit ampli⁹ locus iste. Topheth, & vallis filij Ennom, sed vallis occisionis. Et dissipabo consiliū Juda, & Jerusalē in loco illo: & subuertā eos gladio in cōspectu inimicorū suorū & in manu q̄rentū animas eorū: & dabo cadauera eorū escā volatilibus celi, & bestijs terre. Et ponā ciuitatē hāc in stupore, & in sibilum: omnis q̄ pterierit per eā, obstupescet, & sibilabit sup vniuersa plaga eius. Et cibabo eos carnibus filior̄ suor̄, & carnib⁹ filiarū suarū: & vnusquisq; carnes amici sui comedet in obsidione & in angustia in qua cōcludent eos inimici eorum et qui querunt animas eorum. Et conteres lagunculam in oculis virorum qui ibunt tecum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum, Sic conterem populum istum, et ciuitatem istam: sicut cōteritur vas figuli, quod nō poterit vltra instaurari: & in Topheth sepelietur eo q̄ nō sit alius locus ad sepeliendū. Sic faciā loco huic, ait dōs, & habitatoribus eius: & ponā ciuitatē istā sicut Topheth. Et erunt domus Jerusalē, & domus regū Juda sicut locus Topheth immunde oēs domus, in quarū domatibus sacrificauerunt omni militie celi, & liberauerūt libamia dijs alienis. Venit aūt Jeremias de Topheth, quo miserat eum dōs ad prophetandū, & stetit in atrio domus dōi, & dixit ad oēm populum, Hec dicit dōs exercituū deus Israel, Ecce ego inducā super ciuitatē hāc, & super omnes vrbes eius vniuersa mala que locutus sum aduersum eam: quoniam indurauerunt ceruicem suam vt non audirent sermones meos.

¶ Capituli Summarium. Jeremias carceri inclusus liberius vitia insectatur. Caput. xx.

Et audiuit phassur filius Emmer sacerdos, q̄ constitutus erat princeps in domo dōmi Jeremiam pphetantē sermones istos. Et percussit Phassur Jeremā pphetā & misit eū in nerū, quod erat in porta Beniamin superiori, in domo dōi. Cūq; illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Jeremiā de nerū. Et dixit ad eum Jeremias, nō Phassur vocauit dōs nomen tuū, sed pauorem vndiq;, quia hec dicit dōs. Ecce ego dabo te in pauorem, te & oēs amicos tuos: & corruent gladio inimicorū suorum, & oculi tui videbūt: & oēm Judā dabo in manu regis Babylonis: & traducet eos in Babylonē & percutiet eos gladio & dabo vniuersam substantiā ciuitatis huius, & oēm laborē eius, omneq; pretiū, & cūctos thesauros regū Juda dabo in manu inimicorū eorū: & diripiēt eos, & tollēt, & ducēt in Babylonē. Tu aūt Phassur & oēs habitatores domus tue ibitis in captiuitatē, & in Babylonē venies & ibi moreris: ibiq; sepelieris tu, & oēs amici tui quibus pphetasti mēdaciū. Seduxisti me dōe & seductus sum fortior me fuisti, & inualuisti, factus sum in derisum tota die, oēs subsannāt me. Quia tā olim loquor, vociferās iniquitatē & vastitatē clamito. Et factus est mihi sermo dōi in opprobriū, & in derisum tota die. Et dixi, Nō recordabor eius, neq; loquar vltra in nomine illius, & factus est in corde meo q̄si ignis exestuās, claususq; ossib⁹ meis: & defeci ferre nō sustinēs. Audiui eē cōtumelias multorū, & terrorē in circuitu, Persequimini & persequamur eū: ab oīb⁹ viris qui erāt pacifici mei, & custodiētes latus meū: si quo decipiatur, & preualeamus aduersus eū & cōsequamur vltionē ex eo. Dōs aūt mecū est tāq; bellator fortis: idcirco persequūtur me, cadēt, & infirmi erūt: cōfundētur vehementer quia nō intellexerūt opprobriū sempiternū, q̄ nūq; delebitur. Et tu dōe exercituū p̄bator iusti, qui vides renes, et cor: videā q̄so vltionē tuā ex eis: tibi eē reuelaui causam meā. Cantate dōo, laudate dōm: q: liberauit aiam pauperis de manu malor̄. Maledicta dies, in qua natus sum: dies in qua peperit me mater mea, nō sit bñdicta. Maledictus vir, qui annūtiauit patri meo, dicēs, Natus est tibi puer masculus: & quasi gaudio letificauit eū. Sit homo ille vt sunt ciuitates quas subuertit dōs, & nō penituit eū. audiat clamorē mane, & vlulatū in tpe meridiano: qui nō me interfecit a vulua, vt fieret mihi mater mea sepulchrum & vulua eius conceptus eternus. Quare de vulua egressus sum, vt viderem laborē & dolorē, & cōsumerent in cōfusione dies mei.

¶ Capituli Summarium. Judei obsessi a nabuchodonosor, consultant Jeremiam. Caput. xxj.

Verbum q̄ factū est ad Jeremiā a dōo, quando misit ad eū rex Sedechias Phassur filiū Melchie, & Sophoniā filiū Maasie sacerdotem, dicens, Interroga pro nob⁹ dōm, q: Nabuchodonosor rex Babylonis pliat aduersum nos: si forte faciat dōs nobiscū sm̄ oīa mirabilia sua, & recedat a nobis. Et dixit Jeremias ad eos, Sic dicetis Sedechie. Hec dicit dōs deus Israel, ecce ego cōuertā vasa belli, q̄ in manibus vestris sunt, & q̄bus vos pugnatis aduersum regē Babylōnis & Chaldeos, q̄ obsidēt vos in circuitu murorū: & cōgregabo ea in medio ciuitatis huius. Et debellabo ego vos in manu extēta, & in brachio forti, & in furore, & in indignatiōe & in ira grandi. Et percutiā habitatores ciuitatis huius:

homines ⁊ bestie pestilẽtia magna morientur. Et post hoc
ait dñs, dabo Sedechiã regẽ Juda ⁊ seruos ei⁹, ⁊ populũ
ei⁹, ⁊ q derelicti sunt in ciuitate hac a peste, ⁊ gladio, et fa-
me in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, ⁊ in ma-
nu inimicor eor, ⁊ in manu q̃rẽtiũ aiam eor: ⁊ percutiet eos
in ore gladij, ⁊ nõ flectet, nec⁊ parcet, nec miserebit. Et ad
pplm hũc dices. Hec dicit dñs, Ecce ego do coram vobis
viã vite, ⁊ viã mortis. q habitauerit in vrbe hac, morietur
gladio, ⁊ fame, ⁊ peste: q aũt egressus fuerit, ⁊ transfugerit
ad Chaldeos q obsidẽt vos, viuet, ⁊ erit ei aia sua q̃si spo-
liũ. Posui em̃ faciẽ meã sup ciuitatẽ hãc i malũ, ⁊ nõ in bo
num, ait dñs: in manu regis Babylonis dabit, ⁊ exuret eaz
igni. Et domui regis Juda, Audite verbũ dñi. Domus
Dauid, hec dicit dñs, Judicate mane iudicium, ⁊ eruite vi
oppressum de manu calũniantis: ne forte egrediat vt ignis
indignatio mea, ⁊ succẽdat, ⁊ nõ sit q extinguat ppter ma-
litiã studiorũ vestror. Ecce ego ad te habitatricẽ vallis so
lide atq; cãpestris, ait dñs: q dicitis, Quis percutiet nos:
⁊ quis ingredietur domus nostras: Et visitabo super vos
iuxta fructum studiorum vestrorũ, dicit dñs: ⁊ succendam
ignẽ in saltu eius: ⁊ deuorabit omnia in circuitu eius.

¶ Capituli Summarium. Obedientia diuine legis fauo
rem dei emeretur. Caput. xxij.

Hec dicit dñs: Descẽde in domũ regis Juda, et
loq̃ris ibi verbũ hoc, ⁊ dices, Audi verbũ dñi
rex Juda q sedes sup soliũ Dauid: tu ⁊ fui tui,
⁊ ppls tuus, q ingredimini p portas istas. Hec
dicit dñs. Facite iudiciũ ⁊ iustitiã: ⁊ liberate vi oppressum
de manu calũniatoris: ⁊ aduenã, ⁊ pupillũ, ⁊ viduaz nolite
cõtristare, nec⁊ opprimatis iniq̃: ⁊ sanguinẽ innocẽtem ne
effundatis in loco isto. Si em̃ facietes feceritis verbũ istud:
ingredient p portas dom⁹ hui⁹ reges sedẽtes de gñe Da-
uid sup thronũ ei⁹, ⁊ ascẽdẽtes currus ⁊ equos, ipsi ⁊ serui,
⁊ ppls eor. Q̃d si nõ audieritis verba hec: iurauit memetipso iu
raui, dicit dñs, q̃m in solitudinẽ erit dom⁹ hec. Quia hec di
cit dñs sup domũ regis Juda. Galaad tu mihi caput Li-
bani: si nõ posuero te solitudinẽ, vrbes inhabitabiles: ⁊ san-
ctificabo sup te interficiẽtẽ virum ⁊ arma ei⁹: ⁊ succidẽt ele
ctas cedros tuas, ⁊ precipitabũt in ignẽ. Et pterãibũt gen-
tes multe per ciuitatẽ hanc: ⁊ dicet vnusquisq; primo suo.
Quare fecit dñs sic ciuitati huic grãdi: Et respondebunt,
Eo q̃d dereliquerint pactũ dñi dei sui, ⁊ adorauerint deos
alienos, ⁊ seruierint eis. Nolite flere mortuũ: neq; lugeatis
sup eũ fletu: plangite eũ q egredit, q̃: non reuertet vltra nec
videbit terrã natiuitatis sue: q̃: hec dicit dñs ad Sellum fi-
liũ Josie regis Juda, qui regnauit p Josia patre suo, qui
egressus est de loco isto, Nõ reuertet huc ampli⁹: sed in loco
ad quẽ trãstuli eũ, ibi moriet, ⁊ terrã istã nõ videbit ampli⁹.
Ue qui edificat domũ suã in iniustitia, ⁊ cenacula sua nõ in
iudicio amicum suũ opprimet frustra, ⁊ mercedem eius nõ
reddet ei. Qui dicit, Edificabo mihi domũ latã, ⁊ cenacu-
la spatiosa, q aperit sibi fenestras, ⁊ facit laquearia cedri-
na, pingitq; sinopide. Numquid regnabis, q̃m confers te ce-
dro: pater tuus nunq̃d nõ comedit ⁊ bibit, ⁊ fecit iudicium
⁊ iustitiã tunc cũ bene erat ei: Judicauit causam pauperis
⁊ egeni in bonũ suũ. Nũquid non ideo q̃: cognouit me, dicit
dñs: Tui vo oculi ⁊ cor ad auaritiã, ⁊ ad sanguinẽ innocẽ
tẽ fundendũ, ⁊ ad calũniã, ⁊ ad cursum mali operis. Pro-
pterea hec dicit dñs ad Joacim filiũ Josie regẽ Juda, Nõ
plãgẽt eũ, ve frater ⁊ ve soror: nõ cõcrepabũt ei, ve dñe, ⁊ ve
inclyte. Sepultura asini sepelietur, putrefact⁹ ⁊ iectus ex
tra portas Jerusalẽ. Ascẽde Libanũ, ⁊ clama: ⁊ in Basan
da vocẽ tuã, ⁊ clama ad trãseũtes q̃: cõtriti sunt oẽs ama-
tores tui. Locut⁹ sum ad te in abũdãtia tua: dixisti, Nõ au
diã. Hec est via tua ab adolescẽtia tua, q̃: nõ audisti vocẽ
meã. Oẽs pastores tuos pascet ventus, et amatores tui in
captiuitatẽ ibũt: ⁊ tunc cõfunderis, ⁊ erubesces ab oĩ mali
tia tua. Que sedes in Libano, ⁊ nidificas i cedris quomo-
do cõgemuisti cũ venissent tibi dolores, quasi dolores par
turientis: Uino ego, dicit dñs: q̃: si fuerit Jechonias filius
Joacim regis Juda, annulus in manu dextera mea: inde
euellã te. Et dabo te in manu querẽtiũ animam tuam, ⁊ in
manu quorũ tu formidas faciẽ, ⁊ in manu Nabuchodono-
sor regis Babylonis, ⁊ in manu Chaldeorũ. Et mittã te ⁊
matrẽ tuã q̃ genuit te in terrã alienã, in qua nati non estis,
ibiq; morieminí, ⁊ in terrã ad aquã ipsi leuãt aiam suã, vt
reuertant illuc, ⁊ nõ reuertẽtur. Nũquid vas fictile atq; cõ-
tritũ vir iste Jechonias: Numqd vas absq; omni voluptate: quare abiecti sunt ipse ⁊ semen eius, ⁊ piecti in terrã quã
ignor: auerũt: Terra, terra, terra, audi sermonem dñi. Hec
dicit dñs, Scribe virũ istũ sterilẽ, virũ q in diebus suis non
sperabitur. nec enim erit de semine eius vir qui sedeat su-
per solium Dauid, ⁊ potestatem habeat vltra in Juda.

¶ Capituli Summarium. Deus per messiam fideles per
orbem dispersos congregabit. Caput. xxiij.

Ue pastoribus q dispergũt ⁊ dilacerãt gregẽ pa
scue mee, dicit dñs. Jõ hec dicit dñs de⁹ Jsrael
ad pastores q pascunt populũ meũ. Uos dispsi
stis gregem meũ, ⁊ eiecistis eos, ⁊ non visitastis
eos: ecce ego visitabo sup vos malitiã studiorũ vestrorum,
ait dñs. Et ego cõgregabo reliquias gregis mei de oĩbus
terris, ad q̃s eiecero eos illuc: ⁊ cõuertã eos ad rura sua, et
crescẽt, ⁊ multiplicabunt. Et suscitabo sup eos pastores,
⁊ pascẽt eos: ⁊ nõ formidabũt vltra, ⁊ nõ pauebũt: ⁊ nullus
queret er nũero, dicit dñs. Ecce dies veniunt, dicit dñs: et
suscitabo dauid germẽ iustũ: ⁊ regnabit rex: ⁊ sapiẽs erit: et
faciet iudiciũ ⁊ iustitiã i terra. In diebꝰ illi⁹ saluabitur Ju-
da, ⁊ Jsrl habitabit cõfidẽter: ⁊ hoc est nomẽ q̃ vocabunt
eũ. Dñs iustus noster. Propter hoc ecce dies veniũt, dicit
dñs: ⁊ non dicent vltra. Uiuit dñs q̃ eduxit filios Jsrael de
terra Egypti: sed, Uiuit dñs qui eduxit et adduxit semen
dom⁹ Jsrael de terra aquilonis, ⁊ de cunctis terris, ad q̃s
eiecerã eos illuc: ⁊ habitabũt in terra sua. Ad prophetas,
Cõtritum est cor meũ in medio mei, contremuerũt oĩa ossa
mea: factus sum quasi vir ebrius, ⁊ quasi hõ madidus a vi-
no, a facie dñi ⁊ a facie verborum sanctorũ eius. Q̃: adulte
rijs repleta est terra, q̃: a facie maledictiõis luxit terra, are-
facta sunt arua deserti: factus est cursus eorũ malus, ⁊ for-
titudo eorũ dissimilis. Propheta nãq; ⁊ sacerdos polluti
sunt: ⁊ in domo mea inueni malũ eor, ait dñs. Idcirco via
eorũ erit quasi lubricũ in tenebris: impellent em̃, ⁊ corruent
in ea: afferam em̃ sup eos mala, annũ visitationis eorũ, ait
dñs. Et in pphetis Samarie vidi fatuitatẽ: prophetabant
in Baal, ⁊ decipiebãt populũ meũ Jsrael. Et in prophetis
Jerusalem vidi simlitudinẽ, adulteriũ, ⁊ iter mendacij: et
cõfortauerunt manus pessimorũ vt non conuerteret vnus
quisq; a malitia sua: facti sunt mihi oẽs vt Sodoma, ⁊ ha
bitatores ei⁹ q̃si Gomorrha. Propterea hec dicit dñs
exercituũ ad pphetas. Ecce ego cibabo eos absynthio, et
potabo eos felle: a pphetis em̃ Jerusalem egressa est pollu
tio super oẽm terrã. Hec dicit dñs exercituũ, Nolite audire
verba prophetarũ, q prophetãt vobis, ⁊ decipiunt vos: vi-
sionem cordis sui loquũtur, nõ de ore dñi. Dicunt his qui
blasphemant me. Locutus est dñs, Pax erit vobis. et oĩ-
bus q ambulãt in prauitate cordis sui, dixerũt, Nõ veniet
super vos malum. Quis em̃ affuit in cõsilio dñi, et vidit et
audiuit sermonẽ eius: quis cõsyderauit verbũ illius et au-
diuit: Ecce, turbo dominice indignationis egredietur, ⁊ tem
pestas erumpens: sup caput impiorũ veniet. Non reuertet
furor dñi vsq; dũ faciat ⁊ vsq; dũ compleat cogitationem
cordis sui. in nouissimis diebus intelliget is cõsilium eius.
Nõ mittebam prophetas, et ipsi currebãt, non loquebar ad
eos, ⁊ ipsi pphetabant. Si stetissent in consilio meo, et nota
fecissent verba mea populo meo: auertissem vtiq; eos a via
sua mala, ⁊ a cogitationib⁹ suis pessimis. Putasne deus e
vicino ego sum, dicit dñs, ⁊ nõ deus de longe: Si occulta-
bitur vir in absconditis: et ego non videbo eum, dicit dñs:
Nũquid nõ celũ ⁊ terrã ego impleo, dicit dñs: Audiui que
dixerũt prophete, ⁊ pphetãtes in nomine meo mẽdacium,
atq; dicentes, Somniaui, somniaui. Usquequo istud est in

corde prophetarū vaticinantiū mendaciū, & pphetātium seductiones cordis sui: Qui volunt facere vt obliniscatur populus meus nominis mei ppter somnia eorū q̄ narrat vnusquisq; ad proximū suū: sicut obliti sunt patres eorum nominis mei ppter Baal. ¶ Propheta qui habet somnū, narret somnū: & qui habet sermonē meū, loquatur sermonem meū vere, quid paleis ad triticū, dicit dñs: ¶ Nōquid nō verba mea sunt quasi ignis, dicit dñs: & quasi malleus conterēs petrā: ¶ Propterea ecce ego ad prophetas, ait dñs qui furantur verba mea vnusquisq; a proximo suo. Ecce ego ad pphetas, ait dñs qui assumūt lingnas suas, & ait̄, Dicit dñs. Ecce ego ad pphetas somniātes mēdaciū, ait dñs: qui narrauerūt ea, & seduxerūt populum meū in mendacio suo & in miraculis suis: cū ego nō misissem eos, nec mādassem eis: qui nihil profuerūt populo huic, dicit dñs. Si igitur interrogauerit te populus iste vel propheta, aut sacerdos, dicēs, Q̄d est onus dñi: dices ad eos, Vt quid onus: proiciam quippe vos, dicit dñs. Et propheta & sacerdos et populus qui dicit, Onus dñi: visitabo super virū illum, & super domū eius. ¶ Hec dicetis vnusquisq; ad proximum et ad fratrem suū, Quid rndit dñs: & quid locutus est dñs: Et onus dñi vltra nō memorabit̄: q̄ onus erit vnicuiq; sermo suus: & peruertistis verba dei viuentis, dñi exercituum dei nostri. ¶ Hec dices ad prophetā, Quid respondit tibi dominus: & quid locutus est dominus: Si aūt Onus domini dixeritis: propter hoc hec dicit dñs, Quia dixistis sermonem istum, Onus dñi: & miſi ad vos, dicens, Nolite dicere onus dñi: propterea ecce ego tollā vos portās, & derelinquā vos, & ciuitatē quā dedi vobis, & patribus vestris a facie mea: & dabo vos in opprobrium sempiternum, & ignominiam eternam, que nunquam oblivione delebitur.

¶ L.S. Visio ficuū bonar̄ & malar̄ qd significet. Lxriiij.

OStendit mihi dominus: & ecce duo calathi pleni ficis positi ante templū domini: postq̄ trāstulit Nabuchodonosor rex Babylonis Jechoniam filiū Joacim regē Juda, & principes eius, et fabrum, & inclusorē de Jerusalē, & adduxit eos in Babylonem. Calathus vnus, ficus bonas habebat nimis: vt solent ficus esse primi tpis. & calathus vnus, ficus habebat malas nimis que comedi non poterant, eo q̄ essent male. Et dixit dñs ad me, Quid tu vides Jeremia? Et dixi, Ficos, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, q̄ comedi non possunt eo q̄ sint male. Et factum est verbum dñi ad me, dicens, ¶ Hec dicit dominus deus Jsrael, Sicut ficus he bone: sic cognoscam transmigrationem Juda, quā emisi de loco isto in terrā Chaldeorum, in bonum: Et ponam oculos meos super eos ad placandum: & reducam eos in terram hanc: & edificabo eos, & nō destruā: & plantabo eos, et nō euellam. Et dabo eis cor: vt sciant me q̄ ego sum dominus: & erūt mihi in pplm, & ego ero eis in deū: q̄ reuertentur ad me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime, que comedi nō possunt eo q̄ sint male: hec dicit dñs, sic dabo Sedechiam regē Juda, & principes eius, & reliquos de Jerusalem, qui remāserūt in vrbe hac, & qui habitāt in terra Egypti. Et dabo eos in verationē afflictionēq; omnib⁹ regnis terre in opprobriū, & in parabolā, & in prouerbium, & in maledictionem in vniuersis locis ad que eiecī eos. Et mittā in eis gladium, & famem, & pestem: donec consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum.

¶ Capituli Summarium. Deus predicit Judeis captiuitatem septuaginta annorum. Caput.xxv.

VErbum quod factū est ad Jeremiā de omni populo Jude: in anno quarto Joacim filij Josie regis Juda, ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis. Quod locutus est Jeremias propheta ad oēm populū Juda, & ad vniuersos habitatores Jerusalē, dicēs, A tertiodecimo ann⁹ Josie filij Amō regis Juda vsq; ad diē hāc: iste tertius & vicesimus ann⁹, factū est verbū dñi ad me, & locut⁹ sum ad vos de nocte consurgēs & loquēs: & nō audistis. Et misit dñs ad vos oēs seruos suos pphetas, cōsurgēs diluculo, mittēsq; & nō audistis, neq; inclinastis aures vestras vt audiretis, cum diceret, Reuertimini vnusquisq; a via sua mala. & a pessimis cogitationib⁹ vr̄is: & habitabitis in terra quā dedit dñs vobis & patribus vestris, a seculo & vsq; in seculum. Et nolite ire post deos alienos, vt seruiatis eis, adoretisq; eos: neq; me ad iracundiā puocetis in operibus manuū vestrarū, & nō affligā vos. Et nō audistis me, dicit dñs: vt me ad iracūdiā puocaretis in operbus manuū vestrar̄, in malū vestrū. ¶ Propterea hec dicit dñs exercituum, Pro eo q̄ nō audistis verba mea, ecce ego mittā, & assumā vniuersas cogitatiōes aquilonis, ait dñs, & Nabuchodonosor regē Babylonis seruum meū: & adducā eos sup terrā istā, & sup habitatores eius, & sup oēs nationes q̄ in circuitu illius sunt: & interficiā eos, & ponā eos in stupore & in sibilū, & in solitudines sempiternas. ¶ Perdāq; ex eis vocē gaudij, & vocē letitie, vocē sponsi & vocē sponse, vocē mole & lumē lucerne. Et erit vniuersa terra hec in solitudinē & in stupore: & seruiēt oēs gētes iste regi Babylonis septuaginta annis. Cūq; impleti fuerint septuaginta anni, visitabo sup regē Babylonis, & sup gentē illā, dicit dñs, iniquitatē eor̄, & super terrā Chaldeor̄: & ponā illā in solitudines sempiternas. Et adducā super terrā illā oīa verba mea q̄ locut⁹ sum cōtra eā, omne q̄ scriptū est in libro isto quecūq; pphetauit Jeremias aduersum oēs gētes. Quia seruerūt eis cū essent gētes multe & reges magni: & reddā eis sm opa eor̄, & sm facta manuū suarū. Quia sic dicit dñs deus Jsrael, Sume calicē vini furoris hui⁹ de manu mea: & propinabis de illo cunctis gētibus ad quas ego mittam te. Et bibēt, & turbabunt̄, & insanīet a facie gladij quē ego mittā iter eos. Et accepi calicē de manu dñi, & ppinaui cūctis gētibus ad quas misit me dñs: Jerusalē, & ciuitatibus Juda, & regibus eius & principibus eius: vt darē eos in solitudinē & in stupore, & in sibilū, & in maledictionē, sicut est dies ista. ¶ Pharaoni regi Egypti, & seruis ei⁹, & principibus eius, & omni populo eius, & vniuersis generaliter: cūctis regibus terre Ausitidis: & cūctis regib⁹ terre Philisthym, & Ascalonis & Gaze, & Accaron, & reliquijs Azoti. & Idumee, & Moab, & filijs Ammon. & cūctis regibus Tyri, & vniuersis regibus Sidonis: & regibus terre insularū q̄ sunt trans mare. & Dedan, & Theman, & Buz, & vniuersis q̄ attōsi sunt in comā. & cunctis regibus Arabie: & cūctis regibus occidentis qui habitant in deserto: & cūctis regibus Zambri, & cunctis regibus Elam: & cunctis regibus Medorū. cunctis quoq; regibus aquilonis de prope & de longe, vnicuiq; contra fratrē suū: & oībus regnis terre, q̄ sup faciē eius sunt: & rex Sesach bibet post eos. Et dices ad eos, ¶ Hec dicit dñs exercituū deus Jsrael, Bibite & inebriamini, & vomite, & cadite, neq; surgatis a facie gladij quē ego mittā inter vos. Cūq; noluerint accipere calicē de manu tua vt bibant, dices ad eos: ¶ Hec dicit dñs exercituū, Bibētes bibetis, q̄ ecce in ciuitate in qua inuocatū est nomē meū, ego incipio affligere: et vos q̄si innocentes, & immunes eritis: non eritis immunes. gladiū enī ego voco super oēs habitatores terre dicit dñs exercituū. Et tu pphetabis ad eos oīa verba hec, & dices ad illos, Dñs de excelso rugiet, & de habitaculo sctō suo dabit vocē suā: rugiēs rugiet sup decorē suū, celeuma q̄si calcātiū cōcinet aduersus oēs habitatores terre. ¶ Peruenit sonitus vsq; ad extrema terre: q̄ iudiciū dño cū gētib⁹ iudicat ipse cū oī carne, impios tradidi gladio, dicit dñs. ¶ Hec dicit dñs exercituū, Ecce afflictio egredietur de gēte in gētē: & turbo magn⁹ egredietur a summitatib⁹ terre. Et erūt interfecti dñi in die illa a summo terre vsq; ad summū eius: nō plangent, & nō colligent, neq; sepelient: in sterq̄linū sup faciē terre iacebūt. Ululate pastores, & clamate: & aspergite vos cinere optimates gregis: q̄ cōpleti sunt dies vestri, vt interficiamini: & dissipationes vestre, & cadetis q̄si vasa p̄tiosa. Et peribit fuga a pastoribus, & salnatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorū, & vlulat⁹ optimatū gregis: q̄ vastauit dñs pascua eor̄, & cōticuerūt arma pacis a

facie

Universidad de Deusto
Biblioteca

facie ire furoꝛis dñi. ¶Dereliquit quaſi leo vmbraculũ ſuũ: quia facta eſt terra eoꝝ in deſolationem a facie ire colũbe, & a facie ire furoꝛis domini.

¶Capituli Summarium. Jeremias predicit ſubuerſionẽ Jeruſalem ob quod vita periclitatur. Caput.xxvj.

In principio regni Joacim filij Joſie regis Juda, factum eſt verbũ iſtud a dño, dicẽs. Hec dicit dñs: Sta in atrio domus dñi, & loqueris ad oẽs ciuitates Juda, de quibus veniunt vt adorent in domo dñi, vniuerſos ſermones quos ego mandaui tibi vt loquaris ad eos: noli ſubtrahere verbũ: ſi forte audiant & quertãtur, vnuſquiſq; a via ſua mala: & peniteat me mali qõ cogito facere eis ꝓpter malitiã ſtudioꝝ eoꝝ. Et dices ad eos, Hec dicit dñs: Si nõ audieritis me vt ambuletis in lege mea quã dedi vobis: vt audiatis ſermones ſeruoꝝ meoꝝ ꝓphetarũ, quos ego miſi ad vos de nocte conſurgens, & dirigẽs, & nõ audiſtis: dabo domũ iſtã ſicut Silo, & vrbẽ hãc dabo in maledictionẽ cunctis gẽtibus terre. Et audierũt ſacerdotes, & ꝓphete, & oĩs populus Jeremiã loquẽtẽ verba hec in domo dñi. Cũq; cõpleſſet Jeremias loquẽs oĩa que preceperat ei dñs vt loqueret ad vniuerſum ꝑpl̃m: apprehenderunt eũ ſacerdotes, & ꝓphete, & oĩs ꝑpl̃s, dicẽs, Morte moriaꝝ. Quare ꝓphetaſti in noĩe dñi: dicens, Sicut Silo erit domus hec: & vrbs iſta deſolabiꝝ, eo qõ nõ ſit habitator. Et cõgregatus eſt oĩs populus aduerſus Jeremiam in domo dñi. Et audierũt principes Juda verba hec: & aſcẽderũt de domo regis in domũ dñi, & ſederunt in introitu porte dom̃ dñi noue. Et locuti ſunt ſacerdotes, & ꝓphete ad principes, & ad oẽm populũ dicẽtes: Judiciũ mortis eſt viro huic: qꝛ ꝓphetauit aduerſus ciuitatem iſtã, ſicut audiſtis auribus veſtris. Et ait Jeremias ad oẽs principes, & ad vniuerſum populũ, dicẽs, Dñs miſit me vt ꝓphetarẽ ad domũ iſtã & ad ciuitatẽ hanc oĩa verba que audiſtis. Nũc ergo bonas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra, & audite vocẽ dñi dei veſtri: & penitebit dñm mali qõ locutus eſt aduerſum vos. Ego aũt ecce in manibus veſtris ſum: facite mihi qõ bonũ & rectũ eſt i oculis veſtris. Verũtñ ſcitote & cognoſcite qõ ſi occideritis me, ſanguinẽ innocẽtẽ tradetis cõtra voſmetipſos, & cõtra ciuitatẽ iſtã, et habitatores eius. in veritate eñ miſit me dñs ad vos, vt loquerer in auribus veſtris oĩa verba hec. Et dixerũt principes, & oĩs populus ad ſacerdotes & ꝓphetas. Non eſt viro huic iudiciũ mortis: qꝛ in noĩe dñi dei noſtri locutus eſt ad nos. Surrexerũt ergo viri de ſenioribus terre: & dixerũt ad omnẽ cetum populi, loquẽtes, & dicheas de Moraſthi fuit ꝓpheta in diebus Ezechie regis Juda: & ait ad omnẽ populũ Jude, dicens, Hec dicit dñs exercituũ, Sion quaſi ager arabitur: & Jeruſalem in acerũ lapidũ erit: & mons dom̃ dñi in excelſa ſyluarũ. Numquid morte cõdemnauit eũ Ezechias rex Juda, & omnis Juda: nunquid nõ timuerunt dñm, & deprecati ſunt faciẽ dñi: & penituit dñm mali, qõ locutus fuerat aduerſum eos? Itaq; nos facimus malum grande contra animas noſtras. Fuit quoq; vir ꝓphetans in noĩe dñi Urias filius Semei de Cariathiarim: et prophetauit aduerſus ciuitatẽ iſtã, & aduerſus terrã hanc iurta oĩa verba Jeremie. Et audiuit rex Joacim, & oẽs potentes, & principes eius verba hec: & queſiuit rex interficere eũ. Et audiuit Urias, & timuit, fugitq; & ingreſſus eſt Egyptum. Et miſit rex Joacim viros in Egyptũ, Elnathan filium Achobor, & viros cũ eo i Egyptũ. Et eduxerũt Uriã de Egypto: et adduxerunt eũ ad regẽ Joacim, & percuſſit eũ gladio, & iecit cadauer eius in ſepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus Ahicam filij Saphan fuit cũ Jeremia, vt non traderetur in manus ꝑpli, & interficerent eum.

¶Capituli Summarium. Jubentur Judei ſponte ſeſe ſubmittere regi Babylonis. Caput.xxvij.

In principio regni Joacim filij Joſie regis Juda, factũ eſt verbũ iſtud ad Jeremiã a dño, dicens, Hec dicit dñs ad me. Fac tibi vincula, et catenas: & pones eas i collo tuo. Et mittes eas ad regẽ Edom, & ad regẽ Moab, & ad regẽ filioꝝ Ammon, & ad regẽ Tyri, & ad regẽ Sidonis: in manu nũtioꝝ q̃ venerũt Jeruſalem ad Sedechiam regem Juda. & precipies eis, vt ad dños ſuos loquant. Hec dicit dñs exercituũ deus Iſrael. Hec dicetis ad dominos veſtros: Ego feci terrã, & hoĩes, & iumẽta, q̃ ſunt ſuper faciẽ terre, in fortitudine mea magna & in brachio meo extento: et dedi eã ei q̃ placuit in oculis meis. Et nũc ita qꝫ ego dedi oẽs terras iſtas i manu Nabuchodonoſoꝛ regis Babylonis ſerui mei: inſuper et beſtias agri dedi ei, vt ſeruiant illi. Et ſeruient ei oẽs gentes, et filio eiꝰ, et filio filij eiꝰ: donec veniat tẽpus terre eius et ipſius: et ſeruient ei gentes multe et reges magni. Gens aũt et regnũ qõ nõ ſeruierit Nabuchodonoſoꝛ regi Babylonis, & quicũq; nõ curuauerit collum ſuũ ſub iugo regis Babylonis: in gladio et in fame et in peſte viſitabo ſuper gentem illam, ait dominus: donec conſumam eos in manu eius. Vos ergo nolite audire ꝓphetas veſtros, et diuinos et ſomniatoꝛes, et augures, et maleficos qui dicunt vobis. Non ſeruietis regi Babylonis. quia mendaciũ ꝓphetãt vobis: vt longe vos faciãt de terra veſtra, & eiẽciant vos et pereatis. Porro gẽs que ſubiecerit cernicẽ ſuam ſub iugo regis Babylonis, et ſeruierit ei: dimittã eã in terra ſua, dicit dñs: & colet eam, & habitabit in ea. Et ad Sedechiam regẽ Juda locutus ſum ſm̃ oĩa verba hec, dicẽs, Subiẽcite colla veſtra ſub iugo regis Babylonis, & ſeruite ei, & ꝑpl̃o eius & viuetis. Quare moriemini tu, & ꝑpl̃s tuus gladio, et fame, & peſte, ſicut locutꝰ eſt dñs ad gentẽ q̃ ſeruire noluerit regi Babylonis? Nolite audire verba ꝓphetarũ dicentiũ vobis. Nõ ſeruietis regi Babylonis. qꝛ mẽdacium ipſi loquunt vobis. Quia nõ miſi eos, ait dñs: & ipſi ꝓphetant in noĩe meo mendaciter: vt eiẽciant vos, & pereatis tam vos quã ꝓphete qui vaticinant vobis. Et ad ſacerdotes, et ad oẽm populũ iſtũ locutus ſum, dicẽs, Hec dicit dñs. Nolite audire verba ꝓphetarũ veſtroꝝ, qui ꝓphetãt vobis, dicẽtes, Ecce vaſa domus dñi reuertent̃ de Babylone nũc cito, mendaciũ eñ ꝓphetãt vobis. Nolite ergo audire eos ſed ſeruite regi Babylonis, vt viuatis. q̃re datur hec ciuitas in ſolitudinẽ? Et ſi ꝓphete ſunt, & eſt verbum dñi in eis: occurrãt dño exercituũ: vt nõ veniãt vaſa q̃ derelicta fuerãt in domo dñi, & in domo regis Juda, et in Jeruſalem, in Babyloné. Quia hec dicit dñs exercituũ ad colũnas, & ad mare, & ad baſes, et ad reliqua vaſoꝝ, q̃ remãſerũt in ciuitate hac: q̃ nõ tulit Nabuchodonoſoꝛ rex Babylonis, cuꝫ trãſferret Jechoniã filiũ Joacim regẽ Juda de Jeruſalez in Babyloné, et oẽs optimates Juda & Jeruſalem'. Quia hec dicit dñs exercituũ deꝰ Iſrael ad vaſa q̃ derelicta ſunt in domo dñi, et in domo regis Juda & Jeruſalẽ: in Babyloné tranſferentur, & ibi erunt vſq; ad diẽ viſitationis ſue dicit dñs: & afferri faciam ea, & reſtitui in loco iſto.

¶Capituli Summarium. Hananias falſus ꝓpheta a domino percutitur. Caput.xxviij.

Et factũ eſt in anno illo i principio regni Sedechie regis Juda, in anno quarto, in menſe quinto, dixit ad mẽ Hananias filiꝰ Azur ꝓpheta de Gabaon, in domo dñi coram ſacerdotibꝰ & oĩ ꝑpl̃o, dicẽs, Hec dicit dñs exercituũ deꝰ Iſrael: Contriui iugũ regis Babylonis. Adhuc duo anni dierũ, et ego referri faciã ad locũ iſtũ oĩa vaſa domꝰ dñi q̃ tulit Nabuchodonoſoꝛ rex Babylonis de loco iſto, & trãſtulit ea in Babylonem. Et Jechoniã filiũ Joacim regẽ Juda, & oẽm tranſmigrationẽ Jude, q̃ ingreſſi ſunt in Babylonem, ego conuertã ad locũ iſtũ, ait dñs. cõteram eñ iugũ regis Babylonis. Et dixit Jeremias ꝓpheta ad Hananiã ꝓphetam in oculis ſacerdotum, & in oculis oĩs populi qui ſtabat in domo dñi: & ait Jeremias ꝓpheta, Amẽ, ſic faciat dñs: ſuſcitet dñs vba tua q̃ ꝓphetaſti: vt referant̃ vaſa i domũ dñi: & oĩs trãſmigratio de Babylone ad locũ iſtũ. Verũtamen audi verbũ hoc, qõ ego loquoꝛ in auribꝰ tuis, & in auribus vniuerſi ꝑpl̃i. ¶Prophete q̃ fuerunt ante me et ante te ab initio, & ꝓphetauerũt ſup terras multas, & ſup regna magna

de prelio & de afflictione, & de fame. Propheta qui vaticinatus est pacē: cū venerit verbū ei⁹, sciet ppheta quē misit dñs in veritate. Et tulit Ananias ppheta catenā de collo Jeremie pphete, & cōfregit eā. Et ait Hananias in cōspectu oīs ppli, dicēs: Hec dicit dñs. Sic cōfringā iugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omniū gentiū. Et abiit Jeremias propheta in viā suā. Et factū est verbū dñi ad Jeremiam, postq̄ confregit Hananias propheta catenā de collo Jeremie prophete, dicēs: Uade, & dices Hanamie, Hec dicit dñs, Catenas ligneas cōtriuisti: & facies p eis catenas ferreas. Quia hec dicit dñs exercituū deus Jsrael: Jugū ferreū posui sup collū cūctarū gentiū istarū, vt seruiant Nabuchodonosor regi Babylonis, & seruiēt ei: insup & bestias terre dedi ei. Et dixit Jeremias ppheta ad Hananiā ppheta, Audi Hanania: nō misit te dñs, & tu cōfidere fecisti ppl'm istū in mēdacio. Idcirco hec dicit dñs, Ecce ego mittā te a facie terre: hoc anno morieris, aduersum eñ dñm locutus es. Et mortuus est Hananias propheta in anno, illo mense septimo.

¶ Capituli Summarium. Monet Jeremias per literas Judeos in Babylone, vt illic permaneant. Cap. xxix.

Et hec sunt vba libri q̄ misit Jeremias ppheta de Jerusalē, ad reliquias seniorū trāsmigrationis, & ad sacerdotes, & ad pphetas, & ad oēm populū quē transtulerat Nabuchodonosor de Jerusalē in Babylonē: postq̄ egressus est Jechonias rex, et dña, & eunuchi, & principes Juda, & Jerusalē, et faber, et inclusor de Jerusalē: in manu Elasa filij Saphan, & Gamarie filij Helcie, quos misit Sedechias rex Juda ad Nabuchodonosor regē Babylonis in Babylonē, dicēs. Hec dicit dñs exercituū deus Jsrael, oi trāsmigrationi, quā trāstuli de Jerusalē in Babylonē. Edificate domos, & habitate: et plātate hortos, & comedite fructū eorū. Accipite vxores, & gñate filios & filias, & date filijs vestris vxores, & filias vestras date viris, & pariāt filios & filias: & multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero. Et querite pacem ciuitatis ad quā trāsmigrare vos feci: & orate p ea ad dñm: q̄ in pace illius erit pax vobis. Hec enī dicit dñs exercituū deus Jsrael. Nō vos seducāt pphete vestri q̄ sunt in medio vestrū, & diuini vestri: & ne attendatis ad somnia vestra q̄ vos somniatis: q̄ falso ipsi pphetāt vobis in noīe meo: nō misi eos dicit dñs. Quia hec dicit dñs. Cū ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbū meū bonū, & reducā vos ad locū istū. Ego enī scio cogitationes, quas ego cogito sup vos, ait dñs, cogitationes pacis & nō afflictionis, vt dē vobis finē & patientiā. Et invocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos. Quaretis me, & inuenietis: cū quesieritis me in toto corde vestro. Et inuenar a vobis, ait dñs: & reducā captiuitatem vestrā: & cōgregabo vos de vniuersis gētibus, & de cūctis locis ad que expuli vos, dicit dñs: & reuertī vos faciā de loco ad quē trāsmigrare vos feci. Quia dixistis. Suscitabit nobis dñs pphetas in Babylone. Quia hec dicit dñs ad regē q̄ sedet sup soliū Dauid, & ad oēm pp'm habitatorē vrbis hui⁹, ad fratres vr̄os, q̄ nō sunt egressi vobiscū in transmigrationē. Hec dicit dñs exercituū. Ecce ego mittam in eos gladiū, & famē, & pestē: & ponā eos q̄si ficus malas que comedi nō possunt, eo q̄ pessime sint. Et persequar eos in gladio, & in fame, & in pestilentia: & dabo eos in vexationez vniuersis regnis terre, i maledictionē, & i stuporē, & in sibilū, & in opprobriū cunctis gētib⁹ ad quas ego eieci eos, eo q̄ nō audierint vba mea, dicit dñs: que misi ad eos p seruos meos pphetas de nocte cōsurgēs & mittens: & nō audistis, dicit dñs. Vos ergo audite vbū dñi oēs trāsmigratio, quā emisi de Jerūm in Babylonē. Hec dicit dñs exercituū deus Jsrael ad achab filiū Cholie, & ad Sedechiā filiū Maasie, q̄ pphetāt vobis in noīe meo mēdaciter. Ecce ego tradā eos i manū Nabuchodonosor regis Babylonis, & percutiet eos in oculis vr̄is. Et assumet ex eis maledictio oī trāsmigrationi Jude q̄ est in Babylone dicentium. Ponat te dñs sicut Sedechiā, & sicut Achab: quos frixit rex Babylonis igne, p eo q̄ fecerit stultitiā in Jsrl, & mechati sunt in vxores amicor̄ suor̄, & locuti sunt vbū in noīe meo mēdaciter q̄ nō mandaui eis. ego sum iudex & testis, dicit dñs. Et ad Semeiā Nehelamitē dices, Hec dicit dñs exercituum deus Jsrl. Pro eo q̄ misisti in noīe tuo libros ad oēm pp'm q̄ est in Jerusalē, & ad Sophoniā filiū Maasie sacerdotē, & ad vniuersos sacerpotes, dicēs, Dñs dedit te sacerdotē p Joiade sacerdote: vt sis dux i domo dñi sup oēm virū arreptitiū & pphetātē, vt mittas eū i neruū & in carcerem. Et nūc q̄re nō increpasti Jeremiā Anathothitē, q̄ pphetat vobis? Quia sup hoc misit i Babylonē ad nos, dicēs, Longū est: edificate domos, & habitate: & plātate hortos, & comedite fructū eor̄. Legit ergo Sophonias sacerdos librū istū i auribus Jeremie pphete. Et factū est vbū dñi ad Jeremiā, dicēs, Mitte ad oēm trāsmigrationē, dicēs, Hec dicit dñs ad Semeiā Nehelamitē, Pro eo q̄ pphetauit vobis Semeias, & ego nō misi eū: & fecit vos cōfidere in mēdacio: idcirco hec dicit dñs, Ecce ego visitabo super Semeiā Nehelamitē, & super semē eius: nō erit ei vir sedēs in medio populi hui⁹, & nō videbit bonū q̄ ego faciā populo meo, ait dñs: q̄ prevaricationem locutus est aduersus dominum.

¶ Capituli Summarium. Spe reditus in Judeā solatur Jeremias in captiuitatem abductos. Caput. xxx.

Hoc vbum q̄ factū est a Jeremiā a dño, dicens, Hec dicit dñs deus Jsrael, dicēs, Scribe tibi oia verba q̄ locut⁹ sum ad te, in librū. Ecce enī dies veniūt, dicit dñs: & cōuertā conversionē populi mei Jsrl & Juda, ait dñs: & convertā eos ad terrā quā dedi pr̄ib⁹ eor̄, & possidebūt eā. Et hec vba q̄ locut⁹ est dñs ad Jsrl & ad Judā. Q̄si hec dicit dñs, Uocē terroris audiimus: formido, & nō est pax. Interrogate & videte si generat masculus: q̄re ergo vidi oīs viri manū sup lumbū suū quasi parturiētis, & quersi sunt vniuersi facies i auruginē? Ue q̄: magna dies illa, nec est silis ei⁹: tēpus q̄z tribulatiōis est Jacob, & ex ipsa saluabit. Et erit in die illa, ait dñs exercituū: cōterā iugū eius de collo tuo, & vincula eius dirūpā: & non dñabunt ei ampli⁹ alieni: sed seruiēt dño deo suo, & Dauid regi suo quē suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serue meus Jacob, ait dñs, neq̄ paueas Jsrael: q̄ ecce ego saluabo te de terra longinqua, & semen tuū de terra captiuitatis eor̄: & reuertet Jacob, & requiescet, & cunctis affluet bonis, & nō erit quē formidet: q̄m tecū ego sum, ait dñs, vt saluē te. faciā enī cōsummationē in cūctis gētib⁹, in q̄b⁹ dispersi te: te aūt nō faciā in cōsummationē: sed castigabo te in iudicio, vt nō videaris tibi innocuus. Q̄r hec dicit dñs, Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Nō est q̄ iudicet iudicium tuū ad alligādū: curationū vtilitas nō est tibi. Oēs amatores tui obliti sunt tui, teq̄ nō querēt. plaga enī inimici percussi te, castigatione crudeli: propter multitudinē iniquitatis tue, dura facta sunt peccata tua. Quid clamas sup contritione tua? Insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tue, & dura peccata tua feci hec tibi. Propterea oēs q̄ comedūt te, deuorabūtur: & vniuersi hostes tui in captiuitatē ducent: & oēs qui te vastant, vastabūtur, cūctos q̄z predatores tuos dabo in p̄dā. Obducā enī cicatricē tibi, & a vulneribus tuis sanabo te, dicit dñs. Quia ejectā vocauerūt te Sion. Hec est q̄ nō habebat regrētē. Hec dicit dñs, Ecce ego cōuertā querimōnē tabernaculorū Jacob, & tectis ei⁹ miserebor: & edificabit ciuitas in excelso suo, & tēplū iuxta ordinē suū fundabit. Et egredietur de eis laus, vox q̄ ludentiū: et multiplicabo eos & nō minuent: & glorificabo eos & nō attenuabūtur. Et erūt filij ei⁹ sicut a principio, & cet⁹ ei⁹ coram me permanebit. Et visitabo aduersus oēs q̄ tribulāt eū. Et erit dux ei⁹ ex eo: & princeps de medio ei⁹ p̄ducet: & applicabo eū, & accedet ad me. Quis enī iste est, q̄ applicet cor suū, vt appropinquet mihi, ait dñs? Et eritis mihi in p̄pl'm: & ego ero vobis in deū. Ecce turbo dñi furor egredietur, procella ruēs: & capiti impior̄ cōquiescet. Nō auertet trāsdignatio dñi: donec faciat & cōpleat cogitationē cordis sui.

L
6. xliij. c. 6. xxv. c. ij. para. xxvj. d. j. Esdre a. Dani ix. a.

D

A

B

L
6. xliij. a.

6. xv. d.

D

B
Joel ij. c Amos v. c. Sopho j. d. Ezech. xlvi. a. Nacu j. c.

L
6. xliij. a.

6. xv. d.

D

Jn nouissimo dierum intelligetis ea.

¶ Capituli Summarium. Reditus Judeorum in Jerusalem,figura vocationis gentium ad Christum. Cap.xxxj.

In tpe illo,dicit dñs.Ero deus vniuersis cognationibus Jsrael,et ipsi erunt mihi in populum. Hec dicit dñs. Jnuenit gratiã in deserto populus qui remãserat gladio:vadet ad requiẽ suã Jsrael.Longe dñs apparuit mihi,Et in charitate perpetua dilexi te,ideo attraxi te miserãs. Rursumq; edificabo te,et edificaberis virgo Jsrael:adhuc ornaberis tympanis tuis,et egredieris in choro ludentiũ. Adhuc plantabis vineas in mõtibus Samarie:plantabũt plantantes,et donec tempus veniat,nõ vindemiabũt. q; erit dies in qua clamabunt custodes in monte Ephraim. Surgite et ascendamus in Sion ad dñm deũ nostrũ.Quia hec dicit dñs. Exultate in letitia Jacob,et hinnite cõtra caput gentiũ:personate,et canite,et dicite. Salua dñe populũ tuum reliquias Jsrael. Ecce ego adducã eos de terra aquilonis,et cõgregabo eos ab extremis terre:inter quos erunt cecus et claudus,et pregnans et pariens simul,cetus magnus reuertentiũ huc. Jn fletu veniẽt:et in misericordia reducã eos. Et adducã eos p torrentes aquarũ in via recta,et nõ impingent in ea:q; factꝰ sum Jsraeli pater,et Ephraim primogenitꝰ meus est. Audite verbũ dñi gentes,et annũtiate in insulis que procul sunt, et dicite.Qui dispersit Jsrael,cõgregabit eũ:et custodiet eũ sicut pastor gregẽ suum. Redemit enim dñs Jacob,et liberabit eũ de manu potẽtioris.Et veniẽt,et laudabũt in monte Sion:et confluent ad bona dñi sup frumẽto,vino et oleo et fetu pecorũ et armẽtorũ:eritq; aia eorũ quasi hortꝰ irrigꝰ, et vltra nõ esuriẽt.Tũc letabit virgo in choro,iuuenes et senes simul:et cõuertã luctũ eorũ in gaudiũ,et cõsolabor eos, et letificabo a dolore suo.Et iebriabo aiam sacerdotũ pinguedine:et ppls meꝰ bonis meis adimplebit,ait dñs. Hec dicit dñs.Vox in excelso audita est lamẽtationis,luctus et fletus Rachel ploratꝰ filios suos:et nolẽtis cõsolari super eis,q; nõ sunt. Hec dicit dñs.Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lachrimis:q; est merces operi tuo,ait dñs,et reuertẽtur de terra inimici. Et est spes in nouissimis tuis,ait dñs:et reuertẽtur filij tui ad terminos suos.Audiẽs audiui Ephraim transmigrantẽ.Castigasti me dñe,et eruditꝰ sum, quasi iunẽculus indomitꝰ.Cõuerte me,et cõuertar:quia tu dñs deꝰ meꝰ.Postq̃ enim cõuertisti me,egi penitentiam:et postq̃ ostendisti mihi percussi femur meum.Cõfusus sum,et erubui,q̃m suscepi opprobrium adolescẽtie mee.Si filiꝰ honorabilis mihi Ephraim,si puer delicatꝰ:q; ex quo locutꝰ sum de eo,adhuc recordabor eiꝰ.Idcirco cõturbata sunt viscera mea sup eũ:miserãs miserebor eiꝰ,ait dñs.Statue tibi speculam,pone tibi amaritudines:dirige cor tuũ in viam rectã,in qua ambulasti:reuertere virgo Jsrl̃,reuertere ad ciuitates tuas istas.Usquequo delicijs dissolueris filia vaga:q; creauit dñs nouũ sup terrã:femina circũdabit virũ. Hec dicit dñs exercituũ deus Jsrael.Adhuc dicẽt verbum istud in terra Juda,et in vrbibꝰ eius,cũ cõuertero captiuitatem eorũ.Benedicat tibi dñs pulchitudo iustitie,mõs sanctus:et habitabũt in eo Judas,et oẽs ciuitates eius simul: agricole et minãtes greges. Q; me briauit anima lassam: et omnẽ animã esurientẽ.idco quasi de somno suscitatꝰ sum. et vidi:et somnus meus dulcis mihi.Ecce dies veniũt,dicit dñs:et seminabo domũ Jsrael,et domũ Juda semine hominũ et semine iumentorũ.Et sicut vigilaui super eos vt euellerẽ,et demolirer,et dissiparẽ et disperderẽ,et affligerẽ:sic vigilabo super eos vt edificẽ et plantẽ,ait dñs. Jn dieb̃ illis nõ dicẽt vltra.Patres comederũt vuã acerbã,et dentes filiorꝫ obstupuerũt.Sed vnusq̃sq; in iniqtate sua moriẽt.oĩs homo q comederit vuã acerbã,obstupescẽt dentes eiꝰ. Ecce dies veniẽt,dicit dñs:et feriã domui Jsrl̃,et domui Juda fedus nouũ.nõ sm pactũ qõ pepigi cũ patribꝰ vestris in die qua apprehẽdi manũ eorꝫ vt educerẽ eos de terra Egypti:pactũ qõ irritũ fecerũt,et ego dominatꝰ sum eorum,dicit dominus. Sed hoc erit pactũ qõ feriã cũ domo Jsrael post dies illos dicit dñs:Dabo legẽ meã in visceribꝰ eorꝫ, et in corde eorũ scribã eã:et ero eis in deũ.et ipsi erũt mihi in populũ.Et nõ docebit vltra vir proximũ suũ,et vir fratrem suũ,dicẽs.Cognoscite dñm.oẽs enĩ cognoscent me a minimo eorũ vsq; ad maximũ,ait dñs:q; ppitiabor iniquitati eorũ,et peccati eorũ nõ memorabor amplius. Hec dicit dñs qui dat solẽ in lumine diei,ordinẽ lune et stellarũ in lumine noctis:qui turbat mare et sonãt fluctꝰ eius.Dñs exercituum nomẽ illi.Si defecerint leges iste corã me,dicit dñs:tunc et semẽ Jsrael deficiet,vt non sit gens corã me cũctis diebus. Hec dicit dñs.Si mẽsurari potuerint celi sursum,et inuestigari fundamẽta terre deorsum:et ego abijciã vniuersum semen Jsrael,ppter oĩa q̃ fecerũt,dicit dñs. Ecce dies veniũt,dicit dñs:et edificabit̃ ciuitas dño a turre Hananeel, vsq; ad porta anguli.Et exibit vltra normã mẽsure in conspectu eiꝰ sup collẽ Gareb:et circũibit Goatha,et oẽm vallẽ cadauer,et cineres,et vniuersam regionẽ montis,vsq; ad torrẽtẽ Cedrõ et vsq; ad angulũ porte equoꝝ orientalis:sanctum dñi nõ euelletur,et nõ destruetur vltra in perpetuum.

¶ Capituli Summarium. Ager per Jeremiam emendus signat vastate terre reparationem. Caput.xxxij.

Verbũ qõ factũ est ad Jeremiã a dño i anno decimo Sedechie regis Juda:ipse est annus decimus octauus Nabuchodonosor.Tũc exercitus regis Babylonis obsidebat Jerusalem:et Jeremias pphẽta erat clausus i atrio carceris,q; erat in domo regis Juda.Clauserat enim eum Sedechias rex Juda,dicens.Quare vaticinaris,dicens. Hec dicit dñs.Ecce ego dabo ciuitatẽ istã in manu regis Babylonis,et capiet eaz: Et Sedechias rex Juda non effugiet de manu Chaldeorũ:sed tradetur in manꝰ regis Babylonis:et loquet̃ os eiꝰ cũ ore illiꝰ,et oculi eiꝰ oculos illiꝰ videbũt.Et in Babylonẽ ducet Sedechiã:et ibi erit donec visitẽ eũ,ait dñs.si autẽ dimicaueritis aduersum Chaldeos,nihil pſperũ habebitis. Et dixit Jeremias.Factũ est verbũ dñi ad me,dicẽs. Ecce Hananeel filius Sellũ patruelis tuꝰ veniet ad te,dicens. Eme tibi agrũ meũ q est in Anathoth:tibi enĩ competit ex propinquitate vt emas.Et venit ad me Hananeel filiꝰ patrui mei fm verbũ dñi ad vestibulum carceris,et ait ad me. Posside agrũ meũ q est in Anathoth in terra Bẽiamin: q; tibi cõpetit hereditas,et tu propinquus es vt possideas. Jntelleri aũt qõ verbũ dñi esset. Et emi agrum ab Hananeel filio patrui mei qui est in Anathoth:et appẽdi ei argẽtum septẽ stateres,et decẽ argenteos. Et scripsi in libro,et signaui,et adhibui testes,et appẽdi argentũ in statera.Et accepi librũ possessionis signatũ,et stipulationes,et rata,et signa forinsecus. Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filij Maasie in oculis Hananeel patruelis mei,et in oculis testium qui scripti erãt in libro emptionis,in oculis omnium Judeorũ qui sedebant in atrio carceris. Et precepi Baruch corã eis,dicẽs. Hec dicit dñs exercituũ deꝰ Jsrl̃. Sume libros istos,librũ emptionis hunc signatũ,et librum hũc qui apertus est:et pones illos in vase fictili,vt permanere possint diebus multis. Hec enim dicit dñs exercituũ deus Jsrael.Adhuc possidebũtur domus,et agri et vinee in terra ista.Et oraui ad dñm postq̃ tradidi librũ possessiõis Baruch filio Neri,dicẽs: Heu,heu,dñe deus:ecce tu fecisti celũ et terrã in fortitudine tua magna,et in brachio tuo extento,nõ erit tibi difficile omne verbũ.qui facis misericordiã in millibus,et reddis iniquitatẽ patrũ in sinũ filiorũ eorꝫ post eos fortissime,magne et potẽs.Dñs exercituũ nomen tibi.Magnus cõsilio,et incõprehẽsibilis cogitatu,cuiꝰ oculi aperti sunt sup oẽs vias filiorũ Adã:vt reddas vnicuiq; fm vias suas,et fm fructũ adinuentionũ eius.Qui posuisti signa in portẽta in terra Egypti vsq; ad diem hanc,et in Jsrael,et in hominibꝰ:et fecisti tibi nomen sicut est dies hec. Et eduxisti populũ tuum Jsrael de terra Egypti,in signis, et in portẽtis,et in manu robusta,et in brachio extẽto,et in terrore magno.Et dedisti eis terram hãc,quam iurasti patribus eorum vt dares eis terrã fluentem lacte et melle.Et in-

Hebre. vij.c. Luc.j.g. ẽ.xxiiij.c Actuum x.g.

Exodi xxxiij.a.

gressi sunt, & possederũt eã: & nõ obedierunt voci tue, & in lege tua nõ ambulauerũt: oĩa q̃ mãdasti eis vt facerẽt, nõ fecerũt, & euenerũt eis oĩa mala hec. Ecce munitiones extructe sunt aduersum ciuitatẽ, vt capiat eã: & vrbs data est in manus Chaldeoꝝ, & in manꝰ regis Babylonis q̃ pugnant aduersus eã a facie gladij, & famis, & pestilẽtie: & q̃cũq; locutꝰ es, acciderũt, vt tuipse cernis. Et tu dicis mihi dñe deꝰ. Eme agrũ argẽto, & adhibe testes: cũ vrbs data sit in manꝰ Chaldeorũ: Et factũ est verbũ dñi ad Jeremiã, dicẽs. Ecce ego dñs deꝰ vniuerse carnis: nũq̃d mihi difficile erit oẽ verbũ? Propterea hec dicit dñs. Ecce ego tradã ciuitatẽ istam in manꝰ Chaldeorũ, & in manꝰ regis Babylonis, & capiẽt eã: & venient Chaldei pugnantes aduersum vrbẽ hãc, & succendẽt eã igni, & cõburẽt eã, & domos, in quarũ domatibꝰ sacrificabãt Baal, & libabãt diis alienis libamia ad irritãdũ me. Erãt enĩ filij Jsrl & filij Juda iugiter faciẽtes malũ in oculis meis ab adolescẽtia sua: filij Jsrl q̃ vsq; nũc exacerbãt me in operibus manuũ suarũ, dicit dñs. Quia in furore, & in indignatiõe mea facta est mihi ciuitas hec, a die qua edificauerũt eã, vsq; ad diẽ istã, qua auferet de cõspectu meo ppter malitiã filiorũ Jsrl, & filiorũ Juda, quã fecerũt ad iracũdiã me, ipsi, & reges eorũ, & pncipes eorũ, & sacerdotes eorũ, & pphete eorũ, viri Juda & habitatores Jerusalẽ: Et verterunt ad me tergа & nõ facies: cũ docerẽ eos diluculo, & erudirem: et nollẽt audire vt acciperẽt disciplinam. Et posuerũt idola sua in domo, in q̃ inuocatũ est nomẽ meũ, vt polluerent eã. Et edificauerũt excelsa Baal, q̃ sunt in valle filij Ennõ: vt mitterẽt filios suos & filias suas Moloch: qõ nõ mãdaui eis nec ascẽdit in cor meũ, vt facerẽt abominationẽ hãc, & in peccãtũ deducerẽt Judã. Et nũc ppter ista, hec dicit dñs deꝰ Jsrael ad ciuitatẽ hãc, de qua vos dicitis qõ tradat in manus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste. Ecce ego cõgregabo eos de vniuersis terris ad quas eiecĩ eos in furore meo, & in ira mea, & in indignatiõe grãdi: & reducam eos ad locũ istũ, & habitare eos faciã cõfidẽter. Et erũt mihi in populũ, & ego ero eis in deũ. Et dabo eis cor vnum, et viã vnã, vt timeãt me vniuersis diebꝰ: & bũ sit eis, & filijs eorũ post eos. Et feriã eis pactũ sempiternũ: & non desinã eis bñfacere: & timorẽ meũ dabo in corde eorũ, vt nõ recedãt a me. Et letabor sup eis, cũ bñ eis fecero: & plãtabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo & in tota aĩa mea. Quia hec dicit dñs. Sicut adduxi sup pplm istũ oẽ malũ hoc grãde: sic adducã sup eos oẽ bonum qõ ego loquor ad eos. Et possidebunt agri in terra ista: de qua vos dicitis qõ deserta sit, eo qõ nõ remanserit hõ & iumẽtũ, & data sit in manꝰ Chaldeorũ. Agri ement pecunia, & scribent in libris, & impument signũ, & testes adhibebunt: in terra Bẽiamin, & in circũitu Jerusalẽ, in ciuitatibꝰ Juda, & in ciuitatibus montanis, et in ciuitatibus cãpestribus, & in ciuitatibus q̃ ad austrũ sunt: quia conuertam captiuitatem eorum, ait dominus.

¶ Capituli Summarium. Judeorum e Babylone reuocatio, figura Christi & ecclesie. Caput.xxxiij.

ET factũ est vbũ dñi ad Jeremiã secũdo, cũ adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens: Hec dicit dñs: qui factur est & formatur illud, & patrat: dñs nomẽ eius. Clama ad me, & exaudiã te: & annũtiabo tibi grãdia & firma q̃ nescis. Quia hec dicit dñs deꝰ Jsrl ad domos vrbis hui, & ad domos regis Juda, q̃ destructe sunt ad munitiones & ad gladiũ venientiũ vt dimicẽt cũ Chaldeis, & impleat eas cadaueribꝰ hoĩm, quos percussi in furore meo & in indignatiõe mea, absc̃des faciem meã a ciuitate hac ppter oẽm malitiã eorũ. Ecce ego obducã eis cicatricẽ, & sanitatẽ, & curabo eos: & reuelabo illis dẽpcationẽ pacis, & veritatis. Et reuertã cõuersionẽ Juda, & cõuersionẽ Jsrl: & edificabo eos sicut a principio. Et emũdabo illos ab oi iniqtate sua in q̃ peccauerũt mihi: & ppitiꝰ ero cũctis iniqtatibꝰ eorũ in q̃bꝰ deliq̃rũt mihi, et preuaricati sunt me. Et erit mihi in nomẽ, & in gaudiũ, & in laudẽ, & in exultationẽ cũctis gẽtibꝰ terre, q̃ audierunt oĩa bona q̃ ego facturus sum eis: & pauebũt, & turbabunt in vniuersis bonis, & in oĩ pace quã ego faciã eis. Hec dicit dñs. Adhuc audiet in loco isto (quem vos dicitis esse desertũ, eo qõ nõ sit hõ, nec iumẽtũ, in ciuitatibꝰ Juda, & foris Jerusalẽ, q̃ desolate sunt absq; hoĩe & absq; habitatore & absq; pecore) vox gaudij & vox letitie, vox sponsi & vox sponse, vox dicẽtiũ. Cõfitemini dño exercituũ, qum bonꝰ dñs, quia in eternũ miã ei: et portãtiũ vota in domũ dñi. reducã enĩ cõuersionẽ terre, sicut a principio dicit dñs. Hec dicit dñs exercituũ. Adhuc erit in loco isto deserto absq; hoĩe, & absq; iumẽto, & in cũctis ciuitatibꝰ ei, hibitaculũ pastoꝝ accubãtiũ greges. Et in ciuitatibus mõtuosis, & in ciuitatibꝰ cãpestribꝰ & in ciuitatibꝰ que ad austrũ sunt: & in terra Bẽiamin: & in circũitu Jerusalẽ, et in ciuitatibꝰ Juda adhuc trãsibũt greges ad manũ numerãtis, ait dñs. Ecce dies veniũt, dicit dñs: & suscitabo verbum bonũ, quod locutꝰ sum ad domũ Jsrael & ad domũ Juda. In diebus illis, & in tpe illo germinare faciã Dauid germẽ iustitie: & faciet iudiciũ & iustitiã in terra. In diebꝰ illis saluabit Juda & Jerusalẽ habitabit confidẽter: & hoc est nomẽ quod vocabunt eã. Dñs iustus noster. Quia hec dicit dñs. Nõ interibit Dauid vir, qui sedeat sup thronũ domꝰ Jsrl. Et de sacerdotibꝰ & levitis nõ interibit vir a facie mea: q̃ offerat holocaustomata, & incẽdat sacrificiũ, & cedat victimas omnibꝰ diebꝰ. Et factũ est verbũ dñi ad Jeremiã, dicẽs: Hec dicit dñs. Si irritũ pot fieri pactũ meũ cũ die, & pactũ meũ cũ nocte, vt nõ sit dies & nox in tpe suo: pactũ meũ irritũ esse potest cum Dauid seruo meo, vt nõ sit ex eo filius qui regnet in throno eius, & levite & sacerdotes ministri mei. Sicut enumerari nõ pñt stelle celi, & metiri arene maris: sic multiplicabo semen Dauid serui mei, et levitas ministros meos. Et factũ est verbũ dñi ad Jeremiã, dicẽs. Nunq̃d nõ vidisti q̃d populꝰ hic locutꝰ sit, dicẽs: Due cognationes quas elegerat dñs abiecte sunt. & pplm meũ despexerũt, eo quod nõ sit vltra gẽs coram eis. Hec dicit dñs. Si pactũ meũ iter die & nocte, & leges celi & terre nõ posui: equidẽ & semen Jacob, & Dauid serui mei proiciã, vt non assumã de semine eius principes seminis Abraham, Jsaac, & Jacob. reducam enim conuersationem eorum, & miserebor eis.

¶ Capituli Summarium. In obsidione Jerusalem destinat deus Jeremiam ad Sedechiam. Caput.xxxiiij.

VErbũ q̃ factũ est ad Jeremiã a dño, q̃n Nabuchodonosor rex Babylonis, & oĩs exercitꝰ ei, vniuersaq; regna terre q̃ erãt sub pdãte manus ei, & oẽs pplꝰ bellabant cõtra Jerusalẽ, & contra oẽs vrbes ei, dicẽs: Hec dicit dñs deꝰ Jsrl. Vade, & loquere ad Sedechiã regẽ Juda: & dices ad eum: Hec dicit dñs. Ecce ego tradã ciuitatẽ hãc in manu regis Babylonis, et succẽdet eã igni. Et tu nõ effugies de manu eius: sed cõprehẽsione capieris, & in manu eius traderis: & oculi tui oculos regis Babylonis videbũt, & os eius cũ ore tuo loquetur, & Babylonẽ introibis. Attñ audi vbũ dñi Sedechia rex Juda: Hec dicit dñs ad te. Non morieris in gladio, sed in pace morieris, & sm cõbustiones patrũ tuorũ regũ priorũ q̃ fuerũt ante te, sic cõburẽt te: & ve dñe plãgẽt te: q̃ verbũ ego locutus sum, dicit dñs. Et locutus est Jeremias pphẽta ad Sedechiã regẽ Juda vniuersa verba hec in Jerusalem. Et exercitꝰ regis Babylonis pugnabat cõtra Jerusalẽ, & contra oẽs ciuitates Juda q̃ relinquebãtur cõtra Lachis, & contra Azecha: hę enĩ superãt de ciuitatibꝰ Juda munite. Uerbũ q̃ factũ est ad Jeremiã a dño, postq̃ percussit rex Sedechias fedus cũ oi pplo i Jerusalẽ, predicãs eis libertatẽ, vt dimitteret vnusquisq; seruũ suũ, & vnusquisq; ancillã suã, Hebreũ & Hebreã liberos: & nequaq̃ dominarent eis, id est in Judeo & fratre suo. Audierũt ergo oẽs principes, & vniuersus pplꝰ, q̃ ierãt pactũ, vt dimitteret vnusquisq; seruũ suũ & vnusquisq; ancillã suã liberos, & vltra nõ dominarentur eis. audierũt igitur, & dimiserũt. Et conuersi sunt de inceps: et retraxerunt seruos suos & ancillas suas quos dimiserũt liberos, & subiugauerũt in famulos & famulas.

Et factũ est verbũ dñi ad Jeremiã a dño, dicẽs: Hec dicit dñs deꝰ Jsrael. Ego percussi fedꝰ cũ patribꝰ vestris in die

qua eduxi eos de terra egypti de domo seruitutis, dicēs. Cū cōpleti fuerint septē anni, dimittat vnusquisq; fratrē suū he-
Exodi xxj.a. Deuter. xv.c. breū q vēdit⁹ est ei, & seruiet tibi sex annis: & dimittes eū a te liberū. & nō audierūt pres vri mei, nec inclinauerūt aurē suā.
D Et cōuersi estis vos hodie, & fecistis quod rectū est in oculis meis, vt pdicaretis libertatē vnusquisq; ad amicū suū: & ini stis pactū in cōspectu meo, in domo in qua inuocatū est no men meū sup eā, & reuersi estis, & cōmaculastis nomē meū: & reduxistis vnusquisq; seruū suū, & vnusquisq; ancillā suā quos dimiseratis vt essent liberi & sue ptātis: & subiugastis eos vt sint vobis serui & ancille. Propterea hec dicit dñs. Vos nō audistis me, vt pdicaretis libertatē vnusquisq; fratri suo, et vnusquisq; amico suo: ecce ego predico vobis libertatē, ait dñs, ad gladiū, ad pestē, & ad famē: & dabo vos in cōmotio-
nem cūctis regnis terre. Et dabo viros q preuaricant fedus meū, & nō obseruauerūt verba federis, q̄bus assensi sunt in cōspectu meo, vitulū quē cōciderūt in duas ptes, & trāsierūt inter diuisiones ei⁹ principes iuda & principes ierusalē, eunuchi & sacerdotes, & ois p̄ple terre, q trāsierūt inter diuisiones vi-
tuli: & dabo eos in man⁹ inimicorū suorū, & in manus q̄rētiū aīam eorū: & erit morticinū eorū in escā volatilib⁹ celi & be-
stijs terre. Et sedechiā regē iuda & principes ei⁹ dabo in ma-
nus inimicorū suorū, & in man⁹ q̄rētiū aīas eorū, & in man⁹ ex-
ercituū regis Babylonis, q recesserūt a vobis. Ecce ego pre-
cipio, dicit dñs: & reducā eos in ciuitatē hanc, & preliabun-
tur aduersus eam: & capient eam, & incendent igni: & ciuita-
tes iuda dabo in solitudinem, eo q̄ non sit habitator.

¶ Capituli Summarium. Rechabite custodierūt p̄ceptū patris sui, sed iudei preceptū dei neglexerunt. Caput. xxxv.

A Verbū q̄ factū ē ad Jeremiā a dño i diebus Joa-
cim filij iosie regis iuda, dicens. Vade ad domū Rechabitarū: & loquere eis, & introduces eos in domū dñi in vnā exedrā thesaurorū, & dabis eis bibere vinū. Et assumpsi iezoniā filiū ieremie filij absanie, & fres ei⁹, & oēs filios ei⁹, & vniuersam domū Rechabitarū: & introduxi eos i domū dñi, ad gazophylaciū filiorū hanā filij Jegedelie hois dei, q̄ erat iuxta gazophylaciū principū, sup thesaurū Maasie filij Sellū, q erat custos vestibuli. Et posui coram filijs dom⁹ rechabitarū scyphos plenos vino, & calices: & dixi ad eos, Bibite vinū. Qui rūderūt. Nō bibe-
B mus vinū: q̄ Jonadab filius rechab, pr nr, p̄cepit nobis, di-
cens. Nō bibetis vinū vos & filij vri vsq; in sempiternū. Et domū nō edificabitis, & semētē nō seretis, & vineas nō plāta bitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cūctis diebus vris, vt viuatis diebus multis sup faciē terre in q̄ vos pegrinamini. Obediuim⁹ ergo voci ionadab filij rechab, pris nri, i oib⁹ q̄ p̄cepit nobis: ita vt nō biberem⁹ vinū cunc-
tis diebus nris nos, & mulieres nre, filij & filie nre: & nō edifi-
caremus domos ad hitādū: & vineā & agrū, & semētē nō ha-
buim⁹, sed hitauim⁹ in tabernaculis, & obedientes fecimus in-
C xta oia q̄ p̄cepit nobis Jonadab pr nr. Cū autē ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terrā nr̄am, dixim⁹. Venite, & ingrediamur Jerusalē a facie exercit⁹ Chaldeorū & a facie exercit⁹ Syrie: & mānsim⁹ i Jerusalē. Et factū ē v̄-
bū dñi ad Jeremiā, dicēs. Hec dicit dñs exercituum deus Isrl, vade, & dic viris Juda & hitatorib⁹ Jerusalē. Nunqd nō recipietis disciplinā, vt obediatis v̄bis meis, dicit dñs? Prevaluerūt sermones Jodanab filij Rechab, q̄s p̄cepit filijs suis vt nō biberēt vinū: & nō biberūt vsq; ad diē hāc, q: obedierūt p̄cepto pris sui: ego aūt locut⁹ sum ad vos de
mane surgēs, & loquēs: & nō obedistis mihi. Misi q̄ ad vos
D oēs seruos meos pphetas, cōsurgēs diluculo, mittēsq;, & di-
cēs. Cōuertamini vnusquisq; a via sua pessima, & bona fa-
cite studia vra: & nolite seq deos alienos, neq; colatis eos, & habitabitis in terrā quā dedi vobis & pr ib⁹ vris: & nō incli-
nastis aurē vestrā neq; audistis me. Firmauerunt igitur filij Jonadab filij rechab p̄ceptū pris sui q̄ p̄ceperat eis, ppls autē iste nō obediuit mihi. Idcirco hec dicit dñs exercituū, deus Isrl, ecce ego adduco sup iudā & sup oēs hitatores Je-
rusalē vniuersam afflictionē quā locut⁹ sum aduersus illos: eo q̄ locut⁹ sum ad illos, & nō audierūt: vocaui illos, & non rūderūt mihi. Domui aūt Rechabitarū dixit Jeremias. Hec dicit dñs exercituū deus Isrl. Pro eo q̄ obedistis pre-
cepto Jonadab pris vri, & custodistis oia mādata ei⁹, & feci stis vniuersa q̄ precepit vobis: propterea hec dicit dñs exerci tuum deus Israel. Non deficiet vir de stirpe Jonadab filij Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

¶ Capituli Summarium. Scribit Jeremias librum ex car-
cere ad regem, quem ille momordisset. Caput. xxxvj.

A Et factū est in anno q̄rto Joaci filij Josie regis iuda: factū est v̄bū hoc ad ieremiā a dño, dicēs. Tolle volumē libri, & scribes in eo oia v̄ba q̄ lo-
cut⁹ sum tibi aduersum Isrl & iuda, & aduersum oēs gētes: a die q̄ locut⁹ sum ad te ex diebus iosie vsq; ad diē hāc. si forte audiēte domo iuda vniuersa mala q̄ ego cogi-
to facere eis, reuertat vnusquisq; a via sua pessima: & propitius ero iniquitati, & pctō eor. Vocauit g̃ Jeremias baruch filiū nerie: & scripsit baruch ex ore ieremie oēs sermones dñi, q̄s
B locut⁹ est ad eū, in volumine libri. Et p̄cepit Jeremias Ba-
ruch, dicēs. Ego clausus sum, nec valeo ingredi domū dñi. Ingredere g̃ tu, & lege de volumine in q̄ scripsisti ex ore meo v̄ba dñi, audiēte pplo in domo dñi in die ieunij: insup & au diēte vniuerso iuda, q̄ venīūt de ciuitatib⁹ suis. Leges eis si forte cadat ora eor in q̄spectu dñi, & reuertat vnusquisq; a via sua pessima: q̄m magnus furor & indignatio est, quā locut⁹ est dñs aduersus pplm hūc. Et fecit Baruch filius Nerie iu-
xta oia q̄ preceperat ei ieremias ppheta, legēs ex volumine sermōes dñi i domo dñi. Factū est aūt i anno q̄nto Joacim
C filij iosie regis iuda, in mēse nono: p̄dicauerūt ieunium in cō-
spectu dñi oi pplo in Jerusalē, et vniuerse multitudini que cōfluerat de ciuitatib⁹ Juda in Jerusalē. Legitq; baruch ex volumine sermōes ieremie i domo dñi in gazophylacio Gamarie filij Saphā scribe, in vestibulo superiori, i introitu porte noue domus dñi, audiēte oi pplo. Cūq; audisset mi-
cheas filius Gamarie filij Saphā oēs sermones dñi ex li-
bro: descēdit in domū regis ad gazophylaciū scribe: & ecce, ibi oēs principes sedebāt, Elisama scriba, & Dalaias filius Semeie, & Elnathā filius Achobor, & Gamarias filius Sa-
phan, & sedechias filius Mananie, et vniuersi principes. Et
D nuntiauit eis micheas oia verba q̄ audiuit, legēte baruch, ex volumine in auribus pplī. Misserūt itaq; oēs principes ad Baruch, Judi filiū Nathanie filij Selemie filij Chusi, di-
cētes. volumē ex q̄ legisti audiēte pplo, sume i manu tua, et veni. Tulit ergo baruch filius Nerie volumen in manu sua, & venit ad eos. Et dixerūt ad eū. Sede, & lege hec in auribus nris. Et legit Baruch in auribus eor. Igit cū audissent oia verba, obstupuerūt vnusquisq; ad primū fratrē suū, & dixerunt ad Baruch. Nūtiare debemus regi oēs sermones istos. Et in-
terrogauerūt eum, dicētes. Indica nobis q̄o scripsisti oēs
E sermones istos ex ore eius. Dixit autē eis Baruch. Ex ore suo loquebat̄ q̄si legēs ad me oēs sermones istos: & ego scri-
bebā in volumine, atramēto. Et dixerūt principes ad Ba-
ruch, vade, & abscōdere tu & ieremias, & nemo sciat vbi sitis. Et ingressi sunt ad regē i atriū. Porro volumē q̄mēdauerūt i gazophylacio Elisame scribe: nūtiauerūt audiēte rege oēs sermōes. Misitq; rex Judi, vt sumeret volumē. Qui tollēs illud de gazophylacio Elisame scribe, legit audiēte rege, et vniuersis p̄ncipib⁹ q̄ stabant circa regē. Rex aūt sedebat in
F domo hyemali i mēse nono: & posita erat arula coram eo ple-
na prunis. Cūq; legisset iudi tres pagellas vel q̄tuor, scidit illud scapello scribe: & iecit in ignē, q erat sup arulā, donec cōsumeret̄ oē volumē igni q erat in arula. Et nō timuerūt, neq; scinderūt vestimēta sua rex, & oēs serui ei⁹ q audierūt vni
uersos sermōes istos. Verūtamen Elnathā, & Dalaias, & Gama-
rias & Sdirerūt regi, ne cōbureret librū: & nō audiuit eos. Et p̄cepit rex ieremihel filio Amelech, & Saraie filio Ezriel, & Seleme filio Abdeel, vt cōprehēderēt Baruch scribā, & Jeremiā prophetā. abscōdit autem eos dñs. Et factum est verbum dñi ad Jeremiā postquā cōbusserat rex volumē, et sermones quos scripserat Baruch, ex ore Jeremie, dicens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rursum tolle volumen alind:& scribe in eo oēs sermones priores,q erant in primo volumine,qō cōbussit Joacim rex Juda. Et ad Joacim regem Juda dices. Hec dicit dñs, Tu cōbussisti volomē istud,dicēs.Quare scripsisti in eo annuntiās.Festinus veniet rex Babylonis,& vastabit terram hanc:& cessare faciet ex illa hominē & iumentū.Propterea hec dicit dñs cōtra Joacim regē Juda,nō erit ex eo qui sedeat super soliū Dauid:& cadaver eius proijcietur ad estum per diē,& ad gelu per noctē.Et visitabo cōtra eū,& cōtra semen eius,& cōtra seruos eius iniquitates suas:& adducam super eos & super habitatores Jerusalē,& super viros Juda omne malū qō locutus sum ad eos:& non audierunt. Jeremias autem tulit volumē alind,& dedit illud Baruch filio Nerie scribe:qui scripsit in eo ex ore Jeremie omnes sermones libri,quem cōbusserat Joacim rex Juda igni:& insuper additi sunt sermones multo plures,q̄ ante a fuerant.

¶ Capituli Summarium. Rex Egypti frustra venit Judeis subsidio. Caput.xxxvij.

A

Et regnauit rex Sedechias filiꝰ Josie p Jechonia filio Joacim:quē constituit regē Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Juda. Et non obediuit ipse,& serui eiꝰ,et pplus terre verbis dñi que locutus est in manu Jeremie pphete.Et misit rex Sedechias Juchal filiū Seleme,& Sophoniā filiū Maasie sacerdotē ad Jeremiā pphetā,dicēs,ora p nobis dñm deum nrm.Jeremias aūt libere ambulabat in medio pplī.nō enī miserāt eum in custodiā carceris.Egrē exercitus Pharaonis egressus est de Egypto:& audiētes Chaldei qui obsidebant Jerusalē,huiuscemodi nūtiū,recesserūt ab Jerusalē.

B

Et factū est verbum dñi ad Jeremiā prophetā,dicēs. Hec dicit dñs deus Jsrael.Sic dicetis regi Juda,qui misit vos ad me interrogandū.Ecce exercitꝰ Pharaonis,q egressus est vobis in auxiliū,reuertet in terrā suā in Egyptū:& redient Chaldei,& bellabūt cōtra ciuitatē hāc:& capient eā,& succendent eam igni. Hec dicit dñs.Nolite decipere alas vestras, dicētes.Ībunt abibūt,& recedēt a nobis Chaldei:quia nō abibunt.Sed & si percusseritis omnē exercitū Chaldeorū q pugnant aduersum vos,& derelicti fuerint ex eis alīq vulnerati:singuli de tētorio suo cōsurgent & incēdent ciuitatē hāc igni.Ergo cū recessisset exercitus Chaldeorū ab Jerusalē

C

ppter exercitū Pharaonis,egressus est Jeremias de Jerusalem vt iret in terrā Beniamin,& diuideret ibi possessionē in cōspectu ciuiū.Cūq; pueniisset ad portā Beniamin erat ibi custos porte per vices,nomine Jerias,filiꝰ Seleme filii Hananie:& apprehēdit Jeremiā pphetā,dicēs.Ad Chaldeos profugis.Et rñdit Jeremias.Falsum est nō fugio ad Chaldeos.Et nō audiuit eū:sed cōprehēdit Jerias Jeremiam,& adduxit eū ad principes.Quā ob rē iratī principes cōtra Jeremiā cesum eū miserūt in carcerē qui erat i domo Jonathā scribe.ipse enī ppositus erat sup carcerē.Ita q; ingressus est Jeremias in domū laci & in ergastulū:& sedit ibi Jeremias diebꝰ multis.Audiens aūt Sedechias rex tulit eū:& interrogauit eū i domo sua absconditē,& dixit,Puta sne est sermo a dño:Et dixit Jeremias,est.Et ait,In manꝰ regis babylonis traderis.Et dixit Jeremias ad regē Sede-

D

chiam.Quid peccauī tibi & seruis tuis & pplo tuo,q; misisti me in domū carceris?Ubi sunt pphete vri q̄ pphetabāt vobis,& dicebāt,nō veniet rex Babylonis sup vos,& sup terrā hāc:Nūc ergo audi obsecro,dñe mi rex.Ualeat deprecatio mea in conspectu tuo:& ne me remittas in domū Jonathan scribe,ne moriar ibi.Precepit ergo rex Sedechias vt traderetur Jeremias in vestibulo carceris:& daret ei torta panis quotidie,excepto pulmento,donec consumerent omnes panes de ciuitate:& mansit Jeremias in vestibulo carceris.

¶ Capituli Summarium. Jeremias ex carcere clam vocatur ad colloquium regis. Caput.xxxvij.

A

Audiuit aūt Saphatias filius Mathā,& gedelias filius Phassur,& Juchal filius Seleme, & Phassur filiꝰ Melchie,sermones quos Jeremias loq̄bat ad oēm pplm,dicens. Hec dicit dñs.Qui cūq; mānerit in ciuitate hac,morietur gladio & fame et peste,q autē profugerit ad Chaldeos,viuet,& erit anima eius solpes & viuēs. Hec dicit dñs, Tradēdo tradet ciuitas hec in manu exercitus regis Babylonis,& capiet eam. Et dixerūt principes regi,Rogamus vt occidat homo iste: de industria enī dissoluit manus virorū belli antiū,q remanserunt in ciuitate hac,& manus vniuersi pplī loquēs ad eos vniuersa verba hec siquidē hō iste nō querit pacē pplo huic, sed malū.Et dixit rex Sedechias.Ecce ipse in manibꝰ vestris est:nec enī fas est regē vobis quicquā negare.Tulerūt ergo Jeremiā,& proiecerūt eū in lacū Melchie filij Amelech q erat in vestibulo carceris:& submiserunt Jeremiā in funibus:& in lacu nō erat aqua,sz lutū.descendit itaq; Jeremias in cenū.Audiuit aūt Abdemelech Ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis q̄ mīssent Jeremiā in lacū: porro rex sedebat in porta Benamin.Et egressus est Abdemelech de domo regis,& locutus est ad regē,dicēs. Dñe mi rex,male fecerūt viri isti oia quecūq; perpetrarūt cōtra Jeremiā prophetā,mittētes eū in lacū,vt moriat ibi fame. nō sunt enī panes vltra in ciuitate.Precepit itaq; rex Abdemelech Ethiopi,dicēs.Tolle tecū hinc triginta viros,& leua Jeremiā pphetā de lacu,antequā moriat.Assumptis ergo Abdemelech secū viris,ingressus est domū regis,que erat sub cellario:& tulit inde veteres pānos,& antiqua vestimēta que cōputruerāt:& submisit ea ad Jeremiā in lacū per funiculos.Dixitq; Abdemelech Ethiops ad Jeremiam.

D

Pone veteres pānos,& hec scissa & putrida sub cubito manuū tuarū,& subter funes.Fecit ergo Jeremias sic.Et extraxerunt Jeremiā funibus,& eduxerūt eū de lacu.mansit autē Jeremias in vestibulo carceris.Et misit rex Sedechias,et tulit ad se Jeremiam prophetā ad ostium tertiū qō erat in domo dñi:& dixit rex ad Jeremiā.Interrogo ego te sermonem ne abscōdas a me aliquid.Dixit autem Jeremias ad Sedechiā.Si annūtiauero tibi,nunquid nō interficies me? Et si consilium dedero tibi,nō me audies.Juravit ergo rex Sedechias Jeremie clam,dicēs.Uiuit dñs qui fecit nobis

E

animā hāc,si occidero te,& si tradidero te in manus virorū istorū qui querunt animā tuā.Et dixit Jeremias ad Sedechiam.Hec dicit dñs exercituū,deus Jsrael.Si profectus exieris ad principes regis Babylonis,viuet anima tua,et ciuitas hec nō succendet igni:& saluus eris tu,et domꝰ tua. Si aūt nō exieris ad principes regis Babylonis,tradetur ciuitas hec in manus Chaldeorū,& succendent eā igni:& tu nō effugies de manu eorū.Et dixit rex Sedechias ad Jeremiam,Solicitus sum propter iudeos,qui transfugerūt ad Chaldeos:ne forte tradar in manus eorū,& illudant mihi.

F

Respondit aūt Jeremias,& dixit ad eum.Non te tradent. audi quesō vocē dñi,quā ego loquor ad te,& bene tibi erit,& viuet anima tua. Sō si nolueris egredi:iste est sermo,quem ostendit mihi dñs.Ecce oēs mulieres q̄ remāserunt in domo regis inda,educent ad principes regis Babylonis:et ipse dicēt.Seduxerūt te,& preualuerūt aduersum te viri pacifici tui:demerserūt in ceno,& in lubrico pedes tuos,& recesserūt a te.Et oēs vxores tue,et filij tui educentur ad Chaldeos: et non effugies manus eorum,sed in manu regis Babylonis capieris:et ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo Sedechias ad Jeremiā.Nullus sciet verba hec,& non morieris.Si autem audierint principes quia locutus sum tecum:et venerint ad te,et dixerint tibi,Indica nobis quid locutus sis cum rege ne celos nos,et non te interficiemus & quod locutus est tecū rex:dices ad eos,Prostraui ego preces meas coram rege,ne me reduci iuberet in domum Jonathan,et ibi morerer.Uenerunt ergo omnes principes ad Jeremiam,et interrogauerunt eum:et locutus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex,et cessauerunt ab eo:nihil enim fuerat auditum.Mansit vero Jeremias in vestibulo carceris,vsq; ad diem quo capta est Jerusalem:et factum est vt caperetur Jerusalem.

¶ Capituli Summarium. Jerusalem capitur & incēditur & rex Juda eroculatur. Caput.xxxix.

Anno

Anno nono sedechie regis iuda, mēse decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omis exercitus eius ad Jerusalē, & obsidebāt eā. Undecimo aūt anno sedechie, mēse quarto, nona mēsis aperta est ciuitas. Et ingressi sunt oēs principes regis Babylonis, & sederūt in porta media: neregel, sereser, semegarnabu, sarsachim, rabsares, neregel, sereger, rebmag, et oēs reliq̄ principes regis Babylonis. Cūq; vidisset eos sedechias rex iuda, & oēs viri bellatores, fugerūt: & egressi sunt nocte de ciuitate p viā horti regis, p portā q̄ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viā deserti. Persecutus est aūt eos exercitus Chaldeorū: & cōprehēderūt Sedechiā in campo solitudinis Jericho ontine, & captum addurerunt ad Nabuchodonosor regē Babylonis in Reblatha, que est in terra Emath: & locut⁹ est ad eū iudicia. Et occidit rex Babylonis filios Sedechie in reblatha, in oculis ei⁹: & oēs nobiles iuda occidit rex Babylonis. Oculos quoq; sedechie eruit: & vinxit eū cōpedibus, vt duceret in Babylonē. Domū q̄q; regis & domū vulgi succenderūt Chaldei igni: & murū Jerusalē subuerterunt. Et reliquias ppli q̄ remāserāt in ciuitate, & p fugas q̄ transfugerāt ad eū, & superfluos vulgi qui remāserāt: trāstulit Nabuzardan magister militū in Babylonē. Et de plebe pauperū, q̄ nihil penitus habebāt, dimisit Nabuzardā magister militū i terra iuda, & dedit eis vineas et cisternas in die illa. Preceperat aūt Nabuchonosor rex Babylonis de Jeremia, Nabuzardan magistro militie, dicēs. Tolle illū, & pone super eū oculos tuos nihilq; ei mali facias: sz vt voluerit, sic facias ei. Misit ergo nabuzardan princeps militie, & nabu, & sezbā, & rabsares, & neregel, & Sereser, & Rebmag, & omnes optimates regis Babylonis, miserunt, & tulerūt Jeremiā de vestibulo carceris et tradiderunt eū Godolie filio Ahicā, filij Saphā, vt intraret in domum, & habitaret in pplo. Ad Jeremiā autē factus fuerat sermo domini, cū clausus esset in vestibulo carceris, dicēs. Vade, & dic Abdemelech Ethiopi, dicens. Hec dicit dñs exercituū de⁹ Jsrael. Ecce ego inducā sermones meos sup ciuitatē hāc in malum, & nō in bonum: et erūt in cōspectu tuo in die illa. Et liberabo te in die illa, ait dñs: et non traderis in manus virorum, quos tu formidas: sed eruēs liberabo te, & gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait dominus.

¶ Capituli Summarium. Jeremias Liber dimissus ad Godoliam proficiscitur. Caput. xl.

Sermo q̄ fact⁹ est ad Jeremiā a dño, postquā dimissus ē a nabuzardā magro militie de rama, cū tulit eū vinctū catenis i medio oīm q̄ migrabāt de Jerusalē & iuda, & ducebant i babylonē. Tollēs ergo princeps militie Jeremiā, dixit ad eum. Dñs deus tu⁹ locut⁹ est malū hoc sup locū istū. et adduxit: & fecit dñs sicut locut⁹ est: q̄ peccastis dño, & nō audistis vocē ei⁹, & factus est vobis sermo hic. Nūc ergo ecce solui te hodie de catenis q̄ sunt i manib⁹ tuis: si placet tibi vt venias mecū in babylonē, veni: & ponā oculos meos supte. si aūt displicet tibi venire mecū in babylonē, reside: ecce oīs terra in cōspectu tuo est, quō elegeris, & q̄ placuerit tibi vt vadas, illuc perge. Et mecū noli venire: sz habita apud godoliā filiū Ahicā filij saphan, quē ppposuit rex Babylonis ciuitatibus iude: habita ergo cū eo in medio ppli: vel q̄cūq; placuerit tibi vt vadas, vade. Dedit q̄q; ei magister militie cibaria et munuscula, et dimisit eū. Venit aūt Jeremias ad godoliā filiū Ahicā in maspha: & habitauit cū eo i medio ppli, qui relictus fuerat in terra. Cūq; audissent oēs p̄ncipes exercit⁹, q̄ dispsi fuerāt p regiōes ipsi & socij eor⁹, q̄ ppfecisset rex Babylonis godoliā filiū Ahicā terre: & q̄ cōmēdasset ei viros et mulieres, & pulos, & de pauperib⁹ terre q̄ nō fuerāt trāslati i babylonē: venerūt ad godoliā i maspha: & ismahel filius nathanie, & iohanā & ionathā filij caree, & tharees filius thanehumeth, & filij ophi q̄ erāt de netophathi, & iezonias filius Maachati, ipsi & viri eorū. Et iurauit eis Godolias filius Ahicā filij Saphā, & comitibus eorū, dicens, nolite timere seruire Chaldeis: habitate in terra, & seruite regi Babylonis, et bene erit vobis. Ecce ego habito in Maspha, vt rūdeam p̄cepto Chaldeorū qui mittunt ad nos: vos autē colligite vindemiā, & messem & oleū & ponite in vasis vestris: & manete in vrbibus vr̄is quas tenetis. Sed & oēs Judei qui erāt in Moab, & in filijs Ammō: & in Idumea, & in vniuersis regiōibus, audito q̄ dedisset rex Babylonis reliquas in iudea, & q̄ ppposuisset super eos godoliā filiū Ahicā filij Saphan: reuersi sunt inquā oēs Judei de vniuersis locis ad q̄ fugerāt: & venerūt in terrā iuda ad godoliā in maspha: et collegerūt vinū, & messem multā nimis. Johanan aūt filius Caree, & oēs principes exercitus, q̄ dispersi fuerāt in regionibus, venerūt ad Godoliam in Maspha et dixerūt ei. Scito q̄ Baalim rex filiorum Ammō misit Jsmahel filiū Nathanie percutere animā tuam. Et nō credidit eis Godolias filius Ahicam. Johanan autem filius Caree, dixit ad Godoliā seorsum in Maspha, loquēs, Jbo, et percutiā Jsmahel filiū Nathanie nullo sciēte: ne interficiat animam tuā, & dissipent oēs iudei q̄ cōgregati sunt ad te, & peribunt reliqe iuda. Et ait Godolias filius Ahicā ad Johanā filiū caree, noli facere vbū hoc, falsum enī tu loq̄ris de Ismahel.

¶ Capituli Summarium. Jsmael occidit Godoliā prefectum regis Chaldeorum. Caput. xlj.

Factū est in mēse septimo, venit Jsmahel filius nathanie, filij elisama de semine regali, & optimates regis & decē viri cū eo, ad godoliā filiū ahicā in maspha: & comederūt ibi panes simul in maspha. Surrexit aūt Ismahel filius nathanie, & decem viri qui cū eo erāt: & percusserūt godoliā filiū ahicā filij saphā gladio, & interfecerunt eum: quē prefecerat rex Babylonis terre. Oēs q̄q; Judeos, q̄ erāt cū Godolia in Maspha, et Chaldeos qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Jsmahel. Secundo autem die postquam occiderat Godoliam nullo adhuc sciente venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri: rasi barba, & scissis vestibus & squalentes: & munera & Thus habebant in manu, vt offerrent in domo dñi. Egressus ergo Jsmahel filius nathanie in occursum eorum de Maspha, incedens & plorans ibat: cum autem occurrisset eis, dixit ad eos. Venite ad Godoliam filiū Ahicam. Qui cū venissent ad mediū ciuitatis, interfecit eos Jsmahel filius Nathanie circa medium laci, ipse & viri qui erant cū eo. Decē viri autē reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Jsmahel. Noli occidere nos: quia habemus thesauros in agro, frumēti et hordei, & olei, & mellis. Et cessauit: et non interfecit eos cum fratrib⁹ suis. Lacus autem, in quem proiecerat Jsmahel omnia cadauera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est quē fecit rex Asa, propter Baasa regem Jsrael: ipsum repleuit Jsmahel filius Nathanie occisis. Et captiuas duxit Jsmahel omnes reliquias populi, qui erāt in Maspha: filias regis, & vniuersum populū qui remanserat in Maspha: quos commendauerat Nabuzardan princeps militie, Godolie filio Ahicam. Et cepit eos Jsmahel filius nathanie: & abijt. vt transiret ad filios Ammon. Audiuit aūt Johanan filius Caree, & oēs principes bellatorum qui erant cum eo, omne malū quod fecerat Jsmahel filius Nathanie. Et assumptis vniuersis viris, profecti sunt vt bellarēt aduersum Jsmahelē filiū nathanie: & inuenerūt eū ad aquas multas, que sunt in Gabaon. Cūq; vidisset omnis ppls q̄ erat cum Jsmahel, Johanan filiū Caree, & vniuersos principes bellatorum qui erant cum eo, letati sunt. Et reuersus est omnis populus, quē ceperat Jsmahel, in Maspha: reuersusq; abijt ad Johanan filium Caree. Jsmahel autem filius nathanie, fugit cum octo viris a facie Johanan, & abijt ad filios Ammon. Tulit ergo Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum qui erāt cum eo, vniuersas reliquias vulgi, quas reduxerāt ab Jsmahel filio Nathanie de Maspha: postquaz percussit Godoliam filiū Ahicā: fortes viros ad prelium, & mulieres, & pueros, & Eunuchos quos reduxerat de Gabaon. et abierunt, & sederunt peregrinantes

in Chamaá,q̃ est iuxta Bethlehem:vt pergerẽt,ꝛ introirẽt Egyptũ a facie Chaldeorum.timebant enĩ eos, qꝛ peusserat Jsmahel filius Nathanie Godoliam filium Ahicam, quem prepoſuerat rex Babylonis in terra Juda.

¶ Capituli Summarium. Reliquie Juda per Jeremiam dominum consulunt quid faciant. Caput.xlij.

B ET accesserũt oẽs principes bellatorum,ꝛ Johanan filꝰ Caree,ꝛ Jezonias filius Osaie,ꝛ reliquũ vulgus a paruo vsqꝫ ad magnũ:direrũtqꝫ ad Jeremiã prophetã,Cadat oratio nostra in conspectu tuo:ꝛ ora pro nobis ad dñm deũ tuũ pro vniuersis reliquijs istis,quia derelicti sumus pauci de pluribus,sicut oculi tui nos intuenꝫ:ꝛ annuntiet nobis dominus deus tuus viam per quã pergamus,ꝛ verbũ qõ faciamus. Dixit autẽ ad eos Jeremias propheta. Audiui:ecce ego oro ad dñm deũ vestrũ secũdũ verba vꝛa.omne verbũqꝫ quodcũqꝫ rñderit mihi,indicabo vobis:nec celabo vos quicquã. Et illi direrũt ad Jeremiã. Sit dñs inter nos testis veritatis ꝛ fidei,si non iuxta omne verbum in quo miserit te dñs deus B tuus ad nos,sic faciemus.siue bonũ est,siue malũ, voci dñi dei nostri ad quẽ mittimus te,obediemus:vt bene sit nobis cum audierimus vocẽ domini dei nostri. Cũ autem cõpleti essent decẽ dies,factũ est verbũ dñi ad Jeremiã. Vocauitqꝫ Johanã filiũ Caree,ꝛ omnes principes bellatorũ,q erãt cum eo,ꝛ vniuersum ppl̃m a minimo vsqꝫ ad maximum,et dixit ad eos. Hec dicit dñs deus Jsrael,ad quẽ misistis me, vt prosternerẽ preces vestras in cõspectu eius. Si quiescẽtes manseritis in terra hac,edificabo vos,ꝛ nõ destruam:plãtabo,et nõ euellã:iã enĩ placatus sum sup malo qõ feci vobis. Nolite timere a facie regis Babylonis,quẽ vos pauC di formidatis:nolite metuere eũ,dicit dñs:quia vobiscum sum ego,vt saluos vos faciã,et eruã de manu eius:et dabo vobis misericordias,ꝛ miserebor vestri,ꝛ habitare vos faciam in terra vestra. Si autẽ direritis vos. Nõ habitabimꝰ in terra ista,nec audiemus vocẽ domini dei nostri,dicẽtes. Nequaquã,sed ad terram Egypti pergemus:vbi nõ videbimus bellũ,ꝛ clãgorẽ tube nõ audiemus,ꝛ famẽ nõ sustinebimus:ꝛ ibi habitabimus. Propter hoc nũc audite verbum domini reliquie Juda. Hec dicit dñs exercituũ deus Jsrael. Si posueritis faciem vestrã vt ingrediamini Egyptum,ꝛ intraueritis vt ibi habitetis:gladiꝰ quẽ vos formiD datis,ibi cõprehendet vos in terra Egypti:ꝛ fames pquam estis soliciti,adherebit vobis in Egypto,et ibi moriemini. Omnesqꝫ viri,qui posuerũt faciẽ suã vt ingrediant Egyptum,vt habitẽt ibi,morienꝫ gladio,ꝛ fame,ꝛ peste.nullus de eis remanebit,nec effugiet a facie mali quod ego afferã super eos. Quia hec dicit dñs exercituũ,deꝰ Jsrael. Sicut cõflatus est furor meus,ꝛ indignatio mea sup habitatores Jerusalẽ:sic cõflabit indignatio mea super vos,cũ ingressi fueritis Egyptum:ꝛ eritis in iusiurandũ,et in stuporẽ,et in maledictum,ꝛ in opprobrium:ꝛ nequaquã vltra videbitis locũ istũ. Verbũ dñi sup vos reliquie Juda. Nolite intrare Egyptũ:sciẽtes scietis qꝛ obtestatꝰ sum vobis hodie qꝛ decepistis aiasꝰ vꝛas.vos enĩ misistis me ad dñm deũ vestrũ, dicentes. Ora pro nobis ad dñm deũ nostrũ:ꝛ iuxta omnia quecũqꝫ direrit tibi dñs deus noster,sic annũtia nobis,ꝛ faciemus. Et annuntiaui vobis hodie,ꝛ nõ audistis vocẽ dñi dei vestri super vniuersis,pro quibus misit me ad vos. Nũc ergo scientes scietis quia gladio ꝛ fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare vt habitaretis ibi.

¶ Capituli Summarium. Reliquie Juda contra preceA ptum domini secedunt in Egyptum. Caput.xliij.

FActũ est aũt,cũ cõplesset Jeremias loquẽs ad ppl̃m vniuersos sermones dñi dei eorũ.pquibus miserat eũ dñs deus eorũ ad illos,oia vba hec: dixit Azarias filiꝰ Osaie,ꝛ Johanã filiꝰ caree, ꝛ oẽs viri supbi,dicẽtes ad Jeremiã, Mẽdaciũm loqueris:nõ misit te dñs deꝰ noster,dicẽs. Ne ingrediamini EgyB ptũ,vt habitetis illic. Sed Baruch filiꝰ Nerie incitat te aduersum nos,vt tradat nos in manus Chaldeoꝝ vt interficiat nos,et traduci faciat in Babylonem. Et non audiuit Johanã filius Caree,ꝛ oẽs principes bellatorũ,ꝛ vniuersus ppl̃s,vocẽ dñi vt manerẽt in terra Juda:sꝫ tollẽs Johanan filius Caree ꝛ vniuersi principes bellatorũ vniuersos reliquias Juda,q reuersi fuerãt de cunctis gẽtibus ad quas fuerãt ibi dispersi,vt habitarẽt in terra Juda: viros ꝛ mulieres,ꝛ paruulos,ꝛ filias regis:ꝛ omnẽ animã quã reliq̃rat Nabuzardã princeps militie cũ Godolia filio Ahicã, filij Saphã:ꝛ Jeremiã ppheta,ꝛ Baruch filiũ Nerie:ꝛ ingressi sunt in terrã Egypti,qꝛ nõ obedierũt voci dñi.Et venerunt vsqꝫ ad Taphnis. Et factus est sermo dñi ad Jeremiam in Taphnis,dicẽs. Sume tibi lapides grãdes in manu tua,ꝛ abscõdes eos in crypta.que est sub muro lateritio, in porta domus Pharaonis in Taphnis:cernentibꝰ viris Judeis. Et dices ad eos. Hec dicit dñs exercituũ deꝰ Jsrl. Ecce,ego mittã,ꝛ assumã Nabuchodonosoꝛ regẽ Babylonis seruũ meũ:ꝛ ponã thronũ eius super lapides istos quos abscõdi,ꝛ statuet solium suũ super eos. Venies qꝫ percutiet terrã Egypti:quos in morte,in mortẽ:ꝛ quos in captiuitate,in captiuitatẽ:ꝛ quos in gladio,in gladiũ. Et succendet ignem in delubris deorũ Egypti,ꝛ cõburet ea,ꝛ captiuos ducet illos:ꝛ amicietur terra Egypti,sicut amicitur pastor pallio suo:ꝛ egredietur inde in pace. Et cõteret statuas domus Solis que sunt in terra Egypti:et delubra deorum Egypti comburet igni.

¶ Capituli Summariũ. Judei in Egypto malunt idolis quam deo sacrificare. Caput.xlvij.

A VErbũ qõ factũ est ad Jeremiã,ꝛ ad oẽs Judeos q̃ habitabãt ĩ terra Egypti habitãtes in magdalo,ꝛ in Taphnis,ꝛ in memphis,ꝛ in terra Phathures,dicẽs. Hec dicit dñs exercituũ deus Jsrael. Vos vidistis oẽ malũ istud qõ adduxi sup Jerusalẽ,et sup oẽs vrbes Juda:ꝛ ecce deserte sunt hodie,ꝛ nõ est in eis habitator.ppter malitiã quã fecerũt,vt me ad iracũdiã pnoC carẽt.ꝛ irẽt,ꝛ sacrificarent,ꝛ colerẽt deos alienos quos nesciebãt ꝛ illi ꝛ vos ꝛ pres vestri. Et misi ad vos oẽs seruos meos pphetas de nocte cõsurgẽs,mittẽsqꝫ,et dicẽs. Nolite oro facere verbũ abominatiõis huiusce modi quam odiui. Et nõ audierũt,nec inclinauerũt aurẽ suam vt cõuerterent a malis suis,ꝛ nõ sacrificarẽt dijs alienis. Et cõflata est indignatio mea ꝛ furor meus:ꝛ succẽsa est in ciuitatibus Juda,ꝛ in plateis Jerusalẽ:ꝛ verse sunt in solitudinẽ et vastitatẽ secundũ diem hãc. Et nũc hec dicit dñs exercituũ deꝰ Jsrael. Quare vos facitis malũ grãde hoc cõtra animas vꝛas: vt intereat ex vobis vir ꝛ mulier,paruulus ꝛ lactẽs de medio iude,nec relinquat vobis quicquã reliquũ:pnocantes me in operibus manuũ vestrarũ,sacrificãdo dijs alienis in terra Egypti, in quam ingressi estis vt habitetis ibi:ꝛ dispereatis,ꝛ sitis in maledictionẽ ꝛ in opprobriũ cũctis gentibus terre. Nunqd obliti estis mala patrũ vestrorũ,ꝛ mala regũ Juda,ꝛ mala vxorũ eiꝰ,ꝛ mala vꝛa,ꝛ mala vxorũ vestrarũ,q̃ fecerũt in terra Juda ꝛ in regionibus Jerusalẽ. Nõ sunt mũdati vsqꝫ ad diẽ hãc:ꝛ nõ timuerũt,ꝛ nõ ambulauerunt in lege dñi,ꝛ in pceptis meis,q̃ dedi coram vobis ꝛ coram patribꝰ vestris. Ideo hec dicit dñs exercituũ deus Jsrael. Ecce ego ponã faciẽ meã in vobis in malũ:ꝛ disperdã oẽm Judã. Et assumã reliquias inde,q posuerũt facies suas vt ingrederent terrã Egypti,ꝛ habitarẽt ibi:ꝛ cõsumentur oẽs in terra Egypti:ꝛ cadẽt in gladio,ꝛ in fame:ꝛ cõsumẽtur a minimo vsqꝫ ad maximũ,in fame ꝛ in gladio morienꝫ:ꝛ erũt in iusiurãdũ,ꝛ in miraculũ,ꝛ in maledictionẽ,ꝛ in opprobriũ. Et visitabo sup habitatores terre Egypti,sicut visitaui Jerusalẽ:in gladio,ꝛ fame,ꝛ peste. Et nõ erit q effugiat,ꝛ sit reliD duus de reliquijs iudeorũ q vadũt vt pegrinent i terra Egypti:ꝛ reuertant in terrã Juda ad quã ipsi elevant aias suas: vt reuertant ꝛ habitẽt ibi.nõ reuertentur illuc nisi q fugerint. Rñderũt autẽ Jeremie oẽs viri sciẽtes qꝛ sacrificarẽt vxores eorũ dijs alienis:ꝛ vniuerse mulieres ãtũ stabat multitudo grãdis:ꝛ ois populus habitãtium in terra Egypti in Phathures,dicẽtes,sermonẽ quẽ locutꝰ es ad nos in noie

Amos ix.b.

dñi nō audiemus ex te:sed faciētes faciem⁹ omne verbū qō egredietur de ore nr̄o,vt sacrificemus regine celi,r libemus ei libamina,sicut fecim⁹ nos r patres nr̄i,reges nr̄i,r p̄ncipes nostri in vrbibus Juda,r in plateis Jerusalē,r saturati sumus panib⁹,r bñ nobis erat,malūq; nōvidimus.Ex eo aūt tpe q̄ cessauim⁹ sacrificare regine celi,r libare ei libamina, indigumus oībus,r gladio r fame cōsumpti sum⁹.Quod si nos sacrificamus regine celi,r libamus ei libamina:nūqd sine viris nr̄is facimus ei placētas ad colendū eā,r libandū ei libamina:Et dixit Jeremias ad omnē pp̄lm,aduersum viros,r aduersum mulieres,r aduersum vniuersam plebē, qui rñderāt ei verbū,dicēs.Nunqd nō sacrificiū qō sacrificastis in ciuitatibus Juda r in plateis Jerusalē vos r patres vestri,reges vestri r p̄ncipes vr̄i r pp̄s terre,horū recordatus est dñs,r ascēdit sup cor eius:Et nō poterat dñs vltra portare ppter malitiā studiorū vestrorū,r ppter abominationes quas fecistis:r facta est terra vr̄a in desolationē,r in stupor̄,r in maledictū,eo q̄ nō sit habitator,sicut est dies h̄.Propterea q̄ sacrificaueritis idolis,r peccaueritis dño:r nō audieritis vocē dñi,r in lege r in p̄ceptis et in testimonijs eius nō ambulaueritis:idcirco euenerūt vobis mala hec,sicut est dies hec.Dixit aūtē Jeremias ad omnē populū r ad vniuersas mulieres.Audite vbū dñi oīs Juda, qui estis in terra Egypti:Hec dicit dominꝰ exercituū deus Jsrael,dicēs.Vos,r vxores vr̄e locuti estis ore vr̄o,r manibus vr̄is implestis,dicētes.Faciam⁹ vota nr̄a que vouimus,vt sacrificemus regine celi,r libem⁹ ei libamina.Jmplestis vota vr̄a,r ope ppetrastis ea:Ideo audite verbum dñi oīs Juda,qui habitatis in terra Egypti.Ecce ego iurauī in noīe meo magno,ait dñs:q; nequaquā vltra vocabitur nomē meū ex ore oīs viri Judei,dicentis.Vivit dominꝰ deus,in oī terra Egypti.Ecce ego vigilabo sup eos in malū,r nō in bonū:r cōsument oēs viri Juda,qui sunt in terra Egypti,gladio r fame,donec penit⁹ cōsumant.Et q̄ fugerint gladiū,reuertent de terra Egypti in terram Juda viri pauci:r sciēt oēs reliquie Juda ingredientiū terrā Egypti, vt habitēt ibi,cuius sermo cōpleat,meus,an illorū.Et hoc vobis signū,ait dñs,q̄ visitē ego sup vos i loco isto:vt sciatis q; vere cōplebunt sermones mei ꝛ vos in malū.Hec dicit dñs.Ecce ego tradā Pharaonē Ephree regē Egypti in manus inimicorū eius,r in manꝰ querētiū aiam illius:sicut tradidi Sedechiam regē Juda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui,r querentis aiam eius.

¶ Capituli Summarium. Deus per Jeremiā redarguit pusillanimitatem Baruch. Caput.xlv.

Verbū q̄ locutꝰ est Jeremias propheta ad Baruch filiū Nerie,cū scripsisset verba hec in libro ex ore Jeremie,anno quarto Joacim filij Josie regis Juda,dicens.Hec dicit dñs deus Jsrael ad te Baruch,Dixisti,Ve misero mihi,q̄ addidit dñs dolorē dolori meo:laboraui in gemitu meo,r requiem non inueni.Hec dicit dñs,Sic dices ad eū.Ecce quos edificaui,ego destruo:r quos plātani,ego euello,r vniuersam terram hanc.Et tu queris tibi grādia:noli querere.q; ecce ego adducam malū sup omnē carnē,ait dñs:et dabo tibi aiam tuam in salutem in omnibus locis ad quecunq; perrexeris.

¶ Capituli Summariū.Predicit Jeremias desolationē Pharaonis r Egypti. Caput.xlvj.

Quod factū est verbū dñi ad Jeremiā pphetā ꝛ gētes Ad Egyptū aduersum exercitū pharaonis Nechao regis Egypti,qui erat iuxta fluniū Euphraten in Charcamis,quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis,in q̄rto anno Joacim filij Josie regis Juda.Preparate scutū et clypeū,et procedite ad bellū.iūgite equos r ascēdite equites:state in galeis,polite lāceas,induite vos loricis.Quid igit̄:vidi ipsos pauidos r terga vertētes,fortes eorū cesos:fugerūt conciti,nec respexerūt:terror vndiq;,ait dñs.Non fugiat velox,nec saluari se putet fortis:ad aquilonē iuxta flumē Euphraten victi sunt,r ruerūt.Quis est iste,q̄ q̄si flumē ascendit:et veluti fluuiorum intumescūt gurgites eius:Egyptus fluminis instar ascēdet,r velut flumina mouebunt fluctus eiꝰ:et dicet. Ascendēs operiā terrā:perdā ciuitatē,r habitatores eius. Ascēdite equos,r exultate in curribus,r procedant fortes, Ethiopia r Libyes tenentes scutū,et Lydij arripientes,et iacientes sagittas.Dies aūt ille dñi dei exercituū dies vltiōis,vt sumat vindictam de inimicis suis:deuorabit gladius r saturabitur,r inebriabit̄ sanguine eorū:victima enī dñi exercituum in terra aquilonis iuxta flumen Euphratē. Ascēde in galaad,r tolle resinā virgo filia Egypti:frustra multiplicas medicamina,sanitas non erit tibi. Audierunt gētes ignominiā tuā,r vlulat⁹ tuus repleuit terrā:q; fortis impegit in fortē,ambo pariter cōciderūt. Verbū q̄ locutꝰ est dñs ad Jeremiā prophetā,sup eo q̄ vēturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis,et percussurus terrā Egypti. Annūtiate Egypto,r auditū facite in Magdalo,et resonet in Memphis,r in Taphnis:dicite,Sta,et prepara te: q; deuorabit gladius ea q̄ p circūtū tuū sunt.Quare cōputruit fortis tuus:nō stetit:q̄m dñs subuertit eū.Multiplicauit ruentes,ceciditq; vir ad proximū suū,et dicēt.Surge et reuertamur ad pp̄lm nr̄m,r ad terram natiuitatis nostre a facie gladij colūbe.Vocate nomē Pharaonis regis Egypti'tumultū adduxit tps.Viuo ego,inquit rex.Dñs exercituū nomē eius:q̄m sicut Thabor in montibus,r sicut Carmelus in mari,veniet.Vasa trāsmigrationis fac tibi habitatrix filia Egypti:q; Memphis in solitudine erit,et deseretur,r inhabitabilis erit.Vitula elegās atq; formosa Egyptus:stimulator ab aquilone veniet ei. Mercenarij quoq; eius q̄ versabant in medio eiꝰ,q̄si vituli saginati versi sunt, r fugerūt simul,nec stare potuerūt:q; dies interfectiōis eorū venit sup eos,tps visitationis eorū. Vox eius quasi eris sonabit:q̄m cū exercitu properabūt,r cū securibus venient ei,quasi cedētes ligna.Succiderunt saltum eius,ait dominus,qui supputari non potest:multiplicati sunt super locustas,et non est eis numerus.Confusa est filia Egypti,r tradita in manus populi aquilonis.Dixit dominus exercituū deus Jsrael.Ecce ego visitabo super tumultū Alexādrie,r super Pharaonem,r super Egyptū,et super deos eius,et super reges eius:et super Pharaonem,r super eos qui cōfidunt in eo.Et dabo eos in manus querentium aiam eorum,r in manus Nabuchodonosor regis Babylonis,r in manus seruorum eius:et post hec habitabitur sicut diebus pristinis,ait dominus.Et tu ne timeas serue meus Jacob, r ne paueas Jsrael:quia ecce ego saluum te faciam de longinquo:et semē tuum de terra captiuitatis tue:r reuertetur Jacob,et requescet,et prosperabitur,et non erit qui exterreat eum.Et tu noli timere serue meus Jacob,ait dominꝰ: quia tecum ego sum,quia ego consumā cunctas gentes ad quas ejeci te:te vero non consumam,sed castigabo te in iudicio,nec quasi innocenti parcam tibi.

¶ L.S.Prophetat Jeremias ꝛ Palestinā. Cap.xlvij.

Quod factum est verbū dñi ad Jeremiā prophetam contra Palesthinos,antequam percuteret Pharao Gazā.Hec dicit dominus.Ecce aque ascendunt ab aglone,et erunt quasi torrens inūdans:et operient terram r plenitudinem eius,vrbem et habitatores eius.Clamabūt homines,r vlulabūt omnes habitatores terre a strepitu pompe armorum,r bellatorū eiꝰ, a commotione quadrigarum eius,r multitudine rotarum illius.Non respexerunt patres filios manibus dissolutis,p aduentu diei in quo vastabunt omnes Philisthijm,r disperdet Tyrus r Sidō cū omnibus reliquis auxilijs suis. depopulatus est enim dominus Palesthinos,reliquias insule Cappadocie.Venit calumnia super Gazam:conticuit Ascalon,r reliquie vallis earum.Usquequo cōciderisꝰ O mucro domini,vsquequo nō quiesces:ingredere in vaginā tuam:refrigerare,r sile.Quomodo quiescet,cum dominus preceperit ei aduersus ascalonem,r aduersum maritimas eius regiones,ibiq; condixerit illi:

¶ L.S.Predicit deuastatio Moab r vrbiū eiꝰ. ca.xlviij.

A

Ad moab. Hec dicit dñs exercituũ deꝰ Jsrael. Ue sup Nabo qm̃ vastata est, et confusa: capta est cariathaim: cõfusa est fortis, & tremuit. Non est vltra exultatio in moab: in Hesebõ cogitauerũt malũ, venite, & disperdam̃ eã de gẽte. Ergo filẽs cõticesces, sequẽtur qꝫ te gladius. Uox clamoris de Oronaim: vastitas, & cõtritio magna. Contrita est moab: annũtiate clamorẽ paruulis eiꝰ. Per ascẽsum enim Luith plorãs ascẽdet in fletu: qm̃ in descensu Oronaim hostes vlulatũ cõtritiõis audierũt. Fugite, saluate aias vras: & eritis q̃si myrice in deserto. Pro eo enim qꝫ habuisti fiduciã in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoꝫ capieris: & ibit chamos in trãsmigrationẽ, sacerdotes eius, & principes eius simul. Et veniet põdo ad omnẽ vrbẽ, & vrbs nulla saluabit, et peribũt valles, & dissipabunt cãpestria, qm̃ dixit dñs. Date florẽ moab, qꝫ florens egredietur: & ciuitates eiꝰ deserte erũt, & inhabitabiles. Maledictꝰ q facit opus dñi fraudulenter: & maledictꝰ q phibet gladiũ suũ a sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescẽtia sua, & requieuit in fecibꝰ suis: nec transfusus est de vase in vas, & in trãsmigrationẽ nõ abijt: idcirco permãsit gustꝰ eius in eo, & odor eiꝰ nõ est immutatus. Propterea ecce dies veniũt, dicit dñs: & mittã ei ordinatores, & stratores lagũcularũ, & sternẽt eũ: & vasa eiꝰ exhaurient, & lagunculas eorũ collident. Et cõfundetur moab a chamos, sicut cõfusa est domꝰ Jsrael a Bethel, in qua habebat fiduciã. Quõ dicitis, Fortes sumus & viri robusti ad preliandũ: Uastata est moab, & ciuitates illiꝰ ascenderũt: & electi iuuenes eius descẽderunt in occisionẽ: ait rex. Dñs exercituũ nomẽ eius. Prope est interitꝰ moab, vt veniat: & malũ eius velociter accurret nimis. Cõsolamini eũ oẽs q estis in circũitu eius, & vniuersi qui scitis nomen eius: dicite. Quõ cõfracta est virga fortis, baculus gloriosus: Descẽde de gloria, & sede in siti habitatio filie Dibon: qm̃ vastator moab ascendet ad te, dissipabit munitiones tuas. In via sta, & prospice habitatio Aroer: interroga fugiẽtẽ, & eã qui euasit, dic, Quid accidit: Cõfusus est moab, qm̃ victꝰ est: vlulate, & clamate, annuntiate in Arnon qm̃ vastata est moab. Et iudiciũ venit ad terrã cãpestrẽ: sup Helõ, & sup Jasa, & super Mephath, & super Dibon, & super Nabo, et super domũ Deblathaim, & sup Cariathaim, & sup Beth Gamul, & super Bethmaõ, & super Carioth, & sup Bosra: & super oẽs ciuitates terre moab, q̃ longe & ppe sunt. Abscisum est cornu moab: & brachiũ eius cõtritũ est, ait dñs. Inebriate eũ, qm̃ contra dñm erectus est: & allidet manum moab in vomitu suo, & erit in derisum etiã ipse. fuit enim in derisum tibi Jsrael: quasi inter fures inuentꝰ es, ex eo quod locutus es, captiuus duceris. Relinquite ciuitates, et habitate in petra habitatores moab: & estote quasi colũba nidificãs in summo oris foraminis. Audiuimus superbiã moab, superbus est valde: sublimitatẽ eius, & arrogãtiã, & superbiã, et altitudinẽ cordis eius. Ego scio, ait dñs, iactãtia eius: & qꝫ nõ sit iurta eã virtus eius, nec iurta qõ poterat conata sit facere. Ideo sup moab eiulabo, & ab moab vniuersam clamabo ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu Jazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tue trãierũt mare, vsqꝫ ad mare Jazer peruenerũt super messem tuã, & vindemiã tuã põdo irruit. Ablata est letitia et exultatio de carmelo et de terra moab: & vinũ de torcularibꝰ sustuli: nequaquã calcator vue solitũ celeuma cãtabit. De clamore Hesebõ vsqꝫ Eleale & Jasa, dederũt vocẽ suã: a Segor vsqꝫ ad Oronaim vitulã cõternantẽ: aque q̃ Nemrim pessime erunt. Et auferam de moab, ait dñs, offerentẽ in excelsis, & sacrificãtẽ dijs eius. Propterea cor meũ ad moab quasi tibia eris resonabit: & cor meũ ad viros muri fictilis dabit sonitũ tibiarũ: qꝫ plus fecit, q̃ potuit, idcirco perierũt. Omne enim caput caluitiũ, & omis barba rasa erit: in cũctis manibꝰ colligatio, & sup omne dorsum ciliciũ. Et sup oia tecta moab, & in plateis eius oĩs planctus: qm̃ cõtriui moab sicut vas inutile, ait dñs. Quõ victa est, & vlulauerũt: quõ dedecit ceruicẽ moab, & confusus est: eritꝫ moab in derisuꝫ, & in exẽplũ oibꝰ in circũitu suo. Hec dicit dñs, Ecce quasi aqla volabit, & extẽdet alas suas ad moab. Capta est Carioth, & munitiões cõprehẽse sunt: & erit cor fortium moab in die illa, sicut cor mulieris parturiẽtis. Et cessabit moab esse populus: qm̃ cõtra dñm gloriatus est. Pauor & fouea & laqueus super te o habitator moab, ait dñs. Qui fugerit a facie pauoris, cadet in foueã: & q cõscẽderit de fouea, capiet laqueo. adducã enim super moab annũ visitationis eorum, ait dñs. In vmbra Hesebõ steterũt de laqueo fugiẽtes: quia ignis egressus est de Hesebon, & flãma de medio Sion: et deuorabit partem moab, & verticẽ filiorũ tumultus. Ue tibi moab, periisti populе Chamos: quia comprehensi sunt filij tui, & filie tue in captiuitatẽ. Et conuertam captiuitatem moab in nouissimis diebus ait dominus. Hucusqꝫ iudicia moab.

¶ Capituli Summarium. Uaticinatur Jeremias desolationem Ammon, Jdumee, & Damasci. Caput. xlix.

A

Ad filios Ammõ. Hec dicit dñs, Nunqd nõ filij sunt Jsrl, aut heres nõ est ei: Cur igit hereditate possedit melchõ, & pp̃ls eiꝰ in vrbibꝰ eiꝰ habitauit: Ideo ecce dies veniũt, dicit dñs: & audituꝫ faciã super Rabbath filiorũ Ammõ fremitũ plũs: & erit in tumultũ dissipata, filieqꝫ eiꝰ igne succendent̃ & possidebit Jsrael possessores suos, ait dñs. Ulula Hesebõ, qm̃ vastata est Hai. clamate filie Rabbath, accingite vos ciliciis: plãgite, & circũite p sepes: qm̃ melchõ in trãsmigrationẽ ducet, sacerdotes eius, et principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus: defluxit vallis tua filia delicata: q̃ cõfidebas in thesauris tuis, & dicebas, Quis veniet ad me: Ecce ego inducã super te terrorẽ, ait dñs deus exercituũ, ab omnibus qui sunt in circũitu tuo: et dispergemini singuli a cõspectu vestro, nec erit qui cõgreget fugientes. Et post hec reuerti faciã captiuos filiorũ Ammõ, ait dñs. Ad Jdumeã. Hec dicit dñs exercituũ. Nunqd nõ vltra est sapia in Theman: Periit cõsiliũ a filijs: inutilis facta est sapientia eorũ. Fugite, & terga vertite, & descẽdite in voraginẽ habitatores Dedan: qm̃ pditionẽ Esau adduxi sup eũ tps visitationis eius. Si vindemiatores eius venissent sup te, nõ reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent qõ sufficeret sibi. Ego vero discooperui Esau, reuelaui abscõdita eius, & celari nõ poterit: vastatũ est semẽ eius & fratres eius, & vicini eius, & nõ erit. Relinque pupillos tuos, ego faciam eos viuere: & vidue tue in me sperabũt. Quia hec dicit dñs. Ecce quibus nõ erat mdicũ vt biberẽt calicẽ, bibẽtes, bibẽt: & tu quasi innocẽs relinqueris. Nõ eris innocẽs, sed bibẽs bibes. Quia per memetipsum iuraui, dicit dñs, qꝫ in solitudinẽ, & in opprobrium, & in desertũ, & in maledictionẽ erit Bosra: & omnes ciuitates eius erũt in solitudines sempiternas. Auditũ audiui a dño, et legatus ad gentes missus est. Congregamini, & venite cõtra eã, & cõsurgamus in pliũ. Ecce enim paruulũ dedi te in gẽtibus, cõtẽptibilẽ inter homines. Arrogãtia tua decepit te, & superbia cordis tui, q habitas in cauernis petre, & apprehẽdere niteris altitudinẽ collis. cũ exaltaueris quasi aquila nidũ tuum, inde detrahã te, dicit dñs. Et erit Jdumea deserta: oĩs q trãsibit per eã, stupebit, & sibilabit super omnes plagas eiꝰ. Sicut subuersa est Sodoma & Gomorrha, & vicine eius, ait dñs: non habitabit ibi vir, et non incolet eã filius hois. Ecce quasi leo ascẽdet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: qui subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus quem preponam ei: quis enim similis mei: et quis sustinebit me: et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo: Propterea audite cõsiliuꝫ domini quod iniit de Edom: et cogitationes eius quas cogitauit de habitatoribus Theman. Si non detexerint eos paruuli gregis, nisi dissipauerint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum cõmota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et aperiet alabit: & expãdet alas suas super Bosrã: & erit cor fortiũ idumee in die illa, q̃si cor mulieris parturiẽtis. Ad damascũ. Cõfusa est emath & arphad: qꝫ auditũ pessimũ audierunt,

runt,

B

ẽ. xvij. a.

C

iij. Regũ xij. g. Jsaie xvj. b.

D

E

Jsaie xvj. c.

F

Jsaie xv. a. Ezech. xxj. a.

B

Jsaie xxxiij. c.

C

D

Genesis xix. c.

E

Job. xli. a

B

C

E

Abd. j. a.

D

E

runt, turbati sunt: in mari, pre solicitudine quiescere nō potuit. Dissoluta est Damascus, versa est in fugā, tremor ap
ph̄ēdit eā: angustia ⁊ dolores tenuerūt eā, quasi parturiēt̄.
Quō dereliquerūt ciuitatē laudabilē, vrbē leticie: ideo ca
dent iuuenes eius in plateis ei⁹: ⁊ oēs viri pl̄ij conticescēt in
die illa, ait dñs exercituū. Et succēdā ignē in muro damasci,
et deuorabit ædes Benadad. Ad Cedar, ⁊ ad regna
Asor, que percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, hec
dicit dominꝰ. Surgite, ⁊ ascēdite ad Cedar, ⁊ vastate filios
oriētis. Tabernacula eorū, ⁊ greges eorū capiēt pelles eor:
⁊ opa vasa eorū, ⁊ camelos eorū tollēt sibi: ⁊ vocabūt super
eos formidinē in circuitu. Fugite, abite vehemēter, in vora
ginib⁹ sedete q̄ habitatis Asor, ait dñs, iniit enī cōtra vos
Nabuchodonosor rex Babylonis consiliū, ⁊ cogitauit ad
uersum vos cogitationes. Cōsurgite, ⁊ ascēdite ad gentem
quietā, ⁊ habitantem cōfidēter, ait dñs: nō ostia, nec vectes
eis: soli habitant. Et erūt cameli eorū in direptionē, ⁊ mul
titudo iumētorum in predā: ⁊ dispergā eos in omnē ventū,
q̄ sunt attōsi in comā: ⁊ ex oi cōfinio eorū adducā interitum
sup eos, ait dñs. Et erit Asor in habitaculū draconū, deser
ta vsq; in eternum: non manebit ibi vir, nec incolet eā filius
hominis. Quod factū est verbū dñi ad Jeremiā pphetā
aduersus Elā, in principio regni Sedechie regis Juda, di
cēs. Hec dicit dñs exercituū, ecce ego cōfringā arcū Elā, et
sumā fortitudinē eorū. Et inducā sup Elā quatuor vētos a
quatuor plagis celi, ⁊ vētilabo eos in oēs vētos istos: et nō
erit gens, ad quā nō perueniāt profugi Elam. Et pauere fa
ciam Elā coram inimicis suis ⁊ in cōspectu querentiū animā
eor: ⁊ adducā sup eos malū, irā furoris mei, dicit dñs ⁊ mit
tam post eos gladiū, donec cōsumā eos. Et ponā soliū meū
in Elā: ⁊ perdam inde reges ⁊ principes, ait dñs. In nouissi
mis autē diebus reuerti faciam captiuos Elam, dicit dñs.

¶ Capituli Summarium. Predicitur destructio Baby
lonis omnium nationum dominatricis. Caput. l.

Verbū qō locut⁹ est dñs de Babylone, ⁊ de terra
Chaldeorū in manu Jeremie prophete. Annū
tiate in gentib⁹, ⁊ auditū facite, leuate signū: pre
dicate, ⁊ nolite celare: dicite, Capta est Baby
lon, cōfusus est Bel, victus est Merodach, cōfusa sunt scul
ptilia eius, superata sunt idola eorū. Quī ascēdit cōtra eā
gens ab aquilone q̄ ponet terrā eius in solitudinē: ⁊ nō erit
qui habitet in ea, ab homine vsq; ad pecus, et moti sunt, ⁊
abierūt. In diebus illis, ⁊ in tpe illo ait dñs, venēt filij Jsrl,
ipsi ⁊ filij Juda simul: ambulātes ⁊ flētes pperabūt, et dñm
deū suū querēt. Jn Sion interrogabūt viā, huc facies eorū:
venīēt, ⁊ apponent ad dñm fedus sempiternū, qō nulla ob
liuione delebit̄. Grex perditus factus est pp̄s meus: pastores
eorū seduxerūt eos, fecerūtq; vagari in montibus: de monte
in collē trāsierūt, obliti sunt cubilis sui. Omnes q̄ inuenerūt,
comederūt eos: ⁊ hostes eorū dixerūt, Nō peccauimus: pro
eo q⁹ peccauerūt dño decori iustitie, ⁊ expectationi patrum
eorū dño. Recedite de medio Babylonis, ⁊ de terra Chal
deorū egredimini: et estote quasi hedi ante gregē. Quoniā
ecce ego suscito, ⁊ adducā in Babylonē, cōgregationē gen
tium magnarū de terra aglonis, et preparabunt aduersus
eā, ⁊ inde capiet̄: sagitta ei⁹ quasi viri fortis interfectoris,
nō reuertet̄ vacua. Et erit Chaldea in predā: oēs vastātes
eā replebunt̄, ait dñs. Quī exultatis, ⁊ magna loquimini, di
ripientes hereditatem meā: quī effusi estis sicut vitulī super
herbā, ⁊ mugistis sicut tauri. Cōfusa est mater vestra nimis,
⁊ adequata puluerī q̄ genuit vos: ecce nouissima erit in gen
tibus, ⁊ deserta, inuia, ⁊ arēs. Ab ira dñi nō habitabit̄: sed
rediget̄ tota in solitudinē. Omnis q̄ trāsibit p Babylonē,
stupebit, ⁊ sibilabit sup vniuersis plagis ei⁹. Preparamini
cōtra Babylonem per circuitū oēs q̄ tenditis arcū, debellate
eam, nō parcatis iaculis: quia domino peccauit. Clamate
aduersus eā, vbiq; dedit manū, ceciderūt fundamēta eius:
destructi sunt muri eius, quī vltio dñi est. Ultionē accipite
de ea: sicut fecit, facite ei. Disperdite satorē de Babylone,
et tenētē falcē in tpe messis a facie gladij columbe. Vnusq;q;
ad populū suū cōuertet̄, ⁊ singuli ad terrā suā fugiēt. Grex
dispersus Jsrael, leones eiecerunt eū. Primus comedit eū
rex Assur: iste nouissimus eroſſauit eum Nabuchodonosor
rex Babylonis. Propterea hec dicit dñs exercituum deus
Jsrael. Ecce ego visitabo regem Babylonis, et terrā eius:
sicut visitaui regē Assur. Et reducam Jsrael ad habitacu
lum suū: et pascetur Carmelū ⁊ basan: ⁊ in mōte Ephraim
⁊ Galaad saturabit̄ anima eius. Jn diebus illis ⁊ in tēpo
re illo, ait dominus, queret̄ iniquitas Jsrael, ⁊ nō erit: ⁊ pec
catū Juda, ⁊ nō inuenietur: quī propitius ero eis quos reli
quero. Super terrā dominātiū ascēde, ⁊ super habitatores
ei⁹ visita, dissipa, ⁊ interfice que post eos sunt, ait dñs: ⁊ fac
iuxta omnia que p̄cepi tibi. Vox belli in terra, ⁊ cōtritio ma
gna. Quomodo cōfractus est, ⁊ cōtritus malleus vniuerse
terre: quō versa est in desertū Babylon in gentibus? Jlla
queaui te, ⁊ capta es Babylon, ⁊ nesciebas: inuēta es ⁊ ap
prehēsa: quī dñm puocasti. Aperuit dñs thesaurū suum, et
protulit vasa ire sue: quī opus est dño deo exercituū in terra
Chaldeorum. Venite ad eā ab extremis finibus: aperite vt
exeāt qui cōculcent eā. Tollite de via lapides, ⁊ redigite in
acernos, ⁊ interficite eā: nec sit quicquā reliquū. Dissipate
vniuersos fortes ei⁹, descendāt in occisionē. Ue eis, q̄ venit
dies eorū, tps visitationis eorum. Vox fugientium, et eorū
qui euaserunt de terra Babylonis: vt annuntient in Sion
vltionē dñi dei nostri, vltionē tēpli eius. Annūtiate in Ba
bylonē plurimis oībus q̄ tendunt arcū: cōsistite aduersus eā
per Gyrū, ⁊ nullus euadat. Reddite ei secundū opus suū:
iuxta omnia que fecit, facite illi: quia contra dominū erecta
est, aduersum sanctum Jsrael. Idcirco cadēt iuuenes eius
in plateis eius: ⁊ omnes viri bellatores eius conticescent in
die illa, ait dominus. Ecce ego ad te superbe, dicit dominꝰ
deus exercituum: quia veniet dies tuus, tēpus visitatiōis
tue. Et cadet superbus, ⁊ corruet, et non erit qui suscitet eū:
et succendā ignē vt vrbibus eius, ⁊ deuorabit omnia in cir
cuitu eius. Hec dicit dñs exercituum, Calūniam sustinēt
filij Jsrael ⁊ filij Juda simul. omnes qui ceperūt eos, tenēt:
nolunt dimittere eos. Redēptor eorum fortis, Dominus
exercituum nomen eius: iudicio defendet causam eorum,
vt exterreat terram, ⁊ cōmoueat habitatores Babylonis.
Gladius ad Chaldeos, ait dominꝰ: ⁊ ad habitatores Ba
bylonis, ⁊ ad principes, et ad sapientes eius. Gladius ad
diuinos eius, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui ti
mebūt. Gladius ad equos eius, et ad currus eius, ⁊ ad omne
vulgus, quod est in medio eius, et erunt quasi mulieres.
gladius ad thesauros eius, qui diripientur. Siccitas super
aquas eius erit, ⁊ arescent: quia terra sculptilium est, et in
portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cū
fatuis sicariis: ⁊ habitabunt in ea struthiones: et non inha
bitabitur vltra vsq; in sempiternum: nec extruetur vsq; ad
generationem et generationem. Sicut subuertit dominus Genesis
Sodomā ⁊ Gomorrham, ⁊ vicinas eius: ait dominus: non xix.c.
habitabit ibi vir, ⁊ nō incolet eā filius hois. Ecce populus
venet ad aquilonē: et gens magna, et reges multi consur
gent a finibus terre. Arcum ⁊ scutum, apprehendent: crude
les sunt ⁊ immisericordes: vox eorum quasi mare sonabit, ⁊
super equos ascendent: sicut vir paratus ad prelium con
tra te filia Babylon. Audiuit rex Babylonis famam eo
rum, ⁊ dissolute sunt manus eius: angustia apprehendit eū,
dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de super
bia Jordanis ad pulchritudinem robustā: quia subito cur
rere faciam eum ad illam: et quis erit electus quem prepo
nam ei: quis est enim similis mei? et quis sustinebit me? et
quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? Propterea au Job. lj.a
dite consilium domini quod mente concepit aduersum Ba
bylonem: et cogitationes eius quas cogitauit super terram
Chaldeorū. Nisi detraxerint eos paruuli gregum, nisi dissi
patum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce ca
ptiuitatis Babylonis commota est terra, et clamor inter
gentes auditus est.

¶ L. S. Destructio Babylonis. Caput. lj.

A

Hec dicit dñs. Ecce ego suscitabo sup Babylonē ⁊ sup habitatores ei⁹, q cor suū leuauerūt ꝛ me: q̄si ventū pestilentē. Et mittā in Babylonē vētilatores, ⁊ vētilabūt eā, et demolient terram eius: q̄m venerūt sup eā vndiq; in die afflictionis eius. Non tendat q tēdit arcū suū: ⁊ nō ascēdat loricat⁹. nolite parcere iuuenibus ei⁹, interficite omnē militiā eius. Et cadent interfecti in terra Chaldeoꝝ: ⁊ vulnerati in regionibus eius. Q̄m nō fuit viduatus Jsrael ⁊ Juda a deo suo dño exercituū: terra aūt eorū repleta est delicto a sancto Jsrael. Fugite de medio Babylonis, ⁊ saluet vnusq;q; aiam suā. nolite tacere sup iniquitatē eius: q̄m tps vltionis ei⁹ est a dño, vicissitudinē ipse retribuet ei. Calix aureus Babylō in manu dñi, inebrians oēm terrā: de vino ei⁹ biberūt gētes, ⁊ ideo cōmote sunt. Subito cecidit Babylō, ⁊ cōtrita est: vlulate sup eā, tollite resinā ad dolorē eius, si forte sanet. Curauimus Babylonē, ⁊ nō est sanata: derelinquam⁹ eā: ⁊ eamus vnusq;q; in terrā suā: q̄m peruenit vsq; ad celos iudiciū ei⁹, et eleuatū est vsq; ad nubes. Protulit dñs iustitias nras: venite ⁊ narremus in Siō opus dñi dei nri. Acuite sagittas ⁊ implete pharetras: suscitauit dñs spm̄ regū Medoꝝ: ⁊ cōtra Babylonē mēs eius est, vt perdat eā: q̄m vltio dñi est, vltio tēpli sui. Sup muros Babylonis leuate signū, augete custodiā: leuate custodes, pparate insidias: q; cogitauit dñs, ⁊ fecit q̄cūq; locut⁹ est ꝫ habitatores Babylonis. Que habitas sup aquas multas locuples in thesauris: venit finis tuus pedalis pcisionis tue. Juranit dñs exercituū p animā suā. Q̄m replebo te hoīb⁹ q̄si bruchos: ⁊ sup te celeuma cātabit. Qui fecit terrā in fortitudine sua, et pparauit orbem in sapia sua, ⁊ prudētia sua extēdit celos. Dāte eo vocē multiplicātur aque in celo: q; leuat nubes ab extremo terre, fulgura in pluuiā fecit: ⁊ pduxit vētos de thesauris suis. Stultus factus est oīs hō a scīa: confusus est oīs cōflator in sculptili: q; mēdax est cōflatio ei⁹, nec est spūs in eis. Vana sunt opera, ⁊ risu digna: in tpe visitatiōis sue peribūt. Non sicut hec, ps Jacob: q; q fecit oīa ipse est, ⁊ Jsrael sceptrū hereditatis ei⁹. Dñs exercituū nomē ei⁹. Collidis tu mihi vasa belli, ⁊ ego collidā in te gentes, ⁊ disperdam in te regna. Et collidā in te equū, ⁊ equitatē ei⁹: ⁊ collidā in te currū, ⁊ ascēsorē eius: ⁊ collidā in te virū ⁊ mulierē, ⁊ collidā in te senē ⁊ puerū, ⁊ collidā in te iuuenē ⁊ virginē, ⁊ collidā i te pastorē et gregē ei⁹, ⁊ collidā in te agricolā ⁊ iugales ei⁹, et collidā in te duces ⁊ magistrat⁹. Et reddā Babyloni, ⁊ cūctis habitatorib⁹ chaldee oē malū suū qđ fecerūt in Siō, in oculis vestris, ait dñs. Ecce ego ad te mōs pestifer, ait dñs: q; corrūpis vniuersam terrā: ⁊ extēdā manū meā sup te, ⁊ euoluā te de petris, ⁊ dabo te in mōtē cōbustiōnis. ⁊ nō tollent de te lapidē in angulū, ⁊ lapidē in fundamētos: ꝫ pdit⁹ in eternū eris, ait dñs. Leuate signū in terra: clāgite buccina in gētibus, sanctificate sup eā gētes, anūtiate ꝫ illā regib⁹ Ararat, Mēni, ⁊ Ascenez: numerate ꝫ eā Taphsar, adducite equū quasi bruchū aculeatū. Sanctificate ꝫ eā gētes reges Medie duces ei⁹, ⁊ vniuersos magistrat⁹ eius, cūctāq; terrā ptātis ei⁹. Et cōmouebit terra, ⁊ cōturbabit: q; ergo stabit ꝫ Babylonē cogitatio dñi, vt ponat terrā Babylonis desertā, ⁊ inhabitabilē. Cessauerūt fortes Babylonis a prelio, habitauerunt in pfidis: deuoratū est robur eorū, ⁊ facti sunt quasi mulieres: incēsa sunt tabernacula ei⁹: cōtriti sunt vectes eius. Currēs obuiā currēti veniet: ⁊ nūti⁹ obuius nūtiāt: vt annūtiet regi Babylonis q; capta est ciuitas eius a summo vsq; ad summū: ⁊ vada preoccupata sunt, ⁊ paludes incēse sunt igni, ⁊ viri bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dñs exercituū, de⁹ Jsrael, Filia Babylonis quasi area, tps triture ei⁹: adhuc modicū, et veniet tps messionis ei⁹. Comedit me, deuorauit me Nabuchodonosor rex Babylonis reddidit me quasi vas inane: absorbuit me quasi draco, replenit ventrem suum teneritudine mea, ⁊ eiecit me. Jniquitas aduersum me, ⁊ caro mea sup Babylonē, dicit habitatio Sion: ⁊ sanguis me⁹ sup habitatores Chaldee dicit Jerusalem. Propterea hec dicit dñs. Ecce ego iudicabo causam tuā: ⁊ vlciscar vltionē tuā, ⁊ desertum faciam mare eius, ⁊ siccabo venam eius. Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconū: stupor, ⁊ sibilus eo q; nō sit habitator. Simul vt leones rugient. excutient comas veluti catuli leonum. Jn calore eorum ponā potus eor: ⁊ inebriabo eos, vt sopiantur, ⁊ dormiant somnū sempiternū, ⁊ non consurgant dicit dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam, quasi arietes cū hedis. Quomodo capta est Sesach, ⁊ cōprehensa est inclyta vniuerse terre: quomodo facta est in stuporem Babylon inter gētes? Ascēdit sup Babylonē mare multitudine fluctuū eius operta est. Facte sunt ciuitates eius in stuporem: terra inhabitabilis ⁊ deserta, terra in qua nullus habitet nec trāseat per eā filius hois. Et visitabo super Bel in Babylone, et ejiciā quod absorbuerat de ore eius: ⁊ nō confluent ad eum vltra gentes, siquidem ⁊ murus Babylonis corruet. Egredimini de medio eius pp̄ls me⁹: vt saluet vnusquisq; aiam suā ab ira furoris dñi. Et ne forte molleſcat cor vestrū, ⁊ timeatis auditū q; audiet in terra: ⁊ veniet in anno auditio, ⁊ post hūc annū auditio: ⁊ iniquitas in terra, ⁊ dñator super dñatorem. Propterea ecce dies veniūt, ⁊ visitabo sup sculptilia Babylonis: ⁊ omnis terra eius cōfundet, ⁊ vniuersi interfecti eius cadēt in medio ei⁹. Et laudabūt super Babylonē celi et terra, ⁊ omnia que in eis sunt: q; ab aquilone venient ei predones, ait dominus. Et quo mō fecit Babylon vt caderēt occisi in Jsrael: sic de Babylone cadēt occisi in vniuersa terra. Qui fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul dominū, ⁊ Jerusalem ascēdat super cor vestrū. Cōfusi sumus, q̄m audiuimus opprobriū: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni sup sanctificationē domus dñi. Propterea ecce dies veniūt ait dñs: ⁊ visitabo sup sculptilia ei⁹, ⁊ in omni terra ei⁹ mugiet vulnerat⁹. Si ascēderit Babylon in celū, ⁊ firmauerit in excelso robur suū: a me venient vastatores ei⁹, ait dñs. Vox clamoris de Babylone, ⁊ contritio magna de terra Chaldeoꝝ: q̄m vastauit dñs Babylonē, et perdidit ex ea vocem magnā: ⁊ sonabūt fluctus eorū quasi aque multe: dedit sonitū vox eorū: q; venit sup eā id est, sup Babylonem p̄do. ⁊ apprehēsi sunt fortes ei⁹, ⁊ emarcuit arcus eorū: q; fortis vltor dñs reddens retribuet. Et inebriabo p̄ncipes eius, ⁊ sapientes eius, ⁊ duces ei⁹, ⁊ magistratus ei⁹, et fortes eius: ⁊ dormient somnū sempiternum, ⁊ nō expergiscent, ait rex. Dominus exercituū nomen eius. Hec dicit dominus exercituum. Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodiet, ⁊ porte eius excelse igne cōburentur, ⁊ laborespopulorū ad nihilū, ⁊ gentiū in ignē erūt ⁊ disperibūt. Verbū qđ pcepit Jeremias pphēta. Saraie filio Nerie filij Maasie, cū pergeret cum Sedechia rege in Babylonē in anno quarto regni eius: Saraias aūt erat princeps requietis. Et scripsit Jeremias omne malum quod vēturum erat sup Babylonē, in libro vno: omnia verba hec scripta sunt contra Babylonē. Et dixit Jeremias ad Saraiam, Cum veneris in Babylonem, ⁊ videris, ⁊ legeris omnia verba hec, dices. Domine tu locutus es contra locum istū vt disperderes eū: ne sit qui in eo habitet ab homine vsq; ad pecus, ⁊ vt sit perpetua solitudo. Cūq; cōpleueris legere librum istū, ligabis eum lapidem, ⁊ proijcies illum in medium Euphraten, ⁊ dices. Sic submergetur Babylon, et non consurget a facie afflictionis q̄m ego adduco super eam, et dissoluentur. Hucusq; verba Jeremie.

C. S. Direptio Jerusalē per Babylonios. Caput. lij.

Jlius viginti ⁊ vnus anni erat Sedechias: cum regnare cepisset: et vndecim annis regnauit in Jerusalem: et nomen matris eius Amital, filia Jeremie de Lobna. Et fecit malū in oculis domini, iuxta omnia que fecerat Joacim. Quoniam furor domini erat in Jerusalem et in Juda, vsquequo proiceret eos a facie sua: ⁊ recessit Sedechias a rege Babylonis. Factum est autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima die mensis: venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse, et omnis exercitus eius aduersus Jerusalem, et obsederunt

obsederunt eā,ꝛ edificauerūt cōtra eam munitiones in circuitu.Et fuit ciuitas obsessa,vsq; ad vndecimū annum regis Sedechie.Die aūt ḡrto nona die mēsis,obtinuit fames ciuitatem:ꝛ nō erāt alimēta populo terre. Et dirupta est ciuitas,ꝛ oēs viri bellatores eius fugerūt,exieruntq; de ciuitate nocte per viā porte,q̄ est inter duos muros,ꝛ ducit ad hortū regis:Chaldeis obsidētib⁹ vrbē in Gyrom abierunt p viā q̄ ducit in eremū.Persecutus est aūt Chaldeorū exercit⁹ regē:ꝛ apprehēderūt Sedechiam in deserto,qō est iurta Jericho:ꝛ oīs comitat⁹ eius diffugit ab eo.Cūq; cōprehēdissent regē,adduxerūt eum ad regem Babylonis in Reblatha,q̄ est in terra Emath:ꝛ locutus est ad eum iudicia.Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechie in oculis ei⁹:sed ꝛ oēs principes Juda occidit in Reblatha.Et oculos Sedechie eruit,ꝛ vinxit eū cōpedib⁹,ꝛ adduxit eum rex Babylōis in Babylonē:ꝛ posuit eū in domo carceris vsq; ad diē mortis eius.In mēse aūt quinto,decima mēsis,ipse est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Babylonis:venit Nabuzardan princeps militie,qui stabat corā rege Babylonis in Jerusalē.Et incendit domū dñi,ꝛ domū regis,ꝛ oēs domus Jerusalē,ꝛ omnē domū magnā igne cōbussit.Et totū murū Jerusalē per circuitū destruxit cūctus exercit⁹ Chaldeorū qui erat cū magistro militie.De pauperibus aūt ppli,ꝛ de reliquo vulgo qō remāserat in ciuitate,ꝛ de pfugis qui trāsfugerant ad regem Babylonis,ꝛ ceteros de multitudine:trāstulit Nabuzardan princeps militie.De pauperib⁹ vo terre reliquit Nabuzardan princeps militie in vinitores,ꝛ agricolas.Colūnas q̄q ereas,q̄ erant in domo dñi,ꝛ bases,ꝛ mare eneū qō erat in domo dñi,confregerunt Chaldei:ꝛ tulerūt omne es eorū in Babylonem. Et lebetes,ꝛ creagras,ꝛ psalteria,ꝛ phialas,ꝛ mortariola,ꝛ oīa vasa erea q̄ in ministerio fuerāt,tulerūt.Et hydrias,ꝛ thymiamateria,ꝛ vrecos,ꝛ pelues,ꝛ cādelabra,ꝛ mortaria,ꝛ cyathos:quotquot aurea,aurea:ꝛ quotquot argētea,argētea:tulit magister militie colūnas duas,ꝛ mare vnū,ꝛ vitulos duodecim ereos,q̄ erāt sub basib⁹ quas fecerat rex Salomon in domo dñi,nō erat pondus eris oim horū vasorū.De colūnis aūt,decē ꝛ octo cubiti altitudinis erāt in colūna vna:ꝛ funiculus duodecim cubitorū circūibat eam: porro grossitudo ei⁹,quatuor digitorū:et intrinsecus cana erat.Et capitella sup vtrāq; erea:ꝛ altitudo capitelli vnius q̄q cubitor⁹:ꝛ retiacula,ꝛ malo granata supra coronā in circuitu,oīa erea:silr colūne scōe:ꝛ malogranata.Et fuerūt malogranata nonaginta ser dependētia:ꝛ oīa malogranata centū,retiaculis circundabant.Et tulit magister militie Saraiā sacerdotē primū,et Sophoniā sacerdotē scōm:et tres custodes vestibuli.Et de ciuitate tulit eunuchū vnū,q̄ erat prepositus sup viros bellatores:ꝛ septē viros de his q̄ videbāt faciē regis,q̄ inuenti sunt in ciuitate:ꝛ scribā principē militū,qui probabat tyrones:ꝛ sexagita viros de pp'lo terre,q̄ inuēti sunt in medio ciuitatis.Tulit aūt eos Nabuzardan magister militie,ꝛ duxit eos ad regē Babylonis in Reblatha:ꝛ percussit eos rex Babylonis.Et interfecit eos in Reblatha in terra Emath:ꝛ trāslatus est Juda de terra sua.Iste est pp'lus quē transtulit Nabuchodonosor in anno septimo,Judeos tria millia,ꝛ viginti tres.In anno octauo decimo Nabuchodonosor,trāstulit de Jerusalem animas octingentas triginta duas.In anno vicesimo tertio Nabuchodonosor,trāstulit Nabuzardā magister militie animas Judeor⁹ septingētas quadraginta quinq;:oēs ergo aie,quatuor millia sexcēte.Et factum est in tricesimo septimo anno trāsmigrationis Joachim regis Juda,duodecimo mēse, vicesima quinta mensis,leuauit Euilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui,caput Joachim regis Juda:ꝛ eduxit eū de domo carceris.Et locut⁹ est cū eo bona:ꝛ posuit thronū ei⁹ sup thronos regū q̄ erāt post se in Babylone.Et mutauit vestimenta carceris eius:ꝛ comedebat panē coram eo semper cūctis diebus vite sue.Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis statuta per singulos dies,vsq; ad diem mortis sue cunctis diebus vite eius.

¶Explicit Liber Jeremie prophete.

¶Incipit liber Threnorū siue lamentationum Jeremie.que Cinoth hebraice inscribitur.

ET factum est postq̄ in captiuitatē redactus est Israel: et Jerusalem deserta est:sedit Jeremias propheta flēs et planxit lamentatione hac in Jerusalē:ꝛ amaro animo suspirans et eiulans dixit.

¶Aleph. Caput.j.

QUomodo sedet sola ciuitas plena populo facta est quasi vidua domina gentiū.Princeps prouinciarū facta est sub tributo. Jeremie xiij.c.

Beth. Ploras ploraūit in nocte,et lachryme eius in maxillis eius.Non est qui consoletur eam ex oīb⁹ charis ei⁹.Oēs amici ei⁹ spreuerunt eā,ꝛ facti sunt ei inimici.Gimel Migrauit Judas pp̄ter afflictionem,ꝛ multitudinē seruitutis.Habitauit inter gentes,nec inuenit requiē.Oēs psecutores ei⁹ apprehenderunt eā inter angustias.Daleth.Vie Sion lugent,eo qō nō sint q̄ veniāt ad solēnitatē.Oēs porte ei⁹ destructe sacerdotes ei⁹ gemētes.Virgines ei⁹ squalide et ipsa oppressa amaritudine.He.Facti sunt hostes ei⁹ in capite,inimici eius locupletati sunt:qr dñs locut⁹ est sup eā pp̄ter multitudinem iniquitatū ei⁹.Paruuli ei⁹ ducti sunt in captiuitatem ante faciē tribulantis.Vau.Et egressus est a filia Sion oīs decor eius.Facti sunt principes eius velut arietes nō inuenientes pascua:ꝛ abierūt absq; fortitudine ante faciē subsequētis.Zain.Recordata est Jerusalē dierum afflictionis sue,et preuaricationis:oīm desiderabiliū suorū q̄ habuerat a diebus antiquis cū caderet pp'lus ei⁹ in manu hostili,ꝛ non esset auxiliator.Viderūt eam hostes,ꝛ derisērunt sabbatha eius. Heth.Peccatū peccauit Jerusalē,pp̄terea instabilis facta est.Oēs qui glorificabāt eā,sprenerūt illā:qr viderūt ignominiā ei⁹.Ipsa aūt gemēs,ꝛ conuersa est retrorsum.Teth. Sordes eius in pedibus ei⁹,nec recordata est finis sui.Deposita est vehemēter,nō habēs cōsolatorē.Vide dñe afflictionem meā,qm̄ erectus est inimicus.Jod.Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius:quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum,de quibus preceperas ne intrarent in ecclesiā tuā.Caph.Omnis populus eius gemēs, ꝛ querēs panē.Dederūt pretiosa queq; pro cibo,ad refocillandū animā.Vide dñe ꝛ cōsidera,quoniā facta sum vilis. Lamed.O vos omnes qui trāsitis per viā,attēdite,ꝛ videte si est dolor sicut dolor meus.Quoniam vindemiauit me, vt locut⁹ est dñs in die furoris sui.Idem.De excelso misit ignem in ossibus meis,ꝛ erudiuit me.Expandit rete pedib⁹ meis,conuertit me retrorsum.Posuit me desolatam,tota die merore cōfectam.Mun.Vigilauit iugū iniquitatū mearum in manu eius:conuolute sunt,ꝛ impposite collo meo.Infirmata est virtus mea:dedit me dñs in manu de qua nō potero surgere.Samech.Abstulit omnes magnificos meos dñs de medio mei:vocauit aduersum me tēpus,vt cōtereret electos meos.Torcular calcauit dominus virgini filie Juda.Ain.Idcirco ego ploranș,ꝛ oculus meus deducens aquas:quia longe factus est a me cōsolator conuertēs animam meam:facti sunt filij mei perditi,quoniā inualuit inimicus.Phe.Expandit Sion manus suas,non est qui con- Jeremie xliij.c.

ſoletur eā. ℣ Iudauit dñs aduersum Iacob, in circūitu eius hostes eius. Facta est Ierusalē quasi polluta mēstruis inter eos. Sade. Iustus est dñs, qr os eius ad iracundiā puocaui. Audite obsecro vniuersi pplī, & videte dolorē meū. Virgines mee et iuuenes mei abierūt in captiuitatē. Coph. Uocaui amicos meos, ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei, et senes mei in vrbe consumpti sunt, quia quesierūt cibum sibi, vt refocillarēt animā suā. Res. Uide dñe, qm tribulor, cōturbatus est vēter meus. Subuersum est cor meū in memet ipsa, qm amaritudine plena sum. Foris interficit gladius, & domi mors similis est. Sin. Audierūt quia ingemisco ego, et non est qui consoletur me. Oēs inimici mei audierūt malum meū, & letati sunt, qm tu fecisti. Adduxisti diē consolationis, & fiāt similes mei. Thau. Ingrediat omne malū eorū coram te, & vindemia eos sicut vindemiasti me ꝓpter oēs iniquitates meas. ℣ Multi em̄ gemitus mei, & cor meū merens.

¶ Aleph. Caput. ij.

QUomodo obtexit caligine in furore suo dñs filiā Sion: proiecit de celo in terrā inclitam Israel, & nō est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. Beth. Precipitauit dñs nec pepercit, oīa speciosa Iacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda: & deiecit in terrā: polluit regnū, & principes eius. Gimel. Confregit in ira furoris omne cornu Israel: auertit retrorsum dexteram suam a facie inimici: & succēdit in Iacob, quasi ignē flamme deuorantis in gyro. Daleth. Tetēdit arcū suū q̄si inimicus, firmauit dexteram suā quasi hostis: & occidit omne qđ pulchrū erat visu in tabernaculo filie Sion, effudit q̄si ignē indignationē suā. He. Factus est dñs velut inimicus: precipitauit Israel, ꝑcipitauit oīa menia eius, dissipauit munitiones eius, et repleuit in filia Iuda humiliatū et humiliatā. Uau. Et dissipauit quasi hortum tētorii suū, demolit⁹ est tabernaculū suū. Oblitioni tradidit dñs in Sion festuitatē & sabbathū: et in opprobrium et in indignationē furoris sui regē et sacerdotē. Zain. Repulit dominus altare suū, maledixit sanctificatiōi sue. Tradidit in manus inimici muros turriū eius. Uocē dederūt in domo dñi, sicut in die solēni. Heth. Cogitauit dñs dissipare murū filie Sion: tetēdit funiculū suū, et nō auertit manū suam a perditione. Luxitq; antemurale, et murus pariter dissipatus est. Teth. Defixe sunt in terram porte eius: perdidit et contriuit vectes eius, regē eius & principes eius in gētibus. Nō est lex: & ꝓphete eius nō inuenerūt visionē a dño. Iod. Sederunt in terra, cōticuerūt senes filie Sion: conspersērūt cinere capita sua: accincti sunt ciliciis. Abiecerūt in terra capita sua virgines Ierusalē. Caph. ℣ Defecerūt pre lachrymis oculi mei, cōturbata sunt viscera mea. Effusum est in terra iecur meū sup cōtritionē filie ꝑpli mei, cum deficeret parvulus & lactēs in plateis oppidi. Lamed. ℣ Matrib⁹ suis dixerunt. Ubi est triticū & vinū: cū deficerent quasi vulnerati in plateis ciuitatis: cū exhalarent animas suas in sinu matrū suarū. ℣ Dem. Cui cotuparabo te, vel cui assimilabo te filia Ierusalē: Cui adequabo te, et cōsolabor te vgo filia Sion: ℣ Magna est em̄ velut mare, cōtritio tua: quis medebit tui: Iun. Prophete tui viderunt tibi falsa & stulta: nec aperiebāt iniquitatē tuā, vt te ad penitētiā puocarēt. Uiderūt aūt tibi assumptiones falsas et eiectiōes. Samech. Plauserūt super te manibus oēs trāseūtes per viā: sibilauerūt & mouerunt capita sua super filiā Ierusalē. Hecine est vrbs, dicētes, ꝑfecti decoris, gaudiū vniuerse terre: Phe. Aperuerūt super te os suū omnes inimici tui: sibilauerunt & fremuerūt dentibus, & dixerūt. Deuorabim⁹: en ista est dies quā expectabamus, inuenim⁹, vidim⁹. Ain. Fecit dñs qđ cogitauit: cōpleuit sermonē suū, quē preceperat a diebus antiquis. Destruxit & nō pepercit, et letificauit sup te inimicum, & exaltauit cornu hostiū tuorū. Sade. Clamauit cor eorū ad dñm sup muros filie Sion. Deduc q̄si torrēs lachrymas p diē & noctē: nō des requiē tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge, laua in nocte in principio vigiliarū: effunde sicut aquā cor tuū ante cōspectū dñi. Leua ad eū manus tuas pro alia parvulorum tuorū qui defecerunt in fame in capite omniū cōpitorū. Res. Uide dñe & cōsidera quē vindemiaueris ita. Ergo nec comedent mulieres fructum suū, parvulos ad mēsuram palme si occiditur in sanctuario dñi sacerdos et ꝓpheta? Sin. Iacuerūt in terra foris puer & senex: virgines mee & iuuenes mei ceciderūt in gladio. Interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es. Thau. Uocasti quasi ad diem solēnem qui terrerēt me de circūitu: & nō fuit in die furoris dñi qui effugeret et relinqueretur. Quos educaui & enutriui, inimicus meus consumpsit eos.

¶ Aleph. Caput. iij.

EGo vir vidēs paupertatē meā in virga indignationis eius. Aleph. ℣ Me minauit, & addurit in tenebras, & nō in lucē. Aleph. Tantū in me vertit, et cōuertit manū suā tota die. Beth. Uetustam fecit pellē meā & carnē meā, contriuit ossa mea Beth. Edificauit in gyro meo, et circundedit me felle et labore. Beth. In tenebrosis collocauit me, quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circūedificauit aduersum me, vt non egrediar: aggrauauit cōpedē meū. Gimel. Sed & cū clamauero & rogauero, exclusit orationē meā. Gimel. Cōclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subuertit. Daleth. Ursus insidiās factus est mihi leo in abscōditis. Daleth. Semitas meas subuertit, & confregit me, posuit me desolatam. Daleth. Tetendit arcū suū, & posuit me quasi signū ad sagittā. He. Misit in renibus meis filias Pharetre sue. He. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorū tota die. He. Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absynthio. Uau. Et fregit ad numerum dentes meos, cibauit me cinere. Uau. Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum. Uau. Et dixi. Perijt finis meus et spes mea, a domino, zain. Recordare paupertatis & trāsgressiōis mee, absynthij & fellis, zain. ℣ Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea, zain. Hec recolēs in corde meo, ideo sperabo. Heth. ℣ Misericordie dñi quia nō sumus consumpti: qr nō defecerūt miserationes eius. Heth. Noui diluculo, multa est fides tua. Heth. Pars mea dñs, dixit aīa mea: propterea expectabo eū. Teth. Bonus est dominus sperātibus in eū, aie querēti illū. Teth. Bonū est ꝑstolari cū silētio salutare dei. Teth. Bonū est viro cū portauerit iugū ab adolescentia sua. Iod. Sedebit solitarius & tacebit: qr leuauit sup se. Iod. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes. Iod. Dabit percutiēti se maxillā, saturabit⁹ opprobrijs. Caph. Quia non repellet in sempiternum dñs. Caph. Quia si abiecit, et miserebit ꝑm multitudinē misericordiarū suarū. Caph. Nō em̄ humiliauit ex corde suo, et abiecit filios hoīm. Lamed. Ut cōteret sub pedib⁹ suis oēs vinctos terre. Lamed. Ut declinaret iudiciū viri, in cōspectu vult⁹ altissimi. Lamed. Ut pverteret hominē in iudicio suo, dñs ignorauit. ℣ Dem. Quis est iste qui dixit vt fieret dño non iubente? ℣ Dem. Ex ore altissimi nō egredient nec mala nec bona. ℣ Dem. Quid murmurauit homo viuēs, vir ꝑ peccatis suis? Iun. Scrutemur vias nostras, & q̄ramus, & reuertamur ad dñm. Iun. Leuem⁹ corda nr̄a cū manib⁹ ad dñm in celos. Iun. Nos inique egimus, & ad iracūdiā puocauim⁹: idcirco tu inexorabilis es. Samech. Operuisti furore, & persecutus es nos: occidisti, nec pepercisti. Samech. Opposuisti nubē tibi, ne transeat oratio. Samech. Eradicationē & abiectionem posuisti me i medio populor. Phe. Aperuerūt sup nos os suū oēs inimici nostri. Phe. Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio et contritio. Phe. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus in cōtritione filie ꝑpli mei. Ain. Oculus meus afflictus est nec tacuit, eo qđ non esset requies. Ain. Donec respiceret & videret dñs de celis. Ain. Oculus meus depredatus est aīmā meā in cūctis filiab⁹ vrbis mee. Sade. Ae natione ceperūt me q̄si auē inimici mei gratis. Sade. Lapsa est in lacū vita mea, & posuerūt lapidē sup me. Sade. Inundauerunt aq̄ sup caput meū, dixi, Perij. Coph. Inuocaui nomē tuū dñe de locis nouissimis. Coph. Uocē meā audisti: ne auertas aurē tuā a singultu meo & clamore. Coph.

Appropinquasti

Appropinquasti in die qñ inuocaui te: dixisti, ne timeas. Res. Judicasti dñe causam anime mee: redemptor vite mee. Res. Vidisti dñe iniquitatē illorū aduersum me: iudica iudicū meū. Res vidisti oēm furorē, vniuersas cogitationes eorū aduersum me. Sin. Audisti opprobria eorū dñe, oēs cogitationes eorum aduersum me. Sin. Labia insurgentium mihi, z meditatiōes eorū aduersum me tota die. Sin. Sessionē eorū, z resurrectionē eorū vide: ego sum psalmus eorū. Thau. Reddes eis vicē dñe, iuxta opa manuū suarū. Thau. Dabis eis scutū cordis laborē tuū, Thau. Persequeris in furore tuo, z conteres eos sub celis domine.

¶ Aleph. Caput. iiij.

QUomodo obscuratū est aurū, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite oīm platearū: Beth. Filij Sion inclyti, et amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuū figuli: Gimel. Sed z lamie nudauerūt māmā, lactauerūt catulos suos: filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto. Daleth. Adhesit lingua lactentis ad palatum eiꝰ in siti: parvuli petierūt panē, et non erat qui frāgeret eis. He. Qui vescebant voluptuose, interierūt in vijs: q nutriebant in croceis, amplexati sunt stercora. Vau. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorū: que subuersa est in momēto, z nō ceperūt in ea manus. Zain. Candidiores Nazarei eius nive, nitidiores lacte, rubicūdiores eboze antiquo, sappbiro pulchriores. Beth. Denigrata est super carbones facies eorū, z nō sunt cogniti in plateis: adhesit cutis eorū ossibꝰ: aruit, z facta est quasi lignum. Teth. Melius fuit occisis gladio, q̄ interfectis fame: qñ isti extabuerūt cōsumpti a sterilitate terre. Jod. Manus mulierū misericordiū coxerūt filios suos: facti sunt cibus earū in contritione filie populi mei. Caph. Cōpleuit dñs furorē suū, effudit iram indignationis sue: et succēdit ignē in Sió, z devoravit fundamēta eius. Lamed. Nō credidērūt reges terre, z vniuersi habitatores orbis qm ingrederet hostis et inimicus p portas Jerusalem. Mem. Propter peccata pphetarum eius, et iniqtates sacerdotū eiꝰ, q̄ effuderūt in medio eiꝰ sanguinē instorū. Nun. Errauerunt ceci in plateis, polluti sunt sanguine: cūq̄ non possent tangere tenuerunt lacinias suas. Samech. Recedite polluti, clamauerunt eis, recedite, abite, nolite tangere. Jurgati quippe sunt z cōmoti: dixerūt inter gētes. Non addet vltra vt habitet in eis. Phe. Facies dñi divisit eos, non addet vt respiciat eos. Facies sacerdotū nō erubuerūt, neq̄ senū miserti sunt. Ain. Cū adhuc subsisteremus defecerūt oculi nri ad auxiliū nostrū vanū: cū respicerem⁹ attēti ad gētē q̄ salvare nos nō poterat. Sade. Lubricauerūt vestigia nra in tinere platearū nostrarū, appropinquauit finis noster, completi sunt dies nostri, q̄: venit finis noster. Coph. Velociores fuerunt psecutores nostri aqlis celi: sup montes psecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spiritꝰ oris nostri Christus dominus captus est in peccatis nostris: cui dixim⁹. In vmbra tua vivem⁹ in gētibus. Sin. Gaude et letare filia Edom q̄ habitas in terra Hus: ad te quoq̄ perveniet calix, inebriaberis, atq̄ nudaberis. Thau. Completa est iniqtas tua filia Sion, nō addet vltra vt transmigrette. Visitauit iniqtatē tuā filia Edō, discooperuit petā tua.

¶ Oratio Jeremie. Caput. v.

RECordare dñe quid acciderit nobis: intuere z respice opprobriū nostrū. Hereditas nostra versa est ad alienos: domꝰ nostre ad extraneos. Pupilli facti sumus absq̄ pfe: matres nostre q̄si vidue. Aquā nostrā pecunia bibim⁹: ligna nostra pretio comparavim⁹. Cervicibꝰ nostris minabamur, lassis nō dabat requies. Egypto dedimus manum, z Assyrijs: vt saturaremur pane. Patres nostri peccaverūt, et nō sunt: z nos iniqtates eorū portavimus. Servi dñati sunt nostri: nō fuit qui redimeret de manu eorū. In animabus nris afferebam⁹ panē nobis, a facie gladij in deserto. Pelles nostra, quasi cliba nus, exusta est a facie tēpestatū famis. Mulieres in Sion humiliauerūt, z virgines in ciuitatibus Juda. Principes manu suspēsi sunt: facies senū nō erubuerūt. Adolescētibꝰ impudice abusi sunt: z pueri in ligno corruerūt. Senes defecerunt de portis: iuuenes de choro psallentiū. Defecit gaudiū cordis nostri: versus est in luctū chorus noster. Cecidit corona capitis nostri: ve nobis, q̄ peccavimus. Propter ea mestū factū est cor nostrū, ideo cōtenebrati sunt oculi nostri. Propter montem Sion q̄ disperijt: vulpes ambulaverunt in eo. Tu aūt dñe in eternū permanebis, solium tuum in gñatione z gñationē. Quare in perpetuum obliviscēris nostri derelinques nos in longitudine dierū? Cōuerte nos dñe ad te, z cōvertemur: innova dies nostros, sicut a principio. Sz pjcēs repulisti nos, irat⁹ es cōtra nos vehemēter.

¶ Explicunt Threni: id est lamentationes Jeremie prophete.

¶ Incipit prefatio in librum Baruch prophete.

LIber iste qui Baruch nomine prenotatur: in Hebreo canone non habetur: sed tantum in vulgata editione: similiter et epistola Jeremie. Propter notitiam autem legentium hic scripta sunt: quia multa de Christo notissimiq̄ temporibus indicant.

¶ Incipit Baruch propheta.

¶ Capituli Summarium. Judei ex Babylonia mittunt literas z munera Jerusalem. Caput. j.

HEc verba libri que scripsit Baruch, filiꝰ Neriе, filij Maasie, filij Sedechie, filij Sedei filij Helcie in Babylonia, in anno qnto, in septimo die mēsis, in tpe quo ceperunt Chaldei Jerusalē, z succēderunt eam igni. Et legit Baruch verba libri huiꝰ ad aures Jechonie filij Joacim regis Juda, et ad aures vniuersi populi venientis ad librum: z ad aures potentum filiorum regū, z ad aures presbyterorū, z ad aures populi, a minimo vsq̄ ad maximum eorū omniū habitantiū in Babylonia, ad flumē Sodi. Qui audītes plorabāt, z ieiunabāt, z orabant in cōspectu domini. Et collegerūt pecuniā, fm q̄ potuit vniuscuiusq̄ manꝰ: z miserunt in Jerusalē ad Joacim filium Helcie filij Salom sacerdotē, z ad sacerdotes, et ad omnē populū qui inventi sunt cum eo in Jerusalē, cū acciperet vasa tēpli domini que ablata fuerāt de tēplo, revocare in terrā Juda decima die mensis Siban, vasa argentea que fecit Sedechias filius Josie rex Juda, postea q̄ cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Jechoniā, z principes, z vinctos, z potentes, z populum terre ab Jerusalem, z duxit eos in Babylonem. Et dixerunt. Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocaustomata, et thus, z facite māna, z offerte pro peccato ad arā dñi dei nostri: et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, et pro vita Balthasar filij eius, vt sint dies eorum sicut dies celi super terram: z vt det dñs virtutem nobis, z illuminet oculos nostros, vt vivamus sub vmbra Nabuchodonosor regis Babylonis, z sub vmbra Balthasar filij eius, z seruiamus eis multis diebus, z inveniamus gratiā in cōspectu eorū. Et p nobisipsis orate ad dñm deū nostrū: q̄: peccavim⁹ dño deo nostro, z nō est aversus furor eius a nobis vsq̄ in hūc diem. Et legite librū istum. quē misimus ad vos recitari in tēplo dñi, in die solēni z in die opportuno: z dicetis. Dño deo nro infra. ij. b
iustitia: nobis aūt cōfusio faciei nostre, sicut est dies hec: oi
Juda z habitātibus in Jerusalem, regibus nostris, z principibus nostris, z sacerdotibꝰ nris, z pphetis nris, z pribus Danie. ix. a.
nostris. Peccavimus ante dñm deū nostrū, z nō credimus, diffidētes in eū: z nō fuimus subiectibiles illi, et nō audivimus vocē dñi dei nostri, vt ambularemus in mādatis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de terra Egypti: vsq̄ ad diē hāc eramus incredibiles ad dñm deū nostrū: z dissipati recessimus, ne audiremus vocē ipsius. Et adhesērūt nobis multa mala, z maledictiones, q̄ constituit dñs Moysi seruo suo: qui eduxit patres nostros de terra Deuter. xxviij. a.
Egypti, dare nobis terrā fluentem lac et mel, sicut hodierna die. Et nō audivim⁹ vocē dñi dei nri fm oia verba prophetarū quos misit ad nos: z abivim⁹ vnusq̄sq̄ in sensum

cordis nostri maligni, operari dijs alienis, facientes mala ante oculos domini dei nostri.

¶ Capituli Summarium. Judei in captiuitate & afflictione agnoscunt peccata sua. Caput ij.

A

DRopter qđ statuit dñs deꝰ noster verbũ suũ qđ locutꝰ est ad nos, & ad iudices nostros q iudicauerũt in Jerusalẽ, & ad reges nostros, & ad principes nostros, & ad omnẽ Jsrael et Judam: vt adduceret dñs sup nos mala magna q̃ nõ sunt facta sub celo quẽ admodũ facta sunt in Jerusalẽ, ſm que scripta sunt in lege Moysi, vt manducaret homo carnes filij sui, & carnes filie sue. Et dedit eos sub manu regũ oim q sunt in circũitu nostro in improperiũ et in desolationẽ, et in oĩbus populis in quibꝰ nos dispersit dñs. Et facti sumꝰ subtꝰ, et nõ supra: q; peccauimꝰ dño deo nro, nõ obaudiẽdo voci ipsius. Domino deo nro iustitia: nobis aũt & patribus nris cõfusio faciei sicut est dies hec. Quia locutus est dñs sup nos ola mala hec q̃ venerũt sup nos: & nõ sumꝰ deprecati faciẽ dñi dei nostri, vt reuerteremur vnusq; q nostrũ a vijs nostris pessimis. Et vigilauit dñs in malis, et adduxit ea sup nos: quia iustus est dñs in oĩbus operibus suis que mãdauit nobis: & nõ audiuimꝰ vocẽ ipsius, vt iremus in ꝑceptis dñi que dedit ante faciẽ nostrã. Et nũc dñe deꝰ Jsrael, q eduxisti populũ tuũ de terra Egypti in manu valida, et in signis, & in prodigijs, et in virtute tua magna, et in brachio excelso, et fecisti tibi nomẽ sicut est dies iste: peccauimꝰ, impie egimus, iniquegessimus dñe deꝰ noster in oĩbus iustitijs tuis. Auertatur ira tua a nobis: q; derelicti sumꝰ pauci inter gentes, vbi dispersisti nos. Exaudi dñe preces nras, et obones nostras, et educ nos ꝓpter te: & da nobis inuenire gratiam ante faciem eorũ q nos abduxerũt: vt sciat oĩs terra quia tu es dñs deus noster, & q; nomẽ tuũ inuocatũ est super Jsrael, & sup genus ipsiꝰ. Respice dñe de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuã, & exaudi. Aperi oculos tuos, et vide: q; nõ mortui qui sunt in inferno: quorũ spiritus acceptus est a visceribus suis, dabũt honorẽ et iustificationẽ dño: sed anima que tristis est super magnitudinem mali, & incedit curua & infirma, et oculi deficientes, et anima esuriens dat tibi gloriã et iustitiam dño. Quia nõ ſm iustitias patrũ nostrorũ nos fundimus preces, & petimus misericordiã ante cõspectũ tuũ dñe deus noster: sed quia misisti irã tuã, & furorẽ tuũ super nos, sicut locutus es in manu puerorũ tuorũ prophetarũ, dicẽs. Sic dixit dñs. Inclinate humerũ vestrũ, et ceruicẽ vestrã, et opera facite regi Babylonis: et sedebitis in terra quã dedi patribus vestris. Quod si nõ feceritis, nec audieritis vocẽ domini dei vestri operi regi Babylonie: defectionẽ vestrã faciã de ciuitatibus Juda, & a foris Jerusalẽ, et auferam a vobis vocẽ iucũditatis, & vocem gaudij, & vocem sponsi et vocẽ sponse, & erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eã. Et nõ audierunt vocẽ tuam, vt operarẽtur regi Babylonis: & statuisti verba tua que locutꝰ es in manibus puerorum tuorũ prophetarũ, vt trãsferrẽtur ossa regũ nostrorũ, et ossa patrũ nostrorũ de loco suo, et ecce ꝓiecta sunt in caumate solis, & in gelu noctis: & mortui sunt in doloribus pessimis, in fame et in gladio, & in emissione. Et posuisti tẽplũ in quo inuocatũ est nomen tuũ in ipso, sicut hec dies, propter iniquitatẽ domus Jsrael & domus Juda. Et fecisti nobis dñe deus noster ſm omnẽ bonitatẽ tuã, & ſm omnẽ miserationem tuam illam magnã: sicut locutus es in manu pueri tui Moysi in die qua ꝑcepisti ei scribere legẽ tuã coram filijs Jsrl, dicẽs. Si nõ audieritis vocẽ meã, multitudo hec magna cõuertẽt in minimã inter gẽtes, quo ego eos dispergã: quia scio qđ me nõ audiet ppls. ppls est enĩ dura ceruice: cõuertẽt ad cor suũ in terra captiuitatis sue: et sciẽt q; ego sum dñs deꝰ eorũ: & dabo eis cor, & intelligẽt, et aures: & audient. Et laudabũt me in terra captiuitatis sue, & memores erũt nois mei. Et auertẽt se a dorso suo duro, et a malignitatibus suis: quia reminiscent viã patrũ suorũ qui peccauerũt in me. Et reuocabo illos in terrã quã iuraui patribus eorũ Abrahã, Jsaac & Jacob, & dabunt eis: & multiplicabo

Deuter. xxviij.f.

B

ō.j.c.

C

Danie. ix.d.

D

Deuter. xxvj.d. Jsaie lxiij.d. Psalmo. cxij.d.

E

Jeremie xxxj.b.

F

Leuitici xxvj.b. Deuter. xxij.b.

G

eos, & nõ minorabunt. Et statuã illis testũ alterũ sempiternũ, vt sim illis in deũ & ipsi erũt mihi in ꝑpũm: & nõ removebo amplius populũ meũ filios Jsrael a terra quã dedi illis.

¶ Capituli Summarium. Etiam prudentie & sapiẽtie Judei deseruerunt &c. Caput iij.

ET nũc dñe oĩpotẽs deꝰ Jsrael, aĩa in angustijs, & spiritus anxius clamat ad te: audi dñe & miserere, q; deꝰ es misericors, et miserere nostri: quia peccauimꝰ ante te. Quia tu sedes i sempiternũ. & nos perimus in eũ? Dñe oĩpotẽs deꝰ Jsrael audi nũc orationẽ mortuorũ Jsrael, et filiorũ ipsorũ, qui peccauerũt ante te, & non audierũt vocẽ dñi dei sui, & agglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse iniquitatũ patrũ nostrorũ, sed memento manus tue & nois tui in tpe isto: q; tu es dñs deus noster, et laudabimus te dñe, q; propter hoc dedisti timorẽ tuũ in cordibus nostris, & vt inuocemus nomẽ tuũ, & laudemus te in captiuitate nra, q; cõuertimur ab iniquitate patrũ nostrorũ qui peccauerũt ante te. Et ecce nos in captiuitate nostra sumus hodie, qua nos dispersisti in improperiũ et in maledictũ, & in peccatũ, ſm oĩes iniquitates patrũ nostrorũ qui decesserũt a te dñe deꝰ noster. Audi Jsrael mãdata vite: aurib⁹ percipe, vt sciatis prudentiã. Quid est Jsrael qđ in terra inimicorũ es: inueterasti in terra aliena, coinquinatus es cũ mortuis: deputatus es cũ descẽdentibꝰ in infernũ. Dereliquisti fontẽ sapiẽtie. Nã si in via dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terrã. Discе vbi sit prudẽtia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus: vt scias simul vbi sit longitudo vite & victus, vbi sit lumẽ oculorũ, & pax. Quis inuenit locũ eius, & qs intrauit in thesauros eiꝰ? Ubi sunt principes gentũ, & q dominant sup bestias que sunt sup terrã: & qui in auibus celi ludũt, q argẽtum thesaurizãt & aurũ in quo confidũt homines, & nõ est finis acquisitionis eorũ: q argẽtũ fabricant & soliciti sunt, nec est inuẽtio operũ illorũ: exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alij loco eorũ exorti sunt. Juuenes viderũt lumẽ, & habitauerũt super terrã, viã autẽ discipline ignorauerũt, neq; intellexerũt semitas eius, neq; filij eorũ susceperũt eã, a facie ipsorũ longe facta est: non est audita in terra Chanaan, neq; visa est in Themã. Filij q̃s Agar qui exquirũt prudẽtiã que de terra est, negotiatores terre, & Themam, & fabulatores, et exquisitores intelligẽtie, viã autẽ sapiẽtie nescierũt, neq; cõmemorati sunt semitas eius. O Jsrael q̃ magna est domus dei, & ingẽs locꝰ possessionis eius: Magnus est, & nõ habet finẽ: excelsus & immensus. Ibi fuerũt gigãtes nominati illi q ab initio fuerũt, statura magna, sciẽtes bellũ. Non hos elegit dñs, neq; viã discipline dedit illis: ꝓpterea perierũt. Et quũ nõ habuerũt sapiẽtiã, interierũt ꝓpter suã insipiẽtiã. Quis ascẽdit in celũ, & accepit eã, & deduxit eam de nubibus? Quis trãsfretauit mare: & inuenit illã, & attulit illã sup aurũ electũ? Nõ est qui possit scire vias eiꝰ, neq; q excogitat semitas eiꝰ: sed q sat vniuersa, nouit eã, & adinuenit eã prudẽtia sua: qui ꝑparauit terrã in eterno tpe, & replcuit eã bipedibꝰ, & quadrupedibꝰ: q emittit lumẽ: & vadit, & vocauit illud, & obedit illi in tremore. Stelle autẽ dederũt lumẽ in custodijs suis, et letate sunt: vocate sunt, & dixerũt. Adsumus: & luxerũt ei cũ iucunditate, qui fecit illas. Hic est deus noster, & nõ estimabitur alius aduersus eũ. Hic adinuenit omnẽ viã discipline, & tradidit illam Jacob puero suo, et Jsrael dilecto suo. Post hec in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.

H

I

K

¶ Capituli Summa. Monentur Judei vt in captiuitate se ad deum conuertant. Caput iiij.

L

HIc liber mandatorũ dei, & lex q̃ est in eternũ: oĩes q tenẽt eã ꝓuenient ad vitã: q aũt dereliquerunt eũ, in mortem. Cõuertere Jacob, & apprehende eã, ambula p viã ad splẽdorẽ eiꝰ cõtra lumẽ eiꝰ. Ne tradas alteri gloriã tuã, et dignitatẽ tuam genti aliene. Beati sumus Jsrael: q̃ q deo placẽt, manifesta sunt nobis. Animequior: esto ppls dei, memorabilis Jsrael. Venũdati estis gentibus, nõ in perditionẽ: sed ꝓpter qđ irã dei ad iracũdiã ꝓuocastis dũm, traditi estis aduersarijs. Exacer-

bastis enī eū qui fecit vos,deum eternum,immolantes demonijs ⁊ nō deo. Obliti enim estis eum qui nutriuit vos,et cōtristastis nutricē vestrā Jerusalē. Uidit enī iracūdiam a deo venientem vobis,⁊ dixit. Audite cōfines Sion,adduxit enī mihi deus luctū magnū: vidi enī captiuitatē populi mei,filiorū meorū ⁊ filiarū,quā supduxit illis eternus. Ilutriui enī illos cū iucūditate: dimisi aūt illos cum fletu,et luctu. Nemo gaudeat sup me viduā ⁊ desolatā: a multis derelicta sum propter peccata filiorū meorū: q declinauerunt a lege dei. Justitias aūt ipsius nescierūt,nec ambulauerūt p vias mandatorū dei,neq; p semitas veritatis ei⁹ cū iustitia ingressi sunt. Uemāt cōfines Sion,⁊ memorentur captiuitatē filiorū ⁊ filiarū mearū,quā superduxit illis etern⁹. Adduxit enī sup illos gentem de longinquo gentē improbam, et alteri⁹ linguę: qui nō sunt reuereti senē,neq; puerorū miserti sunt: ⁊ adduxerūt dilectos vidue,et a filijs vnicā desolauerunt. Ego autē qd possum adiuuare vos? Qui enī adduxit super vos mala,ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate filij,ambulate: ego enī derelicta sum sola. Exui me stola pacis,indui autē me sacco obsecrationis,et clamabo ad altissimū in diebus meis. Animequiores estote filij,clamate ad dōm,⁊ eripiet vos de manu principum inimicorū. Ego enī spero ui in eternū salutē vestrā: ⁊ venit mihi gaudiū a sancto sup misericordia q̄ veniet vobis ab eterno salutari nostro. Emisit enī vos cū luctu ⁊ ploratu: reducet aūt vos mihi dñs cum gaudio ⁊ iucūditate in sempiternum. Sicut enī viderūt vicine Sion captiuitatem vestrā a deo,sic videbūt et in celeritate salutē vestrā a deo, que superueniet vobis cū honore magno,⁊ splendore eterno. Filij patiēter sustinete irā,q̄ supuenit vobis. Persecut⁹ est enī te inimicus tuus,sed citovidebis pditionem ipsius: ⁊ super ceruices ipsius ascēdes. Delicati mei ambulauerunt vias aspas: ducti sunt enī vt grex dirept⁹ ab inimicis. Animequiores estote filij,⁊ pclamate ad dōm: erit enī memoria vestra ab eo qui duxit vos. Sicut enī fuit sensus vester vt erraretis a deo: decies tantum iterū conuertentes requiretis eū. Qui enī induxit vobis mala,ipse rursum adducet vobis sempiternā iucunditatem cum salute vestra. Animequior esto Jerusalē: exortatur enī te qui te nominauit. Nocentes peribūt,qui te vexauerūt: ⁊ qui gratulati sunt in tua ruina, punient. Ciuitates q⁹ seruierūt filij tui,punient,⁊ que accepit filios tuos. Sicut enī gauisa est in tua ruina,et letata est in casu tuo: sic cōtristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius,et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enī superuenet ei ab eterno in longitumis diebus,⁊ habitabitur a demonijs in multitudine tēporis. Circunspice Jerusalem ad orientem,et vide iucunditatem a deo tibi venientē. Ecce enī veniunt filij tui quos dimisisti dispersos: veniunt collecti ab oriente vsq; ad occidentem,in verbo sancti gaudentes in honorem dei.

¶ L. S. Jubetur Jerusalē desolata bono esse aio. Cap. v.

Exue te Jerusalē stola luctus ⁊ verationis tue: ⁊ indue te decore et honore,q̄ a deo tibi est sempiterna gloria. Circūdabit te diploide a deo iustitie,⁊ imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enī ostēdet splendorē suum in te,qui sub celo est. Nominabitur enī tibi nomen tuū a deo in sempiternum. Pax iustitie et honor pietatis. Exurge Jerusalem,⁊ sta in excelso: ⁊ circūspice ad orientem,⁊ vide collectos filios tuos ab oriēte sole vsq; ad occidētem,in verbo sancti gaudētes dei memoria. Exierūt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos dñs ad te portatos in honorem sicut filios regni. Cōstituit enī deus humiliare omnem montem excelsum,et rupes perennes,⁊ cōualles replere in equalitatem terre: vt ambulet Jsrael diligēter in honorē dei. Obūbrauerūt aūt ⁊ silue,et omne lignū suauitatis Jsrael mandato dei. Adducet enī deus Jsrael cū iucūditate in lumine maiestatis sue cum misericordia et iustitia que est ex ipso.

¶ L. S. Ponentur Judei in Babylonia vt caueāt a cultura deorum mortuorum ⁊ insensibilium. Caput. vj.

A Sapien. xiij. xiiij.

Propter peccata q̄ peccastis añ deū,abducemini in Babyloniam captiui a Nabuchodonosor rege Babyloniorum. Ingressi itaq; in Babylonē eritis ibi annis plurimis et temporibus longis vsq; ad gñationes septē: post hoc antē educam vos inde cum pace. Nūc aūt videbitis in Babylonia deos aureos ⁊ argenteos,⁊ lapideos ⁊ ligneos in humeris portari ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis,et metus vos capiat in ipsis. Uisa itaq; turba de retro et ab ante adorantes,dicite in cordibus vestris. Te oportet adorari dñe. Angelus autem meus vobiscū est: ipse aūt exquirā animas vestras. Nā ligna ipsorū polita a fabro,ipsa etiā inaurata,⁊ inargentata falsa sunt: ⁊ nō possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamēta: ita accepto auro fabricati sunt. Coronas certe aureas habent super capita sua dij illorū: vnde subtrahūt sacerdotes ab eis aurū ⁊ argētū,⁊ erogāt illud in semetipsis. Dant aūt ⁊ ex ipso prostitutis,⁊ meretrices ornant: ⁊ iterū cū receperunt illud a meretricibus,ornāt deos suos. Si aūt nō liberant ab erugine ⁊ tinea. Opertis autē illis veste purpurea,exterguūt faciē ipsorū propter puluerē domus,qui est plurimus inter eos. Sceptrum aūt habet vt homo,sicut iudex regionis q̄ in se peccātē nō interficit. Habet etiā in manu gladium ⁊ securim: se aūt de bello,⁊ a latronib⁹ nō liberat. Unde vobis notū sit q̄ nō sunt dij. Non ergo timueritis eos. Sicut enī vas hois confractū inutile efficit: tales sunt ⁊ dij illorum. Cōstitutis illis in domo,oculi eorū pleni sunt puluere a pedibus introeuntiū. Et sicut alicui q̄ regē offendit,circūsepte sunt ianue,aut sicut ad sepulchrū adductum mortuū: ita tutantur sacerdotes ostia clausuris ⁊ seris,ne a latronib⁹ expoliētur. Lucernas accēdūt illis,⁊ quidem multas: er quibus nullā videre possunt,sunt aūt sicut trabes in domo. Corda vero eorū dicūt elingere serpentes q̄ de terra sunt,dum comedūt eos ⁊ vestimētū ipsorū,⁊ nō sentūt. Nigre fiunt facies eorū a fumo,qui in domo fit. Supra corpus eorū et supra caput eorū volāt noctue,⁊ hirūdines,et aues etiā sil⁹ et catte. Unde sciatis q̄ nō sunt dij. Ne ergo timueritis eos. Aurū etiā q̄ habent,ad speciē est. nisi aliquis exterserit eruginē,nō fulgebūt: neq; eū dum cōflarent sentiebant. Ex omni pretio empta sunt,in quib⁹ spiritus non inest ipsis. Sine pedib⁹ in humeris portātur,ostētantes ignobilitatē suā hoibus. Cōfundant etiā q̄ colūt ea. Propterea. si ceciderint in terrā: a semetipsis nō consurgūt: neq; si quis eū statuerit rectū per semetipsum stabit,sed sicut mortus humeri illis apponentur. Hostias illorum vendūt sacerdotes ipsorū,⁊ abutūtur: similiter et mulieres eorum decerpētes, neq; infirmo,neq; mēdicanti aliqd impertiūt,de sacrificijs eorū fete ⁊ menstruate cōtingunt. Sciētes ita q̄ ex his quia non sunt dij,ne timeatis eos. Unde enī vocantur dij? Quia mulieres apponūt dijs argēteis,⁊ aureis,⁊ ligneis: ⁊ in domibus eorū sacerdotes sedēt,habētes tunicas scissas,⁊ capita,⁊ barbā rasam,quorū capita nuda sunt. Rugiūt antē clamātes contra deos suos,sicut in cena mortui. Uestimenta eorum auferūt sacerdotes,⁊ vestiūt vxores suas ⁊ filios suos. Neq; si quid mali patiunt ab aliquo,neq; si qd boni, poterunt retribuere: neq; regē constituere possunt,neq; auferre. Sil⁹ neq; dare diuitias possunt,neq; malū retribuere. Si q⁹ illis votū vouerit,⁊ nō reddiderit: neq; hoc requirūt. Homem a morte nō liberāt,neq; infirmū a potētiori eripiūt. Hominē cecū,ad visum nō restituūt: de necessitate hominē nō liberabūt. Uidue non miserebunt,neq; orphanis bñfacient. Lapidib⁹ de monte similes sunt dij illor,ligneis ⁊ lapidei,et aurei,et argētei. Qui aūt colūt ea,cōfundentur. Quō ergo estimādū est,aut dicēdū illos esse deos? Adhuc enī ipsis Chaldeis non honorātib⁹ ea: q̄ cū audierint mutū nō posse loqui,offerūt illud ad Bel,postulātes ab eo loqui: quasi possint sentire q̄ nō habēt motū. ⁊ ip⁹ si cū intellexerint, relinquēt ea: sensum enī nō habēt ipsi dij illorū. Mulieres aūt circūdate funib⁹,in vijs sedēt,succēdētes ossa oliuarū. Cuz aūt aliqua ex ipsis abstracta ab aliquo trāseunte dor-

B

C

Ysaie xlvj. b:

D

E

merit cum eo, prime erpiobat qđ ea non sit digna habita sicut ipsa, neq; funis eius diruptus sit. Dia aũt q̃ illis fiunt, falsa sunt. Quo estimãdũ aut dicẽdũ est illos esse deos? A fabris aũt ꝛ ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erũt, nisi id qđ volũt esse sacerdotes. Aurifices etiã ipsi q ea faciũt, nõ sunt multi tẽporis. Fiunqđ ergo possunt ea que fabricata sunt ab ipsis, esse dij? Reliquerũt autẽ falsa ꝛ opprobriũ postea futuris. Nam cũ supervenerit illis prelium, et mala: cogitãt sacerdotes post se? vbi se abscondãt cũ illis. Quomodo ergo sentiri debeãt qui dij sunt, q nec de bello se liberãt, neq; de malis se eripiunt: Nam cũ sint lignea, ꝛ inaurata, ꝛ in argẽtata, scietur postea quia falsa sunt ab vniuersis gentibus ꝛ regibus: que manifesta sunt q: nõ sunt dij, sꝫ opera manuũ hominũ, ꝛ nullũ dei opus cũ illis. Unde ergo notũ est quia nõ sunt dij, sed opera manuũ hominum, et nullum dei opus in ipsis est. Regẽ regioni nõ suscitant, neq; pluuiã hominibus dabũt. Judiciũ quoq; nõ discernent, neq; regiones liberabũt ab iniuria: quia nihil possunt, sicut cornicule inter mediũ celi ꝛ terre. Et enim cum inciderit ignis in domum deorũ ligneorũ, ꝛ argẽteorũ, ꝛ aureorũ, sacerdotes quidem ipsorũ fugient, ꝛ liberabunt: ipsi vo sicut trabes in medio cõburent. Regi aũt ꝛ bello nõ resistẽt. Quomodo ergo existimandũ est, aut recipiẽdũ qui a dij sunt: Nõ a furibus, neq; a latronib⁹ se liberabũt dij lignei, ꝛ lapidei, et inaurati, ꝛ inargẽtati, quibus iniqui fortiores sunt. Aurũ ꝛ argentum, ꝛ vestimentũ quo operti sunt, auferẽt illis, et abibunt, nec sibi auxiliũ ferẽt. Itaq; melius est esse regẽ ostentantem virtutẽ suã: aut vas in domo vtile, in quo gloriabit̃ q possidet illud: vel ostium in domo, qđ custodit que in pace sunt: q̃ falsi dij. Sol qđẽ ꝛ luna, ac sidera, cũ sint splẽdida ꝛ emissa ad vtilitates, obaudiũt. Siliꝛ ꝛ fulgur cũ apparuerit, per spiciuum est: idipsum aũt ꝛ spũs in omni regione spirat. Et nubes quib⁹ cũ imperatũ fuerit a deo pambulare in vniuersum orbem perficiunt qđ imperatũ est eis. Ignis etiã missus desuper vt consumat montes et siluas, facit qđ preceptũ est ei. Hec aũt, neq; speciel⁹, neq; virtutib⁹ vni eorũ similia sunt. Unde neq; existimãdũ est, neq; dicẽdum illos esse deos, q̃ nõ possunt neq; iudiciũ iudicare, neq; quicq̃ facere hominibus. Scientes itaq; q: nõ sunt dij, ne ergo timueritis eos. Neq; enim regibus maledicẽt neq; bñdicẽt. Signa etiã in celo gentibus nõ ostendũt neq; vt sol lucebũt, neq; illuminabunt vt luna. Bestie meliores sunt illis, que possunt fugere sub tectũ, ac pdesse sibi. Nullo itaq; modo nobis est manifestum quia sunt dij: ppter qđ ne timeatis eos. Nã sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dij illoꝝ lignei, ꝛ argẽtei, ꝛ inaurati. Eodem modo ꝛ in horto spina alba supra quã omnis auis sedet. Similꝛ ꝛ mortuo picto in tenebris similes sunt dij illorum lignei, ꝛ inaurati, et inargẽtati. Et purpura quoq; ꝛ murice, que supra illos tenenat, scietis ita q; quia nõ sunt dij. Ipsi etiã postremo comedunt, et erit opprobriũ in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobrijs.

¶ Explicit liber Baruch.

¶ Incipit prologus in Ezechielem prophetam.

Ezechiel ꝓpheta cũ Joachim rege Juda captiuus ductus est in Babyloniẽ. Ibiq; his qui cũ eo captiui fuerant prophetauit: penultim⁹ qđ ad Jeremie vaticiniũ se vitro aduersarius tradidissent ꝛ viderent adhuc vbẽ Jerosolymam stare: quã ille eatenus esse predixerat. Tricesimo aũt eratis sue anno ꝛ captiuitatis quinto: eroshus est ad concaptiuos loqui. Et eodem tpe licet posterior: hic in Chaldea: Jeremias in Judea prophetauerunt. Sermo eius nec satis diserus: nec admodũ rusticus est: sed ex vtroq; medie temperatus. Sacerdos ꝛ ipse fuit: sicut Jeremias: principia voluminis ꝛ finẽ magis habens obscuritatibus inuoluta. Sed et vulgata eius editio non multum distat ab Hebraico. Unde satis miror quid causę extiterit: vt si eodem in vniuersis libris habemus interpretes: in aliis eadem in aliis diuersa trãstulerint. Legite igitur ꝛ hunc iuxta translationẽ nostram: quoniam per cola scriptus: ꝛ commata: manifestionẽ legẽtibus sensum tribuit. Si autem amici ꝛ hunc subsannauerint: dicite eis quod nemo eos compellat vt scribant. Sed vereor ne illud eis eueniat quod grece significantius dicitur: vt vocentur philoledoni.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit Ezechiel propheta.

¶ Capituli Summarium. Apparent Ezechieli in captiuitate due obscure visiones. Caput. j.

Et factũ est in tricesimo anno, in ãrto in quinta mensis: cũ essem in medio captiuorũ iuxta fluuiũ Chobar, apti sunt celi, ꝛ vidi visiões dei. In quinta mẽsis, ipse est annus quint⁹ trãsmigrationis regis Joachin, factũ est verbũ dñi ad Ezechielẽ filium Buzi sacerdotẽ in terra Chaldeorũ, secus fluviũ Chobar: ꝛ facta est super eũ ibi manus domini. Et vidi, et ecce vẽtus turbinis veniebat ab aquilone: nubes magna, ꝛ ignis involuẽs, ꝛ splendor in circũitu eius: ꝛ de medio eius quasi species electri id est de medio ignis. Et ex medio eius similitudo quatuor animaliũ, ꝛ hic aspect⁹ eorũ, similitudo bominis in eis. Et quatuor facies vni: et quatuor penne vni. Et pedes eorũ pedes recti: et quasi aspectus eris candentis. Et manus hominis sub plãta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintille pennis eorum in quatuor partibus: et facies: et pennas per quatuor partes habebãt. Junctęq; erãt penne eorũ alterius ad alterum. nõ reuertebant cũ incederẽt, sꝫ vnũquodq; ante faciem suã gradiebat. Similitudo aũt vult⁹ eor, facies hois: ꝛ facies leonis a dextris ipsor ãtuor: facies autem bouis a sinistris ipsorũ ãtuor: ꝛ facies aquile ipsorũ ãtuor. Et facies eorum, ꝛ pẽne eorũ extẽte desuper: due pẽne singulorũ iungebant, ꝛ due tegebãt corpa eorũ. Et vnũquodq; eorũ, coram facie sua ambulabat: vbi erat ipsum spũs, illuc gradiebant: nec reuertebant cũ ambularẽt. Et similitudo animaliũ, et aspect⁹ eorũ ꝛ si carbonũ ignis ardentium, et quasi aspectus lampadarum hec erat visio discurrẽs in medio animaliũ, splẽdor ignis, et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibãt, ꝛ reuertebant in similitudinẽ fulguris coruscãtis. Cũq; aspicerẽ animalia, apparuit rota vna sup terrã iuxta animalia, habẽs quatuor facies. Et aspectus rotarũ ꝛ opus earũ, ꝛ si visio maris: ꝛ vna similitudo ipsarũ ãtuor: et aspect⁹ earũ et opa, ꝛ si sit rota in medio rote. Per ãtuor ptes earũ euntes ibãt: ꝛ nõ reuertebant cum ambularẽt. Statura quoq; erat rotis, et altitudo, et horribilis aspect⁹: et totũ corpus oculis plenũ in circũitu ipsarũ ãtuor. Cũq; ambularẽt animalia, ambulabant pariter ꝛ rote iuxta ea: ꝛ cũ eleuarent animalia de terra, eleuabant simul ꝛ rote. Quocũq; ibat spũs illuc eũte spiritu, et rote pariter eleuabant, sequẽtes eũ. spũs enim vite erat in rotis. Cũ euntibus ibant, ꝛ cũ stãtib⁹ stabãt: ꝛ cũ eleuatis a terra, pariter eleuabantur ꝛ rote, sequentes ea: q: spũs vite erat in rotis. Et similitudo sup capita animaliũ firmamẽti, ꝛ si aspect⁹ crystalli horribilis: et extẽti sup capita eor desup. Sub firmamento aũt penne eorũ recte alter⁹ ad alterũ: vnũquodq; duabus alis velabat corp⁹ suũ, et alterũ silr velabat. Et audiebam sonũ alarũ, ꝛ si sonũ aquarũ multarũ, ꝛ si sonũ sublimis dei. cũq; ambularẽt, ꝛ si son⁹ erat multitudinis, vt sonus castrorũ. cũq; starẽt, demittebant pẽne eorũ. Nã cũ fieret vox sup firmamẽtũ qđ erat sup caput eorũ, stabãt, et submittebant alas suas. Et sup firmamentũ qđ erat imminẽs capiti eorũ, quasi aspect⁹ lapidis saphiri similitudo throni, et sup similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hois desuper. Et vidi quasi speciem electri, velut aspectũ ignis intrinsecus eius per circũitum: a lumbis eius et desuper: ꝛ a lum-

bis

bis eius vsq; deorsum, vidi quasi speciē ignis splēdentis in circumitu. Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluuie, hic erat aspectus splendoris per gyrum. Hec visio similitudinis glorie domini.

¶ S. Addittit de⁹ prophetā ad domū Isrl impiā. cap. ij.

ET vidi, & cecidi in faciē meā: & audiui vocem loquentis. Et dixit ad me. Fili hois, sta super pedes tuos, & loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postq̄ locutus est mihi, & statuit me supra pedes meos: & audiui loquētē ad me & dicētem. Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gētes apostatrices, que recesserunt a me. Ipsi & patres eorum prevaricati sunt pactū meū vsq; ad die hāc. Et filij dura facie & indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te: & dices ad eos. Hec dicit dñs deus. Si forte vel ipsi audiāt, & si forte quiescāt, qm̄ domus exasperās est, et scient q; pphēta fuerit in medio eorū. Tu ergo fili hois, ne timeas eos, neq; sermones eorū metuas: qm̄ increduli & subuersores sunt tecū, et cum scorpionibus habitas. verba eorum ne timeas, & vultus eorū ne formides: quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniā irritatores sunt. Tu aūt fili hominis audi quecūq; loquor ad te: & noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est: aperi os tuū, & comede quecūq; ego do tibi. Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: et expandit illum coram me: qui erat scriptus intus et foris: et scripte erant in eo lamentationes, et carmen, & ve.

¶ Capituli Summarium. Jubetur prophēta impios ad penitentiā vocare, ne in peccatis moriantur. Caput. iij.

ET dixit ad me. Fili hois, quodcunq; inueneris comede, comede volumen istud, & vade loquere ad filios Israel. Et aperui os meū, et cibauit me volumine illo, et dixit ad me. Fili hois, venter tuus comedet, & viscera tua complebunt volumine isto, qō ego do tibi. Et comedi illud, & factus est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hois, vade ad domū Isrl, & loqueris verba mea ad eos. Non enī ad populum profundi sermonis, & ignote lingue tu mitteris, ad domū Israel: neq; ad populos multos profundi sermonis et ignote lingue quorū non possis audire sermones: et si ad illos mitterēris, ipsi audirent te. Domus aūt Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. omnis quippe domus Israel attrita frōte est, & duro corde. Ecce, dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ut adamātē et vt silicē dedi faciē tuā: ne timeas eos, neq; metuas a facie eor: quia domus exasperās est. Et dixit ad me, Fili hois, oēs sermones meos quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi: et vade, ingredere ad trāsmigrationē ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices eis. Hec dicit dñs deus: si forte audiant et quiescant. Et assumpsit me spūs, et audiui post me vocē cōmotionis magne. Benedicta gloria dñi de loco suo. & vocē alarū aialiū percutiētiū alterā ad alterā: & vocē rotarū sequentiū aialia: & vocem cōmotionis magne. Spiritus quoq; leuauit me, & assumpsit me: & abij amarus in indignatione spiritus mei: manus enī dñi erat mecū confortās me. Et veni ad trāsmigrationē ad aceruū nouarū frugū, ad eos qui habitabāt iuxta fluuiū Chobar: & sedi vbi illi sedebāt: & māsi ibi septem diebus merēs in medio eorū. Cū aūt pertransissent septē dies, factū est verbū dñi ad me, dicēs. Fili hois speculatorē dedi te domui Israel: & audies de ore meo verbū, & annuntiabis eis ex me. Si dicēte me ad impiū, Morte morieris nō annūtiaueris ei neq; locut⁹ fueris vt auertat a via sua impia et viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinē aūtē eius de manu tua requirā. Si aūt tu annuntiaueris impio, et ille nō fuerit cōuersus ab impietate sua, et a via sua impia: ipse quidē in impietate sua morietur, tu aūt aiam tuā liberasti. Sed & si cōuersus iustus a iustitia sua fuerit, et fecerit iniquitatē: ponā offendiculū corā eo: ipse morietur, q; nō annūtiasti ei, in peccato suo morietur: et non erūt in memoria iustitie eius quas fecit: sanguinē vero eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaueris iusto vt non peccet iustus, et ille nō peccauerit: vinens viuet, q; annuntiasti ei, & tu animam tuā liberasti. Et facta est super me manus dñi, & dixit ad me. Surgens egredere in campum, et ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum: et ecce ibi gloria dñi stabat, quasi gloria quā vidi iuxta fluuium Chobar: & cecidi in faciē meā. Et ingressus est in me spiritus, et statuit me super pedes meos: et locut⁹ est mihi, & dixit ad me. Ingredere, et includere in medio domus tue. Et tu fili hois, ecce data sunt super te vincula, & ligabūt te in eis: & nō egredieris in medio eor. Et linguā tuā adherere faciā palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans: quia domus exasperans est. Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, et dices ad eos. Hec dicit dñs deus. Qui audit, audiat: et qui quiescit quiescat: quia domus exasperans est.

¶ Capituli Summarium. Jubetur prophēta oppugnare Jerusalem & dormire multis diebus. Caput. iiij.

ET tu fili hominis, sume tibi laterem, & pones eū corā te: & describes in eo ciuitatem Jerusalē. Et ordinabis aduersus eā obsidionem, & edificabis munitiones, & cōportabis aggerē. & dabis cōtra eā castra, & pones arietes in gyro. Et tu sume tibi sartaginē ferream, & pones eā in murū ferreū inter te & inter ciuitatē: & obfirmabis faciē tuam ad eam, & erit in obsidionē, & circūdabis eam: signū est domui Israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrū, & pones iniquitates domus Israel super eo: numero dierū quib⁹ dormies sup illud, & assumes iniquitates eorū. Ego aūt dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierū trecētos & nonaginta dies: & portabis iniquitatem dom⁹ Israel. Et cū cōpleueris hec, dormies sup latus tuum dextrum secūdo: et assumes iniquitatē domus Juda quadraginta diebus, diem pro anno, diem inquā pro anno dedi tibi. Et ad obsidionē Jerusalē cōuertes faciē tuam, et brachiū tuum erit extētū: & prophetabis aduersus eā. Ecce circūdedi te vinculis: & nō te conuertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi frumentum, & hordeum, & fabam, & lentē, & milium, & vitiā: & mittes ea in vas vnum, & facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum. trecentis et nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo vescēris, erit in pondere viginti stateres in die: a tēpore vsq; ad tempus comedes illud. Et aquā in mēsura bibes, sextā partem hin: a tempore vsq; ad tempus bibes illud. Et quasi subcinericium hordeaceum comedes illud: & stercore quod egreditur de homine, operies illud in oculis eorum. Hec dicit dominus. Sic comedēt filij Israel panē suū pollutū inter gentes ad quas eijciam eos. Et dixi. A. a. a. dñe deus, ecce anima mea nō est polluta, et morticinum & laceratum a bestijs nō comedi ab infantia mea vsq; nunc, et non est ingressa in os meū omnis caro immunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimum boum pro sterc oribus humanis: & facies panem tuū in eo. Et dixit ad me, Fili hois, ecce cōterā baculum panis in Jerusalem: et comedent panem sum in pondere, & in solicitudine: & aquam in mensura, et in angustia bibent, vt deficientibus pane & aqua, corruat vnusquisq; ad fratrē suum, et contabescat in iniquitatibus suis.

¶ Capituli Summa. Pili capitis et barbe detonsi, combusti & concisi, quid significent. Caput. v.

ET tu filij hominis, sume tibi gladium acutum radētem pilos: & assumes eū, et duces per caput tuum, & per barbam tuam: & assumes tibi stateram ponderis et diuides eos. Tertiam partem igni cōbures in medio ciuitatis, iuxta completionem dierū obsidionis: & assumes tertiam partem, & concides gladio in circumitu eius: tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos. Et sumes inde paruum numerum, & ligabis eos in summitate pallij tui. Et ex eis rursum tolles, & proijcies eos in medio ignis, et combures eos igni: et ex eo egredietur ignis in omnē domum Israel. Hec dicit

B dominus deus. Ista est Jerusalem, in medio gẽtium posui eam, & in circumitu eius terras. Et contempsit iudicia mea, vt plus esset impia q̃ gentes: et precepta mea vltra q̃ terre que in circumitu eius sunt: iudicia enim mea proiecerunt, & in preceptis meis non ambulauerunt. Idcirco hec dicit dominus deus. Quia super stastis gentes que in circumitu vestro sunt, & in preceptis meis nõ ambulastis, et iudicia mea non fecistis, et iuxta iudicia gentiũ q̃ in circumitu vestro sunt nõ estis operati: ideo hec dicit dñs deus. Ecce ego ad te, & ipse
L ego faciã in medio tui iudicia in oculis gentiũ: et faciam in te q̃ nõ feci, & quib⁹ similia vltra nõ faciã ꝓpter oẽs abominationes tuas. Idcirco patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos: & faciã in te iudicia, et vẽtilabo vniuersas reliquias tuas in omnem ventum. Idcirco viuo ego dicit dñs deus. Nisi pro eo qõ sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, et in cunctis abominationi
D bus tuis: ego quoq; cõfringã, et nõ parcet oculus meus, et non miserebor. Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: et tertia pars tui in gladio cadet in circũitu tui: tertiã vero partẽ tuã in omnẽ ventũ dispergam, & gladiũ euaginabo post eos. Et cõplebo furorẽ meum, et requiescere faciã indignationẽ meã in eis, & cõsolabor: & scient quia ego dñs locut⁹ sum in zelo meo cũ implenero oẽm indignationẽ meã in eis. Et dabo te in desertum et in opprobrium gẽtib⁹ q̃ in circũitu tuo sunt, in conspectu omnis pretereuntis. Et eris opprobriũ & blasphemia, exẽplum et stupor in gẽtibus q̃ in circũitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore et in indignatione, & in increpationib⁹ ire: ego dominus locutus sum: quãdo immisero sagittas famis pessimas in eos que erũt mortifere. et quas mittam vt disperdã vos: et famẽ cõgregabo super vos, & cõterã in vobis baculũ panis. Et immittã in vos famem et bestias pessimas vsq; ad
ꝯ iñ.d. Infra xiij.d. internecionem: et pestilentia et sanguis transibunt per te, et gladium inducam super te. ego dominus locutus sum.

¶ Capituli Summarium. Vaticinatur prophęta contra montes Israel in quibus idolis litatum est. Caput. vj.

A Infra xxv.j.a. ET factus est sermo dñi ad me, dicẽs. Fili hominis pone faciẽ tuã ad montes Israel: & prophetabis ad eos, & dices. Montes Israel audite verbum dñi dei: hec dicit dominus deus montibus et collibus, rupibus & vallibus. Ecce ego inducã super vos gladium, & disperdam excelsa vestra, et demoliar aras vestras, & confringentur simulachra vestra: et deijciam interfectos vestros ante idola vestra. Et dabo cadauera filiorũ Israel ante faciem simulachrorum vestrorũ: et dispergam
B ossa vestra circa aras vestras in omnibus habitationibus vestris. Urbes deserte erunt, & excelsa demolient & dissipabuntur: & interibunt are vestre, & confringentur: & cessabunt idola vestra, & cõterent & delubra vestra, & delebunt opera vestra. Et cadet interfectus in medio vestri: et scietis quia ego sum dñs. Et relinquã in vobis eos qui fugerint gladium in gẽtibus, cũ dispersero vos in terras. Et recordabũtur mei liberati vestri in gentibus ad quas captiui ducti sunt: quia
C contriui cor eorũ fornicãs & recedens a me, & oculos eorum fornicãtes post idola sua: & displicebũt sibimet super malis que fecerãt in vniuersis abominationibus suis, & sciẽt quia ego dominus non frustra locutus sum vt facerem eis malũ hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manu tua, & allide pedem tuum, & dic Heu, ad omnes abominationes malorum domus Israel: quia gladio, fame, et peste ruituri sunt.
D Qui longe est, peste morietur: qui autẽ ꝓpe, gladio corruet: et qui relictus fuerit et obsessus, fame morietur: et cõplebo indignationẽ meã in eis. Et scietis q̃ ego dñs, cum fuerint interfecti vestri in medio idolorũ vestrorum in circũitu arum vestrarũ in omni colle excelso, & in cunctis summitatibus montiũ. et subtus omne lignum nemorosum, et subtus vniuersam quercum frondosam: locum vbi accẽderũt thura redolentia vniuersis idolis suis. Et extendam manum meam super eos: & faciam terram desolatam & destitutam a deserto Deblatha in omnibus habitationibus eorum: et scient quia ego dominus.

¶ Capituli Summarium. Denuntiatur externum in terre Israel. Caput. vij.

ET factus est sermo dñi ad me, dicens. Et tu fili hominis, hec dicit dominus deus terre Israel. Finis venit, venit finis sup quatuor plagas terre. Nunc finis super te, et immittã furorẽ meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: et ponã cõtra te omnes abominationes tuas. Et nõ parcet oculus meus super te, et non miserebor: sed vias tuas ponã super te, & abominationes tue in medio tui erũt: & scietis quia ego dominus. Hec dicit dñs deus. Affictio vna, afflictio ecce venit: finis venit, venit finis, evigilabit aduersum te: ecce venit. Venit contritio super te, qui habitas in terra, venit tẽpus, prope est dies occisionis, & nõ gloríe montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te: & cõplebo furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: & imponã tibi oia scelera tua. Et nõ parcet oculus meus, nec miserebor: sed vias tuas imponam tibi: et abominationes tue in medio tui erunt: & scietis quia ego sum dñs percutiẽs. Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit virga, germinauit superbia. Iniquitas surrexit in virga impietatis: nõ ex eis, & non ex populo, neq; ex sonitu eorum: & non erit requies in eis. Venit tempus appropinquauit dies: qui emit, non letetur: et qui vendit, non lugeat: quia ira super omnẽ populũ eius. Quia qui vendit, ad id qõ vẽdidit nõ reuertetur: & adhuc in viuẽtib⁹ vita eorum. Visio enim ad omnẽ multitudinẽ eius nõ regredietur: et vir in iniquitate vite sue nõ cõfortabitur. Canite tuba, preparentur omnes, & nõ est qui vadat ad prelium: ira enim mea super vniuersum populũ eius. Gladius foris, & pestis & fames intrinsecus. Qui in agro est, gladio morietur: et qui in
E ciuitate, pestilentia & fame deuorabuntur. Et saluabuntur qui fugerint ex eis: & erunt in montibus quasi columbe conuallium omnes trepidi, vnusquisq; in iniquitate sua. Omnes manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. Et accingent se cilicijs, et operiet eos formido: & in omni facie cõfusio, et in vniuersis capitibus eorum caluitium. Argentum eorum foris ꝓijcietur, & aurũ eorum in sterquiliniũ erit. Argentũ eorum & aurũ eorũ nõ valebit liberare eos in die furoris domini. Animã suã nõ saturabũt, et vẽtres eorũ non implebũtur: quia scandalũ iniquitatis eorum factũ est. Et ornamentũ monilii sui in superbiam posuerũt, & imagines abominationum suarũ & simulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiã: et dabo illud
F in manus alienorum ad diripiendum, et impijs terre in predam, & cõtaminabũt illud. Et auertam faciẽ meam ab eis, et violabunt arcanũ meum: & introibunt in illud emissarij, & cõtaminabunt illud. Hac cõclusionem, quoniam terra plena est iudicio sanguinũ, & ciuitas plena iniqtate. Et adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos eorum: et quiescere faciã superbiã potẽtium & possidebũt sanctuaria eorum. Angustia superueniẽte requirẽt pacẽ, & nõ erit. Cõturbatio super cõturbationẽ veniet, & auditus super auditum, et querent visionem de prophęta: & lex peribit a sacerdote, & consilium a senioribus. Rex lugebit, et princeps induetur merore, & manus populi terre conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & in iudicijs eorum iudicabo eos, & scient quia ego dominus.

Ezech. xxvj.a. Jeremie xxxvij.a. Sophon. j.d. Eccles. xx. Ysa. xxx. Jeremie xxxvij.a. Daniel. xiij.

¶ Capituli Summarium. Prophęta raptus in Jerusalem videt pessimas Judeorũ abominationes. Caput. viij.

ET factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebã in domo mea, & seniores Juda sedebãt coram me, & cecidit ibi super me manus domini dei. Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborũ eius & deorsum ignis: & a lumbis eius, & sursum quasi aspectus splẽdoris, vt visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me medium capitis mei: et eleuauit me spiritus inter terram et celum: et adduxit me in Jerusalem in visione dei, iuxta ostium interius quod respiciebat ad aquilonem, vbi erat

statutum

statutum idolum zeli ad prouocandū emulationē. Et ecce ibi gloria dei Israel ſm visionē quam viderā in campo. Et dixit ad me. Fili hominis leua oculos tuos ad viam aquilonis. Et leuaui oculos meos ad viam aquilonis: et ecce ab aquilone porte altaris idolū zeli in ipso introitu. Et dixit ad me. Fili hois, putasne vides tu quid isti faciunt abominationes magnas, quas domus Israel fecit hic, vt procul recedā a sanctuario meo: et adhuc conuersus videbis abominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii: et vidi, et ecce foramē vnum in pariete. Et dixit ad me. Fili hois, fode parietē. Et cū perfodissem parietē, apparuit ostium vnū. Et dixit ad me. Ingredere, et vide abominationes pessimas quas isti faciūt hic. Et ingressus vidi, et ecce omis similitudo reptilium, et animaliū abominatio, et vniuersa idola domus Israel depicta erāt in pariete in circuitu per totū. Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorū, stātiū ante pictu ras: et vnusquisq habebat thuribulū in manu sua: et vapor nebule de thure cōsurgebat. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hois, que seniores dom⁹ Israel faciūt i tenebris, vnusquisq in abscondito cubilis sui: dicūt enī. Non videt dñs nos, dereliquit dñs terram. Et dixit ad me. Adhuc cōuersus videbis abominationes maiores, quas isti faciūt. Et introduxit me per ostiū porte dom⁹ dñi qō respiciebat ad aglonē: et ecce ibi mulieres sedebāt plangentes Adonidem. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hois: adhuc conuersus videbis abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium dom⁹ dñi interius: et ecce in ostio tēpli dñi inter vestibulū et altare, quasi viginti quinq viri dorsa habētes cōtra tēplū dñi, et facies ad orientē: et adorabāt ad ortū solis. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis: nunqd leue est hoc domui Juda, vt facerēt abominationes istas quas fecerūt hic: quia replētes terrā iniqtate, cōuersi sunt ad irritandū me: et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego factā in furore non parcet oculus meus, nec miserebor, et cum clamauerint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

¶ S. Apparent sex viri qui deuastāt Jerusalē. Ca. ix.

Et clamauit in auribus meis voce magna, dicēs. Appropinquauerūt visitationes vrbis, et vnusquisq vas interfectiōis habet in manu sua. Et ecce sex viri veniebāt de via porte superioris, q respicit ad aquilonē: et vnusquisq vas interitus in manu eius virquoq vnus in medio eorū vestitus erat lineis, et attramentarium scriptoris ad renes eius: et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare ereū. Et gloria dñi Israel assumpta est de cherub, q erat super eū ad limē domus: et vocauit virū q indutus erat lineis, et attramentarii scriptoris habebat in lumbis suis. Et dixit dñs ad eū. Transi per mediam ciuitatē in medio Jerusalē: et signa thau super frontes virorū gementiū et dolentiū super cūctis abominationibus que fiūt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Transite per ciuitatē sequentes eū, et percutite: non parcat oculus vester, neq misereamini. Senem, adolescētulū et virginē, et paruulū et mulieres interficite vsq ad internecionē: omnē autē, super quē videritis thau, ne occidatis et a sanctuario meo incipite. Ceperūt ergo a viris senioribus, qui erāt ante faciem domus. Et dixit ad eos. Cōtaminate domū, et implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, et percutiebāt eos qui erāt in ciuitate. Et cede cōpleta, remāsi ego: ruiq super faciē meā, et clamans aio, Heu, heu, heu dñe deus, ergone disperdes oēs reliquias Israel, effundēs furorē tuū super Jerusalē? Et dixit ad me, iniquitas dom⁹ Israel et Juda magna est nimis valde, et repleta est terra sanguinibus, et ciuitas repleta est anersiōe: dixerūt enī. Dereliquit dñs terrā, et dñs nō videt. Igitur et meus nō parcet oculus, neq miserebor: viā eorū super caput eorum reddam. Et ecce vir qui erat indutus lineis, qui habebat attramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens. Feci sicut precepisti mihi.

¶ Capituli Summarium. Apparet prophete in templo prima rotarum et animalium visio. Caput. x.

Et vidi, et ecce in firmamēto qō erat super caput cherubim, quasi lapis sapphirus, et q̄si species similitudinis solij, apparuit super eos. Et dixit ad virū qui indutus erat lineis, et ait. Ingredere in medio rotarū, q̄ sunt subtus cherubim: et imple manū tuas prunis ignis que sunt inter cherubim, et effunde super ciuitatem: ingressusq est in conspectu meo. cherubim aūt stabant a dextris domus cū ingrederetur vir: et nubes implebat atriū interius. Et eleuata est gloria dñi desuper cherub ad limē domus: et repleta est domus nube, et atriū repletum est splēdore gloriē dñi. Et sonitus alarū cherubim audiebatur vsq ad atriū exterius, quasi vox dei omnipotētis loquētis. Cūq precepisset viro qui indut⁹ erat lineis, dicēs. Sume ignē de medio rotarū que sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotā. Et extēdit cherub manū de medio cherubim, ad ignē qui erat inter cherubim: et sumpsit, et dedit in manus eius qui indutus erat lineis: qui accipiēs, egressus est. Et apparuit in cherubim similitudo man⁹ hominis subtus pennas eor. et vidi, et ecce quatuor rote iuxta cherubim: rota vna iuxta cherub vnum, et rota alia iuxta cherub vnū: species aūt rotarū erat q̄si visio lapidis chrysolithi. et aspectus earum similitudo vna quatuor: quasi sit rota in medio rote. Cumq ambularent, in quatuor partes gradiebātur: et non reuertebātur ambulātes: sed ad locum ad quē ire declinabat que prima erat, sequebātur et cetere, nec reuertebātur. Et omne corpus earū, et colla, et manus, et penne, et circuli plena erāt oculis, in circuitu quatuor rotarum. Et rotas istas vocauit volubiles, audiente me. Quatuor autē facies habebat vnū: facies vna, facies cherub: et et facies secunda, facies hominis: et in tertio facies leonis: et i quarto facies aquile. Et eleuata sunt cherubim. Ipsuq est animal qō videra iuxta fluuium Chobar. Cūq ambularēt cherubim, ibāt pariter et rote iuxta eas: et cū eleuarēt cherubim alas suas, vt exaltarētur de terra, nō residebāt rote, sed et ipse iuxta erāt. Stātibus illis, stabāt: et cū eleuatis eleuabantur. spiritus enī vite erat in eis. Et egressa est gloria dñi a limine templi: et stetit sup cherubim. Et eleuātia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra cora me: et illis egredientibus, rote quoq subsecute sunt: et stetit in introitu porte domus dñi orientalis, et gloria dei Israel erat super ea. Ipsum est animal qō vidi subter deū Israel iuxta fluuiū Chobar: et intellexi q cherubim essent. Quatuor, quatuor vultus vni et quatuor ale vni: et similitudo manus hominis sub alis eorum. Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluuium Chobar, et intuitus eorum, et impetus: singulorum ante faciem suam ingredi.

¶ Capituli Summarium. Per figuram lebetis et carniū signatur interfectio filiorum Israel. Caput. xj.

Et eleuauit me spūs, et introduxit me ad portaz domus dñi orientalē, que respicit solis ortū: et ecce in introitu porte viginti quinq viri: et vidi in medio eorū Jezoniā filiū Azur, et Pheltiam filiū Banaie, principes populi. Dixitq ad me. Fili hois, hi sunt viri qui cogitant iniquitatem, et tractant consilium pessimū in vrbe ista: dicentes. Nōne nudū edificate sunt domus? hec est lebes, nos autem carnes. Idcirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis. Et irruit in me spiritus domini, et dixit ad me. Loquere. Hec dicit dom⁹. Sic locuti estis domus Israel, et cogitationes cordis vestri ego noui. Plurimos occidistis in vrbe hac, et implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dñs deus. Interfecti vestri, quos posuistis in medio eius, hi sunt carnes, et hec est lebes: et educā vos de medio eius. Gladium metuistis, et gladiuz inducā super vos, ait dñs deus. Et eiciam vos de medio eius, dabocq vos in manu hostium, et faciam in vobis iudicia. Gladio cadetis: in finibus Israel iudicabo vos, et scietis quia ego dominus. Hec non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes: in finibus Israel iudicabo vos. Et scietis quia ego dominus: quia in preceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, sed

C turta iudicia gentiū,q̄ in circūitu vestro sunt,estis operati.
Et factū est,cū pphetarē,Pheltias filiꝰ Banaie mortuus
est:r cecidi in facie meā clamās voce magna,r dixi, Heu,
heu,heu dñe deꝰ:q̄ summationē tu facis reliquiarū Iſrl. Et
factū est verbū dñi ad me,dicens. Fili hominis,fratres tui
viri propinqui tui,r omnis domus Iſrael vniuersis:quibꝰ
dixerūt habitatores Ieruſalē. Lōge recedite a dño:nobis
data est terra in possessionē. Propterea hec dicit dñs deꝰ.
Qr longe feci eos in gentibꝰ,r q̄r dispersi eos in terris:ero
eis in sanctificationē modicam in terris ad quas venerunt.
Propterea loqre. Hec dicit dñs deꝰ. Lōgregabo vos de
D pplis,r adunabo de terris in qbꝰ dispersi estis:daboq̄ vo-
bis humū Iſrl. Et ingredient illuc,r auferēt oēs offensio-
nes cūctas q̄s abominationes eius de illa. Et dabo eis cor
ier.xxiij. f. unū r spūm nouū tribuā in visceribꝰ eorū:r auferā cor lapi-
Infra xvj.f. deū de carne eoꝝ,r dabo eis cor carneū:vt in p̄ceptis meis
ambulēt,r iudicia mea custodiāt,faciātq̄ ea:r sint mihi in
pplm r ego sim eis in deū. Quorū aūt cor post offendicula
r abominationes suas ambulat,horū viā in capite suo po
nā,dicit dñs deꝰ. Et eleuauerūt cherubim alas suas,r ro-
te cum eis:r gloria dei Iſrael erat super ea. Et ascēdit glo-
ria dñi de medio ciuitatis,stetitq̄s sup montē,q̄ est ad orien
tē vrbis. Et spiritus leuauit me:adduxitq̄s in Chaldeā ad
transmigrationem in visione in spiritu dei:r sublata est a
me visio,quam videram. Et locutus sum ad transmigra-
tionem omnia verba domini q̄ ostenderat mihi.

C Capituli Summarium. Videt propheta in spiritu dire
ptionem Ieruſalem r captiuitatem regis. Caput.xij.

A ET factꝰ est sermo dñi ad me,dicēs. Fili hois,in
medio domꝰ exasperantis tu habitas:q̄ oculos
habēt ad videndū,r nō vidēt:r aures ad audien
dū,r nō audiūt:q̄r domus exasperās est. Tu er
go fili hois fac tibi vasa trāsmigrationis,r transmigrabis
p die coram eis:trāsmigrabis aūt de loco tuo ad locū alterū
in cōspectu eoꝝ,si forte aspiciāt:q̄r domus exasperans est.
Et efferes foras vasa tua q̄si vasa trāsmigrātis p die in cō-
B spectu eoꝝ:tu aūt ingredieris vespere coram eis,sicut egredi
tur migrās. Ante oculos eoꝝ pfode tibi parietē:r egredie-
ris p eū. In cōspectu eoꝝ in humeris portaberis,in caligi-
ne efferēris:faciē tuā velabis,r nō videbis terrā:q̄r porten
tū dedi te domui Iſrl. Feci ergo sicut p̄ceperat mihi dñs:
vasa mea p̄tuli q̄si vasa trāsmigrātis p die:r vespere pfo-
di mihi parietē manu:in caligine egressus sum,r in hūeris
E portatꝰ in cōspectu eoꝝ. Et factꝰ est sermo dñi mane ad me
dicēs. Fili hois,nunq̄d nō dixerūt ad te domꝰ Iſrl domus
exasperās. Quid tu facis? Dic ad eos: Hec dicit dñs deꝰ.
Sup ducē onus istud,q̄ est in Ieruſalē:r sup oēm domū Iſ
rael q̄ est in medio eoꝝ. Dic, Ego portētū vestrū:quēadmo
dum feci,sic fiet illis:trāsmigrationē,r i captiuitatē ibūt. Et dux qui
est in medio eoꝝ,in humeris portabit,i caligine egrediet:
parietē pfodiēt,vt educāt eū:facies eius operiet,vt nō vi-
D deat oculis terrā. Et extēdā rete meū sup eū,r capiet in sa-
Infra xvij.f.et xvij.a. gena mea:r adducā eū in Babylonē in terrā Chaldeoꝝ:
r ipsam nō videbit,ibiq̄s morietur. Et oēs q̄ circa eū sunt: p̄si
diū eiꝰ r agmina eiꝰ dispergā in oēm ventū:r gladiū euagi
nabo post eos. Et sciēt q̄r ego dñs,q̄n dispersero illos in gē
tibus r disseminauero eos in terris. Et relinquā ex eis vi
ros paucos a gladio,r fame r pestilētia:vt narrēt oia scele
ra,eoꝝ in gētibꝰ ad q̄s ingredient,r sciēt q̄r ego dñs. Et fa
ctus est sermo dñi ad me,dicēs: Fili hois,panē tuū i cōturba
E tione cōede:r aquā tuā in festinatione r mœrore bibe. Et
dices ad pplm terre: Hec dicit dñs deꝰ ad eos,q̄ habitāt i
Ieruſlm in terra Iſrl: Panē suū i solicitudie cōedēt,r aquā
suā in desolatiōe bibēt:vt desolet terra a multitudine sua,
ppter iniq̄tatē oīm q̄ habitāt i ea. Et ciuitates q̄ nūc habitā
tur desolate erūt terr aq̄s deserta:r scietis q̄r ego dñs. Et fa
ctus est sermo dñi ad me,dicēs: Fili hois,quod est puerbiū
istud vobis in terra Iſrl dicentiū, In lōgū different dies,r
F peribit oīs visio. Ideo dic ad eos, Hec dicit dñs deꝰ. Quie-
escere faciā puerbium istud,neq̄s vulgo dicet vltra in Iſrl,
Et loquere ad eos q̄ appropinquauerint dies,r sermo oīs
visionis. Nō enim erit vltra oīs visio cassa,neq̄s diuinatio
ambigua in medio filiorū Iſrl. Qr ego dñs loquar: quod-
cūq̄s locutus fuero verbū,r fiet: nō plōgabit amplius:sed
in diebꝰ vestris domus exasperās loquar verbū,r faciā il-
lud dicit dñs deꝰ. Et factus est sermo dñi ad me,dicēs, Fi
li hois,ecce domus Iſrael dicentiū. Visio quā hic videt,in
dies multos:r in tpa lōga iste pphetat. Propterea dic ad
eos: Hec dicit dñs deus. Nō prolongabit vltra oīs sermo
meus:verbū q̄d locutus fuero,cōplebitur,dicit dñs deus.

C L.S. Prophetia ꝫ falsos pphetas r seductores. C.xiij.

B ET factus est sermo dñi ad me,dicens. Fili hois
vaticinare ad pphetas Iſrael,qui prophetāt:
r dices prophetātibꝰ de corde suo. Audite ver-
Infra xiij.c. bū dñi. Hec dicit dñs deus. Ue prophetis insi-
pientibꝰ:qui sequūtur spiritū suū,r nihil vidēt. Quasi vul-
pes in desertis,pphete tui Iſrael erāt. Nō ascēdistis ex ad-
uerso,neq̄s opposuistis murū p domo Iſrael: vt staretis in
p̄lio in die dñi. Vident vana,r diuināt mendaciū,dicen-
tes. Ait dñs,cū dñs nō miserit eos,r perseuerauerūt confir
mare sermonē. Nūquid nō visionē cassam vidistis,r diuina
tionē mendacē locuti estis:r dicitis. Ait dñs:cū ego nō fim
locutus. Propterea hec dicit dñs deus. Qr locuti estis va
na,r vidistis mēdacia ideo ecce ego ad vos,dicit dñs deꝰ.
Et erit manus mea super pphetas qui vident vana r divi-
nant mendaciū:in concilio populi mei nō erūt,r in scriptu
ra domꝰ Iſrael nō scribētur:nec in terrā Iſrael ingredien
tur:r scietis q̄r ego dñs deus:eo q̄d deceperint pplm meū,
dicentes. Pax,r nō est pax:r ipse edificabat parietem,illi
autē linebāt cū luto absq̄s paleis. Dic ad eos qui liniunt
absq̄s tēperatura q̄d casurus sit:erit enī imber inundans,r
dabo lapides p̄grādes desuper irruētes,r ventū procelle
dissipantē:Siquidē ecce cecidit paries. Nūquid nō dicetur
vobis. Ubi est litura quā liniſtis? Propterea hec dicit dñs
deꝰ:Et erūpere faciā spiritū tēpestatū in indignatiōe mea,
r imber inundās in furore meo erit:r lapides grādes in ira
in cōsummationē. Et destruā parietē quē liniſtis absq̄s tem
peramento:r adequabo eū terre,r reuelabitur fundamētū
eius:r cadet,r cōsumetur in medio eiꝰ r scietis q̄r ego sum
dñs. Et cōplebo indignationē meā in pariete,r in his qui
liniūt eū absq̄s tēperamēto,dicāq̄s vobis. Nō est paries,et
nō sunt qui liniūt eū. Prophete Iſrael q̄ pphetāt ad Ieru
salem,r vident ei visionē pacis:r non est pax,ait dominus
deus. Et tu fili hominis pone faciē tuā cōtra filias populi
tui,que prophetant de corde suo:r vaticinare super eas,et
dic: Hec dicit dñs deus. Ue qui consumit pulullos sub o-
mni cubito manus:r faciunt cerulicalia sub capite vniuerse
etatis ad capiendas animas:r cū caperent animas populi
mei,vinificabant animas eorum. Et violabant me ad po-
pulum meum,propter pugillum hordei r fragmē panis vt
interficerēt animas que nō moriūtur,r vinificarēt animas
que non viuunt,mentientes pplo meo credenti mendacijs.
Propter hoc,hec dicit dñs deus. Ecce egō ad pulullos
vestros quibꝰ vos capitis animas volātes:r dirumpā eos
de brachijs vestris:r dimittam animas quas vos capitis,
animas ad volandū. Et dirumpam cerulicalia vestra,r li-
berabo populum meum de manu vestra,neq̄s erūt vltra in
manibus vestris ad p̄dandū:r scietis q̄r ego dñs. Pro eo
quod merere fecistis cor iusti mendaciter,quem ego nō con
tristaui:r confortastis manus impij,vt non reuerteretur a
via sua mala,r viueret:propterea vana non videbitis,r di
uinationes non diuinabitis amplius,r eruam populū meū
de manu vestra:r scietis quia ego dominus.

C Capituli Summarium. Ultio dñi auerti nō potuisse
per Danielem,Job,r Noe. Caput.xiiij.

A ET venerūt ad me viri seniores Iſrl,r sederūt co-
rā me. Et factus est sermo dñi ad me,dicēs. Fili bo
minis,viri isti posuerūt immūditias suas i cor-
dibus suis,r scādalū iniq̄tatis sue statuerunt ꝫ
facie tuā:nūquid interrogatus rūdebo eis? Propter hoc lo-

quere eis,

quere eis,ꝛ dices ad eos: Hec dicit dñs deꝰ. Homo homo
de domo Iſrl,q̃ poſuerit immūditias ſuas in corde ſuo:et
ſcādalū iniq̃tatis ſue ſtatuerit cōtra faciē ſuā,ꝛ venerit ad
prophetā interrogās per eum me:ego dñs reſpōdebo ei in
multitudine immūditiarū ſuarū:Ut capiatur domus Iſ-
rael in corde ſuo quo receſſerūt a me in cunctis idolis ſuis.
Propterea dic ad domā Iſrl: Hec dicit dñs deus. Cōuer
timini,ꝛ recedite ab idolis veſtris,ꝛ ab vniuerſis cōtaminā
tionibus veſtris auertite facies veſtras. Qꝛ homo homo
de domo Iſrael,ꝛ de proſelytis quicūq̃ aduena fuerit in
Iſrael:ſi alienaꝰ fuerit a me,ꝛ poſuerit idola ſua in corde
ſuo,ꝛ ſcādalū iniquitatis ſue ſtatuerit cōtra faciē ſuā,ꝛ ve-
nerit ad prophetā vt interroget per eū me:ego dñs reſpōde
bo ei per me. Et ponā faciē meā ſuper boīem illū,ꝛ faciā eū
in exemplū ꝛ in prouerbiū,ꝛ diſperdā eū de medio ppli mei
ꝛ ſcietis qꝛ ego dñs. Et propheta cum errauerit,ꝛ locutus
fuerit verbū:ego dñs decepi prophetā illū:ꝛ extendā manū
meā ſuper illū,ꝛ delebo eū de medio ppli mei Iſrl. Et por-
tabunt iniquitatē ſuā:iuxta iniquitatē interrogātis,ſic ini-
quitas pphete erit.vt nō erret vltra domus Iſrl a me,neq̃
polluat in vniuerſis p̄uaricationibus ſuis:ſed ſint mihi in
ppl'm,ꝛ ego ſim eis in deū,ait dñs exercituū. Et factꝰ eſt ſer
mo dñi ad me,dicēs. Fili hois,terra cū peccauerit mihi,vt
preuaricetur preuaricās,extendā manū meā ſup eā,ꝛ con-
terā virgā panis eius:ꝛ immittā in eā famē,ꝛ interficiam de
ea hominē ꝛ iumētū. Et ſi fuerint tres viri iſti in medio eiꝰ,
Noe,Daniel,ꝛ Job:ipſi iuſtitia ſua liberabūt aias ſuas,
ait dñs exercituū. Qō ſi ꝛ beſtias peſſimas induxero ſuper
terrā,vt vaſtē eā:ꝛ fuerit inuia,eo qō nō ſit pertrāſiēs ppter
beſtias: Tres viri iſti ſi fuerint i ea,viuo ego dicit dñs deꝰ,
ſi nec filios nec filias liberabūt,ſed ipſi ſoli liberabunt,ter
ra aūt deſolabit. Vel ſi gladiū induxero ſuper terrā illam,
ꝛ dixero gladio. Trāſi per terrā:ꝛ interfecero de ea hoīem
ꝛ iumētū: Et tres viri iſti fuerint in medio eius:viuo ego di
cit dñs deꝰ,nō liberabūt filios neq̃ filias: ſed ipſi ſoli libe-
rabunt. Si aūt ꝛ peſtilentiā immiſero ſup terrā illā,ꝛ effu-
dero indignationē meā ſup eā in ſanguine,vt auferā ex ea
hoīem ꝛ iumētū: Et Noe,ꝛ Daniel,ꝛ Job fuerint i medio
eiꝰ:viuo ego,dicit dñs deꝰ,qꝛ filiū ꝛ filiā nō liberabūt:ſz ipſi
uſtitia ſua libera būt aias ſuas. Qñi hec dicit dñs deꝰ. Qō
ꝛ ſi quatuor iudicia mea peſſima,gladiū,ꝛ famē,ac beſtias
malas,ꝛ peſtilētiam immiſero in Jeruſalē,vt interficiā de
ea hominē ꝛ pecus. Tamē relinquet in ea ſaluatio educen-
tiū filios ꝛ filias:ecce ipſi egredient ad vos,ꝛ videbitis viā
eorū ꝛ adinuētiōes eoꝝ:ꝛ cōſolabimini ſup malo qō induri
in Jeruſalē:in omnib⁹ q̃ impropaui ſup eā. Et cōſolabunt
vos,cū videritis viā eoꝝ ꝛ adinuentiones eorū:ꝛ cognoſce
tis qō non fruſtra fecerim oīa que feci in ea,ait dñs deus.

¶ S. Peruerſi cōburendi vt vitis infructuoſa. Ca.xv.

Et factus eſt ſermo dñi ad me,dicēs. Fili hois,
quid fiet de ligno vitis ex oīb⁹ lignis nemorū,que
ſunt iter ligna ſyluaꝝ: Numq̃d tollet de ea lignū,
vt fiat opus,aut fabricabit de ea paxillus vt de
pendeat in eo q̃dcūq̃ vas: Ecce,igni datū eſt in eſcā,vtrāq̃
partē eius cōſumpſit ignis,ꝛ medietas eiꝰ redacta eſt in fa
uillam:numq̃d vtile erit ad opus? Etiā cū eſſet integrū,nō
erat aptū ad opus:quāto magis cū illud ignis deuorauerit,
ꝛ cōbuſſerit nihil ex eo fiet operis? Propterea hec dicit
dñs deus. Quomodo lignum vitis inter ligna ſyluarum,
quod dedi igni ad deuorādum,ſic tradidi habitatores Je
ruſalem. Et ponā faciē meā in eos:de igne ingredientur,et
ignis conſumet eos. Et ſcietis quia ego dñs cū poſuero fa-
ciem meam in eos,ꝛ dedero terram inuiam ꝛ deſolatā:eo
quod preuaricatores extiterint,dicit dominus deus.

¶ Capitulū Summarium. Exprobrat dominꝰ domui Iſ-
rael ingratitudinem. Caput.xvj.

Et factus eſt ſermo dñi ad me,dicens. Fili hois
notas fac Jeruſalē abominationes ſuas,et di-
ces: Hec dicit dñs deus Jeruſalez. Radix tua
ꝛ generatio tua de terra Chanaan: pater tuus
Amorrheus,ꝛ mater tua Cethea. Et qñ nata es,in die or
tus tui eſt preciſus vmbilicus tuꝰ,ꝛ in aq̃ nō es lota in ſalu
tem,nec ſale ſalita,nec inuoluta pānis. Nō pepercit ſup te
oculus,vt faceret tibi vnū de his:miſertꝰ tui:ſed proiecta es
ſup faciē terre in abiectiōe aie tue in die qua nata es. Tran
ſiens aūt per te,vidi te conculcari in ſanguine tuo:ꝛ dixi tibi
cum eſſes in ſanguine tuo. Viue. dixi inq̃ tibi. In ſanguine
tuo viue. Multiplicatā quaſi germē agri dedi te:et multi-
plicata es,ꝛ grādis effecta,ꝛ ingreſſa es,ꝛ peueniſti ad mū-
dū muliebrē:vbera tua ītumuerūt,ꝛ pilꝰ tuꝰ germinauit:et
eras nuda,ꝛ cōfuſione plena. Et trāſiui p̄ te,ꝛ vidi te:ꝛ ecce
tēpus tuū,tēpus amātiū:ꝛ expādi amictū meum ſuper te,ꝛ
operui ignominiā tuā. Et iurauī tibi,ꝛ ingreſſus ſum pactū
tecum,ait dñs deus:ꝛ facta es mihi,ꝛ lauī te aqua,ꝛ emun-
dauī ſanguinē tuū ex te:ꝛ vnxi te oleo. Et veſtiui te diſcolo
ribus,ꝛ calciauī te hyacintho:ꝛ cinxi te byſſo,ꝛ indui te ſub
tilibus. Et ornauī te ornamēto,ꝛ dedi armillas in manib⁹
tuis,ꝛ torquem circa collū tuum. Et dedi inaurem ſuper os
tuū,ꝛ circulos aurib⁹ tuis,ꝛ coronā decoris in capite tuo.
Et ornata es auro ꝛ argēto,ꝛ veſtita es byſſo,ꝛ polymito
ꝛ multis coloribꝰ:ſimilā,ꝛ mel,ꝛ oleū comediſti,ꝛ decora fa
cta es vehemēter nimis:ꝛ pfeciſti in regnū. Et egreſſum eſt
nomē tuū in gētes ppter ſpeciē tuā:qꝛ pfecta eras in decore
meo quē poſuerā ſuper te,dicit dñs deꝰ. Et habēs fiduciā
in pulchritudine tua fornicata es in nomīe tuo:ꝛ expoſuiſti
fornicationē tuā oi trāſeūti,vt eiꝰ fieres. Et ſumēs de veſti
mentis tuis,feciſti tibi excelſa binçinde cōſuta:ꝛ fornicata
es ſuper eis,ſicut nō eſt factū,neq̃ futurū eſt. Et tuliſti va-
ſa decoris tui,de auro meo atq̃ argēto meo,q̃ dedi tibi:et
feciſti tibi imagines maſculinas,ꝛ fornicata es in eis. Et
ſumpſiſti veſtimēta tua multicoloria,ꝛ opuiſti illas:ꝛ oleū
meū,ꝛ thymiama meū poſuiſti coram eis. Et panē meū quē
dedi tibi,ſimilā ꝛ oleū ꝛ mel qbꝰ enutriui te,poſuiſti in con
ſpectu eoꝝ in odorē ſuauitatis,ꝛ factū eſt,ait dñs deus. Et
tuliſti filios tuos ꝛ filias tuas q̃s gñaſti mihi:ꝛ īmolaſti eis
ad deuorādū. Numq̃d parua eſt fornicatio tua? Immolaſti
filios meos,ꝛ dediſti illos cōſecrās eis. Et poſt oēs abomi
nationes tuas:ꝛ fornicatiōes tuas nō es recordata dierum
adoleſcētie tue,qñ eras nuda ꝛ cōfuſione plena,cōculcata
in ſanguīe tuo. Et accidit poſt oēm malitiā tuā,ve ve tibi:
ait dñs deus. Et edificaſti tibi lupanar,ꝛ feciſti tibi proſti-
bulum in cūctis plateis. Ad oē caput vie edificaſti ſignum
proſtitutionis tue:ꝛ abominabilē feciſti decorē tuum:ꝛ di-
uiſiſti pedes tuos omni trāſeunti,ꝛ multiplicaſti oēs fornī-
catiōes tuas. Et fornicata es cū filijs Egypti vicinis tuis
magnarū carniū:ꝛ multiplicaſti fornicationē tuā ad irrita
dū me. Ecce ego extēdā manū meā ſup te,ꝛ auferā ius tuū:
ꝛ dabo te in aias odiētiū te filiarū Paleſthinarū,q̃ erube-
ſcūt in via tua ſcelerata. Et fornicata es in filijs Aſſyrior,
eo qō necdū fueris expleta:ꝛ poſtq̃ fornicata es,nec ſic es
ſatiata. Et multiplicaſti fornicationē tuā in terra Chanaā
cū Chaldeis:ꝛ nec ſic ſatiata es in quo mūdabo cor tuū,
ait dñs deꝰ:cū facias oīa hec opera mulieris meretricis ꝛ
procacis: Quia fabricaſti lupanar tuū in capite oīs vie,et
excelſum tuū feciſti in oi platea:nec facta es quaſi meretrix
faſtidio augēs pretiū,ſed quaſi mulier adultera q̃ ſup virū
ſuū inducit alienos. Oib⁹ meretricibus dātur mercedes:tu
aūt dediſti mercedes cūctis amatoribꝰ tuis,ꝛ dona dona-
bas eis vt intrarēt ad te vndiq̃ ad fornicādū tecū. Factūq̃
eſt in te cōtra conſuetudinē mulierū in fornicationib⁹ tuis,et
poſt te nō erit fornicatio ꝛ eo cū qꝛ dediſti mercedes,ꝛ mer
cedes nō accepiſti,factū eſt in te cōtrarū: Propterea me-
retrix audi verbū dñi: Hec dicit dñs deus. Quia effuſum
eſt es tuū,ꝛ reuelata eſt ignominia tua in fornicationibus
tuis ſuper amatores tuos,ꝛ ſuper oīa idola abominatio-
num tuarū in ſanguine filiorū tuorum quos dediſti eis:ecce
ego cōgregabo oēs amatores tuos quibus commiſta es,
et omnes quos dilexiſti cum vniuerſis quos oderas:ꝛ con-
gregabo eos ſuper te vndiq̃,ꝛ nudabo ignominiā tuā cō-
ram eis,ꝛ videbunt omnem turpitudinem tuā. Et iudica-

Infra xxiij.b.

bo te iudicijs adulterarum ⁊ effundentium sanguinē: ⁊ dabo te in sanguiné furoris ⁊ zeli. Et dabo te in manus eorū. ⁊ destruét lupanar tuū ⁊ demolienť pro stibulū tuū: ⁊ denudabūt te vestimētis tuis, ⁊ auferēt vasa decoris tui: ⁊ derelinquēt te nudā plenāq; ignominia. Et adducēt sup te multitudinē, ⁊ lapidabūt te lapidibus, ⁊ trucidabunt te gladijs suis. Et cōburent domos tuas igni, ⁊ faciēt in te iudicia in oculis mulierū plurimarū: ⁊ desines fornicari, ⁊ mercedes vltra nō dabis. Et requiescā indignatio mea i te, ⁊ auferet zelus meꝰ a te, ⁊ quiescā, nec irascar ampliꝰ. Eo qō nō fueris recordata dierū adolescētie tue, ⁊ provocasti me in oibꝰ his: quapropter ⁊ ego vias tuas in capite tuo dedi, ait dñs deꝰ ⁊ nō feci iuxta scelera tua i oibꝰ abominatiōibꝰ tuis. Ecce ois q dicit vulgo proverbiū: in te assumet illud, dicēs. Sicut mater, ita ⁊ filia eius. Filia matris tue es tu, q̄ piecit virum suū, ⁊ filios suos: ⁊ soror sororū tuarū es tu, q̄ piecerunt viros suos ⁊ filios suos, mr̄ vestra Lethea: ⁊ pr̄ vester Amorrheus. Et soror tua maior, Samaria, ipa ⁊ filie eiꝰ q̄ habitant ad sinistrā tuā: soror aūt tua minor te: q̄ habitat a dextris tuis, Sodoma ⁊ filie eiꝰ. Sed nec in vijs earū ambulasti neq; fm scelera earū feciſti paurillū nimiꝰ: pene sceleratiora feciſti illis in oibꝰ vijs tuis. Vino ego, dicit dñs deus: qr̄ nō fecit Sodoma soror tua ipsa, ⁊ filie eiꝰ, sicut feciſti tu ⁊ filie tue. Ecce hec fuit iniqtas Sodome sororis tue, Superbia, saturitas panis, ⁊ abundātia, ⁊ otiū ipsiꝰ ⁊ filiarū eiꝰ: ⁊ manū egeno ⁊ pauperi nō porrigebāt. Et elevate sunt, ⁊ fecerunt abominatiōes coram me: ⁊ abstuli eas sicut vidi. Et Samaria dimidiū pctōrū tuoꝝ nō peccavit: sed viciſti eas sceleribꝰ tuis, ⁊ iustificasti sorores tuas in oibꝰ abominationibꝰ tuis, quas operata es. Ergo ⁊ tu porta confusionē tuā q̄ viciſti sorores tuas peccatis tuis, sceleratiꝰ agēs ab eis: iustificate sunt eā a te: ergo ⁊ tu cōfundere, ⁊ porta ignominiā tuā, q̄ iustificasti sorores tuas. Et cōuertā restitutiōnēs eas cōuersione Sodomorū cū filiabꝰ suis, ⁊ cōuersione Samarie ⁊ filiarꝰ eiꝰ: ⁊ cōuertā reuersionē tuā i medio earū, vt portes ignominiā tuā, ⁊ cōfundaris in oibꝰ que feciſti, cōsolās eas. Et soror tua Sodoma, ⁊ filie eiꝰ reuertenť ad antiqtatē suā: ⁊ Samaria, ⁊ filie eius reuertenť ad antiquitatē suā et tu, ⁊ filie tue reuertemini ad antiquitatem vestram. Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbie tue, anteq̄ revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syrie, et cunctarum in circuitu tuo filiarum Palesthinarū, que ambiūt te per gyrū. Sceleus tuum, ⁊ ignominiā tuam tu portasti, ait dñs deus. Qr̄ hec dicit dñs deus. Et faciā tibi sicut desperisti iuramētū, vt irritū faceres pactū: ⁊ recordabor ego pacti mei tecū in diebus adolescētie tue: ⁊ suscitabo tibi pactū sempiternū. Et recordaberis viarū tuarū, ⁊ confunderis, cū receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis: et dabo eas tibi in filias: sed nō ex pacto tuo. Et suscitabo ego pactum meū tecū: ⁊ scies q̄ ego dñs, vt recorderis ⁊ confundaris, ⁊ nō sit tibi vltra aperire os pre cōfusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus que feciſti, ait dominus deus.

¶ Capituli Summarium. Figura aqle ⁊ vinee regno Israel adaptatur. Caput. xvii.

Et factus est sermo dñi ad me dicēs. Fili hois pone enigma, ⁊ narra parabolā ad domū Israel, ⁊ dices: Hec dicit dñs deus. Aquila grādis magnarū alarū, longo membrorū discursu, plena plumis ⁊ varietate venit ad Libanū, ⁊ tulit medullā cedri. Summitatē frōdiū ei⁹ avulsit: ⁊ trāsportauit eā i terrā Chanaā, in vrbe negotiatoris posuit illā, ⁊ tulit de semine terre, ⁊ posuit illud in terra p semine: vt firmaret radicē sup aq̄s multas, in superficie posuit illud. Cūq; germinasset, crevit in vineā latiorē humili statura, respiciētibꝰ ramis eiꝰ ad eā: ⁊ radices eiꝰ sub illa erāt. facta est ergo vinea, ⁊ fructificauit i palmites, ⁊ emisit propagines. Et facta est aquila altera grandis magnis alis multisq; plumis: ⁊ ecce vinea ista q̄si mittens radices suas ad eā, palmites suos extēdit ad illā, vt irrigaret eā de arcolis germinis sui. In terra bona sup aquas multas plātata est: vt faciat frondes, ⁊ portet fructū, vt sit in vineam grandē. Dic: Hec dicit dñs deus. Ergone prosperabitur: nōne radices eius euellet, ⁊ fructus eius dissipabit, ⁊ siccabit oēs palmites germinis eius, ⁊ arescet: nō in brachio grādi, neq; in populo multo, vt euelleret eā radicitus: Ecce plantata est: ergone prosperabitur: nōne cū tetigerit eā vētus vrens siccabit, ⁊ in areis germinis sui arescet: Et factū est verbū dñi ad me, dicens. Dic ad domū exasperantem. Nescitis quid ista significent: Dic. Ecce, venit rex Babylonis in Jerusalē: ⁊ assumet regē, ⁊ principes eius, ⁊ adducet eos ad semetipsum in Babylonē. Et tollet de semine regni, ferietq; cū eo fedꝰ, ⁊ ab eo accipiet iusurandū. sed ⁊ fortes terre tollet: vt sit regnū humile, ⁊ nō elevet sed custodiat pactū eius, ⁊ seruet illud. Qui recedens ab eo, mittit nūtios ad Egyptū, vt det sibi equos, ⁊ populū multū. Numquid prosperabit, vel consequet salutē, qui fecit hec: ⁊ qui dissoluit pactum, nūquid effugiet? Vino ego dicit dñs deus, qm̄ in loco regis qui cōstituit eū regem, cuius fecit irritum iuramentū, ⁊ soluit pactū qō habebat cum eo, in medio Babylonis morietur. Et nō in exercitu grandi, neq; in populo multo faciet cōtra eū Pharao prelium: in iacta aggeris ⁊ in extructione vallorū, vt interficiat animas multas. Spreverat enī iuramentū, vt solveret fedus, ⁊ ecce dedit manū suā. ⁊ cum oia hec fecerit, nō effugiet. Propterea hec dicit dñs deus. Vino ego, qm̄ iuramentū qō spreuit et fedus qō prevaricatꝰ est, ponā in caput eius. Et expādā super eū rete meū, ⁊ cōprehendetur in sagena mea: ⁊ adducā eū in Babylonē, ⁊ iudicabo eum ibi in prevaricatione qua desperit me. Et oēs profugi eius cū vniuerso agmine suo, gladio cadent: reliqui aūt in omnē ventū dispergent: ⁊ scietis q̄ ego dñs locutꝰ sum. Hec dicit dñs deus. Et sumā ego de medulla cedri sublimis, ⁊ ponā: de vertice ramorū eius tenerū distringuā, ⁊ plantabo sup mōtē excelsū ⁊ eminētem. In mōte sublimi Israel plantabo illud, ⁊ erūpet in germē, ⁊ faciet fructū, ⁊ erit in cedrū magnā: ⁊ habitabūt sub eo oēs volucres ⁊ vniversum volatile, sub vmbra frondiū eiꝰ nidificabit. Et sciēt oia ligna regionis, q̄ ego dñs humiliaui lignum sublime, ⁊ exaltaui lignū humile: ⁊ siccaui lignū viride, ⁊ frōdere feci lignū aridū. Ego dñs locutus sum, ⁊ feci.

¶ L. S. Unusquisq; in suū peccatū portabit. Cap. xviii.

Et factus est sermo dñi ad me, dicens. Quid est vos inter vos parabolam vertitis in proverbiū istud in terra Israel: dicentes. Patres comederunt vuā acerbam, ⁊ dētes filiorū obstupescūt. Vino ego dicit dñs deus, si erit vltra vobis parabola hec in proverbium in Israel. Ecce omnes anime, mee sunt: vt anima patris ita ⁊ anima filij, mea est: anima que peccaverit, ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus, et fecerit iudicium ⁊ iustitiam, in montibus non comederit, ⁊ oculos suos non levauerit ad idola domus Israel vxorē proximi sui nō violauerit, ⁊ ad mulierē menstruatam nō accesserit, ⁊ hominē nō contristauerit, pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit, panē suū esurienti dederit, ⁊ nudū operuerit vestimento: ad vsurā nō cōmodauerit ⁊ amplioꝰ nō acceperit, ab iniqtate averterit manū suā, ⁊ iudiciū verū fecerit inter virū ⁊ virū: ⁊ in pceptis meis ambulauerit, ⁊ iudicia mea custodierit, vt faciat veritatē: hic iustus est, vita vivet, ait dñs deus. Qō si genuerit filiū latronē effundentē sanguinē, ⁊ fecerit vnum de istis: ⁊ hec quidem omnia non facientem, sed in mōtibus comedentem, ⁊ vxorem proximi sui polluentem: egenum ⁊ pauperē cōtristantē, rapientem rapinas, pignus non reddentē, ⁊ ad idola levantem oculos suos, abominationem facientē: ad vsurā dantem ⁊ amplius accipientem: nūqd vivet? Nō vivet. Cū vniversa hec detestāda fecerit morte morietur, sanguis eius in ipso erit. Qō si genuerit filiū q̄ videns oia peccata patris sui q̄ fecit, timuerit, ⁊ non fecerit simile eis: sup mōtes nō cōederit, ⁊ oculos suos nō levaverit ad idola domus Israel, ⁊ vxorē proximi sui non violauerit, ⁊ virum non contristauerit, pignus non retinuerit, ⁊ rapinam non rapuerit, panē suū esurienti dederit, ⁊ nudum operuerit

rit vestimento:a pauperis iniuria auerterit manum suam, vsuram ꝛ superabundantiã non acceperit, iudicia mea fecerit, ꝛ in preceptis meis ambulauerit: hic nõ morietꝫ in iniquitate patris sui, sed vita viuet. Pater eiꝰ qꝛ calũniatus est, ꝛ vim fecit fratri, ꝛ malũ operatus est in medio populi sui: ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis. Quare nõ portabit filius inigtatẽ patris? Videlicet, qꝛ filiꝰ iudiciũ ꝛ iustitiam operatꝰ est, oĩa precepta mea custodiuit, ꝛ fecit illa viuet vita. Alia que peccauerit, ipsa morietur: filiꝰ non portabit inigtatẽ patris: ꝛ pater nõ portabit inigtatẽ filij: iustitia iusti super eũ erit, ꝛ impietas impij erit sup eũ. Si aũt impiꝰ egerit penitẽtiã ab oĩbus peccatis suis q̃ operatus est, ꝛ custodierit oĩa p̃cepta mea ꝛ fecerit iudiciũ ꝛ iustitiã: vita viuet, ꝛ nõ morietꝫ. Oĩm iniquitatũ eiꝰ quas operatꝰ est, nõ recordabor: in iustitia sua, quã operatꝰ est, viuet. Numquid voluntatis mee est mors impij, dicit dñs deꝰ, ꝛ nõ vt cõuertat a vijs suis, ꝛ viuat? Si aũt auerterit se iustus a iustitia sua, ꝛ fecerit inigtatẽ ꝑm oĩa abominatiões, q̃s opari solet impius, nunqd viuet? Oĩa iustitie eiꝰ quas fecerat, nõ recordabunt: in p̃uaricatiõe qua p̃uaricatꝰ est, ꝛ in peccato suo qõ peccauit, in ipsis morietꝫ. Et dixistis. Non est eq̃ via dñi. Audite ergo domꝰ Iſrl. Nunqd via mea nõ est equa, ꝛ non magis vie vestre praue sunt: Cũ eñ auerterit se iustꝰ a iustitia sua, ꝛ fecerit inigtatẽ, morietꝫ in eis: in iustitia quã operatus est, morietꝫ. Et cũ auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, ꝛ fecerit iudiciũ ꝛ iustitiã: ipe alam suã vinificabit. Cõsyderãs eñ, ꝛ auertẽs se ab oĩbꝰ inigtatibꝰ suis quas operatꝰ est, vita viuet ꝛ nõ morietꝫ. Et dicũt filij Iſrael. Nõ est equa via dñi. Nunqd vie mee nõ sunt eq̃ domꝰ iſrl, ꝛ nõ magis vie vestre prauę? Idcirco vnũquẽqꝫ iuxta vias suas iudicabo domꝰ Iſrl, ait dñs deꝰ. Cõuertimini, ꝛ agite penitẽtiã ab oĩbꝰ inigtatibꝰ vestris: ꝛ nõ erit vobis in ruinã inigtas. Proijcite a vobis oĩa preuaricatiões vestras in qbus p̃uaricati estis, ꝛ facite vobis cor nouũ, ꝛ spiritum nouũ: ꝛ quare moriemini domus Iſrael? Quia nolo mortem morientis, dicit dñs deus: reuertimini, ꝛ viuite.

¶ S. Reges Iſrael cõparant feris leonibus. Ca. xix.

Et tu fili hois assume plãctũ sup p̃cipes Iſrl, ꝛ dices. Quare mater tua leena inter leones cubauit: in medio leunculorum enutriuit catulos suos. Et edurit vnũ de leũculis suis, leo factus est: ꝛ didicit capere predã, hoiesqꝫ comedere. Et audierũt de eo gẽtes, ꝛ nõ absqꝫ vulneribꝰ suis ceperũt eũ: ꝛ adduxerũt eũ in catenis in terrã Egypti. Que cũ vidisset qũ infirmata est, ꝛ perijt expectatio eiꝰ: tulit vnũ de leunculis suis, leonẽ ꝛstituit eũ. Qui incedebat inter leones, ꝛ factꝰ est leo: ꝛ didicit p̃dã capere: ꝛ hoies devorare: didicit viduas facere, ꝛ ciuitates eoꝝ i desertũ adducere: ꝛ desolata est terra et ꝛ plenitudo eiꝰ a voce rugitꝰ illiꝰ. Et cõuenerũt aduersus eũ gentes vndiqꝫ de puncijs: ꝛ expãderũt super eũ rete suũ, in vulneribꝰ eaꝝ captus est. Et miserũt eũ in caueã, in catenis adduxerũt eũ ad regem Babylonis, miserũtqꝫ eũ in carcerem, ne audiret vox eius vltra sup mõtes Iſrl. Mater tua quasi vinea in sanguine tuo sup aquã plãtata est: fructꝰ eiꝰ, ꝛ frõdes eius creuerũt ex aquis multis. Et facte sunt ei virge solide in sceptra dominãtiũ, ꝛ exaltata est statura eiꝰ inter frondes: ꝛ vidit altitudinẽ suã in multitudine palmitũ suorũ. Et euulsa est in ira, in terrã qꝫ p̃iecta: ꝛ vẽtus vrens siccauit fructũ eiꝰ: marcuerũt ꝛ arefacte sunt virge roboris eiꝰ, ignis comedit eã. Et nũc trãsplãtata est in desertum, in terra inuia, ꝛ sitiẽti. Et egressus est ignis de virga ramoꝝ eius, qui fructũ eius comedit: ꝛ non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. ¶ Planctus est, ꝛ erit in planctum.

¶ Capituli Summarium. Exprobrat ingratis Judeis beneficium eductionis de Egypto. Caput. xx.

Et factũ est in anno septimo, in qnto, in decima mensis: venerũt viri de senioribꝰ Iſrl, vt interrogarẽt dñm, ꝛ sederũt cor̃ me. Et factꝰ est ſmo dñi ad me, dicens. Fili hois loquere senioribus Iſrael, ꝛ dices ad eos: Hec dicit dñs deus. Nunquid ad interrogandũ me vos venistis? Viuo ego qꝛ non respõdebo vobis, ait dñs deꝰ. Si iudicas eos, si iudicas fili hominis? abominationes patrum eoꝝ ostende eis. Et dices ad eos: Hec dicit dñs deus. In die qua elegi Iſrael, ꝛ leuani manum meam p̃o stirpe domꝰ Jacob: ꝛ apparui eis in terra Egypti, ꝛ leuani manũ meã p̃o eis, dicẽs. Ego dñs deꝰ vester: in die illa leuani manũ meã p̃o eis, vt educerẽ eos de terra Egypti, in terrã quã p̃uideram eis, fluentẽ lacte ꝛ melle, que est egregia inter oĩa terras. Et dixi ad eos. Vnusqsqꝫ offensiões oculoꝝ suoꝝ abijciat, ꝛ in idolis Egypti nolite pollui: ego dñs deus vester. Et irritauerũt me, noluerũtqꝫ me audire: vnusquisqꝫ abominatiões oculoꝝ suorum non proiecit, nec idola Egypti reliquerũt: ꝛ dixi vt effunderem indignationẽ meã super eos, ꝛ implerẽ iram meã in eis, in medio terre Egypti. Et feci propter nomen meũ, vt nõ violaretur coram gentibus, in quarũ medio erãt, ꝛ inter quas apparui eis, vt educerẽ eos de terra Egypti. Eieci ergo eos de terra Egypti, ꝛ eduxi eos in desertum. Et dedi eis p̃cepta mea, ꝛ iudicia mea ostendi eis, que faciẽs homo, viuet in eis. Insuper ꝛ sabbatha mea dedi eis, vt esset signũ inter me ꝛ eos: ꝛ scirent qꝛ ego dñs sanctificans eos. Et irritauerũt me domus Iſrael in deserto, in preceptis meis nõ ambulauerunt: ꝛ iudicia mea p̃cerũt, que faciẽs homo viuet in eis: ꝛ sabbatha mea violauerũt vehementer. Dixi ergo vt effunderẽ furorẽ meũ super eos in deserto, ꝛ cõsumerẽ eos. Et feci ꝑpter nomẽ meũ, ne violaret coram gentibꝰ: de quibꝰ eieci eos in cõspectu earũ. Ego igitur leuaui manũ meã sup eos in deserto, ne inducerẽ eos in terrã quã dedi eis fluentẽ lacte ꝛ melle, precipuã terrarũ oĩm: qꝛ iudicia mea proiecerunt, ꝛ in p̃ceptis meis nõ ambulauerũt, ꝛ sabbatha mea violauerũt: post idola enim cor eoꝝ gradiebatur. Et pepercit oculus meus super eos, vt nõ interficerẽ eos: nec cõsumpsi eos in deserto. Dixi aũt ad filios eorũ in solitudine. In preceptis patrũ vestrorũ nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis, nec in idolis eorũ polluamini. Ego dñs deus vester, in preceptis meis ambulate, ꝛ iudicia mea custodite, ꝛ facite ea. Et sabbatha mea sanctificate, vt sit signũ inter me ꝛ vos: ꝛ sciatis qꝛ ego sum dñs deus vester. Et exacerbauerũt me filij, ꝛ in p̃ceptis meis nõ ambulauerũt: ꝛ iudicia mea nõ custodierũt, vt facerent ea: q̃ cũ fecerit homo, vinet in eis: ꝛ sabbatha mea violauerũt. ꝛ cõminatus sum vt effunderẽ furorẽ meũ super eos, ꝛ implerẽ irã meã in eis in deserto. Auerti aũt manũ meam, ꝛ feci ꝑpter nomẽ meũ vt nõ violaretur cor̃ gentibus, de qbus eieci eos in oculis earũ. Iterũ leuaui manũ meã in eos in solitudine, vt dispergerẽ illos in nationibus, ꝛ ventilarem in terras eo qõ iudicia mea non fecissent, ꝛ p̃cepta mea reprobassent, ꝛ sabbatha mea violassent, ꝛ post idola patrũ suorũ fuissent oculi eorũ. Ergo ꝛ ego dedi eis precepta nõ bona, ꝛ iudicia in qbus nõ vinẽt: ꝛ pollui eos in muneribus suis cũ offerrent oĩ quod aperit vuluã, ꝑpter delicta sua: ꝛ scient qꝛ ego dñs. Quam obrem loquere ad domum Iſrael fili hominis: ꝛ dices ad eos: Hec dicit dñs deus. Adhuc ꝛ in hoc blasphemauerunt me patres vestri, cũ sprevissent me contemnentes: ꝛ induxissem eos in terram super quam leuaui manũ meam vt darem illam eis: viderunt omnem collem excelsum, ꝛ omne lignũ nemorosum, ꝛ immolauerũt ibi victimas suas: ꝛ dederunt ibi irritationem oblationis sue, ꝛ posuerũt ibi odorem suauitatis sue, ꝛ libauerũt libationes suas. Et dixi ad eos. Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? Et vocatum est nomen eius Excelsum, vsqꝫ ad hanc diem. Propterea dic ad domum Iſrael: Hec dicit dñs deus. Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, ꝛ post offendicula eorum vos fornicamini. Et in oblatione donorum vestrorũ cum traducitis filios vestros per ignẽ, vos polluimini in omnibus idolis vestris vsqꝫ hodie: ꝛ ego respondebo vobis domus Iſrael? Viuo ego dicit dñs deus, quia non rñdebo vobis. Meqꝫ cogitatio mentis vestre fiet, dicẽtium, Erimus sicut gentes, ꝛ sicut cognationes terre, vt colamus ligna ꝛ lapides. Viuo ego dicit dominus deus, quoniam in

manu forti,& in brachio extẽto,& in furore effuso regnabo
super vos. Et educam vos de populis:& congregabo vos
de terris,in quibus dispersi estis: in manu valida & in bra-
chio extento,& in furore effuso regnabo sup vos. Et adduc-
am vos in desertũ populorũ,& iudicabor vobiscum ibi fa
cie ad faciẽ. Sicut iudicio cõtẽdi aduersus patres vestros
in deserto terre Egypti:sic iudicabo vos,dicit dñs deꝰ. Et
subijciã vos sceptro meo,& inducã vos in vinculis federis.
Et eligã de vobis trãsgressores & impios,& de terra incola
tus eorũ educã eos,& in terrã Israel nõ ingredientur:& scie-
tis q̃ ego dñs. Et vos domꝰ Israel:hec dicit dñs deꝰ. Sin
guli post idola vestra ambulate & seruite eis. Qõ si & in hoc
nõ audieritis me,& nomẽ meum sanctũ polluetis vltra in
muneribus vestris & in idolis vestris:in monte sancto meo,
in monte excelso Israel,ait dñs deꝰ,ibi seruiet mihi oĩs do
mus Israel,oĩs inquã in terra in qua placebit mihi: & ibi
querã primitias vestras,& initiũ decimarũ vestrarũ in oĩbꝰ
sanctificatiõibꝰ vestris. In odorẽ suauitatis suscipiã vos,
cũ eduxero vos de populis,& congregauero vos de terris
in quas dispersi estis:& sanctificabor in vobis in oculis na
tionũ. Et scietis q̃ ego dñs,cũ induxero vos ad terram Is
rael,in terrã p quã leuaui manũ meã vt darẽ eã patribus
vestris. Et recordabimini ibi viarũ vestrarũ,& omniũ sce-
lerum vestrorum,quibus polluti estis in eis:& displicebitis
vobis in cõspectu vestro in oĩbus malitijs vestris quas fe-
cistis. Et scietis q̃ ego dñs,cũ bñfecero vobis ꝓpter nomne
meum,& nõ sm vias vestras malas,neq; sm scelera vestra
pessima domus Israel,ait dñs deꝰ. Et factꝰ est sermo dñi
ad me,dicẽs, Fili hois,pone faciẽ tuã contra viã austri,&
stilla ad aphricũ:& prophета ad saltũ agri meridiani. Et
dices saltui meridiano. Audi verbũ dñi:hec dicit dñs deꝰ.
Ecce ego succendã in te ignẽ,& combrã in te omne lignũ
viride,& omne lignum aridũ:nõ extinguetur flamma succẽ
sionis:& cõburetur in ea ois facies ab austro vsq; ad aqui-
lonem. Et videbit vniuersa caro q̃ ego dñs succẽdi eã,nec
extinguetur. Et dixi,Ah,a,a,domine deus:ipsi dicũt de me.
Numquid non per parabolas loquitur iste?

¶ C.S. Denatur dñs Israel gladium. Caput.xxi.

Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hois
pone faciẽ tuã ad Jerusalẽ, et stilla ad sanctua
ria,& ꝓphета cõtra humũ Israel. Et dices ter-
re Israel: Hec dicit dñs deꝰ. Ecce ego ad te et
eyciam gladium meũ de vagina sua,& occidã in te iustum
& impium. Pro eo autẽ q̃ occidi in te iustũ & impũ,idcir-
co egredietꝫ gladius meꝰ de vagina sua ad omnẽ carnẽ ab
austro vsq; ad aquilonem:vt sciat ois caro q̃ ego dñs eduxi
gladium meũ de vagina sua irrenocabilem. Et tu fili hois
ingemisce m cõtritiõe lumboꝝ & in amaritudinibus inge-
misce coram eis. Cũq; dixerit ad te. Quare tu gemis:dices.
Pro auditu,q̃ venit,& tabescet omne cor,& dissoluentꝫ vni
uerse manꝰ,& infirmabit ois spiritꝰ & per cũcta genua fluẽt
aque:ecce venit,& fiet,ait dñs deus. Et factus est sermo dñi
ad me,dicẽs. Fili hois,ꝓphета,& dices. Hec dicit dñs deꝰ.
Loquere, Gladius gladiꝰ eracutus est,& limatꝰ. Ut cedat
victimas,eracutus est:vt splendeat lumatus est:qui moues
sceptrũ filij mei,succidisti omne lignũ. Et dedi eũ ad leui-
gandũ,vt teneat manu:iste eracutꝰ est gladius,& iste lima-
tus est,vt sit in manu interficiẽtis. Clama & vlula fili hois,
q̃: hic factꝰ est in ꝓplo meo,hic in cunctis ducibꝰ Israel q̃
fugerãt:gladio traditi sunt cũ ꝓplo meo,idcirco plaude su
per femur,q̃ ꝓbatus est,& hoc cũ sceptrũ subuerterit,& non
erit:dicit dñs deus. Tu ergo fili hois propheta,& percute
manu ad manũ & duplicet gladius,ac triplicetur gladius
interfectoũ:hic est gladiꝰ occisiõis magne,qui obstupesce
re eos facit,& corde tabescere,& multiplicat ruinas. In oĩ-
bus portis eorũ dedi cõturbationẽ gladij acuti & limati ad
fulgendum,amicti ad cedẽ. Eracuere,vade ad dexterã siue
ad sinistrã,quocũq; faciei tue est appetitꝰ. Quin & ego plau
dã manu ad manũ,& implebo indignationẽ meã: ego dñs
locutꝰ sum. Et factꝰ est sermo dñi ad me,dicens. Et tu fili
hois pone tibi duas vias,vt veniat gladiꝰ regis Babylo-
nis:de terra vna egredientẽ ambe,Et manu capiet cõiectu-
rã,in capite vie ciuitatis cõijciet. Viã pones,vt veniat gla-
dius ad Rabbath filiorũ Ammon,& ad Judã in Jerusa
lem munitissimã. Stetit enĩ rex Babylonis in bino,in ca-
pite duarũ viarũ,diuinationẽ querẽs,cõmiscens sagittas:
interrogauit idola,exta consuluit. ad dexterã eius facta est
diuinatio super Jerusalẽ,vt ponat arietes,vt aperiat os in
cede,vt eleuet vocẽ in vlulatu,vt ponat arietes ꝫ portas,
vt cõportet aggerẽ. vt edificet munitiones. Eritq; quasi cõ
sulens fruſtra oraculũ in oculis eorũ,& sabbathorũ otium
imitans:ipse aũt recordabit iniquitatis ad capiendũ. Id-
circo hec dicit dñs deus. Pro eo qõ recordati estis iniqui-
tatis vestre,& reuelastis preuaricationes vestras,& appa-
ruerunt peccata vestra in omnibus cogitatiõibus vestris:
pro eo inquam q̃ recordati estis,manu capiemini. Tu aũt
prophane impie dux Israel,cuius venit dies in tpe iniqtatis
prefinita:hec dicit dñs deꝰ. Aufer cidarim,tolle coronam:
nõne hec est q̃ humilẽ sublenauit,& sublimem humiliauit?
Iniqtatẽ,iniqtatẽ,iniquitatẽ ponã eã:& hoc nõ factum est,
donec veniret cuꝰ est iudiciũ,& tradã ei. Et tu fili hois,ꝓ-
pheta & dic. Hec dicit dñs deus ad filios Ammõ & ad op-
probriũ eorũ:& dices. Gladius gladius euagina te ad occidẽ
dũ,lima te vt interficias,& fulgeas. Cum tibi viderẽtur va
na,& diuinarẽtur mẽdacia,vt dareris sup colla vulneratoꝝ
impiorũ,quoꝝ venit dies in tẽpore iniquitatis prefinita.
Reuertere ad vaginã tuã in locũ in quo creatꝰ es:in terra
nativitatis tue iudicabote,& effundã super te indignationẽ
meã:in igne furoris mei sufflabo in te,& dabo q̃ te in manꝰ hoĩm
insipientiũ & fabricantiũ interitũ. Ignis eris cibꝰ:sanguis tuus
erit in medio terre:obliniõi trader is:q̃ ego dñs locutꝰ sum.

¶ Capituli Summarium. Enarrantur abominationes &
scelera Jerosolymis perpetrata. Caput.xxii.

Et factũ est verbum dñi ad me,dicens. Et tu fili
hominis, nonne iudicas ciuitatem sanguinũ,
& ostẽdes ei omnes abominationes suas? Et
dices: Hec dicit dñs deus. Ciuitas effundens
sanguinẽ in medio sui,vt veniat tẽpus eiꝰ:& q̃ fecit idola ꝫ se
meiꝰ faz,vt pollueret. In sanguine tuo q̃ a te effusus est,de-
liquisti:& in idolis tuis q̃ fecisti polluta es:& appropinqua-
re fecisti dies tuos,& aduenisti tẽpus annorũ tuorum:pro-
pterea dedi te opprobriũ gentibus,& irrisionẽ vniuersis ter
ris. Que iuxta sunt & que procul a te,triumphabũt de te:sor
dida,nobilis,grãdis interitu. Ecce principes Israel singuli in
brachio suo fuerũt in te,ad effundendũ sanguinẽ. Patrẽ et
matrẽ cõtumelijs affecerũt in te,aduenã calũniati sunt in me
dio tui,pupillũ & viduã cõtristauerũt apud te: Sanctuaria
mea spreuistis,& sabbatha mea polluistis. Viri detracto-
res fuerũt in te ad effundendũ sanguinẽ,& sup mõtes come-
derũt in te,scelus opati sunt in medio tui. Verecũdiora pa
tris discooperuerũt in te,immũditiã mẽstruate humiliauerũt
in te. Et vnusq̃sq; in proximẽ primi sui operatꝰ est abomina-
tionẽ,& socer nurũ suã pollut nefarie,frater sororẽ suã filiã
patris sui oppressit in te. Munera acceperũt apud te ad ef-
fundendũ sanguinẽ: vsurã & superabũdantiã acceperis,& aua
re proximos tuos calũniatoris:meiq; oblita es,ait dñs deꝰ.
Ecce cõplosi manꝰ meas sup auaritiã tuã quã fecisti,& su-
per sanguinẽ qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit
cor tuũ,aut prevalebunt manus tue,in diebus quos ego fa
ciam tibi:ego dominus locutus sum,& faciam. Et disper-
gam te in nationes,& ventilabo te in terras,& deficere faciã
immunditiam tuam a te. Et possidebo te in cõspectu gen
tium:& scies quia ego dominus. Et factum est verbum dñi
ad me,dicens. Fili hominis,versa est mihi domꝰ Israel in
scoriã: omnes isti es,& stannum,& ferrum,& plumbum in me-
dio fornacis,scoria argenti facti sunt. Propterea hec di-
cit dominus deus. Eo quod versi estis omnes in scoriã,pro
pterea ecce ego congregabo vos in medio Jerusalem con-
gregatione argenti,& eris,& stanni,et ferri,& plumbi in me-
dio fornacis:vt succendã in ea ignem ad conflandũ. sic cõ-

gregabo in

gregabo in furore meo: & in ira mea, & requescã. Et conflabo vos, & cõgregabo vos, & succẽdã vos in igne furoris mei, & cõflabimini in medio ei⁹. Ut cõflat argẽtũ in medio fornacis, sic eritis in medio ei⁹: & scietis q; ego dñs, cũ effuderim indignationẽ meã sup vos. Et fact⁹ est sermo dñi ad me dicẽs. Fili hois, dic ei. Tu es terra immũda, & nõ cõpluta in die furoris. Cõiuratio pphetarũ in medio ei⁹: Sicut leo rugiẽs capiẽs q; p̃dã, aias deuorauerũt, opes & ptiũ acceperũt, viduas ei⁹ multiplicauerũt in medio illi⁹. Sacerdotes ei⁹ ptẽpserũt legẽ meã, & polluerũt sanctuaria mea: inter sanctũ & pphanũ nõ habuerũt distãtiã: & inter pollutũ & mũdũ nõ intellexerũt: & a sabbathis meis auerterũt oculos suos, & coinquinabar in medio eor. Principes ei⁹ in medio illi⁹ quasi lupi rapiẽtes predã: ad effundendũ sanguinẽ, & ad pdẽdas aias, & auare sectãda lucra. Prophete aũt ei⁹ liniebãt eos absq; tẽperamẽto vidẽtes vana, & diuinãtes eis mẽdaciũ, dicẽtes: Hec dicit dñs de⁹: cũ dñs nõ sit locut⁹. Pplũ terre calũnia bantur calũniã, & rapiebãt violẽter: egenũ & pauperẽ affligebãt, & aduenã opprimebãt calũnia absq; iudicio. Et q̃siui de eis virũ q; interponeret sepẽ, & staret oppositus cõtra me pptera, ne dissiparẽ eã: & nõ inueni. Et effudi super eos indignationem meã, in igne ire mee cõsumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi: ait dominus deus.

¶ Capituli Summarium. Domus Juda & Jsrael comparantur duabus meretricibus. Caput.xxiij.

Et fact⁹ est sm̃o dñi ad me, dicẽs. Fili hois, due mulieres filie matris vnius fuerũt. Et fornicate sunt in Egypto, in adolescẽtia sua fornicate sunt: ibi subacta sunt vbera earũ & fracte sunt mãme pubertatis ear. Noia aũt ear. Olla maior & ooliba soror ei⁹ & habui eas, & peperũt filios, & filias. Porro earũ noia Samaria Olla: & Jerusalẽ Ooliba. Fornicata est igit super me Olla, & insaniuit in amatores suos, in Assyrios propinquãtes, vestitos hyacitho, principes & magistrat⁹, iuuenes cupidinis, vniuersos, eqtes, & ascẽsores equor. Et dedit fornicationes suas sup eos, electos filios Assyrior vniuersos: & in oĩb⁹ in q̃s insaniuit in immũditijs eor polluta est. Jnsup & fornicatiões suas quas habuerat in Egypto, nõ reliquit. nã & illi dormierũt cũ ea in adolescẽtia ei⁹, & illi cõfregerũt vbera pubertatis ei⁹, & effuderũt fornicationẽ suã sup eã. Propterea tradidi eã in manus amatorũ suorum, in man⁹ filiorũ Assur, sup quor insaniuit libidie. Jpi discooperuerũt ignominiã ei⁹, filios & filias ei⁹ tulerũt, & ipsam occiderũt gladio & facte sunt famose mulieres, & iudicia ppetrauerũt in ea: Q̃ cũ vidisset soror ei⁹ Ooliba: plusq; illa insaniuit libidine: & fornicationẽ suã sup fornicationẽ sororis sue ad filios Assyriorũ prebuit impudenter, ducibus et magistratib⁹ ad se veniẽtib⁹ indutis veste varia, equitib⁹ q; vectabant equis, & adolescẽtibus forma cunctis egregia. Et vidi q; polluta esset: via vna ambarũ. Et aurit fornicationes suas: cũq; vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldeor erp̃sas coloríb⁹, & accinctos balteis renes & tiaras tinctas in capitib⁹ eor, formã ducũ oĩm, similitudinẽ filior Babylonis terreq; Chaldeor in q̃ orti sunt: insaniuit sup eos ꝛcupiscẽtia oculorũ suor, & misit nũtios ad eos in Chaldeã. Cũq; venissent ad eã filij Babylonis ad cubile mãmarũ, polluerũt eã stupris suis, & polluta est ab eis, et saturata est aia ei⁹ ab illis. Denudauit q̃q; fornicationes suas & discooperuit ignominiã suã: & recessit aia mea ab ea, sicut recesserat aia mea a sorore ei⁹. Multiplicauit em̃ fornicationes suas, recordãs dies adolescẽtie sue, q̃bus fornicata est in terra Egypti. Et insaniuit libidine sup ꝛcubitũ eorũ q̃rũ carnes sunt vt carnes asinor: & sicut fluxus equorũ fluxus eorũ. Et visitasti scelus adolescẽtie tue, quãdo subacta sunt in Egypto vbera tua, & cõfracte sunt mamme pubertatis tue. Propterea Ooliba, hec dicit dñs de⁹. Ecce ego suscitabo oẽs amatores tuos contra te, de quibus satiata est aia tua: & cõgregabo eos aduersum te in circuitu, filios Babylonis, & vniuersos Chaldeos, nobiles, tyrãnosq; et principes oẽs filios Assyriorũ, iuuenes forma egregia, ducces & magistratus vniuersos, principes principũ, & noiatos ascensores equorũ. Et venient super te instructi curru & rota: multitudo populorũ: loríca & clypeo & galea armabunt cõtra te vndiq; : & dabo coram eis iudiciũ, & iudicabũt te iudicijs suis. Et ponã zelum meũ in te, quẽ exercent tecũ in furore: nasum tuũ & aures tuas precidẽt: & que remãserint, gladio cõcidẽt: ipsi filios tuos & filias tuas capiẽt, & nouissimũ tuũ deuorabit ignis. Et denudabũt te vestimentis tuis, & tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciã scelus tuũ de te, & fornicationẽ tuã de terra Egypti: nec leuabis oculos tuos ad eos, & Egypti non recordaberis amplius. Q̃r hec dicit dñs deus. Ecce ego tradã te in manus eorũ quos odisti, in manus de quibus satiata est aia tua, & agẽt tecum in odio: & tollẽt oẽs labores tuos, & dimittẽt te nudam & ignominia plenã, & revelabitur ignominia fornicationũ tuarũ, scelus tuũ & fornicatiões tue. fecerũt hec tibi. q; fornicata es post gentes, inter quas polluta es in idolis earũ. Jn via sororis tue ambulasti, & dabo calicẽ ei⁹ in manu tua. Hec dicit dñs de⁹. Calicẽ sororis tue bibes pfundũ & latũ: eris in derisum & in subsannationẽ que est capacissima. Ebrietate & dolore repleberis: calice meroris et tristitie, calice sororis tue Samarie. Et bibes illũ, & potabis vsq; ad feces, et fragmenta ei⁹ deuorabis, & vbera tua lacerabis: q; ego locut⁹ sum, ait dñs de⁹. Propterea hec dicit dñs de⁹. Q̃r oblita es mei, et piecisti me post corp⁹ tuũ, tu q̃q; porta scelus tuũ, & fornicationes tuas. Et ait dñs ad me, dicẽs. Fili hois, nunqd iudicas Ollã & Oolibã, & annũtias eis scelera ear: q; adulterate sunt, & sanguis in manib⁹ earũ, & cũ idolis suis fornicate sunt: insup & filios suos q̃s genuerũt mihi, obtulerũt eis ad deuorãdũ. Sz & hoc fecerũt mihi. Polluerũt sanctuariũ meũ in die illa, & sabbatha mea pphanauerũt. Cumq; immolarẽt filios suos idolis suis: & ingrederenr sanctuariũ meũ in die illa vt polluerẽt illud etiã: hec fecerũt in medio domus mee. Misserũt ad viros veniẽtes de lõge, ad quos nuntios miserat, itaq; ecce venerũt q̃bus te lauisti, & circũlinisti stibio oculos tuos, & ornata es mũdo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mẽsa ornata est añ te: thymiama meũ & vnguẽtũ meũ posuisti sup eã. Et vox multitudinis exultãtis erat in ea: & in viris qui de multitudine hoĩm adducebãtur & veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorũ, & coronas speciosas in capitib⁹ eor. Et dixi ei q̃ attrita est in adulteríjs. Nũc fornicabit in fornicatione sua etiã hec. Et ingressi sunt ad eã, quasi ad mulierẽ meretricem: sic ingrediebant ad Ollam & ad Oolibã mulieres nefarias. Viri ergo iusti sunt: hi iudicabunt eas iudicio adulterarũ & iudicio effundentiũ sanguinẽ: q; adultere sunt, et sanguis in manib⁹ earũ. Hec em̃ dicit dñs de⁹. Adduc ad eas multitudinem, & trade eas in tumultũ & in rapinã: & lapidentur lapidibus populorũ, et confodiantur gladijs eorũ: filios & filias earũ interficiẽt, & domus earũ igne succendent. Et auferam scelus de terra, & discent oẽs mulieres ne faciant sm̃ scelus earũ. Et dabũt scelus vestrũ sup vos, & peccata idolorum vestrorum portabitis: & scietis quia ego dñs deus.

¶ Capituli Summarium. Quid parabola Olle ossibus plene & igni admote significet. Caput.xxiiij.

Et factum est verbum domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima mensis, dicens. Fili hominis, scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex Babylonis aduersum Jerusalem hodie. Et dices per prouerbiũ ad domũ irritatricem parabolã, & loqueris ad eos: Hec dicit dñs deus. Pone ollam: pone inquam & mitte in eã aquam. Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plena. Pinguissimum pecus assume, compone quoq; strues ossium sub ea: efferbuit coctio eius, & discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus. Ve ciuitati sanguinum olle cuius rubigo in ea est: & rubigo eius non exiuit de ea: per partes & per partes suas eĳce eam, non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est, super limpissimam petrã effu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit illū:nō effudit illū sup terrā,vt possit opiri puluere. Ut superinducerē indignationē meā,& vindicta vlciscerer:dedi sanguinē eius sup petrā limpidissimā,ne operiret. Propterea hec dicit dñs deus. Ue ciuitati sanguinū,cuius ego grandē faciā pyram. Cōgere ossa que igne succendā.cōsumentur carnes,& cōquoquet vniuersa cōpositio,& ossa tabescent. Pone quoq; eā sup prunas vacuā,vt incalescat & liquefiat es eius:& cōflet in medio eius ingnamentū eius,& cōsumatur rubigo eius. Multo labore sudatū est,& nō exiuit de ea nimia rubigo eius,neq; p ignē. Immūditia tua execrabilis:q; mūdare te volui,& nō es mūdata:a sordib⁹ tuis sed nec mūdaberis pri⁹,donec quiescere faciā indignationē meā in te. Ego dñs locut⁹ sum. Uenit,& faciā:nō trāseā,nec parcam,nec placabor:iuxta vias tuas,& iuxta adinuentiones tuas iudicabo te,dicit dñs. Et factū est verbū dñi ad me,dicēs. Fili hois,ecce ego tollo a te desyderabile oculoꝝ tuorū in plaga:& nō plāges,neq; plorabis,neq; fluent lachryme tue. Ingemisce tacēs,mortuorū luctū nō facies:corona tua circūligata sit tibi,& calceamēta tua erūt i pedib⁹ tuis, nec amictu oris velabis,nec cibos lugētiū comedes. Locutus sum ergo ad populū mane,& mortua est vxor mea vespere:feciq; mane sicut pceperat mihi. Et dixit ad me popul⁹. Quare nō indicas nobis qd ista significent q̄ tu facis? Et dixi ad eos. Sermo dñi fact⁹ est ad me,dicēs. Loquere domui Israel: Hec dicit dñs deus. Ecce ego polluā sanctuariū meū,superbiā imperij vri,& desyderabile oculoꝝ vestroꝝ, & supquo paueat aia vestra:& filij vestri & filie vestre quas reliqstis,gladio cadēt. Et facietis sicut feci. Oris amictu nō velabitis,& cibos lugentiū nō comedetis. coronas habebitis in capitib⁹ vestris,& calceamēta in pedib⁹:nō plāgetis neq; flebitis,sed tabescetis in iniquitatibus vestris,& vnus quisq; gemet ad fratrē suū. Eritq; Ezechiel vobis in portentū:iuxta oīa q̄ fecit,facietis cū venerit istud:& scietis q; ego dñs deus. Et tu fili hois,ecce in die qua tollā ab eis fortitudinē eorū,& gaudiū dignitatis,& desyderiū oculorum eorū super quo requiescūt a le eorū,filios & filias eoꝝ:in die illa cū venerit fugiens ad te,vt annūtiet tibi:in die illa aperietur os tuum cum eo qui fugit,& loqueris,& nō silebis vltra,eris q; eis in portentum,& scietis quia ego dominus.

¶ Capituli Summarium. Israelis afflicti subsannatoribus vltio decernitur. Caput.xxv.

Et factus est sermo dñi ad me dicēs. Fili hois, pone faciē tuā ptra filios Ammō:& pphetabis de eis. Et dices filijs Ammō. Audite vbū dñi dei: Hec dicit dñs deus. Pro eo q̄ diristi euge euge sup sanctuariū meū,q; pollutū est:& sup terrā isrl q̄a desolata est:& sup domū Juda,q̄ ducti sunt i captiuitatē: idcirco ecce ego tradā te filijs oriētalib⁹ in hereditatē,& collocabūt caulas suas in te,& ponēt in te tentoria sua:ipsi comedēt fruges tuas,& ipsi bibēt lac tuū. Daboq; Rabbath in habitaculū camelorū,& filios Ammon in cubile pecoꝝ: & scietis q; ego dñs. Qr hec dicit dñs deus. Pro eo q̄ plausisti manu,& pcussisti pede,& gauisa es ex toto affectu sup terrā Israel:idcirco ecce ego extēdā manū meā sup te,& tradā te in direptionē gētiū,& interficiā te de pplis:& perdā de terris,& cōterā:& scies q; ego dñs. Hec dicit dñs deus. Pro eo q̄ dixerūt Moab & Seir. Ecce sicut oēs gentes,dom⁹ Juda:idcirco ecce ego aperiā humerū Moab de ciuitatibus,de ciuitatib⁹ inḡ ei⁹,& de finib⁹ ei⁹ inclytas terre Bethiesimoth,& Beelmeō,& Cariathaim,filijs orientis cū filijs Ammō,& dabo eā in hereditatē:vt nō sit vltra memoria filioꝝ Ammō i gētib⁹. Et i Moab faciā iudicia:& scient q; ego dñs. Hec dicit dñs deus. Pro eo q̄ fecit Idumea vltionē,vt se vindicaret de filijs Juda,peccauitq; delinquēs & vindictā expetiuit de eis:idcirco hec dicit dñs deus. Extendā manū meā sup Idumeā,& auferā de ea hoiem & iumentū,& faciā eā desertā ab austro:& q; sunt in Dedan,gladio cadent. Et dabo vltionē meā sup Idumeā p manū populi mei Israel:& faciēt in Edom iuxta irā meā & furorē meū:& scient vindictā meā,dicit dñs deus. Hec dicit dñs deus. Pro eo q̄ fecerūt Palesthini in vindictā,& vlti se sunt toto aio interficiētes & implētes inimicitias veteres: propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego extēdā manū meā sup Palesthinos, & interficiā interfectores,& perdā reliquias maritime regionis:faciamq; in eis vltiones magnas arguens in furore:et scient q; ego dñs,cū dedero vindictam meam super eos.

¶ L.S. Tyri inclite vbis denuntiat interitus. Cap.xxvj.

Et factū est in vndecimo anno,prima mēsis,fact⁹ est sermo dñi ad me,dicēs. Fili hois,pro q̄ dixit Tyrus de Jerusalē,Euge,confracte sunt porte pplorū,conuersa est ad me:amplior,delerta est propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego sup te Tyre,& ascēdere faciā ad te gētes multas,sicut ascēdit mare fluctuās. Et dissipabūt muros Tyri,& destruēt turres eius:& radā puluerē eius de ea,& dabo eā in limpidissimā petrā. Siccatio sagenarum erit in medio maris,q; ego locutus sum,ait dñs deus:& erit i direptionē gētib⁹. Filie quoq; eius q̄ sunt in agro, gladio interficient:& scient q; ego dñs. Qr hec dicit dñs deus. Ecce ego adducā ad Tyrū Nabuchodonosor regē Babylonis ab aquilone regē regū,cū equis & curribus,& equitibus & cetu,pplo q; magno. Filias tuas q̄ sunt i agro,gladio interficiet:& circūdabit te munitionib⁹,& cōportabit aggerem in gyro:& elevabit contra te clypeū. Et vineas & arietes tēperabit in muros tuos,& turres tuas destruet in armatura sua. Inundatione equorū eius operiet te puluis eorum:a sonitu equitū & rotarū & curruū mouebunt muri tui,cū ingressus fuerit portas tuas q̄si p introitū vrbis dissipate. Ungulis equorū suorū conculcabit oēs plateas tuas: pplm tuū gladio cedet,& statue tue nobiles in terrā corruent. Uastabunt opes tuas:diripiēt negotiatiōes tuas. Et destruēt muros tuos,& domos tuas pclaras subuertēt:& lapides tuos,& ligna tua & puluerē tuū in medio aquarū ponēt. Et quiescere faciā multitudinē canticorū tuorū,& sonit⁹ cithararū tuarū nō audietur amplius. Et dabo te in limpidissimā petram, siccatio sagenarū eris:nec edificaberis vltra:quia ego dñs locutus sum,ait dñs deus. Hec dicit dñs deus Tyro. Nūquid nō a sonitu ruine tue & gemitu interfectorū tuorū cum occisi fuerint,in medio tui cōmouebunt insule,& descēdēt de sedibus suis oēs principes maris:& auferēt eruuias suas,& vestimēta sua varia abijcient,& induent stupore,in terra sedebūt,& attoniti sup repētino casu tuo admirabunt:& assumētes sup te lamentū,dicent tibi. Quō periisti q̄ habitas in mari,vrbs inclyta que fuisti fortis in mari cū habitatorib⁹ tuis,quos formidabāt vniuersi:Nūc stupebūt naues in die panoris tui:& turbabunt insule in mari,eo q̄ nullus egrediatur ex te:Qr hec dicit dñs deus. Cū dedero te vrbē desolatā sicut ciuitates q̄ nō habitant:& adduxero sup te abyssum,& operuerint te aque multe:& detraxero te cū his q descendunt in lacū ad populū sempiternū,& collocauero te in terra nouissima sicut solitudines veteres cū his q deducuntur in lacū,vt nō habiteris,porro cū dedero gloriā in terra viuentium:in nihilum redigā te,& non eris,& requisita nō inuenieris vltra in sempiternum,dicit dominus deus.

¶ Capitulū Summarium. Opulentissime vrbis Tyri excidium deploratur. Caput.xxvij.

Et factū est verbū dñi ad me,dicēs. Tu ergo fili hois,assume sup Tyrū lamētū:& dices Tyro, q̄ habitat i introitu maris,negotiatiōi pplorū ad insulas multas: Hec dicit dñs deus. O Tyre tu dixisti. Perfecti decoris ego sum,& in corde maris sita. Finitimi tui q̄ te edificauerūt,impleuerūt decorē tuū:abietibus de Sanir extruxerūt te cū oībus tabulatis maris:cedrū de Libano tulerunt,vt facerēt tibi malū:quercus de Basan dolauerūt in remos tuos:& trāstra tua fecerūt tibi ex ebore Indico,& ptoriola de insulis Italie. Byssus varia de Egypto texta est tibi i velū,vt poneret i malo:hyacinth⁹ & purpura de insulis Elisa facta sunt opimētū tuū. Habitatores Sidonis & Aradij fuerūt remiges tui:sapientes mi Tyre facti sūt gubernatores tui. Senes Gibli & prudētes ei⁹ habuerūt nautas ad ministeriū varie supellectilis tuorū nautes maris

ues maris ⁊ naute earū fuerunt in ppło negotiationis tue. Perse, ⁊ Lydi ⁊ Libyes erāt in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeū ⁊ galeam suspenderūt in te ꝓ ornatu tuo. Filij Aradij cū exercitu tuo erāt sup muros tuos in circuitu: ⁊ ⁊ Pigmei q erāt in turribꝰ tuis, pharetras suas suspenderūt in muris tuis per gyrū: ipsi cōpleuerūt pulchritudinem tuā. Charthaginenses negotiatores tui, a multitudine cunctarū diuitiarū: argēto, ferro, stanno, plūboq; repleuerunt nūdinas tuas. Grecia, ⁊ Thubal, ⁊ ℳosoch, ipsi institores tui: mācipia, ⁊ vasa erea adduxerunt ppło tuo. De domo Thogorme, equos, ⁊ equites, ⁊ mulos adduxerūt ad forū tuum. Filij Dedan negotiatores tui: insule multe negotiatio manus tue: dētes eburneos ⁊ hebeninos cōmutauerūt in pretio tuo. Syrus negotiator tuꝰ ꝓpter multitudinē operū tuorū, guttā ⁊ purpurā, ⁊ scutulata, ⁊ byssum, ⁊ sericū, et chodchod ꝓposuerūt in mercatu tuo. Juda ⁊ terra Jsrael ipsi institores tui in frumēto primo: balsamon, ⁊ mel, oleū, ⁊ resinā proposuerūt in nundinis tuis. Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diuersarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi. Dan, ⁊ Grecia, ⁊ ℳosel in nūdinis tuis ꝓposuerunt ferrū fabrefactū, stacten: ⁊ calamꝰ in negotiatiōe tua. Dedā institores tui in tapetibus ad sedendum. Arabia ⁊ vniuersi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tue: cū agnis, et arietibꝰ, ⁊ hedis venerūt ad te, negotiatores tui. Uenditores Saba ⁊ Reema ipsi negotiatores tui: cū vniuersis primis aromatibus, ⁊ lapide pretioso ⁊ auro qō ꝓposuerūt in mercatu tuo. Haran, ⁊ Chenne, ⁊ Eden negotiatores tui Saba: Assur et Chelmad venditores tui. Jpsi negotiatores tui, multifariā, in involucris byacinthi, ⁊ polymitorum, gazarūq; ptiosarū obuolute ⁊ astricte erāt funibꝰ: cedros quoq; habebāt in negotiationibꝰ tuis. Naues maris principes tui in negotiatione tua: et repleta es, ⁊ glorificata nimis in corde maris. In aqs multis adduxerunt te remiges tui: vētus auster cōtriuit te in corde maris. Diuitie tue, et thesauri tui, ⁊ multiplex instrumentū tuum, naute tui, ⁊ gubernatores tui q tenebāt supellectilē tuā, ⁊ populo tuo prerāt: viri quoq; bellatores tui q erāt ī te, cū vniuersa multitudine tua q̄ est in medio tui: cadēt ī corde maris in die ruine tue. Al sonitu clamoris gubernatorū tuorū cōturbabunt classes, ⁊ descēdēt de nauibꝰ suis oēs q tenebāt remū: naute ⁊ vniuersi gubernatores maris in terra stabunt, et eiulabunt sup te voce magna, ⁊ clamabūt amare: ⁊ superiacient puluerē capitibꝰ suis, ⁊ cinere cōspergētur. Et radēt sup te calutiū, ⁊ accingētur cilitijs: ⁊ ploрabūt te in amaritudine aie ploratu amarissimo. Et assumēt sup te carmē lugubre, ⁊ plangēt te. Que est vt Tyrus, q̄ obmutuit in medio maris? Que in eritu negotiationū tuarū de mari implesti populos multos: in multitudine diuitiarū tuarū, ⁊ populorū tuorū ditasti reges terre: Nūc cōtrita es a mari, in pfundis aquarū: opes tue, ⁊ ois multitudo tua q̄ erat in medio tui, ceciderūt. Uniuersi habitatores insularū obstupuerūt sup te: ⁊ reges earū omnes tēpestate percussi mutauerūt vultū. Negotiatores populorum sibilauerunt super te: ad nihilū deducta es, ⁊ non eris vsq; in perpetuum.

¶ Capituli Summarium. Uaticinium contra superbum principem Tyri ⁊ contra Sydonem. Caput.xxviij.

Et factus est sermo dñi ad me, dicens. Fili hois dic principi Tyri: Hec dicit dñs deꝰ. Eo q̄ eleuatū est cor tuū, ⁊ dixisti. Deꝰ ego sum, ⁊ in cathedra dei sedi ī corde maris: cū sis hōꝰ nō deꝰ: ⁊ dedisti cor tuū quasi cor dei. Ecce sapiētior es tu Daniele: omne secretū nō est absconditū a te. In sapiētia tua ⁊ prudentia tua fecisti tibi fortitudinē: ⁊ acquisisti aurū ⁊ argentum in thesauris tuis. In multitudine sapiētie tue, ⁊ in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinē: ⁊ eleuatū est cor tuū in robore tuo. Propterea hec dicit dñs deus, Eo qō eleuatum est cor tuū quasi cor dei: idcirco ecce ego adducā super te alienos robustissimos gentium: ⁊ nudabūt gladios suos super pulchritudinē sapiētie tue, ⁊ polluēt decorē tuū. Interficiēt ⁊ detrahēt te: ⁊ morieris in interitu occisorū in corde maris. Nūquid dices loqueris. Deꝰ ego sum, coram interficientibꝰ te, cū sis homo ⁊ nō deꝰ, in manu occidentium tē: ℳorte circūcisoꝝ morieris in manu alienoꝝ: q̄ ego locutus sum, ait dñs deꝰ. Et factꝰ est sermo dñi ad me, dicēs, Fili hois, leua plāctū sup regē Tyri: ⁊ dices ei: Hec dicit dñs deus, Tu signaculū similitudinis plenꝰ sapiētia, ⁊ pfectꝰ decore. In delitijs paradisi dei fuisti: omis lapis ptiosus operimentū tuū: sardius topazi, ⁊ iaspis, chrysolithꝰ, ⁊ onyx, ⁊ beryllus, sapphirus, ⁊ carbūculus, ⁊ smaragdus: aurum opus decoris tui, ⁊ foramina tua, in die qua cōditus es preparata sunt. Tu cherub extētus ⁊ ptegēs, ⁊ posui te in mōte sancto dei, in medio lapidū ignitoꝝ ambulasti. Perfectꝰ in vijs tuis a die conditionis tue: donec inuenta est iniqtas in te. In multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniqtate, ⁊ peccasti: ⁊ eieci te de monte dei, et perdidi te o cherub, ptegēs de medio lapidū ignitoꝝ. Et eleuatū est cor tuū in decore tuo: pdidisti sapiētiā tuā in decore tuo, in terrā pieci te: ante faciē regū dedi te, vt cernerent te. In multitudine iniquitatū tuarū, ⁊ iniquitate negotiationis tue polluisti sanctificationē tuā: pducā ergo ignē de medio tui q̄ comedat te, ⁊ dabo te ī cinerē sup terrā in ℨspectu oīm vidētiū te. Oēs q̄ nouerint te ī gētibꝰ, obstupescēt sup te: nihili factus es, ⁊ nō eris in ppetuū. Et factus est sermo dñi ad me, dicēs, Fili hois, pone faciē tuā cōtra Sidonē: ⁊ prophetabis de ea, ⁊ dices, Hec dicit dñs deꝰ, Ecce ego ad te Sidon ⁊ glorificabor in medio tui: ⁊ sciēt q̄ ego dñs cum fecero in ea iudicia, ⁊ sanctificatus fuero in ea. Et immittā ei pestilētiā ⁊ sanguinē in plateis eius ⁊ corruēt interfecti in medio eius gladio p circūitū: ⁊ sciēt q̄ ego dñs. Et nō erit vltra domui Jsrl offendiculū amaritudinis, ⁊ spina dolorē inferens vndiq; p circūitū eorū q̄ aduersant eis: ⁊ scient q̄ ego dñs deꝰ. Hec dicit dñs deꝰ. Qñ cōgregauero domū Jsrl de populis in quibꝰ dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibꝰ, et habitabunt in terra sua quam dedi seruo meo Jacob. Et habitabunt in ea secure: ⁊ edificabunt domos, ⁊ plantabunt vineas, ⁊ habitābūt cōfidenter, cum fecero iudicia in omnibꝰ qui aduersantur eis per circuitum: ⁊ scient quia ego dominus eorum.

¶ L.S. Prophetia contra Egyptum. Caput.xxix.

In anno decimo, decimo mense, duodecima die mēsis: factū est vbū dñi ad me, dicens, Fili hois pone faciē tuā cōtra Pharaonē regē Egypti ⁊ ꝓphetabis de eo, ⁊ de Egypto vniuersa. Loqre, ⁊ dices, Hec dicit dñs deus, Ecce ego ad te Pharaon rex Egypti draco magne, q̄ cubas in medio fluminum tuorū: ⁊ dicis, Meꝰ est fluuiꝰ, ⁊ ego feci memetipsum. Et ponā frenū in maxillis tuis: ⁊ agglutinabo pisces fluminū tuorū squamis tuis: ⁊ extrahā te de medio fluminū tuorū, ⁊ vniuersi pisces tui squamis tuis adherebūt. Et pijciā te in desertū, ⁊ oēs pisces fluminis tui: sup faciē terre cades, nō colligeris, neq; ꝙgregaberis: bestijs terre, ⁊ volatilibꝰ celi dedi te ad deuorādū. Et sciēt oēs habitatores Egypti q̄ ego dñs: ꝓ eo qō fuisti baculus arūdineꝰ domui Jsrael. Qñ apprehēderūt te manu, ⁊ cōfractus es, ⁊ lacerasti omnē humerū eorū: ⁊ innitētibꝰ eis sup te cōminutꝰ es, ⁊ dissolusti oēs renes eorū. Propterea hec dicit dñs deꝰ, Ecce ego adducā sup te gladiū: ⁊ interficiā de te hoiem ⁊ iumentū. Et erit terra Egypti in desertū ⁊ in solitudinē: ⁊ sciēt q̄ ego dñs: ꝓ eo qō dixerit, Fluuiꝰ meꝰ est, ⁊ ego feci eū. Idcirco ecce ego ad te, ⁊ ad flumina tua: dabo q; terrā Egypti in solitudines gladio dissipatā a turre Syenes, vsq; ad terminos Ethiopie. Nō pertransibit eā pes hois, neq; pes iumēti gradietur in ea: ⁊ nō habitabit̄ quadraginta annis. Dabo q; terrā Egypti desertā in medio terrarū desertarū, ⁊ ciuitates eius in medio vrbiū subuersarū, ⁊ erūt desolate q̄draginta annis: ⁊ dispergā Egyptios in nationes, ⁊ vētilabo eos in terras. Quia hec dicit dñs deꝰ, Post finē q̄draginta annoꝝ cōgregabo Egyptū de pplis in qbꝰ dispersi fuerāt. Et reducā captiuitatē Egypti, ⁊ collocabo eos ī terra Pathathures, in

terra natiuitatis sue: & erũt ibi in regnũ humile. Inter cetera regna erit humillima, & nõ eleuabit̃ vltra sup nationes, & imminuã eos ne imperẽt gẽtib⁹. Neq; erunt vltra domui Israel in cõfidentia, docẽtes iniquitatẽ, vt fugiant & sequãtur eos: & sciẽt q; ego dñs deus. Et factũ est in vicesimo & septimo anno, in primo, in vna mensis: factũ est verbũ dñi ad me, dicẽs, Fili hois, Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitũ suũ seruitute magna aduersus Tyrum: omne caput decaluatum, & omnis humerus depilatus est: & merces nõ est reddita ei, neq; exercitui eius de Tyro, pro seruitute qua seruiuit mihi aduersus eã. Propterea hec dicit dominus deus, Ecce ego dabo Nabuchodonosor regẽ Babylonis in terra Egypti: & accipiet multitudinẽ eius, & depꝺabit̃ manubias eius, & diripiet spolia eius, & erit merces exercitui illi⁹. Et operi quo seruiuit aduersus eã, dedi ei terrã Egypti: p eo q; labor: anerunt mihi ait dñs de⁹. In die illo pullulabit cornu domui Israel, & tibi dabo apertum os in medio eorum: & scient qua ego dominus.

¶ C.S. Deplorat exterminiũ Egypti & Ethiopie. C.xxx.

ET factũ est verbũ dñi ad me, dicẽs, Fili hois, ppheta & dic, Hec dicit dñs de⁹. Ululate, ve diei: q; iuxta est dies, & appropinq̃bit dies dñi: dies nubis, tẽpus gẽtũ erit. Et veniet gladi⁹ in Egyptũ: & erit pauor in Ethiopia, cum ceciderint vulnerati in Egypto, & ablata fuerit multitudo illius, & destructa fundamẽta eius. Ethiopia, & Lybia, & Lydi, & oẽ dereliquum vulgus & Chub, & filij terre federis: cũ eis gladio cadent. Hec dicit dñs de⁹. Et corruẽt fulciẽtes Egyptũ, & destruetur superbia imperij ei⁹: a turre Syenes gladio cadẽt in ea, ait dñs de⁹ exercituũ. & dissipabunt̃ i medio terrarũ desolatarũ, & vrbes ei⁹ i medio ciuitatũ desertarũ erũt & sciẽt q; ego dñs, cũ dedero ignẽ i Egypto, & attriti fuerint oẽs auxiliatores eius. In die illa egredient̃ nũtij a facie mea i trieribus ad terrẽdã Ethiopie cõfidẽtiã, & erit pauor i eis i die Egypti: q; absq; dubio veniet. Hec dicit dñs de⁹, Et cessare faciã multitudinẽ Egypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. Ipse & pplꝰ ei⁹ cũ eo fortissimi gẽtiũ adducentur ad dispdẽdã terrã & euaginabũt gladios suos sup Egyptũ, & implebunt terrã interfectis. Et faciã alueos fluminũ aridos & tradã terrã in man⁹ pessimor: & dissipabo terrã, & plenitudinẽ eius in manu alienorũ. ego dñs locutus sum. Hec dicit dñs de⁹. Et disperdã simulachra, & cessare faciã idola de Memphis: & dux de terra Egyptinõ erit amplius: & dabo terrorẽ i terra Egypti. Et disperdã terrã Phathures, & dabo ignẽ in Taphnis, & faciã iudicia in Alexãdria. Et effundã indignationẽ meã super Pelusium robur Egypti, & interficiã multitudinẽ Alexãdrie. Et dabo ignẽ in Egypto: quasi pturiẽs dolebit Pelusium, & Alexãdria erit dissipata, & in Memphis angustie quotidiane. Iuuenes Heliopoleos, & Bubasti gladio cadẽt, & ipe captiue ducẽtur. Et in Taphnus nigrescet dies, cũ cõtriuero ibi sceptra Egypti, & defecerit in ea superbia potẽtie eius: ipsam nubes operiet, filie aũt ei⁹ i captiuitatẽ ducent̃. Et iudicia faciã in Egypto: & sciẽt q; ego dñs. Et factũ est i vndecimo anno, i primo mẽse, in septima mẽsis, factũ est verbũ dñi ad me, dicẽs. Fili hois, brachiũ Pharaonis regis Egypti cõfregi: & ecce nõ est obuolutũ, vt restitueret̃ ei sanitas, vt ligaret̃ pannis, et fascirẽt linteolis, & recepto robore posset tenere gladiũ. Propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego ad Pharaonẽ regẽ Egypti: & cõminuã brachiũ ei⁹ forte, & cõfractũ: & deiciã gladiũ de manu ei⁹. Et dispergã Egyptũ i gẽtib⁹, & vẽtilabo eos in terris. Et cõfortabo brachia regis Babylonis, daboq; gladiũ meum in manu eius: & confringã brachia Pharaonis, & gemẽt gemitibus interfecti coꝝ facie eius. Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis cõcidẽt: & scient q; ego dñs, cũ dedero gladiũ meum in manu regis Babylonis, & extenderit eũ super terram Egypti. Et dispergam Egyptum in nationes, & ventilabo eos in terras: & scient quia ego dominus.

¶ Capituli Summarium. Et Assur sublimis deiect⁹ est, ita Pharao Egypti humiliandus erat. Cap. xxxj.

ET factũ est in anno vndecimo, tertio mẽse, vna mẽsis, factũ est verbũ dñi ad me, dicens. Fili hois dic Pharaoni regi Egypti, & pplo ei⁹. Cui similis factus es in magnitudine tua? Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis, & frõdib⁹ nemorosus, excelsusq; altitudine, & inter cõdẽsas frondes eleuatũ est cacumẽ ei⁹. Eque nutrierũt illũ, abyssus exaltauit illũ: flumina eius manabãt in circũitu radicũ eius, & riuos suos emittebãt ad vniuersa ligna regionis. Propterea eleuata est altitudo ei⁹ sup oia ligna regionis: & multiplicata sunt arbusta eius, & eleuati sunt rami ei⁹ pre aquis multis. Cũq; extẽdisset vmbrã suam, in ramis ei⁹ fecerũt nidos oia volatilia celi, & sub frondib⁹ ei⁹ genuerũt oẽs bestie saltuũ, & sub vmbraculo illius habitabat cet⁹ gẽtũ plurimarũ. Erat q; pulcherrim⁹ in magnitudie sua, & i dilatatiõe arbustorũ suor: erat enim radix illi⁹ iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei, abietes nõ adequauerũt summitatẽ eius, & platani nõ fuerũt eque frondib⁹ illius: omne lignũ paradisi dei nõ est assimilatũ illi, & pulchritudini ei⁹, quũ speciosum feci eũ, & multis cõdẽsis q; frondib⁹: & emulata sunt eum oia ligna voluptatis: que erãt in paradiso dei. Propterea hec dicit dñs de⁹. Pro eo q; sublimatus est in altitudine, & dedit summitatẽ suã virẽtẽ atq; gdẽsam, & decuatũ est cor ei⁹ in altitudine sua: tradidi eũ in man⁹ fortissimi gẽtiũ, faciẽs faciet ei iuxta ipietatẽ ei⁹. Eieci eũ, & succidẽt eũ alieni & crudelissimi nationũ, & proiẽt eũ: sup montes, & in cũctis cõuallibus corruẽt rami ei⁹, & confringentur arbusta eius in vniuersis rupib⁹ terre, & recedẽt de vmbraculo ei⁹ oẽs pp̃li terre, & relinquẽt eũ. In ruina ei⁹ habitauerũt oia volatilia celi, et in ramis eius fuerũt vniuerse bestie regionis. Quã ob rẽ non elenabuntur in altitudine sua oia ligna aquax, nec ponẽt sublimitatẽ suã inter nemorosa atq; frondosa, nec stabũt in sublimitate sua oia q̃ irrigãtur aquis: quia omnes traditi sunt in mortẽ ad terrã vltimã in medio filior: hoim ad eos q; descẽdũt in lacũ. Hec dicit dominus de⁹. In die q̃ descẽdit ad inferos induxi luctũ, operui eũ abyssor: & phibui flumina eius, & coercui aquas multas: cõtristatus est super eũ Liban⁹, & oia ligna agri defecta sunt. A sonitu ruine ei⁹ cõmoui gẽtes, cũ deducerẽ eum ad infernũ cũ his q descẽdebãt i lacũ: & cõsolata sunt in terra infima oia ligna voluptatis egregia atq; pclara i Libano, vniuersa q̃ irrigant aqs. Nã & ipsi cũ eo descẽdũt ad infernũ ad interfectos gladio: & brachiũ vniuscuiusq; sedebit sub vmbraculo ei⁹ in medio nationũ ei⁹. Cui assimilat⁹ es o inclyte atq; sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cũ lignis voluptatis ad terrã vltimã: in medio incircumcisorũ dormies, cum eis qui interfecti sunt gladio. ipse est Pharao, & omnis multitudo eius: dicit dñs deus.

¶ C.S. Multi obstupuerũt ruinã Pharaonis. Ca. xxxij.

ET factũ est, duodecimo anno, in mẽse duodecimo, in vna mensis, factũ est verbũ dñi ad me, dicens. Fili hois, assume lamẽtũ sup Pharaonẽ regẽ Egypti, & dices ad eũ, Leoni gẽtiũ assimilat⁹ es, & draconi qui est in mari: & ventilabas cornu in fluminib⁹ tuis, & cõturbabas aq̃s pedibus tuis, & cõculcabas flumina eor. Propterea hec dicit dñs de⁹. Expandã super te rete meũ in multitudine pplorũ multorũ, & extrahã te in sagena mea. Et pjiciam te in terrã sup faciẽ agri abjiciam te: habitare faciã sup te oia volatilia celi, & saturabo de te bestias vniuerse terre. Et dabo carnes tuas sup montes, et implebo colles tuos sanie tua. Et irrigabo terrã setore sanguinis tui super montes, & valles implebũtur ex te. Et operiã cũ extinctus fueris, celos: & nigrescere faciã stellas eius: solẽ nube tegã, & luna nõ dabit lumen suũ. Oia luminaria celi merere faciaz super te: et dabo tenebras super terram tuam, dicit dñs de⁹. Et irritabo cor populorũ multorum, cũ indurero cõtritionẽ tuã in gẽtibus sup terras q̃s nescis. Et stupescere faciã sup te populos multos, et reges eorum horrore nimio formidabũt sup te cũ volare cepent gladi⁹

meus

meus super facies eoꝝ: & obstupescēt repēte singuli pro anima sua in die ruine tue. Quia hec dicit dñs deus. Gladius regis Babylonis veniet tibi, in gladijs fortiū deijcia multitudinē tuam, inexpugnabiles oēs gētes hec: & vastabunt superbiā Egypti, & dissipabit multitudo eius. Et perdā oia iumēta eius, que erāt super aquas plurimas: & nō cōturbabit eas pes hois vltra, neq; vngula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddā aquas eorū, & flumina eorum quasi oleū adducā, ait dñs deus, cū dedero terrā Egypti desolatā. Deserēt aūt terra a plenitudine sua, qñ percussero oēs habitores eius: & scient q; ego dñs. Planctus est, et plangent eū: filie gentiū plangent eū, super Egyptū, & super multitudinē eius plangēt eū, ait dñs deus. Et factū est in duodecimo anno, in quintadecima mēsis, factum est verbū dñi ad me, dicēs. Fili hominis, cane carmen lugubre sup multitudinē Egypti: & detrahe eā ipsam, & filias gentium robustarum ad terrā vltimā cū bis qui descēdūt in lacū. Quo pulchrior es? Descēde, & dormi cū incircūcisis. In medio interfectorū gladio cadēt: gladius dat⁹ est: attraxerunt eā, oēs populi eius. Loquētur ei potētissimi robustorū de medio inferni, qui cū auxiliatoribus ei⁹ descēderūt, & dormierunt incircūcisi interfecti; gladio. Ibi Assur, & oīs multitudo ei⁹ in circuitu illius sepulchra eius: omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio. Quorum data sunt sepulchra in nouissimis laci: & facta est multitudo eius per gyrū sepulchri ei⁹, vniuersi interfecti cadētes; gladio, qui dederant quondā formidinē suā in terra viuentiū. Ibi elā, & oīs multitudo ei⁹ per gyrū sepulchri illi⁹. oēs hi interfecti, ruētes; gladio, qui descēderūt incircūcisi ad terrā vltimā: q posuerunt terroꝛē suū in terra viuētiū, & portauerūt ignominiam suā cū bis qui descēderūt in lacū. In medio interfectorū posuerūt cubile ei⁹ in vniuersis ppl'is ei⁹: in circuitu ei⁹ sepulchrū illi⁹. oēs hi icircūcisi interfecti; gladio dederūt em̄ terroꝛē suū in terra viuentiū, & portauerūt ignominiā suā cū bis qui descendūt in lacū, in medio interfectorū positi sunt. Ibi Idoloch: & Thubal, & oīs multitudo eius in circuitu eius sepulchra illi⁹. oēs hi incircūcisi interfecti; & cadētes gladio: q; dederūt formidinē suā in terra viuentiū. Et non dormiēt cū fortib⁹, cadētibus q; & incircūcisis qui descēderunt ad infernū cum armis suis: & posuerunt gladios suos sub capitib⁹ suis, & fuerunt iniqtates eoꝝ in ossib⁹ eorū: q; terroꝛ fortiū facti sunt in terra viuentium. Et tu ergo in medio incircūcisorū cōtereris, & dormies cum interfectis gladio. Ibi Idumea, & reges ei⁹, & oēs duces eius, q; dati sunt cū exercitu suo cū interfectis gladio: & qui cum incircūcisis dormierūt, & cū bis qui descendunt in lacum. Ibi principes aquilonis oēs, & vniuersi venatores: qui deducti sunt cum interfectis, pauentes, & in sua fortitudine cōfusi: q; dormierūt incircūcisi cū interfectis gladio, & portauerūt cōfusionē suā cū bis qui descēdūt in lacū. Vidit eos Pharao, & cōsolatus est sup vniuersa multitudine sua, q̄ interfecta est gladio, Pharao & oīs exercit⁹ ei⁹, ait dñs deus: q; dedi terroꝛē suū in terra viuētiū, & dormiuit in medio incircūcisorū cū interfectis gladio Pharao & oīs m̄titudo ei⁹: ait dñs deus.

¶ Capituli Summarium. Cupit dñs vt impius reuersus a malo, viuat. Caput. xxxiij.

ET factū est verbū dñi ad me, dicēs. Fili hois, loquere ad filios ppli tui, & dices ad eos. Terra cū induxero sup eā gladiū, & tulerit ppl's terre virū vnū de nouissimis suis, & cōstituerit eū sup se speculatorē: & ille viderit gladiū venientē sup terrā, & cecinerit buccina, & admōnuerit ppl'o: audiēs aūt quisq; ille, est sonitū buccine, & nō se obseruauerit, venerit; gladius & tulerit eū: sanguis ipsi⁹ sup caput ei⁹ erit. Sonū buccine audiuit, & nō se obseruauit, sanguis ei⁹ in ipso erit: si aūt se custodierit, animā suā saluabit. Q; si speculator viderit gladiū venientē, & nō insonuerit buccina: & ppl's se nō custodierit, venerit; gladius, & tulerit de eis animā: ille quidem in iniqtate sua capt⁹ est, sanguinē aūt ei⁹ de manu speculatoris requirā. Et tu fili hois speculatorem dedi te domui Israel: audiēs ergo ex ore meo sermonem, annūtiabis eis ex me. Si me dicēte ad impiū, Impie, morte morieris: non fueris locut⁹ vt se custodiat impi⁹ a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinē aūt ei⁹ de manu tua requiram. Si aūt annūtiāte te ad impiū vt a vijs suis conuertatur, nō fuerit cōuersus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur, porro tu animā tuā liberasti. Tu ergo fili hois, dic ad domū Israel. Sic locuti estis, dicētes. Iniquitates nostre, & peccata nostri sup nos sunt, & in ipsis nos tabescim⁹ quomodo ergo viuere poterim⁹? Dic ad eos. Viuo ego, dicit dñs de⁹: nolo mortē impij, sed vt conuertat impi⁹ a via sua, & viuat. Conuertimini cōuertimini a vijs vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel. Tu itaq; fili hois, dic ad filios ppli tui. Justitia iusti non liberabit eū in quacūq; die peccauerit: & impietas impij nō nocebit ei, in quacūq; die cōuersus fuerit ab impietate sua: & iustus nō poterit viuere in iustitia sua in quacūq; die peccauerit. Etiam si dixero iusto q̄ vita viuat, & cōfisus in iustitia sua fecerit iniqtatē: oēs iustitie ei⁹ obliuioni tradent, & in iniqtate sua quā operat⁹ est, in ipsa morietur. Si aūt dixero impio, morte morieris: & egerit penitentiā a peccato suo, feceritq; iudicium & iustitiā, & pignus restituerit ille impius, rapinamq; reddiderit, in mādatis vite ambulauerit, nec fecerit quicq; iniustum: vita viuet & nō morietur. Oia peccata eius q̄ peccauit, nō imputabuntur ei: iudiciū & iustitiā fecit, vita viuet. Et dixerūt filij ppli tui, Nō est equi ponderis via dñi: & ipsorū via iniusta est. Cū em̄ recesserit iustus a iustitia sua, fecerit; iniqtates: morietur in eis. Et cū recesserit impius ab impietate sua, feceritq; iudiciū & iustitiā: viuet in eis. Et dicitis, Nō est recta via dñi. Unūquēq; iuxta vias suas iudicabo de vobis dom⁹ Israel. Et factū est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis trāsmigrationis nostre: venit ad me q̄ fugerat de Jerusalē, dicēs, Vastata est ciuitas. Manus aūt dñi facta fuerat ad me vespere antеq; veniret q; fugeret: aperuitq; os meum donec veniret ad me mane, & aperto ore meo nō silui ampli⁹. Et factū est verbum dñi ad me, dicens, Fili hominis, q̄ habitāt in ruinosis his, sup humū Israel loquētes aiūt, Un⁹ erat Abrahā, & hereditate possedit terrā: nos aūt multi sum⁹, nobis data est terra in possessionē. Idcirco dices ad eos, Hec dicit dñs de⁹. Qui in sanguine comeditis, & oculos vestros leuatis ad immūditias vestras, & sanguinē funditis: nūq̄d terrā hereditate possidebitis? Stetistis in gladijs vr̄is, fecistis abominationes, & vnusquisq; vroꝛē proximi sui polluit: & terram hereditate possidebitis? Hec dices ad eos, Sic dicit dñs de⁹, Viuo ego, q; q in ruinosis habitāt gladio cadēt: & qui in agro est, bestijs tradet ad deuorandū: q; aūt in presidijs & spelūcis sunt, peste morient. Et dabo terrā in solitudinē & in desertū, & deficiet sup̄ba fortitudo eius: & desolabuntur montes Israel, eo q̄ nullus sit q; per eos trāseat. Et scient q; ego dñs, cū dedero terrā eorū desolatā & desertā ppter vniuersas abominatiōes suas quas operati sunt. Et tu fili hominis: filij ppli tui q; loquuntur de te iuxta muros, & in ostijs domorū: & dicūt vn⁹ ad alterū, vir ad proximū suū loquētes. Venite, & audiam⁹ q̄s sit sermo egrediēs a dño. Et veniūt ad te, quasi si ingrediat ppl's, & sedēt coꝝ te ppl's me⁹: & audiūt sermones tuos, & nō faciūt eos: q; in canticum oris sui vertūt illos, & auaritiā suā sequit cor eorū. Et es eis q̄si carmen musicū, q̄ suauī dulciq; sono canitur: & audiūt verba tua, & nō faciūt ea. Et cum venerit quod predictum est (ecce enim venit) tunc scient quia prophetes fuerit inter eos.

¶ Capituli Summarium. De pastoribus qui nō pascunt greges suos. Caput. xxxiiij.

ET factū est verbū dñi ad me, dicēs, Fili hois, p̄pheta de pastorib⁹ Israel: p̄pheta, & dices pastorib⁹, Hec dicit dñs de⁹, Ve pastoribus Israel, q; pascebāt semetipsos, nōne greges a pastorib⁹ pascunt? Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod crassum erat, occidebatis: gregē aūt meū non pascebatis. Q; infirmū fuit nō cōsolidastis, & q; egrotū non sanastis,

A Jerem. xxiij. a.

qó ꝛfractũ est nõ alligastis,ꝛ qó abiectũ est nõ reduxistis,et
B qó perierat nõ quesistis:sed cũ austeritate imperabatis eis, L
ꝛ cũ potẽtia.Et dispersę sunt oues mee,eo qó non esset pa-
stor:ꝛ facte sunt in deuorationẽ omniũ bestiarũ agri, et di-
sperse sunt.Errauerũt greges mei in cunctis montibus,et
in vniuerso colle excelso:ꝛ sup oẽm faciẽ terre dispersi sunt
greges mei,ꝛ non erat q requireret,nõ erat inquam qui re-
C quireret.Propterea pastores audite verbũ dñi,Viuo ego
dicit dñs deꝰ,qꝛ pro eo qó facti sunt greges mei in rapinam,
et oues mee in deuorationem omnium bestiarũ agri,eo qó
non esset pastor(neqꝫ enim quesierunt pastores mei gregem
meũ:sed pascebãt pastores semetipsos,ꝛ greges meos non
pascebant)propterea pastores audite verbũ domini. Hec di
cit dñs deus.Ecce ego ipe sup pastores requirã gregẽ meũ
de manu eorũ,ꝛ cessare eos faciã vt vltra nõ pascãt gregẽ,
nec pascã amplꝰ pastores semetipsos:ꝛ liberabo gregem
meũ de ore eorũ,ꝛ nõ erit vltra eis in escã.Qꝛ hec dicit dñs
D deꝰ.Ecce ego ipe regrã oues meas,ꝛ visitabo eas.Sicut vi
sitat pastor gregẽ suũ in die qñ fuerit in medio ouiũ suarũ
dissipatarũ:sic visitabo oues meas,ꝛ liberabo eas de olbꝰ
locis in quibus dispersę fuerãt in die nubis ꝛ caliginis. Et
educã eas de ppłis,ꝛ cõgregabo eas de terris,ꝛ inducam
eas in terrã suã:ꝛ pascã eas in montibꝰ Israel,in riuis,ꝛ in
cunctis sedibus terre.In pascuis vberrimis pascã eas,ꝛ in
mõtibꝰ excelsis Israel erũt pascua earũ:ibi regescẽt in her
bis virẽtibꝰ,ꝛ in pascuis pinguibus pascẽtur sup mõtes Is
rael.Ego pascã oues meas:ꝛ ego eas accubare faciã,dicit
E dñs deus.Qó perierat requirã:ꝛ qó abiectũ erat reducã:
ꝛ qó cõfractũ fuerat,alligabo ꝛ qó infirmũ fuerat,cõsoli-
dabo:ꝛ qó pingue ꝛ forte ꝛcustodiã:ꝛ pascã illas in iudicio.
Vos aũt greges mei,hec dicit dñs deus, Ecce ego iudico
inter pecus ꝛ pecꝰ,arietũ ꝛ hircorũ. Nõne satis vobis erat
pascua bona depasci:insuper ꝛ reliquias pascuarũ vestra
rum cõculcastis pedibꝰ vestris:ꝛ cũ purissimã aquã bibere
tis,reliquã pedibꝰ vestris turbabatis.Et oues mee his q cõ
culcata pedibꝰ vestris fuerãt,pascebãtur:ꝛ q pedes vestri
turbauerãt,hec bibebãt.Propterea hec dicit dñs deꝰ ad
vos, Ecce, ego ipse iudico inter pecus pingue ꝛ macilẽtũ.
F Pro eo qó lateribꝰ,ꝛ humeris impingebatis,ꝛ cornibꝰ ve
stris vẽtilabatis oia infirma pecora,donec dispergerẽtur fo
ras:saluabo gregẽ meũ,ꝛ nõ erit vltra in rapinã,ꝛ iudica-
bo inter pecus ꝛ pecus.Et suscitabo sup ea pastorẽ vnũ qui
Jo.x.b.j. pascat ea,seruũ meũ Dauid:ipse pascet ea,ꝛ ipse erit eis in
G. pastorẽ.Ego aũt dñs ero eis in deũ:ꝛ seruus meꝰ Dauid
Isa.xl.c. princeps in medio eorũ:ego dñs locutus sum. Et faciã cum
liij.v.b. eis pactũ pacis,ꝛ cessare faciam bestias pessimas de terra:
Daniel. ꝛ qui habitant in deserto,securi dormiẽt in saltibꝰ.Et po-
xi.g. nam eos in circũitu collis mei bñdictionẽ:ꝛ deducã imbrẽ
in tẽpore suo,pluuie bñdictionis erũt.Et dabit lignũ agri
fructũ suũ,ꝛ terra dabit germẽ suũ,ꝛ erũt i terra sua absq
timore:ꝛ sciẽt qꝛ ego dñs,cũ cõtriuero catenas iugi eorum
H ꝛ eruero eos de manu imperãtiũ sibi.Et nõ erũt vltra in ra
pinam gentibꝰ neqꝫ bestie terre deuorabũt eos:sed habita
bunt confidẽter absq vllo terrore.Et suscitabo eis germẽ
nominatum,ꝛ non erunt vltra imminuti fame in terra neqꝫ
portabunt amplius opprobria gentium.Et sciẽt qꝛ ego dñs
Jo.x.b deus eorũ cũ eis,ꝛ ipi populus meus domꝰ Israel:ait dñs
deus.Vos autem greges mei,greges pascue mee homines
estis:et ego dominus deus vester,dicit dominus deus.

¶ L.S.Prophetia cõtra montem Seir. Caput.xxxv.

A Et factus est sermo dñi ad me,dicẽs, Fili hois,
pone faciẽ tuã aduersum montẽ Seir,ꝛ pphe-
tabis de eo,ꝛ dices illi, Hec dicit dñs deꝰ, Ec-
ce ego ad te mõs Seir,ꝛ extẽdã manũ meã sup
te,ꝛ dabo te desolatũ atqꝫ desertũ. Urbes tuas demoliar,
ꝛ tu desertus eris:ꝛ scies qꝛ Ego dñs, Eo qó fueris inimi-
B cus sempiternꝰ,ꝛ cõcluseris filios Israel in manus gladij in
tẽpore afflictionis eorũ,in tpe iniquitatis extremę:propterea vi
uo ego,dicit dñs deꝰ,sanguini tradã te,ꝛ sanguis pse
quet:ꝛ cũ sanguine oderis,sanguis psequet te.Et dabo mõ
tem Seir desolatũ atqꝫ desertũ:ꝛ auferã de eo euntẽ ꝛ rede
untem.Et implebo montes eius occisorũ suorũ:in collibꝰ L
tuis,ꝛ in vallibꝰ tuis,atqꝫ in torrẽtibꝰ interfecti gladio ca-
dẽt.In solitudines sempiternas tradã te,ꝛ ciuitates tue nõ
habitabuntur:ꝛ scietis qꝛ ego dominus deus. Eo qó dice-
ris,Due gẽtes,ꝛ due terre mee erunt,ꝛ hereditate possidebo
eas,cũ dñs esset ibi:propterea viuo ego dicit dñs deꝰ, qꝛ D
faciam iuxta irã tuã,ꝛ fm zelũ tuũ quẽ fecisti odio habens
eos ꝛ notus efficiar per eos cum te iudicauero. Et scies qꝛ
ego dñs audiui vniuersa opprobria tua que locutus es de
montibus Israel,dicẽs Deserti nobis ad deuorandũ da-
tis sunt.Et insurrexistis super me ore vestro,ꝛ derogastis
aduersum me:verba vestra ego audiui. Hec dicit dominꝰ
deus.Letante vniuersa terra,in solitudinẽ te redigã Sicu
ti gauisus es super hereditatem domus Israel,eo quod
fuerit dissipata,sic faciam tibi:dissipatus eris mons Seir
et Idumea omnis:ꝛ scient quia ego dominus deus.

¶ Capituli Summarium.Terra Israel a gentibus vsur
pata restituenda predicitur Judeis. Caput.xxxvj.

A Tu aũt fili hois,ppheta sup montes Israel,ꝛ di
ces.Mõtes Israel,audite vbũ dñi. Hec dicit do
minus deus,Eo qó dixerit inimicus de vobis,
Euge,altitudines sempiterne in hereditatẽ da-
te sunt nobis:propterea vaticinare,ꝛ dic, Hec dicit dñs deꝰ,
Pro eo qó desolati estis ꝛ cõculcati p circũitũ ꝛ facti i be
reditatẽ reliqs gẽtibꝰ,ꝛ ascẽdistis sup labũ lingue ꝛ opprobriũ ppli:propterea mõtes Israel audite verbum dñi dei, Hec
dicit dñs deꝰ mõtibꝰ,ꝛ collibꝰ,torrẽtibꝰ,vallibusqꝫ,ꝛ de- B
sertis parietinis,ꝛ vrbibus derelictis,q̃ depopulate sunt ꝛ
subsannate a reliqs gẽtibꝰ p circũitũ. Propterea hec dicit
dñs deꝰ:Qñ in igne zeli mei locutꝰ sum de reliqs gẽtibꝰ,ꝛ
de idumea vniuersa:q̃ dederũt terrã meã sibi in hereditatẽ
cũ gaudio,ꝛ toto corde,ꝛ ex animo:ꝛ eiecerũt eã,vt vastarent
idcirco vaticinare sup humũ Israel,ꝛ dices mõtibꝰ,ꝛ collibꝰ
ingis,ꝛ vallibꝰ, Hec dicit dñs deꝰ, Ecce ego in zelo meo,ꝛ
i furore meo locutꝰ sum,eo qó cõfusionẽ gẽtiũ sustinueritis. C
Idcirco hec dicit dñs deꝰ,Ego leuaui manũ meã vt gẽtes
que in circũitu vestro sunt ipse ꝛfusionẽ suã portẽt:vos aũt
mõtes Israel ramos vestros germinetis,ꝛ fructũ vestrũ affe-
ratis pplo meo Israel:prope eñ est vt veniat.Quia ecce ego
ad vos,ꝛ conuertar ad vos,ꝛ arabimini,ꝛ accipietis semẽtẽ.
Et multiplicabo in vobis hoies oẽmqꝫ domũ Israel: et ha-
bitabunt ciuitates,ꝛ ruinosa instaurabunt.Et replebo vos
hoibus ꝛ iumẽtis:ꝛ multiplicabunt,ꝛ crescent:ꝛ habitare
vos faciã sicut a principio,bonisqꝫ donabo maiorib⁹ q̃ ha- D
buistis ab initio:ꝛ scietis qꝛ ego dñs.Et adducã super vos
homines pplm meũ Israel,ꝛ hereditate possidebũt te:ꝛ eris ei
in hereditatem,ꝛ nõ addes vltra vt absqꝫ eis sis. Hec dicit
dñs deꝰ,Pro eo qó dicũt de vobis, Deuoratrix hoim es,ꝛ
suffocãs gẽtẽ tuã:propterea hoies nõ cõedes amplius ꝛ gẽtem
tuam nõ necabis vltra,ait dñs deꝰ:nec audita faciam inte
amplius cõfusionẽ gentiũ,ꝛ opprobriũ pplorũ nequaqꝫ por-
tabis,ꝛ gentẽ tuã non amittes amplius ait dñs deꝰ.Et factũ
est verbũ dñi ad me,dicẽ,Fili hois,domꝰ Israel habitauerũt
in humo sua,ꝛ polluerũt eã in viis suis,ꝛ in studijs suis iu-
xta immũditiã mẽstruate facta est via eorũ coram me.Et effu
di indignationẽ meã sup eos p sanguine quẽ fuderũt super
terrã,ꝛ in idolis suis polluerũt eã.ꝛ dispersi eos in gẽtes,ꝛ
vẽtilati sunt in terras:iuxta vias eorũ,ꝛ adinuẽtiones eorũ in
dicaui eos.Et ingressi sunt ad gẽtes qs introierũt,ꝛ polluerũt
nomẽ sanctũ meũ cum diceret de eis,Pplus dñi iste est,ꝛ de
terra ei⁹ egressi sunt.Et peperci noi sancto meo qó pollue-
rat domꝰ Israel i gẽtibꝰ ad qs ingressi sunt.Idcirco dices do
mui Israel, Hec dicit dñs deꝰ.Nõ ppter vos ego faciam do
mus Israel:is ppter nomẽ sanctũ meũ qó polluistis in gẽti-
bus ad quas intrastis.Et sanctificabo nomẽ meũ magnũ,
qó pollutũ est inter gẽtes,qó polluistis i medio earũ:vt sciãt
gẽtes qꝛ ego dñs,ait dñs deꝰ,cũ sanctificatꝰ fuero in
vobis cotã eis.Tollã qppe vos de gentibꝰ,ꝛ congregabo
vos de vniuersis terris,ꝛ adducã vos in terram vestrã.Et

effundam

estunda am, sup vos aquā mūdā, ⁊ mūdabimini ab oīb⁹ inīq-
nametis vestris, ⁊ ab vniuersis idolis vestris mūdabo vos.
Et dabo vobis cor nouū, ⁊ spīm nouū ponā i medio vestri:
⁊ auferā cor lapideū de carne vestra, ⁊ dabo vobis cor car
neū. Et spīm meū ponā i medio vestri: ⁊ faciā vt in ꝑceptis
meis ambuletis: ⁊ iudicia mea custodiatis ⁊ operemini. Et
habitabitis in terra quā dedi ꝓtribus vris: ⁊ eritis mihi in
ꝓplm, ⁊ ego ero vobis in deū. Et saluabo vos ex vniersis
inquametis vris: ⁊ vocabo frumētū, ⁊ multiplicabo illud,
⁊ nō imponā vobis famē. Et multiplicabo fructum ligni, ⁊
genimina agri: vt nō portetis vltra opprobriū famis in gē
tibus. Et recordabimini viarū vestrarū pessimarū, studio-
rūq; nō bonorū: ⁊ displicebūt vobis inīq tates vre ⁊ scelera
vra. Nō ꝓpter vos ego faciā, ait dīns de⁹, notū sit vobis: cō
fundimini ⁊ erubescite sup vijs vris dom⁹ Isrl. Hec dicit
dīns de⁹: In die qua mūdauero vos ex oīb⁹ inīq tatib⁹ ve
stris, ⁊ habitari fecero vrbes, ⁊ instauauero ruinosa: ⁊ ter-
ra deserta fuerit exculta, q̄ quondā erat desolata in oculis
omnis viatoris, dicēt: Terra illa inculta, facta est vt hort⁹
voluptatis: ciuitates deserte, ⁊ destructe atq; fussosse, muni
te sederūt. Et scīēt gētes quecūq; derelicte fuerint in circui-
tu vestro q̄ ego dīns edificaui dissipata, plātauiq; inculta,
ego dīns locutus sum ⁊ fecerim. Hec dicit dīns de⁹, Adhuc
in hoc inueniēt me dom⁹ Isrl, vt faciā eis: Multiplicabo
eos sicut gregē hoim, vt gregē sanctū, vt gregē Jerusalem
in solēnitatib⁹ eius: Sic erunt ciuitates deserte, pleneq; gre
gibus hominum: ⁊ scient quia ego dominus.

¶ Capituli Summarium. Ossa arida viuificata signifi-
cant restaurationē regni Israel. Caput. xxxvij.

Facta est sup me man⁹ dīni, ⁊ eduxit me in spiri-
tu dīni: ⁊ dimisit me i medio cāpi qui erat plen⁹
ossib⁹, ⁊ circūduxit me p ea i gyro: erāt aūt mul-
ta valde sup faciē cāpi, siccaq; vehemēter. Et di
xit ad me, Fili hois, putasne viuēt ossa ista? Et dixi, Dīne
de⁹ tu nosti. Et dixit ad me, Vaticinare de ossibus istis: et
dices eis. Ossa arida audite verbū dīni. Hec dicit dīns de⁹
ossib⁹ his, Ecce ego ītromittā in vos spīm, ⁊ viuetis: ⁊ dabo
sup vos neruos, ⁊ succrescere faciā sup vos carnes, ⁊ super
extendā in vobis cutē: ⁊ dabo vobis spīm, ⁊ viuetis: ⁊ scie-
tis q̄ ego dīns. Et ꝓphetaui sicut ꝑceperat mihi: factus est
aūt sonitus ꝓphetāte me, ⁊ ecce cōmotio: ⁊ accesserunt ossa
ad ossa, vnūq̄q; ad iūcturā suā. Et vidi, ⁊ ecce sup ea ner-
ui, ⁊ carnes ascēderūt: ⁊ extēta est in eis cutis desup, ⁊ spīm
non habebāt ⁊ dixit ad me. Vaticinare ad spīm, vaticinare
fili hois, ⁊ dices ad spīm. Hec dicit dīns deus, A quatuor
vētis veni spūs: ⁊ insuffla sup īterfectos istos, ⁊ reuiuiscāt.
Et ꝓphetaui, sicut ꝑceperat mihi: ⁊ ingressus est in ea spi-
ritus, ⁊ reuixerūt: steterūtq; sup pedes suos exercitus grādis
nimis valde. Et dixit ad me, Fili hois, ossa hec vniuersa,
domus Israel est: ipsi dicunt, Aruerūt ossa nostra, ⁊ perit
spes nostra, ⁊ abscisi sum⁹. Propterea vaticinare ⁊ dices
ad eos, Hec dicit dīns de⁹, Ecce ego aperiā tumulos vros
⁊ educā vos de sepulchris vestris ꝓp̄le meus: ⁊ inducā vos
in terrā Isrl. Et scietis q̄ ego dīns, cū aperuero sepulchra
vra, ⁊ eduxero vos de tumulis vris popule me⁹: et dedero
spīm meū in vobis, ⁊ vixeritis, ⁊ requiescere vos faciā su-
per humū vestrā: ⁊ scietis q̄ ego dīns locut⁹ sum, ⁊ feci, ait
dīns de⁹. Et fact⁹ est sermo dīni ad me, dicens. Et tu fili ho-
minis, sume tibi lignū vnū: ⁊ scribe sup illud, Jude ⁊ filior
Isrl socior ei⁹. ⁊ tolle lignū alterū, ⁊ scribe sup illō, Joseph
lignū Ephraim, ⁊ cūcte dom⁹ Israel, sociorūq; ei⁹. Et ad
unge illa, vnū ad alterū tibi in lignū vnū: ⁊ erūt in vnionē
in manu tua. Cū aūt dixerint ad te filij ꝓp̄li tui loquentes,
Nōne indicas nobis q̄d in his tibi velis? loqueris ad eos,
Hec dicit dīns, Ecce ego assumā lignū Joseph q̄ est ī ma
nus Ephraim, ⁊ trib⁹ Isrl q̄ sunt ei adiūcte: ⁊ dabo eas pa
riter cū ligno Jude, ⁊ faciā eas in lignū vnū, ⁊ erunt vnū in
manu mea. Erunt aūt ligna super q̄ scripseris in manu tua, in
oculis eorū. Et dices ad eos, Hec dicit dīns de⁹, Ecce ego
assumā filios Israel de medio nationū ad quas abierūt: ⁊
cōgregabo eos vndiq; ⁊ adducā eos ad humū suā. Et fa-
ciā eos in gentē vnā in terra in montib⁹ Israel, ⁊ rex vnus
erit oīb⁹ imperās: ⁊ nō erūt vltra due gētes, nec diuidentur
ampli⁹ in duo regna. Nec polluētur vltra in idolis suis ⁊ 5
abominationib⁹ suis, ⁊ cūctis inīq tatib⁹ suis: ⁊ saluos eos
faciā de vniuersis sedib⁹ suis in quibus peccauerūt, ⁊ emun
dabo eos: ⁊ erunt mihi ꝓp̄le, ⁊ ego ero eis deus. Et seruus
meus Dauid rex super eos, ⁊ pastor vnus erit oīm eor: in
iudicijs meis ambulabunt, ⁊ mādata mea custodient, et fa
cient ea. Et habitabunt sup terrā quā dedi seruo meo Ja- 15
cob, in qua habitauerunt patres vestri: ⁊ habitabūt sup eā, Sup. a
ipsi, ⁊ filij eorū, ⁊ filij filior⁹ eor⁹, vsq; in sempiternū: ⁊ Da- xxxvij.f.
uid seruus meus princeps eorū in ꝓpetuū. Et percutiam il- Jo.j.g.x.
lis fedus pacis, pactū sempiternū erit eis: ⁊ fundabo eos, b.
⁊ multiplicabo, ⁊ dabo sanctificationē meā in medio eor⁹ Isa.xl.c.
in ꝓpetuū. Et erit tabernaculū meū in eis: ⁊ ero eis deus, et Jere.xxx
ipsi erūt mihi ꝓp̄li. Et scient gentes q̄ ego dīns sctificator iij.a.
Isrl cū fuerit sctificatio mea in medio eor: in perpetuum. Daniel.
ix.g.
¶ Capitulū Summarium. Gog ⁊ Magog ingentes co- Jo.xij.e.
pias cōscribunt. Caput. xxxviij. ps.cix.b.
cxvj.a.

Et factus est sermo dīni ad me, dicēs, Fili hois A
pone faciē tuā cōtra Gog terrā Magog, prin-
cipē capitis Mosoch ⁊ Thubal: ⁊ vaticinare
de eo, ⁊ dices, Hec dicit dīns deus, Ecce ego ad
te Gog principē capitis Mosoch ⁊ Thubal. ⁊ circūagā
te, ⁊ ponā frenū in marillis tuis: ⁊ educā te ⁊ oēm exercitum
tuū, equos ⁊ eqtes vestitos loricis vniuersos, multitudinē
magnā hastā ⁊ clypeū arripientiū ⁊ gladiū. Perse Ethio- B
pes ⁊ Lybes cū eis: oēs scutati ⁊ galeati. Gomer, ⁊ vniuer
sa agmīna ei⁹ dom⁹ Thogorma latera aquilonis, ⁊ totus
robur ei⁹: populiq; multi tecū. Prepara ⁊ instrue te ⁊ oēm
multitudinē tuā q̄ coaceruata est ad te: ⁊ esto eis in ꝓceptū.
Post dies multos visitaberis: in nouissimo annor⁹ venies
ad terrā q̄ reuersa est a gladio ⁊ congregata est de popl̄is mul
tis: ad montes Isrl, q̄ fuerūt deserti iugiter: hec de populis
educta est, ⁊ habitauerūt in ea confidenter vniuersi. Ascen C
dens aūt quasi tēpestas venies ⁊ q̄si nubes, vt operias ter
ram tu ⁊ oia agmina tua, ⁊ populi multi tecum. Hec dicit
dīns de⁹, In die illa ascēdēt sermones sup cor tuū, ⁊ cogita
bis cogitationē pessimā: ⁊ dices, Ascēdam ad terrā absq;
muro: veniā ad quiescētes habitātesq; secure: hi oēs habi
tāt sine muro, vectes ⁊ porte non sunt eis. Ut diripias spo-
lia, ⁊ invadas ꝓdā, vt inferas manū tuā sup eos q̄ deserti D
fuerāt ⁊ postea restituti, ⁊ sup ꝓp̄lm q̄ est cōgregatus ex gē
tibus, q̄ possidere cepit ⁊ esse habitator vmbilici terre. Sa-
ba, ⁊ Dedan, ⁊ negotiatores Tharsis, ⁊ oēs leones eius di
cent tibi. Numq̄d ad sumēda spolia tua venis? ecce ad diri-
piendā predā cōgregasti multitudinē tuā, vt tollas argen-
tum ⁊ aurū, ⁊ auferas supellectilē atq; substātiā, ⁊ diripias
manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hois, ⁊ di- E
ces ad Gog, Hec dicit dīns de⁹. Numq̄d nō in die illo, cum
habitauerit ꝓp̄lus me⁹ Isrl confidenter, scies? Et venies de
loco tuo a lateribus aquilonis tu ⁊ ꝓp̄li multi tecū, ascenso-
res equorū vniuersi, cetus magnus, ⁊ exercit⁹ vehemēs. Et
ascendes sup ꝓp̄lm meū Israel quasi nubes, ⁊ operias ter-
rā. In nouissimis dieb⁹ eris, ⁊ adducā te sup terram meā: vt
sciant gētes me cū sanctificatus fuero in te in oculis eorū o F
Gog. Hec dicit dīns de⁹, Tu ergo ille es, de quo locut⁹ sum
in dieb⁹ antiquis in manu seruorū meor⁹ ꝓphetarū Israel,
qui ꝓphetauerūt in dieb⁹ illor⁹ tēpor⁹ vt adducerē te super
eos. Et erit in die illa: in die aduentus Gog super terrā Is- Matth.
rael, ait dīns de⁹ ascendet indignatio mea in furore meo. Et xxiiij.c.
in zelo meo, in igne ire mee locutus sum. Quia in die illa Luc.xxj.
erit cōmotio magna sup terrā Isrl, ⁊ cōmouebunt a facie e.
mea pisces maris, ⁊ volucres celi, ⁊ bestie agri, et omne re-
ptile q̄ mouet sup humū, cūctiq; homines q̄ sunt sup faciem
terre ⁊ subuertent montes ⁊ cadēt sepes ⁊ oīs murus cor- G
ruet in terrā. Et cōuocabo aduersus eū in cunctis montib⁹
meis gladiū, ait dīns de⁹: gladius vnius cuiusq; in fratrē su
um diriget. Et iudicabo eū pestē, ⁊ sanguine, ⁊ imbre vehe

menti,ꝛ lapidibus immẽsis:ignẽ ꝛ sulphur pluã sup eum,ꝛ sup exercitum eius,ꝛ super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor:ꝛ sanctificabor,ꝛ notus ero in oculis multarum gentium:ꝛ scient quia ego dominus.

¶ Capituli Summarium. Exercitus Gog ꝛ horribilis interitus. Caput.xxxix.

A Apocal. xx.c. TU aũt fili hois, vaticinare aduersum Gog,et dices, Hec dicit dñs deꝰ. Ecce ego sup te Gog pncipẽ capitis Mosoph ꝛ Thubal:ꝛ circũagam te,ꝛ educã te,ꝛ ascẽdere te facã de lateribꝰ aquilonis:ꝛ adducã te sup mõtes Jsrl. Et percutiã arcum tuum in manu sinistra tua:ꝛ sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super mõtes Jsrael cades tu,ꝛ oia agmina tua,ꝛ populi tui qui sunt tecũ: feris, auibus, omniq; volatili,ꝛ bestijs terre dedite ad devorandũ. Super faciẽ agri cades:qꝛ ego locutus sum, ait dñs deus. Et immittã ignem B in Magog,ꝛ in his qui habitant in insulis confidenter: et scient qꝛ ego dñs. Et nomen sanctũ meum notum faciam in medio populi mei Jsrael,ꝛ nõ polluã nomẽ sanctũ meũ amplius:ꝛ sciẽt gentes qꝛ ego dñs sanctus Jsrl. Ecce venit ꝛ factum est, ait dñs deus: hec est dies, de qua locutus sum. Et egredient habitatores de ciuitatibus Jsrael,ꝛ succen C dent ꝛ cõburent arma, clypeũ ꝛ hastas, arcũ ꝛ sagittas, et baculos manuũ,ꝛ cõtos:ꝛ succendẽt ea igni septem annis. Et nõ portabunt ligna de regionibus,neq; succident de saltibus:qm̃ arma succẽdẽt igne,ꝛ depredabũtur eos quibus prede fuerant,ꝛ diripient vastatores suos, ait dñs deus. Et erit in die illa:dabo Gog locũ nominatũ sepulchrũ in Jsrael:vallẽ viatorũ ad orientẽ maris,que obstupescere facit pretereuntes:ꝛ sepelient ibi Gog,ꝛ omnẽ multitudinẽ eius,ꝛ vocabitur Vallis multitudinis Gog. Et sepelient eos domus Jsrael vt emundent terram septem mensibus. D Sepeliet aũt eum omnis populus terre,ꝛ erit eis nominata dies in qua glorificatus fum ait dñs deus. Et viros iugiter constituẽt lustrãtes terrã qui sepeliãt,ꝛ requirant eos qui remanserãt super faciẽ terre,vt emundẽt eam: post menses aũt septẽ querere incipiet. Et circũibũt peragentes terram:cũq; viderint os hominis,statuẽt iuxta illud titulum, donec sepeliãt illud polinctores in valle multitudinis. Nomen aũt ciuitatis Emona,ꝛ mundabũt terrã. Tu ergo fili hominis hec dicit dominꝰ deus. Dic omni volucri,ꝛ vniuersis auibus cunctisq; bestijs agri, Cõuenite,pꝛerate, cõE currite vndiq; ad victimã meã quam ego immolo vobis, victimã grandẽ super mõtes Jsrael:vt comedatis carnem,ꝛ bibatis sanguinem. Carnes fortiũ comedetis ꝛ sanguinẽ pncipũ terre bibetis:arietũ,agnorũ,ꝛ hircorũ taurorũq; ꝛ altilium,ꝛ pinguium omniũ. Et comedetis adipẽ in satF uritatem ꝛ bibetis sanguinẽ in ebrietatẽ,de victima quã ego immolaui vobis:ꝛ saturabimini sup mensam meã de equo et equite forti,ꝛ de vniuersis viris bellatoribꝰ, ait dñs deꝰ. Et ponã gloriã meã in gentibꝰ:ꝛ videbũt oẽs gẽtes iudiciũ meũ qõ fecerim,ꝛ manũ meã quã posuerim super eos. Et sciẽt domꝰ Jsrael qꝛ ego dñs deꝰ eorũ:a die illa ꝛ deinceps G Et sciẽt gẽtes qm̃ in migratione sua capta sit domꝰ Jsrael:eo qõ dereliquerint me,ꝛ abscõderim faciẽ meã abeis,ꝛ tradiderim eos in manꝰ hostiũ ꝛ ceciderint in gladio vniuersi. Iuxta immũditiã eorũ ꝛ scelus feci eis,ꝛ abscondi faciem meã ab illis. Propterea hec dicit dñs deꝰ, Nunc reducã captiuitatẽ Jacob,ꝛ miserebor:omnis domꝰ Jsrael:ꝛ assumã zelum p noie sancto meo. Et portabunt cõfusionẽ suam,ꝛ omnẽ preuaricationẽ qua preuaricati sunt in me,cũ habitauerint in terra sua confidẽter neminẽ formidãtes,ꝛ reduxeroeos de pplis,ꝛ cõgregauero de terris inimicorũ suorũ, et sanctificatus fuero in eis oculis gentium plurimarũ. Et H sciẽt qꝛ ego dñs deꝰ eorũ,eo qõ trãstulerim eos in nationes, et congregauerim eos sup terrã suã,ꝛ nõ dereliquerim quẽq; ex eis ibi. Et nõ abscondã vltra faciẽ meã ab eis,eo qõ effuderim spiritũ meũ sup̃ domũ Jsrl, ait dñs deus.

¶ Capituli Summarium. Ostenditur prophete in spiritu edificium templi. Caput.xl.

I N vicesimoquinto anno trãsmigrationis nostre, I in exordio anni decima mensis, quartodecimo annos, postq̃ percussa est ciuitas: in ipsa hac die facta est sup me manus dñi,ꝛ adduxit me illuc. In visionibus dei adduxit me in terrã Jsrael,ꝛ dimisit me sup montẽ excelsum nimis: sup quẽ erat quasi edificiũ ciuitatis vergẽtis ad austrũ ꝛ introduxit me illuc:ꝛ ecce vir, cuius erat species quasi species eris,ꝛ funiculus lineus in manu eius,ꝛ calamꝰ mẽsure in manu eiꝰ: stabat aũt in porta. Et locutus est ad me idẽ vir, Fili hois, vide oculis tuis,et auribꝰ tuis audi,ꝛ pone cor tuũ in oia q̃ ego ostendã tibi: quia vt ostendãtur tibi,adductꝰ es huc:annũtia oia q̃ tu vides domui Jsrael. Et ecce murꝰ foris secus in circũitu domus vndiq;ꝛ in manu viri calamꝰ mẽsure sex cubitor:ꝛ palmo:ꝛ mẽsus est latitudinẽ edificij calamo vno, altitudinẽ; quoq; calamo vno. Et venit ad portã q̃ respiciebat viam J orientalẽ,ꝛ ascẽdit p gradꝰ eiꝰ:ꝛ mẽsus est in limẽ porte calamo vno latitudinẽ,idest limẽ vnũ calamo vno in latitudine:ꝛ thalamũ vno calamo in lõgũ,ꝛ vno calamo in latit: ꝛ inter thalamos quinq; cubitos:ꝛ limẽ porte iuxta vestibulũ porte intrinsecus,calamo vno. Et mẽsus est vestibulum porte octo cubitor,ꝛ frontẽ eius duoꝝ cubitis: vestibulũ aũt porte erat intrinsecus. Porro thalami porte ad viã orientalẽ,tres hinc ꝛ tres inde:mẽsura vna triũ,ꝛ mẽsura vna frontiũ ex vtraq; parte. Et mensus est latitudinẽ limitis porte decẽ cubitorũ:ꝛ longitudinẽ porte tredecim cubitorũ.ꝛ marginẽ ante thalamos cubiti vnius:ꝛ cubitꝰ vnꝰ finis vtrinq;. thalami aũt sex cubitorũ erãt hinc ꝛ inde. Et mensus est portã a tecto thalami, vsq; ad tectũ eiꝰ, latitudinem viginti quinq; cubitor:ostiũ cõtra ostiũ. Et fecit frontes p sexaginta cubitos:ꝛ ad frontẽ atriũ porte vndiq; p circumitũ. Et ante faciẽ porte q̃ pertingebat vsq; ad faciẽ vestibuli porte interioris, quinquaginta cubitos. Et fenestras obliquas in thalamis ꝛ in frontibꝰ eorũ q̃ erãt intra portã vndiq; p circũitũ,sic aũt erãt ꝛ in vestibulis. Fenestre p gyrum intrinsecus,ꝛ ante frontes pictura palmar; celata. Et eduxit me ad atriũ exteriꝰ,ꝛ ecce gazophylacia,ꝛ pauimẽtum stratũ lapide in atrio per circũitũ: triginta gazophylacia in circũitu pauimẽti. Et pauimẽtũ in fronte portar fm longitudinẽ portarũ erat inferiꝰ. Et mẽsus est latitudinẽ a facie porte inferioris vsq; ad frontẽ atrij interioris extrinsecus,centũ cubitos,ad orientẽ ꝛ ad aglonẽ. Portã q̃q; que respiciebat viã aglonis atrij exteriorꝰ,mẽsus est tã in longitudine q̃ in latitudine. Et thalamos eiꝰ tres hinc ꝛ tres inde:ꝛ frontẽ eius ꝛ vestibulũ eiꝰ fm mẽsurã porte prioris: quinq;ginta cubitorũ longitudinẽ eius ꝛ latitudinẽ viginti quinq; cubitorũ. Fenestre aũt eius,ꝛ vestibulũ,ꝛ sculpture fm mensurã porte q̃ respiciebat ad orientẽ:ꝛ septẽ graduũ erat ascẽsus eiꝰ,ꝛ vestibulũ añ eã. Et porta atrij interioris cõtra portã aglonis,ꝛ orientalẽ:ꝛ mẽsus est a porta vsq; ad portã,centũ cubitos. Et eduxit me ad viam australẽ,ꝛ ecce porta q̃ respiciebat ad austrũ:ꝛ mẽsus est frontẽ eius,ꝛ vestibulũ eiꝰ iuxta mẽsuras superiores. Et fenestras eiꝰ ꝛ vestibula in circũitu,sicut fenestras ceteras: quinq;ginta cubitorum longitudine,ꝛ latitudine viginti quinq; cubitorum. Et in gradibus septẽ ascendebatur ad eã: ꝛ vestibulũ ante fo-

res eius:& celate palme erã,vna hinc,& altera inde in fronte eius.Et porta atrij interioris in via australi:& mẽsus est a porta vsq; ad portã in via australi,centum cubitos. Et introduxit me in atriũ interius ad portã australẽ:& mẽsus est portam iuxta mẽsuras superiores.Thalamũ eius,& frontẽ eius,& vestibulũ eius bisdẽ mensuris:& fenestras eius,& vestibulum eius in circũitu quinq; ginta cubitos longitudinis, et latitudinis vigintiq; cubitos.Et vestibulũ p gyrũ longitudine vigintiq; cubitorũ,& latitudine quinq; cubitoruz.Et vestibulũ eius ad atriũ exteri⁹,& palmas ei⁹ in fronte:& octo gradus erãt quibus ascendebat per eã.Et introduxit me in atriũ interius p viam orientalẽ:& mẽsus est portam fm mensuras superiores.Thalamũ ei⁹,& frontẽ eius, et vestibulũ eius,sicut supra:& fenestras eius,& vestibula in circũitu,longitudine quinquaginta cubitorum,& latitudine vigintiq; cubitorũ.Et vestibulũ eius,idest atrij exterioris:& palme celata in fronte eius hinc & inde:& in octo gradibus ascẽsus ei⁹.Et introduxit me ad portã q̃ respiciebat ad aquilonẽ & mensus est fm mensuras superiores.Thalamũ eius,& frontẽ eius,& vestibulũ eius,& fenestras eius per circumitũ,lõgitudine quinquaginta cubitorũ,& latitudine vigintiq; cubitorũ. Et vestibulũ ei⁹ respiciebat ad atriũ exterius:& celatura palmarũ in fronte eius hinc & inde:& in octo gradib⁹ ascẽsus ei⁹.Et p singula gazophylacia ostiũ in frontibus portarũ:ibi lauabunt holocaustũ.Et in vestibulo porte due mẽse hinc,& due mense inde: vt immoletur super eas holocaustũ,& p peccato,& p delicto.Et ad latus exterius qõ ascẽdit ad ostiũ porte q̃ pspit ad aqlonẽ,due mẽse:& ad lat⁹ alter⁹ ante vestibulũ porte,due mẽse. Quatuor mense hinc,& quatuor mense inde:per latera porte octo mẽse erant sup quas immolabãt. Quatuor aũt mẽse ad holocaustum,de lapidibus quadris extructe:longitudine cubiti vnius & dimidij,& latitudine cubiti vni⁹ & dimidij,& altitudine cubiti vni⁹:sup quas ponẽt vasa in quib⁹ immolabãt holocaustũ & victima.Et labia earũ palme vni⁹,reflexa in trinsecus p circũitũ:sup mẽsas aũt,carnes oblationis. Et extra portã interiorẽ gazophylacia cãtor in atrio interiori,qõ erat in latere porte respicientis ad aquilonẽ:et facies eorum cõtra viam australẽ,vna ex latere porte orientalis que respiciebat ad viã aquilonis.Et dixit ad me, Hoc est gazophylatiũ qõ respicit viã meridianã:sacerdotũ q excubant in custodijs tẽpli.Porro gazophylatium qõ respicit ad viam aqlonis sacerdotũ erit,q excubãt ad ministerium altaris.isti sunt filij Sadoc,q accedũt de filijs Leui ad dñm vt ministrẽt ei.Et mensus est atriũ longitudine centũ cubitorum,& latitudine centũ cubitorũ p quadrũ:& altare ante faciem tẽpli.Et introduxit me in vestibulũ tẽpli:& mẽsus est vestibulũ quinq; cubitis hinc,& quinq; cubitis inde:& latitudinẽ porte trium cubitor hinc,& trium cubitorũ inde.Longitudinem aũt vestibuli,viginti cubitorũ:& latitudinem vndecim cubitorũ.& octo gradibus ascendebatur ad eum. Et columne erant in fontibus:vna hinc,& altera inde.

¶ C.S.Mensuratur templũ iuxta partes suas. Ca.xlj.

Et introduxit me in templum,& mensus est frontes sex cubitos latidinis hinc,& sex cubitos latitudinis inde,latitudinẽ tabernaculi. Et latitudo porte,decẽ cubitorũ erat:& latera porte q̃q; cubitis hinc,& quinq; cubitis inde:& mensus est longitudinem eius quadraginta cubitor,& latitudinẽ viginti cubitorũ.Et introgressus intrinsecus,mẽsus est in frõte porte duos cubitos,& portã,sex cubitorum,& latitudinem porte septem cubitorum.Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum,& latitudinẽ viginti cubitorũ,ante faciẽ tẽpli:& dixit ad me,Hoc est sanctũ sanctor.Et mensus est parietẽ domus sex cubitorũ:& latitudinẽ lateris,quatuor cubitor vndiq; per circũitũ domus.Latera aũt latus ad latus,bis trigitatria:& erãt eminẽtia q̃ ingrederent p parietẽ domus, in lateribus p circũitũ,vt cõtinerẽt:& nõ attingerẽt parietẽ templi.Et platea erat in rotundũ,ascendẽs sursum per cochleas,& in cenaculũ tẽpli deferabat p gyrũ: idcirco latius erat templũ in superioub⁹:& sic de inferioub⁹ ascendebat ad superiora in mediũ.Et vidi in domo altitudinẽ p circũitum,fundata latera ad mensurã calami sex cubitorũ spatio:& latitudinẽ per parietẽ lateris forinsecus q̃q; cubitorum:& erat interior dom⁹ in lateribus dom⁹. Et inter gazophylacia latitudinẽ viginti cubitorũ in circũitu dom⁹ vndiq;. Et ostiũ lateris ad orationẽ,ostiũ vnũ ad viã aqlõis: et ostiũ vnũ ad viã australẽ,& latitudinẽ loci ad orationem quinq; cubitorũ in circũitu.Et edificiũ qõ erat sepatũ versumq; ad viã respicientẽ ad mare,latitudinis septuaginta cubitorũ.paries autẽ edificij,quinq; cubitorũ latitudinis per circũitũ:& lõgitudo ei⁹ nonaginta cubitorũ. Et mẽsus est domus longitudinẽ,centũ cubitorũ:& qõ separatũ erat edificiũ & parietes eius,lõgitudinis centũ cubitorũ. Latitudo aũt ante faciẽ dom⁹:& eius qõ erat separatũ cõtra orientem,centũ cubitorũ.Et mensus est longitudinẽ edificij contra faciẽ eius qõ erat separatũ ad dorsum,et thecas ex vtraq; parte centũ cubitorũ:& templũ interi⁹,& vestibula atrij. Limina & fenestras obliquas,& thecas in circũitu:p tres partes,cõtra vniuscuiusq; limẽ,stratũq; ligno p gyrũ in circumitu:terra aũt vsq; ad fenestras,& fenestre clause super ostia.Et vsq; ad domũ interiorẽ,& forinsecus:& omnẽ parietẽ in circũitu intrinsecus,& forinsecus,ad mẽsurã. Et fabrefacta cherubin & palme:& palma iter cherub & cherub, duasq; facies habebat cherub.Faciẽ bois iuxta palmã erhac pte,& faciẽ leonis iuxta palmã ex alia pte: expressam p oẽm domũ in circumitu.De terra vsq; ad superiora porte, cherubim & palme celate erãt,in pariete tẽpli. Lumen quadrangulũ:& facies sanctuarij,aspectus 2tra aspectũ. Altaris ligneitriũ cubitorũ altitudo:& longitudo eius,duor cubitorũ:& anguli eius,& lõgitudo eius,& parietes eius lignei et locutus est ad me, Hec est mẽsa cora dño. Et duo ostia erãt in templo,& in sanctuario.Et in duob⁹ ostijs ex vtraq; parte bina erãt ostiola,que in seinuicẽ plicabant:bina eñ ostia erãt ex vtraq; pte ostiorũ. Et celata erãt in ipsis ostijs templi Cherubim,& sculptura palmarum,sicut in parietibus quoq; expressa erant:quam ob rem & grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus.Super que fenestre oblique,& similitudo palmarum hinc atq; inde in humerulis vestibuli secundũ latera domus,latitudinẽq; parietum.

¶ C.S.Gazophilaciorum dimensio. Caput.xlij.

Et duxit me in atriũ exteri⁹ p viã ducentem ad aquilonẽ,& introduxit me in gazophylaciũ,qõ erat cõtra separatũ edificũ & cõtra edẽ vergentẽ ad aquilonẽ:In facie longitudinis,centũ cubitos ostij aquilõis:& latitudinis quinq̃ginta cubitos:cõtra viginti cubitos atrij interioris,& cõtra pauimẽtũ stratum lapide atrij exterioris,vbi erat porticus nũcta porticui tripli ci.Et añ gazophylacia deambulatio decem cubitorũ latitudinis,ad interiora respiciens vie cubiti vnius. Et ostia eorum ad aquilonem: vbi erãt gazophilacia in superioribus humiliora:q; supportabant porticus que ex illis eminebant de inferioribus,& de medijs edificij.Tristega enim erãt,& nõ habebãt colũnas,sicut erãt colũne atriorũ:pp̃ter ea eminebãt de inferioub⁹,& de medijs a terra cubitis quinquaginta.Et peribol⁹ exterior,fm gazophylacia,q̃ erant in via atrij exterioris añ gazophylacia:lõgitudo ei⁹,quinquaginta cubitorũ. Quia lõgitudo erat gazophylaciorũ atrij exterioris:q̃quaginta cubitor:& lõgitudo añ faciem tẽpli,cẽtũ cubitor.Et erat subter gazophylacia hec introitus ab oriẽte ingrediẽtiũ in ea de atrio exterior:in latitudine peribli atrij,qõ erat cõtra viã orientalẽ,in faciẽ edificij sepati.Et erãt añ edificiũ gazophylacia:& via añ faciẽ eorũ iuxta similitudinẽ gazophylaciorũ,q̃ erãt in via aqlonis: fm lõgitudinẽ eor,sic & latitudo eorũ:& ois introit⁹ eor,et similitudines,& ostia eor fm ostia gazophylacior q̃ erãt in via respiciẽte ad nothũ: ostiũ icapite vie,q̃ via erat añ vestibulũ sepatũ p viã orientalẽ ingrediẽtib⁹. Et dixit ad me, Gazophylacia aqlonis,& gazophylacia austri,q̃ sunt añ edificium separatũ:hec sunt gazophylacia sancta,in quib⁹ ve

sunt sacerdotes q appropinquant ad dñm in sancta sanctorū.ibi ponēt sancta sanctor;t oblationē p pctō,t p delicto:locus enī sanct⁹ est. Cū aūt ingressi fuerint sacerdotes, nō egrediētur de sanctis in atriū exterī:t ibi reponēt vestimenta sua in quib⁹ mīnistrāt,q: sancta sunt,vestiēturq; vestimētis alijs,t sic pcedēt ad pp'm. Cumq; cōpleuerit mensuras domus interioris ,eduxit me p viā porte q respiciebat ad viam orientalē:t mēsus est eā vndiq; p circūitū. ¶Mensus est antē cōtra ventū orientalē calamo mēsure:quingentos calamos in calamo mēsure p circūitū. Et mēsus est contra ventū aq lonis qngētos calamos ,in calamo mēsure p gyrū. Et ad ventū australē mēsus est quingētos calamos, in calamo mēsure p circūitū. Et ad vētū occidētalē mēsus est qngētos calamos ,in calamo mēsure. ¶Per quatuor ventos mēsus est murū eius vndiq; p circūitū:lōgitudinē quingentorum cubitorū,t latitudinē quingētorum cubitorum diuidentem inter sanctuarium t vulgi locum

¶ Capitulū Summariū.¶Maiestas domini apparet prophete et eruditur de sacrificijs. Caput.xliij.

A ¶ Duxit me ad portā q respiciebat ad viā orientalem. Et ecce gloria dei Israel ingrediebatur per viā orientalē:t vox erat et quasi vox aquarū multarū,t terra splēdebat a maiestate eius. Et vidi visionē sm speciē quā viderā ,qū venit vt disperderet ciuitatē:t species sm aspectū quē viderā iuxta fluuiū Chobar:t cecidi super faciem meā. Et maiestas domini ingressa est templū per viam porte que respiciebat ad orientem. B Et eleuauit me spiritus t introduxit me in atriū interius: et ecce repleta erat gloria dñi domus. Et audiui loquentē ad me de domo,t vir stabat iuxta me. Et dixit ad me ,Fili hominis locus solij mei,et locus vestigiorum pedū meorum,vbi habito in medio filiorum Israel in eternum:t nō polluent vltra domus Israel nomen sanctū meum , ipsi et reges eorū in fornicationibus suis ,t in ruinis regum suorum,t in excelsis.Qui fabricati sunt in limen suum iuxta limen meum,t postes suos iuxta postes meos:t murus erat inter me t eos:t polluerūt nomen sanctū meū in abominationibus quas fecerunt:propter qō cōsumpsi eos in ira mea. C Nunc ergo repellant pcul fornicationē suā,t ruinas regū suorum a me:t habitabo in medio eor; semper. Tu aūt fili hois ostende domui Israel templū,t cōfundant ab iniquitatib⁹ suis:t metiant fabricā,t erubescāt er oīb⁹ q fecerūt.Si figurā domus,t fabricę ei⁹ exitus⁹,t introitus⁹,t oēm descriptionem ei⁹,t vniuersa pcepta ei⁹ ,cūctiq; ordinē ei⁹,t oēs leges ei⁹ ostēde eis,t scribes in oculis eorū: vt custodiāt oēs descriptiōes ei⁹,t pcepta illi⁹,t faciāt ea.Ista est lex dom⁹. D In summitate mōtis ois finis ei⁹ in circūitu sanctū sanctorum est.hec est ergo lex dom⁹.Iste aūt mēsure altaris in cubito verissimo , q habebat cubitū t palmū.in sinu ei⁹ erat cubitus,t cubitus i latitudine:t definitio ei⁹ vsq; ad labiū eius.in circūitu palm⁹ vn⁹ hec quoq; erat fossa altaris.Et de sinu terre vsq; ad crepidinē nouissimā duo cubiti,t latitudo cubiti vn⁹:t a crepidine minore vsq; ad crepidinem maiorē q̄tuor cubiti ,t latitudo cubiti vn⁹. Ipse aūt ariel quatuor cubitorū:t ab ariel vsq; sursum, cornua quatuor. Et ariel duodecim cubitorū in lōgitudine per duodecim cubitos latitudinis:quadrāgulatū equis lateribus. Et crepido quatuordecim cubitorū lōgitudinis per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis ei⁹,t corona in circūitu ei⁹ dimidij cubiti ,t sinus eius vni⁹ cubiti p circūitū: gradus aūt eius versi ad orientē.Et dixit ad me ,Fili hois hec dicit dñs de⁹,Hi sunt ritus altaris,in qua cūq; die fuerit fabricatū:vt offerat sup illud holocaustū ,t effundat sanguis.Et dabis sacerdotibus Leuitis ,q sunt de semine Sadoch,q accedūt ad me,ait dñs de⁹ ,vt offerāt mihi vitulū de armēto p peccato.Et assumēs de sanguine ei⁹ pones sup quatuor cornua eius ,et sup quatuor angulos crepidinis et super coronam in circuitu: et mundabis illud et expiabis . Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato t cōbures eū separato loco domus extra sanctuariū. E Et in die secūda offeres hircū caprarū immaculatum pro peccato:t expiabūt altare ,sicut expiauerūt in vitulo.Cūq; cōpleueris expiās illud ,offeres vitulū de armento immaculatū,t arietem de grege immaculatum. Et offeres eos in conspectu dñi: t mittent sacerdotes sup eos sal ,t offerent eos in holocaustū dño . Septē diebus facies hircū pro peccato quotidie:t vitulū de armento,t arietem de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabūt altare et mundabunt illud:t implebunt manum eius. Expletis aūt septem diebus,in die octaua t vltra,facient sacerdotes super altare holocausta vestra,t quę pro pace offerunt:t placatus ero vobis ,ait dominus deus.

¶ Capitulū Summarium.Quibus ingressus templi conceſsus fuerit t ministerium altaris. Caput.xliiij.

A ET conuertit me ad viā porte sanctuarij exterioris,q respiciebat ad orientē:t erat clausa.Et dixit dñs ad me:Porta hec clausa erit,non aperietur,t vir nō trāsiet p eā:q̄m dñs de⁹ Israel ingressus est p eā,erit; clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea,vt comedat panē coram dño:per viā porte vestibuli ingredietur:t per viā eius egredietur.Et addūxit me p viam porte aq lonis in cōspectu dom⁹:t vidi,t ecce impleuit gloria dñi domū dñi:t cecidi in facie meā. Et dixit ad me dominus,Fili hois,pone cor tuū,t vide oculis tuis, et auribus tuis audi omnia q̄ ego loquor ad te de vniuersis ceremonijs dom⁹ dñi,t de cūctis legibus eius:t pones cor tuū in vijs templi,per oēs exitus sanctuarij. Et dices ad exasperātem me domū Israel, ¶Hec dicit dñs de⁹ ,Sufficiāt vobis oia scelera vestra dom⁹ Israel:eo q̄ inducitis filios alienos incircūcisos corde t incircūcisos carne,vt sint in sanctuario meo,t polluant domū meā:t offertis panes meos, adipem t sanguinē:t dissoluistis pactū meū i omnib⁹ sceleribus vestris. Et nō seruastis pcepta sanctuarij mei: et posuistis custodes observationū mearū in sanctuario meo vobismetipsis. ¶Hec dicit dñs deus:Omnis alienigena incircūcisus corde t incircūcisus carne nō ingredietur sanctuariū meum, oīs filius alienus qui est in medio filiorū Israel. Sed t Leuite qui lōge recesserūt a me in errore filiorū Israel,t errauerunt a me post idola sua,t portauerūt iniquitatē suā: erūt in sanctuario meo editui,t ianitores portarū dom⁹,t ministri domus:ipsi mactabunt holocausta ,t victimas populi:et ipsi stabūt in conspectu eorū,vt ministrent eis. ¶Pro eo q̄ ministrauerūt illis in conspectu idolorū suorū ,t facti sunt domui Israel in offendiculū iniquitatis:idcirco leuaui manum meā super eos,ait dñs de⁹,t portauerūt iniquitatē suā. Et nō appropinquabūt ad me,vt sacerdotio fungātur mihi,neq; accedēt ad omne sanctuariū meū iuxta sancta sanctorū:t portabūt confusionē suā,t scelera sua que fecerūt, Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius,et in vniuersis q̄ fient in ea.Sacerdotes aūt Leuite filij Sadoc,qui custodierūt ceremonias sanctuarij mei,cū errarēt filij Israel a me:ipsi accedēt ad me,vt ministrēt mihi:stabūt in cōspectu meo vt offerāt mihi adipē t sanguinē ait dñs deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum ,et ipsi accedēt a mensam meam ,vt ministrent mihi, t custodiāt ceremonias meas. Cumq; ingredientur portas atrij interio-

ris,vestib⁹ lineis induenť:nec ascēdet sup eos quicq̄ laneū, q̄ ministrāt in portis atrij interioris ⁊ intrinsec⁹. Mitre lineę erūt in capitibus eorū,⁊ feminalia linea erūt in lūbis eorū, ⁊ nō accingenť in sudore. Cūq; egredienť atriū exterius ad pp̄lm exuēt se vestimētis suis in quibus ministrauerāt,⁊ reponēt ea in Gazophylacio sanctuarij,⁊ vestiēt se vestimentis alijs:⁊ non sanctificabūt pp̄lm in vestibus suis. Caput autē suū nō radēt,neq; comā nutriēt:sed tōdentes attōdēt capita sua. Et vinum nō bibet oīs sacerdos,q̄n ingressus est atriū interius. Et viduā et repudiatā nō accipiēt vxores,sz virgines de semine domus Israel:sed ⁊ viduam,que fuerit vidua a sacerdote,accipiēt. Et pp̄lm meū docebūt quid sit inter sanctū ⁊ pollutū:⁊ inter mundū ⁊ immundū ostendent eis. Et cū fuerit cōtroversia,stabūt in iudicijs meis,et iudicabunt:leges meas,⁊ p̄cepta mea in omnibus solennitatibus meis custodiēt,⁊ sabbatha mea sanctificabunt. Et ad mortuū hominē nō ingredienť,ne polluanť:nisi ad patrē et matrē,⁊ filiū ⁊ filiā,⁊ fratrē et sororē que alterū virū nō habuit:in quibus cōtaminabunť. Et postq̄ fuerit emūdatus, septē dies numerabunť ei. Et i die introit⁹ sui i sanctuariū ad atriū interi⁹ vt ministret mihi in sanctuario,offeret p̄o peccato suo ait dñs de⁹. Erit aūt eis hereditas,ego hereditas eorū:⁊ possessionē nō dabitis eis in Israel,ego enī possessio eorū. Victimā ⁊ p peccato ⁊ p delicto ipsi comedēt:⁊ oē votū in Israel ipsorū erit. Et primitiua oīm primogenitorū,⁊ oīa libamēta ex oībus que offeruntur,sacerdotū erūt:⁊ primitiua ciborū vestrorum dabitis sacerdoti,vt reponat benedictionem domui sue. Omne morticinū et captum a bestia de auibus ⁊ de pecoribus,nō comedent sacerdotes.

¶ Capituli Summariū. Amplitudo loci sanctificati describitur vna cum mensuris ⁊ ponderibus ⁊c. Caput.xlv.

Cumq; ceperitis terrā diuidere sortito,separate primitias dño,sanctificatū de terra lōgitudine viginticinq; millia,⁊ latitudine decē millia:sanctificatū erit in oī termino ei⁹ p circūitū. Et erit ex oī pte sanctificatū cinq̄gētos p cinq̄gētos,q̄drifariā per circumtum:et cinquaginta cubitis in suburbaba ei⁹ p Gyrū. Et a mēsura ista mensurabis longitudinē viginticinq; millium,⁊ latitudinē decē milliū,et in ipso erit tēplū,sanctūq; sanctorū. Sanctificatū de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarij,q̄m accedūt ad ministerū dñi:⁊ erit eis locus in domos,⁊ sanctuariū sanctitatis. Viginticinq; aūt millia longitudinis ⁊ decē millia latitudinis erūt Leuitis q̄ ministrant domui:ipsi possidebunt viginti Gazophylacia. Et possessionē ciuitatis dabitis cinq; millia latitudinis,⁊ longitudinis viginticinq; millia,fm separationē sanctuarij,oī domui Israel. Principi q̄z hinc ⁊ inde,in sepationē sanctuarij,⁊ in possessionē ciuitatis,cōtra faciē sepationis sanctuarij,⁊ cōtra faciem possessiōis vbis:a latere maris vsq; ad mare,⁊ a latere orientis vsq; ad orientē:lōgitudinē aūt iuxta vnāquāq; partē a termino occidētali vsq; ad terminū orientalē. De terra erit ei possessio in Israel:⁊ nō depopulabūtur vltra principes pp̄lm meū:sz terrā dabūt domui Israel fm trib⁹ eor. Hec dicit dñs de⁹. Sufficiat vobis p̄ncipes Israel: iniquitatē ⁊ rapinas intermittite,⁊ iudicū et iustitiā facite, separate cōsinia vestra a pp̄lo meo,ait dñs de⁹. Statera iusta,⁊ Ephi iustum,⁊ batus iustus erit vobis. Ephi ⁊ batus equalia,⁊ vnius mēsure erūt:vt capiat decimam partē cori batus ⁊ decimā partem cori ephi:iuxta mensuram cori erit equa libratio eorum. Siclus autem,viginti obolos habet. Porro viginti sicli,⁊ viginticinq; sicli,⁊ quindecim sicli:mnam faciūt. Et he sunt primitie quas tolletis sextā partem Ephi de coro frumenti,⁊ sextā partē Ephi de coro hordei. Decimā q̄z olei,Batus olei,decima pars cori est:⁊ decem bati,corū faciūt:q̄z decē bati implēt corū. Et arietē vnū de grege ducentorū de bis q̄ nutriūt Israel in sacrificiū,⁊ in holocaustū,⁊ i pacifica:ad expiādū p eis,ait dñs de⁹. Omis pp̄lus terre tenebit primitias his principi in Israel. Et sup principē erūt holocausta,⁊ sacrificiū,⁊ libamina in solēnitatibus,⁊ in calēdis,⁊ i sabbathis,⁊ in vniuersis solēnitatib⁹ domus Israel:ipse faciet p̄o peccato sacrificiū,⁊ holocaustū,⁊ pacifica:ad expiādū p domo Israel. Hec dicit dñs de⁹. In primo mēse,vna mēsis sumes vitulū de armēto immaculatū:⁊ expiabis sanctuariū. Et tollet sacerdos de sanguine q̄ erit p peccato:⁊ ponet i postib⁹ dom⁹,⁊ in q̄tuor angulis crepidinis altaris,⁊ in postib⁹ porte atrij interioris. Et sic facies in septima mēsis p vnoquoq; q̄ ignorauit.et errore decept⁹ est,⁊ expiabitis p domo. In p̄mo mēse,q̄rtadecima die mēsis erit vobis pasche solēnitas:septē dieb⁹ azyma cōedenť. Et faciet p̄nceps in die illa p se ⁊ p vniuerso pp̄lo terre,vitulū p peccato. Et in septē dierū solēnitate faciet holocaustū dño septē vitulos,⁊ septē arietes imaculatos q̄tidie septē dieb⁹:⁊ p peccato hircū caprarū quotidie. Et sacrificiū ephi p vitulum,⁊ ephi p arietē faciet:⁊ olei hin per singula ephi. Septimo mēse,q̄ntadecima die mensis in solennitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies:tam p̄o peccato,quam p̄o holocausto,⁊ in sacrificio,⁊ in oleo.

¶ Capituli Summarium. Ingressus ⁊ egressus templi q̄s, et quid offerendum. Caput.xlvj.

Hec dicit dñs de⁹. Porta atrij interioris,q̄ respicit ad orientē,erit clausa sex dieb⁹ in q̄b⁹ op⁹ fit: die aūt sabbathi aperiēť,sz ⁊ in die calendarum aperiēť. Et intrabit p̄nceps p viā vestibuli porte deforis,⁊ stabit in limine porte:⁊ facient sacerdotes holocaustū ei⁹,⁊ pacifica ei⁹:et adorabit sup limē porte,et egredietur:porta aūt nō claudetur vsq; ad vesperā. Et adorabit pp̄lus terre ad ostiū porte illius in sabbathis ⁊ in calēdis coram dño. Holocaustum aūt hoc offeret p̄nceps dño:in die sabbathi sex agnos imaculatos,⁊ arietē immaculatū: et sacrificiū ephi p arietē,in agnis aūt sacrificiū q̄ dederit manus ei⁹:⁊ olei hin,p singula ephi. In die autē calendarū vitulū de armēto immaculatū,⁊ sex agni,et arietes immaculati erūt. Et ephi p vitulū,ephi quoq; p arietē facies sacrificiū:de agnis aūt,sicut inuenerit man⁹ ei⁹:⁊ olei hin,p singula ephi. Cumq; ingressurus est p̄nceps,per viam vestibuli porte ingrediatur,⁊ per eandem viam exeat. Et cum introibit populus terre in conspectu dñi in solēnitatibus:qui ingredietur per portam aquilonis vt adoret,egreditur per viam porte meridiane:porro q̄ ingreditur p viā porte meridiane,egrediať p viā porte aq̄lonis:nō reuertetur per viam porte per quā ingressus est,sz e regione illi⁹ egredieť. Princeps aūt in medio eorū cū ingredientibus ingredieť:⁊ cum egredientib⁹ egredieť. Et in nundinis,⁊ in solemnitatib⁹ erit sacrificiū ephi per vitulū,⁊ ephi per arietē:in agnis aūt erit sacrificiū,sicut inuenerit man⁹ eius:⁊ olei hin,⁊ per singula ephi. Cū aūt fecerit p̄nceps spontaneū holocaustū,aut pacifica voluntaria dño:aperieť ei porta q̄ respicit ad orientē,⁊ faciet holocaustū suū,⁊ pacifica sua,sicut fieri solet i die sabbathi:⁊ egredieť,claudeturq; porta postq̄ exierit. Et agnū eiusdē anni,immaculatū,faciet holocaustū quotidie dño: semper mane faciet illud. Et faciet sacrificiū super eo cata mane mane sextam partē Ephi:⁊ de oleo tertiā partē hin, vt misceatur simile:sacrificiū dño legitimum,iuge atq; perpetuum. Faciet agnū ⁊ sacrificium,⁊ oleū cata mane mane: holocaustum sempiternū. Hec dicit dñs deus. Si dederit p̄nceps donū alicui de filijs suis:hereditas eius filiorum suorū erit,possidebūt eā hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua vni seruorū suorū:erit illius vsq; ad annū remissionis,et reuertetur ad principē:hereditas autē eius filijs eius erit. Et non accipiet p̄nceps de hereditate populi per violentiam,et de possessione eorum:sed de possessione sua hereditatem dabit filijs suis:vt non dispergatur populus meus vnusquisq; a possessione sua. Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere porte in Gazophylacia sanctuarij ad sacerdotes,q̄ respiciebant ad aquilonem:⁊ erat ibi locus,vergens ad occidentem. Et dixit ad me. Iste est locus,vbi coquēt sacerdotes p̄o peccato,⁊ p̄o delicto:vbi coquent sacrificium,vt non efferant in atrium exterius,et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius,et circūduxit me per quatuor angulos atrij:⁊ ecce,

atriolū erat i angulo atrij,atriola singula p angulos atrij. In quatuor angulis atrij atriola disposita:quadraginta cubitorum per longum,et triginta per latitu: mensure vnius quatuor erant. Et paries per circumitum ambiēs quatuor atriola:et culine fabricate erāt subter porticus per gyrum. Et dixit ad me. Hec est domus culinarum in qua coquent ministri domus domini victimas populi.

¶ Capituli Summa. Aque et torrentes circa templū vna cum tota Israelis terra mensurantur. Caput.xlvij.

Et cōuertit me ad portā dom⁹,et ecce aque egrediebant subter limē dom⁹ ad orientē: facies eī dom⁹ respiciebat ad orientē: aque aūt descendebant in latus tēpli dextrū ad meridiē altaris. Et edurit me p viā porte aquilonis,et cōuertit me ad viā foras portā exteriorē,viā q respiciebat ad orientē:et ecce aq̄ redundantes a latere dextro. Cū egrederet vir ad orientē,q habebat funiculū i manu sua,et mēsus est mille cubitos:et traduxit me p aquā vsq; ad talos. Rursumq; mensus est mille,et tradurit me p aquā vsq; ad genua:et mēsus ē mille,et traduxit me p aquā vsq; ad renes. Et mēsus est mille torrentem quē nō potui ptrāsire:aquā intumuerāt aq̄ ꝓfundi torrētis q non pōt transuadari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hois. Et edurit me,et cōuertit ad ripā torrētis. Cūq; me conuertissem,ecce in ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraq; pte. Et ait ad me. Aq̄ iste q egrediunt ad tumulos Sabuli orientalis,et descēdūt ad plana deserti,intrabūt mare,et exibūt,et sanabunt aq̄. Et omis aīa viuēs q̄ serpit q̄cūq; venerit torrēs viuet:et erūt pisces multi satis postq̄ venerint illuc aq̄ iste,et sanabunt:et viuēt oīa ad q̄ venerit torrēs. Et stabūt sup illa piscatores,ab Engaddi vsq; ad Enagallim siccatio,sagenarum erit:plurime ipēs erūt piscīū eī⁹,sicut pisces maris magni,multitudinis nimie:i litoub⁹ aūt eī⁹,et in paludib⁹ nō sanabunt,qui salinas dabunt. Et sup torrētē orient in ripis eius ex vtraq; pte oē lignū pomiferū:nō defluet folū ex eo,et nō deficiet fruct⁹ eī⁹:p singulos menses afferet primitiua,q; aq̄ eī⁹ de sanctuario egredient:et erūt fruct⁹ eī⁹ i cibū et folia eius ad medicinā. Hec dicit dōs de⁹. Hic est teris in q̄ possidebitis terrā in duodecim tribub⁹ Israel:ꝓ Joseph duplicē funiculū hz. Possidebitis aūt eā singuli eque vt frater su⁹:sup quā leuaui manū meā vt darē patrib⁹ vestris:et cadet terra hec vobis in possessionē. Hic est aūt teris terre: ad plagā septētrionalē,a mari magno via hethalō,vnitib⁹ Sedada,Emath,Berotha,Sabarim,q̄ est iter terim Damasci et cōfinīū Emath,dom⁹ Thichon q̄ est iuxta terminū Auran. Et erit teris a mari vsq; ad atriū Enon termin⁹ Damasci,et ab aq̄lone ad aquilonē,et teris Emath: plaga aūt septētrionalis. Porro plaga orientalis de medio Auran et ō medio Damasci,et de medio Galaad,et de medio terre Israel:Jordanis disterminās ad mare orientale,metiemini etiā plagā orientalē. Plaga aūt australis meridiana a Thamar,vsq; ad aq̄s cōtradictiōis Cades:et torrēs vsq; ad mare magnū:et hec est plaga ad meridiē australis. Et plaga maris,mare magnū a cōfinio per directū,donec venias Emath:hec est plaga maris. Et diuidetis terrā istā vobis p trib⁹ Israel:et mittetis eā i hereditatē vobis,et aduenis q accesserint ad vos,q genuerint filios in medio vestrū: et erūt vobis sicut indigene inter filios Israel:vobiscū dabūt possessionē in medio tribuū Israel. In tribu aūt quacūq; fuerit aduena,ibi dabitis possessionē illi,ait dominꝰ deus.

¶ L.S. Diuidit terra duodecim tribubus. Caput xlviij.

Hec nola tribuū a finib⁹ aglonis iuxta viā hethalō pgētib⁹ Emath atriū Enā terminis Damasci ad aquilonem iuxta Emath. Et erit ei plaga orientalis mare,Dā vna. Et a termino Dan,a plaga orientali vsq; ad plagā maris, Aser vna:et sup terminū Aser,a plaga orientali vsq; ad plagā maris,Nephthali vna. Et sup terminū Nephthalim,a plaga orientali vsq; ad plagam maris,Manasse vna. Et sup terminū Manasse,a plaga orientali vsq; ad plagam maris,Ephraim vna. Et sup terminū Ephraim,a plaga orientali vsq; ad plagam maris,Ruben vna. Et sup terminū Ruben a plaga orientali vsq; ad plagā maris,Juda vna. Et sup terminū Juda,a plaga orientali vsq; ad plagā maris,erunt primitie q̄s separabitis viginti quinq; millibus latitudinis et longitudinis,sicuti singule partes a plaga orientali vsq; ad plagā maris:et erit sanctuariū in medio eī⁹. Primitie quas separabitis dño:longitudo viginti quinq; millib⁹,et latitudo decē millib⁹. Hec aūt erūt primitie sanctuarij sacerdotū:ad aquilonē longitudinis viginti quinq; millia,et ad mare latitudinis decē millia,sic et ad orientē latitudinis decē millia,et ad meridiem longitudinis viginti quinq; millia:et erit sanctuariū dñi in medio eī⁹. Sacerdotib⁹ sanctuariū erit de filijs Sadoch q̄ custodierūt ceremonias meas,et nō errauerūt cū errarēt filij Israel,sicut errauerūt et Leuite. et erūt eis primitie de primitijs terre sanctū sanctor,iuxta terminū Leuitarū. Sed et Leuitis filijs iuxta fines sacerdotū viginti quinq; millia longitudinis,et latitudinis decē millia. Omis longitudo viginti et quinq; millū,et latitudo decē millū. Et nō permutabūt ex eo neq; mutabūt,neq; trāsferent primitie terre,q̄: sanctificate sunt dño. Quinq; millia aūt q̄ supsunt i latitudine p viginti quinq; millia,pphana erūt vrbi⁹ habitaculū,et i suburbana:et erit ciuitas i medio eī⁹. Et he mēsure eī⁹. Ad plagā septētrionalē,quingenti et quinquaginta mille:et ad plagā meridianā, quingēti et quinquaginta mille:et ad plagā orientalē,quingenti et quinquaginta mille:et ad plagā occidētalē,quingenti et quinquaginta mille. Erūt aūt suburbana ciuitatis,ad aglonē orientē quingenta,et ad meridiē orientē quingenta,et ad mare occidentē quingenta. Quod aūt reliquū fuerit in longitudine fim primitias sanctuarij,decē millia i orientē,et decē millia i occidentē,erūt sicut primitie sanctuarij:et erūt fruges eī⁹ panes his qui seruiūt ciuitati. Seruientes aūt ciuitati,operabunt ex oīb⁹ tribub⁹ Israel. Oēs primitie viginti quinq; milliū p viginti quinq; millia:i quadrū separabunt in primitias sanctuarij,et possessionē ciuitatis. Quod aūt relinquū fuerit,principis erit ex oi parte primitiarū sanctuarij et possessiōis ciuitatis e regiōe viginti quinq; milliū primitiarū vsq; ad terminū orientalē. Is et a mari e regiōe viginti quinq; millū vsq; ad terminū maris,sile in partib⁹ principis erit:et erūt primitie sanctuarij,et sanctuariū tēpli i medio eī⁹. De possessiōe aūt Leuitarū,et de possessiōe ciuitatis imedio partiū principis erit:inter terminū Juda,et iter terminū Beniamin,et ad principē ptinebit. Et reliqs tribubus. A plaga orientali,vsq; ad plagā occidentalē,Beniamin vna. Et cōtra terminū Beniamin,a plaga orientali vsq; ad plagā occidentalē,Simeō vna. Et sup terminū Simeonis a plaga orientali vsq; ad plagā occidentalē,Issachar vna. Et sup terminū Issachar,a plaga orientali vsq; ad plagā occidentalē,Zabulō vna. Et sup terminū Zabulō,a plaga orientali vsq; ad plagā maris,Gad vna. Et sup terminū Gad,ad plagā austri i meridiē:et erit finis de Thamar,vsq; ad aq̄s Zdictionis Cades,hereditas ꝫ mare magnū. Hec est terra q̄ mittetis in sortem tribubus Israel:et he partitiones earum ait dōs deus. Et hi egressus ciuitatis. A plaga septentrionali quingentos et quatuor millia mensurabis. Et porte ciuitatis in omnibus tribub⁹ Israel:porte tres a septētrione,porta Rubē vna,porta Juda vna,porta Leui vna. Et ad plagam orientalē,quingētos et quatuor millia:et porte tres,porta Joseph

Genesis xlviij.d.

ta Joseph vna, porta Beniamin vna, porta Dan vna. Et ad plagā meridianā, quingētos, & ūtuor millia metteris: et porte tres, porta Symeonis vna, porta Issachar vna, porta Zabulon vna. Et ad plagā occidentalē, qngētos & ūtuor millia: & porte eox tres, porta Gad vna, porta Aser vna, porta Nephthalim vna. Per circuitū, decē & octo millia: & nomen ciuitatis ex illa die Dominus ibidem.

¶ Explicit Ezechiel propheta.

¶ Incipit prologus sancti Hieronymi in Danielē prophetā.

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes dñi saluatoris ecclesie non legunt: vtentes Theodotionis editione: & hoc cur acciderit: nescio. Siue eñ qz sermo Chaldaicus est: & quibusdā ppletatibus a nostro eloquio discrepat: noluerūt septuaginta interpretes easdē lingue lineas in trāslatione seruare siue sub nole eox ab alio nescio quo nō satis Chaldeā linguā sciente: editus est liber siue aliud dd causse extiterit ignorāse: hoc vnū affirmare possum: qđ multū a veritate discorder: & recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe est Danielē maxime & Esdram Hebraicis quidē literis: sed Chaldeo sermone conscriptos: & vnam Jeremie pericopen. Jobz quoqz cū Arabica lingua plurimā habere societatem Denigz & ego adolescē tulus post Quintiliani & Tullū lectionē aclores rhetoricos: cū me in lingue huius pistrinū reclusissem: & multo sudore: multoqz tpe vix cepissem anhelātia stridentiaqz verba resonare: & quasi per cryptam ambulās: rarū desuper lumen aspicerem: impegi nouissime in Danielem: & tanto tedio affectus sum: vt deliberatiōe subita omnē laborem veterē voluerim contemnere. Verum adhortante me quodam Hebreo: & illud mihi crebrius in sua lingua ingerēte. Labor improbus oia vincit: & qui mihi videbar sciol⁹ inter Hebreos cepi rursus discipulus esse & Chaldaicus. Et vt verum fatear: vsqz ad presentem diem magis possum sermonē Chaldaicum legere & intelligere: quā sonare. Hec idcirco refero: vt difficultatem vobis Danielis ostēderem: qui apud Hebreos nec Susanne hz historiā: nec hymnū trium puerorum: nec Belis draconisqz fabulas: quas nos/qz in toto orbe dispersе sunt verū antepositо: easqz iugulante subiecimus: ne videremur apud imperitos magnā partē voluminis detruncasse. Audiui ego quendā de preceptoribus Judeorum: cum Susanne delideret historiā: a Greco nescio quo eam diceret esse confictā: illud opponere quod Origeni quoqz Africanus opposuit: Etymologias has ἀπὸ τοῦ ἐχέτου σχίσαι & ἀπὸ τοῦ πέους πῆσαι/ de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligētiā nostris hāc possumus dare: vt verbi gratia dicamus de arbore ilice dixisse eū: illico pereas/ & a lētisco: in lentem te cōmutet angelus: vel non lente pereas aut lenis: id est flexibilis ducaris ad montē: siue aliud qđ ad arboris nomē conueniens. Deinde tantum fuisse otij tribus pueris cauillabatur: vt in camino ignis medij metro luderēt: & p ordinez ad laudē dei oia elementa ꝓuocarēt. aut qđ miraculū diuineqz aspirationis iudicij: vel draconē interfectū offa picis: vel sacerdotū Belis machinas deprehensas: que magis prudētia solertis viri: quā ꝓphetali essent spiritu perpetrata. Cū vero ad Habacuc ventret: et de Judea in Chaldeam raptum: discophorū lectiuaret: ḡrebat exēplū vbi legissemus in toto veteri testamēto quēq̄ sanctorum graui volasse corpore: & in puncto hore tanta terrarū spacia transisse. Cui cum quidā e nostris satis ad loquendū prōptulus. Ezechielem adduxisset in medium: et diceret eū de Babylonia in Judeā fuisse trāslatū: deinde hominē & ex ipso volumine demōstrauit Ezechielē in spiritu seu vidisse trāspositū. Denigz & apostolū nostrū videlicet vt eruditū virū & q̄ legē ab Hebreis didicisset: nō fuisse ausuz affirmare se raptū in corpe: se dixisse. Siue in corpore siue extra corpus: nescio de⁹ scit. His & talibus argumentis apocryphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudiciū derelinquēs illud admoneo: nō haberi Danielē apud Hebreos inter ꝓphetas: sz inter eos q̄ agiographa cōscripserūt. In tres siquidē ptes ois abeis scriptura diuidit: in legē & ꝓphetas & in agiographa: id est in q̄nq̄: & octo. et in vndecim libros: de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta: imo cōtra hūc libū Porphyrius obiciat: testes sunt Methodius, Eusebius & Apolinarius: qui multis versuum millib⁹ eius resante respōdētes: nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos & Paula & Eustochium fundatis ꝓ me ad dñm preces vt quādiu in hoc corpusculo sum: scribā aliquid gratum vobis vtile ecclesie: dignum posteris. Presentiū, quippe iudiciis oblatrantium nō satis moueor: qui in vtrāqz partem aut amore labunt aut odio.

Incipit Daniel propheta.

¶ Capituli Summarium. Quatuor pueri Hebreorū excellunt sapientia & forma Chaldeos. Caput. j.

Anno Tertio regni Joacim regis Juda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis i Jerusalem, & obsedit eā. Et tradidit dñs i manu eius Joacim regē Jude, & partē vasorum domus dei, & asportauit ea in terrā Sēnaar, in domū dei sui, & vasa ītulit i domū thesauri dei sui. Et ait rex Asphenez ꝓpositо eunuchorū, vt introduceret de filijs Isrl, & de semine regio, & tyrānorū pueros in gb⁹ nulla eēt macula, decoris forma, & eruditos oī sapiētia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in palatio regis: vt doceret eos literas, & linguā Chaldeorū. Et cōstituit eis rex annonā p singulos dies de cibis suis et de vino vñ bibebat ipse: vt enutriti tribus annis, postea starent in cōspectu regis. Fuerūt ergo inter eos de filijs Jude, Daniel, Ananias, Misael, & Azarias. Et ipposuit eis prepositus eunuchorum, noia: Danieli, Balthasar, Ananie, Sidrach, Misaeli, Misach: & Azarie, Abdenago. Proposuit aūt Daniel i corde suo, ne polluerek de mēsa regis, neqz de vino potus eius: & rogauit eunuchorū ꝓpositū ne cōtaminarek. Dedit aūt de⁹ Danieli gratiā & misericordiā i cōspectu ꝓncipis eunuchorū. Et ait ꝓnceps eunuchorū ad Danielē, Timeo ego dñm meū regē q cōstituit vobis cibū et potū: q si viderit vultus vestros macilētiores pre ceteris adolescētibus coetus vestris, cōdemnabitis caput meū regi. & Dixit Daniel ad Malasar, quē constituerat ꝓnceps eunuchorū sup Danielē, Ananiā, Misaelē, & Azariā. Tēta nos obsecro seruos tuos diebus decē, & denk nobis legumina ad vescēdū, & aq̄ ad bibēdū: & cōtēplare vultus nros, et vultus puerorū q vescunk cibo regio: & sicut videris, facies cū seruis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi, tētauit eos diebus decē. Post dies aūt decē apparuerūt vultus eorū meliores & corpulētiores pre oib⁹ pueris q vescebanк cibo regio. Porro Malasar tollebat cibaria, & vinū potus eorū: dabatqz eis legumina. Pueris autē his dedit de⁹ sciētiā et disciplinā i oi libro & sapiētia: Danieli aūt intelligētiā oīm visionū & somniorū. Cōpletis itaqz diebus, post quos dixerat rex vt introducerenk: introduxit eos ꝓpositus eunuchorū in cōspectu Nabuchodonosor. Cūqz eis locut⁹ fuisset rex, non sunt inuenti tales de vniuersis, vt Daniel, Ananias, Misael, & Azarias: & steterūt in cōspectu regis. Et oē verbum sapiētie & intellectus qđ scisciteatus est ab eis rex, inuenit i eis decuplū sup cūctos ariolos & magos q erāt i vniuerso regno eius. Fuit aūt daniel vsqz ad annū ꝓmū Cyri regis. Infra vj. g.

¶ Capituli Summarium. Somnium Nabuchodonosor non Chaldei potuerūt interpretari, sed Daniel. Caput. ij.

In anno scōo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somniū: & cōterritus est spūs eius, et somniū eius fugit ab eo. Precepit autē rex vt cōuocarenk arioli, & magi, & malefici, & Chaldei vt indicarēt regi somnia sua. Qui cū venissent steterūt corā rege: & dixit ad eos rex. Vidi somniū, & mēte cōfusus ignoro qđ viderim. Rndерūtqz Chaldei regi Syriace. Rex in sempiternū viue: dic somniū seruis tuis, & interpretationem eius indicabim⁹. Et rndēs rex ait Chaldeis. Sermo recessit a me: nisi indicaueritis mihi somniū & cōiectura eius peribitis vos, & dom⁹ vestre publicabunk. Si aūt somniū & cōiectura ei⁹ narraueritis: premia & dona, & honorē multū accipietis a me. somniū igit & interpretationē ei⁹ indicate mihi. Respōderūt scōo, atqz dixerūt. Rex somniū dicat seruis suis, & interpretationē illius indicabimus. Respōditqz rex: et ait. Certe noui qđ tēpus redimitis, sciētes qđ recesserit a me sermo. Si ergo somniū nō indicaueritis mihi, vna est de vobis sentētia, quod interptationē q̄z fallacē & deceptione plenā cōposueritis vt loquamini mihi donec tēpus pertrāseat. Sōniū itaqz dicite mihi: vt sciā qđ interptationē q̄z eius verā loq̄mini. Rndētes ḡ chaldei corā rege, dixerūt. Nō est hō sup terrā, q ꝓmonē tuū, rex, possit iplere: sz neqz regū qs ḡ magn⁹ & potēs, vbū huiuscemodi sciscitak ab oī ariolo, & mago, & chaldeo. Sermo ei, quē tu q̄ris, rex, granis ē: nec repiek qs ḡ q indicet illū in ꝓspectu regis: exceptis, dīs q̄rū nō est cū hoīb⁹ cōuersatio. Quo audito, rex in furore & ira magna ꝓcepit vt pirēt oēs sapiētes Babylōis. Et egressa sniа, sapientes interficiebanк: querebaturqz Daniel & socij eius vt perirēt. Tunc Daniel requisiuit de lege atqz sententia ab Arioch principe militie regis, q egressus fuerat ad interficiendos sapiētes Babylonis. Et interrogauit eū qui a rege potestatē acceperat, q̄ ob causam tā crudelis senten-

tia a facie regis esset egressa. Cū ergo rē indicasset Arioth Danieli, Daniel ingressus rogauit regē vt tēpꝰ daret sibi ad solutionē indicādā regi. Et ingressus est domū suā. Ananiecꝫ ⁊ Misaeli, ⁊ Azarie socijs suis, indicauit negotiū: vt ꝙrerēt miserico:diā a facie dei celi sup sacramēto isto et nō perirēt Daniel ⁊ socij eiꝰ, cū ceteris sapiētibꝰ Babylonis.

Psalmo. cxij. D

Tūc Danieli mysteriū p visionē nocte reuelatū est: ⁊ bndixit Daniel deū celi, ⁊ locutꝰ ait. Sit nomē dñi benedictū a seculo ⁊ vsqꝫ in seculū: qꝛ sapiētia et fortitudo eius sunt. Et ipse mutat tpa ⁊ etates: trāsfert regna atqꝫ cōstituit: dat sapientiā sapiētibꝰ, ⁊ sciam intelligētibus disciplinā. Ipse reuelat pfunda ⁊ absconditа: ⁊ nouit in tenebris constituta: ⁊ lux cū eo est. Tibi deꝰ patrū meoꝝ cōfitebor, teqꝫ laudo: qꝛ sapiam ⁊ fortitudinē dedisti mihi: ⁊ nūc ostēdisti mihi ꝙ rogauimꝰ te, qꝛ sermonē regis apuisti nobis. Post hec Daniel ingressus ad Arioth quē ꝓstituerat rex vt pderet sapiētes Babylonis, sic ei locutꝰ est. Sapiētes babylonis ne perdas: introduc me in cōspectu regis, ⁊ solutionē regi narrabo. Tūc Arioth festinꝰ introduxit Danielē ad regē, ⁊ dixit ei, Inuenī hominē de filijs trāsmigrationis Jude, ꝙ solutionē regi annūtiet. Respōdit rex: et dixit Danieli cuius nomen erat Balthasar, Putasne vere potes mihi indicare somniū ꝙd vidi, ⁊ interptationē eiꝰ? Et respondēs Daniel coꝝ rege, ait, Mysteriū ꝙd rex iterrogat, sapiētes magi, et arioli ⁊ aruspices nequeūt indicare regi: sꝫ est deꝰ in celo reuelans mysteria, ꝙ indicauit tibi rex Nabuchodonosor, ꝙ ventura sunt nouissimꝰ tpibus. Somniū tuū, ⁊ visiōes capitis tui in cubili tuo, huiuscemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo quid esset futurū post hec: ⁊ ꝙ reuelat mysteria, ostēdit tibi ꝙ vēturа sunt. Mihi ꝙꝫ nō in sapiam ꝙ est in me pꝰ ꝙ i cūctis viuētibꝰ, sacramētū hoc reuelatū est: sꝫ vt interptatio regi manifesta fieret, et cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas, ⁊ ecce ꝙsi statua vna grādis: statua illa magna ⁊ statura sublimis stabat ꝛ te, ⁊ intuitꝰ eiꝰ erat terribil. Hujus statue caput, ex auro optimo erat: pectꝰ aūt et brachia de argēto: ventер vēter ⁊ femora ex ere. Tibie aūt ferree: pedū ꝙdā pars erat ferrea, ꝙdā autē fictilis. Videbas ita, donec absciss⁹ est lapis de mōte sine manibꝰ: ⁊ percussit statuā in pedibꝰ eiꝰ ferreis ⁊ fictilibꝰ, ⁊ cōminuit eos. Tunc cōtrita sunt pariter ferrū, testa, es, argētū ⁊ aurū, ⁊ redacta quasi in farinā estiue aree, ꝙ rapta sunt vēto: nullusqꝫ locꝰ inuētus est eis: lapis aūt q percusserat statuā, factꝰ est mons magnus: ⁊ implent vniuersaꝫ terrā, hoc est somniū. Interpretationē quoqꝫ eiꝰ dicemꝰ coꝝ te, rex: Tu rex regū es: ⁊ deus celi regnū ⁊ fortitudinē ⁊ imperiū ⁊ gloriā dedit tibi: ⁊ oīa i qbꝰ habitāt filij hoīm ⁊ bestie agri, volucres qꝫ celi dedit in manu tua, ⁊ sub ditiōe tua vniuersa cōstituit. ⁊ es ergo caput aureū. Et post te consurget regnū aliud minꝰ te: ⁊ regnū tertiū aliud ereū, ꝙ imperabit vniuerse terre: ⁊ regnū quartū erit velut ferreū. Quō ferrū cōminuit ⁊ domat oīa: sic cōminuet ⁊ cōteret oīa hec. Porro qꝛ vidisti pedū ⁊ digitoꝝ partem testeā figuli, ⁊ partē ferreā: regnū divisum erit, ꝙ tū de plātario ferri oriē: sm ꝙ vidisti ferrū mixtum teste ex luto. Et digitos pedū ex parte ferreos ⁊ ex parte fictiles: ex parte regnū erit solidū, ⁊ ex parte cōtritū. Quō aūt vidisti ferrū mixtū teste ex luto, cōmiscebunt qdē humano semine, sꝫ nō adherebūt sibi, sicuti ferrū misceri nō pōt teste. In diebꝰ aūt regnoꝝ illoꝝ suscitabit deus celi regnū ꝙ in eternū non dissipabit, et regnū eius alteri ppłonō tradet: cōminuet aūt et cōsumet vniuersa regna hec: ⁊ ipm stabit in eternū. Secūdū ꝙ vidisti, ꝙ de monte absciss⁹ est lapis sine manibꝰ, et cōminuit testā, ⁊ ferrū, ⁊ es, ⁊ argētū, ⁊ aurū, deꝰ magnꝰ ostēdit regi ꝙ vēturа sunt postea. ⁊ verū est somniū, ⁊ fidelis interpretatio eiꝰ. Tūc rex Nabuchodonosor cecidit i faciē suā, ⁊ Danielem adorauit: ⁊ hostias, ⁊ incēsum p̄cepit vt sacrificarēt ei. Loquens ergo rex, ait Danieli, Vere deꝰ vester, deꝰ deoꝝ est, ⁊ dñs regum, revelās mysteria: qm̄ tu potuisti apire hoc sacrm. Tūc rex Danielē in sublime extulit, munera multa ⁊ magna dedit ei: ⁊ cōstituit eū p̄cipē super oēs puincias Babylonis, ⁊ prefectum ⁊ magistrū super cūctos sapiētes Babylonis. Daniel aūt postulauit a rege: cōstituit super opera prouncie Babylonis, Sidrach, Misach, ⁊ Abdenago: ipse autem Daniel erat in foribus regis.

¶ Capituli Summarium. Proijciuntur in ignē tres viri Judei nolentes adorare statuā regis. Caputiij.

Nabuchodonosor rex fecit statuā aureā altitudine cubitoꝝ sexaginta, latitudine cubitoꝝ sex: ⁊ statuit eam in cāpo Dura puincie babylonis. Itaqꝫ Nabuchodonosor rex misit ad cōgregādos satrapas, magistratꝰ ⁊ iudices, duces ⁊ tyrānos, et prefectos, oēsqꝫ principes regionū, vt cōuenirēt ad dedicationē statue quā erexerat Nabuchodonosor rex. Tūc congregati sunt satrape, magistratꝰ ⁊ iudices, duces ⁊ tyranni, et optimates q erāt in potestatibus cōstituti, ⁊ vniuersi principes regionū. vt conuenirent ad dedicationē statue quā erexerat Nabuchodonosor rex. Stabāt autē in cōspectu statue quā posuerat Nabuchodonosor rex, et preco clamabat valenter. Vobis dicit populis, tribubus ⁊ linguis. In hora qua audieritis sonitū tube ⁊ fistule ⁊ citharе, sambuce, ⁊ psalterij ⁊ symphonie ⁊ vniuersi generis musicoꝝ, cadentes adorate statuā auream quā constituit Nabuchodonosor rex. Si quis autē non prostratus adorauerit, eadem hora mittetur in fornacē ignis ardentis. Post hec igit statim vt audierūt omnes populi sonitū tube, fistule, citharе, sambuce et psalterij, symphonie ⁊ omnis generis musicoꝝ: cadētes omnes populi tribus, ⁊ lingue adorauerunt statuam aureā quā constituerat Nabuchodonosor rex. Statimqꝫ ⁊ in ipso tempore accedētes viri Chaldei accusauerunt Judeos: dixeruntq; Nabuchodonosor regi. Rex ineternū viue. tu rex, posuisti decretū, vt omnis homo qui audierit sonitū tube, fistule, ⁊ citharе sambuce, ⁊ psalterij, ⁊ Symphonie, ⁊ vniuersi generis musicoꝝ, prosternat se, ⁊ adoret statuā aureā: si qs aūt nō pcidēs adorauerit, mittat in fornacē ignis ardētis. Sunt ergo viri Judei, quos cōstituisti sup opa regionis Babylonie, Sidrach, Misach, et Abdenago: viri isti contēpserūt, rex, decretū tuum: deos tuos nō colūt, ⁊ statuā aureā quā erexisti nō adorāt. Tūc Nabuchodonosor rex in furore ⁊ in ira precepit vt adducerent Sidrach, Misach, ⁊ Abdenago: qui confestim adducti sunt in conspectu regis. Pronuntiansqꝫ Nabuchodonosor rex, ait eis, Verene Sidrach, Misach, et Abdenago deos meos nō colitis, ⁊ statuam aureā quā cōstitui nō adoratis: Nūc ergo si estis parati, quacūqꝫ hora audieritis sonitū tube, fistule, Citharе, Sambuce et psalterij ⁊ symphonie, omnisqꝫ generis musicoꝝ, prosternite vos, ⁊ adorate statuam quam feci: ꝙ si nō adorauerit is eadē hora mittemini in fornacē ignis ardentis: ⁊ quis est deus qui eripiet vos de manu mea: Respōdētes Sidrach, Misach, et Abdenago, dixerūt regi Nabuchodonosor. Nō oportet nos de hac re respōdere tibi. Ecce enim deus nr̄ qui colimus, pōt eripere nos de caminо ignis ardentis, ⁊ de manibus tuis, o rex, liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus: ⁊ statuā auream quam erexisti non adoramus. Tunc Nabuchodonosor repletus est furore: ⁊ aspectus facies illius immutatꝰ est super Sidrach, Misach, et Abdenago. Et precepit vt succenderetur fornax septuplū quam succendi cōsueuerat. Et

viris

viris fortissimis de exercitu suo iussit vt ligatis pedib⁹ Sidrach, Misach, & Abdenago mitterẽt eos in fornacẽ ignis ardẽtis. Et cõfestim viri illi vincti cũ braccis suis, & tiaris, et calceamẽtis & vestib⁹, missi sunt in mediũ fornacis ignis ardẽtis. nã iussio regis vigebat, fornax aũt succẽsa erat nimis. Porro viros illos qui miserant Sidrach, Misach, et Abdenago, interfecit flamma ignis. Uiri autem hi tres, id est Sidrach, Misach, & Abdenago, ceciderũt in medio camino ignis ardentis, colligati. ¶ Que sequunt, in hebreis voluminibus nõ reperi. ¶ Et ambulabant in medio flãme laudantes deũ, et benedicentes dño. Stans aũt Azarias, orauit sic: aperiẽsq; os suũ in medio ignis ait, Benedictus es dñe deus patrũ nostrorũ, & laudabile et gloriosum nomẽ tuũ in seculũ: q; iustus es in oĩbus q̃ fecisti nobis, et vniversa opa tua vera, & vie tue recte, & oĩa iudicia tua vera. Judicia etiã vera fecisti iuxta oĩa q̃ induxisti super nos, & super ciuitatem sanctã patrũ nostrorũ Jerusalẽ: q; in veritate et in iudicio induxisti oĩa hec ꝓpter peccata nr̃a. ¶ Peccauimus etiã & inique egim⁹ recedẽtes a te: & deliquim⁹ in oĩbus, & precepta tua nõ audiuim⁹, nec obseruauim⁹, nec fecim⁹ sicut p̃ ceperas nobis vt bene nobis esset. oĩa ergo q̃ induxisti super nos, & vniversa q̃ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti: et tradidisti nos in manib⁹ inimicorũ nostrorũ iniquorũ et pessimorũ, prevaricatorũq;, et regi iniusto et pessimo vltra oẽm terram. Et nũc nõ possumus aperire os, confusio, et opprobrium facti sumus seruis tuis, & his qui colũt te. Ne, quesumus, tradas nos in perpetuũ ꝓpter nomen tuum, et ne dissipes testamentũ tuũ, neq; auferas misericordiã tuã a nobis ꝓpter Abrahã dilectũ tuũ, & Isaac seruũ tuũ, & Israel sanctum tuũ, quibus locutus es, pollicẽs q̃ multiplicares semen eorũ sicut stellas celi, & sicut arenã que est in littore maris: q; dñe imminuti sumus plus quã oẽs gentes, sumusq; humiles in vniversa terra hodie propter peccata nostra. & t nõ est in tpe hoc princeps, & dux, & propheta, neq; holocaustum, neq; sacrificium, neq; oblatio neq; incensum, neq; locus primitiarũ coram te, vt possimus inuenire misericordiã tuã: sz in aĩa cõtrita, & spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietũ & taurorũ, & sicut in millibus agnorum pinguĩũ: sic fiat sacrificiũ nostrũ in cõspectu tuo hodie vt placeat tibi q̃m nõ est cõfusio cõfidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, et timemus te, et querimus faciẽ tuã. Ne cõfundas nos: sed fac nobiscũ iuxta mansuetudinẽ tuã & fm multitudinẽ misericordie tue. Et erue nos in mirabilib⁹ tuis & da gloriã nomini tuo dñe: & confundant oẽs q̃ ostẽdunt seruis tuis mala, confundant in oĩ potentia, et robur eorũ conterat: & sciãt q; tu es dñs deus⁹ sol⁹, & glorios⁹ super orbem terrarũ. Et nõ cessabãt q̃ miserãt eos ministri regis succendere fornacẽ, naphtha & stuppa & pice & malleolis, et effundebat flãma sup fornacẽ cubitis quadraginta nouem et erupit, & incendit quos repit iuxta fornacẽ de Chaldeis. Angelus aũt dñi descẽdit cũ Azaria & socijs eius in fornacem: & excussit flammã ignis de fornace, & fecit medium fornacis q̃si ventũ roris flantẽ, & nõ tetigit eos oĩno ignis, neq; contristauit, nec quicq̃ molestie intulit. Tunc hi tres quasi ex vno ore laudabãt & glorificabant & benedicebãt deum in fornace: dicẽtes, Bñdict⁹ es dñe deus⁹ patrũ nr̃orũ, et laudabilis & superexaltatus in secula: & benedictũ nomen glorie tue sanctũ et laudabile & superexaltatũ i oĩb⁹ seculis. Benedictus es in tẽplo sancto glorie tue, et suplaudabilis et superglorios⁹ in secula. Benedict⁹ es in throno regni tui, et sup laudabilis & superexaltatus in scla. Benedictus es q̃ intueris abyssos & sedes sup cherubim, & laudabilis & superexaltatus in scla. Benedict⁹ es in firmamẽto celi, & laudabilis & glorios⁹ in secula. Benedicite oĩa opa dñi dño, laudate & superexaltate eũm secula. Bñdicite angeli dñi dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite celi dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite aque oẽs q̃ super celos sunt dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Bñdicite oẽs virtutes dñi dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite sol & luna dño, laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite stelle celi dño, laudate & superexaltate eũ i secula. Benedicite oĩs imber & ros dño, laudate et superexaltate eũ in secula. Benedicite oĩs spũs dei dño laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite ignis & estus dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite frigus & estas dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite rores & pruina dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite gelu & frigus dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite glacies & nues dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite noctes & dies dño, laudate & superexaltate eum in secula. Benedicite lux & tenebre dño laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite fulgura & nubes dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Bñdicat terra dñm, laudet & superexaltet eũ in secula. Benedicite montes et colles dño laudate, & superexaltate eum in secula. Benedicite vniversa germinãti a i terra dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite fontes dño, laudate & superexaltate eum in secula. Bñdicite maria & flumina dño, laudate et superexaltate eũ in scla. Bñdicite cete, & oĩa q̃ mouent i aqs dño laudate & superexaltate eum in secula. Benedicite oẽs volucres celi dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite oẽs bestie & pecora dño, laudate & superexaltate eũ in secula. Benedicite filij hoim dño, laudate & superexaltate eum in scla. Benedicat Isrl dñm, laudet & superexaltet eũ in secula. Bñdicite sacerdotes dñi dño, laudate & superexaltate eũ in scla. Bñdicite serui dñi dño, laudate et superexaltate est in secula. Bñdicite spũs & aĩe iustorũ dño, laudate & superexaltate eũ in scla. Bñdicite sci & hũles corde dño, laudate superexaltate eum in scla. Bñdicite Ananias, azarias, misael dño, laudate & superexaltate eũ i secula: q; eruit nos de inferno, & saluos fecit de manu mortis, & liberauit nos de medio ardentis flamme, & de medio ignis eruit nos. Confitemini dño, q̃m bonus, q̃m in seculũ misericordia ei⁹. Bñdicite oẽs religiosi dño deo deor, laudate, & cõfitemini ei, q; in oĩa secula mia eius. ¶ Uncusq; in Hebreo nõ habet: et que posuimus, de Theodotionis editione trãslata sunt. ¶ Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, & surrexit ppere, & ait optimatibus suis. Nõne tres viros misimus in mediũ ignis cõpeditos? Qui respõdẽtes regi, dixerũt. Uere rex. Respõdit rex, & ait. Ecce ego video q̃tuor viros solutos, & ambulãtes in medio ignis & nihil corruptiõis in eis est, & species quarti similis filio dei. Tũc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardẽtis, et ait, Sidrach, Misach, & Abdenago serui dei excelsi, egredimini, & venite. Statimq; egressi sunt Sidrach, Misach, et Abdenago de medio ignis. Et cõgregati Satrape, & magistrat⁹, & iudices, & potẽtes regis cõtẽplabant viros illos, q̃m nihil potestatis habuisset ignis in corpib⁹ eorũ, & ca⁹ capitis eorũ nõ esset adustus etiã Sarabala eorũ nõ fuissent immutata, & odor ignis nõ trãsisset p eos. Et erũpẽs Nabuchodonosor, ait, Bñdict⁹ deus eorũ, Sidrach videlicet, Misach, et Abdenago, qui misit angelũ suũ, & eruit seruos suos q̃ crediderunt in eũ: & verbũ regis immutauerũt, & tradiderũt corpa sua ne seruirẽt & ne adorarent omnẽ deũ, excepto deo suo. A me ergo positũ est hoc decretum, vt oĩs ppls, tribus, & lingua quecũq; locuta fuerit blasphemiã cõtra deũ Sidrach, Misach, et Abdenago, dispereat, & domus eius vastet. neq; enĩ est alius deus, qui possit ita saluare. Tũc rex ꝓmouit Sidrach, Misach, et Abdenago in prouinciã Babylonis. Nabuchodonosor rex, oĩbus populis, gẽtibus, & linguis, q̃ habitãt in vniuersa terra, pax vobis multiplicet. Signa & mirabilia fecit apud me deus excelsus. ¶ Placuit ergo mihi ꝓdicare signa eius q; magna sunt: & mirabilia ei⁹, q; fortia: & regnũ eius, q; regnũ sempiternũ, & potestas eius in generatione et generationẽ. ¶ Capitulũ Summarium. Interpretatur Daniel somniũ Nabuchodonosor, de arbore magna precisa. Caput iiij.

Ego Nabuchodonosor quietus erã in domo mea, et florens in palatio meo, somniũ vidi q̃ perterruit me: & cogitationes mee in stratu meo: et visiones capitis mei conturbauerunt me. Et p me

Infra vij. d.

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝓpositū est decretū, vt introducerent in ꝯspectu meo cūcti
sapiētes Babylonis, vt solutionē somnij indicarēt mihi.
Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldei, aruspices, et
somniū narraui in ꝯspectu eorū: et solutionē eius nō indicauerūt
mihi. donec collega ingressus est in ꝯspectu meo Daniel, cui
nomē Barthasar ꝯ nomē dei mei, q̄ hꝫ spūm deorū sanctorū
in semetipso: et somnium coram ipso locutus sum. Balthasar ꝑnceps
B arioloꝝ, quē ego scio q̄ spūs sctōꝝ deorū habeas in te, et omne
sacramentū nō est impossibile tibi: visiōes somniorū meorū
quas vidi, et solutionē earū narra. Uisio capitis mei in cubi-
lo meo. Uidebā, et ecce arbor in medio terre, et altitudo eius
nimia. Et magna arbor et fortis: et pceritas eius cōtingēs cēlū:
aspectus illius erat vsq̄ ad terminos vniuerse terre. Folia
eius pulcherrima, et fructus eius nimius: et esca vniuersorū in ea
C subter eā habitabāt animalia et bestie, et in ramis eius ꝯuersabā
tur volucres celi: et ex ea vescebat ois caro. Uidebā in visio
ne capitis mei sup stratū meū, et ecce vigil et sanctus de celo
descēdit. Et clamauit fortiter, et sic ait. Succidite arborē, et ꝑ-
cidite ramos eius: excutite folia eius, et dispgite fructus eius, fu-
giant bestie q̄ subter eā sunt, et volucres de ramis eius. Ue-
rumtū germē radicū eius in terra sinite, et alligēt vinculo fer
reo et ereo in herbis q̄ foris sunt, et rore celi tingat, et cū feris
D pars eius in herba terre. Cor eius ab humano cōmutet, et cor
fere det ei: et septē tpa mutent sup eū. In sententia vigilū de-
cretū est: et sermo sctōꝝ, et petitio, donec cognoscāt viuētes,
q̄ dñat excelsus in regno hoim, et cuicūq̄ voluerit, dabit il-
lus, et humilimū hoiez ꝯstituerit sup eū. Hoc somniū vidi ego
Nabuchodonosor rex: tu ergo Balthasar interꝑtationē nar
ra festinus: q̄ oēs sapiētes regni mei nō queūt solutionē edu-
cere mihi: tu aūt potes, q̄ spūs deorū sanctorū in te est. Tūc
Daniel, cui⁹ nomē Balthasar, cepit intra semetipsum taci
tus cogitare ēsi vna hora: et cogitatiōes eius cōturbabāt eū.
Respōdēs aūt rex, ait, Balthasar, somniū et interꝑtatio eius
nō cōturbēt te. Respōdit Balthasar, et dixit. Dñe mi, som
niū hꝰ q̄ te oderūt: et interꝑtatio eius hostib⁹ tuis sit. Arborē
E quā vidisti sublimē atq̄ robustā, cui⁹ altitudo ptingit ad ce
lum, et aspect⁹ illius in oēm terrā, et rami eius pulcherrimi, et fru
ctus eius nimius, et esca oīm in ea, subter eā habitātes bestie
agri, et in ramis eius cōmorātes aues celi: tu es rex, q̄ magnifi-
catus es, et inualuisti: et magnitudo tua creuit, et puenit vsq̄
Infra v.f. ad celū et ptās tua in terminos vniuerse terre. Q̄ō aūt vidit
rex vigilē, et sctūm descēdere de celo, et dicere, Succidite arbo
rē, et dissipate illā, attū germē radicū eius in terra dimittite, et
Eccles. 19.d. vincīat ferro et ere in herbis foris, et rore celi ꝯspergat, et cū fe-
ris sit pabulū eius, donec septē tpa mutēt sup eū: hec est inter
pretatio sententie altissimi, q̄ puenit sup dñm meū regē. Ejici-
ent te ab hoīb⁹: et cū bestijs feris erit habitatio tua, et fe-
F nū vt bos comedes, et rore celi infundet⁹: septē q̄q tpa muta
buntur sup te, donec scias q̄ dñat excelsus sup regnū hoim, et
cuicūq̄ voluerit, det illud. Q̄ō aūt ꝑcepit vt relinq̄rent ger-
mē radicū eius, id est arboris: regnū tuū tibi manebit post q̄
cognoueris potestatē esse celestē. Quā ob rē, rex, ꝯsilium meū
placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime, et iniquita
tes tuas misericordijs pauperū: forsitā ignoscet delictis
tuis. Oia hec venerūt sup Nabuchodonosor regē. Post fi-
nē mēsiū duodecim i aula Babylonis deambulabat. Rn̄-
dit q̄ rex, et ait, Nōne hec est Babylō ciuitas magna quam
ego edificaui in domū regni, in robore fortitudinis mee, et in gl̄ia
decoris mei? Cūq̄ hmo adhuc esset in ore regis, vox de celo
ruit. Tibi dr Nabuchodonosor rex, Regnū tuū trānsibit a
G te, et ab hoīb⁹ eijcient te, et cū bestijs et feris erit habitatio tua:
fenū q̄si bos cōedes, et septē tpa mutabūt sup te: donec scias
q̄ dñat excelsus in regno hoim: et cuicūq̄ voluerit det illud.
Eadē hora sermo cōpletus est sup Nabuchodonosor, et ex
hoīb⁹ abiectus est, et fenū vt bos cōedit, et rore celi corp⁹ eius
infectū est: donec capilli eius in similitudinē aquilarū crescerēt,
et vngues eius q̄si anūm. Igit̄ post finē dierū ego Nabuchodo-
Infra 19.d. nosor oculos meos ad celū leuaui, et sensus mei reddit⁹ est
mihi: et altissimo benedixi, et viuētē in sempiternū laudaui, et
glorificaui: q̄ potestas eius potestas sempiterna, et regnum
eius in gnationē et gnationē: et oēs habitatores terre apud
eū in nihilū reputati sunt. Iuxta voluntatē enim suā facit tā in
virtutibus celi quā in habitatonib⁹ terre: et nō est q̄ resistat
manui eius, et dicat ei, Quare fecisti? In ipso tpe, sensus mei
reuersus est ad me, et ad honorē regni mei, decorēq̄ pueni:
et figura mea reuersa est ad me: et optimates mei, et magi-
stratus mei requisierunt me, et in regno meo restitutus sum: et
magnificētia mea amplior addita est mihi. Nūc igitur ego
Nabuchodonosor laudo et magnifico, et glorifico regem ce
li: quia omnia opera eius vera, et omnes vie eius iudicia: et
gradientes in superbia potest humiliare.

¶ Capituli Summarium. Explicat Daniel regis visio-
nem manus in pariete scribentis. Cap. v.

BAlthasar rex fecit grādē cōuiuiū optimatib⁹ suis
mille: et vnusq̄sq̄ ex mensa bibebat etatē. Precē
pit ergo tā temulēt⁹, vt afferrent vasa aurea et
argētea q̄ asportauerat nabuchodonosor pater
eius de tēplo, q̄ fuit in Jerusalē vt biberēt in eis rex et opti
mates eius, vroresq̄ eius et cōcubine. Tunc allata sunt va-
sa aurea q̄ asportauerat de tēplo q̄ fuerat in Jerusalem:
et biberūt in eis rex et optimates eius, vxores et cōcubine il-
li⁹. Bibebāt vinū et laudabāt deos suos aureos et argēteos
ereos, ferreos, ligneos q̄q et lapideos. In eadē hora appa-
ruerūt digiti, quasi manus hois scribētis cōtra cādelabrū
in superficie parietis aule regie: et rex aspiciebat articulos ma
nus scribētis. Tunc facies regis cōmutata est, et cogitatio-
nes eius cōturbabunt eū: et cōpages renū eius soluebantur,
et genua eius ad inuicē collidebātur. Exclamauit itaq̄ rex
fortiter, vt introducerēt magos, Chaldeos, et aruspices. Et
proloquēs rex, ait sapiētib⁹ Babylonis, Quicūq̄ legerit
scripturā hāc, et interꝑtationē eius manifestā mihi fecerit,
purpura vestiet⁹, et torquē aureū habebit in collo, et terti⁹ in
regno meo erit. Tūc ingressi oēs sapiētes regis, nō potuerūt
nec scripturā legere, nec interꝑtationē eius indicare regi.
Undere rex Balthasar satis cōturbatus est, et vult⁹ illi⁹ immu
tatus est: et optimates eius turbabātur. Regina aūt ꝑ re
qua accidera⁹ regi et optimatib⁹ eius, domū cōuiuij ingressa
est: et proloquēs ait, Rex in eternū viue: nō te conturbēt cogi
tationes tue, neq̄ facies tua immutet. Est vir in regno tuo, q̄
spūm deorū sanctorū hꝫ in se: et in diebus patris tui scientia et sapiē
tia inuēte sunt in eo: quā rex Nabuchodonosor pr tu⁹ ꝑnci-
pem magorū, incantatorū, Chaldeorū, et aruspicū ꝯstituit eū
pater inq̄ tu⁹ o rex. q̄ spūs amplior, et prudētia, intelligē-
tiaq̄, et interꝑtatio somniorū, et ostēsio secretorū, ac solutio
ligatorū inuēte sunt in eo, hoc est in Daniele: cui rex posuit
nomē Baltasar. nūc itaq̄ Daniel vocet, et interꝑtationē
narrabit. Igit̄ introduct⁹ est Daniel cora rege. Ad quē, ꝑfa
tus, rex ait, Tues Daniel de filijs captiuitatis Jude: quē
adduxerat pater me⁹ rex de Judea? Audiui de te q̄m spūs
deorū habeas: et scientia intelligētiaq̄ ac sapiētia amplio-
nes inuēte sunt in te. Et nūc introgressi sunt in cōspectū meo sapiē
tes magi, vt scripturā hāc legerēt, et interꝑtationē eius indica
rent mihi: et negarūt sensum huius sermonis edicere. Porro
ego audiui de te q̄ possis obscura interꝑtari, et ligata dissol
uere: si ergo vales scripturā legere, et interꝑtationē eius indi
care mihi, purpura vestieris, torquē aureū circa collū tuum
habebis et terti⁹ in regno meo ꝑnceps eris. Ad q̄ respōdēs
Daniel, ait cora rege, Munera tua sint tibi, et dona domi
tue alteri da: scripturam aūt legam tibi, rex, et interpreta-
tionē eius ostēdā tibi. O rex, deus altissimus regnū et magni-
ficentiā, gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor patri
tuo: et propter magnificentiam quam dederat ei, vniuersi
populi, tribus et lingue tremebant, et metuebant eum. Quos
volebat, interficiebat, et quos volebat, percutiebat, et quos
volebat, exaltabat, et quos volebat, humiliabat. Quando
aūt elevatū est cor eius, et spiritus illius obfirmat⁹ est ad super
biā, depositus est de solio regni sui, et gloria eius ablata est:
et a filijs hoim eiect⁹ est, et cor eius cū bestijs positū est, et cū
onagris erat habitatio eius, fenū quoq̄ vt bos cōedebat, et
rore celi corpus eius infectū est: donec cognosceret q̄ pote-

statem haberet altissim⁹ in regno hoim, ⁊ quĉcūq; voluerit suscitabit sup illud. Tu quoq; fili⁹ ei⁹ Balthasar, nō humiliasti cor tuū, cū scires hec oīa: ꝟ aduersum dñatorē celi eleuatus es: ⁊ vasa dom⁹ ei⁹ allata sunt corā te, ⁊ tu ⁊ optimates tui, ⁊ vxores tue, ⁊ cōcubine tue vinū bibistis i eis: deos quoq; argēteos, ⁊ aureos, ⁊ ereos, ferreos, ligneos q; ⁊ lapideos qui nō vident, neq; audiūt, neq; sentiūt, laudasti: porro deū q bz flatū tuū in manu sua ⁊ oēs vias tuas, non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus man⁹, g scripsit hoc qō exaratū est. Hec est aūt scriptura q̄ digesta est, Mane, thecel, phares. Et hec est interpretatio sermonis Mane: numerauit deus regnū tuū, ⁊ cōpleuit illud. Thecel: appensus es in statera, ⁊ mūctus es min⁹ habēs. Phares: diuisum est regnum tuū, ⁊ datum est Medis ⁊ Persis. Tunc iubēte rege, indutus est Daniel purpura, et circundata est torques aurea collo ei⁹: ⁊ predicatū est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo. Eadem nocte interfectus est Balthasar rex Chaldeus. Et Dari⁹ Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos.

¶ Capituli Summarium. Daniel innocens in lacū leonum missus, saluatus est. Caput. vj.

DArius Dario, ⁊ constituit sup regnū satrapas centū viginti, vt essent in toto regno suo. Et sup eos pncipes tres, ex quib⁹ Daniel vnus erat: vt satrape illis redderēt rationē, ⁊ rex non sustineret molestiā. Igit Daniel supabat oēs pncipes ⁊ satrapas q; spūs dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat cōstituere eū sup oē regnū: vñ pncipes ⁊ satrape q̄rebāt occasionē, vt inuenirēt Danieli ex latere regis: nullāq; cām ⁊ suspicionē reperire potuerūt eo, qō fidelis esset, ⁊ oīs culpa ⁊ suspicio nō inueniret i eo. Dixerūt ergo viri illi. Nō inuenie⁹ Danieli huic aliquā occasionē, nisi forte i lege dei sui. Tūc pncipes ⁊ satrape surripuerūt regi, ⁊ sic locuti sunt ei. Dari rex, in eternū vive: consiliū inierunt oēs pncipes regni tui, magistrat⁹ ⁊ satrape, senatores ⁊ iudices: vt decretū i perator firmū exeat, ⁊ edictū. Et oīs q petierit aliquā petitionē a q̄cūq; deo ⁊ homine, vsq; ad trigīta dies, nisi a te, rex, mittatur in lacū leonū. Tūc ita q; rex, cōfirma sentētiā, et scribe decretū vt nō immutet qō statutū est a Medis ⁊ Persis, nec prenari cari cui q̄ liceat. Porro rex Darius pposuit edictū, ⁊ statuit. Q ō cū Daniel cōperisset, id est cōstitutā legē, ingressus est domū suā: ⁊ fenestris apertis in cenaculo suo: ꝟ Jerusalē, tribus tpib⁹ i die flectebat genua sua, ⁊ adorabat cōfitebaturq; corā deo suo sicut ⁊ ante facere cōsueuerat. Uiri ergo illi curiosius inquirētes, inuenerūt Danielē orantē, ⁊ obsecrantē deū suū. Et accedentes, locuti sunt regi sup edicto. Rex nūqd nō cōstituisti, vt oīs bō q rogaret quē q̄ de dijs et hoībus vsq; ad dies triginta, nisi te, rex, mitteret in lacū leonū? Ad q̄s respōdēs rex, ait. Uerus est sermo iuxta decretū Medor⁹ atq; Persarū, qō p uaricari nō licet. Tūc respondētes, dixerūt corā rege, Daniel de filijs captiuitatis Jude, nō curauit de lege tua ⁊ de edicto qō constituisti: sed trib⁹ tpib⁹ p die orat obsecratiōe sua. Q ō vbū cū audisset rex, satis cōtristatus est: ⁊ p Daniele posuit cor vt liberaret eū, et vsq; ad occasum solis laborabat vt eueret illū. Uiri aūt illi intelligētes regē, dixerūt ei, Scito, rex, q̄ lex Medorū atq; Persarū est, vt oē decretū qō cōstituerit rex, non liceat immutari. Tūc rex pcepit, ⁊ adduxerūt Danielē, ⁊ misērūt eū in lacū leonū. Dixitq; rex Danieli. Deꝰ tuꝰ quē colis semp, ipse liberabit te. Allatus q; est lapis vn⁹, ⁊ positus est sup os laci: quē obsignauit ex annulo suo, ⁊ annulo optimatū suor⁹, ne qd fieret ꝟ Danielē. Et abiit rex in domum suā, ⁊ dormiuit incenatus, cibiq; nō sunt allati corā eo, insuper ⁊ somn⁹ recessit ab eo. Tūc rex pmo diluculo cōsurgēs, festin⁹ ad lacū leonū prexit: appropinquāsq; lacui, Danielem voce lachrymabili inclamauit. ⁊ affat⁹ est eū, Daniel serue dei viuētis, deꝰ tuꝰ cui tu seruis semp, putasne valuit te liberare a leonib⁹? Et Daniel regi respondens, ait. Rex in eternū vive, Deꝰ meꝰ misit angelū suū, ⁊ cōclusit ora leonū, ⁊ nō nocuerūt mihi: q corā eo iustitia inuēta est in me: ꝟ et coram te, rex, delictū nō feci. Tūc vehemēter rex gauisus sup eo, ⁊ Danielē pcepit educi de lacu: eductusq; ē Daniel de lacu, et nulla lesio inuēta est in eo, q̄ credidit deo suo. Jubente aūt rege, adducti sunt viri illi q accusauerūt Danielem: ⁊ in lacū leonū missi sunt, ipsi ⁊ filij, ⁊ vxores eor⁹: ⁊ non puenerūt vsq; ad pauimentū laci, donec arriperēt eos leones, ⁊ oīa ossa eor⁹ cōminuerūt. Tunc Darius rex scripsit vniuersis populis, tribubus, linguis habitantibus, in vniuersa terra. Pax vobis multiplicetur. A me ergo constitutum est decretum, vt in vniuerso imperio et regno meo tremiscāt, ⁊ paueant deū Danielis. Ipse est enī deus viuēs et eternus in secula: ⁊ regnū eius non dissipabitur, et potestas eius vsq; in eternū. Ipse liberator atq; saluator, faciens signa ⁊ mirabilia in celo ⁊ in terra: q liberauit Danielem de lacu leonum. Porro Daniel perseuerauit vsq; ad regnum Darij, regnumq; Cyri Perse.

¶ Capituli Summarū. Visio quatuor bestiarum ostēdit prophete, que ⁊ partim explicatur. Caput. vij.

Anno pmo Balthasar regis Babylonis, Daniel somniū vidit: visio aūt capitis ei⁹ in cubili suo: ⁊ somnū scribēs, breui sermone cōphēdit summatimq; pstrigēs, ait. Uidebā in visiōe mea nocte, ⁊ ecce q̄tuor vēti celi pugnabāt in mari magno. Et q̄tuor bestie grādes ascēdebāt de mari diuerse iter se. Prima q̄si leena, ⁊ alas habebat aquile: aspiciebā donec euulse sunt Alei⁹, ⁊ sublata est de terra, ⁊ sup pedes q̄si hō stetit, ⁊ cor hois datū est ei. Et ecce bestia alia silis visō in parte stetit: ⁊ tres ordines erāt in ore ei⁹, ⁊ i dentib⁹ ei⁹, ⁊ sic dicebāt ei. Surge, cōede carnes plurimas. Post hec aspiciebā, ⁊ ecce alia q̄si pard⁹, ⁊ alas habebat q̄si auis, q̄tuor sup se: ⁊ q̄tuor capita erāt i bestia, ⁊ potestas data est ei. Post hec, aspiciebā in visione noctis, ⁊ ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis, ⁊ fortis nimis: dentes ferreos habebat magnos, cōedēs atq; cōminuēs: ⁊ reliq̄ pedib⁹ suis cōculcās: dissimilis aūtē erat ceteris bestijs q̄s viderā ante eā, et habebat cornua decem. Cōsiderabā cornua, ⁊ ecce cornu aliud paruulū ortū est de medio eor⁹: ⁊ tria de cornib⁹ pmis euulsa sunt a facie ei⁹, et ecce oculi, q̄si oculi hois erāt in cornu isto, ⁊ os loquēs ingētia. Aspiciebā, donec throni positi sunt, ⁊ antiquus dierum sedit: vestimētū ei⁹ cādidū q̄si nix, ⁊ capilli capitis ei⁹ quasi lana mūda: thron⁹ ei⁹, flāme ignis: rote eius ignis accēsus. Fluui⁹ ignei⁹ rapidusq; egrediebaī a facie ei⁹: millia milliū ministrabāt ei, ⁊ decies millies cētena millia assistebāt ei: iudiciū sedit, ⁊ libri apti sunt. Aspiciebā ppter vocē sermonū grādū, q̄s cornu illud loq̄bat: ⁊ vidi q̄m interfecta esse bestia ⁊ pisset corp⁹ ei⁹, ⁊ traditū esset ad cōburēdū igni. aliarū q̄q bestiarū ablata esset potestas: ⁊ tpa vite cōstituta essent eis vsq; ad tēpus ⁊ tempus. Aspiciebā ergo in visiōe noctis, ⁊ ecce cū nubibus celi q̄si filius hois veniebat, et vsq; ad antiquū dierū peruenit: ⁊ in conspectu eius obtulerūt eū. Et dedit ei potestatem, ⁊ honorem, ⁊ regnū: et omnes populi tribus, et lingue ipsi seruient: potestas eius, potestas eterna q̄ nō auferet, ⁊ regnū ei⁹ qō nō corrūpetur. Horruit spiritus me⁹, ego Daniel territus sum in his, ⁊ visiones capitis mei cōturbauerūt me. Accessi ad vnū de assistentibus, ⁊ veritatem querebā ab eo de oīb⁹ his. Qui dixit mihi interpreta-

Apocal. v.d.

Luc. j. c. Mich. iiij. c. Ezech. xlij. c. Mich. v.

tionem sermonum,et docuit me. De quatuor bestie magne: quatuor sunt regna.q̄ consurgent de terra. Suscipient autē regnū sancti dei altissimi:et obtinebūt regnū vsq; in seculū et i seculū seculorū. Post hoc volui libēter discere de bestia quarta,q̄ erat dissimilis valde ab oīb⁹,et terribilis nimis: dentes ꝛ vngues ei⁹ ferrei:comedebat ꝛ cōminuebat,ꝛ reliq̄ pedibus suis cōculcabat.et de cornibus decē q̄ habebat in capite:et de alio qō ortū fuerat ante qō ceciderant tria cornua:ꝛ de cornu illo qō habebat oculos,ꝛ os loquēs grādia et maius erat ceteris. Aspiciebā:ꝛ ecce cornu illud faciebat bellū aduersus sanctos,ꝛ prevalebat eis donec venit antiquus dierū,ꝛ iudicū dedit sanctis excelsi,et tps aduenit,et regnum obtinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta,regnū quartū erit in terra,qō maius erit oībus regnis,et devorabit vniversam terram,ꝛ cōculcabit,ꝛ cōminuet eā. Porro cornua decē ipsius regni,decē reges erūt:et alius consurget post eos,et ipse potētior erit priorībus,et tres reges humiliabit. Et sermones ꝑ excelsum loquet,et sanctos altissimi cōteret:ꝛ putabit qō possit mutare tēpora ꝛ leges,ꝛ tradentur in manu eius vsq; ad tēpus ꝛ tēpora ꝛ dimidiū tēporis. Et iudicū sedebit,vt auferat potētia,ꝛ cōteratur,et disperet vsq; in finem. Regnum aūt,ꝛ potestas,ꝛ magnitudo regni q̄ est subter omne celū,detur populo sanctorū altissimi: cuius regnū,regnū sempiternū est,ꝛ oēs reges seruient ei et obedient. Hucusq; finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar,et facies mea mutata est in me,verbum autem in corde meo conservaui.

¶ C.S. Visio arietis ꝛ hirci obscure explicat. Caput.viij.

Anno tertio regni Balthasar regis,visio apparuit mihi ego Daniel post id qō videra in pncipio. Vidi in visione mea,cū essem i Susan castro qō est in Elam regione:vidi autē in visione esse me sup portā Ulai. Et leuaui oculos meos,ꝛ vidi:ꝛ ecce aries vnus stabat ante paludē,habēs cornua excelsa,ꝛ vnū excelsius altero atq; succrescēs. Postea vidi arietē cornib⁹ ventilātē cōtra occidētē,ꝛ cōtra aglonē,ꝛ cōtra meridiē:et oēs bestie nō poterāt resistere ei,neq; liberari de manu ejus: fecitq; ꝓm voluntatē suam,ꝛ magnificatus est. Et ego intelligebam:ecce aūt hircus caprarū veniebat ab occidētē super faciē toti⁹ terre,ꝛ nō tāgebat terrā:porro hirc⁹ habebat cornu insigne inter oculos suos. Et venit vsq; ad arietem illum cornutū,quē videra stātē ante portā,ꝛ cucurrit ad eū in impetu fortitudinis sue. Cūq; appropinquasset prope arietē, efferatus est in eū,ꝛ percussit arietem:ꝛ cōminuit duo cornua ei⁹,ꝛ nō poterat aries resistere ei,cūq; eū misisset in terram,cōculcauit,ꝛ nemo quibat liberare arietē de manu ei⁹. Hircus aūt caprarū,magn⁹ fact⁹ est nimis:cūq; creuisset, fractū est cornu magnū,et orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventos celi. De vno autē ex eis egressum est cornu vnū modicū:ꝛ factū est grāde cōtra meridiē,ꝛ contra orientē.et ꝑ fortitudinē. Et magnificatū est vsq; ad fortitudinē celi:ꝛ deiecit de fortitudine ꝛ de stellis,et conculcauit eas. Et vsq; ad principē fortitudinis magnificatū est:et ab eo tulit iuge sacrificiū,ꝛ deiecit locū sanctificatiōis eius. Robur aūt datū est ei ꝑ iuge sacrificiū ꝓpter peccata:ꝛ prosternet veritas i terra:ꝛ faciet,ꝛ prosperabit. Et audiui vnū de sanctis loquētē:ꝛ dixit vn⁹ sanct⁹ alteri,nescio cui loquēti. Usq; quo visio,ꝛ iuge sacrificiū,ꝛ peccatū desolationis q̄ facta est:ꝛ sanctuariū,et fortitudo conculcabit? Et dixit ei. Usq; advesperā ꝛ mane,dies dnos milia trecēti:ꝛ mūdabitur sanctuariū. Factū est aūt cū viderē ego Daniel visionē ꝛ q̄rerē intelligētiā:ecce stetit in cōspectu meo q̄si species viri. Et audiui vocē viri iter vlai:ꝛ clamauit,ꝛ ait, Gabriel fac intelligere istā visionē. Et venit,ꝛ stetit iuxta vbi ego stabā: cūq; venisset,pauens corui in faciē meā,ꝛ ait ad me. Intellige fili hois,qm̄ in tpe finis cōplebit visio. Cūq; loqrer ad me,collapsus sum pnus i terrā:ꝛ tetigit me,et statuit me in gradu meo,dixitq; mihi. Ego ostendā tibi q̄ futura sunt in nouissimo maledictiōis:qm̄ hꝫ tēpus finē suū. Aries quem vidisti habere cornua,rex Medor⁹ est atq; Persarū. Porro hirc⁹ caprarū:rex Grecorū est.ꝛ cornu grāde qō erat iter oculos ei⁹:ipse est rex primus. Qō autē fracto illo surrexerūt q̄tuor ꝓ eo:q̄tuor reges de gēte ei⁹ cōsurgēt,sꝫ nō in fortitudine ei⁹. Et post regnū eorū cū creverint iniqtates,consurget rex impudens facie,ꝛ intelligēs ꝓpositiones ꝛ roborabitur fortitudo ei⁹,sꝫ nō in viribus suis:ꝛ supra quā credi pōt,vniversa vastabit,ꝛ prosperabit,et faciet. Et interficiet robustos,ꝛ pplm sanctorū ꝓm volūtatē suā,et dirigēt dol⁹ in manu ei⁹:ꝛ cor suū magnificabit,ꝛ i copia rerū oīm occidet plurimos:ꝛ ꝑ principē principū consurget,et sine manu cōteret. Et visio vespere ꝛ mane,q̄ dicta est,vera est:tu ergo visionē signa,q̄ post multos dies erit. Et ego Daniel langui,ꝛ egrotaui p dies:cūq; surrexissem,faciebā opa regis,ꝛ stupebam ad visionem,ꝛ non erat qui interpretaretur.

¶ Capituli Summarii. Orat Daniel deum pro remissione peccatorum populi sui. Caput.ix.

In anno primo Darij filij Assueri de semine medorū q̄ imperauit sup regnū Chaldeorū. In anno vno regni ei⁹,ego Daniel intellexi in libris numerū annorū,de quo factus est sermo dñi ad Jeremiā pphetā:vt cōplerent desolatiōis Jerusalē septuagita anni. Et posui faciē meā ad dñm deū meū rogare ꝛ deprecari in ieiunijs,sacco ꝛ cinere. Et oraui dñm deū meū,et cōfessus sum,ꝛ dixi. Obsecro dñe de⁹ magne ꝛ terribilis,custodiens pactū ꝛ misericordiā diligētib⁹ te ꝛ custodiētib⁹ mandata tua. Peccauim⁹,iniqtatē fecim⁹ impie egim⁹,ꝛ recessimus ꝛ declinauim⁹ a mādatis tuis ac iudicijs. Nō obedinimus servis tuis pphetis q̄ locuti sunt i nōie tuo regib⁹ nostris,pncipib⁹ nostris patrib⁹ nostris oīq; pplo terre. Tibi dñe iustitia:nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro Juda,ꝛ habitatorib⁹ Jerusalē ꝛ oi Jsrl,vis q̄ ppe sunt et vis q̄ procul in vniversis terris ad q̄s eiecisti eos ꝓpter iniquitates eor,i q̄b⁹ peccauerūt i te dñe. Nobis cōfusio faciei regib⁹ nostris,pncipib⁹ nostris,ꝛ patrib⁹ nostris q̄ peccauerūt:tibi aūt dño deo nr̄o misericordia ꝛ ppitiatio q̄ recessimus a te,ꝛ nō audiuim⁹ vocē dñi dei nr̄i vt ambularem⁹ in lege ei⁹ quā posuit nobis p servos suos pphas. Et omis Jsrl ꝓuaricati sunt legē tuā,ꝛ declinauerūt ne audirēt vocē tuā: stillauit sup nos maledictio ꝛ detestatio q̄ scripta est i libro Moysi servi dei:q; peccauim⁹ ei,et statuit sermones suos quos locut⁹ est sup nos ꝛ sup principes nostros qui iudicauerunt nos,vt superinduceret in nos magnū malum quale nunq̄ fuit sub omni celo,ꝓm quod factus est in Jerusalem. Sicut scriptū est in lege Moysi,omne malū hoc venit sup nos:ꝛ nō rogauimus faciē tuā dñe de⁹ nr̄,vt reverteremur ab iniqtatib⁹ nr̄is,ꝛ cogitaremus veritatē tuā. Et vigilauit dñs sup malitiā,ꝛ adduxit eā sup nos:iust⁹ dñs de⁹ nr̄ in oībus operib⁹ suis q̄ fecit,nō enī audiuim⁹ vocē ei⁹. Et nūc dñe de⁹ nr̄ q̄ eduxisti pplm tuū de terra Egypti in manu forti,ꝛ fecisti tibi nomē ꝓm die hanc,peccauim⁹,iniqtatē fecimus. Dñe i oēm iustitiā tuā,auertat obsecro ira tua,ꝛ furor tuus a civitate tua Jerusalē,ꝛ a monte sancto tuo. Propter peccata enī nr̄a,ꝛ iniqtates patrū nr̄orū,Jerusalē ꝛ pplus tuus in opprobriū sunt oīb⁹ p circuitū nostrū. Nūc ergo exaudi deus noster orationem servi tui,et preces eius:ꝛ ostende faciem tuam super sanctuariū tuū quod desertū est. Pro-

pter temetipsum inclina deꝰ meus aurē tuam ⁊ audi: aperi oculos tuos, ⁊ vide desolationē nostrā, ⁊ ciuitatē supquā in uocatū est nomē tuū. neq; em̄ in iustificationibus nostris p sternim⁹ p̄ces an̄ faciē tuā. sed in miserationib⁹ tuis multis. Exaudi dñe, placare dñe: attende ⁊ fac, ne moreris propter temetipsum deꝰ meꝰ: q; nomē tuū inuocatū est super ciuitatem ⁊ sup populū tuū. Cūq; adhuc loquerer, ⁊ orarē, et cōfiterer peccata mea ⁊ peccata populi mei Israel, vt prosternerē preces meas in conspectu dei mei, p monte sancto dei mei: adhuc me loquēte in oratione mea, ecce vir Gabriel quē viderā in visione a principio, cito volans tetigit me in tpe sacrificij vespertini. Et docuit me, et locutus est mihi, dixitq; Daniel, nūc egressus sum vt docerem te, ⁊ intelligeres. Ab exordio precū tuarū egressus est sermo: ego autē veni vt indicarē tibi: q; vir desideriorum es: tu ergo animaduerte sermonē ⁊ intellige visionē. Septuagita hebdomades abbreuiate sunt sup pp̄lm tuū ⁊ sup vrbē sanctā tuā, vt consumet preuaricatio, ⁊ finem accipiat pctm̄, ⁊ deleat iniqtas, et adducat iustitia sempiterna, ⁊ impleat visio ⁊ pphetia: et vngat sanct⁹ sanctoꝝ. Scito ergo ⁊ animaduerte: ab exitu sermonis vt iterum edificet Jerusalē, vsq; ad Christū ducem hebdomades septem ⁊ hebdomades seraginta due erūt: et rursum edificabit platea, ⁊ muri i angustia tēporū. Et post hebdomades seraginta duas occidet Christus: et non erit eius pp̄ls q eū negaturus est. Et ciuitatē ⁊ sanctuariū dissipabit pp̄ls cū duce ventoris ⁊ finis eius vastitas, et post finē belli statuta desolatio. Cōfirmabit autē pactū multis hebdomadaria: ⁊ in dimidio hebdomadis deficiet hostia ⁊ sacrificiū: ⁊ erit in templo abominatio desolationis: ⁊ vsq; ad consummationem et finem perseuerabit desolatio.

¶ Capituli Summariū. Angelus domini apparens Danieli exterruit eum. Caput. x.

Anno tertio Cyri regis Persarū, verbū reuelatum est Danieli cognomēto Balthasar, et verbū verū, ⁊ fortitudo magna: intellexitq; sermonē, intelligētia em̄ est opus in visione. In diebꝰ illis ego Daniel lugebā triū hebdomadarū diebus panē desiderabilem non comedi, ⁊ caro ⁊ vinum nō introierūt in os meū, sed neq; vnguēto vncꝰ sum: donec cōplerentur trium hebdomadarū dies. Die aūt vicesima ⁊ quarta mēsis primi erā iuxta fluuiū magnū, q est Tigris. Et leuaui oculos meos, ⁊ vidi: ⁊ ecce vir vnus vestit⁹ lineis, ⁊ renes eiꝰ accincti auro obrizo: ⁊ corꝰ eiꝰ q̄si chrysolit⁹, ⁊ facies eius velut spēs fulguris: ⁊ oculi eiꝰ vt lāpas ardēs, ⁊ brachia eius: ⁊ q deorsum sunt, vsq; ad pedes, q̄si species eris candētis: ⁊ vox sermonū eiꝰ vt vox multitudinis. Vidi aūt ego Daniel solꝰ visionē: porro viri q erāt mecū nō viderūt, sed terror nimius irruit sup eos, ⁊ fugerūt in absc̄ditū. Ego aūt relictus solꝰ vidi visionē grandē hanc: ⁊ nō remānsit in me fortitudo, sed et species mea īmutata est in me, ⁊ emarcui, nec habui quicq̄ virium. Et audiui vocē sermonū eiꝰ: ⁊ audiēs iacebā ꝓsternatus sup faciē meā, ⁊ vultꝰ meꝰ herebat terre. Et ecce manus tetigit me, et erexit me sup genua mea, et super articulos manuū mearū. Et dixit ad me. Daniel vir desideriorū intellige verba q̄ ego loquor ad te, ⁊ sta in gradu tuo: nūc em̄ sum missus ad te. Cūq; dixisset mihi sermonē istū, steti tremens. Et ait ad me. Noli metuere Daniel: quia ex die primo quo posuisti cor tuū ad intelligēdū: vt te affligeres in conspectu dei tui, exaudita sunt verba tua, ⁊ ego veni ppter sermones tuos. Princeps autē regni Persarū restitit mihi viginti ⁊ vno diebꝰ: ⁊ ecce Michael vnꝰ de principibus primis venit in adiutoriū meū, ⁊ ego remānsi ibi iuxta regē Persar. Veni aūt vt docerē te q̄ ventura sunt pp̄lo tuo in nouissimis diebus: q̄m adhuc visio in dies. Cūq; loquerer mihi huiusce modi vbis, deieci vultū meū ad terrā, ⁊ tacui. Et ecce q̄si similitudo filij hois tetigit labia mea: ⁊ aperiēs os meū locutus sum, ⁊ dixi ad eū q stabat contra me. Dñe mi in visione tua dissolute sunt compages mee, et nihil in me remānsit virium. Et quō poterit seruus dñi mei loqui cū dño meo: nihil em̄ in me remānsit virtutū, q̄z ⁊ halitꝰ meꝰ intercludit. Rursum ergo tetigit me quasi visio hois, et confortauit me, et dixit. Noli timere vir desideriorū, pax tibi: cōfortare, et esto robustus. Cūq; loq̄rer mecū, cōualui, ⁊ dixi. Loq̄re dñe mi, quia cōfortasti me. Et ait. Nūqd scis quare venerim ad te? ⁊ nūc reuertar, vt prelier aduersum principē Persarū. Cum em̄ egrederer, apparuit princeps Grecorū veniēs. Verūtamē annūtiabo tibi, q̄d exp̄ssum est in scriptura vēritatis: et nemo est adiutor meꝰ in oībus his, nisi Michael princeps vester.

¶ Capituli Summariū. Post varios reges reuelabitur filius miquitatis, contra deum se erigens. Caput. xj.

Ego aūt ab anno p̄mo Darij Medi stabāvt cōfortarer ⁊ roborarer. Et nūc veritatē annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, ⁊ quartꝰ ditabit opibꝰ nimijs sup oēs: et cū inualuerit diuitijs suis, concitabit omnes aduersum regnū Grecie. Surget vero rex fortis, ⁊ dñabit potestate multa. ⁊ faciet q̄d placuerit ei. Et cū steterit, cōteret regnū eius, ⁊ dividet in quatuor vētos celi: sz nō in posteros eius, neq; fm potētiā illi⁹, qua dñatꝰ est. lacerabit em̄ regnū eiꝰ etiā in externos, exceptis his. Et cōfortabit rex austri, et de principibus eiꝰ: p̄ualebit sup eū, ⁊ dñabit ditione. multa em̄ dominatio eiꝰ. Et post finē annorū federabunt: filiaq; regis austri veniet ad regē aglonis facere amicitiā, et nō obtinebit fortitudinē brachij, nec stabit semē eiꝰ: ⁊ tradet ipsa, ⁊ q adduxerūt eā adolescētes eius, ⁊ q cōfortabāt eā in tēporib⁹: ⁊ stabit de germine radicū eiꝰ plātatio. Et veniet cū exercitu, ⁊ ingredietꝰ puinciā regis aglonis: ⁊ abutet eis, ⁊ obtinebit. Insup ⁊ deos eorū, ⁊ sculptilia, vasa quoq; p̄tiosa auri et argenti, captiua ducet in egyptū: ipse p̄ualebit aduersus regē aglonis. Et intrabit in regnū rex austri: et reuertet ad terrā suā. Filij aūt eius p̄uocabunt ⁊ cōgregabūt multitudinē exercituū plurimoꝝ: ⁊ veniet pperās ⁊ inundās: ⁊ reuertetur ⁊ cōcitabit, et cōgredietꝰ cū robore eiꝰ. Et p̄uocatꝰ rex austri egredietꝰ, ⁊ pugnabit aduersus regē aquilonis, et preparabit multitudinē nimiā, ⁊ dabit multitudo in manu eiꝰ. Et capiet multitudinē, ⁊ exaltabit cor eius, ⁊ deijciet multa millia: sz nō p̄ualebit. Cōuertet em̄ rex aglonis, ⁊ preparabit multitudinē multo maiorē q̄ pri⁹: ⁊ in fine tēporū annorūq; veniet pperans cū exercitu magno et opib⁹ nimijs. Et in tpib⁹ illis multi cōsurgēt aduersus regē austri filij q̄z preuaricatoꝝ p̄pli tui extollent vt ip̄leāt visionē, ⁊ corruēt. Et veniet rex aglonis, et cōportabit aggerē, et capiet vrbes munitissimas: ⁊ brachia austri nō sustinebūt, ⁊ cōsurgēt electi eiꝰ ad resistēdū, ⁊ nō erit fortitudo. Et faciet venēs sup eū iuxta placitū suū, ⁊ nō erit q stet contra faciē eiꝰ: et stabit in terra inclita, ⁊ cōsumet in manu eiꝰ. Et ponet faciē suā vt veniat ad tenēdū vniuersum regnū eiꝰ, ⁊ recta faciet cū eo: ⁊ filiā feminarū dabit ei, vt euertat illā: ⁊ nō stabit nec illius erit. Et cōuertet faciē suā ad insulas, ⁊ capiet multas, ⁊ cessare faciet principē opprobrij sui, ⁊ opprobriū eiꝰ conuertet in eū. Et cōuertet faciē suā ad imperiū terre sue, ⁊ impinget ⁊ corruet, ⁊ nō inueniet. Et stabit in loco eiꝰ vilissimꝰ, ⁊ indignꝰ decore regio: ⁊ in paucis diebꝰ cōteret, nō in furore nec in p̄lio. Et stabit in loco eiꝰ despectꝰ, ⁊ non tribuet ei honor regi⁹: ⁊ veniet clā, ⁊ obtinebit regnū in fraudulētia. Et brachia pugnātis expugnabunt a facie eius, ⁊ conterent: insup

Isa. ix. e.

Universidad de Deusto
Biblioteca

et vnx federis. Et post amicitias, cū eo faciet dolū: et ascendet, et in pauerabit in modico pplo. Et abūdātes et vberes vrbes ingredietur: et faciet q̄ nō fecerūt patres ei⁹: et patres patrū ei⁹: rapinas et predā et diuitias eorū dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit: et hoc, vsq; ad tempus. Et cōcitabit fortitudo ei⁹ et cor ei⁹ aduersum regē austri in exercitu magno: et rex austri puocabit ad bellū multis auxilijs et fortib⁹ nimis: et nō stabūt, qr inibunt aduersus eū cōsilia. Et comedētes panē cū eo, conterent illū, exercitus q; ei⁹ opprimet: et cadēt interfecti plurimi. Duorū q; regū cor erit vt malefaciāt, et ad mēsam vnā mēdaciū loquētur, et nō pficiēt qr adhuc finis in aliud tps. Et reuertet in terrā suā cū opib⁹ multis: et cor ei⁹ aduersum testamentū sanctū, et faciet, et reuertet in terrā suā. Statuto tpe reuertet, et veniet ad austrum: et nō erit prior illi nouissimū. Et veniēt sup eum trieres, et Romani, et pcutiet, et reuertet, et indignabit cōtra testamentum sanctuarij, et faciet: reuertetur q;, et cogitabit aduersum eos q dereliquerūt testamēū sanctuarij. Et brachia ex eo stabūt, et pollūet sanctuariū fortitudinis, et auferēt iugē sacrificiū: et dabunt abominationē in desolationem. Et impij in testamētū simulabūt fraudulēter: pplus autē sciens deum suū, obtinebit et faciet. Et docti in pplo docebūt plurimos: et ruēt in gladio et in flāma et in captiuitate et in rapina dierū. Cūq; corruerint, subleuabunt auxilio parumlo: et applicabunt eis plurim fraudulēter. Et de eruditis ruēt, vt cōflentur: et eligant et dealbent vsq; ad tps prefinitū: qr adhuc aliud tps erit. Et faciet iuxta volūtatē suā rex, et eleuabitur et magnificabit aduersus oēm deū: et aduersus deū deor lo quetur magnifica, et diriget, donec cōpleat iracūdia. perpetrata quippe est definitio. Et deū patrum suor non reputabit: et erit in cōcupiscētijs feminarū, nec quē q̄ deor curabit: qr aduersus vniuersa cōsurget. Deū aūt Maozim in loco suo venerabit: et deū quē ignorauerūt pres ei⁹ colet auro, et argento, et lapide pretioso, rebusq; ptiosis. Et faciet vt munitat Maozim cū deo alieno quem cognouit, et multiplicabit gloria: et dabit eis potestatem in multis, et terrā diuidet gratuito. Et in tpe pfinito pliabit aduersus eū rex austri: et qsi tēpestas veniet cōtra illū rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna: et ingredietur terras, et pteret et ptrāsiet. Et introibit in terrā gloriosam, et multi corruēt: hi aūt salua bunt de manu ei⁹, Edom, et Moab, et principium filiorum Ammon. Et mittet manū suā in terras: et terra egypti nō effugiet. Et dñabit thesaurorū auri, et argenti, et omnibus ptiosis egypti: et Libiā et Ethiopiam transibit. Et fama turbabit eū ab oriēte et ab aquilone: et veniet in multitudine magna vt cōterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculū suū Apadno iter maria, sup montē icli ytū et sanctū: et veniet vsq; ad summitatē ei⁹, et nemo auxiliabitur ei.

¶ Capituli Summarium. Diuersa hominū resurrectio, occultūq; dei iudicium. Caput. xij.

Matth. xxiij. c.

Apo. x. a

Ist tēpore aūt illo consurget Michael princeps magn⁹, q stat pro filijs pplī tui: et veniet tps quale nō fuit ab eo ex quo gentes esse ceperunt vsq; ad tps illud. Et in tpe illo saluabit pplus tuus, oīs q inuent⁹ fuerit script⁹ in libro. Et multi de his q dormiunt in terre puluere, euigilabūt: alij in vitā eternā, alij in opprobriū vt videāt semp. Qui aūt docti fuerint, fulgebunt quasi splēdor firmamēti: et qui ad iustitiā erudiūt multos, q̄si stelle in pp̄etuas eternitates. Tu aūt Daniel claude sermones, et signa libri vsq; ad tps statutū: plurimi ptrāsibūt, et multiplex erit scia. Et vidi ego Daniel, et ecce quasi duo alij stabāt: vnus hinc sup ripā fluminis, et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro q erat indutus lineis, q stabat super aquas fluminis. Usq; quo finis horū mirabiliū? Et audiui virū q indutus erat lineis, q stabat sup aquas fluminis, cū eleuasset dexterā et sinistrā suā in celū, et iurasset p viuentē in eternū: qr in tps et tpa, et dimidiū tpis. Et cū cōpleta fuerit dispersio manus pplī sancti, cōplebunt vniuersa hec. Et ego audiui et non intelleri. Et dixi. Dñe mi, quid erit post hec? Et ait. Vade Daniel: quia clausi sunt, signatiq; sermones vsq; ad pfinitū tps. Eligent et dealbabunt, et quasi ignis p babunt multi: et impie agēt impij, neq; intelligēt oēs impij, porro docti intelligēt. Et a tpe cū ablatum fuerit iuge sacrificiū, et posita fuerit abominatio in desolationē: dies mille ducēti nonaginta. Beatus q expectat et pueniet vsq; ad dies mille trecētos triginta quinq;. Tu autem Daniel vade ad prefinitum: et requiesces, et stabis in sorte tua, in finē dierum.

¶ Hucusq; Danielem in Hebraico volumine legimus: cetera que sequuntur vsq; ad finem libri: de theodotionis editione translata sunt.

¶ S. Historia castissime mulieris Susanne. Cap. xiij.

Erat vir habitās in Babylone. et nomen eius Joacim: et accepit vxorē noie Susannam filiam Helcie, pulchram nimis et timētē deū. Parētes eni illi⁹ cū essent iusti, erudierūt filiā suā sm legē Moysi. Erat autem Joacim dines valde et erat ei pomariū vicinū domui sue: et ad ipsum confluebant Judei, eo qd esset honorabilior oim. Et constituti sunt duo seniores iudices in illo anno, de q⁹ locut⁹ est dns. Quia egressa est iniqtas de Babylone a senioribus iudicib⁹ q videbant regere populū. Isti frequētabāt domū Joacim, et veniebant ad eos oēs q habebant iudicia. Cū aūt pplus recessisset p meridiē, ingrediebat Susanna, et deābulabat in pomario viri sui. Et videbāt eā seniores qtidie ingredientē, et deābulātē: et exarserūt in cōcupiscētiā eius. et everterūt sensum suū, et declinauerūt oculos suos vt nō viderēt celū, neq; recordarent iudiciorū iustorū. Erat ergo ambo vulnerati amore ei⁹, nec indicauerūt sibi vicissim dolorē suū. erubescebāt enī indicare sibi cōcupiscētiā suā, volētes cōcūbere cū ea. et obseruabant quotidie soliciti videre eam. Dixitq; alter ad alterū. Eamus domum, qr hora prādij est. Et egressi recesserunt a se. Cūq; reuertissent, venerūt in vnū: et sciscitates ab invicē causam, cōfessi sunt cōcupiscētiā suā: et tunc in cōmuni statuerunt tps, qn eā possent inuenire solā. Factū est autē, cum obseruarent die aptū, ingressa est aliqū sicut heri et nudiustertius, cū duab⁹ solis puellis, voluitq; lauari in pomario. estus qppe erat: et nō erat ibi quisq;, pter duos senes absconditos, et cōtemplantes eā. Dixit ergo puellis, Afferte mihi oleum et smigmata, et ostia pomarij claudite, vt lauer. Et fecerūt sicut preceperat: clauserūtq; ostia pomarij, et egresse sunt per posticū vt afferrēt q iusserat. nesciebatq; senes intus esse absconditos. Cū aūt egresse essent puelle, surrexerūt duo senes, et accurrerūt ad eā, et dixerūt. Ecce ostia pomarij clausa sunt, et nemo nos videt, et nos in cōcupiscētia tui sum⁹: quā ob rem assentire nobis, et cōmisce nobiscū. qō si nolueris, dicem⁹ cōtra te testimoniū qō fuerit tecū inuenis, et ob hāc causam emiseris puellas a te. Ingemuit Susanna, et ait, Angustie sunt mihi vndiq;. si enī hoc egero, mors mihi est: si aūt non egero, nō effugiā manus vestras. Sed melius est mihi absq; opere incidere in manus vestras, q̄ peccare in cōspectu dñi. Et exclamauit voce magna Susanna: exclamauerūt aūt et senes aduersus eā. Et cucurrit vn⁹ ad ostia pomarij, et aperuit. Cū ergo audissent clamorē famuli dom⁹ in pomario, irruerunt p posticū, vt viderēt quidnā esset. Postq; aūt locuti sunt, erubuerūt serui vehemēter: qr nunq; dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna. Et facta est die

crastina.

crastina. Cūq; venisset populus ad Joacim virum eius venerunt ⁊ duo presbyteri pleni iniqua cogitatiōe aduersus Susannam, vt interficerēt eam. Et dixerūt coram populo, Mittite ad Susannā filiam Helcie vxorē Joacim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus, et filijs, ⁊ vniuersis cognatis suis. Porro Susanna erat delicata nimis, ⁊ pulchra specie. At iniqui illi iusserunt vt discooperiretur (erat enim cooperta) vt vel sic satiarentur decore eius. Flebant igitur sui, et omnes qui nouerant eam. Consurgentes autē duo presbyteri in medio populi, posuerūt manus suas sup caput eius. Que flens suspexit ad celum. erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt presbyteri. Cum deambularemus in pomario soli, ingressa est hec cum duabus puellis: ⁊ clausit ostia pomarij, et dimisit a se puellas. Veniq; ad eam adolescens qui erat absconditus, ⁊ concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo pomarij: videntes iniquitatem cucurrimus ad eos, et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quiuimus comprehendere, quia fortior nobis erat, et aperto ostio exiliuit: hanc autem cum apprehēdissemus, interrogauimus quisnam esset adolescens, ⁊ noluit indicare nobis huius rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus ⁊ iudicibus populi, ⁊ condēnauerunt eam ad mortem. Exclamauit autem voce magna Susanna, et dixit. Deus eterne, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, tu scis quoniam falsum testimoniū tulerunt contra me: ⁊ ecce morior, cum nihil horum fecerim que isti malitiose compouerunt aduersum me. Exaudiuit autem dominus vocem eius. Cumq; duceretur ad mortem, suscitauit dominus spiritum sanctum pueri iunioris, cuius nomen Daniel: et exclamauit voce magna. Mundus ego sum a sanguine huius. Et conuersus omnis populus ad eum, dixit. Quis est iste sermo quem tu locutus es: Qui cum staret in medio eorum, ait. Sic fatui filij Israel, non iudicātes, neq; quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israel: Reuertimini ad iudicium, quia falsum testimoniū locuti sunt aduersus eam. Reuersus est ergo populus cum festinatione, ⁊ dixerunt ei senes. Veni, ⁊ sede in medio nostrum, et indica nobis: quia tibi deus dedit honorem senectutis. Et dixit ad eos Daniel. Separate illos ab inuicē procul, ⁊ diiudicabo eos. Cum ergo diuisi essent alter ab altero, vocauit vnū de eis, ⁊ dixit ad eum. Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua que operabaris prius, iudicās iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimittens noxios, dicēte domino. Innocentem ⁊ iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait. Sub schino. Dixit autem Daniel. Recte mentitus es in caput tuum: ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo, scindet te mediū. Et amoto eo, iussit venire aliū, et dixit ei, Semen Chanaan, et non Juda, species decepit te, ⁊ concupiscentia subuertit cor tuum, sic faciebatis filiabus Israel, ⁊ ille timentes loquebant vobis: sed filia Juda non sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi: Qui ait, Sub prino. Dixit autem ei Daniel. Recte mentitus es, et tu in caput tuum: manet enim angelus domini gladium habens, vt secet te mediū, et interficiat vos. Exclamauit itaq; omnis cetus voce magna, et benedixerunt deum qui saluat sperantes in se. Et consurrexerunt aduersus duos presbyteros (conuicerat enī eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimoniū) fecerunt; eis sicut male egerant aduersus proximam, vt facerent secundum legem Moysi: ⁊ interfecerūt eos, ⁊ saluatus est sanguis innocuus in die illa. Helcias autem, ⁊ vxor eius laudauerunt deum pro filia sua Susanna cum Joacim marito eius, et cognatis omnibus: quia non esset inuenta in ea res turpis. Daniel autem factus est magnus in cōspectu populi a die illa, ⁊ deinceps. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, ⁊ suscepit Cyrus Perses regnum eius.

C L. S. Historia Belis ⁊ Draconis. Caput xiiij

ERat aūt Daniel conuiua regis, ⁊ honorat⁹ sup, oēs amicos ei⁹. Erat quoq; idolū apud Babylonios noie Bel: ⁊ ipēdebant in eo p dies singulos, sile artabe duodecim, ⁊ oues q̄draginta, vinq; amphore ser. Rex quoq; colebat eū, ⁊ ibat p singulos dies adorare eū: porro Daniel adorabat deū suum. Dixit q; ei rex. Quare non adoras Bel: Qui rndēs, ait ei. Quia non colo idola manufacta, sed viuētē deū q creauit celum ⁊ terrā, ⁊ habet potestatē oīs carnis. Et dixit rex ad eū. Nōne videt tibi esse Bel viuens deus: An nō vides quāta comedat ⁊ bibat quotidie: Et ait Daniel arridens. Ne erres rex. Iste est enī intrinsec⁹ luteus, ⁊ forinsec⁹ ereus, neq; comedit aliquādo. Et irat⁹ rex vocauit sacerdotes eius, ⁊ ait eis nisi dixeritis mihi quis est iste q comedat impēsas has, morie-nim. Si aūt ostēderitis q̄m Bel comedat hec, morietē Daniel, quia blasphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxta verbū tuū. Erāt aūt sacerdotes Bel septuaginta, exceptis vxoib⁹ ⁊ parulis et filijs. Et venit rex cū Daniele in tēplum Belis. Et dixerunt sacerdotes Belis. Ecce nos egrediemur foras: ⁊ tu rex, pone escas, ⁊ vinū misce, ⁊ clande ostiū, ⁊ signa annulo tuo: et cū ingressus fueris mane, nisi inueneris oīa comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel q mētit⁹ est aduersum nos. Cōtēnebāt aūt, q: fecerant sub mēsa absc̄ditū introitū, ⁊ p illū ingrediebant semp, ⁊ deuorabant ea. Factū est igit̄ postq̄ egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel: precepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerē, ⁊ cribrauit p totū tēplū coram rege: ⁊ egressi, clauserūt ostiū: ⁊ signātes annulo regis, abierūt. Sacerdotes aūt ingressi sunt nocte iuxta consuetudinē suā, ⁊ vxores, ⁊ filij eorū: ⁊ comederūt oīa, ⁊ biberunt. Surrexit aūt rex primo diluculo, ⁊ Daniel cum eo. Et ait rex, Salnane sunt signacula Daniel: Qui rndit, Salua rex. Statimq; cū aperuisset ostiū, intuit⁹ rex mēsam, exclamauit voce magna, Magn⁹ es Bel, ⁊ nō est apud te dolus quisq̄. Et risit Daniel: ⁊ tenuit regē, ne ingrederet intro, ⁊ dixit. Ecce pauimentū, animaduerte cui⁹ vestigia sunt hec. Et dixit rex. Video vestigia virorū, ⁊ mulierū: ⁊ infantū. Et irat⁹ est rex. Tunc apprehēdit rex sacerdotes, ⁊ vxores ⁊ filios eorū: ⁊ ostēderunt ei abscondita ostiola p q̄ ingrediebant, ⁊ cōsumebāt q̄ erāt sup mensam. Occidit ergo illos rex, ⁊ tradidit Bel in potestatem Danielis: q subuertit eū, ⁊ tēplū ei⁹. Et erat draco magnus in loco illo, ⁊ colebāt eum Babylonij. Et dixit rex Danieli. Ecce nūc nō potes dicere q: iste nō sit deus viuēs adora ergo eū. Dixitq; Daniel regi. Dūm deū meū adoro: q: ipse est deus viuēs, iste autē nō est de⁹ viuēs. Tu autē rex da mihi potestatē, ⁊ interficiā draconē absq; gladio ⁊ fuste. Et ait rex, Do tibi. Tulit ergo Daniel picē, ⁊ adipem, et pilos, ⁊ coxit pariter: fecitq; massas, ⁊ dedit in os draconis, ⁊ dirupt⁹ est draco. Et dixit Daniel. Ecce quē colebatis. Q̄ cū audissent Babylonij, indignati sunt vehementer: ⁊ cōgregati aduersum regē, dixerūt, Judeus factus est rex: Bel destruxit, draconē interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerūt cū venissent ad regē. Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, ⁊ domū tuā. Vidit ergo rex q̄ irruerent in eū vehemēter: ⁊ necessitate cōpulsus tradidit eis Danielē. Qui miserūt eū i lacū leonū, ⁊ erat ibi dieb⁹ sex.

Porro in lacu erant leones septē, & dabant eis duo corpora quotidie: & due oues: & tunc non data sunt eis, vt devorarēt Danielē. Erat aūt Habacuc ppheta, in Judea, & ipse coxerat pulmentum, & intriuerat panes in alueolo: & ibat in cāpū vt ferret messorib⁹. Dixitq; angel⁹ dñi ad Habacuc. Fer prandiū qd habes, in Babyloně Danieli, q est in lacu leonū. Et apprehēdit eū angelus dñi in vertice eius, & portauit eū capillo capitis sui, posuitq; eū in Babyloně super lacū in ipetu spirit⁹ sui. Et clamauit Habacuc, dicēs, Daniel serue dei, tolle prādium qd misit tibi deus. Et ait Daniel. Recordatus es mei de⁹, & nō dereliquisti diligentes te. Surgens q; Daniel comedit. Porro angelus dñi restituit Habacuc cōfestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo. vt lugeret Danielem: & venit ad lacū, & introspexit, et ecce Daniel sedēs in medio leonū, et exclamauit voce magna rex dicēs. Magn⁹ es dñe deus Danielis. Et extrarit eū de lacu leonū. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant, intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo.

Ezech. viij. b.

¶ Explicit Daniel propheta.

¶ Incipit prologus in libum duodecim prophetarum.

NOn idem ordo est duodecim prophetarum apud Hebreos: qui est apud nos. Unde & in id quod hic legitur: hic quoq; dispositi sunt. Osee commaticus est: & quasi per sentētias loquēs. Joel planus in principio: in fine obscurior. Et vsq; ad Malachiam: habēt singuli proprietates suas: quem Esdram scribam: legisq; doctorem Hebrei autumant. Et quia longū est nūc de ordine dicere: hoc tantū vos o Paula & Eustochiū admonitas volo: vnum libū esse duodecim pphetarum. Et Osee hynchry nū Elaie Malachiā vero Aggei et zacharie fuisse tēporibus. In quibus aūt tēpus nō prelegitur in titulos sub illis eos regibus prophetasse sub quibus & hi qui ante eos habent titulos prophetauerunt.

¶ Alius prologus.

REgule sunt he q⁹ significationib⁹ nominū: ad quas tribus p pphetas sermo dñi dirigatur. Quotiescunq; ad decem trib⁹ tenditur pphetia: sub his nominibus designantur: id est Ephraim: Samaria: Israel: Joseph: Jezrael: Bethel: Ether haue: & interdū Jacob. Quando aūt ad duas loquitur trib⁹: sub his nominibus sermo pferetur: id est Juda: Jerusalem: Beniamin: domus Dauid: & interdū Jacob. Alicuoties Israel: ad totos duodecim trib⁹ refertur. Duplex est apud Hebreos sententia de his quatuor versibus: qui in capite sunt prenotati. Plerisq; enim dicunt quod ab Esdra scriba in omnib⁹ pphetis sic fuerit titulatum: vt prescriptio vnius cuiusq; nomine pphetia cuius sit sequens. nosceatur. Ipse est autem Esdras qui vltimus propheārum: Malachie nomine: scribitur. Alij vero dicunt quod ab ipsis prophetis per spiritum sanctum: vt cetera: sunt conscripta.

¶ Prefatio Hieronymi in Osee prophetam.

IMpōnibus Osiē: Joatham: Achom: & Ezechie regū Juda: & Jeroboam filij Joas regis Israel: Osee filius Beeri: ad prophetiam dicēdā: spiritu sancto repletus est. De memorato itaq; numero regū: Achaz rex Juda: et Jeroboam rex Israel dominum derelinquēres: vt historie regum et Paralipomenon indicant: etiam Israel idolatrie crimen imperio ac potestate sua admittere coegerunt. Propter quod deus ad Osee hec locutus est: dicens: Accipe tibi vxorē fornicariam siue fornicationum: & fac tibi filios fornicationis. Fornicariam itaq; non electione corporis meretricem: sed gētilē deū ignorantē appellat: que de dei creatoris sui amore contēpto: simulachrorum se subiecit desiderijs. Sed cum dei precepto propheta in hac re paruisset: conceptū ex ea filiū: Jezrahel precepit nōiare: deo pollicente: post breue tempus sanguinē Jezrahel in domo Jehu vindicare. cuius pmissionis hec causa est. Jehu per Eliseū in regem inunctus ad defendendū sanguinē Naboth ciuis Jezrahel: que tunc ptis metropolis erat. quē Jezrahel Achab regis Israel vxor interemerat: sicut regum historia exponit: cum grauiter iuxta diuinū preceptum vindicandi sanguinis causā in omnem memorati domum desseuisset: hoc peracto dominum derelinquisse inuenitur. cuius pronepote Joroboā (qui lectione comprehensus est) octoginta fere facta imitante: ac contra dei precepta et religionē cū populo Israel agente: sanguis Naboth: qui in loco certe Jezrahel fuerat, pfluxit in domo Jehu patris memorati Jeroboam pro peccato redundaturus significatur. Vnde factum est vt ira dei in populo Israel per denunciationem prophete: processura diceretur: Domui autem Jude misericordia lectione comprehēsa: ob hoc promissa est. quia Ezechias rex Juda filius Achaz subtans idolis que tā pater eius q̄ ceteri reges cōlecrauerant: templū dei purgasse & purificasse monstratur.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

OSee crebris notat ephraim samariā: Joseph Jezrahel et vxorem fornicariā & fornicationis filios & adulteram cubiculo clausam: maritū multo rpe sedere viduāt sub vestē lugubri: vt ad se reditum prestolari.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit liber Osee prophete.

¶ Capituli Summariū. Jubetur propheta fornicatione Idololatriam significare. Caput. j.

A VERbū dñi qd factū est ad Osee filiū Beeri in diebus Oziē, Joathā, Achaz, Ezechie regū Juda, & in diebus Jeroboā filij Joas regis Israel. Principiū loquēdi dominus in Osee: & dixit dñs ad Osee. Vade, sume tibi vxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationis: qa fornicans fornicabitur terra a dño. Et abiit, et accepit Gomer filiam Debelaim: et concepit, & peperit ei filiū. Et dixit dominus ad eū. Voca nomen eius Jezrahel: quoniam adhuc modicum, & visitabo sanguinē Jezrahel super domum Jehu, et quiescere faciā regnum domus Israel. Et in illa die conteram arcū Israel in valle Jezrahel. Et concepit adhuc, & peperit filiā. Et dixit ei. Voca nomen eius Absq; misericordia: quia nō addā vltra misereri domui Israel, sed obliuione obliuiscar eorū. Et domui Juda miserebor, & saluabo eos in domino deo suo: et nō saluabo eos in arcu & gladio & in bello & in equis et in equitibus. Et ablactauit eam que erat absq; misericordia. Et concepit, & peperit filium. Et dixit. Voca nomen eius. Non populus meus, qa vos nō pp̄s me⁹, & ego nō ero vester deus. Et erit numerus filiorum Israel, quasi arena maris que sine mēsura est, & nō numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis. Nō populus meus vos: dicet eis. Filij dei viuētis. Et cōgregabuntur filij Juda, & filij Israel pariter: & ponent sibimet caput vnum & ascendent de terra: q; magnus dies Jezrahel.

¶ Capituli Summariū. Reliquit deus populū impium, vt maritus vxorem adulteram. Caput. ij.

DIcite fratribus vestris. Populus meus: & sorori vestre, Misericordiā cōsecuta. Judicate matrē vestrā, iudicate: q̄m ipsa nō vxor mea, et ego non vir ei⁹. Auferat fornicationes suas a facie sua, & adulteria sua de medio vberū suorum: ne forte expoliē eam nudam, et statuam eam sm diem natiuitatis sue: et ponam eam quasi solitudinē, & statuam eam velut terram inuiam, & interficiam eam siti. Et filiorum illius non miserebor: q̄m filij fornicationū sunt, quia fornicata est mater eorū, cōfusa est que cōcepit eos, quia dixit. Vadam post amatores meos qui dant panes mihi & aquas meas, lanam meam et linum meum, oleum meū et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiā viā tuā spinis, & sepiā eam maceria: et semitas suas nō inueniet. Et sequetur amatores suos: & non apprehēdet eos: & quaeret eos, & nō inueniet: et dicet. Vadam et reuertar ad virum meum priorē: q; bene mihi erat tūc magis q̄ nūc. Et hec nescivit q; ego dedi ei frumētū, et vinū, et oleū, & argentum multiplicaui ei, & aurū que fecerūt Baal. Idcirco cōuertar, & sumā frumentū meū in tpe suo, et vinū meum in tpe suo, et liberabo lanā meā & linū meū q̄ operiebāt ignominiā ei⁹. Et nūc reuelabo iusticiā ei⁹ in oculis amatorum ei⁹: & vir nō eruet eā de manu mea. & cessare faciā omne gaudiū ei⁹, solēnitatē ei⁹, neomeniā ei⁹, sabbatha eius, & cūcta festa tpa eius. Et corrūpā vineā ei⁹, et ficum eius: de quibus

dixit,

dixit, Mercedes he mee sunt, quas dederunt mihi amatores mei. Et ponã eam in saltũ, & comedet eã bestia agri. Et visitabo sup eã dies. Baalim, qb⁹ accẽdebat incẽsum, & ornabat inaure sua & monili suo, & ibat post amatores suos, & mei obliuiscebat, dicit dñs. Propt̃ hoc, ecce ego lactabo eã, & ducã eã in solitudinẽ: & loquar ad cor ei⁹. Et dabo ei vinitores ei⁹ ex eodẽ loco, & vallẽ Achor ad aperiẽdã spẽ, et canet ibi iuxta dies iuuentutis sue et iuxta dies ascensionis sue de terra Egypti. Et erit in die illa, ait dñs: vocabit me Vir me⁹, & nõ vocabit me vltra Baalim. Et auferaz nomina Baalim de ore ei⁹, & nõ recordabit vltra nois eorũ. Et percutiã cũ eis fedus in die illa cũ bestia agri, et cũ volucre celi, & cũ reptili terre: & arcũ & gladiũ, & bellũ cõteram de terra: & dormire eos faciã fiducialiter. Et sponsabo te mihi in sempiternũ: & spõsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus. & sponsabo te mihi in fide: et scies q̃ ego dominus. Et erit in die illa: exaudiã dicit dominus, exaudiam celos, & illi exaudiẽt terram. Et terra exaudiet triticum et vinum, et oleum: & hec exaudient Jezrahel. Et seminabo eam mihi in terram, & miserebor eius que fuit absq; misericordia. Et dicam, Non populo meo, Populus meus es tu: & ipse dicet, Deus meus es tu.

¶ Capituli Summarium. Synagoga dilecta a deo ipsius non redamauit. Caput.iij.

ET dixit dñs ad me, Adhuc vade, et dilige mulierẽ dilectã amico et adulterã: sicut diligit dñs filios Jsrael, & ipsi respiciũt ad deos alienos, & diligũt vinacia vuarũ. Et fodi eã mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dumidio coro hordei: et dixi ad eã. Dies multos expectabis me: nõ fornicaberis, et non eris viro: sed & ego expectabo te. quia dies multos sedebũt filij Jsrael sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine altari, & sine ephod, & sine theraphim. Et post hec reuertentur filij Jsrael, & querẽt dñm deũ suũ, & Dauid regẽ suum: & pauebũt ad dñm, & ad bonum eius in nouissimo dierum.

¶ L.S. Recitantur plurima Jsraelis scelera. Caput.iiij.

AUdite verbũ dñi filij Jsrael, q̃ iudiciũ dño cũz habitatoribus terre: nõ est enim veritas, & nõ est misericordia, & nõ est scientia dei in terra. Maledictũ, & mẽdaciũ, & homicidiũ, & furtum, & adulterium inundauerũt, et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabit⁹ omis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre celi: sed & pisces maris congregabuntur. Verũtamen vnusquisq; nõ iudicet, et non arguatur vir: populus enim tuus sicut hi qui cõtradicunt sacerdoti. Et corues hodie, & corruet etiam propheta tecũ: nocte tacere feci matrem tuã. Conticuit populus meus: eo quod nõ habuerit scientiã: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: & oblita es legis dei tui, obliuiscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccauerunt mihi: & gloriam eorum in ignominiam cõmutabo. Peccata populi mei comedẽt, & adiniquitatẽ eorum subleuabũt animas eorũ. Et erit sicut popul⁹, sic sacerdos: & visitabo super eum vias eius, & cogitatiões eius reddã ei. Et comedẽt, & nõ saturabuntur: fornicati sunt, et non cessauerunt: quoniam dominũ dereliquerunt in non custodiẽdo. Fornicatio, & vinũ, & ebuetas auferunt cor. Populus meus in ligno suo interrogauit, & baculus eius annũtiauit ei: spiritus enim fornicationũ decepit eos, & fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant, & super colles accendebant thymiama: subtus quercum & populum & therebinthum: quia bona erat vmbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre, & sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate, & super sponsas vestras cum adulterauerint: quoniã ipsi cum meretricibus conuersabantur, & cum effeminatis sacrificabant, & populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu Jsrael, non delinquat saltem Juda: & nolite ingredi in Galgala, & ne ascenderitis in Bethauen: neq; intraueritis. Viuit dñs. Quoniam sicut vacca lasciuiens declinauit Jsrael: nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps idolorum Ephraim dimitte eum. Separatum est conuiuium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligauit eum spiritus in alis suis & confundentur a sacrificijs suis.

¶ Capituli Summariũ. Vaticinatur Propheta contra Ephraim. Caput.v.

AUdite hoc sacerdotes, & attendite domus Jsrael, & domus regis auscultate: quia vobis iudicium est, qñ laqueus facti estis speculationi, & sicut rete expansum super Thabor. Et victimas declinastis in profundũ: & ego eruditor omnium eorũ. Ego scio Ephraim, & Jsrael non est absconditus a me: quia nũc fornicatus est Ephraim, cõtaminatus est Jsrael. Non dabunt cogitationes suas vt reuertantur ad Deum suũ: quia spiritus fornicationũ in medio eorũ, & dñm non cognouerunt. Et respondebit arrogantia Jsrael in facie eius: & Jsrael & Ephraim ruent in iniquitate sua, ruet etiã Judas cum eis. In gregibus suis & in armentis suis vadent ad querendum dñm, & non inuenient: ablatus est ab eis. In dño preuaricati sunt, quia filios alienos genuerũt: tunc deuorabit eos mensis cũ patribus suis. Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama: vlulate in Bethauen, post tergum tuũ Beniamin. Ephraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus Jsrael ostendi fidem. Facti sunt principes Juda quasi assumentes terminũ: super eos effundã quasi aquã iram meam. Calũniam patiẽs est Ephraim, fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea Ephraim: & quasi putredo domui Juda. Et vidit Ephraim languorẽ suum, & Judas vinculũ suum: & abijt Ephraim ad Assur, & misit ad regẽ vltorem: & ipse non poterit sanare vos, nec soluere poterit a vobis vinculũ. Quoniã ego quasi leena Ephraim, & quasi catulus leonis domui Juda: ego capiam & vadam: tollã, & non est qui eruat. Vadẽs reuertar ad locũ meum: donec deficiatis, & quaeratis faciẽ meã.

¶ Capituli Summarium. Deus percutit & sanat misericordiam prefert sacrificio. Caput.vj.

IN tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite & reuertamur ad dominum: quia ipse cepit, & sanabit nos: percutiet, & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Sciemus, sequemurq;, vt cognoscamus dñm: quasi diluculũ preparatus est egressus eius, & veniet quasi imber nobis, temporaneus & serotinus terre. Quid faciam tibi Ephraim: quid faciam tibi Juda: misericordia vestra quasi nubes matutina, quasi ros mane pertransiens. Propt̃ hoc dolaui in prophetis, occidi eos in verbis oris mei: & iudicia tua quasi lux egrediẽtur. Quia misericordiã volui, & non sacrificiũ: & scientiã Dei plus q̃ holocausta. Ipsi aũt sicut Adam transgressi sunt pactũ ibi preuaricati sunt in me. Gala ad ciuitas operantiũ idolum, supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum, in via interficientiũ pergẽtes de Sichem: q̃ scelus operati sunt. In domo Jsrael vidi horrendum: ibi fornicationes Ephraim, cõtaminatus est Jsrael. Sed & Juda pone messem tibi, cum conuertero captiuitatẽ populi mei.

¶ Capituli Summarium. Malum Jsrael in dies latius serpit. Caput.vij.

CUm sanare vellem Jsrael, reuelata est iniquitas Ephraim & malitia Samarie, quia operati sunt mendacium: & fur ingressus est spolians, latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinuẽtiones sue, coram facie mea facte sunt. In malitia sua letificauerunt regem: & in mendacijs suis principes. Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus a coquente: quiescit paululũ ciuitas a commistione fermenti donec fermentaretur totum. Dies regis nostri, ceperunt principes furere a vino: extendit manum suam cum illum

lonous. Quia applicauerunt quasi clibanū cor suum, cum insidiaret eis: tota nocte dormuit coquens eos, mane ipse succēsus quasi ignis flāme. Oēs calefacti sunt q̄si clibanus, ꝛ deuorauerūt iudices suos: oēs reges eorū ceciderunt non est qui clamet in eis ad me. Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius panis, q̄ non reuersatur. Comederūt alieni robur eius, ꝛ ipse nescivit: ſ5 ꝛ cani effusi sunt in eo, ꝛ ipse ignorauit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius: nec reuersi sunt ad dñm deum suum, ꝛ non quesierunt eum in omnibus his. Et factus est Ephraim quasi colūba seducta, nō habens cor, Egyptum inuocabant, ad Assyrios abierūt. Et cum profecti fuerint, expandā super eos rete meum: quasi volucrē celi detrahā eos, cedā eos ſm auditionē cetus eorū. Ue eis, q̄m recesserunt a me: vastabūtur, quia prevaricati sunt in me: ꝛ ego redemi eos, ꝛ ipsi locuti sunt cōtra me mendacia. Et non clamauerūt ad me in corde suo, ſ5 ululabāt in cubilibus suis: super triticū ꝛ vinū rumpebāt, recesserūt a me. Et ego erudiui eos, ꝛ cōfortaui brachia eorū: ꝛ in me cogitauerūt malitiā. Reuersi sunt, vt essent absq; iugo: facti sunt quasi arcus dolosus: cadent in gladio principes eorum, a furore lingue sue. ista subsannatio eorum in terra Egypti.

¶ Capituli Summarium. Exercerūt Israelite vitulum in Samaria in malum suum. Caput. viij.

A Si gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum dñi: pro eo q̄ trāsgressi sunt fedus meū, ꝛ legem meā preuaricati sunt. ad me inuocabūt. Deꝰ meus cognouimus te Israel. Proiecit Israel bonum, inimicus persequet eum. Ipſi regnauerūt, ꝛ nō ex me: principes extiterūt, ꝛ non cognoui: aurū suū, ꝛ argentū suū fecerunt sibi idola, vt interirēt: proiectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eis. v sq̄quo nō poterūt emūdari: Quia ex Israel, ꝛ ipse est: artifex fecit illum, et non est deus: q̄ſi in aranearū telas erit vitulꝰ Samarie. Quia ventum seminabūt, ꝛ turbinem metēt: culmus stās nō est in eo, germē nō faciet farinam: q̄ō et si fecerit, alieni comedent eā. B Deuoratus est Israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipſi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi: Ephraim munera dederūt amatoribꝰ suis. Sed ꝛ cū mercede cōduxerint natiōes, nūc cōgregabo eos: ꝛ quiescent paulisper ab onere regis ꝛ principū. Quia multiplicauit Ephraim altaria ad peccādum: facte sunt ei aree in delictum. Scribam ei multiplices leges meas que velut aliene cōputate sunt. D Hostias offerēt: immolabūt carnes ꝛ comedent, ꝛ dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorū, ipſi in Egyptū cōuertentur. Et oblitus est Israel factoris sui, et edificauit delubra: et Judas multiplicauit vrbes munitas, et mittam ignem in ciuitates eius ꝛ deuorabit edes illius.

¶ C. S. [redacted] Caput. x.

A D Oli letari Israel, noli exultare sicut ppli: quia fornicatꝰ es a deo tuo, dilexisti mercedem super oēs areas tritici. Area ꝛ torcular nō pascet eos ꝛ vinum mentiet eis. Nō habitabūt in terra dñi: reuersus est Ephraim in egyptum, et in Assyrijs pollutum comedit. Nō libabunt dño vinum: ꝛ nō placebūt ei: sacrificia eorum quasi panis lugentū. omnes qui comedēt eū, contaminabuntur: quia panis eorū anime ipsoꝝ non intrabit in domum dñi. Quid facietis in die solēni, in die festum tatis domini? Ecce eīm profecti sunt a vastitate: Egyptus cōgregabit eos. Memphis sepeliet eos: desiderabile argentū eorū vrtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorū. Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis: sciatote Israel stultum propheta, insanū virū spiritualē, propter multitudinē iniquitatis tue, ꝛ multitudinem amentie. Speculator Ephraim cū deo meo: propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius, insania in domo dei eius. Profunde peccauerunt, sicut in diebus Gabaa: recordabitur iniquitates eoꝝ, ꝛ visitabit peccata eorū. Quasi vuas in deserto inuenī Israel: quasi prima poma ficulnee in cacumine eius vidi patres eorū: ipſi aūt intrauerūt ad Beelphegor. ꝛ abalienati sunt in confusionē, ꝛ facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerūt. Ephraim quasi auis auolauit, gloria eorū a partu, ꝛ ab vtero, ꝛ a cōceptu. Oō si ꝛ enutrierint filios suos, absq; liberis eos faciam in hoībus: sed ve eis, cū recessero ab eis Ephraim, vt vidi Tyrꝰ erat fundata in pulchritudine: ꝛ Ephraim educet ad interfectionē filios suos. Da eis dñe: quid dabis eis? Da eis vuluā sine liberis, ꝛ vbera arētia. Omnes nequitie eoꝝ in Galgal, quia ibi exosos habui eos: ppter malitiā adinuentionū eorum de domo mea eiciā eos: nō addā vt diligā eos, oēs principes eorum recedētes. Percussus est Ephraim, radix eorū exiccata est, fructū nequaq̄ facient. Quod ꝛ si genuerint, interficiam amantissima vteri eorum. Abijciet eos Deus meus, quia non audierunt eum: ꝛ erunt vagi in nationibus.

¶ C. S. Retribuit Deus iuxta opera. Cap. x.

A Uxtis frondosa Israel, fructus adequatus est ei: ſm multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta vbertatem terre sue exuberauit simulachris. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt: ipſe confringet simulachra eorū, ꝛ depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent. Non est rex nobis: nō enim timemꝰ dñm: ꝛ rex quid faciet nobis? Loquimini verba visiōis inutilis ꝛ ferietis fedus: ꝛ germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Uaccas Bethauen coluerunt habitatores Samarie: q̄a luxit super eum ppls eius, ꝛ editui eius super eum exultauerunt in gloria eius, q̄: migrauit ab eos. Siquidē ꝛ ipse in Assur delatus est, munus regi vltori: confusio Ephraim capiet, ꝛ confundetur Israel in voluntate sua. Transire fecit Samaria regem suū quasi spumā super faciē aque. Et disperdētur excelsa idoli, peccatū Israel: lappa ꝛ tribulus ascēdet super aras eorū: ꝛ dicēt montibus. Operite nos: ꝛ collibus. Cadite super nos. Ex diebꝰ Gabaa peccauit Israel, ibi steterunt, non cōprehendet eos in Gabaa prelium super filios iniquitatis. Juxta desiderium meum corripiā eos: cōgregabuntur super eos ppli, cū corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere triturā, ꝛ ego transiui super pulchritudinem colli eius: ascendā super Ephraim. Arabit Judas, confringet sibi sulcos Jacob. Seminate vobis in iustitia, ꝛ metite in ore misericordie, inuocate vobis nouale: tempus autem requirendi dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacij. Quia confisus es in vijs tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo: ꝛ omnes munitiones tue vastabuntur sicut vastatus est Salmana a domo eius qui vindicauit Baal in die prelij, matre super filios allisa. Sic fecit vobis Bethel a facie malitie nequitiarum vestrarum.

¶ C. S. Deus etiam ingratis iudeis bene fecit. Cap. xj.

A Sicut mane trāsijt, pertransijt rex Israel. Quia puer Israel, ꝛ dilexi eum: ꝛ ex egypto vocaui filium meū. Uocauerūt eos, sic abierūt a facie eorum: Baalim immolabāt, ꝛ simulachris sacrificabant. Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachijs meis: ꝛ nescierūt q̄ curarē eos. In funiculis Adā trahā eos, in vinculis charitatis: ꝛ ero eis quasi exaltās iugum super maxillas eorū: ꝛ declinauit ad eum, vt vesceretur. B Non reuertetur in terrā Egypti, ꝛ Assur ipse rex eius: q̄ſ noluerunt cōuerti. C Cepit gladius in ciuitatibus eius, ꝛ consumet electos eius, ꝛ comedet capita eorū. Et populꝰ meus pendebit ad reditū meū: iugū aūt imponet eis simul, q̄ō nō auferetur. Quomodo dabo te Ephraim, protegā te Israel: quo modo dabo te sicut Adama ponā te, vt Seboim? Cōuersum est in me cor meū, pariter conturbata est plenitudo mea. Non faciam furorē ire mee: non cōuertar, vt disperdā Ephraim: q̄ſ Deus ego, ꝛ nō homo: in medio tui sanctꝰ, ꝛ non ingrediar ciuitatem. D Post dominum ambulabunt, quasi leo rugiet: quia ipſe rugiet, ꝛ formidabunt filij maris. Et auolabunt quasi auis ex Egypto, et quasi columba de

terra

1. Regū. xxj.a.

Jsa. ij.d. Apocal. xx.b. Luce xxiij.d. Judic. x. a.b. iere. iij.a D

Judic viija.

A Matth. ij.c.

B

C

Genesis xx.e. D

terra Assyriorum:& collocabo eos in domibus suis,dicit dominus. Circundedit me in negatiõe Ephraim,& in dolo domus Israel:Judas autem testis descendit cum Deo,& cum sanctis fidelibus.

¶ Capituli Summarium Deus negotia sua per prophetas agit. Caput.xij.

Ephraim pascit vẽtũ,& sequit estũ: tota die mendaciũ & vastitatẽ multiplicat:& fedus cum Assyrijs mijt,& oleum in egyptũ ferebat. Judiciũ ergo dñi cum Juda,& visitatio sup Jacob iuxta vias eius,& iuxta adinuẽtiões eius reddet ei. In vtero supplãtauit fratrẽ suũ:& in fortitudine sua directꝰ est cũ angelo,& inualuit ad angelũ,& cõfortatꝰ est.fleuit,& rogauit eum: in Bethel inuenit eũ,& ibi locutꝰ est nobiscũ. Et dñs Deus exercituũ,dñs memoriale eiꝰ. Et tu ad Deũ tuũ cõuerteris: misericordiã & iudicium custodi,& spera in deo tuo semper. Chanaã in manu eius statera dolosa,calumniã dilexit. Et dixit Ephraim. Uerũtamen diues effectus sum,inueni idolum mihi omnes labores mei non inuenient mihi iniquitatem quam peccaui. Et ego dñs Deus tuꝰ ex terra egypti, adhuc sedere te faciã in tabernaculis,sicut in diebus festiuitatis. Et locutus sum super prophetas,& ego visionẽ multiplicaui,& in manu prophetarum assimilatus sum. Si Galaad idolũ,ergo frustra erãt in Galgal bobus immolãtes: nam & altaria eorũ quasi acerui super sulcos agri. Fugit Jacob in regionẽ Syrie,& seruiuit Israel in vxorẽ,& in vxorẽ seruiuit. In propheta aũt eduxit dñs Israel de Egypto:& in propheta seruatus est. Ad iracundiam me prouocauit Ephraim in amaritudinibus suis,& sanguis eius sup eum veniet,& opprobrium eius restituet ei dominus suus.

¶ L.S. Deus zelotes Deum alium non fert. Cap.xiij.

Loquẽte Ephraim,horror inuasit Israel: & deliquit in Baal,& mortuus est. Et nunc addiderũt ad peccandum:feceruntq; sibi cõflatile de argẽto suo quasi similitudinẽ idolorũ,factura artificum totum est. Ipsi ipsi dicũt.Immolate homines vitulos adorantes. Idcirco erũt quasi nubes matutina,& sicut ros matutinus pretereiens,sicut puluis turbine raptus ex area,& sicut fumus de fumario. Ego aũt dñs Deus tuus ex terra Egypti:& Deum absq; me nescies,& saluator non est preter me. Ego cognoui te in deserto,& in terra solitudinis. Juxta pascua sua adimpleti sunt,& saturati sunt:& eleuauerũt cor suũ,& obliti sunt mei. Et ego ero eis q̃si leena, sicut pardus in via Assyriorum. Occurram eis quasi vrsa raptis catulis,& dirumpam interiora iecoris eorum:& consumã eos ibi quasi leo,bestia agri scindet eos. Perditio tua Israel: tantummodo in me auxiliũ tuũ. Ubi est rex tuus maxime nunc & saluet te in omnibus vrbibus tuis:& iudices tui, de quibus dixisti.Da mihi regem & principes. Dabo tibi regem in furore meo,& auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas Ephraim,absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venẽt ei:ipse filius non sapiẽs.nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos,& de morte redimã eos:ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne,consolatio abscondita est ab oculis meis. Quia ipse inter fratres diuidet:adducet vrentem ventum dominus de deserto ascendentem:& siccabit venas eius,& desolabit fontem eius,& ipse diripiet Thesaurum omnis vasis desiderabilis.

¶ Capituli Summarium. Monentur Israelite vt sese cõuertant ad Deum. Caput.xiiij.

Pereat Samaria,quũ ad amaritudinẽ prouocauit Deum suum:in gladio pereant,paruuli eorum elidantur,& fetę eius discindantur. Conuertere Israel ad dñm Deum tuum:quũ corruisti in iniquitate tua.Tollite vobiscum verba.& cõuertimini ad dominũ:& dicite ei,Omnem aufer iniquitatẽ,& accipe bonũ:& reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur non saluabit nos:super equos non ascendemus: nec dicemus vltra. Dij nostri opera manuũ nostrarũ:qa eius qui in te est,misereberis pupilli. Sanabo cõtritiones eorum,& diligam eos spontanee:qr auersus est furor meus ab eis. Ero quasi ros Israeli,germinabit sicut lilium:& erumpet radix eius vt Libani. Ibunt rami eius,& erit quasi oliua gloria eius:& odor eius vt Libani. Conuertentur sedentes in vmbra eius: viuent tritico,& germinabunt quasi vinea:memoriale eius sicut vinũ Libani. Ephraim quid mihi vltra idola:ego exaudiam & dirigam eum,ego vt abietem virentem:ex me fructꝰ tuus inuentus est. Quis sapiens,& intelliget ista:intelligẽs, & sciet hec:quia recte vie domini,et iusti ambulabũt in eis, preuaricatores vero corruent in eis.

¶ Explicit Osee propheta.

¶ Incipit prologus in Johel prophetam.

Sanctus Johel apud Hebreos post Osee ponitur. Et sicut ibi sub noie Ephraim:ad decem tribus confertur vaticinium:q̃ vel Samaria:vel Israel sepe memorantur:sic in hoc propheta omne qõ dicitur:ad tribũ Juda & ad Jerusalẽ pertinere credẽdũ est.& nullam oino Israelis:id est decem tribuum:in hoc fieri mentionem. Tempora quoq; quib⁹ prophetauit:eadem debemus accipere que in Osee legimus. In diebus Ozie Joatham:& Achã:et Ezechie regum Juda:et in diebus Jeroboam filij Joas regis Israel. Porro factum esse sermonem domini:ad meritum eiꝰ referatur cui fit:non ad conditionem eiꝰ q̃ fieri dicitur:vt alibi legimus. Dominꝰ factꝰ est mihi in salutẽ. Auditus aũt in scripturis sanctis:nõ est iste qui ad aures sonat:sed q̃ in corde percipitur:iuxta illud qõ dñs loquitur in Euangelio.Qui habet aures audiendi:audiat. Quod autẽ dicitur Hebraice Haazinu. Grece ἐνωτίζεσθε Latine sonat:auribus percipite: proprie non aure:sed corde percipitur. Qui senes sunt et celestes: audiunt spiritualiter:qui autẽ habitant in terra:appellantur terreni:auribus precipiũt. Ubicũq; autẽ hec duo verba iuncta ponuntur:non ad simplicem tãtum verborum sonum:sed ad reconditam quoq; dictorum intelligentiam pertinere intelligendum est. In Genesi Lamech loquitur ad vxores suas Ada & Sella. Audite verba mea vxores Lamech:auribus percipite sermones meos. Quia virum occidi in vulnus meum & iuuenem in liuorẽ meum. Et Isaias audite celi:et auribus percipe terra.

¶ Item alius prologus in eundem.

In hoc propheta idcirco nec reges nec tpa sunt prenotata:quia nisdẽ tẽporib⁹ ac regib⁹ quib⁹ Osee prophetauerat & ipse ꝓphetauit. Ex tribus igitur generibus rhetorũ hec sumuntur principia & tres sunt argumentorum partes ex quibus incipere solet oso orator. Aut enim docibiles:aut benivolos:aut attẽtos auditores debet efficere. Idcirco propheta recte a magnitudine cladis sumens principium.eosq; qui auditurꝰ erãt volens ad penitentiã prouocare reddit attẽtos admirãs futurũ malũ:vt considerantes venture cladis asperitatem otius arriperent penitentiam. Johel interpretatur incipiens aut dñi descensus. Phatuel vero aut latitudo aut ostium dei. Tropologice hoc est q̃ qui ostium dei & scientiam domini habuerit apertam recte incipit prophetare.

¶ Item alius prologus.

¶ Johel de tribu Ruben:natus in agro Bethoron : vbi etiã in pace mortuus est & sepultus.

¶ Item argumentum in eundem.

Johel filius Phatuel describit terrã duodecim tribuũ: eruchа:bruchо:locusta:rubigine vastante consumptã: et post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos dei & ancillas.id est super cẽtum viginti credẽtium hominum & effusum iri in cenaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vsq; ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes:quindecim graduum numerum efficiũt qui in psalterio mystice continentur.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Johel propheta.

¶ Capituli Summariũ. Imminente plaga domini:ingemiscendum & plangendum est. Caput.j.

Verbũ dñi qõ factũ est ad Johel filiũ Phatuel. Audite hec senes & auribꝰ percipite oẽs habitatores terre si factũ est istud in diebus vestris,aut in diebꝰ patrũ vestrorũ. Super hoc filijs vestris narrate,& filij vri filijs suis:& filij eorũ gnationi altere. Residuũ eruche comedit locusta:& residuũ locuste comedit bruchus:& residuũ bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrij:& flete & vlulate oẽs qui bibitis vinũ in dulcedine:qm̃ perijt ab ore vestro. Gens enim ascendit super terrã meã,fortis & innumerabilis: dẽtes eius vt dẽtes leonis:& molares eius,vt catuli leonis.

£ Posuit vineam meam in desertum,⁊ ficum meam decorticauit:nudãs spoliauit eã ⁊ iecit,albi facti sunt rami eius.
Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis sue. Perijt sacrificium ⁊ libatio de domo domini: lugerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio luxit humus:quoniam denastatum est triticum,confusum est vinum,elanguit oleum. Confusi sunt agricole,vlulauerunt vinitores,super frumẽto,⁊ hordeo,q; perijt messis agri. Vinea confusa est,⁊ ficus elanguit:malogranatum⁊ palma,⁊ malum,⁊ omnia ligna agri aruerunt:q; confusum est gaudium a filijs hominum. Accingite vos,⁊ plangite sacerdotes,vlulate ministri altaris:ingredimini,cubate i sacco ministri Dei mei: quoniã interijt de domo Dei vestri sacrificiũ ⁊ libatio. Sanctificate ieiunũ,vocate cetũ, congregate senes,oẽs habitatores terre in domũ dñi Dei vestri: ⁊ clamate ad dñm,Ha,a,a,dicẽs:q; prope est dies dñi,⁊ quasi vastitas a potẽte veniet. Nunquid nõ coꝝ oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri letitia ⁊ exultatio? Computruerũt iumẽta in stercore suo,demolita sunt horrea,dissipate sunt apothece:quia cõfusum est triticum. Quid ingemuit animal,mugierunt greges armenti? Quia non est pascua eis:sed ⁊ greges pecorum disperierunt. Ad te dñe clamabo:quia ignis comedit speciosa deserti,⁊ flamma succẽdit omnia ligna regiõis. Sed ⁊ bestie agri quasi area sitiẽs imbrem,suspexerunt ad te: quoniam exiccati sunt fontes aquarum,⁊ ignis deuorauit speciosa deserti.

¶ Capituli Summarium. Terribilis dies domini,ideo a peccatis abstinendum. Caput.ij.

A Bite tuba in Sion,vlulate in monte sancto meo,cõturbent oẽs habitatores terre: qa venit dies domini q; prope est dies tenebrarum,⁊ caliginis,dies nubis ⁊ turbinis. Quasi mane exp̃ãsum super montes,populus multus ⁊ fortis: similis ei non fuit a principio,⁊ post eum nõ erit vsq; in annos gẽnerationis ⁊ generationis. Ante faciẽ eius ignis vorãs,⁊ post eum exurens flamma:quasi hortus voluptatis terra coram eo,et post eũ solitudo deserti:neq; est qui effugiat eũ. Quasi aspectus equorũ,aspect⁹ eorũ:⁊ quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarũ super capita montiũ exilient,sicut sonitus flamme ignis deuorantis stipulam,velut populus fortis p̃paratus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi: oẽs vultus redigẽtur in ollã. Sicut fortes current:quasi viri bellatores ascẽdent murum:viri in vijs suis gradientur, ⁊ nõ declinabũt a semitis suis. Unusquisq; fratrem suũ nõ coartabit singuli in calle suo ambulabũt:ſz ⁊ per fenestras cadẽt,⁊ nõ demolietur. Urbem ingredientur,in muro current domos cõscẽdẽt per fenestras intrabũt quasi fur. A facie eius cõtremuit terra,moti sunt celi:sol ⁊ luna obtenebrati sunt,⁊ stelle retraxerunt splendorẽ suum. Et dñs dedit vocem suam ante faciẽ exercitus sui:q; multa sunt nimis castra eius,q; fortia ⁊ facientia verbũ eius,magnus enim dies dñi,⁊ terribilis valde:⁊ quis sustinebit eum? Nunc ergo,dicit dñs,cõuertimini ad me in toto corde vestro,in ieiunio,⁊ in fletu,⁊ in plãctu. Et scindite corda vestra,⁊ nõ vestimẽta vestra ⁊ cõuertimini ad dñm Deum vestrũ:q; benignus et misericors est,patiens ⁊ multe misericordie,⁊ p̃stabilis super malitia. Quis scit,si conuertatur,⁊ ignoscat,⁊ relinquat post se benedictionẽ: sacrificiũ ⁊ libamen dño Deo vestro. Canite tuba in Sion,sanctificate ieiunium,vocate cetum, congregate populũ,sanctificate ecclesiã,coadunate senes: congregate parvulos,⁊ sugentes vbera: egrediat̃ sponsus de cubili suo,⁊ sponsa de thalamo suo. Inter vestibulũ ⁊ altare plorabũt sacerdotes ministri dñi:⁊ dicẽt,Parce domine,parce populo tuo:⁊ ne des hereditatem tuam in opprobriũ,vt dominentur eis nationes,quare dicunt in populis. Ubi est Deus eorũ:zelatus est dñs super terrã suã,⁊ pepercit populo suo. Et rũdit dñs,⁊ dixit populo suo. Ecce ego mittã vobis frumentũ,⁊ vinum,⁊ oleum,⁊ replebimini eo:⁊ non dabo vos vltra opprobriũ in gentibus. Et eum qui ab aquilone est,procul faciam a vobis,⁊ expellã eum in terrã

£ Matth. xxj.c. Marci xij.d. Lu.xx.c. Ezech. xxxij.b. Ysaie xxj.b. Jeremie xxx.b.

D Amos v.c. Sopho. j.d.

Psalmo lxxxv.a. tone. iij. a. tone.iij. supra.j.d

£

innia ⁊ desertã,faciẽ eius cõtra mare orientale,⁊ extremum eius vsq; ad mare nouissimũ:⁊ ascẽdet fetor eius,⁊ ascẽdet putredo eius,quia superbe egit. Noli timere terra,exulta et letare:quoniam magnificauit dominus vt faceret. Nolite timere animalia regionis:quia germinauerũt speciosa deserti,quia lignum attulit fructum suum,ficus ⁊ vinea dederunt virtutem suam. Et filij Sion exultate,⁊ letamini in domino Deo vestro:q; dedit vobis doctorem iustitie,⁊ deducẽt dere faciet ad vos imbrem matutinum ⁊ serotinum sicut in principio. Et implebuntur aree frumento,⁊ redundabunt torcularia vino ⁊ oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta,bruch⁹,⁊ rubigo,⁊ eruca,fortitudo mea magna,⁊ quam misi in vos. Et comedetis vescentes,⁊ saturabimini:⁊ laudabitis nomen domini Dei vestri qui fecit mirabilia vobiscum,⁊ non confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in medio Israel ego sum:⁊ ego dominus Deus vester,⁊ non est amplius:⁊ non confundetur populus meus in eternum. Et erit post hec:effundã spiritum meum super omnem carnem:⁊ prophetabunt filij vestri ⁊ filie vestre:senes vestri somnia somniabunt,⁊ iuuenes vestri visiones videbunt. Sed ⁊ super seruos meos ⁊ ancillas in diebus illis effundam spiritum meũ. Et dabo prodigia in celo,⁊ in terra,sanguinẽ,⁊ ignem,⁊ vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras,⁊ luna in sanguinem: anteqã veniat dies domini magnus ⁊ horribilis. Et erit omnis qui inuocauerit nomen domini,salus erit:quia in monte Sion,⁊ in Jerusalem erit saluatio,sicut dixit dominus,⁊ in residuis quos dominus vocauerit.

¶ Capituli Summarium. Dominus iudicabit orbem in valle Josaphat. Caput.iij.

E Cce enim in diebus illis et in tempore illo,cum conuertero captiuitatem Juda et Jerusalem: congregabo omnes gentes,et deducam eas in vallem Josaphat:⁊ disceptabo cum eis ibi super populo meo,⁊ hereditate mea Israel,quos disperserunt in nationibus,⁊ terram meam diuiserunt. Et super populum meum miserunt sortem:⁊ posuerunt puerum in prostibulo,⁊ puellam vendiderunt pro vino vt biberent. Verum quid vobis ⁊ mihi Tyrus ⁊ Sidon,⁊ omnis terminus Palestinorum:numquid vltionem vos redditis mihi:⁊ si vlciscimini vos contra me,cito velociter reddam vicissitudinẽ vobis super caput vestrũ. Argentũ enim meũ ⁊ aurum tulistis:⁊ desiderabilia mea ⁊ pulcherrima itulistis in delubra vestra. Et filios Juda,⁊ filios Jerusalem vendidistis filijs Grecorum,vt longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos:et conuertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros ⁊ filias vestras in manibus filiorum Juda,⁊ venundabunt eos Sabeis genti longinque,quia dominus locutus est. Clamate hec in gentibus,sanctificate bellum,suscitate robustos: accedant,ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios,⁊ ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat. Quia fortis ego sum. Erumpite ⁊ venite omnes gentes de circuitu,⁊ congregamini ibi:occũbere facite dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem Josaphat: quia ibi sedebo,vt iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces,quoniam maturauit messis: venite ⁊ descendite,quia plenum est torcular,exuberant torcularia:quia multiplicata est malitia eorum. Populi populi in valle concisionis: quia iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol et Luna obtenebrati sunt: et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de Sion rugiet,et de Jerusalem dabit vocem suam:⁊ mouebuntur celi et terra,et dominus spes populi sui ⁊ fortitudo filiorum Israel. Et scietis quia ego dominus Deus vester habitans in Sion in monte sancto meo:et erit Jerusalem sancta,⁊ alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa:stillabunt montes dulcedinem,et colles fluent lacte:⁊ per omnes riuos Juda ibunt aque:⁊ fons de domo domini egredietur,⁊ irrigabit torren

5

15 Actuum v.c. Ysaie xlviij.

Matth. xxiv.c. Luce xxj.c. Roma. x.c.

Supra vj.c.

D Ier. xxv.f. Amos j.a. Amos ix.d.

A

B

£ Apocal. xvij.d.

A

tem

tem spinarū. Egyptus in desolationem erit, ⁊ Idumea in desertum perditionis: p eo quod iniqꝫ egerint in filios Iuda, ⁊ effuderint sanguinem innocentem in terra sua. Et Iudea in eternum habitabitur, ⁊ Ierusalem in generationem ⁊ generationem. Et mundabo sanguinem eorum, quos nō mundaueram: ⁊ dominus commorabitur in Sion.

¶ Explicit Iohel propheta.
¶ Incipit prologus in Amos prophetam.

OZias rex cum dei religionem solicite emularetur: nimio religionis amore succensus: contra preceptum legis Moysi arrepto thuribulo (vt in hystoria libri secundi Paralipomenon ostenditur) sacerdotale officium presumere conatus est. Ob eam rem terremotū in templo dei exortum cōstat: cuius etiam zacharias propheta meminit. Ante hunc itaqꝫ terremotum Amos propheta temporibus predicti regis: et temporibus Ieroboam filij Ioas regis Israel: in eas gentes que lectione comprehense sunt: iram dei ob eas causas quas memorauit affuturam denuntiat. Et quia idem propheta in sequentibus ait: Super tribus impietatibus et super quatuor non conuertam eum: tertio peccatorum indulgentiam deum dare posse significat: quem quarto eadem peccata admittentibus: nec penitentiam nec indulgētiam daturum annuntiat. Nam per ignis similitudinem: quem in predictas gentes immittendum predixit: grauem atqꝫ irreuocabilem dei iram ad euersionem earundem ciuitatum processuram voluit demonstrare.

¶ Item alius prologus.

AMos propheta pastor ⁊ rusticus ruborum mora distringens paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze tyri: Idume filiorum Ammon: et Moab: et septimo octauoqꝫ gradu iude ⁊ Israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie: et rotturam domū malorem minorem qꝫ testatur. Ipse cernit fictorem locuste: et stantem dominum super murum litum: vel adamantinū: ⁊ vncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus ⁊ famem in terra non famen panis neqꝫ sitim aque: sed audiendi verbum domini: non dixit verba sed verbū. Amos vero interpretatur onustus. Hic amos spirituali gratia plenus prophetauit inter ceteros prophetas: Nō eñ solus ipse erat propheteo: sed etiam alij. Esse quippe non poterat ꝓpheteo: nisi pastor ante fuisset. Qui etiam tuba sua clangit per singulos dies erudiens ⁊ docens in ecclesia. In veritate eñ vox omnium prophetarum tanqꝫ tuba spiritualis est predicans in ecclesia secundum quod scriptū est. Ascende in montem excelsum tu qui euangelizas syon: exalta vocem tuā qui predicas Ierusalē.

¶ Incipit alius prologus.

HIc Amos propheta ⁊ pastor qui sequitur Ioelem: et est tertius duodecim prophetarū: nō fuit pater Isaie prophete: quanqꝫ ⁊ ille: propheta extiterit. Nam alijs literis ille: alijs iste apud Hebreos scribitur: que differentia literarum apud Latinos non habetur: ⁊ ille fortis vel robustus: hic vero populus auulsus interpretatur quia loqꝫtur contra decem tribus: que per idololatriam a cultu dei: ⁊ a regno Dauid erant auulse. Fuit autē cognatio eius ex oppido Thecue: quod sex miliaribus distat a Bethleem: curam gerens pecorum in latitudine camporū qui sunt proximi oppido Thecue. in q̄bus humo arida atqꝫ arenosa nihil omnino frugum gignitur: sed vberrimis pascuis abundant: ⁊ ideo cuncta sunt plena pastoribus: et sterilitas terre compensatur pecorum multitudine. Ex hoc numero pastorum fuit Amos: imperitus sermone: sed non scientia. Prophetauit autem eisdem temporibus quibus Ioel: Naum: Ionas: Osee: Isaias. Sed aliquantulū exosus est prophetare anteqꝫ Isaias. Maxime autem cōtra decem tribus locutus est pauca de duabus interserens. Hunc ablatum de numero pastorum misit dominus vt in Samaria prophetaret: quem amasias sacerdos frequenter plagis afflixit: tandē filius eius Ozias vecte per tempora trāsfixit. Post hoc semiuiuus in terrā suam cuectus: post aliquot dies dolore vulneris expirauit: sepultusqꝫ est cum patribus suis.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit Amos propheta.

¶ Capituli Summarium. Super tribus sceleribus ⁊ non quatuor conuertit dominus ciuitates quasdam. Caput.j.

VErba Amos qui fuit in pastorib⁹ Thecue: que vidit sup Isrl in diebus Ozie regis Iuda, ⁊ in diebus Ieroboā filij Ioas regis Isrl, añ duos annos terremotus. Et dixit, Dominus de Siō rugiet, ⁊ de Ierusalem dabit vocē suā: ⁊ luxerunt speciosa pastor, ⁊ exiccatus est vertex Carmeli. Hec dicit dñs, Super tribus sceleribus Damasci, ⁊ super quatuor non conuertam eum: eo quod triturauerint in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domū Azael, ⁊ deuorabit domos Benadad. Et cōteram vectem Damasci: ⁊ disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis: et trāsferetur populus Syrie Cyrenem, dicit dominus. Hec dicit dominus, Super tribus sceleribꝰ Gaze, ⁊ super quatuor nō conuertā eum: eo quod transtulerint captiuitatem perfectam, vt concluderent eam in Idumea. Et mittam ignē in murum Gaze, ⁊ deuorabit edes eiꝰ. Et disperdam habitatorem de Azoto, ⁊ tenentem sceptrū de Ascalone: ⁊ conuertam manum meā super Accaron, et peribūt reliqui Philisthinorum, dicit dominus deus. Hec dicit dominus, Super tribꝰ sceleribus Tyri, ⁊ sup quatuor non conuertā eum: eo quod concluserint captiuitatē perfectam in Idumea, ⁊ non sint recordati federis fratrū. Et mittam ignem in murū Tyri, ⁊ deuorabit edes eiꝰ. Hec dicit dominus Super tribus sceleribus Edom, ⁊ super quatuor non cōuertā eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, ⁊ violauerit misericordiā eius, ⁊ tenuerit vltra furorem suū, ⁊ indignationē suam seruauerit vsqꝫ in finē. Mittam ignem in Theman, ⁊ deuorabit edes Bosre. Hec dicit dominus Super tribꝰ sceleribus filiorū Ammon, ⁊ super quatuor nō cōuertā eum: eo quod dissecuerit prægnātes Galaad ad dilatandū terminum suū. Et succendā ignem in muro Rabbath: ⁊ deuorabit edes eius in vlulatu in die belli, ⁊ in turbine in die cōmotionis. Et ibit Melchom in captiuitatem ipse, et principes eius simul, dicit dominus.

¶ Capituli Summarium. Iudei deo semper rebelles fuerunt pro suis beneficijs. Caput.ij.

HEc dicit dominus, Super tribus sceleribꝰ Moab, ⁊ super quatuor non conuertā eum eo quod incenderit ossa regis Idumee vsqꝫ ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, ⁊ deuorabit edes Carioth: ⁊ morietur in sonitu Moab, in clangore tube: et disperdam iudicem de medio eius, ⁊ omnes principes eius interficiam cum eo, dicit dñs. Hec dicit dñs, Super tribus sceleribus Iuda ⁊ super quatuor non conuertam eum: eo quod abiecerit legem domini ⁊ mandata eius non custodierit deceperunt enim eos idola sua, postque abierāt patres eorum. Et mittam ignē in Iudam, ⁊ deuorabit edes Ierusalem. Hec dicit dñs, Sup tribus sceleribus Israel, et super quatuor non conuertam eū: pro eo quod vēdiderit pro argento iustum, et pauperem pro calceamentis. Qui conterunt super puluerem terre capita pauperum, et viam humilium declinant: ⁊ filius ac pater eius ierunt ad puellam, vt violarēt nomen sanctum meum. Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: et vinum damnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminaui Amorrheum a facie eorum: cuius altitudo cedrorum, altitudo eius, et fortis ipse quasi quercus: et contrini fructum eius desuper, et radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra Egypti: ⁊ eduxi vos in desertū quadraginta annis, vt possideretis terram Amorrhei. Et suscitaui de filijs vestris in prophetas, ⁊ de iuuenibꝰ vestris nazareos. nunquid nō ita est filij Israel, dicit dñs: Et propinabatis nazareis vinū ⁊ prophetis mādabatis, dicentes, Nō prophetetis. Ecce ego stridebo subter vos, sicut stridet plaustrū onustū feno. Et peribit fuga a veloce, ⁊ fortis non obtinebit virtutem suā, ⁊ robustus nō saluabit animā suā: et tenens arcum non stabit, et velox pedibus suis nō saluabitur, ⁊ ascensor equi nō saluabit animā suam: et robustus corde inter fortes nudus fugiet in illa die, dicit dominus.

¶ Capituli Summarium. Soli Iudei olim populus electus sed ingratus. Caput.iij.

AUdite verbū qō locutꝰ est dñs sup vos filij Isrl: sup omnē cognationē quā eduxi de terra Egypti, dicēs, Tantūmodo vos cognoui ex omnibꝰ cognationibus terre: idcirco visitabo sup vos oēs iniqtates vestras. Nunquid ambulabunt duo pariter,

A iach. xiij.a. Jeremi. xxv.f. Joel. iij.c.

B C D A B C D A

nisi conuenerit eis: Nunquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit predam? nunquid dabit catulus leonis voce de cubili suo nisi aliquid apprehenderit: Nunquid cadet auis in laqueum terre, absq; aucupe? nunquid auferetur laqueus de terra, antequam quid ceperit: Si clanget tuba in ciuitate, et populus non expauescet: si erit malum in ciuitate, quod dominus non fecit: Quia non faciet dominꝰ deus verbū, nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas. Leo rugiet, quis nō timebit: dominus deus locutus est, qs non prophetabit: Auditum facite in edibꝰ Azoti, & in edibus terre Egypti: & dicite, Congregamini super montes Samarie, & videte insanias multas in medio eius, & calūniam patientes in penetralibus eius. Et nescierunt facere rectum dicit dominus: thesaurizantes iniquitatem, & rapinas in edibus suis. Propterea, hec dicit dominus deus, Tribulabitur & circumietur terra: & detrahetur ex te fortitudo tua, & diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quo modo si eruat pastor de ore leonis duo crura: aut extremū auricule: sic eruentur filij Israel qui habitant in Samaria, in plaga lecti & in Damasci grabbato. Audite, & cōtestamini in domo Jacob, dicit dñs deus exercituū: q; in die cū visitare cepero puaricatiōes Isrl, sup eū visitabo & super altaria Bethel: & amputabunt cornua altaris, & cadēt in terrā. Et percutiā domū hyemalē cū domo estiua: et peribunt domus eburnee, & dissipabunt edes multe, dicit dñs.

¶ Capituli Summariū. Quot modis vltus sit deus scelera Judeorum. Caput.iij.

Audite verbū hoc vacce pingues, que estis in mōte samarie: q calūniā facitis egenis, & cōfringitis pauperes: q dicitis dñis vestris, Afferte & bibemus. Jurauit dñs deus in sancto suo, q; ecce dies venient sup vos, & leuabūt vos in cōtis, & reliquias vestras in ollis feruentibꝰ. Et p aperturas exhibitis altera cōtra alterā: & pyciemini in Armō, dicit dñs. Venite ad Bethel, & impie agite: ad Galgalā, & multiplicate preuaricationē: & offerte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras. Et sacrificate de fermētato laudē: & vocate voluntarias oblationes, & annūtiate. sic enī voluistis filij Isrl, dicit dñs deus. Unde & ego dedi vobis stupore dentium in cunctis vrbibus vestris, & indigentiā panū in omnibꝰ locis vestris: & nō estis reuersi ad me, dicit dñs. Ego q; & pibui a vobis imbre, cū adhuc tres menses supessent vsq; ad messem: & plui sup vnā ciuitatē, & sup alterā ciuitatē nō plui: pars vna cōpluta est, & pars sup quā nō plui aruit. Et venerunt due & tres ciuitates ad vnā ciuitatē vt biberent aquā, & nō sunt satiate: & non rediistis ad me, dicit dñs. Percussi vos in vēto vrēte & in aurugine, multitudinē hortorū vestrorū, & vinearū vestarū, olueta vestra et ficeta vestra comedit eruca: & nō rediistis ad me, dicit dñs. Misi in vos mortē in via Egypti, peussi in gladio iuuenes vestros, vsq; ad captiuitatem equorū vestrorū: & ascendere feci putredinē castrorū vestrorū i aures vestras: & nō rediistis ad me, dicit dñs. Subuerti vos, sicut subuertit deꝰ Sodomā & Gomorrhā, & facti estis quasi torris raptus ab incēdio: & nō rediistis ad me dicit dñs. Quapropter hec faciā tibi Isrl: postq; aūt hec fecero tibi, prepare in occursum dei tui Isrl. Quia ecce formans montes, & creans ventum, & annuntians homini eloquium suū, faciens matutinam nebulam: & gradiens super excelsa terre: Dominus deus exercituum nomē eius.

¶ Capituli Summariū. Peccatoꝝ dira vltio. Caput.v.

Audite verbū istud q; ego leuo super vos planctum domus Israel. Cecidit, & non adiiciet vt resurgat, Virgo Israel: proiecta est in terram suam, & non est qui suscitet eam. Quia hec dicit dominꝰ deus, Urbs de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum: & de qua egrediebanꝫ centum relinquētur in ea decem in domo Isrl. Quia hec dicit dominus deus domui Israel, Querite me, & viuetis. Et nolite querere Bethel, & in Galgalam nolite intrare, & in Bersabee non transibitis: quia Galgala captiua ducetur, & Bethel erit inutilis. Querite dominum, & viuite: ne forte comburatur domus Joseph vt ignis: & deuorabit, & non erit qui extinguat Bethel. Qui conuertitis in absynthium iudicium: & iustitiam in terra relinquitis. Facientem arcturum, & orionem, & conuertentem in mane tenebras, & die in noctem mutantem: qui vocat aquas maris, & effundit eas sup faciem terre: Dominus nomen est eius. Qui subuidet vastitatem super robustum, & depopulationem super potentem affert. Odio habuerūt corripientē in porta: & loquentē pfecte abominati sunt. Idcirco, pro eo q; diripiebatis pauperem, et predam electā tollebatis ab eo: domos quadro lapide edificabitis, & non habitabitis in eis: vineas plantabitis amātissimas, & non bibetis vinū earum. Quia cognoui multa scelera vestra, & fortia peccata vestra: hostes iusti accipientes munus, & pauperes deprimētes in porta. Ideo prudens in tēpore illo tacebit q; tēpus malum est. Querite bonum, & nō malū, vt viuatis: & erit dñs deus exercituū vobiscū, sicut dixistis. Odite malū, & diligite bonū, & cōstituite in porta iudicium: si forte misereatur dominus deus exercituum reliquijs Joseph. Propterea hec dicit dñs deus exercituū dominator in omnibus plateis planctus: & in cunctis que foris sunt, dicet ve ve: & vocabūt agricolā ad luctum, et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in omnibꝰ vineis erit planctus q; pertransibo in medio tui, dicit dñs. Ue desyderantibus diem dñi: ad qd eam vobis: dies dñi ista, tenebre, et nō lux. Quomodo si fugiat vir a facie leōis & occurrat ei vrsus: & ingrediatur domū, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber. Nunquid non tenebre dies domini, & nō lux: et caligo, & nō splendor in ea? Odi & proieci festiuitates vestras: & nō capiā odorē cetuū vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata, & munera vestra, nō suscipiam: & vota pinguium vestrorū nō respiciam. Auser a me tumultum carminum tuorū: & cātica lyre tue non audiam. Et reuelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrēs fortis. Nunquid hostias & sacrificiū obtulistis mihi in deserto quadraginta annis, domus Isrl? Et portastis tabernaculā Moloch deo vro, & imaginē idolorū vestrorū, sydus dei vestri Rēpha: figuras q; fecistis vobis adorare eas. Et migrare vos faciam trās Damascū, dicit dominus, Deus exercituum nomen eius.

¶ L.S. Morrēda voluptati deditos pena manet. Ca.vj.

Ve vobis q opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samarie: optimates capita pplorū, ingredientes pompatice domū Isrl. Transite in Chalanne, & videte, & ite inde in Emath magnā et descendite in Geth Palesthinorū, & ad optima q; regnā horū si latior terminus eorū termino vestro est. Qui separati estis in diem malum: & appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armēti. Qui canitis ad vocē psalteri sicut Dauid putauerunt se habere vasa cantici. Bibentes vinū in phialis, et optimo vnguento delibuti: & nihil patiebanꝫ super contritione Joseph. Quapropter nunc migrabūt in capite transmigrantium: & auferetur factio lasciuientium. Jurauit dñs deus in anima sua, dicit dominus deus exercituū, Detestor ego superbiam Jacob, & domos eius odi, & tradam ciuitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decē viri in domo vna: & ipsi morientur. Et tollet eū propinquus suus, et cōburet eum, vt efferat ossa de domo: & dicet ei qui in penetralibus domus est, Nunquid adhuc est penes te? Et respondebit, Finis est. Et dicet ei, Tace & nō recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandauit, et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus. Nunquid currere queūt in petris equi? aut arari potest in bubalis: quoniam cōuertistis in amaritudinē iudicium, & fructum iustitie in absynthium. Qui letamini in nihilo: qui dicitis, Nunquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce enim suscitabo sup vos domus Israel dicit dominus deus exercituum, gentē: & conterent

vos ab

vos ab introitu Emath, vsq; ad torrentem deserti.

¶ Capituli Summarium. Placat prophetа iram domini quem populus repudiat. Caput.vij.

A Hec ostendit mihi dominꝰ deus: & ecce fictor locustæ in principio germinatiũ serotini imbris, & ecce serotinus post tõsionẽ regis. Et factũ est: cum consummasset comedere herbã terre dixi, Domine deꝰ ppitius esto obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc: Non erit dicit dominus. Hec ostẽdit mihi dominus deus: & ecce vocabat iudicium ad ignẽ dominꝰ deus, & devorabit abyssum multã, & comedit simul partẽ. Et dixi, Domine deus, quiesce obsecro: quis suscitabit Jacob q; parvulꝰ est? Misertus est dominus super hoc: Sed & istud nõ erit, dicit dominus deꝰ. Hec ostẽdit mihi: & ecce dñs stãs super murũ lutum, & in manu eius trulla cementarij, Et dixit dñs ad me, Quid tu vides Amos? Et dixi, Trullã cemẽtarij. Et dixit dñs, Ecce ego ponã trullã me i medio populi mei Jsrl: nõ adijciam vltra superinducere eũ. Et demolient excelsa idoli, & sanctificationes Jsrl desolabunt: & consurgã sup domum Jeroboã in gladio. Et misit amasias sacerdos Bethel, ad Jeroboã regẽ Jsrael, dicẽs, Rebellauit cõtra te Amos in medio domus Jsrl nõ poterit terra sustinere vniuersos sermones eius. Hec enim dicit Amos, In gladio morietur Jeroboã, & Jsrael captiuus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos, Qui vides gradere, fuge in terra Juda: & comede ibi panẽ, & pphetabis ibi. Et in Bethel nõ adijcies vltra vt prophetes: q; sanctificatio regis est et domꝰ regni est. Respõditq; Amos, & dixit ad Amasiam, Non sum propheta, & non sum filius prophete, sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me dominus cum sequerer gregem: & dixit dominus ad me, Vade, propheta ad populum meũ Jsrael. Et nũc audi verbum domini, Tu dicis, Nõ prophetabis super Jsrael, & nõ stillabis super domũ idoli. Propter hoc hec dicit dñs, Uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filie tue in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur: & tu in terra polluta morieris, & Jsrl captiuus migrabit de terra sua.

¶ C.S Furor dñi cõpletus cõtra Jsrael. Caput.viij.

Hec ostendit mihi dominus deus: & ecce vncinus pomorum. Et dixit, Quid tu vides Amos? Et dixi, Uncinũ pomor. Et dixit dñs ad me, Venit finis super populũ meũ Jsrl: non adijciã vltra vt ptranseam eũ. Et stridebunt cardines tẽpli in die illa, dicit dominus deꝰ multi morient in omni loco, proicietur silentium. Audite hoc qui cõteritis pauperẽ, & deficere facitis egenos terre, dicentes, Quãdo trãsibit mẽsis, & venundabimus merces: & sabbathũ, & aperiemus frumẽtũ: vt imminuamus mensurã, et augeamus siclũ & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos & pauperes pro calceamentis, & q; squilias frumẽti vendamus? Juravit dominus in superbiam Jacob, Si oblitꝰ fuero vsq; in finẽ omnia opera eor. Nunqd sup isto nõ cõmouebitur terra & lugebit omnis habitator eius: & ascẽdet quasi fluuius vniuersus, & ejicietur, & defluet quasi riuus Egypti? Et erit in die illa dicit dominus: occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terrã in die luminis: & conuertã festiuitates vestra in luctũ, & omnia cãtica vestra in plãctũ: & inducam super omne dorsum vestrum saccũ & super omne caput caluitium: & ponã eã quasi luctũ vnigeniti, & nouissima eiꝰ q;si diem amarũ. Et ecce, dies veniũt, dicit dñs: et emittã famẽ in terram: nõ famẽ panis, neq; sitim aque, sed audiẽdi verbum dñi. Et cõmouebunt a mari vsq; ad mare, & ab aquilone vsq; ad orientẽ: circumibunt querentes verbum domini et non inuenient. In die illa deficient virgines pulchre, et adolescentes in siti. Qui iurant in delicto Samarie, et dicunt, Viuit deus tuus Dan, & viuit via Bersabee. Et cadent, & non resurgent vltra.

¶ Capituli Summarium. Impij non potuerũt se abscondere ab oculis dei. Caput.ix.

Vidi dominũ stantẽ super altare: & dixit, Percute cardinẽ, & commoueant superliminaria: ama ritia enim in capite omniũ, & nouissimum eorũ in gladio interficiã: non erit fuga eis qui fugiẽt: et nõ saluabitur ex eis qui fugerit. Si descenderint vsq; ad infernum: inde manus mea educet eos: & si ascenderint vsq; ad celũ, inde detrahã eos. Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli inde scrutans auferã eos, et si celauerint se ab oculis meis in pfundũ maris, ibi mãdabo serpẽti, & mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis, ibi mãdabo gladio, & occidet eos: & ponã oculos meos sup eos in malũ, & non in bonũ. Et dñs deus exercituũ q tãgit terrã, & tabescet: & lugebũt omnes habitantes in ea: & ascendet sicut riuus omnis, & defluet sicut fluuius Egypti. Qui edificat in celo ascẽsionem suam, & fasciculum suum super terrã fundauit: qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terre, Dñs nomẽ eius. Nũqd nõ vt filij Ethiopum vos estis mihi filij Jsrl, ait dñs nunqd non Jsrl ascendere feci de terra Egypti: & Palesthinos de Cappadocia, & syrios de Cyrene? Ecce oculi dñi dei super regnũ peccans, et conterã illud a facie terre: veruntamen conterens nõ conteram domum Jacob, dicit dominus. Ecce enim mandabo ego, concutiã in omnibus gentibus domum Jsrael, sicut concutitur in cribro: & non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt, Nõ appropinquabit, & non veniet super nos malũ. In die illa suscitabo tabernaculum Dauid, quod cecidit & reedificabo aperturas murorũ eius, & ea que corruerant instaurabo: & reedificabo eum sicut in diebus antiquis. Ut possideant reliquias Idumee, & omnes nationes, eo quod inuocatum sit nomẽ meum super eos: dicit dñs faciẽs hec. Ecce dies veniunt, dicit dominus: & comprẽhendet arator messorem, & calcator vue mittentẽ semen: et stillabunt montes dulcedinem, & omnes colles culti erunt. Et conuertam captiuitatem populi mei Jsrael: & edificabũt ciuitates desertas, & inhabitabunt: & plantabunt vineas, & bibent vinum earum: & faciẽt hortos, & comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam: & nõ euellam eos vltra de terra sua quam dedi eis, dicit dominus deus tuus.

¶ Explicit Amos propheta.

¶ Incipit prologus in Abdiam prophetam.

Jacob patriarcha habuit fratrẽ Esau: ꝙ ob coctionem rufam: propter quam vendidit primogenita: Edõ Hebrea lingua appellatus est: quod latine rufus dicitur. Is memoratũ fratrẽ suũ: qui Jsrael nomen acceperat: graui odio commotus interimere conatus est. Qua de causa omnes qui pplm Jsrael: idest filios patriarche Jacob: predicti Esau odiũt inimicati: persecuti sunt: Esau & Edom appellati sunt. Et q; populus Jsrael de captiuitate Chaldeorum per Cyrum regem Persarum nutu dei reuocatus in Jerusalem: ab alio regno grauiter afflictus atq; oppressus est: ideo hoc regnum: quod more Esau: predictum populum persecutũ est: per denuntiationẽ Abdie prophete increpatur: quod nõ dei indignatione sed sua virtute populum superatum gloriabatur de quo regno olim p Dauid in psalmo centesimo tricesimo sexto dictum est: Memorare dñe filiorum Edom in die Jerusalem. Nam reliqua lectione comprehensa: futurum in gentes iudicium ob causas lectione comprehẽsas: regnisq; dei in populo Jsrael significatur. Hebrei hunc dicunt esse: qui sub rege Samarie Achab: & impissima Jezabel: pauit centum prophetas in specubus: qui non curuauerũt genu ante Baal: & de septem milibus erat: quos Elias arguitur ignorasse. Sepulchrum quoq; eius vsq; hodie cum mausoleo Elisei prophete & Baptiste Johannis: in Sebaste veneratione habetur que olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Jude: Antipatri filius: in honorem Augusti Cesaris Greco nomine vocauit Augustam. Hic igitur quia centum prophetas pauerat: accepit gratiam prophetalem: & de duce exercitus: fit dux ecclesie. Tunc in Samaria paruum gregem pauerat: nunc in toto orbe Christi pascit ecclesias. & πρωτομάρτυς sicut in Actus apostolorum Stephanus martyrio coronatus: ita & hic seruus appellatus est domini.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

Abdias q interp̃tatur seruus dñi psonat contra Edom: sanguineũ terrenũq; fratrẽ, fratris ꝙq; Jacob semper emulũ hasta percutit spiritali.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Abdias propheta.

¶ Capituli Summarium. Vaticinatur propheta contra tyrannidē Edom. Caput.j.

A

Jsio Abdie. Hec dicit dñs de Edom. Auditum audiuimus a domino, & legatum ad gētes misit, surgite, & cōsurgamus aduersus eum in prelium. Ecce parvulum dedi te in gentibus: contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te, habitātem in scissuris petrarum eraltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo Quis detrahet me in terram: Si eraltatus fueris vt aquila, & si inter sydera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit dominus. Si fures introissent ad te, si latrones per noctem: quomodo conticuisses: nonne furati essent sufficiētia sibi: Si vindemiatores introissent ad te, nūquid saltem racemum reliquissent tibi: Quomodo scrutati sunt Esau: inuestigauerunt abscondita eius Usq; ad terminum emiserunt te omnes viri federis tui: illuserunt tibi. Jnualuerunt aduersum te viri pacis tue: qui comedunt tecum, ponent insidias subter te: nō est prudētia in eo.

B

C

Jsa. xxx. c. j. Cor. j. c.

Illunqd nō in die illa dicit dñs, perdā sapiētes de Jdumea et prudentiā de mōte Esau: Et timebūt fortes tui a meridie, vt intereat vir de mōte Esau. Propter interfectionē, et propter iniquitatē in fratrem tuum Jacob opiette confusio, & peribis in eternum. Jn die cū stares aduersus eū, qñ capiebant alieni exercitus ei⁹, & extranei ingrediebātur portas eius, & super Jerusalē mittebāt forte: tu q̄q; eras quasi vnus ex eis. Et non despicies in die fratris tui, in die peregrinationis eius: & nō letaberis super filios Juda, in die peditionis eor: & nō magnifica bis os tuū in die angustie. Neq; ingredieris portā ppli mei in die ruine eorū: neq; despicies & tu in malis ei⁹ in die vastitatis illi⁹: & nō emitteris aduersus exercitū eius in die vastitatis illi⁹. Neq; stabis in exitibus, vt interficias eos qui fugerint: & nō cōcludes reliquos eius in die tribulationis. Qm̄ iurta est dies dñi super oēs gentes: sicut fecisti, fiet tibi retributionē tuā conuertet in caput tuū. Quomodo enī bibistis super montē sanctū meū, bibent oēs gentes iugiter: & bibēt & absorbebūt, & erūt quasi nō sint Et in mōte Sion erit saluatio, & erit sanctus: et possidebit domus Jacob eos qui se possederāt. Et erit domus Jacob ignis & dom⁹ Joseph flāma, & dom⁹ Esau stipula: & succendent in eis & deuorabūt eos: & nō erūt reliquie domus Esau, q̄r dñs locut⁹ est. Et hereditabūt hi q̄ ad austrū sunt, montē Esau, & q̄ in cāpestribus Philistiim: & possidebūt regionē Ephraim & regionē Samarie: & Beniamin possidebit Galaad. Et trāsmigratio exercit⁹ huius filiorum Jsrael, oia loca Chananeor vsq; ad Sarepthā. et trāsmigratio Jerusalē, q̄ in Bosphoro est, possidebit ciuitates Austri. Et ascēdēt saluatores in montem Sion iudicare montem Esau: & erit domino regnum.

D

E

F

¶ Explicit Abdias propheta.

¶ Incipit prologus in Jonam prophetam.

Jonam sanctum Hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue Sarepthane: quem Helias propheta motuum suscitauit: matre postea dicente ad eum: Nunc cognoui quia vir dei es tu: & verbum dei in ore tuo veritas est. Ob hanc etiam causam ipsum puerum sic vocauit: Amathi. Amathi enim in nostra lingua: veritatem sonat. Et ex eo quod verum Helias locutus est: ille qui suscitatus est: filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate columba nascitur: quia Jonas columbam sonat. Jn condemnationem autē Jsrael Jonas ad gentem mittitur, quod Ninive agente penitentiam: illi in malitia perseuerant. Temporibus quippe Jeroboam filij Joas regis Jsrael: qui deo derelicto cum populo suo in Samaria idolis sacrificabat: Jonam prophetam fuisse quartus liber regū indicat. Jo cum prophetia illuminātē peccatores ciuitatis Ninive dei misericordiam consecuturos videret: ne falsa predicare videretur: ad denuntiandum interitū eiusdē ciuitatis ire nolebat. Nam sicut deus ad Abraham de impietate Sodomorū et Gomorrheorum locutus est. Clamor Sodomorum & Gomorrheorum peruenit ad me: Ita & de Ninive dicitur: Ego quod ascenderit clamor malitie eius ad deum. Et quia sententia dei de Sodomis facta: minime reuocata est: ita & Jonas aduersum Niniven prolatam sententiam reuocari nolebat: diuine dispensationis ignarus: qui salutem hominum ad se conuertētium magis vult: quam interitū. Hec illi acciderat quod & sancto Eliseo: qui filium Sunamitidis mulieris: mortuum ignorauit. Jō a conspectu dei fugere se Jonas putabat: humanū aliquid passus: dicente Dauid: Quo ibo a spiritu tuo: & a facie tua quo fugiam.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

Jonas colūba pulcherrima: naufragio suo passionē dñi prefigurās: mūdū ad penitentiā reuocat: & sub noie ninive salutem gentib⁹ denūtiat.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Jonas propheta.

¶ Capituli Summarium. Jonas causa tempestatis in mare proijcitur. Caput.j.

A

Et factum est verbū domini ad Jonam filium Amathi, dicens, Surge, & vade in Niniven ciuitatem grandem, & predica in ea: q̄ ascendit malitia eius coram me. Et surrexit Jonas, vt fugeret in Tharsis a facie domini: et descendit in Joppen, & inuenit nauem euntem in Tharsis: & dedit naulum eius, et descendit in eam, vt iret cum eis in Tharsis a facie domini. Dominus aūt misit ventū magnū in mare: & facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur cōteri. Et timuerunt naute & clamauerūt viri ad deū suū: & miserūt vasa que erāt in naui in mare, vt alleuiaretur ab eis: & Jonas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui. Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei, Quid tu sopore deprimeris: surge, invoca deum tuū, si forte recogitet de⁹ de nobis, & nō pereamus. Et dixit vir ad collegā suū, Venite, et mittam⁹ sortes, & sciamus quare hoc malū sit nobis. Et miserūt sortes & cecidit sors super Jonā & dixerūt ad eum, Jndica nobis cuius cā malū istud sit nobis: q̄ nō est opus tuum: & q̄ terra tua: & quo vadis: vel ex quo pplo es tu: Et dixit ad eos, Hebre⁹ ego sum, & dñm deū celi ego timeo q̄ fecit mare & aridā. Et timuerūt viri timore magno, & dixerūt ad eum, Quid hoc fecisti: Cognouerūt enī viri q̄ a facie dñi fugeret q̄: idicauerat eis. Et dixerūt ad eū, Quid faciemus tibi, & cessabit mare a nobis: q̄ mare ibat, & intumescebat super eos. Et dixit ad eos, Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare a vobis: scio enī ego q̄m̄ pter me tēpestas hec grādis venit sup vos. Et remigabāt viri, vt reuerterentur ad aridā, & nō valebāt: q̄r mare ibat, & intumescebat super eos. Et clamauerūt ad dñm, & dixerūt, Quesumus domine, ne pereamus in anima viri istius et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu domine, sicut voluisti, fecisti. Et tulerunt Jonam & miserunt in mare: & stetit mare a feruore suo. Et timuerunt viri timore magno dominum, & immolauerunt hostias domino, & vouerunt vota.

B

C

D

¶ C. S. Jonas a pisce magno deuoratur. Caput.ij.

Et preparauit dominus piscem grādem, vt deglutiret Jonam: et erat Jonas in ventre piscis tribus diebus & tribus noctibus. Et orauit Jonas ad dominum deū suum de vtero piscis. Et dixit, Clamaui de tribulatione mea ad dominum, & exaudiuit me: de vētre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam. Et proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circundedit me, omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi, Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum: veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum: Circundederūt me aque vsq; ad animā, abyssus vallauit me, pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi, terre vectes concluserunt me in eternum: & subleuabis de correptione vitam meam domine deus meus. Cum angustiaret in me aia mea dñe recordatus sum: vt veniat ad te oratio mea ad templū sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra, miam suam dere-

A

B

C

D

linquent

linquent. Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quecunq; vouī reddam pro salute domino. Et dixit dominus pisci: et euomuit Jonam in aridam.

¶ L.S. Exhortat Jonas Niniuitas ad penitētiā. Ca.iij.

ET factum est verbū dñi ad Jonā scō, dicens, Surge ⁊ vade in Niniuen ciuitatē magnā: ⁊ predica in ea p̄dicationē quā ego loquor ad te. Et surrexit Jonas, ⁊ abijt in Niniuen iuxta verbū dñi: et Ninive erat ciuitas magna itinere triū dierū. Et cepit Jonas introire ciuitatē itinere diei vnius: ⁊ clamauit, et dixit Adhuc quadraginta dies, ⁊ ninive subuertetur. Et crediderūt viri Niniuite in dominū: ⁊ p̄dicauerūt ieiunīū, et vestiti sunt saccis a maiore vsq; ad minorē. Et peruenit verbum ad regem Ninue: ⁊ surrexit de solio suo et abiecit vestimentum suū a se, et indutus est sacco, ⁊ sedit in cinere. Et clamauit, et dixit in Ninive ex ore regis ⁊ principum eius, dicens, Homines ⁊ iumenta, ⁊ boues, ⁊ pecora nō gustent quicq̄: nec pascātur, ⁊ aquā nō bibāt. Et operiant sacciis homines ⁊ iumēta, ⁊ clamēt ad deū in fortitudine: ⁊ cōuertat vir a via sua mala ⁊ ab iniquitate q̄ est in manibus eorū. Quis scit, si cōuertatur, ⁊ ignoscat deus: ⁊ reuertatur a furore ire sue, ⁊ non peribimus? Et vidit deus opera eorum quia conuersi sunt de via sua mala: ⁊ misertus est deus super malitia quā locutus fuerat vt faceret eis, ⁊ non fecit.

¶ L.S. Jonas vir sanctus humanū quid patit. Cap.iiij.

ET afflictus est Jonas afflictione magna, ⁊ iratus est: ⁊ orauit ad dñm, ⁊ dixit obsecro dñe, nunquid nō hoc est verbū meū cum adhuc essem in terra mea? propter hoc preoccupani vt fugerē in Tharsis. Scio enim q; tu deus clemens ⁊ misericors es, patiens ⁊ multe miserationis, ⁊ ignoscens super malitia. Et nunc domine tolle queso animā meam a me: q; melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus, Putasne bene irasceris tu? Et egressus est Jonas de ciuitate, ⁊ sedit cōtra orientem ciuitatis: ⁊ fecit sibimet umbraculum ibi ⁊ sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret ciuitati. Et preparauit dominus deus hederā, ⁊ ascendit super caput Jone, vt esset umbra super caput eius, ⁊ protegeret eum, laborauerat enim: ⁊ letatus est Jonas super hedera, letitia magna. Et parauit deus vermē ascensu diluculi in crastinum: ⁊ percussit hederam, ⁊ exaruit. Et cum ortus fuisset sol, precepit dominus vento calido ⁊ vrenti: ⁊ percussit sol super caput Jone, ⁊ estuabat: et petiuit anime sue vt moreretur, ⁊ dixit, Melius est mihi mori quam viuere. Et dixit deus ad Jonā, Putasne bene iraseris tu super hederam? Et dixit, Bene iraseor: ego vsq; ad mortem. Et dixit dñs, Tu doles super hederā, in qua nō laborasti, neq; fecisti vt cresceret, q̄ sub vna nocte nata est ⁊ sub vna nocte perijt, ⁊ ego non parcā Ninive ciuitati magne, in qua sunt plusquam centū viginti millia hoīm, qui nesciunt quid sit inter dexteram ⁊ sinistram suam, ⁊ iumenta multa?

¶ Explicit Jonas propheta.

¶ Incipit prologus in micheam prophetam.

IN temporibus Joatham ⁊ Acham ⁊ Ezechie regū Juda: Micheam prophetam ad hanc prophetiam spiritu sancto repletum fuisse: lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regum: Joacham ⁊ Ezechiam deo ob religionem placuisse: historia libri: quarti Regum: ⁊ secundi Paralipomenon indicat. Acham vero relicto deo: idola Samarie: quibus etiam filios suos in sacrificium igni cōcremandos obtulerat: coluisse constat. Quam ob rem: deus Samariam: que reges Israel ⁊ Juda memoratorum simulachrorū superstitione fefellerat increpans: indignationem suam in eam processuram comminatus est. Populo etiam Israel preuaricatori: ⁊ principibus eius: qui eundem populum fallaci suasione ad colenda idola impulerant: verbis in sequentibus. captiuitatem ⁊ interitum affuturum denuntiat.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

MIcheas demorasti coheres xpi vastationē annunciat filie latronis ⁊ obsidionem ponit ꝺ eam q; maxillam percusserit iudicis Israel.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Micheas propheta.

¶ L.S. A facie furoris dñi oia contremiscunt. Caput.j.

VErbū domini q̄ factū est ad Micheam morasthitē, in diebus Joatham, Achaz, ⁊ Ezechie regū Juda: q̄ vidit super Samariam et Jerusalem. Audite populi omnes: et attendat terra ⁊ plenitudo eius: ⁊ sit dominus deus vobis in testē, dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus egreditur de loco suo: ⁊ descendet, ⁊ calcabit super excelsa terre. Et consumentur montes subtus eū: ⁊ valles scident sicut cera a facie ignis, sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere Jacob omne istud ⁊ in peccatis domus Israel. Quod scelus Jacob? nonne Samaria? Et que excelsa Jude? nonne Jerusalem. Et ponam Samariam, quasi aceruum lapidum in agro cum plantatur vinea: ⁊ detrahā in vallem lapides eius, ⁊ fundamenta eius reuelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur ⁊ omnes mercedes eius cōburentur igne, ⁊ omnia idola eius ponam in perditionem: q; de mercedibus meretricis congregata sunt, ⁊ vsq; ad mercedem meretricis reuertentur. Super hoc plāgā, ⁊ vlulabo: vadā spoliatus et nudus: faciam planctum velut draconum: ⁊ luctum quasi struthionum: q; desperata est plaga eius q; venit vsq; ad Judam, tetigit portā populi mei vsq; ad Jerusalē. In Geth nolite annuntiare, lachrymis ne ploretis: in domo pulueris puluere vos conspergite. Et transite, vobis habitatio pulchra, confusa ignominia: nō est egressa, que habitat in exitu: planctum domus vicine accipiet ex vobis, que stetit sibimet. Q; infirmata est in bonū q̄ habitat in amaritudinibus: q; descendit malum a domino in portā Jerū. Tumultus quadrige stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filie Sion, q; in te inuenta sunt scelera Israel. Propterea dabit emissarios sup hereditatē Geth domos mendacij in deceptionē regib⁹ Israel. Adhuc heredē adducam tibi que habitas in Maresa: vsq; ad Odollam veniet gloria Israel. Decaluare, ⁊ tondere sup filios deliciarū tuarū: dilata calutium tuū sicut aqla: q̄m captiui ducti sunt ex te.

¶ Capituli Summarium. Rapinam ⁊ calumniam dominus cum furore execratur. Caput.ij.

VE qui cogitatis inutile, ⁊ opamini malū in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, q̄m ꝺ deū est manus eorū. Et cōcupierūt agros, et violenter tulerūt, ⁊ rapuerūt domos: ⁊ calūniabantur virū ⁊ domū &, virū ⁊ hereditatē eius. Idcirco hec dicit dñs, Ecce ego cogito sup familiā istā malū vñ nō auferetis colla vestra, ⁊ nō ambulabitis supbi, q̄m tēpus pessimū est. In die illa sumet sup vos parabola, ⁊ cantabitur canticū cū suauitate, dicētiū, De populatiōe vastati sumus: pars ppli mei cōmutata est: quō recedet a me, quū reuertat q̄ regiones nr̄as diuidat? Propter hoc, nō erit tibi mittēs funiculum sortis in cetu dñi. Ne loquamini loquētes, Non stillabit sup istos, nō comprehēdet confusio. Dicit domus Jacob, Nunquid abbreuiatus est spiritus domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea sunt cum eo qui recte graditur? Et econtrario populus meus in aduersarium cōsurrexit. De super tunicam pallium sustulistis: ⁊ eos qui transibant simpliciter, conuertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum: a paruulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite, et ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiam eius corrumpetur putredine pessima. Atinā nō essem vir habens spiritum, ⁊ mendacium potius loquerer stillabo tibi in vinū, ⁊ in ebrietatē: ⁊ erit super quē stillatur populus iste. Congregatione congregabo Jacob totū te: in vnū cōducam reliquias Israel, pariter ponā illum quasi gregem in ouili, quasi pecus in medio caularū tumultu abundā a multitudine hoīm. Ascēdet enī pandēs iter añ eos. Diui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

det et transibũt portam, ⁊ egredientur per eam: ⁊ transibit rex eorum coram eis, ⁊ dominus in capite eorum.

¶ Capitulu Summariũ. Redarguunt principes, sacerdotes ⁊ prophete expilatores populi. Caput. iij.

A

Audite, Audite ꝓncipes Jacob, ⁊ omnes domꝰ Jsrael. Nunqd nõ vestrũ est scire iudiciũ, q odio habetis bonũ, ⁊ diligitis malũ: q violẽter tollitis pelles eoꝝ desup eis, ⁊ carnẽ eoꝝ desup ossibus eorũ: Qui comederũt carnẽ ppli mei, ⁊ pellẽ eorũ desuper excoriauerũt: ⁊ ossa eorũ cõfregerũt, ⁊ cõciderũt sicut in lebete, ⁊ quasi carnẽ i medio olle. Tũc clamabũt ad dñm, ⁊ non exaudiet eos: ⁊ abscõdet faciẽ suã ab eis in tpe illo, sicut nequiter egerunt in adinuentionibꝰ suis. Hec dicit dñs super prophetas q seducũt ppl'm meũ: q mordent dentibus suis, ⁊ predicãt pacẽ: ⁊ si quis nõ dederit in ore eorũ q̃ppiã, sanctificãt sup eum preliũ. Propterea nox vobis p visione erit, ⁊ tenebre vobis p diuinatione: ⁊ occũbet sol sup pphetas, ⁊ obtenebrabit super eos dies. Et cõfundent q̃ vident visiones, ⁊ confundentur diuini: ⁊ operiẽt oẽs vultus suos, quia non est responsum dei. Verũtũ ego repletus sum fortitudine spiritꝰ dñi, iudicio ⁊ virtute: vt annũtiẽ Jacob sceleꝰ suũ, ⁊ Jsrael peccatũ suũ. Audite hec ꝓncipes domꝰ Jacob, ⁊ iudices domꝰ Jsrael: q abominamini iudiciũ, et omnia recta puertitis. Qui edificatis Sion in sanguinibꝰ, et Jerusalẽ in iniqtate. Principes eius in muneribus iudicabant, ⁊ sacerdotes eius in mercede docebãt, ⁊ prophete eius in pecunia diuinabãt ⁊ super dñz requiescebãt, dicẽtes, Nunqd nõ dñs in medio nr̃m: nõ veniẽt sup nos mala propter hoc causa vr̃i, Sion q̃si ager arabitur, ⁊ Jerusalẽ q̃si acervus lapidum erit, ⁊ mons templi in excelsa syluarum.

B

C

D

Jerem. xxvij. ij.a

¶ Capitulu Summarium. Tempore ꝏssie erubit verbum domini de Jerusalem ⁊ erit pax magna. Cap. iiij.

A

Erit in nouissimo dierũ mõs domus dñi ꝑparatus in vertice montiũ, ⁊ sublimis sup colles ⁊ fluent ad eũ ppli. Et ꝑperabũt gẽtes multe, ⁊ dicent Venite, ascẽdam⁹ ad montẽ dñi ad domũ dei Jacob: ⁊ docebit nos de vijs suis, ⁊ ibimus in semitis eius q: de Syon egredieẽ lex ⁊ verbũ dñi de Jerusalẽ. Et iudicabit inter populos multos, ⁊ corripiet gentes fortes vsq; in longinquũ: ⁊ cõcident gladios suos in vomeres et hastas suas in ligões: nõ sumet gẽs aduersus gẽtẽ gladiũ et nõ discẽt vltra belligerare. Et sedebit vir subtus vineam suam, ⁊ subtus ficũ suã ⁊ nõ erit q deterreat: q os dñi exercituum locutũ est. Quia oẽs ppli ambulabunt vnusq̃sq; in noĩe dei sui: nos aũt ambulabim⁹ in noĩe dei nr̃i in eternũ et vltra. In die illa dicit dñs, cõgregabo claudicantẽ: et eã quã eiecerã, colligã, ⁊ quã afflixerã. Et ponã claudicãtẽ in reliqas: ⁊ eã que laborauerat, in gentẽ robustã: ⁊ regnabit dñs sup eos in mõte Sion ex hoc nũc ⁊ vsq; in eternũ. Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsq; ad te veniet: ⁊ veniet potestas prima regnũ filie Jerusalẽ. Nũc quare merore contraheris: Nunqd rex nõ est tibi, aut cõsiliarius tuus perijt, q̃ cõprehẽdit te dolor sicut ꝑturiẽtẽ? Dole, ⁊ satage filia Sion quasi ꝑturiẽs: q nũc egredieris de ciuitate, ⁊ habitabis in regione, venies vsq; ad Babylonẽ, ibi liberaberis: ibi redimet te dñs de manu inimicorũ tuorũ. Et nũc cõgregate sunt sup tegẽtes multe: que dicũt lapidẽ, ⁊ aspiciat in Siõ oculus noster. Ipi aũt nõ cognouerũt cogitatiões dñi ⁊ nõ intellexerũt cõsiliũ ei⁹: q cõgreganit eos q̃si fenũ aree. Surge, ⁊ tritura filia siõ, q cornu tuũ ponã ferreũ: ⁊ vngulas tuas ponã ereas: ⁊ cõminues ppl'os multos: ⁊ interficies dño rapinas eoꝝ, ⁊ fortitudinẽ eorum dño vniuerse terre.

B

Jsa. ij.a.

¶ S. Bethleẽ nobilitata ortu messie. Caput. v.

A

Nunc vastaberis filia latronis: obsidionẽ posuerunt super nos, in virga percutiẽt maxillã iudicis Jsrl. Et tu Bethleẽ Ephrata, paruul⁹ es in milibus Juda: ex te mihi egredietur q sit dñator in Jsrl: ⁊ egressus eius ab initio a diebꝰ eternitatis. Propter hoc dabit eos vsq; ad tẽpus, in quo parturiẽs pariet: ⁊ reliquie fratrũ eius conuertantur ad filios Jsrl. Et stabit, et pascet in fortitudine dñi in sublimitate nois dñi dei sui: et conuertent, q: nũc magnificabitur vsq; ad terminos terre. Et erit iste pax: Assyr⁹ quũ venerit in terrã nostrã, ⁊ q̃si calcauerit in domibꝰ nostris: ⁊ suscitabim⁹ sup eũ septẽ pastores, ⁊ octo primates homines. Et pascẽt terrã Assur in gladio, ⁊ terrã Nẽrod in lanceis eiꝰ: ⁊ liberabit ab Assur, quũ venerit in terrã nostrã, ⁊ quũ calcauerit in terminis nostris. Et erũt reliquie Jacob in medio ppl'oꝝ multoꝝ quasi ros a dño, ⁊ quasi stille super herbã: q̃ nõ expectat virũ ⁊ nõ prestolatur filios hoim. Et erũt reliqe Jacob in gẽtibus in medio ppl'orũ multorũ, quasi leo in iumẽtis syluarũ, ⁊ q̃si catulus leonis in gregibus pecorũ: q quũ transierit ⁊ cõculcauerit, ⁊ ceperit, nõ est q eruat. Et exaltabit⁹ manꝰ tua sup hostes tuos, ⁊ oẽs inimici tui interibunt. Et erit in die illa, dicit dñs: auferã equos tuos de medio tui, ⁊ disperdã quadrigas tuas. Et pdã ciuitates terre tue, ⁊ destruã oẽs munitiones tuas, ⁊ auferã maleficia de manu tua, ⁊ diuinatiões nõ erũt in te. Et perire faciã sculptilia tua ⁊ statuas tuas de medio tui: ⁊ nõ adorabis vltra opa manuũ tuarũ, ⁊ euellã lucos tuos de medio tui: cõterã ciuitates tuas. Et faciã in furore ⁊ in idignatiõe vltionẽ in oiꝰ gẽtibꝰ q̃ nõ audierũt.

B

C

D

Deute. xxviij.d. Agget. j.b.

¶ Capituli Summarium. Exprobrat deus ingratis hominibus beneficia sua. Caput. vj.

A

Audite q̃ dñs loquitur, Surge contẽde iudicio aduersum mõtes, ⁊ audiãt colles vocẽ tuã. Audiant montes iudiciũ dñi, ⁊ fortia fundamenta terre: q iudiciũ dñi cũ ppl'o suo, ⁊ cũ Jsrl disputabit: Populus meus q̃d fecit tibi, aut q̃d molestus fui tibi: responde mihi. Quia eduxi te de terra Egypti ⁊ de domo seruitutiũ liberaui te: ⁊ misi añ faciẽ tuã Moysen, ⁊ Aaron et Mariã populeme⁹ memẽto q̃so q̃d cogitauerit contra te Balach rex Moab: ⁊ q̃d responderit ei Balaam filius Beor, de Setim vsq; ad Galgalam, vt cognosceres iustitias domini. Quid dignũ offerã dño: curuabo genu deo excelso: Nunqd offerã ei holocaustomata, ⁊ vitulos anniculos: Nunqd placari põt dñs in millibꝰ arietũ, aut in multis millibus hircorũ pinguiũ: Nunqd dabo primogenitũ meũ pro sceleremeo, fructũ vẽtris mei pro peccato aie mee: Indicabo tibi o hõ q̃d sit bonũ, ⁊ quid dñs requirat a te, Utiq; facere iudiciũ, ⁊ diligere misericordiã, ⁊ sollicitũ ambulare cũ deo tuo. Vox dñi ad ciuitatẽ clamat, ⁊ salus erit timẽtibus nomen tuũ: audite tribus, ⁊ quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis, ⁊ mẽsura minor ira plena. Nunqd iustificabo stateraã impiã, ⁊ saculi põdera dolosa: in qbꝰ diuites eiꝰ repleti sunt iniqtate, ⁊ habitãtes ea loq̃bant mendacũ, ⁊ lingua eorũ fraudulẽta in ore eorũ. Et ego q̃ cepi ꝑcutere te ꝑdam⁹ sup ꝑctis tuis. Tu comedes ⁊ nõ saturaberis, ⁊ humiliatio tua in medio tui. Et apprehendes, ⁊ nõ saluabis: ⁊ quos saluaueris in gladiũ dabo. Tu seminabis, ⁊ nõ metes: tu calcabis oliuam, ⁊ nõ vngeris oleo: ⁊ mustũ, ⁊ nõ bibes vinũ: ⁊ custodisti ꝓcepta Amri ⁊ oẽ opus domus Achab: ⁊ ambulasti in voluntatibus eorum, vt darem te in perditionẽ ⁊ habitãtes in ea in sibilum, ⁊ opprobriũ populi mei portabitis.

B

Exodi xv.c.

Nume. xxj.a. xxiij.b.

¶ Capituli Summarium. Non in homine quantũlibet propinquo, sed in deo confidendum. Caput. vij.

C

Vẽmihi, q: factus sum sicut q colligit in autũno racemos vindemie: nõ est botrus ad comedendũ, ꝓcoquas ficꝰ desyderauit aia mea. Perijt sanctus de terra, ⁊ rectus in hoibꝰ nõ est: oẽs in sanguine insidiant, vir fratrẽ suũ ad mortẽ venat. Malũ manuũ suarꝝ dicũt bonũ: princeps postulat, ⁊ iudex in reddẽdo est: ⁊ magnꝰ locutus est desyderiũ aie sue, ⁊ cõturbauerunt eã. Qui optimus in eis est, quasi paliurꝰ: ⁊ qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tue, visitatio tua venit nunc erit vastitas eorũ. Nolite credere amico: ⁊ nolite cõfidere in duce: ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliã facit patri, ⁊ filia cõsurget aduersus matrem suam, nurus aduersus socrum suã: ⁊ inimici hois domestici eiꝰ. Ego aũt ad dñm aspiciã exspe-

D

ctabo

etabo deum saluatorem meum: audiet me deus meus. Ne leteris inimica mea super me, q̄ cecidi, consurgam quum sedero in tenebris, dominus lux mea est. Iram domini portabo, quoniā peccauimus ei: donec causam meam iudicet & faciet iudicium meum: educet me in lucem, videbo iustitiā eius. Et aspiciet inimica mea, & operiet confusione que dicit ad me, Vbi est dominus deus tuus? Oculi mei videbūt eam: nunc erit in concalcatione, vt lutū platearum. Dies vt edificentur macerie tue: in die illa longe fiet lex. In die illa vsq; ad te veniet Assur, & vsq; ad ciuitates munitas: & a ciuitatibus munitis vsq; ad flumē, & ad mare de mari, et ad montem de monte. Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum cogitationum eorū. Pasce populum tuū in virga tua, gregē hereditatis tue, habitantes solos in saltu in medio carmeli: pascentur Basan & Galaad iuxta dies antiquos. Secundū diem egressionis tue de terra Egypti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitudine sua: ponent manum super os aures eorum surde erūt. Lingent puluerem sicut serpentes, velut reptilia terre turbabuntur de edibus suis: dominum deum nostrum desyderabūt, & timebunt te. Quis deus similis tui, qui aufers iniquitatem, et transfers peccatū reliquias hereditatis tue? Non mittet vltra furorem suum, quoniam volens misericordiā est. Reuertetur, & miserebitur nostri, deponet iniquitates nostras: et proiiciet in profundū maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham: que iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

¶ Explicit Micheas propheta.

¶ Incipit prologus in Nahum prophetam.

NAhum prophetam ante aduentum regis Assyriorum: qui populum Israel captiuum in suam regionem transtulerat fuisse: Hebreorum traditio confirmat. Siquidem in fine huius lectionis: predicti regis aduentum idem propheta annunciare monstratur. Sed cum habitatores Ninive. Iona interitum ciuitatis predicante ne diuina ira denuntiatum interitum sustinerent: peccatorum et impietatis penitentiam egissent: accepta dei misericordia: grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa memoratus propheta spiritu sancto plenus: iudicium dei annuntians ita locutus est: Deus zelans: vlciscens dominus est &c. Iam enim decem tribus ab Assyrijs ducte fuerant in captiuitatem sub Ezechia rege Juda sub: quo etiam nunc in consolationem populi transmigrati aduersum Ninuen visio cernitur. Nec erat parua consolatio: tam his qui iā Assyrijs seruiebant: quā reliquis qui sub Ezechia de tribu Iuda & Beniamin ab eisdem hostibus obsidebantur vt audirent Assyrios quoq; a Chaldeis esse capiendos: sicut in sequentibus liber huius demonstrabitur. Sciendum autem est quod Ninive in nostra lingua decorum sonat Speciosus autem hic mundus dicitur. Unde & apud Grecos κόσμος ab ornatu nomen accepit. & quicquid nunc aduersum Ninuen dicitur: de mundo figuraliter predicari sentiamus. Quam ob causam & assumptio quam septuaginta interpretatur λῆμμα: & Aquila ἆρμα interpretatus est: apud Hebreos Massa ponitur: id est graue onus: eo quod eam aduersus quam videtur premat: nec sinat eleuare ceruicem. Simulq; hoc attendendum quod hec ipsa vel assumptio vel onus: vel pondus prophete: visio sit. Non enim loquitur propheta in ἐκστάσει vt Montanus et Pusca: Maximilius q; delyrant: sed quod propheta: liber est visionis intelligentis vniuersa que loquitur: & pondus hostium faciēs suo populo visionem. De consummatione itaq; mundi secundum παγγενεσίαν Paula et Eustochium: in consolationem sanctorum prophetia texitur, vt quecunq; in mundo vident quasi pretereuntia et caduca contēnant: & preparant se ad iudicij diem: vbi vltor aduersum veros Assyrios aduenturus est dominus.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

NAhū cōsolator: orbis interpretatur. Increpat ciuitatem sanguinum, & post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizātis et annuntiantis pacem.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Nahum propheta.

¶ Capituli Summarium. A domini irata facie contremiscit omnis creatura. Caput. j.

A

B

C

D

ONus Ninive. Liber visionis Nahū Elcesei. Deus emulator, et vlciscens dominus & habens furorem: vlciscens dominus in hostes suos, et iracundus ipse inimicis suis. Dominus patiens, & magnus fortitudine, & mundans nō faciet innocētem: dominus in tempestate et turbine vie eius, & nebule puluis pedū eius. Increpans mare et exiccās illud: et omnia flumina adducens. Infirmatus est Basan, & Carmelus: et flos Libani elāguit. Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt: & contremuit terra a facie eius, & orbis, & oēs habitantes in eo. Ante faciē indignationis eius quis stabit: et quis resistet in ira furoris eius? indignatio eius effusa est vt ignis: & petre dissolute sunt ab eo. Bonus dñs, et confortans in die tribulationis: & sciens sperantes in se. Et in diluuio pretereūte consummationem faciet loci eius: et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis cōtra dñm? cōsummationē ipse faciet. nō consurget duplex tribulatio. Q̄ sicut spine seinuicem cōplectuntur: sic cōuiuiū eorum pariter potantiū, cōsumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitās cōtra dñm malitiā: mēte pertractans prenaricationē. Hec dicit dñs, Si perfecti fuerint et ita plures sic. q̄ attondent, & pertransibit: affligite te, & nō affligā te vltra. Et nūc cōterā virgā eius de dorso tuo, & vincula tua dirumpā. Et precipiet super te dñs, nō seminabit ex nomine tuo amplius: de domo dei tui interficiā sculptile & cōflatile ponā sepulchrū tuū, qui inhonoratus es. Ecce super montes pedes euangelizantis & annuntiantis pacē: celebra Juda festiuitates tuas, & redde vota tua quia non adijciet vltra vt pertranseat in te belial, vniuersus interijt.

¶ L. S. Ninive obsidio describitur. Caput. ij.

A

B

C

D

ASCendit qui dispergat coram te qui custodit obsidionem contemplare viam, confortа lumbos, robora virtutem valde. Quia reddidit dñs superbiam Jacob, sicut superbiam Israel: quia vastatores dissipauerunt eos, & propagines eorum corruperunt. Clypeus fortium eius ignitus viri exercitus in coccineis: igneę habene currus in die preparatiōis eius, & agitatores cōsopiti sunt. In itineribus cōturbati sunt, quadrige collise sunt in plateis: aspectus eorū quasi lampades, quasi fulgura discurrentia. Recordabitur fortium suorū, ruent in itineribus suis velociter ascendent muros eius, et preparabitur umbraculum. Porte fluuiorum aperte sunt, et templum ad solum dirutum. Et mules captiuus abductus est: et ancille eius gemina bantur gementes vt columbe, murmurātes in cordib⁹ suis. Et ninive q̄si piscina aquarū aque ei⁹: ipsi vero fugerūt. State state: & nō est q̄ reuertat. Diripite argentū, diripite aurū: & nō est finis diuitiarū ex omnibus vasis desyderabilibus. Dissipata est, et scissa, & dilacerata: & cor tabescens, & dissolutio genicolorū, & defectio in cunctis renibus: & facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonū: ad quam iuit leo, vt ingrederetur illuc catulus leonis, & nō est qui exterreat? Leo cepit sufficienter catulis suis, & necauit leenis suis: & impleuit preda spelūcas suas, et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum, & succendam vsq; ad fumum quadrigas tuas, & leūculos tuos comedet gladius: & exterminabo de terra predam tuam, et non audietur vltra vox nuntiorum tuorum.

¶ Capituli Summarium. Ninive ciuitas sanguinum meretrici comparatur. Caput. iij.

A

VE ciuitas sanguinum, vniuersa mendacij dilaceratione plena: nō recedet a te rapina. Vox flagelli, & vox impetus rote, & equi frementis, & quadrige ferentis, & equitis ascenditis: & micantis gladij, & fulgurantis haste, et multitudinis interfecte, et grauis ruine: nec est finis cadauerum, & corruent in corporib⁹ suis. Propter multitudinē fornicationū meretricis speciose, & grate, & habētis maleficia, q̄ vēdidit gētes in forni-

cationibus suis, & familias in maleficijs suis. Ecce ego ad
te dicit dominus exercituū: et revelabo pudēda tua in facie
B tua, et ostendā in gentibus nuditatem tuam, & regnis igno-
minjam tuam. Et pjciam sup te abominatiões, & cōtume-
lijs te afficiam, & ponā te in exemplū. Et erit omnis qui vi-
derit te, resilijt a te & dicet, Vastata est Ninive: quis cōmo-
uebit sup te caput? vnde queram cōsolatorem tibi? Numquid
melior es Alexandria populo, q̄ habitat in fluminib⁹? aq̄
in circuitu eius: cuius divitie, mare? aq̄, muri eius. Et bio
pia fortitudo eius, Egyptus & non est finis: Aphrica & Li-
C byes fuerūt in auxilio tuo. Sed & ipsa in transmigrationem
ducta est in captiuitatem: parvuli eius eliſi sunt in capite
omnū viarū: & sup inclytos eius miserunt sortē, & oēs opti-
mates eius confixi sunt in cōpedibus: Et tu ergo inebria-
beris & eris despecta: & tu queres auxiliū ab inimico. Oēs
munitiones tue ficat ficus cum grossis suis: si concusse fue
rint, cadent in os comedentis. Ecce ppls tuus mulieres in
D medio tui: inimicis tuis ad apertionē pandētur porte terre
tue, devorabit ignis vectes tuos. Aquā pter obsidionē han
ri tibi, exstrue munitiones tuas: intra in lutum & calca sub-
igens tene laterē. Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devo
rabit te vt bruchus. Congregare ergo vt bruchus, multi-
plicare vt locusta. Plures fecisti negotiationes tuas, quā
stelle sunt celi: bruchus expansus est, & avolavit. Custodes
tui quasi locuste: & parvuli tui quasi locuste locustarū q̄ con
sidunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est & avolauerūt,
et non est cognitus locus earum vbi fuerint. Dormitaue-
runt pastores tui rex Assur, sepelientur principes tui: lan-
guit populus tuus in montibus, & non est qui congreget.
Non est obscura cōtritio tua, pessima est plaga tua omnes
qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum
super te: q̄ super quem non transijt malitia tua semper?

¶ Explicit Naum prophe ta.

¶ Incipit prologus in habacuc prophetam.

Quatuor prophete in duodecim prophetarum volumi-
ne continentur: e quibus tres in principio Aggeus id
est pondus vocatum: habent: Nahum: Habacuc: et
Malachias. Porro zacharias in medio & circa finem
duos huiusmodi ponit titulos: e quibus vnus est:
Onus verbi domini in terra Adrach & Damasci requiei eius. alter
in fine. Onus verbi domini super Israel. De Naum: orationibus
tuis tam liber editus est: de zacharia & Malachia: si vita comes
fuerit. disseretur. Nunc Habacuc habemus in manibus: qui
vel ex eo quod amabilis domini est; vocatur amplexatio, vel quod
in certamen & luctam & (vt ita dicam) amplexum cū deo congredi-
tur: amplexanne: id est incertus: fortitudo est nomen. Nullus enim
tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem iustitie provo-
care: et dicere et Cur in rebus humanis & in mundi istius conversa-
tanta rerum versatur iniquitas: Vociferabor ad te vim patiens:
et non saluabis. Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem
videre. Lacerata est lex: et non peruenit vsq; ad finem iudicium:
quia impius prevalet aduersum iustum: ideo egreditur iudi-
cium peruersum. Videō quod temeraria vox sit & quoddam-
modo blasphemantis creatorem suum ad iudicū prouocare: vas
fragile aduersus figulum: cur tale vel tale factū sit disputare. Nec
non et hoc animaduertendum quod assumptio vel pondus que
grauia esse tam diximus prophete visio est & aduersum Montani
dogma peruersum intelligit quod videt nec vt amēo loquitur mec
more infantium femina dat sine mente sonum. Unde & apo-
stolus iubet vt si prophetantibus alijs alij fuerit revelatum tace-
ant qui prius loquebantur. Et statim Non est inquit dissensionis
deus sed pacis. Et quo intelligitur cum quis voluntate retinet et
alteri locum dat ad loquendum posse et loqui et tacere cū velit.
Qui autem in [illegible] adest inuitus loquitur: nec tacere nec loqui
in sua potestate habet. Illud quoq; dicet (quia semel a me violen-
ter exigit): vt quasi quosdam gradus et scalas ad altiora nitenti:
historiam vbi interpretet) prophetiam esse contra Babylonem
et Nabuchodonosor regem Chaldeorum: vt quomodo prior pro
pheta Naum: quem Habacuc sequitur vaticinium habuit contra
Ninuen et Assyrios: qui vastauerunt decem tribus: que vocan-
tur Israel: ita Habacuc prophetam habeat aduersus Baby lo-
nem et Nabuchodonosor: a quibus Juda et Jerusalem: templum
q; subuersa sunt. et vt scias eo tempore fuisse Habacuc: quo tam
due tribus qui vocabantur Judas ducte erant in captiuitatem
Daniel docere te poterit: ad quem in lacum leonum Habacuc
cum prandio mittitur: quamquam apud Hebreos hec ipsa non
legatur historia. Igitur siue quis recipiat scripturam illam: siue
non recipiat virunq; pro nobis est. Aut enim recipit: et iam post
factam rem iuber Habacuc tacetur: aut non recipit et quasi prophe
ta scribit que ventura cognoscit. Interim secundum literam cau-
satur aduersum deum propheta: cur Nabuchodonosor templum
dei vastet et Judam: cur Jerusalem quondam vbi domini de-
struatur quare clamet populus et non exaudiatur: vociferetur ad
dominum oppressus a Chaldeis et non saluetur quare etiam ipse
propheta vel populus et cuius persona nunc loquitur: ad hoc ve-
nerit et huiusq; perductus sit vt iniquitatem hostium & suum labo-
rem videat: cur grauissima prevaleat aversum se. Et hoc dicit pro
mentis angustia: nescieus aurum in igne conflari & tres pueros de
camino ignis porrectos exisse quam intrauerant. Sed & hoc ge-
naliter accipere possumus quod ex persona humane impatientie
loquantur: vt in querulam vocem et plenam doloris erumpat di-
cens: Quare respicis contemptores et taces conculcante impio
iustiorem se: Hec autem loquitur nescieno malicia dei inuestigabi-
lia et profundum diuinarum sapientie et scientie eius quod non ita
videat deus vt videt homo. Homo tantum presentia respicit deus
futura et eterna cognoscit. Et quomodo si egrotus et estuans fe-
bribus aquam frigidam postulet et dicat ad medicum Usq; patior
crucior vror exanimor vsque quo medice clamabo & non exaudies.
Et respondeat ei sapientissimus ac clementissimus medicus. Scio
quo tempore dare debeam quod postules: et non misereor: modo
quia misericordia ista crudelitas est & voluntas tua contra te petit.
Ita et & deus noster sciens clementie sue pondera atq; mensuras in-
terdum non exaudit clamantem vt eum probet et magis prouocet
eum ad rogandum: et quasi igne excoctum iustiorem et purioren
faciat. Quod intelligens apostolus secundum id quod misericor-
diam consecutus est a domino ait. Sed non deficimus in tribula-
tionibus. Et benedicit dominum in omni tempore. Et scit quod
qui perseuerauerit vsq; in finem hic salvus erit et gloriatur in
labore et dolore Et cum Jeremia dicit Tribulationē et miseriam
inuocabo: et quomodo alius inuocat deum sic sanctus vir et bel-
lator: materias ad exercendum se et probandum tribulationem et
miseriam: venire desyderat.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

Habacuc luctator fortis & regidus stat super cu
stodiam suam: & figit gradum super munitionē
vt ebrietum in cruce cōtempletur & dicat. Ope-
ruit celos gloria eius: & laudis eius plena est ter
ra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi
abscondita est fortitudo eius.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Habacuc prophe ta.

¶ Capituli Summarium. De impijs dei legem laceran-
tibus sumetur supplicium. Caput. j

Onus Quod vidit Habacuc pphe ta. Us- A
quequo domine clamabo & non exaudies?
vociferabor ad te vim patiens & nō salua-
bis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et
laborem videre predam & iniustitiam con-
tra me: et factum est iudicium & contradi-
ctio potentior? Propter hoc lacerata est lex, & non perue-
nit vsq; ad finem iudicium: quia impius prevalet aduer- B
sus iustum, propterea egreditur iudiciū peruersum. Vide
cite in gentibus, et videte, & admiramini, & obstupescite, quia
opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum
narrabitur. Quia ecce ego suscitabo Chaldeos gentem
amaram & velocē, ambulantē super latitudinē terre vt pos
sideat tabernacula nō sua. Horribilis & terribilis est: ex
semetipsa iudicium & onus eius egredietur. Leniores par-

dis equi

dis equi eius,& velociores lupis vespertinis, & diffundent equites eius: equites namq; eius de longe venient volabunt quasi aquila festinans ad comedendum. Omnes ad predam venient, facies eorum ventus vrens: & cõgregabit quasi arenam, captiuitatem. Et ipse de regibus triumphabit, & tyrannis ridiculi eius erunt: ipse super omnem munitionem ridebit, & cõportabit aggerem, & capiet eam. Tunc mutabitur spiritus, & pertransibit, & corruet: hec est fortitudo eius dei sui. Nunquid non tu a principio domine deus meus, sancte meus, & nõ moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: & fortem vt coriperes, fundasti eum. Mũdi sunt oculi tui, ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris. Quare non respicis super iniqua agentes, et taces deuorante impio iustiorem se? Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem. Totũ in hamo sublenauit, traxit illud in sagena sua, & congregauit in rete suũ: super hoc letabitur & exultabit. Propterea immolabit sagene sue, & sacrificabit reti suo: q in ipsis incrassata est pars eius, & cib⁹ ei⁹ electus. Propter hoc ergo expãdit sagenam suã: & semper interficere gẽtes nõ cessat.

¶ Capituli Summarium. [illegible]

Caput.ij.

SUper custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respõdeam ad arguẽtem me. Et respondit mihi dominus, et dixit, Scribe visum, & explana eum super tabulas: vt percurrat qui legerit eum. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur. si morã fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit. Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semetipso: iustus aũt in fide sua viuet. Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus, & nõ decorabitur: qui dilatauit quasi infernus animã suam: et ipse quasi mors, & non adimpletur: & congregabit ad se omnes gentes, & coacernabit ad se omnes populos. Nunquid non omnes isti super eum parabolam sument, et loquelam enigmatum eius: et dicetur, Ue ei qui multiplicat non sua: vsqquo & aggranat contra se densum lutum? Nunquid non repente consurgent, qui mordeant te: & suscitabuntur lacerãtes te, et eris in rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis: propter sanguinem hominis, & iniquitatem terre ciuitatis, & omnium habitantium in ea. Ue qui congregat auaritiam malam domui sue, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionẽ domui tue, concidisti populos multos, & peccauit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit: & signum cõ inter iuncturas edificiorum est, respondebit. Ue qui edificat ciuitatem in sanguinibus, & preparat vrbem in iniquitate. Nunquid non sunt hec a domino exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne: & gentes in vacuũ, & deficient. Quia replebit terra, vt cognoscant gloriam dñi quasi aque operiẽtes mare. Ue qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians: vt aspiciat nuditatem eius. Repletus est ignominia pro gloria: bibe tu quoq;, & consopire: circundabit te calix dextere domini, et vomitus ignominie super gloriam tuam. Quia iniquitas libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominis & iniquitate terre, & ciuitatis & omnium habitãtium in ea. Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus conflatile et imaginem falsam: quia speranit in figmento fictor eius vt faceret simulachra muta? Ue qui dicit ligno, Expergiscere: Surge, lapidi tacenti. nunquid ipse docere poterit? ecce iste coopertus est auro & argento: & omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus aũt in templo sancto suo: fileat a facie eius omnis terra.

¶ Oratio Habacuc pphete p ignorãtijs. C.iij.

Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine opus tuũ in medio annorũ viuifica illud: in medio annorũ notũ facies: cũ iratꝰ fueris misericordie recordaberis. Deꝰ ab austro veniet, & sanctꝰ de mõte Pharan semper: operuit celos gloria eius, & laudis eius plena est terra. Splendor eiꝰ vt lux erit, cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciẽ eius ibit morꝭ, & egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit, et mensus est terrã: aspexit & dissoluit gentes, & contriti sunt montes seculi: incuruati sunt colles mundi, ab itineribus eternitatis eiꝰ. Pro iniquitate vidi tentoria. Ethiopie, turbabuntur pelles terre Madian. Nunquid in fluminibꝰ iratus es domine: aut in fluminibus furor tuus: vel in mari indignatio tua, quia ascendes super equos tuos, & quadrige tue saluatio? Suscitans suscitabis arcum tuum: iuramenta tribubus que locutus es: fluuios scindes terre. Uiderũt te, et doluerunt montes, gurges aquarum transijt, dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas leuauit. Sol & luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarũ ibunt in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu cõculcabis terram, et in furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum Christo tuo. Percussisti caput de domo impij, denudasti fundamẽtum vsqꝫ ad collum, semper Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius, venientibus vt turbo ad dispergendum me. exultatio eorum sicut eius qui deuorat pauperem in abscondito. Uiam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum. Audiui & conturbatus est venter meus, a voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in ossibꝰ meis, et subter me scateat: vt requiescam in die tribulationis, vt ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit, et non erit germen in vineis: mentietur opus olive, et arua non afferent cibum: abscindetur de ouili pecus, et non erit armentum in presepibus. Ego autem in domino gaudebo, & exultabo in deo iesu meo. Deꝰ dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cernorum: & super excelsa mea deducet me victor, in psalmis canentem.

¶ Explicit Abacuc propheta.

¶ Prologus in Sophonie prophetiam Ex principio commentariorum Hieronymi in Sophoniam.

TRadunt Hebrei: cuiuscunq; prophete pater aut auus ponatur in titulo: ipsos quoq; prophetas fuisse. Unde & Amos vnus de duodecim prophetis qui dixerat: Non sum propheta nec filius prophete: sed pastor caprarum vellicans sycomoros: patris nomen in titulo non habet. Hoc si verum est: Sophonias propheta: nomine (vt ita dicam) prophetico: & gloriosa malorum suorum stirpe generatus est. habuit enim patrem Chusi: auum Godoliam: proauum Amariam: attauum Ezechiam: & talem quadrigam ipse velut extremus auriga compleuit. Nomen Sophonie: alij speculam: alij arcanum domini transtulerunt. Siue igitur specula: siue absconditum domini interpretatur: vtrumq; prophete conuenit. Dicitur enim ad Ezechielem: Fili hominis speculatorem te posui domui Israel. Iste ergo propheta qui erat in specula & in sublimibus constitutus: & nouerat mysteria domini: filius erat Chusi qui interpretatur humilitas. Habebat quoq; auum Godoliam: qui dicitur magnitudo domini: & proauum Amariam: qui & ipse vertitur in sermonem domini & attauum Ezechiam: qui sonat fortitudo domini. De fortitudine itaq; domini natus est sermo domini: & de sermone domini nata est magnitudo domini. & de magnitudine nata est humilitas: vt cum peruenerit aliquis ad perfectum: dicat: Quia non sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis. Domine non est exaltatum cor meum: neq; elati sunt oculi mei. Iosiam regem Iude cuius temporibus Sophonias prophetasse inuenitur: deo pie omnibꝰ regibus Iude placuisse: historia quarti libri regum & secundi Paralipomenon demõstrat. Iosias simulachra que pater suus Amõ: vel auus Manasses in templo dei collocauerat: detecta cõminuisse mõstratur. In quibus etiam serpentem eneum a Moyse factum cui erroi inductus populus superstitione idolorum detẽtus: admiserat. Idem custodisse pascha: & intermissis temporibus multis solus celebrasse monstratur. Ideo deus per propheta temporibus memorati regis que prouentura erant ostendens gentibus quidẽ lectione comprehensis affuturum iudicium: populo vero Israel salutẽ: et ciuitati Ierusalem restaurationem tunc temporis tribuendam tertu lectionis denuntiauit.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

SOphonias speculator & archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda & cõtritionem a collibus. Indicit quoq; vlulatum ha-

bitatoribus pile: quia contriuit omnis populus chanaan: disperierunt vniuersi qui inuolauerant argento.

¶Explicit argumentum.

¶Incipit Sophonias propheta.

A ¶S.L.Seuerum iudicium dñi super impios. Caput.j.

Erbum domini qđ factū est ad Sophoniam filiū Chusi, filij Godolie filij Amarie, filij Ezecie, in diebus Josie filij Amon regis Jude. Congregans cōgregabo omnia a facie terre dicit dominus: congregās hominem & pecus, congregās volatilia celi & pisces maris: & ruine impiorum erunt: & disperdam homines a

B facie terre, dicit dominus. Et extendam manum meam sup Judam & super omnes habitantes Jerusalē, & disperdam de loco hoc reliquias Baal, & nomina edituorum cū sacerdotibus: & eos qui adorant super tecta militiā celi, & adorant & iurant in domino, & iurant in ☞Melchom: & qui auertuntur de post tergum domini, & qui nō quesierunt dominū, nec inuestigauerunt eum. Silete a facie domini dei: qz iuxta est dies domini, quia preparauit dominus hostiam sanctificauit vocatos suos. Et erit in die hostie domini: visitabo

C super principes, & super filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina: & visitabo super omnē qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa, dicit dominus, vox clamoris a porta piscium, & vlulatus a secunda, & cōtritio magna a collibus. Vlulate habitatores pile: conticuit omnis populus Chanaan disperierunt omnes inuoluti argento. Et erit in tempore illo: scrutabor Jerusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in feculis suis qui dicunt in cordibus suis, Non faciet bene dominus, & non faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem, & domus eorum in desertum, & edificabunt domos,

D Jer.xxx. a. Joel.ij.c Amos.v c. Ezech. vij.c. Infra. iij.b. et non habitabunt: & plantabunt vineas, & non bibent vinū earum. Iuxta est dies domini magnus, iuxta est & velox nimis: vox diei domini amara, tribulabitur ibi fortis. ¶Dies ire dies illa, dies tribulationis & angustie, dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum & caliginis dies nebule & turbinis: dies tube & clangoris super ciuitates munitas et super angulos excelsos. Et tribulabo homines, et ambulabunt vt ceci, quia domino peccauerunt: et effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora. Sed et argentum eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die ire domini: in igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia cōsummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

¶Capituli Summarium. Prophetia contra gentes et vrbes circum terram promissionis. Caput.ij.

A ¶Onuenite, congratulamini gens non amabilis: priusquā pariat iuffio quasi puluerem trāseuntem diem, anteq̄ veniat super vos ira furoris domini, anteq̄ veniat super vos dies indignationis domini. Querite dominum omnes mansueti terre, qui iudiciū eius estis operati: querite iustum, querite mansuetum: si quo modo abscondamini in die furoris domini.

B Quia Gaza destructa erit, & Ascalon in desertum. Azotum in meridie eijcient, & Accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris, gens perditorum: verbum domini super vos Chanaan terra Philistiim: & disperdam te, ita vt non sit inhabitator. Et erit funiculus maris requies pastorum & caule pecorum: & erit funiculus eius qui remanserit de domo Juda, ibi pascentur: in domibus Ascalonis ad vesperam requiescēt: quia visitabit eos dominus deus eorum, et auertet captiuitatem eorum. Audiui opprobrium ☞Moab & blasphemias filiorum Ammon:

C que exprobrauerunt populo meo, & magnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo ego dicit dominus exercituum deus Israel: quia ☞Moab & Sodoma erit, et filij Ammon quasi Gomorrha, ficcitas spinarum & acerui salis, & desertum vsqz in eternū: reliquie populi mei diripient eos, residui gentis mee possidebunt illos. Hoc eis eueniet pro superbia sua: quia blasphemauerūt, & magnificati sunt super populum domini exercituum. Horribilis dominus super eos, & attenuabit omnes deos terre: & adorabunt eum viri de loco suo, omnes insule gentiū. Sz & vos Ethiopes interfecti gladio meo eritis. Et extendet manum suam super aquilonem, et perdet Assur: et ponet speciosam in solitudinem et in inuium et quasi desertum. Et accubabunt in medio eius greges omnes bestie gentium: et onocrotalus et ericius in liminibus eius morabuntur vox cantantis in fenestra corvus in superliminari, quoniam attenuabo robur eius. Hec est ciuitas gloriosa habitans in confidentia: que dicebat in corde suo. Ego sum et extra me non est alia amplius: quomodo facta est in desertum cubile bestie? Omnis qui transit per eam, sibilabit, et mouebit manum suam.

D Jsa. xxx iij.c.

¶Capituli Summarium. Imprecatur ve iudicibus, et principibus et sacerdotibus peruersis. Caput.iij.

A ¶E prouocatrix & redempta ciuitas columba. Non audiuit vocem, & nō suscepit disciplinam: in domino nō est confisa, ad deum suū non appropinquauit. Principes eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices eius lupi vespere non relinquebant in mane. Prophete eius vesani, viri infideles: sacerdotes eius polluerunt sanctum iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem mane: mane iudicium suum dabit in luce, et non abscondetur: nesciuit autem iniquus confusionem. Disperdidi gētes, & dissipati sunt anguli earum, desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat: desolate sunt ciuitates eorum, non remanente viro, neqz vllo habitatore. Dixi,

Ezech. xxij.f. Mich. iij.d. Attamen timebis me, suscipies disciplinam: & non peribit habitaculum eius propter omnia in quibus visitaui eam: veruntamen diluculo surgentes, corruperunt omnes cogitationes suas. Quapropter expecta me dicit dominus in

B die resurrectionis mee in futurum, quia iudicium meum vt congregem gentes, & colligam regna: et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei: in igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra. Quia tūc reddam populis labium electum, vt inuocent omnes in nomine domini, & seruiāt ei humero vno. Ultra flumina Ethiopie inde supplices mei filij dispersorum meorum deferent munus mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinuentionibus tuis, quibus preuaricata es in me: quia tūc auferam de medio tui magniloquos superbie tue, et non adijcies eraltari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum: et

C sperabunt in nomine domini. Reliquie Jsrael non facient iniquitatem nec loquentur mendacium, et non inuenietur in ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascentur et accubabunt, et non erit qui exterreat. Lauda filia Sion, iubila Jsrael: letare, & exulta in omni corde filia Jerusalem. Abstulit dominus iudicium tuum, auertit inimicos tuos: rex Jsrael dominus in medio tui, non timebis malum vltra in die illa dicetur Jerusalem: Noli timere Sion, non dissoluantur manus tue. ¶Dominus deus tuus in medio tui fortis, ipse saluabit: gaudebit super te in letitia, silebit in dilectione tua, et exultabit super te in laude. Fugas

D que a lege recesserant, congregabo, quia ex te erant: vt nō vltra habeas super eis opprobriū. Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo: et saluabo claudi cantem, et eam que ejecta fuerat cōgregabo: & ponam eos Mich. iij.b. in laudem et in nomē, in omni terra cōfusionis eorum. In tempore illo quo adducā vos, et in tēpore quo vos congregabo dabo eos vos in nomē, et in laudē omnibus populis terre, cum cōuertero captiuitatem vestram coram oculis vestris, dicit dominus.

¶Explicit Sophonias propheta.

¶Incipit

¶Incipit prologus in Aggeum propheram.

Aggeus propheta ob causam perturn Sedechie regis (vt hystoria libri secundi Paralipomenon indicat) qui fidē promissam Nabuchodonosor regi Chaldeorum non seruauerat populū Israel refert cum memorato rege Jerusalem: expugnata Jerusalem captiuum in Babylonem fuisse perductum. Sed cum memoratus populus multis temporibus idolis seruiendo: etiam effusione sanguinis innocentum se grauiter impiasset: volens deus generationem vniuersam eiusdem populi ob causas memoratas penitus deperire: septuaginta annorum captiuitatem eundem hopulum in regno Chaldeorum statuit sustinere: hac ratione: vt completo numero annorum: nouus populus a memoratis peccatis immunis ad renouationem Jerusalem peruenirer. Sexagesimo itaq; secundo anno: regno Chaldeorum subuerso: cui adhuc octo anni restabāt ad regnandum: quod etiam sexta visio Danielis ostendit cum propter causam sacrilegū: quod in eadem visione continetur: fuisse extinctum: Darius qui Medis imperabat: vt septima visio Danielis ostendit: memoratorum regno successit. Cuius primo anno regni: vt decima visio Danielis manifestat: Daniel Supputatis annis videns apropinquare tempus reuersionis: que per Jeremiam fuerat promissa orans tam pro se: quam pro populo: eandam promissionem a deo postulabat impleri. Cui per Gabrielem archangelum eadem visione iuxta preces eiusdem: vniuersa completa esse: deus dixit. Nam moriente supradicto Dario rege Medorum: & succedente in regno: Cyro rege Persarū: promissione dei completa: per eundem regē populū Israel in Jerusalē reductū: hystoria secundi libri Paralipomenon: & initium Esdre ꝓphete confirmant. Cūq; a populo Israel & senioribus templum dei edificari cepisset: mortuo Cyro rege: ac regnante Dario rege Persarum: q̄ memoratо Cyro successerat: vicine gentes ciuitatis Jerusalem (vt idem Esdras refert) restaurationem templi et ciuitatis resistendo impedire ceperunt. Qua ratione deterritus populus Israel: reparationem supradicti templi domini necdum iuxta promissionē consessam esse credebat. Propter quod in secundo anno regni memorati Darij regis Persarum. Aggeus propheta a deo missus: Zorobabel qui de tribu erat Juda: qui potestatem regni susceperus erat et Jesum filium Josedec summum sacerdotem admonet: vt credant completo numero annorum tempus restaurationis Jerusalem aduenisse: hoc etiā additone incredulitatem populi vellent imitari de quo deus per eum dixit. Populus hic dicit: Nondum venit tempus vt edificetur domus dei. Omnia autem que textu huius prophetie continentur: reuersionem populi: edificationem templi: renouationem ciuitatis: obseruantiam sacerdotalem: & interitum regnoum gentium exterarum significant.

¶Explicit prologus.

¶Incipit argumentum

Aggeus festiuus & letus: qui seminauit in lachrymis vt in gaudio meteret: destructum templū reedificat: deū q̄ patrem inducit loquentem: adhuc vnum modicum est: et ego commouebo celum et terram: mare et aridam: et mouebo omnes gentes. et veniet desyderatus cunctis gentibus.

¶Explicit argumentum.

¶Incipit Aggeus propheta.

¶Capituli Summarium. Jubetur post captiuitatem extrui domus domini. Caput. j.

A

|Esdre vj.a.

In anno secundo Darij regis, in mense sexto, in die vna mensis: factum est verbum domini in manu Aggei prophete ad Zorobabel filium Salathiel ducem Juda et ad Jesum filium Josedec sacerdotem magnū dicens, Hec ait dominus exercituum, dicens, Popul⁹ iste dicit, Nondū venit tps domus dñi edificāde. Et factū est vbū dñi in manu Aggei ꝓphete, dicens. Nunquid tēpus vobis est, vt habitetis in domib⁹ vr̄is laqueatis, et dom⁹ ista deserta? Et nūc hec dicit dñs exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum & inutilistis parum: comedistis, et non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: operuistis vos & nō estis calefacti: & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum. Hec dicit dominus exercituum, Ponite corda vestra super vias vestras, ascēdite in montem, portate ligna, et edificate domum: & acceptabilis mihi erit, et glorificabor dicit dominus. Respexistis ad amplius, & ecce factum est minus, et intulistis in domum, & exufflaui illud: quam ob causam, dicit dominus exercituum? quia domus mea deserta est, & vos festinatis vnusquisq; in domū suam.

B

Deuter. xxviij.d. Mich. vj.d.

Propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darēt rorez, et terra prohibita est ne daret germen suum: et vocaui siccitatem super terram, & super montes, & super triticū, & super vinum, & super oleū, & quecūq; profert humus, & super homines, & super iumēta, & super omnē laborē manuū. Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & Jesus filius Josedec sacerdos magnus, et omnes reliquie populi vocē dei sui, & verba Agei prophete, sicut misit eum dominus deus eorū ad eos: & timuit populus a facie dñi. Et dixit Aggeus nūtius dñi, de nuntijs dñi, populo dicens. Ego vobiscū suz dicit dñs. Et suscitauit dñs spiritum Zorobabel filij Salathiel ducis Juda, et spiritum Jesu filij Josedec sacerdotis magni, et spiritum reliquorum de omni populo: & ingressi sunt, et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui.

D

¶Capituli Summarium. ¶Dator gloria domus nouissime quam prima. Caput. ij.

A

In die vicesima & quarta mēsis, in sexto mense, in anno secundo Darij regis. In septimo mense, vicesima & prima mensis: factum est verbum domini in manu Aggei prophete, dicens, Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem Juda, et ad Jesum filium Josedec sacerdotem magnū, & ad reliquos populi, dicens, Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? nunquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare Zorobabel, dicit dominus: & cōfortare Jesu filij Josedec sacerdos magne, & confortare omnis populus terre dicit dominus exercituū, et facite, quoniā ego vobiscum sum, dicit dominus exercituum. Verbum qō pepigi vobiscum cum egrederemini de terta Egypti: & spiritus meus erit in medio vestrum, nolite timere. Quia hec dicit dominus exercituū, Adhuc vnū modicū est, & ego cōmouebo celum & terrā, & mare, & aridam. Et mouebo oēs gētes et veniet desyderatus cunctis gentib⁹: & implebo domū istā gloria, dicit dominus exercituū. ¶Deū est argētū, & meū est aurū, dicit dominus exercituū. ¶Magna erit gloria domus istius nouissime plus q̄ prime dicit dñs exercituū: & in loco isto dabo pacē, dicit domin⁹ exercituū. In vicesima & quarta noni mensis, in anno secundo Darij regis, factū est verbum domini ad aggeum prophetā, dicēs, Hec dicit dñs deus exercituū. Interroga sacerdotes legē, dicens, Si tulerit homo carnē sanctificatā in ora vestimenti sui, & tetigerit de summitate eius panem, aut pulmentū, aut vinū, aut oleum, aut omnem cibum: nunquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes dixerunt, Non. Et dixit Aggeus, Si tetigerit pollutus in anima, ex omnibus his, nunquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes, & dixerunt, Contaminabitur. Et respondit Aggeus, & dixit. Sic populus iste, & sic gens ista ante faciem meam dicit dominus, & sic omne opus manuum eorum: & omnia que obtulerunt ibi, contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra, a die hac supra ante q̄ poneretur lapis super lapidē in tēplo dñi, Cū accederetis ad aceruū viginti modiorū, & fierēt decem: & intraretis ad torcular, vt exprimeretis quinquaginta lagenas, & fiebant viginti: Percussi vos vento vrente et aurugine: & grandine omnia opera manuū vestrarū: & nō fuit in vobis qui reuerteretur ad me dicit dñs. Ponite corda vestra ex die ista & in futurum, & vicesima & quarta noni mensis: a die qua fundamenta iacta sunt tēpli dñi, ponite super cor vestrū, Nunquid iā semē in germine est: & adhuc vinea, & ficus, & malogranatū, & lignum olive nō floruit: ex die ista benedicā. Et factū est verbū dñi secūdo ad Aggeū, in vicesima & quarta mensis, dicēs, Loquere ad Zorobabel ducem Juda, dicens, Ego mouebo celum pariter & terrā. Et subuertam solium regnorū, & conterā fortitudinem regni gentiū: & subuertā quadrigā & ascensorē eius: & descendent equi, & ascensores eorum, vir in gladio fratris sui. In die illo dicit dominus exercituum, Assumam te Zorobabel fili Salathiel serue meus, dicit dominus: & ponam te quasi signaculū, quia te elegi, dicit dñs exercituū. Finis.

B

Exodi x.c.ix.e.

D

Eccli. xlix.e.

¶ Incipit prologus in zachariam prophetam.

Secundo anno Darii regis Medorum Aggeum z zachariam pphetasse: lectiões eorundē declarant. Sed hac de causa Aggeus zacharie in ordine prophetarū prelatus esse videtur: ob cum duob⁹ mēsibus: vt predictorum lectiones ostendūt: in pphetia precessisse inueniatur: z ad reparationē tēpli precepto dei populum animasse: vt Esdras refert: dicēs. In secundo anno Darii regis Persirum pphetauerūt Aggeus z zacharias filius Addo prophete: super Judeos qui erāt in Juda z Jerusalem: super Jsrael in nomine dei sup eos. Tunc surrexerunt zorobabel filius Salathiel: et Jesus filius Josedec: z principes eius: inchoauerunt⁹ edificare domū dei que est in Jerusalem. Quibus cum adessent prophete: exortatione sua adiuuerunt eos. Nam et populum Jsrael ab abominatiōe paterno rum delictorum: per suam admonitionem idem propheta cupiens reuocare verbis lectione cōprehensis vsus est. Vidi nocte: et ecce vir ascēderat super equū rubeū ꝛc Vidit pphēta virū equo rubeo sedentem: z stantem in medio myrteti vnibosi: cuius visionis hec solutio est. Vir ascendēs equū rubeū: licet angelus intelligatur: tamen quia: predicti coloris equū conscendere visus est: vindictā sanguinis in eam gentem significat afferendā: que populum Jsrael in captiuitatem redegerat. Nam z Jsaias propheta: per ruborem vestimentorum: inter gētes vindictam cum sanguine a deo proferendam demonstrauit: ipso verbis vsus est: dicens: Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra ꝛc. Stantem vero in medio myrteti vmbrātio quod dixit: letitiam populo affuturam p myrteti sanctificationē voluit designari. Eius ligni Moyses in Leuitico cum: faceret mentionem: ait: Accipiens die prima fructus ligni speciosi: vt letitiam populi: per bene olentis ligni z speciosi vmbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi: vindictā de aduersarijs affuturam demonstrat: ob hoc nocturnā prophēta se vidisse memorauit: quia populum Jsrael in prima liberatione de terra Egypti: noctu discessisse constabat: cuius exempli quia presens populus aliquam partem in se retinere videbatur: liberatio eiusdem ac reditus captiuitatis de terra Chaldeorum per noctem prophete est reuelata.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia Jesum cum vestibus sordidis vestitum: z lampadem oculorum septem candelabrūq; aureum cum totidem lucernis quot oculis. duas quoq; olliuas a sinistris lampadis cernit: z a dextris: et post equos rufos varios z albos: z dissipatas quadrigas ex ephraim z equū de Jerusalem: pauperem regem vaticinatur: et predicit regem sedentem super pullum filium asine subiugalis.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit zacharias propheta.

¶ Capituli Summarium. admonētur Judei vt dominum sequentes maiorum vestigia deserant. Caput. j.

In mense octauo, in anno secūdo Darij, factū est verbū domini ad zachariā filiū Barachie filij Addo pphetā, dicens, Iratus est dominus super patres vestros in ira cūdia. Et dices ad eos Hec dicit dominus exercituū, Cōuertimini ad me, ait dōs exercituū z conuertar ad vos, dicit dominus exercituū. Nolite sicut patres vestri, ad quos clamabant prophete priores, dicentes, Hec dicit dominus exercituū. Cōuertimini de vijs vestris malis, z de cogitationib⁹ vestris pessimis: z non audierunt, neq; attenderūt ad me dicit dōs. Patres vestri vbi sunt: z prophete nunquid in sempiternum vinēt: Verūtamē verba mea z legitima mea que mādani seruis meis prophetis nunquid non cōprehenderunt patres vestros: z conuersi sunt, z dixerunt, Sicut cogitauit dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, z secundum adinuentiōes nostras fecit nobis. In die vicesima et quarta vndecimi mensis Sabat in anno secūdo Darij, factum est verbum domini ad zachariam filium Barachie filij Addo prophetam, dicens, Vidi per noctem: z ecce vir ascendens super equum rufum, z ipse stabat inter myrteta que erant in profundo: z post eum equi rufi, varij z albi. Et dixi, Qui sunt isti, domine mi: Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me, Ego ostendam tibi quid sint hec. Et respondit vir qui stabat inter myrteta, z dixit, Isti sunt quos misit dominus, vt perambulent terram. Et responderunt angelo domini, qui stabat inter myrteta, z dixerunt, Perambulauimus terrā, z ecce omnis terra habitatur z quiescit. Et respōdit angelus domini, z dixit. Domine exercituum, vsq; quo tu nō misereris Jerusalē z vrbiū Juda, q; bus iratus es: iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria. Et dixit ad me angelus, qui loquebatur in me, Clama, dicens, Hec dixit dominus exercituum: zelatus sum Jerusalem z Sion zelo magno. Et ira magna ego irascor: super gentes opulentas: quia ego iratus sum parum, ipsi vero adiuuerunt in malum. Propterea hec dicit dominus, Reuertar ad Jerusalē in misericordijs: domus mea edificabitur in ea, ait dōs exercituum: z perpendiculum extendetur super Jerusalem adhuc clama dicens, Hec dicit dominus exercituum, Adhuc affluent ciuitates mee bonis: z consolabitur adhuc dominus Sion, z eliget adhuc Jerusalem. Et leuaui oculos meos, z vidi: et ecce quatuor cornua. Et dixi ad angelū qui loquebatur in me. Quid sunt hec: Et dixit ad me. Hec sunt cornua que ventilauerunt Judam, et Jsrael, et Jerusalem. Et ostendit mihi dominus quatuor fabros. Et dixi, Quid isti veniunt facere: Qui ait, dicens, Hec sunt cornua que ventilauerūt Judam per singulos viros, z nemo eorum leuauit caput suum: et venerunt isti vt deterrere ea vt deijciant cornua gentium que leuauerunt cornu super terram Juda, vt dispergerent eam.

¶ L. S. Jerusalē reparāda z inhabitanda dicitur. Ca. ij.

Et leuaui oculos meos, z vidi: z ecce vir, et in manu eius funiculus mensorū. Et dixi, Quo tu vadis: Et dixit ad me: Vt metiar Jerusalem, z videam quanta sit longitudo eius, z quanta latitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me, egrediebatur, z angelus alius egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum, Curre, loquere ad puerū istū, dicēs absq; muro habitabitur Jerusalē pre multitudine hoīm z iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait dōs, murus ignis in circūitu: z in gloria ero in medio eius. O, o, fugite de terra aquilonis, dicit dōs: qm̄ in quatuor vētos celi dispersi vos, dicit dōs. O Sió fuge que habitas apud filiā Babylonis, q: hec dicit dōs exercituum, Post gloriā misit me ad gētes que spoliauerūt vos: qui tetigerit vos, tāgit pupillā oculi eius: quia ecce ego leuo manū meam super eos, z erunt prede his qui seruiebant sibi: z cognoscetis q: dominus exercituum misit me. Lauda z letare filia Sion: q: ecce ego venio, z habitabo in medio tui, ait dom⁹. Et applicabūtur gentes multe ad dominū in die illa, z erūt mihi in populum et habitabo in medio tui: z scies q: dom⁹ exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus Judā partem suā in terra sanctificata: z eliget adhuc Jerusalē. Sileat omnis caro a facie dōs: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

¶ Capituli Summariam. Sacerdotium Jerosolymis denuo instituitur. Caput. iij.

Et ostēdit mihi dōs Jesum sacerdotē magnum stantē coram angelo dōi: z satan stabat a dextris eius vt aduersaret ei. Et dixit dōs ad satan. Increpet dōs in te satan: z increpet dōs in te, qui elegit Jerusalē: nunquid nō iste torris, erutus de igne: Et Jesus erat indutus vestibus sordidis: z stabat ante faciem angeli. Qui respondit, et ait ad eos qui stabant coram se, dicēs,

A
Jsa. xxj. c. xxxj. c. xlv. d. Jer. xij. c. Ezech. xxxij. g. xx. a. xxx. c. Osee. x. xij. a. Joel. ij. c
B

C
Infra viij. a. D
A
B
C
D
A
B

Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum, Ecce abstuli a te iniquitatem tuā, & indui te mutatorijs. Et dixit, Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerunt cidarim mūdam super caput eius, & induerūt eum vestib⁹: et angelus dñi stabat. Et cōtestabatur angelus dñi, dicens, Hec dicit dñs exercituum, Si in vijs meis ambulaueris, & custodiā meā custodieris: tu quoq; iudicabis domū meā & custodies atria mea, & dabo tibi ambulātes de his q nūc hic assistunt. Audi Jesu sacerdos magne, tu & amici tui q habitant corā te, quia viri portēdētes sunt. ecce enim ego adducā seruum meū Orientē. Quia ecce lapis quem dedi coram Jesu sup lapidē vnū septē oculi sunt. ecce ego celabo sculpturā eius, ait dñs exercitū: & auferam iniquitatem terre illius in die vna. In die illa dicit dñs exercituum, vocabit vir amicum suum subter vineam & subter ficum.

¶ Capituli Summarium. Visio candelabri & duarum oliuarum quid significat. Caput.iiij.

ET reuersus est angelus qui loquebatur in me: et suscitauit me, quasi virū qui suscitat de somno suo. Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi, Vidi, & ecce candelabrū aureū totū, et lampas eius super caput ipsius: & septem luceme eius super illud: & septem infusoria lucernis que erant super caput eius et due olive super illud: vna a dextris lampadis: & vna a sinistris eius. Et respōdi, & aio ad angelum qui loquebatur in me, dicens, Quid sunt hec dñe mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me: & dixit ad me, Nunquid nescis quid sunt hec? Et dixi, Non dñe mi. Et respondit, & ait ad me, dicens, Hoc est verbū dñi ad zorobabel, dicens, Non in exercitu, nec in robore: sed in spiritu meo, dicit dñs exercituum. Quis tu mons magne corā zorobabel in planum? & educet lapidem primariū, & exequabit gratiam gratie eius. Et factum est verbū domini ad me, dicens, Manus zorobabel fundauerunt domū istam, & manus eius perficient eā: & scietis q dominus exercituū misit me ad vos. Quis enim despexit dies paruos? & letabuntur, & videbūt lapidē stāneum in manu zorobabel. Septē isti oculi sunt domini, q discurrunt in vniuersam terram. Et respondi, & dixi ad eū, Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri, & ad sinistram eius? Et respondi secūdo, et dixi ad eū, Quid sunt due spice olivarum, que sunt iuxta duo rostra aurea, in quib⁹ sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me, dicens, Nunquid nescis quid sunt hec? Et dixi, Non domine mi. Et dixit, Isti sunt duo filij olei, qui assistunt dominatori vniuerse terre.

¶ Capituli Summarium. Visio voluminis volantis et mulieris sedentis in amphora. Caput.v.

ET conuersus sum, & leuaui oculos meos: & vidi: & ecce volumen volās. Et dixit ad me, Quid vides? Et dixi, Ecce ego video volumē volās: longitudo ei⁹ viginti cubitorū, & latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me, Hec est maledictio que egreditur sup faciē omnis terre: q omnis fur, sicut ibi scriptum est, iudicabitur: & omnis iurās, er hoc similiter iudicabitur. Educā illud, dicit dñs exercitū: & veniet ad domū furis, & ad domū iurantis in nomine meo mēdaciter: & commorabitur in medio domus eius, & cōsumet eā, & ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me: & dixit ad me, Leua oculos tuos & vide: qd est hoc qō egreditur? Et dixi, Quidnā est? Et ait, Hec est amphora egrediens. Et dixit, Hic est oculus eorū in vniuersa terra. Et ecce talētum plūbi portabatur, & ecce mulier vna sedēs, in medio amphore. Et dixit, Hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore, & misit massam plumbeam in os eius. Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce due mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebāt alas quasi alas milui, & leuauerunt amphoram inter terram & celū. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me, Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me, Ut edificetur ei domus in terra Sennar, et stabiliatur, & ponatur ibi super basem suam.

¶ C.S. Visio quatuor quadrigarum. Caput.vj.

ET conuersus sum, & leuaui oculos meos, & vidi: et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum montū. & montes: montes erei. In quadriga prima equi rufi, in quadriga secūda equi nigri in quadriga tertia equi albi, & i quadriga quarta equi varij & fortes. Et respondi, et dixi ad angelum qui loquebatur in me, Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus, et ait ad me, Isti sunt quatuor venti celi, qui egrediuntur vt stent corā dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri, egrediebantur in terrā aquilonis: & albi egressi sunt post eos: et varij egressi sunt ad terrā austri: qui autē erāt robustissimi, exierunt, & querebant ire, & discurrere per oēm terram. Et dixit, Ite & perambulate terram. & perābulauerunt terram. Et vocauit me, & locutus est ad me, dicens, Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis, requiescere fecerūt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbū domini ad me dicens, Sume a transmigratione ab Oldai, & a Tobia, & ab Idaia: & veues tu in die illa, et intrabis domum Josie filij Sophonie, qui venerūt de Babylone. Et sumes aurum & argentum, & facies coronas: & pones in capite Jesu filij Josedec sacerdotis magni, et loqueris ad eum, dicens, Hec ait dominus exercituum, dicens, Ecce vir, Oriens nomen eius: & subter eum orietur, & edificabit templum domino. Et ipse extruet templum domino: & ipse portabit gloriam, et sedebit, et dominabitur sup solio suo. Et erit sacerdos super solio suo, & consilium pacis erit inter illos duos. Et corone erūt Helam, et Tobie, et Idaie, et Hen filio Sophonie memoriale in templo domini. Et qui procul sunt, venient & edificabunt in templo domini, et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem dñi dei vestri.

¶ Capituli Summarium. Opera misericordie preferuntur ieiunijs. Caput.vij.

ET factū est in anno quarto Darij regis, factū est verbum domini ad zachariam, in quarta mēsis noni, qui est Casleu. Et miserūt ad domum dei Sarasar & Rogom meleg, et viri qui erant cum eo, ad precandum faciē domini: vt dicerēt sacerdotibus domus domini exercituū & prophetis, loquētes, Flūqd flendū & mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo: sicut iam feci multis annis? Et factū est verbū dñi exercituū ad me, dicēs, Loquere ad omnē populū terre, & ad sacerdotes, dicēs, Cū ieiunaretis, & plangeretis in quinto & septimo per hos septuaginta annos: nūquid ieiunio ieiunastis mihi? & cū comedistis & bibistis: nunquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis? Flūquid non sunt verba que locutus est dominus in manu prophetarū priorū, cum adhuc Jerusalē habitaret, & esset opulēta, ipsa, & vrbes in circuitu eius, & ad austrū & in cāpestribus habitaret? Et factū est verbū domini ad zachariā, dicens, Hec ait dominus exercituū, dicēs iudiciū verū iudicate: et misericordiā & miserationes facite vnusquisq; cum fratre suo. Et viduā et pupillum, & aduenā, & pauperē nolite calumniari: & malū vir fratri suo nō cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere, & auerterunt scapulam recedētes: & aures suas aggrauerunt, ne audirēt. & cor suū posuerūt vt adamantem, ne audirēt legem & verba que misit dominus exercituum in spiritu suo per manū prophetarū priorum: & facta est indignatio magna a dño exercituum. Et factum est sicut locut⁹ et, & non audierūt: sic clamabūt, & nō exaudiam, dicit dñs exercituum, Et dispersi eos per omnia regna que nesciunt: et terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens & reuertens: & posuerunt terram desyderabilem in desertum.

¶ C.S. Dominus exilij Judeorum misertus. Cap.viij.

ET factum est verbū dñi exercituū ad me, dicēs, Hec dicit dñs exercituū, zelat⁹ sum Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum ei. Hec dicit dñs exercituum, Reuersus sum ad Sion: & habitabo in medio Jerusalē: & vocabit Jerusalem Ciuitas veritatis, & mons dñi exercituū, mons sanctifica

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus. ¶Hec dicit dominus exercituū, Adhuc habitabunt
senes, & anus in plateis Jerusalē: & viri baculus in manu
eius pre multitudine dierū. Et platee ciuitatis cōplebūtur
infantib⁹ & puellis ludentib⁹ in plateis eius. ¶Hec dicit do-
minus exercituū. Si videbitur difficile in oculis reliquia-
rū populi huius in diebus illis: nūquid in oculis meis difficile erit, dicit dñs exercituū? ¶Hec dicit dñs exercituū, Ecce
ego saluabo populū meū de terra orientis, & de terra occa-
sus solis. Et adducā eos, & habitabūt in medio Jerusalē:
et erunt mihi in populū, & ego ero eis in deū in veritate & in
iustitia. ¶Hec dicit dominus exercituum. Confortētur ma-
nus vestre, qui auditis in his diebus sermones istos per os
prophetarum in die qua fundata est domus domini exerci-
tuum, vt templū edificaretur. Siquidē ante dies illos mer-
ces hominū nō erat, nec merces iumentorū erat: neq; intro
eunti neq; exeunti erat pax pre tribulatione: et dimisi oēs
homines vnūquēq; contra proximū suum. Nunc autē non
iuxta dies priores ego faciā reliquijs populi huius, dicit
dominus exercituū. sed semē pacis erit: vinea dabit fructū
suum, & terra dabit germē suū, & celi dabūt rorē suū: & pos-
sidere faciā reliquias populi huius vniuersa hec. Et erit:
sicut eratis maledictio in gentib⁹, domus Juda & domus
Jsrael, sic saluabo vos, et eritis bñdictio, nolite timere: con
fortentur manus vestre. Quia hec dicit dñs exercituū, Si-
cut cogitaui vt affligerē vos cū ad iracūdiā prouocassent pa-
vestri me, dicit dñs & nō sum misertus: sic cōuersus cogita
ui in diebus istis vt benefaciā domui Juda & Jerusalē: noli-
te timere. ¶Hec sunt ergo verba que facietis, Loquimini ve
ritatē vnusquisq; cū proximo suo: veritatē & iudiciū pacis
iudicate in portis vestris. Et vnusquisq; malū cōtra amicū
suum ne cogitetis in cordib⁹ vestris: & iuramentū mēdax ne
diligatis. omnia enim hec sunt que odi, dicit dñs. Et factū est
verbū dñi exercituū ad me, dicēs: ¶Hec dicit dñs exercituū,
Jeiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium
decimi erit domui Jude in gaudiū & in letitiā & in solēnita-
tes preclaras: veritatē tantū & pacē diligite. ¶Hec dicit dñs
exercituū. vsq; quo veniāt populi, & habitēt ciuitatib⁹ mul
tus, & vadant habitatores vnus ad alterum dicentes, Ea-
mus & deprecemur faciem domini, & queramus dominum
exercituum: vadā etiā ego. Et venient populi multi & gētes
robuste ad querendum dominū exercituū in Jerusalē, & de
precandam faciē domini. ¶Hec dicit dñs exercituū, In die-
bus illis in quib⁹ apprehendēt decē homines ex oīb⁹ lin
guis gentiū, & apprehendent fimbriā viri Judei, dicentes,
Jbimus vobiscum: audiuimus enī quū deus vobiscum est.

¶ Capituli Summarium. Predicitur humilis Christi
aduentus. Caput.ix.

Onus verbi dñi in terra Adrach & Damasci re
quiei eius: q; domini est oculus hois, & oim tri-
buum Jsrael. Emath quoq; in terminis ei⁹ et
Tyrus & Sidon: assumpserunt quippe sibi sa-
pientia valde. Et edificauit Tyrus munitionē suā, & coa-
ceruauit argentū quasi humū, & aurū vt lutū platearū. Ecce
dñs possidebit eā, & percutiet in mari fortitudinē eius, & hec
igni deuorabitur. Videbit Ascalō & timebit: & Gaza, & do
lebit nimis: & Accaron, quū cōfusa est spes ei⁹: & peribit rex
de Gaza, & Ascalon nō habitabit. Et sedebit separator in
Azoto, & disperdā superbiā Philisthinorū. Et auferam
sanguinē eius de ore eius, & abominationes eius de medio
dentiū eius: & relinquetur etiā ipse deo nostro, & erit quasi
dux in Juda, & Accaron quasi Jebusens. Et circumdabo
domū meā ex his qui militāt mihi euntes & reuertētes, & nō
trānsibit super eos vltra exactor: q; nūc vidi in oculis meis.
Exulta satis filia Sīō, iubila filia Jerusalē: ecce rex tuus
veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper & ascendēs sup asi
nam & sup pullū filiū asine. Et dispdā quadrigā ex Epha-
im, & equū de Jerusalē, & dissipabit arcus belli: & loqtur
pacē gentib⁹ & potestas ei⁹ a mari vsq; ad mare, & a flumi-
nibus vsq; ad fines terre. Tu quoq; in sanguine testamēti
tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo nō est aqua. Cōuer
timini ad munitionē vincti spei: hodie quoq; annuntians
duplicia reddā tibi. Quū extēdi mihi Judā quasi arcū, im-
pleui Ephraim: & suscitabo filios tuos Sīō sup filios tuos
Grecia & ponā te quasi gladiū fortū. Et dñs deus sup eos
videbit & exibit vt fulgur iaculū ei⁹: & dñs deus tuba canet
et vadet in turbine austri. Dominus exercituum proteget
eos: & deuorabunt, & subiicient lapidib⁹ funde & bibētes ine-
briabūtur quasi a vino, & replebūtur vt phiale, & quasi cor-
nua altaris. Et saluabit eos dñs deus eorū in die illa, vt gre
gem populi sui: q; lapides sancti eleuabunt sup terrā eius.
Quid enī bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumē
tum electorum, & vinum germinans virgines?

¶ Capituli Summarium. Dominus gregem suum non
deseret in finem. Caput.x.

Ete a domino pluuiā in tēpore serotino, & dñs
faciet niues: & pluuiā imbris dabit eis, singulis
herbā in agro. Quia simulachra locuta sunt inu
tile, & diuini viderūt mendaciū, & somniatores
locuti sunt frustra, & vane consolabantur: idcirco abducti
sunt quasi grex, affligent⁹ q; nō est eis pastor. Sup pastores
iratus est furor mens, & super hircos visitabo: q; visitauit
dominus exercituū gregē suum domū Juda, & posuit eos
quasi equū gloriē sue in bello. Ex ipso angulus, ex ipso pa-
xillus, ex ipso arcus prelij, ex ipso egredient omnis exactor
simul. Et erūt quasi fortes, cōculcātes lutū viarū in prelio:
et bellabūt q; dñs cū eis: & cōfundentur ascensores equorū.
Et cōfortabo domū Juda, & domū Joseph saluabo: & cō
uertam eos, q; miserebor eorū: & erūt sicut fuerūt quādo non
proieceram eos: ego enī dñs deus eorum, & exaudiā eos. Et
erunt quasi fortes Ephraim, & letabitur cor eorum quasi a
vino, & filij eorū videbūt, & letabūtur, & exultabit cor eorum
in domino. Sibilabo eis, & cōgregabo illos, q; redemi eos:
et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et se-
minabo eos in populis, & de longe recordabuntur mei: et
viuent cum filijs suis, & reuertentur. Et reducam eos de ter
ra Egypti, & de assyrijs congregabo eos: et ad terram Ga-
laad, et Libani adducam eos: & non inuenietur eis locus.
Et transibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus, et
cōfundentur omnia profunda fluminis: & humiliabitur su
perbia Assur, & sceptrum Egypti recedet. Cōfortabo eos
in dño, & in nomine eius ambulabunt: dicit dominus.

¶ Capituli Summarium. Dominus vt pastor cū virga
vigilat super gregem suum. Caput.xj.

Peri Libane portas tuas, & comedet ignis ce-
dros tuos. Ulula abies, q; cecidit cedrus, quū
magnifici vastati sunt: vlulate quercus Basan
quū succisus est saltus munit⁹. Vox vlulatus pa-
storū q; vastata est magnificentia eorū, vox rugitus leonū,
quū vastata est superbia Jordanis. ¶Hec dicit dñs deus me⁹.
Pasce pecora occisionis, que qui possederant, occidebāt, &
non dolebant: & vendebant ea, dicētes. Benedictus dñs di
uites facti sumus: & pastores eorū nō parcebāt eis. Et ego
non parcā vltra super habitantes terram, dicit dominus.
ecce ego tradā homines, vnūquēq; in manu proximi sui, & in
manu regis sui: & concident terram, & nō eruā de manu eor.
Et pascā pecus occisionis ppter hoc o pauperes gregis, et
assumpsi mihi duas virgas, vnā vocans decorē, & alterā vo
cans funiculū: et paui gregem. Et succidi tres pastores in
mēse vno, & cōtracta est anima mea in eis: siquidē & anima
eorum variauit in me. Et dixi, Nō pascā vos: quō moritur,
moriat: & quō succiditur, succidatur: et reliqui deuorēt vnus
quisq; carnē proximi sui. Et tuli virgā meā, que vocabatur
Decus, & abscidi eā: vt irritū facerē fedus meum quod pe-
cussi cū omnib⁹ populis. Et in irritū deductū est in die illa:
et cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiūt mihi, q;
verbū dñi est. Et dixi ad eos. Si bonū est in oculis vestris,
afferte mercedē meā: & si nō quiescite. Et appēderūt mercē-
dem meā triginta argēteos. Et dixit dñs ad me, Proice
illud ad statuariū decorū pretū quo appretiatus sum ab
eis. Et tuli triginta argenteos: & proieci illos in domo dñi,

ad statuarium

Ephe. iij. f.
Jsa. lxij. d.
Matth. xxvij. a.

ad statuarium. Et prescidi virgã meã secũdã, q̃ appellabatur Funiculus, vt dissoluerẽ germanitatẽ inter Judam et
D Israel. Et dixit dñs ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorẽ in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum nõ queret, ⁊ cõtritum nõ sanabit, ⁊ id qõ stat nõ enutriet, ⁊ carnes pinguiũ comedet, et vngulas eorũ dissoluet. O pastor ⁊ idolum, derelinquẽs gregem: gladius super brachium eius, ⁊ super oculum dextrum eius brachium eius ariditate siccabitur, ⁊ oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

¶ Capituli Summarium. ¶ Prenuntiatur exaltatio Jerusalem ⁊ depressio hostium eius. Caput.xij.

A Onus verbi domini sup Israel. ¶ Dixit dominus extendens celum, ⁊ fundãs terram, ⁊ fingens spiritum hominis in eo, Ecce ego ponam Jerusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu: sed ⁊ Juda erit in obsidione cõtra Jerusalẽ. Et erit in die illa, ponam Jerusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes qui lenabunt eum, cõcisione lacerabuntur
B et colligentur aduersus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus, percutiam omnem equum in stuporem, et ascensorem eius in amentiam: et super domum Juda aperiam oculos meos, ⁊ omnẽ equum populorum percutiam cecitatem. Et dicent duces Juda in corde suo, Confortentur mihi habitatores Jerusalem in domino exercituũ deo
C eorum. In die illa ponam duces Juda sicut caminũ ignis in lignis, ⁊ sicut faciem ignis in feno: ⁊ devorabunt ad dexteram ⁊ ad sinistram omnes populos in circuitu: ⁊ habitabitur Jerusalem rursus in loco suo in Jerusalem. Et salvabit dominus tabernacula Juda, sicut in principio: vt nõ magnifice glorietur domus ¶ David, et gloria habitãtium Jerusalem cõtra Judã. In die illa, proteget dominus habitatores Jerusalẽ: ⁊ erit qui offenderit ex eis in die illa, q̃si
D ¶ David: ⁊ domus ¶ David quasi dei, sicut angel⁹ dñi in cõspectu eius. Et erit in die illa: querã cõterere oẽs gẽtes que veniunt contra Jerusalẽ. Et effundam super domum ¶ David, ⁊ super habitatores Jerusalẽ spiritũ gratie ⁊ precum: ⁊ aspicient ad me, quem cõfixerunt: ⁊ plangent eum plãctu
h. Para. xxv.d. quasi super vnigenitũ, ⁊ dolebunt super eum vt doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Jerusalem sicut planctus Adadremon in campo ¶ Mageddon. Et planget terra familie ⁊ familie seorsum: familie domus ¶ David seorsum, ⁊ mulieres eorũ seorsum: familie domus ¶ Nathan seorsum, ⁊ mulieres eorum seorsum: familie dom⁹ Leui seorsum: ⁊ mulieres eorũ seorsum: familie Semei seorsum, ⁊ mulieres eorũ seorsum. Omnes familie reliquæ, familie et familie seorsum, ⁊ mulieres eorum seorsum.

¶ Capituli Summarium. Tempore Christi erat auferenda idololatria ⁊ pseudo prophetia. Caput.xiij.

A In die illa, erit fons patẽs domui ¶ David ⁊ habitantibus Jerusalem: in ablutionem peccatoris ⁊ mẽstruate. Et erit in die illa, dicit dñs exercituum, Disperdã nomina idolorum de terra, ⁊ non memorabuntur vltra: ⁊ pseudo prophetas, ⁊ spiritum immundum auferam de terra. Et erit: cũ pphetauerit quis
Ezech. xxx.d. piam vltra dicent ei pater eius ⁊ mater eius qui genuerunt eum, Non vines q̃ mendacium locutus es in nomine dñi. ⁊ configent eum pater eius ⁊ mater eius genitores eius cum
B prophetauerit. Et erit in die illa cõfundentur pphete vnus quisq̃ ex visione sua cum prophetauerit, nec operiẽtur pallio saccino, vt mẽtiantur: sed dicet, Non sum propheta, homo agricola ego sum: q̃m Adãm exemplũ meũ ab adolescẽtia mea. Et dicetur ei, Quid sunt plage iste in medio manuum tuarũ? Et dicet bis plagatus sum in domo eorũ qui diligebãt me. ¶ Framea suscitare super pastorẽ meũ, ⁊ super
C virum cohærentem mihi, dicit dñs exercituũ: percute pastorem, ⁊ dispergentur oues: ⁊ convertam manum meã ad parvulos ⁊ erũt i omni terra, dicit dñs, partes due in ea dispergentur ⁊ deficient: ⁊ tertia pars relinquetur in ea. Et ducã
Matth. xxvj.c. Marci xiij.c. tertiam partem per ignem, ⁊ vrã eos sicut vritur argentum et probabo eos sicut probatur aurũ. Ipse vocabit nomen meum, ⁊ ego exaudiam eum. Dicam, ¶ Populus meus es. et ipse dicet, ¶ Dominus deus meus.

¶ Capituli Summarium. ¶ Pugnabit dominus pro Jerusalem et mirabilia ibi faciet. Caput.xiiij.

A Ecce dies dñi venit, dicit dñs: ⁊ dividentur spolia tua in medio tui. Et cõgregabo oẽs gentes ad Jerusalẽ in prelium, ⁊ capietur civitas, ⁊ vastabũtur domus, ⁊ mulieres violabũtur: ⁊ egredietur media pars civitatis in captivitatẽ, ⁊ reliquum populi nõ auferetur ex vrbe. Et egredietur dñs, ⁊ preliabitur contra gentes illas: sicut preliatus est in die certaminis. Et
B stabunt pedes eius in die illa super montẽ oliuarũ qui est contra Jerusalem ad orientẽ: ⁊ scindetur mons oliuarũ ex media parte sui ad orientẽ ⁊ ad occidentẽ preruptu grandi valde, ⁊ separabitur mediũ mõtis ad aquilonẽ, ⁊ medium eius ad meridiẽ. Et fugietis ad vallẽ montiũ eor̃ q̃m conĳ. Para. xxxvj.d. Amos.j.a. iungetur vallis montiũ vsq̃ ad primũ: ⁊ fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus Ozie regis Juda: ⁊ veniet dñs deus meus, omnesq̃ sancti cũ eo. Et erit in die illa: non erit lux, sed frigus ⁊ gelu. Et erit dies vna que nota est dño, nõ dies neq̃ nox: ⁊ in tpe vesperi erit lux. Et erit in
C die illa: exibunt aque vive de Jerusalẽ: mediũ earũ ad mare orientale, ⁊ mediũ earũ ad mare novissimũ: in estate, ⁊ in hyeme erũt. Et erit dñs rex sup omnẽ terrã: in die illa erit dñs vnus, ⁊ erit nomẽ eius vnũ. Et revertetur omnis terra vsq̃ ad desertũ, de colle Remmon ad austrũ Jerusalẽ, ⁊ exaltabitur, ⁊ habitabitur i loco suo, a porta Bẽiamin vsq̃ ad locũ prioris ⁊ vsq̃ ad portã angulorũ: ⁊ a turre Hananeel vsq̃ ad torcularia regis. Et habitabũt in ea, ⁊ anathema nõ erit amplius: sed sedebit Jerusalem secura. Et hec
E erit plaga qua percutiet dñs oẽs gẽtes que pugnaverũt adversus Jerusalẽ, Tabescet caro vniuscuiusq̃ stãtis super pedes suos, ⁊ oculi eius cõtabescẽt in foraminibus suis, ⁊ lingua eorũ cõtabesceт in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis: ⁊ apprehẽdet vir manũ proximi sui, et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et Judas pugnabit adversus Jerusalẽ, et cõgregabuntur divitie omniũ gentiũ in circuitu, aurũ et argentũ et vestes multe satis. Et sic erit ruina equi ⁊ muli ⁊ cameli ⁊ asini, et
D omniũ jumentorũ q̃ fuerint in castris illis: sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de vniversis gentibus q̃ venerunt contra Jerusalẽ, ascendẽt ab anno in annũ, vt adorẽt regẽ dominũ regẽ exercituũ, ⁊ celebrent festivitatẽ tabernaculorũ. Et erit, qui nõ ascẽderint de familijs terre ad Jerusalem, vt adorent regem dñm exercituũ, nõ erit super eos imber. Quod ⁊ si familia Egypti nõ ascenderit, ⁊ non venerit, nec sup eos erit, sed erit ruina qua percutiet dñs oẽs gentes que non ascenderint ad celebrandã festivitatem tabernaculorũ. Hoc erit peccatum Egypti, ⁊ hoc peccatum omnium gentium que nõ ascenderint ad celebrandã festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frennum equi est sanctum domino: ⁊ erunt lebetes in domo domini quasi phiale corã altari. Et erit omnis lebes in Jerusalẽ et in Juda sanctificatus domino exercituum: et venient omnes immolantes, ⁊ sument ex eis, et coquent in eis, ⁊ nõ erit mercator vltra in domo domini exercituum in die illo.

¶ Explicit zacharias propheta.

¶ Incipit prologus in Malachiam prophetam.

Onus per Moysen populo Israel preceperat: sacerdotes tabernaculi sui omni corporabili vitio liberos: hostias omni vitio vacuas sibi offerre. Quibus legẽ suã ad regendum populum ob hoc dederat: vt per sacrificiorũ oblationem: internuntij dei ⁊ hominum facti populũ preceptis celestibus facerent obedire. Unde sacerdotes angelos dei esse: hoc in loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contemnẽtes: supradictus populus: ac sacerdotes sacrificia vitio deturpata ipsi criminibus atq̃ impietatib⁹ maculati deo offerre ceperunt: Ideo per Malachiã prophetam deus populum suum Israel increpans ait: Dilexi vos: dicit dominus. Et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Jacob dicit dominus: et dilexi Jacob: Esau autem odio habui? Esau autem fratrem Jacob non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum a deo:

rel sine meritis gratia Jacob dilectū manifestum est: cum secundum prescientiam suā Esau quidem effusionē fraterni sanguinis concupiscere: Jacob autem in sui cognitiōe obseruandā legē despicere cognosceret. Cuius rei gratia: supradicto vsus est exēplo: dicēs: Dilexi Jacob: Esau autem odio habui. Quamuis ex operib⁹ memoratorū (quorū liber Geneseos meminit in quo vnusquisq; eorum futurus erat propositum: manifeste constaret vt scriptū est. Creuerūt pueri: et erat Esau homo agrestis: sciens venari: Jacob autem homo simplex: manens in tabernaculo. Nam reliqua que lectione cōprehensa sunt: prevaricationem populi Jsrael in obseruandis sacrificijs dei: increpationemq; in eundē: quod deos alienos coluerit: significant.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum.

MAlachias aperte ⁊ in fine omnium prophetarū dicit de abiectione Jsrael ⁊ vocatione gentiū. Non est mihi ait voluntas in vobis: dicit dñs exercituū: ⁊ munus nō suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsq; ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: ⁊ in omni loco sacrificatur: ⁊ offertur nomini meo oblatio munda.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit Malachias propheta.

A ¶ Vult deus ab homine syncere honorari. Cap. j.

Roma. i.c. ONus verbi domini ad Jsrael in manu Malachie prophete, Dilexi vos dicit dominꝰ: et dixistis in quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Jacob dicit dominus, et dilexi Jacob: Esau autem odio habui, et posui montes eius in solitudinem, ⁊ hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Jdumea destructi sumus, sed reuertentes edificabimus que destructa sunt: hec dicit dominus exercituum, Jpsi edificabunt, et ego destruam: ⁊ vocabuntur termini impietatis, ⁊ populus cui iratus est dominus vsq; in eternum. Et oculi vestri videbūt: et vos dicetis. Magnificet dñs super terminum Jsrael. Filius honorat patrem et seruus dominum suum: si ergo pater ego sum, vbi est honor meus: et si dominus ego sum, vbi est timor meꝰ: dicit dominus exercituum: Ad vos o sacerdotes, qui despicitis nomē meū, ⁊ dixistis, in quo despeximus nomē tuū: Offertis super altare meum panem pollutum: et dicitis, In quo polluimus te: In eo quod dicitis, Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum, nōne malum est: et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est: Offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuā, dicit dñs exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei, vt misereatur vestri: de manu enim vestra factum est hoc, si quo modo susCipiat facies vestras, dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito: non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra a ortu enim solis vsq; ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis, Mensa domini contaminata est: et quod supponitur, contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis. Ecce de labore, et exuflastis illud, dicit dominus exercituum, et intulistis de rapinis claudum et languidum, et intulistis munus. numquid suscipiam illud de manu vestra, dicit dominus exercituum? Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, et votum faciens immolat debile domino: quia rex magnus ego, dicit dominus exercituum, et nomen meum horribile in gentibus.

¶ Capituli Summarium. Sacerdotes legis transgressores increpat. Caput. ij.

Ps. cxij.a

Amos. v.f.

NUnc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire, ⁊ si nolueritis ponere super cor: vt detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum: mittam in vos egestatem, ⁊ maledicam benedictionibus vestris, ⁊ maledicam illis: quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proijciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus solennitatum vestrarum: ⁊ assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud: vt esset pactum meum cum Leui, dicit dominus exercitum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis, et dedi ei timorem, et timuit me, ⁊ a facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit in ore eius, et iniquitas non est inuenta in labijs eius. in pace ⁊ in equitate ambulauit mecum, et multos auertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam, ⁊ legem requirēt ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via, ⁊ scandalizastis plurimos in lege irritum fecistis pactum Leui, dicit dominus exercituū. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles, ⁊ humiles omnibus populis, sicut non seruastis vias meas, et accepistis faciem in lege. Numquid non pater vnus omnium nostrum: Numquid non deus vnus creauit nos: Quare ergo despicit vnusquisq; vestrum fratrē suum, violans pactum patrum nostrorum: Transgressus est Juda, et abominatio facta est in Jsrael et in Jerusalem: quia contaminauit Judas sanctificationem domini, quam dilexit, et habuit filiam dei alieni. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc, magistrum et discipulum de tabernaculo Jacob, et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lachrymis altare domini, fletu et mugitu, ita vt non respiciam vltra ad sacrificium, nec accipiaz placabile quid de manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam: Quia dominus testificatus est inter te et vxorem pubertatis tue, quam tu despexisti: et hec particeps tua, et vxor federis tui. Nonne vnus fecit, et residuum spiritus eius est: Et quid vnus querit, nisi semen dei: Custodite ergo spiritum vestrum, et vxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris eam, dimitte, dicit dñs deus Jsrael. operiet autem iniquitas vestimentum eius, dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum, et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis, In quo eū fecimus laborare: In eo quod dicitis, Omnis qui facit malum, bonus est in cōspectu domini et tales ei placent, aut certe vbi est deus iudicij.

¶ Capituli Summarium. Aduentus Christi prenuntiatur ⁊ transgressores redarguuntur. Caput. iij.

Malach. iij.b. Deuter. xxiij.b.

B

Ephe. iij.b.

C

Amos v.f.

D

Malach. ij.a.

E

ECce ego mitto angelum meum, et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis, et angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit dominus exercituum: et quis poterit cogitare diem aduentus eius: et quis stabit ad videndum eum: Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum: et sedebit conflans et emundans argentum, et purgabit filios Leui, et colabit eos quasi aurum et quasi argentum, ⁊ erunt domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium Juda et Jerusalem sicut dies seculi ⁊ sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio, ⁊ ero testis velox maleficis et adulteris et periuris, et qui calūniantur mercedem mercenarij, ⁊ humiliant viduas ⁊ pupillos, et opprimūt peregrinum, nec timuerunt me, dicit dominus exercituū. Ego enim dñs ⁊ nō mutor, ⁊ vos filij Jacob non estis cōsumpti. A diebus enim patrū vestrorū recessistis a legitimis meis, ⁊ nō custodistis. Reuertimini ad me, ⁊ reuertar ad vos dicit dñs exercituum. Et dixistis, In quo reuertemur: Si affigit homo deū, qz vos cōfligitis me: Et dixistis, In quo cōfligimus te: In decimis ⁊ in primitijs. Et in penuria vos maledicti estis, et me vos cōfligitis gēs tota. Inferte oēm decimā in horreū meū ⁊ sit cibus in domo mea, et probate me super hoc dicit dominus, si non aperuero vo-

bis

bis cataractas celi,et effundero vobis benedictionē vsq; ad abundantiā,& increpabo p vobis deuorantē,& nō corrumpet fructum terre vestre:nec erit sterilis vinea in agro,dicit dōs exercituū,& beatos vos dicēt oēs gentes.eritis enī vos terra desiderabilis,dicit dominus exercituum.Inualuerūt super me verba vestra dicit dōs.Et diristis.Quid locuti sumus cōtra te:Diristis.Uanus est qui seruit deo:et quod emolumētū q; custodiuimus precepta eius:& quia ambulauimus tristes coram dño exercituum:Ergo nūc beatos dicimus arrogantes,siquidem edificati sunt facientes impietatem,& tentauerunt deū,& salui facti sunt:& nūc locuti sunt timentes deum vnusquisq; cū proximo suo.Et attēdit dōs, et audiuit:et scriptus est liber monimenti coram eo timētibus dominū & cogitantibus nomen eius.Et erunt mihi,ait dominus exercituum,in die qua ego facio in peculium:et parcam eis,sicut parcit vir filio suo seruienti sibi.Et conuertimini,& videbitis quid sit inter iustum & impium:& inter seruientem deo,& non seruientem ei.

¶L.S.Elias precessurus diem domini. Caput.iiij.

Ece enī dies veniet succēsa quasi camin?:& erūt oēs superbi,& oēs facientes impietatē stipula:& inflammabit eos dies veniens,dicit dōs exercituum,q̄ nō derelinquet eis radicē & germen.Et orietur vobis timentibus nomen meū sol iustitie,et sanitas in pennis ei?,& egrediemini,& salietis sicut vituli de armento.Et calcabitis impios,cū fuerint cinis sub planta pedum vestroū in die qua ego facio,dicit dōs exercituū.¶Memento legis ☞ moysi serui mei,quā mandaui ei in Horeb ad oēm Israel precepta & iudicia.Ecce ego mittā vobis Eliā prophetam,anteq; veniat dies dñi magnus et horribilis. Et cōuertet cor patrū ad filios,& cor filiorum ad patres eorum:ne forte veniam,& percutiam terram Anathemathe.

¶Explicit Malachias propheta.

¶Incipit plogus beati hieronymi pbri in libros machabeorum.

Machabeorum libri quo prenotant prelia inter hebreorum duces gentemq; persarum pugnam: quoq; sabbatorum:et nobiles Machabei ducis triumphos:ex cuius nomine & libri ipsi dem sunt nūcupati Hec quoq; hystoria continet etiam inclyta illa gesta Machabeorum fratrū qui sub Antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt.Quos mater pia dum diuersis suppliciis vigerentur:non solum non fleuit:sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

¶Item alius prologus.

Machabeorum libri licet non habeantur in canone hebreorum:tamen ab ecclesia inter diuinorum voluminū annotantur hystorias.Prenotāt autem prelia inter hebreorum duces:gētesq; Persarum:pugnam quoq; sabbathorum:& nobiles Machabei triūphos sedus quoq; amicitiarum cum Romanorum ducibus: atque legatis.Machabei:septem fratres ab vna matre Machabea nomine genitri:contemnentes legem:patris traditionem:non mandducantes carnē porcinam:ob hoc ab Antiocho rege seuissimo in Antiochia martyrij gloria coronati sunt cum matre sua:atq; sepulti:cum magna veneratione:ibi quiescunt.

¶Explicit prologus.

¶Incipit liber primus Machabeorum.

¶Capituli Summarium.Israelite a deo recedētes occiduntur spoliantur,& misere laniantur. Caput.j.

Tfactum est postq; percussit Alexander Philippi Macedo,q exiuit de terra Cethim,& percussit Darium regem Persarum & medorum:& regnauit in loco eius primus in Grecia,& constituit prelia multa,et obtinuit munitiones,& interfecit reges terre:et pertrāsijt vsq; ad fines terre,& accepit spolia multitudinis gentium:& siluit terra in conspectu eius,& exaltatū est & eleuatum cor eius.Et congregauit virtutem,et exercitum fortem nimis:et obtinuit regiones gentium,& tyrannos:et facti sunt illi in tributū.Et post hec decidit in lectū,& cognouit quia moreret.Et vocauit pueros suos nobiles,qui secū erant nutriti a iuuentute:& diuisit illis regnum suū:cum adhuc viueret.Et regnauit Alexāder annis duodecim:& mortuus est.Et obtinuerunt pueri eius regnum,vnusquisq; in loco suo:& imposuerūt omnes sibi diademata post mortem eius,et filij eorū post eos annis multis,et multiplicata sunt mala in terra.Et exijt ex eis radix peccati Antiochus illustris,filius Antiochi regis q fuerat Rome obses:& regnauit in anno centesimo tricesimoseptimo regni Greconū.In diebus illis exierunt ex Israel filij iniqui,& suaserunt multis,dicētes,Eamus & disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt:quia ex quo recessimus ab eis,inuenerunt nos multa mala.Et bonus visus est sermo in oculis eorum.Et destinauerunt aliqui de populo,& abierūt ad regem:& dedit illis potestatem,vt facerent iustitiam gentiū. Et edificauerūt Gymnasium in Jerosolymis sm leges nationum:& fecerunt sibi preputia,et recesserunt a testamento sancto,& iuncti sunt nationibus,& venūdati sunt vt facerent malum.Et paratum est regnum in conspectu Antiochi,et cepit regnare in terra Egypti,vt regnaret super duo regna. Et intrauit in Egyptum in multitudine grauī,in curribus et Elephātis,& equitibus,et copiosa nauium multitudine: & constituit bellum aduersus Ptolemeum regem egypti,& veritus est Ptolemeus a facie eius,& fugit,et ceciderūt vulnerati multi.Et comprehendit ciuitates munitas in terra Egypti,& accepit spolia terre Egypti.Et cōuertit Antiochus,postq; percussit Egyptū in cētesimo & quadragesimo tertio anno:& ascēdit ad Israel,et ascendit Jerosolymā in multitudine grauī.Et intrauit in sanctificationem cū superbia,& accepit altare aureum,& candelabrum luminis,& vniuersa vasa eius,& mensam propositionis,& libatoria,& phialas,& mortariola aurea,& velum,& coronas,& ornāmētum aureum qđ in facie tēpli erat:& cōminuit omnia.Et accepit argentū et aurū & vasa cōcupiscibilia:& accepit thesauros occultos quos inuenit:& sublatis omnibus abijt in terram suā.Et fecit cedē hominū,& locutus est in superbia magna. Et factus est plāctus magnus in Israel,& in omni loco eorum:& ingemuerunt principes & seniores,& iuuenes & virgines infirmati sunt,& speciositas mulierū immutata est.Omis maritus sumpsit lamentū:& que sedebāt in thoro maritali, lugebāt:& cōmota est terra super habitātes in ea,& vniuersa domus Jacob induit confusionē.Et post duos annos dierum misit rex principē tributorum in ciuitates Juda,& venit Jerusalē cum turba magna.Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo:& crediderūt ei.Et irruit super ciuitatē repente,& percussit eam plaga magna,& perdidit populum multum ex Israel.Et accepit spolia ciuitatis & succēdit eā igni,& destruxit domos eius,& muros eius in circuitu:& captiuas duxerūt mulieres,& natos,& pecora possederunt.Et edificauerunt ciuitatē Dauid muro magno et firmo,& turribus firmis,& facta est illis in arcē:& posuerūt illic gentem peccatricem viros iniquos,& conualuerunt in ea.et posuerunt arma,& escas & congregauerunt spolia Jerusalem,et reposuerunt illic:& facti sunt in laqueū magnū.Et factū est hoc ad insidias sanctificatioi,& in diabolū malū in Israel: et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis,et cōtaminauerunt sanctificationem.Et fugerunt habitatores Jerusalem propter eos,et facta est habitatio exterorum,& facta est extera semini suo,& nati eius reliquerunt eā.Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo, dies festi eius conuersi sunt in luctum,sabbatha eius in opprobrium,honores eius in nihilum.Secūdum gloriā eius multiplicata est ignominia eius:& sublimitas eius conuersa est in luctum.Et scripsit rex Antiochus omni regno suo, vt esset omnis populus,vnus:et relinquerēt vnusquisq; legem suam.Et consenserūt omnes gentes secundum verbū regis Antiochi:& multi ex Israel cōsenserunt seruituti ei?, & sacrificauerunt idolis,& coinquinauerūt sabbathū.Et misit rex libros per manus nuntiorum in Jerusalem & in omnes ciuitates Jude:vt sequerentur leges gentiū terre,& prohiberent holocausta,et sacrificia,et placationes fieri in templo dei,& prohiberent celebrari sabbathum,& dies solemnes.et

Universidad de Deusto Biblioteca

iussit coinquinari sancta, & sanctū populū Israel. Et iussit edificari aras, & tēpla, & idola. & immolari carnes suillas, & pecora cōmunia. & relinquere filios suos incircūcisos, & coinquinari aīas eorū in oībus immūditijs & abominationibus, ita vt obliuiscerēt legē, & imutarēt oēs iustificatiōes dei. Et quicūq; nō fecissent fm verbū regis Antiochi, morerent. Scōm oīa verba hec scripsit oī regno suo: & prepositit principes pplo q hec fieri cogerēt. Et iussērūt ciuitatibus Jude sacrificare. Et congregati sunt multi de pplo ad eos q dereliquerāt legē dñi: & fecerūt mala super terram: & G effugauerūt pplm Israel in abditis, & in absconditis fugitiuorū locis. Die quintadecima mensis Caseu, gnto & quadragesimo & cētesimo anno, edificauit rex Antiochꝰ abominādū idolū desolatiōis sup altare dei, & p vniuersas ciuitates iude in circuitu edificauerūt aras: & aū ianuas domorū, & in plateis incēdebāt thura, & sacrificabāt. & libros legis dei cōbusserūt igni, semdētes eos: & apud quēcūq; inueniebāt libri testamēti dñi, & qcūq; obseruabat legē dñi, fm edictū regis trucidabant eum in virtute sua. Scōm hec faciebāt pplo Israel q inueniebāt in oī mēse & mēse in ciuitatib⁹. Et qnta & vicesima die mēsis sacrificabāt sup arā, q erat sup altare. Et mulieres q circūciderāt filios suos trucidabant fm iussum: & suspēdebāt pueros a cerucibus per vniuersas domos eor: & eos q circūciderant illos, trucidabāt. Et multi de pplo Israel definierūt apud se. vt nō māducarēt immūda: & elegerūt magis mori. quā cibis coinquinari immūdis: & noluerūt infringere legē dei sanctā: & trucidati sunt. & facta est ira magna sup populū Israel valde.

¶ Capituli Summarum. Mathatias & filij eius viriliter restituerunt impie regis iussionem. Caput. ij.

A In diebus illis surrexit Mathatias filiꝰ Johānis filij Simeonis, sacerdos ex filijs Joariz ab Jerusalē, & cōsedit in mōte Modin, & habebat filios qnq;. Johānē, q cognominabat Gaddis et Simonē, q cognominabat Thassi: & Judā, q vocabat Machabeū: & Eleazarū, q cognominabat Abarō: & Jonathan, q cognominabat Apphus. bi viderunt mala que fiebāt in populo Juda et in Jerlm. Et dixit Mathatias. Ue mihi, vt qd natus sum videre cōtritionē populi mei, et cōtritionē ciuitatis sancte, & sedere illic, cū dat in manibus inimicorū: Sancta in manu extraneorū facta sunt: templū eiꝰ sicut hō ignobilis. Uasa glie eiꝰ captiua abducta sunt: trucidati sunt senes eiꝰ in plateis, & iuuenes eiꝰ ceciderunt in gladio inimicorū. Que gens nō hereditauit regnū eius, & nō obtinuit spolia eius: Ois compositio eius ablata est. Que erat libera, facta est ancilla. Et ecce sancta nostra, et pulchritudo nra, & claritas nra desolata est et coinquinauerunt eā gētes. Quo ergo nobis adhuc viuere? Et scidit vestimenta sua Mathatias, & filij eius: & operuerūt se ciliciis, & plāxerunt valde, & venerūt illuc qui missi erāt a rege Antiocho, vt cogerēt eos q cōfugerāt in ciuitatē Modin, immolare, & accēdere thura, & a lege dei discedere. Et multi de pplo Israel cōsentientes accesserūt ad eos: sed Mathatias & filij eius cōstāter steterūt. Et respondētes qui missi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathie. Princeps & clarissimus & magnꝰ es in hac ciuitate, & ornatꝰ filijs, & fratribus. ergo accede prior, & fac iussum regis, sicut fecerūt oēs gētes, & viri Juda, & q remāserūt in Jerlm: & eris tu, & filij tui inter amicos regis, & amplificati auro. & argento, & muneribus multis. Et respondit Mathatias. et dixit magna voce. Et si omnes gētes regi Antiocho obediunt, vt discedant vnusquisq; a seruitute legis patrū suorū, & cōsentiant mandatis eius: & ego & filij mei, & fratres mei obediem⁹ legi patrū nostrorū propitius sit nobis deus: nō est nobis vtile relinquere legem, & iustitias dei. nō audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus, transgredientes legis nostre mandata, vt eamus altera via. Et vt cessauit loqui verba hec, accessit quidā Judeus in oculis omniū sacrificare ydolis super Arā in ciuitate Modin fm iussum regis: & vidit Mathatias, & doluit, & cōtremuerūt, renes eius & ascēsus est furor eius fm iudiciū legis, & insiliēs trucidauit eū super Arā: Is & virū quē rex Antiochꝰ miserat, q cogebat immolare, occidit in ipso tpe: Arā destruxit. & zelatus est legem, sicut fecit Phinees zambri filio Salomi. Et exclamauit Mathatias voce magna in ciuitate, dicēs. Omnis q zelū habet legis statuēs testamētū, exeat post me. Et fugit ipse, & filij eius in montes, & reliquerūt quecūq; habebāt in ciuitate. Tūc descēderūt multi querētes iudiciū, & iustitiā in desertū: & sederūt ibi ipsi, & filij eius, & mulieres eorū, & pecora eor: qm inundauerūt sup eos mala. Et renunti atū est viris regis, & exercitui q erat in Jerusalē ciuitate Dauid, qm discessissent viri quidā, q dissipauerūt mādatum regis in loca occulta in deserto, & abyssent post illos multi. Et statim perrexerūt ad eos, & cōstituerūt aduersus eos prelū in die sabbathorū, & dixerūt ad eos. Resistitis & nūc adhuc: exite et facite fm verbum regis Antiochi, & viuetis. Et dixerūt. Nō exibim⁹, neq; faciem⁹ vbū regis, vt polluam⁹ die sabbathorū. Et cōcitauerunt aduersus eos prelium. Et nō responderūt eis, nec lapidē miserūt in eos, nec oppilauerunt loca occulta: dicētes. Moriamur oēs in simplicitate nra: & testes erunt sup nos celū & terra q̄ iniuste perditis nos. Et intulerūt illis bellū sabbathis: & mortui sunt ipsi & vxores eorū, & filij eor:, & pecora eor vsq; ad mille animas hoīm. Et cognouit Mathatias & amici eiꝰ, & luctū habuerūt super eos valde. Et dixit vir proximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerūt, & nō pugnauerimus aduersus gētes pro aīabus nostris & iustificationibꝰ nostris: nūc citius disperdēt nos a terra. Et cogitauerūt in die illa, dicentes. Dis quicūq; venerit ad nos in bello die sabbathorum. pugnemus aduersus eum: et non moriemur oēs, sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga Asideorū fortis viribꝰ ex Isrl, ois volūtarius in lege: & oēs qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamētū. Et collegerūt exercitū, & percusserūt peccatores in ira sua, & viros iniquos in indignatiōe sua: & ceteri fugerūt ad natiōes, vt euaderēt. Et circumiit Mathatias, & amici eius, & destruxerūt aras & circūciderūt pueros incircūcisos q̄q̄t inuenerūt i finib⁹ Isrl in fortitudine. Et p̄secuti sunt filios supbie, et p̄speratū est opꝰ in manibꝰ eor: & obtinuerūt legē de manibꝰ gētiū & de manibus regū: & nō dederūt cornu peccatori. Et appropinquerūt dies Mathathie moriēdi, & dixit filijs suis. Nūc confortata est supbia, & castigatio, & tp̄s euersionis, & ira indignationis. Nunc ergo o filij emulatores estote legis, & date aīas vras p testamēto patrū nrorū, & memētote operū patrū q̄ fecerūt in gnatiōibꝰ suis: & accipietis glorīā magnā, & nomē eternū. Abrahā, nōne in tēptatione inuētꝰ est fidelis, & reputatū est ei ad iustitiā: Joseph in tpe angustie sue custodiuit mādatū: & factꝰ est dñs egypti. Phinees pater nr̄, zelando zelū dei, accepit testm̄ sacerdotij eterni. Jesus dū implenit verbū, factꝰ est dux in Isrl. Caleb dū testificat in ecclesia accepit hereditatē. David in sua misericordia cōsecutꝰ est sedē regni i scla. Elias dū zelat zelū legis, receptꝰ est in celū Ananias & Azarias & Misael, credētes, libati sunt de flāma. Daniel i sua simplicitate liberatꝰ est de ore leonū. Et ita cogitate p gnationē & gnationē: q̄ oēs q̄ sperāt i eū, nō infirmabit. Et a vbis viri pctōris ne timueritis: q̄ gl'ia eiꝰ, sterc⁹ & vermis est. hodie extollit, & cras nō inuenitur: q̄ conuersus est in terrā suā, & cogitatio eiꝰ perijt. Uos ergo filij cōfortamini, & viriliter agite in lege: q̄ cū feceritis q̄ vobis p̄cepta sunt in lege a dño deo vro, in ipsa glorioseritis. Et ecce Simon frater vester, scio q̄ vir consilij est: ipm audite semp, & ipse erit vobis pater. Et Judas Machabeus, fortis viribus a mūtute sua: sit vobis princeps militie, et ipse aget bellū populi. Et vos adducetis ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictaz populi vestri. Retribuite retributionem gentibus, & intendite in p̄ceptū legis. Et benedixit eos, et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno centesimo et quadragesimo sexto: et sepultus est a filijs suis in sepulchris patrum suorum in

Numeri xxv.b.

D

E

F

Genesis xxj.c. Genesis xlix.e. Numeri xxv.c. iosue.j.a. Danie. iij.c. Danie. vj.f.

G

H

Modin,

zIudam,z planxerunt eum omnis Israel planctu magno.
¶ Capituli Summarium. Judas zMachabeus bellū do
mui viriliter gerit. Caput.iij.

A ET surrexit Judas q vocabaf zMachabe⁹ filius
ei⁹ p eo:z adiuuabāt eū oēs ffres eius,z vniuer
si q se ꝛgūrerant patri ei⁹,z pliabanf pliū Israel
cum letitia. Et dilatauit gliaz ppło suo,z indut
se loricā sicut gigas,z succinxit se arma bellica sua m plīs
z ptegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in o
peribꝰ suis z sicut catulꝰ leonis rugiēs in venatiōe. Et pse
cutus est iniquos pscrutās eos:z q ꝛturbabāt ppłm suum,
oēs succendit flammis:z repulsi sunt inimici eiꝰ pre timore
eius,z oēs operij iniquitatis conturbati sunt: z directa est
salus in manu eiꝰ. Et exacerbabat reges multos,z letifica
bat Jacob in opibus suis z in seculū memoria eiꝰ in bñdi
ctione. Et pambulabat ciuitates Juda,z pdidit impios ex
eis,et auertit irā ab Israel. Et noiatus est vsq ad nouissi
B mum terre,z congreganit peuntes. Et cōgreganit Apollo
nius gētes,z a Samaria virtutē multā z magnā,ad bellan
dum ꝫ Israł. Et cognouit Judas,z exijt obuiā illi:z percussit:z
occidit illū:z ceciderūt vulnerati multi,z reliqui fugerūt.z
accepit spolia eoꝝ:z gladiū Apolonij abstulit Judas,et
erat pugnās in eo oībus diebus. Et audinit Serō pnceps
exercitꝰ Syrie:qō ꝛgregauit Judas congregationem fide
lium z eccłiam secū,z ait, Faciā mihi nomē,z glificabor in
regno,z debellabo Judā,z eos q cum ipo sunt,q spernebāt
vbum regis. Et ppararunt se:z ascēderūt cū eo castra impio
rum fortes auxiliarij, vt facerēt vindictā in filios Israł. Et
appropinquerūt vsq ad Bethhoron:z exiuit Judas obuiā
illi cū paucis. Ut aūt viderūt exercitum venīētē sibi obuiā,
dixerūt Jude, Quō poterim⁹ pauci pugnare ꝫ multitudi
nem hāc tantā z tam fortē,z nos fatigati sumus ieiunio ho
die? Et ait Judas, Facile est ꝛclndi multos in manu pauco
rum:z non est differētia in cōspectu dei celi liberare in mul
tis z in paucis:qm nō in multitudine exercitus victoria bel
li,ꝫ de celo fortitudo est. Ipsi veniūt ad nos m multitudi
ne contumacia z suphia,vt disp̄dāt nos,z vxores nr̄as,z fi
lios nr̄os,vt spoliēt nos,nos vō pugnabim⁹ p aīab⁹ nr̄is,
z legib⁹ nr̄is: z ipse dñs cōteret eos ante faciem nr̄am. vos
autē ne timueritis eos. Ut cessaut aūt loqui,insiluit in eos
subito:z ꝛtrit⁹ est Serō,z exercitus eius in cōspectu ipsius:z
psecut⁹ est eū in descēsu Bethhoron vsq in campū,z cecide
runt ex eis octingēti viri, relīq aūt fugerūt in terrā Philī
sthijm. Et cecidit timor Jude ac fratrū eius,z formido,sup
oēs gētes in circumitu eoꝝ:z puenit ad regē nomē eiꝰ,z de
plijs iude narrabāt oēs gētes. Ut audiuit autē rex Antio
chus sermones istos,iratꝰ est aio:z misit,z cōgregauit exer
citū vniuersū regni sui,castra fortia valde: et aperuit erariū
suū,z dedit stipēdia exercitui in annū,z mādauit illis vt es
sent parati ad oia. Et vidit qō defecit pecunia de thesauris
suis,z tributa regiōis modica ppter dissensionē z plagā q̄
fecit in terra,vt tolleret legitima que erāt a p̄mis diebꝰ.z ti
muit ne nō hēret vt semel z bis in sumptꝰ z donaria q̄ dede
rat aūi larga manu:z abūdauerat sup reges,q aūi eū fuerāt.
Et cōsternat⁹ erat aio valde,z cogitauit ire in Persidē,vt
acciperet tributa regionū,z cōgregaret argētū multū. Et re
liqt Lysiā hoiem nobilē de genere regali,super negotia re
gia,a flumine Euphrate vsq ad flumē Egypti:et vt nutri
ret Antiochū filiū suū,donec rediret. Et tradidit ei mediū
exercitū z elephātos:z mādauit ei ō oīb⁹ q̄ volebat,z de in
habitātib⁹ Judeā z Jerłm:z vt mitteret ad eos exercitum
ad cōterēdā z extirpādā virtutē Israł,z reliqas Jerłm,z au
ferēdā memoriā eoꝝ de loco:z vt ꝓstitueret habitatores fi
lios alienigenas in oībus finib⁹ eoꝝ,z sorte distribueret ter
ram eoꝝ. Et rex assumpsit partē exercitꝰ residui,z exiuit ab
C Antiochia ciuitate regni sui anno cētesimo z qdragesimo
septimo:z transfretauit Euphratē flumē,z perambulabat
superiores regiones. Et elegit Lysias ptolemeū filiū Dory
mini,z Nicanorē z Gorgiam viros potentes ex amicis re
gis:z misit cū eis quadraginta millia virorū,z septē millia
equitū:vt venirēt in terrā Juda,z disperderēt eam sm ver
bum regis. Et pcesserūt cū vniuersa virtute sua,z venerūt:
et applicuerūt Emmaū in terra cāpestri. Et audierūt merca
tores regionū nomē eorū:z acceperūt argētū z aurū multū
valde,z pueros,z venerūt in castra, vt acciperēt filios Israł
in seruos,z additi sunt ad eos exercitꝰ Syrie,z terre aliem
genarū. Et vidit Judas z fratres eiꝰ q̄ multiplicata sūt ma
la,z exercitꝰ applicabāt ad fines eoꝝ,z cognouerūt vbum re F
gis q̄ mādauit ppło facere in interitū z ꝛsummationē:z dixe
rūt, vnusquisq ad primū suū, Erigamus deiectionem ppłi
nfi,z pugnem⁹ pro ppło nfo,z sanctis nfis. Et congregat⁹
est cōuentus, vt essent parati in plīū:z vt orarent et peterent
misericordiam,z miserationes. Et Jerłm nō habitabatur,
sed erat sicut desertū:nō erat q̄ ingrederet z egrederet de na
tis eiꝰ:z sanctū cōculcabaf:z filij alienigenarū erāt in arce,
ibi erat habitatio gentiū:z ablata est voluptas a Jacob,z
defecit ibi tibia z cithara. Et congregati sunt,z venerunt in
zMaspha ꝫ Jerusalē:qr locus orationis erat in zMaspha
añ in Israł. Et ieiunauerūt illa die,z induerūt se cilicijs,z ci
nerem imposuerūt capiti suo:z discinderūt vestimēta sua,z
expāderūt libros legis,de qbꝰ scrutabanf gentes siłitudinē
simulachrorū suorū:z attulerūt ornamenta sacerdotalia,et
primitias,z decimas z suscitauerūt Nazareos,q impleuerāt
dies,z clamauerūt voce magna in celū,dicentes, Quid fa D
ciem⁹ istis,z q̄ eos ducemus:z sancta tua ꝛculcata sunt,et
cōtaminata sunt,z sacerdotes tui facti sunt i luctū z in hūili
tatē:z ecce natiōes ꝛuenerūt aduersum nos,vt nos disper
dant,tu scis q̄ cogitāt in nos. Quō poterim⁹ subsistere ante
faciē eoꝝ,nisi tu deꝰ adiuues nos. Et tubis exclamauerunt
voce magna. Et post hec constituit Judas duces ppłi,tri
bunos,cēturiones,z pētacōtarchos,z decuriones. Et dixit
his q̄ edificabāt domos,z spōsabāt vxores,z plātabant vi
neas,z formidolosis,vt redirent vnusq̄sq in domū suā sm
legē. Et mouerūt castra,z collocauerūt ad austrū Emmaū.
Et ait Judas, Accingimini,z estote filij potentes,et estote
parati in mane:vt pugnetis aduersus nationes has q̄ con
uenerunt aduersus nos disperdere nos z sancta nostra:qno
niam melius est nos mori in bello, quā videre mala gētis no
stre z sanctorum. Sicut autē fuerit voluntas in celo sic fiat.
¶ Capituli Summarium. Judei deuictis gorgia z Lisia,
purificāt templum. Capitu.iiij.

ET assumpsit gorgias qnq̄ millia virorꝝ,z mille A
electos:z mouerūt castra nocte, vt applicarent ad castra Judeorꝝ,z percuterēt eos subito.
z filij q̄ erāt ex arce,erant illis duces. Et audiuit
Judas, z surrexit ipse z potētes pcutere vīntē exercitum
regis,qui erant in Emmaum. Adhuc enim dispersus erat
exercitꝰ a castris. Et venit Gorgias in castra Jude noctu,
et neminem inuenit,et querebat eos in montibus: qm̄ dixit,
Fugiunt hi a nobis. Et cum dies factus esset,apparuit Ju
das in campo cū tribus millibus virorū tm̄:q te gumēta z
gladios nō habebant vt volebāt. z viderunt castra gētium
valida,z loricatos,z equitatus in circumitu eorū, z hi do
cti ad prelīū. Et ait Judas viris q̄ secū erāt, Ne timueritis
multitudinē eorum,z impetum eorum ne formidetis. zRe
mentote qualiter salui facti sunt patres nostri in mari ru
bro, cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et
nunc clamemus in celum:z miserebitur nostri dominus, et
memor erit testamenti patrum nostrum, et conteret exerci
tum istum ante faciem nostrā hodie:z scient omnes gentes
quia est qui redimat z liberet Israł. Et leuauerunt alienige
ne oculos suos,et viderūt eos venientes ex aduerso. Et ex B
ierunt de castris in prelīū, z tuba cecinerunt hi qui erant cū
Juda. Et ꝛgressi sunt:z cōtrite sunt gētes, z fugerūt in cam
pum. Nouissimi autē oēs ceciderunt in gladio, et persecuti
sunt eos vsq Gezerō,et vsq in cāpos Idumee,z Azoti, z
Jamnie:z ceciderūt ex illis vsq ad tria millia virorꝝ. Et re
uersus est Judas,z exercitꝰ ei⁹,sequēs eū. Dixitq ad ppłm
Non concupiscatis spolia:qr bellū ꝫ nos est, et Gorgias et
exercitus eius prope nos in mōte: sed state nunc contra in-

micos nr̃os,ꝛ expugnate eos, ꝛ sumetis postea spolia securi. Et adhuc loquẽte Juda hec,ecce appuit ps q̃dã prospiciẽs de mõte. Et vidit qõ i fugã cõuersi sunt,ꝛ succẽdeꝛt castra.fumꝰ enĩ q videbaꝫ,declarabat qõ factũ est. Quibꝰ illi ꝛspectis timuerũt valde,aspiciẽtes sil'ꝛ Judã ꝛ exercitũ in cãpo paratũ ad plĩũ. Et fugerũt oẽs i cãpũ alienigenarũꝝ iudas reuersus est ad spolia castrorũ.ꝛ acceperũt aurũ multum,ꝛ argentũ,ꝛ byacinthũ ꝛ purpurã marinã,ꝛ opes magnas. Et cõuersi,hymnũ canebãt,ꝛ bñdicebãt deũ in celum qñ bonꝰ est,qñ in sclm misericordia eiꝰ. Et facta est salus magna i Jsrl' i die illa. Quicũqꝫ aũt alienigenarũ euaserũt venerũt,ꝛ nũtiauerũt Lysie vniuersa q̃ acciderãt. Quibꝰ ille auditis cõsternatꝰ alo deficiebatꝫ: nõ q̃lia voluit, talia ꝓtigerũt in Jsrl',ꝛ q̃lia mãdauit rex. Et sequẽti anno cõgregauit Lysias virorũ electorũ seraginta millia,et egtũ qnqꝫ millia,vt debellaret eos. Et venerũt in iudeã,ꝛ castra posuerũt in Bethhorõ,ꝛ occurrit illis Judas cum decẽ millibus viris. Et viderũt exercitũ fortẽ,ꝛ orauit,ꝛ dixit, Benedictus es saluator Jsrl',q cõtriuisti ipetũ ꝓtẽtis in manu serui tui dauid,ꝛ tradidisti castra alienigenarꝫ i manu Jonathe filij Saul,ꝛ armigeri eiꝰ. Cõclude exercitũ istũ i manu ppli tui Jsrl',ꝛ ꝛfundat i exercitu suo ꝛ egtibꝰ. Da illis formidinẽ ꝛ tabefac audaciã vtutis eorꝫ,ꝛ cõmoueant cõtritione sua. Deijce illos gladio diligẽtiũ te:ꝛ collaudẽt te oẽs q nouerũt nomẽ tuũ,in hymnis. Et cõmiserũt plĩũ:ꝛ ceciderũt de exercitu Lysie qnqꝫ millia virorũ. Videꝫ aũt Lysias fugã suoꝝ,ꝛ indeorũ audaciã,ꝛ qõ parati sunt aut vincre aut mori fortiter,a bũt Antiochiam,ꝛ elegit milites,vt multiplicati rursus venirẽt in iudeã. Dixit aũt Judas,ꝛ fratres eiꝰ. Ecce cõtriti sunt inimici nr̃i, ascẽdamꝰ nũc mũdare sancta et renouare. Et cõgregatꝰ est oĩs exercitꝰ,ꝛ ascẽderũt in montem Siõ. Et viderũt sctificationẽ desertã,ꝛ altare prophanatũ, ꝛ portas exustas,ꝛ in atrijs virgulta nata sicut i saltu vel in montibꝰ,ꝛ pastophoria diruta. Et sciderũt vestimẽta sua ꝛ plãxerũt plãctu magno,ꝛ ipposuerũt cinerẽ sup caput suũ:ꝛ ceciderũt in facie sup terrã,ꝛ exclamauerũt tubis signorũ,ꝛ clamauerũt in celũ. Tũc ordinauit Judas viros,vt pugnarẽt aduersus eos q erãt in arce,donec emũdarẽt sancta. Et elegit sacerdotes sine macula,volũtatẽ habẽtes in lege ver: et mũdauerũt sancta,ꝛ tulerũt lapides cõtaminatiõis in locũ imũdũ. Et cogitauit de altari holocaustoꝝ qõ ꝓphanatus erat,qd de eo faceret. Et incidit illis cõsilũ bonũ,vt destruerẽt illud:ne forte illis esset i opprobriũ,q: cõtaminauerũt illud gẽtes,ꝛ demoliti sunt illud. Et reposuerũt lapides in mõte domꝰ i loco apto,q̃ aduscꝫ veniret ꝓpheta,ꝛ rnderet de eis. Et acceperũt lapides itegros fm legẽ,ꝛ edificauerunt altare nouũ fm illud quod fuit pꝰ:et edificauerunt sancta,ꝛ q̃ intra domũ erãt intrinsecꝰ:ꝛ edẽ,ꝛ atria sanctificauerunt. Et fecerunt vasa sancta noua,ꝛ intulerũt candelabrum:et altare incensorum,ꝛ mensam in tẽplum. Et incẽsum posuerũt sup altare,ꝛ accẽderũt lucernas q̃ sup candelabrũ erãt:ꝛ lucebãt in tẽplo. Et posuerũt sup mensam panes,ꝛ appẽderũt vela,ꝛ cõsummauerũt oĩa opa q̃ fecerãt. Et ante matutinũ surrexerũt qnta ꝛ vicesima die mẽsis noni(hic est mẽsis Casleu)centesimi quadragesimioctaui anni:et obtulerunt sacrificiũ fm legẽ sup altare holocaustorũ nouũ,qõ fecerũt. Scõm tps ꝛ fm diem in qua cõtaminauerunt illud gentes,in ipsa renouatũ est in cãticis,et citharis, et cinyris,ꝛ cymbalis. Et cecidit omnis popnlus in facie,ꝛ adorauerunt ꝛ benedixerunt in celũ eum qui psperauit eis. Et fecerũt dedicationẽ altaris dieꝰ octo,ꝛ obtulerũt holocausta cũ letitia,ꝛ sacrificiũ salutaris ꝛ laudis. Et ornauerunt facie tẽpli coronis aureis ꝛ scutulis:ꝛ dedicauerunt portas ꝛ pastophoria,ꝛ imposuerunt eis ianuas. Et facta est letitia i pplo magna valde,ꝛ auersum est opprobriũ gẽtiũ. Et statuit Judas ꝛ fratres eiꝰ ꝛ vniuersa ecclesia Jsrl', vt agãt dies dedicationis altaris in tpibus suis ab anno in annũ p dies octo a qnta ꝛ vicesima die mẽsis Casleu,cũ letitia et gaudio. Et edificauerũt i tpe illo montẽ Sion,ꝛ per circumitũ muros altos,ꝛ turres firmas: ne q̃ veniret gentes,ꝛ cõculcarent eũ sicut antea fecerunt. Et collocauit illic exercitũ,vt seruarẽt eũ,ꝛ muniuit eũ ad custodiẽdã Bethsuram,vt haberet pplꝫ munitionem cõtra faciẽ Idumee.

¶ Capituli Summariũ. Judas Maccabeus varias gentes contra se pugnantes sternit. Caput.v.

Et factũ est,vt audierũt gentes in circumitu qnia edificatũ est altare ꝛ sanctuariũ sicut prius,irate sunt valde:ꝛ cogitabant tollere genus Jacob q erãt iter eos,ꝛ ceperũt occidere de populo,ꝛ persequi. Et debellabat iudas filios Esau in Idumea,ꝛ eos q erãt in Arabathane:q: circunsedebãt Jsraelitas. Et percussit eos plaga magna. Et recordatus est malitiã filiorum Beã,q erãt pplo in laqueũ ꝛ in scãdalũ,insidiãtes ei in via: ꝛ cõclusi sunt ab eo in turribꝰ,ꝛ applicuit ad eos,ꝛ anathematizauit eos,ꝛ incẽdit turres eorũ igni cũ oĩbus qui in eis erãt. Et trãsiuit ad filios Ammõ,ꝛ inuenit manum fortẽ,ꝛ pplm copiosum,ꝛ Timotheũ ducẽ ipsorũ:ꝛ cõmisit cũ eis prelia multa,ꝛ cõtriti sunt in cõspectu eoꝝ,ꝛ percussit eos,ꝛ cepit Gazer ciuitatẽ,ꝛ filias eiꝰ,ꝛ reuersus est in Judeam. Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad,aduersus Jsraelitas q erãt in finibꝰ eorũ,vt tollerẽt eos:ꝛ fugerũt in Dathemã munitionẽ,ꝛ miserũt literas ad Judã ꝛ fratres eiꝰ,dicẽtes. Cõgregate sunt aduersuꝫ nos gẽtes p circuitũ, vt nos auferant:ꝛ parãt venire,et occupare munitionem in quã cõfugimus:ꝛ Timotheus est dux exercitus eorũ. Nunc ergo veni,ꝛ eripe nos de manibꝰ eorũ,q: cecidit multitudo de nobis. Et oẽs fratres nostri q erãt in locis Tubin,interfecti sunt:ꝛ captiuas duxerũt vxores eoꝝ,ꝛ natos,ꝛ spolia, ꝛ peremerũt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebãtur,ꝛ ecce alij nũtij venerũt de Galilea cõscissis tunicis,nũtiantes pm vba hec,dicẽtes cõuenisse aduersum se a Ptolemaida,ꝛ Tyro,ꝛ Sidone:ꝛ repleta est oĩs Galilea alienigenis vt nos cõsumãt. Ut audiuit aũt Judas ꝛ populus sermones istos,cõuenit ecclesia magna cogitare qd facerẽt fratribus suis q in tribulatiõe erãt,ꝛ expugnabant ab eis. Dixit q̃ Judas Simoni fratri suo. Elige tibi viros,ꝛ vade, ꝛ libera fratres tuos in Galilea:ego autem et frater meus Jonathas ibimus in Galaaditim. Et reliquit Josephum filium Zacharie,ꝛ Azariã duces populi cũ residuo exercitu in Judea ad custodiam:ꝛ precepit illis,dicens. Preeste pplo huic:ꝛ nolite bellũ committere aduersum gentes, donec reuertamur. Et ptiti sunt Simoni viri tria millia,vt iret in Galileã:Jude aũt octo millia in Galaaditim. Et abiit Simõ in Galileã,ꝛ cõmisit prelia multa cũ gẽtibus:ꝛ cõtrite sunt gẽtes a facie eiꝰ,ꝛ persecutus est eos vsq; ad portam Ptolemaidis.ꝛ ceciderũt de gentibus fere tria millia virorũ,ꝛ accepit spolia eorũ,ꝛ assumpsit eos q erãt in Galilea ꝛ in arbatis cũ vxoribꝰ ꝛ natis ꝛ oĩbus q̃ erãt illis,ꝛ adduxit in Judeã cũ letitia magna. Et Judas Machabeꝰ ꝛ Jonathas frater eiꝰ trãsierũt Jordanẽ,ꝛ abierũt viã trium dierũ p desertũ. Et occurrerũt eis Nabuthei,ꝛ susceperunt eos pacifice,ꝛ narrauerũt eis omnia q̃ acciderãt fratribus eorũ in Galaaditide,ꝛ q: multi ex eis cõprehẽsi sunt in Barasa,ꝛ Bosor,ꝛ in Alimis,ꝛ i Casphor,ꝛ Machageth,ꝛ Carnaim,he oẽs ciuitates munite,ꝛ magne. Sed ꝛ in ceteris ciuitatibꝰ Galaaditidis tenent cõprehẽsi,ꝛ in crastinũ cõstituerunt admouere exercitum ciuitatibus his,comprehendere,ꝛ tollere eos in vna die. Et conuertit Judas ꝛ exercitꝰ eius viam in desertũ Bosor:repente,ꝛ occupauit ciuitatẽ:ꝛ occidit omnẽ masculum in ore gladij,ꝛ accepit omnia spolia eorum,ꝛ succendit eam igni. Et surrexerũt inde nocte,et ibant vsq; ad munitionem. Et factum est diluculo,cum eleuassent oculos suos,et ecce populus multus,cuius nõ erat numerus,portantes scalas et machinas vt comprehenderent munitionem:ꝛ expugnabant eos. Et vidit Judas quia cepit bellum,ꝛ clamor belli ascẽdit ad celũ sicut tuba,ꝛ clamor magnꝰ de ciuitate:ꝛ dixit exercitui suo. Pugnate hodie p fratribꝰ vestris. Et venit tribꝰ ordinibꝰ post eos et exclamauerũt tubis,ꝛ clamauerũt in oratione. Et cognouerunt castra Timothei q̃ Machabeꝰ esset,ꝛ refugerũt a facie eiꝰ

et percusserunt

ꝛ pcusserũt eos plaga magna,ꝛ ceciderũt ex eis i die illa fere octo millia virorꝫ. Et diuertit Judas in Maspha,et expugnauit,ꝛ cepit eã:ꝛ occidit oẽm masculũ ei⁹:ꝛ assumpsit spolia ei⁹,ꝛ succẽdit eã igni. Inde perrexit,ꝛ cepit Casbõ,ꝛ Mageth,ꝛ Bosor,ꝛ reliqs ciuitates Galaaditidis. Post hec aũt vba,congregauit Timothe⁹ exercitum aliũ,et castra posuit ꝫ Raphõ trans torrentẽ. Et misit Judas speculari exercitũ:ꝛ renũtiauerũt ei,dicẽtes. Qꝛ cõuenerũt ad eũ oẽs gẽtes q̃ in circũitu nr̃o sunt,ꝛ exercit⁹ mult⁹ nimis:et Arabas cõdurerũt in auxiliũ sibi,ꝛ castra posuerũt trãs torrentẽ,parati ad te venire in preliũ. Et abijt Judas obuiã illis. Et ait Timothe⁹ pncipib⁹ exercit⁹ sui. Cũ appꝛopinquauerit Judas,ꝛ exercitus ei⁹ ad torrentẽ aq̃:si trãsierit ad nos prior,nõ poterim⁹ sustinere eũ,qꝛ potens poterit aduersum nos. si vero timuerit trãsire,et posuerit castra extra flumen. trãsfretem⁹ ad eos,ꝛ poterim⁹ aduersus illũ. Ut aũt appꝛopinq̃uit Judas ad torrẽtẽ aq̃,statuit scribas ppli sec⁹ torrẽtẽ,ꝛ mãdamt eis,dicẽs. Neminẽ horũ relinquerit,ꝫ veniẽt oẽs in preliũ. Et transfretauit ad illos prior,ꝛ ois ppls post eũ.ꝛ cõtrite sunt oẽs gẽtes a facie eoꝝ,ꝛ piecerũt arma sua,ꝛ fugerũt ad phanũ qđ erat i Carnai. Et occupauit ipam ciuitatẽ,ꝛ phanũ succẽdit igni cũ olb⁹ q̃ erãt i ipo:ꝛ oppressa est Carnaim,ꝛ nõ potuit sustinere ꝫ facie Jude. Et congregauit Judas vniuersos Jsraelitas q erãt i galaaditide, a minimo vsq; ad maximũ,ꝛ vxores eorũ,ꝛ natos,ꝛ vasa,ꝛ exercitũ magnũ valde,vt venirẽt in terrã Jude. Et venerũt vsq; Ephrõ:ꝛ hec ciuitas magna in ingressu posita,munita valde.ꝛ nõ erat declinare ab ea dextera vel sinistra:ꝫ per mediũ iter erat. Et inclusерũt se q erãt i ciuitate,ꝛ obstruxerũt portas lapidibus:ꝛ misit ad eos Judas vbis pacificis, dicẽs. Trãseam⁹ p terrã vr̃am,vt eam⁹ in terrã nr̃am:ꝛ nemo vobis nocebit,tãtũ pedib⁹ trãsibim⁹.ꝛ nolebãt eis aperire. Et pcepit Judas pdicari i castris vt applicarẽt vnusq;sq; in q̃ erat loco.ꝛ applicuerũt se viri vtutis,ꝛ oppugnauit ciuitatẽ illã tota die ꝛ tota nocte,ꝛ tradita est ciuitas i manu ei⁹:ꝛ pemerũt oẽm masculũ i ore gladij,ꝛ eradicauit eã,ꝛ accepit spolia ei⁹,ꝛ trãsiuit p totã ciuitatẽ sup ĩterfectos. Et trãsgressi sunt iordanẽ i cãpo magno,ꝫ facie Bethsan. Et erat Judas cõgregãs extremos,ꝛ exhortabat pplm p totã viã,donec veniret i terrã iuda:ꝛ ascẽderũt i mõtẽ Sion cũ letitia ꝛ gaudio,ꝛ obtulerũt holocausta ,qõ nemo ex eis cecidisset donec reuerterenꝰ i pace. Et i dieb⁹ qb⁹ erat Judas ꝛ Jonathas in terra galaad,ꝛ Simõ frater ei⁹ i galilea ꝫ faciem Ptolemaidis,auduit Josephus zacharie filius, et Azarias principes virtutis res bene gestas,ꝛ prelia que facta sunt,ꝛ dixit. Faciamus ꝛ ipsi nobis nomen,et eamus pugnare aduersus gẽtes q̃ i circũitu nr̃o sunt. Et pcepit his q erãt i exercitu suo,ꝛ abierũt Jamniã. Et exiuit Gorgias de ciuitate,ꝛ viri ei⁹ obuiã illis in pugnã. Et fugati sunt Josephus ꝛ Azarias vsq; in fines Judee:ꝛ ceciderũt illa die de pplo Jsrl̃ ad duo millia viri,ꝛ facta ẽ plaga magna i pplo qꝛ nõ audierũt Judã,ꝛ fratres eius,existimantes fortiter se facturos. ipsi aũt nõ erãt de semine virorꝫ illorꝫ,p qs salꝰ facta est i Jsrl̃. Et viri iuda ꝛ fratres ei⁹ magnificati sunt valde in cõspectu oĩs Jsrael,ꝛ gẽtiũ oĩm vbi audiebaꝰ nomen eorꝝ. Et cõuenerũt ad eos fausta acclamãtes. Et exiuit Judas ꝛ fratres ei⁹,ꝛ expugnabãt filios Esau i terra q̃ ad austrũ est,ꝛ pcussit Chebrõ,ꝛ filias ei⁹:ꝛ muros eius ꝛ turres succẽdit igni in circũitu. Et mouit castra,vt iret i terrã alienigenarũ,ꝛ perambulabat Samariã. In die illa ceciderũt sacerdotes in bello,dũ voluit fortiter facere,dũ sine cõsilio exit in preliũ. Et declinauit Judas in Azotũ in terrã alienigenarũ,ꝛ diruit aras eorꝝ,ꝛ sculptilia deorꝝ ipsorũ succẽdit igni:ꝛ cepit spolia ciuitatũ,ꝛ reuersus est in terrã Juda.

¶ Capituli Summarium. Antiochus consternatione animi monitur,ꝛ Eleazar audax facinus peragit. Caput.vj.

In tr̃e antiochus perambulabat superiores regiones ꝛ audiuit esse ciuitatẽ Elymaidẽ i Perside nobilissimã,ꝛ copiosaꝫ in argẽto ꝛ auro,tẽplũq; in ea locuples valde.ꝛ illic vela mina aurea,ꝛ lorice,ꝛ scuta,que reliquit Alexander Philippi rex Macedo,qui regnauit prim⁹ in Grecia. Et venit,ꝛ querebat capere ciuitatẽ,ꝛ depredari eã,ꝛ nõ potuit:qm̃ innotuit sermo his q erãt in ciuitate.ꝛ surrexerũt in preliũ,ꝛ fugit inde,ꝛ abijt cũ tristitia magna,ꝛ reuersus est in Babylonã. Et venit q nũtiaret ei in Perside. Quia fugata sunt castra que erãt in terra Juda:ꝛ qꝛ abijt Lysias cũ virtute fortꝰ in primis,ꝛ fugatus est a facie Judeorũ,ꝛ inualuerũt armis ꝛ viribꝰ,ꝛ spolijs multis q̃ ceperũt de castris q̃ exciderũt:ꝛ qꝛ diruerꝰt abominationẽ quã edificauerãt sup altare qđ erat in Jerlm:et sanctificationẽ,sicut prius circũdederũt muris excelsis:ꝫ ꝛ Bethsurã ciuitatẽ suã. Et factũ ẽ,vt audiuit rex sermones istos,expauit,ꝛ cõmotus est valde:ꝛ decidit in lectũ,ꝛ iciditi lãguorẽ p tristitia,qꝛ nõ factũ est ei sicut cogitabat. Et erat illic p dies multos:qꝛ renouata est i eo tristitia magna,ꝛ arbitrabaꝰ ẽ se moꝛi. Et vocauit oẽs amicos suos ꝛ dixit illis. Recessit somn⁹ ab oculis meis,ꝛ cõcidi ꝛ corrui corde p solicitudine:ꝛ dixi i corde meo. In q̃tã tribulationẽ deveni:ꝛ in q̃s fluct⁹ tristitie in q̃ nũc sum:q incũd⁹ erã,ꝛ dilectus in potestate mea:Nũc vo reminiscor malorũ q̃ feci in Jerlm,vñ ꝛ abstuli oĩa spolia aurea ꝛ argẽtea q̃ erãt i ea,ꝛ misi auferre habitãtes Judeã,sine cã. Cognou ergo qꝛ pp ea inuenerũt me mala ista:ꝛ ecce peo tristitia magna i terra aliena. Et vocauit Philippũ vnũ de amicis suis,ꝛ pposuit eũ sup vniuersum regnũ suũ:ꝛ dedit ei diadema,ꝛ stolã suã, ꝛ annulũ,vt adduceret Antiochũ filiũ suũ,ꝛ nutriret eum ꝛ regnaret. Et mortuus est illic Antioch⁹ rex anno cẽtesimo q̃dragesimo nono. Et cognouit Lysias qm̃ mortu⁹ est rex,ꝛ cõstituit regnare Antiochũ filiũ ei⁹,quẽ nutriunt adolescẽtẽ:ꝛ vocauit nomẽ ei⁹ Eupatorẽ. Et hi q erãt in arce,cõclusерãt Jsrl̃ i circũitu Sctõrũ:ꝛ q̃rebãt eis mala semp ad firmamẽtũ gẽtũ. Et cogitauit Judas dispdere eos:ꝛ cõuocauit vniuersum pplm,vt obsiderẽt eos. Et cõuenerũt sil,ꝛ obsederũt eos anno cẽtesimo qnq̃gesimo,ꝛ fecerũt balistas ꝛ machinas. Et exierũt qdã ex eis q obsidebanꝰ:ꝛ adiũxerũt se illis aliq impij ex Jsrl̃,ꝛ abierũt ad regẽ,ꝛ dixerũt. Quousq; nõ facis iudiciũ ꝛ vindicas fratres nr̃os: Nos decreuimus seruire patri tuo,ꝛ ambulare in pceptis ei⁹,ꝛ obseq edictis ei⁹:ꝛ filij pplĩ nr̃i pp hoc alienabãt se a nobis ꝛ qcũq; inueniebanꝰ ex nobis,interficiebanꝰ:ꝛ hereditates nr̃e diripiebantur. Et nõ ad nos tm̃ extenderũt manũ,ꝫ ꝛ in oẽs fines nr̃os,ꝛ ecce applicuerũt hodie ad arcẽ in Jerlm occupare eã,ꝛ munitionẽ in Bethsurã munierũt:et nisi pueneris eos velociꝰ,maiora quã hec facient,ꝛ nõ poteris obtinere eos. Et iratus ẽ rex vt hec audiuit:ꝛ quocauit oẽs amicos suos,ꝛ pncipes exercit⁹ sui,ꝛ eos q sup eqtes erãt. ꝫ ꝛ õ regnis alijs, ꝛ de insulis maritimis venerũt ad eũ exercit⁹ cõductitij. Et erat numer⁹ exercit⁹ ei⁹,cẽtũ millia peditũ,ꝛ viginti millia eqtũ,ꝛ Elephãti triginta duo docti ad plĩũ. Et venerũt per Idumeã ꝛ applicuerũt ad bethsurã,ꝛ pugnauerũt dies multos,ꝛ fecerũt machinas:ꝛ exierũt,ꝛ succẽderũt eas igni,ꝛ pugnauerũt viriliter. Et recessit iudas ab arce,ꝛ mouit castra ad Bethzacharã cõtra castra regis. Et surrexit rex ad lucẽ, ꝛ cõcitauit exercitus in impetũ cõtra viã Bethzacharam: ꝛ cõparauerũt se exercitus in preliũ,ꝛ tubis cecinerũt:ꝛ elephantis ostẽderũt sanguinẽ vue et moꝛi,ad acuẽdos eos in plĩũ.ꝛ diuiserũt bestias p legiones:ꝛ astiterũt singulis Elephãtis mille viri in loricis cõcatenatis,ꝛ galee ere in capitib⁹ eorꝝ:ꝛ quingenti eqtes ordinati vnicuiq; bestie electi erãt. Ubi ante tempus vbicũq; erat bestia,ibi erãt:ꝛ q̃cũq; ibat, ibãt,ꝛ nõ discedebãt ab ea. Sed ꝛ turres lignee sup eos firme protegẽtes super singulas bestias,ꝛ super eas machine: ꝛ super singulas,viri virtutis triginta duo,qui pugnabant desuper:ꝛ intus magister bestie. Et residuũ equitatum hinc ꝛ inde statuit in duas partes,tubis exercitum cõmouere,et perurgere cõstipatos in legionibus eius. Et vt refulsit sol in clypeos aureos ꝛ ereos,resplenduerũt montes ab eis,ꝛ resplenduerunt sicut lãpades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos,ꝛ alia per loca humilia: et ibant caute ꝛ ordinate. Et cõmouebãtur omnes inhabitan-

tes terrā a voce multitudinis eoꝝ,ꝛ iccssu turbe,ꝛ collisiõe armoꝝ.erat eñ exercit⁹ magnus valde ꝛ fortis. Et appropiauit Judas,ꝛ exercit⁹ ei⁹ in plũ:ꝛ ceciderũt de exercitu regis sexcẽti viri. Et vidit Eleazar filꝰ Saura,vnã de bestijs loricatã loricis regis ꝛ erat eminẽs super ceteras bestias.ꝛ visum est ei qꝺ in ea esset rex:ꝛ dedit se vt liberet populũ suũ,ꝛ acgreret sibi nomẽ eternũ. Et cucurrit ad eã audacter\ medio legiõis interficiẽs a dextris ꝛ a sinistr\,ꝛ ea debãt ab eo hucatqꝫ illuc. Et iuit sub Elephantũ,ꝛ suppositus est se ei,ꝛ occidit eũ:ꝛ cecidit in terrã sup ipm,ꝛ mortuꝰ est illic. Et videntes virtutẽ regis,ꝛ impetũ exercit⁹ ei⁹,diuerterũt se ab eis. Castra aũt regis ascenderunt contra eos in Jerl'm,ꝛ applicuerũt castra regis ad Judeã ꝛ montẽ Siõ. Et fecit pacẽ cũ his q erãt in Bethsura:ꝛ exierũt de ciuitate,qꝝ nõ erãt eis ibi alimenta cõclusis,qꝝ sabbatha erãt terre. Et cõprehẽdit rex Bethsurã,ꝛ cõstituit illic custodiam seruare eã. Et cõuertit castra ad locũ sanctificationis dies multos:ꝛ statuit illic baliſtas,ꝛ machinas,ꝛ ignis iacula,ꝛ tormenta ad lapides iactandos,ꝛ spicula ꝛ scorpios ad mittẽdas sagittas ꝛ fundibula. Fecerũt aũt ꝛ ipsi machinas aduersus machinas eorũ.ꝛ pugnauerũt dies multos. Esce aũt nõ erãt in ciuitate,eo qꝺ septimꝰ annꝰ esset:ꝛ qui remãserãt in Judea de gẽtibus, ꝛsumpserãt reliqas eoꝝ q̃ reposite fuerãt. Et remanserũt in sctis viri pauci,qñ obtinuerat eos fames:ꝛ dispersũ sunt vnusqsqꝫ in locũ suũ. Et audiuit Lysias qꝺ Philippus quẽ cõstituerat rex Antiochus cũ adhuc viueret,vt nutriret Antiochũ filiũ suũ,ꝛ regnaret,reuersus est a Perside ꝛ Media,ꝛ exercit⁹ q abierat cũ ipso,ꝛ qꝛ q̃rebat suscipere regni negotia:ꝛ festinauit ire,ꝛ dicere ad regẽ ꝛ duces exercit⁹. Deficim⁹ quotidie,ꝛ esca nobis modica est,ꝛ locꝰ quẽ obsidem⁹ est munitꝰ,ꝛ incũbit nobis ordiare de regno. Nũc itaqꝫ dem⁹ dextras hoibus istis,ꝛ faciam⁹ cũ illis pacẽ,ꝛ cũ oi gẽte eoꝝ:ꝛ ꝛstituamus illis vt ambulẽt i legitimis suis sicut pri⁹. ꝓpter legitima eñ ipsoꝝ, q̃ desperim⁹,irati sunt,ꝛ fecerũt ola hec. Et placuit fmo in ꝛspectu regis ꝛ pncipũ:ꝛ misit ad eos pacẽ facere:ꝛ ceperũt illã. Et iurauit illis rex ꝛ pncipes:ꝛ exierũt de munitione. Et intrauit rex montẽ Sion, et vidit munitionẽ locꝝ:ꝛ rupit citius iuramentũ qꝺ iurauit,ꝛ mandauit destruere murũ in Gyro. Et discessit festinãter,ꝛ reuersus est Antiochiam,ꝛ muenit Philippum dommantem ciuitati:ꝛ pugnauit aduersus eum,et occupauit ciuitatem.

¶ Capituli Summarium. Demetrius rex multos duces frustra mittit contra Jsraelitas. Caput.vij.

Anno cẽtesimo qnq̃gesimo pmo exijt Demetrius Seleuci filiꝰ ab vrbe Roma,ꝛ ascẽdit cũ paucis viris i ciuitatẽ maritimã,ꝛ regnauit illic. Et factũ est vt ingressus ẽ domũ regni patrũ suorũ,cõprehẽdit exercit⁹ Antiochũ et Lysiã,vt adducerẽt eos ad eũ. Et res ei inotuit:ꝛ ait. Nolite mihi ostẽdere faciẽ eorũ. Et occidit eos exercit⁹. Et sedit Demetrius sup sedẽ regni sui,ꝛ venerũt ad eũ viri iniq ꝛ ipy er Jsrl:ꝛ Alcimus,dux eoꝝ,q volebat fieri sacerdos. Et accusauerũt ppl'm apũd regẽ,dicẽtes. Perdidit Judas ꝛ fratres ei⁹ oẽs amicos tuos,ꝛ nos dispdidit de terra nra. Nũc ergo mitte virũ cui credis,vt eat ꝛ videat exterminiũ oẽ qꝺ fecit nobis ꝛ regiõibus regis:et puniat oẽs amicos ei⁹ ꝛ adiutores eorũ. Et elegit rex ex amicis suis Bacchidẽ,q dñabat trãs flumẽ magnũ in regno,ꝛ fidelẽ regi:ꝛ misit eũ.ꝛ Alcimũ ipũ cõstituit i sacerdotũ,ꝛ mãdauit ei facere vltionẽ i filios Jsrl. Et surrexerũt,ꝛ venerũt cũ exercitu magno i terrã Judæ:ꝛ miserũt nuntios,ꝛ locuti sunt ad Judã ꝛ ad fratres ei⁹ vbis pacificis i dolo. Et nõ itẽderũt fmonib⁹ eoꝝ:viderũt ei q venerũt cũ exercitu magno. Et ꝛuenerũt ad Alcimũ ꝛ Bacchidẽ ꝛgregatio scribarũ rogrere q̃ iusta sũt:ꝛ pmi, Assidei q erãt filijs Jsrl:ꝛ exqrebãt ab eis pacẽ. Dixerũt ei. Nõ sacerdos de semine Aarõ venit, nõ decipiet nos. Et locutus est cũ eis vba pacifica:ꝛ iurauit illis,dicẽs. Nõ iferem⁹ vobis malũ, neqꝫ amicis vris. Et credidерũt ei. Et cõprehendit ex eis sexaginta viros,ꝛ occidit eos i vna die fm verbũ qꝺ scriptũ ẽ, Carnes sctoꝝ tuorũ,ꝛ sanguinẽ ipsoꝝ effuderũt i circũitu Jerl'm,ꝛ nõ erat q sepeliret. Et incubuit timor et tremor in oẽm ppl'm:qꝛ dixerũt. Nõ est vitas ꝛ tudicia in eis:trãsgressi sunt eñ ꝛstitutũ,ꝛ insurãdũ qꝺ iurauerũt. Et mouit Bacchides castra ab Jerl'm,ꝛ applicuit in Berhzecha:ꝛ misit,ꝛ cõprehẽdit multos ex eis q ad se refugerãt,et quosdã de pplo mactauit,ꝛ in puteũ magnũ ꝓiecit. Et cõmisit regionẽ alcimo,ꝛ reliqt cũ eo auxilũ i adiutoriũ ipsi. Et abijt Bacchides ad regẽ:ꝛ satis agebat Alcimꝰ ꝓpꝛncipatu sacerdotij sui.ꝛ cõuenerũt ad eũ oẽs,q perturbabãt ppl'm suũ,ꝛ obtinuerũt terrã Juda,ꝛ fecerũt plagã magnã in Jsrl. Et vidit Judas oĩa mala q̃ fecit Alcimꝰ:ꝛ q cũ eo erãt filijs Jsrl,multo plusq̃ gẽtes:ꝛ exijt i oẽs fines iudee i circũitu,ꝛ fecit vindictã i viros desertores,ꝛ cessauerũt vltra exire i regionẽ. Vidit aũt Alcimꝰ qꝺ ꝓualuit Judas ꝛ q cũ eo erãt:ꝛ cognouit qꝛ nõ põt sustinere eos,ꝛ regressus est ad regẽ,ꝛ accusauit eos mltis criminib⁹. Et misit rex Nicanorẽ,vnũ ex ꝓncipib⁹ suis nobilioribus,q erat inimicissimus exercẽs ꝛ Jsrl:ꝛ mãdauit ei euertere ppl'm. Et venit Nicanor i Jerusalẽ cũ exercitu magno,ꝛ misit ad Judã ꝛ ad fratres ei⁹ vbis pacificis cũ dolo,dicẽs. Nõ sit pugna iter me ꝛ vos:veniã cũ viris paucis,vt videã facies vras cũ pace. Et venit ad Judã,ꝛ salutauerũt se inuicẽ pacifice:et hostes parati erãt rapere Judã. Et innotuit sermo iude qñ cũ dolo venerat ad eũ:ꝛ ꝛterritꝰ est ab eo,ꝛ amplius noluit videre faciẽ ei⁹. Et cognouit Nicanor qñ denudatũ esset cõsilium ei⁹,ꝛ exijt obuiã Jude i pugnã iurta Capharsalama. Et ceciderũt de Nicanoris exercitu,fere qnq̃ milia viri,ꝛ fugerũt i ciuitatẽ dauid. Et post hec verba ascẽdit Nicanor in mõtẽ Siõ:ꝛ exierũt de sacerdotib⁹ ppli salutare eũ in pace ꝛ demõstrare ei holocaustomata q̃ offerebant ꝓ rege. Et irridens,sprenit eos,ꝛ polluit:ꝛ locutus est supbe,et iurauit cũ ira,dicẽs. Nisi tradit⁹ fuerit Judas,ꝛ exercit⁹ ei⁹ in manus meas:cõtinuo cũ regressus fuero i pace,succẽdã domũ istã. Et exijt cũ ira magna:ꝛ intrauerũt sacerdotes,ꝛ steterũt añ faciẽ altaris ꝛ tẽpli:ꝛ flẽtes dixerũt. Tu dñe elegisti domũ istã ad inuocãdũ nomẽ tuũ i ea,vt eẽt dom⁹ oratiõis ꝛ obsecratiõis pplo tuo:fac vindictã in hoc isto,ꝛ exercitu ei⁹,ꝛ cadãt i gladio:memẽto blasphemiaꝝ eoꝝ,ꝛ ne dederis eis vt pmaneãt. Et exijt Nicanor ab Jerusalẽ,ꝛ castra applicuit ad Bethhoron:ꝛ occurrit illi exercit⁹ Syrie. Et Judas applicuit in Adarsa cũ trib⁹ millib⁹ virisꝛ orauit Judas,et dixit. Qui missi erant a rege Sennacherib, dñe,qꝛ blasphemauerũt te,exijt angel⁹,et percussit ex eis cẽtũ octogintaqnq̃ millia:sic cõtere exercitũ istũ in cõspectu nro hodie,et sciãt ceteri qꝛ male locut⁹ est sup sancta tua,ꝛ iudica illũ fm malitiã illi⁹. Et cõmiserũt exercitus pliũ tertiadecima die mẽsis Adar:ꝛ ꝛtrita sunt castra Nicanoris,ꝛ cecidit ipe ꝓm⁹ i plio. Vt aũt vidit exercit⁹ ei⁹ qꝛ cecidisset Nicanor,ꝓiecerũt arma sua,ꝛ fugerũt,et persecuti sunt eos viã vni⁹ diei ab adazer vsqꝫq̃ veniaꝝ i Bazara,ꝛ tubis cecinerũt post eos cũ significatiõib⁹.ꝛ exierũt de oib⁹ castellis iudee i circũitu:ꝛ vẽtilabãt eos comib⁹,ꝛ cõuertebant iterũ ad eos:ꝛ ceciderũt oẽs gladio,ꝛ nõ est relict⁹ ex eis nec vn⁹. Et acceperũt spolia eoꝝ ꝛ pdã:ꝛ caput Nicanoris ꝛput auerũt,ꝛ dextrã ei⁹ q̃ extẽderat supbe,ꝛ attulerũt,et suspẽderunt ꝟ Jerl'm. Et letat⁹ est ppl's valde,et egerũt diẽ illã in letitia magna. Et cõstituit agi oib⁹ annis diẽ istã tertiadecima die mensis Adar. Et siluit terra Juda dies pancos.

¶ Capituli Summarium. Judei audita romanorũ potẽtia percutunt cum eis fedus. Caput.viij.

Et audiuit Judas nomẽ romanorũ qꝛ sunt potẽtes viribꝰ,ꝛ acgescit ad oĩa q̃ postulãt ab eis:ꝛ qcũqꝫ accesserũt ad eos,statuerũt cũ eis amicitias,ꝛ qꝛ sunt potẽtes viribus. Et audierũt prelia eoꝝ,ꝛ virtutes bonas q̃s fecerũt i Gallatia:qꝛ obtinuerunt eos ꝛ duxerũt sibi tributũ:ꝛ q̃ta fecerũt in regiõe Hyspanie,ꝛ qꝺ in ptãtẽ redegerũt metalla argẽti ꝛ auri q̃ illic sunt,ꝛ possederunt oẽm locũ cõsilio suo ꝛ patientia:locaqꝫ q̃ lõge erãt valde ab eis,ꝛ rege;q supuenerãt eis ab extre-

mis

misterre,cõtriuerũt,z percusserũt eos plaga magna:ceteri aũt dant eis tributũ oibus annis.Et Philippũ z Persen Letheox regẽ,z ceteros q aduersum eos arma tulerãt,z triuerũt in bello.z obtinuerũt eos:z Antiochũ magnũ regem Asie q eis pugnã intulerat,habẽs cẽtũ viginti elephãtes,z equtũ,z curr9 z exercitũ magnũ valde,cõtritũ ab eis:z q ceperũt eũ vivũ,z statuerunt ei vt daret ipse z q regnaret post ipsum,tributũ magnũ,z daret obsides,z ꝙstitutũ z regionẽ Judeox z Medos,z Lydos de optimis regiõib9 eox:z acceptas eas ab eis,dederũt Eumeni regi:z q qui erãt apud Hellada,volnerũt ire,z tollere eos:z innotuit sermo his,z miserũt ad eos ducem vnum,z pugnauerũt contra illos,et ceciderũt ex eis multi,z captiuas duxerunt vxores eorum, z filios:z diripuerunt eos,z terram eorum possederunt,destruxerũt muros eorum,z in seruitutem illos redegerũt vsq; in hunc diem:z residua regna,et insulas que aliquando resliterant illis,exterminauerũt,z in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis,z qui in ipsis requiem habebant, cõseruauerũt amicitiã,z obtinuerũt regna q̃ erãt prima z q̃ erãt lõge:q; q cũq; audiebãt nomẽ eorũ,timebãt eos. Quibus vo vellẽt auxilio esse vt regnarẽt,regna bãt:quos autẽ vellẽt,regno deturbabãt:z exaltati sunt valde.Et in oibus istis nemo portabat diadema,nec induebat purpura,vt magnificaret in ea.Et q curiã fecerũt sibi,z quotidie ꝙsulebãt trecẽtos viginti cõsiliũ agẽtes semp de multitudine,vt q̃ digna sunt,gerãt.Et cõmittũt vni hoi magistratũ suũ p singulos annos dñari vniuerse terre sue:z oẽs obediũt vni,z non est inuidia neq; zelus iter eos.Et elegit Judas Eupolemũ filiũ Joãnis filij Jacob,z Jasonẽ filiũ Eleazari,z misit eos Romã cõstituere cũ illis amicitiã z societatẽ:vt auferrẽt ab eis iugũ Grecorũ,q; viderũt q̃ in seruitutẽ pmerẽt regnũ Israel.Et abierũt Romã viã multã valde,z itroierũt curiã,z dixerũt,Judas Machabe9,z fratres ei9,z ppls Judeox miserũt nos ad vos statuere vobiscũ societatẽ z pacẽ, z cõscribere nos socios z amicos vestros.Et placuit sermo in ꝙspectu eorũ.Et hoc rescriptũ est,q̃ rescripserũt in tabulis ereis:z miserũt in Jerusalẽ vt esset apud eos ibi memoriale pacis z societatis.Bene sit Romanis z gẽti Judeox in mari z in terra in eternũ:gladius q; hostis ꝓcul sit ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius,aut oĩbus socijs eorũ in omni dñatione eorũ:auxiliũ feret gens Judeorũ,put tẽpus dictauerit,corde pleno,z preliãtibus nõ dabũt,neq; subministrabũt triticũ,arma,pecuniã,naues sicut placuit Romanis:z custodiẽt mãdata eorũ, nihil ab eis accipientes.Similr aũt z si gẽti Judeorũ prius acciderit bellũ, adiuuabũt Romani ex animo,put eis tẽpus pmiserit:z adiuuãtibus nõ dabit triticum,arma,pecunia,naues, sicut placuit Romanis:z custodiẽt mãdata eorum absq; dolo.fm hec verba cõstituerũt Romani populo Judeorũ.Quod si post hec verba hi aut illi addere,aut demere ad hec aliquid voluerint,faciẽt ex ppposito suo,z quecunq; addiderint vel dempserint,rata erũt.Sed z de malis que Demetrius rex fecit in eos,scripsimus ei,dicentes.Quare grauasti iugum tuum super amicos nostros,z socios Judeos:Si ergo iterum adierint nos aduersum te,faciemus illis iudicium,et pugnabimus tecum mari terraq;.

¶ Capituli Summarium. Cadit in prelio strennuus dux Judas,z Jonathas ei subrogatur. Caput.xi.

Interea vt audiuit Demetrius q; cecidit Nicanor z exercit9 eius in plio,apposuit z Bacchidẽ z Alcimũ rursum mittere in Judeã,z dextrum cornu cũ illis.Et abierũt viã q̃ ducit in Galgala,z castra posuerũt in Masaloth,q̃ est in Arbellis z occupauerũt eã,z pemerũt aias hoim multas.In mense primo anni cẽtesimi z quinquagesimi secũdi applicuerũt exercitum ad Jerusalẽ:z surrexerũt,z abierũt in Bereẽ viginti millia virorũ,z duo millia equitum.Et Judas posuerat castra in Laisa,z tria millia viri electi cũ eo:z viderunt multitudinẽ exercitus q; multi sunt z timuerũt valde:z multi subtraxerunt se de castris,z nõ remãserũt ex eis nisi octingẽti viri.Et vidit Judas q̃ deficit exercit9 suus,z bellũ purgebat eũ, z cõfractus est corde:q; nõ habebat tps cõgregandi eos,z dissolut9 est.Et dixit his q residui erãt. Surgam9,z eamus ad aduersarios nostros si poterim9 pugnare aduersus eos. Et auertebãt eũ,dicẽtes.Non poterim9,sed liberem9 aias nostras modo,z reuertamur ad fratres nr̃os,z tũc pugnabimus aduersus eos:nos aũt pauci sumus.Et ait Judas, Absit istã rẽ facere,vt fugiam9 ab eis:z si appropiauit tps nostrũ,moriamur in virtute ppter fratres nostros,z nõ inferam9 crimẽ glorie nostre.Et mouit exercit9 de castris,z steterũt illis obuiã:z diuisi sunt eqtes in duas partes,z fundibularij z sagittarij preibãt exercitũ,z primi certamus oẽs potẽtes.Bacchides aũt erat in dextro cornu,z primauit legio ex duab9 partib9,z clamabãt tubis: exclamauerũt aũt z hi qui erãt ex parte Jude etiã ipsi,z cõmota est terra a voce exercituũ:z cõmissum est prelium a mane vsq; ad vesperã. Et vidit Judas q̃ firmior est pars exercit9 Bacchidis in dextris,z cõuenerũt cũ ipsos oẽs cõstantes corde:z cõtrita est dextera pars ab eis,z psecut9 est eos vsq; ad mõtẽ Azoti.Et q in sinistro cornu erãt viderũt q̃ cõtritũ est dextrum cornu,z secuti sunt post Judã z eos q cũ ipso erãt a tergo,z ingranatũ est prelium,z ceciderũt vulnerati multi ex his z ex illis.Et Judas cecidit,et ceteri fugerunt. Et Jonathas,et Simeon tulerũt Judã fratrem suũ,z sepelierũt eũ in sepulchro patrũ suorũ in ciuitate Modin. Et fleuerũt eũ omnis populus Israel planctu magno:et lugebãt dies multos,et dixerũt.Quo cecidit potẽs q saluũ faciebat ppm Israel: Et cetera verba bellorũ Jude:z virtutũ q̃s fecit,z magnitudinis eius nõ sunt descripta multa eũ erãt valde.Et factũ est:post obitũ Jude emerserũt iniqui in oĩb9 finibus Isrl̃,z exorti sunt oẽs q operabãtur iniquitatẽ.In diebus illis facta est fames magna valde,z tradidit se Bacchidi cũ oĩs regio eorum cum ipsis.Et elegit Bacchides viros impios,z constituit eos dños regionis:z exquirebant z pscrutabãtur amicos iude,z adducebãt eos ad Bacchidẽ z vindicabat in illos,z illudebat.Et facta est tribulatio magna in Isrl̃, q̃lis nõ fuit ex die qua nõ est visus ppheta in Isrl̃.Et congregati sunt omnes amici Jude,z dixerunt Jonathe. Ex q̃ frater tu9 Judas defunctus est,vir similis ei nõ est qui exeat ꝛ inimicos,Bacchidẽ,et eos q inimici sunt gẽtis nr̃e. Huc itaq; te hodie eligimus esse p eo nobis in principẽ z ducem ad belladum bellũ nr̃m.Et suscepit Jonathas tpe illo principatũ,et surrexit loco Jude fratris sui.Et cognouit Bacchides,z q̃rebat eũ occidere.Et cognouit Jonathas z Simon frater ei9,z oẽs q cũ eo erãt:z fugerũt in desertũ Thecue,z cõsederũt ad aquã lacus Asphar.Et cognouit Bacchides:z die sabbathorũ venit ipse,z oĩs exercit9 eius trãs Jordanẽ:z Jonathas misit fratrẽ suũ ducẽ ppli,z rogauit Nabutheos amicos suos,vt cõmodarẽt illis apparatũ suũ q erat copiosus.Et exierũt filij Jambri ex Medaba,z cõprehẽderũt Johannẽ z oĩa q̃ habebat,z abierũt habẽtes ea. Post hec vba renũtiatũ est Jonathe z Simoni fratri eius q; filij Jambri faciũt nuptias magnas,z ducũt ꝓponsam ex Medaba filiã vni9 de magnis ꝓcipib9 Chanaã cũ ambitione magna.Et recordati sunt sanguinis Johannis fratris sui:z ascẽderũt,z abscõderũt se sub tegumẽto mõtis.Et eleuauerũt oculos suos,z viderũt:et ecce tumult9,z apparat9 multus,z spõsus pcessit,z amici ei9,z fratres ei9 obuiã illis cũ tympanis,z musicis,z armis multis.Et surrexerunt ad eos ex insidijs,z occiderũt eos,z ceciderũt vulnerati multi, z residui fugerunt in montes:z acceperũt omnia spolia eorum,z cõuerse sunt nuptie in luctũ,z vox musicorũ ipsorum in lamẽtũ.Et vindicauerũt vindictã sanguinis fratris sui z reuersi sunt ad ripã iordanis.Et audiuit bacchides,z venit die sabbathox vsq; ad oram Jordanis in virtute magna.Et dixit ad suos Jonathas,Surgam9,et pugnemus cõtra inimicos nr̃os.nõ est eiũ hodie sicut heri,z nudiustertius.ecce enim bellũ ex aduerso,aqua vero Jordanis hinc et inde,et ripe,z paludes.z saltus:z nõ est locus diuertẽdi.Hunc ergo clamate in celum,vt liberemini de manu inimicorũ vestro-

rum. Et cōmissum est bellū. Et extendit Jonathas manum
suā ꝑcutere Bacchidē, ⁊ diuertit ab eo retro: ⁊ dissilijt Jo-
nathas ⁊ qui cū eo erāt in Jordanē, ⁊ trāsnatauerūt ad eos
Jordanē: ⁊ ceciderūt de parte bacchidis die illa mille viri:
⁊ reuersi sunt in Jerusalē, ⁊ edificauerūt ciuitates munitas
in Judea, munitionē q̄ erat in Jericho, ⁊ in Ammaum, ⁊ in
Bethoron, ⁊ in Bethel, ⁊ Thamnata, ⁊ Pharā, ⁊ Thopo
muris excelsis ⁊ portis ⁊ seris. Et posuit custodiā in eis, vt
inimicitias exerceret in Jsrl: ⁊ muniit ciuitatē Bethsurā,
⁊ Gazarā, ⁊ arcē, ⁊ posuit in eis aurilia, ⁊ apparatū escaꝝ:
⁊ accepit filios ꝓncipū regiōis obsides, ⁊ posuit eos in arce
in Jerusalē in custodiā. Et anno cētesimo quinquagesimo ter
tio, mēse scōo ꝓcepit Alcimꝰ destrui muros domꝰ sctē inte-
rioris, ⁊ destrui opa pphetarū: ⁊ cepit destruere. In tpe illo
passus est Alcimꝰ, ⁊ impedita sunt opa illiꝰ, ⁊ occlusum est
os eiꝰ, ⁊ dissolutꝰ est paralysi, nec vltra potuit loq verbū ⁊
mādare de domo sua. Et mortuꝰ est Alcimꝰ in tpe illo cum
tormēto magno. Et vidit Bacchides q̄m mortuꝰ est Alci-
mus: ⁊ reuersus est ad regē, ⁊ siluit terra Juda ānis duobꝰ.
Et cogitauerūt oēs iniq, dicētes. Ecce Jonathas, ⁊ qui cū
eo sunt, in silētio habitāt ꝓfidēter: nūc ergo adducamꝰ Bac
chidē, ⁊ cōprehēdet eos oēs in vna nocte. Et abierūt, ⁊ cōsi-
liū ei dederūt. Et surrexit vt veniret cū exercitu multo: ⁊ mi
sit occulte epl̄as socijs suis, q̄ erāt in Judea, vt cōprehēderēt
Jonathā ⁊ eos q̄ cū eo erāt, sed nō potuerūt, q̄ innotuit eis
cōsiliū eorū. Et apprehēdit de viris regiōis q̄ principes erāt
militie qnq̄ginta viros, ⁊ occidit eos: ⁊ secessit Jonathas,
⁊ Simon, ⁊ q̄ cū eo erāt in Bethbessen, q̄ est in deserto, ⁊ ex-
truxit diruta eius, ⁊ firmauerūt eā: ⁊ cognouit Bacchides, ⁊
cōgreganit vniuersam multitudinē suā: ⁊ his qui de Juda
erāt denūtiauit. Et venit, ⁊ castra posuit desup Bethbes-
sen: ⁊ oppugnauit eā dies multos, ⁊ fecit machinas. Et re
liquit Jonathas Simonē fratrē suū in ciuitate, ⁊ exiit in re
gionē, ⁊ venit cū numero, ⁊ percussit Odarē ⁊ fratres eiꝰ, ⁊ fi
lios Phaserō in tabernaculis ipsorū, ⁊ cepit cedere ⁊ cre-
scere in virtutibꝰ. Simō vero, ⁊ q̄ cū ipso erāt, exierūt de ci-
uitate, ⁊ succēderūt machinas, ⁊ pugnauerūt ꝯra Bacchi
dem, ⁊ cōtritus est ab eis, ⁊ afflixerūt eū valde, q̄m cōsilium
eius ⁊ cōgressus eius erat inanis. Et iratus cōtra viros mi-
quos qui ei cōsiliū dederāt vt veniret in regionē ipsorū, mul
tos ex eis occidit: ipse aūt cogitauit cū reliqs abire in regio
nem suā. Et cognouit Jonathas: ⁊ misit ad eū legatos com
ponere pacē cū ipso, ⁊ reddere ei captiuitatē. Et libēter ac
cepit, ⁊ fecit ꝓm verba eius, ⁊ iurauit se nihil facturum ei
mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captiuitatē
quam prius erat predatus de terra Juda: ⁊ cōuersus abijt
in terram suam, ⁊ non apposuit amplius venire in fines
eius. Et cessauit gladius ex Jsrael: ⁊ habitauit Jonathas
in Machmas, ⁊ cepit Jonathas ibi iudicare populum, et
exterminauit impios ex Jsrael.

¶ L. S. Demetrius ⁊ Alexander reges ambiunt fauorē
Judeorū, ⁊ alter ab altero occiditur. Caput. x.

In anno cētesimo sexagesimo ascēdit Alexāder
Anthiochi filiꝰ, q̄ cognominat⁹ est Nobilis: hoc
cupauit Ptolemaidā, ⁊ receperūt eū, ⁊ regnauit
illic. Et audiuit Demetrius rex, ⁊ cōgregauit ex-
ercitū copiosum valde, ⁊ exiuit obuiā illi in ꝓlium. Et misit
Demetrius epl̄am ad Jonathā verbis pacificis, vt magni-
ficaret eū: dixit enim. Anticipemꝰ facere pacē cū eo, priusquā
faciat cū Alexādro aduersum nos: recordabit enim oīm ma-
lorū q̄ fecimꝰ in eū, ⁊ in fratrē eius, ⁊ in gentē eius. Et dedit
ei ptātē cōgregādi exercitū, ⁊ fabricare arma, ⁊ esse ipsum so
cium eiꝰ, ⁊ obsides q̄ erāt in arce iussit tradi ei. Et venit Jona
thas in Jerlm, ⁊ legit epl̄as in auditu oīs ppli ⁊ eorū qui in
arce erāt. Et timuerūt timore magno, q̄m audierunt q̄ de-
dit ei rex potestatē cōgregādi exercitū. Et traditi sunt Jo
nathe obsides, ⁊ reddidit eos parētibꝰ suis: ⁊ habitauit Jo
nathas in Jerusalē, ⁊ cepit edificare ⁊ innouare ciuitatē. Et
dixit faciētibꝰ opa, vt extruerēt muros, ⁊ mōtē Sion in cir-
cuitu lapidibꝰ q̄dratis ad munitionē: ⁊ ita fecerūt. Et fu-
gerūt alienigene q̄ erāt in munitiōibꝰ q̄s Bacchides edifica
uerat: ⁊ reliqt vnusq̄sq̄ locū, ⁊ abijt in terrā suā: tm̄ in Beth
sura remāserūt aliq̄ ex his q̄ reliquerant legē ⁊ ꝓcepta ꝺi
erat enim hec eis ad refugiū. Et audiuit Alexāder rex pmis-
sa q̄ pmisit Demetrius Jonathe: ⁊ narrauerūt ei ꝓlia, ⁊ vir-
tutes quas ipse fecit, ⁊ fratres eiꝰ, ⁊ labores quos laborauerū,
⁊ ait. Nunq̄d inueniemꝰ aliq̄ē virū talē: ⁊ nūc faciemus
eū amicū, ⁊ socium nostrū. Et scripsit epl̄am, ⁊ misit ei ꝑm hec
verba, dicēs, Rex Alexāder fratri Jonathe salutē. Audi
uimꝰ de te q̄ vir potēs sis viribꝰ, ⁊ aptꝰ es vt sis amicꝰ nr: ⁊
nūc cōstituimꝰ te hodie summū sacerdotē gētis tue, ⁊ amicꝰ
voceris regis (⁊ misit ei purpurā, ⁊ coronā auream) ⁊ q̄ nostra
sunt sentias nobiscū, ⁊ cōserues amicitias ad nos. Et indu
se Jonathas stola sctā septimo mense, anno cētesimo sexa-
gesimo in die solēni scenopegie: ⁊ cōgreganit exercitū, ⁊ fe
cit arma copiosa. Et audiuit Demetrius verba ista, ⁊ cōtri-
statꝰ est nimis, ⁊ ait. Quid hoc fecimꝰ, q̄ ꝓoccupauit nos
Alexāder apprehēdere amicitiā Judeorū ad munimen sui?
Scribā ⁊ ego illis vba deꝓcatoria, ⁊ dignitates, ⁊ dona: vt
sint mecū in adiutoriū. Et scripsit eis in hec vba. Rex De-
metrius gēti Judeoꝝ salutē. Q̄m seruastis ad nos pactum, ⁊
mansistis in amicitia nra, ⁊ nō accessistis ad inimicos nros,
audiuimꝰ, ⁊ gauisi sumꝰ. Et nūc pseuerate adhuc cōseruare
ad nos fidē, ⁊ retribuemꝰ vobis bona ꝓ his q̄ fecistis nobis-
cum. Et remittemꝰ vobis ꝓstatiōes multas, ⁊ dabimꝰ vo-
bis donatiōes. Et nūc absoluo vos ⁊ oēs Judeos a tribu-
tis, ⁊ ptia salis indulgeo, ⁊ coronas remitto, ⁊ tertias semi-
nis: ⁊ dimidiā partē fructꝰ ligni qō est portionis mee, relin-
quo vobis ex hodierno die ⁊ deinceps, ne accipiat a terra
Juda ⁊ a tribꝰ ciuitatibus q̄ addite sunt illi ex Samaria et
Galilea ex hodierna die ⁊ in totū tps, ⁊ Jerusalē sit sancta
⁊ libera cū finibꝰ suis: ⁊ decime ⁊ tributa ipsiꝰ sint. Remitto
etiā potestatē arcis q̄ est in Jerusalē: ⁊ do eā summo sacer-
doti, vt cōstituat in ea viros quoscūq̄s ipse elegerit, qui cu
stodiāt eā. Et oēm aiam Judeoꝝ, q̄ captiua est a terra Ju-
da in omni regno meo relinquo liberā gratis, vt oēs a tri-
butis soluant, etiā pecorū suorū. Et oēs dies solēnes, ⁊ sab-
batha, ⁊ neomenie, ⁊ dies decreti, ⁊ tres dies ante diē solen-
nem, ⁊ tres dies post diē solēnē sint oēs immunitatis ⁊ remis-
sionis oībus Judeis q̄ sunt in regno meo: ⁊ nemo habebit
potestatē agere aliq̄d, ⁊ mouere negotia aduersus aliq̄ē il
lorū in omni causa. Et ascribant ex Judeis in exercitu re-
gis ad triginta millia virorū, ⁊ dabunt illis copie vt opor
tet oībus exercitibꝰ regis, ⁊ ex eis ordinabunt q̄ sint in muni
tiōibus regis magni, ⁊ ex his cōstituent sup negotia regni q̄
agunt ex fide, ⁊ ꝓncipes sint ex eis, ⁊ ambulēt in legibꝰ suis,
sicut ꝓcepit rex in terra Juda. Et tres ciuitates que addite
sunt Judee ex regione Samarie, cū Judea reputent: vt sint
sub vno, ⁊ nō obediāt alicui potestati, nisi summo sacerdo
ti. Ptolemaida ⁊ cōfines eius, quas dedi donū sanctis qui
sunt in Jerusalē ad necessarios sumptꝰ sanctoꝝ. Et ego do
singulis annis qndecim millia sicloꝝ argēti de rationibꝰ re
gis, q̄ me cōtingūt: ⁊ omne q̄ reliquū fuerit, q̄ nō reddide-
rāt q̄ sup negotia erāt annis priorib⁹, ex hoc dabūt in opera
domꝰ. Et sup hec qnq̄ millia sicloꝝ argēti, q̄ accipiebāt de
sanctorū rōne per singulos annos: ⁊ hec ad sacerdotes pti-
neāt, qui ministerio funguntur. Et quicunq̄s cōfugerint in tēplū
q̄ est Jerosolymis, ⁊ in oībus finibꝰ eius, obnoxij regi in oi
negotio dimittant, ⁊ vniuersa q̄ sunt eis in regno meo libe-
ra habeāt. Et ad edificāda vel restaurāda opera sanctoꝝ
sumptꝰ dabunt de rōne regis: ⁊ ad extruēdos muros in Je-
rusalē ⁊ cōmuniēdos in circuitu, sumptꝰ dabunt de rōne
regis, ⁊ ad cōstruēdos muros in Judea. Ut audiuit autem
Jonathas ⁊ ppls sermones istos, nō crediderūt eis, nec re-
ceperūt eos: q̄ recordati sunt malitie magne quā fecerat in
Jsrael, ⁊ tribulauerat eos valde. Et cōplacuit eis in Alexā
drum, q̄ ipse fuerat eis principes sermonū pacis, ⁊ ipsi au-
xiliū ferebāt oībus diebus. Et congregauit rex Alexander
exercitū magnū, ⁊ admouit castra contra Demetrium. Et
commiserunt prelium duo reges, ⁊ fugit exercitus Demetrij,

et insecutus

et insecut⁹ est eū Alexāder ⁊ incubuit sup eos. Et inualuit prelium nimis, donec occidit sol: et cecidit Demetrius in die illa. Et misit Alexāder ad Ptolomeū regē Egypti legatos ſm hec verba, dicēs. Qm regressus sum in regnū meū, ⁊ sedi in sede patrū meorū, ⁊ obtinui principatum, ⁊ contriui Demetriū, ⁊ possedi regionē nostrā, ⁊ cōmisi pugnā cū eo, ⁊ cōtritus est ipse, ⁊ castra eius a nobis, et sedemus in sede regni eius: ⁊ nūc statuamus adinuicē amicitiā, ⁊ da mihi filiā tuam vxorē, ⁊ ero gener tuus, ⁊ dabo tibi dona, ⁊ ipsi dignitatē. Et respondit rex Ptolomeus, dicēs. Felix dies in qua reuersus es ad terrā patrum tuorū, ⁊ sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaidā, vt videamus inuicē nos, ⁊ spondeā tibi sicut dixisti. Et exiuit Ptolomeus de Egypto, ipse ⁊ Cleopatra filia eius, ⁊ venit Ptolemaidā anno centesimo sexagesimo secundo. Et occurrit ei Alexāder rex, ⁊ dedit ei Cleopatrā filiam suam: ⁊ fecit nuptias eius Ptolemaide, sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex Alexāder Jonathe, vt veniret obuiam sibi. Et abijt cū gloria Ptolemaidā, ⁊ occurrit ibi duobus regibus, ⁊ dedit illis argentū multū, ⁊ aurū, dona: et inuenit gratiam in conspectu eorū. Et conuenerūt aduersus eum viri pestilētes ex Jsrael, viri iniqui interpellantes aduersus eum: ⁊ nō intēdit ad eos rex. Et iussit spoliari Jonathā vestibus suis, ⁊ indui eū purpura: ⁊ ita fecerunt. Et collocauit eū rex sedere secū. Dixitq; principibus suis. Exite cū eo in medium ciuitatis, et predicate vt nemo aduersus eum interpellet de vllo negotio, nec quisq; ei molestus sit de vlla ratiōe. Et factū est vt viderūt qui interpellabant gloriā eius que predicabat: ⁊ opertū eum purpura, fugerūt omnes: ⁊ magnificauit eū rex, ⁊ scripsit eū inter primos amicos, ⁊ posuit eum ducē, ⁊ participem principatus. Et reuersus est Jonathas in Jerusalem cū pace et letitia. Jn anno sexagesimoquinto, venit Demetrius filius Demetrij a Creta in terrā patrum suorum. Et audiuit Alexāder rex, et cōtristatus est valde, ⁊ reuersus est Antiochiam. Et constituit Demetrius rex Apollonium ducē, qui preerat Celesyrie: ⁊ cōgregauit exercitū magnū, ⁊ accessit ad Jannam: ⁊ misit ad Jonathā summū sacerdotem, dicens. Tu solus resistis nobis, ego aūt factus sum in derisum, ⁊ in opprobrium, propterea quia tu potestatē aduersum nos exerces in montibus. Nūc ergo si cōfidis in virtutibus tuis, descēde ad nos in campū, ⁊ comparemus illic inuicē: quia mecū est virtus bellorū. Jnterroga ⁊ disce quis sum ego ⁊ ceteri qui auxilio sunt mihi, qui ⁊ dicūt quia non potest stare pes vester ante faciem nostrā, quia bis in fugā cōuersi sunt patres tui in terrā suā: ⁊ nūc qūo poteris sustinere equitatū ⁊ exercitum tantū in campo, vbi non est lapis, neq; sarū, neq; locus fugiēdi. Ut audiuit autē Jonathas sermones Apollonij, motus est animo: ⁊ elegit decē millia virorū, ⁊ exijt ab Jerlm, et occurrit ei Simon frater eius in adiutoriū: ⁊ applicuerūt castra in Joppē, ⁊ exclusit eū a ciuitate: q; custodia Apollonij Joppe erat, ⁊ oppugnauit eam. Et exterriti qui erāt in ciuitate, aperuerūt ei, ⁊ obtinuit Jonathas Joppen. Et audiuit Apollonius, ⁊ admouit tria millia equitū, ⁊ exercitū multum. Et abijt Azotum tanq; iter faciēs, ⁊ statim exijt in campū: eo qō haberet multitudinē equitū, ⁊ confideret in eis. Et insecutus est eum Jonathas in Azotū, ⁊ cōmiserūt prelium. Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulte. Et cognouit Jonathas qm insidie sunt post se, ⁊ circūierunt castra eius, ⁊ iecerūt iacula in populū, a mane vsq; ad vesperā. Populus aūt stabat, sicut preceperat Jonathas: ⁊ laborauerunt equi eorū. Et eiecit Simon exercitū suum, ⁊ cōmisit contra legionē. equites eū fatigati erant, ⁊ cōtriti sunt ab eo, et fugerunt. Et qui dispersi sunt per cāpū, fugerūt in Azotū, ⁊ intrauerunt in Bethdagon idolū suū, vt ibi se liberarēt. Et succendit Jonathas Azotū, ⁊ ciuitates que erāt in circūitu eius, ⁊ accepit spolia earū, et templū Dagon: ⁊ oēs qui fugerūt in illud, succendit igni. Et fuerūt qui ceciderūt gladio cū his qui succēsi sunt, fere octo millia virorum. Et mouit inde Jonathas castra, et applicuit ea Ascalonē: ⁊ exierunt de ciuitate obuiā illi in magna gloria. Et reuersus est Jonathas in Jerusalem cum suis, habentibus spolia multa. Et factum est: vt audiuit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc glorificare Jonathā. Et misit ei fibulā aureā, sicut consuetudo est dari cognatis regū. Et dedit ei Accaron ⁊ omnes fines eius in possessionem.

¶ Capituli Summarium. Socer persequitur generum in vtriusq; exitium. Caput.xj.

Et rex Egypti congregauit exercitū, sicut arenā que est circa oā maris, ⁊ naues multas: ⁊ querebat obtinere regnum Alexandri dolo, ⁊ addere illud regno suo. Et exijt in Syriā verbis pacificis, ⁊ aperiebant ei ciuitates, ⁊ occurrebant ei: quia mandauerat Alexāder rex exire ei obuiam, eo qō socer suus esset. Cum aūt introiret ciuitatem Ptolomeus, ponebat custodias militū in singulis ciuitatibus. Et vt appropiauit Azoto, ostenderunt ei templū Dagon succēsum igni, ⁊ Azotū, et cetera eius demolita, ⁊ corpora proiecta, ⁊ eorum qui cesi erāt in bello tumulos quos fecerāt secus viam. Et narrauerūt regi quia hec fecit Jonathas: vt inuidiā faceret ei. ⁊ tacuit rex. Et occurrit Jonathas regi in Joppē cum gloria, et inuicem se salutauerūt, ⁊ dormierūt illic. Et abijt Jonathas cū rege vsq; ad fluuium qui vocabat Eleutherus: et reuersus est in Jerusalem. Rex aūt Ptolomeus obtinuit dominiū ciuitatum vsq; Seleuciam maritimā, ⁊ cogitabat in Alexādrū cōsilia mala. Et misit legatos ad Demetriū, dicens. Veni cōponamus inter nos pactū, et dabo tibi filiā meā quā habet Alexāder, ⁊ regnabis in regno patris tui. penitet enī me, qō dederim illi filiā meā: quesiuit enī me occidere. Et vituperauit eū, propterea qō cōcupierat regnū eius, Et abstulit filiā suam, ⁊ dedit eam Demetrio, et alienauit se ab Alexandro, ⁊ manifestate sunt inimicitie eius. Et intrauit Ptolomeus Antiochiam, ⁊ imposuit duo diademata capiti suo, Egypti ⁊ Asie. Alexāder aūt rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabāt qui erant in locis suis. Et audiuit Alexander, ⁊ venit ad eū in bellū: ⁊ produxit Ptolomeus rex exercitū, ⁊ occurrit ei in manu valida, ⁊ fugauit eum. Et fugit Alexander in Arabiam, vt ibi protegeretur: rex aūt Ptolomeus exaltatus est. Et abstulit Zabdiel Arabs caput alexādri, ⁊ misit Ptolomeo. Et rex Ptolomeus mortuus est in die tertia: ⁊ qui erant in munitionibus, perierūt ab his qui erāt intra castra. Et regnauit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo. Jn diebus illis cōgregauit Jonathas eos qui erāt in Judea, vt expugnarent arcem que est in Jerusalē: ⁊ fecerūt cōtra eā machinas multas. Et abierūt quidā qui oderāt gentē suā viri iniq ad regē Demetrū, ⁊ nunciauerūt ei qō Jonathas obsideret arcē. Et vt audiuit, iratus est: ⁊ statim venit ad Ptolemaidam, ⁊ scripsit Jonathe ne obsideret arcē, ⁊ occurreret sibi ad colloquium festinato. Ut audiuit autē Jonathas, iussit obsidere: ⁊ elegit de senioribus Jsrael, ⁊ de sacerdotibus, et dedit se periculo. Et accepit aurū ⁊ argentū, ⁊ vestem, ⁊ alia xenia multa, ⁊ abijt ad regē Ptolemaidā, et inuenit gratiā in conspectu eius. Et interpellabāt aduersus eum quidam iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerāt ei qui ante eū fuerant: ⁊ exaltauit eū in conspectu omniū amicorū suorū, ⁊ statuit ei principatū sacerdotij, ⁊ quecūq; alia habuit priꝰ pretiosa, ⁊ fecit eū puncipem amicorū. Et postulauit Jonathas a rege vt immunē faceret Judeā, ⁊ tres Coparchias, ⁊ Samariā, ⁊ confines eius: ⁊ promisit ei talēta trecenta. Et consensit rex: ⁊ scripsit Jonathe epistolas de his omnibus, hunc modū continētes. Rex Demetrius fratri Jonathe, salutē et genti Judeorū. Exemplū epistole, quā scripsimus Lasthen parenti nostro de vobis, misimus ad vos, vt sciretis. Rex Demetrius Lasthen parēti salutē. Genti iudeorum amicis nostris, et conseruantibus que iusta sunt apud nos, decreuimus benefacere, ꝓpter benignitatē ipsorū quā erga nos habēt. Statuimus ergo illis omnes fines Judee, ⁊ tres ciuitates, Lyddā et Ramathe, q̄ addite sunt Judee ex Samaria, ⁊ oēs cōfines earum sequestrati oibus sacrifi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cantib⁹ in Jerosolymis p bis q̃ ab eis pri⁹ accipiebat rex
p singulos annos, & p fructib⁹ terre & pomor. Et alia q̃ ad
nos ptinebãt decimarũ & tributor, & hoc tp̃e remittimus
eis: & aream familiarũ & coronas q̃ nobis deferebãtur, & ea
ipsis cõcedim⁹, & nihil horũ irritũ erit ex hoc & in omne tp̃s.
Nũc ergo curate facere horũ exẽplũ, & detur Jonathe, & po
natur in monte sancto, & in loco celebri. Et vidẽs Demetrius
rex q̃ siluit terra in cõspectu suo, & nihil ei resistit, & dimisit
totũ exercitũ suũ, vnũquẽq; in locũ suũ, excepto peregrino
exercitu quẽ traxit ab insulis gẽtiũ: & mimica erãt ei omnes
exercitus patrũ eius. Tryphõ aũt erat quidã partiũ Ale-
xandri pri⁹: & vidit q̃m oĩs exercit⁹ murmurauit cõtra De-
metriũ, & iuit ad Emalchuel Arabẽ qui nutriebat Antio
chum filiũ Alexãdri: & assidebat ei, vt traderet eum ipsi, vt
regnaret loco patris sui: & enũtiauit ei quãta fecit Deme-
tri⁹, & inimicitias exercitũ ei⁹ aduersus illũ. Et mãsit ibi
diebus multis. Et misit Jonathas ad Demetriũ regẽ vt
eiiceret eos q̃ in arce erãt in Jerusalẽ, & q̃ in ꝓsidijs erãt: q̃
impugnabãt Israel. Et misit Demetri⁹ ad Jonathã, di-
cens. Nõ hec tm̃ faciã tibi & gẽti tue, nisi gloria illustrabo te &
gentẽ tuã cũ fuerit oportunũ. Nũc ergo recte feceris, si mise-
ris in auxiliũ mihi viros: q̃ discessit oĩs exercit⁹ meus. Et
misit ei Jonathas tria millia virorũ fortiũ Antiochiã: et
venerũt ad regẽ, & delectatus est rex in aduẽtu eorũ. Et cõ-
uenerũt q̃ erãt de ciuitate, centũ viginti millia virorũ, & vo-
lebãt interficere regẽ. Et fugit rex in aulã: & occupauerũt q̃
erãt de ciuitate, itinera ciuitatis, & ceperũt pugnare. Et vo
cauit rex Judeos in auxiliũ. & cõuenerunt oĩes simul ad eũ,
& dispersi sunt oĩes p ciuitatẽ: & occiderũt in illa die centum
millia hoĩm, & succẽderũt ciuitatẽ, et ceperũt spolia multa
in die illa, & liberauerũt regẽ. Et viderũt q̃ erãt de ciuitate
q̃s obtinuissent Judei ciuitatem sicut volebãt, & infirmati
sunt mẽte sua, & clamauerũt ad regẽ cũ pẽib⁹, dicẽtes. Da
nobis dexteras, & cessent Judei oppugnare nos & ciuitatẽ.
Et piecerũt arma sua, & fecerũt pacẽ: & glorificati sunt Ju-
dei in cõspectu regis & in cõspectu oĩm q̃ erãt in regno ei⁹, &
noti ati sunt in regione: & regressi sunt i Jerlm, habẽtes spolia
multa. Et sedit Demetri⁹ rex in sede regni sui: & siluit terra
in cõspectu ei⁹. Et mẽtit⁹ est oĩa q̃cũq; dixit, & abalienauit
se a Jonatha, & nõ retribuit ei ſm̃ bñficia q̃ sibi tribuerat,
& verabat eũ valde. Post hec aũt reuersus est Tryphon, &
Antiochꝰ cũ eo puer adolescẽs: & regnauit, & imposuit sibi
Diadema. Et cõgregati sunt ad eũ oĩes exercitus quos di
sperserat Demetri⁹, & pugnauerũt ctra eũ: & fugit & terga
vertit. Et accepit Tryphõ bestias & obtinuit Antiochiã:
& scripsit Antiochus adolescẽs Jonathe, dicẽs. Cõstituo
tibi sacerdotiũ, & cõstituo te sup quatuor ciuitates, vt sis de
amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministeriũ, & dedit
ei potestatẽ bibẽdi in auro, & esse in purpura, & hre fibulã
auream. Simonẽ fratrẽ eius cõstituit ducẽ a terminis Tyri
vsq; ad fines Egypti. Et exijt Jonathas, & perambulabat
trãs fluviũ & ciuitates: & cõgregat⁹ est ad eũ oĩs exercit⁹ Sy-
rie in auxiliũ, & venit Ascalonẽ, et occurrerũt ei honorifice
de ciuitate. Et abijt inde Gazã: & cõclusерũt se q̃ erãt Gaze,
et obsedit eã, & succẽdit que erãt in circuitu ciuitatis & pre-
dat⁹ est eã. Et rogauerũt Gazẽses Jonathã, et dedit illis
dextrã: & accepit filios eorũ obsides. & misit illos in Jerlm,
& perãbulauit regionẽ vsq; Damascũ. Et audiuit Jona-
thas oĩa q̃ narticati sunt ꝓncipes Demetrij in Cades q̃ est
in Galilea cũ exercitu multo, volẽtes eũ remouere a nego
tio regni: & occurrit illis fratrẽ aũt suũ Simonẽ reliquit in
tra puinciã. Et applicuit Simõ ab Bethsurã, et expugna
bat eã dieb⁹ multis, & cõclusit eos. Et postulauerunt ab eo
dextras accipere. & dedit illis: & eiecit eos inde, & cepit ciui-
tatẽ, & posuit in ea ꝓsidiũ. Et Jonathas & castra ei⁹ appli
cuerũt ad aquã Geneſar, & ante lucẽ vigilauerunt in cãpo
Aſor: & ecce castra alienigenarũ occurrebãt ei in cãpo, & tẽ-
debãt ei insidias in mõtibus: ipse aũt occurrit ex aduerso.
Insidie vo exurrexerũt de locis suis, & cõmiserunt ꝓliũ. Et
fugerũt qui erãt ex pte Jonathe, oĩes: et nemo relictus est ex
eis, nisi Mathatias filiꝰ Absalomi, & Judas filiꝰ Calphi
ꝓnceps militie exercitꝰ. Et scidit Jonathas vestimẽta sua,
& posuit terrã in capite suo, & oravit. Et reuersus est Jona-
thas ad eos in ꝓlium, & cõuertit eos in fugã, & pugnauerũt.
Et viderũt q̃ fugiebãt partis illi⁹, & reuersi sunt ad eũ, et in-
sequebant cũ eo oĩes vsq; Cades ad castra sua, & peruene-
runt vsq; illuc. et ceciderunt de alienigenis in die illa, tria
millia virorum. et reuersus est Jonathas in Jerusalem.

¶ L.S. Jonathas pontifex renouat amicitiam cũ Ro-
manis & Spartanis, & tandẽ dolo capitur. Caput.xij.

ET vidit Jonathas q̃ tps eũ iuuat, & elegit vi-
ros, & misit eos Romã statuere & renouare cum
eis amicitiã: ad Spartiatas, & ad alia loca mi-
sit epl̃as ſm eãdẽ formã. & abierũt Romã, & in-
trauerũt curiã, & dixerũt. Jonathas summꝰ sacerdos, & gẽs
Judeor̃ miserũt nos, vt renouarem⁹ amicitiã et societatẽ
ſm̃ prisinũ. Et dederũt illis epl̃as ad ipsos per loca, vt de-
ducerẽt eos in terrã inda cũ pace. Et hoc est exẽplũ epl̃arũ,
quas scripsit Jonathas Spartiatis. Jonathas summꝰ sa
cerdos, & senio:es gẽtis, & sacerdotes, & reliquus ppl̃s Ju-
deorũ. Spartiatis fratrib⁹ salutẽ. Jãpridẽ misse erãt epl̃e
ad Oniã summũ sacerdotẽ a Dario q̃ regnabat apũ vos:
q̃m estis fratres nr̃i: sicut scriptũ cõtinet q̃ subiectũ est. Et
suscepit Onias virũ q̃ missus fuerat, cũ honore: et accepit
epl̃as, in q̃b⁹ significabãt de societate, & amicitia. Nos eñ
cũ nullo horũ indigerem⁹, habẽtes sctos libros qui sunt in
manib⁹ nr̃is, maluim⁹ mittere ad vos renouare fraternita
tem & amicitiã, ne forte alieni efficiamur a vobis: multa eñ
tp̃a trãslerũt, ex quo missi estis ad nos. Nos ergo in oĩ tpe sine
intermissione in dieb⁹ solẽnib⁹, & ceteris q̃bus opz, memo-
res sum⁹ vr̃i in sacrificijs q̃ offerim⁹, & in obseruationibus
sicut fas est: & decet meminisse fratrũ. Letamur itaq; de gl̃ia
vr̃a. Nos aũt circũdederũt multe tribulatiões, & multa ꝓ-
lia, & impugnauerũt nos reges q̃ sunt in circuitu nr̃o. Nolu-
im⁹ ergo vobis molesti esse, neq; ceteris socijs, et amicis
nr̃is in bis ꝓlijs. habuim⁹ eñ de celo auxiliũ, & liberati su-
mus nos, & humiliati sunt inimici nr̃i. Elegim⁹ itaq; Nu-
menij Antiochi filiũ, & Antipatrẽ Jasonis filiũ, & misim⁹
ad Romanos renouare cũ eis amicitiã & societatẽ ꝓstinã.
Mãdauim⁹ itaq; eis vt venirẽt etiã ad vos, & salutẽt vos,
& reddãt vobis epl̃as nr̃as de innouatiõe fraternitatis nr̃e.
Et nũc bñfacietis rñdentes nobis ad hec. Et hoc rescriptũ
est epl̃arũ, q̃s misit Onias. Rex Spartiatarũ Onias, Jo
nathe sacerdoti magno salutẽ. Inuẽtum est in scriptura de
Spartiatis & Judeis q̃ sunt fratres, et q̃ sunt de genere
Abrahã. Et nũc ex q̃ hec cognouimus, bñfacitis scribẽtes
nobis de pace vr̃a. Sz & nos rescripsimus vobis. Pecora
nr̃a, & possessiões nr̃e, vr̃e sunt: & vr̃e nr̃e. mãdauim⁹ itaq;
hec nuntiari vobis. Et audiuit Jonathas q̃s egressi sunt
principes Demetrij cũ exercitu multo supra q̃ pri⁹ pugna
re aduersus eũ: & exijt ab Jerlm, & occurrit eis in Amathi
te regione: nõ eñ dederat eis spatiũ vt ingrederẽt regionẽ
eius. Et misit speculatores in castra eorũ: & reuersi renũia-
uerũt q̃ cõstituũt supuenire illic nocte. Cũ occidisset antẽ
sol, ꝓcepit Jonathas suis vigilare & esse i armis paratos
ad pugnã tota nocte, & posuit custodes p circuitũ castror̃.
Et audierũt aduersarij q̃ parat⁹ est Jonathas cũ suis in
bello: & timuerũt & formidauerũt in corde suo, & accẽderunt
focos i castris suis. Jonathas aũt & q̃ cũ eo erãt, nõ cogno
uerũt vsq; mane: videbãt aũt luminaria ardẽtia, & secutus
est eos Jonathas, & nõ cõphẽdit eos, trãsierunt eñ fluviũ
Eleutherũ. Et diuertit Jonathas ad Arabas, q̃ vocabant
zabadeos: & percussit eos, & accepit spolia eorũ. Et iũxit, et ve-
nit Damascũ, & perãbulabat oĩm regionẽ illã. Simõ aũt
exijt, & venit vsq; ad Ascalonẽ, et ad prima ꝓsidia: et decli
nauit in Joppẽ, et occupauit eã. audiuit eñ q̃ vellẽt ꝓsi-
diũ tradere ptib⁹ Demetrij, et posuit ibi custodes, vt cu-
stodirẽt eã. Et reuersus est Jonathas: et conuocauit senio-
res ppli, & cogitauit cũ eis edificare ꝓsidia in Judea, & edi-
ficare muros i Jerusalẽ, & exaltare altitudine magna inter

medium

medium arcis ⁊ ciuitatem ⁊ separet eam a ciuitate, vt esset ipsa singulariter, ⁊ neq; emāt, neq; vendāt. Et cōuenerūt vt ędificarem ciuitatē: ⁊ cecidit murus qui erat super torrentē ab ortu solis, ⁊ reparauit eū q vocat Caphetetha: ⁊ Simō edificauit Aldiada in Sephela, ⁊ muniuit eam, ⁊ imposuit portas et seras. Et cū cogitasset Tryphon regnare Asie et assumere Diadema, ⁊ extēdere manū in Antiochum regē: timens ne forte nō permitteret eum Jonathas, sed pugnaret aduersus eū, quærebat cōprehendere eū, et occidere. Et exurgens abūt in Bethsan. Et exiuit Jonathas obuiā illi cū quadraginta millibus virorū electorū in prelīū, et venit Bethsan. Et vidit Tryphon q venit Jonathas cum exercitu multo, vt extenderet in eū manus: ⁊ timuit ⁊ accepit eū cū honore, ⁊ cōmendauit eū omnibus amicis suis, ⁊ dedit ei munera: ⁊ pcepit exercitibus suis, vt obedirent ei sicut sibi. Et dixit Jonathe. Ut qd verasti vniuersum pplm. cū bellū nobis nō sit. Et nūc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos qui tecū sint, ⁊ veni mecū Ptolemaidā, ⁊ tradā eā tibi, ⁊ reliqua psidia ⁊ exercitū ⁊ vniuersos prepositos negotij, ⁊ cōuersus abibo propterea eā veni. Et credidit ei, ⁊ fecit sicut dixit: ⁊ dimisit exercitū, ⁊ abierūt in terrā Juda. retinuit aūt secū tria millia virorū: ex quibus remisit in Galileā duo millia, mille autem venerūt cū eo. Ut autē intrauit Ptolemaidam Jonathas, clauserūt portas ciuitatis Ptolemēses: ⁊ cōprehēderunt eū, ⁊ omnes qui cū eo intrauerāt gladio interfecerūt. Et misit Tryphon exercitū et equites in Galileā, ⁊ in cāpū magnū, vt perderēt oēs socios Jonathe. Et illi cū cognouissent q cōprehēsus est Jonathas, ⁊ perijt, ⁊ oēs qui cū eo erāt: hortati sunt semetipsos, ⁊ exierūt parati in prelīū. Et vidētes hi q insequuti fuerant, q pro aīa res est illis, reuersi sunt: illi autē venerūt oēs cū pace in terrā Juda. Et planxerūt Jonathā, ⁊ eos qui cū ipso erāt valde: ⁊ luxit Jsrael luctu magno. Et quesierūt omnes gentes que erāt in circuitu eorū, conterere eos. dixerunt enim. nō habēt principem ⁊ adiumātem: nunc ergo expugnemus illos, ⁊ tollamus de hominibus memoriam eorum.

¶ Capituli Summariū. Symon ꝛ Machabeus principatum obtinet interfecto fratre suo Jonatha. Caput. xiij.

ET audiuit Simon quod cōgregauit Tryphon exercitum copiosum, vt veniret in terrā Juda: ⁊ attereret eā. Videns quia in tremore populus est ⁊ in timore, ascēdit Jerusalem, ⁊ cōgregauit populū: ⁊ adhortās dixit. Vos scitis quāta ego, ⁊ fratres mei, et domus patris mei fecimus pro legibus ⁊ p sanctis plia, ⁊ angustias quales vidimus: horū gratia perierunt fratres mei oēs propter Jsrael ⁊ relictus sum ego solus. Et nūc nō mihi cōtingat parcere anime mee in oī tpe tribulationis: nō enī melior sum fratrib⁹ meis. Vindicabo itaq; gentē meā, et sancta, natos q; nostros, ⁊ vxores: q; cōgregate sunt vniuerse gētes conterere nos inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi simul vt audiuit sermones istos: ⁊ respondерunt voce magna dicentes. Tu es dux noster loco Jude et Jonathe fratris tui. pugna prelīū nostrū: ⁊ oīa quecunq; dixeris nobis, faciemus. Et cōgregans oēs viros bellatores, acceleranit cōsummare vniuersos muros Jerl'm, ⁊ munuit eā in Gyzo. Et misit Jonathā filiū Absalomi, ⁊ cū eo exercitum nouū in Joppē: ⁊ eiectis his qui erāt in arce, remāsit illic ipse. Et monit Tryphō a Ptolemaida cum exercitu multo vt veniret in terrā Juda, ⁊ Jonathas cū eo in custodia: Simō aūt applicuit in Addus cōtra facie cāpi. Et vt cognouit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Jonathe, ⁊ quia cōmissurus esset cū eo prelīū, misit ad eum legatos, dicēs. Pro argento q; debebat frater tuus Jonathas in rationē regis propter negotia que habuit, detinuimus eum. Et nūc mitte argēti talenta centum: ⁊ duos filios eius obsides, vt nō dimissus fugiat a nobis: et remittemus eum. Et cognouit Simon quia cū dolo loquerē secū, iussit tamen dari argentū, ⁊ pueros: ne inimicitiā magnā sumeret ad pplm Jsrael, dicētē. Quia nō misit ei argētū et pueros, pterea perijt. Et misit pueros, ⁊ centū talēta: ⁊ mentit⁹ est, et nō dimisit Jonathā. Et post hec venit Tryphō intra regionē, vt cōtereret eā, ⁊ Gyzauerūt p viā que ducit Aldor, ⁊ Simon et castra eius ambulabāt in omnem locū quocūq; ibant. Qui autē in arce erāt, miserunt ad Tryphonē legatos, vt festinaret venire per desertum, ⁊ mitteret illis alimonias. Et paravit Tryphon, omnē equitatū: vt veniret illa nocte: erat autē nix multa valde, ⁊ nō venit in Galaditim. Et cū appropinquasset Baschama, occidit Jonathā, et filios eius illic. Et cōuertit Tryphō, ⁊ abijt in terrā suā. Et misit Simon, ⁊ accepit ossa Jonathe fratris sui, ⁊ sepeliuit ea in ciuitate Modin ciuitate patrum eius. Et plāxerūt eū omnis Jsrael plāctu magno, ⁊ luxerunt eum dies multos. Et edificauit Simon super sepulchrū patris sui, ⁊ fratrū suorū edificium altū visu, lapide polito retro ⁊ ante: ⁊ statuit septem Pyramidas, vnā cōtra vnā patri et matri, ⁊ quatuor fratribus, ⁊ his circūposuit colūnas magnas: ⁊ super colūnas arma, ad memoriā eternā: ⁊ iuxta arma naues sculptas, q̄ viderenī ab hoībus nauigātibus mare. Hoc est sepulchrū, qō fecit in Modin vsq; in hūc diē. Tryphō autē cū iter faceret cū Antiocho rege adolescēte, dolo occidit eum. Et regnauit loco ei⁹, ⁊ imposuit sibi Diadema Asie, ⁊ fecit plagam magnā in terra. Et edificauit Simō presidia Judee, munies ea turribus excelsis, ⁊ muris magnis, ⁊ portis ⁊ seris: ⁊ posuit alimēta in munitionibus. Et elegit Simon viros, ⁊ misit ad Demetriū regē vt faceret remissionē regiōi, quia actus oēs Tryphonis per direptionē fuerāt gesti. Et Demetrius rex ad verba ista rūdit ei, et scripsit epistola talē.

Rex Demetri⁹ Simoni summo sacerdoti ⁊ amico regū, ⁊ senioribus, ⁊ gēti Judeorū salutē. Coronā aureā, et Babē quā misistis, suscepimus: et parati sumus facere vobiscum pacē magnā, ⁊ scribere prepositis regis remittere vobis que indulsimus. Quecūq; eīs cōstituimus, vobis cōstāt. Munitiones quas edificastis, vobis sint. remittim⁹ q̄z ignorātias, et peccata vsq; in hodiernū diē, ⁊ coronā quā debebatis. Et si quid aliud erat tributariū in Jerl'm, iam nō sit tributariū. Et si q̄ ex vobis apti sunt cōscribi inter nostros, cōscribant, ⁊ sit inter nos pax. Anno cētesimo septuagesimo ablatū est iugū gentiū ab Jsrael. Et cepit ppl's Jsrael scribere i tabulis ⁊ gestis publicis, anno primo sub Simone summo sacerdote, magno duce, ⁊ principe Judeorū. In diebus illis applicuit Simon ad Gazā, ⁊ circūdedit eā castris: ⁊ fecit machinas, ⁊ applicuit ad ciuitatē, ⁊ percussit turrē vnā, ⁊ cōpēdit eā. Et q̄ eruperāt, erāt intra machinā, in ciuitatē: ⁊ factⁿ est motⁿ magnⁿ in ciuitate. Et ascēderūt q̄ erāt in ciuitate cū vxoribⁿ ⁊ filijs supra murū scissis tunicis suis, ⁊ clamauerūt voce magna, postulātes a Simone dextras sibi dari, ⁊ dixerunt. Nō nobis reddas ꝑm malitias nr̄as, sz ꝑm misericordias tuas. Et flexus Simon nō debellauit eos: eiecit tamē eos de ciuitate, ⁊ mūdauit edes in q̄bus fuerāt simulachra, ⁊ tūc intrauit in eā cū hymnis cōfitentes dñm. et eiecta ab ea oī immūditia, collocauit in ea viros q̄ legē facerēt: ⁊ munuit eā, ⁊ fecit sibi habitationē. Qui aūt erant in arce Jerl'm, prohibebant egredi ⁊ ingredi regionē, ⁊ emere ⁊ vēdere: ⁊ esurierūt valde, ⁊ multi ex eis fame perierūt, ⁊ clamauerunt ad Simonē vt dextras acciperēt: ⁊ dedit illis: ⁊ eiecit eos inde, ⁊ mūdauit arcē a cōtaminationib⁹, ⁊ intrauerūt in eā tertia ⁊ vicesima die scōi mēsis, anno cētesimo septuagesimo prīo, cū laude ⁊ ramis palmar⁹, ⁊ cinnyris, ⁊ cymbalis, ⁊ nablis, ⁊ Hymnis, ⁊ canticis, q̄ contritus est inimicus magnus ex Jsrael. Et cōstituit vt oībus annis agerent dies hi cum letitia. Et muniuit montē templi, qui erat secus arcem, ⁊ habitauit ibi ipse, ⁊ qui cum eo erant. Et vidit Simon Joannem filium suum, quod vir prelij esset: ⁊ posuit eum ducem virtutum vniuersarum, et habitauit in Gazaris.

¶ C.S. Simon summa quiete subditorū regnat, et Romani cum eo amicitiam renouant. Caput. xiiij.

ANno cētesimo septuagesimo secūdo cōgregauit rex Demetrius exercitū suū: et abijt in Media ad contrahēda sibi auxilia, vt expugnaret Tryphonem. Et audiuit Arsaces rex Persidis et

medie,quia intrauit ꝑDemetrius confines suos,ꝛ misit vnū de puncipibus suis,vt cōprehenderet eum viuū.Et abijt,ꝛ percussit castra ꝑDemetry:ꝛ cōprehēdit eū,ꝛ duxit eum ad Arsacē,ꝛ posuit eū in custodiā.Et siluit omnis terra Juda oībus diebus Simonis,ꝛ quesiuit bona genti sue,ꝛ placuit illis potestas eiꝰꝛ gloria eius oībus diebus.Et cū oī gloria sua accepit Joppē in portū.ꝛ fecit introitū in insulis maris. Et dilatauit fines gētis sue,ꝛ obtinuit regionē. Et congregauit captiuitatē multā,ꝛ dñatus est Gazare ꝛ Bethsure, et arci:ꝛ abstulit immūditias ex ea,ꝛ nō erat q resisteret ei. Et vnusquisq; colebat terrā suā cū pace:ꝛ terra Juda dabat fructꝰ suos,ꝛ ligna cāporū fructū suū.Seniores in plateis sedebāt omnes,ꝛ de bonis terre tractabant,et iuuenes induebant se gloriā,ꝛ stollas belli.Et ciuitatibus tribuebat alimonias,ꝛ cōstituebat eas,vt essent vasa munitiōis quoadusq; nolatū est nomē gloie eiꝰ vsq; ad extremū terre.Fecit pacē sup terrā,ꝛ letatus est Jsrael letitia magna. Et sedit vnusquisq; subvite sua,ꝛ sub ficulnea sua:ꝛ nō erat qui eos terreret.ꝑDefecit impugnās eos sup terrā:reges cōtriti sunt in diebꝰ illis.Et cōfirmauit oēs humiles ppli sui,ꝛ legē exgsiuit,ꝛ abstulit oēm iniquū ꝛ malū:sctā glorificauit,ꝛ multiplicauit vasa sanctorū.Et auditū est Rome q defunctus esset Jonathas,ꝛ vsq; in Spartiatas:ꝛ cōtristati sunt valde.Ut audierūt aūt qꝺ Simon frater eiꝰ factꝰ esset summus sacerdos loco eiꝰ,ꝛ ipse obtineret oēm regionē,ꝛ ciuitates in ea,scripserūt ad eū in tabulis ereis,vt renouarent amicitias ꝛ societatē quā fecerāt cū Juda ꝛ cum Jonatha fratribꝰ eius.Et lecte sunt in cōspectu ecclesie in Jerlm.Et hoc erēplū epistarū quas Spartiate miserūt. Spartianorū principes ꝛ ciuitates.Simoni sacerdoti magno et senioribus,ꝛ sacerdotibꝰ,ꝛ reliquo ppło Judeorū fratribꝰ salutē. Legati q missi sunt ad pplm nrm nūtiauerūt nobis de vestra gloria,honore ꝛ letitia:ꝛ gauisi sumus in introitu eorū. Et scripsimꝰ que ab eis erāt dicta in cōsiliis populi,sic,Numenius Antiochi,ꝛ Antipater Jasonis filiꝰ legati Judeorum,venerūt ad nos,renouantes nobiscū amicitiā pristinā. Et placuit pplo excipere viros gloriose,ꝛ ponere exemplū sermonum eorū in segregatis ppli libris,vt sit ad memoriā pplo Spartiatarū.Exēplū aūt horū scripsimus Simoni magno sacerdoti.ꝑPost hec aūt misit Simon Numeniū Romā habentē Clypeū aureū magnū pōdomarū mille ad statuēdā cū eis societatē.Cū aūt audisset pplꝰ Romanus sermones istos,dixerūt.Quā gratiarū actionē reddemus Simoni ꝛ filijs eius:Resiluerūt enī ipse fratres suos,et expugnauit inimicos Jsrael ab eis,ꝛ statuerūt ei libertatē, ꝛ descripserūt in tabulis ereis,ꝛ posuerūt in titulis in mōte Sion.Et hoc est exēplū scripture.Octuadecima die mensis Elul,anno centesimo septuagesimosecundo,anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel,in cōnētu magno sacerdotū,et ppli,et principū gētis,ꝛ seniorū regionis, nota facta sunt hec.Qñ frequēter facta sunt plia in regiōe nostra,Simon aūt ꝛ Mathathie filius ex filijs Jarib,ꝛ fratres etꝰ dederūt se periculo,et restiterunt aduersarijs gentis sue,vt starēt sancta ipsorū ꝛ lex,ꝛ gloria magna glorificauerunt gentē suā.Et congregauit Jonathas gentē suā,ꝛ factꝰ est illis sacerdos magnus,ꝛ appositus est ad pplm suū. Et voluerūt inimici eorū calcare ꝛ atterere regionē ipsorum ꝛ extēdere manus in sancta sanctorū.Tūc restitit Simon,et pugnauit pro gente sua et erogauit pecunias multas,ꝛ armauit viros virtutis gētis sue,ꝛ dedit illis stipēdia:ꝛ munit ciuitates Judee,ꝛ Bethsurā que erat in finibus Judee, vbi erāt arma hostiū antea:ꝛ posuit illic presidiū viros Judeos.Et Joppē munijt q̄ erat ad mare:ꝛ Gazarā que est in finibꝰ Azoti in qua hostes antea habitabāt,ꝛ collocauit illic Judeos:ꝛ quecūq; apta erāt ad correptionē eorū,ꝛ posuit in eis.Et vidit pplꝰ actū Simonis,ꝛ gloriā quā cogitabat facere genti sue,ꝛ posuerūt eū ducem suū et principem sacerdotum,eo qꝺ ipse fecerit hec omnia,et iustitiā,ꝛ fidem quā cōseruauit genti sue,et exquisiuit omni modo exaltare pplm suū.Et in diebus eius psperatū est in manibꝰ eius,vt tollerentur gētes de regione ipsorū,ꝛ qui in ciuitate ꝑDauid erāt in Jerusalē in arce,de qua procedebāt,ꝛ cōtaminabant oīa que in circuitu sanctorū sunt,et inferebāt plagā magnā castitati:ꝛ collocauit in ea viros Judeos ad tutamentū regionis ꝛ ciuitatis,et exaltauit muros in Jerusalem.Et rex Demetrius statuit illi summū sacerdotiū. Scōm hec fecit eū amicū suū,et glorificauit eū gloria magna. Audiuit enī qꝺ appellati sunt Judei a Romanis amici,et socij,et fratres,ꝛ quia susceperūt legatos Simonis gloriose:ꝛ iudei et sacerdotes eorū cōsenserūt eum esse ducē suū ꝛ summum sacerdotē in eternū,donec surgat propheta fidelis:et vt sit super eos dux,ꝛ vt cura esset illi pro sanctis,ꝛ vt cōstitueret prepositos super opera eorū,ꝛ super regionē,ꝛ super arma,et super presidia:ꝛ cura sit illi de sanctis,ꝛ vt audiat ab oīb⁹,ꝛ scribant in nōie eius oēs cōscriptiones in regione:ꝛ vt operiatur purpura ꝛ auro:ꝛ ne liceat vlli ex populo ꝛ ex sacerdotibus irritū facere aliquid horū,ꝛ cōtradicere his que ab eo dicunt,aut cōuocare cōuentū in regiōe sine ipso:ꝛ vestiri purpura,ꝛ vti fibula aurea.q autē fecerit extra h̄,aut irritū fecerit aliquid horū:reus erit.Et cōplacuit oī pplo statuere Simonē,ꝛ facere sm verba ista.Et suscepit Simon,ꝛ placuit ei vt summo sacerdotio fungeret:et esset dux ꝛ princeps gentis Judeorum ꝛ sacerdotū,ꝛ preesset omnibus.Et scripturam istā direrunt ponere in tabulis ereis,et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri,exemplum autem eorum ponere in erario vt habeat Simon ꝛ filij eius.

¶ Capituli Summa. Antiochus Triphonē regno pellit ꝛ belli causas contra Judeos querit. Caput.xv.

ET misit rex Antiochus filius Demetry epistas ab insulis maris Simoni sacerdoti,et principi gētis Judeorū,ꝛ vniuerse gētis:ꝛ erāt cōtinentes hūc modum,rex Antiochus Simoni sacerdoti magno,ꝛ genti Judeorū salutē. Quoniā quidē pestilentes obtinuerunt regnū patrum nostrorū,volo autem vendicare regnū,ꝛ restituere illud,sicut erat ante:ꝛ electā feci multitudinem exercitus,ꝛ feci nanes bellicas.Volo aūt procedere per regionem,vt vlciscar in eos qui corruperunt regionem nostrā,et qui desolauerunt ciuitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi oēs oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges,ꝛ quecūq; alia dona remiserūt tibi:ꝛ permitto tibi facere percussurā proprij numismatis in regiōe tua.Jerusalem aūt sanctā esse,ꝛ liberā:ꝛ omnia arma,que fabricata sunt,ꝛ presidia que construxisti,que tenes,maneāt tibi.Et omne debitū regis,ꝛ que futura sunt regi,ex hoc et in totū tempus remittunt tibi. Cum aūt obtinuerimus regnum nostrū glorificabimus te,ꝛ gentem tuā,ꝛ templū gloria magna,ita vt manifestetur gloria vestra in vniuersa terra.Anno centesimo septuagesimoquarto exijt Antiochus in terram patrū suorū,ꝛ cōuenerunt ad eū omnes exercitus, ita vt pauci relicti essent cū Tryphone. Et insecutus est eū Antiochus rex,ꝛ venit ꝑDorā fugiēs per maritimam.sciebat enī qꝺ cōgregata sunt mala in eū,ꝛ reliquit eū exercitꝰ. ꝛ applicuit Antiochus sup ꝑDorā cum centū viginti millibus virorū belligeratorū,ꝛ octo millibus equitū.ꝛ circūmit ciuitatē,ꝛ naues a mari accesserūt:ꝛ vexabāt ciuitatē a terra ꝛ mari,ꝛ neminē sinebāt ingredi vel egredi.Venit autem Numeniꝰ,ꝛ qui cū eo fuerāt,ab vrbe Roma,habentes epistolas regibꝰ ꝛ regionibꝰ scriptas,in qbꝰ cōtinebant hec, Lucius consul Romanorū,ꝑPtolemeo regi salutē.Legati Judeorū venerūt ad nos amici nri renouātes pristinā amicitiā ꝛ societatē,missi a Simone principe sacerdotū,et populo Judeorū.Attulerūt aūt ꝛ clypeū aureū vmarū mille. ꝑPlacuit itaq; nobis scribere regibꝰ,et regionibꝰ,vt nō inferāt illis mala,neq; impugnēt eos,ꝛ ciuitates eorū,ꝛ regiones eorū:ꝛ vt nō ferant auxiliū pugnantibus aduersus eos. Visum aūt est nobis accipere ab eis Clypeū.Siqui ergo pestilentes fugerint de regione ipsorum ad vos,tradite eos Simoni principi sacerdotum,vt vindicet in eos sm legem suam.Hec eadem scripta sunt ꝺDemetrio regi,ꝛ Attalo,ꝛ Arabe,ꝛ Arsaci,ꝛ in oēs regiones,ꝛ Sampsame ꝛ Spar-

tiatis

tiatis ⁊ Delo ⁊ Mydo ⁊ Sicioni ⁊ Carie, ⁊ Samũ ⁊ pamphiliã ⁊ Lyciã, ⁊ Halicarnassum, ⁊ Rhodũ ⁊ Phaselida, ⁊ Coo, ⁊ Sidẽ, ⁊ Arado ⁊ Gortynam, ⁊ Gnidũ ⁊ Cyprũ, ⁊ cyrenẽ. Ērẽplũ aũt eox scripserũt Simoni principi sacerdotũ. Antiochus aũt rex applicuit castra in Doră secundo, admouẽs ei semp manꝰ, ⁊ machinas faciẽs: ⁊ cõclusit Tryphonẽ, ne procederet, ⁊ misit ad eũ Simon duo millia virorũ electorũ in auriliũ, ⁊ argentũ, ⁊ aurũ, ⁊ vasa copiosa: et noluit ea accipere, sed rupit oĩa ŏ pactꝰ est cũ eo antea, et alienauit se ab eo. Et misit ad eũ Athenobiũ vnũ de amicis suis, vt tractaret cũ ipso dicens. Vos tenetis Joppen, et Gazară, ⁊ arcẽ que est in Jerlm ciuitate regni mei: fines earũ desolastis, ⁊ fecistis plagam magnam in terra, ⁊ dñati estis per loca multa in regno meo. Nũc ergo tradite ciuitates, quas occupastis: ⁊ tributa locorũ in quibus dñati estis extra fines Judee. sinautẽ, date pro pillis quingẽta talenta argenti, ⁊ exterminiũ qŏ exterminastis, et tributorũ ciuitatum alia talẽta quingẽta: sinautẽ, veniemꝰ ⁊ expugnabimꝰ vos. Et venit Athenobius amicus regis in Jerlm, ⁊ vidit gloriã Simonis, ⁊ claritatẽ in auro ⁊ argento, et apparatũ copiosum, ⁊ obstupuit: ⁊ retulite ei verba regis. Et respõdit ei Simon, et dixit ei. Neqz aliena terrã sumpsimus, neqz aliena detinemꝰ: sed hereditatẽ patrũ nostrorũ: q̃ iniuste ab inimicis nostris aliquo tpe possessa est. Nos vo tps habentes, vẽdicamꝰ hereditatẽ patrũ nostrorũ. Nã de Joppe, ⁊ Gazara, q̃ expostulas, ipsi faciebant in ppl'o plagã magnam, ⁊ in regione nostra: horũ damꝰ talẽta cẽtũ. Et nõ respondit ei Athenobꝰ vbũ. Reuersus aũt cũ ira ad regẽ renuntiauit ei verba ista, ⁊ gloriã Simonis, ⁊ vniuersa q̃ vidit: et iratus est rex ira magna. Tryphõ aũt fugit naui in Orthosiada. Et cõstituit rex Cendebeũ ducẽ maritimũ, et exercitum peditum ⁊ equitũ dedit illi. Et mãdauit illi mouere castra contra faciẽ Judee: ⁊ mãdauit ei edificare Cedronẽ, ⁊ obstruere portas ciuitatis, ⁊ debellare pplm. Rex autẽ psequebat Tryphonẽ. Et peruenit Cendebeus in Jamniã, ⁊ cepit irritare plebẽ, ⁊ cõculcare Judeã, ⁊ captinare pplm, ⁊ interficere: et edificare Cedronẽ. Et collocauit illic equites et exercitum: vt egressi perambularent viã Judee, sicut constituit ei rex.

¶ Capituli Summarium. Ptolemeus dolo percussit Simonem socerum suum cum duobus filijs. Caput. xvj.

Et ascẽdit Johãnes de Gazaris, ⁊ nũtiauit Simoni patri suo q̃ fecit Cendebeus. Et vocauit Simõ duos filios suos seniores Judã ⁊ Johãnem ⁊ ait illis. Ego ⁊ fratres mei, ⁊ domꝰ pris mei expugnauimꝰ hostes Jsrael ab adolescẽtia vsqz in hũc diẽ: ⁊ psperatũ est in manibus nris liberare Jsrael aliquotes. Nunc autem senui, sed estote loco meo, ⁊ fratris mei, ⁊ egressi pugnate p gẽte nra: auriliũ vero de celo vobiscũ sit. Et elegit de regione viginti millia virorũ belligeratorũ, et equites. ⁊ pfecti sunt ad Cẽdebeũ: ⁊ dormierũt in Modin. Et surrexerũt mane, ⁊ abierũt in cãpũ. ⁊ ecce exercitꝰ copiosus in obniã illis peditũ ⁊ equitũ, ⁊ fluuiꝰ torrens erat inter mediũ ipsorũ. Et admouit castra cõtra faciẽ eorũ ipse ⁊ populus eiꝰ, ⁊ vidit pplm trepidãtẽ ad trãsfretãdũ torrentẽ, ⁊ trãsfretauit primꝰ. ⁊ viderũt eũ viri, ⁊ trãsierũt post eũ. Et diuisit pplm, ⁊ eqtes in medio peditũ erat aũt eqtatus aduersariorũ copiosus nimis. Et exclamauerũt sacris tubis: ⁊ in fugã cõuersus est Cendebeus, ⁊ castra eiꝰ. ⁊ ceciderũt ex eis multi vulnerati: residui aũt in munitionem fugerunt. Tunc vulneratꝰ est Judas frater Johãnis: Johãnes aũt insecutus est eos, donec venit Cedronẽ quã edificauit, ⁊ fugerunt vsqz ad turres q̃ erant in agris Azoti, ⁊ succendit eas igni. Et ceciderũt ex illis duo millia virorũ, ⁊ reuersus est in Judeã in pace: ⁊ Ptolomeꝰ filiꝰ Abobi cõstitutus erat dux in cãpo Jericho, ⁊ habebat argentũ ⁊ aurũ multũ. erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatũ est cor eiꝰ, et volebat obtinere regionẽ, et cogitabat dolũ aduersus Simonẽ ⁊ filios eius vt tolleret eos. Simon aũt perambulãs ciuitates que erãt in regione Jude, ⁊ solicitudinẽ gerẽs earũ, descendit in Jericho ipse ⁊ Mathathias filiꝰ eius, ⁊ Judas anno centesimo septuagesimo septimo, mense vndecimo, hic est mẽsis Sabat. Et suscepit eos filiꝰ Abobi in munitiũcnlã, que vocat Doch. cũ dolo quã edificauit: ⁊ fecit eis conuiuium magnũ, ⁊ abscondit illic viros. Et cũ inebriatus esset Simon ⁊ filij eiꝰ, surrexit Ptolomeus cũ suis, ⁊ sumpserũt arma sua, ⁊ intrauerũt in cõuiniũ, ⁊ occiderũt eũ, ⁊ duos filios eius, ⁊ quosdã pueros eiꝰ: ⁊ fecit deceptionẽ magnã in Jsrael, ⁊ reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolomeus, ⁊ misit regi vt mitteret ei exercitũ in auriliũ, et traderet ei regionẽ, ⁊ ciuitates eorum, ⁊ tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Johannẽ, ⁊ tribunis misit epl'as, vt venirent ad se. ⁊ daret eis argẽtum, ⁊ aurum, ⁊ dona. Et alios misit occupare Jerusalem, et montem tẽpli. Et precurrens quidã, nũtiauit Johanni in Gazara quia perijt pater eiꝰ, et fratres eius, ⁊ quia misit te quoqz interfici. Ut audiuit autem, vehemẽter expauit: ⁊ cõprehendit viros qui venerant perdere eum, et occidit eos. cognouit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonũ Johannis, ⁊ bellorũ eius, et bonarum virtutum quibus fortiter gessit, et edificij murorum quos extruxit, et rerum gestarum eius: ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

¶ Explicit Liber primus Machabeorum.

¶ Incipit secundus.

¶ Capituli Summarium. Jerosolymite Judei scribunt Judeis in Egyptum prospere secum agi. Caput. j.

Fratribus qui sunt per Egyptum Judeis, salutẽ dicunt fratres qui sunt in Jerosolymis Judei, ⁊ qui in regione Judea, ⁊ pacem bonã. Benefaciat vobis deus, ⁊ memínerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham, ⁊ Jsaac, ⁊ Jacob seruorum suorũ fidelium, ⁊ det vobis cor omnibus vt colatis eum, ⁊ faciatis eius volũtatem corde magno ⁊ animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua, ⁊ in preceptis suis, ⁊ faciat pacem. Exaudiat orationes vestras, ⁊ reconcilietur vobis, nec vos deserat in tẽpore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnãte Demetrio anno centesimo sexagesimonono nos Judei scripsimus vobis in tribulatione et impetu qui superuenit nobis in istis annis, ex quo recessit Jason a sancta terra ⁊ a regno. Portam succenderunt: ⁊ effuderũt sanguinem innocẽtem, ⁊ exaudiuimus ad dominũ, ⁊ exauditi sumus, ⁊ obtulimus sacrificiũ et similaginem, et accendimus lucernas, ⁊ pposuimus panes. Et nunc frequẽtate dies scenopegie mensis Casleu. Anno centesimo octogesimooctauo populus qui eũ in Jerosolymis, ⁊ in Judea, senatusqz et Judas Aristobolo magistro Ptolomei regis qui est de genere Christorum sacerdotum, ⁊ his qui in Egypto sunt Judeis, salutem ⁊ sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi, vt pote qui aduersus talem regem dimicauimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnauerũt cõtra sanctam ciuitatẽ. Nam cum in Perside esset dux ipse ⁊ cũ ipso immẽsus exercitus, cecidit in tẽplo Nanee, consilio deceptus sacerdotũ. Nanee etenim cũ ea habitaturus venit ad locũ Antiochus ⁊ amici eius, ⁊ vt acciperẽt pecunias multas dotis nomine. Cũqz proposuissent eas sacerdotes Nanee, ⁊ ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum phani, clauserũt tẽplum. Cum autem intrasset Antiochus, apertoqz occulto aditu templi, mittẽtes lapides percusserunt ducem, ⁊ eos qui cum eo erant, ⁊ diuiserũt mẽbratim, ⁊ capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima die mensis Casleu, purificationem tẽpli, necessariũ duximus significare vobis: vt ⁊ vos quoqz agatis diem scenopegie, ⁊ diẽ ignis, qui datus est qñ Nehemias edificato tẽplo ⁊ altari obtulit sacrificia. Nam cũ in Persidem ducerẽtur patres nostri, sacerdotes qui tunc cultores dei erant, acceptũ ignem de altari occulte abscõderunt in valle vbi erat puteus altus ⁊ siccus: ⁊ in eo contutati sunt cũ, ita vt omnibus ignotus esset locus.

E Lum aũt preteriſſent anni multi, et placuit deo vt mitteret Nehemias a rege Perſidis nepotes ſacerdotũ illorũ qui abſcõderant, miſit ad requirendũ ignẽ: ꝛ ſicut narrauerunt nobis, non inuenerunt ignẽ, ſed aquã craſſam. Et iuſſit eos haurire, et afferre ſibi: et ſacrificia, que impoſita erãt iuſſit ſacerdos Nehemias aſpergi ipſa aqua, ꝛ ligna, ꝛ que erant ſuperpoſita. Utq; hoc factum eſt, ꝛ tps affuit quo ſol refulſit qui prius erat in nubilo, accenſus eſt ignis magnus, ita vt omnes mirarentur. Orationem autẽ faciebãt oẽs ſacerdotes, dum cõſummaret ſacrificiũ, Jonatha incboante, ceteris aũt reſpondentibus. Et Nehemie erat oratio hũc habens modũ. Dñe deꝰ omniũ creator: terribilis: fortis, iuſtꝰ et miſericors, qui ſolus es bonus rex, ſolus preſtans ſolus iuſtus, ꝛ omnipotẽs, ꝛ eternus, qui liberas Jſrael de omni malo qui feciſti patres electos, et ſanctificaſti eos: accipe ſacrificiũ p vniuerſo populo tuo Jſrael, ꝛ cuſtodi partem tuã, ꝛ ſanctifica. Cõgrega diſperſionẽ noſtrã, libera eos q ſeruiũt gentib⁹, ꝛ cõtẽptos ꝛ abominatos reſpice: vt ſciant gẽtes q: tu es deꝰ noſter. Afflige opprimẽtes nos et contumeliã faciẽtes in ſuperbia. Cõſtitue populũ tuũ in loco ſancto tuo ſicut dixit Moyſes. Sacerdotes autem pſallebãt hymnos vſq; quo cõſumptũ eſſet ſacrificiũ. Cũ aũt cõſumptum eſſet ſacrificiũ, ex reſidua aqua Nehemias iuſſit lapides maiores pfundi. Qõ vt factũ eſt, ex eis flamma accenſa eſt: ſed ꝛ ex lumine qõ refulſit ab altari, ꝓſumpta eſt. Ut vero manifeſtata eſt res, renũtiatũ eſt regi Perſax qõ in loco in quo ignem abſconderãt hi q tranſlati fuerant ſacerdotes aqua apparuit, de qua Nehemias ꝛ q cũ eo erant, purificauerũt ſacrificia. Cõſideras aũt rex, ꝛ rem diligenter examinans, fecit ei tẽplũ, vt pbaret qõ factũ erat: et cũ probaſſet, ſacerdotib⁹ donauit multa dona, ꝛ alia atq; alia munera, et accipiens manu ſua, tribuebat eis. Appellauit autẽ Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi.

¶ Capitulũ Summariũ. Ea que poſt reditũ captiuitatis Babylonice geſta ſunt compendioſe annotãtur. Cap. ii.

Iſtinem aũt in deſcriptionibus Jeremie pphete, qõ iuſſit eos ignẽ accipere qui trãſmigrabãtur, vt ſignificatũ eſt ꝛ vt mãdauit trãſmigratis. Et oedit illis legẽ ne oblĩuiſcerent pceptа dñi, ꝛ vt nõ exerrarẽt mẽtib⁹ vidẽtes ſimulachra aurea, ꝛ argentea, et ornamẽta eor. Et alia hmõi, dicens, hortabat ne legem amoueret a corde ſuo. Erat aũt in ipſa ſcriptura qõ tabernaculũ et arcã iuſſit pphetа diuino reſpõſo ad ſe facto comitari ſecũ. vſq; quo exiit in montẽ, in quo Moyſes aſcendit ꝛ vidit dei hereditatem. Et veniens ibi Jeremias, inuenit locũ ſpelũce: ꝛ tabernaculũ, ꝛ arcã, ꝛ altare incenſi intulit illuc, ꝛ oſtiũ obſtruxit. Et acceſſerũt qdã ſimul, qui ſequebant, vt notarẽt ſibi locũ: ꝛ nõ potuerũt inuenire. Ut autem cognouit Jeremias, culpãs illos, dixit, Qõ ignotus erit locus, donec cõgreget deꝰ cõgregationẽ populi, ꝛ ppitꝰ fiat. Et tũc dñs oſtẽdet hec, ꝛ apparebit maieſtas dñi, et nubes erit ſicut ꝛ Moyſi manifeſtabat, ꝛ ſicut cũ Salomõ petũt vt locus ſanctificaret magno deo, manifeſtabat hec. Salomõ quippe ſapiẽtia tractabat: ꝛ vt ſapiẽtia habens, obtulit ſacrificiũ dedicationis, ꝛ cõſummationis tẽpli. Sicut et Moyſes orabat ad dñm, ꝛ deſcẽdit ignis de celo, ꝛ conſumpſit holocauſtũ: ſic ꝛ Salomon orauit, ꝛ deſcẽdit ignis de celo, ꝛ cõſumpſit holocauſtum. Et dixit Moyſes, eo qõ nõ ſit comeſtũ qõ erat pro petõ, ꝛ cõſumptũ eſt. Sic ꝛ Salomon octo diebꝰ celebrauit dedicationẽ. Inferebant autem in deſcriptionibꝰ ꝛ cõmentarijs Nehemie hec eadẽ, ꝛ qualr cõſtruẽs bibliothecã cõgregauit de regibꝰ libros et pphetarũ ꝛ Dauid, ꝛ epſtas regũ, ꝛ de donarijs. Sitr aũt ꝛ Judas ea q deciderãt p bellũ qõ nobis acciderat, cõgregauit oĩa, ꝛ ſunt apud nos. Si ergo deſideratis hec mittite qui perferãt vobis. Acturi itaq; purificationẽ ſcripſimꝰ vobis: bene ergo facietis, ſi egeritis hos dies. Deus aũt q liberauit pplm ſuũ, ꝛ reddidit hereditatẽ oĩbꝰ, ꝛ regnũ, ꝛ ſacerdotium, et ſctificationẽ, ſicut pmiſit in lege, ſperamus qõ cito noſtri miſerebit, ꝛ cõgregabit de ſub celo in locũ ſanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis, ꝛ locum purgauit. De Juda vo Machabeo, ꝛ fratribꝰ eiꝰ, ꝛ de tẽpli magni purificatione, ꝛ de are dedicatione: ſed et de preliis cõtra Antiochũ Nobilẽ, ꝛ filiũ eius Eupatorẽ: ꝛ de illuminationibus q de celo facte ſunt ad eos q p Judeis fortiter fecerunt, ita vt vniuerſam regionẽ cũ pauci eſſent vindicarent, ꝛ barbarã multitudinẽ fugarent, ꝛ famoſiſſimũ in toto orbe tẽplũ recuperarẽt, ꝛ ciuitatẽ liberarent, ꝛ vt leges que abolẽde erãt reſtituerent, dño cũ omni trãquillitate pptio facto illis. Jtẽq; ab Jaſone Cyreneo, quinq; libris cõprehenſa tẽtauimus nos vno volumine breuiare. Conſiderantes enĩ multitudinẽ librorũ, ꝛ difficultatẽ volentibꝰ aggredi narrationes hiſtoriarũ ꝓpter multitudinẽ rerũ: curauimus volẽtibꝰ qdẽ legere, vt eſſet animi oblectatio: ſtudioſis vero, vt facile poſſint memorie cõmẽdare: oĩbꝰ aũt legẽtibus vtilitas cõferat. Et nobis qdẽ ipſis, qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepimus, nõ facilẽ laborẽ, imo vero negotiũ plenum vigiliarũ, ꝛ ſudoris aſſumpſimꝰ. Sicut hi q preparant cõuiuiũ, ꝛ querũt aliorũ voluntati parere, ꝓpter multorum gratiã, libẽter laborẽ ſuſtinemus: veritatẽ quidem de ſingulis authoribus cõcedẽtes, ipſi aũt ſm datã formã breuitati ſtudẽtes. Sicut enĩ noue domꝰ architecto de vniuerſa ſtructura curãdũ eſt: ei vero q pingere curat, q̃ apta ſint ad ornatũ exquirẽda ſunt: ita eſtimãdũ eſt ꝛ in nobis. Et enim intellectus colligere ꝛ ordinare ſermonem, ꝛ curioſius partes ſingulas quaſq; diſquirere, hiſtorie congruit authori: breuitatem vero dictionis ſectari, et executiones rerũ vitare: breuianti concedendũ eſt. Hic ergo narrationem incipiemus: de prefatione tantũ dixiſſe ſufficiat ſtultum etenim eſt ante hiſtoriam effluere: in ipſa autem hiſtoria ſuccingi.

¶ Capituli Summarium. Heliodorus Tyrannus a deo in templo flagellatur. Caput. iii.

Itur cũ ſancta ciuitas habitaret in omni pace leges etiã adhuc optime cuſtodirentur ꝓpter Onie pontificis diſpoſitionẽ ꝛ pietatẽ, ꝛ animos odio habẽtes mala, fiebat vt ꝛ ipſi reges ꝛ principes locũ ſummo honore dignũ ducerent, ꝛ tẽplũ maximis muneribꝰ illuſtrarẽtur ita vt Seleucus Aſie rex de redditibꝰ ſuis preſtaret omnes ſumptus ad miniſterium ſacrificiorum pertinẽtes. Simon aũt de tribu Beniamin prepoſitus tẽpli cõſtitutus, cõtẽdebat obſiſtẽte ſibi principe ſacerdotum, inquũ aliqd in ciuitate moliri. Sed cũ vincere Oniam non poſſet, venit ad Apollonũ Tharſee filiũ, qui eo tpe erat dux Celeſyrie, ꝛ Phenicis: ꝛ nũtiauit ei pecunijs innumerabilibꝰ plenũ eſſe erariũ Jeroſolymis, ꝛ cõmunes copias immẽſas eſſe, que non pertinẽt ad rationẽ ſacrificiorũ: eſſe aũt poſſibile ſub poteſtate regis cadere vniuerſa. Cũq; retuliſſet ad regẽ Apollonius de pecunijs q̃ delate erãt, ille accitũ Heliodorũ qui erat ſuper negotia eiꝰ, miſit cũ mãdatis, vt ꝓdictã pecuniã trãſportaret. Statimq; Heliodorus iter eſt aggreſſus, ſpecie quidẽ quaſi p Celeſyriã et Phenicẽ ciuitatẽ eſſet peragraturus, re vera autẽ regis ꝓpoſitũ perfectur⁹. Sed cũ veniſſet Jeroſolymã, ꝛ benigne a ſummo ſacerdote in ciuitate eſſet acceptꝰ narrauit de dato indicio pecuniarũ, et cuiꝰ rei gr̃a adeſſet aperuit: interrogabat aũt ſi vere hec ita eſſent. Tũc ſummꝰ ſacerdos oſtẽdit depoſita eſſe hec victualia viduarũ ꝛ pupillorũ: dicã vo eẽ Hyrcani Tobie viri valde eminentis, in his que detulerat impius Simõ: vniuerſa aũt argẽti taleꝫ eſſe quadringẽta, et auri ducẽta: deciptũ vo eos q credidiſſent loco ꝛ tẽplo ꝙ per vniuerſum mũdũ honorat pſtinentiã ꝛ ſanctitate oĩno impoſſibile eſſe. Atille pro his q̃ habebat in mãdatis a rege, dicebat oĩ gẽte regi ea eſſe deferẽda. Cõſtituta aũt die intrabat de his Heliodorus ordinaturꝰ. Nõ modica vero p vniuerſam ciuitatẽ erat trepidatio. Sacerdotes aũt ante altare cũ ſtolis ſacerdotalibꝰ iactantes ſe, ꝛ inuocabãt de celo eum qui de depoſitis legem poſuit, vt his qui depoſuerant ea, ſalua cuſtodiret. Jam vero qui videbat ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim et co-

lor immutatus declarabat internū animi dolorem. circunfusa enim erat mestitia quedā viro, ⁊ horror corporis: per que manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alij etiā gregatim de domibus confluebant: publica supplicatione obsecrātes, pro eo qō in contemptum locus esset vēturus. Accincteqz mulieres cilicijs pectus, per plateas confluebāt, sed ⁊ virgines que conclusе erāt procurrebant ad Oniam, alie autem ad muros, quedā vero per fenestras aspiciebant: vniuersе autē protendentes manus in celum, deprecabātur. erat enim misera cōmistе multitudinis, ⁊ magni sacerdotis in agone cōstituti expectatio. Et hi quidem inuocabant omnipotentem deū, vt credita sibi, his qui crediderant, cum omni integritate cōseruarentur. Heliodorus autē, quod decreuerat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium, presens. Sed spiritus omnipotētis dei magnam fecit sue ostensionis euidentiam, ita vt omnes qui ausi fuerāt parere ei, ruentes de virtute, in dissolutionem ⁊ formidinem cōnerterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habēs sessorem, optimis operimentis adornatus, isqz cum impetu Heliodoro priores calces elisit, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori optimi gloria, speciosiqz amictu: qui circunsteterunt eum, ⁊ ex vtraqz parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberātes. Subito autem Heliodorus cōcidit in terram, eumqz multa caligine circūfusum rapuerunt, atqz in sella gestatoria positū eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus ⁊ satellitibus predictum ingressus est erarium, portabatur nullo sibi auxilium ferēte, manifesta dei cognita virtute: ⁊ ille quidē per diuinam virtutem iacebat mutus, atqz omni spe ⁊ salute priuatus. Hi autem dominū benedicebant, quia magnificauerat locum suū: et templū qō paulo ante timore ac tumultu erat plenū, apparente omnipotēte dño gaudio ⁊ letitia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, vt inuocaret altissimū vt vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat cōstitutus. Cōsiderans autē summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquā ex Judeis circa Heliodorum cōsummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumqz summus sacerdos exoraret, ijdem iuuenes ijsdem vestibus amicti, astantes Heliodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias age, nam propter eū dns tibi vitam donauit. tu autem a deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia dei ⁊ potestatē. Et his dictis, nō comparuerunt. Heliodorus autem hostia deo oblata, ⁊ votis magnis promissis ei qui viuere illi concessit, et Onie gratias agens, recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorū quis esset aptus adhuc semel Jerosolymam mitti, ait. Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc. ⁊ flagellatum eum recipies, si tamē euaserit: eo quod in loco sit vere dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationē, visitator ⁊ aditor est loci illius, ⁊ venientes ad malefaciendum, percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et erarij custodia ita res se habet.

¶ Capituli Summarū. Impius Jason ambiens sacerdotium peruertit omnē dei religionem. Caput.iiij.

Simon autem predictus pecuniarum et patrie delator, male loquebatur de Onia, tanq̄ ipse Heliodorū instigasset ad hec, ⁊ ipse fuisset inuentor malorū: prouisorem qz ciuitatis ac defensorem gentis sue, ⁊ emulatorem legis dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie intantum procederent, vt etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, vtpote ducem Cele syrie, et Phenicis, ad augendam malitiam Simonis ad regē se cōtulit, non vt ciuium accusator, sed cōmunem vtilitatem apud semetipsum vniuerse multitudinis cōsiderans, videbat enim sine regali prouidentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua. Sed post Seleuci vite excessum, cum suscepisset regnū Antiochus, qui nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater Onie summum sacerdotiū: adito rege promittens ei argenti talenta trecēta sexaginta, ⁊ ex redditibus altis talēta octoginta. super hoc promittebat ⁊ alia centū quinquaginta, si potestati eius cōcederetur gymnasium ⁊ ephebiā sibi constituere, ⁊ eos qui in Jerosolymis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset, ⁊ obtinuisset principatū, statim ad gentilē ritū cōtribules suos transferre cepit: ⁊ amotis his que humanitatis causa Judeis a regib⁹ fuerāt constituta, per Johānem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia ⁊ societate functus est legatione legitima, ciuium iura destituēs, ⁊ prava instituta sanciebat. Et enim ausus est sub ipsa arce gymnasium cōstituere, ⁊ optimos quosqz epheborū in lupanarib⁹ ponere. Erat autem hoc non initium, sed incrementū quoddam, ⁊ profectus gentilis, ⁊ alienigene cōuersationis, propter impij ⁊ non sacerdotis Jasonis nefarium ⁊ inauditū scelus: ita vt sacerdotes iam non circa altaris officia diditi essent, sed contempto templo, ⁊ sacrificijs neglectis, festinarent participes fieri palestre, ⁊ prebitionis eius iniuste, ⁊ in exercitijs disci, ⁊ patrios quidē honores nihil habentes, Grecas glorias optimas arbitrabātur: quarū gratia periculosa eos cōtētio habebat, ⁊ eorū instituta emulabantur, ac per omnia his cōsimiles esse cupiebant, quos hostes ⁊ peremptores habuerant. In leges enim diuinas impie agere impune nō cedit: sed hoc tempus sequēs declarabit. Cum autē quinquēnalis agon Tyro celebraretur, ⁊ rex presens esset, misit Jason facinorosus ab Jerosolymis viros peccatores portantes argenti didrachmas trecētas in sacrificiū Herculis, quas postulauerunt hi qui asportauerāt ne in sacrificijs erogarentur, quia nō oporteret, sed in alios sumptus eas deputari, sed hec oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis: ppter presentes autē date sunt in fabricā nauiū triremiū. Ad illo autē in Egyptū Apollonio Menestbei filio propter primates Ptolomei Philometoris regis. Cū cognouisset Antiochus alienū se a negotijs regni effectū, propijs vtilitatib⁹ cōsulens, profectus inde venit Joppem, ⁊ inde Jerosolymā. Et magnifice ab Jasone ⁊ ciuitate susceptus, cum facularū lumnib⁹, ⁊ laudib⁹ ingressus est: ⁊ inde in Phenicē exercitum cōuertit. Et post triennij tempus misit Jason Menelaum supradicti Simonis fratrem portātem pecunias regi, ⁊ de negotijs necessarijs responsa perlaturum. At ille cōmendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis eius, in semetipsum retorsit summū sacerdotiū, superponēs Jasoni talēta argēti trecēta. Acceptisqz a rege mādatis venit, nihil quidē habens dignum sacerdotio, animos vero crudelis tyrānī, ⁊ fere belue iram gerens. Et Jason quidē qui propriū fratrem captiuauerat, ipse deceptus pfugus in Ammanitem expulsus est regionem. Menelaus autē principatum quidā obtinuit: de pecunijs vero regi promissis, nihil agebat, cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. nā ad hūc exactio vectigaliū pertinebat. quā ob causam vtriqz ad regem sunt euocati. Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedēte Lysimacho fratre suo, Sostratus autē prelatus est Cypris. Et cum hec agerētur, contigit Tharsenses et Mallotas seditionē mouere, eo qō Antiochi regis cōcubine dono essent dati. Festinanter itaqz rex venit sedare illos, relicto suffecto vno ex comitib⁹ suis Andronico. Ratus autē Menelaus accepisse se tēpus opportunum, aurea quedā vasa e templo furatus donauit Andronico, ⁊ alioven diderat Tyro ⁊ per vicinas ciuitates. Quod cū certissime cognouisset Onias, arguebat eū, ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Daphnem. Unde Menelaus accedens ad Andronicū, rogabat vt Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam, ⁊ datis dextris cum iureiurando (quamuis esset ei suspectus) suasisset de asylo procedere,

statim cū pereunt, nō veritus iustitiā. Ob quā causam non solum Judei, sed etiā alie quoq; nationes indignabātur ⁊ moleste ferebāt de nece tanti viri iniusta. Sed regressum re-
F gem de Cilicie locis adierūt Judei apud Antiochiam, simul ⁊ Grecie cōquerētes de iniqua nece Onie. Cōtristatus itaq; est animo Antiochus ppter Oniam, ⁊ flexus ad misericordiā, lachrymas fudit, recordatus defuncti sobrietatē et modestiā accensisq; animis Andronicū, purpura exutū, per totam ciuitatē iubet circūduci: ⁊ in eodem loco in quo in Oniam impietatem cōmiserat, sacrilegū vita priuari, dño illi cōdignam retribuente penā. Multis autē sacrilegijs in templo a Lysimacho cōmissis ad Menelai cōsilio, ⁊ diuulgata fama, cōgregata est multitudo aduersum Lysimachum multo iam auro exportato. Turbis autē insurgentibus, et animis ira repletis, Lysimachus armatis fere trib⁹ millibus iniquis manibus vti cepit, duce quodam tyrāno, etate pariter ⁊ dementia prouecto. Sed vt intellexerūt conatum Lysimachi, alij lapides alij fustes validos arripuere: quidam vero cinerē in Lysimachū iecere. Et multi quidē vulnerati, quidā autē ⁊ prostrati, omnes vero in fugā conuersi
G sunt: ipsum etiā sacrilegū secus erarium interfecerunt. De his ergo cepit iudiciū aduersus Menelaum agitari. Et cū venisset rex Tyrum, ad ipsum negotiū detulerūt missi tres viri a seniorib⁹. Et cū superare ⁊ Menelaus, promisit Ptolemeo multas pecunias dare ad suadēdū regi. Itaq; Ptolemeus in quodā atrio positū quasi refrigerādi gratia regē adijt, ⁊ deduxit a sentētia: ⁊ Menelaum quidem vniuerse malitie reum crimnibus absolut: miseros autē qui etiam si apud Scythas causam dixissent, innocētes iudicarētur, hos morte dānauit. Cito ergo iniustam penā dederunt, qui pro ciuitate, ⁊ populo, ⁊ sacris vasis causam pſecuti sunt. Quam ob rem Tyri quoq; indignati, erga sepulturā eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potentia erant, auaritiam, permanebat in potestate crescens in malitia ad insidias ciuium.

¶ Capituli Summarium. Impius Jason misere perūt, ⁊ tunc Jerosolyma sanguine madnit. Caput. v.

EOdem tpe Antiochus scōam pfectionē para-
A uit in Egyptū. Cōtigit aūt p vniuersam Jerosolimorū ciuitatē videri dieb⁹ quadraginta per aera equites discurrētes, auratas stolas habētes, ⁊ hastas quasi cohortes armatas, et cursus equorū per ordines digestos, ⁊ congressiones fieri commus, ⁊ scutorum motus, ⁊ galeatorū multitudinē gladijs districtis, ⁊ telorū iactus, ⁊ aureorū armorū splēdorem, omniq; generis lorarū. Quapropter omnes rogabāt m bonū mōstra cōuerti. Sed cum falsus rumor exisset, tanq; vita excessisset Antiochus assumptis Jason, non minus mille viris, repente aggressus est ciuitatē: et ciuibus ad murū conuolantibus ad vltimum apprehensa ciuitate, Menalaus fugit in arcem: Jason vero non parcebat m cede ciuibus suis nec cogitabat prosperitatem aduersum cognatos malum esse maximum arbitrans hostium et non ciuium se Trophea capturum. Et principatum quidem nō obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abijt in Ammanitem. Ad vltimum in exitium sui concius
B fus ab Aretā Arabum Tyranno, fugiēs de ciuitate in ciuitatem, omnibus odiosus vt refuga legum et execrabilis, vt patrie et ciuium hostis, in Egyptum extrusus est, et qui multos de patria sua expulerat, peregre perijt. Lacedemonias profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: ⁊ qui insepultos multos abiecerat, ipse ⁊ illa mētatus, et insepultus abijcitur: sepultura neq; peregrina vsus, neq; patrio sepulchro participans. His itaq; gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Judeos: et ob hoc profectus ex Egypto efferatis animis, ciuitatēquidem armis cepit. Jussit autem militibus interficere, nec parcere occurrentibus, ⁊ per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuuenum ac senorum, ⁊ mulierum ⁊ natorum exterminia virginumq; ⁊ paruloruṁ neces. Erant autem toto triduo octingenta millia interfecti: quadraginta millia vincti, non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt ausus est etiam intrare templū vniuersa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum et patrie fuit proditor: et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab alijs regibus et ciuitatibus erant posita ad ornatum loci ⁊ gloriam, contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente Antiochus, non cōsiderabat quod propter peccata habitantum ciuitatem modicum deus fuerat iratus: propter quod accidit circa locum despectio. alioquin, nisi contigissiet eos multis peccatis esse involutos: sicut Heliodorus qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum erarium, etiam hic statim aduenies flagellatus, ⁊ repulsus vtiq; fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem sed propter gentē, locū deus elegit. Ideoq; ⁊ ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius bonorum. ⁊ qui derelictus in ira dei omnipotentis est, iterum in magni dei reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur Antiochus mille ⁊ octingentis ablatis de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, crisimans se pro superbia terram ad nauigandum, pelagus vero ad iter argendū deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem: Jerosolymis quidem Philippum genere Phrygē, moribus crudeliorē eo ipso a quo cōstitutus est: in Garizim autem Andronicū ⁊ Menelaum, qui grauius cē ceteri imminebant ciuibus. Cumq; appositus esset contra Judeos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti ⁊ duobus millibus, precipiens ei omnes perfecte etatis interficere, mulieres ac iuuenes vendere. Qui cum venisset Jerosolymam, pacem simulans, quieuit vsq; ad diem sanctum sabbathi: tunc feriatis Judeis, arma capere suis precepit. Omnesq; simul qui ad spectaculum processerāt, trucidauit: ⁊ ciuitatē cum armatis discurrens ingentem multitudinē peremit. Judas autem Machabeus qui decimus fuerat, successerat in desertum locum, ibiq; inter feras vitam in montibus cum suis agebat: ⁊ cum cibi vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

¶ Capituli Summarium. Arcentur Judei a dei lege, ob quod quidam intrepide mortem subierunt. Caput. vj.

SEd non post multum temporis misit rex senem quēdam Antiochenum: qui compelleret Iudeos vt se transferrent a patrijs et dei legibus: contaminare etiam quod in Jerosolymis erat templum, ⁊ cognominare Jouis Olympij: in Garizim prout erant hi qui locū inhabitabant, Jouis hospitalis. Pessima autem et vniuersis grauis erat malorum incursio. nam templum luxuria ⁊ comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus, sacratisq; edibus mulieres se vltro ingerebant, intro ferētes ea que non licebat. Illa tare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebātur. Neq; autem sabbatha custodiebantur, neq; dies solennes patrij seruabantur nec simpliciter Judeum se esse quisquā confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate
B in die natalis regis ad sacrificia. et cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati. Libero circumire.

Decretum

Decretū aūt exijt in primas gentiliū ciuitates, suggerentibus Ptolemeis, vt pari modo et ipsi aduersus Judeos agerēt, vt sacrificarē: eos aūt qui nollēt trāsire ad instituta gētiliū interficerēt: erat ergo videre miseriā. Dueem mulieres delate sunt natos suos circūcidisse: qs infantibus ad vber a suspensis, cū publice p ciuitatē circūduxissent, p muros p̄cipitauerūt. Alij vo ad primas coesites spelūcas, et latēter sabbati diē celebrātes, cū idicati essent Philippo, flammis succēsi sunt: eo qō verebanť ppter religionē q̄ obseruantiā, manu sibimet auxiliū ferre. Obsecro autē eos, q̄ hūc libū lecturi sunt ne abhorrescāt ppter aduersos casus, sed reputent ea q̄ acciderunt non ad interitū, sed ad correptionē esse generis nostri. Et eīm multo tpe non sinere peccatorib⁹ ex sentētia agere ꝭ statim vltiones adhibere: magni beneficij est indicium. Non eīm sicut in alijs nationibus dīs patiēter expectat, vt eas cum iudicij dies aduenerit, in plenitudine peccatorū puniat: ita q̄ nobis statuit vt p̄ctis nostris in finē deuolutis ita demū in nos vidicet. Propter qō nunq̄ qdē a nobis misericordiā suā amouet: corripiens vero in aduersis pp̄m suū nō derelinqt. Sed hec nobis ad cōmonitionē legētiū dicta sint paucis. Jam aūt veniēdum est ad narrationē. Jgitur Eleazar⁹ vnus de primorib⁹ scribarū vir etate p̄uectus, q̄ vultu decorus, apto ore hians cōpellebať carnē porcinam manducare. Et ille glorioſissimam mortē magis q̄ odibilē vitā cōplectens, voluntarie p̄reibat ad suppliciū. Intuens aūt quēadmodū oporteret accedere: patienter sustinens: destinauit non admittere illicita propter vite amorem. Hi aūt qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquā viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quib⁹ vesci ei licebat, vt simularetur manducasse, sicut rex imperauerat de sacrificij carnibus: vt hoc facto a morte liberaret. q̄ ppter veterē viri amicitiam hāc in eo faciebāt humanitatē. Et ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminētiā dignā, q̄ ingenite nobilitatis canitiē, atq; a puero optime cōuersationis actus, q̄ sīm sancte q̄ a deo cōdite legis constituta: rēdicito, dicēs p̄mitti se velle in infernū. Nō eīm etatis nostre dignū est, inquit, fingere: vt multi adolescentes, arbitrātes Eleazarū nonaginta annorū trāsisse ad vitā alienigenaꝝ, q̄ ipsi ppter meā simulationē, q̄ ppter modicū corruptibilis vite tēpus decipiantur, q̄ per hoc maculā atq; execrationē mee senectuti conquirā. Nā q̄ si in p̄senti tēpore supplicijs hominū eripiar: sed manū omnipotētis nec viuus, nec defunctus effugiā. Quā ob rē fortiter vita excedēdo, senectute quidē dignus apparebo: adolescētib⁹ aūt exemplū forte relinquā, si prompto aio, ac fortiter p grauissimis ac sanctissimis legib⁹ honesta morte perfungar. Hijs dictis cōfestim ad supplicium trahebatur. Hi aūt qui eū ducebāt, q̄ paulo ante fuerāt mitiores in irā cōuersi sunt ppter sermones ab eo dictos, quos illi p arrogantiā platos arbitrabanť. Sed cū plagis perimeret, ingemuit, q̄ dixit, Dñe qui habes sanctam sciam, manifeste tu scis q̄ cū a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores sm aiaꝝ vero ppter timorem tuū libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit non solū iuuenibus, sed et vniuerse genti memoriā mortis sue ad exemplū virtutis et fortitudinis derelinquēs.

¶ Capitulī Summariū. Mater cum septē filijs trucidatur ob dei legem. Caput.vij.

Contigit autē septē fratres vna cū matre sua apprehēsos cōpelli a rege edere cōtra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Vnus aūt er illis qui erat primus sic ait, Quid queris, et quid vis discere a nobis? parati sumus mori magis quam patrias q̄ dei leges preuaricari. Jratus itaq; rex, iussit sartagines q̄ ollas eneas succendi. Quibus statim succensis, iussit ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam: q̄ cute capitis abstracta, summas quoq; manus q̄ pedes ei p̄scindi, ceteris eius fratribus q̄ matre inspicientibus. Et cū iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoueri, q̄ adhuc spirantē torreri in sartagine: cum qua cū diu cruciaretur, ceteri vna cum matre inuicem se hortabātur mori fortiter, dicētes, Dominus deus aspiciet veritatē, q̄ cōsolabitur in nobis quemadmodū in protestatione cantici declarauit Moyses: q̄ in seruis suis cōsolabitur, Mortuo itaq; illo hoc primo modo, sequentem deducebant ad illudendum: q̄ cute capitis eius cū capillis abstracta, interrogabāt si māducaret priusq̄ toto corpore per mēbra singula puniretur. Et ille respondens patria voce, dixit, Non faciam, Propter quod iste sequēti loco primi tormēta suscepit: q̄ in vltimo spiritu cōstitutus, sic ait, Tu quidē sceleſtissime in p̄senti vita nos pdis: sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus, in eterne vite resurrectione suscitabit. Post hunc tertius illuditur q̄ lingua postulatus cito protulit, q̄ manus constanter extendit: et cum fiducia ait, E celo ista possideo sed propter dei leges nunc hec ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturū spero. ita vt rex, q̄ qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animū, q̄ tanquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto, quartum verabant similiter torquentes. Et cum iam esset ad mortem, sic ait, Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo, iterū ab ipso resuscitandos: tibi enim, resurrectio ad vitam non erit. Et cum admonuissent quintum, verabant eum. Et ille respiciens in eum, dixit, Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis qō vis: noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. tu autē patienter sustine, q̄ videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te q̄ semen tuum torquebit. Post hunc ducebāt sextum, q̄ is moriens incipiēs, sic ait, Noli frustra errare: nos eīm propter nosmet ipsos hoc patimur, peccātes in deū nostrum, q̄ digna admiratione facta sunt in nobis. tu autē ne existimes tibi impune futurum, qō contra deum pugnare tentaueris. Supra modū aūt mater mirabilis, q̄ bonorū memoria digna, que perenntes septē filios sub vnius diei tēpore cōspiciēs bono animo ferebat ppter spem quā in deo habebat singulos illorū hortabať voce patria fortiter, repleta sapiētia: q̄ femineē cogitationi masculinū animū inserens, dixit ad eos, Nescio qualiter in vtero meo apparuistis: neq; eīm ego spūm et animā donaui vobis q̄ vitā, q̄ singulorū mēbra nō ego ipsa cōpegi sed enim mūdi creator, qui formauit hoīs natiuitatem quiq; oīm inuenit originē, q̄ spūm vobis iterū cū misericordia reddet q̄ vitā sicut nūc vosmetipsos despicitis propter leges eius. Antiochus aūt cōtēni se arbitratus, simul et exprobrātis voce despecta, cū adhuc adolescētior superesset, nō solū verbis hortabať, sꝫ q̄ cū iuramēto affirmabat se diuitē q̄ beatum facturū, q̄ trāslatū a patrijs legibus amicū habiturū, q̄ res necessarias et p̄biturū. Sed ad hec cum adolescens neq̄q̄ inclinaretť, vocauit rex matrem, q̄ suadebat ei vt adolescēti fieret in salutē. Cū aūt multis vbis eēt hortat⁹, p̄misit suasurā se filio suo. Jtaq; inclinata ad illū, irridēs crudelē tyrānum, ait patria voce, Fili mi miserere mei, q̄ te in vtero nouē mensib⁹ portaui, q̄ lac triennio dedi q̄ alui, q̄ in etatē istā perduxi. Detonate, vt aspicias ad celū q̄ terrā, q̄ ad oīa q̄ in eis sunt: q̄ intelligas q̄ ex nihilo fecit illa deus q̄ hoīm genus ita fiet vt nō timeas carnificē istum, sed dignus fratribus tuis effectu, particeps suscipe mortē, vt in illa miseratione cū fratribus tuis te recipiā. Cum hec illa adhuc diceret, ait adolescēs, Quē sustinetis? non obedio p̄cepto regis, sꝫ p̄cepto legis, q̄ data est nobis p Moysen. Tu vero q̄ inuētor oīs malitie factus es in Hebreos non effugies manū dei. Nos eīm pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis ppter increpationē q̄ correptionem dominus deus noster modicū iratus est: sed iterū reconciliabitur seruis suis. Tu aūt o sceleste omniū et hominū flagitiosissime noli frustra extolli vanis spebus in seruos eius inflammatus. nondum enim omnipotentis dei, q̄ omnia inspicientis iudicium effugisti. Nā fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt: tu vero iudicio dei iustas superbie tue penas exolues. Ego autē sicut q̄ fratres mei animā q̄ corpus meū trado pro patrijs legib⁹ inuocās deum maturius genti nostre propitium fieri, teq;

B Deute. xxxij.

Leuitici xix.

cũ tormẽtis ⁊ verberib⁹ cõfiteri q ipse est deus sol⁹. In me vero ⁊ in fratrib⁹ meis desinet oipotẽtis ira, q̃ sup oẽ genus nostrũ iuste supducta est. Tũc rex accẽsus ira, in hũc super oẽs crudeli⁹ deseuit, indigne ferẽs se deisum. Et hic itaq; mundus obẏt p oĩa in dño confidens. Nouissime aũt, post filios ⁊ mater consumpta est. Ẏgitur de sacrificiẏs, ⁊ de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

¶ Capituli Summarium. Judas machabeus forti spiritu excitatur ⁊ hostes oppugnat. Caput. xiij.

A Judas vero machabeus ⁊ q cũ illo erãt, introibãt latẽter in castella: ⁊ cõuocãtes cognatos, ⁊ eos q permãserãt in Judaismo assumẽtes, ediderũt ad se ferme millia virorũ. Et invocabãt dñm vt respiceret in pplm q ab omnib⁹ calcabat, ⁊ misereretur tẽploq̃ cõtaminabãt ab impiis: misereret etiã exterminio ciuitatis, q̃ esset illico cõplanãda, ⁊ vocẽ sanguis ad se clamantis audiret: memoraret q̃s iniquissimas mortes parvulor⁹ innocẽtũ, ⁊ blasphemias nomini suo illatas, ⁊ indignaretur super his. Et machabeus cõgregata multitudine, intollerabilis gentib⁹ efficiebãt ira eiꝰ dñi in misericordiã cõuersa est. Et supueniẽs castellis ⁊ ciuitatib⁹ improuisus, succendebat eas: ⁊ opportuna loca occupãs, nõ pauca hostiũ strages dabat. Maxime aũt noctibus ad huiuscemodi ereursus ferebãt, ⁊ fama virtutis eiꝰ vbiq; diffundebatur.

B Videẽs aũt Philippus paulatim virũ ad pfectũ venire ac frequẽtius rẽsei cedere prospere, ad Ptolemeũ ducẽ Celesyrie ⁊ Phenicis scripsit vt auxiliũ ferret regiis negotiis. At ille velociter misit Nicanorẽ Patrocli de primoribus amicũ, datis ei de permistis gentibus, armatis nõ minꝰ viginti millibus, vt vniuersum Judeor⁹ genus deleret. adiũcto ei ⁊ Gorgia viro militari, ⁊ in bellicis rebus experitissimo. Cõstituit aũt Nicanor, vt regi tributũ q̃ Romanis erat dandũ, duo millia talẽtor⁹ de captiuitate Judeor⁹ suppleret. Statimq; ad maritimas ciuitates misit cõuocãs ad

C coemptionẽ Judaicor⁹ mãcipiorũ, pmittens se nonaginta mancipia talẽto distracturũ, nõ respiciens ad vindictam q̃ eum ab omnipotente esset cõsecutura. Judas aũt vbi cõperit, indicauit his q secum erãt Judeis Nicanoris aduentũ. Et quib⁹ quidã formidãtes ⁊ nõ credẽtes dei iustitie, in fugam vertebãt: alij vero si quid eis superat vẽdebãt, simulq; dñm deprecabantur vt eriperet eos ab impio Nicanore q eos prius q̃ cominus veniret, vẽdiderat. ⁊ si nõ propter eos

D propter testamentũ tũ q̃ erat ad patres eorũ, ⁊ pter invocationẽ sancti ⁊ magnifici nominis eius sup ipsos. Cõuocatis aũt machabeꝰ septẽ millib⁹ q cũ ipo erãt, rogabat ne hostib⁹ reconciliarent, neq; metuerẽt iniquã venẽtiũ aduersum se hostiũ multitudinẽ, sz fortiter cõtenderẽt: ante oculos habẽtes cõtumeliã q̃ loco sancto ab his iuste esset illata, itẽq; ⁊ ludibrio habite ciuitatis iniuriã: adhuc etiã veterum institута cõsulsa. Nã illi quidẽ armis cõfidũt, ait, simul et audacia: nos aũt in omnipotente dño q pot⁹ ⁊ venientes aduersum nos, ⁊ vniuersum mundũ vno nutu delere confidimus. Admonuit autẽ eos ⁊ de auxiliis dei, q̃ facta sunt erga parentes: ⁊ q̃ sub Sennacherib cẽtũ octogintaq; milia perierunt: ⁊ de prelio q̃ eis aduersus Galatas fuit in Babylonia, vt oẽs vbi ad rẽ ventũ est Macedonib⁹ sociis hesitantibus, ipsi sex millia soli peremerũt centũ viginti millia, pter auxiliũ illis datũ de celo, ⁊ beneficia p his

E plurima cõsecuti sunt. His verbis cõstãtes effecti sunt, ⁊ p legib⁹ ⁊ patria mori parati. Constituit itaq; fratres suos duces vtriq; ordini, Simonẽ, ⁊ Josephũ ⁊ Jonathã, subiectis vnicuiq; millenis ⁊ qngentenis. Ad hec etiã ab Esdra lecto illis sancto libro, ⁊ dato signo aduitorij dei in prima acie ipse ouꝰ cõmisit cum Nicanore. Et facto sibi aduitore oipotẽte interfecerũt sup nouẽ millia hominũ: maiorẽ aũt

F partẽ exercitꝰ Nicanoris vulneribꝰ debilẽ factã fugere cõpulerũt. Pecuniis vero eor⁹ q ad emptionẽ ipsor⁹ venerãt sublatis ipsos vsq; equaq; psecuti sunt: sz reuersi sunt ora cõclusi. nã erat aũ sabbathũ: quã ob cãz pseuerauerũt vsq; quẽtes. Arma aũt ipsor⁹ ⁊ spolia congregãtes, sabbathũ age-

bant: hũdicẽtes dñm q liberauit eos in isto die, misericordie initium stillãs in eos. Post sabbathũ vero debilib⁹, ⁊ orphanis ⁊ viduis diuiserũt spolia: ⁊ residua ipsi cũ suis habuere. His itaq; gestis, ⁊ communiter ab omnib⁹ facta obsecratione, misericordẽ dominũ postulabãt vt in finẽ suis suis reconciliaret. Et ex his q cũ Timotheo ⁊ Bacchide erant cõtra se contẽdentes, sup viginti millia interfecerũt, ⁊ munitiones excelsas obtinuerunt: ⁊ plures p̃das diuiserũt equã portionẽ debilib⁹, pupillis ⁊ viduis sed ⁊ senioribꝰ fa- B ciẽtes. Et cũ arma eor⁹ diligẽter collegissent, oĩa cõposuerunt in locis opportunis residua vero spolia Jerosolymã detulerũt: ⁊ Philarchẽ q cũ Timotheo erat, interfecerunt virũ scelestũ, q in multis Judeos afflixerat. Et cũ epinicia agerẽt in Jerosolymis, eos q sacras ianuas incenderũt, id est Calliſthenẽ, cũ in quoddã domiciliũ refugissent, incẽderũt, digna eis mercede pro impietatib⁹ suis reddita. Facinorosissimus aũt Nicanor q mille negotiãtes ad Judeor⁹ vẽditionẽ addurerat, hũiliatus auxilio dñi ab his q̃s nullos eristimauerat: depositа veste gloriẽ, p mediterranea fugiẽs, solus venit Antiochiã, summã infelicitatẽ de interitu sui exercitus cõsecutus. Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captiuitate Jerosolymorũ, predicabat nunc protectorem deũ habere Judeos, ⁊ ob ipsum invulnerabiles esse, eo q sequerentur leges ab ipso constitutas.

¶ Capituli Summarium. Antiochus tyrannus iusto dei iudicio misera morte occumbit. Caput. xi.

A Eodem tẽpore Antiochus inhonoste reuertebatur de Perside itrauerat enĩ in eã q̃ dicit⁹ Persepolis ⁊ tentauit expoliare templũ, ⁊ ciuitatẽ or primere: sed multitudine ad arma cõcurrẽte, in fugã versi sunt. ⁊ ita cõtigit vt Antiochꝰ post fugã turpiter rediret. Et cũ venisset circa Ecbatanã recognouit que erga Nicanorẽ ⁊ Timotheũ gesta sunt. Elatus autẽ in ira arbitrabat se iniuriã illor⁹ q se fugauerãt posse in Judeos retorquere: ideoq; iussit agitari currũ suũ, sine intermissione agens iter, celesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Jerosolymã, et congeriem sepulchri Judeorum eam facturum. Sed qui vniuersa conspicit dominus deus Jsrael, percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finiuit hunc ipsum sermonẽ, apprehendit eũ dolor virus viscerũ, ⁊ amara internorũ tormenta. ⁊ quidẽ satis iuste: quippe qui multis ⁊ nouis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. Super hoc autẽ superbia repletus, ignem spirans animo in Judeos ⁊ precipiens accelerari negotiũ, contigit illum impetu euntem de curru cadere ⁊ grauicorporis collisione mẽbra verari. Jsq; qui sibi videbatur etiã fluctibus maris imperare, supra humanum modũ superbia repletus, ⁊ montium altitudines in statera appendere nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam dei virtutẽ in semetipso cõtestãs: ita vt de corpore impij vermes scaturirẽt, ac viuẽtes in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius ⁊ fetore exercitus grauaretur. et qui pauloante sydera celi contingere se arbitrabatur eum nemo poterat propter intolerãtiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex graui superbia deductus ad agnitionẽ sui venire, diuina admonitus plaga, per momẽta singula doloribus suis augmẽta capientibus. ⁊ cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset, ita ait, Justum est subditum esse deo, et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. Et ciuitatem ad quam festinans veniebat vt eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret nunc optat liberam reddere: et Judeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed auibus aferis diripiendos traditurum, ⁊ cum parvulis exterminaturũ decreverat, equales nunc Athenẽsibus facturum pollicetur: templum etiam sanctum, quod prius expolianerat, optimis donis ornaturum, ⁊ sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis pre-

statuerum: super hec ꝛ Judeam se futurum, ꝛ omnē locum terre perambulaturū ꝛ predicaturū dei potestatē. Sed non cessantib⁹ doloribꝰ (supuenerat em̄ in eū iusti dei iudiciū) olperās scripsit ad Judeos in modū deꝓcationis epistolā hec cōtinētē. Optimis ciuib⁹ Judeis plurimā salutē, ꝛ bene valere, ꝛ esse felices rex ꝛ princeps Antiochus. Si bene valetis, ꝛ filij vri, ꝛ ex sentētia vobis cūcta sunt marimas agimus gratias. Et ego in infirmitate cōstitutus vri autē memor benigne reuersus de Persidis locis, ꝛ in infirmitate graui apprehēsus, necessariū duri ꝓ commun vtilitate curam habere: non desperans memetipsum, sed spē multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autē oꝝ et pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum: vt si quid cōtrariū accideret, aut difficile nūtiarē scientes hi qui in regionibus erant, cui esset rerū summa derelicta, non turbarentur. Ad hec cōsyderās de prorimo potentes quosq; ꝛ vicinos temporibus insidiantes ꝛ euentū expectātes, designaui filium meū Antiochum regē, quem sepe recurrēs superiora regna multis vestrū cōmendebā: ꝛ scripsi ad eū, que subiecta sunt. Oro itaq; vos, ꝛ peto memores beneficiorū publice ꝛ priuatim, vt vnusq;sq; cōseruet fidem ad me et ad filiū meum. Confido enim eum modeste ꝛ humane acturum, ꝛ sequentē ꝓpositū meū, ꝛ communē vobis fore. Igit homicida, ꝛ blasphemus pessime peiffus et vt ipse alios tractauerat, peregre in montibus, miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus Philippus collactaneꝰ eius: qui metuēs filiū Antiochi, ad Ptolemeum Philometorem in Egyptum abijt.

¶ Capitulū Summarium. Purgatur templum et Machabeus cum suis aduersarios sternit. Caput.x.

Machabeus autem ꝛ qui cū eo erāt, dño se protegente, templū quidē ꝛ ciuitatē recepit: aras aūt quas alienigene per plateas extruerāt, itemq; delubra demolitus est. ꝛ purgato templo, aliud altare fecerūt: ꝛ de ignitis lapidibꝰ igne cōcepto sacrificia obtulerūt post biennū, ꝛ incensum ꝛ lucernas ꝛ panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis incideremt: sed et si quando peccassent, vt ab ipso mitius corriperētur, et nō a barbaris ac blasphemis hominib⁹ traderent. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationē fieri, vicesimaquinta mensis, q fuit Casleu. ꝛ cū letitia diebus octo egerūt in modū tabernaculorū: recordātes qō ante modicū tpis diē solnnē tabernaculorū in mōtibus, ꝛ in speluncis more bestiarū egerant. Propter qō thyrsos, ꝛ ramos virides ꝛ palmas preferebant ei qui psperauit mūdare locū suū. Et decreuerūt communi precepto ꝛ decreto, vniuerse gēti Judeoꝝ omnib⁹ annis agere dies istos. Et Antiochi quidē q appellatꝰ est Nobilis, vite excessus ita se habuit. Nunc autem de Eupatore Antiochi impij filio, q̄ gesta sunt narrabimus, breuiantes mala que in bellis gesta sunt. Hic em̄ susceptō regno, constituit super negotia regni Lysiam quēdam Phenicis et Syrie militie principem. Nam Ptolomeus, qui dicebatur Macer, iusti tenax erga Judeos esse constituit, ꝛ precipue propter iniquitatē que facta erat in eos, ꝛ pacifice agere cū eis. Sed ob hoc accusatꝰ ab amicis apud Eupatorē cū frequēter proditor audiret, eo qō Cyprum creditā sibi a Philometore deseruisset ꝛ ad Antiochū Nobilē trāslatus esset ab eo recessisset, veneno vitam finiuit. Gorgias autē cum esset dux locorū, assumptis aduenis frequenter Judeos debellabat. Judei vero qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab Jerosolymis suscipiebant, ꝛ bellare tentabant. Hi vero qui erant cum Machabeo per orationes dominū rogantes, vt esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones Idumeorū: multaq; vi insistentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerūt, ꝛ omnes simul nō minus vigintiq;q millibus trucidauerūt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas, omnem apparatum ad repugnandū habentes: ꝛ Machabeus ad eorum expugnationem relicto Simone ꝛ Josepho, itēq; Zaccheo eisq; qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas que amplius perurgebant, pugnas cōuersus est. Hi vero qui cum Simone erāt cupiditate ducti, a quibusdā qui in turribus erant suasi sunt pecunia: ꝛ septuaginta millibus didrachmis acceptis dimiserunt quosdā effugere. Cum autē Machabeo nuntiatum esset quod factum est, principibus populi cōgregatis accusaut q̄ pecunia fratres vendidissent, aduersarijs eorū dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit ꝛ cōfestim duas turres occupauit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo, in duabus munitionibus, plusquam viginti millia peremit. Et Timotheus, qui prius a Judeis fuerat superatus conuocato exercitu peregrine multitudinis, ꝛ congregato equitatu Asiano aduenit, quasi armis Judeam capturus. Machabeus autem ꝛ qui cum ipso erant appropinquāte illo, deprecabantur dominum, caput terra aspergentes, lumboſq; cilicijs precincti, ad altaris crepidinē puoluti, vt sibi ppitius, inimicis autem eorum esset inimicus, ꝛ aduersarijs aduersarē, sicut lex dicit. Et ita post orationē sumptis armis, lōgꝰ de ciuitate procedentes, ꝛ primi hostibus effecti, resederunt. Primo autem solis ortu vtriq; cōmiserūt: isti quidem victorie et psperitatis sponsorem cum virtute dominum habentes illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset, apparuerūt aduersarijs de celo viri q̄q; in equis, frenis aureis decori, ducatum Judeis prestantes: ex quibꝰ duo Machabeū mediū habētes, armis suis circūseptum incolumē conseruabant: in aduersarios autē tela, ꝛ fulmina iaciebant, ex quo ꝛ cecitate confusi ꝛ repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt aūt viginti millia quingenti, ꝛ equites sexcenti. Timotheus vero confugit in Bazarā presidiū munitū, cui preerat Chereas. Machabeus autem, ꝛ qui cū eo erant, letantes obsederūt presidium diebus quatuor. At hi qui intus erant loci firmitate confisi supra modū maledicebant, ꝛ sermones nefandos iactabāt. Sed cū dies quinta illuxisset, viginti iuuenes ex his qui cū Machabeo erant accēsi animis ꝓpter blasphemiā viriliter accesserūt ad murū, ꝛ feroci animo incedētes ascēdebant: sed ꝛ alij similiter ascēdētes, turres portasq; succendere agressi sunt, atq; ipsos maledicos vinos concremare. Per cōtinuū autem biduum psidio vastato, Timotheū occultantem se in quodam repertum loco peremerunt: et fratrem illius Cheream, ꝛ Apollophanem occiderunt. Quibus gestis, in hymnis ꝛ confessionibus benedicebant dñm, qui magna fecit in Jsrael, ꝛ victoriam dedit illis.

¶ Capituli Summarium. Lysias Judeorū aduersarius inuitus petit eorum amicitiam. Caput.xj.

Sed parno post tempore, Lysias procurator regis, ꝛ propinquus, ac negotiorum prepositus, graniter ferens de his que acciderant congregatis octoginta millibus ꝛ equitatu vniuerso venebat aduersus Judeos, existimans se ciuitatē quidem captam gentib⁹ habitaculū facturū ꝛ templū vero in pecunie questū, sicut cetera delubra gētiū habiturū, ꝛ per singulos annos venale sacerdotium: nusq; recogitans dei potestatem, sed mēte effrenatus in multitudine peditum, ꝛ in millibus equitum ꝛ in octoginta elephantis confidebat. Ingressus autem Judeam ꝛ appropians Bethsure, que erat in angusto loco ab Jerosolyma interuallo quinq; stadiorū, illud presidiū expugnabat. Vt autem Machabeus et qui cum eo erant, cognouerunt expugnari presidia, cum fletu ꝛ lachrymis rogabāt dominū, ꝛ omnis turba simul, vt bonū angelū mitteret ad salutē Jsrael. Et ipse primus Machabeus sumptis armis, ceteros adhortatus est simul secū periculū subire, et ferre auxiliū fratribus suis. Cūq; pariter prompto animo procederent, Jerosolymis apparuit precedens eos eques in veste cādida, armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerūt misericordem dñm ꝛ conculcauerūt animis: nō solū homines, sz ꝛ bestias fero

Universidad de Deusto Biblioteca

cissimas,ꝛ muros ferreos parati penetrare. Ibāt igiꝭ prō-
pti,de celo habētes adintorē,ꝛ miserantē super eos domi-
num. Leonum aut more impetu irruentes in hostes,pro
strauerunt ex eis vndecim millia peditum,ꝛ equitum mille
sexcētos:vniuersos aūt in fugā vterūt,plures aūt ex eis vul
nerati nudi euaserūt. Sed ꝛ ipe Lysias turpiter fugiēs eua
sit. Et qꝛ nō insensatus erat,secū ipse reputās factā erga se
diminutionē,ꝛ intelligens inuictos esse Hebreos omnipo
tentis dei auxilio innitentes,misit ad eos:promisitqꝫ se con
sensurū omnib⁹ q̄ iusta sunt,ꝛ regē cōpulsurū amicū fieri.
Annuit aūt Machabeus precibus Lysie in omnib⁹ vtili
tati consulēs:ꝛ quecūqꝫ Machabeus scripsit Lysie de Ju
deis,ea rex concessit. Nā erāt scripte Judeis epistole a Ly
sia siquidem hunc modū continentes. Lysias populo Ju
deorum salutē. Johānes ꝛ Absalom qui missi fuerāt a vo
bis,tradētes scripta postulabāt vt ea que p illos significa
bantur,implerē. Quecūqꝫ igiꝭ regi potuerunt pferri,expo
sui:ꝛ q̄ res permittebat,cōcessit. Si igiꝭ in negotijs fidē cō
seruaueritis,etiā deinceps bonoꝝ vobis causa esse tētabo.
De ceteris aūt per singula verba mādaui ꝛ istis ꝛ his qui a
me missi sunt colloqui vobiscū. Bene valete. Anno centesi
mo quadragesimo octauo mensis Dioscori,die vicesima
et quarta. Regis aūt epistola ista cōtinebat,Rex Anti-
ch⁹ Lysie fratri salutē. Patre nostro inter deos trāslato,
nos volētes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu age
re,et rebus suis adhibere diligentiā,audiuimus Judeos
non cōsensisse patri meo vt transferrentur a ritū Grecoꝝ,
sed tenere velle suū institutū,ac ꝓpterea postulare a nobis
cōcedi sibi legitima sua. Volētes igiꝭ hāc qꝫ gentē quietaꝫ
esse,statuētes iudicc animus templū restitui illis,vt agerent
scōm suoꝝ maioꝝ cōsuetudinē. Bene igiꝭ feceris si mise-
ris ad eos,ꝛ dexterā dederis vt cognita nostra voluntate,
bono animo sint,ꝛ vtilitatibus propijs deseruiāt. Ad Ju
deos vero regis epistola talis erat, Rex Antiochus se-
natui Judeoꝝ ꝛ ceteris Judeis salutē. Si valetis,sic estis
vt volumus:sed ꝛ ipsi bene valem⁹. Adijt nos Menelaus
dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud nos.
His igitur qui cōmeant vsqꝫ ad diē tricesimū mensis Xan
thici,damus dextras securitatis,vt Judaicis vtant cibis,
et legibus suis sicut et prius:ꝛ nemo eorum vllo modo mo
lestiam patiatur de his que per ignoratiā gesta sunt. Mi-
simus aūt ꝛ Menelaum,qui vos alloquatur. Valete. An-
no centesimo quadragesimooctauo,Xanthici mensis quin
tadecima die. Miserunt autem etiam Romani epistolaꝫ
ita se habentē,Quintus Memmius ꝛ Titus Manilius
legati Romanoꝝ populo Judeoꝝ salutem. De his que
Lysias cognatus regis concessit vobis,ꝛ nos concessimus.
De quibus autē ad regem iudicauit referendū,confestim
aliquē mittite diligētius inter vos cōferentes:vt decerna-
mus,sicut cōgruit vobis:nos em̄ Antiochiam accedimus.
Ideoqꝫ festinate rescribere,vt nos qꝫ sciamus cuius estis
voluntatis. Bene valete. Anno centesimo quadragesimo-
octauo,quintadecima die mensis Xanthici.

¶ Capitulū Summariū. Judas vindictam sumit de Jop
pitis ꝛ alios hostes expugnat. Caputxij.

His factis pactionib⁹, Lysias pgebat ad regē,
Judei aūt agriculture operam dabant. Sed hi
qui resederāt Timothe⁹ ꝛ Apolloni⁹ Gennei
filius,ſz ꝛ Hieronymus,ꝛ Demophō,sup hos
ꝛ Hyrcano: Cypriarches,nō sinebāt eos in silētio agere,et
quiete. Joppite vero tale quoddā flagitium perpetrarunt.
roganerūt Judeos cū quib⁹ habitabāt,ascēdere scaphas,
quas parauerant,cū vxoribus,ꝛ filijs,quasi nullis inimici-
tijs inter eos subiacētibus. Secundū cōmune itaqꝫ decretū
ciuitatis,ꝛ ipsis acquiescentibus,pacisqꝫ causa nihil suspe-
ctum habentibus:cum in altum processissent submerserūt
nō minus ducentos. Quā crudelitatē Judas in sue gentis
homines factam vt cognouit,precepit viris qui erant cum
ipso:ꝛ inuocato iusto iudice deo,venit aduersus interfecto
res fratrum,ꝛ portum nocte succendit,scaphas crul
fit,eos autem qui ab igne refugerant,gladio peremit. Et
cum hec ita egisset discessit quasi iterū reuersurus,et vniuer
sos Joppitas eradicaturus. Sed cū cognouisset et eos qui
erant Jamnie,velle pari modo facere habitantib⁹ secum
Judeis Jamnitis quoqꝫ nocte superuenit,ꝛ portum cum
nauibus succendit,ita vt lumen ignis appparet Jerosoly-
mis a stadijs ducentis quadraginta. Inde cum iam absi
sent nouem stadijs ꝛ iter facerent ad Timotheum,com-
miserunt cum eo arabes quinqꝫ millia viri ꝛ equites quin-
genti. Cumqꝫ pugna valida fieret,ꝛ auxilio dei prospere
cessisset,residui Arabes victi petebant a Juda dextras si-
bi dari,promittentes se pascua daturos,ꝛ in ceteris profu-
turos. Judas autem arbitratus vere in multis eos vtiles,
promisit pacem:dextrisqꝫ acceptis,discessere ad taberna-
cula sua. Aggressus est autem et ciuitatem quandā firmā
pontib⁹ murisqꝫ circumseptam,que a turbis habitabatur
gentium promiscuarū,cui nomen Caspin. Hi vero qui in
tus erant confidentes in stabilitate muroꝝ ꝛ apparatu alt
moniarum,remissius agebant,maledictis lacessentes Ju-
dam,ac blasphemātes,ac loquentes que fas non est. Ma-
chabeus aūt inuocato magno mūdi principe,qui sine ariet
tibus ꝛ machinis tēporibus Jesu precipitauit Jericho ir-
ruit ferociter muris:ꝛ capta ciuitate per domini volūta-
tem innumerabiles cedes fecit,ita vt adiacens stagnum sta
diorum duorum latitudinis sanguine interfectorum fluere
videretur. Inde discesserunt stadia septingēta quinquagin
ta,ꝛ venerunt in Characa ad eos qui dicuntur Tubieni,
Judeos:ꝛ Timotheum quidem in illis locis non compre-
henderunt nullogꝫ negotio perfecto regressus est,relicto in
quodam loco firmissimo presidio. Dositheꝰ autem ꝛ So-
sipater,qui erant duces cū Machabeo peremerunt a Ti-
motheo relictos in presidio,decem millia viros. At Ma-
chabeus ordinatis circū se ser millibus,ꝛ cōstitutis per co
hortes,aduersus Timotheum processit,habentem secum
centum viginti millia peditū,equitumqꝫ duo millia quin-
gentos. Cognito aūt Jude aduentu Timotheus premisit
mulieres ꝛ filios ꝛ reliquum apparatum,in presidiū quod
Carnion dicitur,erat enim inexpugnabile,ꝛ accessu diffi-
cile propter locoꝝ angustias. Cumqꝫ cohors Jude prima
apparuisset,timor hostibus incussus est,ex presentia dei qui
vniuersa conspicit:ꝛ in fugā verſi sunt,alius ab alio,ita vt
magis a suis deijcerētur,ꝛ gladioꝝ suoꝝ ictibus debili-
tarentur. Judas aūt vehemēter instabat puniens prophā-
nos,ꝛ prostraut ex eis triginta millia virorum. Ipse vero
Timotheus incidit in partes Dositheꝛ ꝛ Sosipatris:et
multis precib⁹ postulabat vt vinus dimitteret,eo qō mul
torum ex Judeis parentes haberet,ac fratres,quos morte
eius decipi eueniret. Et cū fidē dedisset restituturum se eos
secundum constitutū illesum eum dimiserunt propter fra-
trum salutē. Judas autē regressus est a Carnion,interfe-
ctis viginticinqꝫ millib⁹. Post horū fugam et necē,movit
exercitū ad Epiphon ciuitatē munitā,in qua multitudo di-
uersaruꝫ gētū habitabat:ꝛ robusti iuuenes pro muris con
sistentes fortiter repugnabāt:in hac aūt machine multe et
teloꝝ erat apparatus. Sed cū omnipotentē inuocassent q̄
potestate sua vires hostium confringit,ceperūt ciuitatem:
ꝛ ex eis qui intus erant viginticinqꝫ millia pstrauerunt. In-
de ad ciuitatem Scythopolitas erant Judeis,q̄ benigne ab eis haberētur,
etiam temporibus infelicitatis quod modeste secū egerunt:
gratias agētes eis,exhortati etiā de cetero erga genus suū
benignos esse,venerūt hierosolymā die solēni septimanaruꝫ
instante. Et post pentecosten abierunt contra Gorgiā pre-
positum Idumee. Exiuit autem cum peditibus tribus mil
libus,et equitibus quadringentis. Quibus congressis cō-
tigit paucos ruere Judeoꝝ. Dositheus vero quidā de Ba
cenoris eques,vir fortis,Gorgiam tenebat:ꝛ cū vellet illū
capere vnum,eques quidam de Thracibus irruit in eum,
humerumqꝫ eius amputauit: atqꝫ ita Gorgias effugit in

Dareſa. At illis qui cum Gorgia erāt, diuti⁹ pugnātibus et fatigatis, inuocauit Judas dominū adiutorē, z ducem belli ſieri: incipiēs voce patria, z cū hymnis clamorē ertollens fugā Gorgie militibus incuſſit. Judas aūt collecto exercitu venit in ciuitatē Odollā. z cū ſeptima dies ſuperueniret ſecundū conſuetudinē purificati, in eodē loco ſabbathum egerūt. Et ſequēti die venit cū ſuis Judas, vt corpora pſtratorū tolleret, z cū parentibus poneret in ſepulchris paternis. Inuenerūt aūt ſub tunicis interfectorū de donarijs idolorū, que apud Jamniā fuerunt, a quib⁹ lex phibet Judeos: omnib⁹ ergo manifeſtū factū eſt ob hanc cām eos corruiſſe. Dēs ita q̄z benedixerūt iuſtū iudicū dñi, q occulta fecerat manifeſta. Et q̄z ita ad preces cōuerſi rogauerūt vt id qđ factū erat delictū, obliuioni traderet. At vero fortiſſimus Judas hortabat populū cōſeruare ſe ſine peccato ſub oculis videntes que facta ſunt pro peccatis eorū qui proſtrati ſunt. Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti miſit Jeroſolymā offerri pro peccatis mortuorum ſacrificiū, bene z religioſe de reſurrectiōe cogitās. (Nisi etiā eos qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur z vanū orare pro mortuis) z q̄ conſyderabat q̄ hi q cū pietate dormitionē acceperāt, optimā haberent repoſitam gratiam. Sancta ergo et ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur.

¶ Capituli Summarium. Tranſfuga Menelaus precipitatur, z aliquot milia a Juda occiduntur. Caput.xiij.

Anno centeſimo quadrageſimonono, cognouit Judas Antiochū Eupatorē venire cū multitudine aduerſus Judeā, z cū eo lyſiā pceratorem z prepoſitū negotiorū, ſecū habentē pditū centum decem millia, z equitū quinq̄ millia, z elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecētos. Cōmiſcuit aūt ſe illis z menelaꝰ z cū multa fallacia deprecabat Antiochū, non ꝓ patrie ſalute, ſed ſperās ſe cōſtitui in principatū. Sed rex regū ſuſcitauit animos Antiochi in peccatorem: z ſuggerente Lyſia hunc eſſe cauſam omniū malorū inſiſt vt eis eſt conſuetudo, apprehenſum in eodē loco necari. Erat aūt in eodē loco turris quinquaginta cubitorū, aggeſtū vndiq̄z habens cineris. hec proſpectū habebat in preceps. inde in cinerē deijci inſſit ſacrilegū, omnib⁹ eū ꝓpellētibus ad meritum. Et tali lege preuaricatorē legis contigit mori, nec terre dari ſepulturā. Et quidē ſatis iuſte. nam q̄ multa erga arā delicta cōmiſit, cui⁹ ignis et cinis erat ſanctus: ipſe in cineris morte damnatus eſt. Sed rex mēte effrenatus veniebat, nequiorem ſe patre ſuo Judeis oſtēſurus. Quibus Judas cognitis precepit populo vt die ac nocte dominū inuocarent, quo ſicut ſemper z nunc adiuuaret eos: quippe qui legē z patriā, z ſanctū q̄z tēplo ꝓuari verebant, ac populum qui nup paululū reſpiraſſet, ne ſineret blaſphemis ruſus nationibus ſubdi. Omnibus itaq̄z ſimul id faciētibus et petentibus a domino miſericordiā cū fletu et ieiunijs per triduum continuū proſtratis, hortatus eſt eos Judas, vt ſe prepararent. ipſe vero cū ſenioribus cogitauit pri⁹ quā rex admoneret exercitum ad Judeā, z obtineret ciuitatem, exire, z dñi iudicio cōmittere eritū rei. Dans itaq̄z poteſtatem omniū deo mundi creatori, z hortatus ſuos vt fortiter dimicarent, z vſq̄z ad mortē pro legibus, templo, ciuitate, patria, z ciuibus ſtarent: circa Modin exercitū conſtituit. Et dato ſigno ſuis Dei victorie iuuenib⁹ fortiſſimis electis nocte aggreſſus aulā regiā, in caſtris interfecit viros quatuordecim millia z maximū elephātorū cū his qui ſup poſiti fuerāt: ſummoq̄z metu ac perturbatione hoſtiū caſtra repleuerūt, rebuſq̄z proſpere geſtis abierūt. Hoc aūt factum eſt die illucēſcente, adiuuante eū dñi ꝓtectione. Sed rex accepto guſtu audacie Judeorū, arte difficultatē locorū tentabat, z Bethſure que erat Judeor⁹ preſidiū munitū, caſtra admonebat: ſed fugabat, impingebat, minorabatur. His autem qui intus erant, Judas neceſſaria mittebat. Nūtiatum aūt myſteria hoſtibus rhodocus quidam de Judaico exercitu, qui requiſitus cōprehenſus eſt, z cōclusus.

Iterū rex ſermonē habuit ad eos qui erant in Bethſuris. Dexterā dedit, accepit, abiit, cōmiſit cū Juda, ſuperatus eſt. Ut autem cognouit rebellaſſe Philippum Antiochie, q relictus erat ſuper negotia mente conſternatus Judeos deprecās: ſubditusq̄z eis iurat de omnibus quibus iuſtum viſum eſt: z reconciliatus obtulit ſacrificium, honorauit templum, z munera poſuit. Machabeum ampleratus eſt, z fecit eum a Ptolemaide vſq̄z ad Gerrenos ducem z principem. Ut autē venit Ptolemaidā, graviter ferebāt Ptolemenſes amicitie cōuentionē, indignantes ne forte fedus irrumperet. Tunc aſcendit Lyſias tribunal z exposuit rationem et populum ſedauit, regreſſuſq̄z eſt Antiochiaz: z hoc modo regis profectio z reditus proceſſit.

¶ Capituli Summarium. Querit Illicanor occaſionem iniquā contra Judeos. Caput.xiiij.

Ed poſt triennij tēpus cognouit Judas z qui cum eo erāt, Demetriū Seleuci cū multitudine valida, z nauib⁹ per portū Tripolis aſcendiſſe ad loca opportuna, z tenuiſſe regiones ad Antiochū z ducē eius Lyſiā. Alcimus aūt quidā, q ſummus ſacerdos fuerat, ſed volūtarie coinquinat⁹ eſt tēporibus cōmiſtionis, cōſyderās nullo modo ſibi eſſe ſalutē, neq̄z acceſſum ad altare, venit ad regē Demetriū centeſimo quinquageſimo anno, offerēs ei coronā aureā, z palmā, ſuper hec z talos qui tēpli eſſe videbant. Et ipſa quidē die ſiluit. Tempus autē opportunū demētie ſue nactus, cōuocatus a Demetrio ad conſiliū, z interrogatus quib⁹ rebus z cōſilijs Judei niterent reſpōdit, Ipſi qui dicūtur Aſſidei Judeorū, quib⁹ preeſt Judas Machabeꝰ, bella nutriūt, z ſeditiones mouēt, nec patiūtur regnū eſſe quietū. nā et ego defraudatus parentū gloria (dico aūt ſummo ſacerdotio) huc veni: primo quidem vtilitatib⁹ regis fidē ſeruās, ſecundo autem etiam ciuibus conſulēs nam illoꝝ pranitate vniuerſum genus noſtrū nō minime vexatur. ſed his ſingulis o rex cognitis, z regioni, et generi ſecundū humanitatē tuā promulgatā omnib⁹ proſpice. nam quādiu ſupeſt Judas, impoſſibile eſt pacē eſſe negotijs. Talibus aūt ab hoc dictis, z ceteri amici hoſtiliter ſe habētes aduerſus Judam, inflammauerūt Demetriū. Qui ſtatim Illicanorem prepoſitum elephantorum ducem miſit in Judeam: datis mandatis vt ipſum quidem Judam caperet, eos vero qui cum illo erant, diſpergeret, z cōſtitueret Alcimum maximum templi ſummum ſacerdotem. Tunc gētes que de Judea fugerant Judam, congregatim ſe Illicanori miſcebāt, miſerias z clades Judeorum, proſperitates rerum ſuarum eſtimantes. Audito itaq̄z Judei Illicanoris aduentu, z conuentu nationum, conſpergebāt terrā rogabantq̄z eum qui populū ſuum conſtituit, in eternum cuſtodiret q̄z ſuam portionem ſignis euidentibus protegit. Imperante autem duce, ſtatim inde mouerunt, commiſerunt q̄z ad caſtellum Deſſau. Simon vero frater Jude cōmiſerat cū Illicanore, ſed cōterritus eſt repentino aduentu aduerſariorū. Illicanor tamē audiens virtutem comitū Jude z animi magnitudinē quam pro patrie certaminib⁹ habebant, ſanguine iudicū facere metuebat. Quam ob rē premiſit Poſidoniū, z Teodotiū, z Mathiā vt darēt dextras atq̄z acciperēt. Et cū diu de his conſilijs ageretur, z ipſe dux ad multitudinē retuliſſet oīa vna fuit ſententia amicitijs annuere. Itaq̄z diem conſtituerunt qua ſecreto inter ſe agerent: et ſingulis ſelle prolate ſunt z poſite. Precepit autem Judas armatos eſſe locis opportunis, ne forte ab hoſtibus repente mali aliquid oriretur: z cōgruum colloquium fecerunt. Morabatur autem Illicanor Jeroſolymis: nihilq̄z iniq̄z agebat, gregeſq̄z turbarū que congregate fuerant dimittat. Habebat autem Judam ſemper charum ex animo, et erat viro inclinatus. Roganitq̄z eum ducere vxorem, filioſq̄z procreare. Nupſit quoq̄z fecit, quiete egit conuerſq̄z viuebant. Alcimus autem videns charitatem illorum adinuicem z conuentiones venit ad Demetrium, z dicebat Illicanorem rebus alienis aſſentire, Judamq̄z regni inſidiatorem ſucceſſorē ſibi deſti-

nasse. Itaq; rex eraſperatus, & peſſimis huius criminationibus irritatus, ſcripſit Nicanori, dicens grauiter quidem ſe ferre de amicitie conuentione, iubere tñ Machabeũ citius vinctũ mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor cõſternabatur, & grauiter ferebat, ſi ea que cõuenerant irrita faceret, nihil leſus a viro. ſed q; regi reſiſtere non poterat opportunitatẽ obſeruabat qua preceptum perficeret. Et Machabeus videns ſecũ auſterius agere Nicanorẽ, et cõſuetũ occurſum ferocius exhibẽtẽ, intelligẽs non er bono eſſe auſteritatẽ iſtã, pancis ſuorũ cõgregatis occultauit ſe a Nicanore. Quod cũ ille cognouit fortiter ſe a viro preuentũ, venit ad marimũ & ſanctiſſimũ tẽplũ: & ſacerdotibus ſolitas hoſtias offerẽtibus, iuſſit ſibi tradi virũ. quibus cũ iuramento dicentibus neſcire ſe vbi eſſet qui querebatur, extendẽs manũ ad templũ iurauit dicens, Niſi Judã mihi vinctũ tradideritis, iſtud dei phanũ in planitiẽ deducã, et altare effodiam, & templum hoc Libero patri conſecrabo. Et his dictis abijt. Sacerdotes autem protẽdẽtes manus in celum, inuocabant eũ qui ſemper propugnator eſſet gentis ipſorum, hec dicentes, Tu domine vniuerſorum, qui nullius indiges, voluiſti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc ſancte ſanctorum omnium domine, conſerua in eternum impollutam domum iſtam que nuper mũdata eſt. Razias autem quidam de ſenioribus ab Jeroſolymis delatus eſt Nicanori, vir amator ciuitatis, & bene audiens: qui pro affectu Pater Judeorũ appellabatur. Hic multis temporibus continentie propoſitum tenuit in Judaiſmo, corpuſq; & animã tradere contentus pro perſeuerantia. Volens autem Nicanor manifeſtare odium quod habebat in Judeos, miſit milites quingentos, vt eum comprehenderent. putabat enim ſi illum decepiſſet, ſeſe cladem Judeis maximã illaturũ. Turbis autem irruere in domũ eius, & ianuam diſrupere atq; ignem admouere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio ſe petijt: eligens nobiliter mori, potius quam ſubditus fieri peccatoribus, et contra natales ſuos indignis iniurijs agi. Sed cum perfestinationem nõ certo ictu plagam dediſſet, & turbe intra oſtia irrumperent, recurrens audacter ad murum precipitauit ſemetipſum viriliter in turbas. quib⁹ velociter locum dantibus caſui eius, venit per mediam cerucem. et cũ adhuc ſpiraret, accenſus animo, ſurrexit: et cum ſanguis eius magno fluxu defluxet, & grauiſſimis vulneribus eſſet ſaucius, curſu turbã pertranſijt. & ſtãs ſupra quandã petram preruptam, et iam exanguis effectus, complexus inteſtina ſua, & triſq; manib⁹ iecit ſup turbas, inuocãs dñatorẽ vite ac ſpũs vt hec illi iterũ redderet. atq; ita vita defunct⁹ eſt.

¶ L. S. Contra Nicanoris ſeuitiã Judas cũ ſuis nocturno viſu roboratur, & multa ſternit millia. Caput. xv.

Nicanor autem vt comperit Judaz eſſe in locis Samarie, cogitauit cum omni impetu die ſabbathi committere bellum. Judeis vero qui illũ per neceſſitatem ſequebantur dicentibus, Ne ita ferociter et barbare feceris, ſed honorem tribue diei ſanctificationis et honora eum qui vniuerſa conſpicit. At ille infelix interrogauit ſi eſt potens in celo qui imperauit agi diem ſabbathorum. Et reſpondentibus illis, Eſt dominus vnus ipſe in celo potens qui iuſſit agi ſeptimam diem. At ille ait, Et ego potens ſum ſuper terram, qui impero ſumi arma, & negotia regis impleri. Tamen non obtinuit, vt cõſilium perficeret. Et Nicanor quidem cum ſumma ſupbia erectus cogitauerat commune tropheũ ſtatuere de Juda. Machabeus autem ſemper confidebat cum omni ſpe auxilium ſibi a deo affuturum, & hortabatur ſuos ne formidarent ad aduentum nationum, ſed in mente haberent adiutoria ſibi facta de celo, & nunc ſperarent ab omnipotente ſibi affuturam victoriam. Et allocutos eos de lege & prophetis, admonens etiam certamina que fecerant prius, promptiores conſtituit eos, & ita animis eorũ erectis ſimul oſtendebat gentium fallaciam, & iuramentor⁹ preuaricationem. ſingulos autem illorum armauit, non clypei et haſte mum tione, ſed ſermonibus optimis & exhortationibus expoſito digno fide ſomnio, per quod vniuerſos letificauit. Erat autem huiuſcemodi viſus: Oniam qui fuerat ſummus ſacerdos, virum bonum & benignum, verecũdum vitu, modeſtum morib⁹, & eloquio decorum, & qui a puero in virtutibus exercitatus ſit manus protendentẽ, orare p omni populo Judeor⁹. Poſt hoc apparuiſſe & aliũ virũ etate & gloria mirabilem, & magni decoris habitudinem circa illum. Reſpondẽtem vero Oniam dixiſſe, Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo et vniuerſa ſancta ciuitate, Jeremias propheta dei. Extendiſſe autem Jeremiam dextrã & dediſſe Jude gladium aureum, dicentem, Accipe ſanctum gladium munus a deo, in quo deijcies aduerſarios populi mei Iſrael. Exhortati itaq; Jude ſermonibus bonis valde, de quibus ertolli poſſet impetus, & animi iuuenum confortati ſtatuerunt dimicare & confligere fortiter vt virtus de negotijs iudicaret, eo quod ciuitas ſancta & templum periclitarentur. erat enim pro vxoribus, & filijs itemq; pro fratrib⁹ & cognatis minor ſolicitudo: maximus vero & primus pro ſanctitate timor erat templi. ſed & eos q; in ciuitate erant, non minima ſolicitudo habebat pro his qui congreſſuri erant. Et cum iam omnes ſperarent iudicium futurum, hoſtesq; adeſſent atq; exercitus eſſet ordinatus, beſtie equiteſq; opportuno in loco compoſiti, conſyderans Machabeus aduentum multitudinis, & apparatum varium armorum, & ferocitatem beſtiarum, extendens manus in celum, prodigia facientem dominum inuocauit, qui non ſecundum armorum potẽtiam, ſed prout ipſi placet, dat dignis victoriã. Dixit autem inuocans hoc modo, Tu domine qui miſiſti angelum tuum ſub Ezechia rege Juda, & interfeciſti de caſtris Sẽnacherib centum octogintaquinq; millia, & nũc dominator celorum mitte angelum tuũ bonũ ante nos in timore, & tremore magnitudinis brachij tui, vt metuãt qui cum blaſphemia veniunt aduerſus ſanctum populum tuum. Et hic quidẽ ita perorauit. Nicanor aũt, & qui cũ ipſo erãt, cũ tubis & canticis admonebant. Judas vero, & qui cũ eo erant inuocatio deo: per orationes cõgreſſi ſunt: manu quidem pugnantes, ſed dominũ cordibus orantes proſtrauerunt nõ minus triginta quinq; millia, preſentia dei magnifice delectati. Cũq; ceſſaſſent, & cum gaudio redirent, cognouerũt Nicanorem ruiſſe cum armis ſuis. Facto itaq; clamore, & perturbatiõe excitata, patria voce omni potentem dominũ benedicebãt.

Precepit autẽ Judas qui per omnia corpore & animo moriri pro ciuibus paratus erat, caput Nicanoris, et manũ cum humero abſciſſam. Jeroſolymã perferri. Quo cum peruenijſſet, conuocatis contribulibus, & ſacerdotibus ad altare accerſijt & eos qui in arce erant. Et oſtenſo capite Nicanoris, & manu nefaria quã extẽderat cõtra domũ ſanctã omni potentis dei, magnifice gloriatus eſt. Lingua etiam impij Nicanoris precisam iuſſit particulatim auibus dari: manum autem dementis contra templum ſuſpẽdi. Omnes igitur celi benedixerunt dominũ, dicẽtes, Benedictus qui locum ſuũ incõtaminatũ ſeruauit. Suſpẽdit aũt Nicanoris caput in ſumma arce, vt euidẽs eſſet, & manifeſtũ ſignũ auxilij dei. Itaq; oẽs cõmuni cõſilio decreuerũt nullo mõ diem iſtum abſq; celebritate preterire: habere aũt celebritatẽ tertia decima die menſis Adar que dicitur voce Syriaca, pridie Mardochei diei. Igitur his erga Nicanorem geſtis, & ex illis temporibus ab Hebreis ciuitate poſſeſſa, ego quoq; in his faciam finem ſermonis. Et ſi quidem bene, & vt hiſtorie competit, hoc & ipſe velim: ſi autem minus digne, concedendum eſt mihi. Sicut enim vinum ſemper bibere aut ſemper aquam contrarium eſt, alternis autem vti delectabile: ita legentibus ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit gratus. Hic ergo erit conſummatus.

¶ Explicit ſecundus liber Machabeorum.

¶ Explicit vetus Teſtamentum.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Incipit nouum testamentum.

¶Epistola beati Hieronymi presbyteri ad Damasum papam in quatuor euangelistas incipit.

BEatissimo pape Damaso: Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex veteri: post exemplaria scripturarū toto orbe dispersa quasi quidā arbiter sedeā: & q̄ inter se variant que sint illa que cū greca cōsentiant veritate decernam. Pius labor: sed periculosa presumptio: iudicare de ceteris: ipsum ab omnib⁹ iudicandū: sensus mutare linguā, & canescentem iam mūdū ad initia retrahere parunlorū. Quis enī doctus pariter vel indoctus: cū in manus volumē assumpserit: & falsina quā semel imbibit viderit discrepare cō lectitat nō statim erūpat in vocē me falsariū, me clamās esse sacrilegū qui audeā aliqd in veterib⁹ libris addere, mutare, corrigere? Aduersus quā inuidiā duplex cā me consolat, q̄ & tu q̄ summ⁹ sacerdos es fieri iubes: et verū nō esse cō variat: etiā maledicorū testimonio cōprobat: Si enī latinis exēplarib⁹ fides est adhibēda: rñdeāt quib⁹ tot sunt exemplaria pene quot codices. Sinaūt veritas est querenda de pluribus cur nō ad grecā originē reuertēmur: ea q̄ vel a vitiosis interpretibus male edita: vel a presumptoribus imperitis emendata pnersus vel a librarijs dormitātib⁹ aut addita sunt: aut mutata corrigimus? Neq; vero ego de veteri disputo testō cō a septuaginta senioribus in grecā linguā vsus tertio gradu ad nos vsq; peruenit. Illō q̄ro qd agla qd symmachus sapiant quare theodotiō inter nouos & veteres medius incedat. Si illa vera interpretatio quā apli pbauerūt. De nouo nūc loquor: testō cō grecū eē nō dubiū est: excepto apō matthaeo: q primus in iudea euangeliū Christi hebraicis literis edidit. Hoc certe cū in nro sermōe discordat & in diuersos riuulorū tramites ducit: vno de fonte querēdus est. Preter mitto eos codices quos a Luciano & Hesitio nuncupatos paucorū hominū asserit peruersa contētio: quibus vtiq; nec in toto veteri instrumēto post septuaginta interpretes emendare quid licuit nec in nouo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec p̄sens prefatiuncula pollicetur quatuor tantū euangelia: quorū ordo est iste, matthaeus, marcus, lucas, Joannes codicū grecorum emendata collatione ſz & veterū, q̄ ne multum a lectionis latine cōsuetudine discreparēt: ita calamo umperamus, vt his tñ que sensum videbantur mutare: correctis reliqua manere pateremur vt fuerant. Canones quoq; q̄s Eusebius Cesariensis epūs Alexādrin⁹ secutus a mmonium in decem numeros ordinauit sicut in greco habentur expressim⁹. Quod si quis de curiosis voluerit nosse que in euāgelijs vel eadem vel vicina vel sola sint: eorū distinctione cognoscet. ℣ dagnus siquidem hic in nostris codicib⁹ error inolenit dū q̄ in eadē re alius euāgelista plus dixit: aliō q̄ minus putauerint: addiderūt, vel dū eandē sensum alius aliter expressit: alle q vnū e quatuor primū legerat ad eius exemplum ceteros quoq; existimauerat emendādos. Unde accidit: vt apud nos mixta sint oīa & in marco plura Luce atq; matthei. Rursum in matthaeo plura Joānis & marci: & in ceteris reliquorum que in alijs propria sunt inueniantur. Cum itaq; canones legeris qui subiecti sunt cōfusionis errore sublato & simulia oīa scies singulis sua q̄q; restitues. In canone primo concordāt quatuor: matthaeus: marcus, lucas: Joannes. In scō tres: matthaeus marcus: lucas, In tertio tres: matthaeus, lucas, Joannes. In quarto tres, matthaeus, marcus, Joannes. In quinto duo, matthaeus, lucas. In sexto duo, matthaeus, marcus. In septimo duo, matthaeus, Joannes. In octauo duo, lucas, marcus. In nono duo, lucas, Joannes. In decimo: ppria vnusq; que non habentur in alijs ediderunt. Singulis vero euangelijs ab vno incipiens vsq; ad finem librorum dispar numerus accrescit. Hic nigro colore prescriptus sub se habet alium ex minio discolorem numerum qui ad decē vsq; precedens indicat. quot numerus in quo sit canone requirendus. Cum ergo aperto codice (verbi gratia) illud siue illud capitulū scire volueris cuius canonis sit: statim ex subiecto numero doceberis: & recurrens ad principia in quib⁹ canonum est distincta congeries: e[illegible] statim canone & titulo frontis inuento: illū quem querebas numerū eiusdem euangelij qui et ipse ex inscriptione signatur inuenies: atq; e vicino ceterorū tramitibus inspectis: quos numeros e regiōe habeant adnotabis: & cū scieris recurres ad volumina singulorum: & sine mora repertis numeris quos ante signaueras reperies: & loca in quibus vel eadē vel vicina dixerunt. Sciendū tamē ne quis ignarum ex similitudine numerorū error inuoluat: q̄ sicubi in subnotatione canonū distinctor in canone quolibet tres euāgeliste bis ter vel ēter aut etiaz amplius eūdem numerum per ordinē habuerint annotatū: & quartus ecōtrario discrepāte: q̄ id tres illi in eo loco semel dixerint quart⁹ totics in corpore voluminis sui ponat quotes diuersi numeri in eius canone positi stāt cōtra p̄dictorū numerorū cōtinuatas simlitudines. Itē si in vno quolibet eorū aut etiā duobus idē in canone numerus bis ter quater aut eo ampli⁹ reperiat in ordine collocatus & dispares inueniūtur in ceteris: dubiū non erit quin q̄ illi⁹ illorū ve canonis numerus bis terq; repetitū ab his in volumine semel dictū esse ostendit: alter alteri ve eorū toties vno atq; eodē sensu loquantur: quoties p̄tulerint in numerorū annotatione distātiā. Et hoc in oīm nouē canonū collatione seruabit. Ceterū in decimo (qui) ppria singulorū tñ modo cōtinentur) nō pōt contra ad cōparatio esse q̄ solū est. Opto vt in Christo valeas et memineris mei papa beatissime.

¶Explicit Epistola beati Hieronymi presbyteri. ad Damasum papa[illegible] quatuor euangelistas.
¶Incipit prologus [illegible] Eusebij pamphili Cesariensis episcopi de canonibus quatuor euangelistarum: & est epistola ipsius ad Carpianum.

EUsebius carpiano fratri in dño salutē. Ammonius quidā alexādrin⁹ magno studio atq; industria vnū nobis p quatuor euāgelijs dereliquit. Nā q̄ tuū euangeliorū sensus exceptos oēs similes contētus q̄ matthei euāgelio q̄si ad vnū cōgestos annexuit: ita vt eorūdē ē tū ad tenorē ptinet lectionis iam stylus interruptus esse videat. Verū vt saluo corpore sine textu ceterorū hic euāgeliorū: ppria & familiaria loca in quibus eadē sil̄q; direxerūt scire possis ac vere dissererē: accepta occasione ex p̄dicti viri studio alia ratione decē numerorū tibi titulos designaui. Quorū primus quatuor in se cōtinet numeros in quib⁹ silia ab vniuersis dicta sunt. ℣ matthaeo: marco: luca: ioanne. Scōs in quibus tres: ℣ matthaeus: ℣ marcus: Lucas. Tertius in quibus tres. ℣ matthaeus: Lucas: Joānes. Quartus in quibus tres: ℣ matthe⁹: ℣ marcus: Joannes. Quintus in quibus duo: ℣ matthaeus: Lucas. Sextus in quibus duo: ℣ matthaeus ℣ marcus. Septimus in quibus duo: ℣ matthaeus: Joannes. Octauus in quib⁹ duo: ℣ marcus: Luca. Nonus in quib⁹ duo: Lucas: Joānes. Decimus in quib⁹ singuli de quibus dā ppria scripserūt. Et quidē subiectorum titulorū id est argumētū clara vero eorū narratio

Universidad de Deusto
Biblioteca

hec est. Et enim per singula loca euangeliorum quidam numerus videtur appositus paulatim incipiens a primo: deinde secūdo postremo tertio et per ordiné librorū ad finez vsqz progrediens. Itaqz per singulos numeros supputatio per minij distinctionē inuenitur inserta significās cui de decem titulū appositus numerus assignetur. Veluti siquidem primum certū est in primo. Si vero in secō: et eodem modo vsqz ad decē. Si igitur euoluto vno qualicūqz cū quatuor euangelijs cuilibet capitulo velis insistere et rescire qui similia dixerint et loca ꝓpria agnoscere singulorū in quibus eadem sunt ꝓlocuti: eiusdem sensus quē tenes relegēs propositum numerū: quesitūqz eum in titulo quem demonstrat tituli subnotatio continuo scire potes ex suprascriptionibus quas in fronte notatas inuenies: qui autem quod de his que inquiris similia dixerint. Veniens etiā ad reliqua euangelia per eundem numerum quem contines videbis appositos ꝑ singulos numeros: atqz eos in suis propriisqz locis similia dixisse reperies.

¶ Explicit prologus [redacted] Eusebij episcopi cesarien sis.
¶ Versus de decem canonibus euangeliorum.

Euangelistas habet canon. euangelistis secundum canon.
Quatuor est primus: primis tribus alter opimus.
Non est in canone: idest non ponatis.
Marcus abit terno: luca canone cede quaterno.
Canone. Mattheus. Lucas. Mattheus. Marcus.
Quinto vir: mugit: sexto vir: canone rugit.
Canon Mattheus. Joannes. Canon Lucas. Marcus.
Septimus est vir auis: octauus bos leo mauis.
Lucas. Johannes canone propria euangeliste.
Bos volat in nono: decimo sua cuiqz repono.

¶ Incipit alius prologus beati Hieronymi presbyteri ad Eusebium in quatuor euangelistas.

Plures fuisse qui euangelia scripserunt et lucas euangelista testatur dicens: qñ quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt. sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderūt sermonem et ministraverunt etiā et perseverantia vsqz ad presens tempus monimenta declarant: que a diuersis authoribus edita diuersarū hereseum fuere principia: vt est illud iuxta egyptios et thomam. et mathiam et Bartholomeum: duodecim quoqz apostolorum: et basilidis atqz apollinis ac reliquorum quos enumerare longissimū est: cū hec tantū impresentiarum necesse sit dicere extitisse quosdā qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historie texere veritatem. Quibus in re potest illud propheticum coaptari. Ve qui prophetant de corde suo qui ambulabunt post spiritum suū qui dicūt. hec dicit dominus: et dominus non misit eos. De quibus et saluator in euāgelio Joannis loquitur. Omnes qui ante me venerunt fures fuerunt et latrones. Qui venerūt: nō qui mis[redacted]ipse esse ait. Veniebant: et ego non mittebam eos. In venien[redacted]ssum; tio temeritatis: an missis obsequium seruitutis est. Ecclesia autem que domini voce supra petram fundata est: quam introduxit rex in cubiculum suum et ad quam per foramen descensionis occulte misit manum suam similis dilecto: hinnuloqz cerui quatuor fluminia paradisi instar eructuans quatuor et angulos et annulos habet per quos quasi archa testimēti et vectes legis domini lignis mobilibus vehitur. Primus omnium mattheus est publicanus cognomēto leui: qui euangelium in iudea hebreo sermone edidit: ob eorum vel maxime causam qui in Jesum crediderant ex Judeis: et nequaqz legis umbra recedente euangelij veritatem seruabant. Secundus marcus interpres apostoli petri et alexandrine ecclesie primus epūs qui dominū quidem saluatorem ipse non vidit: sed ea que audierat magistrum predicantem: iuxta fidem magis gestorum narrauit qz ordinē. Tertius lucas medicus natione syrus antiocensis: cuius laus in euangelio: qui et ipse discipul⁹ apostoli pauli in achaie bithiniecqz partibus volumen condidit quedam altius reperens: et vt ipse in proemio confitetur audita magis qz visa describens. Ultimus Joānes apostolus et euangelista quem Jesus amauit plurimum: qui super pectus domini recumbens purissima doctrinarum fluenta potauit: et qui solus de cruce meruit audire. Ecce mater tua. Jo cū esset in asia et iam tunc hereticorum semina pullularēt cherinthe: hebionis et ceterorum qui negant Christū in carne venisse: quos et ipse in epistola sua antixpos vocat et apostolus paulus frequenter percutit: coactus est ab omnibus pene tunc asie epis et multarum ecclesiarum legationibus de diuinitate saluatoris altius scribere: et ad ipsum (vt ita dicam) dei verbum: non tam audacter qz felici temeritate prorumpere: vt ecclesiastica narrat historia: cū a fratribus cogeretur vt scriberet: ita facturum se respondisse si indicto Jeiunio in commune omnes deū deprecarentur. Quo expleto reuelatione saturatus in illud proemium e celo veniens eructauit. In principio erat verbum et verbum erat apud deum: et deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum. Hec igitur quatuor euangelia multo ante predicta Ezechielis qqz volumen probatur in quo prima visio ita conteritur. Et in medio sui tanqz quatuor animalium et vultum eorum. Facies hominis: et facies leonis: et facies vituli et facies aquile. Prima hominis facies matthei significat: qui quasi de homine exordium est scribere. Liber generationis Jesu Christi filij dauid filij Abrahā. Secunda marcū in quo vox leonis in eremo rugientis auditur. Vox clamantis in deserto: parate viam domini: rectas facite semitas eius. Tertia vituli que euangelistam lucam a zacheria sacerdote sumpsisse initium prefigurat. Quarta Joannem euangelistam cui assumptis pennis aquile et ad altiora festinans de verbo dei disputat. Cetera que sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorū recta et pennati pedes: et quocūqz spiritus ibat illuc: et non revertebantur: et dorsa eorum plena oculis et scintile ac lampades in medio discurrentes: et rota in rotam: et in singulis quatuor facies. Unde et apocalypsis Johānis post expositionem viginti quatuor seniorum qui tenentes cytharas et phialas adorant: agnum dei introducit fulgura atqz tonitrua: et septem spiritus discurrentes: et mare vitreum: et quatuor animalia plena oculis dicens. Animal primum simile leoni: et secundum simile vitulo: et tertium simile hominis: et quartum simile aquile volanti. Et post paululum. Plena (inquit) erant oculis et requiem nō habebant die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat: qui est: et qui venturus est. Quibus cunctis perspicue ostenditur: quatuor debere tantum euangelia suscipi: et oēs apocryphorum nenias mortuis magis hereticis quam ecclesiasticis viris cauendas.

¶ Sequitur prologus beati Hieronymi presbyteri in eosdem quatuor euangelistas.

Matheus cum predicasset euangelium in iudea: volēs transire ad gentes primus euangelium scripsit lingua sua: et ce quod fratribus a quibus erat ad memoriā reliquit. Sicut enim necesse fuit ad confirmationē fidei euangelium predicare: sic et contra hereticos scribi: Cum autem plures euangelium scripserint. quatuor tantum habent auctoritatis testimonium quia per quatuor mundi partes fidem nuncupant trinitatis: et sunt quasi quatuor rote in quadriga domini que vehit eum per predicationem euangelij et genus humanū quadrifida morte peremptum: eorum erat predicatione vivificandum. Unde et aliorum euangelia deciderunt: nec recepta sunt: quia nolebāt prefinitum numerū cessari propter virtutem sacramēti. Designantur etiam euangeliste quatuor figuris: que non sunt deceptoue: sed iocundi mysterij sibi cōscie. Matheus in homine intelligitur: quia circa humanitatē Christi principaliter immoratur. Marcus in leone: quia agit de resurrectione. Lucas in vitulo: agens de sacerdotio. Johannes in aquila: scribens sacramēta diuinitatis. Christus vero quem describūt: homo fuit de virgine natus: vitulus in immolatione: leo in resurrectione: aquila in ascensione. Vel in homine humanitas: in vitulo sacerdotium: in leone regnum: in aquila exprimitur diuinitatis sacramentum.

¶ Incipit argumentum sancti Hieronymi presbyteri in euangelium secundum Mattheum.

Matheus ex Judea sicut in ordine primus ponitur: ita euāgelium in iudea primus scripsit: cuius vocatio ad dominum et publicanis actibus fuit: duorum in generatione Christi principia presumens vnius cuius prima circuncisio in carne alterius cuius secundum correctio fuit. Et verisqz enim patribus Christus. Sicqz quaterdenario numero trifomiter posito principium a credendi fide in electionis tēpus porrigens: et ex electione vsqz in transmigrationis diem dirigens atqz a trāsmigrationis die vsqz in Christum definiens decursum aduentus domini ostendit generationem: vt numero satisfaciens et tempori vt et se quod esset ostenderet et dei in se opus monstrans etiam in his quorum genus posuit: Christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omniū rerum tēpus ordo: numerus: dispositio vel ratio: quod fidei necessariū est deus Christus est: qui factus est ex muliere: factus sub lege: natus ex virgine: passus in carne. omnia in cruce firit vt triumphās ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio: et filij nomen patri restituēs in filijs sine principio sine fine: ostendēs vnum se cum patre esse: quia vnus est. In quo euangelio vtile est desyderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere: vt et vocationem apostoli et opus euangelij et dilectionem dei in carne nascentis per vniuersa legentes intelligant: atqz id in eo in quo teprehensi sunt et apprehendere ceperunt recognoscant. Nobis enim in hoc studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere: et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

¶ Explicit argumentum.

AD declarationem sequentium canonum (qui inuenti fuerunt ad cognoscendum in quibus locis sacri quatuor euangeliste concordauerint: vel similia dixerint: et in quibus locis omnes vel aliqui eorum idem scripserint: vel quilibet eorum aliquid particulariter posuerit) notandum q capitula **Biblie** consueta diuisione partita in multis capitulis diuiduntur: que in margine euangeliorum a **minimo numero** consignantur: et alia capitula sic in margine posita sunt illa ad que numeri in figuris decem canonum positi infra columnas remittunt **Sub numero** vero **minimo** que est superior immediate subiicitur in dicto margine alius magnus numerus qui denarium numerum non excedit: z intelligitur q illud capitulum supra immediate assignatum sit in illo canone qui per talem numerum magnum designatur. Et licet ex minio vel rubeo colore **quia tamen tota Biblia in nigro imprimitur** loco minii vel rubei positus est numerus magnus **vt predictum est.** Mul vult ergo sequentibus figuris colūnarijs inuenire in quo loco **vel canone** euangeliste concordant: videat numerum in primo ordine et sequatur per lineam transuersalem ad alium ordinem **scilicet vltra aliam colūnam:** z succesiue ad tertiam z quartā colūnam per eandem lineam transuersalem z **inueniet.** Idem in illis canonibus vbi tres **tantum** vel duo conueniunt. **Et est sciendum** quemadmodum continetur in prologis Beati Hieronymi et beati Eusebij prepositis **etiam** apparet ex versibus ante istam rubricam inscriptis. **In primo canone** conueniunt omnes quatuor euangeliste. **In secundo** tres primi scz Matheus Marcꝰ Lucas **In tertio** tres: scilicet Matheus: Lucas **In quarto** tres: scilicet Matheꝰ: Marcus Joannes. **In quinto** duo: scilz Matheus. Lucas. **In sexto** duo: scilicet Matheus: Marcus **In septimo** duo scilicet Matheus: Joannes **In octauo** duo: scilicet Lucas: Marcus. **In nono** duo scilicet Lucas. Joannes **In decimo,** quilibet euangelista propria dicit.

I

Mat.	Marcꝰ.	Lucas.	Joan.	Matth.	Marcꝰ.	Lucas	Joan.
viij	liij	vij	x	ccc	cxcj	ccxcvij	clxix
xj	lij	x	vj	ccclij	cxciij	ccxcuij	clxxj
xj	iiij	x	xj	ccclxiij	cxcv	ccxcj	clxvj
xj	iiij	x	xiiij	cccuij	cxcv	ccxcj	clxviij
xj	iiij	x	xxviij	cccxv	cxcvj	ccxciij	clxv
xiiij	v	xij	xv	ccxviij	cxcix	ccc	clxvj
xxiij	xxvij	xvij	xlvj	cccxx	cc	cccij	clxviij
xxiij	xxvij	xxxiij	xlvj	cccxxv	ciij	cccx	cxxxiij
xxiij	xxvij	xlv	lxvj	cccxxvj	ccv	ccclxj	clxxxviij
lxx	xx	xxxvij	xxxviij	cccxxvj	ccv	ccclxij	cxciij
lxxxvij	cxxxix	ccl	cxlj	cccxxviij	cxxxvj	ccclxiij	cxcvj
xcix	xcvj	cxvj	xl	cccxxxj	cclx	cccxv	cxcvij
xcvj	xcvj	cxvj	cxj	cccxxxij	cclx	ccclxviij	cxcvij
xcvij	xcvj	cxvj	cxx	cccxxxiij	ccxiij	ccclxxj	cj
xcvij	xcvj	cxvj	cxxx	cccxxxv	ccxiij	ccclxxiiij	cxcix
xcvij	xcvj	cxvj	cxij	cccxxxvj	ccxv	ccclxvij	cxcvij
xiij	xxxv	cxvij	clxxx	cccxxxvj	ccxvij	ccclxix	cxcvij
cxxxiij	l	lxxv	cix	ccclxiij	ccxxiij	ccclxxix	cciiij
cxlj	lj	xix	cix	ccclxviij	ccxxvj	ccclxxxij	ccvj
cxlij	lxiiij	xxj	xxxv	ccclxix	ccxxvj	ccclxxxiij	ccvij
cxlvij	lxxxij	cxlij	xlix	ccclj	ccxxxj	ccclxxxvj	clx
clxxvj	lxxxij	xciiij	lxxiij	ccclij	ccxxxx	cccxxxvj	ccxj
clxxvj	cxxx	xciij	e				
cclx	cxxj	ccxxxiiij	xxj!				
cclxj	cxxij	ccxxxvij	lxxxv				
ccxxx	cxxij	ccxxxix	lxxxv				
ccxxx	cxxix	ccclij	lxxxvij				
ccxxx	cxxxix	cclxj	lxxxviij				
ccclxiij	cxxxix	ccl	cxlj				
cclxxiij	clvj	cel	cxlvj				
cclxiij	clvj	cclx	xx				
cclxxiiij	clvj	cclx	xlviij				
cclxxxiij	clvuj	cclxxiiij	xcvij				
cclxxvj	clix	lxxiiij	xcvij				
cclxxvij	clxij	cclxix	xcviij				
cclxxx	clxij	cclxvj	cxxij				
cclxxxj	clxv	cclxvj	lv				
cclxxxiiij	clxv	cclxvj	lxiij				
cclxxxiiij	clxv	cclxv	lxj				
cclxxxiij	clxx	cclxxv	lxvij				
cclxxxix	clxxij	cclxxix	cxxxvj				
ccxcj	cxxv	cclxxxj	clvj				
ccxciij	clxxvj	cclxxxij	clxj				
ccxcv	clxxvj	cclxxxij	xiij				
ccxcv	clxxxj	cclxxxv	lvij				
ccc	clxxxj	cclxxxvj	lxxix				
ccc	clxxxiij	cclxxxvij	clviij				
cccij	clxxxiiij	cclxxxix	clx				
cccxij	clxxxvij	ccxc	clxx				
cccvj	clxxxviij	ccxc	clxij				
cccvj	clxxxviij	ccxc	clxiiij				
cccvij		ccxcj	clxiiij				

Canon pri- mus in quo quattu- or: fi- nit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

II

Mat.	Marc.	Lucas.			Matth.	Marc.	Lucas.
xv	vj	xv			clxxxix	xcix	ccxcvij
xxj	x	xxxij			cxc	cv	cxcv
xxxj	xj	clxxxv			cxcij	cvj	ccxv
xxxvij	xxxix	clxxxix			cxciij	cvij	ccxvij
xxxviij	xxxix	cxxxij			cxciiij	cviij	clij
i	xlj	lvj			cxcv	cix	ccxviij
iij	xlvj	iij			cxcvij	cx	ccxx
iiij	xlvij	xxiij			cxcviij	cxj	ccxxj
ivij	xv	xxxiij			cxcix	cxij	clxxxij
ix	xvj	lxxxij			cc	cxiij	ccxxij
xxj	xvij	xxxvij			cc	cxiiij	cclxx
lxxij	xxij	xxxix			ccv	cxv	ccxxxiij
lxxiij	xxiij	clxxxvj			ccvj	cxvj	ccxxxvj
lxxiiij	xxix	xj			ccvij	cxvij	ccxxxvij
lxxvj	lj	lxxxv			ccvij	cxvij	ccxl
lxxix	xxix	clxix			ccxxiij	cxxxj	cclxxj
lxxx	xxx	lxxxvj			ccxxv	cxxxij	ccxlij
lxxxij	lxj	xiiij			ccxxvj	cxxxiij	ccxxj
lxxxiij	lxij	lxxxvij			ccxxix	cxxxv	ccxlv
lxxxv	lxiij	cx			ccxxx	cxxxvj	ccxliiij
lxxxv	lxiij	lxxxvij			ccxxxiij	cxxxvij	cclxxvj
lxxxv	lv	cxij			ccxxxiij	cxxxvij	ccxlvj
lxxxvij	lvij	cxiij			ccxxxv	cxxxvij	ccxlvij
lxxxviij	lvij	cxxxvij			ccxxxvj	cxxxvij	ccxlix
xcij	xxxvj	cclx			ccxxxvij	cxxxix	cclx
xciij	xxxvj	ccij			ccxxxviij	cxl	cclxj
xciiij	i	lxxx			ccxxxix	cxlj	clvij
cij	xxxiij	xcvij			ccxl	cxlij	clvij
cxiij	xxv	cclxj			ccxlj	cxlij	clx
cxvj	xxv	xlij			ccxlij	cxliij	ccxxxviij
cxvj	xxv	xlij			ccxliij	cxliij	ccxxx
cxvj	xxvj	clxv			ccxlv	cxlv	cclxij
cxvj	xxvij	clxxvij			ccxlvj	cxlvj	cclxvij
cxxj	xxxiij	cxxvij			ccxlvij	cxlvij	cclxxv
cxxiij	xxxiij	cxxix			ccxlviij	cxlvij	cclxxvij
cxxx	xxxv	clxvij			ccxlix	cxlix	cclxxx
cxxxj	xxxvj	cxxxij			ccl	cxlix	cclxxxiij
cxxxv	xxxvij	clxvj			cclj	cl	cclxxxvj
cxxxvij	xl	lxxvj			cclij	cl	ccxv
cxliij	xlvij	lxvj			cclij	cl	ccxcix
cxliij	lix	xc			cclij	cl	cxxciij
cxlix	lxvj	xcj			cclv	cl	ccxxxv
cxlix	lxvj	xcv			cclvj	cl	ccxcix
clij	lxix	xiiij			cclvij	cl	ccclxxxvj
clxiiij	lxxix	xxxvj			cclvij	cl	ccclxxxvij
clxvij	lxxxiij	xliij			cclvij	cl	ccclxxxix
clxvij	lxxxiij	xcv			cclvij	cl	cccv
clxx	lxxxv	ccvj			cclvij	cl	cccix
clxxij	lxxxvij	xcvj			cclvij	cl	cxxciij
clxxiiij	xcj	xcvj			cclvij	cl	cccxxv
clxxvj	xcij	xcix			cclvij	cl	cccix
clxxvij	xcv	cj			cclvij	cl	cccxxxij
clxxviij	xcv	cxvij			cclvij	cl	cccxxxv
							cccxxxvj
							cccxxxvij
							cccxxxviij
							cccxxxix
							cccxl
							cccxlj
							cccxlij
							cccxlv
							cccxlvj
							cccxlvij
							cccxlviij
							cccxlix
							ccccl
							ccccli
							ccccliij
							ccccliiij
							ccccv
							ccccvj
							ccccvij
							ccccviij
							ccccvix
							ccccx
							ccccxj
							ccccxij
							ccccxiij
							ccccxiiij
							ccccxv
							ccccxvj
							ccccxvij
							ccccxviij
							ccccxix
							ccccxxj
							ccccxxij
							ccccxxiij
							ccccxxiiij
							ccccxxv
							ccccxxvj
							ccccxxvij
							ccccxxviij
							ccccxxix
							ccccxxx
							ccccxxxij
Canon	fe	can		dys	in	quo	tres	finit.

III IIII

Mat.	Lucas.	Joānes			Matth.	Marcꝰ.	Joan.
j	xiiij	j			xviij	viij	xxvj
j	xiiij	iij			cxvij	xxvj	xciij
j	xiiij	v			ccxvij	xxvj	xcv
vij	vj	ij			cl	lxvij	lj
vij	vj	xxv			clxj	lxxvij	xxiij
lix	lxiij	cxvj			clxj	lxxvij	liij
lxij	lxv	xxxvij			cciiij	cxv	xcj
xc	lviij	cxviij			cciiij	cxv	cxxxv
xc	lviij	cxxxix			ccvij	cxxv	cxxviij
xcvij	ccxj	cv			ccxvij	cxxv	cxxxiij
xcj	cxix	xxx			ccxvij	cxxv	cxxxvij
xcj	cxix	cxiiij			ccxvij	cxxv	cl
xcj	cxix	cxlviij			cclxxix	clxj	lxxij
xcij	cxix	viij			cclxxxix	clxj	cxxj
xcij	cxix	xliiij			cclxxxvij	clxviij	clij
xcij	cxix	lxj			ccxciij	clxxiiij	cvij
xcij	cixx	lxxvj			ccxcvij	clxxviij	lxxj
xcij	cxix	lxxxvij			ccxcix	clxxx	ciij
xcij	cxix	xc			cccxxj	ccj	clxxx
xcij	cxix	cliiij			cccxxj	ccj	cxcij
xcij	cxix	cxlij			cccxxiij	cciij	clxxxiij
cxlvj	xcij	xlvij			cccix	ccvij	clxxxvj
					cccix	ccvij	clxxxvij
					cccxxxiiij	ccxj	cciij

Canō ter tiꝰ i quo tres finit

Canō ter tiꝰ i quo tres finit

V VI

Mat.	Lucas.		Matth.	Lucas.		Matth.	Marc.
iij	ij		clxxxvij	cxcix		ix	iij
x	viij		cxcvij	cclxxij		xvij	lvij
xij	xj		ccxiij	ccxxxv		xx	ix
xvj	xvj		ccxxj	clxxxj		xxij	cxj
xxv	xlvj		cxxviij	cxxxix		xliij	xxvj
xxvj	xlvij		ccxxx	clxxix		lxxvij	xiij
xxviij	xlviij		ccxxxj	ccxv		c	xcvij
xxx	xlix		ccxxxij	cxlij		cxxxix	xlv
xxxiiij	cxciiij		ccxxxiiij	cxxxv		cxlv	lx
xxxv	clxij		ccxxxvj	cxxxv		cxlix	lxv
xxxvj	liiij		ccxxxvij	cxxxvj		clij	lxv iij
xl	lij		ccxxxix	cxl		cliiij	lxxj
xlj	cxxiiij		ccxl	cxlj		clvij	lxxij
xliij	cliij		ccxj	clxxv		clix	lxxiij
xlvj	cxxxiiij		cclv	ccij		clx	lxxvj
xlvij	cxcj		cclvj	ccv		cliiij	lxxviij
xlviij	cl		cclvij	ccxiij		clxv	lxxx
xlix	lix		cclxj	ccvij		clxix	lxxxiiij
liij	cxxv		cclxij	ccxij		clxxiij	lxxxix
liiij	liiij		cclxv	clvij		clxxx	c
lv	clxx		cclxvj	clv		clxxxix	ciij
lvij	lxj		cclxvj	clvij		cxij	cxiij
lviij	lx		cclxvij	clviij		ccxiiij	cxx
lx	clxj		cclxx	ccxxix		ccxv	cxxiiij
lxj	lxxiiij		cclxvij	ccxxxj		ccxlvj	cxl
lxv	cxij					ccxlvij	cxlij
lxvj	lxvj					ccl	cxlv
lxviij	cv					cclij	cxlvij
lxxviij	cviij					cliiij	cxlix
lxxxiiij	cxj					cclx	clij
lxxxvj	cix					cclxiij	cliij
xciij	cxlv					cclxxv	clvij
xcv	cxl					cclxxxij	clxiiij
xcvj	clxxxij					cclxxxvj	clxix
xcvij	clxxxiiij					cclxxxvj	clxxj
cij	lxix					ccxc	clxxiij
ciiij	lxxj					ccxcij	clxxix
cv	cxciij					ccxcviij	clxxxv
cvij	lxxiij					cccv	cxc
cviij	cxv					cccviij	cxcij
cx	cxviij					cccxj	ccviij
cxvj	cxxvj					cccxxx	ccxvij
cxxj	lxij					cccxxxvij	ccxxj
cxxvij	cxxix					cccxij	ccxxvj
cxxviij	cxxxi					cccxlvij	ccxxix
cxxix	cxxx					cccl	
cxxxij	cxxxj						
cxxxiiij	cxx						
cxxxviij	cxxviij						
clvj	lvij						
clviij	ccxxvj						
clxij	clxj						
clxxv	cc						
clxxxj	clxxxvij						
clxxxij	clxxxix						
clxxxiij	cxcviij						

Canon quintus in quo duo fi- nit. Ca. vj. in q̄ ū fint.

VII VIII IX

Mat.	Joānes		Lucas.	Marc⁹.		Lucas.	Joan.
v	lxxxiij	xxxiiij	xij			xxx	cccix
xix	xix	xxv	xiij			xxx	ccxxij
xix	xxij	xxvij	xvj			cclxij	cxiij
xix	xxxiij	xxvij	xxviij			cclxij	cxxiiij
cxx	lxxxij	xxviij	xvij			cclxxiiij	ccxvij
clxxxv	ccxv	lxxxiiij	xlviij			cclxxiiij	ccxxix
ccvij	cj	xxxix	lvj			cclxxiiij	ccxxxj
		xcj	lxj			ccciij	clxxxij
		c	lxxv			cccij	clxxxvj
		xj	xcvij			cccij	cxc
		ccxlvij	cxxxvj			cccvij	clxxxij
		cclxxvij	ccxvj			cccvij	clxxxv
		cccxxxv	ccxxx			cccvij	cxc
		cccxl	ccxxxj			cccvij	clxxxij
						cccxij	clxxxvj
						cccxij	cxc
						cccxij	ccxiij
Ca. vij. in	q̄ duo fi.					cccxlj	ccxvij
						cccxlij	ccxxj
						cccxlij	ccxxiij
						cccxlij	ccxx
		Ca. viij. i	q̄ duo fi.				
						Ca. ix. i q̄	duo finit.

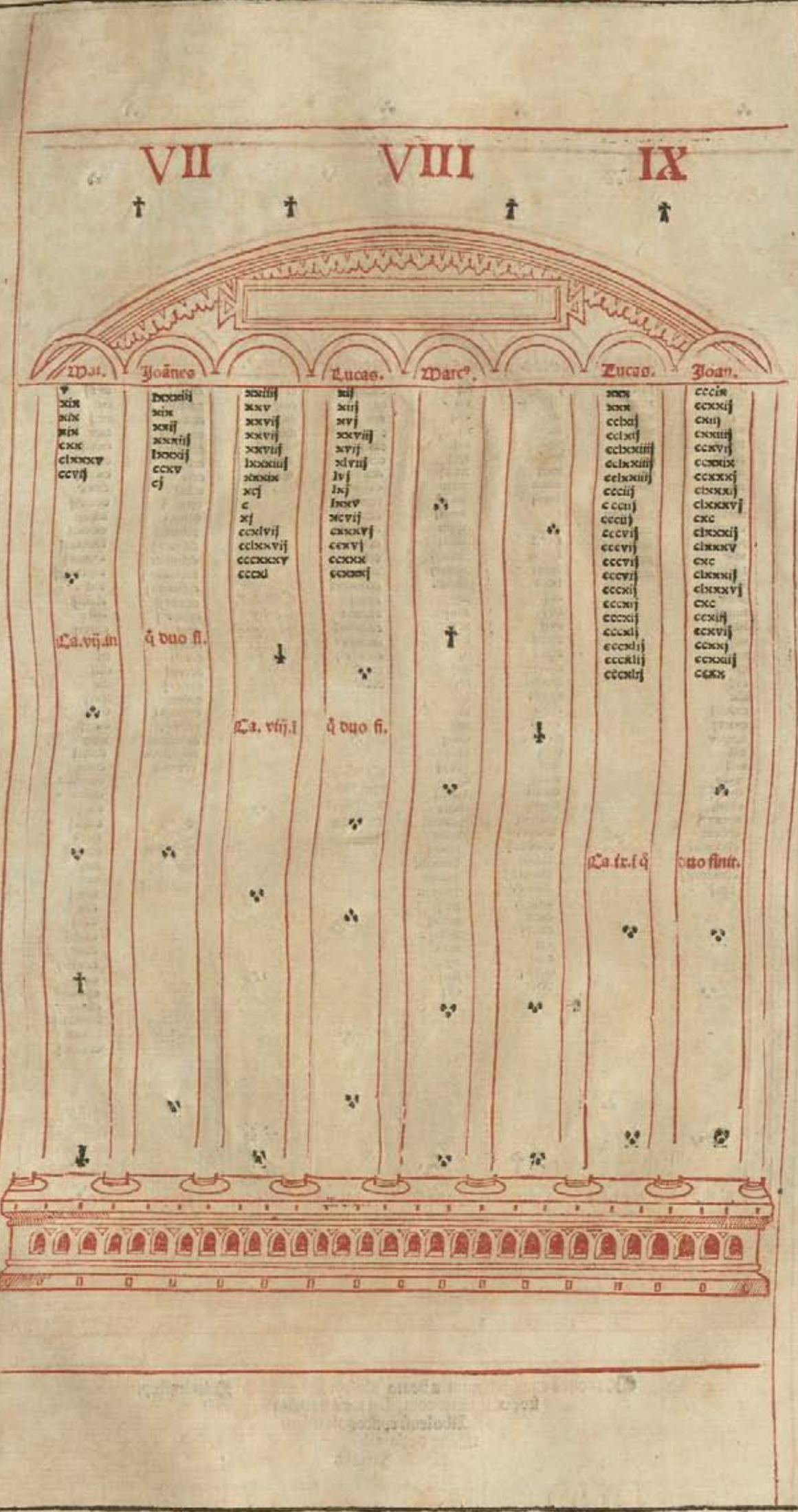

Universidad de Deusto
Biblioteca

X

Mat.	Marc.	Lucas.	Johes	Matth.	Marc.	Lucas	Joan.
ij	xix	i	iiij	cxcvj	cj	cxciiij	cviij
iij	xxxj	ij	v	cc	cviij	ccxxiij	cx
vj	xlvij	v	vj	ccx	cxx	ccxxv	cxij
viij	xlvj	ix	viij	ccxij	cxxij	ccxxvij	cxv
xxiiij	lvij	xix	xj	ccxviij	cxxxvj	ccxxxvj	cxvij
xxvij	lxij	xx	xij	ccxxj	cxxxviij	cclij	cxix
xxix	lxx	xxij	xv	ccxxvij	cclx	cclv	cxxiij
xxxiij	lxxxiij	xxix	xvij	ccxxx	cclxxj	cclxj	cxxv
xxxv	lxxxvij	xxx	xxj	ccxxxiij	cclxxiij	cclxxxiij	cxxvij
xxxvij	xc	xxxj	xxiij	ccxxxv	cclxxxvj	cclxxxvj	cxxix
xxxix	xcij	i	xxvj	ccxxxvij	cclxxxviij	ccxcvj	cxxxj
xlij	xciij	ij	xxix	ccxl	ccxcj	ccxcvij	cxxxij
xlv		iij	xxxij	ccxlij	ccxciij	ccxcix	cxxxvj
lij		vj	xxxv	ccxlv	ccxcv	ccc	cxxxviij
lvj		viij	xxxviij	ccxlviij	ccxcvij	cccij	cxl
lxxv		xj	xlj	ccl	ccc	ccciij	cxlij
lxxxix		xij	xliij	cclij	ccci	cccv	cxlv
xcj		xiij	xlv	cclv	ccciij	cccvij	cxlvij
xciij		xvj	l	cclviij	ccciv	cccix	cxlix
cj		xvij	lij	ccli	cccv	cccxj	cli
cvj		xxj	liiij	cclvij	cccvj	cccxij	clij
cix		xxiij	lvj	cclx	cccvij	cccxiij	cliij
cxxiij		xxiiij	lix	cclxiij	cccviij	cccxv	clv
cxxvj		xxvj	lxiij	cclxvj	cccix	cccxvij	clvij
cxxxv		xxvij	lxvj	cclxix	cccx	cccxix	clix
cxl		xxix	lxvij	cclxxij	cccxj	cccxxj	clxj
cxlj		xxxj	lxix	cclxxv	cccxij	cccxxiij	clxiij
cxlvj		xxxij	lxxj	cclxxviij	cccxiij	cccxxv	clxv
cxxxj		xxxiij	lxxiij	ccclxxxj	cccxiiij	cccxxvij	clxvij
cxxxvij		xxxv	lxxv	ccclxxxiij	cccxv	cccxxix	clxix
cxxxvj		xxxvij	lxxvij	ccclxxxv	cccxvj	cccxxxj	clxxj
cxxxviij		xxxix	lxxx	ccclxxxvij	cccxvij	cccxxxij	clxxiij
cxxxx		xcij	lxxxj	cccxl	cccxviij	cccxxxiij	clxxv
cxcj		xciij	lxxxiij		cccxix	cccxxxv	clxxvij
cxcvj		xcvij	lxxxv		cccxx	cccxxxvj	clxxix
cc		xcix	lxxxvij		cccxxj	cccxxxvij	clxxxj
ccij		c	lxxxix		cccxxij	cccxxxviij	clxxxij
ccv		cj	xcij		cccxxiij	cccxxxix	clxxxv
ccvij		cvj	xciij		cccxxiiij	cccxl	clxxxvij
ccix		cvij	xcvj		cccxxv		clxxxix
ccxij		cxvij	xcvij		cccxxvj		clxxxxj
ccxiij		cxviij	xcix		cccxxvij		clxxxxij
ccxv		cxxij	ci		cccxxviij		clxxxxiij
ccxvij		cxxiiij	ciij		cccxxix		clxxxxv
ccxix		cxxvj	cvj		cccxxx		clxxxxvj
ccxxj		cxxvij			cccxxxij		clxxxxvij
ccxxij		cxxviij			cccxxxiij		clxxxxviij
ccxxiij		cxxix			cccxxxv		clxxxxix
ccxxiiij		cxxxj			cccxxxvj		cc
ccxxv		cxxxij			cccxxxvij		ccj
ccxxvj		cxxxiij			cccxxxviij		cciij
ccxxvij		cxxxv			cccxxxix		ccv
ccxxviij		cxxxvj			cccxxxx		ccvij
ccxxix		cxxxvij					ccix
ccxxx		cxxxviij					ccxj
ccxxxiij		cxxxix					ccxiij
ccxxxvj		cxl					ccxvj
ccxxxviij		cxlj					ccxviij
cxl		cxlvj					ccxx
cxlij		cxlvij					ccxxiiij
cxlv		cxlix					ccxxvj
cxlvij		clj					ccxxviij
cxlix		clij					ccxxx
clj		cliij					ccxxxiij
clij		clv					ccxxxvj
cliij		clvij					ccxxxviij
clv		clix					ccxxxx
clvij		clxj					ccxxxxij
clix		clxiij					
clxj		clxv					
clxiij		clxvij					
clxv		clxix					
clxvij		clxxj					
clxix		clxxiij					
clxxj		clxxv					
clxxiij		clxxvij					
clxxv		clxxix					
clxxvij		clxxxj					
clxxix		clxxxij					
cxcj		clxxxv					
cxciij		clxxxvij					
cxcv		clxxxix					
cc		cxcj					
ccij		cxciij					
ccv		cxcv					
ccvij		cc					
ccix		ccij					
ccxij		ccv					
ccxiij		ccvij					
ccxvij		ccix					
ccxviij		ccxij					
ccxx		ccxiij					
ccxxiiij		ccxvj					
ccxxvj		ccxvij					
ccxxviij		ccxxj					
ccxxxij		ccxxiij					

Cañ de cim^a: scz | ^a vltim^a | q̃ quo sin | guli pa | pie scri | pserunt | fine.

Canõ. x. in quo Marcus proprie fuit.

Canõ de cim^a in q̃ matthe^s propie fuit.

Canõ. x. in q̃ Lucas no pie fuit.

Canõ. x. in q̃ Johes no pie fuit.

Canones euangeliorum a beato Eusebio Pamphilo Cesariensi episcopo subtiliter compilati: et a domino Alphonso Abulensi episcopo lucidissime declarati.

Finiunt.

Incipit Euangelium

Secundum ꝛſDatthеum.

¶ C.S. Genealogia Jesu Christi. Caput. j.

Liber [a] Generationis Jesu christi filij ꝛſDauid filij Abraham. Abraham genuit Jsaac. Jsaac autem, genuit Jacob. Jacob autem, genuit Judam, ⁊ fratres eius. Judas autem, genuit Phares et zaram de Thamar. Phares autem, genuit Esron, Esron autem, genuit Ará. Aram autem, genuit Ammadab. Aminadab autem genuit Naason. Naason autē, genuit Salmon. Salmon autem, genuit Booz de Raab. Booz autē, genuit Obed ex Ruth. Obeb autem, genuit Jesse. Jesse autem, genuit Dauid regem. Dauid autem rex, genuit Salomonem ex ea que fuit Urie. Salomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abia autez genuit Asa. Asa autem genuit Josaphat. Josaphat autem genuit Joram. Joram autem, genuit Oziam. Ozias autem, genuit Joatham. Joatham autem, genuit Achaz. Achaz autem, genuit Ezeciam. Ezecias autem, genuit ꝛſManasſem. ꝛſManasſes autem genuit Amon. Amon autem genuit Josiam. Josias autem, genuit Jechoniam et fratres eius in transmigratione Babylonis. Et post trasmigrationem Babylonis, Jechonias genuit Salathiel. Salathiel autem, genuit Zorobabel. Zorobabel autem, genuit Abiud. Abiud autem, genuit Eliacim. Eliacim autem, genuit Azor. Azor autem, genuit Sadoc, Sadoc autem, genuit Achim. Achim autem, genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit ꝛſMathan. ꝛſMathan autem, genuit Jacob. Jacob autem, genuit Joseph virum ꝛſMarie, de qua natus est Jesus qui vocatur Christus. [b] ¶ Omnes itaq; generationes ab Abraham vsq; ad Dauid, generationes quatuordecim, et a Dauid vsq; ad transmigrationez Babylonis, generationes quatuordecim: et a transmigratione Babylonis, vsq; ad Christum, generationes quatuordecim. [c]

¶ Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Jesu ꝛſMaria, Joseph anteq; conuenirent, inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. [d] Joseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante, ecce angelus domini apparuit in somnis ei, dicens, Joseph fili Dauid, noli timere accipere ꝛſMariam coniugem tuam, quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. pariet autem filium: ⁊ vocabis nomen eius Jesum. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. (Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem, Ecce virgo in vtero habebit ⁊ pariet filium: et vocabunt nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum deus) Exurgens autem Joseph a somno, fecit sicut precepit ei angelus domini, ⁊ accepit coniugem suam. Et non cognoscebat eam donec peperit filiū suum primogenitum: ⁊ vocauit nomen eius Jesum.

¶ C.S. Christus a magis adoratur, et pueri ab Herode trucidantur. Caput. ij.

[a] Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehē Jude in diebus Herodis regis, ecce ꝛſMagi ab oriente venerūt Jerosolymam, dicentes, Vbi est qui natus est rex Judeorū? Vidimus enim stellam eius in oriente, ⁊ venimus adorare eum. Audiens aūt Herodes rex, turbatus est, ⁊ omnis Jerosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum ⁊ scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei, In Bethlehem Jude, sic enim scriptum est per prophetam, Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquaz minima es in principibus Juda, ex te enim exiet dux qui regat populum meū Jsrael. [b] Tunc Herodes clam vocatis ꝛſMagis, diligenter didicit ab eis tēpus stelle que apparuit eis, ⁊ mittens illos in Bethlehem, dixit, Jte, ⁊ interrogate diligenter de puero: ⁊ cum inueneritis, renuntiate mihi, vt ⁊ ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem, abierunt. ⁊ ecce stella quam viderant in oriēte, antecedebat eos, vsquedum veniens staret supra vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domū, inuenerunt puerū cum ꝛſMaria matre eius, ⁊ procidētes adorauerūt eum: ⁊ apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum thus ⁊ myrrham. Et respōso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliā viam reuersi sunt in regionē suam. ¶ Qui cum recessissent, ecce angelus domini apparuit in somnis Joseph, dicēs, Surge, ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius, ⁊ fuge in egyptum, ⁊ esto ibi vsquedū dicam tibi. Futurum est enim vt Herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui cōsurgens accepit puerū ⁊ matrē ei⁹ nocte: ⁊ secessit in Egyptū. Et erat ibi vsq; ad obitū Herodis: vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetā dicentem, Ex Egypto vocaui filium meū. ¶ Tūc Herodes videns quoniam illusus esset a ꝛſMagis, iratus est valde: ⁊ mittēs occidit oēs pueros qui erant in Bethlehē ⁊ in omnibus finib⁹ eius, a bimatu ⁊ infra, secundum tēp⁹ qd exquisierat a ꝛſMagis. Tūc adimpletū est qd dictū est per Jeremiaz prophetā dicentē, Vox in Rama audita est, ploratus ⁊ vlulatus multus, Rachel plorās filios suos, ⁊ noluit cōsolari, quia non sunt. ¶ Defuncto aūt Herode, ecce angelus domini apparuit in somnis Joseph in Egypto, dicens Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrem eius, ⁊ vade in terram Jsrael. defuncti sunt enī qui q̄rebant animam pueri. Qui consurgēs, accepit puerū ⁊ matrē eius, ⁊ venit in terrā Jsrael. Audiens aūt quod Archelaus regnaret in Judea pro Herode patre suo, timuit illo ire, ⁊ admonit⁹ in somnis, secessit in partes Galilee. Et veniens habitauit in ciuitate q̄ vocatur Nazareth: vt adimpleretur qd dictū est per prophetas. Quoniam Nazareus vocabitur.

¶ C.S. Baptizat Joannes Christum et turbas docetq; penitentiam. Caput. iij

In [a] diebus autem illis venit Joannes Baptista predicans in deserto Judee, ⁊ dicēs, Penitētiā agite: appropinquauit enim regnum celorum. [b] Hic est enim de quo dictum est per Jsaiam prophetam dicentem, Vox clamantis in deserto. Parate viam domini, rectas facite semitas eius. [c] Jpse autem Joannes habebat vestimentum de pilis camelorum, ⁊ zonam pelliceā circa lumbos suos: esca autem eius erat locuste ⁊ mel siluestre. Tūc exibat ad eum Jerosolyma ⁊ omnis Judea, ⁊ omnis regio circa Jordanem: ⁊ baptizabātur ab eo in Jordane con-

fitentes

sitentes pctā sua. [a]Uidēs aūt multos phariseoꝝ ꝛ sadduceorū veniētes ad baptismum suū, dixit eis. Progenies viperarū, qs demōstrauit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructū dignum pnie. Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abrahā. dico eñ vobis qm̄ potēs est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahe. Jam eñ securis ad radicē arborū posita est. Oīs ergo arbor que nō facit fructū bonū, excidetur, ꝛ in ignē mittetur. [a]Ego quidē baptizo vos in aqua in penitētiā: qui autem post me vēturus est, fortior me est, cuius nō sum dignꝰ calceamēta portare, ipse vos baptizabit in spiritu sancto ꝛ igni. [f]Cuius ventilabrum in manu sua, ꝛ permūdabit Aream suā: ꝛ congregabit triticū in horreū suū, paleas aūt cōburet igni inextinguibili. [a]¶ Tūc venit Jesus a Galilea in Jordanem, ad Johannē: vt baptizaret ab eo. Johannes autē prohibebat eū, dicēs. Ego a te debeo baptizari, ꝛ tu venis ad me? Rūdēs aūt Jesus, dixit ei. Sine modo. sic eñ decet nos implere omnē iustitiam. Tūc dimisit eū, [b]Baptizatus aūt Jesus cōfestim ascēdit de aqua. ꝛ ecce aperti sunt ei celi: et vidit spiritū dei descendētē sicut colūbā, ꝛ venientē super ipsum. Et ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.

¶ Capituli Summarium. Jesus ieunat, tentat, vocat piscatores ꝛ curat languores. Caput. iiij.

[a]Tunc Jesus ductꝰ est in desertū a spiritu, vt tētaret a diabolo. [b]Et cū ieunasset quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctib⁹, postea esurijt. Et accedēs tētator, dixit ei. Si filiꝰ dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui rūdens dixit, Scriptum est. Non in solo pane viuit homo, sed in oi vbo quod pcedit de ore dei. Tūc assumpsit eū diabolus in sanctā ciuitatē, ꝛ statuit eū sup pinnaculū tēpli, et dicit ei. Si filius dei es, mitte te deorsum. Scriptū est eñ. Quia angelis suis mādauit de te, ꝛ in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. Ait illi Jesus rursum. Scriptū est. Non tentabis dīm deū tuum. Iterum assumpsit eū diabolus in montē excelsum valde: ꝛ ostēdit ei oīa regna mūdi, ꝛ gloriam eorū, ꝛ dicit ei. Hec oīa tibi dabo, si cadēs adoraueris me. Tūc dicit ei Jesus. Uade satana, scriptum est eñ. Dominū deū tuū adorabis: ꝛ illi soli seruies. [c]Tunc reliquit eū diabolus: et ecce angeli accesserunt, ꝛ ministrabāt ei. [d]¶ Cū aūt audisset Jesus qꝺ Johānes traditus esset, secessit in Galileā: [e] ꝛ relicta ciuitate Nazareth, venit ꝛ habitauit in ciuitate Capharnaū maritima, in finibus zabulon et Nephthalim, vt adimpleret qꝺ dictū est p Jsaiā prophetā. Terra zabulon et terra Nephthalim, via maris trās Jordanē Galilee gentiū: populus qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnā: ꝛ sedentibus in regione vmbre mortis, lux orta est eis. [f]Exinde cepit Jesus pdicare, et dicere. Penitētiā agite: appropinquabit eñ regnū celorū. ¶ Ambulans aūt Jesus iuxta mare Galilee, vidit duos fratres. Simonē q vocat Petrus, ꝛ Andreā fratrē eius, mittētes rete in mare (erāt eñ piscatores) et ait illis. [g]Uenite post me, ꝛ faciā vos fieri piscatores hominū. At illi cōtinuo relictis retibus secuti sunt eum. [b]Et procedēs inde, vidit alios duos fratres, Jacobū zebedei ꝛ Johānē fratrē eiꝰ in naui cū zebedeo patre eoꝝ reficiētes retia sua: ꝛ vocauit eos. Illi aūt statim relictis retibꝰ ꝛ patre, secuti sunt eū. [i]¶ Et circūibat Jesus totā Galileā, docens in synagogis eoꝝ, ꝛ predicās euāgeliū regni: ꝛ sanās oēm languorē ꝛ oēm infirmitatē in pplō. Et abijt opinio eiꝰ in totā Syriā. et obtulerunt ei oēs male habētes, varijs languoribus ꝛ tormentis cōprehensos, ꝛ qui demonia habebāt, ꝛ lunaticos, ꝛ Paralyticos, ꝛ curauit eos: ꝛ secute sunt eū turbe multe de Galilea, ꝛ Decapoli, ꝛ Jerosolymis, et de Judea, ꝛ de trans Jordanem.

¶ Capituli Summarium. Enarrantur octo beatitudines ꝛ euangelice perfectiones. Caput. v.

[a]Uidēs aūt Jesus turbas, ascēdit in mōtem: ꝛ cū sedisset, accesserūt ad eū discipuli eiꝰ, [b] ꝛ aperiēs os suū docebat eos, dicēs. [c]Beati pauperes spū: qm̄ ipsorū est regnū celorū. [d]Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. [e]Beati q lugēt: qm̄ ipsi cōsolabunt. Beati q esuriūt, ꝛ sitiūt iustitiā: qm̄ ipsi saturabunt. [f]Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā ꝓsequent. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. Beati pacifici qm̄ filij dei vocabunt. Beati q persecutionē patiūtur ꝓpter iustitiā: qm̄ ipsorū est regnū celorū. [g]Beati estis cū maledixerint vobis hoīes, ꝛ psecuti vos fuerint, ꝛ dixerint omne malū aduersum vos mentiētes, ꝓpter me, gaudete ꝛ exultate: qm̄ merces vestra copiosa est in celis. sic ei psecuti sunt ꝓphetas qui fuerūt ante vos. [b]Uos estis sal terre. Qō si sal euanuerit: in quo saliet? ad nihilū valet vltra, nisi vt mittat foras, ꝛ cōculcet ab hoībus. [i]Uos estis lux mūdi. Nō pōt ciuitas abscondi supra montē posita. neq; accendūt lucernā, ꝛ ponunt eā sub modio, sed sup candelabrū, vt luceat oīb⁹ q in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hoīb⁹: vt videāt opa vestra bona, ꝛ glorificent patrē vestrū qui in celis est.

[k]¶ Nolite putare qm̄ veni soluere legē aut ꝓphetas. nō veni soluere: sed adimplere. [l]Amē quippe dico vobis, donec trāseat celū ꝛ terra, iota vnū aut vn⁹ aper nō ꝓteribit a lege donec oīa fiant. [m]Qui ergo soluerit vnū de mandatis istis minimis, ꝛ docuerit sic hoīes: minim⁹ vocabit in regno celorū. q aūt fecerit ꝛ docuerit: hic magnꝰ vocabit in regno celoꝝ. Dico aūt vobis, qꝺ nisi abūdauerit iustitia vra plus q̄ scribarū ꝛ phariseoꝝ, nō intrabitis in regnū celoꝝ. ¶ Audistis qꝺ dictū est antiqs. Nō occides. q aūt occiderit: reꝰ erit iudicio. Ego aūt dico vobis qꝺ oīs q irascitur fratri suo, reꝰ erit iudicio. q aūt dixerit fratri suo raca, reus erit concilio. qui aūt dixerit, fatue, reus erit gehēne ignis. Si ergo offers munꝰ tuū ad altare, ꝛ ibi recordat⁹ fueris qꝺ frater tuus hꝫ aliqd aduersus te: relinque ibi munꝰ tuū ante altare, ꝛ vade, prius reconciliare fratri tuo: ꝛ tūc veniēs offer munꝰ tuū. [n]¶ Esto cōsentiens aduersario tuo cito dū es in via cū eo: ne forte tradat te aduersarius iudici, ꝛ iudex tradat te ministro, ꝛ in carcerē mittaris. Amē dico tibi, nō exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. [o]Audistis qꝺ dictū est antiqs. Nō mechaberis. Ego aūt dico vobis qꝺ oīs q viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā, iā mechatꝰ est eā in corde suo. Qō si oculꝰ tuꝰ dexter scādalizat te, erue, ꝛ ꝓijce abs te. expedit eñ tibi vt pereat vnum membrorū tuorum, qꝫ totum corpus tuū mittat in gehēnā ignis. Et si dextra manꝰ tua scādalizat te, abscinde eā: ꝛ ꝓijce abs te: expedit ei tibi vt pereat vnū mēbrorū tuorꝝ, qꝫ totū corpꝰ tuū eat in gehēnā. ¶ Dictū est aūt. Quicūq; dimiserit vxorē suā, det ei libellū repudij. Ego aūtē dico vobis, qꝺ oīs q dimiserit vxorē suā, excepta fornicationis causa, facit eā mechari: ꝛ q dimissam duxerit, adulterat. ¶ Iterū audistis qꝺ dictū est antiquis. Nō periurabis: reddes aūtē dño iuramenta tua. Ego aūtē dico vobis nō iurare oīno. neq; per celū: qꝺ thronus dei est. neq; p terrā: qꝺ scabellū est pedū eiꝰ. neq; p Jerosolymā: qꝺ ciuitas est magni regis, neq; p caput tuū iuraueris: qꝺ non potes vnū

Universidad de Deusto
Biblioteca

Jac.v.c. Exodi xx.j.c.

capillū albū facere aut nigrū. Sit aūt sermo vester est est, nō non qđ aūt his abūdanti⁹ est, a malo est.
¶ Audistis quia dictum est. Oculū p oculo, & dēte, p dēte. Ego aūt dico vobis nō resistere malo: sed si quis te percusserit in dexterā maxillā tuā, præbe illi & alterā. & ei q vult tecū in iudicio cōtendere, et tunicā tuā tollere: dimitte ei & pallium. & quicūq; te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. Qui aūt petit a te, da ei: et volēti mutuare a te, ne auertaris.
¶ Audistis qm dictū est. Diliges proximū tuū, & odio habebis inimicū tuū. Ego aūt dico vobis, diligite inimicos vros, bñfacite his qui odeſt vos, & orate p̄ persequēt⁹ & calūniant⁹ vos: vt sitis filij patris vri q in celis est, q solē suū oriri facit sup bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos. Si enī diligitis eos q vos diligūt, quā mercedē habetis: nōne & ethnici hoc faciūt: Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis: nōne & ethnici hoc faciūt: Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester celestis perfectus est.
¶ Capituli Summa. Qūo Eleemosyna dāda, ieiunandū, orandū, deo seruiendū &c. Caput. vj.

Tēdite⁹ ne iustitiam vestrā faciatis coram hoib⁹ vt videamini ab eis: alioquin mercedē nō habebitis apud patrē vestrū q in celis est. Cū ergo facis eleemosynā noli tuba canere ante, sicut hypocrite faciūt in synagogis et in vicis, vt honorificent ab hominib⁹. amen dico vobis. receperūt mercedē suā. Te aūt faciente eleemosinam, nesciat sinistra tua qđ faciat dextera tua: vt eleemosina tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.
¶ Et cū oratis, non eritis sicut hypocrite qui amāt in synagogis & in angulis platearū stantes orare, vt videant ab hoīb⁹. amen dico vobis, receperūt mercedē suā. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū, & clauso ostio ora patrē tuū in abscōdito: & pater tuus q videt in abscōdito, reddet tibi.
Orātes aūt nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt, putāt enī qđ in multiloquio suo exaudiātur. Nolite ergo assimilari eis. scit enī pater vester quid opus sit vobis, antq̄ petatis eū. Sic ergo vos orabitis. Pater noster q es in celis, sanctificet nomen tuū. Adueniat regnū tuū. Fiat volūtas tua, sicut in celo, & in terra. Panē nostrū supsubstāntialē da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationē. Sed libera nos a malo. Amē.
Si enī dimiseritis hoīb⁹ pcta eorū: dimittet & vobis pater vester celestis delicta vestra. Si aūtē nō dimiseritis hoīb⁹: nec pr̄ vester dimittet vobis peccata vestra.
¶ Cū aūtē ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite tristes. exterminant enim facies suas, vt pareāt hoīb⁹ ieiunātes. Amē dico vobis, q receperūt mercedē suam. Tu aūt cū ieiunas, vnge caput tuū, & faciē tuā lauā: ne videaris hoīb⁹ ieiunās, sz pr̄i tuo q est in abscōso: & pr̄ tu⁹ q videt in abscōso, reddet tibi.
¶ Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi erugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt et furant. Thesaurizate aūtē vobis thesauros in celo: vbi neq; erugo neq; tinea demolitur, & vbi fures nō effodiūt nec furant. Vbi enim est thesaurus tu⁹, ibi est & cor tuū.
¶ Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totū corp⁹ tuū lucidū erit. Si aūt oculus tu⁹ fuerit nequā: totū corpus tuū tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebre sunt: ipse tenebre quante erūt.
¶ Nemo potest duob⁹ dominis seruire, aut enī vnū odio habebit, & alterū diliget aut vnum sustinebit, & alterū cōtēnet. Nō potestis deo seruire, et mammone.
¶ Ideo dico vobis, ne solliciti sitis aīe vestre qđ māducetis, neq; corpori vro qđ induamini. Nonne aīa plus est q̄ esca: & corpus plus q̄ vestimētū. Respicite volatilia celi qm nō serūt neq; metūt, neq; cōgregāt i horrea. & pr̄ vester celestis pascit illa. Nonne vos magis plures estis illis: Quis aūtē vestrū cogitans, pōt adūcere ad staturā suam cubitū vnū: Et de vestimēto qđ solliciti estis: Considerate lilia agri quō crescunt: non laborāt neq; nent. Dico aūt vobis qm nec Salomon in oi gloria sua coopert⁹ est sicut vnū ex istis. Si enī fenū agri qđ hodie est, & cras in clibanū mittitur, deus sic vestit: q̄to magis vos modice fidei: Nolite ergo solliciti esse, dicētes. Quid māducabimus, aut qđ bibemus, aut quo operiemur: hec enī oia gentes inquirūt. Scit enī pater vester quia his oibus indigetis. Querite ergo primū regnū dei et iustitiā eius: & hec omnia adūcientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. crastinus enim dies solicitus erit sibiipsi. sufficit diei malitia sua.
¶ Capituli Summa. Temerarie nemo iudicandus, margarite ante porcos nō ponēde. Cap. vij

Olite⁹ iudicare, & non iudicabimini. Nolite cōdēnare & nō cōdēnabimini. In quo enī iudicio iudicaueritis, iudicabimini: et in qua mēsura mēsi fueritis remetietur vobis. Quid aūt vides festucam in oculo fratris tui: & trabē in oculo tuo nō vides: Aut quō dices fratri tuo. Frater, sine eiiciā festucā de oculo tuo: et ecce trabs est in oculo tuo: Hypocrita, eīce primū trabē de oculo tuo, & tūc videbis eīcere festucā de oculo fratris tui.
¶ Nolite dare sanctū canibus: neq; mittatis margaritas vestras ante porcos. ne forte cōculcent eas pedibus suis, & cōuersi dirumpant vos.
¶ Petite, & dabit vobis: querite, et invenietis: pulsate, & aperiet vobis. Omis enī qui petit accipit: & qui querit, invenit: et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo, quē si petierit filius suus panē, nunqd lapidē porriget ei: Aut si piscē petierit: nūquid serpentē porriget ei: Si ergo vos cū sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quāto magis pater vester q in celis est, dabit bona petentibus se:
Oia ergo q̄cūq; vultis vt faciāt vobis homines: ita & vos facite illis. Hec est enī lex & pphete.
¶ Intrate p angustā portā: q̄m lata porta, & spatiosa via est q̄ ducit ad perditionē, & multi sunt qui intrāt per eā. Quā angusta porta et arcta via est q̄ ducit ad vitā: & pauci sunt qui inveniunt eam.
¶ Attēdite a falsis pphetis, q̄ venūt ad vos in vestimētis ouiū, intrinsec⁹ aūtē sunt lupi rapaces. a fructib⁹ eor̄ cognoscetis eos. Nūqd colligūt de spinis vuas, aut de tribulis ficus.
Sic oīs arbor bona, fructus⁹ bonos facit: mala aūt arbor malos fructus facit. Nō pōt arbor bona, malos fructus facere: neq; arbor mala, bonos fructus facere. Omis arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet, & in ignē mittet. Igit ex fructib⁹ eorū cognoscetis eos.
Non omis q dicit mihi. Dñe dñe, intrabit in regnū celorū: sed q facit volūtatē pr̄is mei q in celis est, ipse intrabit in regnū celorū.
Multi dicēt mihi in illa die. Dñe dñe, nōne in noie tuo pphetauim⁹, & in noie tuo demonia eiecim⁹, & in noie tuo v̄tutes multas fecim⁹: Et tūc

xxxvij pV
xxxix qX
xl rV
xlj
xlij oV
xliij cVI
xliv dX
xlv rV
xlvj oV
xlvij cX
xlviij bV
xlix aV
l dX
li aV
lij bV
liij cX
liiij dV
lv aV
lvi bV
lvij aV
lviij cV
lix aV
lx bIII
lxi aV

Jac.j.a.
Tobie iiij.c.

Confitebor

p̃s.vj.c. Infra xxv.d. luc.xiij.f. luc.vj.g. Ro.ii.b. Jac.j.d.

confitebor illis. Quia nunq̃ noui vos. discedite a me oẽs qui operamini iniquitatẽ. m ¶ Omis ergo q̃ audit verba mea hec, & facit ea: assimilabitur viro sapiẽti q̃ edificauit domũ suã super petrã, & descẽdit pluuia & venerũt flumina, & flauerũt venti & irruerũt in domum illã, & nõ cecidit. fundata eñ erat super petrã. Et omis qui audit verba mea hec, & non facit ea: similis erit viro stulto q̃ edificauit domũ suã super Arenã, & descendit pluuia & venerũt flumina, & flauerũt venti & irruerũt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna. n ¶ Et factũ est: cũ consummasset Jesus verba hec, admirabantur turbe super doctrina eius. Erat eñ docẽs eos sicut potestatẽ habẽs, & nõ sicut scribe eorũ & pharisei.

War.j.c. Lu.iiij.e.

¶ Capituli Summariũ. Jesus Leprosum mundat, centurionis puerum sanat, socrum ℘ Petri a Febre curat. ꝛc.

Caput.viij.

A War.j.d Luc.v.c.

Cum autem a descẽdisset de monte, secute sunt eũ turbe multe: & ecce Leprosus veniẽs, adorabat eum, dicẽs. ℣ñe si vis, potes me mũdare. Et extẽdẽs Jesus manum, tetigit eũ, dicens. Volo. ℟ñdare. Et cõfestim mũdata est lepra eius. Et ait illi Jesus. Vide nemini dixeris: sz vade, ostẽde te sacerdoti, & offer munꝰ tuũ qd̃ ꝓcepit ℳoyses in testimonium illis. b ¶ Cũ aũt introisset Capharnaũ, accessit ad eũ centurio, rogãs eũ, & dicẽs, ℣omine: puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Jesus. Ego veniã, et curabo eũ. Et rñdens centurio, ait, ℣ñe, non sum dignus vt intres sub tectũ meũ: sz tñ dic v̄bo, & sanabit puer meus. Nã & ego hõ sum sub potestate, constitutus habẽs sub me milites: & dico huic vade, et vadit: & alio, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Audiẽs aũt hec Jesus, miratꝰ est: & sequẽtibꝰ se dixit. Amẽ dico vobis nõ inueni tantã fidẽ in Jsrl. c ¶ Dico aũt vobis q̃ multi ab ortẽ & occidẽte venient, & recũbent cũ Abrahã & Jsaac & Jacob in regno celorũ: filij aũt regni ejicient in tenebras exteriores. ibi erit fletꝰ & stridor dentiũ. d ¶ Et dixit Jesus centurioni, Vade: & sicut credidisti fiat tibi. Et sanatꝰ est puer ex illa hora. e ¶ Et cum venisset Jesus in domũ ℘ Petri, vidit socrũ eius iacentẽ & febricitantẽ: & tetigit manũ eiꝰ, & dimisit eã febris, & surrexit, & ministrabat eis. ¶ Vespere aũt facto, obtulerũt ei multos demonia habẽtes: & ejiciebat spũs v̄bo. & oẽs male habẽtes curauit, vt adimpleret q̃d dictum est per Jsaiã prophetã, dicentẽ. Ipse infirmitates nr̃as accepit: et egrotationes nr̃as portauit.

War.j.c. Lu.iiij.e.

War.j.d luc.viij.g.

Jsa.lv.b. j.pet.ij.d Luc.ix.g

¶ Videns aũt Jesus turbas multas circũ se, iussit discipulos ire trans fretũ. f Et accedẽs vnꝰ scriba, ait illi, ℳagister, sequar te quocunq̃ ieris. Et dicit ei Jesus. Vulpes foueas habẽt, & volucres celi nidos: filiꝰ aũtẽ hois nõ hz vbi caput suũ reclinet. Alius aũt de discipulis eius, ait illi. ℣ñe, ppmitte me ꝑmũ ire & sepelire patrẽ meũ. Jesus aũt ait illi. Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. g ¶ Et ascẽdẽte eo in nauiculã, secuti sunt eũ discipuli eius: et ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiret fluctibus, ipse vero dormiebat. Et accesserũt ad eum discipuli eius: & suscitauerũt eũ, dicẽtes, ℣ñe, saluа nos, perimus,

Leuitici. xiij.a. luc.vij.a.

Marci iij.d. luc.viij.d

Et dicit eis Jesus. Quid timidi estis modice fidei? Tũc surgẽs imperauit vẽtis & mari, & facta est trãquillitas magna. Porro hoies mirati sunt, dicentes, Qualis est hic, q̃ vẽti & mare obediũt ei? ¶ Et cũ venisset Jesus trãs fretũ in regionẽ Geraseno-rum, occurrerũt ei duo habẽtes demonia. ℌ De monumentis exeuntes, seui nimis, ita vt nemo posset transire per viã illã. Et ecce clamauerũt, dicentes. Quid nobis & tibi Jesu fili dei? Veneristi huc ante tẽpus torquere nos? Erat aũt nõ longe ab illis grex multorũ porcorũ pascẽs. ℌ Demones aũt rogabant eũ dicentes. Si eicis nos hinc, mitte nos in gregẽ porcorũ. Et ait illis, Jte. At illi exeũtes, abierunt in porcos, et ecce, magno impetu abijt totꝰ grex ꝑ preceps in mare: & mortui sunt in aquis. ℌ Pastores aũt fugerũt: & veniẽtes in ciuitatẽ, nũtiauerunt hec omnia, & de ijs qui demonia habuerãt. Et ecce tota ciuitas exijt obuiã Jesu. Et viso eo, rogabant eum vt transiret a finibus eorum.

D mar.v.e. lu.viij.d.

¶ Capituli Summariũ. Curantur varij morbi, & docentur insci.

Caput.ix.

A mar.ij.a. Lu.v.d. lxx ᵉI

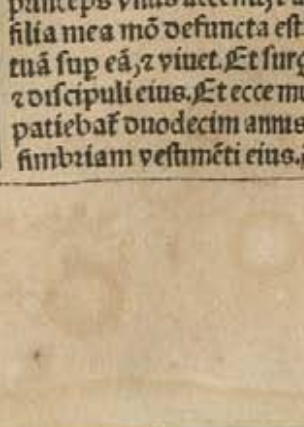

Et ascẽdens Jesus in nauiculã, transfretauit: & venit in ciuitatẽ suã. Et ecce offerebant ei paralyticũ iacẽtẽ in lecto. Et vidẽs Jesus fidem illorũ, dixit paralytico, Cõfide fili, remittunt tibi pctã tua. Et ecce quidã de scribis dixerũt intra se. Hic blasphemat. Et cũz vidisset Jesus cogitatiões eorũ, dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere, ℌ Dimittunt tibi peccata tua: an dicere, Surge & ambula? Ut aũt sciatis q̃ filius hois hz ptãtẽ in terra dimittẽdi pctã: (tũc ait paralytico.) Surge, tolle lectũ tuũ, & vade in domũ tuã. Et surrexit: & abijt in domũ suã. Videntes aũt turbe timuerũt, & glorificauerũt deũ qui dedit potestatẽ talẽ hoibꝰ. h Et cũ trãsiret inde Jesus, vidit hoiem sedentẽ in Telonio, ℳatthеũ noie. Et ait illi, Sequere me. Et surgẽs secutꝰ est eũ. i Et factũ est: discũbente eo in domo, ecce multi publicani et pctores venientes, discũbebãt cũ Jesu & discipulis eius. Et videntes pharisei, dicebãt discipulis eius. Quare cũ publicanis et peccatoribus manducat magister vester? k At Jesus audiẽs, ait. Nõ est opꝰ valẽtibus medico, sz male habẽtibꝰ. eũtes, discite quid est, ℳisericordiã volo, & nõ sacrificiũ. Nõ eñ veni vocare iustos, sed pctores. ¶ Tũc accesserũt ad eum discipuli Johãnis dicẽtes. l Quare nos & ℘harisei ieiunamus frequenter: discipuli aũt tui nõ ieiunãt? Et ait illis Jesus. Nũqd̃ pñt filij spõsi lugere quãdiu cũ illis est sponsus? Veniẽt aũt dies, cũ auferet ab eis sponsus: & tũc ieiunabunt. Nemo aũt immittit cõmissurã panni rudis in vestimentũ vetꝰ. tollit eñ plenitudinẽ eius a vestimẽto: & peior scissura fit. Nec̃ mittũt vinũ nouũ in vtres veteres alioquin rũpuntur vtres et vinũ effundit, et vtres pereunt. Sed vinũ nouũ in vtres nouos mittunt: & ambo cõseruant. m ¶ Hec illo loquẽte, ad eos, ecce princeps vnus accessit, & adorabat eũ, dicẽs, ℣ñe filia mea mõ defuncta est: sed veni impone manũ tuã sup eã, & viuet. Et surgẽs Jesus, sequebat eũ, & discipuli eius. Et ecce mulier q̃ sanguinis fluxum patiebat duodecim annis, accessit retro, et tetigit fimbriam vestimẽti eius. ℌ Dicebat eñ intra se. Si

mar.v.b. luc.viij.f.

lxxj ᶜII

mar.ij.b luce.v.f.

lxxij ᶜII

B

lxxiij ᵇII

ose.vj.c. infra.xij.a. j.tim̃.j.c. mar.ij c. luc.v.f.g.

C

lxxiij ᶜII

Universidad de Deusto
Biblioteca

tetigero tñi vestimẽtũ ei⁹: salua ero. At Jesus cõ-
uersus ⁊ vidẽs eã, dixit. Confide filia, fides tua te
saluã fecit. Et salua facta est mulier ex illa hora.
Et cũ venisset Jesus in domũ principis, ⁊ vidisset
tibicines ⁊ turbã tumultuãtẽ, dicit illis, Recedi-
dite: nõ est enim mortua puella. ſz dormit. Et deri-
debãt eũ. Et cũ ejecta esset turba, intrauit: ⁊ tenuit
manũ ei⁹, ⁊ surrexit, Puella, surge. Et surrexit puel-
la. Et exijt fama hec in vniuersaz terrã. ᶠ¶ Et trã-
seunte inde Jesu, secuti sunt eũ duo ceci clamãtes
⁊ dicẽtes, ℣Miserere nr̃i fili dauid. Cũ aũt venisset
domũ accesserũt ad eum ceci. Et dicit eis Jesus,
Creditis q̃ hoc possum facere vobis? Dicunt ei.
Utiq; dñe. Tũc tetigit oc̃los eorũ dicẽs. Scõm fi-
dẽ vr̃am fiat vobis. Et apti sunt oc̃li eor. ⁊ cõmi-
natus est illis Jesus: dicẽs. Videte ne q̃s sciat. Illi
aũt ereuntes diffamauerunt eũ in tota terra illa.
¶ Egressis aũt illis, ecce obtulerũt ei hoiem mu-
tum demoniũ habẽtẽ. Et ejecto demonio, locutus
est mut⁹ ⁊ mirate sunt turbe, dicẽtes. Nũq̃ appa-
ruit sic in Jsrael. Pharisei aũt dicebãt. In p̃ncipe
demoniorũ ejcit demones. ᵍ¶ Et ibat Jesus
oẽs ciuitates, ⁊ castella, docẽs in synagogis eor̃,
⁊ predicãs euãgelũ regni, ⁊ curãs oẽm lãguorẽ ⁊
omnẽ infirmitatem. ʰVidẽs aũt turbas: misertus
est eis: quia erant verati et iacentes sicut oues nõ
habẽtes pastorẽ. ⁱTũc dicit discipulis suis. ℣Des-
sis quidem multa, operarij aũt pauci. rogate ergo
dñm messis, vt mittat operarios in messem suam.
¶ C.S. Docetur administratio verbi. Caput x.

Et vocatis duodecim discipul̃ suis, dedit illis ptã
tẽ spirituũ immũdor̃ vt
eũcerent eos, ⁊ curarent
oẽm lãguorẽ, ⁊ oẽm infir
mitatẽ. ʰDuodecim autẽ
ap̃lorum noĩa sunt hec.
Primus, simõ q̃ dr̃ petr⁹,
⁊ andreas fr̃ ei⁹, Philippus ⁊ Bartholome⁹,
Jacob⁹ zebedei, ⁊ Johãnes fr̃ ei⁹, thomas ⁊ mat
theus publican⁹. ⁊ Jacob⁹ alphei et Thaddeus,
Simõ Canane⁹, ⁊ Judas Jscariotes, q̃ ⁊ tradidit
eũ. ᶜ¶ Hos duodecim misit Jesus: p̃cipiens eis,
dicẽs. In viã gẽtiũ ne abieritis, ⁊ in ciuitates Sa-
maritanorũ ne intraueritis: ſz potiꝰ ite ad oues q̃
perierũt dom⁹ Jsrael. ᵈEũtes aũt p̃dicate, dicẽtes.
Quia appropinq̃uit regnũ celor̃. Jnfirmos cura
te, mortuos suscitate, leprosos mũdate, demones
ejcite. gratis accepistis, gratis date. Nolite possi-
dere aurũ, neq; argẽtũ, neq; pecuniã in zonis vr̃is:
nõ perã i via neq; duas tunicas, neq; calceamẽta,
neq; vgã. dign⁹ ei est opari⁹ cibo suo. ᵉIn quãcũq;
aũt ciuitatẽ aut castellũ itraueritis, interrogate q̃s
in ea dign⁹ sit: ⁊ ibi manete donec exeatis. ᶠIntrã-
tes aũt i domũ, salutate eã, dicẽtes. Pax huic do
mui. Et si qdẽ fuerit domus digna veniet pax vr̃a
sup eã. si autẽ nõ fuerit digna: pax vr̃a reuertet ad
vos. ᵍEt q̃cũq; nõ receperit vos, neq; audierit ser
mones vr̃os: exeũtes foras ẽ domo vel ciuitate, ex
cutite puluerẽ de pedib⁹ vr̃is. Amẽ dico vobis, to
lerabil⁹ erit tr̃e Sodomor̃ ⁊ Gomorrheor̃ i die
iudicij, q̃m illi ciuitati. ʰEcce ego mitto vos, sicut
oues i medio lupor̃. Estote q̃ prudẽtes sicut serpẽ
tes, ⁊ simplices sicut colũbe. ⁱCauete aũt ab hoĩb⁹.
Tradẽt enim vos i q̃cilijs, ⁊ i synagogis suis flagella
bũt vos: ⁊ ad p̃sides ⁊ reges ducemini ꝓpt̃ me, in te
stimoniũ illis ⁊ gẽtib⁹. ʲ¶ Cũ aũt tradẽt vos, nolite
cogitare qũo aut qd loq̃mini. dabit enim vob in illa
hora qd loq̃mini. nõ enim vos estis q̃ loquimini, ſz spũs
p̃tis vr̃i q̃ loquit in vob. Tradet aũt frater ffem in
mortẽ, ⁊ p̃r filiũ: ⁊ insurgẽt filij in parẽtes, ⁊ morte
eos afficiẽt, ⁊ eritis odio oĩb⁹ hoib⁹ pp nomẽ meũ.
q̃ aũt pseuerauerit vsq; in finẽ. hic saluꝰ erit. ᵏ¶ Cũ aũt
psequent vos in ciuitate ista: fugite i aliã. amẽ dico
vobis, nõ cõsummabitis ciuitates Jsrl̃ donec ve-
niat filiꝰ hois. ˡ¶ Nõ est discipul⁹ sup magistrũ, nec
seru⁹ sup dñm suũ. sufficit discipl̃o vt sit sicut magi
ster ei⁹ ⁊ seruo, sicut dñs eius. ᵐ¶ Si patrẽfamilias
Beelzebub vocauerũt: quanto magis domesticos
ei⁹? Ne q̃ timueritis eos. ⁿ Nihil enim est optũ, q̃ nõ
reueleꝰ: ⁊ occultũ q̃ nõ sciaꝰ. ᵛQuod dico vob in te-
nebris, dicite i lumine: ⁊ q̃ i aure auditis, p̃dicate
sup tecta. Et nolite timere eos q̃ occidũt corp⁹ ani
ma aũt nõ pũt occidere ſz potiꝰ timete eũ q̃ põt ⁊ aiaz
⁊ corpus pdere in gehẽnã. ᵖNõne duo passeres asse
veneũt ⁊ vn⁹ ex illis nõ cadet sup terrã sine p̃re vr̃o?
Vr̃i aũt ⁊ capilli capitis oẽs numerati sunt. ᵠNoli
te q̃ timere: multis passeribus meliores estis vos. ʳOis
q̃ q̃ fitebit me corã hoĩbus q̃fitebor ⁊ ego eũ corã
p̃re meo q̃ in celis est. ˢ q̃ aũt negauerit me corã hoĩ
bus: negabo ⁊ ego eũ corã p̃re meo q̃ i celis ẽ. ᵗNo
lite arbitrari q̃ pacẽ venerim mittere i terrã. nõ ve
ni pacẽ mittere: ſz gladiũ. veni enim separe hoĩez ad
uersus p̃rem suũ, ⁊ filiã aduersus matrẽ suã, ⁊ nur
aduersus socrũ suã: ⁊ inimici hoĩs, domestici eius.
ᵘQui amat p̃rem aut matrẽ plus q̃ me nõ ẽ me di
gn⁹. ⁊ q̃ amat filiũ aut filiã sup me, nõ est me dign⁹.
Et q̃ nõ accipit crucẽ suã ⁊ sequit̃ me: nõ est me di-
gnus. ˣQui iuenit animã suã: pdet illã. ⁊ q̃ pdiderit
animã suã pp me: inueniet eã. ʸ Qui recipit vos,
me recipit: ⁊ qui me recipit, recipit eum q̃ me misit.
ᶻQui recipit pphetã in noĩe pphete: mercedẽ pro-
phete accipiet, ⁊ q̃ recipit iustũ in noĩe iusti: merce-
dẽ iusti accipiet. ᵃ Et q̃cũq; potũ dederit vni ex mi
nimis istis calicẽ aque frigide: tñi in noĩe discipu-
li: Amen dico vobis non perdet mercedem suam.
¶ C.S. Preconium Joannis. Caput xj.

Et factũ ẽ
cum cõsum-
masset Jesus p̃cipiẽs duo
decim discipulis suis, trã
sijt inde vt doceret ⁊ p̃-
dicaret i ciuitatib⁹ eor̃.
ᵇJoannes aũt cũ audisset
i vinculis opa xp̃i mittẽs
duos de discipul̃ suis,
ait illi. Tu es q̃ vẽturꝰ
es, an aliũ expectam⁹?
Et rñdẽs Jesus ait illis.
Eũtes renũtiate Johã
ni q̃ audistis ⁊ vidistis. ceci vidẽt, claudi ambulãt,
leprosi mundant̃, surdi audiũt, mortui resurgunt,
pauperes euãgelizant̃. ⁊ beatus est q̃ nõ fuerit scãda
lizatus in me. Illis aũt abeũtib⁹, cepit Jesus dice-
re ad turbas de Johãne. Quid existis i desertũ vi
dere? arũdinẽ vẽto agitatã? ſz qd existis videre?
hoiem mollib⁹ vestitũ. Ecce q̃ mollib⁹ vestiunt̃, in
domib⁹ regũ sunt. Sed qd existis videre? ꝓphetã?
Etiã dico vob, ⁊ plus q̃ ꝓphetã. ᶜHic ẽ ei de q̃ scri
ptũ est. Ecce ego mitto angelũ meũ añ faciẽ tuã, q̃
prepabit viã tuã añte. ᵈAmẽ dico vob, nõ surrexit
iter natos mulierũ maior Johãne baptista q̃ autẽ
minor ẽ i regno celor̃, maior est illo. ᵉA diebꝰ aũt
Johãnis baptiste vsq; nũc, regnũ celor̃ vim patit̃,
⁊ violẽti rapiũt illud. ᶠOẽs enim ꝓphete ⁊ lex vsq; ad

Malac. iiij.b. luc.vij.e.

Joānē ppheta uerūt: ⁊ si uultꝫ recipe, ipe ē Helias q uēturus est. Qui hꝫ aures audiēdi audiat. ⁸ Cui aūt simlē estimabo gnationē istā: Silis est pueris sedētib⁹ i foro: q clamātes coeqlib⁹ suis, dicūt. Le cinim⁹ vob⁹ ⁊ nō saltastis: lamētauim⁹, ⁊ nō plāxistis. Uenit eñ Johānes neqꝫ māducās neqꝫ bibēs: ⁊ dicūt. Demoniū hꝫ. Uenit filius hois māducās et bibēs: ⁊ dicūt. Ecce hō uorax ⁊ potator uini, publicanor⁹ ⁊ pctōꝝ amic⁹. Et iustificata ē sapia a filijs suis. ᵇ ¶ Tūc cepit exprobrare ciuitatib⁹, i q b⁹ facte sunt plurime ūtutes eius: qꝛ nō egissent pniam.

Luc.x.e.

Ue tibi Corozaī, ue tibi Bethsaida: qꝛ si i Tyro ⁊ Sidone facte essent ūtutes q̄ fctē sunt in vob, olim in cilicio ⁊ cinere pniaꝫ egissent. Uerūtū dico vob: Tyro ⁊ Sidoni remissi⁹ erit i die iudicij q̄ vobis. Et tu Capharnaū, nūqd vsqꝫ in celū exaltaberis? vsqꝫ in infernū descēdes. ᶜ qꝛ si i Sodomis facte fuissent ūtutes q̄ facte sunt in te, forte māsissent vsqꝫ in hāc diē. Uerūtū dico vobis, qꝛ terre Sodomoꝝ remissi⁹ erit i die iudicij q̄ tibi. ᵏ ¶ In illo tpe respōdēs Jesus dixit, Cōfitebor tibi pr̄ dñe celi ⁊ terre, qꝛ abscōdisti hec a sapiētib⁹ ⁊ prudētib⁹, ⁊ reuelasti ea puulis. Jta pr̄: qm̄ sic fuit placitū añ te. ¶ Oia ˡ mihi tradita sūt a pr̄e meo. ᵐ Et nemo nouit filiū, nisi pr̄: neqꝫ patrē q̄s nouit, nisi filius, ⁊ cui uoluerit filius reuelare. ⁿ Uenite ad me oēs qui laboratis, ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. Tollite iugū meum super vos, ⁊ discite a me qꝛa mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē animabus vestris. Jugum enim meum, suaue est: ⁊ onus meum, leue.

Luc.x.d.

Luc.x.d.

iere.vj.a. j.Jo.v.a.

¶ Capitulī Summa. Discipulos excusat, medicaturqꝫ uarijs malis. Caput.xij.

mar.ij.d. Luc.vj.a

A illo tpe abijt Jesꝰ p sata, sabbatho: discipuli āt ei⁹ esurientes ceperūt uellere spicas, ⁊ māducare: pharisei āt uidētes, dixerūt ei. Ecce discipuli tui faciunt q̄ nō lꝫ eis facere sabbathis. At ille dixit eis. Nō legistis q̄d fecerit dauid q̄n esurijt et q cū eo erāt: qūo intrauit in domū dei, ⁊ panes ppositiōis comedit quos nō licebat ei edere, neqꝫ his q cū eo erant, nisi solis sacerdotib⁹? ᵇ Aut nō legistis i lege qꝛ sabbathis sacerdotes i tēplo sabbathū violāt, ⁊ sine crimine sunt? Dico aūt vobis, qꝛ tēplo maior ē hic. Si aūt scīretis q̄d est, Miaꝫ volo ⁊ nō sacrificiū, nūq̄ cōdēnassetis innocētes. dñs ei est filius hois, etiā sabbathi. ᶜ ¶ Et cū inde trāsisset, venit in synagogā eoꝝ. Et ecce hō manū hñs aridā. ⁊ interrogabāt eū dicētes. Si lꝫ sabbathis curare? vt accusarēt eū. Ipse aūt dixit illis. Quis erit ex vob hō q habeat ouē vnā: ⁊ si ceciderit hec sabbathis in foueā, nōne tenebit ⁊ leuabit eā? Quāto magis melior ē hō oue? Jtaqꝫ lꝫ sabbathis bñfacere. Tūc ait hoī. Extēde manū tuā. Et extēdit: ⁊ restituta est sanitati, sicut altera. ᵈ Exeūtes aūt pharisei, cōsiliū faciebāt aduersꝰ eū qūo pderēt eū. ᵈ ¶ Jesꝰ āt sciēs, secessit inde: ⁊ secuti sunt eū multi, ⁊ curauit eos oēs. ⁊ pcepit eis ne manifestū eū facerēt. Ut adiplerēt q̄d dictū est p Jsaiā pphetā, dicentē. Ecce puer meꝰ quē elegi, dilectus meꝰ in q̄ bñ cōplacuit aīe mee. Ponā spūm meū sup eū, ⁊ iudiciū gentib⁹ nūtiabit. Nō cōtēdet neqꝫ clamabit: neqꝫ audiet aliqs in plateis vocē ei⁹. arūdinē quassatā nō cōfringet, ⁊ linū fumigās nō extinguet, donec eiciat ad victoriā iudiciū: ⁊ in noīe ei⁹ gētes sperabūt. ᵏ ¶ Tūc oblat⁹ est ei demoniū hñs, cec⁹ ⁊ mut⁹: ⁊ curauit eū, ita vt loqueret et videret. ˢ Et stupebāt oēs turbe ⁊ dicebāt. Nūqd hic est filius dāu? Pharisei aūt audiētes dixerūt. ᵇ Hic nō eicit demones nisi in Beelzebub pncipe demoniorum. ⁱ Jesus autē sciēs cogitatiōes eoꝝ dixit eis. Oē regnū divisum sup se, desolabit: ⁊ oīs ciuitas vel domus divisa sup se, nō stabit. Et si satanas satanā eicit, adversus se divisus est. qūo q̄ stabit regnū eius? Et si ego i beelzebub eicio demones: filij vri i q̄ eiciūt? Ipsi iudices vri erūt. Si aūt ego in spū dei eicio demones: igit puenit in vos regnū dei. aut qūo pōt q̄squā intrare in domū fortis, ⁊ vasa ei⁹ diripere: nisi prius alligauerit fortē, ⁊ tūc domū illius diripiet? Qui nō ē mecū, cōtra me ē: ⁊ q nō cōgregat mecū, spargit. ᵏ Jdeo dico vob: oē pctūm ⁊ blasphemia remittet hoīb⁹: spūs aūt blasphemie nō remittet. Et q̄cūqꝫ dixerit vbū cōtra filiū hois, remittet ei: q aūt dixerit cōtra spūm sctūm, nō remittet ei, neqꝫ in hoc seculo, neqꝫ i futuro. ˡ Aut facite arborē bonā, ⁊ fructū ei⁹ bonū: aut facite arborē malā, ⁊ fructū ei⁹ malū. sigdē ex fructu arbor agnoscit. ᵐ Progenies viparū quō potestis bona loq, cū sitis mali? ex abūdātia enī cordis os loqt. ᵐ Bonus hō, de bono thesauro pfert bona: ⁊ malus hō de malo thesauro pfert mala. ⁿ Dico aūt vob q̄m oē vbū otiosū q̄d locuti fuerit hoīes, reddēt rōnē de eo i die iudicij. Ex vbis enī tuis iustificaberis, ⁊ ex vbis tuis cōdēnaberis. ᵒ ¶ Tūc rñderūt ei q̄dā de scribis ⁊ phariseis, dicētes, Mgr̄, volum⁹ a te signū videre. ᵖ Qui rñdēs ait illis, Gnatio mala ⁊ adultera signū q̄rit: ⁊ signū nō dabit ei, nisi signū Jone pphete. Sicut enī fuit Jonas in vētre ceti tribus dieb⁹ ⁊ tribus noctib⁹: sic erit filius hois in corde terre tribus dieb⁹ ⁊ tribus noctib⁹. Uiri niniuite surgent in iudicio cū gnatiōe ista, ⁊ cōdēnabūt eā: qꝛ pniaꝫ egerūt i pdicatōe Jone, ⁊ ecce plus q̄ Jonas hic. Regīa austri surget i iudicio cū gnatiōe ista, ⁊ cōdēnabit eā: qꝛ venit a finib⁹ tre audire sapiam Salomonis, ⁊ ecce plus q̄ Salomō hic. ᵍ Cū āt īmūd⁹ spūs exierit ab hoīe, ābulat p loca arida q̄rēs requiē, et nō inuenit. Tūc dicit. Reuertar i domū meā vñ exiui. Et veniēs, inuenit eā vacātē, scopis mūdatā, ⁊ ornatā. Tūc vadit ⁊ assumit septē alios spūs secū nequiores se, ⁊ intrātes habitāt ibi: ⁊ fiunt nouissima hoīs illi⁹ peiora priorib⁹. Sic erit ⁊ gnationi huic pessime. ʳ ¶ Adhuc eo loquēte ad turbas, ecce mr̄ ei⁹ ⁊ ffres stabāt foris, q̄rētes loq ei. ˢ Dixit aūt ei q̄dā. Ecce mr̄ tua ⁊ ffres tui foris stāt: q̄rētes te alloq. At ipse rñdēs dicēti sibi, ait. Que est mr̄ mea, et q̄ sunt ffres mei? Et extēdēs manū i discipulos suos, dixit. Ecce mr̄ mea ⁊ ffres mei. Quicūqꝫ enī fecerit volūtatē pr̄is mei q̄ i cel⁹ ē: ipe meꝰ fr̄ soror ⁊ mr̄ ē.

mar.iij.c. luc.xj.b.

Luc.xj.d

mar.iij.d luc.xij.b.

luc.vj.g.

luc.xj.d.

Numeri xxviij.a. oscc.vj.c mar.iij.a luc.vj.b.

Deu.xvij.a.

tone.ij.a.

tone.iij.b

iij. Regū x.a. ij. Paral. ix.a.

ij.pe.ij.d. mar.iij.d luc.viij.c.

¶ L.S. Parabole diuersi generis. Caput.xiij.

A illo die exiēs Iesus de domo sedebat secꝰ mare. Et congregate sunt ad eū turbe multe: ita vt in naniculā ascēdēs sederet: ⁊ oīs turba stabat in litore: ⁊ locut⁹ ē eis multa i parabolis dicēs. Ecce exijt q̄ seminat semiare semē suū. Et dū semiat: q̄dā ceciderūt secꝰ viā: ⁊ venerūt volucres celi et comederūt ea. Alia autē ceciderūt in petrosa, vbi nō habebant terrā multā, ⁊ cōtinuo exorta sunt, q:

mar.iij.d luc.viij.c

nō habebāt altitudinē terre. sole autē orto, estuauerūt: ⁊ qz nō habebāt radicē, aruerūt. Alia aūt ceciderūt in spinas, ⁊ creuerūt spine, ⁊ suffocauerunt ea. Alia aūt ceciderūt i terrā bonā: ⁊ dabāt fructū aliud cētesimū, aliud sexagesimū, aliud triceſimū. Qui hz aures audiēdi audiat. Et accedētes discipuli dixerūt ei. Quare i parabolis loqris eis? Qui respōdēs, ait illis. Qz vob datū ē nosse mysteria regni celoz: illis aūt nō ē datū. [b] Qui ei hz dabit ei ⁊ abūdabit: q aūt nō hz, ⁊ qđ nō hz auferetur ab eo. [c] Jō i parabolis loquor eis: qz videntes nō vidēt, ⁊ audientes nō audiūt, neqz itelligūt. vt adimpleat in eis pphetia Jsaie dicētis. Auditu audietis, ⁊ nō itelligetis: ⁊ videntes videbitis, ⁊ nō videbitis. Incrassatū est em cor pplī hui⁹, ⁊ aurib⁹ grauiter audierūt, ⁊ oculos suos clauserūt: neqñ videāt oculi, ⁊ auribus audiāt, ⁊ corde intelligāt, ⁊ conuertant ⁊ sanē eos. [d] Vestri aūt beati oculi qz vidēt, ⁊ aures vře qz audiūt. Amē quippe dico vobis q multi prophete ⁊ iusti cupierūt videre q videtis ⁊ nō viderūt, ⁊ audire q auditis ⁊ nō audierunt. [e] Vos g audite parabolā seminātis. Oīs g audit vbū regni ⁊ nō intelligit, venit mal⁹ ⁊ rapit qđ seminatū est i corde ei⁹: h est q sec⁹ viā seminat⁹ est. Qui aūt supra petrosa seminat⁹ est: hic est qui vbū audit, ⁊ cōtinuo cū gaudio accipit illud, nō aūt hz i se radicē, iz est tpalis. facta aūt tribulatiōe ⁊ psecutione pp vbū, cōtinuo scādalizat. Qui autē seminat⁹ est in spinis, hic est q vbū dei audit, ⁊ solicitudo seculi istius ⁊ fallacia diuitiarū suffocat vbū, ⁊ sine fructu efficit. Qui vo in terrā bonā seminat⁹ est: hic est q audit vbū, ⁊ intelligit ⁊ fructū affert, ⁊ facit aliud qdē centesimū, aliud vo triceſimū. [f] Aliā parabolā ppposuit illis dicēs. Sīle factū est regnū celoz hoi qui seminauit bonū semē in agro suo. cū aūt dormirēt hoies, venit inimic⁹ ei⁹, ⁊ superseminauit zizania i medio tritici, ⁊ abiit. Cū aūt creuisset herba, ⁊ fructū fecisset: tūc apparuerūt et zizania. Accedētes aūt serui pfis familias, dixerūt ei. Dne nōne bonū semē seminasti in agro tuo? Unde g hz zizania? Et ait illis. Inimicus hō hoc fecit. Serui aūt dixerūt ei. Uis imus, ⁊ colligim⁹ ea? Et ait. Nō: ne forte colligētes zizania, eradicetis simul cū eis ⁊ triticū. Sinite vtraqz crescere vsqz ad messem: ⁊ in tpe messis, dicā messoribus, Colligite primū zizania, ⁊ alligate ea i fasciculos ad cōburendū, triticū aūt congregate in horreū meū. [g] Aliā parabolā ppposuit eis, dicēs. Sīle ē regnū celoz grano sinapis, qđ acciptes hō seminauit i agro suo: qđ minimū qdē est oīb⁹ seminib⁹. cū aūt creuerit, maius est oīb⁹ olerib⁹, ⁊ fit arbor: ita vt volucres celi veniāt, ⁊ habitēt in ramis ei⁹. [h] Aliā parabolā locut⁹ est eis. Sīle est regnū celoz fermēto, qđ acceptū mulier abscōdit in farine satis trib⁹, donec fermētatū est totū. [i] Hec oīa locut⁹ est Jesus in parabolis ad turbas: ⁊ sine parabolis nō loqbat eis, vt īpleret qđ dictū est p pphetā dicētē. Aperiā in parabolis os meū, eructabo abscōdita a cōstitutione mūdi. [k] Tūc dimissis turbis venit i domū: ⁊ accesserūt ad eū discipuli ei⁹, dicētes. Edissere nobis parabolā zizanioz agri. Qui rndēs, ait. Qui seminat bonū semē: est filius hois. Ager aūt: est mundus. Bonū vo semē hi sunt filij regni. zizania aūt, filij sunt nequā. Inimic⁹ aūt q seminauit ea: ē diabol⁹. Messis vo, cōsummatio seculi est. Messores aūt: angeli sunt. Sicut g colliguntur zizania, ⁊ igni cōburunt: sic erit i cōsummatiōe scli. mittet filius hois angelos suos, ⁊ colligēt de regno ei⁹ oīa scādala, ⁊ eos q faciūt iniquitatē: ⁊ mittēt eos in caminū ignis. Ibi erit fletus et stridor dentiū. Tūc iusti fulgebūt sicut sol in regno pris eoz. Qui hz aures audiēdi audiat. [l] Sīle ē regnū celoz thesauro abscondito i agro: quē q inuenit hō, abscōdit, ⁊ pre gaudio illius vadit ⁊ vēdit vniuersa q hz, ⁊ emit agrū illū. [m] Iterū sīle est regnū celoz hoi negotiatori querēti bonas margaritas. Inuēta aūt vna pciosa margarita, abiit, ⁊ vēdidit oīa q habuit, ⁊ emit eā. [n] Iterū sīle ē regnū celorū sagene misse in mare ⁊ ex oi gne pisciū cōgregāti. quā cū īpleta eēt educētes ⁊ sedētes elegerūt bonos i vasa, malos aūt foras miserūt. Sic erit i cōsummatiōe scli. exibūt angeli ⁊ separabūt malos de medio iustorū, ⁊ mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Intellexistis hec oīa? Dicūt ei. Etiā. Ait illis. Jō oīs scriba doct⁹ in regnū celoz, similis est hoī pfis familias, q pfert de thesauro suo noua ⁊ vetera. [o] Et factū est: cū cōsummasset iesus parabolas istas trāsiit inde. Et veniēs in patriā suā, docebat eos i synagogis eoz ita vt mirarent, ⁊ dicerēt. Unde huic sapia hec, ⁊ vtutes? Nōne hic est fabri filius? Nōne mr ei⁹ dr Maria? ⁊ frēs ei⁹, Jacobus ⁊ Joseph, ⁊ Simō ⁊ Judas? ⁊ sorores eius, nōne oēs apud nos sunt? Unde g huic oīa ista? Et scādalizabant in eo. [p] Jesus aūt dixit eis. Nō est pphēta sine honore nisi in patria sua ⁊ in domo sua. Et nō fecit ibi vtutes multas ppter incredulitatē illoz. [q] Capitula Summa. Joānis interitus, ⁊ aliquot miracula. Caput. xiiij.

In illo tpe audiuit Herodes tetrarcha famam Jesu: ⁊ ait pueris suis. Hic est Joannes baptista: ipse surrexit a mortuis: ⁊ iō vtutes operāt i eo. [b] Herodes em tenuit Joānē, ⁊ alligauit eū: ⁊ posuit in carcere ppter Herodiadē vroꝛē ffⁱⁱ sui. Dicebat em illi Joannes. Nō lz tibi hre eā. Et volēs illū occidere, timuit pplm: qz sicut pphētā eū habebāt. [r] Die aūt natalis Herodis, saltauit filia Herodiadis i medio: ⁊ placuit Herodi. Unde cum iuramēto pollicit⁹ est ei dare qcūqz postulasset ab eo. Et illa pmonita a mre sua. Da mihi inqt hic in disco caput Joānis baptiste. Et cōtristatus est rex. Propter iurm aūt ⁊ eos q pariter recūbebāt, iussit dari. [s] Decollauit Joānem in carcere. Et allatū est caput ei⁹ in disco: datū est puelle, ⁊ illa attulit mri sue. Et accedētes discipuli ei⁹, tulerūt corp⁹ ei⁹ et sepelierūt illud: ⁊ venientes nūtiauerūt Jesu. [t] Qđ cū audisset Jesus, recessit inde in nauicula i locū desertū seorsum. ⁊ cū audissent turbe, secute sunt eum pedestres de ciuitatib⁹. Et exiēs vidit turbā multā: ⁊ misert⁹ ē eis, ⁊ curauit languidos eoz. [u] Uespe aūt facto, accesserūt ad eū discipli ei⁹, dicētes. Desertus est locus, ⁊ hora iā pterijt: dimitte turbas, vt euntes in castella, emāt sibi escas. Jesus aūt dixit eis. Nō habēt necesse ire: date illis vos māducare. Rndērunt ei. Nō habem⁹ hic nisi quinqz panes ⁊ duos pisces. Qui ait eis. Afferte mihi illos huc. Et cum iussisset turbā discūbere sup fenū: acceptis qnqz panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹, aspiciēs in celū bndixit ⁊ fregit, ⁊ dedit discipulis panes. discipuli aūt turbis. Et māducauerunt oēs, ⁊ saturati sunt. Et tulerūt reliquias duodecim cophinos fragmētoꝛ, plenos. [x] Māducātiū aūt fuit numerus, qnqz milia virorū, exceptis mulieribus ⁊ puerulis. [y] Et statim cōpulit Jesus discipulos ascēdere i naniculā, ⁊ pcedere eū trās fretū, donec dimitteret turbas. [z] Et dimissa turba, ascēdit i mōtē solus orare. [a] Uespe aūt fctō solus erat ibi. nauicula aūt i medio mari iactabat fluctib⁹. erat em ventus. Quarta aūt vigilia noctis, venit ad eos ābulās sup mare. Et vidētes eū sup mare ābulātē, turbati sūt, dicētes. Qz phāta sma ē. Et pre timore clamauerūt, statimqz Jesus locut⁹ ē eis dicēs, Habete

fiduciam:

fiducia: ego sum: nolite timere. ℟ Respondens aũt petr⁹ dixit. Dñe si tu es, iube me ad te venire sup aquas. Et ipse ait. Veni. Et descẽdens ℣Petr⁹ ó nauicula, ambulabat sup aquã vt veniret ad Jesum. Videns vo vẽtũ validũ, timuit: ⁊ cũ cepisset mergi clamauit dicẽs. Dñe saluũ me fac. Et cõtinuo Jesus extẽdens manũ, apprehẽdit eũ: ⁊ ait illi. ℣ Modice fidei quare dubitasti: Et cum ascendisset in nauiculã, cessauit ventus. Qui aũt in nauicula erãt, venerũt et adorauerũt eum dicẽtes. Vere filius dei es. Et cũ trãsfretassent, venerunt in terrã Genesar. Et cũ cognouissent eũ viri loci illius, miserũt in vniuersam regionem illã, ⁊ obtulerũt ei omnes male habentes ⁊ rogabãt eũ vt vel fimbriã vestimenti eius tangerent. Et quicunq; tetigerunt, salui facti sunt.

¶ Capituli Summariũ. Traditiones humane, ciborumq; delectus reijciuntur. Caput.xv.

Tunc accesserũt ad eũ ab Jerosolymis scribe ⁊ pharisei, dicẽtes. Quare discipuli tui trãsgrediunt traditionẽ seniorũ: nõ enim lauãt manꝰ suas cũ panẽ mãducãt. Ipse aũt rñdẽs, ait illis. Quare ⁊ vos trãsgredimini mãdatũ dei propter traditionẽ vestrã: ℣ Nã deus dixit, ℣ Honora patrẽ ⁊ matrẽ, ⁊ Qui maledixerit pri, vel matri, morte moriat. Vos aũt dicitis. Quicunq; dixerit pri vel mri ℣ munꝰ quodcũq; est ex me, tibi pderit, ⁊ nõ honorificabit patrem suũ aut matrẽ suã, et irritũ fecistis mãdatũ dei pp traditionẽ vestrã. ℣ Hypocrite bñ pphetauit de vobis Isaias, dicẽs ℣ Ps. Populus hic labus me honorat: cor aũt eorũ lõge est a me. Sine causa aũt colũt me, docentes doctrinas ⁊ mãdata hoim. ¶ Et cõuocatis ad se turbis, dixit eis, Audite et intelligite. ℣ Nõ qđ intrat in os, coinquinat hoiem: sed qđ pcedit ex ore, hoc coinquinat hoiem. Tũc accedẽtes discipuli ei⁹ dixerũt ei. Scis q; pharisei, audito verbo hoc scãdalizati sunt. At ille rñdẽs, ait. ℣ Omis plãtatio quã nõ plãtauit pater meꝰ celestis eradicabit. Sinite illos: ceci sunt, ⁊ duces cecorũ. Cecus aũt si ceco ducatũ pstet, ambo in foueã cadũt. ℣ Respondens aũt ℣Petr⁹ dixit ei: Edissere nobis parabolã istã. At ille dixit. Adhuc ⁊ vos sine intellectu estis. Nõ intelligitis q; oẽ qđ in os intrat in vẽtrẽ vadit, ⁊ in secessum emittit: Que aũt pcedũt de ore: de corde exeũt, ⁊ ea coinquinãt hoiem. de corde enim exeũt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia: blasphemie. hec sunt q̃ coinquinãt hoiem, ℣ Nõ lotis aũt manibꝰ mãducare nõ coinquinat hoiem. ¶ Et egressus inde Jesus secessit in ptes Tyri ⁊ Sydonis. Et ecce mulier Chananea a finibꝰ illis egressa clamauit dicẽs ei. ℣ Miserere mei dñe fili dauid: filia mea male a demonio vexatur. Qui nõ rñdit ei vbũ. Et accedẽtes discipli ei⁹ rogabãt eũ dicẽtes. Dimitte eã, quia clamat post nos. Ipse aũtẽ rñdẽs, ait. ℣ Non sum missus nisi ad oues q̃ perierũt domꝰ Isrl. At illa venit, ⁊ adorauit eũ dicẽs. ℣ Dñe adiuua me. Qui rñdẽs, ait. ℣ Nõ est bonũ sumere panẽ filiorũ et mittere canibꝰ. At illa dixit. Etiã ℣ Dñe, nã ⁊ catelli edũt de micis que cadũt de mẽsa dñorũ suorũ. Tũc rñdẽs Jesus, ait illi. O mulier magna ẽ fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eiꝰ ex illa hora. ¶ Et cũ trãsisset inde Jesus, venit secꝰ mare Galilee: ⁊ ascẽdẽs in mõtẽ, sedebat ibi. Et accesserũt ad eũ turbe multe, hãtes secũ mutos, cecos, claudos, debiles, ⁊ alios multos: ⁊ piecerũt eos ad pedes eiꝰ, ⁊ curauit eos, ita vt turbe mirarentur videntes mutos loquẽtes, claudos ambulãtes, cecos videntes, et magnificabãt deũ Isrl. Jesus aũt cõuocatis discipulis suis, dixit. ℣ Misereor turbe: q; triduo iã pseuerãt mecũ, ⁊ nõ habẽt qđ mãducẽt: ⁊ dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiãt in via. Et dicũt ei discipuli. Vñ ergo nobis in deserto panes tãtos, vt saturemus turbã tantam: Et ait illis Jesus. Quot habetis panes: At illi dixerũt. Septẽ, ⁊ paucos pisciculos. Et pcepit turbe vt discũberẽt sup terrã. Et accipiẽs septem panes, ⁊ pisces, ⁊ gratias agẽs fregit, ⁊ dedit discipulis suis, ⁊ discipuli dederũt populo. Et comederunt omnes, ⁊ saturati sunt. Et qđ superfuit de fragmentis tulerunt, septẽ sportas plenas. Erãt aũt qui manducauerunt, quatuor millia hominũ. extra parvulos ⁊ mulieres. Et dimissa turba, ascẽdit in nauiculam: ⁊ venit in fines. ℣ Magedan.

¶ C. S. Pharisei signum celeste negatur, discipulorũq; de Christo opinio. Caput.xvj.

Et accesserũt ad eũ pharisei ⁊ sadducei tẽtãtes: ⁊ rogauerũt eũ, vt signũ de celo oñderet eis. At ille rñdẽs, ait illis. Facto vespere dicitis, Serenũ erit, rubicũdũ est enim celũ. Et mane, ℣ Hodie tẽpestas, rutilat enim triste celũ. Facie ẽ celi dijudicare nostis: signa aũt temporũ nõ potestis: Generatio mala ⁊ adultera signũ qrit: ⁊ signũ nõ dabit ei, nisi signũ Jone pphete. Et relictis illis, abijt. ¶ Et cũ venissent discipuli eius trãs fretũ, obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini ⁊ cauete a fermẽto phariseorũ ⁊ sadduceorũ. At illi cogitabãt inter se, dicẽtes. Q; panes nõ accepimus. Sciẽs aũt Jesus, dixit. Quid cogitatis inter vos modice fidei, q; panes nõ habetis: ℣ Nõdũ intelligitis, neq; recordamini cinq; panũ, et cinq; millium hoim, ⁊ quot cophinos sumpsistis: neq; septẽ panũ, ⁊ quatuor millium hoim ⁊ quot sportas sumpsistis: Quare nõ intelligitis q; nõ de pane dixi vobis. Cauete a fermẽto phariseorũ ⁊ sadduceorũ: Tũc intellexerũt q; nõ dixerit cauẽdum a fermẽto panũ, sed a doctrina phariseorũ ⁊ sadduceorũ. ¶ Venit aũt Jesus in ptes Cesaree ℣Philippi: ⁊ interrogabat discipulos suos, dicẽs. Quẽ dicũt homines esse filiũ hois: At illi dixerũt. Alij Joannẽ baptistã, alij autẽ Eliã, alij vo Jeremiã, aut vnũ ex prophetis. ℣ Dicit illis Jesus. Vos aũt quẽ me esse dicitis: ℟ Rñdẽs Simon ℣Petr⁹ dixit. Tu es xps filius dei viui. ℣ Rñdẽs aũt Jesus dixit ei, Beatus es Simõ Bar Jona: q; caro ⁊ sanguis nõ reuelauit tibi, sed pr̃ meus q̃ in celis est. Et ego dico tibi, q; tu es petrus, ⁊ sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã, ⁊ porte inferi nõ prevalebũt adu; ipsius eã. Et tibi dabo claues regni celorũ. Et qcõcũq; liganeris sup terrã erit ligatũ ⁊ in celis, ⁊ qcõcũq; solueris sup terrã, erit solutũ ⁊ in celis. Tũc pcepit discipulis suis, vt nemini dicerent q; ipse esset Jesus xps. Exinde cepit Jesus ostẽdere discipulis suis q; oporteret eũ ire Jerosolymã, ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis ⁊ pncipibus sacerdotũ, ⁊ occidi, ⁊ tertia die resurgere. Et assumẽs eũ ℣Petr⁹, cepit increpare illũ, dicẽs, Absit a te dñe: nõ erit tibi hoc. Qui conuersus, dixit ℣Petro. Vade post me satana scãdalũ es mihi: q; nõ sapis q̃ dei sunt, sed ea q̃ hoiũ. Tũc Jesus dixit discipulis suis. Si qs vult post me venire, abneget semetipsum, ⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequat me. Qui ei voluerit animã suã saluã facere, pdet eã, q; autẽ pduderit aiam suã pp me, inueniet eã. Quid enim pdest hoi si vniuersum mũdũ lucret, aie vero sue detrimẽtũ patiatur: Aut quã dabit hõ cõmutationẽ pro aia sua. Filius enim hois vẽturus est in gloria pris sui cũ angelis suis: ⁊ tũc reddet vnicuiq; scm opa eius. Amẽ dico vobis, sunt qdã de hic stãtibus q; nõ gustabũt mortẽ, donec videãt filiũ hominis venientẽ in regno suo.

¶ Capituli Summarium. Jesus transfiguratur, lunaticum curat, ⁊ vectigal soluit. Caput.xvij.

A mar.ix.a. luc.ix.d.

ST post dies sex, assumpsit Jesus petrū ⁊ Jacobū ⁊ Joānē fratrē ei⁹, ⁊ ducit illos in montē excelsum seorsum, ⁊ trāsfigurat⁹ est añ eos. Et resplēduit facies ei⁹ sicut sol: vestimēta aūt ei⁹ facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerūt illis ℳoyses ⁊ Elias cū eo loquētes. Rñdēs autē ℘etr⁹, dixit ad Jesum, ℘ñe, bonū est nos hic esse: si vis, faciam⁹ hic tria tabernacula, tibi vnū, ⁊ ℳoysi vnū, ⁊ Elie vnum. Adhuc eo loquēte, ecce nubes lucida obūbrauit eos. Et ecce vox de nube, dicēs. Hic est filius me⁹ dilectus in quo mihi bñ cōplacui: ipsum audite. Et audiētes discipuli, cecidērūt i faciē suā, ⁊ timuerūt valde. Et accessit Jesus, ⁊ tetigit eos: dixitq; eis. Surgite, ⁊ nolite timere. Leuātes aūt oculos suos, neminē viderūt, nisi solū Jesum. ¶ Et descendētibus illis de mōte pcepit illis Jesus, dicēs. Nemini dixeritis visionē: donec filius hois a mortuis resurgat.

ij. pe.j.d.

B

mar.ix.a. Malac. iij.b.

clxxiij a VI

a Et interrogauerūt eū discipuli, dicētes. Quid ḡ scribe dicūt qō Eliā oporteat primū venire? At ille rñdēs, ait eis, Elias qdē venturus est, ⁊ restituet oīa. dico aūt vobis q; Elias iā venit, ⁊ nō cognouerūt eū, sz fecerūt i eo q̄cūq; voluerūt. Sic ⁊ filius hominis passur⁹ est ab eis. Tūc intellexerūt discipuli q; de Joanne Baptista dixisset eis. b

E

mar.ix.e. Jac.ix.e.

clxxiij b III

¶ Et cū venissent ad turbā, accessit ad eū hō genu⁹ prolutus ante eū, dicēs, ℘ñe miserere filio meo, q; lunaticus est, ⁊ male patit̄. nā sepe cadit in ignē, et crebro in aquā. ⁊ obtuli eū discipulis tuis: ⁊ nō potuerūt curare eū. Rñdēs aūt Jesus, ait. O gñatio incredula ⁊ peruersa, quousq; ero vobiscum? vsq; quo patiar vos? Afferte huc illū ad me. Et increpauit illū Jesus: ⁊ exijt ab eo demoniū, ⁊ curatus est puer ex illa hora. c

lu.xvij.b.

clxxv c II

Tūc accesserūt discipuli ad Jesum secreto, ⁊ dixerūt. Quare nos nō potuim⁹ ejicere illū? Dixit illis Jesus. Propter incredulitatē vestrā. Amen qppe dico vobis, si habueritis fidē sicut granū sinapis, dicetis mōti huic, trāsi hinc: ⁊ trāsibit, et nihil impossibile erit vobis. Hoc aūt genus nō ejicit nisi p oratiōnē ⁊ ieiuniū. d

D

mar.ix.e. Luc.ix.e

clxxvj d V clxxvij c II

¶ Cōuersantibus aūt eis i Galilea, dixit illis Jesus. Filius hois tradēd⁹ est in manus hoiū: ⁊ occidēt eū, ⁊ tertia die resurget. Et contristati sunt vehemēter. e Et cū venissēt capharnaū: accesserūt q didrachma accipiebāt, ad petrū, ⁊ dixerūt ei, ℳagist̄ vr̄ nō soluit didrachma? Dicit, Etiā. Et cū intrasset i domū, puenit eū Jesus, dicēs. Quid tibi videt Simō? reges terre a qb⁹ accipiūt tributū vel cēsum? a filijs suis, an ab alienis. Et ille dixit. Ab alienis. Dixit illi Jesus. Ergo liberi sunt filij. Ut aūt nō scādalizemus eos: vade ad mare ⁊ mitte hamū: ⁊ eū piscē q pm⁹ ascēderit, tolle: ⁊ apto ore ei⁹ inuenies staterem: illū sumens, da eis pro me et te.

B ō.v.e. mar.ix.g

clxxvj e VI

¶ L.S. Docet Christus humilitatē, vitare scandalum, ⁊ quomodo peccās arguēdus. Cap̄.xviij.

A mar.ix.e. Luc.ix.f.

clxxvij a II

In illa hora accesserūt discipuli ad Jesum, dicētes. Quis putas maior est in regno celorū? Et aduocās Jesus puerū, statuit eū i medio eor⁹, ⁊ dixit. Amē dico vob, nisi cōuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut pueri, nō intrabitis i regnū celor⁹: Quicūq; ḡ humiliauerit se sicut paruul⁹ iste: hic est maior i regno celorū. Et q susceperit vnū puerū talē in noīe meo: me suscipit. b q aūt scādalizauerit vnū de pusillis istis q in me credūt, expedit ei vt suspēdat mola asinaria i collo ei⁹, ⁊ demergat i pfundū maris. Ue mūdo a scādalis. Necesse est ei vt veniāt scādala: verūtamē ve hoi illi p quē scādalū venit. c Si aūt manus tua, vel pes tuus scādalizat te: abscinde eū, ⁊ pjice abs te: bonū tibi est ad vitā ingredi debilē vel claudū, ḡ duas manus vel duos pedes habētē mitti in ignē eternū. Et si oculus tu⁹ scādalizat te, erue eū, ⁊ pjice abs te: bonū tibi est vnū oculū habētē in vitā intrare, ḡ duos oculos habētē mitti i gehēnā ignis.

luc.xix.b luc.xv.a.

clxxvij c V

d Videte ne cōtēnatis vnū ex his pusillis: dico enī vobis q; angeli eor⁹ i celis semp vidēt faciē patris mei q̄ i celis est. Uenit enī filius hois saluare qō perierat. Quid vob⁹ videt? si fuerit alicui cētū oues, et errauerit vna ex eis: nōne relingt nonagintanouē in mōtib⁹, ⁊ vadit querere eā q̄ errauit: ⁊ si cōtigerit vt inueniat eā: amē dico vobis q; gaudet sup eā magis ḡ sup nonagintanouē que nō errauerūt. Sic nō est volūtas añ patrē vestrū q̄ in celis est, vt pereat vn⁹ de pusillis istis. f Si aūt peccauerit in te frater tu⁹, vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipm solū. si te audierit: lucrat⁹ eris fratrē tuū. g si aūt te nō audierit: adhibe tecū adhuc vnū vel duos, vt i ore duor⁹ vel triū testū stet oē verbū. Qō si nō audierit eos: dic ecclesie. si aūt ecclesiam nō⁹ audierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹. h Amē dico vobis, q̄cūq; alligaueritis sup terrā, erūt ligata ⁊ i celo: ⁊ q̄cūq; solueritis sup terrā, erunt soluta ⁊ in celo. i Iterū dico vob⁹ q; si duo ex vobis cōsenserīt sup terrā, de oi re quācūq; petierint, fiet illis a pfe meo q̄ in celis est. k Ubi enī sūt duo vel tres cōgregati i noīe meo, ibi sum i medio eor⁹.

lu.xvij.a. Ieu.xix.d Eccliſi. xix.b. Ja.v.d. Deuter. ix.b.

clxxvij f V clxxviij g X

¶ Tūc accedēs ℘etr⁹ ad eū. dixit, ℘ñe, quoties peccabit i me frater me⁹, ⁊ dimittam ei? vsq; septies? Dixit illi Jesus. Nō dico tibi vsq; septies: sed vsq; septuagies septies. l Jō assimilatū est regnū celorū hoi regi, q voluit rationē ponere cū seruis suis. Et cū cepisset rōnē ponere, oblat⁹ est ei vn⁹ q̄ debebat ei decē millia talēta. Cū aūt nō haberet vñ redderet, iussit eū dñs ei⁹ venūdari ⁊ vxorē eius ⁊ filios, ⁊ oīa q̄ habebat, ⁊ reddi. ℘procidēs aūt seru⁹ ille, orabat eū dicēs, ℘patientiā habe i me, ⁊ oīa reddā tibi. ℳisert⁹ aūt dñs serui illi⁹, dimisit eū, ⁊ debitū dimisit ei. Egressus aūt seru⁹ ille, iuenit vnū de cōseruis suis, q̄ debebat ei centū denarios: ⁊ tenēs suffocabat eū, dicēs. Redde qō debes. Et pcidēs ℘ser⁹ ei⁹, rogabat eū, dicēs, ℘patientiā habe i me, ⁊ oīa reddā tibi. Ille aūt nolut: sz abijt, ⁊ misit eū in carcerē, donec redderet debitū. Uidētes aūt cōserui ei⁹ q̄ fiebant: cōtristati sunt valde, ⁊ venerūt, ⁊ narrauerūt dño suo oīa que facta fuerāt. Tūc vocauit illū dñs suus: et ait illi, Serue nequā, oē debitū dimisi tibi, qñ rogasti me, nōne ergo oportuit ⁊ te misereri cōseruo tui, sicut ⁊ ego tui misert⁹ sum. Et irat⁹ dñs ei⁹, tradidit eum tortoribus, quo adusq; redderet vniuersum debitū. Sic et pater meus celestis faciet vobis, si nō remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris.

D

¶ L.S. Uxor non dimittenda, mandata dei obseruanda, ⁊ diuitie spernende. Caput.xix.

A mar.x.a.

clxxix a V

Et factū ē cū cōsummasset Jesus sm̄ones istos, migrauit a Galilea, ⁊ venit i fines Judee trās iordanē, ⁊ secute sunt eū turbe multe: ⁊ curauit eos ibi. Et accesserūt ad eū pharisei tēt̄antes eū, ⁊ dicentes. Si ls hoi dimittere vxorē suā quacūq; ex causa? Qui rñdēs, ait eis. Nō legistis q; qui fecit ab initio, masculū ⁊ feminā fecit eos? ⁊ dixit. ℘propter hoc, dimittet hō patrē ⁊ matrē, ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erunt duo in carne vna. itaq; iā nō sunt duo: sz vna caro. Qō ḡ deus ℘iunxit hō nō sepet. Dicūt illi. Quid ḡ moyses mādauit dari libellū repudij, ⁊ dimittere? Ait illis. Qm̄ moyses ad duritiā cordis vr̄ pmisit vob dimittere vxores vr̄as: ab initio aūt nō fuit sic. b Dico aūt vobis q; q̄cūq; dimiserit vxorē suā, nisi ob fornicatiōnē, ⁊ aliā duxerit: mechat̄. ⁊ q̄ dimissā duxerit: mechat̄. c Dicūt ei discipuli ei⁹. Si ita est causa hois cū vxore, nō expedit nubere. Qui dixit

Geſi.j.d. geſi.ij.d. Eph.v.g j.Coinț. vj.d. Deuter. xxiij.a. S.v.e.

B mar.x.b. lu.xvj.d. j.Coinț. vij.b.

clxxx b II clxxxj c X

illis,

illis, Nō oēs capiūt vbū istō: sz qb⁹ datū est. Sunt enī eunuchi q de mris vtero sic nati sunt: z sunt eunuchi, q facti sunt ab hoīb⁹: z sunt eunuchi, qui seipsos castrauerūt ppter regnū celoꝝ. Qui pōt capere capiat. [d] Tūc oblati sunt ei puuli, vt manꝰ eis imponeret, et oraret, Discipuli aūt increpabāt eos. Jesus vō ait eis, Sinite puulos, z nolite eos phibere ad me venire. taliū est enī regnū celorū. ¶ Et cū impositisset eis manꝰ, abiit inde. [c] Et ecce vnus accedēs, ait illi, Magister bone qd boni faciā vt habeā vitā eternā: Qui dixit ei, Quid me interrogas de bono: Unꝰ est bonꝰ deꝰ. Si aūt vis ad vitā ingredi, serua mādata. Dicit illi, Que: Jesꝰ autē dixit, Nō homicidiū facies, Nō adulterabis, Non facies furtū, Nō falsum testimoniū dices, Honora pfem tuū z matrē. Diliges primū tuū sicut teipm. Dicit illi adolescēs, Oīa hec custodiui a iuuētute mea: qd adhuc mihi deest: Ait illi Jesus. [f] Si vis perfectus esse, vade, vēde oīa q̄ habes, z da pauperibus, z habebis thesaurū i celo: z veni, seqre me. [g] Cū audisset aūt adolescēs verbū: abiit tristz, erat enī habēs multas possessiōes. [b] Jesus aūt dixit discipulis suis. Amen dico vobis q̄ diues difficile intrabit in regnū celorū. Et iterū dico vobis, facilius est camelū p foramē acꝰ trāsire, q̄ diuitē intrare in regnū celorū. Audit3 aūt his discipuli mirabātur valde, dicētes, Quis q̄ poterit salꝰ esse: Aspiciēs aūt Jesꝰ, dixit illis, Apud hoies hoc impossibile est: apud deū aūt, oīa possibilia sunt. Tūc rndēs Petrꝰ, dixit ei, Ecce, nos reliqmꝰ oīa, z secuti sumꝰ te qd q̄ erit nobis: Jesꝰ aūt dixit illi, [i] Amē dico vobis qō vos q̄ secuti estis me i regneratiōe, cū sederit filius hois i sede maiestatis sue, sedebitis z vos sup sedes duodeci, iudicantes duodeci tribus Israel. [k] Et ois q̄ reliquerit domū, vel ffres aut sorores, aut patrem, aut matrē, aut vxorē, aut filios, aut agros propter nomē meū: cētuplū accipiet, z vitā eternā possidebit. [l] Multi aūt erūt primi nouissimi: z nouissimi primi.

¶ L.S. Operariorum equale premiū, matrisq̄ filiorum zebedei petitio. Caput.xx.

Simile est regnū celorū hoi pfamilias q̄ exijt primo mane cōducere oparios in vineā suā. Cōuētiōe aūt fctā cū oparijs ex denario diurno, misit eos in vineam suā. Et egressꝰ circa horā tertiā vidit alios stātes i foro otiosos, z dixit illis. Jte z vos in vineā meā, et qō iustū fuerit, dabo vobis. Illi aūt abierūt. Jte: rursū autē exijt circa sextā z nonā horā: z fecit silr. Circa vndecimā vō exijt, z inuenit alios stātes, z dicit illis. Quid hic statis tota die otiosi: Dicūt ei, Quia nemo nos conduxit. Dicit illis, Jte z vos i vineā meā. Cū sero aūt factū esset, dicit dns vinee pcuratori suo, Voca oparios z redde illis mercedē, incipiēs a nouissimis vsq̄ ad primos. Cū venissent q̄ q̄ circa vndecimā horā venerāt, accepert singulos denarios. Uenientes aūt z primi, arbitrati sunt qō plus essent accepturi: accepert aūt z ipsi singulos ōnarios. Et accipientes murmurabāt aduersus patrēfamilias, dicētes. Hi nouissimi vna hora fecerūt: z pares illos nobis fecisti q portauimꝰ pondꝰ diei z estꝰ: At ille rndēs, vni eorū dixit. Amice nō facio tibi iniuriā: nōne ex denario cōueneisti mecū: Tolle qō tuū ē, z vade, volo aūt z huic nouissimo dare sicut z tibi. Aut nō lz mihi qō volo, facere: an oculꝰ tuus nequā est q̄ ego bonꝰ sum: Sic erūt nouissimi, primi z primi nouissimi. multi enī sunt vocati, pauci vō electi. [b] ¶ Et ascendens Jesꝰ Jerosolymā, assumpsit duodeci discipulos secreto, z ait illis, Ecce ascendimꝰ Jerosolymā z filius hois tradet principibus sacerdotū z scribis z dānabūt eū morte, z tradēt eū gētibus ad illudēdū z flagellādū z crucifigēdū, z tertia die resurget. [c] ¶ Tunc accessit ad eū mr filioꝝ zebedei cū filijs suis, adorās z petēs aliqd ab eo. Qui dixit ei, Quid vis: Ait illi, Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexterā tuā, z vnus ad sinistrā in regno tuo. Rndens aūt Jesus, dixit, Nescitis qd petaris. Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sum: Dicunt ei, Possumus. Ait illis, Calicē quidem meum bibetis: sedere aūt ad dexterā meā z sinistrā non est meū dare vobis, sed quib⁹ paratū est a pre meo. [b] Et audientes decē, indignati sunt de duob⁹ fratrib⁹. Jesus aūt vocauit eos ad se. z ait, Scitis q̄ principes gētiū dñant eoꝝ: z q̄ maiores sunt, potestatē exercēt in eos. Nō ita erit inter vos. sz qcūq̄z voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. et qui voluerit inter vos primus esse, erit vr̄ seruus: sicut filius hois nō venit ministrari, sz ministrare, et dare aiaz suā in redēptionē p multis. [f] ¶ Et egredientib⁹ illis ab Jericho, secuta est eū turba multa: et ecce duo ceci sedētes sec⁹ viā, audierūt q̄ Jesus trāsiret: z clamauerūt, dicētes. Dñe miserere nr̄i, fili dauid. Turba aūt increpabat eos vt tacerent. At illi magis clamabāt dicētes, Dñe miserere nr̄i, fili Dō. Et stetit Jesus, z vocauit eos, z ait, Quid vultis vt faciam vobis: Dicunt illi, Dñe, vt aperiant oculi nostri. Misertꝰ aūt eorū Jesus tetigit oculos eoꝝ. Et cōfestim viderunt: z secuti sunt eū.

¶ L.S. Uenit Jesus in asino Jerusalē z eiecit de templo eos ementes z vendentes. Caput.xxj.

Et cū appropinquassent Jerosolymis, et venissent Bethphage ad montē oliueti, Jesus misit duos discipulos, dicēs, eis, Jte in castellū qō cōtra vos est, z statim inuenietis asinā alligatā z pullū cū ea: soluite, z adducite mihi. z si qs vobis aliqd dixerit: dicite q̄ dns his opus habet: z confestim dimittet eos. [b] Hoc aūt factū est vt adimpleret qō dictū est per pphetā, dicētē. Dicite filie Sion, Ecce rex tuus venit tibi māsuet⁹, sedēs sup asinā z pullū filiū subiugalis. [c] Eūtes aūt discipuli fecerūt sicut pcepit illis Jesus. Et adduxerūt asinā z pullū: z imposuerūt sup eos vestimēta sua, z eū desup sedere fecerūt. Pluria aūt turba strauerūt vestimēta sua i via: alij aūt cedebant ramos de arboribus, z sternebāt in via. [d] turbe aūt q̄ pcedebāt z q̄ seqbāt, clamabāt dicētes, Hosanna filio Dō: bñdict⁹ q̄ venit i noīe dñi: hosanna i altissimis. [e] Et cū intrasset Jerosolymā, cōmota est vniuersa ciuitas, dicēs, Quis [f] hic Populi aūt dicebāt, Hic est Jesus pphēta a Nazareth Galilee. [f] Et intrauit Jesꝰ in tēplū dei: z eijciebat oēs vēdētes z emētes i tēplo, z mēsas nummulariorū z cathedras vēdētiū colūbas euertit, z ōt eis. Scriptū est, Domus mea, domus orōnis vocabitur vos aūt fecistis illā spelūcā latronū. [g] Et accessert ad eū ceci, z claudi i tēplo: z sanauit eos. [b] Uidētes aūt pncipes sacerdotū z scribe mirabilia q̄ fecit, z pueros clamātes i tēplo z dicētes, Hosanna filio Dō: indignati sunt z dixerūt ei. Audis qd isti dicūt: Iesus aūt dicit eis, Utiq̄ nūq̄ legistis. Qz ex ore infantiū z lactētiū pfecisti laudē. [i] ¶ Et relictis illis, abiit foras extra ciuitatē i Bethaniā: ubiq̄ māsit. [k] Mane aūt reuertēs i ciuitatē esurijt. Et videns fici arborē vnā secus viā, venit ad eā: z nihil inuenit i ea nisi folia tm̄, z ait illi, Nūq̄ z ex te fructus nascat i sempiternū. Et arefacta ē cōtinuo ficulnea. Et videntes discipli, mirati sunt dicētes, Quo cōtinuo aruit. [b] Rndēs aūt Iesus, ait eis, Amē dico vob̄. si habueritis fidē z nō hesitaueritis, nō solū ō ficulnea facietis, sz z si mōti huic dixeritis. Tolle z iacta te i mare fiet. [l] Et oīa q̄cūq̄z petieritis i oōe credētes accipietis. [m] Et cū vēisset i tē

ccxcij d II — mar. x.b. lu. xviij.c
ccxciij e II — mar. x.b. lu. xviij.d
cccxiij f II
Exo. x.c.
cccxliij g II
cccv h II
cccvj b X
cccvij i V
cccviij k II — mar. x.d. lu. xviij.f.
cccix l II
cccx A
cc X
cccxj B
ō. ix.d. War. x.d. luc. xviij. War x.e. lu. xviij.c
cccxij C

War. x.e — ccxj c VI
D
mar. x.g. lu. xq.c. — ccxiij d II
mar. x.g. Luce xviij. f.g. — ccxiiij e IIII, ccv f II
A
mar. xj.a luc. xix.e — ccvj a II
isa. lxij.d. zach. ix.b Jo. xij.b. — ccvij b VII
ccviij c II
ps. cxvij. d. mar. xj.b luc. xix.g — ccix d I, ccx c X
B
isa. lvj.e. i.r. vij.b. — ccxj f I
ps. vlij.b mar. xj.b — ccxij g X, ccxiij b V
ccxiiij i VI
mar. xj.e. — ccxv k VI
ccxvj l IIII
ccxvij m I

plū, accesserūt ad eū docētē principes sacerdotū ⁊
℔ seniores ppli, dicētes, In qua potestate hec facis:
et qs tibi dedit hāc potestatē: Rñdēs aūt Jesus,
dixit eis, Interrogabo vos ⁊ ego vnū sermonem:
quē si dixeritis mihi, ⁊ ego vobis dicā in qua pote
state hec facio. Baptisma Johānis vñ erat: e celo,
an ex hoīb⁹? At illi cogitabāt inter se, dicentes, Si
dixerim⁹ e celo: dicet nobis, Quare ergo nō credi
distis illi: Si aūt dixerim⁹ ex hoīb⁹: timem⁹ turbā.
ℨ. xliij.a. oēs enī habent Joānē sicut pphetā. Et rñdentes
Jesu, dixerūt, Nescimus. Ait illis ⁊ ipse, Nec ego
dico vobis in qua potestate hec facio. ⁿ Quid aūt
ccxvij nX vobis videt: Nō qdā habebat duos filios: ⁊ acce
dēs ad primū dixit, Fili, vade hodie opari in vineā
meā. Ille aūt rñdens, ait, Nolo, Postea autē pnīa
mot⁹, abijt. Accedens aūt ad alterū, dixit silr. Et
ille rñdēs, ait, Eo dñe. Et nō iit. Quis ex duob⁹
fecit volūtatē pris: Dicūt ei, Prim⁹. Dixit illis
Jesus. Amē dico vobis q̄ publicani ⁊ meretrices
p̄cedēt vos in regno dei. Venit enī ad vos Joannes
in via iustitie, ⁊ nō credidistis ei. publicani aūt ⁊ me
ccxix °ll mar.xij.a lu.xx.b. ℨa.v.a. Iere.ij.d retrices crediderūt ei: vos aūt videtes nec pnīam
habuistis postea, vt crederetis ei. °Aliā parabolā
audite. Nō erat pr familias q plātauit vineā, ⁊ se
pē circundedit ei, ⁊ fodit in ea torcular ⁊ edificauit
turrī, ⁊ locauit eā agricolis: ⁊ peregre pfect⁹ ē. Cū
aūt tps fructuū approping asset, misit suos seruos
ℬ ad agricolas vt acciperēt fructū⁹ eius. Et agricole
apprehēsis seruis ei⁹, alīū ceciderūt, alīū occiderūt,
alīū vero lapidauerūt. Iterū misit alios seruos plu
res prioribus: ⁊ fecerūt illis silr. Nouissime aūt misit
ad eos filiū suū, dicēs, Verebunt filiū meū. Agri
cole aūt videtes filiū, dixerūt intra se. Hic est heres
venite, occidam⁹ eū, ⁊ habebim⁹ hereditatē eius.
Et apprehēsum eū eiecerūt extra vineā: ⁊ occidefr.
ℌs. cxvij. act. iiij.b. Ro. ix.g. ℨ.pe. ij.a. Cū ergo venerit dñs vinee, qd faciet agricolis illis:
Aiunt illi, Malos male pdet: ⁊ vineā suā locabit
alijs agricolis q̄ reddēt ei fructū tpib⁹ suis. Dicit
illis Jesus, Nūq̄ legistis in scripturis: Lapidē quē
ℨa. xxviij reprobauerūt edificātes, hic fact⁹ est in caput anguli,
A dño factū est istud: ⁊ est mirabile in oculis nr̄is.
v Ideo dico vobis q̄ auferet a vobis regnū dei, ⁊
dabitur gēti faciēti fructū⁹ eius. q Et q ceciderit su
ccxx °l ccxxj qV per lapidē istū, cōfranget: super quē vero ceciderit,
conteret eum. Et cum audissent principes sacerdo
tum ⁊ pharisei parabolas eius: cognouerūt qd de
ipsis diceret. Et querentes eum tenere, timuerunt
turbas: quoniam sicut pphetā eum habebant.

℔ L.S. Parabola nuptiarum, census dandus ce
sari, et resurrectio probatur mortuor. Caput. xxij.

A Et rñdēs Jes⁹ dixit iterū in parabolis
luc.xliij.d apo.xx.b. eis, dicēs. Simile factū est regnū celor hoī regi qui fecit nuptias filio suo. Et
misit seruos suos vocare invitatos ad
nuptias: ⁊ nolebāt venire. Iter⁹ misit alios seruos
dicēs, Dicite invitatis, Ecce prādiū meū parau, tauri mei ⁊ altilia occisa sunt, ⁊ oia pata: venite ad
nuptias. Illi aūt neglexerūt: ⁊ abierūt, alī⁹ in villā
suā, alī⁹ vero ad negotiationē suā: reliq vō tenue
rūt seruos ei⁹, ⁊ cōtumelijs affectos occiderūt. Rex
aūt cū audisset, irat⁹ est: ⁊ missis exercitib⁹ suis per
didit homicidas illos, ⁊ ciuitatē illorum succēdit.
Tūc ait seruis suis. Nuptie qdē pate sunt: sed q in
uitati erāt, nō fuerūt digni. ite ḡ ad exit⁹ viarum: et
quoscūq̄ inueneritis, vocate ad nuptias. Et egressi
ℬ serui ei⁹ i vias, congregauerūt oēs qs inuenerūt, malos ⁊ bonos: ⁊ iplete sūt nuptie discūbētiū. a Intra
ccxxij °X uit aūt rex vt videret discūbētes: ⁊ vidit ibi hoīem
nō vestitum veste nuptiali. Et ait illi, Amice qūo
huc itrasti nō habēs vestē nuptialē? At ille obmu
tuit. Tūc dixit rex ministris, Ligatis manib⁹ et pe
dibus ei⁹, mittite eū in tenebras exteriores: ibi erit
fletus ⁊ stridor dētiū. Multi enī sunt vocati: pauci
Marci xij.b.c. luc. xx.d. vero electi. b ℭ Tūc abeuntes pharisei, cōsiliū inie
runt, vt caperēt eū in sermone. Et mittūt ei discipu
los suos cū herodianis dicētes, Magister scimus
q̄ verax es, ⁊ viā dei in veritate doces, ⁊ nō est tibi
cura de aliquo, non enī respicis psonā hoīm: dic ḡ
nobis qd tibi videt licet cēsum dare Cesari, an nō?
Cognita aūt Jesus nequitia eor⁹, ait. Quid me ten
tatis hypocrite? ostendite mihi numisma census.
℔ Et illi obtulerūt ei denariū. Et ait illis Jesus, Cu
ius est imago hec, ⁊ supscriptio? Dicūt ei Cesa
Ro.xiij.e mar.xij.b. luc.xx.d. act.xxiij.b. ris. Tūc ait illis. Reddite ḡ q̄ sunt Cesaris, Ce
sari: ⁊ q̄ sunt dei, deo. Et audiētes mirati sunt, ⁊ re
licto eo abierunt. ℭ Illo die accesserūt ad eū sad
ducei, q dicūt nō esse resurrectionē: ⁊ interrogaue
runt eū, dicētes, Magister, Moyses dixit. Si qs
Deute. xxv.b. mortu⁹ fuerit nō habens filiū, vt ducat frater eius
vxorē illi⁹, ⁊ suscitet semē frī suo. Erant aūt apud
nos septē frēs: ⁊ prim⁹ vxore ducta defunct⁹ est. ⁊ nō
habēs semē, reliqt vxorē suā frī suo. Silr̄ secūs ⁊ ter
tius vsq̄ ad septimū. Nouissime aūt oīm ⁊ mulier
defuncta est. In resurrectiōe ergo cui⁹ erit de septē
vxor? oēs enī habuerūt eā. Rñdēs aūt Jesus, ait,
illis. Erratis nescientes scripturas, neq̄ virtutē dei.
Exo.iij.b In resurrectione enī neq̄ nubēt, neq̄ nubētur: sed
erunt sicut angeli dei in celo. Ꝺe resurrectione aūt
mortuorū nō legistis qd dictū est a deo, dicente vo
℔ bis, Ego sum de⁹ Abrahā, ⁊ de⁹ Jsaac, ⁊ de⁹ Ja
cob: Nō est de⁹ mortuorū, sz viuentū. Et audiētes
ccxxiij °ll turbe mirabant in doctrina ei⁹. c ℭ Pharisei aūt
mar.xij.c luc.x.c. audiētes qd silētū ipossisset saducеis, Quenerūt
in vnū ⁊ interrogauit eū vn⁹ ex eis legis doctor, tē
tās eū. Magister qd est mandatū magnū in lege?
deu.vj.a. Ait illi Jesus, Diliges dñm deū tuū ex toto corde
tuo, ⁊ in tota aīa tua ⁊ in tota mente tua. Hoc est
leu.xix.d maximū ⁊ primū mādatū. Scdm aūt sile est huic,
Diliges proximū tuū sicut teipsum. In his duob⁹
ccxxv °ll mādatis vniuersa lex pēdet ⁊ pphete. d ℭ Cōgre
gatis aūt pharisеis, interrogauit eos Jesus, dicēs,
marci xij.d Quid vobis videt de xpo? Cui⁹ filius est? Dicunt
ei, Dauid. Ait illis, Qūo ḡ Dauid in spū vocat
luc. xx.d. eū dñm: dicēs, Dixit dñs dño meo, sede a dextris
mei, Donec ponā inimicos tuos scabellū pedum
ccxxvj °ll ps.cx.a. tuor⁹? e Si ergo Dauid vocat eū dñm: qūo filius ei⁹
est? Et nemo poterat ei rñdere verbū: neq̄ ausus
fuit quisq̄ ex illa die eum amplius interrogare.

℔ L.S. Pharisеor⁹ hypocrisim execrat. C. xxiij.

A Tunc a Jesus locut⁹ est ad turbas et ad
discipulos suos, dicēs Sup cathedrā
ccxxviij bV lu.xj.g. Moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. Oia
ergo quecūq̄ dixerint vobis, seruate et
facite: sm opa vō eor⁹ nolite facere. dicūt enī ⁊ non
mar.xij. luc.xj.⁊ xx.g.d. Ja.iij.a. faciūt. b Alligāt aūt onera grauia ⁊ iportabilia, et
imponūt in humeros hoīm, digito aūt suo nolunt
ea mouere. c Oia vō opa sua faciūt vt videātur ab
ccxxix °ll hoīb⁹. dilatāt enī philacteria sua, ⁊ magnificāt fim
brias. Amāt aūt pmū recubit⁹ in cenis ⁊ pmas ca
ccxxx °X thedras i synagogis, ⁊ salutatiōes in foro ⁊ vocari
ab hoīb⁹ rabbi. d Vos aūt nolite vocari rabbi. vn⁹
ℬ est enī magr̄ vester: oēs aūt vos frēs estis. Et pr̄em
ccxxj °V nolite vocare vob sup terrā: vnus est enī pr̄ vr̄ q in
celis est. Nec vocemini magistri: q̄ magister vester,
lu.xiij.c. xxiij.c. ccxxxij °V vn⁹ est rps. e Qui maior est vestrū, erit minister vr̄.
Qui aūt se exaltauerit, būliabit: ⁊ qui se humilia
uerit, exaltabit. f Ve aūt vobis scribe ⁊ pharisei
marci xij.d. luc. xx.g. ccxxxiij sV hypocrite: qui claudītis regnum celorum ante ho
mines. vos enim non intratis: nec introeuntes si
nitis intrare. g Ve vobis scribe ⁊ pharisei pr̄pocri

te: qui

te,qui comeditis domos vidnarum oratione longa orantes,propter hoc amplius accipietis iudicium.[b]Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:quia circumitis mare ꝛ aridã,vt faciatis vnum proselytum:et cum fuerit factus,facitis eum filium gehenne duplo ꝙ vos.Ue vobis duces ceci,qui dicitis, Quicũq; iurauerit p tẽplũ,nihil:est:qui aũt iurauerit in auro tẽpli,debitor est. Stulti ꝛ ceci:qõ cũ maius est,aurũ an tẽplũ qõ sanctificat aurum:Et quicũq; iurauerit in altari,nihil est:quicũq; aũt iurauerit in dono qõ est super illud,debet. Ceci,qõ cũ maius est,donũ an altare qõ sanctificat donũ: Qui ergo iurat in altari:iurat in eo ꝛ in oĩbus que super illud sunt. ꝛ quicũq; iurauerit in tẽplo:iurat in illo et in eo qui habitat in ipso. ꝛ qui iurat in celo,iurat in throno dei ꝛ in eo qui sedet sup eũ.[l]Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:quia decimatis mentam ꝛ anethum ꝛ cyminũ,ꝛ reliquistis q̃ grauiora sunt legis,iudiciũ ꝛ misericordiã,ꝛ fidẽ,hec oportuit facere,ꝛ illa nõ omittere.[k]Duces ceci,excolẽtes culicem:camelũ aũt glutiẽtes.[l]Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:q mũdatis qõ defors est calicis ꝛ paropsidis,intus aũt pleni estis rapina ꝛ immũditia.pharisee cece,mũda pri⁹ qõ intus est calicis ꝛ paropsidis. vt fiat ꝛ id qõ defors est, mundum.[m]Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite q̃ similes estis sepulchris dealbatis,que a foris parẽt hominib⁹ speciosa int⁹ vero plena sunt ossibus mortuor̃ ꝛ omni spurcitia.sic ꝛ vos a foris quidem paretis hoĩbus iusti:intus aũt pleni estis hypocrisi ꝛ iniq tate.[n]Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:q̃ edificatis sepulchra ꝓphetarũ,ꝛ ornatis monumẽta iustor̃,ꝛ dicitis,Si fuissem⁹ in diebus patrũ nostrorũ,nõ essemus socij eor̃ in sanguine ꝓphetarũ.itaq; testimonio estis vobismetipsis q̃ filij estis eor̃ qui ꝓphetas occiderunt.[o]Et vos implete mensurã patrũ vestrorũ. Serpẽtes genimina viperarũ:quomodo fugietis a iudicio gehẽne: [p]Ideo dicto vobis:Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas ꝛ sapiẽtes ꝛ scribas,ꝛ ex illis occidetis ꝛ crucifigetis,ꝛ ex eis flagellabitis in synagogis vestris, ꝛ persequemini de ciuitate in ciuitatẽ:vt veniat super vos oĩs sanguis iustus q effusus est super terrã, a sanguine Abe iusti vsq; ad sanguinẽ zacharie filij Barachie,quẽ occidistis inter tẽplũ ꝛ altare. Ãmẽ dico vobis: veniẽt hec oĩa super generationem istam.[q]Jerusalẽ Jerusalem q̃ occidis ꝓphetas,ꝛ lapidas eos qui ad te missi sunt,quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas,ꝛ nolnisti:Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enĩ vobis non me videbitis amodo donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini.

¶ Capituli Summarium. ¶Mundi consummationem multa mala precurrent. Caput.xxiiij.

Et egressus Jesus de tẽplo ibat.Et accesserunt discipuli eius,vt ostenderent ei edificationes templi. Ipse autem respondens dixit illis videtis hec omnia? Ãmẽ dico vobis non relinquetur hic lapis super lapidẽ qui non destruatur.[b]Sedẽte autem eo super montem olineti, accesserunt ad eum discipuli secreto,dicentes,Dic nobis,quando hec erunt:ꝛ quod signum aduentus tui,ꝛ consummationis seculi?[c]Respondens Jesus dixit eis,Videte ne quis vos seducat.multi enim venient in nomine meo,dicentes,Ego sum Christus:ꝛ multos seducent.[d]Audituri enim estis prelia et opiniones preliorum.Videte ne turbemini. oportet enim hec fieri:sed nondum est finis. consurget enim gens in gentem,ꝛ regnum in regnum:ꝛ erunt pestilentie,et fames,et terremotus per loca.hec autem omnia, initia sunt dolorum.[e]Tunc tradent vos in tribulationem,et occident vos:et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.[f]Et tunc scandalizabuntur multi:ꝛ inuicem tradent,ꝛ odio habebunt inuicem.[g]Et multi pseudo prophete surgent: et seducent multos.[h]Et quoniam abundabit iniquitas:refrigescet charitas multorum.qui autem perseuerauerit vsq; in finem,hic saluus erit.[i]Et predicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe:in testimonium omnibus gentibus:et tunc veniet consummatio.[k]¶Cum ergo videritis abominationem desolationis,que dicta est a Daniele propheta,stantem in loco sancto (qui legit intelligat)[l]tunc qui in Judea sunt,fugiant ad mõtes, et qui in tecto:non descendat tollere aliquid de domo sua.et qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam.[m]Ue autem pregnantibus et enutrientibus in illis diebus.[n]Orate autem vt non fiat fuga vestra in hyeme vel sabbato.[o]erit enĩ tunc tribulatio magna,qualis non fuit ab initio mundi vsq; modo,neq; fiet.[p]Et nisi breuiati fuissent dies illi,non fieret salua omnis caro:sed propter electos breuiabuntur dies illi.[q]¶Tunc si quis vobis dixerit,Ecce hic est christus.aut illic nolite credere.[r]Surgent enim pseudochristi et pseudo prophete:et dabunt signa magna,et prodigia,ita vt in errorem inducantur(si fieri potest)etiam electi.[s]Ecce predixi vobis.[t]Si ergo dixerint vobis,Ecce in deserto est:nolite exire.ecce in penetralibus:nolite credere.[v]Sicut enim fulgur exit ab oriente,et paret vsq; in occidentem:ita erit et aduentus filij hominis.[q]Ubicunq; fuerit corpus,illuc congregabuntur et aquile.[r]Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur,et luna non dabit lumen suum,et stelle cadent de celo,ꝛ virtutes celorum commouebuntur: et tunc parebit signum filij hominis in celo.[t]et tunc plangent omnes tribus terre:et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce magna:et congregabunt electos eius a quatuor ventis,a summis celorum vsq; ad terminos eorum.[u]Ab arbore autem fici,discite parabolam. cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata,scitis quia prope est estas: ita et vos,cum videritis hec omnia,scitote quia prope est in ianuis.[x]Ãmen dico vobis:quia non preteribit generatio hec,donec hec omnia fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non preteribunt.[y]De die autem illa,et hora nemo scit neq; angeli celorum nisi solus pater.[v]Sicut autem in diebus Noe:ita erit et aduentus filij hominis. sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes et bibentes,nubentes et nuptui tradentes vsq; ad eum diem quo intrauit Noe in arcam,et non cognouerunt donec venit diluuium et tulit omnes:ita erit et aduentus filij hominis.[z]Tunc duo erunt in agro:vnus assumetur,ꝛ vnus relinquetur.due molentes in mola:vna assumetur:et vna relinquetur.[a]duo in lecto:vnus assume

ecclxxiiij h V
cclxxv i V
cclxxvj k X
cclxxvij l V
cclxxviij m V
cclxxix n V
ccl o V
cclj p V
Genesis iiij.h. heb. xj.a. ij.para. xxiiij.f. luc.xiij.g iiij.esdre j.c.
cclij q V
cclij r V
cclij s V
cclij t V
cclij v V
cclij x V
cclij y V
cclij z V
cclij a II
cclij b II
cclij c II
cclij d II
cclij e II
cclij f II
cclij g II
cclij h II
cclij i II
cclij k II
cclij l II
cclij m II
cclij n II
cclij o II
cclij p II
cclij q II
cclij r II
cclij s II
cclij t II
cclij v II
cclij x II
cclij y II
cclij z II
cclij a III
cclij b III
cclij c III
cclij d III
cclij e III
cclij f III
cclij g III
cclij h III
cclij i III
cclij k III
cclij l III
cclij m III
cclij n III
cclij o III
cclij p III
cclij q III
cclij r III
cclij s III
cclij t III
cclij v III
cclij x III
cclij y III
cclij z III
cclij a IIII
cclij b IIII
cclij c IIII
cclij d IIII
cclij e IIII
cclij f IIII
cclij g IIII
cclij h IIII
cclij i IIII
cclij k IIII
cclij l IIII
cclij m IIII
cclij n IIII
cclij o IIII
cclij p IIII
cclij q IIII
cclij r IIII
cclij s IIII
cclij t IIII
cclij v IIII
cclij x IIII
cclij y IIII
cclij z IIII
cclij a V
cclij b V
cclij c V
cclij d V
cclij e V
cclij f V
cclij g V
cclij h V
cclij i V
cclij k V
cclij l V
cclij m V
cclij n V
cclij o V
cclij p V
cclij q V
cclij r V
cclij s V
cclij t V
cclij v V
cclij x V
cclij y V
cclij z V
cclij a VI
cclij b VI
cclij c VI
cclij d VI
cclij e VI
cclij f VI
cclij g VI
cclij h VI
cclij i VI
cclij k VI
cclij l VI
cclij m VI
cclij n VI
cclij o VI
cclij p VI
cclij q VI
cclij r VI
cclij s VI
cclij t VI
cclij v VI
cclij x VI
cclij y VI
cclij z VI
cclij a VII
cclij b VII
cclij c VII
cclij d VII
cclij e VII
cclij f VII
cclij g VII
cclij h VII
cclij i VII
cclij k VII
cclij l VII
cclij m VII
cclij n VII
cclij o VII
cclij p VII
cclij q VII
cclij r VII
cclij s VII
cclij t VII
cclij v VII
cclij x VII
cclij y VII
cclij z VII
Ephe. v.b. Col.ij.b.
Jo.xv.c. xvj.a. ō.x.c.
mar.xiij. b. lu.xxj.d. dani.ix.g
Marci xiij.c. lu.xvij.e.
mar.xiij. c. lu.xxj.e. Ezech. xxxij.b. isa.xiij.b. ioel.iij.c. Apo.j.b
mar.xiij. d. lu.xvij.f. geñ.vij.b
lu.xvij.g

tur,ꝛ vnus relinquetur. Uigilate ergo:qꝛ neſcitis qua hora dñs veſter vẽturus ſit. *Illud autẽ ſcitote qñ ſi ſciret paterfamilias qua hora fur vẽturus eſſet,vigilaret vtiqꝫ ꝛ non ſineret pfodi domũ ſuã. Idcoꝛ vos eſtote parati: qꝛ qua neſcitis hora filius hois venturus eſt. b ¶ Quis putas eſt fidelis ſeruus ꝛ prudẽs: quẽ cõſtituit dñs ſup familiã ſuã,vt det illis cibũ in tpe? cBeatus ille ſeruꝰ,quẽ, cũ venerit dñs eiꝰ,i nuenerit ſic facientẽ.amẽ dico vobis,qñ ſup oĩa bona ſua ꝓſtituet eũ. dSi aũt dixerit malꝰ ſeruꝰ ille in corde ſuo, ꝛ Morã facit dñs meꝰ venire:ꝛ cepit pcutere ꝓſeruos ſuos,mãducet aũt ꝛ bibat cũ ebriosis:veniet dñs ſeruꝰ illiꝰ i die qua nõ ſpat,ꝛ hora q̃ ignorat,ꝛ diuidet eũ,partẽqꝫ eius ponet cũ hypocritis illic erit fletus ꝛ ſtridor dẽtiũ.

¶ Capitulũ Summariũ. Securitas futuri Iudicij per parabolas indicatur. Caput.xxv.

Tunc ſimile erit regnum celoꝝ decez virginibus: q̃ accipientes lãpades ſuas exierũt obuiã ſpõſo. Quinqꝫ autẽ ex eis erãt fatue,ꝛ qnqꝫ prudẽtes.ſz qnqꝫ fatue, acceptis lãpadibꝰ,nõ ſumpſerũt oleũ ſecũ: prudẽtes vo acceperunt oleũ in vaſis ſuis cũ lãpadibus:morã aũt faciente ſpõſo dormitauerũt oẽs ac dormierunt. ꝛ Media aũt nocte clamor factus eſt, Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt oẽs virgines ille:ꝛ ornauerũt lãpades ſuas. Fatue aũt ſapiẽtibus dixerũt, Date nobis de oleo vẽo: qꝛ lãpades noſtre extinguunt. Rñderũt prudẽtes,dicẽtes. Ne forte nõ ſufficiat nobis ꝛ vobꝭ,ite potiꝰ ad vẽdentes,ꝛ emite vob. Dũ aũt irẽt emere, venit ſpõſus ꝛ q̃ parate erãt,ĩtrauerẽt cũ eo ad nuptias ꝛ clauſa eſt ianua. Nouiſſime vo veniũt ꝛ reliq̃ vgines dicẽtes, Dñe,dñe,api nob. At ille rñdens,ait. Amen dico vob, neſcio vos. Uigilate itaqꝫ: qꝛ neſcitꝭ diẽ neqꝫ horã. b Sicut enĩ hõ peregre pficiſcẽs,vocauit ſuos ſuos,ꝛ tradidit illis bõa ſua. c Et vni dedit qnqꝫ talẽta,alij aũt duo,alij vo vnũ, vnicuiqꝫ ſm ppriã vtutẽ:ꝛ pfectꝰ eſt ſtatim. Abijt aũt q qnqꝫ talẽta acceperat,ꝛ opatꝰ eſt i eis,ꝛ lucratꝰ eſt alia qnqꝫ. Siꝛ ꝛ q duo acceperat lucratꝰ eſt alia duo. Qui aũt vnũ accepat,abiẽs,fodit i terrã,ꝛ abſcõdit pecuniã dñi ſui. Poſt mltũ vo otpis venit dñs ſeruoꝝ illoꝝ,ꝛ poſuit rõnẽ cũ eis. Et accedẽs q qnqꝫ talẽta acceperat,obtulit alia qnqꝫ talẽta,dicẽs, Dñe qnqꝫ talẽta tradidiſti mihi:ecce alia qnqꝫ ſuper lucratꝰ ſum. Ait illi dñs eiꝰ, Euge ſerue bõe ꝛ fidelis,qꝛ ſup pauca fuiſti fidel,ſup mlta te ꝓſtituã. intra i gaudiũ dñi tui. Acceſſit aũt ꝛ q duo talẽta accepat,ꝛ ait, Dñe duo talẽta tradidiſti mihi:ecce alia duo ſuper lucratꝰ ſum. Ait illi dñs eiꝰ, Euge ſerue bone ꝛ fidel,qꝛ ſup pauca fuiſti fidel,ſup multa te cõſtituã. intra in gaudiũ dñi tui. Accedẽs aũt ꝛ q vnũ talẽtũ accepat,ait, Dñe,ſcio qꝛ hõ durus es,metẽ vbi nõ ſemiaſti,ꝛ congregas vbi nõ ſparſiſti, ꝛ timẽs abij, et abſcõdi talẽtũ tuũ i terra:ecce habes qõ tuũ eſt. Rñdẽs aũt dñs eiꝰ, dixit ei. Serue male et piger,ſciebas qꝛ meto vbi non ſemino,ꝛ congrego vbi nõ ſparſi:oportuit ḡ te cõmittere pecuniã meã nummulariis,et veniẽs ego recepiſſem vtiqꝫ qõ meũ eſt cũ vſura. Tollite itaqꝫ ab eo talẽtũ,ꝛ date ei q habet decem talenta: domni enĩ habẽti, dabitur ꝛ abundabit:ei autem qui non habet, ꝛ quod videtur habere auferetur ab eo. c Et inutilẽ ſeruũ ejcite in tenebras exteriores.illic erit fletꝰ ꝛ ſtridor dentium. d Cum aũt venerit filiꝰ hois in maieſtate ſua,ꝛ oẽs angeli cũ eo,tũc ſedebit ſup ſedẽ maieſtatis ſue:ꝛ cõgregabunt ante eũ omnes gẽtes,ꝛ ſeparabit eos ab inuicẽ,ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis:ꝛ ſtatuet oues quidẽ a dextris ſuis, hedos aũt a ſiniſtris. Tũc dicet rex his qui a dextris eius erunt, Uenite benedicti pris mei,poſſidete paratũ vobis regnũ a cõſtitutione mũdi. eſurivi enĩ: ꝛ dediſtis mihi manducare.ſitiui:ꝛ dediſtis mihi bibere. hoſpes erã,ꝛ collegiſtis me.nudus,ꝛ operuiſtis me.infirmus,ꝛ viſitaſtis me. in carcere erã,ꝛ veniſtis ad me. Tunc reſpõdebũt ei iuſti, dicẽtes, Dñe quando te vidimꝰ eſurientẽ,ꝛ pauimus: ſitientẽ,et dedimus tibi potũ: qñ aũt te vidimꝰ hoſpitẽ,ꝛ collegimus te: aut nudũ,ꝛ cooperuimus te: aut qñ te vidimus infirmũ aut in carcere:ꝛ venimus ad te: Et reſpõdens rex,dicet illis, Amẽ dico vobis,q̃diu feciſtis vni de his fratribꝰ meis minimis,mihi feciſtis. Tunc dicet ꝛ his qui a ſiniſtris erũt, Diſcedite a me maledicti ĩ ignẽ eternũ, q paratꝰ eſt diabolo ꝛ angelis eius. eſurini enĩ: et nõ dediſtis mihi mãducare. ſitiui,ꝛ nõ dediſtis mihi potum. hoſpes erã:ꝛ nõ collegiſtis me. nudus, ꝛ nõ operuiſtis me, infirmus,ꝛ in carcere:ꝛ nõ viſitaſtis me. Tunc reſpondebũt ei ꝛ ipſi,dicẽtes, Dñe qñ te vidimꝰ eſurientẽ,aut ſitientẽ,aut hoſpitẽ,aut nudũ,aut infirmum,aut in carcere:ꝛ nõ miniſtrauimꝰ tibi: Tunc reſpõdebit illis,dicẽs, Amẽ dico vobis: q̃diu nõ feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Et ibũt hi,in ſuppliciũ eternũ: iuſti aũt, in vitã eternã.

¶ C. S. Cenat Jeſus cum diſcipulis, ꝛ traditus a Juda capitur a Judeis. Caput.xxvj.

Tꝛ factũ ẽ: cũ conſummaſſet Jeſus ſmões hos oẽs: dixit diſcipulis ſuis Scitꝭ qꝛ poſt biduũ paſcha fiet,ꝛ filiꝰ hois tradet vt crucifigat. Tũc ᵇcongregati ſunt pncipes ſacerdotũ ꝛ ſeniores populi in atriũ pncipis ſacerdotũ q dicebat Caiphas:ꝛ cõſiliũ fecerunt vt Jeſum dolo tenerẽt, et occiderẽt. Dicebãt aũt. Nõ in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo. c ¶ Cũ aũt Jeſus eſſet in Bethania in domo Simonis Leproſi, acceſſit ad eũ mulier habẽs alabaſtrũ vnguẽti ptioſi,ꝛ effudit ſup caput ipſiꝰ recũbẽtis. Uidẽtes autem diſcipuli indignati ſunt dicẽtes, Ut qd pditio hec? potuit enĩ iſtud venũdari multo,ꝛ dari pauperibꝰ. Sciẽs aũt Jeſus ait illis. Quid moleſti eſtis huic mulieri? opꝰ enĩ bonũ opata eſt i me. nã ſemp pauperes habetꝭ vobiſcũ: me aũt nõ ſp habetꝭ. d Mittens enĩ hec vnguẽtũ hoc in corpꝰ meũ ad ſepeliendum me, fecit. Amẽ dico vobis, vbicũqꝫ pdicatum fuerit hoc euãgeliũ in toto mũdo, dicet ꝛ qõ hec fecit in memoriã ei. e ¶ Tũc abijt vnꝰ de duodecim q̃ dr Judas Iſcariotes, ad pncipes ſacerdotũ: et ait illis, Quid vultis mihi dare ꝛ ego vobis eũ tradã? At illi ꝓſtituerũt ei triginta argenteos. Et exinde q̃rebat oportunitatẽ vt eũ traderet. ¶ Prima aũt die azymoꝝ acceſſerũt diſcipuli ad Jeſum,dicẽtes, Ubi vis parem? tibi comedere paſcha? At Jeſus dixit. Ite in ciuitatẽ ad quendã: et dicite ei,

magiſter

Universidad de Deusto Biblioteca

cclxxxx f IIII

cclxxxi g I

cclxxxi h II

cclxxxij i VI

cclxxxiij k VI

cclxxxiij l I

cclxxxv m II

cclxxxvj n VI

cclxxxvij o IIII

cclxxxviij p VI

cclxxxix q I

ccc r I

cccj s I

cccij t VIII

cccij v I

cccv x I

cccvj y VI

cccvij z I

cccviij A II

cccix B VI

mar. xiiij b. lu. xxij. b. Io. xiij. b.

pſa. xl. c.

C

Ioan. xij. c.

mar. xiiij lu. xxij. d. Io. xviij. a Zac. xiij. c

D

mar. xiiij c. a. luc. xxij. c Io. xij. d. Marci xiiij. d. lu. xxij. d

E

mar. xiiij e. lu. xxij. e. Io. xviij. a

geñ. iv. a. Apoca. xiij. c

Iſa. liij. c.

F

Deu. iiij. d.

Magiſter dicit, Tẽpus meũ ppe eſt, apũd te facio pascha cũ diſciplis meis. Et fecerũt diſcipli ſicut cõſtituit illis Jeſus: et parauerũt pascha. f ¶ Veſpe autẽ facto, diſcũbebat cũ duodecim diſciplis ſuis. Et edẽtibꝰ illis, dixit, Amẽ dico vobꝭ vnꝰ veſtrũ me traditurus eſt. s Et cõtriſtati valde, ceperũt ſinguli dicere, Nũqd ego ſum dñe? h At ipe rñdẽs, ait Qui intingit mecũ manũ i paropſide, hic me tradet. Filiꝰ qdẽ hoĩs vadit, ſicut ſcriptũ eſt de illo: væ aũt hoĩ illi p quẽ filiꝰ hoĩs tradet. bonũ erat ei, ſi natꝰ nõ fuiſſet hõ ille. k Rñdẽs aũt Judas qui tradidit eũ dixit, Nũqd ego ſum rabbi? Ait illi, Tu dixiſti. l ¶ Cenãtibꝰ aũt eis, accepit Jeſus panẽ, et bñdixit, ac fregit: deditꝙ diſcipulis ſuis, et ait, Accipite et cõmedite: hoc eſt corpꝰ meũ. m Et accipiẽs calicẽ, gĩas egit: et dedit illis, dicẽs, Bibite ex hoc oẽs. Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamẽti, qui pro multis effundetur in remiſſionẽ pcatorũ. n Dico aũt vobis nõ bibam a modo de hoc genimine vitis vſq in diẽ illũ cũ illud bibã vobiſcũ nouũ in regno patris mei. Et hymno dicto, exierũt in mõtẽ oliueti. o Tũc dicit illis Jeſus. Oẽs vos ſcandalũ patiemini in me, in iſta nocte. p Scriptũ eſt enim. Percutiã paſtorẽ, et diſpergẽt oues gregis. Poſtq̃ autẽ reſurrexero, præcedã vos in Galileã. q Rñdens aũt Petrꝰ ait illi, Et ſi oẽs ſcãdalizati fuerit i te, ego nũq̃ ſcãdalizabor. r Ait illi Jeſus. Amẽ dico tibi, quia in hac nocte añq̃ gallus cãtet, ter me negabis. Ait illi Petrꝰ, Etiã ſi oportuerit me mori tecũ, nõ te negabo. Similr et oẽs diſcipuli dixerũt. s ¶ Tũc venit Jeſus cũ illis in villã q̃ dicit Gethſemani: et dixit diſcipulis ſuis, t Sedete hic, donec vadã illuc et orẽ. Et aſſumpto Petro et duobꝰ filijs zebedei, cepit contriſtari et mœſtus eſſe. u Tũc ait illis, Triſtis eſt aĩa mea vſq ad mortẽ, ſuſtinete hic, et vigilate mecũ. x Et pgreſſus puſillũ, pcidit in faciẽ ſuã, orãs, et dicẽs, Pr̃ mi, ſi poſſibile eſt, trãſeat a me calix iſte, y verũtamen nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu. z Et venit ad diſcipulos ſuos, et inuenit eos dormientes: et dicit Petro, Sic nõ potuiſtis vna hora vigilare mecũ? Vigilate, et orate vt nõ intretis in tẽtationẽ. a Spũs qdẽ pꝓptꝰ eſt, caro aũt infirma. b Iterũ ſcõdo abijt: et orauit, dicẽs, Pr̃ mi, ſi nõ põt hic calix trãſire niſi bibã illũ: fiat voluntas tua. Et venit, et iterũ inuenit eos dormientes. erant enim oculi eorũ grauati, Et relictis illis, iterũ abijt: et orauit tertio, eũdẽ ſermonẽ, dicẽs. c Tũc venit ad diſcipulos ſuos et dicit illis, Dormite iã, et requieſcite: ecce appropinquauit hora, et filius hoĩs tradet in manꝰ peccatorũ. Surgite, eamꝰ: ecce appropinquauit qui me tradet. d ¶ Adhuc eo loquẽte, ecce Judas vnꝰ de duodecim venit, et cũ eo turba multa cũ gladijs et fuſtibꝰ, miſſi a principibꝰ ſacerdotũ et ſenioribus pplĩ. e Qui aũt tradidit eũ, dedit ſignũ, dicẽs, Quẽcũq oſculatꝰ fuero, ipſe eſt: tenete eũ. Et cõfeſtim accedẽs ad Jeſum, dixit, Aue rabbi. Et oſculatꝰ eſt eum. Dixitq illi Jeſus, Amice ad qd venisti? Tũc acceſſerũt et manꝰ iniecerũt in Jeſum et tenuerũt eũ. f Et ecce vnꝰ ex his qui erãt cũ Jeſu extẽdens manũ, exemit gladiũ ſuũ: et percutiens ſeruũ pncipis ſacerdotũ, ãputauit auriculã eiꝰ. Tũc s ait illi Jeſus, Cõuerte gladiũ tuũ in locũ ſuũ. oẽs enim qui acceperint gladiũ, gladio peribũt. An putas quia nõ poſſum rogare pr̃em meũ: et exhibebit mihi mõ pluſq̃ duodecim legiones angelorũ? Quõmodo ergo implebũtur ſcripture, quia ſic oportet fieri, h In illa hora dixit Jeſus turbis, Tãq̃ ad latronẽ exiſtis cũ gladijs et fuſtibꝰ cõprehẽdere me? quotidie apud vos ſedebã docẽs in tẽplo: et nõ me tenuiſtis. i Hoc aũt factũ eſt vt adimplerentur ſcripture pphetarum. Tũc diſcipuli oẽs relicto eo fugerunt. k ¶ At illi tenẽtes Jeſum duxerũt ad Caiphã principẽ ſacerdotũ, vbi ſcribe et ſeniores conuenerãt. l Petrꝰ aũt ſequebat eũ a lõge, vſq in atriũ principis ſacerdotũ. Et ingreſſus intro, ſedebat cũ miniſtris: vt videret finẽ. m Principes autẽ ſacerdotũ et oẽ cõſiliũ qrebat falſum teſtimoniũ cõtra Jeſum, vt eũ morti traderẽt: et nõ inuenerũt, cum multi falſi teſtes acceſſiſſent. n Nouiſſime aũt venerũt duo falſi teſtes: et dixerũt, Hic dixit poſſum deſtruere tẽplũ dei, et poſt triduũ reedificare illud. Et ſurgens princeps ſacerdotũ, ait illi, Nihil reſpõdes ad ea q̃ iſti aduerſum te teſtificantur? Jeſus autem tacebat. Et princeps ſacerdotũ ait illi, Adiuro te per deum viuũ, vt dicas nobis ſi tu es xps filius dei. Dicit illi Jeſus. Tu dixiſti. o verumtamẽ dico vobis, a modo videbitis filiũ hominis ſedentes a dextris virtutis dei, et venientẽ in nubibꝰ celi. p Tunc princeps ſacerdotũ ſcidit veſtimenta ſua, dicens blaſphemauit, q quid adhuc egemus teſtibus? ecce nũc audiſtis blaſphemiã, quid vobis videtur? At illi reſpondẽtes dixerũt. Reꝰ eſt mortis. r Tunc expuerũt in faciẽ eius: et colaphis eũ ceciderunt, alij autẽ palmas in faciẽ eius dederũt dicentes, Prophetiza nobis xpe, quis eſt qui te pcuſſit. s Petrus vero ſedebat foris in atrio: et acceſſit ad eũ vna ancilla, dicẽs, Et tu cũ Jeſu Galileo eras. At ille negauit coram omnibꝰ, dicẽs, Neſcio quid dicis. t Exeunte aũt illo ianuã, vidit eũ alia ancilla: et ait his qui erãt ibi, Et hic erat cũ Jeſu Nazareno. Et iterũ negauit cum iuramento, Quia nõ noui hoĩem. Et poſt puſillũ acceſſerũt qui ſtabãt: et dixerunt Petro. Vere et tu ex illis es: nã et loqla tua manifeſtum te facit. Tunc cepit deteſtari et iurare quia nõ nouiſſet hominem. Et cõtinuo gallus cantauit. v Et recordatus eſt Petrus verbi Jeſu qui dixerat illi, Priuſquam gallus cantet, ter me negabis. Et egreſſus foras, fleuit amare.

¶ Capituli Summarium. Judas ſe ſuſpendit, et Chriſtus cõdẽnatꝰ crucifigit et ſepelit. Ca. xxvij.

Mane a autẽ facto conſiliũ inierunt omnes principes ſacerdotum et ſeniores populi aduerſus Jeſum, vt eũ morti traderẽt. b ¶ Et vinctum adduxerũt eum: et tradiderũt põtio Pilato preſidi. c ¶ Tũc videns Judas qui eũ tradidit q̃ dãnatꝰ eſſet penitentia ductꝰ retulit triginta argenteos principibus ſacerdotũ et ſenioribus, dicens, Peccaui tradens ſanguinẽ iuſtum. At illi dixerunt, Quid ad nos? tu videris. Et proiectis argenteis in templo, receſſit: et abiens, laqueo ſe ſuſpẽdit. Principes autẽ ſacerdotũ acceptis argenteis dixerũt, Non licet eos mittere in corbanam: quia pretiũ ſanguinis eſt. Cõſilio aũt inito, emerũt ex illis agrũ figuli in ſepulturã peregrinorũ. Propter hoc vocatꝰ eſt ager ille, Haceldema, hoc eſt ager ſanguinis, vſq in hodiernũ diẽ. Tunc impletũ eſt quod dictũ eſt per Jeremiã pphetã, dicentẽ. Et acceperũt triginta argẽteos pretiũ appretiati quem appretiauerũt a filijs Iſrael: et dederũt eos in agrũ figuli, ſicut cõſtituit mihi dñs. ¶ Jeſus autẽ ſtetit ante preſidẽ: et interrogauit eũ preſes, dicẽs, Tu es rex Judeorum? d Dicit illi Jeſus, e Tu dicis. Et cum accuſaretur a principibꝰ ſacerdotũ et ſenioribus

A

mar. xv. a. lu. xxij. a. Johan. xviij. c.

B

Zac. xj. c.

C

Act. j. c.

D

Marci. xv. a. lu. xxiij. a Io. xviij. a

Universidad de Deusto Biblioteca

bus, nihil respondit. Tūc dicit illi Pilat⁹, Nō audis quāta aduersum te dicūt testimonia? Et nō respōdit ei ad vllū vbū: ita vt miraret pſes vehemēter. f Per diē aūt solēnē cōsueuerat pſes ppło dimittere vnū vinctū quē voluissent. g Habebat aūt tūc vinctū insignē, q dicebat Barrabas. Cōgregatis ḡ illis, dixit Pilatus, Quē vultis dimittam vobis: Barabbā, an Jesum q dicit xp̄s? Sciebat em̄ qō p invidiā tradidissent eū. h Sedēte aūt illo p tribunali, misit ad eū vxor eius, dicēs, Nihil tibi et iusto illi. multa em̄ passa sum hodie p visum ppter eum. i Pncipes aūt sacerdotū et seniores pſuaserūt populo vt peterēt Barabbā, Jesum vō perderēt. Respōdēs aūt pſes, ait illis, Quē vultis vob̄ de duobus dimitti? At illi dixerūt, Barraban. k Dicit illis Pilat⁹. Quid igit facia de Jesu q dicit xp̄s? Dicūt oēs, Crucifigat. At illis pſes. Quid em̄ mali fecit. l At illi magis clamabāt, dicētes, Crucifigat. Vidēs aūt Pilat⁹ q nihil pficeret sz magis tumultus fieret: accepta aqua, lauit manꝰ coram pplo, dicēs, Jmocēs ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et rūdēs vniuersus ppls, dixit, Sanguis eius sup nos, et sup filios nostros. m Tūc dimisit illis Barabbā: Jesum aūt flagellatū tradidit eis vt crucifigeret. n Tūc milites pſidis suscipiētes Jesum in ptorio, congregauerūt ad eū vniuersam cohortē. et exuētes eū, chlamyde coccineā circūdederunt ei: et plectētes coronā de spinis, posuerūt sup caput eiꝰ, et arūdinē in dextra eiꝰ. et genu flexo ante eū, illudebant ei, dicentes, Aue rex Judeoꝝ. o Et expuētes in eū, acceperūt arūdinē, et percutiebāt caput eiꝰ. Et postq̄ illuserūt ei, exuerunt eū chlamyde: et induerūt eū vestimētis eius, et duxerūt eū vt crucifigeret. p Exeuntes aūt inuenerūt hoīem Cyreneū, noīe Simonē: hūc angariauerūt vt tolleret crucē eiꝰ. q Et venerūt in locū q dicit Golgoltha, qō est Caluarie locꝰ. r Et dederūt ei vinū bibere cū felle mistū. Et cū gustasset, noluit bibere. s Postq̄ aūt crucifixerūt eū, diuiserūt vestimēta eiꝰ sortē mittētes: vt implerēt qō dictū est per pphetā dicētē, Diuiserūt sibi vestimēta mea: et sup vestē meā miserūt sortē. Et sedētes seruabāt eū. t Et imposuerūt sup caput eiꝰ cām ipsiꝰ scriptā. Hic est Jesus rex Judeoꝝ. u Tūc crucifixi sunt cū eo duo latrones: vnus a dextris, et vnus a sinistris. v Pretereūtes aūt blasphemabāt eū: mouētes capita sua, et dicētes, Vah q destruis tēplū dei, et in triduo illud reedificas: salua temetipm: si filiꝰ dei es descēde de cruce. Similr et principes sacerdotū illudētes cū scribis et senioribꝰ, dicebāt, Alios saluos fecit seipsum non pōt saluū facere. si rex Jsrael est, descēdat nūc de cruce, et credimꝰ ei. cōfidit in deo: liberet nūc eum si vult: dixit em̄, Quia filiꝰ dei sum. w Idipsum aūt et latrones q crucifixi erāt cū eo ip̄properabāt ei. x A sexta aūt hora, tenebre facte sunt sup vniuersam terrā, vsq; ad horā nonā. Et circa horā nonam clamauit Jesus voce magna, dicēs, Eli, eli, lama sabathani? hoc est, Deꝰ meus, deus meꝰ, vt qd dereliqsti me? Quidā autē illic stantes et audiētes, dicebāt. Eliā vocat iste. y Et cōtinuo curēs vnꝰ ex eis, acceptā spōgiā implenit aceto: et imposuit arūdini, et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant sine videamus an veniat Elias liberās eum. Jesus aūt iterū clamās voce magna, emisit spiritū. z Et ecce velū tēpli scissum est in duas ptes, a summo vsq; deorsum: et terra mota ē, et petre scisse sunt et monumēta apta sunt: et multa corpa sctōꝝ q dormierāt, surrexerūt. a Et exeuntes de monumētis post resurrectionē eiꝰ, venerūt in sctām ciuitatē: et apparuerūt multis. b Cēturio aūt et q cū eo erāt custodiē tes Jesum visto terremotu et his q fiebāt, timuerūt valde, dicētes, Vere filiꝰ dei erat iste. c Erāt autem ibi mulieres multe a lōge, q secute erāt Jesum a Galilea ministrātes ei: inter q̄s erat Maria magdalene, et Maria Jacobi et Joseph mater, et mr filioꝝ zebedei. d Cū aūt sero factū esset, venit qdā hō diues ab Arimatea, noīe Joseph, q et ipse discipulꝰ erat Jesu. e hic accessit ad Pilatū, et petijt corpꝰ Jesu. Tūc Pilatꝰ iussit reddi corpus. f Et accepto corpe Joseph involuit illud in sindone mūda et posuit illō in monumēto suo nouo qō exciderat in petra. Et aduolut sarū magnū ad ostiū monumēti, et abijt. g Erat aūt ibi Maria Magdalene, et altera Maria sedētes cōtra sepulchrū. h Altera aūt die q est post parasceuē, congregati sunt principes sacerdotū et pharisei ad Pilatū, dicētes, i Dne recordati sumus q seductor ille dixit adhuc viuēs, Post tres dies resurgā. Jube ḡ custodiri sepulchrū vsq; in diē tertiū: ne forte veniāt discipuli eiꝰ et furent eū, et dicant plebi, Surrexit a mortuis. et erit nouissimus error peior priore. Ait illis Pilatꝰ. Habetis custodiā: ite, custodite sicut scitis. Illi aūt abeūtes, munierūt sepulchrū: signātes lapidē cū custodibus.

¶ C. S. Angelꝰ nūtiat xp̄i resurrectionē. c. xxviij.

Vespe a aūt sabbathi q lucescit in prima sabbathi venit Maria Magdalene, et altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnꝰ. angelus enim dñi descēdit de celo: et accedēs reuolut lapidē, et sedebat sup eū. erat aūt aspectus eius sicut fulgur: et vestimentum eius sicut nix. b Pre timore autē eius, exterriti sunt custodes, et facti sunt velut mortui. Rndēs autē angelꝰ, dixit mulieribꝰ, Nolite timere vos. Scio enim qō Jesum q crucifixus est, q̄rit̄. nō ē hic: surrexit enim, sicut dixit, venite, et videte locū, vbi positꝰ erat dñs. Et cito eūtes, dicite discipulis eiꝰ q surrexit: et ecce precedet vos in Galileā. ibi eū videbitis. ecce p̄dixi vobis. c Et exierūt cito de monumēto cum timore et gaudio magno currētes nūtiare discipulis eius. d Et ecce Jesus occurrit illis, dicēs, Aue te. Illi aūt accesserūt, et tenuerūt pedes eius et adorauerūt eū. Tūc ait illis Jesus, nolite timere. ite nūtiate fratribꝰ meis vt eāt in Galileā, ibi me videbūt. Que cū abissent, ecce q̄dā de custodibus venerūt in ciuitatē, et nūtiauerūt pncipibꝰ sacerdotum oīa q facta fuerāt. e Et congregati cū senioribꝰ, cōcilio accepto, pecuniā copiosam dederūt militibus, dicētes, Dicite, Quia discipuli eiꝰ nocte venerūt et furati sunt eū nobis dormiētibꝰ. f Et si hō auditū fuerit a pside, nos suadebimꝰ ei, et securos vos faciemꝰ. g Et illi accepta pecunia, fecerūt sicut erāt edocti. Et diuulgatū est vbū istud apud Judeos, vsq; in hodiernū diem. h Undecim aūt discipuli abierūt in Galileā, in mōtē vbi cōstituerat illis Jesus. i Et videntes eū adorauerūt, qdā aūt dubitauerūt. k Et accedēs Jesus locutꝰ est eis, dicens, Data est mihi oīs potestas in celo et in terra. l euntes ergo docete oēs gētes: baptizātes eos in noīe patris et filij et sp̄s scti, docentes eos seruare oīa que cūq; mādaui vobis. et ecce ego vobiscū sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi.

¶ Explicit euangelium secundum Matheum.

¶ Hieronymus in Cathalogo sanctorum Ecclesiasticorum.

MArcus discipul⁹ z interpres Petri iuxta qđ Petrum referentē audierat, rogatus Rome a fratrib⁹ breue scripsit euāgeliū. Qđ cū Petrus audisset: pbauit: z ecclesie legendū sua authoritate edidit: sicut Clemēs in sexto ὑπο τυπώσεων libro scribit. Et papias Jerosolimitanus episcopus meminit hui⁹ Marci: z petrus in epistola prima: sub nomine Babylonis: figuraliter Romam significās: Salutat vos que in Babylone coelecta: z Marcus fili⁹ me⁹. Assumpto itaq; euangelio quod ipse cōscripserat: perrexit Egyptum: z primus Alexandrie xp̄m annūtiās: cōstituit ecclesiam tante doctrine vite cōtinētie: vt omnes sectatores Christi ad exēplū sui cogeret. Venitq; philo desertissimus Judeorū: videns Alexandrie primā ecclesiā adhuc Judaizantem: quasi in laudē gentis sue libum super eorum cōuersatione scripsit. z quomodo Lucas narrat Jerosolymę credentes omnia habuisse cōmunia. sic ille qđ Alexandrie sub Marco fieri doctore cernebat: memorie tradidit. Mortuus est autem octauo Heronis anno: z sepultus est Alexandrie: succedente sibi Aniano.

¶ Sanctum Jesu Christi euangelium ſm Marcum.

¶ C. S. Baptizatur Jesus tentatur, vocat discipulos, z curat demoniacos atq; infirmos. Cap. j.

Principium a euāgelij Jesu christi filij dei. Sicut scriptū est in Esaia propheta, Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. b Vox clamantis in deserto, Parate viam domini, rectas facite semitas eius: c fuit Johannes in deserto baptizans, et predicans baptismū penitētie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis Judea regio et Jerosolimite vniuersi z baptizabātur ab illo in Jordanis flumine confitentes petā sua. d Et erat Johannes vestitus pilis cameli, z zona pellicea circa lumbos eius: z locustas z mel syluestre edebat. Et predicabat dicens: Venit fortior me post me cuius non sum dignus procūbens soluere corrigam calceamentorum eius. Ego baptizaui vos aqua: ille vero baptizabit spiritu sancto. e ¶ Et factum est: in dieb⁹ illis venit Jesus a Nazareth Galilee: z baptizat⁹ est a Johanne in Jordane. Et statim ascendēs de aqua, vidit celos apertos, z spiritum sanctū tanq; colūbā descendētem z manentē in ipso. Et vox facta est de celis, Tu es filius me⁹ dilect⁹, in te cōplacui. f ¶ Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus z quadraginta noctibus: et tentabatur a satana, g eratq; cum bestijs: z angeli ministrabant illi. h ¶ Postq̄ autem traditus est Johannes, venit Jesus in Galileam, i predicans euangelium regni dei, z dicens, Quoniam impletum est tempus, z appropinquauit regnū dei penitemini, z credite euangelio. Et preteriēs secus mare Galilee, vidit Simonem z Andreā fratrē eius, mittentes retia in mare (erāt enī piscatores) z dixit eis Jesus, Venite post me, z faciā vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus, secuti sunt eum. k Et progressus inde pusillum vidit Jacobum zebedei z Johānem fratrem eius, z ipsos cōponētes retia in naui: z statim vocauit illos. l Et secuti sunt eū. m Et ingrediuntur Capharnaū: z statim sabbatis ingressus in synagogā docebat eos. n Et stupebant super doctrina eius. erat enim docens eos quasi potestatē habens, z non sicut scribe

° Et erat in synagoga eor̄ homo in spiritu immūdo: z exclamauit, dicens, Quid nobis z tibi Jesu Nazarene: venisti perdere nos: scio qđ sis sanctus dei. Et cōminat⁹ est ei Jesus, dicens, Obmutesce, z exi de hoie. Et discerpēs eū spiritus immūdus, z exclamās voce magna, exīit ab eo. Et mirati sunt omnes: ita vt cōgrederēt inter se, dicentes, Quidnā est hoc: quenā doctrina hec noua: quia in potestate spiritibus immundis imperat, z obediūt ei? Et processit rumor eius statim in omnē regionē Galilee. p ¶ Et protinus egredientes de synagoga, venerunt in domum Simonis z Andree cū Jacobo z Johāne. Decūbebat autē Socrus Simonis febricitās: z statim dicūt ei de illa. Et accedēs eleuauit eā apprehēsa manu ei⁹: z cōtinuo dimisit eā febris, z ministrabat eis. Vespere aūt facto cū occidisset sol, afferebant ad eum omnes male habentes, z demonia habentes: z erat omnis ciuitas congregata ad ianuam. Et curauit multos qui vexabantur varijs lāguorib⁹: q z demonia multa eijciebat, z non sinebat ea loqui, quoniam sciebāt eum. r Et diliculo valde surgens, egressus abijt in desertum locum: ibiq; orabat. Et prosecutus est eū Simon, z qui cum illo erāt. Et cum inuenissent eum, dixerunt ei: Quia omnes querunt te. Et ait illis, Eamus in proximos vicos z ciuitates: vt z ibi predicē. ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum, in omni Galilea: z demonia eijciēs.

s ¶ Et venit ad eum leprosus deprecans eum: z genuflexo, dicit: Si vis potes me mundare. Jesus autem misertus eius, extendit manum suam: z tangens eum, ait illi, Volo, mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra z mundatus est. Et comminatus est ei, statimq; eiecit illum: z dicit ei: Vide nemini dixeris: sed vade ostende te principi sacerdotū, z offer pro emundatione tua que precepit Moyses in testimonium. t Et egressus cepit predicare z diffamare sermonē, ita vt iam non posset manifeste introire in ciuitatem, sed foris in desertis locis esse. z conueniebant ad eum vndiq;.

¶ C. S. Sanat Jesus paralyticum, vocat Mattheum z excusat discipulos. Caput. ij.

Iterū intrauit Capharnaum post dies: octor auditū est qđ in domo esset, z ita fit cōuenerūt multi, vt nō caperent neq; ad ianuam, z loquebatur eis verbū. Et venerunt ad eum ferētes paralyticum qđ a quatuor portabat. Et cū non possent offerre eum illi pre turba nuda uerunt tectum vbi erat z patefacientes submiserūt grabatū in quo paralyticus iacebat. Cum autem vidisset Jesus fidem illorum, ait paralytico, Fili dimittūt tibi petā tua. Erāt aūt illic qdā de scribis sedētes: z cogitātes in cordib⁹ suis, Quid hic sic loquit? blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi sol⁹ de⁹? Quo statim cognito Jesus spū suo q; sic cogitarēt intra se, dixit illis: Quid ista cogitatis in cordib⁹ vestris? Quid est facilius dicere paralytico, dimittūtur tibi peccata, an dicere: surge tolle grabatū tuū z ambula? Ut aūt sciatis: q; filius hois habet potestatē in terra dimittēdi petā (ait paralytico) tibi dico: surge tolle grabatū tuū

Universidad de Deusto Biblioteca

q vade in domū tuā. Et statim surrexit ille: q subla
Joh.v.b. to grabato abijt inde coram oīb⁹, ita vt miraret oēs
xxij b|| q honorificaret deū, dicētes, Q nūq̄ sic vidim⁹.
b¶ Et egressus est rursus ad mare: oīsq; turba ve
Mat.x.a Luc.v.f. niebat ad eū, q docebat eos. Et cū preteriret, vidit
¶ Leui Alphei sedētē ad teloniū: q ait illi, Sequere
xxij c|| me. Et surgēs, secut⁹ est eū. c Et factū est: cū accū
beret in domo illi⁹, multi publicani q peccatores si
mul discūbebāt cū Jesu q discipulis ei⁹. erāt enim
xxiij d|| multi q q sequebant eū. Et scribe q pharisei vidē
tes q: māducaret cū publicanis q peccatorib⁹: di
rerūt discipulis eius. Quare cū publicanis q pec
catoribus māducat q bibit magister vester: d Hoc
audito Jesus ait illis. Nō necesse habēti sani, me
j.tim.j.c. dico: sz qui male habēt. nō eū veni vocare iustos,
sed peccatores. ¶ Et erant discipuli Joannis q
phariseo: q ieunātes: q veniūt, q dicūt illi, Quare
discipuli Joānis q pharisoꝝ ieunāt: tui aūt disci
puli non ieunāt: q Et ait illis Jesus nunqd possunt
filij nuptiarū quādiu spōsus cū illis est, ieunare:
D Quāto tpe habēt secū spōsum, nō possunt ieuna
re. Veniēt aūt dies cū auferet ab eis spōsus: q tūc
ieiunabūt in illis dieb⁹. Nemo assumētū panni ru
dis assuit vestimēto veteri: alioquin aufert supple
Mat.xi. a. luce.v.j.a mentū nouū a veteri, q maior scissura fit. Et nemo
xxiiij e|| mittit vinū nouū in vtres veteres: alioquin dirum
pet vinū vtres, q vinum effundet, q vtres peribunt.
e sed vinū nouū in vtres nouos mitti debet. ¶ Et
factū est iterū cū sabbathis ambularet per sata, et
j.regum. xxj.d. discipuli eius ceperunt progredi q vellere spicas.
¶ Pharisei aūt dicebāt ei, Ecce quid faciunt disci
puli tui sabbathis qō nō licet: q Et ait illis, Numq̄
legistis qd fecerit Dauid, qñ necessitatē habuit, q
esurijt ipse q q cū eo erant: q quomodo introiuit in
domū dei sub Abiathar principe sacerdotū, q pa
nes propositionis māducauit quos nō licebat mā
xxv f|| ducare nisi solis sacerdotibus, q dedit eis q qui cū
eo erāt: q Et dicebat eis. f Sabbathū ppter hoīem
factū est: q non homo propter sabbathum. Itaq;
dominus est filius hominis etiam sabbathi.

¶ L.S. Sanat Christus manū aridā, q predicat turbis q discipulos instituit. Caput.iij.

A Matth. xij.a.

Et introiuit iterum in sy
nagogam: q erat ibi ho
mo hꝫ manū aridā.
Et obseruabāt eū si sab
bathis curaret: vt accu
sarēt illū. Et ait homini
habēti manum aridā,
Surge in mediū Et di
cit eis Licet sabbathis
luce. vj.b Matth. xij.b. Jo.x.g. bñ facere, an male: ani
xxvj a|||| mā saluā facere, an per
dere: q At illi tacebant.
Et circumspiciens eos cum ira cōtristatus super
xxvij b| cecitatem cordis eorum, dicit homini: Extēde ma
num tuā. Et extēdit, q restituta est manus illi. g Ex
euntes aūt pharisei, statim cū herodianis cōsiliū
faciebant aduersus eum quomodo eum perderēt
Matth. iij.b. luc.iij.b. Jo.vj.a. B b Jesus aūt cū discipulis suis secessit ad mare: et
multa turba a Galilea q Judea secuta est eū q ab
Jerosolymis q ab Idūmea q trās Jordanē. q qui
circa Tyrū q Sidonē multitudo magna audien
tes que faciebat, venerunt ad eum. Et dixit Jesus
discipulis suis vt nauicula sibi deseruiret propter
xxviij c|| turbā, ne cōprimerēt eū. multos enim sanabat ita
vt irruerent in eum vt illū tāgerent quotquot habe
bant plagas. i Et spiritus immūdi cū illū videbāt,
procidebant ei: q clamabāt dicētes. Tu es filius dei.
luc.iiij.g mar.x.g. Luc.x.a mar. x.a. Lu. vj.c. Act.j.b. xxx d|| Et vehemēter cōminabatur eis ne manifestarent
illū. d¶ Et ascēdēs in montē, vocauit ad se quos
voluit ipse: q venerunt ad eū. Et fecit vt essent duo
decim cum illo. q vt mitteret eos predicare. Et de
dit illis potestatē curandi infirmitates q eijciendi
xxx e|| demonia. e Et imposuit Simoni nomē Petrus. q
Jacobum zebedei q Johannē fratrē Jacobi: q im
posuit eis nomina Boanerges qd est filij tonitrui
q Andreaz q Philippū q Bartholomeū q Mat
L theum q Thomā et Jacobū Alphei, q Tadeum
q Simonē Cananeum q Judā Iscariotē qui q tra
xxxj f|| didit illum. f¶ Et veniūt ad domū: q conuenit ite
rum turba, ita vt nō possent neq; panē māducare.
xxxij g|| Et cū audissent sui, exierunt tenere eum, dicebant
Matth. xij.b. Luc.xj. b.q.xij.c. enim Qñ in furorē versus est. h Et scribe qui ab Je
rosolymis descenderāt, dicebant Qñ Belzebub
habet. q qz in principe demoniorū eijcit demonia,
xxxiij h|| b Et cōuocatis eis, in parabolis dicebat illis, Quo
modo potest satanas satanā eijcere: Et si regnum
in se diuidat, non potest regnū illud stare. Et si do
mus super semetipsam dispartiatur: non potest do
mus illa stare. Et si satanas consurrexerit in semet
ipsum: dispartitus est, q nō poterit stare, sed finem
habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domū
D diripere, nisi prius fortem alliget, q tunc domum
xxxiiij ill eius diripiet. i Amen dico vobis qm̄ omnia dimit
tentur filijs hominū peccata q blasphemie quibus
blasphemauerint. q autem blasphemauerit in spiri
ritum sanctum, nō habebit remissionē in eternum,
xxxv k|| sed reus erit eterni delicti: qm̄ dicebāt spiritū im
mundū habet. k¶ Et veniūt mater eius q fratres:
et foris stantes miserūt ad eū vocātes eū. Et sede
bat circa eū turba: q dicūt ei, Ecce mater tua q fra
tres tui foris querūtte. Et rñdēs eis, ait, Que est
mater mea q fratres mei: Et circūspiciēs eos qui
in circumitu eius sedebant, ait Ecce mater mea et
fratres mei. Qui enī fecerit voluntatē dei: hic, fra
ter meus q soror mea et mater est.

¶ L.S. Parabolice loquit de semine grano sy
napis, q eximit suos a periculo maris. Cap.iiij.

A Luc. v.a

xxxvj a||

Et iterū cepit docere ad mare: q cōgre
gata est ad eū turba mlta, ita vt nauiz
ascēdēs sederet in mari, q oīs turba cir
ca mare sup terrā erat: q docebat eos i
parabolis multa, q dicebat illis in doctrina sua,
Audite. Ecce exijt seminās ad seminādū. Et dum
seminat: aliud cecidit circa viā, q venerūt volucres
Matth. xiij.a. luc.viij.a celi q comederūt illud. Aliud vo cecidit sup petro
sa vbi non habuit terrā multā: q statim exortū est,
qm̄ nō habebat altitudinē terre, q qñ exort⁹ est sol,
exestuauit, q eo qō nō habebat radicē exaruit. Et
aliud cecidit in spinas: q ascēderūt spine q suffoca
uerūt illud, q fructum nō dedit. Et aliud cecidit in
terrā bonā: q dabat fructū ascēdētē q crescētē, q af
ferebat vnū trigesimū q vnū sexagesimū, q vnū cēte
simū. Et dicebat, Qui hz aures audiendi audiat.
B Et cū esset sin gularis, interroganerūt eū hi q cum
xxxvij b|| eo erāt duodecim parabolā. Et dicebat eis, b Vo
mat. ij.b. luc.viij.b Joh.xij.f Esa.vj.c. Actuum xxviij.f. bis datū est nosse mysteriū regni dei: illis aūt q foris
sunt, in parabolis oīa fiūt, vt videntes videāt q non
videāt q audientes audiāt q nō intelligāt neqñ conuer
xxxviij c|| tantur, q dimittant eis pcta. Et ait illis, Nescitis
parabolā hāc: q quō oēs parabolas cognoscetis:
c Qui seminat verbū seminat, Hi aūt q sunt circa
viā vbi seminat verbū, q cū audierunt, cōfestim venit
satanas q aufert verbū qd seminatū est i cordib⁹ eo
rū. Et hi sunt silr q sup petrosa seminant: q cū au
dierint verbū statim cū gaudio accipiūt illud: q non
habēt radicē in se sed tpales sunt deinde orta tri

bulatione

bulatione vel psecutõe p. ter verbũ cõfestim scãdalizant. Et alii sunt q in spinis seminant: hi sunt qui verbũ audiũt, et erũne secũli et deceptio diuntiarũ et circa reliqua cõcupiscẽtie introeũtes suffocãt verbũ, et sine fructu efficit. Et hi sunt q super terrã bonã seminati sunt: q audiũt verbũ et suscipiũt, et fructificãt, vnũ trigesimũ: vnũ sexagesimũ, et vnum centesimũ. [d] Et dicebat illis, Nunqd venit lucerna vt sub modio ponat, aut sub lecto? nõne vt super cãdelabrũ ponat? [e] Nõ est enĩ aliqd absclõditũ, qđ nõ manifestet: nec factũ est occultũ, qđ nõ veniat in palã. Si quis habet aures audiẽdi, audiat. [f] Et dicebat illis, Videte quid audiatis. In qua mẽsura mensi fueritis, remetiet vobis. [g] Qui enĩ habet dabitur illi et qui nõ habet etiã qđ hz auferetur ab eo. [h] Et dicebat, Sic est regnũ dei, quemadmodũ si hõ iaciat sementẽ in terram, et dormiat et exurgat nocte et die, et semẽ germinet et increscat dũ nescit ille. Ultro enĩ terra fructificat, primũ herbam, deinde spicã, deinde plenũ frumẽtũ in spica. Et cũ exp̃duxerit fructũ: statim mittit falcẽ, quĩ adest messis. [i] Et dicebat, Cui assimilabimus regnũ dei: aut cui parabole cõparabimus illud, Sicut granũ sinapis qđ cũ seminatũ fuerit in terra, minus est omnibus seminibus q̃ sunt in terra: et cũ natũ fuerit ascẽdit in arborẽ, et fit maius omnibus olerib⁹, et facit ramos magnos: ita vt possint sub vmbra eius aues celi habitare. [k] Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbũ, put poterãt audire: sine parabola aũt non loq̃bat eis. [l] Seorsum aũt, discipulis suis disserebat oia. [m] ¶ Et ait illi ĩ illa die, cũ sero esset factũ. Trãseamus ℨ. Et dimittẽtes turbã assumũt eũ ita vt erat in nauĩ. et alie naues erãt cũ illo. Et facta est p cella magna vẽti, et fluctus mittebat in nauim, ita vt implerẽt nauis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiẽs: et excitãt eũ, et dicũt illi, Magister, non ad te pertinet qr perimur? Et exurgẽs cõminatus est vẽto, et dixit mari, Tace, obmutesce. Et cessauit vẽtus: et facta est tranquillitas magna. Et ait illis. Quid timidi estis: necdũ habetis fidẽ? Et timuerũt timore magno: et dicebãt ad alterutrum. Quis putas est iste, q̃ ventus et mare obediunt ei.

¶ S. Christus demoniacum et sanguinis fluxum sanat, et puellam suscitat. Caput. v.

Et venerũt trãs fretũ maris in regionẽ Gerasenorũ. Et exeunti ei de nauĩ statim occurrit de monumentis hõ in spũ immũdo, q̃ domiciliũ habebat in monumẽtis: et neq̃ catenis iã quisq̃ poterat eũ ligare: qũ sepe cõpedib⁹ et catenis vinct⁹, dirupisset catenas. et cõpedes cõminuisset: et nemo poterat eũ domare. et sp die ac nocte in monumẽtis et in mõtibus erat, clamãs et cõcidẽs se lapidib⁹. Videns aũt Jesum a lõge cucurrit et adorauit eũ: et clamans voce magna dixit. Quid mihi et tibi Jesu fili dei altissimi? adiuro te p deũ ne me torq̃as. Dicebat enĩ illi Exi spũs immunde ab hoie isto. Et interrogabat eum. Qđ tibi nomẽ est? Et dicit ei Legio mihi nomen est: qr multi sum⁹. Et deprecabat eũ multũ, ne se expelleret extra regionẽ. Erat aũt ibi circa mõtẽ grex porcorũ magn⁹, pascẽs in agris. Et deprecabãtur eũ spũs, dicẽtes. Mitte nos in porcos, vt in eos introeamus. Et cõcessit eis statim Jesus. et exeũtes spũs immũdi, introierũt in porcos: et magno impetu grex precipitat⁹ est in mare, ad duo millia, et suffocati sunt i mari. Qui aũt pascebãt eos, fugerũt et nũtiauerũt in ciuitatẽ et in agros. Et egressi sunt videre qđ esset factũ: et venerũt ad Jesum. et vidẽt illũ qui a demonio verabat, sedentẽ vestitũ, et sane mẽtis: et timuerũt. Et narrauerũt illis, qui viderãt qualiter factũ esset eiqui demoniũ habuerat: et de porcis. Et rogare ceperũt eũ vt discederet de finibus eorũ. [a] Cũq̃ ascẽderet nauim, cepit illũ deprecari qui a demonio verat⁹ fuerat, vt esset cũ illo: et non admisit eum, sz ait illi, Vade in domũ tuã ad tuos, et annũtia illis quãta tibi dñs fecerit, et misertus sit tui. Et abiit et cepit predicare in Decapoli quanta sibi fecisset Jesus: et oẽs mirabant. [b] ¶ Et cum transcendisset Jesus in nauĩ rursum trãs fretum, conuenit turba multa ad eũ, et erat circa mare. Et venit quidã de archisynagogis noĩe Jairus et videns eũ procidit ad pedes ei⁹, et deprecabatur eũ multũ, dicẽs Qđ filia mea in extremis est, Veni, impone manũ tuã sup eã, vt salua sit et viuat. Et abiit cũ illo: et seq̃bat eũ turba multa, et cõprimebãt eũ. Et mulier que erat in pfluuio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa a cõplurib⁹ medicis, et erogauerat oia sua nec quicq̃ p̃ofecerat, sed magis deterius habebat cũq̃ audisset de Jesu, venit in turba retro, et tetigit vestimẽtum eius, dicebat enim, Quia si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis ei⁹: et sensit corpore qr sanata esset a plaga. Et statim Jesus in semetipso cognoscẽs virtutem q̃ exierat de illo, conuersus ad turbã aiebat, Quis tetigit vestimẽta mea? Et dicebãt ei discipuli sui, Vides turbã cõprimentẽ te: et dicis. Quis me tetigit? Et circũspiciebat videre eã q̃ hoc fecerat. Mulier vero timẽs et tremẽs, sciens qđ factũ esset in se: venit et procidit ante eum, et dixit ei omnẽ veritatẽ. Ille aũt dixit ei. Filia fides tua te saluã fecit, vade in pace, et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquẽte venũt nunti ab archisynagogo, dicẽtes. Quia filia tua mortua est: quid vltra veras magistrum? Jesus aũt audito verbo qđ dicebat, ait archisynagogo, Nolite timere tantũmodo crede. Et nõ admisit quẽq̃ se sequi, nisi Petrũ et Jacobũ et Johannẽ fratrẽ Jacobi. Et venit in domũ archisynagogi, et vidit tumultũ, et flẽtes, et eiulãtes multũ. Et ingressus ait illis, Quid turbamini et ploratis? puella nõ est mortua, sed dormit. Et irridebãt eũ. Ipse vero eiectis omnib⁹, assumit patrẽ et matrem puelle, et qui secum erant, et ingreditur vbi puella erat iacẽs. Et tenẽs manum puelle, ait illi, Thalitha cumi, qđ est interpretatum, Puella (tibi dico) surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat erat autem annorum duodecim. Et obstupuerunt stupore magno. Et precepit illis vehemẽter vt nemo id sciret: et iussit dari illi manducare.

¶ S. Christus a suis contempt⁹ propter virtutes p̃o Joanne decollato habetur. Caput. vj.

Et egressus inde, abiit in patriã suã: et seq̃bant eũ discipuli sui. Et facto sabbatho cepit in synagoga docere: et multi audiẽtes admirabant in doctrina eius, dicentes vnde huic hec oia: et q̃ est sapiẽtia q̃ data est illi, et virtutes tales q̃ p manus ei⁹ efficiunt? Nonne hic est faber filius Marie frater Jacobi et Joseph et Jude et Simonis: nõne et sorores ei⁹ hic nobiscũ sunt? Et scandalizabant in illo. [b] Et dicebat illis Jesus quia non est pphẽta sine honore nisi in patria sua, et in domo sua, et in cognatione sua. Et nõ poterat ibi virtutẽ vllã facere, nisi paucos infirmos impositis manib⁹ curauit. et mirabat pp incredulitatẽ eor. [c] et circũibat castella in circũitu docẽs. [d] Et vocauit duodecim: et cepit eos mittere binos, et dabat illis potestatẽ spirituũ immũdor. Et pcepit eis ne qđ tollerẽt in via, nisi virgã tãtũ: nõ perã, nõ panẽ, neq̃ in zona es, sed calceatos sandalijs, et ne induerẽt duab⁹ tunicis. Et dicebat eis. Quocũq̃

introieritis i domũ. illic manete donec exeatis ide
[k] ⁊ qcũqz nõ receperint vos, nec audierint: exeũtes
inde, excutite puluerẽ de pedib⁹ vestris in testimo
nium illis. [s] Et exeũtes ꝓdicabãt vt penitentiã age
rent: ⁊ demonia multa eiiciebãt, ⁊ vngebant oleo
multos egros, ⁊ sanabant. [b] ¶ Et audiuit rex He
rodes (manifestũ eñ factũ est nomen eius) ⁊ dice
bat, Quia Joannes Baptista resurrexit a mor
tuis: ⁊ ꝓpterea virtutes operant in illo. Alij aũt di
cebãt, Quia elias est. Alij vero dicebãt, Quia ꝓ
pheta est, ꝙsi vnus ex ꝓphetis. [l] Quo audito, He
rodes ait, Quẽ ego decollaui Joannẽ, hic a mor
tuis resurrexit. [b] Ipse enim Herodes misit ac tenuit
Joannẽ, ⁊ vinxit eũ in carcere ꝓpter Herodiadẽ
vxorẽ Philippi fratris sui, q̃ duxerat eã. [l] Dice
bat enim Joannes Herodi, Non licet tibi habere
vxorẽ fratris tui. Herodias aũt insidiabat illi: ⁊ vo
lebat occidere eũ, nec poterat. Herodes aũt metue
bat Joannẽ, sciẽs eũ virũ iustũ ⁊ sanctũ: ⁊ custodie
bat eũ, ⁊ audito eo multa faciebat: ⁊ libẽter eũ au
diebat. Et cũ dies opportunus accidisset, Hero
des natalis sui cenã fecit principibus ⁊ tribunis et
primis Galilee. Cũqz introisset filia ipsius Hero
diadis, ⁊ saltasset, ⁊ placuisset Herodi simulqz re
cumbẽtibus: rex ait puelle, Pete a me quod vis: ⁊
dabo tibi. ⁊ iurauit illi, Quia quicqd petieris da
bo tibi, licet dimidiũ regni mei. Que cũ exisset: di
xit matri sue, Quid petã? At illa dixit, Caput Jo
annis Baptiste. Cũqz introisset statim cũ festina
tione ad regẽ, petiit dicens, Volo vt ꝓtinus des
mihi in disco caput Joannis baptiste. Et cõtrista
tus est rex. Propter iusiurandũ ⁊ ꝓpter simul discũ
bentes noluit eã contristare: sed misso spiculatore
ꝓcepit afferri caput eius in disco. ⁊ decollauit eũ in
carcere. Et attulit caput eius in disco: ⁊ dedit illud
puelle, ⁊ puella dedit matri sue. Quo audito, di
scipuli eius venerũt ⁊ tulerũt corp⁹ ei⁹: ⁊ posuerũt
illud i monumẽto. [m] ¶ Et cõuenientes apli ad Je
sum renũtiauerũt ei oĩa que egerãt ⁊ docuerãt. Et
ait illis, [n] Venite seorsum in desertũ locũ, ⁊ requiescite
pusillũ. Erãt enim q̃ veniebãt ⁊ redibant multi: ⁊ nec
spatium mãducãdi habebãt. [o] Et ascẽdentes i nauim
abierũt in desertũ locũ seorsum. Et viderũt eos ab
eũtes, ⁊ cognouerũt multi: ⁊ pedestres de oĩbus ci
uitatibus cucurrerũt illuc, ⁊ preuenerũt eos. Et ex
iens vidit turbã multã Jesus: ⁊ misertus est super
eos, q̃ erãt sicut oues nõ hãbentes pastorẽ, ⁊ cepit
illos docere multa. [p] Et cũ iã hora multa fieret, ac
cesserũt discipuli eius, dicẽtes, Desertus est locus
hic, ⁊ iã hora ꝓterijt: dimitte illos, vt eũtes in pri
mas villas ⁊ vicos, emãt sibi cibos quos mãducẽt.
Et rñdẽs ait illis, Date illis mãducare. Et dixe
rũt ei, Eũtes emamus ducẽtis denarijs panes: et
dabimus illis manducare. Et dicit eis. Quot pa
nes habetis: ite ⁊ videte. Et cum cognouissent, di
cũt, Quinq: ⁊ duos pisces. Et ꝓcepit illis vt accũ
bere facerẽt oẽs secũdũ cõtubernia sup viride fenũ.
Et discubuerũt in ptes p centenos ⁊ qnquagenos.
Et acceptis qnq; panibus, ⁊ duobus piscibus: in
tuẽs in celũ benedixit, ⁊ fregit panes, ⁊ dedit disci
pulis suis vt ponerẽt ante eos: ⁊ duos pisces diui
sit oĩbus. Et mãducauerũt oẽs, ⁊ saturati sunt. Et
sustulerũt reliquias fragmẽtorũ duodecim cophi
nos plenos, ⁊ de piscib⁹. Erãt aũt qui manducaue
rũt, qnq; millia virorũ. [q] Et statim coegit discipu
los suos ascẽdere nauim, vt ꝓcederẽt eũ trãs fretũ
ad Bethsaidã: dũ ipse dimitteret pplm. [r] ¶ Et cũ
dimisisset eos, abijt in mõtẽ orare. Et cũ sero esset
erat navis in medio mari, ⁊ ipse solus i terra. Et vi
dẽs eos laborãtes i remigãdo (erat enim vent⁹ ctra

[v] [f] act.xiij.g
[vj] [s] VIII Matth. xiij.a.
[vij] [b] II luc.iij.d.
[viij] [i] X
[ix] [k] II
[x] [l] VI
[xi] [xij] [xiij] [xiiij] [xv] [xvj] [xvij] [xviij] [xix] [xx] [xxi] [xxij] [xxiij] [xxiiij] [xxv] [xxvj] [xxvij] [xxviij] [xxix] [xxx] [xxxj] [xxxij] [xxxiij] [xxxiiij] [xxxv] [xxxvj] [xxxvij] [xxxviij] [xxxix] [xl] [xlj] [xlij] [xliij] [xliiij] [xlv] [xlvj] [xlvij] [xlviij] [xlix] [l] [lj] [lij] [liij] [liiij] [lv] [lvj] [lvij] [lviij] [lix] [lx] [lxj] [lxij] [lxiij] [lxiiij] [lxv] [lxvj] [lxvij] [lxviij] [lxix] [lxx] [lxxj] [lxxij] [lxxiij] [lxxiiij] [lxxv] [lxxvj] [lxxvij] [lxxviij] [lxxix] [lxxx] [lxxxj] [lxxxij] [lxxxiij] [lxxxiiij] [lxxxv] [lxxxvj] [lxxxvij] [lxxxviij] [lxxxix] [xc] [xcj] [xcij] [xciij] [xciiij] [xcv] [xcvj] [xcvij] [xcviij] [xcix] [c] [cj] [cij] [ciij] [ciiij] [cv] [cvj] [cvij] [cviij] [cix] [cx] [cxj] [cxij] [cxiij] [cxiiij] [cxv] [cxvj] [cxvij] [cxviij] [cxix] [cxx] [cxxj] [cxxij] [cxxiij] [cxxiiij] [cxxv] [cxxvj] [cxxvij] [cxxviij] [cxxix] [cxxx] [cxxxj] [cxxxij] [cxxxiij] [cxxxiiij] [cxxxv] [cxxxvj] [cxxxvij] [cxxxviij] [cxxxix] [cxl] [cxlj] [cxlij] [cxliij] [cxliiij] [cxlv] [cxlvj] [cxlvij] [cxlviij] [cxlix] [cl] [clj] [clij] [cliij] [cliiij] [clv] [clvj] [clvij] [clviij] [clix] [clx] [clxj] [clxij] [clxiij] [clxiiij] [clxv] [clxvj] [clxvij] [clxviij] [clxix] [clxx] [clxxj] [clxxij] [clxxiij] [clxxiiij] [clxxv] [clxxvj] [clxxvij] [clxxviij] [clxxix] [clxxx] [clxxxj] [clxxxij] [clxxxiij] [clxxxiiij] [clxxxv] [clxxxvj] [clxxxvij] [clxxxviij] [clxxxix] [cxc] [cxcj] [cxcij] [cxciij] [cxciiij] [cxcv] [cxcvj] [cxcvij] [cxcviij] [cxcix] [cc] [ccj] [ccij] [cciij] [cciiij] [ccv] [ccvj] [ccvij] [ccviij] [ccix] [ccx] [ccxj] [ccxij] [ccxiij] [ccxiiij] [ccxv] [ccxvj] [ccxvij] [ccxviij] [ccxix] [ccxx] [ccxxj] [ccxxij] [ccxxiij] [ccxxiiij] [ccxxv] [ccxxvj] [ccxxvij] [ccxxviij] [ccxxix] [ccxxx] [ccxxxj] [ccxxxij] [ccxxxiij] [ccxxxiiij] [ccxxxv] [ccxxxvj] [ccxxxvij] [ccxxxviij] [cc

filia habebat spiritū immundū, intrauit & procidit ad pedes eius. Erat aūt mulier gētilis, Syrophenissa genere. [b] Et rogabat eū vt demoniū eiceret de filia eius. Qui dixit illi, Sine prius saturari filios. nō est eūi bonū sumere panē filiorū, & mittere canibus & illa rūdit. & dicit illi, Utiq; dñe. nam & catelli comedūt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi, Propter hunc sermonē, vade exijt demonium a filia tua. Et cū abijsset domū, inuenit puellā iacentem supra lectū, & demoniū exijsse. [c] ¶ Et iterum exiens de finibus Tyri, venit per Sidonē ad mare Galilee inter medios fines Decapoleos. Et adducūt ei surdū & mutū: & deprecabantur eum vt imponat illi manū. Et apprehendēs eū de turba seorsum: misit digitos suos in auriculas eius. & expuens, tetigit linguā eius. & suspiciēs in celū, ingemuit: & ait illi, Ephethah, qō est adaperire. Et statim aperte sunt aures eius: & solutum est vinculum lingue eius, & loquebatur recte. Et precepit illis ne cui dicerent. [d] Quanto aūt eis pcipiebat, tanto magis plus predicabant, & eo amplius admirabantur, dicentes, [e] Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui.

¶ Capituli Summarium. Saciatur turba, & corripiuntur discipuli obincreduli atem. Cap. viij.

In diebus illis iterū cū turba multa esset, nec haberēt qō manducarent: cōuocatis discipulis, ait illis. Misereor super turbā: qz ecce iam triduo sustinent me, nec habēt qō mānducent. & si dimisero eos ieiunos in domū suā, deficiēt in via. quā enī ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui, Unde istos quis poterit hic saturare panib⁹ in solitudine: Et interrogauit eos, Quot panes habetis: Qui dixerūt, Septē. Et precepit turbe discūbere super terrā. Et accipiēs septem panes, gratias agēs fregit: & dabat discipulis suis vt apponerēt, et apposuerūt turbe. Et habebant pisciculos paucos: & ipsos benedixit, & iussit apponi. Et manducauerunt & saturati sunt: & sustulerūt quod superauerat de fragmētis septē sportas. Erant aūt q mānducauerāt, quasi q̄tuor milia: & dimisit eos. ¶ Et statim ascendens nauim cū discipulis suis, venit in partes Dalmanutha. [a] Et exierunt pharisei & ceperunt conquirere cū eo, querentes ab illo signū de celo, tentantes eum. Et ingemiscens spiritu, ait, Quid gñatio ista signū querit: [b] Amē dico vobis si dabitur generationi isti signum. ¶ Et dimittēs eos, ascendit iterū nauim: & abijt trans fretum. Et obliti sunt panem sumere: & nisi vnū panem nō habebāt secū in naui. [c] Et precipiebat eis, dicēs, Uidete & cauete a fermēto phariseorū & fermento herodis. [d] Et cogitabāt alterutrū dicētes, Quia panes non habemus. Quo cognito, ait illis Jesus, Quid cogitatis qz panes non habetis: nondū cognoscitis nec intelligitis: adhuc cecatū habetis cor vestrū: oculos habentes non videtis: & aures habentes non auditis: Nec recordamini quando quinq; panes fregi in quinq; millia, & quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis. Dicunt ei, Duodecim. Quando & septem panes in quatuor millia, quot sportas fragmentorū tulistis: Et dicunt ei, Septē & dicebat eis, Quō nondū intelligitis: [e] Et veniunt Bethsaidā: & adducūt ei cecum, & rogabant eum vt illum tangeret. Et apprehensa manu ceci, eduxit eum extra vicū: & expuens in oculos eius impositis manib⁹ suis, interrogauit eum si quid videret. Et aspiciens, ait, Uideo homines velut arbores ambulātes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius: & cepit videre, & restitutus est, ita vt clare videret oia. Et misit illum in domū suam, dicens. Uade in domū tuam: & si in vicum introieris, nemini dixeris. [f] ¶ Et egressus est Jesus & discipuli ei⁹ in castella Cesaree Philippi: & in via interrogabat discipulos suos, dicēs eis, Quem me dicunt esse homines: Qui rūderūt illi, dicentes Joannem Baptistā, alij Eliam, alij vero quasi vnū de pphetis. Tūc dicit illis, Uos vero, quem me esse dicitis: Rūdens Petrus ait ei, Tu es Christus. [g] Et cōminatus est eis nec cui dicerēt de illo. Et cepit docere eos qm̄ oportet filiū hominis pati multa, & reprobari a senioribus & a summis sacerdotib⁹ & scribis, & occidi: & post tres dies resurgere. Et palam verbū loquebatur. Et apprehendens eum Petrus cepit increpare eum. [h] Qui cōuersus & videns discipulos suos, cōminatus est Petro, dicēs, Uade retro me satana, qm̄ nō sapis que dei sunt, sed q̄ sunt hominū. [i] ¶ Et conuocata turba cū discipulis suis, dixit eis, Si qs vult me sequi, deneget semetipsum: & tollat crucem suā, & sequat me. Qui enī voluerit animā suā saluā facere perdet eam: q aūt perdiderit animā suā ppter me et euāgeliū, saluā faciet eam. Quid enī pderit homini si lucret mundū totū: & detrimentū anime sue faciat: Aut qd dabit hō cōmutationis p aīa sua: [k] Qui enī me cōfessus fuerit & vba mea in gñatiōe ista adultera & peccatrice: & filius hois pfitebit eū cum venerit in gloria patris sui cū angelis sanctis.

¶ L. S. Transfiguratur Jesus, predicitur aduentus Elie, & demoniacus curatur. Caput. ix.

Et dicebat illis. Amen dico vobis qz, sunt quidā de hic stantibus qui nō gustabunt mortem donec videant regnū dei veniens in virtute. Et post dies sex assumpsit Jesus Petrū & Jacobū & Joannē: & duxit illos in montē excelsum seorsum solos, & trāsfiguratus est coram ipsis. Et vestimēta eius facta sunt splendētia & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terrā cādida facere. Et apparuit illis Elias cum Moyse: & erāt loquētes cū Jesu. Et respondēs Petrus, ait Jesu, Rabbi, bonū est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, tibi vnū & Moysi vnū, & Elie vnū. Nō enī sciebat quid diceret. erant enī timore exterriti. Et facta est nubes obūbrans eos: & venit vox de nube, dicens. Hic est filius meus charissim⁹: audite illū. Et statim circūspicientes, neminem amplius viderūt nisi Jesum tantū secū. ¶ Et descendentibus illis de mōte, precepit illis ne cui⁊ q̄ vidissent, narrarēt: nisi cū filius hominis a mortuis resurrexerit: * Et verbū continuerunt apud se cōquirētes qd esset, Cū a mortuis resurrexit. Et interrogabant eum, dicentes. Quid ergo dicūt pharisei & scribe qz Elias oportet venire primo. Qui respondēs ait illis Elias cum venerit primū restituet oia: & qūo scriptum est in filiū hominis, vt multa patiatur & cōtemnat. Sed dico vobis qz & Elias venit (& fecerūt illi q̄cūq; voluerūt) sicut scriptū est de eo. [c] ¶ Et veniēs ad discipulos suos, vidit turbā magnam circa eos, & scribas conquirētes cum illis. Et cōfestim oīs ppls vidēs Jesum, stupefactus est, & expauerūt: & accurrentes saluntabāt eū. Et interrogauit eos. Quid inter vos conquiritis: [d] Et rūdens vn⁹ de turba, dixit, Magister, attuli filiū meū ad te habentē spiritū mutū: qui vbicūq; eū apprehēderit, allidit illū, et spumat & stridet dētibus & arescit. & dixi discipulis tuis vt ejicerēt illū, & nō potuerūt. Qui rūdēs eis, dixit, O generatio incredula, quādiu apō vos ero: quādiu vos patiar: afferte illū ad me. Et attulerūt eū. Et cum vidisset eū, statim spūs cōturbauit illū: & Eli-

sus in terrā volutabat spumās ⁊ interrogauit patrem eius. Quantū tpis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait, Ab infantia: ⁊ frequēter eū in ignē ⁊ in aqua misit vt eū pderet. sed si quid potes, adiuua nos, misert⁹ nostri. Jesus aūt ait illi, Si potes credere omnia possibilia sunt credēti. Et cōtinuo exclamans pater pueri cū lachrymis aiebat, Credo dñe: adiuua incredulitatē meā. c Et cū vidisset Jesus cōcurrentē turbā, comminatus est spiritui immundo, dicēs illi, Surde ⁊ mute spūs, ego pcipio tibi exi ab eo, ⁊ amplius ne introeas in eum. Et exclamās ⁊ multum discerpens eum, exiit ab eo: ⁊ factus est sicut mortuus, ita vt multi dicerent. Quia mortuus est. Jesus aūt tenēs manū eius, eleuauit eum: ⁊ surrexit. d Et cū introisset in domū, discipuli eius secreto interrogabāt eum, Quare nos non potuimus eijcere eū? Et dixit illis, Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione ⁊ ieiunio. e ¶ Et unde pfecti pretergrediebant Galileā: nec volebat quēquā scire. Docebat aūt discipulos suos: ⁊ dicebat illis. Qm̄ filius hois tradet in manus hoim ⁊ occident eū, ⁊ occisus tertia die resurget. At illi ignorabāt verbū: ⁊ timebāt interrogare eū. f ¶ Et venerūt Capharnaum. Qui cum domi esset interrogabat eos, Quid in via tractabatis? g At illi tacebāt. siquidē in via inter se disputauerāt quis eorū maior esset ⁊ residēs vocauit duodecim: ⁊ ait illis, Si quis vult primus esse erit omniū nouissimus, ⁊ omniū minister. Et accipiens puerū statuit eum in medio eorū. quem cū cōplexus esset ait illis, Quisquis vnū ex hmōi pueris receperit in noīe meo: me recipit. h ⁊ quicūq; me susceperit, nō me suscipit: sed eum qui misit me. i Rndit illi Joānes, dicēs, ꝛ Magister, vidimus quendā in nomine tuo eijcientē demonia qui nō sequit nos, ⁊ phibuimus eū. k Jesus aūt ait. Nolite phibere eum. nemo est enī qui faciat virtutē in noīe meo ⁊ possit cito male loqui de me, qui enī nō est aduersum vos, p vobis est. Quisquis enī potū dederit vobis calicē aque in noīe meo q: Christi estis: amen dico vobis nō perdet mercedē suā. l Et quisquis scādalizauerit vnū ex his pusillis credentib⁹ in me: bonū est ei magis si circūdaretur mola asinaria collo eius, ⁊ in mare mitteretur. m Et si scādalizauerit te manꝰ tua, abscinde illā, bonum est tibi debilē introire in vitā, q̄ duas manus habentē ire in gehennā in ignē inextinguibilē. vbi vermis eorū non moritꝰ ⁊ ignis nō extinguit. Et si pes tuus te scandalizat, amputa illū. bonū est tibi claudum introire in vitā eternā, q̄ duos pedes habentem mitti in gehennā ignis inextinguibilis, vbi vermis eorū nō moritꝰ ⁊ ignis nō extinguit. Quod si oculus tuus scandalizat te, eijce eū: bonū est tibi luscū introire in regnū dei quam duos oculos habentē, mitti in gehennā ignis. vbi vermis eorū non moritur ⁊ ignis non extinguit. Omnis enī hō igne salietur: ⁊ omnis victima sale salietꝰ. n Bonum est sal. q̄ si sal insulsum fuerit: in quo illud condietis? Habete in vobis sal, ⁊ pacem habete inter vos.

¶ S. Repudium prohibitū. paruuli deo grati, item opes eterne salutis remote. Cap. x.

Et inde exurgens venit in fines Judee vltra Jordanē ⁊ conueniūt iterū turbe ad eū. ⁊ sicut cōsueuerat, iterū docebat illos. Et accedētes pharisei, interrogabant eū, Si licet viro vxorē dimittere: tentātes eū. At ille rndens, dixit eis. Quid vobis pcepit Moyses. Qui dixerūt, Moyses pmisit libellū repudij scribere ⁊ dimittere. Quib⁹ rndēs Jesus, ait. Ad duritiā cordis vestri scripsit vobis preceptū istud, ab initio aūt creature masculū ⁊ feminā fecit eos deus. Propter hoc relinquet homo patrē suum ⁊ matrē: ⁊ adherebit ad vxorē suā, ⁊ erūt duo in carna vna. Itaq; iam non sunt duo, sed vna caro. q̄ ergo deꝰ cōiunxit, hō nō separet. o Et in domo iterum discipuli eius de eodē interrogauerūt eū, Et ait illi, p Quicūq; dimiserit vxorē suā, aliā duxerit adulterū cōmittit sup eā. Et si vxor dimiserit virū suū, ⁊ alij nupserit, mechatur. q ¶ Et offerebāt illi paruulos, vt tangeret illos. Discipuli aūt cōminabantur offerentibus. Quos cū videret Jesus, indigne tulit, ⁊ ait illis, Sinite paruulos venire ad me et ne phibueritis eos. talium enī est regnū dei. Amē dico vobis: quisq; nō receperit regnum dei velut paruulus, non intrabit in illud. Et cōplexans eos, ⁊ imponens manꝰ sup illos, bñdicebat eos. r ¶ Et cum egressus esset in viā, pcurrens quidā genu flexo añ eū, rogabat eū dicens, ꝛ Magister bone, quid faciam vt vitam eternā pcipiā? Jesus aūt dixit ei. Quid me dicis bonū: nemo bonꝰ, nisi vnus deus. Precepta nosti, Ne adulteres, ne occidas, ne furaris, ne falsum testimoniū dixeris, ne fraudē feceris Honora patrē tuū ⁊ matrē. At ille rndens ait illi. ꝛ Magister, hec oia obseruaui a iuuētute mea. s Jesus autē intuitus eū, dilexit eū, ⁊ dixit ei. Unū tibi deest. vade quecūq; habes vēde, ⁊ da pauperibus, et habebis thesaurū in celo, ⁊ veni sequere me. t Qui ⁊ tristatꝰ in verbo, abijt merēs. erat enī habēs multas possessiones. u Et circūspiciēs Jesus ait discipulis suis, Quā difficile qui pecunias habent, in regnum dei introibūt. Discipuli aūt obstupescebāt in verbis eius. At Jesus rursus rndēs, ait illis, Filioli, q̄ difficile est cōfidētes in pecunijs, in regnum dei introire. Facilius est camelū p foramē acus transire, q̄ diuitē intrare in regnū dei. Qui magis admirabantur: dicentes ad semetipsos, Et quis pōt saluus fieri? Et intuēs illos Jesus, ait. Apud homines impossibile est: sed nō apud deū. oia enī possibilia sunt apud deū. Et pōt hec cepit ei Petrus dicere. Ecce nos dimisimus oia, ⁊ secuti sumus te. v Rndēs Jesus ait, Amē dico vobis, nemo est q reliqrit domū, aut fratres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut filios, aut agros, ppter me ⁊ ppter euangelū qui nō accipiat centies tantū nūc in tpe hoc, domos, ⁊ fratres ⁊ sorores ⁊ matres, ⁊ filios, ⁊ agros cū psecutiōib⁹, ⁊ in seculo futuro vitā eternam. w Multi aūt pmi, erūt nouissimi, ⁊ nouissimi, primi. x ¶ Erāt autē in via ascendentes Jerosolymā: ⁊ precedebat illos Jesus ⁊ stupebāt, ⁊ sequentes timebāt. Et assumēs iterū duodecim cepit illis dicere que essent ei vētura, Quia ecce ascēdimus Jerosolymā: ⁊ filius hois tradet principib⁹ sacerdotum ⁊ scribis ⁊ senioribus, ⁊ dānabūt eū morte ⁊ tradent eū gentib⁹, ⁊ illudēt ei, ⁊ cōspuēt eū, ⁊ flagellabunt eū, ⁊ interficient eū, ⁊ tertia die resurget. y Et accedunt ad eū Jacobus ⁊ Joannes filij zebedei, dicentes, ꝛ Magister, volumus vt quodcūq; petierimus facias nobis. At ille dixit eis, Quid vultis vt faciam vobis? Et dixerūt, Da nobis vt vnus ad dexteram tuā, ⁊ alius ad sinistrā tuā sedeamus in gl̄ia tua. Jesus autē ait eis, Nescitis q̄d petatis potestis bibere calicē quē ego bibo: aut baptismo quo ego baptizor, baptizari? At illi dixerūt ei, Possumus. Jesus autē ait eis, Calicē q̄dē quē ego bibo bibetis, ⁊ baptismo quo ego baptizor baptizabimini sedere autē ad dexterā meā vel ad sinistrā nō est meum dare vobis, sed quibus paratū est. z Et audientes decem, indignati sunt de Jacobo ⁊ Johanne. Jesus aūt vocans eos, ait illis. Scitis quia hi qui videntur principari gentibus, dominantur eis: ⁊ principes eorū, potestatem habent ipsorum.

Non ita

Non ita est aũt in vobis, sed quicũq; voluerit fieri maior, erit vester minister: & quicũq; voluerit in vobis primꝰ esse, erit oĩm seruus. ⁿNã & filiꝰ hois non venit vt ministraretur ei, sed vt ministraret, & daret aiam suã in redẽptionẽ pro multis. ¶ Et veniũt Jericho, & ꝓficiscẽte eo de Jericho & discipulis eiꝰ & plurima multitudine, filius Timei Bartimeꝰ cecus, sedebat iuxta viã mẽdicãs. Qui cũ audisset q; Jesus Nazarenꝰ est: cepit clamare & dicere, Jesu fili Dauid, miserere mei. Et cõminabant ei multi vt taceret. At ille multo magis clamabat, Fili dauid miserere mei, Et stãs Jesus, ꝓcepit illũ vocari. Et vocãt cecũ dicẽtes ei, Animequior esto, surge vocat te. Qui iecto vestimẽto suo exiliens, venit ad eũ. Et rñdẽs Jesus dixit illi, Quid tibi vis faciã? Cecus aũt dixit ei, Rabboni vt videã. Jesus aũt ait illi, Uade, fides tua te saluũ fecit. Et cõfestim vidit, & sequebatur eum in via.

¶ Capituli Summarium. Excipitur Jesus palmis asino insidens & maledicit ficui. Cap. xi.

Et cum appropinquarẽt Jerosolymæ & Bethanie ad montẽ oliuarum, mittit duos ex discipulis suis, & ait illis, Jte in castellũ qđ cõtra vos est, & statim introeuntes illuc, inuenietis pullũ ligatũ super quem nemo adhuc hoĩm sedit: soluite illum & adducite. Et si quis vobis dixerit, Quid facitis? dicite quia dño necessariꝰ est: & cõtinuo illũ dimittet huc. ᵇ Et abeuntes inuenerũt pullũ ligatũ ante ianuã foris in bruio: & soluunt eũ & quidã de illic stãtibus, dicebant illis, Quid facitis, soluẽtes pullũ? Qui dixerunt eis sicut preceperat illis Jesus: & dimiserũt eos. Et duxerũt pullũ ad Jesum: & imponũt illi vestimenta sua, & sedit super eũ. ¶ Multi aũt vestimenta sua straverunt in via, alij aũt frondes cedebant de arboribus, & sternebãt in via. ᶜ Et qui preibant, et qui sequebãtur clamabant dicentes, Hosanna, benedictus qui venit in nomine domini. benedictũ quod venit regnũ patris nostri Dauid, hosanna in excelsis. ᵈ ¶ Et introiuit Jerosolymã in tẽplum et circũspectis omnib⁹ cũ iam vespera esset hora, exijt in Bethaniã cũ duodecim. ¶ Et alia die cũ exirent a Bethania, esurijt. Cũq; vidisset a longe ficũ habentem folia, venit, si quid forte inueniret in ea. Et cũ venisset ad eã, nihil inuenit preter folia. non eñ erat tꝑs ficorũ. Et rñdens, dixit ei Jam nõ amplius in eternũ ex te fructũ quisq; mãducet. ᵉ Et audiebant discipuli eius. ¶ Et veniũt Jerosolymam. Et cũ introisset in templũ, cepit eijcere vendentes & ementes in tẽplo, & mensas numulariorũ & cathedras vendẽtiũ colũbas euertit. & nõ finebat vt quisq; trãsferret vas per templũ: & docebat, dicens eis, Nõne scriptũ est, Quia domus mea, domus orationis vocabit omnib⁹ gẽtib⁹? Vos aũtẽ fecistis eã spelunca latronũ. ᶠ Quo audito principes sacerdotũ & scribe q̃rebãt quo eũ perderẽt timebant eñ eũ: quũ vniuersa turba admiraba ſ super doctrina eiꝰ. ᵍ Et cũ vespera facta esset, egrediebatur de ciuitate. ¶ Et cũ mane trãsirẽt, viderũt ficũ aridã factã a radicib⁹. Et recordatus Petrus dixit ei, Rabbi, ecce ficus cui maledixisti, aruit. ʰ Et rñdens Jesus ait illis, Habete fidẽ dei. amen dico vobis q; quicunq; dixerit huic monti, Tollere et mittere in mare, & nõ hesitauerit in corde suo, sz crediderit q; qõcunq; dixerit: fiat, fiet ei. ⁱ Propterea dico vobis, omnia quecũq; orãtes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. ᵏ Et cũ stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem: vt & pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis: nec pater vester qui in celis est, dimittet vobis peccata vestra. ¶ Et veniũt rursus Jerosolymã. Et cũ ambularet in tẽplo, accedũt ad eũ summi sacerdotes & scribe & seniores, & dicũt ei, In qua potestate hec facis: & qs dedit tibi hãc potestatẽ vt ista facias: Jesus aũt rñdẽs, ait illis, Interrogabo vos et ego vnũ verbũ, & respondete mihi: & dicã vobis in qua potestate hec faciã. Baptismus Joãnis de celo erat, an ex hominib⁹? Respondete mihi. Et illi cogitabãt secũ, dicentes, Si dixerimus de celo, dicet nobis, Quare ergo nõ credidistis ei? Si dixerimus ex hominibus: timemus ppl'm. oĩs eñ habebãt Joannẽ quia vere ppheta esset. Et rñdẽtes dicunt Jesu, Nescimus. Et rñdens Jesus, ait illis Neq; ego dico vobis in qua potestate hec faciam.

¶ Capituli Summarium. Parabola vinee, & insidiose questiones. Caput. xij.

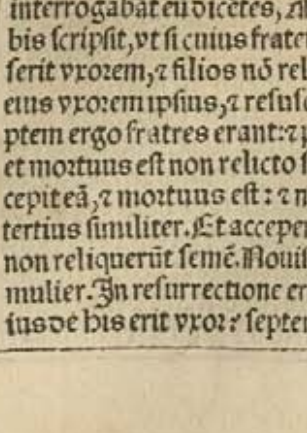

Et cepit illis in parabolis loq, Uineã plantauit hõ, & circũdedit sepẽ, & fodit lacũ, & edificauit turrim, & locauit eã agricolis: & peregre pfectus est. Et misit ad agricolas in tẽpore seruũ: vt ab agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eũ ceciderũt: et dimiserũt vacuũ. Et iterum misit ad illos aliũ seruũ: & illũ in capite vulnerauerunt & cõtumelijs affecerũt. Et rursum alium misit, & illũ occiderunt & plures alios, quosdã cedẽtes, alios vero occidẽtes. Adhuc ergo vnũ habẽs filiũ charissimũ: & illũ misit ad eos nouissimũ, dicens, Quia reuerebũtur filiũ meũ. Coloni aũt dixerunt ad inuicẽ, Hic est heres. venite occidamus eum: & nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderũt: & eiecerunt extra vineã. Quid ergo faciet dñs vinee? Ueniet & perdet colonos: & dabit vineã alijs. Nec scripturã hanc legistis? Lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli: A dño factũ est istud & est mirabile in oculis nostris. ᵇ Et querebant eũ tenere: & timuerunt turbã. cognouerũt eñ qm̃ ad eos parabolam hanc dixerit. ¶ Et relicto eo, abierũt. ᶜ Et mittunt ad eum quosdã ex phariseis & herodianis: vt eum caperẽt in verbo. Qui venientes, dicũt ei, Magiste, scimus q; verax es, & nõ curas quẽquã: nec eñ vides in faciẽ hominũ sed in veritate viã dei doces. licet dare tributũ Cesari an nõ dabim⁹? Qui sciens versutiã illorũ, ait illis Quid me tẽtatis? afferte mihi denariũ vt videam. At illi obtulerũt ei. Et ait illis, Cuius est imago hec, & inscriptio? Dicunt ei, Cesaris. Rñdens aũtẽ Jesus, dixit illis, Reddite igitur q̃ sunt Cesaris, Cesari: & q̃ sunt dei, deo. Et mirabãt super eo. ¶ Et venerũt ad eum saducei qui dicũt resurrectionem non esse et interrogabãt eũ dicẽtes, Magister, Moyses nobis scripsit, vt si cuius frater mortuus fuerit, & dimiserit vxorem, & filios nõ reliquerit: accipiat frater eius vxorem ipsius, & resuscitet semẽ fratri suo. Septem ergo fratres erant: & primus accepit vxorem, et mortuus est non relicto semine. Et secũdus accepit eã, & mortuus est: & nec iste reliquit semẽ. Et tertius similiter. Et acceperũt eã similiter septem: & non reliquerũt semẽ. Nouissima oĩm defuncta est & mulier. In resurrectione ergo cũ resurrexerint, cuius de his erit vxor? septem enim habuerunt eam

mat. xx. b luc. xviij. f.g.

A Matth. xxj a. luc. xix. e.

Jo. xij. b.

B

Matth. xxj. b. luc. xx. g mat. xxj.

C

isa. lvj. c. Jere. vij. b.

Matth. xxj. c.

mat. vij. a luc. xj. b. mat. vj. a Eccli. xxvij. a.

D Matth. xxj. c. luc. xx. a.

A Matth. xxj. d. lu. xx. b. Isa. v. a. Jer. ij. d.

B

ps. cxvij. d. isa. viij. d act. iiij. b Roman. ix g. j. pet. ij. a b. luc. xx. d.

ro. xiij. c. mat. xxij. d. Deute. xxv. b.

cxxvij [1]II

cxxviij [2]II

cxxix [b]I cxxx [c]II

vrorem. Et rñdens Jesus, ait illis, Nõne ideo erratis nõ sciẽtes scripturas neq; virtutẽ dei? Cum enim a mortuis resurrexerint, neq; nubent neq; nubent, sed sunt sicut angeli dei in celis. De mortuis aũt qõ resurgãt, nõ legistis in libro Moysi sup rubum qũo dixerit illi deus, inquiẽs, Ego sum deus Abrahã, & deꝰ Jsaac & deꝰ Jacob? Nõ est deꝰ mortuorũ, sed viuorũ. Vos ergo multũ erratis. ¶ Et accessit vnꝰ de scribis qui audierat illos cõgrentes & vidẽs qm̃ bene illis rñderit, interrogauit eum q̃ esset primũ omniũ mandatũ. Jesus aũt rñdit ei q̃ primũ omniũ mandatũ est Audi Jsrael, Dñs deꝰ tuus, deus vnus est. Et diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota aĩa tua, & ex tota mẽte tua, & ex tota virtute tua. Hoc est primũ mandatũ. Secũdum aũt simile est illi, Diliges proximũ tuũ tanq̃ teipsum. Maius horũ aliud mandatũ nõ est. ¶ Et ait illi scriba, Bene magiſter, in veritate diristi, quia vnus est deus, & non est alius preter eũ. Et vt diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, & diligere proximũ tanq̃ seipsum: maius est omnib⁹ holocaustomatibus & sacrificijs. Jesus aũt videns qõ sapiẽter respondisset, dixit illi, Non es lõge a regno dei. ¶ Et nemo iam audebat eũ interrogare. ¶ Et rñdens Jesus dicebat, docẽs in tẽplo, Quõ dicunt scribe Christũ filiũ esse Dauid? Ipse enim Dauid dicit in spũ sancto, Dixit dñs dño meo sede a dextris meis, Donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ. Ipse ergo Dauid dicit eũ dominũ: & vnde est filius eius? Et multa turba eũ libenter audiunt. ¶ Et dicebat eis in doctrina sua, Cauete a scribis qui volũt in stolis ambulare, & salutari in foro, & in pmis cathedris sedere in synagogis, & primos discubitus in cenis, qui deuorant domos viduarũ sub obtentu prolixe oationis: hi accipiẽt prolixius iudicium. ¶ Et sedens Jesus cõtra gazophylatium, aspiciebat qũo turba iactaret es in gazophylaciũ, & multi diuites iactabãt multa. Cũ veniſſet autem vidua vna pauper misit duo minuta, qõ est quadrans. Et conuocans discipulos suos, ait illis. Amen dico vobis, qm̃ vidua hec pauper plus omnibus misit qui miserũt in gazophylaciũ. Omnes enim ex eo quod abundabat illis, miserunt: hec vero de penuria sua omnia que habuit misit, totum victum suum.

¶ Capituli Summarium. De consummatione mundi multa predicuntur. Caput. xiij.

Et cũ egrederet de tẽplo, ait illi vnꝰ ex discipulis suis, Magr aspice q̃les lapides, & q̃les structure. Et respõdẽs Jesus ait illi, Vides has oẽs magnas edificatiões? Nõ relinq̃tur lapis sup lapidẽ q̃ non destruat. Et cum sederet in monte olivarũ ꝟ tẽplũ, interrogabant eum seorsum Petrus & Jacobus & Joãnes & Andreas, Dic nobis, quãdo ista fient: & qõ signũ erit quãdo hec omnia incipient cõsummari? Et rñdẽs Jesus cepit dicere illis, Videte ne quis vos seducat multi enim venẽt in noie meo dicẽtes q̃ ego sum: & multos seducẽt. Cũ audieritis aũt bella & opiniones bellorũ, ne timueritis. oportet enim hec fieri, sed nondũ finis. Exurget enim gẽs ꝟ gentẽ & regnũ super regnũ: & erũt terremotꝰ p loca, & fames. Initiũ dolorũ, hec. Videte aũt vosmetipsos. Tradent enim vos in cõciliis, & in synagogis vapulabitis, & ante pũides & reges stabitis ꝓpter me in testimoniũ illis, et In oẽs gẽtes primũ oꝑtet ꝓdicari euãgeliũ. Et cũ duxerint vos trãdẽtes, nolite ꝓcogitare qd loq̃mini: sed qõ datũ vobis fuerit in illa hora, id loq̃mini. nõ enim vos estis loquẽtes: ſz spũs scts. Tradet aũt frater fratrẽ in mortẽ, & pr̃ filiũ: & insurgẽt filij in parẽtes & morte afficient eos. Et eritis odio oib⁹ ꝓpter nomẽ meũ. Qui aũt sustinuerit in finẽ, hic salꝰ erit. ¶ Cũ aũt videritis abominationẽ desolatiõis, stãtẽ vbi non debet (q̃ legit intelligat⁹) tũc q̃ in Judea sunt, fugiãt in mõtes. & q̃ super tectũ: ne descẽdat in domũ, nec introeat vt tollat qd de domo sua, & q̃ in agro erit: nõ reuertat retro tollere vestimẽtũ suũ. Ve aũt ꝓgnãtib⁹ & nutriẽtib⁹ illis dieb⁹. Orate vero vt hyeme nõ fiãt. Erũt enim dies illi tribulatiõis tales, q̃les non fuerũt ab initio creature quã condidit deꝰ vsq; nũc neq; fient. Et nisi breuiasset dñs dies, nõ fuisset salua ois caro: ſz ꝓpter electos qs elegit, breuiauit dies. Et tũc siqs vobis dixerit, Ecce hic est xp̃s, ecce illic ne credideritis. Exurgẽt enim pseudoxpi & pseudo pphete: & dabũt signa & portẽta ad seducẽdos si fieri potest, etiã electos. Vos ergo videte. ecce ꝓdixi vobis oĩa. ¶ Sz in illis diebꝰ post tribulationẽ illã sol cõtenebrabit̃ & luna nõ dabit splendorẽ suũ, & stelle celi erũt decidẽtes, & virtutes q̃ in celis sunt, mouebũt. Et tũc videbũt filiũ hois venientẽ in nubib⁹ cũ virtute multa & gl̃ia. Et tũc mittet angelos suos, & cõgregabit electos suos a q̃tuor ventis, a summo terre vsq; ad summũ celi. A ficu aũt discite parabolã. Cũ iã ramꝰ eius tener fuerit & nata fuerint folia cognoscitis q̃ in primo sit estas. sic & vos cũ videritis hec fieri, scitote qõ in prio sit in ostijs. Amẽ dico vobis qm̃ nõ trãsibit gn̄atio hec donec oĩa ista fiãt. Celũ & terra trãsibũt vba aũt mea nõ trãsibũt. De die aũt illo vel hora, nemo scit neq; angeli in celo neq; filius nisi pr̃. Videte, vigilate, & orate nescitis enim q̃n tps sit. ¶ Sicut hõ q̃ pegre ꝓfectꝰ reliqt domũ suã: & dedit ꝟnis suis ptãtẽ cuiusq; opis & iãitoi ꝑcepit vt vigilet. Vigilate ẽ (nescitis enim q̃n dñs domus veniat: sero, an media nocte, an gallicãtu, an mane) ne cũ venerit repẽte, inueniat vos dormiẽtes. Qd aũt vobis dico, oĩb⁹ dico. Vigilate.

¶ L. S. Post cenã Christus capitur. Cap. xiiij.

Erat aũt pascha & azyma post biduum: & q̃rebãt summi sacerdotes & scribe quõ eũ dolo tenerẽt & occiderẽt. Dicebãt aũt. Nõ in die festo: ne forte tumultus fieret in ꝑplo. ¶ Et cũ esset Bethanie in domo Simonis leprosi & recũberet, venit mulier hñs alabastrũ vnguẽti nardi pistice pretiosi: & fracto alabastro, effudit sup caput eius. Erãt aũt qdã indigne ferẽtes intra semetipos & dicẽtes, Ut qd ꝓditio ista vnguẽti facta est? Poterat enim vnguẽtũ istũ venũdari plus q̃ trecẽtis dnarijs & dari pauperib⁹. Et fremebãt in eã. Jesus aũt dixit, Sinite eã: qd illi molesti estis? Bonũ opꝰ opata est in me. Semp enim pauperes habetis vobiscũ, & cũ volueritis, potestis illis bñfacere, me aũt nõ semp habetis. Qõ habuit hec fecit: anticipauit vngere corpus meũ in sepulturã. Amẽ dico vobis vbicũq; predicatũ fuerit euãgeliũ istud in vniuerso mũdo & qõ fecit hec narrabit̃ in memoriã eius. ¶ Et Judas Jscariotes vnꝰ de duodecim abijt ad summos sacerdotes, vt ꝓderet eũ illis. Qui audiẽtes gauisi sunt: & promiserũt pecuniã se daturos. Et querebat qũo illũ oportune traderet. ¶ Et primo die azymorũ qñ pascha immolabãt, dicũt ei discipuli, Quo vis eamus, & paremus tibi vt mãducẽs

ces pascha:Et mittit duos er discipulis suis:et dicit eis,Ite in ciuitatē & occurret vobis homo lagenā aque baiulās,sequimini eū:& quocūq; introierit dicite dño dom⁹,q⁹ magister dicit,Vbi est refectio mea,vbi pascha cū discipulis meis manducē:Et ipse vobis demōstrabit cenaculū grande stratū:et illic parate nobis.Et abierūt discipuli eius & venerunt in ciuitatē:& inuenerūt sicut dixerat illis,& parauerūt pascha.ᶠ¶Uespere aūt facto,venit cum duodecim.Et discūbentib⁹ eis & māducantib⁹,ait Jesus,Āmē dico vobis q⁹ vnus ex vobis tradet me qui māducat mecū.ᵍ Et illi ceperūt cōtristari, & dicere ei singulatim,ʰNunqd ego:Qui ait illis. Unus ex duodecim,qui intingit mecū manū in catino.& filiꝰ quidē hois vadit sicut scriptū est de eo: ⁱve aūt hoī illi p quē filiꝰ hois tradet.bonū erat ei, si nō esset natꝰ hō ille.ᵏ Et māducātib⁹ illis,accepit Jesus panē:& bñdicēs fregit,& dedit eis,& ait illis,¶Hic est sanguis meus noui testamēti,qui pro multꝭ effundet.Āmē dico vobis q⁹ iā nō bibā de genimine vitis,vsq; in diē illū cū illud bibā nouum in regno dei.ˡ Et hymno dicto,exierūt in mōtem olinarū.Et ait eis Jesus.ᵐ Oēs scādalizabimini in me in nocte ista:q⁹ scriptū est,ⁿ¶Percutiam pastorē:& dispergētur oues.Sz postq; resurrexero, precedā vos in Galileā.ᵒ¶Petrus aūt ait illi.Et si oēs scādalizati fuerint:sed non ego.Et ait illi Jesus,Āmē dico tibi,q⁹ tu hodie in nocte hac priusq; gallus vocē bis dederit,ter me es negaturus. ᵖAt ille amplius loquebaꝫ,Et si oportuerit me simul cōmori tibi,nō te negabo.Similiter aut oēs dicebāt.ᵍEt veniū in p̄diū cui nomē Gethsemani.ʳEt ait discipulis suis,Sedete hic donec orē.Et assumit ¶Petrū & Jacobū & Joannē secū:& cepit pauere & tedere.Et ait illis.ˢTristis est aīa mea vsq; ad mortē sustinete hic,& vigilate.ᵗ Et cū processisset paululū,p cidit sup terrā:& orabat vt si fieri posset transiret ab eo hora,& dixit,Abba pater,oīa tibi possibilia sunt:trāsfer calicē hūc a me,ᵘsed nō q⁹ ego volo,sed q⁹ tu.ᵛ Et venit,& inuenit eos dormientes.Et ait ¶Petro,Simon,dormis:nō potuisti vna hora vigilare:Uigilate,& orate vt nō intretis in tentationē:ʷ spūs quidē promptꝰ est:caro vero infirma.ˣ Et iterū abiēs orauit,eūdē sermonem dicēs,Et reuersus,denuo inuenit eos dormiētes(erant enī oculi eorū grauati)& ignorabant qd respōderēt ei.Et venit tertio,& ait illis,¶Dormite iam,& requiescite.ʸ Sufficit venit hora,ecce filiꝰ hois tradet in manus peccatorū. Surgite eamus,ecce, qui me tradet,ppe est.ᶻ¶Et adhuc eo loquente, venit Judas Iscariotes vnꝰ de duodecim,& cum eo turba multa cū gladijs & lignis,a summis sacerdotib⁹ & scribis & senioribꝰ.Dederat aūt traditor eis signū,dicēs,ᵃ Quemcūq; osculatꝰ fuero,ipse est:tenete eū,& ducite caute.Et cū venisset,statim accedēs ad eū,ait,Rabbi.& osculatus est eum. At illi,manus iniecerūt in Jesum & tenuerut eū.ᵇUnꝰ aūt quidā de circūstantib⁹,educēs gladiū percussit seruū summi sacerdotis:& amputauit illi auriculam.ᶜEt respōdens Jesus,ait illis,Tāq; ad latronem existi,cū gladijs & lignis cōprehēdere me:quotidie erā apū vos in tēplo docēs,& nō me tenuistis. ᵈSed vt impleant scripture.Tūc discipuli eiꝰ relinquētes eū,oēs fugerūt.ᵉ Adolescēs aūt qdā sequebaꝫ eū amictꝰ sindone sup nudo:& tenuerūt eū. At ille reiecta sindone,nudꝰ pfugit ab eis.ᶠ¶Et adduxerūt Jesum ad summū sacerdotē:& cōuenerunt oēs sacerdotes & scribe & seniores.ᵍ Petrus aūt a lōge secutus est eū vsq; intro in atriū summi sacerdotis:& sedebat cū ministris ad ignē,& calefaciebat se.ʰ Summi vero sacerdotes & oē cōciliū q̄rebāt aduersus Jesum testimoniū,vt eū morti traderēt:nec inueniebāt.ⁱMulti aūt testimoniū falsū dicebāt aduersus eū,& cōuenientia testimonia non erāt.ᵏ Et qdā surgētes,falsum testimoniū ferebāt aduersus eū dicētes,Q⁹ nos audiuimꝰ eū dicentē,Ego dissoluā templū hoc manufactū,& post triduū aliud nō manufactū edificabo.Et nō erat cōueniēs testimoniū illoꝝ.Et exurgēs summꝰ sacerdos in medīū,interroganit Jesum,dicēs,Nō rndes q̄quā ad ea q̄ tibi obijciunt ab his:Ille aūt tacebat:& nihil rndit.Rursum summꝰ sacerdos interrogabat eū:& dixit ei,Tu es Christꝰ filiꝰ dei benedicti:Jesus aūt dixit illi,Ego sum:ˡ& videbitis filiū hois sedentē a dextris virtutis dei,& venientē cū nubib⁹ celi.ᵐ Summꝰ aūt sacerdos scidēs vestimēta sua,ait,ⁿQuid adhuc desyderam⁹ testes:Audistis blasphemiā.q⁹ vobis vr̄,Qui oēs cōdēnauerūt eū esse reū mortis.ᵒEt cepert qdā cōspuere eū,& velare faciē eius,& colaphis eū cedere,& dicere ei, ¶Prophetiza.& ministri alapis eū cedebāt.ᵖ Et cū esset ¶Petrꝰ in atrio deorsum,venit vna ex ancillis summi sacerdotꝭ.& cū vidisset ¶Petrū calefaciētē se,aspiciēs illū,ait,Et tu cū Jesu Nazareno eras: At ille negauit,dicēs,Neq; scio,neq; noui qd dicas.ᵍEt exiit foras ante atriū:& gallꝰ cātauit.Rursus aūt cū vidisset illū ancilla,cepit dicere circūstātib⁹.Q⁹ hic ex illis ē.At ille iterū negauit.Et post pusillū rursus q astabāt dicebāt ¶Petro,Uere ex illis es.nā & galileus es.Ille aūt cepit anathematizare & iurare,Quia nescio hoīem istū quē dicitis. Et statim gallus iterū cātauit.ʳEt recordatus est ¶Petrus verbi q̄ dixerat ei Jesus,¶Priusquam gallus cantet bis,ter me negabis.Et cepit flere.

¶Capituli Summarium.Condēnatus ¶Dominus Jesus crucifigitur & sepelitur. Caput.xv.

Tᵃ ¶festim mane concilīū facientes summi sacerdotes cū senioribꝰ & scribis:vniuersoq; cilio ¶vinciētes Jesum duxerūt & tradiderūt ¶Pilato. & interrogauit eū ¶Pilatꝰ,Tu es rex Judeoꝝ At ille rndēs,ait illi,tu dicis.ᵈEt accusabāt eū sūmi sacerdotes in multis.¶Pilatus aūt rursus interrogauit eū,dicens.Non rndes quicq; :vide in quātis te accusant.Jesus aūt amplius nihil rndit ita vt miraretur ¶Pilatus.ᵉPer diē aūt festum solebat dimittere illis vnū ex vinctis quē cūq; petissent.ᶠErat aūt qui dicebatur Barrabas,qui cū seditiosis erat vinctus,qui in seditione fecerat homicidiū.Et cū ascēdisset turba,cepit rogare,sicut semper faciebat illis.¶Pilatꝰ aūt rndit eis,& dixit, Vultis dimittā vobis regē Judeoū:Sciebat enī q⁹ p invidiā tradidissent eum summi sacerdotes, ᵍ¶Pontifices aūt cōcitauerūt turbā,vt magis Barrabā dimitteret eis.ʰ¶Pilatꝰ aūt iterū rndēs,ait illis,Quid ergo vultis faciā regi Judeoꝝ:At illi iterū clamauerūt,Crucifige eū.ⁱ¶Pilatꝰ vero dicebat illis,Quid enī mali fecit:At illi magis clamabāt,Crucifige eū.¶Pilatus aūt volēs populo satisfacere,dimisit illis Barabā:& tradidit Jesum flagellis cesum vt crucifigeretur.ᵏ¶Milites aūt

A matth. xxvij.a. lu.xxiij.g. io.xviij.e

A matth. xxvij.c. lu.xxiij.f. io.xviij.c

matth. xxvij.g. lu.xxij.f. io.xviij.c

matthei xxvj.g. lu.xxij.f. io.xviij.e

B matth. xxvij.c. lu.xxiij.d io.xxviij. g.& xix.c.

matth. xxvij.c. luc.xix.

cccviij tVI
cccix uI
ccc nj
cccj oIIII
cccij pI
cccliij qX
ccclviij rI
cccv sI
cccvj t VIII
cccvij vVI
cccviij xII
ccclx yII
ccclx zII
cccxlj aVI
cccxij bII
cccxiij cI
cccxliij dII
cccxv eII
cccxvj fVI
cccxvij
cccxlviij gI
cccxlix hI
cccl aVIII
cccli bI

Matth. xxvij.d. lu.xxiij.d Matth. xxvij.d. lu.xxiij.d Io. xix.d.

Matth. xxvij.d. lu.xxiij.c Io. xix.d. isa.liij.d. Joh. ij.d

ps.xxj.a.

matth. xxvij.g. lu.xxiij.g Jo.xix.g.

A

lu.xxiij.a Jo. xx.a.

duxerũt eũ in atriũ ptorij, & cõuocãt totã cohortẽ: & induũt eũ purpura: & ponũt ei plectẽtes spineã coronã. Et ceperũt salutare eũ, Aue rex iudeor. [l] Et percutiebãt caput eius arũdine: & cõspuebãt eũ. et ponentes genua, adorabãt eũ. Et postq̃ illuserũt ei, exuerũt illũ purpura, & induerũt eũ vestimẽtis suis: et educũt illũ vt crucifigerẽt eũ. [m] Et angariauerũt pretereũtẽ quẽpiã Simonẽ Syreneũ venientem de villa, patrẽ Alexãdri & Rufi: vt tolleret crucẽ eius. [n] Et pducũt illũ in Golgotha locũ: qđ est interpretatũ, Caluarie locus. [o] Et dabãt ei bibere myrrhatũ vinũ: & nõ accepit. [p] Et crucifigẽtes eũ diuiserũt vestimẽta eius mittẽtes sortẽ sup eis qs qđ tolleret. [q] Erat aũt hora tertia: & crucifixerũt eum. [r] Et erat titulus cause eius inscriptus, Rex Iudeorũ. [s] Et cũ eo crucifigũt duos latrões: vnũ a dextris, & aliũ a sinistris eius. [t] Et ipleta est scriptura q̃ dicit, Et cũ iniquis reputatus est. [v] Et ptereũtes blasphemabãt eũ, mouẽtes capita sua, & dicẽtes. Vah q̃ destruis tẽplũ dei, & in tribus diebus reedificas: saluũ fac temetipsum descẽdẽs de cruce. [x] Similr & summi sacerdotes illudẽtes, ad alterutrũ cũ scribis dicebant, Alios saluos fecit, seipm nõ põt saluũ facere. xps rex Israel descẽdat nũc de cruce: vt videamus & credamus. [y] Et q cũ eo crucifixi erãt, conuitiabãt ei. [z] Et facta hora sexta, tenebre facte sunt p totã terrã vsq; in horã nonã. [a] Et hora nona exclamauit Jesus voce magna, dicẽs, Eloi, eloi lamma sabathani: qđ est interpretatũ, Deus meus, deus meus, vt qđ dereliquisti me. Et qdã de circũstãtib⁹ audiẽtes dicebãt, Ecce Eliã vocat. [b] Currẽs aũt vnus, & implẽs spõgiã aceto, circũponẽsq; calamo, potũdabat ei dicẽs, [c] Sinite: videamus si veniat Elias ad deponẽdũ eum. Jesus aũt emissa voce magna expirauit. [d] Et velũ templi scissum est in duo, a summo vsq; deorsum. [e] Videns aũt Centurio q ex aduerso stabat, qm sic clamãs expirasset: ait, Vere hic hõmo filius dei erat. [f] Erãt aũt & mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria magdalene, & Maria Jacobi minoris et Joseph mater, & Salome, & cum esset in Galilea sequebantur eum, & ministrabant ei, & alie multe q̃ simul cũ eo ascenderãt Jerosolymã. [g] Et cum iam sero esset factũ (qm erat parasceue qđ est ante sabbathũ) venit Joseph ab Arimathea nobilis decurio, qui et ipse erat expectãs regnũ dei. Et audacter introiuit ad Pilatũ, & petiit corpus Jesu. Pilatus aũt mirabãt si iam obiisset. Et accersito centurione, interrogauit eũ si iam mortuus esset. Et cum cognouisset a centurione: donauit corpus. Joseph. [h] Joseph aũt mercatus sindonem, & deponẽs eum inuoluit sindone, & posuit eũ in monumento quod erat excisum de petra, & aduoluit lapidẽ ad ostium monumẽti. [i] Maria Magdalene et Maria Joseph aspiciebant vbi poneretur.

¶ S. Resurrectio & ascensio xpi. Caput.xvj.

Et cũ transisset sabbathũ, Maria Magdalene & Maria Jacobi et Salome emerũt aromata, vt venientes vngerent Jesum. [b] Et valde mane vna sabbathorum veniũt ad monumentum, Orto iam sole. Et dicebant ad inuicem Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti. Et respiciẽtes, viderunt reuolutũ lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderũt iuuenem sedentem in dextris, coopertum stola candida: & obstupuerunt. [c] Qui dicit illis. Nolite expauescere: Jesum queritis Nazarenum, crucifixum: surrexit, nõ est hic, ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius et Petro quod precedet vos in Galileam. ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. [d] Et ille exeuntes, fugerunt de monumento. habebat enim eas tremor et pauor: & nemini quicquã dixerunt timebant enim. Surgens autem Jesus mane prima sabbati, apparuit primo Marie Magdalene, de qua ejecerat septem demonia. Illa vadens, nuntiauit his qui cum eo fuerant lugentibus & flentibus. Et illi audientes quia viueret et visus esset ab ea, nõ crediderunt. [e] Post hec autem duobus ex his ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam. & illi euntes nuntiauerunt ceteris: nec illis crediderunt. [f] Nouissime autem recumbentibus illis vndecim apparuit: & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, nõ crediderunt. Et dixit eis Euntes in mundum vniuersum, predicate euangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit: saluus erit. qui vero non crediderit: condemnabitur. Signa aũt eos qui crediderint, hec sequentur. In nomine meo demonia ejicient, linguis loquentur nouis, Serpentes tollent, Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super egros manus imponent, & bene habebunt. ¶ Et dñs quidem Jesus postq̃ locutus est eis, assumptus est in celum, & sedet a dextris dei. Illi aũt profecti, predicauerunt vbiq; : domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

B

Matth. xxviij.a. Jo. xx.c. Matth. xxvij.c. ß.xiij.c lu.xxiij. b. lu.xxiij.f Jo. xx.c. Matth. xxviij.d. lu. xxiij. g.

cccxiij gII cccxxiij hII cccxxxiij iII

¶ Euangelij secundum Marcum Finis.

Tile Jerony⁹ in catalogo scriptoũ ecclesiasticorum. Lucas medicus Antiochensis: vt ei⁹ scriptura indicãt. Greci sermonis nõ ignar⁹ fuit sectator apli Pauli: & ose peregrinationis ei⁹ comes scripsit euãgeliũ: de quo idem Paulus Misimus inquit cũ illo fratrẽ: cui⁹ laus est in euãgelio per omnes ecclesias. Et ad colossenses: salutat vos Lucas medicus charissimus. Et ad Timotheũ Lucas est mecum solus. Aliud quoq; edidit volumẽ egregiũ: quod titulo πραξεις αποστολων prenotatur: cuius historia vsq; ad biennium Rome commorantis Pauli peruenit: ideſt vsq; ad quartum Neronis annum. Ex quo intelligimus in eadem vrbe libium esse compositum. Igitur πραξεις Pauli: & Theclẽ: & totam baptizati leonis fabulam inter apocryphas scripturas computamus. Quale enim est: vt individuus comes apostoli: inter ceteras eius res: hoc solum ignorauerit? Sed et Tertullian⁹ vicinus eorum temporum: refert presbyterum quendam in Asia επιστολην apostoli Pauli: conuictum apud Johannem quod author esset libri: confessum se hoc Pauli amore fecisse: & hoc id excidisse quidam suspicantur. quotiescunq; in epistolis suis Paulus dicit: Juxta euãgelium meum: de Luce significare volumine & Lucam non solum ab apostolo paulo didicisse euangelium: qui cum domino in carne non fuerat: sed a ceteris apostolis: quod ipse quoq; in principio sui voluminis declarat: dicens: Sicut tradiderunt nobis qui a principio ipsi viderũt & ministri fuerunt sermonis. Igitur euangeliũ sicut audierat scripsit. Acta vero apostolorum sicut viderat cõposuit. Vixit octoginta & quatuor annos: vxorem non habens. Sepultus est Constantinopoli: ad quam vrbem vicesimo Constantij anno: ossa eius cum reliquijs Andree apostoli translata sunt de Achaia.

¶ Incipit euangelium secundum Lucam.

¶ S. Concipit et parit Elisabeth, visitaturq; a virgine Maria impregnata. Caput.j.

A

Quoniã quidez multi conati sunt ordinare narrationez q̃ in nobis cõplete sunt rerũ sicut tradiderũt nobis qui ab initio ipsi viderũt ⁊ ministri fuerũt sermonis: visum est et mihi assequuto oĩa, a principio diligẽter ex ordie tibi scribere optime Theophile, vt cognoscas eorũ verborũ de q⁹ eruditus es vitatẽ. Fuit in ⁹ dieb⁹ Herodis regis Judee, sacerdos quidã nomine Zacharias, de vice Abia: ⁊ vxor illius de filiabus Aarõ, ⁊ nomẽ eius Elisabeth. Erãt aũt iusti ambo ante deũ, incedentes in omnibus mãdatis ⁊ iustificationib⁹ dñi sine querela. ⁊ nõ erat illis filius: eo q̃ esset Elisabeth sterilis, ⁊ ambo pcessissent in dieb⁹ suis. Factũ est autẽ: cũ sacerdotio fungeret̃ Zacharias in ordine vicis sue ante deũ, fm cõsuetudinẽ sacerdotij, sorte exijt vt incẽsum ponere ingressus in tẽplũ dñi. ⁊ omnis multitudo ppli erat orãs foris hora incẽsi. Apparuit aũt illi angelus dñi, stãs a dextris altaris incẽsi. Et Zacharias turbat⁹ est, vidẽs: ⁊ timor irruit sup eũ. Dixit autẽ ad illũ angelus. Ne timeas Zacharia, q̃m exaudita est deprecatio tua. ⁊ vxor tua Elisabeth pariet tibi filiũ, et vocabis nomen eius Joannem: ⁊ erit gaudiũ tibi: exultatio, ⁊ multi in natiuitate ei⁹ gaudebũt. erit em̃ magn⁹ coram dño: ⁊ vinũ ⁊ sicerã nõ bibet. ⁊ spũ sctõ replebit adhuc ex vtero mris sue: ⁊ multos filiorũ Jsrael cõuertet ad dñm deũ ipsorũ. ⁊ ipse pcedet ante illũ in spũ ⁊ virtute Elie: vt cõuertat corda patrũ in filios, ⁊ incredulos ad prudẽtiã iustorũ parare dño plebẽ perfectã. Et dixit Zacharias ad angelũ. Unde hoc sciã ego em̃ sum senex: ⁊ vxor mea pcessit in diebus suis. Et rñdẽs angelus dixit ei. Ego sum Gabriel qui asto ante deũ: ⁊ missus sum loq ad te, ⁊ hec tibi euãgelizare. Et ecce, eris tacẽs et nõ poteris loqui vsq̃ in diem quo hec fiant: pro eo q̃ non credidisti verbis meis, que implebunt in tpe suo. Et erat plebs expectans Zachariã: ⁊ mirabant q̃ tardaret ipse in tẽplo. Egressus aũt nõ poterat loqui ad illos: ⁊ cognouerũt q̃ visionẽ vidisset in tẽplo. Et ipse erat innuens illis: ⁊ permãsit mutus. Et factũ est: vt impleti sunt dies officij ei⁹, abijt in domũ suã. Post hos aũt dies cõcepit Elisabeth vxor eius: ⁊ occultabat se mẽsibus quinq̃, dicẽs. Quia sic fecit mihi dñs in diebus quibus respexit auferre opprobriũ meũ inter hoies. In mense autẽ sexto missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatẽ Galilee cui nomen Nazareth, ad virginẽ despõsatã viro cui nomen erat Joseph, de domo Dauid: ⁊ nomẽ virginis Maria. Et ingressus Angelus, ad eam dixit, Aue gr̃a plena, dñs tecũ, bñdicta tu in mulieribus. Que cũ audisset turbata est in sermone ei⁹, ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei, Ne timeas Maria, inuenisti em̃ gratiã apud deũ. ecce cõcipies in vtero, ⁊ paries filiũ: ⁊ vocabis nomen ei⁹ Jesum. hic erit magn⁹, ⁊ filius altissimi vocabit̃, ⁊ dabit illi dñs de⁹ sedẽ Dauid patris eius: ⁊ regnabit in domo Jacob in eternũ, ⁊ regni eius nõ erit finis. Dixit autẽ Maria ad angelũ. Quõ fiet istud: q̃m virũ nõ cognosco: Et respõdẽs angelus, dixit ei, Spũs sanctus superueniet in te, et virtus altissimi obũbrabit tibi. Jdeoq̃ et q̃ nascetur ex te sanctũ, vocabit̃ filius dei. Et ecce Elizabeth cognata tua, et ipsa cõcepit filium in senectute sua: ⁊ hic mẽsis, sextus est illi que vocat̃ sterilis: q: nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ. Dixit autem Maria, Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exurgens autẽ Maria in diebus illis, abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Juda: et intrauit in domum Zacharie, ⁊ salutauit Elisabeth. Et factum est: vt audiuit salutationem Marie Elisabeth: exultauit infans in vtero ei⁹. ⁊ repleta est spiritu sancto Elisabeth: ⁊ exclamauit voce magna, et dixit, Benedicta tu inter mulieres, ⁊ benedictus fructus ventris tui. Et vñ hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me: Ecce em̃ vt facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. ⁊ beata que credidisti: quoniã perficẽtur ea que dicta sunt tibi a domino. Et ait Maria, Magnificat anima mea dñm. Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue, ecce em̃ ex hoc beatã me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: ⁊ sanctũ nomẽ ei⁹. Et misericordia eius a progenie in progenies, timẽtibus eũ. Fecit potentiã in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potẽtes de sede, ⁊ exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: ⁊ diuites dimisit inanes. Suscepit Jsrael puerũ suum, memorari misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros, Abrahã ⁊ semini ei⁹ in secula. Mansit autẽ maria cũ illa quasi mẽsibus tribus: ⁊ reuersa est in domum suam. Elisabeth autẽ impletũ est tempus pariẽdi: ⁊ peperit filiũ. Et audierũt vicini ⁊ cognati ei⁹ quia magnificauit dñs misericordiã suã cũ illa, ⁊ congratulabant̃ ei. Et factũ est: in die octauo venerũt circũcidere puerũ, et vocabãt eum noie patris sui, Zachariã. Et rñdens mater ei⁹ dixit, Nequaquã, sed vocabit̃ Joannes. Et dixerunt ad illã. Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebãt aũt patri eius quẽ vellet vocari eũ. Et postulãs pugillarẽ, scripsit, dicẽs, Joannes est nomẽ eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertũ est autem ilico os eius, ⁊ lingua eius, ⁊ loquebatur benedicẽs deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum: ⁊ super omnia montana Judee diuulgabantur omnia verba hec, et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: et prophetauit, dicens, Benedictus dominus deus Jsrael: quia visitauit et fecit redemptionẽ plebi sue. Et erexit cornu salutis nobis, ĩ domo Dauid pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutez ex inimicis nostris, ⁊ de manu omniũ qui oderunt nos. Ad faciẽdã misericordiã cũ patrib⁹ nostris: ⁊ memorari testamenti sui sancti. Jusiurãdũ quod iurauit ad Abraham patrem nostrũ, daturũ se nobis. Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorũ liberati seruiam⁹ illi. In sanctitate et iustitia corã ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer, propheta altissimi vocaberis: preibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius, in remissionẽ peccatorũ eorum. Per viscera misericordie dei nostri, in quibus visitauit nos oriẽs ex alto. Illuminare his qui in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedẽt, ad dirigendos pedes nostros in viã pacis. Puer autem crescebat, ⁊ confortabatur spiritu, ⁊ erat in desertis vsq̃ in diẽ ostensionis sue ad Jsrael.

¶ S. Christi natiuitas et circũcisio, qui etiam dum puer templo consecratus docet. Caput. ij.

Leuitici. xvj.d.

B

Psalm⁹. cxxxj.d. Malac. iij.a. Malac. iij.d.

C

Jsaie. lxvij.c. infra.ij.c. Dante. vij.d.g. Wich. iiij.c.

D

E

Jsa.xlj.b Jsa. xxx. d.liiij.b. Jerem. xxvj.a.b. Psalm⁹. cxxxj.c. geñ. xxij. c.

F

Ps̃. lxxiij. c.cxxxj.d ier. xxiij. a.xxx.b. ier.xxxj.f geñ.xxj.c

G

Malac. iij.a. zac.iij.d.

Universidad de Deusto Biblioteca

A Factum est aũt in diebus illis exỹt edictum a Cesare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hec descriptio prima, facta est a pside Syrie Cyrino. Et ibant omnes vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & Joseph a Galilea de ciuitate Nazareth, in Judeam, ciuitatẽ Dauid que vocatur Bethlehẽ: eo qõ esset de domo et familia Dauid, vt profiteretur cũ Maria desponsata sibi vxore, pregnante. a Factum est autẽ: cum essent ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filiũ suum primogenitũ, & pãnis eũ inuolui, b & reclinauit eũ in presepio: qr nõ erat ei locus in diuersorio. ¶ Et pastores erãt in regione eadẽ vigilãtes, & custodiẽtes vigilias noctis super gregẽ suũ. Et ecce, angelus dñi stetit iuxta illos, et claritas dei circũfulsit illos, & timuerũt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere: ecce enĩ euãgelizo vobis gaudiũ magnũ qõ erit omni populo: qr natus est vobis hodie saluator qui est xps dñs in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum. Inuenietis infantẽ pãnis inuolutum: et positũ in presepio. Et subito facta est cũ angelo multitudo milicie celestis, laudantũ deũ & dicentium. Gloria in altissimis deo: & in terra, pax hominib⁹ bone voluntatis. Et factũ est: vt discesserunt ab eis angeli in celũ, pastores loquebanr ad invicem, Trãseamus vsq; Bethlehẽ, & videamus hoc verbũ qõ factũ est, qd fecit dñs & ostẽdit nobis. Et venerũt festinãtes: & inuenerunt Mariã & Joseph, & infantẽ positũ in presepio. Uidẽtes autem cognouerunt de verbo qõ dictũ erat illis de puero hoc. Et oẽs qui audierãt, mirati sunt: et de his que dicta erãt a pastorib⁹ ad ipsos. Maria aũt cõseruabat oĩa verba hec, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores, glorificantes & laudãtes deũ in omnibus que audierãt & viderãt: sicut dictũ est ad illos. ¶ Et postq̃ cõsummati sunt dies octo vt circuncideret puer: vocatũ est nomen eius Jesus, qõ vocatũ est ab angelo priusq̃ in vtero cõciperetur. ¶ Et postq̃ impleti sunt dies purgationis ei⁹ fm legẽ Moysi, tulerũt illũ in Jerusalẽ, vt sisterẽt cũ dño, sicut scriptum est in lege dñi. Quia oĩ masculinum adaperiens vuluã, sanctũ dño vocabit. & vt darẽt hostiã fm qõ dictũ est in lege dñi, par turturum aut duos pullos colũbarũ. Et ecce: hõ erat in Jerusalẽ, cui nomen Simeon, & hõ iste iustus & timorat⁹, expectãs cõsolationẽ Israel: & spũssanct⁹ erat in eo. Et respõsum acceperat a spũsctõ, nõ visurum se mortẽ, nisi prius videret xpm dñi. Et venit in spũ in templũ. Et cũ inducerẽt puerũ Jesum parẽtes eius, vt facerẽt fm cõsuetudinẽ legis p eo: & ipse accepit in vlnas suas, & bñdixit deũ, & dixit. Nũc dimittis seruũ tuũ dñe, fm verbũ tuũ in pace. Quia viderũt oculi mei salutare tuũ. Qõ parasti ante faciẽ oĩm pplorũ. Lumẽ ad revelationẽ gentiũ, & gloriã plebis tue Israel. Et erat pater eius et mater eius mirãtes sup his q̃ dicebanr de illo. Et benedixit illis Simeon: & dixit ad Mariã matrem eius. Ecce posit⁹ est hic in ruinã: & in resurrectionẽ multorũ in Israel, & in signũ cui cõtradicẽt. Et tuã ipsius animã pertrãsibit gladius, vt revelenr ex multis cordibus cogitationes. ¶ Et erat Anna pphetissa, filia phanuel de tribu Aser: hec pcesserat in diebus multis, & vixerat cũ viro suo annis septẽ a virginitate sua. Et hec vidua vsq; ad annos octoginta quatuor: que nõ discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationib⁹ seruiẽs nocte ac die. Et hec ipsa hora supueniẽs, cõfitebar dño: & loquebar de illo oĩbus qui expectabãt redẽptionẽ Israel. ¶ Et vt perfecerũt oĩa fm legẽ dñi, reuersi sunt in Galileã, in ciuitatẽ suam Nazareth. Puer aũt crescebat, et cõfortabar: plenus sapia, & gr̃a dei erat in illo. Et ibant parẽtes eius per oẽs annos in Jerusalem, in die solẽni pasche. ¶ Et cũ factus esset annorum duodecim, ascendẽtibus illis Jerosolymã fm cõsuetudinẽ diei festi, cõsummatisq; diebus cũ rediret, remãsit puer Jesus in Jerusalẽ, & non cognouerũt parẽtes ei⁹. Existimãtes autẽ illũ esse in comitatu, venerũt iter diei. & regrebãt eũ inter cognatos & notos. Et nõ inuenientes, regressi sunt in Jerusalẽ, requirẽtes eũ. Et factũ est: post triduũ inuenerunt illũ in tẽplo, sedentẽ in medio doctorũ, audientẽ illos, & interrogãtẽ eos. c Stupebãt aũt oẽs qui eũ audiebãt super prudẽtia & respõsis eius. Et vidẽtes admirati sunt. d Et dixit mater ei⁹ ad illũ. Fili, qd fecisti nobis sic: Ecce pater tuus & ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos. Quid est qõ me querebatis: nesciebatis qr in his que patris mei sunt, opz me esse: Et ipsi non intellexerũt verbũ qõ locutus est ad eos. Et descendit cũ eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius cõseruabat oĩa verba hec in corde suo. Et Jesus proficiebat sapia, & etate, & gratia apud deum & hoies.

¶ Capitulũ Summa. Joannes predicans penitẽtiam baptizat Christum. Caput. iij.

A Anno aũtẽ quintodecimo imperij Tyberij Cesaris, procurante Põtio Pilato Judeam, tetrarcha aũtẽ Galilee Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Ituree & Traconitidis regionis, & Lysania Abuline tetrarcha, sub pncipibus sacerdotum Anna & Caipha: factũ est verbum dñi super Joannem Zacharie filiũm, in deserto. b Et venit in omnẽ regionẽ Jordanis predicãs baptismũ penitentie in remissionẽ peccatorũ: sicut scriptũ est in libro sermonũ Isaie prophete, Vox clamãtis in deserto, Parate viam dñi, rectas facite semitas ei⁹. omnis vallis implebitur: et omnis mons et collis, humiliabitur. et erũt prava in directa: et aspera in vias planas, & videbit oĩs caro salutare dei. c Dicebat ergo ad turbas que exibant, vt baptizarẽtur a ipso, Genimina viperarum, quis ostẽdit vobis fugere a ventura ira: Facite ergo fructus dignos penitentie, et ne ceperitis dicere. Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis qr potens est de⁹ de lapidibus istis suscitare filios, Abrahe. Jã enim securis ad radicẽ arborum posita est. Omnis ergo arbor: non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. d ¶ Et interrogabant eum turbe, dicẽtes. Quid ergo faciemus: Respondens autẽ, dicebat illis. Qui habet duas tunicas, det nõ habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Uenerunt autẽ & publicani vt baptizarenr: & dixerũt ad illũ, Magister, qd faciem⁹: At ille dixit ad eos. Nichil amplius quam quod constitutũ est, vobis faciatis. Interrogabant autẽ eum & milites, dicẽtes. Quid faciemus & nos: Et ait illis, Neminẽ concutiatis, neq; calũniã faciatis: & cõtenti estote stipendijs vestris. ¶ Existimãte autem populo & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus: respondit Joãnes dicẽs omnibus. e Ego quidẽ aqua baptizo vos: veniet aũt fortior me post me, cuius nõ sum dignus, soluere corrigiã calceamẽtorũ eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto & igni. f cuius ventilabrũ in manu ei⁹ & purgabit aream suam: & cõgregabit triticũ in horreũ suum, paleas autem comburet igni inextingnibili. Multa qdẽ & alia exhortãs euangelizabat pplo. g ¶ Herodes aũt tetrarcha cũ corriperet ab illo de Herodiade vxore frĩs sui & de oĩbus malis q̃ fecit

Herodes

leui. xij. a
G. j. c.
matt. j. c.
leui. xij. a
Exodi xiij. a.
Numeri viij. c.
leui. xij. c.
Isa. viij. c.
Ro. ix. g.
j. Pe. ij. b
Matth. iij. a
mar. xj. c.

Herodes: adiecit & hoc super oia, & inclusit Joannem in carcerem.[b] ¶ Factum est autē cum baptizaretur omnis populus, & Jesu baptizato & orāte apertum est celum: & descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum, & vox de celo facta est. Tu es filius meus dilectus: in te cōplacui mihi.[i] Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorū triginta: vt putabatur filius Joseph, qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui fuit Jānę, qui fuit Joseph, qui fuit Mattathie, qui fuit Amos, qui fuit Naū, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, qui fuit Mabath, qui fuit Mattathie, qui fuit Semei, qui fuit Joseph, qui fuit Juda, qui fuit Joāna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosam, qui fuit Elmadā, qui fuit Her, qui fuit Jesu, qui fuit Eliezer, & fuit Jorim, qui fuit Mattat, qui fuit Leui, qui fuit Simeon, qui fuit Juda, qui fuit Joseph, qui fuit Jona, & fuit Eliacim, & fuit Melcha, qui fuit Menna, qui fuit Mattatha, qui fuit Nathan, qui fuit David, qui fuit Jesse, qui fuit obed, & fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naason, & fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esrō, qui fuit Phares, qui fuit Jude, qui fuit Jacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abrahā, qui fuit Thare, & fuit Nachor, qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale, qui fuit Cainā, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noe, & fuit Lamech, qui fuit Mathusala, qui fuit Enoch, & fuit Jared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainā, qui fuit Enos, & fuit Seth, & fuit Adā, qui fuit Dei.

¶ Capituli Summa. Christus tentat a Diabolo, docet in synagoba & ejcit demonia. Cap. iiij.

Jesus autem[a] plenus spiritu sancto regressus est a Jordane: & agebat in spiritu in deserto, diebus quadraginta, & tentabatur a diabolo.[b] Et nihil māducauit in diebus illis: & cōsummatis illis postea esurijt. Dixit autē illi diabolus. Si filius dei es: dic lapidi huic vt panis fiat. Et respōdit ad illū Jesus. Scriptum est. Quia nō in pane solo vivit homo, sed in omni verbo dei. Et duxit illū diabolus in montem excelsum, & ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis: & ait illi. Tibi dabo potestatē hanc vniuersam, & gloriā illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo do illa. Tu ergo prosternes si adoraueris coram me: erunt tua omnia. Et respondēs Jesus, dixit illi. Scriptum est, Dominum deum tuum adorabis: & illi soli seruies. Et duxit illum in Jerusalem, & statuit eum super pinnam templi: et dixit illi. Si filius dei es: mitte te hinc deorsum. Scriptum est enī quod angelus suis mandauit de te vt conseruent te: et quia in manibus tollēt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondēs Jesus, ait illi, Dictum est, Non tentabis dominū deum tuum. Et cōsummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo vsq; ad tēpus.[c] ¶ Et regressus est Jesus in virtute spiritus in Galileā: et fama exijt per vniuersam regionē de illo. Et ipse docebat in synagogis eorū: & magnificabatur ab omnibus.[d] Et venit Nazareth vbi erat nutritus: & intrauit ℞m cōsuetudinem suam die sabbathi in synagogam, & surrexit legere. Et traditus est illi liber Isaie prophete. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptum erat, Spiritus domini sup me, propter quod vnxit me, Euāgelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, predicare captiuis remissionem, et cecis visum, dimittere confractos in remissionem, predicare annum domini ac-

ceptum, et diem retributionis. Et cum plicuisset librum reddidit ministro, et sedit. Et omniū in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos. Quia hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris.[e] Et omnes testimonium illi dabant: & mirabātur in verbis gratie que procedebant de oreipsius, & dicebant. Nonne hic est filius Joseph? Et ait illis.[f] Utiq; dicetis mihi hāc similitudinem, Medice cura teipsum. quanta audiuimus facta in Capharnaū, fac & hic in patria tua. Ut autem.[g] Amen dico vobis, q; nemo propheta acceptus est in patria sua.[h] In veritate dico vobis: multe vidue erant in diebus Elie in Israel quando clausum est celū annis tribus & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra: et ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidonis, ad mulierem viduā. Et multi leprosi erant in Israel sub eliseo propheta: & nemo eorum mundatus est nisi Naamā Syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga, ira, hec audientes. Et surrexerunt, & ejecerunt illum extra ciuitatē: & duxerunt illum vsq; ad supercilium montis super quē ciuitas illorum erat edificata, vt precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

¶ Et descendit in Capharnaum ciuitatem Galilee: ibiq; docebat illos sabbathis.[k] Et stupebant in doctrina ei⁹: quia in potestate erat sermo ipsius.

¶ Et in synagoga erat homo habens demonium immundum: & exclamauit voce magna, dicēs, Sine, quid nobis et tibi Jesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te quis sis sanctus dei. Et increpauit illū Jesus, dicēs, Obmutesce, & exi ab eo. Et cum proiecisset illum demonium in medium: exijt ab illo, nihilq; illum nocuit. Et factus est pauor in omnib⁹, et colloquebantur adinuicem dicentes. Quod est hoc verbū, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locū regionis.[m] ¶ Surgens autem Jesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autē Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam imperauit febri: et dimisit illam. Et cōtinuo surgēs ministrabat illis. Cum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus: ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos.[n] Exibant autem demonia a multis clamantia & dicentia. Quia tu es filius dei. & increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.[o] Facta autem die, egressus ibat in desertum locum: et turbe requirebant eum, & venerunt vsq; ad ipsum, et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnū dei: quia ideo missus sum. Et erat predicās in synagogis Galilee.

¶ Capi. Sum. Christi concio er naui, et aliquot miracula. Caput. v.

Factum[a] est autem: cum turbe irruerent in eum vt audirent verbum dei et ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes sec⁹ stagnū: piscatores autem descenderāt & lauabant retia. Ascēdens autem in vnā naui m que erat Simonis

[i] Matth. iij. d. marc. j. b. Joā. j. c.
[k] Matth. iij. a. marc. j. b.
[l] Deuter. viij. a.
[m] Matth. iij. b. mat. j. b. Jo. iiij. f. Matth. xiij. g. mar. vj. a Jo. iij. f. Isa. lxj. a
[n] Matth. viij. d. mar. j. c.
[o] Matth. viij. b. marc. j. c.
[p] Deuter. vj. c. x. d Ps. xc. c.
[q] Deuter. vj. c.
[r] Matth. iij. b. Luc. iij. b.
[s] Matth. iij. b. marc. j. b.
[t] Matth. iij. b. marc. j. c.
[u] Matth. vij. b. marc. j. c.
[v] Marc. j. d.
[w] mat. iiij. c marc. j. b.

rogauit eū a terra reducere pusillū. Et sedens, docebat de nauicula turbas. b Ut cessauit aūt loqui, dixit ad Simonē, Duc in altū, & laxate retia vra in capturā. Et rūdēs Simō, dixit illi. Preceptor per totā noctē laborātes nihil cepimus, in verbo aūt tuo laxabo rete. Et cū hoc fecissent, concluserunt pisciū multitudinē copiosam. rūpebat autē rete eorū. Et annuerūt sociis q erāt in alia naui, vt venirēt & adiuuarēt eos. Et venerūt, & impleuerūt ambas naiculas: ita vt pene mergerent. c Quod cum videret Simō Petr⁹, procidit ad genua Jesu, dicens, Exi a me dñe: q hō peccator sum. Stupor eī circūdederat eū, & oēs qui cū illo erāt in captura piscium quā ceperāt. Silr autē Jacobū et Joānē filios zebedei, q erāt socij Simonis. d Et ait ad Simonē Jesus. Nolite timere: ex hoc iam, homines eris capiēs. Et subductis ad terrā naub⁹ relictis oīb⁹ secuti sunt eū. e ¶ Et factū est: cū esset in vna ciuitatum, & ecce vir plen⁹ lepra, & vidēs Jesum, & procidēs in faciē suā, rogauit eum, dicēs, Dñe, si vis, potes me mūdare. Et extendēs manum, tetigit eū, dicēs, Volo, mundare. Et p̄festim lepra discessit ab illo. & ipse p̄cepit illi vt nemini diceret: sed vade, ostēde te sacerdoti, & offer pro emundatione tua sicut precepit Moyses in testimoniū illis. f Perambulabat aūt magis sermo de illo: & cōueniebāt turbe multe vt audirēt & curarent ab infirmitatib⁹ suis. g Ipse aūt secedebat in desertū, & orabat. h ¶ Et factū e in vna dierū, & ipse sedebat docēs. Et erāt Pharisei sedētes & legis doctores qui venerāt ex oi castello Galilee et Judee & Jerusalē: & virtus dñi erat ad sanandum eos. i Et ecce viri portātes in lecto hoiem qui erat paralyticus: & querebāt eū inferre, & ponere ante eū. Et nō inuenientes qua parte illū inferrēt pre turba: ascēderūt supra tectū, & per tegulas submiserūt eū cū lecto in mediū ante Jesum. Quorū fidē vt vidit, dixit. Hō, remittunt tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe & Pharisei, dicentes. Quis est hic qui loquit blasphemias? q̄s pōt dimittere peccata, nisi solus de⁹? Ut cognouit aūt Jesus cogitatiōes eor, rūdēs dixit ad illos. Quid cogitatis in cordib⁹ vr̄is? Quid est facilius, dicere, Dimittunt tibi peccata: an dicere, Surge & ambula? Ut aūt sciatis q filius hois hz potestatē in terra dimittēdi pcā (ait paralytico.) Tibi dico, surge, tolle lectum tuū, & vade in domū tuam. Et cōfestim cōsurgēs coram illis, tulit lectū in quo iacebat: & abijt in domū suā, magnificās deū. Et stupor apprehēdit oēs: & magnificabant deū. Et repleti sunt timore dicētes, Quia vidimus mirabilia hodie. k ¶ Et post hec exijt, & vidit publicanū noīe Leui sedentē ad telonium, & ait illi, Sequere me. Et relictis oībus, surgēs secut⁹ est eū. l & fecit ei cōuiuium magnū Leui in domo sua: & erat turba multa publicanorū, & aliorū qui cū illis erāt discūbentes. Et murmurabāt Pharisei & scribe eorū, dicentes ad discipulos ei⁹. Quare cū publicanis & peccatorib⁹ manducatis & bibitis. m Et rūdēs Jesus, dixit ad illos. Nō egēt q sani sunt medico, sed q male hñt. Nō veni vocare iustos, sed peccatores ad pniam. ¶ At illi dixerūt ad eū. Quare discipuli Joannis ieiunāt frequēter, et obsecrationes faciūt, similiter & Phariseorū: tui aūt, edūt & bibūt? Quib⁹ ipse ait. Numqd potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? Venient aūt dies: & cum ablatus fuerit ab illis sponsus, tūc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat aūt et similitudinē ad illos. Quia nemo cōmissurā a vestimēto nouo immittit in vestimētū vet⁹: aliogn & nouū rūpit: & veteri nō cōuenit cōmissura a nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: aliogn rūpet vinū nouum vtres, & vinū effundet, & vtres pibūt. Sz vinū nouū i vtres nouos mittēdū ē: & vtraq; ꝑseruant. Et nemo bibēs vet⁹, statī vult nouū. dicit enī. Uet⁹ melius est. ¶ L.S. Excusat christus discipulos, sanat manū aridam, & docet euangelij pietatem. Caput. vj.

Factum a est autē in sabbatho scōdo primo, cum trāsiret p sata vellebāt discipuli eius spicas, et manducabāt cōfricātes manibus. Quidā autē ex Phariseorū dicebant illis. Quid facitis qō nō licet in sabbathis? Et rūdēs Jesus ad eos dixit, nec hoc legistis qō fecit dauid, cū esuriisset ipse & qui cū illo erāt: qūo intrauit in domū dei, et panes ꝓpositionis sumpsit & manducauit, et dedit his qui cū ipso erāt, quos nō lz māducare nisi tm̄ sacerdotibus? Et dicebat illis. Quia dñs est filius hois etiā sabbathi. b ¶ Factū est aūt & in alio sabbatho vt intraret in synagogā, et doceret. Et erat ibi homo, & manus eius dextra erat arida. Obseruabāt aūt scribe & Pharisei si in sabbatho curaret: vt inuenirēt vñ accusarēt eū. Ipse vero sciebat cogitationes eorū: et ait homini q habebat manū aridā, Surge, & sta in mediū. Et surgēs, stetit. Ait autem ad illos Jesus, Interrogo vos si lz sabbathis benefacere an male: animā saluam facere an perdere? Et circūspectis oībus, dixit homini, Extende manū tuā. Et extendit: & restituta est manus eius. Ipsi aūt repleti sunt insipiētia: & colloquebantur ad inuicē quidnā facerent Jesu. c ¶ Factum est autē in illis diebus exijt in montē orare, & erat pernoctās in oratione dei. d Et cū dies factus esset, vocauit discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis q̄s et apostolos nominauit: Simonē quem cognominauit Petrū, & Andreā fratrem eius, Jacobū et Joānem, Philippū & Bartholomeū, Matthēū & Thomā Jacobū Alphei et Simonē qui vocat zelotes, & Judam Jacobi, & Judam Iscariotem qui fuit proditor. e ¶ Et descēdens cū illis, stetit in loco campestri, & turba discipulorū eius et multitudo copiosa plebis ab omni Judea & Jerusalē: & maritima et Tyri & Sidonis, qui venerāt vt audirent eū, et sanarent a languoib⁹ suis. Et qui vexabantur a spiritibus immūdis curabant. Et omnis turba querebat eū tāgere: quia virt⁹ de illo exibat, & sanabat omnes. f ¶ Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos, dicebat. g Beati pauperes: quia vestrum est regnū dei. h Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. Beati qui nūc fletis: quia ridebitis. i Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separauerint vos & exprobrauerint, & eiecerint nomē vestrum tanq̄ malū propter filiū hominis. Gaudete in illa die & exultate: ecce enim merces vestra multa est in celo. Sm hec enī faciebāt prophetis patres eorū. Uerūtamen ve vobis diuitibus, qui habetis consolationē vestrā. k Ue vobis qui saturati estis: quia esurietis. Ue vobis qui ridetis nūc: quia lugebitis & flebitis. l Ue cū benedixerint vobis oēs homines sm hec enim faciebāt pseudo prophetis patres eorum. m ¶ Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos vestros: benefacite his q vos oderunt. Benedicite maledicētibus vobis & orate pro calūniantibus vos. n Et q te pcutit in maxillā

vnā prebe illi ꝛ alterā. Et ab eo q̄ aufert tibi veſti-
mentū. etiā tunicā noli phibere. Omni autē petēti
te tribue. ꝛ q̄ aufert q̄ tua ſunt, ne repetas. ᵛ Et prout
vultis vt faciāt vobis hoies, ꝛ vos facite illis ſilr.
ᵛ Et ſi diligitis eos q̄ vos diligūt: q̄ vobis eſt gr̄a:
nā ꝛ peccatores diligētes ſe, diligūt. Et ſi bene fe-
ceritis his q̄ vobis benefaciunt: que vobis eſt gr̄a:
ſiquidē ꝛ peccatores hoc faciūt. Et ſi mutuū dederi
tis his a quibus ſperatis recipere: q̄ gr̄a eſt vobis:
nā et peccatores peccatoribꝰ fenerant, vt recipiāt
equalia. Verūtū diligite inimicos vros: bñfacite
ꝛ mutuū date nihil ide ſperātes: ꝛ erit merces vra
multa, ꝛ eritis filij altiſſimi, quia ipſe benignus eſt
ſuper ingratos ꝛ malos. Eſtote ergo miſericordes
ſicut ꝛ pater veſter miſericors ē. ᵍ Nolite iudicare: ꝛ
nō iudicabimini. nolite cōdēnare, et nō cōdēnabi-
mini. Dimitte, ꝛ dimittemini. Date, ꝛ dabit vob.
Mēſurā bonā ꝛ cōfertā ꝛ coagitatā ꝛ ſuperefluē-
tem dabūt in ſinū veſtrū. Eadē quippe mēſura qua
menſi fueritis, remetiet vobis. ʳ Dicebat aūt illis
ꝛ ſimilitudinē. Nunqd pōt cecus cecū ducere: nōne
ambo in foueā cadūt. ˢ Nō eſt diſcipulus ſup ma-
giſtrū: perfectus aūt oīs erit, ſi ſit ſicut magiſter ei⁹.
ᵗ Quid aūt vides feſtucā in oculo fratris tui: trabē
aūt que in oculo tuo eſt, nō cōſideras: Aut quō po
tes dicere fratri tuo, Frater, ſine eiiciā feſtucam de
oculo tuo: ipſe in oculo tuo trabē nō vides: Hypo
crita, eiice primū trabē de oculo tuo: ꝛ tunc perſpi
cies vt educas feſtucā de oculo fratris tui. ᵘ Nō eſt
enī arbor bona q̄ facit fructus malos: neq; arbor
mala, faciēs fructū bonū. Unaquaq; enī arbor, de
fructu ſuo cognoſcit. ꝛ Neq; enī de ſpinis colligunt
ficus: neq; de rubo vindemiāt vuā. ᵛ Bonus hō de
bono theſauro cordis ſui pfert bonū: ꝛ malꝰ hō de
malo theſauro pfert malum. Ex abūdātia enī cor
dis os loquit. ʷ Quid aūt vocatis me, Dñe dñe: et
non facitis q̄ dico: ˣ Oīs q̄ venit ad me, ꝛ audit ſer-
mones meos ꝛ facit eos: oſtendā vobis cui ſimilis
ſit. ſimilis eſt homini edificāti domū, q̄ fodit in altū, ꝛ
poſuit fundamētū ſupra petrā. inūdatione aūt fa
cta, illiſum eſt flumē domui illi: ꝛ nō potuit eā mo
uere. fundata enī erat ſupra petrā. Qui aūt audit
ꝛ non facit ſimilis eſt hoī edificāti domū ſuā ſupra
terrā ſine fundamēto. in quā illiſus eſt fluuius: ꝛ cō
tinuo cecidit. ꝛ facta eſt ruina domus illi⁹ magna.

¶ Capituli Summa. Sanatur a Chriſto Centu
rionis puer ſuſcitat filius vnicus ꝛc. Caput. vij.

Cum aūt implesset omia
ṽba ſua i au
res plebis, in
trauit Capharnaum.
Centurioīs aūt cuiuſ
dā ſeruus male habēs,
erat moritur⁹ q̄ illi erat
ptiosus. Et cū audiſſet
de Jeſu, miſit ad eū ſe-
niores Judeorū, rogās
eū vt veniret, ꝛ ſaluaret
ſeruum eius. At illi cū
veniſſent ad Jeſum, ro
gabant eum ſolicite dicentes ei, Quia dignus eſt
vt hoc illi preſtes. diligit enī gentē noſtram: ꝛ ſyna
gogam ipſe edificauit nobis. Jeſus autē ibat cum
illis. Et cū iam nō lōge eſſet a domo, miſit ad eum
centurio amicos, dicēs, Dñe noli verari. Nō enim
ſum dignus vt ſub tectū meū intres. propter q̄ ꝛ me
ipm nō ſum dignū arbitratꝰ vt veniē ad te. ſz dic
verbo, ꝛ ſanabit puer meus. nam ꝛ ego hō ſum ſub
poteſtate cōſtitutus, habēs ſub me milites: et dico
huic, vade, ꝛ vadit: ꝛ alio, veni, ꝛ venit: ꝛ ſuo meo,
fac hoc, ꝛ facit. Quo audito, Jeſus miratus eſt: et
cōuerſus ſequētibus ſe turbis dixit. Amē dico vo-
bis, nec in Iſrael tantā fidē inuenī. ᵇ Et reuerſi qui
miſſi fuerāt domū: inuenerūt ſernū q̄ lāguerat ſanū.
ᶜ Et factū eſt deinceps ibat Jeſus in ciuitatē que
vocatur Naim: ꝛ ibāt cum eo diſcipuli ei⁹ ꝛ turba
copioſa. Cū aūt appropinquaret porte ciuitatis
ecce defunct⁹ efferebat filiꝰ vnic⁹ matri ſue: ꝛ hec
vidua erat: ꝛ turba ciuitatis multa cū illa. Quam
cū vidiſſet dñs, miſericordia motus ſuper eā, dixit
illi. Noli flere. Et acceſſit, ꝛ tetigit loculū. Hi aūt
qui portabāt ſteterūt. Et ait, Adoleſcēs tibi dico,
ſurge. Et reſedit qui erat mortuus, ꝛ cepit loqui. Et
dedit illū matri ſue. Accepit aūt oēs timor: ꝛ ma-
gnificabāt deū, dicentes, Quia propheta magnus
ſurrexit in nobis: et quia deus viſitauit plebē ſuā.
ᵈ ¶ Et exiit hic ſermo in vniuerſam Judeā de eo
ꝛ omnē circa regionē. ᵉ Et nūtiauerūt Joāni diſci-
puli eius de oībus his. Et cōuocauit duos de diſci
pulis ſuis Joānes: ꝛ miſit ad Jeſum, dicēs. Tu es
q̄ venturꝰ es, an aliū expectamꝰ? Cū aūt veniſſent
ad eū viri, dixerūt, Joannes baptiſta miſit nos ad
te, dicēs, Tu es qui venturꝰ es: an aliū expectamꝰ?
In ipſa aūt hora multos curauit a languoribus
ſuis ꝛ plagis, ꝛ ſpiritibus malis: ꝛ cecis multis do
nauit viſum. Et rīndens, dixit illis, Euntes renūtia-
te Joāni que audiſtis ꝛ vidiſtis, Quia ceci vidēt,
claudi ambulāt, leproſi mundant, ſurdi audiunt,
mortui reſurgūt, pauperes euāgelizant: ꝛ beatꝰ eſt
quicūq; nō fuerit ſcādalizatus in me. Et cū diſceſ-
ſiſſent nuntij Joānis, cepit de Joāne dicere ad tur
bas. Quid exiſtis in deſertū videre: arūdinē vento
agitatā: Sed qd exiſtis videre: hoiem mollibꝰ ve-
ſtimētis indutū: Ecce qui in veſte ptiosa ſunt ꝛ de-
liciis, in domibus regū ſunt. Sed qd exiſtis videre:
prophetā: Utiq; dico vobis ꝛ plusq̄ prophetam.
ᶠ hic eſt de quo ſcriptū eſt. Ecce mitto angelū meū
ante faciē tuā, q̄ pparabit viā tuā ante te. ᵍ Dico
enim vobis, maior inter natos mulierū propheta
Joanne Baptiſta nemo eſt. qui aūt minor eſt in re-
gno dei, maior eſt illo. ʰ Et oīs ppls audiēs et pu-
blicani, iuſtificauerunt deum, baptizati baptiſmo
Joānis. Phariſei aūt ꝛ legis periti, conſiliū dei ſpre
uerūt i ſemetipos, nō baptizati ab eo. Dixit aūt dñs,
ⁱ Cui ergo ſimiles dicā hoies gnationis hui⁹, ꝛ cui
ſiles ſūt? Siles ſūt pueris ſedētibꝰ i foro, ꝛ loquēti
bus adinuicē, ꝛ dicētibus, Cātauim⁹ vobis tibijs,
ꝛ nō ſaltaſtis, lamētauimus, ꝛ nō ploraſtis. Venit
aūt Joannes Baptiſta neq; māducās panē, neq;
bibēs vinū: ꝛ dicitis, Demoniū habet. Venit filiꝰ
hois māducās ꝛ bibēs: ꝛ dicitis, Ecce hō deuora
tor ꝛ bibēs vinū, amicus publicanorū ꝛ peccatorū.
Et iuſtificata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis.
ᵏ ¶ Rogabat aūt illū quidā de phariſeis vt mā-
ducaret cū illo. Et ingreſſus domū phariſei, diſcu
buit. Et ecce mulier q̄ erat in ciuitate peccatrix, vt
cognouit quod Jeſus accubuit in domo phariſei,
attulit alabaſtrū vnguēti: ꝛ ſtās retro ſecus pedes
ei⁹, lachrymis cepit rigare pedes ei⁹, ꝛ capillis ca
pitis ſui tergebat, ꝛ oſculabat pedes ei⁹, ꝛ vnguē-
to vngebat. Uidēs aūt Phariſeus qui vocauerat
eū, ait intra ſe, dicēs, Hic ſi eſſet ppheta, ſciret vti q̄
q̄ talis eſt mulier q̄ tāgit eū, qr peccatrix eſt. Et rīn-
dēs Jeſus, dixit ad illū, Simō, habeo tibi aliquid
dicere. At ille ait, Magr dic. Duo debitores erāt
cuidā feneratori: vnꝰ debebat denarios q̄ngētos,
ꝛ alius quinquaginta. Nō habētibꝰ illis vūde reddē
rēt, donauit vtriq;. Quis ergo eū plus diligit: Et
rīndens Simon dixit, Eſtimo quia is cui plus do-

iiij ov lv pv — j. Corint. vj.b. Matth. vij.b. Tobie. iij.c. mat.v.g.
lvj q ll — Matth. vij.a.
lvij rv lviij flll iiij rll — Matth. vij.a. Marci. iiij.c. Matth. xv.b. matt.x.c. Jo.xiij.b Matth. vij.a.
lx vv lxj rv lxij rv lxiij sv lxiiij av — Matth. vij.c. mat.xij.c. Matth. vij.d. Ro.ij.b. Jaco.j.d
lxvj ro ll — A Matth. viij.a.
B — mat.xj.a
C — mat.xj.b.
D — Malac. iij.a.
E — Luc. vij.a
F — Luc. vij.a
G — Luc. vij.a
lxvij bv lxviij cx
lxviij dx lxix ev
lxx fll lxxj sv lxxij bx
lxxiij iv
lxxiiij kl

nauit. At ille dixit ei, Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierē, dixit Simoni, Vides hāc mulierē? Intraui in domū tuā, aquam pedibus meis non dedisti: hec autē lachrymis rigauit pedes meos, et capillis suis tersit. Osculū mihi nō dedisti: hec aūt ex quo intraui, non cessauit oscularī pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti: hec autē vnguento vnxit pedes meos. Propter qō dico tibi. Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autem ad illam. Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul accūbebant, dicere intra se. Quis est hic qui etiā peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem, Fides tua te saluam fecit. vade in pace.

¶ Capituli Summarium. Parabola de semine, item sedat mare, et liberat demoniacus. Cap. viij.

lxxv a X

A

Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per ciuitates et castella predicans et euangelizans regnū dei: et duodecim cū illo, et mulieres aliq̄ que erāt curate a spiritibus malignis et infirmitatib⁹, Maria que vocabatur Magdalene, de qua septē demonia exierāt, et Joanna vxor chuse procuratoris Herodis, et Susanna: et alie multe que ministrabāt ei de facultatibus suis.

lxxvj b II

Matth. xiij. a. mar. iij. a

b Cū autē turba plurima cōueniret, et de ciuitatibus properarēt ad eū: dixit per similitudinē, Exijt qui seminat seminare semē suū. et dū seminat, aliud cecidit secus viā, et conculcatū est, et volucres celi comederūt illud. Et aliud cecidit supra petram: et natū aruit, quia nō habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas: et simul exorte spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terrā bonā: et ortum: fecit fructū centuplum. Hec dicēs clamabat, Qui habet aures audiēdi, audiat. Interrogabant aūt eū discipuli eius q̄ esset hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est nosse mysterū regni, ceteris aūt in parabolis, vt videntes nō videāt, et audiētes nō intelligāt. d Est aūt hec parabola, Semē est verbū dei. Qui aūt sec⁹ viā: hi sunt q audiūt, deinde venit diabolus, et tollit verbū de corde eorū, ne credentes salui fiāt. Nā qui supra petrā: qui cū audierint, cū gaudio suscipiūt verbū. et hi radices nō habēt: q̄ ad tps credūt: et in tpe tentatiōis recedūt. Quod aūt in spinas cecidit: hi sunt qui audierūt, et a solicitudinibus et diuitijs et voluptatibus vite eūtes suffocant, et nō referūt fructū. Quod autē in bonā terrā: hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbū retinēt, et fructū afferūt in patientia.

Isa. vj. c. Matth. xiij. b. Marci. iiij. b. Jo. xij. f. Actuum ij. f. Ro. xj. b.

lxxvij c II

lxxvi d II

lxxix c II

lxxx f II

lxxxj g V

lxxxij h II

lxxxiij i II

lxxxiiij k IX

C

mat. v. b. mar. iiij. c matt. x. c. mar. iiij. c matt. xiij. b. xxv. c. mar. iiij. c mat. xij. d mar. iij. d Matth. viij. c. Marci. iiij. d.

e Nemo aūt lucernā accēdēs, operit eā vase, aut subtus lectū ponit: sed supra candelabrū ponit, vt intrātes videāt lumē. f Nō est enī occultū quod non manifestet: nec abscōditū, qō nō cognoscat et ī palam veniat. g Videte ergo quid audiatis. Qui enī hz, dabit illi: et quicūq̄ nō habet, etiā qō putat se habere auferet ab illo. h Venerūt autē ad illū mater et fratres eius: et nō poterāt adire eū pre turba. Et nūtiatū est illi, Mater tua et fratres tui stāt foris, volentes te videre. Quī rndens dixit ad eos, Mater mea et fratres mei: hi sunt q verbū dei audiūt et faciūt. i Factū est aūt in vna dierū: k et ipse ascēdit in naviculam, et discipuli ei⁹: et ait ad illos, Trāsfretem⁹ trans stagnū. Et ascēderūt. Et nauigātibus illis, obdormiuit: et descēdit procella vēti in stagnū, et cōpellebant, et periclitabāt. Accedētes aūt, suscitauerūt eū, dicētes, Preceptor perimus. At ille surgēs increpauit vētū et tēpestatē aque: et cessauit, et facta est tranquillitas. Dixit autē illis, Ubi est fides vestra? Qui timētes mirati sunt, adinuicē dicētes, Quis putas hic est, q̄: et vētis et mari imperat, et obediūt ei? ¶ Et nauigauerūt ad regionem Gerasenorū, que est cōtra Galileā. Et cū de naui egressus esset ad terrā: occurrit illi vir q̄dā q̄ habebat demoniū iā tēporib⁹ multis, et vestimēto nō induebat, neq̄ ī domo manebat, sz in monumētis. Js vt vidit Jesum, procidit añ illū: et exclamās voce magna, dixit. Quid mihi et tibi est Jesu fili dei altissimi? obsecro te ne me torqueas. Precipiebat enī spiritui immundo vt exiret ab hoīe. Multis enī tpib⁹ arripiebat illū, et vinciebat catenis, et cōpedib⁹ custodit⁹: et ruptis vinculis agebat a demonio in desertū. Interrogauit aūt illū Jesus, dicēs. Q̄ tibi nomē? At ille dixit, Legio, q̄: intrauerāt demonia multa in eū. Et rogauerunt illū ne imperaret illis vt in abyssum irēt. Erat aūt ibi grex porcorū multorū pascētiū ī mōte: et rogabāt eū vt p̄mitteret eis in illos ingredi. Et p̄misit illis. Exierūt ergo demonia ab hoīe, et intrauerūt in porcos: et ipetu abijt grex p̄ceps in stagnū: et suffocatus est. Q̄s vt viderūt factū q̄ pascebāt, fugerūt: et nuntiauerūt in ciuitatē et in villas. Exierūt aūt videre q̄ factū ē: et venerūt ad Jesum, et inuenerūt hoīem sedētē a quo demonia exierāt, vestitū, ac sana mēte ad pedes ei⁹, et timuerūt. Mūtiauerunt aūt illis et q̄ viderāt q̄o san⁹ fact⁹ fuisset a legiōe. Et rogauerūt illū oīs multitudo regionis Gerasenor, vt discederet ab ipsis: q̄ magno timore tenebant. Ipse aūt ascēdens nauim, reuersus est. Et rogauit illū vir a quo demonia exierāt, vt cū eo esset. Dimisit aūt eū Jesus, dicēs, Redi in domū tuam, et narra quāta tibi fecit deus. Et abijt p̄uniuersam ciuitatē, p̄dicās quāta illi fecisset Jesus. l ¶ Factū ē aūt: cū redijsset Jesus excepit illū turba, erāt aūt oēs expectantes eū. Et ecce venit vir cui nomen Jairus, et ipse p̄nceps synagoge erat: et cecidit ad pedes Jesu, rogās eū vt intraret in domū eius, q̄: vnica filia erat ei fere annor⁹ duodecim, et hec moriebatur. Et cōtigit: dū iret, a turbis cōprimebat. Et mulier q̄dā erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, que ī medicos erogauerat oēm substātiā suā nec ab vllo potuit curari: accessit retro, et tetigit fimbriā vestimenti ei⁹: et cōfestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait Jesus. Quis est q̄ me tetigit. Negātib⁹ aūt oībus, dixit Petrus, et q̄ cū illo erant. Preceptor, turbe te cōprimūt et affligūt, et dicis. Quis me tetigit? Et dixit Jesus. Tetigit me aliqs. nā et ego noui virtutē de me exijsse. Videns aūt mulier q̄: nō latuit: tremēs venit, et procidit añ pedes ei⁹, et obquam cām tetigerit eū, indicauit cora oī pplo, et quēadmodū cōfestim sanata sit. At ipse dixit ei, Filia, fides tua saluā te fecit. vade in pace. Adhuc illo loquēte, venit q̄dā a principe synagoge, dicēs ei. Q̄ mortua ē filia tua, noli verare illū. Jesus aūt audito hoc vbo, rndit p̄ puelle. Noli timere crede tm: et salua erit. Et cū venisset domū, nō p̄misit intrare secū quēq̄, nisi Petrū et Jacobū et Joānē, et patrē et matrē puelle. Flebāt aūt oēs, et plangebant illā. At ille dixit. Nolite flere: nō est mortua puella, sed dormit. Et deridebant eū, sciētes q̄ mortua esset. Ipse autē tenēs manū ei⁹ clamauit, dicēs, Puella, surge. Et reuersus est spirit⁹ ei⁹: et surrexit continuo. Et iussit illi dare māducare. Et stupuerūt parētes ei⁹: q̄b⁹ p̄cepit ne alicui dicerēt q̄ factū erat.

E

Matth. viij. d. mar. v. a.

lxxvi l II

mar. ix. c. mar. v. b.

F

G

¶ L. S.

¶ Capituli Summariū. Instituuntur Apostoli ad docendum, & turbe cibantur pane. Caput.ix.

Conuocatis [a] autem Jesus duodecim apostolis, dedit illis virtutē & potestatem super omnia demonia, vt languores curarēt. Et misit illos predicare regnū dei: & sanare infirmos. Et ait ad illos. [b] Nihil tuleritis in via, neq; virgā, neq; peram, neq; panē: neq; pecuniam: neq; duas tunicas habeatis. Et in quācunq; domū intrauerit is, ibi manete, & inde nec exeatis. [c] Et quicunq; non receperint vos, exeuntes de ciuitate illa, etiam puluerem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. [d] Egressi autē circuibāt per castella Euangelizantes & curantes vbiq;. [e] ¶ Audiuit autē Herodes tetrarcha oīa que fiebant a deo: & hesitabat eo quod diceretur a quibusdam, Quia Joannes surrexit a mortuis. a quibusdam vero, Quia Elias apparuit. ab alijs autem. Quia propheta vnus de antiquis surrexit. Et ait Herodes, Joannem ego decollaui: quis est autem iste de quo ego talia audio? Et querebat videre eum. [f] ¶ Et reuersi apostoli, narrauerunt illi quecūq; fecerūt. [g] & assumptis illis secessit seorsum in locum desertum, qui est Bethsaide. Quod cum cognouissent turbe, secute sunt illum: & excepit eos: et loquebatur illis de regno dei, & eos qui cura indigebant: sanabat. [h] Dies autem ceperat declinare. Et accedētes duodecim, dixerunt illi, Dimitte turbas, vt eūtes in castella villasq; que circa sunt, diuertant, & inueniāt escas: quia hic in loco deserto sumꝰ. Dixit autem ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis plus quā quinq; panes & duo pisces: nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere viri quinq; millia. Dixit autem ad discipulos suos. Facite illos discūbere per conuiuia quinquagenos. Et ita fecerunt. Et discubuerūt omnes. Acceptis autē quinq; panibus & duobus piscibꝰ, suspexit in celū, & bñdixit illis: & fregit, & distribuit discipulis suis vt ponerēt ante turbas. Et manducauerunt omnes: et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis, fragmentorum cophini duodecim. [i] ¶ Et factum est cum solus esset oās, erāt cū illo & discipuli: & interrogauit illos, dicēs. Quē me dicūt esse turbe? At illi respondērūt & dixerūt, Joannem baptistam, alij autem Eliam, alij vero quia vnus prophetarum de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit, xp̄m dei. [k] Et ille increpans illos, precepit ne cui dicerēt hoc: dicēs, Quia oportet filiū hominis multa pati, & reprobari a senioribꝰ & principibus sacerdotū & scribis, & occidi, & tertia die resurgere. [l] Dicebat autē ad omnes. Si qs vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere: perdet illam. nam qui perdiderit animā suā propter me: saluam faciet illam. quid enim proficit homo, si lucretur vniuersum mundum, seipsum autem perdat & detrimentum sui faciat? [m] Nā qui me erubuerit & meos sermones, hunc filius hominis erubescet cū venerit in maiestate sua et patris & sanctorum angelorum. [n] Dico autē vobis vere, sunt aliqui hic stantes, qui nō gustabunt mortem donec videant regnum dei. ¶ Factum est autem: post hec verba fere dies octo, et assumpsit Petrū & Jacobum & Joannem, et ascendit in montem vt oraret. Et facta est dum oraret, species vultus eiꝰ, altera: et vestitus eius, albus et refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum illo. erant autē Moyses et Elias, visi in maiestate: & dicebant excessum eius, quem completurus erat in Jerusalem. Petrus vero et qui cum illo erant grauati erant somno. Et euigilantes, viderūt maiestatē eius, & duos viros qui stabant cum illo. Et factum est cum discederēt ab illo, ait Petrꝰ ad Jesum. Preceptor bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, vnum tibi, & vnum Moysi, & vnū Elie nesciēs quid diceret. Hec autem illo loquēte, facta est nubes, & obūbrauit eos: & timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox facta est de nube, dicens. Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Et dum fieret vox inuentus est Jesus solus. Et ipsi tacuerunt. et nemini dixerunt in illis diebus quicquā ex his que viderant. [o] ¶ Factum est autem: in sequēti die, descendētibꝰ illis de mōte, occurrit illi turba multa. Et ecce vir de turba exclamauit, dicēs, Magister, obsecro te, respice in filium meum quia vnicus est mihi. & ecce spiritus apprehēdit eum, & subito clamat: & elidit & dissipat eum cum spuma, & vix discedit dilanians eum. & rogaui discipulos tuos vt eijcerent illud: & non potuerunt. Respondens autem Jesus, dixit, O generatio infidelis & puersa, vsq; quo ero apud vos & patiar vos? Adduc huc filiū tuum. Et cum accederet, elisit illum demonium, & dissipauit. Et increpauit Jesus spiritum immundum, & sanauit puerū: & reddidit illum patri eius. [p] Stupebant autem omnes in magnitudine dei: [q] omnibusq; mirantibus in omnibusque faciebat, dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est vt tradatur in manꝰ hominū. At illi ignorabāt verbum istud, & erat velatum ante eos vt nō sentirent illud, & timebant eum interrogare de hoc verbo. [r] ¶ Intrauit autē cogitatio in eos quis eorum maior esset. Et Jesus videns cogitationes cordis illorū, apprehendit puerum: & statuit illum secus se, & ait illis. Quicūq; susceperit puerum istū in nomine meo, me recipit. & quicūq; me receperit, recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic maior est. [s] Respondēs autē Joānes, dixit. Preceptor, vidimus quendam in nomine tuo eijcientem demonia, et prohibuimus eum, quia nō sequitur nobiscum. Et ait ad illos Jesus. Nolite prohibere. qui enim nō est aduersum vos, pro vobis est. [t] ¶ Factum est autem: dum complerentur dies assumpc̄ionis eius, & ipse faciem suam firmauit vt iret in Jerusalem. Et misit nuntios ante conspectum suum: et euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, vt pararent illi. Et non receperunt eum: quia facies eius erat euntis in Jerusalem. Cum vidissent autem discipuli eius, Jacobus et Joannes, dixerunt, Domine, vis dicamus vt ignis descēdat de celo, & cōsumat illos. Et conuersus increpauit illos, dicens. Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Et abierunt in aliud castellū. [v] ¶ Factum est autem: ambulantibus illis in via, dixit quidam ad illum, Sequar te quocunq; ieris. Dicit illi Jesus, Vulpes foueas habent, & volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Alit autem ad alterū. Sequere me. Ille autē dixit. Domine, permitte mihi primum ire, et sepelire patrem meum. Dixitq; ei Jesus. Sine vt mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, et annuntia regnum dei. Et ait alter. [x] Sequar te domine, sz per mittem mihi primum renuntiare his qui domi sunt. Dixit ad illum Jesus, Nemo mittens manum suam ad aratrum & respiciens retro, aptus est regno dei.

a mat.x.a. mar.vj.b
b mat.x.a. Marci. vj.a.b. Actuum xij.g.
c Matth. xij.a. mar.vj.b
d Matth. xvij.b. Marci. vij.e.
e Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x.d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
f Matth. xvij.a. mar.ix.e.
g Matth. xvij.d. Marci. viij.c.
h Matth. xiij.g. Marci. vj.d.e.
i Matth. xvj.b. Marci. viij.c.
k Matth. xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
l Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
m Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
n Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
o Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
p Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
q Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
r Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
s Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
t Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
v Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.
x Matth. xvij.d. Marci vij.e. mat.x. d. et xvj.d. Marci. viij.d. Infra xiij.f. xvij.g. to.xij.d. mat.x.d. Marci. viij.d. ij.ti.ij.b.

¶ Capituli Summarium. Conditiones docēdi verbum prescribuntur, et legisperitus Christum tentat.

Caput.x.

Post hec autem designauit dominus et alios septuagintaduos: et misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis. [b] Messis quidē multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suā. [c] Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. [d] Nolite portare sacculū, neq; peram: neq; calceamenta, et neminē p viā salutaueritis. [e] In quācūq; domū intraueritis, primū dicite. Pax huic domui. et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illū pax vestra: sin autē, ad vos reuertet. [f] In eadē autē domo manete edētes et bibentes que apud illos sunt. dignus est enī operarius mercede sua. [g] Nolite trāsire de domo in domū. Et in quācūq; ciuitatē intraueritis, et susceperint vos, māducate que apponūtur vobis: et curate infirmos qui in illa sunt, et dicite illis. Appropinquauit in vos regnum dei. [h] In quancūq; autē ciuitatē intraueritis, et non susceperint vos, ereūtes in plateas eius, dicite. Etiā puluerem qui adhesit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. tamen hoc scitote q; appropinquauit regnū dei. Dico vobis quia Sodomis in die illa remissius erit, quā illi ciuitati. [i] Ve tibi Chorozaim, ve tibi Bethsaida: quia si in Tyro et Sidone facte fuissent virtutes que facte sunt in vobis, olim in cilicio et cinere sedētes penituissent. Verūtamē Tyro et Sidoni remissius erit in iudicio, quam vobis. Et tu Capharnaum vsq; ad celum exaltata: vsq; ad infernū demergeris. [k] Qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit. Qui autē me spernit: spernit eū qui misit me. [l] ¶ Reuersi sunt autem septuaginta duo cū gaudio, dicentes, Dñe, etiā demonia subijciunt nobis in nōie tuo. Et ait illis. Videbā satanā sicut fulgur de celo cadētē. Ecce dedi vobis potestatē calcandi supra serpētes et scorpiones, et super oēm virtutē inimici: et nihil vobis nocebit. Verūtamen in hoc nolite gaudere quia spūs vobis subijciūtur: gaudete autē quod noīa vestra scripta sunt in celis. [m] In ipsa hora exultauit in spū sctō, et dixit, Cōfiteor tibi pater, dñe celi et terre q̄ abscōdisti hec a sapiētibus et prudētibus et reuelasti ea parvulis. Etiam pater quū sic placuit ante te. ¶ Oia [n] mihi tradita sunt a pre meo. Et nemo scit quis sit filius, nisi pr: et quis sit pr, nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. [o] Et cōuersus ad discipulos suos dixit, Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis. Dico enī vobis q̄ multi pphete et reges voluerūt videre q̄ vos videtis, et nō viderūt: et audire q̄ auditis et nō audierūt. [p] ¶ Et ecce quidā legis peritus surrexit, tētās illū, et dicēs, Magister, q̄d faciēdo vitā eternā possidebo? At ille dixit ad eum. In lege q̄d scriptū est? quō legis? Ille rūdens, dixit, Diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo, et ex tota aīa tua, et ex oībus viribus tuis, et ex omni mēte tua: et proximū tuū sicut teipsum. Dixitq; illi, Recte respōdisti: hoc fac, et vines. [q] Ille aūt volēs iustificare seipsum, dixit ad Jesum. Et quis est meus proximus? Suscipiens aūt Jesus, dixit. Homo quidam descendebat ab Jerusalē in Jericho, et incidit in latrones, qui etiam despoliauerūt eum: et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem vt sacerdos quidam descēderet eadem via: et viso illo preterijt. Similiter et leuita, cū esset secus locum et videret eum, pertransijt. Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: et videns eum, misericordia motus est. Et appropians, alligauit vulnera eius, infundēs oleum et vinum: et imponens illum in iumentum suum duxit in stabulū, et curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios: et dedit stabulario, et ait, Curam illius habe: et quodcūq; supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Jesus, Vade, et tu fac similiter. ¶ Factum est autē dum irent, et ipse intrauit in quoddam castellum, et mulier quedaz Martha nomine, excepit illum in domum suam, et huic erat soror nomine Maria, que etiā sedēs secus pedes domini, audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. que stetit, et ait, Domine nō est tibi cure quod soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi vt me adiuuet. Et rīdens dixit illi dñs, Martha Martha, solicita es, et turbaris erga plurima. Porro, vnū est necessariū. Maria optimam partem elegit: que non auferetur ab ea.

¶ Capituli Summa. Orandi formulā Christus prescribit.

Caput.xj.

Et factum est, cū esset in quodam loco orās, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum, Dñe, doce nos orare, sicut docuit Joannes discipulos suos. Et ait illis, Cū oratis, dicite, Pater, sanctificetur nomen tuū. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem et nos dimittimus omni debēti nobis. Et ne nos inducas in tentationē. Et ait ad illos. [b] Quis vestrū habebit amicum, et ibit ad illū media nocte, et dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo q̄d ponam ante illum: et ille deintus rūdēs dicat. Noli mihi molestus esse, iā ostiū clausum est, et pueri mei mecū sunt in cubili: nō possum surgere et dare tibi. Et si ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, etsi nō dabit illi surgens eo q̄d amicus eius sit, propter improbitatē tamē eius surget, et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis. [c] Petite: et dabit vobis, querite: et inuenietis, pulsate: et aperiet vobis. Omnis enī qui petit: accipit. et q̄ querit inuenit. et pulsanti: aperiet. Quis aūt ex vobis patrē petit panē, nunquid lapidē dabit illi? Aut piscē: nunquid pro pisce serpētē dabit illi? Aut si petierit ouum: nunquid porriget illi scorpionē? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quāto magis pater vester celestis dabit spiritū bonum petētibus se? [d] ¶ Et erat eijciens demonium: et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus: et admirate sunt turbe. [e] Quidam autē ex eis dixerunt. In Beelzebub principe demoniorum eijcit demonia. [f] Et alij tentantes, signum de celo querebant ab eo. [g] Ipse autem vt vidit cogitationes eorū, dixit eis. Omne regnum in se diuisum, desolabitur: et domus supra domū cadet. Si autē et satanas in seipsum diuisus est: quomodo stabit regnum eius, quia dicitis in Beelzebub me eijcere demonia? Si autem ego in Beelzebub eijcio demonia: filij vestri in quo eijciūt? Ideo ipsi iudices

vestri

Universidad de Deusto Biblioteca

vestri erũt. Porro si in digito dei eũcio demonia: profecto peruenit in vos regnũ dei. Cum fortis armatus custodit atriũ suũ: in pace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo superueniens vicerit eũ: vniuersa arma eius auferet in quibus cõfidebat, & spolia eius distribuet. Qui nõ est mecũ, contra me est: & qui nõ colligit mecum, dispergit. [b] Cũ immũdus spiritus exierit de homine, perambulat p loca inaquosa, querens requiẽ. Et non inueniẽs, dicit, Reuertar in domũ meam vnde exiui. Et cũ venerit, inuenit eam scopis mundatam. Tunc vadit, & assumit septẽ alios spiritus secũ nequiores se: & ingressi habitãt ibi. Et fiunt nouissima hominis illi⁹ peiora prioribus. [l] Factũ est autẽ: cum hec diceret, extollẽs vocẽ quedã mulier de turba, dixit illi, Beatus vẽter qui te portauit, et vbera que suxisti. At ille dixit, Quinimmo, beati qui audiũt verbũ dei, & custodiũt illud. [k] Turbis autẽ concurrentibus, cepit dicere, Generatio hec, generatio neq̃ est. signum querit, et signũ non dabitur ei, nisi signũ Jone. Nam sicut fuit Jonas signum Niniuitis: ita erit et filius hominis gñationi isti. Regina austri surget in iudicio cũ viris gñationis huius, & condemnabit illos: quia venit a finib⁹ terre audire sapientiam Salomonis. & ecce plus q̃ Salomõ hic. Viri Niniuite surgẽt in iudicio cum generatione hac, & condẽnabunt illã: quia pententiã egerũt in predicatiõe Jone. & ecce plus q̃ Jonas hic. [l] Nemo lucernã accẽdit, & in abscõdito ponit, neq; sub modio: sed supra candelabrũ, vt qui ingrediũtur, lumen videant. [m] Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidũ erit. si autẽ nequã fuerit, etiam corpus tuum, tenebrosum erit. Vide ergo ne lumẽ q̃ in te est, tenebre sint. Si ergo corpus tuum totũ lucidum fuerit, nõ habens aliquã partem tenebrarũ: erit lucidum totũ, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te. [n] Et cum loqueretur, rogauit illũ quidã phariseus vt prãderet apud se. Jesus autẽ ingressus, recubuit. Phariseus autẽ cepit intra se reputãs dicere quare non baptizatus esset ante prãdiũ. Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei q̃ de foris est calicis & catini mundatis: q̃ autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate. Stulti, nõne qui fecit q̃ foris est, etiam id q̃ deintus est, fecit? Verũtamẽ q̃ superest, date eleemosinã: & ecce oia mũda sunt vobis. [o] Sz ve vobis pharisei⁹, q decimatis mentã & rutam & omne olus: & preteritis iudicium & charitatem dei. hec aũt oportuit facere, & illa nõ omittere. [p] Ue vobis Pharisei⁹: quia diligitis primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro. [q] Ue vobis quia estis vt monumẽta que nõ parẽt, & homines ambulãtes supra, nesciũt. [r] Respondens autẽ quidã ex legis peritis, ait illi, Magister, hec dicẽs etiã contumeliã nobis facis. At ille ait. Et vobis legis peritis ve: quia onerat⁹ homines onerib⁹ que portare nõ possunt, & ipsi vno digito vestro nõ tãgitis sarcinas. [s] Ue vobis qui edificatis monumẽta prophetarũ: patres aũt vestri occiderũt illos, profecto testificamini q̃ cõsentitis operibus patrũ vestrorum: quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra. [t] Propterea & sapientia dei dixit. Mittam ad illos prophetas & apostolos, & ex illis occident & persequẽtur: vt inquiratur sanguis omnium prophetarum, qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista, a sanguine Abel, vsq; ad sanguinẽ zacharie qui perijt inter altare & edẽ. Ita dico vobis, requiretur ab hac gñatione. [v] Ue vobis legis peritis qui tulistis clauẽ scientie: ipsi nõ introistis, & eos qui introibãt prohibuistis. [x] Cum hec ad illos diceret, ceperũt pharisei & legis periti grauiter insistere, & os eius opprimere de multis, insidiantes ei. et querentes aliquid capere ex ore ei⁹, vt accusarent eum.

Capituli Summa. Similitudinibus quibusdã aduersus Antichristũ discipulos roborat. Ca. xij.

[A] Ultis autem turbis concurrentibus ita vt se inuicem conculcarent, cepit dicere ad discipulos suos. [a] Attẽdite a fermẽto Phariseorum quod est hypocrisis. [b] Nichil enim opertum est, quod non reueletur: neq; absconditum quod non sciatur. Quomã que in tenebris dixistis, in lumine dicentur: et quod in aure locuti estis in cubiculis, predicabit⁹ in tectis. [c] Dico aũtẽ vobis amicis meis. Ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hec nõ habent amplius qd faciant. Ostendam autẽ vobis quẽ timeatis. Timete eum qui postq̃ occiderit, habet potestatẽ mittere in gehẽnam. ita dico vobis, hunc timete. Nõne quinq; passeres venerunt dipondio: & vnus ex illis non est in obliuione coram deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis. [d] Dico autem vobis, omnis quicũq; confessus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. [e] qui aũt negauerit me coram hominibus, negabitur coram angelis dei. [f] Et omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittet⁹ illi: ei autẽ qui in spiritum sanctum blasphemauerit, nõ remittet⁹. [g] Cum autẽ inducent vos in synagogas, & ad magistratus et potestates, nolite soliciti esse qualiter aut quid respondeatis, aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere. [h] Dixit aũt ei quidã de turba, Magister, dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatẽ. At ille dixit ei. Homo, q̃s me constituit iudicẽ aut diuisorẽ supra vos? Dixitq; ad illos. Videte & cauete ab omni auaritia: q̃ nõ in abũdantia cuiusq̃ vita eius est ex his que possidet. [i] Dixit autẽ similitudinẽ ad illos, dicens. Hominis cuiusdã diuitis vberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se, dicens. Quid faciã, quia nõ habeo quo congregẽ fructus meos? Et dixit. Hoc faciã, Destruã horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo oia que nata sunt mihi et bona mea, & dicam aie mee. Anima habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autẽ illi deus, Stulte, hac nocte animam tuã repetũt a te: que autem parasti, cuius erũt? Sic est q̃ sibi thesaurizat, & non est in deum dives. [k] Dixitq; ad discipulos suos. Ideo dico vobis, nolite soliciti esse anime vestre quid manducetis: neq; corpori, quid induamini. Anima plus est q̃ esca, & corpus plus q̃ vestimentũ. Considerate coruos, quia non seminãt neq; metũt, quib⁹ nõ est cellariũ neq; horreum, & deus pascit illos. Quãto magis vos pluris illis? Quis autẽ vestrum cogitãdo potest adijcere ad staturam suam cubitum vnũ? Si ergo neq; quod minimum est potestis: quid de ceteris soliciti estis? Cõsiderate lilia quõ crescũt: nõ laborãt neq; nent. dico autẽ vobis: neq; Salomon in oi gloria sua vestiebat⁹ sicut vnũ ex istis. Si autẽ fenũ q̃ hodie est in agro, et cras in clibanũ mittitur, deus sic vestit: quãto magis vos, pusillefidei? Et vos nolite querere quid mãducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli. hec autẽ oia gentes mũdi querunt. Pater aũt vester scit q̃m his indigetis. Verũtamẽ querite primũ regnũ dei & iustitiã eius: et hec oia adijciẽtur vobis. [b] Nolite timere pusill⁹ grex,

clij i II
clij k V
clij l X
clv m V
clvj n II
clvij o V
clvij p V
clx q X
clx r V
clxj i V
clxj t V
clxij a X
clxiij b V

mat.vj.c.

E

Matth. xxiij.d.

Apocal. xvj.c.

F

mat.x.d. G5

Matth. xvj.a. Marci. viij.b.

mat.v.b.

A

B

quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. i Uendite que possidetis, & date elemosynã. k Facite vobis sacculos qui non veteascũt, thesaurũ non deficiẽtem in celis: quo fur nõ appropiat neq; tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit. l Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectãtibus dñm suum quãdo reuertatur a nuptijs: vt cum venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei. m Beati serui illi quos cũ venerit dñs, invenerit vigilantes. Amẽ dico vobis qõ precinget se, & faciet illos discũbere, & transiens ministrabit illis. Et si venerit in secũda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit: beati sunt serui illi. n Hoc autẽ scitote qm̃ si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtiq;, & non fineret perfodi domũ suã. Et vos estote parati: quia qua hora nõ putatis, filius hois veniet. o Dixit autem ei Petrus, Dñe, ad nos dicis hãc parabolam: an & ad omnes? Dixit autẽ dñs. Quis putas est fidelis dispẽsator & prudẽs quẽ cõstituit dñs supra familiam suã, vt det illis in tempore, tritici mensurã? Beatus ille seruus, quem, cũ venerit, dñs invenerit ita faciẽtem. vere dico vobis qm̃ supra omnia que possidet, cõstituet illũ. p Quod si dixerit seruus ille in corde suo, Tardat dominus meus venire: & ceperit percutere seruos et ancillas, & edere et bibere & inebriari: veniet dñs serui illi in die qua nõ sperat & hora qua nescit, & diuidet eum, partẽq; eius cum infidelibus ponet. q ¶ Ille aũt seruus qui cognouit voluntatẽ dñi sui, & nõ preparauit, & nõ fecit fm voluntatẽ eius: vapulabit multis, qui autẽ nõ cognouit, et fecit digna plagis: vapulabit paucis. Omni autẽ cui multum datũ est, multũ querẽt ab eo: & cui cõmendauerunt multũ, plus petent ab eo. r Ignem veni mittere in terrã: et quid volo nisi vt accendat? Baptisma autẽ habeo baptizari: et quõ coartor vsq; dũ perficiat? Putatis q̃ pacem veni mittere in terrã? Non, dico vobis: sed separationem. erũt enim ex hoc, quinq; in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres: diuidẽtur pater in filiũ & filius in patrẽ suum, mater in filiam & filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrũ suã. s Dicebat autem ad turbas. Cum videritis nubẽ orientem ab occasu, statim dicitis, Imbres venit: et ita fit. & cum austrum flantẽ: dicitis. Quia estus erit: & fit. Hypocrite, faciẽ celi & terre nostis probare: hoc autẽ tẽpus quõ non probatis? Quid autẽ & a vobipsis nõ iudicatis qõ iustum est? t Cum autem vadis cum aduersario tuo ad principẽ, in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerẽ. ¶ Dico tibi, non exies inde, donec etiã nouissimum minutum reddas.

¶ L.S. Adhortatur dñs ad pniam. Caput.xiij.

Aderant aũt quidã ipso in tpe, nuntiãtes illi de Galileis, quorũ sanguinem Pilatus miscuit cũ sacrificijs eorũ. Et respõdens dixit illis. Putatis quod hi Galilei pre oĩbus Galileis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Nõ, dico vobis: sed nisi pententiã habueritis, oĩes similiter peribitis, sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in Siloe, et occidit eos: putatis q̃ & ipsi debitores fuerint prẽter oĩes hoies habitãtes in Jerusalẽ? Nõ, dico vobis: sz si nõ penitẽtiã habueritis, oĩes silr peribitis. b Dicebat aũt & hanc similitudinẽ, Arborem fici habebat quidã plantatã in vinea sua: & venit querens fructum in illa, & nõ invenit. Dixit autem ad cultorẽ vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio quẽrens fructũ in ficulnea hac, & nõ invenio. Succide ergo illam: vt quid etiã terrã occupat? At ille respondẽs dicit illi, Dñe, dimitte illam & hoc anno vsq; dũ fodiã circa illam & mittã stercora, si quidẽ fecerit fructũ: sin autẽ, in futurũ succides eã. ¶ Erat autẽ docens in synagoga eorũ sabbathis. Et ecce mulier que habebat spiritũ infirmitatis annis decẽ & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum videret Jesus, vocauit eam ad se, et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus. & cõfestim erecta est, & glorificabat deum. Respondens autẽ archisynagogus, indignãs quia sabbatho curasset Jesus, dicebat turbe, Sex dies sunt in quib⁹ oportet operari. in his ergo venite & curamini: et nõ in die sabbathi. c Respondẽs autẽ ad illũ dominus, dixit, Hypocrite, vnusquisq; vestrũ sabbatho non soluit bouẽ suũ aut asinũ a presepio, et ducit adaquare? hanc autẽ filiã Abrahe quã alligauit satanas ecce decem & octo annis, nõ oportuit solui a vinculo isto die sabbathi. d Et cũ hec diceret, erubescebãt oĩes aduersarij ei⁹: & oĩs ppls gaudebat in vniuersis q̃ gloriose fiebãt ab eo. e Dicebat ergo. Cui simile est regnũ dei, et cui sil̃e estimabo illud? Simile est grano sinapis, qõ acceptũ hõ misit in ortum suũ: & creuit, & factũ est in arborẽ magnã, & volucres celi requieuerũt in ramis ei⁹. Et iterũ dixit. f Cui sil̃e estimabo regnũ dei? Simile est fermento qõ acceptũ mulier abscõdit in farine sata tria, donec fermẽtaret totũ. s ¶ Et ibat p ciuitates et castella docẽs, & iter faciẽs in Jerusalẽ. h Ait aũt illi quidã, Dñe, si pauci sunt qui saluant? Ipse aũt dixit ad illos. Cõtẽdite intrare per angustã portã: quia multi, dico vobis, querẽt intrare, & nõ poterũt. i Cũ aũt intrauerit paterfamilias & clauserit ostiũ, & incipietis foris stare, & pulsare ostium dicẽtes, Dñe aperi nobis, & ipse respondens dicet vobis. Nescio vos vnde sitis: tũc incipietis dicere, Manducauimus coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos vñ sitis, discedite a me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus & stridor dentiũ. k cum videritis Abraham & Isaac & Jacob, & oĩes pphetas in regno dei, vos aũt expelli foras. Et venient ab oriẽte & occidẽte, & aquilone, & austro: & accubent in regno dei. l Et ecce, sunt nouissimi, qui erãt primi: & sunt primi, q erant nouissimi. m ¶ In ipsa die accesserũt quidã phariseorũ, dicẽtes illi, Exi & vade hinc: quia Herodes vult te occidere. Et ait illis, Ite, & dicite vulpi illi. Ecce ejcio demonia & sanitates pficio hodie & cras, & tertia die consummor. Verũtamen oportet me hodie & cras & sequẽti die ambulare: qr nõ capit pphetã perire extra n Jerusalẽ. Jerusalẽ Jerusalẽ q̃ occidis pphetas & lapidas eos q mittunt ad te, quoties volui congregare filios tuos quẽadmodũ auis nidũ suũ sub pẽnis, & noluisti? Ecce relinquet vobis dom⁹ vestra deserta. Dico aũt vobis qr non videbitis me donec veniat cum dicetis, Benedictus q venit in noĩe dñi.

¶ Capituli Summa. Curatur hydropicus & docetur humilitas. Caput.xiiij.

Et factũ est, cũ itroisset Jesus in domũ cuiusdã pncipis phariseor sabbatho manducare panẽ, & ipsi observabãt eũ. Et ecce hõ quidã hydropicus erat ante illũ. b Et respondens Jesus, dixit ad legis peritos & phariseos, dicens. Si licet sabbatho curare? At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanauit eũ: ac dimisit. Et respõdens ad illos dixit, Cuius vestrũ asinus aut bos in puteũ cadet: & nõ cõtinuo extrahet illũ die sabbathi? Et nõ poterant ad hec respondere

C

D

Matth. xiij.d. mar.iiij.c

E

Matth. xiij.c.

Matth. vij.b.

Matth. vij.d.

F

Ps. vj.c. Matth. vij.b. et xxv.d.

Matth. xx.d.xx.b. mar. x.d.

G5

Matth. xxiij.d.

A

B

clxvj f V
clxix g II
clxx h V
clxxj i V
clxxij k V
clxxiij l II
clxxiiij m X
clxxv n V
clxxvj a X
clxxvij b II

respõdere illi.[c] Dicebat aũt ad inuitatos parabolam intendẽs qũo primos accubitus eligerent dicẽs ad illos. Cũ inuitatus fueris ad nuptias, nõ discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo: et veniẽs is q te et illum vocauit, dicat tibi, Da huic locũ. et tunc incipias cũ rubore nouissimũ locũ tenere. sed cũ vocatus fueris, vade, recũbe in nouissimo loco: vt cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi, Amice, ascẽde superius. Tũc erit tibi gloria corã simul discũbẽtibus.[d] quia omis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humliat, exaltabitur.[e] Dicebat aũt et ei qui se inuitauerat. Cum facis prandiũ aut cenã noli vocare amicos tuos, neq; fratres tuos, neq; cognatos, neq; vicinos diuites: ne forte te et ipsi reinuitẽt, et fiat tibi retributio. sed cũ facis conuiuiũ, voca pauperes, debiles, claudos, et cecos: et beatus eris, q nõ habent retribuere tibi, retribuẽt enim tibi in resurrectiõe iustorum. Hec cum audisset quidã de simul discũbentibus, dixit illi, Beatus qui mãducabit panẽ in regno dei. Et ipse dixit ei.[f] Homo quidã fecit cenã magnã: et vocauit multos. Et misit seruũ suũ hora cene dicere inuitatis vt venirẽt: q iam parata sunt oia. Et ceperũt simul oẽs excusare. Primus dixit ei. Villã emi: et necesse habeo exire et videre illã. rogo te, habe me excusatũ. Et alter dixit, Juga boũ emi quinq; et eo phare illa, rogo te, habe me excusatũ. Et alius dixit. Uxorẽ duxi: et iõ nõ possum venire. Et reuersus seruus, nũtiauit hec dño suo. Tũc iratus pater familias, dixit seruo suo. Exi cito in plateas et vicos ciuitatis: et pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc. Et ait seruus. Dñe, factũ est vt iperasti: et adhuc locus est. Et ait dñs suo. Exi in vias et sepes: et cõpelle intrare, vt impleat domus mea. Dico aũt vobis qõ nemo virorũ illorũ q vocati sũt, gustabit cenã meã.[g] Ibãt aũt turbe multe cũ eo: et cõuersus dixit ad illos. Si qs venit ad me, et nõ odit patrẽ suũ et matrẽ, et vxorẽ, et filios et fratres et sorores, adhuc aũt et animã suã: nõ põt meus esse discipulus. et q nõ baiulat crucẽ suã et venit post me: nõ põt meus esse discipulus.[h] Quis eñ ex vobis volẽs turrim edificare, nõ prius sedẽs cõputat sumptus q necessarij sunt, si habeat ad pficiẽdũ: ne postea cũ posuerit fundamẽtũ, et nõ potuerit perficere, oẽs qui vidẽt incipiãt illudere ei dicẽtes. Quia hic homo cepit edificare et nõ potuit cõsummare? Aut qs rex itur⁹ cõmittere bellũ aduersus aliũ regẽ, nõ sedens prius cogitat si possit cũ decẽ millib⁹ occurrere ei q cũ viginti millib⁹ venit ad se. alioqn adhuc illo lõge agẽte legationẽ mittẽs rogat ea q pacis sunt.[i] Sic ergo oĩs ex vobis qui nõ renũtiat oĩbus q possidet, nõ põt meus esse discipul⁹.[k] Bonũ est sal. Si aũt sal euanuerit: in quo cõdietur? Neq; in terram, neq; in sterquilinium vtile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

℣ S. Dnia nostra letificat angelos. Cap. xv.

Erãt[a] aũt appropiquãtes ei publicani et pctores, vt audirẽt illũ. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes. Q: hic peccatores recipit et manducat cũ illis.[b] Et ait ad illos pabolã istã, dicẽs. Quis ex vobis hõ q hz cẽtũ oues: et si perdiderit vnã ex illis, nõne dimittit nonagintanouẽ in deserto, et vadit ad illã que perierat donec inueniat eã? Et cũ inuenerit eã, imponit in humeros suos gaudẽs: et veniẽs domũ cõuocat amicos et vicinos, dicẽs illis. Cõgratulamini mihi, q inueni onẽ meã q perierat. Dico vobis qõ ita gaudiũ erit in celo super vno peccatore penitẽtiã agẽte, quã sup nonagintanouẽ iustis qui non indigent penitentia.[c] Aut que mulier habẽs drachmas decem: si perdiderit drachmam vnam, nõne accẽdit lucernam et euertit domũ et querit diligenter, donec inueniat eã? Et cũ inuenerit, conuocat amicas et vicinas, dicẽs, Cõgratulamini mihi, quia inueni drachmã quã perdideram.[d] Ita dico vobis: gaudiũ erit coram angelis dei super vno peccatore penitentiã agente. Ait aũt.[e] Homo quidã habuit duos filios: et dixit adolescẽtior ex illis patri, Pater, da mihi portionẽ substãtie q me cõtingit. Et diuisit illis substãtiam. Et post non multos dies cõgregatis oĩb⁹ adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: et ibi dissipauit substantiã suam viuẽdo luxuriose. Et postq; oĩa consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse cepit egere. Et abijt, et adhesit vni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suã vt pasceret porcos. Et cupiebat implere vẽtrẽ suũ de siliquis quas porci mãducabant: et nemo illi dabat. In se autẽ reuersus, dixit. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego autẽ hic fame pereo. Surgam, et ibo ad patrem meũ, et dicam ei, Pater, peccaui in celum et coram te. iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnũ de mercenarijs tuis. Et surgẽs venit ad patrẽ suũ. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eũ. Dixitq; ei filius, Pater, peccaui in celum et coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos, Cito proferte stolã primã, et induite illum, et date anulum in manum eius, et calceamẽta in pedes ei⁹, et adducite vitulũ saginatũ et occidite, et mãducem⁹ et epulemur, q: hic filius me⁹ mortuus erat et reuixit, perierat et inuent⁹ est. Et ceperũt epulari. Erat aũt filius ei⁹ senior in agro. et cũ veniret et appropinq;ret domui, audiuit symphoniã, et chorũ: et vocauit vnũ de seruis, et interrogauit qd hec essent. Ipse q; dixit illi. Frater tuus venit: et occidit pr tuus vitulũ saginatũ, q: saluũ illũ recepit. Indignatus est aũt, et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illũ. At ille respondẽs, dixit patri suo. Ecce tot annis seruio tibi: et nũq; mãdatũ tuũ pterui: et nũq; dedisti mihi hedũ vt cũ amicis meis epularer: sz postq; filius tuus hic qui deuorauit substãtiã suã cũ meretricibus, venit, occidisti illi vitulũ saginatũ. At ipse dixit illi, Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt. epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mortuus erat et reuixit, perierat et inuentus est.

℣ Capituli Summa. Jumandus proximus, et soli deo seruiendum. Caput. xvj.

Dicebat autẽ et ad discipulos suos. Hõ qdã erat dines q habebat villicũ: et hic diffamat⁹ est apud illũ, quasi dissipasset bona ipsi⁹. Et vocauit illum, et ait illi. Quid hoc audio de te? redde rationẽ villicatiõis tue: iã eñ nõ poteris villicare. Ait aũt villicus intra se. Quid faciã, q: dñs me⁹ aufert a me villicationẽ, fodere nõ valeo, mẽdicare erubesco. scio q faciã: vt cũ amot⁹ fuero a villicatiõe, recipiãt me in domos suas. Cõuocatis itaq; singulis debitoribus dñi sui, dicebat primo. Quantus debes dño meo. At ille dixit. Centum cados olei. Dixitq; illi. Accipe cautionem tuã: et sede, cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantũ debes? Qui ait. Centum coros tritici. Ait illi. Accipe literas tuas, et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filij huius seculi, prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico, facite vobis ami-

cos de mãmona iniquitatis:vt cũ defeceritis,recipiat vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo,& in maiori fidelis est:& qui in modico iniquus est,& in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mãmona fideles non fuistis:qõ verũ est quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis:qõ vestrũ est quis dabit vobis? Nemo seruꝰ potest duobus dominis seruire.aut enĩ vnũ odiet,& alterũ diliget: aut vni adherebit,& alterũ cõtẽnet.nõ potestis deo seruire & mãmone. ¶ Audiebant aũt omnia hec Pharisei q erant auari:et deridebãt illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos coram hominib⁹: deus aũt nouit corda vestra.q; qõ hominib⁹ altũ est,abominatio est ante deũ. Lex & prophete,vsq; ad Joannẽ.ex eo regnũ dei euangelizat, et omnis in illud vim facit. Facilius est aũt celũ & terrã pterire,quã de lege vnũ apicem cadere. Omis q dimittit vxorẽ suã,& alterã ducit,mechat:& q dimissam a viro,ducit,mechat. ¶ Homo quidã erat diues qui induebatur purpura & bysso:& epulabat quotidie splẽdide,& erat quidã mẽdicꝰ noĩe Lazarus, qui iacebat ad ianuã eius,vlceribꝰ plenus:cupiẽs saturari de micis que cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat.sed & canes veniebãt:& lingebãt vlcera eius. Factũ est aũt vt moreret mẽdicus,et portaret ab angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem diues:& sepultus est in inferno. Eleuans aũt oculos suos cũ esset in tormẽtis,vidit Abrahã a longe,& Lazarũ in sinu eius:& ipse clamãs dixit, Pater Abrahã,miserere mei,& mitte Lazarũ vt intingat extremũ digitti sui in aquam,vt refrigeret linguam meã,q; crucior in hac flãma. Et dixit illi Abrahã. Fili,recordare q; recepisti bona in vita tua,& Lazarus silr mala:nũc aũt hic cõsolat,tu vero cruciaris & in his oĩbꝰ;inter nos & vos chaos magnũ firmatũ est,vt hi qui volunt hinc trãsire ad vos,non possint,neq; inde huc transmeare. Et ait, Rogo ergo te pater,vt mittas eũ in domũ patris mei.habeo enĩ qnq; fratres,vt testet illis ne et ipsi veniãt in hũc locũ tormentoꝝ. Et ait illi Abrahã. Habẽt Moysen & prophetas;audiãt illos. At ille dixit,Non pater Abraham:sed si quis ex mortuis ierit ad eos,penitentiam agent. Dixit autem illi. Si Moysen & prophetas non audiunt:neq; si quis ex mortuis resurrexerit,credent.

¶ Capituli Summa. Cauendum a scandalo,et remittenda offensa.&c. Caput.xvij.

Dixit ad discipulos suos. Impossibile est vt nõ veniãt scandala:ve aũt illi p quẽ veniũt.vtilius est illi si lapis molaris imponat circa collũ eius,& proiciat in mare,q; vt scãdalizet vnũ de pusillis istis. Attendite vobis. Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum:& si penitentiã egerit dimitte illi: et si septies in die peccauerit in te,et septies in die conuersus fuerit ad te,dicẽs. Penitet me:dimitte illi. Et dixerunt apostoli dño. Da nobis fidem. Dixit autẽ dñs. Si habueritis fidẽ sicut granum sinapis dicetis huic arbori moro.Eradicare & trãsplantare in mare:& obediet vobis. Quis autẽ vestrũ habẽs seruũ arantẽ aut pascẽtẽ boues,qui regresso de agro dicat illi.Statim trãsi & recũbe:& nõ dicit. Para quod cenem,& precinge te & ministra mihi donec mãducem & bibam,et post hec tu mãducabis & bibes? Nunquid gratiã habet seruo illi,q; fecit que imperauerat? Nõ puto. Sic & vos cũ feceritis omnia que precepta sunt vobis.dicite, Serui inutiles sumus:qõ debuimus facere,fecim⁹. ¶ Et factũ est:dũ iret in Jerusalẽ,trãsibat per mediam Samariã & Galileã. Et cũ ingrederet quoddam castellum,occurrerũt ei decẽ viri leprosi,qui steterunt a longe:et leuauerũt vocem,dicẽtes,Jesu preceptor,miserere nostri. Quos vt vidit,dixit,Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factũ est:dum irent mundati sunt. Unus autẽ ex illis vt vidit q; mundatus est:regressus est cum magna voce magnificans deum.& cecidit in faciẽ ante pedes eius:gratias agẽs.& hic erat Samaritanus. Respondens autẽ Jesus,dixit.Nonne decẽ mũdati sunt:& nouẽ vbi sunt? Nõ est inuentus qui rediret,et daret gloriã deo,nisi hic alienigena. Et ait illi,Surge,vade: quia fides tua te saluũ fecit. ¶ Interrogatus aũt a Phariseis q; venit regnum dei,rñdẽs eis dixit, Non veniet regnum dei cum obseruatiõe:neq; dicent. Ecce hic,aut ecce illic. Ecce enĩ regnũ dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos, Veniẽt dies quando desideretis videre vnũ diem filij hois: et nõ videbitis. Et dicent vobis Ecce hic et ecce illic. Nolite ire,neq; sectemini; nã sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua. Primũ autem oportet illũ multa pati,& reprobari a generatione hac. Et sicut factũ est in diebus Noe:ita erit et in diebus filij hominis. Edebãt & bibebãt,vxores ducebant et dabant ad nuptias vsq; in diem qua intrauit Noe in arcam:& venit diluuium et perdidit omnes. Similiter sicut factũ est in diebus Loth. Edebãt & bibebãt,emebãt & vendebãt plãtabant et edificabant:qua die exiit Lot a Sodomis, pluit ignem & sulphur de celo,& omnes perdidit.secũdũ hec erit qua die filius hois reuelabit. In illa hora qui fuerit in tecto,et vasa eius in domo:ne descendat tollere illa. et qui in agro:similiter nõ redeat retro. Memores estote vxoris Lot. Quicũq; que fierit animã suã saluã facere,perdet illã.& quicũq; perdiderit illã viuificabit eam. Dico vobis,in illa nocte erũt duo in lecto vno:vnus assumetur & alter relinquet. due erũt molentes in vnũ:vna assumetur & altera relinquet. duo in agro:vnus assumetur & alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Vbi domine? Qui dixit illis. Vbicunq; fuerit corpus illuc congregabuntur & aquile.

¶ L.S. Docet xps orare. Caput.xviij.

Dicebat aũt & parabolã ad illos q; oportet semp orare & nõ deficere,dicẽs. Judex qdã erat in quadã ciuitate qui deũ nõ timebat,& hoiem nõ reuerebat. Vidua aũt quedã erat in ciuitate illa:et veniebat ad eũ dicẽs. Vindica me de aduersario meo. Et nolebat p multũ tps. Post hec autẽ dixit intra se. Et si deũ nõ timeo:nec hoiem reuereor:tamẽ q; molesta est mihi hec vidua,vindicabo illã,ne in nouissimo veniens sugillet me. Dixit aũt dñs. Audite qd iudex iniqtatis dicit. Deꝰ aũt nõ faciet vindictã electorũ suoꝝ clamãtiũ ad se die ac nocte:& patiẽtiã habebit in illis? Dico vobis q; cito faciet vindictam illoꝝ. Verũtamẽ filius hois veniẽs,putas inueniet fidẽ in terra? Dixit aũt & ad quosdã q; in se cõfidebant tãq; iusti,& aspernabant ceteros,parabolam istã,dicẽs. Duo hoies ascẽdebãt in tẽplũ vt orarẽt: vnus phariseus,et alter publicanus. Phariseus stans,hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia nõ sum sicut ceteri hominũ,raptores iniusti, adulteri,velut etiam hic publicanus.ieiuno bis in sabbatho:decimas do oĩum q; possideo. Et publicanus a longe stans,nolebat nec oculos ad celũ leuare:sed percutiebat pectꝰ suum,dicẽs. Deus propitiꝰ esto mihi peccatori. Dico vobis,descendit hic iustificatus in domũ suam ab illo.ᵇ q; oĩs qui se exaltat humiliabitur:et qui se humiliat exaltabit.ᶜ Assebant

rebant

rebant autē ad illum et infantes, vt eos tangeret. Quod cum viderent discipuli, increpabant illos. Jesus autē conuocans illos, dixit, Sinite pueros venire ad me: & nolite vetare eos. talium est enī regnū dei. [d] Amē dico vobis, quicūq; nō acceperit regnū dei sicut puer, nō intrabit in illud. [e] ¶ Et interrogauit eum quidā princeps, dicēs, Magister bone, quid faciēs vitā eternā possidebo? Dixit autem ei Jesus. Quid me dicis bonū? nemo bonus nisi sol? deus. Mandata nosti. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non falsum testimoniū dices. Honora patrē tuū & matrem. Qui ait. Hec omnia custodiui a iuuentute mea. [f] Quo audito Jesus ait ei. Adhuc vnū tibi deest, omnia quecūq; habes vende & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo: & veni, sequere me. [g] His ille auditis cōtristatus est: quia diues erat valde. Videns autē Jesus illum tristem factū, dixit. Quā difficile qui pecunias habent, in regnum dei intrabunt. Facilius est enim, camelum per foramē acus transire, q̄ diuitē intrare in regnum dei. Et dixerūt qui audiebant. Et quis pōt saluus fieri? Ait illis. Que impossibilia sunt apō homines, possibilia sunt apud deum. Ait autem Petrus. Ecce, nos dimisimus omnia, et secuti sumus te. [h] Qui dixit eis. Amen dico vobis, nemo est qui reliquit domum aut parentes aut fratres aut vxorē aut filios propter regnū dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, et in seculo futuro vitam eternam. [i] ¶ Assumpsit autem Jesus duodecim, et ait illis. Ecce ascendimus Jerosolymā, & consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis tradet enī gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & cōspuetur: & postq̄ flagellauerint occidēt eū, & tertia die resurget. [k] Et ipsi nihil horū intellexerūt. & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant que dicebantur. [l] Factum est autem: cum appropinquaret Jericho, cecus quidam sedebat secus viā mendicans. Et cū audiret turbam pretereuntem, interrogat quid hoc esset. Dixerūt autē ei quod Jesus Nazarenus trāsiret. Et clamauit, dicens, Jesu fili Dauid, miserere mei. Et qui preibant, increpabāt eum vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat. Fili Dauid, miserere mei. Stans autem Jesus, iussit illū adduci ad se. Et cū appropinquasset interrogauit illū, dicēs. Quid tibi vis faciā? At ille dixit, Dñe, vt videā. Et Jesus dixit illi. Respice fides tua te saluum fecit. Et cōfestim vidit: & sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem deo.

¶ Capituli Summa. Christus zachei conuiua. Item parabola de talentis cōcreditis. Caput. xix.

[a] ¶ Et ingressus perambulabat Jericho. Et ecce vir nomine zacheus: & hic princeps erat publicanorum, & ipse diues. & querebat videre Jesum quis esset: et nō poterat pre turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sycomorum vt videret eum: quia inde erat trāsiturus. Et cū venisset ad locum, suspiciens Jesus vidit illum, et dixit ad eum, zachee, festinans descēde: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinās descendit, & excepit illum gaudēs. Et cū viderēt omnes, murmurabant, dicentes, q̄ ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem zacheus, dixit ad dñm. Ecce, dimidiū bonorum meorum domine do pauperibus: & si quid aliquem de fraudaui, reddo quadruplum. Ait Jesus ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est: eo q̄ & ipse filius sit Abrahe. [b] Venit enim filius hominis querere et saluum facere quod perierat. [c] Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Jerusalem, & quia existimarent quod cōfestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo. [d] Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquā accipere sibi regnum, et reuerti. [e] Vocatis autem decem seruis suis, dedit eis decem mnas, & ait ad illos. Negotiamini dum venio. Ciues autem eius oderant eū: et miserunt legationem post illum, dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est vt rediret accepto regno: & iussit vocari seruos quibus dedit pecuniam, vt sciret quantum quisq; negotiatus esset. Venit autem primus, dicens, Domine, mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi, Euge bone serue, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habēs supra decem ciuitates. Et alter venit, dicens. Domine, mna tua fecit quinq; mnas. Et huic ait. Et tu esto super quinq; ciuitates. Et alter venit, dicens, Dñe, ecce mna tua, quam habui repositā in sudario. timui enim te, quia homo austerus es: tollis q̄ nō posuisti, & metis q̄ nō seminasti. Dicit ei. De ore tuo te iudico serue nequā. sciebas q̄ ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens q̄ non seminaui: & quare non dedisti pecuniam meam ad mēsam, et ego veniens cum vsuris vtiq; exegissem illaz? Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnam, et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt ei. Domine habet decem mnas. [f] Dico autem vobis quia omni habēti dabitur & abundabit: ab eo autem qui non habet, et q̄ habet, auferetur ab eo. Ueruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc: & interficite ante me. [g] ¶ Et his dictis precedebat ascēdēs Jerosolymā. [h] Et factum est: cū appropinquasset ad Bethphage & Bethaniā, ad montem qui vocatur Oliueti, misit duos discipulos suos, dicēs, Ite in castellum q̄ contra vos est: in quod introeuntes inuenietis pullū asine alligatum, cui nemo vnq̄ hominū sedit: soluite illū, & adducite. Et si qs vos interrogauerit. Quare solutis? sic dicetis ei. Quia dñs operam eius desiderat. [i] Abierūt autem qui missi erant, et inuenerunt sicut dixit illis, stantem pullum. Soluentibus autē illis pullū, dixerunt dñi eiq̄ ad illos. Quid soluitis pullum? At illi dixerūt. Quia dñs eū necessarium habet. Et duxerunt illum ad Jesum. Et iactantes vestimēta sua supra pullum, imposuerunt Jesum. Eunte aūt illo subternebant vestimēta sua in via. [k] Et cū appropinquaret iā ad descensum montis Oliueti, ceperūt omnes turbe descēdētiū gaudentes laudare deū voce magna sup omnibus quas viderant virtutibus, dicentes, Benedictus qui venit rex in nomine dñi, pax in celo: et gloria in excelsis. [l] Et quidam phariseorum de turbis dixerunt ad illū, Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico vobis quia si hi tacuerint, lapides clamabūt. [m] ¶ Et vt appropinquauit, videns ciuitatē, fleuit super illam, dicens. Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, que ad pacem tibi, nunc aūt abscōdita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: & circūdabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te, & coangustabunt te vndiq;, & ad terram, prosternēt te, & filios tuos qui in te sunt. [n] et non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoueris tempus visitationis tue. [o] ¶ Et ingressus in templum, cepit eijcere vendentes & ementes, dicens illis. Scriptum est. Quia domus mea, domus oratiōis est. Vos autem fecistis illam spelūcam latronū. [p] ¶ Et erat docens quotidie in templo. Principes autem sacerdotum et

scribe ⁊ principes plebis querebant illum perdere: et non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat, audiens illum.

¶ Capitu. Summa. Disceptat Jesus cū Judeis emulis suis. Caput. xx.

ccrl °V

A Matth. xxj.c. mar.xj.d

Factū est in vna dierum docēte illo populū in tēplo ⁊ euangelizāte, cōuenerunt principes sacerdotum ⁊ scribe cū senioribus, ⁊ aiunt dicētes ad illū. Dic nobis, in qua potestate hec facis: aut quis est qui dedit tibi hāc potestatē: Rūdens autē Jesus, dixit ad illos. Interrogabo vos ⁊ ego vnū verbum. Rūdete mihi. Baptisma Joānis de celo erat, an ex hoīb⁹: At illi cogitabāt intra se, dicētes. Quia si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo nō credidistis illi: Si autē dixerim⁹ ex hoībus: plebs vniuersa lapidabit nos: certi sunt enī, Joānē pphetā esse.

ccrlj b X

B

Matth. xxj.d. mar.xij.a Isa.v.a. Jere.ij.d.

b Et respōderunt se nescire vñ esset. Et Jesus ait illis. Neq; ego dico vobis in qua ptate hec facio. Cepit aūt dicere ad plebē, parabolā hāc. Homo quidā plantauit vineā, ⁊ locauit eā colonis: ⁊ ipse peregre fuit multis tēporib⁹. Et in tpe misit ad colonos seruū, vt de fructu vinee darēt illi. Qui cesū dimiserūt eū manē. Et addidit alterū seruū mittere. Illi autē hūc q̄z cedētes ⁊ afficiētes cōtumelia, dimiserūt inanē. Et addidit tertiū mittere: q et illū vulnerātes eiecerūt. Dixit autē dñs vinee. Quid faciā: mittā filium meū dilectū: forsitā cū hūc viderint, verebunt. Quē cū vidissent coloni cogitauerunt intra se, dicētes. Hic est heres, occidam⁹ illū, vt nostra fiat hereditas. Et eiectū illū extra vineā occiderūt. Quid ergo faciet illis dñs vinee: veniet et perdet colonos istos, et dabit vineā alijs. Quo audito, dixerūt illi. Absit. Ille autē aspiciens eos, ait. Quid est ergo hoc qđ scriptū est. Lapidē quē reprobauerūt edificātes, hic fact⁹ est in caput anguli: Oīs q ceciderit supra illū lapidē cōquassabitur: supra quē aūt ceciderit, cōminuet illū. c Et querebāt principes sacerdotū ⁊ scribe mittere in illum man⁹ illa hora: ⁊ timuerunt pplm. cognouerūt enī qđ ad ipsos dixerit similitudinē hāc. d Et obseruātes miserūt insidiatores q se iustos simularēt: vt caperēt eū in sermone, vt traderēt illū principatui et potestati presidis. Et interrogauerūt eū dicentes, ¶ Magister, scimus q: recte dicis ⁊ doces: ⁊ nō accipis personā, sed viā dei in veritate doces. Ls nobis tributū dare Cesari, an nō: Considerās aūt dolū illoz, dixit ad eos. Quid me tēptatis: ostēdite mihi denariū. Cuj⁹ hz imaginē ⁊ inscriptionē: Rūdentes dixerūt ei, Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo que sunt Cesaris, Cesari: ⁊ que sunt dei, deo. Et nō potuerūt verbū eius reprehēdere coram plebe: ⁊ mirati in responso eius, tacuerūt. ¶ Accesserūt autē qdā saduceoz q negāt esse resurrectionē, ⁊ interrogauerūt eū, dicētes, ¶ Magister, Moyses scripsit nobis. Si frater alicuius mortuus fuerit habens vxorē, ⁊ hic sine liberis fuerit, vt accipiat eā frater eius vxorē, ⁊ suscitet semē fratri suo. Septē ergo fratres erāt, ⁊ primus accepit vxorē, et mortuus est sine filijs. Et sequēs accepit illā: ⁊ ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illā. Similr ⁊ oēs septē: et nō reliquerunt semē, ⁊ mortui sunt. Nouissime omniū, mortua est ⁊ mulier. In resurrectione ergo, cuius eoū erit vxor: siquidē septē habuerūt eā vxorē. Et ait illis Jesus, Filij huius seculi nubūt, ⁊ tradunt ad nuptias: illi vero q digni habebunt seculo illo et resurrectione ex mortuis, neq; nubēt, neq; ducent vxores, neq; vltra mori poterūt. equales enī angelis sunt: ⁊ filij sunt dei, cum sint filij resurrectionis. Quod vero resurgant mortui, ⁊ Moyses ostēdit

C

Psalm⁹. cxvij.d. Actuum iij.b. Ro.x.g. j.Pet.ij.a. Isaie. xxviij.d.

ccrlij c I ccrliij d II

D

Matth. xxij.b. Marci xij.b.

ro. xiij. c.

Matth. xxij.c. mar.xij.b

E

Deuter. xv.b.

F

Exodi iij.b.

secus rubū, sicut dicit dñm, deū Abraha, et deum Isaac, ⁊ deum Jacob. Deus aūt nō est mortuorum sed viuoz. oēs enī viuūt ei. Respōdētes autē quidā scribarū, dixerūt ei. Magister, bene dixisti. e Et amplius non audebāt eum quicq̄ interrogare. f ¶ Dixit autem ad illos. Quomodo dicūt xp̄m, filiū esse Dauid: ⁊ ipse Dauid dicit in libro psalmorum. Dixit dñs dño meo, sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz: Dauid ergo dñm illū vocat: ⁊ quomodo filius eius est: g ¶ Audiente autem omni populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis, ⁊ amant salutationes in foro, ⁊ primas cathedras in synagogis, et primos discubitus in cōuiuijs h qui deuorāt domos viduarū: simulātes longā orationē. Hij accipiēt dānationem maiorē.

¶ Capituli Summariū. Diem extremū multa mala precedent. Caput. xxj.

Respiciens aūt, vidit eos qui mittebant munera in gazophylaciū diuites. Vidit aūt ⁊ quādā viduā pauperculā mittentē era minuta duo. Et dixit. Vere dico vobis quia vidua hec pauper, plusq̄ oēs misit nam oēs hi, ex abundanti sibi miserunt in munera dei: hec aūt ex eo qđ deest illi, omnē victū suū quē habuit misit. k ¶ Et quibusdā dicentibus de tēplo qđ bonis lapidib⁹ et donis ornatū esset, dixit. Hec que videtis, veniēt dies in quibus non relinquetur lapis super lapidē qui nō destruat. l Interrogauerunt aūt illū, dicentes. Preceptor, qñ hec erunt: ⁊ qđ signū cū fieri incipient: Qui dixit. Videte ne seducamini multi enī venient in noie meo dicentes, q: ego sum, ⁊ tps appropinquauit nolite ire post eos. Cum aūt audieritis prelia ⁊ seditiones: nolite terreri. oportet primū hec fieri. sz nōdū statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gēs cōtra gētē, ⁊ regnū aduersus regnū: ⁊ terremotus magni erūt per loca, ⁊ pestilentie ⁊ fames: terroresq̄, ⁊ signa de celo magna erūt. m Sed ante hec oīa, iniicient vobis manus suas: ⁊ persequent tradētes in synagogas ⁊ custodias, trahētes ad reges ⁊ pīdes ppter nomē meū. cōtinget aūt vobis in testimoniū. n Ponite ergo in cordibus vestris nō premeditari quemadmodū respondeatis. ego enī dabo vobis os et sapientiā: cui nō poterūt resistere ⁊ cōtradicere oēs aduersarij vestri. Trademini aūt a parētibus ⁊ fratribus ⁊ cognatis ⁊ amicis: ⁊ morte afficiēt ex vobis. ⁊ eritis odio oībus ppter nomē meū. et capillus de capite vestro nō peribit. In patientia vra possidebitis aias vestras. o ¶ Cum aūt videritis circūdari ab exercitu Jerusalē: tunc scitote quia appropinquauit, desolatio eius p tūc q in Judea sunt: fugiāt ad montes. ⁊ qui in medio eius: discedāt. et qui in regionibus: non intrēt in eam, quia dies vltionis hi sunt: vt impleant oīa q̄ scripta sunt. q Ue aūt pregnantibus ⁊ nutriētibus in illis diebus. r erit enim pressura magna super terrā: et ira pplo huic. s Et cadent in ore gladij: ⁊ captiui ducentur in oēs gentes. ⁊ Jerusalē calcabit a gentibus: donec impleātur tēpora nationū. t ¶ Et erūt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis: ⁊ in terris pressura gentium pre cōfusione sonitus maris ⁊ fluctuū, arescentibus hoīb⁹ pre timore ⁊ expectatione que supuenient vniuerso orbi. nam virtutes celoz mouebunt. u ⁊ tūc videbūt filiū hois venientē in nube cū potestate magna et maiestate. His aūt fieri incipientib⁹, suspicite ⁊ leuate capita vestra: quoniā appropinquat redēptio vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores, cum producunt iam ex se fructū: scitis quoniā prope est estas. Ita et vos cum videritis

A

Marci. xij.d.

B

Matth. xxiij.a. Marci. xij.a. Luc.xix.g.

C

Matth. xxiij.b. Marci. xij.b. Daniel. ix.g.

E

Matth. xxiij.c. Marci. xiij.c. Isa.xiij.b. Ezechie. xxxij.b. Ioel.iij.c.

F

ro.viij.b.

ccl c I ccliij d I

ccliij e II ccliij f I

ccrliij g II

ccrliij b VIII

ccrlvij a II

ccrlvij b II

ccrlvij c X ccrlviij f II ccrlviij g II ccrlv h II ccrlvj i X ccrlvij k II

ccrlvij l II

ritis

ritis hec fieri,scitote quoniam prope est regnū dei. Amen dico vobis quia non preteribit generatio hec,donec omnia fiant. Celum ⁊ terra transibunt: verba autem mea non trasibunt. [m] Attendite autē vobis ne forte grauētur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite:et superueniat in vos repentina dies illa.tanq̄ laqueus eñ superueniet in omnes qui sedent super facīe omnis terre. Vigilate ita q̄,omni tempore orantes vt digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt,⁊ stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in tē plo:noctibus vero exiēs,morabatur in monte qui vocatur Oliueti. Et omnis popul⁹ mane ibat ad eum in templo audire eum.

¶ Capitula Summarium. Christus post cenam capitur a Judeis. Caput.xxij.

[A] Propinquabat [a] autem dies festus Azymorū,qui dicitur pascha:[b] ⁊ querebant principes sacerdotum et scribe quomodo eū interficerēt timebāt vero plebem. [c] Intrauit autem satanas in Judā qui cognominabatur Iscariotes,vnū de duodecim:[d] et abūt,⁊ locutus est cū principibus sacerdotū ⁊ magistratibus quēadmodū illū traderet eis. Et gauisi sunt:⁊ pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit. Et querebat oportunitatē:vt traderet illū sine turbis. ¶ Venit autē dies Azymorum,in qua necesse erat occidit pascha. Et misit Petrum ⁊ Joannē, dicens. Euntes parate nobis pascha,vt māducemus. Et illi dixerunt. Vbi vis paremus:? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem occurret vobis homo amphoram aque portans:sequimini eū in domū in quā intrat,et dicetis patrifamilias dom⁹. Dicit tibi magister. Vbi est diuersoriū vbi pascha cū discipulis meis māducē? Et ipe ostēdet vobis cenaculū magnū stratū:⁊ ibi parate. Euntes autē inuenerūt sicut dixit illis:⁊ parauerūt pascha. ¶ Et cū facta esset hora,discubuit,⁊ duodecim apli cū eo,[e] ⁊ ait illis. Desiderio desideraui hoc pascha māducare vobiscum,anteq̄ patiar. [f] Dico enī vobis quia ex hoc nō māducabo illud donec impleat in regno dei. Et accepto calice gratias egit,⁊ dixit. Accipite ⁊ diuidite inter vos. dico enī vobis q̄ nō bibam de generatiōe vitis,donec regnū dei veniat. [g] Et accepto pane gratias egit ⁊ fregit:⁊ dedit eis,dicēs. Hoc est corp⁹ meū,q̄ pro vobis datur. hoc facite in meā cōmemorationem. [h] Silr ⁊ calicē postq̄ cenauit,dicens. Hic est calix nouum testamentū in sanguine meo,qui pro vobis fundetur. [i] Verūtamē ecce manꝰ tradētis me,mecum est in mēsa. Et quidē filiꝰ hois ſm q̄ diffinitū est,vadit:verūtamē ve homini illi per quē tradet. [k] Et ipsi ceperūt querere inter se quis esset ex eis q̄ hoc facturus esset. [l] ¶ Facta est aūt ⁊ cōtētio inter eos,quis eor videretur esse maior. Dixit autē eis. Reges gētiū dominant eor:⁊ qui potestatem habēt sup eos,benefici vocātur. Vos aūt nō sic.sed q̄ maior est in vobis,fiat sicut iunior:et qui precessor est,sicut ministrator. [m] Nā q̄s maior est:q̄ recūbit, an qui ministrat:nōne qui recumbit? Ego autē in medio vestrū sum sicut qui ministrat. vos aūt estis qui permānsistis mecū in tentationibꝰ meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus,regnum:vt edatis ⁊ bibatis super mensam meam in regno meo,⁊ sedeatis [n] super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. [o] Dixit autē dominus Simoni,Simon,ecce satanas expetiuit vos,vt cribaret sicut triticum:ego autem rogaui pro te,vt nō deficiat fides tua. [p] et tu aliquando cōuersus,confirma fratres tuos. [q] Qui dixit ei. Domine,tecum paratus sum ⁊ in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit,Dico tibi Petre,non cantabit hodie gall⁹, donec ter abneges nosse me. [r] Et dixit eis. Quādo misi vos sine sacculo et pera ⁊ calceamentis:nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nūc qui habet sacculū, tollat similiter ⁊ perā.⁊ qui nō habet,vendat tunicā suā, ⁊ emat gladium. [s] Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me. Et cum iniquis deputatus est. Etenī ea que sunt de me,finem habent. [t] At illi dixerunt. Domine,ecce duo gladij hic. Et ille dixit eis. Satis est. [v] ¶ Et egressus ibat ſm consuetudinem in montem Oliuarum. Secuti sunt autē illū ⁊ discipuli. [x] Et cum peruenisset ad locum,dixit illis. Orate ne intretis in tētationē. [y] Et ipse auulsus est ab eis quantū iactus est lapidis:⁊ positis genibus orabat,dicens. [z] Pater,si vis trāsfer calicē istū a me. Verūtamen non mea volūtas,sed tua fiat. [a] Apparuit aūt illi angelus de celo cōfortās eū. Et factus in agonia, prolixius orabat. Et factus est sudor eiꝰ,sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. [b] Et cū surrexisset ab oratione,⁊ venisset ad discipulos suos,inuenit eos dormientes pre tristitia. Et ait illis. Quid dormitis:? surgite,orate ne intretis in tentationem.

[c] ¶ Adhuc eo loquente,ecce turba:et q̄ vocabat Judas,vnꝰ de duodecim,ante cedebat eos,⁊ appropinquauit Jesu,vt oscularet eū. [d] Jesus autē dixit illi,Juda,osculo filiū hoīs tradis? [e] Uidētes autē hi qui circa ipsum erāt q̄d futurū erat,dixerunt ei. Dñe,si percutim⁹ in gladio? Et percussit vnꝰ ex illis seruū principis sacerdotū:⁊ amputauit auriculā eiꝰ dexterā. Rndēs autē Jesus:ait. Sinite vsq̄ huc. [f] Et cum tetigisset auriculam eius,sanauit eū. [g] dixit autem Jesus ad eos qui venerant ad se,principes sacerdotum et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs et fustib⁹? Cum quotidie vobiscum fuerim in templo,nō extendistis manus in me. sed hec est hora vestra,⁊ potestas tenebrarū. [h] ¶ Comprehēdentes autem eū, duxerunt ad domum principis sacerdotum. [i] Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autē igne in medio atrij,⁊ circūsedentibus illis,erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen,⁊ eum fuisset intuita, dixit. Et hic cum illo erat. At ille negauit eum,dicens,Mulier,non noui illum. [k] Et post pusillum alius videns eum,dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et interuallo facto, quasi hore vnius,alius quidā affirmabat,dicens, Vere ⁊ hic cum illo erat,nam et Galileus est. Et ait Petr⁹,Homo,nescio quid dicis. Et cōtinuo adhuc illo loquēte cantauit gallus. Et cōuersus dominus,respexit Petrū. [l] Et recordatus est Petr⁹ vbi dñi sicut dixerat. Quia prius q̄ gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus,fleuit amare. [m] Et viri qui tenebant illum,illudebant ei cedentes. Et velauerunt eū,⁊ percutiebant faciem eius,⁊ interrogabant eum,dicētes. Prophetiza, quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemātes dicebāt in eum. [n] ¶ Et vt factus est dies,cōuenerūt seniores plebis ⁊ principes sacerdotū et scribe,⁊ duxerūt illū in concilū suū,dicentes. Si tu es xp̄s,dic nobis. [o] Et ait illis. Si vobis dixero,non credetis mihi:si aūt ⁊ interrogauero,nō respondebitis mihi,neq̄ dimittetis. [p] Ex hoc aūt erit filius hoīs sedēs a dextris virtutis dei. [q] Dixerunt autē oēs. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt. [r] Quid adhuc desideramus testimoniū:? ipsi enī audiuim⁹ de ore eius.

cclxx m X — ro.xiij.d. — ℬ
cclx *I cclxj bI cclxij cIX cclxiij vII — A — Matth. xxvj.a. Marci. xiiij.a. Matth. xxvj.b. Marci. xiiij.b.
Matth. xxvj.b. Marci. xiiij.b. — ℬ
cclxiiij cX cclxv fII — ſ.con.xj. e
cclxvj gI cclxvij bII — Matth. xxvj.b. Marci. xiiij.b. Jo.xiij.c. ps.xl.c. ℭ Matth. xx.d. marc.x.f.
cclxviij iII — Matth. xxvj.b. Marci. xiiij.b.
cclxix kI cclxx lII — Matth. xx.d. marc.x.f.
cclxxj mX
cclxxij nV cclxxiij oX cclxxiiij pIX cclxxv qI

Matth. xxvj.c. Marci. xiiij.c. — ℬ — cclxxvj rX
isa.liij.b. Matth. xxvj.c Marci. xiiij.c. io.xviij.a Matth. xxvj.d. Marci. xiiij.c. — ℬ — cclxxvij sVIII cclxxviij tX cclxxix vI cclxxx xII cclxxxj yI cclxxxij zI cclxxxiij aX cclxxxiiij bII
Matth. xxvj.e. Marci. xiiij.e. io.xviij.a — ℱ — cclxxxv cI cclxxxvj dII cclxxxvij eI cclxxxviij fX cclxxxix gI
Matth. xxvj.f. Marci. xiiij.f. io.xviij.e Matth. xxvj.g. Marci. xiiij.g. Joan. xviij.c. Matth. xxvj.g. Marci. xiiij.g. Joan. xviij.e. — ℬ — ccxc hI ccxcj iI ccxcij kI ccxciij lII ccxciiij mI
Matth. xxvij.a. Marci. xv.a. Joan. xviij.e. — ℭ — ccxcv nII ccxcvj oX ccxcvij pI ccxcviij qX ccxcix rII

¶ Capituli Summarium. Jesus morti adiudicatus crucifigitur. Caput. xxiij.

ccc [1] A

ET surgẽs oĩs multitudo eorũ, duxerũt illum ad Pilatũ. [b] Ceperũt autẽ illum accusare, dicẽtes. Hũc inuenimus subuertentẽ gentẽ nostrã, & prohibentẽ tributa dare Cesari, & dicentẽ se xpm regẽ esse. [c] Pilatus autẽ interrogauit eum, dicẽs. Tu es rex Judeorũ? At ille respondẽs ait. Tu dicis. [d] Dixit autẽ Pilatus ad principes sacerdotũ et turbas. Nihil inuenio cause in hoc homine. [e] At illi inualescebant, dicentes, Cõmouit populũ docẽs per vniuersam Judeam, incipiens a Galilea vsq; huc.

cccj [b] X

cccij [c] I

cccliij [d] VII

cccliiij [e] X

Matth. xxij.c. Marci. xij.b. Matth. xxvij.b. Marci. xv.a. Joan. xviij.f.

¶ Pilatus autẽ audiens Galileã: interrogauit si homo, Galileus esset. Et vt cognouit qõ de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodẽ, qui & ipse Jerosolymis erat illis dieb⁹. Herodes aũt viso Jesu, gauisus est valde. erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo qõ audierat multa de eo: et sperabat signũ aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autẽ eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respondebat. [f] Stabant autem principes sacerdotũ & scribe constanter accusantes eũ. [g] Spreuit autẽ illum Herodes cũ exercitu suo, et illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Pilat⁹ & Herodes in ipsa die. nam antea inimici erant adinuicẽ. [h] ¶ Pilat⁹ autem cõuocatis principib⁹ sacerdotũ & magistratibus et plebe, dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hoiem, quasi auertentẽ pplm: et ecce, ego cora vobis interrogãs, nullam cãm inuenio in hoie isto ex his in quibus eum accusatis. [i] Sed neq; Herodes. nam remisi vos ad illũ: & ecce, nihil dignum morte actũ est ei. [k] Emendatũ ergo illũ dimittam. Necesse aũt habebat dimittere eis per diẽ festũ, vnũ. [l] Exclamauit autem simul vniuersa turba, dicẽs. Tolle hunc, et dimitte nobis Barabbam, qui erat propter seditionem quãdam factam in ciuitate et homicidiũ, missus in carcerem. [m] Iterũ autem Pilatus locutus est ad eos, volẽs dimittere Jesum. At illi succlamabant, dicẽtes, Crucifige, crucifige eũ. [n] Ille autem tertio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste: nullam causam mortis inuenio in eo. corripiam ergo illum, et dimittam. [o] At illi instabant vocibus magnis postulantes vt crucifigeret et inualescebant voces eorũ. [p] Et Pilatus adiudicauit fieri petitionẽ eorũ. [q] Dimisit autẽ illis eum qui ppter homicidiũ & seditionẽ missus fuerat in carcerẽ, quẽ petebãt. Jesum vero tradidit voluntati eorũ. [q] ¶ Et cũ ducerẽt eũ, apprehenderũt Simonem quẽdam Cyrenẽsem venientẽ de villa: et imposuerunt illi crucẽ portare post Jesum. [r] Sequebatur autẽ illum multa turba populi & mulierum: que plangebãt & lamentabant eũ. Conuersus aũt ad illas Jesus, dixit, Filie Jerusalẽ, nolite flere super me: sed super vosipsas flete, & sup filios vestros. qm̃ ecce veniẽt dies in quibus dicẽt. Beate steriles, & vẽtres q nõ genuerũt, et vbera q̃ nõ lactauerunt. Tunc incipiẽt dicere montibus, Cadite sup nos: & collib⁹. Operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciũt: in arido quid fiet? [s] Ducebantur aũt & alij duo nequaq̃ cũ eo, vt interficerent. [t] ¶ Et postq̃ venerũt i locũ q vocat Caluarie, ibi crucifixerũt eum: [v] & latrones, vnũ a dextris, & alterũ a sinistris. Jesus aũt dicebat. [x] Pater, dimitte illis, nõ enim sciunt quid faciunt. [y] Diuidẽtes vero vestimenta eius, miserũt sortes. Et stabat populus expectãs, & deridebãt eũ pncipes cum eis, dicẽtes. Alios saluos fecit, se saluũ faciat, si hic est xp̃s dei electꝰ. [z] Illudebãt autem ei & milites accedentes et acetũ offerẽtes ei, & dicẽtes. Si tu es rex Judeorũ, saluũ te fac. [b] Erat autẽ & superscriptio scripta sup eum literis Grecis & Latinis & Hebraicis. Hic est rex Judeor. [c] Unus aũt de his qui pẽdebãt latronib⁹ blasphemabat eũ, dicẽs. Si tu es xp̃s, saluũ fac te ipsum & nos. [d] Respõdẽs aũt alter, increpabat eũ, dicẽs. Neq; tu times deũ, qui in eadem dãnatione es? Et nos qdẽ iuste: nã digna factis recipim⁹: hic vero, nihil mali gessit. Et dicebat ad Jesum, Domine, memento mei cũ veneris in regnũ tuũ. Et dixit illi Jesus. Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. [e] Erat aũt fere hora sexta: et tenebre facte sunt in vniuersam terrã vsq; in horã nonã. Et obscuratus est sol: & [f] velũ tẽpli scissum est mediũ. [g] Et clamãs voce magna Jesus, ait, Pater, in manus tuas cõmẽdo spiritũ meum. Et hec dicẽs, expirauit. [h] Uidẽs aũt centurio qđ factũ fuerat, glorificauit deũ, dicẽs, Uere, hic homo iustus erat. [i] Et ois turba eorũ q simul aderãt ad spectaculũ istud, & videbãt que fiebãt, percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant aũt oĩs noti eius a longe: et mulieres que secute eum erãt a Galilea hec videntes.

Matth. xxvij.g. Marci. xv.d. Jo.xix.g

[k] ¶ Et ecce, vir noie Joseph qui erat decurio, vir bonus & iustus, hic nõ cõsenserat cõsilio et actibus eorũ. ab Arimathea ciuitate Judee, qui expectabat & ipse regnũ dei. hic accessit ad Pilatum & petijt corp⁹ Jesu: [l] & depositũ mulauit sindone, et posuit illũ in monumẽto excisso, in quo nondũ quisq̃ positus fuerat. [m] ¶ Et dies erat parasceues, & sabbathũ illucescebat. Subsecute autẽ mulieres q cũ eo venerãt de Galilea, viderunt monumentum, & quẽadmodũ positum erat corpus eius. [n] Et reuertentes parauerũt aromata & vnguẽta: & sabbatho quidem siluerunt ꝑm mandatum.

¶ Capituli Summa. Resurrectio Christi multis probatur argumentis. Caput. xxiiij.

[a] Una autẽ sabbathi valde diluculo venerunt ad monumẽtum, portantes que parauerant aromata, & inuenerunt lapidem reuolutum a monumẽto. Et ingresse, non inuenerunt corpus domini Jesu. Et factum est: dum mente consternate essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. [b] Cũ timerent autem, et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas. Quid queritis viuentem cum mortuis? non est hic, sed surrexit. recordamini qualiter locutus est vobis, cũ adhuc in Galilea esset, dicens. Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, et crucifigi: et die tertia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. [c] Et regresse a monumento, nuntiauerunt hec omnia illis vndecim et ceteris omnibus. [d] Erat autẽ Maria Magdalene, et Joanna, et Maria Jacobi, et cetere que cum eis erant, que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non crediderunt illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: et procumbens vidit linteamina sola posita, et abijt secum mirãs quod factum fuerat. [e] ¶ Et ecce duo ex illis ibãt ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem, nomine Emmaus: et ipsi loquebantur adinuicem de his omnibus que acciderãt. Et factum est: dum fabularentur & secum quererẽt, et ipse Jesus appropinquans, ibat cum illis. oculi autem illorũ tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones, quos confertis adinuicem, ambulantes, et estis tristes? Et respondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei. Tu solus, peregrinus es in Jerusalem, et non cognouisti que facta sunt

A Marci. xvj.a. Jo.xx.a.

matth. xvij.d. mar.ix.c. ō.ix.e.

B

C

in illa,

Universidad de Deusto Biblioteca

in illa his diebus: Quibus ille dixit, Que: Et dixerũt, De Jesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere ⁊ sermone corã deo ⁊ omni populo. Et quomodo eũ tradiderũt summi sacerdotes, ⁊ principes nostri in damnationẽ mortis, ⁊ crucifixerunt eũ. nos autẽ sperabamus quia ipse esset redempturus Jsrael: ⁊ nunc super hec omnia, tertia dies est hodie qũ hec facta sunt. Sed ⁊ mulieres
D quedam ex nostris terruerũt nos, que ante lucẽ fuerunt ad monumentũ, ⁊ nõ inuento corpore eius, venerunt dicentes se etiam visionẽ angelorũ vidisse qui dicunt eũ viuere. Et abierunt quidã ex nostris ad monumentũ: ⁊ ita inuenerũt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non inuenerũt. Et ipse dixit ad ad eos, O stulti ⁊ tardi corde ad credendũ in omnibus que locuti sunt prophete: nonne hec oportuit pati Christũ, ⁊ ita intrare in gloriã suam: Et incipiens a Moyse, ⁊ omnibus prophetis interpretabatur illis in omnib⁹ scripturis que de ipso erant.
E Et appropinquauerũt castello quo ibant: ⁊ ipse se finxit longius ire. Et coegerũt illũ, dicentes, Mane nobiscum, qñ aduesperascit, ⁊ inclinata est iam dies. Et intrauit cũ illis. Et factum est: dũ recumberet cum eis, accepit panẽ, ⁊ benedixit ac fregit, et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorũ, ⁊ cognouerũt eum: ⁊ ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt adinuicem, Nonne cor nostrũ ardẽs erat in nobis, dum loqueretur in via, ⁊ aperiret nobis scripturas: Et surgẽtes eadem hora regressi sunt in Jerusalem: ⁊ inuenerũt congregatos vndecim, et eos qui cũ illis erant, dicentes, Quod surrexit dñs vere, ⁊ apparuit Simoni. Et ipsi narrabãt que gesta erant in via: ⁊ quomodo cognouerũt eum in fractione panis.
F Marci. xvj.c. Dum autẽ hec loquũtur, stetit Jesus in medio eorũ, ⁊ dixit, Pax vobis. ego sum, nolite timere. Conturbati vero ⁊ cõterriti, existimabant se spiritũ videre. Et dixit eis, Quid turbati estis, ⁊ cogitationes ascendũt in corda vestra. Videte manus meas ⁊ pedes, quia ego ipse sum. palpate ⁊ videte: quia spiritus, carnem ⁊ ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cũ hoc dixisset, ostendit eis manus ⁊ pedes. Adhuc aũt illis non credentibus ⁊ mirantibus pre gaudio, dixit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et illi obtulerunt ei partẽ piscis assi, ⁊ fauum mellis. Et cum manducasset corã eis, sumens reliquias dedit eis.
G Psal. xviij.b. Et dixit ad eos, Hec sunt verba que locutus sũ ad vos cum adhuc essem vobiscum quoniã necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Tunc aperuit illis. Act.j.a. Jo.xv.d. sensum, vt intelligerẽt scripturas, ⁊ dixit eis, Quoniam scriptum est, ⁊ sic oportebat Christũ pati, et Act.j.a. Marci. xvj.d. resurgere a mortuis tertia die: ⁊ predicari in nomine eius penitentiam ⁊ remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Jerosolyma. Vos autem testes estis horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos: vos autem sedete in ciuitate, quoad vsq; induamini vtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniã: ⁊ eleuatis manibus suis benedixit eis. Et factum est: dum benediceret illis, recessit ab eis, ⁊ ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno: ⁊ erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

¶ Euangelij secundum Lucam finis.

¶ Jheronymus in Catalogo Scriptorũ ecclesiasticorũ.

Johannes apostolus: quẽ Jesus amauit plurimum: filius zebedei: frater Jacobi Apostoli: quem Herodes post passionem dñi decollauerat: nouissimus omnium scripsit euangelium: rogatus ab Asie episcopis aduersus Cerinthum alioscp hereticos: ⁊ maxime tunc Ebionitarum dogma consurgẽs: qui asserunt xpm ante Mariam non fuisse. Unde ⁊ compulsus est diuinam eius natiuitatem edicere. Sed et aliam causam huius scripture ferũt: quod cum legisset Matthei: Marci et Luce volumina: probauerit quidem veritatem historie: ⁊ vera eos dixisse firmauerit: sed vnius tantum anni: in quo et passus est post carcerem Joannis historiam texuisse. Pretermisso tracq; anno: cuius acta a tribus exposita fuerant: superioris ⁊ temporis antequam Joannes clauderetur in carcerem: gesta narrauit: sicut manifestum esse poterit his qui diligenter quatuor euangeliorum volumina legerint. Que res: etiam [illegible]: que videtur Joãnis esse cum ceteris: tolli. Scripsit autem ⁊ vnã epistolam: cuius exordium est, Quod fuit ab initio: quod audiuimus: ⁊ vidimus oculis nostris: quod perspeximus et manus nostre cõtrectauerunt de verbo vite. que ab vniuersis ecclesiasticis ⁊ eruditis viris probatur. Reliquæ autem duæ: quarum principium est: Senior electe domine ⁊ natis eius ⁊ sequentis: Senior Caio charissimo: quem ego diligo in veritate: Joannis presbyteri asseruntur: cuius ⁊ hodie alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur: ⁊ nonnulli putãt duas memorias eiusdem Joannis euangeliste esse. super qua re cum per ordinem ad Papiam auditorem eius vẽtum fuerit: disseremus. Quartodecimo igitur anno secundã post Neronem persecutionem mouente Domitiano in Patmos insulam relegatus: scripsit apocalypsim: quam interpretantur Justinus martyr ⁊ Hireneus. Interfecto autem Domitiano: ⁊ actis eius ob nimiam crudelitatem a senatu rescissis: sub Pertinace principe redit Ephesum: ibiq; vsq; ad Traianum principem perseuerans: totas Asie fundauit: rexitq; ecclesias ⁊ confectus senio: sexagesimo octauo post passionem domini anno: mortuus iuxta eandem vrbem sepultus est.

¶ Explicit prologus Beati Hieronymi. presbyteri in euangelium secundũ Joannem.

¶ Incipit prologus sancti augustini in euangelium secundum Joannem.

Omnibus diuine scripture paginis euãgeliũ excellit: q; quod lex ⁊ prophete futurum predixerunt hoc cõpletũ dicit euangeliũ. Inter ipsos autẽ euangeliorũ scriptores Joannes eminet in diuinorũ mysteriorum profunditate qui a tpe dñice ascensionis per annos sexaginta quinq; verbum dei absq; aduersario scribendi: rsq; ad vltima domitiani predicauit tempora sed occiso domitiano cum permittente nerua de exilio redũsset Ephesum: compulsus ab episcopis Asie de coeterna patri diuinitate xpi scripsit aduersus hereticos: qui eo absente irruperãt in eius ecclesias: que xpm ante Mariã fuisse negabãt. Unde merito in figura quatuor animalium aquile volanti comparatur: que volat altius ceteris auibus: ⁊ solis radios irreuerberatis aspicit luminibus. Ceteri quippe euangeliste qui tẽporalẽ xpi natiuitatẽ: ⁊ tẽporalia eius facta q̃ gesserit in hoc sufficienter exponunt: ⁊ de diuinitate pauca quasi animalia gressibilia cũ dño ambulant in terra. hic autem pauca de temporalibus eius gestis edisserens: sed diuinitatis potentiam sublimius cõtemplans cũ dño ad celum volat. Qui enim supra pectus dñi in cena recubuit: celestis haustum sapientie ceteris excellẽtius de ipso domini pectoris fonte potauit. Legerat siquidẽ euangelia triũ euãgelistarũ ⁊ approbauerat fidem eorũ: ⁊ veritatẽ in quibus deesse vidit aliqua gestarũ rerũ historie: ⁊ ea maxime que dño gessit primo predicationis sue tempore scilicet anteq; Joannes baptista clauderetur in carcere. Hec ergo quasi dimissa ab illis scribit Joannes que fecit Jesus anteq; Joãnes clauderetur: sed maxime diuinitatẽ Christi ⁊ trinitatis mysterium cõmendare curauit. Tres siquidem alij euãgeliste dicta et facta domini temporalia que ad informandos mores vite presentis maxime valent copiosius prosecuti circa actiuam vitam sunt versati in qua laboratur: vt cor mundetur ad videndum deum. Joannes vero pauca domini facta dicit: verba vero domini q̃ trinitatis vnitatem ⁊ vite eterne felicitatem insinuat diligentius conscribit. Et sic in contemplatiua vita: virtute commẽdanda intentionem suam ⁊ predicationem tenuit: in qua contemplatiua vocatur: vt deus videatur. Iste siquidem est Joannes: quem dominus de fluctuaga nuptiarum tempestate vocauit: et cui matrem virginem virgini commendauit.

¶ Explicit prologus beati Augustini episcopi in euangelium ſm Joannem.

¶ Incipit euãgel. ſm Joãnẽ.

¶ L.S. Christus deus ⁊ homo. Caput.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In principio erat verbū, & verbū erat apud deū, & deus erat verbū. Hoc erat in principio apud deū. Oia per ipsum facta sunt: & sine ipso factū est nihil. Qđ factū est, in ipso vita erat, & vita erat lux hoīm: & lux in tenebris lucet & tenebre eam non cōphēderūt. [b] ¶ Fuit homo missus a deo, cui nomen erat Joannes. hic venit in testimoniū: vt testimoniū perhiberet de lumine, vt oēs crederēt per illū. non erat ille lux: sed vt testimoniū perhiberet de lumine. [c] Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoīez venientem in hūc mūdū. in mūdo erat, & mūdus per ipm factus est, & mundus eū nō cognouit. [d] In propria venit & sui eū nō receperūt. quotquot aūt receperunt eū, dedit eis potestatē filios dei fieri, his q̄ credunt in noīe ei⁹. qui nō ex sanguinib⁹, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. [e] Et verbū caro factū est: & habitauit in nobis. (Et vidimus gloriā eius gloriā quasi vnigeniti a pr̄e) plenū gratie & veritatis. [f] Joannes testimoniū perhibet de ipso, & clamat, dicens, Hic erat quē dixi, Qui post me vēturus est, ante me factus est: quia prior me erat. [g] Et de plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus, & gratiā p̄ gratia, q̄ lex p̄ ꝛ̄i data est, gratia & veritas p̄ Jesum x̄m facta est. [h] Deū nemo vidit vnq̄. Unigenit⁹ fili⁹ q̄ est in sinu p̄tis ipse enarrauit. [i] ¶ Et hoc est testimoniū Joannis, q̄ miserūt Judei ab Jerosolymis sacerdotes & levitas ad eū, vt interrogarent eū, Tu quis es? Et confessus est, & nō negauit. Et confessus est, Quia non sum ego x̄ps. Et interrogauerunt eū, Quid ergo? Elias es tu? Et dixit, Non sum. Prophet⁹ es tu? Et rūdit, Nō. Dixerūt ergo ei, Quis es, vt rōsum demus his qui miserūt nos? qd dicis de teipso? Ait. [k] Ego vox clamātis in deserto, dirigite viam dñi, sicut dixit Jsaias propheta. [l] Et qui missi fuerāt, erāt ex phariseis. Et interrogauerūt eū, & dixerunt ei, Quid ergo baptizas, si tu non es x̄ps, neq; Elias, neq; propheta. [m] Rūdit eis Joānes, dicēs, Ego baptizo in aqua: medi⁹ aūt vestrū stetit quem vos nescitis. Ipse est qui post me venturus est, qui ante me fact⁹ est: cui⁹ ego nō sum dign⁹ vt solueā eius corrigiā calceamēti. [n] Hec in Bethabara facta sunt trās Jordanē, vbi erat Joānes baptizās.

¶ Altera die vidit Joannes Jesum venientē ad se, & ait. Ecce agn⁹ dei, ecce qui tollit peccata mundi. [o] Hic est de quo dixi, Post me venit vir, q̄ ante me fact⁹ est, q̄: prior me erat. & ego nesciebā eū. sed vt manifestet in Jsrael, pp̄terea veni ego in aqua baptizās. [p] Et testimoniū perhibuit Joannes, dicens, Quia vidi spiritū descendentē quasi colūbā de celo, & mānsit sup eū. Et ego nesciebā eū: sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quē videris spīm descēdentē & manentē sup eū, hic est q̄ baptizat in spūsctō. Et ego vidi, & testimoniū perhibui q̄: hic est fili⁹ dei. [q] ¶ Altera die iterū stabat Joannes, & ex discipulis ei⁹ duo. Et respiciēs Jesum ambulantē, dicit, Ecce agn⁹ dei. Et audierunt eū duo discipuli loquētē & secuti sunt Jesum. Conuersus aūt Jesus, & vidēs eos sequētes se dicit eis, Quid q̄ritis? Qui dixerunt ei, Rabbi (q̄ dicit interp̄tatū magister) vbi habitas? Dicit eis, Uenite & videte. Uenerūt & viderūt vbi maneret: & apud eū mansērūt die illo. hora aūt erat quasi decima. Erat aūt Andreas frater Simonis Petri vnus ex duob⁹ qui audierāt a Joāne, & secuti fuerant eū. [r] ¶ Inuenit hic primū, fratrē suū Simonē, et dicit ei, Inuenimus Messiam, q̄d est interpretatum, x̄ps. Et adduxit eū ad Jesum. Intuitus aūtē eum Jesus, dixit, Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas, q̄d interpretat Petrus. [s] ¶ In crastinū voluit exire in Galileā: et invenit Philippum. Et dixit ei Jesus, Seq̄re me. Erat aūt Philippus a Bethsaida, ciuitate Andree & Petri. Invenit Philippus Nathanael: et dicit ei, Quē scripsit Moyses in lege, & prophete: invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth. Et dixit ei Nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philipp⁹, Veni & vide. Vidit Jesus Nathanael venientē ad se, & dicit de eo, Ecce vere Jsraelita in quo dolus nō est. Dicit ei Nathanael, Unde me nosti? Rūdit Jesus, & dixit ei, Priusquā te Philippus vocaret, cū esses sub ficu vidi te. Respondit ei Nathanael, & ait, Rabbi, tu es filius dei, tu es rex Jsrael. Respōdit Jesus, & dixit ei, Quia dixi tibi, Uidi te sub ficu, credis: maius his videbis. Et dicit ei, Amen amen dico vobis, videbitis celum apertum, & angelos dei ascendentes & descendentes supra filium hominis.

¶ C. S. Jesus honorat nuptias. Caput. ij.

Et die tertia nuptie facte sunt in Cana Galilee: & erat mater Jesu ibi. Uocatus est autem & Jesus, & discipuli ei⁹ ad nuptias. Et deficiēte vino, dicit mater Jesu ad eum. Uinū non habēt. Et dicit ei Jesus, Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea. Dicit mater ei⁹ ministris. Quodcūq; dixerit vobis, facite. Erāt aūt ibi lapidee hydrie sex posite secōm purificationem Judeorū capiētes singule metretas binas vel ternas. Dicit eis Jes⁹. Implete hydrias aqua. Et impleuerūt eas vsq; ad summum. Et dicit eis Jesus, Haurite nunc, & ferte architriclino. Et tulerunt. Ut aūt gustauit Architriclinus aquam vinū factā & nō sciebat vnde esset, ministri aūt sciebant qui hauserant aquā: vocat sponsum Architriclinus, & dicit ei, Omnis homo primū, bonū vinū ponit: & cū inebriati fuerint, tunc id q̄ deterius est. Tu aūt seruasti bonū vinū vsq; adhuc. Hoc fecit initiū signorum Jesus in Cana Galilee: & manifestauit gloriā suā, & crediderūt in eum discipuli ei⁹. [a] ¶ Post hec descēdit Capharnaum ipse & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi mansērūt nō multis diebus. [b] Et prope erat pascha Judeorū, & ascendit Jesus Jerosolymam: & inuenit in tēplo vēdētes oues & boues & colūbas, & numularios sedentes. [c] Et cū fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de tēplo, oues quoq; & boues, & numulariorū effudit es, & mēsas subuertit. Et his qui colūbas vendebāt, dixit, Aufferte ista hinc: & nolite facere domū patris mei, domum negotiationis. [d] Recordati sunt vero discipuli eius, quia scriptū est est, zelus domus tue comedit me. [e] Respōderūt ergo Judei & dixerunt ei. [f] Quod signū ostendis nobis q̄ hec facis? Rūdit Jesus & dixit eis, Soluite tēplū hoc, & in trib⁹ diebus excitabo illō. Dixerūt ergo Judei, Quadraginta & sex annis edificatū est tēplū hoc, & tu in tribus dieb⁹ excitabis illud? Ille aūt dicebat de templo corpis sui. Cū ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli ei⁹ q̄ hoc dicebat & crediderūt scripture, & sermōi quē dixit Jesus. Cū aūt esset Jerosolymis in pascha in die festo: multi crediderūt in noīe eius, videntes signa eius q̄ faciebat. Ipe aūtē Jesus nō credebat semetipsum eis: eo qđ ipse

nosset oēs,ꝛ q̄ opus ei non erat vt qs testimoniū phiberet de hoie. Ipse eñ sciebat qd esset in hoie.

¶ L.S. Regeneratio ad salutē necessaria. La.iij.

A Rat aūt homo ex phariseis, Nicodemus noie, princips Judeox. Hic venit ad Jesum nocte,ꝛ dixit ei, Rabbi, scimus q̄ a deo venisti magister. nemo enim potest hec signa facere q̄ tu facis, nisi fuerit deus cū eo. Respōdit Jesus,ꝛ dixit ei, Amē amē dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, nō potest videre regnū dei. Dicit ad eū Nicodemus. Quomodo potest homo nasci cū sit senex: nunquid pōt in ventrem matris sue iterato introire ꝛ renasci: Respondit Jesus, Amen amē dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spiritu sancto, non potest introire in regnū dei. Quod natū est ex carne, caro est: ꝛ qō natū est ex spiritu, spiritus est. Non mireris q̄ dixi tibi, Oportet vos nasci denuo. Spūs vbi vult spirat: ꝛ vocē eius audis, sed nescis vnde veniat aut quo vadat: sic est omnis qui nat⁹ est ex spiritu. Respōdit Nicodemus, ꝛ dixit ei, Quomodo possunt hec fieri: Respondit Jesus, ꝛ dixit ei, Tu es magister in Jsrael, ꝛ hec ignoras: Amē amen dico tibi quia quod scimus loquimur, ꝛ quod vidimus testamur, ꝛ testimoniū nostrū non accipitis. Si terrena dixi vobis ꝛ nō creditis: quomodo si dixero vobis celestia, credetis: Et nemo ascēdit in celum nisi qui descendit de celo, filius hominis qui est in celo. Et sicut Moyses exaltauit serpētem in deserto: ita exaltari oportet filiū hominis, vt omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitā eternam. Sic enim deus dilexit mundū, vt filiū suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eū, nō pereat, sed habeat vitā eternā. Non enī misit de⁹ filiū suum in mundū vt iudicet mundū, sed vt saluetur mūdus, per ipsum. Qui credit in eū, nō iudicatur. qui aut̄ nō credit, iam iudicatus est: q̄ non credidit in nomine vnigeniti filij dei. Hoc est aut̄ iudicium: quia lux venit in mundū, ꝛ dilexerunt homines magis tenebras q̄ lucē. erant enī eorum mala opera. Omnis enī qui mala agit, odit lucē: ꝛ nō venit ad lucē vt nō arguantur opera eius. qui aūt facit veritatē, venit ad lucem, vt manifestētur opera eius, q̄ in deo sunt facta. ¶ Post hec venit Jesus ꝛ discipuli eius in Judeā terrā: ꝛ illic morabatur cum eis et baptizabat. [a] Erat aut̄ ꝛ Joannes baptizans in Enon iuxta Salim: quia aque multe erant illic, ꝛ veniebāt ꝛ baptizabātur. [b] Nondū enī missus fuerat Joannes in carcerē. [c] Facta est aut̄ questio ex discipulis Joannis cū Judeis de purificatiōe. Et venerūt ad Joannē, ꝛ dixerūt ei, Rabbi, qui erat tecū trās Jordanē, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, ꝛ omnes veniunt ad eum. Rūdit Joannes, ꝛ dixit, Non potest homo accipere quicq̄, nisi fuerit ei datum de celo. [d] Ipsi vos mihi testimoniū perhibetis q̄ dixerim, Non sum ego Christus: sed q̄ missus sum ante illum. [e] Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi qui stat ꝛ audit eū, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudiū meū impletū est. Illum oportet crescere: me autem minui. Qui de sursum venit: super omnes est. Qui est de terra, de terra est, ꝛ de terra loquitur: q̄ de celo venit super oēs est. Et q̄ vidit ꝛ audiuit, hoc testatur: ꝛ testimoniū ei⁹ nemo accipit. Qui aūt accepit eius testimoniū, signauit q̄ de⁹ verax est. Quē enī misit de⁹, verba dei loquitur. nō enī ad mēsurā dat de⁹ spūs. [f] Pater diligit filiū: ꝛ oia dedit in manu ei⁹. [g] Qui credit in filiū habet vitā eternā: q̄ aūt incredulus est filio, nō videbit vitā, sed ira dei manet super eū.

¶ L.S. Colloquiū xp̄i cū Samaritana. La.iiij.

V T ergo cognouit Jesus q̄ audierunt pharisei q̄ Jesus plures discipulos facit ꝛ baptizat q̄ Joānes (quāq̄ Jesus nō baptizaret sed discipuli ei⁹) reliquit Judeam, ꝛ abijt iterū in Galileā. [b] oportebat aūt eum trāsire p Samariā. ¶ Venit ergo in ciuitatē Samarie q̄ dicit Sichar: iuxta p̄diū q̄ dedit Jacob, Joseph filio suo. Erat aūt ibi, fons Jacob. Jesus aūt fatigat⁹ ex itinere, sedebat sic supra fontē. Hora aūt erat q̄si sexta. Venit aūt mulier de Samaria haurire aquā. Dicit ei Jesus. Da mihi bibere. Discipuli enī ei⁹ abierāt in ciuitatē vt cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu Judeus cū sis, bibere a me poscis, que sum mulier Samaritana: non enī coutuntur Judei Samaritanis. Rūdit Jesus, ꝛ dixit ei, Si scires donū dei, et quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu forsitā petisses ab eo, ꝛ dedisset tibi aquā viuā. Dicit ei mulier, Dñe neq̄ in quo haurias habes, ꝛ puteus altus est: vnde ergo habeas aquā viuam: Nunquid tu maior es patre nr̄o Jacob qui dedit nobis puteum, ꝛ ipse ex eo bibit, ꝛ filij eius, ꝛ pecora eius: Rūdit Jesus, ꝛ dixit ei, Omnis q̄ bibit ex aqua hac, sitiet iterū: q̄ aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei, nō sitiet in eternū, ſz aqua quā ego dabo ei, fiet in eo fons aque salientis in vitā eternam. Dixit ad eū mulier, Dñe, da mihi hanc aquā vt non sitiā, neq̄ veniā huc haurire. Dicit ei Jesus, Vade voca virū tuū, ꝛ veni huc. Rūdit mulier, et dixit, Non habeo virū. Dixit ei Jesus, Bene dixisti, Quia nō habeo virū. Quinq̄ enī viros habuisti: ꝛ nūc quē habes, nō est tu⁹ vir. hoc vere dixisti. Dicit mulier, Dñe video q̄ pphēta es tu. Pres nostri in monte hoc adorauerunt: ꝛ vos dicitis q̄ Jerosolymis est locus vbi adorare oportet. Dicit ei Jesus, Mulier crede mihi q̄ veniet hora q̄n neq̄ in monte hoc, neq̄ in Jerosolymis adorabitis patrē. Vos adoratis q̄ nescitis: nos adoramus q̄ scimus, q̄ salus ex Judeis est. Sed venit hora et nunc est, q̄n veri adoratores adorabūt patrē in spiritu ꝛ veritate. nam ꝛ pater tales q̄rit, qui adorent eū. Spūs est de⁹: ꝛ eos q̄ adorāt eū, in spiritu ꝛ veritate oportet adorare. Dicit ei mulier, Scio q̄ Messias venit, q̄ dicit xp̄s cū ergo venerit, ille annuntiabit nobis oia. Dicit ei Jesus ego sum q̄ loquor tecū. Et continuo venerunt discipuli eius: et mirabātur q̄ cū muliere loquebat. nemo tū dixit, Quid q̄ris aut qd loqueris cū ea: Reliqt ergo hydriā suā mulier: ꝛ abijt in ciuitatē, ꝛ dicit illis hominib⁹, Venite, ꝛ videte hoiē q̄ dixit mihi oia q̄cūq̄ feci. nūqd ipse est xp̄s: Exierūt ergo de ciuitate, ꝛ veniebāt ad eū. Interea rogabāt eū discipuli, dicētes, Rabbi, māduca. Jlle aūt dicit eis, Ego cibū habeo māducare quē vos nescitis. Dicebāt ergo discipuli ad inuicem, Nunqd aliq̄s attulit ei manducare: Dicit eis Jesus. Meus cibus est, vt faciam voluntatē eius q̄ misit me: vt pficiā op⁹ eius. Nonne vos dicitis q̄ adhuc q̄tuor mēses sunt, et messis venit: Ecce dico vobis, leuate oculos vros ꝛ videte regiōes q̄ albe sunt iā ad messē. Et q̄ metit, mercedē accipit, ꝛ q̄gregat fructū i vitā eternā: vt ꝛ q̄ semiat simul gaudeat ꝛ q̄ metit. in hoc enī verbū verū: q̄ alius est q̄ seminat, ꝛ alius est q̄ metit. Ego misi vos metere q̄ vos nō laborastis. alij laborauerūt: ꝛ vos in labores eorū introistis. Ex ciuitate aūt illa multi crediderūt in eū Samaritanorū, propter verbū mulieris testimoniū perhibētis, Quia dixit mihi oia q̄cūq̄ feci. Cū venissent ḡ ad illū Samaritani, rogauerūt eū vt apud eos māeret. Et mānsit ibi duos

Numeri xxj.c.

Jo. iij.b

Supra j.c.

Ro. iij.a.

j. Jo.v.b.

xxv a III xxvj b VIII xxvij c X

xxviij d I

xxix e X

xxx f II xxxj g X

xxxij a VII

xxxiij b X

Genesis xlviij.d.

ꝟ.contin. iij.d.

dies. Et multo plures crediderunt ppter sermonē eius. Et mulieri dicebāt, Quia tā nō ppter tuam loquelā credimus. ipsi enī audiuimus, ⁊ scimus q̄ hic est vere saluator mūdi. [c] ¶ Post duos autem dies exijt inde ⁊ abijt in Galileā. [d] Ipse enī Jesus testimoniū perhibuit, q̄ ppheta in sua patria honorē nō habet. [e] Cū ergo venisset in Galileā, excepērūt eū Galilei, cū oīa vidissent que fecerat Jerosolymis in die festo. ⁊ ipsi enī venerant ad diem festum. Venit ergo iterū in Cana Galilee, vbi fecit aquam vinum. [f] Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaū. Hic cū audisset q̄ Jesus aduenisset a Judea in Galileā abijt ad eum. ⁊ rogabat eū vt descenderet ⁊ sanaret filium eius. incipiebat enī mori. Dixit ergo Jesus ad eū, Nisi signa ⁊ prodigia videritis nō creditis. Dicit ad eū regulus, Dñe, descēde priusq̄ moriat filius meus. Dixit ei Jesus, Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermōi quē dixit ei Jesus, ⁊ ibat. Jam autem eo descendente, serui occurrerūt ei. ⁊ nuntiauerunt dicentes q̄ filius eius viueret. Interrogabat ergo horā ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei, Quia heri hora septima reliquit eū febris. Cognouit ergo pater q̄ illa hora erat in qua dixit ei Jesus, Filius tuus viuit. ⁊ credidit ipse ⁊ domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Jesus, cum venisset a Judea in Galileam.

¶ Capituli Summarium. Sanat Jesus apud probaticam piscinam. Caput. v.

Post hec erat dies festus Judeorū ⁊ ascēdit Jesus Jerosolymā. Est aūt Jerosolymis in Probatica, piscina que cognominatur hebraice Bethesda, habēs porticus. In his iacebat multitudo magna lāguentū, cecorū, claudorū, aridorū, expectatium aque motū. Angelus aūt domini descēdebat secundū tēpus in piscinā. ⁊ mouebatur aqua. Et q primus descendisset in piscinā post motionē aque, sanus fiebat a quacunq̄ detinebatur infirmitate. Erat autē quidā homo ibi, triginta ⁊ octo annos habēs in infirmitate sua. Hūc cū vidisset Jesus iacentē, ⁊ cognouisset q̄ iam multū tēpus haberet: dicit ei, Vis sanus fieri? Rūdit ei languidus, Dñe, hominē non habeo, vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinā. dum venio enī ego, alius ante me descendit. Dicit ei Jesus, surge tolle grabatuz tuum ⁊ ambula. Et statim sanus factus est homo ille. ⁊ sustulit grabatū suum, ⁊ ambulabat. Erat autē sabbathū in die illo. Dicebant ergo Judei illi qui sanatus fuerat, Sabbathū est, nō licet tibi tollere grabatū tuū. [b] Respondit eis, Qui me sanum fecit, ille mihi dixit, Tolle grabatum tuū, ⁊ ambula. Interrogauerunt ergo eū, Quis est ille homo, qui dixit tibi, Tolle grabatum tuū ⁊ ambula? Is aūt qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. Jesus enim declinauit a turba constituta in loco. Postea inuenit eū Jesus in templo, ⁊ dixit illi, Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo. ⁊ nuntiauit Judeis q̄ Jesus esset qui fecit eū sanū. Propterea persequebantur Judei Jesum, q̄ hec faciebat in sabbatho. Jesus autem rūdit eis, Pater meus vsq̄ mō operatur, ⁊ ego operor. Propterea ergo magis querebāt eum Judei interficere: q̄ non solum soluebat sabbathū, sed ⁊ patrē suum dicebat deum, equalem se faciēs deo. Respondit itaq̄ Jesus, ⁊ dixit eis, Amē amen dico vobis, non potest filius a se facere quicq̄, nisi quod viderit patrē facientē, quecūq̄ enī ille facit, hec ⁊ filius similiter facit. Pater enī diligit filium, et omnia demonstrat ei que ipse facit, ⁊ maiora his demonstrabit ei opera, vt vos miremini. Sicut enī pater suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic et filius quos vult viuificat. Neq̄ enim pater iudicat quemq̄: sed omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificēt filium, sicut honorificant patrē. [c] qui nō honorificat filiū nō honorificat patrē qui misit illum. [d] Amē amē dico vobis q̄ qui verbū meū audit ⁊ credit ei qui misit me habet vitā eternā. ⁊ in iudicium nō venit: sed trāsijt a morte in vitā. Amē amen dico vobis q̄ venit hora ⁊ nunc est, quando mortui audiēt vocē filij dei: et qui audierint, viuent. Sicut enī pater habet vitam in semetipso: sic dedit ⁊ filio habere vitam in semetipo, ⁊ potestatē dedit ei iudiciū facere. Quia filius hois est, nolite mirari hoc: q̄ venit hora in qua oēs qui in monumētis sunt audiēt vocem filij dei. ⁊ procedēt qui bona fecerūt, in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij. Non possum ego a meipso facere quicq̄. Sicut audio, iudico: ⁊ iudiciū meū iustū est, [e] q̄ nō quero voluntatē meā, sed voluntatē eius qui misit me. Si [f] ego testimoniū perhibeo de me, testimonium meum nō est verū. Alius est qui testimoniū perhibet de me: ⁊ scio q̄ verū est testimoniū eius q̄ perhibet de me. Vos misistis ad Joannem: ⁊ testimonium perhibuit veritati. Ego autē nō ab homine testimoniū accipio: sed hec dico, vt vos salui sitis. Ille erat lucerna ardēs ⁊ lucens. Vos aūt voluistis ad horā exultare in luce eius. Ego autem habeo testimoniū maius Joannis opera enim que dedit mihi pater vt perficiam ea: ipsa opera que ego facio, testimoniū perhibēt de me q̄ pater misit me. ⁊ qui misit me pater, ipse testimoniū perhibuit de me: [g] neq̄ vocē eius vnq̄ audistis, neq̄ speciem eius vidistis. [h] ⁊ verbum eius non habetis in vobis manens: quia quem misit ille, huic vos non creditis. Scrutamini scripturas: q̄ vos putatis in ipsis vitam eternā habere. Et ille sunt que testimoniū perhibent de me: ⁊ non vultis venire ad me vt vitam habeatis. Claritatē ab hominibus non accipio. Sed cognoui vos q̄ nia dilectionē dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine patris mei, ⁊ non accepistis me. si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis: ⁊ gloriam que a solo deo est, non queritis? Nolite putare quia ego accusaturus sum vos apud patrē. est qui accusat vos, Moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi crederetis forsitan ⁊ mihi de me enī ille scripsit. Si autem illius literis nō creditis: quomodo verbis meis credetis?

¶ C. S. Christus corp⁹ ⁊ animā cibat. Cap. vj.

Post hec abijt Jesus trans mare Galilee, quod est Tiberiadis: ⁊ sequebatur eum multitudo magna quia videbant signa que faciebat super his qui infirmabantur. [b] Subijt ergo in montem Jesus: et ibi sedebat cum discipulis suis. [c] Erat autem proximum pascha, dies festus Judeorum. [d] Cum subleuasset ergo oculos Jesus, ⁊ vidisset quia multitudo maxima venit ad eum dicit ad Philippum, Unde ememus panes vt manducent hi? Hoc autem dicebat tentās eum. ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei Philippus, Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnus quisq̄ modicum quid accipiat. Dicit ei vn⁹ ex discipulis eius, Andreas, frater Simonis Petri, est puer vnus hic, qui habet quinq̄ panes ordeaceos ⁊ duos pisces: sed hec quid sunt inter tantos? Dicit ergo Jesus, Facite homines discūbere. Erat

autem

aũt fenũ multũ in loco. Discubuerũt ergo viri, numero quasi quinq; millia. Accepit ergo Jesus panes: & cũ gratias egisset, distribuit discũbentib⁹ sic & ex piscib⁹ quãtũ volebãt. Ut aũt impleti sunt, dixit discipulis suis, Colligite q̃ supauerũt fragmẽta, ne pereãt. Collegerũt ergo, & ipleuerũt duodecim cophinos fragmẽtor⁹ ex q̃nq; panib⁹ ordeaceis q̃ superfuerũt his q mãducauerãt. c Illi q̃ homines cũ vidissent q̃ Jesus fecerat signũ, dicebãt, Quia hic est vere ppheta, q venturus est in mũdũ. ¶ Jesus ergo cũ cognouisset q̃ vẽturi essent vt raperẽt eũ & facerẽt eũ regẽ fugit iterũ in montẽ ipse solus d vt aũt sero factũ est, descenderũt discipuli eius ad mare & cũ ascẽdissent nauim, venerũt trans mare. in Capharnaum. & tenebre iam facte erãt: & nõ venerat ad eos Jesus. e Mare aũt vento magno flante, exurgebat. Cũ remigassent ergo quasi stadia viginti quinq; aut triginta, vidẽt Jesum ambulantẽ supra mare, & proximũ naui fieri, & timuerũt. Ille aũt dicit eis, Ego sum, nolite timere. Voluerunt ergo accipere eũ in nauim: & statim nauis fuit ad terram in quã ibãt. f Altera die, turba q̃ stabat trans mare, vidit q̃ nauicula alia nõ erat ibi, nisi vna, et q̃ nõ introisset cũ discipulis suis Jesus in nauim, sed soli discipuli eius abijssent. alie vero supuenerũt naues a Tiberiade iuxta locũ vbi mãducauerãt panẽ, gratias agẽtes deo. Cũ ergo vidisset turba q̃ Jesus nõ esset ibi neq; discipuli eius, ascẽderũt in naviculas & venerũt Capharnaũ querẽtes Jesum & cũ inuenissent eũ trans mare, dixerunt ei, Rabbi, q̃n huc venisti? g Rñdit eis Jesus, & dixit, Amen amẽ dico vobis, q̃ritis me nõ q̃ vidistis signa, sed q̃ mãducastis ex panib⁹, & saturati estis. Operamini nõ cibũ qui perit, sed qui pmanet in vitam eternã, quẽ filiꝰ hois dabit vobis. hunc enim pater signauit deꝰ. h Dixerũt ergo ad eũ, Quid faciemus vt operemur opa dei? i Rñdit Jesus, & dixit eis, Hoc est opus dei, vt credatis in eũ quẽ misit ille. Dixerunt ergo ei, k Q̃ ergo tu facis signũ, vt videamus & credamꝰ tibi: q̃d operaris? l Patres nostri mãducauerũt mãna in deserto, sicut scriptum est, Panẽ de celo dedit eis mãducare. m Dixit ergo eis Jesus, Amẽ amen dico vobis, nõ Moyses dedit vobis panẽ de celo, sed pr̃ meꝰ dat vobis panẽ de celo verũ. Panis enim verꝰ est q̃ de celo descendit, et dat vitã mundo. Dixerũt ergo ad eũ, Dñe, semper da nobis panẽ hũc dixit aũt eis Jesus, n Ego sum panis vite, q venit ad me, nõ esuriet: & qui credit in me, nõ sitiet in eternũ. Sed dixi vobis q̃ & vidistis me, & nõ credidistis. o Omne q̃ dat mihi pater, ad me venet: & eũ q venit ad me, non eiciã foras. p q̃ descẽdi de celo, nõ vt faciã volũtatẽ meã, sẽ volũtatẽ eius q misit me. q Hec est enim volũtas eiꝰ q misit me, patris: vt omne q̃ dedit mihi nõ pdã ex eo, sẽ resuscitẽ illud in nouissimo die. r Hec est aũt voluntas patris mei qui misit me: vt omnis q videt filiũ & credit in eũ, habeat vitã eternam, & ego resuscitabo eũ in nouissimo die. s Murmurabant ergo Judei de illo, q̃ dixisset, Ego sum panis viuus q de celo descẽdi: & dicebãt, Nõne hic est filiꝰ Joseph, cuius nos nouimus patrẽ & matrẽ: Quõ ergo dicit hic, Quia de celo descẽdi. t Rñdit ergo Jesus, et dixit eis. Nolite murmurare in inuicẽ. nemo põt venire ad me, nisi pater q̃ misit me trarit eũ, & ego resuscitabo eũ in nouissimo die. Est scriptũ in prophetis & erũt oẽs docibiles dei. Omnis q audiuit a patre & didicit: venit ad me. u Non q̃ patrẽ vidit quisq̃, nisi is q est a deo, hic vidit patrem. x Amen amen dico vobis, q credit in me, habet vitã eternã. y Ego sum panis vite. z Patres vestri mãducauerunt mãna in deserto: & mortui sunt. a Hic est panis de celo descẽdẽs: vt si quis ex ipo mãducauerit, nõ moriat. b Ego sum panis viuꝰ, q de celo descẽdi. Si qs mãducauerit ex hoc pane, viuet in eternũ. & panis quẽ ego dabo, caro mea est, p mũdi vita. c Litigabãt ergo Judei ad inuicẽ, dicẽtes, Quõ põt hic nobis carnẽ suã dare ad mãducandã? d Dixit ergo Jesus, Amẽ amẽ dico vobis, nisi mãducaueritis carnẽ filij hois & biberitis eius sanguinẽ, nõ habebitis vitã in vobis. Qui mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ, habet vitã eternã, & ego resuscitabo eũ in nouissimo die. e Caro enim mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potꝰ. f q mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ, in me manet, et ego in illo. Sicut misit me viuẽs pr̃, & ego viuo ppter patrẽ: & q mãducat me, & ipse viuet, ppter me. Hic est panis, q de celo descẽdit. Nõ sicut manducauerunt patres vestri mãna, & mortui sunt. Qui mãducat hunc panẽ viuet in eternũ. Hec dixit in synagoga docẽs in Capharnaũ. g Multi ergo audiẽtes ex discipulis eius, dixerũt, Durus est hic sermo, & quis põt eũ audire Scãs aũt Jesus apud semetipsum quia murmurarẽt de hoc discipuli eius, dixit eis, Hoc vos scãdalizat? h Si ergo videritis filiũ hois ascendentem, vbi erat priꝰ? i Spũs est q viuificat caro nõ pdest quicq̃ verba q̃ ego locutus sum vobis, spũs & vita sunt. Sẽ sunt quidã ex vobis q nõ credunt. Sciebat enim ab initio Jesus q essent credentes, & quis traditurꝰ esset eũ. k Et dicebat. Propterea dixi vobis, q̃ nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datũ a patre meo. l Ex hoc multi discipuloru eiꝰ abierũt retro: & iam nõ cũ illo ambulabãt. m Dixit ergo Jesus ad duodecim, Numq̃d & vos vultis abire? n Rñdit ergo ei Simon Petrꝰ, Dñe ad quem ibimus? verba vite eterne habes. o Et nos credimus & cognouimus q̃ tu es Christus filius dei. p Rñdit eis Jesus. Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis vnus diabolus est? q Dicebat aũt de Juda Simonis Iscariote: hic enim erat traditurus eum, cum esset vnus ex duodecim.

¶ Capituli Summarium. Christus in die festo expostulat cum Judeis. Caput. vij.

Post hec aũt ambulabat Jesus i Galileã. nõ enim volebat i Judeã ambulare: q̃ q̃rebãt eũ Judei interficere. Erat aũt in primo dies festus Judeor⁹, scenopegia. r Dixerũt aũt ad eũ fr̃es eiꝰ, Trãsi hinc, & vade in Judeã vt & discipli tui videãt opa tua q̃ facis. Nemo q̃ppiam occulto qd facit, & q̃rit ipse in palã esse. si hec facis: manifesta teipm mundo. Neq; enim fr̃es eiꝰ credebãt in eũ. ¶ Dixit ergo eis Jesus, Tẽpus meũ nõdũ aduenit: tps aũt vr̃m semp est paratum. Nõ põt mũdꝰ odisse vos. me aũt odit: q̃ ego testimoniũ phibeo de illo q̃ opa eius mala sunt. Vos ascendite ad diẽ festũ hũc ego enim nõ ascẽdã ad diẽ festũ isthũc: q̃ meũ tps nõdũ ipletũ est. Hec cũ dixisset, ipe mãsit in Galilea. Ut aũt ascẽderũt fratres eiꝰ tũc & ipse ascẽdit ad diẽ festũ nõ manifeste, sẽ q̃si occulto. Judei ergo q̃rebãt eũ in die festo, et dicebãt, Ubi est ille? Et murmur multũ erat in turba de eo. Quidã enim dicebãt, Q̃ bonꝰ est. Alij aũt dicebãt, Nõ sẽ seducit turbas. Nemo tñ palã loq̃batur de illo, ppter metũ Judeorũ. Jã aũt die festo mediãte, ascẽdit Jesus in tẽplũ, & docebat. Et mirabãtur Judei, dicẽtes, Quõ hic literas scit, cum non didicerit? Rñdit eis Jesus, & dixit, Mea doctrina, nõ est mea, sed eius q̃ misit me. Si quis voluerit voluntatẽ eius facere: cognoscet de doctrina, vtrũ ex deo sit, an ego a meipso loq̃r. Qui a semetipso loquit, gloriã propriã q̃rit. q aũt querit glo

Universidad de Deusto Biblioteca

riam eius qui misit eū: hic verax est, ⁊ iniustitia in illo non est. ¶Nonne ℳoyses dedit vobis legem: ⁊ nemo ex vobis facit legē? Quid me queritis interficere? ℟ndit turba, ⁊ dixit, ¶Demoniū habes: quis te q̄rit interficere? ℟ndit Jesus, ⁊ dixit eis, Unum op⁹ feci: ⁊ oēs miramini. ¶Propterea ℳoyses dedit vobis circūcisionē: nō q̄ ex ℳoyse est, sz ex patrib⁹, ⁊ in sabbatho circūciditis hoiez. Si circūcisionē accipit homo in sabbatho vt nō solua⁹ lex ℳoysi: mihi indignamini q̄ totū hoiez sanū feci in sabbatho? ¶Nolite iudicare fm faciē: sz iustū iudiciū iudicate. ¶Dicebāt ergo q̄dā ex Jerosolymitis. ¶Nōne hic est quē querūt interficere? Ecce palā loquit⁹, ⁊ nihil ei dicūt. ¶Nūqd vere cognouerūt p̄ncipes q̄ hic est x̄ps? Sz hūc scim⁹ vñ sit: x̄ps aūt cū venerit nemo scit vnde sit. [a] Clamabat ergo Jesus in tēplo docēs, ⁊ dicēs, Et me scitis, ⁊ vñ sum scitis: ⁊ a meipso nō veni, sed est ver⁹ q̄ misit me quē vos nescitis. Ego scio eū: ⁊ si dixero q̄ nescio eū, ero similis vobis mēdax, sz scio eū: q̄ ab ipso sum, ⁊ ipse me misit. [b] Querebāt ergo eū apprehēdere: ⁊ nemo misit in illū man⁹ q̄ nondū venerat hora ei⁹. [c] ¶De turba aūt multi crediderūt in eū, ⁊ dicebāt, x̄ps cū venerit, nūqd plura signa faciet q̄ꝫ q̄ hic facit? ¶Audierūt pharisei turbā murmurātē de illo hec: [d] ⁊ miserūt p̄ncipes ⁊ pharisei ministros vt apprehēderent Jesum. [e] ¶Dixit ergo eis Jesus, Adhuc modicum tēpus vobiscū sum: ⁊ vado ad eū q̄ me misit. [f] Queretis me ⁊ nō inuenietis: ⁊ vbi ego sum, vos nō potestis venire. ¶Dixerunt ḡ Judei ad semetipsos, Quo hic itur⁹ est, q̄ nō inueniemus eū: nūqd in dispersionē gētiū itur⁹ est, ⁊ docturus gētes? Quis est hic sermo quē dixit, Queretis me ⁊ nō inuenietis: et vbi sum ego vos nō potestis venire? ¶In nouissimo aūt die magno festiuitat⁹ stabat Jes⁹ ⁊ clamabat, dicēs, Si quis sitit: veniat ad me, ⁊ bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de vētre ei⁹ fluent aque viue. ¶Hoc dixit de spū quē accepturi erāt credētes in eū. nōdū eñ erat spūs dat⁹: q̄ Jesus nōdū erat glorificat⁹. [g] Et illa ergo tuba cum audissent hos sermōes ei⁹, dicebāt, ¶Hic est vere p̄pheta. Alij dicebāt, ¶Hic est x̄ps. [h] Quidā aūt dicebant, ¶Nūqd a Galilea venit x̄ps? [i] ¶Nōne scriptura dicit q̄ ex semine ¶Dauid ⁊ de Bethleem castello vbi erat ¶Dauid, venit x̄ps? ¶Dissensio itaq̄ facta est in turba ꝓpter eū. [k] Quidā aūt ex ipsis volebāt apprehēdere eū: sed nemo misit sup eū man⁹. [l] ¶Uenerūt ergo ministri ad pontifices ⁊ phariseos. Et dixerūt eis illi, Quare nō auduxistis illū? ℟nderunt ministri, ¶Nunq̄ sic locutus est hō, sicut hic hō. ℟nderūt ergo eis pharisei, ¶Nūquid ⁊ vos seducti estis? nunquid ex p̄ncipib⁹ aliquis credidit in eū, aut ex phariseis? Sed turba hec que non nouit legem, maledicti sunt. ¶Dixit Nicodemus ad eos, ille qui venit ad eū nocte, qui vnus erat ex ipsis, ¶Nūquid lex nostra iudicat hoiem, nisi prius audierit ab ipso ⁊ cognouerit quid faciat? ℟nderunt, ⁊ dixerunt ei, ¶Nunquid et tu Galileus es? Scrutare scripturas, ⁊ vide q̄ a Galilea ꝓpheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisq̄z in domum suam.

¶Capituli Summarium. Cbristus lux mundi adultere ignoscit. Caput. viij.

¶Jesus aūt perrexit in montē Oliueti: et diluculo iterū venit in tēplū, ⁊ oīs ꝑp̄l⁹ venit ad eū ⁊ sedēs docebat eos. Adducūt aūt scribe ⁊ pharisei mulierē i adulterio deprehēsam: ⁊ statuerūt eā i medio, ⁊ dixūt ei, ℳagister hec mulier mō deprehēsa est in adulterio. In lege aūt, ℳoyses mādauit nobis hmōi lapidare. Tu ergo qd dicis? ¶Hoc aūt dicebāt tēptantes eū: vt possent accusare eū. Jesus aūt inclinans se deorsum, digito scribebat in terrā. Cū ergo ꝑseuerarēt interrogātes eū: erexit se, ⁊ dixit eis, Qui sine pctō est vestrū, pum⁹ in illā lapidē mittat. Et iterū se inclinās scribebat i terrā. Audiētes aūt hec vn⁹ post vnū exibāt, incipiētes a senioribus: ⁊ remānsit solus Jesus, ⁊ mulier in medio stās. Erigēs aūt se Jesus, dixit eis, ℳulier vbi sunt q̄ te accusabāt: nemo te cōdēnauit? Que dixit, Nemo dñe. Dixit aūt Jes⁹, Nec ego te cōdēnabo. Uade, ⁊ iā amplius noli peccare. Iterū ḡ locut⁹ est eis Jes⁹, dicēs, Ego sum lux mūdi, q̄ sequit me, nō ambulat i tenebris, sed habebit lumē vite. ¶Dixerūt ḡ ei pharisei, Tu de teipso testimoniū perhibes testimoniū tuū non est verum. ¶ndit Jesus, ⁊ dixit eis, Et si ego testimoniū phibeo de meipso, verū est testimoniū meū: q̄ scio vñ veni, ⁊ quo vado, vos aūt nescitis vnde venio aut quo vado. Uos fm carnē iudicatis: ego nō iudico quēquā. ⁊ si iudico ego, iudiciū meū verū est: q̄ solus nō sum, sed ego ⁊ q̄ misit me, pater. Et in lege vr̄a scriptū est, Q̄ duor⁹ hoīm testimoniū verū est. Ego sum q̄ testimoniū perhibeo de meipso: ⁊ testimoniū phibet de me q̄ misit me, pr̄. ¶Dicebāt ergo ei, Ubi est pr̄ tu⁹? [a] ℟ndit Jesus. Neq̄z me scitis, neq̄z patrē meū. si me sciretis: forsitā ⁊ patrem meū sciretis. [b] Hec verba locut⁹ est Jesus in gazophylacio, docēs in tēplo: ⁊ nemo apprehēdit eū q̄: necdū venerat hora eius. [c] ¶Dixit ergo iterū eis Jesus, Ego vado: ⁊ q̄retis me, ⁊ in peccato vr̄o moriemini. Quo ego vado, vos non potestis venire. ¶Dicebāt ergo Judei, ¶Nūqd iterficiet semetipm, q̄ dicit, Quo ego vado, vos non potestis venire? Et dicebat eis, Uos deorsum estis, ego de supnis sum. Uos de mūdo hoc estis: ego nō sum de mūdo. ¶Dixi ergo vobis q̄ moriemini in peccatis vr̄is. si eñ nō crediderit⁹ q̄ ego sum, moriemini in pctō vr̄o. ¶Dicebāt ergo eis, Tu quis es? ¶Dixit eis Jesus, ¶Principiū q̄ ⁊ loquor vobis. ℳulta habeo de vobis loq̄ ⁊ iudicare. sed qui me misit, verax est: ⁊ ego que audiui ab eo, hec loquor in mundo. Et nō cognouerunt q̄ patrē eius dicebat deū. ¶Dixit ḡ eis, Jesus cū exaltaueritis filiū hois, tūc cognoscetis q̄ ego sum, ⁊ a meipso facio nihil, sed sicut docuit pater hec loquor ⁊ qui me misit, mecū est: ⁊ nō reliquit me solū q̄ ego q̄ placita sunt ei, facio semper. Hec illo loquente, multi crediderunt in eum. ¶Dicebat ergo Jesus ad eos q̄ crediderūt ei, Judeos, Si vos māseritis in ſmone meo, vere discipli mei eritis: ⁊ cognoscetis veritatē, ⁊ veritas liberabit vos. ℟nderūt ei, Semen Abrahe sumus, ⁊ nemini seruiuimus vnq̄: quō tu dicis liberi eritis? ℟ndit eis Jesus, Amē amē dico vobis q̄ oīs q̄ facit peccatū, seru⁹ est pcti seru⁹ aūt nō manet i domo i eternum fili⁹ manet in eternū: si ergo vos fili⁹ liberauerit vere liberi eritis. Scio q̄ filij Abrahe estis: sed queritis me interficere, q̄ sermo me⁹ nō capit in vobis. Ego q̄ vidi apud patrē loquor: ⁊ vos q̄ vidistis apd patrē vr̄m, facitis. ℟ndērūt, ⁊ dixerūt ei, ¶Pr̄ nr̄, Abrahā est. Dicit eis Jes⁹, Si filij Abrahe estis, opa Abrahe facite. ¶Nūc aūt q̄ritis me interficere hoiez, q̄ veritatē vob locut⁹ sum, quā audiui a deo. Abrahā nō fecit. Uos facitis opa pr̄is vr̄i. Dixerūt itaq̄ ei, Nos ex fornicatiōe nō sum⁹ nati. vnū patrē habemus deū. Dixit ergo eis Jesus, Si deus, pater vr̄ esset: diligeretis vtiq̄z me. ego enim ex deo processi, ⁊ veni. neq̄z eñ a meipso veni: sed ille me misit. Quare loquelā meā non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meū. Uos ex patre diabolo estis: ⁊ desyderia pr̄is vestri vultis facere. ille homicida erat ab initio, ⁊ in vr̄itate non

stetit:q̄ nō est veritas in eo.cū loquitur mendaciū,
ex propꝛijs loquitur,quia mendax est ⁊ pater eius.
Ego aūt si veritatē dico,non creditis mihi.Quis
ex vobis arguet me de peccato? Si veritatē dico:
quare vos nō creditis mihi? Qui ex deo est,verba
Ioa.iiij.a dei audit. Propterea vos non auditis,q̄ ex deo
non estis. Respondērūt ergo Judei,⁊ dixerunt ei,
Nonne bene dicimus nos q̄ Samaritanus es tu,
et demoniū habes? Respōdit Jesus.Ego demo-
nium nō habeo:sed honorifico patrē meū,et vos
inhonorastis me.Ego autē nō quero gloriā meā.
est qui querat ⁊ iudicet.Amen amen dico vobis,
si quis sermonem meum seruauerit mortem non vi
debit in eternum.Dixerunt ergo Judei. Nunc co-
5 gnouimus q̄ demonium habes. Abraham mor-
tuus est ⁊ prophete:⁊ tu dicis, Si quis sermonem
meum seruauerit, non gustabit mortē in eternum.
Nunquid tu maior es patre nostro Abrahā,qui
mortuꝰ est ⁊ prophete mortui sunt? Quē teipsum
facis? Rūdit Jesus,si ego glorifico meipsum,
gloria mea nihil est.est pater meus,qui glorificat
me,quē vos dicitis,Quia deus noster est.⁊ nō co-
gnouistis eum,ego autē noui eum. Et si dixero q̄
non scio eū:ero similis vobis mēdax. Sed scio eū,
et sermonē eius seruo.Abrahā pater vr exultauit
vt videret diē meū:⁊ vidit ⁊ gauisus est.Dixerunt
ergo Judei ad eū. Quinquaginta annos nondum
habes,⁊ Abrahā vidisti? Dixit eis Jesus,Amen
amē dico vobis,antequam Abraham fieret,ego
sum.Tulerunt ergo lapides vt iacerent in eum.Je
sus autem abscondit se,⁊ exiuit de templo.

A ¶ L.S.Ceco nato visus restituitur. Cap.ix.

Et preteriēs Jesus vidit hominē cecū
a natiuitate:⁊ interrogauerūt eū discī-
puli eius,Rabbi,q̄s peccauit,hic aut
parētes eius,vt cecus nasceretur? Re
spondit Jesus, Neq̄ hic peccauit, neq̄ parentes
B ei:sed vt manifestentur opa dei in illo. Me oportet
operari opera eius qui misit me,donec dies est:venit
nox.q̄ nemo pōt operari. quandiu sum in mūdo,
lux sum mūdi. Hoc cū dixisset,expuit in terram ⁊
fecit lutū ex sputo,⁊ liniuit lutū super oculos eius,
⁊ dixit ei,Vade laua in natatoria Siloe,q̄ inter
pretatur,missus. Abijt ergo ⁊ lauit:⁊ venit vidēs.
Itaq̄ vicini ⁊ qui viderāt eū pri⁹ q̄ mēdicus erat,
dicebāt,Nonne hic est qui sedebat ⁊ mēdicabat?
C Alij dicebant,Quia hic est. Alij autē, Nequaq̄,
sed similis est ei. Ille vero dicebat,Quia ego sum.
Dicebāt ergo ei,Quō aperti sunt tibi oculi? Re
spondit,Ille hō qui dicit Jesus,lutū fecit:⁊ vnxit
oculos meos.⁊ dixit mihi,Vade ad natatoriā Si
loe:⁊ laua.Et abijt,⁊ laui,⁊ video. Et dixerunt ei,
Vbi est ille? Ait,Nescio. Adducunt ad phariseos
eum qui cecus fuerat:Erat aūt sabbathū,q̄n lutū
D fecit Jesus,⁊ aperuit oculos eius. Iterū ergo inter
rogabāt eū pharisei quō vidisset. Ille aūt dixit eis,
lutū mihi posuit super oculos,⁊ laui,⁊ video. Di-
cebant ergo ex phariseis quidā.Non est hic homo
a deo,qui sabbathū nō custodit. Alij aūt dicebāt,
Quō potest homo peccator hec signa facere? Et
scisma erat inter eos. Dicunt ergo iterū,Tu q̄d
dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille aūt di-
xit,Quia propheta est. Non crediderūt ergo Ju-
dei de illo q̄ cecus fuisset ⁊ vidisset:donec vocaue
runt parētes eius q̄ viderat,⁊ interrogauerūt eos,
E dicētes. Hic est filiꝰ vester,quē vos dicitis q̄ cecus
natus est? Quō ergo nūc videt? Rūderūt eis pa-
rentes eius,⁊ dixerūt.Scimus q̄ hic est filiꝰ noster,⁊
quia cecus natꝰ est:quō aūt nūc videat nescimus,
aut quis eius aperuit oculos nos nescimus.ipsum
interrogate:etatē habet ipse de se loquat. Hec di
xerunt parētes eius qm̄ timebant Judeos iam eū
conspirauerāt Judei,vt si q̄s eū cōfiteret esse xp̄m
extra synagogā fieret. Propterea parētes eius di
xerūt.Quia etatē habet,ipsum interrogate. Voca
uerunt ergo rursum hominē q̄ fuerat cecus,⁊ dixe
rūt ei,Da gloriā deo.nos scimus q̄ hic homo,pec-
cator est. Dixit ergo eis ille,Si peccator est,nescio 5
vnū scio,q̄ cecus cū essem,modo video. Dixerūt
ergo illi quid fecit tibi? Quō aperuit tibi oculos?
Rūdit eis. Dixi vobis iam,⁊ audistis:q̄d iterum
vultis audire? nunq̄d ⁊ vos vultis discipuli eius
fieri? Maledixerūt ergo ei:⁊ dixerūt. Tu discipu-
lus illius sis:nos aūt Mosi discipuli sumus. Nos
scimus q̄ Mosi locutus est deus:hūc aūt nescimus
vnde sit. Rūdit ille hō,⁊ dixit eis,In hoc eū
mirabile est,q̄ vos nescitis vnde sit:⁊ aperuit meos
oculos.scimus aūt q̄ peccatores deus nō audit:sed
si q̄s dei cultor est ⁊ voluntatē eius facit,hūc exau
dit. A seculo nō est auditū q̄ quis aperuit oculos
ceci nati. Nisi esset hic a deo,non poterat facere 15
quicq̄. Rūderūt,⁊ dixerunt ei. In peccatis natus
es totus:⁊ tu doces nos? Et eiecerunt eum foras.
¶ Audiuit Jesus q̄ eiecerūt eū foras:⁊ cū inuenis
set eum,dixit ei,Tu credis in filiū dei? Rūdit ille,
⁊ dixit,Quis est domine,vt credā in eū? Et dixit
ei Jesus,⁊ vidisti eum:⁊ qui loquitur tecū ipse est.
At ille ait, Credo domine. Et procidens adora-
uit eū. Et dixit ei Jesus in iudiciū ego in hūc mun
dum veni:vt qui non vident videant,⁊ qui vident
ceci fiant. Et audierunt quidam ex phariseis,qui
cum ipso erant,⁊ dixerūt ei. Nunquid ⁊ nos ceci su
mus? Dixit eis Jesus,Si ceci essetis,non haberē
tis peccatum. nunc vero dicitis, Quia videmus.
Peccatum ergo vestrum manet.

¶ L.S.Christus pastor bonus. Caput.x. A

Amen amen dico vobis,qui non intrat
per ostium in ouile ouium,sed ascendit
aliunde:ille fur est ⁊ latro. Qui aūt in-
trat per ostium:pastor est ouium. Huic
ostiarius aperit:⁊ oues vocem eius audiūt,⁊ pro
prias oues vocat nōiatim,⁊ educit eas. Et cum
propꝛias oues emiserit ante eas vadit:⁊ oues illū
sequuntur,quia sciunt vocē eius. Alienū autem
non sequuntur,sed fugiūt ab eo:q̄ nō nouerūt vo
cem alienorū. Hoc puerbiū dixit eis Jesus. Illi
aūt nō cognouerūt q̄d loqueret eis. Dixit ergo eis B
iterū Jesus,Amen amē dico vobis,quia ego sum
ostium ouiū. Oēs quotquot venerūt,fures sunt et
latrones:sed nō audierūt eos oues. Ego sum ostiū. Isa. xl.c.
Per me si quis introierit, saluabitur:⁊ ingredie- Ezech.
tur ⁊ egredietur,⁊ pascua inueniet. Fur nō venit, xxxiiij.f.
nisi vt furetur ⁊ mactet ⁊ perdat. Ego veni vt vitā g.et.xxx-
habeāt ⁊ abundantius habeāt.ego sum pastor bo- vij.f.
nus. Bonꝰ pastor,animā suā dat pro ouibus suis.
Mercenarius autē ⁊ qui nō est pastor,cuius non
sunt oues ppie,videt lupū venientē,⁊ dimittit oues
et fugit:⁊ lupus rapit,⁊ dispergit oues. mercenariꝰ C
autē fugit,q̄ mercenariꝰ est:⁊ nō ptinet ad eum de
ouibus. Ego sum pastor bonus:⁊ cognosco oues
meas,⁊ cognoscūt me mee. [a] Sicut nouit me pr̄,et
ego agnosco patrē. [b] ⁊ animā meā pono p ouibus
meis. [c] Et alias oues habeo q̄ nō sunt ex hoc ouili
⁊ illas oportet me adducere,⁊ vocē meā audiēt,et Ezech.
fiet vnū ouile ⁊ vnꝰ pastor. Propterea me diligit xxxvij.f.
pater:q̄ ego pono animā meā vt iterū sumā eā,ne
mo tollit eā a me:sed ego pono eā a meipso.ptātē D
habeo ponēdi eā:⁊ ptātē habeo iterū sumendi eā.
Hoc mandatū accepi a pr̄e meo. Dissentio iterū
facta est iter iudeos ppter sermōes hos. Dicebāt

cx
a iii
ccxj
b iii
cxij
c x

autē multi ex ipsis, Demoniū hz & insanit: qd eū auditis? Alij dicebāt, Hec verba non sunt demoniū habentis. nūqd demoniū potest cecorū oculos aperire? Facta sunt aūt encenia in Jerosolymis & hyēs erat. Et ambulabat Jesus in tēplo, in porticu Salomonis. Circūdederūt ḡ eū Judei, & dicebant ei, Quousq; aiam nr̄am tollis? si tu es Christus, dic nobis palā. Rūdit eis Jes⁹ loquor vobis: & nō creditis. opa q̄ ego facio in noie p̄r̄is mei, hec testimoniū phibēt de me: sz vos nō creditis q: non estis, ex ouib⁹ meis. Oues mee vocē meā audiūt: & ego cognosco eas, & sequunt̄ me. & ego vitā eternā do eis: & nō peribūt in eternū, & nō rapiet eas q̄sq̄ de manu mea. Pater meus q̄ dedit mihi, maius. omnib⁹ est & nemo pōt rapere de manu patris mei Ego & pater vnū sumus. Sustulerūt ḡ lapides Judei, vt lapidarēt eū. Rūdit eis Jesus multa bona opera ostendi vobis ex patre meo: propter q̄ eor opus me lapidatis? Rūderūt ei Judei, De bono opere nō lapidamus te, sed de blasphemia, & q: tu homo cum sis, facis teip̄m deū. Rūdit eis Jesus, Nonne scriptū est in lege vestra, Ego dixi dij estis? Si illos, dixit deos ad q̄s s̄mo dei factus est, & nō pōt solui scriptura: quē pater sanctificauit & misit in mundū, vos dicitis, Q: blasphemas: q: dixi filius dei sum? Si nō facio opera patris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio: & si mihi nō vultis credere, operib⁹ credite, vt cognoscatis & credatis q: pater in me est & ego in patre. [d] Querebant ergo eū apprehēdere: & exiuit de manib⁹ eor̄. [e] Et abijt iterū trans Jordanē in eū locū vbi erat Joannes baptizans primū: & māsit illic, & multi venerūt ad eum, & dicebant. Quia Joannes quidem signū fecit nullū. Omnia aūt quecunq; dixit Joannes de hoc, vera erant. Et multi crediderunt in eum.

¶ L.S. Suscitatur Lazar⁹ a morte. Caput.xj.

Erat autē quidā languēs Lazarus a Bethania de castello Marie & Marthe sororū ei⁹. Maria aūt erat q̄ vnxit dñm vnguento & extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabat. Misserūt ergo sorores eius ad eum. dicētes, Dñe, ecce quē amas, infirmat. Audiēs aūt Jesus dixit eis. Infirmitas hec nō est ad mortē, sed pro gloria dei: vt glorificetur filius dei p̄ eā. Diligebat aūt Jesus Martham, & sororē eius Mariā, & Lazarū. Ut ergo audiuit q: infirmabatur, tūc quidē mansit in eodē loco duob⁹ diebus, deinde post hec dicit discipulis suis, Eamus in Judeā iterū. Dicūt ei discipuli, Rabbi, nunc querebāt te Judei lapidare: & iterū vadis illuc? Rūdit Jesus. Nonne duodecim sunt hore diei? Si quis ambulauerit in die nō offendit q: lucem huius mundi videt. si aūt ambulauerit i nocte, offendit q: lux nō est i eo. Hec ait: & post hec dicit eis, Lazarus amicus noster dormit: sed vado vt a somno exsuscitē eū. Dixerunt ergo discipuli eius Dñe, si dormit, saluus erit. Dixerat autē Jesus de morte eius: illi autē putauerūt quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo Jesus dixit eis manifeste, Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos vt credatis, q̄m nō erā ibi, sed eamus ad eū. Dixit ergo Thomas qui dicit Didymus, ad cōdiscipulos, Eamus & nos, & moriamur cum eo. Venit ita q̄z Jesus: & inuenit eū quatuor dies iā in monumento habentē. Erat aūt Bethania iuxta Jerosolymā quasi stadijs quindecim. Multi aūt ex Judeis venerāt ad Marthā & Mariā, vt consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo vt audiuit q: Jesus venit, occurrit illi, Maria autē domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Jesum, Domine, si fuisses hic, frater meus nō tuisset mortuus. sed et nunc scio q: quecunq; poposceris a deo, dabit tibi deus. Dicit illi Jesus, Resurget frater tuus. Dicit ei Martha, Scio q: resurget in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei Jesus, Ego sum resurrectio & vita. qui credit in me: etiam si mortuus fuerit, viuet. & omnis qui viuit et credit in me: nō morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi, Utiq; domine, ego credidi q: tu es x̄ps filius dei viui, q̄ in hunc mundū veniſti. Et cū hec dixisset, abijt & vocauit Mariam sororē suam silentio, dicens, Magister adest, & vocat te. Illa vt audiuit, surgit cito, & venit ad eū. nondū enī venerat Jesus in castellum: sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha. Judei ergo qui erāt cū ea in domo, & consolabant eā, cū vidissent Mariā q: cito surrexit & exijt, secuti sunt eā, dicentes. Quia vadit ad monumētū vt ploret ibi. Maria ergo cū venisset vbi erat Jesus, videns eum, cecidit ad pedes eius, & dicit ei. Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus. Jesus ego vt vidit eam plorantem & Judeos qui venerant cū ea plorantes infremuit spiritu, & turbauit seip̄m, & dixit, Ubi posuistis eū? Dicunt ei, Domine veni & vide. Et lachrymatus est Jesus. dixerūt ergo Judei ecce q̄o amabat eum, Quidam aūt ex ipsis dixerunt, Nō poterat hic qui aperuit oculos ceci nati, facere vt hic non moreretur? Jesus ergo rursum fremēs in semetipso venit ad monumentum. erat autem spelunca, et lapis suppositus erat ei. Ait Jesus. Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius q mortuus fuerat. Domine, iam fetet. quatriduanus est enim. Dicit ei Jesus, Nonnne dixi tibi q̄m si credideris, videbis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem Jesus aūt elevatis sursum oculis dixit, Pater gratias ago tibi quoniam audisti me. ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat, dixi: vt credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset, voce magna clamauit, Lazare veni foras. Et statim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes institis, & facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Jesus, Solute eum, & sinite abire. Multi ergo ex Judeis qui venerant ad Mariā & Marthā, & viderāt que fecit: crediderunt in eum. quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos: & dixerunt eis que fecit Jesus. Collegerūt ergo pōtifices & pharisei concilium, & dicebant, Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: et venient Romani, & tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine cum esset pontifex anni illius, dixit eis, Vos nescitis quicquam nec cogitatis: quia expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius, prophetauit quod Jesus moriturus erat pro gente. & non tantum pro gente: sed vt filios dei qui erāt dispersi, congregaret in vnum. [a] Ab illo ergo die, cogitauerunt vt interficerent eū. ¶ Jesus ergo iam non in palam ambulabat apud Judeos, sed abijt in regionem iuxta desertum in ciuitatem que dicitur Ephrem, & ibi morabatur cū discipulis suis. [b] Proximum autem erat pascha Judeorum: [c] et ascenderunt multi Jerosolymam de regione ante pascha, vt sanctificarent seipsos. Querebant ergo Jesum. & colloquebantur adinuicem, in tēplo stantes, Quid putatis q: nō venit ad diē festū istū? Dederant autē pontifices & pharisei mandatū, Ut si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendāt eū.

¶ Capituli Summariū. Unctus Jesus a Maria ingreditur Jerosolymam. Caput xij.

IESUS ergo ante ser dies pasche venit Bethaniā, vbi Lazar⁹ fuerat mortuus quē suscitauit Jesus. Fecerūt aūt ei cenā ibi: & Martha ministrabat. Lazarus vō vn⁹ erat ex discūbētib⁹ cū eo. Maria ergo accepit libram vnguēti nardi pistice pretiosi, & vnxit pedes Jesu, & extersit pedes ei⁹ capillis suis: & domus ipleta est ex odore vnguēti. Dixit ergo vnus ex discipulis ei⁹ Judas Iscariotes, q erat eū traditur⁹, Quare hoc vnguētū nō venit trecentis denarijs, & datū est egenis? Dixit aūt hoc, nō q de egenis ptinebat ad eū: sed q fur erat, & loculos habēs, ea q̄ mittebant portabat. Dixit ergo Jesus, sine illā, in die sepulture mee seruauit illud. Pauperes enī semp habebitis vobiscū: me aūt nō sp habebitis. [b] Cognouit ergo turba multa ex Judeis q illic est: & venerūt nō ppter Jesum tm̄, sz vt Lazarū viderēt quē suscitauit a mortuis. Cogitauerūt aūt principes sacerdotū vt & Lazarū interficerēt: q multi ppter illū abibāt ex iudeis, & credebāt in Jesum. [c] In crastinū aūt turba multa q̄ venerat ad diē festū, cū audissent, q venit Jesus Jerosolymā acceperūt ramos palmarū, & pcesserūt obuiā ei, & clamabāt Hosanna, bñdict⁹ q venit in nole dñi, rex Israel. [d] Et inuenit Jesus asellū: & sedit sup eū, sicut scriptū est, Noli timere filia Sion: ecce rex tuus venit sedēs sup pullū asine. [e] Hec nō cognouerūt discipuli ei⁹ pmū: sz q̄n glificat⁹ est Jes⁹, tūc recordati sunt q hec erāt scripta de eo, & hec fecerūt ei. Testimoniū ḡ phibebat turba q̄ erat cū eo q̄n Lazar⁹ vocauit de monumēto, & suscitauit eū a mortuis. Propterea & obuiā venit ei turba: q audierūt eū fecisse hoc signū. Pharisei ergo dixerūt ad semet ipsos, Videtis q nihil pficim⁹? ecce mūdus totus post eū abijt. ¶ Erāt aūt qdā gētiles ex his q ascēderāt vt adorarēt in die festo. Hi ergo accesserūt ad Philippū q erat a Bethsaida galilee & rogabāt eū, dicentes, Dñe, volumus Jesum videre. Venit Philippus, & dicit Andree. Andreas rursum et Philippus dixerūt Jesu. [f] Jesus aūt rñdit eis, dicēs, Venit hora, vt clarificet filius hois. [g] Amē amē dico vobis, nisi granū frumēti cadēs in terrā, mortuū fuerit: ipz solū manet. si aūt mortuū fuerit, multū fructū affert. [h] Qui amat aīam suā pdet eā: & q odit aīam suā in hoc mūdo, in vitā eternā custodit eā. Si q̄s mihi ministrat, me sequat, & vbi sum ego, illic & minister me⁹ erit. Si q̄s mihi mīistrauerit, honorificabit eū pr̄ meus. [i] Nūc aīa mea turbata est. Et q̄d dicā? Pr̄ salnifica me ex hac hora. [k] Sz propterea veni in horā hāc. Pr̄ clarifica nomē tuū. Venit ḡ vox de celo, dicēs, Et clarificaui et iterū clarificabo. Turba ergo q̄ stabat & audierat, dicebat tonitrnū esse factū. Alij aūt dicebāt, Angel⁹ ei locutus est. Rñdit Jesus, & dixit, Nō ppter me hec vox venit, sz ppter vos. Nūc iudiciū est mūdi: nunc pnceps hui⁹ mūdi eijcietur foras. Et ego si exaltat⁹ fuero a terra, oīa trahā ad meipz. Hoc aūt dicebat significās q̄ morte esset moriturus. Rñdit ei turba, Nos audiuim⁹ ex lege q̄ xp̄s manet in eternū: & qō tu dicis, Oportet exaltari filiū hois? & q̄s est iste filius hois? Dixit ergo ei Jesus, Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambulate dū lucē habetis, vt non vos tenebre cōprehendāt: & qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat. Dū lucē habetis, credite in lucē, vt filij lucis sitis. Hec locutus est Jesus: et abijt, & abscōdit se abeis. Cū aūt tāta signa fecisset coram eis, nō credebāt in eū, vt sermo Isaie impleret quē dixit, Dñe, q̄s credidit auditui nr̄o: et brachium dñi cui reuelatū est? [m] Propterea nō poterant credere, q̄ iterum dixit Isaias, Excecauit oculos eorum, & indurauit cor eorū: vt nō videant oculis, & nō intelligant corde, & conuertantur, & sanē eos. [n] Hec dixit Isaias q̄n vidit gloriā eius & locutus est de eo. Veruntamē & ex principib⁹ multi crediderūt in eum: sed propter pharisēos nō confitebantur, vt e synagoga nō ejcerentur. dilexerunt enī gloriā hominū magis q̄ gloriam dei. [o] Jesus aūt clamauit, & dixit, Qui credit in me, non credit in me, sed in eū qui misit me. Et qui videt me, videt eum qui misit me. [p] Ego lux in mundū veni: vt oīs qui credit in me, in tenebris nō maneat. Et si q̄s audierit verba mea & non custodierit: ego non iudico eum: nō enī veni vt iudicē mūdū, sz vt saluificem mundū qui spernit me, & nō accipit verba mea habet qui iudicet eū. sermo quē locut⁹ sum, ille iudicabit eū in nouissimo die. Quia ego ex meipso nō sum locutus, sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar. & scio q̄ mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit mihi pater sic loquor.

¶ Capituli Summarium. Lauantur pedes discipulorum, et proditor reuelatur. Caput xiij.

ANte diē festū pasche, sciēs Jesus q̄ venit hora eius vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē: cū dilexisset suos q erāt in mūdo, in finem dilexit eos. [a] Et cena facta, diabolus iam misisset in cor vt traderet eū Judas Simonis Iscariotes: [b] sciens q̄ omnia dedit ei pater in manus, & q̄ a deo exiuit & ad deū vadit, [c] surgit a cena, & ponit vestimenta sua: & cum accepisset linteum, precinxit se. Deinde misit aquā in plenim et cepit lauare pedes discipulorum & extergere linteo quo erat precinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus, Dñe, tu mihi lauas pedes? Rñdit Jesus, & dixit ei, Q̄ ego facio, tu nescis modo: scies autē postea. Dicit ei Petrus, Non lauabis mihi pedes in eternū. Rñdit ei Jes⁹, Si non lauero te, non habebis partē mecū. Dicit ei Simon Petrus, Dñe non tm̄ pedes meos, sed et manus & caput. Dicit ei Jesus, Qui lotus est, nō indiget nisi vt pedes lauet, sed est mūdus totus. Et vos mūdi estis, sed nō oēs. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum: propterea dixit. Nō estis mundi omnes. Postq̄ ergo lauit pedes eorum et accepit vestimenta sua: cū recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis. [d] Vos vocatis me magister & dñe: & bene dicitis: sum etenī. [e] Si ergo ego laui pedes vestros, dñs & magister: & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplū enī dedi vobis, vt quemadmodū ego feci vobis, ita et vos faciatis. [f] Amen amen dico vobis, non est seruus maior dño suo, neq̄ apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis beati eritis si feceritis ea. [g] Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim. Sed vt adimpleatur scriptura, Qui mānducat me cum panem, leuabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis, priusquā fiat vt cū factū fuerit, credatis q̄ ego sum. [h] Amen amē dicos vobis qui accipit si quē misero, me accipit: qui aūt me accipit, accipit eū q̄ me misit. [i] Cū hec dixisset Jesus turbatus est spiritu: & protestatus est & dixit, Amē amē dico vobis q̄ vn⁹ ex vobis tradet me. [k] Aspiciebant ergo adinuicem discipuli, hesitātes de quo diceret. [l] Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Jesu quē diligebat Jesus. Innuit ergo huic Simon Petrus: & dixit ei, Quis est de quo dicit? Itaq̄z cum recubuisset ille supra pectus Jesu, dixit ei, Dñe quis est? Rñdit Jesus, Ille est,

cui ego intinctū panē porrexero. [m] Et cū intinxisset panē, dedit Jude Simōis Iscariote. Et post buccellā, introiuit in eū satanas. [n] Et dicit ei Jesus: Quō facis fac citi⁹. Hoc aūt nemo sciuit discūbētiū, ad qd dixerit ei. Quidā enī putabāt, q̄ loculos habebat Judas, q̄ dixisset ei Jesus: Eme ea q̄ op⁹ sunt nobis ad diē festū: aut egenis vt aliqd daret. Cū ergo accepisset ille buccellā, exiit cōtinuo. Erat aūt nox. Cū g̃ exisset, dixit Jes⁹: Nūc clarificat⁹ est fili⁹ hois: & de⁹ clarificat⁹ est in eo. Si de⁹ clarificat⁹ est in eo, & de⁹ clarificabit eū in semetipso: & cōtinuo clarificabit eū. Filioli adhuc modicū vobiscū suꝫ. Queretis me: & sicut dixi Judeis, Quo ego vado, vos nō potestis venire: & vobis dico modo. Mandatū nouū do vobis, Vt diligatis inuicē: sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicē. In hoc cognoscent oēs q̄ discipuli mei estis, si dilectionē habueritis ad inuicē. [o] Dicit ei Simō Petr⁹, Dñe quo vadis: Rndit Jes⁹, Quo ego vado, nō potes me mō seq̄, seqūris aūt postea. Dicit ei Petr⁹: Quare nō possum te seq̄ mō: aiam meā p te ponā. Rndit ei Jesus, Animā tuā p me pones: Amē amē dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges.

¶ Capituli Summarium. Christus via veritas et vita. Caput.xiij.

Dixit discipulis suis, Non turbet cor vestrū. Creditis in deū, & in me credite. In domo pr̄is mei māsiones mlte sunt. Si quo minus dixissem vobis, Q̄ vado parare vobis locū. Et si abiero & preparauero vobis locū: iterū venio & accipiā vos ad meipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis. Et quo ego vado scitis, & viā scitis. Dicit ei thomas, Dñe nescimus quo vadis, & q̄o possumus viā scire: Dicit ei Jesus: Ego sum via, & veritas & vita. nemo venit ad pr̄em nisi p me. Si cognouissetis me, & pr̄em meū vtiq̄ cognouissetis: & amodo cognoscitis eū, & vidistis eū. Dicit ei Philipp⁹, Dñe ostēde nobis patrē: & sufficit nobis. Dicit ei Jesus, Tāto tp̄e vobiscū sum, & nō cognouistis me: Philippe qui videt me, videt & patrē. Q̄o tu dicis, Ostēde nobis patrē: Nō credis q̄ ego in pr̄e, & pr̄ in me est: Verba que ego loquor vobis, a meipso nō loquor: pr̄ aūt in me manēs, ipse facit opa. Nō creditis q̄ ego sum in patre, & pr̄ in me est: Alioqn ppter opa ipa credite. Amē amē dico vobis, q̄ credit in me, opa que ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet, q̄ ego ad pr̄em vado. [p] & quodcūq̄ petieritis pr̄ez in noie meo, hoc faciā: vt glificet pr̄ in filio. Si q̄d petieritis me in noie meo, hoc faciā. Si diligitꝭ me: mādata mea ꝓuate. Et ego rogabo pr̄em: & aliū paracletū dabit vobis, vt maneat vobiscū in eternū: spiritū veritatis, quē mūdus nō pōt accipere q̄: nō videt eū, nec scit eū: vos aūt cognoscetis eū: q̄: apō vos manebit, & in vobis erit. Nō relinquā vos orphanos: veniā ad vos. Adhuc modicū: & mūd⁹ me iam nō videt. Vos aūt videtis me: q̄ ego viuo et vos viuetis. In illo die cognoscetis q̄ ego sum in pr̄e meo, & vos in me, & ego in vobis. Qui hꝫ mandata mea & seruat ea: ille est q̄ diligit me, [q] q̄ aūt diligit me diliget a pr̄e meo: & ego diligā eū & manifestabo ei meipm. [r] Dicit ei Judas, nō ille Iscariotes, Dñe, qd factū est q̄: manifestaturus es nobis teipm, & nō mundo: Rndit Jesus & dixit ei, Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit, & pr̄ meus diliget eū, & ad eū veniem⁹, & māsionē apud eū faciem⁹, [s] q̄ nō diligit me: sermones meos nō ꝓuat. [t] Et sermonē quē audistis, nō est me⁹, sed eius q̄ misit me, patris. Hec locut⁹ sum vobis, apud vos manēs. [u] Paracletus aūt spūsctūs quē mittet pater in noie meo, ille vos docebit oīa, & suggeret vobis oīa q̄cūq̄ dixero vobis. Pacē relinquo vobis: pacē meā do vobis, nō quō mūd⁹ dat, ego do vobis. Nō turbet cor vestrū neq̄ formidet. Audistis q̄: ego dixi vobis, Vado & venio ad vos. Si diligeretis me: gauderetis, vtiq̄ q̄: vado ad patrē: q̄: pr̄ maior me est. Et nūc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cū factū fuerit, credatis. Jā nō multa loquar vobiscū venit enī princeps mundi huius, & in me nō habet quicquam. Sed vt cognoscat mūdus q̄: diligo patrē: & sicut mādatū dedit mihi pater, sic facio. Surgite eamus hinc.

¶ Capituli Summarium. Christus viti cōparatus mutuā precipit charitatē. Caput.xv.

Ego sum vitis vera: & pr̄ meus agricola est. Oēm palmitē in me nō ferētē fructū, tollet eū & oēm qui fert fructū, purgabit eū, vt fructus plus afferat. Jam vos mūdi estis ꝓpter sermonē quē locut⁹ sum vobis. Manete in me: & ego in vobis. Sicut palmes nō potest ferre fructū a semetipō, nisi mānserit in vite: sic nec vos nisi in me mānseritis. Ego sum vitis: vos, palmites. qui manet in me, & ego in eo: hic fert fructū multū, q̄: sine me nihil potestis facere. Si q̄s in me nō mānserit: mittetur foras sicut palmes & arescet, & colligēt eū, & in ignē mittent & ardet. [a] Si mānseritis in me, & verba mea in vobis manserint, q̄cūq̄ volueritis, petetis, & fiet vobis. [b] In hoc clarificatus est pater me⁹: vt fructū plurimū afferatis, et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si precepta mea seruaueritis, manebitis in dilectiōe mea: sicut & ego precepta patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Hec locutus sum vobis: vt gaudium meū in vobis sit, & gaudiū vestrū impleatur. Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. [c] Maiorē hac dilectionē nemo hꝫ q̄ vt animam suam ponat quis pro amicis suis. [d] Vos amici mei estis, si feceritis que ego precipio vobis. Jam non dicā vos seruos: q̄: seruus nescit quid faciat dñs eius. Vos aūt dixi amicos: q̄: oīa quecūq̄ audiui a patre meo, nota feci vobis. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos vt eatis & fructū afferatis, & fruct⁹ vester maneat, vt [e] quodcūq̄ petieritis patrē in nomine meo, det vobis. [f] Hec mando vobis, vt diligatis inuicem. Si mundus vos odit: scitote q̄: me priorē vobis odio habuit. Si de mūdo fuissetis: mūdus quod suum erat, diligeret: q̄: vero de mundo nō estis, sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Memētote sermonis mei: quē ego dixi vobis, Nō est seruus maior dño suo. [b] Si me persecuti sunt: & vos persequentur: si sermonē meū seruauerūt: & vestrum seruabunt. [i] Sed hec oīa facient vobis ꝓpter nomen meū: [k] q̄: nesciūt eū q̄ misit me. [l] Si nō venissem & locutus fuissem eis: pctū nō haberent: nunc aūt excusationē nō habent de peccato suo. [m] Qui me odit, & patrem meū odit. [n] Si opa non fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatū nō haberēt, nūc aūt & viderunt & oderūt & me & patrē meū. Sed vt adimpleatur sermo q̄ in lege eorū scriptus est, Q̄: odio habuerūt me gratis. Cū aūt venerit paracletus (quē ego mittā vobis a pr̄e) spūs veritatis q̄ a pr̄e procedit: ille testimoniū perhibebit de me: & vos testimonium perhibebitis: q̄: ab initio mecum estis.

¶ Capituli Summarium. Cōsolatur Christus suos iam abiturus. Caput.xvj.

Hec locut⁹ sum vobis, vt nō scādalizemini. Absq̄z synagogis facient vos: [a] sed venit hora, vt omis q̄ interficit vos arbitretur obsequiū se pstare deo: & hec facient vobis:

quia non

q; nō nouerūt patrē, neq; me. Sz hec locutus sum vobis, vt cum venerit hora, eor; reminiscamini, q; ego dixi vobis. [b] Hec aūt vobis ab initio nō dixi: q; vobiscū erā. Et nūc vado ad eū qui misit me: et nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis? Sz q; hec locut⁹ sum vobis, tristitia impleuit cor vestrū. Sz ego veritatē dico vobis expedit vobis vt ego vadā. si eīm nō abiero paraclet⁹ nō veniet ad vos: si aūt abiero, mittā eū ad vos. Et cū venerit, ille arguet mundū de peccato, & de iustitia, & de iudicio. de peccato quidē: quia nō crediderūt in me. de iustitia vero: q; ad patrē vados & iā nō videbit; me. de iudicio aūt: q; princeps huius mūdi iā iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed nō potestis portare modo. Cū aūt venerit ille spūs veritatis, docebit vos oēm veritatē nō enim loquetur a semetipso: sed quecūq; audiet loquet, & q̄ ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit: q; de meo accipiet, & annuntiabit vobis. [c] Oia quecūq; habet pater, mea sunt. [d] Propterea dixi. Quia de meo accipiet, & annūtiabit vobis. ℣ Modicū & iam nō videbitis me, & iterū modicū & videbitis me: q; vado ad patrē. Dixerūt ergo ex discipulis ei⁹ ad inuicē, Quid est hoc q̄ dicit nobis, ℣ Modicū & nō videbitis me, & iterū modicū & videbitis me, & q; vado ad patrem? Dicebāt ergo, Quid est hoc q̄ dicit, ℣ Modicū? nescimus quid loquit. Cognouit aūt Jesus q; volebāt eum interrogare: & dixit eis, De hoc queritis inter vos q; dixi, ℣ Modicū & non videbitis me, & iterū modicū & videbitis me. Amē amē dico vobis q; plorabitis & flebitis vos, mundus aūt gaudebit: vos aūt cōtristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudiū. ℣ Mulier cū parit, tristitiā habet, q; venit hora eius. cū aūtē peperit pueru, iā nō meminit pressure ꝓpter gaudiū, quia natus est homo in mūdū. [e] Et vos igitur, nunc quidem tristitiā habetis. iterū aūt videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudiū vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die, me nō rogabitis quicq̄. Amē amē dico vobis, si q̄d petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Usq; modo non petistis quicq̄ in nomine meo. Petite & accipietis: vt gaudiū vestrū sit plenū. [f] Hec in ꝓuerbijs locut⁹ sum vobis. Uenit hora cū iā nō in ꝓuerbijs loquar vobis sz palā de patre annuntiabo vobis. in illo die in nōie meo petetis. & non dico vobis q; ego rogabo patrē de vobis. ipse eīm pater amat vos, q; vos me amastis, & credidistis quia a deo exiui. Exiui a patre et veni in mundū: iterū relinquo mūdū, & vado ad patrē. Dicūt ei discipuli ei⁹, Ecce nūc palā loq̄ris, & ꝓuerbiū nullū dicis. nūc scimus q; scis oia, et non opus est tibi vt quis te interroget. in hoc credim⁹ q̄ a deo existi. [g] Rndit eis Jes⁹, ℣ Modo creditis? Ecce venit hora, & iā venit, vt dispgamini vnusquisq; in ꝓpria, & me solū relinquatis. & tamen non sum solus: q; pater mecum est. [h] Hec locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite, ego vici mundum.

¶ S. Oratio Jesu ad patrem. Cap. xvij.

Hec locut⁹ est Jesus: & sublenatis oculis in celū, dixit, Pater venit hora, clarifica filiū tuū, vt filius tuus clarificet te, sicut dedisti ei potestatē oīs carnis. vt omne q̄ dedisti ei, det eis vitā eternā. Hec est aūtē vita eterna, Ut cognoscant te, solū deū verū, & quē misisti Jesum xp̄m. Ego te clarificaui sup terrā: op⁹ cō summaui, q̄ dedisti mihi vt faciā. & nunc clarifica me tu pr̄ apud temetip̄m, claritate quā habui p̄s q̄ mundus fieret, apud te. ℣ Manifestaui nomē tuum hominib⁹ quos dedisti mihi de mūdo. tui erāt: & mihi eos dedisti, & sermonē tuū seruauerūt. Nūc cognouerūt q; oia q̄ dedisti mihi, abs te sunt. q; verba q̄ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperūt. & cognouerūt vere q; a te exiui, & crediderūt q; tu me misisti. Ego p̄ eis rogo. Non p̄ mūdo rogo, sz p̄ his q̄s dedisti mihi, q; tui sunt. Et mea omnia, tua sunt: & tua, mea sunt: & clarificat⁹ sum in eis. Et iā nō sum in mūdo: & hi in mūdo sunt, & ego ad te venio. Pr̄ sancte, serua eos in nōie tuo q̄s dedisti mihi: vt sint vnū sicut & nos. Cū essem cū eis, ego seruabā eos in nōie tuo. Quos dedisti mihi, ego custodiui: & nemo ex eis perijt, nisi filius ꝑditionis, vt scriptura impleat. Nūc aūt ad te venio: & hec loquor in mundo: vt habeāt gaudiū meū impletū in semetipsis. Ego dedi eis sermonē tuū: & mūdus eos odio habuit, q; non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mūdo. Non rogo vt tollas eos de mūdo, sed vt serues eos a malo. De mūdo nō sunt: sicut & ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus, veritas est. Sicut tu me misisti in mundū: ita & ego misi eos in mūdū. Et ꝓ eis ego sanctifico me ipsum: vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Nō ro eis aūt rogo tantū, sed & ꝓ eis q̄ crediturī sunt per verbum eorū in me: vt oēs vnū sint, sicut tu pater in me & ego in te, vt & ipsi in nobis vnū sint: vt credat mūdus q; tu me misisti. Et ego claritatē quā tu dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum sicut & nos vnū sumus. Ego in eis & tu in me: vt sint consummati in vnū, & cognoscat mūdus q; tu me misisti, & dilexisti eos sicut & me dilexisti. Pr̄, quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecū: vt videāt claritatem meā quā dedisti mihi, q; dilexisti me ante constitutionē mūdi. [i] Pr̄ iuste, mūd⁹ te non cognouit. ego aūt te cognoui: [k] & hi cognouerūt q; tu me misisti. Et notū feci eis nomē tuū, & notū faciā: vt dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

¶ C. S. Jesus capitur & accusatur. Caput. xviij.

Ec [a] cū dixisset Jesus egressus est cum discipulis suis trās torrētē Cedrō, vbi erat hortus, in quē introiuit ipse & discipuli ei⁹. [b] Sciebat aūt & Judas qui tradebat eū, locū: q; frequēter Jesus cōuenerat illuc cū discipulis suis. [c] Judas g̃ cū accepisset cohortem, & a pontificibus & pharisēis ministros: venit illuc cum laternis & facibus & armis. [d] Jesus itaq; sciēs oīa q̄ vēnura erāt super eū, ꝓcessit & dixit eis, Quē queritis? Rndūt ei, Jesum Nazarenū. Dicit eis Jesus. Ego sum. Stabat aūtē & Judas qui tradebat eū cū ipsis. Ut g̃ dixit eis, Ego sum: abierūt retrorsum, & cecidērūt in terā. Iterū ergo interroganit eos, Quē queritis? Illi aūt dixerūt, Jesum Nazarenū. Respondit Jesus dixi vobis q; ego sum. si ergo me queritis, sinite hos abire. Ut impleretur sermo quē dixit, Quia quos dedisti mihi, nō perdidi ex eis quēquā. [e] Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum: et percussit pontificis seruū, & abscidit auriculā ei⁹ dexterā. Erat aūt nomen serno, ℣ Malchus. [f] Dixit ergo Jesus Petro ℣ Mitte gladū tuū in vaginā. Calicē quē dedit mihi pr̄, nō vis vt bibā illū. [g] ¶ Cohors aūt & tribunus & ministri Judeorū cōprehēderūt Jesum, et ligauerūt eū: [h] & adduxerūt eū ad Annā primū. erat eīm socer Caiphe, qui erat pontifex anni illi⁹. erat aūt Caiphas q̄ cōsiliū dederat Judeis, Quia expedit vnū hoīem mori ꝓ ꝓplo. [i] Sequebatur aūt Jesum Simon Petrus, & alt⁹ discipulus. [k] Discipulus aūt ille, erat notus pontifici, & introiuit cū Jesu in atriū pōtificis. [l] Petr⁹ aūt stabat ad ostiū foris. [m] Exiuit ergo discipulus alt⁹ q̄ erat not⁹ pontifici, & dixit ostiarie: & introduxit Petrū. [n] Dicit

ergo ℣Petro ancilla ostiaria. ℟Nũqd ℣tu ex discipulis es hois isti⁹? ℣Dicit ille, ℟Nõ sũz.⁹ Stabãt aũt serui ℣ministri ad prunas: qz frigus erat: ℣ calefaciebant se. erat aũt cũ eis ℣ ℣Petrus, stans ℣ calefaciẽs se. ℣Pontifex ergo interrogauit Jesum de discipulis suis ℣ de doctrina eius.⁹ ℟Ndit ei Jesus. Ego palã locut⁹ sum mũdo, ego semp docui in synagoga ℣ in tẽplo quo oẽs Judei ꝓueniũt, ℣ in occulto locut⁹ sum nihil.⁹ Quid me interrogas? interrogas eos qui audierunt qd locutus sum ipsis. ecce, hi sciunt q̃ dixerim ergo.ʳ Hec aũt cũ dixisset: vnus assistẽs ministroꝝ, dedit alapã Jesu, dicẽs, ℣ Sic rñdes põtifici? ℟Ndit ei Jesus, Si male locutus sum, testimoniũ phibe de malo: si aũt bene, quid me cedis? ℣ ¶ Et misit eũ Annas ligatũ ad Caiphã põtificẽ,ʸ Erat aũt Simõ. ℣Petrus stãs ℣ calefaciẽs se. Dixerũt ego ei, ℟Nũqd ℣tu ex discipulis eius es? ℟Negauit ille ℣ dixit, ℟Nõ sum. ℣Dixit ei vnus ex seruis pontificis, cognatus eius cuius abscidit ℣Petrus auriculã. ℟Nõne ego te vidi in horto cum illo? ℣Iterũ ergo negauit ℣Petrus ℣ statim gallus cantauit.ᶻ ¶ Adducũt ergo Jesum a Caipha in ptoriũ. Erat aũt mane: ℣ ipsi nõ introierũt in ptorium, vt nõ cõtaminarẽt, sed vt mãducarent pascha. Exiit ergo ℣Pilatus ad eos foras, ℣ dixit, Quam accusationẽ affertis aduersus hominem hunc? ℟Nderunt ℣ dixerunt ei, Si nõ esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eũ. Dixit ergo eis ℣Pilat⁹ accipite eũ vos, ℣ fm legem vestrã iudicate eũ. Dixerũt ergo ei Judei, Nobis nõ licet interficere quẽquam. Ut sermo Jesu implerẽt quẽ dixit significãs qua morte esset moriturᵇ.ᶻ Introiuit ergo iterum in pretoriũ ℣Pilat⁹: ℣ vocauit Jesum, et dixit ei, Tues rex Judeoꝝ?ᵃ ℟Ndit Jesus, A teipso hoc dicis, an alij tibi dixerũt de me? ℟Ndit ℣Pilatus, Numquid ego Judeus sum? ℣ Gens tua et pontifices tradiderũt te mihi Quid fecisti? ℟Respondit Jesus, Regnũ meũ nõ est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnũ meũ, ministri mei vtiqz decertarent vt nõ traderer Judeis. nũc aũt regnũ meum nõ est hinc. ¶Dixit itaqz ei ℣Pilat⁹ ergo rex es tu.ᵇ ℟Respõdit Jesus, Tu dicis: qz rex sum ego. ᶜEgo in hoc nat⁹ sum, ℣ ad hoc veni in mundũ vt testimoniũ perhibeã veritati. oĩs qui est ex veritate, audit vocẽ meã. ¶Dicit ei ℣Pilatus.ᵈ Quid est veritas? ¶Et cũ hoc dixisset, iterum exiit ad Judeos, et dicit eis, Ego nullã inuenio in eo causam.ᵉ Est aũt cõsuetudo vobis vt vnũ dimittã vobis in pascha. vultis ergo dimittam vobis regem Judeorum? ¶Clamauerunt rursum omnes dicẽtes, Non hunc, sed Barabbã. Erat aũt Barabbas, latro.

¶Capitulũ Summariũ. Condẽnatus Jesus crucifigitur et sepelitur. Caput.xix.

Tunc ergo apprehẽdit ℣Pilat⁹ Jesum, ℣ flagellauit. Et milites plectẽtes coronã de spinis, iposuerũt capiti eiꝰ: ℣ veste purpurea circũdederũt eũ. Et veniebãt ad eũ, ℣ dicebãt, Aue rex Judeorũ. ℣ dabãt ei alapas.ᵇ Exiit iterũ ℣Pilatus ℣ dixit eis, Ecce adduco vobis eũ foras, vt cognoscatis qz in eo nullam inuenio causam.ᶜ Exiit ergo Jesus foras portãs coronã spineã, ℣ purpureũ vestimẽtũ. Et dicit eis, Ecce hõ.ᵈ Cum ergo vidissent eũ põtifices ℣ ministri, clamabant dicentes, Crucifige, crucifige eũ. ᶜ Dicit eis ℣Pilat⁹, Accipite eũ vos, ℣ crucifigite. ᶠ ego enim non inuenio in eo causam.ᵍ ℟Nderunt ei Judei, Nos legẽ habemꝰ: ℣ fm legẽ debet mori qz filiũ dei se fecit.ᵇ Cũ ergo audisset ℣Pilat⁹ hũc sermonẽ, magis timuit. Et ingressus est pretoriũ iterum: ℣ dicit ad Jesum, Unde es tu? Jesus aũt responsum nõ dedit ei.ʰ Dicit ergo ei ℣Pilatus mihi nõ loqueris? nescis qz potestatẽ habeo crucifigere te, ℣ potestatẽ habeo dimittere te? ℟Ndit Jesus, Non haberes potestatẽ aduersum me vllã nisi tibi datũ esset desup. ℣Propterea q me tradidit tibi maius peccatum habet ℣ exinde querebat ℣Pilatus dimittere eũ. Judei aũt clamabãt, dicentes, Si hũc dimittis, non es amicus Cesaris. oĩs enim q se regẽ facit: contradicit Cesari. ℣Pilatus aũt cũ audisset hos sermones, adduxit foras Jesum: ℣ sedit p tribunali in loco q dicitur Licthostratos, ℣Hebraice autẽ Gabbatha. Erat aũt parasceue paschę hora quasi sexta: ℣ dicit Judeis, Ecce rex vester.ᵏ Illi aũt clamabãt, Tolle tolle: crucifige eũ.ˡ Dicit eis ℣Pilatus. Regẽ vestrũ crucifigã? ℟Nderũt pontifices, Non habemus regẽ, nisi Cesarẽ.ᵐ Tũc ergo tradidit eis illũ, vt crucifigeretur.ⁿ ¶ Susceperũt autẽ Jesum: ℣ eduxerunt eũ. Et baiulãs sibi crucẽ, exiuit in eũ qui dicitur Caluarie locũ, ℣Hebraice autẽ Golgotha: vbi crucifixerũt eũ, ℣ cũ eo alios duos hinc ℣ hinc, mediũ autem Jesum.ᵖ Scripsit autẽ ℣ titulũ ℣Pilatus: ℣ posuit super crucẽ. Erat autẽ scriptũ, Jesus Nazarenꝰ rex Judeorũ.ᵍ Hũc ergo titulũ multi Judeorũ legerũt: qz prope ciuitatẽ erat locus vbi crucifixus est Jesus. Et erat scriptũ ℣Hebraice, ℣Grece, ℣ Latine. ¶Dicebãt ergo ℣Pilato pontifices Judeorũ. Noli scribere, rex Judeorũ: sed qz ipse dixit, ℟Rex sum Judeorum. ℟Respondit ℣Pilatus, Quod scripsi, scripsi.ʳ ¶ Milites ergo cum crucifixissent eũ acceperunt vestimẽta eius, (℣ fecerũt quatuor partes: vnicuiqz militi partẽ) ℣ tunicam. Erat aũt tunica, incõsutilis, desup cõtexta per totũ. Dixerũt ergo ad inuicẽ, Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura impleret, dicẽs, Partiti sunt vestimẽta mea sibi: ℣ in vestem meã miserũt sortẽ. Et milites quidẽ hec fecerũt.ˢ Stabant aũt iuxta crucem Jesu mater, ℣ soror matris, ℟Maria cleophe, ℣ ℟Maria ℟Magdalene. Cũ vidisset ergo Jesus matrẽ ℣ discipulũ stãtem quẽ diligebat, dicit matri sue, ℟Mulier ecce filius tuꝰ. Deinde dicit discipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.ᵗ ℣Postea sciens Jesus qz omnia cõsummata sunt, vt consummarẽt scriptura, dicit, Sitio. Uas aũt erat positũ aceto plenum. Illi aũt spongiã plenã aceto, hyssopo circũponentes obtulerũt oi eius.ᵛ Cum ergo accepisset Jesus acetũ, dixit, Cõsummatum est. Et inclinato capite, tradidit spiritum.ˣ ¶ Judei ergo (qm̃ parasceue erat) vt nõ remanerent in cruce corpora sabbatho (erat enim magnus, dies ille sabbathi) rogauerunt ℣Pilatũ, vt frangerentur eorũ crura ℣ tollerentur. Uenerũt ergo milites: ℣ primi quidẽ fregerũt crura, ℣ alteri⁹ qui crucifixus est cũ eo. Ad Jesum autẽ cũ venissent, vt viderunt eum iam mortuũ, nõ fregerunt eius crura: sed vnus militũ lancea latus eius aperuit. Et cõtinuo exiuit sanguis ℣ aqua. Et qui vidit, testimoniũ perhibuit: ℣ verũ est testimoniũ eius. Et ille scit qz vera dicit: ℣ vos credatʒ. Facta sunt enim hec, vt scriptura impleret, Os nõ cõminuetis ex eo. Et iterũ alia scriptura dicit, Uidebũt in quẽ transfixerunt.ʸ ¶ Post hec aũt rogauit ℣Pilatum Joseph ab Arimathea, (eo q esset discipulus Jesu occultus autẽ ꝓpter metũ Judeorũ vt tolleret corpus Jesu. Et permisit ℣Pilat⁹.ᶻ Uenit ergo, ℣ tulit corpꝰ Jesu. Uenit aũt ℣ Nicodemus qui venerat ad Jesum nocte primũ, ferens mixturã myrrhe ℣ aloes quasi libras centũ.ᵃ Acceperũt aũt corpus Jesus, ℣ ligauerunt illud linteis cũ aromatibus. sicut mos est Judeis sepelire. Erat autẽ in loco vbi crucifixus est,

cciz a] A Marci. xvj.a. luc. xxiiij a.

hortus:& in horto monumẽtũ nouũ, in quo nõdum quisq̃ positus erat. Ibi ergo ppter paraſceuẽ Judeorũ:q; iuxta erat monumẽtũ, posuerunt Jesum.

¶ Capituli Summarium. Christus multis indicijs probauit suam resurrectionem. Caput.xx.

cczr b I

Maª aũt sabbathi ℳaria ℳagdalene venit mane cũ adhuc tenebre essent ad monumẽtum:& vidit lapidẽ sublatum a monumẽto.[b] Cucurrit ergo & venit ad Simonẽ Petrũ & ad alũ discipulũ quem amabat Jesus:& dixit illis, Tulerũt dominum de monumento,& nescimus vbi posuerunt eum. Exũt ergo Petrus & ille alius discipulus, & venerũt ad monumentũ. Currebãt aũt duo simul: & ille aliꝰ discipulus precucurrit citius Petro & venit primus ad monumẽtũ. Et cũ se inclinasset, vidit posita lineamina non tũ introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentũ, & vidit linteamina posita, & sudariũ qõ fuerat sup caput eius, non cũ linteaminibus positũ, sed separatim inuolutũ in vnũ locũ. Tunc ergo introiuit & ille discipulus qui venerat primus ad monumentũ: et vidit & credidit. nõdum enĩ sciebãt scripturã, q; oporteret eum a mortuis resurgere. Abierũt ergo iterũ discipuli ad semetipsos.[c] ¶ ℳaria autem stabat ad monumentũ, foris plorans. ℑum ergo fleret, inclinauit se & prospexit in monumentum: et vidit duos angelos in albis sedentes, vnũ ad caput & vnum ad pedes, vbi positũ fuerat corpus Jesu.[d] ℑicũt ei illi, ℳulier quid ploras? ℑicit eis, Quia tulerunt dominum meũ: & nescio vbi posuerunt eum. Hec cũ dixisset, cõuersa est retrorsum, & vidit Jesum stantem: & non sciebat quia Jesus est. ℑicit ei Jesus, ℳulier quid ploras? Quem quaeris? illa existimãs q; hortulanus esset, dicit ei, ℑomine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum: & ego eum tollam. ℑicit ei Jesus, ℳaria. Conuersa illa dicit ei, Rabboni, quod dicitur magister. ℑicit ei Jesus, Noli me tangere. nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos, et dic eis, Ascendo ad patrẽ meum et patrem vestrũ, deum meum & deum vestrũ. Venit ℳaria ℳagdalene annuntians discipulis, Quia vidi dominũ, & hec dixit mihi.[e] ¶ Cum ergo sero esset die illo, vna sabbathorũ, & fores essent clause, vbi erant discipuli congregati propter metum Judeorũ: venit Jesus, & stetit in medio, & dicit eis, Pax vobis. Et cũ hec dixisset, ostendit eis manus & latus.[f] Gauisi sunt ergo discipuli, viso dño.

cczr c I

Marci. xvj.a. Matth. xxviij.a.

cczij d X

Marci. xvj.b.

cczij e I

Marci. xvj.c. luc. xxiiij. f. j.co. xv. a

cczv g XII cczvj h X

℞ Dixit ergo eis iterum, Pax vobis sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hec cum dixisset, insufflauit: & dicit eis,[g] Accipite spiritum sanctũ. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorũ retinueritis, retenta sunt.[h] Thomas autem vnus ex duodecim qui dicitur ℑidymus, nõ erat cum eis quando venit Jesus. ℑixerunt ergo ei alij discipuli, Vidimus dominũ. Ille autem dixit eis, Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorũ, et mittam manum meam in latus eius: non credam.[i] Et post dies octo, iterum erãt discipuli eius intus: & Thomas cum eis. Venit Jesus ianuis clausis, et stetit in medio, et dixit eis, Pax vobis. ℑeinde dicit Thome, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, et affer manum tuam, & mitte in latus meũ: & noli esse incredulus, sed fidelis.[k] Respõdit Thomas, et dixit ei, ℑominus meus, et deus meus, ℑicit ei Jesus, Quia vidisti me Thoma credidisti: beati qui non viderunt & crediderũt. ¶ ℳulta quidem & alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, que nõ sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt, vt credatis quia Jesus est Christus filius dei: & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

cczr k X

¶ Capituli Summariũ. Capiunt discipuli multitudinem piscium. Caput.xxj.

cczr l IX

℞ Postea[a] manifestauit se iterũ Jesus ad mare Tiberiadis. ℳanifestauit autẽ sic. Erãt simul Simõ Petrus & Thomas q dicitur didimus, & Nathanael q erat a Cana Galilee, & filij zebedei, & alij ex discipulis eius, duo. ℑicit eis Simõ Petrus, Vado piscari. ℑicunt ei, Venimus & nos tecum. Et exierũt & ascẽderũt in nauim: & illa nocte nihil prẽdiderunt. ℳane autem facto, stetit Jesus in litore: non tamẽ cognouerũt discipuli quia Jesus est. ℑicit ergo eis Jesus, Pueri, nunquid pulmentarium habetis? Respõderunt ei, Non. ℑixit eis, ℳittite in dexterã nauigij, rete: & inuenietis. ℳiserunt ergo: & iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium.[b] ℑicit ergo discipulus ille quẽ diligebat Jesus, Petro dominus est. Simon Petrus cum audisset quia dominus est: tunicã succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare. Alij autem discipuli nauigio venerunt (non enĩ longe erãt a terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium.[c] Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, & piscem superpositum et panem. ℑicit eis Jesus,[d] Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in terram, plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et cum tot essent, non est scissum rete. ℑicit eis Jesus,[e] Venite, prãdete.[f] Et nemo audebat discũbẽtium interrogare eum, Tu quis es? scientes quia dominus est.[g] Et venit Jesus, & accepit panem & dabat eis, et piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis, cum surrexisset a mortuis.[h] ¶ Cũ ergo prandidisset, dicit Simoni Petro Jesus, Simon Jona, diligis me plus his? ℑicit ei, Etiam domine, tu scis quia amo te. ℑicit ei,[i] Pasce agnos meos.[k] ℑicit ei iterum, Simo Jona, diligis me? Ait illi, Etiam domine: tu scis quia amo te. ℑicit ei,[l] Pasce agnos meos.[m] ℑicit ei tertio, Simon Jona, amas me? Contristatus est Petrus q; dixit ei tertio, amas me? & dixit ei, ℑomine tu omnia scis: tu scis quia amo te. ℑicit ei,[n] Pasce oues meas.[o] Amen amen dico tibi, cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas. cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, & ducet quo tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset deum. Et cum hoc dixisset, dicit ei, Sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Jesus sequentem, qui et recubuit in cena super pectus eius, et dixit, ℑomine quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit Jesu, ℑomine hic autem quid? ℑicit ei Jesus, Si eum volo manere donec veniam: quid ad te? tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Jesus, Non moritur. sed, Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, et scripsit hec: & scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem & alia multa que fecit Jesus: que si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt, libros.

cczr m X cczrj n I cczrij o X

¶ Euangelij secundum Joannem finis.

ij. pet. j.c.

¶ Incipit prefatio sci ihi ero. presbyteri in oēs epistolas sci Pauli.

QRimū queritur quare post euāgelia que supplemētū legis sunt: et in quibus nobis exēpla et precepta viuendi plenissime digesta sunt voluerit apls has epl̄as ad singulas ecclias destinare. Hac aūt causa factū videt vt sez initia nascētis ecclesie nouis cauſis existentib⁹ preueniret: et vt presentia atq; ostentia resecaret vitia: et post futuras excluderet q̄stiōes: exēplo pphetarū qui post editā legez Moysi in qua ola dei mādata legebant: nihilominus tñ doctrina sua redituia semp populi cōpressere peccata: et ppter exemplū viuendi libros ad nr̄am etiā memoriā trāsmiserunt. Deinde queritur cur non amplius q̄ decē epistolas ad ecclesias scripserit? Decem sunt em̄ cum ea que dicitur ad Hebreos. Nam reliquę quatuor ad discipulos specialiter sunt posrecte. Ut ostēderet nouū nō discrepare a veteri testamēto: et se cōtra legē nō facere Moysi ad numerum primoꝝ decalogi mādatorū suas epistolas destinauit: et quot ille preceptis a Pharaone instituit liberatos totidē hic epistolis a diaboli et idololatrie seruitute edocet acquisitos. Nā et duas tabulas lapideas duorū testamētorū figuram habuisse viri eruditissimi tradiderūt. Epistolā sane que ad hebreos scribit quidā Pauli non esse contendūt: eo q̄ nō sit eius nole titulata: et propter sermonis stylīq; distantiā: sed aut barnabe iuxta tertulianū: aut luce iuxta quosdā: vel certe clementis discipuli apostoloꝝ et epi Romane ecclesie post apl̄os ordinati. Quibus respondē dū est si ppterea pauli non erit: q̄ eius non habet nomē: ergo nec alicuius erit: q̄ nullius nole titulatur. Ø si inconuenies absurdūq; est ipsius magis esse credenda est: que tanto doctrine sue fulget eloquio. Sed q̄m apud hebreorum ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebatur voluit tacito nole de figuris legis et veritate xpi reddere rōnem: ne odiū nois in frontē p̄tulati vtilitatē excluderet lectionis. Non est sane mirū si eloquētior videatur in ppria: idest hebreo q̄ in peregrino: idest in greco quo cetere epistole sunt scripte sermone. Mouet etiā quosdā quare romanoꝝ epl̄a in primo sit posita: cū eam nō primo scriptā ratio manifestet. Nā hanc se proficiscentē Jerosolymā scripsisse testat cū Corinthios et alios tā ante vt ministeriū q̄ scēū portaturus erat colligerēt: literis adhortatus sit. Unde et intelligi quidam volūt ita oēs epl̄as ordinatas: vt prima poneret q̄ius posterior fuerit destinata: vt per singulas epl̄as gradibus ad pfectiora veniret. Romanoꝝ nāq; plerioq; tā rudes erāt vt non intelligerent dei se gr̄a et nō suis meritis esse saluatos: et ob hoc duo inter se populi cōfligerent. Idcirco illos indigere asserit corrigi vitia gētilitatis priora cōmemorās. Corinthijs aūt iam virit scientie gratiā esse cōcessam: et nō tam oēs increpat q̄ cur peccātes nō increpauerint reprehēdit sicut ait: Audit inter vos fornicatio. Et iterū: congregatis vobis cū meo spū tradere huiusce modi satane. In secūda vero laudant: et vt magis ac magis pficiāt cōmonent. Galate vero iam nullius criminis arguunt nisi hoc tñ q̄ callidissimis pseudo apl̄is crediderunt. Ephesij sane nulla reprehensione: sed multa laude digni sunt: q; fidē apostolicā seruauerūt. Philippēses etiā multomagis collaudant: q̄ nec audire quidē falsos apl̄os voluerūt. Thessalonicenses nihilominus in duabus epl̄is omni laude psequitur: eo q̄ nō solū fidē incōcussam seruauerint veritatis: sed etiā in persecutiōe ciuiū fuerint cōstātes inuenti. Colossenses aūt tales erant vt cū apl̄o visi corporaliter nō fuissent hac laude digni haberētur. Et si corpore inquit absens sum sed spū vobiscū sum gaudens: et videns ordinē vestrū. De hebreis vero q̄d dicendū est: quoꝝ thessalonicenses q̄ plurimū laudati sunt imitatores facti esse dicunt? Sicut ipse ait. Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarū dei que sunt in Judea. Eadē em̄ passi estis et vos a contribulib⁹ vestris que et illi a iudeis. Apud ipsos quoq; hebreos eadē cōmemorat dicēs. Nā et vinctis cōpassi estis: et rapinā bonoꝝ vestroꝝ cū gaudio suscepistis: cognoscētes vos habere meliorē et manentem substantiam.

¶ Incipit plogus bti ihi ero. specialis in epistolam ad Romanos.

ROmani sunt q̄ ex iudeis et gētibus crediderunt. Hi supba cōtētione volebant se alterutrū supponere. Nam Judei dicebāt: Nos sumus ppli dei quos ab initio dilexit et fouit nos circuncisi ex genere Abrahā: setā descendimus ex stirpe et notus retro apud iudeā tñ de⁹: Nos de egypto signis dei et virtutib⁹ liberati mare sicco p̄trāsiuimus pede. cū inimicos nros grauissimi fluct⁹ inuoluerent. Nobis pluit māna dñs in deserto et quasi filijs suis celeste pabulum ministrauit. Nos die noctuq; in colūna nubis ignisq; precessit vt nobis in nullo iter ostenderet. Atq; vt cetera eius circa nos immensa beneficia taceamus nos soli digni fuimus dei legē accipere: et vocem dei loquētis audire: eiusq; cognoscere volūtatē in qua lege nobis promissus est xp̄s: ad quos etiā ipse se venisse testatus est dicens: nō veni nisi ad oues que perierāt domus Jsrael cū vos canes potius q̄ homines appellauerit. Quū ne ergo est vt idola hodie deserentes quibus ab initio deseruistis nobis cōparemini et non potius in proselitoꝝ locū ex legis authoritate et cōsuetudine deputemini. Et hoc ipsum non merebamini nisi q; larga semper dei clementia voluit vos ad nostrā imitationē admittere. Gentes etiā ecōtrario respondebāt. Quanto em̄ maiora erga vos dei bñficia narrauerit is: tanto maioris vos criminis reos esse monstrabitis. Semp em̄ his omnib⁹ extitistis ingrati. Nā ipsis pedib⁹ quibus aridū mare trāsistis ludebatis ante idola que fecistis: et ipso ore quo paulo ante obnecem aduersariorum dño cātaueratis: simulachra vobis fieri poscistis: illis oculis quibus venerādo deū in nube vel igne cōspicere solebatis simulachra intuebamini. Manna quoq; vobis fastidio fuit: et semp in deserto cōtra dñm murmurastis: ad egyptū vsque vos manu valida eiecerat redire cupientes. Quid plura? Ita patres vestri crebra puocatiōe dñm irritauerūt vt oēs in eremo morerent: nec plus ex sentoibus eoꝝ q̄ duo soles terrā repromissionis intrarent. Sed quid antiqua replicamus: cū etiā si illa minime fecissetis de hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret: q̄ dominū xp̄m prophetarū semp vobis vocibus repromissum non solū suscipere noluistis: sed etiā monte pessima peremistis. Quem nos vt cognouimus statim credidimus cū nobis de eo antea non fuerit predicatū. Unde probatur q̄ idolis seruiuimus nō obstinationi mētis sed dignoratie deputādi. Aut em̄ cognitū illeo sequmur olim vtiq; sequeremur si antea cognouissemus. Sic aūt vos de generis nobilitate iactatis quasi non morum imitatio magis q̄ carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctoꝝ: denicq; Esau et Jsmael cū de stirpe sint Abrahe minime tñ in filijs reputantur. Hijs taliter altercātibus apl̄s se medium interponens: ma partium diremit questiones vt neutrū eoꝝ sua iustitia salutem meruisse cōfirmet: ambos vero populos et scienter et grauiter deliquisse. Judeos quidem q̄ per preuaricationem legis deū inhonorauerint: gentes vero q̄ cum cognitum de creatura creatorem vt deū debuerint venerari: gloriā eius in manufacta mutauerint simulachra. Utrosq; etiā similiter venia consecutos: equales esse veritissima ratione demonstrat: presertim cum in eadem lege predictum sit et iudeos et gentes ad Christi fidem vocandos esse ostendat. Quam ob rem vicissim eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur.

¶ Explicit prologus specialis ad Romanos.

¶ Incipit argumentum in epistolam Pauli ad Romanos.

ROmani sunt partis italie. Hi prevenit sunt a falsis apostolis et sub nomine domini nostri Jesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos reuocat apostolus ad veram et euāgelicam fidem scribens eis a Corintho. ¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit prologus ex dictis sacrorum doctorum in epistolas beati Pauli apostoli ad Romanos.

DIcipia rerū requirenda sunt primus vt eorum notitia plenior possit haberi. Tūc em̄ demum facilius poterit cause ratio declarari si eius origo discat. Si ergo epistolarū scripture post euangelium edite modum et rationem ostenderimus poterit videri verum quod dicimus. Sciendum igitur q̄ sicut in veteri testamento post legis Moysayce eruditionem vbi culture diuine mandata continebantur prophetica doctrina fuit necessaria q̄ re diuina populi peccata suppliciorū denūtiatione cōpescerent atq; eundem populum bonorum repromissionibus ad obediendū ac seruiendū deo viuenti commoneret: ita in nouo testamento post euangelium in quo xp̄iane religionis ordo et pfecte sanctitatis doctrina traditur epl̄arū Pauli et aliorum permixtis secuta est doctrina: vt ecclesiam dei cōtra hereticas prauitates premuniret: et subuētia vitia resecaret: et post futuras questiones excluderet. Hi sunt panni qui ad extrahēdum Hieremiam de lacu funibus circumligati sunt. Epl̄arum siquidem doctrina legis et prophetie atq; euangelij consonis testimonijs velut triplici fune circūligate de lacu ignorantie et infidelitatis peccato ad lucem gratie et veritatis educit. Inter oēs vero epl̄arū scriptores Paulus in tribus et pluribus forte excellit. s. in operis pfunditate: in fidei assertione et gr̄a commendatione: seu spei subleuatione. In operis profunditate: q̄ hoc opus est ceteris prolixius: et ad intelligendum difficilius est. In fidei assertione: q̄ Paulus in lege et prophetis pertinus ad fidei catholice assertionem congrua authoritatum legis et prophetice inducit testimonia vt esset basis sub colūna. In gr̄e commendatione seu spei subleuatione: quia contra superbos et arrogāter et de suis operibus presumentes: pro cōmendanda dei gr̄a fortiter: prudenter atq; acriter dimicauit que nimirū in illo euidētior et clarior apparuit: quia inter alia opera vehementer ecclesiā dei persecutus: pro quo summo fuit dign⁹ supplicio: pro maledictione consecutus: est gratiam: et pro damnatione suscepit misericordiam: in quo ipso spes nostra plurimum subleuat. Sicut enim cum audimus Dauid homicidam et adulterum per penitentiā pphetie recuperasse spīm omnis venie diffidētia peccatoris tollitur: ita cū saulum prius ecclesie persecutorē: postea factū apl̄m et predicatorē audiuimus: nō modicū spes nostra attollit. Inde est q̄ in ecclesia he epistole plus ceteris frequētant⁹ psalmi Dauid magis alijs prophetis. Sciendū vero est q̄ quatuordecim scripsit epistolas decē ad ecclesias quatuor ad personas: sub hinōi misteriū insinuatione: vt sez in hoc ope vtriusq; testamēti summa cōtineri monstraretur: per denariū nāq; vetus testamētum signatur: quatenus vero noui testamēti nota est. Ideo tria decē et quatuor scripsit vt vtriq; legi se consentire insinuaret atq; emuloꝝ calumniā diluere: ipsum legis dei per Moysen date destructorē esse calumniātium eumq; in odium indeorum detrahentium: quos placatos habere volens decem ad ecclesias scripsit. Et sicut Moyses israelitico pplo a pharaonis et egyptiorum seruitute educto: decē mandatorū doctrinam tradidit: ita et apostolus dei ecclesias a diaboli potestate et idolatrie seruitute redemptas decem epistolarū doctrina informaret. Ideo etiam decē et quatuor scripsit vt duorum testamentorum concordiam atq; conuenientiam signaret quā Moyses in duabus ta-

bulis

j. Corint. ij. c. Ibidem

j. Thess. ij. c.

j. Thess. ij. c.

mat. v. e.

Exodi xxxij. e.

Nume. xiiij.

bulis lapideis simul tūctis quib⁹ legis decalogus inscriptus erat ostendit Monas quoq⁹ nosterideſt xp̄s idem in cena cum discipulis paſcha colebrans figurauit. Vbi etenī lapis reprobus quem geſtangulus mira preſtans in oculis nostris panem supercelestem cum typico agno coniunxit:fluens vetus inchoans nouum. Per agnum etenī qui in veteri lege solēnis hostia erat ⁊ panē qui noue legis sacramenti forma est:duo testamenta figurauit:atq⁹ illa duo coniungēs predictorū testamentorū cōsonantiā declarauit. Est enī rota in medio rote:sicut vidit exechiel. Ex predictis itaq⁹ patet misterij euidentissima ratio q⁹ epistolas quatuordecim conscripsit ⁊ distincte ad ecclesias:quarum ad personas direxit. Vnde quorundā insania percutitur:dicentiū:epistolā que ad hebreos scribitur non fuisse Pauli:sed barnabe vel clemētis vel Tertuliani vel luce:quos in hunc errorem occasio dedurit huiusce modi:q⁹ nec salutatio eius nomine intitulata prescribitur:⁊ longe facūdiore ⁊ splendidiore stylo cēteris edita est. Quibus sufficiēter respondetur hoc modo:q⁹ si ideo nō est dicēda Pauli q⁹ nomē eius in titulo non habet:ergo nec barnabe nec alicuius predictorum:cū nullius eorū nomine pretitulata sit:nec ob id quoq⁹ Pauli nō esse putāda est q⁹ diligentius est scripta:cū naturale sit vnicuiq⁹ plus valere in sua lingua q̄ in peregrina. Illam enim hebraice:ceteras vero scripsit grece nomē vero suum ideo premittere noluit q⁹ Hebreis odiosus erat:eū legis destructorē arbitrantibus. Quo circa de legis atq⁹ ceremoniarum abolitione tractaturus:recte nomē suum subticuit ne prescripti nominis inuidia vtilitatem sequentis excluderet lectionis. Est itaq⁹ ⁊ illa epistola Pauli sicut ⁊ alie. De ordine quoq⁹ epistolarū queri solet:quare nō eo ordine sint disposite quo ab apostolo edite:q⁹ constat non esse:cū epistola q̄ romanis scribitur prima ponatur:que tñ ante alias oēs nō est scripta. Epistolā enī q̄ ad Corinthios scribit. ante illā scripsisse videtur:q⁹ hanc de Corintho scripsisse euidenter mōstratur ex eo q⁹ dicit. Cōmendo vobis phebem sororē nostram ministrā ecclesie q̄ est chenchris. Chenchris enī dicitur locus Corintho vicinus imo potius ipsius Corinthi. Ex hoc ergo apparet de Corintho scripta. ⁊ ex eo quod dicit: Salutat vos Caius hospes meus:de quo scribens Corinthijs commemorat dicens: Gratias ago deo me q⁹ neminē vestrum baptizaui nisi Crispum ⁊ Caium. Hec ergo epistola adintelligendū ceteris difficilior:in qua ⁊ apls videtur perfectior:primatū obtinuit in corpore epistolarū non q⁹ prius ab apostolo sit scripta:sed causa dignitatis Romanorum: qui tunc temporis vniuersis gētib⁹ imperabāt. Interpretātur romani sublimes siue tonātes:q⁹ illo tpe quo apls hāc eplam eis misit cunctis gentib⁹ dñabātur. Jdeoq⁹ sublimiores erant oībus pplis. Et intonabant precepta publica ⁊ priuata:eorūq⁹ fama olim hoīm resonabat in ore. Haimo autē ab Athenis aplm scripsisse Romanis dicit his verbis:ab Athenis ciuitate Grecorum scripsit apostolus Romanis hāc epistolā:quos nō ipse nō Petrus nō aliquis duodecim discipulorū primū instruxit:se quidā Judeorū credentium qui fide xp̄i ab apostolis percepta venientes Romā vbi princeps orbis residebat:cui erant sibi subiecti q̄ apud Jerosolymā didicerāt Romanis euāgelizauerūt. Antē de diligēter q⁹ haimo dicit aplm ab Athenis scripsisse:origenes vero de Corintho. Jtē inspice q⁹ idē haimo ait Petrū Romanis primū non predicasse cū ecclesiastica historia sic contineat. Claudij tpibus clementia diuine puidētie Petrū ad vrbem Romā deduxit Jste aduentēs primus in vrbe Roma euangelij xp̄i clauib⁹ ianuā regni celestis aperuit. Hieronymus quoq⁹ super epistolā ad Romanos vbi scriptum est:Vt aliquid impartiar vobis gratie spūalis:ait sic. Romanos petri predicatione fidē tenentes confirmare se velle paulus dicit:non q⁹ minus accepissent a Petro sed vt duob⁹ apostolis attestantib⁹ negq⁹ doctoribus eorum corroboraretur fides. Harum itaq⁹ autoritatū cōfictū qui videtur dirimētes dicimus petrū primū predicasse romanis ḡtū ad alios apostolos sed nō primū ḡtū ad oēs credētes. Jtē dicimus Athenis epistole vel partem scripsisse:Corinthi vero perfecisse. atq⁹ inde Romanis eā destinasse. Vel potius ideo primo ponitur: q⁹ primus gradū erroris destruit. l. superbiā olim malorū radicē:sicut scriptum est:initiū oīs peccati superbia est:q⁹ ratione celestis sublimiū mentes inhabitat:sub cinere ⁊ cilicio latitās:que romanos adeo occupauerat vt inter se altercantes ⁊ se sibi inuicē preferentes dissensiones ⁊ schismata facerēt. Erant enī Romani de Judeis ⁊ gentibus ad xp̄m conuersi. Judei aūt propter sanctos patres a quibus originem ducebant ⁊ propter legē quā soli inter ceteras gentes acceperunt gētiles credētes despiciebant:dicētes se ꝑpter obseruantiā legis ⁊ cui seruierant meruisse accipere gratiā xp̄i ⁊ fidem euangelij ⁊ ꝑpter merita operū legis sibi venisse euangelium dñi nostri Jesu xp̄i:atq⁹ his inflati gētibus se preferebant dicentes: nos de genere abrahe sumus cui primū facta fuit ꝓmissio: nos populus peculiaris dei sumus:nos de egypto forti manu ⁊ mirabilib⁹ signis deus eduxit:nos sicco vestigio mare rubrū transire fecit in deserto mānapauit:aquā de petra produxit atq⁹ alijs sub silentio relictis nos soli digni fuimus legem dei accipere:⁊ eius volūtatē cognoscere. Ad nos quoq⁹ pecialiter dei filius venit vt ipse in euangelio ait: Non sum missus nisi ad oues que perierant domus Jsrael. Gētiles aūt ecōtra dicebant:quāto plura beneficia vobis exhibita memoratis: tanto vos deteriores esse ostēditis. Eisdem siquidem pedibus quibus mare trāsistis:ante idola postea saltastis que ⁊ propriis manibus fecistis:⁊ illo ore quo paulo ante de submersione pharaonis:⁊ egyptiorū laudes deo persoluerat is:idolat a dorastis. Preterea mā na celitus datū in deserto fastidistis cupiētes redire in egyptū ad ollas carnū. Sepe etiā deū in tram irritastis. Ad vltimū xp̄m in lege ⁊ prophetis promissum occidistis. Nos itaq⁹ vobis digniores sumus q⁹ vt de xp̄o audiuimus in eum credidimus. Vnde per prophetam dominus ait. Populus quem non cognoui credidit mihi in auditu auris obediuit mihi. Vnde cōstat nos nō ex industria:sz ex ignorantia deliquisse. Si enī prophetas aut apostolos ante habuissemus idola nō coluissem⁹. Q⁹ aūt de generis nobilitate vos iactatis:si qua talium gloria est tunc ismael ⁊ esau possunt pariter gloriari cū de eisdē parentibus sint nati. Hijs itaq⁹ altercantibus apls se mediū interposuit:oēs illorū contentiones hinc inde dirimens et quasi bonus concionator voce sonora illos alloquens ad vnā oēs concordiā adduxit:ostendens nullos illorū suis meritis esse salvatos:q⁹ oēs tudei ⁊ gentiles sub pcō tenebantur:sed p gratiā dei liberati sunt. Pro altercatione itaq⁹ predicta scribit Romanis confutans modo gētiles modo indeos docēs eos humiliari:vt ossa attribuant gratie dei:⁊ ostendēs omnib⁹ gratis venisse gratiam fidei et euangelij xp̄i:quā propterea ⁊ gr̄am vocari ostēdit:q⁹ nō quasi debitū iustitie reddita est:sed gratuito data. Quid enī est gr̄a gratis data donata non reddita? Si enī tibi debebat anteq⁹ gratiā haberes merces tibi reddita est:non gr̄a donata. Merito itaq⁹ hec epla prima ponitur:q⁹ olim malor⁹ vt p̄dictū est radicē primit. Assignatis rationibus operis numeri ⁊ ordinis epl̄arū:explicato quoq⁹ vnde ⁊ quare apls romanis scripserit:superest de materia ⁊ intentione ⁊ modo tractādi exequi. Generalis oīs epistolarū materia est doctrina euāgelij. Intentio est monere ad obedientiā euāgelice doctrine. Preter hec aūt in singulis ꝓpias intentiones ⁊ materias requirimus. Prima itaq⁹ epl̄a materiā hz romanorū vitia atq⁹ gratie dei dona ad q̄ eos hortat. Intentio est vitia eorūdē increpare ⁊ ad verā pacē ⁊ fraternā cōcordiā sub manu gratie humiliare. Modus tractādi talis est:more scribentiū epistolas salutatione premittit:in qua tria facit. Cōmendat enī personā suā ⁊ negotiū ⁊ autoritatē negotij in quib⁹ cōgrue captet benevolentiā. Post salutationē vero vtriusq⁹ partis vitia arguit ostēdens gētiles a naturali ratione ⁊ indeos a lege exorbitasse. Deinde pluribus modis ostendit iustitiā ⁊ salutez eque vtriq⁹ esse nō per legem:sed per fidem Jesu xp̄i et a lege eos tollat:⁊ in sola fide xp̄i eos constituat. Circa fidem vero moralis subditur instructio: itaq⁹ in actione gratiarum finem tenet epistola. Premittit autem salutationem dicens.

¶ Explicit prologus doctorum.

¶ Hieronymus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum.

Paulus apostolus q⁹ ali Saulus: extra numerū duodecim apostolorum: de tribu Beniamin ⁊ opido Judee Bischolis fuit:quo a Romanis capto:cum parentib⁹ suis Tharsum Cilicie cōmigrauit: a quib⁹ ob studia legis missus Jerosolymā: a Gamalielele viro doctissimo cui⁹ Lucas meminit eruditus est. Cū aūt interfuisset neci martyris Stephani:⁊ acceptis a pontifice tēpli epistolis: ad persequendos eos qui xp̄o crediderāt: Damascū pgeret: reuelatione cōpulsus ad fidē:que in actib⁹ apostolorū scribitur in vas electionis de persecutore trāslatus est. Cūq⁹ primū ad p̄dicationē el⁹ Sergius Paulus proconsul Cypri credidisset:ab eo q⁹ eū xp̄i fidei subegerat: sortitus est nomē Paulus: ⁊ iuncto sibi Barnaba multis vbibus peragratis reuertensq⁹ Jerosolymā: a Petro Jacobo⁹ ⁊ Joanne gentiū apostol⁹ ordinatur. Et q⁹ in actib⁹ apostolorū plenissime de eius conuersatione scriptū est:hoc tantū dicā:q⁹ post passionē dñi vicesimoquinto anno idest sexto Neronis eo ipse quo Festus procurator Judee successit Felici:Romā vinctus mittit:⁊ biennū in libera manēs custodia aduersus Judeos de aduētu Christi quotidie disputauit. Sciendū aūt in prima satisfactione mecdū Neronis imperio roboratos nec initiata erū pente scelera quāta de eo narrat historie:Paulū a Nerone dimissum: vt euāgelium Christi in occidēte quoq⁹ partibus predicaret:sicut ipse scribit in secūda epistola ad Thimotheū eo tēpore quo ⁊ passus est:de vinculis dictat epistolā. In prima mea satisfactione:nemo mihi affuit:sed oēs me dereliquerūt: nō eis imputet. Dñs aūt mihi astitit:⁊ cōfortauit me vt p me p̄dicatio cōpleretur:⁊ audirent oēs gētes:⁊ liberatus sum de ore leonis. Manifestissime leonē propter crudelitatē Neronē significās. Et in sequētibus: Liberat⁹ sum de ore leonis ⁊ statim: Liberauit me dñs ab oi opere malo:⁊ saluauit me in regnū suū celeste q⁹. l. p̄sens sibi sentiret imminere martyriū. Nam ⁊ in eadem epistola premiserat: Ego enī iam immolor:⁊ tps resolutiōis mee instat. Hic ergo decimo quarto Neronis anno:eodē die quo Petrus:Rome pro xp̄o capite trūcatus:sepultusq⁹ est in via Ostiensi:anno post passionē dñi tricesimoseptimo. Scripsit aūt decē ad septē ecclesias epistolas:ad Romanos vnā:ad Corinthios duas:ad Galatas vnam:ad Ephesios vnam:ad Philippenses vnā:ad Colossenses vnā:ad Thessalonicenses duas. Preterea ad discipulos suos:Timotheo duas: Tito vnam:Philemoni vnam. Epistola antē que fertur ad Hebreos: non eius creditur: ꝓpter stili sermonisq⁹ distantiā: sed vel Barnabe iuxta tertullianum:vel luce euangeliste iuxta quosdam:vel Clemētis Romane postea ecclesie episcopi quem aiunt sententias Pauli proprio ordinasse et omasse sermone: vel certe quia Paulus scribebat ad Hebreos:⁊ propter inuidiam sui apud eos nominis titulu⁹ in principio salutationis ampurauerat. Scripserat vt Hebreus Hebreis hebraice idest suo eloquio disertissime. vt ea que eloquenter scripta fuerant in Hebreo: eloquentius verterentur in Grecum. et

Infra xvj.a.
Infra xvj.d.
j.Corint. j.a.
Infra ij.b.

hāc causam esse: qō a ceteris Pauli epistolis discrepare videat: ..
Legunt quidam ꝛ ad Laodicenses: sed ab omnibus explodit̄.

¶ Argumentum in epistolam Pauli ad Romanos.

Romani: sunt partis Italie. Ad quos venit fides a falsis apostolis ꝛ sub nomine domini nostri Jesu xp̄i in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apls ad veram et euangelicam fidem scribens eis a Cornitho: p Phebem ministram ecclesie Cenchreensis.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola pauli ad Romanos.

¶ C.S. Euangelium virtus dei in salutem. Cap.j.

A Paulus seruus Jesu Christi, vocat⁹ apls, segregatus in euangeliū dei qō ante p̄misserat per pphetas suos in scripturis sctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundū carnē, q predestinatus est fili⁹ dei in virtute secundū spūm sctificationis, ex resurrectione mortuorū Jesu xp̄i dn̄i nostri, p quē accepimus gratiam ꝛ apostolatū ad obediendū fidei in omnib⁹ gentibus p: o nomine eius, in quib⁹ estis ꝛ vos vocati Jesu xp̄i: omnibus qui sunt Rome dilectis dei, vocatis sanctis, gr̄a vobis ꝛ pax a deo p̄re ꝛ dn̄o nostro Jesu xp̄o. Primū qdē gratias ago deo meo per Jesum xp̄m p omnib⁹ vobis q: fides vestra annūtiat in vniuerso mūdo. Testis enī mihi est deus cui seruio in spū meo in euāgelio filij ei⁹, qō sine intermissione memoriā vestri facio semp in orationib⁹ meis: obsecrās, si quo mō tādē aliqū p̄sperū iter habeā in voluntate dei, veniēdi ad vos. Desydero enī videre vos, vt aliqd impartiar vobis gr̄e spūalis, ad ḡfirmandos vos: idest simul cōsolari in vobis p eā q̄ inuicē est, fidē vestrā atq; meā. Nolo aūt vos ignorare fratres q: sepe p̄posui venire ad vos, ꝛ p̄hibit⁹ sum vsq; adhuc, vt aliquē fructū habeā in vobis, sicut ꝛ i ceteris gētib⁹. Grecis ac barbaris: sapiētib⁹ ꝛ insipientib⁹ debitor sum: ita q̄ in me promptū est, ꝛ vobis qui Rome estis, euāgelizare. Nō enī erubesco euāgeliū. Virt⁹ enī dei est, in salutē oi credenti, Judeo primū ꝛ Greco. Justitia enī dei in eo revelat ex fide in fidē: sicut scriptū est, Justus aūt ex fide vivit. Revelat enī ira dei de celo sup omnē impietatē ꝛ iniustitiā hoim eor̄ q veritatē dei in iustitia detinēt. q: qō notū est dei: manifestū est in illis. de⁹ enī illis manifestauit. Invisibilia enī ipsi⁹: a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta, cōspiciunt̄: sempiterna quoq; eius virtus ꝛ diuinitas: ita vt sint inexcusabiles. Q: cum cognouissent deū, nō sicut deum glorificauerūt, aut gr̄as egerūt, sed euanuerunt in cogitationib⁹ suis, ꝛ obscurat̄ū est insipiens cor eorū, dicētes enī se esse sapiētes, stulti facti sunt. Et mutauerūt gloriā incorruptibilis dei, in similitudinē imaginis corruptibilis hois, ꝛ volucrū, ꝛ quadrupedū, ꝛ serpentium.

D Propter qō tradidit illos de⁹ in desyderia cordis eorū in immūditiā: vt cōtumelijs afficiāt corpa sua in semetipsis, q cōmutauerūt veritatē dei in mēdaciū: ꝛ coluerūt ꝛ seruierūt creature poti⁹ q̄ creatori, q est benedict⁹ in scla. Amē. Propterea tradidit illos de⁹ in passiones ignominie. Nā femine eorū immutauerūt naturalē vsum, in eū vsum q est cōtra naturā. Similiter aūt ꝛ masculi relicto naturali vsu femine, exarserūt in desyderijs suis in invicē, masculi i masculos turpitudinē operātes, ꝛ mercedē (quā oportuit) erroris sui in semetipsis recipiētes. Et sicut nō probauerunt deū habere in notitia: tradidit illos deus in reprobum sensum, vt faciāt ea que nō cōueniūt, repletos oi iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio cōtentione, dolo, malignitate, susurrones detractores, deo odibiles, cōtumeliosos, superbos, elatos, inuētores malorū, parētibus nō obediētes insipiētes, incōpositos, sine affectione, absq; fedare, sine mīa. Qui cū iustitiā dei cognouissent: nō intellexerūt q̄m q talia agunt, digni sunt morte: non solū qui ea facūt, sed etiā qui consentiūt facientibus.

A ¶ Capitulū Summarium. Discrimen personarum apud deum nullum. Caput.ij.

Propter qō inexcusabilis es o homo ois q iudicas. In quo enī iudicas alterū: teip̄m condemnas eadē enī agis q̄ iudicas. Scim⁹ enī q̄m iudiciū dei est ꝑm veritatē in eos q talia agūt. Existimas aūt hoc o hō q iudicas eos q talia agūt ꝛ facis ea: q: tu effugies iudicium dei: An diuitias bonitatis eius ꝛ patiētie ꝛ lōganimitatis cōtēnis: ignoras q̄m benignitas dei ad penitētiā te adducit: Scōm aūt duritiā tuā ꝛ ipenitens cor, thesaurizas tibi irā in die ire ꝛ revelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; ꝑm opa ei⁹. ijs qdē q ꝑm patientiā boni operis, gloriā ꝛ honorē ꝛ incorruptionē q̄rūt: vitā eternā. ijs aūt qui sunt ex cōtentione ꝛ q nō acquiescūt veritati, credūt aūt iniquitati: ira ꝛ indignatio. Tribulatio ꝛ angustia in omnē animā hois operātis malū, Judei primū ꝛ greci: gloria aūt ꝛ honor et ꝛ pax, omni operanti bonū, Judeo primū ꝛ Greco. nō enī est acceptio p̄sonarū apud deū. Quicūq; enī sine lege peccauerunt sine lege ꝛ peribūt. ꝛ qcūq; in lege peccauerūt p legē iudicabūt. Nō enī auditores legis iusti sunt apd deū: sz factores legis iustificabūt. Cū enī gētes q̄ legē nō habēt naturaliter ea q̄ legis sunt faciūt: eiusmodi legē nō hātes, ipsi sibi sunt lex: q ostendūt op⁹ legis scriptū in cordib⁹ suis testimoniū reddēte illis cōsciētia ipsorū, ꝛ inter se invicē cogitationib⁹ accusantib⁹ aut etiā defendentib⁹, in die cū iudicabit de⁹ occulta hoim ꝑm euāgeliū meū p ihesum xp̄m. Si aūt tu Judeus cognominaris, ꝛ requiescis in lege, ꝛ gloriaris in deo, ꝛ nosti volūtatē ei⁹, ꝛ pbas vtiliora instructus p legē, cōfidis teip̄m esse ducē cecorū, lumē eor̄ q in tenebris sunt, eruditorē insipiētiū, magistrū infantiū, habentē formā sciētie ꝛ veritatis in lege. Qui ergo alium doces: teipsum nō doces: q predicas nō furādū: furaris: q dicis non mechandū: mecharis: q abominaris idola: sacrilegiū facis: q in lege gloriaris: p preuaricationē legis, deū inhonoras: Nomen enī dei, p vos blasphemat̄ inter gētes: sicut scriptū est. Circūcisio qdē pdest, si legē observes. si aūt preuaricator legis sis: circūcisio tua preputiū facta est. Si igitur p̄putiū, iustitias legis custodiat: nōne p̄putiū illius in circūcisionē reputabit: ꝛ iudicabit id qō ex natura est preputiū, legē cōsummans, te q̄ p literā ꝛ circūcisionē preuaricator legis es: Nō enī q̄ in manifesto, Judeus est. neq; q̄ in manifesto in carne, est circūcisio. sz q in abscōdito: Judeus est. ꝛ circūcisio cordis in spū, nō litera. cuius laus nō ex hoibus, sed ex deo est.

¶ C.S. Omnes homines egent gratia dei. Caput.iij.

Quid ergo amplⁱ⁹ Judeo est: aut q̄ vtilitas circuncisionis: Multū p̄ oēm modū. Primū qdē: ꝛ credita sunt illis eloqa dei. Quid enī si qdā illorū nō crediderūt: Nūqd incredulitas illorū fidē dei evacuabit: Absit. Est aūt de⁹ verax: omis aūt hō mendax, sicut scriptū est, Ut iustificeris in sermonibus tuis: et vincas cū iudicaris. Si aūt iniquitas nostra, iustitiā dei cōmendat: quid dicemus: Nūqd iniquus est de⁹, q̄ infert irā: ꝑm hoiem dico. absit. aliogn quō iudicabit de⁹ hūc mūdū. Si enī veritas dei in meo mēdacio abūdauit in gl̄iam ipsi⁹ quid adhuc ꝛ ego tanq̄ p̄ctor iudicor, ꝛ nō (sicut blasphemamur, ꝛ sicut aiunt quidā nos dicere) faciamus mala, vt veniāt bona, quorū dānatio iusta est. Quid ergo: p̄cellimus eos: Nequaq̄. Causati enī sum⁹ Judeos ꝛ grecos, oēs sub p̄cto esse: sicut scriptū est, Q: nō est iust⁹ q̄sq̄, nō est intelligens, nō est requirēs deū. Oēs declinauerūt, simul inutiles facti sunt: nō est q faciat bonū, nō ē vsq; ad vnū. Sepulchrū patens est guttur eorū linguis suis dolose agebāt: Venenū aspidū sub labijs eorū. Quorū os maledictiōe ꝛ amaritudine plenū est: Veloces pedes eorū ad effundēdū sanguinē Cōtritio ꝛ infelicitas in vijs eor̄, ꝛ viā pacis nō cognouerūt: nō est timor dei añ oculos eorū. Scim⁹ aūt q̄m quecūq; lex loquit̄ his q in lege sunt loquit̄: vt oē os obstruat̄, ꝛ subditus fiat oīs mūd⁹ deo: q: ex op̄ib⁹ legis nō iustificabit̄ oīs caro cora illo. Per legē enī cognitio p̄cti. Nūc aūt sine lege iustitia dei manifestata est: testificata a lege ꝛ pphetis. Justitia aūt dei: p fidē Jesu xp̄i in oēs ꝛ sup oēs q credūt in eū. nō enī est distinctio. Oēs enī peccauer̄t: ꝛ egēt gl̄ia dei. Justificati grat⁹ p gr̄am ipsi⁹, p redēptionē q̄ est i xp̄o iesu, quē ppposuit de⁹ ppitiatorē p fidē in sanguine ipsi⁹ ad ostēsionē iustitie sue, ꝑpter remissionē precedētiū delictorū in sustentatione

B Matth. xvj.d.

Deuter. x.d. j. Paral. xxv.c. Job. xxvij.b.

C Act.x.e. Matth. vij.d. Jac.j.d.

D Isa.liij.b. Ezech. xxxvj.e.

A ū.tim.ij.c Jo.iij.d. ps. cxv.a ps.l.

B Gal.iij.c ps. xxj.a ps.v.c. xiij.b. ps. cxxxix.a.

C ps.xv.c. Gal.iv.b prouer. j.d. ps.xxxv. Gal.v.d.

D

tatione dei.ad ostensionē iustitie eius in hoc tpe.vt sit ipse iustus,ꝛ iustificās eū q̄ est ex fide iesu xpi.Ubi est ergo gloriatio tua: Exclusa ē. Per quā legē: Factoꝝ: Nō:sed per legē fidei.Arbitramur enī iustificari hoiez p fidē sine opib⁹ legis. An iudeoꝝ deus tm̄: Nōne ꝛ gētiū: Imo ꝛ gentiū.q̄m quidē vn⁹ est de⁹ qui iustificat circuncisionē ex fide:ꝛ ꝓputiū p fidē. Legē ergo destruimus per fidē: Absit:sed legē statuimus.

¶ S. Fides iustificat non opera. Caput.iij.

Quid ergo dicem⁹ inuenisse abrahā patrē nostrū sm̄ carnē: Si enī Abrahā ex opib⁹ iustificat⁹ ē: habz gloriā,sz nō apd deū. Quid enī dicit scriptura: Credidit Abrahā deo:ꝛ reputatū est illi ad iustitiā. Ei aūt qui operat:merces nō imputat sm̄ gratiā:sz sm̄ debitū. Ei vo qui nō operat,credēti aūt in eū qui iustificat impiū:reputat fides ei⁹ ad iustitiā sm̄ ꝓpositū gre dei. Sicut ꝛ dauid dicit btitudinē hois,cui de⁹ accepto fert iustitiā sine operibus. Beati,quoꝝ remisse sunt iniqtates:ꝛ quorū tecta sunt pcā. Btus vir,cui nō iputauit dñs pctm̄. Beatitudo ergo hec,i circūcisiōe tm̄ manet,an ēt in ꝓputio: Dicimus enī q̄ reputata est Abrahe fides ad iustitiā. Quo ergo reputata est:in circuncisiōe,an in ꝓputio: Nō in circūcisiōe:sz in ꝓputio. Et signū accepit circūcisiōis,signaculū iustitie fidei q̄ est in ꝓputio:vt sit pr̄ oim credētiū p ꝓputiū,vt reputet ꝛ illis ad iustitiā:ꝛ sit pr̄ circūcisiōis:nō iis tm̄ q̄ sunt ex circuncisiōe:sed ijs q̄ sectant vestigia fidei q̄ est in ꝓputio pr̄is nr̄i abrahe. Nō enī p legē,promissio Abrahe aut semini eius vt heres esset mūdi:sed per iustitiā fidei. Si enī qui ex lege,heredes sunt:exinanita est fides,abolita est promissio. Lex enī irā opat. Ubi enī nō est lex:nec ꝓuaricatio. Ideo ex fide: vt sm̄ gr̄am firma sit promissio omni semini,nō ei qui ex lege est solū,sed ꝛ ei qui ex fide est abrahe qui pater est oīm nr̄m, sicut scriptū est,Qr patrē multarū gētū posui te ante deū, cui credidisti.q̄ viuificat mortuos:ꝛ vocat ea q̄ nō sunt,tāq̄ ea que sunt.qui ꝫ spē in spē credidit:vt fieret pater multarū gentiū sm̄ q̄d dictū est ei. Sic erit semē tuū sicut stelle celi et arena maris. Et nō infirmat⁹ est in fide:nec cōsideraut corpus suū emortuū,cū iā fere cētū esset annorū,ꝛ emortuā vulvam Sare. In repromissiōe etiā dei nō hesitauit diffidētia: sz cōfortat⁹ est fide,dās gloriā deo:plenissime sciēs q̄ q̄cūq̄ promisit deus,potēs est ꝛ facere. Ideo ꝛ reputatū est illi ad iustitiā. Nō est autē scriptū tm̄ ꝓpter ipm̄,q̄ reputatū est illi ad iustitiā:sz et ꝓpter nos,quib⁹ reputabit credētibus in eū qui suscitauit Jesum xpm dñm nr̄m a mortuis,q̄ tradit⁹ est ꝓpter delicta nostra,ꝛ resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā.

¶ S. Fide,spe,ꝛ charitate filij dei cōstituimur. Cap.v.

Iustificati ergo ex fide,pacē habeamus ad deū p dñm nr̄m Jesum xpm:p quē habemus accessum per fidē i gratiā istā,in qua stam⁹ ꝛ gloriamur in spe glie filioꝝ dei. Nō solū aūt:sed ꝛ gl'iamur in tribulationibus,sciētes q̄ tribulatio patientiā operat,patientia aūt ꝓbationē,ꝓbatio vo spem:spes aūt nō cōfundit:q̄ charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is per spiritū sanctū q̄ datus est nobis. Ut quid enī xps,cū adhuc infirmi essem⁹, sm̄ tps ꝓ impijs mortu⁹ est. Vix enī pro iusto q̄s mori-nam pro bono forsitā q̄s audeat mori. Cōmendat aūt charitatē suā deus in nobis:q̄m cū adhuc pctores essem⁹, sm̄ tps xps pro nobis mortu⁹ est. Multo igit magis,nūc iustificati in sanguine ipsi⁹,salui erim⁹ ab ira per ipm̄. Si enī cū inimici essemus,reconciliati sumus deo per mortē filij ei⁹:multo magis reconciliati,salui erimus in vita ipsius. Nō solū aūt:sz ꝛ gl'iamur in deo p dñm nr̄m Jesuz xpm,p quē nūc reconciliationē accepimus. Propterea sicut p vnū hoiem pctm̄ in hūc mundum intrauit,ꝛ p pctm̄ mors:ꝛ ita in oēs hoies mors ptrāsijt in quo oēs peccauerūt. Usq̄ ad legem enī,pctm̄ erat in mūdo.pctm̄ aūt nō imputabat,cū lex nō esset. Sz regnauit mors ab Adā,usq̄ ad Moysen,etiā in eos qui nō peccauerunt in similitudinē ꝓuaricatiōis Ade,qui est forma futuri. Sed nō sicut delictū,ita ꝛ donum. Si enī vnius delicto,multi mortui sunt:multo magis gr̄a dei et donū,in gr̄a vni⁹ hois Jesu xpi in plures abūdauit. Et non sicut per vnū peccatū, ita ꝛ donū. nā iudiciū ex vno,in cōdēnationē:gratia aūt ex multis delictis,in iustificationē. Si enī vnius delicto,mors regnauit p vnū:multo magis abundantiā gratie ꝛ donationis ꝛ iustitie accipiētes,in vita regnabūt p vnū Jesum xpm. Igit sicut p vnius delictū,in oēs hoies in cōdēnationē:sic ꝛ p vnius iustitiā,in oēs hoies in iustificationē vite. Sicut enī per inobediētiā vni⁹ hois,pctores cōstituti sunt multi:ita ꝛ per vni⁹ obeditionē:iusti cōstituent multi. Lex aūt subintrauit,vt abundaret delictū. Ubi aūt abundauit delictū,superabūdauit ꝛ gr̄a.vt sicut regnauit pctm̄ in mortē:ita ꝛ gratia regnet p iustitiā in vitā eternā per Jesum xpm dñm nostrū.

¶ S. Mors ꝛ resurrectio christi figura nostri. Caput.vj.

Quid ergo dicem⁹: Manebimus in pctō,vt gr̄a abūdet: Absit. Qui enī mortui sum⁹ pctō,quō adhuc viuem⁹ in illo: An ignoratis fr̄es (q̄ q̄cūq̄ baptizati sum⁹ i xpo ihesu,i morte ipsi⁹ baptizati sum⁹: Cōsepulti enī sum⁹ cū illo p baptismū in mortē: vt quō xps surrexit a mortuis p gloriā pr̄is,ita ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. Si enī cōplātati facti sumus similitudini morti ei⁹:simul ꝛ resurrectioni erimus. hoc sciētes q̄ vet⁹ hō nr̄ simul crucifix⁹ est,vt destruat corp⁹ pcī,vt vltra nō seruiam⁹ pctō. Qui enī mortu⁹ est:iustificatus est a pctō, Si aūt mortui sumus cū xpo:credim⁹ q̄ simul etiā viuem⁹ cū xpo. sciētes q̄ xps resurgēs ex mortuis iā nō morit:mors illi vltra nō dñabit. Quod enī mortu⁹ est pctō,mortuus est semel,q̄ aūt vivit,vivit deo. Ita ꝛ vos existimate,vos mortuos qdē esse pctō:viuētes aūt deo in xpo ihesu. Nō ḡ regnet pctm̄ in vr̄o mortali corpe:vt obediatis cōcupiscētijs eius. Sed neq̄ exhibeatis mēbra vr̄a,arma iniquitatis pctō:sz exhibete vos deo,tāq̄ ex mortuis viuentes,ꝛ mēbra vr̄a,arma iustitie deo. Pctm̄ enī vobis nō dñabit. nō enī sub lege estis,sz sub gr̄a. Quid ḡ: Peccabim⁹:q̄m nō sum⁹ sub lege, sed sub gr̄a: Absit. An nescitis q̄m cui exhibetis vos seruos ad obediendū:serui estis ei⁹ cui obeditis,siue pcti ad mortē, siue obeditionis ad iustitiā: Gr̄as aūt deo q̄ fuistis serui pcti,obedistis aūt ex corde,in eā formā doctrine in quā traditi estis. Liberati aūt a pctō,serui facti estis iustitie. Humanum dico:ꝓpter infirmitatē carnis vr̄e.sicut enī exhibuistis mēbra vr̄a seruire immūditie ꝛ iniqtati,ad iniqtatē:ita nūc exhibete mēbra vr̄a seruire iustitie,i sctificationē. Cū ei serui essetis pcti,liberi fuistis iustitie. Quē ḡ fructū habuistis tunc in illis,in q̄b⁹ nūc erubescitis: Hārum finis illoꝝ:mors est. Nūc vo liberati a peccato,serui aūt facti deo:habetis fructū vestrū in sanctificationē,finē vero vitā eternā. Stipēdia enī peccati mors.gratia aūt dei,vita eterna in xpo ihesu domino nostro.

¶ S. Lex peccatum indicat. Caput.vij.

An ignoratis fr̄es (sciētib⁹ enī legē,loqr̄) q̄r lex in hoie dūmodo ē tpe vivit: Mulier q̄ sub viro ē mulier viuēte viro,alligata ē legi.si aūt mortu⁹ fuerit vir ei⁹ soluta ē a lege viri. Igit viuente viro,vocabit adultera si fuerit cū alio viro:si aūt mortu⁹ fuerit vir ei⁹,liberata ē a lege viri vt nō sit adultera si fuerit cū alio viro. Ita q̄z fratres mei,ꝛ vos mortificati estis legi p corp⁹ xpi:vt sitis alteri⁹ q̄ ex mortuis resurrexit,vt fructificetis deo. Cū enī essemus in carne,passiones pctōrū q̄ p legē erāt,opabant in mēbris nr̄is,vt fructificarēt morti. nūc aūt soluti sumus a lege mortis in q̄ detinebamur:ita vt seruiam⁹ in nouitate spūs,ꝛ nō in vetustate lr̄e. Quid ḡ dicem⁹: Lex pctm̄ ē: Absit. Sed pctm̄ nō cognoui:nisi p legē. nā cōcupiscētiā nesciebam nisi lex diceret. Non cōcupisces. Occasiōe aūt accepta,pctm̄ per mādatū operatū est i me oēm concupiscētiā. Sine lege enī pctm̄ mortuū erat. Ego aūt vivebā sine lege aliq̄n. Sz cū venisset mādatū:pctm̄ revixit. Ego aūt mortu⁹ sum: ꝛ inuētū ē mihi mādatū qđ erat ad vitā,hoc eē ad mortē. Nam pctm̄,occasiōe accepta p mādatū,seduxit me:ꝛ per illud occidit. Ita q̄s lex qdē sctā,ꝛ mādatū sctm̄ ꝛ iustū ꝛ bonū. Quō ḡ bonū ē,mihi factū est mors: Absit. Sed pctm̄ vt appareat pctm̄,p bonū operatū est mihi mortē:vt fiat supra modū peccans pctm̄ p mādatū. Scim⁹ enī q̄r lex spūalis ē:ego aūt carnalis sū,venūdat⁹ sub pctō. Quō enī operor.nō intelligo.nō enī quō volo bonū,hoc ago:sz quō

Genesis xv.b. galiij.a. Jac.ij.d. Psalmo. xxxj.a. Genesis xvij.b. Genesis xvij.a. Genesis xv.b. ephe.ij.d Jac.j.a. Hebreo. ix.d. j.pe.iij.c.

odi malū illud facio. Si aūt qō nolo illud facio: cōsentio legi qm̄ bona est. Nūc aūt iã nō ego operor illud: sed qō hītat in me pct̄m. Scio eiq; nō hītat ī me, hoc est ī carne mea, bonū. Nã velle adiacet mihi: perficere aūt bonū, nō inuenio. Nō enī qō volo bonū, hoc facio: sz qō nolo malū, hoc ago. Si aūtē qō nolo, illud facio: iã non ego operor illud, sz qō hītat in me peccatū. Inuenio igitur legem, volēti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi dei scōm interiorē hoiem: video aūt aliã legem in mēbris meis repugnãtē legi mētis mee, & captiuãtē me ī lege pcti q̄ est in mēbris meis. Infelix ego hō, quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Gr̄a dei p Jesum christū dn̄m nostrū. Igitur ego ipse mente seruio legi dei: carne autem, legi peccati.

¶ Capituli Summarium. Non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulandum. Caput. viij.

Nihil ergo nūc dānationis est ijs qui sunt in xp̄o iesu: q nō fm carnē ābulāt. Lex enī spūs vite in xp̄o iesu liberauit me a lege pcti & mortis. Nam qō impossibile erat legi, in quo infirmabat p carnē: deus filiū suū mittens in silitudinē carnis pcti, et de pctō dānauit pctm̄ in carne, vt iustificatio legis ipleret in nobis qui nō fm carnē ābulam⁹, sz fm spm̄. Qui enī fm carnē sunt: q̄ carnis sūt, sapiūt. q vō fm spm̄ sunt: q̄ sunt spūs sentiunt. Nã prudētia carnis, mors est: prudētia aūt spūs, vita & pax. qm̄ sapia carnis, inimica ē deo: legi enī dei nō est subiecta, nec enī pt. Qui ãt ī carne sūt: deo placere nō pñt. Vos aūt ī carne nō estis: sz in spū: si tñ spūs dei habitat ī vobis. Si qs aūt spm̄ xp̄i nō hz: hic nō est eius. Si aūt xp̄s in vobis ē: corp⁹ q dē mortuū ē ppter pctm̄, spūs vō viuit ppter iustificationē. Q Si spūs eius q suscitauit iesum a mortuis, hītat in vobis q suscitauit iesus xp̄m a mortuis, viuificabit & mortalia corpora vr̄a, ppter inhabitãtē spm̄ eius in vobis. Ergo fratres, debitores sum⁹: nō carni, vt fm carnē viuam⁹. Si enī fm carnē vixeritis: morieminī. si aūt spū, facta carnis mortificaueritis, viuetis. Quicūq; enī spū dei agūt, ij sunt filij dei. Nō enī accepistis spm̄ seruitutis iterū ī timore: sz accepistis spm̄ adoptiōis filior, in q̄ clamam⁹ abba, pr̄. Ipse enī spūs, testimoniū reddit spūi nr̄o q̄ sum⁹ filij dei. Si aūt filij: & hr̄des. hr̄des quidē dei: cohr̄des aūt xp̄i. si tñ compatimur, vt & glorificemur. Existio enī q̄ nō sūt condigne passiones hui⁹ tp̄is, ad futurã gl̄iã q̄ reuelabit in nobis. Nã expectatio creature, reuelationē filiorū dei expectat. Vanitati enī creatura subiecta ē nō volēs, sz ppter eū qui subiecit eã ī spe: q; & ipa creatura liberabit a seruitute corruptiōis, in libertatē gl̄ie filiorū dei. Scim⁹ enī q̄ oīs creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc. Nō solū aūt illa, sz & nosipsi primitias spūs hītes & ipsi intra nos gemim⁹ adoptionē filiorū dei, expectãtes redēptionem corpis nr̄i. Spe enī salui facti sum⁹. Spes aūt q̄ videtur: nō est spes. nã q̄ vidit quis: quid sperat? Si aūt q̄ non videmus, speram⁹ p patiētiã expectam⁹. Simr aūt & spūs adiuuat infirmitatē nr̄am. nã quid orem⁹ sicut opz, nescimus: sed ipse spūs postulat pro nobis, gemitib⁹ inenarrabilibus. Qui aūt scrutat corda, scit quid desideret spūs: q; fm deū postulat pr̄ctis. Scim⁹ aūt qm̄ diligẽtib⁹ deū, oīa cooperãt in bonū, ijs qui fm ppositū vocati sunt scti. Nã q̄s p̄scuit: & pdestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis frib⁹. Quos aūt pdestinauit: hos & vocauit. & q̄s vocauit: hos & iustificauit. q̄s aūt iustificauit: illos & glorificauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si deus pro nobis: q̄s contra nos? Qui ēt proprio filio suo nō pepcit, sz pro nobis oīb⁹ tradidit illū: quō nō ēt cū illo oīa nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos dei? Deus q̄ iustificat? q̄s ē qui condēnet. Xp̄s iesus q mortu⁹ ē, imo q & resurrexit, q̄ & est ad dexterã dei, q̄ & interpellat pro nobis? Quis ergo nos separabit a charitate xp̄i? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculū, an psecutio, an gladi⁹, sicut scriptū ē, q̄m propter te mortificamur tota die: estimati sum⁹ sicut oues occisiōis. Sz in his oīb⁹ superam⁹ propter eū q dilexit nos. certus sū enī q̄ neq; mors neq; vita, neq; angeli, neq; pncipat⁹, neq; vtutes, neq; instãtia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; pfundū neq; creatura alia poterit nos separare a charitate dei, que est in Christo Jesu domino nostro.

¶ Capituli Summarium. Filij dei non secundum carnē, sed secundum promissionem. Caput. ix.

Veritatē dico in xp̄o iesu, nō mentior testimoniū mihi phibēte cōscia mea in spū scto, q̄m tristitia mihi magna ē & cotinu⁹ dolor cordi meo. Optabã enī ego ipse anathēa ee a xp̄o p frib⁹ meis q sunt cognati mei fm carnē, q̄ sūt Israelite, quor adoptio ē filior, & gl̄ia, & testm̄ & legislatio, & obsequiū, & pmissa, quor pres, ex qb⁹ est xp̄s fm carnē, qui est sup oia de⁹ bñdictus in scla. Amē. Nō aūt q̄ excident vbū dei. Nō enī oēs q ex israel sunt ij sunt Israelite: neq; q semē sunt Abrahe, oēs filij: sz ī Isaac vocabit tibi semē. i. nō q filij carnis, hi filij dei: sz q filij sunt pmissiōis, estimãt in semie. Promissiōis enī vbū hoc est. Scōm hoc tp̄s veniã: & erit Sare filio. Nō solū aūt illa: sz & Rebecca ex vno cubitu hñs, Isaac pr̄is nr̄i. Cū enim nōdū nati fuissent, aut aliqd boni egissent aut mali, vt fm electionē proposītū dei manaret: nō ex opib⁹, sed ex vocante dictū est ei, q̄ maior seruiet minori, sicut scriptū ē, Jacob dilexi, Esau aūt odio habui. Quid ergo dicem⁹? Nūqd iniquitas apud deū? Absit. Moysi enī dicit, Miserebor cui⁹ miserebor: & miam p̄stabo cui⁹ miserebor. Igit nō volētis, neq; currētis: sz miserētis ē dei. Dicit enī scriptura Pharaoni, q̄ in hoc ipm excitaui te, vt ostēdã in te vtutē meã: & vt annuntiet nomē meū in vniuersa terra. Ergo, cui vult miseretur: & quē vult idurat. Dicis ita q̄ mihi, Quid adhuc q̄rit? volūtati enī eius q̄s resistit. O hō, tu quis es q rñdeas deo? nūquid dicit figmētū ei q̄ se finxit, Quid me fecisti sic? An nō hz ptātē figul⁹ luti, ex eadē massa facere aliud q̄dē vas ī honorē, aliud vō in cōtumeliã. Qō si deus volens ostēdere irã, & notã facere potētiã suã, sustinuit in multa patiētia vasa ire aptata in interitū, vt ostēderet diuitias gl̄ie sue ī vasa mie q̄ pparauit in gl̄iam. Quos & vocauit, nos: nō solū ex Judeis, sed ēt ex gētib⁹, sicut ī Osee dr̄. Vocabo nō plebē meã, plebē meã: & nō dilectã: dilectã & nō miam cōsecutã, miam cōsecutã. Et erit: in loco vbi dictū est eis, Non plebs mea vos: ibi vocabunt filij dei viui. Isaias aūt clamat p Israel. Si fuerit nūer⁹ filior Israel tāq̄ arena maris, reliq̄e salue fiēt. Verbū aūt cōsūmãs, & abbreuiãs ī eqtate: q̄ vbū breuiatū faciet dn̄s sup terrã. Et sicut prdixit Isaias, nisi dn̄s saboth reliquisset nobis semē: sicut sodoma facti essem⁹, & sicut gomorrha sles fuissem⁹. Quid ergo dicem⁹? Quō gētes q̄ nō sectabant iustitiã, apprehēderūt iustitiã, iustitiã aūt q̄ ex fide est. Israel vō sectãdo legē iustitie, ī legē iustitie nō puenit. Quare? Quia nō ex fide, sz quasi ex opib⁹, offenderūt enī in lapidez offensiōis, sicut scriptū est, Ecce pono in sion lapidem offensionis & petrã scandali: & oīs q̄ credit in eū, nō confundetur.

¶ Capituli Summarium. Corde creditur ad iustitiam: & ore fit confessio ad salutem. Caput. x.

Fratres, voluntas quidē cordis mei & obsecratio ad deū, fit pro illis in salutē. Testimoniū enī perhibeo illis q̄ emulationē quidē dei habent, sed nō scōm scientiã. Ignorantes enī iustitiã dei & suam querētes statuere: iustitie dei nō sunt subiecti. Finis enī legis xp̄s: ad iustitiã omni credenti. Moyses enī scripsit quoniã iustitiam que ex lege est: Qui fecerit homo, viuet in ea. Que autem ex fide est iustitia, sic dicit, ne direris in corde tuo, quis ascēdet in celum? id est christū deducere. Aut quis descendet in abyssum? hoc, est christū a mortuis reuocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbū in ore tuo, et in corde tuo. hoc est verbū fidei q̄ prædicamus. Quia si confitearis in ore tuo dn̄m iesum, et in corde tuo credideris q̄ deus illū suscitauit a mortuis: saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiã: ore aūt cōfessio fit ad salutē. Dicit enī scriptura: Omis qui credit in illū, nō cōfundet. Non enī est distinctio Judei & Greci: nã idem dn̄s oīm, diues in oēs qui invocant illū. Omis enī quicūq; invocauerit nomen dn̄i: saluus erit. Quō ergo invocabūt eū in quem nō crediderunt? Aut quō credent ei quē nō audierūt. Quō aūt audient sine pdi-

cante

Universidad de Deusto Biblioteca

cante: Quō vero predicabunt, nisi mittant: sicut scriptū est. Quā speciosi pedes euāgelizantiū pacē, euāgelizantiū bona. Sed nō oēs obedīūt euāgelio. Isaias enī dicit, Dñe, qs credidit auditui nostro? Ergo fides, ex auditu: auditus aūt per verbū xpi. Sed dico. Nunquid nō audierūt? Et quidē in omnē terrā exiit sonus eoz: z in fines orbis terre vba eorū. Sed dico. Nūquid Israel nō cognouit? Primus Moyses dicit. Ego ad emulationē vos adducā in nō gentē: in gentē insipientem, in irā vos mittā. Isaias aūt audet z dicit. Inuentus sum a non querentibus me: palā apparui iis qui me non interrogabant. Ad Israel aūt dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentē z contradicentem.

¶ Capituli Summarium. Paucī ex Israel z multi ex gentibus vocati sunt. Caput.xj.

Dico ergo. Nunquid deus repulit populū suum? Absit. Nam z ego Israelita sum, ex semine Abrahā, de tribu Beniamin. Nō repulit deus plebē suam quā prescivit. An nescitis in Elia qd dicit scriptura: quēadmodū interpellat deum aduersum Israel? Domine, pphetas tuos occiderūt, et altaria tua suffoderunt: et ego relictus sum solus, z querūt animā meā. Sed qd dicit illi diuinū rēsum? Reliq mihi septē millia virorū: qui nō curuauerūt genua ante Baal. Sic ergo z in hoc tēpore, reliquie fm electionē gre facte sunt. Si aūt grā nō ex operibus. Alioquin gra iam nō est gratia. Quid ergo? Quod querebat Israel, hoc nō est cōsecutus: electio aūt consecuta est, ceteri vero excecati sunt: sicut scriptū est. Dedit illis deus spiritū cōpunctionis: oculos, vt nō videant: z aures, vt non audiāt vsq in hodiernū diē. Et Dauid dicit. Fiat mensa eorū coram ipsis in laqueū z in captionē z in scandalū z in retributionē illis. Obscurent oculi eorū ne videāt et dorsum eorū semper incurua. Dico ergo. Nunquid sic offenderūt vt caderent? Absit. Sed illorū delicto, salus gentibus: vt illos emulent. Quod si delictū illorū diuitie sunt mundi, et diminutio eorū diuitie gentium: quāto magis plenitudo eorum? Vobis enī dico gētibus. Quādiu quidē ego sum gentium apostolus, ministerium meū honorificabo, si quō ad emulādum prouocē carnē meā, z saluos faciā aliquos ex illis. Si enī amissio eorū, reconciliatio est mundi: quae assumptio, nisi vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est: z massa. et si radix sancta: z rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt tu autē cum olea ster esses, insertus es in illis, z socius radicis z pingnedinis olive factus es, noli gloriari aduersus ramos. Quod si gloriaris: nō tu radicē portas, sed radix te. Dicis ergo. Fracti sunt rami: vt ego inserar. Bene: propter incredulitatem facti sunt: tu autē fide stas. noli altū sapere: sed time. Si enī deus naturalibus ramis nō pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et seueritatem dei: in eos quidē qui ceciderūt, seueritatē: in te aūt bonitatē dei, si permāseris in bonitate, alioquin z tu excideris. Sed z illi, si nō permanserint in incredulitate: inserent. potens est enī deus iterū inserere illos. Nā si z tu ex naturali excisus es oleastro, z cōtra naturā insertus es in bonā oliuā: quāto magis ij q fm naturā, inserent sue olive? Nolo ei vos ignorare fratres misterium hoc, vt nō sitis vobisipsis sapientes, quia cecitas ex parte cōtingit in Israel, donec plenitudo gētiū intraret: z sic oīs Israel saluus fieret, sicut scriptū est. Veniet ex sion qui eripiat z auertat: pietatē a Jacob. Et hoc illis a me testamētū: cū abstulero pcta eoz. Scōm euāgeliū qdē, inimici ppter vos: fm electionē aūt, charissimi propter patres. Sine penitētia enī, sunt dona z vocatio dei. Sicut enī aliqn et vos nō credidistis deo, nunc aūt misericordiā cōsecuti estis propter incredulitatē illorū: ita et isti nūc nō crediderunt in vestrā misericordiā: vt et ipsi miam cōsequant. Cōclusit enī deus oīa in incredulitate: vt omniū misereatur. O altitudo diuitiarū sapiētie z scientie dei q incōprehensibilia sunt iudicia eius, z inuestigabiles vie eius. Quis enī cognouit sensum domini? Aut quis consiliarius eius fuit. Aut qs prior dedit illi: z retribuetur ei? Quoniam ex ipso z per ipsum: et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorū. Amen.

¶ C.S. Singuli diuersa accipimus dona. Caput.xij.

Obsecro itaq vos fres p miam dei, vt exhibeatis corpa vra hostiā viuētē, sctā, deo placētē, rōnabile obsequiū vrz. Et nolite cōformari huic sclo: sz reformami in nouitate sensus vri, vt pbetis q sit volūtas dei bona, z bñ placēs, z pfecta. Dico enīp grāz q data ē mihi, oīb? q sunt iter vos. Nō plus sapere q opz sapere, sz sapere ad sobrietatē, z vnicuiq sicut deus diuisit mensurā fidei. Sicut enī in vno corpe, multa mēbra habem?, oia autē mēbra nō eūdē actū hīt: ita multi vnū corpus sumus in xpo, singuli aūt alter alteri? mēbra: hītes donatiōes, fm gratiā que data est nobis, differētes, sive, pphetiā fm rōnē fidei, sive ministerū in ministrādo, sive q docet i doctrina, q exhortat in exhortādo, q tribuit in simplicitate, q pest in solicitudine, q miserek i hilaritate. Dilectio sine simulatiōe: odiētes malū, adherētes bono: charitatē fraternitatis inuicē diligētes, honore inuicē preuenīētes, solicitudine nō pigri, spū feruentes, dño seruiētes, spe gaudētes, i tribulatiōe patiētes, oī oni instātes, necessitatib? sctōr cōicātes: hospitalitatē sectātes. Bñdicite psequētib? vos: bñdicite, z nolite maledicere. Gaudere cū gaudētib?, flere cū flētib?, idipsum inuicē sentiētes. Nō alta sapiētes, sz humilib? cōsentiētes. Nolite esse prudētes apud vosmetipsos. Nulli malū p malo reddētes. Prouidētes bona nō tm cora deo, sz etiā cora oīb? hoībus. Si fieri pōt, qō in vobis est, cū oīb? hoībus pacē hītes. Nō vosmetipsos defendētes charissimi, sz date locū ire. scriptū ē enī. Mihi vindicta: ego retribuā, dicit dñs. Sz si esurierit inimicus tuus ciba illū: si sitit, potū da illi. hoc enī faciēs, carbones ignis cōgeres sup caput eius. Noli vinci a malo: sz vince i bono malū.

¶ C.S. Potestati sublimiori parendū. Caput.xiij.

Omnis aīa ptātibus sublimioribus subdita sit. Nō est enī ptās nisi a deo. q aūt sunt a deo, ordinata sunt. Ita qz q resistit ptāti: dei ordinatiōi resistit. Qui aūt resistūt: ipsi sibi dānationē acquirūt. nā pncipes nō sunt timori bōi opis, sz mali. Vis aūt nō timere ptātē? Bonū fac, z hēbis laudē ex illa: dei enī miser est tibi in bonū. Si aūt malū feceris: time. non enī sine cā gladiū portat. dei enī minister est: vindex in irā, ei q malū agit. Idcirco necessitati subditi estote nō solū pp irā, sz ēt ppter cōsciam. Idcirco enī z tributa pstatis: ministri enī dei sunt: in hoc ipm seruientes. Reddite ergo oībus debita: cui tributū, tributū: cui vectigal, vectigal: cui timorē, timorē: cui honorē, honorē. Nemini quicq debeatis: nisi vt mutuē diligatis. q enī diligit proximū, legē implevit. Nā, Nō adulterabis, Nō occides, Nō furaberis. Nō falsum testimoniū dices, Nō cōcupisces, et si qō est aliud mandatū: in hoc vbo instaurat. Diliges proximū tuū sicut teipm. Dilectio proximi, malū nō operat. Plenitudo ergo legis: est dilectio. Et hoc scientes tps q: hora est iā nos de somno surgere. Tūc enī propior est nra sal?, qn cū credidim?. Nox precessit, dies autē appropinquauit. Abiciamus ergo opera tenebrarū, z induamur arma lucis. Sicut in die, honeste ambulem?: nō in comessatiōibus z ebrietatibus, nō in cubilib? z impudicitijs, nō in cōtētione z emulatiōe: sz induimini dñm ihesum xpm, z carnis curā ne feceritis in desideriis.

¶ C.S. Infirmi non offendendi. Caput.xiij.

Infirmū aūt in fide, assumite: nō in disceptationibus cogitationū. Alius enī credit se manducare oīa. q aūt infirm? est: olus mānducet. Is q mānducat: mānducātē nō iudicet. deus enī illū assumpsit. Tu qs es, q iudicas alienū seruū? Dño suo stat aut cadit: stabit autē. potēs est enī deus statuere illū. Nā ali? iudicat diē inter diē: ali? aūt iudicat oēm diē. Unusqsq in suo sensu abūdet: q sapit diē: dño sapit. Et q mānducat: dño mānducat. gratias enī agit deo. Et q nō manducat: dño nō manducat, z grās agit deo. Nemo ei nr sibi vivit, z nēo sibi moritur. Sive ei vivim?, dño vivim? sive morimur, dño morimur. sive ig vivim?, sive morimur: dñi sum?. In hoc enī xps mortuus ē, z resurrexit: vt z vivoz z mortuorū dñet. Tu ūt qd iudicas frem tuū? aut tu qre spnis frem tuū? oēs enī stabim? ante tribūal xpi. scriptū est enī.

Isa.lij.b. Rom.j.d. Isa.lxv.a Jo.xij.f.
D Psalmo. xviij.a. Deuter. xxxij.c. Isaie. lxv.a.
A
iij. Regū xx.b.
iij. Regū xx.d.
B Isaie. vj.c. Matth. iij.b. Ja.xij.f. Genesis xviij.f.
C
D Isa.liv.d
Sap.x.e. Isa.xl.d. Ecclesi.q.d.
A Philip. iiij.d. Ephe. v.d. j.Thess. iiij.a. j.Corint. xiij.b. Ephe. iij.b.
B
Amos. v.d.
C Ephe. iij.a. j.pet.ij.c. j pet.v.b. Hebreo. xiij.a. j.pe.iiij.c.
D puer.ij.a Isaie.v.c j.pe.iij.d. ij.Corin. vij.d. Hebreo. xij.d. Ecclesti. xxviij.a.
A j.Pe.ij.c. Sapien. vj.a.
B
Matth. xxij.c.
C Exodi. xx.c. Deu.v.b Leuitici xix.d. Matth. xxj.d.
D Marci. xij.c. gala.v.c. Jac.ij.b. Lu.xxj.f.
A
Jac.iiij.
B
ij.cor.v.b

Ysaie. xlv.d. Philip. ij.d. C

Uiuo ego dicit dñs, quoniam mihi flectet omne genu: et omis lingua cõfitebit deo. Itaq; vnusquisq; nostrũ p se rõnẽ reddet deo. Nõ ergo amplius inuicẽ iudicemus. sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculũ fratri vel scandalũ. Scio et cõfido in dño iesu q; nihil cõe ipsum: nisi ei qui existimat qd cõmune esse, illi cõmune est. Si enĩ propter cibum frater tuus cõtristatur: iam non fm charitatẽ ambulas. Noli cibo tuo illũ perdere pro quo xps mortuus est. Nõ ergo blasphemetur bonũ nostrũ. Non est enim regnũ dei esca et potus: sed iustitia, et pax, et gaudiũ in spiritu sancto. qui enĩ in hoc seruit xpo, placet deo: et probatus est hominib⁹. Itaq; que pacis sunt, sectemur: et que edificationis sunt, inuicẽ custodiamus. Noli propter escã destruere opus dei: oia quidẽ sunt munda: sed malũ est homini qui per offendiculũ mãducat.

j. Corint. viij.d. D

Bonũ est nõ manducare carnem et nõ bibere vinum, neq; in quo frater tuus offenditur aut scandalizatur aut infirmat.

Tit. j.d. j. Corint. viij.d.

Tu fidẽ habes penes temetipsum habe corã deo. Beatus qui nõ iudicat semetipsum, in eo quod probat. Qui autem discernit, si manducauerit, damnatus est: quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide: peccatum est.

A

C S. Judei et gentes deũ magnificare debẽt. Caput. xv.

Debemus aũt nos firmiores, imbecillitates infirmoꝝ sustinere, et nõ nobis placere. Unusq;sq; vestrũ proximo suo placeat in bonũ, ad edificationẽ. Etenĩ xps nõ sibi placuit: sed sicut scriptũ est.

Psalm⁹. lxviij.b.

Improperia improperantiũ tibi, ceciderũt sup me. Quecũq; enĩ scripta sunt, ad nostrã doctrinã scripta sunt: vt p patientiã et cõsolationẽ scripturarũ, spem habeam⁹. Deus aũt patiẽtie et solatij, det vobis idipsum sapere in alterutrũ fm iesum xpm: vt vnanimes, vno ore honorificetis deum et patrem dñi nostri iesu xpi. Propter qõ suscipite inuicẽ: sicut et xps suscepit vos in honorẽ dei. Dico enĩ xpm iesum, ministrũ fuisse circũcisionis propter veritatẽ dei, ad cõfirmãdas promissiones patrũ. Gẽtes aũt sup misericordia, honorare deũ, sicut scriptũ est.

B

j. coꝛ. j.b.

Propterea confitebor tibi in gentibus dñe, et nomini tuo cantabo. Et iterũ dicit. Letamini gentes cũ plebe eius. Et iterũ. Laudate oẽs gẽtes dñm: et magnificate eum oẽs ppli. Et rursus Ysaias ait. Erit radix Jesse: et qui exurget regere gẽtes, in eo gẽtes sperabunt.

Psalm⁹. cxvj.a Ysa. xj.c.

Deus autẽ spei, repleat vos oi gaudio et pace in credẽdo: vt abundetis in spe, in virtute spũs scti. Certus sum aũt fratres mei et ego ipse de vobis, qm̃ et ipsi pleni estis dilectiõe, repleti omni sciẽtia, ita vt possitis alterutrum monere. Audaciꝰ autẽ scripsi vobis fratres ex pte tãq; in memoriã vos reducẽs: propter gratiam que data est mihi a deo, vt sim minister xpi iesu in gẽtibus, sanctificãs euangeliũ dei, vt fiat oblatio gẽtiũ accepta et sctificata in spũ sctõ. Habeo igit gloriã in xpo iesu ad deũ. Non enĩ audeo aliqd loqui eoꝝ q̃ p me nõ efficit xps in obedientiã gentiũ vbo et factis, in virtute signoꝝ et prodigiorum, in virtute spũs sctĩ: ita vt ab Jerlm p circũitũ vsq; ad Illiricũ repleuerim euãgeliũ xpi. Sic aũt ꝓdicaui euãgeliũ hoc, nõ vbi nominatus est xps, ne super alienũ fundamentũ edificarẽ, sed sicut scriptum est.

D

E

Ysa. lij.d.

Quibus nõ est annuntiatum de eo, videbũt: et qui nõ audierũt de eo, intelligent. Propter qõ et impediebar plurimũ venire ad vos: et ꝓhibitꝰ sum vsq; adhuc. Nũc vero vlterius locũ nõ habens in his regionib⁹, cupiditatẽ aũt habẽs veniẽdi ad vos ex multis iã precedẽtibus annis: cũ in Hispaniam ꝓficisci cepero, spero q; preteriens videã vos, et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruar. Nũc igit ꝓficiscor in Jerlm ministrare sanctis.

F

Probauerũt enĩ Macedonia et Achaia collationẽ aliquã facere in paupes sctõs q; sunt in Jerlm.

j. coꝛ. ix. b

Placuit enĩ eis: et debitores sunt eoꝝ. Nã si spiritualiũ eoꝝ participes facti sunt gẽtiles: debẽt et in carnalib⁹ ministrare illis. Hoc igit cũ cõsummauero et assignauero eis fructũ hũc p vos proficiscar in Hispaniã. Scio autẽ qm̃ veniẽs ad vos, in abũdãtia bñdictionis euãgelij xpi veniã. Obsecro ergo vos fratres p dñm nostrũ iesum xpm, et per charitatẽ sancti spirit⁹, vt adiuuetis me in oratiõibus p me ad deũ, vt liberer ab infidelib⁹ qui sunt in Judea, et obsequij mei oblatio accepta fiat in Jerusalem sanctis, vt veniã ad vos in gaudio per voluntatem dei, vt refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

B

C L. S. Salutat Paulus plurimos noiatim. Caput. xvj.

Commendo aũt vobis Pheben sororẽ nostrã, q̃ est in ministerio ecclesie q̃ est Cenchreis: vt eam suscipiatis in dño digne sanctis: et assistatis ei, in quocunq; negotio vestri indiguerit. etenim ipsa quoq; astitit multis et mihi ipsi. Salutate Priscã et aquilã adiutores meos in xpo iesu (qui pro aia mea, suas ceruices supposuerũt: quib⁹ nõ sol⁹ ego gras ago: sz et cũcte ecclesie gentiũ) et domesticã ecclesiã eoꝝ. Salutate Epenetũ dilectũ mihi: qui est primitiuus Achaie in xpo iesu. Salutate zMariam, que multum laborauit in vobis. Salutate Andronicũ et Juniã cognatos et cõcaptiuos meos: qui sunt nobiles in aplis, qui et ante me fuerunt in xpo. Salutate Ampliatũ dilectissimũ mihi in dño. Salutate Urbanũ adiutorem nostrum in xpo iesu, et Stachyn dilectũ meũ. Salutate Apellen probum in xpo. Salutate eos q; sunt ex Aristoboli domo. Salutate Herodionem cognatum meũ. Salutate eos q; sunt ex Narcissi domo, q; sunt in domino. Salutate Tryphenam et Tryphosam: que laborant in dño. Salutate Persidẽ charissimã, que multũ laborauit in dño. Salutate Rufum electũ in domino, et matrẽ eius et meam. Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermẽ, Patrobã, Hermã: et qui cũ eis sunt, fratres. Salutate Philologũ et Julian, Nereum et sororem eius et Olympiadẽ: et omnes qui cũ eis sunt, sanctos. Salutate inicẽ in osculo sancto. Salutãt vos oẽs ecclesie xpi. Rogo autẽ vos fratres vt obseruetis eos qui dissentiões et offendicula preter doctrinã quã vos didicistis, faciũt: et declinate ab illis. Hmõi enĩ xpo dño nostro non seruiunt, sed suo vẽtri: et per dulces sermones et benedictiones, seducũt corda innocentiũ. Uestra enim obedientia, in omni loco diuulgata est. Gaudeo igit in vobis. Sz volo vos sapientes esse in bono: et simplices in malo. Deus autẽ pacis, cõterat satanã sub pedibus vestris velociter. Gratia dñi nostri Jesu xpi vobiscũ. Salutat vos Timothe⁹ adiutor me⁹: et Luci⁹, et Jason, et Sosipater cognati mei. Saluto vos ego Tertius qui scripsi epl'am in dño. Salutat vos Caius hospes me⁹ et vniuerse eccl'ie. Salutat vos Erastus arcari⁹ ciuitatis, et Quart⁹ frater. Gratia dñi nri Jesu xpi cũ oibus vobis. Amen. Et autẽ q potẽs est vos confirmare iuxta euangelium meũ et predicationẽ Jesu xpi, fm reuelationem mysterij, temporibus eternis taciti (qõ nunc patefactũ est p scripturas ꝓphetarũ fm ꝓceptũ eterni dei ad obedientiã fidei) in cũctis gentibus cogniti, soli sapiẽti deo per Jesum xpm, cui honor et gloria in secula seculorum. Amẽ.

Actuum xvij.a.g.

D

act. xvj.a

C Explicit epistola beati Pauli apostoli ad Romanos.

C Incipit prologus beati Hiero. in primã epl'am ad Corinthios.

Epistola prima ad corinthios multas causas diuersasq; cõplectitur. Quarum partim relatione fratrum cognouit apl's: partim ipsorũ Corinthiorũ sunt literis indicate: nonnullas vero pro officij sui cura aut ordinat aut emendat: variis curationib⁹ medetur diuersa infirmitate languentibus. Nã apud eos primũ curat dissentionis vitiũ qõ multi pseudo apl'orũ intulerunt vnitatẽ scindentes ecclesie vt ꝑprij nois facerent sectatores. Nõ his exprobrat verbis apl's. Hoc autẽ dico: qõ vnusq;sq; vestrũ dicit. Ego qdẽ sum Paul: ego aũt apollo: ego vero cephe: ego autẽ xpi. Et ob hoc quidẽ eorum se dicit facere nom̃ mentionẽ: vt multo magis erubescãt id se facere sub fallorum apl'orũ noib⁹: qõ ertã si sub pauli et petri fieret nole displiceret. Secunda cã est⁹ inducit q̃ paterne oblitus reuerẽtie vxorẽ sibi nõ erubuit facere de nouerca. Qõ facinus licet fornicationẽ appellauerit apl's: tñ ita cõdẽnauit vt in vltionem facti autorem talis operis diabolo iudicauerit deputãdũ impositis iudiciorũ et litium tertia qõne. Quarto loco matrimoniorũ iura tractant. His quinto loco virginitatis cõsiliũ velut e vicino cõsulit. Sexto loco de escarũ licẽtia disputat. Septimo atq; octauo loco de attõdendo viris: et mulieribus velãdo capite ac sacramẽtoꝝ cõtione ꝓcipit. Nono loco: emulatio q̃ diuersitate donorũ spũaliũ nascebatur: sub exẽplo mẽbrorũ et corporis castigatur. Decimo resurrectionis spes multis et argumentis et rationibus approbatur. Ultimo de colligendis ad necessitatem sanctorũ noie charitatis cura vel edificando culmi imponitur. Interseruntur his pauce: que aut (vt quibusdam videtur) pendent ex superioribus aut habent: licet propias tamen paruulas actiones.

j. Cor. j.a

C Explicit prologus ẽ ieronymi.

j. Cor. iij.a

C Incipit

¶ Incipit argumentum.

Corinthij sunt achaici: & hi similiter ab apostolo audierũt verbum veritatis: & subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidã a philosophie verbosa eloquentia alij secta legis iudaice inducti sunt: hos reuocat apostolus ad veram fidem & euangelicam sapientiam scribens eis ab Epheso per Timotheum discipulum suum.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epla beati Pauli apostoli ad Corinthios pũa.

¶ L.S. Discordiam Corinthiorũ increpat. Caput.j.

Paulus vocatus apls iesu christi per voluntatẽ dei, & Sosthenes frater: ecclesie dei que est corinthi, sanctificatis in xpo iesu, vocatis sanctis, cũ omnibus qui inuocant nomen dñi nostri Jesu christi in omni loco ipsorum & nostro, gratia vobis & pax a deo patre nostro, et domino iesu christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis, in gratia dei que data est vobis in christo iesu, qꝫ in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo & in omni sciẽtia, sicut testimoniũ xpi cõfirmatum est in vobis ita vt nihil vobis desit in vlla gratia, expectantibus reuelationẽ dñi nostri iesu xpi, q & confirmabit vos vsqz in finem sine crimine, in die aduentus domini nostri iesu xpi. Fidelis deus: per quẽ vocati estis in societatẽ filij eius Jesu xpi dñi nostri. Obsecro aũt vos fratres, p nomen dñi nostri iesu xpi, vt idipsum dicatis oẽs, & nõ sint in vobis schismata: sitis aũt perfecti in eodẽ sensu, & in eadẽ sentẽtia. significatũ est enim mihi de vobis fratres mei, ab ijs q sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos. Hoc autẽ dico qõ vnusquisqz vestrũ dicit. Ego quidẽ sum Pauli: ego autẽ Apollo, ego vero Cephe: ego aũt xpi. Diuisus est xps? Numquid Paulus crucifixꝰ est p vobis? aut in noie Pauli baptizati estis Gratias ago deo meo, qꝫ neminẽ vestrũ baptizaui, nisi Crispum & Caium: ne quis dicat qꝫ in noie meo baptizati estis. Baptizani aũt & Stephane domũ. Ceterũ, nescio si quem alium vestrũ baptizauerim. Nõ enim misit me xps baptizare, sz euãgelizare: nõ in sapiẽtia verbi, vt nõ euacuet crux xpi. Verbum enim crucis, pereũtibus quidẽ stultitia est: ijs aũt qui salui fiũt, id est nobis, dei virtus est. Scriptũ est enim. Perdã sapientiã sapiẽtiũ: & prudentiã prudẽtium reprobabo. Vbi sapiens? vbi scriba? vbi inquisitor huius seculi? Nonne stultã fecit deus sapientiã huius mũdi? Nã qz in dei sapiẽtia non cognouit mũdus p sapientiã deũ: placuit deo per stultitiam predicationis, saluos facere credentes. Quoniam & Judei signa petunt, & Greci sapiẽtiã querũt. nos autẽ predicamus christũ crucifixũ, Judeis quidẽ scandalũ, gentibus aũt stultitiam, ipsis aũt vocatis Judeis atqz Grecis xpm dei virtutem & dei sapientiã. quia qõ stultum est dei, sapientius est hoĩbus: & qõ infirmũ est dei, fortius est hoĩbus. Videte enim vocationẽ vestrã fratres, qz nõ multi sapiẽtes sm carnẽ, nõ multi potẽtes, non multi nobiles: sz ea q stulta sunt mundi elegit deus, vt cõfundat sapiẽtes, & infirma mũdi elegit deus, vt cõfundat fortia: & ignobilia mũdi & cõtẽptibilia elegit deus & ea que nõ sunt, vt ea q sunt destrueret. vt nõ gloriet omnis caro in cõspectu eius. Ex ipso autẽ vos estis in christo iesu, qui factus est nobis sapiẽtia & iustitia & sanctificatio & redẽptio: vt (quẽadmodũ scriptum est.) Qui gliat, in dño gliet.

¶ Capituli Summarium. Predicatio Pauli nõ humane nititur sapientie. Caput.ij.

Ego cum venissem ad vos fratres: veni non in sublimitate sermonis aut sapientie annuncians vobis testimonium christi. Non enim iudicaui me scire aliquid inter vos: nisi iesum xpm, & hũc crucifixũ. Et ego in infirmitate & timore et tremore multo, fui apud vos. & sermo meus et predicatio mea nõ in pſuasibilibus humane sapientie verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis: & fides vestra nõ sit in sapiẽtia hoĩm, sed in virtute dei. Sapientiã aũt loquimur inter perfectos. sapientiam vero, non huius seculi, neqz principum huius seculi, qui destruuntur: sed loquimur dei sapientiã in misterio, q abscondita est, quã predestinauit deus ante secula in gloriam nostram, quã nemo principũ huius seculi cognouit. si enim cognouissent: nunqꝫ dominum glorie crucifixissent. Sed sicut scriptum est. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt que preparauit deus ijs qui diligũt illũ: nobis aũt reuelauit deus per spiritũ suũ. spus enim oĩa scrutat: etiã pfunda dei. Quis enim hoĩm scit q sunt hoĩs: nisi spus hoĩs, qui in ipso est? Ita, & q dei sunt nemo cognouit, nisi spus dei. Nos aũt nõ spm huius mũdi accepimus, sed spm qui ex deo est: vt sciamus q a deo donata sunt nobis. q & loquimur nõ in doctis hũane sapiẽtie verbis: sz in doctrina spus, spualibus spualia cõparãtes. Animalis autẽ hõ nõ percipit ea q sunt spus dei. stultitia enim est illi, & nõ pot intelligere: quia spualiter examinat. Spualis aũt iudicat oĩa: & ipse a nemine iudicat. Sicut scriptum est. Quis enim cognouit sensum dñi: aut qs instruxit eũ? Nos aũt sensum Christi habemus.

¶ L.S. Carnales adhuc Corinthij, et quisqz iuxta opera sua remuneratur. Caput.iij.

Et ego fratres nõ potui vobis loqui quasi spualibus, sz quasi carnalibus. Tanqꝫ parulis in xpo, lac vobis potũ dedi, nõ escã. nondũ enim poteratis: sz nec nũc qdẽ potestis, adhuc enim carnales estis. Cum enim sit inter vos zelus & cõtẽtio, nõne carnales estis, et sm hominẽ ambulatis? Cũ enim quis dicat. Ego quidẽ sum Pauli, alius aũt. Ego Apollo, nõne hoĩes estis? Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? ꝛc. ministri eius cui credidistis, & vnicuiqz sicut dñs dedit. Ego plãtaui. Apollo rigauit: sz deus incrementũ dedit. Itaqz neqz qui plãtat est aliquid, neqz qui rigat: sz qui incremẽtũ dat, deus. Qui aũt plãtat & qui rigat: vnũ sunt. Vnusquisqz aũt ppriã mercedẽ accipiet sm suum laborẽ. Dei enim sumus adiutores. Dei agricultura estis: dei edificatio estis. Scõm gratiã dei q data est mihi, vt sapiẽs architectus fundamentũ posui: alius aũt superedificat. Vnusquisqz aũt videat quo modo superedificet. Fũdamentũ enim aliud nemo põt ponere, preter id qõ positũ est: qõ est xps iesus. Si qs aũt superedificat super fundamẽtũ hoc, aurũ, argentũ, lapides pretiosos, ligna, fenũ, stipulam: vniuscuiusqz opus manifestũ erit. Dies enim dñi declarabit: quia in igne reuelabit: & vniuscuiusqz opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus mãserit quod superedificauit: mercedem accipiet. Si cuius opus arserit: detrimẽtũ patietur. Ipse aũt saluus erit: sic tñ quasi per ignẽ. Nescitis quia templum dei estis: & spus dei habitat in vobis. Si quis autẽ tẽplũ dei violauerit: disperdet illũ deus. Tẽplũ enim dei sanctum est: qõ estis vos. Nemo se seducat. Si quis videt inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat, vt sit sapiẽs. Sapientia enim huius mũdi: stultitia est apud deũ. Scriptum est enim. Qui prehendã sapientes in astutia eorum. Et iterũ. Dñs nouit cogitationes sapiẽtiũ qm vane sunt. Nemo itaqz glorietur in hoĩbus. Oĩa enim vestra sunt: sive Paulus, sive Apollo sive Cephas, sive mũd? sive vita, sive mors, sive pntia: sive futura. omnia enim vestra sunt: vos aũt xpi: xps autem dei.

¶ Capituli Summarium. [redacted] Caput.iiij.

Sic nos existimet hõ, vt ministros xpi, & dispensatores misteriorũ dei. Hic iam querit inter dispensatores vt fidelis quis inueniat. Mihi autẽ pro minimo est vt a vobis iudicer, aut ab humano die sed neqz meipm iudico. Nihil enim mihi cõscius sum: sed nõ in hoc iustificatus sum. Qui autẽ iudicat me: dñs est. Itaqz nolite aũ tempus iudicare: quoadusqz veniat dñs, q & illuminabit abscondita tenebrarũ: & manifestabit cõsilia cordiũ: & tũc laus erit vnicuiqz a deo. Hec aũt fratres trãsfiguraui in me & Apollo propter vos: vt in nobis discatis, ne supra qꝫ scriptum est, vnus aduersus alterũ infletur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autẽ habes, qõ non accepisti? Si autẽ accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Jam saturati estis, iã diuites facti estis: sine nobis regnatis. & vtinam regnetis: vt & nos vobiscũ regnemus. Puto enim q deus nos apostolos nouissimos ostendit, tanqꝫ mortis desti-

natos,q; spectaculū facti sum⁹ mundo,⁊ angelis,et hoib⁹. Nos stulti ꝓpter xp̄m vos aūt prudētes in xp̄o.nos infirmi vos aūt fortes.vos nobiles:nos aūt ignobiles. Usq; in hāc horā ⁊ esurim⁹,⁊ sitim⁹,⁊ nudi sumus.et colaphis cedimur, ⁊ instabiles sum⁹,⁊ laboramus operātes manibus nostris. maledicimur:⁊ bñdicimus.ꝑsecutionē patimur:et sustinemus.blasphemamur:⁊ obsecram⁹. tāq; purgamēta huius mūdi facti sum⁹,oīm peripsema vsq; adhuc. Nō vt cōfundā vos,hoc scribo:sed vt filios meos charissimos moneo. Nā si decē mlia pedagogorū habeatis i xp̄o:sz nō multos pr̄es. Nā in xp̄o iesu,p euāgeliū ego vos genui. Rogo ergo vos,imitatores mei estote,sicut et ego xp̄i. Ideo misi ad vos Timotheū,qui est filius meus charissimus ⁊ fidelis in dño: qui vos cōmonefaciet vias meas,q̄ sunt in xp̄o Jesu, sicut vbiq; in oī eccl'ia doceo. Tāq; nō vēturⁱ sim ad vos,sic inflati sunt quidā. Veniā aūt ad vos cito,si dñs voluerit:⁊ cognoscā nō sermonē eorū qui inflati sunt,sz virtutē. Nō em̄ in sermone est regnū dei:sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos:an in charitate,⁊ spiritu mansuetudinis.

¶ L.S. Fornicator satane traditur. Caput.v.

Omnino audit inter vos fornicatio:⁊ talis fornicatio.q̄lis nec inter gētes,ita vt vxorē p̄ris sui aliqs hēat. Et vos inflati estis:⁊ nō magis luctū habuistis,vt tollat de medio vr̄m qui hoc op⁹ fecit. Ego quidē absens corpe,p̄sens aūt spū iā iudicaui:vt p̄sens eū qui sic operat⁹ est,in noīe dñi nr̄i iesu xp̄i,cōgregatis vobis ⁊ meo spū,cū vtute dñi nr̄i iesu tradere hmōi hoiem satane in interitū carnis,vt spūs salu⁹ sit in die dñi nr̄i iesu xp̄i. Nō est bona gl'iatio vr̄a. Nescitis q; modicū fermētum totā massam corrūpit? Expurgate vet⁹ fermētū,vt sitis nova cōspersio,sicut estis azimi. Et em̄ pascha nr̄m immolat⁹ est xp̄s. Itaq; epulemur:nō in fermēto veteri,neq; i fermēto malitie ⁊ negtie,sz in azymis synceritatis ⁊ vitatis. Scripsi vobis in ep'la. Ne cōmisceamini fornicarijs.nō vtiq; fornicarijs hui⁹ mūdi,aut auaris,aut rapacib⁹, aut idolis seruientibus:alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc aūt scripsi vobis,nō cōmiscere:si is q frater noīat inter vos, est fornicator,aut auarus,aut idolis seruiēs, aut maledic⁹, aut ebriosus,aut rapax: cum eiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt: deus iudicabit. Auferte malum ex vobisipsis.

¶ L.S. Christianus nō dz litē intendere primo. Cap.vj.

Audet aliquis vr̄m hñs negotiū aduersus alterū, iudicari apud iniquos ⁊ nō apud sctōs? An nescitis qm̄ sancti de hoc mūdo iudicabūt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis qm̄ angelos iudicabimus. q̄to magis secularia? Secularia igit iudicia si habueritis,contemptibiles q sunt in ecclesia,illos cōstituite ad iudicandū. Ad verecūdiam vestrā dico. Sic non est inter vos sapiens quisq̄,qui possit iudicare inter fratrē suū. Sed frater cū fratre iudicio cōtēditur hoc apud infideles. Jā quidē oīno delictum est in vobis,q̄ iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriā accipitis.quare nō magis fraudē patimini. Sed vos iniuriā facitis ⁊ fraudatis,⁊ hoc fratrib⁹. An nescitis qz iniqui regnū dei nō possidebūt. Nolite errare:neq; fornicarij,neq; idolis seruiētes,neq; adulteri,neq; molles, neq; masculorum cōcubitores,neq; fures, neq; auari,neq; ebriosi,neq; maledici,neq; rapaces regnū dei possidebunt. Et hec aliq̄ fuistis:sz abluti estis,sed sanctificati estis,sed iustificati estis i noīe dñi nr̄i iesu xp̄i ⁊ in spiritu dei nr̄i. Oīa mihi licēt sed nō oīa expediūt. Oīa mihi licent:sed ego sub nullius redigar potestate. Esca vētri,⁊ vēter escis:deus aūt, ⁊ hūc ⁊ has destruet.corpus aūt nō fornicatiōi,sz dño,⁊ dñs corpori. Deus vero et dñm suscitauit:et nos suscitabit per virtutē suā. Nescitis quoniā corpora vestra,mēbra sunt xp̄i. Tollēs ergo mēbra xp̄i,faciam mēbra meretricis? Absit. An nescitis qm̄ qui adheret meretrici,vnū corpus efficitur? Erunt em̄(inquit)duo in carne vna. Qui aūt adheret dño: vnus spiritus est. Fugite fornicationē. Oē em̄ pctm̄ qōcūq; fecerit hō:extra corpus est.qui aūt fornicat,in corpus suum peccat. An nescitis qm̄ mēbra vr̄a,tēplū est spīritⁱ sancti q in vobis est,quē habetis a deo,⁊ nō estis vestri? Empti em̄ estis pretio magno. Clificate ⁊ portate deū in corpore vr̄o.

¶ L.S. Quo cōinges,vidue ⁊ vgines sese gerāt. Cap.vij.

De quibus aūt scripsistis mihi. Bonū est hoī mulierē nō tāgere:ꝓpter fornicationē aūt,vnusquisq; suā vxorē habeat,⁊ vnaquaeq; suū virum habeat. Uxori vir debitū reddat:similr autē ⁊ vxor viro. Mulier,sui corporis potestatē nō habet:sed vir. Similiter autē ⁊ vir,sui corporis potestatem nō habet:sed mulier. Nolite fraudare inuicē:nisi forte ex cōsensu ad tēpus,vt vacetis orationi.⁊ iterū revertimini in idipsum:ne tēret vos satanas ꝓpter incōtinentiā vestrā. Hoc aūt dico sm̄ indulgētiam,nō sc̄m imperiū. Volo aūt oēs vos esse sicut meipm. sz vnusquisq; ꝓpriū donū habet ex deo:alius quidē sic,alius vero sic. Dico autē nō nuptis ⁊ viduis:bonum est illis si sic permānserint sicut ⁊ ego. Quod si nō se cōtinent nubāt.melius est em̄ nubere,q̄ vri. Jis aūt qui matrimonio iuncti sunt,precipio nō ego,sz dñs. Uxorē a viro nō discedere:ep si discesserit:manere innuptā,aut viro suo reconciliari. Et vir vxorē nō dimittat. Nā ceteris ego dico,nō dñs. si quis frater vxorem habet infidelē,⁊ hec cōsentit habitare cū illo:nō dimittat illam. Et si qua mulier habet virū infidelē,⁊ hic consentit habitare cū illa nō dimittat virū. sanctificatus est em̄ vir infidelis ꝑ mulierē fidelē:⁊ sctificata est mulier infidelis,per virū fidelē. aliogn filij vestri immundi essent:nūc autē sancti sunt. Qđ si infidelis discedit:discedat.nō em̄ seruituti subiectus est frater aut soror in hmōi:in pace autem vocauit nos deus. Unde em̄ scis mulier,si virū saluū facies:aut vnde scis vir si mulierem saluam facies.nisi vnicuiq; sicut diuisit dñs. vnūquēq; sicut vocauit deus,ita ambulet,⁊ sicut in oībus ecclesijs doceo. Circūcisus aliqs vocatus est.nō adducat preputū. In ꝓputio aliqs vocatus est.nō circūcidat. Circūcisio nihil est.⁊ ꝓputiū nihil est:sed obseruatio mādatorū dei. Unusquisq; in qua vocatione vocatus est,in ea permaneat. Seruus vocatus es.nō sit tibi cure.sed ⁊ si potes fieri liber: magis vtere. Qui em̄ in dño vocatus est seruus:libert⁹ est dñi. Similiter qui liber vocatus est,seruus est xp̄i. Pretio empti estis nolite fieri serui hoīm. Unusquisq; ergo in quo vocatus est fratres:in hoc maneat apud deum. De virginibus autē preceptū dñi nō habeo:cōsiliū autē do tāq̄ miam cōsecutus a dño,vt sim fidelis. Existimo em̄ hoc bonum esse ꝓpter instantē necessitatē:qm̄ bonū est hoī sic esse. Alligat⁹ es vxori,noli querere solutionē. Solutus es ab vxore,noli querere vxorem. Si autē acceperis vxorē:nō peccasti. Et si nupserit virgo nō peccauit:tribulationē tñ carnis habebūt hmōi. Ego aūt vobis parco. Hoc itaq; dico fratres,tēpus breue est:reliquum est,vt ⁊ qui habēt vxores,tāq̄ nō habētes sint:⁊ qui flent:tanq̄ non flentes.⁊ qui gaudēt,tanq̄ nō gaudētes.⁊ qui emūt,tanq̄ non possidētes.⁊ qui vtunt hoc mundo:tanq̄ nō vtant:preterit em̄ figura hui⁹ mūdi. Volo autē vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est:solicit⁹ est que dñi sunt,quō placeat deo. Qui autē cum vxore est,solicitus est que sunt mundi.quomodo placeat vxori:⁊ diuisus est. Et mulier innupta ⁊ virgo,cogitat que dñi sunt:vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spū. Que aūt nupta est,cogitat q̄ sunt mūdi: quō placeat viro. Dico hoc ad vtilitatē vestrā dico,non vt laqueū vobis injciā,sz ad id qđ honestū est,⁊ qđ facultatem ꝓbeat sine impedimēto dñm obsecrādi. Si qs aūt turpē se videri existimat sup virgine sua,q; sit supadulta,⁊ ita opz fieri:qđ vult faciat nō peccat.si nubat. Nā q statuit in corde suo firm⁹,nō hñs necessitatē,prātē aūt hñs sue voluntatis,et hoc iudicauit in corde suo,seruare virginē suā: bene facit. Igit ⁊ qui matrimonio iūgit virginē suā:bñ facit.⁊ qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quāto tpe vir eius viuit q; si dormierit vir ei⁹:liberata est.cui aūt vult nubat:tm̄ in dño. Beatior aūt erit,si sic permanserit scōm meū consilium. Puto autem q; ⁊ ego spiritum dei habeam.

¶ L.S.

Actuum xx.g. Thessa. ij.b. ij. Thes. iij.b.

Coloss. ij.b.

Gala.v.

infra.x.e. Eccliſti. xxxvj.d.

Geſi.j.d. Matth. xix.a. mar.x.c. Epheſiorum.v.g.

j.pet.iij.b

Matth. v.c.x.b mar.x.b. Luce xvj.d.

Ephesiorum.v.a

x.vj.d. j.pet.j.b.

Ro. vij.b

¶ C.L.C. In escis infirmorum ratio habēda. Caput.viij.

OE bis aūt que idolis immolant, scimus qō oēs scientiā habemus. Sciētia inflat: charitas vero edificat. Si qs aūt se existimat scire aliqd, nōdū cognouit quē admodū oporteat eū scire. Si quis aūt diligit deū: hic cognitus est ab eo. De escis aūt que idolis immolant, scimus q nihil est idolū in mūdo, q nullus est deus nisi vnus. Nā et si sunt q dicant dij, sive in celo, sive in terra (sicut dē sunt dij multi, q dñi multi) nobis tn vnus est deus pr, ex quo oia q nos in illū, q vnus dñs Jesus xps per quē omnia, q nos per ipsum sz nō in oībus est sciētia. Quidā aūt cū cōsciētia vsq nūc idoli, q si idolothytū māducāt: q cōsciētia ipsorū cū sit infirma, polluit. Esca aūt nos nō cōmēdat deo. Neq enī si manducauerimus, abūdabimus: neq si non manducauerimus, deficiemus. Videte aūt ne forte hec licētia vestra, offendiculū fiat infirmis. Si enī qs videri eū qui habet sciētiā, in idolio recūbentē: nōne cōsciētia ei⁹ cū sit infirma edificabit ad māducādū idolothyta? Et peribit infirmus in tua cōscia frater, ppter quē xps mortuus est? Sic aūt peccātes in fratres, q percutientes cōsciētiā eorū infirmā: in xpm peccatis. Quapropter si esca scādalizat fratrē meū, non māducabo carnē in eternū, ne fratrē meū scandalizem.

¶ C.S. Predicanti Christum victus debetur. Caput.ix.

Non sum liber? non sum apls? nonne xpm Jesum dñm nostrum vidi? Nōne opus meū vos estis in dño? Et si alijs nō sum apls: sed tn vobis sum. nā signaculū apostolat⁹ mei vos estis in dño. ¶ Mea defensio apud eos q me interrogāt hec est. ¶ Nūquid nō habemus potestatē manducādi q bibendi? ¶ Nūquid nō habem⁹ potestatē mulierem sororē circūducēdi, sicut q ceteri apli et fratres dñi, q Cephas? Aut ego solus q Barnabas, nō habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipēdijs vnq? Quis plātat vineā? q de fructu ei⁹ nō edit? Quis pascit gregem? q de lacte gregis nō manducat? Nūquid sm hominē hec dico? An q lex hec non dicit? Scriptū est enim in lege ¶ Doysi. Non alligabis os boui triturāti. Nunqd de bobus cura est deo? An propter nos vtiq hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt: qñ debet in spe qui arat, arare: q q triturat, in spe fructus percipiēdi. Si nos vobis spiritualia seminauimus: magnū est si nos carnalia vestra metamus? Si alij potestatis vestre participes sunt, quare nō potiꝰ nos? Sed nō vsi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne qō offendiculū demus euangelio chisti. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur: que de sacrario sunt edunt? q qui altario deseruiunt: cū altario participant? Ita et dñs ordinauit ijs qui euangelium annūtiant: de euangelio viuere. Ego autem nullo horum vsus sum. Non autem scripsi hec, vt ita fiant in me. Bonum est enim mihi magis mori: quā vt gloriā meā quis euacuet. Nā q si euāgelizauero: nō est mihi gloria. necessitas enī mihi incūbit. ve enī mihi est: si nō euangelizauero. Si enī volēs hoc ago: mercedē habeo. si autem inuitus: dispensatio mihi credita est. Que est ergo merces mea? Vt euāgeliū predicās, sine sumptu ponā euangelium, vt nō abutar potestate mea in euangelio. Nā cū liber essem ex oibus, oīm me seruū feci: vt plures lucrifacerē. Et factus sum Judeis tanq Judeus: vt Judeos lucrarer, ijs qui sub lege sunt: quasi sub lege essem (cū ipse non essem sub lege) vt eos q sub lege erāt, lucrifacerē. ijs q sine lege erāt, tanq sine lege essem (cū sine lege dei non essem: sed in lege essem xpi) vt lucrifacerē eos qui sine lege erāt. Factus sum infirmis infirmus: vt infirmos lucrifacerē. Oibus oia factus sum: vt oēs facerē saluos. Oia aūt facio ppter euāgelium: vt particeps ei⁹ efficiar. Nescitis qō ij q in stadio currūt, oēs qdē currūt, sed vnꝰ accipit brauiū? Sic currite: vt cōprehendatis. Omis aūt q in agone cōtēdit: ab oībus se abstinet. q illi qdē vt corruptibilē coronā accipiāt: nos aūt incorruptā. Ego igit sic curro, nō quasi in incertū: sic pugno, nō quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum et in seruitutem redigo, ne cum alijs predicauerim, ipse reprobus efficiar.

¶ C.S. Veteribus oia in figura contigerunt. Caput.x.

Nolo enī vos ignorare fratres qñ patres nostri oēs sub nube fuerūt, q oēs mare trāsierunt, et oēs in ¶ Doy se baptizati sunt in nube et in mari. et oēs eādē escā spiritualē māducauerūt, q oēs eīdē potū spiritualē biberūt (bibebāt aūt de spirituali consequēte eos, petra, petra aūt erat xps) sed nō in plurib⁹ eorū, bn placitū ē deo. nā p̄strati sunt in deserto. Hec aūt i figura facta sunt nostri, vt nō simus cōcupiscētes malorū, sicut q illi concupierunt. neq idololatre efficiamini: sicut qdā ex ipsis: quēadmodū scriptū est. Sedit ppls manducare q bibere, et surrexerūt ludere. neq fornicemur: sicut qdā ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt vna die viginti tria milia. neq tentemus xpm: sicut qdā eorū tētauerūt, q a serpentib⁹ perierūt. neq murmuraueritis: sicut qdā eorū murmurauerūt, q perierūt ab exterminatore. Hec aūt oīa, i figura cōtingebāt illis: scripta sunt autē ad correptionē nostrā, in qs fines seculorū deuenerūt. Ita q qui se existimat stare: videat ne cadat. Tentatio vos nō apprehēdat, nisi humana. fidelis aūt deus est, q nō patiet vos tētari supra id quod potestis: sed faciet etiā cū tētatiōe p̄uētū, vt possitis sustinere. Propter qō charissimi mihi, fugite ab idolorū cultura, vt prudentibus loquor: vosipsi iudicate qō dico. Calix bn̄dictionis cui bn̄dicimus: nōne cōicatio sanguinis xpi est? q panis quē frāgimus, nōne participatio corpis dñi est? Qñ vnus panis, q vnū corpus multi sum⁹. oēs qdē de vno pane q de vno calice participamus. Videte Israel sm carnē. Nōne q edūt hostias, participes sunt altaris? Quid ergo? dico qō idolis immolatū, sit aliqd: aut qō idolū sit aliqd? Sz que immolāt gētes: demonijs immolāt, q nō deo. Nolo aūt vos socios fieri demoniorū. Nō potestis calicē dñi bibere, q calicē demoniorū. nō potestis mēse dñi participes esse: q mēse demoniorū. An emulamur dñm? Nunqd fortiores illo sum⁹? Oia mihi licēt, sed nō oia expediūt. oia mihi licēt, sz nō oia edificant. Nemo qō suū est q̄rat: sz qō alteri⁹. Oē qd in macello venit, māducate nihil interrogātes ppter cōsciētiā. dñi est terra, q plenitudo ei⁹. Si qs vocat vos infidelium ad cenā: q vultis ire: oē qd vob apponit māducate, nihil interrogātes ppter cōsciētiā. Si qs aūt dixerit. Hoc immolatū est idolis: nolite māducare pp illū q indicauit, q ppter cōsciētiā. cōsciētiā aūt dico: nō tuā, sz alteri⁹. Ut qd enī libertas mea iudicat ab alia cōsciētia? Si ego cū grā apticipo: qd blasphemor p eo qō grās ago? Sive ergo manducatis, sive bibitis, vel aliud quid facitis: oia in gloriā dei facite. Sine offensione estote Judeis q gētibus, et ecclesie dei: sicut q ego per omnia omnibus placeo, non quērens quod mihi vtile est, sed quod multis: vt salui fiant.

¶ Capituli Summarium. Caput mulieris vir, item cena domini quomodo celebranda. Caput.xj.

¶ Imitatores mei estote: sicut et ego xpi. Laudo aūt vos fratres, qō per oia mei memores estis: q sicut tradidi vobis, precepta mea tenetis. Volo aūt vos scire qō oīs viri caput, xps est. caput autem mulieris, vir. caput vero xpi: deus. Omis vir orās aut prophetans velato capite: deturpat caput suum. Omnis autē mulier orās aut pphetās nō velato capite: deturpat caput suū. vnū enī est, ac si decaluet. Nā si nō velat mulier: tōdeat. Si vero turpe est mulieri tōderi aut decaluari: velet caput suū. Vir qdē nō dz velare caput suū: qñ imago q gloria dei est, mulier aūt: gloria viri est. Nō enī vir ex muliere est: sz mulier ex viro. Etenī nō est creat⁹ vir ppter mulierē: sed mulier propter virū. Ideo dz mulier velamen habere supra caput suū, q ppter angelos. Verūtamen neq vir sine muliere: neq mulier sine viro in dño. Nā sicut mulier de viro: ita q vir per mulier. Omnia autē ex deo. Vosipsi iudicate: decet mulierē. Omnia autē ex deo. Vosipsi iudicate: decet mulierem non velatam orare deū? Nec ipsa natura docet vos, qō vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi: mulier vero si comam nutriat, gloria est illi? quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autē videtur cōtentiosus esse: nos talem cōsuetudinē nō habemus, neq ecclesia dei. Hoc aūt precipio: non laudans, quod non in melius, sed in deterius conuenitis. Primum quidē conuenientibus vobis in eccle-

A Thu ir. d. Exodi. xvij.d. Exodi. xviij.c. Exodi. xvj.d. Exodi. xvij.b. Thu.xx.b
B Numeri. xxvj.g. Exodi. xxxij.b. Numeri. xxv.b. Thu.xj.b.
C Numeri. xviij.f. Judith. viij.c.
D
E
G.vj.c. Eccles. xxxvij.d.
F
Psalm⁹. xviij.a.
G
Coloss. iij.c.
H
Ephe. v.c.
B
genē.ij.d.
C
D

siam, audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo. Nam oportet et hereses esse: vt & qui probati sunt manifesti fiant in vobis.
E Conuenientibus ergo vobis in vnū iā nō est dñicā cenā mādu-
care. Unusquisq; enī suā cenā presumit ad māducandū. Et alius quidē esurit: alius aūt ebrius est. Nūqd domos nō habetis ad māducādū & bibēdū? aut ecclesiā dei cōtēnitis: & confunditis eos q nō hūt? Quid dicā vobis? Laudo vos? In hoc nō laudo.
Matth. xxv.c. Marci. xiiij.c. lu.xxij.b. F Ego enī accepi a dño qđ & tradidi vobis, qm dñs Jesus in qua nocte tradebat, accepit panē: & grās agēs fregit, & dixit, Accipite, & māducate: hoc est corpus meū qđ pro vobis tradet hoc facite in meā cōmemorationē. Simr et calicē, postq; cenauit, dicēs. Hic calix: nouū testamentū est in meo sanguine, hoc facite, quotiescūq; bibetis, in meā commemorationē. Quotiescūq; enī māducabitis panē hunc, et calicē bibetis: mortē dñi annūtiabitis, donec veniat. Itaq; qcūq; māducauerit panē & biberit calicē dñi idigne: reus erit corpis & sanguinis dñi. Probet aūt seipsum hō: & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enī māducat & bibit indigne: iudiciū sibi māducat & bibit, nō dijudicās corpus dñi.
Joā. vj.f. 1.Corin. xij. b. G Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles: & dormiūt multi. Qđ si nosmetipsos dijudicaremus: nō vtiq; iudicaremur. Dū iudicamur aūt, a dño corripimur: vt nō cū hoc mundo dānemur. Itaq; fratres mei, cū cōuenitis ad māducādū, mutuicē expectate. Si qs esurit, domi māducet: vt nō in iudiciū conueniatis. Cetera autem, cum venero, disponam.

¶ Capituli Summa. Ut varia corporis mēbra, ita varia gratiarum dona. Caput. xij.

A Despūalib⁹ aūt, nolo vos ignorare fratres. Scitis aūt qm cū gentes essetis, ad simulachra muta
mar. ix. f. put ducebamini euntes. Ideo notū vobis facio, qđ nemo in spiritu dei loquēs, dicit Anathema Jesu. Et nemo pōt dicere, dñs Jesus: nisi in spiritu sancto.
Diuisiones vero gratiarū sunt: idē aūt spūs. Et diuisiones ministrationū sunt: idē autē dñs. Et diuisiōes operationum sunt: idē vero deus, qui operat oia in oībus. Unicuiq; autē dat manifestatio spiritus, ad vtilitatē. Alij quidē, p spiritū dat sermo sapiētie: alij aūt, sermo sciētie, sm eundē spiritū. alteri fides, in eodē spiritu. alij grā sanitatū, in vno spū. alij,
B operatio virtutū. alij, prophetia, alij discretio spirituū. alij, gña linguarū. alij interpretatio sermonū. Hec aūt oia operat vnus atq; idē spūs, diuidēs singulis put vult. Sicut enī corpus vnū est, & mēbra hz multa, oia aūt mēbra corpis cū sint multa, vnū tū corpus sunt: ita & xps. Etenī in vno spiritu omnes nos in vnū corpus baptizati sum⁹, sive Judei, sive Gētiles, sive serui, sive liberi: & oēs in vno spiritu potati sumus. Nā & corpus nō est vnū mēbrū, sed multa. Si dixerit pes. Quoniā nō sum manus, nō sum de corpore: nō ideo nō est de corpore? Et si dixerit auris. Qm nō sum oculus, non sum de corpore: nō ideo nō est de corpe? Si totū corpus oculus: vbi auditus? Si totū auditus: vbi odoratus? Nūc aūt posuit deus mēbra
C vnūquodq; eorū in corpore sicut voluit. Qđ si essent omnia vnū mēbrū, vbi corpus? Nūc aūt multa qdē mēbra: vnū autē corpus. Nō pōt aūt dicere oculus manui. Opa tua nō indigeo. aut iterū caput pedib⁹. Non estis mihi necessarij. sed multo magis q̄ vident mēbra corpis infirmiora esse: necessariora sunt. & q̄ putamus ignobiliora mēbra esse corpis: his honorē abūdātiorē circūdam⁹. & q̄ inhoneста sunt nra: abūdātiorē honestatē hūt. Honesta aūt nra nulli⁹ egēt. sz deus tēperauit corpus, ei cui deerat abūdātiorē tribuēdo honorē: vt nō sit schisma in corpe, sz in idipm p mutuicē solicita sint mēbra.
D Et si qđ patit vnū mēbrū: compatiunt oia mēbra. sive glīat vnū mēbrū: cōgaudēt oia mēbra. Vos aūt estis corpus xpi, & mēbra de mēbro. Et quosdā qdē posuit deus in ecclesia: primū apl̄os, secō pphetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde grās curationū, opitulationes, gubernationes, gña linguarū, interpretatiōes sermonū. Nūqd oēs apl̄i? nūquid oēs pphete? nūqd oēs doctores? nūqd oēs virtutes? nunqd omnes gratiā habēt curationū? nūqd oēs linguis loquunt? nunquid omnes interpretant? Emulamini aūt charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

¶ C.S. Charitatis descriptio. Caput. xiij.

A Si linguis hoim loq̄r & angelorū, charitatē autē nō habeā: factus sum velut es sonās, aut cymbalū tinniēs. Et si habuero pphetiā, & nouerim misteria oia, & oēm sciētiā, & si habuero oēm fidē, ita vt montes trāsferā, charitatē autē nō habuero: nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas, et si tradidero corpus meū ita vt ardeā, charitatē aūt non habuero, nihil mihi pdest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas nō emulat, nō agit perperā, nō inflat, non est ambitiosa,
B nō querit que sua sunt, nō irritat, nō cogitat malū: non gaudet sup iniqtate, cōgaudet autē veritati: oia suffert, oia credit, oia sperat, oia sustinet. Charitas nūq̄ excidit: sive prophetie euacuabunt, sive lingue cessabūt, sive sciēcia destruetur. Ex parte enī cognoscim⁹, & ex parte pphetam⁹. Cū aūt venerit qđ perfectū est: euacuabit quod ex parte est. Cum essem parvulus: loquebar vt parvulus, sapiebā vt parvulus cogitabā vt parvulus. Qñ aūt factus sum vir: euacuaui q̄ erant parvuli. Videm⁹ nūc p speculū in enigmate: tunc aūt, facie ad faciem. Nūc cognosco, ex parte: tunc autem cognoscam, sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hec: maior autem horum est charitas.
Philip. 4.c. C ¶ C.S. Lingue sine interprete nō prosunt. Caput. xiiij.

A Sectamini charitatē, emulamini spūalia: magis aūt vt pphetetis. Qui enī loquit lingua nō hoībus loquit, sz deo: nemo enī audit, spū aūt loquit misteria. nā q̄ pphetat: hoibus loquit ad edificationē, & exhortationē, & consolationē. Qui loquit lingua semetipm edificat. q̄ aūt pphetat: ecclīam dei edificat. Volo aūt oēs vos loḡ ligues: magis aūt pphetare. Nā maior est q̄ pphetat, q̄ q̄ loquit̄ liguis: nisi interpretet vt ecclesia edificationē accipiat. Nūc aūt frēs, si venero ad vos liguis loquēs: qđ vobis pdero, nisi vobis loquar, aut in revelatiōe, aut in sciētiā, aut in pphetia, aut in doctrina? Tū q̄ sine aīa sunt vocē dātia, sive tibia, sive cithara: nisi distinctionē sonituū dederint, qūo sciet id qđ canit, aut qđ citharizat? Etenī si incertā vocē det tuba: qs parabit se ad bellū? Ita & vos p linguā nisi manifestū sermonē dederitis: qūo sciet id qđ dicit? Eritis enī in aera loquētes. Tā multa vtputa gña liguarū sunt in hoc mūdo: & nihil sine voce est. Si ergo nesciero vtutē vocis, ero ei cui loquar barbar⁹, & q̄ loquit: mihi barbar⁹.
E Sic & vos, qm emulatores estis spirituū: ad edificationē ecclesie ḡrite vt abūdetis. Et iō q̄ loquit̄ lingua: oret vt interpretet. Nā si oē lingua: spūs me⁹ orat, mēs aūt mea sine fructu est. Quid ḡ est? Orabo spū: orabo & mēte. psallā spū, psallā & mēte. Ceterū si būdixeris spū: q̄ supplet locū idiote, qūo dicet Āmē sup tuā būdictionē? qm̄ qđ dicas, nescit. nā tu qdē bñ gras agis: sz alter nō edificat. Gras ago deo q̄ omniū vr̄m lingua loquor. Sz in ecclīa volo q̄nq; vba sensu meo loq, vt & alios instruā: q̄ decē millia vborū i lingua. Fres nolite pueri effici sensib⁹, sz malitia puuli estote, sensib⁹ aūt perfecti estote. In lege enī scriptū est. Qm̄ i alijs liguis & labijs alijs loq̄r populo huic, & nec sic exaudiēt me, dicit dom⁹. Itaq; ligue i signū sunt nō fidelib⁹, sz infidelib⁹: pphetie autē nō infidelib⁹, sz fidelib⁹. Si ḡ cōueniat vniuersa ecclīa i vnū, & oēs liguis loquant̄, itrāt aūt idiote aut infideles: nōne dicēt qđ insanitis? Si aūt oēs pphetēt, intret aūt qs infidelis vel idiota: cōuincit ab oīb⁹, dijudicat ab oīb⁹. occulta enī cordis ei⁹ manifesta fiūt: & ita cadēs in faciē adorabit deū, pnūtiās qđ vere de⁹ in vob sit. Quid ergo est fratres? Cū cōuenitis: vnusquisq; vestrū psalmū habet, doctrinā habet, apocalypsim hz, linguā hz, interpretationē habet: oia ad edificationē fiant. Sive lingua quis loquitur, sm duos, aut vt multum tres, & per partes, & vnus interpretet. Si autē nō fuerit interpres: taceat in ecclesia: si autem loquatur et deo. Pphete autem duo aut tres dicant, & ceteri dijudicent. Quod si alij revelatum fuerit sedenti: prior taceat. Potestis enim omnes per singulos pphetare: vt omnes discant, et omnes exhortentur, et spiritus prophetarum, prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis deus sed pacis: sicut et

in omnibus ecclesijs sanctorū doceo. Mulieres in ecclesijs taceant. non enī permittit eis loqui, sed subditas esse: sicut & lex dicit. Si quid autē volūt discere: domi viros suos interrogent. Turpe est enī mulieri, loqui in ecclesia. Aut a vobis verbum dei processit: aut in vos solos peruenit: Si quis videtur ꝓpheta esse, aut spiritualis: cognoscat que scribo vobis, quod domini sunt mādata. Si quis autē ignorat, ignorabitur. Itaq; fratres emulamini prophetare: et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem, honeste et ſm ordinē fiant in vobis.

¶ C.S. Resurrectio mortuorū futura. Caput.xv.

Notum aūt vobis facio fratres euāgeliū, qđ predicaui vobis, qđ et accepistis, in quo & statis, per qđ & saluamini, qua ratione predicauerim vobis si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enī vobis in primis qđ et accepi: qđ Christus mortuꝰ est ꝓ peccatis nostris ſm scripturas. & qꝛ sepultꝰ est, et qꝛ resurrexit tertia die, ſm scripturas: & qꝛ visus est Cephe: & post hoc vndecim. Deinde visus est plusq̄ quingentis fratribus simul ex quibus multi manēt vsq; adhuc, quidā autem dormierunt. Deinde visus est Jacobo, deinde apostolis oībus. Nouissime autē omniū tanq̄ abortiuo, visus est & mihi. Ego enim sum minimus apostolorū: qui nō sum dignꝰ vocari apostolus, qm̄ persecutꝰ sum ecclesiam dei. Gratia aūt dei sum id qđ sum: & gratia eius in me, vacua non fuit, sed abūdantius illis omnibus laboraui. nō ego autē: sed gratia dei mecum. Sive enī ego, sive illi: sic predicauimus, & sic credidistis. Si autē xp̄s predicat qꝛ resurrexit a mortuis: quō quidā dicūt in vobis, qm̄ resurrectio mortuorū nō est: Si aūt resurrectio mortuorū nō est: neq; xp̄s resurrexit. Si aūt xp̄s nō resurrexit, inanis est predicatio nostra, inanis est & fides vestra, inuenimur autē & falsi testes dei: qm̄ testimoniū dicimus aduersus deū, qđ suscitauerit xp̄m, quē nō suscitauit si mortui non resurgūt. Nā si mortui nō resurgūt, neq; xp̄s resurrexit. Qđ si xp̄s non resurrexit: vana est fides vestra, adhuc enī estis in peccatis vestris. Ergo et qui dormierūt in xp̄o: perierūt. Si in hac vita tantū, in xp̄o sperātes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc aūt xp̄s resurrexit a mortuis, primitie dormientiū, qm̄ quidē ꝑ hominē mors: & ꝑ hominē resurrectio mortuorū. Et sicut in Adā oēs moriuntur: ita & in xp̄o oēs viuificabunt, vnusq; aūt i suo ordine. Primitie, xp̄s. deinde ij qui sunt xp̄i, qui in aduentū eius crediderūt. Deinde finis: cū tradiderit regnū deo & patri, cū euacuauerit oēm principatū & potestatē: & virtutē. Oportet autē illū regnare: donec ponat oēs inimicos sub pedibus eius. Nouissime aūt inimica destruetur mors. Oia enim subiecit sub pedib⁹ eius. Cū aūt dicat. Oia subiecta sunt ei: sine dubio ꝓter eū q subiecit ei oia. Cū aūt subiecta fuerit illi oia: tūc & ipse filius subiectꝰ erit ei, q subiecit sibi oia, vt sit deus oia in oībus: Alioquin qd faciēt q baptizant ꝓ mortuis, si oīno mortui nō resurgūt: Ut quid & baptizant ꝓ illis: Ut quid & nos periclitamur omni hora: Quotidie morior, propter vestrā gloriā fratres, quā habeo in xp̄o Jesu dño nr̄o. Si (ſm hominē) ad bestias pugnaui Epheſi: qd mihi prodest, si mortui nō resurgūt, māducem⁹ & bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrūpūt mores bonos colloquia mala. Euigilate iuste: & nolite peccare. ignorantiam enī dei quidā habēt. Ad reuerentiā vobis loquor. Sed dicit aliqs. Quō resurgūt mortui: quali autē corpore veniēt: Insipiēs tu, qđ seminas nō viuificat, nisi prius moriat. Et quod seminas: nō corpꝰ qđ futurū est seminas, sed nudū granū, vt puta tritici, aut alicuꝰ ceterorū. Deꝰ aūt dat illi corpꝰ sicut vult: et vnicuiq; seminū ꝓpriū corpꝰ. Nō oīs caro, eadē caro: sed alia hoīm, alia pecorū, alia aūt volucrū, alia pisciū. Et corpora celestia, & corpora terrestria. ſz alia qdē celestiū gloria: alia aūt terrestriū. Alia claritas solis, alia claritas lune, et alia claritas stellaꝝ. Stella enim a stella differt in claritate: sic & resurrectio mortuorū. Seminat in corruptione: surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus aiale: surget corpus spirituale. Si corpꝰ aiale: est et corpus spirituale, sicut scriptū est. Factus est primus homo Adā in aiam viuētē: nouissim⁹ Adā in spiritū viuificantē. Sed nō primus qđ spirituale, est, sed qđ aiale: deinde qđ spirituale. Prim⁹ homo de terra, terren⁹: secūdus homo de celo celestis. Qualis terren⁹: tales & terreni. et qualis celestis: tales & celestes. Sicut portauim⁹ imaginē terreni: portemus & imaginē celestis. Hoc autē dico fratres: quia caro et sanguis regnū dei possidere non possunt neq; corruptio, incorruptelā possidebit. Ecce mysterium vobis dico. Omnes quidē resurgem⁹: sed nō oēs immutabimur. In momēto, in ictu oculi, in nouissima tuba (canet enī tuba) et mortui resurgent incorrupti: et nos immutabimur. Oportet enī corruptibile hoc, induere incorruptionē: & mortale hoc, induere immortalitatē. Cum autē mortale hoc induerit immortalitatē: tūc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua: Ubi est mors stimulus tuus: Stimulꝰ aūt mortis, peccatū est: virtus vero peccati, lex. Deo autē gratias qui dedit nobis victoriā per dominū nostrū Jesum xp̄m. Itaq; fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles: abundantes in opere domini semper, sciētes quod labor vester non est inanis in domino.

¶ C.S. Ademinit panꝰ collecte & pollicet reditū. Ca. xvj.

De collectis autē que fiunt in sanctos sicut ordinaui ecclesijs Galathie, ita & vos facite. Per vnam sabbathi vnusquisq; vestrū apud se reponat, recondens qđ ei bene placuerit: vt non cum venero, tūc collecte fiāt. Cū autē presens fuero, quos probaueritis per Epistolas, hos mittam perferre gratiā vestrā in Jerusalem. Quod si dignū fuerit vt ego eā: mecum ibunt. Veniā autē ad vos: cū Macedoniā ptransiero. nā Macedoniam pertrāsibo. Apud vos aūt forsitā manebo vel etiā hyemabo: vt vos me deducatis quocunq; iero. Nolo enim vos modo in trāsitu videre. spero enī me aliquantulū tēporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem Epheſi vsq; ad pentecostē. Ostiū enī mihi apertum est magnum & euidēs: & aduersarij multi. Si autem venerit Thimotheus: videte vt sine timore sit apud vos. opus enim domini operat sicut & ego. Ne quis ergo illū spernat, deducite autem illū in pace: vt veniat ad me. expecto enī illū cum fratrib⁹. De Apollo aūt fratre, vobis notū facio qm̄ multū rogaui eū vt veniret ad vos cū fratrib⁹: & vtiq; nō fuit voluntas eiꝰ, vt nūc veniret. veniet aūt cū ei vacuum fuerit. Vigilate: state in fide, viriliter agite, & confortamini: oia vestra in charitate fiāt. Obsecro autē vos fratres, nostis domum Stephane & fortunati et Achaici qm̄ sunt ꝓmitie Achaie, & in ministeriū sanctorū ordinauerūt seipsos: vt et vos subditi sitis eiusmodi, & oi cooperanti & laboranti. Gaudeo aūt in presentia Stephane et Fortunati & Achaici, qm̄ id quod vobis deerat, ipsi suppleuerūt: refecerūt enī & meū spiritum et vestrum. Cognoscite ergo q eiusmodi sunt. Salutāt vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in dño multū. Aquila & Prisilla cum domestica sua ecclesia, apud quos & hospitor. Salutant vos omnes fratres. Salutate inuicē in osculo sancto. Salutatio: mea manu Pauli. Si quis nō amat dominum nostrum Jesum xp̄m, sit Anathema: maranatha. Gratia domini nostri Jesu xp̄i vobiscum. Charitas mea cum omnibus vobis in christo Jesu. Amen.

¶ Explicit epistola beati Pauli apostoli ad Corinthios prima.

¶ Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in epistolā secundam beati Pauli apostoli ad Corinthios.

In secūda ad Corinthios epla: q̄si in tpe superiori post tribulationū suarū relationes reddit causas quare ad eos secundo non ierit qm̄ nō leui mutatione consiliū fecisse se asserit sed ne aduentu suo tristitiam incuteret: cum in peccato ꝓmanere discipulos reperisset. Deinde post agnitos fructus penitētie recōciliat eum ecclesie: quem in prima propter fornicationem a consortio sanctorum iusserat amoueri. Tertio contra pseudo apostolos officij sui dignitatem tuetur et notat testamēti ministros tāto anteire gratia ostēdit q̄nto euangelium est lege ꝑstāti⁹. Immoratur etiam in causa illa plurimū quam breuiter in prima cōtigerat: vt prompto ac libenti animo necessaria ꝑsentis vite nō habētib⁹ largiant: et vtilitate spiritualis cōmercij cōmutent

presentia cum futuris atq; abūdātia sua sanctorū inopia suppleant: vt vicissim eorum inopia sanctorū abundātia suppleatur. In fine repetit qđ superius cōtra pseudo apostolos egerat ꝛ iactationē eorū predicationesq; de se gloriosas vel collata antiquitate gestis vel cathalogo iniuriarū ac periculorū suorū euacuat: dicitq; eos operarios subdolos qui ad imitationem satane trāsfigurentur in apostolos christi: sub predicationis spe lucra pecuniaria queq; sectantes.

¶ Incipit argumentum.

POst actā a Counthijs penitētiam cōsolatoriam scribit eis epłam apłs a Troade per Titū ꝛ collaudans eos hortatur ad meliora: contristatos quidē eos sed emendatos ostendens.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola Pauli ad Corinthios: secunda.

¶ C.S. Deus suorū liberator ꝛ consolator. Caput.j.

A

DAulus apostolus Jesu xpi per voluntatē dei ꝛ Timotheus frater: ecclesie dei que est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in vniuersa Achaia, gratia vobis ꝛ pax a deo patre nr̄o, ꝛ dño Jesu xp̄o. Benedictus deus ꝛ pater dñi nostri Jesu xpi, pater misericordiarū et deus totius cōsolationis, qui consolat nos in oi tribulatione nostra: vt possimus ꝛ ipsi cōsolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationē qua exhortamur ꝛ ipsi a deo quoniā sicut abundāt passiones xpi in nobis: ita ꝛ p xp̄m abūdat ꝛ cōsolatio nr̄a.

Ephe.j.a j.pet.j.a.

Sine aūt tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive consolamur p vestra cōsolatione ꝛ salute, que operat tolerantiam earundē passionū quas ꝛ nos patimur: ꝛ spes nr̄a firma est p vobis. sciētes qđ sicut socij passionū estis: sic eritis ꝛ consolationis. Non enī volumus ignorare vos fratres, de tribulatione nostra que facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutē, ita vt tederet nos etiā viuere. Sed ipsi, in nobisipsis resp̄sum mortis habuimus, vt nō simus fidētes in nobis, sz in deo qui suscitat mortuos, qui de tantis periculis nos eripuit ꝛ eruit: in quē speramus quoniam ꝛ adhuc eripiet, adiuuātibus ꝛ vobis in oratione pro nobis: vt ex multarū personis facierū, eius que in nobis est donationis, per multos gratie agant pro nobis. Hā gloria nostra hec est, testimoniū conscientie nostre, qđ in simplicitate cordis ꝛ sy[n]ceritate dei, ꝛ non in sapiētia carnali sed in gra dei cōuersati sum⁹ in hoc mūdo, abūdantius aūtē ad vos. Nō enī alia scribim⁹ vobis, q̄ q̄ legistis et cognouistis. Spero aūtē qđ vsq; in finē cognoscetis: sicut et cognouistis nos ex pte, q̄ gl'ia vra sumus, sicut et vos nr̄a in die dñi nr̄i Jesu xpi. Et hac cōfidētia volui prius venire ad vos, vt secūdā gratiā haberetis: ꝛ p vos trāsire in Macedoniā, ꝛ iterū a Macedonia venire ad vos, et a vobis deduci in Judeā.

B

Cū ergo hoc volui[ss]em, nūqd leuitate vsus sum? Aut que cogito, sm carnē cogito, vt sit apud me, Est ꝛ Non? Fidelis

C

aūt deus, q̄ sermo noster q̄ fuit apud vos, nō est in illo, Est et Non, sed est in illo est. Dei enim filius Jesus x̄ps, qui in vobis p nos p̄dicatus est p me ꝛ Syluanū ꝛ Timotheū, nō fuit in illo Est ꝛ Non, sed Est in illo fuit. Quotquot enī promissiones dei sunt in illo Est. Jdeo ꝛ p xp̄m amē deo ad gloriā nostrā. Qui aūtē cōfirmat nos vobiscū in xp̄m, ꝛ q̄ vnxit nos, deus, q̄ ꝛ signauit nos, ꝛ dedit pignus spūs in cordibus nostris. Ego aūtē testem deum inuoco in animam meam, qđ parcēs vobis, nō veni vltra Corinthū. nō q̄ dominamur fidei vre: sz adiutores sumus gaudij vestri. Nam fide statis.

¶ Capituli Summariū. Tristitiā Paulus ademit Corinthijs sua consolatione. Caput.ij.

A

STatui aūt hoc ipsum apud me iterū in tristitia venire ad vos. Si enī ego cōtristo vos: ꝛ qs est q̄ me letificet, nisi q̄ cōtristat ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis: vt nō cū venero, tristitiā sup tristitiam habeā de quibus oportuerat me gaudere, confidēs in omnibus vobis, quia meū gaudiū, omniū vestrū est. Hā ex multa tribulatione ꝛ angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: nō vt cōtristemini, sed vt sciatis quā charitatem habeā abundantius in vobis. Si q̄s aūtē cōtristauit me: nō me cōtristauit, sed ex parte, vt non onerē omnes vos.

B

Sufficit illi qui eiusmodi est, obiurgatio hec que fit a pluribus: ita vt ecōtrario magis donetis et consolemini, ne forte abundātiori tristitia absorbeat, qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos, vt cōfirmetis in illū charitatē. Jdeo enī ꝛ scripsi vobis: vt cognoscā experimentū vestrū an in oibus obedientes sitis. Cui aūtē aliqd donastis: et ego. Nā et ego qđ donaui, si quid donaui: propter vos in persona xpi, vt non circūueniamur a satana nō enī ignoramus cogitatiōes ei⁹.

C

Cū venissem aūtē troadē ppter euangeliū xpi, ꝛ ostiū mihi apertum esset in dño: non habui requiē spiritui meo: eo qđ nō inuenerim Titū fratrē meū. sed valefaciēs eis profectus sum in Macedoniā. Deo aūt gr̄as, qui semp triūphat nos in xp̄o Jesu, ꝛ odorē notitie sue manifestat per nos in omni loco. q̄ xpi bonus odor sumus deo, in ijs q̄ salui fiunt, et in ijs qui pereūt. alijs quidē odor mortis in mortē: alijs autem odor vite in vitā. Et ad hec quis tā idoneus? Nō enī sumus (sicut plurimi) adulterātes verbū dei, sz ex sy[n]ceritate, sicut ex deo coram deo, in christo loquimur.

D

¶ C.S. Litera occidit, spiritus vinificat. Caput.iij.

A

INcipimus iterum nosmetipsos cōmēdare? Aut nunqd egemus (sicut qdā) cōmēdatitijs epīis ad vos, aut ex vobis? Epła nr̄a vos estis, scripta in cordibus nostris, q̄ scitur ꝛ legit ab oīb⁹ hoibus: manifestati qđ Epła estis xpi, ministrata a nobis, ꝛ scripta nō atramēto sed spiritu dei viui, nō in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciā aūtē talē habemus p xp̄m ad deū, nō qđ sufficiētes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficiētia nr̄a ex deo est, q̄ ꝛ idoneos nos fecit ministros nom testamenti: nō litere, sed spiritus. litera enī occidit: spiritus aūtē vinificat. Quod si ministratio mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt nō possent intēdere filij Jsrael in faciē Moysi, ppter gloriā vultus ei⁹ q̄ euacuat: quō nō magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio dānationis, in gloria est: multo magis abūdat ministerium iustitie in gloria. Nā nec glorificatum est qđ claruit in hac parte, ppter excellentē gloriā. Si enī qđ euacuat, per gloriā est: multo magis qđ manet, in gloria est. Habētes igit talē spem, multa fiducia vtimur: et nō sicut Moyses ponebat velamē sup faciem suam, vt nō intenderent filij Jsrael in faciē eius qđ euacuat, sed obtusi sunt sensus eor̄. Usq; in hodiernū enī diē, idipsum velamē in lectione veteris testamēti manet non reuelatū (qm̄ in xp̄o euacuat) sed vsq; in hodiernū diē cū legit Moyses, velamen positū est super cor eor̄. Cū aūt cōuersi fuerint ad dñm: auferetur velamē. Dñs autē, spiritus est. Ubi aūt spiritus dñi: ibi libertas. Nos vero omnes, reuelata facie gloriā domini speculantes: in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem a domini spiritu.

Exodi. xxxiij.d

Jo.iiij.c.

¶ Capituli Summarium. Deus per vasa fictilia manifestat suam gloriam. Caput.iiij.

A

HAbentes hāc ministrationē: iurta qđ misericordiā cōsecuti sumus, nō deficim⁹, sz abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neq; adulterātes verbū dei, sed in manifestatione veritatis cōmēdantes nosmetipsos ad omnē cōsciētiā hoīm coram deo. Qđ si etiā opertū est euāgeliū nr̄m: in ijs qui pereūt est opertū, in q̄b⁹ deus huj⁹ seculi excecauit mētes infidelium, vt nō fulgeat illis illuminatio euangelij glorie xpi q̄ est imago dei. Nō enī nosmetipsos p̄dicam⁹, sz Jesum xp̄m dñm nr̄m: nos aūtē seruos vr̄os p Jesum. qm̄ deus q̄ dixit de tenebris lucē splēdescere, ipse illuxit in cordib⁹ nr̄is ad illuminationē sciētie claritatis dei, in facie xpi Jesu. Habem⁹ aūt thesaurū istū in vasis fictilib⁹: vt sublimitas sit virtutis dei: ꝛ nō ex nobis. In oibus tribulationē patimur: sz nō angustiamur. aporiamur: sz nō destituimur. persecutionē patimur: sz nō derelinq̄mur. humiliamur: sz nō cōfundimur. deijcimur, sz nō pimus: semp mortificationē Jesu xpi in corpe nr̄o circūferētes, vt ꝛ vita Jesu manifestet in corpibus nr̄is.

B

Semp enī nos q̄ viuim⁹, in mortē tradimur ppter Jesum: vt ꝛ vita Jesu manifestet in carne nr̄a mortali. Ergo mors in nobis operatur: vita autem in vobis. Habentes autem

C

eundem

eundem spiritū fidei sicut scriptū est, Credidi, ꝓpter qō locutus sum: ⁊ nos credim⁹, ꝓpter qō ⁊ loquimur: sciētes qm̄ qui suscitauit Jesum, et nos cum Jesu suscitabit ⁊ cōstituet vobiscū. Oia em̄ ꝓpter vos: vt gratia abūdās, ꝑ multos in gratiarū actione, abūdet in gloriā dei. ¶ Propter qō, nō deficimus, sed licet is qui foris est noster homo corrūpat: tamē is q intus est, renouat de die in diem. Id em̄ qō in ꝑsenti est momentaneū ⁊ leue tribulationis nr̄e: supra modū in sublimitate eternū glorie pōdus operat in nobis, nō cōtemplantibus nobis que vident, sed que nō vident. Que em̄ vident: temporalia sunt. que autem non videntur: eterna sunt.

¶ Capituli Summarium. Hic exultamus, in celo autem patria nostra est. Caput. v.

Scimus em̄ qm̄ si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluat, qō edificationem ex deo habemus, domū non manufactā, eternā in celis. Nā ⁊ in hoc ingemiscim⁹: habitationē nostrā q̄ de celo est, superindui cupiētes. si tn̄ vestiti: ⁊ non nudi inueniamur. Nā ⁊ q sum⁹ in hoc tabernaculo, ingemiscim⁹ grauati: eo qō nolum⁹ expoliari, sz supuestri. vt absorbeat qō mortale est, a vita. Qui aūt efficit nos in hoc ipsum: deus, q dedit nobis pign⁹ spūs. Audētes igit̄ semp, ⁊ scientes qm̄ dū sum⁹ in hoc corpe, peregrinamur a dño. (¶ Per fidē em̄ ambulam⁹: ⁊ nō p spēm) audem⁹ aūt ⁊ bonā volūtatē habem⁹ magis peregrinari a corpore: ⁊ ꝑsentes esse ad dñm. Et ideo contēdimus siue absentes, siue ꝑsentes placere illi. Oēs em̄ nos manifestari oportet ante tribunal xp̄i: vt referat vnusquisq; ꝓpria corpis put gessit, siue bonū siue malū. Sciētes ergo timorē dñi, hoībus suadem⁹: deo aūt manifesti sumus. Spero aūt ⁊ in cōscientijs vr̄is manifestos nos esse. Nō iterū cōmēdam⁹ nos vobis: sz occasionē dam⁹ vobis gloriādi p nobis: vt habeatis ad eos q in facie gloriant, ⁊ nō in corde. Siue em̄ mēte excedim⁹ deo, siue sobrij sum⁹, vobis. Charitas em̄ xp̄i vrget nos: estimātes hoc, qm̄ si vn⁹ ꝓ oībus mortuus est, ergo oēs mortui sunt. ⁊ ꝓ oīb⁹ mortu⁹ est xp̄s: vt et q viuūt, iam nō sibi viuāt, sz ei q ꝓ ipsis mortu⁹ est, ⁊ resurrexit. Itaq; nos, ex hoc neminē nouimus ſm carnem. Et si cognouim⁹ ſm carnē xp̄m: sz nūc iā nō nouimus. Si qua ergo in xp̄o noua creatura: vetera transierūt, ecce facta sunt oīa noua. Oia aūt ex deo, q nos reconciliauit sibi p xp̄m: ⁊ dedit nobis ministeriū recōciliationis. Qm̄ qdē deus erat in xp̄o mūdū recōciliās sibi: nō reputans illis delicta ipsorū, ⁊ posuit in nobis verbū recōciliationis. ¶ Pro xp̄o ergo legatiōe fungimur: tanq̄ deo exhortāte p nos. Obsecramus pro xp̄o, reconciliamini deo. Eum qui nō nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficeremur iustitia dei in ipso.

¶ Capituli Summarium. Dei ministri quomodo sese exhibeant ostenditur. Caput. vj.

Adiuuātes autē exhortamur ne in vacuū gratiā dei recipiatis. Ait em̄. Tēpore accepto exaudiui te: ⁊ in die salutis adiuui te. Ecce nunc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis. Nemini dātes vllā offensionē, vt nō vituperet̄ ministeriū nr̄m: sz in oīb⁹ exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros, in multa patiētia, in tribulationibus, in necessitatib⁹, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditiōib⁹, in laborib⁹, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in sciētia, in lōganimitate, in suauitate, in spiritu sancto, in charitate nō ficta, in v̄bo veritatis, in virtute dei, per arma iustitie a dextris ⁊ a sinistris, per gloriā ⁊ ignobilitatem, ꝑ infamiā ⁊ bonā famā: vt seductores, ⁊ veraces: sicut q ignoti, ⁊ cogniti: quasi morientes, ⁊ ecce vivim⁹: vt castigati, ⁊ nō mortificati: quasi tristes, semp aūt gaudētes: sicut egētes, multos aūt locupletātes: tāq̄ nihil habētes, ⁊ oīa possidentes. Os nostrum patet ad vos o Corinthij, cor nostrum dilatatū est. Non angustiamini in nobis: angustiamini aūt in visceribus vr̄is. Eādē aūt habētes remuneratiōnē (tāq̄ filijs dico.) dilatamini ⁊ vos. Nolite iugum ducere cū infidelibus. Que em̄ participatio iustitie cū iniquitate? Aut que societas luci ad tenebras? Que aūt cōuētio xp̄o ad Belial? Aut que pars fideli cū infideli? Quis aūt consensus tēplo dei cū idolis? Vos em̄ estis tēplū dei viui: sicut dicit deus. Quoniā inhabitabo in illis: ⁊ inambulabo inter eos, et ero illorū deus: ⁊ ipsi erūt mihi popul⁹. Propter qō exite de medio eorū: ⁊ separamini dicit dñs. ⁊ immundū ne tetigeritis: ⁊ ego recipiā vos. ⁊ ero vobis in patrē: ⁊ vos eritis mihi in filios ⁊ filias, dicit dominus omnipotens.

¶ Capituli Summarium. Tristitia que est secundū deum non caret consolatione. Caput. vij.

Has ergo habētes promissiones charissimi, mūdemus nos ab oī inquinamēto carnis et spūs, ꝑficiētes sanctificationē in timore dei. Capite nos. Neminē lesim⁹, neminē corrupim⁹, neminē circūuenimus. Non ad cōdemnationē vestrā dico. Prediximus em̄, qō in cordib⁹ nostris estis ad cōmoriendū ⁊ ad cōuiuendum. Multa mihi fiducia est apud vos: multa mihi gloriatio pro vobis. repletus sum cōsolatiōe: superabūdo gaudio in oī tribulatione nr̄a. Nā ⁊ cū venissemus in Macedoniā, nullā requiē habuit caro nostra, sz omnē tribulationē passi sum⁹: foris, pugne: intus, timores. Sed q consolat⁹ humiles, cōsolat⁹ est nos, de⁹, in aduētu Titi. Nō solū aūt in aduētu ei⁹, sed etiā in cōsolatione, qua cōsolat⁹ est in vobis, referēs nobis vestrū desideriū, vestrū fletū, vestrā emulationem pro me, ita vt magis gauderem. Qm̄ etsi contristaui vos in epistola, non me penitet: ⁊ si peniteret videns quod epistola illa (etsi ad horā) vos contristauit. Nūc gaudeo. non quia cōtristati estis: sed q cōtristati estis ad penitētiā. Contristati em̄ estis ſm deum: vt in nullo detrimētum patiamini ex nobis. Que em̄ ſm deū tristitia est: penitētiā in salutē stabilē operat. seculi aūt tristitia: mortē operat. Ecce em̄ hoc ipm, ſm deū cōtristari vos: quātā in vobis operat solicitudinē, sz defensionē, sz indignationē, sz timorē, sz desiderium, sz emulationē, sed vindictā. in oīb⁹ exhibuistis vos, incōtaminatos esse negotio. Igit̄ etsi scripsi vobis: nō ꝓpter eū q fecit iniuriā, nec ꝓpter eū q passus est. sz ad manifestādā solicitudinē nostrā quā habem⁹ ꝓ vobis coram deo. ideo cōsolati sumus. In cōsolatione aūt nostra, abūdantius magis gauisi sumus sup gaudio Titi, q⁹ refect⁹ est spūs ei⁹ ab oīb⁹ vobis. Et si qd apud illū de vobis gloriat⁹ sum: nō sum cōfusus. sz sicut oīa vobis in veritate locuti sumus: ita ⁊ gloriatio nostra q̄ fuit ad Titū, veritas facta est. ⁊ viscera eius abūdātius in vobis sunt. reminiscentes omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore ⁊ tremore excepistis illum. Gaudeo q̄ in omnibus confido in vobis.

¶ Capituli Summarium. Hortatur Paulus Corinthios ad eleemosinam sanctorum. Caput. viij.

Notā aūt facim⁹ vobis fratres gratiā dei, que data est in ecclesijs Macedonie: qō in multo experimētō tribulationis, abūdātia gaudij ipsorum fuit, ⁊ altissima paupertas eorū abūdauit in divitias simplicitatis eorū. q⁹ ſm virtutē (testimoniū illis reddo) ⁊ supra virtutē volūtarij fuerunt, cū multa exhortatione obsecrantes nos gratiā ⁊ cōmunicationē ministerij quod fit in sanctos. Et nō sicut sperauim⁹, sz semetipsos dederūt. primū dño, deinde nobis ꝑ voluntatē dei: ita vt rogaremus Titū, vt quēadmodū cepit, ita ⁊ ꝑficiat in vobis etiā gr̄am istā. Sed sicut in oīb⁹ abūdatis fide, ⁊ sermone, ⁊ sciētia, ⁊ oi solicitudine, insup ⁊ charitate v̄ra in nos vt ⁊ in hac gr̄a abūdetis. Nō q̄si imperās dico: sz ꝑ alioꝝ solicitudinē, etiā v̄re charitatis ingeniū bonū comprobrās. Scitis em̄ gr̄am dñi nr̄i Jesu xp̄i, qm̄ ꝓpter vos egen⁹ fact⁹ est, cū esset dives: vt illi⁹ inopia, vos diuites essetis. Et cōsilium in hoc do. Hoc em̄ vobis vtile est: q nō solū facere, sz et velle cepistis ab anno priore. nūc v̄o ⁊ facto ꝑficite: vt quēadmodū ꝓptus est animo⁹ volūtatis, ita sit ⁊ ꝑficiēdi ex eo qō habetis. Si em̄ voluntas ꝓpta est: ſm id qō h̄z, accepta est, nō ſm id qō nō h̄z. Nō em̄ vt alijs sit remissio, vobis aūt tribulatio, sed ex equalitate. In p̄senti tpe, v̄ra abūdātia, illorū inopiā suppleat: vt illoꝝ abūdātia, vestre inopie sit supplemētū, vt fiat equalitas, sicut scriptū est. Qui multū, nō abūdauit: ⁊ qui modicū, nō minorauit. Gratias aūt ago deo, q dedit eandē solici-

D
I. Cor. iij. d. ⁊. vj. d. Leuitici. xxvj. b. Isa. lū. c. Jeremie xxxj. a.

A

B

C

D

Psalmo. cxv. c.

Apocal. xvj. e.

Roma. xiij. b.

Isaie. xlij. e. Apocal. xxj. d.

A

Isa. xlix. c. ij. Corint. vj. a.

B

C

D

Exodi xvj. d.

tudinē pro vobis in corde Titi, qñ exhortationem quidem
D suscepit: sz cū solicitior esset, sua volūtate pfect⁹ est ad vos.
Misimus etiā cū illo fratrē nostrū, cui⁹ laus est in euange-
lio p oēs ecclesias. non solū aūt: sz & ordinat⁹ est ab ecclesijs
comes peregrinatiōis nostre, in hāc gratiā q̄ ministratur a
Roma. xij.d. nobis ad dñi gloriā, & destinatā volūtatē nostrā. devitantes
hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine, q̄ ministratur
a nobis in dñi gloriā. Prouidemus eñ bona: nō solū corā
deo, sed etiā corā hoībus. Misimus aūt cū illis & fratrē no
strū, quē pbauim⁹ in multis sepe solicitū esse: nūc aūt mul-
to solicitiorē, cōfidētia multa in vos, siue p Tito q est soci⁹
me⁹ & in vobis adiutor, siue fratres nostri, apli ecclesiarum,
gloria xpi. Ostēsionē ergo q̄ est charitatis vre & nostre glo-
rie pro vobis, in illos ostendite in facie ecclesiarum.
A ¶ L.S. Eleemosyna hilariter danda. Cap.ix.
De ministerio qđ fit in sanctos: ex abūdāti
est mihi scribere vobis. Scio eñ promptū aīm
vestrū: pro quo de vobis glorior apud Macedo
nes, Qm & Achaia parata est ab anno pterito
& vra emulatio puocauit plurimos. Misimus autē fratres
B vt ne qđ gloriamur de vobis, eu acuē in hac parte. vt (quē-
admodū dixi) parati sitis: ne cū venerint. Macedones me-
cū, & inuenerint vos imparatos, erubescam⁹ nos, vt nō dica
mus vos, in hac substantia. Necessariū ergo existimaui ro-
gare fratres, vt prueniāt ad vos, & preparēt repromissam
bñdictionē hāc, paratā esse sic, q̄si bñdictionē, nō tanq̄ ava
ritiā. Hoc aūt dico. Qui parce seminat: parce & metet. & qui
Ecclesia. xxxv.b. seminat in bñdictionib⁹: de bñdictionibus et metet. Unus-
quisq; prout destinauit in corde suo: non ex tristitia aut ex
C necessitate. Hilarē eñ datorē diligit de⁹. Potēs est autem
ps. cxj.b. de⁹ oēm gratiā abūdare facere in vobis: vt in oībus semper
omnē sufficiētiā habētes, abūdetis in omne op⁹ bonū sicut
scriptū est. Dispersit, dedit pauperib⁹: iustitia eius manet
in seculū seculi. Qui aūt administrat semē seminanti: & panē
ad māducādū pstabit, & multiplicabit semen vestrū, & auge-
bit incremēta frugū iustitie vre: vt in oīb⁹ locupletati abun
detis in oēm simplicitatem, q̄ operat p nos gratiarū actio-
D nē deo. Qm̄ ministeriū huius officij nō solū supplet ea que
desunt sanctis, sed etiā abūdat p multas gratiarū actiones
in dño, p pbationē ministerij huius glorificātes deū in obe-
diētiā cōfessionis vre in euāgelio xpi, & simplicitate commu
nicationis vre in illos, & in oēs, & in ipsorū obsecratione pro
vobis desiderātū vos ppter eminentem gratiam dei in vo-
bis. Gratias ago deo super mena rrabili dono eius.
¶ L.S. Homo non metiendus iuxta corporis imbecilli-
tatem. Caput.x.
A Ipse aūt ego Paulus obsecro vos p māsuetu
dinē & modestiā xpi, q̄ in facie quidē humilis sum
inter vos: absens aūt cōfido in vobis. Rogo au
tē vos, ne presens audeā p eā confidētiā qua exi-
stimor audere in quosdā: q̄ arbitrātur nos tāq̄ sm carnem
B ambulem⁹. In carne eñ ambulātes: nō sm carnem milita-
mus. Nā arma militie nostre nō carnalia: sed potentia deo
ad destructionem munitionū, cōsilia destruētes, & oēm alti-
tudinē extollētē se aduersus scientiā dei, & in captiuitatē re-
digētes oēm intellectū in obsequium xpi, & in promptu ha-
bentes vlcisci oēm inobediētiā, cū impleta fuerit vra obe-
diētia. Que sm facie sunt, videte. Si quis cōfidit sibi xpi se
esse: hoc cogitet iterū apud se, qđ sicut ipse xpi est, ita et nos.
Nā & si amplius aliq̄d gloriatus fuero de potestate nra qua
dedit nobis dñs in edificationē & nō in destructionē vestra
C nō erubescā. Ut aūt nō existimer tanq̄ terrere vos p epl̄as
(Qm̄ qdē epl̄e, inquiunt, graues sunt & fortes: psentia autē
corpis infirma, & sermo cōtēptibilis) hoc cogitet q̄ eiusmo
di est, q̄ quales sum⁹ vbo p epl̄as absentes, tales & pūtes in
facto. Nō eñ audem⁹ inserere aut cōparare nos q̄busdā, q̄
seipsos cōmēdāt: sz ipsi in nobis nosmetipos metiētes, & cō
D parātes nosmetipsos nobis. Nos aūt nō in immēsum glo-
Ephe. iij.d. riabimur: sz sm mēsurā regule qua mēsus est nobis de⁹ mēsu-
rā ptingēdi vsq; ad vos. Non eñ q̄si non ptingētes ad vos,
supertēdim⁹ nos. Usq; ad vos eñ puenim⁹ in euāgelio xpi:
nō in immēsum gloriātes in alienis laborib⁹: spem aūt ha-
bentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari sm regu
lam nostrā in abūdātia, etiā in illa que vltra vos sunt euan
gelizare, nō in aliena regula, in ijs q̄ preparata sunt gloria- 1.cor.x. Ier.ix.
ri. Qui aūt gloriatur: in dño glorietur. Nō eñ qui seipsum cō
mēdat, ille probatus est: sed quem deus commendat.
¶ Capituli Summarium. In Christi honorē sese laudat
Paulus idq; coactus. Caput.xj.
A Vinā sustineretis modicū qđ insipiētie mee: sed
et supportate me. Emulor eñ vos dei emulatio
ne. Despōdi eñ vos vni viro virginē castā exhi
bere xpo. Timeo aūt ne sicut serpēs Euā sedu- genes. iij.a.
xit astutia sua: ita corrūpantur sensus vestri, & excidāt a sim
plicitate, q̄ est in xpo. Nā si is q̄ venit, aliū xpm p̄dicat quez
nō p̄dicauim⁹, aut aliū spūm accipitis quē nō accepistis aut
aliud euāgelium qđ nō recepistis, recte paterenimi. Existi-
mo eñ nihil me minus fecisse a magnis aplis. Nā etsi imper- B
tus sermone: sz nō sciētia. In oīb⁹ aūt manifest⁹ sum vobis.
Aut nūqd peccatū feci, meipsum humiliās, vt vos exalte-
mini: qm̄ gratis euāgeliū dei euāgelizaui vob: alias eccle-
sias expoliaui, accipiēs stipēdia ad ministeriū vestrum: Et
cū essem apud vos, & egerē: nulli oneros⁹ fui. nam qđ mihi
deerat, supplerūt fratres qui venerūt a Macedonia: & in
oīb⁹ sine onere me vobis seruaui, & seruabo. Est veritas xpi
in me, qm̄ hec gloriatio nō infringetur in me in regionibus C
Achaie. Quare: q̄ nō diligo vos: Deus scit. Qđ aūt facio:
et faciā, vt amputē occasionē eox q̄ volūt occasionem: vt in
quo gloriantur, inueniant sicut & nos. Nā eiusmodi pseudo
apli sunt operarii subdoli trāsfigurantes se in aplos xpi. Et
nō mirū: ipse eñ satanas trāsfigurat se in angelū lucis. nō e
ergo magnū, si ministri ei⁹ trāsfigurant velut ministri iusti-
tie. quorū finis erit sm opa ipsox. Iterū dico: ne qs me putet
insipiētē aliogn velut insipiētē accipite me: vt & ego modicū D
qđ glorier. Qđ loquor: nō loquor sm deū, sz q̄si in insipiētia,
in hac substātia glie. Qm̄ multi gloriant sm carnē: & ego gla
bor. Libēter eñ sufferetis insipiētes: cū sitis ipi sapiētes. Su
stinetis eñ, si qs vos in seruitutē redigit, si qs deuorat, si qs
accipit, si qs extollit, si qs in faciē vos cedit. Scōm ignobili
tatē dico: q̄si nos infirmi fuerim⁹ in hac pte. In quo qs au-
det (in insipiētia dico) audeo & ego. Hebrei sunt: & ego. Isra
elite sunt: & ego. Semen Abrahe sunt: & ego. ministri Chri- E
sti sunt (vt minus sapiens dico) plus ego. in laboribus plu-
rimis, in carceribus abūdāti⁹, in plagis supra modū, in mor
tib⁹ frequēter. A iudeis q̄nquies q̄dragenas, vna minus, ac
cepi. Ter virgis cesus sum, semel lapidat⁹ sum, ter naufra- F
gium feci, nocte & die in pfundo maris fui, in itineribus sepe, Actuum xvj.e.
periculis fluminū, periculis latronū, periculis ex genere, pe Actuum xiij.c.
riculis ex gētib⁹, periculis in ciuitate, periculis in solitudi- Actuum xxvij.a.
ne, periculis, in mari, periculis in falsis fratrib⁹, in labore &
erūna, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs multis, in
frigore & nuditate. preter illa q̄ extrinsec⁹ sunt: instātia mea G
quotidiana, solicitudo oīm ecclesiarū. Quis infirmat: & ego
nō infirmor. Quis scādalizatur: & ego nō vror? Si gloriari
oportet: q̄ infirmitatis mee sunt, gloriabor. Deus et pater
dñi nostri Jesu xpi q̄ est bñdict⁹ in secula, scit qđ nō mētior.
Damasci, prepositus gētis Arete regis, custodiebat ciuitatē Actuum ix.d.
Damascenorum vt me comprehenderet: & per fenestram in
sporta demissus sum per murum, et sic effugi manus eius.
¶ L.S. Gloriatur Paulus in infirmitatibus. Caput.xij.
Si gloriari oportet (non expedit qdē) veniā autē H
ad visiones & reuelationes dñi. Scio hominē in Actuum ix.a.
xpo ante annos quatuordecim (siue in corpe, sive
extra corpus, nescio: deus scit) raptū huiusmodi
vsq; ad tertiū celū. Et scio hmōi hominē (siue in corpe sive
extra corp⁹: nescio: deus scit) qm̄ rapt⁹ est in paradisum: & au-
diuit arcana vba, q̄ nō lz hoī loqui. Pro hmōi gloriabor: p
me autē nihil, nisi in infirmitatib⁹ meis. Nā & si voluero glo- B
riari, nō ero insipiēs: veritatē eñ dicā. Parco autē ne quis me
existimet supra id qđ videt in me, aut aliq̄d audit ex me. Et

ne magnitudo reuelationū extollat me: dat⁹ est mihi stimulus carnis mee ăgel⁹ satane, vt me colaphizet. Propter qđ ter ōnm rogaui, vt discederet a me: ⁊ dixit mihi, Sufficit tibi gra mea. nā virtus in infirmitate pficit. Libēter igit gloriabor i infirmitatib⁹ meis: vt habitet i me vt⁹ xpi. Propter qđ placeo mihi i infirmitatib⁹ meis, i cōtumelijs, in necessitatib⁹, i psecutionib⁹, i angustijs pro xpo. Cū enī infirmor: tūc potēs sum. Fact⁹ sum insipiēs: vos me coegistis. Ego enī a vobis debui cōmēdari. nihil enī minus feci ab ijs q sunt supra modū aplī: tametsi nihil sum. Signa tī aplī facta sunt sup vos in oi patiētia, in signis, ⁊ pdigijs ⁊ virtutib⁹. Quid est enim qđ minus habuistis pre ceteris ecclesijs: nisi qđ ego ipse nō grauaui vos. Donate mihi banc iniuriā. Ecce tertio hoc parat⁹ sum venire ad vos: et non ero grauis vobis. Nō enī q̄ro q̄ vra sunt: sed vos. Nec enī debēt filij parētibus thesaurizare: sz parētes filijs. Ego aūt libētissime impēdā ⁊ supimpēdar ipse p animab⁹ vris: sz plus vos diligens minus diligar. Sz esto. ego vos nō grauaui: sz cū essem astut⁹, dolo vos cepi. Numqd p aliquē eor quos misi ad vos, circūueni vos? Rogani Titū: ⁊ misi cū illo fratrē. Numqd Tit⁹ vos circūuenit: nōne eodē spū ambulauim⁹?: nōne ijsdē vestigijs? Oliz putatis q̄ excusem⁹ nos apō vos? Coram deo: in xpo logmur. Oia enī charissimi ppter edificationē vrā. Timeo enī ne forte cū venero, non ales volo, inuenia vos et ego inueniar a vobis, qlē nō vultis. ne forte contētiōes, emulatiōes, animositates: dissensiōes, detractiōes, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos. ne iterum cum venero humiliet me deus apud vos: ⁊ lugeam multos ex ijs qui ante peccauerunt, ⁊ non egerunt penitentiam super immunditia ⁊ fornicatione ⁊ impudicitia quam gesserunt.

¶ L.S. Ostendit Paulus officij sui potestatē. Cap. xiij.

A Deuter. xix.b. Matth. xviij.b. Jo. viij.c Hebreo. x.c. B j.cor. xij.f.

Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duor⁹ vel triū testū stabit omne vbū. Predixi enī ⁊ predico vt pūs vobis, ⁊ nunc absens ijs q añ peccauerūt ⁊ ceteris oib⁹, qm̄ si venero iterū, nō parcam. An experimētū q̄ritis ei⁹ q in me loquit xp̄s: q in vobis nō infirmat, sz potēs est i vobis? Nā ⁊ si crucifixus est ex infirmitate: sz vivit ex vtute dei. Nā ⁊ nos infirmi sum⁹ in illo: sz vivimus cū eo ex vtute dei in vobis. Vosmetipsos tētate, si estis in fide: ipsi vos pbate. An non cognoscitis vosmetipsos q̄ xp̄s Jesus in vobis est? nisi forte reprobi estis. Spero autez qđ cognoscetis q̄ nos nō sumus reprobi. Oram⁹ aūt deū vt nihil mali faciatis: nō vt nos pbati appeream⁹, sed vt vos qđ bonū est faciatis, nos aūt vt reprobi sim⁹. Nō enim possumus aliqd aduersus veritatē: sed pro veritate. Gaudem⁹ enī qm̄ nos infirmi sum⁹: vos aūt potētes estis. Hoc ⁊ oramus, vestrā ꝯsummationē. Ideo hec absens scribo: vt non pūs durꝰ agā sm̄ potestatē quā dñs dedit mihi in edificationē, ⁊ nō in destructionē. De cetero fratres, gaudete, pfecti estote, exhortamini, idipsum sapite, pacē habete, ⁊ deus pacis ⁊ dilectiōis erit vobiscū. Salutate inuicem in osculo sancto. Salutāt vos oēs sancti. Gra dñi nr̄i Jesu xp̄i, et charitas dei ⁊ cōmunicatio sancti spūs sit cū omnibus vobis. Amen.

¶ Explicit epistola Pauli ad Corinthios secunda.

¶ Incipit argumentum in epistolam ad Galathas.

Galathe sunt Greci. Hi verbū veritatis primū ab apostolo acceperunt: sed post discessum eius tentati sunt a falsis apostolis: vt in legē ⁊ circuncisionem verterentur. Hos apostolus reuocat ad fidem veritatis: scribens eis ab Epheso.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola Pauli ad Galathas

¶ Capitulū Summariū. Reuocātur Galathe per paulū a pseudoapostolis seducti. Caput. j.

Paulus apostolus nō ab hoīb⁹, neq; per hominē, sed per Jesum xp̄m, ⁊ deū patrē qui suscitauit eū a mortuis, ⁊ qui mecū sunt omnes fratres: ecclesijs galatie, gratia vobis et pax a deo patre nostro ⁊ dño Jesu xp̄o, qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, vt eriperet nos de presenti seculo neq̄, sm̄ volūtatē dei ⁊ patris nostri, cui est gloria in secula seculorū. Amen. Admiror q̄ sic tā cito trāsferimini ab eo qui vos vocauit in gratiā xp̄i, in aliud euangelium: quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos cōturbant, ⁊ volūt cōuertere euāgeliū xp̄i. Sed licet nos, aut angelus de celo euāgelizet vobis preterq̄ qđ euangelizauimus vobis: anathema sit. Sicut pdixim⁹, ⁊ nūc iterū dico. Si quis vobis euangelizauerit preter id quod accepistis: anathema sit. Modo enī hoīb⁹ suadeo, an deo? An quero hoīb⁹ placere? Si adhuc hoīb⁹ placerē: xp̄i seruus nō essem. Notū enī vobis facio fratres euāgeliū qđ euāgelizatū est a me, quia nō est sm̄ hoīem. neq; enī ego ab hoīe accepi illud. neq; didici: sed per reuelationē Jesu xp̄i. Audistis enī cōuersationem meā aliqñ in Judaismo, qm̄ supra modū persequebar ecclesiam dei, ⁊ expugnabā illā, ⁊ pficiebā in Judaismo supra multos coetaneos meos in genere meo, abundantius emulator existēs paternarū mearū traditionū. Cū aūt placuit ei q me segregauit ex vtero matris mee, et vocauit per gratiā suā, vt reuelaret filiū suū in me, vt euāgelizarē illū in gentibus: cōtinuo non acquieui carni ⁊ sanguini. Neq; veni Jerosolymam ad antecessores meos aplos: sed abij in Arabiā, ⁊ iterū reuersus sum Damascū. Deinde post annos tres veni Jerosolymā videre Petrū: ⁊ mansi apud eū diebus qndecim. Aliū aūtē apostolorū vidi neminē: nisi Jacobū fratrem dñi. Que aūt scribo vobis, ecce cora deo, q̄ nō mentior. Deinde veni in partes Syrie et Cilicie. Eram autē ignot⁹ facie ecclesijs Judee: q̄ erāt in xpo. Tātum aūt auditū habebāt. Qm̄ qui persequebat nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam aliquando expugnabat. ⁊ in me clarificabant deum.

¶ Capituli Summarium. Paulus confidenter abrogat ceremonias legis. Caput. ij.

Deinde post annos quatuordecim, iterū ascendi Jerosolymā cum Barnaba, assumpto ⁊ Tito. Ascēdi aūt sm̄ reuelationē: ⁊ cōtuli cū illis euāgeliū qđ predico in gētib⁹. seorsum aūt ijs qui videbant aliqd esse: ne forte in vanū currerē aut cucurrissem. Sed neq; Titus q mecū erat, cū esset gentilis, compulsus est circūcidi: sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierūt explorare libertatē nostrā quam habemus in xpo Jesu, vt nos in seruitutē redigerēt. Quib⁹ neq; ad horā cessim⁹ subiectioni: vt veritas euāgelij permaneat apud vos. Ab ijs autē qui videbant esse aliqd (quales aliqñ fuerint, mihil mea interest. Deus enī personā hoīs non accipit) Mihi enī qui videbant esse aliqd, nihil cōtulerūt. Sed contra: cū vidissent qđ creditū est mihi euangeliū preputij, sicut et Petro circūcisionis (qui enī operatus est Petro in aplatū circūcisionis: operat⁹ est ⁊ mihi inter gētes) et cū cognouissent gratiā que data est mihi. Jacobus ⁊ Cephas et Joānes qui videbātur colūne esse, dextras dederūt mihi et Barnabe, societatis: vt nos in gētes, ipsi aūt in circuncisionem: tm̄ vt pauperū memores essemus. qđ etiā solicitus fui hoc ipsum facere. Cū autē veniss̄et Cephas Antiochiā: in faciē ei restiti, q̄ reprehēsibilis erat. Prius enī quā venirent quidā a Jacobo: cū gētibus edebat. Cū aūt venissent: subtrahebat ⁊ segregabat se, timēs eos q ex circūcisione erant. Et simulationi eius cōsenserūt ceteri Judei: ita vt ⁊ Barnabas duceret ab eis in illā simulationē. Sz cū vidissem qđ nō recte ambularēt ad veritatē euangelij: dixi Cephe cora oībus. Si tu, cū Judeus sis, gētiliter vivis, ⁊ nō Judaice: quō gentes cogis iudaizare? Nos natura Judei: ⁊ nō ex gētibus pctōres. Sciētes aūt qđ nō iustificat hō ex operib⁹ legis nisi p fidē Jesu xp̄i: ⁊ nos in xpo Jesu credidim⁹ vt iustificemur ex fide xp̄i, et nō ex opib⁹ legis. Propter qđ ex operib⁹ legis nō iustificabit ois caro. Qđ si q̄rētes iustificari in xpo, inuēti sum⁹ ⁊ ipsi pctōres: nunquid xp̄s pcti minister est? Absit. Si enī q̄ destruxi, iterū hec edifico: preuaricatorē me constituo. Ego enī p legē, legi mortuus sum, vt deo viuā. xpo confixus sum cruci. Vivo aūt, iā nō ego: vivit vero in me xp̄s. Quod autem nunc vivo in carne: in fide vivo filij dei, q dilexit me, ⁊ tradidit semetipsum pro me. Nō abijcio gratiā dei. Si enim

B Deuter. x.d. ij. Paral. xix.c. Job xxviij. b. Sapien. vj.b. Eccles. xxxv.b. C Roma. ij.b. Ephe. vj.b. Coloss. iij.b. Act. x.b. j. Pe. j.c. D Ro. iij.c.

per legem iustitia, ergo gratias christus mortuus est.

¶ Capituli Summarium. Non operibus legis, sed fide Christi iustificatur homo. Caput.iij.

A

INsensati Galathe, qs vos fascinauit nō obedire veritati, ante quorū oculos Jesus xps pscriptus est, z in vobis crucifixus. Hoc solū a vobis volo discere. Ex opibus legis spiritū accepistis, an ex auditu fidei? Sic stulti estis: vt cum spiritu ceperitis, nunc carne cōsummamini? Tāta passi estis sine causa: si tū sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritū z opaī virtutes in vobis: ex opib⁹ legis, an ex auditu fidei? Sicut scriptum est, Abrahā credidit deo, z reputatū est illi ad iustitiā. Cognoscite ergo qz q ex fide sunt: hī sunt filij Abrahe. Prouidēs aūt scriptura qz ex fide iustificat gentes deꝰ: pnuntiauit Abrahe. Quia bñdicēī in te oēs gētes. Igīt q ex fide sunt: bñdicēī cū fideli Abrahā. Quicūqz enī ex opib⁹ legis sunt: sub maledicto sunt. Scriptū est enī. Maledict⁹ ois qui non pmānserit i oib⁹ q̄ scripta sunt i libro legis, vt faciat ea. Qō aūt in lege nemo iustificaī apud deū, manifestum est: qz Justus ex fide vivit. Lex aūt nō est ex fide: sed qui fecerit ea homo, viuet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum (quia scriptum est, Maledictus omnis qui pendet in ligno) vt in gentibus benedictio Abrahe fieret in xpō Jesu: vt pollicitationē spiritus accipiam⁹ per fidem. Fratres (sm hominē dico) tū hois confirmatū testamētū nemo spernit, aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiōes: z semini eius. Nō dicit. Et seminib⁹, q̄si in multis: sed quasi in vno, Et semini tuo, qui est xps. Hoc aūt dico, testamētum confirmatū a deo, que post quadringētos z triginta annos facta est lex, non irritum facit ad euacuandam promissionē. Nam si ex lege hereditas, iam nō ex promissione. Abrahe autē per repromissionem donauit deus. Quid igitur lex? Propter trāsgressionem posita est, donec veniret semē cui promiserat: ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator aūt vnius nō est. deus autem vnus est. Lex ergo aduersus promissa dei? Absit. Si enim data esset lex que posset vivificare: vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato: vt promissio ex fide iesu xpi daret credētibus. Priusq̄ aūt q̄ veniret fides: sub lege custodiebamur cōclusi, in eā fidē q̄ revelāda erat. Itaqz lex, pedagogus noster fuit in xpō: vt ex fide iustificemur. At vbi venit fides: iam nō sumus sub pedagogo. Oēs enim filij dei estis per fidē, q̄ est in xpō Jesu. Quicunqz enī in xpō baptizati estis: xpm induistis. Non est Judeus neqz Grecus, non est seruus neqz liber, nō est masculus neqz femina. Oēs enim vos vnum estis in xpō Jesu. Si autem vos xpi: ergo semen Abrahe estis, sm promissionem heredes.

Genesis xv.v. Ro.iij.a

B

Jac.ij.d. Genesis xij.a. Eccla. xliij.d. Deuter. xxvij.d. abac.ij.a

C

Ro.j.b. Leuitici xviij.a. Deuter. xij.b.

Hebreo. ix.d.

D

Ro.iij.b.

¶ Capituli Summarium. Blanditijs Paulus galathas ad Christum revocat. Caput.iiij.

A

DIco aūt, quāto tpe heres parvulus est, nihil differt a seruo, cū sit dns oīm, sz sub tutorib⁹ z actoribus est vsqz ad pfinitū tps a patre: ita z nos cum essemus parvuli, sub elemētis mūdi hui⁹ eram⁹ seruientes. At vbi venit plenitudo tpis, misit deꝰ filiū suum factū ex muliere, factū sub lege: vt eos q sub lege erant redimeret, vt adoptionē filiorū reciperemus. Qm aūt estis filij dei: misit deꝰ spm filij sui i corda vra, clamātē, abba, pater.

Ro.viij.c

B

Itaq iā non est seruꝰ, sz filiꝰ. Qō si filiꝰ: z heres p deū. Sed tunc qdē ignorātes deum, ijs q natura nō sunt dij, seruiebatis. Nunc aūt cū cognoueritis deū, imo cogniti fitis a deo: quō reuertimini iterū ad infirma z egena elemēta, q̄b⁹ denuo seruire vultis? Dies obseruatis, z menses, et tpa, z annos. Timeo vobis, ne fine causa laborauerim in vobis. Estote sicut ego, qz z ego sicut vos: fratres obsecro vos. Nihil me lesistis. Scitis aūt qō p infirmitatē carnis euāgelizaui vobis iāpridē: z tētationē vestrā in carne mea nō spreuistis neqz respuistis, sz sicut angelū dei accepistis me, sicut xpm Jesum. Ubi est ergo beatitudo vestra. Testimoniū enī phibeo vobis, qz si fieri posset, oculos vros eruissetis, z dedissetis mihi. Ergo inimic⁹ vobis fact⁹ sum verū dicēs vobis? Emulantur vos nō bñ: sed excludere vos volūt, vt illos emulemini. Bonum aūt emulamini in bono semper: z nō tū cū pñs suz apud vos. Filioli mei, quos iterū parturio, donec formetur xps in vobis. Uellē aūt esse apud vos modo, z mutare vocē meā: qm cōfundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse, legē non legistis? Scriptū est enim. Qm Abrahā duos filios habuit: vnū de ancilla, z vnū de libera. Sz q de ancilla: fm carnem natus est. qui aūt de libera: per repromissionē: q̄ sunt per allegoriā dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unū qdē in mōte Sina, in seruitutē generās: ē est Agar (Sina enī, mons est in Arabia: q coniunct⁹ est ei: q nunc est Jerusalē) z servit cū filijs suis. Illa aūt q̄ sursum est Jerusalē, libera est: q̄ est mater nostra. Scriptū est enī. Letare sterilis, q̄ nō paris, erūpe z clama, q̄ nō parturis: qz multi filij deserte, magis q̄ eius q̄ habet virū. Nos autem fratres fm Isaac promissiōis filij sumus. Sed quēadmodū tūc is qui fm carnē natus fuerat, persequebaī eū q fm spm: ita z nūc. Sed quid dicit scriptura? Ejice ancillā z filium eius. nō enī heres erit filius ancille cū filio libere. Itaq fratres non sumus ancille filij sed libere: qua libertate xps nos liberauit.

Genesis xvi.a. Deuter. xxi.b. Esa.liij.a. Luce. xviij.d. Ro.ix.b. Genesis xxi.a.

¶ Capitulj Summarium. Non circumcisio, sed noua creatura commendat nos deo. Caput.v.

A

STate: z nolite iterū iugo seruitutis cōtineri. Ecce ego Paulus dico vobis qm̄ si circumcidamini, xps vobis nihil proderit. Testificor autē rursus omni homini circūcidēti se, qm̄ debitor ē vniuerse legis faciende. Euacuati estis a xpō, q̄ in lege iustificamini: a gra excidistis. Nos enī spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in xpō Jesu, neqz circūcisio aliqd valet, neqz preputiū: sed fides q̄ p charitatē operaī. Currebatis bñ: qs vos ipediuit veritati nō obedire? Nemini cōsenseritis. Persuasio hec, non est ex eo qui vocat vos. Modicū fermētū, totam massam corrūpit. Ego confido in vobis in dño, qō nihil aliud sapietis, qui autē cōturbat vos: portabit iudiciū, quicūqz est ille. Ego autē fratres, si circūcisionē adhuc predico: qd adhuc psecutionē patior? Ergo euacuatū est scandalū crucis. Utinā z abscindanī, q̄ vos cōturbāt. Vos enī in libertatē vocati estis fratres: tū ne libertatē in occasionē detis carnis, sed p charitatē spūs seruite invicē. Omnis enī lex in vno sermone impleī, Diliges primū tuū sicut teipm. Qō si invicē mordetis z comeditis: videte ne ab invicē cōsummamini. Dico aūt in xpō: spū ambulate, z desideria carnis nō pficietis. Caro enī concupiscit aduersus spm̄: spūs aūt aduersus carnē. hec enī sibi invicē aduersanī: vt nō q̄cūqz vultis, illa faciatis. Qō si spū ducimini: nō estis sub lege. Manifesta sunt aūt opa carnis, q̄ sunt, fornicatio, immūditia, impudicitia, luxuria: idolorū seruitꝰ, veneficia, inimicitie, cōtētiones, emulationes, ire, rixe, dissentiōes, secte, invidie, homicidia, ebrietates, comessatiōes, z his silia. q̄ p̄dico vobis sicut p̄dixi, qm̄ q talia agūt, regnū dei nō consequenī. Fructꝰ aūt spūs est: charitas, gaudiū, pax, patiētia, longanimitas, bonitas, benignitas, māsuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Aduersus hmōi, non est lex. Qui autē sunt xpi: carnem suam crucifixerunt cum vitijs z concupiscentijs. Si spiritu viuimus: spiritu z ambulemus. Non efficiamur manis glorie cupidi: invicem prouocantes, invicem invidentes.

Leuiti. xix.d. C Matth. xvij.d. Marci. xij.c. Ro.xiij.c Jac.ij.b. Roma. xvij.d.

D

j. pet.ij.c

¶ C.S. Indesinenter bene faciendum. Caput.vj.

A

FRatres z si preoccupat⁹ fuerit hō in aliquo delicto: vos q spūales estis, hmōi instruite in spū lenitatis, cōsiderans teipsum, ne z tu tēteris. Alter alterius onera portate: z sic adimplebitis legez xpi. Nā si qs existimat se aliqd esse cū nihil sit: ipse se seducit. Opꝰ aūt suū pbet vnusqsqz, z sic in semetipso tm̄ gloriaz habebit, z non in altero. Unusquisqz enī onus suū portabit.

ij. Cor.v.b.

B

Cōmunicet aūt is q catechizat vbo, ei q se catechizat i oībus bonis. nolite errare. Deꝰ nō irridet. Que enī seminauerit hō: hec z metet. Qm̄ q seminat in carne sua: d carne et metet corruptionē. q aūt seminat in spū: de spū metet vitaz eternā. Bonū aūt facientes, nō deficiamus. tpe enī suo metemus nō deficientes. Ergo dū tps habem⁹: operemur bonum

ij. Cor.xij.c

C

ad Thess. iij.c

ad oēs,maxime autē ad domesticos fidei. Videte qualibus
literis scripsi vobis mea manu. Quicūq; enī volunt placere
in carne:hi cogūt vos circūcidi tātū,vt crucis xpi psecutio-
nē nō patiant. Neq; enī qui circuncidunt,legē custodiūt.sed
volūt vos circūcidi:vt in carne vra glorientur. Mihi aūt ab-
sit gloriari,nisi in cruce dñi nri Jesu xpi.per quē mihi mun-
dus crucifixus est,et ego mundo. In xpo enī Jesu,neq; cir-
cuncio aliqd valet,neq; preputium:sed nova creatura. Et
quicūq; hāc regulā secuti fuerint:pax sup illos,et misericor-
dia,et super Jsrael dei. De cetero nemo mihi molestus sit.
Ego enī stigmata domini Jesu in corpore meo porto. Gra
domini nostri Jesu christi cum spiritu vestro fratres. Amē.

¶ Explicit epistola beati Pauli apli ad Galathas.

¶ Incipit argumentum in epistolam ad Ephesios.

Ephesij sunt asiani. Hi accepto verbo veritatis
perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus
scribens eis ab vrbe Roma de carcere per Ty-
chicum diaconum.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epla beati Pauli ad Ephesios.

¶ L.S. Per xpm omnia instaurantur. Caput.j.

Paulus apls Jesu xpi per voluntatē dei:oībus
sanctis qui sunt Epheſi,et fidelib⁹ in xpo Jesu,
gra vobis et pax a deo patre nro,et dño Jesu
xpo. Bñdictus de⁹ et pater dñi nostri Jesu xpi,
qui bñdixit nos in oi bñdictiōe spūali in celesti-
bus in xpo:sicut elegit nos in ipso ante mūdi cōstitutionē,vt
essem⁹ sancti et immaculati in cōspectu eius in charitate.qui
pdestinavit nos in adoptionē filiorū p Jesum xpm in ipm:
sm ppositū volūtatis sue,in laudē glorie gratie sue,in qua
gratificavit nos in dilecto filio suo.in quo habem⁹ redēptio
nē p sanguinē ei⁹:remissionē peccatorū sm divitias gratie
eius,que superabūdavit in nobis in oi sapiētia et prudētia,
vt notū faceret nobis sacramentū volūtatis sue,sm bōpla-
citū ei⁹,qđ ppposuit in eo,in dispēsatione plenitudinis tēpo
rum instaurare oia in xpo,q̄ in celis et q̄ in terra sunt in ipso.
In quo etiā et nos sorte vocati sumus:predestinati sm pro-
positū ei⁹,q̄ operat oia sm cōsiliū voluntatis sue.vt simus
in laudē glorie ei⁹,nos q̄ ante speravimus in xpo,in quo et
vos,cū audissetis verbū veritatis,euāgeliū salutis vre:in q̄
et credētes signati estis spū pmissionis sctō q̄ est pign⁹ here-
ditatis nostre in redēptionē acqsitionis in laudē glie ipsius.
Propterea et ego audiēs fidē vestrā q̄ est in xpo Jesu,et di-
lectionē in oēs sctōs:nō cesso gras agēs p vob,memoriā vri
faciēs in oratiōb⁹ meis,vt de⁹ (dñi nri Jesu xpi pr̄) glie,det
vobis spiritū sapiētie et revelationis in agnitionē ei⁹,illu-
minatos oculos cordis vri,vt sciatis q̄ sit spes vocationis
ei⁹,et q̄ divitie glie hereditatis ei⁹ in sctis,et q̄ supemines ma
gnitudo virtutis ei⁹ in nos q̄ credidimus sm operationē po
tētie virtutis ei⁹,quā opat⁹ est in xpo,suscitās illū a mortuis,
et constituēs ad dexterā suā in celestib⁹,supra omnē principa-
tū:et potestatē,et virtutē,et dnationē,et omne nomē qđ noīat
nō solū in hoc seculo,sz etiam in futuro. Et oia subiecit sub
pedibus eius:et ipsum dedit caput supra omnē ecclesiā,que
est corp⁹ ipsi⁹,et plenitudo eius,que oia in oībus adimplet.

¶ L.S. Christus peccato mortuos vivificat. Caput.ij.

Et vos cū essetis mortui delictis et pctis vris,in
quib⁹ aliqn̄ ambulastis sm seculū mūdi hui⁹,sm
principē potestatis aeris hui⁹ spūs q̄ nūc operat
in filios diffidētie,in q̄b⁹ et nos oēs aliqn̄ cōver-
sati sum⁹ in desideriis carnis nre,facientes volūtatē carnis
et cogitationū,et eram⁹ natura filij ire sicut et ceteri. De⁹ aūt
q̄ dives est in mia,ppter nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos,et
cū essem⁹ mortui pctis,cōvivificavit nos xpo,cui⁹ gra estis
salvati,et cōresuscitavit et consedere fecit in celestib⁹ in xpo
Jesu.vt ondēret in seculis supvenientib⁹ abūdantes divitias
gre sue in bonitate sup nos in xpo Jesu. Gra enī estis salvati
p fidē:et hoc nō ex vobis. Dei enī donū est:nō ex opib⁹,vt ne
q̄s gliet. Ipsi⁹ enī sum⁹ factura:creati in xpo Jesu in opib⁹
bonis,q̄ pparavit de⁹ vt in illis ambulem⁹. Propter qđ me-
mores estote,q̄ aliqn̄ vos eratis gētes in carne,q̄ dicebami
ni preputiū ab ea q̄ dicit circuncisio in carne manufacta:qđ
eratis illo in tpe sine xpo,alienati a cōversatione Jsrl̄,et ho
spites testamētorū,pmissiōis spem nō habētes,et sine deo in
hoc mūdo. Nūc aūt in xpo Jesu vos qui aliqn̄ eratis lōge,
facti estis ppe in sanguine xpi. Ipse enī est pax nra,qui fecit
vtraq; vnū,et medium parietē macerie solvens,inimicitias in
carne sua:legē mādatorū decretis,evacuās:vt duos cōdat
in semetipso in vnū novū hoiem,faciēs pacem,vt recōciliet
ambos in vno corpe,deo p crucē,interficiens inimicitias in
semetipso. Et veniēs euāgelizavit pacē vobis q̄ lōge fuistis,
et pacē iis q̄ ppe.qm̄ p ipm habem⁹ accessum ambo in vno
spū,ad patrē. Ergo iā non estis hospites et advene,sed estis
cives sanctorū et domestici dei.supedificati sup fundamētū
apl̄orū et pphetarū,ipso summo angulari lapide Jesu xpo:
in quo oīs edificatio cōstructa crescit in tēplū sanctū in dño,
in q̄ et vos coedificamini in habitaculū dei in spiritu sancto.

¶ L.S. Gentes participes facte eterne salutis. Caput.iij.

Hujus rei gratia ego Paulus vinct⁹ xpi Jesu,p
vobis gētibus:si tū audistis dispēsationē gre dei
q̄ data est mihi i vobis:q̄m̄ sm revelationē notū
mihi factū est sacramētum,sicut supra scripsi in
breui,put potestis legētes intelligere prudētiā meā in myste-
rio xpi,qđ aliis gnationib⁹ non est agnitū filijs hoim,sicuti
nunc revelatū est sctis aplis ei⁹ et pphetis in spū,gentes esse
coheredes et cōcorporales et cōpticipes pmissionis ei⁹ in xpo
Jesu p euāgeliū. Cui⁹ fact⁹ sum ego minister sm donū gre
dei,q̄ data est mihi sm operationē virtutis ei⁹. Mihi enī oīm
sanctorū minimo,data est gra hec.In gētibus euāgelizare
investigabiles divitias xpi,et illuminare oēs que sit dispēsa
tio sacramēti abscōditi a seculis in deo,qui oia creavit.vt
innotescat principibus et potestatib⁹ in celestib⁹,p ecclesiā,
multiformis sapientia dei sm pfinitionē seculorū,quā fecit
in xpo Jesu dño nro. In q̄ habem⁹ fiduciā et accessum in cō
fidētia,p fidē ei⁹. Propter qđ peto,ne deficiatis in tribula-
tionib⁹ meis p vobis:q̄ est glia vra. Hui⁹ rei gra flecto ge-
nua mea ad patrē dñi nri Jesu xpi,ex quo oīs paternitas in
celis et in terra noīat,vt det vobis sm divitias glie sue,vir-
tutē corroborari p spūm eius in interiori hoīe:xpm habitare
fidē in cordib⁹ vris,in charitate radicati et fundati,vt possi-
tis cōprehēdere cū oīb⁹ sanctis,q̄ sit latitudo,et lōgitudo,et
sublimitas,et pfundū,scire etiā supeminentē sciētie charita
tē xpi,vt impleamini in omnē plenitudinē dei. Ei aūt q̄ potēs
est oia facere superabūdāter q̄ petim⁹ aut intelligimus,sm
virtutē que operat in nobis:ipsi gloria in ecclesia,et in xpo
Jesu in omnes generationes seculi seculorum. Amen.

¶ L.S. Ecclesia corpori humano cōparata. Caput.iiij.

Obsecro itaq; vos ego vinct⁹ in dño,vt digne am
buletis vocatiōe qua vocati estis,cū omni humi
litate et mansuetudine,cū patiētia,supportantes
invicē in charitate,soliciti servare vnitatē spiri-
tus in vinculo pacis. Unū corpus,et vnus spūs:sicut vocati
estis in vna spe vocationis vestre. Unus dñs,una fides,unū
baptisma. Unus deus et pater oīm,qui sup oēs et per oia et in
oībus nobis. Unicuiq; aūt nostrū data est gra sm mensurā
donationis xpi. Propter qđ dicit. Ascēdēs in altū,captivā
duxit captivitatē:dedit dona hoīb⁹. Qđ aūt ascēdit:qd est,
nisi quia et descendit primū in inferiores partes terre? Qui
descēdit:ipse est et qui ascendit supra oēs celos,vt impleret
oia. Et ipse dedit quosdā qdē apl̄os,quosdā aūt pphetas,
alios vero euāgelistas,alios aūt pastores et doctores ad cō
summationē sctorū i opus ministerij in edificationē corpis
xpi:donec occurramus oēs in vnitatē fidei et agnitionis filij
dei,in virū pfectū,in mēsurā etatis plenitudinis xpi:vt iam
nō simus parvuli,fluctuātes,et circumferamur oi vēto doctri-
ne in negtia hoim,in astutia ad circūvētionē erroris:verita
tem aūt faciētes in charitate,crescamus in illo per oia,q̄ est
caput,xps:ex quo totū corpus cōpactū et cōnexū per oēm iun-
cturā subministrationis,sm operationē in mēsuram vnius-
cuiusq; mēbri,augmentū corporis facit in edificationē sui

in charitate. Hoc igit dico⁊ testificor in dño:vt iam nō ambuletis sicut ⁊ gētes ambulāt i vanitate sensus sui,tenebris obscuratū habētes intellectū, alienati a via dei p ignorantiā q̄ est in illis ꝓpter cecitatem cordis ipsorū.q desperātes, semetipsos tradiderūt impudicitie,in opationē immūditie oīs in auaritiā. Vos aūt nō ita didicistis xp̄m:si tñ illū audistis ⁊ in ipso edocti estis,sicut est veritas in Jesu, deponere vos ſm pristinā cōuersationē veterē hominē,q corrūpit ſm desideria erroris. Renouamini aūt spū mētis vr̄e:⁊ induite nouū hominē q ſm deū creat⁹ est in iustitia,⁊ sanctitate veritatis. Propter qō deponētes mendaciū,loqmini veritatē vnusquisq cū primo suo qm̄ sumus inuicē mēbra. Irascimini:⁊ nolite peccare. Sol nō occidat sup iracundiā vestrā. Nolite locū dare diabolo. Qui furabat iā nō furet:magis aūt laboret,operādo manib⁹ suis qō bonū est,vt habeat vñ tribuat necessitatē patiēti. Oīs sermo mal⁹ ex ore vr̄o nō p̄cedat:sz si qs bon⁹ est ad edificationē fidei,vt det gratiā audiētibus. Et nolite cōtristare spiritū sanctū dei:in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo,⁊ ira,⁊ indignatio,⁊ clamor,⁊ blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni, misericordes,donantes inuicem sicut et deus in christo donauit vobis.

S. Jn luce ambulandum Christiano. Caput.v.

ESTote ergo imitatores dei, sicut filij charissimi: ⁊ ambulate in dilectiōe,sicut ⁊ xp̄s dilexit nos,⁊ tradidit semetipm p nobis oblationē ⁊ hostiam deo in odorē suauitatis. Fornicatio aūt ⁊ oīs immūditia,aut auaritia nec nominet in vob,sicut decet sctōs: aut turpitudo,aut stultiloquiū,aut scurrilitas,q̄ ad rem nō ptinet:sz magis gratiarū actio. Hoc enī scitote intelligētes, qō oīs fornicator,aut immundus,aut auar⁹,qō est idolorū seruit⁹,nō hz hereditatē in regno xp̄i ⁊ dei. Nemo vos seducat inanib⁹ vbis,ꝓpter hec enī,venit ira dei in filios diffidētie. Nolite ergo effici participes eorū. Eratis enī aliqñ tenebre:nūc aūt lux in dño. Vt filij lucis ambulate.(Fructus enī lucis,est in oī bonitate,⁊ iustitia,⁊ veritate)probātes qd sit bñplacitū deo:⁊ nolite cōicare operib⁹ infructuosis tenebrarū,magis aūt redarguite. Que enī in occulto fiūt ab ipsis, turpe est ⁊ dicere. Oīa aūt q̄ arguunt:a lumine manifestant, omne enī qō manifestat:lumē est. Propter qō dicit,Surge q dormis,⁊ exurge a mortuis:⁊ illuminabit te xp̄s. Videte itaq; fratres qūo caute ambuletis,nō quasi insipiētes,sz vt sapiētes:redimētes tp̄s,qm̄ dies mali sunt. Propterea noli te fieri imprudētes:sz intelligētes q̄ sit volūtas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria,sz implemini spiritu sancto,loquētes vobismetipsis in psalmis,hymnis,et canticis spūalibus,cātantes ⁊ psallētes in cordib⁹ vestris dño:gratias agētes semp p oībus,in noīe dñi nr̄i Jesu xp̄i deo ⁊ patri. Subiecti inuicē:in timore xp̄i. Mulieres viris suis subdite sint,sicut dño:qm̄ vir,caput est mulieris:sicut xp̄s,caput est ecclesie.ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est xp̄o:ita ⁊ mulieres viris suis in oībus. Viri diligite vxores vr̄as,sicut ⁊ xp̄s dilexit ecclesiā,et seipsum tradidit p ea:vt illā sanctificaret,mūdās eā lauacro aq̄ in verbo vite:vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā nō habentē maculā,aut rugā,aut aliqd hmōi,sed vt sit sancta ⁊ immaculata. Jta ⁊ viri debēt diligere vxores suas,vt corpa sua. Qui suā vxorē diligit:seipsum diligit. Nemo enī vnq̄ carnem suā odio habuit:sed nutrit ⁊ fouet eā,sicut ⁊ xp̄s ecclesiam:q; mēbra sumus corporis eius:de carne eius ⁊ de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrē ⁊ matrē suā: et adherebit vxori sue.⁊ erūt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est.ego autē dico in Christo ⁊ in ecclesia. Ueruntamen et vos singuli vnusquisq; vxorem suam sicut seipsum diligat:vxor autem timeat virum suum.

C. S. Parētū ⁊ filiorū,dñorū ⁊ seruorū officia. Caput.vj.

FJlij obedite parētibus vr̄is in dño.hoc enī iustū est. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā:qō est mādatum primū in pmissione,vt bñ sit tibi,⁊ sis longeuus super terrā. Et vos patres nolite ad iracundiam pronocare filios vestros:sed educate illos in disciplina ⁊ correctiōe dñi. Serui obedite dominis carnalibus,cum timore et tremore,in simplicitate cordis vestri sicut xp̄o:non ad oculū seruiētes,quasi hominibus placentes,sed vt serui xp̄i,faciētes volūtatē dei ex aio:cū bona volūtate seruientes:sicut dño ⁊ nō hominibus.sciētes qm̄ vnusquisq; quodcunq; fecerit bonū:hoc recipiet a dño,siue seruus,siue liber. Et vos dñi eadē facite illis,remittētes minas sciētes quod ⁊ illorū ⁊ vester dominus est in celis:et personarū acceptio non est apud eum. De cetero fratres,cōfortamini in dño,⁊ in potētia virtutis ei⁹. Induite vos armaturā dei:vt possitis stare aduersus insidias diaboli.quoniā nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē:sz aduersus principes ⁊ potestates aduersus mundi rectores tenebrarū harū,contra spiritualia nequitie in celestib⁹. Propterea accipite armaturam dei:vt possitis resistere in die malo,⁊ in omnibus pfecti stare. State ergo succincti lūbos vestros in veritate, ⁊ induti loricam iustitie,⁊ calceati pedes in preparationem euangelij pacis:in omnibus sumentes scutum fidei,in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. et galeam salutis assumite:⁊ gladium spiritus,qō est verbū dei. Per omnē orationem ⁊ obsecrationē orātes omni tēpore in spiritu:⁊ in ipso vigilātes in omni instātia,⁊ obsecratione pro omnibus sanctis:⁊ pro me vt detur mihi sermo in apertiōe oris mei cū fiducia,notum facere mysterium euangelij, pro quo legatione fungor:in catena, ita vt in ipso audeā,prout oportet me loq. Ut autē ⁊ vos sciatis q̄ circa me sunt,quid agam:omnia vobis nota faciet Tychicus,charissimus frater et fidelis minister in dño:quē misi ad vos in hoc ipsum, vt cognoscatis que circa nos sunt,et consolet corda vestra. Pax fratribus ⁊ charitas cū fide a deo patre nostro,⁊ dño Jesu christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Jesum christum in incorruptione. Amen.

Explicit epistola beati Pauli ad Ephesios.

Incipit argumentum in epistolam ad Philippenses.

PHilippēses sunt ex Macedones. Hi accepto vbo veritatis perstiterūt in fide:nec receperunt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus scribēs eis a Roma de carcere per Epaphroditum.

Explicit argumentum.

Incipit Epistola beati Pauli apli ad Philippenses.

Capituli Summarium. Aperit Paulus cordis sui desiderium in euangelico negotio. Caput.j.

PAulus et Timotheus serui Jesu xp̄i: oībus sanctis in xp̄o Jesu,qui sunt Philippis cum episcopis ⁊ diaconibus,gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro,et dño Jesu xp̄o. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis:cū gaudio deprecationē factēs super cōicatione vestra in euāgelio xp̄i a prima die vsq; nūc.confidens hoc ipsum,quia qui cepit in vobis op⁹ bonū,perficiet vsq; in diē xp̄i Jesu.sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis:eo qō habeā vos in corde,⁊ in vinculis meis,⁊ in defensione,⁊ cōfirmatione euāgelij,cum socij gaudij mei omnes vos sitis. Testis enī mihi est deus qūo cupiam omnes vos in visceribus Jesu xp̄i. Et hoc oro,vt charitas vestra magis ac magis abūdet in omni scientia ⁊ in omni sensu:vt probetis potiora,vt sitis sinceri ⁊ sine offensa in diē xp̄i,repleti fructu iustitie per iesum xp̄m, in gloriā ⁊ laudē dei. Scire aūt volo vos fratres qō q̄ circa me sunt,magis ad profectū venerūt euāgelij:ita vt vincula mea manifesta fierēt in xp̄o in oī pretorio ⁊ in ceteris oībus, ⁊ plures e fratribus in dño cōfidētes in vinculis meis,abūdantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem ⁊ propter inuidiam ⁊ contentionem:quidam autem ⁊ propter bonam voluntatem Christum predicant. Quidā ex charitate:scientes quoniam in defensionem euangelij positus sum quidam autem ex contentione Christum annuntiant nō sincere:existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enī? Dum omni modo siue per occasionē siue

per veritatem

Universidad de Deusto Biblioteca

per veritatē xp̄s annūtiatur: & in hoc gaudeo: sed & gaudebo. Scio enī q̄ hoc mihi puenet ad salutē, p̄ vestrā orationem & subministrationē spūs Jesu xp̄i, ſm̄ expectationē et spem meā q̄ in nullo cōfundar, ſz in oī fiducia sicut semp, & nūc magnificabit xp̄s in corpore meo, siue p̄ vitā, siue per mortē. ℣ Mihi enī viuere xp̄s est: & mori lucrū. Q̄ si viuere in carne: hic mihi fructꝰ operis est. & qd eligā ignoro. Coartor aūt e duobꝰ: desyderiū habēs dissolui & esse cū xp̄o, multo magis melius: permanere aūt in carne, necessariū ꝓpter vos. Et hoc cōfidēs, scio q̄ manebo & p̄manebo cū oībus vobis ad pfectū vestrū & gaudiū fidei: vt gratulatio vestra abūdet in xp̄o Jesu in me, p̄ meū aduētū iterū ad vos. Tm̄ tum digne euāgelio xp̄i cōuersamini: vt siue cū venero & videro vos, siue absens, audiā de vobis q̄ statis in vno spiritu, vnanimes collaborātes fidei euāgelij. & in nullo terreamini ab aduersarijs, q̄ est illis causa pditionis: vobis autē salutis, & hoc a deo. q̄ vobis donatū est p̄ xp̄o nō solū vt in eum credatis, sed vt etiā pro illo patiamini, idem certamē habentes quales & vidistis in me, & nunc audietis de me.

¶ C.S. Proximorum commodis studendū. Caput. ij.

SI qua ergo cōsolatio in xp̄o, si q̄ solatiū charitatis, si qua societas spūs, si qua viscera miserationis: implete gaudiū meū, vt idē sapiatis, eandem charitatē habētes, vnanimes, idipsum sentientes, nihil p̄ cōtētionē neq; p̄inanē gloriā: sed in humilitate, superiores sibi inuicē arbitrātes. non q̄ sua sint singuli cōsyderātes: ſz & ea q̄ aliorū. hoc enī sentite in vobis, q̄ et in xp̄o Jesu. q̄ cū in forma dei esset, nō rapinā arbitratꝰ est esse se equalē deo sed semetipm̄ exinaniuit formā serui accipiens, in similitudinē hoīm factus, & habitu inuētus vt hō. Humiliauit semetipsum, factus obediēs vsq; ad mortem: mortē aūt crucis. Propter q̄ & deus exaltauit illū: & donauit illi nomē q̄ est super omne nomen: vt in nomine Jesu omne genu flectat, celestiū, terrestriū, & infernoū. et oīs lingua cōfiteat q̄ dñs Jesus xp̄s in gloria est dei p̄tris. Itaq; charissimi mei, sicut semp obedistis: nō vt in p̄sentia mea tantū, ſz multo magis nūc in absentia mea, cū metu & tremore vr̄am salutē operamini. Deꝰ est enī q̄ operat in vobis & velle & pficere, p̄ bona volūtate. Oia aūt facite sine murmurationibus & hesitationibꝰ: vt sitis sine q̄rela, & simplices filij dei, sine reprehēsione in medio natiōis prauę & puerse inter quas lucetis sicut luminaria in mūdo: verbū vite cōtinētes ad gloriā meā in diē xp̄i. q̄ nō in vacuū cucurri: neq; in vacuū laborau. Sed etsi immolor supra sacrificiū & obsequiū fidei vestre gaudeo & cōgratulor omnibꝰ vobis. Idipsum aūt & vos gaudete, & cōgratulamini mihi. Spero aūt in dño Jesu, Timotheum me cito mittere ad vos: vt & ego bono animo sim, cognitis q̄ circa vos sunt. Neminē enī habeo tā vnanimē, q̄ syncera affectiōe p̄ vobis solicitꝰ sit. Oēs enī q̄ sua sunt q̄rūt: nō q̄ sunt Jesu xp̄i. Experimētū aūt eiꝰ cognoscitis, q̄ sicut patri filiꝰ, mecū seruiuit in euāgelio. Hūc igitur spo me mittere ad vos: mox vt videro q̄ circa me sunt. Confido aūt in dño q̄m & ipse veniā ad vos cito. Necessariū aūt existimaui, Epaphroditū fratrē & cooperatorē & cōmilitonem meū, vr̄m aūt apostolū, & ministrū necessitatis mee mittere ad vos. q̄m quidē oēs vos desyderabat & mestus erat, propterea q̄ audieratis illū infirmatū. Nam & infirmatus est vsq; ad mortē, sed deus misertus est eius. non solū autē eius: verūetiā & mei ne tristitiā super tristitiā haberē. Festinantius ergo misi illum: vt viso eo, iterū gaudeatis, & ego sine tristitia sim. Excipite itaq; illum cū omni gaudio in domino: & eiusmodi cum honore habetote. q̄m propter opus xp̄i, vsq; ad mortē accessit: tradēs animā suam vt impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

¶ Capituli Summarium. In Christo & non in p̄prijs operibus gloriandum. Caput. iij.

DE cetero fratres mei, gaudete in dño. Eadē vobis scribere, mihi quidē nō pigrū: vobis aūt necessariū. videte canes, videte malos operarios: videte concisionem. Nos enī sumus circūcisio, qui spiritu seruimus deo & gloriamur in Christo Jesu, et non in carne fiduciam habentes, quamq̄ et ego habeam confidentiā in carne. Si quis alius videtur cōfidere in carne: ego magis, circuncisus octauo die, ex genere Israel de tribu Beniamin, Hebreꝰ ex Hebreis, ſm̄ legē phariseus, secundū emulationē persequēs ecclesiā dei ſm̄ iustitiā que in lege est cōuersatus sine querela. Sed que mihi fuerūt lucra: hec arbitratus sum ꝓpter xp̄m detrimēta. Veruntū eri stimo oīa detrimētū esse ꝓpter eminentē scientiā Jesu xp̄i dñi mei: propter quē omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt xp̄m lucifaciā, vt & inueniar in illo non habens meā iustitiā q̄ ex lege est. sed illam q̄ ex fide est xp̄i, q̄ ex deo est iustitia in fide: ad cognoscēdū illū, & virtutē resurrectionis eiꝰ, & societatē passionū illius cōfiguratus morti eius, si quo modo occurram ad resurrectionē q̄ est ex mortuis. Nō q̄ iam acceperim, aut iā pfectꝰ sim: sequor aūt, si quo modo cōprehendā in quo & cōprehensus sum a xp̄o Jesu. Fratres, ego me nō arbitror cōprehendisse. Unū aūt: q̄ quidem retro sunt obliniscens, ad ea vero q̄ sunt priora extendens meipsum ad destinatū persequor, ad brauiū superne vocationis dei in xp̄o Jesu. Quicūq; ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: & si qd aliter sapitis, & hoc vobis deꝰ reuelabit. Veruntū ad q̄ peruenimus vt idē sapiamus, in eadē permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres: & obseruate eos qui ita ambulāt sicut habetis formā nos. ℣ Multi enī ambulant quos sepe dicebā vobis (nūc aūt & flens dico) inimicos crucis xp̄i: quorū finis interitus: quorum deus venter est. & gloria in confusione ipsoū, q̄ terrena sapiunt. Nostra aūt cōuersatio in celis est: vnde etiā saluatorem expectamus dñm nostrū Jesum Christū, q̄ reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpi claritatis sue, ſm̄ operationem virtutis sue qua etiā possit subijcere sibi omnia.

¶ C.S. Exhortatio ad veram pietatem. Caput. iij.

ITaq; fratres mei charissimi & desyderatissimi gaudiū meū & corona mea: sic state in dño charissimi. Euchodiā rogo & Syntychen deprecor, idipsum sapere in dño. Etiā rogo & te germane compar: adiuua illas que mecū laborauerūt in euangelio cū Clemēte, & ceteris auditoribꝰ meis, quorū noia sunt in libro vite. Gaudete in dño semp: iterū dico gaudete. ℣ Modestia vra nota sit omnibꝰ hoibꝰ. Dñs ppe est. Nihil solliciti sitis: ſz in oī oratione & obsecratione cū gratiarū actione petitiones vestre innotescāt apud deū. Et pax dei q̄ exuperat oēm sensum, custodiat corda vra & intelligentias vestras in Christo Jesu de cetero fratres, quecūq; sunt vera quecunq; pudica, quecunq; iusta, quecunq; sancta, quecunq; amabilia, quecunq; bone fame, si qua virtus, si qua laus discipline, hec cogitate. Que & didicistis, & accepistis & audistis, & vidistis in me: hec agite & deꝰ pacis erit vobiscū. Gauisus sum aūt in dño vehementer q̄m tādem aliq̄n reflorui stis p̄ro me sentire, sicut & sentiebatis. occupati autem eratis. Non quasi propter penuriā dico. ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse. Scio & humiliari: scio & abundare vbiq; & in omnibꝰ instructus sum: & satiari, & esurire, & abūdare, & penuriam pati. Oia possum in eo qui me confortat. Veruntū bñ feciſtis communicātes tribulationi mee. Scitis aūt & vos Philippēses, q̄ in principio euangelij, quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia communicauit in ratione dati & accepti, nisi vos soli. q̄ & Thessalonicam, semel & bis in vsum mihi misistis. Nō q̄ quero datū: sed requiro fructū abūdantē in rationē vestram. Habeo aūt oīa, & abūdo. repletus sum, acceptis ab Epaphrodito q̄ missistis, in odorē suauitatis, hostiā acceptā, placentem deo. Deus autem meus impleat omne desyderiū vestrum, secundum diuitias suas in gloria, in Christo Jesu. Deo autem & patri nostro gloria in secula seculoū. Amē. Salutate omnem sanctum in Christo Jesu. Salutāt vos qui mecum sunt, fratres. Salutant vos oēs sancti: maxime autē qui de Cesaris domo sunt. Gratia domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

¶ Explicit epistola beati pauli apostoli ad Philippenses.

¶ Incipit argumentum in Epistolam ad Collossenses.

Colossenses ⁊ hi sicut laodicenses sunt Asiani ⁊ ipsi prius erant a pseudo apostolis. Nec ad hos accessit ipse apostolus. sed ⁊ hos per epistolā corrigit. Audierant enim verbum ab Archippo: qui ⁊ ministerium in eos accepit. Ergo apostolus tam legatus scribit eis ab Ephesо per Tychicum diaconem ⁊ onesimum acolytum.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati pauli apostoli ad Colossenses.

¶ Capituli Summarium. Gratos nos esse docet Christo a quo omnia habemus. Caput.j.

A

Paulus apls Jesu xpi per volūtatē dei, ⁊ Timotheus frater: ijs q̄ sunt Colossis sanctis ⁊ fidelibus fratrib⁹ in xpo Jesu, gr̄a vobis et pax a deo patre nr̄o. Gr̄as agimus deo ⁊ patri dn̄i nr̄i Jesu xpi, semp p vobis orantes: audientes fidē vestrā in xpo Jesu et dilectionē quā habetis in sanctos oēs, ppter spē q̄ reposita est vobis in celis, quā audistis in verbo veritatis euangelij, qđ puenit ad vos sicut ⁊ in vniuerso mūdo est, ⁊ fructificat, ⁊ crescit, sicut ⁊ in vobis ex ea die qua audistis ⁊ cognouistis gr̄am dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra charissimo cōseruo nr̄o, q̄ est fidelis p vobis minister xpi Jesu, q̄ etiā manifestauit nobis dilectionē vestrā in sp̄ū. Jdeo ⁊ nos ex qua die audiuimus, nō cessamus pro vobis orātes ⁊ postulātes vt impleamini agnitione volūtatis ei⁹ in oi sapiētia ⁊ intellectu spūali. vt ambuletis digne deo, p oia placētes, in oi ope bono fructificantes, ⁊ crescētes in sciētia dei, in oi virtute cōfortati fm potētiā claritatis ei⁹, in oi patiētia ⁊ lōganimitate: cū gaudio gr̄as agentes deo patri q̄ dignos nos fecit in partē sortis sanctorū in lumine, q̄ eripuit nos de potestate tenebrarum, ⁊ trāstulit in regnū filij dilectiōis sue, in quo habemus redēptionē, ⁊ remissionē peccatorū, q̄ est imago dei inuisibilis primogenitus oīs creature, qm̄ in ipso cōdita sunt vniuersa in celis ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia, siue throni siue dn̄ationes, siue principatus, siue potestates, oia p ipsum et in ipso creata sunt, ⁊ ipse est ante oēs, ⁊ oia in ipso cōstant ⁊ ipse est caput corporis ecclesie, qui est principiū, primogenitus ex mortuis: vt sit in omnib⁹ ipse primatū tenēs. qm̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē inhabitare: ⁊ p eū reconciliare oia in ipsum, pacificās p sanguinē crucis ei⁹ sive q̄ in terris, sive que in celis sunt. Et vos cū essetis aliq̄n alienati et inimici sensu, in operibus malis: nūc aūt reconciliauit in corpore carnis sue p mortē, vt exhiberet vos sanctos ⁊ immaculatos ⁊ irreprehēsibiles cor̄ ipso: si tn̄ pmanetis in fide fundati ⁊ stabiles, ⁊ īmobiles a spe euāgelij qđ audistis qđ predicatū est in vniuersa creatura q̄ sub celo est, cuius factus sum ego Paulus minister qui nūc gaudeo in passionib⁹ pro vobis, ⁊ adimpleo ea que desunt passionū xpi in carne mea pro corpore eius qđ est ecclesia. Cuius factus sum ego minister ꝟz dispēsationē dei q̄ data est mihi in vobis, vt impleam verbū dei, mysteriū qđ abscōditū fuit a seculis ⁊ generationib⁹, nūc autē manifestatū est sanctis eius quib⁹ voluit de⁹ notas facere diuitias glorie sacramēti hui⁹ in gentibus, qđ est Christus, in vobis spes gloue, quē nos annuntiamus, corripientes omnē hominē, ⁊ docentes in omni sapientia, vt exhibeamus omnē hominem perfectum in Christo Jesu. in quo ⁊ laboro, certando secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

B

¶ S. Ā Christo nemo abstrahēdus ⁊ seducēd⁹. Ca. ij.

Volo enī vos scire qualē solicitudinē habeā p vobis ⁊ p eis q̄ sunt Laodicee, ⁊ q̄cūq̄ nō viderūt faciē meā i carne: vt cōsolent corda ipsorū, instructi i charitate, ⁊ i oēs diuitias plenitudinis intellectus in agnitionē mysterij dei ⁊ patris ⁊ xpi Jesu, i quo sunt oēs thesauri sapiētie ⁊ sciētie abscōditi. Hoc aūt dico: vt nemo vos decipiat i sublimitate sermonū. Nā etsi corpore absens sum: ꝟz spiritu vobiscū sum, gaudēs ⁊ vidēs ordinem vestrū, ⁊ firmamētū eius q̄ in xpo est fidei vre. Sicut ergo accepistis Jesum xpm dn̄m: in ipso ambulate, radicati ⁊ superedificati in ipso, ⁊ cōfirmati in fide sicut ⁊ didicistis, abūdātes in illo in gratiarū actione. Videte ne q̄s vos decipiat p philosophiā ⁊ inanē fallaciā: fm traditionē hominum, secundū elementa mūdi, ⁊ nō secundū xpm. q̄ in ipso inhabitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter: ⁊ estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus ⁊ potestatis: in quo ⁊ circūcisi estis circūcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, ꝟz in circūcisione xpi, consepulti ei in baptismo. in quo ⁊ resurrexistis p fidē operatiē is dei qui suscitauit illū a mortuis. Et vos cū mortui essetis in delictis ⁊ preputio carnis vre, cōuiuificauit cum illo: donās vobis omnia delicta, delens q̄ aduersus nos erat, chirographū decreti q̄ erat contrariū nobis. ⁊ ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: ⁊ expoliās principatus ⁊ potestates traduxit confidenter palā, triūphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomenie, aut sabbathorū: que sunt vmbra futurorū, corpus aūt xpi. Nemo vos seducat volēs: in humilitate et religione angelor̄, q̄ nō vidit ambulās, frustra inflatus sensu carnis sue, ⁊ nō tenēs caput ex quo totū corp⁹ p nexus et cōiunctiones subministratū ⁊ constructū crescit in augmētum dei. Si mortui estis cū xpo ab elemētis huius mundi: quid adhuc tanq̄ viuētes in mūdo decernitis. Ne tetigeris neq; gustaueris, neq; cōtrectaueris: q̄ sunt oīa in interitu ipso vsu, fm precepta ⁊ doctrinas hominū. q̄ sunt rōnē quidē habētia sapiētie in superstitione ⁊ humilitate, ⁊ nō ad parcendū corpori, nō in honore aliquo ad saturitatem carnis.

C

¶ S. Exuto veteri nouus homo induendus. Ca. iij.

Si ergo cōsurrexistis cū xpo: q̄ sursum sunt querite vbi xps est in dextera dei sedēs. que sursum sunt sapite: nō q̄ sup terrā. Mortui enī estis: ⁊ vita vestra est abscōdita cū xpo in deo. Cū aūt xps apparuerit, vita vra: tūc ⁊ vos apparebitis cū ipso in gl̄ia. Mortificate ergo mēbra vra q̄ sunt sup terrā, fornicationē, immūditiā, libidinē, cōcupiscētiā malā, ⁊ auaritiā q̄ est simulachrorū seruitus, ppter q̄, venit ira dei sup filios incredulitatis. in q̄b⁹ ambulastis aliq̄n, cū viueretis in illis. Nūc aūt deponite ⁊ vos oīa: ira, indignationē, malitiā, blasphemiā, turpē sermonē de ore vro. Nolite mētiri inuicē: exuentes vos veterē hoīem cū actib⁹ suis, ⁊ induētes nouū eum q̄ renouat in agnitionē, fm imaginē ei⁹ q̄ creauit illū. vbi nō ē gētilis ⁊ Jude⁹, circūcisio ⁊ p̄putiū, barbar⁹ ⁊ Scytha, seru⁹ ⁊ liber: sed oīa ⁊ in omnib⁹ xps. Induite vos ergo sicut electi dei, sancti, ⁊ dilecti viscera misericordie, benignitatem, humilitatē, modestiā, patientiā, supportātes inuicē: et donātes vobismetipsis si quis aduersus aliquē h̄z querelam. sicut ⁊ dn̄s donauit vobis: ita ⁊ vos. Sup oīa aūt hec, charitatem habete, qđ est vinculū pfectionis. ⁊ pax xpi exultet in cordibus vestris, in quā ⁊ vocati estis in vno corpore et grati estote. Verbū xpi habitet in vobis abundanter. in omni sapientia docentes ⁊ cōmonētes vosmetipsos, i psalmis hymnis ⁊ cāticis spūalib⁹, in gr̄a cātātes in cordib⁹ vestris deo. Oēq̄cūq̄ facitis in vbo aut in ope: oīa in noīe dn̄i nr̄i Jesu xpi: gr̄as agētes deo ⁊ pri p ipm. Mulieres, subdite estote viris, sicut oportet, in dn̄o. Viri diligite vxores: ⁊ nolite amari esse ad illas. Fili obedite parentib⁹ per oīa. hoc enī placitū est in dn̄o. Patres, nolite ad indignationē prouocare filios vros: vt nō pusillo aio fiāt. Serui obedite per oīa dn̄is carnalib⁹, nō ad oculū seruientes quasi hominib⁹ placētes, sed in simplicitate cordis timētes deum. Quodcūq̄ facitis, ex animo operamini sicut dn̄o ⁊ nō hominib⁹: sciētes q̄ a dn̄o accipietis retributionē hereditatis. Dn̄o Christo seruite. qui enī iniuriā facit: recipiet id quod inique gessit, ⁊ nō est personarum acceptio apud deum.

D

¶ S. Parenesis ad pietatis studium. Caput.iij.

Omni, quod iustum est ⁊ equum, seruis prestate: scientes quod ⁊ vos dominum habetis in celo. Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione orantes simul ⁊ pro nobis, vt deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi (propter quod etiam vinctus sum) vt manifestem

Matth. xxiij.a.

Ephe. v.a.

Roma. ix.a.

Ephe. iij.c.

Ephe. vj.d.

Ephe. iiij.g.

j. Cor. xg

Ephe. v.

e.j. Pet. iij.a.

Ephe. vj.a.

Sapien. vj.b.

Roma. xj.b.

Inc. xviij. a.j. Ephe. v.d.

j. Corint. xv.c.

Apoca. j.b.

j. Co. v.b

Ephe. v.d.

B

C

D

j.Timo. iij.c.

festē illud ita vt opz me log. In sapientia ambulate ad eos q foris sunt: tps redimētes. Sermo vester semp in gra sale sit cōdit⁹: vt sciatis qō oporteat vos vnicuiq; respōdere. Que circa me sunt, oia vobis nota faciet Tychic⁹ charissimus frater, z fidelis minister, z conseruus in dño. quē misi ad vos ad hoc ipsum vt cognoscat q̄ circa vos sunt, z cōsoletur corda v̄ra cū Onesimo charissimo z fideli fratre q ex vobis est: qui oia q̄ hic agūtur, nota faciēt vobis. Salutat vos Aristarch⁹ cōcaptiu⁹ me⁹, z Marc⁹ cōsobri⁹ Barnabe (de q̄ accepistis mādata. Si venerit ad vos suscipite illū) z Jesus q dr Justus: q sunt ex circūcisione. hi soli sunt adiutores mei in regno dei: q mihi fuerunt solatio. Salutat vos Epaphras q ex vobis est, seru⁹ xp̄i Jesu, sp solicitus p vobis ī oratiōib⁹, vt stetis pfecti z pleni ī oi volūtate dei. Testimoniū em̄ illi phibeo qō hz multū laborē p vobis, et p ijs q sunt Laodicee, z q Hierapoli. Salutat vos Lucas medicus charissimus, z Demas. Salutate fratres q sunt Laodicee: z Nymphā, z q̄ in domo ei⁹ est ecclesiā. Et cū lecta fuerit apud vos epistola hec, facite vt z in Laodicēsiū ecclesia legat: z ea q̄ Laodicēsiū est, vt vobis legat. Et dicite Archippo, Vide ministeriū qō accepisti in dño, vt illud impleas Salutatio: mea manu Pauli. Memores estote vinculoū meoz. Gratias dñi nr̄i Jesu xp̄i vobiscū. Amē.

¶ Explicit epla beati pauli apostoli ad Collossenses.

¶ Incipit argumentum in epl̄am ad Thessalonicenses primam.

Thessalonicenses sunt macedones hi in xp̄o Jesu accepto verbo veritatis persiterunt in fide etiam in persecutione ciuium suorum. Preterea nec receperunt falsos apostolos nec ea que a falsis apostolis dicebātur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tychicum diaconum z onesimum acolytum.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati pauli apostoli ad Thessalonicēses prima

¶ C.S. Non sermone tantum sed virtute Thessalonicenses ad Christum conuersi sunt. Caput.j.

A

B

C

D

Paulus z Siluan⁹ z Timothe⁹ ecclie Thessalonicensiū in deo patre nr̄o z dño Jesu xp̄o gr̄a vobis z par. Gr̄as agim⁹ deo semp pro oīb⁹ vobis: memoriā v̄r̄i facientes in orationibus nostris sine intermissiōe, memores operis fidei vestre z laboris, z charitatis, z sustinētie spei dñi nostri Jesu xp̄i, añ deū z patrē nr̄m. Sciētes fratres dilecti, a deo electionē vestrā: q̄ euāgelium nr̄m nō fuit ad vos in sermone tantū. sz z in virtute, z in spū sancto, z in plenitudine multa, sicut scitis q̄les fuerimus in vobis ppter vos. z vos imitatores nr̄i facti estis, z dñi: excipiētes verbū in tribulatiōe multa cū gaudio spūs sancti: ita vt facti sitis forma oībus credētib⁹ in Macedonia z in Achaia. A vobis em̄ diffamat⁹ est sermo dñi: nō solū in Macedonia z in Achaia, sz z in oi loco fides v̄ra q̄ est ad deū, ppfecta est ita vt nō sit nobis necesse q̄cq̄ log. Ipsi em̄ de nobis annūtiāt qualē introitum habuerimus ad vos: z quō cōuersi estis ad deū a simulachris fruire deo viuo z v̄o, z expectare filiū ei⁹ de celis (quē suscitauit ex mortuis) Jesu, q eripuit nos ab ira ventura.

¶ Capituli Summarium. Suam in predicādo Christo fidem commendat. Caput.ij.

Vam z ipsi scitis fratres introitū nr̄m ad vos q̄ nō inanis fuit. sz añ passi multa z cōtumelijs affecti (sicut scitis) in Philippis, fiduciā habuim⁹ in deo nr̄o log ad vos euāgeliū dei in multa solicitudie. Exhortatio em̄ nr̄a nō de errore, neq; de immūditia, neq; in dolo: sz sicut pbati sum⁹ a deo vt crederet⁹ nobis euāgeliū, ita logmur. nō q̄si hoīb⁹ placētes, sz deo q pro bat corda nr̄a. Neq; em̄ aliq̄n fuim⁹ in sermone adulatiōis, sicut scitis: neq; in occasione auaritie de⁹ testis est: nec querentes ab hoīb⁹ gloriā, neq; a vobis, neq; ab alijs. Cū possemus vobis oneri esse, vt xp̄i apli: sed facti sum⁹ paruli in medio v̄r̄i, tāq̄ si nutrix foueat filios suos. Ita desyderantes vos cupide, volebam⁹ tradere vobis nō solū euāgeliū dei, sz etiā aias nr̄as: q̄m charissimi nobis facti estis. Memores em̄ estis fratres laboris nr̄i z fatigatiōis. nocte z die operantes, ne quē v̄r̄m grauarem⁹: p̄dicauim⁹ ī vob⁹ euāgelium dei. Vos testes estis z de⁹, q̄m sancte z iuste z sine q̄rela vobis q credidistis, affuim⁹: sicut scitis qualr vnūquēq; v̄r̄z (sicut pater filios suos) deprecātes vos z cōsolātes, testificati sum⁹ vt ambularetis dignos deo, q vocauit vos ī suū regnū z gl̄iā. Ideo z nos gr̄as agim⁹ deo sine intermissiōe: q̄m cū accepissetis a nobis v̄bū audit⁹ dei, accepistis illud nō vt v̄bū hoīm, sz (sicut ē v̄e) v̄bū dei, q opat̄ ī vobis q credidistis. vos em̄ imitatores facti estis ecclesiarū dei q̄ sunt ī Judea, ī xp̄o Jesu: q̄ eadē passi estis z vos a cōtribulib⁹ v̄r̄is, sicut z ipsi a Judeis, q z dñm occiderūt Jesum, z pphetas, z nos psecuti sunt, z deo nō placēt: z oīb⁹ hoīb⁹ aduersant. phibētes nos gētib⁹ log vt salui fiāt, vt impleāt pctā sua semp. puenit em̄ ira dei sup illos vsq; in finē. Nos autē fr̄es desolati a vobis ad tps horę, aspectu, nō corde: abundāti⁹ festinauim⁹ facie v̄r̄am videre cū multo desyderio q̄m voluim⁹ venire ad vos, ego q̄dē Paul⁹, z semel z iterū: sz impediuit nos satanas. Que est em̄ nostra spes, aut gaudiū aut corona glie? Nōne vos ante dñm nostrum Jesum xp̄m estis in aduentu eius? vos em̄ estis gloria nr̄a z gaudiū.

¶ Capituli Summarium. Unicum fuit Pauli gaudium vera conuersio gentium. Caput.iij.

A

Act. xvj. a.

Propter qō non sustinētes āpli⁹, placuit nobis remanere Athenis solis, z misim⁹ Timotheū fratrē nr̄m z ministrū dei ī euāgelio xp̄i, ad confirmādos vos z exhortādos pro fide v̄r̄a: vt nemo moueat ī tribulatiōib⁹ istis. ipsi em̄ scitis qō in hoc positi sum⁹. Nā z cū apud vos essem⁹, p̄dicebam⁹ vobis passuros nos tribulatiōes, sicut z factū est z scitis. Propterea et ego āpli⁹ nō sustinēs, misi ad cognoscēdā fidē v̄r̄am: ne forte tētauerit vos is q tētat, z in anis fiat labor nr̄. Nūc autē veniēte Timotheo ad nos a vobis, z annūtiāte nobis fidē z charitatē v̄r̄am, z q̄ memoriā nr̄i habetis bonā semp, desyderātes nos videre, sicut z nos q̄s vos: ō cōsolati sumus fr̄es, in vobis ī oi necessitate z tribulatiōe nr̄a p fidē v̄r̄am q̄m nūc viuim⁹: si vos statis ī dño. Quā em̄ gratiarū actionē possum⁹ deo retribuere p vobis, ī oi gaudio quo gaudemus ppter vos añ deū nr̄m, nocte ac die abūdātius orātes vt videam⁹ faciē v̄r̄am, z cōpleam⁹ ea q̄ desunt fidei vestre. Ipse aūt de⁹ z pater nr̄ z dñs Jesus xp̄s dirigat viā nr̄am ad vos. Vos aūt dñs multiplicet, z abūdare faciat charitem v̄r̄am in inuicē z in oēs: quēadmodū z nos ī vobis ad cōfirmāda corda v̄r̄a sine q̄rela, in sctitate ante deū z patrē nr̄m, ī aduētu dñi nr̄i Jesu xp̄i cū oīb⁹ sanctis eius. Amen.

B

C

D

¶ C.S. Honeste vinēdi [illegible]. Cap.iij.

Ceterō ergo fr̄es, rogam⁹ vos z obsecramus in dño Jesu: vt quēadmodū accepistis a nobis qō oporteat vos ambulare z placere deo, sic et ambuletis, vt abūdetis magis. Scitis em̄ q̄ precepta dederim vobis per dñm Jesum. Hec est em̄ volūtas dei, sctificatio v̄r̄a vt abstineatis vos a fornicatiōe. vt sciat vnusquisq; v̄r̄m vas suū possidere in sctificatione z honore: nō in passiōe desyderij, sicut z gētes q̄ ignorāt deū. et ne quis supgrediat neq; circūueniat in negotio fratrē suū: q̄m vindex est dñs de his omnib⁹, sicut predixim⁹ vobis, z testificati sum⁹. nō em̄ vocauit nos deus in immūditiā: sed in sanctificationē. Itaq; q hec spernit, nō hominē spernit, sed deū, q etiā dedit spm̄ suū sctm̄ in nobis. De charitate autē fraternitatis, nō necesse habemus scribere vobis. ipsi enim vos a deo didicistis, vt diligatis inuicē. Etem̄ illud facitis in oēs fr̄es in vniuersa Macedonia. Rogamus aūt vos fr̄es vt abūdetis magis, z operā detis vt q̄eti sitis, z vt v̄r̄m negotiū agatis, z operemini manib⁹ v̄r̄is, sicut p̄cepimus vobis. z vt honeste ambuletis ad eos q foris sunt. z nulli⁹ aliq̄d desyderetis. Nolum⁹ aūt vos ignorare fr̄es de dormiētib⁹, vt nō contristemini, sicut z ceteri q̄ spē nō habēt. Si em̄ credimus q̄ Jesus mortuus est z resurrexit: ita z de⁹ eos q dormierūt p Jesum, adducet cū eo. Hoc em̄ vobis dicimus in v̄bo dñi, q: nos q viuim⁹, q residui sum⁹ in aduētū dñi, nō p̄ueniem⁹ eos q dormierūt. Q̄m ipe dñs ī iussu z ī voce archangeli z in tuba dei descēdet de celo: z mortui qui in xp̄o

Roma. xij.a. Ephe. v.d.

B

C

Joā. xiij. d.z.xv.b. j.Jo.ij.b. z.iiij.d.

D

j.co.xv.d

Act.xxv. g.j.co.x.ij c.ij.thes. ij.b.

sunt,resurgẽt primi.Deinde nos q viuimus q relinqmur: simul rapiemur cũ illis in nubibus obuiã dño in aera,ꝛ sic semper cũ dño erimꝰ.Itaq; cõsolamini inuicẽ in vbis isths.

¶L.S.Diuinitus [illegible]. Caput.v.

A ij. Pet.iij c. Apoc. iij.a.xvj.c

De temporibus autem ꝛ momẽtis fratres nõ indigetis vt scribamus vobis.Ipsi enim diligẽter scitis quia dies domini,sicut fur in nocte,ita veniet.cum enim dixerint,pax ꝛ securitas:tunc repentinus ei superueniet interitus,sicut dolor in vtero habẽtis,ꝛ non effugient.Vos autẽ fratres,non estis in tenebris: vt vos dies illa tanq̃ fur cõprehendat.omnes enim vos:filij lucis estis,ꝛ filij diei.non sumus noctis neq; tenebrarũ.

B Isa.lix.c Ephe.vj.c

Igitur nõ dormiamus sicut ꝛ ceteri:sed vigilemus ꝛ sobrij simus.Qui enim dormiunt:nocte dormiũt.ꝛ qui ebrij sunt. nocte ebrij sunt.Nos autẽ qui diei sumus,sobrij simus,induti loricam fidei ꝛ charitatis,ꝛ galeã spem salutis.qñ nõ posuit nos deus in irã:sed in acquisitionem salutis per dominum nostrũ Jesum Christũ,qui mortuus est pro nobis, vt siue vigilemus siue dormiamꝰ,simul cum illo viuamus. Propter quod consolamini inuicẽ:ꝛ edificate alterutrum sicut ꝛ facitis.Rogamus autem vos fratres,vt noueritis eos qui laborant inter vos ꝛ presunt vobis in dño ꝛ monẽt vos:vt habeatis illos abundantiꝰ in charitate ppter opus illorum.pacem habete cum eis.Rogamus autẽ vos fratres,corripite inquietos cõsolamini pusillanimes,suscipite infirmos,patientes estote ad oẽs.Videte ne quis malum pro malo alicui reddat:sed semper quod bonum est sectamini in inuicem,ꝛ in omnes.Semper gaudete.Sine intermissione orate.In omnibꝰ gratias agite hec est enim voluntas dei in Christo Jesu in omnibꝰ vobis.Spiritũ nolite extinguere.Prophetias nolite spernere.Omnia aũt probate quod bonũ est,tenete.Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autẽ deus pacis sanctificet vos per omnia:vt integer spiritus vester ꝛ anima ꝛ corpus sine querela,in aduentu domini nostri Jesu Christi cõseruetur.Fidelis est qui vocauit vos:qui etiam faciet.Fratres orate pro nobis.Salutate fratres omnes in osculo sancto.Adiuro vos per dominum,vt legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri Jesu Christi vobiscum.Amen.

C ij. Pro.xvij.c. Romaſi. xij.d. j. Petri iij.b. Eccli. xviij.c. Luce. xvij.a.

D

j.cor.j.b.

¶Explicit epistola beati pauli apli ad Thessalonicẽses prima.

¶Incipit argumentum in epistolam secundam.

Ad thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus:et notum facit eis de temporibus nouissimis ꝛ de aduersarij detectione.Scribit hanc epistolam ab athenis per [illegible] diaconem ꝛ onesimum acolytum.

¶Explicit argumentum.

¶Incipit epistola beati pauli apostoli ad Thessalonicenses secũda.

¶L.S.Patientia ad regnum dei semita. Caput.j.

A

Paulus ꝛ Siluanꝰ ꝛ Timotheꝰ:ecclie thessalonicẽsium in deo patre nro ꝛ dño Jesu xpo,gꝛa vobis ꝛ pax a deo patre nro,ꝛ dño Jesu xpo.Gratias agere debemꝰ semper deo pro vobis fratres,ita vt dignũ est,qñ supercrescit fides vra,ꝛ abũdat charitas vnius cuiusq; vestrũ in inuicẽ:ita vt ꝛ nosipsi in vobis gliemur in ecclesijs dei,p patiẽtia vestra,ꝛ fide in omnibꝰ psecutionibus vris ꝛ tribulationibus,q̃s sustinetis in exemplũ iusti iudicij dei vt digni habeamini in regno dei,p q̃ ꝛ patimini.

B

si tñ iustũ est apud deũ retribuere retributionẽ ijs q vos tribulãt:ꝛ vobis q tribulamini requiẽ nobiscũ in revelatione dñi Jesu de celo cũ angelis virtutis eius in flamma ignis dãtis vindictã ijs q nõ nouerũt deũ,ꝛ q nõ obediũt euãgelio dñi nostri Jesu Christi.q penas dabũt in interitu eternas a facie dñi ꝛ a gloria virtutis eius:cũ venerit glorificari in sanctis suis,ꝛ admirabilis fieri omnibꝰ q crediderũt,q; creditum est testimoniũ nrm sup vos i die illo.in quo etiã oramꝰ semper pro vobis,vt dignetur vos vocatione sua deus noster,ꝛ impleat oẽm volũtatẽ bonitatis sue,ꝛ opus fidei in virtute,vt clarificetur nomẽ dñi nostri Jesu Christi in vobis,ꝛ vos in illo,sm gratiã dei nostri,ꝛ dñi Jesu Christi.

C

D

¶Capituli Summarium.Antichristi exitium comitabitur dies domini extremus. Caput.ij.

A

Rogamus autem vos fratres per aduentum domini nostri Jesu Christi,ꝛ nostre congregationis in ipsum:vt nõ cito moueamini a vestro sensu,neq; terreamini neq; p spiritum neq; per sermonem neq; per epistolã tanq̃ per nos missam,quasi instet dies domini.Ne quis vos seducat vllo modo.quoniam nisi venerit discessio primum.ꝛ revelatus fuerit homo peccati filius perditionis,qui aduersatur ꝛ extollitur supra omne quod dicitur deus,aut quod colitur,ita vt in templo dei sedeat ostendens se tanq̃ sit deus.Nũ retinetis quod,cum adhuc essem apud vos,hec dicebã vobis?Et nunc quid detineat scitis:vt reueletur in suo tpe.Nam mysteriũ iam operatur iniquitatis tantũ,vt qui tenet nunc teneat,donec de medio fiat.Et tunc revelabitur ille iniquus:quẽ dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.ꝛ destruet illustratione adB uentus sui eum,cuius est aduentus secundũ operationẽ satane:in omni virtute ꝛ signis et prodigijs mẽdacibus,ꝛ in omni seductiõe iniquitatis ijs qui pereunt,eo q̃ charitatẽ veritatis non receperunt,vt salui fierent.Ideo mittet illis deus operationem erroris,vt credãt mendacio:vt iudicentur omnes qui nõ crediderũt veritati,sed cõsenserũt iniquitati.Nos autẽ debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo,q̃ elegerit nos deus primitias in salutem,in sanctificatiõe spũs,ꝛ in fide veritatis.Ad quod ꝛ vocauit vos per euangelũ nostrũ in acquisitionem glorie domini nostri Jesu Christi.Itaq; fratres state:ꝛ tenete traditiones quas didicistis,siue per sermonem,siue per epistolam nostrã.Ipse autẽ dñs noster Jesus Christus ꝛ deus ꝛ pater noster qui dilexit nos,ꝛ dedit cõsolationem eternam, et spem bonam in gratia:exhortetur corda vestra,et confirmet in omni opere ꝛ sermone bono.

Isa.xj.a. C

D

¶Capituli Summarium.In otiosos inuehitur. Cap.iij.

A

De cetero fratres,orate pro nobis,vt sermo dei currat ꝛ clarificetur,sicut ꝛ apud vos:ꝛ vt liberemur ab importunis ꝛ malis hominibus.non enim omnium est fides.Fidelis aũt dñs est,qui confirmabit vos ꝛ custodiet a malo.Cõfidimus aũt de vobis fratres in domino,q̃ quecũq; pcipimus,ꝛ facitis ꝛ facietis. Dñs aũt dirigat corda vra in charitate dei ꝛ patiẽtia christi.Denũtiamus aũt vobis fratres in noie dñi nostri Jesu xpi,vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinate,ꝛ nõ sm traditionẽ quã acceperũt a nobis.Ipsi enim scitis quẽadmodũ oporteat imitari nos:qñ nõ inquieti fuimus inter vos,neq; gratis panẽ mãducauimus ab aliquo,sed in labore ꝛ in fatigatione nocte ꝛ die operantes,ne quẽ vestrum grauaremus.Non quasi non habuerimus potestatem:sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitãdum nos.Nã ꝛ cũ essemus apud vos,hoc denuntiabamus vobis.Qñ si qs nõ vult operari,nec mãducet.Audiumꝰ enim inter vos quosdã ambulãtes inquiete,nihil operantes, sz curiose agẽtes.Is aũt qui eiusmodi sunt denũtiamus et obsecramus in dño Jesu,vt cũ silẽtio operãtes,suum panem manducent.Vos aũt fratres,nolite deficere benefacientes. Quod si quis nõ obedit verbo nro p epistolã,hũc notate:ꝛ ne commisceamini cum illo,vt confundatur:ꝛ nolite quasi inimicum existimare,sed corripite vt fratrem.Ipse autem deus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus sit cum omnibus vobis.Salutatio,mea manu Pauli:quod est signum in omni epistola.ita scribo.Gratia domini nostri Jesu Christi cũ omnibus vobis.Amen.

Act.xx. g. j.Cor. iiij.c. j.Theſſal. ij.b. C

Gal.vj.c

D

¶Explicit epistola beati pauli apostoli ad Thessalonicenses secunda.

¶Incipit argumentum in epistolam ad timotheum primam.

Timotheum instruit ꝛ docet de ordinatione episcopatus ꝛ diaconij:ꝛ omnis ecclesiastice disciplinę.scribẽs ei a laodicea per Tichicum diaconem.

¶Explicit argumentum.

¶Incipit epistola beati pauli ad Timotheum primam.

¶L.S.Ne nouerint [illegible]. Caput.j.

Paulus

Paulus apostolus Jesu xpi sm imperium dei salvatoris nri Christi Jesu spei nre: Timotheo dilecto filio in fide, gratia z misericordia z pax a deo pre z xpo Jesu dño nro. Sicut rogani te vt remaneres ephesi cũ ire in zMacedoniã, vt denũtiares quibusdam ne aliter docerẽt, neq; intenderẽt fabulis z genealogijs interminatis: q̃ qstiões pstãt magis quã edificationẽ dei que est in fide. Finis aũt precepti, est charitas de corde puro et cõsciẽtia bona z fide nõ ficta. A quib⁹ qdã aberrãtes, conversi sunt in vaniloquiũ, volẽtes esse legis doctores, nõ intelligẽtes neq; q̃ loquunt neq; de qbus affirmant. Scimus aũt q̃ bona est lex, si qs ea legitime vtat: sciẽs hoc q̃ lex iusto nõ est posita, sz iniustis z nõ subditis, impijs z pctoribus, sceleratis z contaminatis, patricidis, z matricidis, homicidis, fornicarijs, masculorũ cõcubitorib⁹, plagiarijs, mẽdacib⁹, z piuris, z si qd aliud sane doctrine aduersat, q̃ est sm euãgeliũ gl'ie beati dei, qđ creditũ est mihi. ¶ Eas ago ei q̃ me cõfortauit in xpo Jesu dño nro q̃ fidelẽ me existimauit ponẽs in ministerio, q̃ prius blasphem⁹ fui z pseutor z cõtumelios. sz misericordiã dei cõsecutus sum, q̃ ignorans feci in incredulitate. Superabũdauit aũt gra dñi nri cũ fide z dilectiõe, q̃ est in Christo Jesu. Fidelis sermo z oĩ acceptione dign⁹: qđ xps Jesus venit in hũc mũdũ peccatores saluos facere, quorũ pm⁹ ego sum. Sz ideo misericordiã cõsecutus sum: vt in me primo ostẽderet Christ⁹ Jesus oẽm patiẽtiã, ad informationẽ eorũ q̃ credituri sunt illi i vitã eternã. Regi aũt seculorũ imortali, inuisibili, soli deo honor z gloria in secula seculorũ. Amẽ. Hoc pceptũ cõmẽdo tibi fili Timothee: sm pcedẽtes ite pphetias, vt milites in illis bonã militiã, habẽs fidẽ z bonã cõsciẽtiã quã qdã repellentes, circa fidẽ naufragauerũt. ex qb⁹ est Hymeneus z Alexander: quos tradidi satane, vt discant non blasphemare.

¶ C.S. Pro omnibus orandum. Caput.ij.

Obsecro igit primũ oĩm fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarũ actiones pro oĩmib⁹ hoĩbus, p regibus z oĩmib⁹ qui in sublimitate cõstituti sunt: vt quietã z tranquillã vitã agamus in oĩ pietate z castitate. hoc enĩ bonũ est z acceptũ cor̃ salvatore nostro deo: q̃ oẽs hoies vult saluos fieri, et ad agnitionẽ veritatis venire. Un⁹ enĩ de⁹, vn⁹ z mediator dei z hoĩm homo xps Jesus: q̃ dedit redẽptionẽ semetipsum pro oĩmib⁹. cuius testimoniũ tpibus suis cõfirmatũ est: in quo posit⁹ sum ego predicator z apostol⁹ (veritatẽ dico nõ mẽtior) doctor gẽtiũ in fide z veritate. Volo ergo viros orare in oĩm loco: leuãtes puras man⁹. sine ira z disceptatione. Similiter z mulieres in habitu ornato: cũ verecũdia z sobrietate ornãtes se, nõ in tortis crinib⁹, aut auro, aut margaritis: vel veste pretiosa, sz qđ decet mulieres promittẽtes pietatẽ p opa bona. zMulier in silentio discat, cũ oĩ subiectione. ¶ Docere aũt, mulieri nõ pmitto, neq; dñari in virũ: sed esse in silentio. Adã enĩ prim⁹ format⁹ est: deinde Eua. z Adã nõ est seduct⁹. mulier aũt seducta in pvaricatione fuit. Saluabit aũt p filiorũ generationẽ: si permanserit in fide z dilectione z sanctificatione cũ sobrietate.

¶ C.S. Episcopi z diaconi quales esse debeãt. Cap.iij.

Fidelis sermo. Si quis episcopatũ desyderat: bonũ opus desyderat. Oportet enĩ episcopum irreprehensibilẽ esse: vnius vxoris virũ, sobriũ, prudentẽ, ornatũ pudicũ, hospitalẽ, doctorẽ, nõ vinolentũ, nõ percussorẽ: sed modestũ, nõ litigiosum, nõ cupidum, sed sue domui bene prepositũ, filios habentẽ subditos cũ oĩ castitate. Si quis aũt domui sue preesse nescit: qõ ecclesie dei diligẽtiã habebit? ¶ Nõ neophitũ: ne i superbiam elatus in iudiciũ incidat diaboli. Oportet aũt illũ et testimoniũ habere bonũ ab ijs q̃ foris sunt: vt nõ in opprobriũ incidat z in laqueũ diaboli. ¶ Diacones similiter pudicos, nõ bilingues, nõ mlto vino deditos, nõ turpe lucrũ sectantes: habẽtes mysteriũ fidei in cõsciẽtia pura. Et hi aũt probẽtur primũ: z sic ministrẽt, nullũ crimẽ habentes. zMulieres similiter pudicas, nõ detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. ¶ Diacones sint vnius vxoris vir: qui filijs suis bene presint, z suis domib⁹. Qui enim bene ministrauerint: gradum bonum sibi acquirent, z multam fiduciam in fide que est in xpo Jesu. ¶ Hec tibi scribo fili Timothee: sperãs me ad te venire cito: si autẽ tardauero: vt scias qõ oporteat te in domo dei conuersari, que est ecclesia dei viui columna z firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

¶ C.S. Errores antichristi predicit. Caput.iiij.

Spiritus autem manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris z doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentiũ mendacium, z cauteriatam habentium suam conscientiã. prohibentiũ nubere, abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendũ cum gratiarum actione fidelibus et ijs qui cognouerunt veritatem. Quod omnis creatura dei bona est, z nihil reijciendũ quod cum gratiarum actione percipitur. sanctificatur enĩ per verbum dei z orationẽ. ¶ Hec proponẽs fratrib⁹, bonus eris minister Christi Jesu, enutritus verbis fidei z bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem z aniles fabulas deuita. exerce aũt teipsum ad pietatẽ. Nam corporalis exercitatio, ad modicũ vtilis est: pietas autem, ad oĩa vtilis est promissionem habens vite que nunc est, z future. Fidelis sermo, z oĩ acceptione dignus. In hoc enĩ laboramus z maledicimur, q̃ speramus in deum viuum qui est saluator oĩm hoĩnũ, maxime fidelium. ¶ Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuã contẽnat: sed exemplum esto fidelium in verbo, in cõuersatione, in charitate, in fide, in castitate. ¶ Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrine. Noli negligere gratiam que in te est: que data est tibi per prophetiã cũ impositione manuũ presbyterij. ¶ Hec meditare, in his esto: vt profectus tuus manifest⁹ sit oĩbus: Attende enĩ tibi z doctrine: insta in illis. ¶ Hoc enim faciẽs: et teipsum saluum facies, z eos qui te audiunt.

¶ Capituli Summarium. Quisq; pro decoro tractãdus ab episcopo. Caput.v.

Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrẽ iuuenes: vt fratres, anus: vt matres, iunculas: vt sorores in oĩ castitate. Uiduas honora: q̃ vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet: discant primum domum suam regere, et mutuam vicem reddere parẽtibus. hoc enĩ acceptũ est coram deo. Que aũt vere vidua est z desolata: speret in deũ, z instet obsecrationibus z orationibus nocte z die. ¶ Nã que in delicijs est: viuens mortua est. Et hoc precipe, vt irreprehensibiles sint. Si quis aũt suorũ z maxime domesticorũ curam nõ habet: fidem negauit, z est infideli deterior. Uidua deligatur nõ min⁹ sexaginta annorum, q̃ fuerit vnius viri vxor, in operibus bonis testimonium habens: si filios educauit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministrauit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescẽtiores autem viduas deuita. Cum enĩ luxuriate fuerint in Christo, nubere volunt: habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: simul autem et otiose discunt circumire domos: non solũ otiose, sed z verbose, z curiose loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse: nullam occasionẽ dare aduersario maledicti gratia. Jam enĩ quedam conuerse sunt retro post satanam. Si quis fidelis habet viduas, subministret illis, vt nõ grauetur ecclesia: vt ijs que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur maxime qui laborant in verbo et doctrina. ¶ Dicit enĩ scriptura, ¶ Non alligabis os boui trituranti. Et, ¶ Dignus est operarius mercede sua. Aduersus presbyterum accusationem noli recipere: nisi sub duobus aut tribus testibus.

Peccãtes,corã oĩb⁹ argue:vt ⁊ ceteri timorẽ habeãt. Testor corã deo ⁊ Christo Jesu ⁊ electis angelis, vt hec custodias,sine ꝓiudicio nihil faciẽs.in alterã partẽ declinando. Manꝰ cito nemini imposueris,neq; ꝯmunicaueris pctis. alienis. Teipm castũ custodi. Noli adhuc aquã bibere: sed modico vino vtere ppter stomachũ tuũ, ⁊ frequẽtes tuas infirmitates. Quorũdã hoĩm peccata manifesta sunt,ꝓcedẽtia ad iudiciũ:quosdã aũt ⁊ subsequũtur. Sil'r ⁊ facta bona,manifesta sunt:⁊ q̃ aliter se habẽt,abscondi nõ possunt.

¶ C.S. Vitande curiose q̃stiones ⁊ auaritia. Cap.vj.

Quicunq; sunt sub iugo serui, dños suos omni honore dignos arbitrent:ne nomẽ dñi ⁊ doctrina blasphemet. Qui aũt fideles habẽt dños:nõ cõtemnant q; fratres sunt, sed magis seruiãt q; fideles sunt ⁊ dilecti, qui beneficij ꝓticeps sunt. Hec doce ⁊ exhortare. Si quis aliter docet,⁊ nõ acgescit sanis sermonib⁹ domini nr̃i Jesu Christi,⁊ ei q̃ ꝟm pietatẽ est,doctrine:superbus,nihil sciẽs,sed languẽs circa questiones ⁊ pugna verboꝝ,ex quib⁹ oriũtur inuidie,contẽtiones,blasphemie,suspiciones male cõflictationes hoĩm mẽte corruptorum ⁊ qui veritate priuati sunt,existimãtiũ questũ esse pietatem. Est aũt questus magnus: pietas cũ sufficiẽtia. Nihil emĩ intulimus in hũc mũdũ:haud dubiũ q; nec auferre q̃d possumus. Habẽtes aũt alimẽta ⁊ quib⁹ tegamur:his cõtenti simus. Nã qui volũt diuites fieri: incidũt in tẽtationẽ et in laqueũ diaboli, ⁊ desyderia multa inutilia, ⁊ nociua, que mergunt hoĩes in interitũ ⁊ perditionẽ. Radix emĩ oĩm malorũ est cupiditas.quã quidã appetẽtes errauerunt a fide,⁊ inseruerunt se doloꝝ⁹ multis.Tu aũt homo dei,hec fuge sectare vero iustitiã,pietatẽ,fidẽ,charitatẽ patientiã: mansuetudinẽ. Certa bonũ certamẽ fidei: apprehẽde vitã eternã, in quã vocatus es ⁊ cõfessus bonã cõfessionẽ corã multis testib⁹. Precipio tibi corã deo qui viuificat oĩa et Christo Jesu qui testimoniũ reddidit sub Pontio Pilato bonã cõfessionẽ:vt serues mandatũ,sine macula irreprehensibile vsq; in aduentũ dñi nostri Jesu Christi. quẽ suis tẽporibus ostẽdet beatus ⁊ solus potẽs,rex regũ ⁊ dñs dominatiũ q; solus hz̃ immortalitatẽ,⁊ lucẽ inhabitat inaccessibilẽ,quẽ nullus hoĩm vidit,sz̃ nec videre põt. cui honor et imperiũ sempiternũ. Amẽ. Diuitib⁹ huius seculi precipe nõ sublime sape,neq; sperare in incerto diuitiarũ,sz̃ in deo viuo(q̃ prestat nobis oĩa abũde ad fruẽdũ)bñ agere,diuites fieri in bonis operib⁹ facile tribuere,cõmunicare, thesaurizare sibi fundamẽtũ bonũ in futurũ, vt apprehendãt verã vitã. O Timothe,depositũ custodi:deuitãs ꝓphanas vocũ nouitates,⁊ oppositiões falsi nois sciẽtie,quã quidaz promittentes,circa fidem exciderũt. Gratia tecum. Amen.

¶ Explicit epistola beati Pauli apli ad Timotheum prima.

¶ Incipit argumentum in epistolam secundam.

Item timotheo scribit de exhortatiõe martyrij ⁊ de oi regula veritatis:⁊ quid futurũ sit tẽporibus nouissimis:⁊ de sua passione scribens et ab vrbe roma.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati pauli apli ad timotheũ secũda.

¶ Capitulũ Summariũ. Monet Paulus Timotheum vt pater filium. Caput.j.

Paulus apostolus Jesu Christi ꝑ voluntatẽ dei ꝟm ꝓmissionẽ vite que est in Christo Jesu:Timotheo charissimo filio, gr̃a ⁊ miseri cordia ⁊ pax a deo patre nr̃o, ⁊ Christo Jesu dño nostro. Gratias ago deo meo, cui seruio a progenitoribus meis in cõscientia pura,q̃ sine intermissione habeã tui memoriã in orationibus meis,nocte ac die desyderãs te videre,memor lachrymarũ tuarũ, vt gaudio implear recordationẽ accipiẽs eius fidei que est in te nõ ficta,que ⁊ habitauit primũ in auia tua Loide,⁊ matre tua Eunice,certus sum autẽ quod ⁊ in te. Propter quam causam admoneo te,vt resuscites gratiã dei,q̃ est in te ꝑ impositionẽ manuũ mearũ. Non emĩ dedit nobis deꝰ spm̃ timoris:sed virtutis,⁊ dilectiõis,⁊ sobrietatis. Noli itaq; erubescere testimoniũ dñi nostri,neq; me vinctũ eius: sz̃ collabora euãgelio secundũ virtutẽ dei,qui nos liberauit ⁊ vocauit vocatione sancta,nõ ꝟm opa nostra, sed secundũ ꝓpositum suũ ⁊ gratiã que data est nobis in Christo Jesu ante tẽpora secularia. Manifestata est aũt nũc ꝑ illuminationẽ saluatoris nostri Jesu Christi,q; destruxit quidẽ mortẽ,illuminauit autẽ vitã ⁊ incorruptionẽ per euangeliũ: in quo positus sum ego predicator ⁊ apostolus ⁊ magister gentiũ. Ob quã causam etiã hec patior,sed nõ cõfundor. Scio emĩ cui credidi:⁊ certus sum q; potẽs est depositũ meũ seruare in illũ diẽ. Formã habe sanorũ verboꝝ q̃ a me audisti in fide et in dilectione in Christo Jesu. Bonũ depositũ custodi ꝑ spiritum sanctum, qui habitat in nobis. Scis emĩ hoc,q; ãuersi sunt a me omnes qui in Asia sunt:ex quib⁹ est Phygellus et Hermogenes. Det misericordiã dominus Onesiphori domui:quia sepe me refrigerauit, ⁊ catenã meã nõ erubuit.sed cum Romam venisset:solicite me quesiuit,⁊ inuenit. Det illi dominus inuenire misericordiam a deo in illa die. Et quanta Epheſi ministrauit mihi: tu melius nosti.

¶ C.S. Docendi verba ratio. Caput.ij.

Tu ergo fili mi,confortare in gratia q̃ est in Christo Jesu: ⁊ que audisti a me per multos testes, hec commẽda fidelibus hominibus, qui idonei erunt ⁊ alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Nemo militãs deo,implicat se negotijs secularib⁹:vt ei placeat cui se probauit. Nã et qui certat in agone:nõ coronabitur nisi legitime certauerit. Laborantẽ agricolam oportet primũ de fructibus accipere. Intellige q̃ dico dabit enim tibi dominus in omnib⁹ intellectũ. Memor esto,dominũ Jesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine Dauid, secundum euangeliũ meum, in quo laboro vsq; ad vincula,quasi male operãs.sed verbũ dei non est alligatũ. Ideo omnia sustineo ꝑ electos:vt ⁊ ipsi salutem consequantur,que est in Christo Jesu,cũ gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus:⁊ cõuiuemus.si sustinebimus:⁊ conregnabimus. si negauerimus:⁊ ille negabit nos.si non credimus:ille fidelis permanet,negare seipm̃ non potest. Hec commone:testificãs coram domino. Noli contẽdere verbis.ad nihil enim vtile est:nisi ad subuersionem audientium. Solicite autẽ cura,teipsum probabilem exhibere deo,operariũ incõfusibilẽ,recte tractantẽ verbum veritatis. Prophana autem ⁊ vaniloquia deuita.multum emĩ proficiunt ad impietatẽ:⁊ sermo eorũ vt cãcer serpit. ex quibus est Hymeneus ⁊ Philetus:q; a veritate exciderũt dicentes resurrectionem esse iam factã,⁊ subuerterunt quorundam fidem. Sed firmũ fundamentũ dei stat, habens signaculum hoc,Cognouit dominus qui sunt eius. Et discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomẽ domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea ⁊ argentea, sed ⁊ lignea ⁊ fictilia:⁊ quedã quidẽ in honorẽ,quedã autẽ in contumeliã. Si quis ergo emũdauerit se ab istis,erit vas in honorẽ sanctificatũ ⁊ vtile dño,ad omne opus bonũ paratũ. Juuenilia autẽ desyderia fuge sectare vero institiam, fidẽ,spẽ,⁊ charitatẽ,⁊ pacẽ cũ ijs qui inuocãt dñm de corde puro. Stultas autẽ ⁊ sine disciplina questiones deuita: sciens q; generãt lites. Seruũ aũt dñi nõ oportet litigare: sz̃ mãsuetũ esse ad oẽs,docabilẽ, patientẽ,cũ modestia corripientẽ eos qui resistũt veritati neq; deus det illis penitentiam ad cognoscendã veritatem,⁊ resipiscãt a diaboli laqueis,a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

¶ C.S. Pericula nouissimorum dierum. Caput.iij.

Hoc autem scito, quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: ⁊ erũt homines seipsos amantes,cupidi,elati, superbi, blasphemi,parentibus non obedientes, ingrati, scelesti,sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites,sine benignitate, proditores proterui, tumidi, et voluptatum amatores magis quã dei: habentes speciem quidem pietatis,virtutem autem eius abnegantes. Et hos deuita.ex his enim sunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas ducũt mulierculas oneratas pctis,q̃ ducũtur varijs desyderijs:

Apocal. xvij.d. xix.c.

Luce xiij.b. Joan j.b

Roma. viij.c.

f. Timo. ij.b.

f. Timo. j.c. Tit. iij.c.

derijs:semp discẽtes et nũq̃ ad sciẽtiã v̄itatis puementes.
exo.vñ.b Q̃ēadmodũ aũt Jannes ⁊ ꝛ̃Dabres restiterunt ꝛ̃Doysi
ita ⁊ hi resistũt veritati, hoies corrupti mẽte, reprobi circa
C fidẽ.ſz vltra nõ ꝓficiẽt īsipiẽtia eñ eox manifesta erit in ol
bus:sicut ⁊ illoꝝ fuit. Tu aũt assecut⁹ es meã doctrinã īsti
tutionẽ, ꝓpositũ, fidẽ, longanimitatẽ, dilectionẽ, patientiã,
D pſecutiões, passiões:q̃lia mihi facta sunt Antiochie, Jco
nij, Lystris:q̃les pſecutiões sustinui. ⁊ ex omnib⁹ eripuit me
dñs. Ēt oẽs q pie volũt viuere in Christo Jesu pſecutionẽ
ij.pet.ſ.d patient. ꝛ̃Dali aũt hoies ⁊ seductores ꝓficiẽt in peius:errã
tes. ⁊ in errorẽ mittẽtes. Tu v̄o pmane īs q̃ didicisti, ⁊ cre
dita sunt tibi:sciẽs a q̃ didiceris, ⁊ qõ ab infantia sacras lı
teras nosti, q̃ te possunt īstruere ad salutẽ, p fidẽ que est in
xp̄o Jesu. Oīs scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad
docẽdũ ad arguẽdũ, ad corripiẽdũ, ad erudiẽdũ in iustitia:
vt pfectus sit homo dei ad oẽ opus bonum īstructus.

¶ Capituli Summarium. Ad sui imitationem Timotheum excitat Paulus. Caput.iiij.

A ¶ Estificor coram deo ⁊ Jesu Christo q iudicatur⁹
est viuos ⁊ mortuos p aduẽtũ ipsi⁹, ⁊ regnũ ei⁹:
predica v̄bũ ista oportune, iportune: argue, ob
secra, increpa i oi patiẽtia ⁊ doctrina. Erit eñ tẽ
pus cũ sanã doctrinã nõ sustinebũt:ſz ad sua desyderia co
acernabũt sibi magistros, prurientes aurib⁹, ⁊ a veritate q
B dem auditũ auertẽt, ad fabulas aũt cõuertent. Tu vero vi
gila, i oīb⁹ labora, op⁹ fac euãgeliste, ministeriũ tuũ imple.
Sobrius esto. Ego eñ iã delibor: ⁊ tps resolutiõis mee in
stat. Bonũ certamẽ certaui, cursum cõsummaui, fidẽ serua
ui. Jn reliquo reposita est mihi corona iustitie, quã reddet
mihi dñs in illa die iust⁹ iudex nõ solũ aũt mihi: ſz ⁊ ijs qui
C diligũt aduẽtũ eius. Festina ad me venire cito. Demas eñ
me reliqt, diligẽs hoc seculũ ⁊ abijt Thessalonicã: Crescẽs
i Galathiã, Tit⁹ i Dalmatiã. Lucas est mecũ sol⁹. ꝛ̃Dar
Coloſſ. iij.d. cũ assume ⁊ adduc tecũ: est eñ mihi vtilis i ministerio. Ty
chicũ aũt misi Ephesum. Penulã quã reliq Troade apũ
Carpũ, veniẽs affer tecũ, ⁊ libros, maxime aũt mẽbranas
Alexãder erari⁹ multa mala mihi ostendit. reddet illi dñs
D ꝑm opa ei⁹: quẽ ⁊ tu deuita. valde eñ restitit v̄bis nr̄is. Jn
p̄ma mea defensiõe nemo mihi affuit, ſz oẽs me dereliq̃runt
nõ illis ꝑutet. ꝛ̃Dñs aũt mihi astitit, ⁊ cõfortauit me, vt per
me p̄dicatio impleat, ⁊ audiẽt oẽs gẽtes. ⁊ liberat⁹ sum de
5.ſ.d. ore leonis. Liberauit me dñs ab oi ope malo: ⁊ saluũ faciet
m regnũ suũ celeste. cui gl̃ia i secula seculoꝝ. Amẽ. Saluta
Priscillã ⁊ Aquilã, ⁊ Onesiphori domũ. Erastus remansit Corinthi. Trophimũ aũt reliq infirmũ ꝛ̃Dileti festina
ante hyemẽ venire. Salutant te Eubulus ⁊ Prudens et
Linus et Claudia, ⁊ fratres omnes. ꝛ̃Dominus Jesus Chri
stus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

¶ Explicit epla beati Pauli apostoli ad Timotheũ secũda.

¶ Incipit argumentum in epistolam ad Titum.

Titum commonefacit ⁊ instruit de cõstitutiõe presbyte
rij ⁊ de spũali cõuersatione ⁊ hereticis vitãdis q̃ tradi
tionibus iudaicis credunt scribens ei a nicopoli.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati pauli apostoli ad titum.

¶ Capituli Summarium. Quales eligendi in episcopos ⁊ presbyteros. Caput.j.

A Paulus seruus dei, apl̃s aũt Jesu Christi
ꝑm fidẽ electorũ dei ⁊ agnitionẽ veritatis, q̃
ꝑm pietatẽ est in spẽ vite eterne, quã p̄misit q
nõ mẽtit deus ante tpa secularia, manifesta
B uit aũt tpibus suis v̄bũ suũ in p̄dicatione q̃
credita est mihi ꝑm p̄ceptũ saluatoris nostri dei Tito dile
cto filio ꝑm cõmunẽ fidẽ, gratia ⁊ pax a deo patre ⁊ Chri
sto Jesu saluatore nr̄o. Huius rei gr̃a reliqte te Crete vt ea
C q̃ desunt corrigas, ⁊ ꝓstituas p ciuitates presbyteros, sicut
⁊ ego disposui tibi, Si qs sine crimine est, vnius vxoris vir,
filios habẽs fideles, nõ i accusatione luxurie, aut nõ subdi
tos. Opz eñ episcopũ sine crimine esse, sicut dei dispẽsato
Timo. ij.a. rem: nõ superbũ, nõ iracũdũ, nõ vinolẽtũ, nõ percussorẽ, nõ tur
pis lucri cupidũ, ſz hospitalẽ, benignũ, prudẽtẽ, sobriũ, in
stum, sanctum, cõtinentẽ: amplectẽtem eũ qui ꝑm doctrinã
C est, fidelẽ sermonẽ, vt potẽs sit exhortari in doctrina sana, et
eos qui cõtradicũt arguere. Sunt eñ multi etiã inobedien
tes vaniloqui ⁊ seductores, maxime qui de circũcisiõe sunt
quos oportet redargui, q̃ vniuersas domos subuertũt, do
centes q̃ nõ opz turpis lucri gr̃a. Dixit quidã ex illis pro
D prius ipsoꝝ ꝓpheta, Cretenses semper mẽdaces, male be
stie, ventres pigri. Testimoniũ hoc verum est. Quam ob
causam increpa illos dure, vt sani sint in fide, nõ attẽdẽtes
Jndaicis fabulis, ⁊ mãdatis hominũ auersantiũ se a veri
ro. xliij.d tate. Omnia munda mundis: coinquinatis aũt ⁊ infidelibus nihil est mundũ, sed inquinate sunt eoꝝ ⁊ mens ⁊ con
scientia. Confitentur se nosse deũ: factis aũt negãt cum sint
abominati ⁊ increduli, ⁊ ad omne opus bonum reprobi.

¶ Capituli Summarium. Pro persone varietate aliter atq; aliter docendum. Caput.ij.

A Tu aũt loq̃re q̃ decẽt sanã doctrinã. Senes, vt so
brij sint, pudici, prudẽtes, sani in fide, in dilectio
ne, i patiẽtia: Anus sĩlr, in habitu sancto, nõ cri
minatrices, nõ multo vino ꝺuiẽtes: bñ docẽtes,
B vt prudẽtiã doceãt. Adolescẽtulas, vt viros suos amẽt, fi
lios suos diligãt, prudẽtes, castas, sobrias, dom⁹ curã ha
bẽtes, benignas, subditas viris suis, vt nõ blaspheme⁊ ver
bũ dei. Juuenes sĩlr hortare vt sobrij sint. Jn omnib⁹ teip̄m
p̄be exẽplũ bonorũ operũ, i doctrina, i integritate, in grauı
tate: verbũ sanũ irreꝓhẽsibile. vt his q ex aduerso est verea
C tur, nihil habẽs malũ dicere de nobis. Seruos dominis su
is subditos esse, in oīb⁹ placẽtes, nõ ꝛ̃Dicẽtes: nõ frandãtes,
sed in omnib⁹ fidẽ bonã ostẽdẽtes, doctrinã saluatoris nr̄i
dei ornẽt in oīb⁹: Apparuit eñ gr̃a saluatoris nr̄i oībus
hoībus, erudiens nos vt abnegantes impietatem ⁊ secula
D ria desideria sobrie, ⁊ iuste, ⁊ pie viuamus in hoc seculo, ex
pectantes beatam spem ⁊ aduentũ glorie magni dei ⁊ sal
uatoris nr̄i Jesu Christi q dedit semetipsum pro nobis vt
nos redimeret ab omni iniqtate, ⁊ mũdaret sibi pp̄lm acce
ptabilem, sectatorem bonorum operum. Hec loquere ⁊ ex
hortare ⁊ argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

¶ Capituli Summarium. Ad consuetudo in increpatione seruanda. Caput.iij.

A Admone illos principibus ⁊ potestatib⁹ subdi
tos esse, dicto obedire, ad omne opus bonũ pa
ratos esse, neminẽ blaspheмare, non litigiosos
B esse sed modestos: omnẽ ostendẽtes mansuetu
dinem ad oẽs homines: Eramus eñ aliquando ⁊ nos insi
pientes, increduli, errãtes, seruiẽtes desiderijs ⁊ voluptati
bus varijs, in malitia ⁊ inuidia agẽtes, odibiles odiẽtes in
uicẽ. Cum aũt benignitas ⁊ humanitas apparuit saluato
ris nr̄i dei: nõ ex operib⁹ iustitie q̃ fecimus nos, sed ꝑm suaz
misericordiã saluos nos fecit p lauacrũ regenerationis ⁊ re
nouationis spũs sancti quẽ effudit in nos abũde p Jesum
Christũ saluatorẽ nr̄m vt iustificati gr̃a ipsi⁹, heredes sim⁹
ꝑm spẽ, vite eterne. Fidelis sermo est. Et de his volo te con
firmare: vt curent bonis opib⁹ ꝓesse, q credũt deo. Hec sunt
bona ⁊ vtilia hominib⁹. Stultas aũt questiones, ⁊ genea
logias, ⁊ cõtentiones, ⁊ pugnas legis deuita. sunt enim in
utiles et vane. Hereticum hominem post vnam ⁊ secũdam
correptionẽ deuita: sciẽs q̃ subuersus est qui eiusmodi est, ⁊
D delinquit cũ sit proprio iudicio cõdemnatus. Cum misero
ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nico
polim. ibi eñ statui hyemare, zenã legisperitũ ⁊ Apollo so
licite premitte, vt nihil illis desit. Discãt aũtẽ ⁊ nostri, bo
nis operib⁹ ꝓesse ad vsus necessarios: vt nõ sint infructuo
si: Salutãt te, qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos
amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis. Amen.

¶ Explicit epistola beati Pauli apostoli ad Titum.

¶ Incipit argumentum in epistolã ad philemonem.

Philemoni familiares litteras facit pro onesimo seruo
eius scribens ei ab vrbe roma de carcere per suprascri
tum onesimum.

¶ Explicit argumentum.

¶Incipit epistola beati Pauli apostoli ad philemonem.

¶Ca.Sum. Commendat Paulus Philemoni fidelem suum ministrum Onesimam. Caput.j.

A DAulus vinct⁹ Christi Jesu ⁊ Timotheus frater: Philemoni dilecto adiutori nostro, et Apphie sorori charissime, ⁊ Archippo commilitoni nostro, ⁊ ecclesie que in domo tua est, gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro, ⁊ dño Jesu Christo. Gratias ago deo meo, semper memoriã tui faciens in orationibus meis, audiens charitatem tuam ⁊ fidẽ quam habes in dño Jesu et in omnes sanctos: vt communicatio fidei tue euidens fiat, in agnitione omnis operis boni in vobis in Christo Jesu. Gaudium eñ magnũ habui ⁊ consolationem in charitate tua quod viscera sanctorũ requieuerũt p te frater. Propter quod multam fiduciã habens in Christo Jesu imperandi tibi qđ ad rem pertinet: propter charitatẽ magis obsecro, cũ sis talis vt Paulus senex, nũc aũt ⁊ vinctus Jesu Christi. obsecro te pro meo filio quẽ genui in vinculis, Onesimo: qui tibi aliquãdo inutilis fuit, nũc aũt ⁊ mihi ⁊ tibi vtilis, quem remisi tibi. Tu aũt illũ, id est, mea viscera, suscipe. quem ego volueram mecum detinere, vt pro te mihi ministraret in vinculis euãgelij: sine cõsilio aũt tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonũ tuũ esset, sed volũtarium. Forsitã eñ ideo discessit ad horã a te, vt in eternũ illũ reciperes: iam nõ vt seruũ, sed pro seruo charissimũ fratrẽ, maxime mihi, quãto aũt magis tibi ⁊ in carne ⁊ in dño: Si ergo habes me sociũ: suscipe illũ sicut me. Si aũt aliquid nocuit tibi aut debet: hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu. Ego reddã. vt non dicã tibi quod ⁊ teipsum mihi debes. Ita frater ego te fruar in dño. refice viscera mea in Christo. Confidens in obedientia tua scripsi tibi: sciẽs qm̃ ⁊ supid qđ dico facies. Simul ⁊ para mihi hospitium. nã spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te Ephras cõcaptiuus meus in Christo Jesu, Marcus, Aristarchus, Demas ⁊ Lucas adiutores mei. Gratia domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

¶Explicit epistola beati pauli apostoli ad philemonem.

¶Incipit argumentum in epistolam ad Hebreos.

APudmus dicendum est cur apls Paulus in hac epla scribẽda nõ seruauerit morẽ suũ: vt vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est qđ ad eos scribẽs q̃ ex circũcisione crediderant quasi gentiũ apls ⁊ nõ hebreorũ: scies quoq; eorũ supbiã suã q̃ humilitatẽ ipse demonstrãs: meritum officij sui noluit arreferre. Nã simili modo etiã Joannes apls ꝓpter humilitatẽ in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptam hebraica lingua misisse: cuius sensum ⁊ ordinem retinens lucas euangelista post excessum apostoli pauli greco sermone compositt.

¶Explicit argumentum.

¶Incipit epistola beati pauli apostoli ad hebreos.

¶Capituli Summarium. Filij dei sublimitas. Cap.j.

A MUltipbariam multisq; modis olim deus loquens patribus in prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit heredem vniuersorum per quem fecit ⁊ secula. qui cũ sit splẽdor ⁊ glorie figura substantie eius portãsq; oia verbo virtutis sue, purgationem peccatorũ faciẽs, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis: tanto melior angelis effectus, quãto differentius pre illis nomẽ hereditauit. Cui enim dixit aliquando angelorũ, Filius meus es tu, ego hodie genui te: Et rursum. Ego ero illi in patrẽ: ⁊ ipse erit mihi in filiũ. Et cum iterũ introducit primogenitũ in orbem terre, dicit, Et adorẽt eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidẽ dicit, Qui facit angelos suos spiritus: ⁊ ministros suos flammã ignis. Ad filium aũt, Thronus tu⁹ deus in seculũ seculi: virga equitatis, virga regni tui. Dilexisti iustitiam ⁊ odisti iniquitatem: propterea vnxit te deus, deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Et, Tu in principio dñe teram fundasti: ⁊ opa manuũ tuarũ sunt celi. Ipsi peribũt tu aũt permanebis: ⁊ oẽs vt vestimentũ veterascẽt. Et velut amictũ mutabis eos ⁊ mutabũtur: tu aũt idẽ ipse es, et ãnj tui nõ deficiẽt. Ad quẽ aũt angelorũ dixit aliqũ. Sede a dextris meis, Quoadusq; ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ: Nonne oẽs sunt administratorij spũs: in ministerium missi propter eos qui hereditatẽ capiũt salutis:

¶C.S. Filij dei spontanea humilitas. Caput.ij.

PRopterea abũdanti⁹ opz obseruare nos ea que audiuimus: ne forte pessuamus. Si enim qui p angelos dictus est sermo, fact⁹ est firmus, ⁊ ois preuaricatio ⁊ inobediẽtia accepit iustã mercedis retributionẽ: quo nos effugiemus si tãtã neglexerim⁹ salutẽ: que cũ initũ accepisset enarrãdi pdñm: ab eis q audierũt, in nos cõfirmata est, cõtestãte deo signis ⁊ portẽtis ⁊ variis virtutib⁹ ⁊ spũs sancti distributionib⁹ fm suã volũtatem. Nõ enim angelis subiecit de⁹ orbẽ terre futurũ, de quo loquimur. Testat⁹ est aũt in qđã loco qs, dicẽs, Quid est hõ q̃ memor es ei⁹: aut fili⁹ hoĩs qm̃ visitas eũ: Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis gl'ia ⁊ honore coronasti eũ, ⁊ cõstituisti eũ sup opa manuũ tuarũ. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. In eo enim qđ oia ei subiecit: nihil dimisit nõ subiectũ ei. Nũc aũt necdũ videm⁹ oia subiecta ei. Eũ aũt q modico q̃ angeli minorat⁹ est videm⁹ Jesum ꝓpter passionẽ mortis gl'ia ⁊ honore coronatũ, vt gr̃a dei, pomnib⁹ gustaret mortem. Decebat enim eũ pp quẽ oia ⁊ p quẽ oia, q multos filios in gl'iam adducerat: authorẽ salutis eor̃ p passionẽ cõsummari. Qui enim sanctificat ⁊ q sanctificant: ex vno oẽs. Propter quã cam nõ cõfundit ffres eos vocare dicẽs, Nũtiabo nomẽ tuũ ffrib⁹ meis: in medio ecclie laudabo te. Et iterũ, Ego ero fidẽs in eũ. Et iterũ. Ecce ego ⁊ pueri mei: q̃s dedit mihi de⁹. Q̃ q̃ pueri cõicauerũt carni ⁊ sanguini: ⁊ ipse sil'r participauit eisdẽ. vt p mortẽ destrueret eũ q habebat mortis impriũ id est diabolũ: ⁊ liberaret eos q timore mortis p totã vitã obnoxij erãt seruituti. Nusq̃ enim angelos apprehẽdit: sz semẽ Abrahe apprehẽdit. Vñ debuit p oia fratribus similari: vt misericors fieret ⁊ fidelis pontifex ad deũ, vt repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse ⁊ tentatus: potens est et eis qui tentãtur auxiliari.

¶C.S. Christus longe precellit Moysen. Caput.iij.

VIde fratres scti, vocatiõis celestis pticipes, cõsyderate apostolũ ⁊ põtificẽ cõfessiõis nre Jesum q fidelis est ei q fecit illũ, sicut ⁊ Moyses in oi domo ei⁹. Amplioris enim gl'ie iste pre Moyse dignus est habit⁹: q̃to ampliorẽ honorẽ hz domo q fabricauit illã. Omis naq; dom⁹, fabricat ab aliquo. q aũt oia creauit de⁹ est. Et Moyses qdẽ fidelis erat in tota domo eius tãq̃ famul⁹, in testimoniũ eorũ q̃ dicẽda erãt: Christ⁹ vero tãq̃ filius in domo sua: q̃ dom⁹ sum⁹ nos, si fiduciã ⁊ gl'iam spei vsq; ad finẽ, firmã retineam⁹: Quapropter sicut dicit spũs sctũs, Hodie si vocẽ ei⁹ audieritis: nolite obdurare corda vra sicut in exacerbatione fm diẽ tẽtationis in deserto, vbi tentauerũt me patres vestri: pbauerũt ⁊ viderũt opera mea quadraginta annis. Propter qđ infensus fui gnatiõi huic: ⁊ dixi, Semper errãt corde. Ipsi aũt nõ cognouerunt vias meas. q̃bus iurauj in ira mea, Si introibũt in requiẽ meã. Videte fratres, nequãdo sit in aliquo vestrũ cor malũ incredulitatis discedẽdi a deo viuo: sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, vt nõ obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus: si tñ initũ substãtie ei⁹ vsq; ad finẽ firmũ retineam⁹ dũ õr. Hodie si vocẽ ei⁹ audieritis, nolite obdurare corda vra quẽadmodũ in illa exacerbatiõe. Quidã enim audiẽtes, exacerbauerũt: sz nõ vniuersi q ꝓfecti sunt ab egypto p Moysen. Quib⁹ aũt infensus est quadraginta annis: Nõne illis q peccauerũt, quorũ cadauera prostrata sunt in deserto: Quib⁹ aũt iurauit nõ introire in requiẽ ipsi⁹: nisi illis q incredul fuerũt: Et videm⁹ q: nõ potuerũt introire in requiẽ ipsius. propter incredulitatem.

¶Capituli Summarium. Requiem domini ingredi nemo negligat. Caput.iiij.

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiē eius, existimetur aliquis ex nobis deesse. Etenī ꝛ nobis nūtiatū est, quemadmodum ꝛ illis. sed non profuit illis sermo auditus nō admistus fidei ex ijs que audierūt. Ingrediemur enī in requiē qui credidimus: quēadmodū dixit, Sicut iurauī in ira mea, si introibūt in requiē meā: ꝛ quidē operib⁹ ab institutione mūdi perfectis. dixit enī in quodā loco de die septima sic, Et requieuit de⁹ die septima ab omnib⁹ operibus suis. Et in isto rursuz, Si introibūt in requiē meā. Quū ergo supereſt introire quosdā in illā, ꝛ ij quib⁹ prioribus annuntiatū est nō introierūt ꝓpter incredulitatē: iterū terminat diē quendā hodie, in Dauid dicendo, post tantū tpis, sicut supradictū est, Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Nam si eis Jesus requiē prestitisset: nunq̄ de alia loq̄ret posthac die. Itaq̄ relinquit̄ sabbathismus populo dei. Qui enī ingressus in requiē eius: etiā ipe requieuit ab operibus suis, sicut ꝛ a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiē: vt ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplū. Viuus est enī sermo dei ꝛ efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: ꝛ pertingēs vsq̄ ad diuisionē anime ac spiritus, cōpagū quoq̄ ac medullax, ꝛ discretor cogitationū ꝛ intētionum cordis. Et nō est vlla creatura invisibilis in cōspectu eius. oīa autem nuda ꝛ aperta sunt oculis eius, ad quē nobis sermo. Habētes ergo pontificem magnū qui penetrauit celos Jesum filium dei: teneamus spei nostre confessionē. Nō enī habemus pontificē qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum aūt per omnia pro similitudine absq̄ peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronū gratie eius: vt misericordiaz consequamur, ꝛ gratiam inueniamus in auxilio oportuno.

¶ Capituli Summarium. Pontifex confirmari debet Christo sacerdoti. Caput. v.

Omnis namq̄ pōtifex ex hominib⁹ assumptus pro hoib⁹ cōstituit̄ in ijs q̄ sunt ad deū: vt offerat dona ꝛ sacrificia ꝓ pctis. qui cōdolere possit ijs q ignorāt ꝛ errāt qm̄ ꝛ ipse circūdatus est infirmitate, ꝛ ꝓpterea debet quēadmodū ꝓ ppło, ita etiā ꝛ pro semetipso offerre ꝓ pctis. Nec quisq̄ sumit sibi honorē: sz qui vocatur a deo, quēadmodū ꝛ Aaron. Sic ꝛ xp̄s non semetipsum clarificauit vt pontifex fieret: sed qui locutus est ad eū, Filius me⁹ es tu: ego hodie genui te. Quēadmodum ꝛ in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternū, sm ordinem zdelchisedec. Qui in dieb⁹ carnis sue, preces, supplicationesq̄ ad eū qui possit illū saluū facere a morte, cum clamore valido ꝛ lachrymis offerēs exaudit⁹ est ꝓ sua reuerētia. Et quidē cū esset filius dei, didicit ex ijs q̄ passus est, obedientiā: ꝛ consummat⁹, fact⁹ est oibus obtēperātib⁹ sibi, cā salutis eterne, appellat⁹ a deo pōtifex iuxta ordinē zdelchisedec. De quo nobis grādis sermo ꝛ interpretabilis ad dicendum: quū imbecilles facti estis ad audiendū. Etenī cū debere tis magistri esse ꝓpter tps: rursum indigetis vt vos doceamini q̄ sint elementa exordij sermonū dei: ꝛ facti estis quibus lacte opus sit, nō solido cibo. Oīs enī q lactis est particeps expers est sermonis iustitie. parunlus enī est. Perfectorum aūt est solidus cibus: eorū q pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac malī.

¶ Capituli Summarium. Justus semel cōfirmatus non facile cadit. Caput. vj.

Quia propter intermittētes inchoationis xp̄i sermonem, ad pfectionē feramur, nō rursum iacientes fundamētū penitentie ab operibus mortuus ꝛ fidei ad deū, baptismatū doctrine, impositionis quoq̄ manuū, ac resurrectionis mortuorum, et iudicij eterni. Et hoc faciemus: si quidē pmiserit de⁹. Impossibile enī est eos qui semel sunt illuminati, gustauerūt etiā donuz celeste ꝛ participes facti sunt spūs sancti, gustauerūt nihilominus bonū dei verbū: virtutes q̄ seculi vēturi, et prolapsi sunt rursus renouari ad penitentiā, rursum crucifigentes sibimetipsis filiū dei, ꝛ ostētui habētes. Terra enī sepe veniē tem sup se bibēs imbrē, ꝛ germinās herbā oportunā illis a quibus colit: accipit benedictionē a deo. pferēs aūt spinas ac tribulos: reproba est, ꝛ maledicto prima, cuius consummatio in cōbustionē. Cōfidimus aūt de vobis dilectissimi meliora ꝛ viciniora salutis: tametsi ita loquimur. Nō enī iniustus deus, vt obliuiscatur opis vestri ꝛ dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis ꝛ ministratis. Cupimus aūt vnumquēq̄ vestrum eandem ostentare solicitudinem, ad expletionē spei vsq̄ in finē vt nō segnes efficiamini, verum imitatores eorū qui fide ꝛ patientia hereditabūt promissiones. Abrahe nāq̄ promittens de⁹: qm̄ neminē habuit per quē iuraret maiorem iurauit per semetipsum, dicens, Nisi benedicēs benedicā te: ꝛ multiplicās multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens, adeptus est repromissionē. Homines enī p maiorē se iurāt: ꝛ omis cōtroversie eorū finis ad cōfirmationē, est iuramentū. In quo abundātius volēs de⁹ ostēdere pollicitationes hereditibus immobilitatē cōsilij sui: interposuit iusiurandū, vt per duas res immobiles qb⁹ impossibile est mētiri deū: fortissimū solatiū habeamus qui cōfugim⁹ ad tenendā ꝓpositā spem, quam sicut ancorā habemus aie tutā ac firmā, ꝛ incedentē vsq̄ ad interiora velaminis. vbi precursor pro nobis introijt Jesus, secundum ordinē zdelchisedec pontifex factus in eternum.

¶ C. S. zdelchisedec figura xp̄i sacerdotis. Caput. vij.

Hic enī zdelchisedec: rex Salem, sacerdos dei summi qui obuiauit Abrahe regresso a cede regum, ꝛ benedixit ei, cui ꝛ decimas omnium diuisit Abraham, primū quidē qui interpretat rex iustitie: deinde autē ꝛ rex Salē, qđ est rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neq̄ initiū dierum neq̄ finē vite habens, assimilat⁹ aūt filio dei, manet sacerdos in perpetuum. Intuemini aūt quātus sit hic: cui ꝛ decimas dedit de precipuis Abraham patriarcha. Et quidē de filijs Leui sacerdotiū accipientes mandatū habēt decimas sumere a populo scōm legē, idest a fratrib⁹ suis: quamq̄ ꝛ ipsi exierint de lumbis Abrahe. Cuius aūt generatio nō annumeratur in eis: decimas sumpsit ab Abrahā, ꝛ hūc q habebat repromissiones benedixit. Sine vlla aūt contradictione: qđ minus est a meliore benedicitur. Et hic quidē: decimas morientes homines accipiūt: ibi aūt cōtestatur q̄ viuit. Et (vt ita dictū sit) per Abrahā, ꝛ Leui qui decimas accipit decimatus est. adhuc enim in lumbis patris erat, qm̄ obuiauit ei zdelchisedec. Si ergo consummatio per sacerdotiū Leuiticū erat (populus enī, sub ipso legē accepit) quid adhuc necessarium fuit scōz ordinē zdelchisedec aliū surgere sacerdotē, ꝛ nō sm ordinē Aaron dici? Translato enī sacerdotio: necesse est vt ꝛ legis translatio fiat. In quo enī hec dicuntur: de alia tribu est, de qua nullus altario presto fuit. zdanifestū est enī qđ ex Juda ortus sit dn̄s noster: in qua tribu nihil de sacerdotib⁹ zdoyses locutus est. Et amplius adhuc manifestū est: si scōm similitudinē zdelchisedec, exurgat alius sacerdos, qui nō sz legē mandati carnalis factus est, sed scōz virtutē vite insolubilis. Cōtestat enī, Qm̄ tu es sacerdos in eternū, sm ordinē zdelchisedec. Reprobatio quidē fit precedētis mādati, ꝓpter infirmitatē eius ꝛ inutilitatē. nihil enī ad perfectū adduxit lex: introductio vero melioris spei, per quā proximamus ad deū. Et quantū est nō sine iureiurādo (alij quidē, sine iureiurando sacerdotes facti sunt: hic aūt cū iureiurādo per eū qui dixit ad illū. Jurauit dn̄s, ꝛ nō penitebit eū: tu es sacerdos in eternū) in tantū melioris testamēti sponsor factus est Jesus. Et alij quidem plures facti sunt sacerdotes, ideirco qđ morte prohiberenf permanere: hic aūt eo qđ maneat in eternum, sempiternum habet sacerdotiū. Unde ꝛ saluare in perpetuū potest accedentes per ipsum ad deū semp viuēs ad interpellandū pro nobis. Talis enī decebat vt nobis esset pontifex, sanct⁹, innocēs, impollut⁹, segregatus a pctōrib⁹ ꝛ excelsior celis factus. q nō habet necessitatē quotidie (quēadmodū sacerdotes) prius ꝓ suis delictis hostias offerre, deinde ꝓ populo. hoc enī fecit semel, se offerendo. Lex enī homines consti-

tuit sacerdotes infirmitatē habentes: sermo autem iurisiurandi qui post legem est, filium in eternum perfectum.

¶ Capituli Summarium. Uetus testamentū per nouum antiquandum erat. Caput. viij.

A

Capitulū aūt sup ea q̄ dicunt. Talē habemus pontificē, q̄ cōsedit in dextera sedis magnitudinis in celis: sanctor minister, & tabernaculi veri q̄ fixit dē, & nō homo, Ois em̄ pōtifex, ad offerendū munera & hostias cōstituitur. vñ necesse est & hūc habere aliq̄d q̄ offerat. si ergo esset sup terrā, nec esset sacerdos: cū essent q̄ offerrent sm̄ legē munera, q̄ exēplari & umbre deseruiūt celestiū. sicut respōsum est ⁊ Moysi, cū cōsummaret tabernaculū, Uide (inqt) oia facito scōm exēplar, q̄ tibi ostēsum est in mōte. Nūc aūt melior sortit⁹ est ministeriū: quāto & melioris testamēti mediator est, q̄ in melioribus repromissionib⁹ sancitū est. Nā si illud pri⁹ culpa vacasset: nō vtiq; scōi locus ingrederet. Uituperās em̄ eos dicit, Ecce dies venēt, dicit dñs: & cōsummabo sup domū Israel & sup domū Juda testamētū nouū, nō sm̄ testamentū q̄ feci patrib⁹ eor in die qua apprehēdi manū eorū vt educerē illos de terra Egypti. q̄m ipsi nō pmanserūt in testamento meo: & ego neglexi eos dicit dñs. Quia hoc est testamētum q̄ disponā domui Israel post dies illos, dicit dñs. Dabo leges meas in mentē eor, & in corde eor superscribā eas: et ero eis in deū, & ipsi erūt mihi in pplm. & nō docebit vnusquisq; proximū suū, & vnusquisq; fratrē suū dicēs, Cognosce dñm: q̄m omnes scient me a minore vsq; ad maiorē eorum, quia propitius ero iniquitatib⁹ eor, & peccatorū eorum iam non memorabor. Dicendo aūt nouum: veterauit prius. Quod autem antiquatur & senescit: prope interitum est.

B Exodi xxv.d. Actuum vij.f.

C Jer. xxxj c.

D

¶ C.S. Tabernaculum legis figura Christi. Caput. ix.

A Exodi xxvj. a. et xxxvj. a.

Habuit quidē prius iustificationes culture, & sanctū seculare. Tabernaculū em̄ factū est primū, in quo erāt cādelabra, & mensa, & propositio panum: que dicit sancta. Post velamentū aūt secundū: tabernaculū: q̄ dicit sancta sanctor, aureū habēs thuribulū: & arcā testamenti circūtectā ex omni parte auro in qua vrna aurea habēs mānā, & virga Aaron q̄ frondue rat, tabule testamēti. supq; eā erāt Cherubin gloriē obumbrantia propitiatoriū. de quib⁹ nō est mō dicendū p singula.

B

Dis vero ita cōpositis, in priori quidē tabernaculo semper introibāt sacerdotes, sacrificiorū officia cōsummātes. in secundo aūt, semel in anno sol⁹ pōtifex: nō sine sanguine quē offerret pro sua et populi ignorātia: hoc significāte spiritu sancto, nondū ppalatam esse sanctorū viā, adhuc priore tabernaculo habēte statū. que parabola est tpis instātis: in xta quā munera & hostie offeruntur q̄ nō possunt iuxta cōsciētiam pfectū facere seruientē, solūmodo in cibis, & in potibus, & in varijs baptismatib⁹, & iustitijs carnis vsq; ad tps correctionis impositis. Christus aūt assistēs pōtifex futurorum bonor pamplio & pfecti⁹ tabernaculū nō manu factū, idest, nō huius creationis, neq; p sanguinē hircor aut vitulorū, sed p proprium sanguinem introiuit semel in sancta eterna redēptione inuēta. si em̄ sanguis hircorū & taurorū & cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationē carnis: quanto magis sanguis Christi q̄ p spm̄ sctm̄ semetipsum obtulit immaculatū deo, emūdabit cōscientiā nr̄am ab opib⁹ mortuis ad seruiendū deo viuēti? Et ideo noui testamēti mediator est: vt morte intercedēte, in redēptionem earū p̄uaricationū q̄ erāt sub pōo testamento, repromissionem accipiant q̄ vocati sunt eterne hereditatis. Ubi em̄ testamētū: mors necesse est intercedat testatoris: testamētū em̄ in mortuis cōfirmatū est. alioqn nōdū valet: dū viuit qui testat⁹ est. Unde nec primū quidē sine sanguine dedicatū est. Lecto em̄ oi mādato legis a Moyse vniuerso pplo: accipiēs sanguinē vitulor & hircor cū aq̄ & lana coccinea et hyssopo, ipm̄ q̄z librū & oēm pplm aspersit dicēs, Hic sanguis testamēti q̄ mādauit ad vos dē. Etiā tabernaculū & cia vasa ministerij, sanguine sīr aspersit. Et oia pene i sanguine, scōm legē mundātur: & sine sanguinis effusione nō fit remissio. Necesse est ergo exēplaria quidē celestium, his mūdari: ipsa aūt celestia melioribus hostijs q̄ istis. Nō em̄ in manufacta sancta Jesus introiuit exēplaria veror: sz in ipm̄ celum, vt appareat nūc vultui dei p nobis. Neq; vt sepe offerat semetipm̄, quēadmodū pōtifex itrat i sancta p singulos annos in sanguine alieno (Alioquin oportebat eū frequēter pati ab origine mūdi) Nūc aūt semel in cōsummatione seculorū ad destitutionē pcti p hostiā suā apparuit. Et quēadmodū statutū est hoīb⁹ semel mori, post hoc aūt iudicium sic & xp̄s semel oblat⁹ est ad multor exhauriēda pcta. scōo sine peccato apparebit oibus expectantibus se, in salutem.

C Romā. v.b. J. Pet. ij. c.

¶ Capituli Summarium. Non hostia legalis sed mors Christi aufert peccatum. Caput. x.

A Leuitici xvj.c.

Umbrā em̄ habēs lex futurorū bonor, nō ipsam imaginē rerū p singulos annos eisdem ipsis hostijs q̄s offerūt indesinēter, nūq̄ pfectos facere: alioqn cessassent offerri: ideo q̄ nullā haberēt vltra cōsciētiā pcti, cultores semel mundati. sz in ipsis cōmemoratio peccator p singulos annos fit impossibile em̄, sanguine taurorz & hircor auferri pcta. Jō ingrediēs mundū dicit. Hostiā & oblationē noluisti: corp⁹ aūt aptasti mihi. Holocaustomata & p pcto nō tibi placuerūt. Tunc dixi, Ecce venio in capite libri scriptū est de me: vt faciam deus volūtatē tuā. Superi⁹ dicēs, Quia hostias & oblationes & holocaustomata, & p pcto noluisti, nec placita sunt tibi q̄ sm̄ legē offerunt, tūc dixi Ecce venio vt faciā deus voluntatē tuā: aufert primū, vt sequēs statuat in qua volūtate sctificati sumus, p oblationē corpis Jesu xp̄i semel. Et ois quidē sacerdos p̄sto est q̄tidie ministrās, & easdē sepe offerēs hostias q̄ nō possunt auferre pcta: hic aūt vnas p pctis offerēs hostiā, i sempiternū sedet i dextera dei, decetero expectās donec ponant inimici eius scabellū pedū eius. Una em̄ oblatione cōsummauit i sempiternū sctificatos. Contestat aūt nos & spūs sctūs. postq̄ em̄ dixit, Hoc aūt testamētum q̄ testabor ad illos post dies illos, dicit dñs, Dabo leges meas i cordib⁹ eor, & i mētib⁹ eor inscribā eas: & pcto, et migratū eor iā nō recordabor ampli⁹. Ubi aūt hor remissio: iā nō est oblatio p pcto. Habētes itaq; fratres fiduciā in itroitu sanctor in sanguine xp̄i: quā initiauit nobis viā nouā & viuētē per velamē, id est, carnē suā, & sacerdotē magnū sup domū dei, accedam⁹ cū vero corde in plenitudine fidei, aspsi corda a cōsciētia mala, & abluti corpus aq̄ mūda, teneamus spei nr̄e cōfessionē indeclinabilē. fidelis em̄ est q̄ repromisit, & cōsyderem⁹ inuicē i prouocationē charitatis et bonorū operū nō deserētes collectionē nostrā sicut cōsuetudinis est q̄busdā, sz cōsolātes, & tāto magis quāto videritis appropinquāte die. Uolūtarie em̄ peccāti⁹ nobis post acceptā notitiā veritatis, iam nō relinquit pro pctis hostia terribilis aūt q̄dā expectatio iudicij & ignis emulatio q̄ consumptura est aduersarios. Irritā q̄s factēs legē Moysi sine vlla miseratione, duob⁹ vel trib⁹ testib⁹ morit. quātomagis putatis deteriora mereri supplicia q̄ filiū dei conculcauerit, & sanguinē testamēti pollutū duxerit, in q̄ sctificatus est: et spiritui gratie cōtumeliā fecerit? Scim⁹ em̄ q̄ dixit, Mihi vindictā: & ego retribuā. Et iterū iudicabit dñs pplm suum. Horrēdū est incidere in man⁹ dei viuētis. Rememoramini aūt pristinos dies: in quibus illuminati, magnū certamē sustinuistis passionū. & in altero quidē opprobrijs & tribulationibus spectaculū facti: in altero aūt socij taliter versantiū effecti. Nā & vinctis cōpassi estis: & rapinā bonorū vestrorū cū gaudio suscepistis, cognoscētes vos habere meliorē et manentē substantiā. Nolite itaq; amittere cōfidentiā vestrā: q̄ magnā habet remunerationē. Patientia em̄ vobis necessaria est: vt volūtatē dei facientes, reportetis pmissionem. Adhuc em̄ modicū aliquantulūq;, q̄ vēturus est veniet, & nō tardabit. iustus aūt me⁹ ex fide viuit, q̄d si subtraxerit se nō placebit anime mee. Nos autem nō sumus subtractionis filij in perditionē: sed fidei in acquisitionem anime.

B psalmus xxxix.b. p̄s. j. C p̄s. cix. a. j coron. xv.d. Jer. xxxj f. ū. viij. e. D E

¶ Capituli Summarium. Fidei magnifica proponuntur exempla. Caput. xj.

E 5. vj. a. Deutero. xvij. b. Matth. xviij. b. to. vū. c. ij coro. xiij. a. Deuter. xxxij. c. Romā. xij. d. F

Est autem

A
Gen. xxi. a. Genesis xii. a. Matth. xxiii. d. Gen. v. c. Eccli. xliii. c.
B
genesis vi. c. Eccli. xliii. c. Genesis xii. a.
C
Genesis xvii. a. Genesis xxi. c.
D
Genesis xxiii. a. Eccli. xliii. d. Genesis xxi. b. Romani ix. b. Genesis xxvii. d. f. Genesis xlvii. c. Gen. l. d.
E
Exo. ii. a Exo. i. c. Exo. ii. b Ex. xii. d Exodi iiii. e. Jos. vi. c. Jos. vi. d Jos. ij. a.
F
G
H
Ia. vi. a. Eccli. ij. b

Est aũt fides, sperandarum substãtia rerũ, argumentũ nõ apparentiũ. In hac enĩ testimonium cõsecuti sunt seniores. Fide, intelligimus aptata esse secula verbo dei: vt ex invisibilibus visibilia fierẽt. Fide, plurimã hostiã Abel q̃ Cain, obtulit deo: per quã testimoniũ cõsecutus est esse iust⁹, testimoniũ phibẽte munerib⁹ eius deo, & per illã defunct⁹ adhuc loquit. Fide, Enoch trãslatus est ne videret mortẽ, & nõ inueniebat: quia trãstulit illũ deus. Ante trãslationẽ enĩ testimoniũ habuit placuisse deo. Sine fide aũt, impossibile est placere deo. Credere enĩ oportet accedẽtẽ ad deũ quia est, & inquirentib⁹ se remunerator sit. Fide Noe cũ responso accepto de his que adhuc nõ videbant: metuens, aptauit arcã in salutẽ domus suæ, per quã dãnauit mundũ. et iustitiæ q̃ per fidẽ est: heres est institut⁹. Fide qui vocat Abraham obediuit in locum exire quẽ acceptur⁹ erat in hereditatẽ: & exiit, nesciẽs quo iret. Fide demorat⁹ est in terra repromissiõis tanq̃ in aliena, in casulis habitãdo cũ Isaac & Jacob coheredib⁹ repromissiõis eiusdẽ. Expectabat enĩ fundamẽta habentẽ ciuitatẽ: cui⁹ artifex & cõditor deus. Fide & ipsa Sara sterilis virtutẽ in cõceptione seminis accepit, etiã preter tps etatis: quia fidelẽ credidit esse eũ q̃ repromiserat. Propter quod & ab vno orti sunt (& hoc emortuo) tãq̃ sydera celi in multitudinẽ, & sicut arena q̃ est ad oram maris innumerabilis. Juxta fidẽ defuncti sunt oẽs isti, nõ acceptis repromissionib⁹: sed a lõge eas aspiciẽtes & salutãtes, & cõfitentes quia peregrini & hospite sunt sup terrã. Qui enĩ hec dicũt: significãt se patriã ingrere. Et si quidẽ ipsius meminissent de qua exierũt: habebãt vtiq̃ tps reuertẽdi. nũc aũt meliorem appetũt id est celestẽ. Ideo nõ cõfunditur deus vocari deus eorũ. paravit enĩ illis ciuitatẽ. Fide, obtulit Abrahã Isaac: cũ tẽtaret, & vnigenitũ offerebat in quo suscepat repromissiones. ad quẽ dictũ est, In Isaac vocabit tibi semẽ. arbitrãs quia & a mortuis suscitare potẽs est deus. vñ eũ & in parabolã accepit. Fide, & de futuris bñdixit Isaac, Jacob & Esau. Fide, Jacob moriẽs, singulos filiorũ Joseph benedixit: et adorauit fastigiũ virge eius. Fide, Joseph moriens, de pfectione filiorũ Israel memorat⁹ est: & de ossib⁹ suis mandauit. Fide, Moyses nat⁹, occultat⁹ est mẽsib⁹ trib⁹ a parentibus suis: eo q̃ vidissent elegãtẽ infantẽ, & nõ timuerũt regis edictũ. Fide Moyses grãdis fact⁹, negauit se esse filiũ filie Pharaonis, magis eligẽs affligi cũ pplo dei q̃ tpalis peccati hẽre iocũditatẽ, maiores diuitias estimãs, thesauro Egyptiorũ, improperiũ xpi. aspiciebat enĩ remũerationẽ. Fide reliquit Egyptũ nõ veritus ammositatẽ regis: inuisibilẽ enĩ tanq̃ videns sustinuit. Fide celebrauit pascha & sanguinis effusionẽ: ne q̃ vastabat primitiua, tangeret eos. Fide, trãsierũt mare rubrũ tanq̃ p aridã terrã: quod expti Egyptij deuorati sunt. Fide, muri Jericho corruerunt circuitu diebus septẽ. Fide. Raab meretrix nõ perijt cũ incredulis: excipiens exploratores cũ pace. Et quid adhuc dicã? Deficiet enĩ me tps enarrantẽ de Gedeõ, Barac, Sãson, Jephte, Dauid, Samuel, & pphetis: q̃ per fidẽ vicerũt regna, opati sunt iustitiã adepti sunt repromissiões, obturauerũt ora leonũ, extinxerũt impetũ ignis, effugerũt aciẽ gladij, cõualuerũt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorũ. acceperũt mulieres de resurrectiõe mortuos suos alij aũt distẽti sunt, nõ suscipiẽtes redẽptionẽ: vt meliorem inuenirent resurrectionẽ. Alij vo ludibria & verbera expti, insup & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt in occisione gladij mortui sunt, circũierũt in melotis, in pellib⁹ caprinis, egẽtes, angustiati, afflicti: quib⁹ dign⁹ nõ erat mũdus. in solitudinib⁹ errãtes, in montib⁹ & spelũcis, & in cauernis terre. Et hi oẽs testimonio fidei probati non acceperunt repromissionẽ, deo pro nobis melius aliquid prouidente, vt non sine nobis consummarentur.

¶ C.S. Patientem Christum imitari debemus. Ca. xij.

Deoq̃ & nostã hñtes impositã nubẽ testuz: deponẽtes oẽ põdus & circũstãs nos peccatũ, per patiẽtiã curramus ad ppositũ nob certamẽ, aspiciẽtes in autorẽ fidei, & cõsummatorẽ Jesum, q̃ p posito sibi gaudio sustinuit crucẽ, cõfusiõe cõtẽpta, atq̃ in dexteram sedis dei sedet. Recogitate enĩ eũ q̃ talẽ sustinuit a peccatorib⁹ aduersum semetipm̃ 3dictionẽ, vt ne fatigemini, animis vestris deficiẽtes. Nondũ enĩ vsq̃ ad sanguinẽ restitistis aduersus peccatũ repugnãtes: & obliti estis cõsolationis, q̃ vobis tãq̃ filijs loquit⁹, dicẽs, Fili mi, noli negligere disciplinã dñi: neq̃ fatigeris dũ ab eo argueris. Quẽ enĩ diligit dñs, castigat flagellat aũt oẽm filiũ quẽ recipit. In disciplina perseuerate. Tãq̃ filijs vobis offert se deus. quis enĩ filius, quẽ nõ corripit pater? Qõ si extra disciplinã estis, cui⁹ participes facti sunt oẽs: q̃ adulteri & nõ filij estis. Deinde patres quidẽ carnis nostre, eruditores habuimus, & reuerebamur eos. nõ multo magis obtẽperabimus pri spirituũ, & viuemus? Et illi quidẽ itpe pauco rũ dierũ, scz volũtatẽ suã erudiebãt nos: hic aũt ad id qõ vtile est in recipiẽdo sctificationẽ eius. Omnis aũt disciplina in psenti quidẽ videt non esse gaudij, sed meroris: postea aũt fructũ pacatissimũ exercentib⁹ per eam, reddet iustitie. Propter qõ remissas manus & solita gẽua erigite & gressus rectos facite pedib⁹ vestris: vt nõ claudicãs quis erret, magis aũt sanet. Pacẽ sequimini cũ omnib⁹, & sctimoniã: sine qua nemo videbit deũ, cõtẽplates ne quis desit gratie dei: ne qua radix amaritudinis sursum germinãs impediat, & per illã inquinẽtur multi. Ne quis fornicator aut prophanus vt Esau: q̃ propter vnã escã vẽdidit primitiua sua. scitote enim quoniam & postea cupiẽs hereditare bñdictionẽ reprobat⁹ est. nõ enĩ inuenit penitẽcie locũ: quamq̃ cũ lachrymis inquisisset eã. Nõ ei accessistis ad tractabilẽ mõtẽ & accessibilẽ ignẽ, & turbinẽ, & caliginẽ, & procellã, & tube sonũ, & voce verborũ (quã q̃ audierũt excusauerũt se, ne eis fieret vbũ: Nõ enim portabãt quod dicebat, Et si bestia tetigerit mõtẽ, lapidabit. Et ita terribile erat quod videbat, Moyses dixit, Exterritus sum & tremebũdus) Sed accessistis ad Sion montẽ, & ciuitatẽ dei viuẽtis, Jerusalẽ celestẽ, & multorũ milliũ angelorũ frequẽtiã, & ecclesiã primitiuorũ q̃ cõscripti sunt in celis, & iudicẽ oium deũ, & spũs iustorũ perfectorũ, & testamẽti noui mediatorẽ Jesum, & sanguinis aspersionẽ melius loquẽtẽ q̃ Abel. videte ne recusetis loquẽtẽ. Si enĩ illi nõ effugerũt, recusantes eum q̃ sup terrã loquebat: multo magis nos q̃ de celis loquẽtẽ nobis auertimur cui⁹ vox mouit terrã tũc: nũc aũt repromittit dicẽs, Adhuc semel: & ego mouebo nõ solũ terrã, sed & celũ. Qõ aũt adhuc semel dicit: declarat mobiliũ trãslationem tãq̃ factorũ, vt maneãt ea q̃ sunt immobilia. Itaq̃ regnum immobile suscipiẽtes habemus gratiã per quã seruiamus placentes deo cũ metu & reuerẽtia. Etenĩ deus nr̃, ignis cõsumẽs est.

¶ C.S. Hortatur ad pietatem. Caput xiij.

Caritas fraternitatis maneat in vobis. Et hospitalitatẽ nolite obliuisci. per hãc enĩ placuerũt quidã angelis hospitio receptis. Memẽtote vinctorũ tãq̃ simul vincti: & laborãtiũ tãq̃ & ipsi in corpore morãtes. Honorabile cõnubiũ in oib⁹: & thorus immaculatus. Fornicatores enĩ & adulteros iudicabit deus. Sint mores sine auaritia: cõtẽti psentib⁹. ipse enĩ dixit Nõ te deseram neq̃ derelinquam. ita vt cõfidẽter dicamus, Dñs mihi adiutor: nõ timebo quid faciat mihi hõ. Memẽtote ppositorũ vestrorũ, q̃ vobis locuti sunt verbũ dei: quorũ intuẽtes exitũ conuersationis imitamini fidẽ. Jesus xps heri & hodie, ipse et in scla. Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Optimũ est enĩ gratia stabilire cor, nõ escis q̃ nõ profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare: de quo edere nõ habẽt potestatẽ q̃ tabernaculo deseruiũt. Quorũ enĩ animalium infert sanguis p̃ peccato in sancta per pontificẽ: horũ corpora cremant extra castra. Propter quod & Jesus, vt sanctificaret per suum sanguinẽ populũ, extra portã passus est. Exeamus igitur ad eũ extra castra: improperiũ eius portantes. Non enim habemus hic manentẽ ciuitatẽ: sed futurã inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiã laudis semper deo, id est fructũ labiorũ cõfitentiũ noi eius. Beneficentie aũt & cõmunicatiõis nolite obliuisci. talib⁹ enim hostijs promeretur deus. Obedite prepositis vestris & subiacete eis. ipsi enĩ pernigilant quasi rõnem pro animab⁹ vestris reddituri, vt cũ gaudio hoc faciãt, et

Ephe. iiij. e. j. pet. ij. et iij. a.
B
Pro. iii. b Apoca. iij. d.
C
Ro. xij. d
E
Genesis xxv. d. Genesis xxvij. f. Exo. xix. b. xx a. Ex. xix c.
F
Ag. iiij. b
Deute. iiij. d.
A
Ro. xij. c. j. pe. iiij. c
Jos. j. a.
Psal. cxvij. a.
B
Hume. xix. a.
Wic. ij. c.
C

nō gementes. hoc enim nō expedit vobis. Orate pro nobis, confidimus enim qō bonā cōscientiam habemus, in omnibus bene volētes cōuersari. Amplius aūt deprecor vos hoc facere, quo celerius restituar vobis. Deus aūt pacis qui eduxit de mortuis pastorē magnū ouiū in sanguine testamēti eterni, dōm nostrū Jesum xp̄m: aptet vos in omni bono, vt faciatis eius voluntatē, faciēs in vobis qō placeat corā se per Jesum xp̄m. cui est gloria in secula seculorū. Amē. Rogo aūt vos fratres vt sufferatis verbū solatij. Etenim p paucis scripsi vobis. Cognoscite fratrē nostrū Timotheū dimissum: cū quo (si celerius venerit) videbo vos. Salutate oēs prepositos vestros, & omnes sanctos. Salutant vos de Jtalia fratres. Gratia cū omnibus vobis. Amen.

¶ Explicit epistola beati Pauli apostoli ad Hebreos.

¶ Incipit p̄fatio beati Hieronymi p̄bri in librū actuū apostolorū.

Anit psalmista. Ambulabunt de virtute in virtutes: Post apostoli Pauli epistas dudū vno vobis volumine trāslatas domnione rogatiane charissimi: act⁹ aplorū cōpellimus vt trāsferā in latinū opus. libruū nulli dubium est a luca antiocheno arte medico q̄ postea inseruiens Paulo apostolo xp̄i fact⁹ est discipul⁹ fuisse editū. Cernices p̄mut impositā scp̄i oneris magnitudo: qui studia inuidoruꝫ reprehēsione digna putāt ea q̄ scribim⁹. Illoruꝫ nūq̄ odio & detractione tunāte xp̄o meū silebit eloquiū. Act⁹ aplorū nudā quidē vident sonare historiā & nascētis ecclesie infantiā texere sed si nouerint nos scriptoris eoruꝫ Lucā esse medicum: cuius laus est in euāgelio: animaduertimus pariter omnia verba illius aie languētis esse medicinam.

¶ Explicit prefatio. ¶ Incipit prologus.

Ucas antiochēsis natiōe Syrus cuius laus in euāgelio cantur apud antiochiā medicine artis egregius: & aplorum xp̄i discipulus fuit postea vsq; ad cōfessionē paulū secutus aplm̄ sine crimine in virginitate permanens deo maluit seruire. Qui septuaginta & quamor annos eratus agens in bythinia obiit plenus spūsctō quo instigāte in achaie partib⁹ euāgeliū scribens grecis fidelib⁹ incarnationez dōi fideli narratione ostēdit: eū dēq; ex stirpe David descēdisse mō strauit. Cui nō immerito scribēdoruꝫ Actuū apostolorū ptās in ministerio datur: vt deo in deū pleno & filio p̄dicationis extincto oratione ab apostolis facta fonte dīuice electionis numerus cōpleretur. Sicq; paulus cōsummationē aplicis actibus daret q̄dtu cōtra stimulū calcitrantē dōs elegisset. Q̄ legētibus & requirentib⁹ deū breui potius⁹ voluit ostendere sermone: q̄ plur⁹ aliq̄d fastidientib⁹ p̄dixisse: cūq; operante agricolā oporteat primū de suis fructibus edere. Quem ita diuina subsecuta est gratia. vt non solum corporibus: sed etiam animabus eius proficeret medicina.

Incipit Liber actuum Apostolorum. beati Luce euangeliste.

¶ C. S. Ascensio Christi & Matthie electio. Capnt. j.

Rimum quidē sermonē feci de omnib⁹, o Theophile, que cepit Jesus facere & docere, vsq; in diē qua precipiens apostolis per spiritū sanctū quos elegit, assumptus est q bus & prebuit seipsum viuū post passionem suā in multis argumētis p dies q̄draginta apparēs eis, & loquēs de regno dei. Et cōuescēs, p̄cepit eis, ab Jerosolymis ne discederēt, sed expectarēt p̄missionem patris, Quam audistis (inquit) p os meū: q; Johānes quidem baptizauit aqua, vos aut̄ baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur qui cōuenerāt, interrogabāt eū, dicentes, Dñe, si in tēpore hoc restitues regnū Jsrael? Dixit aut̄ eis: Non est vestrū nosse tēpora vel momenta, que pater posuit in sua ipsius potestate, sz accipietis virtutē supuenientis spūs sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalē, & in omni Judea, & Samaria, & vsq; ad vltimū terre. Et cū hec diuisset videntibus illis, eleuatus est. & nubes suscepit eum ab oculis eoruꝫ. Cūq; intuerētur in celum euntem illum: ecce duo viri astiterūt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerūt: Viri Galilei quid statis aspiciētes in celum? hic Jesus qui assumptus est a vobis in celū, sic veniet quē admodū vidistis eū eūtē in celū. Tunc reuersi sunt Jerosolymā a mōte qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Jerusalem sabbati habēs iter. Et cū introissent in cenaculū, ascenderūt vbi manebat Petrus & Johānes, & Jacobus, et Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomeus et Matthēus, Jacobus Alphei & Simon zelotes, & Judas Jacobi. hi oēs erāt perseuerātes vnanimiter in oratione et obsecratione cū mulieribus & Maria matre Jesu, & fratribus ei⁹. ¶ In dieb⁹ illis exurgēs Petrus in medio fratruū, dixit (Erat aūt turba hominū simul fere centū viginti) Viri fratres opz impleri scripturā quā predixit spūssanctus p os David de Juda qui fuit dux eoz qui cōprehenderunt Jesum qui cōnumerat⁹ erat in nobis, & sortit⁹ erat sortē ministerij huius. Et hic quidē possedit agrū de mercede iniquitatis, et suspēsus crepuit medi⁹: & diffusa sunt omnia viscera eius. Et notū factū est omnib⁹ habitātibus Jerusalē ita vt appellaretur ager ille lingua eoz, Haceldema, hoc est, ager sanguinis. Scriptū est enim in libello psalmoruꝫ, Fiat cōmoratio eoruꝫ deserta: & non sit qui habitet in ea: & episcopatū eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris q nobiscum sunt cōgregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos dōs Jesus, incipiēs a baptismate Johānis vsq; in diē qua assumptus est a nobis, testē resurrectionis eius nobiscū fieri vnū ex istis. Et statuerūt duos, Joseph q̄ vocatur Barsabas, qui cognominatus est Just⁹: & Mathiā. Et orantes dixerunt. Tu dñe, qui corda nosti omniū, ostende quē elegeris ex his duobus vnū, accipere locū ministerij huius & apostolatus, de quo preuaricat⁹ est Judas vt abiret in locū suū. Et dederunt sortes eis: et cecidit sors super Mathiam, & annumeratus est cum vndecim apostolis.

¶ Capituli Summarium. Apostoli accepto spiritu sancto loquuntur varijs linguis. Caput. ij.

Et cū cōplerent dies pētecostes erāt oēs pariter in eodē loco: & fact⁹ est repēte de celo son⁹, tāq; aduenientis spūs vehemētis, & replenit totā domū vbi erāt sedētes. Et apparuerūt illis dispertite lingue tāq; ignis, sedit q; sup singlos eoz: & repleti sunt oēs spūsctō, & ceperūt loqui varijs linguis prout spūssctūs dabat eloqui illis. Erāt aūt in Jerlm habitātes Judei viri religiosi ex oī natione q̄ sub celo est. Facta aūt hac voce, cōuenit multitudo, & mente cōfusa est, quia audiebat vnusquisq; lingua sua illos loquētes. Stupebāt aūt oēs, & mirabant, admirantes dicētes: Nonne ecce oēs isti qui loquuntur, Galilei sunt: & quō nos audiuim⁹ vnusquisq; linguā nr̄am, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamite, qui habitāt Mesopotamiā, Judeā, & Capadociam, Pontum, et Asiā, Phrygiā, & Pāphiliā, Egyptū & partes Libye q̄ est circa Cyrenē, & aduene Romani. Judei q̄z & Prosely ti, Cretes, & Arabes: audiuim⁹ eos loquētes nr̄is linguis magnalia dei. Stupebāt aūt oēs, & mirabant, admirantes, dicētes, Quidnā vult hoc esse? Alij aūt irridētes dicebāt, Musto pleni sunt isti. Stās aūt Petrus cū vndecim, leuauit vocē suā, & locut⁹ est eis, Viri Judei & q̄ habitatis Jerusalē vniuersi, hoc vobis notū sit, & auribus⁹ p̄cipite verba mea. Nō enī, sicut vos estimatis, hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia: sed hoc est q̄ dictū est p̄ pphetā Joel. Et erit in nouissimis dieb⁹: dicit dōs, effundā de spū meo super oēm carnē: & pphetabūt filij vr̄i & filie vr̄e, & iuuenes vr̄i visiōes videbunt & seniores vr̄i somnia somniabūt. Et quidē super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de spū meo, & pphetabūt: & dabo p̄digia in celo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinē & ignem & vaporem fumi. Sol cōuertet in tenebras, & luna in sanguinē, anteq; veniat dies dōi magn⁹ & manifestus. Et erit oīs quicūq; inuocauerit nomē dōi, saluus erit. Viri, Jsraelite audite verba hec. Jesum Nazarenū, virū approbatū deo in vobis virtutib⁹ & p̄digijs & signis q̄ fecit de⁹ p illū in medio vestri, sicut vos scitis hunc definito cōsilio & presentia dei traditū, per manus iniquoruꝫ affligentes, interemistis. quē deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta q̄ impossibile erat teneri illū ab eo. David enī dicit in eū, Prouidebā dōm in cōspectu meo semp: q̄m a dextris est mihi ne cōmouear. ppē hoc letatū est cor meū, & exultauit lingua mea: insup & caro mea requiescet in spe. Q̄m nō derelinques aīam meā in inferno nec dabis sanctū tuū videre corruptionē. Notas mihi feci sti vias vite: replebis me iucunditate cū facie tua. Viri fra-

tres,liceat audenter dicere ad vos de patriarcha Dauid qñ ⁊ defunctus est ⁊ sepultus est:⁊ sepulchrū eius est apud nos,vsqz in hodiernū diē. Propheta igit cū esset,⁊ sciret qr iureiurando iurasset illi de⁹ de fructu lūbi ei⁹ sedere sup sedē ei⁹:prudēs locut⁹ est de resurrectione xp̄i qr neqz dereliq⁹ est in inferno,neqz caro eius vidit corruptionē. Hunc Jesum resuscitauit de⁹,cui⁹ nos oēs,testes sumus. Dextera igit dei exaltat⁹,⁊ pmissiōe spūssancti accepta a patre, effudit hoc donū qđ vos videtis ⁊ auditis. Nō enī Dauid ascēdit in celum:dicit aūt ipse,Dixit dñs dño meo,sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū. Certissime sciat ergo ois domus Jsrl qr ⁊ dñm eū et xp̄m fecit de⁹ hūc Jesum,quē vos crucifixistis. His aūt auditis cōpūncti sunt corde,⁊ dixerūt ad Petrū ⁊ ad reliqs apl̄os,Quid faciemus viri fratres? Petrus aūt ad illos, Penitentiā(inquit)agite,⁊ baptizet vnusquisqz vestrū in noie Jesu xp̄i i remissionē pcatoꝝ vroꝝ:⁊ accipietis donum spūssancti. Vobis enī est repromissio,⁊ filijs vris,⁊ omnib⁹, qui longe sunt:quoscūqz vocauerit dñs de⁹ nr̄. Alijs etiam verbis plurimis testificat⁹ est,⁊ exhortabat eos,dicēs,Saluamini a generatione ista prava. Qui ergo ceperūt sermonē eius baptizati sunt:⁊ appositę sunt in die illa,animę circiter tria millia. Erāt aūt perseuerātes in doctrina apl̄oꝝ,⁊ cōicatione,⁊ fractione panis⁊ oronib⁹. Fiebat aūt omni aiē timor:multa q̄z pdigia ⁊ signa p apl̄os fiebant in Jerl̄m,et metus erat magn⁹ i vniuersis. Oēs etiā q credebāt,erāt pariter,⁊ habebāt oia cōmunia possessiones ⁊ substantias vendebāt,⁊ diuidebāt illa omnib⁹,put cuiqz opus erat. Quotidie q̄z pdurātes vnanimiter in tēplo,⁊ frangētes circa domos panē sumebāt cibū cū exultatione ⁊ simplicitate cordis,collaudātes deū,⁊ habētes gratiā ad omnē plebē. Dominus autē augebat qui salui fierent quotidie in idipsum.

¶ Capitulū Summariū. Claudus sanatur et populus ad penitentiam excitatur. Caput.iij.

Petr⁹ aūt ⁊ Johānes ascēdebāt in tēplū,ad horā orationis nonā. Et qdā vir q erat claud⁹ ex vtero mris sue,baiulabat:quē ponebāt qtidie ad portā tēpli q̄ dicit Speciosa,vt peteret eleemosynā ab introeūtib⁹ i tēplū. Is cū vidisset Petrū et Johānē incipiētes itroire i tēplū,rogabat vt elemosynā acciperet. Intuēs aūt i eū Petr⁹ cū Joāne,dixit,Respice in nos. At ille stēdebat i eos,sperās se aliqd accepturū ab eis. Petr⁹ aūt dixit,Argētū ⁊ aurū nō est mihi:qđ aūt habeo,h̄ tibi do. In noie Jesu xp̄i Nazareni surge,⁊ ambula. Et apprehēsa manu ei⁹ dextera,alleuauit eū,⁊ ptin⁹ cōsolidate sunt bases ei⁹ ⁊ plātę. Et exiliēs,stetit,⁊ ābulabat:⁊ intrauit cū illis in tēplū ābulās,⁊ exiliēs,⁊ laudās deū. Et vidit ois populus eū ambulātē,⁊ laudātē deū. Cognoscebāt aūt illū qđ ipse erat q ad eleemosynā sedebat ad Speciosam portam tēpli:⁊ ipleti sunt stupore ⁊ extasi i eo qđ cōtigerat illi. Cum viderēt autē Petrū ⁊ Johānē,cucurrit ois ppl's ad eos ad porticū q̄ appellat Salomonis,stupētes. Videns autē Petrus,rūdit ad ppl̄z,Viri Jsraelite,qd miramini i hoc,aut nos qd intuemini,q̄si nr̄a virtute aut potestate fecerim⁹ hūc ambulare? De⁹ Abrahā,⁊ de⁹ Jsaac,⁊ de⁹ Jacob,deus patrū nr̄oꝝ glorificauit filiū suū Jesum quē vos qdē tradidistis ⁊ negastis ante faciē Pilati,iudicāte illo dimitti. Vos aūt sctū ⁊ iustū negastis,⁊ petistis virū homicidā donari vob:auctorē vō vite interfecistis,quē deus suscitauit a mortuis,cui⁹ nos testes sum⁹. Et i fide nois eius,hūc quem vos videtis ⁊ nostis,confirmauit nomē ei⁹:⁊ fides q̄ p eum est dedit integrā sanitatē istā in cōspectu oīm vr̄m. Et nūc frēs scio qr pignorātia fecistis,sicut ⁊ pncipes vr̄i. De⁹ aūt q pnūtiauit p os oīm pphetarū pati xp̄m suum,implenit sic. Penitemini igit ⁊ cōuertimini,vt deleant pcata vra: vt cū venerint tpa refrigerij a cōspectu dñi,⁊ miserit eū q pdicat⁹ est vob Jesum xp̄m,quē opz qdē celū suscipere vsqz in tpa restitutiōis oīm q̄ locut⁹ est de⁹ p os sctōrū suoꝝ a seculo pphetarū. Moyses qdē dixit,Qm̄ pphetā suscitabit vob⁹ dñs de⁹ vr̄ de frib⁹ vris tāq̄m me:ipm audietis iuxta oia q̄cūqz locut⁹ fuerit vob. Erit aūt,omis aia q̄ nō audierit prophetā illum,exterminabit de plebe. Et oēs pphete a Samuel,⁊ deinceps q locuti sunt etiā annūtiauerūt dies istos. Vos estis filij pphetarū ⁊ testamēti,qđ disposuit deus ad pres nros,dicēs ad Abrahā,Et in semine tuo bndicentur oēs familie terre. Vobis primū de⁹ suscitās filiū suum,misit eum bndicētē vobis:vt cōuertat se vnusqsqz a nequitia sua. Genesis xxij.c.

¶ Capituli Summarium. Expostulant sacerdotes cum apostolis ⁊ manus inijciunt. Caput.iij. A

Loquētib⁹ aūt illis ad ppl'm supuenerūt sacerdotes ⁊ magistrat⁹ tēpli ⁊ sadducei dolētes qđ docerēt ppl'm,⁊ annūtiarēt in Jesu resurrectionē ex mortuis:⁊ iniecerūt i eos man⁹,⁊ posuerūt eos in custodiā i crastinū. erat autē iā vespera. Multi autē eoꝝ q audierāt vbū,crediderūt:⁊ fact⁹ est numer⁹ virorum, qnqz millia. Factū est aūt i crastinū,vt congregarent pncipes eoꝝ ⁊ seniores,⁊ scribe in Jerl̄m,⁊ Annas princeps sacerdotum,⁊ Caiphas,⁊ Johānes,⁊ Alexander,⁊ quotquot erāt de gñe sacerdotali. Et statuētes eos i medio,iterrogabāt,In qua virtute aut in quo noie fecistis hoc vos? Tunc Petr⁹ repletus spūsctō,dixit ad eos,Pncipes ppl'i ⁊ seniores,si nos hodie dijudicamur in bñfacto hoīs infirmi,i q̄ iste salvus fact⁹ est,notum sit oīb⁹ vob ⁊ oi plebi Jsrl' qđ i noie dñi nr̄i Jesu xp̄i Nazareni quē vos crucifixistis,quē deus suscitauit a mortuis,i hoc iste astat coram vob san⁹. Hic est lapis q reprobat⁹ est a vob edificātib⁹,q fact⁹ est in caput anguli:⁊ nō est in alio aliquo salus. Nec enī aliud nomen est sub celo datū hoīb⁹,i quo oporteat nos salvos fieri. Videntes aūt Petri cōstātia ⁊ Johānis,cōperto qđ hoīes essent sine literis ⁊ idiote,admirabant ⁊ cognoscebāt eos qm̄ cū Jesu fuerāt:hoiem q̄z videtes stātē cū eis q curat⁹ fuerat nihil poterāt contradicere. Jussērūt aūt eos foras extra cōciliū secedere:⁊ conferebāt adinuicē dicentes, Quid faciemus hoīb⁹ istis:qm̄ qdē notū signū factū est p eos,oīb⁹ habitātib⁹ Jerl̄m. manifestū est:⁊ nō possumus negare. Sz ne amplius diuulgef i ppl'm,cōminemur eis,ne vltra loquāt i noie hoc vlli hoīm. Et vocātes eos,denūtiauerūt ne oīno loquerent neqz docerēt i noie Jesu. Petr⁹ vo ⁊ Johānes rūdentes dixerunt ad eos,Si iustū est in cōspectu dei vos potius audire q̄ deū,iudicate. nō enī possum⁹ q̄ vidimus ⁊ audiimus nō loq. At illi comminātes,dimiserunt eos,non inuenientes qđ punirēt eos,pter ppl'm,qr oēs glorificabāt deū in eo qđ acciderat. Annoꝝ enī erat amplius q̄draginta homo in q̄ factū fuerat signū istud sanitatis. B

¶ Dimissi autē venerūt ad suos,⁊ annūtiauerūt eis quāta ad eos pncipes sacerdotū ⁊ seniores dixissent. Qui cū audissent vnanimiter leuauerūt vocē ad deum,⁊ dixerunt,Dñe tu es q fecisti celū ⁊ terrā,mare,⁊ oia q̄ in eis sunt,q spūsctō per os pr̄is nr̄i Dauid pueri tui dixisti,Quare fremuerunt gētes ⁊ populi meditati sunt inania? Astiterūt reges terre,⁊ pncipes cōuenerunt in vnū aduersus dñm,⁊ aduersus xp̄m ei⁹. Cōuenerūt enī vere i ciuitate ista aduersus sctū puerū tuū Jesum quē vnxisti,Herodes,⁊ Pōtius Pilatus,cū gentibus et ppl'is Jsrl' facere q̄ manus tua ⁊ cōsiliū tuū decreuerūt fieri. Et nunc dñe respice in minas eoꝝ,⁊ da servis tuis cū oi fiducia loqui verbū tuū,i eo qđ manū tuā extēdas ad sanitates ⁊ signa ⁊ pdigia fieri p nomē sancti filij tui Jesu. Et cum orassent,motus est locus i quo erāt cōgregati:⁊ repleti sunt oēs spūsctō,⁊ loqbant verbū dei cū fiducia. Multitudinis autē credētiū erat cor vnū ⁊ aia vna:nec quisq̄ eoꝝ q̄ possidebat,aliqd suū esse dicebat,sz erāt illis oia cōia. Et virtute magna reddebāt apl̄i testimoniū resurrectionis Jesu xp̄i dñi nr̄i:⁊ gra magna erat i oibus illis. Neqz enī qsq̄ egens erat inter illos. Quotquot enī possessores agroꝝ aut domorum erāt,vendētes afferebāt ptia eorū q̄ vendebāt,et ponebāt ad pedes apl̄oꝝ. Dividebat aūt singulis prout cuiqz opus erat. Joseph aūt q cognominatus est Barnabas ab apl̄is(qđ est interpretatū,filius cōsolationis)Leuites,Cyprius genere,cum haberet agrum,vendidit eum,⁊ attulit pretium,⁊ posuit ante pedes apostolorum.

Psa.cix.a. F

Luce. xxiij.c. Matth. xxvij.c. War.xv. b. G

Matth. xxvij.c. War.xv. b. Luce. xxiij.c. Johan. xviij.g. E

Deute. xviij.c. D

Psa.cxvij. d. Matth. xxj.d. War.xij. a. C

Luc.xx. c. Isa. xxviij.d. j.per.ij.a Ro.ix.g. B

Psa.ij.a. F

¶ Capitulū Summarium. ad dos Ananie ⁊ vxoris eius, apostolorumq; captiuitas. Caput.v.

A

VIr aūt qdā noīe ananias cū saphyra vxore sua vēdidit agr̄: ⁊ fraudauit de ptio agri ꝯscia vxo re sua: ⁊ afferēs ptē quādā ad pedes apl̄oꝝ posuit. Dixit aūt petr⁹ ad ananiā. Anania, cur tē tauit satanas cor tuū mēturi te spūisctō ⁊ fraudare de pre tio agri? Nōne manēs tibi manebat: ⁊ venūdatū i tua erat plāte? Quare posuisti in corde tuo hāc rē? Nō es mentitus hoīb⁹ sz deo. Audiēs aūt ananias hec verba: cecidit ⁊ expi rauit. Et fact⁹ ēst timor magn⁹ sup oēs q audierūt. Surgē

B

tes aūtē iuuenes amouerūt eū ⁊ efferētes sepelierūt. Factū est autē ꝯsi horar̄ triū spatiū: ⁊ vxor ipsi⁹ nesciēs qō factum fuerat introiuit. Dixit aūt ei petr⁹. Dic mihi mulier si tāti agrū vēdidistis? At illa dixit. Etiā tanti. Petrus autē ad eā. Quid vtiq; cōuenit vobis tēptare spūm dñi? Ecce pedes eoꝝ qui sepelierunt virū tuū ad ostiū: ⁊ efferēt te. Cōfestim

C

cecidit aī pedes eius: ⁊ expirauit. Intrantes autē iuuenes inuenerūt illā mortuā, ⁊ extulerūt, ⁊ sepelierūt ad virū suū. Et fact⁹ ē timor magn⁹ in vniuersa eccl̄ia ⁊ in oēs q audie rūt hec. Per manꝰ aūt apl̄oꝝ fiebāt signa ⁊ pdigia multa in plebe. Et erāt vnanimiter oēs in porticu salomonis. Cete

5.liij.a. Infra xj.a.

rorū autē nemo audebat se cōiungere illis: sed magnifica bat eos ppl's. Magis autē augebaꝯ credētū in dño multi tudo viroꝝ ac mulierū: ita vt i plateas eīcerēt infirmos ⁊ po nerēt in lectulis ac grabatis: vt veniēte petro saltē vmbra illi⁹ obūbraret quēq; illoꝝ ⁊ liberarent oēs ab infirmitatib⁹ suis. Cōcurrebat aūt ⁊ multitudo vicinaꝝ ciuitatū hierl'm:

D

afferētes egros ⁊ veratos a spiritib⁹ immūdis: q curabant oēs. Erurgēs aūt ꝑceps sacerdotū: ⁊ oēs q cū illo erāt (q̄ est heresis saduceoꝝ) repleti sunt zelo ⁊ iniecerūt manꝰ in apl̄os ⁊ posuerūt eos in custodia publica. Angelus autem dñi p noctē apiens ianuas carcerꝫ ⁊ educēs eos dixit. Ite ⁊ stātes loquimini in tēplo plebi oīa vba vite hui⁹. Qui cū au

5.xvj.a.

dissent itrauerūt diluculo i tēplū ⁊ docebāt. Aduenies aūt ꝑceps sacerdotū ⁊ q cū eo erāt cōuocauerūt cōciliū et oēs seniores filioꝝ isrl̄: ⁊ miserūt ad carcerē: vt adducerēt. Cū aūt venissent ministri: ⁊ apto carcere nō inuenissent illos: re uersi nūtiauerūt dicētes. Carcerē qdē inuenim⁹ clausum cū

E

oī diligētia ⁊ custodes stātes aī ianuas. Aperientes autē ne minē intus inuenim⁹. Vt aūt audierūt hos sermones magi strat⁹ tēpli ⁊ ꝑncipes sacerdotū: ambigebāt de illis qd nam fieret. Aduenies aūt qdā nuntiauit eis: q; ecce viri qs̄ po suistis in carcere sunt in tēplo stātes ⁊ docētes pp̄lm. Tūc abiit magr̄atus cū ministris ⁊ adduxit illos sine vi. Time bāt enī pp̄lm ne lapidarent. Et cū adduxissent illos statue

5.liij.d.

rūt in cōcilio. Et iterrogauit eos ꝑnceps sacerdotū dicēs, Precipiēdo ꝑcepim⁹ vobis ne doceretꝭ in noīe isto: et ecce replest̄ hierl'm doctrīa vr̄a ⁊ vultꝭ introducere sup nos san

F

guinē hois isti⁹. Rūdēs aūt petr⁹ ⁊ apl̄i dixerunt. Obedire oꝑtz deo magis q̄ hoīb⁹. Deꝰ p̄r̄m nr̄oꝝ suscitauit Jesuꝫ quem vos interemistis suspēdētes in ligno. Hunc ꝑncipem ⁊ saluatorē deꝰ exaltauit dextera sua: ad dandā penitentiā israel ⁊ remissionē pctōꝝ. Et nos sum⁹ testes hoꝝ vboꝝ ⁊ spūs sanct⁹ quē dedit deꝰ oīb⁹ obedientib⁹ sibi. Hec autē cū audissent dissecabant: ⁊ cogitabāt interficere illos. Surgēs

Infra. xxij.a. 5.liij.c. 5.ij.c.

aūt qdā i cōcilio pharis̄eꝰ noīe gamaliel legis doctor honorabilis vniuerse plebi: iussit foras ad breue hoies fieri. Di

G

xitq; ad illos. Viri isrl̄ite attēdite vobis sup hoīb⁹ istis: qd acturi sitis. Ante hos enī dies extitit theodas dicēs se esse ali quē cui ꝯsensit numer⁹ virorū circiter q̄dringētoꝝ. Qui oc cisus est ⁊ oēs quotquot credebant ei dissipati sunt: ⁊ redacti ad nihilū. Post hūc extitit iudas galileꝰ in diebus ꝑfessio nis: ⁊ auertit pp̄lm post se. Et ipse perijt: ⁊ oēs quotquot cō senserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaq; dico vobis discedi te ab hoībus istis: ⁊ sinite illos. Qm̄ si est ex hoīb⁹ cōsilium hoc aut opus dissolueꝫ: si vō ex deo est: nō poteritꝭ dissolue re illō ne forte ⁊ deo repugnare videamini. Cōsenserūt aūt illi ⁊ cōuocātes apl̄os cesis denuntiauerūt ne omino loquerēt in noīe iesu: ⁊ dimiserūt eos. Et illi qdē ibāt gaudētes a cō

spectu cōcilij: qm̄ digni habiti sunt p noīe Jesu cōtumeliā pati. Omni autem die non cessabāt in templo ⁊ circa do mos docentes ⁊ euangelizantes Jesum Christum.

¶ L. S. Stephanus vn⁹ e septē diaconis accusat. Ca. vj.

IN diebus autē illis crescēte numero discipulorū factū est murmur grecorū aduersus hebreos eo qō despicerētur in ministerio quotidiano vidue eorum. Conuocātes duodecim multitudinē di scipulorum dixerunt. Non est equum nos derelinquere ver bum dei: ⁊ ministrare mēsis. Consyderate ergo frēs viros ex vobis boni testimonij septē: plenos spūsancto ⁊ sapiētia quos cōstituam⁹ super hoc opus. Nos vero oratōi ⁊ mini sterio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram oī mul titudine. Et elegerūt stephanū virū plenū fide ⁊ spūsancto: et philippū, ⁊ procorū, ⁊ nicanorē, ⁊ timonē, et parmenā, et nicolaū aduenā antiochenū. Hos statuerūt ante cōspectū

5.j.d.

apostolorū: ⁊ orātes imposuerūt eis manꝰ. Et vbū dñi cre scebat: ⁊ multiplicabaꝯ numer⁹ discipulorū in hierl'm valde. Multa etiā turba sacerdotū obediebat fidei. Stepha nus aūt plen⁹ gr̄a ⁊ fortitudine faciebat pdigia ⁊ signa ma gna in pp̄lo. Surrexerūt aūt qdā de synagoga q̄ appella baꝯ libertinoꝝ ⁊ cirenēsiū ⁊ alexādrinorū ⁊ eoꝝ q erāt a cili cia ⁊ asia disputātes cū stephano: ⁊ nō poterāt resistere sapi

Infra. vij.d.

entie ⁊ spūi q loquebaꝯ. Tūc submiserūt viros q dicerēt se audiuisse eū dicentē verba blasphemie in Moysen ⁊ deū. Cōmouerunt itaq; plebē ⁊ seniores ⁊ scribas: ⁊ cōcurrētes rapuerūt eū: ⁊ adduxerūt in cōciliū ⁊ statuerūt falsos testes qui dicerent. Homo iste nō cessat loq vba aduersus locum sanctum ⁊ legē. Audiuimus enī eū dicentē: qm̄ iesus naza renus hic destruet locū istū: ⁊ mutabit traditiones quas tra didit nobis Moyses. Et intuentes eū omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tanq̄ faciem angeli.

¶ L. S. Stephani in dicēdo libertas, eiusq; interi⁹. L. vij.

DIxit aūt ꝑnceps sacerdotum si hec ita se habe rēt. Qui ait, Viri fratres ⁊ patres audite. Deus glorie apparuit patri nr̄o abrahe cū esset in me sopotamia priusq̄ moraret in charrā: et dixit ad illū, Exi de terra tua: ⁊ de cognatione tua ⁊ veni in ter rā quā mōstrauero tibi. Tūc exijt de terra chaldeoꝝ ⁊ ha bitauit in charran. Et inde postq̄ mortu⁹ est pater eius tran stulit illū in terrā istā in qua nūc vos habitatis. Et nō dedit illi hereditatē in ea: nec passum pedis: sz repromisit dare il li eā in possessionē ⁊ semini eius post ipsum cū nō hēret filiū.

Genesis xij.a.

Locut⁹ est aūt ei deꝰ: q; erit semē tuū accola i terra aliena: et seruituti eos subjcīēt ⁊ male tractabūt eos annis q̄dringentis triginta: ⁊ gentem cui seruierint iudicabo ego: dicit dñs. Et post hec exibūt ⁊ seruiēt mihi in loco isto. Et dedit illi testm̄ circūcisionis: ⁊ sic genuit isaac ⁊ circūcidit eū die octaua: ⁊ isaac iacob, ⁊ iacob duodecī pr̄iarchas. Et pr̄iar

Ge.xxv.c.

che emulātes ioseph vēdiderūt in egyptū ⁊ erat deꝰ cū eo. Et eripuit eū ex omnib⁹ tribulationib⁹ eius ⁊ dedit ei gra tiam ⁊ sapientiā in ꝯspectu pharaonis regꝭ egyptiorū: ⁊ cō stituit eū ꝓpositum sup egyptū: ⁊ sup oēm domū suā. Venit aūt fames in vniuersam egyptū ⁊ chanaā: ⁊ tribulatio ma gna ⁊ nō inueniebāt cibos pr̄es nr̄i. Cū audisset aūt iacob esse frumentū in egypto, misit pr̄es nr̄os primū: ⁊ in scōo co gnitus est ioseph a fr̄ibus suis: ⁊ manifestatū est pharaoni genus eius. Mittēs aūt ioseph accersiuit iacob pr̄em suū: ⁊ oēm cognationē suā in animab⁹ septuagintagnq;. Et de scēdit iacob in egyptū: ⁊ defunct⁹ est ipse ⁊ pr̄es nr̄i. Et trā slati sunt in sichē ⁊ positi sunt in sepulchro qō emit abrahā

Genesis xlviij.a.

ꝑtio argenti a filijs emor filij sichē. Cum aūt appropinq̄ret tps promissiōis quā cōfessus erat deꝰ abrahe: crenit ppl's et multiplicat⁹ est i egypto q̄ adusq; surrexit alius rex i egypto q nō sciebat ioseph. Hic circūuenies genꝰ nr̄m: afflixit pa tres nr̄os vt exponerēt infantes suos ne viuificarent. Eodez

Exo.j.a. Exo.ij.a.

tpe natus est moyses ⁊ fuit gratus deo: q nutrit⁹ est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito aūt illo sustulit eū filia pharaonis et nutriuit eum sibi in filium. Et eruditus est Moyses omni sapientia egyptiorum: et erat po

tens

Exodi ij.c.

D

Exodi iij.a.

E

Exodi vij.viij. ix.x xj. xiij.. Exodi xvj.a. Deuter. xviij.c. Exodi ix.a. Exodi xxxij.a.

Amos v.g.

F

Exodi xxv.d. Hebr. viij.b. Josue iij.c.d. 1.Reg. xvj.c. ps.cxxxij a. 1.Parali. xvij.c.

G

iij.regū vj.a. Infra xvij.f. Jl.xvj.a

tēs in vbis ⁊ i opib⁹ suis. Cū aūt iplerēt ei ḡdraginta anno rum tps: ascēdit in cor ei⁹ vt visitaret ffes suos filios Jsrl. Et cū vidisset quēdā iniuriā patiētē, vindicauit illū: ⁊ fecit vltionē ei q iniuriā sustinebat pcusso Egyptio. Existimabat aūt intelligere ffes qm̄ de⁹ p manū ipsi⁹ daret salutē illis. At illi nō intellexerūt. Sequēti vo die apparuit illis litigātib⁹: ⁊ recōciliabat eos in pace dicēs, Viri ffes estis: vt qd nocetis alterutrū? Qui aūt iniuriā faciebat primo: repulit eū, dicēs, Quis te cōstituit p̄ncipē ⁊ iudicē sup nos: nūqd interficere me tu vis, quēadmodū interfecisti heri Egyptiū? Fugit aūt ꝛMoyses in verbo isto: ⁊ fact⁹ est aduena in terra ꝛMadiā, vbi ḡnauit filios duos. Et expletis annis q̄ draginta, appuit illi in deserto mōt̄ Sina angel⁹ i igne flāme rubi. ꝛMoyses aūt vidēs, admiratus est visum. Et accedēte illo vt cōsyderaret, facta est ad eū vox dñi, dicēs, Ego sum de⁹ patrū tuo⁹, de⁹ Abrahā, de⁹ Jsaac, ⁊ de⁹ Jacob. Tremefact⁹ aūt ꝛMoyses nō audebat cōsyderare. Dixit aūt illi dñs, Solue calciamētū pedū tuorū: loc⁹ enī ī q̄ stas, terra sctā est. Uidēs vidi afflictionē ppli mei q̄ ē i Egypto, ⁊ gemitū eor audiui, ⁊ descēdi liberare eos. Et nūc venito ⁊ mittā te in Egyptū. Hūc ꝛMoysen quē negauerūt, dicētes, Quis te cōstituit princip̄es ⁊ iudicē? hūc de⁹ principē ⁊ redēptorē misit, cū manu angeli q̄ appuit illi in rubo. Hic edurit illos faciēs pdigia ⁊ signa in terra Egypti ⁊ i rubro mari, ⁊ in deserto annis q̄draginta. Hic est ꝛMoyses q̄ dixit filijs Jsrl, Prophetā suscitabit vobis de⁹ de frib⁹ vestris tā q̄ me, ipm audietis. Hic est q̄ fuit i eccl̄ia in solitudine cū angelo q̄ loq̄bat ei i mōte Sina: ⁊ cū p̄rib⁹ nr̄is, q̄ accepit verba vite dare nobis. Cui noluerūt obedire p̄res nr̄i: sz repulerūt ⁊ auersi sunt cordibus suis in Egyptū dicētes, ad Aaron fac nobis deos q̄ precedāt nos: ꝛMoysi ēm huic q̄ edurit nos de terra Egypti, nescim⁹ qd factū sit ei. Et vitulū fecerūt in dieb⁹ illis, ⁊ obtulerūt hostiā simulacro, ⁊ letabant in opib⁹ manuū suarū. Cōuertit aūt de⁹, ⁊ tradidit eos seruire militie celi, sicut scriptū est in libro ꝓphetarū, Nūqd victimas ⁊ hostias obtulistis mihi annis q̄draginta in deserto dom⁹ Jsrl, Et suscepistis tabernaculū ꝛMoloch ⁊ syd⁹ dei v̄ri Rēphā, figuras q̄s fecistis adorare eas. Et trāsferā vos trās Babylonē. Tabernaculū testimonij fuit p̄fibus nr̄is in deserto, sicut disposuit illis deus, loquēs ad ꝛMoysen vt faceret illud fz formā quā viderat. Quō ⁊ induerūt, suscipiētes p̄res nr̄i cū Jesu in possessionē gentū, q̄s expulit de⁹ a facie patrū nr̄oꝝ vsq̄ in dieb⁹ Dauid, q̄ inuenit grām añ deū, ⁊ petijt vt inueniret tabernaculū deo Jacob. Salomō aūt̄ edificauit illi domū. Sed excelsus, nō in manufactis habitat, sicut p̄ ꝓphetā dicit, Celū mihi sedes est: terra aūt scabellū pedū meoꝝ. Quā domū edificabitis mihi, dicit dñs: aut q̄s locus regetionis mee est? Nōne manus mea fecit hec oīa? Dura cervice, ⁊ incircūcisi cordib⁹ ⁊ aurib⁹, vos semp̄ spiritui sctō resistitis, sicut p̄res vestri, ita et vos. Quē ꝓphetarū nō sunt p̄secuti p̄res vr̄i? Et occiderūt eos q̄ p̄nūtiabāt de aduētu iusti, cui⁹ vos nūc p̄ditores ⁊ homicide fuistis: q̄ accepistis legē in dispositiōe angelor, ⁊ nō custodistis. Audiētes aūt hec, dissecabāt cordib⁹ suis, ⁊ stridebāt dētib⁹ in eū. Cū aūt eēt plen⁹ spū sctō, intēdēs in celū, vidit gloriā dei, ⁊ Jesum stantē a dextris virtutis dei. Et ait, Ecce video celos aptos, ⁊ filiū hois stātē ad dextr̄ virtutis dei. Exclamātes aūt voce magna, ꝓtinuerūt aures suas, ⁊ impetū fecerūt vnanimiter in eū. Et eiciētes eū extra ciuitātē lapidabāt: ⁊ testes deposuerūt vestimēta sua secus pedes adolescētis, q̄ vocabat Saulus. Et lapidabāt Stephanū inuocantē, ⁊ dicentem, Domine Jesu suscipe spiritum meū. Positis autem genibus, clamauit voce magna Domine ne statuas illis hoc peccatū. Et cum hoc dixisset, obdormiuit. Saulus autem consentiens neci eius.

¶ Capituli Summarium. Simon ⁊ Eunuchus Candaces a Philippo persuasi baptizantur. Ca. viij.

Acta est aūt in illa die p̄secutio magna in eccl̄esia, q̄ erat Jerosolymis, ⁊ oēs dispsi sunt per regiones Judee ⁊ Samarie, p̄ter ap̄los. Cur rauerūt aūt Stephanū viri timorati, ⁊ fecerūt plāctū magnū super eū. Saulus aūt devastabat eccl̄esiā, p̄ domos intrās: et trahēs viros ac mulieres, tradebat in custodiā. Igit̄ qui dispersi erāt, ptrāsibāt evangelizātes verbū dei. Philippus aūt descēdēs in ciuitatē Samarie p̄dicabat illis xp̄m. Intēdebāt autē turbe his q̄ a Philippo dicebant, vnanimiter audiētes, ⁊ vidētes signa q̄ faciebat. Multor enī habētiū spūs immūdi clamātes voce magna, exibāt. Multi autē paralytici ⁊ claudi, curati sunt. Factū est ergo gaudiū magnū in illa ciuitate. ¶ Uir aūt quidā, noīe Simō q̄ añ fuerat in ciuitate magus, seducēs gentē Samarie, dicēs se esse aliquē magnū: cui ausculabāt oēs a minimo vsq̄ ad maximū, dicētes, Hic est virt⁹ dei, q̄ vocat magna. Attēdebāt aūt eū, ꝓptere a q̄ multo tpe magīs suis demētasset eos. Cū vero credidissent Philippo evāgelizāti de regno dei: in noīe Jesu xp̄i baptizabant viri ac mulieres. Tūc Simō ⁊ ipse credidit: ⁊ cū baptizat⁹ esset, adherebat Philippo. Uidēs etiā signa ⁊ virtutes maximas fieri, stupens admirabat. Cū aūt audissent ap̄li q̄ erat Jerosolymis q̄ recepisset Samaria verbū dei: miserūt ad eos Petrū ⁊ Johānē. Qui cū venissent oraverūt p̄ ipsis, vt acciperēt spūm sctm̄. Nōdū enī in quēquā illor venerat sed baptizati tm̄ erāt in noīe dñi Jesu. Tūc imponebāt manus sup illos, ⁊ accipiebāt spūm sctm̄. Cū vidisset aūt Simon q̄ p̄ impositionē manus ap̄lor⁹ daret spūssctūs, obtulit eis pecuniā, dicēs, Date ⁊ mihi hāc potestatē, vt cuicūq̄ imposuero manus, accipiat spūm sctm̄. Petr⁹ aūt dixit ad eū, Pecunia tua tecū sit in pditionē: quoniā donū dei existimasti pecunia possideri. Nō est tibi pars, neq̄ sors in sermōe isto. cor enī tuū nō est rectū coram deo. Pniam ita q̄q̄ age ab hac negtia tua, ⁊ roga deum, si forte remittat tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enī amaritudinis, ⁊ obligatiōe iniqtatis̄ video te eē. Respōdens aūt Simō, dixit, Precamini vos p̄ me ad dñm vt nihil veniat sup me horū q̄ dixistis. ¶ Et illi quidē testificati ⁊ locuti v̄bū dñi, redibāt Jerosolymā, ⁊ multis regionib⁹ Samaritanorū evāgelizabāt. Angelus aūt dñi locutus est ad Philippū, dicens. Surge ⁊ vade cōtra meridiē, ad viā q̄ descēdit ab Jerusalē in Gazā: hec est deserta. Et surgēs abijt. Et ecce vir Ethiops, eunuchus potens Cādaces regine Ethiopū, q̄ erat sup oēs gazas eius: venerat adorare in Jerusalē, ⁊ reuertebat sedēs sup currū suū, legēsq̄ Jsaiam ꝓphetā. Dixit aūt spūs Philippo, Accede, ⁊ adiunge te ad currū istū. Accurrēs aūt Philippus, audiuit eum legentē Jsaiā ꝓphetā, ⁊ dixit, Putasne intelligis q̄ legis? Qui ait. Et quomodo possum, si nō aliq̄s ostenderit mihi? Rogauitq̄s Philippū vt ascēderet, ⁊ sederet secū. Locus aūt scripture quā legebat, erat hic, Tāq̄m ovis ad occisionē ductus est: ⁊ sicut agn⁹ coram tondēte se sine voce, sic nō aperuit os suū. In humilitate iudiciū ei⁹ sublatū est. Gñationē ei⁹ q̄s enarrabit q̄m̄ tollet de terra vita ei⁹. Rndēs aūt eunuch⁹ Philippo, dixit, Obsecro te de quo ꝓpheta dixit hoc de se, an de alio aliquo? Aperiēs aūt Philippus os suū, ⁊ incipiēs a scriptura ista, evangelizauit illi Jesum. Et dū irent p̄ viā, venerūt ad quādā aquam: ⁊ ait eunuch⁹, Ecce aqua, q̄s p̄hibet me baptizari? Dixit autē Philippus, Si credis ex toto corde, licet. Et respōdēs ait credo filium dei esse Jesum xp̄m. Et iussit stare currū: ⁊ descēderūt vterq̄ in aquā, Philippus ⁊ eunuchus, ⁊ baptizauit eū. Cum aūt ascēdissent de aqua, spūs dñi rapuit Philippū, ⁊ amplius nō vidit eū eunuchus. Ibat aūt per viā suā gaudēs. Philippus aūt inventus est in Azoto, ⁊ pertransiēs evangelizabat ciuitatibus cunctis, donec veniret Cesaream.

¶ Capituli Summarium. Ex paulo p̄secutore fit vas electionis ⁊ petrus puellam suscitat. Caput. ix.

Saulus adhuc spirās mīnarū ⁊ cedis in discipulos dñi, accessit ad p̄ncipē sacerdotum, ⁊ petijt ab eo ep̄las in Damascū ad synagogas: vt si quos inuenisset hui⁹ vie viros ac mulieres, vinctos p̄duceret in Jer̄lm. Et cū iter faceret, cōtigit vt appropinquaret Damasco: ⁊ subito circūfulsit eū lux de celo. Et

cadēs in terrā, audiuit vocē dicētē sibi. Saule saule qd me
j. Corint. xv. b. ij Corin. xij. a. pseqris? Qui dixit, Quis es dñe? Et ille, Ego sum Jesus
quē tu psequeris. durū est tibi contra stimulū calcitrare. Et
tremēs ac stupēs dixit, Dñe, qd me vis facere? Et dñs ad
eū, Surge, & ingredere ciuitatē, & dicet tibi qd te oporteat
facere. Viri aūt illi q comitabant cū illo, stabāt stupefacti,
B audiētes qdē vocē, neminē aūt videtes. Surrexit aūt Saulus
de terra, apertiq oculis nihil videbat. Ad manꝰ autē
illū trahētes, introduxerūt Damascū. Et erat ibi tribus
dieb⁹ nō videns, & nō māducauit neq bibit. Erat aūt qdam
discipulus Damasci, noie Ananias: & dixit ad illū in visu
dñs, Anania. Et ille ait. Ecce ego dñe. Et dñs ad eū, Sur
ge, & vade in vicū q vocat Rectus: & quere in domo Jude
Saulum noie, Tharsensem. ecce enī orat. Et vidit virum
Ananiā noie, introeūtē & ponētē sibi manꝰ vt visum recip
C at. Rūdit aūt Ananias, Dñe, audiui a multis de viro hoc
quāta mala fecerit sctis tuis in Jerlm. & hic habet potesta
tem a pncipibꝰ sacerdotū, alligādi oēs q inuocāt nomē tu
um. Dixit aūt ad eū dñs, Vade, qñ vas electionis est mihi
iste, vt portet nomē meū coram gentibꝰ & regibꝰ & filijs Jsrl.
ego enī ostēdā illi quāta oporteat eum pro nōie meo pati. Et
abijt Ananias, & introuit in domū: & imponēs ei manꝰ di
xit, Saule frater, dñs misit me Jesus q apparuit tibi in via
qua veniebas: vt videas, & implearis spūsctō. Et cōfestim
cecidērūt ab oculis eiꝰ tāq̄ squāme, & visum recepit. & surgēs
ij. Corin. xj. g. baptizatꝰ est. Et cū accepisset cibū, confortatꝰ est. Fuit autē
cū discipulis q erāt Damasci, p dies aliquot. Et cōtinuo
ingressus in synagogas, pdicabat Jesum qñ hic est filius
D dei. Stupebāt aūt oēs q eū audiebāt, & dicebant, Nōne hic
est q expugnabat in Jerlm eos q inuocabāt nomē istud: et
huc ad hoc venit vt vinctos illos duceret ad pncipes sacer
dotū? Saulus aūt multo magis cōualescebat, & cōfunde
bat Judeos qui habitabāt Damasci affirmās qñ hic est
xps. Cū aūt implerent dies multi, cōsiliū fecerūt in vnū Ju
dei, vt eū interficerēt. Notē aūt facte sunt Saulo insidie eor.
Custodiebāt autē & portas die ac nocte, vt eū interficerēt.
E Accipiētes aūt eū discipuli eiꝰ nocte, p murū dimiserunt
eū, submittētes in sporta. Cū aūt venisset in Jerlm, tētabat
se iūgere discipulis: & oēs timebāt eū, nō credentes qō esset
discipulꝰ. Barnabas aūt apprehēsum illū, duxit ad apl'os:
& narrauit illis qūo in via vidisset dñm, & qō locutꝰ est ei. et
qūo in Damasco fiducialiter egerit in nōie Jesu. Et erat
cū illis intrās & exiens in Jerlm fiducialiter agens in nōie
dñi. Loqbāt q̄s gētibꝰ: & disputabat cū Grecis: illi aūt que
rebāt occidere eū. Qō cū cognouissent fratres, deduxerunt
eum Cesareā, & dimiserunt Tharsum. Ecclesia qdē p totā
Judeam, & Galileā & Samariā habebat pacē, & edificaba
tur ambulans in timore dñi, & cōsolatiōe sancti spūs reple
F bāt. Factū est aūt, vt Petrꝰ dū trāsiret vniuersos deueni
ret ad sctōs q habitabant Lydde. Jnuenit aūt ibi hoiem
quēdā, noie Eneā, ab annis octo iacētē in grabbato, q erat
paraliticꝰ. Et ait illi petrꝰ, Enea, sanet te dñs Jesus xps.
surge, & sterne tibi. Et cōtinuo surrexit. Et viderūt eū oēs q
habitabāt Lydde, & Sarone, q̄ quersi sunt ad dñm. ¶ In
Joppe aūt fuit q̄dā discipula noie Tabitha, q̄ interpreta
ta dicit Dorcas. Hec erat plena opibus bonis & eleemosy
nis q̄s faciebat. Factū est aūt in dieb⁹ illis, vt infirmata mo
reret. Quā cū lauissent, posuerunt eā in cenaculo. Cū autē
G ppe esset Lydda ab Joppe, discipuli audiētes q Petrus
esset in ea miserunt duos viros ad eū, rogantes, Ne pigrite
ris venire vsq ad nos. Exurgēs aūt Petrꝰ, venit cum illis.
Et cū aduenisset, duxerūt illū in cenaculū: & circūsteterūt il
lū oēs viduę flētes, & ostēdētes ei tunicas & vestes, q̄s facie
bat illis Dorcas. Eiectis aūt omnibꝰ foras, Petrꝰ ponēs
genua orauit: & cōuersus ad corpus, dixit, Tabitha surge.
Et illa aperuit oculos: & viso petro, resedit. Dās autē illi
manū, erexit eā. Et cū vocasset sctōs & viduas, assignauit
eam viuam. Notū autē factum est p vniuersam Joppem: &
credidērunt multi in dñm. Factū est aūt vt dies multos mo
raretur in Joppe, apud Simonē quēdam coriarium.

¶ C. S. Cornelius centurio ad fidē cōuertitur. Cap. x.

A Vir aūt qdā erat in Cesarea, noie Cornelꝰ, cen
turio cohortis q̄ dicitur Italica religiosus & ti
mēs deum cū oi domo sua, faciēs eleemosynas
multas plebi, & deprās deum semp. Is vidit in
visu manifeste, q̄si hora diei nona, angelū dei introeūtē ad
se, & dicētē sibi, Cornelі. Et ille intuēs eū timore correptus
dixit, Quis es dñe? Dixit aūt illi, Orationes tue & eleemo
synę tue ascēderūt in memoriā in cōspectu dei. Et nunc mit
te viros in Joppen, & accersе Simonē quēdā qui cognomi
natur Petrꝰ. hic hospitat apd Simonē quēdā coriarium,
B cuiꝰ est domꝰ iuxta mare. hic dicet tibi qd te oporteat face
re. Et cū discessisset angelꝰ q loqbat illi, vocauit duos do
mesticos suos, & militē metuētē dñm ex his q illi parebāt.
Quib⁹ cū narrasset oia, misit illos in Joppē. Postera au
tē die iter illis facientibꝰ, & appropinquātibꝰ ciuitati, ascen
dit petrꝰ in supiora, vt oraret, circa horā sextā. Et cū esuri
ret, volnit gustare. Parātibꝰ aūt illis, cecidit sup eum mē
tis excessus: & vidit celū aptum, & descēdēs vas qddā velut
linteū magnū, q̄tuor initijs submitti de celo in terrā, i quo
erāt ola q̄drupedia & serpiētia terre, & volatilia celi. Et fa
C cta est vox ad eū, Surge Petre occide & māduca. Ait aūt
Petrꝰ. Absit dñe: q̄ nūq̄ māducauī oē cōe & immūdū. Et
vox iterū sctō ad eū, Qō deꝰ purificauit, tu cōe ne dixeris.
Hoc factū est p ter. Et statim receptū est vas i celū. Et dū
intra se hesitaret Petrꝰ qdā esset visio quā vidisset, ecce,
viri q missi erāt a Cornelio, inquirētes domū Simōis, astite
rūt ad Januā. Et cū vocassent, interrogabāt si Simon q co
gnominat Petrꝰ illic haberet hospitiū. Petro aūt cogi
tante de visione, dixit spūs ei, Ecce viri tres q̄rūt te. Surge
itaq & descēde, & vade cū eis, nihil dubitans: q̄ ego misi il
los. Descēdens aūt Petrꝰ ad viros, dixit, Ecce ego sum
quē q̄ritis, q̄ causa est pp quā venistis? Qui dixerūt, Cor
neliꝰ cēturio, vir iustꝰ & timēs deum, & testimoniū habēs ab
vniuersa gēte Judeoꝝ, rūsum accepit ab angelo sctō accer
sire te i domū suā, & audire vba abs te. Introducens q̄ eos,
D recepit hospitio. Sequēti aūt die surgens, pfectꝰ est cū illis
& qdā ex ffribus ab Joppe comitati sunt eū. Altera autem
die itroiuit Cesareā. Cornelius vo expectabat illos, conuo
catis cognatis suis & necessarijs amicis. Et factū est, cum
introisset Petrꝰ obuiꝰ venit ei Cornelius: & pcidēs ad pedes
eiꝰ adorauit eū. Petrus vero eleuauit eū, dicēs, Surge, et
ego ipe hō sum. Et loquēs cū illo, intrauit, & inuenit multos
qui conuenerāt: dixitq ad illos, Vos scitis qūo abominatū
sit viro Judeo conjūgi, aut accedere ad aliemigenā: sz mihi
ostēdit deꝰ, neminē cōmunē aut immūdū dicere hominē pro
pter qō sine dubitatiōe veni accersitꝰ. Interrogo q̄, quā ob
E cām accersistis me? Et Cornelius ait, Die ab hinc quarto,
vsq ad hāc horā, orās erā hora nona in domo mea, & ecce
vir stetit añ me in veste cādida, & ait, Cornelі, exaudita est
oratio tua, & eleemosynę tue cōmemorate sunt in cōspectu
dei. Mittе q̄ in Joppē, et accersе Simonē q cognomina
tur Petrꝰ: hic hospitat in domo Simonis coriarij iuxta
mare. Cōfestim ergo misi ad te, & tu bñ fecisti veniēdo. Nūc
ergo omnes nos in cōspectu tuo adsumus, audire omnia
quecūq tibi precepta sunt a domino. Aperiens aūt Pe
trus os suum, dixit, In veritate comperio, quia non est per
sonarum acceptor deus: sed in omni gēte qui timet eum et
operatur iustitiā, acceptus est illi. Verbū misit deus filijs
Jsrael annuntians pacem per Jesum xpm: hic est omnū
dominus. Vos scitis qō factū est verbū per vniuersam Ju
deam, incipiens enim a Galilea post baptismū quod pre
dicauit Johānes: Jesum a Nazareth qūo vnxit eū deꝰ spi
ritu sancto & virtute, qui pertrāsijt benefaciēdo & sanando
omnes oppressos a diabolo, qm̄ deus erat cum illo. Et nos
testes sumus oim q̄ fecit in regione Judeoꝝ & Jerlm, quem
occiderūt suspendētes in ligno. Hunc deꝰ suscitauit tertia
die, & dedit eū manifestū fieri nō omni pplo, sed testib⁹ pre
ordinatis a deo, nobis q manducauimus & bibimus cū illo
postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predi-

Deuter. r.d. ij. Para. xix.c.

F Job. xxxiiij.b. Sapien. vj.b. Eccli. xxxv.b. Ro. ij.b. Gal.iij.b. Ephe. vj.b. Col.iij.d

G j. pet.j.c.

care

Jerem. xxxj.f. Michae. vij.d.

care pplo z testificari: q; ipse est q cõstitutus est a deo iudex
uiuoꝝ z mortuoꝝ. Huic oēs pphete testimoniũ perhibent,
remissionẽ pctõrũ accipere p nomẽ eiꝰ oēs q credũt in eum.
Adhuc loquẽte Petro v̄ba hec, cecidit spũssanctus super
oēs q audiebãt v̄bũ. Et obstupuerũt ex circuncisione fide-
les, q venerãt cum Petro, q; z in natiões gratia spũssancti
effusa est. Audiebãt eũ illos loquẽtes linguis, et magnifi-
cantes deũ. Tũc rñdit Petrus. Nũqd aquã qs phibere po
test, vt nõ baptizẽtur hi qui spũsctũ acceperũt sicut z nos.
Et iussit eos baptizari in nomine domini Jesu xp̄i. Tunc
rogauerunt eum, vt maneret apud eos aliquot diebus.

¶ Capituli Summarium. Narrat petrus Christianis cõ-
uersionem Cornelij. Caput. xj.

A Audierũt aũt ap̄li z fratres q erant in Judea, qm̃
z gẽtes receperunt verbũ dei. Cũ aũt ascendisset
Petrꝰ Jerosolymã, disceptabãt aduersus illũ
q erãt ex circũcisione, dicẽtes. Quare introisti ad
viros p̄putiũ habẽtes, z mãducasti cũ illis? Incipiẽs aũt
Petrus, exponebat illis ordinẽ, dicens. Ego erã in ciuitate
Joppe oãs, z vidi in excessu mẽtis mee visionẽ, descendens
vas quoddã velut linteũ magnum, q̃tuor initijs summitti de
celo, z venit vsq; ad me. In q̃ intuẽs, considerabam z vidi
quadrupedia terre z bestias z reptilia z volatilia celi. Au-
diui aũt z vocẽ dicẽtẽ mihi. Surge Petre, occide z mãdu-
ca. Dixi aũt. Nequaq̃ dñe: q; cõmune aut immũdũ nũq̃ in
troiuit in os meũ. Rñdit autẽ vox scõd̃o, de celo. Que deus
mũdauit, tu ne cõe dixeris. Hoc aũt factum est p ter: z rece-
pta sunt oĩa rursum in celũ. Et ecce viri tres cõfestim astite
runt in domo in qua erã, missi a Cesarea ad me. Dixit aũt
spũs mihi vt irẽ cũ illis, nihil hesitãs. Uenerũt aũt mecum
et sex fratres isti: z ingressi sumꝰ in domũ viri. Narrauit au-
tem nobis qũo vidisset angelũ in domo sua, stantẽ z dicentẽ
sibi, Mitte in Joppẽ, z accerse Simonẽ qui cognominatur
Petrꝰ, qui loquet tibi v̄ba in quib⁹ salu⁹ eris tu, z vniuer-
sa domꝰ tua. Cũ aũt cepissent loqui, cecidit spũssanctꝰ sup
eos, sicut z in nos in initio. Recordat⁹ sum autẽ v̄bi dñi si-
cut dicebat, Johãnes quidẽ baptizauit aqua, vos autẽ ba-
ptizabimini spũ sctõ. Si ergo eãdẽ gratiã dedit illis deus,
sicut z nobis qui credidimꝰ in dñm Jesum xp̄m: ego qs erã,
qui possem phibere deũ? His auditis tacuerũt: z glorifica-
uerũt deũ, dicẽtes. Ergo z gẽtib⁹ pnitẽtiã dedit deꝰ ad vi-
tam. Et illi qdẽ qui dispsi fuerãt a tribulatione q̃ facta fue-
rat sub Stephano, perambulauerũt vsq; Phenicẽ et Cy-
prũ z Antiochiã, nemĩ loquentes verbũ, nisi solis Judeis.
Erãt aũt qdã ex eis viri Cyprij z Cyrenei, q cũ introissent
Antiochiã, loq̃bant z ad Grecos, annũtiãtes dñm Jesum.
Et erat manꝰ dñi cũ eis: multusq; numerꝰ credẽtiũ conuer-
sus est ad dñm. Peruenit autẽ sermo ad aures ecclesie, que
erat Jerosolymis, sup illis: et miserũt Barnabam vsq; ad
Antiochiã. Qui cũ puenisset, et vidisset gratiam dei, gaui-
sus est: z hortabat oēs in proposito cordis pmanere in dño:
q; erat vir bonꝰ, z plenꝰ spũsctõ z fide. Et apposita est multa
turba dño. Profectus est aũt Tharsum vt quereret Sau-
lum: quẽ cũ inuenisset, perduxit Antiochiã. Et annũ totum
conuersati sunt ibi in eccl̃ia: z docuerunt turbã multã, ita vt
cognominarent̃ primũ Antiochie discipuli, Christiani. In
his autẽ diebus supervenerunt ab Jerosolymis prophete
Antiochiã: z surgẽs vnꝰ ex eis nomine Agabꝰ, significabat p
spũm famẽ magnã futurã in vniuerso orbe terrarum, q̃ facta
est sub Claudio. Discipuli autẽ put quisq; habebat, ppo-
suerũt in ministeriũ mittere habitãtib⁹ in Judea fratribus,
qõ z fecerũt, mittẽtes ad seniores p manꝰ barnabe et saulꝰ.

¶ C.S. Herodis seuitia z obitus. Caput. xij.

A Odẽ autẽ tpe misit Herodes rex manꝰ, vt affli-
geret quosdã de ecclesia. Occidit aũt Jacobum
fratrẽ Johãnis gladio. Uidens aũt q; placeret
Judeis, apposuit apprehẽdere et Petrũ. Erãt
aũt dies Azymorũ. Quẽ cũ apprehẽdisset, misit in carcerẽ,
tradẽsq; q̃tuor quaternionib⁹ militũ ad custodiendũ, volẽs
post pascha pducere eũ pplo. Et Petrꝰ quidẽ seruabat in
carcere. Oratio autẽ fiebat sine intermissione ab ecclesia ad
deũ p eo. Cũ autẽ pducturus eũ esset herodes, in ipsa nocte
erat Petrꝰ dormiẽs inter duos milites, vinctꝰ catenis dua-
bus: z custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce, B
angelus dñi astitit, z lumen refulsit in habitaculo, percussoq;
latere Petri, excitauit eũ, dicẽs. Surge velociter. Et cecide
runt catene de manib⁹ eius. Dixit aũt angelꝰ ad eũ. Præ-
cingere, z calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi; Cir
cunda tibi vestimentũ tuum, z sequere me. Et exiens seque-
batur eũ, z nesciebat q; verũ est q̃ fiebat per angelum: existi
mabat aũt se visum videre. Trãseũtes aũt primã z secundã
custodiã, venerunt ad portã Ferreã q̃ ducit ad ciuitatẽ, que
vltro aperta est eis. Et exeũtes processerũt vicũ vnũ: z cõti-
nuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus, dixit. C
Nũc scio vere q; misit dñs angelũ suũ, z eripuit me de manu
Herodis, z de omni expectatione plebis Judeorũ. Cõside-
rãsq;, venit ad domũ Marie matris Johãnis, qui cogno-
minatus est Marcus, vbi erat multi cõgregati et orantes.
Pulsante autẽ eo ad ostiũ Janue, pcessit puella ad viden
dum, noie Rhode. Et vt cognouit vocem Petri, præ gau-
dio non aperuit Januã, sed intro currẽs nũtiauit stare Pe
trum ante ianuã. At illi dixerũt ad eã. Insanis. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi autẽ dicebant. Angelus eius
est. Petrus aũt perseuerabat pulsans. Cũ aũt aperuissent
ostium, viderũt eũ: z obstupuerunt. Annuẽs autẽ eis manu
vt tacerẽt, narrauit qũo dñs eduxisset eũ de carcere: dixitq;.
Nuntiate Jacobo z fratribus hec. Et egressus, abiit in aliũ
locũ. Facta autẽ die, erat non parua turbatio inter milites
quidnã factũ esset de Petro. Herodes autẽ cum requisisset
eum, z nõ inuenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit D
eos duci: descẽdẽsq; a Judea in Cesareã, ibi cõmorat⁹ est.
Erat autẽ iratꝰ Tyrijs z Sidonijs. At illi vnanimes vene
runt ad eus, z persuaso Blasto, qui erat sup cubiculũ regis,
postulabãt pacẽ, eo q̃ alerent̃ regiones eorũ a billo. Sta-
tuto autẽ die Herodes vestit⁹ veste regia, sedit p tribunali,
z concionabatur ad eos. Populus autẽ acclamabat. Dei
voces, z nõ hois. Cõfestim autẽ percussit eum angelus do-
mini: eo q̃ nõ dedisset honorẽ deo: z cõsumptꝰ a vermib⁹,
expiranit. Verbũ autẽ dñi crescebat z multiplicabat. Bar-
nabas autẽ z Saulꝰ reuersi sunt ab Jerosolymis expleto
ministerio, assumpto Johãne, q cognominatus est marcus.

¶ Capituli Summarium. Barnabas z Saulus segregati
predicant Christum inter gentes. Caput. xiij.

E Rant aũt in ecclesia, q̃ erat Antiochie, pphete A
z doctores, in quib⁹ Barnabas z Simon q vo-
cabat Niger, z Lucius Cyrenẽsis, z Manahẽ
q erat Herodis tetrarche collactaneꝰ, z Saulꝰ.
Ministrãtibus aũt illis dño, z ieiunãtibus, dixit illis spũs-
sanctꝰ. Segregate mihi Saulũ z Barnabã in opus ad q̃
assumpsi eos. Tũc ieiunãtes z orãtes, imponẽtesq; eis ma-
nus, dimiserũt illos. Et ipsi qdẽ missi a spũ sancto, abierũt
Seleuciã, z inde nauigauerũt Cyprũ. Et cũ veniissent Sa-
laminã, pdicabãt verbũ dei in synagogis Judeoꝝ. Habe
bãt aũt z Johãnem in ministerio. Et cũ pambulassent vni-
uersam insulã vsq; ad Paphũ, inuenerunt quẽdã virũ ma
gũ pseudoprophetã Judeũ, cui nomẽ erat Barieu, q erat
cum pcõsule Sergio Paulo viro prudẽte. Hic accersitis
Barnaba z Paulo, desiderabat audire verbũ dei. Resiste B
bat aũt illis Elymas magus (sic enĩ iterpretat nomẽ eius)
querẽs auertere pcõsulẽ a fide. Saulꝰ aũt q z paulꝰ, replet⁹
spũ sctõ, intuẽs in eũ, dixit. O plene oi dolo z omni fallacia
fili Diaboli, inimice omnis iustitie, non desinis subuertere
vias dñi rectas. Et nũc ecce manus dñi sup te erit, eris cecus,
non videns solẽ, vsq; ad tps. Et cõfestim cecidit in eũ caligo
z tenebre, et circuiẽs q̃rebat qui ei manũ daret. Tũc pcõsul
cũ vidisset factũ, credidit admirans sup doctrina dñi. Et cũ
a Papho nauigasset Paulꝰ z q cũ eo erãt, venerũt Per-
gen Pãphilie. Johãnes autem discedens ab eis, reuersus
est Jerosolymã. Illi vero pertrãseuntes Pergen, venerunt
Antiochiam Pisidie: z ingressi synagogã die sabbatho-

Watth. iij.c. mar.j. b. luc.iij.c. Jo.j.d. Infra xx.a.

C

Exo.j.a. Exodi xiij.d. Exodi xxj.a. Josue xxiij.a. Judic. ij.b. j.Regū. xiij.a.

D

j. Regū. ix c.x. ps. lxxxviij.b. j.regum. xvj.c. Isa.xj.a. Matth. j.a. Mar.j.a Lu.iij.a. Jo.j.c. Mar.j.a

E

Matth. xxvij.c. Marci. v.b. Luce xxiij.c. Jo ix c. Matth. xxviij.b mar xvj lu.xxiij. Jo.xx. ps.ij.b. ps.xxv.b iij.Regū ij.b.

F

abac.j.b.

G

Isa.xlix.b

Matth. x.b. mar.vj.b Lu.ix.a.

A

rum, sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarū, miserūt principes synagoge ad eos, dicētes. Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite. Surgens aūt Paulus, ⁊ manu silētium indicens, ait. Viri Israelite, ⁊ q timetis deū, audite. Deꝰ plebis Israel elegit pres nros, ⁊ plebē exaltauit cū essent incole i terra Egypti, ⁊ in brachio excelso eduxit eos ex ea, ⁊ p̄ q̄draginta annoꝝ tps mores eoꝝ sustinuit in deserto. Et destruēs gētes septē in terra Chanaā, sorte distribuit eis terrā eoꝝ, q̄si post quadringētos ⁊ quinquaginta annos: ⁊ post hec dedit iudices, vsq; ad Samuel pphetā. Et exinde postulauerunt regē: et dedit illis Saul filiū Cis, virum de tribu Bēiamin annis quadraginta. Et amoto illo, suscitauit illis Dauid regez: cui testimonium phibens, dixit. Inueni Dauid filiū Jesse, virū sm cor meū, q faciet oēs voluntates meas. Huiꝰ ex semine deꝰ sm promissionē eduxit Israeli saluatorē Jesum, p̄dicāte Johāne añ faciē aduentus eiꝰ, baptismū pnie oi populo Isrl'. Cū impleret aūt Johānes cursum suū, dicebat. Quē me arbitramini esse nō sum ego: sz ecce venit post me, cuiꝰ nō sum dignꝰ calceamēta pedū soluere. Viri fratres, filii gnis Abrahā, ⁊ q in vobis timēt deū, vob v̄bū salutis huiꝰ missum est. Qui enī habitabāt Jerl'm, ⁊ principes eius hūc ignorātes, ⁊ voces pphetarū, q̄ p oē sabbathū leguntur, iudicātes, ipleuerūt: ⁊ nullā causam mortis inuenētes in eo petierūt a Pilato vt iterficerēt eū. Cūq; cōsummassent oia q̄ de eo scripta erāt, deponētes eū de ligno, posuerūt eū in monumēto. Deꝰ aūt suscitauit eū a mortuis tertia die: q visus est p dies multos his q simul ascēderāt cū eo de Galilea in Jerl'm, q vsq; nūc sunt testes eius ad plebem. Et nos vobis annunciamꝰ eā, q̄ ad patres nostros repromissio fcta est: q̄m hāc deꝰ adimpleuit filijs v̄ris resuscitans Jesum sicut et in psalmo scō scriptum est. Filiꝰ meus es tu, ego hodie genui te. Q̄ aūt suscitauit eū a mortuis, amplius iā nō reuersurū in corruptionē, ita dixit. Quia dabo vobis sancta Dauid fidelia. Jdeoq; ⁊ alias dicit. Nō dabis sctm tuū videre corruptionē. Dauid cū in sua gnatione cū administrasset voluntati dei, dormiuit, ⁊ appositꝰ est ad patres suos, et vidit corruptionē. Quē vero deus suscitauit a mortuis, nō vidit corruptionē. Notū igit sit vobis viri fratres, q̄ per hūc vobis remissio pctōrū annūtiat, ab oībꝰ q̄bus non potuistis in lege Moysi iustificari. In hoc oīs q credit, iustificat. Videte ergo ne supueniat vobis q̄ dictū est in prophetis. Videte cōtēptores, ⁊ admiramini ⁊ disperdimini: q̄ opus operor ego in diebus vestris, opꝰ q̄ nō credetis si quis enarrauerit vobis. Exeūtibus aūt illis rogabāt vt sequēti sabbatho loquerent sibi verba hec. Cūq; dimissa esset synagoga, secuti sunt multi Judeoꝝ, ⁊ colētū deū ꝯuenarū, Paulū ⁊ Barnabā: qui loquētes suadebant eis vt pmanerēt in gra dei. Sequēti vero sabbatho pene vniuersa ciuitas cōuenit audire v̄bū dei. Videtes aūt turbas Judei repleti sunt zelo, ⁊ q̄tradicebāt his q̄ a Paulo dicebant, blasphemātes. Tūc cōstāter Paulus ⁊ Barnabas dixerūt. Vobis oportebat primū loqui verbum dei: sed q̄m repellitis illud, et indignos vos iudicatis eterne vite: ecce conuertimur ad gētes. sic enī p̄cepit nobis dñs. Posui te in lucē gētū, vt sis in salutē vsq; ad extremum terre. Audientes autē gētes, gauise sunt, ⁊ glorificabāt verbū dñi: ⁊ crediderunt quotquot erant preordinati ad vitā eternā. Disseminabat aūt v̄bū dñi per vniuersaz regionē. Judei aūt cōcitauerūt mulieres religiosas ⁊ honestas, ⁊ primos ciuitatis, ⁊ excitauerunt psecutionem in Paulū ⁊ Barnabā: ⁊ eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos, venerūt Jconiū. Discipuli quoq; replebantur gaudio ⁊ spiritu sancto.

¶ Capituli Summarium. Paulus primum adoratur, deinde lapidatur. Caput.xiiij.

Actū est aūt in Jconio vt simul introirēt synagogā Judeoꝝ, ⁊ loq̄rent ita, vt crederet Judeorū ⁊ Greco copiosa multitudo. Qui vō incredduli fuerūt Judei, suscitauerūt ⁊ adiracūdiam cocitauerūt animas gentiū aduersus fratres. Multo igitur tpe demorati sunt fiducialiter agentes in dño, testimonium perhibēte v̄bo gratie sue: dante signa ⁊ p̄digia fieri per manus eoꝝ. Diuisa est aūt multitudo ciuitatis: ⁊ quidā quidē erāt cū Judeis, q̄dā vō cū apl'is. Cū aūt factꝰ esset impetus gētiliū ⁊ Judeoꝝ cū principibꝰ suis, vt cōtumelijs afficerēt ⁊ lapidarēt eos, intelligētes cōfugerūt ad ciuitates Lycaonie Lystrā ⁊ Derbē, ⁊ vniuersam in circūitu regionē, et ibi euāgelizātes erāt. Et cōmota est oīs multitudo in doctrina eorū. Paulꝰ aūt ⁊ Barnabas morabant Lystris. Et quidā vir Lystris infirmꝰ pedibus sedebat, claudus ex vtero mris sue: q nūq̄ ambulauerat. Hic audiuit Paulum loquentē. Qui intuitus eū ⁊ videns q̄ fidē haberet vt saluus fieret, dixit magna voce. Surge super pedes tuos rectus. Et exilit: ⁊ ambulabat. Turbe aūt cū vidissent q̄ fecerat paulꝰ, leuauerūt vocē suā Lycaonice, dicētes. Dij similes facti hoibꝰ, descenderūt ad nos. Et vocabant Barnabā, Jouē: Paulū vero. Mercuriū, q̄m ipse erat dux v̄bi. Sacerdos q̄q; Jouis qui erat añ ciuitatē, tauros ⁊ coronas añ januas afferens, cū populis volebat sacrificare. Quod vbi audierūt apostoli Barnabas ⁊ Paulus, cōscissis tunicis suis exilierunt in turbas, clamātes ⁊ dicentes. Viri, quid hec facitis? Et nos mortales sumꝰ, similes vobis hoies, annūtiantes vobis ab his vanis cōuerti ad deū viuū q fecit celū ⁊ terrā et mare et oia que in eis sunt, qui in preteritis gnationibus dimisit oēs gētes ingredi vias suas. Et quidē nō sine testimonio semetipsum reliquit, bene faciens de celo, dans pluuias, ⁊ tēpora fructifera, implens cibo ⁊ letitia corda eorū. Et hec dicētes, vix sedauerūt turbas ne sibi immolarēt. Superuenerūt autē quidam ab Antiochia ⁊ Jconio Judei: ⁊ persuasis turbis lapidātes Paulū, traxerūt extra ciuitatem, existimātes eū mortuū esse. Circundātibus aūt eū discipulis surgēs intrauit ciuitatē: ⁊ postera die profectꝰ est cū Barnaba in Derben. Cūq; euāgelizassent ciuitati illi, ⁊ docuissent multos, reuersi sunt Lystrā ⁊ Jconiū, et Antiochiam, cōfirmantes animas discipuloꝝ, exhortātesq; vt permanerent in fide, ⁊ q̄ per multas tribulationes opz nos intrare in regnū dei. Et cū cōstituissent illis per singulas ecclesias presbyteros, ⁊ orassent cū ieiunijs, cōmēdauerūt eos dño in quē crediderunt. Trāseūtesq; Pisidiā, venerūt in Pāphiliā, ⁊ loquentes verbū dñi in Pergē, descēderūt in Attaliā, ⁊ inde nauigauerūt Antiochiā, vnde erāt traditi gratie dei in opus q̄ cōpleuerunt. Cum aūt venissent ⁊ cōgregassent ecclesiam, retulerūt quāta fecisset deꝰ cū illis quia aperuisset gentibus ostiū fidei. Morati sunt aūt tps non modicū cū discipulis.

¶ Capituli Summarium. Dissensione ob circūcisionem orta, Concilium celebratur. Caput.xvj.

Et q̄dā descēdētes de Judea, docebant fratres. Quia nisi circūcidamini sm morē Moysi, non poteritis saluari. Facta ergo seditione non minima Paulo et Barnabe aduersus illos, statuerūt vt ascēderēt Paulus ⁊ Barnabas ⁊ quidā alij ex aliis ad apl'os ⁊ presbyteros in Jerl'm, sup hac q̄stione. Illi ergo deducti ab ecclesia, pertrāsibāt Phenicē ⁊ Samariā, narrātes cōuersionē gētium: ⁊ faciebāt gaudiū magnū omnibꝰ fratribꝰ. Cū aūt venissent Jerosolymā, suscepti sunt ab ecclesia ⁊ ab apl'is ⁊ senioribꝰ, annuntiātes quāta deꝰ fecisset cū illis. Surrexerūt aūt q̄dā de hereſi phariseoꝝ, q̄ crediderunt, dicētes. Quia oportet circūcidi eos, precipere quoq; seruare legē Moysi. Conueneruntq; apli ⁊ seniores videre de verbo hoc. Cū aūt magna cōquisitio fieret, surgēs Petrus dixit ad eos. Viri fratres, vos scitis q̄m ab antiquis diebus deus in nobis elegit p os meū audire gētes verbū euāgelij, ⁊ credere. Et q̄ nouit corda deus, testimoniū phibuit, dans illis spm̄ sctm̄ sicut et nobis: ⁊ nihil discreuit inter nos ⁊ illos fide purificās corda eoꝝ. Nunc ergo q̄d tētatis deū, imponere iugū sup ceruices discipulorū: q̄ neq; nos neq; patres nri portare potuimꝰ? Sz p gratiā dñi Jesu x̄pi credimꝰ saluari, quēadmodū ⁊ illi. Tacuit aūt oīs multitudo, ⁊ audiebāt Barnabā ⁊ Paulū narrātes q̄ta deꝰ fecisset signa ⁊ p̄digia in gētibꝰ p eos. Et postq̄ tacuerūt, respondit

B

C

ps. cxiv. a. Apocal. xiij.b. ps.lxxx.c D ij.cor.xij

B

ē.xiij.a.

A Gal.v.a.

B

supra.x.

C

Amos vj.c. D

Jacobum,dicēs.Viri fratres audite me.Simon narrauit quēadmodū primū deus visitauit sumere ex gentibus ppl'm nomini suo ⁊ huic cōcordāt verba prophetarū sicut scriptū est:Post hec reuertar.⁊ reedificabo tabernaculū dauid qđ decidit ⁊ diruta eius reedificabo:⁊ erigā illud vt requirant ceteri hoim dōm ⁊ oēs gētes sup quas inuocatū est nomen meū:dicit dns faciēs hec.Notū a seculo est dño opus suum. Propter qđ ego iudico nō inquietari eos qui ex gētibus cōuertunt ad deū:sz scribere ad eos:vt abstineāt se a cōtaminationibus simulachrorū ⁊ fornicatione ⁊ suffocatis ⁊ sanguine.Moyses em̄ a tēporibus antiquis hz in singulis ciuitatibus q eū pdicēt in synagogis vbi p omne sabbathū legitur.Tūc placuit aplis ⁊ senioribus cū oi ecclesia eligere viros ex eis:⁊ mittere antiochiā cū paulo ⁊ barnaba:iudā qui cognominabat Barsabas ⁊ silā viros primos in fratrib⁹ scribētes p man⁹ eorū.Et aplī ⁊ seniores fratres his qui sunt Antiochie,⁊ Syrie,⁊ Licie fratribus ex gentibus salutē. Qm̄ audiuim⁹ q quidā ex nobis exeūtes turbauerunt vos vbis euertētes aīas vras qb⁹ nō mādauim⁹: placuit nobis collectis in vnū eligere viros ⁊ mittere ad vos cum charissimis nris barnaba ⁊ paulo hoīb⁹ qui tradiderūt aīas suas pnoie dōi nri ihesu xpi.Misimus ergo Judā ⁊ silā q ⁊ ipsi vobis verbis referēt eadē.Visuz est em̄ spūi sctō ⁊ nobis nihil vltra imponere vobis oneris q̄ hec necessaria:vt abstineatis vos ab immolatis simulachroz ⁊ sanguine ⁊ suffocato ⁊ fornicatiōe a qb⁹ custodientes vos bñ agetis.Valete.Illi ḡ dimissi descenderūt Antiochiā.Et cōgregata multitudine tradiderūt epistolā.Quā cū legissent gauisi sunt sup cōsolatione.Judas aūt ⁊ silas:⁊ ipsi cū essent pphete verbo plurimo cōsolati sunt ffes ⁊ cōfirmauerūt.Facto aūt ibi aliquanto tp:dimissi sunt cū pace a fratrib⁹ ad eos q miserāt illos. Visum est aūt sile ibi remanere:Judas autē solus abiit in Jerusalē.Paul⁹ aūt ⁊ Barnabas demorabant antiochie docētes ⁊ euāgelizātes cū alijs plurib⁹ vbū dni. Post aliquot aūt dies dixit ad barnabā Paulus:Reuertētes visitemus fratres p vniuersas ciuitates in qb⁹ pdicauim⁹ vbū dni quo se habeant.Barnabas autē volebat secū assumere ⁊ Johānē q cognominabat marc⁹.Paulus aūt rogabat

5.xiij. a.

eū:vt q discessisset ab eis de pāphilia ⁊ nō isset cū eis in op⁹ nō debere recipi.Facta est aūt dissensio ita vt discederēt ab inuicē ⁊ Barnabas qđē assumpto marco nauigaret cyprū. Paulus vo electo sila pfect⁹ est:tradit⁹ gre dei a fratrib⁹. Perambulabat autē Syriā ⁊ ciliciā confirmās ecclesias: precipiens custodire precepta apostolorum ⁊ seniorum.

¶ Capituli Summarium.Timotheus circūcidit ⁊ paul⁹ virgis cesus in carcere conijcitur. Caput.xvj.

A

Peruenit aūt in Derben ⁊ Lystrā.Et ecce discipulus quidā erat ibi noie Timotheus fili⁹ mulieris vidue fidelis patre gentili. Huic testimoniū bonū reddebāt qui in Lystris erāt ⁊ Jconio fratres. Hūc voluit Paul⁹ secū pficisci.Et assumēs circūcidit eū ppter Judeos qui erāt in illis locis.Sciebant enim oēs qđ pater ei⁹ erat gētilis.Cum autē ptrāsirēt ciuitates: tradebant eis custodire dogmata q̄ erāt decreta ab apostolis ⁊ seniorib⁹ qui erāt hierosolymis.Et ecclesie quidē cōfirmabant fide ⁊ abūdabāt numero quotidie.Trāseūtes aūt

B

Phrigiā ⁊ Galatie regionē vetati sunt a spiritusancto loqui vbū dei in Asia.Cū venissent autē in mysiā tētabāt ire in Bithiniā:⁊ nō permisit eos spiritus Jesu.Cū aūt ptransissent Mysiā descenderūt Troadē:⁊ visio p noctē Paulo ostensa est.Vir macedo quidā erat stās ⁊ deprecans eū ⁊ dicens:Trāsiens in Macedoniā adiuua nos. Vt aūt visum vidit statiq̄m⁹ pficisci in Macedoniā certi facti q̄ vocasset nos deus euāgelizare eis.Nauigātes aūt a Troade recto cursu venimus Samothraciam:⁊ sequēti die Neapolim:⁊ inde Philippis q̄ est prima ptis Macedonie ciuitas colonia.Eramus aūt in hac vrbe diebus aliquot cōsistētes.

C

Die aūt sabbatho⁹ egressi sum⁹ foras portā iuxta flumen vbi videbat oratio esse.Et sedētes loquebamur mulieribus que conuenerāt.Et quedā mulier nomine Lydia purpuraria ciuitatis Thiathirenoū colēs deū audiuit cuius dominus aperuit cor⁹ intēdere his que dicebantur a Paulo.Cū autem baptizata esset et domus eius deprecata est,dicens. Si iudicastis me fidelē dño esse:introite in domū meam et manete.Et coegit nos.Factū est aūt euntibus nobis ad oratione puellā quandā habētē spūm phitonē obuiare nobis q̄ quēstū magnū p̄stabat dnis suis diuinādo. Hec subsecuta Paulū,⁊ nos clamabat,dicens.Isti homines serui dei excelsi sunt qui annūtiāt vobis viā salutis. Hoc aūt faciebat multis diebus.Dolens autē Paulus ⁊ conuersus spiritui dixit.Precipio tibi in nomine Jesu Christi exire ab ea.Et exijt eadē hora.Videntes autē dñi eius quia exiit spes questus eorū apprehēdentes Paulū et Silā perduxerūt in forū ad principes.Et offerentes eos magistratibus dixerunt. Hi homines conturbant ciuitatē nostram cum sint Judei ⁊ annūtiant morē quē nō licet nobis suscipere neq̄ facere cū simus romani.Et cucurrit plebs aduersus eos:⁊ magistrat⁹ scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis cedi.Et cum multas plagas eis imposuissent:miserunt eos in carcerem precipiētes custodi vt diligenter custodiret eos.Qui cum tale preceptum accepisset:misit eos in interiorē carcerē,⁊ pedes eorū strinxit ligno.Media autem nocte Paulus et Silas adorantes laudabant deū ⁊ audiebant eos qui in custodia erāt. Subito vero terre motus factus est magnus:ita vt mouerent fundamēta carceris.Et statim apta sunt omnia ostia: ⁊ vniuersorū vincula soluta sunt. Expergefact⁹ aūt custos carceris:⁊ vidēs ianuas apertas carceris:euaginato gladio volebat se interficere existimās fugisse victos.Clamauit aūt Paul⁹ voce magna,dicēs.Nihil tibi mali feceris.Uniuersi em̄ hic sum⁹.Petito q̄ lumine introgressus est ⁊ tremefactus pcidit Paulo ⁊ sile ad pedes:⁊ pducēs eos foras ait. Dñi,qđ me oportet facere vt saluus fiam:At illi dixerunt. Crede in dōm ihesum ⁊ saluus eris tu ⁊ dom⁹ tua.Et locuti sunt ei vbū dñi cū oīb⁹ qui erāt in domo ei⁹.Et tollens eos in illa hora noctis lauit plagas eor:⁊ baptizatus est ipse ⁊ ois domus eius cōtinuo.Cūq̄ pduxisset eos in domū suā appposuit eis mēsam ⁊ letatus est cū omni domo sua credēs deo.Et cū dies fact⁹ esset miserūt magistrat⁹ lictores,dicentes.Dimitte hoies illos.Nuntiauit autem custos carceris verba hec Paulo:q̄ miserunt magistratus vt dimittamini.Nūc igitur exeūtes ite in pace.Paul⁹ autē dixit eis,Cesos nos publice indēnatos hoies romanos miserūt in carcerem:⁊ nunc occulte nos eūciūt:Nō ita:sed veniāt ⁊ ipsi nos eūciant.Nūtiauerūt aūt magistratibus lictores verba hec. Timueruntq̄ audito q̄ Romani essent:⁊ venētes deprecati sunt eos:⁊ educētes rogabant vt egrederentur de vrbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lydiam:⁊ visis fratribus consolāta sunt eos ⁊ profecti sunt.

5.xiij. a. et v.o.

D

E

5.xiij. a.

E

F

B

Luce xxiiij.g. B

F

B

¶ Capituli Summarium. Predicat Paulus Christum Thessalonice ⁊ Athenis. Caput.xvij.

A,

Cum autē pambulassent Amphipolim et apolloniā venerūt Thessalonicā vbi erat synagoga Judeoz.Scōm q̄suetudinē aūt paul⁹ introiit ad eos:⁊ p sabbatha tria disserebat eis de scripturis ad aperiēs ⁊ insinuās q̄ xp̄m oportuit pati ⁊ resurgere a mortuis:⁊ q̄ hic est Jesus xp̄s quem ego annūtio vobis. Et qdā ex eis crediderūt:⁊ adiūcti sunt paulo ⁊ sile:⁊ de colentibus gētilibusq̄ multitudo magna ⁊ mulieres nobiles nō pauce.Zelantes autē Judei assumētesq̄ de vulgo viros quosdā malos:⁊ turba facta cōcitauerunt ciuitatē. Et assistētes domui Jasonis q̄rebāt eos pducere in pp̄lm.Et cum nō inuenissent eos trahebāt Jasonē:⁊ quosdam fratres ad principes ciuitatis,clamātes:qm̄ hi qui vbē cōcitant ⁊ huc venerūt quos suscepit Jason:⁊ hi oēs cōtra decreta cesaris faciūt regē aliū dicētes esse Jesum.Cōcitauerūt aūt plebē et principes ciuitatis audiētes hec.Et accepta satisfactione a Jasone:⁊ a ceteris dimiserūt eos.Ffes vo cōfestim per noctē dimiserūt paulū ⁊ silā in berrhoeā.Qui cū venissent in synagogā iudeoz introierūt. Hi autē erāt nobiliores eoz̄ q̄ sunt Thessalonice qui susceperūt verbū cū omni auiditaC Jo.xviij. g.

te,quotidie scrutantes scripturas,si hec ita se haberent. Et multi qdē crediderūt ex eis,z mulierū gentiliū honestarū,et viri non pauci. Cū autē cognouissent in Thessalonica Judei,qz z Berrhee predicatū est a Paulo verbū dei,venerūt z illuc,cōmouentes z turbantes multitudinē. Statimqz tūc Paulum dimiserūt fratres,vt iret vsqz ad mare. Silas aūt z Thimotheus remānserūt ibi. Qui aūt deducebant paulū: perduxerūt eū vsqz ad Athenas. z accepto mandato ab eo ad Silā z Timotheū vt q̄ celeriter venirent ad se:profecti sunt. Paul⁹ aūt cū athenis eos expectaret incitabat spūs ei⁹ in ipso,vidēs idololatrie deditā ciuitatē. Disputabat igit in synagoga cum Judeis colētib⁹,z in foro oēs dies ad eos q audierāt. Quidā aūt Epicurei z Stoici philosophi disserebāt cū eo: z qdā dicebāt. Quid vult seminiverbi⁹ hic dicere? Alij vero. Noui dēmoniorū videt annuntiator esse. qua Jesum z resurrectionē annūtiabat eis. Et apprehēsum eū,ad Areopagū duxerūt,dicentes. Possumus scire q̄ est hec nona q̄ a te dicit,doctrina? nona enī quedā infers auribus nostris. Volum⁹ ergo scire qdnā velint hec esse. Athenienses aūt oēs,z aduene hospites,ad nihil aliud vacabāt,nisi aut dicere aut audire aliqd nou. Stās aūt paulus in medio Areopagi ait. Viri Atheniēses,per oia quasi superstitiosiores vos video. Preteriēs enī z videns simulacra vra,inueni z arā in qua scriptū erat,Ignoto deo. Q̄ ò ergo ignorātes colitis,hoc ego annūtio vobis. Deus qui fecit mūdū et oia q̄ in eo sunt,hic celi z terre cū sit dñs,non in manu factis tēplis habitat,nec manib⁹ humanis colitur, indigēs aliquo,cū ipse det omnib⁹ vitā z ispiratiōnē z oia: fecitqz ex vno omne genus hoim inhabitare super vniversam faciē terre,definiēs statuta tpa z terminos habitationis eorum,q̄rere deū si forte attrectent eū aut inueniāt,quāuis nō lōge sit ab vno q̄z nostrū. In ipso enī viuim⁹ et mouemur et sumus,sicut,z quidam vestrorum poetarū dixerunt. Ipsius enī z genus sum⁹. Gen⁹ ergo cū simus dei,nō debemus existimare auro z argento,aut lapidi sculpture artis z cogitationis hois,diuinū esse sile. Et tpa quidē hui⁹ ignorātie despiciēs de⁹,nūc annūtiat hoibus,vt oēs vbiqz penitentiam agāt,eo qō statuit diem in quo iudicaturus est orbē in equitate in viro in quo statuit,fidē pbēs oīb⁹ suscitās eū a mortuis. Cū audissent autem resurrectionē mortuorū,quidā quidē irridebāt,quidā vero dixerūt. Audiem⁹te de hoc iterum. Sic Paulus exiuit de medio eorum. Quidā vero viri adherentes ei,crediderūt: in quibus z Dionysius Areopagita,z mulier nomine Damaris,z alij cum eis.

¶ Capituli Summarū. Paulus in Corintho. Achaia z Epheso Christi negotia agit. Caput.xviij.

Post hec egressus ab Athenis,venit Corinthū. z inuemēs quēdā iudeū,noie Aquilā. Ponticum genere qui nuper venerat ab Italia,z Priscillā vxorē ei⁹,eo qō p̄cepisset claudius discedere oēs Judeos a Roma: accessit ad eos. Et qz eiusdem erat artis, manebat apud eos,z operabat,erāt aūt scenofactorie artis. Et disputabat in synagoga p oē sabbathū,interponēs nomē dñi Jesu: suadebatqz Judeis z grecis. Cū venissent aūt de macedonia Silas z Timotheus instabat verbo Paulus,testificās Judeis esse xp̄m Jesum. Cōtradicētib⁹ autē eis z blasphemātibus,excutiēs vestimēta sua,dixit ad eos. Sanguis vester super caput vestrū. z Mūdus ego,ex hoc ad gētes vadā. Et migrās inde,intrauit in domū cuiusdā,nole Titi Justi,colētis deū,cui⁹ dom⁹ erat cōiuncta synagoge. Crisp⁹ aūt archisynagogus credidit dño,cū oi domo sua: z multi Corinthiorū audiētes credebant,z baptizabantur. Dixit aūt dñs nocte p visionē Paulo. Noli timere: sz loq̄re,z ne taceas,ppterea qō ego sum tecū: z nemo apponet tibi vt noceat te,qm̄ pplus est mihi multus in hac ciuitate. Sedit aūt ibi annū z ses mēses docēs apud eos vbū dei. Gallione aūt pcōsule Achaie,insurrexerūt vno aio iudei i paulū,z adduxerūt eū ad tribunal,dicētes. Cōtra legē hic persuadet hoibus colere deū. Incipiēte autē paulo aperire os, dixit Gallio ad Judeos. Si qdē esset iniquū aliqd,aut facinus pessimū,o viri Judei,recte vos sustinerē. si vero q̄stiones sunt de verbo z noibus legis vre: vos ipsi videritis. iudex ego horū nolo esse. Et minauit eos a tribunali. Apprehēdentes aūt oēs Sosthenē principē synagoge,percutiebant eū añ tribunal: z nihil eorū Gallioni cure erat. Paul⁹ vō cū adhuc sustinuisset dies multos,fratribus valefaciēs nauigauit in Syriā,z cū eo Priscilla et Aquila,q̄ sibi totunderat in Cenchreis caput. habebat enī votum,deuenitqz Ephesum,z illos ibi reliquit. Ipse vō ingressus synagogā,disputabat cū Judeis. Rogātib⁹ aūt eis vt ampliori tpe maneret,nō cōsensit sed valefaciēs,z dicens. Iterum reuertar ad vos,deo volēte: pfect⁹ est ab Epheso. Et descendēs Cesaream,ascēdit,z salutauit ecclesiā: z descendit Antiochiā. Et facto ibi aliquāto tpe,pfect⁹ est,pambulās ex ordine Galatiā regionē z Phrygiā,cōfirmās oēs discipulos. Judeus aūt qdā,Apollo noie,Alexādrin⁹ genere,vir eloquēs,devenit Ephesum,potens in scripturis. Hic erat edoctus viā dñi: z feruēs spiritu loq̄bat z docebat diligēter ea que sunt Jesu,sciēs tm̄ baptisma Johānis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quē cū audissent Priscilla z Aquila,assumpserūt eū,z diligenti⁹ exposuerūt ei viā dñi. Cum aūt vellet ire Achaiā,exhortati fratres,scripserūt discipulis,vt susciperēt eū. Qui cū venisset,contulit multū his qui crediderant. Vehementer enim Judeos reuincebat publice ostendens per scripturas,esse Christum Jesum.

¶ Capitūli Summarium. Paulus strenue predicans et signa edens. Epheſi periclitatur. Caput.xix.

Factū est aūt cū apollo eēt Corinthi,vt Paul⁹ peragratis superioribus partibus,veniret Ephesum,z inueniret quosdam discipulos: dixitqz ad eos. Si spm̄ sctm̄ accepistis credētes? At illi dixerūt ad eu. Sed neqz si spūs sanct⁹ est,audiuimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui dixerūt,in Johannis baptismate. Dixit aūt Paulus,Johānes baptizauit baptismo pnie pplm̄,dicēs,in eū qui vēturus esset post ipm̄,vt crederent,hoc est,in Jesum. His auditis,baptizati sunt in noie dñi Jesu. Et cū imposuisset illis man⁹ Paulus,venit spūs sanct⁹ sup eos,et loquebant linguis,z pphetabāt. Erāt aūt oēs viri fere duodecim. Introgressus autē synagogam, cū fiducia loq̄bat p tres mēses,disputās z suadēs de regno dei. Cū aūt qdā indurarent̄ et nō crederēt,maledicētes viā dñi coram multitudine,discedens ab eis,segregauit discipulos,quotidie disputās in scola Tyranni cuiusdā. Hoc autē factū est p biennū,ita vt oēs qui habitabant in Asia,audirēt verbū dñi,Judei atqz Gētiles. Virtutes qz nō quaslibet faciebat deus per manū Pauli: ita vt etiā sup languidos deferrent̄ a corpore ei⁹ sudaria z semicictia,z recedebāt ab eis languores,z spūs nequā egrediebant. Tentauerūt autē qdā z de circūeūtib⁹ Judeis exorcistis inuocare sup eos q habebāt spūs malos,nomē dñi Jesu,dicētes,Adiuro vos p Jesum quē Paulus p̄dicat. Erāt aūt cuiusdā Judei,nomine Sceue,principis sacerdotū septē filij,q̄ hoc faciebant. Respōdēs autē spūs nequā,dixit eis. Jesum noui,z Paulum scio: vos aūt q̄ estis? Et insiliēs in eos hō in q̄ erat demoniū pessimū,z dñat⁹ amborū,invaluit sup eos,ita vt nudi et vulnerati effugerēt de domo illa. Hoc autē notū factū est oīb⁹ Judeis atqz gentilib⁹ q̄ habitabāt Epheſi: et cecidit timor sup oēs illos,z magnificabat nomē dñi Jesu. z Multiqz credētiū veniebāt cōfitētes z annūtiātes actus suos. z Multi aūt ex eis q̄ fuerāt curiosa sectati,cōtulerūt libros,z cōbusserūt eos cora oīb⁹. z cōputatis ptijs illor,inuenerūt pecuniā denariorū,qnquaginta miliū. Ita fortiter crescebat vbū dei,z cōfirmabat. His autē expletis pposuit paul⁹ in spū trāsita z Macedonia et Achaia,ire Jerosolymam,dicēs. Postq̄ fuero ibi,opz me z Romā videre. z Mittens aūt in macedoniā duos ex ministrātibus sibi Timotheū z Erastū,ipse remānsit ad tp̄s in Asia. Facta est aūt illo tpe turbatio nō minima de via dñi. Demetri⁹ enī qdā noie,argētari⁹,faciens edes argēteas Diane p̄stabat artificib⁹ nō modicū questū: quos conuocans z eos qui huiusmodi erant opifices dixit,

Viri,scitis

Universidad de Deusto Biblioteca

Viri scitis q; de hoc artificio est nobis acquisitio: & videtis & auditis q; non solū Epheſi, sed pene totius Asie Paulus hic suadēs auertit multā turbā, dicēs Qm̄ non sunt dij qui manib⁹ fiūt. Nō solū aūt hec piclitabit nobis pars in redargutionē venire, sz & magne Diane tēplū in nihilū reputabit, & destrui incipiet maiestas ei⁹, quā tota Asia & orbis colit. His auditis, repleti sunt ira, & exclamauerūt, dicētes, F Magna Diana Ephesiorū. Et ipleta est ciuitas tota confusione, & impetū fecerūt vno aio in theatrū, rapto Caio & Aristarcho Macedonib⁹, comitib⁹ Pauli. Paulo aūt volēte itrare in pplm, nō pmiserūt discipuli. Quidā eñ & de asie pncipibus q erāt amicitiē⁹, miserūt ad eū rogantes ne se daret in theatrū. Alij aūt aliud clamabāt. Erat eñ ecclesia cōfusa: & plures nesciebāt qua ex causa conuenissent. De turba aūt detraxerunt Alexādrum, propellētib⁹ eum Judeis. Alexāder aūt manu silentio postulato, volebat reddere rōnē pplo. Quē vt cognouerūt Judeū esse, vox facta vna est oiz ḡsip horas duas clamātiū, Magna Diana Ephesiorū. Et cū sedasset scriba turbas, dixit, Viri Ephesij, qs eñ est hoīm qui nesciat Ephesiorū ciuitatē cultricē esse magne Diane Jouisq; protis? Cū ergo his dici nō possit, oportet vos sedatos esse, & nihil temere agere. Adduxistis enim hoīes istos, neq; sacrilegos neq; blasphemātes deā vrām. Q; si Demetrius & qui cū eo sunt artifices, habent aduersus aliquē cām, quētē⁹ forenses agunt, & procōsules sunt, accusent inuicē. Si q; aūt alteri⁹ rei q̄ritis: in legitima ecclia poterit absolui. Nā & periclitamur argui seditiōis hodierne: cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationē concursus istius. Et cum hec dixisset, dimisit ecclesiam.

¶ Capituli Summarium. Paulus peragratis multis. grecie locis, Jerosolymam contendit. Caput. xx.

A Postq; aūt cessauit tumult⁹, vocatis Paul⁹ discipulis, & exhortat⁹ eos, valedixit, & profectus est vt iret in Macedoniā. Cū aūt pambulasset ptes illas & exhortat⁹ eos fuisset multo sermōe, venit ad Greciā: vbi cū fuisset mēses tres, facte sunt illi insidie a Judeis, nauigaturo in Syriā: habuitq; cōsiliū vt reuerteret p Macedoniā. Comitat⁹ est aūt eū Sosipater Pyrrhi Berrhēēsis, Thessalonicēsiū vo Aristarch⁹, & Secūs, et Caius Derbe⁹, & Timothe⁹, Asiani vo Tychic⁹ & Trophim⁹. Hi cū pcessissent, sustinuerunt nos Troade: nos vo nauigauim⁹ post dies Azymoz a Philippis, & venim⁹ ad eos Troadē in dieb⁹ qnq;, vbi demorati sum⁹ dieb⁹ septē. Una aūt sabbati cū cōuenissem⁹ ad frāgēdū panē, Paulus disputabat cū eis pfectur⁹ in crastinū, ptraxitq; sermonē vsq; in mediā noctē. Erāt aūt lāpades copiose in cenaculo vbi eram⁹ cōgregati. Sedēs aūt qdā adolescēs noie Eutychus sup fenestrā, cū mergeret somno graui, disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio cenaculo deorsum, & sublat⁹ est mortu⁹. Ad quē cū descēdisset Paul⁹ incubuit sup eū: & cōplexus dixit. Nolite turbari, aia eñ ipsius in ipso est. Ascēdens aūt, frāgēsq; panē & gustās, satisq; allocutus vsq; in lucē, sic pfect⁹ est. Adduxerūt aūt puerū viuētē, & cōsolati sunt nō mīme. Nos aūt ascēdētes nauem nauigauimus in Asson, inde suscepturi Paulū. sic ei disposuerat, ipse p terrā iter factur⁹. Cū aūt cōueniss em⁹ in Asson, assumpto eo, venim⁹ Mytilenē. Et inde nauigātes, sequēti die venimus & Chiū, & alia die applicuim⁹ Samū: & sequēti die venim⁹ Miletū. pposuerat eñ Paul⁹ trāsnauigare Ephesum, ne qua mora illi fieret in Asia. Festinabat eñ, si possibile sibi esset, vt die pentecostē faceret Jerosolymis. B Miletо aūt mittēs Ephesum, vocauit maiores natu ecclie. Qui cū venissent ad eum, & simul essent, dixit eis. Vos scitis a prima die q̄ ingressus sum in Asiā q̄l̄r vobiscū p oē tps fuerim, seruiēs dño cū oi humilitate & lachrymis, & tētationib⁹ q̄ mihi acciderūt ex insidijs Judeorū: quō nihil subtraxerim vobis vtiliū, quominus annūtiarē vobis & docerē vos publice & per domos, testificās iudeis atq; gētilib⁹ in deū pniam, & fidē in dñm nostrū Jesum xp̄m. Et nūc ecce ego alligat⁹ spū, vado in Jerl̄m: q̄ in ea vētura sunt mihi, ignorās, nisi qđ spūssanctus p oēs ciuitates mihi ptestat, dicēs qm̄ vincula & tribulatiōes Jerosolymis me manent. Sed nihil horum vereor: nec facio aimā meā pretiosiorē q̄m me dūmodo consummē cursum meū & ministeriū verbi qđ accepi a dño Jesu, testificari euangeliū gr̄e dei. Et nūc ecce ego scio q; amplius non videbitis faciē meā vos oēs per quos trāsiui p̄dicās regnū dei. Quapropter cōtestor vos hodierna die, qđ mūdus sum a sanguine omniū. Nō eñ subterfugi quominus annūtiarē omne consiliū dei vobis. Attēdite vobis & vniuerso gregi, F in quo vos spūssctūs posuit epōs regere ecclesiā dei, quā acquisiuit sanguine suo. Ego scio qm̄ intrabūt post discessionem meā lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi. Et ex vobisipsis exurgēt viri loquētes pernersa, vt abducāt discipulos post se. Propter qđ vigilate, memoria retinētes, qm̄ per triennīū nocte & die nō cessaui cū lachrymis monere vnumquēq; vestrū. Et nūc cōmendo vos deo & verbo gr̄e ipsius, q potēs est edificare, & dare hereditatē in sanctificatis oībus. Argentū, & aurū, aut vestē nullius cōcupiui. Sicut ipsi scitis qm̄ ad ea q̄ mihi opus erāt, & his q mecum sunt ministrauerunt manus iste. Oīa ostēdi vobis, qm̄ sic laborātes, opz suscipere infirmos, ac meminisse verbi dñi Jesu, qm̄ ipse dixit. Beatius est magis dare q̄m accipere. Et cum hec dixisset, positis genibus suis orauit cū oībus illis. Magnus aūt fletus factus est oīm: & procūbentes sup collū Pauli osculabātur eū, dolētes maxime in verbo qđ dixerat, qm̄ amplius faciem eius nō essent visuri. Et deducebant eum ad nauem.

¶ Capituli Summarium. Predicit Agabus Paulum Jerosolymis captum iri. Caput. xxi.

Cum autē factū esset vt nauigaremus abstracti ab eis, recto cursu venimus Coū, & sequenti die Rhodū, & inde Patarā. Et cū inuenissem⁹ nauē trāstretātē in Phenicē: ascēdētes nauigauim⁹. Cū apparuissemus aūt Cypro, relinquētes eā ad sinistrā, nauigauim⁹ in Syriā, & venim⁹ Tyrū. ibi eñ naus exposita erat on⁹. Inuētus aūt discipulis, māsim⁹ ibi diebus septem: qui Paulo dicebāt p spūm, ne ascēderet Jerosolymā. Et expletis dieb⁹ pfecti ibam⁹, deducētib⁹ nos oībus cum vxoribus & filijs vsq; foras ciuitatē: & positis genibus in littore, orauim⁹. Et cū valefecissem⁹, inuicē ascendim⁹ nauē, illi aūt redierūt in sua. Nos vero nauigatione expleta, a Tyro descēdim⁹ Ptolemaidā: & salutatis fratrib⁹, māsimus die vna apud illos. Alia aūt die profecti, venim⁹ Cesareā. Et intrātes domū Philippi euangeliste, q erat vnus de septē, māsim⁹ apud eū. Huic aūt erāt ḡtuor filie vīgines, pphetātes. Et cū moraremur per dies aliquot, supuenit quidā vir a Judea ppheta, noie Agabus. Is cū venisset ad nos, tulit zonā Pauli: & alligans sibi pedes & manus, dixit. Hec dicit spūssanctus: virū cui⁹ est zona hec, sic alligabūt in Jerusalē Judei, & tradēt in man⁹ gētiū. Qđ cū audissemus, rogabamus nos & qui loci illi⁹ erāt, ne ascēderet Jerosolymā. Tūc rndit Paulus, & dixit. Quid facitis flētes et affligentes cor meū? Ego aūt nō solū alligari, sed & mori in Jerl̄m parat⁹ sum pp̄ter nomen dñi Jesu. Et cū ei suadere non possemus quieni⁹, dicētes, Dñi voluntas fiat. Post dies aūt istos preparati, ascēdebamus in Jerl̄m. Venerūt autē qdā ex discipulis a Cesarea nobiscū, adducētes secū (apud quē hospitaremur) Jasonē quēdā Cypriū antiquū discipulū. Et cum venissem⁹ Jerosolymā, libēter exceperūt nos fres. Sequēti aūt die introibat Paul⁹ nobiscū ad Jacobū, oēsq; collecti sunt seniores. Quos cū salutasset, narrabat p singula, q̄ deus fecisset in gētib⁹ p ministeriū ipsi⁹. At illi cū audissent, magnificabāt deum, dixerūtq; ei. Vides frater quot milia sunt in Judeis qui crediderūt: & oēs emulatores sunt legis. Audierūt aūt de te q; discessionē doceas a Moyse, eor q p gētes sunt Judeor, dicēs nō debere eos circūcidere filios suos, neq; sm cōsuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utiq; oportet cōuenire multitudinē: audiēt eñ te supuenisse. Hoc ergo fac, qđ tibi dicim⁹. Sūt nobis viri quatuor, votū hūtes sup se. His assumptis sanctifica te cū illis: & impēde in illis, vt radāt capita: & sciēt oēs quia q̄ de te audierūt falsa sunt, sz

ambulas ⁊ ipse custodiēs legē. De his aūt qui crediderunt
E ex gētib⁹ nos scripsimus, iudicātes vt abstineāt se ab idolis
immolato ⁊ sanguine, ⁊ suffocato, ⁊ fornicatiōe. Tūc Paulus assumptis viris postera die purificatus cū illis intrauit
in tēplū, annūtiās expletionē dierum purificationis, donec
offerret p vnoquoq; eox oblatio. Dū aūt septē dies cōsummarent, hi qui de Asia erāt Iudei, cū vidissent eū in tēplo,
cōcitauerūt omnē pplm, ⁊ iniecerūt ei man⁹, clamātes. Viri
F Israelite, adiuuate: hic est hō q aduersus populū ⁊ legem
⁊ locū hūc, oēs vbiq; docēs, insup ⁊ gētiles induxit in templū ⁊ violauit sanctū locū istū. Viderant enī Trophimum
Ephesiū in ciuitate cū ipso, quē existimauerūt quū in templū
introduxisset Paulus. Commotaq; est ciuitas tota: ⁊ facta
est cōcursio populi. Et apprehēdētes Paulū, trahebant eū
extra tēplū: ⁊ statim clause sunt ianue. Querentibus autem
eū occidere, nūtiatū est tribuno cohortis. Quia tota cōfunditur Ierlm. Qui statim assumptis militib⁹ ⁊ cēturionib⁹,
decucurrit ad illos. Qui cū vidissent tribunū ⁊ milites: cessauerūt pcutere paulū. Tūc accedēs tribun⁹ apphēdit eū, ⁊
G iussit eū alligari catenis duabus: ⁊ interrogabat qs esset, ⁊
quid fecisset. Alij aūt aliud clamabāt in turba. Et cum non
posset certū cognoscere pre tumultu, iussit duci eū in castra.
Et cū vemsset ad gradus, cōtigit vt portaret⁊ a militib⁹ propter vim populi. Sequebat enī multitudo populi clamās.
Tolle eū. Et cum cepisset induci in castra Paulus dicit tribuno. Si licet mihi loqui aliquid ad te: Qui dixit ei. Grece
nosti: Nōne tu es Egyptius qui ante hos dies tumultū cōcitasti, ⁊ eduxisti in desertū quatuor milia virorū sicariorū:
Et dixit ad eū Poulus. Ego homo sum quidē Iudeus a
Tharso Licie, nō ignote ciuitatis municeps. Rogo aūt
te, permitte mihi loqui ad populū. Et cum ille permisisset:
Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem: ⁊ magno silentio facto, allocutus est lingua Hebrea, dicens.

¶ Capituli Summarium. Paulus captus reddit rationē doctrine. Caput. xxij.

A Viri fratres ⁊ patres, audite quā ad vos nūc reddo rationē. Cū audissent aūt q: Hebrea lingua
loqueret⁊ ad illos, magis prestiterunt silentiū. Et
ō.viij.a. dicit. Ego sum vir Iude⁹, natus Tharso Licie, nutrit⁹ aūt in ista ciuitate secus pedes Gamalielis, eruditus iuxta veritatem paterne legis, emulator legis sicut et
vos oēs estis hodie: q hāc viā psecut⁹ sum vsq; ad mortem,
alligās ⁊ tradēs in custodias viros ac mulieres, sicut prin-
ō.ix.a. ceps sacerdotū mihi testimoniū reddit, ⁊ oēs maiores na-
B tu a qbus ⁊ epl'as accipiēs ad fratres, Damascū pgebā, vt
adducerem inde vinctos in Ierlm, vt punirent⁊. Factum est
aūt eūte me ⁊ approp inquāte Damasco, media die, subito
de celo circūfulsit me lux copiosa, ⁊ decidēs in terram, audi
ni vocē dicentē mihi, Saule Saule, qd me psequeris: Ego
aūt rūdi, Quis es dñe: Dixitq; ad me, Ego sum Jesus na-
zarenus⁹ quē tu psequeris. Et qui mecū erāt, lumē quidē vide
C rūt, vocē aūt nō audierūt eius, qui loquebat⁊ mecū. Et dixi.
Quid faciā dñe. Dñs aūt dixit ad me, Surgēs vade Damascū: ⁊ ibi tibi dicet⁊ de oībus q̄ te oporteat facere. Et cum
nō videret⁊ pre claritate luminis illi⁹, ad manū deduct⁹ a comitib⁹ veni Damascū. Ananias aūt quidā, vir⁹ legem,
testimoniū habēs ab oīb⁹ cohabitātib⁹ Judeis, veniēs ad
D me ⁊ stans, dixit mihi, Saule frater, respice. Et ego eadem
hora respexi in eū. Et ille dixit, De⁹ patrū nostrox p̄ordinauit te, vt cognosceres volūtatē ei⁹, ⁊ videres iustum, ⁊ audires vocē ex ore ei⁹: q⁹ eris testis illius ad oēs homines, eox q̄
vidisti ⁊ audisti. Et nunc qd moraris: Exurge ⁊ baptizare,
⁊ ablue pcā tua inuocato noie ipsi⁹. Factū est aūt reuertēti
mihi⁊ Ierlm ⁊ orāti i tēplo, fieri me in stupore mētis, ⁊ vide
re illum dicētem mihi, Festina, ⁊ exi velociter ex Ierlm, q̄m
nō recipiēt testimonium tuum de me. Et ego dixi, Dñe, ipsi
E scūt q⁹ ego erā q̄cludēs i carcerē, ⁊ cedēs p synagogas eos
q credebāt in te: ⁊ cū funderet⁊ sanguis Stephani testis tui.
ō.vij.g. ego astabā ⁊ q̄sentiebā, ⁊ custodiebā vestimēta interficiētiū
illū. Et dixit ad me, Uade, q̄m ego in natiōes lōge mittāte.

Audiebāt aūt eū vsq; ad hoc vbū, ⁊ leuauerunt vocē suā,
dicētes, Tolle de terra hmōi: nō enī fas est eū viuere. Uociferātib⁹ aūt eis, ⁊ pciētib⁹ vestimēta sua, ⁊ pulueē iactantib⁹ in aerē, iussit tribun⁹ induci eū i castra, ⁊ flagellis cedi,
F ⁊ torq̄ri eū: vt sciret ppt quā causaz sic acclamarēt ei. Et cū
astrinxisset eum lorus, astāti sibi cēturioni Paul⁹ dixit, Si
hoiez Romanū ⁊ indēnatū lz vobis flagellare. Quo audito, centurio accessit ad tribunū, ⁊ nūtiauit ei, dicens, Quid
actur⁹ es: Hic enī hō, ciuis Roman⁹ est. Accedēs aūt tribun⁹ dixit illi, Dic mihi, si tu: Romanus es, At ille dixit,
Etiā. Et rndit tribun⁹, Ego multa sūma ciuilitatē hāc cō-
G secut⁹ sum. Et Paul⁹ ait, Ego aūt⁊ nat⁹ sum. Protinus
ergo discesserūt ab illo, qui eū torturi erāt. Tribunus q̄z timuit post q̄ rescinit q⁹ ciuis Roman⁹ esset, ⁊ q⁹ alligasset
eū. Postera aūt die volēs scire diligēti⁹, qua ex causa accusaret⁊ a Judeis, soluit eū, ⁊ iussit sacerdotes conuenire ⁊ oē
concilium. ⁊ producens Paulum, statuit inter illos.

¶ Capituli Summarium. Insidie ⁊ iniurie aduersariorum Pauli. Caput. xxiij.

A Intēdēs aūt in cōciliū Paul⁹ ait. Uiri fratres,
ego oi q̄scia bona q̄uersat⁹ sum añ deuz vsq; in
hodiernū diē. Princeps aūt sacerdotū ananias,
p̄cepit astātib⁹ sibi pcutere os eius. Tūc Paulus dixit ad eū, Percutiet te de⁹, paries dealbate. Et tu sedens iudicas me sm legē, ⁊ꝫ legem iubes me pcuti. Et qui
astabāt, dixerūt, Sūmū sacerdotem dei maledicis: Dixit Exodi
aūt Paul⁹. Nesciebā ffres q⁹ princeps ē sacerdotū. Scriptū xxij.d.
est enī, Principē ppli tui nō maledices. Sciēs aūt Paulus B
q⁹ vna pars esset sadduceox, ⁊ altera phariseorū, exclamauit i cōcilio, Uiri ffres ego phariseus sum filius phariseox: de spe Philip.
⁊ resurrectiōe mortuox ego iudicor. Et cū hec dixisset, factā iij.b.
est dissensio inter phariseos ⁊ sadduceos, ⁊ soluta est multitudo. Sadducei aūt dicūt non esse resurrectionē mortuorū, Matth.
neq; angelū, neq; spūs: Pharisei aūt vtraq; p̄fitent. Factus xxij.c.
est aūt clamor magnus, ⁊ exurgētes qdā phariseox, pugnabāt, dicētes, Nihil mali inuenim⁹ i hoie isto. quid si spūs locut⁹ est ei, aut angel⁹: Et cū magna dissensio fctā eēt, timēs
tribun⁹ ne discerperet⁊ Paul⁹ ab ipsis, iussit milites descēdere ⁊ rape eū ō medio eox, ac deducere eū i castra. Sequē-
ti aūt nocte assistēs ei dñs, ait, Cōstās esto. sicut enim testificat⁹ es de me in Ierlm, sic te opz ⁊ Rome testificari. Facta
aūt die, collegerūt se quidā ex Judeis, ⁊ deuouerūt se dicētes, neq; manducaturos, neq; bibituros, donec occiderent D
Paulū. Erāt aūt pl⁹ q̄ q̄dragita viri, qui hāc cōiurationē
fecerāt qui accesserūt ad p̄ncipē sacerdotū ⁊ seniores, ⁊ dixerūt, Deuotiōe deuouimus nos, nihil gustaturos donec occidam⁹ Paulū. Nunc ergo vos notū facite tribuno cū cōcilio, vt p̄ducat illū ad vos, tāq; aliqd certi⁹ cogniturі de eo.
Nos vo prius q̄ appropiquet, pati sum⁹ iterficere illū. Qō
cū audisset filius sororis Pauli insidias, venit⁊ intrauit in castra, nūtiauitq; Paulo. Uocās aūt Paul⁹ ad se vnū ex cēturionib⁹, ait, Adolescētē hūc adduc ad tribunū: hz enī ali
qd indicare illi. Et ille qdē assumēs eū, duxit ad tribunū, ⁊ E
ait, Vinct⁹ Paul⁹ rogauit me, hūc adolescētē p̄ducere ad
te, hūtē aliqd log tibi. Apphēdēs aūt tribun⁹ manū illius,
secessit cū eo seorsum, ⁊ iterrogauit illū. Quid est q⁹ habes
indicare mihi: Ille aūt dixit Judeis conuenit rogarete, vt
crastina die p̄ducas Paulū i cōcilū, q̄si aliqd certi⁹ inquisiturі sint de illo. tu vo ne crediderіs illis: insidiant enī ei ex eis
viri āpli⁹ q̄ q̄dragita: q⁹ se deuouerūt nō mānducare neq; bibere, donec iterficiāt eū: ⁊ nūc pati sūt expectātes pmissum
tuū. Tribun⁹ igit dimisit adolescētē, p̄cipiens ei ne cui loq̄
ret⁊ q̄ hec nota sibi fecisset. Et vocatis duob⁹ cēturionib⁹, F
dixit illis, Parate milites ducētos, vt eāt vsq; Lesareā, ⁊
eqtes septuagita, ⁊ lācearios ducētos, a tertia hora noctis
iumēta p̄parate. vt ponētes Paulū, saluū p̄ducerēt ad Felicē p̄sidem, (Timuit enī, ne forte raperēt eū Judei ⁊ occiderēt, ⁊ ipse postea calūnīā sustineret, tāq; acceptur⁹ pecunīā)
scribēs ei epl'am cōtinētē hec: Claud⁹ Lysias optimo p̄sidi Felici salutem. Uirū hūc cōprehēsum a Judeis, ⁊ inci-

pientem

pientē interfeci abeis,supueniēs cū exercitu eripui,cognito ꝙ Romanus est:volensq; scire causam quā obijciebāt illi,deduxi eū in concilium eorū.Quem inueni accusari de questionibus legis ipsorū:nihil vero dignum morte aut vinculis habentē crimen.Et cū mihi perlatum esset de insidijs quas parauerant illi,misi eum ad te,denūtians & accusatoribus vt dicāt apud te.Vale.Milites vero,scōm preceptū sibi,assumentes Paulū,duxerūt per noctē in Antipatridē. Et postera die dimissis equitib⁹,vt cū eo irēt,reuersi sunt ad castra.Qui cum venissent Cesareā,et tradidissent epistolā presidi,statuerunt ante illum & Paulū. Cum legisset autē, & interrogasset de qua prouincia esset:et cognoscēs quia de Cilicia,Audiam te,inquit,cum accusatores tui venerint. Jussitq; in pretorio Herodis custodiri eum.

¶ L.S.Paulus apud felicē pſidē accusat. Caput.xxiiij.

Octoquinq; aūt dies descēdit princeps sacerdotum Ananias,cū senioribꝰ qbusdā & Tertullo quodā oratore q adierūt pſidē aduersus Paulū.Et citato Paulo,cepit accusare Tertullus, dicēs.Cū in multa pace agamus p te,& multa corrigant̄ p tuā puidētiā:semp & vbiq; suscipimus,optime Felix,cum omni gratiarū actione.Ne diutiꝰ autē te protrahā,oro,breuiter audias nos p tua clemētia. Inuenimus hūc hominē pestiferū & cōcitantē seditionē omnibus Judeis in vniuerso orbe,& autorem seditionis secte Nazarenorum,q etiā templū violare conatꝰ est,quē & apprehēsum voluimꝰ secundū legē nostrā iudicare.Supueniēs aūt tribunus Lysias,cum vi magna eripuit eum de manibus nr̄is,iubēs accusatores eius ad te venire,a q̄ poteris ipse iudicās de oībus istis cognoscere,de quibus nos accusamꝰ eū.Adiecerūt aūt & Judei,dicētes hec ita se habere.Rūdit aūt Paulus,annuēte sibi preside dicere.Ex multis annis te esse iudicē genti huic sciēs,bono aīo p me satisfaciā. Potes em̄ cognoscere quia nō plus sunt mihi dies q̄ duodecim,ex q̄ ascēdi adorare in Jerusalē.& neq; in tēplo inuenerūt me cū aliq̄ disputantem, aut cōcursum facientem turbe,neq; in synagogis,neq; in ciuitate.neq; pbare possunt tibi de quibus nūc me accusant. Cōfiteor autē hoc tibi q̄ secundū secta,quā dicūt heresim, sic deseruio patrio deo meo,credēs oībus q̄ in lege & pphetis scripta sunt:spē habēs in deū,quā & hi ipsi expectant,resurrectionē futurā iustorū & iniquorū. In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiā habere ad deū et ad hoies semper. Post annos autē plures,eleemosynas facturus in gentem meā veni & oblationes,& vota in qbꝰ inuenerūt me purificatū in tēplo,nō cū turba neq; cū tumultu.Et apprehenderunt me clamātes,& dicētes.Tolle inimicū nostrū. Quidam aūt ex Asia Judei,quos oportebat apud te pſto esse & accusare,si qd haberēt aduersum me:aut hi ipsi dicāt si qd inuenerūt in me iniquitatis,cū stē in cōcilio,nisi de vna hac solūmodo voce,qua clamaui inter eos,stās.Quoniam de resurrectiōe mortuorū ego iudicor hodie a vobis. Distulit autē illos Felix,certissime sciens de via hac,dicens. Cum tribunus Lysias descēderit,audiā vos.Jussitq; centurioni custodire eū,& habere requiē,nec quēquā de suis prohibere ministrare ei.Post aliq̄t aūt dies veniēs Felix cū Drusilla vxore sua,que erat Judea,vocauit Paulum,& audiuit ab eo fidē q̄ est in Christū iesum.Disputāte aūt illo de iustitia et castitate & de iudicio futuro,tremefactus Felix respōdit. Q̄ nūc attinet,vade:tēpore autē opportuno accersam te. simul et sperans q̄ pecunia ei daretur a Paulo,propter q̄ et frequēter accersens eum,loquebatur cum eo.Biennio aūt expleto,accepit successorē Felix.Portium Festum.Volens autē gratiā prestare Judeis Felix,reliquit Paulū vinctū.

¶ L.S.Paulus a pſide appellat Cesarem. Caput.xxv.

Festus ergo cū venisset in puinciā,post triduum ascēdit Jerosolymā a Cesarea.Adierunt̄q; eū principes sacerdotū,& primi Judeorū aduersus Paulū:& rogabāt eū postulātes gratiā aduersus eū,vt iuberet pduci eū in Jerusalē,insidias intendentes vt interficerēt eū in via.Festus aūt rūdit,seruari qdē Paulum in Cesarea:se aūt maturiꝰ pfecturū. Qui ergo ī vobis (ait)potētes sunt,descendētes simul:si q̄ est in viro crimē, accusent eū.Demoratus aūt inter eos dies nō amplius q̄ octo aut decē,descēdit Cesareā:& altera die sedit pro tribunali:& iussit Paulū adduci.Qui cū pductꝰ esset:circūstetерunt eū q ab Jerosolyma descēderāt Judei,multas & graues causas obijcientes,quas nō poterāt pbare.Paulo rationem reddēte.Quoniā neq; in legē Judeorū neq; in templū, neq; in Cesarem quicquā peccaui.Festus autē volens gratiam prestare Judeis,rūdens Paulo,dixit.Vis Jerosolymam ascēdere,et ibi de his iudicari apud me?Dixit autē Paulus.Ad tribunal Cesaris sto,ibi me oportet iudicari. Judeis nō nocui,sicut tu melius nosti.Si em̄ nocui,aut dignū morte aliqd feci,nō recuso mori.si vō nihil est eorū que hi accusant me:nemo potest me illis donare.Cesarē appello.Tūc Festus cum cōsilio locutꝰ,rūdit,Cesarē appellasti: ad Cesarē ibis.Et cū dies aliq̄t trāsacti essent,Agrippa rex & Bernice descenderūt Cesareā ad salutandū Festū.Et cū dies plures ibi morarent̄,Festꝰ regi iudicauit de Paulo, dicēs.Vir qdā est derelictꝰ a Felice vinctus,de quo cū essem Jerosolymis,adierūt me principes sacerdotum & seniores Judeorū,postulantes aduersus illū dānationē. Ad quos respondi.Quia nō est Romanis cōsuetudo dānare aliquē hominē priusq̄ is q accusat̄ pſentes habeat accusatores, locūq; defendēdi accipiat ad abluēda crimina q̄ ei obijciūtur.Cū ergo huc cōuenissent,sine vlla dilatione,in sequenti die sedēs pro tribunali iussi adduci virū.De q̄,cū stetissent accusatores,nullā causam deferebāt de qbꝰ ego suspicabar malū:q̄stiones vō quasdā de sua superstitiōe habebāt aduersus eū,& de quodā Jesu defuncto,quē affirmabat Paulus viuere.Dubitās aūt ego de huiusmodi questiōe,dicebam,si vellet ire Jerosolymā,ibi iudicari de istis.Paulo autem appellāte vt seruarēt Augusti cognitioni,iussi seruari eū. donec mittērez eū ad Cesarē.Agrippa autē dixit ad Festū. Volebā & ipse hominē audire.Cras,inqt,audies eū.Altera autē die cū venisset Agrippa & Bernice cum multa ambitione,& introissent in auditoriū cū tribunis et viris principalibus ciuitatis,iubēte Festo adductꝰ est Paul⁹.Et ait Festus,Agrippa rex,& oēs qui simul adestis nobiscum viri, videtis hūc hiem,de quo oīs multitudo Judeorū interpellauit me Jerosolymis,petentes & acclamātes,nō oportere eū viuere amplius. Ego vero cōperi,nihil dignū morte eum admisisse.Ipso aūt hoc appellāte ad Augustum,iudicaui mittere.De quo qd certū scribā dño,non habeo.Propter q̄ produri eum ad vos,& maxime ad te rex Agrippa,vt interrogatione facta,habeā q̄ scribā.Sine ratione em̄ mihi videtur,mittere vinctum,& causas eius non significare.

¶ Capituli Summarium.Apud agrippam regē paulus suam innocentiam tuetur. Caput.xxvj.

Agrippa vō ad Paulū ait.Permittit tibi loq pro temetipso.Tūc Paulꝰ extenta manu cepit rationē reddere.De omnibꝰ qbꝰ accusor a Judeis rex Agrippa,existimo me beatum,apud te cum sim defensurꝰ me hodie,maxime te sciēte oīa que apud Judeos sunt,consuetudines et q̄stiones.Propter q̄ obsecro, patiēter me audias.Et qdē vitā meā a iuuētute,que ab initio fuit in gente mea in Jerosolymis,nouerunt oēs Judei, prescientes me ab initio(si velint testimoniū perhibere)qm̄ secūdū certissimā sectā nr̄e religiōis,vixi phariseus.Et nūc in spe q̄ ad pres nr̄os repromissiōis facta est a deo,sto iudicio subiectꝰ,in q̄ duodecim tribꝰ nr̄e nocte & die deseruiētes, sperāt deuenire.De q̄ spe accusor a Judeis rex.Quid incredibile iudicat̄ apud vos,si deꝰ mortuos suscitat?Et ego quidem estimauerā me aduersus nomē Jesu Nazarei debere multa cōtraria agere:& feci Jerosolymis.& multos sanctorū ego in carceribꝰ inclusi a principibꝰ sacerdotū potestate accepta:& cū occiderent̄,detuli sententiā.Et p oēs synagogas frequēter puniēs eos,compellebā blasphemare:& amplius insaniens in eos,persequebar vsq; in exteras ciuitates. In qbus dū irem Damascū cū potestate et permissu principū

D sacerdotū die media in via vidi, rex, de celo supra splēdorē solis circūfulsisse me lumē, & eos qui mecū simul erāt. Omnesq; nos cū decidissem⁹ in terrā, audiui vocē loquentē mihi hebraica lingua, Saule Saule, qd me persequris? Durū est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autē dixi. Quis es dñe? Dñs autē dixit. Ego sum Jesus quem tu persequeris. Sed exurge & sta sup pedes tuos. Ad hoc enī apparui tibi vt cōstituā te ministrū & testē eorū q̄ vidisti & eorū in quibus apparebo tibi, eripiens te de pplis & gentibus, in quas nunc E ego mitto te aperire oculos eorū, vt cōuertantur a tenebris ad lucē, & de potestate satane ad deū, vt accipiāt remissionē peccatorū, & sortē inter sanctos per fidē, q̄ est in me. Vñ, rex Agrippa nō fui incredulus celesti visiōi: sz his q̄ sunt Damasci primū, & Jerosolymis, & in omnē regionem Judee, & gentibus annuntiabā vt penitentiā agerēt, & cōuerterentur ad deum, digna penitētie opera facientes. Hac ex causa me ō.xxij. et xxxij. Judei cū essem in tēplo, cōprehensum tentabāt interficere. ō.xxj.e. Auxilio aūt adiutus dei, vsq; in hodiernū diē sto, testificās minori atq; maiori, nihil extra dicēs q̄ ea q̄ pphete locuti sunt futura esse, & Moyses, si passibilis Christus, si primus F ex resurrectione mortuorū, lumē annūtiaturus est populo & gētibus. Hec loquēte eo & rationē reddente, Festus magna voce dixit, Insanis Paule: multe te litere ad insaniam cōuertunt. Et Paulus. Non insanio (inquit) optime Feste: sz veritatis & sobrietatis verba loquor. Scit enim de his rex, ad quem constanter loquor, latere enim nihil horum arbitror. Nec enim in angulo quicq̄ horum gestum est. Credis G rex Agrippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa autē ad Paulum. In modico suades me Christianum fieri. Et Paulus, Opto apud deum et in modico, et in magno: non tantum te, sed etiā omnes qui audiūt hodie, fieri tales, qualis ego sum, exceptis vinculis his. Et exurrexit rex & presses & Bernice & qui assidebant eis. Et cū secessissent, loquebantur adinuicem, dicentes. Quia nihil morte aut vinculis dignum quid, fecit homo iste. Agrippa autē Festo dixit. Dimitti poterat homo hic, si non appellasset Cesarem.

¶ Capituli Summarium. Paulus cum multis Romā nauigans naufraginm patitur. Caput. xxvij.

A Vt aūt iudicatū est nauigare eū in Italiā, et tradi Paulū cū reliqs custodijs centurioni nomine Julio, cohortis Auguste: ascēdentes nauem ñ. Comm. xj.f. Adrumetinā incipiētē nauigare circa Asie loca, sustulim⁹ pseuerante nobiscum Aristarcho Macedone Thessalonicensi. Sequēti aūt die venim⁹ Sidonē. Humane autē tractās Julius Paulū, pmisit ad amicos ire, & curā sui agere. Et inde cū sustulissemus, subnauigauim⁹ Cyprū: propterea q̄ essent vēti cōtrarij. Et pelagus Cilicie & Pamphilie nauigātes, venim⁹ Lystriā, que est Lycie: & ibi mueniēs centurio nauē Alexādrinā nauigantē in Italiā, trāspoB suit nos in eā. Et cū multis diebus tarde nauigaremus, & vix deuenissem⁹ cōtra Cnidū, phibēte nos vento, adnauigauimus Crete iuxta Salmonē: & vix iuxta nauigātes, venim⁹ in locū quendā qui vocatur Boni portus, cui iuxta erat ciuitas Thalassa. Multo aūt tēpore peracto, & cū iam nō esset tuta nauigatio, eo q̄ ieiunniū iā preteriisset, consolabat eos Paulus, dicens eis. Viri, video q̄m cū iniuria & multo dāC no, non solū oneris & nauis, sed etiā animarū nostrarum incipit esse nauigatio. Centurio autē gubernatori & nauclero magis credebat, q̄ his que a Paulo dicebant. Et cū aptus portus non esset ad hyemandū, plurimi statuerūt cōsilium nauigare inde, si quo modo possent deuenientes Phenicē hyemare, portū Crete respicientē ad Africum & ad Chorū. Aspirante autē Austro estimātes propositum se tenere cum sustulissent de Asson, legebant Cretam. Nō post multum aūt misit se cōtra ipsam vētus Typhonic⁹, q̄ vocatur Euro aglo. Cumq; arrepta esset nauis, & non posset conari in ventū, data naue flatibus ferebamur. In insulā aūt quandam decurrētes, que vocatur Clauda, potuim⁹ vix obtinere scaphā. Qua sublata adiutorijs vtebantur, accingentes nauem, timentes ne in Syrtim inciderēt, submisso vase, sic ferebant. Valida aūt nobis tēpestate iactatis, sequenti die iactū fecerūt: & tertia die suis manib⁹ armamēta nauis pie- D cerunt. Nec aūt sole, nec; sideribus apparentib⁹ p plures dies, & tēpestate non exigua imminēte, iam ablata erat spes oīs salutis nostre. Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc stās Paulus in medio eorū, dixit. Oportebat quidē: o viri, audito me nō tollere a Creta: lucriq; facere iniuriā hanc, & iacturā. Et nunc suadeo vobis bono aīo esse. amissio enī nullius aīe erit ex nobis, preter q̄ nauis. Astitit enim mihi hac nocte angel⁹ dei cui⁹ sum ego: et cui deseruio, dicens. Ne time Paule, Cesari te oportet assistere: ecce donauit tibi E deus oēs qui nauigāt tecum. Propter qō, bono aīo estote viri. credo enim deo q̄ sic erit quēadmodū dictum est mihi. In insulā autē quandam oportet nos deuenire. Sed postea quā quarta decima nox superuenit, nauigātibus nobis in Adria circa mediā noctē, suspicabant naute apparere sibi aliquam regionem. Qui & submittētes bolidē, inuenerunt passus viginti: & pusillum inde separati, inuenerunt passus quindecim. Timētes aūt ne in aspera loca inciderem⁹. de puppi mittentes ancoras quatuor, optabāt diē fieri. Nautis vero querētibus fugere de naui, cū mississent Scaphā in mare, sub obtētu quasi inciperent a prora ancoras extende- F re, dixit Paulus cēturioni & militibus. Nisi hi in naui manserint, vos salui fieri non potestis. Tunc abscidērūt milites funes scaphe: & passi sunt eam excidere. Et cū lux inciperet fieri, rogabat Paulus oēs sumere cibū, dicēs. Quartadecima die hodie expectātes ieiuni pmanetis, nihil accipientes. Propter qō rogo vos accipere cibū p salute vestra: q̄ nullius vestrū capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset, sumens panē gratias egit deo in cōspectu omnium: & cū fregisset, cepit manducare. Animequiores autem facti omnes, & ipsi sumpserūt cibum. Eramus vero vniuerse anime in naui ducēte septuaginta ser. Et satiati cibo allenabant nauem, iactātes triticū in mare. Cum aūt dies factus esset, G terrā non agnoscebant: sinū vero quēdam cōsiderabant habentem litus, in quē cogitabāt, si possent, eijcere nauem. Et cum ancoras sustulissent, cōmittebant se mari, simul laxantes iuncturas gubernaculorum: & leuato artemone secundū aure flatum, tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum dithalassum, impegerūt nauē. & prora quidē fixa, manebat immobilis, puppis vero soluebatur a vi maris. Militum autem cōsiliū fuit vt custodias occiderēt: ne quis cum enatasset, effugeret. Centurio autem volens seruare Paulum, prohibuit fieri. iussitq; eos qui possent natare, emittere se primos, et euadere, & ad terrā exire: et ceteros alios in tabulis ferebant: quosdam, super ea que de naui erāt. Et sic factum est vt omnes anime euaderent ad terram.

¶ Capituli Summarium. Paulus editis in litore miraculis Romam venit. Caput. xxviij.

H Et cum euasissem⁹, tunc cognouim⁹ quia Melite, insula vocabat. Barbari vero prestabant nō modicam humanitatem nobis. Accensa enī pyra, reficiebant nos omnes, propter imbrem qui imminebat, et frigus. Cū cōgregasset autem Paulus sarmentorū aliquantam multitudinē, et imposuisset sup ignē, vipera a calore cū pcessisset, invasit manū eius. Ut vero viderūt Barbari pendētem bestiam de manu ei⁹, adinuicem dicebāt. Vtiq; homicida est homo hic, qui cū euasit de mari, vltio nō sinit eū viuere. Et ille quidē excutiēs bestiam in I ignem, nihil mali passus est. At illi existimabāt eum in tumorem cōuertendū, & subito casurū et mori. Diu autē illis expectantib⁹ & videntibus nihil mali in eo fieri, conuertētes se, dicebāt eum esse deū. In locis autē illis erāt pdia principis insule, nomine Publij, qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Cōtigit aūt patrē Publij febrib⁹ & dysenteria veratū iacere. Ad quē Paul⁹ intrauit. & cum orasset et K imposuisset ei manus, salnauit eū. Quo facto, oēs q̄ in insula habebāt infirmitates: accedebāt, et curabant: q̄ etiā multis honorib⁹ nos honorauerūt. & nauigātib⁹ ipsuerūt que necessaria erant. Post mēses aūt tres, nauigauim⁹ in naui

Alexãdria, que in insula hyemauerat, cui erat insigne Castorũ. Et cum venissemus Syracusas, mãsimus ibi triduo
Inde circũlegẽtes deuenimus Rhegum: ⁊ post vnũ diem
flante Austro, secũda die venimus Puteolos, vbi inuentis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septẽ: et
D sic venimus Romã. Et inde cum audissent fratres, occurrerũt nobis vsq; ad Appij forũ, ac tres Tabernas. Quos
cũ vidisset Paulus, gratias agens deo, accepit fiduciam.
Cum autem venissemus Romam, permissum est Paulo
permanere sibimet cum custodiente se milite. Post tertiũ
autem diem cõuocauit primos Judeorũ. Cũq; venissent,
dicebat eis, Ego viri fratres, nihil aduersus plebẽ faciẽs,
E aut morem paternum, vinctus ab Jerosolymis traditus
sum in manus Romanorum. qui cũ interrogationẽ de me
habuissent, voluerũt me dimittere, eo qõ nulla esset causa
mortis in me. Contradicentibus autem Judeis, coactus
sum appellare Cesarẽ: non quasi gentem meã habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogaui vos vi
dere ⁊ alloqui. Propter spem eñ Jsrael, catena hac circũ
datus sum. At illi dixerunt ad eũ, Nos neq; literas accepi
mus de te a Judea, neq; adueniens aliqs fratrũ nũtiauit,
aut locutus est qd de te malũ. Rogamus autem a te audi
F re que sentis. nam de secta hac notum est nobis quia vbiq;
ei cõtradicitur. Cum cõstituissent aũt illi diẽ, venerunt ad
eũ in hospitiũ plurimi: quibus exponebat testificãs regnũ
dei, suadẽsq; eis de Jesu ex lege Moysi ⁊ pphetis, a mane vsq; ad vesperã. Et quidã credebãt his q̃ dicebant: quidam veronõ credebãt. Cũq; inuicẽ non essent cõsentiẽtes,
discedebãt, dicẽte Paulo vnũ verbũ: Quia bene spũsanctus locut⁹ est per Jsaiã pphetã ad patres nostros, dicẽs,
Isa. vi.c. Matth. xiij.b. Mar. iiij. b. Luc. viij.f Jo. xij.f. Ro. xj.b. Vade ad pplm istum, ⁊ dic, Aure audietis ⁊ nõ intelligetis, ⁊ videntes videbitis, ⁊ non perspicietis. Incrassatum est
eñ cor populi huius, ⁊ auribus grauiter audierunt et oculos suos compresserũt: ne forte videãt oculis, ⁊ auribus audiant, ⁊ corde intelligãt, ⁊ cõuertantur, ⁊ sanem eos. Notũ
ergo sit vobis, qm̃ gentibus missum est hoc salutare dei, et
ipsi audiẽt. Et cũ hec dixisset. Exierant ab eo Judei multam habentes inter se questionem. Mansit autem biennio
toto in suo conductu. ⁊ suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, predicans regnum dei, et docẽs que sunt de domino Jesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione.

¶ Explicit liber actuum apostolorum.

¶ Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in septem epistolam canonicas.

On ita est ordo apud Grecos qui integre sapiunt fidemq; rectã sectãtur epistolarũ septẽ q̃ canonice nũcupantur: sicut in latinis codicibus inuenitur: vt quia petrus est primus in ordine apostolorũ prime sint etiam eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudũ ad veritatis lineã correximus: ita has proprio ordini deo iuuãte reddidimus. Est eñ prima earũ vna Jacobi: due Petri: tres Joannis: ⁊ Jude vna. Que si sic vt ab eis digeste sunt: quoq; ab interpretibus fideliter in latinum verterentur eloquiũ: nec ambiguitatẽ legẽtibus faceret: nec sermonum sese varietas impugnaret illo precipue loco vbi de vnitate trinitatis in prima Joannis epistola positũ legimus: in qua etiã ab infidelibus trãslatoribus multũ erratum esse a fidei veritate cõperimus: triũ tãtũmodo vocabula hoc est: aque: sanguinis: ⁊ spũs in ipsa sua editione ponẽtibus: et patris verbiq; ac spũs testimoniũ omittentibus in quo maxime ⁊ fides catholica roboratur: ⁊ patris ⁊ filij ⁊ spũssancti vna diuinitatis substãtia comprobatur: In ceteris vero epistolis q̃tũ a nostra aliorum distet editio: lectoris prudẽtie derelinquo. Sed tu virgo Christi custos
chium dum a me impensius scripture veritatem inquiris: meam
quodãmodo senectutem inuidorũ dentibus corrodendã exponis:
qui me fallarium corruptoremq; sanctarũ pronũtiant scripturarum.
Sed ego in tali opere nec emulorũ meorũ inuidentiam pertimesco:
nec sancte scripture veritatem poscentibus denegabo.

¶ Explicit prologus beati Hieronymi presbyteri in septem epistolas canonicas.

¶ Incipit argumentum in easdem.

Acobus: Petrus: Joannes: ⁊ Judas septem epistolas ediderũt tã mysticas q̃ succinctas. ⁊ breues partiter ac longas: breues in verbis: longas in sententijs: vt rarus sit qui non in earum lectione cecutiat.

¶ Explicit argumẽtum in septẽ epistolas canonicas.

¶ Prologus Hieronymi in epistolam sancti Jacobi ex libro de illustribus viris.

Acobus qui appellatur frater dñi cognomento iustus vt nonnulli existimant Joseph ex alia vxore Jesca eius genuisse autem mihi videtur filius Marie sororis matris domini: cuius Joannes in libro suo meminit. Hic post passionẽ dñi ⁊ resurrectionem statim ab apõlis Jerosolymorũ episcopus ordinatus: vnã tantum scripsit epistolã q̃ de septem canonicis est: q̃ ab alio sub nomine eius edita asseritur: licet paulatim ꝓcedẽte tpe obtinuerit autoritatẽ. Egisipp⁹ vicinus apostolorũ temporũ in quinto cõmentariorũ libro de Jacobo narrans ait. Suscepit ecclesiam Jerosolyme post apostolos frater domini Jacobus cognomento iustus: hic de vtero matris sanctus fuit vinum ⁊ sicerã nõ bibit: carnẽ nullam comedit nunq; attõsus est: nec vnctus vnguẽto: nec vsus balneo. Huic solitũ erat ingredi sancta sanctorũ: vestib⁹ laneis nõ vtebatur: sed lineis: solusq; ingrediebatur tẽplũ ⁊ firis genub⁹ pro pplo ꝓcabatur inrãtũ vt cameloũ duritiem traxisse eius genua crederẽtur. Dicit ⁊ alia multa q̃ enumerare longũ est. Sed ⁊ Josephus in vigesimo libro antiquitatum ⁊ clemens in septimo hypotyposeon: ideſt informationum dicunt mortuo festo qui Judeam procurabat albinum successorem ei⁹ missum a Nerone: qui cũ necdũ ad prouinciam venisset Ananus pontifex adolescens Anani filius de gñe sacerdotali accepta actione concilium congregauit ⁊ compellans publice Jacobũ vt Christũ negaret cõtradicentẽ lapidari iussit. Qui cũ precipitatus de pinna tẽpli confractis cruribus semianimis diceret. Obsecro ignosce illis quid enim faciãt nesciunt: fullonis fuste cerebro percussus interijt. Tradidit. item. Josephus tante eũ sanctitatis fuisse ⁊ celebritatis in populo: vt ꝓpter eius necẽ subuersam Jerusalem creditum sit. Testantur acta postolorũ multa de eo. Triginta annis Jerosolymam rexit vsq; ad septimũ Neronis annum. Juxta templum vbi precipitatus fuerat sepultus est: titulum vsq; ad obsidionẽ Titi ⁊ vltimã Adriani notissimum habuit. Quidam e nostris putauerũt eum in monte olyueti conditum: sed falsa eorum opinio est.

¶ Incipit argumentũ in epistolã canonicã beati Jacobi apli.

Acobus apostolus sanctum instruit clerũ de cultura celestium preceptorum ⁊ regula catholice obseruantie: et de inuicte patientie maiestate. ⁊ de reluctatione plurimorum: ⁊ de mendacio magistrorum.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola canonica beati Jacobi apostoli.

¶ Capituli Summarium. Contendendum ad sapiẽtiam humilitatem, tentationis sufferentiam ⁊c. Caput.j.

Acobus dei ⁊ dñi nostri Jesu xpi seruus duodecim tribub⁹, q̃ sunt in dispersione, slutẽ. Omne gaudiũ existimate fratres mei, cum in tẽtationes varias incideritis: scientes q̃ probatio fidei vestre, patientiã operatur. Patiẽtia aũt opus perfectũ habeat: vt sitis perfecti ⁊ integri, in nullo deficiẽtes. Si quis aũt vestrum indiget sapiẽtia, postulet a deo q̃ dat omnib⁹ affluenter, ⁊ nõ improperat: ⁊ dabit ei. Postulet aũt in fide, nihil hesitãs. qui eñ hesitat, similis est fluctui maris, qui a vento mouet ⁊ circũfert. nõ ergo existimet homo ille qõ accipiat aliqd a dño. Vir duplex aĩo, inconstans est in omnib⁹ vijs suis. Glorietur aũt frater humilis, in exaltatione sua: diues aũt in humilitate sua, qm̃ sicut flos feni trãsibit. exortus est eñ sol cũ ardore, ⁊ arefecit fenũ, ⁊ flos eius decidit, ⁊ decor vult⁹ eius deperijt. Ita ⁊ diues in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert tentationẽ: qm̃ cũ probat⁹ fuerit, accipiet coronã vite, quã repromisit deus diligẽtib⁹ se. Nemo cum tentatur, dicat qm̃ a deo tẽtatur. Deus eñ intentator malorũ est: ipse aũt neminẽ tentat. Unusquisq; vero tentatur, a cõcupiscẽtia sua abstractus ⁊ illectus. Deinde cõcupiscentia cũ cõceperit, parit peccatũ. peccatũ vero cũ consummatũ fuerit, generat mortẽ. Nolite itaq; errare fratres mei dilectissimi. Omne datũ optimũ, et omne donũ perfectum, de sursum est, descẽdẽs a patre luminũ, apud quẽ nõ est trãsmutatio, nec vicissitudinis obũbratio. volũtarie eñ genuit nos verbo veritatis, vt simus initiũ aliqd creature eius. Scitis fratres mei dilectissimi, Sit aũt omis homo velos ad audiẽdũ: tardus aũt ad loquẽdũ, ⁊ tard⁹ ad irã. Ira eñ viri, iustitiã dei nõ operat. Propterq; abijciẽtes oẽm
ũnũditiã ⁊ abũdantiã malitie in mãsuetudine suscipite insitum verbũ, qõ potest saluare aĩas vestras. Estote aũt factores verbi, ⁊ nõ auditores tm̃: fallẽtes vosmetipos. Quia si
quis auditor est verbi, ⁊ nõ factor: hic ꝓparabit viro cõsiderãti, vultum natiuitatis sue in speculo. consideranit enim se, ⁊ abijt, ⁊ statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem per-

A

Ro. v.b

Matth. viij.a. xxj. c. Luc. xj.b. Jo. xvj.b ⁊ xvj. e.f.

B

Eccli. xliij.c. Jsa. xl.b. j.pet. j.d. Job. v.c.

C

Prouer. xvij.d.

Matth. vij.d. Roma. ij.b.

D

sperexit in lege perfecte libertatis ⁊ permāserit in ea,nō auditor obliuiosus factus sed factor operis:hic beatus in facto suo erit,si quis autem putat se religiosum esse,nō refrenans linguam suam,sed seducēs cor suum:huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud deum et patrem,hec est, Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum:⁊ immaculatum se custodire ab hoc seculo.

¶ Capituli Summarium. Respectus personarum perniciosus, [illegible]. Caput.ij.

A Leui.ix.c. Deuter. j.c.xvj.d. Prouer. xxiiij.c. Eccli. xlij.a.

FRatres mei,nolite in personarū acceptione habere fidē dñi nostri Jesu xpi glorie. Etenī si introierit in cōuentum vestrū vir aureū annulum habens in veste cādida introierit aūt ⁊ pauper in sordido habitu, ⁊ intendatis in eū qui indutus est veste preclara, ⁊ direritis ei. Tu sede hic bene:pauperi aūt dicatis, Tu sta illic, aut sede sub scabello pedū meorū:nonne iudicatis apud vosmetipsos, ⁊ facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite fratres mei dilectissimi: Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, ⁊ heredes regni quod repromisit deus diligētibus se? Vos autez exhonorastis pauperē. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos:⁊ ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemāt bonum nomē quod inuocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem secundū scripturas, Diliges proximū tuū sicut teipsum:bene facitis. si aūt personaz accipitis, peccatū operamini, redarguti a lege quasi transgressores. Quicūqz aūt totam legē seruauerit, offendat aūt in vno:factus est omniū reus. Qui enī dixit, Non mechaberis, dixit ⁊ non occides. Quod si non mechaberis, occides aūt:factus es transgressor legis. Sic loquimini, ⁊ sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Judiciū enī sine misericordia illi qui nō facit misericordia. Superexaltat autem misericordia iudiciū. Quid pderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere:opera aūt non habeat? Nunquid poterit fides saluare eum? Si autem frater aut soror nudi sint:⁊ indigeāt victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis. Ite in pace, calefacimini ⁊ saturamini: nō dederitis autē eis que necessaria sunt corpori: quid proderit. Sic ⁊ fides, si nō habeat opera mortua est in semetipsa. Sz dicet quis, tu fidem habes, ⁊ ego opera habeo. ostende mihi fidē tuam sine operibus:et ego ostēdam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quod vnus est deus. Benefacis. et demones credunt ⁊ contremiscunt. Vis autē scire o homo inanis qm̄ fides sine operib⁹ otiosa est? Abrahā pr̄ noster nonne ex operib⁹ iustificatus est, offerens Jsaac filiū suum super altare? Vides qm̄ fides cooperabatur operibus illius:et ex operibus fides cōsummata est? Et suppleta est scriptura, dicens, Credidit Abraham deo, ⁊ reputatū est illi ad iustitiam, ⁊ amicus dei appellatus est. Videtis qm̄ ex operibus iustificatur homo: ⁊ nō ex fide tantum? Similiter ⁊ Raab meretrix, nōne ex operib⁹ iustificata est, suscipiēs nuntios, ⁊ alia via eijciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est:ita et fides sine operibus mortua est.

¶ S. Lingua optimū ⁊ pessimū membrū. Caput.iij.

A Watth. xxiij.a.

NOlite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniā maius iudicium sumitis. In multis enī offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit:hic perfectus est vir, potens etiā freno circūducere totū corpus. Si aūt equis fena in ora mittimus: ad consentiēdum nobis, omne corpus illorū circūferimus. Et ecce, naues cum magne sint, ⁊ a vētis validis minentur: circumferuntur a modico gubernaculo vbi impetus dirigentis voluerit. Ita ⁊ lingua modicū quidem membrū est, ⁊ magna exultat. Ecce quantus ignis q̄ magnam syluam incendit, Et lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis. Lingua cōstituitur in mēbris nostris, que maculat totum corpus, ⁊ inflammat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis enī natura bestiarū ⁊ volucrū ⁊ serpentium ⁊ ceterorum domanť, ⁊ domita sunt a natura humana linguam autem nullus hominū domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem:et in ipsa maledicimus homines qui ad imaginem et similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore pcedit benedictio ⁊ maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Nūquid fons de eodem foramine emanat dulcē, ⁊ amaram aquā? Nunquid potest fratres mei, ficus vuas facere: aut vitis, ficus? Sic neqz salsam, dulcē potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostēdat ex bona cōuersatione operationem suam in mansuetudine sapiētie. Quod si zelum amarū habetis, ⁊ contētiones sint in cordib⁹ vr̄is: nolite gloriari ⁊ mēdaces esse aduersus veritatē. nō est enī ista sapiētia de sursum descendens a patre luminū: sed terrena, animalis diabolica. Ubi enī zelus ⁊ contentio:ibi inconstantia, ⁊ omne opus prauū. Que aūt de sursum est sapientia, primum quidem pudica est:deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia ⁊ fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Fructus autem iustitie, in pace seminatur, facientibus pacem.

¶ S. Affectibus non indulgendum. Caput.iiij.

A

VNde bella ⁊ lites in vobis? Nōne ex cōcupiscentijs vestris que militāt in mēbris vestris? Cōcupiscitis, ⁊ nō habetis. occiditis, ⁊ zelatis, ⁊ nō potestis adipisci. litigatz ⁊ belligeratis, ⁊ nō habetis, propterea q̄ nō postulatis. Petitis ⁊ nō accipitis, eo qō male petatis:vt in cōcupiscētijs vr̄is insumatis. Adulteri nescitis qō amicitia huius mūdi, inimica est dei: Quicunqz ergo voluerit amicus esse seculi huius:inimicus dei cōstituitur. An putatis quod inaniter scriptura dicat, Ad inuidiā cōcupiscit spūs qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiā. Propter qō dicit, Deus superbis resistit:humilibus autem dat gratiā. Subditi ergo estote deo: resistite autē diabolo:et fugiet a vobis. Appropiate deo: et appropinquabit vobis. Emūdate manus, peccatores: ⁊ purificate corda, duplices animo. Miseri estote, ⁊ lugete, et plorate. risus vester in luctū conuertatur, ⁊ gaudiū in merorem. Humiliamini in cōspectu domini, ⁊ exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrū fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum:detrahit legi ⁊ iudicat legem. Si autē iudicas legem:non es factor legis, sed iudex. Unus est enī legislator ⁊ iudex q̄ potest perdere ⁊ liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuū? Ecce nunc qui dicitis. Hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem, et faciemus ibi quidem annum, ⁊ mercabimur ⁊ lucrum faciem⁹ (qui ignoratis quid erit in crastino. Que est enī vita vestra? Vapor est, ad modicum parens, ⁊ deinceps extermi nabitur) pro eo vt dicatis, Si dñs voluerit, ⁊ Si vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbijs vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere, et non facienti:peccatum est illi.

¶ Capitnli Summarium. Diuites oppressores eritium, pauperes felicitas manet. Caput.v.

A

VIte nūc diuites, plorate vlulantes in miserijs vestris que aduenient vobis. Diuitie vestre putrefacte sunt: ⁊ vestimenta vestra a tinets comesta sunt. Aurum et argentum vestrum erugi nauit, ⁊ erugo eorum in testimonium vobis erit, ⁊ manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis ira in nouissimis diebus. Ecce merces operariorū qui messuerunt regiones vestras, que fraudata est a vobis clamat:et clamor eorum, in aures domini sabaoth introiit. Epulati estis sup terrā:et in luxurijs enutristis corda vestra. In die occisionis adduxistis ⁊ occidistis iustū: ⁊ non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres, vsqz ad aduentū domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terre, patienter ferens donec accipiat tēporaneum ⁊ serotinum. Patiētes igitur estote ⁊ vos, ⁊ cōfirmate corda vr̄a: qm̄ aduentus dñi appropinquauit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum: vt nō iudicemini. Ecce, iudex ante ianuā assistit. Exēplum accipite fratres exitus mali laboris ⁊ patiētie, ypheasq̄ locuti sunt in noīe dñi. Ecce, beatificamus eos q̄ sustinue-

B

C

D

Jeu.xix.d Watth. xxij.d. Marci. xij.c.

C

ro. xiij.c. Gal. v.c. leui.xix.c Deute. j.c.xvj.d. Watth. v.c. j.io.iij.c.

D

Gen. xxiij.b. Gen.xv. Ro.iij.a. Gal.iij.a Jos.ij.a.

B

j.pe.v.b. Ephe. iiij.f.

C

j.pe.v.b.

D

Regum xiij.a.

runt

rum. Sufferentiam Job audistis, & finē dñi vidistis, qō mi
Matth. v.f. sericors dñs est & miserator. Ante omnia autē fratres mei,
nolite iurare, neq; p celū, neq; p terrā, neq; aliud qōcunq;
iuramentū. Sit aūt sermo vester est est, nō nō: vt nō sub iudi
D cio decidatis. Tristatur aut aliquis vestrū: oret. Equo aio
et psallat. Infirmatur quis in vobis: inducat presbyteros
iij. regū. xvij. a.b. Luce iij. d. ecclesie, & orēt sup eū, vngentes eum oleo in noie domini. et
oratio fidei saluabit infirmū, & alleuiabit eū dominus: et si
Matth. xvij. b. in peccatis sit, remittētur ei. Confitemini ergo alterutrum
peccata vra: & orate pro inuicē vt saluemini. multū enī va
let deprecatio iusti assidua. Elias homo erat similis nobis
passibilis: & oratione orauit vt non plueret sup terrā, & non
pluit annos tres & mēses sex. Et rursum orauit: & celum de
dit pluuiā, & terra dedit fructū suū. Fratres mei si quis ex
vobis errauerit a veritate, & cōuerterit quis eū: scire debet
qm̄ qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue, salua
bit animā eius a morte, et operit multitudinē peccatorum.

¶ Explicit epistola beati Jacobi apostoli.

¶ Incipit prologus Hieronymi in epistolas sancti Petri ex libro de illustribus viris.

SImon Petrus filius Jone prouincie Galilee vico beth
saida frater Andree apostoli & princeps apostolorū:
post episcopatū Antiochēsis ecclesie & p̄dicationē dis
persionis eorū q̄ de circucisione crediderant in ponto
galathia: cappadocia: asia: & bithinia: secūdo claudij
anno ad expugnādū Simonem magū Romā pergit. Ibiq; vigin
tiquinq; annis cathedrā sacerdotalem tenuit vsq; ad vltimum an
num Neronis: idest quartumdecimū a quo & affixus cruci marty
rio coronat⁹ est capite ad terrā verso: & in sublime pedib⁹ elcuatis:
asserens se indignum vt sic crucifigeretur vt dominus suus. Scripsit
duas epistolas que catholice nominantur: quarū secūda a plerisq;
eius esse negatur propter stylū cum priore dissonātiam. Sed & euā
gelium iuxta marcū qui auditor ei⁹ & interpres fuit huius dicitur.
Libri autem eius e quibus vnus actorū eius inscribitur: alius euan
gelij: tertius: predicationis: quartus apocalypsis: quintus iudicij
inter apocryphas scripturas reputantur. Sepultus rome in vati
cano iuxta viam triumphalē totius vrbis veneratione celebratur.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit argumentum in epistolam beati Petri primam.

DIscipulos saluatoris inuicti toto orbe diffusos et per
egrinos in hoc seculo monstrat: & preterire vite penite
re suadet: & in nouam vitam proficere tota cum sollici
tudine exhortatur Simō Petrus filius Jone prouin
cie Galilee: vico Bethsaida: frater Andree apostoli.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati Petri apostoli prima.

¶ L.S. Salus animarū a nemine negligenda. Cap. j.

A PEtrus apostol⁹ Jesu Christi, electis adue
nis dispersionis Ponti Galathie, Cappa
docie, Asie, & Bithynie, sm̄ prescientiam
dei patris, in sanctificationē spūs, in obe
dientiam & aspersionē sanguinis Jesu xp̄i:
gratia vobis & par multiplicetur. Benedi
ij. Corin. j.a. Ephe. j.a. ctus de⁹, & pater dñi nostri Jesu xp̄i, qui sm̄ misericordiam
suam magnā regenerauit nos in spem viuā, per resurrectio
nem Jesu xp̄i ex mortuis, in hereditatē incorruptibilem, et
incōtaminatā, & immarcessibilem cōseruatā in celis in vo
bis, q in virtute dei custodimini per fidē, in salutē paratam
reuelare in tpe nouissimo. in quo exultabitis, modicū nūc si
oportet contristari in varijs tentationib⁹: vt pbatio vestre
B fidei multo pretiosior auro (qō per ignē probatur) inuenia
tur in laudē & gloriā & honorē in reuelatione Jesu xp̄i, quē
cum nō videritis, diligitis. in quē nunc quoq; non videntes
creditis: credētes autē exultatis letitia inenarrabili & glori
ficata, reportātes finē fidei vestre salutē animarū vestrarū.
de qua salute exquisierūt atq; scrutati sunt pphete, qui de
futura in vobis gratia pphetauerunt, scrutātes in qō vel
quale tps significaret in eis spūs xp̄i, prenūtians eas que in
Christo sunt passiones, & posteriores glorias: quib⁹ reuela
tum est quod non sibimetipsis, nobis autē ministrabant ea
que nunc nuntiata sunt vobis p eos qui euāgelizauerūt vo
bis, spiritu sctō misso de celo, in quē desiderāt angeli pspi
C cere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre, sobrij
perfecte sperate in eā que offertur vobis gratiam in reuela
tione Jesu xp̄i quasi filij obedientie, nō cōfigurati prioribus
ignorātie vestre desyderijs: sed sm̄ eū qui vocauit vos, san
ctum, vt & ipsi in omni cōuersatione sancti sitis. qm̄ scriptū
est, Sancti eritis, qm̄ ego sanctus sum. Etsi patrem inuoca
tis eū qui sine accessione psonarū iudicat sm̄ vnius cuiusq;
opus: in timore, incolatus vestri tpe conuersamini. scientes
qō nō corruptibilibus auro vel argēto redēpti estis de va
na vestra conuersatione paterne traditionis: sed pretioso
sanguine quasi agni immaculati xp̄i & incōtaminati, preco
gniti quidem ante mūdi constitutionē, manifestati autē no
uissimis temporibus ppter vos qui per ipsum fideles estis
in deo qui suscitauit eū a mortuis & dedit ei gloriā, vt fides
vestra & spes esset in deo. Animas vestras castificantes in
obedientia charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex cor
de inuicem diligite attentius: renati nō ex semine corrupti
bili, sed incorruptibili per verbū dei viui & permanentis in
eternum. quia ois caro vt fenū: & omnis gloria ei⁹ tāq̄ flos
fem. exaruit fenū: & flos eius decidit. Verbū aūt dñi manet
in eternum. hoc est aūt verbū qō euāgelizatū est in vobis.

Leuitici. xj. g. xix. a. xx. b. Deuter. x. d. Roma. ij. b. Gal. ij. d. D j. Corint. vj. d. & vij. d. Hebr. ix. d. j. Jo. j. d. Apocal. j. d. Isa. xl. b. Eccli xviij. c. Jac. j. b.

¶ L.S. Innocentiā puerorum docet. Caput. ij.

A OPonētes igitur omnē malitiā, & omnē dolū, et
simulatiōes, & inuidias, & omnes detractiones,
sicut modo geniti infantes, rationabile & sine do
lo lac concupiscite: vt in eo crescatis in salutē.
si tamen gustatis qm̄ dulcis est dñs. Ad quē accedētes, la
pidem viuū, ab hoīb⁹ quidē reprobatū, a deo aūt electū &
honorificatū: & ipsi tāq̄ lapides vini superedificamini, do
mus spiritualis, sacerdotiū sanctum offerentes spirituales
hostias, acceptabiles deo per Jesum xp̄m. ¶ Propter quod
cōtinet scriptura, Ecce pono in Sion lapidem summū an
gularem, probatum, electum, pretiosum. et qui crediderit
in eum, non confundetur. Vobis igitur honor credentibus.
non credētibus autem lapis, quem reprobauerūt edifican
tes, hic factus est in caput anguli: & lapis offensionis et pe
tra scādali, his q offendūt verbo, nec credūt in quo & positi
sunt. Vos autem genus electū, regale sacerdotiū, gens san
cta, populus acquisitionis: vt virtutes annūtietis eius, qui
de tenebris vos vocauit in admirabile lumē suū. Qui aliquando non populus dei: nūc aūt populus dei. qui nō con
secuti misericordiam: nunc autem misericordiam cōsecuti.
Charissimi, obsecro vos tāq̄ aduenas & peregrinos, absti
nere vos a carnalibus desiderijs que militāt aduersus ani
mam, cōuersationem vestrā inter gentes habentes bonam:
vt in eo qō detrectāt de vobis tāq̄ de malefactorib⁹, ex bo
nis operibus vos cōsiderātes, glorificent deū in die visita
tionis. Subiecti igitur estote omni humane creature pro
pter dñm: siue regi, quasi precellēti: siue ducibus tāq̄ ab eo
missis ad vindictā malefactorū, laudē vero bonorū. quia
sic est voluntas dei, vt bene facientes obmutescere faciatis
imprudentium hominum ignorantiam: quasi liberi, et non
quasi velamen habentes malitie libertatem, sed sicut serui
dei. Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum time
te. Regē honorificate. Serui, subditi estote in omni timore
dominis nō tantū bonis & modestis, sed etiā discolis. Hec
est enī gratia: si ppter dei cōscientiā, sustinet quis tristitias
patiēs iniuste. Que enim est gratia: si peccātes: & colaphiza
ti suffertis? Sed si bene facientes patiēter sustinetis: hec est
gratia apud deū. In hoc enī vocati estis qr & Christus pas
sus est pro nobis, vobis relinquēs exēplū vt sequamini ve
stigia eius. qui peccatum non fecit, nec mūtus est dolus in
ore eius. qui cum malediceretur, non maledicebat: cū pate
retur, non cōminabatur, tradebat autem iudicāti se iniuste
qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignū:
vt peccatis mortui, iustitie viuamus. cui⁹ liuore sanati estis.
Eratis enim sicut oues errantes. sed conuersi estis nunc ad
pastorem & episcopum animarum vestrarum.

Roma. xij. e. Ephe. vj. a. D Coloss. iij. d. Tit. ij. c. j. Corint. vij. c. Isa. liij. c. j. Jo. iij. a. Isa. liij. b.

¶ Capituli Summarū. Mariti & vxoris officia. Cap. ij.

A SImiliter & mulieres, subdite sint viris suis: vt et
si qui nō credūt verbo, per mulierū cōuersatio
nē sine verbo lucrifiant, cōsiderātes in timore ca
stam cōuersationē vestrā, quarū nō sit extrinse
cus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vesti

Coloss. iij. e. Ephe. v. c. j. tim. ij. c.

mentorū cultus: sed q̄ abscōditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti ⁊ modesti spiritus, qui est in conspectu dei locuples. Sic enī aliq̄n ⁊ sancte mulieres sperantes in deo, ornabant se, subiecte propriis viris, sicut Sara obediebat Abrahe, dominū eum vocans: cuius estis filie, bene facientes, ⁊ nō pertimētes vllā perturbationē. Viri similiter, cohabitantes secundū sciētiā, quasi infirmiori vasculo mulieri impartientes honorem, tanq̄ ⁊ coheredib⁹ gratie vite: vt nō impediant orationes vestre. Jn fine aūt, oēs vnanimes cōpatientes, fraternitatis amatores, misericordes modesti, humiles. non reddentes malū pro malo, nec maledictum pro maledicto: sed ecōtrario, benedicētes, q̄r in hoc vocati estis, vt benedictionē hereditatis possideatis. Qui enim vult vitā diligere, ⁊ dies videre bonos: coerceat linguam suam a malo, ⁊ labia eius ne loquantur dolū. Declinet a malo, ⁊ faciat bonum inquirat pacem, et sequatur eam: quia oculi domini sup iustos, et aures eius in preces eorum: vultus autem domini super facientes mala. Et quis est, qui vobis noceat, si boni emulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter iustitiā: beati. Timorē autem eorum ne timueritis, ⁊ nō conturbemini: dñm aūt xp̄m sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionē omni poscenti vos rationem de ea, que in vobis est, spe. sed cum modestia et timore, cōsciētiam habentes bonā: vt in eo q̄ detrahūt ⁊ vobis, cōfundant q̄ calūniant vestrā bonā i xp̄o cōuersationem. ¶Melius est em̄, vt benefacientes (si volūtas dei velit) pati, q̄ male facientes. quia ⁊ Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis: vt nos offerret deo, mortificatos quidem carne, viuificatos autē spiritu. Jn quo ⁊ his qui in carcere erāt spiritibus, veniens predicauit qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant dei patientiam in diebus Noe: cum fabricaretur arca in qua pauci, id est, octo anime salue facte sunt per aquam. Quod ⁊ vos nūc similis forme saluos facit baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem Jesu Christi, qui est in dextera dei, deglutiēs mortem, vt vite eterne heredes efficeremur: profectus in celum, subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

¶ Capituli Summarium. Docet Petrus carnis mortificationem et mutuam dilectionem. Caput. iij.

A Christo igitur passo in carne: ⁊ vos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in carne, desijt a peccatis: vt iam nō desiderijs hominū, sed volūtate dei quod reliquum est in carne viuat tempore. Sufficit enī preteritū tempus ad volūtatem gētium cōsummandam, his qui ambulauerūt in luxurijs, desiderijs, vinolētijs, comessatiōibus, potationibus, ebrietatibus, et illicitis idolorum cultibus. in quo admirātur nō cōcurrentibus vobis in eandē luxurie cōfusionem. blasphemantes qui reddent rationem ei, qui paratus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Propter hoc enī, ⁊ mortuis euangelizatum est: vt iudicentur quidem ſm homines in carne, viuāt autem ſm deū in spiritu. Omniū aūt finis appropinquauit. Estote itaq̄ prudētes ⁊ vigilate in orationibus. Ante oia autem, mutuā in vobismetipsis charitatē cōtinuā habētes: quia charitas operit multitudinem peccatorū. Hospitales invicē, sine murmuratiōe. Unusquisq̄ sicut accepit gratiam in alterutrum illā administrātes: sicut boni dispēsatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur: tanq̄ sermones dei. si quis ministrat: tanq̄ ex virtute, quā administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus p Jesum xp̄m: cui est gloria ⁊ imperiū in secula seculorū. Amen. Charissimi, nolite peregrinari in feruore qui ad tēptationē vobis fit, quasi nouum aliquid vobis cōtingat: sed cōmunicātes xp̄i passionibus, gaudete, vt ⁊ in reuelatione glorie eius gaudeatis exultātes. Si exprobramini in noīe xp̄i, beati eritis: q̄m quod est honoris, glorie, ⁊ virtutis dei, ⁊ qui est eius spiritus: super vos requiescit. Nemo aūt vestrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorū appetitor. Si autem vt Christianus, nō erubescat, glorificet autē deū in isto noīe. q̄m tempus est vt incipiat iudicium a domo dei. Si autē primum a nobis: quis finis eorum qui nō credūt dei euāgelio? Et si iustus quidem vix saluabitur: impius ⁊ peccator vbi parebit? Jtaq̄ ⁊ hi qui patiūtur secundū volūtatem dei: fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

¶ Capituli Summarium. Seniores iuniorib⁹ debēt doctrinam, iuniores senioribus reuerētiam. Caput. v.

A Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro, consenio ⁊ testis xp̄i passionum, qui et eius que in futuro reuelāda est glorie communicator: pascite quiin vobis est gregem dei, prouidentes nō coacte, sed spontanee secundum deum: neq̄ turpis lucri gratia sed voluntarie: neq̄ vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem glorie coronam. Similiter adolescētes subditi estote senioribus. omnes enim inuicem humilitatem insinuate. quia deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei, vt vos exaltet in tempore visitationis: omnem solicitudinem vestram proijcientes in eum, q̄m ipsi cura est de vobis. Sobrij estote ⁊ vigilate: quia aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit, querēs quem deuoret. Cui resistite, fortes in fide: scientes eandem passionē ei que in mundo est, vestre fraternitati fieri. ¶Deus autē omis gratie, qui vocauit nos in eternam suam gloriā in Christo Jesu modicū passos ipse perficiet, cōfirmabit, solidabit q̄z. Ipsi gloria, et imperium in secula seculorum. Amen. ¶Per Syluanum fidelem fratrē vobis vt arbitror, breuiter scripsi: obsecrans ⁊ contestans hanc esse veram gratiam dei, in qua ⁊ statis. Salutat vos ecclesia, que est in Babylone, coelecta: ⁊ ¶Marcus filius meus. Salutate inuicem in osculo sancto. Gratia vobis oīb⁹ q̄ estis in Christo Jesu. Amē.

¶ Explicit epistola beati Petri apostoli prima.

¶ Incipit argumentum in epistolam secundam.

Simon Petrus per fidem huic mundo sapientes mortuos esse declarat: eisdemq̄ pietatis q̄sta sit magnitudo luce ipsa clarius manifestat.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola secunda beati Petri apostoli.

¶ L.S. Semper ad meliora enitendum. Caput. j.

A Simō Petrus seruꝰ ⁊ apostolus Jesu xp̄i: vs qui coequalem nobiscū sortiti sunt fidē in iustitia dei nostri ⁊ saluatoris Jesu christi. Gratia vobis ⁊ pax adimpleatur in cognitione dei, ⁊ Christi Jesu dñi nr̄i: quō omnia nobis diuine virtutis sue que ad vitam ⁊ pietatem, donata sunt, per cognitionē eius qui vocauit nos propria gloria ⁊ virtute, per que maxima ⁊ pretiosa nobis pmissa donauit: vt per hoc efficiamini diuine cōsortes nature, fugientes eius que in mundo est, cōcupiscentie corruptionem. Vos aūt curam omnē subinferētes, ministrate in fide vestra virtutem: in virtute aūt, sciētiam: in sciB entia autem, abstinētiam: in abstinentia autē, patientiā: in patientia autē, pietatē: in pietate autē, amorē fraternitatis: in amore autem fraternitatis, charitatem. Hec enī si vobiscum assint, ⁊ superent nō vacuos, nec sine fructu vos cōstituent in dñi nostri Jesu xp̄i cognitione. Cui enī non presto sunt hec, cecus est, ⁊ manu tentās, oblitionem accipiēs purgationis veterū suorū delictorū. Quapropter fratres magis satagite vt per bona opera certā vestram vocationem et electionem faciatis: hec enī facientes, non peccabitis aliquādo. Sic enī abūdāter ministrabit vobis introit⁹ in eternum regnū dñi ⁊ saluatoris nr̄i Jesu xp̄i. ¶Propter q̄ incipiā vos semp cōmonere de his: ⁊ quidē sciētes ⁊ cōfirmatos vos in presenti veritate. Justū aūt arbitror quādiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in cōmonitione: certꝰ q̄ velox est depositio tabernaculi mei ſm q̄ ⁊ dñs noster Jesus xp̄s significauit mihi. Dabo aūt operā ⁊ frequēter habere vos post obitū meū: vt horū oīz memoriā faciatis. Nō enī indoctas fabulas secuti notā facimus vob⁹ dñi nr̄i Jesu

Genesis xvij.b. j. Corint vij.b. B pro. xvij. c. ⁊ xxj. d. Ro. xij. d j. Thess. v.d. ¶Psalmo xxxiij.c.

¶ mat. v.a.

ō. ij.c.

Hebr. ix.d. Ro. v.b. D

Genesis vj.b. Matth. xxiiij.b. luc. xvij.f

Ephe. iiij.e.

Prouer. x.b.

¶

Ro. xij.c. Hebr. xiij.a Philip. ij.b.

D

Prouer xj.d.

A

B

Jac. iiij.c Matth. vj.c.

¶ Lu. xij.c. Ro. xij.c. ps. liij.d.

D

¶

Jo. xxj.f. j. cor. ij.c.

christi virtutē ⁊ presentiā:sed speculatores facti illius magnitudinis.Accipiēs eñ a deo patre honorē ⁊ glorią,voce delapsa ad eū huiscemodi a magnifica gloria,Hic est filius meus dilectus in quo mihi ꝓplacui,ipm audite:⁊ hāc vocē nos audiuimus de celo allatā:cū essem⁹ cū ipo in mōte sancto.Et habem⁹ firmiorē pphetic̄ sermonē,cui bene facitis attendētes quasi lucerne lucenti in loco caliginoso, donec dies illucescat,⁊ lucifer oriat in cordibus vr̄is:hoc primū intelligētes qđ oīs pphetia scripture,ppria interpretatione non fit.Non enim voluntate humana allata est aliq̄ pphetia:sed spūsctō inspirati locuti sunt scti dei hoies.

¶ Capituli Summarium.Deus scelera vt olim,sic in posterum puniet. Caput.ij.

Fuerunt vero ⁊ pseudo prophete in pp̄lo,sicut et in nobis erunt magistri mēdaces,qui introducent sectas pditionis,⁊ eū qui emit eos dñm negant superducentes sibi celerem pditionem.Et multi sequētur eor̄ luxurias,p quos via veritatis blasphemabitur:⁊ in auaritia fictis verbis de vobis negotiabūtur quib⁹ iudiciū iā olim nō cessat:⁊ pditio eorum non dormitat.Si enī de⁹ angelis peccātib⁹ nō pepercit,sz rudētibus in ferni detractos in tartarū tradidit cruciādos in iudicium reseruari:⁊ originali mūdo nō pepercit,sed octauū Noe iustitie preconē custodiuit,diluuiū mundo impiorū inducēs: ⁊ ciuitates Sodomorū ⁊ Gomorrheorū in cinerē redigēs, eversione dānauit,exēplū eorū q̄ impie acturi sunt ponēs: ⁊ iustū Lot oppressum a nefandorū iniuria ac luxuriosa cōuersatione eripuit.aspectu eñ ⁊ auditu iust⁹ erat habitans apud eos q̄ de die in diē aiam iustā iniq̄s opib⁹ cruciabāt. Nouit dñs pios de tentatione eripere,iniquos vero in diē iudicij reseruare cruciādos:magis autē eos q̄ post carnē in concupiscentia immūditie ambulant,dñationēq̄z ꝑtēnūt, audaces,sibi placētes:sectas nō metuūt introducere,blasphemātes:vbi angeli fortitudine ⁊ virtute cum sint maiores,nō portāt aduersum se execrabile iudiciū. Hi vero velut irrationabilia pecora,naturaliter in captionē ⁊ in pniciē,in his q̄ ignorāt blasphemātes in corruptione sua perci pientes mercedē iniustitie.voluptatē existimātes,diei delicias coinqnationes ⁊ maculę:delicijs affluentes,in conuiuijs suis luxuriātes vobiscū,oculos hītes plenos adulterij ⁊ incessabilis delicti,pellicientes aias instabiles,cor exercitatum auaritia habentes,maledictionis filij,derelinquētes rectā viā errauerunt,secuti viam Balaam ex Bosor,q̄ mercedē iniquitatis amauit,correptionē vero habuit sue vesanie.subiugale mutū animal,in hois voce loquens,prohibuit pphete insipientiā. Hi sunt fontes sine aqua,⁊ nebule turbinibus exagitate:quib⁹ caligo tenebrarū reseruatur. Superba enim vanitatis loquentes,pelliciūt in desiderijs carnis luxurie,eos q̄ paululū effugiūt,qui in errore conuersantur libertatē illis promittentes,cū ipi serui sint corruptionis a quo eñ quis superatus est:huius ⁊ seruus est.Si enim refugiētes coinquinationes mūdi in cognitione domini nostri ⁊ saluatoris Jesu xp̄i,his rursus implicati superantur:facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.Melius eñ erat illis non cognoscere viā iustitie,quā post agnitionem,retrorsum conuerti ab eo qđ illis traditum est sancto mādato.Contingit enim eis illud veri prouerbij,Canis reuersus ad suū vomitū:⁊,Sus lota in volutabro luti.

¶ L.S.Deus patiens retributor. Caput.iij.

Hanc ecce vobis charissimi scribam scribo epl̄am in quib⁹ vestrā excito commonitione,sinceram mentē:vt memores sitis eorū q̄ predixerunt verbor̄ a sctis pphetis,⁊ apl̄orū vestrorū preceptor̄ dñi ⁊ saluatoris:hoc primū sciētes,qđ venīēt in nouissimis diebus in deceptione illusores:iuxta proprias cōcupiscētias ambulātes,dicentes.Vbi est promissio aut aduētus eius? ex quo enī patres dormierūt,oia sic perseverāt ab initio creature.Latet enī eos hoc volentes,q̄ celi erāt prius,⁊ terra,de aqua ⁊ p aquā cōsistēs dei verbo p q̄ ille tūc mūdus aqua inundatus perijt.Celi autē qui nunc sunt,⁊ terra eodem verbo repositi sunt,igni reseruati in diem iudicij ⁊ perditionis impiorū hominū.Unū vero hoc nō lateat vos charissimi q̄ vnus dies apud dñm sicut mille anni,⁊ mille anni sicut dies vnus.Nō tardat dñs promissi,sicut quidā existimāt sed patiēter agit ꝓpter vos,nolens aliquos perire,sed omnes ad penitentiam reuerti.Aduenient autem dies dñi vt fur:in quo celi,magno impetu transiēt,elemēta vero calore solūētur,terra aūt ⁊ que in ipsa sunt opera,exurentur.Cum igitur hec omnia dissoluenda sint:quales oportet vos esse in sanctis cōuersationib⁹ ⁊ pietatibus:expectantes et properantes in aduentū diei dñi per quē celi ardentes solūētur, et elementa ignis ardore tabescēt:Nouos vero celos et nouam terrā ⁊ promissa ipsius expectamus,in quibus iustitia habitat.Propter quod charissimi,hec expectantes,satagite,immaculati ⁊ inuiolati inuenīri in pace,⁊ dñi nostri longanimitatē,salutē arbitramini,sicut ⁊ charissimus frater noster Paulus secundū datā sibi sapientiā scripsit vobis:sicut ⁊ in omnib⁹ epistolis loquēs in eis de his.in q̄bus sunt quedā difficilia intellectu,q̄ indocti ⁊ instabiles depravant,sicut ⁊ ceteras scripturas,ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres,custodite ne insipientium errore traducti excidatis a ppria firmitate:crescite vero in gratia ⁊ in cognitione domini nostri ⁊ saluatoris Jesu Christi ipsi gloria ⁊ nunc ⁊ in diem eternitatis.Amen.

¶ Explicit epistola beati Petri apostoli secunda.

¶ Prefacio Hieronymi in epistolas canonicas Joannis ex libro de illustribus viris.

Johannes apl̄s quē Jesus dilexit plurimū filius zebedei:frater Jacobi apl̄i:quē herodes post apassionē domini decollauerat nouissimus oīm scripsit euangeliū rogatus ab asie epis aduersus cerinthum aliosq̄z hereticos.Et maxime tunc ebionitarū dogma cōsurgēs qui asserunt xp̄m ante mariā non fuisse.Unde etiam compulsus est diuinā eius nativitatē edicere.Sed et aliam cām huius scripture ferunt.Quod cū legisset Mathei Marci ⁊ Luce volumina:probauerit quidem textum historie:⁊ vera eos dixisse firmauerit:sed vnius tantum anni in quo passus est post carcerē Joannis historiam texuisse.Prętermisso itaq̄z anno cuius acta a tribus exposita fuerant superioris temporis anteq̄z Joannes clauderetur in carcere gesta narrauit:sicut manifestū esse pōt his qui quatuor euangeliorū volumina legerint:que res diaphoniā que videbatur Joannis esse cū ceteris tulit.Scripsit aūt vnā epl̄am cuius exordium hoc est.Quod fuit ab initio quod audiuimus ⁊ vidimus oculis nostris:qđ perspexim⁹ ⁊ manus nr̄e tractauerūt de verbo vite que ab vniuersis ecclesiasticis ⁊ eruditissimis viris comprobatur.Reliqua autem due:quar̄ principis est.Senior electe dñe ⁊ natis eius: ⁊ reliquens.Senior caio charissimo quem ego in veritate diligo ⁊c. Joannis presbyteri asseruntur:cuius ⁊ hodie alterum sepulchrū apud ephesum ostenditur:⁊ nōnulli putāt duas memorias eiusdē Joannis euāgeliste esse.Super qua re cū per ordinem ad Papiam audiorem eius ventū fuerit disseremus.Quartodecimo igitur anno secūdo post neronis persecutionē mouēte domitiano: in pathmos insulam relegatus scripsit apocalypsim.Quā interpretantur Justinus martyr ⁊ hyreneus. Interfecto aūt Domitiano ⁊ actis eius ob nimiā crudelitatē a senatu rescissis:sub nerua principe rediit Ephesum:ibiq̄z vsq̄z ad traianum principē perseverās totus Asie fundauit ⁊ rexit ecclesias.Cōfectusq̄z senio sexagesimo octauo anno post passionem domini mortuus ⁊ iuxta eandem vibem sepultus est.

¶ Incipit argumentum in epl̄am beati Joannis apostoli primā.

Ratione verbi ⁊ q̄ de⁹ ipse sit charitas manifestat:⁊ surrōes frm̄: nec deū scire nec pios fieri posse eosq̄z dissertat vt esse cōprobet homicidas:eo q̄ odiū fratricidij occasio. ¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epl̄a beati Joannis apostoli prima.

¶ L.S.Deus lux est et nos tenebre. Caput.j.

Quod fuit ab initio quod audiuimus quod vidimus oculis nostris,qđ perspeximus ⁊ manus,nostre ꝓtractauerūt de verbo vite,⁊ vita manifestata ē:⁊ vidim⁹ ⁊ testamur, et annūtiam⁹ vobis vitā eternā que erat apud patrē ⁊ apparuit nobis.Quod vidim⁹ ⁊ audiim⁹,annūtiam⁹ vobis,vt ⁊ vos societatē habeatis nobiscum,⁊ societas nostra sit cū patre

et cū filio eius Jesu Christo. Et hec scribim⁹ vobis vt gaudeatis, et gaudiū vestrū sit plenum. Et hec est annuntiatio quam audiuimus ab eo, ⁊ annuntiamus vobis: Qm̄ deus lux est: ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle. Si dixerimus qm̄ societatem habemus cū eo, ⁊ in tenebris ambulamus: mētimur, et veritatē nō facimus. Si aūt in luce ambulamus sicut et ipse est in luce societatē habemus adinuicē, ⁊ sanguis Jesu xp̄i filii eius emūdat nos ab omni peccato. Si dixerimus qm̄ peccatū nō habemus: ipsi nos seducimus, ⁊ veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra: fidelis est et iustus, vt remittat nobis peccata nostra, ⁊ emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccauimus: mendacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis.

¶ Capituli Summarium. Verbum dei obseruandum et mundus negligendus. Caput. ij.

Filioli mei, hec scribo vobis, vt nō peccetis. Sz et si qs peccauerit, aduocatum habemus apud patrē iesum xp̄m iustū, ⁊ ipse est ppitiatio p peccatis nostris: nō p nr̄is autē tm̄, sed etiā pro totius mundi. Et in hoc scim⁹ qm̄ cognouimus eū, si mādata eius obseruamus. Qui dicit se nosse deū, ⁊ mādata eius nō custodit: mendax est, ⁊ in eo veritas non est. Qui aūt seruat verbū eius: vere in hoc charitas dei pfecta est, ⁊ in hoc scimus qm̄ in ipso sum⁹. Qui dicit se in ipso manere: dz sicut ille ambulauit, ⁊ ipse ambulare. Charissimi, nō mādatum nouum scribo vobis, sed mādatum vetus qō habuistis ab initio, mandatū vetus est verbum qō audistis. Iterū mādatum nouū scribo vobis, qō verum est ⁊ in ipso: ⁊ in vobis: qz tenebre transierūt, ⁊ verum lumen iam lucet. Qui dicit se in luce esse, ⁊ fratrem suū odit: in tenebris est vsqz adhuc. Qui diligit fratrē suū, in lumine manet, ⁊ scandalū in eo non est. Qui aūt odit fratrē suū: in tenebris est, et in tenebris ambulat, ⁊ nescit quo eat, quia tenebre obcecauerunt oculos eius. Scribo vobis filioli qm̄ remittūtur vobis peccata p̄pter nomē ei⁹. Scribo vobis patres qm̄ cognouistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescētes qm̄ vicistis malignum. Scribo vobis infantes quoniā cognouistis patrem. Scripsi vobis patres quoniam cognouistis eū qui est ab initio. Scripsi vobis adolescentes qm̄ fortes estis, ⁊ verbū dei manet in vobis, ⁊ vicistis malignū. Nolite diligere mundū, neqz ea que in mūdo sunt. Si quis diligit mundū: non est charitas patris in eo. qm̄ omne quod est in mundo concupiscētia carnis est, ⁊ cōcupiscētia oculorū, ⁊ superbia vite, q̄ nō est ex patre, sed ex mūdo est. Et mundus transit, et concupiscentia eius. Qui aūt facit volūtatē dei, manet in eternum. Filioli, nouissima hora est. ⁊ sicut audistis quia antichristus venit: et nunc antichristi multi facti sunt. vnde scimus quia nouissima hora est. Ex nobis prodierunt: sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis: permansissent vtiqz nobiscum sed vt manifesti sint quoniam nō sunt omnes ex nobis. Sed vos vnctionem habetis a sancto ⁊ nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam: ⁊ quoniā omne mendaciū ex veritate non est. Quis est mendax, nisi is q negat quoniam Jesus est xp̄s: Hic est antixp̄s, qui negat patrem et filium. Omnis q negat filiū: nec patrē habet, qui confitetur filium: nec patrem habet. Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat: quia si in vobis permanserit quod audistis ab initio, ⁊ vos in filio ⁊ patre manebitis. Et hec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis, vitam eternā. Hec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos vnctionē quam accepistis ab eo maneat in vobis. Et nō necesse habetis vt aliquis doceat vos: sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus, et verum est, et nō est mendaciū. Et sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc filioli manete in eo: vt cum apparuerit habeamus fiduciam, ⁊ non confundamur ab eo in aduentu eius. Si scitis quoniam iustus est: scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

¶ Capituli Summarium. Qui ex deo est, filius dei nominatur, et est. Caput. iij.

Videte qualem charitatē dedit nobis pater, vt filij dei nominemur ⁊ simus. Propter hoc, mundus non nouit nos: q̄ nō nouit eū. Charissimi, nunc filij dei sumus: et nondū apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus quoniā videbimus eū sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut ⁊ ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum, ⁊ iniquitatē facit: ⁊ peccatum est iniquitas. Et scitis q̄ ille apparuit vt peccata tolleret: ⁊ peccatum in eo nō est. Omnis qui in eo manet non peccat ⁊ omnis qui peccat, nō vidit eū, nec cognouit eum. Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus est, sicut ⁊ ille iustus est. Qui facit peccatū, ex diabolo est: quoniā ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei, vt dissolnat opera diabolī. Omnis qui notus est ex deo, peccatū non facit: qm̄ semen ipsius in eo manet, et non potest peccare, quoniā ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filij dei, ⁊ filij diaboli. Omis qui nō est iustus, nō est ex deo, ⁊ qui non diligit fratrez suum. qm̄ hec est annuntiatio quam audistis ab initio, vt diligatis alterutrū. Non sicut Cain qui ex maligno erat: et occidit fratrē suū. Et ppter quid occidit eū? Quoniā opera eius, maligna erant: fratris aūt eius, iusta. Nolite mirari fratres, si odit vos mūdus. Nos scimus qm̄ translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: manet in morte. omnis qui odit fratrem suum: homicida est. Et scitis quoniā omnis homicida nō habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognouimus charitatem dei, quoniam ille animā suam pro nobis posuit, ⁊ nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mūdi, ⁊ viderit fratrē suum necessitatē habere, ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Filioli mei, non diligam⁹ verbo, neqz lingua, sed opere ⁊ veritate. in hoc cognoscimus q̄ ex veritate sumus: ⁊ in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrū: maior est deus corde nostro, et nouit omnia. Charissimi, si cor nostrū nō reprehēderit nos: fiduciam habemus ad deum. et quicquid petierimus accipiemus ab eo: qm̄ mādata eius custodimus, ⁊ ea que sunt placita coram eo, facimus. Et hoc est mādatum eius, Vt credamus in nōe filij eius Jesu xp̄i: ⁊ diligamus alterutrū, sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius: in illo manet, et ipse in eo et in hoc scimus quoniam manet in nobis, ex spiritu quem dedit nobis.

¶ Capituli Summarium. Cauēdus Antichristus, ⁊ proximus diligendus. Caput. iiij.

Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spūs si ex deo sint: quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundū. In hoc cognoscit spiritus dei, ois spiritus qui confitetur Jesum xp̄m in carne venisse, ex deo est: ⁊ ois spūs qui soluit Jesum, ex deo nō est, ⁊ hic est antichristus de quo audistis quoniā venit, ⁊ nūc iam in mūdo est. Vos ex deo estis filioli, et vicistis eos. quoniam maior est q in vobis est, q̄ qui in mundo. Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur, ⁊ mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui nouit deū: audit nos q nō est ex deo: nō audit nos. in hoc cognoscimus spiritum veritatis ⁊ spiritū errouis. Charissimi, diligamus nos inuicē: quia charitas ex deo est. Et ois qui diligit, ex deo natus est, et cognoscit deum. Qui nō diligit, non nouit deū, quoniā deus charitas est. In hoc apparuit charitas dei in nobis quoniā filiū suū vnigenitū misit deus in mundum, vt viuamus per eū. In hoc est charitas, nō quasi nos dilexerimus deū, sed quoniā ipse prior dilexit nos, ⁊ misit filiū suum propitiationē p peccatis nostris. Charissimi, si sic deus dilexit nos: et nos debemus alterutrū diligere. Deū nemo vidit vnq̄. Si diligamus inuicē: deus in nobis manet, ⁊ charitas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus q̄ in eo manemus, ⁊ ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus ⁊ testificamur quoniam pater misit filium suum saluatorē mundi. Quisquis cōfessus fuerit

quoniam

Joannis viij.b. Infra iij.c. Ysa. liij.c. j. Pe. ij.d. Joannis viij.f. Genesis iij.b. Leuitici. xix.d. Jo. xv.b. Jac. ij.d. Joannis xv.a. Joannis v. d. xvij. a. Joā. xvij. d. ⁊ xv.b. Joannis viij.f. Joannis iij.b. Joā j.b. j. Timo. vj.b.

quoniam Jesus est filius dei: deꝰ in eo manet, ⁊ ipse in deo.
D Et nos cognouimus, ⁊ credidimus charitati, quam habet deus in nobis. ℣ Deus charitas est. ⁊ qui manet in charitate, in deo manet, ⁊ deus in eo. In hoc perfecta est charitas dei nobiscū, vt fiduciā habeamus in die iudicij: q; sicut ille est, ⁊ nos sumus in hoc mundo. Timor nō est in charitate: sed perfecta charitas, foras mittit timorem, quoniā timor penā habet. qui aūt timet: nō est perfectꝰ in charitate. Nos ergo diligamus deū: quoniā deus prior dilexit nos. Si qs dixerit, Quoniā diligo deū: ⁊ fratrē suū oderit, mendax est. Qui enim nō diligit fratrem suū quē videt: deū quē nō videt, quomodo pōt diligere? Et hoc mandatū habemus a deo: vt qui diligit deum, diligat ⁊ fratrem suum.

Joannis xiij. d. et xv. b. Ephe. v. a.

¶ L. S. Fides triumphat de mundo. Caput. v.

A ℣ Omnis qui credit qm̄ Jesus, est Christus ex deo natꝰ est. Et omnis qui diligit eū qui genuit: diligit ⁊ eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniā diligimus natos dei: cum deū diligamus, ⁊ mādata eiꝰ faciamus. Hec est enī charitas dei: vt mandata eius custodiamus: ⁊ mādata eius grauia non sunt. Quoniam oē qō natū est ex deo: vincit mundū. et hec est victoria que vincit mundū: fides nr̄a. Quis est qui vincit mundū, nisi qui credit qm̄ Jesus est filius dei? hic est qui venit per aquā ⁊ sanguinē Jesus xp̄s. nō in aqua solū: sed in aqua ⁊ sanguine. Et spūs est qui testificatur quoniā xp̄s est veritas. Qm̄ tres sunt qui testimoniū dant in celo: pater, verbū, ⁊ spūs sanctus. ⁊ hi tres, vnū sunt. Et tres sunt q testimonium dant in terra: spiritus aqua sanguis. ⁊ hi tres, vnum sunt. Si testumoniū hominū accipimus: testimonium dei maius est. quoniā hoc est testimoniū dei quod maius est: quoniam testificatus est de filio suo. Qui credit in filiū dei: habet testimonium dei in se. Qui nō credit filio mendacem facit eum. quia nō credit in testimoniū, quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimoniū, Quoniā vitā eternam dedit nobis deus. ⁊ hec vita, in filio eius est. Qui habet filiū dei: habet vitā. qui nō hz filiū dei: vitā nō hz. Hec scribo vobis: vt sciatis quoniā vitā habetis eternā qui creditis in noīe filij dei. Et hec est fiducia quam habemus ad deum. Quia quodcunq; petierimus secundum voluntatem eius, audit nos et scimus quia audit nos quicquid petierimus. scimus quod habemus petitiones quas postulauimus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatū non ad mortem, petat: ⁊ dabitur ei vita, peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis. Oīs iniquitas peccatum est: ⁊ est peccatū ad mortem. Scimus q; oīs qui natus est ex deo, non peccat: sed generatio dei cōseruat eū, ⁊ malignus non tangit eū. Scimus qm̄ ex deo sumus: et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniā filius dei venit: ⁊ dedit nobis sensum vt cognoscamus verū deū, ⁊ simus in vero filio eiꝰ. Hic est verꝰ deꝰ ⁊ vita eterna. Filioli custodite vos a simulachris. Amē.

B

Matth. xj. d.

¶ Explicit epistola beati Joannis apostoli prima.

¶ Incipit argumentum in epistolam eiusdem secundam.

V Sq; adeo ad sanctam feminam scribit: vt eandem dominam non dubiter literis appellare eiusdēq; filijs testimonium q̄ ambulant in veritate perhibet.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati Joannis apostoli scōa.

¶ Capituli Summarium. Permanendum in charitate et doctrina. Caput. j.

A S Enior, Electe dñe ⁊ natis eius, quos ego diligo in veritate, ⁊ nō ego solus, sed ⁊ oēs qui cognouerunt veritatē, ꝓpter veritatē q̄ pmanet in vobis, ⁊ vobiscū erit in eternū. Sit vobiscū gratia, misericordia par a deo patre, ⁊ a christo Jesu filio patris in veritate, ⁊ charitate. Gauisus sum valde q; inueni de filijs tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a patre. Et nūc rogo te dña, nō tanq; mandatum nouum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio: vt diligamus alterutrū. Et hec est charitas, vt ambulem⁹ secūdum mandata eius. Hoc est enim mandatum, vt quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis: quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Jesum Christum venisse in carnē. hic est seductor ⁊ antichristus. Videte vosmetipsos, ne perdatis que operati estis: sed vt mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit, ⁊ nō permanet in doctrina Christi: deum non habet. Qui permanet in doctrina: hic patrem et filium habet. Si quis venit ad vos, ⁊ hanc doctrinā non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enī dicit illi aue: communicat operibus eius malignis. Ecce, predixi vobis: vt in die domini non cōfundamini. ℣ Plura habens vobis scribere nolui per chartam et attramētum. spero enim me futurum apud vos, ⁊ os ad os loqui: vt gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filij sororis tue electe.

B

C

D

¶ Explicit epistola beati Joannis apostoli secunda.

¶ Incipit argumentum in epistolam eiusdem tertiam

D Ilū pietatis causa extollit: atq; vt in ipsa pietate maneat exhortatur: dyotrepem impietatis ⁊ superbie causa obiurgat: demetrio autem bonum testimonium perhibet cum fratribus vniuersis.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati Joannis apostoli tertia.

¶ L. S. Laudatur Caius ob sua beneficia. Caput. j.

A S Enior Caio charissimo, quē ego diligo in veritate. Charissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi ⁊ valere, sicut prospere agit anima tua. Gauisus sum valde venientibus fratribus, et testimonium perhibentibus veritati tue: sicut tu in veritate ambulas. ℣ Maiorem horum non habeo gratiam, quam vt audiam filios meos in veritate ambulare. Charissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, et hoc in peregrinos qui testimonium reddiderūt charitati tue in conspectu ecclesie. quos, bene facies, deducens digne deo. ℣ Pro nomine enim eius profecti sunt, nihil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere huiusc̄modi: vt cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie: sed qui amat primatū gerere in eis? ℣ Diotrephes, non recipit nos. Propter hoc si venero commonebo eius opera que facit: verbis malignis garriens in nos. et quasi non ei ista sufficiant: neq; ipse suscipit fratres, ⁊ eos qui suscipiunt, prohibet, et de ecclesia eijcit. Charissime, noli imitari malum sed quod bonum est. Qui bene facit, ex deo est: qui male facit, non videt deum. ℣ Demetrio testimonium redditur ab omnibus, et ab ipsa veritate. sed ⁊ nos testimoniū perhibemus, et nosti quoniam testimoniū nostrum verum est. ℣ Multa habui tibi scribere: sed nolui per attramentum ⁊ calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre: et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

B

C

D

¶ Explicit epistola beati Joannis apostoli tertia.

¶ Prologus in epistolam canonicam Jude.

I Udas frater Jacobi de septem canonicis vnam paruam epistolam reliquit. Et quia de libro Enoch qui apocryphus est in ea sumpsit testimoniū repudiatur a quibusdam: reuincitur tamen autoritate ⁊ vetustate ⁊ vsu meruit inter sanctas scripturas computari.

¶ Incipit argumentum in epistolam beati Jude apostoli.

I Udas apostolus fratres de corruptoribus vie veritatis ita informat vtillicitum esse dissertet de subiugo semel erutos seruitutis denuo operam suam officijs noxiare seruilibus.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit epistola beati Jude apostoli.

¶ Capituli Summarium. Stomachatur in eos qui cupiditate ducti aduersantur euangelio. Caput. j.

A I Udas Jesu christi seruus, frater autem Jacobi his q; sunt in deo patre dilectis, ⁊ christo Jesu cōseruatis, ⁊ vocatis, ℣ misericordia vobis, et pax et charitas adimpleatur. Charissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecās supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines (qui olim prescripti sunt in hoc iudicium) impij, dominū nostri gratiam transferentes in lu-

B

rum, & solum dominatorem & dominum nostrum Jesum Christum negantes. Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quod iesus, populum de terra Egypti salvans secundo eos qui non crediderunt, perdidit. angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei, vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut Sodoma & Gomorrha et finitime civitates simili modo exfornicate, et abeuntes post carnem alteram, facti sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes similiter et hi quoque carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blasphemant. Cum Michael archangelus, cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore: non est ausus judicium inferre blasphemie, sed dixit, Imperet tibi deus. hi autem quecunque quidem ignorant, blasphemant quecunque autem naturaliter, tanquam muta animalia, norunt, in his corrumpunt. Ve illis, qui in via Cain abierunt: & in errore Balaam, mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. Hi sunt in epulis suis, macule conviuantes, sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua que a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuose, bis mortue, eradicate, fluctus fieri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia. quibus procella tenebrarum servata est in eternum. Prophetavit autem & de bis septimus ab Adam, Enoch, dicens, Ecce venit dominus in sanctis millibus suis, facere judicium cōtra omnes & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, et de omnibus duris que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulātes, & os eorum loquitur superbiam, mirantes personas questus causa. Vos autem charissimi, memores estote verborū que predicta sunt ab apostolis domini nostri Jesu Christi, qui dicebant vobis. Quoniam in novissimis temporibus venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem charissimi, supercedificantes vosmetipsos sanctissime nostre fidei, in spiritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione dei servate, expectantes misericordiam domini nostri Jesu Christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite judicatos: illos vero salvate, de igne rapientes. Alios autem miseremini in timore: odientes et eam que carnalis est, maculatam tunicam. Et autem qui potens est vos conservare sine peccato, et constituere ante conspectum glorie sue immaculatos in exultatione in adventu domini nostri Jesu Christi. soli deo salvatori nostro per Jesum Christum dominum nostrum, gloria et magnificentia, imperium et potestas ante omnia secula, et nunc et in omnia secula seculorum. Amen.

Explicit epistola beati Jude apostoli.

Incipit prologus Gilberti in Apocalypsim beati Joannis apostoli.

OMnes qui pie volunt vivere in christo (sicut ait apostolus) persecutionem patientur juxta illud: Fili accedens ad servitutem dei sta in justitia et timore et prepara animam tuam ad tentationē. Tentatio namq; est vita hominis super terram. Ne autem fideles deficiant in his cōsolatur eos dominus atq; confirmat dicens. Vobiscum sum usq; ad consummationem seculi: & nolite timere pusillus grex. Propterea videns deus pater tribulationes quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata supra petram christum: ut minus timeantur disposuit una cum filio & spiritu sancto eas revelare. Revelavit autem tota trinitas christo fm humanitatem. Christus vero Joanni per angelum. Joannes ecclesie: de qua revelatione hunc librum composuit. Unde et liber iste Apocalypsis dicitur idest revelatio: quia hic continentur que deus revelavit Joanni: et Joannes ecclesie: quanta scilicet ecclesia passa sit in tpe primitivo: et nunc patiatur: et in novissimis temporibus antichristi passura sit: quando tanta erit tribulatio: ut si fieri potest etiam moveantur electi. Et que pro his et nunc et in futuro ptia sit susceptura: ut quos denuntiata supplicia terrent: promissa premia letificent. Ideo iste liber inter reliquas scripturas novi testamēti prophetia nomine censetur quia alijs est excellentior prophetijs. Sicut enim novum testamentum precellit veteri evāgelium legitima hec prophetia prophetijs veteris testamenti: quia de christo et ecclesia magna, et parte iam adimpleta sacramenta denuntiat. Vel etiam ideo: quia cum alijs vnifaria: isti trifaria data est prophetia simul: scilicet de preterito et presenti et futuro. Ad cuius confirmandam authoritatem occurrit etiā authoritas mittentis deferentis & accipientis. Mittentis scilicet trinitatis: deferentis: scilicet angelici: accipientis: scilicet Joannis. Cum autem Joanni hec in visione fuerunt revelata: et sint tria genera visionum: sub quo genere contineatur: videndum est. Visio enim alia corporalis quando videlicet corporalibus oculis aliquid videmus. Alia spiritualis seu imaginaria quādo videlicet dormientes vel etiā vigilantes imagines rerum cernimus quibus aliquid aliud significatur: sicut vidit Pharao spicas: & Moyses rubum ardere: ille dormiens: iste vigilans. Alia intellectualis: quando videlicet spiritu sancto revelante intellectui mentis veritatem mysteriorum: sicut est capimus quomodo vidit Joannes que in hoc libro referuntur. Non enim figuras tantum spiritu vidit: sed & earum significata mente intellexit. Vidit autem Joannes et scripsit in pathmos insula relegatus a Domitiano in exilio principe impiissimo: hac eum ad scribendum compellente causa: quia dum exul teneretur a Domitiano in pathmos insula in ecclesijs quibus preerat multa pullularunt atq; invaluerunt vitia atq; diverse hereses. Erant enim quidam heretici ibi dicentes christum non fuisse ante Mariam: quia temporaliter de ea natus erat. Unos Joannes in principio evangelij sui redarguit dicens. In principio erat verbum. Et in hoc libro cum dicit. Alpha et o: idest principium et finis. Dicebant etiam quidam ecclesiam pondere tribulationū ante finem seculi desituram: et pro labore non premium eternum suscepturam. Horum ergo errores volens destruere Joannes: ostendit Christum principium esse et finem. Unde Esaias. Ante me nō est formatus deus: et post me non est. Ecclesiam per exercitium tribulationum non desinere sed proficere: et pro vitis beatum eternum recipere. Scribit autem Joannes septem ecclesijs Asie: et earum septem episcopis de predictis instruens: et per eam totam generalem ecclesiam docens. Est itaq; materia Joannis in hoc opere status specialiter nostre ecclesie: necnō et totius videlicet que in presenti patiatur et in futuro receptura sit. Intentio vero eius est monere ad patientiam: que servanda est: tum quia brevis labor: tum quia premium magnum. Modus tractandi talis. Primo premittit prologum et salutationem vbi reddit auditores benignos et attentos quo premisso accedit ad narrationem. Ante narrationem vero ostendit Christum esse ab eterno sine principio & fine: inducēs ipsum loquentem. Ego sum alpha & o: idest principium et finis. Postea accedens ad narrationem distinguit septem visiones quibus terminatis iste liber consummatur. Premittit autem prologum dicens. Apocalypsis Jesu Christi: subaudis hec est: sicut in alijs: visio. Esaie hec est: et parabole Salomonis hec sunt.

Explicit prologus Gilberti in apocalypsim beati Joannis apostoli.

Item alius prologus in Apocalypsim.

JOannes apostolus et evangelista a Christo electus atq; dilectus in tanto amoris dilectionis uberior habitus est: ut in cena supra pectus eius recumberet: et ad crucem astanti soli matrē propriam commendasset: ut quem nubere volentem ad amplexum virginitatis asciverat: ipsi etiā custodiendam virginem tradidisset. Hic itaq; cum propter verbum dei et testimonium Jesu Christi in pathmos insulam sortiretur exilium: illic ab eodem Apocalypsis prostensa describitur: ut sicut in principio canonis: idest libri Geneseos incorruptibile principium prenotatur: ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalypsim redderetur dicentis. Ego sum alpha et o: initium & finis. Hic est Joannes qui sciēs superveniisse sibi diem egressionis de corpore convocatis in Epheso discipulis: descendit in defossum sepulture sue locum oratio neq; completa reddidit spiritū: tam a dolore mortis factus extraneus q̄m a corruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamē scripture dispositio vel libri ordinatio: ideo a nobis per singula non exponitur: ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur: & querentibus laboris fructus et deo magisterij doctrina servetur.

Explicit prologus.

Incipit argumentum beati Hieronymi presbyteri in Apocalypsim beati Joannis.

APocalypsis Joannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi et pro merito voluminis tuo omnia inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie.

Incipit

Jude. 1.

Nume. xiiij.d.

Genesis xix.e.

Zach. iij.e Eccli xvij.d.

Genesis iiij.b. Numeri xxij.d. Numeri xvj.a. j. pet. ij d.

Apoca. j.b.

j. Timot. iiij.a. ij. Timo. iij a. ij. pet. iij. a.

ij. Timo. iij.a. Eccle. ij.a.

Watth. xviij.c.

Joā. j.a.

Esaie xliij.b.

Apoca. xxij.c.

Apo. j.a.

Jo. xiij. f. Ibidem xix. Joā. ij.a.

Apocal. xxij.c.

Incipit liber apocalypsis
Beati Joannis Apostoli.

Capituli Summarium. Joannes in insula Pathmos videt visionem. Caput. j.

Apocalypsis Jesu Christi quam dedit illi deus palam facere seruis suis que oportet fieri cito: & significauit, mittens per angelum suū seruo suo Joanni, qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium Jesu Christi, quecunq; vidit. Beatus qui legit et audit verba prophetie huius: et seruat ea que in ea scripta sunt. tēpus enim prope est. Joannes septem ecclesijs que sunt in Asia, gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt, & a Jesu christo qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terre, qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes deo et patri suo, ipsi gloria et imperium in secula seculorum, Amen. Ecce venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terre. etiam, Amen. Ego sum alpha et o, principium et finis, dicit dominus deus qui est, et qui erat, et qui venturus est omnipotens. Ego Joannes frater vester et particeps in tribulatione, et regno, et patientia in Christo Jesu, fui in insula, que appellatur Pathmos, propter verbum dei & testimoniū Jesu. Fui in spiritu in dominica die: et audiui post me vocem magnam tanquam tube dicentis. Quod vides, scribe in libro: & mitte septem ecclesijs, que sunt in Asia, Epheso, & Smyrne, et Pergamo et Thyatire, & Sardis, & Philadelphie, & Laodicee. Et cōuersus sum, vt viderem vocem que loquebatur mecum. Et conuersus, vidi septem candelabra aurea, et in medio septē candelabrorum aureorum similem filio hominis, vestitum podere: et precinctum ad mamillas zona aurea. caput autem eius et capilli erant candidi, tanquā lana alba, et tanquam nix. & oculi eius tanquam flamma ignis: & pedes eius similes aurichalco velut in camino ardēti. & vox illius tanquam vox aquarum multarum: et habebat in dextera sua stellas septem. et de ore eius gladius vtraq; parte acutus exibat, et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tāquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me dicens. Noli timere: ego sum primus et nouissimus, et viuus: et fui mortuus. et ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo claues mortis et inferni. Scribe ergo que vidisti, et que sunt, et que oportet fieri post hec. Sacramentum septem stellarum, quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra aurea: septem stelle: angeli sunt, septem ecclesiarum. et candelabra septem: septem ecclesie sunt.

Capituli Summarium. Quid scribendum deus voluerit ecclesijs septem. Caput. ij.

Et angelo Ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorū. Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam: et q̄ non potes sustinere malos, & tentasti eos qui se dicunt apostolos esse, et non sunt, et inueniſti eos mendaces, et patientiam habes, et sustinuisti propter nomen meum, et non defecisti. Sed habeo aduersum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaq; vnde exciderīs: et age penitentiam, et prima opera fac. sinautem, veniam tibi cito, et mouebo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, que et ego odi. Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Vincenti dabo edere de ligno vite, quod est in paradiso dei mei. Et angelo Smyrne ecclesie scribe. Hec dicit primus & nouissimus, qui fuit mortuus, et viuit. Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam, sed diues es: et blasphemaris ab his qui se dicunt Judeos esse, & nō sunt, sed sunt Synagoga satane. Nihil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini: et habebitis tribulationē diebus decem. Esto fidelis vsq; ad mortem: et dabo tibi coronam vite. Qui habet aurē, audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Qui vicerit, non ledetur a morte secunda. Et angelo Pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet rompheam vtraq; parte acutam. Scio vbi habitas, vbi sedes est satane: et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, vbi satanas habitat. Sed habeo aduersus te pauca: quia habes illic tenentes doctrinam Balaam. qui docebat Balac mittere scandalum coram filijs Israel, edere et fornicari: ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter penitentiam age. si quo minus: veniam tibi cito, & pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat ecclesijs, vincenti dabo mānā absconditum, et dabo illi calculum candidum, et in calculo, nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Et angelo Thyatire ecclesie scribe. Hec dicit filius dei, qui habet oculos tanquam flammam ignis, et pedes eius similes Aurichalco. Noui opera tua, et fidem, et charitatem tuam, et ministerium, et patientiam tuam, et opera tua nouissima plura prioribus. Sed habeo aduersus te pauca: quia permittis mulierem Jezabel, que se dicit prophetam, docere, et seducere seruos meos, fornicari, et manducare de Idolothytis. Et dedi illi tempus vt penitentiam ageret: et non vult penitere a fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectum: et qui mecham̄tur cum ea, in tribulatione maxima erunt nisi penitentiam ab operibus suis egerint: & filios eius interficiam in morte, et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda: et dabo vnicuiq; vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico, & ceteris qui Thyatire estis. Quicunq; non habent doctrinam hanc, et qui nō cognouerunt altitudines Satane, quemadmodum dicunt: non mittam super vos aliud pondus. tamen id quod habetis, tenete donec veniam. Et qui vicerit et custodierit vsq; in finem opera mea: dabo illi potestatem super gentes, et reget eas in virga ferrea, et tanquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a patre meo: et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat ecclesijs.

Capituli Summarium. Monentur ecclesie, Sardis, Philadelphie & Laodicee. Caput. iij.

Et angelo ecclesie Sardis, scribe. Hec dicit qui habet septē spiritus dei, et septem stellas. Scio opera tua quia nomen habes q̄ viuas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma cetera que moritura erant. Non enim inueni opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris: et serua, et penitentiam age. Si ergo non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinauerunt vestimenta sua. et ambulabūt mecum in albis, qui digni sunt. Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vite, & cōfitebor nomē eius coram patre meo, & coram angelis eius. Qui habet aurem, audiat quid spiritꝰ dicat ecclesijs. Et angelo philadelphie ecclesie

Colos. j. e j. Corint. xv. c. Hebreo. ix. d. j. Pet. j. d j. Jo. j. d. Jsaiē. c. Matth. xxiij. c. Jude. j. e Infra xxj. b. & xxij. c.

Jsa. xlij. b. & xliij. a.

Psalmo. vij. c. Jdem. xvij. b. Psalmo. ij. c.

Jnfra xvj. c. j. Thes. v. a. ij. Pe. iij. c

Nume. xxiij. e.

scribe. Hec dicit sanctꝰ & verus, q̃ hꝫ clauē Dauid: qui aperit & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi cor̃ te ostium apertū qō nemo pōt claudere: q̃ modicā habes virtutē, & seruasti verbū meum, & non negasti nomē meū. Ecce dabo de synagoga satane, qui dicūt se iudeos esse, & nō sunt, sꝫ mētiunt. Ecce faciā illos vt veniant, et adorēt ante pedes tuos: & sciēt q̃ ego dilexi te. q̃m seruasti verbum patiētie mee, & ego seruabo te ab hora tentationis, que vētura est in orbē vniuersum tētare habitātes in terra. Ecce venio cito: tene qō habes, vt nemo accipiat coronam tuā. Qui vicerit, faciā illū colūnā in templo dei mei, & foras nō egredietꝰ amplius, & scribā sup eū nomē dei mei, & nomen ciuitatis dei mei noue Jerusalē, que descendit de celo a deo meo, & nomē meū nouū. Qui hꝫ aurē, audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Et angelo Laodicee ecclie scribe. Hec dicit, Amē testis fidelis & verus, q̃ est principiū creature dei. Scio opera tua, q̃ neq̃ frigidus es, neq̃ calidus. vtinā frigidus esses aut calidus. sed q̃ tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiā te euomere ex ore meo: q̃ dicis. Diues sum, et locupletatus, & nullī egeo: & nescis q̃ tu es miser, & miserabilis, & pauper, et cecus, et nudus. Suadeo tibi emere a me aurū ignitū probatū, vt locuples fias: & vestimētis albis induaris: & nō appareat cōfusio nuditatis tue, & collyrio inūge oculos tuos vt videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Emulare ergo, & penitētiam age. Ecce sto ad ostiū & pulso. si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego vici, et consedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat ecclesijs.

¶ Capituli Summarium. Uidentur circa thronum dei sedilia & animalia. Caput.iiij.

Post hec vidi: & ecce ostium apertū in celo, et vox prima quā audiui tanq̃ tube loquentis mecum, dicens. Ascende huc, & ostendā tibi que oportet fieri cito. Post hec, statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat in celo, & supra sedem sedens. Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis iaspidis, & sardinus: et iris erat in circuitu sedis, similis visioni Smaragdine. Et in circumitu sedis, sedilia viginti quatuor: & supra thronos, viginti quatuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, et in capitibus suis corone auree. Et de throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua: & septem lampades ardentes ante thronum, que sunt septem spiritus dei. Et in cōspectu sedis tanquam mare vitreum simile Crystallo: et in medio sedis et in circumitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante & retro. Et animal primum: simile leoni: & secundum animal, simile vitulo: & tertium animal, habēs faciem velut hominis: & quartum animal, simile aquile volanti. Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas in circumitu: & intus plena sunt oculis. & requiē non habebant die ac nocte, dicentia. Sanctus, sanctus, sanctus dñs deus omnipotēs, qui erat, & qui est, & qui vēturus est. Et cum darent illa animalia gloriā & honorē & benedictionē sedēti sup thronum, viuenti in secula seculorum, procidebant viginti quatuor seniores ante sedentē in throno, & adorabāt viuentem in secula seculorū, & mittebant coronas suas ante thronum, dicētes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam & honorem & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

¶ Capituli Summarium. Uidetur liber cum septē sigillis et agnus occisus. Caput.v.

Et vidi in dextera sedentis supra thronū, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. Et vidi angelū fortem. et predicantem voce magna. Quis est dignus aperire librum. Et soluere signacula eius? Et nemo poterat neq̃ in celo, neq̃ in terra, neq̃ subtus terram aperire librum, neq̃ respicere illum. Et ego flebam multum quoniā nemo dignus inuentus est aperire librum, nec videre eū. Et vnus de senioribus dixit mihi. Ne fleueris: ecce vicit leo de tribu iuda, radix dauid, aperire librum & soluere septem signacula eius. Et vidi, & ecce in medio throni & quatuor animalium, et in medio seniorū agnū stantem tanq̃ occisum habentē cornua septem, et oculos septem: qui sunt septem spiritus dei, missi in omnē terram. Et venit, & accepit de dextera sedentis in throno, librū. Et cum aperuisset librū, quatuor animalia & viginti quatuor seniores ceciderunt cor̃ agno habentes singuli Citharas et Phialas aureas plenas odoramētorum, que sunt orationes sanctorum: et cantabant canticum nouum, dicentes. Dignus es domine accipere librū & aperire signacula eius: quoniam occisus es, & redemisti nos deo in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua & populo et natiōe, & fecisti nos deo nostro regnū & sacerdotes, & regnabimus super terrā. Et vidi, & audiui vocē angelorū multorū in circuitu throni et aialiū & seniorū: & erat numerus eorū millia milliū, dicētium voce magna. Dignus est agnus qui occisus est, accipere virtutē, et diuinitatem, & sapiētiā, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnē creaturā que in celo est, et super terrā, & sub terra, & que sunt in mari, & que i eo: omnes audiui dicentes. Sedēti in throno, & agno, benedictio & honor & gloria & potestas in secula seculorum. Et quatuor animalia dicebāt. Amē. Et viginti quatuor seniores ceciderūt in facies suas: & adorauerūt viuentem in secula seculorum.

¶ L.S. Uisiones varij generis. Caput.vj.

Et vidi q̃ aperuisset agnꝰ vnū de septē sigillis, & audiui vnū de quatuor animalibus, dicens, tanq̃ vocem tonitrui, Veni, et vide. Et vidi: et ecce equus albus, & qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum, audiui secundū animal, dicens, Veni, et vide. Et exiuit alius equus rufus: et qui sedebat super illum, datum est ei vt sumeret pacem de terra, & vt inuicem se interficiant, et datus est ei gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium, audiui tertium animal, dicens, Veni, & vide. Et ecce equus niger, & qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua. Et audiui tanq̃ vocem in medio quatuor animalium dicentem. Bilibris tritici denario vno, & tres bilibres hordei denario vno, et vinū et Oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum, audiui vocem quarti animalis dicentis, Veni, et vide. Et ecce equus pallidus: et qui sedebat super eum, nomen illi mors, et infernus sequebatur eum. et data est illi potestas super quatuor partes terre, interficere gladio, fame et morte, et bestijs terre. Et cum aperuisset sigillum quintum: vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum dei, & propter testimoniū qō habebant. & clamabāt voce magna, dicētes. Usq̃quo dñe, sanctꝰ, & verus, nō iudicas & nō vindicas sanguinem nostrū de his qui habitāt in terra? Et date sunt illis singule stole albe: & dictum est illis vt requiescerēt adhuc tēpus modicum donec cōpleantur conserui eorum, & fratres eorū qui interficiēdi sunt sicut & illi. Et vidi, cū aperuisset sigillum sextū: & ecce terremotus magnus factus est & sol factus est niger tanquam saccus cilicinus: & luna tota facta est sicut sanguis: & stelle de celo ceciderunt super terrā, sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno mouet. & celum recessit sicut liber inuolutus. & oīs mons & insule de locis suis mote sunt: & reges terre: et principes, et tribuni, et diuites, & fortes, et omnis seruus, & liber absconderunt se in spelūcis & in petris montum, et dicunt montibus et petris, cadite super nos, et abscondite nos a facie sedentis super thronum, & ab ira agni. quoniā venit dies magnus ire ipsorum. Et quis poterit stare?

¶ Capituli Summarium. Signātur electi dei ne cum impijs pereant. Caput.vij.

Post hec vidi quatuor angelos stātes sup̃ quatuor angulos terre, tenentes quatuor ventos terre ne flaret sup terrā neq̃ super mare, neq̃ in vllā arborē. Et vidi alterū angelū ascendentem ab ortu solis, habētem signum dei viui: & clamauit voce magna

quatuor angelis,quibus datū est nocere terre ⁊ mari,dicēs.
B Nolite nocere terre ⁊ mari,neq; arboribus, quoadusq; signemus seruos dei nostri in frōtib⁹ suis. Et audiui numerū signatorū,centū quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu filiorum Israel. Et tribu Juda, duodecim millia signati. Ex tribu Rubē,duodecim millia signati. Et tribu Gad,duodecim millia signati. Ex tribu Aser, duodecim millia signati. Ex tribu Nephthalim,duodecim millia signati. Ex tribu Manasse,duodecim millia signati. Ex tribu Simeō,duodecim millia signati. Ex tribu Leui,duodecim millia signati. Ex tribu Issachar,duodecim millia signati. Ex tribu Zabulon, duodecim millia signati. Ex tribu Joseph,duodecim millia signati. Ex tribu Beniamin,duodecim millia signati. C Post hec vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus,⁊ tribubus,⁊ populis ⁊ linguis,stātes añ thronū,⁊ in cōspectu agni,amicti stolis albis,⁊ palme in manibus eorū,⁊ clamabāt voce magna,dicētes. Salus deo nr̄o q sedet sup thronū,⁊ agno. Et oēs angeli stabāt in circūitu throni ⁊ seniorū,⁊ quatuor aīaliū:⁊ ceciderūt in cōspectu throni in facies suas,et adorauerunt deū dicētes, Amē. Benedictio,⁊ claritas,⁊ sapiētia,et gr̄arū actio,honor ⁊ virt⁹,⁊ fortitudo deo nostro in secula seculorū. Amen. Et rñdit vnus de senioribus:⁊ dixit mihi. D Hi qui amicti sunt stolis albis,qui sunt:⁊ vnde venerunt: Et dixi illi. Dñe mi, tu scis. Et dixit mihi. Hi sunt q venerunt de tribulatione magna,⁊ lauerunt stolas suas,⁊ dealbauerunt eas in sanguine agni. ideo sunt ante thronū dei,et seruiūt ei die ac nocte in tēplo eius:⁊ qui sedet in throno,habitabit sup illos. nō esurient neq; sitient amplius,nec cadet super illos sol,neq; vllus estus: qm̄ agnus in medio throni est,reget illos,⁊ deducet eos ad vite fontes aquarū,⁊ absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum.

Isa.xlj.e

Isaie xxv.c.

C Capituli Summarium. Sequitur cantum angelicarū tubarum orbis excidium. Caput.viij.

A Et cū aperuisset sigillū septimū,factū est silentiū in celo quasi media hora. Et vidi septē angelos stātes in cōspectu dei:⁊ date sunt illis septem tube. Et alius angel⁹ venit,et stetit añ altare,habēs thuribulū aureū:⁊ data sunt illi incensa multa,vt daret de orationibus sanctorū omniū super altare aureū,qđ est añ thronū. Et ascēdit fumus incēsorū de orationib⁹ sanctorū de manu angeli cor̄ deo. Et accepit angelus thuribulū aureum,⁊ impleuit illud de igne altaris,⁊ misit in terrā,⁊ facta sunt tonitrua ⁊ voces ⁊ fulgura et terremotus magnus. Et septem angeli qui habebāt septē tubas,prepararuerūt se vt tuba canerēt. Et primus angelus tuba cecinit,⁊ facta est grādo ⁊ ignis,mixta in sanguine:⁊ missum est in terrā,et tertia pars terre cōbusta est,⁊ tertia pars arborū cōcremata est,⁊ omne fenū viride cōbustū est. Et scōs angelus tuba cecinit: ⁊ tāq; mons magnus igne ardēs,missus est in mare.⁊ facta est tertia pars maris sanguis:⁊ mortua est tertia pars creaturē eorū que habebāt anīmas in mari,⁊ tertia pars nauiū interijt. Et terti⁹ angelus tuba cecinit,⁊ cecidit de celo stella magna ardēs tanq; facula,⁊ cecidit in tertiā partē fluminū, ⁊ in fontes aquarum:⁊ nomē stelle,dicit̄ absynthiū.⁊ facta est tertia pars aquarum in absynthium:⁊ multi hominum mortui sunt de aquis,quia amare facte sunt. Et quart⁹ angelus tuba cecinit:⁊ percussa est tertia pars solis,⁊ tertia pars lune,et tertia pars stellarū,ita vt obscuraretur tertia pars eor̄,⁊ diei nō luceret pars tertia,⁊ noctis similiter. Et vidi, et audiui vocem vnius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna. Ve, ve, ve habitantibus in terra: de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.

C Capituli Summarium. Ve et malum cōsequitur cantū reliquarum tubarum. Caput.ix.

A Et quintus angelus tuba cecinit,et vidi stellā de celo cecidisse in terrā. Et data est ei clauis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi:⁊ ascendit fumus putei,sicut fumus fornacis magne:⁊ obscuratus est sol ⁊ aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram:⁊ data est illis potestas,sicut habent potestatem scorpiones terre:⁊ preceptū est illis ne lederēt fenum terre,neq; omne viride,neq; omnē arborē: nisi tantū homines qui non habēt signū dei in frontibus suis. et datū est illis ne occiderent eos: sed vt cruciarent mēsibus quinq;,⁊ cruciat⁹ eorū,vt cruciatus scorpij cū percutit hominē. Et in diebus illis querēt homines mortē ⁊ nō inuenient eā:⁊ desyderabūt mori,⁊ fugiet mors ab eis. Et similitudines locustarū similes equis paratis in prelium:⁊ super capita earum tanquā corone,similes auro:⁊ facies earū tāq; facies hominū.⁊ habebāt capillos sicut capillos mulierū:⁊ dētes earū sicut dentes leonū erant:⁊ habebant loricas sicut loricas ferreas. et vox alarū earū sicut vox curruū equorū multorū currentiū in bellū. et habebant caudas similes scorpionū:⁊ aculei erant in caudis earū ⁊ potestas earū nocere hoīb⁹ mēsib⁹ qnq;.⁊ habebant sup se regē angelum abyssi cui nomē Hebraice Abadō. Grece añt apolyō:⁊ latine habēs nomē Exterminās. Ve vnū abijt.⁊ ecce veniūt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus tuba cecinit:⁊ audiui vocē vnā ex quatuor cornibus altaris aurei,qđ est ante oculos dei,dicentē sexto angelo q habebat tubā. Solue quatuor angelos,q alligati sunt in flumine magno. Eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli,qui parati erant in horā ⁊ diem ⁊ mensem ⁊ annū: vt occiderent tertiam partem hominū. Et numerus equestris exercitus vicies millies dena millia. Et audiui numerū eorum. Et ita vidi equos in visione:⁊ qui sedebant super eos, habebant loricas igneas,et hyacinthinas ⁊ sulphureas,et capita equorum erāt tanq; capita leonū:⁊ de ore eorū procedit ignis,⁊ fumus,⁊ sulphur. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hoīm,de igne et de fumo et sulphure,que procedebant ex ore ipsorum. Potestas enim equorū in ore eorum est,⁊ in caudis eorū nam caude eorū,similes serpentibus,habētes capita: et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis,neq; penitentiā egerunt de operibus manuum suarum vt non adorarent demonia ⁊ simulachra aurea ⁊ argentea ⁊ erea ⁊ lapidea ⁊ lignea,que neq; videre possunt,neq; audire,neq; ambulare, et non egerunt penitentiam ab homicidijs suis,neq; a veneficijs suis:neq; a fornicatione sua,neq; a furtis suis.

Isa.ij. d. Osee.x. b.luc.xx. iij.d. Sapien. xvj.b.

C Capituli Summarium. Loquuntur septem tonitrua,et deuorat Joannes librum. Caput.x.

A Et vidi aliū angelū fortem descendētem de celo amictū nube,⁊ iris in capite eius ⁊ facies eius erat vt sol,⁊ pedes eius tanq; columna ignis.⁊ habebat in manu sua libellum apertum:et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram,et clamauit voce magna,quēadmodum cū leo rugit. Et cum clamasset,locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent septē tonitrua voces suas,ego scripturus eram:⁊ audiui vocem de celo dicētem mihi. Signa que locuta sunt septem tonitrua:⁊ noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem super mare et super terram, leuauit manum suam ad celum, et iurauit per viuentem in secula seculorum,qui creauit celum et ea que in eo sunt, et terram et ea que in ea sunt,⁊ mare ⁊ ea que in eo sunt. Quia tempus non erit amplius,sed in diebus vocis septimi angeli, cum ceperit tuba canere, consummabitur mysterium dei, sicut euangelizauit per seruos suos prophetas. Et audiui vocem de celo iterum loquentem mecum,⁊ dicentem. Vade,⁊ accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare ⁊ super terram. Et abij ad angelum,dicens ei vt daret mihi librum. Et dixit mihi. Accipe librum,et deuora illum:⁊ faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. Et accepi librum de manu angeli,⁊ deuorauī illum,et erat in ore meo tanquam mel,dulce.⁊ cum deuorassem eum,amaricatus est venter meus,et dixit mihi. Oportet te iterum prophetare gentibus,et populis,et linguis,et regibus multis.

Danie. xij.c.

Ezechi. iij.a.

C Capituli Summarium. Due olive et duo candelabra stant ante deum. Caput.xj.

Et datus est mihi calamus similis virge: et dictū est mihi, Surge, et metire tēplū dei, et altare et adorātes in eo. atriū aūt quod est intra templū, ejice foras, et ne metiaris illud: quiā datū est gētibus, et ciuitatē sanctā calcabūt mēsibus quadraginta duobꝰ. et dabo duobꝰ testibus meis, et pphetabūt diebus mille ducētis seraginta, amicti saccis. Hi sunt due oline et duo candelabra in conspectu dñi terre stātia. Et si quis voluerit eos nocere: ignis exiet de ore eorū, et devorabit inimicos eorum. et si quis voluerit eos ledere: sic oportet eū occidi. Hi habēt potestatē claudendi celū, ne pluat diebus prophetie ipsorū: et potestatē habēt sup aquas cōuertendi eas in sanguinem: et pcutere terrā omni plaga quotiescūqꝫ voluerint. Et cum finierint testimoniū suū: bestia que ascendit de abysso, faciet aduersum eos bellū, et vincet illos, et occidet eos. Et corpora eorꝫ iacebūt in plateis ciuitatis magne, qā vocat spūaliter Sodoma, et Egyptus, vbi et dñs eorū crucifixus est. Et videbūt de tribubus, et pplis, et linguis, et gentibus corpora eorū per tres dies et dimidiū: et corpa eorū nō sinēt poni in monumentis. et inhabitantes terrā, gaudebūt super illos, et iocūdabuntur: et munera mittent inuicē, quā hi duo prophete cruciauerunt eos q habitabāt sup terrā. Et post dies tres et dimidiū spūs vite a deo intrauit in eos. et steterunt sup pedes suos, et timor magnꝰ cecidit sup eos q viderūt eos. Et audierūt vocem magnā de celo, dicentē eis. Ascēdite huc. Et ascēderūt in celū in nube: et viderunt illos inimici eorū. Et in illa hora factus est terremotꝰ magnus: et decima pars ciuitatis cecidit: et occisa sunt in terremotu noia hoīm septē millia. et reliqui in timorē sunt missi, et dederūt gloriā deo celi. Ve secūdū abijt: et ecce ve tertium veniet cito. Et septimus angelus tuba cecinit: et facte sunt voces magne in celo dicētes. Factū est regnū huius mūdi domini nostri et Ihesu xpi eiꝰ et regnabit in secula seculoꝝ. Amē. Et viginti quatuor seniores qui in cōspectu dei sedēt in sedibꝰ suis, ceciderūt in facies suas, et adorauerūt deū, dicētes. Gratias agimus tibi domine deus noster omnipotēs qui es, et qui eras, et qui venturus es: quia accepisti virtutē tuā magnā, et regnasti. Et irate sunt gentes, et aduenit ira tua, et tps mortuoꝝ iudicari, et reddere mercedem seruis tuis prophetis et sanctis, et timētibus nomen tuū pusillis et magnis, et exterminādi eos qui corruperūt terram. Et apertum est templū dei in celo: et visa est arca testamēti eius in templo eius, et facta sunt fulgura, et voces, et terremotus, et grando magna.

¶ Capituli Summarium. Fit prelium in celo et deijcitur draco antiquus. Caput.xij.

Et signū magnum apparuit in celo: mulier amicta sole, et luna sub pedibus eius, et in capite eius corona stellarum duodecim, et in vtero habēs: et clamat parturiēs, et cruciat vt pariat. Et visum est aliud signū in celo, et ecce draco magnꝰ rufus, habēs capita septē, et cornua decē: et in capitibꝰ eiꝰ diademata septē, et cauda eius trahebat tertiā partē stellarū celi, et misit eas in terrā, et draco stetit ante mulierem que erat paritura: vt cum peperisset, filiū eiꝰ deuoraret. Et peperit filiū masculum, qui recturus erat oēs gentes in virga ferrea, et raptus est filius eius ad deū et ad thronū eius, et mulier fugit in solitudinem vbi habebat locū paratū a deo, vt ibi pascat eā diebꝰ mille ducētis seraginta. Et factū est prelium magnū in celo. Michael et angeli eius pliabant cū draconе, et draco pugnabat et angeli eius: et nō valuerūt: neqꝫ locꝰ inuētꝰ est eorū amplius in celo. et pjectꝰ est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocat Diabolus et satanas, qui seducit vniuersum orbē: et proiectꝰ est in terrā, et angeli eiꝰ cū illo missi sunt. Et audiui vocē magnā in celo dicentē. Nūc facta est salus et virtus, et regnū dei nostri, et potestas Christi eius, quia proiectus est accusator fratrū nostroꝝ, qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt eū propter sanguinem agni, et propter verbū testimonij sui, et nō dilexerūt animas suas vsqꝫ ad mortē. propterea letamini celi, et qui habitatis in eis. Ve terre et mari: quia descēdit diabolus ad vos habēs iram magnam, sciens quod modicū tps habet. Et postq̄ vidit draco qō proiectus esset in terram persecutus est mulierē que peperit masculū: et date sunt mulieri ale due aquile magne, vt volaret in desertū in locū suū vbi alitur per tēpus et tēpora et dimidiū temporis a facie serpentis. Et misit serpēs ex ore suo post mulierē, aquā tanq̄ flumen: vt eā faceret trahi a flumine. Et adiuuit terra mulierem, et aperuit terra os suum, et absorbuit flumē qō misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierē: et abijt facere prelium cum reliquis de semine eius, qui custodiunt mādata dei, et habent testimoniū Ihesu xpi. Et stetit supra arenam maris.

¶ Capituli Summarium. Apparet bestia cum septē capitibus et decem cornibus. Caput.xiij.

Et vidi de mari bestiā ascendentē, habentem capita septē, et cornua decē, et super cornua eius decem diademata, et sup capita eius nomina blasphemie. Et bestia quā vidi, similis erat pardo et pedes eius sicut pedes vrsi, et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutē suam et potestatem magnam. Et vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem: et plaga mortis eius curata est. Et admirata est vniuersa terra post bestiam. Et adorauerunt draconem qui dedit potestatem bestie: et adorauerūt bestiam, dicētes. Quis similis bestie: et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias: et data est ei potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius, et tabernaculum eius, et eos qui in celo habitant. Et est datum illi bellum facere cū sanctis: et vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribū, et populum, et linguam, et gentē: et adorauerunt eam omnes qui inhabitabāt terram, quorum non sum scripta nomina in libro vite agni, qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem, audiat. Qui in captiuitatē duxerit, in captiuitatem vadet: qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra: et habebat cornua duo, similia agni, et loquebatur sicut draco. Et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius: et fecit terram et habitantes in ea, adorare bestiam primā, cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seduxit habitantes in terra ppter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie, dicens habitantibus in terra, vt faciant imaginē bestie, que habet plagā gladij et vixit. Et datum est illi vt daret spiritū imagini bestie, et vt loquatur imago bestie et faciet vt quicunqꝫ non adorauerint imaginem bestie, occidātur. Et faciet omnes pusillos, et magnos, et diuites, et pauperes, et liberos, et seruos habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibꝰ suis. et ne quis posset emere aut vendere, nisi qui habeat characterem, aut nomē bestie, aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum: computet numerū bestie. Numerus enim hominis est: et numerus eius sexcenti sexagiata sex.

¶ C.S. Puri homines stant cum agno. Caput.xiiij.

Et vidi, et ecce agnus stabat supra mōtem Sion et cum eo centū quadraginta quatuor millia habentes nomen eius et nomē patris eius scriptum in frontibus suis. Et audiui vocem de celo, tanquam vocem aquarum multarum, et tanquam vocem tonitrui magni: et vocem quam audiui, sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticū nouum ante sedem et ante quatuor animalia, et seniores, et nemo poterat discere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus nō sunt coinquinati, virgines enim sunt. Hi sequūtur agnum quocūqꝫ ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitie deo et agno: et in ore eorum non est inuentum mendacium. Sine macula enim sunt ante thronum dei. Et vidi alterum angelū volantem per mediū celi habentē euangeliū eternū, vt euāgelizaret sedētibus super terrā, et super omnē

gentem

Universidad de Deusto Biblioteca

gentem,et tribum,et populum,dicēs magna voce.Timete
ps. cxlv. a. Actuum, xiij.c. Isa.xxj.c Jere.ij.a
dñm,z date illi honorē,quia venit hora iudicij eius,z ado-
rate eum qui fecit celū z terrā,mare et fontes aquarum. Et
alius angelus secutus est,dicens. Cecidit cecidit Babylon
illa magna que a vino ire fornicationis sue potauit oēs gen-
tes. Et tertius angelus secutus est illos,dicēs voce magna.
Si quis adorauerit bestiam z imaginem eius,et acceperit
L
characterem in fronte sua,aut in manu sua: et hic bibet de
vino ire dei,qđ mixtū est mero in calice ire ipsius,z crucia-
bitur igne z sulphure in conspectu angelorum sanctorum,z
ante conspectū agni.z fumus tormentorum eorū ascēdet in
secula seculorum:nec habent requiem die ac nocte q adora
uerunt bestiā z imaginē eius,z si quis acceperit characterē
nominis eius. Hic patiētia sanctorū est,qui custodiūt man-
data dei z fidē Jesu. Et audiui vocē de celo,dicentē mihi.
Matth. xiij.e. Joel.iij.c
Scribe,Beati mortui qui in dño moriunt. Amodo iā dicit
D
spiritus,vt requiescāt a laboribus suis,opera enī illorū se-
quuntur illos. Et vidi,z ecce nubē candidā: z super nubem
sedentem similē filio hominis,habentem in capite suo coro-
nam auream,z in manu sua falcem acutā. Et alius angel⁹
exiuit de templo,clamans voce magna ad sedentem super
nubem. Mitte falcē tuam z mete,quia venit hora vt metat,
quoniā aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubē,
falcem suā in terrā: z demessuit eā. Et alius angelus exiuit
de tēplo qđ est in celo,habens z ipse falcē acutam. Et alius
angelus exiuit de altari,qui habebat potestatē supra ignē:
z clamauit voce magna ad eum qui habebat falcē acutam,
dicens. Mitte falcē tuam acutā,et vindemia botros vinee
terre:qm̄ mature sunt vue eius. Et misit angelus falcē suam
acutā in terrā,z vindemiauit vineā terre,et misit in lacū ire
dei magnū: z calcatus est lacus extra ciuitatē,et exiuit san-
guis de lacu vsq; ad frenos equorū p stadia mille trecenta.

¶ C.S. Victores bestie laudant deum. Caput.xv.

A
ET vidi aliud signū in celo magnum z mirabile:
angelos septē,habētes plagas septem nouissi-
mas.qm̄ in illis cōsummata est ira dei. Et vidi
B
tanq̄ mare vitreū mixtū igne,z eos q vicerūt be-
stiā z imaginē ei⁹ z nūerū nois ei⁹ stātes super mare vitreū,
habētes citharas dei: z cantātes cāticū Moysi serui dei,et
Jere.x. a
cāticū agni,dicētes. Magna z mirabilia sunt opa tua dñe
L
deꝰ oīpotēs:iuste z vere sunt vie tue rex seculorū. Quis non
timebit te dñe,z magnificabit nomen tuū:q̄ solus pius es,
qm̄ oēs gētes venīēt,z adorabūt in cōspectu tuo,qm̄ iudicia
tua manifesta sunt. Et post hec vidi,z ecce apertum est tem
plum tabernaculi testimonij in celo: z exierunt septē angeli,
habentes septem plagas,de templo:vestiti lapide mundo z
D
candido,z precincti circa pectora zonis aureis. Et vnū de
quatuor animalibus,dedit septem angelis septem phialas
aureas plenas ira cūdie dei viuentis in secula seculorū. Et
impletum est templum dei fumo a maiestate dei,z de virtu-
te eius,z nemo poterat introire in templum donec consum-
marentur septem plage septem angelorum.

¶ Capituli Summarium. Mde effusionem septem phiala-
rum oriuntur plage in terra. Caput.xvj.

A
ET audiui vocē magnā de tēplo,dicentē septem
angelis. Ite,z effundite septē phialas ire dei in
terrā. Et abijt primus angelus,z effudit phialā
suā in terrā,z factū est vulnus seuū et pessimū in
B
homines qui habebāt characterē bestie: z in eos q adorauerūt
bestiā z imaginē eius. Et secūdus angelus effudit phialam
suā in mare,z factus est sanguis tanq̄ mortui:et oīs aīa vi-
uens,mortua est in mari. Et tertius effudit Phialam suam
super flumina z super fontes aquarum: z factus est sanguis.
Et audiui angelū aquarū dicentē,Justus es dñe,qui es,et
qui eras sanctus,qui hec iudicasti:quia sanguinē sanctorū
z prophetarū effuderūt,z sanguinē eis dedisti bibere.digni
enim sunt. Et audiui alterū angelū dicētē. Etiam dñe deus
omnipotens vera z iusta iudicia tua. Et quartus angelus
effudit phialam suam in solē,z datum est illi estu affligere
homines z igni,z estuauerūt homines estu magno,et blasphe-
mauerunt nomen dei habentis potestatem super has pla-
gas,neq; egerunt penitentiam,vt darent illi gloriā. Et quin
tus angelus effudit Phialam suam super sedem Bestie:et
factum est regnum eius:tenebrosum,z commanducauerunt
linguas suas pre dolore:et blasphemauerunt deum celi pre
doloribus z vulneribus suis,z non egerunt penitentiam ex
operibus suis. Et sextus angelus effudit Phialam suam
L
in flumen illud magnum Euphraten:et siccauit aquā eius,
vt prepararetur via regibus ab ortu solis. Et vidi de ore
draconis,z de ore bestie,z de ore pseudo prophete exire spi-
ritus tres immundos in modum ranarum. Sunt enim spi-
ritus demoniorum facientes signa,z procedunt ad reges to-
tius terre congregare illos in prelium ad diem magnū om-
nipotentis dei. Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et
custodit vestimenta sua,ne nudus ambulet,z videant tur-
pitudinem eius. Et congregabit illos in locum qui voca-
tur Hebraice Armageddon. Et septimus angelus effu-
dit phialam suam in aerem: z exiuit vox magna de templo
a throno,dicens,Factum est. Et facta sunt fulgura,z vo-
ces,z tonitrua z terremotus factus est magnus qualis num-
q̄ fuit,ex quo homines fuerunt super terram talis terremo
tus sic magnus. Et facta est ciuitas magna in tres partes:
z ciuitates gentium ceciderunt. Et babylon magna venit
in memoriam ante deum:dare illi calicem vini indignatio-
nis ire eius. Et omnis insula fugit,et montes non sunt in-
uenti. Et grando magna sicut talentum,descendit de celo
in homines: z blasphemauerunt deum homines propter
plagam grandinis:quoniam magna facta est vehementer.

¶ Capituli Summarium. Mulier cum poculo sedet su-
per bestiam. Caput.xvij.

A
ET venit vnus de septem angelis qui habebant
septem phialas: z locutus est mecū,dicens. Ve-
ni.z ostendā tibi damnationem meretricis ma-
gne,que sedet super aquas multas,cū qua for-
nicati sunt reges terre,z inebriati sunt qui inhabitabant
terram de vino prostitutionis eius. Et abstulit me in spiri-
tu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam
coccineam,plenam nominibus blasphemie,habentem ca-
pita septem et cornua decem. Et mulier erat circundata
B
purpura z coccino,z inaurata auro,z lapide pretioso,et
margaritis,habens poculum aureum in manu sua,ple-
num abominatione z immunditia fornicationis sue. Et in
fronte eius nomen scriptum.mysterium:Babylon magna,
mater fornicationum z abominationum terre. Et vidi mu-
lierem ebriam de sanguine sanctorum,z de sanguine mar-
tyrum Jesu. Et mirat⁹ sum cum viderem illam,admira-
tione magna. Et dixit mihi angelus,Quare miraris? Ego
dicam tibi sacramentum mulieris,z bestie que portat eam,
que habet capita septem et cornua decem. Bestia quam
vidisti,fuit,z non est,et ascensura est de abysso,z in in-
teritum ibit: et mirabuntur inhabitantes terram (quorum
non sunt scripta nomina in libro vite a constitutione mun-
di) videntes bestiam que erat et non est. Et hic est sensus,
L
qui habet sapientiam. Septem capita:septē montes sunt,
super quos mulier sedet,et reges septem sunt. Quinq; ceci-
derunt,vnus est,z alius nondum venit,z cum venerit,opor-
tet illum breue tempus manere. Et bestia que erat et non
est:et ipsa octaua est,et de septem est,et in interitum vadit.
Et decem cornua que vidisti:decem reges sunt,qui regnum
nondum acceperunt,sed potestatem tanq̄ reges vna hora
accipient post bestiam. Hi vnum consilium habent: z vir-
D
tutem z potestatem suam bestie tradent. Hi cum agno pu-
J.tim.vj.c Infra. xix.c.
gnabunt: z agnus vincet illos,quoniā dominus dominorū
est,z rex regum,z qui cū illo sunt vocati: z electi z fideles. Et
dixit mihi. Aque quas vidisti vbi meretrix sedet: populi
sunt,z gentes,z lingue. Et decem cornua que vidisti in be-
stia:hi odient fornicariam,z desolatam facient illam z nu-
dam,z carnes eius manducabunt,z ipsam igni concrema-
bunt. Deus enim dedit in corda eorū,vt faciant quod pla-

citum est illi: vt dent regnū suum bestie, donec consumentur verba dei. Et mulier quam vidisti: est ciuitas magna, que habet regnum super reges terre.

A ¶ S. Judicium Babylonis describitur. Caput xviij.

Isa.xxj.c Jer.li.a. DEt post hec vidi aliū angelum descendentem de celo, habentem potestatem magnam, et terra illuminata est a gloria eius. Et exclamauit in fortitudine, dicens. Cecidit cecidit Babylon magna: et facta est habitatio demoniorū, et custodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis volucris immunde et odibilis. quia de vino ire fornicatiōis eius biberūt omnes gentes: et reges terre cum illa fornicati sunt: et mercatores terre de virtute delitiarum eius diuites facti sunt. Et audiui aliā vocē de celo, dicentē. Exite de illa populus meus, vt ne participes sitis delictorum eius, et de plagis eius non accipiatis. Quoniam peruenerunt peccata eius vsq; ad celum, et recordatus est dñs iniquitatū eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis: et duplicate duplicia secundum opera eius. In poculo quo miscuit vobis, miscete illi duplum. Quantum glorificauit se, et in delicijs fuit: date illi tormentū et luctū: quia in corde suo dicit. Sedeo regina, et vidua nō sum, et luctum non videbo. Ideo in vna die venient plage eius, mors, et luctus et fames, et igne cōburetur: quia fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebūt, et plangent se super illā reges terre, qui cum illa fornicati sunt, et in delicijs vixerunt, cum viderint fumum incendij eius: longe stantes ppter timorem tormentorū eius, dicentes. Ue ve ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis: qm̄ vna hora venit iudicium tuum.

B Et negotiatores terre flebūt, et lugebūt super illam: quoniā merces eorum nemo emet amplius, merces auri et argenti et lapidis ptiosi, et margarite, et byssi, et purpure, et serici, et cocci, et omne lignum thyinū, et omnia vasa eboris, et oia vasa de lapide pretioso et eramēto, et ferro, et marmore, et cinamomū,

D et amomum, et odoramentorum, et vnguēti, et thuris, et vini, et olei, et simile, et tritici, et iumentorum, et ouium, et equorum, et rhedarum, et mancipiorum, et animarum hominū. Et poma desyderij anime tue discesserūt a te: et omnia pinguia et preclara perierūt a te, et amplius illa iam non inuenient mercatores horum. qui diuites facti sunt: ab ea longe stabūt, propter timorem tormentorū eius flentes ac lugentes, et dicentes.

E Ue ve ciuitas illa magna, que amicta erat byssō et purpura, et cocco, et deaurata erat auro, et lapide ptioso, et margaritis: qm̄ vna hora destitute sunt tante diuitie: et omnis gubernator, et omnes qui in lacum nauigāt, et naute, et qui in

F mari operantur, longe steterūt, et clamauerunt videntes locū incendij eius, dicētes. Que similis ciuitati huic magne? Et miserunt puluerem super capita sua: et clamauerūt flentes, et lugentes, dicentes. Ue ve ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt, omnes qui habebant naues in mari de pretijs eius: quoniam vna hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti apostoli et prophete: qm̄ iudicauit deus iudicium vestrū de illa.

G Et sustulit vnus angelus fortis lapidem quasi molarē magnū, et misit in mare, dicēs. Hoc impetu mittetur Babylō ciuitas illa magna: et vltra iam nō inuenietur. Et vox citharedorum et musicorū et tibia canentiū et tuba, nō audietur in te amplius: et oīs artifex omnis artis non inuenietur in te amplius, et vox mole nō audiet in te amplius, et lux lucerne nō lucebit in te amplius, et vox sponsi et sponse non audiet adhuc in te: quia mercatores tui erant principes terre, quia in veneficijs tuis errauerūt oēs gētes. Et in ea sanguis pphetarū et sanctorū inuētus est: et omniū q interfecti sunt in terra.

A ¶ S. Gaudent sancti in nuptijs agni. Caput xix.

POst hec audiui quasi vocē turbarū multarum in celo dicētium, Alleluia. Laus et gloria, et virtus deo nostro est: qui a vera et iusta iudicia sunt eius qui iudicauit de meretrice magna, que corrupit terrā in prostitutione sua, et vindicauit sanguinē seruorum suorū de manibus eius. Et iterū dixerūt Alleluia. Et fumus

B eius ascēdit in secula seculorū. Et ceciderūt seniores viginti quatuor et quatuor animalia, et adorauerūt deum sedentem super thronū, dicentes. Amen Alleluia. Et vox de throno exiit, dicēs. Laudem dicite deo nostro omnes sancti eius: et qui timetis eū pusilli et magni. Et audiui quasi vocē turbe magne, et sicut vocē aquarum multarū: et sicut vocem tonitruorū magnorū, dicentiū, Alleluia: qm̄ regnauit dñs deus noster omnipotēs. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei: quia venerūt nuptie agni, et vxor eius preparauit se. Et datū est illi vt cooperiat se byssino splēdenti et candido. Byssinū enim: iustificationes sunt sanctorū. Et dixit mihi, Scribe, Beati qui ad cenam nuptiarū agni vocati sunt. Et dixit mihi. Hec verba dei, vera sunt. Et cecidi ante pedes eius, vt adorarem eum. Et dixit mihi. Uide ne feceris, conseruus tuus sum et fratrū tuorum, habētium testimonium Jesu. Deum adora. Testimonium enim Jesu, est spiritus prophetie. Et vidi celum apertū, et ecce equus albus: et qui sedebat super eū, vocabatur Fidelis et verax, et cum iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis: et in capite eius diademata multa, habens nomē scriptū, quod nemo nouit nisi ipse. Et vestit⁹ erat veste aspersa sanguine: et vocabatur nomen eius. Uerbū dei. Et exercitus qui sunt in celo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo et mūdo. Et de ore eius procedit gladius ex vtraq; parte acutus: vt in ipso percutiat gētes. Et ipse reget eas in virga ferrea: et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotētis. Et habet in vestimēto et in femore suo scriptum. Rex regū et dominus dominantium. Et vidi vnum angelum stantem in sole, et clamauit voce magna, dicens, omnibus auibus q̄ volabant per medium celi. Uenite, et cōgregamini ad cenā magnam dei: vt manducetis carnes regum, et carnes tribunorum, et carnes fortium, et carnes equorum, et sedentium in ipsis, et carnes omniū liberorum et seruorum, et pusillorum et magnorum. Et vidi bestiam et reges terre, et exercitus eorū cōgregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia, et cum ea pseudo propheta: qui fecit signa coram ipso, quib⁹ seduxit eos qui acceperunt characterem bestie, et qui adorauerunt imaginem eius. Uiui missi sunt hi duo in stagnū ignis ardentis sulphure: et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equū, qui procedit de ore ipsius: et omnes aues saturate sunt carnibus eorum.

¶ S. Satanas ligatus et seti cū xpo regnāt. Caput xx.

A ET vidi angelum descēdentem de celo, habētem clauē abyssi, et catenam magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentem antiquum, qui est diabolus et satanas, et ligauit eum per annos mille, et misit eū in abyssum, et clausit, et signauit sup illū, vt nō seducat amplius gētes, donec cōsummētur mille anni. et post hoc oportet illū solui modico tēpore. Et vidi sedes: et sederūt super eas, et iudiciū datum est illis. et animas decollatorum propter testimonium Jesu, et propter verbū dei, et qui non adorauerunt bestiam neq; imaginem eius, nec acceperunt characterem eius in frontibus, aut in manibus

B suis, et vixerunt et regnauerunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorū nō vixerūt, donec cōsummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus q habet partem in resurrectione prima. in his secunda mors non habet potestatē: sed erūt sacerdotes dei et Christi: et regnabūt cum illo mille annis. Et cū consummati fuerint mille anni, soluetur satanas de carcere suo, et exibit et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre. Gog et Magog, et cōgregabit eos in prelium, quorum numerus est sicut Arena maris. Et ascenderūt super latitudinem terre, et circūierunt castra sanctorum et ciuitatem dilectam. Et descendit ignis a deo de celo, et deuorauit eos: et Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris, vbi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Et vidi thronum magnum candidum, et sedentem super eum, a cuius conspectu fugit terra et celum, et locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos, et pusillos

D stantes in conspectu throni, et libri aperti sunt: et alius liber

Matth. xxij.a. luc.xiij.d

C

Isa.lxij.a

p̄o.ij.c.

s.xvij.d. j.tim. v.c.

Exe.xl. c.xxxix.a

C

apertus

apertus est,qui est vite:& iudicati sunt mortui ex his que scripta erãt in libris fm opera ipsorum.& dedit mare mortuos qui in eo erant,& mors & infernus dederũt mortuos suos qui in ipsis erant,et iudicatũ est de singulis fm opera ipsorum. Et infernus & mors missi sunt in stagnũ ignis. Hec est mors secunda. Et qui non inuentus est in libro vite scriptus:missus est in stagnum ignis.

¶ Capituli Summarium. Renouabitur celum & terra,et erit deus omnia in omnibus. Caput.xxj.

A Isa.lxv.c lxvj.g. ñ.pe.iij.c

ET vidi celum nouum,& terrã nouam. Primum enim celum,& prima terra abijt,& mare iam non est. Et ego Joannes vidi sanctam ciuitatẽ Jerusalem nouam descendentem de celo, a deo paratam,sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus:& habitabit cum eis,& ipsi populus eius erunt: & ipse deus cũ eis erit eorũ deus.& absterget deus omnẽ lachrymam ab oculis eorum:& mors vltra non erit, neq; luctus,neq; clamor,neq; dolor erit vltra que prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce noua facio omnia. Et dixit mihi. Scribe,quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum Alpha & o:principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui vicerit,possidebit hec:& ero illi deus:& ille erit mihi filius. Timidis autem & incredulis,& execratis,& homicidis,& fornicatoribus,& veneficis,& idololatris,& omnibus mẽdacibus pars illorum erit in stagno ardẽti igne & sulphure,quod est mors secunda. Et venit vnus de septem angelis habẽtibus Phialas plenas septem plagis nouissimis, et locutus est mecum,dicens. Veni,et ostendã tibi sponsam,vxorẽ agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum:& ostẽdit mihi ciuitatem sanctam Jerusalem,descendẽtẽ de celo a deo,habentem claritatem dei.& lumen eius simile lapidi pretioso tanquam lapidi iaspidis,sicut crystallum. Et habebat murum magnum & altum,habentem portas duodecim:& in portis,angelos duodecim,& nomina inscripta,que sunt nomina duodecim tribuum filiorũ Jsrael. Ab oriente porte tres:& ab aglone,porte tres:& ab austro,porte tres: et ab occasu,porte tres. Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim:et in ipsis duodecim, nomina duodecim apostolorum agni. Et qui loquebatur mecũ,habebat mensuram arũdineam auream,vt metiretur ciuitatem:& portas eius,& murum. Et ciuitas in quadro posita est,& longitudo eius tanta est quanta & latitudo:et mensus est ciuitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia,& longitudo et altitudo & latitudo eius equalia sunt. Et mẽsus est murum eius centum quadragintaquatuor cubitorũ,mẽsura hominis q̃ est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide:ipsa vero ciuitas aurum mundum, simile vitro mundo. Et fundamẽta muri ciuitatis,omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum, Jaspis:secundum, Sapphirus: tertium,Calcedonius, quartum, Smaragdus:quintum, Sardonyx,sextum,Sardius:septimum,Chrysolitus,octauum,Berillus:nonum, Topazius:decimum, Chrysoprasus:vndecimum,Hyacinthus:duodecimum Amethystus. Et duodecim porte,duodecim margarite sunt per singulas:& singule porte,erãt ex singulis margaritis:& platea ciuitatis aurum mundum,tãquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templũ illius est & agnus. Et ciuitas nõ eget sole neq; luna, vt luceãt in ea.nam claritas dei illuminabit eam,& lucerna eius est agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius:et reges terre afferent gloriã suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem.nox enim non erit illic. Et afferent gloriam & honorem gentium in illam. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum,aut abominationem faciens & mendacium:nisi qui scripti sunt in libro vite agni.

B Isa.xxv.c. Isa.xxv.c. Isa.xlix.c. ñ.co.v.d

C

D

E

F

G Isa.lx.d.

Isa.lx.c.

¶ Capituli Summarium. In regno dei nullius rei penuria erit. Caput.xxij.

ET ostẽdit mihi fluminm aque vive,splendidum tãq̃ crystallum,procedẽtem de sede dei & agni. In medio platee eius,& ex vtraq; parte fluminis lignum vite,afferẽs fructus duodecim per menses singulos reddens fructum suum,& folia ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledictum nõ erit amplius:sed sedes dei & agni in illa erunt,et serui eius seruiẽt illi. Et videbunt faciem eius:& nomen eius in frontibus eorum. Et nox vltra nõ erit:& non egebunt lumine lucerne neq; lumine solis,qm̃ dñs deus illuminabit illos,& regnabunt in secula seculorum. Et dixit mihi. Hec verba fidelissima sunt,& vera, Et dominus deus spirituũ prophetarũ misit angelũ suum ostẽdere servis suis,que oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba pphetie libri huius. Et ego Joãnes qui audiui & vidi hec. Et postquã audissem et vidissem,cecidi vt adorarẽ ante pedes angeli,qui mihi hec ostendebat:& dixit mihi. Vide ne feceris.cõseruus eñ tuus sum,& fratrũ tuorũ pphetarũ,& eorũ qui seruãt verba pphetie libri huius. Deum adora. Et dixit mihi. Ne signaueris verba prophetie libri huius.tẽpus eñ prope est. Qui nocet, noceat adhuc:& qui in sordib⁹ est,sordescat adhuc,& q̃ iust⁹ est iustificetur adhuc:& sanct⁹,sanctificetur adhuc. Ecce venio cito:& merces mea mecum est,reddere vnicuiq; fm opa sua. Ego sum alpha & o,primus & nouissimus, principium & finis. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni:vt sit potestas eorũ in ligno vite,& per portas intrẽt in ciuitatem. Foris canes & venefici,& impudici,& homicide,& idolis seruientes,& oĩs qui amat & facit mendacium. Ego Jesus misi angelũ meũ,testificari vobis hec in ecclesijs. Ego sum radix & genus Dauid,stella splendida & matutina. Et spiritus et sponsa dicunt. Veni. Et qui audit,dicat. Veni. Et qui sitit, veniat:& qui vult,accipiat aquã vite gratis. Contesto: enim omni audienti verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec:apponet deus super illũ plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetie huius:auferet deus partem eius de libro vite.& de ciuitate sancta,& de his q̃ scripta sunt in libro isto. dicit qui testimoniũ perhibet istorũ. Etiam venio cito. Amen. Veni dñe Jesu. Gratia domini nostri Jesu xpi cũ omnibus vobis. Amen.

¶ Finis.

¶ Explicit liber Apocalypsis beati Joãnis Apostoli.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

¶ Biblia cum concordantijs veteris & noui testamenti:necnon & iuris canonici:ac de diuersitatibus textuum:canonibus q; euangeliorum:ac quibusdã temporum incidentibus in margine positis:studiosissime reuisa,correcta & emendata:& ad instar correctissimorũ exemplarium:tam antiquorum q̃ nouorũ,incõtracta,comparata & collecta. Accedunt ad hec ex viginti de antiquitatibus & Judeor: bello Josephi libris exhauste auctoritates:quas vtrusq; iuris professor dñs Joannes de Gradibus concordantibus congruisq; apposuit locis. Impressa autem Lugduni:per Relictam Joannis Creipin Feliciter explicit. Anno salutis nostre.M.cccccxlvj.

Regestum huius operis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H J K L. Oẽs sunt quaterni: preter. D. qui est duernus. Singule autem tabule ad partem sunt posite.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Incipiũt interpretationes Hebraicorum nominum secundũ ordinẽ alphabeti.

Ac: apprehendens vel apprehensio.

Ad testificans vel testimonium.

Adhar deprecatio vel deprecationi.

Adma: virgo abscondens vel abscõdita vel absconsio virginitatis.

Adra: montana vel mons fortitudinis.

Aaron: mons fortis vel mons fortitudinis' siue montanus aut mons eorum.

Aaronite: montes robustiuel montiũ fortitudines: siue mõtani aut montes eorum.

Aaron sol vel lumen siue illuminans aut illuminatio.

Aathar: de patre tuo vel tempore tuo: siue tu ante vel temporalis tuus.

Aaz: apprehendens vel fortitudo seu fortis vel apprehensio.

Aazis patruus vel patruelis seu apprehendens dominum aut fortitudo domini.

¶ Abba pater vel paternitas. Syrũ est non hebreum.

Abbachuc: luctator: fortis vel rigidus siue complerãs eos aut susceptio eorum: siue sustentatio eorum.

Abbadia: seruus domini vel seruiẽs. domino.

Abbaga: pater solennis vel patris solennitas seu pater loquens aut patris locutio.

Abbaia: pater dñs vel pater abũdãs siue pater meꝰ iste: aut patris mei abundantia.

Abbaim: pater eiꝰ vel paternitas eorum.

Abana: pater gratus: vel lapides colligens.

Abani patris requies: vel pater commotus seu pater gratus mihi vel pater gratificans me.

Abãna pater gratus domino vel pater gratificans deum.

Abarsa transiens dñs vel in transitu domini: siue pater suscitans dñm aut pater vigilans a domino.

Abarim: pertransiens aut pertransitio seu montes in trãsitu vel montes transeuntium.

Abaron: pater suscitans dolorem vel pater vigilans murmurationi siue pater suscitãs iniquitatem: aut pater vigilans iniquitati.

Abasbar: parcens vel pepercit seu pcẽs mihi aut parsimonia mea.

Abatha: pater tangens ridentem: vel patris tactus ridentis.

Abba: seruiens vel seruitium: siue seruus eius: aut seruiens ei.

Abdi: seruus meus vel seruiens mihi siue seruiẽs eius vel seruitus mea: vel seruitium eius mihi.

Abdebel: seruus dei vel seruiẽs deo.

Abdemelech: seruꝰ regis vel seruiẽs regno: siue seruus regiꝰ aut seruus regnator.

Abdenago seruus tacens vel seruiẽs taceo: vel domini auxilium aut dominus auxiliator.

Abdi: seruus meus: vel seruiẽs mihi.

Abdias: seruus domini vel seruiens domino siue domini testis aut dñi electus.

Abdiel: seruus dei vel seruiens deo.

Abda: seruus eius vel seruiens ei.

Abdai: seruus meus vel seruiẽs mihi siue seruitus eius vel mea: vel seruitium eius mihi.

Abdoni: seruiens eius vel seruus eorum.

Abdon: seruus merẽs vel seruus inutilis.

Abdon: seruus musitans vel seruus iniquus.

Abdon: ancilla dolens vel seruiens murmurando.

Abed: seruus populi: vel seruiens populo.

Abedia: seruiens dominovel seruitiũ domini.

Abel: committens vel commissio.

Abel: luctus: vel vapor seu vanitas aut miserabilis.

Abdela: committẽs ei vel commissio eius siue legens eum aut miserabilis ei.

Abelga: vapor vallium vel luctus deuorans.

Abelmain. vanitas habitaculi vel luctus inhabitantium.

Abelmeola: vapor vallis falsi: vel luctus parturiẽtium: seu vanitas domicilij vel miserabilitas inhabitationis.

Abelmeula: idem est.

Abelsatin: vapor spinosus vel luctus germinãs seu miserabilis positio: aut vanitas resurrectionis.

Abemboen: lapis pollicis eorum: vel lapis in medio eorum.

Abenezer: lapis adiutorij: vel lapis auxiliator eorum.

Abenner: lapis lucidus vel pater luminis.

Aber: commissit vel certamen inijt seu particeps aut participatio.

Abel: vulnꝰ vel luor siue luridus aut vulneratus.

Abessalõ: pax patris: vel pater pacis siue patris luctus aut patris amaricatio.

Abessan: pater abundans vel patris egressio.

Aberhã: patris repulsio vel via explorationis.

Abelhsethim: luctus lictorum vel vanitas germinis.

Abgata pater tangens ridentem vel patris tactus ridentis.

Abia: pater dominus vel patris dominum siue domini paternitas aut vbi pater fuit.

Abiabel: pater dñs deus: vel paternitas domini dei.

Abiail: pater meus exultans vel patris mei exultatio.

Abial pater meus cõtemptus vel patris mei despectio.

Abiasboni: pater meus subintelligens vel patris mei superintelligentia.

Abiam: patris mei populus: vel pater meus eorum.

Abiasab: pater meus colligẽs vel patris mei collectio.

Abiasaph: pater meus congregans vel patris mei congregatio.

Abiathar: pater meus ros: vel pater meus superfluus: siue pater meus suscitans peccatum: aut pater meꝰ peccato vigilans.

Abida: pater meus sciens vel patris mei scientia.

Abida: idem.

Abidam: pater meus sciens eos vel pater meus scientia eorum.

Abidã: pater meus iudex: vel patris mei iudicium.

Abiel pater meus datus vel patris mei deitas.

Abiem: patris mei mater vel pater meus maternus..

Abiezer: pater meus fortis vel patris mei auxilium siue pater meus separatus aut patris mei sanctificatio.

Abiezeri: patris mei auxilium vel pater meus auxiliator eius.

Abigaon: pater collis merentis aut patervallis mestitie: siue pater meꝰ vallis mesta vel pater meus collis merentium.

Abigail pater meus exultans: vel patris mei exultatio.

Abithail: pater rotis vel errotis siue patris mei aceruus aut patris mei inuolutio.

Abihel: pater meus deus: vel patris mei deitas vel imploratio.

Abilma: lugẽs vel ploras siue luctus aut ploratio.

Abilmei: lugentes vel ploranteo: seu vani aut miserabiles.

Abilmes idem.

Abimahel. pater meus a deo vel pater meus exaudiens deum.

Abimelech: pater meꝰ rex vel patris mei regnum.

Abim: pater mensure vel pater mensuratus siue pater fuit aut pater erit.

Abinaaz patris mei decus: vel patris mei commotio.

Abinadab: patris mei votum vel patris mei spontaneus.

Abinoen: patris mei fidelitas vel patris mei requietio.

Abira: pater meus magister: vel patris mei magisterium.

Abirã: pater meus excelsus vel pater meus exaltatus: siue pater meus sublimis aut meus mei sublimitas.

Abiron: pater meus musitãs vel pater meus magister murmurans siue pater meus magister iniquus aut patermeus magister inutilis.

Abisap: pater saluti vel patris salutare.

Abisa pater meus sacrificans vel patris mei sacrificiuz siue patris mei incensum: aut patris mei holocaustum.

Abisai: pater salutis mee: vel patris salutare mihi.

Abisai pater meus incẽsum mihi vel pater meus sacrificium meum.

Abisai pater meus superfluus vel patris mei rugitus.

Abisag: patris mei incensum: vel patris mei holocaustum.

Abisue: pater meus cantans: vel patris mei canticum: siue pater meus loquens aut patris mei locutio.

Abisur: pater meus mutus vel pater meus directus.

Abisur: pater meus robustus vel pater meus angustiatus: siue pater meus continens aut patris mei acerbitas.

Abithal: pater meus ros: vel pater meus irrorans siue patrem meũ apprehendens aut patris mei apprehensio.

Abitu: pater meus est: vel pater meꝰ ipse.

Abiud: patris robur vel patris robor siue pater eorum aut pater meus iste.

Abner: pater incidus vel patris lucerna vel pater luminis.

Abobi: pater incãtator: vel patris amplexatio.

Abor: pater montium vel patris foramen seu pater luminis aut pater iracundus.

Abra patris magisterium, vel patris exaltatio.

Abraam pater videns populum vel pater videns multitudinẽ seu pater multitudinis: aut pater multarum: subintelligitur gentiũ non est enim in nomine.

Abraã: pater excelsus: vel pater exaltatus seu pater sublimis aut patris sublimitas.

Abrech: pater delicatus vel pater tenerrimus. Ipse est ioseph qui filius Egyptiorũ cum esset teneri ac delicatus etate iuuentutis factus est pater senum merito sapientie et prelatus sapientibus.

Absalom pax patris vel pater pacis vel pacis luctus aut patris amaricati.

Absalom patrẽ meum pacificans vel patris mei amaricatio.

Absanias: pater egri. ..ius dño vel patris abundantia domini.

Abur: patris lumen: vel pater igneus seu pater incendens aut patris apertio.

Abur: liuor vel plaga: seu liuidus: aut luctatus.

¶ Achab frater patris vꝰ fraternitas paternitatis.

Acham frater patris sui vel fraternitas paternitatis sue.

Achachim: decẽter vel scorpiones.

Achaia: sorror laborãs vel sororꝰ que siue sororꝰ dñi aut frater eius dñs.

Achaicus frater laborans vel frater quis siue frater dñi aut frater eorũ dominus.

Achaici: fratres laborãtes vel fratres qui seu fratres domini: aut frater eorum dominus.

Achaim: pueruptꝰ vmbracula siue sororꝰ laboris aut frater eorum.

Achal omnia vel in olibus seu frater cõceptus aut fratris commixtio.

Acham: labor vel necessitas: seu coluber insidians aut fraternitas eorꝰ.

Achamon frater sapientie vel frater sapientissimus.

Achan: tribulator: vel necessarius.

Acean: necessitas vel tribulatio.

Acharan: retinẽs vel apprehendens siue retinens gratiã aut apprehensio gratie.

Achar: merces vel turbator: siue tumultus aut perversio.

Acharã: turbans populũ vel perversio populi: siue peruertẽs eos aut turbatio eorum.

Acharan: merces gratie vel turbans gratificatus.

Acharcha: infernus vel pauimentũ

Achatis: sterilis vel ingratus seu sterilitas aut ingratitudo.

Acharob: mures vel demolitio.

Acharon: in pascuis vel gregis pascua seu sterilitas aut eruditio tristitie.

Acharonite: in pascuis: vel in pascua gregum siue steriles aut erudimẽta tristitiarum.

Achas: tenens aut apprehendens siue retentio aut apprehensio.

Achã: cõuertens vel apprehendens fortitudinem id est resurrectionem domini.

Achasias: apprehendens dominum vel apprehensio domini seu cõuersus fortiter domino: aut apprehendens visionem dominicam.

Achasib: frater lupi vel frater deuorans seu tenens lupum: aut apprehendens rapacitatem.

Acsa claudicans vel fractura.

Acsaph: clauda collectio vel fractura congregationis.

Aces: hamus vel retentio siue humilis aut humilitas.

Acces: idem.

Acceret: dissipans vel disperdens siue demoliens aut interficiens.

Accerethi: dissipãs me vel disperdẽs me siue demolitio mea aut interfectio mea.

Achela: suscipiens eum vel susceptio eius.

Acheldemach: ager sanguinis vel ager sanguineus. Syrum est: non hebreum.

Acherubin: cognosce vel intellige-

Universidad de Deusto Biblioteca

sive sciens multitudinem aut multitudo scientie.
Achi: frater meus vel fraternitas mea.
Achias: vmbraculum vel preruptio seu frater domini aut fraternitatis domus.
Achiam: frater populi vel fratris populus sive vmbraculū eis aut preruptio eorum.
Achias: merces vel retributio seu frater dñs aut fraternitas domini.
Achie: vmbraculum vel in collibus.
Achila: suscipiens eum vel susceptio eius.
Achilai: suscipiens eum mihi vel susceptio eius mea.
Achim: fletus vel plorans sive frater eius aut fraternitas eorum.
Achimas: fratris mei onus vel fratris mei assumptio.
Achimat: frater meus reductus vel fratris mei reductio.
Achiman: frater meus quis vel frater meus quomodo.
Achimelech: frater meus rex vel fratris mei regnum.
Achimoth: frater meus mortuus vel fratris mei desertio.
Achimaam: fratris decor vel frater decorus.
Achinoem: fratris decus vel fraternitati delectabilis.
Achior: fratris mei lumen vel frater meus mōtanus seu fratris mei foramen aut fratris mei iracundia.
Achie: frater meus vel quō est.
Achis: frater vir vel veruntamen vir frater meus aut fraternitas viri.
Achisamech: fratrem meum corroborans vel fratris mei firmamentū.
Achisamech: fratrem adiuuans aut fraternitatis aditor: seu fraternitatis fultura aut fraternitatʒ erectio.
Achitob: frater meus bonus vel fratris mei bonitas.
Achitophel: frater meus reus vel fratris mei ruina.
Achitophel: frater meus cadens vel frater meꝰ irruens sive frater meꝰ tractās aut frater meus cogitans.
Achilib: stultitia vel mendacium seu frater meus deuorans aut fratris mei hostilis.
Accho: hamus vel vsque adhuc sive humilitas aut retentio.
Acchoe: hamus vel vsq; huc seu retinens eum aut humilitas eius.
Acchoite: hami vel vsq; huc sive humiles aut retenti.
Acchos: hamus vel vsq; huc sive humilitas aut retentio.
Achobor: mures vel deus flatio.
Achor: turbatio vel tumultus seu perueretens aut peruersio.
Achor: fratris lumen vel fratris altitudo seu fratris foramen aut fratris iracundia.
Achzion: retentio vel apprehensio seu retinens aut apprehendens.
Achub: hami grauitas vel humilitatis condemnatio.
Accupha: hamus subditus vel humilis eructatio.
Acchus: retinens consilium vel humilis consiliator.
Acchur: retinēs lumen vel humilitas ignea.
Achzib: retentio vel derelicta seu mēdacium aut stultitia.
Achziba: mentiens ei vel stultitia eius seu retinens eum; aut derelicta ei.
¶ Ada: testificans vel testimonium.
Adad: testis vel patruus sive precipuus aut patruelis.
Adada: testis eius vel vsque ad testimonium sive precipuus ei aut patruelis eius.
Addabarim: deuteronomium grece secunda legislatio latine.
Adadezer: decorum auxilium vel precipuus separator.
Adadezer: testimonium fortitudinis vel patruelis sanctificatio sive fortitudine precipuus aut testificatio sanctificationis.
Adaglam: congregans eos vel congregatio eorum.
Adai: robustus vel sufficiens sive testis meus aut fortitudo mea.
Adaia: seruiens domino vel testimonium domini.
Addaia: seruus domini vel testificās dominum.
Adalia: seruus laborans vel seruus labor: sive.
Adam: testificans eos vel testimoniū eorum.
Adam: homo aut terrenus sive indigena vel terra rubea.
Adame: humus aut terra sive terrena vel deyderabilis.
Adame: cruores vel sanguines plurali numero.
Adami: magnificans vel qui est magnificentia sive seruiens populo meo aut testificās populū meum.
Adar: grex vel populus.
Adar: pallium vel sublimis sive testis vigilans aut seruus suscitator.
Adar: pallium vel magnificus.
Adarsa: testificans solem vel seruus illuminator.
Adassa: pompa vel nouitas seu testis facies aut seruitus plasmationis.
Adasso: seruus seruis vel testis angustiatus seu seruiens petre aut testificans sagittam luminis.
Adgam: pater sordis vel testis sordidus.
Admata: seruus donator vel testificans consummationem.
Adrach: stola vel decorus sive indumenti aut indultio.
Adraim: mundans pessimos vel mundatio pessimorum.
Adramelech: stola regis vel decor regni: seu rex indutus aut regnator decorus.
Adenabeth: seruus bonus prophetizans vel testificator prophetizans vel testificator prophetie.
Ader: rex effusus vel turris gregis sive testis vigilans aut seruus consurgens.
Adesa: testis facture vel seruus plasmator sive seruitus nouitatis aut testificatio sanctificationis.
Adema: seruus dñi vel testificans dominum.
Adrahel: greges dei vel oues diuine seu decorans deum aut indultio dei.
Adermelech: stola regis vel decor regni sive rex indutus: aut regnator decorus.
Adremmon: testis sublimis vel seruus ecclesie.
Adrezer: stola fortis vel decor separatus seu decoris auxilium aut indumentum sanctificationis.
Adi: seruus meꝰ vel testimonii mei.
Adiada: seruiens testiꝰ vel fortitudo testificantium.
Adihel: seruus dei vel testificans deū deorum.
Adim: seruiēs cause vel testis iudicij.
Adina: seruiens cause eius vel testis iudicij eius.
Adino: tenellus vel delicatus seu fortis iudex aut fortis causator.
Adithaim: Fuiꝰ duplex vel testificatio
Adrias cōtinens mala vel locus malorum sive decor facture aut inductio plasmationis.
Adrihel: populꝰ dei vel oues diuine seu decorans deū aut indultio dei.
Ado: seruus seu testis vel seruiens domino aut fortitudo eius.
Adoar: seruus vigilans vel seruus suscitator.
Adoch: seruum tenens vel testificationis apprehensio.
Adollam: cōgregans eos vel congregatio eorum seu testimonium aque aut testificatio in aqua.
Adollamin: idem quod adollam.
Adollamites: cōgregans eos vel cōgregatio eorum seu testis aque aut testificatio in aqua.
Adom: seruiens eis vel fortitudo eorum.
Adomin: rubra vel ascēsus ruforum. Iste est locus ille cruentꝰ et sanguinarius quo descendit homo qui ab hierusalem descendit in hiericho et incidit in latrones.
Adom: seruus merens vel testis murmurans sive fortis iniquus aut fortitudo inutilis.
Adonai dominus vel dominator.
Adonaia: dominus dominās vel domini dominatio.
Adonias: dñator est dñs vel domini est dominatio.
Adonibezech: dñs micans vel dominus fulgurās vel dñs dñator egestatis aut dñs dominator vani cōtemptus.
Adonicham: dominus callidus vel dominator calliditatis.
Adoniram: dñs exaltatus vel dominatus sublimis.
Adonisedech: dñs pacis vel dominator iustitie.
Adopsithe: libertas vel gaudium.
Ador: seruitus generans vel testificatio generationis.
Adulam: testimonium pius vel seruiens eternitati.
Aduram: ruina exaltata vel fluuius exaltatꝰ vel decor excelsus aut fluuius generationis.
Aduram: decor excelsi vel generatio excelsa seu decor excelsus aut fluij exaltatio.
Adrumentina: visio sublimis vel videns sublimiter.
¶ Aegla: vitula vel iuuencula sive solennis aut festiuitas eius.
Aegyptus: tenebre vel angustia sive tribulatio coangustans aut tribulationis coangustatio.
Aegyptij: tenebre vel angustiantes seu tribulantes coangustatos aut tribulatores coangustatorum.
Aeglon: iuuencula vel vacca eorum seu vacca merens aut iuuencula inutilis.
Aelam: vestibulum vel ante fores seu postis aut superliminare.
Aelamite: vestibula vel ante fores seu postes aut superliminare.
Aelam: apposita vel obiecta seu despicies aut comparata.
Aelamite: appositi vel obiecti seu despicientes aut comparati.
Aelmoth: taberne vel officine seu taberne mortis aut officine mortuorum.
Aena: fons vel diuium seu fons eius aut oculus eius.
Aendor: fons generās vel oculus generationis.
Aenas: pauper vel miser seu respondens aut responsio.
Aengamin: fons horrorū vel obulus elatorum.
Aenon: fons eorum vel oculus eorum.
Aerima: acerus lapidum vel acerus lapidum.
Aesdrelon: auxilium merens vel misericordia dolentium.
Aesmon: terra deserta vel terra inculta seu terra merens aut terra inutilis.
Aetham: valida vel antiqua sive cadens aut fortitudo.
Aethi: obstupefaciens vel perterrens seu terror patris mei aut stupefaciens pater meus.
Aethiopia: tenebre vel caligo seu tenebrās aut caligans.
Aethiopes: tenebrosi vel caliginosi sive tenebrantes aut caligantes.
Aethonodofai: via inferior vel vltes inferius.
¶ Aphaim: humus eorū vel volatus eorum seu liberans eos aut securitas eorum.
Aphaidem.
Aphaim: humus vel volatus seu liberans pauperes aut securitas gratie.
Aphan: humus mea vel volatꝰ meus seu liberans pauperes meos aut securitas gratie mee.
Aphar: puluis suscitans vel humus vigilie seu liberans vigiles: aut securitas suscitatorum.
Aphara: terra eius vel puluis eiꝰ sive humus eius aut fodiens eum.
Aphara: puluis suscitans eum vel humus vigilie eius seu liberans vigilantes eis aut securitas suscitatorum eius.
Aphara: thanrus vel vitulus seu puluis eius aut fodiens eum.
Apharam: fodiens humum vel puluis inutilis.
Apharim: puluis suscitans eos vel humus vigilias eorū seu liberans vigilantes eis: aut securitas suscitatorum eius.
Apharim: puluis suscitans eos vel humus vigilie eorum seu liberans vigilantes eis aut securitas suscitatorum eius.
Arphasa: terra digna vel fodiens elevationem seu liberalitas solis aut liberantes illuminatos.
Apharsiral: tellus saluata vel terra salutis: sive puluis suscitans salutem aut humus vigilans salutioni.
Arphasotij: securitas vel libertas seu liberum germē aut securitas resurrectionis.
Apharias: iudicans dominus vel iudicium domini.
Aphech: continuit vel continentia sive continens aut furor nouus.
Aphec: continebit vel apprehendet sive continens aut apprehensio.
Aphecam: cōtinebit eum vel apprehendet eum sive continens eius aut apprehensio eius.
Aphee: furor alienus vel vita dissipata seu vitam dissipans aut vite discussio.
Aphelemi: mirabilis vel admirandus seu vinificans aut excludens.
Apher: humus vel fodiēs seu puluis aut vitulus.
Apherezei: separati vel absque meto seu fodientes obuiam aut vitulī forticantes.
Aphesdan finibus vel in extremis.
Aphes: donum in finibus rubentium vel in extremis ascensionis rufo-rum.
Aphes: libere egrediens vel securitas egressionis.
Aphiao: liberalis dñs vel liberalitas domini.
Aphica: fertilis vel augmentata.
Aphicam: fertiles vel augmēti.

Abhiba: colligens recte vel congregans cõuersione seu liber egressus aut securꝰ egressio.
Aphith: securꝰ vel liber seu securitas aut libertas.
Aphon: volans inique vel volatꝰ meroris seu libere murmurans aut securitas mutilis.
Aphonite: volantes inique vel volando merẽtes seu securi inutiliter aut libere murmurantes.
Aphue: volans consilio vel volatus consilij seu libere consulens aut securus festinator.
Aphuth: eius indumentum vel eius declinatio.
Aphutel: eius indumenta vel eius declinationes.
¶ Aga: festiua vel solennie.
Aga: loquens vel meditans seu meditatio aut loquela.
Agaba: festinus pater vel solennitas patrie.
Agabus: nuncius tribulans vel tribulationis annuntiatio.
Agad: planctus egypti vel planctus egyptiorũ seu seruitus festiua aut solenne testimonium.
Agad: doma vel tectum seu festiue solemnis aut festiua solennitas.
Agagite: domata vel tecta siue solennes festiue aut festiui solenniter.
Agai: cõstio aut festiuitas seu loquens mihi aut meditatio mea.
Agla: vitula vel iuuencula seu solennis aut festiuitas eius.
Agar: aduena vel conuertens seu festum suscitãs aut solẽnitas vigilie.
Agareni: aduene vel conuersi seu festa suscitantes aut solennitates vigiliarum.
Agaru: aduens vultur vel conuersio deuoratoris siue festinus magister meus aut solennitas magistri mei.
Age: questio vel solennis seu meditatio aut loquela.
Ageba: solennis pater vel festiuitas patris.
Ageddad: accinctus vel annuncians predo.
Agedgad: festiua seruitus predonis vel solenne testimonium accinctionis.
Agelon: solẽnis cando: vel annuncia iniquitatem meam.
Ageus: festiuus vel solennis seu querens cõsilium aut letus festinator.
Agi: questio vel solẽnis seu sciens me aut festiuitas mea.
Agia: querens dominum vel solennitas domini.
Agia: solennis domino vel festiuitas domini.
Agiremmon: fons sublimis vel fons ecclesie seu fons congregans aut fons malorum granatorum.
Agrippa: congregans subito vel congregatio subita.
Agrib: aduena vel incola siue aduena meus vel incola meus.
Agrath: festiua vel solennis seu meditatio aut loquela.
Agathe: festini vel solennes siue loquentes vel meditantes.
¶ Ahab: frater patris vel fraternitas paternitatis.
Ahaion: campi vallones seu valles grandes aut valles campestres.
Ahalath: mons diuidens vel mons lenis id est limpidus siue lubricus.
Ahamon: sapientia vel sapientissimꝰ.
Ahara: fratris odor vel frater odoris.
Aharel: post exercitum vel sequens exercitum dei ipse est obad cognatus moysi qui petro.
Ahares: testa vel sol seu siccitas aut auiditas.
Aham: patruus vel patruelis seu fortis aut apprehendens.
Ahasias: patruus dominus vel patruelis domino siue apprehendẽs dominum aut fortitudo domini.
Aheberim: hebreorum vel transeuntium seu transitus aut transitores eorundem.
Aheel: vmbraculum vel infecunditas.
Aheri: declinans vel declinatio.
Aheram: voluntas vel consilium vel voluntati aut consilio eorum.
Ahi: fraternitas vel vbi hec seu vallis aut questio.
Ahi: viuet vel viuit seu vita vallium aut questio vite.
Ahia: frater eius vel vbi hec ei seu vita eius aut viuit.
Ahia: querẽs eum vel vallis eius seu vita vallium eius aut questio vite eius.
Ahialim: serui vel seruorum lapides siue vallis fermenti aut questio malicie.
Ahialon: admirans vel admiratio seu vita merens aut vallis iniquitatis.
Ahiao: vita plasmata vel vita facture seu frater sustollens aut fratris plasmatio.
Ahidad: viuens gloria vel vita glorie seu frater meus glorians aut fratris mei gloria.
Ahaie: sterilitas vel obumbratio seu frater obumbrans aut fratris obũbraculum.
Ahihel: viuens deo vel viuens domini seu vita vallium dei aut questio vite diuine.
Ahiere: vallis amica vel vita amici seu frater meus amicus vel fratris mei amicitia.
Ahiere: frater meus fortis vel fratris mei auxiliator seu vite vallium separatarum aut questio vite sanctificationis.
Ailam: dolens vel parturiẽs seu ante fores vel ante vestibulum.
Ahiloth: frater vincens vel frater ligatus seu vallis declinãs aut vite vocatio.
Ahiluth: vallis inclyta vel questio nobilis seu frater inclytus aut fraternitatis nobilitas.
Ahiman: vita qualis vel questio que seu frater quis aut fraternitas quo modo.
Ahimelech: vita regum vel vallis regia seu frater meus rex aut fratris mei regnum.
Ahim: fons vel oculus.
Ahinadab: frater sponte vel frater spontaneus seu vita vallium spontanearum aut questio vite spontanee.
Ahin: frater merẽs aut frater iniquus seu vita vallium aut questio vite inutilis.
Ahiram: vallis excelsa vel vita exaltata: seu frater meus sublimis aut fratris mei exaltatio.
Ahiran: sculptor aut sculpens.
Ahiranite: sculpatores vel sculpentes
Ahiroth: sculptum scalptum.
Ahisamech: fratris mei sculptura vel fratris mei erectio seu frater meus adiuuans aut fratrem meum roborans.
Ahisar: frater meus princeps vel fratris mei leuamen seu vita vallium principis aut questio vite angustiantis.
Ahitub: frater meus bonus vel fratris mei bonitas seu vita vallium deserentium aut questio vite deserte.
Ahoi: spina vel compunctio.
Ahoites: spinosi vel compungentes.
Aholbam: spina sapientie vel cõpunctio intelligentis.
Ahomã: perturbans vel perturbator seu pungens quis aut spina quomodo.
Ahim: inutile velle iniquitas.
¶ Ai: vultur vel deuorator.
Aia: vultur eius vel deuorans eum.
Aiath: vultur vel condemnatio seu vultur declinãs aut deuoratio peccatorum.
Aicham: frater meus surgens vel fratris mei resurrectio: seu vultur callidus aut deuorator calliditatis
Aihel: vultur dei vel deuorator deus.
Ailath: dolens vel parturiens seu vultur victus aut deuorator declinans.
Airhon: vallis admirãs siue vbi erãt viri aut vbi visi sunt.
Ailud: vultur vinam vtilis vel deuorator vinam declinatus.
Aiful: vbi erant visi vel vbi visi sunt.
Aim: inutilis idololatra.
Aimam: idolum gratum vel inutilis donatio seu vultur quis aut deuorator quomodo.
Aim: fons vel oculus.
Aman: vultur decorus vel deuoratio pulchritudinis.
Ainagallim oculus vituli vel fons inundans siue oculus reuelatus aut fons transmigrationis.
Aimon: vultur merens vel vultur iniquus seu deuoratus murmure aut deuorator mutilis.
Air: ciuitas vel oppidum.
Airsames: ciuitas solis vel oppidum illuminatum.
Aimoth: desertio vel adductio mortis.
Aith: condemnatus vel condemnatio.
Aiud: vultur inclytus vel deuorans gloriosum.
¶ Aila: commixtio vel conscendens siue infirmus aut infirmitas.
Alab: lactea vel dulcedo.
Alach: lubricum vel pars mea.
Alacernasum: fermentum concidens duces vel cõmixtio diuidens principes.
Alal: laxitas vel lassitas siue lenitas: aut latitudo.
Alala: laxitas eius vel lassitas ei⁹ seu lenitas eius aut latitudo eius.
Alam: infirmans eos vel commixtio eorum.
Alamat: despiciens vtrem vel contẽnens indignationem.
Alamon: despectio vel desuper multitudinem: siue infirmans eos dolori aut commiscens eos iniquitati.
Alas: commixtio vel fermentum.
Alasar: triplicem vel consternatam seu commiscens populum aut fermentatio populi.
Albialbon: patris mei dolor vel pater meus.
Alchimus: fermentum vani consilij vel commiscens callidam festinationem subintelligens.
Ale: consensio vel commiscens siue infirmus aut infirmitas.
Aleph: mille vel doctrina tentationum.
Alepsim: ignis vel igneus seu doctrina mandati aut millia tẽtationum.
Allel: laus vel laudatio.
Alleluia: laudate dominum vel laudatio domini.
Alexander: alleuans tenebras vel auferens angustias tenebrarum.
Alexandria: idem.
Alexandrini: tenebras alleuantes vel tenebrarum angustias auferentes.
Alphalt: bitumen vel aque bituminis.
Alpheus: doctus vel documentum siue fugitiuus aut mollissimus.
Aliam: contemnẽs dominum vel despectio gratie.
Aliam: electus vel electio.
Alimoth: vestibulis vel superliminaribus.
Alinath: vter vel indignatio.
Alnathan: cõtemptor domi vel despiciens donatorem.
Almon: contemptus vel despiciens.
Almondeblathaim: contemptus palatarum vel despiciens opprobria.
Almoth: vter vel indignatio.
Aloes: laus facture vl laudatio plasmatoris.
Allon: laus doloris vel laus meroris siue laudator iniquus aut laudator inutilis.
Alua: despiciens vel contemnẽs siue contemptus aut despectio.
Alua: contemnens eos vel despiciens eos seu contemptus ei aut despectio eorum.
Alulam: contemptus vel despectus.
Alus: fermentum aut commixtio seu contemnens consilium aut despectus festinator.
¶ Am: gens vel populus.
Ama: gens mea vel populus meus.
Amaa: gens eius vel populus eius seu populi testis aut populum testificans.
Amaad: populum testificans vel populi testificatio.
Amad: populꝰ adhuc vel populus seruiens siue populus testis aut popularе testimonium.
Amadathi: populus seruiens peccato vel populo testificans tempore.
Amador: populus testes generans vel populus seruiens generationi.
Amal: gens commixta vel populus conscendens siue populus infirmꝰ aut populi despectio.
Amalasar: dixit princeps vel dictum principis siue gens commixta carceri vel populus despecte carceratus.
Amalech: gens bruta vel populus lambens.
Amalechite: gentes brute vel populi lambentes.
Aman: iniquus vel coangustans seu compumens me aut coangustatio mea.
Amana: iniquus ei vel coangustans eum: seu compumens eum aut coangustatio eius.
Amanite: iniqui vel coangustantes seu compumentes eos aut coangustatio eorum.
Aman: populo donatus est populi gratificatio.
Amanite: populo donati vel populi gratificationes.
Amman: cubitus vel mensura seu populus quis aut gens quomodo.
Ammanite: cubitati vel mensurati seu gentes que aut populi quomodo.
Amansame: cubitus fulciens vel mẽsura erectionis siue populus dono adiutus aut populus gratificatione confirmatus.
Amaraphal: dicto cadens vel dixit vt caderet: seu populus curatus deo: aut populus medicamentum dei.
Amaran: temulentus vel rubicatus sordidus: siue populus lau tatus tritico aut populus coacervatus interpretatur.

Amarias : dicens domino vel verbum domini seu gens suscitans dominum aut populus vigilans domino.

Amarite : dicentes domino vel verbo domini seu populi dominum suscitantes aut populi domino vigilantes.

Amas: furor vel indignatio seu populum tollens aut populus plasmationis.

Amata : furor eius vel indignans ei seu sustollens gentem aut popularis plasmatio.

Amasai : furor eius meus vel indignatio eius mihi seu gentem sustollens mihi aut populi plasmatio mei.

Amasi : furor meus vel indignatio mea sive populus tollens mihi aut plasmatio populi mei.

Amasia : indignans dominus vel furor domini seu gentem sustollens domino aut populi plasmator dominus.

Amath : vter vel indignatio sive populus donatus : aut populus consummatus.

Amath : veritas vel indignatio sive populus peccator aut populus tēporalis.

Amatha : veritas eius vel indignatio bilis eius sive populus declinans eum aut populus peccans ei.

Amathbeus: populus peccans vel indignator rigidus.

Amathi : veritas mea vel indignatio bilis mee seu populus peccans mihi aut populus declinans. Iste amathi est ionas propheta sarepte vidue filius quem resuscitauit Helias matre postea dicente ad eum: nunc in isto cognoui quia vir dei es tu et verbum dei verum est in ore tuo.

Amathia: veritas mea domino vel fidelitas mea domini sive populus peccans domino aut populus declinans dominum.

Amathim: veritas vel indignatio bilis eorū sive populus peccans eis aut populus declinans eos.

Amathiris : veritas viri vel indignatio bilis assumpte seu populus peccans viro vel populus declinans assumptionem.

Amadan : concupiscibilis vel concupiscens sive populus iudicēs eos aut populus iudex eorum.

Amaum : populum abijciens vel populi abiectio.

Amaus: populus abiectus vel populi abiectio.

Amen : vere veritas seu fiat aut fideliter.

Amessa: populum tollens vel populi ablatio.

Amessia: populum leuans domini vel populi subleuatio.

Amesech: populus timens vel populus prolōgatus seu populi germē aut populi resurrectio.

Ametha : luctus vel indignatio sive populi domum aut populi perfectio.

Amethen: populus ascendens vel populi fortitudo.

Amathi: luctus meus vel indignatio mea sive populus mecum aut populus obstupefactus.

Amphibolis: populus corruens vel populus ore corruens.

Amata : populus domini vel populi dominatio.

Amiel : populus meus dei vel populus meus deo.

Amiel: populus meus dei vel populi mei deus.

Amin : gens mea vel populus meus.

Amminadab: populus meus sponte vel populus meus spōtaneus sive populi mei vota aut populus meus vbanus.

Aminod: populus meus inclytus vel populus meus gloriosus.

Amisaddai : populus meus sufficiēs vel populi mei sufficientia.

Amithal : calefactꝰ ros vel calefactio roris sive populus meus irrorat⁹ aut populi mei irrorātio.

Amizabad: populi meus fluens torrens : vel populo meo torris fluuius.

Ammes: robustus vel fortis sive populus fugitiuus aut populi tentatio.

Amob: parcens vel sustinens sive populus dilectus aut populi amplexatio.

Amoch: populus tenens vel populi appetẽsio.

Amolum : flos farine vel defloratꝰ farina.

Amon: onerans vel onustus sive nutriens aut fidelis.

Amon: donans vel nutritius sive donatio aut matris fetus.

Amon: populus dolens vel populus murmurans sive populus iniquus aut populus inutilis.

Amon : populus parcens vel populus meroris sive filꝰ generis mei aut filius populi mei.

Ammona: compatiens vel congustatio eius.

Ammona: populus parcens ei vel populus meroris eius sive filius generis eius aut filius populi eius interpretatur.

Ammoni: compatiens me vel congustatio mea.

Ammoni: populus parcens mihi vel populus meroris mei sive filꝰ generis mei aut filius populi mei interpretatur.

Ammonite: compatientes me vel conangustiantes me.

Ammonite : populi parcentes mihi vel populus dolorum meorum seu filij generis mei aut filij populorū meorum.

Ammora: loquens vel amaricans sive populi sciens aut populi illuminati.

Ammorei : amari vel loquentes seu populi sciti aut populi illuminati.

Amos : fortis vel potens sive onerosus aut vir robustus.

Amos: onerauit vel fortitudo seu populum aut populi diuulsio.

Amesa : fortis ei vel potens ei : sive onerans eum : aut fortitudo eius interpretatur.

Amosa : vir robustus ei vel onerauit eum seu populum vel auellens ei aut diuulsio populi eius.

Anium: donum vnicum vel gratificatio sempiterni.

Anthiochus : pauper silens vel pauperis silentium.

Antiochem : pauperum silentia vel paupertate silentes.

Antipater : dans laudem vel dantis laudationem.

Antula: dolens vel parturiens.

Anon : donator merens vel gratis iniquus seu gratie inutilis aut gratificationi murmurans interpretatur.

Antiphas : dans transitum vel dantis transitu.

Amoth: calefactio vel calefaciens.

Amothdor : calefactio generationis vel calefaciens generationem.

Ampliatus populi malleum vel populus malleator sive populus ore contendens.

Amraphel dicto cadens : vel dixit vt caderet : sive populus curatus deo : aut populi medicamentum deus.

Amram : populus excelsus vel populi celsitudo : sive populus exaltatus aut populi exaltatio.

Amram: populus excelsus vel populi celsitudo sive populus exaltatus aut populi exaltatio.

Amramite : populi excelsi vel populi exaltati.

Amri : amaricans vel lacescens sive populus magister aut populi magisterium.

Amsi : populus indigens vel populi dominatio.

Amthar : populus patens vel populus ambigens sive populus explorator odoris aut populus explorator ascensionis.

Amuhel: populus calefactus deo vel populus cum quo est deus.

Amul: populus dolens vel populus parturiens.

Amula: populus dolens ei vel populus parturientium.

Amulite : populi dolentes vel populi parturientes.

Amuthal : calefactus ros vel calefactio roris sive populus irroratus aut populi irrorātio.

Ana: donatus vel gratificatus: seu donum aut gratificatio.

Anna: gratia vel respondens: sive donans aut donatio.

Anab: vua vel humilitas sive donum patris aut grata paternitas interpretatur.

Anaba: vua eius vel humilitas eius sive donum patris eius aut grata paternitas eius.

Anacham: humilis vel exurgens seu donum calidum aut gratificata caliditas.

Anaceb: cognomētum vel cognominatio.

Anachim : non est innocens humilitas renuens : sive monile collo sublimi aut humilitatis renuitio.

Anae : nunquid commotus est vel nunquid commotio.

Anaphalim: cadentes vel violenti sive gygantes aut gratiam declinantes.

Anahe : nunquid commotus est ipse vel nunquid est commotio ista sive donatus vite aut gratificatus susceptioni.

Anam : nubes vel obumbratio sive donum populi aut gratificatio eorum.

Annamaleeh: donum regni vel respōsio regis sive donas regnator aut gratificatio regia.

Anamim: respondentes aque vel gratificationes aquarum.

Anan: donum gratie vel donata gratificatio.

Ananeel : gratus deo vel responsio dei sive cui donauit deus aut qui est donatus deo.

Ananeth: dono viuens vel gratia paucus.

Anani: donatus mihi vel gratificatio mea.

Anani : respondens mihi vel gratificatio mea.

Ananias : donum gratie domini: vel donata gratificatio domino.

Ananias : respondens gratie deo vel gratificans gratie donum interpretatur.

Ananim: respondens aque vel donationes aquarum.

Anus : donans vel donatus seu gratiam tollens aut respondens.

Anath : grata vel respondens : seu gratie peccans aut responsio temporis.

Anatha : respondens ei vel gratificans eum seu gratie peccans eius aut responsio temporis eius.

Anathim : respondens eis vel gratificans eos seu gratia peccans eorum : aut responsio temporis eorum.

Anathin : humilitas vana vel responsio vana : seu monile colli aut humiles confurgentes interpretatur.

Anatoth: responsio vel obedientia aut respondens signo aut gratificatio designantis.

Anathothia : responsio domini vel obediēs domino sive respondens signo domini aut gratificans designantem dominum.

Anathothite : respondens vel obedientes : sive respondentes signo aut gratificantes designatore interpretatur.

Andreas respondens pabulo vel decorus in statione sive decus : aut secundum grecam etymologiam idest a viro virilis.

Andronicus respondens pabulo aut decorus ad standum sive cogitans passionem aut responsio passionis.

Anebgaba : sollicitauit vel humiliauit sive sollicitans valles aut humilians colles.

Anegeb: auster vel meridies sive australis aut meridianus.

Aner : nunquid commotus est mihi vel nunquid commotio mea.

Aneliab : donum dei patris vel gratificans deum patrem.

Aneni : circuli vel corone seu precinens aut preconator.

Anent : donum meum vel gratificatio mea.

Aner : lumen vel illuminatio seu dono vigilans aut gratificatione consurgens.

Ange: donum pteruptum vel gratificatio pectoris.

Anad : gratia vel responsio sive respondens testibus aut granificatio seruitutis.

Abi : pauper vel egenus sive donum meum aut gratificatio mea interpretatur.

Ania : donum dei vel gratificans dominum.

Aniam: donum populi vel gratia eorum.

Anihel donatus deo vel gratificans deum sive granificās eos vel paupertas eorum.

Ano: donans eis vel gratificans eos sive dolor eorum aut labor eorum interpretatur.

Anob: dono seruiens vel gratificatio seruientis.

Anocen: nidus vel cubiculum.

Anod: inclytus vel gloriosus interpretatur.

Aohi: spina vel compunctio interpretatur.

Aohite: spinosi vel compungēs interpretatur.

Aohiuban: spina sapientie vel compunctio intelligentis interpretatur.

Aohiman: perturbans vel perturbatio seu pungens quis aut pungēs quomodo.

Aioth:nobilitas vel gloriatio.
Appaim:humus eorum vel volatus eorum.
Apparam:liber onager vel cõtinens feritatem.
Appaiana:libertas populi dñi vel cõtinens populum domino.
Appelles:congregans eos vel cõgregatio eorum.
Appia libera vel libertas siue continens aut continentia.
Appi forum: libera vel fortis libertas.
Apollo:mirabilis aut admirandus.
Apollophanes: mirandus facie:vel admirabilis contemplator.
Appollonia:disciplina vel synagoga eorum.
Apollonius:miraculum vel admirabilis.
Apollos:congregãs eos vel congregatio eorum.
Apostolus:missus vel legatio.
Apse:liber egrediens vel continentia egressionis.
Apsiba: continens rectitudinem vel libertas conuersationis.
Aquila:delens vel parturiens seu dolor aut parturitio.
Ar:suscitatio vel vigilie.
Ara:electus vel electio: seu vigilans ei aut suscitans eum.
Arab:insidie vel calliditas:seu vigilãs parti:aut suscitans patrem.
Araba:insidie eius vel calliditas eius siue suscitans patrẽ aut vigilia patris eius.
Araba:multa vl vespera siue occidẽs aut inhabitabilis.
Araba: plana vel campestris seu deserta aut occidentalis.
Arabarb:deserta tẽpore vel planicies peccatorum siue suscitãtes patrem peccati:aut vigilantes patri declinanti.
Arabee:humiles vel occidentales siue callidi aut insidiatores.
Arabathane:humilis robur vel deserta fortitudo siue suscitans patrem roboratum aut vigilans patri fortitudinis.
Arabia:callida vel insidiatrix siue humilis occidentalis.
Araboth:plana vel humilia siue campestria aut equalia.
Arach: longitudo vel longanimitas siue suscitans fratrem aut vigilia fratris.
Arachens: longitudo consulens vel longanimitas siue festinãs aut vigilans fratri consilij aut suscitans fratrem festinantem.
Aracht: longitudo mea vel longanimitas mea seu fratri meo vigilans aut suscitans fratrem meum
Arachites: longus vel lõganimitas seu vigilãs fratri conuerso aut suscitans fratrem captiuum.
Arad:descendit vel descẽsio siue suscitauit descendentes aut suscitauit descensionem.
Arad: descendens vel descensio siue suscitans seruum aut vigilãs testimonio.
Arada:miraculũ vel admiratio siue obstupuit:aut admiratus est.
Aradam:descendens ei vel descensio eius seu vigilãs seruituti aut suscitans testimonium.
Aradi: deponẽtes vel depositiones: siue vigilans seruituti mee:aut suscitans testimonium meum.
Aradine:deponẽs consiliũ vel descẽdens ir suniãter seu vigilãs festinãter aut festinans testificationem consilij.
Aradius:admirans vel obstupescens seu vindemiator meus sufficiens aut vindemiatoris mei sufficientia.
Arado:miraculum vel depositio seu suscitans seruum aut vigilia testificationis.
Arapha:suscitans terram vel vigilãs terfodiens.
Araphite: suscitatores terre vel vigilanter fodientes.
Arahat: negotiator vel negotio seu vigilans vite aut suscitans pauorem.
Araa:eligens dominũ vel electio dñi seu vigilans domino aut suscitatio domini.
Aral:suscitans infirmum vel vigilanter conscendẽs:siue suscitans contemnentem aut vigilia despectionis.
Aram suscitans excelsum vel vigilãs exaltationi.
Aram:res cũ arca vel res cum capsa siue arcens aut indignatio.
Aram:suscitans gentẽ vel vigilia populi.
Arã:excelsus vel tracũdus seu decor aut electio eorum.
Arama:suscitans gentẽ ei vel vigilia populi eius.
Arama:excelsa vel irascens seu decorans eum aut detectio eius.
Aramathi:deiectiõ aut detectio eius: seu decore pauidus aut excelse cõsumans.
Arame lech:suscitãs gentem regi vel vigilia populi regni.
Arame lech: celsum regnum vel erectus rex seu decor regni aut tracũdia regis.
Aran:res cũ arca vel res cũ capsa siue suscitans excelsum aut vigilãs exaltationi.
Aran:aceruus tritici vel laus frumenti seu suscitans donum aut vigilãs gratie.
Aranon: laus frumenti vel aceruus tristitie seu suscitans donũ iniquũ: aut vigilans gratia inutili.
Ararath:mons vulsus vel mons vellicatus seu suscitans cõsurrectionẽ descendentẽ aut vigilans testimonio descendenti.
Arari: mons vel sublimitas seu vigilans vigili meo: aut suscitãs suscitantem me.
Ararite:montani vel sublimes seu vigilantes vigili meo aut suscitatores suscitatoris mei.
Aras:elatio vel superbia siue sustolẽtem:aut vigilans plasmationi.
Arasth:artifex vel artificium.
Arath: testimonium: descendens vel consurrectio descẽsionis siue suscitans peccatum:aut vigilãs temporaliter.
Arbath:buchus vel locusta:seu buchus peccati aut locusta temporalis.
Arbathis : locusta viri vel buchus assumptus siue hamus pauidus: aut humilitas superiorum.
Arimageddon:mons est latrunculis vel mons globosus siue consurrectio tecti aut consurrectio in ppria ara.
Arimathaim:sublimitas duorum vel altitudo eorũ siue sublimes duo aut consurgentes bini.
Arsa sol eius vel illuminantio.
Arbee:quarta vel quatuor.
Arbella:suscitãs vetustatem auri,vel vigilia siue assumptione.
Arbi:locusta vel buchus siue hamus meus aut humilitas eius.
Arbo:hamus vel usq; huc siue humilis aut humilitas mea.
Arboth:humilis vel campestris siue hamus tenens aut hami retentio.
Arbona: locusta iniqua vel buchus inutilis siue humilitas merẽs eum aut retentio doloris eius.
Archab:insidie vel insidians.
Archad:insidiator seruꝰ vel insidiãs testimonio.
Archelaus agnoscens leo vel agnitio leonis.
Archiabarioth:mora corone vel longitudo circuli.
Archippus insidie oris vel longimdo operis siue insidie dilatati aut insidiarum dilatatio.
Arde: suscitans iudices vel vigilia iudicandorum.
Area eligẽs eum vel electio eius descendentem aut vigilia descensionis.
Arcba plana vel campestris seu deserta vel inhabitabilis.
Arebia humilis domino vel retentio domini.
Arebla insidians vel insidiatio.
Arepha humilis pulcher vel insidiãs pulchritudo.
Arech longitudo vel longanimitas.
Arechon longanimitas merens vel longitudo iniqua siue admiratio possessionis aut descensio negotiationis.
Ared descendens vel descensio siue ascensus montium aut ascẽsus seltuum.
Areph suscitator: mensure vel vigilia dissolutionis.
Areli declinãs me vel declinatio mea siue suscitans deum meum aut vigilia dei mei.
Arelite declinati mihi vel declinationes mee siue suscitãtes deũ meum aut vigilantes deo meo.
Aren acerui lapidum vel lapides aceruati.
Aren: filius meus vel filiatio mea siue suscitans fontem aut vigilia oculi.
Ares: electus vel electio seu suscitans facturam vel vigilia plasmationis.
Areth: stupor vel descensio siue suscitans pauorem ei aut vigilia vite.
Areuna: arca vel repositio.
Arphasa:suscitãs trãsitum vel vigilia transgressionis.
Arphasei:suscitatores transeuntiũ vel vigilia transgressionum.
Arphar:sanans vel saluans siue sanitas vel saluatio.
Arpharat:saluans vel sanans depopulationem.
Arga:mensura vel mensurator.
Argob:maledicens excelsum vel maledicta sublimitas.
Aridat:suscitans dilectum meum vel vigilia amabilis mei.
Aridatha:leo donatus vel leonis donum sufficiens.
Ariel:leo deus vel leo dei.
Arieli.leo deus meus vel leo dei mei.
Aroerite mirice vel subleuantes siue suffossi aut exurgentes.
Arom nequam. vel versipellis interpretatur.
Aromath nequam tempus vel versipellis peccator.
Aroris mons vel sublimitas.
Ariph vigilia germinis floridi vel suscitatio visionis bucelle.
Arim aceruus lapidum vel lapides aceruati.
Arimatheus altitudo eiꝰ vel ipse excelsus est.
Arimathia: suscitãs donum domino vel vigilia donationis domini.
Arioth cbietas vel ad sollicitudinem dirigens.
Ariopagita:primitiue solẽnis vel primitiua solennitas.
Ariopagus: primitiua solennitas vel primitiue solennitatis:sed hoc violentum cum atheniensis curie nomen sit quod a marte nomen accepit.
Arisai leo tentans vel leonis tentatio.
Aristarchus suscitãs dolorẽ vel suscitatio germinis.
Arima sublimis vel consurgens siue sublimitas aut cõsurrectio.
Armenia:mons vulsus vel mons vellicatꝰ seu montis auulsio aut montis vellicatio.
Armenij: montes vulsi vel montes vellicati seu montiũ vulsiones aut montium vellicationes.
Armon: anathema meroris vel imago tristitie.
Armon:domus vel cellarium siue illuminans aut anathema.
Armon: anathema meroris mei vel imago tristitie mee.
Armoni: domus mea: vel cellarium meum:siue illuminãs me aut anathema meum.
Arnaphet:vigilia conuertẽs vel suscitatio conuersionis.
Armã:vigilia doni vel suscitatio gratie seu arca meroris aut maledictio eorum.
Armon:arca meroris vel maledictio: siue lumen eorum aut maledictio eorum.
Arod:maledictio sufficiens aut maledicta sufficienter.
Arodi:maledictus sufficienter vel maledictio sufficiens mihi.
Arodite: maledictus sufficienter vel maledictionum sufficientia.
Aroedi vindemiator sufficiẽs vel vindemie sufficientia.
Aroetes sublimis vel montanus interpretatur.
Aroer: suffossio vigilie vel vacuefactio vigilie.
Aroseth nequam semẽ vel iniqua positio seu vigilans germen aut suscitatio resurrectionis.
Aroer:mirica vel exurgẽs siue subleuans aut suffosa.
Arsa sol eius vel illuminatio interpretatur.
Aroelite vacuefactiones vigilum vel suffossiones vigilarium.
Arselem silens circuncisio vel silentium circuncisionis seu suscitans nomen domini aut vigilans auditioni diuine.
Arsaces solis duritia vel illuminatio vomitus.
Artheman:anathematizãtem vel cõturbantem eos.
Arth mora vel immorans.
Arthaba mora patris vel moras patrem.
Arthemis.i.diana cõturbãs vel anathematizans siue suscitans egrotationes aut egrotationum suscitatio.
Artaxerxes lumen silentio tentans vel lumine silentio tentatus.
Aruces circumrodens me vel circũrosio mea.
Arum : aceruus tritici vel laus frumenti.
Arunas : illuminans vel illuminatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arur: fuscitans ignem vel vigilia luminis.
Arus : incisa vel aurea seu vigilans consilio aut fuscitans festinationem.
¶ Asa: tollens vel factura siue fustollens aut plasmatio.
Asaba: eius captiuitas vel eius conuersio siue fustollens patrem aut plasmatio patris.
Asabias: colligens dominum vel congregatus domino siue fustollens patrem dominum aut plasmatio patris domini.
Asach: factura pierupta vel plasmationis vmbraculum siue fustollens fratrem aut tollens fraternitatem.
Asadias : factura seruiens domino vel fustollens testimonium domini.
Asael: fustollens deum aut plasmatio dei.
Asaph: colligens vel cõgregans siue collectio aut congregatio.
Asaia: facit dominus vel faciente domino siue fustollens dominum aut plasmatio domini.
Asais: idem.
Asam : delictum vel fumus siue fustollens populus aut plasmatio eorum.
Asama: delictum eius vel fumigans eum siue fustollẽs populi eius aut plasmatio eorum.
Asan: tollens donum vel plasmatio gratie.
Asana: tollens donum ei vel plasmatio gratie eius.
Asar: carcer vel carceratus seu facturam fuscitans aut fustollens vigilantes.
Asaradam: vincens vel exacutus siue fustollens vigiles iudices: aut plasmationem fuscitans iudicio.
Asarel: carcer dei vel carceratus deo seu factura fuscitans deum aut fustollens vigiles dei.
Asarela: factura fuscitans maledictũ vel plasmatio tollens vigiliam maledictionis.
Asaronthamar: beatitudo palme vel beatitudo commutans: siue atriũ amaritudinis aut vestibulum commutationis.
Asarsualim: diuites vulpes vel atriuz vulpium seu factura fuscitans salutem aut plasmatio vigilans saluationi.
Asarsusim : diuites obtinens vel beate reuertens seu factura fuscitans equum vel plasmatio vigilans reuersioni.
Asasonthamar: os amarum vel silentium commutatum seu factura faciens iniquitatem commutationis aut plasmatio tollens doloꝛ amaritudinis.
Asaar : diluculum vel mane diluculo seu futurum estimans aut plasmationis estimatio.
Asaradon: victor vel exacutus seu factura fuscitans seruos iniquos aut plasmatio vigilans testimonio merentium.
Asarael : beatus deus vel beatitudo dei seu factura vigilans deo aut plasmatio fuscitans deum.
Asaramel: fustollens excelsum deum vel plasmatio excelsi dei.
Asbaal : plasmans virum vel tollens vetustatem.
Asbel : captiuus dei vel atrium vetustatis.
Asbehel: captiuus dei vel factura vetusta.
Ascalon : appensa vel impensa siue ignis infamis aut ignis ignobilis
Ascalonite: appensi vel impensi siue ignes infames: aut ignes ignobiles.
Ascenem : tollens possessorem contẽptibiliter vel fustollens contemptibilem possessorem.
Ascenem : ignis aspersio vel ignis sic aspersus.
Ascod: dissolutio vel effusio siue incendens aut incendium.
Ase: tollens vel factura siue fustollẽs aut plasmatio.
Asebam : fustollens semper excelsum vel plasmatio semper excelsa.
Asebias: fustollens dominũ vel plasmatio domini.
Asebim : facture statio vel plasmatio stationis.
Asebonias : tollens pollicem domini: vel factura in medio dominatoris.
Asech: factura pierupta vel plasmationis vmbraculum siue fustollens fratrem aut tollens fraternitatem.
Asedech : testa vel sol siue ariditas aut siccitas ardoris.
Asedim: siccitas ardoris vel suburbana eorum.
Asedemoth : arua vel suburbana.
Asedoch: plasgã abscisio vel os delicti siue tollens abscissum aut plasmationis donatio.
Asedoch: factura pabuli vel plasmatio viriditatis.
Asedochphasga: donatio facture viridis vel faciens pabulum abscissionis.
Aseph: atrium vel vestibulum seu colligens aut congregatio.
Ascen : fustollens eos vel plasmator eorum.
Asemona: festinus vel os ei⁹ ab osse non ab ore.
Ascen: fustollens fontem vel plasmatio oculi.
Asena: ignis aspersus vel ignis aspersio siue fustollens fontem eius aut plasmatio oculi eius.
Asenna : ruina eius vel precipitatio.
Asennaa : ruina eius vel precipitans eum.
Asennaphar: ruens onager vel precipitans feritas.
Asenech: ruina vel precipitatio seu factura dedicans aut plasmationem edificans.
Asennes : eleuans me vel subleuatio mea.
Asenech : ruens vel precipitans siue ignis aspersus aut ignis aspersio.
Aser: atrium vel diuitie seu beatitudo aut beatus.
Aserite: atria vel diuitie seu beatitudines aut beati erunt.
Asera: atriũ vulturis vel diuitie deuoratoris.
Aserai: beatitudo mea vel beatus erit mihi siue atrium meum aut diuitie mee.
Aserdam: exacutus vel vinculum cutis seu beatum iudicium aut diuitie iudicande.
Aserim: atrium vel testibulum seu diuitie aut beatitudo eorum.
Asermachmat : beatitudo doni vel que est beata donatio.
Asermoth: atrium mortis vel diuitie mortales.
Aseroth : atrium angustie vel diuitie temporales.
Aseroth: atria vel vestibula siue ville aut beatitudines.
Aserual : beata salus aut diuitie salutis.
Asersua : atrii gaudiũ vel beatitudo letitie.
Aseu : nominatus vel faciens nomen siue fustollẽs auditum aut plasmatio famose auditionis.
Asema : os ab osse non ab ore vel fustollens nomẽ eius aut faciens famosam auditionem.
Asen : fractura dentium vel plasmatio super vulnus seu tollens nomẽ aut fustollens amphoram tentationis.
Aseremoth : suburbana vel suburbibus seu atrium indignationis rigide aut beatitudo formidationis eorum.
Asergadal : atrium accincti vulturis vel diuitie tentationis deuorantis.
Asphanar : tollens subito vel factura eructane.
Asphanar : equorum domitor vel factura apprehendens.
Asphanes : equorum domitor vel factura conuersionem apprehendens.
Asphar: tollens onagrum vel plasmatio ferocitatis.
Asia: fustollens dominum vel plasmatio domini.
Asia : gradiens vel eleuans seu auferens aut elatio.
Asiam : facture domini vel fustollentes dominum.
Asiani : elati vel auferentes seu gradientes aut eleuati.
Asias : fustollens dominum vel plasmatio domini.
Asidia : milnus vel herodius seu factura dilecta aut plasmatio amabilis.
Asiel : fustollens deum vel plasmatio dei.
Asiel : gradiens deo vel elevatio dei.
Asim : fustollens eos vel plasmatio eorum.
Asima : fustollens eos ei vel plasmatio eorum eius.
Asimchitus: dirigẽs thuribulum vel directio thuribuli.
Asiongaber : lingua viri vel deletio hominis seu faciens merentes collentes aut fustollens dolores collium sublimium.
Asir : vinculum vel vinculatus seu factura vigilans aut fustollens vigilantes.
Asisdei: milui vel herodij seu facture dilecte aut plasmationes amabiles.
Assyria factura vigilans domino aut fustollens vigilias domini.
Assyuas: diligens vel dilecta siue diriges aut dilectio.
Assyri : facture vigilantes domino vel fustollentes vigilias domini.
Assyrij: directi vel dirigentes seu dilecti aut diligentes.
Asia: factura laborans aut fustollens laborantes.
Asmo : nouissimum eius vel factura parturiens.
Asmodeus: facture iudiciuz vel plasmatio iudicantis.
Asmona : festinans vel celeriter numerans.
Asnaa: tollens serpentem vel plasmatio colubri.
Asop: collectio vel vestibulum.
Ascu: festinans vel festinatio.
Ason : silens vel os ab ore non ab osse.
Asometh : os viuax ab osse non ab ore vel silentium vite aut festinatio vaporis.
Ason : factura pupille vel plasmatio coccinea.
Asor : atrium vel sagitta luminis seu tollens foramen aut plasmatio iracundie.
Asoradon : victor vel exacutus seu atrium serui iniqui aut tollens foramen testimonij inutilis.
Asoram : atrium excelsum vel sagitta luminis exaltati seu extollens foramen excelsum aut plasmatio iracundie exaltate.
Asorth: fustollens signum aut plasmatio temporalis.
Asorhite : tollentes signa vel facture temporales.
Asra : diminutio vel diminutus seu tollens magisterium aut plasmatio magisterij.
Asrael : diminutus deo vel fustollens magisterium dei.
Asrai: beatum faciens vel beata commotio seu diminutus ipse aut diminutio patens.
Asrahel : beatꝰ deo vel beatitudo dei siue tollens magistrum deum aut plasmatio magisterij dei.
Asraheite : beati deo vel beatificantes deum aut plasmati magisterio dei.
Astaol: ignis gementium vel ignis parturientium.
Astali : caula mea vel presepe meum.
Astali : ostle meum vel cubiculum meum siue atrium meum aut factura explorationis mee.
Astaroth : ostle vel factura exploratorum.
Astaroth : atrium vel cubiculum seu caule aut presepia.
Astarothites : caula vel atrium seu caule aut presepia.
Astarothites: ostle vel factura.
Astaroth : atrium vel cubiculum seu presepe aut cubiculum.
Astarthẽ: factura superflua vel plasmationis superfluitas.
Astrages: voluntas festiua vel consilium festiuitatis.
Asub : factura incendij vel plasmatio conuersionis.
Aspha: tollens subito vel factura eructans.
Assuerus : beatitudo vel atrium eius.
Assum : os eorum vel fumigans eos.
Astum : factura coccinea vel tollens pupillam eorum.
Assus : diues vel beatus siue factura luminis : aut tollens incendium.
Assuri: diues mihi vel atrium meum seu factura luminis mei aut tollẽs incendium meum.
Assurim : diuitie eorum vel beatitudo eorum : siue factura illuminans eos aut tollens incendium eorum.
Assur : tollens robustum vel tollẽs acerbitatem.
Assur : fustollens murum vel tollens angustiam : seu factura continens aut plasmatio directionis.
Assur : negotiator vel negotiatio siue nemus : aut ignis illuminatio.
Assur: dirigens vel diligens siue beatus aut gradiens.
Assurim : fustollens murum eius vel tollens acerbitatem.

Assurim: factis robustos eos vel plasmatio directa: siue tollens angustias eorum aut suffollens cõtinentiam eorum.
Assurim: nemora vel ignium illuminationes seu negotiatores aut negotiationes.
Assurim: dirigentes vel diligẽtes seu beati aut gradientes.
Ata: tempus vel peccatum seu delinquens aut temporalis.
Athac: peccatoꝝ humilis vel peccati retentio seu delinquens fratri aut temporalis frater.
Athad: rhamus vel testimonium interpretatur.
Athalia: peccans domino vel temporalis domini.
Athalia: tempus domini vel tẽpus eius seu peccans domino aut declinatio domini.
Athania: concupiscentia vel desyderium.
Athanael: tempus meum dei vel peccatum meum deo.
Athanai: tempus fluctuans vel peccatoꝝ commotus seu corona donati mei: aut exploratio gratificationis mee.
Athar: peccatoꝝ suscitans vel temporalis vigilia.
Athara: peccatum suscitãs ei vel peccatoris vigilia eius.
Atharim: exploratoꝝ vel exploratio.
Atharoth: corone vel circuli.
Athath: peccatum temporis vel tempus peccatoris.
Athene: dispersi vel dissipate.
Athenenses: dissipati vel dispergentes.
Athenobins: peccatoꝝ latrãs vel temporalis latratio.
Athet: ipse cõsurgens contrarius vel peccatoꝝ effundens aduersa interpretatur.
Athicon: tempus medium vel peccatoris dimidiatio siue tempus congregate iniquitatis aut peccatum congregationis inutilis.
Athipha: tempus subitum vel peccatum eructans.
Athil: peccati germen vel tempus inueterans.
Athitha: tempus quærens vel delicti sistentium.
Atholus: tempus consilij vel peccati commixtio.
Athoniel: respondens deo vel tẽpus eius dei.
Athupha tempus subitum vel peccati infirmitas.
Athul: tempus consilij vel peccatoꝝ festinans.
Aua: iniquus vel iniquitas.
Auan: fons vel motus siue mouens eos aut subuersio eorum.
Aui: ferox vel ferocitas siue iniquus mihi aut iniquitas mea.
Auil: incipiens vel stolutia.
Auim: acerui lapidum vel iniquitas eorum.
Auila: voluntas mea: vel iniquitatis mee saluatio.
Auith: iniqua vel iniquitas.
Auoth: sedes vel commoratio seu vinculum.
Auoth: vita vel gloria seu ville aut ciuitates.
Auothiair: vinculi vigilis vel sedes vigilie seu commoratio illuminatio aut incunabula illuminationis.
Auothiair: gloria luminis vel vita illuminans seu vigilie vigilãtium aut oppida illuminatoꝝ.
Auphraton: frugifera vel puluerulenta siue vbertas: aut de cinere veniens.
Auphratonite: frugiferi vel puluerulenti: seu vberes aut de cinere venientes.
Augusti: solenniter stantes vel solennitas addita.
Aulon: vallis grandis vel vallis campestris.
Aunã: meroꝝ eorũ vel labores eorum.
Aunam: non est vel inutile.
Auram: iracundia vel iracundus.
Auran: irascens vel iracundia.
Austidis: consilium vel consiliatrix.
Aza: furoꝝ vel furibunda.
Aran: claudicans vel irascens.
Azath: medicina vel medicamẽtum.
Aza: vidẽs vel cõbustus seu fortis domini aut fortitudo eius.
Azabias: videns patrem dominum vel fortitudo patris domini.
Azahel: videns deum vel fortitudo dei.
Azam: videns eos vel fortitudo eorum.
Azanoe: fortitudo commotionis vel visio requietionis.
Azara: deorsum vel crepido.
Azaria: auxilium domini vel auxiliatoꝝ est dominus.
Azarias: idem.
Azaram: adiuuans populum vel auxilium populi siue deorsum eorũ: aut crepido eorum.
Azas: continẽs vel apprehendẽs seu videns fortiter: aut visio fortis.
Azazias: continens dominum vel apprehensio dñi: seu videns fortiter dñm aut robusta visio domini.
Azbel: videns vetera vel robustus vetustate.
Azbelite: videntes vetera vel robusti vetustatibus.
Azboth: videns vomẽtem vel videns in vomitu seu fortis vetustas: aut fortitudo lugentium.
Azcab: vidẽs mare vel fortitudo maris.
Azcad: videns dolentẽ vel vidẽs componentem seu fortis dens molaris aut fortitudo penitentie.
Azer: pergens: vel ambigens seu vallis deuorans aut vallis rapacitatis.
Azecha: fortitudo aut decipula: siue robusta: aut clausula pessulo.
Azer: auxilium vel sanctificatio seu fortis consurgens aut videns vigilias.
Azagad: fortis tentatio vel videns accinctum latrunculum.
Azi: fortis meus vel visio mea.
Aziam: videns populum vel fortitudo eorum.
Azias: vidẽs dominum vel fortitudo domini.
Aziel: pergens vel proficiscens seu videns deum aut fortitudo dei.
Azia: fortis visio vel videns visiones.
Aziel: pergens vel abiens seu videns deus aut fortitudo dei.
Azir: fortiter vigilans seu videns vigilias.
Aziza: fortis iste vel visio ista.
Azimath: videns mortem vel fortis mortuus.
Azimaueth: idem.
Azmoth: fortis morte vel apprehendens mortem.
Azmoth: fortis inclusio vel apprehendens decorem.
Azor: adiutus vel auxiliatoꝝ: seu videns lumen: aut fortiter iracundus.
Azozi: incendens domino: vel incendium domini.
Azotus: incendium vel incendens siue ignis patruelis aut ignis patrui mei.
Azotij: incendentes vel incendia siue ignes patruelis aut ignes patrui mei.
Azodite: incendiuꝝ aut ignis patruelis.
Azarael: adiuuans deum vel fortitudo dei.
Azuba: relicta vel deserta siue relictio aut desertio.
Azur: adiutoꝝ lucidus vel auxilium igneum siue videns lumen aut robustum incendium.

De incipientibus a litera B.

Baana: venit respondẽs vel venit respõsio
Baal: vir vel vetustas siue hians aut deuoratoꝝ.
Baala: venit hec vel habens eam seu vir eius aut deuorans eum.
Baalaanan: venit hoc donum vel habens eum gratiam seu vir gratus ei: aut deuoratoꝝ gratificationis.
Baalasor: vetustas deuorãs atrium vel vir habens sagittam luminis seu vetustas tollens foramen aut vir plasmatoꝝ iracundie.
Baalath: vir ascendens vel habens ascensionẽ seu vetustas temporis aut deuoratio peccatoris.
Baalberith: vir habens pactum vel vetustas deuorans fedus.
Baalpharasim: viros deuorantes diuidens vel habentium vetustatꝫ diuisio.
Baalpheor: vir habens hiatum vel vetustas deuorans os pellis superius.
Baalgad: vir fortunatus vel habens tentationem: siue vir accinctus latrunculis aut vir deuoratoꝝ.
Baalia: vir habens dominũ vel vetustas deuorans dominationem.
Baalim: ascendentes vel superiores.
Baalim: viri vel habentes siue in superioribus aut deuoratores.
Baalis: vetustas viri vel assumptionem seu deuorans virum aut vetustatis assumptio.
Baalmon: descendens humilis vel descensio humilitatis seu vir humilis habens domicilium aut vetustas deuorans habitaculum.
Baalmeon: descensio humilis: vel descensus humilitatis.
Baalmesar: habẽs eam vel vir ex principe seu vetustas eius aut deuoratio principis.
Baalothi: ascendẽs vel in ascensionibus seu vir habens tempus aut vetustas deuorans responsionem.
Baalsalisa: habens vitulam conternantem vel habens vitulam conterna tam seu vetustas deuorans tertium aut vir habens vitulam triennalem.
Baalthamar: vir habẽs palmam vel vir habens amaritudinem seu vetustas deuorans cõmutatos: aut vernstas deuorans commutationem interpretatur.
Baana: venit donatus vel venit gratificatus.
Baanam: filius eius vel veniens ei seu venit respondens aut venit responsio.
Baani: venit donatus mihi vel venit gratificatio mea.
Baani: veniens mihi vel filius meus seu venit respndens mihi aut venit responsio mea.
Baara: venit respondens vel venit responsio.
Baari: venit respondens mihi vel venit responsio mea.
Baari: fontes vel puteisiue in vetere aut in commutando.
Baarias: venit respondẽs dominus vel venit responsum domini.
Baasa: venit tollens vel veniente factura.
Babatha: translatus tempore vel confusus peccatoꝝ seu translatio temporalis: aut confusio peccatoris.
Babel: confundens vel confusio seu conferens aut translatio.
Babylon: idem.
Babylonij: confusi vel trãslati seu confundentes aut transferentes.
Bachar: insaginate vel ingressus est.
Bachachar: vetustas insaginate vel lugens ingressus est agnus.
Bachenor: luceno lucerna vel ingressus est agnus lucerne.
Bacci: vetus vel luctuo siue lugens aut in vomitu.
Bachideos: luctus fortis vel vetustas in vomitu.
Badachar: venit compligi vel venit tumultus siue venit merens: aut venit turbatio.
Badab: maximus vel excellentissimus siue venit testis aut venit sufficiens.
Badadi: maximus mihi vel excellentissimus meus seu robur meũ aut sufficientia mea.
Badaias: precipuus dño vel in iudicio domini seu venit dominus aut venit dominator.
Badal: precipuus vel sublimis seu venit cõscendẽs aut venit infirmitas
Badan: solus in iudicio seu venit populus aduentus eorum.
Badan: precipuus vel in iudicio seu venit donum aut venit gratificatio.
Badazer: maximum auxilium vel excellentissimus sanctificatoꝝ seu venit fortis aut venit separatio.
Badseba: filia septem vel filia iramenti seu venit eloquentes aut venit conuersio.
Badsuba: filia deprecationis vel filia saturatis seu venit conuertens aut venit incẽdium. Ista eñ badsuba: vel bedseba ipsa est bethsabe mater salomonis.
Baez: locus vite mee vel locus suscipiens mihi.
Baen: iniquus oculus vel iniquitas fortis seu venit fons aut venit oculus.
Bagad: venit accinctus vel venit in fortuna seu venit latrunculus aut venit tentatio.
Bagal: onus vel iugum seu venit aceruus aut venit inuolutio.
Bagaba: excelsus tempore vel sublimitas peccatoris.
Bagarhan: venit tactus ridentis vel venit risus tangentium.
Bagazim: in excelso contemptus vel venit fortitudo.
Bagoaim: sublimitas deuorans eos vel iugum vulturis eorum.
Bahem: locus vel in eis seu venit locus aut locus eorum.
Bai: filius meus vel veniens mihi.
Bala: absorpta vel inueterata seu absorbens vel inueterans.
Baala: absorbens eum vel inueteratio eius.
Balaach: deuorãs vel precipitãs siue absorbẽs fratrẽ aut inueterãs eos
Balaam: vanus populus vel sine polo siue in eis aut precipitans fraternitatem.
Balam: turbans gentem vel deuorans populum siue absorbẽs eos

aut absq; substantia eorum.
Baalam: turbans donum vel devorator doni sive absorbens gratos aut inueteratio gratie.
Balaanam: habens gratiam vel inueterans responsionem sive absorbens donum aut precipitatio gratie.
Balach: lingens vel ludens sive involuens aut elisio.
Balada: absorbens testes vel inveterans fraternitatem sive veniens eam iudicare aut precipitatio testimoñ.
Baladad: vetustas sola vel devorans testimonium sive absorbens precipuos aut precipitans patrueles.
Baladam: venit sibimet iudicans vel vanitas pro semetipso seu absorbens iudices aut inueterator iudicij.
Balagad: absorbens latrunculos vel precipitans tentationem.
Balagad: vir accinctus vel habuit accinctum seu vir fortunatus aut vir pirata.
Balam: turbatio vel precipitium.
Balaman: turbator populi vel precipitator eorum.
Balanam: turbans donum vel precipitans gratiam.
Balasor: accendens donum vel habens fagitam luminis: sive absorbens fontes aut inueterator angustie.
Balad: absorbens peccatum vel inueteratus tempore.
Balad: lugens vel involuens seu lingens aut elisio.
Baldad: vetustas sola vel vetustatis solitudo.
Baldan: venit sibimet iudicãs vel vanitas pro semetipso seu absorbens iudices aut inueterator iudicij.
Bale: precipitans vel devorator.
Baleite: devoratores vel precipitatores.
Bales: absorbens vel precipitans.
Baldarh: idem.
Baldarh: idem interpretatur.
Balada: veritates cognouit vel variatorum cognitio sive absorbens testimonium aut inueterator seruitutis.
Baloth: ascendens vel in ascensionibus sive absorbens aut inueterati responsione.
Balsalsa: habens vitulam conternantem vel habens vitulam conternatam seu vetustas devorans tertium aut vir habens vitulam triennalem.
Balthasar: caput filius capitis vel absorbens divitias.
Balsthus: habens lucrum vel habẽs premium.
Bama: in quo vel quis sive in quib⁹ aut semper excelsa.
Bamoth: in monte vel excelsa sive mors aduenicns aut montis aduentus.
Bamarhal: excelsa in monte viri habentis vel mors aduenientis vetustati devorantj.
Bana: venit respondens vel venit responsio.
Baana: venit respondens ei vel venit responsio eius.
Banai: venit respondens mihi vel venit responsio mea.
Barnaui: idem.
Banaias: edificans dño vel cementarius domini seu respondens domino aut responsio domini.
Banasa: filius videns vel fortitudinis filius.
Banea: venit respondens ei vel venit responsio eius.
Baneas: venit responsum tollens vel venit responsio plasmationis.
Banebarach: filius fulminis vel fili⁹ fulguris seu filius fulgurantis aut filius percutientis.
Banebarach: venit respondẽs fulmini vel venit respondens fulgurãti aut venit respondens percutienti.
Banasacam: filius strictoris vel filius necessitudinis seu venit firmitas aut venit preparatio.
Bani: filius meus vel veniens mihi.
Bani: pollex meus vel in medio mei.
Bennimi: filius meus vnicus vel fili⁹ meus sempiternus.
Baon: in iniquitate vel in iniquitatibus.
Baon: venit dolor vel venit iniquitas seu venit murmurans vel venit inutilis.
Baor: in pelle vel in pellibus.
Baor: venit lumen vel venit foramen seu venit pellis aut venit iracundia.
Bar: filius vel filiatio. Syrum est: nõ hebreum.
Bara: lectus vel creatura sive filius eius aut malitia.
Barrabas: filius patris vel filius magistri Syrum est pariter ⁊ hebreum.
Barach: fulmen vel fulgur sive fulgurans aut percutiens.
Barachel: fulgur dei vel fulmen dei sive fulgurans deum aut percussio dei.
Barachemininm: tribuli vel creatura ideorum.
Barachias: benedictus domino vel benedictus domini.
Barachias: fulgur domini vel fulgurans dominus sive fulgurans domino aut percussio domini.
Barachiel: benedictus deo vel benedictus dei.
Barachiel: fulgur dei mei vel fulmen dei mei sive fulgurãs deo aut percussio dei mei.
Baraca: filius decoris vel filius decorus seu filij seruus: aut filius testimonij.
Barahel: benedicit deum vel benedictio dei sive lucrus deo aut creatura dei.
Barasa: hauriẽdes vel in egestate seu veniens ad faciendum aut filius sustollens plasmationem.
Barath: grando vel tempestas seu filius peccatãs filius tẽporalis.
Baraza: filius videns vel filius fortitudinis.
Barech: grando vel tempestas seu filius vinax aut filius panidus.
Baremij: fugit eum quispiam vel quopiam fuga eius.
Barta: filius in malis vel filius domini sive in clamore eius aut in commotione ipsius.
Barien: filius in malo vel filius maleficij quem ⁊ ipsum nonnulli barieu corrupte nominant.
Barihem: filius ipse vel filius parcẽs seu filius commotus aut filius faciens.
Barjona: filius columbe aut filius simplicitatis. Syrum est pariter ⁊ hebreum.
Barjquippe sicut predictus est fyriace filius ⁊ iona columba.
Barutha: phitonissa vel subitanea sive os abyssi aut os profundi.
Barnabas filius concludens vel fili⁹ prophete seu filius venientis aut filius consolationis.
Barne: filius motionis vel filius mutationis.
Barnee: electa cõmotio vel filius electe mutationis.
Barsabas: filius reuertens vel filius quietis ex syro et hebreo sermone compositum seu filius iuramenti aut filius consolationis.
Barsemia: filius cecus aut filius cecitatis quem corrupte quidem barthimeen legunt.
Bartimeus: filius pinguis vel filius ruminantis.
Bartholomeus: filius suspendentis me vel filius suspendentis aquas Syrum est hebreum.
Baruch: benedictus vel benedictio.
Barsaith: filius oliue eius vel filius fornicationis eorum.
Barsan: brucus vel pinguedo seu siccitas aut confusio.
Basar: infantia vel in angustia seu infans aut angustiatus.
Basara: infans vel in infantia eius sive angastians eum aut in angustia eius.
Baschama: confusio caloris vel angustia celliditatis eius.
Baschat: adeps vel defeccatio.
Baschat: adipem vel defeclationem interpretatur.
Baschat: adeps vel defecatio seu defecans aut defecatio.
Basemath: deposita vel delinquens seu veniens seu delictio.
Basemoth: veniens aut delinquens sive in omnib⁹ aut in nominibus.
Bassas: adeps domini vel defecatus domino.
Basmath: deposita vel delinquẽs aut derelinquens aut delictio.
Bathamin: domus respondentium aut domus humiliatis eorum.
Batuel: virgo dei vel castus deo.
Baurim: electi vel electorum sive iuuenes aut robusti.
Bauronites: fortis vel electus seu iuuentis aut robustus.
Bazatha: contemnẽs tempus vel despectio eius.
Bazorthia: contemnens dominus vel despectio domini.
Bead: iniquus testis vel edificator precipuus gratie.
Bean: iniquus gratie vel iniquitas donationis.
Beban: os vulturis vel confusio devoratoris
Bechechias: inclytus deo vel primogenitus dei.
Becher: inclytus vel primogenitus.
Becherite: inclyti vel primogeniti.
Becherias: inclytus domino vel primogenitus domini.
Bechor: primogenitus vel vnigenitus.
Becho: i: primogenitus meus vel primogenitus mihi.
Bechorati: primogenit⁹ fortis vel primogenitus timidus.
Beuch: inclytus grauis vel primogenti condemnatio.
Bed: filia vel mensura.
Beded: instauratio vel instauratus seu mensura diuitiarum aut filia voluptuosa.
Berhsabe: filia septima vel filia iuramenti seu mensura saturitatis aut filia satietatis.
Bedsan: filia data vel mensura iniqua seu filia iniquitatis aut ipsa iniquitas.
Bdelium: lapis vel carbunculus.
Beel: vetustus deus vel vir devorator sive domin⁹ vetustatis aut vir habens vetustatem.
Beelphegor: vir habens hiatum vel vetustus deus hians sive dominus vetustatis hiãtis aut vetustas deuorãs os pellis superiotis. Ipse est priapus vel simulachrum ignominie.
Beelsephon: vir habens rachanã vel dominus aquilonis seu vetustus deus habens speluncam aut vetustas deuorans ascensionem speculi.
Beelzebub: vir muscarum vel princeps muscarum sive vetustus de⁹ habens muscas aut vetustas deuorans muscas.
Beemoth: animal vel animalis seu bestialis aut bestia.
Beera: fons eius vel puteus eius sive in lumine aut putei eius.
Berri: fons vel puteus meus sive in lumine aut putei mei.
Bega: sublimis vel excelsa sive sublimitas aut celsitudo.
Begoal: iugum vulturis vel sublimitas deuoratoris.
Begal: excelsus meus vel sublimitas mea sive fabrica vulturis aut fabrica deuoratrix.
Beguel: excelsus meus vel sublimitas mea.
Beguuin: fabrica cementarij vel fabrica cementariorum.
Bethelmon: vetusti deus habitaculi vel dominus habens domicilium vetustatis.
Bel: vetustas vel absq.
Bela: habitus vel indumentum seu vetustas eius vel absq eo.
Belath: habens vel habitus ab habẽdo non ab habitu.
Belath: vetustas peccati vel absq tẽpore.
Belathala: habens vel habita genere femineo ab habendo participium est non verbum imperatiuum.
Bethala: habitum apprehendens vel indumentum texturatum.
Balbetia: vetustas primogeniti domini vel absq nobilitate dominus.
Bega: absque motu vel vetusta commotio.
Belge: idem.
Belgai: absq valle pterupto seu vetustas voraginis aut vetustas deuorationis.
Belia: vetustus dominus vel absque domino.
Belia: puteus eius vel in clamore eius sive in malis aut commutatio ipsius.
Belial: absq iugo vel absq domino.
Beliar: cecum lumen aut ceca angustia seu vetustas deficiẽs vel absq continentia.
Belmeleth: deus meus rex vel vetustas mea regnans.
Belma: habens desiderium vel absq domicilio.
Belmeuls: habens domicilium vel absq inhabitatione.
Belsan: vetustas dura vel ipsius vetustatis iniquitas.
Belsar: absq principe vel absq carbone seu vetustum vel amen vel venustatis angustia.
Belsathim: absq germine vel absque positione seu vetustas spinarum vel vetustas resurrectionis eorum.
Ben: filius vel filiatio.
Benadinadab: filius patris mei votiuus vel filius patris mei spontaneus.
Benadab: filius votiuus vel filius spontaneus.
Benahel: edificatus deo vel edificatio dei seu filius eius deo aut fili⁹ eius dei.
Benail: filius doloris vel filius parturientis.
Bendagar: cecum lumen vel filius

prevaricationis.
Bemebarach: filius fulminis: vel filius fulguris: vel filius fulgurans: aut filiorum percussio.
Benechaz: filius callidus: vel filius surgens: siue filius necessarii aut filius necessitatis.
Benennam: filius in eis vel filius in medio eorum.
Benennon: filij ecce sunt vel filij ecce hic sunt.
Benereem: filij tonantis vel filij tonitrui qđ corrupte boanerges vius obtinuit.
Benesed: filius mittens vel filius cõfirmationis.
Bengaber: filius viri fortis vel filij iuuenis virilis.
Benhur: filius lucis vel filius igneus.
Beni: filius meus vel filiatio mea.
Benni: filius requiescens vel filius requietionis.
Benimin: filius dierum vel filius virtutum siue filius amaritudinis vel filius amarorum.
Beniamin: filius dextre vel filius virtutis siue filius asinus: aut filius asinorum.
Beniar: cecum: lumen: vel ceca angustia: seu filius deficiens aut prevaricationis.
Bennoi: filius commotus: vel filius requietionis.
Bennon: filius merens vel filius doloris seu filius murmurans aut filius inutilis.
Bennoni: filius merẽs vel filius inutilis mihi siue filius doloris mei aut filius iniquitatis mee.
Benoi: filius meus vel filiatio mea.
Bennui: filius requiescens vel requietionis.
Bennum: filius seruus vel filius piscis: siue filius vnicus: aut filius sempiternus.
Benir: filius incedens vel filius lucidus seu filius luminis: aut filius sempiternus.
Benir: filius incedens vel filius lucidus seu filius luminis: aut filius igneus.
Benroth: filius huius pauidis vel filius huius vinacis.
Beon: pollex vel in medio siue iniquus murmurans aut iniquitate dolens.
Beor: impellens siue impulsio vel iniquus luminis aut iniquitas tracundie.
Ber: fons vel puteus.
Bera: fons eius vel puteus eius.
Berameth: fons exaltatus vite vel puteus alti pauonis.
Berchos: fontis calix vel putei potus.
Berdam: puteus iudicans vel fons iudicij.
Berea: puteus eius vel filia eius hebraum est pariter atqꝫ syrum.
Beri: puteus meus: vel putei pluraliter.
Beria: fons domini vel puteus domino.
Brith: fedus vel pactum.
Bernice: puteus innocens vel filia eleganter commota.
Beronice: idẽ est. Utrũqꝫ hoc nomen ex hebreo syrocꝫ compositum est.
Beroa: puteus eius vel filia eius.
Beroenses: filij eius vel putei eius.
Beroni: filia que vel puteus quis
Et hec tria nomina ex hebreo pariter syrocꝫ composita sita sunt.
Beroth: fontes vel putei seu fons respondens: aut puteus temperans.
Berotha fontes eius: vel putei eius seu fons respondens ei aut puteus temperans eum.
Berothai: fontes mei vel putei mei seu fontes vulturum aut putei deuorantes.
Berothi: fontes vel putei mei seu fons respondẽs mihi: aut puteus temperans me.
Berothite: fontales seu putreales seu fontes respondentes mihi: aut putei temperans me.
Bersa: puteus federis vel fons iuramenti.
Bersabee: fons septimus vel fons iuramenti siue puteus satians: aut puteus saturitatis.
Bresehit: in capite vel in capitulo. f. genesis que in capite omnium librorum posita est.
Berthan: fons altus vel puteus altissimus.
Berzelai: ferrum meum vel fortitudo mea.
Besai: pinguedo mea vel ignominio sus mihi.
Besaia: pinguis domino vel ignominiosus domino.
Besamath: derelinquens vel derelictio seu pingue donum: aut confusio donatoris.
Besamath: aides vel desecatio.
Besee: pinguis vel ignominiosus.
Besellam: obumbrãs eos vel obumbraculum eorum.
Beseleel: vmbra dei vel vmbraculum diuinum.
Besodia: angustia mensure dñi vel tribulans mensuram dominicam.
Bessoth: pinguis ligatus vel ignominie declinatio.
Beson: tribulatio vel angustia: seu carnalis aut pelliceus.
Beth: domus vel habitaculum.
Betha: requies vel requietio siue domus eius: aut habitaculum ei.
Bethacarem: domus sterilis: vel domus eruditionis tristitie.
Bethaphaleth: dom⁹ salutis vel domus viuificans siue domus excludens: aut domus mirabilis.
Bethaphe: domus erroris vel dom⁹ mali non a malitia sed ab arbore.
Bethaphe: domus otis vel domus decipule siue domus laquei aut domus discipule.
Bethaphua: domus induẽs eos: vel domus declinans os eorum: seu requies laborum eius aut requietio inuitionis eorum.
Bethagan: domus otii vel domus elationis.
Bethagla: domus vitule vel domus festiuitas eius vel dom⁹ defectionis aut domus plangentium.
Bethaglam: domus plãctus vel domus festiuitatis eorum.
Bethiam: dom⁹ idoli vel domus idolatrie: siue domus deuorans eos aut domus vulturis eorum.
Bethalimoth: dom⁹ deserta vel domus adducens mortem.
Bethaloth: domus campestris vel dom⁹ in campestrib⁹ seu requiei vacãs aut requietionẽ declinans.
Bethamoth: domus mortua vel domus mortalium seu requies mortis aut requiescens mortuus.
Bethanara: domus pardorum vel domus amaritudinis seu requies amaricans aut requietio pardi.
Bethanam: domus doni vel domus gratie seu requies donatoris aut requietio gratificationis.
Bethanath: domus respondẽtis vel humilitatis siue domus vbi est respondens dominus aut domus vbi est gratia dei.
Bethania: domus obedientie vel domus afflictionis eius. siue domus doni domini aut domus gratificata domino.
Bethanoth: domus gratie: vel dom⁹ responsionis: seu domus precinẽs vel domus precinentium.
Bethara: domus aque vel domus putei.
Bethara: domus electionis vel domus electa siue domus suscitans eum aut domus vigiliarum eius.
Betharam: domus montium vel domus sublimitatis eorum siue domus suscitans gẽtem aut domus vigilans populo.
Betharaba: domus suscitans patres vel domus vigilans patribus.
Betharaba: domus grandis vel domus multa siue domus humilis aut domus vespertina.
Betharapha: domus sanans vel domus medicine: seu requies medici aut requietio sanitatis.
Betharam: domus ire vel domus sublimium.
Betharam: domus decora vel domus electa siue domus suscitans gentem aut domus vigilans populo.
Betharã: domus vigilans domo vel domus suscitans gratificationem.
Betharan: domus ire vel domus arce seu domus montium aut dom⁹ ascensus humilium.
Bethasam: domus fumi: vel domus delicti siue domus tollens donũ: aut domus plasmata gratie.
Bethasan: domus deponẽs: vel domus deposita gratie.
Bethauen: domus idololatrie vel domus inutilis.
Bethara: domus fontis eius vel domus putei eius.
Bethberai: domus putei vel domus in lumine meo.
Bethbesse: domus confu. vel domus pinguedinis.
Bethcacõ: domus sculpta: vel dom⁹ sculpture.
Bethcar: domus agni vel domus cognitionis.
Bethcur dom⁹ frigida vel lapis adiutoris.
Bethdagari: domus tritici: vel dom⁹ frumenti.
Bethdagon: dom⁹ piscis tristis: vel domus piscium tristitie.
Bethe: dom⁹ eius vel habitaculum.
Bethel domus dei vel habitaculum dei.
Bethemelech: domus vallis: vel domus profunditatis: siue uterus vultus aut ventris sustentaculum.
Bethen: venter vel uterus seu dom⁹ fontis aut domus oculi.
Bethesimoth: dom⁹ deserta: vel domus adducens mortem:
Bethphage: domus otis vel domus bucce siue dom⁹ otis vallium aut domus maxille vel labij. Syrum est non hebreum.
Bethphalech: domus saluans vel domus excludens seu domus viuificans aut domus admirabilis.
Bethphases: domus transcendentes vel domus transitionis.
Bethpheor: dom⁹ hians vel domus hiatus seu domus hians pellicelij aut domus otis pellium.
Bethphese: domus transiens vel domus transcendens siue dom⁹ otis aut domus odous florentis.
Bethgadar: dom⁹ muri vel domus macerie.
Bethgamul: domus retribuens vel domus retributionis.
Bethiesemoth: dom⁹ desyderij dulcis vel domus desyderate dulcedinis.
Berhim: domibus vel domus plura liter.
Bethia: domus dñi vel domus illuminationis.
Bethlabaoth: domus venientium vel domus ingredientium.
Bethleem: domus panis vel domus refectionis.
Bethleemite: domus panum vel domus refectionum.
Bethleenaboth: domus venientium vel domus edificantium.
Bethmacha: domus mollis vel domus confracta siue domus percutiens aut domus ingeniosa.
Bethmaon: domus habitaculi vel domus inhabitationis.
Betmarcaberh: domus curruũ vel domus quadrigarum.
Bethmarchaloth: domus quadrigarum vel dom⁹ quadrigantium.
Bethmatha: dom⁹ tributi vel domus humilis fou.
Bethmoerh: dom⁹ archani: vel domus consilij siue domus archanorum aut domus consiliorum.
Bethnemta: domus pardorum aut domus amaricans.
Bethoraba: domus humilis vel domus vespertina siue domus eremi aut domus locorum que sunt intra inhabitabilem.
Bethoro. domus ire vel domus magistri.
Bethoron: domus ire vel domus arce siue dom⁹ montiũ: aut domus ascensus humilium.
Betholat domus coccinea vel dom⁹ vermiculata.
Bethroob: domus platearũ siue domus latitudinis.
Bethsabee: domus septẽ vel domus iuramenti seu domus abundantie aut domus saturitatis.
Bethsachar: domus curuantium vel domus singulorum.
Bethsaida: dom⁹ frugum vel domus pecudum seu domus peculiaris aut domus venatorum.
Bethsamis: domus solis vel illuminationis.
Bethsamite: domus solis pluraliter vel domus illuminate.
Bethsan: domus dormientis vel domus securitatis siue domus abundantie siue domus egressionis.
Bethsẽses: domus solis vel domus illuminans.
Bethsimon: domus obediẽs vel domus obedientie siue domus audiens merorem aut domus deponens tristitiam.
Bethsimuth: domus loci vel dom⁹ loconũ siue dom⁹ mortificans aut domus mortificationis.
Bethsur: domus acerba vel domus angustie siue dom⁹ continens aut domus fortitudinis.
Bethsur: domus fortis vel domus directa siue dom⁹ muralis aut domus continentie.
Bethsura: domus muri eius vel domus dirigens eum.
Bethsura: domus acerba ei vel domus angustie eius siue dom⁹ continens eum aut dom⁹ fortitudinis eius.
Bethsuram: dom⁹ dirigens eos: vel domus muri eorum.
Bethsuram: domus robusti populi vel domus angustians populum siue dom⁹ continens eos aut domus acerbitatis eorum.
Bethula: virgo vel casta siue domus dolens ei vel domus parturiens eum.
Bethula virgo domini vel casta domus parturiens dominum.
Bethurlarua: domus ignis subli-

mis vel incendij consurgentis.
Bethzacharam: domꝰ memorie vel domus memoratorum.
Bezech: fulgur vel egestas seu micãs aut contemptus vanus.
Bezecha: micans ei vel egestas eius siue fulgurans eũ aut contemnẽs vanitatem eius.
¶ Biblij: librarij vel literati.
Bithalassum: filios commiscens vel filiorum commixtio.
Bithia: filia dñi vel filia dominãs ipsa est filia pharaonis que adoptauit moysen.
Bithima: filia inutilis vel filia speciosa.
Bne sobrius vel moderatus.
Bnerte sobrij vel moderati.
¶ Boanerges: filij tonantes vel filij tonitrui.
Boanetico idem.
Bocci vetustas vel vetus.
Bocci: lugẽs vel luctus seu vomens vel in vomitu.
Bocham: luctus domini est vel lugens dominum est seu vomẽs domino est aut in vomitu dñi est.
Bochor ingressus est angelꝰ vel primogenitus mihi.
Bochoreth: inclytus peccato vel primogenitus tempore.
Bochri dilectus mihi vel primogenitus meus.
Bochur primogenitus vel dilectus
Boem: pollex eorum vel in medio eorum.
Bon: pollex vel in medio.
Boni: pollex meus vel in medio mei.
Boni: digitus vel in medio.
Booz in quo robur vel in quo virtus siue in ipsa fortitudo aut ipse in fortitudine.
Boith: fedus vel pactum.
Bofes: abscisus vel abscissio aut ipse floriens aut in ipso floruit.
Bosphor angustia succrescens vel tribulatio fertatis.
Bosor: tribulatio vel angustia siue carneus vel pelliceus.
Bosora: tribulans eum vel in angustia eius siue caro eius aut annuntians ei.
Bosor: caro vel annuntiatio siue tribulans me aut in angustia mea.
Bosorata in angustia vel in tribulatione.
¶ Bubastus: os exprimẽs vel labiũ exprimentis.
Bugatus: excelsus vel sublimitas vel germen vel germinans.
Buna: venit respondens vel venit responsio.
Bunas: venit respondens vel collis preputiorum.
Busa: cõfusio vel ignominia.
Buz: despiciens vel contemnens.
Buz: contemptus vel despectus seu despexit me aut contemptibilis mihi.
Buzites: despectus vel contemptibilis.
¶ Sequitur interpretatio nominum incipientium a litera C.

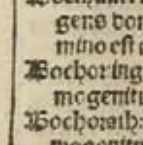

Calaha: voces vel veloces subaudiũ venerũt seu ecclesia venit aut ecclesie aduentus.
Caath: penitẽtia vel patientia.
Caath: dolens vel dolans seu componens.
Caathie: dolentes vel patientes aut dentes molares.
Caathite: dolentes vel dolantes siue componentes aut dentes molares.
Cabaalam: precepa vel precipitium seu precipitabit.
Cabaroth: memoria vel sepulchrum.
Cabaroth: memoria mea vel sepulchrum meũ aut sepultura mea: vel memorie plurali numero.
Cabasan: congregans eos vel eorum.
Cabata: quasi grave vel quasi electum.
Cad: mare vel principium.
Cademoth: mare mortuus vel principium mortis.
Cades: translata vel fons iudicij.
Cades sancta vel mutata seu mare tollens aut principium.
Cadesa: trãsferens eam vel fons iudicij eius.
Cadesbarne: sanctitas motionis vel sanctitatis electe mutationis.
Cadesim: commutati vel exterminati.
Cedumin: mare rubrũ vel mare antiquorum propter antiqua que facta sunt in eo miracula.
Cadrantes: caligo vel tenebre quod nos per literam q ꝛ u quadrantes dicimus.
Caph: incuruans vel incuruatio.
Caphuola vel palma seu manus.
Caphar neum: ager pinguedinis vel villa consolationis.
Caphar samala: manus suscitans vestimentum vel operatio vigilans retributionis.
Caphereta: manus robusta vel operatio perfectionis.
Caphira expiatio vel manus dissipata.
Caphas: sagax vel inuestigator siue vomens eze aut vomitus eius.
Cain: possessio vel lamẽtatio: siue acquisitio vel acquisiti.
Cainam: possidens populum vel lamẽtatio populi siue acquirẽs eos vel acquisitio eorum.
Cainam: possidens donum lamentatio gratie siue acquirens gratiam. aut acquisitio donationis.
Caleth: canis vel quasi viride siue ẽsi cor aut quasi omne cor.
Calephidem.
Calitha: quasi viridis aut quasi omne cor.
Calisteus miseria humilium vel consummatio responsionis.
Calmbi canis meus vel quasi viridis meus siue quasi cor meũ aut quasi omne cor meum.
Claudius spes trãquilla vel spes trãquillitatis.
Claudia idem.
Clauthomon: locus fletus vel locus fletuum.
Camua statio resurrectio.
Camuel stans deo vel resurrectiones dei.
Camõ: statio in aqua vel resurrectio inutilis.
Canna: fundũ vel calamus seu preparãs vel preparatio. Notandũ tamq̃ nostrũ latinum canna delingua hebrea sumptum sit.
Cenaam: commutatus vel commutatio.
Cananeus idem.
Canath: elatio vel zelotipia.
Candacie: cõmutans vel commutatio.
Candem: clãgor vel recursus seu retinens aut retentio.
Cappadocia: manus tortoris vel manus exploratoris seu manus domino redimens aut manus redẽpta domino.
Cappadoces manus tortoriũ vel manus exploratorum siue manus redẽpti domino aut manu domino redimentes.
Capparis manus redempta vel manus redemptio siue manus tortoris aut manus exploratoris.
Caseb: ecclesia vel congregatio interpretatur.
Capseel: congregans deo vel ecclesia dei.
Captor: capador vel cappadocia siue manus tortoris aut manus exploratoris.
Capturim cappadoces manu torquẽs siue manu tortorum aut manus exploratorum.
Charcamis vbs attrectãs vl ciuitas congregatorum.
Charchan ciuitas gratie vel oppidũ donationis.
Charchar inuestigator vel inuestigãtes siue oppidum vigilans.
Carce calnus vel calorittens siue occurrens ignis aut occursus ignꝭ. interpretatur.
Careim: decaluans eos aut decaluatio eorum.
Cariath: vbs murata vel ciuitas seu oppidum vel villa.
Cariathaim perfecte vocata vel perfecta vocatio seu villa eorũ aut oppidum eorum.
Cariathma: villa eorũ vel ciuitas populosa.
Cariatharbe villa quatuor vel ciuitas quatuor. Adam: abraam: isaac iacob qui ibi sepulti sunt.
Cariathbaa: vbs virorum vel ciuitas habens seu villa deuotãs aut oppidum vetustum.
Cariathdenna: villa silens vel villa silentij.
Cariathari villa deficiens vel oppidũ defectionis.
Cariathiarim: villa syluarum vel ciuitas statuum seu villa deficiens eis aut villa defectionis eorum.
Cariathim: ciuitas maris vel oppidũ marium.
Cariathsepher: villa pulchritudinis vel ciuitas literarum.
Cariarchaa ciuitas penitẽtie vel oppidum patiẽtie seu villa dolẽtium aut ciuitas desolatorum.
Carie calnus vel calamũ siue occurrens ignis aut occursus igneus.
Carioth occurrẽs igneum vel occursus igneus siue calnus respondẽs aut calorum temporale.
Carith: occurrens ignis vel occursus igneus.
Carmelus mollis vel tenellꝰ siue cognoscens circũcisionẽ aut scientia circumcisionis.
Carmelite: molles vel tenelli seu sciẽtes circumcisionem aut cognoti circuncidentibus.
Carmi vinea mea vel cognitio mea siue aqua cognoscẽs aut cognitio aque.
Carmite vinee mee vel cognoti mei siue agnoscentes aquarum.
Carnaim cornua vel decẽsiones seu concidens fluctum aut diuisio cõmotionis.
Carmo cornua vel defensio.
Carmon: cornu iniquum vel defensio inutilis seu cõcidens mrẽtes aut diuisio murmurantium.
Caromuel: mollicies vel teneritudo seu cognoscens circumcisionẽ aut scientia circumcisionis.
Caromelite: molles vel teneri seu sciẽtes circumcisionem aut cognoti circuncidentibus.
Carpum scientem clare vel cognoscẽtem perspicue.
Carthago: scrutatio vel consummatio seu vbs meditans aut ciuitas solennis.
Carthaginenses scrutantes vel consummati seu ciues solẽnes aut vbane meditantes.
Carcham: perfecta vocatio vel vocationem perfecti siue vbs populi vel ciuitas eorum.
Carthus perfecte vocatus vel perfecta vocatio quod apud nos melꝭ efficitur per q literam vt dicatur quartus.
Casaia summus dñs vel principium domini.
Caseon: dure fortes vel duri fortitudine seu summitas inutilis aut principium murmurationis.
Caphia summitas liberans dñm vel principium liberationis dñi.
Casphore: summitas liberans montes vel principium liberalis tractũ die.
Casia summus domini vel principiũ domini.
Casim summitas vel principium siue summitas eorum aut principium eorum.
Casim messis vel mensio seu summe vigilans aut principium vigilie.
Casi summitas viri vel principium assumptionis.
Cathar: morsus peccati vel congregans tempore.
Cathet: mordens vitam vel congregans paniẽ.
Canda: clãgor robustus vel patiẽtia fortis.
Cauere clangor tube aut clangens tenore.
Cane: penitẽtia vel patientia seu buccina.
Ex isto hebreo videtur esse tractũ nostrum latinum.
¶ Cedar mororꝰ vel tenebre seu merens aut tenebrosus.
Cedemoth: antecedẽs vel prius: siue orientalis aut oriens.
Ceden: oriens vel orientalis.
Cedes: antecedens vel orientalis.
Cedma: antiquorum vel antecedens siue orientalis aut oriens.
Cedmonei: antecedentes vel antiqua tristia seu priores aut orientales.
Cedmihel: oriens deo vel antecessio dei.
Cedron: tristis merorꝰ vel inutilis dolor.
Celatha: congregatio vel ecclesia venit.
Cephas petrus vel firmitas. syrũ est non hebreum.
Cephira: expiatio vel manus dissipata.
Cephiara: expians vigilem eius vel manũ dissipatam suscitans.
Cella: ad fundum faciẽs vel suscitans eam siue tollens sibimet aut sustollens semetipsum.
Celata: vox dñi vel extollens sibimet dominum.
Celastuhã: vallis gygantũ vel humilitas fortium.
Celeab: vindicans patrem vel vindicatio patris.
Celeia: vallis dñi vel congregatus dño seu vindicans dñm aut, vindicatio domini.
Celethi: occidẽtes vl exterminatores.
Celeuma: antecedẽs vel orientalis.
Clemãs: ecclesiastes vel concionator.
Cleophas: contionẽ transcendẽs vel congregatio transeuntis.
Cleopatra: congregans agnitos vel contionem dissoluens.
Cehel: gens deo vel antecessio dei.
Cenna: zelotes vel zelotypus.
Cenerea: possidẽs sectatores vel possessio sectatorum.
Cendebeus: zelotes sufficiens ad intellectum vel zelotypus abundanter intelligens.

Cenereth: signum cythare vel quasi lucerna.
Cenoroth: quasi lucerne vel cytharaꝝ signa.
Cenen: zelotipꝰ vel zelotes siue possessor contemptꝰ aut possessio contemptibilis.
Cenes: zelotypi vel zelotes siue possessores cõtempti aut possessiones contemptibiles.
Ceni: eos meum vel erarius meꝰ siue nidus meus aut possessio mea.
Cepiam: ecclesia vel congregatio.
Cepiam: congregans eos vel venatores.
Cereos: occidens factura vel exterminator plasmationis.
Cererhi: occidentes vel exterminatores.
Cereceus: tenebrosus vel tenebrescens.
Creta: vocata vel vocatio consummata inter syrum et hebreum mixtum est.
Cretes: vocati vel vocatione consummati.
Cretenses: idem.
Cesar: possidens princeps vel possessor principatus.
Cesarea: possessio principis vel possessio principalis.
Ceselerhao: possessa principi lucis vel possessio luminis aduenientis.
Cesion: durus fortitudine vel duritia fortitudinis.
Cetheus: fixus vel abscissus siue confractus aut mentis excessio.
Cethim: fixi vel abscisi vel confracti: aut mente excedentes.
Cethimoth: figens tempus vel abscindens responsionem seu confracta tempore: aut insanis responsionis.
Cethon: tenebre vel thimiama.
Cethzon: tenebrans eos vel thimiama eorum.
Cethura: iuncta vel copulata: siue thimiama offerens aut mente excedens lumini.
Cfficia: cecus vel lucꝰ siue assumptio vel vomitus eius.
Cina: lugens vel luctus vel possidẽs aut possessio.
Cinam: lugens eos vel possidens eos siue luctus eorum aut possessio eorum.
Cineus: luctus vel possessio.
Cinei: lugentes vel possidentes.
Cinoth: lamentatio vel lamẽtationes seu lugens tempore.
Cintus: luctus vel possessio: quod apud nos melius offertur per q literam vt dicatur quintus.
Cypius: meror vel tristitia.
Cipitus: merens vel tristis.
Cipitarches: merens princeps vel tristitia principis inter hebreũ z grecum mixtum est.
Circus: hereditas vel hereditator.
Cirinus: heres vel hereditas quod apud nos melius offertur per q literam vt dicatur quirinus.
Cirine: hereditas vel hereditatio.
Cireniel: heredes vel hereditantes.
Cirenenses: hereditas vel hereditantes.
Crispus: sciens vel cognitio.
Cis: vir vouens vel durus.
Cison: durus iniquus vel vir mouẽs dolorem.
Cison: letificans eos vel duritia eorũ siue impigerunt in eos vomitus murmurationis.
Cisi: amentes vel stupentes seu mirantes aut admiratio.
Cuhi: concisi vel plage consummationis.
Cophi: vocatio vel conclusio siue celaui aut executio.
Cohath: mordentes vel congregat: siue morsus aut congregatio.
Cohila: inueterans aut inueteratio.
Cohilaam: inueterans populum aut inueteratio populi.
Coho: excussio vel prestolatio siue prestolans aut excutiens.
Colaia. vox facta siue vocis factio aut vox domini: aut vox dominica.
Colaza: vox videntis vel vox fortitudinis.
Colonia: vox eorum vel revelatio eorum.
Colonienses: voces eorum vel revelationes eorum.
Colossis vocis facte obediens vel vocis facte obedientia.
Colossenses: vocis facte obedientes vel voces facte obedientie.
Colozai: vox fornicaria vel fictio ductionis.
Coloes omnes vel conclusio siue inuestigans aut consummatio.
Condimens sciphus vel phiala.
Corban: donum vel oblatio.
Corbana: donum eius vel oblatio eius.
Corbanam donum gratie vel oblatio gratificationis.
Comelius: intelligens circumcisionem vel intelligentia circumcisionis.
Codam diuinans vel diuinatio siue diuinans eis aut diuinatio eorum interpretatur.
Cozbi: calix immensus vel immola mihi.
Cur: gelu vel frigus.
Cus: durus vel vomens vir.
Cutha: binium vel duplicitas.
Cuthei: duplices vel in biuio.
Cuba: canis vel latrator.
Cubai: canis meus vel latrans mihi.
Ducusq; per simplicem c literam idest sine aspiratione lecta sunt principia nominum. Ex hinc que sequuntur aspiratione addita idest per ch grecũ legenda sunt. Sciendum tamen est q hebreus sermo non habet ch literam: sed nomina que apud nos per hanc leguntur apud eos scribuntur per heth que duplici aspiratione profertur.
Chabol: quasi germen vel quasi germinans.
Chabon quasi intelligens vel quasi intelligentia.
Chabonim: libavel crustula seu quasi intelligẽs eos aut quasi intelligentia eorum.
Chabonim: manꝰ spinarum vel acervus spinarum siue preparãtes aut preparationes.
Chabor: continges vel incantator seu conjunctio aut incantatio.
Chabu: displicitum vel indignatio.
Chabul: quasi gravitas aut quasi elatio.
Chachon: sculpens vel sculptura.
Charsaar: fortis vir vel robusta viri fusatatio.
Chalaad: contecto regio commixtionis vel contectio regis fermẽtate.
Chalachat: pascens vel nutriens seu pabulum aut nutrimentum.
Chalad pascens martyrem vel consummatio testimonij.
Chalamach: omnem fortitudinem habens vel omnis fortitudinis habitudo.
Chalamar: omne amarum vel oĩs amaritudo.
Chalamath: mensus est vel consummauit siue consummatus aut consummatio.
Chalime: omnes vel omnis seu omnes nos aut consummatio futura.
Chalchal: pascẽs vel nutriens seu pabulum aut nutrimentum.
Chaldea: quasi fera vel quasi feritas seu quasi demonium aut quasi mãnulla.
Chaldei: quasi fere vel quasi feroces siue qua demones aut quasi mammille.
Chale: contecta regio vel contectio regionis.
Caleph: canis vel quasi viride siue quasi cor aut quasi omne cor.
Chaleph: idem.
Chaleseum: contegens regio eos vel contecta regio eorum.
Calphi: contegens regionem erroris vel contectio regionis illaqueate
Chaz: calidus vel callidus siue calor vel calliditas.
Cham: surgens vel resurrectio seu necessitas aut nessarius.
Chamaal: fidelis communio vel simulitudo despectionis.
Chamã: fidelis vel fidelitas seu fidelis populo aut fidelitas populi.
Chaman: similis vel fideli dono aut similitudo gratificationis.
Chamaan: fideli populo aut similitudo eorum.
Chamo: surgens dolor vel callidus meror seu calida iniquitas aut necessitas murmurationis.
Chamos: congregans vel cõgregatus siue quasi attrectans aut quasi attrectatio.
Chamul: ecleus deo vel calidꝰ dei seu dei necessitas aut dei resurrectio.
Chamuel: calentes deo vel calidi dei siue deo necessarij aut deo resurgentes.
Chamul: calefactus ros vel calefactio roris.
Chamul: surgens dolor vel necessarie parturiens seu caleno dolore aut calliditas parturientis.
Chana: zelus vel emulatio seu possedit eos aut possessio eorum.
Chanaan: suspirans vel motus coniz siue humilis aut negotiator.
Chanaã: zelus populi vel emulãs populum siue possidens populos aut possessio populorum.
Chanaan: possidens donum vel emulator gratie.
Chanaam: erubescens vel reuersus est siue quasi monentes aut quasi respondentes.
Chanaam: pauperculus vel negotiator siue possidens donum aut emulator gratie eius.
Chananea: humilians eum vel negotians ei seu possidens donum eius aut emulator gratie eius.
Chananeus possidens vel possessio.
Chananeus: emulator vel zelotes siue preparatus aut negotiator interpretatur.
Chananei: possidentes vel possessiones.
Chananei: zelotipi vel emulatores seu preparati aut negotiatores.
Chanaam: humilitas vel ipse pauperculus siue mutabilis.
Chanaan: pauperculus meus vel negotians mihi siue possidens donũ meum aut emulator gratie mee interpretatur.
Chananei: humiles vel possidentes seu zelotypi aut emulatores interpretatur.
Capsael: congregans deo vel ecclesia dei.
Charachatra: furens vel foramen trascibile.
Charada: exercitus vel castra filiorum israel.
Caralla: ciuitas laudis vel oppidum laudationis.
Chara: lyra vel foramen siue furibundus aut trascibilis.
Charã: fodiens eos vel effossio eorũ.
Charram: lyra vel ira siue furor aut foramina.
Chaseth: messor vel missio siue durus fortis aut durus fortitudine.
Chasphim: immolans oꝛi vel calici immuens.
Chasseu: spes eius vel sperãs in eum.
Cassiotim: consummatio vel omnis dolor siue cedens aut incendium.
Cassion: scelus vel tristitia siue protectus aut protectio.
Chazbi: mendacium vel iniquitas.
Chassio: fictio vel mendacium.
Carcath: inuestigans peccatum vel inuestigatio temporis.
Charith: diuisio vel consecisio siue cognitus aut cognitio.
Charmamos: agnus congregatus vel agnitio quasi armentum.
Charmam: vinea grata aut cognitio aque
Charsena: furor abundans vel occursus angustie.
Carcha: perfecta vocatio vel perfecit vocationem.
Charcham: perfecta vocatio doni vel perfecit vocationem gratie.
Chasaloth: spes eorum vel quasi populantes.
Chasor: calix in me vel immola mihi siue calix meꝰ aut immolatio mea.
Chelcon: vindicans dolorem vel vindicatio iniquitatis.
Chelesiria: vindicans aram vel vindicatio sublimitatis.
Chelita: quasi viridis vel ecclesia veniens.
Chelmo: vallis robusta vel congregatio fortitudinis.
Chebron: coniugium vel incantatio seu videns sempiterne aut visio sempiterna.
Chedel: signum paupertis vel scientia tabularum.
Chelbon: lactei vel albentes.
Chelsia: pars dñi vel partiens dñs.
Chalciam: pars domini est vl partiẽs dominus est.
Cheliam: incendium domini est vel consummatio domini est.
Chelion: incendiũ vel consummatio.
Chelimath: pars dom vel donatio partita.
Chelon: ab initio vel consummatio siue eis dolor aut revelatio eorum.
Chelud: signũ destinans vel scientia.
Chẽne: q̃si cythara vel quasi lucerne.
Cheneret: signum cythare vel quasi lucerna.
Chennereth: idem.
Chenneroth: qua in lucerne vel signa cytharaꝝ.
Chenneret: idem.
Chenno: cãticũ vl cythara seu agnitum lumen aut agnitio luminis.
Chasaleu: spes eius vel sperãs in eũ.
Chasbon: calix merois vel immolatio iniquitatis siue calix murmurans aut immolatio inutilis.
Chereloth: visio signi vel vidisti signum.
Cherethin: disponentes vel dispositiones eorum.
Cheros: glacies vel solitudo.
Chased: quasi copulantes vel quasi populantes: sunt vero ipsi chaldei mutato nomine.
Chaselon: fortis duritia vel fortitudine durus.

Cherub: scientia multiplicata vel scientie plenitudo.
Cherubin: immaculata pictura vel scientia multiplicata seu scientie plenitudo aut quasi plures scientie et intellectus.
Cherubin: idem.
Chesion: protegens vel protectio seu scelus aut tristitia.
Chession: confusio vel omnis dolor sive incedens eos aut incendium eorum.
Cheth percutiens vel percussio.
Chete: aliud signum insanie vel fortitudo iniquitatis.
Chetis: percussa generatio vel percutiens generationem.
Chetim: signati vel metu seu formidantes aut insanientes.
Chidon: scutum vel clypeus.
Chipara: explans vel explatio seu catulus eius aut manus dissipatt quod autem dicimus catulum leonem significat quez greci dimeon vocant.
Chilaab: vindicans patrem aut vindicatio patris.
Chisil: robustus vel fortitudo.
Chislot: stulti signum vel stultitie significatio.
Chium: vindicans eos vel vindicatio eorum.
¶ Choa: ecclesia vel congregatio.
Choadad: maximum vel precipuum.
Chobal: condenans vel condemnatio.
Chobar: gratitudo vel iuxta electum.
Chodchod: cartago vel cartaginenses.
Chodonaser: capiens plasma vium vel captura viui plasmatis.
Chodorlagomar: quasi generatio manipuli vel quasi habens deorum manipulum.
Chordollaomor: idem.
Cheeleth: ecclesiastes grece: concionator latine.
Chomarim: editui vel ianitores interpretatur.
Chomor: lacescens vel provocãs sive lacessiones vel provocationes.
Chonenias: percussius dño vel percussio domini.
Chobar: decaluans partem vel caluaria partis.
Chore: clamans vel caluus sive glacies aut caluitium.
Choreb: ardor vel siccitas sive eorũ aut solitudo.
Choreb: mensa vel massa sive tentans aut tentatio.
Choreus: iracundus vel liber sive farinatus aut de foramine.
Chorrei: liberi vel iracundi sive farinati aut de foraminibus.
Chorreth: dispersio vel dispersio seu dissipans aut dissipatio.
Chori: caluus meus vel clamans mihi sive caluitium meum aut glacies mea.
Chorite: glaciosi mei vel clamantes mihi sive calui mei aut caluities mea.
Chorei: farina vel farinatus seu post me aut foramina mea.
Chosintus: vban⁹ vel ostium ipse seu cõuersatio eorum aut administratio rei publice.
Chosinthoi: cives vel cõuersantes sibi seu decuriones eorum aut publici administratores.
Chorographia: regiones descripte vel regionum descriptio interpretatur.
Chorozai: hoc secretum mihi vel hoc ministerium meum.
Chorozaim: idem.
Chos: calix potatio.
Chosi: calix meus vel potatio mea.
Chosamsolir donatus vel pinguedo iustificatoris.
Cheum: cõgregans eos vel congregatio eorum.
Chozbi: iniquitas vel mendacium.
Chozaber: iniqua domus vel merdacũ habitaculum.
¶ Chub: gravitas vel condẽnatio interpretatur.
Chum: percutiens vel percussio interpretatur.
Chus: ethiops vel tenebrosus
Chusai: niger vel tenebros⁹ vultur vel devorans.
Chusane: tenebrans eos vel nigredo eorum.
Chusae: tenebrans domum vel nigredo gratificationis.
Chusama: lathoam: tenebrosa iniquitas vel nigredo impietatis.
Chusi niger mihi vel tenebrans me.
Chusi: secretum vel silentium sive archanum aut profunditas.
Chusa: duritia ista vel tenebrosus iste.

¶ De incipientibus a D litera.

Daba: clivus vel proclivium.
Dabai: clivus meus vel proclivium meum.
Dabat: clivus vel proclivium.
Dabiath: oraculum vel loquela.
Dabereth: oraculum fontium vel locutio puteorum.
Dabrelamin: paralipomenon grece verba dierum latine.
Dabir: loquens vel loquela sive loquens deo aut oraculum dei interpretatur.
Dabira: loquens ei vel eloquẽtia eius sive loquitur ei deus aut civitas literarum.
Dabri: loquens vel locutio sive oraculum vel eloquentia.
Dachar: compungens vel compunctio sive compungentes aut compunctiones.
Dadan: iudicans vel iudicium sive solitarius aut fratruelis eorum interpretatur.
Daea: fortis malitia vel iudicium maledictionis.
Daeei: fontes maligne vel iudices maledicti.
Daphcea: adhesio vel remissio sive adherens aut pulsatio.
Daphenẽ: pulsans vel culus sive adhesio fontis.
Daphnim: signum operum vel signi operatio.
Dagan: triticum vel frumentum seu piscis donatus aut piscis gratificatus.
Degon: piscis meroris vel piscis tristitie seu piscis iniquus aut piscis inutilis.
Deies: fortis domino vel pauperculus domini.
Dalaian: hauriens dño est vel pauperculus domini est.
Dalani: gens pauper vel egena paupertas.
Damula: situla vel paupercula.
Dalmatia: grãdis egestas vel magnitudo egestatis.
Dalmatica: grandis egestas vel magnitudo paupertatis.
Dalmanuta: situla quomodo pauper vel paupertas requiescens superius.
Dalmain: sanguis vel sanguineus seu sanguinum aut sanguineus.
Damaris: silens caput vel silentium capitis.
Damascus: sanguis sacci vel sanguineus saccus.
Damascue: sanguinem libens vel sanguinem propinãs sive sanguis potus aut sanguinis osculum.
Damascent: sanguinem sacci vel sanguinum oscula.
Damascent: sanguinem bibentes vel sanguinem propinantes sive sanguinum potatores aut sanguinee potationes.
Damna: causa vel iudicium seu silens vel silentium.
Dan causa vel iudicium.
Dãna causa eius vel iudicium eius.
Danite: iudices vel causatores.
Daniel: causa dei vel iudicium dei: sive iudicans deo aut iudicavit me deus.
Daram: australis vel affricanus.
Dardabe: generatio cognita vel generatio cognitionis.
Darius: fertilis aut augmentatus.
Daron: affrica vel plaga australis.
Dasen: frenum vel retinaculum.
Datham: donum eorum vel donum sufficiens.
Datheman: donum formidoloso vel doni sufficientiam accipiens.
Dauid: fortis manu vel vulnu desiderabilis.
¶ Debalam: delectans seculo vel delectatio secularis.
Debehaseth: apes defectans vel eloquentia defecata.
Deblata: palata vel opprobriũ greco autem sermone deblata: Jonis civitas interpretatur.
Deblatham: palate vel opprobria seu palate eorum aut opprobria eorum.
Debela: delectãs seculo vel delectatio singularis.
Debelathim: lateres vel masse quas solent compingere de recentibus ficis: quas habuit debelath nuncupant.
Debera locutio vel visum timens.
Debir: loquẽs vel loquela sive visum timens: aut visi timor.
Debon sufficiens ad intellectum: vel abundanter intelligens.
Debogad: sufficiens ad intellectum tentationis vel abundanter intelligens accinctum latrunculum.
Deibora: apis vl loquax sive eloquẽs aut eloquentia.
Deda: adherẽs vel pulsans seu remittens aut remissio.
Deda plantata vel plasmata sive subtilitas aut plasmatio.
Dedan: hoc iudicium vel tale iudicium.
Dedana: generatio eius vel generatio eorum.
Dephea: pulsans vel adherens sive pulsatio aut remissio.
Delata: hauriens dominum vel pauperculus domini.
Delean: egens vel egestas.
Delethan: egens vel egestas eorum interpretatur.
Deluth: tabule aut tabularũ seu pauper aut ianua.
Despon: pauper facie vel genus contemplator.
Delo ianua vel paupertas.
Delthi. pauper egens vel paupertatis egestas.
Demene: silens vel terrenus sive silẽtium aut sanguineus.
Denaba: iudicium ferens vel iudiciũ afferens.
Dennaba: idem.
Dennahaba: causa patris vel silentiũ fraternitatis.
Demon: sanguineus meror vel sufficiens iniquitas.
Demoniã: sanguineus meror eius vel sufficiens iniquitas eorum.
Demetrius: nimium persequens vel vehemẽter incedens seu fortis ad persequẽdum aut robustus virga dei ijcere.
Dẽna: causa vel iudicium sive silens aut silentium.
Demophon: silentium subiti meroris vel sanguineus eructans.
Derben: loquẽs vel filius generationis.
Derbeus loquax vel generatus.
Derihon: loquela percutiens vel generatio persecutionis.
Desan: fortis elephãtus vel fortitudo elephantis.
Dessan: fortis dignitas vel pinguedo eleuationis.
Deseth: mur⁹ vel micatio: seu pariẽs aut calcatio.
Deson: fortis pupilla vel calcauit eã: syro sermone hebraico assit pinguedo interpretatur aut cinis idest familia holocaustorum.
Deuhel: agnoscam deum vel agnoscitur.
¶ Diabolus: defluens vel deorsum grece autẽ dicitur criminator aut clausus in ergastulo.
Diaphanes: illuminans vel diluciduum.
Diana egritudines suscitãs vel egrotationum suscitatio.
Diapsalma: pcantatio vel spiritus sancti cessatio sive amen aut fiat. greco autẽ sermone interpretatur vocum disiunctio.
Dibon: sufficiens ad intellectum vel abundanter intelligens.
Dibongad sufficiens ad intellectum tentationis vel abundanter intelligens accinctum latrunculum.
Dimahon: sufficit eis dolor vel sufficit eis meror sive sufficiẽtia iniquitatis eorum.
Dimona sublimitus vel satis numerans.
Dina causa hec vel iudicium illud interpretatur.
Dinei iudices hi vel causidici isti interpretatur.
Dionysius dijudicatus vel vehementer fugiens.
Dioscore pulchri ad tegendũ vel pulchre contingẽtes sunt aut gemini castores.
Dioscorus pulchre cõtegens vel pulchre ad tegendum.
Diospolis: abnuens vel abrenuntiatio.
Diotrepes: speciosus insolens vel decor insaniens.
Disan: fortis elephantus vel fortitudo elephantis.
Dison: cinis aut pinguedo seu fortis pupilla aut calcatio eius.
Disine: ad occidentem vel occidentalis.
Disir quercus vel ilex.
¶ Doch: cõmotus sive sollicitus aut solitudo.
Dodan patruus domino est vel patruelis domini.
Dodanim patruus vel patruelis.
Dohec motus vel motuus sive sollicitus aut sollicitudo.
Domin rubra vel ascensus rufonum interpretatur.
Domin rubra vel ascensus rufoũ interpretatur.
Diotrepis: speciosus: interpretatur.
Dommin: idem.
Doec: motus vel motuus sive sollicitus aut solicitudo interpretatur.
Doddim: patruus vel patruelis interpretatur.
Doddanin: idem.

Domna: silens vel silentium.
Don: iudicium vel iudicator.
Dormatiuitas vel generatio.
Doram: generans populos vel generatio populorum.
Dorchas: caprea vel damula.
Dorda: natiuitas fœtus vel generatio desiderabilis.
Dormin: generatus excelse vel generatio exaltata.
Dormin: generationes excelse vel generationum exaltatio.
Dotr: genitus furor vel generationis medicamentum.
Doracapher: natiuitas aduentus humilis vel generati parualiuenientis.
Dosiheus: calcatio stipitas vel unctionem formidans.
Dothaim: pabulum vel viride eorum siue sufficiens defectio aut sufficiẽtia defectionis.
¶ Dudi: solitarius vel fratruelis.
Dul: deus vel pulchitudo.
Duel: decorans dominum vel pulchitudo dei.
Duina: tacens vel silentium siue gaudium et letitia.
Durach: loquar vl locutio seu loquẽs frater vel locutio fratris.
Duram: pulchitudo vel loquela seu loquens populo aut pulchitudo eorum.
Drucila: generis pacifica vel generationem pacificans.

¶ Sequit de incipientib⁹ a litera E.

Bal: vallis vetus vel vetus vorago seu vallis deficiens aut aceruus lapidum.
Ebiona: transiens vel transitio siue trãscendens aut trãsgressio.
Erobiona: incantator vel incantatio siue coniugium aut visio sempiterna.
Eboni: transiens mihi vel transitio mea siue transcendens aut transgressio mea.
Ebioni: transiens mihi vel transitio mea siue cõiugium meum aut visio sempiterna.
Ebronite: transeũtes me vel mihi seu transitus mei aut transgressiones mee.
Ebronites: incantatores mei vel incantationes mee seu coniugat mihi aut videntes super me.
¶ Edada: ornata vel voluptuosa.
Edema: voluptas eius vel delitiose ornata.
Edemium: voluntates delictose vel ornata diuitiose.
Eden: voluptas vel ornatus seu diuitie aut delicie.
Edẽa: voluntas pulchra vel delicie pulchre siue ornat⁹ pulchri aut diuitie pulchritudinis.
Edes: voluptas vigilie vel ornatus consurgẽs seu diuitie effuse aut delitie resurgentes.
Edee: delinas tollẽs vel voluptuosa plasmatio.
Edissa: delicata mulier vel voluptuosa assumptio.
Edna: voluptuosa pulchra vel ornamentum pulchritudinis.
Ednas: ornatum tollens vel diuitiosa plasmatio siue delicatus serpẽs aut voluptuosus coluber.
Edom: rufus vl fuluus siue terrenus aut sanguineus.
Edoma: rufa vel terrena siue rubens aut sanguinea.
Edraz: inundatio pastus mei vel inundatio pascit me.
Edraim: inũdatio malorum vel nativitas pessimorũ siue descensio pastorum aut inundatio pabulorum meorum.
¶ Effraim: crescens vel auctus siue augmentum aut fertilitas.
Effraemite: augentes vel aucti siue fertiles aut crescentes.
Effra: videns vel frugifera seu fertilis aut puluerulenta.
Effrata: idem.
Effratai: fertiles aut frugiferi siue videntes aut puluerulenti.
Effrem: auctus vel crescens seu fertilis aut fecundus.
Effron: pulvis meroris vel pulvis inutilis siue pulvis eorum aut vltio iniquitatum.
Effeta: adaperire vel apertus sis.
Effa: mensura vel effundens siue resolutus aut resolutio.
Effai: mensura mea vel defectio mea siue effundens me aut dissolutus mihi.
Effarath: dissolutio vmbraculi vel effusio visionis consummate.
Effeneruc: effundens decorẽ vel dissoluens imagines.
Effer: mensura consurgens vel effusus vigilũ siue dissolutus pelliceus aut resolutio.
Efferite: effusi vigilũ vel mensure cõsurgẽtes siue dissoluti pellicei aut resoluentes consurrectionem.
Efferamestha: mensura effundens varium vel consurrectio dissoluens varietatem.
Effesum: consilium meum vel anima mea seu finis eorum aut voluntas mea in ea.
Effesij: voluntas mea vel anima mea in eis seu fines eorum aut consiliatores mei.
Effree: fecunditas aut augmentatio.
Effi: mensus atrium modiorum vel tres modũ mensurati.
Ephoth: super indumẽtum vel super humerale.
Ephesiba: mensura rectitudinis vel voluptas mea in ea.
¶ Egabathan: solenne mandatum humile vel leta domus responsionis.
Egbathanis: solenne mandatum humilis viri vel leta domus responsionis assumpte.
Eggeus: lenis vel solennis.
Egyptus: tenebre vel angustie siue tribulatio coangustans aut coangustatio tribulationis.
Egyptiac⁹: tenebrosus vel coãgustatus siue tribulatiõe coangustatus aut coangustatione tribulatus.
Egla: vitula vel iuuenca siue solennis aut festiuitas eius Ipsa est michol vxor dauid que genuit ei ethream in cuius partu occubuit.
Eglaim: vitule vel iuuẽcule siue solẽnes eis aut festiuitates eorum.
Eglon: vitulus meroris vel iuuenculus inclatatio siue solẽne murmur aut festiuitas inutilis.
¶ Ela: maledicta vel ipsi siue terebinthus aut arbustula.
Elaath: ad solam vel solitarium siue ad vnum aut maledictio peccati.
Elada: dei seruus vel dei testimoniũ seu maledictio fortis aut terebinthus desiderabilis.
Ellada: ad scientiã vel sensum seu lat⁹ seruitutis aut dei scientia.
Syro autem sermone interpretatur super hanc.
Elade: ascensio vel ad ascensum siue domini seruitus aut maledictio testimonij.
Elam: orbis vel seculum aut postis aut superliminare.
Elam: vestibulũ vel comparatio seu despiciens aut oppositio.
Elamite: orbes vel secula' seu postes superliminaria.
Elamite vestibula vel comparati seu despicientes aut oppositi.
Elas: maledictus ipse vel faciẽs operationes.
Elasa: operatio ad faciendum seu laudem faciens aut laudabilis plasmatio.
Elassa: operatio ad faciendum siue deum sustollẽs aut dei plasmatio.
Elasar: hanc separans vel hec separatio siue deum declinans aut dei declinatio.
Elasar: laudãs carcerem vel laus sustollentium vigilantes aut laudãs plasmationem suscitantes.
Elath: vnũ vel vnitas siue solitarius aut solitudo.
Elath: aulones vel therebinthus siue deo peccans aut maledictus ipse peccator.
Ellath: idem.
Ellane: applicans vel persecutio siue applicabitur aut persequentur.
Elbon: deo fortis vel robustus fortitudine.
Elcham: pars totum vel testimonium eorum siue deo surgẽs aut dei necessarius.
Elcham: pars eorum vel testimonium eorum seu dei portio aut dei possessio.
Elchar: portio vel portiuncula seu portio temporis aut portiuncula peccatoris.
Elchese: aduocatio vel aduocata.
Elcheseus: aduocãs vel aduocatus.
Elchesi: aduocatus meus vel aduocatio mea.
Eldea: ad sciẽtiam vel de scientia interpretatur.
Eleale: conscensio vel ad conscensionem.
Eleaman: dei mei decus vel dei mei pulchitudo.
Eleazar: deus meus adiutor vel dei mei adiutorium.
Eleazarus: deus meus adiutor consilij vel deus adiuuans festinanter.
Eleb: deus pater vel deus paternitas.
Elech: portio vel portiuncula.
Elechite: particule vel portiones interpretatur.
Electe ascendentes vel ascensiones siue ascendens vel ascensio interpretatur.
Ellel: laudans vel laudatio interpretatur.
Elem: postes vel secula siue vestibulum aut superliminare eorum interpretatur.
Elama: postis eorũ vel seculum eius vel deum accipiens siue deum colens.
Elemon: scientia dei vel ascensio interpretatur.
Ellenon: greci vel grecorum interpretatur.
Eleon: diuinitas vel ad laborantes ipse est mons oliueti de quo dominus coram discipulis ascendit in celum.
Elesa: ad insulam vel ad faciendum siue deum sustollens aut dei plasmatio.
Eleutherus: seculum honorans vel exercituum cohabitatio.
Eliab: deus meus pater vel dei mei paternitas.
Eliab: vana abscõsio vel nequaquam absconditus siue deus meus pater eius: aut dei mei paternitati.
Eliachim: deus meus resuscitabit vel deus meus frater eorum interpretatur.
Eliada: deus me⁹ cognouit vel deus meus audiet seu dei mei seru⁹ aut dei mei testimonium interpretatur.
Eliade: idem.
Eliadan: deus meus cognouit eos vel de⁹ meus audiet eos siue deus meus seruiet eis aut deus meus testificator eorum.
Eliam: deus meus populus vel dei mei populo siue deus meus mirabilis eis aut deus meus miraculum eorum.
Eliasub: deus meus iacturam incendens aut de⁹ meus plasmationem conuertens.
Eliatha: deus meus tu vel de⁹ meus veni siue deo meo peccãs aut deo meo tempus.
Eliatham: deo meo cadens vel dei mei calidus vel deo meo surgens aut dei mei necessarius.
Elicu: vestibula vel maledicti seu postes aut superliminaria.
Eliada: deus meus nouit aut scientia dei mei.
Elidad: dei mei patruus vel deus patruelis.
Elidahe: de⁹ meus scit ipsum esse vel deus meus scit ipsum viuere siue deus meus nouit susceptos aut deus meus nouit suscipiendos interpretatur.
Elidelach: aceruus emissus germinis vel emissio germinis aceruati siue deus meus scit portionem aut deus meus nouit particulam.
Eliezer: deus meus fortis vel deus meus adiutor siue deo meo separatus aut dei mei sanctificatio.
Eliphal: deus meus mirabilis vel dei miraculum.
Eliphaleth: deus meus diuidens vel dei mei diuisio siue deus meus mirabiliter saluans uentes aut deus meus mirabiliter liberans paulũs.
Elias: dei mei populus vel dei mei congregatio.
Eliaman: deus meus donans: vel deus meus dominans siue deo meo donate.
Elimas: transgredi faciens: vel ad transgressionem ingrediens.
Elimech: ad regem vel ad principem siue dei mei regnus aut de⁹ meus regnator.
Elion: excelsus vel sublimitas siue dei dolor aut deo inutilis.
Elionai: sublimis vultur: vel excelsus deus noster.
Elioreb: dei mei hyems aut dei mei tempestas.
Eliſa: ad insulam aut dei mei salutatio.
Elisabeth: dei mei septima vel deus meus cognouit: siue dei mei iuramentum: aut dei mei saturitas interpretatur.
Elisaph dei mei specula: vel de⁹ meus speculator siue deus meus abscondens: aut dei mei abscensio interpretatur.
Elisaph: dei mei labium vel dei mei vinculum seu dei mei speculus aut dei mei angustia.
Elleon: diuinitas vel ad laborantes: ipse est mons oliueti: de quo supra in dictione eleon.
Elen: postes vel secula: siue vestibulum: aut superliminare eorum interpretatur.

Elisaphan: dei mei lapis vel dei mei pretij? siue dei mei speculator aut dei vinculum.
Elisabe: dei mei salus vel deus meus defendit me.
Elisama: deus meus audiuit vel dei? meus exaudiuit.
Elisar: dei mei princeps vel dei mei velamen siue pater meus fortis aut pater meus coangustans.
Elise: dei mei salus vel dei mei protectio.
Eliseth: dei mei salus vel deus meus hic est siue deus meus saluans vitā aut deus saluans pauidos.
Elisua: dei mei salus aut dei mei protectio.
Elisue: idem.
Elisuer: dei mei mur? vel deo meo cōtinens siue pater meus fortis aut pater meus coangustans me.
Eliud: deus meus dominus vel deus meus iste.
Elmadan: dei mei mēsura vel dei mei enumeratio.
Elmelech: dei mei regnum vel deus regnator.
Elmodab: dei regnatio vel dei natiuitas.
Elmodad: dei mensura vel ad matrē eius precipuam.
Elmon: contēnens vel contemptus.
Elmon: locus vel ille siue hic aut contemnens me.
Elmondablataim: contemnens palatas aut contemptus opprobium.
Elnathan: addens vel adiectio siue ad dantem aut dei donatio.
Elnatham: dei donatio vel deo donatus.
Elo: deus vel deitas siue exercitus eius aut exercitus eorum.
Elucopozia: turme militum vel opes eorum.
Elui: deus meus vel deitas mea.
Eloim: deus eis vel deitas eorum.
Elom: exercitum fortitudinis vel exercitus fortitudines.
Elon: quercus vel roboreus seu regio campestris aut exercitus fortitudinis.
Eloth: arietatio vel arietis signum siue deo respōdens aut deitas temporalis.
Elrahaba: vana absc̄ōsio vel nequa3 absconditus.
Elthaci: vanus vomitus vel nequa3 vomens.
Elthece: proferens vel prolatio eorum.
Elthecen: protulit vel prolatio.
Elthencen: proferens fontem vel prolatio oculi.
Eltholeth: natiuitas vel ad natiuitatem.
Eluan: exaltatus vel exaltatio.
Elud: gloriabundus vel accipiēs gloriam.
Elul: deum dolens vel deum parturiens.
Emach: vallis vel profunditas.
Emachim: valles vel profunditates eorum.
Emachael: vallis diuina vel profunditas eorum.
Eman: calidus vel accipiens siue calor eorum aut formido eorum.
Emath: formidans eos vel acceptio eorum siue indignans rigide aut indignator rigidus.
Emetheus: formido eorum vel accipiens eos siue indignans rigide aut indignatio rigida.
Emaus: mater festinans vel desiderium consilij.
Emme: mater vel desiderium.
Emmam mater eorum vel desiderās eos.
Emanuel: nobiscū deus vel nobilium diuinitas.
Emathasis: vallis concidens vel vallis concisionis.
Emmer: verbū vel sermo siue sermonicans aut sermonicatio.
Emim: gentes vel populi siue horrendi aut terribiles.
Emona: calor eius vel accipiēs eum.
Emor: asinus vel asineus siue loquax aut amaricans.
Emoum: asini vel asinei seu loquentes aut amaricati.
Emouth: mater lux mea vel desiderans desiderium.
Ena: fons vel oculus.
Ena: ecce hic sunt vel ecce oculus siue fons ei aut oculus eius.
Enach: fortis vel potens siue gigas aut terribilis.
Enachim: fortes vel potentes seu gigantes aut terribiles.
Enada: fons acutus vel oculi exactio siue fons sufficiens aut oculus testimonij.
Enaddai: idem.
Enadab: fons spontaneus vel oculus voluntarius.
Enadam: oculus iudicās vel oculus iudicā.
Enagallim: fons tristitie vel oculus vitulorum.
Enai: fons meus vel oculus meus.
Enaim: ecce hec sunt vel ecce sunt oculi siue fontes eorum aut oculi eorum.
Enan: nubes vel ecce hec sunt siue fontes eorum aut oculi eorum.
Enath: ecce concipit vel ecce concepcio.
Enathan: ad dantem vel deo dante siue fons datus eis aut oculus dationis eorum.
Enathon: dans gratā vel dantis gratis siue fons datus iniquus aut oculus datus responsioni.
Encenia: renouata dedicatio vel renouamina dedicationis.
Endad: fons solitari? vel oculus subtilis
Endor: fons generationis vel oculus naturalis.
Eneam: ecce ista vel ecce hec sunt.
Eneas: pauper vel miser siue respondens aut responsio.
Engaddi: fons hedi vel oculus tentationis.
Engallim: fons insidians vel oculus transmigrans siue fons reuelationis aut oculus transmigrationis.
Enganni: fons horti vel oculus elationis.
Engamin: fons hortorum vel oculus elationis eorum.
Eniel: gratia mea deo vel gratia mea dei.
Enoch: dedicauit vel dedicatio siue edificans aut cum deo ambulans.
Enochite: dedicantes aut dedicauerunt siue edificantes aut cum deo ambulantes.
Enom: ecce sunt vel ecce hec sunt seu fons robustus aut oculus fortitudinis.
Enon: cursus meroris vel oculus meroris seu fons tristitie aut fons murmurationis.
Emon: cursus meroris vel oculi? iniquus seu fons tristitie aut fons murmurationis.
Enos: homo desperatus seu inuocās aue violentus.
Enremon: fons congregans aut oculus sublimis.
Enfames: fons solis vel oculus mandans humilia.
Ephras: crescens vel augmentuz siue frugifer aut equidem videns.
Epafroditon: fertile vel frugiferū aut fecunditas.
Epafroditus: frugifer vel fecundus seu fertilis aut fecunditas.
Epicina: supra luctum vel supra lugētia.
Epicuret: supra cutem vel supra carnēs.
Eponechium: supra vel superindumētum.
Eram: vacuefacit: vel vacuefactio.
Erastus: frater meus videns vel fratris mei visio satis absurdum vocabulum figuratum.
Ereth: vigil vita vel effusus pauore.
Ergab: lapis vel lapidens.
Eriotb: ebulieras solitudo.
Erma: anathema meroris vel anathema tristitie.
Ermem: auferēs vel ablatio vel anathema nostrorum aut anathematizatio gratie.
Ermē: anathema tristitie vel anathematizans merorem.
Eroon: dolor vel dolouz siue in facie eorum aut in facie dolorum.
Esaam: confirmans vel innitēs siue sustollens gratiā aut plasmatio donationis.
Esahan: ignis in eo vel ignis in eis.
Esabam: cōfirmo vel initor seu initēs aut confirmatus.
Esahim volūtas meroris vel volūtas fortitudinis.
Esai: incensum vel insule libatio.
Essai: idem.
Essaon: voluntas meroris vel consilium tristitie.
Essaon: idem.
Essamma: innitens mihi vel cōfirmatio mea.
Esaongaber: voluntas vel inuentis seu fortis operatio: aut consilium confortate tristitie interpretatur.
Esau: faciens vel factura.
Esau: vanus vel frustra siue rubens aut aceruus lapidum.
Esoat: ignis maritus vel ignea maritatio.
Esban: ignis in eo vel ignis in eis interpretatur.
Esoen: ventus vel flatus siue ignis vanus aut ignis vetus.
Esbon: flatus meroris vel cingulum tristitie.
Escha: contemnens vel habitans despectionem.
Eschami: contemnentes vel habitantes despectionem.
Escaboth: ve gloriē vel cecidit gloria: seu ve gloriose: aut gloriatio habet occasum.
Eschel: botrus vel ignis omnis seu totus ignis aut totus igneus interpretatur.
Esda: misericors: vel misericordia.
Esdod: effusio vel incēdium interpretatur.
Esdon: incendia vel incendentes siue ignis patruelis aut ignis patrui mei.
Esdras adiutor vel auxilium siue misericordia domini: aut misericordia maturina.
Esdrelon: misericordia dei vel misericordia mea deus meus.
Esdrin: adiuuans merentes vel misericors iniquitatibus.
Esebon: cingulum tristitie vel cogitatio meroris.
Eser: vicinus vel vicinitas.
Eseli: vicinus meus vel vicinitas mea.
Eseliam: prope dominus est vel dño propinquans est.
Esemel: gemma vel electrum.
Eser: plasma vel electio.
Esphara: fractura aperiens vel plasmatio regionis.
Esri: vicinus meus vel vicinitas mea seu factura laboriosa aut plasmatio laboriosa.
Esmoha: festinās vel festinatio interpretatur.
Esna: ignis vel fecundans seu edisserens aut edisserio.
Esrai: indigena vel oriētalis interpretatur.
Esribel: auxilium dei vel auxiliatus a deo.
Esron: sagittam videns vel sagitta visionis siue irascens fortis iaculo gregum.
Esron: atrium eius vel atrium eorum siue atrium tristitie aut atrium iudicantis iudicia.
Esronite: sagittam videntes vel sagitte visionum siue irascentes aut fortes iaculis gregum.
Esronites: atria eius vel atria eorū seu atria tristitie aut atria iudicantis iudicia.
Essha: ignis vel cogitatio interpretatur.
Esthama: ignis manēs vel cogitatio doloris.
Esthamo: idem.
Esthamos: ignis manēs vel cogitatio dolorum.
Esthahel: ignis gemētium vel ignis parturientium.
Esthahelite: ignee gemētes vel ignee parturientes.
Esthahome: cogitās dolorem vel cogitatio doloris.
Esthahul: ignis dolentium vel ignis parturientium.
Esthomma: cogitās vel cogitatio siue concutiens aut contignatio.
Esthemo: ignis manēs vel cogitatio doloris.
Esthemon: idem.
Esthemoe: femina vel venter muliebris.
Esthon: ignis meroris vel cogitatio iniquitatis.
Ethai: robustus me? vel protectio mea.
Ethaia: fortis dominus vel protectio domini.
Ethalon: incunabula meroris vel repositio tristitie.
Etham: fortis vel robustus siue fortis eorum aut protectio eorum interpretatur.
Etham: ascendēs vel ascensio seu fortis dono aut robustus gratie interpretatur.
Ethani: robusti vel robustorū seu fortes dono aut fortes gratie interpretatur.
Ethebel: robustus deo vel protectio dei.
Ethema. merēs vel lugēs siue meror aut luctus.
Ether: formido vel incunabulū interpretatur.
Etheue: stupens vel formidans siue stupidus aut formido interpretatur.
Ethi: merū vel timuerunt seu stupor aut obstupuerunt interpretatur.
Ethei: metum vel timuerunt seu stupidi: aut obstupuerunt interpretatur.
Ethim: perfectio vel fortitudo seu fortis eis aut perfectio eorū interpretatur.
Ethiopia: caligo vel tenebre interpretatur.
Ethiopes: tenebrosi vel caliginosi interpretatur.

Ethnici: pagani vel gentiles.
Ethuel: robustus deo vel fortitudo dei.
¶ Euae vel vita seu calamitas aut mater viuentium.
Eubolus: cohabitator vel cohibitatio.
Euchedia: apprehendens dominum vel apprehensio domini.
Eud: gloriabundus vel accipiés gloriam.
Eudoma: apprehendens dominum vel apprehensio domini.
Euech: es vel desiderat seu desiderãs aut desiderauit.
Euergens: torcular pessimũ vel vera oppressio.
Eueus: ferus vel pessimus sine feror aut lapides colligens.
Eufrata: frugifera vel puluerulenta seu equidem videns aut de cinere veniens.
Eufratites: crescens vel frugifer siue humus aut pulueruleutus.
Eufrates: idem.
Eui: ve mihi aut calamitas mea.
Euith: ferales vel feroces siue desyderant aut desyderium meum.
Euil: stultus vel insipiens.
Euila: dolens vel parturiens siue stolidus aut in principio.
Euilath: idem.
Euilmerodath: stulte amarus vel insipienter amaricans.
Euim: iniqui vel iniquitates seu ve eis aut calamitas eorum.
Eumenis: oriens viscera viri vel commiscens ex ipsis assumptum.
Eunice: honorãs vel honoramentum.
Eupater: honoratos separans vel cõmiscens separatores.
Eupolemus: honorans ore contus.
Eulis: commiscẽs ora malleatorum.
Euricho: ducens inferius vel cõmiscens deorsum.
Eunices: amẽs vel insultus greece autem dicitur fortunatus.
Euticus: idem.
¶ Exbatanis: solenne mandatum humile vel leta domus responsionis.
Extasis: mente excedens vel mentis excessio.
¶ Ezaba: ysopus vel humilitas.
Ezabi: ysop⁹ me⁹ vel humilitas mea.
Ezazon: videns sursum vel videns in superioribus.
Ezabo: videns vel visio.
Ezead: videns seruitutem vel fortis testificator.
Ezeca: auxilium vel confortatio.
Ezechias: auxilium domini vel cõfortauit me dominus.
Ezal: videẽs deum vel fortitudo dei.
Ezer: auxilium vel fortitudo siue separatus aut sanctificatus.
Ezia: videns dominum vel fortitudo domini.
Eziel: videns deum vel fortitudo dei.
Ezion: videns dolorem vel videẽs iniquitatem.
Ezir: sanctificans vigilem vel fortitudo vigilie.
Ezrael: semẽ dei vel atrium siue auxilium dei aut auxiliatus a deo.
Ezrati: seminans mihi vel atriũ meũ.
Ezraites: atrium meum vel seminator meus.
Ezras: auxilium vel seminator.
Ezri: semen meũ vel auxiliator meus.
Ezricham: semen meũ vel auxiliator meus necessarius.
Ezriel: semen meũ deo vel auxiliator meus deus.
Ezro: semen eius vel atrium eius siue auxilians eum aut auxiliatus ab eo.

¶ De incipientibus a litera F.

Face: aperiens vel os assumptio.
Face: idem.
Facela: aperiens dñm vel assumens deum.
Facia: aperiente domino vel os assumens ei.
Fachuch: visitans vel visitatio.
Fada: redemptus vel redemptio.
Fadai: redemptus meus vel redemptio mea.
Fadaia: redemptus domino vel redẽptio domini.
Fadassar: vallatus vel redẽptio fortis seu redimens angustiatos aut redemptio acerbitatis.
Fadassurite: vallati vel redemptifortiter seu redimẽtes angustias aut redemptiones acerbitatum.
Fadath: redimens tempus vel redẽptio peccatoris.
Fadias: redemptus dominovel redẽptio domini.
Fado: redimens eum vel redemptio eius.
Faddon: redimens merentes vel redemptio iniquitatum.
Fagiel: occursio dei vel occurrit mihi deus.
Fagur: hiatus vel os pelliceum sine occurrẽs lumini aut occurrens incendio.
Fagad: euidens testis vel operarius vite.
Fahel: idem.
Falathi: saluator meus vel saluatio mea.
Falaia: cadens domino vel occasus domini.
Falasar: cadens princeps vel occasus domini.
Faldas: cadẽs germen vel ruina pauperatis.
Faleam: cadẽs populus vel occasus eorum.
Falech: diuidens vel diuisus seu diuisit me aut diuisio mea.
Fallel: cadens domino vel occasus dei.
Falesar: cadente principe vel occasus carbonis.
Faleth: saluans vel saluatio sine occasus vite aut cadens pauore.
Faleth: saluans me vel saluatio mea seu occasus vite mee aut cadẽs pauore mei.
Falnasar: cadens princeps vel occasus inutilis.
Falon: cadẽs memore vel occasus iniquitatis.
Falonites: cadẽs murmurans vel casus inutilis.
Falthel. euadẽs vel liberatus siue saluator meo aut saluationi mee.
Falthias: euadens a domino vel liberatus domini seu saluat me dominus aut salus mea domino.
Falthiel: euadens a domino vel liberatus dei seu saluat me deus aut salus mea deo.
Fallu: mirabilis aut admiratio.
Falluite: mirabiles aut admirantes.
Famuel: contemplans deum aut facies dei.
Fara: ferox vel ferus siue onager aut ferocitas.
Farri: gluto vel insatiabilis siue onager meus aut ferocitas mea.
Farao: nudauit virum aut dissipauit eum seu denegans virum aut discooperiens eum.
Faraonechao: denudãs percussus vel dissipans preparatus seu denegãs percussionem aut discooperiens preparationem.
Feras: tauus vel succrescens seu diuidens aut diuisio.
Farasim: succrescẽs eis vel augmentum eorum seu diuidens eos aut diuisio eorum.
Farati: hiatus vel hiauit seu hiante me aut hiatio mea.
Faraon: hiatus iniquus vel euolatus tristitie.
Farenath: discessio mea vel vitulus saginatus.
Fares diuidens vel diuisus seu dissipans aut violentus.
Faresite: diuisi vel diuidẽtes seu violenti aut dissipantes.
Farfar: talpa vel fodiens seu dissipãs aut dissipatio.
Farisei: diuisi vel diuidentes seu violenti aut dissipantes.
Farnat: discedens ad me vel vitulus saginatus.
Faros: violentia vel dissipatio.
Farsandatha: onager abundans donis vel feritas egressa sufficiens.
Farsath: onager cerarius vel ferocitas preuaricationis.
Farsathei: onagri contrarij vel feri preuaricatores.
Farsin: sermocinans vel sermocinatio.
Feruda: ferocitas iudicis vel consilio iudicantis.
Farue ferocitas vel conclusio.
Fauerin: feroces vel concisi.
Fasae: transcendens vel transcensio siue trangrediens aut trãsgressio.
Fase: transcensio vel transitus. Pro isto fase nostri pascha legunt.
Fasta transiens vel trãscensio eius.
Fasee: transgrediens eum vel transgressio eius.
Faseth: transgressor vel transgressus siue transgrediens augures aut transgressio augurum.
Faselida: transgressio vtilis vel transgrediens edificatos.
Faseron: transgrediens montes memous vel transgressio iracundie inique.
Faspha: aperiens subito vel dolatio assumptionis.
Fasga: dolatus vel excisus siue abscisio.
Fasor: transiens montes vel transitio iracundie.
Fasta: transitus veniens vel trascensio vententis.
Fastur: pastor vndiq; vel aperiens acerbitatem.
Fath: clima vel plaga velut cum dicimus septẽtrionalis plaga vel meridiana regio.
Fatata: clima domini vel plaga domino siue aperiẽs domin⁹ aut apertio domini.
Fathmoab: aperiens ex patre genitos aut apertio de patre genitorũ.
Fatiel: euadens a deo vel latitudo dei seu aperiens deus aut apertio dei.
Fatuel: idem.
Fatures: decepti calcatus aut calcati deceptio siue bucellam confirmans.
Fau: mihi vel subito seu eructans aut eructatio.
¶ Fe: disciplina vel os ab ore siue error aut decipula.
Febee: ore edificans vel decipule filia.
Fedahel: redemptus deo vel redemptio dei.
Fegor: hiauit vel oris pelli siue os pelliceum aut oris hiatus.
Felda: excludẽs frenum vel exclusio retinaculi.
Feleth: saluatus domino vel viuificatio domini.
Feletias: ruina vel delectio.
Felech: excludens vel mirabilis seu viuificans aut saluatio.
Felethe: excludens deum vel mirabilis dei.
Felethi: saluans me vel mirabilis mihi seu excludentes aut viuificantes.
Felethia: saluatus domino vel saluatio domini seu excludẽs dominum aut mirabilis Dominus.
Felethite: excludentes vel saluati seu mirabiles aut viuificati.
Felix: excludens vel saluatus seu mirabilis aut viuificatus.
Felicem: ruinam facture vel timorem eius non est latinum sed hebreum.
Felmonialinõ: ille vel iste locus siue nescio quis aut nescio qualis.
Fellon: cadens meroze vel casus iniquitatis.
Fellonites: cadens murmurans vel casus inutilis.
Felonem: faciem dei vel faciem meam.
Felthi: euadens vel liberatus seu saluatori meo aut saluationi mee.
Felthias: euadẽs a domino vel liberatus domini seu saluat me dominus aut salus mea domino.
Felgon diuidens vel diuisio seu dissecans aut dissectio.
Fenach: motus vel minuens.
Fendagar: cõuersa generatio vel conuersio generationis.
Fenenna: conuersa vel conuersio.
Fenicis: nutus vel abnuerunt.
Fenidum: disciplina ascendentium vel disciplina ascensionis eorum.
Feor: os tracundum vel disciplina luminis seu erroris foramen aut disciplina montium.
Fereseus: separatio vel dissemination siue separatus aut dissemination.
Ferefei: separati vel disseminati siue separantes: aut disseminatores.
Feros: dissipans vel violentus siue dissipatio aut violentia.
Fersur: violentia angustie vel dissipatio acerbitatis.
Fese: transiens vel transcendens: siue os aut odor florens.
Fesse: idem.
Felga: dolatio vel prescisio siue oris muti aut oris multi.
Fesor os nigrum vel error facture siue loquens fortis aut disciplina angustie.
Festus ore multorum vel os multitudinis. Et hoc latinum nomen violenter hebraice figuratum est.
Fesur: os acerbum vel laqueus siue errans robustus aut disciplina discretionis.
Feth: aperiens vel apertio eius.
Fetha: aperilis aperite siue aperiens eum aut apertio eius.
Fetheste: diuidens vel discooperiens siue os inclinans aut libicus vitulus.
Fethetas: aperiens dominũ vel apertio domini.
Fethmoab: aperiens ex patre genitos: vel apertio de patre genitorum.
Fethera: os turturis vel ore explorans seu buccella luminis autoris exploratio.
Fethros: dissoluens mensurã vel dissolutio mensure.
Fethusim: idem.
Fethuel: aperiens deo vel latitudo dei.
Fethusim: aperiens eis vel latitudo eorum.

Feziel: os meū dei vel os meum deus
siue os germinans deo aut os dis-
cipline dei.
Fezielite: ora mea dei vel ora mea deꝰ
siue ora germinantia deo aut ora
disciplinatorum.
¶ Fiabiroth: conobilium vel conno-
bilitatis.
Fichol: os omne vel os omnium inter
pretatur.
Flennon: oris ficto ☞ oris eorū siue con
tunctio aut os alligatum.
Figelliue: contrarius vel occurrens.
Figulus: os principis vel os princi-
pum.
Filadelphia: saluans herentem do-
mino vel saluans adhesionem do-
mini.
Filarches: declinās principem vel de-
clinatio principis.
Filemonem: mire donatus vel mira
donatio siue os panis eorum aut
panis oris eorum.
Filetus: declinans vel declinatio siue
os meum aut caro mea.
Filippus: os lampadis vel os ma-
nuum.
Filippis: os manuum vel os lampa-
darum.
Filippenses: ora manuum vel ora lam
padarum.
Filistea: cecidit vel cadēs potione seu
ruina duplex aut ruina populi.
Filistīm: ceciderunt vel cadētes po-
tione seu ruina duplex aut ruina
populi.
Filogolus: ore precipuus vel os meū
ei mortuum.
Filerhoz: cadens virga vel casus le-
cti.
Finees: oti parcens siue os requieuit
aut oti pepercit.
Fineés: os mutum vel os silens siue
os augurans aut oris augurium.
Fiuon: os meum inutile vel os meum
ineptum ab ore non ab osse.
Fisidia: os sonans vel oris sonus seu
cognoscens dominum aut cogni-
tio domini.
Fison: caterua vel os pupille siue os
mutatum vel oris mutatio.
Fithon: subito vel subitaneus siue os
abyssi aut ore profundus interpre-
tatur.
Fithonia: subita vel subitanea siue os
abyssi aut oris profunditas.
Fitonissa: idem.
Frigi: scindens pecora vel scissio pe-
corum.
Frigenses: scindentes pecora vel sciss-
siones pecorum.
¶ Focereth: euidenter occidens vel
operarius exterminator.
Focerethi: euidēter occidens me vel
operarius exterminator mei.
Fodasur: vallatio vel fortis redem-
ptio.
Foeden: ore edificans vel discipline
filius.
Fogor: hiems vel hiatus siue os pel-
lium aut os pelliceum.
Foha: hic aduerbium loci vel rubum
siue sonitus aut apparebo.
Fohy: euidens vel operarius.
Foiatha: ferus tempore vel ferocitas
peccatoris.
Forhomim: diuisio perfecte glorie po
puli vel diuisio populi gloriosi.
Fortunatus: diuidens perfecte vel di-
uisionis per fectio.
Fosech: dolatio vite vel abscissio pa-
uoris.
Fulgo: dolatio vel abscisio siue os mu
tum vel os multum.
Forhiel: hic declinans deum.
Fohel: hic declinatio dei: hic aduer-
bium non pronomen.
¶ Fua: labia eius vel induite eum
seu induitio eiꝰ aut declinatio oris
eorum.
Fuabite: labia eorum vel induite eos
siue indumenta eorum aut declinā
tes ora eorum.
Ful: addens vel adiectio siue cadens
aut ruina.
Funi: os meum vel os mihi ab ore nō
ab osse.
Funiel: os meum deo vel os meum
dei.
Fur: sors vel vna.
Fura: frugifer vel laguncula siue sors
eius aut vna eius.
Furim: sortium vel vuarum seu sors
eorum aut ruina eorum.
Furh: labia vel induite siue indumen
tum aut declinatio oris.
Futhifar: oris inclinatio vel os incli-
nans ad desiccandum.
¶ De incipientibus a litera G.

Ga: vallis estus vel val-
lis estuans.
Gaad: abiciens seruitu-
tem vel reuelata testi-
ficatio.
Gaal: abiectio vel reuelatio.
Gaala: abiciens eum vel reuelatio
eius.
Gaam: abiciens populum vel reue-
latio populi.
Gaam: vallis estus eorum aut vallis
estuans eis.
Gaas: commotus vel commotio.
Gaasar: commota tempestas vel com
motio.
Gaba: vallis vel proclivium.
Gabaa: vallis eius vel proclivium
eius.
Gabaad: vallis patrui vel collis pa-
truelis seu vallis testificās aut pro
clivium seruiens.
Gabaath: vallis peccati vel proclivii
temporale.
Gabai: vallis mea vel proclivium
meum.
Ganin: orti vel elationes.
Gazera: dividens eum aut prescisio
eius siue ordinans eum aut ordi-
natio eius.
Gazer: tonsor vel tonsio. Ipse est na-
bal carmeli cuius uxorem accepit
dauid.
Gabao: vallis alta vel proclivii sub-
lime.
Gabaon: vallis mestitie vel procli-
vium iniquitatis.
Gabaonite: valles mestitie vel procli
ues iniquitatis.
Gabath: sepes vel colone siue in sepi-
bus aut in colonīs.
Gabatha: collis altus vel proclivium
sublime.
Gabathite: colles alti vel proclivis
sublimia.
Gabathon: collis mestitie vel sublimi
tas eorum.
Gabee: collis sublimis vel collis sub-
mium.
Gabelus: vallis deo festinās vel col-
lis diuini consilii.
Gaber: vir vel iuuenis vel fortis.
Gabis: altitudo confusionis vel alta
confusio.
Gabli: terra allophilorum vel terra
incircumcisorum.
Gabriel: virtus mea deus vel fortitu-
do dei seu cōfortauit me deus aut
confortatio mea deus.
Gabuam: sublimitas vel altitudo.
Gad: succinctus latro vel succinctus
latrunculus.
Gaddi: tentatio vel in euentu seu feli-
citer aut in fortuna.
Gadite: succincte latrones vel succin-
cti latrunculi.
Gadite: tērati vel fortunati seu felices
aut in euentibus.
Gadda: tētatio vel accinctio interpre
tatur.
Gaddan: tentatus populus vel accin
ctio populi.
Gaddel: hedus dei: vel tentatus
deus.
Gader: murus ei vel sepes eius.
Gader: murus vel sepes.
Gaderite: muri vel macerie.
Gaderoth: sepes respondēs vel mace
ria temporalis.
Gadad: consilio vel accinctio: siue nū
tius aut expertus.
Gaddi: hedus meus vel accinctio
mea siue accinctus meus aut ten-
tatio mea.
Gaddite: hedi mei vel accinctiones
mee siue accincti mei aut tentatio-
nes mee.
Gadihel: tentauit me deus vel accin
ctio mea deus.
Gaddihelite: tentati deo vel accincti
dei.
Gaddis: accinctus vir vel tentationē
assumens.
Gador: accinctio luminis vel tentatio
trae undie.
Gaer: vorago conturgēs vel deuora-
tio resurrectionis.
Gai: vallis vel preruptum: seu deuo-
rans aut vorago.
Gail: exultans vel exultatio.
Gair: vallis vel collis seu deuora-
tio.
Gailath: exultans tempore vel exulta
tio responsionis.
Gailoth: valles vel colles seu voragi
nes aut deuorationes.
Gaius: mobilis vel commotus seu
vallensis aut defensibilis.
Gal: aceruus vel inuolutio.
Galaad: tumulus testis vel acer-
uus testimonij siue transmigran-
tes testes aut transmigratio te-
stium.
Galaadite: tumuli testium vel acer-
ui testimoniorum siue testes trans-
migrātes: aut testium transmigra
tiones.
Galadad: vetus homo vel vetustas
sola.
Galadithim: vetuste aque vel posses-
siones aquarum.
Galal: volutabrum vel voluta-
tio.
Galali: volutabra vel volutationes
seu volutabrum meum vel voluta
tio mea.
Galalai: volutabrum vulturis vel vo
lutatio deuoratoris.
Galataim: aqua possessa vel aque pos
sessio.
Galathia: magnifica vel translata
siue trasmigratio aut transmea-
tio.
Galathe: magnifici vel translati seu
transmeantes aut transmigra-
ti.
Galathenses: idem.
Galgal: rota vel deuolutio.
Galgala: collis preputiorum vel col
lis circuncisionis.
Galgala: rota eius vel reuolutio
eius siue volutabrum aut inuolu-
tatio.
Galgalis: rota viri vel reuolutio as-
sumptionis.
Galgalis volutabris vel reuolutioni-
bus.
Galilea: rota vel volubilis siue trans-
means aut transmigartio facta.
Galilei: volubiles vel rotati siue trā-
meantes aut in transmigratione
facti.
Galim: acerui lapidum vel loca palu
stria.
Galiloth: reuolutiones aut transmi-
grationes seu reuolutio tempo-
ris aut transmigratio respondentis.
Gallia: transferens vel translata seu
transferēs transferētes: aut trans
latio transmeantium.
Gallim: inundatio vel reuolatio: siue
transferentes eos aut transmigra-
tio eorum.
Gallion: transferens iniquitatem vel
translatio inutilis.
Gamalias: redditio domini vel retri-
buet mihi deus.
Gamaliel: redditio dei vel retribuet
mihi deus.
Gamalias: retributio domini vel re-
tribuet mihi dominus.
Gamal: retribuens vel retribu-
tio.
Gamuel: retribuens deo vel retribu-
tio dei.
Gan: ortus vel elatio.
Gentes: ortus completus vel elatio
irrigata.
Gani: ortus meus vel elatio mea.
Gaom: vallis estus vel vallis commo
ta: seu vallis estuās aut vallis com
motio.
Gara: ruminans vel peregrinus.
Garab: scabies vel scabiosus: siue in-
colatus multus aut incolatus mul
torum.
Gareb: idem.
Gareth: alienus descendens vel alie-
na descensio.
Garisim: diuisio vel abscisio.
Garis: accola vel aduena eius seu
diuidens eos: aut prescisio eo-
rum.
Garim: alienus directꝰ vel incolatus
humilitatis.
Gaspha: vallis eructans vel commo-
tio subita.
Gasan: tangens risit vel tangentis ri-
sus siue tactus ridentis aut risus
tangentium.
Gather: torcular videns vel accola
explorationis.
Gatheron: torcular videns dolo-
rem: vel accola explorans ini-
quos.
Gatheron: torcular videns tempo-
re vel accola explorans respon-
sionem.
Gatherothite: torcular videntes tem-
pore vel accole explorātes respon
sionem.
Gaulon: volutabrum vel volutatio si-
ue inuoluens eum aut inuolutatio
eius.
Gaza: robusta domini vel fortitu-
do eius. Sciendum tamen quod
hoc nomen apud hebreos g li-
teram in principio non habet sed
incipit a vocali ain et dicitur aza
non gaza subtracta g litera.
Gazabar: robustus filius vel fortitu-
do filij. Mixtum est ex hebreo et
syro.
Gazan: nux vel amigdalum seu ro-
bustus dono: aut fortitudo gra-
tie.
Gazara: diuidens eum aut prescisio
eius.
Gazarius: diuidens virum vel presci-
sio assumptionis.
Gazee: archa dei: vel fortitudo
eius.
Gazel: robusti domino vel fortes
eius.
Gazenses: idem.
Gazem: roborans eos vel fortitudo
eorum.
Gazer: robuste consurgens vel fortī
ter vigilans.
Gazera: robuste consurgens ei: vel
fortis vigilia eius.
Gazer: prescisus vel diuisus siue pre-
scisio aut ordinatio.

Geba: vallis vel proclinium.
Gebal: pueruptum vel deficiens sine vallis vetus aut vorago exterminans.
Gebar: fodiens filios vel effossio filiorum.
Gebeeth: vallis fortitudinis vel collis testimoniorum.
Gebethon: vallis mestitie vel collis merentium.
Gebin fossa vel effossio.
Gebim: fosse vel effossiones.
Geboth: lucta vel arena sive pulvis aut inutilis.
Geded: accinctus deo vel macerie vel.
Geddel: tentatus deo vel accinctio dei.
Gedelias: magnificus domini vel magnificatus domino.
Gedeon: circumciens in vitro vel experimentum iniquitatis sive tentatio humilitatis mee aut tentatio iniquitatis eorum.
Gedera: sepes vel macería.
Geddittentatus vel accinctio.
Gedmihel: accinctio dei vel fortunatus deo.
Geddo: accinctio vel tentatio.
Gedor: accedens vel applicans sive sepium aut macerierarum.
Gedori: accessus me⁹ vel applicatio mea sive sepes mee aut macerierū mearum.
Gedud: latruncul⁹ vel expeditus sive accinctio aut latronum cuneus.
Gedu spes ignea vel macería incendens.
Gehenna: vallis ennon vel vallis gratuita seu de valle fumi aut vallis tristitie.
Gelbe: voluntatis vel decursus sive acceruus pluens aut aceruus pluviarum.
Gelon: migrans vel migratio.
Gemallus: vallis falsa vel vallis salis seu amare aut amaritudo.
Gemalli: idem.
Gemallite: valles false vel valles salis seu maria aut amaritudines.
Gemellia: vallis falsa vel vallis salis.
Gemuel: mare dei vel amaricans domini.
Gennafar: ortus principium vel nativitatis initium.
Genebath: ortus filius vel principiuz filiorum.
Genesar: ortus vel principium sive inita natiuitas aut initium natiuitatis.
Gemsareth: idem.
Genucus: ortus germinis vel principium motionis.
Genthon: ortus responsionis vel principium humilitatis.
Geon: pectus vel pueruptum.
Gera: incola vel peregrin⁹ sive ruminans aut incolatus.
Gerra: incolatus vel peregrinatio.
Gerara: incolatus visio vel ruminatione vidit.
Geraris: aduene propinquantes interpretatur.
Gerasent: suburbani vel coloni ibidez seu incole mei aut peregrinationis mee.
Gerreni: incole vel peregrini.
Gergeleus: propinquans aduena vel colonum ejciens sive colonum applicans aut coloni applicatio.
Gerian: ruminans domino est vel peregrinus domini est.
Geriel: ruminās deo vel peregrinus dei.
Gerimothi: timens monte vel metuēs altitudinem montis.
Germanus: ruminans quid consilij vel peregrinus complens numerum.
Geromaccola inutilis vel ruminans iniquitatem.
Gersan: aduena vel alien⁹ sive profugus aut eorum electio.
Gersanithe: aduene vel alieni sive profugi aut eorum electi.
Gersi: aduena domini vel alienus domino.
Gerson: aduena ibi vel electio eorum.
Gersoni: aduena meus ibi vel electus eorum.
Gerson: idem.
Gersonne: aduene ibi vel electi eorum.
Geruſa: peregrinatio vel incolatus seu ruminans aut ruminatio.
Gezecia: incolatus vel ruminatio
Gezeci: incole vel ruminantes.
Gregorius: Grece Latine vigilantius.
Gesbaam: defluens vel sedens in populo: sive populus deficiens aut populus sedens in tenebris.
Gessen: terra cōpluta vel imber vicinus sive appropinquans plantationi aut appropinquans plantationi eorum.
Gessemani vallis pinguis vel vallis pinguedinum.
Gessoni: applicans lumen mihi vel applicans diligentem me.
Gessur: applicans lumen vel applicans dirigentem.
Gessori: applicans lumen mihi vel applicans dirigentem me.
Gessuri: iuxta lumen vel vicina lumini.
Gessurim: iuxta lumen meum vel applicantes e lumine meo.
Geth: torcular vel oppumens.
Gethenes: torcular vel oppumēs sive oppressus aut oppressio.
Gethaan: defluens gens vel despiciens populus.
Gethafar: humi vel fossum sive torcular eius aut effossio eius.
Gethai: oppumens signum vel torcularis consummatio.
Gethaim: torcular populi vel oppimens populum sive applicuerunt eos aut applicatio eorum.
Gethedelu: torcular egenum vel oppressio paupertatis.
Gethepher: torcular separans vel oppressio dissemination⁹.
Gethei: oppimentes vel torcularia.
Gethma: torcular frangens vel oppressio congregationis.
Gether: murale vel sepes sive murus aut circundatio.
Gethera: murus eius vel circundās eum.
Getheremon: torcular excelsum vel oppressio sublimitatis.
Gethremon: oppimens vel torcular mali punici.
Gethlemani: vallis pinguis vel vallis pinguedinum: sive oppimens nomen humile aut torcular famose auditionis.
Gethson: oppimens pupillam vel torcular coccineum.
Gezabet: est iter vel est fluxus sanguinis.
Gezabel: fluxus vanus vel fluens sanguine sive choabitatrix interpretatur.
Gezem: vicin⁹ palpationi vel appropinquans plantationi.
Gezphe: robustus laqueus vel fortitudo discipline.
Gezon: fluxus doloris vel cohabitatio iniquitatis.
Gezonites: fluens merore vel cohabitator inutilis.
Gideroth: sepes vel macería.
Giderothaim: sepes duorum vel macerie bine.
Giezi: vallis visio vel pueruptum videns.
Gigaal: redemptio vel redemptus interpretatur.
Gilon: migra vel migrans interpretatur.
Gelonites: transmigrans vel transmigratus.
Gimel plenitudo vel retributio interpretatur.
Gimerh: ortus vite vel principium partus.
Gio: lucratio vel lucrare.
Gion: lucratio vel arena.
Gir: diuisio vel precisio.
Gilai: sacrificans vel sacrificium interpretatur.
Gidam: inflatio vel ascensio.
Goatha: gens peccatrix vel populus peccatorum.
God: locus vel locusta.
Godolias: magnificans dominum vel magnificus domini interpretatur.
Godoliati: magnificentia peccati mei vel magnificus in tempore meo.
God dogma vel tectum.
Gohel: propinquus deo vel redemptio dei.
Goim gens vel populi.
Golam transmigrans eos vel voluntatio eorum.
Golgotha: locus calui vel locus calvarie ſyrum est non hebreum.
Golias transmigrans vel trāsmigratio seu revelans eos aut robustus eorum.
Goliath idem est.
Golim: acerui vel loca palustria.
Gom: fouea vel decipiens sive laque⁹ aut decipula.
Gomer assumptio vel profectio sive consummatus aut consummatio.
Gomor perfectio sive consolatio vel perficiens aut venundatio. Mensura est antiquorum que mensura est decima pars ephi.
Gomorra cecitas vel seditio seu timens populum aut timor popularis. Et sciendum q hoc nomen in hebreo non habet g literā sed scribitur per vocalē ain et dicitur aomorra.
Gonath ortus peccati vel arrogantia temporalis.
Goneabath furtum filie vel furans filiam.
Gomi oriti me vel arrogantie mee.
Gorgias diuidens luctum vel precisio luctantium.
Gortinam prescindens dona: vel diuidens castra eorum.
Gosan applicans eos vel appropinquans plantationi eorum.
Gosen applicans vel applicatio sive appropinquans palpationi aut appropinquans plantationi.
Gosnam: applicata vel iuxta ea sive applicans aut applicatio.
Gozon: appropinquans palpationi vel appropinquans plantationi.
Gothomel: torcular respondens deo: vel oppressio applicans signo.
Gozar: amigdalum vel nux corti sive tonsio aut fortitudo eorum.
Gothor: murus vel circundatio.
Gubel: propinquans deo vel redemptio.
Gucheliter: redemptio dei vel propinqui deo.
Gulias: propinquus domino vel redemptio domini.
Gunt: ortus me⁹ vel arrogantia mea.
Gunite: orti mei: vel arrogantie mee.
Gubaal: diuidens viros vel prescisio vetustatis.

De incipientibus a littera H.

Haben: in filio vel in principio.
Haber: particeps vel participatio sive commixtio aut certamē initiū.
Haberite: participes vel participationes seu commiserunt: aut certamen inierunt.
Habi: pater meus vel frater meus iste.
Habiel: pater meus deus vel frater meus dominus.
Hacham: necessitas vel necessarium.
Hacharon: turba vel turbatio.
Hachim: retinens eos vel retentio eorum.
Hachor: excelsum vel sublimitas.
Hadada: testis vel visq ad testimonium.
Haditum: inundans pessimos vel inundatio pessimorum.
Hedrebel: greges dei vel aggregati deo.
Hadrin testis mensure vel inundans mensuratio.
Hafar: terra vel pulvis: sive humens aut fodiens.
Hafara: taurus vel vitulus sive pulvis eius aut fodiens.
Hafarim mare effodiens vel maris effusio.
Hagga: loquens vel meditatio sive locutio aut meditatio.
Hageerath: annuntia vel annuntiatio sive accinctus aut latruncul⁹.
Hagiel: aduena meus vel incola dei.
Hallon vita vallū quercuum vel questio vite roboree.
Hahul: iste dolens vel vitam parturiens.
Hai: vita vallium vel questio vite.
Haiam: vita vallium eius vel questio vite eius.
Haiam: vita vallium eorum vel questio vite eorum.
Haiion: vbi erant visi: vel vbi visi sunt.
Haiman: vita vallium mirandarum vel questio vite mirabilis.
Hain: fons vel oculus.
Haio: vita vallium eius vel questio vite eius.
Halla frementum eius vel consternans eum.
Halac: portio vel pars mea sive lubricum aut impeditio.
Halaza: triplex vel consternatio aut consternatio.
Halda: deprecans dominum aut deprecatio domini.
Halus: fermentum vel consternatio.
Hamas: indignans vel furens sive furor aut indignatio.
Hamiel: populus meus deo vel populus meus dei.
Hamora: populus scit⁹ vel populus illuminans.
Hamul: calefact⁹ ros vel calefactio roris sive populus dolens aut populus parturiens.
Hamulite: calefacti rores vel calefactiones rrorationum seu populi dolētes aut populi parturientes.

Hanam: respondens populo vel responsio populi.
Han: reddens donum vel responsio gratie.
Hanath reddens vel respondẽs: seu reddidit aut respondit.
Hambegaba: sollicitans vel humilians: siue sollicitauit aut humiliauit.
Haniel: pauper dei vel respondens deo.
Hanon: respondens meroi vel reddens iniquitatem seu reddens dolorem aut responsio inutilis.
Haot: spine vel compunctiones.
Haoltes: spina vel compunctio.
Haphzon: pulvis meroris vel terra inutilis.
Harada: miraculum seu admiratio.
Haram: filius meus vel filiatio mea.
Hares testatio mea vel testamentũ.
Harim: exaltatio vel exaltatus.
Hasarmot: atrium mortis vel atriuz angustie.
Haserotht: atria vel vestibula seu ville aut beatitudines.
Hason: festinatio vel festinantes.
Harath: ramus vel dissipatio siue testimonium aut dissipator.
Hataroth: circuli vel corone.
Hatholiciel: respõdens deo vel respõdit ei deus.
Hauna: ipsa iniquitas vel susceptio iniquorum.
Huan: fons vel mortio siue subuertẽs eos aut subuersio eorum.
Haul: stultitia vel insipientia siue stultus aut insipiens.
Hauoth sedens vel commotatio: seu vinculum aut incunabula.
Haran: claud⁹ vel trascens siue claudicans aut claudicatio.
Harath: medicus vel medicamentum.
Haria videns vel prouisio.
Hazas: continentia vel apprehensio: siue cogitmens aut apprehendens.
Hazbi: mendacium vel iniquitas.
Hazbet: pergens vel abiens: siue perfectio aut proficiscens.
Hazuba: deserta vel relicta siue desertio aut relictio.
¶ Hẽ: esse vel viuere.
He: ipsa vel ista: siue suscipiens aut susceptio.
Heber: victor vel trãsiens: siue transitus aut transitio.
Hebreus: vincens vel transitor: siue transiens aut transitorius.
Hebion: pauperculus vel pauper sensu.
Hebionite: pauperculi vel pauperes sensu.
Hebut victor meus vel transitio mea.
Hebrehon: incantans vel incantatio siue conjugium aut visio sempiterna.
Hebronite: coniugati vel incantatores siue incantationes aut visiões sempiterne.
Hezerhan: ipse mente excedens vel iste suscipiens humilitatem.
Hedai: ornatus mihi vel voluptuosus meus.
Heddo pauidus seruus vel testificatio vite.
Hefer: fouea vel precipitium.
Hete. qui est vel qui existit.
Hela: vallis quercus: vel maledictio.
Helai vallis quercus mee vel maledicta mihi.
Helam: abiectio: vel superlimina re.
Helam: oppositi vel compositi.
Helon deo gratus vel deo donatus. seu vallis quercus aut roboratus gratia.
Helbid: dei filius vel dei exc:lsus.
Helchal: portio vel particula.
Helcana: dei zelus vel dei possessio.
Helchia pars domino vel vendicatus domino.
Helchefe: aduocata vel aduocatio.
Helchefus: aduocans vel aduocatus.
Helchi partitus mihi vel vendicatio mea.
Helchtan: pars domini est vel vendicatio domini est.
Helchtias: pars domini vel vendicatus domino.
Heldaa: atrium eius vel exacuens eum.
Heldath atrium vel exacuens.
Heldai: atrium meum: vel acutio mea.
Heleanam: dei mei donuz vel dei mei gratia.
Heled: acceptio glorie vel accipiens gloriam.
Helem: postes vel secula seu vestibulum: aut superliminare.
Helefa: consternatio vel consternatus.
Helles exiens vel exitio.
Helleimoth: grece exodus latine autem exitus mortis.
Helleth: accipiens vitã vel susceptio pauoris.
Helphael: deo excelsus vel dei mutatio pauoris.
Heli deus meus vel deitas mea.
Helia: deus dominus vel dei dominatio.
Helad: deus meus pater vel dei mei paternitas.
Helias: deus dominus vel dei dominatio siue ascendẽs dominus aut robustus aut dominator.
Heliasaph: dei mei collectio: vel dei mei congregatio.
Heliasapham: dei mei facies vel dei mei conuersio.
Heliatha: deo meo peccans vel dei mei temporalis.
Heliathi: deum meum vidẽs vel dei mei visio siue dei mei auxilium vel dei mei fortitudo.
Helizel: deo meo partib⁹: vel dei mei particula.
Helihel: deus meus de⁹ vel dei mei deitas.
Heliphal: deus meus cadens vel dei mei casus.
Heliphales: deus meus dividens vel dei mei divisio.
Heliphalu: deus meus mirabilis vel dei mei miraculum.
Heliphalech: dei mei ruina vel dei mei delectio.
Heliphas: deus meus mirabilis vel dei mei miraculum.
Helial: deus meus dei: vel dei mei deus.
Helim: deficiens vel fortis eorum siue arietes aut robusti.
Helimaidis: dei mei cõtradictio vel dei mei mensura sufficiens.
Heliodorus: deo meo generans vel dei mei generans.
Helioenai: dei mei fons me⁹ vel dei mei oculis meus.
Heliopolis: sol ciuium vel solis ciuitas.
Helioreb: dei mei carnus: vel dei mei solitudo: siue dei mei ardor aut dei mei tentatio.
Helisa: ad insulam vel deus saluator.
Helisabe: dei mei salus vel dei mei defensio siue dei mei iuramentum: aut dei mei abundantia.
Heliseus: deus meus saluator: vel dei mei salutare.
Helisu: dei mei salus vel dei mei protectio.
Helu: deus dominus vel deus dominator: siue deus meus iste: aut de⁹ meus ipse.
Heliezer: dei mei auxilium vel dei mei fortitudo.
Helmodam: deo natus vel dei natiuitas.
Helnatam: deo datus: vel dei donatio.
Helnaem: deo fidelis: vel dei requietio.
Heloe: deus vel deitas.
Helom: cõmotus fortiter vel exercitus fortitudine.
Helon: exercitus fortitudo vel exercitus fortitudine.
Helonite: exercitiam fortitudinis vel exercitati fortitudinibus.
Helsaphan: deo victus vel dei vinculum: siue deum speculans vel speculator dei.
Helthebe: proferens vel prolatis.
Helthebem: idem.
Heltholath: atriũ coccineum vel acumen roboris.
Heman: perturbans vel perturbatio siue suscipiens aut formido eorum.
Hemech: vallis vel abyssus siue profundus aut profunditas.
Hen: ecce fontem: vel ecce oculum.
Henach: gygas vel fortis siue humilis consurgens aut humilis cõsurrectio.
Henachim: gygantes vel robusti siue potentes aut humiles consurgentes.
Henan: cursus meroris vel fons tristitie.
Hẽnon: vallis tristitie vel vallis interfectionis.
Her: vigilans pelliceus siue consurgens aut effusio.
Heran: vacuefactus vel vacuefaciens siue vacuefacit aut vacuefactio interpretatur.
Herontte: vacuefacti vel vacuefactẽtes: siue vacuefecerit aut vacuefactiones.
Herastus: vigilans vel effusus siue frater meus vidẽs aut fratris mei visio.
Herchusa consurgens mendacii vel vigilia fictionis.
Herchusei: consurgentes mendacio vel vigilantes fictionibus interpretatur.
Hered: vigil vite vel consurgens pauore.
Heredite: vigilantes vite vel consurgentes pauoribus interpretatur.
Herem: vigilans eis vel resurrectio eorum.
Heri: vigilans mihi vel resurrectio mea.
Heritas: vigilans domino vel resurrectio domini.
Herite: effusi vel vigiles siue pellicei aut consurgentes.
Heriophet: vacuefaciens os protectum vel vacuefactio oris protegentis.
Hermagedon: consurgens tentatio vel vigilia inhabitationis.
Hermam: anathema meroris eorum vel anathematizatio tristitie eorum interpretatur.
Hermes: anathema meroris vel anathema tristitie.
Hermogenes: mons scrutatus vel vomens eos in valle.
Hermõ: anathema meroris vel anathema tristitie.
Herodes: pellibus glorians vel pelliceus gloriosus.
Herodiani: pellibus gloriantes vel pellicei gloriosi.
Herodias: pellibus glorians vel pellicea gloriosa.
Herodion: formido vel pauor.
Hesdrelon: misericordia dei vel auxilium meum deus meus.
Helli: vicinus meus: vel vicinitas mea.
Herson: atrium vel amplitudo.
Hester: abscondita vel absconden seu elevata in populis aut preparata in tempore.
Heth: vita vel pauor.
Hetham: fons vel ascensus siue pandus dono aut viuens gratie.
Hethan: consummatio vel consummatus: siue autis eorum: aut suscipiens navigationem.
Hetheus: vinax vel pauidus seu formidans aut stupidus.
Hethnas: pauor colubri vel vita serpentis.
Hethi vita mea vel pauor meus.
Hela: sublimes vel exaltatus.
Hiarites: sublimes vel exaltati.
Hichutinel: ipse est duplex deo vel ipse sperans in deum.
Hielon: ipse est parcens vel ipse est faciens: siue ipse est commouens fortiter aut ipse excitatus fortitudine.
Hiemla: parcẽs maledictio vel commouens accipientem.
Hiarcon: ipsa possessio vel vigilantia negotiationis.
Hiesana: ipse faciẽs dona vel ipse parcens gratificato.
Hieu: ipse vel est.
Hieu: parcens vel faciens siue cõmotus aut commotio.
Hieus: commotus aut commotio. seu ipse est parcens aut ipse est faciens.
Hiezer: ipse est fortis vel ipse est auxiliator: siue ipse separatus: aut ipse est sanctificatus.
Hiezerite: ipsi sunt fortes: vel ipsi sunt auxiliatores siue ipsi sunt separati aut ipsi sunt sanctificati interpretatur.
Higal: aceruatis exaltata vel exaltationis inuolutio.
Hiel: faciens deo vel cõmotio dei interpretatur.
Hila: exaltatus vel exaltatio interpretatur.
Hilai: exaltatus mihi vel exaltatio mea.
Himeneus: ipse numerans festinantes vel suscipiens ad implectionem consilij.
Hin: mensura vel mẽsuratio loquentie materie siue fuit aut erit interpretatur.
Hir: vigilãs aut vigilatus ei interpretatur.
Hira: fratris visio vel vigilans interpretatur.
Hiram: vigilans populo vel vigilie populi: seu viuit excelsus aut viuens est excelse.
Hiras fratrem meum vidit vel fratris mei visio seu vigilantem sustollens: aut vigilans plasmationem.
Hircanus: consurgens possessio vel vigilia emulationis.
Hisbaal: ipse vir vetustus: vel ipse vir deuotator.
Hismuel: ipse nominatus dei vel ipse postulatus a deo: interpretãtur.
Hismoth: ipse mortem adducẽs vel ipse est mortis adductio interpretatur.

Hispania: accinctio vel expeditio.
Hispanienses: accincti vel expediti.
Hithai: omnes bina vl pcessuos.
Hisfadab: ipse fluēs fortis vel ipsa fortis fluitio.
Hiziel: ipse fortis deus vel ipse fortitudo dei.
Hismael: vir audims a deo vel assumens auditionem dei.
¶ Hoba: incātatio vel incātatio siue dilectus aut amplexatio.
Holda: destruēs vel discernēs mihi siue diuerticulum meum seu discretio aut diuerticulum.
Holdai: destruens me vel discernens mihi siue diuerticulum meum.
Holofernes: infirmitas discessionis vel infirmans vitulū saginatum.
Homer: populum amaricans vel populi amaricatio.
Homor: crispans vel manipulus.
Hoon: labor vel dolor siue laborans aut dolens.
Horeb: mensa vel massa: siue tentatio: aut tentatus.
Horebiardor: vel siccitas siue coruus aut solitudo.
Horei: liberi vel tractidi siue de foraminibus aut farinatij.
Horim: dolor vel ira seu ve excelsa aut ve iracundia.
Hor: farina vel farinat⁹ seu posti me aut foramen meum.
Horin: fortes vel excelsi siue gigātes aut robusti.
Horrodii: maledictio sufficiēs vel male dicta sufficienter.
Hortosiada: recte indigens testimonio vel lumē positū testificationi.
Hosa: spes vel saluatio.
¶ Huchach. sculpens vel sculptio siue sculpator aut sculptura.
Huphin: penetralis vel thalamus.
Huma: festinās sibi vel manipul⁹.
Hur: longitudo mea vel illuminator meus.
Hus: festinans vel conciliator.
Husam: festinans populo vel conciliator populi.
Husathi festinante me vel festinatio mea.
Husi: festinans mihi vel consiliator meus.

¶ De incipientibus ab J.

Ai: dñs vel dominator.
Jachel: incipiens laudare deum vel expectatio laudis dei.
Jaason: lex vel quercus.
Jaamena: extrem⁹ in coitu calor vel extrema coeuntis delectatio.
Jaan: rfidens vel rfisum: siue rfisio.
Jaare: saltus vel vel sylua.
Jaas: fuit vel dimidium siue domidians aut dimidiator.
Jaasel: dimidiauit deus vel dimidiatio dei.
Jaath: expectans tempus vel expectatio peccatoris.
Jaazrahel. auxiliū vel auxiliabitur.
Jaaziam: auxilium dñi vel auxiliabitur dominus.
Jaba: luctatio vel intelligentia.
Jabes: dolor vel dolens: seu siccitas aut exsiccata.
Jabin: sapiens vel sapientia: siue intelligens aut intelligentis.
Jaaina: sapiens dño vel intelligentia domini.
Jabin: ciuitas doctrine vel ciuitas literarum.
Jabob: puluis vel lucta: siue luctans aut luctatio.
Jaboc: idem.
Jachabed: gloria dñi vel vbi est gloria: seu ē grauis aut ē grauitudo.
Jachala: fortis es⁹ vel cōfortās eum.
Jachalia: fortis dominus vel fortitudo domini.
Jacham: tribulatio vel tribulatus.
Jachan: tribulator vel tribulatio.
Jachanem: preparās firmitatem vel preparatio firmitatis.
Jachim: preparans vel preparator siue preparatus aut preparatio.
Jachim: firmus vel firmitas.
Jachin: idem.
Jachinite: firmi vel firmitates.
Jacob: supplantator vel supplantatio.
Jacoba: supplantans eū vel supplantatio eius.
Jacobus: supplantans festinantem vel supplantatio consilij.
Jachon: preparans vel preparatio.
Jachoma: populi vltio vel populum vlciscetur: siue preparans domino aut preparatio domini.
Jadae: sciēs vel scientia: siue cognoscens aut cognitio.
Jadaia: sciens me vel cognitio mea.
Jadai: sciens dominum vel cognitio domini.
Jadasan: sciens egressum vel cognoscens abundantiam.
Jadaias: cognitus dño vel scia dñi.
Jadiel: sciens dñm vel cognitus dñi.
Jado: sciens testimonium vel expectatio seruitus.
Jodom: sciens dolorem vel cognitio iniquitatis.
Japhe: expectans laqueum vel expectatio discipline.
Japhe: eligens vel electio: siue ostendens aut illuminatio.
Japhet latitudo vel dilatio.
Japhia: ostendens vel ostensio: seu aperiens aut apertio.
Japhle: ostendens vel aperiens: seu expectans eos aut superficies.
Jagaal: propinquitas vel ppinquus.
Jagur: aduena vel colonus.
Jael: expectans deum vel expectatio dei aut incipiens seu carnale contugium.
Jaabel ascendens vel ascēsio: seu ascēdit deus aut ascensio dei.
Jahelite: expectantes deum vel expectationes dei: siue incipientes aut carnalia contugia.
Jahelite: ascendentes vel descensiones siue ascendentes deo aut ascēsiones dei.
Jahelel: viuēs deo: vel expectatio dei siue postulans deum aut requiescens in deo.
Jair: vigilans vel illuminās: seu illuminauit aut illuminatio.
Jairus: illuminans vel illuminatio siue vigilie aut vigilantes.
Jalam expectans humilia vel expectator percussionis.
Jalelel: expectās deū vel expectatio.
Jalech: expectans panorem: vel expectatio vite.
Jalon: expectans dolorem vel expectatio iniquitatis.
Jam: mare vel dies.
Jambri: mare laceſcēs vel dies amaricans.
Jamim: dies plurimi numero: vel amara seu amaritudines aut amaricationes.
Jamin: virtus vel dextera: siue asini aut asinei.
Jaminite: dextere vel virtutes seu asini aut asinei.
Jamga: mare: vel dextera siue marinus aut vbi est signum.
Jamne: idem.
Jamnes: marimus vel vbi est signū.
Jamnia dextera domini vel vbi est signum.
Jamnite: virtutes domini vel in quibus est signum.
Jamnoi: amaricans lumen vel dextera iracundie.
Jamram: mare eorum pelliceum vel mare eorum in capite.
Jamres: mare pelliceum vel mare in capite.
Jamsuph. mare rubrum vel dies in capite.
Jamuel: dies eius deus vel dies ei⁹ dei.
Jamuelite: dies eorum deus vel dies eorum dei.
Janai: gubernator meus vel gubernatio mea.
Jamin: preparator meus vel preparatio mea.
Janoa: gubernator vel gubernatio.
Janoe: expectās cōmotionem vel expectatio requietionis.
Janoe: gubernatio vel gubernaculum.
Janon: dormitans meror vel gubernatio doloris.
Janua: requies vel requietio.
Janum: dormitās vel dormitatio.
Jaod: confitens vel glorificans siue cuius est frater aut cui⁹ est fraternitas.
Jaoe: factura fratris vel frater dñi siue vbi est frater: aut vbi est fraternitas.
Jara: deficiens vel defectio.
Jaraia: timens dñm vel timor dei seu deficiens dño aut deficiens dñs.
Jaramoth: timens mortem vel defectio mortis.
Jarecluna vel defectio.
Jarre. idem.
Jared: roborans vel roborans siue descendens: aut continentia.
Jareden: descēsio eorum vel visio iudicis.
Jaree: sylua vel saltus.
Jarphael: dimisit deus vel dimissio dei.
Jarphel: idem.
Jarib: vltio vel dñs iudicans: siue vlciscens aut dijudicatio.
Jaran: saltuū vel syluarum: siue mōs saltuum aut mons syluarum.
Jas: dominus vel dominator.
Jasa: factura mādati vel fact⁹ in mādato: aut factum mandatum: aut inhabitatio eius.
Jassa: dimidiū vel dimidiatio: seu factū mādatū aut factū in mādato.
Jasaph: habitator vel habitatio: siue sedens aut confidentia.
Jasabel: dimidiū dei vel dimidiauit deus.
Jasen: domitor vel domatio.
Jasi: equalitas vel desyderium.
Jasiel: eqlis deo vel desyderium dei.
Jaso: factura mandati vel factus in mandato.
Jasō: cōsyderās vel q̄ mādatū fecerit.
Jasu: conuertens vel conuersio.
Jasub: reuertens vel reuersio siue reuocans aut renocatio.
Jasubite reuertētes vel reuersi seu reuocantes aut reuocati.
Jathaha: peccātes in ea vel peccatū in eis.
Jathan: dñi pfectus vel domino consummatus: siue domini perfectio aut domini consummatio.
Jathan: dñs humilis vel dei rfisio. seu expectās humilis est aut expectatio responsionis.
Jathanael: expectans humilē deum vel respondens humiliati dei.
Jauadiath: columba defluēs tēpore. vel colūbaris deficiens peccato.
Jauathi: columba vel est hyum nō est hebreum.
Jaur: expectās incendium vel expectatio luminis.
Jaus: expectans concilium vel expectatio festinantis.
Jazer: adiutus vel adiutorium: siue auxilians aut auxiliator.
Jazias: audiens dominum vel auscultatio domini.
Jaziel: audiēs deū vl auscultatio dei.
¶ Jbaar: mōs fortis vl vir suscitator.
¶ Jchaimā: ve requiescēti vel translata est requietio.
Jchabath: cecidit gloria vel translata est gloriatio.
Jchainaan: durum habitaculum vel consolatio inhabitantis.
Jchonū: dura vel vocata: siue vbi est thalam⁹ aut pparatio cōsolatiōis.
Jchutiel: spes dei vel sperans in deū.
¶ Jdaia: dilectus dñi vel amabilis.
Jdaias: dilect⁹ dñi vel amabilis dño.
Jdida: dilectus dñi propter dñm vel amabilis dño ppter dñm. Ipse est salomō qui dilect⁹ dñi ppter dñm. vel amabilis dño ppter dñm dicit ppter suā miseri: ordiā. s. gratuitā quia eū diligere dignat⁹ est: cū vtiq; dilectiōe z misericordia indign⁹ existeret quē cōstabat māxer esse z quē reprehendit scriptura diuina pro peccato idololatrie z immoderato amore mulierum.
Jdidia dilectio dñi vl amabilitas ei⁹.
Jdithum: saltēs vel trāsiliēs eos.
Jdor: dilectus voluntarie vel amabilis violentia.
Jdumea rufa vel rubea: seu terrenea aut sanguinea.
Jdumei: rufi vel rubei: siue terreni aut sanguinei.
¶ Jeabarim: lapidee transeūtes vel acerui lapidum transeuntium.
Jebaaramons fortis vel electio suscitata.
Jabaias: sapiens dño vel intelligentia domini.
Jebee: presepium vel exsiccatio.
Jebar: imitans fontem vel expectatio putei.
Jebrthon: vallis metitie vel collis merentium.
Jebaar: eligens vel electio.
Jeblaā: absorpt⁹ vel absorptio seu absorbēs pp̄m aut pp̄s desipiscens.
Jebnael: edificans deo vel edificatio dei.
Jebochi: arena vel luctatio.
Jebus: presepe vel calcata: siue cōculcans aut conculcatio.
Jebusei pūsepe meū vl conculcatio mea.
Jebuseia: presepia vel conculcata.
Jecha: torcular vel oppressio: siue oppimens aut oppressa.
Jechaui: torcular ei⁹ vel oppimēs eū.
Jechbsa: luctās ei vel arena eius.
Jecda: magnificus vel magnificētia.
Jechdaliam: magnificus dño est vel magnificentia domini est.
Jechdon: incubās populus vel incubatio populi.
Jechelia: torcular laboris vel oppressio laboriosa.
Jechēias: pparās dño vl pparatio dñi.
Jechimā: possedit populū vel possessio populi.
Jechimā: vindicās populū vel vindicatio populi.
Jechimā: acquirens pp̄m vel acquisitio populi.
Jechinaam: possidēs populū vel vindicatio populi.
Jechinam: possidens populū vel preparatio populi.
Jechoniam: idem.
Jechonias: sic fact⁹ vel pparator seu preparās dñs: aut preparatio dñi.
Jechā: extēsio vel inclinatio: seu merces aut mercimonium.
Jechel: cetus dei vel auxilias deum.
Jechze torcl⁹: lupi vel oppimēs lupū.
Jedala: manus maledicta vel man⁹ maledictionis.

Jedeboo: manus maledicta tribulans vel manus maledictionis angustiantis.
Judeta: sciens dominum vel cognitio domini.
Jedisciens me vel cognitio mea.
Jediel: sciens deum vel magnificus deo.
Jedinp: manum tollens vel manum ad os: seu manus subleuans: aut manuum subleuatio.
Jeddoa: sciens eū vel cognitio eius.
Jedcham: paruulus vel minoratio.
Jedri: accidens vel applicans: siue accessus aut applicatio.
Jeddu: accinctus vel tentatio.
Jeddua: tentans eum aut accinctio eius.
Jedula: manus maledicte vel manꝰ maledictionis.
Jephnaia: annuens domino vel apertio domini.
Jephehel: apertio dei vel aperiet deus.
Jephad: exclusio peccati vel apertio detectionis
Jepheti: excindens peccatum meum apertio detectionis mee.
Jephon: dominus mirabilis vel dominus viuificatorum.
Jephone: nutus vel innuens.
Jephone: annuens vel innuitio.
Jegal: propinquus vel redimens seu propinquitas aut redemptio.
Jegali: propinquus mihi vel redemptio mea.
Jeglam: despiciens vel despectus siue contemptus.
Jehil: viuens deo vel postulatio dei: siue mutatus deo aut expectatio dei mei.
Jehi: vita vel exordium siue requies aut postulatio mea.
Jehiel: vita dei vel exordium dei sine requiescēs deo aut postulatio dei.
Jelada: cognoscens dominum vel cognitio domini.
Jeleph: manum tollens vel manum ad os siue manus subleuans aut manuum subleuatio.
Jemda: plenitudo vel circumcisio.
Jemel: deus: ictus vel robur meum.
Jemias: numerus dñi vel numerabilis domino.
Jemin: robur meū vel dextera mea.
Jemla: parcens maledictio vel commouens accipientem.
Jemlech: numerus vite vel amaritudo pauoris.
Jemua: mare vel amara siue numerus aut mirabilis.
Jemuate: maria vel amari siue numerabiles aut marini.
Jemuhel: dies eius dei vel dies eius deus.
Jepsem: apertum nomen vel aperta auditio.
Jepta: aperiens vel apertio.
Jeptahel: aperiens deo vel apertio dei
Jepte: aperiens vel apertus siue aperuit vel apertio.
Jepthoe: aperiens dolorem.
Jera: timens vel timor seu misericors aut misericordia.
Jerna: timēs eū vel misericordia eiꝰ.
Jerachoe: aurugo vel demolitio.
Jeremeleh: timens deum vel misericordia dei.
Jeramehel: idem.
Jeramiel: idem.
Jeramieli: timens deum meū vel misericordia dei mei.
Jeramiel: idem.
Jeramiel: idem.
Jerason: timoris vel timebunt seu timens iniquitatem aut misericors mercatibus.
Jerapolis: iudicium superius vel sine timore misericors ciuitas.
Jerebaam: aurugo populi vel demoliens populum.
Jerebehel: iudicium dei vel dijudicans superiora.
Jeremiam: excelsus domino est vel sublimitas domini est.
Jeremias: excelsus dñi vel sublimitas domini.
Jeremihel: excelsus dño deo vel sublimitas domini dei.
Jeriam: timēs inutile vel timor domini est.
Jerias: timens dñm vel timor dñi.
Jerib: odor vt luna.
Jeribai: odor vulturis vel defectio deuotorum.
Jerico: luna vel odor eius.
Jericontini: odorantes eum vel deficientes ei.
Jeriel: timens deum vel timor dei.
Jerimoth: timens mortē vel metuens altitudinem mortis.
Jerimuth: idem.
Jeriot: turgium signi vel iudicū designatio.
Jernai: dñs excelsus vel domini celsitudo.
Jeroā: timēs pplm vel iudicium ppli.
Jerobaal: turgiū hūs vel iudiciū habentis aut iudicium superiorꝰ.
Jeroboal: timor viri vel timor vetustatis siue timens habentem aut timens deuotationem.
Jeroboam: causa populi vel diuisio populi siue discernens populum aut superius dijudicans.
Jeroboseth: iudicēs ignominiam vel dijudicans confusionem.
Jeron: timor vel peregrinatio siue timidus aut peregrinus.
Jeronymus: visio pulchritudinis: vel dijudicans locutiones.
Jerosolyma: pacifica vel visio pacis.
Jerosolymite: pacifici vel pacem videntes.
Jersia: aduena dñi vel alienus dño.
Jeruel: collis domini vel vallis benedictionis.
Jerusa: ruminans vel ruminatio siue incolatus aut peregrinatio.
Jerusalem: pacifica vel pacis visio siue timor perfectus aut timebit perfecte.
Jesa: vetustas vel planities siue saluatio aut desiderium meum.
Jessa: incēsum vel sacrificiū seu insule sacrificiū aut insule holocaustum.
Jessaar: incensum suscitans vel holocausti vigilia.
Jessaarite: incēsa suscitantes vel holocaustorum vigilie.
Jessai: incensum meus vel sacrificium meum: siue insule sacrificium aut insule holocaustum.
Jesamari: vetustas amara vel desyderij amaritudo
Jesan: vetustas vel veterans.
Jesana: vetustas eius vel inueterans eum.
Jesar: figmentum vel tribulatio siue insule sacrificiū aut insule oblatio.
Jessar: meridies vel vnctio mea siue meridianus aut metaphoricus olei.
Jesua collaudandus vel collaudatio.
Jesbaam: collaudans populum: vel collaudatio populi.
Jesbacasa: collaudans summum vel collaudatio principū.
Jesbi: est in me vel coequatus mihi.
Jesbinedob: est in me spontaneus: vel coequatus mihi spontanee.
Jesboch: est cuius vel est tactus.
Jesba: tabernaculum vel vnctio eius.
Jesse: incedens vel incendium siue insule libamen aut insule holocausti
ensena: salus desyderij vel saluatio requiescentius.
Jeser: finxit vel plasmauit: siue fictio aut psalmatio.
Jeserithe: fictores vel plasmatores.
Jesi: equalis saluator vel desyderiū saluationis.
Jesem: desyderiū vel desyderaui.
Jesu equalis meꝰ vel qualitas mea.
Jespha: vnctio vel tabernaculum.
Jesphan: idem.
Jesie: equalitas vel tabernaculum.
Jessi: incensum mihi vel sacrificium meum.
Jesias: equalis domino vel salutaris domini.
Jesie: incēsus deo vel sacrificiū dei.
Jesielite: incēsi deo vel sacrificia dei.
Jesimuth: desyderium dulce vel desyderata dulcedo.
Jesmathias: vetustas percutiens dominum vel figmentum percussionis domini.
Jesmaras: salus desyderantis dñm vel saluatio requietionis domini.
Jesrael: sacrificans deo vel liberatio dei.
Jesua: planicies vel est desyderium meum salus.
Jesue: saluatio vel desyderium.
Jesui: equalis mihi vel cēlitas mee.
Jessui: desyderauit vel desyderium.
Jessuite: desyderante vel desideria.
Jessur: dolor vel est in dolore: siue salus luminis aut equalitas ignea.
Jesuri: salus doloris mei: vel saluatio in dolore meo: siue salus illuminans me aut equalitas mea.
Jesus: saluator vel salutaris: siue lup aut salutare.
Jetha: extensio vel inclinatio: siue superfluens aut superfluitio.
Jepthaā: superfluꝰ populꝰ aut superfluitas populi: siue inclinās populum aut extentione eorum.
Jethaba: bonitas vel declinatio.
Jethabatha: bonitas vel bonitates: seu declinauit vt veniat aut declinatio permentionis.
Jethā: merces vel mercimoniū: seu inclinans eos aut extensio eorum.
Jethebeth: bona domus vel declinatio venientis.
Jethela: inclinatio palme vel extensio iniquitatis.
Jether: modicum residuum vel modica residuitas.
Jether donans vel donatio.
Jethnaan: possidens populum vel fluens populo.
Jethia: supfluens vel honorabilis.
Jethiaā honor populi vel superfluēs populo.
Jethiahel: honor dei vel superfluens deo.
Jethiahi: honor meus vel superfluēs mihi.
Jethiā: honorans eos vel superfluus eorum.
Jethran: honor dei vel superfluitas gratie.
Jethu: superfluum vel honorabiles.
Jethutes: superfluꝰ vel honorabilis.
Jethro: superfluens vel honorabilis.
Jethur: vsus vel ordo: siue ordinatus aut ordinatio.
Jethus: extensio vel sublimitas.
Jeu: parcens vel commotio: seu maleficus aut maleficium.
Jeus: idem.
Jeusa: ipsa parcens ei vel ipsa commotio eius.
Jeuhel: ipse parcens deus vel ipsa commotio eius.
Jezan: durus vel duricies.
Jezabel: est iter vel est fluxus sanguinis.
Jezabel: fluxus vanus vel finēs sanguine: siue cohabitantes aut sterco linium.
Jezanias: vires eius vel aures eius siue audiens dominum: aut auscultatio domini.
Jezar fortitudo vel adiutorium.
Jezarite: fortes vel auxiliarij.
Jezechel: fortis dei vel apprehendēs deum.
Jezechias: fortis dei vel apprehendens deum.
Jezechias. fortis domini vel apprehendens dominum: siue confortauit eū dñs aut dñs cōfortatio eiꝰ.
Jezechiel: fortis dei vel apprehendēs deum siue deus confortauit eum aut deus confortatio eius.
Jezer: fortitudo vel adiutorium.
Jezerite: fortes vel auxiliarij.
Jeziel. audiens deum vel auscultatio dei.
Jezilia: fortis labor vel adiutorium laborantis.
Jezonias, vires eius vel aures eius: siue audiēs dñz aut auscultans dñi.
Jezra: semen vel seminator.
Jezrael: semē dei vel seminauit deus.
Jezraelite: seminantes deo vel seminatores dei.
Jezaria: semē dñi vel seminans dño:
¶ Jgaal: vir abijciēs vel vir reuelationis.
Jgar: aceruus vel inuolutio. ſyrus est non hebreum.
Jgar sedutha: acerꝰ testimonij vel inuolutio testimoniorū hoc ſyrū est.
Jgabathanis: solēne mādatū humile vel leta domus responsionis.
Illyricū: aduena vel elemētum: siue subuersus: aut secunda subuersio.
Judi: nutus dilucidꝰ vel concessiones illuminationum.
Judia: nutus dilucidus vel concessio illuminans.
Infamie: nutꝰ vel innuit: siue innuēs aut concessio.
¶ Joa: retinens vel retentio.
Joas: retinens eum vel retentio eiꝰ.
Joaam: retinens fortitudinē vel vbi est retinere: siue dominum videns aut domini fortitudo.
Joab: inimicus vel inimicitie: siue est pater aut paternitas.
Joachā: fortis vel robustus seu dño fortis aut domini fortitudo.
Joachim: vbi est preparatio vel cui est preparatio: siue dño preparatus aut domini resurrectio.
Joacham: retinens fortitudinem vel vbi est retinere: siue dñm videns: aut domini fortitudo.
Joahe: ipse cognoscens vel dñi cognitio: siue cognoscens scientiam cognoscens principium.
Joanā: dñi decꝰ vel dñi pulchritudo.
Joarib. dñz suscitans montes vel dominus vigilans fortitudine.
Joari: dño exaltatꝰ vel dñi exaltatio.
Joas: sperans vel tpalis siue dño sustollens aut domini plasmatio.
Joathā perfectus vel perfectio: siue consummatus aut consummatio.
Joatham: idem.
Joathas: perfecte sustollens vel consummata plasmatio.
Joam dñm videns vel dñi fortitudo: siue vbi est retinere eū aut vbi est reprehensio eius.
Job: dolor vel otiositas.
Job: magus vel manus siue dolens aut vlulans.
Joba: distillans vel mago pater: seu magus pater: aut doloris vel vlulationis distillatio.
Jobal: delatus vel delatio siue dimittens aut dimissio.
Jobama: magus donatus dñi vel dolor gratie dei.

Iobel magnꝰ dei:vel dolens deo.
Iochabed:domini germē:vel domini preparatio: siue domini libamen: aut domini intelligentia.
Iochel: germen duinū: vel preparatio dei.
Iocelam: comprimens eos. vel oppressio eorum.
Iod:scientia vel principium seu dominatio dei.
Iodaeipse cognoscēs:vel domini cognitione siue cognoscēs scientiam aut cognoscēs principium.
Ioed:dño seruiēs vel dñm testificās.
Ioezer:dñi fortis vel dño separatus.
Iophe:dñi os vel dñi disciplina: siue dño elegit:aut dño illuminauit.
Iogli contemptus vel despiciens.
Ioha:dño rfidens: vel dñi rfisio: siue dñans ei vel dñatio eius.
Iohana:dñi donū vel dñi gratia.
Iohanna dño misericors:siue dñi misericordia seu dño gratus: aut dominus gratia eius.
Iohannam:dño gratus eis vel dominus misericordia eorum.
Iohannā:erat donās vel dñi donum.
Iohannā cuꝰ est donū vel dñi grā.
Iohannā:domino donatus vel domino glorificatus.
Ioānes:dñi gratia:vel in quo est gratia siue cui donatum est:aut cui donatio a domino facta est.
Iohel dimittens vel mutatus:seu defluens aut decipiens.
Iohel fuit dei vel incipienti deo: siue est deus aut est dominus deus.
Ioachim:qui est consurgens: vel domini resurrectio:siue dominus suscitans aut dño suscitante.
Ioiada: dominum cognoscens aut domini cognitio.
Ioiade: domini cognitio vel ipso domino cognoscente.
Ioiaden: dominus cognoscēs fontē: vel dño cognoscens oculum.
Ioiarib: dñi vltio vel dñi iudicium.
Ioarim:dñm exaltās: vel dñi exaltatio siue dominus saltuum.
Iomna:matutina vel dextera eius.
Iona columba vel donās siue vbi est donans aut vbi est donatio.
Ionadab: domino obediens vel domini spontaneus.
Ionadab:colūba precipua vel donatio patruelis.
Ionas:donās vel donatꝰ siue cui est donatio: aut qui donatus est deo.
Ionathā:colūba venīēs vel columbe donum siue columba dās:aut dñi donatio.
Ioni colūba mea vel donans mihi siue donum meū:aut donatio mea.
Ioppe:pulchra vel pulchritudo.
Ioppite pulchri vel decori.
Ior:riuus vel fluuius.
Iora:riuus eius vel fluuius eius: seu manꝰ sublimiū: aut dñi celsitudo.
Ioraber:domus excelsa: vel domus sublimium.
Iorareir:riuus spinarum: vel fluuius compūctionis.
Ioram qui est excelsus: vel vbi est excelsus: siue dominus excelsus: aut domini sublimitas.
Ioram:riuꝰ doni vel fluius gratie.
Iordanis riuus iudicū vel fluuius iudicantis:siue descensio eorum: aut apprehensio eorum.
Iore:riuus excelsus:vel fluuū exaltatio.
Iorim riuꝰ eorū vel fluuius eorū: siue excelsus riuus.aut fluuiꝰ exaltatꝰ.
Iora:factura mandati vel domini salvatio.
Iosabeseth: vbi est saturitas germinis: vel vbi est saturitas resurrectionis.
Iosaberh:domini saturitas vel domini iuramentum.
Iosabia vbi est incensum domini vel in quo est iuramentum.
Iosaph dñi speculū vel dño vinculatꝰ siue dñi labiū aut dño angustiatꝰ.
Iopsaphat ipse iudicās vel ipse iudicat siue domini iudiciū aut dominus iudicabit.
Ioseph dñi iustꝰ vel dñi iustificatus.
Iosedech idem.
Ioseph augmentum vel appositio.
Iosephus:augens consilio:vel apponens festinationem.
Iosphias: ipse liber dño vel ipsa libertas domini.
Iozias: vbi est incēsum domini:vel in quo est sacrificium.
Iosophonias: domino absconditus: vel domini speculator.
Iosoias: vbi est salus domini:vel in quo est saluator dominus.
Iosue salus vel saluatio siue saluator aut saluaturus.
Ioth:scientia vel principium: siue dominator aut dominatio.
Iotha est perfectꝰ vel est pfectio:siue est dñi pfectus aut est dñi pfectio.
Iothan: domini perfectio vel domini consummatio: siue perfectio eorum:aut consummato eorum.
Iothā: scientia dñi vel principiū grē.
Iouis inimicus hic:vel dñs ille.
Iozabaad: domino dotatꝰ vel domini dotatio.
Iomozbad: domini fluens touis vel domino touis fluuius.
Iozabad domini dotatus vel qui est dotatus a domino.
Iozabet: domini dos: vel que est dotata a domino.
Iozacharr:dñi vltio vel dñi iudiciū.
Iosaded:domini fortis seruus:vel dominum fortem testificans.
Iozarib dñi vltio vel dñi dñjudicatio.
Iozia:dñi ductio est vel dñi oliua est.
Irad: ciuitas descēdēs vel ciuitatis descēsio:seu vigilās seruus aut suscitās testimoniū.
Irao: frater meus videns:vel fratris mei visio:seu vigilantē sustollens: aut vigilans plasmationi.
Io:vir vel assumptus.
Issa:mulier vel assumptio.
Isaac risus vel gaudium.
Isaar:vir vigilās vel vir suscitator.
Isaarite:viri vigilantes vel viri suscitatores.
Isachar: qui est memor vel dñm memorans:seu vir mercedis: aut est merces mea.
Isacharite:qui sunt memores vel dominum memorantes:seu viri mercedum:aut sunt mercedes mei.
Isai:salus mea vel domini salutare: seu vir deuotator: aut vir assumēs
Isaias:dñi salus vel domini salutare.
Isar vir parvulus vel vir imminutus seu vir vigilās:aut vir suscitator.
Isari:vir paruꝰ mihi: vel vir minorationis mee:seu vir suscitans me aut vir vigiliarum mearum.
Isbaal:vir vetustus vel vir deuotator
Isboā:vir deuotans ppm vel assumptus in fortitudine populi.
Isboseth: vir confusionis: vel assumpta confusio.
Iscarioth:vir memorie:vel est merces eius:seu memoria mortis eius aut memoriale domini.
Isimuth:desertus; vel assumēs dissipationem.
Ismael:vir auditus dei: vel assumēs eruditionem dei.
Ismelite:viri auditi deo: vel assumentes eruditiones dei.
Israel mens videns deum:vel est videre deum.
Israel: vir videns deū: vel princeps cum deo: siue dei vir fio est: aut fortis directus dei.
Israela:mens vidēs deum suum vel princeps cum deo suo:siue est videre deum eius:aut directio dñi sui.
Israelite:viri vidētes deū:vel assumpti principes cum deo.
Isuar:vir paruꝰ vel vir imminutꝰ siue vir salutis aut assūptio salutaris
Isui:vir loquens vel assumptio salutis mee.
Istob:vir bonus vel assumptio bonitatis.
Italia: mens excedens vel mentis excessus.
Italica mente excedens: vel mentis excessio.
Italici mentium excessus: vel mente excedentes.
Ithamat: insule palma: vel insule aritudo:siue vbi est amarus aut vbi est commotio.
Iturea: montana vel sublimis. Syrum est:non Hebreum.
Iturei:montani vel sublimes.
Ithus:mōs excelsus:vel mons sublimitatis.
Iubileus:annus remissus vel annus remissionis.
Iuchal:potentia vel fortitudo.
Iuchadā: potestas opprimens eos vel fortis oppressio eorum.
Iudaia:cōfitēs dñm vl' gl'ificatio dñi.
Iudaismus:laus vel confessio.
Iudaice:cōfitentes vel glorificantes.
Iudas:confitens vel glorificans.
Iudea confessio vel glorificatio.
Iudei:laudantes vel confitentes.
Iudi:laudans vel confitens.
Iudith:cōfidens vel glorificans.
Iulius:incipiens vel principium.
Iulia:idem.
Iunius:inciplens vel principium.
Iunia:idem.
Iupiter:inimicus separans vel dominus separator.
Iustus:elatus vel elatio:siue parcens aut ipse elatus.
Iuth:principium vel dominatio.

De incipiennbus a litera L

Laabadō:appollio grece exterminans vel exterminator.
Laabim deusti vel inflāmātes seu deustio aut inflammatio.
Laada:flamma testificij vel deustio iudicantis.
Laadon:perdens vel interficiens.
Laamas:iniquitas vel ad iniquitatē.
Labadon:pdens vel interficiens siue solitarius:aut solitudo eorum.
Laban:album vel albedo:siue candidus vel candidatio.
Labana dealbās eū vl' cādidatio eiꝰ.
Labaoth: venientes vel egredientes.
Labeth acceptans vel acceptabilis.
Laben:candor vel cādidum siue cor eorum:aut cor filio meo.
Labum:deusti vel inflammātes siue deustio aut inflammatio.
Labor:ingressus vel ingressio seu venientes aut ingredientes.
Laboth:idem.
Lacedemonia: consurgens silentio vel consurrectio sanguinea.
Lacedemones:consurgentes silētio. vel consurgentes sanguinei.
Lachis:interest:vel sibimet vir.
Lacho: consurgens vel consurrectio.
Lachū:cōsurrectio vel ad ꝓsurgēdū.
Laed:ipe sibimet vir vl' ipemet vir suꝰ
Laphidoth: lampas quasi os cultri ab ore non ab osse.
Lahel in deo vel in deum.
Lais:leo vel filiꝰ leonis: siue ipse sibimet vir:aut sibimet vir suus
Laisa:leena vel in salutē seu filia leonis filia leene.
Lamathara: signum vel conditio:siue aut signum aut condictum.
Lamazabathani:vt quid dereliquisti me:vel vt quid derelictio mea.
Lamazaphtani: idem.
Lameth: qñ est nomē lre: faltura vel adiutoriū: siue erectio aut firmamentū.7 qñ dolos pcutiēs vel pcussio:siue humilis:aut humiliatus.
Lamuel:cū q̄ ē deꝰ vl' q̄ est dñdictio.
Laodicia: fuit in vomitu vel natiuitas expectata:siue tribus amata a domino: aut tribus amabilis dñi.
Laodicēles:sunt i vomitꝰ vel natiuitates expectate: siue tribꝰ amate a dño:aut tribꝰ amabiles domini.
Laonimin:tribꝰ vel matres: seu phylarchi multarū tribuū: aut principes multorum populorum.
Lapidoth: fulgor: vel fulgur:siue fulgurans aut fulguratio.
Larma sublimitas vel consurrectio.
Lasa:salus vel salutatio: sine in salutem aut in saluationem.
Lasabi spauit i me vel i dño spes eiꝰ.
Lasthenis:salus donata vel saluator a domino.
Lathusim:fabri vel maleatores.
Lazarus:adiutus dñi vel auxiliatus a domino.
Leba:albedo vel candidatio.
Leben:candidum vel candidatio.
Lebeus corculum vel quasi cor.
Lebna:later vel cementum.
Lebni:lateres vel cementa.
Lebniticij:latericij vel cementarij.
Lebona:albedo vel candidatio.
Lecha:gena eius vel maxilla eius.
Lechi:gena mea vel maxilla mea.
Lechus gena viri vl' maxilla assūpta
Lechum: cōsurgēs vel consurrectio.
Ledā:flāma iudicans vel exurgens.
Ledihel:flamma iudicans deo:vel exurgens iudicium dei.
Ledā:flammā iudicans vel exurgēs iudicium.
Leenas iniquitas vel ad iniquitatē.
Leeth:flāma vite vel exustio pauoris
Legbara ignis vel incendium.
Leem panis vel refectio.
Lē:additio vel frequēs bona opatio.
Leesa:salus vel saluatio; siue in salutem:aut in saluationem.
Lelē ad nomē iudicij vl' ad auditionē
Lesendam: ad nomen iudicij vel ad auditionem iudicantis.
Leuaboth:venientes vel edificātes.
Leui additus vel appositus: siue assumptus:vel applicatus.
Leuite additi vel appositi:siue assumpti aut applicati.
Leuites:adiectio vel appositio: siue applicatio siue prosecutio.
Leuiathan: prosequens eos:vel additamentum eorum.
Lia laborans vel laboriosa.
Libanus albus: vel candidus: siue candor aut candidatio.
Libertini factura pallee vel facientes paleas.
Libia veniens vel introiens.
Lichaonia: suscitās vel suscitatio: siue ad suscitādū vel ad suscitationē
Licaonij suscitātes vel ad suscitādū.
Lici cōsurgēs vel lachrymas fūdēs.
Licia lachrymas fundēs ei vel consurrectio eius.
Licinus:consurgens vel ipse suscitans siue lachrymas fundēs aut lachrymarum effusio.
Licij consurgentes vel ipsi suscitantes:siue lachrymas fundētes aut lachrymarum effusiones.
Liconia:suscitans vel suscitatio.
Liconienses:suscitantes vel suscitati.
Lidi:geniti vel edificati.

Lidia: natiui vel edificatio eius.
Lidñ: nati vel edificantes.
Lidi: idem.
Lida: vtilis vel edificata.
Linus: tibice vel candidatus.
Lisama: nata tentatio vel natiuitas tentationis.
Llisias: generans vel generatus.
Llsimachus: generans percussionem vel generationis percussio.
Llstra: genᵃ ᵭcoꝝ vel generãs ᵭcorẽ.
Llstris: vtilitas angustie vel vtilis tribulatio.
Llchostratos: sublimitas vt procliuum: seu generans latitudinẽ: aut vtilitas seruitutis.
¶ Lobna: alba vel candida siue albor aut candidatio.
Lobeni: albus vel candidatus siue cor mihi aut cor filii mei.
Lobni: albus vel candidus seu albor. aut candidatio.
Lobnitici: albi vel candidi siue albedines aut candidatores.
Loboni: albus vel candidatus siue cor mihi: aut cor filio meo.
Lod: vinculũ vel declinatio.
Lodabar: ipsi ꝭbũ vl ipsi ꝓmoclatio.
Lodadid: ipi ꝭbuiᵗ vel ipsi testificatio.
Lodadm: ipsi causa vel ipsi iudicii.
Loide: consecutio vtilitatis: vel que consecuta est vtilitatem.
Lomna: latereꝫ candidati vel laterum candidatio.
Loomnũ: phylarchi multarũ tribuũ vel princeps multorũ populorum.
Loth: vacans vel declinans seu vinctus: aut ipse conclusus.
Lotham: ipse cõcludens eos vel ipsi vinculum eorum.
Lothen: vinculũ vel cõclusio seu declinãs donum: aut vacans gratie.
Lothe: vinculũ eiᵒ vel ipsa conclusio.
¶ Lucas ipe eleuãs vl ipe ꝛsurgens.
Lucius. idem.
Lud: vinctus vel declinans siue vtinam natus aut vtinam vilis.
Ludi: viculati vel declinãtes siue fortiter prosunt: aut vtinã ꝓficientes.
Luuh: gene vel maxille.
Luza: nux vel amigdalum.
¶ De incipientibus a littera M.

Mabeel: cõgregauit deꝰ vel congregatio dei.
Maacha: mollicies vel confractio.
Maachati: fracta est mihi vel confracti sunt mihi: seu venter cesus: aut ventris percussio.
Maadi: mensura serui mei vel quam sufficiens testimonium meum.
Maahi: congregatus mihi vel congregatio mea.
Maala: chorus vel infirmitas.
Maalaph: de mille vel de doctrina.
Maalath: chorus peccatorum vel infirmitas temporalis.
Maalehel: laudans deum vel laudatio dei.
Maalmeon: de habitatione vel habuerunt habitationem.
Maalon: de fenestra vel a principio seu consummatus aut securitas.
Maama: congregatus populus ei vel congregatio populi eius.
Maamite: congregati populi ei vel congregationes populorum eius.
Maamad: desiderii vl ꝺesyderabilis.
Maarb: idem.
Maanarb: requiescens vel requietio.
Maaria: amara vel domus mea siue ex visione aut ex iussione.
Maaroth: fouee vel spelunce.
Maasias: onus dño vel assũptio dñi.
Mabar: munitum suscitans vel munimen vigilie.
Mabdihel: muniᵗ deo vl mũitio dei.
Mabdihelite: muniti deo vel muntiones dei.
Mabsan: munitus vel protegens: siue munimen aut protectio.
Mabsar: muniens vel munitio.
Macha: ingenium vel percussio.
Machabeus: protegens vel protectio siue percutiens aut ingeniosus.
Machabei: ꝓtegentes vel protectiones: siue pentientes aut ingeniosi.
Machati: subactus mihi vel mollicies mea.
Maceda: exustio vel orientalis: siue prius aut in antecessum.
Macedan: exurens vel exustio siue oriens aut antecedens.
Macedonia: combusta vel combustio: siue antecedẽs aut orientalis.
Macedones: comburẽtes vel cõbusti siue antecedens aut orientalis.
Maceloth: cetus vel ecclesie siue congregati: aut congregationes.
Macelloth: idem.
Macema: exurgens dominus vel orientalis domini.
Maces: finis vel diffinitio.
Maceth: oriens vita vel antecedens.
Machi: quid est: vel quia est: siue rex meus: aut regnum meum.
Machiel: rex meus deus: vel regnum meum dei.
Machimath: quid est donum: vel quid est donatio.
Machir: venundabit vel restituet siue videns aut de infirmitate.
Machirite: venũdabũt vel restituent seu videntes aut de infirmitatibus.
Machinas: hũilitas vel attrectatio.
Machinata: humilis vel attrectata: siue tangẽs aut vilitas tributorum.
Machosis: concupiscentia vel concupiscibilis.
Mada: mensura vel ꝯ sufficienter.
Madabas: mẽsurã venientem sustollẽs vl sufficiẽtie veniẽtis plasmatio.
Madabena: a saltu eius vel a nemore eius siue saltᵘ eoꝝ aut nemᵒ eorũ.
Madai: mensura mea vel quam sufficienter mihi.
Madaliel: turris mea deus vel defensio mea deus meus.
Madã ꝺictio vel habitaculum: seu mensura doni aut sufficientia gre.
Madbares: eremus vel solitudo.
Madia mẽsura dñi vel sufficiẽs dño.
Madiam: de causa vel de iudicio siue in causam aut in iudicium.
Madiam: respondens vel ꝺiudicãs: iniquitas aut cõtradictio.
Madiant: respondẽtes vel ꝺiudicantes seu iniqui aut contradicentes.
Madiante: idem
Madid: turris testium vel mensura seruitutis.
Madim: iudicium vel ꝺiudicatio.
Madmena: mensura viscerum vel quam sufficienter ex ipsis.
Madon: ꝺictio vel habitaculum siue inhabitatio aut inhabitantes.
Maapha: speculator vel speculatio siue de speculo: aut de speculatione.
Magal: colonia vel transmigratio.
Magala: transmigrans eum vel colonia eius.
Magali colõie vel transmigrationes.
Magbena: defendens filium sibi vel defensio filij eius.
Magdal: magnitudo vel turris seu premuniens aut premunitio.
Magdael: turris dei vel magnificauit me deus.
Magdalũ: magnitudo vel turris seu defendẽs eos: aut ꝓmunitio eorũ.
Magdalene: magnifica vel ꝓmunita siue turrensis aut defensibilis.
Magdael: turris dei vel magnificãs deum siue multum accepit a deo: aut magnificauit me deus.
Magdalgad: turris ꝓtrate vel defendens accinctum latrunculum.
Magdol: turris vel magnitudo.
Magdola: turris eius vel magnificans eum.
Magdolaiquis grandis vel que turris siue que est magnitudo: aut que est magnificentia.
Magedda: annuntiãs vl annũtiatio.
Magedam: fructus domini vel annũtiatio gratie siue poma eius.
Mageddo: rẽtatio: vel de tẽtatione: siue pomoꝝ eiᵒ aut fructuũ cene eiᵒ.
Mageddon: tentans vel tentatio siue cenaculum aut in habitatio.
Mageth cena pauonis vl tẽratio vite.
Magmas: tangens vel de tactu siue vile tributũ aut vilitas tributoũ.
Magog: doma vel tectum vel de tecto aut de domate.
Magog: guttur vel de fauce.
Magron: guttur merois vel de fauce iniquitatis.
Mahari: domus visionis vel amaritudo mea.
Mahelchiram: ex dei pare vel ex vita excelsa.
Mahalhael: ex vita deus: vel quis est dominus deus.
Maida ꝺictio vel mẽsura sufficiens.
Maimam: desyderatus eis vel desyderium eorum.
Malach: angelus vel nuntius.
Malachi: angelus meus vel annuntiatio mea.
Malachias: angelus domini vel annuntians dominum eorum
Malachim: liber regum.
Malachi: nũtians eis vl angelᵘ eorũ.
Malachot: liber regnorum.
Malachoth: angelus tempore vel annuntians responsionem.
Malalai: laudator meus vel laudatio dei.
Malalehel: laudans deum vel laudatio dei.
Malalehelh angeli vl annũtiatores.
Malasar: laudator principis vel despector angustiarum.
Malathia: visio vel de visione: siue despiciens aut despectio.
Malcha. regnum vel principatus.
Malchi: rex meus vel puncipãs mihi.
Malchia: regnator dominus vel puncipatus domini.
Malchon: rex mestitie vel princeps iniquitatis.
Malchus: rex consilij vel princeps festinator.
Malen: nuntians vel regnator.
Malelothᵓ: angelᵘ vinctus: vel annuntians declinationem.
Maloth: princeps vel annuntiator.
Malohoth: angeli vel annunitatores
Malliothe: plenitudies vl adimpleti.
Mambre: duitdẽs vel diuisio siue claritudo aut perspicuitas.
Mambres: mare in capite vel mare pelliceum.
Mamoazer: de longe vel delongatus seu alienatus aut alienatio.
Mammon: lucrum pecunie vel cupiditas diuitiarum.
Mammona: diuitie vel cupiditates vtrũq; hoc nomen Syrũ est pariter ⁊ Hebraũ vtriq; mixtum.
Mamuchа: elongans calorem vel alienatio prestolationis.
Mamuchам: idem.
Man: quid vel quomodo.
Mãna: qd est hoc vel qũo est istud.
Manah: ponans vel requiescens.
Manaa: munus vel cõsolatio: seu sacrificium aut holocaustum.
Manaath munera vel ꝓsolatiões seu mũerãs vitã aut pauonis ꝓplexio.
Manad: sepulchrũ vel monumẽtum.
Manaem: consolans vel consolatio.
Manaem: castrũ vel tabernaculum si ue requies aut consolatio.
Manat: requies vel sepulchrum.
Manaim: castra vel tabernacula seu requietiones aut consolationes.
Manasses: necessitas vel obstupescẽs siue oblitiosus aut q̃ oblitᵘs ẽ.
Mane numerus vel numeratum siue compleuit aut completio.
Maneeth: numerus vite vel numerans vitam complens pauorem aut pauonis completio.
Mãhu: qd nã hoc ẽ vel qũo est istud.
Manzameroth: tridentes vel fusciule: seu complens pauorem.
Manlius: quid laboras vel quomodo laboriosus es.
Manne: requiescens vel requieuit.
Maoth: curatus vel curatio.
Maol: chorus vel plenitudo.
Maon: habitaculũ vel habitatio.
Maozmin habitationem videns vel habitaculum fortitudinis eorum.
Mapsa: munimen vel protectio.
Mapsã munies eos vl ꝓtectio eorũ.
Mara: amaricans vel amaritudo.
Maradath amara continentia vel amara iactantia seu amare continens aut amarus arroganter.
Marai: amaricans mei aut amaritudo mea.
Maraith: amara scientia: aut amaricans dominatio.
Marala: amara concessio vel amaricanter concedens.
Maranatha: in dñi nri aduẽtu vel qñ dñs n fr aduenier. Syrũ ⁊ nõ hebreũ.
Marath: amarum tempus vel amaritudo peccati.
Marcaloth: ꝺirige vel ꝺirigantes.
Marchus: attritus vel defricatus.
Marcus: amarᵘ vel declinatus siue certus aut sublimis mandatio.
Mardat: amara contritio vel impudenter contritus.
Mard ochai amare ꝓterẽs vulturem vel amara contritio deuoratoris.
Mardochᵉᵒ: amare cõterens impudẽtẽ vel amara ꝓtritio impudẽtis.
Mares: amare tollẽs vel amara plasmatio.
Mureſa: a capite vel a principio.
Maret: amara vita vel amaritudo pauoris.
Maria: illuminata vel illuminatrix.
Maria: smyrna maris vel stella maris: siue illuminãs: aut mare amarũ: hꝝ eũ ꝓmone dña interꝓtat.
Mariboth: lites vel turgia siue dissensiones aut contradictiones.
Marimuth: litigans vel ꝺicens siue amara mors vl amaritudo mortis
Marisa: a capite vel a principio seu amaf tollẽs aut amara plasmatio.
Mariã amaꝝ onᵒ vl amara retentio.
Marodath: amara procacitas aut amara contritio.
Marioth: amara scientia vel amaricane dominatio.
Maren: sublimis vel de excelso seu amare tristis: aut amara tristitia.
Marsana: amare abundãs: aut amara egressio.
Martha: prouocans vel irritans. hꝝ eũ sermone dñans aut dñatrix.
Masa: onus vel assumptio.
Masaa: onerãs eã vel assumptio eiᵒ.
Massa: pondus vel alienatio.
Massada: retinẽs vel reꝺrẽs siue assumẽs fruitutẽ aut onerãs tristionũ.
Masaphot: rostra incendentia vel de tribulatione rostrorum.
Masaia: onus meũ vel assũptio mea.
Masaia: onus dño vel assumptio dñi.
Masal: parabola vel prouerbium.
Masan: locũditates vel locunditatibᵒ: siue onᵒ doni: aut assũptio gre.
Masech. pincerna vel propinatio.
Masepha speculator: vl ꝺ speculatrice.

Walephat:speculatiovel contẽplatio.
Waleia: onus dñi vel assumptio dñi.
Walena: prospera vel secunda seu secundans aut secundatio.
Walera eruditio vel disciplina.
Waleratheruditi vel disciplinati.
Walerecha: libans vel attrahẽs siue libatio aut vectigal vanum.
Walerephot:speculãs sup indumẽtũ vel contẽplatos superhumeralis.
Walrephoth:idem.
Waleratḥ:specula vl refugia siue munitiones vel protectiones.
Walpha:speculatio vel ꝓtẽplatio siue de speculatiõe aut de ꝓtẽplatione.
Walphat: contemplans tempus vel speculator peccati.
Walphe: speculatio vel cõtemplatio.
Walsa:onus dñi vel assumptio dñi.
Wallot:prouerbia vel parabole.
Walma:exaudiens vel exauditio.
Walmana: auditor doni vel exaudiẽs gratiam.
Walob:onꝰ sui vl assũptio seruitutis.
Walobia : speculans dñm vel assumptio domini.
Walrecha:vectigal vanum vel attracta libatio.
Walresa:onꝰ ipiũ vl assũptio iiçtatis.
Watha: donãs vel donatio siue tributum aut humile eorum.
Wathalã:ꝓsũmãs eos vl ꝓfectio eoꝝ.
Wathama:manus vel donatio.
Wathã:donans vel donatꝰ seu donator doti aut donatio gratie.
Wathana:donãs ei vel donatio eius.
Wathanai:donũ eius mihi vel donatio eius mea.
Wathãta: donãs dño vl donatio dñi.
Wathantam:donatus dñs eis vel donatio domini eorum.
Wathanite: donatores vel donati seu donatores donorum aut donatores gratiarum.
Watharis : opluta vel complutio seu complutus aut complutio mea.
Wathat:donãs petrũ vel dõatio tpis
Watharha: donans petrũ ei vel donatio temporis eius.
Wathathias: donatus a domino vel donum domini aliquando.
Watheba:dulcis saturitas vel dulcedo saturitatis.
Wathetha: donãs ei vel donatio eiꝰ.
Watheus: donatoꝝ consilij vel donũ festinationis.
Wathiama:donator gratie dñi vel donans donationem domini.
Wathias: donatꝰ dño vel dõatio dñi ꝓ iuda.s. in cuius loco positus est.
Wathimum: donuz domini est vel donatio domini est.
Wathlam:consummans eos.
Wathʒabith:persecutio vel virga descendens.
Wathʒeb: economus vel dispensator.
Wathras:dono indigens vel donator domitans.
Wathusalã: mortem misit vel mortis amissio siue mortuus interrogator aut mortuus est ꝛ interrogauit.
Wathusalem:idem.
Waurhel: viuẽs deo vl vinẽs deꝰ seu ex vita dei aut ꝺs est sicut dñs deꝰ.
Waumã: quis est de longe vel ex vita alienatus.
Waza:ex hoc vel ex istis.
Wazarathʒodion . i. signa horoscopi per.xij.horas.
Wazarothʒodiacõ: que mathematici xij.signa appellant.
Wazia: ex hoc dñs vel ex isto dñatio.
Waziã:ex ḣ dñs est vl ex isto dñatiõe.
Waoth:ex ho c tꝑs vel ex istis rñsio.
Wazroth : vincula vel discipline seu successiones seu exclusiones.
¶ Wechedẽ ab exordio vel ꝛ oriẽtẽ.
Wechia ꝓcussus dño vel ꝓcussio dñi.
Wechmas : hũilitas vel attrectatio.
Wechme:basis quiescens vel venundatus commotioni.
Wechmoth:fulture vel suppositiões.
Wechoʒath venundatus mihi vel venundatio mea.
Wechuratḥ:venũdatꝰ vl venũdatio.
Wechurathite venundati vel venundatores.
Wedab:fames ãtiq̃ vel fames ãtiq̃rũ.
Wedaba:fames antiqua ei vl fames antiquarum eius.
Wedabena: onus vel põdera siue de onere aut de ponderibus.
Wedad: mẽsus est vel acquieuit siue metiens aut mensuratio.
Wedula:aq̃ sublies vel mẽsura in aq̃.
Wedam: mẽtiens vel respondẽs siue mendacium aut responsio.
Wedana: aque eminentes vel aquarum eminentia.
Wede mensura vel aque eminentes.
Wedamena mẽsura viscerũ eius vel aque eminentes ex ipsis.
Wedena aque sublimes vel aquaruz sublimitas.
Wedi adequati vel mensuratores.
Wedia mensura vel adequatio.
Wedi mẽsurãs caussam vel adequatio iudicij.
Wedon: mensurans dolorem vel adequans murmurationem.
Wedro mensura vel mensuratio.
Weeber: de qua vel vlterior.
Weelhabel:benigna dei vel benignitas domini.
Weezabel:benigna dei vel bõitas dei
Wephaar : ipeꝛ aq̃ vel ipetꝰ aquarũ.
Wephat:speculum vel speculatio.
Wephet:speculum vite vel speculatio panoris.
Wegia:despiciẽs vel despectio.
Wegbis:despiciens confusionem vel despectio ignominie
Weida:ꝺdictio vl mensura sufficiens
Weizabel : benigna dei vel benignitas domini.
Wela:vallis salis vel vallis salia.
Welia:idem.
Welcha:regina vel regnatrix.
Welcham:regens eos vel rex eorum.
Welchi : rex meus vel regnans mihi.
Welchias rex dñs vel regnum dñi.
Welchiel:rex meus deus vel regnum meum dei
Welchieliter:reges mei deo vel regna mea dei.
Weclchisedech:rex iustus vl rex pacificus siue rex pacis aut rex iustitie
Welchisua : rex saluator vel regnum salutis.
Welchisue rex loquax vel regnũ cantilene siue rex meus tyrannus aut rex meus perditio.
Welcon rex eorum vel principans eis
Welcon rex meroꝝ vel princeps iniquitatis.
Welchonoth:fulcra vel regna siue reges induti aut regum cubicula.
Welech:chorus vel a principio.
Welech:regnum vel regnator.
Welechi : chorus meus vel a principio meo.
Welechias:chorus domini vel a principio domini.
Welithme: infirmitas vel de infirmitatibus seu mãdatum humile aut mandatum humiliatis.
Wello: plenus vel plenitudo siue adimpletus aut adimpletio.
Weloth: pleni aut adimpleti siue plenitudines.
Welothi : pleni mei aut adimpletiones mee.
Weloth:pleni vel adimpleti seu plenitudines aut adimpletiones.
Welothi : pleni mei vel adimpletiones mee.
Welsa rixa vel maxime.
Welloth vallis falsa ignis mordentis vel vallis salis doloꝛẽ ꝓstolãtũ.
Wellucharẽ vallis falsa mordẽtium lapides vel vallis ignea lapidum aceruatorum .
Weluth plenitudines vel adimpletiones.
Wem a quo vel ex ipsis.
Wembiana aperta vel manifesta seu apertio vel manifestatio.
Wemphis os vel ab ore siue os eius aut os ex ipsis.
Wemphiboseth os confusum vel os cõfusionis siue os ignominie aut de ore ignominia.
Wemphon os meroꝝ vel de ore iniquitatis.
Wephius quo quis vel ex ipsis iste.
Wemi aq̃ mee vl viscera mea ex ipsis
Werath ex quo decꝰ vel viscera commotionis.
Wen viscera vel ex ipsis.
Wennat viscera mea vel ex ipsis in rimis meis.
Wenelaus viscera maledicta vel ex ipsis maledictus.
Wer apertus vel manifestꝰ siue illuminans aut illuminatio.
Werab multitudo vel de multitudine siue manifestans patrem aut illuminatio patris.
Werariamaricans vel amaritudo siue aperiens vigilias aut illuminãs suscitationem.
Werarite : amaricãtes vel amaricati siue aperientes vigilias aut illuminantes suscitationem.
Wercurius aperiens ciuitatibus vel illuminans occursum signi.
Were apertus vel manifestus siue illuminãs eum aut illuminatio eiꝰ.
Wered:rebellis vel apertio siue illuminans aut manifestatio.
Werepgeth:fouens vel cubans siue cubabat aut confouebat.
Weremuth aperiens mortem vel illuminans mortuos.
Werabaal litigans cũ marito vel litigans cum altissimo siue litigãs in maritũ aut litigãs cõtra altissimũ.
Werimuth aperiẽs mortẽ vel illuminans mortuos.
Werob multitudo vel multitudine.
Werodach amara ꝓcitas vel amaritudinẽ imittẽs seu amare contritue:aut amara contritio.
Werona quevel profanditates.
Weron illuminabũ merentes vel manifestans iniquos.
Weronath illuminans merentes tpe vel manifestãs iniquitatẽ peccati.
Weronathites illuminãs merentes ipse vel manifestans iniquitatem.
Weroz aperiens visionẽ vel immundatio fortitudinis.
Weroz consulens vel consilium siue arcanũ aut aque sacramentorum.
Wes hospes vel hostis siue mensurator aut mensuratio.
Wesa euado vel aqua rara.
Wesa hospes eius vel hostis eiꝰ siue mẽsurans eum aut mẽsuratio eiꝰ.
Wessa hospes saluans vel mensura salutis.
Wesara aqua rara vel ꝓpinatio siue dans potum aut propinator.
Wesac propinãs vel potũ dans : siue hospes fris aut hospes finitatis.
Wessalem:hospes missus vel reddẽs redditionem seu mensurans pacem aut hospes iustitie.
Wessaloth euadens vinculũ vel aque rare declinatio.
Wessameth potũ dans eoꝛo vel ꝓpinans a principio.
Wesechamens vel trahens siue compressus aut compressio.
Wesech deficiens vel prolongãs seu defectio aut prolongatio.
Wesepha speculator vel contẽplator seu speculatio aut contemplatio.
Weselima capiens eos domino vel palpatio eorum deus.
Weseroth vincula vel discipline seu successiones aut exclusiones.
Wesezabel benignus deo vel mensurator domini.
Wesphar speculatorem suscitans vel contemplationis vigilia.
Wesphareth hospes hians vel hospitis hiatus.
Wesphe hospitis laqueus vel hospitis disciplina.
Wessiae chrisma vel vnctio siue xꝑs aut vnctus.
Wesolam hospes seculi vel mensura eternitatis.
Wessolam capiens eos vel palpatio eorum.
Wesopotamia eleuata voce quadã: vel eleuationis cutusdã vocatiõis.
Wesral hospitãs eos vel mẽsura eoꝝ scitũ ꝺo q̃ mesrã egypti appellat.
Westhi varius vel varietas.
Wessulam mensura doloꝛis vel hostis anterioꝛ.
Wetheba dulcis vel dulcedo.
Wethiba virga vel lectulus.
Wethahaal benignus vir habẽs vel quam bona benoꝛatio vetustatis.
Wethael ꝺs bonus deus vel quam bona diuinitas.
Wethabeel:idem.
Wethul dulcedo vidẽs vl dulcis visio
Wensim saluans eos vel attrectatio eorum.
Weza ex hoc vel ex isto.
Wezaab eleuata vel supra eam siue aqua fluens aut aque fluitio.
¶ Wiami ꝺs mis feꝛ vl cui dõatꝰ.
Wibaar electꝰ vel electio siue de electis aut de electionꝫ.
Wicha quis hic aduerbium loci : vel quis an iste.
Wichael quis vt deus vel quis est sicut iste dominator.
Wichaia ꝺs vt deꝰ vel ꝺs vt deitas.
Wicharob quis hic dilatans vel que est hec latitudo.
Wichas quis est hic aduerbium loci vel quis est iste.
Wicheas ꝺs est iste vel ꝺs est in loco.
Wichol aq̃ olis vel aqua ex omnibus
Wido metiens vel mensuratio.
Wiphaat aq̃ imperꝰ vel aq̃rũ ipulsio.
Wiphibaal os deuorans vel os vastatis.
Wiphiboseth os ꝓfusuz vl os verecũdũ siue os ꝓfusiõis, aut ignominie
Wichael domꝰ dei vl domꝰ exercituꝫ.
Wilerhne generans castra vel generatio donantium.
Wileum generans vel generatio seu generare aut onus eius est.
Wilicho regnator vel regnum.
Winamin quis matris fetus vel cui donatus est.
Wirrha amara vel amaricans seu amaritudo aut amaricatio.
Wiribaal litigans cũ marito vel litigans cum altissimo siue litigans in marito aut litigãs cõtra altissimũ.
Wisaal tractans deo vel quis interrogauit deum.
Wisaam:trahens populũ vel interrogatio eorum.
Wisaach ꝺs vt risus vel ꝺs vt frater siue ꝺs vt risus aut ꝺs de gaudio.
Wisahel populus dei vel quis est vt saluans deus.
Wisia q̃ idigẽtia vel q̃ est domitatio
Wisor humilitas vel tribulatio seu de humilitate aut de tribulatione.
Wisor plana vel directa siue humilis aut campestris.

Witilene: transmigrãs vel declinans seu declinatio aut trãsmigratio.
Withidares: declinãs donũ sufficiẽs vel transmigratio doni sufficiẽtis.
Wisaab: quis vt aurũ obrisum vel qđ est sicut aurum purissimum.
¶ Woab: de patre vel ex patre.
Woabite: de patre geniti vel ex patre generati.
Woalda: mẽsur dñi vel sufficiẽs domino.
Woam: fortis vel robust⁹ sive robur aut fortitudo.
Woaziã: de adiutorio domini vel dñs auxiliator est.
Wobomia: edificiũ, vel edificator.
Wobomia: edificãs mihi vel edificatio mea.
Wobumia: edificium vel edificator.
Wobumiar: edificans vel edificatio mea.
Wochebo: vulnerãs patrem luminis vel paterne iracundie.
Wochonat: suppositio vel sustentaculum.
Wochori: venundator meus vel venũdatio mea.
Wochoth: plage vel vulnera.
Wochotha: plaga eius vel vulnerãs eum.
Wodab: natiuitas vel generatio.
Wodabama: sctẽs pfi vel gfiatio eius.
Wodim: iudicium vel iudicatio.
Wodim: iudicãs eos vel iudiciũ eor.
Wodollam: generationem testificãs vel natiuitatis testificatio.
Woelath: dolẽs vel parturiẽs sive ab adolescente aut parturiente.
Woelati: dolor me⁹ vel pruriẽs mihi.
Wofet: palpatio vel attrectatio.
Wofeta: palpãs eũ vl attrectatio eius.
Woyfee: aq̃ric⁹ vel assumptus de aq̃.
Woyfeo: vigens vel limẽs sive attrectans aut palpans.
Wolada: princeps piscium vel dolor parturientis.
Wolath: regnans vel principans seu dolens aut parturiens.
Wolathi: rex me⁹ vel princeps meus sive dolor me⁹ aut parturitio mea.
Wolathe: regnãtes vel principãtes sive dolentes aut parturientes.
Wolchõ: regẽs eos vel ꝓncepꝫ eor.
Wolid: infirmitas vel a principio.
Wolochar: rex vel princeps sive rex noster vel princeps noster.
Woolinfirmitas vel ad infirmitatem sive chorus aut a principio.
Woola: chor⁹ ei⁹ vel ab initio eius sive infirmãs eũ aut infirmitas ei⁹.
Woolí: infirmitas mea vel de infirmitate mea sive chorus meus a principio meo.
Woolí: chorus laboris vel a principi laborioso sive infirmus laborans: aut de infirmitate laboriosa.
Woolite: chori mei vel a principio meo sive infirmitates mee: aut de infirmitatibus meis.
Woos: infirmitas vel habitaculum.
Woosa: infirmans eum vel habitaculum eius.
Woosia: infirmus dominus vel habitaculum domini.
Woroth: heres vel hereditas.
Worathi: heres meus vel hereditas mea.
Worathite: heres meus iste vel hereditas mea ista.
Worasthim: heres eorũ iste vel hereditas eorum ista.
Worasthithe: hereꝺes mei iste vel iste sunt hereditates mee.
Worta: visio vl visiõis sive illuminãs aut dilucidãs iste est locus in quo abiae dictũ est vade i terrã visiõis.
Wouthphẽs me⁹ vel hereditas mea.
Woxome: sublimitas vel celsitudo.
Wosa: salus vel eruditio.
Wosee: saluator vel saluificator: sive a saluatore aut a saluificatore.
Wosellamoth: capiens eos morti vel palpatio mortis eorum.
Wosera: eruditio vel disciplina.
Woseroth: vincula vel discipline.
Wophetaim: sortes vel vicinie seu sortium aut vicinarum.
Wosi: palpator vel attrectator.
Wosoch: captura vel capiens sive capientes aut capture.
Wosollon: capientes eos vel palpatio eorum.
Wosollamia: capiẽs eos dño vel palpatio eorum dominus.
Wosollamoth: capiens eos morti vel palpatio mortis eorum.
Wosollam: capiens eos vel palpatio eorum.
Wosura: vinculum vel disciplina.
Wosel: eruditꝰ deo vel disciplina dei.
¶ Wumi ꝓsolãs eos vel viscera eor.
Wusa: palpans vel attrectãs: sive palpatio aut attrectatio.
Wusach: palpans fratrẽ vel attrectatio fratris.
Wuserothi: vincula vel discipline.
Wusite: palpãtes vel cõtrectãtes.

¶ De incipientibus a litera H.

Ha: pulchra vel pulchritudo.
Haab: absconditus vel requiescens.
Haabi: absc̃ôditus mihi vel requietio mea.
Haab: pulchra seruitus vel pulchrum testimonium.
Haalal: laudãt vel laudabũt sive torrens aut laudatio.
Haalia: torrẽs dei vel laudãs deum.
Haaliel: torrẽs dei vel laudatio dñi.
Haalon deus caudatus vel pulchritudo laterum.
Haama: decora vel pulcherrima sive cõmouẽs eos aut commotio eor.
Haamã: decor⁹ vel pulcherrimus sive cõmouens eos aut cõmotio eorũ.
Haamathi: mouẽs mortem vel de cor peccati.
Haamathite: mouẽtes mortem vel de cor peccato.
Haami: pulcherrim⁹ vl cõmotio eor.
Haar: puer vel infantulus.
Haara: puer ei vel infantulus eius.
Haarathi: puerilia temporis vel infantia peccatoris.
Haari: puer mihi vel infantul⁹ meus.
Haarias: puer dñi vel infantul⁹ dñi.
Haas: serpens vel coluber sive augurans aut augurium.
Haaren: requies sonãs vel requietionis sonitus.
Haason: coluber murmurãs vel serpens inutilis sive augurans dolorem aut auguriũ iniquitatis.
Haat: decor tẽporis vel pulchritudo peccati sive abscondens peccatum aut requiescens tempore.
Haazab: extunc prophetauit aut prophetauit tunc sive pulchrum auxilium aut cessionis initium.
Habai: conspicuus vel requiescens.
Habaioth: sedẽs vel excludẽs sive reqescẽs ipe aut cõspicuus rfisione.
Habal: stultus vel insipiens.
Habao: prophete vel venientes.
Habaoth: sedens vel excludens: sive conspicuus aut requiescens.
Habarh: scandalum vel scandalizans sive insipiens aut insipientia.
Habarhei: insipientes aut scandalizãtes.
Habau: veniẽs vel includẽs seu venimus aut inclusimus.
Habdael: visus dei vel seruiẽs deo.
Habeoth: ꝓphetãs vel prophetatio.
Hablath: organum vel laudatorium.
Hablon: psalterium grece laudatorium latine.
Hablum: orga[illegible]m vel laudatorium.
Habo: sessio ve[illegible] prophetia sive conclusio aut superueniens.
Habohe: prophete vel prophetie.
Haboth: sessio vel prophetia: sive concludens aut superueniens.
Habu: veniens vel includens.
Habuchodonosor: sedẽs in angustia agnita vel sessio agnitiõe ãgustie sive ꝓphetans istiusmodi signum: aut ꝓphetia lagunculę angustie.
Habusabari: calcans tempus vel calcatio temporis.
Habuzarachim: calcator fratrum vel calcatio fraternitatis.
Habuthei: ꝓphete vel prophetantes.
Habusardã: prophetauit paleas vel prophetia alieni iudicij.
Hachẽ: ꝓparãs eos vl p̃paratio eorũ.
Hachon: preparans dolorem vel preparatio iniquitatis.
Hachor: requiescẽte luce vel obscuratio nouissima sive requies luminis aut preparatio iracundie.
Hadi: ascendens vel ascensio.
Hadabi: votiuus vel spontaneus.
Hadabias: vouens dño vel spontaneus domini.
Haemam: fidelis vel fidelitas sive mouens eos aut motus eorum.
Haeth: requiescens vel requietio.
Haphadon: dispersa generatio vel dispersio generationis.
Haphec: marina vel maritima.
Haphedon: conuersa generatio vel cõuersio generationis.
Haphec: marinus vel maritimus.
Haphei: maritimi vel animarum refrigerationes.
Haphes: anima vel refrigerium.
Haphis: idem.
Hage: meridies vel meridianus.
Hageb: idem.
Hahaim: puer meus vel infantia mea
Hahelel: hymnus vel laus sive laudans deum aut dei laudatio.
Haid: falum vel mare sive fluctuans aut instabilis. et sedis incerte.
Haim: fluctus vel mot⁹ sive fluctuãs aut commotio.
Haioth: conspicuus vel excludens.
Halol: torrens vel laudatio.
Hama: deus vel commotio.
Hamoel: dormiuit deus vel dormitio dei sive hi qui sunt dei aut quos dormire facit deus.
Hamra: pardus vel amaritudo sive amaritudines aut amaricationes
Hamrim: pardi vel apostate sive profugi aut transgressiones eorum.
Hamsi: palpans vel tangens sive attrectans aut attrectatio.
Hamuhel: loquens cum deo vel cum quo loquitur deus.
Hamuhelite: loquẽtes cũ deo vel cũ quibus loquitur deus.
Hanee: piscis vel ferus sive germen pulchritudinis aut pascua eorum.
Harcissus colligens vel collectio sive lucerna scindẽs aut accẽsus letitie
Hasab: exsiccans vel exsiccatio aut germinatio eorum.
Hasaram: germen molle vel germen teneru sive germinans eis.
Hasia: coluber dñi vel serpẽs dñator.
Hasi: stultus vel stultio.
Hasim dux vel princeps: sive principans eis.
Hason: consolans vel quiescens sive augurans aut augurium.
Hasor: pulchritudo luminis vel consolans angustiatum.
Hathan: donat⁹ eis vl donatio eorũ.
Hathamelech: donatus regno vel donatio regnatoris.
Hatha: donãs donũ vel donat⁹ gfe.
Hathanael: donum dei vel donans cum deus.
Hathinnei: donantes vel donati sive hypodiacones grece: aut subministri latine.
Hathon: donatus meroris vel donatio iniquitatis.
Haua: semen vel germen sive latratus aut pulchritudo.
Haue: idem.
Haum: germinans vel consolator.
Haũ: germinãs eis vel cõsolatio eor.
Hazareth: flos vel virgultũ sive sanctitas aut consecratio.
Hazareth: vnctio vel mũdicia seu custodiens aut separatio.
Hazaren⁹: virgultum vel floridus: sive custodiens aut separatus.
Hazare⁹: mũd⁹ vel sctũs sive vnctus aut consecratus: vtrũq; hoc nomẽ apud hebreos nõ scribitur per z literam: sed per hebreum sade quod nec z nec z literam sonat.
Hazarei: virgulta vel floridi sive custodientes aut separati.
Hazarei: mundi vel vncti sive sancti aut consecrati.
Hazaren: idem.
¶ Heapolis mire commota vel mira commotio.
Hebaaz: latratus apprehensus vel latrantis apprehensio.
Hebalal: latrans latus vel latratus latratus seu latrantis lentias aut latrantis latitudo.
Habalath: latratus temporis vel insipientia peccatoris.
Hebe: latrans vel latratus sive psalterium aut mensura.
Hebal: latrans deo vel latratus dei sive mensura dei aut psalterium.
Hebon: latrans vel latratus.
Hebuil latrator me⁹ vl psalterũ meũ.
Hechoo: parat⁹ iste vl preparatio ista
Hecob: statio vel attrectatio.
Hecho: percutiens vel percussio.
Hecloda: includens iudicio.
Hechophati: excludens vel exclusio sive inclusum aperiens aut percussionem euadens.
Hechota: aroma vel thimiama sive flos eius aut aromatizatio eius.
Hecle: scala vel torrens.
Heclamite: cuiusdam heredes vel cuiusdam hereditates.
Hecle cuiusdam heredes vel cuiusdam hereditas.
Heclamite: scale vel torrentes.
Heclelcol: torrẽs botri vel botrus torrentis.
Heema: consolans vel consolatio.
Heemias: consolatus a domino vel consolatio domini.
Heestas: es vel metallum.
Hephael: spirans deo vel applicans ad dei.
Hephe: spirans vel sufflans sive spiritus aut sufflatio.
Hephee: applicans ad vel ligurius quod est nomen lapidis.
Hephec: pruna vel carbo sive seducens aut seductio.
Hepheg: idem.
Hephendor: marina vel maritima.
Hephi purificans vel purificans.
Hepsa: purificans aggrauatum vel purificatio aggranati.
Hephoa: deceptio vel dissolutio.
Hephusim: apertum nomen vel dissolutio auditio.
Heger: florens vel floridus.
Hehoa: includens iudicio vel percussio iudicij.
Hehiel: stans deus vel statio dei.
Hehioth: stans vel statio sive stans tempore.
Hemã: pulchritudo vel consolatio.
Hembia: profugium vel apostasium.

siue apostata aut apostasia.
Remra: profugium vel transgressio siue pardus aut amaricatio.
Remrim: pardi vel apostate siue amaricantes eos aut profugia eorum seu pardorum aut apostatarum.
Remri pardi vel apostate.
Remrothayim vel profugus siue transgressor aut apostata.
Remsi: palpās vel tangens siue attrectans aut attrectatio.
Remsib: stans vel attrectans siue statio aut attrectatio.
Reptad: deceptio vel dissolutio.
Reptali: latitudo mea vel puersio ei⁹.
Reptali: discretus vel seiunctus seu conuoluit me aut conuolutio mea.
Reptalim: habitatio vel cōparatio siue cōuertēs eos aut latitudo eorū.
Reptalim: implicatio vel puersatio siue dilatauit me aut dilatatio mea.
Reptalimite: conuertentes eos vel latitudines eorum.
Reptalite: habitacula vel comparationes seu dilatati met aut implicationes eorum.
Reptar: purificans vel purificatio.
Repte decipiēs vel dissoluēs siue deceptio aut dissolutio.
Reptee: decepti vel dissoluti siue deceptio aut dissolutio.
Reptof: sculptēs vel apiētes siue decipiētes eos aut dissolutiōes eorū.
Repthupha: deceptio vite remisse: vel dissolutione claudicans.
Repthuim: sculptēs vel apiētes: siue decipiētes eos aut dissolutōes eorū.
Reptusim: apertum nomē vel dissoluta auditio.
Rer: lucidus vel lucerna.
Rergel: lucis aceruus vel lucerne aceruatio.
Rereus: lucis consilium vel lucerna festinans.
Rereth cythara vel quasi lucerna seu lux vite aut lucerna pauonis.
Rergal: lucis aceruus vel lucerna aceruata.
Rergel: lucerna aceruata vel lucerne aceruatio.
Rergel: lucerna inuoluta vel lucerne inuolutio.
Reri: lucens mihi vel lucerna mea.
Reria: lucens dño vel lucerna dñi.
Resia: coluber domini vel serpens dominicus.
Resibi: titulus meus vel statio mea.
Resom: augurās vel augurij siue augur fortis aut auguris fortitudo.
Resturh: tētatio tenera vel fugitiuus tener.
Resteus: erarius vel metallarius.
Rethmam: decus vel motio siue commouens eos aut cōmotio eorum.
Reihua: imago vel imaginatio.
Retophati: includent me vel inclusio mea.
Retophatite: includentes vel inclusiones mei.
Ricanor: stans lucerna vel statura lucida.
Ricodemus: includens iudicio vel effusio terrenitatis.
Ricolaus: effluēs vel effluxio siue stultus ecclesie languentis aut stultitia languoris ecclesie.
Richolatte: effluentes vel effluxiones siue stulti ecclesie languentis aut stultitia languoris ecclesie.
Richopolis: germen ptectionis mee vel protectio germinis mei.
Riger: ascendens vel ascensio.
Rymphya: os applicatum vel oris applicatio.
Rimme: fata vel speciosa seu germen pulchritudinis aut natiuitas pulchra.
Rimmite: feti vel spinosi seu germina pulchritudinis aut natiuitas pulchre.
Risam: augurās gram vel augurium.
Roa: moueus vel commotio.
Roadada: mouens seruitutem dño vel commotus testimonio dei.
Roadiae: mouens diuiculū vel commotio illuminati.
Robaa: mouēs eos vel cōmotio eorū.
Roatha: mouens imperium vel commotio consummationis visionum.
Robdatrans vel latratus.
Rodab: ater vel inflatio.
Roe: requiescēs vel requieuit siue cōmotus aut commotio.
Roema: decor vel fides vel voluptas aut delectatio.
Roemā: pulchritudo vel pulchre seu consolatus aut consolatio.
Roemanite: pulchri vel consolati seu consolatores aut consolationes.
Roemi: pulchra vel consolata.
Roesta: metallum vel es eius.
Roestā: es eorū vel metallum eorum.
Roephet: motus apertus vel cōmotio latitudinis.
Roga: meridies vel meridianus.
Roge: idem.
Room: decus vel consolatio.
Roorar: decorans magistrum meum vel consolatio magistri mei.
Roorari decorans currentē magistrū aut cōsolatio cōsummati magistri.
Roram: requiescens excelse vel commotio exaltati.
Ruarh: pulcher vel pulchritudo.
Rum: pascens eos vel pascua eorum.
Run: fetus vel piscis siue vnicus aut sempiternitas.
Rumentus: decorus vel fidelis.

De incipientibus a litera S.

Sadvnitas vel laudatio.
Sal: tabernaculuz vel inhabitatio.
Sali: tabernaculū meuz vel inhabitatio mea.
Sam: vt populo vel insaniens.
Sbab: sperans vel amplexans siue dilectus aut dilecto.
Sbadia: seruus dñi vel seruiens dño.
Sbag: magus vel phitonissa siue incantator aut incantatio.
Sbdarē: seruus australis vel seruus affricanus.
Sbdias: seruiens domino vel seruitus domini.
Sbed: seruitus vel seruitor.
Sbededon: seruiens rufo vel seruiēs fuluo seu seruiens terre aut seruus sanguineus.
Sbedia: seruiens dñi vel seruiēs dño.
Sbediel: seruus dei vel seruiens deo.
Sbia: seruus dñi vel seruiens dño.
Sboth: phitōes vel magi siue lagene grandes aut lagenarū granditas.
Schei: diligēs vel perscrutās: siue dilectio aut perscrutatio.
Scol: tenens habitationem vel apprehendens tabernaculum.
Schor tenēs magistrum vel retentio magistri.
Schosath: retentio vel apprehensio.
Schozias: retinens dominum vel apprehensio domini.
Schran: tenēs vel apprehendens siue retentio aut apprehensio.
Sdaita: mensurās vel mensuratio.
Sdema: seruꝰ dñi vel testificās dñm.
Sdia: idem.
Sdoia: idem.
Sdollam: testimonium eorum vel testimony approbatio.
Sdollamites: cōtestans aliquem vel testimonium in aliqua.
Sdor: contestans generationē vel testificatio generationis.
Sdoma: seruꝰ dñi vel testificās dñm.
Sémensis meus vel mensura mea.
Sdaura: mensura magistri: vel testificans magistrum.
Sepha: mensura vel effundens siue estus aut estuatio.
Sephi: mēsura trium modiorum vel tres modū mensurati.
Seph: diligens vel perscrutans siue dilectio aut perscrutatio.
Sepha: effusio vel estuatio.
Sphа: nebula vel obscuratio siue obscurans aut nebulosus.
Spha: thalamus eorum vel amaritima eorum.
Sphar: volans vel volatus siue volantes aut volationes.
Sphat: aurū obrisum vel aurum purissimum.
Spham: idem.
Sphal: nebula vel obscuratio siue obscuratus vel nebulosus.
Spher: ignominia vel ignominiosus
Sphir: infirmus vel ignominiosus.
Sphim: tabernacla vel habitatiōes.
Sphimimi: tabernacula mea vel habitationes mee.
Sphir: infirmans vel infirmitas siue irritum aut ebriosum.
Sphin: discalciatus vel insana conuersio.
Sphra: volans vel thalamus.
Sg: congregans vel aceruās seu abscondituꝰ aut coaceruatio.
Sga: nobilis vel gloriosus siue abscōdens eum aut coaceruans ei.
Sia: ipse cognouit vel cognouit dominus.
Shiada: ipse cognouit seruitutez vel cognouit dominus testimonium.
Shel: tabernaculū vel inhabitatio.
Sla: infirmās eſt vel infirmitas ei⁹.
Slam: affirmās eos vel infirmitas eorū.
Slam: seculum vel eternitas siue annus tubile⁹ aut annus remissionis.
Slda: destruens vel discernens siue destructio diuerticulum.
Sldai: destruens me vel discernens mihi siue diuerticulum meum aut discretio mea.
Sldam: discernens donum vel diuerticulum gratie.
Slf: infirmitas vel protectio.
Sliab: infirmans patrem vel prospectio patris.
Slimpiadis: dolor tristium vel parturiens seruitutem.
Slofernes: infirmitas discessionis vel infirmans vitulum saginatum.
Smar: populum amaricans aut populus amaricatus.
Smer: crispans vel manipulus.
Smri: crispans me vel manipulus meus.
Smroi: crispans magistrum meum vel manipulus magistri mei.
Sn: dolor vel meror.
Sn: iniquitas vel mutilitas mea.
Sn: musitatio vel murmuratio.
Sna: merens eum vel dolor eius.
Sna: inutilis ei vel iniquitas eius.
Sna: murmurans ei vel murmuratio eius.
Snam: meror populi vel meror eorū.
Snā: inutilis pplo vel iniqtas eorū.
Snam: murmur populi vel musitatio eorum.
Snam: meror domi vel dolor gratie.
Snam: iniquitas domi vel inutilitas gratie.
Sniam: murmurans dono vel inuſitans gratie.
Snesimus: decorus vel respondens siue decus aut responsio.
Snesiphorus: respondens literis vel decoro adherens.
Snt: merens mihi vel dolor meus.
Snti: inutilis mihi vel iniquitas mea.
Snt: murmur meū vel musitatio mea
Snni: dolore commotus vel meroꝛe requiescēs aut inutilis requies vel iniqua cōmotio: siue murmure motus vel musitatione quiescens.
Sniae: merens dño vel dolor dñi aut iniquus dño vel inutilis dño aut murmurās dño vel musitatio dñi.
Snno: merens eam vel dolor eius.
Snoi: inutilis ei⁹ vel iniquitas ei⁹ aut murmurans ei vel musitatio eius.
Snon: murmure musitans vel musitatione murmurās siue dolor inutilis: aut merens iniquitate.
Sla: tabernaculū vel inhabitatio.
Solla: idem.
Solli: tabernaculuz meum vel inhabitatio mea.
Soliel: tabernaculū meum pater vel inhabitatio mea patris.
Solba: tabernaculū meum in ea vel ipsa est tabernaculum meum.
Solibama: tabernaculi altitudo vel habitaculum meum in aliquo.
Son: labor vel dolor: siue dolens aut laboriosus.
Sozā: videns eos vel fortitudo eorū.
Sozias: videns dñm vel fortitudo dñi
Sr: famem vel iracundia.
Sr: mons vel lumen siue pellis aut iracundus.
Sraim: cōcipiēs vel cōprehēdēs siue conceptio aut comprehensio.
Srāmrati vel ne excelso seu ne iracundie aut ne iracundo mons aut pelis populi vel lumen eorū aut iracundus pplꝰ vel iracundia eorū.
Srchach: estimās vel estimatio.
Srchari: estimans mihi vel estimatio mea.
Srchiatharoth: longa corona vel longitudo corone.
Sreb: ardor vel siccitas siue commus aut solitudo.
Srch: mensa vel massa siue tentās aut tentatio.
Srem: dolor vel iracundia.
Sreth: longanimis vel diuturnus seu longanimitas aut diuturnitas.
Srphs: ceruix eius vel superbiens ei.
Srs: lux mea vel mons meus.
Sru: pellis mea vel foramen meum.
Srui: irascens mihi vel iracūdia mea.
Srz: gigas vel excelsus.
Srzi: coquens vel excludens.
Srzi: apprehendens me vel apprehensio mea.
Srzim gigantes vel excelsi.
Srzm: apprehendentes me vel apprehensiones mee.
Srzm: loquentes vel excludentes.
Szma: anathema vl anathēatizatio.
Sznā: lumē nobis vl illuminatio nra.
Szmam: lumen gratie vel illuminatio donationis.
Szon: mēs inutilis vl foramē tristitie
Szon: pellis iniqua vel ira murmurantium.
Szon: lumen meroris vel dolor: musitantium.
Szonite: montes inutiles vel foramina tristantiarum.
Szonite: pelles iniquevel dolores musitantium.
Szonite: lumina memoris vel iracundia murmurantium.
Szonim: lumen memoris eorum vel iracundia iniquitatis eorum.
Szonom: mons inutilis eis vel foramen tristitie eorum.
Szanain: lumen meroris eorum vel iracundia iniquitatis eorum.
Szthosiada: recte indigens testimonio vel lumen positū testificationi.
Sa: spes vel saluatio.
Sat: spes mea vel saluatio mea.
Satas: sperās in dño vl saluatio dñi.
Sanna: salua vel viuifica siue saluifica nos aut saluificatio nostra.
Se: spes vel saluator.

Olee: sperans in eo vel salvatio eius.
Olis: sperans in domino vel salvatio eius.
¶ Otam: tempus eis vel designatio eorum.
Othei: signum meum vel temporalitas mea.
Othio: dolor eius vel cõtristans eũ.
Othir: peccato vigilans vel signum temporale.
Othin: stans peccato vel statio temporalis.
Otholia: signum laboris vel designatio temporalis.
Othoniel: signum dei vel respondens deo.
Othotam: signans eos vel signatio eorum.
¶ Oz: violenter vel voluntarie.
¶ Oza: videns vel robustus seu visio aut fortitudo.
Ozai: fortis meus vel robur meũ siue videns me aut fortitudo mea.
Ozam: vidẽs eos vel fortitudo eorũ.
Ozam: videns donum vel fortitudo gratie.
Ozamoth: quasi signum vel fortis de signatio.
Ozazim: fortis ductor: vidẽs oliuam.
Ozen: videns fortem vel fortis oculus.
Ozensara: videns fortẽ principis: vel fortis oculus angustiati.
Ozgi: videns luctam vel robustus luctator.
Ozi: vidẽs vel robustus seu visio aut fortitudo.
Ozias: videns dominum vel fortitudo domini.
Oziam: visio domini est vel fortitudo domini est.
Oziph: germinans vel germinatio.
Oziel: videns deum vel fortitudo dei.
Ozielite: videntes deum vel fortitudines dei.
Ozim: auris mea vel auditus meus.
Ozimite: aures mee vel auditores mei.

¶ De incipientibus a P.

Phum: redimens cadentem vel redẽptio cadentis.
Palestina: ore cõfusa vel ore profundens siue os malleatoris aut oris contusio.
Palestini: ore contusi vel ore contundentes siue ora malleatorum aut oris contusiones.
Palmiram: ore contundens vel os malleatoris.
Pamphilia: conversio a ruina vel divisio cadentium.
Pamphilienses: conversi a ruina vel divisione cadentes.
Panaretor: liber ecclesie vel liber ecclesiasticus.
Paraphrastes: garrulus vel conjectator.
Parasceue: cena pura vel preparatio.
Parion: discoopertus vel discooperiens.
Parmena: dividens plenitudinez vel divisio plenitudinis.
Parthia: perfecte dividens ver perfecta divisio.
Parthi: perfecte dividentes vel perfectio dividentium.
Pascha: transcensus vel transgressio.
Pathma: separatio vel separatrix.
Patmos: separatio hostis vel separatio palpantium.
Patroba: videns eum vel dissolutio eius.
Patrodus: separans vel dissoluens.
Patare: separatrix vel separatio.
Paulus: os tube vel os eorum seu electum mirabile aut electionis miraculum.
¶ Pedno: tentatio movens vel visio commotionis.
Pellusium: os malleans vel os malleatoris.
Penthateucus: quinq; libi moysi vel quinq; libi mosaici.
Pergamum: dissecans valles vel dividens comua eorum.
Pergen: devorans vel vorago.
Perbolus: saccus absorptus vel repositio inveterata.
Perida: tentatus dilectus vel tentatio amabilis.
Pericoppen: incisus vel incisio.
Perone: sacculus vel repositio.
Persida: tentans vel latera sua dissuens.
Perie: tentati vel latera sua dissuentes.
Persipolis: tentatio civitatum vel dissuens latera civitatibus.
Petrus agnoscẽs vel discalcians siue cognitus aut dissolutus.
¶ Pigmei: cogniti domino vel dominum cognoscentes.
Pilas: os malleãs vel oris contusio.
Pilatus: ore contundens vel os malleatoris.
Pirrus: dissoluens vel dissolutus.
Pisida: cognita domino vel cognitio domini.
Pisticum: fidele vel fidelitas.
Pisca: cognita vel cognoscens.
Piscilla: cognoscens dominum vel cognitio domini.
Piscus: agnitus vel agnoscens.
¶ Poblue: tabernaculum vel inhabitatio.
Pollati: ore contundens vel os malleatoris.
Pontus inclinans vel inclinatio.
Pontici: inclinantes vel inclinationes.
Pontius: declinans consiliuz vel declinans festinantionem.
Portius: dura divisio vel dividẽs duritiam eorum.
Posidonius: cognoscens venationẽ vel cognitio commotionis.
¶ Probue: fructus confusus vel fructuum ignominia.
Procopus: fructus congregans vel fructuum congregatio.
¶ Prolomeus: ad mensuram deducens vel ad mensuram reductus.
Ptolomai: ad mensuram deducens vel ad mensuram reductus.
Ptoloma: ad mensuram deducẽs vel ad mensuram deducto.
Ptolomaida: ad mensuram deducẽs vel ad mensuram reducta.
Ptolomaidenses: ad mensuram deducẽtes vel ad mensuram reducentes.
¶ Publius: tabernaculum vel inhabitatio.
¶ Pudẽs: indutus consilio vel indumentum consilij.
Puteolis: declinans vel declinatio.
Putiphares: os inclinans vel oris inclinatio: siue os inclinans ad dissecandum: aut dissecãs ad os inclinandũ. Hec omnia nota greca vel latina fm linguã habita: cã violenter interpretata sunt. ¶ Sciendũ nãq; est q; apud hebreos q̃ fa non habet nec vllũ nomẽ est apud eos quod hoc elementum sonet abusiue igitur accipienda sant.

¶ De incipientibus ab R.

Raab: fames vel impetus.
Raab: lata vel dilatata: siue latitudo aut dilatatio. Si enim rab per a in mediam literam scribatur famẽ significat siue impetum. Si vero per heth latitudinẽ vel dilationẽ: hoc autẽ evenit fm accentuum z literarũ diversitatem vt in tam varias et contrarias significationes nomina commutentur et in tam diversa vertantur.
Raaba: fames eius vel impetus eius. siue dilatãs eum aut dilatatio eius.
Rabia: impetus domini vel famelicus domino: siue dijudicãs dominum aut dijudicati domino.
Raabath: bucca vel maxilla: siue buccee aut maxille.
Raam: multũ vel visio: siue tonitruũ aut multitudo.
Raam: videns vel tonitruum eius: siue multum ei aut multitudo eius.
Raamas: multum domino vel visio domini seu videns dominum aut tonitruum domini.
Raamses: malitia tinee vel malitia de tinea: siue intonuit letus aut intonantis letitia.
Raason: cursus vel placentia: siue cõtemplatio aut consummatio.
Raatham: magister peccati vel magistratio temporalis.
Raba: multa vel magna: siue iudicãs: aut iudicium.
Rabaam: multitudo populi vel magnitudo eorum: siue iudicãs populos aut iudicium populorum.
Raabat: multum mihi vel magnitudo mea: siue iudicans me aut iudicũ meum.
Rabad: multum temporis vel grãde peccatum: siue iudicans tẽpus aut iudicium peccatorum.
Rabbi: doctor vel magister: seu docẽs me aut magister meus.
Rabon: idem.
Rabiuth: doctrina multitudinis vel magisterium iudicantis.
Rabai: multa hec vel multitudo ista.
Rablath: multum vel multa siue multitudo aut multitudines.
Rabmag: princeps cibi vel dominator edentium.
Raboth: grande signum vel multum respondens: siue iudicans videntes aut iudicium respondentium.
Rablaces: multus osculo vl princeps deosculans.
Rabsaris: princeps eunuchus vel magister eunuchorum.
Rabsares: multum alienus vel grandis descensio.
Racha: vanus vel vanitas siue absq; cerebro aut signum sublannationis.
Rachab: concita vel quadriga: seu visio: aut ascensio.
Rachal: tristitia vel deorsum ferens siue res aut negotiatio.
Rachel: ouis vel visio: seu vidẽs deũ: aut videns principium.
Rachus: substãtia vel pecunia.
Radai: videns me: aut fortitudo mea.
Rapha: sanitas vel medicina dei.
Raphael: sanus deo vel medicina dei.
Raphaia: sanans domino vel medicina domini.
Raphaim: gygantes vel medici: siue facture nostre aut laxati eorum.
Raphao: sanans eum vel medicina eius.
Raphara: sanans visio vel medicina fortitudinis.
Raphes: defluens vel medicus siue volucris aut cursus oris.
Raphidim tentatio vel lave manus seu visio oris: aurridit os sufficiẽs etc.
Raphidim: sanitas fortium vel sanitas iudicũ: seu visionis fortis aut dissolutio fortitudinis: pro proprietatem vero linguc ?ple interpretatur remisse manus vel remissio manuum.
Raphion: medicina doloris vel ultio iniquitatis.
Raphu: tentatio vel dissolutio siue sanitas aut medicina.
Ragal: res vel negotiatio seu tristis aut deorsum ferens.
Ragau: pascens vel egrotans.
Rages: pabulum vel egrotatio.
Ragon: hyens vel pabulũ: siue multum delectans aut multum delectum.
Raguel: pastor dei vel egrotans deo siue pascens deum aut pabulum eius deus.
Rahuel: idem.
Rahaia: pastor domini vel egrotans domino siue pascens dominũ aut pabulum eius dominus.
Rahelata: idem.
Ram: excelsus vel exaltatus siue tonitruum aut exaltatio.
Rama: excelsa vel exaltata siue tonitruum aut exaltatio.
Ramal: sublimitas aut exaltatio siue tonitruum aut exaltabitur.
Ramalia: excelsus dñs vel tonitruũ domini siue excelse laborans aut exaltatio laborantis.
Ramasse: pabulũ vel tinea: siue malitia tinee aut malitia de tinea.
Ramath: excelsum signum siue exaltata peccatorũ seu mortem vidit aut mortis visio.
Ramatha: idem.
Ramathan: excelsum signum populi vel exaltatio peccatorũ seu mortem vidit eis aut visio mortis eorũ.
Ramathaim: excelsa duo vel excelsa bina seu duo sublimes: aut duo exaltati: hec duo excelsa: vel duo sublimia sunt due tribus regia. ac sacerdotalis. Unde helcana fuisse legitur de ramathaim quia pater eius de tribu leui fuit z mater eius de tribu iuda: qõ notat in eo quod effrateus dicit ab effrata vrore. l. caleb: quam cõstat extitisse de tribu illa.
Ramathiechi: excelsum signum gene vel elevatio maxille.
Ramathem: excelsa signa vel mons videntes.
Ramelech: excelsa portio vel exaltata particula.
Ramesse: amaricans vel cõmotio aut bulẽta siue corrosio mee aut tonitruum gaudij.
Ramech: mortis visio vel excelsum signũ: siue celsitudo pauoris aut exaltatio vite.
Ramoth: excelsum signum vel exaltata responsio.
Raron: cursus magistri vel consummatio magisterij.
Raronites: currens magister vel consummatus magisterio.
Raronite: currentes magistri vel consummati magisterij.
Rasaia: impius dominus vel varietas domini.
Rasathaim: varietas bina vel iniquitas duorum.
Rasin: varians vel iniquitas eorum.
Rasin: impius vel iniquitas seu varietas aut pictura.
Rathanim: sonitus vel immperus siue visio consummata aut visionis cõsummatio. Ferũt hoc lignum tam diu in igne multo tempore conservare vt si pruna extinctus cinere operta fuerit vsq; ad annũ ignita perduret.
Razia: sacratus domino vel myst

cus domini.
Rasom: mysticus vel sacratus.
Rasom: idem.
¶ Reaias: magister dominus vel dilatatio domini.
Reba: multa vel magna siue iudicãs aut iudicium.
Rebai: multum mihi vel magnitudo mea siue iudex meus aut iudicium meum.
Rebe: quartus vel quatuor siue ordinatus aut ordinatio.
Rebee: idem.
Rebecca: patientia vel multũ accepit siue multa patientia: aut qui multum accepit.
Reblata: multa hec vel multum iste: siue multum cõmisit hic aut multum commissum huius.
Rebmag: quartus vel ingeniosus: vel ordinans percussio.
Recha: mollis vel delicatus siue mollicies aut teneritudo.
Rechab: concedens vel excelsus seu mollis pater: aut teneritudo patris.
Rechabite: concedentes vel excelsi siue teneri patribus aut delitie patrum.
Rechat: mollicies vel sublimitas.
Recem: pictura vel varietas seu vacuefecit aut vacuefactio.
Rechma: tentatio vel malitia quepiam.
Recsa: chamus vel frenum siue retinaculum aut cohibitio.
Rephan: factura vel requies seu nostra requies aut nostra factura.
Regalim: pedes vel ambulatio siue iter aut itinera.
Regmen: cibus vel refectio siue pascens eos aut pascua eorum.
Regma: tentatio vel malitia quepiam.
Regom: iter vel ambulatio.
Rechi: pastor meus: vel pabulum meum.
Remma: excelsa vel videns aliquid.
Rempha: excelsa eructans vel exaltatio nihili.
Remmi: excelsa commotio vel vidẽs aliquid requiei.
Remia: excelsus dominus vel exaltatio domini.
Remon: excelsum murmur vel exaltatio inutilis.
Remono: excelse merens vel exaltatio iniquitatis.
Remmon: ecclesia vel cõgregatio.
Remmon: sublimis vel exaltata seu malumpunicum aut malumgranatum.
Remmomphares: diuidens ecclesiam: vel dissipans congregationem.
Remmomphares: sublimitas violenta vel exaltatio dissipata seu diuisio malipunici aut diuisio maligrani.
Remeth: vidẽs mortem vel visio mortis.
Rena: magister absconditus vel magisterium pulchritudinis.
Res: caput vel patientia.
Resa: caput eius vel patiens eum.
Ressa: chamus vel frenum siue stadium aut retinaculum.
Resatha: impius eius vel iniquitas.
Resathaim: impietas vel iniquitas eorum.
Reseph': iniquitas mensure vel caput.
Resen: caput fontis vel patientia oculi.
Resethampietas vel iniquitas seu caput vite aut patientia pauoris.
Respha: currens vel velox seu cursus aut velocitas.
Resia: caput domini vel pariẽs domine.
Rechma: sonitus vel iuniperꝰ seu videns consummate aut visio consummata.
Reu: pascens vel pastus est: seu pauit me aut pastio mea.
Reum: pascens eum vel pabulum eorum.
Rezer: magistri viscera fortia vel magistro viscera sanctificata.
¶ Rihai: multo vel magna siue iudicans aut iudicium.
Ribai: multum mihi vel magnitudo mea seu iudex meus aut iudicium meum.
Riphа: videns bona vel videns bucellam.
Riphai: videns bona temporis vel videns bucellam vite.
Riphet: videns bona pauoris vel videns bucellam vite.
Rithus: quereus vel bonus seu lumẽ aut inquisitio bonitatis.
¶ Ro: magister vel magisterium.
Roaga: magister meditans vel magistri locutio aut fortis susceptio.
Robaim impetus vel latitudo.
Roboam: dilatans populum vel dissipans populos: seu impetus populi aut inclinatio populorum.
Robooth: platee vel latitudines: seu platee inclinate: aut plateaꝝ inclinationes.
Rode: videns vel fortis seu visionis fortitudo aut visio fortitudinis.
Rodie: videns vitam vel videns essentiam seu videns iudicium.
Rodim: patruus iudicans vel visio iudicij patruelis.
Rodum visio vel descensio seu dissentiens aut dissidium.
Rodij: videntes vel descendẽtes: seu dissentiens aut dissidia.
Rodochus fortiter durus vel videns nigredinem.
Roegal: deorsum ferens vel magister tristitie.
Rogel: deorsum ferens vel negotia in tristitie.
Rogelim: deorsum ferens eos vel negotiatio tristitie eorum.
Rogomelech: magister fouee patris vel magistrans decipulas portionis.
Roma magisterium frangẽs vel magisterij confractio.
Roma tonans vel sublimis siue tonitruum aut sublimitas.
Romani: tonantes vel sublimes: siue tonantes sublimiter: aut tonitrua excelsa.
Romelia: magister frangens laborantes: aut sublime tonitruuꝫ laborantium.
Rood: platee vel latitudines.
Roobia: platee domini vel latitudines dominantium.
Robooth: platee inclinate vel platearum inclinationes.
Roos: turris vel propugnacula.
Roos: caput vel initium.
Rosmophim: caput fortium vel initiũ vicinarum.
Roth: visio vel festinatio seu deficiens aut defectio.
¶ Ruben: videns filium vel filius visionis seu videns in medio: aut videns per medium.
Rubem videns filiũ vel filij mei visio seu videte inter me aut videte per medium mei.
Rubenite: videntes filios vel visiões filiorum seu videntes per medium
Rufus: sanans vel reficiens siue nos sanans aut refectio nostra.
Ruma: excelsa vel videns aliquid.
Ruth: videns vel festinans seu deficiens aut defectio.

¶ De litera S.

Saaph: speculum vel angustiatus.
Saal: reddens vel aggrauans.
Saal: vola vel pugil: seu vulpis aut ortus aquarum.
Saalabim: aggrauans intellectum vel aggrauatio intelligentie.
Saalim: vole vel pugiles seu vulpes aut ortus aquarum.
Saalum: reddẽs vel redditor siue redditio aut reddidit eis.
Saar: estimans vel estimatio.
Sarite: estimãtes vel estimatores.
Saarim: estimantes eos vel estimatores eorum.
Saasim: incubuit egrediens vel incubatio egressionis.
Saba: capta vel captiua siue captiuitas aut conuersio.
Saba: clamans vel conuertens: siue clamor aut eloquentia.
Sabacha: rete vel retinaculum: siue loquens ei aut eloquentia eius.
Sabatas: captus domino vel cõuersio dei.
Sabaim: clamantes vel eloquentes siue captiui aut conuertentes.
Sabama: leua vel sinistra.
Sabama: excelsa vel conuersio quedam siue tollens altitudinem aut tollens excelsum.
Sabam: tollens altitudinem vel tollens excelsum.
Sabana: leua meta vel cõuersio quẽpiam seu tollens altitudinem aut tollens excelsum.
Sabaoth: virtutes vel exercitus siue virtutum aut exercituum.
Sabarim: montes circumiens: vel montium circuitio.
Sabath: sceptrum vel virga siue baculus aut principatus.
Sabatha: girans vel circumiens siue circumitus aut circuncidens.
Sabathaca: sedes tua vel circumiẽs te: siue circumitus tuus: aut circũcisio tua.
Sabathai: circumitus meus vel circuncisio mea.
Sabbatum: requies vel requietio.
Sabbatismus: requietio: vel requies.
Sabe: agne vel oues: siue septem: aut iuramentum.
Sabe: septies vel abundans siue saturitas.
Sabee: septem vel abundans siue saturitas aut abundantia.
Sabei captiui vel clamantes: siue conuersi aut eloquentes.
Saber: captiuus vigilans vel conuersus resurgens.
Saber: virgultũ vel iurans siue ouis aut satietas.
Sabeth: ouis vel satietas siue virgultum aut adiuratio.
Sabeth: captiuus pauidus vel conuersio vite
Sabia: damma vel caprea siue iurãs domino: aut satietas domini.
Sablath: requies vel intermissio.
Sublathaim: requies in eis vel intermissio eorum.
Saboim: damme vel capree: siue stantes aut statio.
Saboim: tollens altitudinem: vel tollens excelsum.
Sachar: cilicium vel penitentia.
Sachai: singuli vel curuantes.
Sada: arcanum vel latus a latere nõ a latitudine.
Sadada: lateri adherens vel arcanum eius.
Sadata: latus iniquum vel arcanum iniquitatis.
Sadai: omnipotens vel omnipotentia.
Sade: regio vel iustitia siue consolatio aut veneratio. Notandum est in hac litera scilicet ſ q; sicut quedam vocales cũ apud nos sint eedem apud hebreos diuersis characteribus annotãtur: diuersosq; sonos habent: ideoq; diuersas significationes continent: ita etiam ipsa eadem ſcum vna apud nos sit apud illos diuersa sortitur nomina diuersasq; figuras possidet: ac diuersos sonos: et idcirco nemo mirum existimet si ipsa eadem in varijs interpretationibus commutetur. Tres sunt enim apud hebreos litere vna que vocatur samech: et simpliciter legitur quasi per ſ nostram literam proferatur: altera schin vel sin dicitur in quastrido: quidam non nostri sermonis interstrepit: tertia sade nominatur quam nostre aures penitus reformidant.
Sademoth: regiones vel larua siue iustitie aut consolationes.
Saderoth: porticus publica vel conuentio populorum.
Sadesor: vberum lumen vel lux vberum meorum.
Sadith: archanum iustitie vel consolatio testificationis.
Sadoc: iustitia vel iustificatio.
Saduceiiusti vel iustificati siue iustitie: aut iustificationes.
Saesdema: pestilens aer vel pestilentia aeris.
Saph: vinculum vel labium siue speculum aut angustia.
Sapha: vinciens eum: vel labiũ eius siue speculans eum: aut angustia eius.
Saphai: vinciens vel speculans me: siue labium meum: aut angustia mea.
Sapham: vinciens populum vel labium populi: siue angustians eos aut speculum eorum.
Saphan: absconditus vel proficiscens.
Saphan: lepus vel hericius siue angustians aut cyrographus.
Saphan: speculans donũ vel labium gratie: seu vinculum superius aut barba superioris iudicij.
Saphanum: vinculũ gratie vel speculatoꝝ donationis.
Saphane: labium eius vel labium superius seu barba eius aut barba superioris iudicij.
Saphanetphane saluator mundi: vel absconditorum repertor: ipse est ioseph qui et egyptum saluauit et abscondita reuelauit pharaoni.
Saphama: abscondit dominus vel profectio domini seu speculans donantem dominum aut labium gratie domini.
Saphar: iudicans vel iudicauit siue iudicium aut diiudicatio.
Saphata: iudicans populum vel populum iudicauit siue iudicans eum aut diiudicatio eius.
Saphatias iudicat dominus vel iudicatio domini.
Saphathmoth: iudicãs mortem: vel iudicatio mortuorum.
Sapher: decus vel pulchritudo seu speculans vigiles aut labium resurgentium.
Saphyrus narrans vel literatus siue libriarius aut egregie speciosus.
Saphyra: literata vel libraria: siue narrans aut egregie speciosa: iuxta vero proprietatem syri sermonis interpretatur formosa siue for-

Universidad de Deusto Biblioteca

mositas.
Saphonlebri: murmurão vel speculum mutile seu vinculum meroris aut angustie iniquitatis.
Saphria: iudicat dominus vel iudicium domini.
Saga: loquitio vel minoratio.
Saphir: tentans vel tentatio.
Sareth: dammor el caparo.
Sala: leua vel missa siue tollens aut missio.
Salabin: pacis gratuitas vel vestimẽtum graue: siue aggrauans intellectum aut aggrauatio intelligentie.
Salabon: tollẽs meroiem aut aggrauatio iniquitatis.
Salabonite: tollentes meroiẽ vel aggrauati iniquitatibus.
Salacha: leua venit vel tollens venit siue tulit sibimet aut tentatio itinerantium.
Salat: tollens me vel missio mea.
Salabin: salus cordis vel sanitas cordium eorum.
Salama: vestimentum vel pacificans siue vestis pacis aut tribulatio ei⁹.
Samiel: pax mea deus vel retribuet mihi deus: siue deus vestimentum meum aut retributio mea vel retributio dei.
Salamin: perfecti vel cõsummati: seu perfectio aut consummatio.
Salamina: fluctus vel commotio seu vmbra commotionis aut saluatio iudicij.
Salathiel: fruter vel petitio.
Salathiel: perens deum vel fruter dei.
Sale: egrediens vel egressio.
Salebin: pacis gratuitas vel vestimẽtum graue: siue aggrauans intellectum aut aggrauatio intelligentie.
Salech: egressione vel egressio.
Salech: egrediens vel emissio.
Saleph: missus vel redditus siue cõsummatus perfecte: aut cõsummate perfectus.
Salem: pax vel iustitia seu missa aut missio.
Salem: reddens vel reddita siue consummata perfecte aut consummatio perfectionis.
Salemoth: egrediens mortuus: vel egressio mortui siue tollens morẽ aut egressio mortis.
Saphaat: vmbra pariter vel vmbra fortitudinis: seu vmbra formidans aut vmbra in idipsum.
Salamissa vel leua siue tollens aut missio.
Salim: leua vel vulpes: siue tollens eos aut missio eorum.
Salisa: vitula tertia vel vitula triẽnalis: seu vitula consternãs aut vitula consternata.
Salisa: idem.
Salma: perfecte vel pacificãs seu sentiens aut sensibilis.
Salma: sentiens vel sensibilis seu pacificus aut consummatio.
Salmana: perfectus vel consummatus siue pacificãs eum aut sensibilitas eius.
Salmanasar: perfectus vinculo vel consummatus advinciendum siue sentiens carcerem aut pacificans angustiatos.
Salmane: pacificans eum aut cõsummatio eius seu vmbra prohibẽdi aut vmbra commotionis.
Sarmanoe: sensus vite vel pacificãs susceptos siue vmbra offendiculi aut imago fortitudinis.
Salmas: sentiens dominũ vel pacificus domini.
Salmon: sensibilis vel pacificus siue vmbra virtutis aut imago fortitudinis.
Salmona: imaguncula eius vel imago fortitudinis eius siue vmbra portionis: aut vmbra muneratonis.
Salmonem: nomen habitaculi vel vmbratio muneris seu vmbra virtutis eorũ aut imago fortitudinis eorum.
Salo: tollens vel commissio eorum.
Saloim: tollens eos vel emissio eorum.
Salon: retribuens vel pacificus sine retributio aut pacificatio.
Salome: pacificans eum vel retributio eius.
Salomi: retribuens mihi vel pacificatio mea.
Salomin: pax mea eis vel retributio mea eorum.
Salomith: tẽtatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens tentationem.
Salomõ pacificus vel retributor seu pacificans merẽtes aut retribuẽs iniquis.
Saltus: fructex vel petitio.
Salu: tentatio respiciens vel refoecius tentationis: iuxta ethimologiam vero greci sermonis: interpretatur vegetatus aut fortunatus.
Salumiti: tentatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens tentationem.
Saluia: vita consternata vel tentatio respiciens eum.
Sama: ibidem: vel perditio siue eraudituus aut eraudibilis.
Samaa: ibidem perditio eius: vel ibidem exauditio eius.
Samacha: celi tui: vel celos tuos.
Samachigo celi tui domine vl celos tuos domine.
Samath: nomẽ inclytum vel auditio testimonij.
Samagar: nomẽ aduene vel exauditio aduenarum.
Samai: exaudiens me: vel ibidẽ exauditio mea.
Samai: celestis vel humilis seu vel mihi aut ibidem perditio mea.
Samata: humilis dominove audiẽs dominum siue ibidem auditor dominus: aut ibidem exauditio domini.
Samaoth: audiẽs signuz aut ibidem exauditio responsionis.
Samarari: lana mea: vel custodia mihi.
Samarath: nomen amarum vel exauditio amaritudinis.
Samareus: lana vel coniunctio siue custos aut custodia.
Samari: lana mea aut cõiunctus mihi siue custos meus aut custodia mea.
Samaria: lana domini vel coniuncta domino siue custos domini: aut custodiens dominum.
Samaritanue: lana vel cõiunctio seu custos aut custodiens.
Samaritani: lane vel coniuncti seu custodes aut custoditi.
Samarite: idem.
Samaron: ibidem meror vel ibidem perditio iniquitatis.
Sambucea: sol vel lumen siue illuminans: aut illuminatio.
Samech: fultura vel erectio siue adiutorium aut firmamentum.
Samuel: custodiẽs vel custoditus siue custos aut custodia.
Sames: sol vel fons solis aut mandatum humile aut mandatum humiliatis.
Sangar: nominatus incola vel nomiatio aduenarum.
Samias: sustollens nomen domini: vel audiens dominum plasmatorem.
Samir: vepres vel incultum siue nomen vigilie aut exaudiens vigilantes.
Samith: nomen temporale vel auditio peccati.
Samodi: nomina vel nominationes.
Samoe: nomen vite vel exaudiens susceptionem.
Samothracia: audiẽs responsionem vel audiens reuelationem seu auditio responsionis aut auditio reuelationis.
Samothraces: audiẽtes responsionẽ vel audientes reuelationẽ seu autores responsionum vel auditores reuelationum.
Samsarunominatus princeps: vel exauditor angustie.
Semri: nomen lacescẽs vel exauditio amaritudinis.
Satisamme: nomen auditum vel famosa auditio.
Samson: sol fortis vel solis fortitudo: seu sol eorum aut illuminans eos.
Samu: audiens vel exaudibilis: seu ibidem perditio aut ibidem exauditio.
Samua: audiẽs eum vel exaudibilis ei: siue ibidẽ perditio eius aut ibidem exauditio eius.
Samuel: nominatus deo vel postulatus a deo: siue audiens deum aut exauditio dei.
Samum: audiens eos vel nominatio eorum.
Samus: nominatus vel exaudibilis.
Samusatham: nominatus eis vel exauditio eorum.
Samusathim: nominat⁹ mihi vel exauditio mea.
San: dormiens vel securus seu abundans aut egrediens.
Sanaballat: abundans vir tempore vel egressa denotatio peccatoris.
Sanabia: dormiens dño vel egressio domini: vel abũdans domino aut securitas domini.
Sanam: dormiens populus vel securitas populi seu abundãs eos aut egressio eorum.
Sana: dormiẽs domino vel egrediẽs gratie seu abundãter donatus aut securitas gratificata.
Sanamin: dormiens domino eis: vel egrediens gratia eorum: aut abundanter donans eos aut securitas gratificationis eorum.
Sandicus: abundans cõpunctio vel egressio compunctionis.
Sanir: deus luminis vel deus lucerne seu leuans nouitatem aut nouitatem attollens.
Sapan: speculator vel labiũ eius siue iudicium superius aut barba superioris iudicij.
Sara: princeps vel carbo seu velamẽ aut angustia.
Sarra: idem.
Sarraa: princeps eius: vel carbo ei⁹: seu eius velamẽ: aut angustia malorum eius.
Saraballa: principatum habentia vel carbonum denotationes.
Sarabias: princeps patrum domini vel participans domini patruus.
Sara: descendens vel descensio siue descendit aut vt descenderet.
Saraphat: incẽdens vel incendium.
Sarabe: princeps fratrũ vel velamen fraternũ: siue carbo suscipiens aut angusta vite.
Sarai: princeps mea vel carbo meus seu velamen meum aut angustia mea.
Sarata: princeps fuit vel principans dominus seu victus domino aut angustia domini.
Saraias: princeps domini vel principans dominus aut velamen dominans seu angustia domini.
Saratie: principes seu angustiati siue carbones aut velamina.
Sarar: porta vel cantor seu cantilena aut cantor introiens.
Sararim porte eorum vel cantantes eius seu cantilene eorum: aut cantatores introeuntes ad eos.
Sarasa princeps tribulator vel princeps tribulatus: vel princeps tribulationis aut principatus tribulatio.
Saratar: princeps fuit vel elatio angustie seu principes tribulationis aut principatus tribulationis.
Sarath: vincens vel lepra seu tribulatio aut morbus insanabilis.
Sarach: vincens venit vel lepra eius seu tribulans eum aut morbus insanabilis ei.
Sarathan: lepra donata vel victoria gratie seu tribulans eos aut morbus eorum aduenies.
Sarathasar: vincẽs diuitem vel lepra diuitiarum seu morbum insanabilem tollens aut tribulatio facturã suscipiens.
Sarathim: lepra mea vel tribulans me siue victor me⁹ aut morbus insanabilis mihi.
Sarba: lepra vel morbus insanabilis.
Sardis: princeps pulchritudinis vel principatus pulchritudo.
Sareas: princeps tollens vel carbo sustollens seu velamẽ facture: aut angustia plasmationis.
Sarebias: princeps domini vel angustians dominus.
Sared: descendens vel descensio siue descendit aut vt descenderet.
Saredete: descendentes vel descensiones: siue descenderũt aut vt descenderent.
Sareda: descensio eius aut descendens ei.
Saredatha: descendens tempore: vel descensio peccatoris.
Sarepta: princeps sibilans vel princeps litigiosus.
Saraon: princeps merens vel carbo inutilis seu velamẽ tristitie: aut angustia iniquitatis.
Sarepha: incensa vel incendium seu tribulatio panis: aut panis angusta nomen ex hebreo greco compositum.
Sarasel: princeps vel angustiatus.
Sarcas: princeps vigilans vel princeps suscitans elationem angustie.
Sareth: vincens vel lepra seu tribulatio aut reliquie principans.
Sarphã: princeps incendens vel carbo incendij.
Sargam: princeps boni vel princeps virgulti.
Sargon: idem.
Sarigaur: rami vel propagines seu princeps ramorum: aut princeps propaginum.
Sarsias: princeps domini vel principans dominus.
Sarim: hordeum vel sibarium: seu principans eis aut angustia eorum.
Sarion: princeps merens vel car-

bo inutilis: seu velamen tristitie: aut angustia iniquitatis interpretatur.
Sarid: reliquie vel princeps reliquiarum.
Sarone: princeps merotis eorū: vel cantū ei canticum tristitie interpretatur.
Saron: princeps meroris vel cantū tristitiam.
Sarona: princeps tristitie vel cantū tristitiam: seu princeps meroris eius aut cantilena tristitie eius interpretatur.
Saronite: principes merentes vel cantantes tristitiam interpretatur.
Saroth: indutus vel indumentum siue coangustians aut cōgustatio interpretatur.
Saroum: princeps mōtium vel principans lumini: seu angustans pel leos: aut velamen iracundie interpretatur.
Sarsarhim: princeps cadaueris vel princeps ruine: seu princeps ruentium aut princeps cadentium.
Sarthan: princeps demolitoꝝ eius vel princeps coangustatoꝝ eius interpretatur.
Saruch: lorum vel corrigia: seu dependens aut perfectio interpretatur.
Saruia: vincta vel vinculum: seu angustians aut angustia interpretatur.
Sasa senarius vel longeuus interpretatur.
Sasabasar: senarius infans vel longeuitas angustiata: interpretatur.
Sasa: gracienarius: robustꝰ vel longeuitas fortitudinis interpretatur.
Sasai: senarius meus vel longeuitas mea.
Salon: ciuitas vel oppidum interpretatur.
Safonthamar: vbs palmarum vel ciuitas amaritudinis: seu vbs cōmutanitum aut oppidum cōmutationum.
Sathain: libi vel libraiī: siue historici eorum aut historie eorum interpretatur.
Satan: contrarius vel aduersarius seu transgressor aut preuaricator interpretatur.
Satanas: transgressor vel preuaricator: seu contrarius factur. aut aduersarius plasmationis interpretatur.
Sau: digna vel eleuata: seu dignitas aut eleuatio.
Sauce: cantationes vel cantilene interpretatur.
Saue: digna vel eleuata: seu dignitas eius aut eleuatio eius interpretatur.
Saupha: speculator vel speculatio seu supereffundens aut supereffusio.
Saul: petitio vel expeditus seu abutens aut abusiuum eorum.
Saulite: petentes vel expediti siue abutentes aut abusiui eorum.
Saulue: tentatio respicientis: vel tentationis securitas: siue abutens consilio aut expetitio festinationis.
Saura: dignitas magistri vel eleua magistri eius.
Sachacha: propago vel tabernaculum.
Scharioth: mercs vel mercedem accepit.
Spania: accinctio vel expeditio.
Spani: accincti vel expediti.
Spacia: accinctio bona vel expeditio illuminationis.
Spartiate: accincti bene vel expediti illuminati.
Stachim: faciens cantilenas vel factor cantilenarum.
Stachim: faciens cantilenas eis vel factor cantilenarum eorum.
Starbuzanai: inde contemptor gratie mee vel speculator despiciens gratiam meam.
Seb: statio vel eloquentia interpretatur.
Sebaste: vallans vel girans interpretatur.
Sebastianus: vallans vel circumiens.
Sebe: statio vel eloquentia.
Sebeela: stat testans dominum vel statio serui domini.
Sebela: stans iniquus dominus vel statio iniqui domini.
Sebemas: stat iniquus dominus vel statio iniqui domini.
Sebeon: stans merens vel statio dolens: seu stat iniquitas aut eloquentia inutilis.
Sebethai: stans superior vel eloquentia pauida.
Sebea: stans dominus vel stans domino seu sectans dominum aut sectator domini.
Sebihel: stans deus vel stans deo seu sectans deum aut sectator dei interpretatur.
Sebna: stans pulchre vel statio pulchritudinis.
Sebm: statio maris vel sectatio eius mare.
Seboim: damma vel caprea seu capre eorum aut damula eorum interpretatur.
Sebolet: spica vel germinatio interpretatur.
Sebon: damma vel caprea seu statio maris aut sectatio eius mare.
Sebuhel: reuertens ad deum vel reuertitur ad eum deus interpretatur.
Sechar: byssus vel cilicium interpretatur.
Sechath: ramus vel propago interpretatur.
Sechech: speculum vel speculatio interpretatur.
Secham: laborans vel humerosus interpretatur.
Sechemite: laborosi vel humerosi.
Sechemas: varius dominus vel varietas domini.
Sechiel: varius deo vel varietas dei.
Sechimas: varius dominus vel varietas domini.
Sechothanoth: tabernacula filiarum: vel obumbrans filias interpretatur.
Sechri ebrietas vel tabernaculum doloris eius.
Secha: spine vel cardi: seu tribuli aut punctiones.
Sechim: factus vel fatuitas siue insulsus aut infatuatus interpretatur.
Secundus eleuans: vel eleuatus: seu elatio aut eleuatio interpretatur.
Seda: cibaria vel ex latere interpretatur.
Sedaba: cibaria testium vel ex latere seruitutis.
Sedecha: iustitia vel iustificatio interpretatur.
Sedeche: iustificans eum vel iustificatio eius.
Sedechias: iustitia domini vel iustificans dominum interpretatur.
Sedeur: cibaria ignis vel ex latere luminis.
Sedi: cibarium meum vel ex latere meo.
Sedū: cibarium meum mihi vel ex latere meo meus.
Sedim: saliue vel amaritudines seu nemus amenum vel amenitas nemoris.
Sedeius: cibarium festinantis vel ex latere consiliatoris.
Sedumihel: ex latere dei vel cibarium quod est a deo interpretatur.
Seddoch: cibarium testium vel ex latere seruientis.
Sedrach: decor vel decorus interpretatur.
Sedrachi: decus meum vel decorus mihi.
Seducha: testimonium vel testificatio.
Sephana: humilis vel cāpestris seu atterens eos aut attritio eorum interpretatur.
Sephamoth: atterēs mortem vel humilians mortuos seu labium mortis aut iudicium mortuorum interpretatur.
Sephon: speculatio vel aquilonaris.
Sephar: liber vel litera seu librarius aut literarie.
Sephartalim: liber psalmorum vel volumen hymnorum.
Sepharnaim: libri ipsi vel litere ipse seu librarij eorum aut ipsi literati eorum.
Sephat: iudicans vel iudicatio interpretatur.
Sephata iudicans eum vel iudicatio eius.
Sephatias: iudicans dominus vel iudicatio domini: interpretatur.
Sephala: humilis vel campestris siue vallis aut planities interpretatur.
Sepher: libri vel litere siue decus aut pulchritudo.
Sepheri: indicium vel dīudicatio interpretatur.
Sepheus: speculatus vel egrediens interpretatur.
Sephi: speculatus vel vnipes interpretatur.
Sephina: aquilo vel aquilonaris: seu tentans eos aut tentatio eorum.
Sephion: egrediens vel abditus seu egredere os meroris aut egrediēs os tristitie.
Sepho: speculator vel bipes.
Sephon: specula vel aquilo: seu speculum aut arcanum interpretatur.
Sephonite: specula vel arcanum seu aquilonares aut speculatores interepretatur.
Sepho: auis vel spiculum seu adherens aut placens.
Sepho: auis vel spiculum seu adherens aut placens.
Sephofa: auis eius: vel speculans eum seu placens adhesit aut adhesio placuit.
Sephrai: placens signum vel adherens subterius.
Sephtan: speculator humilis vel arcanum responsionis.
Sephu: spiculum vel spiculator seu bipes aut vnipes.
Sephuran: atterens naues aut arritio nauium seu adumbrans iustitiam aut vmbraculum iustitie interpretatur.
Segor: calidus vel minoratus.
Segim: spine vel tribuli seu pungentes aut punctiones eorum.
Segon: locutio murmurās vel loquela inutilis.
Segor: iunior vel parunla seu calens aut meridiana.
Segur: spina parunla vel loquela inutilis.
Segur: iunior vel parunlus seu calēs aut meridianus.
Sephin: eritus ve exeuntes.
Seir: hircus vel hirsutꝰ seu hispidus aut pilosus.
Seira: hispida vel hirsuta siue horribilis aut pilosa.
Seirat: idem.
Sella: petitio vel vmbraculum seu dimittens eus aut dimissio eius interpretatur.
Sella: semper vel in finem siue sempiternus aut in sempiternum.
Selachi: rollens sibimet vel tentatio ambulantis.
Sella: petitio vel vmbra eius interpretatur.
Sellaia: petitio mea vel vmbraculum meum.
Sellaia: petens dominus vel vmbraculum domini.
Sellaite: petentes vel sempiterni: seu dimittentes eos aut obumbracula eorum.
Selam: missus vel latus a latere mons a latitudine.
Selam: petitio vel sempiternitas seu obumbrans eos: aut dimissio eorum.
Selcha: ramus vel propago seu pacī suspirans aut pacificus erubescens.
Selebin: petens filios aut vmbraculum filiorum.
Selech: petens vel dimittens seu vmbraculum aut sempiternitas.
Selecha: tentatio itineris vel tentatio ambulantis: seu obumbrans eos aut sempiternitas eius interpretatur.
Sellem: pacificus vel pacatus seu pacificans aut pacificatio interpretatur.
Sellemite: pacifici vel pacati: seu pacificantes aut pacificationes interpretatur.
Seleman: redditus domino est interpretatur.
Selemias: redditus domino vel redditio domini.
Selemi: tentatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens tentationem interpretatur.
Selles: petitio vel pacificans interpretatur.
Selerhai: frutex vulturis vel petitio deuorantis.
Seleucus: eriens aduocatus vel eriens aduocatio seu tollens semetipsos aut itineris experimentam.
Seleucia: eritus aduocatio vel eritus aduocationis: seu tollens semetipsum: aut itineris experimentum.
Selim: vulpes vel tollens seu auulsio aut dimissio.
Selma: sensus vel perfectio.
Selma: sensus meꝰ vel perfectio mea.
Selmon: pax vel sensus seu fortis imago aut virtutis vmbraculum.
Sela: ve ei vel dimissio eius seu petens eum.
Selon: euulsio vel dimissio siue translatus aut restituens.
Sellum: pacificus vel pacatus seu pacificans aut restituens interpretatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Semedab: nomen perditionis vel ibi perditio seu nomen auditionis aut ibidem exauditio.
Semegar: ibi aduena vel ibi colonus seu auditio aduene aut nomen aduenarum.
Semei: audi mihi vel audi me seu nomen meum aut auditio mea.
Semen: audiens dominum vel nominatus domino.
Semettici: nominati mihi vel exaudi tores mei.
Semel: sol vel idolum. Et notandum q̃ hoc nomen in hebreis voluminibus quasi semo latinus sit a similitudine. Vnde & simulachra dicuntur ipsa idola quasi simulata.
Semelias: idolum domini vel sol dominicus.
Semei: nomen amaruz vel exauditio amaricationis.
Semeries: coniunctus domino vel custodia domini.
Semeron: vepres doloris vel terra inculta merentium seu nomen magistri dolentis aut audiens magistrum inutilem.
Semel: sol vel fons solis seu mandatum humile aut mandatum humilitatis.
Semi: nomẽ auditum mihi vel famosa exauditio mea.
Semida: nomen meum scitum vel nomen meum auditum seu nominis mei auditio aut nomen meum scientia.
Semidab: nomen meum scitum vel nomen meum auditum seu nominis mei auditio aut nomen meum scientia.
Semidabe: nomen meum scitum vel nomen meum auditum seu nomen meum auditio aut nomen meum scientia.
Semir: vepres vel inculta seu terra spinosa aut terra inculta.
Semiramoth: nomen meum videns mortẽ vel auditio mea visio mortis.
Semoth: nomen mortuum aut auditio mortis.
Semua: nominans vel exaudibilis.
Sein: audiens vel nominatus siue famosus aut famosa auditio interpretatur.
Sema: nomen auditum vel famosa auditio.
Semma: idem.
Semmaa: nomen auditum ei vel famosa exauditio eius.
Semmaia: nomen auditum domino vel famosa exauditio domini interpretatur.
Semanoth: nomen humile vel nomẽ humilitatis: seu nomen auditum aut nominata auditio interpretatur.
Semarith: nomen quesitum vel auditio bonitatis.
Semarh: nomen temporale vel exauditio peccatoris.
Semarhei: nominati peccato vel exaudi temporaliter interpretantur.
Semadehe: nomen scitum vel nomen auditum seu nominis auditio aut nominis scientia interpretatur.
Seme audiens vel auditio seu nomẽ aut nominatio.
Semeber: nomen fontis vel exauditio putei.
Sena: tollens eum vel angustia eius siue deus ei⁹ aut abũdantia eius.
Senaa: voluntas vel mandatum seu voluntas mandati aut mandatuz voluntatis eius.
Semsh: sol meus vel illuminatio mea.
Sen: dentes vel obsidantis seu super vulnus aut amphora tentationis.
Semromaron: nomen amare tristitie vel audiens amarum meroxem seu custos amari meroris aut custodiens meroxem amaritudinis.
Semsai: audiens nomen salutis vel famosa auditio saluatoris.
Samram: audiens nomen excelsum vel famosa auditio exaltationis.
Semramite: audientes nomina excelse vel famose audientes exaltationum.
Semroi: nomen lucescens vel auditus amarus.
Semron: nomen eius vel exauditio eius seu custos vidit aut visionis custodia.
Semoth: nomina vel auditiones seu nomen signi aut exaudita responsio.
Semnaser: blasphemus vel blasphemia.
Senaa: tollẽs eum vel angustia eius aut super vulnus eius seu amphora tentationis eius.
Semnaab: voluntas patris vel mandatum paternũ seu voluntas mandati paterni aut mandatum voluntatis paterne.
Semnaar: fertilis vel fetor eorum siue excussio dentium aut dentium vacuefactio.
Semnecherib: tollens deserta vel alleuans desertionem.
Senam: deus populi vel angustians populum seu tollẽs eos aut abundantia eorum.
Senaasar: voluntas diuitiarum vel mandatum beatitudinis.
Sene: deus eius vel angustians eum seu tollens eũ aut abundantia ei⁹.
Senech: cymbalum vel tinnitus.
Senefarma: tollens rubum vel tentationes tollens.
Semiri: voluntas mandati eorum vel mandatum voluntatis eorum.
Senron: nomen videns vel custos nominis.
Senshi: sol meus vel illuminatio mea
Sennua: dentes mouens vel amphora tentationis commote.
Seon: calor vel calidus siue germen quod non est arbor germen inutile.
Seon: tentatio lacescens vel allocutio inutilis seu germen tentatum aut germinatio tentationis.
Seor: calens vel paruulus seu minor aut meridianus.
Seor-im: minorans eos vel calliditas eorum.
Sephi: speculatus vel vnipes mollis.
Sephima: speculum factum interpretatur.
Seraphim: ardor vel incendium seu ardentes vel incendentes interpretatur.
Seraia: princeps domini vel angustians dominum.
Serabias: idem.
Sereser: princeps principum vel angustians principes.
Sereth: princeps vel lepra seu tribulario aut reliquie principatus interpretatur.
Sergius: princeps vallis vel princeps humilis: seu princeps humi humiliati aut angustians humum humiliatum.
Serin: principans eis aut angustia eorum.
Seron: princeps meroris vel cantans tristitiam.
Ser: carbo murmurãtium aut angustia inutilium.
Serus vinculum vel angustia interpretatur.
Seruch: locum vel corrigia siue dependens aut perfectio interpretatur.
Seruia: vinctus vel vinctio: seu angustians aut angustiatus.
Sesa: tentatio vel farinatus siue longeuus aut egrediens.
Sesach: manus vel byssus seu manꝰ sacci aut saccus byssinus.
Sesai: egrediẽs mihi: vel longeuitas mea seu farinatus meus: aut tentatio mea.
Sesamor: tentatio vigẽs vel egressio attrectans.
Sesan: tentatio doni vel egressio gratie.
Sesban: tribulatio veniens vel tribulator edificationis.
Sesbasar: tribulor vel tribulatus: seu tribulans aut egrediens.
Sesima: egressio mortificationis vel egressium est os tristitie.
Sesiõ: egressio tristis eius: vel egressum est os tristitie.
Seth: ponens vel positus seu posuit aut resurrectio.
Seth: semen vel germen: seu generatio aut poculum.
Sethar: poculũ suscitans vel germen vigilie.
Sethim: spine vel germina seu positiones.
Sethui: exactor meus vel abundantia mea seu diuertens mihi: aut diuerticulum meum.
Sethrai: seminãs magister meus vel resurrectio magistri dei.
Sethym: spine vel germina seu positiones.
Seema: loquens vel tentorium: seu vulpecula clamans aut tabernaculum.
Sene: loquentes vel tentoria seu vulpecule clamantes aut tabernacula.
Scenophegia: tẽtorium occursio vel tabernaculorum solemnitas.
Scena: vulpecula hec vel tabernaculum ipsum.
Stephanus: corona vl̃ norma nostra seu iudicans nos aut speculator noster.
Stephanus: regula vel coronaꝰ vel speculans aut iaculatio.
Stephana: corona vel norma nostra seu iudicans nos aut speculatrix nostra.
Stephana: regula vel corona seu speculans aut iaculatio.
℣ Sia: domitatio vel indigẽtia dormitantes aut indigentes.
Siaa: dormitãs ei vel indigẽtia eius.
Siaba: indigens patre vel dormitatio patris.
Siam: sitis vel sitiens seu dormitans aut indigentia eorum.
Siba: recte vel conuersio: seu venit egressus aut venit egressio.
Sibam: rectitudo doni vel conuersio gratie.
Siboim: rectus vel cõuersus seu egrediens eis aut conuersio eorum.
Siche: infantia vel ebrietas.
Sicharij: ebrij vel infami.
Sichar: penitens vel penitentia.
Sicher: remus vl̃ cõclusio seu byssus aut cilicium.
Siebelech defecatio vocis adducte vel adductio vocis defecate seu effundens sertarium aut effusio sertarij.
Siehem: humerus vel humeri seu labor aut laborantes.
Sicher: ebrie vel ebrietas.
Sicheraei⁹ ei vel ebrietas eius interpretatur.
Siccleg: effundens sertarium vel effusio sertarij siue defecatio vocis adducte aut adductio vocis defecate.
Sicilia: ponderosa vel laboriosa.
Sicilẽses: ponderosi vel laboriosi.
Sichima: humerosa vel laboriosa. Ipsa est one & sichen: sed in latinũ & grecum sonũ vertitur vt sichiam pronuntietur.
Sichim: humerosi vel laboriosi.
Sicione: pondus doloris vel laboriosa iniquitas.
Sicilus: pondus consilij vel labor festinationis.
Sichen: coniunctꝰ vel venator fontis vel taciturnitas.
Sidon: salus vel tacens seu saluans.
Sidonij: salui vel tacentes seu saluantes vel taciturnitas.
Sidon: venatio vel commotio seu venatio tristitie aut cõmotio iniquitatis.
Sidama: commouens eum vel venatio eius: seu commouẽs tristitiam aut venatio iniquitatis eius.
Sidoma: venatio vel commotio seu venatio nemoris aut venatio inutilis.
Sidonis: venantes vel commouẽtes seu venatores nemoris aut venantes inutile.
Sidrac: decor vel decoris seu decus meum aut decorus mihi.
Siene: sitis vel sitiens seu dormitatio aut indigentia.
Sinenses: dormiẽtes vel sitientes seu indigentes aut indigentie.
Sibeb: superattollens vel superattollere.
Sila: missus vel missio.
Silam: missio eius vel missio eorum.
Silas: missa plasmatio vel missionem sustollens.
Silem: recens vel nouus seu recenter aut nuperrime.
Silti: missus mihi vel missio mea.
Silo: auulsio vel vbi est ipsa.
Silo: auulsio vel trãslata seu dimissio aut restitutio.
Silonite: auulsi vel vbi sunt ipsi.
Silonite: transferẽtes vel auellentes: seu dimittentes: aut restituti.
Siloa: missus vel missio seu missus ei: aut missio eius.
Siloe: idem.
Siloam: missus eius vel missio eorũ.
Siloni: transiens vel auellens seu dimissio aut restitutio.
Silonite: transferentes vel auellẽtes seu dimissi aut restituti.
Siluanꝰ: missus frater vel emissio ad fraternitatem.
Simaa: exauditio vel exaudibilis.
Simachus: exauditus vel exaudibilis.
Simaith: mortificans vel mortificatio seu mortificatus aut quicunq; morietur.
Simeon: auditus vel exaudibilis audiens meroxem aut nomen habitaculi.
Simeonite: auditi vel exaudibiles seu audientes tristitiam aut nomina habitaculorum.
Simon: obediens vel obedientia seu ponens tristitiam aut auditor meroris.
Simpsalma: vocum copulatio vel vocum conuenientia.
Simuth: locus vel loca.
Sin: tentatio egrediens vel egressio tentationis.
Sin: dentes vel dentes: seu supra paruulos aut amphora tentationis.

Sinrabus vel odium seu mandatus aut egrediens.
Sina:dentes eius vel dentium eius: seu super vulnus eius:aut amphora tentationis eius.
Sina:mensura vel mandatum:seu rubus eius aut audiens eum.
Sina tentatio egrediēs mihi vel egressio tentationis mee.
Sinat: mensura mea vel mandatum meum:seu rubi aut odi plurali numero.
Sinai:dentes mei vel dentium meorum: seu super vulnus meum aut amphora tentationis mee.
Sincus: egrediens vel odiosus: seu leuans me:aut alleuatio mea.
Singagina:doctrina vel institutio.
Sinichion: victor deo palma vel victans dei triumphus.
Sinchichen:loquens vel loquela: seu charitas.
Sion:specula vel semen eius.
Sion:mandatū vel numen seu speculum aut speculatio.
Sion:paruulus vel turbulentus: seu turbidus: aut firmamentum nouum.
Sion: labanath paruulus candidatus vel firmamentum noue albedinis.
Sinaula vel lebes:quam vulgo ollaz vocant.i. caldariam.
Sira:aula eius vel lebes eius.
Sirath:murus vel macerla.
Syracula: murus gladij vel macerla lenitie.
Sirasirim:canticanticoru m.
Syra:ara vel humecta seu sublimis aut sublimitas.
Syrij: aree vel humecti seu sublimes aut excelsi.
Syrophenissa: alta conuersa mulier vel sublimitas conuersionis assumpte.
Syrtes: tribulationes vel angustie: seu pottones aut tractationes.
Syrtes:enim a tractu Salustius dicit appellari.
Sis:tentatio vel farina:siue egrediēs ei aut longeuitas eius.
Sisar:tentans me vel farina mea: seu egrediens mihi vel longeuitas mea.
Sisam:tentans eos vel farina eorum: seu egrediens eis: aut longeuitas eorum.
Sisara:equi visio vel exclusio gaudij seu tollēs cedentem: aut excludēs gaudentem.
Sisi:tel:tamēs deum vel benedictus dei.
Siuran:dignitas vel elatio.
Sizilia:ponderosa vel laboriosa.
Sizilienses:ponderosi vel laboriosi.
Sithia vulpes illuminata vel tentorium illuminatum.
Sithe:vulpecule illuminate vel tabernacula illuminata.
Siropolis: vulpes illuminata ciuitas vel vulpeculis illuminata ciuitas.
Siropolite : vulpecule illuminate ciuibus vel vulpibus illuminati ciues.
Smirna: cōsummatio amaritudinis vel amaricatio consummata.
Smirnei: consummati in amaritudine vel amaricatim consummatione.
Smirne cantans canticum vel cantationes eorum.
Soa : saluans eum : vel locutio eius.
Soar: pusillus vel pusillanimis seu pusillitas aut pusillanimitas.
Soba: serra secans in ea vel mandatum in ea.
Sobab:conuertens aut conuersio.
Sobaba:conuertens eum aut cōuersio eius.
Sobach : simplex vel columbaris: seu conuertens te: aut conuersio tua.
Sobat:serra mea secans vel mandatum meum in ea.
Sobal:spica vel vectes ad portandū: seu vana vetustas:aut vanitas vetustatis.
Sobi:serra secans me vel mandatū in me.
Sobnas:sedens vel sedes: seu diuertens aut diuerticulum.
Soboth irretiens conuersio.
Sobochai: cōuersio mea vel incēdiū meum vel irretiēs vulturem: aut conuertens deum:aut eum.
Socha ramus vel propago.
Sochai:rami vel propagines.
Socho ramus vel humilitas seu umbraculum.
Socco:idem.
Sochot:tentoria vel tabernacula seu rami aut humilitates.
Soccothbenoth: tentoria filij respondentis vel tabernacula filij temporalis.
Socac:excludens vel latus a latere non altitudine seu archanum aut exclusio.
Sodada : latus eius vel recludens eum:seu archanum eius:aut exclusio eius.
Sodi:latus meum vel arcanum meū seu exclusio mea.
Soddi:idem.
Sodoma:pastio silens vel declinatio eorum.
Sodoma : fulua vel sterilis:seu cecitas aut pecus silens.
Sodomite:passiones silentij vel declinationes eorum.
Sodomite: fului vel steriles seu cecii aut pecora silentia.
Soem : gyrus : vel expectatio eorum.
Soen:gyrus vel expectatio.
Soene:gyrus eius vel expectatio eorum siue expectans eos.
Soer : expectans vel expectatio seu gyrans aut circundatio.
Sophar:irretitus vel euiscerans seu irretitio aut euisceratio.
Sophal: speculum meum aut speculator meus.
Sophan:atterens vel attritio.seu umbraculum aut umbratio interpretatur.
Sophar : speculans eum vel speculę dissipatio: siue dissipans speculatorem : aut speculatorem videbo.
Sophech : iudicans : vel disiudicatio.
Sopher : liber vel narratio interpretatur.
Sophera : narrans eum : vel liber eius.
Sopherech : liber vite vel narratio panore.
Sophin : speculans eos vel speculator eorum.
Sophonias:speculum domini vel cognitor arcanorum dei.
Sophonias: absconditus dominum vel absconditus domino : seu speculans dominum : aut speculator domini.
Solentes:anellens vel dimittēs : seu anullio aut dimissio.
Solomuth:tentatio respiciens transmigrationem.
Somer:custos vel custodia seu custodiens aut custoditus.
Somonias:custos domini vel custodiens dominum.
Somphophanee : salnator mundi vel absconditorum redemptor interpretatur.
Son : pecus eorum vel dentes eorum.
Son : pupilla eorum : vel secundus eis:seu coccus eorum aut coccinū eorum.
Sonar : coccinea vel subsistens eis seu pecora eorum : aut pecora rubea.
Soni : pecus vel dentes interpretatur.
Soni : pupilla mea vel dentes mihi seu coccus meus : aut coccinum meum.
Sonum:pupilla eorum:vel secundus eis seu coccus eorū aut coccinum eorum.
Soon:ciuitas vel oppidum interpretatur.
Soonthanis:ciuitas egypti vel oppidum maneantis humilia.
Soor:petra pusilla vel fortis pusillanimis seu mane plasmatus aut angustiatus fortiter.
Soora:petra pusilla vel domini plasmatio.
Sopham:liber iudicum vel liber iudicantium.
Sor:plasmat⁹ vel angustiatus interpretatur.
Soor : petra vel fortis:seu tyrius aut meridianus.
Sorarath:hostes tui vel hostium tuorum:seu inimicorum tuorum: aut bellantium contra te.
Soreth:bona vel optima: seu electio aut electa bona vel optima.
Soreth:bona vitis vel optima vinea seu electa vitis aut vinea electionis.
Sor: petra mea vel robur meum: seu plasmatus mihi:aut angustia mea.
Sorim:horreū vel cibarium seu robora eos aut plasmatio eorum.
Sosipater:saluans dispersos vel narrans dispersionem.
Sosthene : saluū eos vel saluans in tempore siue gaudij dator: aut da mihi gaudium.
Sostratus: saluans dispersos vel saluans in tempore.
Sotha:arcanum vel exclusio.
Sothai: arcanum meum vel conclusio mea.
Sotheltei.radicans signū vel radix subtersor.
Sothites:arcan⁹ vel excludens.
Sothici:facientes cantilenas vel in poticabus disputantes.
Saluas vel saluator.
Sua:saluo eius vel sanans eum.
Sua:saluans eū vel saluator eius interpretatur.
Suar:reddens vel saluans:seu saluo aut redditio.
Suar:saluator suscitans vel saluationis vigilia.
Suba:incendens vel incendium: seu conuertens aut conuersio interpretatur.
Subach:fruterum vel condensum interpretatur.
Subachai:frutetum meū vel condensio mea.
Subahel : conuersus deo vel incendium dei.
Subechai:irretiens vel irretitus seu incendium meum : aut conuersio mea.
Subba:excelsus vel sublimitas.
Subna : sedens vel reuertens seu sedes aut reuersio.
Subnam:sedens eis:vel reuersio eorum.
Subnel : conuersans deo : vel incendium dei.
Suchna : obumbrans eum vel tabernaculum eius.
Subdi:archanum meum vel de latere meo.
Sue:loquens vel locutio seu cantans aut cantilena.
Suph:rubum vel scirpus:seu speculum aut effusio.
Supha : scirpus eius vel rubum ei seu effundens eum aut speculatio eius.
Supham : atterens vel attritio : seu umbraculum aut umbrans interpretatur.
Suphamite:atterentes vel obumbrātes : seu attritiones aut obumbracula.
Supham : atterens vel effusio gratie:seu umbraculum aut obumbratio.
Suphaphin : atterens naues vel ad umbraculum rostrorum interpretatur.
Supherer : vanitas vite vel irritum pauoris.
Saphin:vinctus vel unctio:seu effundens eos aut speculum eorum interpretatur.
Suphir:vanitas vel irritum.
Suham:saluans eos:vel saluatio eorum.
Suhamite : saluantes eos vel saluationes eorum.
Sui: loquens vel loquutio interpretatur.
Suites,idem.
Sur:petra vel lapis durus aut duricies.
Sunam:lapidens populus vel duritia populi.
Sunamite:lapidei populi vel duritia populorum.
Sunamit : mortificata vel mortificatio : seu mortificans aut quicunq; moritur.
Sunamitis : misera .el captiua : seu mortificans aut mortificata interpretatur.
Sunam:coccinum vel coccineum seu dentes aut eleuatio dentium interpretatur.
Sunam: lapidens oculus vel duritia frontis.
Suni : petra mea vel lapis meus seu durus mihi aut duritia mea interpretatur.
Sunite: petre mee vel lapides mei: seu duri mihi aut duritie mee interpretatur.
Sur : murus vel robustus : seu continens : aut directus : interpretatur.
Sur:angustia vel acerbitas seu directio aut continentia.
Suri : angustia mea:vel acerbās me: seu murus meus directus aut cōtinentia mea robusta interpretatur.
Suriel : acerbans deum : vel angustia dei.
Suriel:murus dei vel robustus deo: seu continens deum :aut directio dei.
Surihel:fortis meus deus vel angustians me deus : seu deus cōtinēs me aut deus directio mea interpretatur.
Surisadde:fortis dominus vel continens mea vbera:seu murus acerbus aut directio angustiarum interpretatur.
Surisaddai:fortis dominus vel continens mea vbera : seu murus acerbus aut directio angustiarum.
Surisaddai : fortis dominus meus vel continentia vberum meorum: siue murus acerbitatis mee : aut directio angustiarum mearum.

Sus: gaudium vel letitia.
Susa : leta vel gaudens siue gaudiū aut letitia.
Susach : letus vel gaudens cilicio seu gaudium aut letitia cilicij.
Susachim letus vel gaudens cilicio eorum: seu gaudium aut letitia cilicij eorum.
Susan : gaudium doni : vel letitia gratie.
Susanna: gaudium gratie vel letitia responsionis.
Susanna : lilium vel gratia: seu obtētus liliū: aut obtinuit gratiam.
Susannathai: lilium possidentes vel gratie emulatores: seu gaudium doni humilis aut letitia gratie emulationis.
Susi: gaudium meum vel letitia mea siue obtinuit equum : aut obtinuit equitationem .
Susis gaudium viri vel letitia assumpta seu reuertens mihi: aut reuersio mea.
Susis gaudium cōcilij vel letitie estimantis : seu obtinuit equum aut obtinuit equitationem.
Suthala: radix vel radicatus.
Suthalan : radicatus eis vel radicatio eorum.
Suthalite: radicantes vel radicati.
Suthale: poculum mixtum vel spina madida: seu spina viridis au spinarum madidatio.
Suir : faciens ignem vel augens incendium.
¶Sequitur de incipientibus a litera T.

Taph: pauor vel super seu pauid⁹: aut superior.
Tabarh: bona vel bonitas.
Tabeth: occidens vel interficiēs seu occisio vel interfectio.
Tabehel : bonus deus vel bonitas. dei.
Tabenēsiothe: occidentes vel interficientes seu occisores aut interfectores.
Tabita: damma vel caprea.
Tacho: silens vel silentium.
Thadeus: apprehendens principem vel apprehensio principis.
Tephat aduentus parauli vel paruulus veniet.
Taphia : claudicans vel claudicatio seu vita remittēs: aut remissio vite.
Thapne malum ab arbore nō a malēta : vel tympanum apertum: seu tympani apertio aut tympanum adaperiens.
Tila : ros vel irroratio.
Talam : irrorans eos vel irroratio eorum.
Tala ager vel appensio eorum.
Talam: appendēs eos vel ager eorū.
Tamath: pars perfecta vel perfectio partis seu partium consummatum: aut consummatio data.
Tanamethy: consolator vel cōsolatus aut consolans aut consolatio.
Tapsopha: specula vel speculum: seu speculator aut speculatio.
Tarela: videns therebinthum: vel visio arbustule.
Thargal : exploratoꝛ: vel exploratio seu scie ne sugum aut scientie tugi.
Tharthā: superiu⁹ vel elōgans : siue turrem dedit: aut turris datio.
Thau: signū vel subter: seu signatus aut subterior.
Tarchonuidis: cogitans tristitiā vel cogitatio tristitie.
¶Tertius: adiungens vel adiectio. seu applicans aut applicatio.
Tertulius : ager eorum vel placens fercore.
¶Tiberius: videns dei bon⁹ seu videns eum: aut bonitas eius.
Tiberiadis : visio vel bonitas: seu videns testimoniū aut bonitas testificationum.
Tiphonius: gehēnalis dolor: vel latitudo iniquitatis.
Tigris velox vel velocitas.
Timon ruminans vel pinguedo: seu pinguis aut ruminatio.
Timothe⁹: beneficus vel beneficium seu benefaciens aut beneficientia.
Tyrannus: continens eos vel confortatio eorum.
Tyranni: continētes eos vel cōfortationes eorum.
Tyrus : angustia vel tribulatio : seu plasmatio aut fortitudo.
Tyri : plasmati vel tribulati : seu fortes aut angustiati.
Tythicus: tacens vel taciturnus : seu silentium: aut taciturnitas eius.
Timo querens vel bonus: siue lutum aut lutatus.
Tithena: innuens vel reuertens seu nutus aut reuersio.
Triphosa: clara vel ꝑspicua : seu clare videns aut perspicue attendens.
¶Tob: bonus vel bonitas.
Thobias: bonitas dñi vel bonitas domini: seu ductus ad luctum: aut cōuersus ad vniuersa.
Tobis : bonus vir vel bona assumptio.
Tophel: ruina vel cadēs : seu tractās aut struens.
Topasion : bonum testamentum vel bonitas testamenti.
Troade: seruiens vel seruitium : seu requies aut latitudo.
Trophimus: dissolutēs vel dissolutus seu dissoluens. thalamos aut dissolutio thalamorum.
¶Tubal ductus ad luctum vel conuersus ad vniuersa.
Tubal: deserens vel desertus seu deserens aut delatus.
Tubalchaim: ductus ad luctū lamentationis vel conuersus ad vniuersas acquisitionie.
Tubalchaim: deserens possessionem: vel deserens lamentationem : seu delatus possessioni : aut desertus acquisitioni. Ducusq; per simplicem literam : idest sine aspiratione lecta sunt principia nominum: exinde que seruuntur aspiratione addita legenda sunt.
¶Thamahath: dator indignationis aut bilis: vel dedit indignationem: aut bilem: seu data est bilis ei: aut data est ei indignatio.
Thaan : diues dono vel pauidus gratia.
Thaae: super vel pauidus seu diues aut superior.
Thaafar diues vel diuitie: seu pauorē suscitans: aut superius vigilans.
Thabee: bonus occisor vel bene occidens : seu bene occisus aut bona occisio.
Tabelias : bonus deus dominus vel bonitas dei domini.
Taberne : bona visio vel bone visiones.
Thabiana : bona donatio vel bonitas gratificationis.
Tabianei : bene donantes : vel bene gratificantes.
Thabor veniat lux vel veniat lumen seu aduentus luminis: aut lucis accessio.
Thabremmō bene sublimis : vel bona congregatio : seu bonus ad videndū aut bonitas visionis eorū.
Thachasim : statere appensio vel silentium eorum.
Thadal: princeps appendēs vel principis appēsor seu princeps appensus aut principis appensio.
Thamum: cōsummātes vel cōtēnentes siue cōtēptus aut cōsummatio
Thāna : numer⁹ vel fidelitas seu eis fidelis aut consummatio eorum.
Thānas numerus vel deficiens seu vectans facturam aut consummatio plasmationis.
Thānatha vectens exploratores odoris vel vectans exploratores ascensionis.
Thānaathei: vectantes exploratores odoris vel vectantes exploratores ascensionis.
Thānathiara: numerans operimentum nouum vel numerus operimenti noui.
Thānes numerus seu deficiens aut fidelis et aut cōsummatio eorum.
Thāni: numerans mihi aut consummatio mea.
Thana : humilia vel respondens seu responsio aut humilitas.
Thanas: humilis eis vel respōsio ei⁹.
Thanath : respondit tibi vel humilitas ad te: seu humilis tibi aut responsio tua
Thanate: humilians virū vel respondens assumptioni.
Thanath : humilis vel respondens seu humilitas aut responsio aut consolatio petitionis
Thanathselo: humilitas dimissionis vel consolatio petitionis.
Thanis: mandans humilia vel mandans humilitatem seu mandatum humile aut mandatū humilitatis.
Tharhanuel : responsio fidelis mihi vel humilis exploratoꝛ ascensionis mee.
Tapsa: speculum vel indignatio.
Tapsar: speculum vigilie vel indignationem suscitans.
Tapse indignans vel indignatio seu sedes offendens : aut sessio offendiculi.
Thara: pascens vel pastio seu exploratoꝛ odoris: aut exploratio ascensionis.
Tharacha: superfluus eius vel elongans ab eo aut superfluens eius vel elongatio eius.
Tharafim: idola vel imagines seu figure aut imaginationes.
Tharana : nequam in domo vel abigens gratiam.
Tardema: grauis aut profundus sopor vel granitas : aut profunditas soporis.
Tharel : abactoꝛ vel depulsoꝛ seu nequam aut nequitia.
Tharel: nequam aut nequitie seu abigentes aut depellentes.
Tharei : pascens me aut exploratio ascensionis mee.
Thareafra : liber duodecim prophetarum.
Thares: exploratoꝛ gaudij vel exploratoꝛ letitie: seu gaudium abigens aut letitiam.
Tharsis: explorans gaudium vel explorans letitiam: seu dissipans speculum aut dissipatio specule.
Tharsenses: explorantes gaudiū vel explorātes letitiam seu dissipātes speculam aut dissipatores specule.
Tharsum exploratio gaudij vel dissipatio specule.
Thasi: positus mihi vel positio mea.
Thau: consummans vel cōsummat⁹ seu cōsummatoꝛ aut cōsummatio.
Thracia: requies vel latitudo.
Thraces: lati vel requiescentes.
Thramare: seruiens dono vel dissolutio donatio.
Talmai sulcus meus vel sulci mei siue appēdēs me aut suspēsio mea.
Thamar palma vel amara seu cōmutans aut commutata.
Thalim: psalmi vel hymni seu laudes aut laudationes.
Thabitacumi : puella tibi dico surge Syrum est non hebraicum.
Thalme : sulcus vel sulci seu pendens aut suspensio.
Thalasar : appendit principē vel appensio principis seu irrorans principem: aut principis irroratio.
Thale : appensio vel appendens siue irrorans aut irroratio.
Thala: appensio vel appendens siue irrorans aut irroratio.
Thalamis : ex ipso vel pro semetipso seu ipsemet respondit sibi: aut sibimet responsio eius.
Thelasa appēdēs factura vel appensio plasmationis: seu irrorās factura aut irrorans plasmationem.
Thaphnathiare: numerans operimētum nouum: vel numerus operimenti noui.
Thaphua : tympanum aperiens vel tympani apertio.
Thar: pauor: meus vel superior mihi.
Thaim : duo vel bini siue duo aut bina.
Taphnae: signum opertum vel signi opertio : seu stupens os serpentis aut insanum os serpentium ab ore intelligendum est non ab osse.
Thaphnes: idem.
Thaphiphu : claudicans labilis vel tympanum aperiens.
Tharei pascens me aut pastio mea: seu exploratoꝛ odoris mei: aut exploratio ascensionis.
Thrasee : dissoluens thalamos vel dissolutio thalamorum.
¶Thebaida conuersa vel conuersio
Thebaoth : conuertens tempus vel conuersio peccatoris.
Thebath : bonum vel bonitas siue conuertens delinquentem aut conuersio peccatoris.
Thebel insulsus vel insipiens.
Thebes : facta mea vel mea fuerunt.
Thebeth : bonus pauoꝛ vel bonitas vite.
Thebin: palea mea vel ova feri.
Thebin: bonus mihi vel palea mea.
Theboleth: spica palee vel insulsitas germinationis.
Thebon: palee vel insulsitas.
Thethel: statere appensio vel appensum est in statera.
Thechoe: tuba canēs vel buccinatoꝛ
Thecua: tuba vel buccina seu sonitus aut percussio.
Thecuam: tube vel buccine ferientēs aut percutientes.
Thecuem: idem.
Thecuite: idem.
Thecuarh : buccina delinquens vel percussio peccatoris.
Thecuam : patiens vel patientia seu percutiēs eos aut buccina eorum.
Thedor: paxillus vel mūrio.
Theem: meridianus vel stamra mensure.
Theglath: transmigrans vel transmigratoꝛ: actiua significatione intelligendum est id est alios faciens transmigrare.
Theglathphalassar : trāsmigrās cadentem principem vel transmigratio cadentis principis.
Thehem: statera mensure vel statera mensurata.
Thehenite: statera mensurata vel statera mensurationis.
Thelabin : dispersi vel disperdentes seu dispersio aut dispersiones.
Thelame: ager aquarum vel irriguorum.
Thelassar: appendens principem vel appensio principis.

Thelem. ros eorū vel ager aquarū.
Thelmelathelarfa: ager aquarum dispergentium solē vel ritu fluuiorū dispergentes illuminatos.
Thelmon: ros boni vel irrorātio requiescētiū aut irrorātio requiescētiū.
Thema: auster vel aphricus seu australis vel meridianus.
Theman: auster vel aphricus.
Themana: auster ei⁹ vel aphric⁹ ei⁹.
Themani: auster me⁹ vl aphric⁹ mihi
Themanites: australis vel aphricanus ab aphrico non ab aphrica.
Temna: vectans vel defectio.
Themon: smirna vel cōsummatio amaritudinis.
Themona: smirna eius vel cōsummatio amaritudinis eius.
Themonites: smirnensis vel consummantes in amaritudine.
Thena: castra vel donata seu donationes aut dona eorum.
Thenath: castra ffis vel dona fiacmū
Themath. ficus vel amigdalum.
Thenoemech: cōsolat⁹ vel cōsolatio.
Theodas: laudans vel laudatio seu signū capiēs aut captura signaculi.
Theodatus: laudans vel laudatio.
Theophil⁹ cōuertēs vel cōuersus seu sursum ferēs aut sursum portatus.
Therath: procul vel elongatus.
Theraphin: idola vel incendia siue figure aut imaginationes.
Thercath: subuertens vel subuersio.
Therphala: subuersione cadens vel exploratā diuisio.
Therphalei: exploratores diuisi vel subuersione cadentes.
Themath: exploratā redemptio vel exploratio redemptionis.
Thersa. pulchra vel placens seu complacito aut complacens sibi.
Thesan: posuit donum vel depō gfe.
Thesie: posita vel depositio.
Thesbi: captiuans vel conuertens seu captiuitas aut conuersio.
Thesbites: cōuertens vel captiuator seu festinus ad intelligendum aut intelligentia festinata.
Thesdon: festinata intelligentia vel festinatio ad intelligendum.
Tesbues: captiuās vel captiuator seu captiuus aut captiuitas.
Thessalonica: festinatio vmbram statuere vel festinans vmbrā firmare.
Thessalonicēses: festinātes vmbram statuere vel festinātes vmbrā firmare.
Thesubsubier vel infra seu bonum aut exclusio.
Thesuo (vel exclusi seu inferiores aut subtus iacentes.
Thedag: laudans vel laudatio seu signū capiēs aut captura signaculi.
Thezez: ager horribilis vel tuba terribilis.
Thiarhira: illuminata vl illuminatrix seu illuminans aut illuminatio.
Thiathirē: illuminātes vel illuminati.
Thiabath: forum vel macellum.
Thicommedium vel dimidiatio.
Thiconium eidem.
Thichna: spes vel desperatio.
Thina: humilia vel respondentia.
Thicon: dispergens merorem vel dispersio iniquitatis.
Thimens: pinguis vel ruminans.
Thiras: timor vel reddimus seu timēs aut superfluus.
Thirta: rumens dñm vel rediens dñs.
Thuphon: dissoluens dolorem vel seruiens iniquitati.
Thimoth: dissoluens mortem vel requietio mortis.
Thob: ablatio vel vniuersitas.
Thobel: vanitas vel ablatio seu ducēs ad luctū aut cōuersus ad vniuersa.
Thocaan: stridens vel stridor.
Thocē: stridor fortis vl stridēs oculus.
Thoorb: gehenna vel stabulum seu tenebre aut pena ampla stultorum.
Thophech: ouis operiū vel ouis protectio seu os pregens aut protectū.
Thophel: os dei pregens vel dei protectum seu ouis dei operculum aut ouis dei protectio.
Thopheth: gehenna panos vel ampla pena vite stultorum.
Thogorma: auellēs l interps seu dsplam incolat⁹ aut incolat⁹ auulsio.
Thola: coccinum vel vermiculus.
Tholad: coccineus seruus vel rube⁹ color testium.
Tholatte: coccinei vel rubicundi.
Thole: coccineum vel rubens color.
Tholmai: ad mensuram deducēs vel ad mensuram reductio seu sulcus meus aut suspensio mea.
Tholomai: idem.
Tholomaida: ad mensurā deducens vel ad mensuram reducta.
Tholomais: idem.
Tholomaidēses: ad mēsurā deducti vel ad mensuram deducentes.
Tholomeus: ad mensuram deducēs vel ad mensuram reductus.
Theluo: rotundus vel rotunditas.
Thomas: abyssus vel gemin⁹ vnde t grece didymus appellatur.
Thopo: manentia vel latitudo.
Thorath: lex vel pentatheucum.
Those: captiuitas vel festinatio.
Thosattes: captiuus vel festinator.
Thot: error vel amentia.
Thoti: error meus vel amentia mea.
Thou: amens vel errās seu error eorum aut amentia eorum.
Thorchade: requiescēs vel requietio.
Thorgadite: serui succincti vel requiescentes latrunculi.
Thubal: ductus ad luctam vel cōuersus ad vniuersa.
Thubal: deserens vel desertus seu deferens aut delatus.
Thubalcheim: duct⁹ ad luctū lamentationis vel cōuersus ad vniuersa acquisitionis seu deserēs passionē vel deserēs lamētationē aut delat⁹ possessioni vel desertus acquisitōi.
Thubim: deserēs vel desertio seu bene metiens aut bona mensura.

De incipientibus a litera V.

Vil: festinans germen vel consilium vrustatis.
Uchocha: ignis mordēs vel dolor pstolationis seu infirmans eos aut infirmitas eorū.
Uhanite: infirmi vel debiles seu infirmātes eos aut infirmitates eorum.
Uhir: infirmus vel infirmitas seu irritum aut herbosum.
Ul: dolens aut parturiens seu dolor aut parturitio.
Ulat: cenum vel palus a palude non a palo seu dolor femoris aut dolor vmbraculi.
Ulaim: pu⁹ vl asi seu por aut anterior.
Ur: lumen vel ignis seu incendium aut fenestra.
Urai: lumen meum vel ignis me⁹ vel incendium meum.
Uram: deus excelsus vel lumē excelsum seu ignis eo aut fenestra eorū.
Uram: lucēs populo vel igneus pples seu incendens populum aut incendium populorum.
Uraiha ignis peti vel incēdēs petri seu lumē tpale aut aperiēs petrā.
Urban⁹ luce gaudens vel lucis gaudium seu gaudens igne aut gaudens incendio.
Urel: longitudo mea vel illuminator me⁹ seu ignis me⁹ aut icēdiū meū.
Uri: lux mea vel ignis me⁹ seu incendens me aut apertio mea.
Urias: lux mea dei vel lumen meum domini seu dñs ignis me⁹ aut incendium meum.
Uriel: lucens deo vel ignis dei seu aperiēs deo: aut incendium dei.
Us: consilium vel consiliator aut festinans seu festinatio.
Usam: cōsulens pplo vel cōsiliū ppli seu festinās eos aut festinatio eorū.
Usathi: festināte me vel consiliāte mihi seu consilium meum aut festinatio mea.
Usarthites festinans vel consiliator.
Usi: cōsulēs mihi vel cōsilium meū seu festinans me aut festinatio mea.
Usim: festinās eos vel cōsilium eorū.
Usim: cōsilium vel festinatio seu festinus consilio aut festinator consilij.
Uthai: dolor signi vel cōsilium errās.
Uzai: consilium vel consiliator.
Uzai: consiliū eius vel cōsiliator eorū.
Uaph: finis vel definitio.
Uaphsi: finis meus vel definitio mea.
Uaphsius: finis cōsilij vel definiens estimationem.
Uaphsi: finis cōsilij mei vel definiēs festinationem.
Uagao: ipsa vallis eluans vel ipsa vallis eluatio.
Ualxetra: liber leuitarum vel liber leuiticus.
Uagedabet: liber numerans vel liber numeri.
Uaizatha: ipse ducens huc vel ipse fornicator.
Uasen: finis dentium vel destinatus angustie.
Uasthi: finis signat⁹ vel diffinitio cōsummata.
Uahu: hec vel ipsa seu ipse aut ille.
Uelath: finis vtilis vel definitio declinationis.
Uur: vires vel virium seu prouocatio ire aut iracundia prouocationis.

De incipientibus a litera Z.

Zab: aurum obrisum vel aurum purissimum.
Zaba: mouēs vel motus seu fluctuās aut fluctuatio.
Zabad: fluens turris vel turris fluuius quem vulgo titionem vocant.
Zabadā: fluēs turris inutilis vel fluēs turris idololatrie.
Zabadei: flux⁹ turris vel turriū fluuius.
Zabadia: fluens turris domini vel turris fluens domino.
Zabai: motus meus vel fluctuatio mea
Zabaon: mouens doloē vel fluctuatio iniquitatis.
Zabai: mouens deli vel turris fluēs peccato.
Zabā: mouēs eos vel fluctuatio eorū.
Zabel: ista confusio vel iste ignominiosus.
Zaber: mouens puteum vel fluctuatio fortis.
Zabdi: fluxus vehemēs vel flux⁹ abundans vel fluens abundanter.
Zabdias: flux⁹ vehemens dei vel fluēs abundanter deo.
Zabdiel: idem.
Zabina: iste venit respondens vel ista venit responsio.
Zabuth: fluēs turrēs vel turris fluuius.
Zabulū: flux⁹ noctis vel iusiurādū ei⁹.
Zabulon: habitaculi substātie vel habitaculum eorū seu habitaculuz fortitudinis aut habitaculum pulchritudinis.
Zabulonite: fluxus noctium vel iurerāda eorum.
Zabulonite: habitaculorum substantie vel habitacula eorum seu habitacula fortitudinuz aut habitacula pulchritudinum.
Zachai: iust⁹ me⁹ vel iustificatio mea.
Zacharias: memorans dominum vel auxilium domini.
Zacher: memoria vel adiutoriuz seu iustus vel vigilans aut iustificatus confitens.
Zacheus: iustitia vel iustificatio seu iustus filius aut iustificat⁹ festinans.
Zachur: memoria vel adiutoriū seu iustus igne⁹ aut iustificat⁹ illūinās.
Zadab: iste pater vel ista paternitas.
Zadabia: iste pater dominus vel ista paternitas domino.
Zaph: illuminare vel illuminatio.
Zaphi: lumē meū vel illuminatio mea.
Zaphin: illuminans eos vel illuminatio eorum.
Zai: ducte vel huc seu olim aut fornicatio.
Zaim: ista vel hec.
Zaith: ducte huc vel fornicari⁹ ibi seu olim eius aut fornicatio eorum.
Zalmon: sub vmbra vel obumbrās seu subumbratus aut obumbratio.
Zamma: iste fluens vel fluxus eius.
Zambi: iste lacescens vel ipse amaricans.
Zanoi: fluxus vehemens vel fluxus abundans.
Zamira: iste apertus vel iste illuminans.
Zamra: psallens ei vel canticum eius.
Zamram: psallens eis vel canticum eorum.
Zamra: psallens mihi: vel cantatio mea.
Zamrim: psallens eis vel cantatio eorum.
Zamro psallens magistro vel canticuz magistri.
Zanoa: ista requies vel ista motio seu iste repulit aut iste requieuit.
Zanoe: idem.
Zara: oriens vel orientalis.
Zarad: descendens vel alienus seu descensio vel alienatio.
Zaradaim: descensio inutilis vel alien⁹ idololatra.
Zarai: oriens mihi vel orientalis me⁹.
Zarajas: oriens domin. vel orientalis domini.
Zarath: ortus peccati vel orientalis deliquens.
Zarda: alienatus valde vel alienatus abro.
Zare: ortus est vel orientalis est iste.
Zared: descendens vel alienatus.
Zaraide: descendentes vel orientales sunt isti.
Zares: ort⁹ factura vel orientalis plasmatio.
Zareth: oriens pauor vel orientalis vita.
Zarias: oriens domino vel orientalis domini.
Zatham: iste humilis vel respōsio ista.
Zava: iniquus vel iniquitas.
Zauarh: donatus vel donatio.
Zauadia: dos domini vel dos de nino.
Zazi: horridus vel terribilis.
Zazim: horror vel terror seu horrendi aut terribiles.
Zazomin: que est hec aqua vel pugnatin acie seu acies preparantes aut acies preparatio.
Zeb: lupus vel rapax seu deuorans aut deuoratoz.
Zebad: fluens turris vel turris fluuius.
Zabadia: fluens turris domini vel turris fluens domino.
Zebee: victima vel rapina seu hostie aut deuoratio.
Zebedeus: donans vel donatus seu fluens iste aut fluuius ista
Zebel: lupus vigilans vel deuoratio resurrectionis.
Zebi: lupus meus vel deuoratio mea.
Zebida: dotis mee fontindo vel donatio mea desiderabilis.

zabub: musca vel muſce pluraliter.
zebul: habitatio vel tabernaculum.
zebulonites: tabernaculū meorum vel inhabitatio iniquitatis.
zeci: memor mei vel memoratio mea.
zechri: idem.
zechum: memorans eos: vel memoratio eorum.
zechur: memoria luminis: vel memoratio ignea.
zephernua: hoc os vidiſti: vel huius oris viſio.
zephrona: os hoc vidit: vel oris huius viſio.
zei: iſte meus: vel iſte mihi.
zepha: os hians: vel os fluens: ſeu os ambulans: vel oris fluxio.
zemi ma: iſte fluēs: vel iſte fluxus eius.
zemeri: iſte amaricans: vel iſte exacerbans.
zemram: cantans ei: vel canticum eorum: ſeu tempus eorum oſtendēs: aut tempus eorum oſtenſio.
zemri: pſallēs mihi: vel canticū meū: ſeu iſte laceſcens: aut iſte amaricans.
zena: commouens: vel commotio: ſeu ipſe requieſcēs: aut ipſa requietio.
zena: commouens eos: vel commotio eorum: ſeu ipſe requieſcens eis: aut ipſa requietio eorum.
zerubbel: iſte magiſter deus: vel iſta eſt magiſtratio dei.
zerimoth: iſte timens mortem: vel iſte metuens altitudinem mortis.
zeſum: iſte lapis: vel iſta duricies.
zethas: iſte pauidus vel iſte ſuperior.
zethan: iſte amarus vel iſta commutatio.
zetua: iſte amens: vel iſte erroneus.
zethus: iſte errans ei: vel iſta amentia eius.
zeu: iniquus. vel iniquitas.
zeuan: iniquus eis: vel iniqtas eorū.
zeuoth: gentilis: vel ſparſio.
Ziph: florens: vel germinans.
ziphei: florentes: vel germinantes.
ziphra: germen: vel illuminare.
ziphar: germen meum: vel illuminatio mea.
zio: ductio: vel oliua.
ziza: horrendus: vel terribilis.
Zo: iſte: vel iſta.
zoara: minor: vel parvula: ſeu vitula cōſternans: aut vitula conſternata.
zobadomas: fluens: vel torrens iniquus domus: aut fluens torris merenti domino.
zocho: prophetia vel prophetatio.
zoe: attrahens: vel attractio.
zoheleth: tractans vel protrahens: ſeu tractam aut protracti.
zobeth: iſte pauidus: vel iſte viuax.
zolomin: preparantes actē: vel preparati in acie.
zomin: aciem preparantes: vel in acie preparati.
zoob: aurum vel diuitie.
zoon: iſte iniquus: vel iſte iniquus.
zoor: plaſma vel plaſmator: ſeu iſte apprehendens: aut iſte tractuoſus.
zoor: plaſma meū vel plaſmator meus: ſeu iſte apprehendens me: aut iſte tracundus mihi.
zorobabel: aliena tranſlatio: vel ortus in babylone: ſeu iſte princeps tranſlationis: aut iſte magiſter confuſionis.
zozomin: que hec eſt equa: vel que ſunt he cogitationes: ſeu preparantes aciem: aut in acie preparati.
Zuzitidis: cōſilium: vel conſiliatrix.
zuzim: conſiliantes eos: vel conſiliatores eorum.

Nominū Hebraicorum Interpretationes. Explicunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca